ŠVENTASIS RAŠTAS

SENOJO IR NAUJOJO

ĮSTATYMO arba TESTAMENTO

Su Vulgatos tekstu

Vertė ir Komentorių pridėjo

Kauno Arkivyskupas-Metropolitas
Juozapas Skvireckas

Teologijos Daktaras.

Ketvirtas Tomas.

KAUNAS

„Šviesos" spaustuvė, Jakšto gatvė, Nr 2. Tel. Nr. 20-95

1932

ŠVENTASIS RAŠTAS

SENOJO ĮSTATYMO

IV.

Jeremijo Pranašystė. Raudos. Baruko pranašystė. Ezekiėliaus Pranašystė. Daniėliaus Pranašystė. Dvylika Mažųjų Pranašų. Makabiejų knygos.

Vertė ir Komentorių pridėjo

Kauno Arkivyskupas-Metropolitas
Juozapas Skvireckas
Teologijos Daktaras

KAUNAS
„Šviesos" spaustuvė, Jakšto g-vė, Nr. 2 Tel. Nr. 20-95
1932

SEGRETARIA DI STATO
DI SUA SANTITA.
Nr. 76733.

DAL VATICANO, die 19 Januarii 1929.

Ill.me ac Rev.me Domine,

Volumina illa, quae Tuam Bibliorum in Lithuanam linguam translationem cum adiectis commentariis continent, periucundo quidem animo Summus Pontifex accepit. Opus enim, quod summa cum diligentia tu es aggressus, et aptissimum est ad fructuosam divinarum sententiarum intelligentiam, et doctrinam, ingenium pietatemque tuam praeclare testatur.

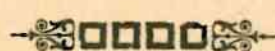
Quapropter Augustus Pontifex tibi valde gratulatur de huiusmodi labore, quo animarum non minus incolumitati quam emolumento consulitur, cum prohibeatur ne in lectione Scripturarum, quales ab heterodoxis diffundi solent, imperiti homines perniciem pro salute inveniant. Tu vero meritis Suae Sanctitatis laudibus fruaris; ex eisque porro animum sume, ut in sacris doctrinis uberiores in dies fructus afferre, Deo iuvante, pergas.

Interea Beatissimus Pater debitas pro tuo obsequii officio grates persolvens, laectissima quaeque a Domino tibi precatur; quorum caelestium donorum auspicem et Suae benevolentiae testem Apostolicam tibi Benedictionem peramanter impertit.

Ego autem, haec tibi referens, sensus existimationis maximae erga te meae profiteor, quibus sum et permanere gaudeo

Amplitudiis Tuae addictissimus
(sig.) *P. Card. Gasparri.*

Ill.mo ac Rev.mo Domino
D.no Joseph Skvireckas
Archiepiscopo Kaunensi.

Šv. Tėvo Popiežiaus Pijaus XI laiškas Šv. Rašto lietuvių kalbon Vertėjui.

(Vertimas)

JO ŠVENTENYBĖS
V. SEKRETORIATAS
76733 N-ris

IŠ VATIKANO Sausio 19 d. 1929 m.

Šviesiausis ir Garbingiausis Pone,

Tamstos lietuviškai verstas Šv. Rašto knygas su pridėtais komentoriais Šv. Tėvas yra malonia širdimi priėmęs. Nes šis veikalas, kurio Tamsta su dideliu darbštumu ėmeisi, ne tik padės Dievo žodžius vaisingiau suprasti, bet ir liudys apie Tamstos mokslą, gabumą ir dievobaimingumą.

Tatai Aukščiausias Ganytojas labai sveikina Tamstą dėl šio darbo, kuris patarnaus ne vien sielų sveikatai, bet ir jų naudai, nes sukliudys, kad neapšviesti žmonės, nekatalikų platinamąsias Biblijas skaitydami, vietoj išganymo nesusilauktų pražūties.

Tamsta gi, laimėjęs užsipelnytų Šv. Tėvo pagyrimų, stenkis, Dievo padedamas ir toliau semtis iš šventojo mokslo kuogausiausių vaisių.

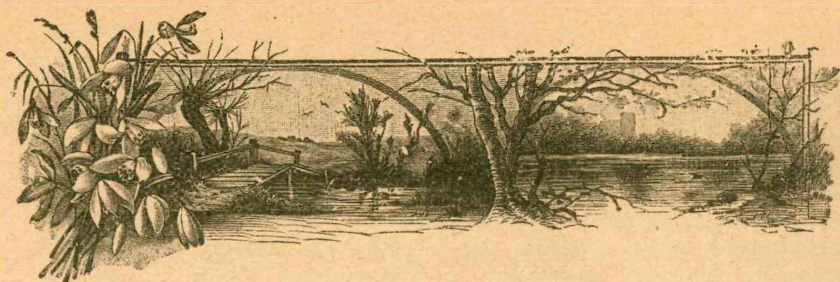
Tuo gi tarpu Šventasis Tėvas, dėkodamas už Tamstos pasidarbavimą, linki Sveikam iš Viešpaties viso, kas yr geriausia, ir kaipo tų dangiškų malonių ir savo palankumo laidą, mielai suteikia Tamstai Apaštališkąjį palaiminimą.

Pranešdamas Tamstai apie tai, aš reiškiu Sveikam aukščiausios pagarbos, su kuria mielai ir pasilieku Tamstai palankiausis.

Švies-iam ir Garb-iam P-nui
Juozapui Skvireckui
Kauno Arkivyskupui

(Pas). *P. Kard. Gasparri.*

JEREMIJO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

1. Jeremijas pats savo pranašysčių knygoje duoda gana daug žinių apie save. Jis buvo kunigo Helkijo sūnus, gimė kunigų mieste Anatote Benjamino giminės plote karaliaus Manaso viešpatavimo (696—641) pabaigoje. Dar negimęs Dievo pašvęstas ir išrinktas į pranašus, Jeremijas maža teturėjo noro eiti pranašo pareigas, kuomet, turėdamas apie dvidešimti metų, gavo iš Dievo paliepimą. Sunkūs tuomet buvo pranašui laikai Izraėlyje. Stabmeldystė sujungta su visokiais kitais nusikaltimais įsivyravusi žydų tarpe, viešpataujant karaliui Manasui taip, kad jis pats savo gyvenimo gale nebeįstengė jos sustabdyti, uoliai palaikyta jo sūnaus Amono (641—639), negalėjo rasti tikro pasipriešinimo ir pirmais Jozijo karaliavimo (639—608) metais, nes jis, kone kūdikiu tebebūdamas (aštuonerių metų), paveldėjo savo tėvo sostą. Taigi, Jeremijas augo didžiausio stabmeldystės įsigalėjimo laiku, ir nestebėtina, kad, pašauktas 13. Jozijo viešpatavimo metais stoti į kovą prieš jąją, bijojo perdaug didžio vargo ir teisinosi Viešpačiui savo jaunyste ir silpnumu.

Bet Dievo pagalbos pažadėjimu sustiprintas, sykį pradėjęs sau skirtą tarnystę, uoliai nešė jos sunkenybes iki savo gyvenimo galui, nežiūrėdamas jokių kliūčių ir pasipriešinimų. Nemaža gavo Jeremijas iškentėti persekiojimų nuo nedorų savo vientaučių dar prie gyvos dievobaimingo Jozijo galvos. Tam karaliui žuvus, tautos išrinktas karaliumi antras jo sūnus Joakazas, nors labai neilgai teviešpatavo (tris mėnesius), bet darė tai kas pikta Viešpaties akivaizdoje. Jo įpėdinis vyriausias Jozijo sūnus Joakimas, Aigipto Paraono Nechao paskirtas karaliumi (608—597), lygiai kaip ir jo brolis, darė pikta ir nuožmiai persekiojo prana-

šus. Nepataisė jo kieta Dievo bausmė, tuomet ištikusi žydų tautą. Než ūrėdamas to, kad jo karalystė buvo Nabukodonosoro užkariauta ir apiplėšta, daug jaunuomenės išgabenta į Kaldėją, Joakimas ir toliau vargino Jeremiją, neklausė jo įspėjimų, iki pats nežuvo. Po labai trumpo viešpatavimo (trijų mėnesių) Joakimo sūnaus Jekonijo (Joakino), kurs buvo išvestas į Babilono nelaisvę, paskirtas karaliumi trečias Jozijo sūnus Sedekijas (597—586), žmogus silpno ir nepastovaus būdo, nenorėjo naudotis išmintingais Jeremijo patarimais ir atvedė savo karalystę į galutiną žuvimą; kada Jeruzalė po dvejų apgulimo metų buvo kaldėjiečių paimta ir draug su bažnyčia sunaikinta, Jeremijas buvo atrastas uždarytas karaliaus paliepimu kalėjime, iš kurio jį išleido kaldėjiečiai.

Gavęs leidimą pasirinkti savo noru tolesnio gyvenimo vietą, Jeremijas velijo pasilikti Palestinoje draug su likusiais čia neturtingais vientaučiais, kad juos guostų ir stiprintų. Bet kada Nabukodonosoro vietininkas Palestinoje Godolijas buvo užmuštas ir žydai, bijodami keršto ir išvedimo į Kaldėją, pabėgo į Aigiptą, jie prievarta išsivedė su savim ir Jeremiją. Būdamas Aigipte jis nesiliovė kovojęs su tebeplintančia žydų tarpe stabmeldyste ir dėl to gavo nemaža kentėti. Anot vieno žydų padavimo tie Aigiptan pabėgusieji žydai galų gale užmušę uolų pranašą akmenimis Tafnies mieste. Anot kito padavimo Jeremijas buvęs Nabukodonosoro, kada jis užkariavo Aigiptą, nuvestas į Kaldėją ir čia miręs. Pranašo pareigas Jeremijas ėjo apie penkias dešimtis metų.

Pranašas Jeremijas, kaip pasirodo iš jo knygos, prigimtimi buvo labai ramus, net bailus, jautrios širdies ir pilnas meilės, skirta gi jam buvo atlikti viena baisiausių pasiuntinysčių, kokios kada nors buvo Dievo pavestos žmogui, nes jis turėjo būti „Dievo teisybės pranašu“. Nedaug jam teteko paskelbti linksminančių žinių; kone nuolat turėjo grumoti, be paliovos barti savo tautą dėl jos nusikaltimų, pirštu rodyti jau nebeišvengiamą bausmę ir vis labiau besiartinantį žuvimą. Tų sunkių pareigų ėjimo pasėka buvo išjuokimai, paniekinimas, neapykanta, nuožmūs persekiojimai, kuriais jam bemažko nuolat stengėsi atsilyginti visi. Tačiau pranašas pasiliko per visą savo gyvenimą stebėtinai drąsus visose savo net ir sunkiausiose pareigose. Jis ištikrųjų pasirodė esąs tvirtas lyg „sustiprintas miestas, kaip geležinis šulas ir kaip skaistvarinis mūras prieš Jūdo karalius, prieš jo viršininkus, prieš jo kunigus ir prieš šalies tautą“ (1, 18).

2. Jeremijo sudėtų veikalų šv. Rašte yra trys: „Pranašystė“, „Raudos“ apie Jeruzalės ir bažnyčios sunaikinimą ir „Laiškas“ (Bar. 6) nuvestiesiems į Kaldėją apie stabmeldystę. Jeremijo Raudos apie karaliaus Jozijo mirtį (vz. 2 Kron. 35, 25) senai žuvo.

Jeremijo Pranašystė susideda iš daugelio pamokslų ir atskirų pranašysčių, kokias jis paskelbė įvairiais laikais, taip pat iš keleto istorinių straipsnių, kuriais paaiškinamos pranašystės arba jos patvirtinamos. Visų pamokslų, pranašysčių ir pasakojimų, nors

labai nevienodų savo turiniu, vyriausia juos vienijanti idėja tai Dievo teisybė, kurios skelbėjas turėjo būti Jeremijas, nes jis buvo „pastatytas ant tautų rauti ir griauti, ir naikinti ir sklaidyti, ir statyti ir veisti“ (1, 10).

Turinio žvilgsniu Jeremijo knygą taip galima padalinti: Ji prasideda antrašu (1, 1 — 3) ir įžanga (1, 4 – 19), kurioje aprašoma pranašo pašaukimas ir pasiuntinystė ir nurodoma jo pareigų būdas. Pirmoje dalyje (2, 1 — 33, 26) be paliovos kartojama, kad Viešpats neatmainomai nutaręs padaryti galą žydų karalystei. Ta dalis susideda iš dešimties skyrių, arba iš tiek pat pranašinių pamokslų, kurių turinys toks: 1. Viešpaties ištikimybė, žydų neištikimumas ir nedėkingumas (2, 1— 3, 5); 2. Nedaranti atgailos tauta kentės daug prispaudimų ir galų gale bus atmesta (3, 6—6, 30); 3. Tuščias žydų pasitikėjimas bažnyčia, aukomis, apipjaustymu ir tikras kelias į išganymą (7, 1—10, 25); 4. Žydai kalti sulaužę šventą sandorą (11, 1—13, 27); 5. Viešpats nedovanos savo tautai (14, 1— 17, 27); 6. Atmetimas Izraėlio patvirtinamas simboliais (18, 1 — 20, 18); Dievo tęismai piktiems ganytojams (21, 1 – 24, 10); 8. Aiškus paskelbimas septynių dešimtų metų nelaisvės (25, 1—29, 32); 9. Busimas Dievo tautos atvadavimas ir atstatymas (30, 1 — 31, 40); 10. Kiti paguodos žodžiai apie laimingą Izraėlio ateitį (32, 1—33, 26). Antroje knygos dalyje (34, 1 – 45, 5) pasakojama istoriškai ir pranašų būdu apie paskutinius žydų karalystės atsitikimus. Joje du skyriu: 1. Jeremijas veltui stengiasi pataisyti žydus, dar neįvykus pilnam sunaikinimui (34, 1—38, 28); 2. Jeremijo pranašysčių pilnas įvykimas (39,1—45, 5). Trečioji knygos dalis (46, 1— 51, 64) visa paskirta pranašystėms prieš pagonis: prieš Aigiptą (46, 2 — 28), prieš Pilistimus (47, 1 – 7), prieš Moabą (48, 1 — 47), Amonitus, Idumėjiečius, Damaską, Kėdarėnus ir Asoro karalystes (49, 1— 39), prieš Babiloną ir Kaldėjiečius (50, 1—51, 64). Knygos pabaigoje (52, 1—34) pasakojama apie liudną karaliaus Sedekijo, Jeruzalės ir žydų tautos likimą.

3. Jeremijo pranašystės turi taip aiškiai išspaustą savyje autoriaus asmens žymę, kad kone visi tyrinėtojai laiko jas visas autentiškomis. Pačioje knygoje randame šiek tiek žinių apie tai, kaip ji buvo sudėta. Anot 36,1..., ketvirtais karaliaus Joakimo metais Jeremijas gavo iš Dievo paliepimą surašyti pranašystes, jam apreikštas nuo pat jo tarnystės pradžios. Jis tuojau jas padiktavo savo raštininkui Barukui. Bet supykęs karalius rankraštį sudraskė ir sudegino. Tuomet Jeremijas padarė kitą rankraštį, pilnesnį, nekaip kad buvo pirmas. Toks buvo pagrindas Jeremijo knygos, kurią turime dabar. Iš kitur (30,2) žinoma, kad Viešpats liepė Jeremijui parašyti taip pat jam apreikštus pažadėjimus apie atstatymą Izraelio ir jo garbingą ateitį. Pranašystės ir atsitikimai, vėlesni už ketvirtus karaliaus Joakimo metus, buvo, be abejo, paties pranašo pridėti, kada knyga liko galutinai sutvarkyta.—Jeremijo pranašystės surašytos nesilaikant kronologijos eilios. Tai

aišku iš sutinkamų knygoje laiko nurodymų. Tvarkant knygos turinį, žiūrėta labiau tikslo, kurs norėta pasiekti.

Dabar esanti Jeremijo pranašysčių knyga turi dvejopą išvaizdą, vieną ebraiškame tekste, kurį seka Vulgata, kitą graikiškame Aleksandrijiečių tekste. Veikalo esmė abiejuose tekstuose ta pati, bet skirtumai tarp jų dviejų daug didesni kaip kurioje nors kitoje Sen. Testamento knygoje. Visųdidžiausias skirtumas tas, kad pranašystės prieš pagonis, t. y. 46—51 ebr. ir Vulg. perskyr. aleksandrijiečių tekste padėta tuojau po 25,13 ir tai kitokioje eilėje. Taigi, palyginant abudu tekstu, pasirodo, kad

Ebr. ir Vulg. t.	Aleksandr. t.
1,1—25,13	=1,1–25,13
25,14-38	=32,1-24
26,1–43,13	=33,1—50,13
44,1—30	=51,1–30
45,1—5	=51,31-35
46,1–28	=26,1–28 (Aigiptas)
47,1-7	=29,1—7 (Pilistimai)
48,1–47	=31,1–44 (Moabas)
49,1—5	=30,1–5 (Amonas)
49,7-22	=29,8–23 Edomas)
49,23–27	=30,12-16 (Damask.)
49,28–33	=30,6–11 (Arabai)
49,34–39	=25,14—18 (Elamas)
50,1-51,64	=27,1–28,64 (Babilon)
52,1–34	=52,1—34.

Aleksandr. t.	Ebr. ir Vulg. t.
1,1–25,13	=1,1–25,13
25,14-18	=49,34–39 (Elamas)
26,1—28	=46,1–28 (Aigiptas)
27,1-28,64	=50,1–51,64 Babilonas)
29,1-7	=47,1-7 (Pilistimai)
29,8–23	=49,8-23 (Edomas)
30,1–5	=49,1–5 (Amonas)
30,6—11	=49,28-33 (Arabai)
30,12–16	=49,23—27 (Damaskas)
31,1 44	=49,1–47 (Moabas)
32,1—24	=25 14–38
33,1—50,13	=26,1–43,13
51,1—30	=40,1—40
51,31–35	=45,1–5
52,1–34	=52,1–34.

Be tų skirtumų, liečiančių tvarką, Aleksandrijiečių tekste trūksta kai kurių eilučių ir straipsnelių, esančių ebr. t. ir Vulgatoje. Jame apleista du ilgesniu straipsneliu, būtent 33, 14—26 ir 39, 4—13. Kiti žymesni apleidimai: 8, 10–12; 10, 5—8. 10; 11, 7, 8; 17, 1—4; 27, 13. 14. 19—22; 29, 16–20; 30, 10. 11; 34, 11; 51, 44—4; 52, 2. 3. 15. 28—30. Be to daugelyje vietų išleista kai kurie labai trumpi sakiniai, arba tik vienas—kitas žodis. Sutinkama taip-pat Aleksandr. vertime kai kurie labai maži priedai; bet jų visai nedaug.

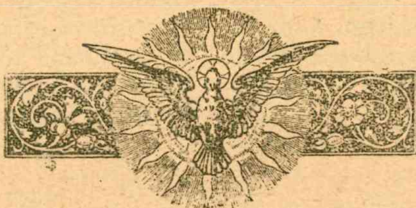
Nurodytų skirtumų tarp dabartinio ebr. t. (Vulg.) ir LXX atsiradimas vienų aiškinamas tuo, kad jau žiloje senovėje buvęs dvejopas ebr. Jeremijo pranašysčių tekstas, vienas vartojamas Babilone ir Palestinoje, kitas Aigipte; tą antrąjį išsivertę graikų kalbon Aleksandrijiečių vertėjai. Anot kitų aiškintojų, visokių aukščiau paminėtų skirtumų kaltininkai buvę vien vertėjai, kurie pasielgę su ebr. t. gana laisvai. Tos antrosios nuomonės laikėsi šv. Jieronimas.

Kadangi vienas ir kitas tekstas savo esme yra tas pats, nes jos nekeičia nurodytieji skirtumai, kadangi toliau pasirodo, kad abiem tekstais naudojosi N. Test. rašytojai, todėl juodu abudu reikia laikyti autentiškais, nors ebr. t. reikia pripažinti didesnė vertybė.

4. Jeremijo pranašystė buvo visuomet Bažnyčios laikoma Dievo įkvėptu veikalu; yra ji ir žydų kanone. Gana dažnai ji minima jau Sen. Testamente. Apie ją kalbama ir jos autoriumi vadinamas Jeremijas Ekli. 49, 8...; Ezdras sako (1 Ezdr. 1, 1; plg. 2 Kron. 36, 32), kad Dievas pa-

žadinęs Kyrą Jeremijo pranašystės įvykdyti; pranašas Danielis sakosi supratęs iš knygų metų skaičių, apreikštą Jeremijo (Dan. 9, 2; plg. Jer. 25, 11...; 29, 10). Rečiau sutinkame pranašystės žodžius pakartotus N. Test. Iš ganytojas, išvarydamas pirklius iš bažnyčios, priminė jo pranašystę (Mt. 21, 13; plg. Jer 7, 11). Šv. Matas sako, kad Jeremijo žodžiai įvykę nekaltų kūdikių nužudyme (Mt. 2, 17...; plg. Jer. 31, 15) ir puodžiaus dirvos pirkime (Mt. 27, 9; plg. Jer. 18, 2. 3; 32, 6—15; Luk. 9, 9). Kelis sykius šaukiasi jų šv. Povilas (Rom. 11, 27; Žyd. 10, 16...; 8, 8...).

Jeremijo pranašysčių knyga gana svarbi istorijos atžvilgiu, nes duoda nemaža naujų žinių apie paskutiniuš žydų karalystės metus ir taip papildo 4. Karalių ir 2. Kronikų knygas. Joje randame įdomių nurodymų, koks ištikrųjų buvo dorinis to laiko žydų tautos ir jos viršininkų stovis. Bet ypač svarbi ji savo mokslu apie Mesiją, nes ne tik aprašo jo dienų laimę (3, 14—18; 23, 3—8; 30, 8...), naują sandorą tarp Dievo ir jo tautos (31, 31...), bet ir paties Mesijo, Dovido sūnaus, asmenį (23, 5; 33, 14. 15 ir k.).

PROPHETIA IEREMIAE. JEREMIJO PRANAŠYSTĖ.

Knygos antrašas.

Caput I. [1] Verba Ieremiae filii
Helciae, de sacerdotibus, qui fue-
runt in Anathoth, in Terra Benia-
min. [2] Quod factum est verbum
Domini ad eum in diebus Iosiae
filii Amon regis Iuda, in tertio-
decimo anno regni eius [3] Et
factum est in diebus Ioakim filii
Iosiae regis Iuda, usque ad con-
summationem undecimi anni Se-
deciae filii Iosiae regis Iuda, usque
ad transmigrationem Ierusalem
in mense quinto.

1 perskyrimas. [1] Žodžiai Je-
remijo, sūnaus Helkijo, vieno iš
kunigų, buvusių Anatote, Benja-
mino šalyje. [2] Viešpaties žodis,
kurs buvo jam suteiktas Jūdo
karaliaus Amono sūnaus Jozijo
dienose, tryliktais jo karaliavimo
metais, [3] ir kurs buvo suteiktas
Jūdo karaliaus Jozijo sūnaus Joa-
kimo dienose iki vienuoliktų Jū-
do karaliaus Jozijo sūnaus Sede-
kijo metų galui, iki išvedimui
Jeruzalės penktame mėnesyje.

1, 1 — 3. Knygos antraše pasakoma, kas buvo jos autorius ir kokiuo laiku Jeremijas ėjo pranašo pareigas.

(1, 1) Žodžiai: pranašystės. — Jeremijo. Ebr. t. Irmejahu ir sutrumpintas **Irm^e jah**, anot vienų, padarytas iš žodžio ramah, griauti ir Dievo vardo ir reiškiąs: Viešpats griauna (savo tautą), anot kitų rasi teisingiau iš žodžio rum, aukštam būti ir todėl reiškiąs: Viešpats aukštas, arba: Viešpats išaukština. Vz. Įvadą 3 p. — (2) Viešpaties žodis.. anot ebr. t.: jam buvo suteiktas Viešpaties žodis... Nors knygoje surašytos Jeremijo pranašystės, bet jų kilmė dieviška, nes pats Viešpats jas suteikė Jeremijui. — Tryliktais... Jozijas, kurs paveldėjo sostą, būdamas aštuonerių metų, dabar turėjo dvidešimt pirmus. Jis tik nesenai buvo pradėjęs rūpintis religijiniu tautos atgimdymu (vz. 2 Kron. 34, 1 — 7). — (3) Vienuoliktų... metų galui. Nabuzardanas sudegino paimtą Jeruzalę ir bažnyčią penktame vienuoliktu Sedekijo metų mėnesyje. Kadangi tačiau jau tuomet pasibaigė Sedekijo viešpatavimas, todėl tie vienuolikti metai laikomi pabaigtais, nors jie nebuvo pilni. — Jeremijas ėjo pranašo pareigas nuo savo pašaukimo iki paėmimo Jeruzalės per keturias dešimtis vienerius metus: viešpataujant Jozijui devynioliką, viešpataujant Joakimui vienuoliką ir viešpataujant Sedekijui iki penktam jo vienuoliktų metų mėnesiui. Tarpiniu karalių Joakazo ir Jekonijo jis neįvardija, nes kiekvienas jųdviejų karaliavo tik po tris mėnesius. — Antrašas rodosi nevisa apimąs, kas da-

Įžanga: Pašaukimas Jeremijo pranašo pareigų eiti.

4 Et factum est verbum Do-
mini ad me, dicens: 5 Priusquam
te formarem in utero, novi te: et
antequam exires de vulva, sanc-
tificavi te, et prophetam in Gen-
tibus dedi te. 6 Et dixi, A a a,
Domine Deus: ecce nescio loqui,
quia puer ego sum. 7 Et
dixit Dominus ad me: Noli dicere:
Puer sum: quoniam ad omnia,
quae mittam te, ibis: et universa,
quaecumque mandavero tibi, lo-

4 Viešpaties žodis buvo man
suteiktas ir pasakyta: 5 Pirma ne-
gu padariau tave motinos vidu-
riuose, aš pažinau tave, ir pirma
negu išėjai iš motinos įsčios,
aš pašventinau tave ir paskyriau
tave pranašu tarp tautų. 6 Tuomet
aš tariau: Ai, ai, ai, Viešpatie
Dieve, štai aš nemoku kalbėti,
nes aš vaikas. 7 Bet Viešpats man
tarė: Nesakyk: Aš vaikas; nes vi-
sur, kur tave siųsiu, tu eisi, ir

---

bar yra Jeremijo knygoje, nes jis ėjo dar savo pareigas ir po Jeruzalės žuvimo (vz. 40—44 perskyr.). Reikia tat spėti, kad Jeremijo knyga pradžioje buvo trumpesnė, paskui gi buvo papildyta vėlesnėmis jo pranašystėmis, nekeičiant knygos antrašo, nes vėlesnioji Jeremijo tarnystė palietė tik mažą tautos dalį ir buvo lyg priedas prie jo vyriausios pasiuntinystės, pasibaigusios su Jeruzalės ir bažnyčios žuvimu.

1, 4 — 19. Knygos įžangoje Jeremijas aprašo savo pašaukimą ir pašventinimą į Viešpaties pranašus (4 — 10), taip pat primena regėjimus ir žodžius, kuriais buvo trumpai nurodytos jo pareigos (11 — 19).

(4) V i e š p a t i e s ž o d i s... Viešpats iškilmingai apreiškia Jeremijui išrinkimą, kurį jis yra padaręs labai senai, kad Jeremijas būtų jo pranašas. Kaip tas apreiškimas buvo suteiktas, Jeremijas nepaaiškina. — (5) P i r m a n e g u p a d a r i a u... Išrinkimas buvo padarytas tarsi laipsniais. Pirmas laipsnis tai amžinas paskyrimas. — P a ž i n a u t a v e: ypatingu pažinimu. — P a š v e n t i n a u t a v e. Antras laipsnis tai pašventinimas, tiesioginis prirengimas. Jis buvo tikras, vidujinis (Tom.). Kaip mano Bažnyčios mokytojai Jeremijas buvęs jau savo motinos įsčioje paliuosuotas nuo pradinės nuodėmės, taip pat kaip paskui šv. Jonas Krikštytojas. Pašventinimas Jeremijui buvo juo reikalingesnis, kad jo laukė kieti persekiojimai, kad jis, priešingai Sen. Test. papročiui turėjo pasilikti nevedęs (16, 2) ir gyventi atsiskyręs nuo žmonių (16, 5). — P a s k y r i a u t a v e. Trečias laipsnis tai uždėjimas pareigos, kurią jis turi tuojau pradėti eiti (10 e.). — T a r p t a u t ų. Jeremijas siunčiamas ne tik pas savo tautą, bet taip pat pas pagonis; jiems jis skelbs baisią Dievo rūstybę (25, 15..), bet taip pat skaisčią ir paguodos pilną ateitį (48, 47; 49, 39 ir k.). — (6) T u o m e t a š t a r i a u. Ką šv. Povilas sako apie kunigų garbę (Žyd.), tai tinka ir pranašų pareigoms. Pranašas neieško garbės, bet priima ją tik priverstas. — A š n e m o k u... Pranašas nurodo panašią priežastį kaip Mozė, tačiau jis tarsi bijo taip pat tarnystės sunkenybių ir pavojų, kokiuos jam rodė Elijo, Amoso istorija ir Manaso nuožmumas (4 Kar. 21, 16; 24, 4; plg. 20, 7). — V a i k a s. ebr. n a'ar jaunikaitis. Tas išsireiškimas gana liaunas. Jaunikaitis gali būti dvidešimties metų ir vyresnis, bet taip pat ir jaunesnis. — (7) N e s a k y k... Dievas padrąsina savo pasiuntinį. Jam nereikės nieko kita daryti kaip tik vykinti savo Viešpaties įsakymus. Tasai gi, pavesdamas atlikti kokį nors darbą, suteikia taip pat malonių, reikalingų

queris. 8 Ne timeas a facie eorum:
quia tecum ego sum ut eruam
te, dicit Dominus.
9 Et misit Dominus manum
suam, et tetigit os meum: et
dixit Dominus ad me: Ecce
dedi verba mea in ore tuo:
10 ecce constitui te hodie su-
per Gentes, et super regna ut
evellas, et destruas, et disperdas,
et dissipes, et aedifices, et plantes.
11 Et factum est verbum
Domini ad me, dicens: Quid tu
vides Ieremia? Et dixi: Virgam
vigilantem ego video. 12 Et dixit
Dominus ad me: Bene vidisti,
quia vigilabo ego super verbo
meo ut faciam illud. 13 Et factum

visa, ką tau liepsiu, kalbėsi. 8 Ne-
bijok jų, nes aš esu su tavim,
kad gelbėčiau tave, sako Viešpats.
9 Po to Viešpats ištiesė savo
ranką ir palietė mano burną,
ir Viešpats man tarė: Štai, aš de-
du savo žodžius į tavo burną; 10
štai, aš statau tave šiandien ant
tautų ir ant karalysčių, kad rau-
tumei ir ardytumei, kad naikin-
tumei ir sklaidytumei, kad staty-
tumei ir veistumei.
11 Ir buvo man suteiktas Vieš-
paties žodis ir sakyta: Ką tu ma-
tai, Jeremijau? Aš tariau: Matau
budinčią lazdą. 12 Tuomet Vieš-
pats man tarė: Gerai matei; nes
aš budėsiu ant savo žodžio, kad
jį įvykdyčiau.

---

tam darbui padaryti. — (8) Nebijok jų... Eidamas savo pareigas pranašas, tiesa, turės nepriętelių, bet jo gynėjas bus Viešpats, kurs jį apsaugos nuo visokio pavojaus.

(9) Viešpats ištiesė...: regėjime. Jeremijo pašventimas į pranašus susideda taip pat kaip ir Izaijo iš simbolinio veiksmo (9a e.) ir jį paaiškinančių žodžių (9b. 10. e.). — Aš dedu savo žodžius... Ką kalba įkvėptas pranašas, tai paties Dievo žodžiai. — (10) Ant tautų ir...: kaipo savo pasiuntinį, kad mano vardu duotumei joms įsakymų. Taigi, pranašinė Jeremijo valdžia siekia toli už Izraėlio ribų; bet ir žydai yra tarp tų tautų, kurioms jis neš Dievo paliepimus. — Kad rautumei ir... Jeremijo tarnystė susidės iš griovimo ir statymo. Dėlei laiko aplinkybių griovimo bus daugiau, todėl jis aprašomas keturiais sinonimais, tuo tarpu, kad statymui skiriama tik du. Visa, kas toliau knygoje sakoma, tik paaiškina šituos žodžius. Abejonės nėra, kad ne pats Jeremijas griaus ir paskui atstatys, bet pranašams pasavinama tai, ką jie skelbia. Plg. Iz. 6, 10; Ez. 43, 3 ir k.

(11) Budinčią lazdą. Ebr. t.: migdolų medžio lazdą. Vulgatos vertimas „budinčią" atsirado dėlto, kad ebr. t. pavartoja ne paprastas migdolų medžio vardas, bet poėzinis šaqed, kurs, griežtai imant, reiškia: pažadintasai (iš miego). Vadinama gi taip tas medis dėlto, kad jis žymiai anksčiau už kitus medžius pabunda iš žiemos miego; todėl ir čionai imamas kaipo budrumo ir veiklumo emblėma. — (12) Aš budėsiu. Ebr. šoqed. Dievas pames savo ramybę ir kantrybę; jis greitai įvykdys savo žodį ir baus nusikaltusius žydus be pasigailėjimo. Paminėtas čia budrumas nurodo įvykdymo tikrumą: įvykdys gi taip greitai, kaip greitai pražysta migdolų medis.

(13) Antrą kartą. Antras regėjimas papildo pirmąjį ir visai aiškiai skelbia nelaimes, skirtas išrinktąjai tautai. — Puodą ugnyje. Ebr. t.: puodą, į kurį pučiama. Ištikrųjų, pučiama ugnis, kad karščiau šildytų. Taigi, čia turima omenyje labai įkaitintas, verdantis puodas. — Jo priešakį palenktą... Tas puodas pakrypęs pietų linkon, todėl yra pavojus, kad tai, ko puodas pilnas, greitai išsilies. Puodas turi

est verbum Domini secundo ad
me, dicens: Quid tu vides? Et
dixi: Ollam succensam ego video,
et faciem eius a facie Aquilonis.
[14] Et dixit Dominus ad me: Ab
Aquilone pandetur malum super
omnes habitatores terrae. [15] quia
ecce ego convocabo omnes co-
gna iones regnorum Aquilonis,
ait Dominus: et venient et po
nent unusquisqe solium suum
in introitu portarum Ierusalem,
et super omnes muros eius in
circuitu, et super universas urbes
Iuda. [16] Et loquar iudicia mea
cum eis super omnem malitiam
eorum, qui dereliquerunt me, et
libaverunt diis alienis, et adora-
verunt opus manuum suarum.

[17] Tu ergo accinge lumbos
tuos, et surge, et loquere ad eos
omnia quae ego praecipio tibi.
Ne formides a facie eorum: nec
enim timere te faciam vultum
eorum. [18] Ego quippe dedi te
hodie in civitatem munitam, et

[13] Ir buvo man antrą kartą
suteiktas Viešpaties žodis ir pasa-
kyta: Ką tu matai? Aš tariau:
Matau puodą ugnyje ir jo prieša-
kį palenktą iš šiaurės pusės. [14]
Tuomet Viešpats man tarė: Iš
šiaurės bus išlieta nelaimė ant
visų šalies gyventojų; [15] nes štai
aš pašauksiu visas šiaurės kara-
lysčių tautas, sako Viešpats; ir
jie ateis, ir kiekvienas pastatys
savo krasę Jeruzalės vartų ango-
je, ir ties visomis jos sienomis
aplinkui, ir ties visais Jūdo mies-
tais; [16] ir aš ištarsiu savo pa-
smerkimus prieš juos dėlei viso
jų piktumo, kad jie apleido ma-
ne, darė liejamųjų aukų sveti-
miems dievams ir garbino savo
rankų darbą.

[17] Taigi, tu susijuosk savo
strėnas, kelkis ir kalbėk jiems
visa, ką aš tau įsakau. Nebijok
jų, nes aš padarysiu, kad tu ne-
išsigąstumei jų veido. [18] Aš juk
darau šiandien iš tavęs sustiprin-
tą miestą, geležinį šulą ir vari-

įvaizdinti Kaldėją, iš kurios pasi-
pils nelaimių į Jūdo karalystę. — (14) Iš šiaurės bus... Duodama regėjimo paaiškinimas. — (15) Tautos: Kaldėjiečiai. Nors kaldėjiečiai ištikrųjų gyveno į rytos nuo Palestinos, bet kad pasiektų Jūdėją ir Jeruzalę, jie turėdavo pirma pulti į šiaurę nuo Jūdėjos esantį kraštą ir iš čia jau eiti į pietus. — Jie ateis, ir kiekvienas... Viršininkai tautų, iš kurių susideda Kaldėjos kariuomenė, elgsis kaipo nugalėtojai; jie darys teismą, ims grobį; niekas negalės nuo jų išbėgti, nes jie sėdės visuose vartuose ir aplink visas sienas. — (16) Ir aš ištarsiu... Siųsdamas nelaimių Dievas atkeršys savo tautai už jos stabmeldystę. — Mane: Dievą, su kuriuo buvo padaryta sandora, ir kurs buvo teikęs tiek geradaryščių. — Darė liejamųjų aukų. Ebr. t.: aukojo smil-
kalų. — Savo rankų darbą. Garbinti savo rankų darbą buvo tikra beprotystė.

(17) Susijuosk...: kad laisvai ir be kliūčių galėtumei elgtis. Rytų kraštų gyventojai, rengdamiesi kelionėn ir pradėdami darbą, turi paprotį susijuosti, kad ilgi ir platūs jų drabužiai jiems nekliudytų. Plg. Iš. 12, 11; Jobo 38, 3; Lk. 12, 35 ir k. — Nes aš padarysiu, kad... Pats Dievas gins savo pasiuntinį. Ebr. t.: kad aš nepadaryčiau, kad tu drebėtumei jų akivaizdoje. — Jei pranašas nustotų drąsos savo tarnystės ėjime ir nebepasitikėtų Dievo pagalba, Dievas apleistų jį pačiame pavojuje (Jier.). — (18) Darau iš tavęs šiandien... Jeremijui bus suteikia dieviškos stiprybės, kuri padarys jį nenugalimą. — Prieš Jūdo karalius... Jam pavedama pareiga pilna pavojaus, visi luomai

in columnam ferream, et in murum aereum, super omnem terram, regibus Iuda, principibus eius, et sacerdotibus, et populo terrae.
[19] Et bellabunt adversum te, et non praevalebunt: quia ego tecum sum, ait Dominus, ut liberem te.

nę sieną visai šaliai, prieš Jūdo karalius, jo kunigaikščius ir kunigus ir žemės tautą.
[19] Jie kovos prieš tave, bet nenugalės, nes aš esu su tavim, sako Viešpats, kad tave išliuosuočiau.

I. Viešpats neatmainomai nutarė padaryti galą žydų karalystei.

1. Viešpaties ištikimybė, žydų neištikimumas ir nedėkingumas.

Caput II. [1] Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

[2] Vade, et clama in auribus Ierusalem, dicens: Haec dicit Dominus: Recordatus sum tui, miserans adolescentiam tuam, et charitatem desponsationis tuae, suando secuta es me in deberto, in terra, quae non semi-

2 perskyrimas. [1] Ir buvo man suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta:

[2] Eik ir šauk, Jeruzalei girdint, tardamas: Štai, ką Viešpats sako. Aš atsiminiau tave, gailėdamos tavo jaunystės ir tavo meilės kaipo sužieduotinės, kuomet tu mane sekei tyrumoje, žemėje, kur nesėjama.
[3] Izraėlis buvo pašven-

---

bus jam nepalankūs, visiems jis vienas gaus priešintis. Tačiau jo jėgų jie visi neįstengs nugalėti, to sustiprinto miesto užkovoti; tas geležinis šulas pakels kiekvieną naštą, ant tos skaistvarinės sienos iširs visi kariški puolimai. — (19) Nenugalės, nes... Taip draug su kova Dievas skelbia pranašui tikrą laimėjimą. plg. auk. 8, e.

Pirmoje Jeremijo Pranašysčių dalyje (2, 1 — 33, 26) nuolat kartojama, kad Dievas nutaręs būtinai sugriauti žydų karalystę.

2, 1 — 3, 5. Ji prasideda pranašiniu pamokslu, kuriame Viešpaties ištikimybė statoma prieš žydų tautos neištikimumą ir nedėkingumą. Čia visupirma primenama tas laikas, kai tauta mylėjo Viešpatį (2, 1 — 3); bet paskui ji be priežasties atsitraukė nuo jo, nežiūrėdama jo geradaryščių (2, 4 — 8); tas atsitraukimas buvo negirdėtas tarp žmonių dalykas (2, 9 — 13) ir todėl teisingai nubaustas (2, 14 — 19). Toliau įrodinėjamas žydų stabmeldystės biaurumas (2, 20 — 28) ir kad ji niekaip negali būti pateistinta (2, 29 — 3, 5).

(2, 1) Ir buvo man suteiktas... Tokia įžanga pradedami visi Dievo suteikti pranašui apreiškimai ir pamokymai. Plg. auk. 1, 4; 3, 6; 7, 1 ir k.

(2) Eik. Tas įsakymas gal buvo duotas Jeremijui Anatote, Vz. auk. 1, 1. — Aš atsiminiau... Geriau ebr. t.: aš tau neužmiršau tavo jaunystės meilės... Taigi, buvo laikas, kad žydų tauta mylėjo Viešpatį ir buvo jo mylima. Aigipte ji buvo tarsi Viešpaties sužieduotinė, kurią jis pakvietė palikti tą šalį ir sekti jį per tyrumą į Sinajaus kalną, kame buvo padaryta šventa (moterystės) sandora. Su girtinu pasiryžimu ji paklausė Viešpaties pasiuntinio Mozės ir ėjo paskui jį. — (3) Buvo pašventintas: anuo laimingu laiku žydai buvo šventa ir tobūla tauta. Plg. Iš. 28, 36. — Vaisių pirmonės. Izraėlis buvo lyg kad vaisių pirmonės, kurias Dievas sau išrinko iš nupuolusios žmonių giminės; tai tautai jis nori įsteigti karalystę, kuri turi išsiplėsti ir apim-

natur. [3]Sanctus Israel Domino, pri-
mitiae frugum eius: omnes. qui de-
vorant eum, delinquunt: mala veni-
ent super eos, dicit Dominus.
[4]Audite verbum Domini do-
mus Iacob, et omnes cognationes
domus Israel: [5]haec dicit Dominus:
Quid invenerunt patres vestri in
me iniquitatis, quia elongaverunt
a me, et ambulaverunt post vanita-
tem, et vani facti sunt? [6]Et non
dixerunt: Ubi est Dominus, qui
ascendere nos fecit de Terra
Aegypti: qui traduxit nos per
desertum, per terram inhabitabi-
lem et inviam, per terram sitis, et
imaginem mortis, per terram, in
qua non ambulavit vir neque
habitavit homo? [7]Et induxi vos
in terram Carmeli, ut comedere-
tis fructum eius. et optima illius:
et ingressi contaminastis terram
meam, et hereditatem meam po-
suistis in abominationem. [8]Sa-

tintas Viešpačiui, jo vaisių pir-
monės; visi, kurie jį ryja, nusi-
kalsta; ant jų ateis nelaimių, sako
Viešpats.
[4]Klausykite, Jokūbo namai ir
visos Izraėlio namų giminės,
Viešpaties žodžio. [5]Štai, ką Vieš-
pats sako: Kokią neteisybę rado
manyje jūsų tėvai, kad jie atsito-
lino nuo manęs ir vaikščiojo
paskui tuštybę ir pasidarė tušti?
[6]Jie nesakė: Kame Viešpats, kurs
mus išvedė iš Aigipto žemės,
kurs pervedė mus per tyrumą,
per negyvenamą ir nepereinamą
žemę, per troškulio žemę ir mir-
ties vaizdą, per žemę, per kurią
niekas neperėjo ir kurioje negy-
veno žmogus? [7]Aš jus įvedžiau
į derlingą žemę, kad valgytumė-
te jos vaisių ir jos gėrybių; jūs
gi įėję sutepėte mano žemę ir
iš mano tėvainystės padarėte pa-
sibjaurėjimą. [8]Kunigai nesakė: Ka-

---

ti visas tautas. Bet kaip niekam ne-leista valgyti pirmonių, kas ne kunigų giminės, taip turi taip pat kęsti bausmę, kas sauvališkai puola Dievui pašventintą Izraėlio tautą, taip kaip buvo Dievo žadėta. Prad. 12, 3.

(4) Klausykite, Jokūbo... Jokūbo ir Izraėlio vardai primena tautos išrinkimą; bet drauge juose yra įspėjimas, kad tauta sektų protėvio dievobaimingumą ir paklusnumą ir taptų jam suteikto palaiminimo (Prad. 32, 24...) dalininke. — (5) Kokią neteisybę... Dievas reikalauja, kad Izraėlitai apsvarstytų, ar buvo jis neištikimas savo pažadėjimams. O kadangi žmonės lengviau pasmerkia kitų nusikaltimus, kaip savo, jis visupirma duoda jiems tą klausimą apie seniau buvusias kartas. Jei jie ras jas esant kaltas, tai jie negalės ir patys dėtis nekaltais. Kad čia Dievas iš pradžios lyg kad pats save gina, tai jo gerumo ženklas (Teod.). — Tuštybę. Labai dažnai šv. Rašte taip vadinama pagonių dievaičius. — Tušti: panašūs į stabus, todėl verti pasibiaurėjimo. Plg. Ps. 113; Rom. 1, 21—23. — (6) Kame Viešpats, kurs... Jei žydai būtų atsiminę didžiausias Dievo geradarystes, jo suteiktas išeinant iš Aigipto, keliaujant per baisius tyrus ir apsigyvenant Žadėtoje žemėje, jie būtų turėję pasilikti jam ištikimi. — Per negyvenamą... Parano tyruma aprašoma primenant visą jos nejaukumą, kad aiškiau pasirodytų Dievo palankumas ir galybė. Plg. Atk. 8, 15; 32, 10 ir k. — Mirties vaizdą... Anot ebr. t.: mirties ūksmę. — (7) Jūs gi įėję sutepėte... Gavę apsigyventi gražiausioje ir geriausioje šalyje, žydai tuojau ją sutepė savo stabmeldyste (plg. Teis. 2, 17—21; Ps. 77, 52—58 ir k.). Ju nusikaltimas buvo juo didesnis, kad ta šalis buvo Dievo žemė, jo tėvainystė. Plg. Iz. 8, 8 ir k. — (8) Kunigai... ir kurie laiko... Tie, kuriems buvo pavesta mokyti žmo-

cerdotes non dixerunt: Ubi est
Dominus? et tenentes legem
nescierunt me, et pastores prae-
varicati sunt in me. et prophetae
prophetaverunt in Baal, et idola
secuti sunt.
[9] Propterea adhuc iudicio
contendam vobiscum, ait Domi-
nus, et cum filiis vestris discep-
tabo. [10] Transite ad insulas Ce-
thim, et videte: et in Cedar mit-
tite, et considerate vehementer:
et videte si factum est huiusce-
modi. [11] Si mutavit gens deos
sùos, et certe ipsi non sunt dii:
populus vero meus mutavit glo-
riam suam in idolum. [12] Obstu-
pescite caeli super hoc, et por-
tae eius desolamini vehementer,
dicit Dominus. [13] Duo enim mala
fecit populus meus: Me dereli-
querunt fontem aquae vivae, et

me Viešpats? Ir kurie laiko įsta-
tymą, nežinojo manęs, ir ganyto-
jai nebuvo man ištikimi; prana-
šai pranašavo Baalo vardu ir se-
kė stabus.

[9] Todėl aš dar eisiu su jumis
į teismą, sako Viešpats, ir byli-
nėsiuos su jūsų vaikais. [10] Nu-
eikite į Ketiečių salas ir veizdė
kite, siųskite į Kedarą ir gerai
įsižiūrėkite, ir matykite, ar yra
įvykę tokių dalykų; [11] ar yra pa-
keitusi tauta savo dievus? o juk
jie ne dievai; mano gi tauta pa-
keitė savo garbę stabu. [12] Nu-
stebk, dangau, dėl to dalyko, ir
smarkiai nuliūskite dangaus var-
tai, sako Viešpats. [13] Nes mano
tauta dvejopai nusikalto Jie ap-
leido mane, gyvojo vandens šal-
tinį, ir išsikasė sau šulinių, kiau-

---

nes įstatymo, jį jiems aiškinti, kurie turėjo imti įstatymą kaipo pasielgimo santiesinį, neklausė, kokį Dievo valia, bet jį niekino. — G a n y t o j a i: karaliai ir kunigaikščiai (Teod.), kurie yra Viešpaties bandos viršininkai ir turėjo būti geriausio ganytojo, Viešpaties, atvaizdas, atpuolė nuo Dievo. — P r a n a š a i... Buvo atsiradę be galo daug netikrų pranašų, kurie savinosi tikrų Dievo pasiuntinių reikšmę. Plg. 3 Kar. 18, 19; 22, 6 ir k. Baalas buvo žymiausias penikijiečių dievaitis. Plg. Teis. 2, 11, 13 ir k. — S e k ė s t a b u s. Ebr. t.: ėjo paskui tuos, kurie nieko negali, t. y., kurie negalėjo būti jiems naudingi. Taip pat vadinami stabai ir 11, 2.

(9) T o d ė l a š d a r... Aukščiau paminėtos kaltybės neatgailėtos, bet dar pranašo laiko žydų padaugintos, todėl Dievas bylinėsis su jais ir net su jų vaikais, kaip tai yra daręs su jų tėvais. — (10) N u e i k i t e... Kaip labai jie verti bausmės, parodo palyginimas jų pasielgimo su pagonių. Tą palyginimą jie patys kviečiami padaryti. — Ketiečiais (ebr. K i t t i m) vadinosi Kypro ir pietinių Europos pussalių gyventojai, taigi tie, kurie gyvena į vakarus nuo Palestinos; gyvenančius gi į rytus atstovauja Kedaras, arba Kedarėnų tauta. Plg. Ps. 119, 5; Prad. 25, 11. Taip pat veltui kas-nors ieškotų vakaruose ir rytuose panašaus į žydų atpuolimo. — (11) J u k j i e n e d i e v a i: todėl nebuvo ko labai jų branginti. — S a v o g a r b ę: Dievą, kurs taip garbingai apsireiškė ir apdovanojo savo tautą visokiomis gėrybėmis, kurs pats nori būti garbė ir šviesa, taip pat gyrius ir laimė visų, kurie jį garbina. Plg. Ps. 105, 20: Rom. 1, 13. — S t a b u. Anot ebr. t.: tuo, kas nenaudinga. — (12) N u s t e b k... Pranašas poėtiškai kviečia dangų išreikšti savo pasibjaurėjimą nedoru žydų pasielgimu. Plg. Atk. 32, 1; Iz. 1, 2 ir k. Ebr. t. galima taip versti: Bodėkis, dangau, to dalyko, baisėkis ir džiūk. — (13) J i e a p l e i d o... Tai pirma kaltybė. Gyvojo vandens šaltinis vadinasi nuolat tekąs tyras upelio vanduo. Jis yra vaizdas Dievo, to pirmojo visokio gerumo šaltinio, neišsemiamo viso-

foderunt sibi cisternas, cisternas
dissipatas, quae continere non
valent aquas.
14 Numquid servus est Israel,
aut vernaculus? quare ergo fac-
tus est in praedam? 15 Super
eum rugierunt leones, et dede-
runt vocem suam, posuerunt ter-
ram eius in solitudinem: civita-
tes eius exustae sunt, et non est
qui habitet in eis. 16 Filii quo-
que Mempheos et Taphnes con-
stupraverunt te usque ad verti-
cem. 17 Numquid non istud fac-
tum est tibi, quia dereliquisti
Dominum Deum tuum eo tem-
pore, quo ducebat te per viam?
18 Et nunc quid tibi vis in via
Aegypti, ut bibas aquam turbidam?

rų šulinių, kurie negali laikyti
savyje vandens.
14 Argi Izraėlis vergas, arba
vergės vaikas? tai kodėl gi iš jo
padaryta grobis? 15 Prieš jį krio-
kė liūtai ir paleido savo balsą,
padarė iš jo žemės tyrumą; jo
miestai nudeginti, ir nėra, kas
juose gyventų. 16 Taip pat Mem-
fio ir Tafnės sūnūs subjaurino
tave iki viršugalviui. 17 Argi ne
dėlto tai tau atsitiko, kad tu ap-
leidai Viešpatį, savo Dievą, tuo
laiku, kada jis tave vedė keliu?
18 Ir dabar ko tu nori ant kelio
į Aigiptą, kad gertumei Drumž-
lino vandens? ir kas tau darbo
su Asyrijiečių keliu, kad gertu-

---

kių gėrybių iždo, viso gyvenimo šaltinio. — I r i š s i k a s ė... Antra kaltybė. Iškastuose šuliniuose buvo laikomas lietaus vanduo, kurs greitai gęsdavo, ir, jei šulinys negana rūpestingai buvo taisomas, neretai visai ištekėdavo per atsiradusius plyšius ir skyles. Tokie šuliniai čia vaizdas netikrų dievų.

(14) A r g i... Pranašas su širdgėla klausia, kaip galėjo atsitikti, kad su Izraėliu pagonys elgiasi kaip su vergų. Juk jis nebuvo vergas, ebr. ė b e d, kurį nusiperkama, nė vergės vaikas, t. y. namie gimęs iš vergų tėvų, bet Viešpaties pirmgimis, namų sūnus (plg. Iš. 4, 22); tai kodėl gi jį pažeminta, paniekinta? Žinomą jau paniekinimo priežastį pranašas primena žem. 17, e. — (14) L i ū t a i: galingi Izraėlio neprieteliai, ypač asirijiečiai, kurių emblėma buvo liūtas. Plg. Iz. 5, 29; Mik. 5, 7 ir k. — M i e s t a i n u d e g i n t i... Atskilusi dešimties giminių karalystė buvo jau visai sunaikinta; Jūdo karalystė buvo kelis kartus užpulta ir apiplėšta. — (16) M e m f i o i r T a f n ė s. Tuodu žymiu senovės miestu čia atstovauja visą Aigiptą. Ebr. t. N o f ir T a c h p a n e s. Pirmas vardas sutrumpintas aig. M e n-N o f e r (geras miestas), iš kurio graikai padarė Memfį; tas miestas buvo ant vakario Nilo kranto, ten, kur prasideda jo dėlta. Antras miestas gr. vadinosi Dafnė; jis buvo į šiaurrytčius nuo pirmojo, netoli jūros, bet į vakarus nuo dabartinio Suėco kanalo; dabar jo vieta vadinasi T e l l D e f e n n e. — S u b j a u r i n o... Ebr. t.: nuganys tavo kaukolę (viršugalvį). Taip sujungiama du vaizdu. Izraėlitų neprieteliai palyginami su piemenimis, kurie sunaikins visą šalį, visur ganydami savo bandas: neprietelių pasielgimas bus lygus nuskutimui galvos; tai gi buvo laikoma didžiausiu paniekinimu. Plg. 47, 5; Iz. 3, 17 ir k. — (17) K a d t u a p l e i d a i... Tai tikra Izraėlio nelaimių priežastis. — T u o l a i k u, k a d a... Aliuzija į tai, kad Izraėlis jau keliaudamas per tyrumą į Žadėtąją žemę buvo kelis kartus sunkiai užrūstinęs Dievą; arba apskritai patėmijimas, kad žydai dažnai neėjo jiems paskirtu ir į tikslą vedančiu kelių, tikru keliu, kurį Dievas rodė. — (18) I r d a b a r k o... Be senų kaltybių Dievas mini ir dabartines. Žydai nori susiartinti su pagonimis, aigiptiečiais ir asirijiečiais; tai gi buvo priešinga teokratijos dvasiai. Plg.

et quid tibi cum via Assyriorum, ut bibas aquam fluminis? [19] Arguet te malitia tua, et aversio tua increpabit te. Scito, et vide quia malum et amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum, et non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus exercituum.

[20] A saeculo confregisti iugum meum, rupisti vincula mea, et dixisti: Non serviam. In omni enim colle sublimi, et sub omni ligno frondoso tu prostenebaris meretrix. [21] Ego autem plantavi te vineam electam, omne semen verum: quomodo ergo conversa es mihi in pravam vinea aliena? [22] Si laveris te nitro, et multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate tua coram

mei Upės vandens? [19] Tavo piktumas kaltins tave, ir tavo atpuolimas baus tave. Žinok ir matyk, jog negera ir kartu, kad tu apleidai Viešpatį savo Dievą ir kad pas tave nėra mano baimės, sako Viešpats, kareivijų Dievas.

[20] Nuo amžių tu sulaužei mano jungą, sutraukei mano pančius ir sakei: Netarnausiu. Nes ant kiekvieno aukšto kauburio ir po kiekvienu šakotu medžiu tu pasiduodavai paleistuvystei. [21] Aš gi buvau tave įsodinęs kaipo rinktinį vynuogyną iš visai tikrų želmenų; tai kaip gi tu man pavirtai išgama, tu, svetimasis vynuogyne? [22] Nors tu mazgotumeis šarmu ir imtumei sau daug

---

4 Kar. 15, 19, 20; 16, 7, 8; Iz. 30, 1—3 ir k. — Drumžlino vandens. Ebr. t.: Šichoro vandens. Taip vadinasi rasi upelis Rinokolura, anot kitų gi Nilas, kurio vanduo potvinio metu ypač drumžlinas. — Upės vandens, t. y. Eufrato, kurs asir. vadinasi Puratu, upė. Gerti Šichoro arba Eufrato vandens reiškia ieškoti pagalbos Aigipte arba Asirijoje, lyg kad žydams nebūtų buvę gana gyvojo vandens šaltinio Jeruzalėje (13, e.). — (19) Tavo piktumas... Sutartys su svetimaisiais apvils Izraėlį ir duos jam tik kartumo. Ebr. t.: tavo piktumas plaks tave, ir tavo atpuolimai baus tave. — Negera ir kartu... Nuodėmė pikta savyje, nes priešinga vyriausiai šventumo ir tvarkos taisyklei; — karti, nes atskiria nuo Dievo, ir kaipo pasėką, turi turėti visokio kartumo. Taigi, žydai turi mokintis iš savo liūdno prityrimo ir imti į širdį pranašo gąsdinimus.

(20) Nuo amžių: visųpirma tyrumoje, paskui teisėjų laikais. Taigi, Izraėlis labai senai pradėjo būti neištikimas Dievui. — Tu sulaužei mano jungą, sutraukei...: Dievo įsakymų jungą ir pančius. Ebr. masorėtų tekstas reiktų versti kitaip: aš sulaužiau tavo jungą, sutraukiau tavo pančius. — Taip Dievas primena išliuosavimo iš vergijos geradarystę. Bet tas masorėtų skaitymas laikomas netikru. — Tu pasiduodavai paleistuvystei. Žydų tauta, pasiduodama stabmeldystei, darėsi paleistuvė, nes Dievo sandora su jąja buvo laikoma tarsi moterystės ryšiu; be to kananiečių tarnavimas stabams buvo sujungtas su begėdyste. Plg. Atk. 12, 2; Ez. 6. 13 ir k. — (21) Kaipo rinktinį vynuogyną...: taip kad iš jo reikėjo laukti tik geriausių vaisių. Plg. Prad. 49, 11; Iz. 5, 2. — Pavirtai išgama... Anot ebr. t.: pavirtai išsigimusiomis svetimo vynuogyno atžalomis. — Augalas laikosi nustatytos tvarkos, žmonės nuo jos ir nuo savo paskyrimo begėdiškai pasitraukia. Taip palyginimais parodoma, kaip labai Izraėlis susibiaurino. — (22) Nors tu... Izraėlis taip suteptas, kad niekaip nebegali apsivalyti. — Šarmu. Ebr. t. minima visųpirma mineralinis alkali, paskui gi iš augalų gaunamas (borith). — Tu pasilieki sutepta... Ebr. t.: tavo neteisybė biauri mano akivaizdoje.

me, dicit Dominus Deus. 23 Quomodo dicit: Non sum polluta, post Baalim non ambulavi? vide vias tuas in convalle, scito quid feceris: cursor levis explicans vias suas. 24 Onager assuetus in solitudine, in desiderio animae suae attraxit ventum amoris sui: nullus avertet eam: omnes, qui quaerunt eam, non deficient: in menstruis eius inveniet eam.

25 Prohibe pedem tuum a nuditate, et guttur tuum a siti. Et dixisti: Desperavi, nequaquam faciam: adamavi quippe alienos, et post eos ambulabo. 26 Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi et reges eorum, principes; et sacerdotes, et prophetae eorum, 27 dicentes ligno:

muilo, tu pasilieki sutepta neteisybe mano akivaizdoje, sako Viešpats Dievas. 23 Kaip tu gali sakyti: Aš nesutepta, aš nevaikščiojau paskui Baalus? Pažvelk į savo kelius slėnyje, pažink, ką esi padariusi. Tu buvai kaip lengvas bėgėjas, kurs bėgioja šen ir ten savo keliais. 24 Laukinė asilė, pripratus prie tyrumos, kuri savo geidulyje traukia į save savo gašlumo kvapą; niekas jos nesustabdys; visi, kurie jos ieško, neprivalo vargti; jie ras ją jos mėnesinėje.

25 Saugok savo koją nuo plikumo ir savo gerklę nuo troškulio. Bet tu sakai: aš nustojau vilties, anaiptol tai nedarysiu, nes aš myliu svetimuosius ir paskui juos vaikščiosiu. 26 Kaip sugėdinamas vagis, kuomet jis nutvertas, taip sugėdinti Izraėlio namai, jie ir jų karaliai, kunigaikščiai, kunigai ir jų pranašai, 27 jie, ku-

---

(23) Kaip gali... Izraėlio tauta taip sugedus ir taip nebejautri tiesai, kad net drįsta sakyti, jog ji nieko pikta nedariusi. Baalo garbinimu buvo susitepę Atalija, Akazas, Manasas, net Jozijo sūnūs (vz. 2 Kron. 24, 7; 28, 21; 33, 3 ir k.). Penikijiečių dievaitis Baalas buvo vadinamas ir garbinamas visokiais vardais, todėl dažnai kalbama apie Baalus, neretai sujungiant su deive Astarte. — Savo kelius: savo pasielgimą. — Slėnyje: Hinnomo slėnyje, kame žydai aukodavo ir degindavo Molochui savo vaikus. Plg. žem. 7, 30... 19, 2. 6; 4 Kar. 23, 10 ir k. — Lengvas bėgėjas. Ebr. t.: jauna, lengva kupranugarė. Kupranugarė rujos metu bėginėja šen ir ten, kad patenkintų savo geidulį. — (24) Laukinė asilė... Kitas pavyzdis karštų, nesusekamų geidulių. — Kuri savo geidulyje... Ebr. t.: kuri savo sielos geidulyje gaudo orą; kas gali sulaikyti jos karštį (rują)? — Tauta jaučiasi patraukta į stabmeldystę su panašiu smarkumu. — Jos mėnesinėje: jos porinėjimosi laiku. — (25) Saugok savo koją...: nebėk su tokiuo smarkumu paskui dievaičius, kad nusidėvėtų tavo kurpės ir tavo liežuvis liptų iš troškulio tau prie gomurio. Išsižadėk kelio į Asiriją ir į Aigiptą. Kiti aiškina šituos žodžius kitaip. — Aš nustojau vilties. Geriau: nėra vilties. — Izraėlis neklausys išmintingo patarimo, ir toliau jis eis paskui savo užgaidas. — (26) Kaip sugėdinamas... Nutvertas vagis turi atiduoti, ką norėjo pasisavinti, stovi sugėdintas ir gauna bausmės. Taip ir Izraėliui nieko daugiau nedavė stabmeldystė kaip tik kentėjimų. — (27) Medžiui: mediniam dievaičio paveikslui. Tai buvo didžiausias pažeminimas Viešpaties tautai ir tikra paikybė. Savo prispaudimo dieną... Kuomet nelaimė jiems rodo, kad dievaičių sta-

Pater meus es tu: et lapidi: Tu
me genuisti. Verterunt ad me
tergum, et non faciem, et in tem-
pore afflictionis suae dicent: Surge,
et libera nos. 28 Ubi sunt dii tui,
quos fecisti tibi? surgant et li-
berent te in tempore afflictionis
tuae: secundum numerum quippe
civitatum tuarum erant dii tui
Iuda.
29 Quid vultis mecum iudicio
contendere? omnes dereliquistis
me, dicit Dominus. 30 Frustra
percussi filios vestros, discipli-
nam non receperunt: devoravit
gladius vester prophetas vestros,
quasi leo vastator 31 generatio
vestra. Videte verbum Domini:
Numquid solitudo factus sum
Israeli, aut terra serotina? quare
ergo dixit populus meus: Re-
cessimus, non veniemus ultra ad
te? 32 Numquid obliviscetur virgo
ornamenti sui, aut sponsa fasciae
pectoralis suae? populus vero
meus oblitus est mei diebus in-
numeris.
33 Quid niteris bonam osten-
dere viam tuam ad quaerendam
dilectionem, quae insuper et ma-
litias tuas docuisti vias tuas, 34

rie sako medžiui: Tu mano tė-
vas, ir akmeniui: Tu mane pagim-
dei. Jie atgręžė man nugarą ir
ne veidą; bet savo prispaudimo
dieną jie sako: Kelkis ir gelbėk
mus. 28 Kame gi tavo dievai, ku-
riuos sau pasidarei? Tegul jie
keliasi ir tave gelbi tavo prispau-
mo metu; juk kiek buvo tavo,
Jūde, miestų, tiek buvo tavo dievų.
29 Kam jūs dar norite bylinė-
tis su manim? jūs visi apleidote
mane, sako Viešpats. 30 Veltui aš
užgavau jūsų vaikus, jie nepri-
ėmė drausmės; jūsų kalavijas rijo
jūsų pranašus; kaip naikintojas
liūtas 31 jūsų giminė. Tėmykite
Viešpaties žodį: Argi aš buvau
Izraėliui tyruma arba vėlyva že-
mė? kodėl tat mano tauta sako:
Mes atsitraukėme ir daugiau ne-
beateisime pas tave. 32 Argi mer-
gaitė užmiršta savo papuošalą ar-
ba sužieduotinė savo krūtinės
juostą? mano gi tauta užmiršo
mane per nesuskaitomas dienas.
33 Kam tu stengies pagražinti sa-
vo pasielgimą, kad įgytumei mei-
lės, tu, kuri savus kelius išmokei
savo piktumo? 34 Net ir ant tavo

---

bai nieko negali padaryti, jie šaukiasi į Dievą, ne kad jį pagarbintų, bet kad jiems vėl geriau klotųsi. Plg. žem. 32, 33. — (28) Kame gi tavo dievai... Tais žodžiais Jzraėliui primenama Mozės giesmė, jo palikta tautai lyg koki tėvainystė. Plg. Atk. 32, 37.

(29) Kam jūs dar norite...: jūs neturite jokios teisės bylinėtis su manim dėl jūsų nelaimės. Nelaimėmis aš norėjau jus sugrąžinti pas save, bet veltui. — (30) Rijo jūsų pranašus. Plg. 3 Kar. 18, 4. 13; 4 Kar. 21, 16; Mt. 25, 33 ir k. — (31) Vėlyva žemė: vėlai duodanti vaisių dirva. Ebr. t.: tamsybės žemė. — Dievas davė tautai gėrybių ne pamažu, nesivėlindamas. — Mes atsitraukėme. Anot. ebr. t.: mes patys savo valdovai. — (32) Krūtinės juostą. Ebr. qiššurim reiškia brangią juostą. Plg. Iz. 3, 10. Dievas išsirinko Izraėlio tautą iš visų kaipo sužieduotinę ir ją gražiai papuošė, ir tačiau ji, ko paprastai neatsitinka, jį užmiršo, ir tai ne vieną dieną, bet per nesuskaitomas dienas. — (33) Kam tu stengiesi... Aiškiau ebr. t.: kaip tinkamai tu rengi savo kelią, kad gaudytumei meilę, t. y. su kokiu dideliu karščiu tu bėgi paskui dievaičius. — Tu, kuri savus kelius... Anot ebr. t.: todėl ir savo sielą pripratinai į piktus dalykus. — (34)

et in alis tuis inventus est sanguis
animarum pauperum et inno-
centum? non in fossis inveni eos,
sed in omnibus, quae supra me-
moravi. 35 Et dixisti: Absque pec-
cato et innocens ego sum: et
propterea avertatur furor tuus a
me. Ecce ego iudicio contendam
tecum, eo quod dixeris: Non pec-
cavi. 36 Quam vilis facta es ni-
mis, iterans vias tuas! et ab
Aegypto confunderis, sicut con-
fusa es ab Assur. 37 Nam et ab
ista egredieris, et manus tuae
erunt super caput tuum: quoniam
obtrivit Dominus confidentiam
tuam, et nihil habebis prosperum
in ea.

Caput III. 1 Vulgo dicitur: Si di-
miserit vir uxorem suam, et rece-
dens ab eo, duxerit virum alte-

siūlių randasi neturtingų ir nekal-
tų sielų kraujo? Ne duobėse aš
juos radau, bet visose vietose, ku-
rias aukščiau minėjau. 35 O tu sa-
kai: Aš be nuodėmės ir nekalta, ir
todėl tegul nusigręžia nuo manęs
tavo narsas. Štai aš bylinėsiuos su
tavim, nes tu sakai: Aš nenusi-
dėjau. 36 Kaip labai niekinga tu
pasidarei, vis grįždama į savo
kelius; taip pat Aigipto tu būsi
sugėdinta, kaip esi Asuro sugė-
dinta. 37 Nes ir iš jo tu išeisi, su-
dėjus rankas ant savo galvos,
nes Viešpats sulaužo tavo pasi-
tikėjimo ramstį, ir nieko tu jame
nelaimėsi.

3 perskyrimas. 1 Paprastai
sakoma: Jei vyras paleidžia savo
žmoną, ir ji atsitraukus išteka už

A n t t a v o s i ū l i ų: ant tavo drabužio kraštų. LXX vertime: ant tavo rankų. — N e d u o b ė s e... Visai nekaltos aukos buvo užmušamos ne slapčia, bet atvirai dėlei stabmeldystės. Ebr. t. rasi: tu radai juos ne įsilaužimą darant. — Įstatymas leido užmušti, jei ką nutverdavo įsilaužusį į namus vogti (plg. Iš. 22, 2). Taigi, Viešpats sako, kad žydų stabmeldystės aukos anaiptol nebuvo kaltos tokio įsilaužimo. Žydai pasmerkė juos mirti be priežasties, niekam nepadariusius prievartos ar skriaudos, bet dėlei savo stabmeldystės. — B e t v i s o s e v i e t o s e... Nevisai aiškūs žodžiai. Ebr. t. nėra žodžių: k u r i a s a u k š č i a u m i n ė j a u. Rasi geriau tos eil. pabaigą sujungti su kitos pradžia: ir su visu tuo tu sakai: Aš.... — (35) I r t o d ė l t e g u l n u s i g r ę ž i a... Ebr. t.: tikrai tavo rūstybė nusigręžė nuo manęs. — Bet veltui nusikaltusi tauta užginčija savo kaltybę, tikėdamasi tuo būdu atitolinti bausmę. Dievas dar labiau ją baus: A š b y l i n ė s i u o s... — (36) K a i p l a b a i n i e k i n g a... Anot ebr. t.: Ko tu taip uoliai skubiniesi mainyti savo kelią? t. y. kam tu bėgi ieškoti pagalbos tai Aigipte, tai Asirijoje? — A i g i p t o b ū s i s u g ė d i n t a. Pranašas rasi čia turi omenyje sutartį Sedekijo su aigiptiečiais, kurie, tiesa, ėjo jam pagalbon, bet, nieko nepadarę, sugryžo. Vz. žem. 37, 1... — K a i p e s i A s u r o s u g ė d i n t a. Tai įvyko karaliaus Akazo laikais. Plg. 2 Kron. 28, 21. — (37) S u d ė j u s r a n k a s... Didelio nuliūdimo ženklas. Plg. 2 Kar. 13, 19. — T a v o p a s i t i k ė j i m o r a m s t į: tuos, kuriais tu pasitiki.

(3, 1) P a p r a s t a i. Ebr. t. to ž. nėra. — A r g i a n a s b e g r į š p a s j ą. Moteriškei, kuri, gavusi iš savo vyro atsiskyrimo raštą, ištekėdavo už kito ir paskui su juo persiskirdavo, įstatymas griežtai draudė grįžti pas pirmąjį vyrą. Plg. Atk. 24, 1 — 4. Nors Izraėlio pasielgimas buvo panašus į tokios moteriškės pasielgimą, tačiau Dievo pasigailėjimas ir gerumas taip didelis, kad jis sutinka priimti savo neištikimą sužieduotinę, kad tik ji sugrįžtų. A r g i t a m o t e r i š k ė... Ebr. t.: argi ta žemė nebus sutepta? Ir tu, tu paleistuvavai su daugeliu mylimųjų, ir tu grįžtu-

rum: numquid revertetur ad eam
ultra? numquid non polluta, et
contaminata erit mulier illa? tu
autem fornicata es cum amato-
ribus multis: tamen revertere ad
me, dicit Dominus, et ego sus-
cipiam te. 2 Leva oculos tuos
in directum, et vide ubi non
prostrata sis: in viis sedebas,
expectans eos quasi latro in
solitudine: et polluisti terram in
fornicationibus tuis, et in malitiis
tuis. 3 Quam ob rem prohibitae
sunt stillae pluviarum, et seroti-
nus imber non fuit: frons mulie-
ris meretricis facta est tibi, no-
luisti erubescere. 4 Ergo saltem
amodo voca me: Pater meus,
dux virginitatis meae tu es:
5 Numquid irasceris in perpetu-
um, aut perseverabis in finem?
Ecce locuta es, et fecisti mala,
et potuisti.

kito vyro, argi anas begrįš pas
ją? argi ta moteriškė nebus su-
tepta ir subjaurinta? Tu gi pa-
leistuvavai su daugeliu mylimųjų,
tačiau grįšk pas mane, sako Vieš-
pats, ir aš priimsiu tave. 2 Pakelk
savo akis ties savim ir veizdėk,
kame tu neesi kekšavusi. Tu sė-
dėjai vieškeliuose, laukdama jų
kaip galvažudis tyrumoje, ir su-
tepei žemę savo paleistuvystėmis
ir savo piktenybėmis. 3 Todėlei
buvo sulaikyti lietaus lašai, ir ne-
buvo vėlyvojo lietaus. Tu įgijai
moteriškės kekšės kaktą ir neno-
rėjai gėdėtis. 4 Taigi, bent nuo
dabar šauk mane: Tu mano tė-
vas, mano mergystės vadas. 5 Ar
gi tu pyksi per amžius ir pasi-
liksi visuomet užsirūstinęs? Štai,
taip tu kalbėjai ir darei pikta ir
įstengei.

---

mei pas mane! — Taigi ebr. t. išreikšta kitokia mintis. Paleistosios moters sugrįžimas pas pirmąjį vyrą suteptų šventąją žemę, nes toks sugrįžimas įstatymo uždraustas; juo gi sunkiau sugrįžti Izraėliui pas Viešpatį po tiek daug nusikaltimų. Bet ta ebr. t. mintis nėra visai priešinga išreikštąjai Vulgatos tekste. Vulgata ypač kelia aikštėn begalinį Dievo malonumą, kuriuo Izraėliui reikia pasinaudoti, grįžtant į Dievą; ebr. t. išreiškiama nustebimas, kad Izraėlis mano, būk visai lengva esą grįžti pas Dievą, ir šaukiasi į jį tiktai žodžiais, iš tikrųjų gi pasilieka savo piktume (plg. žem. 4. 5. eil.); taigi reikalaujama iš nusikaltusios tautos atgailos, tikro grįžimo, nes tik tuomet galima tikėtis maloningo priėmimo. — I r a š p r i i m s i u t a v e. Tų ž. nėra ebr. t.; nebuvo jų ir šv. Jieronimo vertime. — (2) P a k e l k... Kaip labai reikalinga tautai tikra atgaila, parodo jos sunkūs nusikaltimai stabmeldyste ir nedorumu. Pirmas žingsnis, grįžtant į Dievą, tai pažinti savo kaltybes. — T i e s s a v i m. Ebr. t.: į aukštumas, — ant kurių buvo tarnaujama stabams. — T u s ė d ė j a i...: kad suvadžiotumei praeinančius. — K a i p g a l v a ž u d i s. Ebr. t.: kaip arabas. Mintis ta pati, nes tyrumos arabai visuomet daugiau ar mažiau užsiimdavo plėšimais. Žydų linkimas garbinti svetimus dievus buvo lygus arabų papročiui užpuldinėti keleivius. — (3) T o d ė l e i b u v o s u l a i k y t i... Toki bausmė buvo skirta įstatyme (Atk. 11, 17; 28, 23) ir neretai siunčiama. Vėlyvuoju lietumi vadinosi tas, kurs lyja pavasarį ir padeda geriau bręsti javams. — (4) T a i g i, b e n t n u o d a b a r... Ebr. t.: argi ne tik dabar tu šauki mane: Mano Tėve, tu mano jaunystės vedėjau! Plg. auk. 1. eil. — (5) Š t a i, t a i p t u k a l b ė j a i... Viešpats negali pasitenkinti vien nusikaltusios tautos atsiliepimu ir trumpu meldimu pasigailėti, nes ji darė ir daro pikta, kiek tik įstengia. Nėra dovanojimo be atgailos, be tikro grįžimo į Dievą. Plg. 10. e.

2. Nedaranti atgailos tauta kentės daug prispaudimų ir galų gale bus atmesta. a) Nusidėjėliams primenamos jų kaltės ir rodomas atgailos kelias.

6 Et dixit Dominus ad me in diebus Iosiae regis: Numquid vidisti quae fecerit aversatrix Israel? abiit sibimet super omnem montem excelsum, et sub omni ligno frondoso, et fornicata est ibi.
7 Et dixi, cum fecisset haec omnia: Ad me revertere: et non est reversa. Et vidit praevaricatrix soror eius Iuda,
8 quia pro eo, quod moechata esset aversatrix Israel, dimisissem eam, et dedissem ei libellum repudii: et non timuit praevaricatrix Iuda soror eius, sed abiit, et fornicata est etiam ipsa.
9 Et facilitate fornicationis suae contaminavit terram, et moechata est cum lapide et ligno.
10 Et in omnibus his non est reversa ad me praevaricatrix soror eius Iuda in toto corde suo, sed in mendacio, ait Dominus.

6 Viešpats man tarė karaliaus Jozijo dienose: Ar tu matei, ką darė maištininkė, Izraėlio tauta? Ji ėjo sau į kiekvieną aukštą kalną ir po kiekvienu žaliuojančiu medžiu ir paleistuvavo tenai.
7 Jai visa tai padarius, aš tariau: Grįšk pas mane, ir ji negrįžo. Ir neištikima jos sesuo Jūdo tauta matė,
8 jog už tatai, kad maištininkė Izraėlis svetimoteriavo, aš buvau ją paleidęs ir jai davęs atsiskyrimo raštą; bet neištikima jos sesuo Jūda nepabijojo; ji nuėjo ir taip pat paleistuvavo.
9 Didžiu savo paleistuvavimo greitumu ji subjaurino šalį ir svetimoteriavo su akmenimi ir medžiu.
10 Ir po viso to jos neištikima sesuo Jūda negrįžo pas mane visa savo širdimi, bet melagingai, sako Viešpats.

3, 6 — 4, 4. Jūdo karalystė nebijojo sekti piktą Izraėlio pavyzdį (3, 6 — 10). Nors dešimts giminių didžiai nusikalto, bet jos ras pasigailėjimo, jei darys atgailą (3, 11 — 17). Plačiau paaiškinama, koki turės būti Izraėlio ir Jūdo atgaila ir kokio reikalaujama iš jų pasitaisymo (3, 18 — 4, 4).

(6) Jozijo dienose. Vz. auk. 1, 2. Kuomet Jeremijas pradėjo eiti pranašo pareigas, buvo praėję jau 94 metai, kaip Izraėlio karalystė liko išgriauta ir didžiausia išrinktosios tautos dalis vargo Asirijos nelaisvėje. Taip tai Jūdo karalystė turėjo galingą įspėjimą, kur veda atpuolimas nuo Dievo sandoros. — Maištininkė... Ebr. t.: atpuolimas (apostazija) Izraėlis, — tarsi Izraėlio tauta būtų įsikūnijusi apostazija. — (7) Jai visa tai... Ebr. t.: aš tariau: Visa tai padarius ji sugrįš pas mane, t. y. pames savo nuodėmes ir jų visai išsižadės. — (8) Neištikima jos sesuo... Jūdo karalystė vadinama neištikima, nes nors ji turėjo bažnyčią, įstatymą ir karalystės bei religijos sostinę, tačiau palaikė tik viešujinę ištikimybės išvaizdą, tuo tarpu kad Izraėlis buvo atpuolęs atsiskyrimu nuo Dovido namų ir buvo išvarytas iš Viešpaties tėvainystės, Palestinos. Kadangi tačiau Dievas buvo atmetęs tautą ne visai, bet nori ją atvesti atgal, tai jis sako pas pranašą Izaiją 50, 1, kad jai nedavęs atsiskyrimo rašto. — (9) Didžiu... Ebr. t.: ir atsitiko, kad jos paleistuvystės šauksmu buvo subjaurinta šalis. — Su akmenimi...: iš kurių paprastai buvo padaromi stabai. — (10) Bet melagingai...: nežiūrint visų pranašų įspėjimų ir geresnio pažini-

11 Et dixit Dominus ad me:
iustificavit animam suam aversa-
trix Israel, comparatione praeva-
ricatricis Iudae. 12 Vade, et cla-
ma sermones istos contra Aqui-
lonem, et dices: Revertere aver-
satrix Israel, ait Dominus, et non
avertam faciem meam a vobis:
quia sanctus ego sum, dicit Do-
minus, et non irascar in perpe-
tuum. 13 Verumtamen scito ini-
quitatem tuam, quia in Domi-
num Deum tuum praevaricata es:
et dispersisti vias tuas alienis
sub omni ligno frondoso, et vo-
cem meam non audisti, ait Do-
minus: 14 Convertimini filii re-
vertentes, dicit Dominus: quia
ego vir vester: et assumam
vos unum de civitate, et duos
de cognatione, et introducam
vos in Sion. 15 Et dabo vo-
bis pastores iuxta cor meum,

11 Ir Viešpats man tarė: Mai-
štininkė Izraėlis nekalta, palygi-
nant ją su neištikimaja Jūda. 12 Eik
ir šauk šituos žodžius šiaurės
linkon ir sakyk: Grįšk maištinin-
ke, Izraėli! sako Viešpats, ir aš
nenugręšiu nuo jūsų savo veido;
nes aš šventas, sako Viešpats, ir
nesirūstinsiu per amžius. 13 Ta-
čiau pripažink savo nusikaltimą,
kad tu buvai neištikima Viešpa-
čiui, tavo Dievui, bėginėjai šen
ir ten pas svetimuosius po kiek-
vienu žaliuojančiu medžiu ir ne-
klausei mano balso, sako Vieš-
pats. 14 Apsigręžkite, jūs, vaikai
maištininkai, sako Viešpats, nes
aš jūsų sužieduotinis; aš imsiu
jus po vieną iš miesto ir po du
iš giminės ir jus įvesiu į Sioną.
15 Aš jums duosiu ganytojų, ko-
kie tinka mano širdžiai, ir jie jus
ganys su išmintimi ir mokslu.

---

mo Dievo per siųstas ant Izraėlio bausmes (Teod. Tom.). Jozijo drąsiai pradėta religijinė reforma neturėjo gilesnių pasėkų. Plg. 2 Kron. 34, 3...

(11) Nekalta, palyginant... Kai kuriais atžvilgiais Izraėlis buvo mažiau nusikaltęs už Jūdą. — (12) Šiaurės linkon...: Asirijos linkon, kame buvo nelaisvėn išvestieji izraėlitai. Šauksmas turi parodyti begalinį Dievo gailestingumą, kurs po tiek daug nusikaltimų dar nori suteikti dovanojimą, įspėti Jūdo giminę, kad apsigręžtų į Viešpatį, idant jam nereikėtų jos apleisti ir priimti vien Izraėlį, pagaliau nori rodyti kelią tikrą į atgailą. Dievas nori jos pasigailėti, nes vyriausias viso, kas teisinga, santiesinis, jo šventumas, turi vėl šviesti žemėje ir pasirodyti jo išrinktojoje tautoje. Juk tik tam jis juos nubaudė, kad jie darytų atgailą ir jis vėl galėtų juos priimti. — (13) Pas svetimuosius: pas pagonių dievaičius. — (14) Apsigręžkite. Anot ebr. t.: sugrįžkite. Tais žodžiais kreipiamasi į Izraėlį; bet kadangi juos turi išgirsti Jūdo tauta, todėl jų tikslas visųpirma pataisyti tą tautą. — Sužieduotinis. Izraėlio tauta Viešpaties vaikai, bet taip pat ir jo sužieduotinė; ir vienu ir kitu atžvilgiu jis turi ant jos pilniausią teisę; jei ji sugrįš pas jį, tai jis jai suteiks visa, ko ji teisingai gali laukti iš jo kaipo iš savo Viešpaties ir savo sužieduotinio. — Po vieną iš...: nors grįžtų ir ne visi ir rastųsi tik vienas — kitas mieste arba ir platesnėje apylinkėje. — Į Sioną: į Dievo karalystės vidurį, kame yra amžinas Dovido sostas ir ypatingu būdu pasilieka Dievas. — (15) Ganytojų...: gerų ir šventų karalių, tokių koks buvo Dovidas. Plg. auk. 2, 8; 1 Kar. 13, 14; Iz. 1, 26 ir k. — Su išmintimi ir mokslu. Ebr. t.: su žinojimu ir išmone. Plg. 2 Kron. 1, 10. Pranašas skelbia atnaujinimą, apimantį labai plačias sritis; jis prasidėjo po Babilono nelaisvės su Zorobabėliu, vyriausiu kunigu Jozue.

et pascent vos scientia et doctri-
na. 16 Cumque multiplicati fue-
ritis, et creveritis in terra in die-
bus illis, ait Dominus: non dicent
ultra: Arca testamenti Domini: ne-
que ascendet super cor, neque re-
cordabuntur illius: nec visitabitur,
nec fiet ultra. 17 In tempore illo
vocabunt Ierusalem Solium Domi-
ni: et congregabuntur ad eam om-
nes Gentes in nomine Domini
in Ierusalem, et non ambulabunt
post pravitatem cordis sui pes-
simi.
18 In diebus illis ibit domus
Iuda ad domum Israel, et venient
simul de terra Aquilonis ad ter-
ram, quam dedi patribus vestris.
19 Ego autem dixi: Quomodo
ponam te in filios, et tribuam
tibi terram desiderabilem, heredi-
tatem praeclaram exercituum Gen-
tium? Et dixi: Patrem vocabis
me, et post me ingredi non ces-

16 Kuomet jūs būsite pasidauginę
ir anose dienose užaugę šalyje,
sako Viešpats, daugiau nebebus
sakoma: Viešpaties sandoros skry-
nia; ji nebeateis į mintį, ir nebe-
atsimins apie ją; ji nebebus lan-
koma, nei bebus kita daroma.
17 Anuo metu Jeruzalę vadins
Viešpaties sostu, ir visos tautos
susirinks į ją vardan Viešpaties
Jeruzalėje ir nebevaikščios paskui
savo piktos širdies nelabumą.

18 Anose dienose Jūdo namai
eis pas Izraėlio namus, ir jie ateis
draug iš šiaurės krašto į žemę, ku-
rią aš esu davęs jūsų tėvams.
19 Aš gi kalbėjau: Kaip gi aš
statysiu tave tarp vaikų ir tau
suteiksiu pageidaujamą žemę,
puikią tautų kariuomenės tėvai-
nystę? Ir tariau: Tu vadinsi ma-
ne tėvu ir nesiliausi vaikščiojus

Ezdru, Neemiju, ir buvo pabaigtas Kristaus mesijinėje karalystėje (Efr. Jieron. Tom.). — (16) Anose dienose. Taip nurodoma visupirma nelaisvės pabaiga, bet taip pat, kaip paaiškėja iš konteksto, Mesijo laikai, nes tik tuomet įvyko pilniausioje prasmėje visi čia padaryti pažadėjimai. — Nebebus sakoma: Viešpaties... Mesijo laikais Izraėlio gyrius, sandoros skrynia, bus visai užmiršta, niekas apie ją nebekalbės, nebemanys ir nebesiklaus; taigi viešpataus kitoks Dievo garbinimo būdas, nekaip kad buvo Mozės įstatyme paskirtas. Dievas nebebus daugiau permaldaujamas aukų gyvulių krauju, prisiartinant vyriausiam kunigui vieną sykį metuose prie sandoros skrynios arba kitomis dienomis pašlakstant aukų krauju ties švenč. bažnyčios dalies uždanga (Kun. 4, 6. 17), nes bus pašalinta pati aaroniškoji kunigystė (Žyd. 7, 12). Tuomet Dievui bus atnašaujama tobulesnė auka, kurios tik figūros ir vaizdai buvo Sen. Test. aukos. — Nebebus lankoma. Ebr. t.: jos nebepasiges. — (17) Viešpaties sostu. Anksčiau sandoros skrynia buvo Viešpaties sostas, toliau visa Jeruzalė turės būti Viešpaties garbingumo sostas. Uždanga bus atimta, priėjimas prie Dievo bus visiems atviras (plg. Iz. 4, 5. 6). Kaip pas Iz. 2, 2... ir Mik. 4, 1... visos tautos plaukia pas Dievo kalną, taip čia jos ateina pas Dievo vardą Jeruzalėje, pas garbingą Dievo didenybės apsireiškimą, per kurį jis pasirodo esąs sandoros Dievas ir visiems teikia išganymą.

(18) Anose dienose... Jūdo karalystė bus išgriauta, ir žydai bus ištremti iš savo šalies, kaip buvo ištremti anksčiau Izraėlio gyventojai. Bet pasibaigus nelaisvės laikui, jie grįš atgal, ir bus pašalintas skirtumas tarp dviejų karalysčių piliečių. — (19) Kaip gi...: kaip gi daug garbės aš jums suteiksiu. — Tarp vaikų: tarp kitų žmonių, kurie vi-

sabis. 20 Sed quomodo si con-
temnat mulier amatorem suum,
sic contempsit me domus Israel,
dicit Dominus. 21 Vox in viis
audita est, ploratus et ululatus
filiorum Israel: quoniam iniquam
fecerunt viam suam, obliti sunt
Domini Dei sui. 22 Convertimini
filii revertentes, et sanabo aver-
siones vestras. Ecce nos veni-
mus ad te: tu enim es Dominus
Deus noster. 23 Vere mendaces
erant colles, et multitudo montium:
vere in Domino Deo nostro sa-
lus Israel. 24 Confusio comedit
laborem patrum nostrorum ab
adolescentia nostra, greges
eorum, et armenta eorum, filios
eorum, et filias eorum. 25 Dor-
miemus in confusione nostra, et
operiet nos ignominia nostra:
quoniam Domino Deo nostro
peccavimus nos, et patres nostri
ab adolescentia nostra usque ad
diem hanc: et non audivimus vo-
cem Domini Dei nostri.

Caput IV. 1 Si reverteris Is-
rael, ait Dominus, ad me conver-

paskui mane. 20 Bet kaip mote-
riškė paniekina tą, kurs ją myli,
taip paniekino mane Izraėlio na-
mai, sako Viešpats. 21 Balsas
girdisi keliuose, Izraėlio namų
verksmas ir klyksmas, nes jie iš-
kreipė savo kelią ir užmiršo
Viešpatį, savo Dievą. 22 Apsi-
gręžkite, jūs, vaikai maištininkai,
ir aš pagydysiu jūsų maištingu-
mą. Štai mes ateiname pas tave,
nes tu Viešpats, mūsų Dievas.
23 Iš tikrųjų, kauburiai ir kalnų
daugybė buvo melagiai; iš tikrųjų
Izraėlio išganymas Viešpatyje,
mūsų Dievuje. 24 Nuo pat mūsų
jaunystės gėda suėdė mūsų tėvų
darbą, jų avių būrius ir jų gal-
vijų bandas, jų sūnus ir jų duk-
teris. 25 Mes miegosime savo
negarbėje, ir mūsų gėda apdengs
mus, nes mes ir mūsų tėvai nu-
sidėjome Viešpačiui, mūsų Die-
vui, nuo pat mūsų jaunystės iki
šiai dienai, ir mes neklausėme
Viešpaties, mūsų Dievo balso.

4 perskyrimas. 1 Jei tu
grįžti, Izraėli, sako Viešpats, tai

---

si sutvėrimu Dievo vaikai. — *Puikią...* Ebr. t.: tautų grožybių grožybės tėvainystę. — *Ir tariau:* teisingai laukiau. Taip čia trumpai primenama žydų pareigos. — (20) *Taip paniekino mane:* dėlei svetimų dievų. — (21) *Keliuose.* Ebr. t.: ant laukų aukštumų. — Kame žydai nusidėjo, ten jie daro atgailą. Verksmas ir klyksmas parodo sutikusios juos bausmės kietumą (2, 13); bet tas skausmas gali patarnauti jų išsigelbėjimui (22. e.). — (22) *Mes ateiname...* Žydai su dėkingumu priims dovanojimą. — (23) *Iš tikrųjų...* Nuodėmės vaisius pasirodė esąs kartus. Jau ir Ieva yra kitados išpažinusi: Žaltys mane apgavo. Todėl teisingai nuodėmė vadinasi šv. Rašte melu. Tas žydų išpažinimas yra pirmas žingsnis į tikrą apsigręžimą. — *Kalnų daugybė.* Ebr. t. rasi: trukšmas (darant stabams aukas) kalnuose. — (24) *Gėda.* Ebr. *bošeth.* Taip šv. Rašte vadinama Baalas; rasi ir čia jis turėta omenyje. Plg. Rom. 6, 21. — *Jų sūnus ir...* Jie žuvo Dievo siųstose dėl stabmeldystės nelaimėse, bausmėse ir karuose. — (25) *Mes miegosime.* Geriau: mes atsigulsime (ant žemės). Tas atsigulimas ant žemės yra atgailos sukelto skausmo ženklas. Pasakymu gi: *mūsų gėda apdengs mus,* išreiškiama pasiryžimas priimti net ir kiečiausią bausmę.

(4, 1) *Gręžkis į mane:* visa savo širdimi. Pirmutinis to apsigręžimo ženklas bus pašalinimas iš po Viešpaties akių dievaičių. Tuomet tauta galės nuolat pasilikti savo

tere: si abstuleris offendicula tua
a facie mea non commoveberis.
2 Et iurabis: Vivit Dominus in
veritate, et in iudicio, et in ius-
titia: et benedicent eum Gentes,
ipsumque laudabunt.
3 Haec enim dicit Dominus
viro Iuda, et Jerusalem: Novate
vobis novale, et nolite serere su-
per spinas: 4 circumcidimini Do-
mino, et auferte praeputia cordium
vestrorum viri Iuda, et habitato-
res Ierusalem: ne forte egredia-
tur ut ignis indignatio mea, et suc-
cendatur, et non sit qui extin-
guat, propter malitiam cogitatio-
num vestrarum.

gręžkis į mane; jei pašalinsi
iš po mano akių savo nuobodas,
tu nesvyruosi ir tiesoje, teisėtai
ir teisybėje tu prisieksi: Kaip
Viešpats gyvas! 2 ir visos tautos
laimins jį ir jį girs.
3 Nes štai ką sako Viešpats Jū-
do ir Jeruzalės vyrams: Išplėškite
sau dirvoną ir nesėkite tarp erškė-
čių. 4 Apsipjaustykite Viešpačiui ir
meskite šalin savo širdžių plėve-
lę, Jūdo vyrai ir Jeruzalės gyven-
tojai, kad kartais mano užsidegi-
mas neišeitų kaip ugnis ir kad
neužsidegtų ir nebūtų, kas už-
gesytų dėlei jūsų minčių pik-
tumo.

b) Sukietėjusius nuodėmėse žydus tuojau sutiks visokios nelaimės.

5 Annunciate in Iuda, et in
Ierusalem auditum facite: loqui-
mini, et canite tuba in terra: cla-
mate fortiter, et dicite: congrega-
mini, et ingrediamur civitates mu-
nitas, 6 levate signum in Sion.

5 Skelbkite Jūde ir duokite
išgirsti Jeruzalėje; kalbėkite ir
trimituokite trimitu šalyje; garsiai
šaukite ir sakykite: Susirinkite ir
įeikime į sustiprintus miestus.
6 Pakelkite vėliavą Sione. Būkite

---

tėvynėje. — (2) Tiesoje... Nurodoma sąlygos geros priesaikos, kad ji būtų pagarbinimas ir išpažinimas Dievo. — Laimins... Ebr. t.: tautos bus per jį (Jahvę) palaimintos ir juo didžiuosis. — Jos ieškos Dievuje visokio laimės šaltinio ir juo vienu girsis. — (3) Nes štai... Po Izraėlio duodama dar rimtesnis įspėjimas Jūdo karalystės gyventojams, nes ir jų laukia toki pat bausmė, jei jie tuojau nepradės daryti atgailos. — Išplėškite... Tokį pat įspėjimą veltui buvo davęs Izraėliui Ozėė 10, 12. Visųpirma reikia dirva paliuosuoti nuo gausiai augančių joje erškėčių, kad būtų galima sėti joje geros sėklos. Taip turi būti skausmu ir atgaila išnaikinti geiduliai, pirma nekaip bus priimtas su nauda Dievo žodis. — (4) Apsipjaustykite... Tas pat įspėjimas kitokioje išvaizdoje. — Plėvelę. Ji yra vaizdas susitepimo, kurs atskiria nuo Dievo, taip kaip apipjaustymas yra žymė tikėjimo, apeiga, per kurią žmogus įeidavo į Dievo sandorą ir žadėdavo Dievui ištikimybę ir paklusnumą. — Kad kartais... Jei jie neapsigręš, ateis ant jų baisi Dievo bausmė ir žuvimas. — Dėlei jūsų... Ebr. t.: dėlei jūsų netikusių darbų piktumo (plg. Atk. 28, 20).

4, 5 — 31. Trimis simboliais, liūto, karšto vėjo ir sargų aprašomas sunaikinimas Jūdo (5 — 18); pranašas visa savo siela aprauda tėvynės žuvimą (19 — 31).

(5) Skelbkite... Paliepimo kartojimas sinonimais turi parodyti pavojaus didumą. — Į sustiprintus miestus. Šalies gyventojai turi gelbėtis greitai bėgdami į vietas, kur lengviau galės gintis. — (6)

Confortamini, nolite stare, quia malum ego adduco ab Aquilone, et contritionem magnam.
[7] Ascendit leo de cubili suo, et praedo Gentium se levavit: egressus est de loco suo ut ponat terram tuam in solitudinem: civitates tuae vastabuntur, remanentes absque habitatore.
[8] Super hoc accingite vos ciliciis, plangite et ululate: quia non est aversa ira furoris Domini a nobis.
[9] Et erit in die illa, dicit Dominus: Peribit cor regis, et cor principum: et obstupescent sacerdotes, et prophetae consternabuntur.
[10] Et dixi: Heu, heu, heu Domine Deus, ergone decepisti populum istum et Ierusalem, dicens: Pax erit vobis: et ecce pervenit gladius usque ad animam?
[11] In tempore illo dicetur populo huic et Ierusalem: Ventus urens in viis, quae sunt in deserto viae filiae populi mei, non ad ventilandum et ad purgandum.
[12] Spiritus plenus ex his veniet mihi: et nunc

drąsūs, nesustokite, nes aš atvedu iš šiaurės nelaimę ir didį sunaikinimą.
[7] Liūtas išėjo iš savo guolio ir tautų smaugėjas atsikėlė; jis išėjo iš savo vietos, kad iš tavo žemės padarytų tyrumą; tavo miestai bus sunaikinti ir pasiliks be gyventojo.
[8] Todėl susijuoskite ašutinėmis, raudokite ir klykite, nes Viešpaties narsinga rūstybė nenusigręžė nuo mūsų.
[9] Ir aną dieną, sako Viešpats, tirpte tirps karaliaus širdis ir kunigaikščių širdis, ir kunigai išsigąs, ir pranašai pastirs iš baimės.
[10] Tuomet aš tariau: Deja, deja, deja! Viešpatie, Dieve! Taigi, tu apgavai šitą tautą ir Jeruzalę, sakydamas: Jums bus ramybė; nes štai kalavijas siekia net sielą.
[11] Anuo metu bus sakoma ši tai tautai ir Jeruzalei: Karštas vėjas pučia nuo tyrumos kelių mano tautos dukters kelio linkon, bet ne vėtyti ir valyti.
[12] Smarkus vėjas man iš ten ateina, ir dabar aš pasakysiu savo nutarimus prieš juos.

Sione. Ebr. t.: Siono linkon. — Būkite drąsūs. Ebr. t.: bėkite. — Iš šiaurės: per kaldėjiečius. Nors nelaimė Dievo siunčiama, tačiau jis naudojasi neprieteliais kaipo įrankiu.

(7) Iš savo guolio. Ebr. t.: iš savo tankumyno. Karo baisumams aprašyti naudojamasi visųpirma vaizdu liūto einančio grobio ieškoti. — (9) Tirps... Kaip baisi bus nelaimė, parodo karaliaus ir kunigaikščių nusiminimas. — Kunigai... Jie pagaliau pažins, kokią pragaištį atnešė šaliai stabmeldystė, tačiau baimės apimti jie nemokės duoti jokios pagalbos. — Pranašai... Netikri pranašai nebežinos ką patarti, nes visa įvyko netaip, kaip jie sakė. — (10) Deja, deja, deja. Ebr. t. tik vienas žodis 'ahah. Pranašas su šventa laisve dejuoja Dievui dėlei jo nutarimo kietumo, kurs rodėsi priešingas anksčiau pažadėtam išganymui. — Siekia net sielą: todėl žaizda mirtinga.

(11) Anuo metu: kuomet liūtas išeis iš savo tankumyno (7. e.). — Karštas vėjas... Tas pats Jūdo sunaikinimas aprašomas svilinančio vėjo simboliu. Ebr. t. galima taip versti: svilinąs aukštumų vėjas yra kelyje pas mano tautos dukterį. — Mano tautos dukters. Vz. Iz. 22, 4. — Valyti: javams nuo pelų ir dulkių. Karštas tyrumos vėjas netinka net javams vėtyti; jis tik naikina. — (12) Smarkus vėjas...: smarkus vėjas kilsta iš ten, man paliepus, kad

ego loquar iudicia mea cum
eis. 13 Ecce quasi nubes ascendet,
et quasi tempestas currus eius:
velociores aquilis equi illius: vae
nobis quoniam vastati sumus.
14 Lava a malitia cor tuum Ierusalem,
ut salva fias: usquequo
morabuntur in te cogitationes
noxiae? 15 Vox enim annunciantis
a Dan, et notum facientis idolum
de monte Ephraim. 16 Dicite
gentibus: Ecce auditum est
in Ierusalem custodes* venire de
terra longinqua, et dare super
civitates Iuda vocem suam.
17 Quasi custodes agrorum facti
sunt super eam in gyro: quia
me ad iracundiam provocavit,
dicit Dominus. 18 Viae tuae, et
cogitationes tuae fecerunt haec
tibi: ista malitia tua, quia amara,
quia tetigit cor tum.
19 Ventrem meum, ventrem
meum doleo, sensus cordis mei
turbati sunt in me: non tacebo,
quoniam vocem buccinae audivit
anima mea, clamorem praelii.
20 Contritio super contritionem
vocata est, et vastata est

13 Štai jis kilsta aukštyn lyg debesis,
ir jo vežimai lyg audra, jo
arkliai greitesni už arus. Deja
mums, nes mes sunaikinti!
14 Nuplauk piktumą nuo savo
širdies, Jeruzale, kad būtumei
išgelbėta. Iki kolei pasiliks tavyje
kenksmingos mintys? 15 Nes balsas
nuo Dano skelbia ir duoda
žinią apie stabą nuo Efraimo
kalno. 16 Sakykite tautoms: Štai
patirta Jeruzalėje, kad ateina sargų
iš tolimos šalies, ir jie pakels
savo balsą prieš Jūdo miestus.
17 Kaip laukų sargai jie apstoja
ją aplinkui, nes ji mane įpykino,
sako Viešpats. 18 Tavo keliai ir
tavo mintys tau tai padarė; tai
tavo piktumas, nes jis kartus,
nes palietė tavo širdį.
19 Mano viduriai, skauda mano
viduriai, mano širdies jausmai
susijudinę manyje; aš negaliu
tylėti, nes mano siela išgirdo
trimito garsą, kovos šauksmą.
20 Skelbiama išgriovimas ant
išgriovimo, visa šalis sunaikinta,

---

atneštų viesulą ir sunaikinimą kaipo bausmę. — (13) Jis: nepriêtelis. — Lyg debesis. Kadangi debesis grumoja kruša ir potviniu, todėl jis yra ženklas nelaimės. Plg. Atk. 28, 49. — Deja mums. Taip išanksto pranašas išreiškia tautos jausmus būsiančios nelaimės metu.

(14) Išgelbėta. Atgaila gali pašalinti nelaimę arba bent ją atitolinti; taigi, dar yra išsigelbėjimo kelias. — (15) Nuo Dano... Nelaimė artinasi greitai: čia ji ant šiaurinės Palestinos ribos (Dane), čia pačioje Jūdo karalystės pašonėje, Efraimo kalnuose. — Stabą. Ebr. t.: nelaimę. Kaikada ebr. ž. 'aven vadinama taip pat stabas. — (16) Patirta. Ebr. t.: duokite žinią. — Sargų: nepriêtelių, kurie apguls miestą ir sergės kaip kokie sargai, kad kartais jis neištrūktų. — Savo balsą: karišką šauksmą. — (17) Laukų sargai. Plg. Jobo 27, 18; Iz. 1, 8. — Nes ji mane...: Ebr. t.: nes ji pakėlė prieš mane maištą. — Naujas priminimas, koki bausmės priežastis. — (18) Tai tavo piktumas: tokie tavo piktumo išdaviniai ir pasėkos.

(19) Mano viduriai... Pranašas parodo savo užuojautą tautai dėlei laukiančios ją nelaimės ir rasi taip nori ją pažadinti iš jos nuodėmingo miego, kad darytų atgailą. Ebr. t.: mano viduriai! mano viduriai! Aš klykiu iš skausmo. Mano širdies sienos! Manyje plakasi mano širdis. — (20) Mano pastogės...: butai, gyvenami namai. —

omnis terra: repente vastata sunt ta-
bernacula mea, subito pelles meae.
21 Usuqeqno videbo fugien-
tem, audiam vocem buccinae?
22 Quia stultus populus meus
me non cognovit: filii insipientes
sunt, et vecordes: sapientes sunt
ut faciant mala, bene autem facere
nescierunt.
23 Aspexi terram, et ecce va-
cua erat, et nihili: et caelos, et
non erat lux in eis.
24 Vidi montes, et ecce mo-
vebantur: et omnes colles con-
turbati sunt.
25 Intuitus sum, et non erat
homo: et omne volatile caeli re
cessit.
26 Aspexi, et ecce Carmelus
desertus: et omnes urbes eius
destructae sunt a facie Domini,
et a facie irae furoris eius.
27 Haec enim dicit Dominus:
Deserta erit omnis terra, sed ta-
men consummationem non faciam.
28 Lugebit terra, et moerebunt
caeli desuper: eo quod locutus
sum, cogitavi, et non poenituit
me, nec aversus sum ab eo.
29 A voce equitis, et mittentis

staigu sunaikintos mano pastogės,
umai mano padangtės.
21 Iki kolei aš matysiu bėgan-
tį, girdėsiu trimito garsą?
22 Nes mano tauta paika ir ma-
nęs nepažįsta. Jie neišmintingi
vaikai ir be išmonės; jie gudrūs
daryti pikta, gera gi daryti ne-
moka.
23 Aš pažvelgiau į žemę, ir
štai ji buvo tuščia ir kaip niekas,
ir į dangų, ir nebuvo jame šviesos.
24 Pasižiūrėjau į kalnus, ir štai
jie svyravo, ir visi kauburiai dre-
bėjo.
25 Aš žvalgiaus, ir nebuvo ten
nė vieno žmogaus, ir visi dangaus
paukščiai buvo šalin nuskridę.
26 Aš pažvelgiau, ir štai Kar-
mėlis buvo apleistas, ir visi jo
miestai sugriauti Viešpaties vei-
do ir jo narsingos rūstybės.
27 Nes štai ką sako Viešpats:
Visa žemė bus apleista, tačiau aš
nedarysiu visiško sunaikinimo.
28 Žemė gedės ir liūdės dangus
aukštybėje, nes aš kalbėjau, nu-
tariau ir nesigailiu ir nuo to ne-
atstosiu.
29 Nuo raitelių ir šaulių
ūžimo bėga visas miestas; jie

---

(21) B ė g a n t į. Tikriau ebr. t.: vėliavą. — Pranašui skaudu regėti savo tėviškėje ištiestą neprietelių vėliavą ir girdėti jų trimitų garsą. — (22) N e s m a n o t a u t a p a i k a. Dejuojančiam pranašui Dievas nurodo vienų po kitų einančių bausmių priežastį. Kas paniekina Dievą ir jo įsakymus, tas vadinasi šv. Rašte paikas; nuodėmė yra paikybė, nes ji atitolina nuo tikros laimės ir įstumia į nelaimę. Išminties pradžia yra bijoti Dievo, nes kadangi Dievas yra išmintis, tai juo žmogus išmintingesnis, juo geriau jis jį pažįsta. — (23) T u š č i a i r... Ebr. t.: tyra ir tuščia, t. y. taip sunaikinta, kad pasidarė panaši į žemę kūrimo pradžioje. Vz. Prad. 1, 1. 2. — (24) S v y r a v o... Aprašymo yperbolė. — (26) K a r m ė l i s... Net ir derlingiausias Karmėlio kalnas buvo pavirtęs tyruma.

(27) N e d a r y s i u v i s i š k o... Liekanos turi pasilikti. Iš griuvėsių, kuriuos daro teisingas Dievo teismas, turi eiti išganymas. — (28) L i ū d ė s d a n g u s. Ebr. t.: dangus bus juodas. — Tamsūs dangų dengiantys debesys bus tarsi jo nuliūdimo ženklas. — (29) Į s t a č i a s: į neprieinamas. — (30) T u g i s u n a i k i n t o j i... Visos šalies nelaimė parodoma ypač Siono dukteryje, karalystės sostinėje. — I š s i t e p t u m e i... Plg. 4 Kar. 9, 30. — T a v o m y l i m i e j i: svetimos tautos, su kuriomis tu stengeis pada-

sagittam fugit omnis civitas: in-
gressi sunt ardua, et ascende-
runt rupes: universae urbes de
relictae sunt, et non habitat in
eis homo. 30 Tu autem vastata
quid facies? cum vestieris te coc-
cino, cum ornata fueris monili
aureo, et pinxeris stibio oculos
tuos, frustra componeris: contem-
pserunt te amatores tui, animam
tuam quaerent. 31 Vocem enim
quasi parturientis audivi, angustias
ut puerperae: Vox filiae Sion in-
termorientis, expandentisque ma-
nus suas: vae mihi, quia defecit
anima mea propter interfectos.

traukiasi į stačias vietas ir lipa
ant uolų; visi miestai palikti, ir
joks žmogus juose negyvena.
30 Tu gi, sunaikintoji, ką tu da-
rysi? Nors tu apsivilktumei pur-
pura, pasipuoštumei auksine ant-
kakle ir išsiteptumei savo akis
juodais dažais, veltui tu gražin-
tumeis; tavo mylimieji paniekino
tave, jie tykoja tavo gyvybės.
31 Nes aš girdžiu tarsi gimdančios
balsą, kaip gimdyvės klyksmą:
tai balsas merdėjančios Siono
dukters ir sumetančios savo ran-
kas: Deja man, nes mano siela
alpsta dėl užmuštųjų.

c) Didžiausias Jūdo karalystės sugedimas.

Caput V. 1 Circuite vias Ieru
salem, et aspicite, et considerate, et
quaerite in plateis eius, an invenia-
tis virum facientem iudicium, et
quaerentem fidem: et propitius ero
ei. 2 Quodsi etiam Vivit Dominus,

5 perskyrimas. 1 Eikite Je-
ruzalės gatvėmis, pažvelkite ir
įsižiūrėkite, ir ieškokite preky-
vietėse, ar rasite žmogų, darantį
teisybę ir ieškantį ištikimybės, tai
aš jos pasigailėsiu. 2 Nes nors

---

ryti sutarčių. — (31) Gimdyvės. Ebr. t.: pirmą kartą gimdančios. — Jos skausmai paprastai didesni. — Merdėjančios. Ebr. t.: vaitojančios. — Dėl užmuštųjų. Ebr. t.: prieš žudytojus. — Taip tai atsitiks, kuo buvo auk. gąsdinama (4, 4), jei žydai nepasitaisys. Pranašas turi omenyje Nebukadnecarą, kaip jis pats sako 25, 9. Tai sutinka taip pat su Izaijo 36, 6 ir Mikéo 4, 10 pranašystėmis.

5, 1 — 31. Visokeriopas nedorumas viešpatauja Jeruzalėje tarp liaudies ir tarp didžiūnų (1—9); Jūdo gyventojai už netikėjimą Dievui ir pranašams bus sunaikinti galingos ir nuožmios tautos (10—18); už paniekinimą Dievo, visokį sugedimą ir sukietėjimą piktume juos visai tikrai sutiks paskelbtosios nelaimės (19—31).

(5, 1) Eikite... Dievas žada pasigailėti visų žydų, jei nors vienas tikrai teisingas atsiras Jeruzalėje; tačiau veltui tokio ieškoma. Žmogaus, kurs su nepajudinama ištverme ir tobūla ištikimybe laikytųsi teisingumo ir įstatymo santiesinio, joje nėra. Dievas reikalauja iš Jeruzalės mažiau kaip kitados reikalavo iš nuodėmingiausios Sodomos. Todėl kaip gi didi gėda, kad išrinktojo miesto gyventojai nedoresni už anos nusidėjėlės gyventojus ir kad Dievas veltui jiems teikia gausiausią pasigailėjimo saiką! Kalbama čionai su šiokiuo tokiuo padidinimu, kad aiškiau pasirodytų, kaip visai mažas skaičius teisiųjų liko Jeruzalėje, kad atskyrus Jeremiją, Baruką, Joziją, kitų kaip ir nebuvo. Plg. Prad. 18, 22... Pranašas čia kaip ir kitur kalba tai Dievo, tai savo vardu. — (2) Nes nors... Net ir tie, kurie pripažįsta savo Dievu Jahvę, ne tiesakalbiai, šaukia Viešpatį į liudytojus, tačiau nesilaiko savo priesaikos. Šaukdamiesi į Gyvąjį daro jį lygų niekingiems dievaičiams, lyg kad jis

dixerint: et hoc falso iurabunt.
3 Domine oculi tui respiciunt fidem:
percussisti eos, et non doluerunt:
attrivisti eos, et renuerunt accipere
disciplinam: induraverunt facies
suas supra petram, et noluerunt
reverti. 4 Ego autem dixi: Forsi-
tan pauperes sunt et stulti, igno-
rantes viam Domini, iudicium
Dei sui. 5 Ibo igitur ad optimates,
et loquar eis: ipsi enim cogno-
verunt viam Domini, iudicium
Dei sui, et ecce magis hi simul
confregerunt iugum, ruperunt
vincula. 6 Idcirco percussit eos
leo de silva, lupus ad vesperam
vastavit eos, pardus vigilans super
civitates eorum: omnis, qui egres-
sus fuerit ex eis, capietur: quia
multiplicatae sunt praevaricationes
eorum, confortatae sunt aversio-
nes eorum. 7 Super quo propitius
tibi esse potero? filii tui dereli-
querunt me, et iurant in his, qui
non sunt dii: saturavi eos, et
moechati sunt, et in domo me-
retricis luxuriabantur 8 Equi ama-
tores, et emissarii facti sunt:
Unusquisque ad uxorem proximi
sui hinniebat. 9 Numquid super
his non visitabo, dicit Dominus?
et in gente tali non ulciscetur
anima mea?

jie ir sako: Kaip Viešpats gyvas,
taip jie neteisingai prisiekia. 3 Vieš-
patie, tavo akys žiūri į ištikimybę;
tu juos užgavai, bet jie nejautė;
tu juos sutrynei, bet jie nesutiko
priimti drausmės; jie padarė savo
veidus kietesnius už uolą ir ne-
norėjo grįžti 4 Aš gi tariau: Rasi
tai tik beturčiai ir paiki, kurie
nežino Viešpaties kelio, savo
Dievo įstatymo. 5 Taigi, aš eisiu
pas didžiūnus ir jiems kalbėsiu;
nes jie žino Viešpaties kelią, sa-
vo Dievo įstatymą; bet štai tie dar
labiau visi draug laužė jungą,
traukė pančius. 6 Todėl liūtas iš
miško juos suplėšys, vilkas pa-
vakarėje juos sunaikins, leopar-
das tykoja prie jų miestų; kiek-
vienas, kurs iš jų išeina, bus su-
gautas; nes jų nusikaltimai dau-
geriopi ir jų neištikimybės įsiga-
lėjo. 7 Kodėl gi aš galėčiau ta-
vęs pasigailėti? Tavo vaikai ap-
leido mane ir prisiekia tais, ku-
rie ne dievai. Aš juos pasotinau,
o jie svetimoteriavo ir kekšės
namuose paleistuvavo. 8 Jie pasi-
darė kaip gašlūs arkliai ir eržilai;
kiekvienas žvengė savo artimo
pačios. 9 Argi dėlei to aš nelan-
kysiu, sako Viešpats, ir ar ma-
no siela nekeršys tokiai tautai?

---

negalėtų už padarytą sau įžeidimą keršyti. — (3) Tavo akys... Ebr. t. klausimas: argi tavo akys netėmija ištikimybės? — Tu juos užgavai. Nors Dievas davė pažinti savo nepasitenkinimą plakimais, tačiau tie neatnešė vaisių; nusikaltėliuose nesimato jokios susigėdinimo ir atgailos žymės. — (4) Aš gi... Jie taip elgėsi ne iš nežinių, bet iš piktumo. Pranašas tai pabrėžia išreikšdamas savo viltį. Ebr. t.: aš gi maniau: Tai tik mažutėliai, tie elgiasi paikai, nes jie nežino Viešpaties kelio ir t. t. — (5) Jungą...: Dievo įstatymo jungą ir pančius. — (6) Todėl liūtas... Plg. aūk. 4, 7. Daug jie jau turėjo kentėti nuo nepriętelių, tačiau ateityje jų laukia dar didesnių nelaimių. Vilkas pavakarėje tas, kurs per dieną alkęs išeina grobio ieškoti. Anot ebr. t. geriau: tyrumos vilkas. — (7) Tavo vaikai...: jie garbina dievaičius ir paleistuvauja, taip pat kaip pagonys sujungdami tiedvi kaltybi. Plg. Rom. 1, 24... — Aš juos pasotinau. Plg. Atk. 32, 15. — (8) Kaip gašlūs... Ebr. t.: kaip gerai šeriami eržilai jie švaistosi šen ir ten. Plg. Ez. 22, 11. — (9) Nelankysiu: nesiųsiu ant jų savo

10 Ascendite muros eius, et
dissipate, consummationem autem
nolite facere: auferte propagines
eius, quia non sunt Domini.
11 Praevaricatione enim praevaricata est in me domus Israel, et
domus Iuda, ait Dominus. 12 Negaverunt Dominum, et dixerunt:
Non est ipse: neque veniet super nos malum: gladium et famem non videbimus. 13 Prophetae fuerunt in ventum locuti, et
responsum non fuit in eis: haec
ergo evenient illis. 14 Haec dicit
Dominus Deus exercituum: Quia
locuti estis verbum istud: ecce
ego do verba mea in ore tuo in
ignem, et populum istum in ligna,
et vorabit eos. 15 Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo domus Israel, ait Dominus:
gentem robustam, gentem antiquam, gentem, cuius ignorabis
linguam, nec intelliges quid loquatur. 16 Pharetra eius quasi sepulchrum patens, universi fortes.
17 Et comedet segetes tuas, et
panem tuum: devorabit filios tuos,
et filias tuas: comedet gregem
tuum, et armenta tua: comedet
vineam tuam et ficum tuam: et
conteret urbes munitas tuas, in

10 Užkopkite ant jos sienų ir
ardykite, bet nesugriaukite iki galui; atimkite šalin jos atžalas, nes
jos ne Viešpaties. 11 Nes labai
neištikimai pasielgė link manęs
Izraėlio namai ir Jūdo namai, sako Viešpats. 12 Jie išsigynė Viešpaties ir sakė: Tai ne jisai, ir
neateis ant mūsų nelaimės; mes
nematysime kalavijo ir bado.
13 Pranašai kalbėjo į vėją ir nebuvo gavę Dievo atsakymo. Taigi, tai jiems atsitiks. 14 Štai ką
sako Viešpats, kareivijų Dievas:
Kadangi jūs taip kalbėjote, štai
aš padarysiu tavo burnoje iš savo žodžių ugnies ir iš šitos tautos malkų, ir ugnis juos rys.
15 Štai aš atvesiu ant jūsų, Izraėlio namai, tautą iš toli, sako
Viešpats, galingą tautą, seną tautą, tautą, kurios kalbos tu nežinosi, ir nesuprasi, ką ji kalbės.
16 Jos saidokai kaip atviras kapas; jie visi karžygiai. 17 Ji suvalgys tavo javus ir tavo duoną,
prarys tavo sūnus ir tavo dukteris, suvalgys tavo avių būrius
ir tavo galvijus, suės tavo vynuogynus ir tavo figų medžius
ir kalaviju sunaikins tavo sustiprintus miestus, kuriais tu pasi-

---

bausmės. Dievo teisybė ir šventumas reikalauja atmonijimo.

(**10**) Užkopkite... Šalis, kurioje neprieteliai kviečiami greitai įvykdyti Dievo kerštą, palyginama su vynuogynu; iš pradžios turi būti išgriauta jo siena, paskui gi išrauti vynmedžiai, nes tarp jų atsirado svetimos veislės. Plg. Iz. 5, 1—7. — (**12**) Tai ne jisai: tai ne Viešpats, kurs kalba pranašuose, kurs turėtų mus taip nubausti, kaip pranašai sako. Tokiais žodžiais atsiliepia piktžodžiuojanti tauta, kuri atmeta Dievo pasiuntinius ir per tatai jį patį (Atk. 18, 15). — (**13**) Jie nebuvo gavę... Anot ebr. t. niekas juose nekalba, t. y. jie patys prasimano, ką jie skelbia. — Tai jiems atsitiks: nelaimės, kuriomis jie mus gąsdina, teateina ant jų pačių. Taigi, dar ir šitie žodžiai piktžodžiuojančios tautos. — (**14**) Tavo burnoje: tavo, o pranaše, burnoje. Aprašoma Dievo žodžio veiklumas, taip kaip buvo paskelbta įstatyme Atk. 18, 19. — (**15**) Aš atvesiu... Plg. Atk. 28, 49. — Kurios kalbos... Kaip veltui kalbama kurčiam, nes jis negirdi, taip pat ir tam, kurs nesupranta kalbos. Joks maldavimas negali anos tautos sulaikyti, joks pasigailėjimas jos širdies paliesti. — (**16**) Kapas: pasiry-

quibus tu habes fiduciam, gladio.
18 Verumtamen in diebus illis, ait
Dominus, non faciam vos in
consummationem.
19 Quod si dixeritis: Quare
fecit nobis Dominus Deus noster
haec omnia? dices ad eos:
Sicut dereliquistis me, et servistis
Deo alieno in terra vestra,
sic servietis alienis in terra non
vestra. 20 Annunciate hoc domui
Iacob, et auditum facite in Iuda,
dicentes: 21 Audi popule stulte, qui
non habes cor: qui habentes
oculos non videtis: et aures, et
non auditis. 22 Me ergo non timebitis,
ait Dominus: et a facie mea
non dolebitis? Qui posui arenam
terminum mari, praeceptum sempiternum,
quod non praeteribit: et
commovebuntur, et non poterunt:
et intumescent fluctus eius, et
non transibunt illud: 23 populo
autem huic factum est cor incredulum
et exasperans, recesserunt
et abierunt. 24 Et non dixerunt
in corde suo: Metuamus Dominum
Deum nostrum, qui dat nobis
pluviam temporaneam et serotinam
in tempore suo: plenitudinem
annuae messis custodientem
nobis. 25 Iniquitates ves-

tiki. 18 Tačiau anose dienose, sako
Viešpats, aš jūsų nesunaikinsiu
iki galui.
19 Jei jūs sakytumėte: Kodėl
Viešpats, mūsų Dievas, visa tai
mums padarė? tu jiems sakysi:
Kaip jūs mane palikote ir tarnavote
svetimam dievui savo šalyje,
taip tarnausite svetimiems ne savo
šalyje. 20 Tai apskelbkite Jokūbo
namams ir duokite žinią
Jūde, sakydami: 21 Klausyk, paika
tauta, kuri neturi širdies; jūs, kurie
turėdami akis nematote, ir
ausis, ir negirdite. 22 Argi jūs
manęs nebijosite, sako Viešpats,
ir nejausite skausmo mano akivaizdoje?
manęs, kurs padariau
jūrai iš smilčių ribą, amžiną įsakymą,
kurio ji neperžengs; ir nors
bangos sujunda, jos neįstengia,
ir nors siaučia, jos neperžengia?
23 Bet šitos tautos širdis pasidarė
netikinti ir maištininkė; jie pasitraukė
ir sau nuėjo 24 ir nesakė
savo širdyje: Bijokime Viešpaties,
mūsų Dievo, kurs mums
savo metu duoda ankstyvojo ir
vėlyvojo lietaus ir mums sergi
metinės pjūties pilnumą. 25 Jūsų
neteisybės nukreipė tuos dalykus

žęs visa praryti. — (17) Prarys...: užmuš... Plg. Atk. 28, 32... — (18) Tačiau anose...: taip kaip buvo žadėta Atk. 30, 2...

(19) Jei jūs... Žydai tariasi esą nekalti ir labai stebisi, kad jų Dievas jiems siunčia tokių dalykų. — (20) Kaip jūs... Plg. žem. 16, 10... — (21) Kurie turėdami... Žydai turi visa, kas jiems gali padėti įgyti pažinimą tikrojo Dievo; jie turi jį pažinti iš sutvertų dalykų, iš savo tautos likimo, turi tą savo pažinimą pagilinti iš Dievo pasiuntinių įspėjimų ir pamokymų. — (22) Nejausite skausmo. Ebr. t.: nedrebėsite. — Iš smilčių ribą... Smarkiai ūžiančią jūrą Dievas sulaiko jos ribose vien smiltimis: tai didžiausias Viešpaties visagalybės stebuklas. — (23) Netikinti. Ebr. t.: atkakli. — (24) Kurs mums savo... Tautai reikėjo garbinti Dievas bent žiūrint savo naudos. — Ankstyvojo ir... Vz. auk. 3, 12. — Mums sergi... Ebr. t.: mums laiko pjūčiai paskirtas savaites, t. y. septynias savaites tarp Velykų ir Sekminių, kuriose atliekama didžioji pjūties dalis. — (25) Nukreipė tuos...: jūsų nusikaltimai buvo priežastis svyravimo Dievo paskirtoje tvarkoje; trūkstant lietaus pjūtis buvo suvėlinta ir der-

trae declinaverunt haec: et peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis: [26] Quia inventi sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes, laqueos ponentes, et pedicas ad capiendos viros. [27] Sicut decipula plena avibus, sic domus eorum plenae dolo: ideo magnificati sunt et ditati. [28] Incrassati sunt et impinguati: et praeterierunt sermones meos pessime. Causam viduae non iudicaverunt, causam pupilli non direxerunt, et iudicium pauperum non iudicaverunt. [29] Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? aut super gentem huiuscemodi non ulciscetur anima mea? [30] Stupor et mirabilia facta sunt in terra: [31] prophetae prophetabant mendacium, et sacerdotes applaudebant manibus suis: et populus meus dilexit talia: quid igitur fiet in novissimo eius?

ir jūsų nuodėmės atitolino nuo jūsų gėrybes. [26] Nes mano tautoje radosi bedievių tykojančių kaip paukštininkai statančių kilpų ir žabangų žmonėms sugauti. [27] Kaip tinklas pilnas paukščių, taip jų namai pilni vyliaus; todėl jie pasidarė dideli ir pralobo; [28] jie nutuko ir suriebėjo ir pikčiausiai peržengia mano žodžius. Jie negina našlės bylos, netvarko našlaičio bylos ir nedaro teisybės beturčiams. [29] Argi dėlei to aš nelankysiu, sako Viešpats, arba ar mano siela nekeršys tokiai tautai? [30] Baisių ir stebėtinų dalykų darėsi šalyje: [31] pranašai pranašavo melą, ir kunigai plojo rankomis, ir mano tauta tai mėgo. Kas gi tat galų gale jai atsitiks?

d) Jeruzalė bus apgulta ir sunaikinta.

Caput VI. [1] Confortamini filii Beniamin in medio Ierusalem, et in Thecua clangite buccina, et super Bethacarem levate vexillum:

6 perskyrimas. [1] Pasidrąsinkite, Benjamino sūnūs, Jeruzalės viduryje ir trimituokite trimitu Tekuoje ir pakelkite vėliavą

lius menkas. — (26) Tykojančių... Kaip paukštininkai stato savo žabangus, taip gaudo jie žmones lyg beteisius paukščius. — (27) Taip jų namai... Jų namai kaip paukščių narvelis pilni gėrybių, kurių jie įsigijo vyliumi. — (28) Pikčiausiai peržengia... Ebr. t. rasi: jie peržengia visas ribas piktume. — Jie negina... Plg. Iz. 1, 23; Zak. 7, 10. — (29) Argi dėlei... Vz. aiuk. 9. e. Kadangi jie taip piktai mane niekina (22. e.), nuo manęs atpuolė ir man atkaklūs (23. e.), vyliumi ir apgavimu (26. 27. e.), puikybe ir visų teisių paniekinimu (28. e.) peržengė visokį saiką. Dievo paskirtų ribų, kurias net jūra pripažįsta, jie nežiūri. — (30) Pranašai... Tauta nusigręžia nuo pranašų, kuriuos Dievas siunčia, ir tiki netikriems pranašams, kurie žada jai gėrybių ir nepeikia jos nusikaltimų. Kunigai pasilieka sutartyje su netikrais pranašais (ebr. t.: viešpatauja po jų rankomis). Taip jie džiaugiasi vieni kitus apgaudinėdami (plg. Mik. 2, 11).

6, 1—30. Pranašas skelbia veikiai įvykstantį Jeruzalės sunaikinimą (1—8), vėl primena tos bausmės priežastis (9—21) ir aprašo

quia malum visum est ab Aqui-
lone, et contritio magna. 2 Spe-
ciosae et delicatae assimilavi
filiam Sion. 3 Ad eam venient
pastores, et greges eorum: fixe-
runt in ea tentoria in circuitu:
pascet unusquisque eos, qui sub
manu sua sunt. 4 Sanctificate su-
per eam bellum: consurgite, et as-
cendamus in meridie: vae nobis,
quia declinavit dies, quia longio-
res factae sunt umbrae vesperi.
5 Surgite, et ascendamus in nocte
et dissipemus domos eius. 6 Quia
haec dicit Dominus exercituum:
Caedite lignum eius, et fundite
circa Ierusalem aggerem: haec
est civitas visitationis, omnis ca-
lumnia in medio eius. 7 Sicut fri-
gidam fecit cisterna aquam suam,
sic frigidam fecit malitiam suam:
iniquitas et vastitas audietur in
ea, coram me semper infirmitas

Bethakarėme, nes iš šiaurės ro-
dosi nelaimė ir didelis sunaiki-
nimas. 2 Aš laikau Siono dukterį
lygia gražiai ir išlepintai mote-
riškei. 3 Pas ją ateis piemenų su
savo bandomis; jie ties aplink ją
savo padangtes; kiekvienas ga-
nys tuos, kurie po jo ranka.
4 Pasišventinkite į kovą prieš ją!
Kelkitės ir eikime aukštyn vidu-
dienį! Deja mums, nes diena
baigiasi, eina ilgyn vakaro šešė-
liai. 5 Kelkitės ir eikime aukštyn
nakčia ir sugriaukime jos na-
mus. 6 Nes štai ką sako karei-
vijų Viešpats: Kirskite jos me-
džius ir pilkite aplink Jeruzalę
pylimą. Tai aplankymo miestas,
visokios skriaudos yra jame. 7 Kaip
šulinys laiko savo vandenį šaltą,
taip jis laiko šaltą savo piktu-
mą; jame girdisi kalbant tik apie
neteisybę ir sunaikinimą; silpnu-

---

patį neprietelių užpuolimą (22 — 30).

(6, 1) Pasidrąsinkite. Anot ebr. t.: renkitės bėgti iš Jeruzalės. — Benjamino sūnūs. Taip čia vadinama Jeruzalės gyventojai, nes pats Jeruzalės miestas buvo Benjamino giminės plote. Kadangi neprietelis artinasi iš šiaurės, jiems reikia bėgti į pietus. — Tekuoje. Anot šv. Jieronimo, tas miestelis buvęs į pietus nuo Jeruzalės, netoli nuo Betliejaus, Bethakarėmas gi buvęs tarp Jeruzalės ir Tekuos. — (2) Aš laikau...: todėl Jeruzalė negalės priešintis stipriam neprieteliui. Ebr. t.: gražią ir išlepintą, aš sunaikinu Siono dukterį. — (3) Piemenų... Piemenimis čia pavadinti kaldėjiečiai. — Ganys tuos... Tikriau anot ebr. t.: nuganys tai, kas po jo ranka. — (4) Pasišventinkite... Jie turi įvykinti Dievo kerštą. Paliepimą duoda pats Dievas arba jo pasiuntiniai. Neprieteliai pasiryžę kuogreičiausiai gautą paliepimą vykinti. — Vidudienį... Jie tikisi paimti miestą tą pačią dieną, kurią jį apgulė. Kadangi tai jiems nepavyksta, jie nori kovoti ir nakčia, kad tik greičiau galėtų sunaikinti miestą. Vartojami čia vaizdai nurodo neprietelių baisumą. — (6) Kirskite jos medžius. Medžiais būdavo sustiprinamas pylimas. Nuo sustiprinto pylimo lengviau buvo galima pasiekti miesto sienų viršus ir per jas įsiveržti į apgultą miestą (plg. 2. Kar. 20, 15). Asirijiečių ir babiloniečių kariuomenė buvo senovėje žinoma kaipo miškų naikintoja. — Aplankymo miestas: miestas, kurį turi aplankyti Dievo bausmė. — (7) Kaip šulinys... Kaip vanduo pasilieka šaltas įmūrytame šulinyje, taip pasilieka visuomet nepersimainęs piktumas Jeruzalėje; ji visuomet pasiryžus daryti pikta. — Silpnumas ir žaizdos. Ebr. t.: skausmas ir kirčiai. — Kirčiai, kuriais neteisūs prispaudėjai kankina teisiuosius ir tų paskutiniųjų skausmas. — Mano akivaizdoje: Dievui ypatingu būdu esant pas juos savo bažnyčioje. —

et plaga. 8 Erudire Ierusalem, ne
forte recedat anima mea a te, ne
forte ponam te desertam terram
inhabitabilem.

9 Haec dicit Dominus exer-
cituum: Usque ad racemum col-
ligent quasi in vinea reliquias
Israel: converte manum tuam quasi
vindemiator ad cartallum. 10 Cui
loquar? et quem contestabor ut
audiat? ecce incircumcisae aures
eorum, et audire non possunt:
ecce verbum Domini factum est
eis in opprobrium: et non sus-
cipient illud. 11 Idcirco furore Do-
mini plenus sum, laboravi susti-
nens: effunde super parvulum
foris, et super consilium iuvenum
simul: vir enim cum muliere ca-
pietur, senex cum pleno dierum.
12 Et transibunt domus eorum ad
alteros, agri et uxores pariter:
quia extendam manum meam super
habitantes terram, dicit Dominus.
13 A minore quippe usque ad
maiorem omnes avaritiae student:

mas ir žaizdos visuomet mano
akivaizdoje. 8 Priimk pamokini-
mą, Jeruzale, kad kartais mano
siela nenusigręžtų nuo tavęs, kad
kartais nepadaryčiau iš tavęs ty-
rumos, negyvenamos žemės.
9 Štai ką sako kareivijų Vieš-
pats: Kaip vynuogyne nuskinama
iki paskutinei uogai, taip nurinks
Izraėlio liekanas. Dėk ir dėk kaip
vynuogių skynėjas savo ranką
į pintinę. 10 Kam aš kalbėsiu? ir
ką prisiektinai melsiu, kad manęs
klausytų? Štai, jų ausys neapi-
pjaustytos ir negali girdėti; štai
Viešpaties žodis jiems pasidarė
apjuoka, ir jie jo nepriima. 11 To-
dėl aš pilnas Viešpaties narso ir
nebeįstengiu jo sulaikyti. Išliek jį
ant kūdikio gatvėje ir draug ant
jaunikaičių būrio; nes bus su-
gauta vyras su moterimi, senis
su žmogumi pilnaamžiu. 12 Jų na-
mai teks kitiems, taip pat laukai
ir pačios; nes aš ištiesiu savo
ranką ant šalies gyventojų, sako
Viešpats. 13 Nes visi, nuo ma-
žiausio iki didžiausiam, užsiima

---

(8) P r i i m k... Bausmė dar gali bū-
ti atitolinta atgaila. Dievas vis dar
nesiliauja mylėjęs maištą keliančią
Jeruzalę.

(9) K a i p v y n u o g y n e... Nie-
kas nebus atleistas nuo bausmės.
Kadangi Izraėlio karalystė buvo jau
sugriauta, tai Izraėlio liekanomis
čia pavadinta Jūdo gyventojai. —
D ė k i r d ė k... Tas įsakymas duo-
damas neprieteliams. — (10) K a m
a š k a l b ė s i u... Jeremijas norėtų
dar sykį įspėti savo viengenčius apie
laukiantį jų likimą, bet jis žino, kad
jie atmes jo įspėjimą su pasityčioji-
mu. — J i e j o n e p r i i m a. Anot
ebr. t.: jie jo nemėgia. Žydams čia
daroma du priekaištu: jie nenori
klausyti; negana to, jie dar net pa-
niekina Dievo žodžius, kuriuos jis
jiems skelbia per savo pranašą. —
(11) T o d ė l a š p i l n a s... Žydų
nedorumas sužadina pranašo širdyje
šventą rūstybę; jis nebegali sulai-
kyti savo uolumo ir pats ragina Vieš-
patį bausti visus be skirtumo am-
žiaus toje nepataisomoje tautoje. —
A n t k ū d i k i o g a t v ė j e: ant
vaikų žaidžiančių gatvėje. — (12)
J ų n a m a i...: taip kaip buvo pa-
skelbta Atk. 28, 30. Kitados Dievas
buvo ištiesęs ranką ant išrinktosios
tautos neprietelių, dabar ant jos pa-
čios. Kitados įstatyme buvo paskir-
ta, kad kiekviena nuosavybė turėjo
pasilikti toje giminėje, kuriai ji
buvo iš pat pradžios tekusi, dabar
godumas, nepaklusnumas (16. e.)
ir paniekinimas šventų dalykų (20.
e.) atveda žuvimą. — (13) U ž s i-
i m a g o d u m u. Anot ebr. t.:
apgaudinėja (kad greičiau pralobtų).

et a propheta usque ad sacerdo-
tem cuncti faciunt dolum. 14 Et
curabant contritionem filiae po-
puli mei cum ignominia, dicen-
tes: Pax, pax: et non erat pax.
15 Confusi sunt, quia abominatio-
nem fecerunt: quin potius con-
fusione non sunt confusi, et eru-
bescere nescierunt. quam ob rem
cadent inter ruentes: in tempore
visitationis suae corruent, dicit
Dominus.
16 Haec dicit Dominus: State
super vias, et videte, et interro-
gate de semitis antiquis, quae sit
via bona, et ambulate in ea: et
invenietis refrigerium animabus
vestris. Et dixerunt: Non ambu-
labimus. 17 Et constitui super vos
speculatores. Audite vocem tubae.
Et dixerunt: Non audiemus.
18 Ideo audite Gentes, et cognos-
ce congregatio, quanta ego faciam
eis. 19 Audi terra: Ecce ego ad-
ducam mala super populum is-
tum, fructum cogitationum eius:
quia verba mea non audierunt,
et legem meam proiecerunt. 20 Ut
quid mihi thus de Saba affertis,

godumu, ir visi, nuo pranašo
iki kunigui, daro klastas. 14 Jie
norėjo begėdiškai išgydyti mano
tautos dukters žaizdą, sakydami:
Ramybė, ramybė, ir nebuvo ra-
mybės. 15 Jie buvo sugėdinti, nes
darė nuobodą; tikriau sakant, jie
ir gėdėtis nesigėdė ir nemokėjo
parausti; todėl jie kris tarp par-
puolančiųjų, ir savo aplankymo
metu jie sukniubs, sako Vieš-
pats.
16 Štai ką Viešpats sako: At-
sistokite ant kelių, veizdėkite
ir klauskitės apie senovės takus,
koks kelias geras, ir juo vaikš-
čiokite, ir jūs rasite atsigavimo
savo sieloms. Bet jie tarė: Mes
nevaikščiosime. 17 Aš pastačiau
prieš jus žvalgų: klausykite trimito
garso. Jie gi tarė: Mes neklausy-
sime. 18 Todėl išgirskite, tautos,
ir pažink, susirinkime, kaip di-
džių dalykų aš jiems darysiu.
19 Klausyk, žeme! Štai aš atvesiu
ant šitos tautos nelaimių, jų min-
čių vaisiaus, nes jie neklausė
mano žodžių ir numetė šalin ma-
no įstatymą. 20 Kam man nešate

Plg. Iz. 56, 11; žem. 8, 10. — (14) J i e n o r ė j o b e g ė d i š k a i... Ebr. t.: jie lengvai lopo mano tautos plyšį. — Užuot griebtis sekmingų ir smarkių priemonių, jie begėdiškai ir meluodami žada tautai ramybės. — (15) J i e b u v o s u g ė d i n t i...: juos turėjo sutikti gėda, nors jie ir nebemokės gėdėtis. Kaip melagystėje sugauti įpratę melagiai, taip neberausta netikri pranašai. Tačiau Dievas visųpirma įrodys, kad jie melagiai. — (16) A t s i s t o k i t e... Atkartojama Mozės žodžiai. Vz. Atk. 32, 7. Žydų kaltybė juo didesnė, kad jie atkakliai priešinasi Dievo įspėjimams. — A p i e s e n o v ė s t a k u s... Jie turi peržiūrėti visus kelius, kokiais iki tam laikui tauta vaikščiojo, ir ištirti, ir jei patys negana gerai gali pažinti, kas teisinga, klaustis Dievo pasiuntinių, kurių tautai niekuomet nestigo. — A t s i g a v i m o. Ebr. t.: atilsio. — (17) Ž v a l g ų: pranašų, kurie pakeldavo savo balsą kaip trimito (Iz. 58, 1), taip kad Dievo įstatymas niekuomet negalėjo būti užmirštas. Trimitas primena karą ir nepriételius, kurių apsilankymu pranašai gąsdino tautą ir kurie panašiai buvo paskelbti jau Atk. 29, 24 ir 3 Kar. 9, 8. — (18) S u s i r i n k i m e: Izraėli (Efrėmas). Anot kitų: visos tautos draug. — (19) K l a u s y k, ž e m e...: jūs, visos tautos, kurios auk. paminėtos, ir tu, žeme, būk liudytoja teismo, nes tu žmonių nuodėmėmis sutepta ir pavergta. — J ų m i n č i ų v a i s i a u s. Žydai bus patys pirmieji ir svarbiausieji savo nelaimių kaltininkai. — (20) K a m

et calamum suave olentem de
terra longinqua? holocautomata
vestra non sunt accepta, et vic-
timae vestrae non placuerunt mi-
hi. [21] Propterea haec dicit Domi-
nus: Ecce ego dabo in populum
istum ruinas, et ruent in eis pat-
res et filii simul, vicinus, et proxi-
mus peribunt.
[22] Haec dicit Dominus: Ecce
populus venit de terra Aquilonis,
et gens magna consurget a fini-
bus terrae. [23] Sagittam et scutum
arripiet: crudelis est, et non mi-
serebitur. vox eius quasi mare
sonabit: et super equos ascen-
dent, praeparati quasi vir ad prae-
lium, adversum te filia Sion.
[24] Audivimus famam eius, disso-
lutae sunt manus nostrae: tribu-
latio apprehendit nos, dolores ut
parturientem. [25] Nolite exire ad
agros, et in via ne ambuletis:
quoniam gladius inimici pavor in
circuitu. [26] Filia populi mei accin-
gere cilicio, et conspergere cine-
re: luctum unigeniti fac tibi,
planctum amarum, quia repente
veniet vastator super nos.
[27] Probatorem dedi te in po-
pulo meo robustum: et scies, et

smilkalų iš Sabos ir skaniai kve-
pinčios nendrės iš tolimos šalies?
Jūsų deginamosios aukos man
nemielos ir jūsų pjaunamosios
aukos man nepatinka. [21] Todėl
štai ką Viešpats sako: Štai aš pa-
darysiu šitai tautai griuvėsių, ir ant
jų parpuls tėvai draug su vaikais,
pražus kaimynas ir artimas.
[22] Štai ką Viešpats sako: Štai
tauta ateina iš šiaurės šalies ir
didelė giminė keliasi nuo žemės
pakraščių. [23] Ji ima vilyčią ir sky-
dą; ji nuožmi ir nepasigailės; jos
trukšmas kaip jūros ūžimas; jie
sės ant arklių, prisirengę kaip
vyras į kovą prieš tave, Siono
dukte. [24] Mes išgirdome jos gan-
dą, ir mūsų rankos nusileido;
sielvartas mus apėmė, skausmai
kaip gimdančią. [25] Neeikite į lau-
kus ir nevaikščiokite keliu, nes
neprietelio kalavijas neša baimę
aplinkui. [26] Mano tautos dukte,
apsivilk ašutine ir apsiberk pele-
nais; gedėk kaip dėlei vienturčio
sūnaus, karčiai raudok, nes ūmai
ateis ant mūsų naikintojas.
[27] Aš paskyriau tave stipriu mė-
gintoju mano tautoje, ir tu pa-

man... Kaltininkai veltui mėgina nuraminti užrūstintą Viešpatį vien viršujine pagarba. Plg. Ps. 49, 8...; Iz. 1, 11; Am. 5, 21 ir k. — Smilkalų. Jie buvo aukojami Dievui atskirai ir su duonine auka. Labiausiai branginami smilkalai buvo gabenami iš Laimingosios Arabijos, iš Sabos, ebr. Šeba' dabartinio Jemeno. — Nendrės... Ji buvo vartojama šventam tepamajam aliejui padaryti (Iš. 30, 23) ir gabenama iš Indijos. — Man nemielos... Geresnis paklusnumas už riebiausias aukas (1 Kar. 15, 22). — (21) Griuvėsių. Ebr. t.: suklupimo akmenų. — (22) Iš šiaurės... Plg. auk. 1. e.; 1, 14 ir k. — (23) Vilyčią ir skydą. Ebr. t.: kilpinį ir saidoką. Plg. auk. 5, 16. — (24) Mes išgirdome... Jeremijas savo vientaučių vardu išreiškia skausmą ir išgąstį, kokį jie jaus, užpuolant neprieteliams. — (25) Neeikite. Ebr. t.: neeik. Atsiliepiama į Siono dukterį. — (26) Apsiberk pelenais. Anot ebr. t.: gulkis į pelenus. Plg. 25, 34; Ez. 27, 30 ir k. Žuvimas taip tikras, kad Jeremijas kviečia Jeruzalę jau dabar parodyti savo didžiausią gedulį. — Vienturčio: su kuriuo miršta šeimyna. Raudojimas dėlei vienturčio mirties laikomas didžiausiu. Plg. Am. 8, 10; Zak. 12, 10 ir k. — (27) Aš paskyriau... Toliau paaiškinama, kodėl visai tikrai

probabis viam eorum. 28 Omnes
isti principes declinantes, ambu-
lantes fraudulenter, aes et ferrum:
universi corrupti sunt. 29 Defecit
sufflatorium, in igne consumptum
est plumbum, frustra conflavit
conflator: malitiae enim eorum
non sunt consumptae. 30 Argen-
tum reprobum vocate eos, quia
Dominus proiecit illos.

žinsi ir išmėginsi jų kelią. 28 Visi tie
kunigaikščiai maištininkai, elgiasi
apgaulingai; jie skaistvaris ir ge-
ležis, visi sugedę. 29 Dumplės
sugedo, švinas išnyko ugnyje,
veltui liejėjas tirpina, nes jų pik-
tenybės nesunaikintos. 30 Vadin-
kite juos atmestinu sidabru, nes
Viešpats juos atmetė.

3. Tuščias žydų pasitikėjimas bažnyčia, aukomis, apipjaustymu ir tikras išganymo kelias. a) Bedieviškas maišymas garbinimo Dievo su tarnavimu dievaičiams.

Caput VII. 1 Verbum, quod
factum est ad Ieremiam a Domi-
no, dicens: 2 Sta in porta domus
Domini, et praedica ibi verbum
istud, et dic: Audite verbum Do-
mini omnis Iuda, qui ingredimini
per portas has, ut adoretis Do-
minum. 3 Haec dicit Dominus
exercituum Deus Israel: Bonas fa-
cite vias vestras, et studia vestra:
et habitabo vobiscum in loco
isto. 4 Nolite confidere in verbis
mendacii, dicentes: Templum Do-

7 perskyrimas. 1 Žodis
Viešpaties suteiktas Jeremijui ir
jam pasakytas: 2 Atsistok Vieš-
paties namų vartuose, ir skelbk
tenai šitą žodį ir sakyk: Išgirski-
te Viešpaties žodį, visi Judo gy-
ventojai, kurie įeinate pro šituos
vartus Viešpaties garbinti. 3 Štai
ką sako kareivijų Viešpats, Izraė-
lio Dievas: Darykite gerus savo
kelius ir savo pastangas, ir aš
gyvensiu su jumis šitoje vietoje.
4 Nepasitikėkite melo žodžiais,

---

ateis nelaimė. Dievas atsiliepia į Jeremiją; jis palygina jį su darbininku, kuriam pavesta ištirti brangios naugės ir pažinti tikrą jų vertybę. — *Stipriu mėgintoju*. Ebr. t. rasi: mėgintoju kaip tvirtovė. — (28) *Visi tie*... Ebr. t. jie visi maištininkų maištininkai. — *Jie skaistvaris ir geležis*: paprastos naugės, ne brangios kaip auksas ir sidabras. — (29) *Sugedo*. Ebr. t.: švankštė, t. y. liejėjas labai uoliai mynė dumples. — *Švinas išnyko ugnyje*. Kad greičiau išskyrus liejykloje nešvarumą iš sidabro ir aukso, įmaišydavo į juos švino; bet šitame atsitikime tai nieko nepadėjo; švinas sudegė ir brangios naugės negauta, nes žyduose nebėra nieko gera. — *Nesunaikintos*... Anot ebr. t.: neatsiskyrė.

7, 1—8, 3. Kas teisingai gali pasitikėti Jeruzalės bažnyčia (7, 1—7) ir kieno pasitikėjimas ta bažnyčia yra neprotingas (8—15). Jeremijas tenemėgina savo maldomis gauti dovanojimą taip dideliems kaltininkams (16—20). Tuščias žydų pasitikėjimas jų aukomis (21—28). Greitai apsireikšiąs baisus Viešpaties kerštas (7, 29—8, 3).

(7, 1) *Žodis*... Plg. auk. 2, 1; 3, 6. — (2) *Vartuose*: pro kuriuos buvo įeinama į bažnyčios šventorių. Spėjama, kad šitas įsakymas buvo Dievo duotas Jeremijui kurioje nors didžioje iškilmėje, kai rinkdavosi bažnyčion visa tauta. — (3) *Aš gyvensiu*... Ebr. t.: (tik ta sąlyga) aš duosiu jums gyventi šitoje vietoje. Mik. 3, 11 labiau pritaria Vulgatos tekstui. — (4) *Tai*

mini, templum Domini, templum
Domini est. [5] Quoniam si bene
direxeritis vias vestras, et studia
vestra: si feceritis iudicium inter
virum et proximum eius, [6] ad-
venae, et pupillo, et viduae non
feceritis calumniam, nec sangui-
nem innocentem effuderitis in
loco hoc, et post deos alienos
non ambulaveritis in malum vo-
bismetipsis: [7] habitabo vobiscum
in loco isto: in terra, quam dedi
patribus vestris a saeculo et us-
que in saeculum.

[8] Ecce vos confiditis vobis in
sermonibus mendacii, qui non
proderunt vobis: [9] furari, occidere,
adulterari, iurare mendaciter, libare
Baalim, et ire post deos alienos,
quos ignoratis. [10] Et venistis, et
stetistis coram me in domo hac,
in qua invocatum est nomen
meum, et dixistis: Liberati sumus
eo quod fecerimus omnes abo-
minationes istas. [11] Numquid ergo
spelunca latronum facta est do-
mus ista, in qua invocatum est
nomen meum in oculis vestris?
ego, ego sum: ego vidi, dicit Do-
minus. [12] Ite ad locum meum in
Silo, ubi habitavit nomen meum
a principio: et videte quae fecerim

sakydami: Tai Viešpaties bažny-
čia, Viešpaties bažnyčia! [5] Nes
jei gerai vesite savo kelius ir sa-
vo pastangas, jei darysite teisy-
bę tarp žmogaus ir jo artimo,
[6] ateiviui, našlaičiui ir našlei ne-
darysite skriaudos, neišliesite ši-
toje vietoje nekalto kraujo ir ne-
vaikščiosite savo nelaimei paskui
svetimus dievus, [7] aš gyvensiu
su jumis šitoje vietoje, žemėje,
kurią daviau jūsų tėvams, nuo
amžių ir per amžius.

[8] Štai jūs sau pasitikite melo
žodžiais, kurie jums nebus nau-
dingi. [9] Vogti, užmušti, svetimo-
teriauti, melagingai prisiekti, au-
koti Baalams ir eiti paskui sveti-
mus dievus, kurių nežinote; [10] po
to jūs ateinate ir stojatės mano
akivaizdon šituose namuose, ku-
riuose šaukiamasi mano vardo,
ir sakote: Mes išvaduoti, nes
darėme visas tas nuobodas. [11] Ar-
gi tat iš šitų namų, kuriuose
šaukiamasi mano vardo, pasidarė
jūsų akyse galvažudžių lindynė?
Aš, aš esu, aš mačiau, sako Vieš-
pats. [12] Eikite į mano vietą Sile,
kame mano vardas gyveno nuo
pat pradžios, ir matykite, ką aš

Viešpaties... To paties žodžio pakartojimu aiškiau išreiškiama, kad žydų pasitikėjimas bažnyčia ir religijinėmis apeigomis nepamatuotas ir lygus prietarui. — **(5. 6)** Nes jei... Sąlygos, kuriomis Dievas bus gailestingas savo tautai. Ateiviai, našlės ir našlaičiai buvo ypatingoje įstatymo globoje. Plg. Iš. *22, 20*... ir k. Apie nekalto kraujo išliejimą. Plg. Atk. *27, 25*. — **(7)** Aš gyvensiu... Ebr. t.: aš duosiu jums gyventi... (vz. *3*. e.).

(8) Jūs sau... Negana ateiti į šventyklą, kad gautumėt savo nuodėmių atleidimą. Toliau kai kurios tų nuodėmių įvardijamos. — **(10)** Mes išvaduoti: mes apsaugoti nuo nusipelnyto teismo; atėjimas į bažnyčią visa atitaisė. — Nes darėme... Ebr. t. rasi: kad darytumėm..., t. y. taip kad mes vėl galime grįžti prie piktų mūsų geismų. — **(11)** Argi tat...: ar jūs ateinate pasislėpti juose kaip galvažudžių lindynėje? Išganytojas pasinaudojo šitais žodžiais iškilmingoje aplinkybėje, kad prikištų taip pat savo laiko žydams sutepimą bažnyčios. Vz. Mt. 21, 13. — **(12)** Eikite... Taip sutepama bažnyčia bus sugriauta kaip Silo šventykla (Joz. 18, 1; 1 Kar. 1, 3; 4, 3 ir k.). Per sandoros skrynią Dievas apsireikš-

ei propter malitiam populi mei
Israel: 13 et nunc, quia fecistis
omnia opera haec, dicit Dominus:
et locutus sum ad vos mane
consurgens, et loquens, et non
audistis: et vocavi vos, et non
respondistis: 14 Faciam domui
huic, in qua invocatum est nomen
meum, et in qua vos habetis
fiduciam: et loco, quem dedi
vobis et patribus vestris, sicut
feci Silo. 15 Et proiiciam vos a
facie mea, sicut proieci omnes
fratres vestros, universum semen
Ephraim.

16 Tu ergo noli orare pro populo
hoc, nec assumas pro eis
laudem et orationem, et non obsistas
mihi: quia non exaudiam
te. 17 Nonne vides quid isti faciunt
in civitatibus Iuda, et in
plateis Ierusalem? 18 Filii colligunt
ligna, et patres succendunt ignem,
et mulieres conspergunt
adipem, ut faciant placentas reginae
caeli, et libent diis alienis,
et me ad iracundiam provocent.
19 Numquid me ad iracundiam
provocant, dicit Dominus? nonne

esu jai padaręs dėlei mano Izraelio
tautos piktumo. 13 Ir dabar
kadangi jūs darėte visus tuos
dalykus, sako Viešpats, ir aš jums
kalbėjau rytą atsikėlęs ir nuolat,
o jūs neklausėte, aš jus šaukiau,
o jūs neatsiliepėte, 14 tai aš padarysiu
šitiems namams, kuriuose
šaukiamasi mano vardo ir kuriais
jūs pasitikite, ir vietai, kurią
aš jums ir jūsų tėvams daviau,
taip kaip esu padaręs Silui,
15 ir atmesiu jus nuo savo veido,
kaip atmečiau visus jūsų brolius,
visą Efraimo ainiją.

16 Taigi, tu nesimelsk už šitą
tautą, neatnašauk už ją gyriaus
giesmės ir prašymo ir neužstok
jų prieš mane, nes aš tavęs neišklausysiu.
17 Argi tu nematai,
ką šitie daro Jūdo miestuose ir
Jeruzalės gatvėse? 18 Vaikai renka
malkų, tėvai kuria ugnį, moterys
šildo taukų, kad keptų dangaus
karalienei papločių, darytų
liejamųjų aukų svetimiems dievams
ir vestų mane į rūstybę.
19 Argi jie mane veda į rūstybę?
sako Viešpats; ar ne patys save

---

davo kaipo sandoros Dievas, todėl Silas taip pat buvo šventas kaip ir bažnyčia. Tegul žydai eina į Silą ir patys savo akimis įsitikina, kad vietos šventumas (plg. Teis. 18, 31; 19, 18) nieko negali padaryti. — (13) R y t ą a t s i k ė l ę s... Atsiliepiama apie Dievą žmonių būdu: kaip žmogus, kurs anksti keliasi pasiryžęs atlikti nelaukiantį atidėliojimo darbą. Plg. Pat. 1, 24; Iz. 65, 12. — (14) Plg. 1 Kar. 4, 2. 10. — (15) E f r a i m o a i n i j ą: dešimties giminių karalystės gyventojus. Izraėlio karalystė žymiai perviršijo jūsų karalystę giminių skaičiumi, tai nesigirkite, kad jūs išrinktoji tauta, Dievo tėvainystė. Efraimas buvo galingiausia Izraėlio giminė, kuri ilgai turėjo viešpatavimą ir kurios plote kitados buvo Dievo šventykla. Tačiau ir jis buvo Dievo atmestas ir išskirstytas tarp pagonių.

(16) G y r i a u s g i e s m ė s. Anot ebr. t.: klyksmo. Dievas įsakydamas pranašui nesimelsti už tautą, nedarančią atgailos, nori jį apsaugoti nuo to, kad nesirodytų, būk jis negalis laimėti tai, ko prašo. Taip Viešpats parodo, kad jis nieko negali atsakyti šventųjų maldai. Plg. Iš. 32, 10; Ps. 105, 30. Kaip gi didelė turėjo būti Dievo rūstybė tautai, kad kitoje vietoje jis net ieško, kas ją užtartų. Plg. Ez. 22, 30. — (18) Š i l d o t a u k ų. Ebr. t.: minko tešlą. — Visi atsidavę stabmeldystei, kiekvienas nori šiuo tuo prie jos prisidėti. — D a n g a u s k a r a l i e n e i: mėnuliui, kuriam buvo senovės tautų duodama

semetipsos in confusionem vultus sui? [20] Ideo haec dicit Dominus Deus: Ecce furor meus, et indignatio mea conflatur super locum istum, super viros, et super iumenta, et super lignum regionis, et super fruges terrae, et succendetur, et non extinguetur.

[21] Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Holocautomata vestra addite victimis vestris, et comedite carnes. [22] Quia non sum locutus cum patribus vestris, et non praecepi eis in die, qua eduxi eos de Terra Aegypti, de verbo holocautomatum, et victimarum. [23] Sed hoc verbum praecepi eis, dicens: Audite vocem meam, et ero vobis Deus, et vos eritis mihi populus: et ambulate in omni via, quam mandavi vobis, ut bene sit vobis. [24] Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed abierunt in voluntatibus, et in pravitate cordis sui mali: factique sunt retrorsum et non in ante, [25] a die qua egressi sunt patres eorum de terra Aegypti, usque ad diem hanc. Et

savo veidui sugėdinti? [20] Todėl štai ką sako Viešpats Dievas: Štai mano narsas ir mano užsidegimas liepsnoja ant šitos vietos, ant žmonių ir ant galvijų, ant šalies medžių ir ant žemės vaisių; ir jis degs ir neužges.

[21] Štai ką sako kareivijų Viešpats, Izraėlio Dievas: Sudėkite savo deginamąsias aukas su savo pjaunamosiomis aukomis ir valgykite jų mėsą; [22] nes aš nekalbėjau su jūsų tėvais ir nedaviau jiems įsakymo tą dieną, kurią juos išvedžiau iš Aigipto žemės, apie deginamąsias ir pjaunamąsias aukas, [23] bet tai aš jiems įsakiau, tardamas: Klausykite mano balso, ir aš jums būsiu Dievas, ir jūs man būsite tauta, ir vaikščiokite kiekvienu keliu, kurį jums paliepiau, kad jums būtų gera. [24] Jie gi neklausė ir nepalenkė savo ausies, bet ėjo paskui savo norus ir savo piktos širdies nelabumą; jie traukėsi atgal ir neėjo priešakin [25] nuo tos dienos, kurioje jų tėvai

---

dieviška garbė. — (20) Liepsnoja. Ebr. t.: bus išlieta. — Ant šalies medžių... Kaip už dorybes buvo pažadėta Sen. Test. gausinga šeimyna ir žemės derlingumas, taip už nuodėmes dažnai žadama bausmių kaip šitoje vietoje. Dievas, tiesa, žiūrint savo prigimties, nesirūstina, tačiau anie visa daro, kad sužadintų jo rūstybę; taigi jie turi pajusti, ką jie savo elgesiu iššaukia (Jieron.).

(21) Sudėkite... Kad žydai negalėtų teisintis, jog jie atnašaują Dievui aukų ir todėl jis negalįs atmesti taip uolių garbintojų, Dievas atsako taip pat kaip pas Iz. 1, 10; 66, 36. Jūs ieškote savo aukose ne manęs, bet vien patys savęs. Atnašaukite, kiek jūs norite aukų, jos visos tik mėsa, viršujinė apeiga, kuriai trūksta to, ką reikšti ji buvo skirta, jos tik melagingas ženklas. Ką Dievui reiškia mėsa? Paklusnumas ir dievotumas buvo sandoros sąlygos. (22. e.). — Valgykite... Vz. Kun. 6, 11... — (22. 23) Nes aš nekalbėjau... Nuo pat teokratijos pradžios Dievas reikalavo visokių aukų, kaip tai pasirodo iš daugelio Penkiknygio vietų, bet visupirma jis reikalavo dorinio tobūlumo, ir be jo viršujinės aukos buvo niekai (1 Kar. 15, 22; Iz. 1, 11...). Žydai gi tuščiomis viršujinėmis apeigomis tikėjosi atsipirksią nuo bausmės už nusikaltimus. — Klausykite mano balso... Plg. Iš. 14, 11...; 15, 24; 16, 2...

misi ad vos omnes servos meos prophetas per diem, consurgens diluculo, et mittens. 26 Et non audierunt me, nec inclinaverunt aurem suam: sed induraverunt cervicem suam: et peius operati sunt, quam patres eorum. 27 Et loqueris ad eos omnia verba haec, et non audient te: et vocabis eos, et non respondebunt tibi. 28 Et dices ad eos: Haec est gens, quae non audivit vocem Domini Dei sui, nec recepit disciplinam: periit fides, et ablata est de ore eorum.

29 Tonde capillum tuum, et proiice, et sume in directum planctum: quia proiecit Dominus, et reliquit generationem furoris sui, 30 quia fecerunt filii Iuda malum in oculis meis, dicit Dominus. Posuerunt offendicula sua in domo, in qua invocatum est nomen meum, ut pollueren eam: 31 et aedificaverunt excelsa Topheth, quae est in valle filii Ennom: ut incenderent filios suos, et filias suas igni: quae non praecepi, nec cogitavi in corde meo. 32 Ideo ecce dies venient, dicit Dominus, et non dicetur amplius, Topheth, et Vallis filii Ennom: sed Vallis interfectionis: et sepelient in Topheth, eo quod non sit locus. 33 Et erit mortici-

išėjo iš Aigipto žemės, iki šiai dienai. Aš vis siuntinėjau pas jus visus mano tarnus pranašus, atsikeldamas auštant ir siųsdamas; 26 jie gi manęs neklausė ir nepalenkė savo ausies; bet sukietino savo sprandą ir darė pikčiau už savo tėvus. 27 Tu jiems kalbėsi visus šituos žodžius, ir jie neklausys tavęs; tu šauksi juos, ir jie tau neatsakys. 28 Tuomet tu jiems sakysi: Štai tauta, kuri neklausė Viešpaties, savo Dievo, balso ir nepriėmė drausmės; žuvo ištikimybė ir panaikinta iš jų burnos.

29 Nusikirpk savo plaukus ir mesk šalin, ir pradėk raudą aukštumose, nes Viešpats atmetė ir paliko sužadinusią jo narsą kartą; 30 nes Jūdo vaikai darė kas pikta mano akyse, sako Viešpats. Jie padėjo savo nuobodas namuose, kuriuose šaukiamasi mano vardo, kad juos suteptų, 31 ir padarė aukštumų Tofete, Ennomo sūnaus slėnyje, kad degintų savo sūnus ir savo dukteris ugnyje, ko aš neįsakiau savo širdyje. 32 Todėl štai ateis dienų, sako Viešpats, ir nebesakys daugiau Tofetas ir Ennomo sūnaus slėnis, bet užmušimo slėnis; ir laidos Tofete, nes kitur nebebus vietos. 33 Ir šitos tautos lavonai bus maistas dangaus paukščiams

---

ir k. — (26) P i k č i a u u ž... Plg. žem. 16, 12.

(29) N u s i k i r p k... Ebr. t. tas žodis turi moter. gymės galūnę; todėl įsakymas duodamas Siono dukteriai, Jeruzalei. Ji išanksto turi liūdėti. — A u k š t u m o s e: kurios buvo tavo nuodėmių vieta. — (30) N u o b o d a s: dievaičius. Plg. 4 Kar. 21, 4...; 2 Kron. 28, 2; 33, 4, 5. — (31) A u k š t u m ų. Tai buvo supilti nedideli kalneliai, ant kurių statydavo stabmeldystei skirtus altorius. — T o f e t e. Taip vadinosi vieta Ennomo slėnio gale, kurs atkreiptas į rytus. Plg. Joz. 15, 8; Iz. 30, 33. — K a d d e g i n t ų... Plg. 4 Kar. 21, 6; 2 Kron. 33, 6. Dievaičiams jie aukojo, ką turėjo brangiausia, lengvą gi Dievo jungą jie stumia šalin nuo savęs. — (32) N e s k i t u r... Ebr. t. rasi: taip, kad nebebus daugiau vietos, — todėl taip daug bus tenai palaidota, toks baisus jų žudymas bus neprietelių padarytas. — (33) I š š i t o s t a u-

num populi huius in cibos vo-
lucribus caeli, et bestiis terrae,
et non erit qui abigat. [34] Et
quiescere faciam de urbibus Iu-
da, et de plateis Ierusalem vo-
cem gaudii, et vocem laetitiae,
vocem sponsi, et vocem spon-
sae: in desolationem enim erit
terra.

Caput VIII. [1] In illo tempore,
ait Dominus: Eiicient ossa regum
Iuda, et ossa principum eius, et
ossa sacerdotum, et ossa pro-
phetarum, et ossa eorum, qui
habitaverunt Ierusalem, de se-
pulchris suis: [2] et expandent ea
ad solem, et lunam, et omnem
militiam caeli, quae dilexerunt, et
quibus servierunt, et post quae
ambulaverunt, et quae quaesie-
runt, et adoraverunt: non colli-
gentur, et non sepelientur: in
sterquilinium super faciem terrae
erunt. [3] Et eligent magis mortem
quam vitam omnes qui residui
fuerint de cognatione hac pessi-
ma in universis locis, quae de-
relicta sunt, ad quae eieci eos,
dicit Dominus exercituum.

ir žemės žvėrims, ir nebus kam
jų nuvaryti. [34] Aš nutildysiu Jū-
do miestuose ir Jeruzalės gatvė-
se džiaugsmo balsą ir linksmy-
bės balsą, jaunikio balsą ir jau-
nosios balsą; nes šalis pavirs į
tyrumą.

8 perskyrimas. [1] Anuo me-
tu, sako Viešpats, išmes Jūdo
karalių kaulus ir jo kunigaikščių
kaulus, ir kunigų kaulus ir pra-
našų kaulus ir Jeruzalės gyventojų
kaulus iš jųjų kapų [2] ir išbarstys
juos po saule, po mėnuliu ir vi-
sa dangaus kariuomene, kuriuos
jie mėgo, kuriems tarnavo, paskui
kuriuos vaikščiojo, kurių ieškojo
ir kuriuos garbino. Jie nebus su-
rinkti ir palaidoti, bet bus mėš-
las žemės paviršiuje. [3] Ir visi,
kurie bus likę iš šitos pikčiau-
sios giminės visose likusiųjų vie-
tose, į kurias aš juos išmečiau,
velys mirti nekaip gyvi būti, sa-
ko kareivijų Viešpats.

---

tos...: taip kaip buvo Mozės paskelbta Atk. 28, 26. Atidavimas lavono dangaus paukščiams buvo didžiausias jo paniekinimas. Plg. 1 Kar. 17. p. — (34) Jaunikio balsą... Niekas nebekels vestuvių, nes šalyje liks tik kur ne kur vienas kitas neturtingas gyventojas. Tačiau tuo dar nebus pabaigtas Dievo kerštas; bus kariaujama net su mirusiais (8, 1).

(8, 1) Anuo metu: kuomet įvyks visos minėtos nelaimės, t. y. kuomet kaldėjiečiai paims Jeruzalę. — Išmes...: ieškodami brangių dalykų, kuriais būdavo puošiami lavonai. — (2) Po saule... Bausmė daro gėdos lygiai dievams, kurie negalėjo apsaugoti savo garbintojų nuo to paniekinimo, kaip ir tiems jų garbintojams. Dabar jie nebesiunčia aukštyn dangaus kariuomenės linkon kvepalų, bet smarvę, o saulė, mėnulis ir žvaigždės lyg kad rodo savo šviesą, kaip daug nešvarumo yra menkuose lavonuose. Plg. Bar. 2, 24. — (3) Velys mirti... Mirusiųjų likimas palygintas su likimu pasilikusiųjų gyvais rodysis dar geras.

8, 4 — 9, 22. Žydų sukietėjimas piktume tiesiog negirdėtas (8. 4 — 13). Jų laukia nebeišvengiamas žuvimas (8, 14 — 17); pranašas karčiai aprauda savo tautos likimą (8, 18 — 22), aprašo kai kurias jos kaltybes (9, 1 — 9) ir smulkiau nurodo, kaip apsireiškė Viešpaties kerštas jo tautai maištininkei (9, 10 — 22).

b) Stebėtinas žydų užsispyrimas daryti pikta.

4 Et dices ad eos: Haec dicit
Dominus: Numquid qui cadit,
non resurget? et qui aversus est,
non revertetur? 5 Quare ergo aver-
sus est populus iste in Ierusa-
lem aversione contentiosa? Ap-
prehenderunt mendacium, et no-
luerunt reverti. 6 Attendi, et aus-
cultavi: nemo quod bonum est
loquitur, nullus est qui agat poe-
nitentiam super peccato suo, di-
cens: Quid feci? Omnes conversi
sunt ad cursum suum, quasi
equus impetu vadens ad praelium.
7 Milvus in caelo cognovit tem-
pus suum: turtur, et hirundo, et
ciconia custodierunt tempus ad-
ventus sui: populus autem meus
non cognovit iudicium Domini.
8 Quomodo dicitis: Sapientes nos
sumus, et lex Domini nobiscum
est? vere mendacium operatus est
stylus mendax Scribarum. 9 Con-
fusi sunt sapientes, perterriti et
capti sunt: verbum enim Domini

4 Tu jiems sakysi: Štai ką Vieš-
pats sako: Argi tas, kurs krinta,
nebeatsikels? ir kurs nusigręžė,
ar nebeatsigręš? 5 Tai kodėl gi
šita tauta Jeruzalėje nusigręžė ir
atkakliai pasilieka nusigręžus? Jie
nusitvėrė už melo ir nebenori
gręžtis. 6 Aš tėmijau ir klausiaus:
nė vienas nekalba, kas gera; nė-
ra nė vieno, kurs darytų atgailą
dėl savo nuodėmės sakydamas:
Ką aš padariau? Jie visi nusigrę-
žė į savo bėgį, kaip arklys smar-
kiai puoląs į kovą. 7 Geršė pa-
dangėje žino savo laiką; purplelis,
kregždė ir gandras laikosi savo
atėjimo meto, mano gi tauta ne-
žino Viešpaties teismo. 8 Kaip gi
jūs galite sakyti: Mes išmintingi,
ir Viešpaties įstatymas su mumis?
Tikrai melą darė melaginga ra-
štininkų plunksna. 9 Išmintingieji
sugėdinti, nugąsdinti ir sugauti;
nes jie atmetė Viešpaties žodį,
ir nėra juose jokios išminties.

---

(4) Argi tas... Kas į duobę įkrinta, stengiasi išlipti, ir kas iš-klydo iš tikrojo kelio, rūpinasi sugrįžti į jį; tai kodėl gi jie nenori atsikelti iš savo puolimo ir nesistengia atitolinti nuo savęs baisius Dievo ištarmės gąsdinimus? — (5) Už melo: už dievaičių. — (6) Aš tėmijau ir... Dievas tarsi klausėsi, ar kas nors bent tyliu ir bailiu balsu nepasakys gera, bet veltui. Priešingai, jie su nesulaikomu smarkumu skubinasi į visa, kas pikta. — (7) Geršė... Ebr. t.: ir gandras padangėje žino savo laiką, ir purplelis, kregždė, ir gervė laikosi savo grįžimo meto. — Gyvuliai klausos savo įgimto instinkto ir todėl elgiasi, kaip reikalauja jų prigimtis, mano gi tauta nepripažįsta jai duoto ir paskelbto įstatymo. Neprotingos esybės eina paskui savo linkimą, protu gi apdovanotosios stumia nuo savęs Dievo raginimą ir niekina jo įstatymą. — (8) Kaip gi jūs... Jie nesilaiko įstatymo ir rodosi kone visai jo nežiną, tačiau ir jie giria jo išmintį ir didžiuojasi gavę iš Dievo įstatymą ir pasidarę jo ypatingos apveizdos dalykas. Jie laiko save laisvais nuo pavojaus po įstatymo globa, lyg kad ne jame Dievas būtų paskelbęs atkakliesiems baisiausių bausmių. Kaip paikas jų pasitikėjimas bažnyčia, taip iškreiptas jų tikrumas, kurį jie remia įstatymu. — Melą darė. Jie skelbė dėsnius, kurie neturi nieko bendra su Dievo įstatymu ir taip jį iškreipė (9. e.). Čionai pasirodo pirmos pėdsakos tų žmonių padavimų, kuriais parisiejai ir Rašto žinovai Kristaus laikais iškreipdavo įstatymą (Mk. 7, 8 — 13). Kaip netikri pranašai ir mokytojai raštu pa-

proiecerunt, et sapientia nulla est
in eis. 10 Propterea dabo mulie-
res eorum exteris, agros eorum
heredibus: quia a minimo usque
ad maximum omnes avaritiam
sequuntur: a propheta usque ad
sacerdotem cuncti faciunt men-
dacium. 11 Et sanabant contritio-
nem filiae populi mei ad igno-
miniam, dicentes: Pax, pax: cum
non esset pax. 12 Confusi sunt
quia abominationem fecerunt: qui-
nimo confusione non sunt con-
fusi, et erubescere nescierunt:
idcirco cadent inter corruentes,
in tempore visitationis suae cor-
ruent, dicit Dominus. 13 Congre-
gans congregabo eos, ait Domi-
nus: non est uva in vitibus, et
non sunt ficus in ficulnea, folium
defluxit: et dedi eis quae praeter-
gressa sunt.

14 Quare sedemus? convenite,
et ingrediamur civitatem muni-
tam, et sileamus ibi: quia Domi-
nus Deus noster silere nos fecit,
et potum dedit nobis aquam fel-
lis: peccavimus enim Domino
15 Expectavimus pacem, et non
erat bonum: tempus medelae et
ecce formido. 16 A Dan auditus
est fremitus equorum eius, a vo-
ce hinnituum pugnatorum eius

10 Todėl aš duosiu jų moteris
svetimiems, jų dirvas kitiems tė-
vainiams, nes visi, nuo mažiau-
sio iki didžiausiam, seka godu-
mu nuo pranašo iki kunigui
visi daro melą. 11 Jie norėjo be-
gėdiškai pagydyti mano tautos
dukters žaizdą, sakydami: Ramy-
bė, ramybė, nors nebuvo ramy-
bės, 12 Jie sugėdinti, nes daro
nuobodą: tikriau sakant, jie ir
gėdėtis nesigėdė ir nemokėjo pa
rausti; todėl jie kris tarp parpuo-
lančiųjų, savo aplankymo metu
jie sukniubs, sako Viešpats. 13 Aš
juos rinkte surinksiu, sako Vieš-
pats; nėra vynuogių ant vynme-
džių ir nėra figų ant figmedžių,
lapai nubirėjo, ir ką aš jums bu-
vau davęs, praėjo.

14 Kodėl mes sėdime? Susi-
rinkite ir įeikime į sustiprintą mie-
stą ir tylėkime tenai, nes Vieš-
pats, mūsų Dievas, mus nutildė
ir davė mums gerti tulžies van-
dens; nes mes nusidėjome Vieš-
pačiui. 15 Mes laukėme ramybės,
ir nebuvo gerumo, — gydymo
meto, ir štai baisumas. 16 Nuo Da-
no girdisi jo arklių prunkštimas;
visa žemė dreba nuo jo karo arklių

---

duodavo savo mokslą, taip buvo rašomas ir Dievo įstatymas. — Ebr. t.: apgaulingai darbuojasi rašomasai Rašto žinovų virbalas. — (10 — 12) Todėl aš duosiu... Čia kone žodis į žodį pakartota 6, 12 — 15. — (13) Aš juos rinkte... Kaltininkai veikiai ir tikrai žus, nes jie panašūs į nevaisingus medžius, kurie ne tik neneša vaisių, bet kurių ir lapai nubyrėjo, kurie visai veltui užima vietą ir todėl bus išrauti ir į ugnį įmesti. — Ir ką aš jiems... Ebr. t.: aš siunčiu jiems tokių, kurie ant jų ateina. — Taip gi vėl skelbiama kaldėjiečių užpuolimas.

(14) Kodėl... Nusiminę Jūdo gyventojai norėtų bėgti nuo pavojaus; jie patys save ragina: Nelaukime čionai neprietelių užpuolimo, bet bėkime į sustiprintus miestus (plg. auk. 4, 5). Tačiau ir sustiprintuose miestuose jie nesitiki išliksią gyvi. — Tylėkime tenai: mirties tylėjimu. Ebr. t.: kad tenai pražūtumėm. — Nutildė. Ebr. t.: pražudė. — Tulžies. Ebr. ž. ro'š reiškia nuodingą žolyną. Plg. žem. 9, 15. Atk. 29, 18. — (15) Laukėme ramybės...: suklaidinti netikrų pranašų žadėjimais. Plg. žem. 14, 19. — (16) Nuo Dano:

commota est omnis terra, et venerunt, et devoraverunt terram, et plenitudinem eius: urbem et habitatores eius.
[17] Quia ecce ego mittam vobis serpentes regulos, quibus non est incantatio: et mordebunt vos, ait Dominus.
[18] Dolor meus super dolorem, in me cor meum moerens.
[19] Ecce vox clamoris filiae populi mei de terra longinqua: Numquid Dominus non est in Sion, aut rex eius non est in ea? Quare ergo me ad iracundiam concitaverunt in sculptilibus suis, et in vanitatibus alienis?
[20] Transiit messis, finita est aestas, et nos salvati non sumus.
[21] Super contritione filiae populi mei contritus sum, et contristatus, stupor obtinuit me.
[22] Numquid resina non est in Galaad? aut medicus non est ibi? quare igitur non est obducta cicatrix filiae populi mei?

žvengimo; jie ateina ir ryja žemę ir tai, ko ji pilna, miestą ir jo gyventojus.
[17] Nes štai aš jums siųsiu žalčių baziliskų, prieš kuriuos nėra užžavėjimo, ir jie jus gels, sako Viešpats.
[18] Mano skausmas ant skausmo, mano širdis manyje nuliūdusi.
[19] Štai mano tautos dukters šaukšmo balsas iš tolimos šalies: Argi nėra Viešpaties Sione? arba ar nėra jame jo karaliaus? Tai kam gi jie mane vedė į rūstybę savo drožiniais ir svetimomis tuštybėmis?
[20] Praėjo pjūtis, pasibaigė vasara, ir mes neišgelbėti.
[21] Aš susigriaužęs ir nuliūdęs dėlei mano tautos dukters slogos; didis išgąstis apėmė mane.
[22] Argi nebėra balsimo Galaade? arba ar nebėra tenai gydytojo? Tai kodėl gi mano tautos dukters žaizda neperrišta?

---

ant šiaurinės Palestinos sienos. Nelaimė ateina nuo Dano, nes ta giminė suvadžiojo kitas veršių garbinimu (Efr.). — Jo: nepriételių. — Jie ateina ir...: nėra jokio būdo atitolinti nepriételių užpuolimą ir jų nuožmumą. — (17) Baziliskų... Kaip baziliskas (sprindžio ilgumo gyvatė) nesiduoda užžavėti, taip nepermaldaujami nepriételiai. Plg. Pam. 10, 11 ir k.

(18) Mano skausmas... Tai pranašo žodžiai (Efr. Tom.). Ebr. t.: O, kad gi aš turėčiau kuo palengvinti savo skausmą. — (19) Balsas iš tolimos... Pranašas mato tautą jau ištremtą, Dievo atmestą ir atiduotą nepriételiams, lyg kad Jahve nebebūtų jos karalius ir niekuomet nebūtų sau įsitaisęs buveinės ir sosto Sione. Kaip galėjo tokių dalykų atsitikti Dievo išrinktajai tautai, dabar ji pati su nustebimu klausia (plg. 7, 4). — Tai kam gi... Dievas atstumia tautos nustebimą ir parodo, kaip labai jos dejavimas nepamatuotas. — (20) Praėjo... Kitas tautos dejavimas iš ištrėmimo šalies. Žydai nebeturi vilties išsigelbėti, lygiai kaip nebegalima tikėtis javų iš dirvos, kai jau pasibaigė pjūtis ir vasara jau praėjo. — (21) Aš susigraužęs ir... Pranašui labai skaudu dėlei tokio liūdno jo tautos likimo. Anot ebr. t.: aš sulaužytas dėlei mano tautos dukters sulūžimo. — (22) Argi nebėra... Patarlinis išsireiškimas. Anot kai kurių aiškintojų užuot „Galaade“ čia reiktų skaityti „Sione“. Dievas nieko neapleido, kad išgydytų Sioną; jis davė gydyklų ir siuntė tokių, kurie turėjo juos pritaikinti; bet žydai užkimšo savo ausis pamokslams (Efr.). Pranašas turi omenyje laiką ištrėmimo, kurio žydai nenorėjo nuo savęs atitolinti.

Caput IX. 1 Quis dabit ca-
piti meo aquam, et oculis meis
fontem lacrymarum? et plorabo
die ac nocte interfectos filiae po-
puli mei. 2 Quis dabit me in so-
litudine diversorium viatorum, et
derelinquam populum meum, et
recedam ab eis? quia omnes adul-
teri sunt, coetus praevaricatorum.
3 Et extenderunt linguam suam
quasi arcum mendacii et non ve-
ritatis: confortati sunt in terra,
quia de malo ad malum egressi
sunt, et me non cognoverunt,
dicit Dominus. 4 Unusquisque se
a proximo suo custodiat, et in
omni fratre suo non habeat fi-
duciam: quia omnis frater sup-
plantans supplantabit, et omnis
amicus fraudulenter incedet. 5 Et
vir fratrem suum deridebit, et
veritatem non loquentur: do-
cuerunt enim linguam suam
loqui mendacium: ut inique age-
rent, laboraverunt. 6 Habitatio
tua in medio doli: in dolo
renuerunt scire me, dicit Domi-
nus. 7 Propterea haec dicit Domi-
nus exercituum: Ecce ego con-
flabo, et probabo eos: quid enim
aliud faciam a facie filiae populi
mei? 8 Sagitta vulnerans lingua

9 perskyrimas. 1 Kas duos
mano galvai vandens ir mano
akims ašarų šaltinį? ir aš verk-
siu dieną ir naktį mano tautos
dukters užmuštųjų. 2 Kad gi aš
turėčiau tyrumoje keleivių užeigą,
tai aš palikčiau savo tautą ir at-
sitraukčiau nuo jų! Nes jie visi
svetimoteriai, neištikimųjų gauja.
3 Jie įtempė savo liežuvį kaip
kilpinį, kad šaudytų melu ir ne-
tiesa. Jie įsigalėjo šalyje, nes jie
eina iš nelabumo į nelabumą ir
manęs nepažįsta, sako Viešpats.
4 Tegul kiekvienas saugosi savo
artimo ir tenepasitiki nė vienu
savo broliu, nes kiekvienas bro-
lis minte pamina ir kiekvienas
prietelis elgiasi apgaulingai. 5 Kiek-
vienas juokiasi iš savo brolio, ir
jie nekalba tiesos; nes jie moki-
na savo liežuvį kalbėti melą ir
vargsta besielgdami melagingai.
6 Tavo buveinė tarp klastos; dė-
lei vyliaus jie atsisakė pažinti
mane, sako Viešpats. 7 Todėl štai
ką sako kareivijų Viešpats: Štai,
aš juos tirpinsiu ir mėginsiu; nes
ką gi kita aš galėčiau daryti ma-
no tautos dukteriai? 8 Jų liežuvis
žeidžianti vilyčia, jis kalba vylių;
savo burna jie kalba taikiai su

(9, 1) Kas duos mano... Ebr. t.: kad gi mano galva būtų vanduo ir mano akys ašarų šaltinis! — Pranašas išreiškia linkėjimą, kad jis visas tarsi paplūstų ašaromis. Tačiau kuomet jis pažvelgia į nelaimės priežastis, jame kilsta kitoks jausmas. — (2) Kad gi aš turėčiau... Pranašas velytų gyventi tyrumoje nekaip matyti tautos nedorybes, velytų bėgti nuo savo tautos, kad apsaugotų savo akis nuo prasikaltimų reginio. — Svetimoteriai. Vz. auk. 5, 7. 8. — Neištikimųjų. Apie tautos neištikimumą pranašas tuojau kalbės plačiau. — (3) Jie įtempia... Anot ebr. t.: jie įtempia savo liežuvį, melą (šmeižtais ir melu jie perveria kitus kaip vilyčiomis), ir nedorai naudojasi savo valdžia šalyje. — (4) Minte pamina. Ebr. t.: ja'eqob (tykoja kulnies). Taip daroma aliuzija į patriarko Jokūbo istoriją. Plg. Iš. 25, 26; 27, 36 ir k. — (6) Tavo buveinė... Dievas, kreipdamos į Jeremiją, vėl primena, kad apsileidimas garbinime Dievo yra nelaimių priežastis. — (7) Aš juos tirpinsiu... Plg. Iz. 1, 25; Jer. 6, 25. Tirpinanti ir mėginanti ugnis, tai visos nelaimės, kurios ant jų ateina. — (8) Žeidžianti. Ebr. t.: mirtinga. — Slapčia... Ebr. t.: savo šir-

eorum, dolum locuta est: in ore
suo pacem cum amico loquitur, et
occulte ponit ei insidias. [9] Num-
quid super his non visitabo, di-
cit Dominus? aut in gente huius-
modi non ulciscetur anima mea?
[10] Super montes assumam fle-
tum ac lamentum, et super spe-
ciosa deserti planctum: quoniam
incensa sunt, eo quod non sit
vir pertransiens: et non audie-
runt vocem possidentis: a vo-
lucre caeli usque ad pecora trans-
migraverunt et recesserunt. [11] Et
dabo Ierusalem in acervos are-
nae, et cubilia draconum: et ci-
vitates Iuda dabo in desolatio-
nem, eo quod non sit habitator.
[12] Quis est vir sapiens, qui in-
telligat hoc, et ad quem verbum
oris Domini fiat ut annunciet is-
tud, quare perierit terra, et exusta
sit quasi desertum, eo quod non
sit qui pertranseat? [13] Et dixit
Dominus: Quia dereliquerunt le-
gem meam, quam dedi eis, et
non audierunt vocem meam, et
non ambulaverunt in ea: [14] et
abierunt post pravitatem cordis
sui, et post Baalim: quod didi-
cerunt a patribus suis. [15] Idcirco

savo prieteliu, slapčia gi stato
jam žabangų. [9] Ar gi dėlei tų
dalykų aš nelankysiu, sako Vieš-
pats, arba ar mano siela neker-
šys tokiai tautai?

[10] Aš imsiu verkti ir dejuoti
kalnuose ir raudoti tyrumos gra-
žumų, kad nudeginta, kad nėra
praeinančio žmogaus ir nesigirdi
savininko balso; visi išsigabeno
ir pasitraukė, pradedant dangaus
paukščiais ir baigiant gyvuliais.
[11] Aš padarysiu iš Jėruzalės smil-
čių krūvas ir slibinų guolius, ir
Jūdo miestus aš paversiu tyrais,
taip kad niekas juose negyvens,
[12] Kas yra išmintingas žmogus,
kurs tai suprastų ir kuriam bū-
tų suteikta Viešpatięs burnos žo-
dis, kad jis tai paskelbtų, kodėl
šalis žuvo ir nudeginta kaip ty-
ruma, taip kad nėra, kas per ją
eitų? [13] Ir Viešpats tarė: Nes jie
pametė mano įstatymą, kurį aš
esu jiems davęs, ir neklausė ma-
no balso ir neėjo paskui jį;
[14] nuėjo gi paskui savo širdies ne-
dorumą, paskui Baalus, taip kaip
buvo išmokę iš savo tėvų. [15] To-
dėl štai ką sako kareivijų Vieš-

---

dyje. Plg. Ps. 27, 3.

(10) Kalnuose, t. y. dėlei ne-prietelių sunaikintų ganyklų kalnuose. — Tyrumos gražumų. Anot ebr. t.: tyrumos ganyklų. — Tokia tyruma buvo žymi pietinės Jūdėjos dalis, negyvenama, bet pavasarį apželianti žole. — Savininko balso. Ebr. t.: bandos balso. — Turima omenyje ganomų galvijų baubimas ir avių bliovimas. — Pradedant dangaus... Yperbolė sunaikinimo didumui išreikšti. — (11) Slibinų guolius. Ebr. t.: šakalų lindynes. — (12) Kas yra išmintingas... Tauta visai nenori pažinti savo nelaimių priežasčių, taip kad pranašas išmintingu vadina tą, kurs jas išmano ir drįsta išpažinti, nesekdamas kitų, kurie galutinos priežasties ieško neprietelių daugybėje ir priepuolinėse aplinkybėse. Kaip pavojinga buvo kalbėti apie įvyksiantį žuvimą, tai turėjo patirti pats Jeremijas 26, 8. — (13) Aš esu jiems davęs. Ebr. t.: esu pastatęs prieš akis, — taip kad jie negali teisintis jo nežinojimu. Dievas jiems primena iškilmingą žadėjimą Iš. 19, 5—8, kurį jie taip begėdiškai peržengė. Jų nusigrįžimo nuo Dievo aukščiausias laipsnis yra tarnavimas stabams, kurį jie darė karta iš kartos. — (15) Metėlėmis. Metėlėmis simbo-

haec dicit Dominus exercituum
Deus Israel: Ecce ego cibabo po-
pulum istum absinthio, et potum
dabo eis aquam fellis. 16 Et dis-
pergam eos · in Gentibus, quas
non noverunt ipsi et patres eo-
rum: et mittam post eos gla-
dium, donec consumantur.
17 Haec dicit Dominus exerci-
tuum Deus Israel :Contemplamini,
et vocate lamentatrices et veniant:
et ad eas, quae sapientes sunt,
mittite, et properent: 18 festinent,
et assumant super nos lamentum:
deducant oculi nostri lacrymas,
et palpebrae nostrae defluant
aquis. 19 Quia vox lamentationis
audita est de Sion: Quomodo
vastati sumus et confusi vehe-
menter? quia dereliquimus ter-
ram, quoniam deiecta sunt taber-
nacula nostra. 20 Audite ergo mu-
lieres verbum Domini: et assu-
mant aures vestrae sermonem
oris eius: et docete filias vestras
lamentum: et unaquaeqne proxi-
mam suam planctum. 21 quia ascen-
dit mors per fenesiras nostras, in-
gressa est domos nostras, dis-
perdere parvulos deforis, iuvenes
de plateis. 22 Loquere: Haec di-
cit Dominus: Et cadet mortici-
num hominis quasi stercus su-
per faciem regionis, et quasi foe-

pats, Izraėlio Dievas: Štai aš val-
gydinsiu šita tautą metėlėmis ir
duosiu jiems gerti tulžies vandens.
16 Aš juos išsklaidysiu tarp tau-
tų, kuiių nepažino nei jie, nei
jų tėvai, ir siųsiu paskui juos ka-
laviją, kolei jie nebus sunaikinti.

17 Štai ką sako kareivijų Vieš-
pats, Izraėlio Dievas: Tėmykite ir
pasišaukite raudotojų, ir teateina;
siųskite pas tas, kurios mokytos,
ir tegul jos atbėga; 18 tesiskubi-
na ir tegul ima mūsų raudoti; te-
gul iš mūsų akių byra ašaros ir
mūsų akių vokai tepaplūsta van-
denimi. 19 Nes iš Siono girdisi
raudojimo balsas: Kaip gi mes
sunaikinti ir labai sugėdinti: nes
mes turime palikti šalį, nes mū-
sų pastogės sugriautos. 20 Taigi,
klausykitės, moterys, Viešpaties
žodžio, ir tegul jūsų ausys išgirsta
jo burnos žodžius, ir mokykite
savo dukteris raudoti ir kiekvie-
na savo artimąją dejuoti, 21 nes
mirtis įžengė pro mūsų langus,
įėjo į mūsų namus, kūdikių iš-
žudyti gatvėse, jaunikaičių prie-
kyvietėse. 22 Kalbėk: Štai ką Vieš-
pats sako. Žmonių lavonai kris
kaip mėšlas ant žemės paviršiaus
ir kaip žolė paskui pjovėją ir nė-
ra, kas surinktų.

liškai pavadinta karčiausias širdies skausmas. — Tulžies vandens. Anot. ebr. t.: užnuodyto vandens. Plg. auk. 8, 14. — (16) Kolei jie nebus sunaikinti. Ir čia paminėti gąsdinimai ne visai absoliutiški, plg. 18, 8. Kuomet iš didelio skaičiaus beveik nieko nelieka, šventajame Rašte paprastai sakoma: nieko neliko. — (17) Raudotojų. Ką pranašas paskelbs, tai visai tinka, kad būtų išreikšta mokytų moterų raudotojų žodžiais. Raudotojomis vadinosi moterys samdomos numirėliams apraudoti. — (18) Mūsų: visos tautos. — (20) Klausykitės, moterys... Nelaimė taip didelė, kad jos pačios negali jos gana apraudoti, bet turi pasišaukti daug raudotojų. Tačiau dar ir to negana; rauda turi eiti iš vienos kartos į kitą, raudos aidas turi girdėtis daugelyje kartų. — (21) Mirtis... Plg. Joėlio 2, 9. — Pro mūsų langus: neprietelis ten įsiveržė, kur mes jo visųmažiausiai laukėme. — Gatvėse... Viduje ir lauke siaučia mirtis, niekas negali nuo jos ištrūkti. — (22) Kris kaip mėšlas... Žuvusių bus begal daug.

num post tergum metentis,et non
est qui colligat.

c) Išsigelbėjimo kelias.

[23] Haec dicit Dominus: Non
glorietur sapiens in sapientia sua,
et non glorietur fortis in forti-
tudine sua, et non glorietur dives
in divitiis suis: [24] sed in hoc glo-
rietur, qui gloriatur, scire et nosse
me, quia ego sum Dominus, qui
facio misericordiam, et iudicium,
et iustitiam in terra: haec enim
placent mihi, ait Dominus.
[25] Ecce dies veniunt, dicit Do-
minus: et visitabo super omnem,
qui circumcisum habet praepu-
tium. [26] super Aegyptum, et su-
per Iuda, et super Edom, et su-
per filios Ammon, et super Moab,
et super omnes qui attonsi sunt

[23] Štai ką Viešpats sako: Te-
gul išmintingasis nesigiria savo
išmintimi ir stiprusis tenesigiria
savo stiprybe, ir turtingasis te-
nesigiria savo turtais; [24] bet kas
giriasi, tegul giriasi žinąs ir pa-
žįstąs mane, kad aš Viešpats, kurs
darau pasigailėjimą, teismą ir tei-
sybę žemėje; nes tai man patinka,
sako Viešpats.
[25] Štai ateina dienų, sako
Viešpats, ir aš lankysiu visus,
kurie apipjaustyti, [26] Aigiptą, Jū-
dą, Edomą, Amono vaikus,
Moabą ir visus, kurių plaukai
apkarpyti, gyvenančius tyrumoje;
nes visos tautos neapipjaustytos,

Jų mirimas dar bus sujungtas su didžiausiu paniekinimu, nes lavonai pasiliks nepalaidoti.

9, 23 — 10, 25. Tikra žmogaus garbė yra pažinti Viešpatį; vien gi apipjaustymas negali išgelbėti žydų (9, 23 — 26). Jiems reikia saugotis sekti pagonių papročiais ir garbinti jų niekingi dievaičiai, kurių visiška tuštybė ypač apsireiškia, palyginant juos su tikruoju Dievu (10, 1 — 16). Tautą neištikimą savo Dievui sunaikins neprieteliai, atėję iš šiaurės (10, 17 — 25).

(23) V i e š p a t s s a k o. Kuomet visa žmonių didybė pavirsta niekais, tuomet juo aiškiau pasirodo, kad išsigelbėjimas ir garbė tiktai Viešpatyje. Toliau skaitomi žodžiai tai lyg koks kapinis antrašas ant karalystės griuvėsių ir ant nugalėtųjų lavonų. Žmogus gali turėti trejopos rūšies gėrybių, sielos gėrybių, kaip išmintis, visų kitų vedėja ir šviesa; kūno gėrybių, — stiprybės; galop iš sutvertųjų dalykų įgytųjų gėrybių, — turtų. Visomis jomis žmogui nevalia girtis, nes lavonai išrinktosios tautos, kurią Dievas buvo apdovanojęs anomis gėrybėmis, guli išmėtyti kaip mėšlas, lygiai kaip pražuvo ir išmintis, kurią jie gyrėsi (8, 8). Nėra nieko žemėje stipraus, nieko pastovaus, nieko verto, juo girtis, kaip tik pažinti Dieva. Ką gi tai reiškia, pasakoma 24. eil. Plg. 1 Kor. 1, 31; 2 Kor. 10, 17. — (24) N e s t a i m a n p a t i n k a...: tai, kas sutinka su tiesa ir įvyksta teisėtai; tik tokie veikalai atneša laimės ir garbės. Žydai tai pažins iš savo nelaimės, jei savu laiku nesigręš (plg. Iz. 2, 11 — 17). — (25) L a n k y s i u: bausmėmis. — K u r i e a p i p j a u s t y t i. Ebr. t.: kas tik apipjaustytas neapipjaustyme. Prasmė rasi toki: žydus, kurie kad ir turi apipjaustymo žymę, bet nedaugiau verti kaip neapipjaustyti pagonys (plg. Rom. 2, 25 — 29). — (26) K u r i ų p l a u k a i...: kurie skuta sau smilkinius. Tas pagonių (čia turima amenyje kedarėnai; vz. 49, 28) paprotys buvo uždraustas žydams, Kun. 19, 27. — N e s v i s o s t a u t o s... Pagonys ir izraėlitai su-

in comam, habitantes in deser-
to: quia omnes gentes habent
praeputium, omnis autem domus
Israel incircumcisi sunt corde.

Caput X. 1 Audite verbum,
quod locutus est Dominus su-
per vos domus Israel. 2 Haec di-
cit Dominus: Iuxta vias Gen-
tium nolite discere: et a signis
caeli nolite metuere, quae timent
Gentes: 3 quia leges populorum
vanae sunt: quia lignum de saltu
praecidit opus manus artificis in
ascia. 4 Argento, et auro deco-
ravit illud: clavis et malleis com-
pegit, ut non dissolvatur. 5 In
similitudinem palmae fabricata
sunt, et non loquentur: portata
tollentur, quia incedere non va-
lent. nolite ergo timere ea, quia
nec male possunt facere, nec
bene. 6 Non est similis tui Do-
mine: magnus es tu, et magnum
nomen tuum in fortitudine. 7 Quis
non timebit te o rex Gentium?

visi gi Izraėlio namai turi neapi-
pjaustytą širdį.

10 perskyrimas. 1 Išgirski-
te žodį, kurį Viešpats kalbėjo
apie jus, Izraėlio namai. 2 Štai ką
Viešpats sako: Nesimokykite pa-
gonių kelių ir nebijokite dangaus
ženklų, kurių bijo pagonys; 3 nes
tautų įstatai tušti; nes nusiker-
tama medis iš miško, ir amat-
ninko ranka kirviu padaro iš jo
dalyką; 4 jis pagražina jį sidabru
ir auksu, sukala vinimis ir plak-
tukais, kad neiširtų. 5 Jie padą-
ryti panašūs į palmės liemenį ir
negali kalbėti; jie reikia pakelti ir
nešti, nes patys neįstengia pa-
eiti. Todėl nebijokite jų, nes jie
negali padaryti nei pikta, nei ge-
ra. 6 Nėra tau lygaus, Viešpatie;
tu didis ir tavo vardas galybė.
7 Kas tavęs nebijos, o tautų ka-
raliau! nes grožė tavo; tarp visų

---

tepti Dievo akivaizdoje ir jam ne-paklusnūs, todėl Dievo bausmė ateis ant visų.

(10, 2) Pagonių kelių: jų religijos ir įpročių. — Dangaus ženklų: nepaprastų dangaus apsireiškimų, dangaus žiburių aptemimo, kometų pasirodymo ir tt. Ebr. t.: dangaus ženklų neišsigąskite, nes pagonys jų išsigąsta. — Svarbiausias kiekvieno prietaro pagrindas tai baimė. Izraėlitai gi žino, kad Dievas kaip visa yra sutvėręs, taip visa jis ir veda. — (3) Įstatai. Dangaus žiburių garbinimas buvo paremtas tam tikrais apskaitymais jų judėjimo. — Nes nusikertama... Aprašoma atsiradimas medinio stabo. Plg. Iz. 40, 18 — 20; 44, 12... — Kirviu. Ebr. t. čia paminėta mažesnis įrankis, rasi kaltas ar skaptas. — (4) Pagražina jį... Medinis stabas būdavo aptraukiamas sidabrinėmis ir auksinėmis skardomis. — Kad neiširtų. Ebr. t.: kad neklebėtų. Kad vargšas dievaitis negriūtų, reikia jis gerai sukalti. — (5) Jie padaryti... Ebr. t.: kaip nutekinti šulai anie dievaičiai, — patys savaime jie visai negali pasijudinti ir ką nors veikti. — Jie reikia pakelti... Ebr. t.: jie reikia net nešti, nes jie negali paeiti; jūs nebijokite, nes jie nedaro nieko pikta; ir gera daryti jie neįstengia. — (6) Nėra tau... Prieš tuščius dievaičius statoma Dievo didenybė, galybė stiprybė ir išmintis, kokias Viešpats apie save apreiškia. Ebr. t.: nėra nė vieno kaip tu, Jahve. — Kame rastųsi žmogus, ar angelas, kurs būtų tobūlai panašus į tave? Visa, ką žmogus žino arba gali sau įsivaizdinti, tu neapsakomai ir nesuprantamai perviršiji. — Galybė. Tuo jis labiausiai skiriasi nuo stabų. Plg. Mik. 7, 18. — (7) Plg. Apr. 15, 4. — Nes grožė tavo. Ebr. t.: nes (tai) tau priklauso. —

tuum est enim decus: inter cunc-
tos sapientes Gentium, et in uni-
versis regnis eorum nullus est
similis tui. [8] Pariter insipientes
et fatui probabuntur: doctrina va-
nitatis eorum lignum est. [9] Ar-
gentum involutum de Tharsis
affertur, et aurum de Ophaz:
opus artificis, et manus aerarii:
hyacinthus et purpura indumen-
tum eorum, opus artificum uni-
versa haec.
[10] Dominus autem Deus ve-
rus est: ipse Deus vivens, et rex
sempiternus ab indignatione eius
commovebitur terra: et non sus-
tinebunt Gentes comminationem
eius. [11] Sic ergo dicetis eis: Dii,
qui caelos et terram non fece-
runt, pereant de terra, et de his,
quae sub caelo sunt. [12] Qui facit
terram in fortitudine sua, prae-
parat orbem in sapientia sua, et
prudentia sua extendit caelos.
[13] Ad vocem suam dat multitudi-
nem aquarum in caelo, et elevat
nebulas ab extremitatibus terrae:
fulgura in pluviam facit, et educit
ventum de thesauris suis. [14] Stul-

tautų išmintingųjų ir visose jų
karalystėse nėra nė vieno tau ly-
gaus. [8] Jie pasirodys visi draug
esą neišmintingi ir paiki; jų tuš-
tybės mokslas medis. [9] Atgabe-
nama sidabro skardos iš Tarsies
ir aukso iš Ofazo, amatninkų pa-
darytų ir variakalių prirengtų; mė-
lyna ir raudona purpura jų ap-
valkalas; visa tai amatninkų dar-
bas.

[10] Viešpats gi yra tikras Die-
vas, jis gyvasai Dievas ir amži-
nasai karalius; nuo jo užsidegi-
mo sudreba žemė ir jo gąsdini-
mo nepakenčia tautos. [11] Taigi,
sakykite jiems taip: Dievai, kurie
nepadarė dangaus ir žemės, te-
pražūna nuo žemės ir iš po dan-
gaus. [12] Kurs padarė žemę savo
galybe, pataisė pasaulį savo iš-
mintimi ir savo išmanymu iš-
tiesia dangų, [13] paleisdamas sa-
vo balsą jis duoda vandens
daugybę padangėje ir pakelia
debesis nuo žemės pakraščių;
daro iš žaibų lietaus ir išveda
vėją iš savo sandėlių. [14] Kiek-

---

(8) Neišmintingi ir...: nes negarbina taip didžio Dievo. — Jų tuštybės mokslas...: visa, kas sakoma apie dievaičius ir ko iš jų laukiama, vien tuštybė, kadangi jie medžio rąstai, tai ir jų mokslas visai niekai. — (9) Atgabenama... Toliau pranašas aprašo atskiras dievaičių stabų dalis. — Tarsies. Vardas Tartėso miesto Ispanijoje. Plg. Jon. 1, 3. — Ofazo. Rasi taip čia pavadinta kitur minima šalis: Ofyras. Tačiau plg. Dan. 10, 5. — Amatninkų...' Ebr. t.: tai amatninkų ir tirpintojų rankų padaras. — (10) Gyvasai Dievas: ne toks kaip auk. 5. eil. aprašyti dievaičiai. —. Amžinasai karalius: iš kurio niekas per amžius negali išplėšti nė mažiausios jo viešpatavimo dalies. — (11) Jiems: pagonims, tarp kurių žydai bus išblaškyti. Jeremijas iš anksto pamoko, kaip žydai turi atsakyti, kada pagonys juos kvies dievaičių garbinti. Tas pamokymas ebr. biblijoje parašytas aramaiškai, tai yra, ta kalba, kurią asirijiečiai naudojosi prekybos santykiuose su tautomis, gyvenusiomis į vakarus nuo jųjų. — (12) Kurs padarė... Plg. žem. 51, 15. — (13) Balsą: griausmu. Plg. žem. 51, 16; Ps. 28, 3... ir k. — Daro iš žaibų... Žaibai perplėšia debesis ir taip pradeda lyti lietus. Dievas turi sandėlių vėjams, taip pat kaip pas Jobą 38, 22... sniegui ir krušai; tai gi reiškia, kad jis turi jų apsčiai. — (14) Tai netiesa... Jie daro sau tokį dievą, kurs visas susideda iš

tus factus est omnis homo a
scientia, confusus est artifex om-
nis in sculptili: quoniam falsum
est quod conflavit, et non est
spiritus in eis. 15 Vana sunt, et
opus risu dignum: in tempore
visitationis suae peribunt. 16 Non
est his similis pars Iacob: qui
enim formavit omnia, ipse est:
et Israel virga hereditatis eius:
Dominus exercituum nomen illi.

17 Congrega de terra confu-
sionem tuam, quae habitas in
obsidione. 18 quia haec dicit
Dominus: Ec ce ego longe proii-
ciam habitatores terrae in hac
vice: et tribulabo eos ita ut in-
veniantur. 19 Vae mihi super con-
tritione mea, pessima plaga mea.
Ego autem dixi: Plane haec infir-
mitas mea est, et portabo illam.
20 Tabernaculum meum vastatum
est omnes funiculi mei dirupti
sunt, filii mei exierunt a me, et
non subsistunt: non est qui
extendat ultra tentorium meum,
et erigat pelles meas. 21 Quia
stulte egerunt pastores, et Do-

vienas žmogus darosi paikas
savo žinojimu, kiekvienas amat-
ninkas sugėdinamas savo dro-
žiniu; nes ką jis nuliejo, tai
netiesa ir nėra juose dvasios.
15 Tai tuščias ir juoko vertas da-
lykas; savo aplankymo metu jie
pražus. 16 Nepanašus į juos tas,
kurs Jokūbo dalis, nes jis yra,
kurs visa padarė, ir Izraėlis jo
tėvainystės lazda; jo vardas ka-
reivijų Viešpats.

17 Surink nuo žemės savo gėdą,
tu, kuri gyveni apgulta. 18 Nes
štai ką Viešpats sako: Štai aš šiuo
žygiu toli išmesiu šalies gyven-
tojus ir taip juos varginsiu, kad nė
vienas neištruks. 19 Deja man dėl
mano sužeidimo; mano sloga pik-
čiausia. Aš gi tariau: Ta sloga
tikrai mano, ir aš ją nešiu. 20 Ma-
no padangtė sunaikinta, visos
mano virvės sutraukytos; mano
vaikai išėjo nuo manęs, ir jų
nebėra. Nebėra, kas daugiau iš-
temptų mano padangtę ir išties-
tų mano kailius. 21 Nes ganyto-
jai paikai elgėsi ir neieškojo Vieš-
paties; to dėlei jie neišmanė, ir

---

apgaulės ir melo, nes jis turi buvimą tik per žmonių klaidą ir jų nuodėmę ir yra nuodėmių priežastis. Jis melas, nes savo išvaizda turi įvaizdinti dievystę, tačiau neturi savyje jokios jėgos ir gyvybės, taigi jis niekingas, paniekintinas ir vertas žūti. — (16) Jokūbo dalis. Gyvasai Dievas, visų dalykų Sutvėrėjas yra Izraėlio dalis. Izraėlis tai ta tauta, kurią jis sau išsirinko kaipo ypatingą tėvainystę. Tas Dievas dangaus ir žemės Viešpats. — Lazda. Anot ebr. t.: tauta.

(17) Savo gėdą. Ebr. t.: savo rišulį. — Atsiliepiama į Jūdo gyventojus, į Jeruzalę ir kviečiama pasiimti keletą reikalingiausių dalykų paskutinėje ištrėmimo valandoje. — Gyveni... Ebr. t.: sėdi..., t. y., tu, kuri esi priešų apgultas miestas. — (18) Aš šiuo žygiu...: tas karas nepasibaigs kaip kiti; prie jo nelaimių prisidės dar ištrėmimas, taip kad karalystė bus visai sugriauta. — (19) Deja man... Rauda išvestų į nelaisvę Jeruzalės gyventojų, jau supratusių savo kaltes. — Tikrai mano: kurią pilnai užsipelniau savo nusikaltimais. — (20) Mano padangtė... Sunaikinta karalystė čia įvaizdinama kaipo padangtė. — Virvės: kuriomis padangtė ištempiama ir pririšama prie baslelių. Jos čia reiškia visokius karalystės ramsčius. — (21) Ganytojai: kunigaikščiai. — Jie neišmanė: ir neklausė įsakymų, kurie Viešpaties

minum non quaesierunt: propterea non intellexerunt, et omnis grex eorum dispersus est. [22] Vox auditionis ecce venit, et commotio magna de terra Aquilonis: ut ponat civitates Iuda solitudinem, et habitaculum draconum. [23] Scio Domine quia non est hominis via eius: nec viri est ut ambulet, et dirigat gressus suos. [24] Corripe me Domine, verumtamen in iudicio, et non in furore tuo, ne forte ad nihilum redigas me. [25] Effunde indignationem tuam super Gentes, quae non cognoverunt te, et super provincias, quae nomen tuum non invocaverunt: quia comederunt Iacob, et devoraverunt eum, et consumpserunt illum, et decus eius dissipaverunt.

visa jų banda išskirstyta. [22] Štai ateina garsas ir didis sujudimas iš šiaurės žemės, kad padarytų iš Jūdo miestų tyrumą ir slibinų buveinę. [23] Aš žinau, Viešpatie, kad ne žmogaus valdžioje jo kelias ir ne nuo žmogaus pareina vaikščioti ir vesti savo žingsnius. [24] Plak mane, Viešpatie, tačiau teisme ir ne savo narse, kad kartais nepaverstumei manęs niekais. [25] Išpilk savo užsidegimą ant tautų, kurios tavęs nepažįsta, ir ant kraštų, kurie nesišaukia tavo vardo, nes jie suėdė Jokūbą ir prarijo jį, sunaikino jį ir suardė jo grožę.

4. Žydai peržengė šventąją sandorą. a) Prakeiktas, kas Dievo sandorai neištikimas.

Caput XI. [1] Verbum, quod factum est a Domino ad Iere-

11 perskyrimas. [1] Viešpaties suteiktas Jeremijui, žodis ir pa-

---

duoti įstatyme. Ebr. t.: jie netarpo. — (22) Š t a i, a t e i n a... Anot ebr. t.: klausyk, kas girdisi: Štai, ateina! ir didis triukšmas iš šiaurinės šalies, kad sunaikintų Jūdo miestus ir paverstų į šakalų buveinę. — (23) A š ž i n a u... Nuolankus išpažinimas vardu Jeruzalės, meldžiančios Dievo pasigailėjimo. Pamaldieji turi visai pasiduoti Dievui, kurio rankoje yra jų likimas. Žmogus neįstengia tiesiai vesti savo žingsnių, t. y., niekuomet nesvyruoti, niekuomet neišklysti iš tikrojo kelio. Be Dievo valios ir pagalbos žmogus negali nieko atvesti iki laimingai pabaigai, nors jis ir labai įtemptų savo išmonę ir savo jėgas. Todėl ir izraėlitai veltui mėgino pašalinti savo karalystės žuvimą, veltui taip pat mėgina ją atstatyti; vien Dievas gali jiems padėti. — (24) P l a k m a n e... Kadangi dievobaimingieji turi palikti Dievo apveizdai nutarti, kuomet ir kaip įvyks jų išgelbėjimas, tvirtai jo tikėtis, taip kaip pranašas yra apskelbęs, tai jis meldžia Viešpatį tik vieno dalyko: kad jis, žiūrėdamas savo gailestingumo, sumažintų pasmerkimą ir bausmę. — T a č i a u t e i s m e...: kaip reikalauja tiesos ir teisingumo santiesinis, taip kad mus pagerintumei, netaip baustumei, kaip užsipelnėme mūsų nuodėmėmis, ir tik kad būtų padarytas teisingas kerštas. — M a n ę s: kaipo tautos. Ebr. t.: kad manęs nesumažintumei. — (25) I š p i l k... Plg. Ps. 78, 6. 7. Dievas atitaisys savo tautą. Tam dalykui tačiau reikia, kad jis draug darytų teismą tautoms: Jos negarbina Dievo ir ieško sunaikinti Dievo tautos, kurios šalį jau sunaikino.

11, 1 — 17. Žydai, kitados prisiekę laikytis sandoros, padarytos

miam, dicens: 2 Audite verba
pacti huius, et loquimini ad viros
Iuda, et habitatores Ierusalem,
3 et dices ad eos: Haec dicit Do-
minus Deus Israel. Maledictus
vir, qui non audierit verba pacti
huius, 4 quod praecepi patribus
vestris in die, qua eduxi eos de
Terra Aegypti, de fornace ferrea,
dicens: Audite vocem meam, et
facite omnia, quae precipio vobis,
et eritis mihi in populum, et ego
ero vobis in Deum: 5 ut susci-
tem iuramentum, quod iuravi pa-
tribus vestris daturum me eis
terram fluentem lacte, et melle,
sicut est dies haec. Et respondi,
et dixi: Amen Domine. 6 Et dixit
Dominus ad me: Vociferare om-
nia verba haec in civitatibus Iuda,
et foris Ierusalem, dicens: Audite
verba pacti huius, et facite illa:
7 quia contestans contestatus
sum patres vestros in die, qua
eduxi eos de Terra Aegypti usque
ad diem hanc: mane consurgens
contestatus sum, et dixi: Audite
vocem meam: 8 et non audierunt,
nec inclinaverunt aurem suam:
sed abierunt unusquisque in pra-
vitate cordis sui mali: et induxi
super eos omnia verba pacti

sakytas. 2 Išgirskite šitos sando-
ros žodžius ir kalbėkite Jūdo
vyrams ir Jeruzalės gyventojams,
3 ir tu jiems sakyk: Štai ką sako
Viešpats, Izraėlio Dievas: Prakeik-
tas žmogus, kurs neklausys žo-
džių šitos sandoros, 4 kurios lai-
kytis aš įsakiau jūsų tėvams tą
dieną, kurioje juos išvedžiau iš
Aigipto žemės, iš geležinės kros-
nies, tardamas: Klausykite mano
balso ir darykite visa, ką aš jums
įsakau, ir jūs būsite man tauta,
aš gi jums būsiu Dievas; 5 kad
atitesėčiau priesaiką, kurią esu
prisiekęs jūsų tėvams, jog aš
jiems duosiu žemę, plūstančią
pienu ir medumi, kaip kad šian-
dien yra. Aš atsakiau ir tariau:
Taip iš tikrųjų, Viešpatie. 6 Vieš-
pats man tarė: Garsiai skelbk
visus šituos žodžius Jūdo mies-
tuose ir Jeruzalės prekyvietėse,
sakydamas: Išgirskite šitos san-
doros žodžius ir juos darykite,
7 nes aš prisiektinai meldžiau jū-
sų tėvus tą dieną, kurioje juos
išvedžiau iš Aigipto žemės iki
šiai dienai; rytą atsikėlęs aš juos
prisaikinau ir tariau: Klausykite
mano balso. 8 Jie gi neklausė ir
nepalenkė savo ausies, bet kiek-

---

su Viešpačiu, ją sulaužė (1 — 8); dabartiniai Jūdo gyventojai ne labiau ištikimi tai sandorai, todėl ir jie bus nubausti (9—17).

(11, 2) Išgirskite šitos... Daroma aliūzija į Sinajaus sandoros atnaujinimą, įvykusį Jeruzalėje aštuonioliktais Jozijo karaliavimo metais. Tuomet karalius Jozijas buvo sušaukęs žydų vyresniuosius Jeruzalėn, atnaujino sandorą Viešpaties akivaizdoje, ir visi su priesaika pasižadėjo jos laikytis (plg. 4 Kar. 23, 1 — 3; 2 Kron. 34, 29...). — Kalbėkite. Paliepimas duodamas Jeremijui ir kitiems pranašams. Gr. ir syr. t.: kalbėk. — (3) Prakeiktas... Plg. Atk. 27, 26; 29, 1. 9. — (4) Kurios laikytis... Jeremijas kalba apie sandorą, kuri buvo padaryta, išėjus iš Aigipto, taip pat kaip Mozės knygose (Iš. 19, 5; Kun. 26, 12; Atk. 4, 20; 27, 9. 26; 28, 15...). Sandoros tikslas buvo ne kad izraėlitai darytų aukas, bet kad būtų paklusnūs. Geležinės krosnies vaizdas minimas taip pat Atk. 4, 20. — (5) Taip iš tikrųjų: taip, tu atitesėjai, ką esi žadėjęs. Anot kitų: taip tebūnie, Viešpatie: kas tavo įsakymų nesilaiko, tas tebūnie prakeiktas. — (7) Rytą atsikėlęs. Taip

huius, quod praecepi ut facerent,
et non fecerunt.

[9] Et dixit Dominus ad me:
Inventa est coniuratio in viris
Iuda, et in habitatoribus Ierusa-
lem. [10] Reversi sunt ad iniquita-
tes patrum suorum priores, qui
noluerunt audire verba mea: et
hi ergo abierunt post deos alie-
nos, ut servirent eis: irritum
fecerunt domus Israel, et domus
Iuda pactum meum, quod pepigi
cum patribus eorum. [11] Quam ob
rem haec dicit Dominus: Ecce
ego inducam super eos mala,
de quibus exire non poterunt:
et clamabunt ad me, et non
exaudiam eos. [12] Et ibunt civita-
tes Iuda, et habitatores Ierusa-
lem, et clamabunt ad deos, qui-
bus libant, et non salvabunt eos
in tèmpore afflictionis eorum. [13]
Secundum numerum enim civi-
tatum tuarum erant dii tui Iuda:
et secundum numerum viarum
Ierusalem posuisti aras confusio-
nis, aras ad libandum Baalim.
[14] Tu ergo noli orare pro popu-

vienas nuėjo paskui savo piktos
širdies nedorumą; ir aš užvedžiau
ant jų visus žodžius šitos san-
doros, kurios buvau įsakęs lai-
kytis, o jie nesilaikė.
[9] Viešpats man tarė: Rasta
suokalbis Jūdo žmonėse ir Jeru-
zalės gyventojuose. [10] Jie sugrįžo
į senąsias neteisybes savo tėvų,
kurie nenorėjo klausyti mano žo-
džių; ir jie eina paskui svetimus
dievus jiems tarnauti. Izraėlio na-
mai ir Jūdo namai sulaužė mano
sandorą, kurią aš esu padaręs
su jų tėvais. [11] Todėl štai ką
Viešpats sako: Štai aš užvesiu
ant jų nelaimę, iš kurios jie ne-
galės išeiti; jei ir šauksis manęs,
aš jų neišklausysiu. [12] Jūdo mies-
tai ir Jeruzalės gyventojai eis ir
šauks dievus, kuriems jie daro
liejamųjų aukų, ir tie jų neišgel-
bės jų prispaudimo metu. [13] Nes
kiek tavo miestų, tiek tavo die-
vų, Jūde, ir kiek gatvių Jeruza-
lėje, tiek tu pastatei begėdystės
altorių aukoms daryti Baalams.
[14] Taigi, tu nesimelsk už šitą tau-
tą ir neatnašauk už juos gyriaus
giesmės ir prašymo, nes aš ne-
klausysiu, kuomet jie šauksis ma-

---

išreiškiama, kad Dievas niekuomet nesiliovė raginęs, kad žydai būtų paklusnūs padarytajai su juo sandorai.

(9) Rasta suokalbis: jie visi nusideda, lyg kad būtų prisiektinai susitarę taip daryti (Tom.). — (10) Jie sugrįžo. Pranašui įspėjant buvo įvykęs pasitaisymas, bet tik trumpam laikui. Plg. 2 Kron. 34, 33. — Į senąsias... Anot ebr. t.: į neteisybes senųjų savo tėvų. — Jiems tarnautų: palikdami savo tikrąjį Dievą. Pranašas kalba apie Izraėlio namus. Plg. 4 Kar. 13, 15 — 20. — (11) Negalės išeiti. Pasigailėjimo metas praeina, ir ateina laikas, kuomet joks maldavimas nebegalės atitolinti bausmės. — (12) Daro liejamųjų aukų. Ebr. t.: paprastai degina smilkalus. — (13) Plg. auk. 2, 28. Kiek miestų, tiek dievų, bet visus perviršija tas miestas, kuriame yra Dievo bažnyčia ir teokratijos vidurys. — Pastatei begėdystės... Ebr. t.: pastatei altorių begėdystei, altorių smilkalams deginti Baalui. — (14) Tu nesimelsk... Žydų laukia laikinė nelaimė, kurios Dievas nenori pašalinti, nes jų piktumas pasiekė savo aukščiausią laipsnį. Kitoje vietoje (Ez. 13, 5) Dievas liepia pranašui melstis už tautą. Uždraudimo būdas parodo, kad Dievas jį laiko išimtimi ir nori, kad vieni už kitus

lo hoc, et ne assumas pro eis laudem et orationem: quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me, in tempore afflictionis eorum.
15 Quid est, quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? numquid carnes sanctae auferent a te malitias tuas, in quibus gloriata es?
16 Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocavit Dominus nomen tuum: ad vocem loquelae, grandis exarsit ignis in ea, et combusta sunt fruteta eius.
17 Et Dominus exercituum qui plantavit te, locutus est super te malum: pro malis domus Israel et domus Iuda, quae fecerunt sibi ad irritandum me, libantes Baalim.

nęs savo prispaudimo metu.
15 Kas yra, kad mano mylimasai padarė mano namuose daug piktadarysčių? argi pašvęsta aukų mėsa atims nuo tavęs tavo piktumus, kuriais tu gyreis?
16 Viešpats vadino tave gausiu, gražiu, vaisingu, dailiu alyvmedžiu; bet štai su didžiu ūžimu užsidegė jame ugnis, ir jo šakos nudegė.
17 Nes kareivijų Viešpats, kurs tave įveisė, grasė tau nelaime dėlei Izraėlio namų ir Jūdo namų piktenybių, kurias jie sau darė, kad mane erzintų, aukodami Baalams.

b) Suokalbis prieš Jeremiją ir prieš Viešpatį.

18 Tu autem Domine demonstrasti mihi, et cognovi: tunc ostendisti mihi studia eorum.
19 Et ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad victimam: et non cognovi quia cogitaverunt super me consilia, dicentes: Mittamus

18 Tu gi, Viešpatie, man apreiškei, ir aš patyriau; tuomet tu man parodei jų sumanymus.
19 Aš buvau kaip lėtas avinėlis, nešamas pjauti, ir nežinojau, kad jie darė prieš mane sumanymų, sakydami: Dėkime medžio ant jo

---

melstųsi. Plg. auk. 7, 16; žem. 14, 11. — (15) Mano mylimasai. Skausmo pilnoje meilėje taip čia pavadinti žydai; panašiai pavartojo Išganytojas žodį „prieteliau" Mt. 26, 50. — Argi pašvęsta... Aukų mėsa pašventinta, nes ji Dievui padarytu atnašavimu išimta iš paprasto vartojimo ir paskirta Dievui. Ebr. t.: ko gi nori mano mylimasai mano namuose? ar įvykinti nelemtą sumanymą? Nejaugi maldavimai ir pašvęsta mėsa atims nuo tavęs tavo piktadarystę? Tomet iš tikrųjų tu galėtumei džiaugtis. — (16) Vadino tave: padarė, kad tu teisingai galėtumei vadintis. Alyvmedis naudingiausias medis Palestinoje. — Gausiu. Ebr. t.: žaliuojančiu. — Užsidegė ugnis...: ateina iš šiaurės nprieteliai ir sunaikina alyvų medį, Izraėlį. — (17) Kurias jie sau darė: savo nelaimei; tuo jie iššaukdavo Dievo bausmę, kaip jie patys galėjo ir turėjo žinoti.

11, 18 — 12, 17. Jeremijas gauna iš Viešpaties žinią apie Anatoto gyventojų padarytą prieš jį suokalbį, skelbia Dievo jiems skirtą bausmę (11, 18—23) ir dejuoja dėl bedievių laimingumo (12, 1—6), kurie tačiau susilauks teisingos bausmės (12, 7—13). Dievas pasigailės savo tautos ir sunaikins jos nprietelius (12, 14 — 17).

(18) Jų sumanymus: jų tykojimus mano gyvybės. — (19) Lėtas. Ebr. t. turima omenyje namie

lignum in panem eius, et erada-
mus eum de terra viventium, et
nomen eius non memoretur
amplius. [20] Tu autem Domine
Sabaoth, qui iudicas iuste, et
probas renes et corda, videam
ultionem tuam ex eis: tibi enim
revelavi causam meam.
[21] Propterea haec dicit Domi-
nus ad viros Anathoth, qui quae-
runt animam tuam, et dicunt:
Non prophetabis in nomine Do-
mini, et non morieris in mani-
bus nostris. [22] Propterea haec di-
cit Dominus exercituum: Ecce ego
visitabo super eos: iuvenes mo-

duonos ir išdildykime jį iš gy-
vųjų žemės, ir tegul jo vardas
nebūna daugiau minimas. [20] Tu
gi, kareivijų Viešpatie, kurs tei-
singai teisi ir tyrinėji inkstus ir
širdis, duok man matyti tavo
jiems padarytą kerštą; nes tau aš
pavedžiau savo bylą.
[21] Todėl štai ką Viešpats
sako Anatoto žmonėms, ku-
rie tykoja mano gyvybės ir
sako: Nepranašauk Viešpaties
vardu, arba tu mirsi mūsų
rankose. [22] To dėlei štai ką sa-
ko kareivijų Viešpats: Štai aš juos
lankysiu: jaunikaičiai mirs nuo

---

užaugintas avinėlis. — Dėkime... Ebr. t.: pagadinkime medį draug su jo duona (vaisiais) ir išdildykime jį iš gyvųjų šalies. — Pirmoji sakinio dalis tikriausiai patarlė. Ją daroma aliūzija į 16. eil. žodžius. Medžio nešamas vaisius (duona), tai Jeremijo gąsdinimai, kuriuos jie nori sustabdyti. — Tegul jo vardas... Jie taip nekenčia pranašo, jog norėtų, kad net jo vardas nepaliktų žmonių atmintyje. — Vulgatos vertimas čia paremtas gr. t., koks buvo vartojamas didžiausioje Bažnyčios dalyje. Jo laikydamies aiškintojai mano, kad čia kalbama apie nuodingą medį, taip vadinamą takso medį (Tom.). Kitokį aiškinimą duoda šv. Efrėmas, laikydamos syr. vertimo: duokime jam medžio kaipo maisto, t. y., muškime jį medžiu, pakabinkime jį ant kryžiaus. To žiūrėdami daugelis šv. tėvų pritaiko tuos žodžius Kristui. Dėkime medžio ant jo duonos, t. y., ant Išganytojo kūno, kurį jis pats vadino duona (Just. Tertul. Laktanc. Ambr. Ruf. Jieron. Teod. Grig.). Pats tekstas kalba tik apie Jeremiją (Jier.). Kadangi tačiau pranašų eilė turėjo baigtis vyriausiuoju pranašu Mesiju, tai ir pranašų pareiga lygiai kaip kunigų ir karalių turėjo rasti savo vyriausią ištobūlinimą Kristuje, kitaip sakant, pranašų pareiga turėjo būti figūrinė. Tai nurodo keletą sykių pats Išganytojas, vienydamas savo mirtį su pranašų mirtimi (Mt. 23, 31; Lk. 13, 33. 34), sakydamas pats esąs pranašas (Mt. 13, 57) ir palikdamas savo mokytiniams stoti į pranašų tėvainystę, persekiojimus (Mt. 5, 12). Nekęsdami tiesos ir pilni apkartimo dėl pranašo įspėjimų žydai nori sunaikinti jį ir jo darbą (vaisių), taigi taip ypatingu būdu Jeremijas yra vaizdas Išganytojo. — (**20**) Tu gi... Plg. žem. 17, 10; 20, 12. — Inkstus ir...: giliausiai paslėptas mintis ir troškimus. — Duok... Plg. Atk. 33, 35. Auk. paminėto žydų nusikaltimo Dievas negali palikti nenubausto, nes jis paliečia jo paties garbę, kuri įžeista jo pasiuntinyje. Tai ne piktumo, bet gerumo ženklas, kuomet teisusis trokšta, kad nusidėjėliai būtų nubausti, nes jis trokšta ne jų žuvimo, bet pasitaisymo ir apsireiškimo baudžiančios Dievo teisybės, kuria daugelis pamokoma (Auk). — Tau aš pavedžiau. Ebr. t.: ant tavęs aš užritinau. — (**22**) Lankysiu: bausmėmis. Anatoto gyventojai manė padaryti Jeremijui tris dalykus: jį pražudyti, jo paduotą mokslą (vaisių) sunaikinti, išdildyti jo atsiminimą. Dabar visa tai turi jiems patiems atsitikti: jie pražus, jų vaikus sunaikins badas, jų vardas ir atsi-

rientur in gladio, filii eorum, et fi-
liae eorum morientur in fame. [23] Et
reliquiae non erunt ex eis: Inducam
enim malum super viros Anathoth
annum visitationis eorum.

Caput XII. [1] Iustus quidem
tu es Domine, si disputem te-
cum: verumtamen iusta loquar ad
te: Quare via impiorum prospe-
ratur: bene est omnibus, qui
praevaricantur, et inique agunt?
[2] Plantasti eos, et radicem mise-
runt: proficiunt et faciunt fructum:
prope es tu ori eorum, et longe
a renibus eorum. [3] Et tu Domi-
ne nosti me, vidisti me, et pro-
basti cor meum tecum: congrega
eos quasi gregem ad victimam,
et sanctifica eos in die occisio-
nis. [4] Usquequo lugebit terra, et
herba omnis regionis siccabitur
propter malitiam habitantium in
ea? consumptum est animal, et
volucre, quoniam dixerunt: Non
videbit novissima nostra.
[5] Si cum peditibus currens
laborasti: quomodo contendere

kalavijo, jų sūnūs ir jų dukters
mirs badu. [23] Ir nieko iš jų neliks,
nes aš užvesiu ant Anatoto žmo-
nių nelaimę, jų lankymo metus.

12 perskyrimas. [1] Juk tu
teisus, Viešpatie, jei aš ir ginčy-
siuos su tavim; tačiau aš tau sa-
kysiu teisingų dalykų: Kodėl be-
dieviams sekasi gyvenime? gera
visiems, kurie neištikimi ir kurie
neteisingai elgiasi? [2] Tu juos
įsodinai, ir jie įleido šaknis; jie
auga ir neša vaisiaus; tu arti jų
burnos ir toli nuo jų inkstų. [3] Tu,
Viešpatie, pažįsti mane, matai
mane ir išmėginai, koki mano
širdis dėl Tavęs. Surink juos kaip
bandą skirtą pjauti ir pašvęsk
juos užmušimo dienai. [4] Iki ko-
lei liūdės žemė ir visos šalies
žolė džius dėlei jos gyventojų
piktumo? gyvuliai ir paukščiai
žuvo, nes anie sakė: Jis nematys
mūsų galo.
[5] Jei tu pailsti bėgdamas su
pėstininkais, kaip galėsi eiti len

---

minimas bus išdildytas. — (23) Iš tų: iš tarpo tų, kurie buvo nusikaltę, nes iš kitur (Ezdr. 2, 23; Neem. 7, 27) žinoma, kad šimtas su viršum Anatoto žmonių sugrįžo iš Babilono, pasibaigus nelaisvei.

(12, 1) Juk tu teisus...: nors aš žinau, kad tu pasirodysi esąs teisingas, jei aš su tavim ginčysiuos, tačiau aš negaliu suprasti, kaip galima suderinti piktųjų pasisekimai su tavo teisingumu. Plg. Abak. 1, 13. — (2) Tu juos...: tu juos pastatei į tą laimingą stovį, jie jame leidžia šaknis, kaip stiprūs medžiai, auga ir neša vaisių (renka sau turtų). O tačiau kokie jie žmonės! Tiesa, savo burna jie dažnai mini Dievą, bet jų širdis ir jų vidujiniai jausmai toli nuo jo. Jie tokie, kaip aprašyta auk. 7, 4. — (3) Tu... Kadangi pranašo ištikimybė ir dievotumas jau daug sykių mėginami, tai jis meldžia Dievą parodyti savo nepajudinamą teisybę, pažaboti piktuosius bausmėmis. — Surink... Ebr. t.: atskirk (ištrauk) juos kaip avis pjauti ir pašvęsk (paskirk) juos skerdynių dienai. — (4) Iki kolei liūdės...: kaip dar ilgai tu, Viešpatie, tai kentėsi, kad dėl bedievių kaltybių ir mes turėtumėm kęsti šalies sudžiuvimą? Pasiturį bedieviai gali sau padėti taip pat tuo vargo metu. — Jis: pranašas. Bet jei čia turėta omenyje Dievas, tai žodis matys reiškia tą pat, ką ir baus. — (5) Jei... Viešpats atsako pranašui, kad toks dalykų stovis dar kokį laiką pasiliks. Atsakymas duodama patarlių būdu. Prasmė: kas tave iki šiam laikui sutiko, tai maži dalykai; vietoje nustoti drąsos, renkis susitikti su dar didesne neprietelyste. — Buvęs be pavojaus... Antras vaizdas: dabar tu gyveni dar ramioje

poteris cum equis? cum autem
in terra pacis securus fueris, quid
facies in superbia Iordanis? [6] Nam
et fratres tui, et domus patris
tui, etiam ipsi pugnaverunt ad-
versum te, et clamaverunt post
te plena voce: ne credas eis cum
locuti fuerint tibi bona.
[7] Reliqui domum meam, di-
misi hereditatem meam: dedi di-
lectam animam meam in manu
inimicorum eius. [8] Facta est mihi
hereditas mea quasi leo in silva:
dedit contra me vocem, ideo
odivi eam. [9] Numquid avis dis-
color hereditas mea mihi? num-
quid avis tincta per totum? ve-
nite, congregamini omnes bestiae
terrae, properate ad devorandum.
[10] Pastores multi demoliti sunt
vineam meam, conculcaverunt
partem meam: dederunt portio-
nem meam desiderabilem in de-
sertum solitudinis [11] Posuerunt

ktynių su arkliais? buvęs be pa-
vojaus ramybės žemėje, ką da-
rysi Jordano puikybėje? [6] Nes
ir tavo broliai, ir tavo tėvo
namai, ir jie kovos prieš tave ir
šauks paskui tave pilnu balsu.
Netikėk jiems, kuomet jie kalbės
tau geruoju.
[7] Aš palikau savo namus, pa-
mečiau savo tėvainystę, padaviau
savo mylimąją sielą į jos neprie-
telių rankas. [8] Mano tėvainystė
pasidarė man kaip liūtas miške;
jie kėlė prieš mane balsą, todėl
aš jos nekenčiau. [9] Argi mano
tėvainystė man margas paukštis?
Argi ji iš visų pusių nudažytas
paukštis? Ateikite, susirinkite visi
lauko žvėrys, skubinkitės ryti.
[10] Daug piemenų naikino mano
vynuogyną, mindžiojo mano dalį,
padarė iš mano pageidaujamo-
sios tėvainystės tuščią tyrumą.
[11] Jie pavertė ją tyrais, ir ji liūdi

šalyje, bet ką tu darysi (kadangi tu jau dabar nusimeni), kuomet tu turėsi būti Jordano tankumynuose, kame gyvena liūtai? (49, 19; 50, 44). Tikrą abiejų palyginimų prasmę duoda 6. e. — (6) Jie kovos. Ebr. t.: darosi tau neištikimi. — Ir šauks...: tau nusigręžus jie šmeižia tave ir reikalauja tavo mirties.

(7) Aš palikau. Dievas ramina pranašą tuo, kad taip pat jis savo tautos apleistas, ir pažadėjimu teismo užkerta kelią dejavimams. — Savo namus: savo bažnyčią (Tom.). Tai matė Ezekiėlis 10, 18. Kiti, žiūrėdami toliau paminėtos tėvainystės, aiškina: mano tautą. — Savo mylimąją sielą. Geriau ebr. t.: mylimiausią mano sielos dalyką, t. y., mano mylimąją tautą. — (8) Kaip liūtas... Tauta sukilo prieš Dievą kaip laukinis ir plėšrus žvėris. — Ji kėlė... Taigi, ar gali pranašas skųstis, kad jis kaipo Dievo pasiuntinys taip pat turi pritirti neapykantos, kurios anie pilni Dievui? — (9) Argi... Ebr. t.: argi mano tėvainystė tik margas plėšrus paukštis? argi plėšrūs paukščiai aplink jį? — Tarsi nustebęs Dievas klausia: argi mano tauta taip visai nustojo savo vertybės, kad ji atiduota visokiam pasityčiojimui ir persekiojimui, kaip paukštis, kurį visi kiti, matydami jį esant margesnį už save, persekioja, arba kaip sugautas paukštis, aplink kurį kiti renkasi. — Ateikite... Anot ebr. t.: kelkitės, surinkite visus lauko žvėris, veskite juos čionai ėsti. — Lauko žvėrimis čia vadinamos pagonių tautos. — (10) Daug piemenų: pagonių karaliai. Apie sunaikinimą išrinktosios tautos kalbama su didžiu skausmu. — (11) Liūdi manęs. Šalis dūsauja dėlei žmonių piktumo tarsi sugedimo vergystėje (Rom. 8, 22) ir dejuoja Dievo akivaizdoje dėlei jam padarytos neteisybės. — Imtų tai: ką Dievas davė pažinti iš visokeriopų atsitikimų ir reikalauja per savo pa-

eam in dissipationem, luxitque
super me: desolatione desolata
est omnis terra: quia nullus est
qui recogitet corde. [12] Super om-
nes vias deserti venerunt vasta-
tores, quia gladius Domini de-
vorabit ab extremo terrae usque
ad extremum eius: non est pax
universae carni. [13] Seminaverunt
triticum, et spinas messuerunt:
hereditatem acceperunt, et non
eis proderit: confundemini a fruc-
tibus vestris, propter iram furoris
Domini.
[14] Haec dicit Dominus adver-
sum omnes vicinos meos pes-
simos, qui tangunt hereditatem,
quam distribui populo meo Israel:
Ecce ego evellam eos de terra
sua, et domum Iuda evellam de
medio eorum. [15] Et cum evulsero
eos, convertar, et miserebor eo-
rum: et reducam eos, virum ad
hereditatem suam, et virum in
terram suam. [16] Et erit: si eruditi
didicerint vias populi mei, ut
iurent in nomine meo: Vivit Do-

manęs; teriote nuteriota visa že-
mė, nes nėra nė vieno, kurs imtų
tai į širdį. [12] Visais tyrumos ke-
liais ateina naikintojai, nes Vieš-
paties kalavijas ryja nuo vieno že-
mės krašto iki kitam; nėra ra-
mybės niekam, kas gyva. [13] Jie
sėjo kviečių ir pjovė usnių; jie
gavo tėvainystę; bet ji jiems nebus
naudinga; jūs būsite savo vaisių
sugėdinti dėlei narsingos Vieš-
paties rūstybės.

[14] Štai ką Viešpats sako prieš
visus mano pikčiausius kaimynus,
kurie paliečia tėvainystę, mano
padalintą mano tautai Izraėliui.
Štai aš juos išrausiu iš jų žemės
ir Jūdo namus išrausiu iš jų
tarpo. [15] Išrovęs gi juos aš at-
sigręšiu ir jų pasigailėsiu ir juos
atvesiu atgal, kiekvieną į savo
tėviškę ir kiekvieną į savo šalį.
[16] Ir atsitiks: jei jie taip rūpestingai
mokinsis mano tautos kelių, kad
prisieks mano vardu: kaip Vieš-

---

siuntinius (plg. auk. 5, 3; Iz. 5, 12). Jie nesvarsto, kodėl tos nelaimės juos sutiko, kaip jos reikia pašalinti, kokią svarbą turi pranašų pranašystės. — (12) Visais tyrumos keliais. Ebr. t.: ant visų ganyklų aukštumų. — Kauburiai ir kalnai buvo stabmeldystės liudytojai. — Viešpaties kalavijas... Viešpats leidžia neprieteliams ateiti. Joki vieta neapsaugota nuo neprietelio, nieko jis nesigaili. — (13) Jie sėjo... Patarlė. — Jie gavo... Ebr. t.: jie vargsta, bet tai jiems neatneša jokios naudos. — Jūs būsite... Taip pranašas pažįsta Dievo teisybę iš nusidėjėlių likimo ir galo.

(14) Mano. Dievas kalba apie save. Edomiečiai, moabitai, amonitai, pilistimai ir syrijiečiai buvo Dievo buveinės kaimynai, kurie ne vieną kartą užpuldinėjo Jūdo ir Izraėlio šalį. — Paliečia. Kaltybė taip išreikšta, kad ją galima suprasti apie visus Dievo karalystės neprietelius, taip pat apie kaldėjiečius. Bet aukščiau įvardintieji turi būti nubausti pirmi; Nabukodonosoras ir kiti nugalėtojai išvarė juos iš jų vietų; tai paliečia taip pat žydus, kurie sulaužė sandorą ir todėl taip pat išvaromi iš sandoros šalies. — (15) Jų pasigailėsiu... Per plakimą einama į atnaujinimą. Toks buvo nuolatinis pranašų skelbimas. — (16) Jie bus statomi... Jei anos tautos priims garbinimą Dievo ir laisvai jį išpažins, jos bus laimingos, turtingos gėrybėmis ir ainiais, bus laikomos lygiomis Izraėlio tautai, bus kaip ir ji tikrai teokratinės tautos. Taip pat jos gaus savo dalį Dievo karalystėje, kurios kaip moabitai ir

minus, sicut docuerunt populum
meum iurare in Baal: aedifica-
buntur in medio populi mei.
17 Quod si non audierint, evel-
lam gentem illam evulsione et
perditione, ait Dominus.

pats gyvas! taip kaip jie išmokė
mano tautą prisiekti Baalu, tai
jie bus statomi mano tautos vi-
duryje. 17 O jei jie nepaklau-
sys, aš raute išrausiu tą tautą ir
sunaikinsiu, sako Viešpats.

c) Jūdo puikybė bus pažeminta.

Caput XIII. 1 Haec dicit Do-
minus ad me: Vade, et posside ti-
bi lumbare lineum, et pones illud
super lumbos tuos, et in aquam
non inferes illud. 2 Et possedi
lumbare iuxta verbum Domini, et
posui circa lumbos meos. 3 Et
factus est sermo Domini ad me,
secundo, dicens: 4 Tolle lumbare,
quod possedisti, quod est circa
lumbos tuos, et surgens vade ad
Euphraten, et absconde ibi illud

13 perskyrimas. 1 Štai ką
Viešpats man sako: Eik, įgyk sau
drobinę juostą ir apsijuosk ja
savo strėnas, bet į vandenį jos
nenešk. 2 Aš įgijau juostą, kaip
Viešpats buvo pasakęs, ir apsi-
juosiau ja savo strėnas. 3 Tuomet
man buvo suteiktas antrą kartą Vie-
paties žodis ir pasakyta: 4 Imk juo-
stą, kurią nusipirkai ir kuri yra
aplink tavo strėnas, atsikėlęs eik
pas Eupratą ir paslėpk ją tenai

---

amonitai buvo išskirti iš Mozės įstatymų padarytosios bendrijos (Atk. 23, 3). Prisiekimas Dievo vardu yra išpažinimas to, kurį jie laiko visagalinčiu ir keršintoju. Kadangi kalbama apie daug tautų, jų negalima sau įsivaizdinti kaipo apsigyvenusių Palestinoje, bet žodžius „m a n o t a u t o s v i d u r y j e" reikia suprasti apie prasiplatinsiančią po visą žemę Dievo karalystę, prie kurios turi prisidėti visos tautos, vistiek kurioje vietoje jos rastųsi. Šv. Povilo žodžiai Rom. 11, 17... nušviečia tinkamu palyginimu šitą išsireiškimą. — (17) A š r a u t e...: nes išganymas tik Dievo karalystėje.

13, 1—27. Pūnančios juostos simbolis (1—11). Tauta bus sunaikinta, jei ji nepames savo puikybės, nes Dievas darys teismą nepasitaisantiems (12 — 27).

(**13,** 1) E i k, į g y k s a u... Simbolinis veiksmas su juosta buvo pranašo iš tikrųjų atliktas ir ne tik regėtas; tai aišku iš viso pasakojimo (Efr. Teod. Tom.). Ką reiškia juosta, pasakyta toliau 11. e. Ji simbolis žydų tautos, ir pranašas įvaizdina tai, ką Dievas yra tautai davęs arba greitu laiku turėjo duoti. Juosta prie jo prisiliečia, taip pat Dievas iš pradžios įgijo sau tautą visokiais stebuklais, paskui per sandorą sujungė su savim didžiausioje meilėje. Juosta papuošalas; taip pat Dievas norėjo, kad tauta būtų jam gyrius ir garbė. Juosta lininė, nes kunigų drabužiai buvo lininiai; taip ji pažymi tautą kaipo kunigišką karalystę (Iš. 19, 6). Kaip pranašas turi niekuomet nenusiimti juostos, net mazgodamos, taip Dievas niekuomet neapleido tautos. Jis turi nenusiimti juostos mazgodamos, nors ji jau susitepus, ji turi pasilikti sutepta ir dar labiau susitepti kaipo vaizdas nuodėmių, kurios prikibo prie išrinktosios tautos. Nors Dievas siuntė pranašą ir davė įspėjimų bausmėmis, bet ilgiau pasiliekančio pasitaisymo nebuvo; priešingai, tautos piktumas vis ėjo didyn. — Į v a n d e n į j o s n e n e š k: nemazgok, nors ji jau susitepus. — (4) P a s l ė p k j ą... Juostą, kurios purvinumas niekuomet

in foramine petrae. 5 Et abii, et
abscondi illud in Euphrate, sicut
praeceperat mihi Dominus. 6 Et
factum est post dies plurimos,
dixit Dominus ad me: Surge, va-
de ad Euphraten: et tolle inde
lumbare, quod praecepi tibi ut
absconderes illud ibi. 7 Et abii
ad Euphraten, et fodi, tuli lum-
bare de loco, ubi absconderam
illud; et ecce computruerat lum-
bare, ita ut nulli usui aptum
esset. 8 Et factum est verbum
Domini ad me, dicens: 9 Haec
dicit Dominus: Sic putrescere
faciam superbiam Iuda, et super-
biam Ierusalem multam. 10 Po-
pulum istum pessimum, qui no-
lunt audire verba mea, et ambu-
lant in pravitate cordis sui: abie-
runtque post deos alienos ut
servirent eis, et adorarent eos:
et erunt sicut lumbare istud,
quod nulli usui aptum est. 11 Si-
cut enim adhaeret lumbare ad
lumbos viri, sic agglutinavi mihi
omnem domum Israel, et omnem
domum Iuda, dicit Dominus: ut
essent mihi in populum, et in
nomen, et in laudem, et in glo-
riam: et non audierunt.

12 Dices ergo ad eos sermo-
nem istum: Haec dicit Dominus
Deus Israel: Omnis laguncula
implebitur vino. Et dicent ad te:
Numquid ignoramus quia omnis

uolos plyšyje. 5 Aš nuėjau ir ją
paslėpiau prie Euprato, kaip man
Viešpats buvo įsakęs. 6 Po dau-
gelio dienų atsitiko, kad Vieš-
pats man tarė: Kelkis, eik pas
Eupratą ir pasiimk iš ten juostą,
kurią aš tau buvau liepęs tenai
paslėpti. 7 Aš nuėjau pas Eu-
pratą, iškasiau ir pasiėmiau juo-
stą iš tos vietos, kame buvau ją
paslėpęs; ir štai juosta buvo su-
puvusi, taip kad ji niekam dau-
giau nebetiko. 8 Tuomet man buvo
suteiktas Viešpaties žodis ir pasa-
kyta: 9 Štai ką Viešpats sako:
Taip aš supūdinsiu Jūdo puiky-
bę ir didžią Jeruzalės puikybę.
10 Šitą pikčiausią tautą, kuri ne-
nori klausyti mano žodžių, vaik-
ščioja savo širdies sugedime ir
seka svetimus dievus, kad jiems
tarnautų ir juos garbintų; jie
bus kaip šita juosta, kuri nie-
kam nebetinka. 11 Nes kaip juo-
sta prisiglaudžia prie vyro strėnų,
taip aš buvau prie savęs priglau-
dęs visus Izraėlio namus ir vi-
sus Jūdo namus, sako Viešpats,
kad jie man būtų tauta, vardas,
gyrius ir garbė; bet jie neklausė.

12 Taigi, tu jiems sakysi ši-
tuos žodžius: Štai ką kalba Vieš-
pats, Izraėlio Dievas: Kiekvienas
puodelis bus pripiltas vyno. Jei
jie tau sakys: Argi mes nežinome,

---

nepašalinamas, yra vaizdas nuodė-
mingos tautos, kurią Viešpats duoda
išvesti nelaisvėn pas Eupratą į Asi-
riją ir Babiloniją. Plg. Iz. 42, 22. —
(6) Po daugelio dienų. Nelai-
svė turėjo būti ilga. — (7) Juosta
buvo supuvusi. Tie, kurių net
toki bausmė nepataiso, pražus.
Kas kitiems turėjo atsitikti, skelbia
pranašai Ezekiėlis (37, 1) ir Amosas
(9, 9). — (9) Jūdo puikybę.
Taigi, ne pati tauta, bet jos puiky-
bė turi žūti. — (10) Nenori klau-
syti... Taip trumpai pasakoma, ko-
kios yra bausmės priežastys. —
(11) Gyrius ir garbė. Kaip
Viešpaties tauta, žydai turėjo būti
jo gyrius, jis gi jų gyrius. Taip kiek-
vienas teisusis yra Dievo juosta
(Jieron.).

(12) Kiekvienas puode-
lis... Dalykas taip aiškus, kad jo
pasakymas sukels tik juoką, bet tuo
aiškumu bus pridengta baisi paslap-

laguncula implebitur vino? 13 Et
dices ad eos: Haec dicit Domi-
nus: Ecce ego implebo omnes
habitatores terrae huius, et reges,
qui sedent de stirpe David su-
per thronum eius, et sacerdotes,
et prophetas, et omnes habita-
tores Ierusalem, ebrietate: 14 et
dispergam eos virum a fratre suo,
et patres et filios pariter, ait
Dominus: non parcam, et non
concedam: neque miserebor ut
non disperdam eos

15 Audite, et auribus percipite.
Nolite elevari, quia Dominus
locutus est. 16 Date Domino Deo
vestro gloriam antequam conte-
nebrescat, et antequam offendant
pedes vestri ad montes caligino-
sos: expectabitis lucem, et ponet
eam in umbram mortis, et in
caliginem. 17 Quod si hoc non
audieritis, in abscondito plorabit

kad kiekvienas puodelis bus pri-
piltas vyno? 13 tai tu jiems kal-
bėsi: Štai ką Viešpats sako: Štai
aš pripilsiu girtuoklystės visus
šios žemės gyventojus ir kara-
lius iš Dovido ainijos, sėdinčius
jo soste, ir kunigus, ir pranašus,
ir visus Jeruzalės gyventojus.
14 Aš juos išblaškysiu, atskirda-
mas brolį nuo jo brolio, taip pat
vaikus nuo tėvų, sako Viešpats.
Aš nesigailėsiu, neaplenksiu ir
nebūsiu gailestingas, kad aš jų
nepražu ydiau.
15 Klausykite ir išgirskite au-
simis. Nesiaukštinkite, nes Vieš-
pats kalbėjo. 16 Duokite Viešpa-
čiui, savo Dievui, garbę, kolei
dar nesutemę ir kolei dar jūsų
kojos neužsigauna į tamsiuosius
kalnus. Jūs lauksite šviesos, jis
gi pavers ją į mirties ūksmę ir
į tamsą. 17 Jeigu gi jūs tai ne-
klausysite, mano siela verks slap-

---

tis. — (13) Aš pripilsiu... Kaip jūs sakote, kad puodeliai tam skirti, kad būtų pripilti vyno, taip ir jūs tik tam tetinkate, kad būtumėte pripilti Dievo rūstybės ir Viešpaties keršto. Dievo rūstybė čia pavadinta girtuoklyste, t. y., nugirdančiu vynu, kurio visi turi gerti. Plg. žem. 25, 15. — Karalius iš Dovido... Ebr. t.: karalius, kurie sėdi Dovidui jo soste, t. y., kurie dėlei Dovido gavo viešpatavimą ir jame patvirtinti, kurie toli nuo jo būdami turi sekti jo pavyzdį. Daugskaitlis parodo, kad čia turima omenyje visa karališkoji šeimyna ir keletas labai neilgai viešpatavusių karalių. — (14) Juos išblaškysiu... Ebr. t.: juos sudaužysiu vieną į kitą... Kas kitados, Dievui paliepus, buvo atsitikę madianitams, tai dabar turi kitokiu būdu atsitikti išrinktajai tautai. — Aš nesigailėsiu... Visuomet pasilieka neatmainoma sąlyga: jei jie praleis nepasinaudoję laiką, suteiktą atgailai ir grįžimui, kaip tai pasirodo iš tolesnio įspėjimo.

(15) Nesiaukštinkite...: tai ir Dievui nebus reikalo laužyti jūsų puikybę. — Duokite...: skelbdami jo didenybę ir turėdami jame vilties. — Kolei dar nesutemę. Ebr. t.: kolei Viešpats nepadarys tamsybės. Tamsybė bus taip didelė, kad jų kojos užsigaus ne tik į akmenis, bet taip pat ir į tamsybės (ebr. t.) kalnus, kurios jie negalės išvengti. Jie klaidžios aukštų kalnų apsuptame slėnyje, nežinodami, kur kreiptis ir ką pradėti daryti. Kalno vaizdas sutinkama taip pat pas Zak. 4, 7 didelei nelaimei ir kliūčiai nurodyti. — Ir kolei... Malonės ir pasigailėjimo laikas, kuriame jūs dar galite išvengti nelaimės, jau baigiasi. — Į mirties ūksmę: tiršta tamsybę, kuri yra lyg kad mirties atvaizdas. — (17) Verks slaptoje: kame jis laisvai gali pasi-

anima mea a facie superbiae:
plorans plorabit, et deducet oculus
meus lacrymam, quia captus est
grex Domini.
18 Dic regi, et dominatrici:
Humiliamini, sedete: quoniam
descendit de capite vestro corona gloriae vestrae.
19 Civitates
Austri clausae sunt, et non est
qui aperiat: translata est omnis
Iuda transmigratione perfecta.
20 Levate oculos vestros, et videte qui venitis ab Aquilone: ubi
est grex, qui datus est tibi, pecus inclytum tuum?
21 Quid dices cum visitaverit te? tu enim
docuisti eos adversum te, et erudisti in caput tuum: numquid
non dolores apprehendent te,
quasi mulierem parturientem?
22 Quod si dixeris in corde tuo:
Quare venerunt mihi haec? Propter multitudinem iniquitatis tuae
revelata sunt verecundiora tua,
pollutae sunt plantae tuae.
23 Si mutare potest aethiops
pellem suam, aut pardus varietates suas: et vos poteritis bene-

toje dėlei jūsų puikybės; mano
akys verkte verks ir paplūs ašaromis, nes Viešpaties kaimenė
sugauta.
18 Sakyk karaliui ir valdovei: Nusižeminkite, sėskitės ant
žemės, nes jūsų garbės vainikas nuslinko nuo jūsų galvos.
19 Pietų miestai užrakinti, ir nėra
kas atidarytų. Visas Jūdas šalin
išvestas, tobūlai iškeltas.
20 Pakelkite savo akis ir pasižiūrėkite,
jūs, kurie ateinate iš šiaurės: Kame kaimenė, kuri tau buvo duota, tavo gražiosios avys?
21 Ką sakysi, kai jis tave lankys?
Nes tu juos mokei prieš save ir
išmokinai ant savo galvos. Argi
nesuims tavęs skausmai, kaip
gimdančios moteriškės?
22 Jeigu gi tu sakytumei savo širdyje: Kodėl man tai atsitiko? Dėlei tavo
neteisybių daugybės atidengta
tavo gėda, sutepti tavo kojų padai.
23 Jei aitiopietis gali permainyti savo odą arba leopardas
savo margumą, tai ir jūs galėsite

---

duoti savo skausmui dėlei piktumo tautos, kuri nenori išsižadėti savo puikybės. — (18) *Valdovei.* Taip dažniau vadinama Karalių kn. karaliaus motina, rečiau karalienė (1 Kar. 11, 19). Čia turima omenyje ne kurie atskiri karaliaus šeimos nariai, bet apskritai karališkoji giminė. — *Vainikas nuslinko...* Kaip tai įvyko, aiškiau pasakoma 19. e. — (19) *Užrakinti ir...*: apleisti ir negyvenami. Minimi pietų miestai, nes jų sugriovimas yra ženklas, kad jau visa šalis sunaikinta iš šiaurės ateinančio neprietelio. — (20) *Pakelkite savo...* Ebr. t.: pakelk savo akis (Siono dukte) ir matyk tuos, kurie iš šiaurės ateina. — *Tavo gražios avys*: tau atsidavusieji miestai arba Jūdo gyventojai. — (21) *Ką sakysi...* Tu susidėjai su svetimaisiais; kuo tu nusidėjai, tuo turi būti nubaustas. — *Nes tu juos mokei...*: tu kitados šaukeis juos į pagalbą ir parodei jiems kelią, kuriuo jie gali įsiveržti į tavo šalį (Jier.). Ebr. t.: ką tu sakysi, kai jis pastatys viršininku tuos, kuriuos tu pripratinai prie savęs kaipo savo sėbrus? — *Kaip gimdančios...*: didžiausi skausmai. — (22) *Atidengta...* Siono duktė išvedama nelaisvėn, paduodama neprietelių pasityčiojimui ir paniekinimui. Nežiūrima jos drovumo, kaip vergės turi ji eiti plikomis kojomis, kentėti net mušimus. Plg. žem. 30, 14. — (23) *Išmokę pikto.* Tai tarsi pasidarė jūsų prigimtis. Tačiau kada aitiopiečiui juoda odos spalva yra tiktai prigimtis, nuodėmė randasi iš

facere, cum didiceritis malum. [24] Et disseminabo eos quasi stipulam, quae vento raptatur in deserto. [25] Haec sors tua, parsque mensurae tuae a me, dicit Dominus, quia oblita es mei, et confisa es in mendacio. [26] unde et ego nudavi femora tua contra faciem tuam, et apparuit ignominia tua, [27] adulteria tua, et hinnitus tuus scelus fornicationis tuae: super colles in agro vidi abominationes tuas. Vae tibi Ierusalem, non mundaberis post me: usquequo adhuc?

gera daryti, išmokę pikto. [24] Aš juos išsklaidysiu kaip šiaudus, kurie vėjo pagaunami tyrumoje. [25] Tai tavo likimas ir tavo dalis, kurią aš tau atseikėjau, sako Viešpats, nes tu užmiršai mane ir pasitikėjai melu. [26] Todėl ir aš atidengsiu tavo šlaunis tavo akyse, ir pasirodys tavo gėda, [27] tavo svetimoterystės ir tavo žvengimas, tavo paleistuvavimo kaltybė; ant kauburių lauke aš mačiau tavo nuobodas. Deja tau, Jeruzale! Ar tu neapsivalysi, sekdama mane? iki kolei dar?

5. Viešpats nedovanos savo nedėkingai tautai. a) Dievas du sykiu atmeta Jeremijo maldą už žydus.

Caput XIV. [1] Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam de sermonibus siccitatis. [2] Luxit Iudaea, et portae eius corruerunt, et obscuratae sunt in terra et

14 perskyrimas. [1] Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis dėlei sausmečio. [2] Jūdėja liūdi, jos vartai sugriuvo ir pajuodėjo ant žemės, ir Jeruzalės šauksmas kil-

---

savo valios. Kas žmonėms negalima, galima pas Dievą. — (24) Vėjo... tyrumoje: smarkiausio vėjo. Taip pigu Dievui padaryti galą žydų karalystei. Ne žmonės ją griauna, bet Dievas atiduoda ją sunaikinti, darydamas teisingą teismą. — (25) Tai tavo likimas... Dievas buvo skyręs saviesiems kitokį likimą, kitokią dalią ir tėvainystę, tačiau tauta tai paniekino. Kadangi jie nenorėjo Dievo kaipo savo dalios, jie turi pajusti, kaip būna kartu apleidus gyvenimo ir laimės šaltinį. — Melu: niekingais netikrų pranašų žadėjimais, dievaičiais ir su dievaičių tarnais padaryta sąjunga. — (26) Atidengsiu... Ebr. t.: pakelsiu tavo drabužių apačią (siūles) ant tavo veido, kad matytų tavo gėdą. — (27) Tavo žvengimas: gašlumas paleistuvavime. Jis buvo sujungtas su tarnavimu stabams. — Ar tu neapsivalysi... Anot ebr. t.: argi tu nepasidarysi nesutepta, po kaip ilgo dar laiko?

14, 1—16, 9. Pirmoji Jeremijo malda sausmetyje labai varginusiame šalį (14, 1 — 9); Dievas nesutinka išklausyti tos maldos (14, 10 — 18). Kita pranašo malda už žydus (14, 19 — 22); Dievas antrą kartą atmeta Jeremijo maldą (16, 1 — 9).

(14, 1) Dėlei sausmečio. Tą slogą žydai buvo užsipelnę, kaip pasirodo iš konteksto, savo piktadarystėmis. Tuo laiku tautos ir Jeruzalės žuvimas buvo matomai jau visai arti. — (2) Jūdėja. Ebr. t.: Jūdas. — Liūdi. Plg. Raud. 1, 4. — Vartai. Taip poėtiškai vadinama miestai, kurių vartuose paprastai buvo daromi vieši susirinkimai. — Pajuodėjo... Anot ebr. t.: juodi iki žemei. Įasmeninti vartai guli ant žemės gedulio drabužiuo-

clamor Ierusalem ascendit. 3 Ma-
iores miserunt minores suos ad
aquam: venerunt ad hauriendum,
non invenernnt aquam, reporta-
verunt vasa sua vacua: confusi sunt
et afflicti et operuerunt capita
sua. 4 Propter terrae vastitatem,
quia non venit pluvia in terram,
confusi sunt agricolae, operue-
runt capita sua. 5 Nam et cerva
in agro peperit, et reliquit: quia
non erat herba. 6 Et onagri ste-
terunt in rupibus, traxerunt ven-
tum quasi dracones, defecerunt
oculi eorum, quia non erat
herba.

7 Si iniquitates nostrae re-
sponderint nobis: Domine fac
propter nomen tuum, quoniam
multae sunt aversiones nostrae, ti-
bi peccavimus. 8 Expectatio Israel,
salvator eius in tempore tribulatio-
nis: quare quasi colonus futurus
es in terra, et quasi viator declinans
ad manendum? 9 Quare futurus
es velut vir vagus, ut fortis qui
non potest salvare? tu autem in
nobis es Domine, et nomen tu-

sta aukštyn. 3 Didžiūnai siunčia
savo mažesniuosius vandens; tie
ateina semtis, neranda vandens,
parsineša atgal savo indus tuš-
čius; jie sugėdinti ir prispausti ir
apsidengia sau galvas. 4 Kadangi
žemė guli pudymu, nes nelyja
ant žemės lietus, artojai gėdžiasi,
apsidengia sau galvas. 5 Net ir
stirna atsivedus lauke palieka sa-
vo jauniklį, nes nėra žolės.
6 Laukiniai asilai stovi ant uolų,
gaudo orą kaip slibinai; jų akys
alpsta, nes nėra žolės.

7 Jei mūsų neteisybės liudija
prieš mus, tu, Viešpatie, el-
kis dėlei savo vardo; nes daug
mūsų atpuolimų; mes tau nu-
sidėjome. 8 Izraėlio laukime, jo
gelbėtojau sielvarto metu, kam
tu nori būti kaip svečias ša-
lyje ir kaip keleivis, kurs tik
užsuka nakvoti? 9 Kam tu nori
būti lyg žmogus klajūnas, lyg
karžygis, kurs negali išgelbėti?
Tu juk, Viešpatie, esi mūsų tarpe,

---

se. — (3) Mažesniuosius: tarnus. — Semtis. Ebr. t.: pas šulinius. — Sugėdinti...: nes neparneša taip jų valdovams pageidaujamo vandens. — Apsidengia... Didelio nuliūdimo ženklas. Plg. 2 Kar. 15, 30; 19, 5. — (4) Kadangi... Anot. ebr. t.: dėlei suplei-šėjusios žemės, nes nėra lietaus šalyje. — (5) Palieka savo... Senovės nuomone stirnos ypač mylinčios savo jauniklius, labiau nekaip kiti gyvuliai savuosius. Baisus sausmetis priverčia jas jų išsižadėti ir palikti žūti badu. — (6) Ant uolų. Ebr. t.: ant uolų aukštumų. — Slibinai. Ebr. t.: šakalai. — (7) Jei mūsų... Pranašas tautos vardu išpažįsta, kad bausmė užsipelnyta visokiais nusikaltimais. — Dėlei savo vardo: dėlei savo apreiškimo, per kurį tu davei save pažinti esant ištikimą sandoros Dievą, sušvelnink savo gailestingumu plakimą ir dėlei savo ištikimybės suteik sandoros gėrybių, kad taip pasirodytų, jog tavo vardas tebeturi tą pačią galią, kaip kitados (Iš. 34, 6), kuomet Mozė skelbė tavo gailestingumą, kantrumą ir romumą. — (8) Izraėlio laukime. Visa Izraėlio viltis paremta Dievu, ir Dievo garbę paliečia vargingas jo tautos likimas. — Lyg svečias... Keleiviui maža terūpi šalies gyventojų likimas. Taip Dievui negali nerūpėti tauta; juk pagonys tyčiotųsi iš jo nepastovumo, jei jis panorėtų pamesti savo vynuogyną, kaip artojas palieka svetimą dirvą. — (9) Klajūnas. Anot. ebr. t.: nustebęs, arba iš išgąsčio negalįs nutar-

um invocatum est super nos, ne
derelinquas nos.
[10] Haec dicit Dominus po-
pulo huic, qui dilexit movere
pedes suos, et non quievit,
et Domino non placuit: Nunc
recordabitur iniquitatum eorum,
et visitabit peccata eorum. [11] Et
dixit Dominus ad me: Noli
orare pro populo isto in bonum.
[12] Cum ieiunaverint, non exau-
diam preces eorum: et si obtu-
lerint holocautomata, et victimas,
non suscipiam ea: quoniam gla-
dio, et fame, et peste consumam
eos.
[13] Et dixi, A a a, Domine
Deus: Prophetae dicunt eis: Non
videbitis gladium, et fames non
erit in vobis, sed pacem veram
dabit vobis in loco isto. [14] Et
dixit Dominus ad me: Falso pro-
phetae vaticinantur in nomine
meo: non misi eos, et non prae-
cepi eis, neque locutus sum
ad eos: visionem mendacem, et
divinationem, et fraudulentiam, et
seductionem cordis sui pro-
phetant vobis. [15] Idcirco haec

ir tavo vardas šaukiamas ant
mūsų; neapleisk mūsų.
[10] Štai ką Viešpats sako šitai
tautai, kuri pamėgo judinti savo
kojas ir nesiilsi, todėl ir Vie-
špačiui nepatinka: Dabar jis at-
simins jų neteisybes ir lankys jų
nuodėmes. [11] Viešpats man tarė:
Tu nesimelsk už tą tautą, kad
jai būtų gera. [12] Kuomet jie pa-
sninkaus, aš neišklausysiu jų mal-
dų; ir jei jie atnašaus degina-
mųjų aukų ir pjaunamųjų aukų, aš
jų nepriimsiu, nes aš juos nai-
kinsiu kalaviju, badu ir maru.
[13] Tuomet aš tariau: Ai, ai, ai,
Viešpatie, Dieve! pranašai jiems
sako: Jūs nematysite kalavijo, ir
nebus jūsų tarpe bado; bet jis
jums duos šitoje vietoje tikros
ramybės. [14] Viešpats gi man tarė:
Pranašai melagingai pranašauja
mano vardu; aš jų nesiunčiau ir
nedaviau jiems įsakymų ir jiems
nekalbėjau. Jie jums skelbia pra-
simanytus regėjimus, žiniavimus,
apgaulę ir savo širdies suve-
džiojimą. [15] Todėl štai ką Vieš-

---

ti, kur jis turi ir gali kreiptis. — Mūsų tarpe. Tu turi mūsų tarpe bažnyčią, kurioje tu gyveni, mes vadinamės tavo tauta, ir visi žino, kad taip yra.

(10) Viešpats sako. Nuodėmių saikas pilnas. Nors pranašas išpažįsta tautos vardu jos nuodėmes, bet ji pati toli nuo geresnių jausmų. — Kuri. Jieron.: quia, nes. — Pamėgo judinti...: kad bėgiotų paskui svetimus dievus. Ebr. t.: taigi jie pamėgo šen ir ten bastytis, nesuvaržė savo kojų, todėl Viešpats jų nemėgsta. — Nesiilsi. Nepastovumo apimti, neramūs jie eina iš vienos piktenybės į kitą dar didesnę, ypač skubinasi pas svetimuosius, kad darytų su jais sandorų. — (11) Tu nesimelsk... Plg. auk. 7, 16; 11, 14. Toks paliepimas išimtis. Paprastai malda už kitus naudinga ir Dievo priimama. Plg. Iš. 32, 10. — Kad jai būtų gera: norėdamas jai gauti išgelbėjimą iš nelaimės, nes aš laikinės bausmės jai nedovanosiu. — (13) Pranašai. Pvd. žem. išvardintas Ananijas (28, 2). — (14) Viešpats gi man tarė... Dievas nepriima pasiteisinimo, nes, kaip pasakyta įstatyme Atk. 18, 15..., jis pasirūpino, kad, kas tik nori, galėtų atskirti tikrus Dievo siųstus pranašus nuo netikrų; tame gi atsitikime ramino tautą netikri pranašai. Plg. auk. 5, 12; žem. 28, 8... — Prasimanytus regėjimus... Taip Dievas paaiškina, kad netikri pranašai neturi nieko su juo bendra ir keturiais vardais ap-

dicit Dominus de prophetis, qui
prophetant in nomine meo, quos
ego non misi, dicentes: Gladius,
et fames non erit in terra hac: In
gladio et fame consumentur pro-
phetae illi. 16 Et populi, quibus
prophetant, erunt proiecti in viis
Ierusalem prae fame et gladio,
et non erit qui sepeliat eos; ipsi
et uxores eorum, filii et filiae
eorum, et effundam super eos
malum suum. 17 Et dices ad eos
verbum istud: Deducant oculi
mei lacrymam per noctem et
diem, et non taceant: quoniam
contritione magna contrita est
virgo filia populi mei, plaga pes-
sima vehementer. 18 Si egressus
fuero ad agros, ecce occisi gla-
dio: et si introiero in civitatem,
ecce attenuati fame. Propheta
quoque et sacerdos abierunt in
terram, quam ignorabant.
19 Numquid proiiciens abiecisti
Iudam? aut Sion abominata est
anima tua? quare ergo percus-

špats sako apie pranašus, kurie
pranašauja mano vardu, kurių aš
nesiunčiau ir kurie sako: nebus
šitoje šalyje kalavijo ir bado:
Tie pranašai bus sunaikinti ka-
laviju ir badu. 16 Ir žmonės, ku-
riems jie pranašauja, gulės bado
ir kalavijo ištiesti Jeruzalės gat-
vėse; jie ir jų žmonos, jų sūnūs
ir dukterys; ir nebus, kas juos
palaidotų; ir aš išpilsiu ant jų
jųjų piktenybę. 17 Tu jiems sa-
kysi šitą žodį: Tegul mano akys
plūsta ašaromis naktį ir dieną
ir tenepaliauja, nes mano tautos
duktė, mergaitė, bus ištikta di-
džio sunaikinimo, sunkiai sužei-
sta nepagydomos slogos. 18 Jei
aš išeinu į lauką, štai užmušti
kalaviju, ir jei įeinu į miestą,
štai alpstantys iš bado. Taip pat
pranašas ir kunigas turi eiti į
šalį, kurios jie nežino.
19 Nejaugi tu meste atmetei
Jūdą? arba argi tavo siela bo-
dėsis Siono? Tai kamgi taip mus

---

taria ir vadina jų atmestinus žodžius. — (16) Bado ir kalavijo. Tų dviejų dalykų anot netikrų pranašų pasakymo neturėjo būti. Vietoje ramybės, kurią jiems netikri pranašai žadėjo, jiems net nebus suteikta kapo ramybė. — Aš išpyliau ant jų. Jų pačių piktas pasielgimas turi būti jiems bausmė. Jie netikrų pranašų suklaidinami, nes patys nori būti suklaidinti (5, 29). Todėl suklaidintuosius sutinka toki pat bausmė kaip ir klaidintojus. — (17) Tegul mano akys... Jei jie netiki pranašo žodžiams, tegul bent jo ašaros juos įtikina, kad jis Dievo pamokintas apie būsimą žuvimą. — Mano tautos duktė, mergaitė: dar nepavergtas neprieteliui tautos būrys. Plg. Raud. 1, 16; 2, 18. Jeremijas turi be paliaubos verkti būsiančios tautos nelaimės, kad parodytų, jog gąsdinimai tikri ir kad jiems reikia tikėti. — (18) Jei aš išeinu... Miestas po ilgesnio apgulimo paimtas. Viduje miesto daug užmuštų, už miesto daug žuvo nuo nepriętelių kalavijo, didžiūnai išvesti į svetimas šalis. Apie badą plg. 4 Kar. 25, 9, apie paliktuosius šalyje beturčius tp. 25, 12. — Taip pat pranašas ir kunigas: visos tautos atstovai, jos dvasios vadai. Jų likimas labiausiai sujudina pranašą, taip kad jis vėl meldžia Dievą pasigailėti.

(19) Siono: tos vietos, kurioje tavo širdis turėjo amžinai pasilikti (3 Kar. 9, 3). — Tai kamgi... Jeigu gi netaip yra, jei tu nori atitesėti savo pažadėjimus, kam tu mus muši taip, kad karalystė ir miestas griūna be vilties atsikelti? — Mes laukėme... Vz. auk. 8, 15. Tu padarei amžiną sandorą ir pažadėjai amžiną sostą, tai mes drįstame, jei mus kuomet nors sutinka

sisti nos, ita ut nulla sit sanitas? expectavimus pacem, et non est bonum: et tempus curationis, et ecce turbatio. [20] Cognovimus Domine impietates nostras, iniquitates patrum nostrorum, quia peccavimus tibi. [21] Ne des nos in opprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam solii gloriae tuae: recordare, ne irritum facias foedus tuum nobiscum. [22] Numquid sunt in sculptilibus Gentium qui pluant? aut caeli possunt dare imbres? nonne tu es Dominus Deus noster, quem expectavimus? tu enim fecisti omnia haec.

Caput XV. [1] Et dixit Dominus ad me: Si steterit Moyses, et Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum: eiice illos a facie mea, et egrediantur. [2] Quod si dixerint ad te: Quo egredie-

užgavai, kad nebėra jokio pagijimo? Mes laukėme ramybės, ir nėra gerumo; – ir gydymo meto, ir štai sumišimas. [20] Viešpatie, mes išpažįstame mūsų bedievystes, mūsų tėvų neteisybes, nes mes tau nusidėjome. [21] Neduok mūsų apjuokai dėl savo vardo ir nedaryk negarbės mums, tavo garbės sostui; atsimink ir nepanaikink savo sandoros su mumis. [22] Argi yra tarp pagonių drožinių, kurie lydintų? arba ar gali dangus duoti lietaus? argi ne tu Viešpats, mūsų Dievas, kurio laukiame? Nes tu visa tai padarei.

15 perskyrimas. [1] Tuomet Viešpats man tarė: Jei atsistotų mano akivaizdoje Mozė ir Samuėlis, mano siela nepalinktų į šitą tautą. Išvaryk juos nuo mano veido ir tegul jie išeina. [2] Jei

---

pragaištis, tikėtis bent jos pagydymo. Argi viskas žuvo? — (20) Mes išpažįstame... Yra dar keletas dievobaimingų, kurie verkia dėl tautos kaltybės; taigi tegul Dievas bent į juos atsižvelgia ir dėl jų pasigaili (plg. Bar. 1, 15; Dan. 9, 2). — (21) Neduok... Ebr. t.: nepaniekink (savo tautos). — Dėl savo vardo: tu, kurs esi ištikimas ir galingas. — Tavo garbės sostui. Plg. 1 Kar. 4, 4; Iš. 25, 22. Jei karalystė žus, bažnyčia su tavo sostu pateks į rankas nepriatelių, kurie manys, kad tu negalėjai savęs apsiginti. — Atsimink... Pranašas stato prieš kerštą darantį Viešpatį Dievo ištikimybę ir jo tiesakalbystę. — (22) Argi yra... Žydai neturi nieko kito, kurs galėtų jiems padėti, kaip tik Viešpatį, todėl jis turi galų gale jų pasigailėti. Nes tu...: tu vienas visa sutvėrei, taigi tu taip pat visa myli, nes kitaip tu nebūtumei sutvėręs.

(15, 1) Mozė ir Samuėlis. Juodu statė save priešais Dievo rūstybei ir atitolino tautos žuvimą. Taigi, atsistoti Dievo akivaizdoje reiškia užtarti tautą, už ją melstis. Jei Dievas nesutinka priimti net tų dviejų vyrų užtarimo, pranašas negali jaustis užgautas, jei Viešpats nepriima taip pat jo užtarimo. — Mano siela... Net ir tuodu negalėtų gauti iš Dievo, kad jis teiktų tautai savo gėrybių, nes jei jie kitados gavo iš Viešpaties, kad jis pasigailėjo tautos, tai tuomet bendra tautos kaltybė dar nebuvo taip didelė, sukietėjimas nuodėmėje netaip baisus, nebuvo dar taip daug vaistų suvartota veltui (plg. Ez. 14. 14). Tik sukietėjimas tautos piktenybėje yra priežastis, kad Dievui patinkančių žmonių užtarimas nieko nepadeda. Iš šitos vietos pasirodo. kad Mozės ir Samuėlio, taip pat ir visų šventųjų užtarimas pas Dievą daug gali, nors Dievas būtinai nori tautos sukietėjimą sulaužyti laikine bausme ir taip ją pagydyti. — (2) Tau sakys: tyčiodamiesi. — Kas į mirtį...: kas skirtas mirčiai arba marui, teeina į mirtį... Dievo rūstybės didumas apsireiškia

mur? dices ad eos: Haec dicit
Dominus: Qui ad mortem; ad
mortem: et qui ad gladium, ad
gladium: et qui ad famem, ad
famem: et qui ad captivitatem, ad
captivitatem [3] Et visitabo su-
per eos quattuor species, dicit
Dominus: Gladium ad occisio-
nem, et canes ad lacerandum, et
volatilia caeli et bestias terrae
ad devorandum et dissipandum.
[4] Et dabo eos in fervorem uni-
versis regnis terrae: propter
Manassem filium Ezechiae regis
Iuda, super omnibus quae fecit
in Ierusalem. [5] Quis enim mise-
rebitur tui Ierusalem? aut quis
contristabitur pro te? aut quis
ibit ad rogandum pro pace tua?
[6] Tu reliquisti me, dicit Domi-
nus, retrorsum abiisti: et exten-
dam manum meam super te, et
interficiam te: laboravi rogans.
[7] Et dispergam eos ventilabro in
portis terrae: interfeci et disper-
didi populum meum, et tamen
a viis suis non sunt reversi.
[8] Multiplicatae sunt mihi viduae
eius super arenam maris: induxi
eis super matrem adolescentis
vastatorem meridie: misi super
civitates repente terrorem. [9] Infir-

jie tau sakys: Kur mes eisime?
tu jiems tark: Štai ką Viešpats
sako: Kas į mirtį--į mirtį, ir kas
į kalaviją--į kalaviją, ir kas į badą-
--badą, ir kas į nelaisvę--į nelaisvę.
[3] Aš juos lankysiu ketveriopa sioga,
sako Viešpats: kalaviju, kad būtų
užmušti, ir šunimis, kad juos
draskytų, ir dangaus paukščiais
ir žemės žvėrimis, kad rytų ir
naikintų. [4] Aš juos paduosiu
visų žemės karalysčių narsui dėl
Jūdo karaliaus Ezekijo sūnaus
Manaso už visa, ką jis yra pa-
daręs Jeruzalėje. [5] Nes kas pa-
sigailės tavęs, Jeruzale? arba kas
tavęs liūdės? arba kas eis mel-
sti tau ramybės? [6] Tu palikai
mane, sako Viešpats, tu traukeis
atgal; todėl aš ištiesiu ant tavęs
savo ranką ir užmušiu tave;
aš pailsau bemelsdamas. [7] Aš
juos išskirstysiu vėtykle šalies
vartuose; aš užmušiau ir sunai-
kinau savo tautą, ir tačiau jie
nesigręžė nuo savo kelių. [8] Man
pasidarė jos našlių daugiau kaip
jūros smilčių; aš jiems užve-
džiau ant jaunimo motinos nai-
kintoją vidudienį, ūmai siunčiau
ant miestų išgąsčio. [9] Susilpnėjo,
kuri buvo pagimdžiusi septynis,

---

tuo, kad minima daug žuvimo būdų ir jokio kelio išsigelbėti. — (3) Aš juos lankysiu... Anot ebr. t.: aš pastatysiu ant jūsų keturias (tautas), — kad jus sunaikintų ir išniekintų. — (4) Aš juos paduosiu... Anot ebr. t.: aš iš jų padarysiu išgąsčio dalyką. Plg. Atk. 28, 25. — Manaso. Plg. 4 Kar. 21, 3 — 7; 10 — 16; 23, 26. — (5) Ar kas tavęs... Ebr. t.: arba kas rodys tau užuojautą ir kas užeis pasiklausti apie tavo sveikatą (kaip kad daroma lankant ligonį)? — (6) Bemelsdamas. Ebr. t.: besigailėdamas. Aš jau taip daug sykių taves pasigailėjau; bet dabar aš jau

pailsau, kad galėčiau dar tave šaukti atgailos daryti. — (7) Vartuose. Pro vartus įeinama į šalį; juose Viešpats vėtys savo tautą, kad vėjas neštų juos kaip pelenus į svetimus kraštus. — Aš užmušiau...: leisdamas, kad tautos jaunuomenė kristų kovoje. — (8) Vidudienį: atvirai. Jam nereikia slapčia tykoti ir dengtis nakties tamsybe. — Ūmai siunčiau... Anot ebr. t.: ūmai siunčiau ant jos (motinos, arba ant jų: ant jaunimo) išgąstį ir baisumą — (9) Septynis. Skaitmuo septyni buvo laikoma šventu. Motina, kuri buvo palaiminta gausinga ainija ir galėjo rodytis ypač patin-

mata est quae peperit septem, defecit anima eius: occidit ei sol, cum adhuc esset dies: confusa est, et erubuit: et residuos eius in gladium dabo in conspectu inimicorum eorum, ait Dominus.

jos siela apalpo; nusileido jai saulė, dar dienai tebesant; ji sugėdinta ir paraudo, ir jos likusius aš atidaviau kalavijui jų neprietelių akivaizdoje, sako Viešpats.

b) Dvejopas pranašo dejavimas ir Viešpaties jam suteikta paguoda.

10 Vae mihi mater mea: quare
genuisti me virum rixae, virum discordiae in universa terra? non foeneravi, nec foeneravit mihi quisquam: omnes maledicunt
mihi. 11 Dicit Dominus: Si non
reliquiae tuae in bonum, si non occurri tibi in tempore afflictionis, et in tempore tribulationis
adversus inimicum. 12 Numquid
foederabitur ferrum ferro ab
Aquilone, et aes? 13 Divitias tuas
et thesauros tuos in direptio-

10 Deja man, mano motina!
kam pagimdei mane, vaido vyrą, nesutikimo žmogų visoje šalyje? Aš neskolinau už palūkanas ir niekas man neskolino; tačiau visi
mane keikia. 11 Viešpats sako:
Iš tikrųjų, kas tau lieka, aš tai atvesiu į gerą galą, aš pasitiksiu tave suspaudimo metu ir sielvarto laiku prieš tavo nepriete-
lį. 12 Argi geležis ir varis pa-
darys sandorą su geležimi iš
šiaurės? 13 Aš duosiu veltui iš-

kanti Dievui, neturi jokios naudos iš taip daugelio sūnų. — Jos siela... Motina draug su sūnumis tarsi nustojo savo gyvybės, saulės šviesos, kuri jai netikėtai, dar tebesant dienai, nusileido. Ji sunaikinta pačioje savo esmėje; ją sutiko netikėtai bevaikystė. Plg. 1 Kar. 2, 5; Rut. 4, 15; Am. 8, 9. — Jos likusius: kitus vaikus. Bet šventoji ainija sergima ir Dievo karalystė vėl bus atstatyta, kaip tai pasakyta kitose pranašystėse.

15, 10 — 21. Pirma pranašo dejonė ir Dievo paguoda (10 — 14); antra dejonė ir paguoda (15 — 21). (**10**) Kam pagimdei... Jeremijui rodosi, kad geriau būtų buvę, jei jis nebūtų gimęs; taip sunki jam Dievo pavesta pareiga tautiečiams. — Aš neskolinau... Santykiai tarp skolintojų ir skolininkų senovėje buvo neišsenkąs šaltinis barnių ir bylų. Išsireiškimo prasmė: aš nedaviau jokios progos vaidams. — (**11**) Iš tikrųjų... Viešpats patvirtina savo žodžius priesaika. Anot ebr. t.: iš tikrųjų aš patvirtinau tave gerumui; iš tikrųjų, aš padarysiu, kad neprietelis eitų pas tave melsdamas (tavo užtarimo) nelaimės dieną ir vargo metu. — Dievas žada du dalyku: Jis nori taip padėti Jeremijui, kad tasai matytų, jog jam visa išeina į gera, ir neprieteliai (jam priešingi žydai), kurie ji dabar vargina šmeižtais, mels jo patarimo ir pagalbos. Kad taip įvyko, pasirodo iš 21, 2 ir 42, 2. — (**12**) Argi geležis... Ebr. t.: rasi: nejaugi kas nors sulaužys geležį, šiaurės geležį ir skaistvarį? — Aš iš tavęs padarysiu geležinį šulą ir varinę sieną, taigi nebijok, kad kas nors galėtų tave sulaužyti. — Šiaurės geležis buvo laikoma geriausia ir kiečiausia. — Vulgatos tekstą kaikurie aiškina taip: argi gali būti tikra sutartis tarp šiaurės geležies, kaldėjiečių, ir skaistvario, žydų? — (**13**) Aš... Dievas kreipiasi į tautą. Dievas nereikalaus sau iš užkovo-

nem dabo gratis in omnibus peccatis tuis, et in omnibus terminis tuis. [14] Et adducam inimicos tuos de terra, quam nescis: quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit.

[15] Tu scis Domine, recordare mei, et visita me, et tuere me ab his, qui persequuntur me, noli in patientia tua suscipere me: scito quoniam sustinui propter te opprobrium. [16] Inventi sunt sermones tui, et comedi eos, et factum est mihi verbum tuum in gaudium et in laetitiam cordis mei: quoniam invocatum est nomen tuum super me Domine Deus exercituum. [17] Non sedi in concilio ludentium, et gloriatus sum a facie manus tuae: solus sedebam, quoniam comminatione replesti me. [18] Quare factus est dolor meus perpetuus, et plaga mea despe rabilis renuit curari? facta est

plėšti tavo lobį ir tavo turtus dėl visų tavo nuodėmių visose tavo ribose. [14] Aš atvesiu tavo neprietelius iš šalies, kurios nežinai, nes ugnis užsidegė mano narse ir degs ant jūsų.

[15] Tu, Viešpatie, žinai; atsimink mane ir aplankyk mane ir gink mane nuo tų, kurie mane persekioja; tu man nepadėk laikydamos savo kantrybės, žinok, kad aš dėl tavęs kenčiu apjuoką. [16] Atsirado tavo žodžiai, tai aš juos valgiau, ir iš tavo žodžio man pasidarė mano širdies džiaugsmas ir pasigerėjimas, nes tavo, Viešpatie, kareivijų Dieve, vardas šaukiamas ant manęs. [17] Aš nesėdėjau žaidžiančiųjų sueigoje ir gyriaus tavo rankos darbais; sėdėjau pats vienas, nes tu pripildei mane gąsdinimų. [18] Kodėl mano skausmas pasidarė nuolatinis ir mano žaizda be vilties nesiduoda pagydyti? ji man pa-

---

tojų atsilyginimo, t. y., neprieteliai nugalės žydus be vargo ir pavojaus. — (14) *Aš atvesiu*... Ebr. t., kurs nevisai tikras: ir aš išgabensiu juos (turtus arba tave) į šalį, kurios nežinai. Plg. 17, 4. LXX ir kald.: ir aš padarysiu, kad tu tarnautumei savo neprieteliams.

(15) *Tu*... Kadangi pranašas turi skelbti nelaimę (13. 14. e.), jam reikia bijoti tautos neprietelystės, todėl jis toliau meldžia Dievą pagalbos ir tarsi sako: Tu žinai, koki neapykanta ir kokie pavojai stovi prieš mane, jei aš skelbsiu žuvimą. — *Atsimink mane*. Kam Dievas padeda, apie tą jis lyg kad atsimena. — *Gink mane*... Ebr. t.: atkeršyk už mane tiems, kurie... — *Tu man nepadėk*... Dievas pasirodė begal kantrus bedieviams žydams, kurie norėjo nužudyti pranašą; dabar jis meldžia Dievą nebesilaikyti tos kantrybės, greitai nubausti neprietelius, tuojau jį nuo jų išvaduoti. — (16) *Atsirado*... Savo meldimą sustiprindamas Jeremijas primena savo paklusnumą ir savo uolumą. Jis gerėjos Dievo suteikiamu žodžiu kaip skaniausiu valgiu. — *Vardas šaukiamas ant manęs*: aš žinojau, kad aš tau priklausau ypatingu būdu (plg. auk. 14, 9; Iz. 4, 1). — (17) *Aš nesėdėjau*... Ebr. t.: aš nesėdėjau susirinkime tų, kurie tyčiojasi, ir nesilinksminau; dėlei tavo rankos aš sėdėjau vienas, tu pripildei mane narso. Plg. Ps. 1, 1; 25, 4. — Kas turi skelbti skaudžių ir kietų dalykų, tas jau visu savo pasielgimu turi rodyti kietą atgailą. — (18) *Mano skausmas*. Plg. auk. 11, 18...; 12, 1. — *Ji man pasidarė*... Ebr. t.: argi tu man būtumei lyg apgaulingas vanduo, kuriuo negalima pasitikėti? — Metafora paimta iš Palestinos upelių, kurie pilni vandens žiemą ir pavasarį, visai išdžiūsta vasarą, kuomet rodosi rei-

mihi quasi mendacium aquarum infidelium. [19] Propter hoc haec dicit Dominus: Si converteris, convertam te, et ante faciem meam stabis: et si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris: convertentur ipsi ad te, et tu non converteris ad eos. [20] Et dabo te populo huic in murum aereum, fortem: et bellabunt adversum te, et non praevalebunt: quia ego tecum sum ut salvem te, et eruam te, dicit Dominus. [21] Et liberabo te de manu pessimorum, et redimam te de manu fortium.

sidarė kaip apgaulingo vandens melas. [19] Todėl štai ką Viešpats sako: Jei apsigręši, aš tave apgręšiu, ir tu stovėsi ties mano veidu; ir, jei atskirsi, kas brangu nuo to, kas menka, tu būsi kaip mano burna; jie gręšis į tave, ir tu į juos nesigręši. [20] Aš padarysiu iš tavęs šitai tautai varinę stiprią sieną; jie kovos prieš tave ir nenugalės, nes aš esu su tavim, kad tave gelbėčiau ir išvaduočiau tave, sako Viešpats. [21] Aš tave išgelbėsiu iš nelabųjų rankos ir išvaduosiu tave iš galingųjų rankos.

c) Dievo paliepimas Jeremijui apreikšti pasielgimu ir žodžiais žydams skirtų nelaimių didumą.

Caput XVI. [1] Et factum est verbum Domini ad me, dicens: [2] Non accipies uxorem, et non erunt tibi filii, et filiae in loco isto [3] Quia haec dicit Dominus super filios et filias, qui generantur in loco

16 perskyrimas. [1] Ir buvo man suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [2] Tu nevesi žmonos ir nebus tau sūnų ir dukterų šitoje vietoje. [3] Nes štai ką Viešpats sako apie sūnus ir dukteris,

---

kalingiausi (plg. Jobo 6, 15). Taip pranašas lyg kad klausia: argi tu paliksi mane be pagalbos tuomet, kada ji man reikalingiausia? Plg. žem. 30, 15. — (19) T o d ė l... Viešpats įspėja pranašą, kad pagalba bus jam suteikta, bet netaip jau greitai. — J e i a p s i g r ę š i...: jei tu nuo savo bailumo ir savo nekantrumo gręšies į stiprų pasitikėjimą manimi, aš tau duosiu vėl sugrįžti, kad tu stovėtumei mano akivaizdoje, ir tu turi būti vėl mano ištvermingas pranašas ir mano prietelis. — K a i p m a n o b u r n a: tikras pranašas, kokio aš noriu (plg. Iš. 7, 1), kurs laiko toli nuo savęs nepasitikėjimą ir murmėjimą. Tuomet pranašas tikrai bus neprietelių nugalėtojas, ir jie turės artintis į jį su maldavimais, jis gi nereikalaus ieškoti nėkieno palankumo. Atsitiks, kas pažadėta 11. e (ebr. t.). — (20) A š p a d a r y s i u... Plg. auk. 1, 18. 19. — (21) A š t a v e i š g e l b ė s i u...: tuo metu, kurį pats Dievas pasiskirs. Pranašas turi laukti kantriai ir su viltimi.

16, 1 — 17, 4. Pranašas gauna iš Dievo paliepimą savo gyvenimu skelbti netrukus įvyksiantį žydų tautos žuvimą (16, 1 — 9) ir turi jiems pasakyti nelaimių priežastį (16, 10 — 15). Daug žvejų ir medžiotojų ateis tykoti nelaimingų žydų (16, 16—21). Jų užsispyrimas garbinti netikrus dievus jiems užpelnys didžią bausmę (17, 1 — 4).

(16, 2) T u n e v e s i ž m o n o s... Sen. Test., kuriame gausinga ainija buvo vienas didžiausių Dievo palaiminimų, nevaisingumas gi buvo laikomas net prakeikimu (plg. Atk. 17, 14), toks įsakymas buvo gana kietas. Pranašas turi būti pravaizdas tų, kurie Viešpaties sumanymu dėl

isto, et super matres eorum, quae
genuerunt eos: et super patres
eorum, de quorum stirpe sunt
nati in terra hac: 4 Mortibus
aegrotationum morientur: non
plangentur, et non sepelientur,
in sterqu linium super faciem
terrae erunt: et gladio, et fame
consumentur: et erit cadaver eo-
rum in escam volatilibus caeli,
et bestiis terrae. 5 Haec enim
dicit Dominus: Ne ingrediaris
domum convivii, neque vadas ad
plangendum, neque consoleris
eos: quia abstuli pacem meam
a populo isto, dicit Dominus,
misericordiam et miserationes.
6 Et morientur grandes, et parvi
in terra ista: non sepelientur
neque plangentur, et non se in-
cident, neque calvitium fiet pro
eis. 7 Et non frangent inter eos
lugenti panem ad consolandum
super mortuo: et non dabunt
eis potum calicis ad consolan-
dum super patre suo et matre.
8 Et domum convivii non ingre-
diaris, ut sedeas cum eis, et co-
medas et bibas: 9 quia haec dicit
Dominus exercituum Deus Israel:

gimstančius šitoje vietoje, ir apie
jų motinas, kurios juos pagimdė,
ir apie jų tėvus, iš kurių jie
gimė šitoje šalyje: 4 Jie mirs sun-
kiomis ligomis, jų neraudos, ir
jie nebus palaidoti; jie bus mė-
šlas žemės paviršiuje, bus su-
naikinti kalaviju ir badu, ir jų
lavonai bus maistas dangaus
paukščiams ir žemės žvėrims.
5 Nes štai ką Viešpats sako: Tu
neeik į pokilio namus, neeik rau-
doti ir neramink jų, nes aš atė-
miau iš šitos tautos savo ramy-
bę, malonę ir pasigailėjimus, sako
Viešpats. 6 Dideli ir maži mirs
šitoje šalyje; jie nebus palaidoti, nė
apraudoti; nedarys sau įsipjovi-
mų ir nesiskus dėl jų. 7 Nelauš
duonos jų tarpe tam, kurs rauda
mirusiojo, kad jį paguostų, ir
neduos jiems gerti taurės, kad
paguostų dėl jų tėvo ir motinos.
8 Neeik į pokilio namus, kad su
jais sėdėtumei, valygtumei ir ger-
tumei. 9 Nes štai ką sako karei-
vijų Viešpats, Izraėlio Dievas:
Štai, aš atimsiu iš šitos vietos
jūsų akyse ir jūsų dienose džiaug-
smo balsą ir linksmybės balsą,

Evangelijos pasilieka nevedę. Paminėjimas sūnų, dukterų geriau parodo pranašui, ko jis turi netekti. Pranašui statoma į akis Abraomo auka, kurios Dievas iš jo reikalauja (Prad. 12, 1). — (4) M i r s s u n k i o m i s l i g o m i s... Juos turi atimti mirtis be laiko, nelaiminga, ir nebus jiems suteikta laidotuvių. Tokį likimą lyg kad stato prieš akis savimi Jeremijas, gyvendamas jų tarpe nevedęs, be vaikų. Dėl tos pačios priežasties jis turi toli laikytis nuo artimesnių su jais santykių (5. e.). — (5) Į p o k i l i o n a m u s. Ebr. t.: į gedulio namus. — Gedinčius lankydavo, atnešdavo jiems valgių ir rengdavo jiems pokilį. — N e r a m i n k j ų. Ebr. t.: nerodyk jiems užuojautos. — S a v o r a m y b ę: laimingą stovį, kuriame turima visokių gėrybių pilnybę. — (6) D i d e l i i r...: didžiūnai ir žmonės iš liaudies. — N e b u s p a l a i d o t i... Jų bus perdaug, kad tai būtų galima su jais visais padaryti. — N e d a r y s s a u į s i p j o v i m ų... Minimi du įpročiai pagoniškos kilmės, uždrausti įstatymu (Kun. 19, 28; Atk. 14, 1), tačiau gana prasiplatinę žydų tarpe pranašų laikais. Tų įpročių laikėsi babiloniečiai, armėnai, skytai, romėnai ir kiti. — (7) N e l a u š d u o n o s... Esantys gedulyje pasninkaudavo (1 Kar. 20, 34 ir k.), todėl juos priversdavo pertraukti gedulį atsiunčiant valgių, reikalingų jų jėgoms palaikyti. — (9) A š a t i m s i u... Turi pa-

Ecce ego auferam de loco isto
in oculis vestris, et in diebus
vestris vocem gaudii, et vocem
laetitiae, vocem sponsi, et vocem
sponsae.
10 Et cum annunciaveris po-
pulo huic omnia verba haec, et
dixerint tibi: Quare locutus est
Dominus super nos omne ma-
lum grande istud? quae iniqui-
tas nostra? et quod peccatum
nostrum, quod peccavimus Do-
mino Deo nostro? 11 Dices ad
eos: Quia dereliquerunt me pa-
tres vestri, ait Dominus: et abie-
runt post deos alienos, et ser-
vierunt eis, et adoraverunt eos:
et me dereliquerunt, et legem
meam non custodierunt. 12 Sed
et vos peius operati estis, quam
patres vestri: ecce enim ambulat
unusquisque post pravitatem cor-
dis sui mali, ut me non audiat.
13 Et eiiciam vos de terra hac in
terram, quam ignoratis, vos, et
patres vestri: et servietis ibi diis
alienis die ac nocte, qui non
dabunt vobis requiem. 14 Prop-
terea ecce dies veniunt dicit
Dominus, et non dicetur ultra:
Vivit Dominus, qui eduxit filios
Israel de Terra Aegypti, 15 sed,
Vivit Dominus, qui eduxit filios

jaunikio balsą ir jaunosios balsą.

10 Kuomet tu būsi apskelbęs
tai tautai visus šituos žodžius
ir jie tau tars: Kodėl Viešpats
kalbėjo prieš mus visą šitą di-
delę piktenybę? koki mūsų ne-
teisybė? ir koki mūsų nuodėmė,
kuria mes nusidėjome Viešpačiui,
mūsų Dievui? 11 tu jiems sakysi:
Nes jūsų tėvai paliko mane, sako
Viešpats, ir nuėjo paskui sveti-
mus dievus, jiems tarnavo ir
juos garbino; jie paliko ir neser-
gėjo mano įstatymo. 12 Bet ir
jūs blogiau darėte už jūsų tėvus,
nes štai kiekvienas vaikščioja
paskui savo piktos širdies su-
gedimą, kad manęs neklausytų.
13 Aš jus išmesiu iš šitos šalies
į šalį, kurios nežinote jūs ir jūsų
tėvai; jūs tarnausite tenai dieną
ir naktį svetimiems dievams ku-
rie neduos jums atilsio. 14 Todėl
štai ateina dienų, sako Viešpats,
ir nebebus daugiau sakoma: Kaip
gyvas Viešpats, kurs išvedė Iz-
raėlio vaikus iš Aigipto žemės,
15 bet: Kaip gyvas Viešpats, kurs iš-
vedė Izraėlio vaikus iš šiaurės šalies

liauti visoki linksmybė. Atsitiks gi taip dar prie jų gyvos galvos (plg. auk. 7, 34; Raud. 5, 15).

(10) Kodėl Viešpats... Tautos sukietėjimas parodomas trejopu klausimu. Po taip daugelio įspėjimų ir grumojimų jie neatėjo net iki pradžiai apsigręžimo, prie šiokio tokio pripažinimo savo kaltybės. Plg. auk. 5, 19. — (11) Jūsų tėvai... Minimi tėvai, kad parodžius, kaip giliai įsiėdė piktenybė ir kaip maža įspūdžio padarė vaikams siųstosios jų tėvams bausmės. — (13) Į šalį, kurios nežinote. Kad ta šalis turėjo būti Babilonas, buvo paskelbęs jau pranašas Mikėas (4, 10); tą pat skelbė Izaijas 39, 9 ir pats Jeremijas 3, 18; savo prityrimu žydai to krašto nežinojo. — Svetimiems dievams. Žydai tarnaus svetimiems dievaičiams toje prasmėje, kad bus po valdžia tautos, kuri tuos dievaičius garbina. — Kurie neduos jums atilsio. Ebr. t.: nes aš jums nesuteiksiu pasigailėjimo. — (15) Aš sugrąžinsiu... Pažadėjimas išvadavimo duoda pajusti teismo sunkumą: išgelbėjimui bus reikalingas taip galingas Dievo

Israel de Terra Aquilonis, et de universis terris, ad quas eieci eos: et reducam eos in terram suam, quam dedi patribus eorum. 16 Ecce ego mittam piscatores multos, dicit Dominus, et piscabuntur eos: et post haec mittam eis multos venatores, et venabuntur eos de omni monte, et de omni colle, et de cavernis petrarum. 17 Quia oculi mei super omnes vias eorum: non sunt absconditae a facie mea, et non fuit occultata iniquitas eorum ab oculis meis. 18 Et reddam primum duplices iniquitates et peccata eorum: quia contaminaverunt terram meam in morticinis idolorum suorum et abominationibus suis impleverunt hereditatem meam. 19 Domine fortitudo mea, et robur meum, et refugium meum in die tribulationis: ad te Gentes venient ab extremis terrae, et dicent: Vere mendacium possederunt patres nostri, vanitatem, quae eis non profuit. 20 Numquid faciet sibi homo deos, et ipsi non sunt dii? 21 Idcirco ecce ego ostendam eis per vicem hanc, ostendam eis manum meam, et virtutem meam: et scient quia nomen mihi Dominus.

ir iš visų kraštų, į kuriuos aš juos išmečiau; nes aš sugrąžinsiu juos atgal į jų žemę, kurią esu davęs jų tėvams. 16 Štai, aš siųsiu daug žvejų, sako Viešpats, ir jie sužvejos juos, ir po to aš jiems siųsiu daug medžiotojų, ir tie sumedžios juos nuo kiekvieno kalno, ir nuo kiekvieno kauburio, ir iš uolų lindynių. 17 Nes mano akys visuose jų keliuose; jie nepaslėpti nuo mano veido, ir jų neteisybė nepaslėpta nuo mano akių. 18 Pirmiausiai aš dvigubai atsilyginsiu už jų neteisybes ir nuodėmes, nes jie sutepė mano žemę savo stabų maita ir pripildė mano tėvainystę savo nuobodų. 19 Viešpatie, mano stiprybe, mano jėga ir mano prieglauda sielvarto dieną! pas tave ateis tautos nuo žemės pakraščių ir sakys: Iš tikrųjų, mūsų tėvai turėjo melą, tuštybę, kuri jiems nebuvo naudinga. 20 Argi gali sau žmogus pasidaryti dievų? juk jie ne dievai! 21 Todėl štai aš jiems parodysiu šį kartą, parodysiu jiems savo ranką ir savo galybę, ir jie žinios, kad mano vardas Viešpats.

---

veiksmas kaip kitados Aigipte, net dar daug galingesnis.

(16) A š s i ų s i u d a u g... Tikrai ir neišvengtinai ateina nelaimė. Neprieteliai apsups visus savo tinklais ir paims savo valdžion net ir tuos, kurie stengiasi pasislėpti uolų plyšiuose (plg. Am. 4, 2; Abak. 1, 15). Kaip žvejai gaudė kaldėjiečiai žydus Jeruzalėje, kaip medinčiai jie vijosi Sedekiją ir kunigaikščius, kurie norėjo nakčia bėgti į kalnus. — (18) D v i g u b a i: kietai ir ištvermingai. — M a n o ž e m ę: kurią Viešpats buvo išsirinkęs kaipo ypatingą savo buveinę ir ją davęs žydams apsigyventi. — S t a b ų m a i t a. Ebr. t.: nuobodų (dievaičių) lavonais. — (19) V i e š p a t i e, m a n o... Lauktina iš žydų nelaisvės nauda turi būti pranašo paguoda. Jis meldžia, kad nelaisvė iš tikrųjų jos duotų. — M ū s ų t ė v a i t u r ė j o... Ką auk. 3, 23 sako bausmėmis pamokinti izraėlitai, tai dabar kartoja tautos; ir jos Dievo pamokintos. Kad tai bus išvedimo į nelaisvę pasėka, ypač dažnai pranašavo Izaijas (Iz. 2, 2). — (21) K a d m a n o v a r d a s V i e š p a t s. Jie turi

Caput XVII. 1 Peccatum Iuda scriptum est stylo ferreo in ungue adamantino, exaratum super latitudinem cordis eorum, et in cornibus ararum eorum. 2 Cum recordati fuerint filii eorum ararum suarum, et lucorum suorum, lignorumque frondentium in montibus excelsis, 3 sacrificantes in agro: fortitudinem tuam, et omnes thesauros tuos in direptionem dabo, excelsa tua propter peccata in universis finibus tuis. 4 Et relinqueris sola ab hereditate tua, quam dedi tibi: et servire te faciam inimicis tuis in terra, quam ignoras: quoniam ignem succendisti in furore meo, usque in aeternum ardebit.

17 perskyrimas. 1 Jūdo nuodėmė parašyta geležine rašykle ir smailiu deimantu įrėžta jų širdies plokštyje ir jų altorių raguose. 2 Kadangi jų sūnūs atsimena savo altorius ir savo girias ir savo šakotus medžius aukštuose kalnuose, 3 aukodami laukuose, tai aš duosiu išplėšti tavo stiprybę ir visus tavo turtus, tavo aukštumas dėl tavo nuodėmių visose tavo ribose. 4 Tu pasiliksi viena be savo tėvainystės, kurią tau daviau, ir aš padarysiu, kad tu tarnautumei savo neprieteliams šalyje, kurios nežinai, nes tu sukūrei ugnį mano narse, ir ji degs per amžius.

d) Ištrėmimo ir išgelbėjimo priežastys.

5 Haec dicit Dominus: Maledictus homo, qui confidit in homine, et ponit carnem bra-

5 Štai ką Viešpats sako: Prakeiktas žmogus, kurs pasitiki žmogumi ir iš kūno daro sau

patirti, kad mano vardas Jahve nurodo mano esmę, kad aš visa, kuo gąsdinu arba ką žadu, įvykdysiu.

(17, 1) J ų a l t o r i ų r a g u o s e. Stabų aukomis sutepti altoriai liudija apie nuodėmę. Garbindami dievaičius laikydavosi panašių apeigų kaip Viešpačiui daromosiose aukose, būtent krauju patepdavo keturiuose deginamųjų aukų ir smilkalų altorių kampuose buvusius ragus. — (2) K a d a n g i j ų s ū n ū s... Ebr. t.: kaip jie atsimena savo vaikus, (su tokiuo pat meilumu jie atsimena) savo altorius ir savo medinius stabus po kiekvienu žaliuojančiu medžiu ir visuose aukštuose kalnuose. — G i r i a s. Ebr. 'a š e r i m. Taip vadinosi mediniai Astartės stabai. Plg. Teis. 2, 13 ir k. — (3) A u k o d a m i l a u k u o s e... Ebr. t. čia prasideda naujas sakinys: mano kalną lauke, tavo lobį ir visus tavo turtus aš duosiu išplėšti, tavo aukštumas dėl nuodėmių visose tavo ribose. — Kadangi visa sutepta, tai visa turi būti palikta neprieteliams. — (4) T u p a s i l i k s i... Ebr. t.: tu turėsi palikti savo tėvainystę, kurią aš esu tau davęs. — P e r a m ž i u s: ilgą laiką, būtent taip ilgai iki bus sunaikinti bedieviai. Plg. Atk. 32, 22.

17, 5 — 27. Pasitikėjimas žmonėmis ir žmonių įrankiais vietoje vieno Viešpaties tikra žuvimo priežastis (5 — 13). Jeremijas meldžia sau Dievo pagalbos prieš netikinčius žydus (14 — 18). Paklusnumu Dievo įstatymui būtų dar galima gauti išgelbėjimas (19 — 27).

(5) P r a k e i k t a s... Pirma sunaikinimo priežastis stabmeldystė, antra pasitikėjimas žmonėmis, kuriuo vaduodamiesi žydai stumia šalin nuo savęs Dievo pagalbą ir skubinasi pas svetimas tautas. — I š k ū n o d a r o s a u p e t į: iš žmogaus silpnumo daro sau ramstį. Plg.

chium suum, et a Domino rece-
dit cor eius. 6 Erit enim quasi
myricae in deserto, et non vide-
bit cum venerit bonum: sed ha-
bitabit in siccitate in deserto, in
terra salsuginis, et inhabitabili.
7 Benedictus vir, qui confidit in
Domino, et erit Dominus fiducia
eius. 8 Et erit quasi lignum quod
transplantatur super aquas, quod
ad humorem mittit radices suas:
et non timebit cum venerit aes-
tus. Et erit folium eius viride,
et in tempore siccitatis non erit
solicitum, nec aliquando desinet
facere fructum. 9 Pravum est cor
omnium, et inscrutabile: quis
cognoscet illud? 10 Ego Domi-
nus scrutans cor, et probans
renes: qui do unicuique iuxta
viam suam, et iuxta fructum
adinventionum suarum. 11 Perdix
fovit quae non peperit: fecit
divitias, et non in iudicio: in di-
midio dierum suorum derelin-
quet eas, et in novissimo suo
erit insipiens. 12 Solium gloriae
altitudinis a principio, locus sanc-
tificationis nostrae: 13 Expectatio

petį, ir kurio širdis traukiasi nuo
Viešpaties. 6 Nes jis bus kaip
tamariskas tyrumoje ir nematys
ateinant gerumo, bet gyvens
sausumoje, tyruose, druskos ir
negyvenamoje šalyje. 7 Palaimin-
tas žmogus, kurs pasitiki Vie-
špačiu ir kurio pasitikėjimas
Viešpats. 8 Jis bus kaip medis,
kurs persodintas prie vandens,
kurs išleidžia savo šaknis į
drėgmę ir nebijo, kai ateina
karštis. Jo lapai bus žali, saus-
mečiu jis neturės rūpesčio ir
niekuomet nesiliaus nešęs vai-
sių. 9 Širdis už visa nedoresnė
ir neištiriama; kas ją pažins?
10 Aš Viešpats, kurs tyrinėju
širdį ir mėginu inkstus, kurs
duodu kiekvienam, ko verti jo
kelias ir jo pastangų vaisiai.
11 Jėrubė peri, ko nepadėjo, taip
ir tas, kurs įgijo turtų, bet ne-
teisybės keliu; savo dienų pusėje
jis juos paliks ir savo gale bus
neišmintingas. 12 Aukštas garbės
soste nuo pat pradžios, mūsų
šventumo vieta; 13 Izraėlio lau-
kime, Viešpatie! visi, kurie tave

Iz. 31, 3. — (6) Tamariskas. Ką iš tikrųjų reiškia ebr. ž. 'ar'ar, nežinoma; spėjama, kad kurį nors nevaisingą medį. Plg. žem. 48, 6. — Druskos ir...: kaip šalis Sodomos apylinkėje. — (8) Jis bus kaip medis... Plg. Ps. 1, 3. Teisusis turi savo jėgą iš Dievo, taip kaip augalas čiulpia iš upės vandenį, kurs duoda jam gyvybės ir padeda brandinti vaisius. Kadgi žmonės taip tikrai ieškotų Dievo ir ne tik dengtų savo piktus pageidimus religijos skraiste! Bet Dievui nieko negali pasilikti uždengta, jis žiūri į širdį. — Sausmečiu... Ebr. t.: jis nematys, kuomet ateis sausumas. — (9) Širdis... Ebr. t.: širdis užvis klastingesnė ir sugedusi, kas gali ją ištirti? — Atsakymą duoda Viešpats 10. e. — (10) Ir mėginu inkstus... Širdis ir inkstai laikomi buveine visų minčių ir pageidimų: Teisingajam teisėjui atviri labiausiai paslėpti dalykai, jis savo nutarimą (5. 8. e.) įvykdys kiekvienam (plg. Apr. 2, 23). Toliau 11 e. duodama tokio įvykdymo pavyzdis. (11) Jėrubė... Neteisingai įgyti dalykai žūna be naudos, taip kaip jėrubė neturi jokio pelno iš vargo, su kokiuo ji pasivagia kitos jėrubės kiaušinius ir juos peri,. nes ką tik išsiperėjusieji jaunikliai tuojau skrenda šalin (palyginimas paremtas liaudies prietaru. Jieron.). — (12) Aukštas garbės... Anot ebr. t.: garbės soste, kilnume nuo pat pradžios, mūsų šventyklos vieta, Izraėlio laukime. — Jei tat Viešpats taip garbingas, tai kas gi laukia tų, kurie jį palieka. — (13) Parašyti že-

Israel Domine: omnes, qui te
derelinquunt, confundentur: re-
cedentes a te, in terra scribentur:
quoniam dereliquerunt venam
aquarum viventium Dominum:
14 Sana me Domine, et sana-
bor: salvum me fac, et salvus
ero: quoniam laus mea tu es.
15 Ecce ipsi dicunt ad me: Ubi
est verbum Domini? veniat.
16 Et ego non sum turbatus, te
pastorem sequens: et diem ho-
minis non desideravi, tu scis.
Quod egressum est de labiis
meis, rectum in conspectu tuo
fuit. 17 Non sis tu mihi formi-
dini spes mea tu in die afflic-
tionis. 18 Confundantur qui me
persequuntur, et non confundar
ego: paveant illi, et non paveam
ego: induc super eos diem af-
flictionis, et duplici contritione
contere eos.

pameta, bus sugėdinti; atstojan-
tys nuo tavęs bus parašyti že-
mėje; nes jie paliko gyvojo van-
dens gyslą, Viešpatį.
14 Gydyk mane, Viešpatie, ir pa-
gysiu; gelbėk mane, ir būsiu
išgelbėtas, nes tu mano gyrius.
15 Štai jie man sako: Kame Vieš-
paties žodis? teateina. 16 Bet aš
nenusigandau eidamas paskui
tave, mano ganytoją, ir netroš-
kau žmogaus dienos; tu žinai.
Kas išėjo iš mano lūpu, buvo
tiesu tavo akivaizdoje. 17 Nebūk
man baidyklė, tu, mano viltie,
suspaudimo dieną. 18 Tebūna su-
gėdinti, kurie mane persekioja,
ir tegul aš nebūsiu sugėdintas;
tegul jie išsigąsta ir tegul aš
nebijosiu; užvesk ant jų suspau-
dimo dieną ir sutrink juos dvi-
gubu sutrynimu.

---

m ė j e. Parašytą žemėje, smiltyse vardą pigiai ištrina praeivio koja, užneša vėjas. Palyginimas reiškia žuvimą, pilną paniekinimo, atmetimą nuo Dievo. — Kaikurie, žiūrėdami šitų žodžių, mano, kad Jėzus Kristus rašydamas žemėje (Jono 8, 6, 8) norėjo nurodyti, kas laukia tų, kurie gundo Mesiją, kad galėtų jį apkaltinti.

(14) G y d y k m a n e... Kadangi palaimintas tas, kurs pasitiki Dievu (7. e.) tai ir pranašas kreipiasi su savo malda į tą, kurs yra Izraėlio laukimas: Suteik taip pat man pasitikintiems pažadėtą malonę! — M a n o g y r i u s. Dievas turi padėti, jei pranašo pasigyrimas Dievu neturi pasirodyti niekingas. — (15) T e a t e i n a. Plg. Iz. 5, 19. Jau senai pranašas skelbia karalystės žuvimą, kodėl gi tie gąsdinimai neįvyksta? — (16) A š n e n u s i g a n d a u... LXX: nepailsau. Ebr. t.: aš gi neatsisakiau būti ganytoju paskui tave. — Būti ganytoju reiškia ganyti, vesti. Kitur tai sakoma apie karalius ir kunigaikščius, čia ta pati pareiga pasavinama pranašui ta prasme, kad jis yra Dievo burna, kurs tautą mokina ir taip ją veda. Nors Jeremijas žino, kaip daug skausmo jam padarys jo pareiga, bet jis paklusnus Dievo pašaukimui. Jis mini savo nuopelną taip pat kaip 15, 16. 17, kad su juo didesniu pasitikėjimu melstų Dievą pagalbos. Ir neprieteliai neranda, ką galėtų jame peikti. — N e t r o š k a u ž m o g a u s d i e n o s. Ebr. t.: nelaimės dienos. Pranašas skelbė liūdnas pranašystes, nesidžiaugdamas tautos nelaime; jis skelbė tik tai, ką turėjo sau Dievo pavesta kaipo jo pasiuntinys. — (17) N e b ū k m a n b a i d y k l ė: kuria mane gąsdinai, jei aš norėčiau pasitraukti nuo tavo šaukimo (1, 17), nepalik manęs mano neprieteliams, bet įvykdyk, ką tu per mane apskelbei, kad aš pasirodyčiau esąs tikras pranašas (Atk. 18, 21; Jer. 28, 9). — (18) T e b ū n a s u g ė d i n t i... Visa tai sutiks neprietelius, įvykstant pranašystėms: sugėdinimas, kad jie iš jo tyčiojosi ir pasitikėjo netikromis pranašystėmis; iš-

19 Haec dicit Dominus ad me:
Vade, et sta in porta filiorum
populi, per quam ingrediuntur
reges Iuda, egrediuntur, et in
cunctis portis Ierusalem: 20 et
dices ad eos: Audite verbum
Domini reges Iuda, et omnis
Iuda, cunctique habitatores Ierusalem, qui ingredimini per portas istas. 21 Haec dicit Dominus:
Custodite animas vestras, et nolite portare in die sabbati: nec
inferatis per portas Ierusalem.
22 Et nolite eiicere onera de domibus vestris in die sabbati, et
omne opus non facietis: sanctificate diem sabbati, sicut praecepi patribus vestris. 23 Et non
audierunt, nec inclinaverunt aurem suam, sed induraverunt cervicem suam ne audirent me, et
ne acciperent disciplinam. 24 Et
erit: Si audieritis me, dicit Dominus, ut non inferatis onera
per portas civitatis huius in die
sabbati: et si sanctificaveritis diem
sabbati, ne faciatis in eo omne

19 Štai ką Viešpats man sako:
Eik ir stovėk tautos vaikų vartuose, pro kuriuos Jūdo karaliai įeina ir išeina, ir visuose Jeruzalės vartuose 20 ir jiems sakyk: Išgirskite Viešpaties žodį,
Jūdo karaliai ir visas Jūde ir visi
Jeruzalės gyventojai, kurie įeinate
pro šituos vartus. 21 Štai ką Viešpats sako: Sergėkite savo sielas
ir nenešiokite naštų subatos
dieną, ir neįneškite jų pro Jeruzalės vartus. 22 Neišneškite taip
pat naštų iš savo namų subatos
dieną ir nedirbkite jokio darbo;
švęskite subatos dieną, kaip aš
esu įsakęs jūsų tėvams. 23 Bet
jie neklausė ir nepalenkė savo
ausies; jie sukietino savo sprandą,
kad neklausytų manęs ir nepriimtų mano drausmės. 24 Jei jūs
manęs paklausysite, sako Viešpats, ir negabensite naštų pro
šito miesto vartus subatos dieną
ir jei švęsite subatos dieną, nedirbdami joje jokio darbo, 25 tai
atsitiks, kad pro šito miesto

---

gąstis, kuomet užeis pranašo paskelbtos nelaimės. Pranašas meldžia Dievą parodyti save esant teisingą ir tiesakalbį, nes po to, kaip Dievas pagrasė kietsprandžiams piktadariams anomis bausmėmis, jie turėjo arba gręžtis, liaudamies persekioti pranašą, arba išvysti ateinančią ant savęs bausmę. Taigi ta savo malda pranašas užstoja Dievo garbę ir neieško padaryti keršto savo neprieteliams. — D v i g u b u s u t r y n i m u. Dvigubas sutrynimas rasi reiškia badą ir kalaviją (Jieron.).

(19) T a u t o s v a i k ų v a r t u o s e. Rasi turima omenyje vartai, pro kuriuos eidavo į bažnyčios šventorių visa žmonių daugybė, čia atskirtina nuo kunigų ir lėvitų. Plg. 2 Kron. 35, 5. — (20) J ū d o k a r a l i a i. Daugskaitliu rasi nurodoma, kad turima omenyje visa karališkoji Dovido šeima, arba kad tas pats įspėjimas buvo duotas ne vienam, bet keliems karaliams. Po Joakimo ėjo Joakinas, kurs karaliavo tik tris mėnesius, po to Sedekijas. Jei pranašystė buvo duota paskutiniu Joakino laiku, tai pranašas kreipė savo įspėjimą prieš tris karalius. — (21) S e r g ė k i t e s a v o s i e l a s. Už subatos atilsio peržengimą buvo skirta mirties bausmė (Iš. 31, 14. 15). — N e n e š i o k i t e... Plg. Iš. 20, 10; Atk. 5, 14. Jei subata buvo sergima, tai buvo viešas parodymas garbinimo Dievo ir paklusnumo Dievui, už kurio valią žmogus žemiau stato savo patogumą. — (23) B e t j i e n e k l a u s ė... Senuolių kaltybė parodo, kad visa tauta buvo nepaklusni; bet jos paminėjimas kelia aikštėn Dievo gailestingumą, kurs visuomet laukia. — (25) T a i a t s i t i k s... Jei Dievo die-

opus: 25 Ingredientur per portas
civitatis huius reges et princi-
pes, sedentes super solium Da-
vid, et ascendentes in curribus
et equis, ipsi et principes eorum,
viri Iuda, et habitatores Ierusa-
lem: et habitabitur civitas haec
in sempiternum. 26 Et venient de
civitatibus Iuda, et de circuitu
Ierusalem, et de terra Beniamin,
et de campestribus, et de mon-
tuosis, et ab Austro, portantes
holocaustum, et victimam, et sa-
crificium, et thus, et inferent ob-
lationem in domum Domini. 27 Si
autem non audieritis me ut sanc-
tificetis diem sabbati, et ne por-
tetis onus, et ne inferatis per
portas Ierusalem in die sabbati:
succendam ignem in portis eius,
et devorabit domos Ierusalem,
et non extinguetur.

vartus įeis karaliai ir kunigaikš-
čiai, Jūdo žmonės ir Jeruzalės
gyventojai, ir šitame mieste bus
gyvenama per amžius. 26 Jie ateis
iš Jūdo miestų ir iš Jeruzalės
apylinkės, ir iš Benjamino šalies
ir iš lygumų, iš kalnuotų vietų
ir iš pietų, nešdami deginamųjų
aukų, pjaunamųjų aukų ir duoninių
atnašų ir smilkalų ir įneš dovanų
į Viešpaties namus. 27 Jeigu gi
neklausysite manęs ir nešvęsite
subatos dienos, nenešiodami naš-
tų ir neįnešdami pro Jeruzalės
vartus subatos dieną, tai aš
sukursiu ugnį jos vartuose; ji
prarys Jeruzalės vartus ir ne-
užges.

6. Izraėlio atmetimas patvirtinamas simboliais. a) Molis puodžiaus rankose.

Caput XVIII. 1 Verbum, quod
factum est ad Ieremiam a Do-
mino, dicens: 2 Surge, et descen-
di in domum figuli, et ibi au-

18 perskyrimas. 1 Viešpa-
ties suteiktas Jeremijui žodis ir
pasakytas: 2 Kelkis ir eik į puo-
džiaus namus; tenai tu išgirsi

---

nai bus duodama jai skirta pagarba, tai Dievas žada atskiriems luomams ir Dovido miestui neliečiamybę. Kodėl pranašas mini sėdinčius (karalius) Dovido soste, vz. 13, 13. Nors Dovidui žadėta amžinas Viešpatavimas, bet tik ta sąlyga, kad jo ainiai laikysis Dievo įsakymų. — (26) Iš lygumų. Ebr. š^{e}felah vadinosi derlinga lyguma pajūryje nuo Joppės lig Gazai. Paminėjimu kalnuoto krašto ir pietų šalies (ebr. negeb) nurodoma visas Jūdo karalystės plotas. — Dovanų. Ebr. t.: gyriaus atnašą. Tos kruvinos ir nekruvinos atnašos turi būti atneštos į bažnyčią kaipo dėkojimas. — (27) Jeigu gi neklausysite... Jei žydai paklausys, tai jis jiems žada tris dalykus, kurie turi puošti jų karališkąjį miestą: karalių, didelį gyventojų skaičių, gerbimą bažnyčios; bet jei garbinimas Dievo bus tarsi valdiškai apleistas, net ir paniekintas, tai teisingai ir pati karalystė teks ugniai ir dar labiau žus teokratija. To žuvimo negali pašalinti žmonių gudrumas ir pagalba ir nebegali jo atitaisyti. Šitą pagąsdinimą ir jo įvykinimą turėjo omenyje Neem. 13, 17. 18.

18, 1 — 23. Žydai Viešpaties rankoje kaip molis puodžiaus rankoje (1—10). Jie žus dėl savo atkaklaus piktumo (11 — 17). Naujas suokalbis prieš Jeremiją, kurs meldžia sau Viešpaties globos prieš neprietelius (18 — 23).

dies verba mea. [3] Et descendi in
domum figuli, et ecce ipse facie-
bat opus super rotam. [4] Et dis-
sipatum est vas, quod ipse fa-
ciebat e luto manibus suis: con-
versusque fecit illud vas alterum,
sicut placuerat in oculis eius ut
faceret. [5] Et factum est verbum
Domini ad me, dicens: [6] Num-
quid sicut figulus iste, non po-
tero vobis facere, domus Israel,
ait Dominus? ecce sicut lutum
in manu figuli sic vos in manu
mea, domus Israel. [7] Repente
loquar adversum gentem et ad-
versus regnum, ut eradicem, et
destruam, et disperdam illud.
[8] Si poenitentiam egerit gens
illa a malo suo, quod locutus
sum adversus eam: agam et ego
poenitentiam super malo, quod
cogitavi ut facerem ei. [9] Et su-
bito loquar de gente et de regno.
ut aedificem et plantem illud.
[10] Si fecerit malum in oculis meis,
ut non audiat vocem meam: poe-
niteniam agam super bono, quod
locutus sum ut facerem ei

[11] Nunc ergo dic viro Iuda,
et habitatoribus Ierusalem, dicens:

mano žodžius. [3] Aš nuėjau į
puodžiaus namus, ir štai jis dir-
bo darbą ant savo tekinio. [4] In-
das, kurį jis dirbo savo ranko-
mis iš molio, iširo, ir jis vėl
padarė iš jo kitą indą, kaip pa-
tiko jo akyse padaryti. [5] Ir buvo
man suteiktas Viešpaties žodis
ir pasakyta: [6] Nejaugi aš nega-
lėsiu padaryti su jumis, Izraėlio
namai, kaip šitas puodžius? sako
Viešpats. Štai kaip molis puo-
džiaus rankoje, taip ir jūs, Izra-
ėlio namai, mano rankoje. [7] Ūmai
aš kalbu prieš tautą ir prieš
karalystę, kad ją išraučiau, išar-
dyčiau ir sunaikinčiau; [8] Jei ta
tauta apsigręžia nuo savo pik-
tenybės, dėl kurios aš prieš ją
kalbėjau, gailėsiuos ir aš pikte-
nybės, kurią ketinau jai daryti.
[9] Ir ūmai aš žadu tautai ir kara-
lystei statyti ir veisti ją; [10] bet
jei ji daro pikta mano akyse,
neklausydama mano balso, tai
ir aš gailėsiuos gerumo, kurį
ketinau jai daryti.

[11] Taigi, tu dabar sakyk Jūdo
žmonėms ir Jeruzalės gyvento-

(18, 2) Ir eik...: kurs gyveno viename iš miesto slėnių, rasi Ennomo slėnyje. — (3) Ant savo tekinio. Tikriau anot ebr. t.: ant dviejų tekinių. — Kalbama apie prietaisą, kuriuo naudojasi puodžius, dirbdamas savo darbą. Jis susideda iš dviejų skričių, vienos užmautos ant lazdos, kurios galas sujungtas su kita skritimi. Sukant apatinę skritį kojomis, sukasi ir viršutinė su padėtu ant jos moliu. Dešinė ranka lygina daromą iš molio indą iš viršaus, kairioji spausdama molį iš viršaus daro jame duobę ir pamažu taiso ir lygina indo vidų. — (6) Nejaugi aš negaliu...: kaip puodžius gali duoti moliui kokią nori išvaizdą, taip pat pigiai galiu ir aš atiduoti juos sunaikinti arba siųsti išgelbėjimą. Plg. Iz. 45, 9; Rom. 9, 20. — (7) Ūmai aš kalbu... Plg. auk. 1, 10. — (8) Jei ta tauta... Pavyzdžiu patvirtinama Dievo visagalybė žydams. Tauta pasmerkta žūti, jei daro atgailą, gauna dovanojimą. Taip buvo dovanota Ninivei. — Gailėsiuos. Išsireiškiama apie Dievą žmonių būdu: aš atšauksiu savo nutarimą (Tom.). Dievo atsinešimas į tvarinius yra visokeriopas savo veiksmuose, žiūrint to, koks yra atsinešimas tų tvarinių į Dievą, nors pačiame Dievuje neįvyksta jokios permainos. — (10) Tai ir aš gailėsiuos... Ta pati Dievo pasielgimo taisyklė statoma taip pat atskiriems žmonėms, Ez. 33, 13...

(11) Rengiu: kaip puodžius indą. — Tegul kiekvienas...

Haec dicit Dominus: Ecce ego
fingo contra vos malum, et co-
gito contra vos cogitationem:
revertatur unusquisque a via sua
mala, et dirigite vias vestras et
studia vestra. 12 Qui dixerunt:
Desperavimus: post cogitationes
enim nostras ibimus, et unusquis
que pravitatem cordis sui mali
faciemus. 13 Ideo haec dicit Do-
minus: Interrogate Gentes: Quis
audivit talia horribilia, quae fecit
nimis virgo Israel? 14 Numquid
deficiet de petra nix Libani? aut
evelli possunt aquae erumpentes
frigidae, et defluentes? 15 Quia
oblitus est mei populus meus,
frustra libantes, et impingentes
in viis suis, in semitis saeculi,
ut ambularent per eas in itinere
non trito: 16 ut fieret terra eo-
rum in desolationem, et in sibi-
lum sempiternum: omnis qui
praeterierit per eam obstupescet,

jams tuos žodžius: Štai ką Vieš-
pats kalba: Štai aš rengiu prieš
jus pikta ir darau prieš jus su-
manymą; tegul kiekvienas grįžta
nuo savo kelio ir darykite tie-
sius savo kelius ir savo pastan-
gas. 12 Tačiau jie sako: Mes
nustojome vilties; mes eisime
paskui savo mintis ir darysime
kiekvienas, kaip tinka jo iškry-
pusios širdies piktumui. 13 To-
dėl štai ką Viešpats sako: Klau-
skitės tautų; kas girdėjo tokių
baisenybių, kokių begal daug
padarė mergaitė Izraėlis? 14 Argi
dings Libano sniegas nuo lauko
uolų? arba ar galima padaryti,
kad išsektų ištrykštąs, šaltas ir
nutekąs vanduo? 15 Tačiau mano
tauta užmiršo mane; jei aukoja tuš-
tybei ir klupčioja savo keliuose,
amžiaus takuose, ir eina nemintu
keliu, 16 kad jų šalis pavirstų į
tyrumą ir į amžiną apjuoką; kiek-

Molis dar tebėra ant skrities, dar jis tebėra minkštas ir be tam tikros išvaizdos; kas toje valandoje turi būti tik menkas indas, dar gali pigiai gauti tobūlesnę išvaizdą, jei tik jūs gailėsitės dabartinio savo pikto pasielgimo. Tačiau Dievas veltui duoda įspėjimų, tos širdys kietesnės už akmenį. Plg. 4 Kar. 17, 5; žem. 25, 5; 35, 15; Jonos 3, 8. — (12) *Mes nustojome vilties...* Plg. 2, 25. Jie pasilieka sukietėję. Tokių žodžių bedieviai, tiesa, netaria, bet jais išreiškiama jų vidujiniai jausmai. Iš tikrųjų jie juk nenori matyti, kad jie kaip nors yra užsipelnę Dievo rūstybę. — (13) *Kas girdėjo...* Ebr. t.: kas tai girdėjo? tikrai baisių dalykų padarė mergaitė, Izraėlis. — (14) *Argi dings...* Kaikuriose Libano kalnų vietose niekuomet nesutirpsta visas sniegas. — Kaip pranašas vadino Izraėlio kaltybę didelę palyginant su pagonimis, taip dabar jis parodo jos didumą palyginimu su negyvais dalykais, kurie visuomet laikosi Dievo jiems paskirtos tvarkos (Tom.). Visuomet ištrykšta šaltiniai, visuomet Libanas turi sniego, teka žemyn ūždamas vanduo savo paprastu keliu; anie gi Dievo apdovanoti protu ir aprūpinti malonėmis pametė įstatymo kelią. — (15) *Jie aukoja...* Anot ebr. t.: tuštybei aukoja smilkalus mano tauta, (kuriai aš esu suteikęs taip daug geradarysčių). Jie (dievaičiai) atvedė juos į puolimą jų keliuose, amžinuose takuose, kad vaikščiotų takais, nemintais keliais. — Dievaičiai nukreipė juos nuo tikrojo kelio, nuo neatmainomo teisybės ir tiesos kelio ir atvedė į nepraeinamus takus, kuriais jie keliauja į prapulti. Taip jie daro iš savo šalies tyrumą ir amžiną apjuoką kaimynystėje esančioms tautoms. — (16) *Kad jų šalis...* Taip turi būti nurodytas nepertriaukiamas sąryšis tarp nuodėmės ir bausmės. Nusidėjėliai žino, koki būtina nuodėmės pasėka. Taigi, jei jie nori nuodėmės, tuo pačiu

et movebit caput suum. [17] Sicut
ventus urens dispergam eos
coram inimico: dorsum, et non
faciem ostendam eis in die per-
ditionis eorum.

[18] Et dixerunt: Venite, et co-
gitemus contra Ieremiam cogi-
tationes: non enim peribit lex a
sacerdote, neque consilium a sa-
piente, nec sermo a propheta:
venite, et percutiamus eum lin-
gua, et non attendamus ad uni-
versos sermones eius. [19] Attende
Domine ad me, et audi vocem
adversariorum meorum. [20] Num-
quid redditur pro bono malum,
quia foderunt foveam animae
meae? Recordare quod steterim
in conspectu tuo, ut loquerer
pro eis bonum, et averterem in-

vienas, kurs per ją eis, baisėsis
ir kraipys savo galvą. [17] Kaip
svilinąs vėjas aš juos išskirstysiu
nepritelio akivaizdoje; nugarą
ir ne veidą aš jiems rodysiu jų
žuvimo dieną.

[18] Tuomet jie kalbėjo: Atei-
kite ir pasitarkime apie Jeremiją,
nes kunigas negali netekti įsta-
tymo, nei išmintingasis patarties,
nei pranašas žodžio; ateikite,
užgaukime jį liežuviu ir nežiū-
rėkime visų jo šnekų. [19] Pa-
žvelk, Viešpatie, į mane ir išgirsk
mano priešų balsą. [20] Argi atsi-
lyginama už gera piktu, kad jie
iškasė mano gyvybei duobę?
Atsimink, kad aš stovėjau tavo
akivaizdoje, kad juos užtarčiau
ir nukreipčiau nuo jų tavo užsi-
degimą. [21] Todėl duok jų vaikams

---

nori ir jos pasėkos. Plg. žem. 19, 8; 49, 13; 50, 13. — (17) Svilinąs vėjas: rytų vėjas (plg. Jobo 27, 21). Kadangi jie paliko Dievą, tai ir jis išves juos su didžiu smarkumu į svetimas šalis. — Nugarą ir... Tai ženklas paniekinimo ir rūstybės. Dievas jiems nepadės, bet paliks juos žūti. Susirinkime jie veltui maldaus Viešpatį; pasigailėjimo laikas bus praėjęs.

(18) Ateikite ir... Jų kietsprandystė pasirodo iš to, kad jie persekioja tikrus Dievo pranašus, net ieško užmušti tų, kurie jiems linki tik gera. Jau auk. 11, 18 Dievas apreiškė pranašui jų slaptus sumanymus. Dabar jie pasidarė dar drąsesni ir viešai padarė prieš jį suokalbį. — Nes kunigas negali... Savo piktus sumanymus žydai moka pridengti pasiteisinimais, kurie turi išvaizdą teisingų. Jeremijas jiems paskelbė žuvimo dieną, kurioje Dievas atgręš tautai nugarą; jie laiko negalimu dalyku, kad taip galėtų įvykti, ir kaltina Jeremiją, būk jis užginčijąs sandoros amžinumą; nes Dievo žadėjimu remiantis, niekuomet nepristigsią mokslo ir įstatymo, kurie pavesti kunigams, niekuomet jai nepritrūksią išmintingų žmonių, kurie sunkiose valandose suteikia išganingų patarimų, niekuomet pagaliau Dievas nebūsiąs neištikimas savo žadėjimams siųsti, visuomet tautai pranašų ir padėti savo karalystei. Kadangi Jeremijas visa tai ginčijęs, jie nutarė mušti jį liežuviu, t. y., skundžiant jį statyti prieš jį tokį liudijimą, kad jis rodytųsi užsipelnęs mirties bausmę (plg. 26, 8...), tuo tarpu gi jie nori visai nežiūrėti jo žodžių. — (20) Argi atsilyginama...: argi gali nerūpėti tavo, Viešpatie, teisingumui, kad už gera, kurį aš jiems padariau, jie tykoja mano gyvybės ir ieško manęs sugauti ir užmušti kaip laukinio žvėries? — Kad juos užtarčiau...: eidamas pranašo pareigas. Toks jis pasirodė net po savo mirties (2 Mak. 15, 14). Dievas atsimena apie žmogų, kuomet jis pasigailėjimu arba bausme duoda ženklą, kad jis jam malоningas arba ant jo užsirūstinęs. Jeremijas vėl patiria pats ant savęs, kad žydai apakinti nepagydomai. Todėl jis nebedaro daugiau pastangų sulaikyti baudžiančią Dievo ran-

dignationem tuam ab eis, 21 Prop-
terea da filios eorum in famem,
et deduc eos in manus gladii:
fiant uxores eorum absque libe-
ris, et viduae: et viri earum in-
terficiantur morte: iuvenes eorum
confodiantur gladio in praelio.
22 Audiatur clamor de domibus
eorum: adduces enim super eos
latronem repente: quia foderunt
foveam ut caperent me, et laqueos
absconderunt pedibus meis. 23 Tu
autem Domine scis omne con-
silium eorum adversum me in
mortem: ne propitieris iniquitati
eorum, et peccatum eorum a
facie tua non deleatur: fiant cor-
ruentes in conspectu tuo, in
tempore furoris tui abutere eis.

badą kęsti ir atiduok juos į ka-
lavijo valdžią; tebūna jų žmonos
be vaikų ir našlės, ir jų vyrai
tebūna mirties ištikti, jų jauni-
kaičiai tebūna nudurti kalaviju
kovoje! 22 Tepasigirsta šauksmas
iš jų namų; nes tu ūmai atvesi
ant jų galvažudį, nes jie iškasė
duobę, kad sugautų mane, ir
paslėpė žabangus mano kojoms.
23 Tu gi, Viešpatie, žinai visus jų
mirties sumanymus prieš mane;
nedovanok jų neteisybės, ir jų
nuodėmė teneišdilsta tavo aki-
vaizdoje, tegul jie sukniumba
tavo akivaizdoje, savo narso
metu pasielk su jais kietai.

b) Sudaužyto indo simbolis.

Caput XIX. 1 Haec dicit
Dominus: Vade, et accipe lagun-
culam figuli testeam a seniori-
bus populi, et a senioribus sa-
cerdotum: 2 et egredere ad val-
lem filii Ennom, quae est iuxta

19 perskyrimas. 1 Štai ką
Viešpats sako: Eik ir imk iš
tautos vyresniųjų ir iš vyresniųjų
kunigų puodžiaus padarytą mo-
linį indą, 2 išeik į Ennomo sū-
naus slėnį, kurs yra ties Šukių

---

ką, tik meldžia Dievą apreikšti savo teisingumą, siunčiant paskelbtąsias bausmes. — (21) Mirties: maro (plg. 15, 2). — (22) Tepasigirsta... Tos bausmės buvo aukščiau paskelbtos 16, 5... Pranašas meldžia, kad Dievas savo bausmėmis parodytų, jog jo gąsdinimai buvo tiesa ir jog jam nestinga galios jiems įvykdyti. — (23) Nedovanok... Taip gi atsitiktų, jei Dievas dovanotų jiems teisingą bausmę, kuria juos gąsdino. — Pasielk... Ebr. t.: įvykdyk tai prieš juos, t. y., duok jiems užmokesnį, kaip yra užsipelnę, koks tinka jų darbams ir tavo sumanymams. — Jei jie praleis pasigailėjimo laiką juo nepasinaudoję, tai parodyk jiems savo teisingumą! Toks pranašo troškimas. Jis tikrai linki jiems bausmės (Tom.), bet daro tai panašia prasme, kaip tai daroma N. Testamente (Apr. 8, 20; 23, 3; Gal. 1, 9; 5, 12; 2 Tim. 4, 14).

19, 1 — 20, 18. Dievas duoda Jeremijui įsakymą, pasiėmus molinį indą, skelbti skirtas tautai nelaimes ir indo sudaužymu išreikšti, kaip labai bus ji sunaikinta (19, 1—13). Jeremijo susirėmimas su kunigu Pasuru (19, 14—20, 6) ir jo kartus dejavimas dėl jam pavestų pareigų sunkumo (20, 7—18).

(19, 1) Eik ir imk... Anot ebr. t.: eik ir įgyk sau iš puodžiaus molinį indą, imk su savim tautos vyresniųjų ir vyresniųjų kunigų. — Kas ne tik girdima, bet ir matoma, tai giliau įeina į žmogaus širdį. Tautos vadai iš abiejų luomų, pasaulinių žmonių ir kunigų, turi būti liudytojai apskelbimo nelaimės. — (2)

introitum portae fictilis: et prae-
dicabis ibi verba, quae ego lo-
quar ad te. 3 Et dices: Audite ver-
bum Domini reges Iuda, et habi-
tatores Ierusalem: haec dicit Domi-
nus exercituum Deus Israel: Ecce
ego inducam afflictionem super
locum istum, ita ut omnis, qui au
dierit illam, tinniant aures eius: 4 eo
quod dereliquerint me, et alienum
fecerint locum istum: et libave-
runt in eo diis alienis, quos
nescierunt ipsi, et patres eorum,
et reges Iuda: et repleverunt
locum istum sanguine innocen-
tum. 5 Et aedificaverunt excelsa
Baalim ad comburendos filios
suos igni in holocaustum Ba-
alim: quae non praecepi, nec
locutus sum, nec ascenderunt in
cor meum. 6 Propterea ecce dies
veniunt, dicit Dominus: et non
vocabitur amplius locus iste,
Topheth, et Vallis filii Ennom:
sed Vallis occisionis. 7 Et dis-
sipabo consilium Iuda et Ieru-
salem in loco isto: et subvertam
eos gladio in conspectu inimi-
corum suorum, et in manu quae-

vartų įėjimu, skelbk tenai žo-
džius, kuriuos aš tau kalbėsiu,
3 ir sakyk: Išgirskite Viešpaties
žodį, jūs, Jūdo karaliai ir Jeru-
zalės gyventojai; štai ką sako,
kareivių Viešpats Izraėlio Dievas:
Štai aš užvesiu ant šitos vietos
tokį suspaudimą, kad kiekvie-
nam, kurs apie jį girdės, spengs
jo ausys, 4 nes jie paliko mane
ir padarė šitą vietą man svetimą
ir aukojo joje svetimiems die-
vams, kurių nežinojo nei jie, nei
jų tėvai, nei Jūdo karaliai, ir jie
pripildė šitą vietą nekaltųjų krau-
jo, 5 darė aukštų vietų Baalams,
kad degintų ugnyje savo vaikus
kaipo deginamąją auką Baalams;
ko aš nebuvau įsakęs, nei kal-
bėjęs, ir kas nebuvo atėję man
į mintį. 6 Todėl štai ateina dienų,
sako Viešpats, ir šita vieta ne-
besivadins daugiau Tofetas ir
Ennomo slėnis, bet Užmušimo
slėnis. 7 Aš nieku paversiu šitoje
vietoje Jūdo ir Jeruzalės suma-
nymą, išžudysiu juos kalaviju jų
neprietelių akivaizdoje ir ranka
tų, kurie tykoja jų gyvybės, ir

Ennomo sūnaus slėnį. Vz. auk. 7, 31. Išrenkama vieta, kurioje buvo daroma aukos Molochui, kad taip joje atliekamu simboliniu veiksmu būtų nurodyta viena iš svarbiausių priežasčių žuvimo, kuriuo grąsoma. — Šukių vartų. Taip buvo praminti vartai rasi dėlto, kad arti jų buvo supilama sudaužytų indų šukės. Spėjama, kad pro tuos vartus buvo išeinama iš vidaus miesto į Ennomo slėnį. Plg. Neem. 3, 14, 15. — (3) Karaliai. Vz. auk. 17, 20. — Spengs jo ausys. Tai didžiausio pasibaisėjimo ženklas. Plg. 1 Kar. 3, 11; 3 Kar. 21, 12. — (4) Jie paliko mane... Įvardijama ypač karaliaus Manaso nusikaltimai (plg. 4 Kar. 21, 2. 7. 16). Žydai atėmė iš bažnyčios jos vertybę, aukojo dievaičiams, iš kurių jie nėra niekuomet gavę geradarystės, kurie nėra niekuomet parodę savo galios ženklo. — Nekaltųjų kraujo. Plg. auk. 2, 30. 34; 7, 6; žem. 22, 3. 17; Ps. 105, 36. 37. — (5) Ko aš nebuvau... Jie savo valia darė Molochui tokių baisių dalykų, kokių Dievas niekuomet iš jų nereikalavo. Dievą, kurs už didžiausias geradarystes reikalauja tik nedaug, jie paliko; Molochui gi, iš kurio jie nieko negauna, jie daro baisią kruviną auką iš savo vaikų. — (6) Nebesivadins... Plg. auk. 7, 32. — (7) Nieku paversiu. Ebr. t.: ištuštinsiu. — Rasi taip daroma aliūzija į indą, kurį buvo pasiėmęs su savim Jeremijas. — Duosiu jų... Likusieji gyvi ne-

rentium animas eorum: et dabo
cadavera eorum escam volatili-
bus caeli, et bestiis terrae. [8] Et
ponam civitatem hanc in stu-
porem, et in sibilum: omnis, qui
praeterierit per eam, obstupescet,
et sibilabit super universa plaga
eius. [9] Et cibabo eos carnibus
filiorum suorum, et carnibus
filiarum suarum: et unusquisque
carnem amici sui comedet in
obsidione, et in angustia, in qua
concludent eos inimici eorum, et
qui quaerunt animas eorum. [10] Et
conteres lagunculam in oculis
virorum, qui ibunt tecum. [11] Et
dices ad eos: Haec dicit Domi-
nus exercituum: Sic conteram
populum istum et civitatem istam,
sicut conteritur vas figuli, quod
non potest ultra instaurari: et in
Topheth sepelientur, eo quod
non sit alius locus ad sepelien-
dum. [12] Sic faciam loco huic,
ait Dominus, et habitatoribus
eius: et ponam civitatem istam
sicut Topheth. [13] Et erunt domus
Ierusalem, et domus regum Iuda
sicut locus Topheth, immundae:
omnes domus, in quarum do-
matibus sacrificaverunt omni mi-
litiae caeli, et libaverunt libamina
diis alienis.

duosiu jų lavonus ėsti dangaus
paukščiams ir žemės žvėrims.
[8] Aš padarysiu iš šito miesto
nustebimo ir apjuokos dalyką;
kiekvienas, kurs pro jį eis, stebė-
sis ir švilps dėl visų jo slogų.
[9] Aš duosiu jiems valgyti jų
vaikų kūnus ir jų dukterų kūnus,
ir kiekvienas valgys savo priete-
lio kūną apgulime ir suspaudime,
kuriuo juos prislėgs jų nepriete-
liai ir kurie tykoja jų gyvybės.
[10] Po to tu sudaužysi indą akyse
žmonių, kurie eis su tavim, [11] ir
jiems tarsi: Štai ką sako karei-
vijų Viešpats: Aš sudaužysiu
šitą tautą ir šitą miestą taip, kaip
sudaužoma puodžiaus indas, ku-
rio nebegalima vėl pataisyti; ir
jie bus palaidoti Tofete, nes ki-
tur laidoti nebebus vietos. [12] Taip
aš padarysiu šitai vietai, sako
Viešpats, ir jos gyventojams ir
padarysiu šitą miestą panašų į
Tofetą. [13] Jeruzalės namai ir Jūdo
karalių namai bus sutepti kaipo
Tofeto vieta, visi tie namai, ant
kurių stogų jie aukojo visai
dangaus kariuomenei ir darė lie-
jamųjų aukų svetimiems die-
vams.

įstengs palaidoti visų žuvusiųjų. — (8) Aš padarysiu...: kaip kad buvo paskelbta Mozės įstatyme Atk. 29, 22; plg. 3 Kar. 9, 8; auk. 18, 16; žem. 49, 17—50, 13. — (9) Aš duosiu jiems valgyti...: taip kaip jie juos aukojo dievaičiams. Plg. Kun. 26, 29; Atk. 28, 53; Bar. 2, 3; Raud. 4, 10. Iš pradžios jie sius prieš savo vaikus, paskui ės vienas kitą. Panašių dalykų pasakojama apie Samarijos apgulimą, 4 Kar. 6, 28, 29. — (11) Kurios nebegalima... Tautą sutikusios nelaimės nebebus galima pataisyti žmonių priemonė-mis. Ji sulaužė sandorą su Dievu, tai ji nebegali savo jėgomis vėl įsigyti jo malonės. Tąpat reikia pasakyti apie žmogų, kurs mirtingai nusidėjo. — Ir jie bus palaidoti... Tie žodžiai rasi atkelti į čia iš 7, 32; jų nėra šitoje vietoje LXX. — (12) Panašią į Tofetą: į suteptą pilną pasibaisėjimo ir pasibjaurėjimo vietą. Plg. 4 Kar. 23, 10; Iz. 30, 33. — (13) Ant kurių stogų. Palestinoje stogai buvo visai gulsti. Ir ant jų žydai darė aukų dievaičiams. Plg. 4 Kar. 23, 12; Sof. 1, 5 ir k.

14 Venit autem Ieremias de
Topheth, quo miserat eum Do-
minus ad prophetandum, et ste-
tit in atrio domus Domini, et
dixit ad omnem populum. 15 Haec
dicit Dominus exercituum Deus
Israel: Ecce ego inducam super
civitatem hanc, et super omnes
urbes eius universa mala, quae
locutus sum adversum eam quo-
niam induraverunt cervicem suam
ut non audirent sermones meos.
Caput XX. 1 Et audivit Phas-
sur filius Emmer sacerdos, qui
constitutus erat princeps in domo
Domini, Ieremiam prophetantem
sermones istos. 2 Et percussit
Phassur Ieremiam prophetam, et
misit eum in nervum, quod erat
in porta Beniamin superiori, in
domo Domini. 3 Cumque illuxis-
set in crastinum, eduxit Phassur
Ieremiam de nervo. et dixit ad
eum Ieremias: Non Phassur vo-
cavit Dominus nomen tuum, sed

14 Jeremijas, parėjęs iš Tofeto,
kur Viešpats buvo jį siuntęs
pranašauti, atsistojo Viešpaties
namų prieangyje ir tarė visai
tautai: 15 Štai ką sako kareivijų
Viešpats, Izraėlio Dievas: Štai aš
užvesiu ant šito miesto ir ant
visų jų miestų visas nelaimes,
apie kurias esu prieš jį kalbė-
jęs, nes jie sukietino savo spran-
dą, kad neklausytų mano žo-
džių.
20 perskyrimas. 1 Kuomet
kunigas Emerio sūnus Pasuras,
kurs buvo pastatytas kunigaikš-
čiu Viešpaties namuose, išgirdo
Jeremiją pranašaujant šituos žo-
džius, 2 Pasuras mušė pranašą
Jeremiją ir jį įdėjo į jiekštą, bu-
vusį aukštesniuosiuose Benja-
mino vartuose, Viešpaties na-
muose. 3 Rytdienai išaušus Pa-
suras išėmė Jeremiją iš jiekšto.
Tuomet Jeremijas jam tarė: Vieš-
pats nebevadina tavęs Pasuras,

---

(14) P r i e a n g y j e: viename iš buvusių aplink bažnyčią šventorių. Pranašas skelbia Dievo teismą visiems luomams. Tauta dar dalyvaudavo viešoje tarnystėje Dievui, bet dalyvavimo būdas buvo peiktinas. Plg. 7, 10, 21. — (15) J i e s u k i e t i n o... Įspėti po daugelio nusikaltimų jie nenorėjo gręžtis į Dievą.

(20, 1) E m e r i o s ū n u s... Pasuras rasi buvo tik ainis Imerio. Imeris gi buvo viršininkas vienos iš dvidešimt keturių kunigų skyrių, kuriems Dovido buvo pavesta tarnystė bažnyčioje. Vz. 1 Kron. 24, 14; Ezdr. 2, 38. Pasurui matomai buvo pavesta vyriausia priežiūra bažnyčioje, panašiai kaip ir valdininkui, paminėtam Apd. 4, 1; 5, 24. — (2) M u š ė... Pasurui Jeremijas rodėsi nusikaltęs tuo, būk jis tinkamai negerbęs bažnyčios ir norįs sukelti tautą. Tačiau Jeremijas jau visų akivaizdoje pasirodė esąs tikras pranašas, kurio, žiūrint Atk. 18, 15..., reikia klausyti, ir kurs reikia gerbti. Bet Pasuras nenorėjo jo laikyti tikru pranašu ir nuplakdino, skirdamas jam įstatyme paminėtas 40 rykščių (Atk. 18, 15...). — Į j i e k š t ą. Buvo tai prietaisas kaltininkams kankinti, į kurį įdėdavo žmogų iškreiptais nariais; todėl jis anot ebr. t. ir vadinosi iškreipimas. — B e n j a m i n o v a r t u o s e Vz. 4 Kar. 15, 35; plg. žem. 37, 13. — (3) P a s u r a s i š ė m ė...: rasi gailėdamos savo pasielgimo, arba, tikriau, tikėdamos, kad nubaustas pranašas nebedrįs daugiau atsiliepti. Panašiai elgėsi vyriausieji kunigai su apaštalais Apd. 5, 40. — T u o m e t J e r e m i j a s... Įmestas į kalėjimą Jeremijas tyli ir tylėjimu nugali neteisybę; tačiau išleistas jis neslepia, kas turi ateiti, kad netikrasai pranašas bent daugiau nebenusidėtų ir melstų sau Dievo pasigailėjimo. — B a i s u m a s i š v i s u r. Tas vardas reiškia užėjimą juo nurody-

pavorem undique. 4 Quia haec
dicit Dominus: Ecce ego dabo
te in pavorem, te et omnes amicos tuos: et corruent gladio
inimicorum suorum, et oculi tui
videbunt: et omnem Iudam dabo
in manum regis Babylonis: et
traducet eos in Babylonem, et
percutiet eos gladio. 5 Et dabo
universam substantiam civitatis
huius, et omnem laborem eius,
omneque pretium, et cunctos
thesauros regum Iuda dabo in
manu inimicorum eorum: et diripient eos, et tollent, et ducent
in Babylonem. 6 Tu autem Phassur, et omnes habitatores domus tuae ibitis in captivitatem:
et in Babylonem venies, et ibi
morieris, ibique sepelieris tu, et
omnes amici tui, quibus prophetasti mendacium.

7 Seduxisti me Domine, et
seductus sum: fortior me fuisti,
et invaluisti: factus sum in derisum tota die, omnes subsannant me. 8 Quia iam olim loquor, vociferans iniquitatem, et
vastitatem clamito: et factus est
mihi sermo Domini in opprobrium, et in derisum tota die.

bet. baisumas iš visur. 4 Nes
štai ką Viešpats sako: Štai aš
tave paduosiu baimei, tave ir
visus tavo prietelius; jie kris po
savo neprietelių kalaviju, ir tavo
akys matys; visą Jūdą aš paduosiu į Babilono karaliaus ranką;
jis juos nuves į Babiloną ir juos
užmuš kalaviju. 5 Aš atiduosiu
visą šito miesto lobį, ir visą jo
darbų vaisių, ir visas brangenybes, ir visus Jūdo karalių turtus
aš duosiu į jų neprietelių rankas;
jie juos išplėš, pasiims ir išgabens į Babiloną. 6 Tu gi, Pasurai, ir visi tavo namų gyventojai
eisite į nelaisvę; tu nueisi į Babiloną, tenai mirsi ir tenai būsi
palaidotas draug su visais savo
prieteliais, kuriems tu pranašavai
melą.

7 Tu, Viešpatie, patraukei mane, ir aš esu patrauktas; tu buvai
galingesnis už mane ir nugalėjai mane; iš manęs pasidarė juoko
dalykas per visą dieną, visi tyčiojasi iš manęs. 8 Nes jau senai
aš kalbu šaukdamas: Neteisybė!
ir šūkauju: Sunaikinimas! bet iš
Viešpaties žodžio pasidarė man

---

to dalyko. Koks bus tas dalykas, plačiau pasakoma 4. e. — (4) A š t a v e p a d u o s i u... Ebr. t.: aš padarysiu iš tavęs baisumą tau pačiam ir visiems tavo prieteliams. — (6) T u g i, P a s u r a i... Kadangi čia Pasurui prikišama pranašavimas melo, tai darosi aišku, kodėl jis buvo įmetęs Jeremiją į kalėjimą. Kuomet Jeremijo žodžiai apie Pasuro likimą įvyko, visai tikrai negalima pasakyti. Kadangi tačiau, karaliaujant Sedekijui, Pasuro pareigas ėjo jau kas kitas, būtent Sofonijas (vz. žem. 29, 25. 26), tai galima spėti, kad pranašystė įvyko, kai Jekonijas ir kiti didžiūnai liko išvesti į nelaisvę (plg. žem. 29, 2; 4 Kar. 24, 14—16).

(7) P a t r a u k e i m a n e... Dievo šaukimui būti pranašu Jeremijas pradžioje priešinosi (1, 6), bet pasidavė Dievo įspėjimui ir pažadėjimui, nes Dievas lyg verste vertė jį priimti pareigas. Pasitikėjęs gi Dievo globa ir priėmęs pareigas, jis ne tik ne laisvas nuo savo neprietelių, bet dar turi nuolat klausyti jų pasityčiojimų iš savęs. Pranašo žodžiuose galima rasti šiek tiek nusiminimo ir bailumo. — (8) N e s j a u s e n a i... Ebr. t.: nes kiek sykių aš kalbu, aš turiu šaukti: Prievarta ir prispaudimas! — Žmonės tyčiojosi

9 Et dixi: Non recordabor eius,
neque loquar ultra in nomine illius:
et factus est in corde meo quasi
ignis exaestuans, claususque in
ossibus meis: et defeci, ferre non
sustinens. 10 Audivi enim con-
tumelias multorum, et terrorem
in circuitu: Persequimini, et per-
sequamur eum: ab omnibus viris,
qui erant pacifici mei, et custo-
dientes latus meum: si quo modo
decipiatur, et praevaleamus ad-
versus eum, et consequamur ul-
tionem ex eo. 11 Dominus au-
tem mecum est quasi bellator
fortis: idcirco qui persequuntur
me, cadent, et infirmi erunt: con-
fundentur vehementer, quia non
intellexerunt opprobrium sem
piternum, quod numquam dele-
bitur. 12 Et tu Domine exercitu-
um probator iusti, qui vides
renes et cor: videam quaeso ul-
tionem tuam ex eis: tibi enim
revelavi causam meam. 13 Can-
tate Domino, laudate Dominum:

apjuoka ir pasityčiojimo dalykas
per visą dieną. 9 Ir tariau: Aš jo
nebeatsiminsiu ir daugiau nebe-
kalbėsiu jo vardu; bet mano šir-
dyje pasidarė tarsi karšta ugnis,
uždaryta mano kauluose; aš alpau
negalėdamas iškęsti. 10 Nes aš
girdėjau daugelio šmeižtus ir
baisumus aplinkui: Persekiokite
ir persekiokime jį! Tai aš girdė-
jau iš visų žmonių, kurie gyveno
taikoje su manim; jie tykojo
mano šono: Ar nesiduos jis ko
kiuo nors būdu apgauti, kad
mes jį nugalėtumėm ir jam at-
keršintumėm. 11 Bet Viešpats yra
su manim lyg drąsus kovotojas;
todėl, kurie mane persekioja, su-
kniubs ir susilpnės; jie bus smar-
kiai sugėdinti, nes nesuprato
amžinosios apjuokos, kuri nie-
kuomet nebus išdildyta. 12 Taigi,
tu, kareivijų Viešpatie, teisiojo
mėgintojau, kurs matai inkstus
ir širdį, duok, meldžiamasis, man
išvysti tavo jiems padarytą kerštą;

---

iš pranašo, nes manė, kad tai, kas ne tuojau įvyksta, visai nebeįvyks. — (9) Aš jo nebeatsiminsiu... Anot ebr. t.: aš jo (Viešpaties) nebeminėsiu. — Tokį nutarimą buvo įkvėpę žmogaus silpnumui tie baisūs kentėjimai. — Bet mano širdyje... Dievo žodis ugnis; Jeremijas negali jo sulaikyti savo širdyje, ugnis išsiveržia ir stengiasi liepsnoti; taip jis Dievo spiriamas turi vėl ir vėl pradėti skelbti nelaimes. Taip pat ir iš šitų žodžių pasirodo šioks toks pranašo svyravimas ir nusiminimas. — Aš alpau... Anot ebr. t.: aš stengiaus ją sulaikyti, bet negalėjau. — (10) Nes aš... Anot ebr. t.: aš girdėjau daugelį — baisumas aplinkui (mane): skųskite ir mes jį skųsime (vyriausybei kaipo maišto vadą). Visi, kurie buvo su manim taikoje, tykoja manęs: ar... — (11) Bet Viešpats... Pranašas vienu sykiu atgauna savo drąsumą, atsimindamas Dievą. Ir iš tikrųjų, jei Dievas su mumis, kas prieš mus? Neprieteliai tikrosios išminties apleisti, nes kitaip jie būtų pripažinę tikrąjį pranašą, koks buvo Jeremijas, ir jo skelbimus, ir būtų išvengę žuvimo pranašo nurodytu keliu. Dabar gi jų laukia sugėdinimas ir sumišimas, kai įvyks tai, ką Jeremijas paskelbė. Ir kad tas sugėdinimas juos sutiks, jei jie pasiliks atkaklūs, Jeremijas tai žino iš Dievo tiesakalbystės. Plg. žem. 23, 40. — Jie bus smarkiai... Anot ebr. t.: jie bus visai sugėdinti, nes jiems nepavyks: tai bus amžina gėda, kuri nebus užmiršta. — (12) Taigi tu... Plg. auk. 11, 20; 17, 10. Dievas pažįsta pranašo širdį ir žino, kaip ištikimai ir sąžiningai jis skelbia jam suteiktą žodį. Dievo, o ne savo reikalų gindamas, jis teisėtai gali laukti, kad Viešpats kelsis savos bylos keršyti. — (13) Giedokite... Kadangi jis

quia liberavit animam pauperis de manu malorum. [14] Maledicta dies, in qua natus sum: dies, in qua peperit me mater mea, non sit benedicta, [15] Maledictus vir, qui annunciavit patri meo, dicens: Natus est tibi puer masculus: et quasi gaudio laetificavit eum. [16] Sit homo ille ut sunt civitates, quas subvertit Dominus, et non poenituit eum: audiat clamorem mane, et ululatum in tempore meridiano: [17] qui non me interfecit a vulva, ut fieret mihi mater mea sepulchrum, et vulva eius conceptus aeternus. [18] Quare de vulva egressus sum, ut viderem laborem et dolorem, et consumerentur in confusione dies mei?

tau aš pavedžiau savo bylą. [13] Giedokite Viešpačiui, girkite Viešpatį, nes jis atvadavo beturčio sielą iš piktųlų rankos. [14] Prakeikta teesie diena, kurioje gimiau! diena, kurioje mano motina mane pagimdė, tenebūna palaiminta! [15] Tebūna prakeiktas žmogus, kurs paskelbė mano tėvui, sakydamas: Tau gimė kūdikis berniukas, ir tarėsi padaręs jam didelio džiaugsmo. [16] Tebūna tas žmogus kaip miestai, kuriuos Viešpats sugriovė ir to nesigailėjo; tegul jis girdi šauksmą rytą ir klyksmą vidudienį, [17] nes neužmušė manęs įsčioje, kad mano motina būtų man buvusi kapas ir jos įsčia būtų amžinai nėščia pasilikusi! [18] Kam aš išėjau iš įsčios, kad matyčiau vargą ir skausmą ir mano dienos nyktų sugėdinime?

7. Dievo teismai piktiems ganytojams. a) Jeruzalė bus kaldėjiečių paimta.

Caput XXI. [1] Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, quando misit ad eum rex Sedecias Phassur filium Melchiae,

21 perskyrimas. [1] Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis, kai karalius Sedekijas siuntė pas jį Melkijo sūnų Pasurą ir

---

jau ne vieną sykį yra prityręs Dievo pagalbos (plg. 11, 18), tai jis pasako žodžius, kokiais jis garbino Viešpatį. — (14) P r a k e i k t a... Pasikėlęs ant vilties sparnų, pranašas vėl krinta, matydamas savo tarnystės sunkumą. Jis ne stipresnis už Eliją panašiose aplinkybėse (3 Kar. 19, 4), išreiškia savo nuliūdimą kone tais pačiais žodžiais, kaip ir Jobas, parodydamas savo skausmą iperboliniais išsireiškimais (Efrem.). — (16) K a i p m i e s t a i: Sodoma, Gomora ir kiti Pentapolies miestai. — (18) K a d m a t y č i a u... Pranašo skausmą padidina jo tautos nelaimė. Plg. 1 Mak. 2, 7. Nėra abejonės, kad pas S. Testamento žmones negalima ieškoti N. Test. tobūlumo, kokį galėjo suteikti apaštalams Kristaus pavyzdis ir jo malonė. Kad skausmas yra išreiškiamas smarkesniais žodžiais, tai toks rytiečių paprotys (Efr.), taip pat kaip perplėšimas drabužių, barstymas sau dulkių ant galvos ir panašūs dalykai sutinka su didesniu rytų kraštų gyvumu.

21, 1—14. Karaliaus Sedekijo paklaustas Jeremijas (1. 2) Viešpaties vardu skelbia, kad Dievas ne tik nepadės žydams, bet dar pats kovos prieš juos draug su kaldėjiečiais (3—8), tačiau duoda tautai ir

et Sophoniam filium Maasiae
sacerdotem, dicens: 2 Interroga
pro nobis Dominum, quia Na-
buchodonosor rex Babylonis prae-
liatur adversum nos: si forte
faciat Dominus nobiscum secun-
dum omnia mirabilia sua, et re-
cedat a nobis. 3 Et dixit Iere-
mias ad eos: Sic dicetis Sede-
ciae: 4 Haec dicit Dominus Deus
Israel: Ecce ego convertam vasa
belli, quae in manibus vestris
sunt, et quibus vos pugnatis
adversum regem Babylonis, et
Chaldaeos, qui obsident vos in
circuitu murorum: et congregabo
ea in medio civitatis huius. 5 Et
debellabo ego vos in manu
extenta, et in brachio forti, et in
furore, et in indignatione, et in
ira grandi. 6 Et percutiam habi-
tatores civitatis huius, homines
et bestiae pestilentia magna mo-
rientur. 7 Et post haec ait Do-
minus: dabo Sedeciam regem
Iuda, et servos eius, et populum
eius, et qui derelicti sunt in civi-
tate hac a peste et gladio, et
fama, in manu Nabuchodonosor
regis Babylonis, et in manu ini-
micorum eorum, et in manu
quaerentium animam eorum, et

kunigą Maasijo sūnų Sofoniją ir
sakydino: 2 Pasiklausk už mus
Viešpatį, nes Babilono karalius
Nabukodonosoras kariauja prieš
mus; rasi Viešpats padarys mums,
laikydamos visų savo stebuklų,
kad anas atsitrauktų nuo mūsų.
3 Jeremijas jiems tarė: Saky-
kite Sedekijui taip: 4 Štai ką sako
Viešpats, Izraėlio Dievas: Štai aš
apgręšiu karo ginklus, kurie jūsų
rankose ir kuriais jūs kariaujate
prieš Babilono karalių ir kaldė-
jiečius, jus apgulančius aplinkui
sienas; ir aš juos surinksiu šito
miesto viduryje. 5 Aš kovosiu
prieš jus ištiesta ranka ir stipriu
petimi su narsu, užsidegimu ir
didžia rūstybe. 6 Aš užgausiu
šito miesto gyventojus, žmonės
ir gyvuliai mirs didžiu maru. 7 Po
to, sako Viešpats, aš paduosiu
Jūdo karalių Sedekiją, jo tarnus,
jo tautą ir kurie bus likę šitame
mieste nuo maro, kalavijo ir
bado; į Babilono karaliaus Na-
bukodonosoro rankas, į jų ne-
prietelių rankas ir į rankas tų,
kurie ieško jų sielų; jis juos už-
gaus kalavijo ašmenimis ir nesi-
duos permaldauti, nedovanos ir
nepasigailės.

---

karaliui naudingų patarimų, kaip jie galėtų gelbėtis (9—14).

(21, 1) Siuntė. Panaši pasiuntinybė paminėta žem. 37, 3. — Melkijo sūnų Pasurą. Tai ne tas pats Pasuras, kurs paminėtas aukš. 20, 1. Jis rasi buvo ne sūnus, bet tik tolimas ainis Melkijo, kurs Dovido laikais buvo paskirtas penktojo kunigų skyriaus viršininku. Plg. 1 Kron. 24, 9. — Sofoniją... Jis minimas kelis sykius žem. 29, 25; 37, 3; 52, 24. — (2) Nabukodonosoras. Ebr. Nebukadre'ccar, kald. Nebo-kudurri-ucur, (dievas) Nebo laiko globoje vainiką. Jis tuo laiku buvo antrą sykį apgulęs Jeruzalę, 4 Kar. 25, 1. — Savo stebuklų: stebuklingai išgelbėdamas, kaip kad buvo išgelbėjęs Ezekijo laikais, 4 Kar. 19, 6. 7. 35. 36. Pranašo atsakymas parodo, kad pasigailėjimo laikas buvo jau praėjęs ir kad daugiausiai bausmė gali būti tik sumažinta, jei jie iš tikrųjų norės daryti atgailą (12. e.).

(4) Aš apgręšiu... Jei žydų kariuomenė mėgins užpulti apgulančius kaldėjiečius, ji bus priversta trauktis atgal ir bėgti į patį miestą. — Aplink sienas. Ebr. t.: už sienų. — (5) Ištiesta ranka... Tai ženklas galybės, kuriai negalima pasipriešinti. — Su narsu...

percutiet eos in ore gladii, et
non flectetur, neque parcet, nec
miserebitur.
[8] Et ad populum hunc dices:
Haec dicit Dominus: Ecce ego
do coram vobis viam vitae, et
viam mortis. [9] Qui habitaverit in
urbe hac, morietur gladio, et
fame, et peste: qui autem egres-
sus fuerit, et transfugerit ad
Chaldaeos, qui obsident vos,
vivet, et erit ei anima sua, quasi
spolium. [10] Posui enim faciem
meam super civitatem hanc, in
malum, et non in bonum, ait
Dominus: in manu regis Baby-
lonis dabitur, et exuret eam igni.
[11] Et domui regis Iuda: Audite
verbum Domini, [12] domus David,
haec dicit Dominus: Iudicate
mane iudicium, et eruite vi op-
pressum de manu calumniantis:
ne forte egrediatur ut ignis in-
dignatio mea, et succendatur: et
non sit qui extinguat propter
malitiam studiorum vestrorum.
[13] Ecce ego ad te habitatricem
vallis solidae atque campestris,
ait Dominus: qui dicitis: Quis

[8] Šitai tautai tu tarsi: Štai ką
Viešpats sako: Štai aš duodu
jūsų akivaizdoje gyvenimo kelią
ir mirties kelią. [9] Kas pasiliks
šitame mieste, mirs nuo kalavijo,
bado ir maro; kas gi išeis ir nu-
bėgs pas kaldėjiečius, kurie jus
apgula, bus gyvas ir bus jam jo
gyvybė lyg grobis. [10] Nes aš
atgręžiau savo veidą prieš šitą
miestą, kad daryčiau pikta ir ne
gera, sako Viešpats; jis bus ati-
duotas į Babilono karaliaus ran-
kas ir tasai sudegins jį ugnimi.
[11] Ir Jūdo karaliaus namams sa-
kyk: Klausykite Viešpaties žodžio,
[12] Dovido namai. Štai ką Vieš-
pats sako: Darykite teismą nuo
pat ryto ir gelbėkite prievarta pri-
slėgtą iš skriaudėjo rankos, kad kar-
tais neišeitų kaip ugnis mano užsi-
degimas ir neužsidegtų, ir nebūtų
kam užgesyti dėl jūsų pastangų
piktumo. [13] Štai, aš ateinu pas
tave, stipraus ir lygaus slėnio
gyventoją, sako Viešpats, pas

Plg. Atk. 29, 28. Kovotojai žus nuo kalavijo, miesto gyventojai nuo maro.

(8) Aš duodu... Plg. Atk. 11, 26; 30, 15. — (9) Kas gi išeis... Jeremijas kelis sykius davė žydams patartį ramiai pasiduoti kaldėjiečiams. Plg. 27, 11; 38, 1... Žydai tik su didžiu vargu galėtų dar išgelbėti savo gyvybę; ji reiktų varu išplėšti, kaip kad atimamas grobis. — (10) Nes aš atgręžiau... Veltui mėgintų kas nors priešintis, nes pats Viešpats yra nutaręs nubausti Jeruzalę ir atiduoti ją kaldėjiečiams. Sudegins...: taip kaip patys žydai turėjo sudeginti prakeikimui skirtus miestus. Atk. 13, 16. — (11) Karaliaus namams. Kaip tauta taip ir karaliaus namai turi žinoti būdą, kuriuo Dievo ištarmė kad ir nepašalinama, bet vis gi gali būti palengvinta. Tas palengvinimas teikiamas karaliaus namams dėlei Dovido ir tai lengviausia sąlyga. — (12) Nuo pat ryto: uoliai, neatidėliojant. — Kad kartais neišeitų... Taip žuvimas turi pasirodyti atėjęs ne nežinant ateities, bet atvestas savo valios (Jieron.). Kaip baisi bausmė atėjo ant Sedekijo, pasirodo iš 4 Kar. 25, 7. — (13) Stipraus ir lygaus... Anot ebr. t.: slėnio gyventoją, lygumos uolą. — Tai vadinama kalneliais apsupta, vargiai prieinama, todėl sunki paimti Jeruzalė. Plg. Ps. 124, 2; Iz. 22, 1; Sof. 1, 11. — Kas mus užgaus. Ebr. t.: kas galės nusileisti ant mūsų? — Prieš tą pasitikėjimą savimi

percutiet nos? et quis ingredietur domos nostras? 14 Et visitabo super vos iuxta fructum studiorum vestrorum dicit Dominus: et succendam ignem in saltu eius: et devorabit omnia in circuitu eius.

jus, kurie sakote: Kas mus užgaus? ir kas įeis į mūsų namus? 14 Aš jus aplankysiu, žiūrėdamas jūsų pastangų vaisių, sako Viešpats, ir sukursiu ugnį jos girioje, ir ji prarys visa aplinkui ją.

b) Prakeikimai piktiems Jūdo karaliams

Caput XXII. 1 Haec dicit Dominus: Descende in domum regis Iuda, et loqueris ibi verbum hoc,
2 et dices: Audi verbum Domini rex Iuda, qui sedes super solium David: tu et servi tui, et populus tuus, qui ingredimini per portas istas.
3 Haec dicit Dominus: Facite iudicium et iustitiam, et liberate vi oppressum de manu calumniatoris: et advenam, et pupillum, et viduam nolite contristare, neque opprimatis inique: et sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto.
4 Si enim facientes feceritis verbum istud: ingredientur per portas domus huius reges sedentes de genere David super thronum eius, et ascendentes currus et equos, ipsi et servi, et populus

22 perskyrimas. 1 Štai ką sako Viešpats: Nueik į Jūdo karaliaus namus, kalbėk tenai šitą žodį,
2 ir sakyk: Klausykis Viešpaties žodžio, Jūdo karaliau, kurs sėdi Dovido soste, tu ir tavo tarnai, ir tavo tauta, kurie įeinate pro šituos vartus.
3 Štai ką Viešpats sako: Darykite teismą ir teisybę ir išvaduokite prievarta prislėgtą iš skriaudėjo rankos; neliūdinkite ateivio, našlaičio ir našlės, neslėkite neteisingai ir neišliekite šitoje vietoje nekalto kraujo.
4 Nes jei jūs iš tikrųjų tai darysite, tai pro šitų namų vartus įeis karaliai iš Dovido giminės, kurie sėdi jo soste, važiuoti ir raiti, jie, ir jų tarnai, ir jų tauta.
5 Jeigu gi neklausysite šitų žodžių, aš prisiekiu

Viešpats stato savo visagalybę. — (14) J o s g i r i o j e. Taip vadinama Jeruzalės namai, ypač Dovido, Saliamono ir kitų karalių iš Libano kėdrų pastatyti rūmai. Pranašystės įvykimą vz. 4 Kar. 25, 9; 2 Kron. 39, 19; Jer. 52, 13.

22, 1—23, 8. Jeremijas Dievo vardu duoda įspėjimų karaliaus namams (22, 1—9), skelbia nelaimę karaliui Selumui (22, 10—12), karaliui Joakimui (22, 13—23), karaliui Jekonijui (22, 24—30) ir piktiems ganytojams, kuriuos turi pavaduoti geri ganytojai ir geriausias Ganytojas 23, 1—8).

(22, 1) Į J ū d o k a r a l i a u s n a m u s. Kadangi šitas įspėjimas duodamas apskritai karaliui, jo neįvardijant, tai reikia spėti, kad jis pranašo buvo ne vieną sykį pakartotas. — (2) K u r s s ė d i D o v i d o s o s t e. Atsiliepimas turi priminti karaliui Dovidui duotuosius pažadėjimus, bet taip pat ir sujungtas su juo sąlygas (2 Kar. 7, 14). — P r o š i t u o s v a r t u s: pro karaliaus rūmų vartus. — (3) A t e i v i o... Jiems labiausiai reikia globos ir ta globa paliepta Dievo įstatyme. Iš. 22, 21 ir k. Plg. auk. 21, 12. — (4) I š D o v i d o g i m i n ė s, k u r i e... Ebr. t.: kurie Do-

eorum. 5 Quod si non audieritis
verba haec: in memetipso iuravi,
dicit Dominus, quia in solitu-
dinem erit domus haec. 6 Quia
haec dicit Dominus super domum
regis Iuda: Galaad tu mihi caput
Libani: si non posuero te soli-
tudinem, urbes inhabitabiles. 7 Et
sanctificabo super te interficien-
tem virum et arma eius: et suc-
cident electas cedros tuas, et
praecipitabunt in ignem. 8 Et per-
transibunt gentes multae per
civitatem hanc: et dicet unus-
quisque proximo suo: Quare
fecit Dominus sic civitati huic
grandi? 9 Et respondebunt: Eo
quod dereliquerint pactum Do-
mini Dei sui, et adoraverint deos
alienos, et servierint eis.
10 Nolite flere mortuum, ne-
que lugeatis super eum fletu:
plangite eum, qui egreditur, quia
non revertetur ultra, nec videbit
terram nativitatis suae. 11 Quia
haec dicit Dominus ad Sellum
filium Iosiae regem Iuda, qui reg-
navit pro Iosia patre suo, qui
egressus est de loco isto. Non
revertetur huc amplius: 12 sed in

savimi, sako Viešpats, kad šitie
namai pavirs tyruma. 6 Nes štai
ką Viešpats sako apie Jūdo ka-
raliaus namus: Jūs man kaip Ga-
laadas, Libano viršūnė, bet iš
tikrųjų aš padarysiu iš jūsų ty-
rumą, negyvenamus miestus. 7 Aš
pašventinsiu prieš tave užmu-
šantį žmogų ir jo ginklus; jie
nukirs rinktinius tavo kėdrus ir
įmes į ugnį. 8 Daug tautų pereis
per šitą miestą, ir kiekvienas
sakys savo artimui: Kodėl Vieš-
pats taip padarė šitam dideliam
miestui? 9 Ir bus atsakyta: Dėl to,
kad jie pametė Viešpaties, savo
Dievo, sandorą, garbino svetimus
dievus ir jiems tarnavo.

10 Neverkite mirusiojo ir ne-
raudokite su ašaromis; verkite to,
kurs išeina, nes jis daugiau ne-
bepargrįš ir nebematys savo gim-
tosios šalies. 11 Nes štai ką sako
Viešpats Jūdo karaliui Jozijo sū-
nui Selumui, karaliavusiam savo
tėvo Jozijo vietoje, išėjusiam iš
šitos vietos: Jis daugiau čionai
nebepargrįš, 12 bet tenai toje vie-

vidui sėdi jo soste. — Karalystė pasiliks stovėti savo grožybėje; bet tas jos pasilikimas pareina nuo sąlygų išpildymo, 2 Kar. 7, 14... Plg. auk. 17, 25. — (6) K a i p G a l a a d a s. Galaado kraštas žymus buvo savo gražumu. — L i b a n o v i r š ū n ė: kilnūs kaip Libano miškai, iš kurių kėdrų buvo pastatyti tie rūmai. Tačiau rūmų kilnumas Dievui nieko nereikš, jei karalius nevaldys teokratiškosios karalystės, taip kaip reikalauja jo pašaukimas. — (7) U ž m u š a n t į... Ebr. t.: griovėjus, kiekvieną su jo ginklais. — Tai bus Dievui šventas karas. Plg. auk. 6, 4; Iz. 13, 3... — (8. 9) P a r e i s p e r š i t ą m i e s t ą... Plg. Atk. 29, 24; 3 Kar. 9, 8.

(10) N e v e r k i t e m i r u s i o j o... Joakazo likimą reikia labiau apraudoti nekaip mirtį karaliaus Jozijo, kurs krito kovoje prie Magėdo (4 Kar. 23, 29...). Po Jozijo viešpatavo jo sūnus Joakazas, kuriam tuomet buvo sukakę trisdešimt dveji metai. Tačiau jis darė, kas buvo pikta Viešpaties akivaizdoje. Vos tris mėnesius karaliavęs, jis buvo Aigipto karaliaus Nechao nugalėtas prie Reblos ir nuvestas į Aigiptą (kame jis ir mirė). Pranašystė buvo suteikta neilgai trukus po to atsitikimo, kadangi skausmas dėl Jozijo mirties dar tebebuvo gyvas. Kaip gi labai raudota dėlei jo mirties, vz. 2 Kron. 35, 24. 25; Zak. 12, 11. — (11) S e l u m u i. Kalbama

loco, ad quem transtuli eum, ibi
morietur, et terram istam non vi-
debit amplius.
13 Vae qui aedificat domum
suam in iniustitia, et coenacula
sua non in iudicio: amicum su-
um opprimet frustra, et merce-
dem eius non reddet ei. 14 Qui
dicit: Aedificabo mihi domum
latam, et coenacula spatiosa: qui
aperit sibi fenestras, et facit la-
quearia cedrina, pingitque sino-
pide. 15 Numquid regnabis, quo-
niam confers te cedro? pater tu-
us numquid non comedit et bi-
bit, et fecit iudicium et iustitiam
tunc cum bene erat ei? 16 Indi-
cavit causam pauperis et egeni
in bonum suum: numquid non
ideo quia cognovit me, dicit Do-
minus? 17 Tui vero oculi et cor
ad avaritiam, et ad sanguinem
innocentem fundendum, et ad
calumniam, et ad cursum mali
operis. 18 Propterea haec dicit
Dominus ad Ioakim filium Io-

toje, į kurią aš jį perkėliau, mirs
ir daugiau nebematys šitos ša-
lies.
13 Deja, kas stato savo namus
neteisybe ir savo kambarius ne-
teisumu, veltui slėgia savo prie-
telį ir jam neatiduoda jo užmo-
kesnio, 14 kurs sako: Pasistatysiu
sau plačius namus ir ertus kam-
barius, kurs išsikerta sau langų,
iškloja kėdro lentomis ir ištepa
raudonai. 15 Argi tu karaliausi,
kad lyginies su kėdru? Argi tavo
tėvas nevalgė ir negėrė, ir ar jam
nebuvo gera, kuomet jis darė
teismą ir teisybę? 16 Jis darė tei-
sybę beturčiui ir stokojančiam
savo laimei; argi ne dėlto, kad
jis mane pažino? sako Viešpats.
17 Tavo gi akys ir širdis linku-
sios į godumą ir nekalto kraujo
išlieti, skriaudos daryti ir bėgti
paskui piktą darbą. 18 Todėl štai
ką Viešpats sako Jūdo karaliui
Jozijo sūnui Joakimui: Jo ne-
verks: Deja broli! ir deja sesuo!

---

apie tą patį Joakazą, nes jis buvo paskirtas karaliumi Jozijo vietoje, išvestas į Aigiptą ir tenai mirė. Kad jis turi du vardu, tai tas dalykas anuo laiku buvo gana paprastas, nes ir karalius Joakimas anksčiau vadinosi Eliakimas, taip pat karalius Sedekijas pirma vadinosi Matanijas; Joakazas rasi gavo antrą vardą apimdamas sostą.

(13) Savo kambarius. Ebr. t.: savo aukšto kambarius. — Čia prasideda įspėjimas karaliui Joakimui. — Veltui slėgia... Ebr. t.: verčia tarnauti be atsilyginimo, t. y. reikalauja, kad žmonės eitų į baudžiavos darbus. — (14) Kambarius: aukšto kambarius. — Išsikerta... Dideli langai, išklojimas lentomis, nudažymas raudonai buvo ženklas didelio turtingumo ir gražumo. — (15) Kad lyginies... Ebr. t.: kad kovoji kėdrais. — Jis stengiasi perviršinti kitus ne dorybėmis, bet rūmais iš kėdro medžių, lyg kad nuo to pareitų jo karaliavimo ilgumas. — Argi tavo... Ebr. t.: argi tavo tėvas nevalgė ir negėrė ir nedarė teismo ir teisybės? Tuomet buvo jam gera. — Tavo tėvas neįsileido į tokius nereikalingus ir visą kraštą varginančius darbus, bet ramiai ir su pasigėrėjimu naudojos tuo, ką jam Dievas buvo suteikęs, ir darė teismą ir teisybę; tuomet tai ir buvo jam gera. — (16) Argi ne dėlto, kad... Ebr. t.: argi ne tai yra mane pažinti? — Tikras Dievo pažinimas paragina žmogų daryti teisybę, ir kas laikosi dorybės, tas pažįsta ir garbina Dievo darbais. — (17) Tavo gi akys...: savo pastangomis ir darbais tu nori paminti po kojų kitų teises; tu išlieji nekaltą kraują, kaip Akabas (3 Kar. 21), kad pasisavintumei svetimą gėrybę. Kaip gi jis tai darė, pasirodo iš 13. e. — (18) Jozijo sūnui... Jozijo

siae regem Iuda: Non plangent
eum: Vae frater et vae soror:
non concrepabunt ei: Vae Do
mine, et vae inclyte. 19 Sepultu-
ra asini sepelietur, putrefactus et
proiectus extra portas Ierusalem.
20 Ascende Libanum, et clama:
et in Basan da vocem tuam, et
clama ad trauseuntes, quia con-
triti sunt amatores tui. 21 Locu-
tus sum ad te in a undantia tua; et
dixisti: Non audiam: haec est
via tua ab adolescentia tua, quia
non audisti vocem meam:
22 Omnes pastores tuos pascet
ventus, et amatores tui in cap-
tivitatem ibunt: et tunc confun-
deris, et erubesces ab omni
malitia tua. 23 Quae sedes in Li-
bano, et nidificas in cedris, quo-
modo congemuisti cum venis
sent tibi dolores, quasi dolores
parturientis?

Neraudos jo: Deja, valdove! ir
deja, šviesiausias! 19 Jis bus pa-
laidotas, kaip laidojama asilas,
supuvęs ir išmestas už Jeruza-
lės vartų.

20 Užeik ant Libano ir šauk,
ir Basane paleisk savo balsą ir
šauk praeinantiems, nes visi tavo
mylėtojai sutrinti. 21 Aš tau kal-
bėjau tavo apstybėje, tu gi tarei:
Neklausysiu; toks tavo kelias nuo
pat tavo jaunystės, nes tu ne-
klausei mano balso. 22 Visus tavo
ganytojus ganys vėjas, ir tavo
mylėtojai eis nelaisvėn; tuomet
tu būsi sugėdinta ir parausi dėl
visos savo piktenybės. 23 Kuri sėdi
Libane ir turi lizdą kėdruose,
kaip tu vaitosi, kuomet bus atėję
ant tavęs skausmų, tokių kaip
gimdyvės skausmai.

---

mirtį lydėjo didžiausias gedulys; ji buvo visos tautos apraudota; netaip atsitiks, mirus jo nevertam sūnui; karaliaus namų kunigaikščiai nešauks: Deja, broli! nesakys pavaldiniai: Deja valdove, deja, šviesiausias! — D e j a s e s u o. Tie žodžiai arba reikia išleisti, kaip tai padaryta LXX, nes jie čia netinka, arba rasi žodžiais: Deja, broli, ir deja sesuo, prasidėdavo paprastai raudų giesmė. — (19) K a i p l a i d o j a m a a s i l a s. Nepalaidotas jis turi būti pamestas laukiniams žvėrims ėsti. Plg. 36, 30. — S u p u v ę s... Anot ebr. t.: valkiojamas ir pamestas toli nuo Jeruzalės vartų. Joakimas tikriausiai krito kovoje prieš kaldėjiečius, nors apie tai nieko nepasakojama istorijos knygoje. 4 Kar. 24, 5, tiesa pasakyta, kad jis užmigęs su savo tėvais, bet tai nereiškia būtinai, kad jis miręs ramia mirtimi, kaip tai pasirodo iš 3 Kar. 22, 40; taip pat nieko ten nesakoma apie jo laidotuves, tuo tarpu, kad kitose vietose aiškiai minima karalių palaidojimas. — (20) U ž e i k... Ebr. t.: įsakymas duodama moter. gymėje (plg. 23. e.), nes įsivaizdinama Jūdo tauta kaipo moteriškė, kuri kviečiama užkopti su šauksmu ant kalnų, pro kuriuos turėjo eiti kaldėjiečiai. — P r a e i n a n t i e m s Ebr. t.: nuo Abarimo. Abarimo kalnai rytpiečiuose nuo Palestinos, Moabe. Nuo tų kalnų (tarp kurių yra taip pat Nėbo kalnas, Atk. 32, 49) galima matyti žydų ir jų kaimynų šalis. — M y l ė t o j a i: tautos, kurių draugystės tu ieškojai. — S u t r i n t i. Dejavimo šauksmas turi pasklysti toli, ir tautos turi suprasti, kaip pragaištinga buvo Dievo tautai palikti savo Dievą ir iš „kūno" daryti sau ramstį. Jūdo gyventojų bausmė yra įspėjimas tautoms. — (21) N u o p a t t a v o j a u n y s t ė s: tuo metu, kada tu išėjai iš Aigipto ir keliavai per tyrus. — (22) G a n y t o j u s: karalius ir kunigaikščius. — G a n y s. Nelaimių vėjas nugins juos į nelaisvę. — M y l ė t o j a i: tie, kurie padarė su tavim sandorą. — (23) K u r i s ė d i... Ebr. t.: gyvenanti Libane. — Simboliniais išsireiškimais aprašoma, kaip labai pasitikėjo savimi Jūdo tauta ir nebijojo nelaimės.

24 Vivo ego, dicit Dominus:
quia si fuerit Iechonias filius Ioa-
kim regis Iuda, annulus in manu
dextera mea, inde evellam eum.
25 Et dabo te in manu Nabu-
chodonosor regis Babylonis, et
in manu Chaldaeorum. 26 Et mit-
tam te, et matrem tuam, quae
genuit te, in terram alienam, in
qua nati non estis, ibique mori-
emini; 27 et in terram, ad quam
ipsi levant animam suam ut re-
vertantur illuc: non revertentur.
28 Numquid vas fictile atque con-
tritum vir iste Iechonias? num-
quid vas absque omni voluptate?
quare abiecti sunt ipse et semen
eius, et proiecti in terram, quam
ignoraverunt? 29 Terra, terra, terra,
audi sermonem Domini. 30 Haec
dicit Dominus: Scribe virum istum
sterilem, virum, qui in diebus
suis non prosperabitur: nec enim
erit de semine eius vir, qui se-
deat super solium David, et po-
testatem habeat ultra in Iuda.

24 Kaip aš gyvas, sako Viešpats,
jei Jūdo karaliaus Joakimo sūnus
Jekonijas būtų žiedas ant mano
dešinės rankos, aš ir nuo tenai
jį nutrauksiu. 25 Aš paduosiu
tave į ieškančiųjų tavo gyvybės
ranką, ir į ranką tų, kurių veido
tu bijai, ir į Babilono karaliaus
Nabukodonosoro ranką, ir į kal-
dėjiečių ranką. 26 Aš siųsiu tave
ir tavo motiną, kuri tave pagim-
dė, į svetimą šalį, kurioje nee-
sate gimę, ir tenai jūs mirsite.
27 Į šalį gi, į kurią jie kelia savo
sielą, kad ten sugrįžtų, jie ne-
pargrįš. 28 Argi tas žmogus Jeko-
nijas molinis ir sudaužytas in-
das? argi jis indas, kuriuo nie-
kas nesigėri? Kodėl atmesti jis
ir jo ainija ir išmesti į šalį, ku-
rios jie nežinojo? 29 Žeme, žeme,
žeme, klausykis Viešpaties žo-
džių. 30 Štai ką Viešpats sako:
Rašyk, kad tas žmogus bus be
vaikų, kad jis žmogus, kuriam jo
dienose nesiseks, nes iš jo aini-
jos nebus žmogaus, kurs sėdėtų
Dovido soste ir dar turėtų val-
džios Jūde.

---

(24) Jekonijas. Ebr. t.: Konjahu. Tas vardas rasi sutrumpintas iš Jekonjahu. — Būtų žiedas... Žiedas su antspaudu gražus ir brangus papuošalas; jis tarsi artimiausiai sujungtas su jo savininku. Kadangi jo prispaudimu patvirtinama karaliaus vardu leidžiami paliepimai, tai jis draug parodo vertybę ir didelę reikšmę, kokią teokratinis karalius turi pas Dievą. Tačiau Dievas persiskirs su juo ir mes jį šalin nuo savęs. — (26) Tavo motiną. Jos vardas buvo Noesta, 4 Kar. 28, 9. Ji čia paminėta tikriausiai dėlto, kad kaipo karaliaus motina turėjo didelės įtakos savo sūnui. — (27) Į šalį gi... Pranašystės įvykimą vz. 4 Kar. 24, 9—16; 2 Kron. 36, 10. — (28) Argi... Kaip išmetama sudaužytas molinis indas, taip buvo Jekonijas išmestas iš Viešpaties namų ir šalies į svetimą šalį, nes jis darė pikta ir vedė tautą į nuodingas ganyklas, jis, kurs Dievo namuose, Dievo rankoje turėjo būti įrankis išganymui ir teokratinės karalystės papuošalas. Jis sudaužytas ta prasme, kad nė vienas iš jo ainių nebeturėjo būti karaliumi (Jeron. Teod.). — (29) Žeme... 28. eil. draug su skausmu buvo išreikšta ir meldimas, kad Dievas neduotų taip įvykti; čia atsakymas į tą meldimą: reikia visai išsižadėti vilties. Trejopas žodžio pakartojimas parodo svarbą dalyko, kurs turi būti paskelbtas visai tautai. — (30) Rašyk. Ebr. t.: rašykite. — Atsiminimas apie tą dalyką turi būti nuolatinis, taip pat turi būti pažymėta, kad Dievo nutarimas neatmainomas. — Bus be vaikų. Jekonijas turėjo vaikų (1 Kron. 3, 17),

Caput XXIII. 1 Vae pastoribus, qui disperdunt et dilacerant gregem pascuae meae, dicit Dominus. 2 Ideo haec dicit Dominus Deus Israel ad pastores, qui pascunt populum meum: Vos dispersistis gregem meum, et eiecistis eos, et non visitastis eos: ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum. ait Dominus. 3 Et ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris, ad quas eiecero eos illuc: et convertam eos ad rura sua: et crescent et multiplicabuntur. 4 Et suscitabo super eos pastores, et pascent eos: non formidabunt ultra et non paveᵇunt: et nullus quaeretur ex numero, dicit Dominus. 5 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et suscitabo David germen iustum: et regnabit rex, et sapiens erit:

23 perskyrimas. 1 Deja ganytojams, kurie naikina ir drasko mano ganyklos kaimenę, sako Viešpats. 2 Todėl štai ką sako Viešpats, Izraėlio Dievas, piemenims, kurie gano mano tautą: Jūs išvaikėte mano bandą, juos išvarėte ir jų neaplankėte; štai aš aplankysiu jus dėl jūsų pastangų piktenybės, sako Viešpats. 3 Aš surinksiu mano būrio liekanas iš visų šalių, į kurias būsiu juos išmetęs, sugrąžinsiu juos į jų dirvas, ir jie augs ir dauginsis. 4 Aš paskirsiu jiems ganytojų, ir tie ganys juos; jie daugiau nebebijos ir nebeišsigąs, ir nė vienas iš jų skaičiaus nežus, sako Viešpats. 5 Štai ateina dienų, sako Viešpats, ir aš pažadinsiu Dovidui teisią atžalą; karalius karaliaus ir bus išmintingas, darys šalyje teismą ir tei-

---

bet čia norima pasakyti, kad jis neturės tokio sūnaus, kuriam tektų jo sostas. Taip ir įvyko, nes po Jekonijo dar buvo karaliumi tik Sedekijas, ne jo sūnus, bet dėdė.

(23, 1) Deja g a n y t o j a m s. Po įspėjimų atskiriems karaliams duodama bendras įspėjimas visiems tautos vadams. Plg. Ezek. 1, 3; 34, 2. — D r a s k o. Ebr. t.: išvaiko. — Jie gadina ir kankina tautą, negerindami jos įpročių ir platindami stabmeldystę, taip užvesdami ant jos Dievo teismus ir būdami priežastimi išvedimo tautos nelaisvėn. Taip jie elgiasi prieš Dievo bandos avis, kuriomis Dievas ypatingu būdu rūpinasi, kurioms jis davė įstatymų ir kurių karaliumi jis pats nori būti — (2). A š a p l a n k y s i u...: jūs nelankėte mano tautos (rūpesniu), tai aš jus aplankysiu (bausmėmis). — (3) A š s u r i n k s i u... Argi Dievas užmirš savo pažadėjimą Abraomui, Sinajaus sandorą, ir visus savo žadėjimus? Anaiptoli, pats Dievas atnaujins, ką jo atstovai, karaliai, pagadino. Atstatymas apsireikš visų pirma tuo, kad izraėlitai sugrįš į Palestiną, kadangi ta šalis lyg kad laidas sandoros su Dievu, ir vėl įkurs jų karalystę. Tačiau tai tik pradžia atstatymo, nuo kurio pranašai dažnai pereina jo pabaigon Mesijuje, per kurį tas atnaujinimas bus suteiktas ne nedaugeliui, ne vienai tautai, bet visam pasauliui. — (4) P a s k i r s i u j i e m s g a n y t o j ų... Dievas pripildys ganytojus, kuriuos jis paskirs, savo dvasios, ir taip jie gerai ganys Dievo bandą ir teiks jai išganingos ganyklos. Tikro ganytojo žymės nebaimingumas ir ramybė, kuriose dalyvauja banda, nes jų Dievas suteikia tik tai tautai, kuri jį ištikimai garbina ir laikosi jo įsakymų. Kuomet tie žodžiai turi įvykti, pasakoma 5. e. — (5) A t ž a l ą... Ebr. c e m a h. Tuo žodžiu jau pas Iz. 4, 2 aptariamas Mesijas: juo vadinamas Mesijas taip pat Zak. 3, 8 ir 6, 12. Tas, kurs čia vadinamas atžala, toliau 30, 9 pavadintas karaliumi Dovidu, pas Ez. 34, 23 ganytojų, mano tarnu Dovidu; taip pat Ez. 37, 24. Kadangi Mesijas turi viešpatauti kaipo karalius, tai teokratija bus atgaivinta, bet kilnesniu būdu, taip

et faciet iudicium et iustitiam in
terra. [6] In diebus illis salvabitur
Iuda, et Israel habitabit confiden-
ter: et hoc est nomen, quod vo-
cabunt eum, Dominus iustus
noster. [7] Propter hoc ecce dies
veniunt, dicit Dominus, et non
dicent ultra: Vivit Dominus, qui
eduxit filios Israel de Terra
Aegypti: [8] Sed: Vivit Dominus, qui
eduxit et adduxit semen domus Is-
rael de Terra Aquilonis, et de cunc-
tis terris, ad quas eieceram eos
illuc: et habitabunt in terra sua.

sybę. [6] Anose dienose Jūdas bus
išgelbėtas ir Izraėlis gyvens su
pasitikėjimu; ir štai vardas, ku-
riuo jis bus vadinamas: Vieš-
pats, mūsų teisusis. [7] Todėl štai
ateina dienų, sako Viešpats, ir
nebesakys daugiau: Kaip gyvas
Viešpats, kurs išvedė Izraėlio
vaikus iš Aigipto žemės, [8] bet:
kaip gyvas Viešpats, kurs išvedė
ir atvedė Izraėlio namų ainiją iš
šiaurės šalies ir iš visų kraštų, į
kuriuos aš buvau juos išmetęs,
kad jie gyventų savo žemėje.

c) Pranašystė prieš netikrus pranašus.

[9] Ad prophetas: Contritum
est cor meum in medio mei, con-
tremuerunt omnia ossa mea:
factus sum quasi vir ebrius, et
quasi homo madidus a vino a
facie Domini, et a facie verborum

[9] Pranašams. Mano širdis sutrin-
ta viduje manęs, visi mano kaulai
dreba; aš pasidariau kaip girtas žmo-
gus ir kaip žmogus primirkęs vyno
Viešpaties akivaizdoje ir nuo jo
šventų žodžių. [10] Nes šalis pilna

---

kaip ji pritinka tokiam karaliui, kurs viešpatauja per amžius. — Bus išmintingas: ir todėl jam visame seksis (ebr. t.). — Darys šalyje... Plg. 2 Kar. 8, 15; žem. 33, 14. Ez. 34, 23; Dan. 9, 24; Jono 1, 45. — (6) Anose dienose. Ebr. t.: jo dienose. — Bus išgelbėtas... Žadamasai karalius labai skirsis nuo karalių bedievių, per kuriuos Dievo banda žuvo. Kadangi bedievystė ir tarnavimas dievaičiams atvedė žuvimą, tai išgelbėjimas turi ateiti per maldingumą ir dievobaimingumą. Jūdui nebereikės bijoti savo neprietelių, nebereikės taip pat bijoti bedievių suvadžiotojų. Per Mesiją ateis visokių gėrybių. — Viešpats, mūsų teisusis. Ebr. t.: mūsų teisybė. Pasakymas, kad žadamasai Mesijas bus taip vadinamas, nereiškia, kad kas nors iš tikrųjų jam tokį vardą duotų (plg. Iz. 7, 14), bet tuo vardu išreiškiama jo giliausioji esmė: tai turi būti ir pasireikšti darbu, kas vardu pasakoma. Ta prasme gauna tą vardą Jeruzalė (žem. 33, 16 ebr. t.). Taigi Mesijo dienose ir per Mesiją bus mums suteikta, kad Viešpats bus mūsų teisybė. Geras ganytojas ves mus išmintingai, suteikdamas saugumo ir ramybės ir vykindamas teisybę ir šventumą. — (7) Nesakys... taip didelė rodysis naujoji geradarystė, net palyginta su ana senaja (plg. Iz. 43, 18. 19). — (8) Bet: kaip... Plg. Atk. 33, 28; auk. 16, 14. 15.

23, 9—40. Jeremijas aprašo nedoriausią netikrų pranašų pasielgimą (9-15), Dievo vardu įspėja, kaip labai reikia saugotis tų piktų žmonių (16-22), kelia aikštėn jų veidmainystę (23-32) ir paaiškina, kas yra Viešpaties našta (33-40).

(9) Pranašams. Ebr. t.: gali reikšti taip pat: apie pranašus. Tokių antrašų kaip šitas Jeremijo knygoje yra daugiau. Plg. 21, 11; 46, 2; 48; 1; 49, 1. 7. 23. 28. — Mano širdis... Dievas apreiškė pranašui savo didžiausią rūstybę žodžiais, ženklais ir dalykais. Kodėl Dievas pasirodė jam regėjime taip baisioje išvaizdoje,

sanctorum eius. 10 Quia adulteris
repleta est terra, quia a facie
maledictionis luxit terra, arefacta
sunt arva deserti: factus est cur-
sus eorum malus, et fortitudo
eorum dissimilis. 11 Propheta nam-
que et sacerdos polluti sunt: et
in domo mea inveni malum eo-
rum, ait Dominus. 12 Idcirco via
eorum erit quasi lubricum in te-
nebris: impellentur enim, et cor-
ruent in ea: afferam enim super
eos mala, annum visitationis
eorum, ait Dominus. 13 Et in
prophetis Samariae vidi fatuita-
tem: prophetabant in Baal, et
decipiebant populum meum Is-
rael. 14 Et in prophetis Ierusalem
vidi similitudinem adulterantium,
et iter mendacii: et confortave-
runt manus pessimorum ut non
converteretur unusquisque a ma-
litia sua: facti sunt mihi omnes
ut Sodoma, et habitatores eius
quasi Gomorrha. 15 Propterea haec
dicit Dominus exercituum ad
prophetas: Ecce ego cibabo eos
absinthio, et potabo eos felle: a
prophetis enim Ierusalem egressa
est pollutio super omnem terram.
16 Haec dicit Dominus exer-
cituum: Nolite audire verba pro-

svetimoterių, nes šalis liūdi nuo
prakeikimo, sudžiūvo tyrumos
dirvos, jų bėgimas krypsta į pikta
ir jų stiprybė nebe ta pati. 11 Nes
pranašas ir kunigas sutepti, ir
savo namuose aš radau jų pik-
tenybę, sako Viešpats. 12 Todėl
jų kelias bus kaip sliduma tam-
sybėje; nes jie bus varomi ir
ant jos sukniubs; nes aš atvesiu
ant jų nelaimių, jų aplankymo
metus, sako Viešpats. 13 Taip
pat Samarijos pranašuose aš
mačiau paikybės; jie pranašavo
Baalo vardu ir apgaudinėjo mano
tautą Izraėlį. 14 Jeruzalės gi pra-
našuose aš mačiau pamėgzdžio-
jimą svetimoteriaujančiųjų ir melo
taką; jie sustiprino pikčiausiųjų
rankas, kad nė vienas nesigręžtų
nuo savo piktumo; visi pasidarė
man kaip Sodoma ir jos gy-
ventojai kaip Gomora. 15 Todėl
štai ką kareivijų Viešpats sako
pranašams: Štai aš juos valgy-
dinsiu metėlėmis ir juos girdysiu
tulžimi, nes iš Jeruzalės pranašų
išėjo sutepimas į visą žemę.

16 Štai ką sako kareivijų Vieš-
pats: Neklausykite žodžių pra-

---

pasakoma 10. e. — (10) Prakeiki-
mo: kurį Dievas ant jos metė dėl
tautos nusikaltimų (plg. Atk. 28, 22...).
— Jų bėgimas. Jie stačiai bėgte
bėgo paskui visokį piktumą. — Jų
stiprybė...: savo jėgas jie sunau-
doja ne geriems darbams, bet pikte-
nybei daryti. — (11) Sutepti. Anot
ebr. t.: piktadariai. — Radau jų
piktenybę: nes jie Dievo namuose
tarnauja dievaičiams arba pasiduoda
paleistuvystei prie jų pastatytuose
butuose (14. e.). — (12) Nes jie bus
varomi... Jie visai tikrai turi susi-
laukti žuvimo, ir niekas negalės jų
apsaugoti nuo Dievo bausmės. — (13)
Baalo vardu: vardu dievaičio,
kurs iš tikrųjų yra visai niekas. Ki-
taip elgėsi netikri pranašai Jeruzalė-
je, kurie piktai naudojosi Viešpaties
vardu, kad prieštarautų Dievo prana-
šų paskelbtai tiesai ir žadėtų nusi-
kaltimui saugumą nuo bausmės. —
— (14) Jeruzalės... Ebr. t.: Jeru-
zalės pranašuose aš mačiau baisių
dalykų: nuolatinį svetimoteriavimą ir
pasilikimą melagystėje. — Jie susti-
prino...: padrąsino piktadarius laiky-
tis savo darbų. — Aš juos val-
gydinsiu... Plg. auk. 9, 15.
(16) Jie sako savo...: netikri pra-
našai skelbia, ką patys prasimano,
taigi anaiptol ne Dievo suteiktus žo-
džius, todėl nereikia jiems tikėti. Plg.

phetarum, qui prophetant vobis,
et decipiunt vos: visionem cor-
dis sui loquuntur, non de ore
Domini. 17 Dicunt his, qui blas-
phemant me: Locutus est Domi-
nus: Pax erit vobis, et omni, qui
ambulat in pravitate cordis sui,
dixerunt: Non veniet super vos
malum. 18 Quis enim affuit in
consilio Domini, et vidit et au-
divit sermonem eius? quis con-
sideravit verbum illius et audi-
vit? 19 Ecce turbo Dominicae in-
dignationis egredietur, et tem
pestas erumpens: super caput
impiorum veniet. 20 Non rever-
tetur furor Domini usque dum
faciat, et usque dum compleat
cogitationem cordis sui: in no-
vissimis diebus intelligetis con-
silium eius. 21 Non mittebam
prophetas, et ipsi currebant: non
loquebar ad eos, et ipsi prophe-
tabant. 22 Si stetissent in consi-
lio meo, et nota fecissent verba
mea populo meo, avertissem uti-
que eos a via sua mala, et a
cogitationibus suis pessimis.

našų, kurie jums pranašauja ir
jus apgaudinėja; jie sako savo
širdies regėjimą ir ne iš Vieš-
paties burnos. 17 Jie sako tiems,
kurie man piktžodžiauja: Vieš-
pats taip kalbėjo: jums bus ra-
mybė; ir kiekvienam, kurs vaikš-
čioja savo širdies nedorume jie
sako: Neateis ant jūsų nelaimė.
18 Nes kas gi buvo Viešpaties
taryboje, matė ir girdėjo jo žo-
džius? kas klausėsi jo žodžio
ir išgirdo? 19 Štai išeis Viešpaties
užsidegimo viesulas ir išsiver-
žianti audra ateis ant bedievių
galvos. 20 Viešpaties narsas ne-
pasiliaus, kolei neįvykdys ir ne-
pabaigs savo širdies minties;
paskutinėse dienose jūs supra-
site jo sumanymą. 21 Aš nesiun-
čiau pranašų, jie patys bėgo; aš
jiems nekalbėjau, jie patys pra-
našavo. 22 Jei jie būtų stovėję
mano taryboje ir būtų skelbę
mano žodžius mano tautai, aš
juk būčiau juos atitraukęs nuo
jų pikto kelio ir nuo jų pikčiau-
sių minčių.

27, 9; 29, 8. — (17) Jie sako... Jeremijas duoda pavyzdžius melagingų netikrų pranašų šnekų. Plg. auk. 5, 12; 14, 13. — Tiems, kurie man... Ebr. t.: mano niekintojams. — (18) Nes kas gi... Dievas per įstatymą ir per daugelį savo pranašų apreiškė, kad jo valia kitoki, ne kaip kad skelbia netikri pranašai; taigi jie turėtų įrodyti, kad jie dalyvavo Dievo taryboje ir neabejotinais ženklais patvirtinti, kad Dievas ūmai pakeitė savo nutarimus. Priešingai gi, savo tikriems pranašams jis duoda pažinti savo sumanymus (plg. Am. 3, 7). — — (19) Štai, išeis... Anot ebr. t.: štai Viešpaties umaras, rūstybės karštis išeina, ir audra su viesulu. — Audra vaizdas baisaus Dievo teismo. Kaip Dievo žodis ne veltui išeina, bet daro, ko Dievas nori, taip Viešpaties rūstybė nepaliaus, kolei neįvyks, ką Dievas nori pasiekti. Plg. 30, 14. — (20) Paskutinėse dienose: Mesijo metu. Jo širdies mintis yra įkurti naują ir visą apimančią Dievo karalystę. Tik kai ji bus įsteigta, pilnai supras, kaip Dievas savo išmintingu vedimu taip sutvarkė, kad tai pravertė jo karalystės įkūrimui tarp žmonių ir kaip jo gerumas draug su jo išmintimi paskyrė piktiems bausmių ir žuvimą. — (21) Aš nesiunčiau... Du dalyku reikalingu pranašui: jis turi būti Dievo siųstas ir tik tai kalbėti, ką Dievas jam įkvepia (Atk. 18, 18). Netikriems pranašams trūksta vieno ir kito. — (22) Ir būtų skelbę... Anot ebr. t.: tai jie būtų skelbę mano tautai mano žodžius ir būtų juos atitraukę nuo jų pikto kelio ir nuo jų darbų piktumo. — Taigi tai ir įparodo (Atk. 13, 2), kad jie buvo netikri pranašai.

[23] Putasne Deus e vicino ego
sum, dicit Dominus? et non
Deus de longe? [24] Si occultabi-
tur vir in absconditis: et ego non
videbo eum, dicit Dominus? num-
quid non caelum et terram ego
impleo, dicit Dominus? [25] Audivi
quae dixerunt prophetae, pro-
phetantes in nomine meo men-
dacium, atque dicentes: Somni-
avi, somniavi. [26] Usquequo istud
est in corde prophetarum vati-
cinantium mendacium, et pro-
phetantium seductiones cordis
sui? [27] Qui volunt facere ut ob-
liviscatur populus meus nomi-
nis mei propter somnia eorum,
quae narrat unusquisque ad pro-
ximum suum: sicut obliti sunt
patres eorum nominis mei pro-
pter Baal. [28] Propheta, qui habet
somnium, narret somnium: et
qui habet sermonem meum, lo-
quatur sermonem meum vere:
quid paleis ad triticum, dicit Do-
minus? [29] Numquid non verba
mea sunt quasi ignis, dicit Do
minus: et quasi malleus conte-
rens petram? [30] Propterea ecce

[23] Argi aš esu Dievas tik arti,
sako Viešpats, ir iš tolo nebe
Dievas? [24] Argi gali žmogus taip
pasislėpti, kad aš jo nematyčiau?
sako Viešpats. Argi aš nepripildau
dangaus ir žemės? sako Viešpats.
[25] Aš girdėjau, ką sako pranašai,
kurie pranašauja mano vardu
melą ir kalba: Aš regėjau sapne,
aš regėjau sapne. [26] Iki kolei
bus tokių dalykų širdyje prana-
šų, kurie pranašauja melą ir skel-
bia savo širdies apgaulę. [27] Jie
nori padaryti, kad mano tauta
užmirštų mano vardą dėl jų
sapnų, kuriuos jie vienas kitam
pasakoja, kaip jų tėvai yra už-
miršę mano vardą dėl Baalo.
[28] Pranašas, kurs turi sapną, te-
pasakoja, sapną, ir kurs turi mano
žodžių, tegul tikrai kalba mano
žodžius. Bet kas darbo kvie-
čiams su pelais? sako Viešpats.
[29] Argi mano žodžiai ne kaip
ugnis, sako Viešpats, ir ne kaip
plaktukas, sutrupinąs uolą? [30] To-
dėl štai aš einu prieš pranašus,
sako Viešpats, kurie vagia mano
žodžius vienas iš kito. [31] Štai aš

---

(23) *Argi aš esu...*: nejaugi aš esu Dievas, kurs užsidaręs danguje tik tai mato, kas tenai yra, ir ne tas, kurs visa pripildo savo čiabuvimo ir todėl visa žino? Argi aš nesirūpinčiau žmonių dalykais? — (25) *Aš regėjau sapne...* Netikri pranašai patraukdavo žmones paskui save sakydamies gavę Dievo jiems suteiktą regėjimą sapne. — (26) *Iki kolei bus tokių dalykų...*: ikikolei jie riš mano vardą su melu ir su savo širdies iškrypimu? — (28) *Pranašas, kurs...* Tikras pranašas turi skelbti Dievo žodį, vistiek kaip Viešpats jį jam suteikia. Kiekvienas apreiškimo būdas vertas tikėjimo. — *Bet kas darbo...*: Dievo žodis lyg kviečiai, maistas sielai. Pelai gi negali kaipo penas palaikyti gyvybės ir nutildyti alkio. — (29) *Argi mano žodžiai...* Trys palyginimai parodo Dievo žodžio stiprybę ir kilnumą: kviečiai maistas žmonėms, ugnis visa praryja, geležis visa nugali. Be to, juose yra gąsdinimas. Jei netikri pranašai atneša savo pelus, jiems gresia Dievo ugnis; jei jie pranašauja Viešpaties vardu, jiems gresia uolas trupinąs plaktukas. Įvaizdinama taip pat Dievo žodžio veikimai: jis ugningas ir uždega širdis; jis dega, kai skelbia grąsymus; jis kietas ir stiprus, taip kad lyg plaktukas akmenis jis sutrupina širdis. Taip jis parodo ir savo veikimuose savo dievišką kilmę. — (30) *Vienas iš kito*: netikras pranašas iš tikrojo. Kad įgytų reikšmės, netikri pranašai skelbia tikras kitų pranašų pranašystes kaipo savas, kad taip rastų tikėjimo savo melui,

ego ad prophetas, ait Dominus:
qui furantur verba mea unus-
quisque a proximo suo. 31 Ecce
ego ad prophetas, ait Dominus: qui
assumunt linguas suas, et aiunt:
Dicit Dominus. 32 Ecce ego ad
prophetas somniantes menda-
cium, ait Dominus: qui narrave-
runt ea, et seduxerunt populum
meum in mendacio suo, et in
miraculis suis: cum ego non
misissem eos, nec mandassem
eis, qui nihil profuerunt populo
huic, dicit Dominus.
33 Si igitur interrogaverit te
populus iste, vel propheta, aut
sacerdos, dicens: Quod est onus
Domini? dices ad eos: Vos estis
onus. proiiciam quippe vos, dicit
Dominus. 34 Et propheta, et sa-
cerdos, et populus qui dicit:
Onus Domini: visitabo super
virum illum, et super domum
eius. 35 Haec dicetis unusquisque
ad proximum, et ad fratrem
suum: Quid respondit Dominus?
et quid locutus est Dominus?
36 Et onus Domini ultra non
memorabitur: quia onus erit uni-
cuique sermo suus: et perver-
tistis verba Dei viventis, Domini
exercituum Dei nostri. 37 Haec
dices ad prophetam: Quod re-
spondit tibi Dominus? et quid
locutus est Dominus? 38 Si au-
tem onus Domini dixeritis: pro-
pter hoc haec dicit Domi-
nus: Quia dixistis sermonem
istum: Onus Domini: et misi ad
vos, dicens: Nolite dicere: Onus

einu prieš pranašus, kurie nau-
dojasi savo liežuviais ir sako:
Taip Viešpats kalba. 32 Štai aš
prieš pranašus, prasimanančius
sapnų, sako Viešpats, kurie juos pa-
sakoja ir suvadžioja mano tautą
savo melu ir savo stebalais tuo
tarpu, kad aš jų neesu siuntęs ir
neesu jiems liepęs, jų, kurie visai
nebuvo naudingi šitai tautai,
sako Viešpats.

33 Taigi, jei šita tauta, ar
pranašas, ar kunigas paklaus
tave, sakydamas: Koki Viešpaties
našta? tu jiems tark: jūs esate
našta, nes aš jus mesiu šalin,
sako Viešpats. 34 Ir jei pranašas,
ar kunigas, ar tauta sakytų:
Viešpaties našta, tą žmogų ir jo
namus aš lankysiu. 35 Jūs saky-
site vienas kitam ir savo broliui
taip: Ką Viešpats atsakė? ir ką
Viešpats kalbėjo? 36 Ir nebebus
daugiau minima Viešpaties naš-
ta, nes kiekvienam jo paties
žodis bus našta, nes jūs iškrei-
pėte gyvojo Dievo, kareivijų
Viešpaties, mūsų Dievo, žodžius.
37 Pranašui tu sakysi taip: Ką tau
Viešpats atsakė? ir ką Viešpats
kalbėjo? 38 Jeigu gi jūs sakysite:
Viešpaties našta, to dėlei štai
ką Viešpats sako: Kadangi jūs
sakėte tą žodį: Viešpaties našta,
aš gi siunčiau pas jus, tarda-
mas: Nesakykite: Viešpaties našta,
39 todėl aš jus imte atimsiu ir

---

savo prasimanytiems dalykams. — (31) Kurie naudojasi...: kaip jiems patiems patinka. — (32) Stebalais. Anot ebr. t.: pasigyrimas.

(34) Aš lankysiu: bausmėmis. Nei prieš pranašą, nei prieš ką kitą jiems nevalia naudotis tuo žodžiu: Viešpaties našta (ebr. massa'), nes jei jiems jis rodosi juokingas, tai tuose, kurie jį girdi, taip bus sunaikinta pagarba Dievui. Jeigu gi kas ištars tą žodį, tai iš jo turi jam pačiam pasidaryti našta ir apsunki-

Domini: [39] Propterea ecce ego
tollam vos portans, et derelin-
quam vos, et civitatem, quam
dedi vobis, et patribus vestris
a facie mea. [40] Et dabo vos in
opprobrium sempiternum, et in
ignominiam aeternam, quae num-
quam oblivione delebitur.

paliksiu toli nuo savo veido jus
ir miestą, kurį daviau jums ir
jūsų tėvams. [40] Aš dėsiu ant
jūsų amžiną apjuoką ir amžiną
sugėdinimą, kurs niekuomet ne-
bus išdildytas užmiršimu.

d) Trumpu laiku įvyksiančių atsitikimų simboliai.

Caput XXIV. [1] Ostendit mihi
Dominus: et ecce duo calathi
pleni ficis, positi ante templum
Domini, postquam transtulit Na-
buchodonosor rex Babylonis Ie-
choniam filium Ioakim regem
Iuda, et principes eius, et fab-
rum, et inclusorem de Jerusalem,
et adduxit eos in Babylonem.
[2] Calathus unus ficus bonas ha-
bebat nimis, ut solent ficus esse
primi temporis: et calathus unus
ficus habebat malas nimis, quae
comedi non poterant, eo quod
essent malae. [3] Et dixit Dominus
ad me: Quid tu vides Ieremia?
Et dixi: Ficus, ficus bonas, bo-
nas valde: et malas, malas valde:
quae comedi non possunt, eo
quod sint malae.

24 perskyrimas. [1] Vieš-
pats man parodė, ir štai buvo
dvi pintinės pilnos figų, padėtos
ties Viešpaties bažnyčia, po to
kai Babilono karalius Nabuko-
donosoras išvedė iš Jeruzalės
Jūdo karalių Joakimo sūnų Je-
koniją, jo kunigaikščius, amat-
ninkus ir šaltakalius ir nugabeno
juos į Babiloną. [2] Vienoje pinti-
nėje buvo labai gerų figų, kaip
paprastai esti pirmosios išnoku-
sios figos, kitoje gi pintinėje buvo
labai menkų figų, kurių nebuvo ga-
lima valgyti, nes buvo netikusios.
[3] Tuomet Viešpats man tarė: Ką
tu matai, Jeremijau? Aš atsakiau:
Figų, gerų figų, labai gerų, ir ne-
tikusių, labai netikusių, kurių ne-
galima valgyti, nes netikusios.

---

pimas. — (39) Imte atimsiu... Ebr. t.: užmiršiu. — Jei jie tame dalyke nepaklausys Dievo, tai jie atvirai patvirtins, kad jų širdis visai nutolo nuo Dievo, ir kaipo bausmė už jų atpuolimą ir paniekinimą Dievo turi ateiti jiems išvedimas į nelaisvę. Kadangi žodis našta nekartą pasikartoja pas vėlesniuosius pranašus Ezekielį, Malakiją ir Zakariją, tai čia Dievo uždraudimas buvo padarytas tikriausiai dėl ypatingų priežasčių ir tam tikrose aplinkybėse, tolei kolei jį ištardavo su pasityčiojimu.

24, 1-10. Gerų ir blogų figų simboliais (1-3) skelbiamas likimas žydų ištremtų į Babiloną, pasilikusiųjų Jeruzalėje, taip pat ir buvusiųjų Aigiptė (4-10).

(24, 1) Viešpats man... Tais regėjimais suteikiama paguoda ką tik ištremtiesiems žydams į Babiloną ir pamokymas kitiems, kad Dievas bausdamas turi gerų sumanymų. Plg. Am. 8, 1-3. — Po to kai...: neilgai trukus po ištrėmimo, pačioje Sedekijo karaliavimo pradžioje. Plg. 4 Kar. 24, 14-17; 2 Kron. 36, 10; Est. 2, 6; 11, 4. — (2) Labai gerų figų... Kaip paprastai skinamasi tokių figų su pasigerėjimu, taip Dievas priėmė išrinktąją tautą ir laukė iš jos gerų darbų vaisių. — (3) Ką

4 Et factum est verbum Do·
mini ad me, dicens: 5 Haec dicit
Dominus Deus Israel: Sicut ficus
hae bonae: sic cognoscam trans·
migrationem Iuda, quam emisi
de loco isto in Terram Chal-
daeorum, in bonum. 6 Et ponam
oculos meos super eos ad pla·
candum, et reducam eos in ter-
ram hanc: et aedificabo eos, et
non destruam: et plantabo eos,
et non evellam. 7 Et dabo eis
cor ut sciant me, quia ego sum
Dominus: et erunt mihi in po-
pulum, et ego ero eis in Deum:
quia revertentur ad me in toto
corde suo. 8 Et sicut ficus pes-
simae, quae comedi non pos·
sunt, eo quod sint malae: haec
dicit Dominus, sic dabo Sede-
ciam regem Iuda, et principes
eius et reliquos de Ierusalem,
qui remanserunt in urbe hac, et
qui habitant in Terra Aegypti.
9 Et dabo eos in vexationem,
afflictionemque omnibus regnis
terrae: in opprobrium, et in pa-
rabolam, et in proverbium, et
n maledictionem in universis

4 Man buvo suteiktas Viešpaties
žodis ir pasakyta: 5 Štai ką sako
Viešpats, Izraėlio Dievas: Kaip
šitos figos geros, taip aš pa-
žvelgsiu, kad gera daryčiau Jūdo
belaisviams, kuriuos aš išsiun-
čiau iš šitos vietos į kaldėjiečių
šalį. 6 Aš maloningai atkreipsiu
į juos savo akis ir atvesiu juos
atgal į šitą žemę; aš juos sta·
tysiu ir negriausiu, juos veisiu
ir nerausiu. 7 Aš duosiu jiems
širdies, kad žinotų mane, jog aš
Viešpats; jie bus man tauta, ir
aš jiems būsiu Dievas, nes jie
sugrįš pas mane visa savo šir-
dimi. 8 Ir kaip tos blogiausios
figos, kurių negalima valgyti
dėlto, kad jos blogos, taip sako
Viešpats, aš padarysiu su Jūdo
karaliumi Sedekiju, su jo kuni-
gaikščiais ir su likusiais iš Jeru·
zalės, kurie pasiliko šitame mieste,
ir su tais, kurie gyvena Aigipto
žemėje. 9 Aš duosiu juos var-
ginti ir slėgti visoms žemės ka-
ralystėms, padarysiu iš jų ap-
juoką, prilyginimą ir patarlę ir
prakeikimą visose vietose, į ku-

---

tu matai... Pranašas turi išreikšti norą patirti, ką reiškia figos.

(5) Kaip šitos figos... Kaip kas gėrisi geromis figomis, taip ir Dievas sergės išvestuosius į Babiloną ir lydės juos savo maloningumu. — (6) Maloningai. Anot ebr. t.: jų labui. Dievas saugos juos su ypatingu rūpestingumu, kad jiems neatsitiktų kokios nelaimės ir pargrąžins juos atgal. — Statysiu ir... Plg. auk. 1, 10. Tremtiniai bus Dievo laimintini, nes bus kentėjimuose pasidarę geresni. — (7) Kad žinotų... Plg. auk. 7, 23. Karalystė išardyta dėl tautos nuodėmių, taigi reikia, kad nedorumo šaltinis būtų užkimštas, jei atnaujinta teokratija turi pasilikti stovėti nepaliesta. Čia kalbama apie praktišką pažinimą: jie turi patirti, kaip Dievas savyje tobūlas, taip pat tvariniams yra ištikimas teikėjas visokio gerumo; Jahve bus jų globėjas ir jų labai didis užmokesnis. Iš tikrųjų žydai po sugrįžimo iš nelaisvės tolimi nuo visokios stabmeldystės, uoliau ne kaip pirma stengėsi laikytis įstatymo, laikais gi, sakysim, Makabiejų, buvo begalo maldingi. Pranašystė skelbiama ne apie atskirus asmenis, bet apie visą tautą draug. — (8) Likusiais iš Jeruzalės. Dievas nori, kad jie pasiduotų kaldėjiečiams; jei jie neklausys jo paliepimo, jie turi būti kaip blogosios figos, kurias metama šalin. — Gyvena Aigipto... Su aukščiau paminėtaisiais Dievas atmes ir tuos, kurie įspėti neeiti į Aigiptą, to įspėjimo nepaklausė. — (9. 10) Aš duosiu juos... pakartojamos bausmės, paskelbtos Atk. 28, 37.

locis, ad quae eieci eos. 10 Et
mittam in eis gladium, et famem,
et pestem: donec consumantur
de terra, quam dedi eis, et pa-
tribus eorum.

rias aš juos išmečiau. 10 Aš sių-
siu prieš juos kalaviją, badą ir
marą, koliai jie nebus išnaikinti
iš žemės, kurią daviau jiems ir
jų tėvams.

8. Septynios dešimtys nelaisvės metų. a) Dievo teismai žydams ir pagonims.

Caput XXV. 1 Verbum, quod
factum est ad Ieremiam de omni
populo Iuda in anno quarto Ioa-
kim filii Iosiae regis Iuda, (ipse
est annus primus Nabuchodo-
nosor regis Babylonis). 2 Quod
locutus est Ieremias propheta
ad omnem populum Iuda, et ad
universos habitatores Ierusalem,
dicens:

3 A tertiodecimo anno Iosiae
filii Amon regis Iuda usque ad
diem hanc; iste tertius et vige-
simus annus, factum est verbum
Domini ad me et locutus sum
ad vos de nocte consurgens
et loquens: et non audistis.

25 perskyrimas. 1 Žodis,
suteiktas Jeremijui apie visą Jūdo
tautą ketvirtais Jūdo karaliaus
Jozijo sūnaus Joakimo metais,
(tai buvo pirmi Babilono kara-
liaus Nabukodonosoro metai),
2 kurį pranašas Jeremijas kalbėjo
visai Jūdo tautai ir visiems Jeru-
zalės gyventojams, tardamas:

3 Nuo tryliktų Jūdo karaliaus
Amono sūnaus Jozijo metų iki
šiai dienai, per tuos dvidešimt
trejus metus Viešpaties žodis
buvo man suteikiamas, ir aš jums
skelbiau, keldamos iš nakties ir
kalbėdamas, bet jūs neklausėte.

25, 1-38. Gavęs iš Dievo apreiškimą ketvirtais karaliaus Joakimo metais (1. 2) Jeremijas skelbia žydams septynių dešimtų metų nelaisvę (3—11), paskui gi bausmę patiems kaldėjiečiams, kurie buvo Dievo keršto įrankis (12—14), Viešpaties liepiamas duoda gerti iš Dievo rūstybės taurės visoms tautoms (15—29) ir pranašauja apie Dievo teismą visai žemei (30—38).

(25, 1) K e t v i r t a i s J ū d o k a r a l i a u s... Tais metais įvyko kova pas Karkamį Eufrato krante, kurioje Aigipto paraonas Nechao buvo nugalėtas vyriausio Babilono karaliaus Nabonasaro kariuomenės vado, jo sūnaus Nabukodonosoro, sustiprintas Babilono viešpatavimas Azijoje ir prirengtas paties Aigipto pavergimas. Nabukodonosoras buvo jau arti Aigipto ribų, gavo žinią, kad jo tėvas Nabonasaras mirė, ir kad jis pats liko karaliumi. Tos kovos metai laikomi pirmaisiais Nabukodonosoro metais; jie buvo ketvirti Joakimo (46, 2). Pranašas griežtai nurodo čia metus, nes tais metais prasidėjo septynios dešimtys Babilono nelaisvės metų (606 m. pirm Kr. gim.). Nabukodonosoras vydamas aigiptiečius tuomet pirmą kartą buvo užpuolęs Jeruzalę ir privertė karalių Joakimą pripažinti Babilono valdžią. — — (2) V i s a i J ū d o t a u t a i: ir ne tik karaliams ir kunigaikščiams, kaip kad darė kitais atvėjais. Ką jis čia skelbia, tai jis kalbėjo tautai gana dažnai visokiose aplinkybėse.

(3) N u o t r y l i k t ų... Tais metais Jeremijas pradėjo eiti pranašo pareigas (1, 2). — D v i d e š i m t t r e j u s. Jozijas viešpatavo 31 metus. Prie jo gyvos galvos Jeremijas ėjo pranašo pareigas per 19 metų; prie jų reikia pridėti trys Joakazo mėnesiai ir ketveri Joakimo metai; taip

[4] Et misit Dominus ad vos omnes
servos suos prophetas, consurgens diluculo, mittensque et non
audistis, neque inclinastis aures
vestras ut audiretis [5] cum diceret:
Revertimini unusquisque a via sua mala, et a pessimis cogitationibus vestris: et habitabitis in terra, quam dedit Dominus vobis, et patribus vestris a saeculo et
usque in saeculum. [6] Et nolite
ire post deos alienos ut serviatis eis, adoretisque eos: neque me ad iracundiam provocetis in operibus manuum vestrarum, et
non affligam vos. [7] Et non audistis me, dicit Dominus, ut me ad iracundiam provocaretis in operibus manuum vestrarum in
malum vestrum. [8] Propterea haec
dicit Dominus exercituum: Pro eo quod non audistis verba mea:
[9] ecce ego mittam, et assumam
universas cognationes Aquilonis, ait Dominus, et Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum: et adducam eos super terram istam, et super habitato-

[4] Viešpats siuntė pas jus visus
savo tarnus pranašus, atsikeldamas auštant ir siųsdamas, bet jūs neklausėte ir nepalenkėte
savo ausų, kad išgirstumėte, [5] kai
jis sakė: Sugrįžkite kiekvienas nuo savo pikto kelio ir nuo pikčiausių savo minčių, ir jūs gyvensite nuo amžio į amžį šalyje, kurią Viešpats davė jums ir jūsų
tėvams. [6] Neeikite paskui svetimus dievus jiems tarnauti ir jų garbinti ir neveskite manęs į rūstybę savo rankų darbais jūsų
nelaimei. [8] Todėl štai ką sako kareivijų Viešpats: Už tatai, kad jūs neklausėte mano žodžių,
[9] štai aš siųsiu ir imsiu visas
šiaurės tautas, sako Viešpats, ir mano tarną Babilono karalių Nabukodonosorą, ir juos atvesiu ant šitos šalies, ant jos gyventojų ir ant visų jos apylinkėje esančių tautų; aš juos užmušiu ir padarysiu iš jų pasibaisėjimo ir švilpavimo dalyką ir amžinų
tyrumų. [10] Aš pašalinsiu iš jų
tarpo džiaugsmo balsą ir links-

---

ir pasidaro 23 metai. — (4) Atsikeldamas auštant..: rūpestingai ir be paliovos. Ne vien Jeremijas tuomet ėjo pranašo pareigas; buvo ir kitų. Jozijo laikais pranašavo Sofonijas; Barukas buvo taip pat pranašas, Holda buvo pranašė (4 Kar. 22, 14), minimi dar 4 Kar. 23, 2 kiti to laiko pranašai. Jeremijas tačiau turi omenyje ilgą eilią pranašų, kuriuos Dievas siuntė vienai po kitos einančioms žydų kartoms. — (5) Minčių... Anot ebr. t.: veikalų. Plg. 4 Kar. 17, 13; aug. 18, 11. — (7) Jūs manęs..: jūsų dauguma buvo atkakli. — Ir vedėte... Kas nori priežasties, tas būtinai nori su ja sujungtos jam gerai žinomos pasėkos; jūs norėjote nuodėmės ir atpuolimo, taigi jūs norėjote taip pat vesti mane į rūstybę. — (9) Visas šiaurės tautas... Tas tautas pranašas buvo jau nekartą minėjęs. Kadangi tačiau dabar tauta ir karalius vadinami jų vardais, tai visiems turi būti aišku, kad nelaimė jau visai arti. — — Mano tarną. Jis Dievo tarnas ta prasme, kad jis Dievo išrinktas ir siunčiamas Dievo sumanymo įvykinti. (Panašiai pašventinami mėdai (Iz. 13, 3) Babilonui nubausti). — Visų jos apylinkėje esančių tautų. Jos meldė žydus pagalbos ir sandoros. Kadangi jos patenka į nelaimę, tai visai žūna viltis išsigelbėti. — Amžinų tyrumų: tyrumų ilgam, neribotam laikui, taip kad ir jų atitaisymas žmonių įrankiais bus negalimas. — (10) Aš pašalinsiu... Plg. auk. 7, 34. — Girnų ūžimą ir... Tuodu dalyku naminio gyvenimo ženklas, kuriuos galima matyti ir girdėti visuose gyvenamuose namuose. Jų nebuvimas aiškus

res eius, et super omnes natio-
nes, quae in circuitu illius sunt:
et interficiam eos, et ponam eos
in stuporem et sibilum, et in
solitudines sempiternas. 10 Per-
damque ex eis vocem gaudii et
vocem laetitiae, vocem sponsi,
et vocem sponsae, vocem mo-
lae, et lumen lucernae. 11 Et erit
universa terra haec in solitudi-
nem, et in stuporem: et servient
omnes gentes istae regi Baby-
lonis septuaginta annis.
12 Cumque impleti fuerint sep-
tuaginta anni, visitabo super re-
gem Babylonis, et super gen-
tem illam, dicit Dominus, ini-
quitatem eorum, et super terram
Chaldaeorum: et ponam illam in
solitudines sempiternas. 13 Et ad-
ducam super terram illam, omnia
verba mea, quae locutus sum
contra eam, omne quod scrip-
tum est in libro isto, quaecum-
que prophetavit Ieremias adver-
sum omnes gentes: 14 Quia ser-
vierunt eis cum essent gentes
multae, et reges magni: et red-
dam eis secundum opera eorum,
et secundum facta manuum su-
arum.
15 Quia sic dicit Dominus
exercituum Deus Israel: Sume

mybės balsą, jaunikio ir jauno-
sios balsą, girnų ūžimą ir žibu-
rio šviesą. 11 Visa šita šalis bus
tyruma ir pasibaisėjimo dalykas,
ir visos tos tautos tarnaus Ba-
bilono karaliui septynias dešim-
tis metų.

12 Pasibaigus septynioms de-
šimtims metų, aš lankysiu Babi-
lono karalių ir aną tautą, sako
Viešpats, jų neteisybę ir kaldė-
jiečių šalį ir padarysiu iš jos
amžinų tyrumų. 13 Aš įvykinsiu
anai šaliai visus mano žodžius,
kuriuos prieš ją kalbėjau, visa
kas parašyta šitoje knygoje, ką
tik pranašavo Jeremijas prieš
visas tautas. 14 Nes jie joms tar-
naus, kadangi tai gausingos tau-
tos ir dideli karaliai; aš jiems
atsilyginsiu, žiūrėdamas jų darbų
ir jų rankų veikalų.

15 Nes kareivijų Viešpats, Iz-
raėlio Dievas, sako taip: Imk iš

ženklas, kad šalis nebegyvena. — (11) V i s a š i t a š a l i s: Jūdo žemė. — S e p t y n i a s d e š i m t i s... Skaitant nuo to laiko Babilono karalystė turėjo dar stovėti 70 metų. Plg. 2 Kron. 36, 22; Ezdr. 1, 1; žem. 26, 6; Dan. 9, 2.

(12) A p l a n k y s i u: bausmėmis. Plg. Iz. 10, 5. — P a d a r y s i u i š j o s... Pranašas regi savo akivaizdoje galutiną atsitikimą, neaptardamas eilios metų, kurie reikalingi, kad tas atsitikimas įvyktų. — (13) K a s p a r a š y t a... Šiuos žodžiuos pranašas turėjo parašyti po to, kai jis buvo surinkęs savo pranašystes į knygą ir padaręs nutarimą prijungti prie jos dar ir tai, kas kartojama 50. ir 51. perskyrimuose. Įvykimas pranašystės apie Babiloną turi būti patvirtinimas visų kitų pranašysčių. — — (14) N e s j i e j o m s t a r n a u s... Prie patvirtinimo priduriama būdas, kaip pranašystės turi įvykti. Skriaudėjai turi būti teisingam atsilyginimui patys kitų prislėgti. Anot ebr. t.: nes ir ant jų uždės vergystę gausingos tautos su dideliais karaliais.

(15) V y n o t a u r ę. Didelė nelaimė dažnai palyginama su girtumu, nes jausmai dėl didžio baisumo atbunka ir kojos svyruoja (plg. žem.

calicem vini furoris huius de
manu mea: et propinabis de illo
cunctis gentibus, ad quas ego
mittam te. [16] Et bibent, et tur-
babuntur, et insanient a facie
gladii, quem ego mittam inter
eos. [17] Et accepi calicem de
manu Domini, et propinavi cunc-
tis gentibus, ad quas misit me
Dominus: [18] Ierusalem, et civita-
tibus Iuda, et regibus eius, et
principibus eius: ut darem eos
in solitudinem, et in stuporem,
et in sibilum, et in maledictio-
nem, sicut est dies ista: [19] Pha-
raoni regi Aegypti, et servis eius,
et principibus eius, et omni po-
pulo eius, [20] et universis gene-
raliter: cunctis regibus terrae
Ausitidis, et cunctis regibus terrae
Philisthiim, et Ascaloni, et Ga-
zae, et Accaron, et reliquiis Azoti,
[21] et Idumaeae, et Moab, et filiis
Ammon: [22] et cunctis regibus
Tyri, et universis regibus Sido-
nis: et regibus terrae insularum,
qui sunt trans mare. [23] Et De-
dan, et Thema, et Buz, et uni-

mano rankos šito narso vyno
taurę ir duok jo gerti visoms
tautoms, pas kurias aš tave sių-
siu. [16] Jos gers, pasidarys nera-
mios ir dūks akivaizdoje kala-
vijo, kurį aš siųsiu į jų tarpą.
[17] Aš ėmiau iš Viešpaties rankos
taurę ir daviau gerti visoms tau-
toms, pas kurias Viešpats mane
siuntė: [18] Jeruzalei ir Jūdo mies-
tams, jos karaliams ir jos kuni-
gaikščiams, kad padaryčiau iš jų
tyrumą, pasibaisėjimo, švilpavi-
mo ir prakeikimo dalyką, kaip
kad yra šiandien; [19] Aigipto ka-
raliui Faraonui, jo tarnams, jo
kunigaikščiams ir visai jo tautai,
[20] ir visiems apskritai: visiems
Ausies šalies karaliams ir visiems
Pilistimų žemės karaliams, Aska-
lonui, Gazai, Akaronui ir Azoto
liekanoms, [21] Idumėjai, Moabui,
Amono vaikams, [22] visiems Tyro
karaliams, visiems Sidono kara-
liams ir karaliams šalies salų,
esančių anapus jūros, [23] Deda-
nui, Tėmai, Buzui ir visiems, ku-
rie kerpa sau plaukus, [24] visiems

49, 12; 51, 7; Jobo 21, 20; Ps. 60, 5; 74, 9; Iz. 51, 17; Ez. 23, 31; Abak. 2, 15; Apr. 14, 8 ir k.). Ne iš žmonių einanti priežastis, bet pats Dievas siunčia bausmę ir kerštą babiloniešiams. — (16) Pasidarys neramios. Ebr. t.: svyruos — (18) Jeruzalei ir... Pirmoje vietoje minima Dievo tauta. Taurė yra paskelbimas pačios nelaimės. — Kaip kad yra šiandien. To priedo nėra LXX. Kadangi juo sakoma, jog paskelbtas atsitikimas jau įvykęs, tai jis negalėjo būti pridėtas tuomet, kai pati pranašystė buvo duota. — (19) Aigipto..: kurio pagalba taip dažnai pasitikėjo žydai. — (20) Visiems apskritai. Anot ebr. t. visam mišiniui. — Turima omenyje daugybė visokių ateivių, svetimtaučių, gyvenusių žemajame Aigipte. — Ausies. Arabijos kraštas, kurs dar vadinosi Uso (ebr. 'Uc) žemė; jame gyveno Jobas. Plg. Jobo 1, 1. — — Pilistimų žemės: kurios miestai tuojau įvardijami. — Azoto liekanoms. Žymi to miesto dalis buvo sugriauta, kai jį laikė ilgą laiką apgulęs Aigipto karalius Psametikas ir galų gale paėmė. — (21) Idumėjai, Moabui... Kraštai į pietryčius ir į rytus nuo Palestinos. — (22) Tyro karaliams. Įvardijant kraštus pakilstama į šiaurę, kur gyveno penikijiečiai. Bausmės laikas tęsis ilgai, todėl minima nevienas karalius, bet karaliai. — Esančių. Ebr. t.: esančios. Šv. Rašte panašiuose atsitikimuose salomis vadinama labai išraižyti pietinės Europos krantai. — (23) Dedanui. Ainiai Abraomo ir Keturos, gyvenusieji Arabijos šiaurvakariuose. Plg. Prad. 25, 3; Iz. 21, 13. — Tėmai. Tėmos kraštas buvo

versis qui attonsi sunt in co-
mam. 24 Et cunctis regibus Ara-
biae, et cunctis regibus Occi-
dentis qui habitant in deserto.
25 Et cunctis regibus Zambri, et
cunctis regibus Elam, et cunctis
regibus Medorum: 26 cunctis quo-
que regibus Aquilonis de prope
et de longe, unicuique contra
fratrem suum: et omnibus reg-
nis terrae, quae super faciem
eius sunt: et rex Sesach bibet
post eos. 27 Et dices ad eos:
Haec dicit Dominus exercituum
Deus Israel: Bibite, et inebria-
mini, et vomite: et cadite, neque
surgatis a facie gladii, quem ego
mittam inter vos. 28 Cumque
noluerint accipere calicem de
manu tua ut bibant, dices
ad eos: Haec dicit Dominus
exercituum: Bibentes bibetis:
29 quia ecce in civitate, in qua
invocatum est nomen meum,
ego incipiam affligere, et vos

Arabijos karaliams, visiems Va-
karų karaliams, gyvenantiems ty-
rumoje, 25 visiems Zambrio kara-
liams, visiems Elamo karaliams,
visiems mėdų karaliams, 26 taip
pat visiems šiaurės karaliams
arti ir toli, lygiai vieniems kaip
ir kitiems, ir visoms žemės ka-
ralystėms, kurios yra jos pavir-
šiuje; ir po jų gers Sesako ka-
ralius. 27 Tu jiems sakysi: Štai
ką sako kareivijų Viešpats, Izra-
ėlio Dievas: Gerkite ir pasiger-
kite, ir vemkite; parpulkite ir ne-
sikelkite, pamatę kalaviją, kurį aš
siųsiu į jūsų tarpą. 28 Jeigu gi
jie nenorės priimti taurės iš tavo
rankos kad gertų, tu jiems sa-
kysi: Štai ką sako kareivijų Vieš-
pats: jūs gerte gersite; 29 nes štai
mieste, kuriame šaukiamasi mano
vardo, aš pradėsiu bausti, ir jūs
būtumėte laisvi nuo bausmės
lyg nekalti? jūs nebūsite laisvi
nuo bausmės, nes aš šaukiu ka-

---

prie kelio iš Damasko į Mėkką, tarp Tabuko ir Wadi—el—Kora (kitas Haurano rytuose). — Buzui: Arabijoje. Plg. Prad. 22, 21; 25, 15. — Kurie kerpa... Vz. auk. 9, 26. — (24) Visiems Vakarų... Anot ebr. t.: visiems mišinio karaliams, kurie gyvena tyrumoje. — Turima omenyje tyruma į rytus nuo Palestinos ir daug nedidelių tenai gyvenusių tautelių. — (25) Zambrio. Apie tą vardą negalima pasakyti nieko tikro. Elamas rasi kalnuotas kraštas į rytus nuo Tigrio, anapus Babilonijos, šiaurėje siekiąs mėdų kraštą ir Asiriją, pietuose persiškąją įlanką. — Mėdų. Mėdų kraštas į rytus nuo Zagro kalnų, šiaurėje siekia Kaspijos jūrą, rytuose partų šalį ir Irkaniją. — (26) Sesako. Taip žydai rašydavo kaikada žodį Babel (žem. 51, 4). Taigi nuo visuotinio pasaulio teismo neatleidžiamas ir Babilonas. Po pirmojo veiksmo, kuriame jis pasirodo esąs keršintojas, eina antras, kuriame jis pats turi pasiduoti Dievo teismui, kaip pirm jo kiti. Kaip jis kitados buvo regykla pirmojo visuotinio maišto prieš Dievą (Prad. 11, 9), taip jis turi suknIubti kaipo paskutinis Dievo neprietelis. Kadangi jis įvardintas pabaigoje, tai iš to paaiškėja simbolinis vardo vartojimas pas Izaiją ir šv. Jono Apreiškime. — — (27) Pulkite ir... Dievas ir jo karalystė nugalės jus. Dievas taip ilgai persekios savo neprietelius, kolei nugalėjimas nebus pilnas. Kaip ilgai ir kaip daugeriopai Dievas juos lankys, pasakyta keturiais laipsniavimo žodžiais. Kaip tas teismas neišvengiamas, pasakyta kitoje eil. — (28) Jūs gerte gersite; jūs turite būtinai ir daug gerti. — (29) Kuriame šaukiamasi..: todėl tai Jahvės miestas. Jei Dievas net jį baudžia (pagonių nuomone miesto laimė esanti draug ir jo Dievo garbė), tai dar be palyginimo mažiau Dievas gailėsis kitų.

quasi innocentes et immunes
eritis? non eritis immunes: gla-
dium enim ego voco super om-
nes ha itatores terrae, dicit Do-
minus exercituum.
30 Et tu prophetabis ad eos
omnia verba haec, et dices ad
illos: Dominus de excelso rugiet,
et de habitaculo sancto suo da-
bit vocem suam: rugiens rugiet
super decorem suum: celeuma
quasi calcantium concinetur ad-
versus omnes hibitatores terrae.
31 Fervenit sonitus usque ad ex-
trema terrae: quia iudicium Do-
mino cum gentibus: iudicatur
ipse cum omni carne, impios
tradidi gladio, dicit Dominus.
32 Haec dicit Dominus exercitu-
um: Ecce afflictio egredietur de
gente in gentem: et turbo mag-
nus egredietur a summitatibus
terrae. 33 Et erunt interfecti Do-
mini in die illa a summo terrae
usque ad summum eius: non
plangentur, et non colligentur,
neque sepelientur: in sterquili-
nium super faciem terrae iace-
bunt. 34 Ululate pastores, et cla-
mate: et aspergite vos cinere
optimates gregis: quia completi
sunt dies vestri ut interficiamini:
et dissipationes vestrae, et ca-
detis quasi vasa pretiosa. 35 Et
peribit fuga a pastoribus, et sal-

laviją visiems žemės gyvento-
jams, sako kareivijų Viešpats.

30 Tu jiems pranašausi visus
šituos žodžius ir jiems sakysi:
Viešpats iš aukštybių sukrioks
ir iš savo šventos buveinės pa-
leis savo balsą; jis kriokte krioks
prieš savo grožę; bus giedoma
prieš visus žemės gyventojus
garsi lyg vynuoges minančiųjų
daina. 31 Jos garsas pasieks že-
mės pakraščius, nes Viešpats
daro teismą tautoms; jis bylinė-
jasi su kiekvienu kūnu. Bedie-
vius aš atiduodu kalavijui, sako
Viešpats. 32 Kareivijų Viešpats
sako taip: Štai išeis nelaimė iš
tautos į tautą ir didelė audra
išeis nuo žemės pakraščių. 33 Vieš-
paties užmuštų bus tą dieną nuo
vieno žemės krašto iki kitam jos
kraštui; jų neraudos, nesurinks
ir nelaidos; jie gulės kaip mėš-
las žemės paviršiuje. 34 Klykite,
ganytojai, ir šaukite; apsiberkite
pelenais, jūs, bandos didžiūnai,
nes atėjo jūsų dienos, kad bū-
tumėte užmušti, jūsų išskirsty-
mo metas, ir jūs krisite kaip
brangūs indai. 35 Nebebus gali-
ma bėgti ganytojams ir išsigel-
bėti bandos didžiūnams. 36 Stai

---

(30) V i e š p a t s i š a u k š t y b i ų... Plg. Joel. 3, 16; Am. 1, 2, Viešpats, turis savo buveinę danguje, čia palyginimas su liūtu, puolančiu iš savo lindynės ir išgąsdinančiu kaip piemenis taip ir jų bandą, nuo kurio negalima ištrūkti. — P r i e š s a v o g r o ž ę. Ebr. t.: prieš savo buveinę, t. y. prieš Jeruzalę. — D a i n ą. Ebr. h e d a d. Taip vadinosi linksma dainą, kurią dainuodavo išspausdami iš vynuogių vyną. Plg. Iz. 16, 9. Čionai vynuogių vietoje bus tautos. Plg. Iz. 63, 1-6. — (33) J ų n e r a u d o s... Plg. auk. 8, 1-3. — (34) K l y k i t e... Norėdamas paženklinti, kad niekas neišvengs nelaimės, pranašas kreipiasi ypatingu būdu į karalius ir į didžiūnus, kad jie patys pradėtų raudos giesmę, nes jiems mirus nebebus kam tai padaryti. — A p s i b e r k i t e... Ebr. t.: gulėkite pelenuose. — J ū s ų i š s k i r s t y m o... Kurie nebus užmušti, tie turės būti išvaikyti ir kaip gražūs indai (kurių žuvimas kitus pripildo išgąsčio) sudaužyti. — (35) N e b e b u s g a l i m a... Pakartojimu patvirtinama žuvimo ti-

vatio ab optimatibus gregis.
[36] Vox clamoris pastorum, et
ululatus optimatum gregis: quia
vastavit Dominus pascua eorum.
[37] Et conticuerunt arva pacis a
facie irae furoris Domini. [38] Dereliquit quasi leo umbraculum
suum, quia facta est terra eorum in desolationem a facie irae columbae, et a facie irae furoris Domini.

ganytojų šauksmo balsas ir bandos didžiūnų klyksmas, nes Viešpats sunaikino jų ganyklas. [37] Ra-
mybės dirvos nutilo Viešpaties narsingos rūstybės akivaizdoje.
[38] Jis paliko kaip liūtas savo lindynę, nes iš jų šalies pasidarė tyruma nuo karvelio rūstybės ir nuo narsingos Viešpaties rūstybės.

b) Jeremijo kova prieš nedorus kunigus ir netikrus pranašus žyduose.

Caput XXVI. [1] In principio
regni Ioakim filii Iosiae regis Iuda, factum est verbum istud a Domino, dicens: [2] Haec dicit
Dominus: Sta in atrio domus Domini, et loqueris ad omnes civitates Iuda, de quibus veniunt ut adorent in domo Domini universos sermones, quos ego mandavi tibi ut loquaris ad eos: noli subtrahere verbum, [3] si forte audiant et con-

26 perskyrimas. [1] Jūdo ka-
raliaus Jozijo sūnaus Joakimo karaliavimo pradžioje buvo Viešpaties suteiktas toks žodis ir pasakyta: [2] Štai ką Viešpats sa-
ko: Stovėk Viešpaties namų šventoriuje ir kalbėk visiems Jūdo miestams, iš kurių ateinama pagarbinti Viešpaties namuose, visus žodžius, kuriuos aš tau liepiau jiems kalbėti; neapleisk nė žodžio. [3] Rasi jie išgirs ir

---

krumas. — (37) Ramybės dirvos... Ebr. t.: ramios ganyklos, t. y. ganyklos, kuriose anksčiau ramiai ganėsi banda. Jos nebeduos jokio derliaus, bus žmonių ir gyvulių paliktos. — (38) Jis: Dievas (Jier. Tom.). — Nuo karvelio... Ebr. t.: rasi nuo smarkiausio kalavijo ir nuo Viešpaties rūstybės karščio.

26, 1-24. Jeremijas skelbia Jeruzalės žuvimą (1-6); kunigų ir pranašų sulaikytas paduodamas į kunigaikščių teismą ir vėl paleidžiamas. (7-19). Užmušimas pranašo Urijo (20-24).

(26,1) Karaliavimo pradžioje. Reikia manyti, kad aprašomi čia atsitikimai įvyko anksčiau, nekaip aukščiau paskelbta pranašystė. — Pačios laiko aplinkybės turėjo labiau sujudinti Jūdo gyventojų širdis. Aigipto karalius Nechao buvo išvedęs grandinėse į Aigiptą karalių Joakazą, kurs darė pikta Viešpaties akivaizdoje, ir uždėjęs piniginę pabaudą visai tautai (4 Kar. 23, 32...). Argi neturėjo žydai visa daryti, kad atitolintų tolesnę bausmę? — (2) Miestams, iš kurių... Taigi, vienoje iš didesnių metinių švenčių, kurios sutraukdavo į Jeruzalę daugybę žmonių iš viso krašto. Iš čia taip pat pasirodo, kad viršujinis garbinimas Dievo nebuvo visai apleistas. Jeremijas turi taip vadinamame liaudies šventoriuje kaipo Viešpaties pasiuntinys kalbėti tautai. — Neapleisk nė žodžio: nepasiduok baimei, kuri galėtų tau kliūdyti pasakyti visa, kas reikia. — (3) Rasi jie išgirs... Dar ir dabar Dievas pasiryžęs dovanoti. Rasi reiškia ne Dievo žinojimo netikrumą, bet žmogaus valios laisvę, kuriai Dievo pramatymas neuždeda prievartos. — (6) Šituos

vertantur unusquisque a via sua
mala: et poeniteat me mali quod
cogito facere eis propter mali-
tiam studiorum eorum. [4] Et dices
ad eos: Haec dicit Dominus: Si
non audieritis me ut ambuletis
in lege mea, quam dedi vobis,
[5] ut audiatis sermones servorum
meorum Prophetarum, quos ego
misi ad vos de nocte consur-
gens, et dirigens, et non audis-
tis: [6] dabo domum istam sicut
Silo, et urbem hanc dabo in ma-
ledictionem cunctis gentibus ter-
rae.
[7] Et audierunt sacerdotes, et
prophetae, et omnis populus
Ieremiam loquentem verba haec
in domo Domini. [8] Cumque com-
plesset Ieremias loquens omnia,
quae praeceperat ei Dominus ut
loqueretur ad universum popu-
lum, apprehenderunt eum sacer-
dotes, et prophetae, et omnis
populus, dicens: Morte moriatur.
[9] Quare prophetavit in nomine
Domini, dicens: Sicut Silo erit
domus haec: et urbs ista deso-
labitur, eo quod non sit habita-
tor? Et congregatus est omnis
populus adversus Ieremiam in
domo Domini.
[10] Et audierunt principes Iuda
verba haec: et ascenderunt de
domo regis in domum Domini,
et sederunt in introitu portae

gręšis kiekvienas nuo savo pikto
kelio, ir aš gailėsiuos piktenybės,
kurią ketinu jiems daryti dėl jų
pastangų piktumo. [4] Tu jiems
sakysi: Štai ką Viešpats sako:
Jei neklausysite manęs, kad vaikš-
čiotumėte mano įstatyme, kurį
jums daviau, [5] kad klausytumėte
žodžių mano tarnų pranašų, ku-
riuos aš jums siunčiau, iš nak-
ties atsikeldamas ir siųsdamas,
kurių jūs neklausėte, [6] aš pada-
rysiu šituos namus kaip Silą, ir
iš šito miesto padarysiu prakei-
kimą visoms žemės tautoms.
[7] Kunigai, pranašai ir visa
tauta girdėjo Jeremiją kalbantį
šituos žodžius Viešpaties na-
muose. [8] Pabaigus Jeremijui kal-
bėti visa, ką Viešpats buvo jam
liepęs pasakyti visai tautai, kuni-
gai, pranašai ir visa tauta nu-
tvėrė jį sakydami: Tegul jis mirte
numiršta. [9] Kam jis pranašavo
sakydamas: Kaip Silas bus šitie
namai, ir šitas miestas bus su-
naikintas, taip kad nebebus jame
gyventojų? Ir visa tauta susibūrė
prieš Jeremiją Viešpaties na-
muose.

[10] Išgirdę apie šituos dalykus
Jūdo kunigaikščiai atėjo iš ka-
raliaus namų į Viešpaties namus
ir atsisėdo naujųjų Viešpaties

---

namus..: bažnyčią ir Jeruzalę. Plg. 12; 1 Kar. 4, 2. 10.
(8) Kunigai. Jie, kurie turėjo mokinti įstatymo ir kaipo pirmieji jo laikytis ir būti šventi Viešpaties akivaizdoje, stovi pranašo nepriešelių priešakyje. — Pranašai: netikri pranašai. — Visa tauta: tautos dauguma. — Tegul jis... Ebr. t.: tu mirte mirsi. Kam tu pranašavai Viešpaties vardu? — Jie nežiūri, kad žuvimu jie gąsdinami tik tame atsitikime, jei pasiliks savo nuodėmėse. Beprotiška nuomonė apie jų tautos kilnumą mato net sąlyginiame pažadėjime bausmės jau nusikaltimą. — (10) Kunigaikščiai: rasi žymiausieji žydų šeimynų viršininkai. — Naujųjų... vartų. Spėjama, kad kalbama apie vartus, kurie buvo pastatyti karaliaus Joatano. Vz. 4 Kar. 15, 35; Plg. žem. 36, 10. Vartai

domus Domini novae. 11 Et lo-
cuti sunt sacerdotes et prophe-
tae ad principes, et ad omnem
populum, dicentes: Iudicium mor-
tis est viro huic: quia prophe-
tavit adversus civitatem istam,
sicut audistis auribus vestris.
12 Et ait Ieremias ad omnes prin-
cipes, et ad universum populum,
dicens: Dominus misit me ut
prophetarem ad domum istam,
et ad civitatem hanc omnia ver-
ba quae audistis. 13 Nunc ergo
bonas facite vias vestras, et stu-
dia vestra, et audite vocem Do-
mini Dei vestri: et poenitebit
Dominum mali, quod locutus
est adversum vos. 14 Ego au-
tem ecce in manibus vestris
sum: facite mihi quod bonum et
rectum est in oculis vestris 15 Ve-
rumtamen scitote et cognoscite
quod si occideritis me, sanguinem
innocentem tradetis contra vos-
metipsos, et contra civitatem
istam, et habitatores eius. in ve-
ritate enim misit me Dominus
ad vos, ut loquerer in auribus
vestris omnia verba haec. 16 Et
dixerunt principes, et omnis po-
pulus ad sacerdotes et ad pro-
phetas: Non est viro huic iu-

namų vartų angoje. 11 Kunigai ir
pranašai kalbėjo kunigaikščiams
ir visai tautai tardami: Šitas žmo-
gus vertas mirti, nes pranašavo
prieš šitą miestą, kaip jūs savo
ausimis girdėjote. 12 Tuomet Je-
remijas kalbėjo visiems kuni-
gaikščiams ir visai tautai taip:
Viešpats mane siuntė pranašauti
prieš šituos namus ir prieš šitą
miestą visų žodžių, kuriuos jūs
girdėjote. 13 Taigi pataisykite da-
bar savo kelius ir savo pastan-
gas ir klausykite Viešpaties, jūsų
Dievo, balso, tai Viešpats gailė-
sis piktenybės, kurią prieš jus
kalbėjo. 14 Aš gi štai jūsų ran-
kose; darykite su manim, kas
gera ir teisinga jūsų akyse.
15 Tačiau žinokite ir supraskite,
kad, jei mane užmušite, jūs iš-
duosite nekaltą kraują patys
prieš save, prieš šitą miestą ir
prieš jo gyventojus: nes Vieš-
pats iš tikrųjų mane siuntė pas
jus kalbėti, jums girdint, visų
šitų žodžių. 16 Tuomet kuni-
gaikščiai ir visa tauta tarė kuni-
gams ir pranašams: Tas žmogus
neužsipelnė mirties, nes jis mums
kalbėjo Viešpaties, mūsų Dievo,
vardu.

---

pas žydus dažnai buvo teismo vieta. — (11) P r a n a š a v o p r i e š... Dievas žadėjo amžinai gyventi tuose namuose (3 Kar. 9, 3). Jeremijo žodžiai, jei nežiūrėti sąlygų ir aplinkybių kuriose pasakyta, rodosi, priештarauja Dievo pažadėjimui, taigi jis reikia nubausti mirtimi kaipo netikras pranašas (Atk. 18, 20). — K a i p j ū s s a v o... Tais žodžiais atsiliepiama į tautą. — (12) V i s i e m s k u n i g a i k š č i a m s...: kunigaikščiams kaipo teisėjams, tautai kaipo pasidavusiai suvadžiuojimui. Skundėjams Jeremijas nesako nė žodžio; jis tik priduria, ką anie nutylėjo: Nuo jūsų pareina, ar nutarimas apie žuvimą įvyks, ar ne. — V i e š p a t s m a n e s i u n t ė... Su didžiu išmanymu Jeremijas nurodo, kad jį yra siuntęs Viešpats ir kad jis pakeis, nevykins savo nutarimo, jei jie darys atgailą. Taigi, jis anaiptol nesivaduoja neapykanta arba noru paniekinti, tik jis pilnas rūpesčio apie jų išganymą. — (13) P a t a i s y k i t e... Plg. auk. 7, 3. — (14) A š g i š t a i... Savo kuklumu pranašas pelnosi kunigaikščių palankumą; priminimas teisybės turi juos įspėti. — (15) T a č i a u ž i n o k i t e... Ne aš, bet jūs patys dedate ant savęs nelaimę. Jei jūs iš tikrųjų mylite miestą ir bažnyčią, tai nebedauginkite savo nuo-

dicium mortis: quia in nomine
Domini Dei nostri locutus est
ad nos.
17 Surrexerunt ergo viri de
senioribus terrae: et dixerunt ad
omnem coetum populi, loquen-
tes: 18 Michaeas de Morasthi fuit
propheta in diebus Ezechiae
regis Iuda, et ait ad omnem po-
pulum Iuda, dicens: Haec dicit
Dominus exercituum: Sion quasi
ager arabitur: et Ierusalem in
acervum lapidum erit: et mons
domus in excelsa silvarum. 19 Num-
quid morte condemnavit eum
Ezechias rex Iuda, et omnis
Iuda? numquid non timuerunt
Dominum, et deprecati sunt fa-
ciem Domini: et poenituit Do-
minum mali, quod locutus fu-
erat adversum eos? Itaque nos
facimus malum grande contra
animas nostras.
20 Fuit quoque vir prophe-
tans in nomine Domini, Urias
filius Semei de Cariathiarim: et
prophetavit adversus civitatem
istam, et adversus terram hanc
iuxta omnia verba Ieremiae. 21 Et
audivit rex Ioakim, et omnes
potentes, et principes eius verba
haec: et quaesivit rex interficere

17 Po to žmonės iš šalies
vyresniųjų tarpo atsikėlė ir tarė
visam tautos susirinkimui taip:
18 Mikėas morastietis buvo pra-
našas Jūdo karaliaus Ezekijo
dienose ir taip kalbėjo visai Jūdo
tautai: Štai ką sako kareivijų
Viešpats: Sionas bus ariamas
kaip dirva, Jeruzalė pavirs į ak-
menų kruvą ir Namų kalnas į
miškuotą aukštumą. 19 Argi Jūdo
karalius Ezekijas ir visas Jūdas
pasmerkė jį mirti? Argi jie ne-
bijojo Viešpaties ir nemaldavo
Viešpaties veido? ir ar Viešpats
nesigailėjo piktenybės, kurią buvo
prieš juos kalbėjęs? Taigi mes
darome didelę piktenybę prieš
mūsų sielas.
20 Buvo taip pat žmogus,
kurs pranašavo Viešpaties vardu,
Semėjo sūnus Urijas iš Karjat-
iarimo; jis pranašavo prieš šitą
miestą ir prieš šitą šalį, visai
taip pat kaip buvo kalbėjęs Je-
remijas. 21 Kuomet karalius Joa-
kimas, visi jo galiūnai ir kuni-
gaikščiai išgirdo tuos žodžius,

---

dėmių ir nedarykite savęs kaltais mano kraujo išliejimo. Jeremijo pastovumas ir paaiškėjusi nekaltybė padaro, kad pasitarę kunigaikščiai jį paleidžia. — (17) Iš šalies vyresniųjų... Jų tarpe ypač žymus buvo Ahikamas, kaip tai pasirodo iš 24. eil. — (18) Mikėas morastietis. Ebr.: iš Morešeth. Kalbama apie vieną iš mažesniųjų pranašų, Mikėą, kurs buvo kilęs iš nedidėlio sodžiaus Morasties (jis buvęs anot Euz. ir Jier. į rytus nuo Eleutoropolies). Mikėas ėjo pranašo pareigas, karaliaujant Joatamui, Akazui ir Ezekijui. — Sionas bus ariamas..: kaip kad darydavo senovėje nugalėtojai, kurie paimto ir sugriauto miesto vietą net išardavo. Tą pranašystę skaitome Mik. 3, 12. — (19) Argi jie... Ebr. t.: argi jis ir tt. — — Taigi mes darome... Anot ebr. t.: argi mes turėtumėm daryti...

(20) Buvo taip pat... Jeremijas pasakoja šitą pavyzdį, kad dar aiškiau parodytų, kaip dideliuose pavojuose jis buvo, karaliaujant Joakimui. — Karjatiarimo. Miestelis garsus tuo, kad jame kokį laiką buvo sandoros skrynia. 1 Kar. 6, 20... Jo vieta ant ribos tarp Jūdo ir Benjamino giminių, rasi, ten, kame dabar Kuriet—el—Enab, tarp Jeruzalės ir Joppės. — (21) Galiūnai. Ebr. t.: karžy-

eum. Et audivit Urias, et timuit,
fugitque et ingressus est Aegyp-
tum. 22 Et misit rex Ioakim viros
in Aegyptum, Elnathan filium
Achobor, et viros cum eo in
Aegyptum. 23 Et eduxerunt Uriam
de Aegypto: et adduxerunt eum
ad regem Ioakim, et percussit
eum gladio: et proiecit cadaver
eius in sepulchris vulgi igno-
bilis.
24 Igitur manus Ahicam filii
Saphan fuit cum Ieremia, ut non
traderetur in manus populi, et
interficerent eum.

karalius ieškojo jo užmušti. Tai
patyręs ir nusigandęs Urijas pa-
bėgo ir nuvyko į Aigiptą. 22 Ka-
ralius Joakimas siuntė žmonių į
Aigiptą, Akoboro sūnų Elna-
taną ir kitus draug su juo į
Aigiptą. 23 Jie išvedė Uriją iš
Aigipto ir atvedė jį pas karalių
Joakimą, kurs jį užmušė kalaviju
ir pametė jo lavoną paskutinės
liaudies kapinėse.
24 Tačiau Safano sūnaus Ahi-
kamo ranka buvo su Jeremiju,
kad jis nebūtų išduotas į tautos
rankas ir kad jie o neužmuštų.

c) Kitas Jeremijo susirėmimas su netikrais Jeruzalės pranašais.

Caput XXVII. 1 In principio
regni Ioakim filii Iosiae regis
Iuda, factum est verbum istud
ad Ieremiam a Domino, dicens:
2 Haec dicit Dominus ad me:
Fac tibi vincula, et catenas: et

27 perskyrimas. 1 Jūdo
karaliaus Jozijo sūnaus Joakimo
karaliavimo pradžioje buvo Vieš-
paties suteikta Jeremijui toks
žodis ir pasakyta: 2 Štai ką Vieš-
pats man sako: Pasidaryk sau

---

giai. — Urijas pabėgo... Tas pabėgimas nebuvo ženklas nepasitikėjimo Dievu,, bet atsargumo (plg. Mt. 10, 23). — (22) Joakimas... Keršto troškimas jame buvo taip didelis, kad jis stengiasi net svetimoje šalyje užmušti pranašą, kurio jam nebereikėjo bijoti. Plg. 36, 12. 25. — Elnataną. Tas pats vardas sutinkamas taip pat 4 Kar. 22, 12. 14, tik nežinia, ar ten kalbama apie tą patį žmogų. — (23) Jie išvedė... Karalius Joakimas tuomet buvo priverstas mokėti mokesčius Aigipto karaliui, tai tas nesipriešino išvedimui atbėgusiojo Urijo. — (24) Paskutinės liaudies... Ebr. t.: liaudies sūnų kapinėse. — Karalius ir užmuštą pranašą dar norėjo paniekinti. Jeruzalėje buvo ir tebėra liaudies kapai išilgai Kedrono. — (25) Tačiau. Kadangi Joakimas buvo toks kerštininkas, taigi turėjo pasirodyti ypatingai Dievo veiksmas, kad Jeremijas ištrūktų iš rankų. — Ahikamo. Plg. 4 Kar. 22, 12. — Ranka: globa, įtaka. — Kad jis nebuvo išduotas. Ahikamas, rasi, turėjo nuraminti kilusį tautoje maištą.

27, 1—28, 17. Jeremijas gauna paliepimą paskelbti, kad visos žydų apylinkėje esančios tautos bus pavergtos Babilono karaliui (27, 1—11); ypatingą įspėjimą apie tai gauna karalius Sedekijas (27, 12—15), žydų kunigai ir visa tauta (27, 16—22). Visai ką kita skelbia meluodamas Ananijas (28, 1—4), kuriam drąsiai priešinasi Jeremijas ir jam paskelbia, neilgai trukus jį mirsiant (28, 5—17).

(27, 1) Joakimo. Tikriausiai čia reikia skaityti Sedekijo vardas, kaip tai pasirodo iš 3. eil. ir 28, 1. — (2) Grandinių. Ebr. t.: jungų. — Užsidėk sau... Taip pranašas turėjo pasirodyti turįs išvaizdą belaisvio ir vergo. — (3) Tu jas siųsi... Jeremijas turi įteikti jungus pasiuntiniams, kad jais būtų išreikšta Babilono nelaisvė. Karalius Sedeki-

pones eas in collo tuo. 3 Et mittes eas ad regem Edom, et ad regem Moab, et ad regem filiorum Ammon, et ad regem Tyri, et ad regem Sidonis: in manu nunciorum, qui venerunt Ierusalem ad Sedeciam regem Iuda. 4 Et praecipies eis ut ad dominos suos loquantur: Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Haec dicetis ad dominos vestros: 5 Ego feci terram, et homines, et iumenta, quae sunt super faciem terrae, in fortitudine mea magna, et in brachio meo extento: et dedi eam ei, qui placuit in oculis meis. 6 Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis servi mei: insuper et bestias agri dedi ei ut serviant illi. 7 Et servient ei omnes gentes, et filio eius, et filio filii eius: donec veniat tempus terrae eius et ipsius: et servient ei gentes multae, et reges magni. 8 Gens autem et regnum, quod non servierit Nabuchodonosor regi Babylonis, et quicumque non curvaverit collum suum sub ugo regis Babylonis: in gladio,

pančių ir grandinių ir užsidėk jas sau ant kaklo; 3 tu jas siųsi pas Edomo karalių, pas Moabo karalių, pas Amono vaikų karalių, pas Tyro karalių ir pas Sidono karalių per pasiuntinius, kurie atvyko į Jeruzalę pas Jūdo karalių Sedekiją, 4 ir tu jiems liepsi kalbėti savo valdovams taip: Štai ką sako kareivijų Viešpats, Izraėlio Dievas: Jūs sakysite savo valdovams taip: 5 Aš padariau žemę, žmones ir galvijus, esančius žemės paviršiuje, ir ją duodu tam, kas patiko mano akyse. 6 Taigi ir dabar aš duodu visas šitas šalis į mano tarno Babilono karaliaus Nabukodonosoro rankas; be to aš jam duodu ir lauko gyvulius, kad jam tarnautų. 7 Visos tautos tarnaus jam ir jo sūnui ir jo sūnaus sūnui, kolei neateis jo šalies ir jo paties metas; jam tarnaus daug tautų ir dideli karaliai. 8 Jeigu gi kuri tauta ir karalystė nenorėtų tarnauti Babilono karaliui Nabukodonosorui ir kas nors nepalenktų savo sprando po Babilono karaliaus jungu, tą tautą aš aplankysiu kalaviju, badu ir

---

jas buvo atsisakęs pripažinti savo priklausomybę nuo Babilono karaliaus ir norėjo padaryti su kitomis tautomis sąjungą prieš kaldėjiečius. Pranašas jiems parodo žodžiais ir simboliais, kuo jų sumanymai turi pasibaigti, ir iškilmingai apreiškia Viešpaties valią. — (5) A š p a d a r i a u... Taip pat svetimoms tautoms turi būti apreikšta Viešpaties didenybė ir kilnumas, taip kad jiems darosi aišku, jog jis ne vienos tautos Dievas, bet pasaulio Dievas ir Sutvėrėjas, kurs visa veda, kaip jam patinka. Kad ir nebuvo senajai sinagogai pavesta skelbti pagonims tikrąją religiją, tačiau jiems buvo kai kada pranašų teikiama šviesa ir tiesa. — (6) M a n o t a r n ą. Vz. auk. 25, 9. — J a m d u o d u i r l a u k o... Draug su žmonėmis Dievas paduoda ir tai, kas žmonėms pavergta, draug su šalimi nuosavybės teisė gyvuliams. — (7) J a m i r j o s ū n u i... Dar apie 60 metų turi pasilikti Babilono karalystė. Kadangi po Nabukodonosoro jo sūnus Evilmerodachas karaliavo tik dvejus metus, to įpėdinis Neriglasaras ketverius metus, toliau jaunas Loborosoarchodas mirė jau po devynių mėnesių, ir iš jo įpėdinio Nabonido po septyniolikos viešpatavimo metų atėmė sostą Kyras, tai žodis sūnus ir sūnaus sūnus čia reikia imti prasmėje įpėdinis, kaip tai dažnai atsitinka senoviniuose Babilono dokumentuose. — (8) J e i g u g i... Taip Dievas atmeta visokį maištą prieš

et in fame, et in peste visitabo super gentem illam, ait Dominus: donec consumam eos in manu eius. 9 Vos ergo nolite audire prophetas vestros, et divinos, et somniatores, et augures, et maleficos, qui dicunt vobis: Non servietis regi Babylonis. 10 Quia mendacium prophetant vobis: ut longe vos faciant de terra vestra, et eiiciant vos, et pereatis. 11 Porro gens, quae subiecerit cervicem suam sub iugo regis Babylonis, et servierit ei: dimittam eam in terra sua, dicit Dominus: et colet eam, et habitabit in ea.

12 Et ad Sedeciam regem Iuda locutus sum secundum omnia verba haec, dicens: Subiicite colla vestra sub iugo regis Babylonis, et servite ei, et populo eius, et vivetis. 13 Quare moriemini tu et populus tuus gladio, et fame, et peste, sicut locutus est Dominus ad gentem, quae servire noluerit regi Babylonis? 14 Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis: Non servietis regi Babylonis: quia mendacium ipsi loquuntur vobis. 15 Quia non misi eos, ait Dominus: et ipsi prophetant in nomine meo mendaciter: ut eiiciant vos, et pereatis tam vos, quam prophetae, qui vaticinantur vobis.

16 Et ad sacerdotes, et ad populum istum locutus sum, dicens:

maru, sako Viešpats, kolei aš jų nesunaikinsiu jojo ranka. 9 Jūs tat neklausykite savo pranašų, žynių, sapnininkų, burtininkų ir žavėtojų, kurie jums sako: Jūs netarnausite Babilono karaliui, 10 nes jie jums pranašauja melą, kad jus atitolintų iš jūsų šalies ir išmestų jus, kad jūs pražūtumėte. 11 Kuri gi tauta palenks savo sprandą po Babilono karaliaus jungu ir jam tarnaus, tą aš paliksiu jos žemėje, sako Viešpats, ir ji ją įgyvens ir gyvens joje.

12 Taip pat Jūdo karaliui Sedekijui aš kalbėjau visai taip pat sakydamas: Palenkite savo kaklus po Babilono karaliaus jungu, tarnaukite jam ir jo tautai, ir būsite gyvi. 13 Kam gi mirtumėte tu ir tavo tauta nuo kalavijo, bado ir maro, kaip Viešpats kalbėjo tautai, kuri nenorėtų tarnauti Babilono karaliui? 14 Neklausykite žodžių pranašų, kurie jums sako: jūs netarnausite Babilono karaliui, nes jie jums kalba melą. 15 Nes aš jų nesiunčiau, sako Viešpats, ir jie melagingai pranašauja mano vardu, kad jus išmestų, ir kad jūs pražūtumėte, kaip jūs, taip ir pranašai, kurie jums pranašauja.

16 Aš kalbėjau kunigams ir tai tautai taip: Štai ką Viešpats

Babilono karalių. — (9) Savo pranašų. Pranašais tie vadinasi, kurie sakosi gavę betarpinį apreiškimą iš dievystės, taip kad ji per juos kalbanti. Visi kiti toliau įvardintieji negali pasakyti tiesos, nes jie patys jos nežino. Plg. auk. 23, 16; žem. 29, 8. — (11) Tą aš paliksiu... Dievas apsireiškia esąs visagalis Viešpats, kai jis naudojasi babiloniečiais kaipo savo įrankiais.

(12) Karaliui Sedekijui... Sedekijas gauna tokių pat nurodymų kaip ir svetimos tautos. Ir jam sakoma: Kam tu nori pražudyti save ir savo tautą? Taip gi atsitiks, jei tu būsi atkaklus. — (15) Kad jus išmestų. Ebr. t.: kad aš jus išmesčiau. Plg. 14, 14; 23, 21; 29, 9.

(16) Savo pranašų: ne Dievo, nes jie kalba, kas jiems patinka; Dievas gi jiems nieko neapreiškia.

Haec dicit Dominus: Nolite au-
dire verba prophetarum vestro-
rum, qui prophetant vobis, di-
centes: Ecce vasa Domini rever-
tentur de Babylone nunc cito,
mendacium prophetant vobis.
17 Nolite ergo audire eos, sed
servite regis Babylonis, ut viva-
tis. quare datur haec civitas in
solitudinem? 18 Et si prophetae
sunt, et est verbum Domini in
eis: occurrant Domino exercitu-
um, ut non veniant vasa, quae
derelicta fuerant in domo Do-
mini, et in domo regis Iuda, et in
Ierusalem, in Babylonem. 19 Quia
haec dicit Dominus exercituum
ad columnas, et ad mare, et ad
bases, et ad reliqua vasorum,
quae remanserunt in civitate hac:
20 quae non tulit Nabuchodono-
sor rex Babylonis, cum trans-
ferret Iechoniam filium Ioakim
regem Iuda de Ierusalem in Ba-
bylonem, et omnes optimates
Iuda et Ierusalem. 21 Quia haec
dicit Dominus exercituum Deus
Israel ad vasa, quae derelicta
sunt in domo Domini, et in do-
mo regis Iuda et Ierusalem:
22 In Babylonem transferentur, et
ibi erunt usque ad diem visi-
tationis suae, dicit Dominus, et
afferri faciam ea, et restitui in
loco isto.

sako: Neklausykite žodžių savo
pranašų, kurie jums pranašauja
sakydami: Štai Viešpaties rykai
dabar greitai sugrįš iš Babilono;
nes jie jums pranašauja melą.
17 Taigi jūs neklausykite jų, bet
tarnaukite Babilono karaliui, kad
būtumėte gyvi. Kamgi šitas mies-
tas pavirstų į tyrumą? 18 Jeigu
jie pranašai, ir juose yra Vieš-
paties žodis, tegul jie stoja ka-
reivijų Viešpaties akivaizdon, kad
rykai dar užsilikusieji Viešpaties
namuose ir Jūdo karaliaus na-
muose ir Jeruzalėje nebūtų nu-
gabenti į Babiloną. 19 Nes štai
ką sako kareivijų Viešpats apie
šulus, apie jūrą, apie papėdes ir
apie kitus rykus, likusius šitame
mieste, 20 kurių nepasiėmė Ba-
bilono karalius Nabukodono-
soras, perkeldamas Jūdo karalių
Joakimo sūnų Jekoniją iš Jeru-
zalės į Babiloną ir visus Jūdo ir
Jeruzalės didžiūnus; 21 nes štai
ką sako kareivijų Viešpats Izra-
ėlio Dievas apie rykus, likusius
Viešpaties namuose, Jūdo kara-
liaus namuose ir Jeruzalėje. 22 Jie
bus nugabenti į Babiloną ir bus
tenai iki jų aplankymo dienai,
sako Viešpats, ir aš jus atga-
bendinsiu ir sugrąžinsiu į šitą
vietą.

Vienas iš tokių netikrų pranašų buvo Ananijas, 28, 3. — Dabar greitai: ir ne septynioms dešimtims metų praslinkus, kaip kad sakė Jeremijas pirmais Nabukodonosoro karaliavimo metais (25, 11). Nabukodonosoras buvo išgabenęs bažnyčios turtus aštuntais savo viešpatavimo metais, po to kai buvo nugalėjęs karalių Joakiną (vz. 4 Kar. 24, 13). — (17) Kamgi šitas miestas... Plg. 13. e. — (18) Tegul jie stoja... Toki pranašų pareiga melstis už tautą ir pasirodyti jai lyg koki siena. Jei jie iš tikrųjų pranašai, tai tegul jie nugręžia nuo tautos Dievo rūstybę, tegul atgauna išplėštus bažnyčios turtus ir palaiko savo vietoje dar likusius. — (19) Apie šulus: apie du variniu šulu, Jachiną ir Boozą, stovėjusiu ties bažnyčios durimis (3 Kar. 7, 15—22). — Apie jūrą... Vz. 3 Kar. 7, 23. — Papėdes. Vz. 3 Kar. 7, 27. — (22) Jie bus nugabenti... Vz. žem. 52, 17; 4 Kar. 25, 13; 2 Kron. 36, 18; 1, 7; 6, 5.

Caput XXVIII. 1 Et factum
est in anno illo, in principio
regni Sedeciae regis Iuda, in
anno quarto, in mense quinto,
dixit ad me Hananias filius Azur
propheta de Gabaon, in domo
Domini coram sacerdotibus et
omni populo, dicens: 2 Haec di-
cit Dominus exercituum Deus
Israel: Contrivi iugum regis Ba-
bylonis. 3 Adhuc duo anni die-
rum, et ego referri faciam ad
locum istum omnia vasa domus
Domini, quae tulit Nabuchodo-
nosor rex Babylonis de loco
isto, et transtulit ea in Babylo-
nem. 4 Et Iechoniam filium Ioa-
kim regem Iuda, et omnem
transmigrationem Iuda, qui in-
gressi sunt in Babylonem, ego
convertam ad locum istum, ait
Dominus: conteram enim iugum
regis .Babylonis.
5 Et dixit Ieremias propheta
ad Hananiam prophetam in ocu-
lis sacerdotum, et in oculis om-
nis populi, qui stabat in domo
Domini. 6 Et ait Ieremias pro-
pheta: Amen, sic faciat Domi-
nus: suscitet Dominus verba
tua quae prophetasti: ut refe-
rantur vasa in domum Domini,
et omnis transmigratio de Ba-
bylone ad locum istum. 7 Verum-
tamen audi verbum hoc, quod

28 perskyrimas. 1 Tais pa-
čiais metais Jūdo karaliaus Se-
dekijo karaliavimo pradžioje, ket-
virtais metais penktame mėne-
syje atsitiko, kad pranašas iš
Gabaono Azuro sūnus Ananijas
man tarė Viešpaties namuose
kunigų ir visos tautos akivai-
zdoje taip: 2 Štai ką sako karei-
vijų Viešpats, Izraėlio Dievas:
Aš sulaužiau Babilono karaliaus
jungą. 3 Dar dveji metai laiko, ir
aš atgabendinsiu į šitą vietą vi-
sus Viešpaties namų rykus, ku-
riuos paėmė iš šitos vietos Ba-
bilono karalius Nabukodonoso-
ras ir juos nugabeno į Babiloną.
4 Taip pat Jūdo karalių Joakimo
sūnų Jekoniją ir visus Jūdo trem-
tinius, kurie įėjo į Babiloną, aš
sugrąžinsiu į šitą vietą, sako
Viešpats; nes aš sulaužysiu Ba-
bilono karaliaus jungą.
5 Pranašas Jeremijas atsakė
pranašui Ananijui kunigų akyse
ir akyse visos tautos, stovėju-
sios Viešpaties namuose, 6 ir pra-
našas Jeremijas tarė: Tebūnie,
tegul Viešpats taip padaro, tegul
Viešpats įvykdo tavo žodžius,
kuriuose pranašavai, kad rykai
būtų sugrąžinti į Viešpaties na-
mus ir visi tremtiniai iš Babi-
lono į šitą vietą. 7 Tačiau išgirsk
ta žodį, kurį aš kalbu, tau gir-

(28, 1) T a i s p a č i a i s... LXX pasakyta trumpai: Atsitiko ketvirtais Sedekijo metais. — Taip pašalinama neaiškumas, kokį daro ebr. t. dvejopas laiko aptarimas. — G a b a o n o. Tai buvo kunigų miestas į šiaurvakarius nuo Jeruzalės. Vz. Joz. 21, 17. Galėjo būti, kad Ananijas buvo kunigas. — M a n t a r ė... Vien prieštaravimas tikro pranašo skelbimui dar nedarė Ananijo žodžių silpnų, nes jis galėjo būti sąlyginis. Jei Ananijas buvo kunigas, tai ta aplinkybė galėjo suteikti jo žodžiams daug reikšmės. Jo drąsa eina didyn, kadangi jis mato Jeruzalėje pasiuntinius taip didelių karalių, susivienijusių prieš Babilono karalių. — (3) D a r d v e j i... Ananijas drąsiai meluoja, bet jo žodžiai gali uždegti kovai klausytojų širdis. — (4) J e k o n i j ą... Jeremijas buvo paskelbęs, kad Jekonijas mirsiąs svetimoje šalyje. Plg. 4 Kar. 24, 12.

(6) T e b ū n i e... Jeremijas savo nuolankiu ir romiu atsakymu parodo,

ego loquor in auribus tuis, et
in auribus universi populi: 8 Pro-
phetae, qui fuerunt ante me et
ante te ab initio, et prophetave-
runt super terras multas, et su-
per regna magna de praelio, et
de afflictione, et de fame. 9 Pro-
pheta, qui vaticinatus est pacem:
cum venerit verbum eius, scie-
tur propheta, quem misit Do-
minus in veritate. 10 Et tulit Ha-
nanias propheta catenam de collo
Ieremiae prophetae, et confregit
eam. 11 Et ait Hananias in cons-
pectu omnis populi, dicens: Haec
dicit Dominus: Sic confringam
iugum Nabuchodonosor regis
Babylonis post duos annos die-
rum de collo omnium gentium.
12 Et abiit Ieremias propheta in
viam suam. Et factum est ver-
bum Domini ad Ieremiam, post-
quam confregit Hananias pro-
pheta catenam de collo Ieremiae
prophetae, dicens: 13 Vade, et
dices Hananiae: Haec dicit Do-
minus: Catenas ligneas contri-
visti: et facies pro eis catenas
ferreas. 14 Quia haec dicit Do-
minus exercituum Deus Israel:
Iugum ferreum posui super col-
lum cunctarum Gentium ista-

dint ir visai tautai girdint: 8 Pra-
našai, kurie buvo pirm manęs ir
pirm tavęs, nuo pat pradžios, ir
jie pranašavo daugeliui šalių ir
didžioms karalystėms apie karą,
prispaudimą ir badą. 9 Pranašas,
kurs pranašauja ramybę, bus pri-
pažintas iš tikrųjų Viešpaties sių-
stu pranašu, jei jo žodžiai įvyks.
10 Tuomet pranašas Ananijas
ėmė grandinę nuo pranašo Je-
remijo kaklo ir ją sulaužė. 11 Ir
Ananijas tarė visos tautos aki-
vaizdoje taip: Štai ką Viešpats
sako: Taip aš sulaužysiu dve-
jiems metams laiko praslinkus
Babilono karaliaus Nabukodo-
nosoro jungą nuo visų tautų
kaklo. 12 Pranašas gi Jeremijas
nuėjo savo keliu. Po to kai prana-
šas Ananijas sulaužė grandinę
nuo pranašo Jeremijo kaklo, buvo
suteiktas Viešpaties žodis Jere-
mijui ir pasakyta: 13 Eik ir sakyk
Ananijui: Štai ką Viešpats sako:
Tu sulaužei medinę grandinę,
bet jos vietoje tu darai geležinę
grandinę. 14 Nes štai ką sako
kareivijų Viešpats, Izraėlio Die-
vas: Aš dedu geležinį jungą ant
visų šitų tautų kaklo, kad tar-
nautų Babilono karaliui Nabu-

---

kad jis tikrai trokšta tautos laimės. Bet kad tauta neapsiviltų perdaug greitu pasitikėjimu, jis priduria, jog jam dar neaišku, ar Ananijas pranašas, jog tikriausiai gali būti visai kitaip. — (8) Badą. Ebr. t.: marą. — (9) Pranašas... Pranašystės dovana tai ne nuolatinis apšvietimas (tai pasirodo taip pat iš Natano pavyzdžio 2 Kar. 7, 3...), todėl Jeremijas nurodo tik savo priežastis, kodėl jis pats abejojo apie Ananijo žodžių tikrumą. — (10) Grandinę. Ebr. t.: jungą. — Ją sulaužė. Taip jis nori panaikinti Jeremijo žodžių reikšmę. — (11) Taip aš sulaužysiu..: po dvejų metų ne tik sugrįš indai, bet ir mes ir visi kiti nusikratysime kaldėjiečių jungo. Taip buvo Jeremijas tautos ir kunigų akivaizdoje pažemintas; Dievas norėjo leisti, kad jis tą valandą neštų sugėdinimą. — (12) Nuėjo savo keliu: pasidavęs Dievo valiai ir laukdamas jo šviesos. Tai turėjo būti sunkus mėginimas Jeremijui, kurs jau ne vieną sykį dejavo dėlei savo pareigų sunkumo. Ir tame atsitikime jis turėjo maldauti sau šviesos kaip 33, 3 ir 42, 4. — (13) Geležinę grandinę. Tikriau: jungą. Geležinio jungo negalima sulaužyti, kaip Ananijas buvo sulaužęs medinį. Jeremijas atsako tuo pačiu iškilmingu išsireiški-

rum, ut serviant Nabuchodono-
sor regi Babylonis, et servient
ei: insuper et bestias terrae dedi
ei. 15 Et dixit Ieremias propheta
ad Hananiam prophetam: Audi
Hanania: non misit te Dominus,
et tu confidere fecisti populum
istum in mendacio. 16 Idcirco
haec dicit Dominus: Ecce ego
mittam te a facie terrae: hoc an-
no morieris: adversum enim Do-
minum locutus es. 17 Et mor-
tuus est Hananias propheta in
anno illo, mense septimo.

kodonosorui, ir jos jam tarnaus;
be to aš jam duodu ir lauko
gyvulius. 15 Tuomet pranašas Je-
remijas tarė pranašui Ananijui:
Klausyk, Ananijau, Viešpats tavęs
nesiuntė, ir tu padarei, kad šita
tauta pasitikėtų melu. 16 Todėl
štai ką Viešpats sako: Štai aš
atimsiu tave nuo žemės pavir-
šiaus, šiais metais tu mirsi, nes
tu kalbėjai prieš Viešpatį. 17 Ir
pranašas Ananijas mirė tais pa-
čiais metais septintame mėne-
syje.

d) Jeremijo kova prieš netikrus žydų pranašus, gyvenusius Babilone.

Caput XXIX. 1 Et haec sunt
verba libri, quem misit Ieremias
propheta de Ierusalem ad reli-
quias seniorum transmigrationis,
et ad sacerdotes, et ad prophe-
tas, et ad omnem populum, quem
traduxerat Nabuchodonosor de
Ierusalem in Babylonem: 2 post-
quam egressus est Iechonias rex,
et domina, et eunuchi, et prin-
cipes Iuda, et Ierusalem, et faber,
et inclusor de Ierusalem: 3 in
manu Elasa filii Saphan, et Ga-
mariae filii Helciae, quos misit

29 perskyrimas. 1 Štai žo-
džiai rašto, kurį pranašas Jere-
mijas siuntė iš Jeruzalės į vyres-
niųjų liekanas nelaisvėje, į kuni-
gus, į pranašus ir į visą tautą,
kurią Nabukodonosoras buvo
nusivedęs iš Jeruzalės į Babi-
loną, 2 po to kai karalius Jeko-
nijas, valdovė, kamarponiai, Jūdo
ir Jeruzalės kunigaikščiai, amat-
ninkai ir šaltakaliai buvo išėję iš
Jeruzalės. 3 per rankas Safano
sūnaus Elasos ir Helkijo sūnaus
Gamarijo, kuriuodu Jūdo kara-

---

mu, kokį neteisėtai pavartojo Ananijas. 2. e. — (15) Tu padarei...: savo melu tu norėjai sutvirtinti tautą piktenybėje ir sulaikyti Viešpaties veikimą. Kadangi tačiau kunigaikščiai ir tauta nevykdo įstatyme paskirtos bausmės, tai pats Dievas tave nuplaks. — (16) Tu kalbėjai prieš Viešpatį. Ebr. t.: nes tu skelbei prieš Viešpatį atpuolimą, t. y. tu sustiprinai savo melaginga pranašavimu tautą nuodėmėje. — (17) Ir pranašas... Taip Dievas atitesėjo savo pažadėjimą 1, 19. Plg. Atk. 13, 5; 18, 20.

29, 1—32. Raštu į išvestus Babilonan žydus (1—3) Jeremijas ragina juos rengtis ilgai nelaisvei, skelbia nelaimių nepaklusniesiems, ypač gi netikriems Babilone esantiems pranašams (4—23), ir atskirai žuvimą netikram pranašui Semėjui (24—32).

(29, 1) Į vyresniųjų liekanas: kurių neužmušė kelionės ir nelaisvės vargai. Pranašystė 23, 3 buvo įvykusi. Kad žydai taip pat nelaisvėje turėjo savo vyresniųjų, paaiškėja iš Dan. 13, 5. — Į pranašus. Anot gr. t.: į netikrus pranašus. — (2) Valdovė: karaliaus Jekonijo mo-

Sedecias rex Iuda ad Nabucho-
donosor regem Babylonis in
Babylonem, dicens:
4 Haec dicit Dominus exer-
cituum Deus Israel omni trans-
migrationi, quam transtuli de
Ierusalem in Babylonem: 5 Aedi-
ficate domos, et habitate: et
plantate hortos, et comedite fruc-
tum eorum. 6 Accipite uxores,
et generate filios et filias: et date
filiis vestris uxores, et filias ves-
tras date viris, et pariant filios
et filias: et multiplicamini ibi, et
nolite esse pauci numero. 7 Et
quaerite pacem civitatis, ad quam
transmigrare vos feci: et orate
pro ea ad Dominum: quia in
pace illius erit pax vobis. 8 Haec
enim dicit Dominus exercituum
Deus Israel: Non vos seducant
prophetae vestri, qui sunt in
medio vestrum, et divini vestri:
et ne attendatis ad somnia ves-
tra, quae vos somniatis: 9 quia
falso ipsi prophetant vobis in
nomine meo: et non misi eos,
dicit Dominus.
10 Quia haec dicit Dominus:
Cum coeperint impleri in Baby-
lone septuaginta anni, visitabo
vos: et suscitabo super vos ver-
bum meum bonum, ut reducam

lius Sedekijas siuntė pas Ba-
bilono karalių Nabukodonosorą,
tokio turinio:
4 Štai ką sako kareivijų Vieš-
pats, Izraėlio Dievas, visiems
tremtiniams, kuriuos aš perkėliau
iš Jeruzalės į Babiloną: 5 Staty-
kitės namų ir gyvenkite juose,
veiskitės sodnų ir valgykite jų
vaisius. 6 Veskite pačias ir gim-
dykite sūnų ir dukterų; duokite
savo sūnums pačių ir savo duk-
teris duokite vyrams, ir tegul jos
gimdo sūnų ir dukterų; daugin-
kitės tenai ir nebūkite negau-
singi. 7 Ieškokite ramybės mies-
tui, į kurį aš jus atvesdinau, ir
melskitės už jį Viešpačiui, nes
jo ramybėje bus jūsų ramybė.
8 Nes štai ką sako kareivijų Vieš-
pats, Izraėlio Dievas: Nesiduo-
kite suvadžioti savo pranašams,
kurie yra jūsų tarpe, nė savo
žyniams, ir nežiūrėkite savo sap-
nų, kuriuos jūs sapnuojate; 9 nes
jie melagingai jums pranašauja
mano vardu; aš neesu jų siun-
tęs, sako Viešpats. 10 Nes Vieš-
pats sako taip: Kai pradės
baigtis septynios dešimtys metų
Babilone, aš aplankysiu jus, įvy-
kinsiu savo gerą žodį apie jus
ir atvesiu jus atgal į šitą vietą.

---

tina. Plg. 13, 18; 22, 26; 4 Kar. 24, 12. — *Amatninkai...* Plg. auk. 24, 1. Nabukodonosoras buvo jau trečiais Joakimo metais išvedęs belaisvių iš Jeruzalės (Dan. 1, 1...) — (3) *Per rankas...* Pasakoma, kam buvo pavesta nunešti Jeremijo laiškas į Babiloną. Elasa, rasi, buvo brolis Jeremijo užtarėjo Ahikamo. Plg. 26, 24.

(5) *Statykitės...*: nes jums reikės ilgai pasilikti Babilone. — (6) *Dauginkitės...*: taip pat svetimoje šalyje jūs dalyvausite Abraomo palaiminime, ir iš jūsų darysis didelė tauta. — (7) *Aš juos atvesdinau.* Ne karaliaus galybė buvo jūsų išvedimo priežastis, bet mano valia. — *Melskitės...* Tokį pat pamokymą randame pas pranašą Baruką (1, 11) ir pas šv. Povilą (2 Tim. 2, 1. 2). Taigi, pavergtiesiems nevalia mesti nuo savęs jungą prievarta, bet jie net turi melstis už nepriETELišką karalystę, kolei Dievas jų nepaleis iš jų stovio. — (8) *Nes...* Plg. auk. 14, 14; 23, 16. — *Kuriuos jūs sapnuojate.* Ebr. t.: kuriuos jūs leidžiate sau sapnuoti. — Jūs leidžiate aniems tai jums skelbti, ko jūs trokštate. — (10) *Babilone.* Ebr. t.: Babelei. Plg. 25, 11. 12. Metai skai-

vos ad locum istum. 11 Ego enim scio cogitationes, quas ego cogito super vos, ait Dominus, cogitationes pacis, et non afflictionis, ut dem vobis finem et patientiam, 12 Et invocabitis me, et ibitis: et orabitis me, et ego exaudiam vos. 13 Quaeretis me, et invenietis: cum quaesieritis me in toto corde vestro. 14 Et inveniar a vobis, ait Dominus: et reducam captivitatem vestram, et congregabo vos de universis gentibus, et de cunctis locis, ad quae expuli vos, dicit Dominus: et reverti vos faciam de loco, ad quem transmigrare vos feci. 15 Quia dixistis: Suscitavit nobis Dominus Prophetas in Babylone: 16 Quia haec dicit Dominus ad regem, qui sedet super solium David, et ad omnem populum habitatorem urbis huius, ad fratres vestros, qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem. 17 Haec dicit Dominus exercituum: Ecce mittam in eos gladium, et famem, et pestem: et ponam eos quasi ficus malas, quae comedi non possunt, eo quod pessimae sint. 18 Et persequar eos in gladio, et in fame, et in pestilentia: et dabo eos in vexationem universis regnis terrae: in maledictionem, et in stuporem, et in sibilum, et in op-

11 Nes aš žinau mintis, kurias turiu apie jus, sako Viešpats, ramybės ir ne prispaudimo mintis, kad jums duočiau pabaigą ir kantrybės. 12 Jūs šauksitės manęs ir eisite, melsite mane, ir aš jus išklausysiu. 13 Jūs ieškosite manęs ir rasite, kai ieškosite manęs visa savo širdimi. 14 Aš būsiu jūsų atrastas, sako Viešpats, sugrąžinsiu jūsų belaisvius, jus surinksiu iš visų tautų ir iš visų vietų, į kurias esu jus išvaręs, sako Viešpats, ir pargrąžinsiu jus iš vietos, į kurią jus perkeldinau. 15 Jūs, tiesa, sakote: Viešpats pažadino mums pranašų Babilone. 16 tačiau štai ką Viešpats sako karaliui, kurs sėdi Dovido soste, ir visai tautai, šito miesto gyventojai, jūsų broliams, kurie neišėjo draug su jumis į nelaisvę, 17 kareivijų Viešpats sako taip: Štai aš siųsiu prieš juos kalaviją, badą ir marą; aš juos padarysiu panašius į blogas figas, kurių negalima valgyti, nes jos labai blogos; 18 aš persekiosiu juos kalaviju, badu ir maru, duosiu juos kankinti visoms žemės karalystėms ir padarysiu iš jų prakeikimo, pasibaisėjimo, švilpimo ir pajuokos dalyką visoms tautoms, pas kurias aš juos išmečiau, 19 už tatai, kad jie neklausė mano žodžių, sako Vieš-

---

tomi nuo kovos prie Karkamio. — (11) Nes aš žinau..: aš niekuomet neužmiršiu savo jums palankių pasiketinimų ir visa atvesiu į tikslą, kurį aš jums išrinkau. — (12) Eisite: į maldos vietą. — (13) Jūs ieškosite... Plg. Atk. 4, 29. 30. — (14) Sugrąžinsiu... Tokios tai ramybės mintys, toks tikslas, toki viltis (11. e.). Sugrįžimas į Palestiną pradžia atstatymo teokratijos. — (15) Pranašų Babilone. Ką Ananijas skelbė Jeruzalėje, tai anie platino Babilone. Todėl Jeremijas aprašo būsiantį Sedekijo ir pasilikusios Judėjoje tautos likimą. Ir kad tremtiniai nemanytų, Dievas permainęs savo pasiketinimą (18, 8), jis tuojau griauna nuomonę, būk anie pranašai kalbėję tiesą. — — (16) Karaliui, kurs sėdi... Netikri pranašai rasi nurodinėjo Dovidui duotą pažadėjimą amžino sosto, kad juo paremtų savo pranašavimus; jo nežiūrint karalius ir karalystė turi žūti. — (17. 18) Figas..., Plg. 24, 8—10. — (19) Jie neklausė ma-

probrium cunctis Gentibus, ad
quas ego eieci eos: 19 eo quod
non audierint verba mea, dicit
Dominus: quae misi ad eos per
servos meos prophetas de nocte
consurgens, et mittens: et non
audistis, dicit Dominus. 20 Vos
ergo audite verbum Domini om-
nis transmigratio, quam emisi de
Ierusalem in Babylonem. 21 Haec
dicit Dominus exercituum Deus
Israel ad Achab filium Coliae,
et ad Sedeciam filium Maasiae,
qui prophetant vobis in nomine
meo mendaciter: Ecce ego tra-
dam eos in manus Nabuchodo-
nosor regis Babylonis: et per-
cutiet eos in oculis vestris. 22 Et
assumetur ex eis maledictio
omni transmigrationi Iuda, quae
est in Babylone, dicentium: Po-
nat te Dominus sicut Sedeciam,
et sicut Achab, quos frixit rex
Babylonis in igne: 23 pro eo quod
fecerint stultitiam in Israel, et
moechati sunt in uxores amico-
rum suorum, et locuti sunt ver-
bum in nomine meo mendaciter,
quod non mandavi eis: ego sum
iudex et testis, dicit Dominus.
24 Et ad Semeian Nehelami-
ten dices: 25 Haec dicit Dominus
exercituum, Deus Israel: Pro eo
quod misisti in nomine tuo lib-
ros ad omnem populum, qui est
in Ierusalem, et ad Sophoniam
filium Maasiae sacerdotem, et

pats, kuriuos aš jiems siunčiau
per savo tarnus pranašus, iš
nakties atsikeldamas ir siųsda-
mas, ir jūs neklausėte, sako Vieš-
pats. 20 Jūs tat visi, ištremtieji,
kuriuos aš išsiunčiau iš Jeruzalės
į Babiloną, klausykitės Viešpaties
žodžio. 21 Kareivijų Viešpats, Iz-
raėlio Dievas, Kolijo sūnui Aka-
bui ir Maasijo sūnui Sedekijui,
kuriuodu jums melagingai pra-
našauja mano vardu, sako taip:
Štai aš paduosiu juos į Babi-
lono karaliaus Nabukodonosoro
rankas, ir jis juos užmuš jūsų
akyse. 22 Visi Jūdo tremtiniai,
kurie yra Babilone, naudosis jais
keiksmui, sakydami: Tepadaro
tave Viešpats lygų Sedekijui ir
Akabui, kuriuos Babilono kara-
lius iškepė ugnyje 23 to dėlei, kad
jie darė paikybę Izraėlyje, sveti-
moteriavo su savo prietelių pa-
čiomis ir melagingai kalbėjo mano
vardu žodį, kurio jiems nelie-
piau; aš teisėjas ir liudytojas,
sako Viešpats.

24 Semėjui neelamiečiui tu sa-
kysi: 25 Štai ką sako kareivijų
Viešpats Izraėlio Dievas: Už tatai,
kad tu savo vardu siuntei raštų
visai tautai, esančiai Jeruzalėje,
kunigui Maasijo sūnui Sofonijui
ir visiems kunigams sakydamas:

---

n o... Įspėjimai visų pirma duodami tremtiniams, kad jie išsižadėtų tuščios vilties. — (22) Jais keiksmui... Tie, kurie gyrėsi esą Dievo siųsti, susilauks to, kad jų vardais bus naudojamasi keiksmui. — — Iškepė. Plg. bausmę skirtą Sidrakui ir jo draugams, Dan. 3, 20; taip pat 2 Kar. 12, 31. — (23) Darė paikybę: biauriausias kūno nuodėmes. Jie nenorėjo klausyti Dievo, todėl Dievas juos padavė jų pikčiausių geidulių valdžion. — Aš teisėjas... Taigi, tegul kiti gėdžiasi, kad jie davėsi apsigauti tokiems žmonėms.

(24) Tu sakysi: tikriausiai kitame laiške, kurs tačiau turi artimą sąryšį su auk. paskelbtuoju. — (25) Savo vardu. Jeremijas siuntė savo raštą Viešpaties vardu ir jo liepiamas. Semėjas gi rašė Jeruzalės gyventojams ir Sofonijui savo valia

ad universos sacerdotes, dicens:
[26] Dominus dedit te sacerdotem pro Ioiade sacerdote, ut sis dux in domo Domini super omnem virum arreptitium et prophetantem, ut mittas eum in nervum et in carcerem.
[27] Et nunc quare non increpasti Ieremiam Anathothiten, qui prophetat vobis?
[28] Quia super hoc misit in Babylonem ad nos, dicens: Longum est: aedificate domos, et habitate, et plantate hortos, et comedite fructus eorum.
[29] Legit ergo Sophonias sacerdos librum istum in auribus Ieremiae prophetae.
[30] Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens:
[31] Mitte ad omnem transmigrationem, dicens: Haec dicit Dominus ad Semeian Nehelamiten: Pro eo quod prophetavit vobis Semeias, et ego non misi eum: et fecit vos confidere in mendacio:
[32] idcirco haec dicit Dominus: Ecce ego visitabo super Semeiam Nehelamiten, et super semen eius: non erit ei vir sedens in medio populi huius, et non videbit bonum, quod ego faciam populo meo, ait Dominus: quia praevaricationem locutus est adversus Dominum.

[26] Viešpats paskyrė tave kunigų kunigo Jojado vieton, kad būtumei vadas Viešpaties namuose kiekvienam dūkstančiam ir pranašaujančiam žmogui, kad įmestumei jį į jiekštą ir į kalėjimą;
[27] tai kodėl gi tu nesudraudei anatotiečio Jeremijo, kurs jums pranašauja?
[28] Nes jis net atsiuntė pas mus į Babiloną, sakydamas: Ilgai tęsis; statykitės sau namų ir juose gyvenkite; veiskitės sodnų ir valgykite jų vaisius.
[29] Taigi kunigas Sofonijas perskaitė šitą raštą, girdint pranašui Jeremijui.
[30] Ir buvo suteiktas Viešpaties žodis Jeremijui, ir pasakyta:
[31] Siųsk sakyti visiems tremtiniams: Štai ką sako Viešpats neelamiečiui Semėjui: Už tatai, kad Semėjas jums pranašavo, aš gi neesu jo siuntęs, ir jis darė, kad jūs pasitikėtumėt melu,
[32] to dėlei Viešpats sako taip: Štai aš lankysiu neelamietį Semėją ir jo ainiją; nebus jam žmogaus, kurs sėdėtų šitos tautos tarpe, ir jie nematys gerumo, kurį aš padarysiu savo tautai, sako Viešpats, nes jis kalbėjo maištą prieš Viešpatį.

Jis, gavęs žinią apie Jeremijo atsiųstą laišką tremtiniams, pasipiktinęs pats parašė laišką Jeruzalėn, reikalaudamas Jeremijui bausmės. — (26) K u n i g o J o j a d o. Jojadas po Pasuro turėjo bažnyčios viršininko vietą. — P r a n a š a u j a n č i a m : lyg kad jis būtų Dievo dvasios pagautas. — (27) N e s u d r a u d e i: neįdėjai jo į jiekštą ir neįmetei į kalėjimą. — (28) N e s j i s n e t... Anot ebr. t.: nes todėl jis..., t. y. neradęs pasipriešinimo pas save jis drįsta mums rašyti tokių dalykų. — S t a t y k i t ė s... Taip rašė Jeremijas savo laiške. Vz. 5. e. — (30) B u v o s u t e i k t a s... Vz. 25 e. — (32) G e r u m o, k u r į..: sugrąžinimo iš nelaisvės ir atstatymo karalystės. — K a l b ė j o m a i š t ą: savo melu atitolindamas tautą nuo garbinimo Dievo ir patvirtindamas ją nuodėmėse.

30, 1—22. Graži žydams pažadėta būsimoji laimė neateis, nepakėlus pirma didelių skausmų (1—11). Nors dabartinė Izraėlio padėtis labai liūdna, tačiau Viešpats girdi savo tautos dejavimus; jis nori pagydyti jos žaizdas ir atstatys teokratinę karalystę (12—22).

9. Atvadavimas ir atstatymas Izraėlio. a) Nelaisvės pabaiga; žydų laimė ir garbė.

Caput XXX. 1 Hoc verbum,
quod factum est ad Ieremiam a
Domino, dicens: 2 Haec dicit
Dominus Deus Israel, dicens:
Scribe tibi omnia verba, quae
locutus sum ad te, in libro.
3 Ecce enim dies veniunt, dicit
Dominus: et convertam conver-
sionem populi mei Israel et Iuda,
ait Dominus: et convertam eos
ad terram, quam dedi patribus
eorum: et possidebunt eam.

4 Et haec verba, quae locutus
est Dominus ad Israel et ad
Iudam: 5 Quoniam haec dicit
Dominus: Vocem terroris audi-
vimus: formido, et non est pax.
6 Interrogate, et videte si gene-
rat masculus: quare ergo vidi
omnis viri manum super lum-
bum suum, quasi parturientis,
et conversae sunt universae fa-
cies in auruginem? 7 Vae, quia
magna dies illa, nec est similis
eius: tempusque tribulationis est
Iacob, et ex ipso salvabitur.
8 Et erit in die illa, ait Dominus
exercituum: conteram iugum eius
de collo tuo, et vincula eius

30 perskyrimas. 1 Štai žo-
dis, kurs buvo Viešpaties suteik-
tas Jeremijui ir pasakytas: 2 Štai
ką sako Viešpats, Izraėlio Die-
vas: Rašyk sau į knygą visus
žodžius, kuriuos aš tau kalbėjau.
3 Nes štai ateina dienos, sako
Viešpats, kuriose aš sugrąžinsiu
mano tautos Izraėlio ir Jūdo iš-
vestuosius, sako Viešpats; aš
sugrąžinsiu juos į žemę, kurią
esu davęs jų tėvams, ir jie pa-
veldės ją.

4 Štai žodžiai, kuriuos Vieš-
pats kalbėjo Izraėliui ir Jūdui:
5 Nes Viešpats sako taip: Mes
girdėjome išgąsčio balsą; tai bai-
mė ir nėra ramybės. 6 Pasiklaus-
kite ir matykite, ar vyras gimdo;
tai kodėl gi aš matau kiekvieną
vyrą laikant ranką ant savo
šlaunų kaip gimdyvės, ir visi
veidai pasidarė išblyškę? 7 Deja!
nes ta diena yra didelė ir nėra
jai lygios; tai sielvarto metai Jo-
kūbui; tačiau jis bus iš jo išgel-
bėtas. 8 Tą dieną, sako kareivijų
Viešpats, aš sulaužysiu jungą
nuo jo kaklo, sutraukysiu jo pan-
čius, ir svetimieji daugiau jam

(30, 2) Rašyk sau į knygą. Taip kreipiama daugiau dėmesio į tai, kas labai svarbu ar turi pasilikti atmintyje ilgesniame kartų laikotarpyje. Tolesnieji žodžiai turi suteikti išvestiesiems į nelaisvę paguodos, vėlesnėms gi kartoms tai bus atsiminimas. — (3) Izraėlio ir Jūdo. Taip nė viena tautos dalis nebus visiškai atmesta.

(5) Išgąsčio balsą... Pranašas aprašo poėtiškais vaizdais išgąstį ir kentėjimus, kokius turėjo pakelti žydai. — (6) Ar vyras gimdo... Gimdančios moteriškės skausmai yra didžiausi, ir paprastai žmogus deda ranką prie tos savo kūno dalies, kuri yra labiausiai paliesta. Jei vyrai, kurių uždavinys yra kovoti su priešais, rodosi, jaučią tokių pat skausmų ir išgąsčio, kaip gimdyvės, tai tik patvirtina, kaip labai didelė yra nelaimė — (7) Ta diena yra... Paminėtoji nelaimė yra teismo diena. Jame piktieji bus nubausti, visa bus griežtai ištirta, gerieji nuo piktųjų atskirti, bedieviai atmesti. Tai ir bus babiloniečių įvykintinas prispaudimas (Efr. Teod. Tom.). Plg. Joėl. 2, 11; Amos 5, 18; Sof. 1, 15. — (8) Tą dieną... Plačiau išdėstoma tai, kas trumpai išreikšta 7. e. galė. Visų pirma tauta

dirumpam, et non dominabun-
tur ei amplius alieni: 9 sed ser-
vient Domino Deo suo, et Da-
vid regi suo, quem suscitabo
eis. 10 Tu ergo ne timeas serve
meus Iacob, ait Dominus, neque
paveas Israel: quia ecce ego sal-
vabo te de terra longinqua, et
semen tuum de terra captivitatis
eorum: et revertetur Iacob, et
quiescet, et cunctis affluet bonis,
et non erit quem formidet: 11 quo-
niam tecum ego sum, ait Do-
minus, ut salvem te: faciam enim
consummationem in cunctis Gen-
tibus, in quibus dispersi te: te
autem non faciam in consum-
mationem: sed castigabo te in
iudicio, ut non videaris tibi in-
noxius.

12 Quia haec dicit Dominus:
Insanabilis fractura tua, pessima
plaga tua. 13 Non est qui iudi-
cet iudicium tuum ad alligan-
dum: curationum utilitas non
est tibi. 14 Omnes amatores tui

nebeviešpataus; 9 bet jie tarnaus
Viešpačiui savo Dievui ir savo
karaliui Dovidui, kurį aš paža-
dinsiu. 10 Taigi tu, mano tarne,
Jokūbe, nebijok ir nenusigąsk,
Izraėli, nes štai aš tave išgelbė-
siu iš tolimos šalies, Jokūbas
sugrįš, turės ramybės, bus per-
tekęs visokių gėrybių ir jam ne-
bus ko bijoti, nes aš esu su
tavim, kad gelbėčiau tave. Aš
padarysiu galą visoms tautoms,
tarp kurių aš tave išskirsčiau;
tau gi aš nedarysiu galo, bet
nuplaksiu tave sulig teisybe, kad
nesitartumei esąs nekaltas.

12 Nes štai ką Viešpats sako:
Tavo žaizda nepagydoma, tavo
sloga labai pikta; 13 nėra kam da-
ryti tau teisybės, kad perrištų
tave; nėra tau naudingų gydyklų.
14 Visi tavo mylėtojai užmiršo

---

bus laisva. Atstatymas bus toks, kad Dievo karalystė nebevirs grobiu svetimiesiems, nauja tauta tarnaus savo Dievui ir Mesijui, todėl nebegalės būti paduota jokiai vergijai. — (9) Savo karaliui Dovidui. „Dovidas“, kurį Viešpats jiems pažadins, bus tas Dovido sūnus, kurs Dovido sostą padarys pilna žodžio prasme amžiną (2 Kar. 7, 14), bus ta atžala, kuri aprašyta auk. 23, 5, bus Mesijas (Oz. 3, 5), kurs išėjęs iš Jėsės šaknies sėdės Dovido soste (Iz. 11, 1; 9, 7). Nors tautos atstatymas atskirtas nuo mesijinės karalystės ilgesnių laikotarpių, tačiau tas atstatymas yra mesijinės karalystės prirengimas ir laidas, nes pažadėjimai turi būti įvykinti Mesijui atėjus. Taip pranašas mato sąryšį tarp dalykų, kaip Dievo apveizda juos vienus su kitais riša ir nuo figūros pereina prie to, kas jąja įvaizdinama. — (10) Tu gi... Plg. Iz. 43, 1; Lk. 1, 70. — (11) Aš esu... Pranašas čia parodo, kaip tauta gali suspaudimo metu padaryti sau naudingą ir išganingą tą pamokinimą apie mesijinį atnaujinimą: jie turi stengtis suprasti išganingus Dievo sumanymus, kurs ištyrimu apvalo savo tautą, nepalikdamas jos nenubaustos, tik prispaudimu vesdamas į laimingą likimą. Paguodos žodžiai čia primena Iz. 43, 1; 44, 2. — Kad nesitartumei... Ebr. t.: aš nepaliksiu tavęs nenubausto.

(12) Tavo žaizda... Ebr. t.: tavo žaizda pikta, tavo įlūžimas nepagydomas. — Savomis jėgomis tu negali rasti jokio atsinaujinimo, atitaisyti sandoros, kurią tu sulaužei, taip pat kaip ir nusidėjėlis pats neįstengia pakilti iš nuodėmių bedugnės. Plg. auk. 19, 11. — (14) Tavo mylėtojai: pagonių tautos. Ir kas gi galėtų padėti nelaimingai tautai? Kaimynai, su kuriais ji buvo padariusi sutarčių, ja nebesirūpina; o jei jie rūpintųsi, ką jie gali padaryti prieš Dievą, jei jis pla-

obliti sunt tui, teque non quae-
rent; plaga enim inimici per-
cussi te castigatione crudeli: pro-
pter multitudinem iniquitatis tuae
dura facta sunt peccata tua.
15 Quid clamas super contritione
tua? insanabilis est dolor tuus:
propter multitudinem iniquitatis
tuae, et propter dura peccata
tua feci haec tibi. 16 Propterea
omnes, qui comedunt te, devo-
rabuntur: et universi hostes tui
in captivitatem ducentur: et qui
te vastant, vastabuntur, cunctos-
que praedatores tuos dabo in
praedam. 17 Obducam enim cica-
tricem tibi, et a vulneribus tuis
sanabo te, dicit Dominus. Quia
eiectam vocaverunt te Sion: Haec
est, quae non habebat requiren-
tem.
18 Haec dicit Dominus: Ecce
ego convertam conversionem ta-
bernaculorum Iacob, et tectis eius
miserebor, et aedificabitur civitas
in excelso suo, et templum iuxta
ordinem suum fundabitur. 19 Et
egredietur de eis laus, voxque
ludentium: et multiplicabo eos,
et non minuentur: et glorifica-
bo eos, et non attenuabuntur.

tave ir nebeieško tavęs, nes aš
užgavau tave neprietelio kirčiais,
nuožmiu plakimu dėl tavo ne-
teisybės daugumo; tavo nuo-
dėmės pasidarė piktos. 15 Ko tu
šauki apie savo sutrynimą, kad
tavo skausmas nepagydomas?!
Dėl tavo neteisybės daugumo
ir dėl piktų tavo nuodėmių aš
tau tai padariau. 16 Todėl visi,
kurie tave ryja, bus praryti; visi
tavo neprieteliai bus išvesti ne-
laisvėn; kurie tave naikina, bus
sunaikinti; visus tavo plėšikus
as duosiu plėšti. 17 Nes aš per-
rišiu tau tavo sužeidimus ir iš-
gydysiu tau tavo žaizdas, sako
Viešpats. Nes jie vadina tave, o
Sione, atmesta. Tai yra ta, ku-
rios niekas neieško!

18 Viešpats sako taip: Štai aš
sugrąžinsiu Jokūbo padangčių
išvestuosius ir pasigailėsiu jų
stogų; miestas bus pastatytas
ant savo kalnelių, ir bažnyčia
bus pagrįsta, taip kaip ji buvo;
19 iš jų eis gyrius ir žaidžian-
čiųjų balsas. Aš juos padaugin-
siu, ir jie neeis mažyn; aš pada-
rysiu juos garbingus, ir jie ne-

---

ka? Tik jis tegali pagydyti, bet kaip tik jis pats ir yra įrūstintas (Jier.). — Dėl tavo neteisybės... Primenama nuodėmių gausybė ir sunkumas. Dėl jų Viešpats baudžia tautą. Plg. auk. 23, 19. — (15) Aš tau... Kitaip tauta negali būti pagydyta iš tų savo nuodėmių. — (16) Todėl: kad tu pažintumei, jog aš tai darau tau apvalyti ir sunaikinu tavo priešus, kurie visai kitaip mano. Kai tauta iškentės Dievo bausmę, ateis išgelbėjimas, nes turi žūti ne tauta, bet velyk tie jos persekiotojai. — (17) Nes aš... Didžiausias tautos skurdas sužadina Dievo gailestingumą, ir pasityčiojimai, kurių pagonys neskundžia jo tautai, sukelia jo uolumą jojo

tėvainystei (Iš. 19, 5). — Atmesta. Jie palygina tautą su išvaryta iš namų moteriške, sako Dievas apleidęs savo tautą ir nebesilaikąs savo žadėjimų. Taip jie įžeidžia Dievo garbę. (18) Išvestuosius: atskiras šeimynas. — Taip kaip buvo. Kaip buvo pirm sugriovimo, taip bus atstatyti namai, miestas savo vietoje ir ant savo kalnelių, be to, ir jos rūmai (Vulg. bažnyčia) visoje savo senovinėje grožėje. — (19) Iš jų: iš viso, kas bus atstatyta. Gyventojų laimė pasireikš Dievo garbinimu, dėkojimu, muzika ir giedojimu. Nebebus nė pėdsako to, kuo buvo gąsdinama auk. 4, 25; 5, 10... 7, 32—34; 28, 22 ir k. Girdami Dievą jie jį mylės ir

[20] Et erunt filii eius sicut a principio, et coetus eius coram me permanebit: et visitabo adversum omnes qui tribulant eum. [21] Et erit dux eius ex eo: et princeps de medio eius producetur: et applicabo eum, et accedet ad me: quis enim iste est, qui applicet cor suum ut appropinquet mihi, ait Dominus? [22] Et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum.

sumenkės. [20] Jo vaikai bus kaip nuo pat pradžios, ir jo susirinkimas pasiliks mano akivaizdoje; aš lankysiu bausmėmis visus, kurie jį vargina. [21] Jo vadas rasis iš jojo ir jo kunigaikštis išeis iš jo tarpo; aš patrauksiu jį prie savęs, ir jis artinsis į mane. Nes kas yra tasai, kurs turėtų savo širdyje drąsos artintis į mane? sako Viešpats. [22] Jūs būsite mano tauta ir aš būsiu jums Dievas.

b) Viešpaties audra bedieviams ir būsimoji Izraėlio laimė. Nauja Viešpaties sandora su jojo tauta.

[23] Ecce turbo Domini, furor egrediens, procella ruens, in capite impiorum conquiescet. [24] Non avertet iram indignationis Dominus, donec faciat et compleat

[23] Štai Viešpaties viesulas, pakilstąs narsas, puolanti audra nusileis ant bedievių galvos. [24] Viešpats nenugręš savo užsidegimo rūstybės, kolei nepadarys ir neįvy-

---

jam tarnaus; Dievas juos aukštins teikdamas savo palaiminimų pilnybę. — (20) Kaip nuo pat pradžios: Dievo mylimi jie žydės kaip Dovido ir Saliamono laikais. Plg. Mik. 4, 4; 7, 14. — Susirinkimas pasiliks...: niekuomet nebebus atmestas, nes bus visuomet šventas. — Aš lankysiu... Bus dar ir užsipuolimų, tačiau Dievas bus jų gynėjas ir keršintojas. Taip čia daroma aliuzija į Bažnyčios šventumą ir pastovumą; išreiškiama Sen. Testamento būdu N. Test. pažadėjimas: Ir pragaro vartai jos nenugalės. — (21) Jo vadas. Ebr. t.: jo kilnusis. — Patrauksiu jį. Ebr. t.: leisiu jam prieiti, kad jis būtų arti manęs. Kas bus tas valdovas, galima numanyti iš 23, 5. Tas valdovas aprašomas podraug kaipo Dievo pašvęstasis ir išrinktasis kunigas, nes leisti prisiartinti (Vulg. patrauksiu jį) reiškia dieviškąjį išrinkimą į kunigystę (Sk. 16, 5). Tokiuo pat būdu pasavinama Ps. 109, 4 ir Zak. 6, 13 Mesijui kunigystė. — Kurs turėtų drąsos... Ebr. t.: kurs užstatytų savo širdį, kad artintųsi prie manęs? — Kas gali išdrįsti ar pasavinti sau galią artintis prie manęs kaipo kunigas ir tarpininkas? kadangi tai niekas negali padaryti, tai pats Dievas duoda savo tautai tokį karalių ir kunigą. — (22) Jūs būsite... Kadangi toks pat pažadėjimas buvo duotas kitados Sinajaus kalne (plg. 7, 23), tai čia iš naujo ir ypatingu būdu pareiškiama, kad tarpininkaujant minėtajam karaliui ir kunigui Senoji sandora ir pažadėjimas pasieks aukščiausią tobulumo laipsnį arba tikriau sakant dėl dalyko svarbos bus padaryta nauja ir daug garbingesnė sandora. Ta sandora su Dievu atneš tautai visokių gėrybių ir tai tarpininkaujant anam karaliui ir kunigui.

30, 23—31, 40. Viešpaties viesulas, tiesa, pašalins visus bedievius, bet Izraėlio giminėms prisiartins išgelbėjimas (30, 23—31, 14). Nors dabartinė padėtis apverktina, tačiau Izraėlis sugrįš iš nelaisvės ir džiaugsis Jokūbo palaiminimu (31, 15—26). Pasidarys iš Jūdo ir Izraėlio viena išgelbėtųjų giminė, kuri vėl žydės, ir Viešpats padarys su ja naują sandorą, kuri nebebus sulaužyta (31, 27—40).

(23) Viešpaties viesulas. Bedieviška Jūdo karalystė turi būti

cogitationem cordis sui: in no-
vissimo dierum intelligetis ea.
Caput XXXI. 1 In tempore
illo, dicit Dominus: Ero Deus
universis cognationibus Israel,
et ipsi erunt mihi in populum.
2 Haec dicit Dominus: Invenit
gratiam in deserto populus, qui
remanserat a gladio: vadet ad
requiem suam Israel. 3 Longe
Dominus apparuit mihi. Et in
charitate perpetua dilexi te, ideo
attraxi te, miserans. 4 Rursumque
aedificabo te, et aedificaberis vir-
go Israel: adhuc ornaberis tym-
panis tuis, et egredieris in choro
ludentium. 5 Adhuc plantabis vi-
neas in montibus Samariae: plan-
tabunt plantantes, et donec tem-

kins savo širdies minties; pasku-
tinėje dienoje jūs tai suprasite.
31 perskyrimas. 1 Anuo
metu, sako Viešpats, aš būsiu.
Dievas visoms Izraėlio giminėms,
ir jie bus man tauta. 2 Štai ką
Viešpats sako: Tauta, išlikusi
nuo kalavijo, rado malonės ty-
ruose, Izraėlis eis į savo atilsį.
3 Ištolo Viešpats man pasirodė
Aš mylėjau tave amžina meile,
todėl aš pasigailėdamas pritrau-
kiau tave prie savęs. 4 Aš vėl
statysiu tave, ir tu būsi statoma,
Izraėlio mergaite; dar tu būsi
puošiama savo žvangučiais, ir tu
išeisi žaidžiančiųjų šokiuose. 5 Tu
dar veisi vynuogynus Samarijos
kalnuose; jie veiste veis ir nerinks

---

viesulo sunaikinta. — (24) J ū s t a i s u p r a s i t e: jūs, kurie iki šiam laikui nenorėjote turėti išmanymo.

(31, 1). V i s o m s I z r a ė l i o g i m i n ė m s: taip kaip auk. 30, 18 buvo pažadėta Jokūbo ainiams. Visos tautos centras pasiliks Sionas (30, 17; 31, 6). — (2) I z r a ė l i s e i s į s a v o a t i l s į. Ebr. t.: aš eisiu suteikti jai ramybės, o Izraėli! — Dievas tarsi pats save ragina ir išreiškia savo sumanymą gelbėti Izraėlį. Tauta yra tyruose, t. y. ištrėmime, svetimoje šalyje, nes ir Ozėė (taip pat Ezek. 20, 35) tyrais arba vienuma vadina ištrėmimą. Tokiuo pavadinimu daroma aliuzija, į tyrus, per kuriuos tauta ėjo iš Aigipto į Palestiną. Kaip ji tyruose buvo rengiama prie įėjimo į Žadėtąją žemę, taip ir ištrėmime, kad paskui vėl gautų tą Žadėtąją žemę ir pasidarytų Dievo tauta. Dievas randa, kad tauta ištrėmime pasitaisė, ir jis lyg kad skatina save vesti ją į Žadėtąją žemę. Tauta džiaugsmu atsako į tą Dievo pasiryžimą (3. e.). — (3) I š t o l o... Iš Siono Dievas kviečia tautą grįžti prie jojo ir iš ten teikia jai pagalbos. Sionas yra arba žemiškasis, kuriame Dievas buvo palikęs (plg. Iz. 52, 2; 66, 6), arba dangaus šventykla. Čia yra ir karšta malda Dievui, kad jis sugrąžintų tautą prie savęs. Dievas atsako: Aš mylėjau tave amžina meile, todėl aš išlaikiau tau maloningumą (ebr. t.), niekuomet neatitraukiau nuo tavęs savo gailestingumo. Nuo pat patriarkų laikų, nuo pat išvedimo iš Aigipto aš mylėjau tave. Tie dalykai dažnai minimi, kaipo jau senais laikais įvykusieji. — (4) A š v ė l s t a t y s i u... Dabar tiksliau išdėstoma, koki turi būti suteikta malonė ir atnaujinimas. Pats Dievas tai suteiks tikrai, greitai, gražiai. Todėl viešpataus džiaugsmas ir skambės giesmės, kaip kitados perėjus Raudonąją jūrą (Iš. 15, 1. 20). — (5) T u d a r... Prisilaikant S. Test pobūdžio ramybės, saugumo ir šventumo, laikas taip aprašomas, kad jie dar valgys, ką jie bus įveisę. Taigi jiems nereikės bijoti priešų, ir šalies derlingumas yra įrodymas, kad tauta yra šventa. — J i e v e i s t e v e i s... Ebr. t.: veis veisėjai ir valgys, t. y. sunaudos vaisius paprastiems savo reikalams (Atk. 28, 30). Anot Kun. 19, 25 pirmųjų ketverių metų vaisiai buvo pašvęsti Dievui. Minima Samarija, kuri buvo turtinga vynuogynais, kad paaiškėtų, jog ir dešimts giminių gali turėti vilties sugrįžti, jei tik jos panorės pasinaudoti sau teikiama malone; be to nė vienas priešas negalės atimti iš jų

pus veniat, non vindemiabunt:
6 quia erit dies, in qua clama-
bunt custodes in monte Eph-
raim: Surgite, et ascendamus
in Sion ad Dominum Deum nos-
trum. 7 Quia haec dicit Dominus:
Exultate in laetitia Iacob, et hin-
nite contra caput Gentium: per-
sonate, et canite, et dicite: Salva
Domine populum tuum reliquias
Israel. 8 Ecce ego adducam eos
de terra Aquilonis, et congre-
gabo eos ab extremis terrae: in-
ter quos erunt caecus et clau-
dus, praegnans et pariens simul,
coetus magnus revertentium huc.
9 In fletu venient; et in miseri-
cordia reducam eos: et addu-
cam eos per torrentes aquarum
in via recta, et non impingent
in ea: quia factus sum Israeli
pater, et Ephraim primogenitus
meus est. 10 Audite verbum Do

uogų, kolei neateis laikas. 6 Nes
ateis diena, kurioje sargai Efraimo
kalne šauks: Kelkitės ir ženki-
me į Sioną pas Viešpatį, mūsų
Dievą. 7 Nes štai ką Viešpats
sako: Džiaugte džiaukitės dėl
Jokūbo ir linksmai šukaukite dėl
tautų galvos; ūžkite, giedokite ir
sakykite: Gelbėk Viešpatie, savo
tautą, Izraėlio liekanas. 8 Štai aš
atvesiu juos iš šiaurės šalies ir
surinksiu juos nuo žemės pa-
kraščių; jų tarpe bus aklas ir
raišas, nėščia ir taip pat ta, kuri
gimdo, didelis būrys tų, kurie
grįš į čia. 9 Jie ateis verkdami, ir
aš pasigailėdamas atvesiu juos
atgal; aš pervesiu juos per van-
denų upelius tiesiu keliu, ir jie
nesuklups jame, nes aš pasida-
riau Izraėliui tėvas, ir Efraimas
yra mano pirmgimis. 10 Klausy-
kitės Viešpaties žodžio, tautos

---

jų darbo vaisių. — (6) Žengkime... Daugelio nelaimių priežastis, persiskyrimas Jūdo su Izraėliu liausis. Plg. auk. 3, 18; Iz. 2, 3; Mik. 4, 2; 5, 3; Ez. 37, 16. 17. Susivienijimo būdas aprašomas toks, koks numatytas įstatyme: jie keliaus su dideliu pasiryžimu į tą vietą, kurioje Dievas buvo sau pasirinkęs buveinę. Anksčiau žvalgai Efraimo kalnuose skelbė priešų atvykimą (4, 15), dabar skelbs iškilmingas švenčių dienas. Tas vaizdas primena tam tyčia pas žydus statomą sargybą, kuri turėdavo budriai žiūrėti jaunačio pasirodymo.—(7) Viešpats sako. Kad toks atnaujinimas įvyks, patvirtinama Viešpaties žodžiais. — Dėl tautų galvos. Izraėlis yra pirmoji tauta dėl savo teokratinės vertybės; prie tos tautos, kuriai priklauso Dievo pranašavimai ir pažadėjimai, prisidės kitos tautos, kad dalyvautų mesijiniame išganyme. — Gelbėk... Tu suteikei išgelbėjimą, teik jo daugiau! Tai džiaugsmo šauksmas ir linkėjimas. — (8) Iš šiaurės šalies: iš ten, kame randasi žydų tremtinių dauguma. — — Bus aklas ir... Visiems bus Dievo rūpestingai patikrintas grįžimas ir visos kliūtys pašalintos. — Kurie grįš. Kokiuo būdu, vz. Iz. 40, 11; 49, 22; 66, 20. — (9) Verkdami: su atgailos (3, 21) ir džiaugsmo ašaromis. Taip nurodoma, kokių jausmų bus pilnos grįžtančiųjų širdys, bet taip pat kaip dabar tauta turi prisirengti, kad būtų verta palaiminto grąžinimo. — Pasigailėdamas. Anot ebr. t.: jiems karštai besimeldžiant. — Parvesiu juos... Dievas net yra pasiryžęs grįžtantiems daryti naujų stebuklų, kokiais jis vedė kitados savo tautą per tyrus. Panašiai aprašo grįžimą Iz. 43, 2. 20; 48, 21; Mik. 7, 15; Zak. 10, 11. — Pirmgimis. Kaip Izraėlio tauta yra pirmgimis tarp visų tautų, taip Efraimas vadinamas pirmgimiu tarp dvylikos Izraėlio giminių kaipo galingiausias. Gal čia daroma aliuzija į Jokūbo palaiminimą (Prad. 48, 14... 1 Kron. 5, 1), arba rasi Efraimas čia atstovauja visą tautą. Pirmajai sandorai priklausantieji vardai parodo, kad ir atnaujinimas įvyksta, remiantis ana sandora ir Izraėlio išrinkimu tyruose. — — (10) Toli esančiose salose.

mini Gentes, et annunciate in
insulis, quae procul sunt, et di-
cite. Qui dispersit Israel, con-
gregabit eum: et custodiet eum
sicut pastor gregem suum. 11 Re-
demit enim Dominus Iacob, et
liberavit eum de manu potenti-
oris. 12 Et venient, et laudabunt
in monte Sion: et confluent ad
bona Domini super frumento,
et vino, et oleo, et foetu peco-
rum et armentorum: eritque ani-
ma eorum quasi hortus irriguus,
et ultra non esurient. 13 Tunc
laetabitur virgo in choro, iuvenes
et senes simul: et convertam luc-
tum eorum in gaudium, et con-
solabor eos, et laetificabo a do-
lore suo. 14 Et inebriabo animam
sacerdotum pinguedine: et po-
pulus meus bonis meis adim-
plebitur, ait Dominus.
15 Haec dicit Dominus: Vox
in excelso audita est lamentatio-
nis, luctus, et fletus Rachel plo-
rantis filios suos, et nolentis

skelbkite toli esančiose salose ir
sakykite: Kurs išskirstė Izraėlį,
surinks jį ir sergės jį kaip pie-
muo savo bandą. 11 Nes Viešpats
atvadavo Jokūbą ir išgelbėjo jį
iš galingesniojo rankos. 12 Jie
ateis ir girs Siono kalne, ir su-
plauks prie Viešpaties gėrybių,
prie javų, vyno, aliejaus, gyvulių
ir galvijų vaisių; jų siela bus
kaip laistomas sodas, ir jie dau-
giau nebetrokš. 13 Tuomet links-
minsis mergaitė šokiuose, jauni-
kaičiai ir seniai draug; aš paver-
siu jų gedulį džiaugsmu, paguo-
siu juos ir palinksminsiu po jų
skausmo. 14 Aš nugirdysiu ku-
nigų sielą riebalais, ir mano tauta
bus pripildyta mano gėrybių,
sako Viešpats.

15 Štai ką Viešpats sako: Aukš-
tumoje girdisi balsas: rauda, de-
javimas ir verksmas; Rakėlė ver-
kia savo vaikų ir nenori duotis

Grįžimas ir atnaujinimas turi reikšmės ne tik Izraėliui; tas išgelbėjimas reikia skelbti ir tolimiausioms tautoms. Joms nevalia manyti, būk Dievo tauta dėlto esanti prislėgta, kad Dievas nebesąs galingas ir nebeįstengiąs jos apginti; jos turi patirti, kad Viešpaties tautos pakėlimas visiems turi svarbos (plg. Iz. 41, 1...). — (12) P r i e V i e š p a t i e s g ė r y b i ų... Kaip sugriovimas atnešė su savim sunaikinimą ir skurdą, taip atstatymas bus sujungtas su perteklių. Gėrybės, kurias Dievas suteikia tautai, aprašomos tokios, kokios pažadėtos įstatyme (Kun. 28; Atk. 28). — K a i p l a i s t o m a s s o d a s. Labai ryškus ir dailus palyginimas. Plg. Giesm. 4, 15; Iz. 58, 11. — N e b e t r o k š. Ebr. t.: nebealps. — (14) R i e b a l a i s. Taukai laikomi geriausia Dievui skiriamos aukos dalimi; čia jie turi nurodyti tarp gerų geriausią dalyką. Kunigai kaipo tarpininkai tarp Dievo ir žmonių gaus sulig savo vertybe geriausią dalyką, nes jie yra artimiausiuose santykiuose su Dievu.

(15) A u k š t u m o j e. Paprastai ebr. ž. r a m a h reiškia aukštumą; bet šitoje vietoje jis yra vietos vardas. Ramah buvo miestelis (apie 10 kilom. į šiaurę nuo Jeruzalės) Benjamino giminės plote (plg. 1 Kar. 1, 19; 25, 1), dabar Er-Ram. Į Ramą buvo surinkti Jūdo karalystės gyventojai, kad iš čia būtų išgabenti į nelaisvę. Čia karalystė, kurios sunaikinimas buvo pradėtas asirijiečiams išvedus Izraėlį į nelaisvę, visai jau laidojama į kapą. Iš šalies atimama jos teokratinė vertybė, ir tautos išvedimas lyg kad sako, jog žydų tauta nebėra Dievo tauta, jog ji jo atmesta. Todėl tai Rakėlės skausmas yra nenumalšinamas. Jos tautos čia nebėra, ji nebe Dievo tauta. Kodėl Rakėlė, Benjamino motina, verkia Ramoje, pasakoma 40, 1. Rakėlė priklausė abiem karalystėm; kadangi ji yra ir Juozapo motina, tai jos širdis pri-

consolari super eis, quia non
sunt. 16 Haec dicit Dominus:
Quiescat vox tua a ploratu, et
oculi tui a lacrymis: quia est
merces operi tuo, ait Dominus:
et revertentur de terra inimici.
17 Et est spes novissimis tuis,
ait Dominus: et revertentur filii
ad terminos suos. 18 Audiens
audivi Ephraim transmigrantem:
Castigasti me, et eruditus sum,
quasi iuvenculus indomitus: con-
verte me, et convertar: quia tu
Dominus Deus meus. 19 Post-
quam enim convertisti me, egi
poenitentiam: et postquam osten-
disti mihi, percussi femur meum.
Confusus sum, et erubui quo-
niam sustinui opprobrium ado-
lescentiae meae. 20 Si filius ho-
norabilis mihi Ephraim, si puer
delicatus: quia ex quo locutus
sum de eo, adhuc recordabor
eius. Idcirco conturbata sunt
viscera mea super eum: miserans
miserebor eius, ait Dominus.

nuraminti, nes jų nebėra. 16 Štai
ką Viešpats sako: Tegul nutil-
sta tavo verksmo balsas, ir tegul
tavo akys nebeašaroja, nes yra
užmokesnio tavo vargui; jie su-
grįš iš neprietelio šalies. 17 Yra
vilties tavo ateičiai, sako Vieš-
pats, ir tavo vaikai sugrįš į savo
ribas. 18 Aš girdėte girdėjau Efrai-
mą, kai jis buvo ištremiamas: Tu
plakei mane, ir aš asu pamokin-
tas, kaip nesuvaldomas jaunas
veršis; grąžink mane, ir aš grę-
šiuos, nes tu Viešpats, mano
Dievas. 19 Nes kai tu apgręžei
mane, aš dariau atgailą, ir kaip
tik tu mane pamokinai, aš su-
daviau sau per šlaunį. Aš esu
sugėdintas ir raustu, nes nešu
savo jaunystės apjuoką. 20 Argi
Efraimas yra gerbtinas mano
sūnus, ar jis lepus vaikas, kad
po to kai aš kalbėjau prieš jį,
aš vis dar jį atsimenu. Todėl
mano viduriai susijudino dėl
jojo; aš gailėte pasigailėsiu jo,
sako Viešpats.

---

klauso abiem, ir su skausmu ji mato, kad Jūdo gyventojų išvedimu baigiamas visos tautos sunaikinimas. Šituose žodžiuose evangel. Matas mato įvykusią pranašystę apie karaliaus Erodo įsakytą Betliejaus kūdikių išžudymą. Vz. Mat. 2, 18. — (**16**) Y r a u ž m o k e s n i o... Motina turi skausmo ir vargo, gimdydama vaikus ir juos augindama. Užmokesnis gaunamas, jei vaikai pasiekia tikslą, dėl kurio anie skausmai ir vargai pakeliami. Rūpesnis vaikais yra vargas, prie kurio pas Rakėlę dar prisideda garsus verksmas. Už tą vargą jai žadamas grįžimas kaipo atlyginimas; gimusi Rakėlei tauta turi sugrįžti į savąją šalį, į tą šalį, kuri yra sandoros laidas, todėl grįžti ir prie savo vertybės kaipo Dievo tautos. — (**17**) S a k o V i e š p a t s. Dievo žodis yra stipriausias vilties ramstis. — (**18**) K a i j i s b u v o i š t r e m i a m a s. Ebr. t.: dejuojantis. — P a m o k i n t a s. Ebr. t.: nuplaktas. — Tai atgailos skausmas, kurio pilnas Efraimas. Jis prisipažįsta norėjęs išsiveržti iš po Dievo jungo, todėl yra teisingai nubaustas. — G r ę š i u o s: į tave ir grįšiu į savo šalį, kurios valdymas yra sandoros laidas su tavimi. — (**19**) N e s k a i... Ebr. t.: nes nusigręžęs aš jaučiu gailesį... Suduoti sau per šlaunį yra didžiausio susigėdinimo ir nuliūdimo ženklas. — N e s n e š u... Nubaustieji sakosi esą pasiryžę kentėti nusipelnytą bausmę ir gėdą, kurios jie pasirodė verti dėl savo pirmykščio elgesio. Tokio širdies nusistatymo reikalauja iš tremtinių Jeremijas 3, 25 ir nori juose sužadinti pranašas Mikėas (7, 9). — (**20**) A r g i E f r a i m a s... Dievas pats lyg kad stebisi, kad jis taip labai myli Efraimą, kad

[21] Statue tibi speculam, pone tibi amaritudines: dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti: revertere virgo Israel, revertere ad civitates tuas istas. [22] Usquequo deliciis dissolveris filia vaga? quia creavit Dominus novum super terram: FEMINA CIRCUMDABIT VIRUM.

[23] Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Adhuc dicent verbum istud in terra Iuda, et in urbibus eius, cum convertero

[21] Padaryk sau sargyklą, pasiduok apkartimui; kreipk savo širdį į tiesų kelią, kuriuo esi vaikščiojęs; grįžk, Izraėlio mergaite, grįžk į šituos savo miestus. [22] Iki kolei tu duosies naikinti save gėriais, dukte klajūne? nes Viešpats sutveria naują dalyką žemėje: MOTERIŠKĖ APSUPS VYRĄ.

[23] Štai ką sako kareivijų Viešpats, Izraėlio Dievas: Dar tebesakys šitą žodį Jūdo žemėje ir jo miestuose, kai aš būsiu su-

---

jojo atsiminimas niekuomet neišeina iš jojo širdies, ir jis nuolat turi jam meilės ir pasigailėjimo jausmų. — S u s i j u d i n o, iš pasigailėjimo. — — (21) P a d a r y k s a u s a r g y k l ą. Ebr. t.: pastatyk sau keliarodžių, įsibesk stiebų. — Izraėlis turi pasidaryti sau ženklų, t. y. keliarodžių, kad jie visiems išskirstytiems vaikams rodytų tikrą kelią. Tokie keliarodžiai (žmonėms ir karavanams) buvo akmeniniai šulai, mediniai stiebai ir tiesiog sumestos akmenų krūvos. — (22) I k i k o l e i... Kaip ilgai dar tu klydinėsi šen ir ten, paklydusi dukte? Kad ji pagaliau gręžtųsi, Dievas stato prieš ją didžiausią geradarystę, kilnų stebuklą, kurį jis nori padaryti Jūdo šalyje. — V i e š p a t s s u t v e r i a n a u j ą d a l y k ą ž e m ė j e: dalyką iki tam laikui nebuvusį; jį sutveria, kuria (ebr. ž. b a r a', vz. Prad. 1, 1) Viešpats nuosavu aktu. Tas dalykas turi būti nepaprastas ženklas, galįs ne tik sudominti, bet ir paveikti paklydusią Izraėlio dukterį, žydų tautą, kad ji gręžtųsi į Dievą. Pats gi Dievo kūriamasis dalykas išreiškiamas žodžiais: M o t e r i š k ė a p s u p s v y r ą. Taip šis sakinys turi skambėti, verčiant ebr. t. žodis žodin. LXX vertimas: žmonės vaikščios išganyme, yra visiškas nukrypimas nuo originalo ir todėl jo nežiūrėjo net tie šv. tėvai, kurie paprastai naudojosi vien LXX tekstu. Taip pat ir kald. targumas nesilaikė originalo: ir tauta, Izraėlio namai, prisiglaus prie įstatymo. Visi gi šv. tėvai aiškina šitą vietą apie Kristaus pradėjimą iš Mergaitės. Nors patys žodžiai neaiškūs, tačiau yra aišku, kad čia turima omenyje Mesijo laikai (kaip rodo 30, 9. 21; 31, 1...), ir kad posakis reikia aiškinti, laikantis jau anksčiau duotų pranašysčių, nes Jeremijas gana dažnai prie jų grįžta. Taigi 30, 9. 21 yra pažadėta, kad žydai sugrįžę tarnaus karaliui Dovidui, ir kad ateis kunigaikštis ir kunigas. Jei tat panašiame kontekste kalbama apie karžygį (stiprų vyrą), tai galima tik apie jį ir manyti, juo labiau, kad Izaijas tą patį jau pavadino panašiu vardu (9, 6). Todėl sakinys: „Moteriškė apsups vyrą" atatinka kitą: „Štai mergaitė pradedanti" ir gimdanti Emanuėlį, nes savo įsčioje nešiojanti Mesiją mergaitė yra tikra prasme apsupanti vyrą moteriškė. Kad šita paslaptis, gražiausia D i e v o g e r a d a r y s t ė, turi būti galingas akstinas susijungti sandoroje su Dievu, savaime aišku. Plg. taip pat Mik. 5, 3..., kame Mesijo pasirodymas kaipo valdovo Izraėlyje nurodomas kaipo nelaimių pabaiga. Taip pat pas Jeremiją tie, kurie nori pasiekti išganymą, raginami artintis visa širdimi prie to valdovo ir bėgti prie jo motinos. Jei pas Mikėą nelaimių pabaiga yra tas laikas, kuriame gimdyvė gimdo, tai Jeremijas pasako iš anksto tą laiką ir ragina tremtinius grįžti į tą šalį, kurioje Dievas nori suteikti tą Kristaus įsikūnijimo geradarystę (Atanaz. Jieron. Tomas).

captivitatem eorum: Benedicat
tibi Dominus pulchritudo iusti-
tiae, mons sanctus: 24 et habi-
tabunt in eo Iudas, et omnes
civitates eius simul: agricolae et
minantes greges. 25 Quia ine-
briavi animam lassam, et omnem
animam esurientem saturavi.
26 Ideo quasi de somno susci-
tatus sum: et vidi, et somnus
meus dulcis mihi.
27 Ecce dies veniunt, dicit
Dominus: et seminabo domum
Israel et domum Iuda semine
hominum, et semine iumentorum.
28 Et sicut vigilavi super eos ut
evellerem, et demolirer, et dissipa-
rem, et disperderem, et affligerem:
sic vigilabo super eos ut aedificem,
et plantem, ait Dominus. 29 In die-
bus illis non dicent ultra: Patres
comederunt uvam acerbam, et
dentes filiorum obstupuerunt.
30 Sed unusquisque in iniquitate
sua morietur: omnis homo, qui
comederit uvam acerbam, obstu-
pescent dentes eius.
31 Ecce dies venient, dicit
Dominus: et feriam domui Israel
et domui Iuda foedus novum:
32 non secundum pactum, quod
pepigi cum patribus eorum in
die, qua apprehendi manum eo-
rum, ut educerem eos de Terra
Aegypti: pactum, quod irritum
fecerunt, et ego dominatus sum

grąžinęs jų belaisvius: Viešpats
tepalaiminie tave, tu, teisybės
grože, šventasis kalne! 24 Ir jame
gyvens Jūdas ir visi jo miestai
draug, žemdirbiai ir bandų pieme-
nys. 25 Nes aš pagirdysiu pailsu-
sią sielą ir pasotinsiu kiekvieną
alkstančią sielą. 26 Todėl aš pa-
budau lyg iš miego; aš pažvel-
giau, ir mano miegas buvo man
saldus.
27 Štai ateis dienų, sako Vieš-
pats, ir aš apsėsiu Izraėlio na-
mus ir Jūdo namus žmonių
sėkla ir galvijų sėkla. 28 Ir kaip
aš budėjau ant jų, kad išrau-
čiau, griaučiau, sklaidyčiau, nai-
kinčiau ir varginčiau, taip budė-
siu ant jų, kad statyčiau ir veis-
čiau, sako Viešpats. 29 Anose
dienose nebesakys daugiau: Tė-
vai valgė rūgščių vynuogių, ir
vaikams atšipo dantys. 30 Bet
kiekvienas mirs dėl savo netei-
sybės; kiekvienam žmogui, kurs
valgys rūgščių vynuogių, atšips
jo paties dantys.
31 Štai ateis dienų, sako Vieš-
pats, ir aš padarysiu su Izraėlio
namais ir su Jūdo namais naują
sandorą, 32 netokią sandorą, kokią
esu padaręs su jų tėvais tą dieną,
kurioje aš nutvėriau jų ranką, kad
išvesčiau juos iš Aigipto žemės,
sandorą, kurią jie sulaužė, aš gi
buvau jų valdovas, sako Vieš-

---

(23) Jūdo žemėje. Čia turi pasirodyti Mesijas, kurs kils iš Dovido namų. — Grožė. Ebr. t.: buveinė. — Šventasis kalne. Kaip kitados Jeruzalėje gyveno teisybė (Iz. 1, 21), taip turi puošti tą miestą ir šventumas. Taip pabrėžiama šventas atnaujinimo pobūdis. Šventasis kalnas yra Sionas; iš jo viešpatauja Mesijas (plg. 2,6).) — (25) Nes aš pagirdysiu... Plg. Lk. 1, 53. 23—25 eil. galima matyti nurodymų, ką turėjo suteikti įsikūnijimas. — (26) Todėl aš... Gavęs šitą pagavimo (ekstazės) regėjimą, aš grįžau į paprastąjį savo stovį.

(27) Apsėsiu... Jūdas ir Izraėlis palyginami su lauku. Svarbiausias turtas anais laikais susidėdavo iš galvijų. — (29) Tėvai valgė... Nauja Dievo karalystė nebežus dėl tautos kalčios ir nuodėmės, kaip kad senoji karalystė dėl savo nusikaltimų, kurie ėjo nuo tėvų ant sūnų ir nuolat daugėjo (plg. 15, 4). — (3) Naują sandorą. Plg. Žyd. 8, 8.

eorum, dicit Dominus. 33 Sed hoc
erit pactum, quod feriam cum
domo Israel: post dies illos dicit
Dominus: Dabo legem meam in
visceribus eorum, et in corde
eorum scribam eam: et ero eis
in Deum et ipsi erunt mihi in
populum. 34 Et non docebit ultra
vir proximum suum, et vir fra-
trem suum, dicens: Cognosce
Dominum: omnes enim cogno-
scent me a minimo eorum usque
ad maximum, ait Dominus: quia
propitiabor iniquitati eorum, et
peccati eorum non memorabor
amplius.
35 Haec dicit Dominus, qui
dat solem in lumine diei, ordi-
nem lunae et stellarum in lumine
noctis: qui turbat mare, et so-
nant fluctus eius, Dominus exer-
cituum nomen illi. 36 Si defece-
rint leges istae coram me, dicit
Dominus: tunc et semen Israel
deficiet, ut non sit gens coram
me cunctis diebus. 37 Haec dicit
Dominus: Si mensurari potue-
rint caeli sursum, et investigari

pats. 33 Bet štai koki bus san-
dora, kurią aš padarysiu su Iz-
raėlio namais po anų dienų, sako
Viešpats: Aš duosiu savo įsta-
tymą į jų vidurius ir įrašysiu jį
į jų širdį; aš būsiu jiems Dievas,
ir jie bus man tauta; 34 nėvienas
nebemokins daugiau savo artimo
ir brolis savo brolio, sakydamas:
Pažink savo Viešpatį; nes visi
pažins mane nuo jų mažiausio
iki didžiausiam, sako Viešpats;
nes aš dovanosiu jų neteisybę
ir nebeatsiminsiu daugiau jų nuo-
dėmės.

35 Štai ką sako Viešpats,
kurs duoda saulę, kad būtų švie-
sos dieną, mėnulio ir žvaigž-
džių tvarką, kad būtų šviesos
naktį, kurs sujudina jūrą, taip
kad jos bangos ūžia; jo vardas
kareivijų Viešpats. 36 Jei šitie įsta-
tymai liausis mano akivaizdoje,
sako Viešpats, tuomet ir Izraėlio
ainija liausis buvus tauta mano
akivaizdoje per visas dienas.
37 Štai ką Viešpats sako: Jei ga-

— (33) Aš duosiu... Kaip Sinajuje padarytoji sandora davė akmenyse parašytą įstatymą, taip turi naujoji sandora įrašyti Dievo įstatymą į širdis (plg. Žyd. 10, 16). Naujoji sandora bus panaši į senąją, bet taip pat labai nuo jos skirsis. Abiejose sandorose Viešpats galėjo sakyti: Aš būsiu jiems Dievas ir..., bet naujojoje santykiai tarp Dievo ir žmonių turėjo būti daug artesni. Abiejose sandorose duodama įsakymų, kurie reikia laikyti, ir nemaža tų įsakymų yra tie patys; tiktai naujojoje sandoroje pareigos supratimas yra gyvesnis. — (34) Nėvienas... Naujoje sandoroje taip pat kaip ir senoje bus mokytojų, nes minioms visuomet reikės, kad kas jas pamokintų apie jų pareigas Dievui; bet naujoje Dievas susisieks su asmenimis labiau tiesioginiu būdu ir paskleis jų sielose gilesnio pažinimo, išliedamas į jas savo šventąją Dvasią. —Nes aš dovanosiu... Pagaliau naujoji sandora pasižymės ir tuo, kad nusidėjėliai galės lengviau gauti nuodėmių atleidimą. Plg. Apd. 10, 43. Todėl įvairiais atžvilgiais naujoji sandora bus viršesnė už senąją. — — (36) Jei šitie... Dievas nurodo savo galybę ir nekintamumą, kurs atsispindi gamtos tvarkoje ir jos pastovume, kaipo laidą ir įrodymą to, kad jis lygia galybe ir pastovumu nori atitesėti vieną sykį duotuosius pažadėjimus. Jis įvardija tai, kas danguje ir žemėje yra kilniausia. Kolei tas pasaulis ir ta dalykų tvarka pasiliks, tolei Dievo tauta pasiliks Viešpaties akivaizdoje, Dievui tarnaudama, šventa, jam patinkanti. — (37) Jei galima... Žmogus giliai jaučia, kad jis negali išmatuoti begalinių dan-

fundamenta terrae deorsum: et ego abiiciam universum semen Israel propter omnia, quae fecerunt dicit Dominus.
[38] Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et aedificabitur civitas Domino a turre Hananeel usque ad
portam anguli. [39] Et exibit ultra norma mensurae in conspectu eius super collem Gareb: et circuibit Goatha,
[40] et omnem vallem cadaverum, et cineris, et universam regionem mortis, usque ad torrentem Cedron, et usque ad angulum portae equorum Orientalis, Sanctum Domini: non evelletur, et non destruetur ultra in perpetuum.

lima išmatuoti dangus aukštai ir ištirti žemės pagrindai žemai, tai aš atmesiu visą Izraėlio ainiją dėl viso to, ką jie yra padarę, sako Viešpats.
[38] Štai ateina dienų, sako Viešpats, kuomet bus statomas miestas Viešpačiui nuo Ananeėlio bokšto iki Kampo
vartų. [39] Matuojamoji virvė eis toliau per Garėbo kauburį ir apeis aplink Goatą,
[40] visą lavonų ir pelenų slėnį ir visą mirties šalį iki Kedrono upeliui ir iki Žirgų vartų kampui rytuose; tai bus šventa Viešpačiui; nebebus daugiau griaunama ir ardoma per amžius.

10. Duotųjų mesijinių pažadėjimų sustiprinimas. a) Pasakojimas apie dirvos pirkimą.

Caput XXXII.
[1] Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino in anno decimo Sedeciae regis Iuda: ipse est annus decimus octavus Nabuchodono-

32 perskyrimas.
[1] Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis dešimtais Jūdo karaliaus Sedekijo metais; tai buvo aštuoniolikti Nabukodonosoro metai.

---

gaus plotų, nė ištirti žemės gilybių ir jos pagrindų. Lygiai giliai turi tikėti Izraėlis, kad jis nebus atmestas dėl savo senesnių nuodėmių. — (38) Viešpačiui. Atstatytas miestas bus pašvęstas Viešpačiui. — Nuo Ananeėlio... Taip nurodoma šiaurinė miesto riba. — (39) Matuojamoji virvė. Ebr. gav, matininkų vartojama virvė, grandinė. Riba nuo kampinių vartų eis tiesiai per Garėbo kauburį (miesto vakarų šone) ir iš čia pasisuks (ebr. t.) į Goatą (ebr. Goah). — (40) Visą lavonų... Ebr. t. bent kiek kitoki sakinio konstrukcija. Lavonų (žmonių ir gyvulių) ir pelenų slėniu čia pavadintas Innomo slėnis. Taip jis vadinamas dėlto, kad nuo Jozijo laikų jis buvo suteptas stabmeldyste (4 Kar. 23, 10) ir į jį buvo sumetama visokios miesto šiukšlės ir nešvarumai. Miestas sulig šiuo aprašymu išplečiamas į pietus ir į rytus, nes į jo ribas įtraukiamos vietos, kurios anksčiau einant įstatymu (Raupsuotųjų kauburys) ar dėl stabmeldystės (Innomo slėnis) buvo laikomos suteptomis, dabar gi laikomos nesuteptomis ir Dievui pašvęstomis.

32, 1—44. Aukščiau išdėstyti mesijiniai pažadėjimai patvirtinami visųpirma pasakojimu apie Jeremijo atliktą dirvos pirkimą (1—15), toliau Jeremijas maldoje kreipiasi į Viešpatį, prašydamas paaiškinimo apie tautos ir šalies ateitį (16—25) ir gauna Viešpaties atsakymą (26—44).

(32, 1) Dešimtais... Neilgai trukus Jeruzalė turėjo būti paimta. Sedekijas viešpatavo viso arti vienuolikos metų. Kaldėjiečiai buvo pradėję daryti apkasus aplink Jeruzalę ir rengti puolimą devintais jo vieš-

sor. 2 Tunc exercitus regis Ba-
bylonis obsidebat Ierusalem: et
Ieremias propheta erat clausus
in atrio carceris, qui erat in do-
mo regis Iuda. 3 Clauserat enim
eum Sedecias rex Iuda, dicens:
Quare vaticinaris, dicens: Haec
dicit Dominus: Ecce ego dabo
civitatem istam in manus regis
Babylonis, et capiet eam? 4 Et
Sedecias rex Iuda non effugiet
de manu Chaldaeorum: sed tra-
detur in manus regis Babylonis:
et loquetur os eius cum ore
illius, et oculi eius oculos illius
videbunt. 5 Et in Babylonem du-
cet Sedeciam: et ibi erit donec
visitem eum, ait Dominus: si
autem dimicaveritis adversum
Chaldaeos, nihil prosperum ha-
bebitis.

6 Et dixit Ieremias: Factum
est verbum Domini ad me, di-
cens: 7 Ecce Hanameel filius Sel-
lum patruelis tuus veniet ad te,
dicens: Eme tibi agrum meum,
qui est in Anathoth: tibi enim
competit ex propinquitate ut
emas. 8 Et venit ad me Hana-
meel filius patrui mei secundum
verbum Domini ad vestibulum
carceris, et ait ad me: Posside
agrum meum, qui est in Ana-
thoth in terra Beniamin: quia tibi

2 Tuomet Babilono karaliaus ka-
riuomenė buvo apgulus Jeru-
zalę, ir pranašas Jeremijas buvo
uždarytas prieangyje kalėjimo,
kurs buvo Jūdo karaliaus na-
muose. 3 Nes Jūdo karalius Se-
dekijas buvo uždaręs jį saky-
damas: Kam tu pranašauji tar-
damas: Viešpats sako taip: Štai
aš atiduosiu šitą miestą į Babi-
lono karaliaus rankas, ir jis jį
paims, 4 ir Jūdo karalius Sede
kijas neištruks iš kaldėjiečių ran-
kų, bet bus paduotas į Babilono
karaliaus rankas; jis kalbėsis su
juo burna į burną, ir jo akys
matys ano akis; 5 Sedekijas bus
nuvestas į Babiloną ir bus tenai,
kolei aš jo neaplankysiu, sako
Viešpats; ir jei jūs kovosite prieš
kaldėjiečius, neturėsite jokio pa-
sisekimo.

6 Jeremijas kalbėjo: Man buvo
suteiktas Viešpaties žodis ir pa-
sakyta: 7 Štai tavo brolėnas Se-
lumo sūnus Anameėlis ateis pas
tave ir sakys: Pirk sau mano
dirvą, kuri yra Anatote, nes tu
turi teisės ją pirkti kaip arti-
miausias giminaitis. 8 Ir mano
dėdės sūnus Anameėlis atėjo
pas mane, kaip buvo Viešpaties
pasakyta, prie kalėjimo prieangio
ir man tarė: Įsigyk mano dirvą,
kuri yra Anatote Benjamino že-

---

patavimo metais, dešimtą devintojo mėnesio dieną (4 Kar. 25, 1). Nurodomi čia taip pat Babilono karaliaus viešpatavimo metai. Plg. auk. 25, 1 ir paaišk. — (2) Prieangyje kalėjimo. Ebr. t.: sargybos kieme. — (5) Sedekijas bus... Panašus pranašavimas Sedekijui yra jau 21, 3... ir 34, 2... — Kolei aš jo neaplankysiu. Aplankymas gali reikšti paguodą, bet ir bausmę. Sedekijas mirė kalėjime. Plg. žem. 52, 11. Tačiau šitų žodžių nėra Aleksandr. tekste.

(6) Jeremijas kalbėjo. Šitie žodžiai išleistini; jų nėra LXX vertime. Jeremijas čia nekalba į žmones, tik pasakoja, ką jam Dievas buvo liepęs daryti. — (7) Selumas. Jis buvo Jeremijo tėvo brolis. — (8) Turi teisės ją įsigyti: einant įstatymu, Kun. 25, 25. 49. Kad dirva nepatektų į visai svetimos šeimos rankas, artimiausias parduodančiojo giminaitis, turėjo teisę ir drauge pareigą ją pirkti. Anot ebr. t.: tau priklauso paveldėjimo teisė ir išpirkimo pareiga; pirk ją

competit hereditas, et tu propin-
quus es ut possideas. Intellexi
autem quod verbum Domini
esset. 9 Et emi agrum ab Hana-
meel filio patrui mei, qui est in
Anathoth: et appendi ei argen-
tum septem stateres, et decem ar-
genteos. 10 Et scripsi in libro, et si-
gnavi et adhibui testes: et appendi
argentum in statera. 11 Et accepi
librum possessionis signatum, et
stipulationes, et rata, et signa
forinsecus. 12 Et dedi librum
possessionis Baruch filio Neri
filii Maasiae in oculis Hanameel
patruelis mei, in oculis testium,
qui scripti erant in libro emptio-
nis, et in oculis omnium Iudaeo-
rum, qui sedebant in atrio carce-
ris. 13 Et praecepi Baruch coram
eis, dicens: 14 Haec dicit Domi-
nus exercituum Deus Israel:
Sume libros istos, librum em-
ptionis hunc signatum, et librum
hunc, qui apertus est: et pone
illos in vase fictili, ut permanere
possint diebus multis. 15 Haec
enim dicit Dominus exercituum
Deus Israel: Adhuc possidebun-

mėje, nes tau priklauso pavel-
dėjimo teisė, ir tu kaipo mano
giminaitis turi teisės ją įsigyti.
Taigi aš supratau, kad tai buvo
Viešpaties žodis. 9 Aš pirkau iš
mano dėdės sūnaus Anameėlio
dirvą, esančią Anatote, ir atsvė-
riau jam sidabro septynis sta-
terus ir dešimtį sidabrinių. 10 Aš
parašiau sutartį ir uždėjau ant-
spaudą, ėmiau liudytojus ir atsvė-
riau sidabrą ant svarstyklės.
11 Po to aš ėmiau antspauduotą
pirkimo raštą su sutartimi, są-
lygomis, taip pat su atvirais pa-
liudijimais 12 ir padaviau pirkimo
raštą Maasijo sūnaus Nėrio sū-
nui Barukui, matant mano bro-
lėnui Anameėliui, matant liudy-
tojams, kurie buvo surašyti pir-
kimo rašte, ir matant visiems
žydams, sėdėjusiems kalėjimo
prieangyje. 13 Aš daviau Barukui
įsakymą jų akyse, tardamas: 14 Štai
ką sako kareivijų Viešpats, Izra-
ėlio Dievas: Imk šituos raštus,
šitą antspauduotą pirkimo raštą
ir šitą atvirą raštą ir įdėk juos į
molinį indą, kad galėtų išlikti

---

sau. — (9) Septynis state-
rus... Ebr. t.: septynis siklius ir
dešimtį. Jei čia kalbama tik apie
siklius, tai kaina labai nedidelė, ne
daugiau 90 litų. Bet dirvos, ar tik-
riau sakant ganyklos, didumas čia
nežinomas, gal buvo likę nebedaug lai-
ko iki jubiliejaus metų, kuriais par-
duotos dirvos turėjo būti grąžinamos
pirmiesiems savininkams visai be at-
lyginimo, be to, karo metu sunai-
kintame krašte žemė negalėjo turėti
didelės vertės. — (11) Aš ėmiau...
Ebr. t. minimi du dokumentai, kurių
vienas buvo antspaudais uždarytas,
kitas gi atviras. Antspaudais užda-
rytasis gal turėjo apsaugoti antrąjį
nuo suklastojimų, kurių galėjo atsi-
rasti atvirajame. Vienas ir kitas bu-
vo liudytojų pasirašytas. Anot gr.
t. gal tik viena dokumento dalis buvo
antspaudais uždaryta, kitą gi buvo
galima skaityti. — (12) Matant visiems... Jeremijas visa čia
atlieka iškilmingai, tuo kreipdamas
visų dėmesį į simbolinę pirkimo
reikšmę. — (14) Į molinį indą...
Taip pirkimo raštas turėjo būti ap-
saugotas nuo supuvimo, nes jis tu-
rėjo ilgai tarnauti. Tas susirūpini-
mas ilgu dokumento išsaugojimu turi
parodyti, kad pirktosios dirvos ne-
bus galima pradėti valdyti tuojau
ir kad ilgam laikui praslinkus reikės
įrodinėti savo teises į ją. — (15)
Dar bus valdoma... Tuo tarpu
Dievas atiduoda šalį svetimiesiems,
bet ne nuosavybėn. Kadangi žem.
25 eil. pranašas prašo Dievą paaiš-
kinimų, kam jis turėjo pirkti dirvą,
tai čia pasakojime matomai nesilai-
kyta laiko eilios. Jeremijas maldavo

tur domus, et agri, et vineae in terra ista.

16 Et oravi ad Dominum, postquam tradidi librum possessionis Baruch filio Neri, dicens: 17 Heu, heu, heu, Domine Deus: ecce tu fecisti caelum et terram in fortitudine tua magna, et in brachio tuo extento: non erit tibi difficile omne verbum: 18 Qui facis misericordiam in millibus, et reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post eos: Fortissime, magne, et potens, Dominus exercituum nomen tibi. 19 Magnus consilio, et incomprehensibilis cogitatu: cuius oculi aperti sunt super omnes vias filiorum Adam ut reddas unicuique secundum vias suas, et secundum fructum adinventionum eius. 20 Qui posuisti signa et portenta in Terra Aegypti usque ad diem hanc, et in Israel, et in hominibus, et fecisti tibi nomen sicut est dies haec. 21 Et eduxisti populum tuum Israel de Terra Aegypti, in signis, et in portentis, et in manu robusta, et in brachio extento, et in terrore magno. 22 Et dedisti eis ter-

per daugelį dienų; 15 nes štai ką sako kareivijų Viešpats, Izraėlio Dievas: Dar bus valdomi šitoje šalyje namai, dirvos ir vynuogynai.

16 Atidavęs pirkimo raštą Nėrio sūnui Barukui aš meldžiaus Viešpačiui, tardamas: 17 Deja, deja, deja! Viešpatie, Dieve! štai tu padarei dangų ir žemę didžia savo galybe ir ištiestu petimi; tau joks dalykas nebus sunkus; 18 kurs rodai pasigailėjimo tūkstančiams ir už tėvų neteisybę atsilygini po jų į jų vaikų prieglobstį; Stipriausias, Didis ir Galingasis; tavo vardas kareivijų Viešpats. 19 Tu didis išmanymu, neapimamas mintimi, kurio akys atviros ant visų Adomo vaikų kelių, kad atiduotumei kiekvienam, žiūrėdamas jo kelių ir jo darbų vaisiaus. 20 Tu darei ženklų ir stebuklų Aigipto žemėje iki šiai dienai, ir Izraėlyje ir žmonėse, ir padarei sau vardą, kaip kad šiandien yra. 21 Tu išvedei savo tautą, Izraėlį, iš Aigipto žemės ženklais ir stebuklais, galinga ranka, ištiestu petimi ir su didžiu baisumu. 22 Tu davei jiems šitą žemę, kurią esi jų tėvams prisiekęs duoti jiems, žemę plūstančią pienu ir medum. 23 Jie įėjo

---

Dievą anksčiau, nekaip jis paaiškino pirkimo reikšmę Barukui ir kitiems, tuojau po to, kas papasakota 12 eil. Paskui jau pats Dievo apšviestas (13 eil.) galėjo duoti paaiškinimų kitiems.

(16) Atidavęs... Tas atidavimas paminėtas 12 eil. — Meldžiaus... Ko Jeremijas norėjo išmelsti, paaiškėja iš 25 eil. Jis norėjo žinoti, kam jis turėjo pirkti dirvą, matant liudytojams, kad kaldėjiečiai greitu laiku turėjo visa sau pasiimti. Todėl visos Jeremijo maldos vieta turi būti aukščiau 15 eil. — (17) Deja... Ebr. t. vieną kartą: 'ahah. — Tu padarei... Plg. auk. 27, 5. — (18) Į jų vaikų prieglobstį: į drabužio lenktes. Tokių lenkčių, drabužiams esant platiems, susidaro ypač daug ant krūtinės. Plg. Iš. 34, 7. Atk. 5, 9... — (19) Didis... Ebr. t.: didis patarimais ir galingas veikimu. Be šitų savybių Dievas negalėtų vykinti tobūlai teisingumo (Tom.). — (20) Aigipto...: tu, kurs darei stebuklų Aigipte ir nesiliauji juos daręs Izraėlyje ir kitų žmonių tarpe. — (21) Tu išvedei... Plg. 5 Moz. 26, 8. — (24) Pastatyta...

ram hanc, quam iurasti patribus
eorum ut dares eis terram flu-
entem lacte et melle. [23] Et in-
gressi sunt, et possederunt eam: et
non obedierunt voci tuae, et in
lege tua non ambulaverunt: om-
nia quae mandasti eis ut face-
rent, non fecerunt: et evenerunt
eis omnia mala haec. [24] Ecce
munitiones exstructae sunt adver-
sum civitatem ut capiatur: et urbs
data est in manus Chaldaeorum,
qui praeliantur adversus eam a
facie gladii, et famis, et pesti-
lentiae: et quaecumque locutus
es acciderunt, ut tu ipse cernis.
[25] Et tu dicis mihi Domine Deus:
Eme agrum argento, et adhibe
testes: cum urbs data sit in ma-
nus Chaldaeorum?
[26] Et factum est verbum Do-
mini ad Ieremiam, dicens: [27] Ecce
ego Dominus Deus universae
carnis: numquid mihi difficile erit
omne verbum? [28] Propterea haec
dicit Dominus: Ecce ego tra-
dam civitatem istam in manus
Chaldaeorum, et in manus regis
Babylonis, et capient eam. [29] Et
venient Chaldaei praeliantes ad-
versum urbem hanc, et succen-
dent eam igni, et comburent
eam, et domus, in quarum do-
matibus sacrificabant Baal, et
libabant diis alienis libamina ad
irritandum me. [30] Erant enim filii
Israel, et filii Iuda iugiter facien-
tes malum in oculis meis ab
adolescentia sua: filii Israel qui

ir paveldėjo ją, bet neklausė tavo
balso ir nesielgė sulig tavo įsta-
tymu; visa, ką tu jiems liepei
daryti, jie nedarė, ir atėjo jiems
visos šitos nelaimės. [24] Štai pa-
statyta sustiprinimų prieš miestą,
kad jis būtų paimtas, ir dėl ka-
lavijo, bado ir maro miestas ati-
duotas į kaldėjiečių rankas, ku-
rie kovoja prieš mus, ir visa, ką
tu kalbėjai, įvyko, kaip tu pats
matai. [25] Ir tu, Viešpatie Dieve,
man sakai: Pirkis dirvą už pini-
gus ir imk liudytojus, tuotarpu
kad miestas atiduotas į kaldėjie-
čių rankas?

[26] Tuomet buvo suteiktas
Viešpaties žodis Jeremijui ir pa-
sakyta: [27] Štai aš Viešpats, kiek-
vieno kūno Dievas; argi man
bus sunkus bet koks dalykas?
[28] Todėl štai ką sako Viešpats:
Štai aš atiduosiu šitą miestą į
kaldėjiečių rankas ir į Babilono
karaliaus rankas, ir jie paims jį.
[29] Kaldėjiečiai kovodami prieš
šitą miestą įeis į jį, padegs jį ir
sudegins jį ir namus, ant kurių
aukštų buvo daroma aukų Baa-
lui ir buvo liejama liejamųjų
aukų svetimiems dievams, kad
mane erzintų. [30] Nes Izraėlio vai-
kai ir Jūdo vaikai nuolat darė
pikta mano akyse nuo pat savo
jaunystės, Izraėlio vaikai, kurie

Ebr. t.: apkasai priėjo prie pat miesto. —(**25**) Man sakai... Taip išreiškęs savo nustebimą pranašas gavo iš Viešpaties atsakymą ir juo naudodamos davė (15 eil.) paaiškinimų kitiems.

(**26**) Kiekvieno kūno: visų žmonių, viso kas gyva. — (**29**) Kaldėjiečiai... Dievas, primindamas savo visagalybę, dar sykį pakartoja gąsdinimus, kad parodytų, jog jie greitai bus įvykinti. — (**30**) Izraėlio... Dievui buvo nusidėjusios abi žydų karalystės. — Nuo pat savo jaunystės: išėję iš Aigipto tyruose ir Teisėjų laikais. — Savo rankų darbų: dievaičių stabais. — (**31**) Nuo tos dienos... visa,

usque nunc exacerbant me in
opere manuum suarum, dicit
Dominus. 31 Quia in furore et
in indignatione mea facta est
mihi civitas haec, a die qua aedi-
ficaverunt eam, usque ad diem
istam, qua auferetur de con-
spectu meo. 32 Propter malitiam
filiorum Israel, et filiorum Iuda,
quam fecerunt ad iracundiam
me provocantes, ipsi et reges
eorum, principes eorum, et sa-
cerdotes eorum, et prophetae
eorum, viri Iuda et habitatores
Ierusalem. 33 Et verterunt ad me
terga et non facies: cum doce-
rem eos diluculo, et erudirem,
et nollent audire ut acciperent
disciplinam. 34 Et posuerunt idola
sua in domo, in qua invocatum
est nomen meum, ut polluerent
eam. 35 Et aedificaverunt excelsa
Baal, quae sunt in valle filii En-
nom ut initiarent filios suos et
filias suas Moloch: quod non
mandavi eis, nec ascendit in cor
meum ut facerent abominationem
hanc, et in peccatum deducerent
Iudam.

36 Et nunc propter ista, haec
dicit Dominus Deus Israel ad
civitatem hanc, de qua vos
dicitis quod tradetur in manus
regis Babylonis in gladio, et in
fame, et in peste. 37 Ecce ego
congregabo eos de universis
terris, ad quas eieci eos in furore

iki dabar erzina mane savo rankų
darbu, sako Viešpats. 31 Nes
šitas miestas virto man narso ir
užsidegimo priežastimi nuo tos
dienos, kurioje jie jį pastatė, iki
šitai dienai, kurioje jis bus atim-
tas iš po mano akių. 32 Dėlei
Izraėlio vaikų ir Jūdo vaikų pik-
tumo, kurį jie rodė vesdami mane
į rūstybę jie ir jų karaliai, jų
kunigaikščiai, jų kunigai ir jų
pranašai, Jūdo žmonės ir Jeru-
zalės gyventojai. 33 Jie atgręžė
man nugaras, ne veidą, nors aš
juos mokinau nuo pat aušros ir
auklėjau, ir jie nenorėjo klausyti,
kad priimtų drausmę. 34 Jie pa-
statė savo stabus namuose, ku-
riuose šaukiamas mano vardas,
kad juos suteptų. 35 Jie pastatė
Baalui aukštumų, esančių Enno-
mo sūnaus slėnyje, kad pa-
švęstų savo sūnus ir savo duk-
teris Molokui; to aš jiems nelie-
piau ir neatėjo man į mintį, kad
jie darytų tokią nuobodą ir vestų
Jūdą į nuodėmę.

36 To dėlei dabar štai ką Vieš-
pats, Izraėlio Dievas, sako šitam
miestui, apie kurį jūs sakote,
kad jis bus paduotas kalaviju,
badu ir maru į Babilono kara-
liaus rankas: 37 Štai aš juos su-
rinksiu iš visų šalių, į kurias aš
juos išmečiau savo narse, savo

---

kas gera buvo įvykę viešpataujant Dovidui, Saliamonui, Jozapatui ir kitiems, lyg kad paskendo nusikaltimų daugybėje; be to ir gerųjų karalių laikais buvo įvykę nemaža pikta. — (33) J i e a t g r ę ž ė... Kadangi jie buvo nuolat įspėjami ir rūpestingai mokinami, tai jų sąmoningas nuodėmingumas ir sukietėjimas yra tikrai didelis nusikaltimas. — Kas meldžiasi, lenkiasi prie žemės; kas atgręžia nugarą, tie rodo grasančiajam savo paniekinimą (Jier.). — (34. 35) J i e p a s t a t ė... Vž. 4 Kar. 16, 3; 21, 4-8. — (36) T o d ė l e i. To ž. nėra LXX tekste.—A p i e k u r į j ū s s a k o t e. Nebėra reikalo nurodinėti pranašystes: dalykas jau taip aiškus, kad priverčia pamatyti nelaimę ir tuos, kurie netikėjo pranašams. — (37) A š j u o s s u r i n k s i u... Tokioje liūdnoje padėtyje

meo, et in ira mea, et in indignatione grandi: et reducam eos ad locum istum, et habitare eos faciam confidenter. 38 Et erunt mihi in populum, et ego ero eis in Deum. 39 Et dabo eis cor unum, et viam unam, ut timeant me universis diebus: et bene sit eis, et filiis eorum post eos. 40 Et feriam eis pactum sempiternum, et non desinam eis benefacere; et timorem meum dabo in corde eorum ut non recedant a me. 41 Et laetabor super eis, cum bene eis fecero: et plantabo eos in terra ista in veritate in toto corde meo et in tota anima mea. 42 Quia haec dicit Dominus: Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc grande: sic adducam super eos omne bonum, quod ego loquor ad eos. 43 Et possidebuntur agri in terra ista: de qua vos dicitis quod deserta sit, eo quod non remanserit homo et iumentum, et data sit in manus Chaldaeorum. 44 Agri ementur pecunia, et scribentur in libro, et imprimetur signum, et testis adhibebitur: in terra Beniamin, et in circuitu Ierusalem, in civitatibus Iuda, et in civitatibus montanis, et in civitatibus cam-

rūstybėje ir savo didžiame užsidegime, ir atvesiu juos atgal į šitą vietą, ir padarysiu, kad jie gyventų saugiai. 38 Jie bus man tauta ir aš būsiu jiems Dievas. 39 Aš jiems duosiu vieną širdį ir vieną kelią, kad jie bijotų manęs per visas dienas ir kad būtų gera jiems ir jų vaikams po jų. 40 Aš padarysiu su jais amžiną sandorą ir nesiliausiu jiems gera daręs; aš duosiu savo baimės į jų širdį, kad neatstotų nuo manęs. 41 Aš džiaugsiuos jais, kai jiems gera darysiu; aš veisiu juos šitoje šalyje iš tikrųjų visa savo širdimi ir visa savo siela. 42 Nes štai ką Viešpats sako: Kaip aš atvedžiau ant šitos tautos visą tą didžią nelaimę, taip aš atvesiu ant jų visą gerumą, kurį aš jiems žadu; 43 ir bus įsigijama dirvų šitoje šalyje, apie kurią jūs sakote, kad ji apleista, nes nepasiliko žmogaus ir galvijo, ir ji atiduota į kaldėjiečių rankas. 44 Bus perkama dirvų už pinigus ir surašoma pirkimo knygose, bus dedama antspaudų ir imama liudytojų, Benjamino žemėje ir Jeruzalės apylinkėje, Jūdo miestuose, kalnų miestuose, lygumų miestuose ir miestuose esančiuose į pietus, nes aš sugrą-

---

esant, nemaža yra paguodos išgirsti bent geresnių pažadėjimų ateičiai. — (39) V i e n ą š i r d į... Daugelio blogybių priežastis buvo tautos skilimas į dvi karalysti, Jūdo ir Izraėlio. Kai įvyks atstatymas, visi tarnaus karaliui Dovidui (Oz. 3, 5; Jer. 23, 5), Jūdas ir Izraėlis. Vieniems ir kitiems Dievas rašys savo įstatymą į širdis; to įstatymo suglaustas turinys yra garbinti Viešpatį; tai yra vienintėlis išganymo kelias. — (40) A š p a d a r y s i u... tokiais pamatais pasirėmus Dievo karalystė pasiliks amžinai; ta gi karalystė bus dvasinė. Ebr. t.: aš padarysiu su jais amžiną sandorą, taip kad aš niekuomet nuo jų nenusigręšiu, kad nebedaryčiau gera. Taip pat ir jie patys nebeapleis Dievo. — (41) A š d ž i a u g s i u o s... Dabartinei kartai Dievas rūstinasi, nes ji nuodėminga; jei jis džiaugiasi ana būsimąja, tai ženklas, kad ji bus šventa. — I š t i k r ų j ų. Anot ebr. t.: ištikimai. Nuolatinė gyvenamoji vieta suteikia jiems pastovumo, kurį nurodo taip pat žodis „v e i s i u". — (44) B u s p e r k a m a... Nors dabar visa atiduodama svetimųjų valiai, tačiau žydų tauta grįš į senas sa-

pestribus, et in civitatibus, quae ad Austrum sunt: quia convertam captivitatem eorum, ait Dominus.

žinsiu jų tremtinius, sako Viešpats.

b) Maloningų pažadėjimų Izraėliui panaujinimas.

Caput XXXIII. [1] Et factum est verbum Domini ad Ieremiam secundo, cum adhuc clausus esset in atrio carceris, dicens: [2] Haec dicit Dominus qui facturus est, et formaturus illud, et paraturus, Dominus nomen eius. [3] Clama ad me, et exaudiam te: et annunciabo tibi grandia, et firma quae nescis.

[4] Quia haec dicit Dominus Deus Israel ad domos urbis huius, et ad domos regis Iuda, quae destructae sunt, et ad munitiones, et ad gladium, [5] venientium ut dimicent cum Chaldaeis, et impleant eas cadaveribus hominum, quos percussi in furore meo et in indignatione mea, abscondens faciem meam a civitate hac propter omnem

33 perskyrimas. [1] Viešpaties žodis buvo suteiktas Jeremijui antrą kartą, kai jis dar tebebuvo uždarytas kalėjimo prieangyje, ir buvo pasakyta. [2] Štai ką sako Viešpats, kurs tai darys, tvarkys ir prirengs; jo vardas Viešpats: [3] Šaukis manęs, ir aš tave išklausysiu; aš tau paskelbsiu didžių ir tikrų dalykų, kurių tu nežinai.

[4] Nes štai ką sako Viešpats, Izraėlio Dievas apie šito miesto namus ir Jūdo karaliaus namus, kurie sugriauti, ir apie tvirtovių apkasus ir kalaviją tų, [5] kurie ateina kovoti prieš kaldėjiečius ir padaryti juos pilnus lavonų tų žmonių, kuriuos aš užmušiau savo narse ir savo užsidegime, paslėpdamas savo veidą nuo

---

vo vietas, atgaus nuosavybę ir čia gyvens sulig įstatymais ir teisėtai. Kas auk. 31, 24 pasakyta bendrai, dabar pabrėžiama, minint atskirus dalykus. 43 ir 44 eil. išreikšta plačiau, kas buvo trumpai pasakyta 15 eil. Plg. 25 e.

33, 1—26. Dar sykį skelbiamas garbingas Jeruzalės ir tautos atstatymas (1—13), toliau gi aprašomas aukščiausias būsimos laimės laipsnis, pasiektinas teisiosios Atžalos pažadinimų ir amžinai pasiliksiančios karalystės bei kunigystės įsteigimu (14—26).

(33,2) Viešpats, kurs... Ebr. t.: Jahve, kurs tai daro, Jahve, kurs tai sumano, kad įvykintų, Jahve jo vardas. Tai: tautos gelbėjimą ir Jeruzalės atnaujinimą. — (3) Šaukis... Nors Viešpats ir yra pasiryžęs teikti gėrybių, tačiau jis nori būti prašomas, kad širdys juo geriau prisirengtų jų priimti. — Didžių ir tikrų... Anot ebr. t.: didžių ir neprieinamų dalykų, — kurių pradžia ir priežastys yra ne paprastoje dalykų tvarkoje, bet randasi ypatingais Dievo apvaizdos keliais ir todėl gali būti pažintos tik iš apreiškimo. Toks yra tautos atnaujinimo būdas, amžina Dovido karalystė ir amžina Dievo karalystėje pasiliekanti kunigystė.

(4) Kurie sugriauti, ir apie tvirtovių... Eb. t.: kurie nugriaunami prieš apkasus ir kalaviją. — Miesto namai, net ir karaliaus namai nugriaunami, kad jų medžiaga užtaisytų priešų išardytas ar pramuštas miesto sienas. Lot. tekste kalbama apie namus, pylimus ir kalavijus tų, kurie kovoja prieš kal-

malitiam eorum. [6] Ecce ego ob-
ducam eis cicatricem et sanitatem, et curabo eos: et revelabo illis deprecationem pacis et veritatis.
[7] Et convertam conversionem Iuda, et conversionem Ierusalem: et aedificabo eos sicut a principio.
[8] Et emundabo illos ab omni iniquitate sua, in qua peccaverunt mihi: et propitius ero cunctis iniquitatibus eorum, in quibus deliquerunt mihi, et spreverunt me.
[9] Et erit mihi in nomen, et in gaudium, et in laudem, et in exultationem cunctis gentibus terrae, quae audierint omnia bona, quae ego facturus sum eis: et pavebunt, et turbabuntur in universis bonis, et in omni pace, quam ego faciam eis.

[10] Haec dicit Dominus: Adhuc audietur in loco isto (quem vos dicitis esse desertum, eo quod non sit homo nec iumentum: in civitatibus Iuda, et foris Ierusalem, quae desolatae sunt absque homine, et absque habitatore, et absque pecore)
[11] vox gaudii et vox laetitiae, vox sponsi et vox sponsae, vox dicentium. Confitemini Domino exercituum, quoniam bonus Dominus, quoniam

šito miesto dėl viso jų piktumo:
[6] Štai aš uždengsiu jų žaizdą ir tieksiu sveikatos, pagydysiu juos ir atidengsiu jiems jų prašomąją ramybę ir tiesą.
[7] Aš sugrąžinsiu Jūdo belaisvius ir Izraėlio belaisvius ir statysiu juos kaip pradžioje.
[8] Aš apkuopsiu juos nuo visos jų neteisybės, kuria jie man nusidėjo, ir dovanosiu visas jų neteisybes, kuriomis jie man nusikalto ir paniekino mane.
[9] Iš to bus man vardas, džiaugsmas ir gyrius ir linksmybė visose žemės tautose, kurios išgirs apie visus gerumus, kuriuos aš jiems padarysiu; jos nusigąs ir drebės dėl visų gerumų ir visos ramybės, kurią aš jiems padarysiu.

[10] Viešpats sako taip: Šitoje vietoje, (kurią jūs sakote esant apleistą, nes nėra žmogaus, nė galvijo, Jūdo miestuose ir Jeruzalės gatvėse, kurios tuščios, be žmogaus, be gyventojo ir be gyvulių), dar bus girdėtas
[11] džiaugsmo balsas ir linksmybės balsas, jaunikio balsas ir jaunosios balsas, balsas tų, kurie sako: Girkite kareivijų Viešpatį, nes Viešpats geras, nes jo gailestingu-

---

dėjiečius. — (6) Aš uždengsiu... Ebr. t.: aš uždedu ant jo (miesto) gydomąjį lopą ir palengvinimą ir gydau juos, ir atidengiu jiems ramybės ir tiesos turtus. — Viešpats nori sugriautą miestą atstatyti, gyventojams atidengti ramybės pilnybę ir sustiprinti juos tiesoje, įstatyme, kurs įrašytas į jų širdis, ir ištikimai atitesėti pažadėjimus. Pagydymas ir dieviškų gėrybių pilnybė aprašoma toliau 7 eil. — (8) Aš apkuopsiu... Atstatymas atneš dvasinių gėrybių, kaip nurodoma jau 6 eil.: nuodėmė bus atimta, bus suteiktas tikras šventumas; jis yra nepajudinamas ramybės ir laimės pamatas. Tuomet Jeruzalė, Dievo karalystės centras, platins visose tautose Dievo šlovę. — — (9) Iš to bus... Ebr. t.: ir iš jos bus man pasigėrėjimo vardas, gyrius ir pasididžiavimas visų žemės tautų akivaizdoje. — Iš atstatymo visi puikiausiu būdu pažins Dievo kilnumą. — Nusigąs ir drebės. Tai bus šventas išgąstis, išgąstis ir drebėjimas iš didžio džiaugsmo.

(11) Džiaugsmo balsas... Plg. auk. 7, 34; 16, 9 ir k. — Viešpats geras.. Plg. 2 Kron. 5, 13; 7, 3; Ps. 115, 1 ir k. — Apžadus. Ebr. t.: gyriaus auką, t. y. dėkojimo auką.

in aeternum misericordia eius: et portantium vota in domum Domini: reducam enim conversionem terrae sicut a principio, dicit Dominus.
[12] Haec dicit Dominus exercituum: Adhuc erit in loco isto deserto absque homine, et absque iumento, et in cunctis civitatibus eius, habitaculum pastorum accubantium gregum.
[13] In civitatibus montuosis, et in civitatibus campestribus, et in civitatibus, quae ad Austrum sunt: et in terra Beniamin, et in circuitu Ierusalem, et in civitatibus Iuda adhuc transibunt greges ad manum numerantis, ait Dominus.

[14] Ecce dies veniunt, dicit Dominus: et suscitabo verbum bonum, quod locutus sum ad domum Israel et ad domum Iuda.
[15] In diebus illis, et in tempore illo germinare faciam David germen iustitiae: et faciet iudicium et iustitiam in terra.
[16] In diebus illis salvabitur Iuda, et Ierusalem habitabit confidenter: et hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus iustus noster.
[17] Quia haec dicit Dominus: Non interibit de David vir, qui sedeat super thro-

mas amžinas, ir tų, kurie neša apžadus į Viešpaties namus; nes aš sugrąžinsiu šalies belaisvius, kaip pradžioje, sako Viešpats.
[12] Štai ką sako kareivijų Viešpats: Šitoje apleistoje vietoje be žmogaus ir be galvijo ir visuose jos miestuose dar bus bakužių piemenų sustabdančių pasiilsėti savo bandas.
[13] Kalnų miestuose ir lygumos miestuose ir miestuose esančiuose į pietus, ir Benjamino žemėje ir Jeruzalės apylinkėje ir Jūdo miestuose dar eis bandos po ranka to, kurs jas suskaito, sako Viešpats.

[14] Štai ateina dienų, sako Viešpats, ir aš įvykinsiu gerą žodį, kurį esu kalbėjęs Izraėlio namams ir Jūdo namams.
[15] Anose dienose ir anuo laiku aš išželdinsiu Dovidui teisybės želmenį, ir jis darys teismą ir teisybę šalyje.
[16] Anose dienose Jūdas bus išgelbėtas ir Jeruzalė gyvens saugiai, ir tas yra vardas, kuriuo jį vadins: Viešpats, mūsų Teisusis.
[17] Nes Viešpats sako taip: Nestigs Dovidui žmogaus, kuris sėdėtų Izraėlio namų soste.
[18] Ir

Tik dėkojimo aukų paminėjimas nurodo laimės ir visokių gėrybių pilnybę. — (12) B a k ū ž i ų. Anot ebr. t.: ganyklų. Piemenų gyvenimo vaizdas primena tuos gerus piemenis, kuriuos Dievas buvo pažadėjęs *23*, 4. — (13) P o r a n k a t o... Bus rūpestingų piemenų, kurie rūpinsis kiekviena avimi.

(14) A t e i n a d i e n ų... Vz. auk. *23*, 5. — I z r a ė l i o... Izraėlis minimas pirmas, nes jis jau seniau buvo patekęs į nelaisvę. Dievas, kurs ištikimai laiko savo sandorą su visa tauta, kviečia visą tautą, nieko neišskirdamas ir vėl sujungia Izraėlį ir Jūdą į vieną karalystę. — (16) J į v a d i n s. Anot ebr. t. ir kai kurių Vulg. rankr. čia kalbama ne apie Mesijo vardą, bet apie Jeruzalės: ir tas yra vardas, kuriuo ją vadins: Viešpats mūsų teisybė. Todėl iš pareigos padarytas vardas duodamas miestui, kuriame gyvena ir turi sostą Teisybės Atžala, teikdamas jam saugios ramybės. Tuo būdu Jeruzalė yra figūra ir pradžia Nauj. Sandoros Bažnyčios, ta gi kaipo Viešpaties sužadėtinė, yra padėjėja ir tarpininkė nuteisinimo ir pašventinimo iki laikų pabaigai. — (17) N e s t i g s... Tai papildymas *22*, *30* duotosios pranašystės, rodąs būdą, kaip *2* Kar. 7, 14 pažadėjimas bus įvykintas. Mesijas, Dovido sūnus, ima karaliauti

num domus Israel. 18 Et de Sa-
cerdotibus et de Levitis non in-
teribit vir a facie mea, qui offe-
rat holocautomata, et incendat
sacrificium, et caedat victimas
omnibus diebus.
19 Et factum est verbum Domi-
ni ad Ieremiam, dicens: 20 Haec di-
cit Dominus: Si irritum potest fieri
pactum meum cum die, et pactum
meum cum nocte, ut non sit dies
et nox in tempore suo: 21 et
pactum meum irritum esse po-
terit cum David servo meo, ut
non sit ex eo filius qui regnet
in throno eius, et Levitae et Sa-
cerdotes ministri mei. 22 Sicuti
enumerari non possunt stellae
caeli, et metiri arena maris: sic
multiplicabo semen David servi
mei, et Levitas ministros meos.
23 Et factum est verbum Do-

kunigams bei lėvitams nestigs
mano akivaizdoje žmogaus, kurs
atnašautų deginamąsias aukas,
degintų duonines atnašas ir
pjautų aukų gyvulius per visas
dienas.
19 Viešpaties žodis buvo su-
teiktas Jeremijui ir pasakyta: 20 Jei
gali būti panaikinta mano san-
dora su diena ir mano sandora
su naktimi, kad nebebūtų dienos
ir nakties savo metu, 21 tai galės
būti panaikinta ir mano sandora
su mano tarnu Dovidu, kad ne-
bebūtų iš jo sūnaus, kurs kara-
liautų jo soste, ir kad nebebūtų
mano tarnų lėvitų ir kunigų.
22 Kaip gi negalima suskaičiuoti
dangaus žvaigždžių ir išmatuoti
jūros smilčių, taip aš padaugin-
siu mano tarno Dovido ainiją ir
mano tarnus lėvitus. 23 Viešpa-

Sione ir jis sėdės Dovido soste per amžius (Lk. 1, 32). — (18) I r k u n i g a m s b e i l ė v i t a m s. Ebr. t.: ir lėvitiškiems kunigams t. y. kunigams iš Lėvio giminės. Su karaliumi Mesiju turi būti ir kunigų, kurie nuolat daro auką Viešpaties akivaizdoje. Aukojimo būdas čia, tiesa, aprašomas, minint Sen. sandoros kruvinas ir nekruvinas aukas; iš to tačiau nereikia daryti išvados, būk pranašas skelbiąs amžiną tų aukų pasilikimą; juk jis pats auk. 3, 16 jau išdėstė, kad Dievo garbinimas Mesijo karalystėje bus visai nutolęs nuo Mozės įstatymo apeigų. Sen. sandoroje sandoros skrynia buvo centras tarnavimo aukomis, kaip tai ypač rodo didžiojo permaldavimo diena, Nauj. gi niekas jos nebeieškos. Jei tat dabar pranašas kalba apie mesijinio laiko aukas, tai jis gali tik norėti pasakyti, kad joms tai yra nuosava, kas kiekvienoje aukoje sudaro esmę, nepasavindamas joms ypatingų Mozės įstatymo nustatytų savybių. Iš abiejų vietų, 3, 16 ir šitos, išeina, kad Mesijo laikais pasiliks tikra kunigystė ir jai nestigs vyriausio kunigystės uždavinio, būtent tarnauti Dievui aukomis. nors jos neturės nieko bendra su Mozės įstatymo apeigomis. Kokios rūšies bus aukos, Jeremijas nepasako; pasako gi Malakijas 1, 10... Jei aukos bus aukojamos ne Mozės įstatymo apeigomis, tai neturima taip pat omenyje ir kunigų, kurie savo kūniška kilme priklausytų Lėvio giminei.

(20) J e i g a l i b ū t i p a n a i k i n t a... Ebr. t.: Jei jūs galite panaikinti mano sandorą... — (21) L ė v i t ų i r k u n i g ų. Ebr. t.: lėvitinių kunigų. — (22) K a i p n e g a l i m a... Kaip plati visa apimanti turi būti būsima Dievo karalystė, reikia spręsti iš skaičiaus kunigaikščių ir kunigų, kuriuos Viešpats nori joje pažadinti Be to vieno, kurs aukštesne teise vadinasi Dovido atžala, žadama ir kitų piemenų, kurie turi ganyti Dievo tautą (23, 4). Plg. Mik. 5, 5 ir Ps. 44, 17; taip pat auk. 3, 15. — Kaip Nauj. Sandoros, padarytosios ne Senosios būdu (31, 32) ir nebelaikančios sandoros skrynios savo centru (3, 16), kunigai nėra Lėvio giminės ainiai, taip anie piemenys ir kunigaikščiai vadinasi Dovido ainiais ne dėlto,

mini ad Ieremiam, dicens: [24]Num-
quid non vidisti quid populus
hic locutus sit, dicens: Duae
cognationes, quas elegerat Do-
minus, abiectae sunt: et popu-
lum meum despexerunt, eo quod
non sit ultra gens coram eis?
[25] Haec dicit Dominus: Si pac-
tum meum inter diem et noc-
tem, et leges caelo et terrae non
posui: [26] equidem et semen Iacob
et David servi mei proiiciam, ut
non assumam de semine eius
principes seminis Abraham, Isaac,
et Iacob: reducam enim conver-
sionem eorum, et miserebor eis.

ties žodis buvo suteiktas Jere-
mijui ir pasakyta: [24] Ar tu nema-
tai, ką šita tauta kalba, sakyda-
ma: Abidvi gimini, kurias Vieš-
pats buvo išsirinkęs, atmesta?
Taip jie niekina mano tautą, nes
ji jų akyse nebesanti tauta.
[25] Viešpats sako taip: Jei aš ne-
padariau savo sandoros su diena
ir naktimi ir nedaviau įstatymų
dangui ir žemei, [26] tai aš atme-
siu ir Jokūbo ir mano tarno Do-
vido ainiją ir nebeimsiu iš jo
giminės kunigaikščių Abraomo,
Izaoko ir Jokūbo ainijai; nes aš
sugrąžinsiu jų išvestuosius ir
pasigailėsiu jųjų.

II. Pranašo Jeremijo veikimas ir vargai Jeruzalės paėmimo metu. 1. Jeremijas veltui mėgina grąžinti į Dievą savo tautiečius, kolei Jeruzalė dar nebuvo paimta. a) Grasymo žodžiai karaliui Sedekijui ir žydų vyresniesiems.

Caput XXXIV. [1] Verbum,
quod factum est ad Ieremiam a
Domino, quando Nabuchodono-
sor rex Babylonis, et omnis exer-
citus eius, universaque regna
terrae, quae erant sub potestate

34 perskyrimas. [1] Viešpa-
ties suteiktas ir pasakytas Jere-
mijui žodis, kai Babilono karа-
lius Nabukodonosoras ir visa jo
kariuomenė ir visos žemės ka-
ralystės, buvusios po jo rankos

---

kad jie būtų kilę iš Dovido šeimos, bet dėlto, kad jie dalyvauja Dovido Sūnui pažadėtame viešpatavime. — — (24) Šita tauta: ne kaldėjiečiai ar kiti svetimšaliai, bet nutolę nuo Dievo, vilties nustoję žydai. — Abidvi giminės: Jūdas ir Izraėlis. — Mano tautą: tą, kuriai Dievas buvo davęs pažadų, kuri pasiliks jam ištikima. — (25) Jei aš nepadariau... Plg. auk. 20 eil. ir Prad. 8, 22. — (26) Aš atmesiu... Tauta tikrai nebus atmesta, kitaip niekais virstų Dovidui ir Patriarkams duotieji pažadai, kas būtų priešinga Iš. 3, 15. Valdovai iš Dovido giminės yra 23, 4 paminėtieji piemenys. Plg. auk. 22 eil. ir paaišk. — LXX vertime nėra 14-26 eil., bet jos yra pas Teodotijoną. Kontekstui jos reikalingos.

II. Antrojoje Jeremijo pranašysčių dalyje (34, 1—45, 5) matome visųpirma pranašo padėtas pastangas padaryti įtakos savo tautiečiams, kad jie tikru grįžimu į Dievą pašalintų gresiantį jų tautai visiško sunaikinimo pavojų (34, 1—38, 28).

34, 1—22. Pirmoje šitos dalies pranašystėje Jeremijas skelbia karaliui Sedekijui, kad pasipriešinimas kaldėjiečiams neturės pasisekimo (1—7), pasmerkia priesaikos sulaužymą, atimant iš žydų vergų jiems pažadėtą laisvę, ir nurodo nusipelnytą tuo pasielgimų Dievo bausmę (8—22).

manus eius, et omnes populi bellabant contra Ierusalem, et contra omnes urbes eius, dicens: 2 Haec dicit Dominus Deus Israel: Vade, et loquere ad Sedeciam regem Iuda: et dices ad eum: Haec dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem hanc in manus regis Babylonis, et succendet eam igni. 3 Et tu non effugies de manu eius: sed comprehensione capieris, et in manu eius traderis: et oculi tui oculos regis Babylonis videbunt, et os eius cum ore tuo loquetur, et Babylonem introibis. 4 Attamen audi verbum Domini Sedecia rex Iuda: Haec dicit Dominus ad te: Non morieris in gladio, 5 sed in pace morieris, et secundum combustiones patrum tuorum regum priorum qui fuerunt ante te, sic comburent te: et vae Domine, plangent te: quia verbum ego locutus sum, dicit Dominus. 6 Et locutus est Ieremias propheta ad Sedeciam regem Iuda universa verba haec in Ierusalem. 7 Et exercitus regis Babylonis pugnabat contra Ierusalem, et contra omnes civitates Iuda, quae reliquae erant contra Lachis, et contra Azecha: hae enim supererant de civitatibus Iuda, urbes munitae.

8 Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino, postquam percussit rex Sedecias foe-

valdžia, ir visos tautos kariavo prieš Jeruzalę ir prieš visus jo miestus. 2 Štai ką sako Viešpats, Izraėlio Dievas: Eik ir kalbėk Jūdo karaliui Sedekijui ir jam sakyk: Viešpats sako taip: Štai aš atiduosiu šitą miestą į Babilono karaliaus rankas, ir jie sudegins jį ugnimi; 3 tu neištrūksi iš jo rankos, bet būsi gaute sugautas ir būsi paduotas į jo rankas, ir tavo akys matys Babilono karaliaus akis, jo burna kalbės su tavo burna, ir tu įeisi į Babiloną. 4 Tačiau išgirsk Viešpaties žodį, Jūdo karaliau Sedekijau. Viešpats tau sako taip: Tu nemirsi nuo kalavijo, 5 bet mirsi ramybėje, ir kaip buvo daroma deginimų tavo tėvams, senesniesiems pirm tavęs buvusiems karaliams, taip degins ir tau ir raudos tavęs: Deja, valdove! nes aš esu ištaręs tą žodį, sako Viešpats. 6 Pranašas Jeremijas pasakė Jūdo karaliui Sedekijui visus šituos žodžius Jeruzalėje. 7 Tuo tarpu gi Babilono karaliaus kariuomenė kovojo prieš Jeruzalę ir prieš visus Jūdo miestus, kurie buvo likę, prieš Lakį ir Azėką; nes tuodu sustiprintu miestu buvo likusiu iš Jūdo miestų.

8 Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis po to, kai karalius Sedekijas padarė sutartį su visa tauta Jeru-

---

(34, 1) Visus jo miestus: ypač gi Lakį ir Azėką (7 e.). — (2) Aš atiduosiu... Panašūs žodžiai yra 32, 3—5. Iš 8 eil. paaiškėja, kad panašius grasymus pranašui teko pakartoti kelius sykius (plg. 21. 22 eil.). Todėl čia minimas įvykis yra ne tas pat, ką ir 32 persk.; be to anot 37, 4. 12 Jeremijas dar nebuvo įmestas į kalėjimą. Taigi šitoje vietoje pasakojama, kas atsitiko, kai Jeremijas pirmą kartą paskelbė grasymus, dėl kurių pakartojimo jis paskui susilaukė paminėtosios bausmės. —(5) Deginimų: karalių laidotuvėse deginamų smilkalų. Plg. 2 Kron. 16, 14; 21, 19. — (7) Lakį ir Azėką. Tuodu miestu, į vakarus nuo Jeruzalės, buvo sustiprinęs karalius Roboamas (2 Kron. 11, 9). Jais būtų galėję pa-

dus cum omni populo in Ieru-
salem, praedicans: [9] Ut dimitte-
ret unusquisque servum suum,
et unusquisque ancillam suam,
Hebraeum et Hebraeam liberos:
et nequaquam dominarentur eis,
id est in Iudaeo et fratre suo.
[10] Audierunt ergo omnes prin-
cipes et universus populus, qui
inierant pactum ut dimitteret
unusquisque servum suum, et
unusquisque ancillam suam libe-
ros, et ultra non dominarentur
eis: audierunt igitur, et dimise-
runt. [11] Et conversi sunt dein-
ceps: et retraxerunt servos et
ancillas suas, quos dimiserant
liberos, et subiugaverunt in fa-
mulos et famulas.

[12] Et factum est verbum Do-
mini ad Ieremiam a Domino,
dicens: [13] Haec dicit Dominus
Deus Israel: Ego percussi foe-
dus cum patribus vestris in die,
qua eduxi eos de Terra Aegypti
de domo servitutis, dicens. [14] Cum
completi fuerint septem anni,
dimittat unusquisque fratrem
suum Hebraeum, qui venditus
est ei, et serviet tibi sex annis:
et dimittes eum a te liberum: et
non audierunt patres vestri me,
nec inclinaverunt aurem suam.
[15] Et conversi estis vos hodie,

zalėje ir paskelbė, [9] kad kiekvie-
nas paleistų laisvus savo vergą
ir savo vergę, žydą ir žydę ir
kad daugiau nebepavergtų jų,
kaipo žydų ir savo brolių. [10] Tuo-
met visi kunigaikščiai ir visa
tauta, kurie buvo padarę sutartį,
kad kiekvienas turi paleisti lai-
svus savo vergą ir kiekvienas
savo vergę ir kad daugiau jų ne-
bepavergs, paklausė. Jie paklausė
ir paleido. [11] Bet paskui jie atsi-
metė, sugrąžino sau savo ver-
gus ir verges, kuriuos buvo pa-
leidę laisvus, ir privertė juos vėl
būti vergais ir vergėmis.

[12] Tuomet buvo Viešpaties
suteiktas Jeremijui Viešpaties žo-
dis ir pasakyta: [13] Štai ką sako
Viešpats, Izraėlio Dievas: Aš pa-
dariau sandorą su jūsų tėvais
tą dieną, kurioje juos išvedžiau
iš Aigipto žemės, iš vergijos
namų, sakydamas: [14] Kai bus su-
kakę septyneri metai, tegul kiek-
vienas paleidžia savo brolį žydą,
kurs jam parduotas; jei jis yra
tau tarnavęs šešerius metus, tu
turi paleisti jį nuo savęs laisvą.
Bet jūsų tėvai neklausė manęs
ir nepalenkė savo ausies. [15] Šian-

---

sinaudoti aigiptiečiai prieš kaldėjie-
čius; be to jie dengė šiek tiek ir
Jeruzalę.

(9) P a l e i s t ų...: taip kaip reika-
lavo įstatymas, Iš. 21, 1—4; Kun. 25,
39—43; Atk. 15, 12—15. Karalius
Sedekijas nori duoti gerą pavyzdį,
bet kartu parodo savo silpną būdą
(plg. 38, 5) ir nesudraudžia tų, kurie
padarytą su tauta sutartį ima tuojau
laužyti. — (10) P a l e i d o. Norėda-
mi pelnytis sau Dievo gailestingumą,
kad patys nepatektų į kaldėjiečių
vergiją, žydų didžiūnai paleidžia sa-
vo vergus žydus, kurie buvo jiems
vergavę daugiau kaip šešerius metus
(14 e.); bet kaip tik jiems pradeda
rodytis, jog nebėra pavojaus iš kal-
dėjiečių pusės, jie gailisi savo gero
darbo ir vėl varu grąžina pas save
paleistuosius vergus (9 e.).

(13) A š p a d a r i a u... Vz. Atk.
15, 12—15. Įstatymas paleisti vergus,
išleistas žydams išėjus iš Aigipto,
turėjo būti visiems žinomas. — (14)
S u k a k ę s e p t y n e r i... Tikriau:
septintiems metams prasidedant. —
— (15) Š i a n d i e n: šiuo metu. —
— S k e l b d a m i... Plg. Kun. 25, 10.
—M a n o a k i v a i z d o j e... todėl su-

et fecistis quod rectum est in
oculis meis, ut praedicaretis liber-
tatem unusquisque ad amicum
suum: et inistis pactum in con-
spectu meo in domo, in qua in-
vocatum est nomen meum super
eam. [16] Et reversi estis, et com-
maculastis nomen meum: et re-
duxistis unusquisque servum
suum, et unusquisque ancillam
suam, quos dimiseratis ut essent
liberi et suae potestatis: et sub-
iugastis eos ut sint vobis servi
et ancillae. [17] Propterea haec di-
cit Dominus: Vos non audistis
me, ut praedicaretis libertatem
unusquisque fratri suo, et unus-
quisque amico suo: ecce ego
praedico vobis libertatem, ait
Dominus ad gladium, ad pestem,
et ad famem: et dabo vos in
commotionem cunctis regnis ter-
rae. [18] Et dabo viros, qui prae
varicantur foedus meum, et non
observaverunt verba foederis,
quibus assensi sunt in con-
spectu meo, vitulum quem con-
ciderunt in duas partes, et trans-
ierunt inter divisiones eius:
[19] Principes Iuda et principes
Ierusalem, eunuchi et sacerdotes,
et omnis populus terrae, qui
transierunt inter divisiones vituli:
[20] et dabo eos in manus inimi-
corum suorum, et in manus
quaerentium animam eorum: et
erit morticinum eorum in escam
volatilibus caeli, et bestiis terrae.
[21] Et Sedeciam regem Iuda, et
principes eius dabo in manus
inimicorum suorum, et in manus

dien jūs buvote apsigręžę ir da-
rėte, kas tiesu mano akyse,
skelbdami laisvę kiekvienas savo
artimui; jūs buvote padarę su-
tartį mano akivaizdoje, namuose,
ant kurių šaukiamas mano var-
das; [16] bet jūs atsimetėte, sute-
pėte mano vardą, sugrąžinote
sau kiekvienas savo vergą ir
kiekvienas savo vergę, kuriuos
buvote paleidę, kad būtų laisvi
ir patys save valdytų, ir priver-
tėte juos būti jums vergais ir
vergėmis. [17] Todėl Viešpats sako
taip: Jūs neklausėte manęs, kad
paskelbtumėte laisvę kiekvienas
savo broliui ir kiekvienas savo
artimui; štai aš skelbiu jums
laisvę, sako Viešpats, būti sunai-
kintais kalaviju, maru ir badu, ir
duodu jus išniekinti visoms že-
mės karalystėms. [18] Žmones, ku-
rie peržengia mano sandorą ir
kurie nesilaikė sandoros žodžių,
kuriems buvo pritarę mano aki-
vaizdoje, aš padarysiu lygius
veršiui, kurį jie perkirto į dvi
dali ir praėjo tarp padalintųjų
pusių: [19] Jūdo kunigaikščius ir
Jeruzalės kunigaikščius, kamar-
ponius ir kunigus ir visą žemės
tautą, kurie praėjo tarp veršio
dalių: [20] juos aš duosiu į jų ne-
prietelių rankas ir į rankas tų,
kurie ieško jų gyvybės, ir jų
lavonai bus maistas dangaus
paukščiams ir žemės žvėrims.
[21] Taip pat Jūdo karalių Sedekiją
ir jo kunigaikščius aš duosiu į
jų neprietelių rankas, į rankas tų,
kurie ieško jų gyvybės, ir į ran-

tartis buvo patvirtinta priesaika. — —((17) Aš skelbiu jums laisvę. Jie bus laisvi nuo Dievo globos ir turės pilną laisvę žūti nuo kalavijo, badu ir maru. Todėl ta laisvė bus skaudžiausia bausmė. Ji aprašoma toliau ir 18 eil. — (18) Praėjo tarp... Tai senovinės sandoros padarymo apeigos. Plg. Prad. 15, 10. 17. — (21) Karalių Sedekiją. Bausmės susilauks ir karalius, nes jis nors gerai pradėjo, bet greitai vėl leido

quaerentium animas eorum, et in
manus exercituum regis Babylonis, qui recesserunt a vobis.
[22] Ecce ego praecipio, dicit Dominus, et reducam eos in civitatem hanc, et praeliabuntur adversus eam, et capient eam, et incendent igni: et civitates Iuda dabo in solitudinem, eo quod non sit habitator.

kas Babilono karaliaus kariuomenės, kuri pasitraukė nuo jūsų.
[22] Štai aš duodu įsakymą, sako Viešpats, ir sugrąžinsiu juos prie šito miesto; jie kovos prieš jį, paims jį ir sudegins (ugnimi); ir Jūdo miestus aš paversiu tyrais, taip kad čia nebebus gyventojo.

b) Stebėtinas Rekabaičių paklusnumas.

Caput XXXV. [1] Verbum, quod factum est ad Ieremiam a Domino in diebus Ioakim filii Iosiae regis Iuda, dicens: [2] Vade ad domum Rechabitarum: et loquere eis, et introduces eos in domum Domini in unam exedram thesaurorum, et dabis eis bibere vinum.
[3] Et assumpsi Iezoniam filium Ieremiae filii Habsaniae, et fratres eius, et omnes filios eius, et universam domum Rechabitarum: [4] et introduxi eos

35 perskyrimas. [1] Viešpaties suteiktas Jeremijui žodis Jūdo karaliaus Jozijo sūnaus Joakimo dienose buvo toks: [2] Eik į Rekabaičių namus ir jiems kalbėk, įsivesk juos į Viešpaties namus, į vieną iš iždinės kambarių ir duok jiems gerti vyno.
[3] Tuomet aš ėmiau Absanijo sūnaus Jeremijo sūnų Jezoniją, jo brolius, visus jo sūnus ir visus Rekabaičių namus [4] ir juos įsivedžiau į Viešpaties namus į

---

laužyti įstatymą. —(22) Sugrąžinsiu... Aigiptiečiams pradėjus artintis, kaldėjiečiai buvo pasitraukę nuo Jeruzalės ir ėjo prieš aigiptiečius (37, 5—8); tačiau tikros naudos Jūdo gyventojai iš šio pasitraukimo neturėjo, nes kaldėjiečiai greitai sugrįžo ir paėmė Jeruzalę. Todėl begalo buvo paika rūstinti Dievą sutarties laužymu ir manyti, kad jie liks nenubausti.

35, 1—19. Primenama gražus ištikimybės pasižadėjimams pavyzdis, kokį davė Rekabaičiai (1—11), ir lyginama su juo žydų neištikimybė (12—19).

(35, 1) Joakimo... Kad Jeremijo knygoje negriežtai laikomasi kronologinės eilios, aiškiai parodo čia duodamas pavyzdis. Pasakojimas apie Rekabaičius savo turiniu priklauso karaliaus Joakimo laikams, kada tas pat Babilono karalius buvo užpuolęs žydų kraštą; dedamas jis čia dėl pamokinimo, kokį pranašas nori duoti vėlesnio laiko žydams ir jų karaliui Sedekijui. — (2) Rekabaičių. Jie buvo kilę iš Rekabo sūnaus Jonadabo, kurs buvo su Jėhu, kai tasai užmušinėjo Baalo kunigus (4 Kar. 10, 15—23). Jie priklausė prie kinitų (1 Kron. 2, 55) ir gyveno į pietus nuo Arado Jūdo giminės plote. Šičia kalbama tikriausiai apie vieną didesnę šeimyną, ne apie visą rekabaičių giminę.

(3) Aš ėmiau... Jeremijas vykina sau duotą Dievo įsakymą taip, kad žmonės matytų, ką jis daro. —(4) Dievo žmogaus. Tai buvo garbingas pranašų pavadinimas. Jo sūnumis gali būti čia vadinami pranašo mokiniai, kuriuos jis auklėjo ir mokė Dievo baimės. Mi-

in domum Domini ad gazophy-
lacium filiorum Hanan, filii
Iegedeliae hominis Dei, quod
erat iuxta gazophylacium prin-
cipum, super thesaurum Maasiae
filii Sellum, qui erat custos ves-
tibuli. 5 Et posui coram filiis do-
mus Rechabitarum scyphos ple-
nos vino, et calices: et dixi ad
eos: Bibite vinum. 6 Qui respon-
derunt: Non bibemus vinum:
quia Ionadab filius Rechab, pater
noster, praecepit nobis, dicens:
Non bibetis vinum vos, et filii
vestri usque in sempiternum:
7 Et domum non aedificabitis,
et sementem non seretis, et vi-
neas non plantabitis, nec habe-
bitis: sed in tabernaculis habita-
bitis cunctis diebus vestris, ut
vivatis diebus multis super fa-
ciem terrae, in qua vos pere-
grinamini. 8 Obedivimus ergo
voci Ionadab filii Rechab, patris
nostri, in omnibus, quae prae-
cepit nobis, ita ut non bibere-
mus vinum cunctis diebus nos-
tris nos et mulieres nostrae,
filii et filiae nostrae: 9 et non
aedificaremus domus ad habitan-
dum: et vineam, et agrum, et
sementem non habuimus: 10 sed
habitavimus in tabernaculis, et
obedientes fuimus iuxta omnia,
quae praecepit nobis Ionadab
pater noster. 11 Cum autem as-

Dievo žmogaus Jegedelijo sū-
naus Anano sūnų iždo kambarį,
kurs yra greta kunigaikščių iždo
kambario viršuje iždo kambario
Maasijo sūnaus Selumo, priean-
gio sargo; 5 aš pastačiau Reka-
baičio namų sūnums vyno pil-
nus puodus ir taures ir jiems
tariau: Gerkite vyno. 6 Jie atsakė:
Mes negersime vyno, nes mūsų
tėvas Rekabo sūnus Jonadabas
mums įsakė, tardamas: Negersite
vyno jūs ir jūsų vaikai per am-
žius; jūs nesistatysite namų, ne-
sėsite sėklos, neveisite vynuo-
gynų ir jų neturėsite, bet gyven-
site padangtėse per visas savo
dienas, kad gyventumėte daug
dienų šalyje, kurioje jūs esate
svetimšaliai. 8 Taigi mes buvome
paklusnūs mūsų tėvo Rekabo
sūnaus Jonadabo balsui visame,
ką jis yra mums įsakęs, taip
kad negeriame vyno per visas
mūsų dienas, mes ir mūsų mo-
terys, sūnūs ir mūsų dukterys,
9 ir nesistatome namų gyventi,
neturime vynuogyno, lauko ir
sėklų, 10 bet gyvename padang-
tėse ir visame esame paklusnūs,
ką mums yra įsakęs mūsų tėvas
Jonadabas. 11 Bet kai Babilono
karalius Nabukodonosoras pakilo
į mūsų šalį, mes tarėme: Ateikite
ir įeikime į Jeruzalę iš kaldėjie-
čių kariuomenės akių ir iš Syri-

---

nimas čia kambarys galėjo būti jų susirinkimų vieta. Kurioje gi vietoje tas kambarys iš tikrųjų buvo, galėjo suprasti žydai Jeremijo laikais, bet dabar nebesusekamas dalykas. — (5) *Taures*: mažesnius indus. — *Gerkite vyno.* Bandymas rekabaičiams turėjo būti nelengvas: pranašas duoda vyno, visa prirengia, liepia gerti, paliepimą duoda šventoje vietoje arti Viešpaties namų; argi jis galėtų liepti daryti tai, kas Dievui nepatiktų? Ką jis liepia, taip nesunku padaryti; kiti žmonės neturėtų nė mažiausios abejonės. — (6) *Mūsų tėvas...* Vz. 4 Kar. 10, 15. 23. — (7) *Gyvensite padangtėse...* Jie visame turi laikytis savo tėvų įpročių ir nesiduoti savęs išlepinti. — (10) *Jonadabas.* Nuo Jonadabo (karaliaus Jėhaus laikais, 847 ar 883 m.) iki čia aprašomam įvykiui (604 m.) buvo praslinkę apie 250 m.; per visą tą laiką rekabaičiai ištikimai laikėsi savo protėvio įsakymų. — (11) *Taip*

cendisset Nabuchodonosor rex
Babylonis ad terram nostram,
diximus: Venite, et ingrediamur
Ierusalem a facie exercitus Chal-
daeorum, et a facie exercitus Sy-
riae: et mansimus in Ierusalem.
[12] Et factum est verbum Do-
mini ad Ieremiam, dicens: [13] Haec
dicit Dominus exercituum Deus
Israel: Vade, et dic viris Iuda, et
habitatoribus Ierusalem: Num-
quid non recipietis disciplinam
ut obediatis verbis meis, dicit
Dominus? [14] Praevaluerunt ser-
mones Ionadab filii Rechab, quos
praecepit filiis suis ut non bibe-
rent vinum: et non biberunt us-
que ad diem hanc, quia obedie-
runt praecepto patris sui: ego
autem locutus sum ad vos, de
mane consurgens et loquens, et
non obedistis mihi. [15] Misique
ad vos omnes servos meos pro-
phetas, consurgens diluculo, mit-
tensque et dicens: Convertimini
unusquisque a via sua pessima,
et bona facite studia vestra: et
nolite sequi deos alienos, neque
colatis eos: et habitabitis in terra,
quam dedi vobis et patribus
vestris: et non inclinastis aurem
vestram, neque audistis me. [16] Fir-
maverunt igitur filii Ionadab filii
Rechab praeceptum patris sui,
quod praeceperat eis: populus
autem iste non obedivit mihi.

[17] Idcirco haec dicit Dominus
exercituum, Deus Israel: Ecce
ego adducam super Iuda, et su-
per omnes habitatores Ierusalem

jos kariuomenės akių; ir taip mes
pasilikome Jeruzalėje.

[12] Tuomet Jeremijui buvo su-
teiktas Viešpaties žodis ir pasa-
kyta: [13] Štai ką sako Viešpats,
Izraėlio Dievas: Eik ir sakyk Jūdo
žmonėms ir Jeruzalės gyvento-
jams: Argi jūs nepriimsite pamo-
kinimo, kad būtumėte paklusnūs
mano žodžiams? sako Viešpats.
[14] Rekabo sūnaus Jonadabo žo-
džiai, kuriais jis įsakė savo vai-
kams negerti vyno, tvirtai laiko-
mi, ir jie negeria iki šiai dienai,
nes jie paklusnūs savo tėvo įsa-
kymui; aš gi jums kalbėjau ank-
sti rytą atsikeldamas ir kalbėda-
mas, ir jūs nepaklausėte manęs.
[15] Aš siunčiau pas jus visus savo
tarnus pranašus, auštant atsikel-
damas ir siųsdamas ir sakyda-
mas: Gręžkitės kiekvienas nuo
savo blogiausio kelio, ir tepa-
gerėja jūsų pastangos; nesekite
svetimų dievų ir jų negarbinkite,
tai jūs gyvensite šalyje, kurią
esu davęs jums ir jūsų tėvams;
bet jūs nepalenkėte savo ausies
ir neklausėte manęs. [16] Taigi Re-
kabo sūnaus Jonadabo sūnūs
tvirtai laikėsi savo tėvo įsakymo,
kurį buvo jiems davęs; šita gi
tauta neklausė manęs.
[17] Todėl kareivijų Viešpats,
Izraėlio Dievas, sako taip: Štai
aš atvesiu ant Jūdo ir ant visų
Jeruzalės gyventojų visą nelai-

---

mes pasilikome... Tik gyvo reikalo spiriami jie dabar pasilieka mieste.

(14) Jums kalbėjau... Rekabaičių protėvis kalbėjo vieną kartą, ir jo ainiai pasiliko jam paklusnūs ištisus šimtmečius, Dievas kalba savo tautai nesiliaudamas, nuolat duoda jiems įspėjimų ir įsakymų, bet tauta nesiduoda pripratinti prie paklusnumo. — (15) Jūs gyvensite... Viešpats buvo parėmęs savo pa-

universam afflictionem, quam locutus sum adversum illos, eo quod locutus sum ad illos, et non audierunt: vocavi illos, et non responderunt mihi.
[18] Domui autem Rechabitarum dixit Ieremias: Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Pro eo quod obedistis praecepto Ionadab patris vestri, et custodistis omnia mandata eius, et fecistis universa, quae praecepit vobis:
[19] propterea haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Non deficiet vir de stirpe Iona dab filii Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus.

mę, apie kurią esu prieš juos kalbėjęs, nes aš jiems kalbėjau ir jie neklausė; šaukiau juos, ir jie man neatsakė.

[18] Rekabaičių gi namams Jeremijas tarė: Štai ką sako kareivijų Viešpats, Izraėlio Dievas: Kadangi jūs buvote paklusnūs savo tėvo Jonadabo įsakymui, sergėjote visus jo paliepimus ir darėte visa, ką jis yra jums įsakęs,
[19] to dėlei štai ką sako kareivijų Viešpats, Izraėlio Dievas: Iš Rekabo sūnaus Jonadabo giminės nepristigs žmogaus, kurs stovėtų mano akivaizdoje per visas dienas.

c) Jeremijo pranašyscių knygos sudeginimas.

Caput XXXVI. [1] Et factum est in anno quarto Ioakim filii Iosiae regis Iuda: factum est verdum hoc ad Ieremiam a Domino, dicens:
[2] Tolle volumen libri, et scribes in eo omnia verba, quae locutus sum tibi adversum Israel et Iudam, et adversum omnes gentes: a die, qua locutus sum ad te ex diebus Iosiae

36 perskyrimas. [1] Ketvirtais Jūdo karaliaus Jozijo sūnaus Joakimo metais atsitiko, kad Viešpaties buvo suteiktas Jeremijui šitas žodis ir buvo pasakyta:
[2] Imk knygos rietimą ir rašyk joje visus žodžius, kuriuos aš tau kalbėjau prieš Izraėlį ir Jūdą ir prieš visas tautas, pradedant nuo tos dienos, kurioje

---

raginimus gerais pažadais, bet viskas buvo veltui. Plg. auk. 18, 11; 25, 5.

(19) Nepristigs... Stovėti Dievo akivaizdoje reiškia būti visuomet pasiryžusiais jam tarnauti, arba pagaliau eiti kunigų ir lėvitų pareigas šventykloje. Kadangi rekabaičiai nepriklausė lėvitų giminei, tai kunigais bei lėvitais jie tapti negalėjo; todėl čia jiems žadama, kad jų giminė pasiliks visuomet ir kad jos nariai bus visuomet atsidavę Dievui ir jam patiks.

36, 1-32. Ketvirtais karaliaus Joakimo metais Jeremijas gauna iš Viešpaties įsakymą surašyti savo pranašystes į knygą. Barukas surašo Jeremijo žodžius ir juos perskaito žydų didžiūnams (1-19). Taip pat karalius reikalauja, kad knyga būtų perskaityta jam, bet truputį pasiklausęs knygą supiausto ir sudegina; Jeremijas gi gauna naują įsakymą iš Dievo vėl surašyti pranašystes, pridedant ypatingų grasymų (20-32).

(36, 1) Ketvirtais... Jau 25, 1... tais pačiais ketvirtais metais Jeremijas minėjo savo įspėjimus duotus tautai 23 metų laikotarpyje; čia kalbama apie dar vieną mėginimą nugalėti tautos sukietėjimą. — — (2) Knygos rietimą: sukabintus pergamino ar kitos medžiagos

usque ad diem hanc: [3] si forte
audiente domo Iuda universa
mala, quae ego cogito facere eis,
revertatur unusquisque a via sua
pessima: et propitius ero iniqui-
tati, et peccato eorum [4] Vocavit
ergo Ieremias Baruch filium Ne-
riae: et scripsit Baruch ex ore
Ieremiae omnes sermones Do-
mini, quos locutus est ad eum
in volumine libri:

[5] Et praecepit Ieremias Ba-
ruch, dicens: Ego clausus sum,
nec valeo ingredi domum Do-
mini. [6] Ingredere ergo tu, et lege
de volumine, in quo scripsisti
ex ore meo verba Domini au-
diente populo in domo Domini
in die ieiunii: insuper et audiente
universo Iuda, qui veniunt de
civitatibus suis, leges eis: [7] Si
forte cadat oratio eorum in con-
spectu Domini, et revertatur unus-
quisque a via sua pessima: quo-
niam magnus furor et indignatio
est, quam locutus est Dominus
adversus populum hunc. [8] Et

aš tau kalbėjau, nuo Jozijo die-
nų, iki šiai dienai; [3] rasi Jūdo
namams išgirdus apie visas blo-
gybes, kurias aš manau jiems
daryti, kiekvienas gręšis nuo
savo pikčiausio kelio, ir aš do-
vanosiu jų neteisybę ir nuodė-
mę. [4] Jeremijas tuojau pasivadino
Nerijo sūnų Baruką, ir Barukas
surašė knygos rietiman iš Jere-
mijo lūpų visus Viešpaties žo-
džius, kuriuos jis buvo jam kal-
bėjęs.

[5] Jeremijas davė Barukui įsa-
kymą, tardamas: aš užrakintas
ir negaliu eiti į Viešpaties na-
mus. [6] Taigi nueik tu ir iš kny-
gos, kurioje iš mano lūpų pa-
rašei, perskaityk Viešpaties žo-
džius, girdint tautai Viešpaties
namuose pasninko dieną, be to
girdint taip pat visam Jūdui, ku-
rie ateina iš savo miestų, tu jiems
skaitysi; [7] rasi jų malda pateks
Viešpaties akivaizdon ir jie grę-
šis kiekvienas nuo savo blogiau-
sio kelio, nes didelis yra narsas
ir užsidegimas, apie kurį Vieš-
pats kalbėjo prieš šitą tautą. [8] Ne-

---

lapus suvyniotus į rietimėlį. — Izraėlį ir Jūdą. Geriau anot LXX: Jeruzalę ir Jūdą. Pranašystėse dažnai sujungiama abu vardu; pranašyščių gi nukreiptų prieš Izraėlį visai nėra. Knygon visųpirma turi būti surašyta tai, ką Jeremijas kalbėjo per 23 metus. — Visas tautas: pranašystes prieš pagonių tautas, dabar esančias knygos gale. — Nuo Jozijo dienų: nuo 13 Jozijo metų. — (3) Rasi. Dievas nori tų gerų pasėkų, tačiau laisva žmogaus valia gali pasipriešinti. Čia dar pabrėžiama, kad, nors Dievas žino įvykius iš anksto, žmonių valia tačiau pasilieka laisva, ir nurodoma, jog jiems netrūksta Dievo pagalbos, kad galėtų gręžtis. — (4) Baruką. Plg. auk. 32, 12. — Iš Jeremijo lūpų. Barukas rašė žodžius, kuriuos jam sakė Jeremijas; bet pats Jeremijas galėjo turėti užrašų, jo paties pasidarytų per ilgesnius metus. — (5) Užrakintas. Ebr. t.: sulaikomas, ar sutrukdytas. Kas trukdė Jeremiją, nėra žinoma. — (6) Viešpaties namuose: ten, kur pats Jeremijas buvo daug kartų kalbėjęs tautai, dabar turi būti perskaitytos jo pranašystės. — Pasninko dieną. Pasninkas buvo žydams įsakytas 10 septintojo mėnesio dieną (Kun. 23, 27...); jį atlikdavo visi žydai susirinkę prie bažnyčios. Bet čia galėjo būti ir koks kitas pasninkas, įsakytas tautai dėl gresusio jai pavojaus.

(8) Skaitė... Po Karkamio kovos Nebukadnecaras paėmė šalį ir miestą, taip kad kas papasakota 4 Kar. 24, 1; Dan. 1, 1... 2 Kron. 36, 6

fecit Baruch filius Neriae iuxta
omnia, quae praeceperat ei Iere-
mias propheta, legens ex volu-
mine sermones Domini in domo
Domini.
[9] Factum est autem in anno
quinto Ioakim filii Iosiae regis
Iuda, in mense nono: praedica-
verunt ieiunium in conspectu
Domini omni populo in Ierusa-
lem, et universae multitudini,
quae confluxerat de civitatibus
Iuda in Ierusalem. [10] Legitque
Baruch ex volumine sermones
Ieremiae in domo Domini in
gazophylacio Gamariae filii Saphan
scribae, in vestibulo superi-
ori, in introitu portae novae
domus Domini audiente omni
populo.
[11] Cumque audisset Michaeas
filius Gamariae filii Saphan om-
nes sermones Domini ex libro:
[12] descendit in domum regis ad
gazophylacium scribae: et ecce
ibi omnes principes sedebant:
Elisama scriba, et Dalaias filius
Semeiae, et Elnathan filius Acho-
bor, et Gamarias filius Saphan,
et Sedecias filius Hananiae, et
universi principes. [13] Et nuncia-
vit eis Michaeas omnia verba,
quae audivit legente Baruch ex

rijo sūnus Barukas padarė visa
taip, kaip jam buvo įsakęs pra-
našas Jeremijas, ir skaitė iš kny-
gos Viešpaties žodžius Viešpa-
ties namuose.
[9] Taigi penktais Jūdo karaliaus
Jozijo sūnaus Joakimo metais de-
vintame mėnesyje atsitiko, kad bu-
vo skelbiamas pasninkas Viešpa-
ties akivaizdoje visai tautai Jeruza-
lėje ir visai daugybei, kuri buvo
suplaukusi iš Jūdo miestų į Jeru-
zalę. [10] Tuomet Barukas per-
skaitė iš knygos Jeremijo žo-
džius Viešpaties namuose rašti-
ninko Sapano sūnaus Gamarijo
iždo kambaryje, aukštesniajam
prieangyje, naujųjų Viešpaties
namų vartų angoje, girdint visai
tautai.
[11] Kai Sapano sūnaus Ga-
marijo sūnus Mikėas išgirdo
visus Viešpaties žodžius iš kny-
gos, [12] jis nuėjo į karaliaus na-
mus į raštininko kambarį ir štai
tenai sėdėjo visi kunigaikščiai:
raštininkas Elisama, Semėjo sū-
nus Dalajas, Akoboro sūnus
Elnatanas, Sapano sūnus Gama-
rijas, Ananijo sūnus Sedekijas
ir visi kiti kunigaikščiai. [13] Mikėas
jiems pranešė visus žodžius, ku-
riuose buvo girdėjęs, kai Baru-

---

yra įvykę čia nurodomu laiku, 4 Joakimo metais. — Skaitymas čia ne tas pat, kurs minimas žem. 9 e. Kaip rodo 3 ir 7 eil. skaitymas turėjo būti kartojamas visose šventėse. — (9) Pasninkas. Jis gal buvo įsakytas paminėti žydų pralaimėjimą, kad gyvas pasiliktų tautos pažeminimas ir kad būtų visuose žadinami keršto jausmai. Ebr. t.: devintame mėnesyje jie paskelbė pasninką Viešpaties akivaizdoje: visa tauta Jeruzalėje ir visa tauta, kuri buvo atvykusi iš Jūdo miestų į Jeruzalę. — (10) Gamarijo. Jis buvo karaliaus patarėjas ir jo kancleris, kurs skelbė karaliaus atsiliepimus ir įsakymus; Ahikamas (26, 24) turėjo būti jo brolis. — Girdint visai... Barukas skaitė iš kunigų šventoriaus, iš kurio buvo reginys į žemiau buvusį tautos šventorių. Ką manė karalius Joakimas, galima suprasti iš 26, 20... Po pralaimėjimo jis buvo pasiryžęs slapčia nusikratyti kaldėjiečių; kadangi pranašystėse buvo reikalaujama velyk pasiduoti kaldėjiečiams, tai skaityti jos turėjo būti pavojinga. — (12) Elnatanas. 26, 22 jis minimas kaipo ištikimas bedieviškojo karaliaus padėjėjas. — (13) Mikėas... Kaip mažai tepatiko didžiūnams pranašystės, galima suprasti iš to, kas

volumine in auribus populi. [14] Miserunt itaque omnes principes ad Baruch, Iudi filium Nathaniae filii Selemiae, filii Chusi dicentes: Volumen, ex quo legisti audiente populo, sume in manu tua, et veni. Tulit ergo Baruch filius Neriae volumen in manu sua, et venit ad eos. [15] Et dixerunt ad eum: Sede, et lege haec in auribus nostris. Et legit Baruch in auribus eorum. [16] Igitur cum audissent omnia verba, obstupuerunt unusquisque ad proximum suum, et dixerunt ad Baruch: Nunciare debemus regi omnes sermones istos. [17] Et interrogaverunt eum, dicentes: Indica nobis quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore eius. [18] Dixit autem eis Baruch: Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones istos et ego scribebam in volumine atramento. [19] Et dixerunt principes ad Baruch: Vade, et abscondere tu et Ieremias, et nemo sciat ubi sitis.

[20] Et ingressi sunt ad regem in atrium: porro volumen commendaverunt in gazophylacio Elisamae scribae. et nunciaverunt

kas skaitė iš knygos klausant tautai. [14] Taigi visi kunigaikščiai siuntė pas Baruką Chusio sūnaus Selemijo sūnaus Natanijo sūnų Jūdį, sakydami: Knygą, iš kurios skaitei, girdint tautai, pasiimk į savo ranką ir ateik. Tuomet Nerijo sūnus Barukas pasiėmė į savo ranką knygą ir atėjo pas juos. [15] Jie jam tarė: Sėskis ir skaityk tai mums girdint. Ir Barukas skaitė jiems klausant. [16] Taigi išgirdę visus žodžius jie žiūrėjo nusigandę vienas į kitą ir sakė Barukui: Mes turime pranešti visus šituos žodžius karaliui. [17] Jie dar paklausė jį tardami: Pasakyk mums, kaip tu parašei visus šituos žodžius iš jo lūpų. Barukas jiems atsakė: Jis kalbėjo savo burna lyg skaitydamas man visus šituos žodžius, o aš rašiau į rietimą rašalu. [19] Kunigaikščiai tarė Barukui: Eik ir pasislėpk, tu ir Jeremijas, ir tegul niekas nežino, kame judu esata.

[20] Jie įėjo pas karalių į kiemą, knygą gi paliko sergėti raštvedžio Elisamo kambaryje, ir pranešė girdint karaliui apie visus

---

pasakyta 20, 1... ir 26, 8... Mikėas gal nori savo pranešimu pašalinti nuo savęs ir nuo savo tėvo bet kokį karaliaus įtarimą. — (14) Jūdį: vieną žemesnių valdininkų. Aiškintojai mano, kad tai nėra tikras asmens vardas, taip pat kaip ir jo prosenelio Kusio (Kuši). Prosenelis priklausęs ne žydų, bet kušitų tautai, jo ainis einant įstatymu (Atk. 23, 8) patapęs žydu — Jehudį. — Atėjo pas juos. Kadangi bent kai kurie didžiūnai buvo pasirodę palankūs Jeremijui (26, 16), tai Barukas eina pas juos, nors Jeremijas buvo sakęs skaityti jo pranašystes tik bažnyčioje. Jų nusistatymas paaiškėjo iš 19 e. — — (16) Jie žiūrėjo nusigandę. Didžiūnai bijo karaliaus rūstybės; jie supranta, kad pranašystės nepasiliks jam nežinomos. — (17) Pasakyk mums... Jie matomai nori žinoti, ar viskas, kas buvo knygoje, yra tikrai paties Jeremijo žodžiai ir ar su jo žinia parašyti. — (18) Lyg skaitydamas. Jeremijas matomai turėjo savo užrašus, iš kurių diktavo Barukui. —(19) Eik ir pasislėpk. Jie bijo karaliaus rūstybės abiem pranašam (plg. 26, 21) ir nori atimti iš jo galimybę juodu persekioti; tačiau ir patys bijo pasakyti karaliui atvirai savo nuomonę.

(20) Pranešė... Didžiūnai bijo supažindinti karalių su pačiomis pranašystėmis ir tikisi, kad jis pasiten-

audiente rege omnes sermones.
21 Misitque rex Iudi ut sumeret
volumen: qui tollens illud
de gazophylacio Elisamae scribae,
legit audiente rege, et universis
principibus, qui stabant circa
regem. 22 Rex autem sedebat in
domo hiemali in mense nono: et
posita erat arula coram eo plena
prunis. 23 Cumque legisset Iudi
tres pagellas vel quattuor, sci-
dit illud scalpello scribae, et pro-
iecit in ignem, qui erat super
arulam donec consumeretur om-
ne volumen igni, qui erat in arula.
24 Et non timuerunt, neque scide-
runt vestimenta sua rex, et omnes
servi eius, qui audierunt universos
sermones istos. 25 Verumtamen
Elnathan, et Dalaias, et Gamarias
contradixerunt regi ne combu-
reret librum: et non audivit eos.
26 Et praecepit rex Ieremiel filio
Amelech, et Saraiae filio Ezriel,
et Selemiae filio Abdeel ut com-
prehenderent Baruch scribam,
et Ieremiam prophetam: abscon
dit autem eos Dominus.

27 Et factum et verbum Domi-
ni ad Ieremiam prophetam, post-
quam combusserat rex volumen
et sermones, quos scripserat Ba-
ruch ex ore Ieremiae, dicens: 28 Rur-
sum tolle volumen aliud: et scribe
in eo omnes sermones priores, qui
erant in primo volumine, quod
combussit Ioakim rex Iuda. 29 Et

tuos dalykus. 21 Tuomet karalius
pasiuntė Jūdį paimti knygos.
Tasai paėmęs ją iš raštvedžio
Elisamo kambario skaitė klau-
sant karaliui ir visiems kunigaik-
ščiams, kurie stovėjo aplink ka-
ralių. 22 Karalius gi sėdėjo žie-
mos namuose, devintame mėne-
syje, ir ties juo buvo pastatytas
židinys pilnas žarijų. 23 Jūdžiui
perskaičius tris ar keturis lak-
štus, jis perpjovė ją raštininko
peiliu ir įmetė į ugnį, buvusią
židinyje, kolei nesudegė visa
knyga židinio ugnyje. 24 Karalius
ir visi jo tarnai, kurie girdėjo
visus tuos žodžius, neišsigando
ir neperplėšė savo rūbų. 25 Ta-
čiau Elnatanas, Dalajas ir Ga-
marijas prieštaravo karaliui, kad
nedegintų knygos, bet jis jų ne-
klausė. 26 Be to karalius liepė
Ameleko sūnui Sarajai ir Abdeė-
lio sūnui Selemijai sugauti rašti-
ninką Baruką ir pranašą Jeremi-
ją; bet Viešpats buvo juodu pa-
slėpęs.

27 Karaliui sudeginus knygą
ir žodžius, kuriuos Barukas bu-
vo parašęs iš Jeremijo lūpų, buvo
suteiktas Viešpaties žodis pra-
našui Jeremijui ir pasakyta: 28 Vėl
imk kitą rietimą ir rašyk į jį visus
senesnius žodžius, buvusius pir-
mame rietime, kurį sudegino
Jūdo karalius Joakimas. 29 Jūdo

---

kins paties įvykio pasakojimų; bet karalius nepasitenkina. — (22) Devintame mėnesyje: gruodyje, kai ir Palestinoje būna gana šalta ir kai kada iškrinta sniego. — (23) Lakštus: tris rietimėlio skiltis (plg. 2 eil.). — Raštininko peiliu: peiliuku, kuriuo paprastai buvo smailinama rašomoji nendrė (plunksna). — (24) Karalius... Karalius tylėjimu parodo savo paniekinimą pranašystėms. Kitaip elgėsi Joakimo tėvas Jozijas 4 Kar. 22, 11. Rūbų perplėšimas buvo išgąsčio ir nuliūdimo ženklas. (25) Prieštaravo... Anot ebr. t.: prašė karalių. — (26) Viešpats buvo... Viešpats saugojo pranašą ir jo ištikimą tarną nuo karaliaus pagiežos, taip kad jų pasislėpimo vieta nebuvo atrasta ir niekas jų neišdavė.

(29) Skubiai. Ebr. t.: tikrai — Kam parašei... Aukščiau nėra pasakyta, kad karalius būtų ištaręs

ad Joakim regem Iuda, dices: Haec
dicit Dominus: Tu combussisti
volumen illud, dicens: Quare
scripsisti in eo annuncians: Fe-
stinus veniet rex Babylonis, et
vastabit terram hanc, et cessare
faciet ex illa hominem, et iumen-
tum? 30 Propterea haec dicit Do-
minus contra Ioakim regem Iuda:
Non erit ex eo qui sedeat super
solium David: et cadaver eius
proiicietur ad aestum per diem,
et ad gelu per noctem. 31 Et
visitabo contra eum, et contra
semen eius, et contra servos
eius iniquitates suas, et addu-
cam super eos et super habita-
tores Ierusalem, et super viros
Iuda omne malum, quod locutus
sum ad eos, et non audierunt.
32 Ieremias autem tulit volu-
men aliud, et dedit illud Baruch
filio Neriae scribae: qui scripsit
in eo ex ore Ieremiae omnes
sermones libri, quem combus-
serat Ioakim rex Iuda igni: et
insuper additi sunt sermones
multo plures, quam antea fue-
rant.

gi karaliui Joakimui sakyk: Štai
ką Viešpats sako: Tu sudeginai
šitą knygą, tardamas: Kam para-
šei joje skelbdamas: Skubiai
ateis Babilono karalius, sunaikins
šitą šalį ir pašalins iš jos žmo-
nes ir galvijus? 30 Todėl štai ką
Viešpats sako prieš Jūdo kara-
lių Joakimą: Iš jo nebus kas
sėdėtų Dovido soste, ir jo lavo-
nas bus išmestas kaitrai per
dieną ir šalčiui per naktį. 31 Aš
lankysiu jame, jo ainijoje ir jo
tarnuose jų neteisybes, ir atve-
siu ant jų, ant Jeruzalės gyven-
tojų ir ant Jūdo žmonių visą
piktą, apie ką esu jiems kalbė-
jęs, bet jie neklausė.

32 Taigi Jeremijas ėmė kitą rie-
timą ir jį padavė raštininkui Nerijo
sūnui Barukui, kurs parašė jame iš
Jeremijo lūpų visus žodžius tos
knygos, kurią Jūdo karalius Joa-
kimas buvo sudeginęs (ugnyje):
be to buvo dar pridėta daug
daugiau žodžių, nekaip kad buvo
pirma.

d) Jeremijo likimas Jeruzalės apgulimo ir paėmimo metu.

Caput XXXVII. 1 Et regnavit
rex Sedecias filius Iosiae pro Iecho-

37 perskyrimas. 1 Vieton
Joakimo sūnaus Jekonijo kara-

šituos žodžius; tačiau pranašai ne-
retai skelbdami nuodėmę peikia taip
pat kaltininkų mintis ir nusistaty-
mą. — (30) N e b u s k a s s ė d ė t ų...
Ankstyvesnieji grasymai (22, 18. 19)
pakartojami ir padidinami. Nors po
Joakimo buvo paėmęs jo sostą jo
sūnus Joakinas (4 Kar. 24, 6), bet
jis trims mėnesiams praslinkus buvo
suimtas ir išvestas nelaisvėn, ir tuo
trumpu laiku jis nebebuvo lygus
senesniems valdovams Dovido soste.
— (32) B u v o d a r p r i d ė t a. Ebr.
t.: buvo pridėta dar daug panašių
žodžių.

37, 1—38, 28. Įsidrąsinęs laikinu
kaldėjiečių pasitraukimu nuo Jeru-
zalės prieš aigiptiečius ir norėda-
mas labiau priešintis kaldėjiečiams
karalius Sedekijas tris kartus prašo
Jeremiją patarimo tuo pavojingu
metu: visų pirma siųsdamas iškil-
mingai pas jį pasiuntinių (37, 1-9),
toliau slapčia, kada Jeremijas jau
buvo kalėjime (37, 10-20) ir dar kai
Jeremijas buvo išsigelbėjęs iš jo

nia filio Ioakim: quem constituit
regem Nabuchodonosor rex Ba-
bylonis in Terra Iuda: 2 et non
obedivit ipse, et servi eius, et
populus terrae verbis Domini,
quae locutus est in manu Iere-
miae prophetae.

3 Et misit rex Sedecias Iuchal
filium Selemiae, et Sophoniam fi-
lium Maasiae sacerdotem ad Ie-
remiam prophetam, dicens: Ora
pro nobis Dominum Deum no-
strum. 4 Ieremias autem libere
ambulabat in medio populi: non
enim miserant eum in custodiam
carceris. Igitur exercitus Pha-
raonis egressus est de Aegypto:
et audientes Chaldaei, qui ob-
sidebant Ierusalem, huiuscemo-
di nuncium, recesserunt ab Ierusa-
lem. 5 Et factum est verbum Do-
mini ad Ieremiam prophetam,
dicens: 6 Haec dicit Dominus
Deus Israel: Sic dicetis regi Iuda,
qui misit vos ad me interrogan-
dum: Ecce exercitus Pharaonis,
qui egressus est vobis in au-
xilium, revertetur in terram su-
am in Aegyptum: 7 et redient
Chaldaei, et bellabunt contra

liumi pastojo Jozijo sūnus Se-
dekijas, kurį pastatė karaliumi
Jūdo šalyje Babilono karalius
Nabukodonosoras. 2 Bet jis ir jo
tarnai ir šalies tauta nebuvo pa-
klusnūs Viešpaties žodžiams,
kuriuos jis kalbėjo per pranašą
Jeremiją.

3 Karalius Sedekijas siuntė
Selemijo sūnų Jukalį ir kunigą
Maasijo sūnų Sofoniją pas pra-
našą Jeremiją ir sakydino: Melsk
už mus Viešpatį, mūsų Dievą.
4 Jeremijas tuo metu vaikščiojo
laisvas tautos tarpe; nes dar
nebuvo įmetę jo į kalėjimą. Tuo
tarpu iš Aigipto buvo išėjusi
Paraono kariuomenė, ir kaldė-
jiečiai, kurie buvo apgulę Jeru-
zalę, išgirdę tą žinią, pasitraukė
nuo Jeruzalės. 5 Tuomet buvo
suteiktas Viešpaties žodis pra-
našui Jeremijui ir pasakyta: 6 Štai
ką sako Viešpats, Izraėlio Die-
vas: Jūdo karaliui, kurs siuntė
jus manęs klausti, jūs sakysite
taip: Štai Paraono kariuomenė,
kuri išėjo jums padėti, grįš į
savo šalį, į Aigiptą; 7 kaldėjiečiai
vėl ateis, kovos prieš šitą mie-
stą, jį paims ir sudegins jį (ug-

---

gyvybei gresusio pavojaus (38, 1-13), bet prie pranašo patarimų visai nesitaiko (38, 14-28).

(37, 1) Jekonijo: Joakino. — — Sedekijas. Jo pirmas vardas buvo Matanijas. Tą vardą pakeitė ir sostą jam davė Babilono karalius, kurs ir buvo tikru Palestinos valdovu. Ką pranašas skelbė ketvirtais karaliaus Joakimo metais, pasirodė esanti tikriausia tiesa. Vz. auk. 36, 30; plg. 4 Kar. 24, 17; 2 Kron. 36, 15 ir žem. 52, 1. — (2) Nebuvo paklusnūs. Nepaklusnumas pasireiškė ypač nenoru pasiduoti kaldėjiečių valdžiai.

(3) Siuntė. Kadėjiečiams laikant apgulus Jeruzalę, prieš juos buvo vedama Aigipto karaliaus Hofros kariuomenė, todėl kaldėjiečiai pasitraukė nuo Jeruzalės ir ėjo prieš aigiptiečius. Sedekijas manė tai būsianti geriausia proga visai nusikratyti kaldėjiečiais; todėl jis kreipėsi į Jeremiją, kad tas prašytų užtarimo pas Viešpatį. — (4) Nebuvo jo įmetę... Daroma pastaba dėl 32, 2. Čia minima pasiuntinybė yra ankstyvesnė už ten papasakotus įvykius. — Paraono. To Aigipto karaliaus vardas buvo Chofra (ebr. t. 44, 30), Efren (Vulg.), Uafre (graik.) ir Uachabra (Aigipto paminkluose). — (6) Grįš... Ebr. t.: vėl grįžta į savo šalį. Ir iš tikrųjų Paraonas paskutinę valandą pabūgo stoti į kovą prieš galingą kaldėjiečių kariuo-

civitatem hanc: et capient eam,
et succendent eam igni. 8 Haec
dicit Dominus: Nolite decipere
animas vestras, dicentes: Euntes
abibunt, et recedent a nobis Chal-
daei, quia non abibunt. 9 Sed et
si percusseritis omnem exerci-
tum Chaldaeorum, qui praelian-
tur adversum vos, et derelicti
fuerint ex eis aliqui vulnerati:
singuli de tentorio suo consur-
gent, et incendent civitatem hanc
igni.

10 Ergo cum recessisset exer-
citus Chaldaeorum ab Ierusalem
propter exercitum Pharaonis,
11 egressus est Ieremias de Ieru-
salem ut iret in Terram Benia-
min, et divideret ibi possessionem
in conspectu civium. 12 Cumque
pervenisset ad portam Beniamin,
erat ibi custos portae per vices,
nomine Ierias, filius Selemiae
filii Hananiae et apprehendit Iere-
miam prophetam, dicens: Ad
Chaldaeos profugis. 13 Et respon-
dit Ieremias: Falsum est, non
fugio ad Chaldaeos. Et non au-
divit eum: sed comprehendit
Ierias Ieremiam, et adduxit eum
ad principes. 14 Quam ob rem
irati principes contra Ieremiam,
caesum eum miserunt in car-

nimi). 8 Viešpats sako taip: Ne-
apgaudinėkite savęs sakydami:
Eite nueis ir pasitrauks nuo mūsų
kaldėjiečiai, nes jie nenueis. 9 Bet
jei jūs ir sumuštumėte visą ka-
riuomenę kaldėjiečių, kurie kovoja
prieš jus, ir liktų iš jų tik kai
kurie sužeisti, jie kelsis kiek-
vienas iš savo padangtės ir su-
degins šitą miestą ugnimi.

10 Taigi pasitraukus kaldėjiečių
kariuomenei nuo Jeruzalės dėlei
Paraono kariuomenės, 11 Jeremi-
jas išvyko iš Jeruzalės, kad eitų
į Benjamino žemę ir tenai pada-
lintų nuosavybę piliečių akyse.
12 Kai jis priėjo prie Benjamino
vartų, tenai buvo eilinis vartų
sargas, vardu Jerijas Ananijo
sūnaus Selemijo sūnus; jis nu-
tvėrė pranašą Jeremiją sakyda-
mas: Tu bėgi pas kaldėjiečius.
13 Jeremijas atsakė: Tai netiesa,
aš nebėgu pas kaldėjiečius. Jeri-
jas tačiau neklausė jo, suėmė
Jeremiją ir atvedė jį pas kuni-
gaikščius. 14 Todėl kunigaikščiai
supykę ant Jeremijo nuplakdinę
jį įmetė į kalėjimą, buvusį rašti-
ninko Jonatano namuose; nes

---

menę ir pasitraukė atgal į Aigiptą. Todėl ir kaldėjiečiai vėl grįžo prie Jeruzalės. — (8) Eite nueis. Ebr. t. visai nueis. — (9) Jei jūs... Panašių grasymų buvo paskelbta jau Atk. 28, 25; čia jie dar padidinami.

(11) Padalintų. LXX: kad iš ten pirktųsi. — Piliečių akyse. Ebr. t.: tautos tarpe. Pranašo kelionės tikslas visuose tekstuose neaiškiai išdėstytas. Gal jis ėjo nusipirkti daugiau maisto (Teodor.), kad su juo paskui grįžtų į Jeruzalę, nes numatė būsimą maisto stoką apgulimo metu. — (12) Benjamino vartų: šiauriniame miesto šone. — Eilinis vartų sargas. Ebr. t.: sargybos viršininkas. — Tu bėgi... Išėjimas iš miesto galėjo rodytis sargybai įtartinas, nes pats Jeremijas nesenai buvo viešai kalbėjęs, kad tik tie išliks gyvi, kurie nueis pas kaldėjiečius (vz. auk. 21, 8. 9). — — (13) Pas kunigaikščius. Tai buvo šalininkai sutarties su aigiptiečiais, todėl tuo pačiu nepalankūs Jeremijui. Joakimo laikais buvo Jeremijui palankių kunigaikščių (26, 16; 36. 25), tačiau jie buvo išvesti į nelaisvę draug su Joakinu (4 Kar. 24, 14). — (14) Nes tasai buvo... Ebr. t.: nes juos (namus) jie buvo

cerem, qui erat in domo Iona-
than scribae: ipse enim praepo-
situs erat super carcerem. [15] Ita-
que ingressus est Ieremias in
domum laci et in ergastulum: et
sedit ibi Ieremias diebus multis.
[16] Mittens autem Sedecias rex
tulit eum: et interrogavit eum in
domo sua abscondite, et dixit:
Putasne est sermo a Domino?
Et dixit Ieremias: Est. Et ait: in
manus regis Babylonis traderis.
[17] Et dixit Ieremias ad regem Se-
deciam: Quid peccavi tibi, et
servis tuis, et populo tuo, quia
misisti me in domum carceris?
[18] Ubi sunt prophetae vestri, qui
prophetabant vobis, et dicebant:
Non veniet rex Babylonis super
vos, et super terram hanc? [19] Nunc
ergo audi obsecro domine mi
rex: Valeat deprecatio mea in
conspectu tuo: et ne me remit-
tas in domum Ionathan scribae,
ne moriar ibi. [20] Praecepit ergo
rex Sedecias ut traderetur Iere-
mias in vestibulo carceris: et da-
retur ei torta panis quotidie,
excepto pulmento, donec con-
sumerentur omnes panes de civi-
tate: et mansit Ieremias in vesti-
bulo carceris.

tasai buvo kalėjimo viršininkas.
[15] Taigi Jeremijas pateko į duo-
bės namus ir į kalėjimą, ir Jere-
mijas sėdėjo tenai daug dienų.

[16] Tuo metu karalius Sede-
kijas siuntė ir paėmė jį iš ten,
klausinėjo jį slapčia savo na-
muose ir sakė: Ar yra koks žo-
dis nuo Viešpaties? Jeremijas
atsakė: Yra; ir tarė: Tu būsi pa-
duotas į Babilono karaliaus ran-
kas. [17] Toliau Jeremijas sakė ka-
raliui Sedekijui: Ką aš nusidėjau
tau, tavo tarnams ir tavo tautai,
kad tu įmesdinai mane į kalėji-
mo namus? [18] Kame yra jūsų
pranašai, kurie jums pranašavo
ir sakė: Babilono karalius ne-
ateis ant jūsų ir ant šitos šalies?
[19] Dabar gi, mano meldžiamasis
valdove, karaliau, išgirsk; tegul
mano meldimas turi vertybės
tavo akyse ir nebesiųsk manęs
atgal į raštvedžio Jonatano na-
mus, kad tenai nenumirčiau.
[20] Tuomet karalius Sedekijas liepė
nuvesti Jeremiją į kalėjimo prie-
angį ir duoti jam kasdien be
kito maisto dar duonos riekę,
kolei nebus suvalgyta visa duona
mieste; ir taip Jeremijas pasiliko
kalėjimo prieangyje.

---

pavertę kalėjimu. Jame buvo rūsių su skliautais.

(16) Paėmė jį... Karalius matomai buvo Jeremijo suėmimui pritaręs, bet paskui gailėjosi. — Koks žodis: naujas apreiškimas. Karalius tikriausiai pats bijo Jeremijo priešų kunigaikščių (plg. 38, 35). Jis iš vienos pusės nenustoja vilties, kad Dievas pasigailės, bet jo baimė Dievo netaip didelė, kad jis pradėtų daryti atgailą ir klausytų. — (17) Tu įmesdinai. Anot ebr. t.: jūs įmetėte. — (18) Neateis... Iš Jeremijo žodžių čia ir 20 e. reikia suprasti, kad kaldėjiečiai jau buvo sugrįžę ir vėl laikė apgulę Jeruzalę. — (19) Nebesiųsk... Pranašas labai nuolankiai prašo karalių bent palengvinti jam kalėjimo sąlygas. — (20) Kalėjimo prieangį. Ebr. t.: į sargybos kiemą (32, 2). Čia įvyko simbolinis dirvos pirkimas. — Be kito maisto. Ebr. t.: iš Kepėjų gatvės. Tai vienatinė senos Jeruzalės gatvė, kurios vardas pasiliko žinomas. — Visa duona Plg. 38, 9; 52, 6.

(38, 1) Pasuro. Vz. 21, 1. — Jukalis. Vz. 37, 3. — Žodžius. Neapykantą sukėlusieji žodžiai gal buvo pranašo pasakyti tuo laiku, kai

Caput XXXVIII. 1 Audivit
autem Saphatias filius Mathan, et
Gedelias filius Phassur, et Iuchal
filius Selemiae, et Phassur filius
Melchiae, sermones, quos Iere-
mias loquebatur ad omnem po-
pulum, dicens: 2 Haec dicit Do-
minus: Quicumque manserit in
civitate hac, morietur gladio, et
fame, et peste: qui autem pro-
fugerit ad Chaldaeos, vivet, et
erit anima eius sospes et vivens.
3 Haec dicit Dominus: Tradendo
tradetur civitas haec in manu
exercitus regis Babylonis, et ca-
piet eam. 4 Et dixerunt principes
regi: Rogamus ut occidatur homo
iste: de industria enim dissolvit
manus virorum bellantium, qui
remanserunt in civitate hac, et
manus universi populi, loquens
ad eos iuxta verba haec: siqui-
dem homo iste non quaerit pa-
cem populo huic, sed malum.
5 Et dixit rex Sedecias: Ecce ipse
in manibus vestris est: nec enim
fas est regem vobis quidquam
negare. 6 Tulerunt ergo Ieremiam,
et proiecerunt eum in lacum
Melchiae filii Amelech, qui erat
in vestibulo carceris: et submi-
serunt Ieremiam funibus in lacum,
in quo non erat aqua, sed lutum:
descendit itaque Ieremias in
coenum.

7 Audivit autem Abdemelech
Aethiops vir eunuchus, qui erat
in domo regis quod misissent
Ieremiam in lacum: porro rex
sedebat in porta Beniamin. 8 Et
egressus est Abdemelech de do-
mo regis, et locutus est ad re-
gem, dicens: 9 Domine mi rex,
malefecerunt viri isti omnia quae-

38 perskyrimas. 1 Bet Ma-
tano sūnus Sapatijas, Pasuro
sūnus Gedelijas, Selemijo sūnus
Jukalis ir Melkijo sūnus Pasuras
girdėjo žodžius, kuriuos Jere-
mijas kalbėjo tautai sakydamas:
2 Viešpats sako taip: Kas tik pa-
siliks šitame mieste, mirs nuo
kalavijo, bado ir maro; kas gi
nubėgs pas kaldėjiečius, bus gy-
vas ir jo siela bus išgelbėta ir
gyva. 3 Viešpats sako taip: Šitas
miestas bus tikrai atiduotas į
Babilono karaliaus kariuomenės
rankas, ir jis paims jį. 4 Todėl
kunigaikščiai tarė karaliui: Mes
prašome, kad tas žmogus būtų
užmuštas; nes jis tyčia silpnina
rankas kovojančiųjų vyrų, kurie
pasiliko šitame mieste, ir visos
tautos rankas, kalbėdamas jiems
tokiuos žodžius; juk tas žmogus
neieško tai tautai ramybės, bet
nelaimės. 5 Karalius Sedekijas
tarė: Štai jis jūsų rankose, nes
karaliui nedera ką nors jums at-
sakyti. 6 Tuomet jie ėmė Jeremiją
ir įmetė jį į Ameleko sūnaus
Melkijo duobę, buvusią kalėjimo
prieangyje; jie nuleido Jeremiją
virvėmis į duobę, kurioje nebuvo
vandens, tik dumblų; taigi Jere-
mijas įklimpo į dumblus.

7 Bet aitiopas Abdemelekas,
kamarponis, kurs buvo karaliaus
rūmuose, išgirdo, kad jie buvo
įmetę Jeremiją į duobę. Kadangi
karalius tuomet sėdėjo Benjamino
vartuose, 8 tai Abdemelekas išėjo
iš karaliaus namų ir kalbėjo ka-
raliui sakydamas: 9 Mano valdove
karaliau! negerai pasielgė tie

kaldėjiečiai apgulė Jeruzalę antrą sykį. — (2) J o s i e l a... Ebr. t.: gaus grobio savo gyvybę ir bus gyvas.

(4) T y č i a. Ebr. t.: todėl. — (5) N e d e r a... Ebr. t.: nes karalius nieko negali prieš jus. — (6) Į m e t ė...

cumque perpetrarunt contra Ieremiam prophetam, mittentes eum in lacum ut moriatur ibi fame, non sunt enim panes ultra in
civitate. 10 Praecepit itaque rex
Abdemelech Aethiopi, dicens: Tolle tecum hinc triginta viros, et leva Ieremiam prophetam de
lacu antequam moriatur. 11 As-
sumptis ergo Abdemelech secum viris, ingressus est domum regis, quae erat sub cellario: et tulit inde veteres pannos et antiqua, quae computruerant, et submisit ea ad Ieremiam in lacum per
funiculos. 12 Dixitque Abdeme-
lech Aethiops ad Ieremiam: Pone veteres pannos, et haec scissa et putrida sub cubito manuum tuarum: et super funes: fecit ergo
Ieremias sic: 13 Et extraxerunt Iere-
miam funibus, et eduxerunt eum de lacu: mansit autem Ieremias in vestibulo carceris.

14 Et misit rex Sedecias, et tulit ad se Ieremiam prophetam ad ostium tertium, quod erat in domo Domini: et dixit rex ad Ieremiam: Interrogo ego te sermonem, ne abscondas a me ali-
quid. 15 Dixit autem Ieremias
ad Sedeciam: Si annunciavero tibi, numquid non interficies me? et si consilium dedero tibi, non
me audies. 16 Iuravit ergo rex
Sedecias Ieremiae clam, dicens:

žmonės visame, ką jie padarė prieš pranašą Jeremiją, įmesdami jį į duobę, kad jis ten mirtų badu, nes mieste nebėra daugiau
duonos. 10 Tuomet karalius davė
įsakymą aitiopui Abdemelekui ir tarė: Imk iš čia su savim trisdešimtis vyrų ir iškelk pranašą Jeremiją iš duobės, pirma negu
numirs. 11 Todėl Abdemelekas
pasiėmęs su savim vyrus įėjo į karaliaus namų kambarį, buvusį po sandėliu, ėmė iš ten nudėvėtų skarmalų ir senų supuvusių rizgalių ir nuleido juos virvėmis
pas Jeremiją į duobę. 12 Po to
aitiopas Abdemelekas tarė Jeremijui: Pasikišk senus skarmalus ir tuos sudraskytus ir supuvusius rizgalius po savo pažastų ir ant jų virves. Jeremijas taip
ir padarė. 13 Jie ištraukė Jeremiją
virvėmis ir iškėlė iš duobės, ir Jeremijas pasiliko kalėjimo prieangyje.

14 Karalius Sedekijas siuntė ir ėmė pas save pranašą Jeremiją pas trečiąją angą Viešpaties namuose. Tuomet karalius tarė Jeremijui: Aš noriu paklausti tave apie vieną dalyką; nieko
nuo manęs neslėpk. 15 Bet Jere-
mijas tarė Sedekijui: Jei aš tau apskelbsiu, ar tu manęs neužmuši? ir jei aš tau patarsiu, tu
manęs neklausysi. 16 Todėl kara-
lius Sedekijas slapčia prisiekė

Užmušti pranašo jie nedrįsta, bet daro taip, kad jis žūtų. — M e l k i j o. Vz. 36, 26.

(**10**) D a v ė į s a k y m ą... Karalius pats neturėdamas gana drąsos džiaugiasi, kad atsirado kas kitas, kurs nori gelbėti pranašą. — T r i s d e š i m t i s. Gavęs 30 vyrų Abdemelekas galės sulaužyti ir kunigaikščių pasipriešinimą, jei jam tektų su juo susidurti. — (**12**) A n t j ų v i r v e s. Ebr. t.: po virve. Pranašas buvo įklimpęs į dumblus; ištraukti buvo nelengva, todėl gelbėtojas rūpinasi, kad virvės negalėtų traukiant veržtis į kūną. — (**13**) K a l ė j i m o p r i e a n g y j e: kame jis jau anksčiau buvo, 37, 20.

(**14**) P a s t r e č i ą j ą a n g ą. Jos vieta dabar nežinoma. — A š n o r i u... Sedekijas nori žinoti, ką sako Viešpats, bet jis yra linkęs tiktai

Vivit Dominus, qui fecit nobis
animam hanc, si occidero te, et
si tradidero te in manus virorum
istorum, qui quaerunt animam
tuam. 17 Et dixit Ieremias ad
Sedeciam: Haec dicit Dominus
exercituum Deus Israel: Si pro-
fectus exieris ad principes regis
Babylonis, vivet anima tua, et
civitas haec non succendetur
igni: et salvus eris tu, et domus
tua. 18 Si autem non exieris ad
principes regis Babylonis, trade-
tur civitas haec in manus Chal-
daeorum, et succendent eam igni:
et tu non effugies de manu eo-
rum. 19 Et dixit rex Sedecias ad
Ieremiam: Sollicitus sum propter
Iudaeos, qui transfugerunt ad
Chaldaeos: ne forte tradar in
manus eorum, et illudant mihi.
20 Respondit autem Ieremias: Non
te tradent: audi quaeso vocem
Domini, quam ego loquor ad
te, et bene tibi erit, et vivet ani-
ma tua. 21 Quod si nolueris
egredi: iste est sermo, quem
ostendit mihi Dominus: 22 Ecce
omnes mulieres, quae remanse-
runt in domo regis Iuda, edu-
centur ad principes regis Baby-
lonis: et ipsae dicent: Seduxe-
runt te, et praevaluerunt adver-
sum te viri pacifici tui, demer-
serunt in coeno, et in lubrico
pedes tuos, et recesserunt a te.
23 Et omnes uxores tuae, et filii

Jeremijui sakydamas: Kaip Vieš-
pats gyvas, kurs mums padarė
šitą sielą, aš neužmušiu tavęs ir
neatiduosiu tavęs į šitų žmonių
rankas, kurie ieško tavo gyvy-
bės. 17 Tuomet Jeremijas tarė
Sedekijui: Štai ką sako Viešpats,
Izraėlio Dievas: Jei tu išėjęs nu-
eisi pas Babilono karaliaus ku-
nigaikščius, tavo siela bus gyva
ir šitas miestas nebus sudegin-
tas ugnimi; išsigelbėsi tu ir tavo
namai. 18 O jei tu neišeisi pas
Babilono karaliaus kunigaikščius,
šitas miestas bus atiduotas į
kaldėjiečių rankas, ir jie sude-
gins jį ugnimi. 19 Tuomet kara-
lius Sedekijas tarė Jeremijui: Aš
esu neramus dėl žydų, kurie nu-
bėgo pas kaldėjiečius, kad kar-
tais nebūčiau paduotas į jų ran-
kas ir jie nesityčiotų iš manęs.
20 Jeremijas gi atsakė: Tavęs ne-
išduos. Klausyk, meldžiamasis,
Viešpaties balso, kurį aš tau
skelbiu, ir bus tau gera, ir tavo
siela bus gyva. 21 Bet jei tu ne-
norėsi išeiti, štai žodis, kurį
Viešpats man parodė: 22 Štai visos
moterys, kurios liko Jūdo kara-
liaus namuose, bus išvestos pas
Babilono karaliaus kunigaikščius
ir jos sakys: Visi tavo ramybės
žmonės suvadžiojo tave ir nu-
galėjo tave; jie įklampino tavo
kojas į purvą ir į dumblą ir at-
stojo nuo tavęs. 23 Visos tavo

---

pykti, jei atsakymas neatatiks jo troškimų. (Panašiai atsitiko pranašui Mikėjui 3 Kar. 22, 8). — (20) *Viešpaties balso.* Ir paskutinę valandą, kai mieste pradeda stigti net maisto (38, 9), Dievas yra pasiryžęs parodyti savo gailestingumą. Dievo pamokintas pranašas žino, kas įvyktų, jei susidarytų sąlygos, kurių tikrenybėje nebus. — (22) *Visos moterys...*: antraeilės buvusių Jūdo karalių žmonos (gulovės). — *Tavo ramybės žmonės*: prieteliai iš kunigaikščių tarpo, kurie buvo davę karaliui nenaudingų patarimų. — *Įklampino...*: sudarė nenugalimų sunkenybių. — Karalius visa darė savo patarėjų įbaugintas; ir pranašas nori bauginimais priversti jį pasirinkti geresnį kelią. — (23) *Tavo žmonos.* Karalius bus išgabentas į Kaldėją su visa savo šeima ir turės klausyti jos priekaištų. — *Jis sudegins...* Ebr.

tui educentur ad Chaldaeos: et non effugies manus eorum, sed in manu regis Babylonis capieris: et civitatem hanc comburet igni. [24] Dixit ergo Sedecias ad Ieremiam: Nullus sciat verba haec, et non morieris. [25] Si autem audierint principes quia locutus sum tecum, et venerint ad te, et dixerint tibi: Indica nobis quid locutus sis cum rege, ne celes nos, et non te interficiemus, et quid locutus est tecum rex: [26] Dices ad eos: Prostravi ego preces meas coram rege, ne me reduci iuberet in domum Ionathan, et ibi morerer. [27] Venerunt ergo omnes principes ad Ieremiam, et interrogaverunt eum: et locutus est eis iuxta omnia verba, quae praeceperat ei rex, et cessaverunt ab eo: nihil enim fuerat auditum. [28] Mansit vero Ieremias in vestibulo carceris usque ad diem, quo capta est Ierusalem: et factum est ut caperetur Ierusalem.

žmonos ir tavo vaikai bus išvesti pas kaldėjiečius, ir tu neištrūksi iš jų rankų, bet būsi sugautas Babilono karaliaus ranka, ir jis sudegins šitą miestą ugnimi. [24] Tuomet Sedekijas tarė Jeremijui: Tegul niekas nežino šitų žodžių, ir tu nemirsi. [25] O jei kunigaikščiai išgirs, kad aš kalbėjau su tavim, jie ateis ir tau sakys: Pasakyk mums, ką tu esi kalbėjęs su karaliumi, neslėpk nuo mūsų ir mes tavęs neužmušime, ir ką kalbėjo su tavim karalius, [26] tu jiems atsakysi: Aš nuolankiai išdėsčiau savo meldimus karaliaus akyse, kad neleptų vesti manęs atgal į Jonatano namus ir kad ten nemirčiau. [27] Ir tikrai visi kunigaikščiai atėjo pas Jeremiją ir jį klausė; bet jis jiems atsakė visais tais žodžiais, kaip jam buvo įsakęs karalius. Jie paliko jį ramybėje, nes nebuvo nieko išgirsta. [28] Taip Jeremijas pasiliko kalėjimo prieangyje iki tai dienai, kurioje Jeruzalė buvo paimta. Ir atsitiko, kad Jeruzalė buvo paimta.

2. Jeremijo pranašysčių įvykimas. a) Paėmimas Jeruzalės ir paleidimas Jeremijo.

Caput XXXIX. [1] Anno nono Sedeciae regis Iuda, mense de-

39 perskyrimas. [1] Devintais Jūdo karaliaus Sedekijo me-

---

t.: tu sudeginsi..., t. y. tavo kalčia miestas bus sudegintas, tu jam rengi tokį likimą. — (24) T e g u l n i e k a s... Baimė patarėjų pasilieka didesnė, ir karalius neturi drąsos paklausyti pranašo žodžių, bet jis taip pat bijo, kad nepasidarytų žinoma, jog miestas turi žūti dėl jo užsispyrimo. — (25) K u n i g a i k š č i a i... Ir kunigaikščiai bijojo, kad nepastovaus būdo karalius gali kartais paklausyti pranašo patarimų ir pasiduoti kaldėjiečiams. — (26) A t s a k y s i... Karalius pataria paskelbti tik vieną pasikalbėjimo dalį, nutylint kitas. — (28) I r a t s i t i k o, kad... Šitie žodžiai priklauso jau 39 persk., kurio 1 ir 2 eil. yra jų paaiškinimas; 3 gi eil. prasideda pasakojimo tęsinys.

2. Po pranašysčių, kuriomis buvo išanksto skelbiamas Jeruzalės žuvimas, Jeremijas pasakoja pilną jų įvykimą (39, 1—45, 5).

39, 1—18. Pasakojimas pradedamas karaliaus Sedikijo ir tautos likimo aprašymu po Jeruzalės paėmimo (1-10); nuo nelaimių išsigelbi Abde-

cimo, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, et omnis exercitus eius ad Ierusalem, et obsidebant eam. 2 Undecimo autem anno Sedeciae, mense quarto, quinta mensis aperta est civitas. 3 Et ingressi sunt omnes principes regis Babylonis, et sederunt in porta media: Neregel, Sereser, Semegarnabu, Sarsachim, Rabsares, Neregel, Sereser, Rebmag, et omnes reliqui principes regis Babylonis.

4 Cumque vidisset eos Sedecias rex Iuda, et omnes viri bellatores, fugerunt: et egressi sunt nocte de civitate per viam horti regis, et per portam, quae erat inter duos muros, et egressi sunt ad viam deserti. 5 Persecutus est autem eos exercitus Chaldaeorum: et comprehenderunt Sedeciam in campo solitudinis Ierichontinae, et captum adduxerunt ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Reblatha, quae est in Terra Emath: et locutus est ad eum iudicia. 6 Et occidit rex Babylonis filios Sedeciae in Reblatha, in oculis eius: et omnes nobiles Iuda occidit rex Babylonis. 7 Oculos quoque Sedeciae eruit: et vinxit eum

tais dešimtame mėnesyje Babilono karalius ir visa jo kariuomenė atėjo prie Jeruzalės ir apgulė ją. Vienuoliktais gi Sedekijo metais ketvirtame mėnesyje penktą to mėnesio dieną į miestą buvo įsilaužta. 3 Tuomet visi Babilono karaliaus kunigaikščiai įėjo ir sustojo viduriniuose vartuose: Neregelis - Sereseris, Semegarnabus, Sarsakimas, Rabsaras, Neregelis - Sereseris, Rebmagas ir visi kiti Babilono karaliaus kunigaikščiai.

4 Pamatę juos Jūdo karalius Sedekijas ir visi vyrai kovotojai pabėgo; jie išėjo nakčia iš miesto karaliaus sodo keliu ir pro vartus, buvusius tarp dviejų sienų, ir vyko į tyrumos kelią. 5 Bet kaldėjiečių kariuomenė vijosi juos ir sugavo Sedekiją Jeriko tyrumos lauke ir sugautą atvedė pas Babilono karalių Nabukodonosorą į Reblatą, Emato šalyje. Tas padarė jam teismą. 6 Babilono karalius liepė užmušti Sedekijo sūnus Reblatoje jo akyse; ir visus Jūdo didžiūnus Babilono karalius užmušė. 7 Taip pat jis išlupdino Sedekijui akis ir apkaldino jį pančiais, kad būtų nuvestas į Babiloną.

---

melekas, kuriam Jeremijas žada Viešpaties palaiminimą (11—18).

(39, 1) D e v i n t a i s... Plg. 52, 4 ir 4 Kar. 25, 1. — (2) P e n k t ą. Ebr. t.: devintą. Gal tas skirtumas yra atsiradęs dėl perrašinėtojų klaidos. — (3) N e r e g e l i s—S e r e s e r i s. Ebr. Nergal—Šarezer, asir. Nirgal-sar-usur reiškia: (dievaitis) Nergalis tesaugo karalių. Tokiuo pat vardu buvo ir kitas čia pat minimas asmuo. Gali būti, kad čia greta vardų dar nurodomos ir pareigos, taip kad, anot kai kurių aiškintojų, vardais pažymėtų kunigaikščių buvo tik trys: Nergal-Šarezer vyriausias vynpylis, Nabusersakim vyriausias kamarponis ir Nergal-Šarezer vyriausias žynius.

(4) J i e i š ė j o... Plg. 52, 7 ir 4 Kar. 25, 4. Karaliaus sodnas buvo ten, kur suseina Innomo slėnis, Tiropeonas ir Kedrono slėnis. Vartai tarp dviejų sienų buvo tarp sienos ėjusios rytiniu Siono šlaitu ir sienos vakarėje Ofelio pakraštėje; jais buvo išeinama į Innomo slėnį. Bėgimo kryptis buvo į Jordano pusę. — (5) R e b l a t a. Sedekijas norėjo persikelti per Jordaną ir bėgti į Galaado šalį; bet kaldėjiečiai jį paveja dar nesuskubusį pasiekti Jordano. Reblata buvo prie Oronto upės ant didelio kariuomenės kelio, kuriuo iš

compedibus ut duceretur in Babylonem.
[8] Domum quoque regis, et domum vulgi succenderunt Chaldaei igni, et murum Ierusalem
subverterunt. [9] Et reliquias populi, qui remanserant in civitate, et perfugas, qui transfugerant ad eum, et superfluos vulgi, qui remanserant, transtulit Nabuzardan magister militum in Babylonem.
[10] Et de plebe pauperum, qui nihil penitus habebant, dimisit Nabuzardan magister militum in Terra Iuda: et dedit eis vineas, et cisternas in die illa.
[11] Praeceperat autem Nabuchodonosor rex Babylonis de Ieremia Nabuzardan magistro
militum, dicens: [12] Tolle illum, et pone super eum oculos tuos, nihilque ei mali facias: sed, ut
voluerit, sic facias ei. [13] Misit ergo Nabuzardan princeps militiae, et Nabusezban, et Rabsares, et Neregel, et Sereser, et Rebmag, et omnes optimates regis Babylonis
[14] miserunt, et tulerunt Ieremiam de vestibulo carceris, et tradide-

[8] Kaldėjiečiai sudegino ugnimi taip pat karaliaus namus ir tautos namus ir nugriovė Jeruzalės
sienas. [9] Tautos liekanas, kurios buvo likusios mieste, ir pabėgėlius, kurie buvo pas jį atbėgę, ir kitą likusią liaudį kareivių vadas Nabuzardanas perkėlė į Babiloną.
[10] Kariuomenės vadas Nabuzardanas paliko Jūdo žemėje beturčių iš liaudies, kurie visai nieko neturėjo, ir davė jiems tą dieną vynuogynų ir šulinių.

[11] Babilono karalius Nabukodonosoras buvo davęs kareivių viršininkui Nabuzardanui apie
Jeremiją tokį įsakymą: [12] Imk jį, atkreipk į jį savo akis ir nieko pikto jam nedaryk; bet padaryk jam,
kaip jis norės. [13] Tuomet kariuomenės vyresnysis Nabuzardanas, Nabusezbanas, Rabsaras, Neregelis Sereseris, Rebmagas ir visi Babilono karaliaus didžiūnai
[14] nusiuntė ir paėmė Jeremiją iš kalėjimo prieangio ir padavė jį

Palestinos per Damaską ir kitus miestus einama į Tapsaką ir Karkamį. Čia įvyksta, kas buvo Jeremijo paskelbta 32, 4. — (7) Į B a b i l o n ą. Dabar Sedekijas su gailesiu turėjo atsiminti Jeremijo žodžius 38, 17. Paskutinis dalykas, kurį matė jo akys, buvo nubaudimas jo sūnų ir patarėjų, kad jie nepaklausė Jeremijo įspėjimų. Karalius matomai buvo rastas mažiau kaltas.

(8) S u d e g i n o...: vienam mėnesiui praslinkus po Jeruzalės paėmimo (52, 12... 4 Kar. 25, 8...). Tas sudeginimas minimas jau čia, kad parodžius, jog visi Jeremijo pranašavimai tikrai įvyko. — (9) N a b u z a r d a n a s. Babil. Nabu-zir-iddina, (dievaitis) Nabu davė ainiją. Jis buvo asmeninės karaliaus sargybos viršininkas. —(10) K u r i e v i s a i... Tie nebuvo įtariami, kad būtų dalyvavę sukilime.

(11) A p i e J e r e m i j ą. Iš persimetėlių ir teisdamas Sedekiją karalius galėjo sužinoti, kokių patarimų Jeremijas buvo nekartą davęs saviesiems. — (12) B e t p a d a r y k... Ebr. t.: bet kaip jis tau kalbės, taip tu jam padaryk. — (13) R a b s a r a s: kamarponių viršininkas. Plg. auk. 3 eil.; bet jo vardas čia kitoks. Karalius galėjo turėti tokių viršininkų ne vieną. — (14) I š k a l ė j i m o: kuriame jis buvo laikomas iki Jeruzalės paėmimui. Ar buvo jis iš jo tuojau paleistas, nepasakyta. Nabuzardanas atvyko į Jeruzalę mėnesiui praslinkus po jos paėmimo, septintą dešimtojo mėnesio dieną (52, 12; 4 Kar. 25, 8). — G o d o l i j u i. Godolijas buvo paskirtas paliktųjų žydų

runt eum Godoliae filio Ahicam
filii Saphan ut intraret in domum,
et habitaret in populo.
15 Ad Ieremiam autem factus
fuerat sermo Domini cum clau-
sus esset in vestibulo carceris,
dicens: 16 Vade, et dic Abdeme-
lech Aethiopi, dicens: Haec dicit
Dominus exercituum Deus Israel:
Ecce ego inducam sermones
meos super civitatem hanc in
malum, et non in bonum: et
erunt in conspectu tuo in die
illa. 17 Et liberabo te in die illa,
ait Dominus: et non traderis in
manus virorum, quos tu formi-
das: 18 Sed eruens liberabo te,
et gladio non cades: sed erit tibi
anima tua in salutem, quia in me
habuisti fiduciam, ait Dominus.

Safano sūnaus Ahikamo sūnui
Godolijui, kad jis eitų į namus
ir gyventų tautos tarpe.
15 Jeremijui gi, kai jis buvo
užrakintas kalėjimo prieangyje,
buvo suteiktas Viešpaties žodis
ir pasakyta: 16 Eik ir sąkyk aiti-
opui Abdemelekui šiuos žodžius:
Kareivijų Viešpats, Izraėlio Die-
vas, sako taip: Štai aš atvesiu
savo žodžius ant šito miesto jo
nelaimei, o ne gerumui, ir jie
bus įvykinti tą dieną tavo aki-
vaizdoje. 17 Tą dieną aš išgel-
bėsiu tave, sako Viešpats, ir tu
nebūsi atiduotas į rankas žmo-
nių, kurių tu bijai; 18 aš išgelbė-
siu ir išvaduosiu tave, ir tu ne-
pulsi po kalaviju; tavo gyvybė
bus tau palikta, nes tu turėjai pa-
sitikėjimo manimi, sako Viešpats.

b) Godolijas ir Jeremijas.

Caput XL. 1 Sermo, qui fac-
tus est ad Ieremiam a Domino,
postquam dimissus est a Na-
buzardan magistro militiae de
Rama, quando tulit eum vinctum
catenis in medio omnium, qui
migrabant de Ierusalem et Iuda,
et ducebantur in Babylonem.

2 Tollens ergo princeps mili-
tiae Ieremiam, dixit ad eum: Do-

40 perskyrimas. 1 Žodis,
kurs buvo Viešpaties suteiktas
Jeremijui, po to kai jis kariuo-
menės vado Nabuzardano buvo
paleistas iš Ramos, kuomet tasai
ėmė jį surištą grandinėmis iš
tarpo visų, kurie keliavo iš Je-
ruzalės ir Jūdo ir buvo vedami
į Babiloną.
2 Taigi, kariuomenės vyre-
snysis ėmė Jeremiją ir jam tarė:

---

viršininku (40, 5); jo tėvas jau anksčiau buvo apgynęs pranašą nuo liaudies įtužimo. Jeremijas anot 40, 1 buvo draug su kitais belaisviais apkaltaas, atvestas į Romą ir tik iš čia paleistas Nabuzardano įsakymu. — Į namus: į Godolijo namus.

(16) Tavo akivaizdoje: jis matys kitų žuvimą, bet pats bus išgelbėtas. — (18) Bus tau palikta. Ebr. t.: bus tau grobis. Plg. 21, 9; 38, 2. Tas svetimšalis pasitikėjo Dievu ir nebijojo karaliaus nemalonės.

Dievas žiūrėjo ne asmens ar kilmės, bet širdies (Apd. 10, 34. 35).

40, 1—41, 18. Atgavęs laisvę Jeremijas apsigyvena pas Babilono karaliaus paskirtą vietininką Godoliją drauge su paliktais Palestinoje žydais (40, 1—16); bet vienas karališkos giminės kunigaikštis vardu Izmahėlis klasta nužudo Godoliją ir nemaža jo šalininkų, žydų gi likučius mėgina išvesti į amonitų kraštą; vedamuosius atima Johananas ir nori keliauti su jais į Aigiptą (41, 1-18).

minus Deus tuus locutus est
malum hoc super locum istum,
3 et adduxit: et fecit Dominus
sicut locutus est, quia peccastis
Domino, et non audistis vocem
eius, et factus est vobis sermo
hic. 4 Nunc ergo ecce solvi te
hodie de catenis, quae sunt in
manibus tuis: si placet tibi ut
venias mecum in Babylonem,
veni: et ponam oculos meos su-
per te: si autem displicet tibi
venire mecum in Babylonem,
reside: ecce omnis terra in con-
spectu tuo est: quod elegeris, et
quo placuerit tibi ut vadas, illuc
perge. 5 Et mecum noli venire:
sed habita apud Godoliam filium
Ahicam filii Saphan, quem prae-
posuit rex Babylonis civitatibus
Iuda: habita ergo cum eo in me-
dio populi: vel quocumque pla-
cuerit tibi ut vadas, vade. Dedit
quoque ei magister militiae ciba-
ria, et munuscula, et dimisit eum.
6 Venit autem Ieremias ad Go-
doliam filium Ahicam in Masphath,
et habitavit cum eo in medio po-
puli, qui relictus fuerat in terra.
7 Cumque audissent omnes
principes exercitus, qui dispersi
fuerant per regiones, ipsi et
socii eorum, quod praefecisset
rex Babylonis Godoliam filium
Ahicam terrae, et quod com-
mendasset ei viros, et mulieres,
et parvulos, et de pauperibus
terrae, qui non fuerant translati
in Babylonem. 8 Venerunt ad

Viešpats, tavo Dievas, kalbėjo
apie šitą nelaimę tai vietai 3 ir
ją atvedė; Viešpats padarė, kaip
buvo kalbėjęs, nes jūs nusidė-
jote Viešpačiui ir neklausėte jo
balso; ir tas dalykas jums įvyko.
4 Taigi dabar, štai aš paleidžiu
tave šiandien iš grandinių, ku-
rios yra ant tavo rankų; jei tau
patinka eiti draug su manim į
Babiloną, eikš ir aš kreipsiu į
tave savo akis; o jei tau nepa-
tinka eiti draug su manim į Ba-
biloną, pasilik; štai visa šalis
tavo akivaizdoje; ką pasirinksi ir
kur tau patiks eiti, ten ir eikt
5 Tu gali neeiti su manim, be.
gyvenk pas Safano sūnaus Ahi-
kamo sūnų Godoliją, kurį Babi-
lono karalius pastatė vyresniuoju
Jūdo miestams; gyvenk tat su
juo tautos tarpe; arba eik ten,
kur tik tau patinka. Kariuomenės
vadas davė jam taip pat maisto
ir dovanų ir paleido jį. 6 Tuomet
Jeremijas atėjo pas Ahikamo
sūnų Godoliją į Maspatą ir gy-
veno pas jį tautos tarpe, kuri
buvo palikta šalyje.
7 Visi kariuomenės vyresnieji,
kurie buvo išsiskirstę šalyje, jie
ir jų draugai, išgirdę, kad Babi-
lono karalius buvo pastatęs ša-
lies viršininku Ahikamo sūnų
Godoliją ir kad buvo jam pave-
dęs vyrus, moteris, vaikus ir
šalies beturčius, kurie nebuvo
perkelti į Babiloną, 8 atėjo pas
Godoliją į Maspatą: Natanijo sū-

(40, 2) Jam tarė... Nabuzarda-
nas padaro, kaip jam buvo jo kara-
liaus įsakyta 39, 11. 12. — (3) Pa-
darė... Pagonių vadas greitai išaiš-
kina sau, kodėl žydų Dievas jiems
rūstinasi, kad jojo tauta kreipėsi
prie svetimų dievų, neklausė duoda-
mų jai per pranašus įsakymų (plg.
Jer. 18, 16) ir peržengė priesaika
patvirtintą sandorą. — (5) Tu gali...
Ebr. t.: Ir kadangi jis dar nebuvo
atsakęs (Nabuzardanas) tarė: tai
grįžk pas Godoliją... — (6) Mas-
patą. Ebr. Micpah, Benjamino gimi-
nės plote netoli Ramos. Plg. 1 Kar. 7, 16.
(8) Jonatanas. To vardo nėra
4 Kar. 25, 23; gal ten perrašinėjant
jis netyčia išleistas, ar čia be reika-

Godoliam in Masphath: et Isma-
hel filius Nathaniae, et Iohanan,
et Ionathan filii Caree, et Sareas
filius Thanehumeth, et filii Ophi,
qui erant de Netophathi, et Ie-
zonias filius Maachathi, ipsi et
viri eorum. 9 Et iuravit eis Go-
dolias filius Ahicam filii Saphan,
et comitibus eorum, dicens: No-
lite timere servire Chaldaeis, ha-
bitate in terra, et servite regi
Babylonis, et bene erit vobis.
10 Ecce ego habito in Masphath
ut respondeam praecepto Chal-
daeorum, qui mittuntur ad nos:
vos autem colligite vindemiam,
et messem, et oleum, et condite
in vasis vestris, et manete in
urbibus vestris, quas tenetis.
11 Sed et omnes Iudaei qui erant
in Moab, et in filiis Ammon, et
in Idumaea, et in universis re-
gionibus, audito quod dedisset
rex Babylonis reliquias in Iudaea,
et quod praeposuisset super eos
Godoliam filium Ahicam filii
Saphan: 12 reversi sunt, inquam,
omnes Iudaei de universis locis,
ad quae profugerant, et vene-
runt in Terram Iuda ad Godo-
liam in Masphath: et collegerunt
vinum, et messem multam nimis.
13 Iohanan autem filius Ca-
ree, et omnes principes exerci-
tus, qui dispersi fuerant in regi-
onibus, venerunt ad Godoliam
in Masphath. 14 Et dixerunt ei:
Scito quod Baalis rex filiorum

nus Ismahėlis, Karėės sūnu du
Johananas ir Jonatanas, Tane-
humėto sūnus Sarėas, Ofio sū-
nūs, kurie buvo iš Netopaties,
ir Maachatiečio sūnus Jezonijas,
jie ir jų žmonės. 9 Safano sū-
naus Ahikamo sūnus Godolijas
prisiekė jiems ir jų palydovams,
tardamas: Nebijokite tarnauti kal-
dėjiečiams; gyvenkite šalyje ir
tarnaukite Babilono karaliui, ir
bus jums gerai. 10 Štai aš gy-
venu Maspate, kad taikyčiaus
prie įsakymo kaldėjiečių, kurie
pas mus atsiunčiami; jūs suva-
lykite vynuoges, vaisius ir aliejų,
supilkite į savo indus ir pasili-
kite savo miestuose, kuriuos tu-
rite paimtus. 11 Taip pat ir visi
žydai, kurie buvo Moabe, Amono
vaikų tarpe, Idumiejoje ir visose
šalyse, išgirdę, kad Babilono
karalius paliko liekanas Judiejoje
ir kad pastatė jiems viršininką
Safano sūnaus Ahikamo sūnų
Godoliją, 12 sugrįžo, būtent, visi
žydai iš visų vietų, į kurias buvo
pabėgę, atėjo į Jūdo šalį pas
Godoliją į Maspatą ir suvalė vy-
ną ir labai daug vaisių.

13 Karėės gi sūnus Johananas
ir visi kariuomenės vyresnieji,
kurie buvo išsiskirstę šalyje,
atėjo pas Godoliją į Maspatą
14 ir jam tarė: Žinok, kad Amono
vaikų karalius Baalis atsiuntė

lo pridėtas. — Ofio... Ebr. t.: Netopatiečio Ofio sūnūs. Natopa buvo netoli Jeruzalės ir Betliejaus. — Maachatiečio. Maacha vadinosi šalis anapus Jordano prie pat Ermono. — (9) Nebijokite. Jie dalyvavo kovose prieš babiloniečius; todėl dabar turėjo baimės. Plg. 4 Kar. 25, 24. — (10) Taikyčiaus... Ebr. t.: kad stovėčiau kaldėjiečių akyse. Taip jis pats žada užtarti visus, kurie bus su juo. — (11) Visi žydai: kurie nebuvo dalyvavę kovose prieš kaldėjiečius. — Labai daug. Kaldėjiečiai matomai nebuvo sunaikinę krašto, nes jiems patiems rūpėjo turėti didesnę maisto atsargą.

(14) Ismahėlis. Kadangi jis buvo kilęs iš karališkos giminės, tai matomai pavydėjo, kam valdžia buvo

Ammon misit Ismahel filium Na-
thaniae percutere animam tuam.
Et non credidit eis Godolias
filius Ahicam. [15] Iohanan autem
filius Caree dixit ad Godoliam se-
orsum in Masphath, loquens: Ibo
et percutiam Ismahel filium Na-
thaniae nullo sciente, ne inter-
ficiat animam tuam, et dissipen-
tur omnes Iudaei, qui congre-
gati sunt ad te, et peribunt reli-
quiae Iuda. [16] Et ait Godolias
filius Ahicam ad Iohanan filium
Caree: Noli facere verbum hoc:
falsum enim tu loqueris de Is-
mahel.

Caput XLI. [1] Et factum est
in mense septimo, venit Ismahel
filius Nathaniae, filii Elisama de
semine regali, et optimates regis,
et decem viri cum eo, ad Godo-
liam filium Ahicam in Masphath:
et comederunt ibi panes simul
in Masphath. [2] Surrexit autem
Ismahel filius Nathaniae, et de-
cem viri, qui cum eo erant, et
percusserunt Godoliam filium
Ahicam filii Saphan gladio, et
interfecerunt eum, quem prae-
fecerat rex Babylonis terrae.
[3] Omnes quoque Iudaeos, qui
erant cum Godolia in Masphath,
et Chaldaeos, qui reperti sunt
ibi, et viros bellatores percussit
Ismahel. [4] Secundo autem die
postquam occiderat Godoliam,
nullo adhuc sciente, [5] venerunt

Natanijo sūnų Ismahėlį atimti
tau gyvybės. Bet Ahikamo sū-
nus Godolijas jiems netikėjo.
[15] Tuomet Karėės sūnus Joha-
nanas sakė slapčia Godolijui
Maspate taip: Aš eisiu ir užmu-
šiu Natanijo sūnų Ismahėlį, nie-
kam nežinant, kad jis neatimtų
tau gyvybės, ir kad neišsiskir-
stytų visi žydai, kurie susirinko
pas tave, ir kad nežūtų Jūdo
liekanos. [16] Bet Ahikamo sūnus
Godolijas tarė Karėės sūnui Jo-
hananui: Nedaryk to dalyko, nes
tai netiesa, ką tu kalbi apie
Ismahėlį.

41 perskyrimas. [1] Septin-
tame mėnesyje atsitiko, kad Eli-
samos sūnaus Natanijo sūnus
Ismahėlis iš karališkos giminės
su karaliaus didžiūnais ir su
dešimčia vyrų atėjo pas Ahika-
mo sūnų Godoliją į Maspatą ir
valgė tenai draug Maspate. [2] Tuo-
met Natanijo sūnus Ismahėlis
ir draug su juo buvusieji dešimts
vyrų pakilo, ištiko Safano sūnaus
Ahikamo sūnų Godoliją kalaviju
ir užmušė tą, kurį Babilono ka-
ralius buvo pastatęs šalies vir-
šininku. [3] Ismahėlis užmušė taip
pat visus žydus, kurie buvo su
Godoliju Maspate, kaldėjiečius,
kuriuos tenai atrado, ir vyrus
kovotojus. [4] Kitą dieną, po to kai
jis buvo užmušęs Godoliją, dar
niekam nežinant, [5] atėjo žmonių

---

pavesta Godolijui, kuri, jo išmanymu, turėjo jam tekti. — (15) Johananas. Jis numatė Godolijo nužudymo pasėkas, todėl norėdamas apsaugoti žydus nuo kaldėjiečių keršto yra pasiryžęs nugalabyti ramybės ardytoją, tuo tarpu pritariant Godolijui, kurs tačiau nesupranta pavojaus ir nėra gana atsargus.

(41, 1) Septintame: todėl trims mėnesiams praslinkus po Jeruzalės paėmimo (39, 2). — Elisamos. Iš kitur nežinomas asmuo. — Karaliaus: Amono karaliaus Baalio. — (2) Užmušė tą... Vėliau žydų tauta atgaila ir geduliu minėdavo Godolijo nužudymą kas met trečioje septintojo (Tišri) mėnesio dienoje. — (3) Ir vyrus. Anot ebr. t.: būtent vyrus kovotojus. Jie matomai buvo Nebukadnecaro palikti Godolijui kaipo sargyba. — (4) Niekam nežinant: žiniai dar nepasiekus užmiestės gyventojų. — (5) Iš Sa-

viri de Sichem, et de Silo, et
de Samaria octoginta viri: rasi
barba, et scissis vestibus, et
squallentes: et munera, et thus
habebant in manu, ut offerrent
in domo Domini. [6] Egressus
ergo Ismahel filius Nathaniae in
occursum eorum de Masphath,
incedens et plorans ibat: cum au-
tem occurrisset eis, dixit ad eos:
Venite ad Godoliam filium Ahi-
cam. [7] Qui cum venissent ad
medium civitatis, interfecit eos
Ismahel filius Nathaniae circa
medium laci, ipse et viri, qui
erant cum eo. [8] Decem autem
viri reperti sunt inter eos, qui
dixerunt ad Ismahel: Noli occi-
dere nos: quia habemus thesau-
ros in agro, frumenti et hordei,
et olei, et mellis. Et cessavit: et
non interfecit eos cum fratribus
suis. [9] Lacus autem, in quem
proiecerat Ismahel omnia cada-
vera virorum, quos percussit
propter Godoliam, ipse est, quem
fecit rex Asa propter Baasa re-
gem Israel: ipsum replevit Isma-
hel filius Nathaniae occisis.

iš Sikemo, iš Silo ir iš Samari-
jos aštuonios dešimtys vyrų,
nuskustomis barzdomis, perplė-
štais drabužiais ir apstyrusių;
rankose jie turėjo dovanų ir
smilkalų, kad atnašautų Viešpa-
ties namuose. [6] Taigi, Natanijo
sūnus Ismahėlis išėjo jų pasitikti
iš Maspato; eidamas jis nuolat
verkė; juos gi sutikęs jis jiems
tarė: Ateikite pas Ahikamo sūnų
Godoliją. [7] Kai jie atėjo į miesto
vidurį, tuomet Natanijo sūnus
Ismahėlis užmušė juos prie duo-
bės vidurio, jis ir vyrai, kurie
buvo draug su juo. [8] Tačiau jų
tarpe atsirado dešimts vyrų, kurie
tarė Ismahėliui: Neužmušk mūsų,
nes mes turime lauke paslėptų
kviečių, miežių, aliejaus ir me-
daus išteklių. Tuomet jis liovėsi
ir neužmušė jų su jų broliais.
[9] Duobė gi, į kurią Ismahėlis
sumetė visus užmuštųjų dėl Go-
dolijo žmonių lavonus, yra ta
pati, kurią karalius Asa padarė
dėl Izraėlio karaliaus Baasos; ją
Natanijo sūnus Ismahėlis pri-
pildė užmuštųjų.

---

m a r i j o s: iš sugriautos Izraėlio karalystės ploto, kuriame Asirijos karalius buvo apgyvendinęs iš kitur atgabentų svetimšalių (4 Kar. 17, 24); šitie susimaišę su likusiais izraėlitais sudarė naują pusiau pagonišką samarijiečių tautelę. Savo geduliui išreikšti tarp kita ko jie pagonių įpročiu buvo pasidarę įsipjovimų veiduose. — A p s t y r u s i ų. Ebr. t.: pasidarę įpjovimų. — Kad a t n a š a u t ų... Septintame mėnesyje buvo žydų švenčiama Padangčių šventė; gal dėlto jie atėjo kaip tik šituo laiku. Jie liūdi dėl nelaimių sutikusių Jeruzalę, jos bažnyčią ir visą išrinktąją tautą, ir nori daryti aukų bent Dievo namų vietoje. — (6) I š ė j o j ų p a s i t i k t i: gavęs be abejo žinią iš pastatytos prie miesto vartų sargybos. Įtarimams išvengti jis apsimeta liūdinčiu draug su kitais dėl Jeruzalės likimo. — (7) P r i e d u o b ė s v i d u r i o. Anot ebr. t.: užmušė juos ir sumetė į duobę. Užmušimo tikslas, kaip galima suprasti iš 8 eil., buvo visųpirma pasiplėšti, bet taip pat sumažinti skaičių tų, kurie galėjo būti jam nepalankūs, ir įvaryti baimės visiems. — (8) L a u k e p a s l ė p t ų. Palestinos gyventojai neretai supilia savo javus į gerai pridengtas ir paslėptas iš viršaus duobes žemėse. — (9) A s a p a d a r ė... Vz. 3 Kar. 15, 22; 2 Kar. 16, 6. Duobė matomai buvo vidury miesto. Joje turėjo būti laikomas vanduo tais atvejais, kai miestui gresdavo apgulimo pavojus.

10 Et captivas duxit Ismahel om-
nes reliquias populi, qui erant in
Masphath: filias regis, et univer-
sum populum, qui remanserat
in Masphath: quos commenda-
verat Nabuzardan princeps mi-
litiae Godoliae filio Ahicam. Et
cepit eos Ismahel filius Natha-
niae, et abiit ut transiret ad filios
Ammon. 11 Audivit autem Ioha-
nan filius Caree, et omnes prin-
cipes bellatorum, qui erant cum
eo, omne malum quod fecerat
Ismahel filius Nathaniae. 12 Et
assumptis universis viris, pro-
fecti sunt ut bellarent adversum
Ismahel filium Nathaniae, et in-
venerunt eum ad aquas multas,
quae sunt in Gabaon. 13 Cum-
que vidisset omnis populus qui
erat cum Ismahel, Iohanan filium
Caree, et universos principes
bellatorum, qui erant cum eo,
laetati sunt. 14 Et reversus est
omnis populus, quem ceperat
Ismahel, in Masphath: reversus-
que abiit ad Iohanan filium
Caree. 15 Ismahel autem filius
Nathaniae fugit cum octo viris
a facie Iohanan, et abiit ad filios
Ammon.

16 Tulit ergo Iohanan filius
Caree, et omnes principes bel-
latorum, qui erant cum eo, uni-
versas reliquias vulgi, quas re-
duxerat ab Ismahel filio Natha-
niae de Masphath, postquam
percussit Godoliam filium Ahi-

10 Po to Ismahėlis išsivedė
nelaisvėn visas tautos liekanas
buvusias Maspate, karaliaus duk-
teris ir visą tautą, kuri buvo
pasilikusi Maspate, kuriuos ka-
riuomenės viršininkas Nabuzar-
danas buvo pavedęs Ahikamo
sūnui Godolijui. Natanijo sūnus
Ismahėlis juos paėmė ir ėjo sau,
kad vyktų pas Amono sūnus.
11 Bet Karėės sūnus Johananas
ir visi su juo buvusieji kovotojų
vadai išgirdo apie visą piktą,
kurį buvo padaręs Natanijo sū-
nus Ismahėlis; 12 pasiėmę visus
savo žmones, jie išėjo kovoti prieš
Natanijo sūnų Ismahėlį ir rado
jį prie didžiųjų vandenų esančių
Gabaone. 13 Visa tauta, buvusi
su Ismahėliu, pamačius Karėės
sūnų Johananą ir visus su juo
buvusius kovotojų vadus, apsi-
džiaugė; 14 ir visa tauta, kurią
Ismahėlis buvo paėmęs Maspa-
te, pasuko atgal ir perėjo prie
Karėės sūnaus Johanano. 15 Na-
tanijo gi sūnus Ismahėlis pabė-
go su aštuoniais vyrais nuo Jo-
hanano veido ir nuėjo pas Amo-
no vaikus.

16 Tuomet Karėės sūnus Jo-
hananas ir visi su juo buvusieji
kovotojų vadai pasiėmė visas
tautos liekanas, kurias atvedė
atgal nuo Natanijo sūnaus Isma-
hėlio, iš Maspato, po to, kai šitas
buvo užmušęs Ahikamo sūnų

---

(10) Karaliaus: Sedekijo... — Juos paėmė. Be dešimties vyrų, su kuriais Ismahėlis užmušė Godoliją, jis turėjo turėti žymiai didesnį būrį kitų kovotojų. — (12) Rado jį... Turėdamas su savim daug belaisvių, moterų ir mergaičių Ismahėlis negalėjo greitai keliauti ir turėdavo dažnai sustoti; todėl Johananui nesunku buvo jį pavyti. Apie Gabaono vandenis vz. 2 Kar. 2, 13. — (15) Pabėgo. Tas pabėgimas buvo Johananui tikra nelaimė: negalėdamas kaltininko išduoti kaldėjiečiams jis pats darėsi įtartinas ir galėjo bijoti kaldėjiečių keršto.

(16) Iš Maspato. To žodžio nėra LXX ir jis čia nereikalingas.

cam: fortes viros ad praelium,
et mulieres, et pueros, et eunuchos, quos reduxerat de Gabaon.
[17] Et abierunt, et sederunt peregrinantes in Chamaam, quae est
iuxta Bethlehem, ut pergerent,
et introirent Aegyptum [18] a facie
Chaldaeorum: timebant enim eos, quia percusserat Ismahel filius Nathaniae Godoliam filium Ahicam, quem praeposuerat rex Babylonis in Terra Iuda.

Godoliją, žmones drąsius kovai, moteris, vaikus ir eunukus, kuriuos atvedė atgal iš Gabaono.
[17] Jie išėjo ir bekeliaudami sustojo Kamaame, kurs yra prie
Betliejaus, kad eitų toliau ir įeitų
į Aigiptą [18] nuo kaldėjiečių veido;
jie jų bijojo, nes Natanijo sūnus Ismahėlis buvo užmušęs Ahikamo sūnų Godoliją, kurį Babilono karalius buvo pastatęs viršininku Jūdo žemėje.

c) Jeremijas priverstas eiti į Aigiptą.

Caput XLII. [1] Et accesserunt omnes principes bellatorum, et Iohanan filius Caree, et Iezonïas filius Osaiae, et reliquum vulgus
a parvo usque ad magnum: [2] dixeruntque ad Ieremiam prophetam: Cadat oratio nostra in conspectu tuo: et ora pro nobis ad Dominum Deum tuum pro universis reliquiis istis, quia derelicti sumus pauci de pluribus, sicut oculi tui nos intuentur:
[3] et annunciet nobis Dominus Deus tuus viam, per quam pergamus, et verbum, quod faciamus.
[4] Dixit autem ad eos Jeremias propheta: Audivi: ecce ego oro ad Dominum Deum vestrum secundum verba vestra:

42 perskyrimas. [1] Tuomet visi kovotojų vadai Karėės sūnus Johananas, Osajos sūnus Jezonijas ir likusi tauta, nuo mažo
iki dideliam, prisiartino [2] ir tarė
pranašui Jeremijui: Tegul mūsų maldavimas puola po tavo akių ir melskis už mus Viešpačiui, tavo Dievui, už visas šitas liekanas, nes iš daugelio liko mūsų maža, kaip tavo akys mus mato,
[3] kad Viešpats, tavo Dievas, mums apreikštų kelią, kuriuo turime eiti, ir ką mes turime
daryti. [4] Pranašas Jeremijas jiems atsakė: Aš girdėjau. Štai aš meldžiuos Viešpačiui, jūsų Dievui, taip kaip jūs kalbėjote; visa, ką tik jis man atsakys, aš jums pa-

---

— (17) Kamaame. Matomai Dovido prieteliaus Barzilajaus (2 Kar. 91, 37) sūnus Kimham buvo pastatydinęs tą užeigos vietą prie kelio iš Palestinos į Aigiptą. — (18) Nuo kaldėjiečių: bijodami nuolatiniais sukilimais įerzintų kaldėjiečių keršto.

42, 1—43, 13. Jeremijas, klausiamas, ką turi Johananas su žydais toliau daryti, skelbia išsigelbėjimą tiems, kurie pasiliks Jūdėjoje, žuvimą gi visiems, kurie bus Aigipte (42, 1-18), nurodo taip pat pavojus, jiems gresiančius dėl nepaklausymo (42, 19-22), bet žydai bėga į Aigiptą ir pasiima su savim taip pat Jeremiją (43, 1-7), kurs paskelbia, kad kaldėjiečiai sunaikins Aigiptą (43, 8-13).

(42, 1) Jezonijas. Vz. 40, 8. — (3) Mums apreikštų. Tas prašymas tikrai buvo nenuoširdus, nes per Jeremiją iš Dievo buvo laukiama tik pritarimo keliauti į Aigiptą. — (4) Aš girdėjau. Taip Jeremijas išreiškia savo sutikimą melsti iš Dievo nurodymų. — Jūsų Die-

omne verbum, quodcumque res-
ponderit mihi, indicabo vobis:
nec celabo vos quidquam. 5 Et
illi dixerunt ad Ieremiam: Sit
Dominus inter nos testis veri-
tatis et fidei, si non iuxta omne
verbum, in quo miserit te Do-
minus Deus tuus ad nos, sic
faciemus. 6 Sive bonum est, sive
malum, voci Domini Dei nostri,
ad quem mittimus te, obediemus.
ut bene sit nobis cum audieri-
mus vocem Domini Dei nostri.
7 Cum autem completi essent
decem dies, factum est verbum
Domini ad Ieremiam. 8 Vocavit-
que Iohanan filium Caree, et
omnes principes bellatorum, qui
erant cum eo, et universum po-
pulum a minimo usque ad mag-
num. 9 Et dixit ad eos: Haec
dicit Dominus Deus Israel, ad
quem misistis me, ut proster-
nerem preces vestras in con-
spectu eius: 10 Si quiescentes
manseritis in terra hac, aedificabo
vos, et non destruam; plantabo,
et non evellam: iam enim placa-
tus sum super malo quod feci
vobis. 11 Nolite timere a facie
regis Babylonis, quem vos pa-
vidi formidatis: nolite metuere
eum, dicit Dominus: quia vobis-
cum sum ego, ut salvos vos
faciam, et eruam de manu eius.
12 Et dabo vobis misericordias,

sakysiu ir nieko nuo jūsų ne-
slėpsiu. 5 Jie tarė Jeremijui:
Viešpats tebūna tarp mūsų tiesos
ir ištikimybės liudytojas, jei mes
tai nedarysime, kaip bus pasa-
kyta kiekviename žodyje, su ku-
riuo Viešpats, tavo Dievas, tave
sių̨s pas mus. 6 Ar bus gera, ar
pikta, mes klausysime balso Vieš-
paties, mūsų Dievo, prie kurio
tave siunčiame, kad mums gerai
klotųsi, kai mes būsime paklausę
Viešpaties, mūsų Dievo, balso.
7 Dešimčiai dienų praslinkus
buvo suteiktas Viešpaties žodis
Jeremijui. 8 Jis pasivadino Karėės
sūnų Johananą, visus su juo
buvusius kovotojų vadus ir visą
tautą, nuo mažiausio iki didžiam,
9 ir jiems tarė: Štai ką sako Vieš-
pats, Izraėlio Dievas, prie kurio
jūs mane siuntėte sudėti jūsų
maldų jo akivaizdoje: 10 Jei ra-
miai pasiliksite šalyje, aš statysiu
jus ir neardysiu, veisiu ir nerau-
siu; nes aš jau esu atsileidęs
dėl piktenybės, kurią jums pa-
dariau. 11 Nebijokite Babilono
karaliaus, kurio jūs esate bailiai
išsigandę; nebijokite jo, sako
Viešpats, nes aš esu su jumis,
kad jums padėčiau ir jus išgel-
bėčiau iš jo rankos. 12 Aš duo-
siu jums rasti gailestingumo ir
pasigailėsiu jūsų, ir padarysiu,
kad jūs gyventumėte savo krašte.

---

vui. Jahve pasilieka kad ir sunai-
kintai tautai sandoros Dievas, kurs
ją rūpinasi ir dabar. — (5) Vieš-
pats tebūna... Pažadėjimas klau-
syti patvirtinamas priesaika. — Tarp
mūsų. Ebr. t.: prieš mus.
(7) Dešimčiai... Ilgesnis Dievo
atsakymo laukimas turėjo parodyti,
kad pranašui nelengva buvo jis gauti.
Jis beabejo turėjo visą laiką melstis.
— (10) Jau esu atsileidęs...
Ebr. t.: aš jau gailiuos dėl nelaimės,
kurią ant jūsų siunčiau; kitaip sa-
kant: Aš noriu jūsų pasigailėti ir vėl
atitaisyti žalą, kurią jūs iškentėjote.
Dievas duoda tokį pat pažadą kaip
išvestiesiems į nelaisvę 24, 6. — (11)
Kad jums padėčiau. Žydai ma-
tė jau, kad Dievas buvo įvykinęs
savo grasymą atiduoti tautą į kaldė-
jiečių rankas; todėl turi tikėti, kad
jis gali atitesėti ir dabar duodamą
gerą pažadą. — (12) Ir pasigai-
lėsiu jūsų... Anot ebr. t.: kad jis

et miserebor vestri, et habitare
vos faciam in terra vestra. 13 Si
autem dixeritis vos: Non habi-
tabimus in terra ista, nec audie-
mus vocem Domini Dei nostri,
14 dicentes: Nequaquam, sed ad
Terram Aegypti pergemus: ubi
non videbimus bellum, et clan-
gorem tubae non audiemus, et
famem non sustinebimus et ibi
habitabimus. 15 Propter hoc nunc
audite verbum Domini reliquiae
Iuda: Haec dicit Dominus exer-
cituum, Deus Israel: Si posueritis
faciem vestram ut ingrediamini
Aegyptum, et intraveritis ut ibi
habitetis: 16 gladius, quem vos
formidatis, ibi comprehendet vos
in Terra Aegypti: et fames, pro
qua estis solliciti, adhaerebit vo-
bis in Aegypto, et ibi moriemini.
17 Omnesque viri, qui posuerunt
faciem suam ut ingrediantur
Aegyptum, ut habitent ibi, mo-
rientur gladio, et fame, et peste:
nullus de eis remanebit, nec
effugiet a facie mali, quod ego
afferam super eos. 18 Quia haec
dicit Dominus exercituum, Deus
Israel: Sicut conflatus est furor
meus, et indignatio mea super
habitatores Ierusalem: sic con-
flabitur indignatio mea super
vos, cum ingressi fueritis Aegyp-
tum, et eritis in iusiurandum, et
in stuporem, et in maledictum,
et in opprobrium: et nequaquam
ultra videbitis locum istum.
19 Verbum Domini super vos
reliquiae Iuda: Nolite intrare

13 O jei jūs sakysite: Mes negy-
vensime šitame krašte ir neklau-
sysime Viešpaties, mūsų Dievo,
balso, 14 kalbėdami: Anaiptol ne,
bet mes eisime į Aigipto šalį,
kame mes nematysime karo, ne-
girdėsime trimito garso, nekęsi-
me bado ir tenai gyvensime,
15 todėl dabar išgirskite Viešpa-
ties balsą, jūs, Jūdo liekanos:
Jei jūs gręšite savo veidą, kad
eitumėte į Aigiptą ir įeisite tenai
gyventi, 16 kalavijas, kurio jūs
bijote, sugaus jus tenai Aigipto
žemėje, ir badas, kuriuo jūs
esate susirūpinę, prikibs prie
jūsų Aigipte, ir tenai jūs mir-
site. 17 Ir visi žmonės, kurie gręžia
savo veidą, kad eitų į Aigiptą
ir kad tenai gyventų, mirs nuo
kalavijo, badu ir maru; nė vienas
jų neliks ir neištruks nuo nelai-
mės, kurią aš ant jų atvesiu.
18 Nes kareivijų Viešpats, Izra-
ėlio Dievas, sako taip: Kaip mano
narsas ir mano užsidegimas pa-
sipylė ant Jeruzalės gyventojų,
taip mano užsidegimas pasipils
ant jūsų, kai jūs būsite įėję į Aigiptą
ir jūs virsite priesaikos, pasibai
sėjimo, keiksmo ir apjuokos
dalyku, ir jūs anaiptol nebeišvy
site daugiau šitos vietos.

19 Tai yra Viešpaties žodis
apie jus, Jūdo liekanos; Neeikite

---

jūsų pasigailėtų ir paliktų gyventi jūsų šalyje. — (13) I r n e k l a u s y s i m e... Anot ebr. t.: ir tai nepaklausysite Jahvės, savo Dievo, balso. — (18) K a i p m a n o n a r s a s... Čia pakartojami grąsymai, išreikšti auk. 7, 20; 24, 9; 25, 18; 29, 18.

(19) N e e i k i t e... Iš klausytojų tylėjimo Jeremijas supranta, kad jie užsispyrę nori eiti į Aigiptą; todėl primena jiems jų padarytą priesaiką klausyti Dievo nurodymų ir pakartotinai skelbia užsispyrėliams kietų bausmių. — (20) A p g a u d i n ė j a-

Aegyptum: scientes scietis quia
obtestatus sum vos hodie, [20] quia
decepistis animas vestras: vos
enim misistis me ad Dominum
Deum nostrum dicentes: Ora
pro nobis ad Dominum Deum
nostrum, et iuxta omnia quae-
cumque dixerit tibi Dominus
Deus noster, sic annuncia nobis,
et faciemus. [21] Et annunciavi vo-
bis hodie, et non audistis vocem
Domini Dei vestri super uni-
versis, pro quibus misit me ad
vos. [22] Nunc ergo scientes scie-
tis quia gladio, et famė, et peste
moriemini in loco, ad quem vo-
luistis intrare ut habitaretis ibi.

Caput XLIII. [1] Factum es
autem, cum complesset Ieremias
loquens ad populum universos
sermones Domini Dei eorum,
pro quibus miserat eum Domi-
nus Deus eorum ad illos, omnia
verba haec: [2] dixit Azarias filius
Osaiae et Iohanan filius Caree,
et omnes viri superbi, dicentes
ad Ieremiam: Mendacium tu lo-
queris: non misit te Dominus
Deus noster, dicens: Ne ingre-
diamini Aegyptum ut habitetis
illic. [3] Sed Baruch filius Neriae
incitat te adversum nos, ut tra-
dat nos in manus Chaldaeorum,
ut interficiat nos, et traduci fa-
ciat in Babylonem. [4] Et non au-
divit Iohanan filius Caree, et
omnes principes bellatorum, et
universus populus vocem Do-
mini ut manerent in Terra Iuda.

į Aigiptą; žinote žinokite, nes aš
jus šiandien įspėjau, [20] kad jūs
apgaudinėjate patys save. Jūs
juk siuntėte mane pas Viešpatį,
mūsų Dievą, sakydami: Melskis
už mus Viešpačiui, mūsų Dievui,
ir visa, kaip tik Viešpats, mūsų
Dievas, tau pasakys, taip mums
paskelbk, ir mes darysime. [21] Aš
šiandien jums paskelbiau, bet
jūs neklausėte Viešpaties, jūsų
Dievo, balso visuose dalykuose,
dėl kurių jis siuntė mane pas
jus. [22] Taigi dabar žinote žino-
kite, kad jūs mirsite nuo kala-
vijo, badu ir maru vietoje, į ku-
rią norite įeiti, kad tenai gyven-
tumėte.

43 perskyrimas. [1] Kai Je-
remijas pabaigė kalbėti tautai
visus Viešpaties, jų Dievo, žo-
džius, su kuriais Viešpats, jų
Dievas, buvo jį siuntęs pas juos,
visus šituos žodžius, atsitiko, kad
[2] Osaijo sūnus Azarijas, Karėės
sūnus Johananas ir visi puikieji
žmonės kalbėjo Jeremijui taip:
Tu kalbi melą; Viešpats nesiuntė
tavęs mums sakyti: Neeikite į
Aigiptą tenai gyventi. [3] Bet Ne-
rijo sūnus Barukas kursto tave
prieš mus, kad paduotų mus į
kaldėjiečių rankas, kad užmuštų
mus ir išvesdintų mus į Babi-
loną. [4] Taip Karėės sūnus Joha-
nanas, visi kovotojų vadai ir
visa tauta nepaklausė Viešpaties
balso, kad pasiliktų Jūdo žemėje.
[5] Bet Karėės sūnus Johananas ir
visi kovotojų vadai, pasiėmė

---

te: jūs klystate. — (22) Mirsite... Plg. 43, 10; 44, 12. 27. LXX tekste paduodamas tik trumpai Jeremijo įspėjimų turinys.

(43, 2) Tu kalbi... Vadai, bijodami kaldėjiečių keršto ir dešimties dienų laikotarpyje visai patraukę į savo pusę liaudį, neturi gana tikėjimo, kad Dievo žadamą globą tinkamai įvertintų. Jie panašūs į savo protėvius, kurie prie Sinajaus buvo prisiekę Dievui ištikimybę ir greitai pasidavė stabmeldystei. — (3) Barukas. Jis, gavęs iš kaldėjiečių laisvę kartu su Jeremiju, matomai gerai apie juos atsiliepdavo ir gal

5 Sed tollens Iohanan filius Caree,
et universi principes bellatorum
universos reliquiarum Iuda, qui
reversi fuerant de cunctis Gen-
tibus, ad quas fuerant ante di-
spersi, ut habitarent in Terra
Iuda: 6 viros, et mulieres, et par-
vulos, et filias regis, et omnem
animam, quam reliquerat Nabu-
zardan princeps militiae cum
Godolia filio Ahicam, filii Sa-
phan, et Ieremiam prophetam, et
Baruch filium Neriae. 7 Et ingressi
sunt Terram Aegypti, quia non
obedierunt voci Domini: et vene-
runt usque ad Taphnis.
8 Et factus est sermo Domini
ad Ieremiam in Taphnis, dicens:
9 Sume lapides grandes in manu
tua, et abscondes eos in crypta,
quae est sub muro latericio in
porta domus Pharaonis in Taph-
nis, cernentibus viris Iudaeis:
10 Et dices ad eos: Haec dicit
Dominus exercituum Deus Israel:
Ecce ego mittam, et assumam
Nabuchodonosor regem Baby-
lonis servum meum: et ponam
thronum eius super lapides istos,
quos abscondi, et statuet solium
suum super eos. 11 Veniensque
percutiet Terram Aegypti: quos
in mortem, in mortem: et quos
in captivitatem, in captivitatem:
et quos in gladium, in gladium.
12 Et succendet ignem in delu-
bris deorum Aegypti, et com-

visas Jūdo liekanas, sugrįžusias
iš visų tautų, tarp kurių buvo
anksčiau išskirstytos, gyventi Jūdo
šalyje, 6 vyrus, moteris ir vaikus,
karaliaus dukteris ir visus žmones,
kuriuos kariuomenės viršininkas
Nabuzardanas buvo palikęs su
Safano sūnaus Ahikamo sūnumi
Godoliju, taip pat pranašą Jere-
miją ir Nerijo sūnų Baruką 7 ir
įėjo į Aigipto žemę, nes neklausė
Viešpaties balso, ir atėjo iki
Tafnei.

8 Tafnėje buvo suteiktas Je-
remijui Viešpaties žodis ir pasa-
kyta: 9 Imk į savo ranką didelių
akmenų ir paslėpk juos skliau-
sme, esančiame po plytų siena
prie Paraono namų vartų Taf-
nėje, matant žydams, 10 ir jiems
sakyk: Kareivijų Viešpats, Izra-
ėlio Dievas, sako taip: Štai aš
siųsiu ir imsiu savo tarną Ba-
bilono karalių Nabukodonosorą
ir dėsiu jo sostą ant šitų akmenų,
kuriuos paslėpiau, ir jis pasta-
tys ant jų savo krasę. 11 Atėjęs
jis ištiks Aigipto žemę; tuomet
mirs, kam skirta mirti; eis į ne-
laisvę, kam skirta nelaisvė, ir žus
nuo kalavijo, kam skirta žūti nuo
kalavijo; 12 jis sukurs Aigipto
dievų šventyklose ugnį ir sude-
gins jas, ir ves juos nelaisvėn;

---

dabar ragino paklausyti Dievo duotų nurodymų; todėl ant jo suverčiama kaltė čia, kad tie nurodymai ne tokie, kokių laukta. — (5) L i e k a n a s... Vz. 40, 11. — (6) K a r a l i a u s: Sedekijo, 41, 10. Plg. 39, 10; 40, 5. — (7) T a f n e i. Vz. 2, 16 paaišk.

(9) S k l i a u s m e... Ebr. t.: molyje prie plytų krosnies, esančios prie Paraono namų angos Tachpanchėje... Tie Paraono rūmai Tafnėje nesenai buvo atkasti. — (10) S a v o t a r n ą. Taip jis vadinamas dėlto, kad vykina Viešpaties nutarimus. — A k m e n ų. Ant akmenų pastatytas sostas yra stiprybės vaizdas. Tos stiprybės Viešpats nori suteikti Nebukadnecarui prieš Aigiptą: Minkštas molis, į kurį pranašas paslėpia akmenis, yra silpno Aigipto vaizdas ir įspėjimas, kad Aigipto pagalba nereikia pasitikėti. Plg. auk. 38, 22; Iz. 31, 3; 36, 6. — (11) T u o-

buret ea, et captivos ducet illos: et amicietur Terra Aegypti, sicut amicitur pastor pallio suo: et egredietur inde in pace.
13 Et conteret statuas domus Solis, quae sunt in Terra Aegypti: et delubra deorum Aegypti comburet igni.

jis susisups Aigipto žeme, kaip piemuo susisupa savo apsiaustu, ir išeis iš ten ramybėje.
13 Jis sutrupins Saulės namų stovylas Aigipte ir sudegins ugnimi Aigipto dievų šventyklas.

d) Įspėjimai žydams Aigipte dėl stabmeldystės.

Caput XLIV.
1 Verbum, quod factum est per Ieremiam ad omnes Iudaeos, qui habitabant in Terra Aegypti, habitantes in Magdalo, et in Taphnis, et in Memphis et in Terra Phatures, dicens:
2 Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vos vidistis omne malum istud quos adduxi super Ierusalem, et super omnes urbes Iuda: et ecce desertae sunt hodie, et non est in eis habitator:
3 propter malitiam, quam fecerunt ut me ad iracundiam provocarent, et irent ut sacrificarent, et colerent deos alienos, quos nescie-

44 perskyrimas.
1 Žodis suteiktas per Jeremiją visiems Aigipto žemėje gyvenusiems žydams, tiems, kurie gyveno Magdale, Tafnėje, Memfyje ir Paturo šalyje. Buvo pasakyta:
2 Kareivijų Viešpats, Izraėlio Dievas, sako taip: Jūs matėte visą tą piktą, kurį aš atvedžiau ant Jeruzalės ir ant visų Jūdo miestų, ir štai jie šiandien apleisti ir nėra juose gyventojo,
3 dėl piktenybės, kurią jie darė, kad vestų mane į rūstybę ir eitų aukoti ir garbinti svetimų dievų, kurių nežinojo nei jie, nei jūs, nei jūsų tėvai.

---

m e t m i r s...: visiems teks nukentėti ir net visai žūti. — (12) J i s s u k u r s... Ebr. t.: aš sukursiu Aigipto dievų šventyklose ugnį, kad jis juos sudegintų ir vestų į nelaisvę. — Aigipto dievaičiai turi būti vieni sudeginti, kiti išgabenti į Babiloną, kad būtų visiems aišku, jog jie nugalėti. Plg. Iz. 46, 1. — J i s s u s i s u p s... Nebukadnecarui bus taip lengva paimti Aigiptą, kaip piemeniui nesunku susisupti savo apsiaustu. — (13) S a u l ė s n a m ų. Tai nuosavas Heliopolio miesto vardas, ebr. Beth-šemeš. aig. Pe-Ra, dievaičio Ra buveinė; liaudis jį vadino On. Jame buvo labai daug obeliskų (s t o v y l o s), kurių neviena buvo vėliau atvežta į Romą. Sulig babiloniečių paminklų žiniomis Nebukadnecaras 37 savo viešpatavimo metais (568 m.) atėjęs į Aigiptą, nugalėjęs Paraoną (Hofrą) ir paėmęs daug grobio. To savo žygio metu jis pasiekė Siėnę.

44, 1-30. Žydams pasidavus Aigipte stabmeldystei, Jeremijas duoda jiems įspėjimų ir neklusniesiems skelbia visišką žuvimą (1-14). Susitikęs su atkakliu žydu pasipriešinimu pranašas pakartoja įspėjimus ir grąsymus (15-30).

(44, 1) M a g d a l e. Atvykę Aigiptan žydai išsiskirstė; vieni pasiliko arčiau sienos, Magdale (ebr. Migdol) ir Tafnėje, kiti apsigyveno toliau į pietus, Memfyje; vėl kiti pasiekė net tolimus Aigipto pietus, Paturo (ebr. Pathros) kraštą. Išsiskirsčiusiems pavojus pasiduoti Aigipto stabmeldystei buvo dar didesnis. — (2) A p l e i s t i...: taip kaip buvo pranašauta 4, 7; 6, 19; 9, 11; 25, 13; 35, 17. — (3) A u k o t i: atnašauti smilkalus. — N e ž i n o j o: iš kurių

bant et illi, et vos, et patres ve-
stri. 4 Et misi ad vos omnes
servos meos prophetas de nocte
consurgens, mittensque et dicens:
Nolite facere verbum abomina-
tionis huiuscemodi, quam odivi.
5 Et non audierunt, nec inclinave-
runt aurem suam ut converteren-
tur a malis suis, et non sacri-
ficarent diis alienis. 6 Et con-
flata est indignatio mea et furor
meus, et succensa est in civita-
tibus Iuda, et in plateis Ierusa-
lem: et versae sunt in solitudi-
nem et vastitatem secundum diem
hanc. 7 Et nunc haec dicit Do-
minus exercituum Deus Israel:
Quare vos facitis malum grande
hoc contra animas vestras, ut
intereat ex vobis vir et mulier,
parvulus et lactens de medio
Iudae, nec relinquatur vobis
quidquam residuum: 8 provocan-
tes me in operibus manuum ve-
strarum, sacrificando diis alienis
in Terra Aegypti, in quam in-
gressi estis ut habitetis ibi: et
dispereatis, et sitis in maledic-
tionem, et in opprobrium cunc-
tis gentibus terrae? 9 Numquid
obliti estis mala patrum vestro-
rum, et mala regum Iuda, et
mala uxorum eius, et mala ve-
stra, et mala uxorum vestrarum,
quae fecerunt in Terra Iuda, et
in regionibus Ierusalem? 10 Non
sunt mundati usque ad diem
hanc: et non timuerunt, et non
ambulaverunt in lege Domini,

4 Aš siunčiau pas jus visus savo
tarnus pranašus iš nakties atsi-
keldamas, siųsdamas ir sakyda-
mas: Nedarykite to pasibjaurė-
tino dalyko, kurio aš nekenčiu.
5 Bet jie neklausė ir nepalenkė
savo ausies, kad nusigręžtų nuo
savo piktenybių ir neaukotų sve-
timiems dievams. 6 Mano užsi-
degimas ir mano narsas pasipylė
ir ėmė degti Jūdo miestuose ir
Jeruzalės gatvėse, ir jie pavirto ty-
ruma ir griuvėsiais, kaip yra šian-
dien. 7 Dabar kareivijų Viešpats,
Izraėlio Dievas, sako taip: Kam
jūs darote tą didelę piktenybę patys
prieš save, kad žūtų iš jūsų vy-
ras ir moteris, kūdikis ir tebe-
žindąs iš Jūdo tarpo ir jums
nieko daugiau nebeliktų? 8 Nes
jūs erzinate mane savo rankų
darbais aukodami svetimiems
dievams Aigipto žemėje, į kurią
jūs įėjote tenai gyventi, kad
žūtumėte ir būtumėte prakeiki-
mo ir apjuokos dalykas visoms
žemės tautoms. 9 Argi jūs užmir-
šote savo tėvų nedorybes, Jūdo
karalių nedorybes, jo žmonų ne-
dorybes, savo nedorybes ir savo
žmonų nedorybes, kurias jie
darė Jūdo žemėje ir Jeruzalės
gatvėse? 10 Jie neapsivalė iki šiai
dienai, nebijojo ir nevaikščiojo
pagal Viešpaties įstatymą ir mano
įsakymus, kuriuos aš daviau jūsų
akivaizdoje ir jūsų tėvų akivai-
zdoje. 11 Todėl kareivijų Viešpats,
Izraėlio Dievas, sako taip: Štai

nebuvo gavę jokių geradarysčių. — (4) Iš nakties: labai uoliai, visuomet. — (5) Kad nusigręžtų... Plg. 7, 26; 11, 18; 25, 4; 34, 14; 35, 15. — (7) Patys prieš save: statydami į didžiausią pavojų net savo gyvybę. — (8) Aukodami: degindami smilkalus. — Kad žūtumėte... Jie apsigyveno Aigipte gerai suprasdami, kad čia turės žūti. — (9) Jo žmonų. LXX jūsų kunigaikščių žmonų. — (10) Jie neapsivalė. Ebr. t.: jie nenusižemino. Nusižeminimo (širdies sutrynimo) vaisius yra Viešpaties baimė, jo garbinimas, paklusnumas jo įstatymui ir įsakymams. — Jūsų tėvų... Daug įstatymų buvo duota jau senais lai-

et in praeceptis meis, quae dedi
coram vobis et coram patribus
vestris. 11 Ideo haec dicit Domi-
nus exercituum Deus Israel:
Ecce ego ponam faciem meam
in vobis in malum: et disper-
dam omnem Iudam. 12 Et as-
sumam reliquias Iudae, qui po-
suerunt facies suas ut ingrede-
rentur Terram Aegypti, et habi-
tarent ibi: et consumentur om-
nes in Terra Aegypti: cadent in
gladio et in fame: et consumen-
tur a minimo usque ad maxi-
mum in gladio, et in fame mo-
rientur: et erunt in iusiurandum,
et in miraculum, et in maledic-
tionem, et in opprobrium. 13 Et
visitabo super habitatores Terrae
Aegypti, sicut visitavi super Ie-
rusalem in gladio, et fame, et
peste. 14 Et non erit qui effugiat,
et sit residuus de reliquiis Iudaeo-
rum, qui vadunt ut peregrinen-
tur in Terra Aegypti: et rever-
tantur in Terram Iuda, ad quam
ipsi elevant animas suas ut re-
vertantur, et habitent ibi: non
revertentur nisi qui fugerint.
15 Responderunt autem Iere-
miae omnes viri scientes quod
sacrificarent uxores eorum diis
alienis: et universae mulieres,
quarum stabat multitudo grandis,
et omnis populus habitantium
in Terra Aegypti in Phatures,
dicentes: 16 Sermonem, quem lo-
cutus es ad nos in nomine Do-
mini, non audiemus ex te: 17 sed
facientes faciemus omne verbum,
quod egredietur de ore nostro

aš atgręšiu savo veidą prieš jus
nelaimei ir sunaikinsiu visą Jūdą.
12 Aš imsiu Jūdo liekanas, kurie
gręžė savo veidą, kad įeitų į
Aigipto žemę ir tenai gyventų,
ir visi bus sunaikinti Aigipto
žemėje; jie puls po kalaviju ir
nuo bado; bus sunaikinti nuo
mažiausio iki didžiausiam, mirs
nuo kalavijo ir bado, ir bus
priesaikos, pasibaisėjimo, keik-
smo ir apjuokos dalykas. 13 Aš
lankysiu Aigipto šalies gyvento-
jus kaip lankiau Jeruzalę kalaviju,
badu ir maru. 14 Nebus kas iš-
trūktų ir liktų iš liekanų žydų,
kurie eina, kad pabūtų Aigipto
žemėje ir vėl grįžtų į Jūdo žemę,
į kurią jų sielos trokšta grįžti ir
tenai gyventi; nes jie nesugrįš,
išskyrus tuos, kurie pabėgs.

15 Tuomet visi vyrai, kurie
žinojo, kad jų žmonos aukoja
svetimiems dievams, visos mo-
terys, kurių stovėjo didelė dau-
gybė, ir visa tauta gyvenusi Ai-
gipto šalyje Pature atsakė Jere-
mijui taip: 16 Žodžių, kuriuos tu
mums kalbėjai Viešpaties vardu,
mes iš tavęs neklausysime, 17 bet
daryte darysime kiekvieną dalyką,
kurį pasako mūsų burna, kad
aukotumėm dangaus karalienei

---

kais ir paskui jie buvo pranašų pa-
tvirtinti. Plg. 11, 2. — (12) Aš im-
siu... Plg. auk. 42, 18. — (14) Iš-
skyrus...: kurie savo laiku atsi-
skirs nuo tų, kurie priešinasi Dievo
nurodymams.

(17) Dangaus karalienei.
Vz. 7, 18. — Kaip darėme... Pa-
našaus užsispyrimo ir atkaklumo ne-
randame paminėto niekur kitur Jere-
mijo knygoje. — Sotūs: senesniais,
ypač Manaso laikais. Nelaimės pra-

ut sacrificemus reginae caeli, et
libemus ei libamina, sicut feci-
mus nos, et patres nostri, reges
nostri, et principes nostri in ur-
bibus Iuda, et in plateis Ierusa-
lem: et saturati sumus panibus,
et bene nobis erat, malumque
non vidimus. 18 Ex eo autem
tempore, quo cessavimus sacri-
ficare reginae caeli, et libare ei
libamina, indigemus omnibus, et
gladio, et fame consumpti su-
mus. 19 Quod si nos sacrifi-
camus reginae caeli, et libamus
ei libamina: numquid sine viris
nostris fecimus ei placentas ad
colendum eam, et libandum ei
libamina?

20 Et dixit Ieremias ad omnem
populum adversum viros, et ad-
versum mulieres, et adversum
universam plebem, qui respon-
derant ei verbum, dicens: 21 Num-
quid non sacrificium, quod sa-
crificastis in civitatibus Iuda, et
in plateis Ierusalem vos et pa-
tres vestri, reges vestri, et prin-
cipes vestri, et populus terrae,
horum recordatus est Dominus,
et ascendit super cor eius? 22 Et
non poterat Dominus ultra por-
tare propter malitiam studiorum
vestrorum, et propter abomina-
tiones, quas fecistis, et facta est
terra vestra in desolationem, et
in stuporem, et in maledictum,
eo quod non sit habitator, sicut
est dies haec. 23 Propterea quod
sacrificaveritis idolis, et pecca-

ir darytumėm jai liejamųjų aukų,
kaip darėme mes ir mūsų tėvai,
mūsų karaliai ir mūsų kunigaik-
ščiai Jūdo miestuose ir Jeruza-
lės gatvėse; nes tuomet mes bu-
vome sotūs duonos ir buvo
mums gera; mes nematėme pikta.
18 Nuo to gi meto kaip liovėmės
aukoję dangaus karalienei ir darę
jai liejamųjų aukų, visako mums
trūksta ir esame naikinami kala-
viju ir badu. 19 Jei mes aukojame
dangaus karalienei ir darome jai
liejamųjų aukų, argi mes be
savo vyrų žinios gaminame jai
papločių jai pagarbinti ir daryti
jai liejamųjų aukų?

20 Tuomet Jeremijas tarė visai
tautai, vyrams ir moterims ir
visai liaudžiai, kurie buvo jam
davę tą atsakymą, sakydamas:
21 Argi ne tą auką, kurią auko-
jote Jūdo miestuose ir Jeruzalės
gatvėse, jūs ir jūsų tėvai, jūsų
karaliai, jūsų kunigaikščiai ir ša-
lies tauta, atsiminė Viešpats, ir
ar ne ji atėjo jam į mintį? 22 Vieš-
pats nebegalėjo daugiau pakęsti
dėlei jūsų veiksmų piktumo ir
dėlei nuobodų, kurias jūs da-
rėte, ir jūsų žemė pavirto tyru-
ma, pasibaisėjimo ir keiksmo da-
lyku, be gyventojų, kaip kad
yra šiandien. 23 Už tatai kad jūs
aukojote stabams ir nusidėjote
Viešpačiui, neklausėte Viešpaties
balso, nevaikščiojote pagal jo
įstatymą, įsakymus ir liudijimus,

---

sidėjo, kai žydų tarpe tikrojo Dievo garbinimas buvo atnaujintas; jie dabar pareiškia nuomonę, kad nelaimių priežastis buvusi tas Dievo garbinimas. — (18) Aukoję: deginę smilkalus (ebr. t.) — (19) Jai pagarbinti. Ebr. t.: jai atvaizduoti. Papločiai buvo kepami tam tikros simbolinės formos. Vyrai žinojo tuos savo moterų darbus ir jiems pritardavo; tai kaip gi drįsta jas peikti Jeremijas. — Gal čia visas atsakymas Jeremijui duodamas moterų, kalbėjusių visų vardu.

(21) Auką: stabams, ne Dievui. Dievas ilgai kentėjo žydų nusikaltimus stabmeldyste, duodamas jiems įspėjimų per savo pasiuntinius, bet

veritis Domino: et non audieritis
vocem Domini, et in lege, et in
praeceptis, et in testimoniis eius
non ambulaveritis: idcirco evene-
runt vobis mala haec, sicut est
dies haec.
24 Dixit autem Ieremias ad
omnem populum, et ad univer-
sas mulieres: Audite verbum
Domini omnis Iuda, qui estis in
Terra Aegypti: 25 Haec inquit
Dominus exercituum Deus Israel,
dicens: Vos, et uxores vestrae
locuti estis ore vestro, et mani-
bus vestris implestis, dicentes:
Faciamus vota nostra, quae vo-
vimus, ut sacrificemus reginae
caeli, et libemus ei libamina: im-
plestis vota vestra, et opere per-
petrastis ea. 26 Ideo audite ver-
bum Domini omnis Iuda, qui
habitatis in Terra Aegypti: Ecce
ego iuravi in nomine meo mag-
no, ait Dominus: quia nequa-
quam ultra vocabitur nomen
meum ex ore omnis viri Iudaei,
dicentis: Vivit Dominus Deus in
omni Terra Aegypti. 27 Ecce ego
vigilabo super eos in malum, et
non in bonum: et consumentur
omnes viri Iuda, qui sunt in
Terra Aegypti, gladio, et fame
donec penitus consumantur. 28 Et
qui fugerint gladium, revertentur
de Terra Aegypti in Terram Iuda
viri pauci: et scient omnes reli-
quiae Iuda ingredientium Terram
Aegypti, ut habitent ibi, cuius
sermo compleatur, meus, an illo-
rum. 29 Et hoc vobis signum,

todėl jums įvyko visos šitos
nelaimės, kaip kad yra šiandien.

24 Jeremijas dar tarė visai
tautai ir visoms moterims: Išgir-
skite Viešpaties žodį, visas Jūde,
kurie esate Aigipto šalyje. 25 Ka-
reivijų Viešpats, Izraėlio Dievas
sako taip: Jūs ir jūsų žmonos
kalbėjote savo burna ir jūs įvy-
kinote savo rankomis, sakydami:
Atitesėkime savo apžadus, ku-
riuos esame padarę, kad auko-
tumėm dangaus karalienei ir
darytumėm jai liejamųjų aukų.
Jūs atitesėjote savo apžadus ir
darbu juos įvykinote. 26 Todėl
išgirskite Viešpaties žodį, visas
Jūde, kurie gyvenate Aigipto
žemėje: Štai aš prisiekiau savo
didžiu vardu, sako Viešpats,
kad mano vardas anaip-
toli nebebus visoje Aigipto že-
mėje daugiau minimas nė vieno
žmogaus žydo burna, kad jis
sakytų: Kaip Viešpats Dievas
gyvas. 27 Štai aš budėsiu ant jų
nelaimei ir ne gerumui, ir bus
sunaikinami visi Jūdo žmonės,
kurie yra Aigipto žemėje, kala-
viju ir badu, kolei nebus visai
sunaikinti. 28 Tie, kurie bus iš-
bėgę nuo kalavijo, sugrįš iš
Aigipto žemės į Jūdo šalį nedi-
deliame skaičiuje, ir visos Jūdo
liekanos įėjusios į Aigipto žemę,
kad čia gyventų, žinos, kieno

---

dabar tėvų ir jų vaikų nuodėmių saikas jau pilnas.

(26) S a v o d i d ž i u v a r d u. Dievas buvo apreiškęs žydams savo visagalybę stebuklais; jo vardas Jahve buvo padarytosios su jais sandoros laidas. To vardo šauktis jie dabar nustoja teisės ir Aigipte jo nebesišauks, nes dauguma čia visai žus (27 e.), kiti gi labai negausingi iš Aigipto grįš Palestinon (28 e.). — (28) I r v i s o s J ū d o l i e k a n o s... Įvairių Aigipto su Persija karų metu (525, 484, 460, 458, 373 m.) ir vėliau (320 m.) daug žydų buvo patekę į Aigiptą; bet pranašas kalba ne apie

ait Dominus, quod visitem ego
super vos in loco isto: ut scia-
tis quia vere complebuntur ser-
mones mei contra vos in malum.
30 Haec dicit Dominus: Ecce ego
tradam Pharaonem Ephree regem
Aegypti in manu inimicorum eius,
et in manu quaerentium animam
illius: sicut tradidi Sedeciam re-
gem Iuda in manu Nabuchodo-
nosor regis Babylonis inimici
sui, et quaerentis animam eius.

žodis įvyksta, mano ar jų. 29 Ir
štai jums ženklas, sako Viešpats,
kad aš lankysiu jus šitoje vie-
toje, kad žinotumėte, jog tikrai
įvyks mano žodžiai prieš jus
jūsų nelaimei. 30 Viešpats sako
taip: Štai aš atiduosiu Aigipto
karalių Paraoną Epreę į jo ne-
prietelių rankas ir į rankas tų,
kurie ieško jo gyvybės, kaip
padaviau Jūdo karalių Sedekiją
į jo neprietelio Babilono kara-
liaus Nabukodonosoro rankas,
kurs ieškojo jo gyvybės.

e) Viešpaties žodis Barukui.

Caput XLV. 1 Verbum, quod
locutus est Ieremias propheta ad
Baruch filium Neriae, cum scrip-
sisset verba haec in libro ex
ore Ieremiae, anno quarto Ioa-
kim filii Iosiae regis Iuda, dicens:
2 Haec dicit Dominus Deus Is-
rael ad te Baruch: 3 Dixisti: Vae
misero mihi, quoniam addidit
Dominus dolorem dolori meo:
laboravi in gemitu meo, et re-
quiem non inveni. 4 Haec dicit
Dominus: Sic dices ad eum: Ecce
quos aedificavi, ego destruo: et
quos plantavi, ego evello, et
universam terram hanc. 5 Et tu
quaeris tibi grandia? noli quae-
rere: quia ecce ego adducam
malum super omnem carnem,
ait Dominus: et dabo tibi ani-

45 perskyrimas. 1 Žodis,
kurį pranašas Jeremijas kalbėjo
Nerijo sūnui Barukui, kai jis pa-
rašė šituos žodžius iš Jeremijo
lūpų ketvirtais Jūdo karaliaus
Jozijo sūnaus Joakimo metais.
Jis tarė: 2 Viešpats, Izraėlio Die-
vas, tau, Barukai, sako taip: 3 Tu
sakei: Deja man nelaimingam,
nes Viešpats dėjo skausmo ant
mano skausmo; aš pavargau be-
vaitodamas ir nerandu atilsio.
4 Viešpats sako taip: Tu jam taip
sakyk: Štai, kuriuos stačiau, aš
ardau, ir kuriuos veisiau, aš
raunu ir visą šitą kraštą. 5 Ir tu
ieškai sau didžių dalykų? Neieš-
kok, nes štai aš užvesiu nelai-
mę ant kiekvieno kūno, sako
Viešpats, tavo gi gyvybei teikiu

---

juos, tik apie tuos, kurie ten nuvyko pasipriešindami Dievo nurodymams. — (30) E p r e e. Ebr. Chofra (37, 4).

45, 1-5. Jeremijo padėjėjui Barukui Viešpats maloningai žada visišką saugumą.

(45, 1) P a r a š ė: gal tuo metu, kai Barukas rašė ir turėjo baimės dėl rašomų pranašysčių turinio. Vz. 36 persk. — (3) D ė j o...: nes Barukas turėjo rašyti vis naujas grasinančias pranašystes ir dėlto jam buvo labai skaudu, taip kaip ir pačiam Jeremijui. Plg. 4, 19; 6, 24; 18. 22 ir k. — (5) T a v o g i g y v y b e i... Ebr. t.: tau aš duodu tavo sielą kaipo grobį. — Viešpats pasako Barukui savo skausmą, kad jis turi ardyti savo taip rūpestingai atliktą darbą; todėl ir Viešpaties tarnui nedera norėti

mam tuam in salutem in omnibus locis, ad quaecumque perrexeris.

saugumą visose vietose, į kurias tu eisi.

III. Pranašystės apie pagonių tautas. a) Dvi pranašysti prieš Aigiptą.

Caput XLVI. [1] Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra Gentes [2] ad Aegyptum adversum exercitum Pharaonis Nechao regis Aegypti, qui erat iuxta fluvium Euphraten in Charcamis, quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis, in quarto anno Ioakim filii Iosiae regis Iuda.

[3] Praeparate scutum, et clypeum, et procedite ad bellum. [4] Iungite equos, et ascendite equites: state in galeis, polite lanceas, induite vos loricis. [5] Quid igitur? vidi ipsos pavidos, et terga vertentes, fortes eorum caesos: fugerunt conciti, nec respexerunt: terror undique, ait Dominus. [6] Non fugiat velox, nec salvari se putet fortis: Ad Aquilionem iuxta flumen Euphraten victi sunt, et ruerunt.

46 perskyrimas. [1] Viešpaties žodis suteiktas pranašui Jeremijui prieš tautas: [2] apie Aigiptą, prieš Aigipto karaliaus Paraono Nekao kariuomenę, buvusią pas Euprato upę prie Karkamio, kurią Babilono karalius Nabukodonosoras sumušė ketvirtais Jūdo karaliaus Jozijo sūnaus Joakimo metais.

[3] Renkite skydą ir dengtuvę ir eikite į karą. [4] Balnokite žirgus ir sėskite ant jų, raiteliai; stovėkite šalmuose, šveiskite jietis, apsivilkite šarvais. [5] Bet kas gi? Aš matau juos išsigandusius ir bėgančius atgal, jų karžygius užmuštus; jie bėga skubiai ir nepažvelgia atgal; visur baisumas, sako Viešpats. [6] Tegul nebėga greitasis ir tenemano galėsiąs išsigelbėti drąsusis; šiaurėje prie Euprato upės jie nugalėti

---

gyvenimo be skausmų. Jei nelaimė yra bendra, tai kiekvienas turi pakelti savo dalį. Dideli dalykai, kurių Barukas trokšta, yra ramybė, saugumas, laimė. Nors jis nebus visai apsaugotas nuo visų nelaimių, tačiau jo gyvybei negręs pavojus. Plg. 12, 7.

III. Trečioji Jeremijo knygos dalis susideda iš pranašysčių prieš atskiras pagonių tautas (46, 1—51, 64).

46, 1-28. Pirmoje pranašystėje prieš Aigiptą skelbiama, kad Aigipto kariuomenė bus nugalėta (1-12); antroje gi, kad Aigiptas bus Nebukadnecaro užkariautas (13-28).

(**46, 1**) P r i e š t a u t a s. Plg. 25, 17-26. Pranašystės prieš pagonių tautas turėjo parodyti, kad Dievas yra ne vien žydų, bet visų tautų Kūrėjas ir valdovas. — (**2**) N e k a o. Plg. 4 Kar. 23, 29... Jis buvo paskyręs Jūdo karaliumi Joakimą. Viešpatavo nuo 610 iki 594 m. — K a r k a m i o. Vz. Iz. 10, 9. Karkamis buvo vyriausias Hetiečių miestas dešiniame Eufrato krante. Plg. auk. 25, 1. Kova prie Karkamio turėjo didžiausios reikšmės, nes čia buvo sprendžiama klausimas, kas turi viešpatauti Azijoje ir Afrikoje. Toje. kovoje Aigipto jėgos buvo sutriuškintos.

(**3**) R e n k i t e... Čia minimi mažesnis ir didesnis skydas; kovai jie buvo rengiami, ištepant jų odą ir ją šveičiant, kad blizgėtų. Įsakymai duodami visai kariuomenei. — (**6**) T e g u l n e b ė g a...: veltui jie mėgina pabėgti; Dievo nutarimu ir tie, kurie

7 Quis est iste, qui quasi flumen
ascendit: et veluti fluviorum, in-
tumescunt gurgites eius? 8 Ae-
gyptus, fluminis instar ascendit,
et velut flumina movebuntur
fluctus eius, et dicet: Ascendens
operiam terram: perdam civita-
tem, et habitatores eius. 9 Ascen-
dite equos, et exultate in cur-
ribus, et procedant fortes, Ae-
thiopia, et Libyes tenentes scu-
tum, et Lydii arripientes, et ia-
cientes sagittas. 10 Dies autem
ille Domini Dei exercituum dies
ultionis, ut sumat vindictam de
inimicis suis: devorabit gladius,
et saturabitur, et inebriabitur
sanguine eorum: victima enim
Domini Dei exercituum in Terra
Aquilonis iuxta flumen Euphra-
ten. 11 Ascende in Galaad, et
tolle resinam virgo filia Aegypti:
frustra multiplicas medicamina,
sanitas non erit tibi. 12 Audie-
runt Gentes ignominiam tuam,
et ululatus tuus replevit terram:
quia fortis impegit in fortem, et
ambo pariter conciderunt.

13 Verbum quod locutus est
Dominus ad Ieremiam prophetam,
super eo quod venturus esset Na
buchodonosor rex Babylonis et
percussurus Terram Aegypti:

14 Annunciate Aegypto, et
auditum facite in Magdalo, et

ir krito. 7 Kas yra tasai, kurs at-
plaukia lyg upė ir kaip upeliai
kilsta jo bangos? 8 Aigiptas at-
plaukai kaip upė ir kaip upeliai
juda jo bangos; ir jis sako: Pa-
kilęs apdengsiu žemę; sunaikin-
siu miestą ir jo gyventojus.
9 Sėskite ant žirgų ir džiūgau-
kite vežimuose, ir karžygiai teeina
priekin, Aitiopija ir Lybija, ku-
rios laiko skydą, ir Lydai, kurie
pagauna vilyčias ir jomis šaudo.
10 Tačiau ta diena Viešpaties, ka-
reivijų Dievo, pagiežos diena,
kad jis keršytų savo nepriete-
liams. Kalavijas rys ir bus sotus
ir pasigers jų krauju. Nes tai
auka Viešpaties, kareivijų Dievo,
šiaurės šalyje prie Euprato upės.
11 Pakilk į Galaadą ir pasiimk
balsimo, mergaite, Aigipto dukte;
veltui tu daugini vaistus, nebus
tau pagijimo. 12 Tautos išgirdo
apie tavo sugėdinimą, ir tavo
klyksmo pilna žemė, nes karžy-
gis susidūrė su karžygiu ir abudu
draug krito.

13 Žodis, kurį Viešpats kal-
bėjo pranašui Jeremijui apie tai,
kad Babilono karalius Nabuko-
donosoras ateisiąs ir sumušiąs
Aigipto šalį.

14 Skelbkite Aigiptui ir teiš-
girsta Magdale ir tegul skamba

---

nebus užmušti tuojau, neišvengs žu-
vimo vėliau. — (7) L y g u p ė. Ebr.
t. čia yra Nilo upės vardas; todėl
Aigipto galybė palyginama su nesu-
laikoma Nilo srove. — (9) S ė s k i-
t e... Paraginimo žodžiai eiti į karą;
nurodomi taip pat kraštai, iš kurių
Aigiptas rinko savo kariuomenę:
Aitiopija pietų Aigipte, Lybija ir
Lydija šiaurryčių Aigipte. — (10)
K e r š y t ų: įvykintų savo grasy-
mus. Plg. Iz. 34, 6. — (11) P a k i l k...
Paraginimas ironiškas: visa darai
veltui; tu būsi taip sužeista, kad jo-
kie gydyklai tau nepadės. Plg. 8, 22.
— (12) S u s i d ū r ė: bėgo netvar-
kingai, vieni kitiems kelią pastodami.
(13) S u m u š i ą s A i g i p t o...
Plg. 43, 10. Kada Jeremijas gavo šį
apreiškimą, nepasakyta. Tačiau tai
turėjo įvykti po Karkamio kovos.
Kadangi toliau 14 e. minimi tie pa-
tys miestai kaip ir 44, 1, be to Jūdo
karalystė laikoma jau sunaikinta,
tai pranašystė turėjo būti duota Je-
remijui esant Aigipte.
(14) M a g d a l e... Vz. 44, 1. —
(15) S u g n i u ž o. Ebr. t.: apvirto.

resonet in Memphis, et in Taph-
nis, dicite: Sta, et praepara
te: quia devorabit gladius ea,
quae per circuitum tuum sunt.
[15] Quare computruit fortis tuus?
non stetit: quoniam Dominus
subvertit eum. [16] Multiplicavit
ruentes, ceciditque vir ad pro-
ximum suum: et dicent: Surge,
et revertamur ad populum no-
strum, et ad terram nativitatis
nostrae, a facie gladii columbae.
[17] Vocate nomen Pharaonis re-
gis Aegypti, tumultum adduxit,
tempus. [18] Vivo ego (inquit rex
Dominus exercituum nomen
eius) quoniam sicut Thabor in
montibus, et sicut Carmelus in
mari, veniet. [19] Vasa transmigra-
tionis fac tibi habitatrix filia Ae-
gypti: quia Memphis in solitu-
dinem erit, et deseretur, et in-
habitabilis erit. [20] Vitula elegans
atque formosa Aegyptus: stimu-
lator ab Aquilone veniet ei.
[21] Mercenarii quoque eius, qui
versabantur in medio eius, quasi
vituli saginati versi sunt, et fu-
gerunt simul, nec stare potue-
runt: quia dies interfectionis eo-
rum venit super eos, tempus
visitationis eorum. [22] Vox eius
quasi aeris sonabit: quoniam cum

Memfyje ir Tafnėje; sakykite:
Atsistok ir prisirenk, nes kala-
vijas prarys, kas yra aplink tave.
[15] Kodėl sugniužo tavo karžygis?
jis neišstovėjo, nes Viešpats jį
parvertė. [16] Jis padaugino krin-
tančius, krito vienas ant kito, ir
jie sako: Kelkitės ir grįžkime pas
mūsų tautą ir į mūsų gimtinę
šalį nuo karvelio kalavijo. [17] Va-
dinkite Aigipto karalių Paraoną
šiuo vardu: Laikas atvedė sumi-
šimą. [18] Kaip aš gyvas (sako
karalius, kurs vardu Kareivijų
Viešpats), kaip Taboras tarp
kalnų ir kaip Karmėlis prie jū-
ros, jis ateis. [19] Pasidaryk ko
reikia ištrėmimui, tu gyventoja,
Aigipto dukte, nes Memfis pa-
virs tyruma, bus apleistas ir ne-
gyvenamas. [20] Daili ir graži kar-
vaitė Aigiptas; ateis jai raginto-
jas iš šiaurės. [21] Taip pat jo
samdininkai, kurie buvo jo tarpe
kaip nupenėti veršiai, ir jie ap-
sigręžė ir draug pabėgo ir ne-
galėjo išstovėti, nes atėjo jiems
jų užmušimo diena, jų aplanky-
mo metas. [22] Jo balsas skambės
kaip varis; nes jie skubinsis su
kariuomene ir ateis prieš jį su
kirviais, kaip medžių kirtėjai.
[23] Jie iškerta, sako Viešpats, jo

— (16) J i e s a k o: Aigipto padėjė-
jai surinkti iš įvairių šalių. — N u o
k a r v e l i o. Ebr. t.: nuo naikintojo.
Vz. 25, 38 paaišk. —(17) L a i k a s...
Pats vardas turi pasakyti, kokioje
padėtyje randasi šalis. Paraonas
neįstengia padėti saviesiems, nors
pats pasilieka savo krašto valdovu.
Nebukadnecaras sunaikino tik jo šalį.
— Anot ebr. t. (ir LXX): Aigipto
karalių Paraoną vadinkite žuvimu,
nes jis praleido laiką. — Taip atsi-
liepia pats pranašas. — (18) J i s
a t e i s. Ateis kilnus ir pilnas dide-
nybės, ir nėvienas neįstengs jam pa-
sipriešinti. Kaip Taboras yra iškilęs
aukščiau už kitus apylinkės kalnus,
kaip Karmėlis nepajudinamai tvirtas
laiko aukštyn iškėlęs savo viršūnę
prie jūros, taip ateis su didžiausia galia
babiloniečių karalius, ir Aigiptui
nieko kito nelieka, kaip tik bėgti. —
(19) B u s a p l e i s t a s. Ebr. t.: bus
liepsnos sunaikintas. — Nebukadne-
caras ėjo nesulaikomas iki Siėnei;
tik tenai jam teko susidurti su Ai-
gipto kariuomenės pasipriešinimu.
— (20) R a g i n t o j a s. Ebr. t.:
vapsva. Gražus jaunas veršiukas
yra vaizdas Aigipto turtingumo, kurs
sužadina kaldėjėčių godumą. — (22)
S k a m b ė s k a i p v a r i s. Ebr. t.:

exercitu properabunt, et cum
securibus venient ei, quasi cae-
dentes ligna. 23 Succiderunt sal-
tum eius, ait Dominus, qui sup-
putari non potest: multiplicati
sunt super locustas, et non est
eis numerus. 24 Confusa est filia
Aegypti, et tradita in manu po-
puli Aquilonis. 25 Dixit Dominus
exercituum Deus Israel: Ecce
ego visitabo super tumultum
Alexandriae, et super Pharaonem,
et super Aegyptum, et super
deos eius, et super reges eius,
et super Pharaonem, et super
eos, qui confidunt in eo. 26 Et
dabo eos in manu quaerentium
animam eorum, et in manu Na-
buchodonosor regis Babylonis,
et in manus servorum eius: et
post haec habitabitur sicut die-
bus pristinis, ait Dominus. 27 Et
tu ne timeas serve meus Iacob,
et ne paveas Israel: quia ecce
ego salvum te faciam de longin-
quo, et semen tuum de terra
captivitatis tuae: et revertetur
Iacob, et requiescet, et prospe-
rabitur: et non erit qui exterreat
eum. 28 Et tu noli timere serve
meus Iacob, ait Dominus: quia
tecum ego sum, quia ego con-
sumam cunctas gentes, ad quas
eieci te: te vero non consumam,
sed castigabo te in iudicio, nec
quasi innocenti parcam tibi.

mišką, kurio kelmų negalima
suskaityti; jų daugiau kaip skė-
rių ir nėra jiems skaičiaus. Ai-
gipto duktė sugėdinta ir atiduota
į šiaurės tautos rankas. 25 Ka-
reivijų Viešpats, Izraėlio Dievas,
sako: Štai aš lankysiu Aleksan-
drijos sumišimą, ir Paraoną, ir
Aigiptą, ir jo dievus, ir jo kara-
lius; taip, ir Paraoną ir tuos ku-
rie juo pasitiki. 26 Aš duosiu
juos į rankas tų, kurie ieško jų
gyvybės, ir į Babilono karaliaus
Nabukodonosoro rankas ir į jo
tarnų rankas. Ir po to jis bus
gyvenamas, kaip senesniais lai-
kais, sako Viešpats. 27 Tu mano
tarne Jokūbe, nebijok ir neišsi-
gąsk, Izraėli, nes štai aš tave
išgelbėsiu iš tolo ir tavo ainiją
iš tavo nelaisvės šalies; Jokūbas
sugrįš, ir ilsėsis, ir bus laimin-
gas, ir nebus kam jo gąsdinti.
28 Tu, mano tarne Jokūbe, nebi-
jok, sako Viešpats, nes aš esu
su tavim, nes aš sunaikinsiu vi-
sas tautas, pas kurias aš tave
išvariau; tavęs aš nesunaikinsiu,
bet nuplaksiu tave pagal teisybę
ir nedovanosiu tau lyg nekaltam.

---

kaip šalin šliaužiančios gyvatės. — (25) Aš lankysiu... Ebr. t.: aš darau apyskaitą su Amonu iš No, t. y. su dievaičiu Amonu, kurs turi savo buveinę No-Amone (aig. Nai Amun, saulės dievas), Tebuose. Smūgis dievaičiams yra smūgis ir tautai, kuri juos garbina, ir atbulai; taip pat ir karaliui, kurs jiems atstovauja. Babiloniečių puolimo metu Aigipte buvo du karaliu, Hofra ir Amazis. — (26) Į rankas... Plg. 43, 11. Būti atiduotam į kieno nors rankas, reiškia, būti nubaustam. — (27) Tu, mano... Nors Dievas ir plaka savo tautą, tačiau jos neatmeta; plakimu jis nori padaryti ją vertą išgelbėjimo. Kalbama čia apie tą tautos dalį, kuri grįš iš nelaisvės, taip kad pabėgusieji į Aigiptą negali tikėtis tos laimės, nes Babilono šalis, ne Aigiptas, yra žydų nelaisvės šalis. Plg. 31, 37; 32, 40; 33, 20; Iz. 43, 1; 44, 2.

b) Pranašystė prieš Pilistimus.

Caput XLVII. [1] Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra Palaesthinos, antequam percuteret Pharao Gazam: [2] Haec dicit Dominus:

Ecce aquae ascendunt ab Aquilone, et erunt quasi torrens inundans, et operient terram, et plenitudinem eius, urbem et habitatores eius: clamabunt homines, et ululabunt omnes habitatores terrae [3] a strepitu pompae armorum, et bellatorum eius, a commotione quadrigarum eius, et multitudine rotarum illius. Non respexerunt patres filios manibus dissolutis [4] pro adventu diei, in quo vastabuntur omnes Philisthiim, et dissipabitur Tyrus, et Sidon cum omnibus reliquis auxiliis suis: depopulatus est enim Dominus Palaesthinos, reliquias insulae Cappadociae. [5] Venit calvitium super Gazam: conticuit Ascalon, et reliquiae vallis earum, usquequo concideris? [6] O mucro Domini usquequo non quiesces? Ingredere in vaginam tuam, refrigerare, et sile. [7] Quomodo quiescet cum Dominus praeceperit ei adversus Ascalonem, et adversus maritimas eius regiones, ibique condixerit illi?

47 perskyrimas. [1] Viešpaties žodis, suteiktas pranašui Jeremijui prieš Pilistimus, Paraonui dar nesumušus Gazos. [2] Viešpats sako taip:

Štai vandenys kilsta iš šiaurės ir virsta tvinstančia upė; jie apdengia žemę ir tai, ko ji pilna, miestą ir gyventojus. Žmonės šaukia ir visi žemės gyventojai klykia [3] dėl žvilgančių ginklų žvangėjimo, jo kovotojų, dėl jo kariškų vežimų tarškėjimo ir jo tekinių daugybės. Tėvai nebepažvelgia į vaikus, taip jų rankos susilpnėjusios, [4] nes atėjo diena, kurioje bus sunaikinti visi pilistimai, bus sugriauti Tyras ir Sidonas su visais kitais savo padėjėjais; nes Viešpats naikina palestiniečius, Kapadokijos salos liekanas. [5] Plikė atėjo ant Gazos, nutilo Askalonas ir jų slėnio liekanos. Iki kolei tu darysi sau įsipjovimų? [6] O Viešpaties kalavijau, iki kolei tu nesiliausi? Įeik į savo makštį, ataušk ir nutilk. [7] Kaip jis ilsėsis, kad Viešpats davė jam įsakymų prieš Askaloną ir prieš jo pajūrio šalis, ir į ten jis jį pasiuntė?

47, 1-7. Pilistimų miestams skelbiama didelių nelaimių.

(47, 1) Suteiktas... Pranašystė gal buvo paskelbta, kai Paraonas rengėsi paimti Gazą. Tai turėjo įvykti anksčiau nekaip kova prie Karkamio, nes po jos Paraonas nebegalėjo paimti Gazos. — (2) Iš šiaurės: iš Babilono. Priešų kariuomenės užplūdimas ir jos daromas sunaikinimas aprašomas patvinstančios upės vaizdu. — (3) Dėl žvilgančių... Ebr. t.: dėl jos stipriųjų (žirgų) kanopų keliamo dundėjimo, jo vežimų tarškėjimo, dėl jo tekinių ūžimo. — Nebepažvelgia... Priežastis: didžiausias visų pasibaisėjimas. — (4) Kapadokijos. Ebr. t.: Kaftoro. Plg. Atk. 2, 23; Amoso 9, 3. Salomis neretai šv. Rašte vadinami sausumos išsikišuliai į jūrą. Pilistimų dalis, ar gal ir visi buvo atvykę iš Kretos salos. — (5) Plikė. Savo plaukus nusikirpdavo ir skusdavos, o net ir raudavo gedului išreikšti. — Nutilo: sunaikintas. — Slėnio: miestų apylinkės, taip vadinamos Šefelos. — Įsi-

c) Pranašystė prieš Moabitus.

Caput XLVIII. 1 Ad Moab
haec dicit Dominus exercituum
Deus Israel:
Vae super Nabo, quoniam
vastata est, et confusa: capta est
Cariathaim: confusa est fortis, et
tremuit. 2 Non est ultra exulta-
tio in Moab contra Hesebon:
cogitaverunt malum. Venite, et
disperdamus eam de gente, ergo
silens conticesces, sequeturque
te gladius. 3 Vox clamoris de
Oronaim: vastitas, et contritio
magna. 4 Contrita est Moab: an-
nunciate clamorem parvulis eius.
5 Per ascensum enim Luith plo-
rans ascendet in fletu: quoniam
in descensu Oronaim hostes ulu-
latum contritionis audierunt: 6 Fu-
gite, salvate animas vestras: et
eritis quasi myricae in deserto.
7 Pro eo enim quod habuisti
fiduciam in munitionibus tuis,
et in thesauris tuis, tu quoque
capieris: et ibit Chamos in trans-
migrationem, sacerdotes eius,

48 perskyrimas. 1 Karei-
vijų Viešpats, Izraėlio Dievas,
taip sako Moabui:
Deja Nabui, nes jis sunai-
kintas ir sugėdintas. Karjataimas
paimtas, tvirtovė sugėdinta ir
dreba. 2 Nebėra daugiau džiaug-
smo Moabe prieš Hesebonų; čia
manoma piktai: Ateikite ir išnai-
kinkime jį iš tautų tarpo. Taigi,
tu nutilsi, ir paskui tave eis ka-
lavijas. 3 Šauksmo balsas iš Oro-
naimo, didis sunaikinimas ir su-
triuškinimas. 4 Moabas sutrintas;
skelbkite jo kūdikiams šauksmą.
5 Jis eina aukštyn Luito šlaitu
verkdamas ir kukčiodamas, nes
Oronaimo nuolaidume nepriete-
liai girdi klyksmą dėl sutriuški-
nimo. 6 Bėkite, gelbėkite savo
gyvybes, ir jūs būsite lyg tama-
riskai tyrumoje. 7 Nes dėlto, kad
tu turėjai pasitikėjimo savo tvir-
tovėmis ir savo turtais, tu irgi
būsi paimtas; ir eis Chamas į
nelaisvę, jo kunigai ir kunigaik-

---

pjovimų. Tai taip pat nuliūdimo ir gedulio ženklai. — (6) Ataušk. Ebr. t.: nurimk. — Bet kaip gi galėtų nurimti bausmės kalavijas, kad Dievas davė jam įsakymą žudyti be pasigailėjimo.

48, 1-47. Pranašystė prieš Moabitus pradedama sunaikinimo aprašymu ir paraginimu bėgti (1-15); toliau nurodomos nelaimės priežastys (16-30); dėl tų nelaimių didumo pranašas apraudа Moabo likimą, (31-39), kurio tačiau išvengti nebegalima (40-47).

(48, 1) Nabui. Tas miestas kitados priklausė Rubeno giminei. Vz. Sk. 32, 38; Iz. 15, 2. Kirjotas buvo netoli nuo Nabo. — Tvirtovė: gal stipriausia moabitų tvirtovė, kuria jie labiau pasitikėjo. — (2) Prieš Hesebonų. Vz. Iz. 15, 5. Anot ebr. t.: Hesebone manoma piktai. — Priešai turėjo pirma paimti šalies pakraštyje buvusį Hesebonų ir čia sustoję rengėsi pulti kitus Moabo miestus. — Taigi, tu... Ebr. t.: ir tu Madmene, tilte nutilsi. — (3) Oronaimo. Vz. Iz. 15, 5. — (4) Skelbkite... Geriau LXX: šauksmas girdisi iki Zoarui (Segorui), pietiniame Moabo šalies pakraštyje. — (5) Eina aukštyn. Gyventojai traukiasi iš šiaurės, todėl pasiekia pietuose Luito šlaitus (vz. Iz. 15, 5). — Nepriešteliai girdi. Anot LXX: girdisi klyksmas... — (6) Bėkite... Taip atsiliepia pranašas. — Tamariskai. Plg. auk. 17, 6. — (7) Tvirtovėmis. Ebr. t.: veikalais. Moabui prikišamas jo išdidumas. Jis išdidžiai pasitikėjo savo gudrumu ir savo turtais. — Chamas: moabitų (plg. Sk. 21, 29) ir amonitų (Teis. 11, 24) dievaitis; gal jame buvo garbinama saulė. Moabitai vadinosi Cha-

et principes eius simul. 8 Et ve-
niet praedo ad omnem urbem,
et urbs nulla salvabitur: et peri-
bunt valles, et dissipabuntur
campestria: quoniam dixit Do-
minus. 9 Date florem Moab, quia
florens egredietur: et civitates
eius desertae erunt, et inhabita-
biles. 10 Maledictus, qui facit opus
Domini fraudulenter: et male-
dictus, qui prohibet gladium su-
um a sanguine.

11 Fertilis fuit Moab ab ado-
lescentia sua, et requievit in foe-
cibus suis: nec transfusus est
de vase in vas, et in transmi-
grationem non abiit: idcirco per-
mansit gustus eius in eo, et
odor eius non est immutatus.
12 Propterea ecce dies veniunt,
dicit Dominus: et mittam ei or-
dinatores, et stratores lagoncu-
larum, et sternent eum, et vasa
eius exhaurient, et lagunculas
eorum collident. 13 Et confun-
detur Moab a Chamos, sicut
confusa est domus Israel a Be-
thel, in qua habebat fiduciam.
14 Quomodo dicitis: Fortes su-
mus, et viri robusti ad praelian-

ščiai drauge. 8 Ateis plėšikas į
kiekvieną miestą ir nėvienas mie-
stas neišsigelbės; žus slėniai ir
bus sunaikintos lygumos, nes
Viešpats kalbėjo. 9 Duokite Moa-
bui žiedų, nes nors jis žydi, tu-
rės išeiti, ir jo miestai ištuštės ir
bus negyvenami. 10 Prakeiktas,
kas klastingai dirba Viešpaties
darbą! ir prakeiktas, kas sulaiko
savo kalaviją nuo kraujo!

11 Moabas buvo derlingas nuo
pat savo jaunystės ir ilsėjosi ant
savo mielių, nebuvo perpiltas iš
indo į indą ir neėjo į nelaisvę;
todėl jame pasiliko jo skonis ir
jo kvapas nepasikeitė. 12 Todėl
štai ateina dienos, sako Viešpats,
ir aš jam siųsiu liejikų ir pilsty-
tojų; jie perpils jį, ištuštins jo
indus ir sudaužys jų ąsuočius.
13 Moabui bus gėdos iš Chamo,
kaip Izraėlio namams buvo gė-
dos iš Betėlio, kuriuo jie pasi-
tikėjo. 14 Kaip jūs galite sakyti:
Mes karžygiai ir drąsūs vyrai
kovoti? 15 Moabas sunaikintas,
jo miestai sugriuvo ir rinktiniai
jo jaunikaičiai eina žemyn, kad

---

mo tauta. Kadangi dievaičio stabas vedamas į nelaisvę, tai yra ženklas, kad Dievo teismas daromas dievaičio garbintojams. — (8) S l ė n i a i: į pietus nuo Arnono upelio. — (9) D u o k i t e... Ebr. t: duokite Moabui sparnus, nes jis turi trauktis labai greitai, t. y. jei ir sparnus turėtų, vargiai išvengtų nelaisvės. — (10) K l a s t i n g a i, t. y. savo uolumo ir savo jėgų dalį skiria ne Viešpaties darbui, bet kam kitam.

(11) D e r l i n g a s. Ebr. t.: neliečiamas. — A n t s a v o m i e l i ų. Moabas palyginamas su vynu, kurs ilgai laikomas statinėje ant savo mielių: stiprus vynas darosi kas kart geresnis, negeras gi vis aitresnis; taip pat ir ramybė padaro, kad žmonės ja naudodamies daro pažangos gerume ar piktume. Moabitai iki šiam laikui dar nėvieno priešo nebuvo išvesti nelaisvėn, naudodamies taika pasidarė išdidūs ir nelaimė neturėjo progos pamokinti juos tinkamo atsargumo. — J o s k o n i s i r... Skonis ir kvapas čia yra visųpirma Moabo neapykanta Dievo tautai. — (12) J i e p e r p i l s... Gyventojai bus išvesti, miestai sugriauti. — (13) I š B e t ė l i o. Izraėlitai buvo išvesti nelaisvėn dėl stabmeldystės Betėlyje (plg. Oz. 4, 15; 3 Kar. 12, 29; 4 Kar. 17, 8). Kadangi čia minimi tik Izraėlio namai ir Betėlis, tai visa šita pranašystė turėjo būti paskelbta pirm Jūdo karalystės sunaikinimo. Kitaip pranašas kalba 46, 27. 28 — (14) K a i p... Plg. Iz. 16, 6.

dum? 15 Vastata est Moab, et
civitates illius succiderunt: et
electi iuvenes eius descenderunt
in occisionem: ait rex, Dominus
exercituum nomen eius.
16 Prope est interitus Moab
ut veniat: et malum eius velo-
citer accurret nimis. 17 Consola-
mini eum omnes, qui estis in
circuitu eius, et universi, qui sci-
tis nomen eius, dicite: Quomodo
confracta est virga fortis, baculus
gloriosus? 18 Descende de glo-
ria, et sede in siti habitatio filiae
Dibon: quoniam vastator Moab
ascendit ad te, dissipavit muni-
tiones tuas. 19 In via sta, et pro-
spice habitatio Aroer: interroga
fugientem: et ei, qui evasit, dic:
Quid accidit? 20 Confusus est
Moab, quoniam victus est: ulu-
late, et clamate, annunciate in
Arnon, quoniam vastata est Moab.
21 Et iudicium venit ad terram
campestrem: super Helon, et
super Iasa, et super Mephaath,
22 et super Dibon, et super Nabo,
et super domum Deblathaim,
23 et super Cariathaim, et super
Bethgamul, et super Bethmaon,
24 et super Carioth, et super Bo-
sra: et super omnes civitates
terrae Moab, quae longe, et quae
prope sunt. 25 Abscissum est
cornu Moab, et brachium eius
contritum est, ait Dominus.
26 Inebriate eum, quoniam
contra Dominum erectus est: et

būtų užmušti, sako karalius,
kurs vardu Kareivijų Viešpats.

16 Moabo žuvimas artėja ir
labai greitai atbėgo jo nelaimė.
7 Paguoskite jį jūs visi, kurie esate
aplink jį, ir visi, kurie žinote jo
vardą, sakykite: Kaip gi sulau-
žytas stiprusis skėptras, garbin-
goji lazda? 18 Eik žemyn iš gar-
bės ir sėdėk troškulyje, Dibono
dukters gyventoja, nes Moabo
naikintojas eina prieš tave, griauna
tavo tvirtoves. 19 Stok ant kelio
ir žiūrėk, Aroerio gyventoja;
klausk pabėgėlį ir ištrūkusiam
sakyk. Kas atsitiko? 20 Moabas
sugėdintas, nes nugalėtas. Kly-
kite ir šaukite, skelbkite Arnone,
kad Moabas sunaikintas. 21 Tei-
smas atėjo į lygumos šalį, Elo-
nui, Jasai, Mefaatui, 22 Dibonui,
Nabui, Deblataimo namams,
23 Karjataimui, Betgamuliui, Bet-
maonui, 24 Karjotui, Bosrai ir
visiems Moabo žemės miestams,
kurie yra toli ir kurie arti. 25 Nu-
kirstas Moabo ragas ir jo petys
sutriuškintas, sako Viešpats.

26 Nugirdykite jį, nes jis su-
kilo prieš Viešpatį; ir Moabas

(17) Paguoskite... Ebr. t.: raudokite jo, jūs jo kaimynai. — Kviesdamas Moabo kaimynus raudomis išreikšti savo nuliūdimą, pranašas nori pasakyti, kad smūgis Moabui bus labai didelis, ir tuojau sudeda jiems raudos giesmę. — (18) Dibono dukters. Ebr. t.: Dibono duktė, t. y. šalies sostinės Dibono gyventojai. Dibone buvo daug vandens. — (19) Aroerio: šiaurinia-me Arnono upelio krante, į pietus nuo Dibono.—(20) Moabas... Taip kalbės pabėgėliai. — (21) Elonui... Šitie miesteliai buvo į šiaurę nuo Arnono upelio. — (24) Karjotui. Plg. žem. 41 eil. ir Am. 2, 2. — (25) Ragas. Tai vaizdas jėgos, turtingumo, viešpatavimo.

(26) Nugirdykite: duokite jam dieviškos rūstybės taurę, svaiginančią sunaikinimo taurę, kad jis

allidet manum Moab in vomitu
suo, et erit in derisum etiam
ipse: [27] fuit enim in derisum tibi
Israel: quasi inter fures reperis-
ses eum: propter verba ergo tua,
quae adversum illum locutus es,
captivus duceris. [28] Relinquite
civitates, et habitate in petra
habitatores Moab: et estote quasi
columba nidificans in summo
ore foraminis. [29] Audivimus su-
perbiam Moab, superbus est
valde: sublimitatem eius, et ar-
rogantiam, et superbiam, et alti-
tudinem cordis eius. [30] Ego scio,
ait Dominus, iactantiam eius: et
quod non sit iuxta eam virtus
eius, nec iuxta quod poterat
conata sit facere.

[31] Ideo super Moab eiulabo,
et ad Moab universam clamabo,
ad viros muri fictilis lamentantes.
[32] De planctu Iazer plorabo tibi
vinea Sabama: propagines tuae
transierunt mare, usque ad mare
Iazer pervenerunt: super mes-
sem tuam, et vindemiam tuam
praedo irruit. [33] Ablata est lae-
titia et exultatio de Carmelo, et
de Terra Moab, et vinum de

užsigaus ranką savo vėmalu, taip
pat ir pats bus išjuokiamas.
[27] Nes Izraėlis buvo tau pajuo-
kos dalykas, lyg kad būtumei
jį radęs tarp vagių; taigi, dėl
tavo žodžių, kuriuos prieš jį
kalbėjai, tu būsi vedamas nelai
svėn. [28] Palikite miestus ir gy-
venkite uolose, jūs, Moabo gy-
ventojai, ir būkite kaip karvelis,
kurs daro sau lizdą aukščiausioje
plyšio skylėje. [29] Mes girdėjome
apie Moabo puikybę; jis labai pui-
kus; apie jo didybę, akiplėšiškumą
išdidumą ir jo širdies pasidi-
džiavimą. [30] Štai aš žinau, sako
Viešpats, jo gyrpelnystę ir kad
tam nelygi jo jėga, kad jis mė-
gino daryti ne tiek, kiek galėjo
išteséti.

[31] Todėl aš dejuosiu dėl Mo-
abo ir šauksiu dėl viso Moabo,
dėl raudančių mūro sienos vyrų.
[33] Kaip raudojau Jazerio, taip aš
verksiu tavęs, Sabamos vynuo-
gyne. Tavo atžalos perėjo jūrą,
nuėjo iki Jazerio jūrai; tavo pjūtį
ir tavo vynuoges puolė plėšikas.
[33] Atimta linksmybė ir džiaug-
smas iš Karmėlio ir iš Moabo
žemės; aš pašalinau vyną iš

žūtų lyg apsvaigęs. — Užsigaus... Ebr. t.: tegul Moabas blaškosi savo vėmale.—(27) Izraėlis buvo... Ebr. t.: ar Izraėlis nebuvo tau... Moabui nėra ko skųstis, kad jam tenka taip daug kentėti. Ar jis nesityčiojo iš Dievo tautos? Ir ar turėjo bent rimtą priežastį? Jis jokios neturėjo. Moabas buvo sau pasigrobęs Rubeno ir Gado giminėms paskirtus plotus; ar buvo ką panašaus padaręs Izraėlis ir ar jis buvo vertas pasityčiojimo kaip sugautas vagis? Tik iš sugauto vagies visi tyčiojasi, kaip pranašas sako 2, 26. — (28) Aukščiausioje... Ebr. t.: viršuje išsižiojusios bedugnės. — Pranašas nori pasakyti, kad Moabui nebėra jokios vilties išsigelbėti, nors jie pasislėptų ir labiausiai neprieinamuose kalnuose ir olose. — (29) Puikybę... Plg. Iz. 16, 6. — (30) Jo gyrpelnyste... Ebr. t.: jo išdykumą (kerštingumą) ir jo pasigyrimų tuštumą: jie darė negerai.

(31) Dėl raudančių... Ebr. t.: dūsaujama dėl Kir-Chereso vyrų. — (32) Jazerio: kartu su Jazerio gyventojais (Iz. 16, 9). — Jūrą: Mirties jūrą. — Iki Jazerio jūrai. Geriau LXX: iki Jazeriui. — (33) Karmėlio. Tas žodis čia ne vardas; jis reiškia derlingą vietą. — Vynuogių... Ebr. t.: nebeišspaudžiama vyno su krykštavimais; ir krykštavimas nebe krykštavimas

torcularibus sustuli: nequaquam calcator uvae solitum celeuma cantabit. 34 De clamore Hesebon usque Eleale, et Iasa, dederunt vocem suam: a Segor usque ad Oronaim vitula conternante: aquae quoque Nemrim pessimae erunt. 35 Et auferam de Moab, ait Dominus, offerentem in excelsis, et sacrificantem diis eius. 36 Propterea cor meum ad Moab quasi tibiae resonabit: et cor meum ad viros muri fictilis dabit sonitum tibiarum: quia plus fecit quam potuit, idcirco perierunt. 37 Omne enim caput calvitium, et omnis barba rasa erit: in cunctis manibus colligatio, et super omne dorsum cilicium. 38 Super omnia tecta Moab, et in plateis eius omnis planctus: quoniam contrivi Moab sicut vas inutile, ait Dominus.

39 Quomodo victa est, et ululaverunt? quomodo deiecit cervicem Moab, et confusus est? eritque Moab in derisum, et in exemplum omnibus in circuitu suo. 40 Haec dicit Dominus: Ecce quasi aquila volabit, et extendet alas suas ad Moab. 41 Capta est Carioth, et munitiones comprehensae sunt: et erit cor fortium Moab in die illa, sicut cor mulieris parturientis. 42 Et cessabit

spaustuvų; vynuogių mynėjas anaiptol nebedainuos savo paprastos džiaugsmo dainos. 34 Nuo Hesebono šauksmo iki Elealei ir Jasai jie leidžia savo balsą, nuo Segoro iki Oronaimui, treigei karvaitei; taip pat Nemrimo vandenys bus blogiausi. 35 Aš išdildysiu iš Moabo, sako Viešpats, aukojantį aukštumose ir smilkalus deginantį jo dievams. 36 Todėl mano širdis skambės dėl Moabo kaip vamzdžiai, ir mano širdis duos vamzdžių garsą dėl mūro sienos vyrų, nes jie darė daugiau, kaip galėjo, todėl jie žuvo. 37 Nes visos galvos nuplikusios ir visos barzdos nuskustos; visos rankos surištos ir ant kiekvienos nugaros yra ašutinė. 38 Ant visų Moabo stogų ir jo gatvėse viskas rauda, nes aš sutriuškinau Moabą kaip nenaudingą indą, sako Viešpats.

39 Kaip gi jis nugalėtas ir kaip jie klykia? kaip gi Moabas lenkia sprandą ir sugėdintas? Iš Moabo bus pajuokos dalykas ir pavyzdis visiems aplinkui. 40 Viešpats sako taip: Štai jis skrenda kaip aras ir ištiesia savo sparnus prieš Moabą. 41 Karjotas paimtas ir jo tvirtovės užkovotos; Moabo karžygių širdis bus tą dieną kaip gimdyvės širdis. 42 Moabas liausis buvęs tauta, nes didžia-

(bet puolančiųjų ir grobio ieškančių priešų šūkavimas). — (34) Treigei... Vz. Iz. 15, 5. Palyginimu nurodoma, kad miestas buvo dailus ir stiprus. — (35) Aukojantį... Bausmė siunčiama, kad būtų nuplakti stabų garbintojai, taip pat kad būtų sunaikintas pats stabų garbinimas ir jo vieta. — (36) Mūro sienos: Kir-Chereso (31 e.). — Nes jie darė... nes (Moabo) įsigytieji turtai dingo. — (37) Visos galvos... Plg. Iz. 15, 2; Ez. 7, 18; auk. 47, 5. — Visos rankos... Ebr. t.: ant visų rankų yra įpjovimų (gedului išreikšti) ir ant visų šlaunų ašutinės. — (38) Kaip nenaudingą... Ebr. t.: kaip indą, kurs nepatinka, t. y. prieš kurį veikia Dievo rūstybė.

(39) Pavyzdis. Ebr. t.: pasibaisėjimas. — (40) Kaip aras: kurs greitai skrisdamas puola savo grobį. Kaip arui nesunku ištiesti savo sparnus, taip nesunku bus priešams nugalėti Moabą. — (42) Moabas... Ebr. t.: Moabas sunaikintas;

Moab esse populus: quoniam
contra Dominum gloriatus est.
43 Pavor, et fovea, et laqueus su-
per te o habitator Moab, dicit
Dominus. 44 Qui fugerit a facie
pavoris, cadet in foveam: et qui
conscenderit de fovea, capietur
laqueo: adducam enim super
Moab annum visitationis eorum,
ait Dominus. 45 In umbra Hese-
bon steterunt de laqueo fugientes:
quia ignis egressus est de He-
sebon, et flamma de medio Seon,
et devorabit partem Moab, et
verticem filiorum tumultus. 46 Vae
tibi Moab, periisti popule Cha-
mos: quia comprehensi sunt
filii tui, et filiae tuae in captivi-
tatem. 47 Et convertam captivita-
tem Moab in novissimis diebus,
ait Dominus.

Hucusque iudicia Moab.

vosi prieš Viešpatį. 43 Baisumas,
duobė ir kilpa ateina ant tavęs,
o Moabo gyventojau, sako Vieš-
pats. 44 Kas pabėgs nuo baisu-
mo, kris į duobę, ir kas išlips
iš duobės, bus sugautas kilpa,
nes aš atvesiu ant Moabo jų
aplankymo metus, sako Viešpats.
45 Hesebono ūksmėje sustoja tie,
kurie ištrūko nuo kilpos; nes
ugnis eina iš Hesebono ir liep-
sna iš Seono vidurio, ir ryja
Moabo šoną ir sumišimo vaikų
viršugalvį. 46 Deja tau, Moabe!
tu žuvai, Chamo tauta, nes išve-
dami tavo sūnūs ir tavo dukte-
rys į nelaisvę. 47 Bet aš sugrą-
žinsiu Moabo belaisvius pasku-
čiausiose dienose, sako Viešpats.

Iki čia teismai prieš Moabą.

d) Pranašystės prieš įvairias rytų šalių tautas.

Caput XLIX. 1 Ad filios Am-
mon. Haec dicit Dominus:

49 perskyrimas. 1 Amono
sūnums. Viešpats sako taip: Argi

---

jis nebe tauta. — (43) Baisumas, duobė ir kilpa. Ebraiškai kone tie patys žodžiai: pachad, pachath, pach. Plg. Iz. 24, 17-18. Baisumas dėl priešų artinimosi; kas nuo jų bėgs, tiems gresia įvairūs pavojai bėgant, duobės, kilpos. — (45) Tie, kurie ištrūko nuo kilpos. Ebr. t.: bejėgiai pabėgėliai. — Ugnis eina... Plg. Sk. 21, 28. Kaip kitados Hesebono karalius Sehonas sunaikino lyg ugnis Moabo karalystę, taip kaldėjiečiai puls iš Hesebono ir paims visą šalį. — Vidurio. Teodot. ir syr. vertime: miesto. — Moabo šoną...: Moabo kraštą ir jo sustiprintas aukštumas. Sumišimo vaikais vadinami moabitai dėl jų didžiavimosi. — (46) Tu... Ebr. t.: žuvo Chamo tauta, nes tavo sūnūs išvesti į kalėjimą ir tavo dukterys į nelaisvę. — (47) Aš sugrąžinsiu... Taip paliekama geresnės, bent tolimos ateities viltis, jei jie pasirodys jos verti. Viešpats yra visų žmonių Dievas, kurs pasigaili kiekvieno, kas jo šaukiasi. — Teismai: Dievo paskirtos bausmės skelbimas. Penkeriems metams praslinkus po Jeruzalės sugriovimo Nebukadnecaras pavergė sau Moabą ir Amoną (Jos. Fl.).

49, 1-39. Amonitai bus išvesti nelaisvėn, bet grįš (1-6). Idumėja pavirs amžina tyruma, nes ji aukštinosi; ji nebegalės išsigelbėti (7-22); džiaugsmo miestas Damaskas bus apleistas (23-27); kedarėnai ir Asoro gyventojai bus sumušti (28-33); Elamas bus vėtomas, bet vėl surinktas (34-39).

(49, 1) Amono... Teglatpalasaras iškėlė į svetimą šalį Rubeno, Gado ir pusę Manaso giminės, ir amonitai ėmė valdyti jų šalį, lyg kad visai

Numquid non filii sunt Israel?
aut heres non est ei? Cur igitur
hereditate possedit Melchom,
Gad: et populus eius in urbibus
eius habitavit? 2 Ideo ecce dies
veniunt, dicit Dominus: et audi-
tum faciam super Rabbath filio-
rum Ammon fremitum praelii,
et erit in tumulum dissipata,
filiaeque eius igni succendentur,
et possidebit Israel possessores
suos, ait Dominus. 3 Ulula He-
sebon, quoniam vastata est Hai,
clamate filiae Rabbath, accingite
vos ciliciis: plangite et circuite
per sepes: quoniam Melchom in
transmigrationem ducetur, sacer-
dotes eius, et principes eius
simul. 4 Quid gloriaris in valli-
bus? defluxit vallis tua filia de-
licata, quae confidebas in the-
sauris tuis, et dicebas: Quis ve-
niet ad me? 5 Ecce ego inducam
super te terrorem, ait Dominus
Deus exercituum, ab omnibus
qui sunt in circuitu tuo: et dis-
pergemini singuli a conspectu
vestro, nec erit qui congreget
fugientes. 6 Et post haec reverti
faciam captivos filiorum Ammon,
ait Dominus.

Izraėlis neturi vaikų, arba ar jis
neturi tėvainio? Tai kam gi Mel-
komas paveldėjo Gadą ir jo
tauta apsigyveno šito miestuose?
2 Todėl štai ateina dienos, sako
Viešpats, ir aš duosiu išgirsti
kovos rėksmą prieš Amono sū-
nų Rabatą, ir jis pavirs griuvė-
siais; jo dukterys bus sudegin-
tos ugnimi, ir Izraėlis paveldės
tuos, kurie jį valdė, sako Vieš-
pats. 3 Klyk, Hesebone, nes Ha-
jis sunaikintas; šaukite Rabato
dukterys, apsivilkite ašutinėmis,
raudokite ir vaikščiokite patvo-
riais, nes Melkomas bus veda-
mas į nelaisvę, jo kunigai ir
draug jo kunigaikščiai. 4 Ko tu
giriesi slėniais? Tavo slėnis din-
go, tu, išlepintoji dukte, kuri
pasitikėjai savo turtais ir sakei:
Kas ateis prieš mane? 5 Štai aš
užvesiu ant tavęs baisumą, sako
Viešpats, kareivijų Dievas, iš
visų tų, kurie yra aplink tave,
ir jūs būsite išsklaidyti, kiekvie-
nas sau, ir nebus kam rinkti
bėgančių. 6 Bet po to aš sugrą-
žinsiu Amono sūnų belaisvius,
sako Viešpats.

---

nebebūtų buvę Izraėlio vaikų. Iškelti gi buvo izraėlitai ne visi iki vienam. — M e l k o m a s. Tautinis dievaitis minimas pačios tautos vietoje: pagonių dievaitis buvo paėmęs valdyti Dievo tėvainystę. — (2) T o d ė l... Jie geidė svetimos nuosavybės, todėl turi nustoti savosios. — R a b a t ą: amonitų sostinę. — I z r a ė l i s p a v e l d ė s: taigi, Izraėlis bus sugrąžintas. Kaip Izraėlio valdžia pasireiškė amonitams, vz. Iz. 14, 2; 54, 3. 15; Abd. 17. — (3) H a j i s: iš kitur nežinomas amonitų miestas. — D u k t e r y s: mažesni miesteliai ir jų gyventojai. — P a t v o r i a i s Ebr. t.: bėgiokite aptvėrimuose, t. y. ieškokite vietos pasislėpti tvoromis aptvertuose vynuogynuose. — M e l k o m a s: pats dievaitis, taip kaip kitados buvo pilistimų sugauta ir vedama nelaisvėn sandoros skrynia. Plg. 4 Kar. 24, 14; 25, 19-23. — (4) S l ė n i a i s: kurių žemė buvo derlinga, tikras amonitų turtas ir jų puikybės ramstis. — I š l e p i n t o j i. Ebr. t.: maištininkė. Nors amonitai, kilę iš Loto, buvo žydų giminės, tačiau jau senai buvo virtę pagonimis; jie ne tik buvo nutolę nuo Dievo, bet taip pat buvo labai nepalankūs žydams. — K a s a t e i s... Atsakymą duoda Viešpats tuojau. — (6) A š s u g r ą ž i n s i u... Amonitai nebus visiškai sunaikinti. Plg. 48, 47. Anot Juoz. Flav. pasakojimo amonitų šalį buvo paėmęs Nebukadnecaras.

7 Ad Idumaeam. Haec dicit
Dominus exercituum:
Numquid non ultra est sa-
pientia in Theman? Periit con-
silium a filiis, inutilis facta est
sapientia eorum. 8 Fugite et terga
vertite, descendite in voraginem
habitatores Dedan: quoniam per-
ditionem Esau adduxi super
eum, tempus visitationis eius.
9 Si vindemiatores venissent super
te, non reliquissent racemum: si
fures in nocte, rapuissent quod
sufficeret sibi. 10 Ego vero disco-
operui Esau, revelavi abscondita
eius, et celari non poterit: vasta-
tum est semen eius, et fratres
eius, et vicini eius, et non erit.
11 Relinque pupillos tuos: ego
faciam eos vivere: et viduae
tuae in me sperabunt. 12 Quia
haec dicit Dominus: Ecce quibus
non erat iudicium ut biberent
calicem, bibentes bibent: et tu
quasi innocens relinqueris? non
eris innocens, sed bibens bibes.
13 Quia per memetipsum iuravi,
dicit Dominus, quod in solitudi-
nem, et in opprobrium, et in
desertum, et in maledictionem erit
Bosra: et omnes civitates eius
erunt in solitudines sempiternas.

7 Idumėjai. Kareivijų Viešpats
sako taip:
Argi nebėra daugiau išmin-
ties Temane? Ar jų vaikų gud-
rumas žuvo, jų išmintis pasidarė
nebetinkama? 8 Bėkite ir gręž-
kite nugarą, leiskitės į daubą,
Dedano gyventojai; nes aš atve-
džiau ant jo Ezavo žuvimą, jo
aplankymo metą 9 Jei pas tave
būtų atėję vynuogiautojai, ar jie
nebūtų palikę keleto uogų? Jei
vagys nakčia,—jie būtų pasi-
griebę, kiek jiems gana. 10 Aš gi
atidengsiu Ezavą, atidengsiu jo
slėpynes, ir jis nebegalės slėp-
tis; bus sunaikinta jo ainija, ir
jo broliai, ir jo kaimynai; ir jo
nebebus. 11 Palik savo našlai-
čius, aš padarysiu, kad jie išliktų
gyvi; ir tavo našlės tikėsis ma-
nimi. 12 Nes Viešpats sako taip:
Štai tie, kuriems nebuvo pritei-
sta gerti taurę, jie gerte gers, o
tu būtumei paliktas lyg nekal-
tas? Ne, tu nebūsi nekaltas, bet
gerte gersi. 13 Nes aš prisiekiau
savimi, sako Viešpats, kad iš
Bosros bus tyruma, pajuokos
dalykas, apleista vieta ir prakei-
kimas, ir visi jos miestai bus
amžinos tyrumos.

---

(7) Idumėjai. Taip pat Idumėjiečiai buvo žydų neprieteliai, ypač kai Jeruzalė buvo jau sugriauta. Plg. Raud. 4, 21; Ps. 136, 7. — Temane: kurs buvo garsus savo išmintimi. Plg. Jobo 2, 11; Abd. 8; Bar. 3, 22. 23. — Nebetinkama. Ebr. t.: išlaistyta, t. y. dingo. — (8) Dedano. Vz. 25, 23. — (9) Ar jie nebūtų... Nežiūrint viso vynininkų rūpestingumo, lieka kur ne kur kere jų nepamatyta uoga; ne taip bus Edomui, kurį priešai apiplėš visai. — (10) Aš gi... Ebr. t.: nes aš. — Ezavą. Jis buvo Idumėjiečių tėvas: vadinosi taip pat Edomas. — Slepynes: kurių Idumėjos krašte buvo daug. — Broliai: tautelės, su kuriomis Edomas buvo susigiminiavęs moterystėmis ar sandoromis. — (11) Našlaičius. Šalyje nebebus kam jais rūpintis, nes visi žus; juos globos pats Viešpats, kurį idumėjiečiai buvo senai paniekinę. — (12) Lyg nekaltas. Ebr. t.: nenubaustas. Dievas davė gerti karčią taurę savo išrinktąjai tautai, kuri sulig pažadais turėjo būti apsaugota nuo kentėjimų; tai kaip gi gali pasilikti nenubausti tie, kurie nuo pat pradžios gyveno savo nusikaltimais? — (13) Bosros. Plg. Iz. Plg. 34

[14] Auditum audivi a Domino,
et legatus ad Gentes missus
est: Congregamini, et venite con-
tra eam, et consurgamus in prae-
lium: [15] Ecce enim parvulum dedi
te in Gentibus contemptibilem
inter homines. [16] Arrogantia tua
decepit te, et superbia cordis
tui: qui habitas in cavernis pet-
rae, et apprehendere niteris alti-
tudinem collis. cum exaltaveris
quasi aquila nidum tuum, inde
detraham te, dicit Dominus. [17] Et
erit Idumaea deserta: omnis qui
transibit per eam, stupebit, et
sibilabit super omnes plagas
eius. [18] Sicut subversa est Sodo-
ma, et Gomorrha, et vicinae eius,
ait Dominus: non habitabit ibi
vir, et non incolet eam filius
hominis. [19] Ecce quasi leo ascen-
det de superbia Iordanis ad pul-
chritudinem robustam: quia su-
bito currere faciam eum ad illam:
et quis erit electus, quem prae-
ponam ei? quis enim similis mei?
et quis sustinebit me? et quis
est iste pastor, qui resistat vul-
tui meo? [20] Propterea audite con-
silium Domini, quod iniit de
Edom: et cogitationes eius, quas
cogitavit de habitatoribus The-
man: Si non deiecerint eos par-
vuli gregis, nisi dissipaverint

[14] Aš girdėte girdėjau iš Vieš-
paties ir yra siųstas pasiuntinys
pas tautas: Susirinkite ir eikite
prieš ją ir kelkimės į kovą. [15] Nes
štai aš padariau tave mažutėlį
tarp tautų, niekintiną žmonių
tarpe. [16] Tavo akiplėšiškumas
apgavo tave ir tavo širdies di-
dybė, tu kuri gyveni uolos ply-
šiuose ir stengiesi pasiimti kau-
burio aukštumą. Nors tu pakel-
tumei savo lizdą taip aukštai
kaip aras, iš ten aš nutrauksiu
tave, sako Viešpats. [17] Ir bus
Idumėja apleista; kiekvienas, kurs
per ją eis, baisėsis ir švilps dėl
visų jos slogų. [18] Kaip sugriauta
Sodoma ir Gomora ir jos kai-
mynės, sako Viešpats, taip negy-
vens tenai žmogus ir nepasiliks
joje žmogaus sūnus. [19] Štai kaip
liūtas jis pakils iš Jordano pui-
kybės prie galingos grožės, nes
aš padarysiu, kad jis ūmai prieš
ją bėgtų. Ir kas bus rinktinis,
kurį aš ant jos statysiu? Nes
kas yra man lygus? ir kas atsi-
laikys prieš mane? ir kas yra
tas ganytojas, kurs galėtų pasi-
priešinti mano veidui? [20] Todėl
išgirskite Viešpaties nutarimą,
kokį jis padarė apie Edomą, ir
jo mintis, kokias jis manė apie
Temano gyventojus: Iš tikrųjų

6: Am. 1, 12. — (14) Aš girdėte... Pranašas yra gavęs svarbią žinią, kurią jis skubinasi paskelbti; jos paskelbimas Viešpaties vardu turi sukelti prieš Idumėją kitas tautas. — Kelkimės. Ebr. t.: kelkitės. Plg. šitą ir tol. eil. su Abd. 1-4. — (15) Mažutėlį. Didžiai daugumai žuvus kovoje, tauta pasidarys maža. Nustojus savo gėrybių bus visų niekinama. — (16) Tavo... Ebr. t.: baimė tavęs apgavo tave. — Kauburio aukštumą: kuri dar mažiau prieinama priešams. Plg. Abd. 4. — (18) Jos kaimynai: Adama ir Seboimas, Prad. 19, 25; Atk. 29, 23. — (19) Kaip liūtas... Dievo skirtosios bausmės vykintojas aprašomas taip pat, kaip ir Izraėlio priešas. — Prie galingos grožės: prie pilių ir kalnų saugomos Idumėjos. — Nes aš padarysiu... Ebr. t.: nes ūmai aš išvarysiu jį (Edomą) iš jos (galingos grožės), ir kas yra išrinktas, tą aš joje pastatysiu.—Kas yra tas ganytojas: idumėjiečių kunigaikštis ar vadas, kurs drįstų man priešintis. Jobo 41, 1. — (20) Juos nutrems... Gana bus ir mažiausiųjų Viešpaties kariuomenėje,

cum eis habitaculum eorum. 21 A
voce ruinae eorum commota
est terra: clamor in Mari rubro
auditus est vocis eius. 22 Ecce
quasi aquila ascendet, et avola-
bit: et expandet alas suas super
Bosran: et erit cor fortium Idu-
maeae in die illa, quasi cor mu-
lieris parturientis.

23 Ad Damascum: Confusa
est Emath, et Arphad: quia au-
ditum pessimum audierunt, tur-
bati sunt in mari: prae sollicitu-
dine quiescere non potuit. 24 Dis-
soluta est Damascus, versa est
in fugam, tremor apprehendit
eam: angustia et dolores tenu-
erunt eam quasi parturientem.
25 Quomodo dereliquerunt civi-
tatem laudabilem, urbem laeti-
tiae! 26 Ideo cadent iuvenes eius
in plateis eius: et omnes viri
praelii conticescent in die illa,
ait Dominus exercituum. 27 Et
succendam ignem in muro Da-
masci, et devorabit moenia Be-
nadad.

28 Ad Cedar, et ad regna
Asor, quae percussit Nabucho-
donosor rex Babylonis. Haec
dicit Dominus:

juos nutrems bandos mažutėliai,
sunaikins draug su jais jų bu-
veinę. 21 Nuo jų griuvimo trenk-
smo dreba žemė, jo balso aidas
girdisi Raudonojoje jūroje. 22 Štai
jis keliasi kaip aras ir atskrenda,
ir ištiesia savo sparnus ant Bos-
ros; ir Idumėjos karžygių šir-
dis bus tą dieną kaip gimdyvės
širdis.

23 Damaskui. Amatas ir Arpa-
das sugėdintas, nes išgirdo blo-
giausią žinią; susirūpino prie
jūros; dėlei neramumo nebegali
ilsėtis. 24 Damaskas nusiminęs, jis
pabėga, jį apėmė šiurpas, baimė ir
skausmai pagavo jį kaip gim-
dyvę. 25 Kaip gi jie pametė gir-
tinąjį miestą, linksmybės pilį!
26 Tuomet jo jaunikaičiai kris jo
gatvėse ir visi kovotojai nutils
tą dieną, sako kareivijų Viešpats.
27 Aš sukursiu ant Damasko sienų
ugnį ir ji prarys Benadado rū-
mus.

28 Kedarui ir Asoro karaly-
stėms, kurias sumušė Babilono
karalius Nabukodonosoras. Vieš-
pats sako taip:

---

kad nugalėtų idumėjiečius, vis tiek ar tie mažiausieji bus imami iš kaldėjiečių tarpo, ar kur kitur. Ebr. t.: iš tikrųjų juos velka šalin, bandos mažutėlius, iš tikrųjų dėl jų baisėsis jų lyguma. — (21) Raudonojoje. Ebr. t.: Švendrių. — (22) Bus tą dieną... Apie pranašystės įvykinimą vz. Mal. 1, 3.

(23) Damaskui. Vz. Iz. 17, 1... Am. 1, 3-5. — Ematas: prie Oronto ūpės; netoli nuo jo turėjo būti ir Arpadas. Plg. Iz. 10, 9. — Prie jūros. Gal čia norėta pasakyti, kad susirūpinus buvo visa šalis net iki jūrai. Anot kitų, čia kilęs neramumas palyginamas su banguojančia jūra. — (25) Kaip gi jie... Ebr. t.: kaip gi jis nepaliktas tas gyriaus miestas, tas mano pasigėrėjimo miestas? Jeremijas liūdi, kad įbauginti gyventojai neįvykino savo sumanymo (plg. 24 e.) pabėgti; jie būtų išvengę nužudymo. — (26) Nutils. Ebr. t.: žus, bus sunaikinti. — (27) Benadado. Tuo vardu vadinosi nevienas Syrijos karalius. Plg. 3 Kar. 15, 18; 4 Kar. 4, 24 ir k.

(28) Kedarui... Vz. 2, 10. Asoru gal vadinosi nuolatinė kurios nors tautelės gyvenamoji vieta. — Saulėtekio vaikus. Taip vadinosi visos tautelės, gyvenusios tyrumoje į rytus nuo Palestinos, todėl Arabi-

Surgite, et ascendite ad Ce-
dar, et vastate filios Orientis.
29 Tabernacula eorum, et greges
eorum capient: pelles eorum, et
omnia vasa eorum, et camelos
eorum tollent sibi: et vocabunt
super eos formidinem in cir-
cuitu.

30 Fugite, abite vehementer,
in voraginibus sedete, qui habi-
tatis Asor, ait Dominus: iniit
enim contra vos Nabuchodono-
sor rex Babylonis consilium, et
cogitavit adversum vos cogita-
tiones. 31 Consurgite, et ascen-
dite ad gentem quietam, et ha-
bitantem confidenter, ait Domi-
nus, non ostia, nec vectes eis:
soli habitant. 32 Et erunt cameli
eorum in direptionem, et multi-
tudo iumentorum in praedam: et
dispergam eos in omnem ven-
tum, qui sunt attonsi in co r am:
et ex omni confinio eorum ad-
ducam interitum super eos, ait
Dominus. 33 Et erit Asor in ha-
bitaculum draconum, deserta us-
que in aeternum: non manebit
ibi vir, nec incolet eam filius
hominis.

34 Quod factum est verbum
Domini ad Ieremiam prophetam
adversus Aelam in principio regni
Sedeciae regis Iuda, dicens: 35 Haec
dicit Dominus exercituum: Ecce
ego confringam arcum Aelam,
et summam fortitudinem eorum.
36 Et inducam super Aelam quat-
tuor ventos a quattuor plagis

Kelkitės ir eikite aukštyn į
Kedarą ir sunaikinkite saulėtekio
vaikus. 29 Jie atims jų padangtes
ir jų bandas, pasiims sau jų
dangalus, visus jų rykus ir jų
kupranugarius ir šauks jiems
baisumas aplinkui.

30 Bėkite, labai skubėkite iš
čia, slėpkitės daubose, jūs, ku-
rie gyvenate Asore, sako Vieš-
pats; nes Babilono karalius Na-
bukodonosoras yra padaręs prieš
jus nutarimų ir turi prieš jus
sumanymų. 31 Kelkitės ir eiki-
te aukštyn pas ramią tautą ir
gyvenančią be baimės, sako Vieš-
pats; nėra pas juos nei durų,
nei velkių; jie gyvena patys vieni.
32 Jų kupranugariai bus išplėšos
ir galvijų daugybė — grobis: aš
išsklaidysiu juos į visus vėjus,
tuos, kurių plaukai paskusti; ir
iš visų jų apylinkių aš atvesiu
ant jų žuvimą, sako Viešpats.
33 Asoras virs slibinų buveine,
tyruma per amžius; neliks tenai
žmogaus ir negyvens jame žmo-
gaus sūnus.

34 Viešpaties žodis, koks buvo
suteiktas ir pasakytas pranašui
Jeremijui prieš Elamą Jūdo ka-
raliaus Sedekijo karaliavimo pra-
džioje: 35 Kareivijų Viešpats sako
taip: Štai aš sulaužysiu Elamo
kilpinį ir jo didžiausią stiprybę;
36 aš užvesiu ant Elamo keturis
vėjus nuo keturių dangaus kra-

---

joje ir toliau iki Eupratui. — (31) Pas ramią... Numatomas lengvas nugalėjimas turi paskatinti babiloniečius pradėti kovą. Tautos, prieš kurias jie eis, yra neprisirengusios kariauti. — (32) Plaukai... Vz. 9, 26. — (33) Slibinų: šakalų: — Per amžius: labai ilgai.

(34) Elamą: dabartinį Chusistaną. Kyliaraščiuose elamitai minimi kaipo babiloniečių sėbrai; gal jų dalis buvo šitų kariuomenėje, kai buvo išvesti nelaisvėn Joakinas ir kunigaikščiai. 4 Kar. 24, 10-16. — (35) Ir jo. Ebr. t.: jo. — (36) Vėjus. Vėjas yra smarkumo ir greitumo vaiz-

caeli: et ventilabo eos in omnes
ventos istos: et non erit gens,
ad quam non perveniant pro-
fugi Aelam. 37 Et pavere faciam
Aelam coram inimicis suis, et
in conspectu quaerentium ani-
mam eorum: et adducam super
eos malum, iram furoris mei,
dicit Dominus: et mittam post
eos gladium donec consumam
eos. 38 Et ponam solium meum
in Aelam, et perdam inde reges
et principes, ait Dominus. 39 In
novissimis autem diebus reveiti
faciam captivos Aelam, dicit Do-
minus.

štų ir juos vėtysiu į visus šituos
vėjus, ir nebus tautos, pas kurią
nenueitų Elamo pabėgėliai. 37 Aš
padarysiu, kad Elamas drebėtų
prieš savo neprietelius ir akivaiz-
doje tų, kurie ieško jų gyvy-
bės; aš atvesiu ant jų nelaimę,
savo narso rūstybę, sako Vieš-
pats, ir siųsiu paskui juos kala-
viją, iki juos sunaikinsiu. 38 Aš
pastatysiu savo sostą Elame ir
pražudysiu iš ten karalius ir
kunigaikščius, sako Viešpats.
39 Paskučiausiose gi dienose aš
sugrąžinsiu Elamo belaisvius,
sako Viešpats.

e) Pranašystė prieš Babiloną.

Caput L. 1 Verbum, quod
locutus est Dominus de Baby-
lone, et de terra Chaldaeorum
in manu Ieremiae prophetae.
2 Annunciate in Gentibus, et
auditum facite: levate signum,
praedicate, et nolite celare: dicite:
Capta est Babylon, confusus est
Bel, victus est Merodach, con-
fusa sunt sculptilia eius, supe-
rata sunt idola eorum. 3 Quo-

50 perskyrimas. 1 Žodis,
kurį Viešpats kalbėjo per pra-
našą Jeremiją apie Babiloną ir
apie kaldėjiečių šalį.
2 Skelbkite tautose ir duokite
išgirsti; pakelkite vėliavą, pasa-
kokite ir neslėpkite; sakykite:
Babilonas paimtas, Bėlis sugė-
dintas, Merodakas nugalėtas; su-
gėdinti jo drožti paveikslai, nu-
galėti jų stabai 3 Nes pakilo

---

das. Priešai puls elamitus iš visų pusių. — (37) Paskui juos: paskui tuos, kuriems pasiseks pabėgti. — (38) Aš pastatysiu... Pats Viešpats padarys, kad elamiečiai būtų nugalėti, nors jiems kaipo labai toli nuo Palestinos gyvenusiems Viešpaties galybė galėjo rodytis labai nedidelė. — (39) Aš sugrąžinsiu... Mesijo laikai atneš elamitams laisvės. Elamitai minimi Apd. 2, 9.

50, 1—51, 64. Babilonas bus paimtas, Izraėlis gi ir Jūdas grįš į Viešpatį (50, 1-7); Babilonas bus sunaikintas, Izraėlis gi ir Jūdas bus sugrąžinti į savo vietas (50, 8-20); Babilonas bus sutriuškintas, Izraėlis ir Jūdas išvesti (50, 21-46). Sione bus skelbiami darbai Viešpaties (51, 1-10), kurs mėdų pagalba nubaus Babiloną (51, 11-19) dėl pikto, padaryto Sione (51, 20-35) ir dėl Izraėlio vaikų išžudymo (51, 36-58). Jeremijas liepia įmesti pranašystes prieš Babiloną į Eupratą (51, 59-64).

(50, 2) Skelbkite... Pirma skelbiamas nubaudymas kaipo jau įvykintas, paskui aprašoma, kaip tai buvo padaryta; žinia apie nubaudimą taip svarbi, kad jos skelbimas įsakomas net penkiais būdais. — Merodakas. Babil. Marduk, kilnusis valdovas, dievų dievas. Kaip buvo padarytas teismas kitų tautų dievams (46, 25; 48, 7.13.46; 49, 1), taip žūnant Babilonui ateina teismas ir jo dievui. — (3) Iš

niam ascendit contra eam gens ab Aquilone, quae ponet terram eius in solitudinem: et non erit qui habitet in ea ab homine usque ad pecus: et moti sunt, et abierunt.
4 In diebus illis, et in tempore illo, ait Dominus: venient filii Israel, ipsi et filii Iuda simul: ambulantes et flentes properabunt, et Dominum Deum suum quaerent. 5 In Sion interrogabunt viam, huc facies eorum. Venient, et apponentur ad Dominum foedere sempiterno, quod nulla oblivione delebitur. 6 Grex perditus factus est populus meus: pastores eorum seduxerunt eos, feceruntque vagari in montibus: de monte in collem transierunt, obliti sunt cubilis sui. 7 Omnes, qui invenerunt, comederunt eos: et hostes eorum dixerunt: Non peccavimus: pro eo quod peccaverunt Domino decori iustitiae, et expectationi patrum eorum Domino.
8 Recedite de medio Babylonis, et de terra Chaldaeorum egredimini: et estote quasi hoedi ante gregem. 9 Quoniam ecce ego suscito, et adducam in Ba-

prieš jį tauta iš šiaurės, kuri pavers jo žemę tyruma, ir nebus kam joje gyventi, pradedant žmogumi ir baigiant gyvuliais; jie pasijudino ir pabėgo.

4 Tose dienose anuo metu, sako Viešpats, ateis Izraėlio sūnūs, jie draug ir Jūdo sūnūs; eidami ir verkdami jie skubinsis ir ieškos Viešpaties, savo Dievo 5 Jie klausis Siono kelio; į jį atgręžti jų veidai; jie ateis ir glausis prie Viešpaties amžina sandora, kuri nebus jokio užmiršimo išdildyta. 6 Mano tauta virto paklydusia banda; jų piemenys suvadžiojo juos ir padarė, kad klaidžiotų kalnuose; jie ėjo nuo kalno į kauburį ir užmiršo savo guolio vietą. 7 Visi, kurie juos sutiko, rijo juos, ir jų neprieteliai sakė: Mes nenusidedame, nes jie yra nusidėję Viešpačiui, teisybės grožei, ir jų tėvų vilčiai, Viešpačiui.

8 Traukitės iš Babilono vidaus ir išeikite iš kaldėjiečių šalies, ir būkite kaip ožiai bandos priešakyje. 9 Nes štai aš pažadinu ir atvesiu prieš Babiloną iš šiau-

---

šiaurės. Tik žem. 51, 11 pasakomas mėdų vardas. Ir Izaijas pranašavo, kad nugalėtojai ateis iš šiaurės. Iz. 41, 25 ir k. Tiesa, persų ir mėdų puolimas nepadarė tokio sunaikinimo, kokį čia pranašas aprašo, bet tas nugalėjimas Dievo valia įvykęs buvo vėlesnio visiško žuvimo pradžia. — (4) Izraėlio. ir Izaijas riša Izraėlio grįžimą su Babilono nugalėjimu. — Verkdami. Plg. Oz. 3, 5. Jie grįžta atgal liūdėdami dėl savo senų nusikaltimų ir trokšdami garbinti Viešpatį Sione. — (5) Jie ateis... Ebr. t.: ateikite ir glauskimės prie Viešpaties amžina sandora, neužmirštinaja. — (6) Virto: jos išvedimo nelaisvėn metu. — Piemenys: karaliai ir kunigaikščiai (2, 8; 23, 1. 2). — Jie ėjo... Priminimas svetimų tautų dievų garbinimo. — Guolio vietą: Viešpaties bažnyčią, kame jie galėjo rasti tikros ramybės. — (7) Nenusidedame: pasigrobdami paklydusias avis. — Teisybės grožei. Ebr. t.: teisybės buveinei (bažnyčiai). — Tėvų vilčiai. Jie nežiūrėjo savo sentėvių pavyzdžių ir nieku vertė Dievo žadėjimus.
(8) Kaip ožiai: kurie tvartą atidarius pirmi iš jo veržiasi. — (9) Jos prisirengs... Ebr. t.: jos rikiuojasi prieš jį. — Karžy-

bylonem congregationem Gen-
tium magnarum de terra Aqui-
lonis: et praeparabuntur adversus
eam, et inde capietur: sagitta
eius quasi viri fortis interfecto-
ris, non revertetur vacua. 10 Et
erit Chaldaea in praedam: omnes
vastantes eam replebuntur, ait
Dominus. 11 Quoniam exultatis,
et magna loquimini, diripientes
hereditatem meam: quoniam ef-
fusi estis sicut vituli super her-
bam, et mugistis sicut tauri.
12 Confusa est mater vestra ni-
mis, et adaequata pulveri, quae
genuit vos: ecce novissima erit
in Gentibus, deserta, invia, et
arens. 13 Ab ira Domini non ha-
bitabitur, sed redigetur tota in
solitudinem: omnis, qui transibit
per Babylonem, stupebit, et sibi-
labit super universis plagis eius.
14 Praeparamini contra Babylo-
nem per circuitum omnes qui
tenditis arcum; debellate eam,
non parcatis iaculis: quia Do-
mino peccavit. 15 Clamate adver-
sus eam, ubique dedit manum,
ceciderunt fundamenta eius, de-
structi sunt muri eius, quoniam
ultio Domini est: ultionem ac-
cipite de ea, sicut fecit, facite ei.
16 Disperdite satorem de Baby-
lone, et tenentem falcem in tem-
pore messis: a facie gladii co-
lumbae unusquisque ad popu-
lum suum convertetur, et singuli
ad terram suam fugient.

rės šalies didelių tautų daugybę;
jos prisirengs prieš jį, ir iš ten
jis bus paimtas; jo vilyčia kaip
karžygio — užmušėjo negrįš
tuščia. 10 Kaldėja virs grobiu;
visi, kurie ją plėš, gaus gana,
sako Viešpats. 11 Taip, jūs džiau-
giatės ir didžiuojatės plėšdami
mano tėvainystę; taip, jūs pasi-
pylėte lyg veršiai ant žolės ir
baubėte kaip jaučiai. 12 Labai
sugėdinta bus jūsų motina ir
sulyginta su dulkėmis jūsų gim-
dytoja; štai ji bus paskutinė tarp
tautų, apleista, neprieinama ir su-
džiūvusi. 13 Dėl Viešpaties rū-
stybės ji bus negyvenama, bet
visa bus paversta į tyrumą; kiek-
vienas, kurs eis pro Babiloną,
baisėsis ir švilps dėl visų jo
slogų. 14 Prisirenkite prieš Babi-
loną visi aplinkui kilpininkai; ko-
vokite prieš jį, nesigailėkite vily-
čių, nes jis nusidėjo Viešpačiui.
15 Šaukite prieš jį; visur jis pa-
sidavė; krito jo pamatai; sugriau-
tos jo sienos, nes tai Viešpaties
kerštas; keršykite jam; kaip jis
darė, taip jam darykite. 16 Išnai-
kinkite iš Babilono sėjėją ir lai-
kantį pjautuvą pjuties metu. Nuo
karvelio kalavijo kiekvienas grę-
šis į savo tautą ir kiekvienas
bėgs į savo šalį.

---

gio — užmušėjo. Ebr. t.: prityrusio karžygio, t. y., kurs kovodamas iš tolo siunčia mirtį bėgantiems, kurs nepaleidžia nė vienos vilyčios veltui. — (10) Gaus gana. Babilonija buvo labai turtinga; ji vertėsi prekyba su tolimiausiais kraštais. — (11) Jūs džiaugiatės... Ebr. t.: tu džiaugies, tu pilnas linksmumo, mano tėvainystės plėšike; tu gali šokinėti kaip kulianti karvaitė ir žvengti kaip stiprūs eržilai, tačiau tavo motina labai sugėdinta, tavo gimdytoja rausta. — (14) Nusidėjo. Bausmė turi būti juo didesnė, juo sunkiau buvo nusidėta. — (15) Prieš jį; visur... Ebr. t.: prieš jį visur; jis... — (16) Sėjėją... Turi žūti ne tik kovotojai, bet ir kiti gyventojai. — Nuo kar-

17 Grex dispersus Israel, leo-
nes eiecerunt eum: primus co-
medit eum rex Assur: iste no-
vissimus exossavit eum Nabu-
chodonosor rex Babylonis. 18 Pro-
pterea haec dicit Dominus exer-
cituum Deus Israel: Ecce ego
visitabo regem Babylonis, et
terram eius, sicut visitavi regem
Assur: 19 et reducam Israel ad
habitaculum suum: et pascetur
Carmelum, et Basan, et in monte
Ephraim, et Galaad saturabitur
anima eius. 20 In diebus illis, et
in tempore illo, ait Dominus:
quaeretur iniquitas Israel, et non
erit: et peccatum Iuda, et non
invenietur: quoniam propitius ero
eis, quos reliquero.
21 Super terram dominantium
ascende, et super habitatores
eius visita, dissipa, et interfice
quae post eos sunt, ait Domi-
nus: et fac iuxta omnia quae
praecepi tibi. 22 Vox belli in terra,
et contritio magna. 23 Quomodo
confractus est, et contritus mal-
leus universae terrae? quomodo
versa est in desertum Babylon
in Gentibus? 14 Illaqueavi te, et
capta es Babylon, et nesciebas:
inventa es et apprehensa: quo-
niam Dominum provocasti. 25 Ape-
ruit Dominus thesaurum suum,
et protulit vasa irae suae: quo-
niam opus est Domino Deo

17 Izraėlis išvaikyta kaimenė:
liūtai jį išbaidė. Pirmas ėdė jį
Asuro karalius; tas paskutinis,
Babilono karalius Nabukodono-
soras sugriaužė jo kaulus. 18 To-
dėl kareivijų Viešpats, Izraėlio
Dievas, sako taip: Štai aš lanky-
siu Babilono karalių ir jo šalį,
kaip lankiau Asuro karalių, 19 ir
parvesiu Izraėlį atgal į jo bu-
veinę; jis ganysis Karmelyje ir
Basane ir jo siela sotinsis Efrai-
mo kalnuose ir Galaade. 20 Anose
dienose ir anuo metu, sako Vieš-
pats, bus ieškoma Izraėlio ne-
teisybės, ir jos nebus,— ir Jūdo
nuodėmės, ir nebus rasta, nes
aš dovanosiu tiems, kuriuos
būsiu palikęs.
21 Pakilk prieš valdovų šalį
ir lankyk jo gyventojus; naikink
ir užmušk, kas eina paskui juos,
sako Viešpats, ir daryk visa taip,
kaip tau įsakiau. 22 Kovos gar-
sas šalyje ir didis sunaikinimas.
23 Kaip gi sulaužytas ir sutrupin-
tas visos žemės kūjis? kaip gi
paverstas tyruma Babilonas tautų
tarpe? 24 Aš pastačiau tau kilpą
ir tu sugautas, Babilone, to ne-
žinodamas; esi atrastas ir nu-
tvertas, nes erzinai Viešpatį. 25 Vieš-
pats atidarė savo sandėlį ir iš-
siėmė savo rūstybės pabuklus,
nes Viešpats, kareivijų Dievas,
turi darbo kaldėjiečių šalyje.

---

velio. Ebr. t.: nuo smurtininko. — Bėgs į... Plg. Iz. 13, 14.

(17) Liūtas: Asuro ir Babėlės karaliai. — Sugriaužė: taip, kad nieko nebeliko. — (19) Karmėlyje... Vz. auk. 2, 7. Įvardijamos vietos šiapus ir anapus Jordano. — (20) Jos nebus... Dievas ją visai dovanojęs dėl atgailos.

(21) Valdovų. Ebr. t.: prieš Merathajimo (dvigubas atkaklumas) šalį — eik prieš ją ir prieš Pehodo (bausmės, pagiežos) gyventojus. Marratim ir Pakuda (atskirų šalių vardai) čia tikriausiai reiškia tas pačias Kaldėją ir Babėlę. — (23) Kūjis: Babėlė. Vz. 25, 9. — Tyruma. Ebr. t.: pasibaisėjimu. — (24) Nes erzinai... Ebr. t.: pradėjai kovą prieš Viešpatį. — (26) Ebr. t.: ateikite prieš ją iš visų galų, atidarykite jos sandėlius, kratykite ją kaip pėdus ir išvarykite ją, t. y., suneškite iš jo sandėlių visus turtus ir sumeskite

exercituum in terra Chaldaeo-
rum. [26] Venite ad eam ab extre-
mis finibus, aperite ut exeant
qui conculcent eam: tollite de
via lapides, et redigite in acer-
vos, et interficite eam: nec sit
quidquam reliquum. [27] Dissipate
universos fortes eius, descen-
dant in occisionem: vae eis, quia
venit dies eorum, tempus visi-
tationis eorum. [28] Vox fugien-
tium, et eorum, qui evaserunt
de terra Babylonis, ut annun-
cient in Sion ultionem Domini
Dei nostri, ultionem templi eius.
[29] Annunciate in Babylonem plu-
rimis omnibus, qui tendunt ar-
cum: consistite adversus eam
per gyrum, et nullus evadat: red-
dite ei secundum opus suum:
iuxta omnia quae fecit, facite
illi: quia contra Dominum erecta
est, adversum sanctum Israel.
[30] Idcirco cadent iuvenes eius
in plateis eius: et omnes viri
bellatores eius conticescent in
die illa, ait Dominus. [31] Ecce
ego ad te superbe, dicit Domi-
nus Deus exercituum: quia venit
dies tuus, tempus visitationis
tuae. [32] Et cadet superbus, et
corruet, et non erit qui suscitet
eum: et succendam ignem in ur-
bibus eius, et devorabit omnia
in circuitu eius.

[33] Haec dicit Dominus exer-
cituum: Calumniam sustinent
filii Israel, et filii Iuda simul:
omnes, qui ceperunt eos, tenent,
nolunt dimittere eos. [34] Redem-

[26] Ateikite prieš ją iš tolimų pa-
kraščių, atidarykite, kad išeitų
tie, kurie ją mindžios; imkite
nuo kelio akmenis ir kraukite į
krūvas, ir užmuškite ją, ir tegul
nieko nelieka. [27] Sunaikinkite vi-
sus jos karžygius, tegul žengia
į užmušimą; deja jiems, nes atėjo
jų diena, jų lankymo metas.
[28] Štai balsas bėgančiųjų ir tų,
kurie ištrūko iš Babilono šalies,
kad skelbtų Sione Viešpaties,
mūsų Dievo, pagiežą, jo bažny-
čios kerštą. [29] Šaukite prieš Ba-
bilioną daugelį, visus, kurie įtem-
pia kilpinį; sustokite prieš jį ap-
linkui, kad nė vienas neištrūktų;
atsilyginkite jam sulig jo dar-
bais; visa, ką jis darė, jam da-
rykite, nes jis didžiuojasi prieš
Viešpatį, prieš Izraėlio Šventąjį.
[30] Todėl jo jaunikaičiai kris jo
gatvėse, ir visi jo kovotojai nu-
tils tą dieną, sako Viešpats.
[31] Štai aš tau, tu puikusis, sako
Viešpats, kareivijų Dievas, nes
atėjo tavo diena, tavo lankymo
metas. [32] Ir parpuls puikusis ir
sukniubs, ir nebus kam jo pa-
kelti; aš sukursiu ugnį jo mie-
stuose, ir ji surys visa aplink jį.

[33] Kareivijų Viešpats sako
taip: Izraėlio sūnūs ir draug
Jūdo sūnūs kenčia skriaudą; visi,
kurie juos paėmė, laiko, nenori
jų paleisti. [34] Jų vaduotojas ga-

---

juos kaip pėdus į krūvą, kad jie kaip koki prakeikta gėrybė būtų sudeginti. — (27) Ebr. t.: papjaukite visus jo jaučius: jie turi eiti į skerdyklą. —Taip pat pas Iz. 34, 7 didžiūnai. vadinasi jaučiais. Jei net šitiems gręsia mirtis, tai ir visa tauta neišsigelbės nuo žuvimo. Tik nedaugeliui pavyks ištrūkti. — (28) Kurie ištrūko: žydai, kurie išvengė bendro visiems likimo. — (29) Daugelį: kilpininkus (šaulius). — Neištrūktų: iš apgulto Babilono. — (31. 32) Puikusis. Ebr. t.: akiplėša. (34) Vaduotojas. Ebr. t.: go'el, keršintojas. Plg. Jobo, 19,

ptor eorum fortis, Dominus
exercituum nomen eius, iudicio
defendet causam eorum, ut ex-
terreat terram, et commoveat
habitatores Babylonis. 35 Gladius
ad Chaldaeos, ait Dominus, et
ad habitatores Babylonis, et ad
principes, et ad sapientes eius.
36 Gladius ad divinos eius, qui
stulti erunt: gladius ad fortes
illius, qui timebunt. 37 Gladius
ad equos eius, et ad currus eius,
et ad omne vulgus, quod est
in medio eius: et erunt quasi
mulieres: gladius ad thesauros
eius, qui diripientur. 38 Siccitas
super aquas eius erit, et ares-
cent; quia terra sculptilium est,
et in portentis gloriantur. 39 Prop-
terea habitabunt dracones cum
faunis ficariis: et habitabunt in
ea struthiones: et non inhabita-
bitur ultra usque in sempiter-
num, nec extruetur usque ad
generationem, et generationem.
40 Sicut subvertit Dominus So-
domam et Gomorrham, et vici-
nas eius, ait Dominus: non ha-
bitabit ibi vir, et non incolet
eam filius hominis. 41 Ecce po-
pulus venit ab Aquilone, et gens
magna, et reges multi consur-
gent a finibus terrae. 42 Arcum et
scutum apprehendent: crudeles
sunt et immisericordes: vox eo-
rum quasi mare sonabit, et su-
per equos ascendent: sicut vir
paratus ad praelium contra te

lingas, jo vardas Kareivijų Vieš-
pats; teismu jis apgins jų bylą,
kad išgąsdintų žemę ir priver-
stų drebėti Babilono gyventojus.
35 Kalavijas prieš kaldėjiečius,
sako Viešpats, prieš Babilono
gyventojus, prieš kunigaikščius
ir prieš jo išminčius. 36 Kalavijas
prieš jo žynius, kurie paiki; kala-
vijas prieš jo karžygius, kurie
bijos. 37 Kalavijas prieš jo žir-
gus, prieš jo kariškus vežimus
ir prieš visą tautą, kuri yra jame,
ir jie bus kaip moterys; kala-
vijas prieš jo turtus, nes bus
išplėšti. 38 Sausmetis ateis jo
vandenims, ir jie išdžius, nes
tai drožinių šalis, ir jie giriasi
baidyklėmis. 39 Todėl ten gyvens
slibinai su miškiniais kipšais, ir
gyvens jame strausai; jis nebe-
bus daugiau gyvenamas per am-
žius ir nebus statomas per kartų
kartas. 40 Kaip Viešpats sugriovė
Sodomą ir Gomorą ir jo kaimy-
nes, sako Viešpats, taip nebe-
gyvens tenai žmogus ir nepa-
siliks ten žmogaus sūnus. 41 Štai
tauta ateina iš šiaurės ir didelė
giminė; ir daug karalių kelias iš
žemės pakraščių. 42 Jie laiko kil-
pinį ir skydą; jie nuožmūs ir
negailestingi; jų balsas ūš kaip
jūra; jie joja ant žirgų, kaip vy-
rai prisirengę kovai prieš tave,
Babilono dukte. 43 Babilono ka-
ralius išgirdo jų gandą, ir nusi-
leido jam rankos; jį pagavo ne-

25; Iz. 44, 2. — K a d i š g ą s d i n t ų... Ebr. t.: ir padarytų ramybę žemei. — (35) K a l a v i j a s. Teismo ir baudimo vaizdas. — (36) J o ž y n i u s. Anot ebr. t.: netikrus pranašus. Jie pasirodo esą paiki, nes nenumatė nelaimės. — (38) J i e g i r i a s i... Ebr. t.: su baidyklėmis jie eina iš proto, t. y. jie taip atsidavę dievaičių stabams, kurių bijo, kad rodosi išėję iš proto. — (39) S l i b i n a i: šakalai. — K i p š a i s. Plg. Iz. 13, 21. Tai visiško sunaikinimo ir apleidimo žymės. — (42) B a b i l o n o d u k t ė: išlepinta, gėriuose gyvenanti moteriškė — (44) J i s p a k i l s... Plg. auk. 49, 19. Kaip Dievas buvo aukščiausias kaldėjiečių vadas, kai reikėjo nugalėti ir nubausti edomitai, taip jis bus vadas,

filia Babylon. [43] Audivit rex Babylonis famam eorum, et dissolutae sunt manus eius: angustia apprehendit eum, dolor quasi parturientem. [44] Ecce quasi leo ascendet de superbia Iordanis ad pulchritudinem robustam: quia subito currere faciam eum ad illam: et quis erit electus, quem praeponam ei? quis est enim similis mei? et quis sustinebit me? et quis est iste pastor, qui resistat vultui meo? [45] Propterea audite consilium Domini, quod mente concepit adversum Babylonem: et cogitationes eius, quas cogitavit super terram Chaldaeorum: Nisi detraxerint eos parvuli gregum, nisi dissipatum fuerit cum ipsis habitaculum eorum. [46] A voce captivitatis Babylonis commota est terra, et clamor inter Gentes auditus est.

Caput LI. [1] Haec dicit Dominus: Ecce ego suscitabo super Babylonem et super habitatores eius, qui cor suum levaverunt contra me, quasi ventum pestilentem. [2] Et mittam in Babylonem ventilatores, et ventilabunt eam et demolientur terram eius: quoniam venerunt super eam undique in die afflictionis eius. [3] Non tendat qui tendit arcum suum, et non ascendat loricatus, nolite parcere iuvenibus eius, interficite omnem militiam eius. [4] Et cadent inter-

rimas ir skausmas kaip gimdyvę. [44] Štai jis kilsta kaip liūtas iš Jordano puikybės prie galingos grožės; nes aš padarysiu, kad jis ūmai prieš ją bėgtų. Ir kas bus rinktinis, kurį aš ant jos statysiu? Nes kas yra man lygus? Kas atsilaikys prieš mane? ir kas yra tas ganytojas, kurs galėtų pasipriešinti mano veidui? [45] Todėl išgirskite Viešpaties nutarimą, kokį jis padarė apie Babiloną, ir jo mintis, kokias jis manė apie kaldėjiečių šalį. Iš tikrųjų, juos nutrems bandos mažutėlis, ir draug su jais bus sunaikinta jų buveinė. [46] Nuo gando, kad Babilonas paimtas, dreba žemė ir girdisi šauksmas tarp tautų.

51 perskyrimas. [1] Viešpats sako taip: Štai aš sukelsiu prieš Babiloną ir prieš jo gyventojus, kurie kėlė savo širdį prieš mane, tarsi maro vėją [2] ir siųsiu į Babiloną vėtytojus; jie vėtys jį ir sunaikins jo šalį. Taip, jie ateina prieš jį iš visur jo prispaudimo dieną. [3] Tegul netempia kilpininkai savo kilpinio ir tegul nesikelia šarvotasis. Nesigailėkite jo jaunikaičių, užmuškite visą jo kariuomenę. [4] Tuomet parpuls užmušti kaldėjiečių šalyje ir sužeisti jo kraštuose. [5] Nes Izraelis

---

kai bus naikinami kaldėjiečiai. Pranašystė pritaikinta prie to, kas pasakyta auk. 25, 11. 12; tenai Viešpats žada kaldėjiečiams viešpatavimą ir skelbia jų pavergimą. — **(46)** Kad Babilonas... Ebr. t.: „Babilonas paimtas!“ Babilone buvo daug svetimšalių, kurie dabar bėga į visas puses.

(51, 1) Prieš jo gyventojus... Ebr. t.: prieš Leb qamai (Kaldėjos) gyventojus. — Kėlė savo...: kurie savo širdyse sukilsta prieš mane. — **(2)** Sunaikins. Ebr. t.: ištuštins, — taip kaip vėjas šalin nupučia pelus. — **(3)** Tegul netempia... Ebr. t.: prieš tą, kurs įtempia, tegul kilpininkas įtempia savo kilpinį, ir prieš tą, kurs dengiasi savo šarvais. — **(4)** Ir sužeisti... Ebr. t.: parverti jo gat-

fecti in terra Chaldaeorum, et
vulnerati in regionibus eius.
5 Quoniam non fuit viduatus
Israel et Iuda a Deo suo Do-
mino exercituum: terra autem
eorum repleta est delicto a sancto
Israel. 6 Fugite de medio Baby-
lonis, et salvet unusquisque ani-
mam suam: nolite tacere super
iniquitatem eius: quoniam tem-
pus ultionis est a Domino, vi-
cissitudinem ipse retribuet ei.
7 Calix aureus Babylon in manu
Domini, inebrians omnem ter-
ram: de vino eius biberunt Gen-
tes, et ideo commotae sunt.
8 Subito cecidit Babylon, et con-
trita est: ululate super eam, tol-
lite resinam ad dolorem eius, si
forte sanetur. 9 Curavimus Ba-
bylonem, et non est sanata: de-
relinquamus eam, et eamus unus-
quisque in terram suam: quo-
niam pervenit usque ad caelos
iudicium eius, et elevatum est
usque ad nubes. 10 Protulit Do-
minus iustitias nostras: venite,
et narremus in Sion opus Do-
mini Dei nostri.

11 Acuite sagittas, implete
pharetras: suscitavit Dominus
spiritum regum Medorum: et
contra Babylonem mens eius
est ut perdat eam, quoniam ul-

ir Jūdas nebuvo savo Dievo,
kareivijų Viešpaties apleista na-
šlė; bet jų šalis pilna nusikalti-
mo Izraėlio Šventajam. 6 Bėkite
iš Babilono, ir tegul kiekvienas
gelbi savo gyvybę. Nenutylėkite
jo neteisybės, nes tai Viešpaties
pagiežos metas; jis atsilygins tai,
ką užsipelnė. 7 Babilonas buvo
auksinė taurė Viešpaties rankoje,
nugirdanti visą žemę; jos vyno
gėrė tautos ir todėl sujudo.
8 Ūmai parpuolė Babilonas ir
sutriuškintas. Klykite jo; imkite
balsimo jo skausmui; gal kartais
jis pagys. 9 Mes gydėme Babi-
loną, ir jis nepagijo; palikime jį
ir eikime kiekvienas į savo šalį,
nes jo teismas pasiekė dangų
ir pakilo iki debesų. 10 Viešpats
parodė mūsų teisingumą; atei-
kite ir pasakokime Sione Vieš-
paties, mūsų Dievo, darbą.

11 Galąskite vilyčias, pripil-
dykite saidokus. Viešpats suža-
dino mėdų karalių dvasią, ir jo
mintis yra prieš Babiloną, kad
jį pražudytų, nes tai Viešpaties

---

vėse. — (5) Apleista našlė. Dievas, Izraėlio sužadėtinis (2,2), pasilieka ištikimas savo sandorai ir nepalieka savo tautos be globos. — Jų gi šalį... Kaldėjiečių šalis pilna jų padarytų nusikaltimų; dėl šių nusikaltimų Izraėlio Šventasis turi juos nubausti. — (6) Nenutylėkite... Ebr. t.: kad jūs nežūtumėte dėl jų nusikaltimo. — (7) Auksinė taurė. Plg. 50, 38. Babilonas vadinasi auksinė taurė (taip kaip pas Danielį auksinė stovylos galva reiškia Babiloną) dėl jos galios spindėjimo. — (8) Ūmai... Plg. Iz. 21, 9; Apr. 14, 8. — Klykite: jūs, kurie matysite tą žuvimą. — (9) Mes gydėme... Tautos, kurios buvo Babilono valdžioje, paliudija, kad jis nebegali atgauti savo didybės ir turės visai žūti, nes jo nusikaltimas pasiekė Dievo sostą ir šaukia sau Viešpaties keršto. — (10) Sione. Kitų tautų priešakyje yra izraėlitai, kurie nori Dievo darbus skelbti ten, kame buvo jo pasirinktoji buveinė.

(11) Galąskite... Pranašas vėl grįžta prie kovos prieš Babiloną pradžios. — Saidokus. Ebr. t.:

tio Domini est, ultio templi sui.
12 Super muros Babylonis levate
signum, augete custodiam: levate
custodes, praeparate insidias:
quia cogitavit Dominus, et fecit
quaecumque locutus est contra
habitatores Babylonis. 13 Quae
habitas super aquas multas, lo-
cuples in thesauris: venit finis
tuus pedalis praecisionis tuae.
14 Iuravit Dominus exercituum
per animam suam: Quoniam re-
plebo te hominibus quasi bru-
cho, et super te celeuma canta-
bitur. 15 Qui fecit terram in for-
titudine sua, praeparavit orbem
in sapientia sua, et prudentia
sua extendit caelos. 16 Dante eo
vocem, multiplicantur aquae in
caelo: qui levat nubes ab extre-
mo terrae, fulgura in pluviam
fecit: et produxit ventum de the-
sauris suis. 17 Stultus factus est
omnis homo a scientia: confusus
est omnis conflator in sculptili,
quia mendax est conflatio eorum,
nec est spiritus in eis. 18 Vana sunt
opera, et risu digna, in tempore
visitationis suae peribunt. 19 Non
sicut haec pars Iacob: quia qui
fecit omnia ipse est, et Israel
sceptrum hereditatis eius: Domi-
nus exercituum nomen eius.

20 Collidis tu mihi vasa belli,
et ego collidam in te Gentes, et

kerštas, jo bažnyčios pagieža
12 Pakelkite vėliavą prieš Babi-
lono sienas, didinkite sargybą,
pastatykite sargus, prirenkite
sląstus, nes Viešpats manė ir
padarė, ką tik jis yra kalbėjęs
prieš Babilono gyventojus. 13 Tu,
kuri gyveni ant daugelio van-
denų, turi daug turtų; atėjo tavo
galas, tavo nukirtimo metas.
14 Kareivijų Viešpats prisiekė sa-
vimi: Aš padarysiu tave pilną
žmonių kaip skėrių ir ant tavęs
bus dainuojama linksma daina.
15 Jis savo stiprybe padarė žemę,
prirengė pasaulį savo išmintimi
ir savo išmanymu ištiesė dangų.
16 Jam griaudžiant daugėja van-
denys padangėje; jis pakelia de-
besis nuo žemės pakraščių, iš
žaibų daro lietaus ir išveda vėjų
iš savo sandėlių. 17 Kiekvienas
žmogus yra paikas be išminties,
kiekvienas liejėjas sugėdintas dėl
savo stovylos, nes ką jie lieja
yra melas, ir nėra ten dvasios.
18 Tai tušti darbai ir juoko verti;
savo lankymo metu jie žus. 19 Ne
toki yra Jokūbo dalia; nes jis
yra tas, kurs visa padarė; Izraė-
lis jo tėvainystės skėptras; jo
vardas Kareivijų Viešpats.

20 Tu man trupini karo įran-
kius ir aš sutrupinsiu tavimi

---

skydus, t. y. užsidenkite skydais. — Mėdų. Čia jau pasakomas vardas tautos, kurios karalius turėjo pulti Babiloną. Plg. 50, 3. — (12) Vėliavą prieš...: eikite su savo vėliavomis arčiau prie jo sienų, apsupkite miestą. — Prirenkite sląstus: gal taip kaip aprašyta Joz. 8, 14; Teis. 20, 33. — (13) Ant daugelio vandenų. Babėlė buvo abiejuose Eufrato upės krantuose ir aplink buvo apvesta plačiu ir giliu grioviu; apylinkėse buvo kanalų, pylimai gi turėjo apsaugoti nuo potvynių. — Tavo nukirtimo metas. Tavo likimo mezginyje pasiekta ta vieta, kurioje siūlas turi būti nukirstas. Plg. Iz. 38; 12. Ebr. t.: tavo godumo saikas (pilnas). — (14) Plg. Am. 6, 8. — Aš padarysiu... Ebr. t.: jei aš ir padarysiu tave pilną žmonių, kaip skėrių... Plg. 25, 30. — (15) Padarė žemę... Vz. Prad. 1, 1. Ta pati Dievo išmintis pasireiškia ir pagonių nubaudime.

(20) Tu man... Babėlė buvo Dievo įrankis (kūjis), kuriuo jis

disperdam in te regna: 21 et
collidam in te equum, et equi-
tem eius: et collidam in te cur-
rum, et ascensorem eius: 22 et
collidam in te virum et mulie-
rem: et collidam in te senem et
puerum: et collidam in te iuve-
nem et virginem: 23 et collidam
in te pastorem et gregem eius:
et collidam in te agricolam et
iugales eius: et collidam in te
duces et magistratus. 24 Et red-
dam Babyloni, et cunctis habi-
tatoribus Chaldaeae omne ma-
lum suum, quod fecerunt in
Sion, in oculis vestris, ait Do-
minus. 25 Ecce ego ad te mons
pestifer, ait Dominus, qui cor-
rumpis universam terram: et ex-
tendam manum meam super te,
et evolvam te de petris, et dabo
te in montem combustionis.
26 Et non tollent de te lapidem
in angulum, et lapidem in fun-
damenta, sed perditus in aeter-
num eris, ait Dominus. 27 Levate
signum in terra: clangite buc-
cina in Gentibus, sanctificate
super eam Gentes: annunciate
contra illam regibus Ararat, Men-
ni, et Ascenez: numerate contra
eam Taphsar, adducite equum
quasi bruchum aculeatum. 28 Sanc-
tificate contra eam Gentes, reges

tautas ir sunaikinsiu tavimi ka-
ralystes; 21 sudaužysiu tavimi žirgą
ir jo raitelį; sutriuškinsiu tavimi
kariškąjį vežimą ir sėdintįjį jame;
22 sudaužysiu tavimi vyrą ir mo-
terį; sudaužysiu tavimi senį ir
vaiką, sudaužysiu tavimi jauni-
kaitį ir mergaitę, 23 sudaužysiu
tavimi piemenį ir jo bandą, su-
daužysiu tavimi artoją ir jo jau-
čių jungus, sudaužysiu tavimi
vadus ir valdininkus, 24 ir atsi-
lyginsiu Babilonui ir visiems
Kaldėjos gyventojams už visą
jų piktenybę, kurią jie padarė
Sione jūsų akyse, sako Viešpats.
25 Štai aš tau, maro kalne, sako
Viešpats, kurs gadini visą žemę;
aš ištiesiu savo ranką ant tavęs
ir nuritinsiu tave nuo uolų
ir padarysiu iš tavęs sugedimo
kalną; 26 neims iš tavęs kampinio
akmens ir akmens pamatams, bet
būsi sunaikintas per amžius, sako
Viešpats. 27 Pakelkite vėliavą ša-
lyje, trimituokite trimitu tarp
tautų, pašventinkite prieš jį tau-
tas, pašaukite prieš jį Ararato,
Mennio ir Askenezo karalius;
surinkite prieš jį Tapsarą, atve-
skite žirgų kaip šeriuotų skėrių.
28 Pašventinkite prieš jį tautas,
Medijos karalius, jos vadus, vi-
sus jos valdininkus ir visą jos

---

trupino kitas tautas ir jų ginklus; vienos tų tautų buvo bastūnai, kitos žemdirbiai ir t. t.; bet visos turėjo susilaukti bausmės. — (24) A t l y g i n s i... Dievui panaudojus Babėlę prieš įvairias tautas ateina teismo diena ir jai pačiai. Pirmoje vietoje minimas didžiausias jos nusikaltimas prieš Sioną, toliau nusikaltimai prieš tautas. — (25) K a l n e. Kalnu vadinama arba visa Babėlė dėl jos sustiprinimų, arba tik jos pilis... — (26) N e i m s... Babėlė turi būti visai sunaikinta; sugriautų sienų ir namų akmenys nebebus sunaudoti kitai statybai. Pranašas mato viename vaizde visą Babilono sunaikinimą, kurs buvo įvykintas dalimis daugelio metų laikotarpyje (Plg. Iz. 13). — (27) V ė l i a v ą: sušaukti tautoms, kurių bus daug; jos visos klausys Viešpaties valios. — M e n n i o... Ypač šaukiami Didžiosios ir Vakarų Armenijos karaliai. — T a p s a r ą. Ebr. ž. tiphsar, sutinkamas dar Naumo 3, 17. Tikra jo prasmė nežinoma. Gal taip vadinosi ypatinga kariuomenės rūšis, bet gali būti taip pat, kad jis reiškia kariuomenės surašinėtojus. — K a i p š e-

Mediae, duces eius, et universos
magistratus eius, cunctamque
terram potestatis eius. [29] Et com-
movebitur terra, et conturbabitur:
quia evigilabit contra Babylonem
cogitatio Domini ut ponat Ter-
ram Babylonis desertam et inha-
bitabilem. [30] Cessaverunt fortes
Babylonis a praelio, habitave-
runt in praesidiis: devoratum est
robur eorum, et facti sunt quasi
mulieres: incensa sunt taberna-
cula eius, contriti sunt vectes
eius. [31] Currens obviam currenti
veniet: et nuncius obvius nun-
cianti: ut annunciet regi Baby-
lonis quia capta est civitas eius
a summo usque ad summum:
[32] et vada praeoccupata sunt, et
paludes incensae sunt igni, et
viri bellatores conturbati sunt.
[33] Quia haec dicit Dominus exer-
cituum, Deus Israel: Filia Baby-
lonis quasi area, tempus triturae
eius: adhuc modicum, et veniet
tempus messionis eius. [34] Co-
medit me, devoravit me Nabu-
chodonosor rex Babylonis: red-
didit me quasi vas inane, absor-
buit me quasi draco, replevit
ventrem suum teneritudine mea,
et eiecit me. [35] Iniquitas adver-
sum me, et caro mea super Ba-
bylonem, dicit habitatio Sion: et
sanguis meus super habitatores
Chaldaeae, dicit Ierusalem.

[36] Propterea haec dicit Do-
minus: Ecce ego iudicabo cau-

valdomąją šalį. [29] Tuomet žemė
pajudės ir drebės, nes prieš Ba-
bilonią bus vykinami Viešpaties
sumanymai padaryti Babilono
šalį tuščią ir negyvenamą. [30] Ba-
bilono karžygiai liovėsi kovoję,
laikosi apkasuose; jų stiprybė
dingo, ir jie pasidarė kaip mo-
terys; sudegintos jo padangtės,
sutrupinti jo užkaiščiai. [31] Vienas
bėgėjas pasitinka kitą ir pasiun-
tinys pasiuntinį skelbti Babilono
karaliui, kad jo miestas paimtas
nuo vieno krašto iki kitam, [32] kad
brastos užimtos, balos išdegin-
tos ugnimi ir vyrai kovotojai
sumišę. [33] Nes kareivijų Viešpats,
Izraėlio Dievas sako taip: Babi-
lono duktė kaip klojimas kūlimo
metu; dar truputį ir ateis jai
pjūties metas. [34] Suėdė mane,
surijo mane Babilono karalius
Nabukodonosoras, padarė iš ma-
nęs lyg tuščią indą; iščiulpė
mane kaip slibinas, pripildė
savo pilvą mano skanumynų ir
išmetė mane. [35] Man padarytoji
neteisybė ir mano kūnas tebūna
ant Babilono, sako Siono gy-
ventoja, ir mano kraujas ant
Kaldėjos gyventojų, sako Jeru-
zalė.

[36] Todėl Viešpats sako taip:
Štai aš vesiu tavo bylą ir vykin-

---

riuotų...: gausingą ir baisią raitariją. — (29) Pajudės ir...: dėl ateinančios kariuomenės daugybės. — (30) Liovėsi...: atviroje lauko kovoje...: — (31) Vienas bėgėjas... Iš viso miesto dalių siunčiamos karaliui žinios, kad miesto pakraščiai jau paimti ir nebėra vilties išsigelbėti. — (32) Brąstos: perėjimai per kanalus. — (33) Kūlimo metu. Ebr. t.: kai jis mindomas (plūkiamas). Klojimo vieta mindymu (ar plukimu) prirengiama kūlimui. — (34) Suėdė... Taip dejuoja Jeruzalė. — (35) Tebūna... Padarytas man smurtas, mano vaikų užmušimas, mano gėrybių išplėšimas, visi tie pikti darbai šaukiasi pagiežos. Nusikaltusiai Babėlei turi būti atkeršyta.

(36) Vesiu tavo... Padarytoji su tauta sandora ir padarytieji jai

sam tuam, et ulciscar ultionem
tuam, et desertum faciam mare
eius, et siccabo venam eius.
37 Et erit Babylon in tumulos,
habitatio draconum, stupor, et
sibilus, eo quod non sit habi-
tator. 38 Simul ut leones rugient,
excutient comas veluti catuli
leonum. 39 In calore eorum po-
nam potus eorum, et inebriabo
eos, ut sopiantur, et dormiant
somnum sempiternum, et non
consurgant, dicit Dominus. 40 De-
ducam eos quasi agnos ad vic-
timam, et quasi arietes cum hoe-
dis. 41 Quomodo capta est Se-
sach, et comprehensa est inclyta
universae terrae? quomodo facta
est in stuporem Babylon inter
Gentes? 42 Ascendit super Ba-
bylonem mare, multitudine fluc-
tuum eius operta est. 43 Factae
sunt civitates eius in stuporem,
terra inhabitabilis et deserta,
terra in qua nullus habitet, nec
transeat per eam filius hominis.
44 Et visitabo super Bel in Ba-
bylone, et eiiciam quod absor-
buerat de ore eius, et non con-
fluent ad eum ultra Gentes, si-
quidem et murus Babylonis cor-
ruet. 45 Egredimini de medio
eius populus meus: ut salvet
unusquisque animam suam ab
ira furoris Domini. 46 Et ne forte

siu tavo kerštą, paversiu jo jūrą
tyruma ir išdžiovinsiu jo van-
denų šaltinį. 37 Babilonas pavirs
griuvėsių krūvomis, slibinų bu-
veine, pasibaisėjimo ir švilpimo
dalyku, nes nėra jame gyventojo.
38 Jie kriokia visi draug kaip liū-
tai, krato karčiais kaip jauni liū-
tai. 39 Jų įkaitime aš juos girdy-
siu ir nugirdysiu juos, kad ap-
svaigtų ir miegotų amžinu mie-
gu ir nebeatsikeltų, sako Vieš-
pats. 40 Aš nuvesiu juos kaip
avinėlius į skerdyklą ir kaip avi-
nus su ožiais. 41 Kaip gi paim-
tas Sesakas ir sugautas visos
žemės garsusis? Kaip gi virto
Babilonas pasibaisėjimu tautų
tarpe? 42 Pakilo prieš Babiloną
jūra, jis apdengtas jos bangų
daugybės. 43 Jo miestai virto pa-
sibaisėjimu, negyvenama ir tuščia
šalimi, šalimi, kurioje niekas ne-
gyvena ir per kurią neeina žmo-
gaus sūnus. 44 Aš lankysiu Bėlį
Babilone ir ištrauksiu iš jo na-
srų, ką jis prarijo; nebeplauks
daugiau pas jį tautos, nes ir
Babilono siena sugrius. 45 Išei-
kite iš jojo, mano tauta, kad
kiekvienas išgelbėtų savo gyvybę
nuo narsingos Viešpaties rūsty-
bės. 46 Tegul nesuminkštėja kar-
tais jūsų širdis ir nebijokite gan-
do, kurs plis šalyje; vienais me-

---

pažadai reikalauja, kad Dievas jos nepaliktų jos neprietelių valdžioje. — Jo jūrą. Plg. Iz. 21, 1. — (38) Jie kriokia... Jie džiaugiasi dėl gausingo iš Babėlės paimto grobio ir dėl jos susilpnėjimo. Plg. 48, 14. — Krato karčiais. Ebr. t.: urzgia. — (39) Jų įkaitime...: jų piktiems geiduliams pasiekus aukščiausią laipsnį, Dievas juos nugirdys. Ebr. t.: aš juos nugirdysiu, kad jie būtų linksmi ir užmigtų... Dievo sutvarkymu pranašas parenka čia tokiuos žodžius ir pavyzdžius, kuriais tiksliausiai aprašoma, kas paskui iš tikrųjų įvyko, nes Kyras užklupo Babiloną kaip tik tokiuo metu, kai žymiausi jo gyventojai girtuokliavo. — Nebeatsikeltų: negalėtų priešintis. — (41) Sesakas: Babėlė. Plg. 25, 26. — (42) Jūra: karalius su nesuskaitomais kovotojais. — (44) Bėlį. Vz. 50, 1; Iz. 46, 1. — (45) Išeikite... Jei neišeitų, ir juos gali sutikti Dievo rūstybė. — (46) Nebijokite gando... Žydai neturi manyti, kad visakas baigsis vienu akimirksniu, ir nenustoti drąsos, jei

mollescat cor vestrum, et timeatis auditum, qui audietur in terra: et veniet in anno auditio, et post hunc annum auditio: et iniquitas in terra, et dominator
super dominatorem. 47 Propterea
ecce dies veniunt, et visitabo super sculptilia Babylonis: et omnis terra eius confundetur, et universi interfecti eius cadent
in medio eius. 48 Et laudabunt
super Babylonem caeli et terra, et omnia quae in eis sunt: quia ab Aquilone venient ei praedo-
nes, ait Dominus. 49 Et quomodo
fecit Babylon ut caderent occisi in Israel: sic de Babylone cadent
occisi in universa terra. 50 Qui
fugistis gladium, venite, nolite stare: recordamini procul Domini, et Ierusalem ascendat super cor
vestrum. 51 Confusi sumus, quo-
niam audivimus opprobrium: operuit ignominia facies nostras: quia venerunt alieni super sanctificationem domus Domini.
52 Propterea ecce dies veniunt, ait Dominus: et visitabo super sculptilia eius, et in omni terra
eius mugiet vulneratus. 53 Si as-
cenderit Babylon in caelum, et firmaverit in excelso robur suum: a me venient vastatores

tais ateis vienas gandas ir po tų metų kitas gandas, ir bus šalyje neteisybė ir valdovas ant
valdovo. 47 Todėl štai ateina
dienos, ir aš lankysiu Babilono drožinius; visa jo žemė bus sugėdinta ir visi jos užmuštieji
kris jos viduryje. 48 Tuomet
džiaugsis dėl Babilono dangus ir žemė ir visa, kas juose yra, nes iš šiaurės ateis jam naikin-
tojų, sako Viešpats. 49 Ir kaip
Babilonas darė, kad kristų užmušti Izraėlyje, taip Babilono užmuštieji kris visoje šalyje.
50 Jūs, kurie ištrūkote nuo kalavijo, ateikite, nestovėkite; atsiminkite toli būdami Viešpatį, ir Jeruzalė teateina jums į širdį.
51 Mes sugėdinti, nes išgirdome apjuoką; gėda apdengė mūsų veidus, nes svetimieji atėjo į
Viešpaties namų šventovę. 52 To-
dėl štai ateina dienos, sako Viešpats, ir aš lankysiu jo drožinius, ir visoje jo šalyje vaitos sužei-
stieji. 53 Jei Babilonas ir iki dangui pakiltų ir sustiprintų aukštybėje savo galybę, tačiau nuo manęs ateitų jo naikintojas, sako
Viešpats. 54 Šauksmo balsas iš
Babilono ir didis sutriuškinimas iš kaldėjiečių šalies, 55 nes Vieš-

kartais ateina žinių, jog vienoje ar kitoje vietoje kilsta karų, jog Babilonijoje įvyksta maištų, dėl kurių tenka kentėti nemaža vargo ir prispaudimo, ir kad vienas kariuomenės vadas sukilsta prieš kitą. Babilonas gali sudrebėti ne tik dėl priešų, kurie ateina iš svetur, bet ir dėl tų, kurie atsiranda jo viduje. Bet vis tiek, kas ten įvyktų, jie turi išlaikyti pasitikėjimą ir tikėti. — (47) Aš lankysiu... Anie sumišimai tai pirmutiniai ženklai, kad Babėlė ir jos dievaičiai tikrai žus. Todėl nereikia nusiminti, nes dangus ir žemė džiaugsis Babilono žuvimu. — (49) Taip Babilono... Anot ebr. t.: taip ir Babėlėje kris visos žemės užmuštieji. — Tie, kurie iš visų šalių buvo atėję į Babiloną ir buvo jo nusikaltimų dalyviai, bus baudžiami draug su juo. — (50) Jeruzalė... Ir svetimoje šalyje esantiems žydams Jeruzalė turi būti nuolat Dievo karalystės vidurys. — (51) Mes sugėdinti... Tie skaudūs atsiminimai yra draug ir malda, kad Viešpats pasigailėtų. Viešpaties atsakymas duodamas tuojau, 52 e. — (53) Ir sustiprintų... Ebr. t.: ir padarytų savo pilį neprieinamą. Plg. 49, 16; Iz. 14, 12. — (54) Bal-

eius, ait Dominus. 54 Vox cla-
moris de Babylone, et contritio
magna de Terra Chaldaeorum:
55 quoniam vastavit Dominus
Babylonem, et perdidit ex ea vo-
cem magnam: et sonabunt fluc-
tus eorum quasi aquae multae:
dedit sonitum vox eorum: 56 Quia
venit super eam, id est super
Babylonem praedo, et appre-
hensi sunt fortes eius, et emar-
cuit arcus eorum, quia fortis ul-
tor Dominus reddens retribuet.
57 Et inebriabo principes eius,
et sapientes eius, et duces eius,
et magistratus eius, et fortes
eius: et dormient somnum sem-
piternum, et non expergiscentur,
ait rex, Dominus exercituum no-
men eius. 58 Haec dicit Dominus
exercituum: Murus Babylonis
ille latissimus suffossione suf-
fodietur, et portae eius excelsae
igni comburentur, et labores po-
pulorum ad nihilum, et gentium
in ignem erunt, et disperibunt.
59 Verbum, quod praecepit Iere-
mias propheta, Saraiae filio Neriae
filii Maasiae cum pergeret cum
Sedecia rege in Babylonem, in
anno quarto regni eius: Saraias
autem erat princeps prophetiae.
60 Et scripsit Ieremias omne ma-
lum, quod venturum erat super
Babylonem in libro uno: omnia
verba haec, quae scripta sunt

pats naikina Babiloną ir gaišina
iš jo garsų trukšmą; jo bangos
ūžia kaip daug vandenų, garsiai
skamba jų šauksmas, 56 nes atei-
na prieš jį, tai yra prieš Babi-
loną naikintojas; jo karžygiai su-
gaunami, jo kilpinis sulaužomas,
nes galingas keršintojas Vieš-
pats lyginte atsilygins. 57 Aš nu-
girdysiu jo kunigaikščius, jo iš-
minčius, jo vadus, jo valdininkus
ir jo karžygius; jie miegos am-
žinu miegu ir nepabus, sako
karalius, kurs vardu Kareivijų
Viešpats. 58 Kareivijų Viešpats
sako taip: Ana plačiausia Babi-
lono siena bus kaste pakasta,
jo aukšti vartai bus sudeginti
ugnimi; tautų darbai nueis nie-
kais, ir ką giminės padarė, bus
atiduota ugniai ir žus.

59 Žodis, kurį pranašas Jere-
mijas įsakė Maasijo sūnaus Ne-
rijo sūnui Sarajai, kai jis ėjo
su karaliumi Sedekiju į Babi-
loną ketvirtais jo karaliavimo me-
tais; Sarajas gi buvo pranašy-
stės kunigaikštis. 60 Jeremijas ap-
rašė vienoje knygoje visą nelai-
mę, kuri turėjo ateiti ant Babi-
lono, visus šituos žodžius, kurie

---

s a s... Vz. 50, 22. 40; plg. 48, 3. — (55) G a r s ų t r u k š m ą: Babėlės trukšmavimą prieš kitas tautas; šitą trukšmą pakeis kitas, kurį darys nugalėtojai priešai. — (56) N e s g a l i n g a s... Ebr. t.: nes atsilyginimų Dievas yra Jahve, jis tikrai atsilygins. — (58) B a b i l o n o s i e n a. Ta siena buvo garsus senovės stebalas. Pirmoji siena buvusi 200 mastų aukšta ir 50 mastų plati, taip kad ant jos galėjo laisvai prasilenkti du ketvertu arklių pakinkyti vežimai. Skaistvarinių vartų joje buvęs visas šimtas. — I r ž ū s. Ebr. t.: ir jos pailsio.

(59) S u k a r a l i u m i. Kokiuo reikalu Sedekijas keliavo į Babiloną, nepaaiškinta; tikriausiai jis, būdamas nuo Nebukadnecaro priklausomas, turi jam išreikšti pagarbą. — P r a n a š y s t ė s. Anot ebr. t.: atilsio vietos viršininkas. Galima manyti, kad jam buvo pavesta parūpin-

contra Babylonem. [61] Et dixit
Ieremias ad Saraiam: Cum vene-
ris in Babylonem, et videris, et
legeris omnia verba haec, [62] di-
ces: Domine tu locutus es con-
tra locum istum ut disperderes
eum: ne sit qui in eo habitet ab
homine usque ad pecus, et ut
sit perpetua solitudo. [63] Cumque
compleveris legere librum istum,
ligabis ad eum lapidem, et proi-
icies illum in medium Euphra-
ten: [64] et dices: Sic submergetur
Babylon, et non consurget a
facie afflictionis, quam ego ad-
duco super eam, et dissolvetur.
Hucusque verba Ieremiae.

parašyti prieš Babiloną. [61] Ir tuo-
met Jeremijas tarė Sarajui: Kai
ateisi į Babiloną, tai žiūrėk ir
perskaityk visus šituos žodžius,
[62] ir sakyk: Viešpatie, tu kalbėjai
prieš šitą vietą, kad ją sunai-
kinsi, taip kad nebebus kas joje
gyventų, nei žmogaus nei gyvu-
lio, ir kad ji turi būti amžina
tyruma. [63] Pabaigęs skaityti šitą
knygą, tu pririši prie jos akmenį
ir ją įmesi į Euprato vidurį, [64] ir
tarsi: Taip bus nuskandintas Ba-
bilonas ir nebepakils iš smūgio,
kurį aš ant jo atvedu, ir jis žus.
Iki čia Jeremijo žodžiai.

Pabaiga: Įvykimas pranašystės apie Jeruzalę.

Caput LII. [1] Filius viginti et
unius anni erat Sedecias cum
regnare coepisset: et undecim
annis regnavit in Ierusalem, et
nomen matris eius Amital, filia
Ieremiae de Lobna. [2] Et fecit
malum in oculis Domini, iuxta
omnia quae fecerat Ioakim.
[3] Quoniam furor Domini erat in
Ierusalem et in Iuda usquequo
proiiceret eos a facie sua: et re-
cessit Sedecias a rege Babylonis.

52 perskyrimas. [1] Sedeki-
jui buvo dvidešimt vieneri metai,
kai jis pradėjo karaliauti, ir jis
karaliavo vienuoliką metų Jeru-
zalėje. Jo motina buvo vardu
Amitalė Jeremijo duktė iš Lob-
nos. [2] Jis darė pikta Viešpaties
akyse visai taip pat, kaip buvo
daręs Joakimas, [3] nes Viešpa-
ties narsas buvo prieš Jeruzalę
ir Jūdą, iki jis atmetė juos nuo
savo veido. Sedekijas pakėlė

---

ti karaliui kelionėje sustojimo vietas. — (**61**) Ir perskaityk... Tas skaitymas turėjo būti būsimųjų Dievo skirtų bausmių paskelbimas. — (**63**) Akmenį. Prie knygos pririšamas akmuo, kad ji skęsdama būtų tikras Babėlės žuvimo vaizdas. — (**64**) Jis žus. Ebr. t.: jis visai pails.

Iki čia... Prierašas padarytas tų, kurie surinko Jeremijo pranašystes. Jo nėra LXX.

52, 1-34. Istorinėje Jeremijo knygos pabaigoje trumpai pasakojama apie bėgusio iš Jeruzalės karaliaus Sedekijo sugavimą (1-11), apie miesto ir bažnyčios sudeginimą, taip pat apie bažnyčios turtų išgabenimą į Babėlę (12-27); nurodomas išgabentų žydų skaičius (28-30) ir baigiama paminėjimu nelaisvės buvusio karaliaus Joakino paaukštinimo (31-34).

(**52, 1**) Amitalė. Plg. Iz. 37, 8. Todėl Sedekijas buvo Joakazo brolis ir jųdviejų motina buvo ta pati (4 Kar. 23, 31). Trečiojo brolio Joakimo motina buvo kita (4 Kar. 23, 36). — (**3**) Pakėlė maištą. Plg. 4 Kar. 24, 19. 20; 2 Kron. 36, 12. Sedekijas buvo iškilmingai priesaika

[4] Factum est autem in anno no-
no regni eius, in mense decimo,
decima mensis: Venit Nabucho-
donosor rex Babylonis, ipse et
omnis exercitus eius adversus
Ierusalem, et obsederunt eam, et
aedificaverunt contra eam mu-
nitiones in circuitu. [5] Et fuit ci-
vitas obsessa usque ad unde-
cimum annum regis Sedeciae.
[6] Mense autem quarto, nona
mensis obtinuit fames civitatem:
et non erant alimenta populo
terrae. [7] Et dirupta est civitas, et
omnes viri bellatores eius fuge-
runt, exieruntque de civitate
nocte per viam portae, quae est
inter duos muros, et ducit ad
hortum regis (Chaldaeis obsi-
dentibus urbem in gyro) et abie-
runt per viam, quae ducit in
eremum. [8] Persecutus est autem
Chaldaeorum exercitus regem:
et apprehenderunt Sedeciam in
deserto, quod est iuxta Iericho:
et omnis comitatus eius diffugit
ab eo. [9] Cumque comprehendis-
sent regem, adduxerunt eum ad
regem Babylonis in Reblatha,
quae est in terra Emath: et lo-
cutus est ad eum iudicia. [10] Et
iugulavit rex Babylonis filios Se-
deciae in oculis eius: sed et omnes
principes Iuda occidit in Reblatha.
[11] Et oculos Sedeciae eruit, et vin-
xit eum compedibus, et adduxit
eum rex Babylonis in Babylonem,
et posuit eum in domo carceris
usque ad diem mortis eius.

maištą prieš Babilono karalių.
[4] Devintais jo karaliavimo metais
dešimtame mėnesyje, dešimtoje
mėnesio dienoje atsitiko, kad Ba-
bilono karalius Nabukodonoso-
ras, pats ir visa jo kariuomenė,
atėjo prieš Jeruzalę, apgulė ją ir
pastatė prieš ją aplinkui sustip-
rinimų. [5] Miestas buvo apgultas
iki vienuoliktų karaliaus Sedekijo
metų. [6] Ketvirtame gi mėnesyje
devintą dieną įsigalėjo badas
mieste ir nebebuvo maisto ša-
lies tautai. [7] Tuomet įsilaužta į
miestą, ir visi jo žmonės kovo-
tojai pabėgo; jie išėjo iš miesto
nakčia pro vartus tarp dviejų
sienų keliu vedančiu į karaliaus
sodą, (kaldėjiečiams apgulus mie-
stą aplinkui), ir ėjo toliau keliu
į tyrumą. [8] Bet kaldėjiečių ka-
riuomenė vijosi karalių ir sugavo
Sedekiją tyrumoje arti Jeriko;
visi gi jo palydovai pabėgo nuo
jojo. [9] Sugavę karalių jie atvedė jį
pas Babilono karalių į Reblatą
Emato šalyje, ir jis padarė apie
jį sprendimą. [10] Babilono kara-
lius nugalabijo Sedekijo sūnus
jo akyse, taip pat ir visus Jūdo
kunigaikščius jis užmušė Reblate.
[11] Babilono karalius liepė išlupti
Sedekijui akis, surišdino jį pan-
čiais, atvedė jį į Babiloną ir įme-
tęs jį į kalėjimo namus laikė iki
jo mirties dienai.

---

pažadėjęs Nebukadnecarui paklusnumą. — (4) Prieš Jeruzalę... Kad visi kiti Jūdo miestai buvo jau paimti, pasakyta auk. 34, 7. Tą pat dieną, kurioje prasidėjo Jeruzalės apgulimas, pranašas Ezekiėlis gavo iš Viešpaties apreiškimą. Ez. 24, 1. Ilgas apgulimo laikas buvo Dievo siūlomos malonės metas, jei žydai būtų norėję pasiduoti kaldėjiečiams. — (7) Į tyrumą: norėdami pasiekti Jordaną. Plg. 39, 4; 4 Kar. 25, 4. — (10) Kunigaikščius... Plg. 39, 5. 6; 4 Kar. 25, 6. 7. Kunigaikščiai buvo tikriausiai sukurstę silpnabūdį karalių pakelti maištą. — (11) Kalėjimo namus... Taip įvyko, kas buvo paskelbta 34, 4.

[12] In mense autem quinto,
decima mensis, ipse est annus
nonusdecimus Nabuchodonosor
regis Babylonis: venit Nabuzar-
dan princeps militiae, qui stabat
coram rege Babylonis in Ieru-
salem. [13] Et incendit domum Do-
mini, et domum regis, et omnes
domos Ierusalem, et omnem do-
mum magnam igni combussit.
[14] Et totum murum Ierusalem
per circuitum destruxit cunctus
exercitus Chaldaeorum, qui erat
cum magistro militiae. [15] De pau-
peribus autem populi, et de re-
liquo vulgo, quod remanserat
in civitate, et de perfugis, qui
transfugerant ad regem Babylo-
nis, et ceteros de multitudine,
transtulit Nabuzardan princeps
militiae. [16] De pauperibus vero
terrae reliquit Nabuzardan prin-
ceps militiae vinitores, et agri-
colas. [17] Columnas quoque ae-
reas, quae erant in domo Do-
mini, et bases, et mare aeneum,
quod erat in domo Domini, con-
fregerunt Chaldaei, et tulerunt
omne aes eorum in Babylonem.
[18] Et lebetes, et creagras, et
psalteria, et phialas, et morta-
riola, et omnia vasa aerea, quae
in ministerio fuerant, tulerunt:
et [19] hydrias, et thymiamateria,
et urceos, et pelves, et cande-

[12] Penktame gi mėnesyje de-
šimtą dieną, tai buvo devynio-
likti Babilono karaliaus Nabu-
kodonosoro metai, atėjo kariuo-
menės viršininkas Nabuzardanas,
kurs stovėdavo ties Babilono
karaliumi, į Jeruzalę, [13] sudegino
Viešpaties namus, karaliaus na-
mus ir visus Jeruzalės namus,
ir nudegino ugnimi visus dide-
lius namus. [14] Visą Jeruzalės sieną
aplinkui išardė visa kaldėjiečių
kariuomenė, buvusi su kariuo-
menės vadu. [15] Dalį gi iš tautos
beturčių ir iš likusios liaudies,
kuri buvo likusi mieste, ir iš
pabėgėlių, kurie buvo nubėgę
pas Babilono karalių, ir kitus iš
daugybės kariuomenės viršinin-
kas Nabuzardanas išgabeno.
[16] Tačiau iš šalies beturčių tarpo
vynininkus ir žemdirbius kariuo-
menės kunigaikštis Nabuzarda-
nas paliko. [17] Kaldėjiečiai sulaužė
taip pat skaistvarinius šulus, bu-
vusius Viešpaties namuose, pa-
pėdes ir skaistvarinę jūrą, bu-
vusią Viešpaties namuose, ir iš-
gabeno visą jų skaistvarį į Ba-
biloną. [18] Jie pasiėmė dar puo-
dus ir šakutes, muzikos prietai-
sus, taures ir grūstuvus ir visus
indus vartojamus Dievo tarny-
stėje; [19] be to ąsuočius, smilky-
tuvus, taureles, praustuves, žibin-

(12) Dešimtą... 4 Kar. 27, 8 paminėta septinta diena; todėl gali būti, kad ar vienoje ar kitoje vietoje bus suklydę teksto perrašinėtojai. — Nabuzardanas. Plg. 39, 9. — (13) Didelius namus: mažesnieji pasiliko neliesti. — (15) Iš tautos beturčių. Jų nerandame paminėtų 4 Kar. 25, 11 ir gal visai teisingai, nes nepigu suprasti, kuo jie galėjo skirtis nuo čia pat minimos likusios liaudies. — (16) Vynininkus ir...: kad šalis neliktų neįgyvenama ir kad kaldėjiečiai turėtų iš ko imti mokesčius. — (17) Sulaužė... Taip įvyko, ką Jeremijas buvo pasakęs apie nepamatuotą pasitikėjimą bažnyčia ir apie Viešpatystės kerštą 7, 4. 14 ir 27, 19-22. Apie šulus vz. 3 Kar. 7, 15, apie papėdes 3 Kar. 7, 27 ir tol., apie skaistvarinę jūrą 3 Kar. 7, 23. — (18) Muzikoss prietaisus. Geriau ebr. t.: peilius. — Grūstuvus: indus pelenams supilti. — (19) Ąsuočius: dubenis. Kaikurių dalykų pavadinimai čia pasikartoja; gal vieni buvo iš aukso, kiti iš si-

labra, et mortaria, et cyathos:
quotquot aurea, aurea: et quot-
quot argentea, argentea tulit
magister militiae: 20 et columnas
duas, et mare unum, et vitulos
duodecim aereos, qui erant sub
basibus, quas fecerat rex Salo-
mon in domo Domini: non erat
pondus aeris omnium horum
vasorum. 21 De columnis autem,
decem et octo cubiti altitudinis
erant in columna una, et funi-
culus duodecim cubitorum cir-
cuibat eam: porro grossitudo eius
quatuor digitorum, et intrinse-
cus cava erat. 22 Et capitella su-
per utramque aerea: altitudo ca-
pitelli unius quinque cubitorum:
et retiacula, et malogranata super
coronam in circuitu, omnia ae-
rea. Similiter columnae secundae,
et malogranata. 23 Et fuerunt ma-
logranata nonagintasex dependen-
tia: et omnia malogranata cen-
tum, retiaculis circumdabantur.
24 Et tulit magister militiae Sara-
iam sacerdotem primum, et So-
phoniam sacerdotem secundum:
et tres custodes vestibuli. 25 Et
de civitate tulit eunuchum unum,
qui erat praepositus super viros
bellatores: et septem viros de
his, qui videbant faciem regis,
qui inventi sunt in civitate: et
scribam principem militum, qui
probabat tyrones: et sexaginta
viros de populo terrae, qui in-
venti sunt in medio civitatis.
26 Tulit autem eos Nabuzardan

tuvus, grūstuvus ir lėkštes, kiek
tik buvo iš aukso ir kiek tik
buvo iš sidabro, visus juos pa-
siėmė kariuomenės vadas, 20 taip
pat šuludu, vieną jūrą, dvyliką
skaistvarinių veršių, buvusių po
papėdėmis, kuriuos buvo pada-
ręs karalius Saliamonas Viešpa-
ties namams. Tų visų indų skai-
stvario svoris buvo nepasverti-
nas. 21 Iš tų dviejų šulų kiek-
vienas buvo aštuoniolika mastų
aukštas ir dvylikos mastų juo-
stelė ėjo aplink jį; jų storumas
buvo keturių pirštų, viduje gi
buvo tušti. 22 Ant abiejų buvo
skaistvarinės galvenos; viena gal-
vena buvo penkiais mastais auk-
šta, tinkleliai ir granatiniai obuo-
liai buvo ant vainiko aplinkui,
visa iš skaistvario. Taip pat buvo
ir ant kito šulo ir granatiniai
obuoliai. 23 Buvo tenai devynios
dešimtys šeši kabantys granati-
niai obuoliai, ir išviso šimtas
granatinių obuolių aplinkui ant
tinklelio. 24 Kariuomenės vadas
paėmė pirmąjį kunigą Sarają,
antrąjį kunigą Sofoniją ir tris
prieangio sargus; 25 iš miesto
jie paėmė vieną eunuką, kurs
buvo vyrų kovotojų viršinin-
kas, septynis vyrus iš tų, ku-
rie matydavo karaliaus veidą,
kurie buvo atrasti mieste, vyriau-
sią kariuomenės raštininką, kurs
bandydavo naujokus, ir šešias
dešimtis žmonių iš šalies tau-
tos, kurie buvo rasti pačiame

---

dabro. — (21) A š t u o n i o l i k a. Plg. 3 Kar. 7, 15. Bet 2 Kron. 3, 15 jų aukštis nurodomas kitas, būtent 35 mastai; toks pat aukštis paminėtas LXX vertime ir šitai vietai. Katras gi buvo tikras, susekti negalima. — (22) P e n k i a i s. Taip pat 3 Kar. 7, 16; anot 4 Kar. 25, 17 tik trimis. — G r a n a t i n i a i o b u o l i a i... Vz. 3 Kar. 7, 18... — (24) S a r a j ą. Jo senelis buvo Helkijas, tėvas gi Azarijas, kurio ainijai priklausė Ezdras (1 Kron. 5, 40). — (25) S e p t y n i s. 4 Kar. 25, 19 paminėti penki. — (26) R e b l a t ą. Plg. 39, 5.

magister militiae, et duxit eos
ad regem Babylonis in Reblatha.
[27] Et percussit eos rex Babylonis,
et interfecit eos in Reblatha in
terra Emath: et translatus est
Iuda de terra sua.

[28] Iste est populus, quem
transtulit Nabuchodonosor: In
anno septimo Iudaeos tria millia et
vigintitres: [29] In anno octavodecimo
Nabuchodonosor de Ierusalem
animas octingentas triginta
duas: [30] In anno vigesimo tertio Nabuchodonosor,
transtulit Nabuzardan
magister militiae animas Iudaeorum
septingentas quadraginta
quinque omnes ergo animae,
quattuor millia sexcentae.

[31] Et factum est in trigesimoseptimo
anno transmigrationis
Ioachin regis Iuda, duodecimo
mense, vigesimaquinta mensis,
elevavit Evilmerodach rex
Babylonis ipso anno regni sui,
caput Ioachin regis Iuda, et eduxit
eum de domo carceris. [32] Et
locutus est cum eo bona, et posuit
thronum eius super thronos regum,
qui erant post se in Babylone.
[33] Et mutavit vestimenta
carceris eius, et comedebat panem
coram eo semper cunctis diebus
vitae suae: [34] et cibaria eius,
cibaria perpetua dabantur ei a re-

mieste. [26] Kariuomenės vadas
Nabuzardanas ėmė juos ir nuvedė
juos pas Babilono karalių
į Reblatą. [27] Babilono gi karalius
mušė juos ir nužudė juos Reblatoje
Emato šalyje; ir Jūdas
buvo iškeltas iš savo šalies.
[28] Šitie yra žmonės, kuriuos
Nabukodonosoras išgabeno: septintais
metais tris tūkstančius
dvidešimt tris žydus, [29] aštuonioliktais
Nabukodonosoro metais
aštuonis šimtus tris dešimtis
du žmogu iš Jeruzalės; [30] dvidešimt
trečiais Nabukodonosoro
metais kariuomenės vadas Nabuzardanas
išgabeno septynis
šimtus keturias dešimtis penkis
žydus. Taigi viso, keturi tūkstančiai
šeši šimtai žmonių.
[31] Atsitiko, kad trisdešimt
septintais Jūdo karaliaus Joakino
metais dvyliktame mėnesyje dvidešimt
penktą dieną Babilono karalius
Evilmerodakas pirmais savo
karaliavimo metais pakėlė
Jūdo karaliaus Joakino galvą ir
išvesdino jį iš kalėjimo namų.
[32] Jis kalbėjosi su juo geruoju ir
pastatė jo krasę aukščiau krasių
kitų karalių, kurie buvo pas jį
Babilone. [33] Jis liepė pakeisti jo
kalėjimo drabužius, ir tasai valgydavo
visuomet jo akivaizdoje
per visas savo gyvenimo dienas.
[34] Jo maistas, nuolatinis maistas

(28-30) Šitų eil. nėra LXX vertime nė 4 Kar. 25; be to 29 e. Nebukadnecaro metai skaičiuojami kitaip kaip 12 e. Todėl žinios turėjo būti paimtos ne iš vieno šaltinio. Septintais (anot kitų aštuntais) karaliaus Nebukadnecaro metais, viešpataujant Joakimui, buvo išgabenta 10. 000 žydų (4 Kar. 24, 14); prie šio tat skaičiaus reikia pridėti šičia minimuosius. Tik penktais metais po miesto paėmimo vėl buvo išvesta daugelis; tie gal Ismahelio pavyzdžiu mėgino sukelti maištą (plg. Jer. 41, 1; 4 Kar. 25, 25...).

(31) Dvidešimt penktą. Anot 4 Kar. 25, 27 27dieną, LXX 24 dieną. — Pakėlė...: labai paaukštino, rodydamas jam daug pagarbos. — (32) Kitų karalių. Babilone buvo nemaža svetimų karalių, todėl Babėlės karalius ir vadinosi karalių karaliumi. Tarp šitų pirmoji vieta buvo atiduota Joakinui. — (34) Per

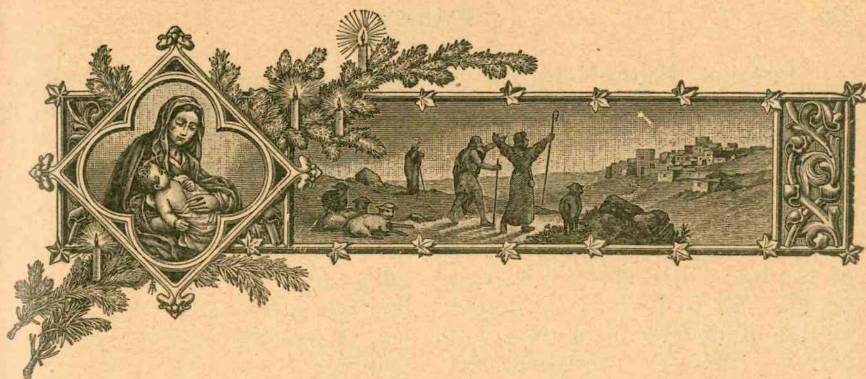
ge Babylonis statuta per singulos dies, usque ad diem mortis suae cunctis diebus vitae eius.

buvo jam Babilono karaliaus duodamas, paskirtas kiekvienai dienai, iki jo mirties dienai per visas jo gyvenimo dienas.

---

visas... Joakinas ilgai pasilikdamas nelaisvėje (maž daug 597-560 m.) tikriausiai gręžėsi visa širdimi nuo savo piktų darbų (4 Kar. 24, 9) vėl prie savo tėvo Dovido Dievo, todėl ir susilaukė jo pasigailėjimo (2 Kar. 7, 14. 15), kurs pasireiškė ypač teokratijos atstatymu ir palikimu amžinojo sosto Dovido namuose (plg. Jer. 30-33 persk.) Joakino galvos pakėlimas buvo tų malonių ženklas ir laidas.

RAUDOS.

ĮVADA.

1. Raudų knyga ebraiškai vadinasi pirmuoju jų žodžiu 'ekhah, kaip gi, vėlesnių gi žydų raštuose qinoth, elegijos, raudos. Graikų vertime knygos vardas yra θρῆνοι, lotynų gi Lamentationes, kai kada taip pat threni.

Kone visi aiškintojai sutinka, kad visi penki „graudūs knygos verksmai“ rišasi su kaldėjiečių įvykintu Jeruzalės sugriovimu ir Jūdo karalystės sunaikinimu, ir kad jais apraudoma baisi nelaimė ir skurdas, sutikę tuomet išrinktąją tautą, taip pat panieka, kurią turėjo kentėti nupuolusi Siono duktė.

Nors visose penkiose giesmėse bendrai imant apraudoma ta pati Jeruzalės nelaimė, tačiau kiekviena jų taip pat nemažai skiriasi nuo kitų ir turi savąjį turinį. Pirmoje raudoje (1,1—22) bendrai išreiškiamas skausmas dėl miestą ištikusio paniekinimo, antroje (2,1—22) miesto ir bažnyčios sugriovimą lydėjusieji baisūs įvykiai; trečioje (3,1—66) dvasinės pamaldžiųjų kančios dėl įvykintos bausmės, ketvirtoje (4,1—22) aprašomas liūdnas gyventojų likimas ir penktoje (5,1—22) yra maldavimas malonės pasigailėti.

2. Raudos priklauso taip vadinamai lyrinei poėzijai. Atskira jos rūšis gana mėgiama Izraėlio tautoje buvo gedulio giesmės, raudos. Jau pas senesniuosius pranašus (Amosą, Izaiją, Mikėą) galima rasti kur ne kur jų ilgesnėse kalbose trumpučių raudų dėl apverktinų tėvynės smūgių; bet žymiausiomis visame šv. Rašte raudomis be abejo reikia laikyti Jeremijo Raudos. Jas dar galima teisingai laikyti lyriškai-eleginės poėzijos rūšimi, nes jose yra kilnus išreiškimas visokeriopo ūpo, kokį sudaro ar tai viešoji tėvynės ir sostinės padėtis, ar tai asmeninis poėto likimas ir prityrimai, ar tai gailestingumo ir gilaus religijinio jausmo sužadinti pergyvenimai.

Poėzinė Raudų išvaizda yra gana savotiška ir sudėtinga. Neįsileidžiant čia į nuodugnesnį jos aiškinimą, gana bus pasakius kad keturiose raudose yra po 22 eil., t. y. tiek kiek yra raidžių žydų abėcėlėje, trečioje gi raudoje tris kart tiek, t. y. 66 eil. Be to 1, 2 ir 4 raudos eilutės prasideda iš eilios einančiomis abėcėlės raidėmis, alėf, bėt, gimel ir tt.; trečiosios gi raudos kiekvienos trys eilutės prasideda ta pačia raide. Penktoje taip pat 22 eil. raudoje išsižadėta alfabeto raidžių eilios; čia rauda virsta malda; maldoje gi laisvas gyvesnių jausmų išreiškimas abėcėlės raidžių būtų buvęs tik varžomas.

3. Senovės tradicija ir dauguma šių dienų aiškintojų Raudų autoriumi laiko pranašą Jeremiją. Tas įsitikinimas remiasi visųpirma pačiomis Raudomis. Jų autorius piešia baisų teismą Jeruzalei ir Jūdui kaip žmogus, kurs visa savo akimis matė ir pats turėjo iškentėti sunkiausius smūgius, piešia visai ta pačia dvasia, būdu ir kalba, kaip tai darė pranašas Jeremijas savo pranašystėse, su kuriomis Raudos turi labai daug bendra. Aleksandriečių vertime prakalba, taip pat ir kiti senovės vertimai, žydų talmudas, Bažnyčios tėvai ir rašytojai ir vėlesni teologai sutartinai liudija, kad Raudos parašytos Jeremijo.

Raudos parašytos po Jeruzalės sugriovimo ir Jūdo karalystės žuvimo. Kai ilgai apgultas miestas ką tik buvo paimtas ir prasidėjo naikinimo ir plėšimo baisumai, Jeremijas vargu ar galėjo tuojau išreikšti savo sielos jausmus taip sąmojingai ir tvarkingai, kaip tai padaryta Raudose. Jose pačiose galima rasti žymių, kad pirmasis skausmas jau buvo bent kiek atslūgęs, bet vis tik dar labai gyvas, sakytumėm tik vos ne vos suvaldomas, tačiau jau nebetrukdąs žmogaus svarstyti ir rimtai įvertinti įvykius. Turint tai omenyje, galima manyti, kad Raudos buvo Jeremijo sudėtos dviem trims mėnesiams praslinkus po bažnyčios sugriovimo, pranašui dar tebesant Palestinoje, ar Aigipte, į kurį jis neilgai trukus buvo priverstas iškeliauti.

4. Begalinis neapsakomas turėjo būti Izraėlio nusiminimas, kai jis pamatė, jog Jeruzalė jau griuvėsiuose, gyventojai išžudyti ir išvesti į nelaisvę, priversti bėgti slapstytis. Jeremijas iš anksto visas nelaimes skelbęs ir visa draug su kitais pergyvenęs, būdamas Viešpaties pranašas, negalėjo pasilikti nebyliu. Ką pranašas akimis matė, ką pats pergyveno, kai ties jo akimis jau gulėjo Jeruzalė griuvėsiuose, jis turėjo pakelti graudų savo balsą ir Dievo įkvėptas išgiedojo tuos skausmus, kurių širdis buvo kupina.

Bet tiktai dejuoti dėl liūdnų įvykių negalėjo būti galutinas Dievo pasiuntinio tikslas. Jis, kurs rodė išsigelbėjimo kelią anksčiau, negalėjo ir dabar apleisti skaudžiai ištiktų savo tautiečių širdžių ir turėjo bent pakelti jas ten, kur tikros paguodos buvo galima rasti. Bausmė buvo dėl nuodėmių; reikėjo pamokinti bent dabar jas suprasti, jųjų gailėtis, jas išpažinti ir prie Dievo grąžinti.

Bažnyčia pilnai pripažindama žodinę Raudų prasmę, kad jose pranašas Jeremijas išreiškia

Izraėlio tautos dejavimus dėl savo likimo, savo praktika pareiškė įsitikinimą, kad tas pat pranašas išreiškė Raudose ir kitų tiesų ir ateityje pasireikšiančių įvykių. Todėl Bažnyčia priėmė jas į savo liturgiją ir paskyrė tas stebėtinas giesmes Didžiajai Savaitei ir jomis primena ne tik jųjų kilmę, bet taip pat nuolatinį nesiliaujantį jų paskyrimą.

THRENI,

idest Lamentationes Ieremiae prophetae.

Et factum est, postquam in captivitatem redactus est Israel, et Ierusalem deserta est, sedit Ieremias propheta flens, et planxit lamentatione hac in Ierusalem, et amaro animo suspirans, et eiulans dixit:

LAMENTACIJOS,

tai yra pranašo Jeremijo Raudos.

Atsitiko*, kad po to, kai Izraėlis buvo išgabentas į nelaisvę ir Jeruzalė buvo apleista, pranašas Jeremijas atsisėdo ir verkdamas šitomis raudomis dejavo Jeruzalės; jis apkartusia siela dūsaudamas ir klykdamas sakė:

Pirmoji rauda: Raudojimas dėl Jeruzalės sunaikinimo.

ALEPH.

I. [1] Quomodo sedet sola civitas
plena populo:
facta est quasi vidua
domina Gentium:
princeps provinciarum
facta est sub tributo:

ALĖF.

1. [1] Kaip gi sėdi pats vienas
miestas kitados pilnas žmonių?
Pasidarė lyg našlė
tautų valdovė;
šalių kunigaikštienė
virto baudžiauninke.

---

*Šitos prakalbos nėra ebr. t., taip pat ko ne visuose senoviniuose vertimuose. Net ir lot. šv. Rašto leidiniuose nevisuomet ji būdavo. Nėra jos geresniuosiuose rankraščiuose ir ne šv. Jieronimo ji išversta. Daugelis nė nelaiko jos šv. Rašto dalimi. Ji gal parašyta LXX vertėjų, kurie tuo būdu norėjo surišti Jeremijo pranašystes su jo Raudomis, o taip pat duoti joms trumpą paaiškinamąją įvadą.

1,1-22. Pirmosios Raudos pirmoje dalyje (1-11) pranašas apverkia Jeruzalės sunaikinimą; antroje gi pusėje (12-22) pati Jeruzalė graudžiai dejuoja dėl savo nelaimių.

Alėf. Tai pirmoji žydų alfabeto raidė; ja prasideda pirmas ebr. t. žodis. Antrosios eil. pirmas žodis tame pat ebr. t. prasideda antra alfabeto raide *bėt* ir tt. — (1, 1) *Kaip gi*... Pranašas nustebęs klausia, kodėl jo mylimoji Jeruzalė turi visai apleisto, liūdinčio miesto išvaizdą. —*Lyg našlė:* Viešpaties atmesta ir nebeturinti globos. — *Baudžiauninke*: turinčia atlikinėti sunkius baudžiavos darbus. Trys dalykai sudaro karalystės garbę: gyventojų gausu-

BETH.

[2] Plorans ploravit in nocte,
et lacrymae eius in maxillis eius:
non est qui consoletur eam
ex omnibus charis eius:
omnes amici eius spreverunt eam,
et facti sunt ei inimici.

GHIMEL.

[3] Migravit Iudas propter afflictionem,
et multitudinem servitutis:
habitavit inter gentes,
nec invenit requiem:
omnes persecutores eius apprehenderunt eam
inter angustias.

DALETH.

[4] Viae Sion lugent
eo quod non sint qui veniant
ad sollemnitatem:
omnes portae eius destructae:
sacerdotes eius gementes:
virgines eius squalidae,
et ipsa oppressa amaritudine.

HE.

[5] Facti sunt hostes eius in capite,
inimici eius locupletati sunt:

BĖT.

[2] Ji verkte verkia naktį,
ir jos ašaros ant jos skruostų;
visų jos mylimųjų tarpe
nėra kam jos paguosti;
visi prieteliai paniekino ją
ir virto jai neprieteliais.

GIMEL.

[3] Jūdas iškeliavo dėl prispaudimo
ir vergijos sunkumo;
jis gyvena tarp tautų
ir neranda atilsio;
visi jo persekiotojai
sugavo jį angštumose.

DALĖT.

[4] Siono keliai liūdi,
nes nėra kam ateiti į šventes;
visi jo vartai sugriauti,
jo kunigai vaitoja,
jo mergaitės susigriaužusios,
ir jis pats prislėgtas kartumo.

HĖ.

[5] Jo neprieteliai gavo viršų,
jo priešai pralobo,

---

mas, jos geras vardas, jos turtai. Visų tų privalumų Jeruzalė yra netekusi. — (2) *Naktį:* kada žmonės paprastai bent truputį atsipalaidoja nuo savo sielvartų. Kentėti nakčia yra ypač skaudu (plg. Jobo 7, 13. 14). — *Jos ašaros...* Ką pranašas buvo išreiškęs kaipo linkėjimą (9, 1; plg. 13, 17), čia tikrai įvyko. — *Mylimųjų.* Tautos, kurios kitados ieškojo jos prietelystės ir sąjungos, dabar ją niekina ir tyčiojasi iš jos. —*Paniekino ją.* Ebr. t.: pasidarė jai neištikimi. — (3) *Jūdas iškeliavo...* Kokį iškeliavimą pranašas turi čia omenyje, nevisai aišku; gal tuos žydus, kurie kad ir buvo likę Jūdėjoje, bet bijodami kaldėjiečių norėjo bėgti į Aigiptą ir iš tikrųjų pabėgo, kaip seniau (Jer. 40, 11), pas kaimynų tautas. Tačiau niekur jie neranda saugumo ir laimės, taip kaip jau Mozės buvo paskelbta Atk. 28, 65. — *Angštumose:* vietose, iš kurių nebuvo kaip ištrūkti. Apie nelaimes Aigipte vz. Jer. 49, 22. Tautos likimas daro daug skausmo jos sostinei. — (4) *Keliai liūdi.* Linksmą turi išvaizdą keliai, kuomet jais eina būriais į šventes maldininkai; apleisti jie liūdi. Sionas yra tik aukščiausias Jeruzalės kalnelis, kuriame buvo taip vadinamas Dovido miestas; tačiau pas pranašus ir kitur dažnai tuo vardu vadinama visa Jeruzalė. — *Jo vartai.* Miesto vartai buvo ir pagražinimas, ir apsigynimas nuo priešų, ir susirinkimų vieta. — *Kunigai...* Kunigai ir mergaitės giesmėmis ir muzika padidindavo švenčių iškilmingumą. — (5)*Gavo viršų:* iškilo aukštyn ir jaučiasi esą

quia Dominus locutus est super eam
propter multitudinem iniquitatum eius:
parvuli eius ducti sunt in captivitatem
ante faciem tribulantis.

VAU.

6 Et egressus est a filia Sion
omnis decor eius:
facti sunt principes eius velut arietes
non invenientes pascua:
et abierunt absque fortitudine
ante faciem subsequentis.

ZAIN.

7 Recordata est Ierusalem
dierum afflictionis suae, et praevaricationis
omnium desiderabilium suorum,
quae habuerat a diebus antiquis,
cum caderet populus eius in manu hostili,
et non esset auxiliator:
viderunt eam hostes,
et deriserunt sabbata eius.

HETH.

8 Peccatum peccavit Ierusalem,
propterea instabilis facta est:

nes Viešpats kalbėjo prieš jį
dėl jo neteisumo daugybės;
jo kūdikiai išvesti į nelaisvę
prispaudėjo priešakyje.

VAU.

6 Nuo Siono dukters atstojo
visa jos grožė;
jos kunigaikščiai pasidarė lyg avinai,
kurie neranda ganyklos,
ir eina be jėgų
persekiotojo priešakyje.

ZAIN.

7 Jeruzalė atsimena
savo skurdo dienas ir dingimą viso,
kas jai buvo miela,
ką buvo turėjusi nuo senų dienų,
kaip jos tauta krito po nepriet elio ranka,
ir nebuvo padėjėjo.
Neprieteliai ją matė
ir išjuokė jos subatas.

CHĖT.

8 Jeruzalė sunkiai nusidėjo,
todėl pasidarė svyruojanti;

---

laimingi. Taip įvyko, ką jau Mozė sakė Atk. 28, 43... Kaip Jeremijas buvo davęs įspėjimų apie besiartinančias bausmes, taip dabar jis nurodo Dievo ranką, kuri jas yra jau siuntusi. — *Pralobo.* Anot ebr. t.: ramūs, džiaugiasi saugumu. —*Kalbėjo...* Anot ebr. t.: žemai jį nulenkė. — *Kūdikiai.* Ir tų nepasigailėta. — (6) *Visa jos grožė.* Visa, kuo Siono duktė buvo graži ir visus stebino, dabar yra žuvę, neliko jai nieko kaip tik sunaikinimas ir paniekinimas. —*Avinai.* Geriau ebr. t.: briedžiai. Šitie yra greito bėgimo vaizdas. — *Eina be jėgų.* Jei net kunigaikščiai taip yra suvargę iš bado, kad net nebegali smarkiau bėgti nuo persekiotojo, tai koki yra padėtis visos likusios tautos! Pranašas rasi čia turi omenyje karaliaus Sedekijo likimą, paminėtą 4 Kar. 25, 5; Jer. 39, 5; 52, 8. — (7) *Atsimena...* Ebr. t.: savo skurdo ir savo persekiojimo dienose atsimena visas savo brangenybes, kokių buvo turėjusi... — *Nuo senų dienų:* Dovido ir Saliamono laikais. — *Jos subatas.* Prasmė anot ebr. t.: juokėsi iš jos nelaimių. Ebr. tik čia sutinkamo žodžio mišbatim rasi tikra prasmė būtų pasiliovimas, cessationes. Lietuviškai gal galima būtų pasakyti: juokėsi iš jos *nesubatos.* — (8) *Sunkiai nusidėjo.* Pra-

omnes, qui glorificabant eam,
spreverunt illam,
quia viderunt ignominiam eius:
ipsa autem gemens
conversa est retrorsum.

TETH.

9 Sordes eius in pedibus eius,
nec recordata est finis sui:
deposita est vehementer,
non habens consolatorem:
vide Domine afflictionem meam,
quoniam erectus est inimicus.

IOD.

10 Manum suam misit hostis
ad omnia desiderabilia eius:
quia vidit Gentes
ingressas sanctuarium suum,
de quibus praeceperas ne intrarent
in ecclesiam tuam.

CAPH.

11 Omnis populus eius gemens,
et quaerens panem:
dederunt pretiosa quaeque pro cibo

visi, kurie ją garbino, paniekino ją,
nes matė jos gėdą;
ji gi pati vaitodama
traukiasi atgal.

TĖT.

9 Jos purvai ant jos kojų,
ji neatsiminė savo galo;
ji smarkiai nutremta
ir neturi ramintojo.
Išvysk, Viešpatie, mano skurdą,
nes neprietelis keliasi puikybėn.

JOD.

10 Neprietelis ištiesė savo ranką
į visa, kas jai buvo miela;
ji juk matė įeinančius
į savo šventyklą pagonis,
apie kuriuos tu buvai įsakęs,
kad jiems nevalia
eiti į tavo susirinkimą.

KAF.

11 Visa jos tauta vaitoja
ir ieško duonos;
jie duoda visas brangenybes
už maistą

---

našas aprauda nelaimę draug su visais. Tačiau negana liūdėti; reikia daryti atgailą, kurios pirmas laipsnis yra kaltės pažinimas ir išpažinimas. — *Pasidarė svyruojanti*: neturinti nuolatinės buveinės. Ebr. t. rasi: virto pasibjaurėjimu (kaip moteriškė, kuri sutepta bjauriu nešvarumu, — mėnesiniu krauju). — *Ją garbino:* ieškojo sandoros su Jeruzale (27, 3). — *Traukiasi atgal*: iš gėdos slepia savo veidą. — (**9**) *Jos purvai...* Ebr. t.: Jos susitepimas limpa prie jos (drabužių) siūlių. — Jos bjauri nuodėmė pasidarė matoma. Ji neatsiminė, kokios bus nuodėmės pasėkos (plg. Deut. 32, 29). — *Ji smarkiai nutremta.* Ebr. t.: taip jį nupuolė stebėtinai žemai. — Visi stebisi jos nupuolimu (Deut. 28, 59). — *Viešpatie*: Jahve, sandoros Dieve. Šitas vardas ir priešų puikybė duoda pranašui vilties, kad Viešpats padės. — (**10**) *Miela*: brangiausia, nes ir į bažnyčios indus bei turtus (plg. Jer. 26, 6). Taip priešai parodė savo didelę puikybę. — *Įeinančius į savo...* Tai buvo didžiausia žydų tautai nelaimė. Tiems pagonims nevalia buvo įeiti į žydų tautos sąstatą, lankyti jų religijinių susirinkimų, ir štai dabar jie ėjo net į pačios bažnyčios vidų (plg. Deut. 23, 1-3; Neem. 13, 1... Ez. 44, 7-9). — (**11**) *Vaitoja ir ieško...* Visa tauta, nugalėta ir apiplėšta, pateko į didžiausią skurdą. — *Pažvelk...* Sionas maldauja, kad Dievas nors pažvelgtų į savo išrinktojo miesto vargus, tuomet jis jau ir padės. Tačiau Sionas draug išpažįsta toliau, kad jis yra Dievo plakamas. — Orig. Olimp. Hugo a s. Vict. ir kiti šitą Jeruzalės dejavimą pritaiko žmogaus sielai. Pametus Dievą ji pasidaro lyg našlaitė; ta, kuri kitados kaip kunigaikštienė

ad refocillandam animam.
Vide Domine et considera,
quoniam facta sum vilis.

LAMED.

12 O vos omnes, qui transitis per viam,
attendite, et videte
si est dolor sicut dolor meus:
quoniam vindemiavit me
ut locutus est Dominus
in die irae furoris sui.

MEM.

13 De excelso misit ignem in ossibus meis,
et erudivit me:
expandit rete pedibus meis,
convertit me retrorsum:
posuit me desolatam,
tota die moerore confectam.

NUN.

14 Vigilavit iugum iniquitatum mearum:
in manu eius
convolutae sunt, et impositae collo meo:
infirmata est virtus mea:
dedit me Dominus in manu,
de qua non potero surgere.

savo gyvybei palaikyti.
Pažvelk, o Viešpatie, ir matyk,
kaip aš esu paniekinta.

LAMĖD.

12 O jūs visi, kurie praeinate keliu,
tėmykite ir matykite,
ar yra skausmas kaip mano skausmas;
nes Viešpats nuuogavo mane,
kaip jis yra kalbėjęs
savo narso dieną.

MĖM.

13 Iš aukštybės jis siuntė ugnies į mano kaulus
ir plakė mane;
ištiesė tinklą mano kojoms,
pastūmė mane atgal,
padarė, kad aš būčiau apleista,
visą dieną liūdesio griaužiama

NUN.

14 Mano neteisybių jungas slėgia mane nuolat;
jo ranka jos supintos
ir padėtos man ant kaklo;
susilpnėjo mano jėga;
Viešpats padavė mane į ranką,
iš po kurios aš negaliu atsikelti.

---

viešpatavo savo kūno ir dvasios pajėgoms, dabar virto šetono verge (Jieron.).

(12) *O jūs visi...* Nuo Dievo Sionas kreipiasi prie kitų. Pirmieji ebr. t. žodžiai čia nesuprantami; mintis rasi toki: o kad gi jus visus pasiektų mano šauksmas. — *Nes Viešpats nuuogavo...* Nuuogauti miestą, tautą reiškia visai ją sunaikinti (plg. Jer. 49, 9). Ebr. t. tokio palyginimo nėra: skausmas, kurs man buvo padarytas, man, kurią Viešpats žemai nulenkė savo narso dieną. — (13) *Iš aukštybės...* Apverktina Jeruzalės padėtis aprašoma dar kitais vaizdais: ugnies, tikslo, jungo. Tuo tarpu, kad iš aukštybės atsiųsta ugnis pripildė kaulus, lyg norėdama sudeginti vidujines esybės dalis, Dievas padėjo po kojomis tinklą, kuriuo jos buvo sugautos, taip kad nebegalėjo ištrūkti iš Dievo teismo. Ugnis naikino visas jėgas, tinklas kliudė bėgti iš nelaisvės. — *Plakė mane.* Ebr. t.: kad juos nugalėtų. — *Pastūmė...*: taip, kad aš nebegalėjau eiti toliau ir buvau laikoma sugauta. — (14) *Mano neteisybių...* Vulgatos mintis: lyg kad pabudo rūstybės laikas, kurs rodėsi taip ilgai miegojęs. Ebr. t.: mano nuodėmių jungas uždėtas (pakinkytas) jojo ranka. — Jis taip labai slėgia mane žemyn,

SAMECH.

15 Abstulit omnes magnificos meos
Dominus de medio mei:
vocavit adversum me tempus,
ut contereret electos meos:
torcular calcavit Dominus
virgini filiae Iuda.

AIN.

16 Idcirco ego plorans,
et oculus meus deducens aquas:
quia longe factus est a me
consolator,
convertens animam meam:
facti sunt filii mei perditi,
quoniam invaluit inimicus.

PHE.

17 Expandit Sion manus suas,
non est qui consoletur eam:
mandavit Dominus adversum
Iacob
in circuitu eius hostes eius:
facta est Ierusalem
quasi polluta menstruis inter eos.

SADE.

18 Iustus est Dominus,
quia os eius ad iracundiam
provocavi.

SAMĖCH.

15 Viešpats atėmė iš mano tarpo
visus mano karžygius,
pašaukė prieš mane laiką
mano rinktiniams sunaikinti.
Viešpats mynė spaustuvą
mergaitei, Jūdo dukteriai.

AIN.

16 Todėl aš verkiu,
ir mano akys pasruvusios vandenimi,
nes toli nuo manęs yra mano
ramintojas,
kurs atgaivintų mano sielą.
Mano vaikai žuvo,
nes neprietelis įsigalėjo.

PHE.

17 Sionas išskėtė savo rankas,
bet nėra kam jo paguosti.
Viešpats davė įsakymą prieš Jūdą
aplink jį jo neprieteliams;
Jeruzalė pasidarė jų tarpe
kaip mėnesinio kraujo plūdimu
suteptoji

TSADĖ.

18 Viešpats teisus,
nes aš vedžiau jo burną į rūstybę.

---

kad aš be Dievo pagalbos nebegaliu pasikelti. — *Susilpnėjo...* Ebr. t.: jis (jungas) sulaužė mano jėgas. — (**15**) *Karžygius.* Ebr. t.: galinguosius. — *Pašaukė...* Geriau ebr. t.: paskelbė prieš mane šventę mano jaunikaičiams sutriuškinti, t. y. paskelbė lyg kokią iškilmę Jeruzalės žuvimui švęsti ir pakvietė į ją tautas, kurias jis pašventė Jeruzalei sunaikinti (Jer. 22, 7). — *Mynė spaustuvą...* Kaip vynuogiavimo šventė buvo Izraėliui džiaugsmo diena, taip šita diena turi būti džiaugsmo šventė neprieteliams. Jeruzalės jaunikaičiai, tinkamiausi kovai vyrai buvo lyg vynuogės nuskinti ir įmesti į sunaikinimo spaustuvą, kurį mina pats Dievas. Panašus spaustuvo mynimo vaizdas yra pas Iz. 63, 3. — (**16**) *Mano akys.* Ebr. t.: mano akis, mano akis. Plg. Jer. 14, 17. — *Vaikai žuvo.* Ebr. t.: mano vaikai pastyrę (iš išgąsčio), t. y. taip nelaimingi, kad jie negali nuraminti verkiančios motinos. — (**17**) *Sionas išskėtė...* Kaip anksčiau Viešpats veltui skėtė savo rankas, šaukdamas tautą gręžtis (Iz. 65, 2; Jer. 25, 2), taip dabar veltui skečia savo rankas Sionas, maldaudamas pagalbos ir pasigailėjimo. — *Pasidarė jų tarpe...* Sionui ne tik nenešama paguodos, bet dar jo vengiama kaip pasibjaurėtinos moteriškės, nuo kurios palietimo reikia bėgti. — (**18**) *Viešpats teisus...* Bent kiek atsipeikėjus Jeruzalė pripažįsta Dievo teisingumą

audite obsecro universi populi,
et videte dolorem meum:
virgines meae, et iuvenes mei
abierunt in captivitatem.

COPH.

19 Vocavi amicos meos,
et ipsi deceperunt me:
sacerdotes mei, et senes mei
in urbe consumpti sunt:
quia quaesierunt cibum sibi
ut refocillarent animam suam.

RES.

20 Vide Domine quoniam tribulor,
conturbatus est venter meus:
subversum est cor meum in memetipsa,
quoniam amaritudine plena sum.
foris interficit gladius,
et domi mors similis est.

SIN.

21 Audierunt quia ingemisco ego,
et non est qui consoletur me:
omnes inimici mei audierunt malum meum
laetati sunt, quoniam tu fecisti:
adduxisti diem consolationis,
et fient similes mei.

Išgirskite, meldžiamieji, visos tautos
ir matykite mano skausmą;
mano mergaitės ir mano jaunikaičiai
išėjo į nelaisvę.

QOF.

19 Aš šaukiau savo prietelius,
tačiau jie apvylė mane;
mano kunigai ir mano seniai
mieste sunaikinti,
kai ieškojo sau maisto
savo gyvybei palaikyti.

RĖŠ.

20 Matyk, o Viešpatie, kaip aš varginama;
mano viduriai pasijudino,
mano širdis apsivertė manyje,
nes aš pilna kartumo.
Lauke žudo kalavijas
ir namie panaši mirtis.

SIN.

21 Jie girdi, kaip aš vaitoju,
ir nėra kas mane paguostų;
visi mano neprieteliai girdi mano nelaimę,
džiaugiasi, kad tu tai padarei;
tu atvesi paguodos dieną,
ir jie bus panašūs į mane.

---

ir išpažįsta, kad ji kenčia tik nusipelnytą bausmę. Po to ji kreipiasi į kitas tautas ieškodama užuojautos. — *Nes aš vedžiau...* Ebr. t.: nes aš buvau atkakli jo ištarmei (burnai). — *Mano mergaitės...* Vėl minimos svarbiausios skausmo priežastys: Jeruzalės džiaugsmas ir pasididžiavimas, ateities viltis atimta (plg. auk. 4. 5. 15 eil.), jos sąjungininkai apvylė jos laukimą (19 e. plg. 2. e.), kunigai tautos atstovai Dievo akivaizdoje ir jo malonės tarpininkai, vyresnieji, vadovai pilietiniuose reikaluose sunaikinti. — (19) *Prietelius.* Ebr. t.: mylimuosius, t. y. tautas, su kuriomis Izraėlis buvo padaręs sutarčių anksčiau ir prie kurių stabų jis taip greitai bėgo. — *Apvylė*: kaip aigiptiečiai. Jer. 37, 6. — *Sunaikinti...* Visų Siono nelaimių pasėka turi būti ta, kad jis nustojęs visokios žemiškos pagalbos tikrai ieškos prieglaudos pas Dievą. — (20) *Pasijudino.* Ebr. t.: dega. —*Nes aš pilna...* Ebr. t.: nes aš buvau atkakli. Lauke smaugia mano vaikus kalavijas, viduje maras (lyg mirtis). — (21) *Džiaugiasi...* Didžiausią skausmą Sionui daro tai, kad jo neprieteliai tyčiojasi iš jo. — *Paguodos dieną...* Ebr. t.: dieną, kurią tu paskelbei, kad jie bus kaip aš, t. y. ateis tavo paskelbtoji bausmės diena neprieteliams; tuomet jie kentės tokią pat bausmę, kokią dabar man

THAU.

22 Ingrediatur omne malum eorum coram te:
et vindemia eos
sicut vindemiasti me
propter omnes iniquitates meas:
multi enim gemitus mei,
et cor meum moerens.

THAU.

22 Teateina visas jų piktumas tavo akivaizdon;
uogauk juos,
kaip tu nuuogavai mane
dėl visų mano neteisybių;
nes daug mano vaitojimų,
ir mano širdis nuliūdusi.

Antroji rauda. Baisus teismas buvo paties Dievo padarytas.

ALEPH.

II. 1 Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus
filiam Sion:
proiecit de caelo in terram
inclytam Israel,
et non est recordatus scabelli pedum suorum
in die furoris sui.

BETH.

2 Praecipitavit Dominus, nec pepercit,
omnia speciosa Iacob:
destruxit in furore suo
munitiones virginis Iuda,

ALĖF.

2. 1 Kaip gi Viešpats apdengė tamsybe savo narse
Siono dukterį;
numetė iš dangaus į žemę
Izraėlio kilniąją
ir savo narso dieną
neatsiminė savo pakojo.

BĖT.

2 Viešpats nutrėmė ir nepasigailėjo
viso, kas buvo dailu Jokūbe;
jis sugriovė savo narse
Jūdo mergaitės tvirtoves

---

daro. Plg. Jer. 50, 27. — (22) *Uogauk...* Ebr. t.: daryk jiems taip, kaip man darei. — *Nes daug...* Taip pamatuojamas prašymas, kad Dievas pažvelgtų į skurdą ir suteiktų Sionui pasigailėjimo, kurio jis negauna iš žmonių.

2, 1-22. Antrojoje raudoje Jeremijas vėl dejuoja dėl Jeruzalės ir Jūdo žuvimo, bet čia dejavimas dar gilesnis. Visų pirma jis aprašo baisų Dievo įvykintą teismą Jeruzalei ir bažnyčiai (1-12), piešia nelaimės didumą, podraug nurodydamas tikrą kentėjimų priežastį (13-17) ir ragina miestą kreiptis su savo skunda į Dievą (18-22).

(2, 1) *Apdengė...* Siono duktė, t. y. Siono miestas čia palyginamas su žvaigžde, kuri kitados skaisčiai žibėjo, dabar gi apvilkta tamsiais debesimis, iš aukštybių numesta žemėn. Debesys yra nelaimės vaizdas. — *Savo pakojo.* Siauresne žodžio prasme tai buvo sandoros skrynia, ant kurios tarp kerubų buvo lyg Dievo sostas; platesne prasme: visa Dievo šventykla ir jos garbingumas Sione. Kitados Dievo garbingumas šviesiame debesyje dengė sandoros skrynią, dabar Dievas apsupė miestą tamsybe ir aplankė jį savo rūstybėje audra. — (2) *Viso, kas buvo dailu.* Anot ebr. t.: visų gražių Jokūbo ganyklų. Visos gyvenamos vietos buvo sunaikintos, taip kaip pranašavo Jeremijas 5, 17. — *Sutepė karalystę...* Kadangi Jūdo sostas buvo Jahvės (Viešpaties) karalystės sostas, tai ta karalystė buvo ypatingu būdu Dievui pašvęsta, ir jos

et deiecit in terram: polluit regnum, et principes eius.

GHIMEL.

3 Confregit in ira furoris sui
omne cornu Israel:
avertit retrorsum dexteram suam
a facie inimici:
et succendit in Iacob quasi ignem flammae
devorantis in gyro:

DALETH.

4 Tetendit arcum suum quasi inimicus,
firmavit dexteram suam quasi hostis:
et occidit omne, quod pulchrum erat visu
in tabernaculo filiae Sion,
effudit quasi ignem indignationem suam.

HE.

5 Factus est Dominus velut inimicus:
praecipitavit Israel,
praecipitavit omnia moenia eius:
dissipavit munitiones eius,
et replevit in filia Iuda
humiliatum et humiliatam.

VAU.

6 Et dissipavit quasi hortum tentorium suum,

ir numetė žemėn, sutepė karalystę ir jo kunigaikščius.

GIMĖL.

3 Savo narsingoje rūstybėje jis sulaužė
kiekvieną Izraėlio ragą,
atitraukė atgal savo dešinę
neprietelio akivaizdoje
ir uždegė Jokūbe lyg ugnį,
kurios liepsna ryja aplinkui.

DALĖT.

4 Jis įtempė savo kilpinį, kaip neprietelis,
sustiprino savo dešinę kaip priešas
ir užmušė visa, kas buvo gražu matyti
Siono dukters padangtėje;
papylė savo užsidegimą kaip ugnį.

HĖ.

5 Viešpats pasidarė lyg neprietelis;
nutrėmė Izraėlį,
nutrėmė visas jo sienas,
sugriovė jo tvirtoves
ir padarė, kad pas Jūdo dukterį būtų pilna
nužemintų vyrų ir moterų.

VAU.

6 Jis sunaikino jo padangtę kaip sodą,

---

karaliai tarsi pažymėti šventumo žyme buvo Viešpaties pateptieji. Dievas, paduodamas juos pagonims, atėmė iš jų tą teokratinę žymę (Iz. 43, 28). — (3) *Izraėlio ragą*. Viešpats sunaikino visas jėgas, atitraukė savo dešinę, kuri iki tam laikui palaikė svyruojančią tautą ir ją gynė; net jis pats virto rūstybės pilnu priešininku, kad savo galinga ranka leistų mirtingas vilyčias, ar mojuotų žudančiu kalaviju (Jer. 21, 5). — (4) *Sustiprino*... Ebr. t.: čia stovėdamas su savo dešine kaip priešas ir naikino... — *Papylė*... Papylimas tai gausumo vaizdas, ugnis gi bausmės sunkumo. — (5) *Nutrėmė Izraėlį*... Ebr. t.: sunaikino Izraėlį, sunaikino visus jo rūmus ir krovė Jūdo dukteryje dejavimą ant dejavimo. — (6) *Jis sunaikino*... Dar labiau buvo apgailėtinas dalykas, kad nepasigailėta net šventyklos, kuria Izraėlis pasitikėdavo (Jer. 7, 4). Ji buvo su-

demolitus est tabernaculum
suum:
oblivioni tradidit Dominus in
Sion
festivitatem, et sabbatum:
et in opprobrium, et in indig-
nationem furoris sui
regem, et sacerdotem.

ZAIN.

7 Repulit Dominus altare suum,
maledixit sanctificationi suae:
tradidit in manu inimici
muros turrium eius:
vocem dederunt in domo
Domini,
sicut in die sollemni.

HETH.

8 Cogitavit Dominus dissipare
murum filiae Sion:
tetendit funiculum suum, et
non avertit manum suam
a perditione:
luxitque antemurale, et murus
pariter dissipatus est.

TETH.

9 Defixae sunt in terra portae
eius:
perdidit, et contrivit vectes eius:
regem eius et principes eius in
Gentibus:

sugriovė jo būstinę.
Viešpats leido užmiršti Sione
iškilmę ir subatą;
jis padavė pajuokai ir savo nar-
so užsidegimui
karalių ir kunigą.

ZAIN.

7 Viešpats atmetė savo altorių,
prakeikė savo šventovę,
atidavė į neprietelių rankas
savo bokštų sienas;
šūkojimas girdėjosi Viešpaties
namuose
kaip iškilmių dieną.

CHĖT.

8 Viešpats nutarė sugriauti
Siono dukters sieną;
jis įtempė savo virvę ir neati-
traukė savo rankos
nuo sunaikinimo;
priešsienis liūdėjo ir siena
draug sugriuvo.

TĖT.

9 Įgrimzdo į žemes jos vartai;
jis pagadino ir sulaužė jos už-
kaiščius;
jos karalius ir jos kunigaikščiai
tarp tautų;

---

naikinta kaip sunaikinama nevaisingas ir nebetikęs sodas. — *Jo būstinę.* Ebr. t.: susirinkimą, t. y. tą vietą, kurioje tauta susirinkdavo melstis Viešpačiui. — *Jis padavė...* Ebr. t.: jis atmetė savo rūstybės užsidegime karalių ir kunigą. — Šventi teokratijos asmenys ir tie neišvengė keršto. — (7) *Prakeikė.* Ebr. t.: paniekino. — *Savo bokštų.* Ebr. t.: jų rūmų, t. y. tų trobesių, kurie buvo sujungti su bažnyčia. — *Šūkojimas girdėjosi...* Iš džiaugsmingų priešų kovotojų šauksmų pačioje šventykloje, t. y. šventoje ir švenčiausioje jos dalyje buvo galima aiškiai suprasti, kad Viešpats tikrai buvo atmetęs bažnyčią. — (8) *Sioną.* Draug su bažnyčia sugriaunamas ir sudeginamas šventasis miestas (4 Kar. 25, 9; Jer. 52, 13). — *Jis įtempė...* Kad griovimas būtų pilnai įvykintas, Viešpats įtempia naikinimo mastą. — *Priešsienis...* Ebr. t.: jis nuliūdino pylimą ir sieną, draug jie guli raudingai. — (9) *Įgrimzdo į žemes,* t. y. vartai apipilti griuvėsiais. Prie vartų buvo daromi teismai ir susirinkimai. Nuo vartų stiprumo pareidavo miesto saugumas; todėl ypatingu būdu apraudomas jų sugriovimas. — *Jos karalius...* Kaip Dievas sugriovė išorines karalystės sienas, taip jis išvarė karalių ir kunigaikš-

non est lex,
et prophetae eius non invenerunt
visionem a Domino.

IOD.

10 Sederunt in terra, conticuerunt
senes filiae Sion:
consperserunt cinere capita sua,
accincti sunt ciliciis,
abiecerunt in terram capita sua
virgines Ierusalem

CAPH.

11 Defecerunt prae lacrymis
oculi mei,
conturbata sunt viscera mea:
effusum est in terra iecur meum
super contritione filiae populi mei,
cum deficeret parvulus, et lactens
in plateis oppidi.

LAMED.

12 Matribus suis dixerunt:
Ubi est triticum et vinum?
cum deficerent quasi vulnerati
in plateis civitatis:
cum exhalarent animas suas
in sinu matrum suarum.

nebėra įstatymo
ir jos pranašai nebegauna
iš Viešpaties regėjimo.

JOD.

10 Siono dukters seniai
sėdi žemėje ir tyli;
jis apibarstė sau galvas pelenais,
susijuosė ašutinėmis;
Jeruzalės mergaitės
lenkia prie žemės savo galvas.

KAF.

11 Mano akys susilpnėjo nuo
ašarų,
susijudino mano viduriai;
išsiliejo ant žemės mano kepenos
dėl mano tautos dukters sunaikinimo,
alpstant kūdikiui ir žindančiam
miesto gatvėse.

LAMĖD.

12 Savo motinoms jie sakė:
Kame duona ir vynas?
kai jie alpo, kaip sužeisti,
miesto gatvėse
ir kai atiduodavo savo sielas
savo motinų prieglobstyje.

čius pas svetimas tautas. Buvo pašalintos karaliaus pareigos, suardyta pilietinė ir kunigystės tvarka. Tam pažymėti ir Dievo rūstybei paliudyti taip pat pranašai nebegauna daugiau iš Dievo regėjimų, kuriais jie galėtų raminti nelaimingus tremtinius. Kadangi anksčiau jie nenorėjo klausyti pranašų įspėjimų, todėl dabar nebeteikiama jiems jų pranašavimų. Kad šitas nebeteikimas nėra dar perdaug senas, nurodo Jer. 42, 4, jau nebekalbant apie tai, kad tuo pačiu laiku Babilone buvo pranašai Ezekiėlis ir Daniėlis; bet kaip tik liūdniausiu griovimo laiku Dievas nedavė tautai jokio nurodymo per pranašus. — (10) *Seniai*... Ypatingu būdu pabrėžiama senių ir mergaičių padėtis. Garbingų savo amžiumi senių ir jaunystės žiedo mergaičių skurdas labiau kaip kitų turi sužadinti pasigailėjimą. Kitados veltui buvo baramos Siono dukterys, kam jos vaikščiojo pasikėlusios į puikybę ir didžiavosi tuščiais papuošalais; dabar joms atsitiko tai, kuo Viešpats buvo jas gąsdinęs, Iz. 3, 16-4, 1. — (11) *Kepenos*. Jos buvo laikomos gyvybės jėgos būstine. Jų išsiliejimas tai gyvybės susilpnėjimas. — *Alpstant kūdikiams*... Ko neturėtų sujaudinti nekaltų kūdikių kentėjimai? Šitas vaizdas paimtas iš paskutinių apgulimo dienų (4 Kar. 25, 3; Jer. 52, 6).

MEM.

13 Cui comparabo te? vel cui assimilabo te
filia Ierusalem?
cui exaequabo te, et consolabor te
virgo filia Sion?
magna est enim velut mare contritio tua:
quis medebitur tui?

NUN.

14 Prophetae tui viderunt tibi
falsa, et stulta,
nec aperiebant iniquitatem tuam,
ut te ad poenitentiam provocarent:
viderunt autem tibi assumptiones
falsas, et eiectiones.

SAMECH.

15 Plauserunt super te manibus
omnes transeuntes per viam:
sibilaverunt, et moverunt caput suum
super filiam Ierusalem:
Haeccine est urbs, dicentes,
perfecti decoris,
gaudium universae terrae?

PHE.

16 Aperuerunt super te os suum
omnes inimici tui:

MĖM.

13 Su kuo aš tave palyginsiu,
arba į ką laikysiu tave panašią,
Jeruzalės dukte?
Su kuo aš tave lyginsiu, kad paguosčiau tave,
mergaite, Siono dukte?
nes tavo sunaikinimas didis kaip jūra;
kas pagydys tave?

NUN.

14 Tavo pranašai matė tau
apgaulę ir kas paika;
jie neatidengdavo tavo neteisybės,
kad ragintų tave į atgailą;
matė gi tau melagingų
priėmimų ir atstūmimų.

SAMĖCH.

15 Prieš tave ploja rankomis
visi, kurie praeina keliu;
jie švilpia ir kraipo savo galvas
prieš Jeruzalės dukterį.
Jie sako: Ar tai šitas tobulo gražumo miestas,
visos žemės džiaugsmas?

PHĖ.

16 Visi tavo neprieteliai
išsižiojo prieš tave;

---

(13) *Su kuo*... Ebr. t.: kokį aš duosiu apie tave liudijimą? t. y. ką aš galėčiau pasakyti apie tave tau pamokinti ir paguosti. — *Tavo sunaikinimas*... Jeruzalės skausmas begalo didelis, nes nėra kito į jį panašaus ir nėra vaistų jam pagydyti. — (14) *Tavo pranašai:* netikri pranašai Dievo nesiųsti, kuriuos tauta savo pagyrimu, pritarimu ir dovanomis skatino pranašauti. — *Kas paika.* Anot ebr. t.: nesąmones, t. y. dalykus, kuriuose nebuvo tiesos, kurie galėjo sužadinti tik pasibjaurėjimą. Kodėl? Jie nepeikė tautos nuodėmių (plg. Jer. 23, 14. 17. 18). Jei jie būtų buvę tikri pranašai, tai jie būtų darę pastangų atitraukti tautą nuo jos piktumo (Jer. 23, 22 ebr. t.) ir apsaugoti ją nuo nelaisvės. — *Kad ragintų*... Ebr. t.: kad nukreiptų tavo nelaisvę. — *Melagingų*... Ebr. t.: apgaulės ir atstūmimo naštų. Netikri pranašai skelbė žydų priešams, kurie išdrįstų pulti Jeruzalę, visokių nelaimių; tų gi pranašavimų galas buvo tas, kad tauta buvo išvesta į nelaisvę. Plg. Jer. 27, 10-15; 28, 2. 11; 37, 18. — (15) *Ant tavęs*... Taip priešai išreiškia savo pasityčiojimus. Kaip pagonys kitados pavydėjo Jeruzalei Dievo jai suteiktos laimės, taip dabar jie džiaugiasi jos žuvimu. — (16) *Išsižiojo*...: tyčioda-

sibilaverunt, et fremuerunt
dentibus,
et dixerunt: Devorabimus:
en ista est dies, quam expectabamus:
invenimus, vidimus.

AIN.

17 Fecit Dominus quae cogitavit'
complevit sermonem suum,
quem praeceperat a diebus
antiquis:
destruxit, et non pepercit,
et laetificavit super te inimicum,
et exaltavit cornu hostium
tuorum.

SADE.

18 Clamavit cor eorum ad Dominum
super muros filiae Sion:
Deduc quasi torrentem lacrymas
per diem, et noctem:
non des requiem tibi
neque taceat pupilla oculi tui.

COPH.

19 Consurge, lauda in nocte
in principio vigiliarum:
effunde sicut aquam cor tuum
ante conspectum Domini:
leva ad eum manus tuas
pro anima parvulorum tuorum,
qui defecerunt in fame
in capite omnium compitorum.

jie švilpė, griežė dantimis
ir sakė: Mes prarysime;
štai ta diena, kurios laukėme;
mes radome, mes ją matėme.

AIN.

17 Viešpats padarė, ką buvo nutaręs;
įvykino savo žodžius,
kuriuos jis buvo pasakęs jau
nuo senų dienų;
griovė ir nesigailėjo,
palinksmino tavimi neprietelį
ir išaukštino tavo neprietelių
ragą.

TSADĖ.

18 Jų širdis šaukė į Viešpatį
dėl Siono dukters sienų:
Liek ašaras kaip upelį
dieną ir naktį,
neduok sau atilsio
ir tenesiilsi tavo akies lėlelė.

QOF.

19 Kelkis, girk nakčia
budynių pradžioje;
išliek kaip vandenį savo širdį
Viešpaties akivaizdoje;
pakelk į jį savo rankas
už savo kūdikių sielą,
kurie badu miršta
visų gatvių kampuose.

---

mies iš tavęs ir tave keikdami. — *Mes prarysime.* Ebr. t.: mes sunaikinome, prarijome. Priešai giriasi visai sunaikinę Jeruzalės gražumą. Plg. 4 Kar. 24, 2. — (17) *Buvo pasakęs...* Vz. Kun. 26, 14... Atk. 28, 36, 32, 24... Tą pat nelaisvę skelbė iš anksto pranašai Ozėė, Amosas, Izaijas ir Mikėas. Kadangi tačiau sunaikinimą ir plakimą buvo siuntęs pats Viešpats, tai yra taip pat vilties susilaukti iš jo pasigailėjimo, kaip kad buvo žadama pranašystėse.

(18) *Jų:* tų žydų, kurie buvo pergyvenę karo baisybes. — *Dėl Siono..* Ebr. t.: Siono dukters sienos: — Tai drąsi personofikacija. — *Liek ašaras...* Plg. Jer. 14, 17; auk. 1, 16. — *Lėlelė.* Ebr. t.: duktė. Akies lėlelė įsivaizdinama taip, lyg ji būtų gimusi iš akies. — (19) *Girk:* maldauk. Ebr. t. šauk. — *Budynių pradžioje.* Raginama šauksmu maldauti Viešpatį nakčią, t. y. tuo metu, kada visi paprastai ilsisi. Maldavimas reikia pradėti iš pat vakaro, nuo pirmos

RES.

20 Vide Domine, et considera
quem vindemiaveris ita:
ergone comedent mulieres fructum suum,
parvulos ad mensuram palmae?
si occiditur in sanctuario Domini
sacerdos, et propheta?

SIN.

21 Iacuerunt in terra foris
puer, et senex:
virgines meae, et iuvenes mei
ceciderunt in gladio:
interfecisti in die furoris tui:
percussisti, nec misertus es.

THAU.

22 Vocasti quasi ad diem sollemnem,
qui terrerent me de circuitu,
et non fuit in die furoris Domini
qui effugeret, et relinqueretur:
quos educavi, et enutrivi,
inimicus meus consumpsit eos.

RĖŠ.

20 Pažvelk, o Viešpatie, ir įsižiūrėk,
ką taip nuuogavai.
Nejaugi motinos turi valgyti savo vaisių,
kūdikius sprindžio ilgumo?
Argi Viešpaties šventykloje turi būti užmuštas
kunigas ir pranašas?

ŠIN.

21 Vaikas ir senis
guli ant žemės lauke;
mano mergaitės ir mano jaunikaičiai
krito po kalaviju;
Tu užmušei savo narso dieną,
užgavai ir nepasigailėjai.

THAU.

22 Tu sušaukei lyg į iškilmės dieną
tuos, kurie turėjo gąsdinti mane iš visų pusių,
ir Viešpaties narso dieną nebuvo,
kas būtų ištrūkęs ir būtų buvęs paliktas;
kuriuos aš išauklėjau ir užauginau,
tuos sunaikino mano neprietelis.

---

budynės. Žydai dalindavo naktį į tris budynes: pirmą nuo saulėleidžio, iki 10 val., antrą iki 2 val. nakties ir trečią nuo 2 val. iki išauštant. Padalinimą į keturias budynes (Mt. 14, 25; Mk. 6, 48) jie pasisavino tik iš romėnų. — *Už savo kūdikių...* Ebr. t.: dėl savo kūdikių...: kad Dievas, atsižvelgęs į didžius skausmus, kurie drasko gimdytojų širdis, pasigailėtų. — (20) *Pažvelk...* Sionas prisitaiko prie pranašo paraginimo (19 e.) ir išlieja savo širdį Viešpaties akivaizdoje. — *Ką tu taip...* Ebr. t.: kam tu taip piktai padarei? — Ne svetimiems, bet savo išrinktąjai tautai, savo tėvainystei, kuriai teikeisi duoti taip gražių pažadų. Plg. auk. 1, 22. — *Kūdikius sprindžio...* Ebr. t.: jų rūpestingumo vaikelius. — Primenama, kas iš tikrųjų įvyko ir tai taip, lyg kad su skausmu būtų klausiamas Dievas, ar jis neperžengęs kietumo ribų, leisdamas savo tautai pritirti tokių nelaimių. Kad motinos valgys savo įsčios vaisių, buvo jau Mozės paskelbta kaipo didžiausia bausmė, Atk. 28, 53... Kad taip iš tikrųjų įvyko, Jeruzalę apgulus kaldėjiečiams, pasirodo iš 4, 10; Bar. 2, 3. — (21) *Vaikas ir senis...*: nesigailint amžiaus ir lyties visi gyventojai buvo išžudomi. — (22) *Tuos sunaikino...* Sionas tikisi, kad aprašytas baisus reginys turi sužadinti Dievo gailestingumą.

3. Tamsi kentėjimų naktis ir skaisti paguodos diena maldingiesiems.

ALEPH.

III. 1 Ego vir videns paupertatem meam
in virga indignationis eius.

ALEPH.

2 Me minavit, et adduxi
in tenebras, et non in lucem

ALEPH.

3 Tantum in me vertit et convertit
manum suam tota die.

BETH.

4 Vetustam fecit pellem meam, et carnem meam,
contrivit ossa mea.

BETH.

5 Aedificavit in gyro meo,
et circumdedit me felle, et labore.

BETH.

6 In tenebrosis collocavit me,
quasi mortuos sempiternos.

GHIMEL.

7 Circumaedificavit adversum me, ut non egrediar·
aggravavit compedem meum.

ALĖF.

3. 1 Aš žmogus, kurs mačiau savo skurdą
po jo užsidegimo lazda.

ALĖF.

2 Mane jis ginė ir atvedė
į tamsybes, ne į šviesą.

ALĖF.

3 Tik prieš mane jis kreipia ir gręžia
savo ranką per visą dieną.

BĖT.

4 Jis pasendino mano odą ir mano kūną,
sulaužė mano kaulus.

BĖT.

5 Jis apstatė mane aplinkui
ir apsupo mane tulžimi ir vargu.

BĖT.

6 Jis perkėlė mane į tamsias vietas
kaip amžinai mirusius.

GIMĖL.

7 Jis apstatė mane aplinkui, kad neištrūkčiau,
pasunkino mano grandines.

3, 1-66. Šitoje trečioje raudoje pranašas visų pirma vaizdžiai aprašo apgailėtiną teisiųjų padėtį (1-18), toliau apsvarstydamas Dievo gailestingumą ir apvaizdą įgauna vilties (19-39), ragina rimtai pažinti save ir išpažinti kaltybę (40-54) ir gale kreipiasi maldaudamas su pasitikėjimu į teisųjį padėjėją (55-66).

(3, 1) *Aš žmogus...* Autorius pradeda skausmo pilną raudą nurodymu pagrindo, kurs pateisina taip pat jo ir ypač jo dejavimą. Jis juk matė visas nelaimes savo akimis, jis pats visa pergyveno ir iškentėjo. — (2) *Mane.* Tas žodis čia pabrėžiamas, nes Jeremijas labiau kaip kiti jaučia plakančią Viešpaties ranką, kuri atvedė jį į tamsybę. — (3) *Jis pasendino...* Ebr. t.: sudildė. Dėl vargo, vidujinių sielos kančių visas kūnas, visos gyvybės jėgos sumenkėjo. — — (5) *Tulžimi.* Tikriau: kartumu. Dievas buvo pastatęs aplink pranašą lyg kokį iš vargo ir kartumo padarytą kalėjimą. — (6) *Į tamsias vie-*

GHIMEL.

8 Sed et cum clamavero, et rogavero,
exclusit orationem meam.

GHIMEL.

9 Conclusit vias meas lapidibus quadris,
semitas meas subvertit.

DALETH.

10 Ursus insidians factus est mihi:
leo in absconditis.

DALETH.

11 Semitas meas subvertit, et confregit me:
posuit me desolatam.

DALETH.

12 Tetendit arcum suum,
et posuit me quasi signum ad sagittam.

HE.

13 Misit in renibus meis
filias pharetrae suae.

HE.

14 Factus sum in derisum omn populo meo,
canticum eorum tota die.

GIMĖL.

8 Bet jei aš ir šaukiu ir meldžiu,
jis atstumia mano maldą.

GIMĖL.

9 Jis uždarė mano kelius kertuotais akmenimis,
išardė mano takus.

DALĖT.

10 Jis pasidarė man tykojąs lokys,
liūtas slėpynėse.

DALĖT.

11 Jis pakniso mano takus ir sulaužė mane,
padarė, kad aš būčiau apleistas.

DALĖT.

12 Jis įtempė savo kilpinį
ir padarė iš manęs tarsi taikinį vilyčiai.

HĖ.

13 Jis paleido į mano inkstus
savo saidoko dukteris.

HĖ.

14 Aš pavirtau pajuoka visai savo tautai,
jų daina per visą dieną.

---

tas... Pranašas lyg palaidotas į tamsų kapą, ar į šeolį (plg. Ps. 87, 5-7); jis panašus į tuos, kurių Dievas nebeatsimena. — **(7)** *Jis apstatė...* Tokioje padėtyje būna žmogus įmestas į kalėjimą. — **(8)** *Jis atstumia.* Ebr. t.: užkimšo, t. y. nebeleidžia maldai prieiti prie savo ausų. Todėl pranašui tenka kokį laiką kentėti nelaimę be jokio palengvinimo. — **(9)** *Jis uždarė...* Iš aprašytos padėties nebegalima išeiti, nes keliai uždaryti dideliais kertuotais akmenimis arba visai sugadinti. — **(10)** *Lokys...* Lokys yra nuožmumo vaizdas, liūtai gi stiprumo. — **(11)** *Jis pakniso.* Ebr. t. suklaidino, t. y. padarė taip, kad išklysčiau iš tikro kelio. — *Apleistas.* Vulg. desolatam, moter. g., todėl šitas pasakymas tinka Sionui (Sionas ebr. kalboje moter. g.). Bet originaliniame tekste kalbama apie patį pranašą. — **(12)** *Jis įtempė...* Plg. auk. 2, 4. — **(13)** *Inkstus.* Jautriausia ir opiausia kūno dalis. — *Saidoko dukteris.* Poėtiškas vilyčių pavadinimas (plg. Jobo 41, 20; Horat. Od. 2, 21). — **(14)** *Visai savo tautai.* Pranašas aprašo savo asmenyje visos tautos bausmę; todėl pasakymas „savo tautai“ čia nelabai tinka; jis siūloma pakeisti žodžiais: visoms tautoms, kaip kad yra syr. vertime. Plg. Jer. 20, 7. — *Daina:* dalykas.

HE.

15 Replevit me amaritudinibus,
inebriavit me absynthio.

VAU.

16 Et fregit ad numerum dentes meos,
cibavit me cinere.

VAU.

17 Et repulsa est a pace anima mea,
oblitus sum bonorum.

VAU.

18 Et dixi: Periit finis meus,
et spes mea a Domino.

ZAIN.

19 Recordare paupertatis, et transgressionis meae,
absynthii, et fellis.

ZAIN.

20 Memoria memor ero,
et tabescet in me anima mea.

ZAIN.

21 Haec recolens in corde meo,
ideo sperabo.

HETH.

22 Misericordiae Domini quia non sumus consumpti:
quia non defecerunt miserationes eius.

HĖ.

15 Jis pripildė mane kartybių,
nugirdė mane metėlėmis.

VAU.

16 Jis išlaužė mano dantis iki vienam,
valgydino mane pelenais.

VAU.

17 Mano siela atstumta nuo ramybės;
aš užmiršau laimę.

VAU.

18 Aš tariau: Mano tikslas žuvo,
ir nebėra man vilties Viešpatyje.

ZAIN.

19 Atsimink mano skurdą ir mano atstūmimą,
metėles ir tulžį.

ZAIN.

20 Aš nuolat tai atsimenu,
ir mano siela alpsta manyje.

ZAIN.

21 Tai aš svarstau savo širdyje,
todėl turėsiu vilties.

CHĖT.

22 Tai Viešpaties gailestingumai,
kad neesame sunaikinti,
nes nestinga jo pasigailėjimų.

---

kurs išjuokiamas dainos žodžiais. — (15) *Kartybių...* Plg. Jer. 9, 15. — (16) *Jis išlaužė...* Ebr. t.: jis sutrupino mano dantis į akmenėlius, apipylė mane pelenais. Prasmė rasi toki: jis davė man valgyti kietos kaip akmuo duonos (plg. Ps. 101, 10). Apipylimas ar užpylimas pelenais, lyg palaidojimas į pelenus, yra didžiausio gedulio ženklas. — (17) *Atstumta...*: nebegali pasiekti, susilaukti, ramybės, todėl ir laimės. — (18) *Mano tikslas...* Aš nebeturiu ko tikėtis iš Viešpaties, nebėra vilties susilaukti kentėjimų galo. Taip pranašas pasiekia aukščiausią laipsnį nelaimių aprašyme. Toliau jo rauda virsta jau nuolankia ir pasitikėjimo pilna malda (plg. Ps. 72, 13).

(19) *Metėles ir tulžį:* kurios pranašui yra lyg maistas ir gėrimas (15 e.). — (20) *Aš nuolat...* Anot ebr t.: Tu juk tikrai atsiminsi, kad mano siela žemai nulenkta manyje. — (21) Tai aš svarstau: dalykus, kurie toliau išdėstomi. — (22) *Tai Viešpaties...* Viešpaties gailestingumas padarė, kad mes ne visai žuvome; ir

HETH.

23 Novi diluculo,
multa est fides tua.

HETH.

24 Pars mea Dominus, dixit anima mea:
propterea expectabo eum.

TETH.

25 Bonus est Dominus sperantibus in eum,
animae quaerenti illum.

TETH.

26 Bonum est praestolari cum silentio
salutare Dei.

TETH.

27 Bonum est viro, cum portaverit
iugum ab adolescentia sua.

IOD.

28 Sedebit solitarius, et tacebit:
quia levavit super se.

IOD.

29 Ponet in pulvere os suum,
si forte sit spes.

CHĖT.

23 Jie nauji kas rytmetį;
tavo ištikimybė didelė.

CHĖT.

24 Mano dalia Viešpats, sako mano siela,
todėl jo lauksiu.

TĖT.

25 Viešpats geras tiems, kurie juo pasitiki,
sielai, kuri jo ieško.

TĖT.

26 Gera yra tyliai laukti

Dievo išgelbėjimo.

TĖT.

27 Gera žmogui, jei jis neša
jungą nuo pat savo jaunystės.

JOD.

28 Jis sėdės vienas ir tylės,
nes tai jam uždėta.

JOD.

29 Jis palies savo burna dulkes,
rasi dar yra vilties.

---

kad mes dar tebesame gyvi, tai jo pasigailėjimo laidas, kurs mums rodo, jog mes niekuomet neliksime be to pasigailėjimo (plg. Jer. 4, 27). — (23) *Jie nauji...* Kaip kasdien mums atnešama dienos šviesa, taip Dievo gailestingumas pasirodo kasdien naujas ir neišsemiamas, nes Dievo ištikimybė yra didelė ir gausinga; ji yra lyg kad šaltinis ir begalo didelis iždas, iš kurio mums visuomet teikiama naujų malonių. Naujais taip pat galima laikyti nelaiminguosius, kurie po ilgos liūdnos karčiausių kentėjimų nakties mato užtekančią raminančią išgelbėjimo aušrą ir tuo naujai pastiprinti džiaugiasi gyvenimu. — (25) *Viešpats...* Kas pasitiki Viešpačiu, jį maldauja pagalbos, tas susilauks jo pasigailėjimo. Šita mintis palaiko paties pranašo, taip pat ir kitų viltį: (26) *Gera...* Kas Dievui pasitiki, tas laukia be nekantrumo ir murmėjimo išgelbėjimo iš nelaimės ir pilnai pasiduoda Dievo valiai, kad tas jam padėtų jam pačiam tinkamu metu. — (27) *Gera žmogui...* Kas Viešpaties jungą (Viešpaties baimės, paklusnumo jo įstatymui ir įsakymams, nelaimių jungą) yra įpratęs nešti nuo pat jaunystės ir suvaldyti visas savo širdies užgaidas, užtroškinant savyje piktus geidulius, auklėjant dorybes ir siekiant tobulumo, tas ir dabar kantriai pasiduos Dievo plakimams. — (28) *Jis sėdės...* Toksai palaiko širdies ramybę rūpesniuose, vengia minios ir laukia be nekantravimo, kad Dievas, kurs yra jam jungą uždėjęs, jį savo laiku nuims. — (29) *Jis palies...*: nusilenks iki žemei, pagerbdamas slap-

IOD.

30 Dabit percutienti se maxillam,
saturabitur opprobriis.

CAPH.

31 Quia non repellet in sempiternum
Dominus.

CAPH.

32 Quia si abiecit, et miserebitur
secundum multitudinem misericordiarum suarum.

CAPH.

33 Non enim humiliavit ex corde suo,
et abiecit filios hominum,

LAMED.

34 Ut contereret sub pedibus suis
omnes vinctos terrae,

LAMED.

35 Ut declinaret iudicium viri
in conspectu vultus Altissimi.

LAMED.

36 Ut perverteret hominem in iudicio suo,
Dominus ignoravit.

JOD.

30 Tam, kurs jį muša, jis duos skruostą,
leis pasisotinti savo pajuokomis.

KAF.

31 Nes neamžinai atstumia
Viešpats.

KAF.

32 Nes jei jis ir atmetė, jis pasigailės
sulig savo gailestingumų daugybe.

KAF.

33 Nes ne savo pasimėgimu jis žemina
ir atmeta žmonių vaikus

LAMĖD.

34 sutrinti po savo kojomis
visus žemės belaisvius,

LAMĖD.

35 nedaryti teisybės žmogui
Aukščiausiojo akivaizdoje,

LAMĖD.

36 daryti žmogui skriaudą jo byloje;
tų dalykų Viešpats nemoka.

---

tingus Dievo sumanymus. — (30) *Tam, kurs...* Jo viltis turi būti didelė ir kilni, kad galėtų kantriai pakelti išniekinimus. Taigi taip turi kentėti tauta paniekinimus ir vargus, kuriuos teisingas Dievo teismas yra jai uždėjęs. Toki kantrybė atneš jai didžiausių gėrybių. — (31) *Nes neamžinai...* Kaip galima gyventi tikėjimu nelaimėse? visų pirma yra visai tikras dalykas, kad Dievas neatmeta amžinai tautos, kurią jis yra išsirinkęs; toliau, jei jis jai siunčia nelaimę, tai nėra abejonės, kad jis vėl pasigailės ir tai taip, kad jo pasigailėjimas bus didesnis už siųstąją nelaimę; juk Dievas baudžia ir plaka ne iš malonumo, bet lyg priverstas ir prieš savo valią, kuriai įgimta gailėtis ir daryti gera (plg. Išm. 11, 24-27). Todėl, jei kas iš širdies gailisi, Dievas yra visuomet pasiryžęs daryti malonę. — (32) *Jei ir atmetė...* Ebr. t.: jei ir nuliūdino. — (33) *Atmeta.* Ebr. t.: nuliūdina. — *Sutrinti...* Ir tai yra paguoda nelaimėje, kad nieko negali įvykti kitaip, kaip tik Dievui leidžiant. — (36) *Tų dalykų Dievas nemoka.* Ebr. t.: argi Viešpats tų dalykų nemato? — Gal Dievas nežino, kad belaisviai kojomis mindomi, kai jo akyse nedaroma teisybės.

MEM.

37 Quis est iste, qui dixit ut fieret,
Domino non iubente?

MEM.

38 Ex ore Altissimi non egredientur
nec mala nec bona?

MEM.

39 Quid murmuravit homo vivens,
vir pro peccatis suis?

NUN.

40 Scrutemur vias nostras, et quaeramus,
et revertamur ad Dominum

NUN.

Levemus corda nostra cum manibus
ad Dominum in caelos.

NUN.

42 Nos inique egimus, et ad iracundiam provocavimus:
idcirco tu inexorabilis es.

SAMECH.

43 Operuisti in furore, et percussisti nos:
occidisti, nec pepercisti.

MĖM.

37 Kas yra tasai, kurs liepė įvykti,
Viešpačiui neliepiant?

MĖM.

38 Argi ne iš Viešpaties burnos išeina
ir kas pikta, ir kas gera?

MĖM.

39 Tai ko murma žmogus, kol gyvas,
kiekvienas dėl savo nuodėmių?

NUN.

40 Tyrinėkime savo kelius, ieškokime
ir gręžkimės į Viešpatį.

NUN.

41 Kelkime savo širdis su rankomis
pas Viešpatį į dangų.

NUN.

42 Mes elgėmės neteisingai ir vedėme į rūstybę,
todėl tu nepermaldaujamas.

SAMĖCH.

43 Tu apsisupei narsu ir užgavai mus;
užmušei ir nepasigailėjai.

---

kai žmonės teisme apgaudinėjami ir slėgiami? Taip, jis žino; todėl jis leidžia tuos negerumus. — (37) *Kurs liepė*... Plg. Am. 3, 6. — (38) *Argi ne*... Teisusis teisėjas Dievas bausmėmis plaka nuodėmes. Jis leido sugriauti Jeruzalę, bet kaip tik tame, jog čia pats Dievas suteikė nprietelliams galios, yra pagrindo paguodai, nes jis pakreipia visa, kas mums atsitinka, mūsų pačių išganymui. — (39) *Ko murma žmogus*... Kolei jis dar gali dalyvauti malonėje ir palankume, kokių Viešpats teikia gyviesiems, jam nevalia dejuoti, jei ne bent dėl savo nuodėmių, kurios yra tikra visų nelaimių priežastis ir yra vienatinė piktenybė. Ebr. t.: ko dūsauja žmogus, kolei gyvas? (Tedūsauja) kiekvienas dėl savo nuodėmių.

(42) *Mes elgėmės*... Ebr. t.: mes, mes nusidėjome ir buvome maištininkai, ir tu nedovanojai. — Į ką Jeremijas, nelaimei dar neatėjus, taip dažnai kreipė dėmesį, tai jis primena ir dabar, kai žydai patyrė, kaip negera ir kartu apleisti Viešpatį. Jiems reikia grįžti į Viešpatį! — (43) *Užgavai mus*...: Ebr. t.: persekiojai mus, atėmei, nepasigailėjai. — Tuo metu kai Dievas norėjo dovanoti, jie nenorėjo jo ieškoti, todėl jis nebenori ir paskiau jų išklausyti (plg.

SAMECH.

44 Opposuisti nubem tibi,
ne transeat oratio.

SAMECH.

45 Eradicationem, et abiectionem posuisti me
in medio populorum.

PHE.

46 Aperuerunt super nos os suum
omnes inimici.

PHE.

47 Formido, et laqueus facta est nobis
vaticinatio, et contritio.

PHE.

48 Divisiones aquarum deduxit oculus meus,
in contritione filiae populi mei

AIN.

49 Oculus meus afflictus est, nec. tacuit,
eo quod non esset requies,

AIN.

50 Donec respiceret et videret Dominus de caelis.

AIN.

51 Oculus meus depraedatus est animam meam
in cunctis filiabus urbis meae.

SADE.

52 Venatione ceperunt me quasi avem
inimici mei gratis.

SAMĖCH.

44 Tu pastatei ties savim debesį,
kad nepraeitų malda.

SAMĖCH.

45 Tu padarei iš manęs iššlavą
ir atmatą tautų tarpe.

PHĖ.

46 Visi neprieteliai
išsižiojo prieš mus.

PHĖ.

47 Baisumu ir kilpa virto mums
pranašystė ir sugriovimas.

PHĖ.

48 Mano akis išliejo ašarų sroves
dėl mano tautos dukters sunaikinimo.

AIN.

49 Mano akis nuliūdinta ir nesiliauja verkus,
nes nėra atilsio,

AIN.

50 kolei nepažvelgs ir nepamatys
Viešpats iš dangaus.

AIN.

51 Mano akis apiplėšė mano sielą
dėl visų mano miesto dukterų.

TSADĖ.

52 Medžiodami sugavo mane kaip paukštį
mano neprieteliai be priežasties.

Jer. 2, 27. 28). — (45) *Tu padarei...* Kitados taip atsitiko priešams (Ps. 17, 43), dabar Dievo tautai. — (46) *Visi...* Plg. auk. 2, 16. — (47) *Pranašystė:* netikra pranašystė, atvedusi mums žuvimą. Ebr. t.: sunaikinimas. — (51) *Mano akis...* Ašaros nesustiprino sielos, bei dar atėmė iš jos jėgas. Ebr. t.: mano akis daro mano sielai skausmo. — Ašaros skausmo nesumažino, kaip kad paprastai būna, bet dar jį padidino ir sustiprino. — *Dukterų.* Jeruzalės dukterų kentėjimai viena žymiausių nesiliaujančio skausmo priežasčių. — (52) *Neprieteliai be priežasties.*

SADE.

53 Lapsa est in lacum vita mea,
et posuerunt lapidem super me.

SADE.

54 Inundaverunt aquae super
caput meum:
dixi: Perii.

COPH.

55 Invocavi nomen tuum Domine
de lacu novissimo.

COPH.

56 Vocem meam audisti: ne
avertas aurem tuam
a singultu meo, et clamoribus.

COPH.

57 Appropinquasti in die, quando
invocavi te:
dixisti: Ne timeas.

RES.

58 Iudicasti Domine causam
animae meae,
redemptor vitae meae.

RES.

59 Vidisti Domine iniquitatem
illorum adversum me:
iudica iudicium meum.

RES.

60 Vidisti omnem furorem,
universas cogitationes eorum
adversum me.

TŠADĖ.

53 Mano gyvybė įpuolė į duobę,
ir jie užrito ant manęs akmenį.

TŠADĖ.

54 Vandenys tvino ant mano
galvos;
aš tariau: Esu žuvęs.

QOF.

55 Aš šaukiu tavo, Viešpatie,
vardą
iš giliausios duobės.

QOF.

56 Tu girdėjai mano balsą; ne-
nugręžk savo ausies
nuo mano dūsavimo ir mano
šauksmų.

QOF.

57 Tu prisiartinai tą dieną, ku-
rioje aš šaukiaus tavęs;
tu tarei: Nebijok.

RĖŠ.

58 Viešpatie, tu darei teisybę
mano sielos byloje,
tu mano gyvybės atvaduotojas.

RĖŠ.

59 Viešpatie, tu matei jų netei-
sybę prieš mane;
daryk man teisybę.

RĖŠ.

60 Tu matei visą jų narsą,
visas jų mintis prieš mane.

Žuvimas buvo Dievo siųstas žydams už jų nuodėmes. Kaldėjiečiams jie nebuvo padarę tokios neteisybės, dėl kurios šitie būtų turėję teisės taip piktai su jais pasielgti. Taip nеprieteliai buvo labai perviršiję keršto saiką. — (**53, 54**) *Užrito ant manęs...*: kad aš nebegalėčiau ištrūkti. Taip aš grimzdau vis gilyn ir gilyn, iki vanduo pasiekė mano galvą, ją užliejo ir aš tariaus būsiąs nutroškintas (aliuzija į Jer. 38, 6). Tauta randasi tokioje padėtyje, iš kurios negali išgelbėti joki žmogaus ranka; todėl reikia bėgti prie Dievo.

(**57**) *Tu tarei: Nebijok.* Vz. Jer. 30, 11; 46, 27. 28; Iz. 41, 10 ir k. — (**58**) *Tu darei...* Ebr. t.: tu gynei mano sielos bylą, išgelbėjai mano gyvybę. — (**60**) *Narsą.* Ebr. t.: pagie-

SIN.

61 Audisti opprobrium eorum Domine,
omnes cogitationes eorum adversum me:

ŠIN.

61 Tu, Viešpatie, girdėjai jų apjuoką,
visas jų mintis prieš mane,

SIN.

62 Labia insurgentium mihi;
et meditationes eorum adversum me tota die.

ŠIN.

62 lūpas kilstančiųjų prieš mane,
ir jų mąstymus visą dieną prieš mane.

SIN.

63 Sessionem eorum, et resurrectionem eorum vide,
ego sum psalmus eorum.

ŠIN.

63 Pažvelk, ar jie sėdi, ar keliasi,
aš jųjų daina.

THAU.

64 Reddes eis vicem Domine
iuxta opera manuum suarum.

TAU.

64 Tu, Viešpatie, atsilyginsi jiems,
žiūrėdamas jų rankų darbų.

THAU.

65 Dabis eis scutum cordis
laborem tuum.

TAU.

65 Tu duosi jiems širdies skydą
savo varginimą.

THAU.

66 Persequeris in furore, et conteres eos
sub caelis Domine.

TAU.

66 Tu persekiosi juos narsu ir sutrinsi juos
po dangumi, o Viešpatie!

4. Sunaikinimo didumas ir priežastys.

ALEPH.

IV. 1 Quomodo obscuratum est aurum,
mutatus est color optimus,

ALĖF.

4. 1 Kaip gi auksas pasidarė tamsus,
pakitėjo geriausia spalva?

žą. — (**63**) *Pažvelk...*: atkreipk savo dėmesį į visus jų veiksmus, atilsį ir elgesį. — (**65**) *Širdies skydą*. Ebr. t.: dangtį jų širdžiai. — taip kad jie lyg akli eis į prapultį. — *Savo varginimą*. Ebr. t.: savo prakeikimą ant jųjų. — (**66**) *Sutrinsi...* Ebr. t.: sunaikinsi juos iš po Viešpaties dangaus, t. y. taip kad jie, kurie dabar yra po Viešpaties dangumi, bus iš tos vietos pašalinti. Tas linkėjimas reikia taip suprasti, kaip dabar meldžiamasi: savo šv. Bažnyčios neprietelius pažeminti teikis! Plg. Jer. 18, 21...

4, 1-22. Palygindamas seniau buvusią laimę su dabartine nelaime pranašas dejuoja dėl baisaus sunaikinimo, palietusio visus gyventojų luomus (1-11), toliau paliečia baisios nelaimės priežastis iš pranašų, kunigų ir tautos pusės (12-22).

(**4, 1**) *Kaip gi auksas...* Kitados tauta buvo Dievo tėvainystė ir kunigiškoji karalystė (Iš. 19, 5. 6). Dievas buvo ją išaukštinęs (Jer. 3, 19; 13, 11). Bet kaip gi labai pakitėjo jos

dispersi sunt lapides sanctuarii
in capite omnium platearum?

BETH.

2 Filii Sion inclyti,
et amicti auro primo:
quomodo reputati sunt in vasa testea,
opus manuum figuli?

GHIMEL.

3 Sed et lamiae nudaverunt mammam,
lactaverunt catulos suos:
filia populi mei crudelis,
quasi struthio in deserto.

DALETH.

4 Adhaesit lingua lactentis
ad palatum eius in siti:
parvuli petierunt panem,
et non erat qui frangeret eis.

HE.

5 Qui vescebantur voluptuose,
interierunt in viis:
qui nutriebantur in croceis,
amplexati sunt stercora.

VAU.

6 Et maior effecta est iniquitas filiae populi mei

Išblaškyti šventyklos akmenys
visų gatvių kampuose

BĖT.

2 Kilnūs Siono sūnūs,
kurie buvo apvilkti pirmuoju auksu,
kaip gi jie laikomi moliniais indais,
puodžiaus rankų darbu?

GIMĖL.

3 Net ir aitvarai atidengia savo papą,
žindo savo jauniklius;
mano tautos duktė kietaširdė
kaip strausas tyrumoje.

DALĖT.

4 Žindomojo liežuvis prilipo
prie jo gomurio troškulyje;
kūdikiai prašė duonos
ir nebuvo kas jiems jos laužtų.

HĖ.

5 Tie, kurie valgydavo skaniausius valgius,
žūna gatvėse;
kurie buvo auginami skarlate
apkabina mėšlą.

VAU.

6 Mano dukters neteisybė
pasidarė didesnė

---

padėtis dėl kaldėjiečių įvykinto apgulimo ir nugalėjimo! (Efr. Teod. Tom.). — *Geriausia spalva.* Ebr. t.: tyriausias auksas. Kas čia vadinama auksu, paaiškėja iš 2 e. — (2)*Kilnūs...* Ebr. t.: Siono piliečiai taurieji, vertinami kaip tyras auksas. — *Jie laikomi...*: atmetami kaip niekam tikusios šukės. Plg. Jer. 18, 4. 6... 19, 10; 22, 28. — (3) *Aitvarai.* Ebr. thannin reiškia tikriausiai šakalus. — *Atidengia.* Ebr. t.: duoda. Vietoj seniau buvusio visų dalykų apstumo buvo atėjęs badas; Sionas nebegali išmaitinti savo vaikų, yra priverstas būti jiems nuožmesnis už laukinius žvėris, kurie tačiau maitina savo jauniklius. — *Kietaširdė:* priversta užmiršti įgimties balsą, nebeįstengia jo klausyti. — *Strausas.* Tas paukštis palieka savo sudėtus kiaušinius tyrumos smiltyse, kad čia juos išperėtų karšti saulės spinduliai. Išsiperėję strausiukai toliau patys rūpinasi savimi. Todėl strausas laikomas paukščiu kietaširdžiu. Plg. Jobo 39, 15. — (5) *Auginami.* Ebr. t.: nešiojami. — *Apkabina...*: griebiasi menkiausių dalykų ir randa sau atilsio purvuose. — (6) *Mano tautos...* Nelaimių didumas yra Siono nusikaltimų didumo atvaizdas. — *Nepakėlus*..

peccato Sodomorum,
quae subversa est in momento,
et non ceperunt in ea manus.

ZAIN.

7 Candidiores Nazaraei eius nive,
nitidiores lacte,
rubicundiores ebore antiquo,
sapphiro pulchriores.

HETH.

8 Denigrata est super carbones
facies eorum,
et non sunt cogniti in plateis:
adhaesit cutis eorum ossibus:
aruit, et facta est quasi lignum.

TETH.

9 Melius fuit occisis gladio,
quam interfectis fame:
quoniam isti extabuerunt consumpti
a sterilitate terrae.

IOD.

10 Manus mulierum misericordium
coxerunt filios suos:
facti sunt cibus earum
in contritione filiae populi mei.

CAPH.

11 Complevit Dominus furorem
suum,

didesnė už nuodėmę Sodomos,
kuri sugriauta akimirksnyje,
nepakėlus prieš ją rankos.

ZAIN.

7 Jos Nazarėjai buvo skaistesni
už sniegą,
baltesni už pieną,
rausvesni už seną dramblio kaulą,
gražesni už sapyrą.

CHĖT.

8 Dabar jų veidas pasidarė
juodesnis už anglis,
ir jų nebepažįstama gatvėse;
jų oda prilipus prie kaulų;
ji sudžiūvus ir pasidarius kaip
medis.

TĖT.

9 Geriau buvo užmuštiesiems
kalaviju,
kaip tiems, kurie mirė badu,
nes šitie žuvo pamažu sunaikinti
žemės nederlingumo.

JOD.

10 Gailestingų moterų rankos
virė savo vaikus;
jie virto jų maistu
mano tautos dukters sunaikinime.

KAF.

11 Viešpats padarė savo narsą
pilną,

Vz. Prad. 19, 24. Geresnis buvo Sodomos likimas, nes jos ir nuodėmė buvo mažesnė. Ūmas žuvimas kaip ir netikėta mirtis sujungta su mažiau kentėjimų; bet ypač svarbu tai, kad ten nebuvo tokių baisenybių, kaip čia paminėtosios. Plg. Mt. 10, 15; 11, 24; Lk. 10, 12. Žydai turėjo įstatymą ir pranašai nuolat jiems primindavo, kad reikia laikytis Dievo ištikimai, arba į jį gręžtis. — (7) *Nazarėjai:* išrinktieji, ypatingos pagarbos vertieji, kunigaikščiai ir kunigai. — *Rausvesni...* Ebr. t.: rausvesni kūnu už karolius, sapyras buvo jų išvaizda (tiksliau: išpjovimas, tarsi, jie būtų buvę išdrožti iš sapyro).—(8) *Anglis.* Ebr. t.: juodylą, juodus dažus. — (9) *Nes šitie...* Ebr. t.: kurie žūna lauko vaisių stokos perverti. — Žuvusieji kovose mirė greičiau ir garbingiau, badas ilgai kankina ir pamažu atima gyvybę. — (11) *Sukūrė...* Kaip Dievo rūstybė padegė miestą, paaiškinama Ezekiėlio regėjime 10, 6. Čia minimą bausmę Dievas buvo

effudit iram indignationis suae:
et succendit ignem in Sion,
et devoravit fundamenta eius.

LAMED.

12 Non crediderunt reges terrae'
et universi habitatores orbis,
quoniam ingrederetur hostis et inimicus
per portas Ierusalem:

MEM.

13 Propter peccata prophetarum eius,
et iniquitates sacerdotum eius,
qui effuderunt in medio eius
sanguinem iustorum.

NUN.

14 Erraverunt caeci in plateis,
polluti sunt in sanguine:
cumque non possent,
tenuerunt lacinias suas.

SAMECH.

15 Recedite polluti, clamaverunt eis:
recedite, abite, nolite tangere:
iurgati quippe sunt, et commoti dixerunt inter Gentes:
Non addet ultra ut habitet in eis.

išpylė savo užsidegimo rūstybę
ir sukūrė Sione ugnį,
kuri prarijo jo pamatus.

LAMĖD.

12 Žemės karaliai
ir visi pasaulio gyventojai nebūtų tikėję,
kad priešas ir neprietelis įeis
pro Jeruzalės vartus:

MĖM.

13 Dėl jos pranašų nuodėmių
ir neteisybių jos kunigų,
kurie išliejo jos viduryje
teisiųjų kraują.

NUN.

14 Akli jie klaidžiojo gatvėmis,
buvo sutepti krauju;
ir negalėdami (eiti)
jie laikė savo skvernus.

SAMĖCH.

15 Pasitraukite, suteptieji, buvo jiems šaukiama,
pasitraukite, eikite šalin, nepalieskite;
taip jie buvo ujami ir atstumiami,
ir buvo kalbama tarp pagonių:
Nėvienas nebegyvens jų tarpe.

---

paskelbęs iš anksto. Atk. 32, 22. (12) *Nebūtų tikėję...*: nes Dievas norėjo visuomet per amžius kreipti savo širdį ir akis į Jeruzalę, 3 Kar. 9, 3. — (13) *Pranašų:* netikrų. Apie per daug didelį nepamatuotą žydų pasitikėjimą kalba Jer. 7, 4... ir k. Miestas buvo stiprus savo vieta (2 Kar. 5, 6...). Be to jis dar buvo karaliaus Ozijo, Joatamo ir Manaso sustiprintas Kron. 26, 5; 27, 3; 33, 14). Pagonys žinojo, kad Dievas nekartą stebuklingai gynė bažnyčią ir plakdavo neprietelius (4 Kar. 19, 35; 2 Kron. 20, 22... Ps. 45, 6. 7). — *Išliejo jos...* Netikri pranašai ir kunigai buvo tikriausiai nusikaltę žudynėmis karaliaus Manaso laikais. — (14) *Akli...* Kalbama apie tuos pačius nusikaltėlius, ką ir 13 e. Jie savo piktumo apakinti klaidžioja gatvėse, sutepti krauju, kurį jie neteisingai ir nuožmiai buvo išlieję. Nebegalėdami gi toliau eiti, neįbridę į kraujo liūnus, jie sustodavo ir laikydavo pakėlę aukštyn savo ilgų rūbų skvernus. — *Ir negalėdami...* Ebr. t.: taip kad nebuvo galima paliesti jų drabužių, taip labai jie buvo sutepti krauju. — (15) *Pasitraukite...* Taip jiems šaukdavo praeiviai, bijodami patys susitepti, jei būtų buvę jų paliesti. Panašiai buvo įsakyta šaukti tik raupsuotiems (vz. Kun, 13, 45). —

PHE.

16 Facies Domini divisit eos,
non addet ut respiciat eos:
facies sacerdotum non erubuerunt,
neque senum miserti sunt.

AIN.

17 Cum adhuc subsisteremus,
defecerunt oculi nostri
ad auxilium nostrum vanum,
cum respiceremus attenti
ad gentem, quae salvare non poterat.

SADE.

18 Lubricaverunt vestigia nostra
in itinere platearum nostrarum,
appropinquavit finis noster: completi sunt dies nostri,
quia venit finis noster.

COPH.

19 Velociores fuerunt persecutores nostri
aquilis caeli:
super montes persecuti sunt nos,
in deserto insidiati sunt nobis.

RES.

20 Spiritus oris nostri Christus Dominus

PHE.

16 Viešpaties veidas išskirstė juos;
jis nebepažvelgs daugiau į juos.
Kunigų veido nepagerbta
ir nepasigailėta senių.

AIN.

17 Kai mes dar tebebuvome, mūsų akys pailso,
bežiūrėdamos mums tuščios pagalbos;
mes atidžiai dairėmės
į tautą, kuri negalėjo išgelbėti.

TSADĖ.

18 Mūsų žingsniai slidinėjo,
einant mūsų gatvėmis;
mūsų galas arti; pasibaigė mūsų dienos,
nes mūsų galas atėjo.

QOF.

19 Mūsų persekiotojai buvo greitesni
už dangaus arus;
jie vijosi mus per kalnus,
tyrumoje tykojo mūsų.

RĖŠ.

20 Mūsų burnos kvapas, pateptasis, valdovas,

Taip jie buvo... Ebr. t.: kai jie bėgo, jie klaidžiojo šen ir ten; buvo sakoma pagonių tarpe: jiems nevalia ilgiau pasilikti. — (**16**) *Viešpaties veidas...* Viešpats nebežiūri daugiau į juos maloningai; jis apleidžia ir atiduoda juos jų neprietelių siautimui, kurie negerbia nei kunigo vertybės, nei žilos senio galvos. — (**17**) *Mūsų akys...* Kaip 6 e. skundė tautos piktumą, 13 e. kunigų ir netikrų pranašų nuodėmes, taip dabar jis peikia žalingą pasitikėjimą žmonių pagalba. Taip jis nurodo tikras nelaimių priežastis; tačiau tas tiesos pažinimas yra pirmas žingsnis į išsigelbėjimą. Pranašas jau taip daug kartų, kolei Sionas dar nebuvo paimtas, buvo davęs savo tautai įspėjimų dėl sąjungų su svetimomis tautomis, ypač gi su aigiptiečiais. Bent dabar, kartaus prityrimo pamokinti, jie turėtų prisipažinti pasielgę paikai! — (**18**) *Mūsų žingsniai...* Ebr. t.: jie tykojo mūsų žingsnių, kad mes nevaikščiotumėm savo gatvėmis. — Kaldėjiečiai, kurie laikė miestą apgultą, budriai saugojo, kad kartais karalius ir kunigaikščiai nepabėgtų. Dabar žydai suprato, kad jų karalystei atėjo galas. — (**19**) *Buvo greitesni...* Tai prisiminimas, kaip veltui Sedekijas ir kunigaikščiai mėgino pabėgti. Kaldėjiečių greitumas pavijo juos. Šitais žodžiais dar primenami įspėjimai Atk. 28, 49; Jer. 4, 13. — Sedekijas bėgo Jeriko linkon, kelias ėjo per kauburius ir slėnius. Tyrumoje prie Je-

captus est in peccatis nostris:
cui diximus: In umbra tua
vivemus in Gentibus.

SIN.

21 Gaude, et laetare filia Edom,
quae habitas in Terra Hus:
ad te quoque perveniet calix,
inebriaberis, atque nudaberis.

THAU.

22 Completa est iniquitas tua
filia Sion,
nec addet ultra ut transmigret te:
visitavit iniquitatem tuam filia
Edom,
discooperuit peccata tua.

sugautas dėl mūsų nuodėmių,
jis, kuriam mes sakėme: Tavo
ūksmėje
mes gyvensime tarp tautų.

ŠIN.

21 Džiaukis ir linksminkis, Edomo
dukte,
kuri gyveni Huso šalyje;
ir pas tave ateis taurė
tu būsi girta ir plika.

THAU.

22 Pasibaigė tavo nusikaltimas
Siono dukte;
jis daugiau nebeduos tavęs išvesti.
Jis lanko tavo neteisybę, Edomo
dukte,
atidengia tavo nuodėmes.

ORATIO IEREMIAE PROPHETHAE.

PRANAŠO JEREMIJO MALDA.

5. Pranašo Jeremijo malda už žydus.

V. 1 Recordare Domine quid
acciderit nobis:
intuere, et respice opprobrium
nostrum.

5. 1 Atsimink, Viešpatie, kas
mums atsitiko,
pažvelk ir matyk mūsų apjuoką.

---

riko karalius buvo sugautas. — (20) *Pateptasis, valdovas*... Ebr. t.: Viešpaties pateptasis buvo sugautas jų duobėse. — Karalius Sedekijas buvo tarsi tautos gyvybės kvapas. Jie tikėjosi, kad jis pabėgsiąs pas svetimas tautas ir tenai jie jo globoje galėsią sau ramiai gyventi. — (21) *Džiaukis*... Ironijos pilnas pakvietimas. — *Huso šalyje.* Plg. Jer. 25, 20; Jobo 1, 1. — *Ir pas tave ateis*...: ir tau ateis eilia gerti Dievo rūstybės taurę; ji tave nugirdys (Jer. 25, 27), sugauta ir apiplėšta tu liūdėsi. Edomas imamas čia kaipo pavyzdis to, kas turi atsitikti visiems Dievo ir jo karalystės neprieteliams. Šitiems žūnant Dievo tautai užteka viltis. — (22) *Pasibaigė*... Dievas nustatė pabaigą tavo kaltei ir bausmei. Plg. Jer. 30, 3-31. Taip ir šita graudi giesmė baigiama Dievo neprietelių žuvimo ir jojo tautos pakilimo paminėjimu.

Pranašo Jeremijo malda. Šitos antraštės nėra ebr. ir graik. tekstuose; yra tačiau syr. ir kituose. — 5, 1-22. Tautos vardu Jeremijas kreipiasi į Viešpatį, maldaudamas malonės ir pasigailėjimo; bet kad sužadintų jo gailestingumą, jis nurodo didelį dejavimą visos tautos (1-10), atskirų luomų (11-18), primindamas Siono kalno apleidimą, dėl kurio pranašo maldavimas juo karščiau kyla į Dievo sostą, kad būtų grąžintas seniau rodomas maloningumas (19-22).

(1, 1) *Atsimink.* Prašoma Viešpatį atsiminti, kad veikiai suteiktų pagalbos.

2 Hereditas nostra versa est ad alienos:
domus nostrae ad extraneos.
3 Pupilli facti sumus absque patre,
matres nostrae quasi viduae.
4 Aquam nostram pecunia bibimus:
ligna nostra pretio comparavimus.
5 Cervicibus nostris minabamur,
lassis non dabatur requies.
6 Aegypto dedimus manum, et Assyriis
ut saturaremur pane.
7 Patres nostri peccaverunt, et non sunt:
et nos iniquitates eorum portavimus.
8 Servi dominati sunt nostri:
non fuit qui redimeret de manu eorum.
9 In animabus nostris afferebamus panem nobis,
a facie gladii in deserto.
10 Pellis nostra, quasi clibanus exusta est
a facie tempestatum famis.

2 Mūsų tėvainystė teko svetimiems,
mūsų namai kitataučiams.
3 Mes esame našlaičiai be tėvo,
mūsų motinos lyg našlės.
4 Mes gėrėme savo vandenį už pinigus,
savo malkas pirkome už užmokesnį.
5 Mes buvome varomi su grandinėmis ant mūsų kaklo,
pailsusiems nebuvo duodama atilsio.
6 Mes ištiesėme ranką Aigiptui ir asirijiečiams,
kad pasisotintumėm bent duona.
7 Mūsų tėvai nusidėjo, ir jų nebėra,
ir mes nešame jų nusikaltimus.
8 Vergai ėmė mums viešpatauti,
nėra kas mus išvaduoja iš jųjų rankos.
9 Su pavojumi savo gyvybei mes atsinešame duonos
tyrumos kalavijo akivaizdoje.
10 Mūsų oda nudegus kaip krosnis
nuo bado audrų.

— *Apjuoką.* Kuo ji buvo pasireiškusi, išdėstoma toliau: (2) *Mūsų tėvainystė...* Pirmas dalykas buvo tas, kad žydų savastis buvo svetimųjų atimta. Plg. 4 Kar. 25, 9; Jer. 52, 13. Šalies dalį buvo paėmę edomiečiai. Vz. Ez. 35, 10... — (3) *Mes esame...* Prie apiplėšimo prisidėjo ir tai, kad jie neteko globos ir gynėjų. Jie yra lyg našlaičiai, kurie neturi globėjo. Jų motinos panašios į našles, nes nors jų vyrai dar tebėra gyvi, bet jie negali suteikti jokios globos, jokios pagalbos. — (4) *Mes gėrėme...* Net kitados visiems prieinamus ir reikalingiausius daiktus jie turi pirktis už pinigus. Sunkus jungas slėgia pečius tų, kuriems kaldėjiečiai leido pasilikti šalyje. — (5) *Mes buvome...* Ebr. t.: mes persekiojami ant savo sprando, t. y. mums daroma prievarta, priešas verčia mus dirbti sunkius darbus, kietas jungas uždėtas ant mūsų. — (6) *Mes ištiesėme...* Jiems nieko daugiau nelieka kaip vergovė: arba jie turi pasiduoti aigiptiečiams, jei palieka Palestiną, arba kaldėjiečiams, jei pasilieka savo šalyje. Kitaip jie neturi iš ko gyventi. — *Asirijiečiams...* Ebr. t. Asurui. — Asirijiečių ar Asuro vardas čia, kaip nekartą ir kitur, imamas platesnėje prasmėje ir reiškia taip pat kaldėjiečius, kurie buvo paveldėję senovinę Asiriją. — (7) *Nusidėjo.* Visos nelaimės randasi iš nuodėmės, nusidėjusi gi buvo visa tauta. Vz. Iš. 20, 5; Atk. 5, 9. — (8) *Vergai...* Aprašoma persekiotojų nevertybė: tie, kurie mus slėgia, yra vergai. Karaliaus gi vergais buvo vadinami ir aukščiausieji kaldėjiečių karaliaus valdininkai. — (9) *Su pavojumi...* Visur besibastantieji kaldėjiečiai per-

11 Mulieres in Sion humiliaverunt,
et virgines in civitatibus Iuda.
12 Principes manu suspensi sunt:
facies senum non erubuerunt.
13 Adolescentibus impudice abusi
sunt:
et pueri in ligno corruerunt.

14 Senes defecerunt de portis:
iuvenes de choro psallentium.
15 Defecit gaudium cordis nostri:
versus est in luctum chorus
noster.
16 Cecidit corona capitis nostri:
vae nobis, quia peccavimus.
17 Propterea moestum factum est
cor nostrum,
ideo contenebrati sunt oculi nostri.
18 Propter montem Sion quia
disperiit,
vulpes ambulaverunt in eo.
19 Tu autem Domine in aeternum
permanebis,
solium tuum in generationem
et generationem.
20 Quare in perpetuum oblivisceris nostri?
derelinques nos in longitudine
dierum?

11 Jie išgėdino moteris Sione
ir mergaites Jūdo miestuose.
12 Kunigaikščiai jų ranka pakarti
jie nepagerbė senių veido.
13 Jie begėdiškai elgėsi su jaunikaičiais,
ir vaikai sukniumba po malkų
našta.

14 Nebėra senių vartuose,
jaunikaičių žaidžiančių būriuose.
15 Mūsų širdies džiaugsmas dingo,
geduliu pavirto mūsų šokiai.

16 Mūsų galvos vainikas nukrito;
deja mums, nes mes nusidėjome.
17 Todėl mūsų širdis pasidarė
labai nuliūdusi,
todėl mūsų akys aptemo,
18 dėl Siono kalno, nes jis guli
tuščias,
lapės vaikščioja jame.
19 Tu, gi Viešpatie, pasilieki
per amžius,
tavo sostas per kartų kartas.

20 Kam tu nori užmiršti mus
amžinai?
pamesti mus ilgoms dienoms?

---

sekioja ir užmušinėja nėkieno nesudraudžiami pasilikusius žydus. Tyrumos kalavijas buvo ginkluoti plėšikai (plg. Atk. 28, 48 gąsdinimus). Tačiau tokiuo vargu gaunamos duonos neužtenka.

(11) *Jie išgėdino...* Taip įvyksta, kas buvo pasakyta Atk. 28, 30. 32. — (12) *Jų ranka:* nepriętelių ranka (Efr.). Kadangi anot Atk. 21, 23 Dievo prakeiktas yra kiekvienas, kurs kaba ant medžio, tai čia pranašas ypatingu būdu liūdi dėl tokios kunigaikščių mirties. — *Senių:* kunigaikščių ir valdininkų. — (13) *Jie begėdiškai...* Ebr. t.: jaunikaičiai priversti nešioti girnas, t. y. verčiami dirbti labai sunkius darbus. Malti girnomis buvo žemiausių vergų darbas. — *Po malkų:* kurios jiems tekdavo nešioti. — (14) *Jaunikaičių...* Taip buvo įvykę, ką pranašavo Jer. 16, 9; 25, 10 ir Atk. 28, 20. — (15) *Mūsų širdies...* Taip kaip pranašavo Amosas 8, 10. — (16) *Vainikas:* garbė, laimė, džiaugsmas. — (17) *Todėl...* Plg. 2, 11. — (18) *Dėl Siono.* Dievo karalystės centras sunaikintas (plg. Mik. 3, 12). Lapės jaučiasi dabar čia namie. Siono paminėjimas duoda progos pradėti maldavimą.

(19) *Per amžius.* Nors tik Dievo sosto šešėlis yra pašlijęs, nes tikrasis Dievo sostas yra amžinas ir jo ištikimybė nesikeičianti, tačiau jis savo laiku ir tą pašlijusį sostą Sione atnaujins ir amžinai sustiprins, kaip kad yra žadėjęs Dovidui (2 Kar. 7, 14...). Kadangi Dievo karalystė amžina, tai pranašas prašo, kad Dievas neužmirštų čia žemėje savo karalystės sosto tautos tarpe, kad nesirodytų, jog jis ją apleidęs ilgam laikui ir visai padavęs ją nepriętelių

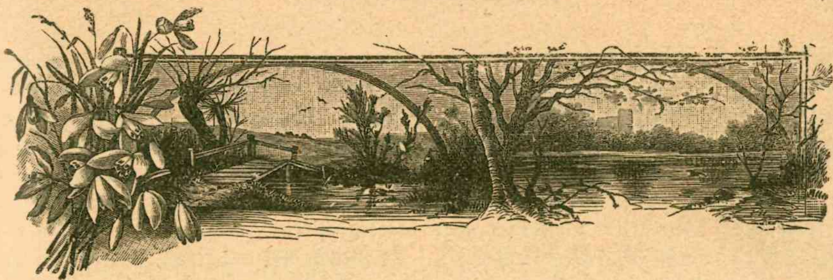
21 Converte nos Domine ad te,
et convertemur:
innova dies nostros, sicut a
principio.
22 Sed proiiciens repulisti nos,
iratus es contra nos vehementer.

21 Apgręžk mus, Viešpatie, į save,
ir mes apsigręšime;
atnaujink mūsų dienas kaip
pradžioje.
22 Bet tu meste atmetei mus,
esi smarkiai ant mūsų užsirūstinęs.

---

galiai. Dievas „užmiršta“, kai jis nebepadeda. — (21) *Apgręžk...* Galėjo, tiesa, tauta savo jėgomis apleisti Dievą, bet savo jėgomis sugrįžti į jį nebegali. Reikia, kad Dievas savo malone žmogų pakviestų ir prie savęs patrauktų, jei tasai vėl turi grįžti į Dievą. — *Atnaujink...* Kaip tu kitados esi padaręs, kad pirmieji patriarkai Abraomas, Izaokas ir Jokūbas buvo tau atsidavę tikėjimu, viltimi ir meile, taip suteik ir mums, kad mes būtumėm tau ištikimi ir atsidavę. Atnaujink savo sandorą, kaip tu ją esi padaręs senais laikais. — (22) *Bet tu...* Ebr. t.: arba gal tu mus meste atmetei, smarkiai rūstinies ant mūsų? Plg. Jer. 14, 19. Laukiamas atsakymas: Ne, taip būti negali, todėl yra dar mums vilties.

BARUKO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

1. Jeremijo pranašysčių knygoje nekartą yra minimas Maasijo sūnaus Nerijo (Nerio) sūnus Barukas (Jer. 32, 12. 16 ir k.), to pranašo raštininkas, ištikimas jo padėjėjas ir vargų dalyvis. Jis turėjo surašyti Jeremijo pranašysčių žodžius ir skelbti jas viešai, net statydamas savo gyvybę į pavojų. Draug su Jeremiju Barukas turėjo pergyventi Jeruzalės paėmimą ir Jūdo karalystės sunaikinimą, taip pat draug su Jeremiju buvo išvestas į Aigiptą tų žydų, kurie po Godolijo nužudymo, bijodami kaldėjiečių keršto, pasitraukė iš Palestinos ir ieškojo sau saugesnės vietos Aigipte.

Kaip pasirodo iš pirmųjų Baruko knygos žodžių, ją parašęs taip pat Barukas (ebr. kalboje tas žodis reiškia: palaimintas), kurs buvęs Maasijo sūnaus Nerijo sūnus, nurodant dar ir senesnius jo protėvius. Iš palyginimo aišku, kad šitas Barukas buvo tas pat asmuo, ką ir Jeremijo raštininkas. Savo knygą jis parašė Babilone penktais metais po Jeruzalės sugriovimo. Reikia manyti, kad į Babėlę jis atvyko iš Aigipto, gal jau mirus Jeremijui. Kur jis baigė savo gyvenimo dienas, tikrai pasakyti negalima, nes padavimo žinios skiriasi: anot vienų jis gyvenęs septynerius metus Babėlėje ir čia miręs, anot kitų gi miręs Aigipte, todėl jo atsilankymas į Babėlę tęsęsis ne labai ilgai.

2. Knyga, pavadinta Baruko pranašyste, iš tikrųjų susideda iš dviejų veikalėlių, kurių tik pirmas (1-5 persk.) priklauso Barukui, nes antras (6 p.), kaip pati jo antraštė rodo, yra pranašo Jeremijo laiškas, tuojau po Jeruzalės sugriovimo parašytas tiems žydams, kurie turėjo būti išvesti į nelaisvę.

Paties Baruko veikalėlis susideda iš dviejų dalių: pirmoje (1, 1-3, 8) jis ragina daryti atgailą tuos žydus, kurie po Jūdo karalystės sunaikinimo pasiliko Jeruzalėje; antroji dalis (3, 9-5, 9) tai pranašinis pamokslas, kuriame

žydų tautos likučiams, jei ji visa širdimi gręšis į Viešpatį, žadama nelaisvės pabaiga ir tautos atstatymas naujais pagrindais. Ragindamas daryti atgailą Barukas norėjo, kad skaudžiai nuplakta tauta nusilenktų Dievui ir prašytų sau išgelbėjimo; skelbiant gi skaisčią ateitį, jam rūpėjo palaikyti savo tautiečiuose drąsą ir ištvermę kentėjimuose.

Jeremijo laiške (6 persk.) aprašomas visiškas ir visais atžvilgiais pagonių dievaičių niekingumas ir nurodoma, kaip yra neprotinga juos garbinti.

3. Baruko knygos pirmutinė kalba turėjo būti, be abejo, ebraiška. Tai paliudija daugybė jos pėdsakų (ebraizmų) sutinkamų graikiškame LXX vertime, kuriame, senai žuvus ebr. tekstui, ji išliko. Kitas graik. jos vertimas yra padarytas Teodotijono. Vulgaton lotyniškas Baruko knygos vertimas pateko iš senosios Italės, nes šv. Jieronimas sakosi jos nevertęs. Pigu tat suprasti, kodėl lotyn. Baruko knygos vertime labiau yra žymi graikų kalbos įtaka ir taip daug yra išsireiškimų ir atskirų žodžių, paimtų iš lotyn. liaudies kalbos.

4. Šiandien žydai, protestantai ir racionalistinė kritika nelaiko Baruko knygos autentišku veikalu ir Biblijos dalimi; jiems ji yra vienas iš senovės apokrifų. Visai kitaip į ją žiūri katalikai ir ne be pagrindo.

Tikroji Baruko knyga senovėje buvo pačių žydų kanone. Iš ten ją ėmė LXX vertėjai ir, dėdami ją tuojau po Jeremijo pranašystės, tuo pačiu parodė, kad ją laikė šv. knygų dalimi. Taip pat vertino ją kitas vertėjas į graikų kalbą, Teodotijonas. Trečiame šimtmetyje ji dar buvusi skaitoma žydų sinagogose (Const. Ap. 5, 20). Šv. Epifanijaus liudijimu ji buvusi žydų kanone, priimtame po Babilono nelaisvės. Katalikų Bažnyčioje ji buvo žinoma ir skaitoma kartu su kitomis šv. Rašto knygomis nuo pat seniausių laikų; jos žodžius mini jau popiežius šv. Klemensas kaipo paimtus iš dieviškųjų raštų. Kiti vėlesnieji daro taip pat. Ypač dažnai Bar. kn. žodžiai 3,38 taikomi dieviškojo Žodžio įsikūnijimui. Jei kai kada pasitaiko, kad Baruko kn. žodžiai vadinami Jeremijo žodžiais, tai, anot šv. Augustino, taip daroma dėl artimesnių tarp tų dviejų asmenų santykių.

Knygos autorius pasako savo vardą pačioje antraštėje ir nėra rimtų pagrindų abejoti, kad ji tikrai buvo parašyta Jeremijo raštininko Baruko. Knygos turinys bendrai, liečiami istoriniai įvykiai, jų apystovos pilnai atsako tam laikui, kuriame gyveno Barukas. Nemažas panašumas Jeremijo veikalui mintimis, išsireiškimais ir siekiamuoju tikslu tik patvirtina, kad veikalas parašytas labai artimo Jeremijui asmens.

Kas pasakyta apie Baruko knygos autentinškmą ir jos priklausymą šv. knygų kanonui, tenka tik pakartoti, kalbant apie Jeremijo laišką (Bar. 6 p.). Jo stylius, mintys, jų išreiškimo būdas yra tikrai Jeremijo. Įdomios smulkmenos apie kaldėjiečių stabmeldystę pilnai sutinka su panašiomis kitur randamomis žiniomis.

PROPHETIA BARUCH. BARUKO PRANAŠYSTĖ.

1. Baruko knyga 1. Istorinė įvada.

Caput 1. 1 Et haec verba
libri, quae scripsit Baruch filius
Neriae, filii Maasiae, filii Sedeciae,
filii Sedei, filii Helciae in Babi-
lonia, 2 in anno quinto, in septimo
die mensis, in tempore quo ce-
perunt Chaldaei Ierusalem, et suc-
cenderunt eam igni. 3 Et legit
Baruch verba libri huius ad au-
res Iechoniae filii Ioakim regis
Iuda, et ad aures universi populi
venientis adlibrum, 4 et ad aures
potentium filiorum regum, et ad
aures presbyterorum, et ad aures
populi, a minimo usque ad ma-

1 perskyrimas. 1 Štai kny-
gos žodžiai, kuriuos parašė Ba-
bilonijoje Helkijo sūnaus Sedėjo
sūnaus Sedekijo sūnaus Maasijo
sūnaus Nerijo sūnus Barukas
2 penktais metais septintą dieną,
tuo laiku, kai kaldėjiečiai buvo
paėmę Jeruzalę ir sudeginę ją
ugnimi. 3 Barukas skaitė šitos
knygos žodžius, girdint Jūdo
karaliaus Joakimo sūnui Jekoni-
jui, girdint visai tautai, kuri buvo
atėjusi klausytis knygos, 4 gir-
dint galiūnams, karalių sūnums,
girdint vyresniesiems ir girdint

1, 1-14. Baruko knyga prasideda istorine įvada, kurioje minimas knygos autorius ir laikas, kuriuo anksčiau parašyta knyga buvo pirmą kartą perskaityta, ir nurodoma, kokios naudos tas skaitymas susilaukė iš klausytojų pusės (1-9). Toliau dedama lydimasai raštas, kurį žydai iš nelaisvės siuntė Jeruzalėn draug su dovanomis ir ta pačia perskaitytąja Baruko knyga, išreikšdami savo linkėjimus (10-14).

(1, 1) *Knygos žodžiai...* Plg. Jer. 36, 22. — *Babilonijoje.* Gr. t.: Babilone. Taip nurodoma vieta geriau jungti su 2 e. nurodytu laiku, kuriuo knyga buvo perskaityta žydams ištremtiems į Kaldėją. — *Sedėjo.* LXX: Asadijo. — (2) *Buvo paėmę Jeruzalę...* Plg. 4 Kar. 25, 8. Anot Jeremijo tai buvusi dešimta penktojo mėnesio diena. Penkeriems metams po Jeruzalės paėmimo praslinkus, tą pačią dieną ir to pat mėnesio Barukas skaitė tremtiniams savo knygą. Dieną skaitymui tuo būdu buvo parinkta tinkamiausia, nes atsimintinos dienos sukaktuvėse žydų širdys turėjo būti ypač jautrios pamokinimams. — (3) *Jekonijui...* Skaitymo klausėsi karalius Jekonijas ir kiti buvusieji nelaisvėje žydų didžiūnai. Kad žydai ir nelaisvėje turėjo nevisai maža laisvės, paaiškėja iš 2, 2; Jer. 29, 5; Dan. 13, 5. Karalius Jekonijas buvo pats savaime pasidavęs Nebukadnecarui. Kitas taip pat nelaisvėn išvestas karalius Sedekijas čia neminimas; jis arba buvo laikomas uždarytas mažiau prieinamame kalėjime, arba jau buvo miręs. — (4) *Karalių sūnūms:* tiems, kurie priklausė karaliaus šeimai. — *Tautai.* Gr. ir Vulg. tekste tauta minima du sykiu. Yra

ximum eorum omnium habitan-
tium in Babylonia, ad flumen Sodi.

5 Qui audientes plorabant,
et ieiunabant, et orabant in con-
spectu Domini. 6 Et collegerunt
pecuniam secundum quod potuit
uniuscuiusque manus, 7 et mise-
runt in Ierusalem ad Ioakim fi-
lium Helciae filii Salom sacer-
dotem, et ad Sacerdotes, et ad
omnem populum, qui inventi sunt
cum eo in Ierusalem: 8 cum ac-
ciperet vasa templi Domini, quae
ablata fuerant de templo, revo-
care in Terram Iuda decima die
mensis Sivan, vasa argentea,
quae fecit Sedecias filius Iosiae
rex Iuda, 9 posteaquam cepisset
Nabuchodonosor rex Babylonis
Iechoniam, et principes, et cunc-
tos potentes, et populum terrae
ab Ierusalem, et duxit eos vinc-
tos in Babylonem.
10 Et dixerunt: Ecce misimus
ad vos pecunias, de quibus emite

tautai nuo mažiausio iki didžiau-
siam, visiems tiems, kurie gyveno
Babilonijoje prie Sodies upės.
5 Pasiklausę jie verkė, pa-
sninkojo ir meldėsi Viešpaties
akivaizdoje. 6 Jie dar surinko pi-
nigų, kiek kiekvieno ranka išsi-
galėjo, 7 ir siuntė į Jeruzalę pas
kunigą Salomo sūnaus Helkijo
sūnų Joakimą, pas kunigus ir pas
visą tautą, kuri radosi su juo
Jeruzalėje, 8 tuo laiku, kai jis
buvo gavęs paimtus iš bažnyčios
Viešpaties bažnyčios indus, kad
juos pargabentų į Jūdo šalį, de-
šimtą sivano mėnesio dieną; tai
buvo sidabriniai indai, kuriuos
padarė Jūdo karalius Jozijo sū-
nus Sedekijas, 9 po to, kai Babi-
lono karalius Nabukodonosoras
buvo paėmęs Jekoniją, kunigaik-
ščius, visus galiūnus ir šalies
tautą iš Jeruzalės ir buvo juos
sugautus išvedęs į Babiloną.
10 Jie kalbėjo: Štai mes jums
siunčiame pinigų, už kuriuos nu-

---

dar toks tekstas: jis skaitė, girdint Jūdo karaliui Joakimo sūnui Sedekijui ir girdint galiūnams bei karaliaus sūnums ir vyresniesiems ir visai tautai, kurie gyvena Babilone prie Suto ūpės. — *Sodies.* Gr. Σούδ Kame buvo šita vieta, tikrai nežinoma. Spėjama tačiau, kad ne perdaug atstu nuo pačios Babėlės.

(7) *Joakimą.* Joakimas stovėjo matomai visų kitų kunigų priešakyje ir pavadavo išvestą į nelaisvę vyriausiąjį kunigą Jozedeką, iš kurio giminės jis tikriausiai pats buvo. — *Visą tautą, kuri...* Daugelis likusių Palestinoje žydų persikėlė gyventi prie pat bažnyčios (plg. Jer. 40, 7), kurios vietoje ir dabar buvo daromos aukos (Jer. 41, 5). — (8) *Jis:* ne Joakimas, nė Nebukadnecaras, bet svarbiausias aukščiau įvardintas asmuo, būtent Barukas, kurs tuo laiku buvo atvykęs į Babiloną. Kai kurie pirmuosius šitos eil. žodžius skaito taip: kad gautų Viešpaties namų indus, kurie buvo išgabenti iš Jūdo šalies į Babiloniją, t. y., kuriuos buvo padirbinęs karalius Sedekijas, po to kai Nebukadnecaras buvo apiplėšęs bažnyčią ir išvedęs Jekoniją draug su kunigaikščiais. Šitie buvo paskutiniame Jeruzalės paėmime taip pat išgabenti į Babiloną; kadangi tačiau sidabriniai indai buvo pigesni, tai gal žydams pavyko juos išpirkti, arba rasi pats karalius buvo juos vėl jiems dovanojęs, kaip kad reiktų manyti, žiūrint to, kas sakoma 11 ir 12 eil. Parvežti indus į Jeruzalę turėjo Barukas. — *Dešimtoje...* Sivanas trečias žydų metų mėnuo (nuo birželio jaunačio iki liepos jaunačiui). Plg. Est. 8, 9. Todėl Barukas turėjo gauti indus dviem mėnesiais ankščiau, nekaip įvyko minėtasis 2-4 eil. žydų susirinkimas. — (9) *Po to...* Plg. 4 Kar. 24, 14; Jer. 24, 1. — *Kunigaikščius:* žymesnius karaliaus rūmų asmenis. — *Visus.* Tikriau: surištus. — (10)

holocautomata, et thus, et facite
manna, et offerte pro peccato
ad aram Domini Dei nostri: 11 et
orate pro vita Nabuchodonosor
regis Babylonis, et pro vita Bal-
thasar filii eius ut sint dies eo-
rum sicut dies caeli super ter-
ram: 12 et ut det Dominus vir-
tutem nobis, et illuminet oculos
nostros ut vivamus sub umbra
Nabuchodonosor regis Babylonis,
et sub umbra Balthasar filii eius,
et serviamus eis multis diebus,
et inveniamus gratiam in con-
spectu eorum. 13 Et pro nobisip-
sis orate ad Dominum Deum
nostrum: quia peccavimus Do-
mino Deo nostro, et non est
aversus furor eius a nobis us-
que in hunc diem. 14 Et legite
librum istum, quem misimus ad
vos recitari in templo Domini,
in die sollemni, et in die oppor-
tuno: 15 et dicetis:

pirkite deginamųjų aukų ir smii-
kalų, padarykite duoninių atnašų
ir atnašaukite už nuodėmę ant
Viešpaties, mūsų Dievo, altoriaus,
11 ir melskitės už Babilono kara-
liaus Nabukodonosoro gyvenimą
ir už jo sūnaus Baltasaro gyve-
nimą, kad jų dienos būtų kaip
dangaus dienos žemėje, 12 taip
pat, kad Viešpats duotų mums
galios ir apšviestų mūsų akis,
kad mes gyventumėm Babilono
karaliaus Nabukodonosoro ūk-
smėje ir jo sūnaus Baltasaro ūk-
smėje, tarnautumėm jiemdviem
daug dienų ir rastumėm malonės
jų dviejų akivaizdoje. 13 Ir už mus
pačius melskitės Viešpačiui, mūsų
Dievui, nes mes nusidėjome Vieš-
pačiui, mūsų Dievui, ir jo narsas
nenusigręžė nuo mūsų iki šiai die-
nai. 14 Perskaitykite šitą knygą, ku-
rią jums siunčiame perskaityti Vieš-
paties bažnyčioje iškilmingą dieną
ir tinkamą dieną. 15 Jūs sakysite:

2. Atgailą darančios tautos malda.

Domino Deo nostro iustitia,
nobis autem confusio faciei no-

Teisybė Viešpačiui, mūsų
Dievui, mums gi mūsų veido su-

Jie kalbėjo: ir parašydino. Plg. 2 Kron. 2, 11. — *Deginamųjų aukų...*: gyvulių deginamosioms aukoms ir už nuodėmę. Tokios aukos valia buvo daryti tik Jeruzalėje. — (11) *Melskitės už...* Plg. Jer. 29, 7. — *Baltasaro.* Tai ne tas pat asmuo, kurį mini Dan. 5, 1. — *Kaip dangaus dienos.* Paprastas rytiečių linkėjimas karaliui vietoje: lai gyvuoja karalius ilgai ir laimingai. Plg. 3 Kar. 1, 31; Neem. 2, 3; Dan. 3, 9 ir k. — (12) *Taip pat kad...* Iš šitų žodžių pasirodo, kad jau buvo dingusios tuščios žydų viltys ir kad tai, ką Jeremijas taip dažnai jiems įkalbinėjo (28, 2; 29, 16. 21), buvo radę pas juos tikėjimo. Taigi, jie meldžia Dievą, kad jis suteiktų jiems jėgos pakelti bausmę ir apšviestų jų akis, t. y. stiprintų ir palaikytų juos jų sielvarte (plg. 1 Kar. 14, 29), pagaliau, kad karalius, kolei jie turi jam tarnauti, būtų jiems maloningas ir kad velyk jis jiems viešpatautų, ne kiti smarkesni valdovai. — (13) *Ir už mus...* Tokio, kaip čia išreikštas, nusistatymo linkėjo jiems Jeremijas 3, 25, dar seniau mokino Mikėas 7, 9. — (14) *Perskaityti.* Atatinkamas gr. ž. ἐξαγορεύειν prisipažinti, išpažinti nuodėmes, nurodo, kad skaitymas turėjo būti sujungtas su atgailos ir nuolankumo jausmais. Panašiai syr. vertime. — *Iškilmingą dieną.* Spėjama, kad taip čia pavadintos Padangčių šventės, kurių pirmoje ir aštuntoje dienoje buvo daromos šventos sueigos. Tose šventėse turėjo būti skaitomas įstatymas (Atk. 31, 10-13) — *Tinkamą dieną:* rasi šiaip jau šventą dieną. — (15) *Jūs sakysite.*

strae: sicut est dies haec omni
Iuda, et habitantibus in Ierusa-
lem, 16 Regibus nostris, et prin-
cipibus nostris, et sacerdotibus
nostris, et prophetis nostris, et
patribus nostris. 17 Peccavimus
ante Dominum Deum nostrum,
et non credidimus, diffidentes in
eum: 18 et non fuimus subiecti-
biles illi, et non audivimus vo-
cem Domini Dei nostri ut am-
bularemus in mandatis eius, quae
dedit nobis. 19 A die, qua eduxit
patres nostros de Terra Aegypti
usque ad diem hanc, eramus
incredibiles ad Dominum Deum
nostrum: et dissipati recessimus,
ne audiremus vocem ipsius. 20 Et
adhaeserunt nobis multa mala,
et maledictiones, quae constituit
Dominus Moysi servo suo: qui
eduxit patres nostros de Terra
Aegypti, dare nobis terram flu-
entem lac et mel, sicut hodierna
die. 21 Et non audivimus vocem
Domini Dei nostri secundum
omnia verba prophetarum, quos
misit ad nos: 22 et abivimus unus-
quisque in sensum cordis no-
stri maligni, operari diis alienis,
facientes mala ante oculos Do-
mini Dei nostri.

gėdinimas, kaip rodo šita diena,
visam Jūdui, Jeruzalės gyvento-
jams, 16 mūsų karaliams, mūsų
kunigaikščiams, mūsų kunigams,
mūsų pranašams ir mūsų tėvams.
17 Mes nusidėjome Viešpaties,
mūsų Dievo akivaizdoje ir neti-
kėjome, nepasitikėdami juomi;
18 mes nebuvome jam pasidavę
ir neklausėme Viešpaties, mūsų
Dievo, balso, kad vaikščiotumėm
jo įsakymais, kuriuos jis yra
mums davęs. 19 Nuo tos dienos,
kurioje jis išvedė mūsų tėvus iš
Aigipto žemės iki šiai dienai,
mes buvome netikintys Viešpa-
čiui, mūsų Dievui; niekus many-
dami mes atsitraukėme, kad ne-
begirdėtumėm jo balso. 29 Ir todėl
prikibo prie mūsų daug nelaimių
ir prakeikimų, kaip Viešpats buvo
paskyręs per savo tarną Mozę,
kurs išvedė mūsų tėvus iš Ai-
gipto žemės, kad duotų mums
šalį plūstančią pienu ir medumi,
kaip kad yra šiandien. 21 Mes
tačiau neklausėme Viešpaties,
mūsų Dievo, balso, viso to, ką
buvo kalbėję pranašai, kuriuos
jis siuntė pas mus, 22 ir kiekvie-
nas nuėjome paskui savo piktos
širdies jausmus svetimiems die-
vams tarnauti, darydami pikta
Viešpaties, mūsų Dievo, akyse.

Tain baigėsi lydimasis raštas, su kuriuo buvo siunčiama Baruko knyga. Toliau jau eina patys knygos žodžiai.

1, 15—3, 8. Pati Baruko knyga prasideda nuolankiu atgailą darančiųjų izraėlitų kalčių išpažinimu (1, 15—2, 10), po kurio eina prašymas Dievo pasigailėjimo (2, 11-35) ir maldavimas išvaduoti iš nelaisvės (3, 1-8).

Teisybė... Plg. žem. 2, 6. Tai nuolankus išpažinimas tobulo Viešpaties teisingumo. — *Kaip rodo...* Plg. Mik. 7, 9; Jer. 3, 25; žem. 1, 20; 2, 6... — *Visam Jūdui.* Tikriau anot gr. t.: Jūdo žmonėms (taip pat 2, 1; plg. Jer. 11, 2. 9). Kaltė buvo visos tautos. — (17) *Netikėjome...* Tikriau: buvome atkaklūs, t. y. lengva širdimi laikydami nepaklusnumą mažu dalyku, niekais vertėme Dievo balso klausymą. — (20) *Buvo paskyręs...* Vz. Kun. 26; Atk. 28, 29. 32. Dabar žydai jau kenčia, kas buvo iš anksto paskelbta. — (21) *Neklausėme:* ne vieną sykį, bet dažnai ir ilgai. — (22) *Tarnauti:* svetimų dievų garbinti.

Caput 2. 1 Propter quod
statuit Dominus Deus noster
verbum suum, quod locutus est
ad nos, et ad iudices nostros,
qui iudicaverunt Israel, et ad
reges nostros, et ad principes
nostros, et ad omnem Israel, et
Iuda: 2 ut adduceret Dominus
super nos mala magna, quae non
sunt facta sub caelo, quemadmo-
dum facta sunt in Ierusalem, se-
cundum quae scripta sunt in lege
Moysi, 3 ut manducaret homo
carnes filii sui, et carnes filiae
suae. 4 Et dedit eos sub manu
regum omnium, qui sunt in cir-
cuitu nostro in improperium, et
in desolationem in omnibus po-
pulis, in quibus nos dispersit
Dominus. 5 Et facti sumus sub-
tus, et non supra: quia peccavi-
mus Domino Deo nostro, non
obaudiendo voci ipsius. 6 Do-
mino Deo nostro iustitia: nobis
autem, et patribus nostris con-
fusio faciei, sicut est dies haec.
7 Quia locutus est Dominus su-
per nos omnia mala haec, quae
venerunt super nos: 8 et non su-
mus deprecati faciem Domini
Dei nostri, ut reverteremur unus-
quisque nostrum a viis nostris
pessimis. 9 Et vigilavit Dominus
in malis, et adduxit ea super nos:
quia iustus est Dominus in om-
nibus operibus suis, quae man-
davit nobis: 10 et non audivimus
vocem ipsius ut iremus in prae-

2 perskyrimas. 1 Todėl
Viešpats, mūsų Dievas, įvykino
savo žodį, kurį yra kalbėjęs mums
mūsų teisėjams, kurie teisė Izra-
ėlį, mūsų karaliams, mūsų kuni-
gaikščiams ir visam Izraėliui ir
Jūdui; 2 taigi Viešpats atvedė ant
mūsų didžių nelaimių, kokių nėra
buvę po dangumi, kaip kad įvyko
Jeruzalėje, taip kaip parašyta Mo-
zės įstatyme, 3 kad žmogus tu-
rėsiąs valgyti savo sūnaus kūną
ir savo dukters kūną. 4 Jis pa-
davė juos į rankas visų karalių,
esančių aplink mus, paniekinti ir
sunaikinti visose tautose, tarp
kurių Viešpats mus išskirstė;
5 mes esame apačioje ir ne viršuje,
nes nusidėjome Viešpačiui, mūsų
Dievui, nepaklausydami jo balso.
6 Teisybė Viešpačiui, mūsų Die-
vui, mums gi ir mūsų tėvams
veido sugėdinimas, kaip kad yra
šiandien; 7 nes Viešpats yra pa-
skelbęs prieš mus visas šitas ne-
laimes, kurios atėjo ant mūsų.
8 Mes nemaldavome Viešpaties,
mūsų Dievo, veido, kad kiekvie-
nas iš mūsų gręžtumėmės nuo
mūsų blogiausių kelių. 9 Vieš-
pats budėjo ant nelaimių ir at-
vedė jas ant mūsų, nes Viešpats
yra teisus visuose savo darbuose,
kuriuos mums įsakė. 10 Mes ne-
klausėme jo balso, kad vaikščio-
tumėm Viešpaties įsakymais ku-
riuos jis buvo pastatęs ties mūsų
akimis.

(2, 1) *Mums, mūsų...* Atskirų luomų įvardijimas primena, kad kiekvienas jųjų buvo pranašų įspėtas. — (2) *Parašyta:* Atk. 28, 53. — (3) *Kad žmogus...* Čia duodama tik vienas tenai paminėtų gąsdinimų pavyzdis. Plg. Jer. 19, 9; Ez. 5, 9. 10. Kad taip iš tikrųjų yra įvykę, paliudija Raud. 2, 20; 4, 10. Panašiai buvo atsitikę Samarijos apgulime, 4 Kar. 6, 28. 29. — (4) *Jis padavė juos...* Jau Teisėjų laikais jie buvo pavergiami kitoms tautoms; pagaliau karalių laikais juos nugalėjo asirijiečiai, aigiptiečiai ir kaldėjiečiai, laikinai gi sirijiečiai, moabitai ir amonitai. Atsitiko, ką Jeremijas dažnai pranašavo 18, 16; 19, 8. — (5) *Mes esame...* Aliuzija į Atk.28, 13; plg. Jer. 7, 24. — (9) *Viešpats budėjo...* Plg.

ceptis Domini, quae dedit ante
faciem nostram.
11 Et nunc Domine Deus Is-
rael, qui eduxisti populum tuum
de Terra Aegypti in manu valida,
et in signis, et in prodigiis, et
in virtute tua magna, et in bra-
chio excelso, et fecisti tibi no-
men sicut est dies iste: 12 pec-
cavimus, impie egimus, inique
gessimus Domine Deus noster,
in omnibus iustitiis tuis. 13 Aver-
tatur ira tua a nobis: quia dere-
licti sumus pauci inter gentes,
ubi dispersisti nos. 14 Exaudi Do-
mine preces nostras, et oratio-
nes nostras, et educ nos propter
te: et da nobis invenire gratiam
ante faciem eorum, qui nos ab-
duxerunt: 15 ut sciat omnis terra
quia tu es Dominus Deus noster,
et quia nomen tuum invocatum
est super Israel, et super genus
ipsius. 16 Respice Domine de do-
mo sancta tua in nos, et inclina
aurem tuam, et exaudi nos. 17 Aperi
oculos tuos, et vide: quia non
mortui, qui sunt in inferno, quo-

11 Dabar, Viešpatie, Izraėlio
Dieve, kurs išvedei savo tautą iš
Aigipto žemės stipria ranka, žen-
klais ir stebuklais, savo didžia
galybe ir pakeltu petimi ir pada-
rei sau vardą, kaip kad rodo
šita diena, 12 mes nusidėjome,
bedieviškai elgėmės, darėme ne-
teisingai, Viešpatie, mūsų Dieve,
prieš visas tavo teisybes. 13 Tegul
nusigręžia tavo rūstybė nuo mūsų,
nes mūsų liko nedaug tarp tautų,
kame tu mus išskirstei. 14 Išklau-
syk, Viešpatie, mūsų prašymus
ir mūsų maldas; išvesk mus dėl
savęs ir duok mums rasti ma-
lonės akivaizdoje tų, kurie mus
išvedė, 15 kad visa žemė žinotų,
jog tu Viešpats, mūsų Dievas,
ir jog tavo vardas šaukiamas
ant Izraėlio ir ant jojo giminės.
16 Pažvelk, Viešpatie, iš savo šven-
tų namų į mus, palenk savo ausį
ir išklausyk mus. 17 Atverk savo
akis ir matyk, nes ne mirusieji,
kurie yra mirusiųjų buveinėje,

Jer. 1, 12. Dievas leido ateiti visoms iki vienai nelaimėms, kurias jis buvo paskelbęs.

(11) *Izraėlio Dieve.* Dievas buvo pažadėjęs dovanoti Izraėliui, jei jis darys atgailą Atk. 30, 1... Jer. 3, 14... 4, 4; 30, 7; 31, 18 ir k. — *Kurs išvedei...* Plg. Jer. 32, 21. — *Padarei sau vardą.* Matydami pasireiškusius Viešpaties stebuklus, išvedant žydus iš Aigipto, aigiptiečiai ir kiti pagonys turėjo pripažinti jo visagalybę. Dabar yra lyg kad nauja proga parodyti tą visagalybę, gelbint pažemintus nebegausingus žydus. Plg. Dan. 9, 15... — (14) *Išvesk mus...*: kaip kad esi žadėjęs per pranašą Izaiją 48, 11. Panašiai meldėsi Jeremijas 14, 7. — *Duok mums rasti...* Dabar žydai jau pasiduoda savo sunkiam likimui ir tik prašo, kad Dievas dėl savo gailestingumo padarytų jį švelnesnį. — (15) *Kad visa žemė...* Parodyk atvirai, kad tu esi savo tautos gynėjas, kurs gali net priešingą kitų jai nusistatymą pakeisti palankumu. Taip bus visiems aišku, kad Izraėlis ne be pagrindo vadinasi Viešpaties tauta. — (16) *Pažvelk...* Ir tai, kad Dievas turi savo buveinę Jeruzalėje (nors tauta jau buvo išvesta), yra dar vienas pagrindas pasigailėti. Ten juk jo akys atviros ir jo vardas ten pasilieka, kad išklausytų maldas. Plg. 3 Kar. 8, 29; Atk. 26, 15; Iz. 63, 15. Ir Danielis, būdamas Babilone, meldėsi atsigręžęs Jeruzalės linkon. Dan. 6, 10. — (17) *Ne mirusieji...* Kaip tik žmogus peržengė mirties slenkstį, liaujasi jo pilnas nuopelnų ir Dievo garbei tarp žmonių praverčiąs darbas; jis nebegali bendradarbiauti daugiau Die-

rum spiritus acceptus est a vi-
sceribus suis, dabunt honorem,
et iustificationem Domino: [18] sed
anima, quae tristis est super mag-
nitudine mali, et incedit curva,
et infirma, et oculi deficientes,
et anima esuriens dat tibi glo-
riam et iustitiam Domino.
[19] Quia non secundum iusti-
tias patrum nostrorum nos fun-
dimus preces, et petimus miseri-
cordiam ante conspectum tuum
Domine Deus noster: [20] sed quia
misisti iram tuam, et furorem
tuum super nos, sicut locutus
es in manu puerorum tuorum
prophetarum, dicens: [21] Sic dicit
Dominus: Inclinate humerum ve-
strum, et cervicem vestram, et
opera facite regi Babylonis: et
sedebitis in terra, quam dedi pa-
tribus vestris. [22] Quod si non
audieritis vocem Domini Dei ve-
stri operari regi Babyloniae: de-
fectionem vestram faciam de civi-
tatibus Iuda, et a foris Ierusalem,
[23] et auferam a vobis vocem iucun-
ditatis, et vocem gaudii, et vocem
sponsi, et vocem sponsae, et erit
omnis terra sine vestigio ab inhabi-
tantibus eam. [24] et non audierunt
vocem tuam, ut operarentur regi
Babylonis: et statuisti verba tua,
quae locutus es in manibus pu-

kurių dvasia atimta iš jų kūno,
duos garbės Viešpačiui ir išpa-
žins jo teisybę, [18] bet siela, kuri
nuliūdus dėl nelaimės daugybės,
kuri eina susilenkusi ir silpna,
ir suvargusios akys; siela alk-
stanti duoda tau garbės ir išpa-
žįsta Viešpaties teisybę.
[19] Nes ne mūsų tėvų teisybe
remdamies mes dauginame mal-
das ir prašome pasigailėjimo tavo,
Viešpatie, mūsų Dieve, akivai-
zdoje, [20] bet dėlto, kad tu siuntei
ant mūsų savo rūstybės ir narso,
taip kaip esi kalbėjęs per savo
tarnus, pranašus, sakydamas:
[21] Viešpats sako taip: Palenkite
savo petį ir savo sprandą, dar-
buokitės Babilono karaliui, tai
jūs pasiliksite šalyje, kurią aš
esu davęs jūsų tėvams. [22] O jei
jūs neklausysite Viešpaties, jūsų
Dievo, balso darbuotis Babiloni-
jos karaliui, aš padarysiu, kad
jūs būtumėt išstumti iš Jūdo
miestų ir iš Jeruzalės gatvių;
[23] aš atimsiu iš jūsų malonumo
balsą ir džiaugsmo balsą, sužie-
duotinio balsą ir jaunosios balsą,
ir visoje šalyje nebeliks jo gy-
ventojų pėdsakos. [24] Tačiau jie
neklausė tavo balso darbuotis
Babilono karaliui, ir tu įvykinai
savo žodžius, kuriuos esi kalbė-

---

vo sumanymų vykinime. Todėl gyvųjų dalykas yra girti Dievą. Taip kalbama, kiek kartų gyvieji palyginami su mirusiais. Plg. Iz. 38, 18. 19; Ps. 6, 6; 87, 11; 113, 17. (18) *Siela:* gyvas žmogus. Trumpai aprašomas tikrai darąs atgailą žmogus; liūdėsiu dėl teokratinės tautos nelaimės didumo, tikrųjų gėrybių troškimu, pasninku ir tt. toksai skelbia Dievo garbę ir jo teisybę.

(19) *Nes ne mūsų...* Garbė Dievui bus juo didesnė, kad jis teikia malonės tiems, kurie negali nurodyti nei savo, nei savo tėvų nuopelnų, turi gi daug nusikaltimų ir nuodėmių. — (20) *Bet.* Šito žodžio nėra gr. t., Italėje ir syr. t. Todėl sakinio mintis yra toki: ne savo, ar mūsų tėvų nuopelnais pasitikėdami mes maldaujame; mes neverti laimės, nes nelaimė lanko mus teisingai; mes kenčiame tai, kuo tu mus gąsdinai per savo pranašus. — *Per... pranašus.* Vž. Jer. 27, 12; 7, 34; 25, 10. — (24) *Mūsų karalių...* Plg. Jer. 8, 1. 2; 4, 14; 10, 19; 14, 12. 17; 15, 18; 24, 10; 30, 12; 34, 17; 38.

erorum tuorum prophetarum, ut
transferrentur ossa regum nostrorum, et ossa patrum nostrorum de loco suo:
[25] et ecce proiecta sunt in calore solis, et in
gelu noctis: et mortui sunt in
doloribus pessimis, in fame et
in gladio, et in emissione.
[26] Et posuisti templum, in quo invocatum est nomen tuum in ipso,
sicut haec dies, propter iniquitatem domus Israel, et domus Iuda.
[27] Et fecisti in nobis Domine Deus
noster secundum omnem bonitatem tuam, et secundum omnem
miserationem tuam illam magnam:
[28] sicut locutus es in manu
pueri tui Moysi in die, qua praecepisti ei scribere legem tuam
coram filiis Israel,
[29] dicens: Si
non audieritis vocem meam, multitudo haec magna convertetur
in minimam inter Gentes, quo
ego eos dispergam:
[30] quia scio
quod me non audiet populus,
populus est enim dura cervice:
Et convertetur ad cor suum
in terra captivitatis suae:
[31] et
scient quia ego sum Dominus
Deus eorum, et dabo eis cor, et
intelligent: aures, et audient.
[32] Et
laudabunt me in terra captivitatis
suae, et memores erunt nominis
mei.
[33] Et avertent se a dorso

jęs per savo tarnus pranašus,
kad mūsų karalių kaulai ir mūsų
tėvų kaulai būsią perkelti iš savo
vietos;
[25] ir štai jie pamesti saulės karščiui ir nakties šalčiui; jie
mirė didžiausiuose skausmuose:
badu, nuo kalavijo ir dėl išvarymo.
[26] Ir bažnyčiai, kurioje buvo
šaukiamasi tavo vardo, padarei
tai, kas dabar yra, dėl Izraėlio
namų ir Jūdo namų neteisybės.
[27] Su mumis gi, Viešpatie, mūsų
Dieve, tu pasielgei prisilaikydamas viso savo gerumo ir viso
ano tavo taip didžio gailestingumo,
[28] kaip tu esi kalbėjęs per
savo tarną Mozę tą dieną, kurioje jam įsakei surašyti savo
įstatymą Izraėlio sūnų akivaizdoje,
[29] sakydamas: Jei neklausysite mano balso, šita didelė daugybė
pavirs labai maža tautų tarpe,
kame aš juos išskirstysiu,
[30] nes
aš žinau, kad tauta neklausys
manęs, nes tai tauta kietasprandė.

Bet savo nelaisvės šalyje ji
paims tai į širdį,
[31] ir jie žinos,
kad aš Viešpats, jų Dievas; aš
jiems duosiu širdies;
[32] jie girs
mane savo nelaisvės šalyje ir atsimins mano vardą,
[33] nusigręš
nuo savo atkaklumo ir nuo savo
piktų darbų, nes atsimins kelią

---

2. — (**25**) *Dėl išvarymo.* Tikriau: maru. — (**26**) *Tu padarei...* Ji sugriauta ir sudeginta. Jer. 7, 14; 26, 6. 9. — (**27**) *Su mumis...* Mes užsipelnėme būti visai sunaikinti, tačiau tu sušvelninai savo teisingumą gerumu, ir štai dar yra išlikušių, nors ir skurstančių kaldėjiečių vergijoje, ir tautai vėl kyla grįžimo viltis. Jie dabar mini su pagarba, kad Dievas tai įvykino, ką buvo pažadėjęs per Jeremiją (4, 27; 5, 10; plg. Raud. 3, 22). — (**28**) *Per savo tarną Mozę.* Plg. Kun. 26, 32... Atk. 28, 62-64. Kaip savo ištrėmime jie mato įvykintas per Mozę duotąsias pranašystes, taip gali pasitikėti, kad įvyks ir tai, ką Viešpats yra pasakęs apie jų grįžimą tėvynėn. — *Daugybė.* Gr. βόμβησις — ūžėsys, nuo žodžio βομβεῖν — ūžti, sakomo apie jūrą, bičių spietį.

Bet savo nelaisvės... Plg. Iš. 32, 9; 33, 3. 5; 34, 9; Atk. 9, 6. 13; 31, 27. 29 ir Jer. 7, 26; 17, 23; 19, 15. Apie žydų tautos pasitaisymą pranašaujama Kun. 26, 40. 41; Atk. 4, 30; 31, 1. — (**31**) *Jie supras...* Plg. Kun. 26, 44; Atk. 4, 39; 30, 6; 29, 4; Jer. 5, 21; 24, 7. — (**33**)

suo duro, et a malignitatibus suis:
quia reminiscentur viam patrum
suorum qui peccaverunt in me.
34 Et revocabo illos in terram,
quam iuravi patribus eorum Ab-
raham, Isaac, et Iacob, et domi-
nabuntur eis: et multiplicabo eos,
et non minorabuntur. 35 Et statuam
illis testamentum alterum sem-
piternum, ut sim illis in Deum,
et ipsi erunt mihi in populum:
et non movebo amplius popu-
lum meum, filios Israel a terra,
quam dedi illis.
Caput 3. 1 Et nunc Domine
omnipotens, Deus Israel, anima
in angustiis, et spiritus anxius
clamat ad te: 2 audi Domine, et
miserere, quia Deus es miseri-
cors, et miserere nostri: quia pec-
cavimus ante te. 3 Quia tu sedes
in sempiternum, et nos peribimus
in aevum? 4 Domine omnipotens,
Deus Israel, audi nunc orationem
mortuorum Israel, et filiorum ip-
sorum, qui peccaverunt ante te,
et non audierunt vocem Domini
Dei sui, et agglutinata sunt no-
bis mala. 5 Noli meminisse ini-

savo tėvų, kurie man nusidėjo.
34 Aš pašauksiu juos atgal į šalį,
kurią esu prisiekęs jų tėvams
Abraomui, Izaokui ir Jokūbui, ir
jie viešpataus tenai; aš juos pa-
dauginsiu, ir jų skaičius neeis
mažyn; 35 aš padarysiu su jais
kitą amžiną sandorą, kad būčiau
jiems Dievas ir jie būtų man tauta,
ir aš nebejudinsiu daugiau savo
tautos, Izraėlio vaikų, iš šalies,
kurią esu jiems davęs.

3 perskyrimas. 1 Dabar gi,
Visagalis Viešpatie, Izraėlio Dieve,
suspausta siela ir susirūpinusi
dvasia šaukia į tave: 2 Išgirsk,
Viešpatie, ir pasigailėk, nes tu
Dievas gailestingas; pasigailėk
mūsų, nes nusidėjome tavo aki-
vaizdoje, 3 nes tu turi sostą per
amžius, ir argi mes turime am-
žinai žūti? 4 Visagalis Viešpatie,
Izraėlio Dieve, išklausyk dabar
maldą Izraėlio mirusiųjų ir vaikų
tų, kurie nusidėjo tavo akivaiz-
doje ir neklausė Viešpaties, savo
Dievo, balso, ir dėl kurių prikibo

Kelią savo tėvų: piktą savo prosenelių pasielgimą ir liūdnas jo pasėkas. — (34) *Aš pašauksiu...* Čia žadama grįžimas tėvynėn, ramus savo krašto valdymas ir Dievo tautos padaugėjimas. Plg. Atk. 30, 3. 5; Jer. 30, 3. — *Tenai.* Vietoje Vulgatos *eis* turi būti *eius* taip kaip graik. t. Κυριεύσουσιν αὐτῆς — (35) *Padarysiu kitą...* Aprašinėjama jau mesijinė karalystė, kuriai žydų grįžimas į Palestiną turėjo būti tarsi pirmas žingsnis ir prisirengimas.

(3, 1) *Visagalis... Izraėlio Dieve.* Šitais Viešpaties vardais išreiškiami motivai, kodėl tikimasi, kad malda bus išklausyta: Jis yra Visagalis, Jis Izraėlio Dievas. Tokių motivų pasakoma ir daugiau: prašytojai labai suvargę *(suspausta siela, susirūpinusi dvasia).* Viešpats gi yra (2) gailestingas. — (3) *Tu turi sostą.* Tai dar vienas motivas: tavo amžinas viešpatavimas ir galybė negali leisti, kad mes amžinai žūtumėm. Tu turi saugoti amžinąją sandorą, kurią esi padaręs su patriarkais, ir negali leisti pražūti tautai, kurią išsirinkai, kad būtų tavo nuosavybė ir kunigiškoji karalystė (Iš. 19, 5. 6). Plg. auk. 2, 11. 27. 35. — *Amžinai žūti.* Plg. auk. 2, 2. 4. 5. 9. 13. 17. — (4) *Izraėlio mirusiųjų:* tų, kurie dėl didžio skurdo pasidarė panašūs į mirusius. Plg. žem. 11 eil. ir Raud. 3, 6. Gr. t.: mirusiųjų vaikų maldą, maldą vaikų tų, kurie nusidėjo. — (5) *Atsimink savo vardą...:* atsimink, kaip gailestingas tu esi ir kaip negalingu tave laiko pagonys, kai jie mato, kad tavo globojamoji

quitatum patrum nostrorum, sed
memento manus tuae, et nominis
tui in tempore isto: 6 quia tu
es Dominus Deus noster, et laudabimus
te Domine: 7 quia propter
hoc dedisti timorem tuum
in cordibus nostris, et ut invocemus
nomen tuum, et laudemus
te in captivitate nostra, quia convertimur
ab iniquitate patrum
nostrorum, qui peccaverunt ante
te. 8 Et ecce nos in captivitate
nostra sumus hodie, qua nos
dispersisti in improperium, et in
maledictum, et in peccatum, secundum
omnes iniquitates patrum
nostrorum, qui recesserunt a te
Domine Deus noster.

prie mūsų nelaimės. 5 Neatsimink
mūsų tėvų neteisybių, bet atsimink
savo ranką ir savo vardą
šituo laiku, 6 nes tu Viešpats,
mūsų Dievas, ir mes girsime
tave, Viešpatie, 7 nes todėl tu
davei savo baimės į mūsų širdis
ir kad šauktumėmės tavo vardo
ir girtumėm tave savo nelaisvėje,
nes mes gręžiamės nuo neteisybės
mūsų tėvų, kurie nusidėjo
tavo akivaizdoje. 8 Štai mes esame
šiandien savo nelaisvėje, kurioje
tu mus išskirstei panieki
nimui, prakeikimui ir bausmei už
nuodėmę, dėl visų neteisybių
mūsų tėvų, kurie atstojo nuo
tavęs, Viešpatie, mūsų Dieve.

2. Pagyrimas išminties ir išsigelbėjimo kelias.

9 Audi Israel mandata vitae:
auribus percipe, ut scias prudentiam.
10 Quid est Israel quod in
terra inimicorum es? 11 inveterasti
in terra aliena, coinquinatus es
cum mortuis: deputatus es cum
descendentibus in infernum. 12 De-

9 Išgirsk, Izraėli, gyvenimo įsakymus,
tėmyk, kad išmoktumei
išminties. 10 Kas atsitiko, Izraėli,
kad tu neprietelių žemėje? 11 Tu
pasenai svetimoje šalyje, esi suteptas
su mirusiais, paskaitytas
su tais, kurie žengia į mirusiųjų

---

tauta skaudžiai ir begėdiškai varginama kiekvieno priešo. Atsimink taip pat savo vardą, kurio garbė tau rūpi ir kurs svetimų tautų niekinamas. — (6) *Tu Viešpats* (Jahveh): ištikimas sandoros Dievas. — (7) *Todėl:* dėlto kas aukščiau pasakyta mes tave girsime; juk garbės ir gyriaus reikalauti Dievas turi pilniausią teisę, ir todėl jis davė į žmogaus širdį baimės, pagarbos ir meilės jausmus. — *Mes gręžiamės...* Tačiau ne vien lūpomis reikia garbinti Dievas. Kad mes atitolinome nuo savo širdžių visą mūsų tėvų neteisybę, tai yra garbinimas darbais. — (8) *Bausmei už nuodėmę.* Gr. εἰς ὄφλησιν — kad būtumėm skolininko padėtyje. Ebr. t. galėjo būti: sunaikinimui. Plg. Jer. 18, 16; 19, 8; 24, 9.

3, 9—5, 9. Pranašo Baruko pamokinimas ir paraginimas tremtiniams Babilone pradedamas paaiškinimu, kad dabartinė jų nelaimės priežastis yra apleidimas tikros išminties (3, 9-14), kuri tačiau esanti paslėptas žmogui savaime neprieinamas turtas (3, 14-28). Toliau pranašas nurodo kelią į tą išmintį (3, 29-4, 4) ir pati Jeruzalė motiniškai prabilsta į Izraėlio sūnūs (4, 5-29); į jos atsiliepimą Barukas atsako laimės linkinčiais ir paguodos žodžiais (4, 30-5, 9).

(9) *Gyvenimo įsakymus:* įsakymus, kurie palaiko gyvybę. — (10) *Kas atsitiko...* Kaip labai reikia Izraėliui pranašo pamokinimų, parodo pati nelaimė, kurion tauta pateko. — (11) *Esi suteptas:* suteptas kaip numirėliai, kurių palietimas sutepa patį paliečiantį (plg.

reliquisti fontem sapientiae. [13]nam
si in via Dei ambulasses, habi-
tasses utique in pace sempiterna.
[14] Disce ubi sit prudentia, ubi
sit virtus, ubi sit intellectus: ut
scias simul ubi sit longiturnitas
vitae et victus, ubi sit lumen ocu-
lorum, et pax.

[15] Quis invenit locum eius?
et quis intravit in thesauros eius?
[16] Ubi sunt principes Gentium,
et qui dominantur super bestias,
quae sunt super terram? [17] qui
in avibus caeli ludunt, [18] qui ar-
gentum thesaurizant, et aurum,
in quo confidunt homines, et
non est finis acquisitionis eo-
rum? qui argentum fabricant et
soliciti sunt, nec est inventio
operum illorum? [19] exterminati
sunt, et ad inferos descenderunt,
et alii loco eorum surrexerunt.
[20] Iuvenes viderunt lumen, et ha-
bitaverunt super terram: viam au-
tem disciplinae ignoraverunt, [21] ne-
que intellexerunt semitas eius,

buveinę? [12] Tu palikai išminties
šaltinį. [13] Nes jei būtumei vaik-
ščiojęs Dievo keliu, tu juk būtu-
mei gyvenęs amžinoje ramybėje.
[14] Išmok, kame yra išmintingu-
mas, kame stiprybė, kame protas,
kad draug žinotumei, kame gy-
venimo ilgumas ir išsilaikymas,
kame akių šviesa ir ramybė.
[15] Kas rado jos vietą? ir kas
įėjo į jos iždines? [16] Kame tautų
kunigaikščiai ir tie, kurie viešpa-
tauja žvėrims, esantiems žemėje,
[17] kurie žaidžia dangaus paukš-
čiais, [18] kurie krauna sidabrą ir
auksą, kuriuo pasitiki žmonės ir
kurių įsigijimui nėra galo? kurie
apdirba sidabrą ir tuo susirū-
pinę, ir kurių pastangoms nėra
galo? [19] Jie sunaikinti ir nužengė
į mirusiųjų buveinę, o jų vietoje
kilo kiti. [2] Jaunikaičiai matė šviesą
ir gyveno žemėje, drausmės gi
kelio nepažino; [21] jie nesuprato
jos takų, nė jų vaikai nepagavo
jos; ji atsitolino nuo jų veido.
[22] Apie ją negirdėta Kanaano že-

Ez. 37, 3...). — (13) *Dievo keliu.* Vaikščioti Dievo keliu tai laikytis išminties. Ta išmintis, kuri kaip niekuomet neišsenkąs šaltinis per įstatymą ir pranašus buvo tautai visuomet arti, dabar jos apleista. Plg. Jer. 2, 13; Iz. 48, 18. — *Ramybėje.* Ramybė yra gerybių pilnumas ir viso, ko žmogus gali trokšti. — (14) *Išmintingumas...* Išmintis paaiškinama trimis aptarimais. Ji yra pažinimas to, kas reikia daryti ar vengti, yra jėga ir stiprybė daryti tai, kas pažinta, nugalint visas kliūtis, yra tikras supratimas, kurs pasiėmęs sau Dievo įstatymą kaipo taisyklę eina jos rodomu keliu. — *Gyvenimo ilgumas.* Kame yra išmintis, ten yra įstatymo pažadėtos gėrybės, tarp jų ilgas gyvenimas. Plg. Iš. 20; 12; Pat; 3, 1; 2, 16; Ps. 20, 5 ir k. — *Išsilaikymas:* kas reikalinga gyvybei palaikyti. Gr. t. ζωή gyvybė — *Akių šviesa:* laimė. Plg. auk. 1, 12. — *Ramybė:* visų gėrybių pilnumas.

(15) *Jos vieta:* išminties vietą. Pranašas norėdamas paaiškinti, kur išmintis randama, kelia aikštėn jos vertybę, nes išminties negalima įsigyti žmogaus pastangomis, nė už jokius pinigus. Būdama viršprigimtinė ji mums ateina Dievo laisvu ir mūsų nenusipelnytu apreiškimu. Plg. Jobo 28, 12 — (16) *Kame tautų...* Pranašas nori pavyzdžiais parodyti, kad be Dievo niekas neatrado išminties buveinės. Plg. Jer. 27, 6; 28, 14. — (18) *Kurie apdirba sidabrą:* menininkai, amatninkai. — (19) *Jie sunaikinti...*: visi mirė, neradę išminties. — (20) *Jaunikaičiai...* Vieniems mirus, stojo kiti, bet ir tie nebuvo laimingesni ir išminties nerado. — *Drausmės gi kelio:* kelio vedančio į drausmę, į tikrąją išmintį. — (21) *Jos takų:* tako, kuriuo žmogus galėtų prieiti prie išminties.

neque filii eorum susceperunt
eam, a facie ipsorum longe facta
est: 22 non est audita in Terra
Chanaan, neque visa est in The-
man. 23 Filii quoque Agar, qui
exquirunt prudentiam, quae de
terra est, negotiatores Merrhae,
et Theman, et fabulatores, et ex-
quisitores prudentiae et intelli-
gentiae: viam autem sapientiae
nescierunt, neque commemorati
sunt semitas eius.
24 O Israel quam magna est
domus Dei, et ingens locus pos-
sessionis eius! 25 Magnus est,
et non habet finem: excelsus et
immensus. 26 Ibi fuerunt gigantes
nominati illi, qui ab initio fue-
runt, statura magna, scientes bel-
lum. 27 Non hos elegit Dominus,
neque viam disciplinae invene-
runt: propterea perierunt. 28 Et
quoniam non habuerunt sapien-
tiam, interierunt propter suam
insipientiam.
29 Quis ascendit in caelum, et
accepit eam, et eduxit eam de

mėje ir jos nematyta Temane.
23 Taip pat ir Agaros vaikai, ku-
rie ieško žemiškos gudrybės,
Meros ir Temano pirkliai, pasa-
kininkai, gudrybės ir išmanymo
tyrinėtojai, jie nepažino išminties
kelio ir neatsiminė jos takų.
24 O Izraėli, kaip dideli Dievo
namai ir begalinė jo valdomoji
vieta! 25 Ji didelė ir neturi ribų,
aukšta ir neišmatuojama. 26 Tenai
buvo anie garsūs milžinai, kurie
gyveno pačioje pradžioje, aukšto
ūgio, mokėjusieji kariauti. 27 Ne
juos Viešpats išrinko, ir jie ne-
rado drausmės kelio, todėl jie
žuvo. 28 Kadangi neturėjo išmin-
ties, jie žuvo dėl savo paikumo.
29 Kas užžengė į dangų, pa-
siėmė ją ir išsivedė ją iš debesų?

— *Ji atsitolino...* Anot gr. t.: jie pasiliko toli nuo jos kelio. (22) *Negirdėta Kanaane.* Nėviena tauta, net ir gabiausia, nemokėjo atrasti tikros išminties. Jos nerado penikijiečiai (Kanaano gyventojai), kurie tolimas keliones atliko jūra (plg. 2 Kron. 2, 7; Ez. 28, 3. 5; Zak. 9, 2. 3), temaniečiai, gyvenusieji į pietryčius nuo Idumėjos, žinomi savo išmintimi (Jer. 49, 7; Abd. 8. 9), (23) *Agaros* vaikai, izmaėlitai, Abraomo aíniai, (Prad. 16, 15; 37, 25 ir k.), kurie vertėsi prekyba ir turėjo aukso, *Meros* gyventojai, rasi madianitai, taip pat Abraomo ainiai (Prad. 25, 2; 37, 36), *Temano pirkliai,* rasi Temos gyventojai šiaurinėje Arabijoje, kilę iš Ismaėlio (Prad. 25, 15). — *Pasakininkai:* išminčiai, kurie yra sudėję ir palikę prilyginimų ir patarlių. Plg. Ekli. 20, 19. 20. — *Gudrybės ir...:* visi kiti ieškojusieji visais būdais įgimtos išminties.

(24) *O Izraėli:* tu, kurs vienas turi išmintį, nes Dievas tau ją teikia. — *Dievo namai:* visas pasaulis, kuriame Dievas gyvena kaip vadovas ir šeimynos tėvas. — Pasaulio didumas rodo Dievo gerumą, nes iš visų tautų jis išsirinko Izraėlį, kad jam suteiktų tikrąją išmintį. Plg. Atk. 7, 6-9; 10, 14. 15. — (26) *Milžinai.* Vz. Prad. 6, 4. Pranašas be abejo turėjo omenyje ir kitur minimus milžinus, mokėjusius kariauti, taip pat tuos, iš kurių Izraėlis atėmė jų šalį. Plg. Sk. 13, 34; Atk. 2, 10. 11. 20; 3, 11; Joz. 12, 4; 13, 12. — (27) *Jie nerado...* Gr. t.: jiems jis nedavė pažinimo kelio, t. y. to kelio, kuriuo einama į tikrąją išmintį, nedavė jiems savo apsireiškimo, kurį suteikė izraėlitams.

(29) *Kas užžengė...* Be Dievo apreiškimo negalima tos išminties pasiekti, nors žmogus ištirtų dangų, žemę ir jūrą ir siūlytų už išmintį

nubibus? 30 Quis transfretavit
mare, et invenit illam? et attulit
illam super aurum electum? 31 Non
est qui possit scire vias eius,
neque qui exquirat semitas eius:
32 sed qui scit universa, novit
eam, et adinvenit eam prudentia
sua: qui praeparavit terram in aeterno tempore, et replevit eam pecudibus, et quadrupedibus: 33 qui
emittit lumen, et vadit: et vocavit illud, et obedit illi in tremore.
34 Stellae autem dederunt lumen
in custodiis suis, et laetatae sunt:
35 vocatae sunt, et dixerunt: Adsumus: et luxerunt ei cum iucunditate, qui fecit illas. 36 Hic est
Deus noster, et non aestimabitur
alius adversus eum. 37 Hic adinvenit omnem viam disciplinae, et
tradidit illam Iacob puero suo,
et Israel dilecto suo. 38 Post haec
in terris visus est, et cum hominibus conversatus est.

Caput 4. 1 Hic liber mandatorum Dei, et lex, quae est in

30 Kas perplaukė jūrą ir atrado
ją? Kas atsigabeno velyk ją kaip
rinktinį auksą? 31 Nėra kas galėtų
žinoti jos kelius, nė kas ištirtų
jos takus. 32 Bet kursai visa žino,
ją pažįsta ir ją rado savo gudrumu, jis, kursai įkūrė žemę amžiniems laikams ir pripildė ją gyvulių ir keturkojų, 33 kurs išsiunčia šviesą, ir ji eina, ją pašaukia,
ir ji jo klauso drebėdama. 34 Žvaigždės davė šviesos savo sargybose ir linksminosi, 35 buvo pašauktos ir tarė: Mes čia; ir jos
švietė su džiaugsmu tam, kurs
jas padarė. 36 Jisai mūsų Dievas
ir kitas negali būti su juo palygintas. 37 Jis atrado visus išminties kelius ir padavė ją savo tarnui Jokūbui ir savo mylimajam,
Izraėliui. 38 Po to jis buvo matomas žemėje ir vaikščiojo žmonių
tarpe.

4 perskyrimas. 1 Čia Dievo
įsakymų knyga ir įstatymas, kurs

---

tikriausio aukso. — (32) *Bet kursai...* Tai atsakymas į 15 eil. paklausimą. Visažinantis Dievas, visų dalykų Kurėjas ir vyriausias valdovas, kurio viskas klauso, turi tą tikrąją išmintį. Plg. Jobo 28, 23-27. — *Amžiniems laikams:* labai ilgam laikui. — (33) *Išsiunčia šviesą:* saulę ir kitas žvaigždes, taip pat žaibus. — *Drebėdama:* labai skubiai ir tiksliai. — (34) *Sargybose:* savo nuolatinėse vietose. — (37) *Savo mylimajam...* Izraėlio tautą Dievas išskyrė iš kitų sau tarnauti, rūpinosi ja su ypatinga meile, davė jai įstatymą ir apreiškimą, pavedė tą tikrąją išmintį, kurios joki žmonių gudrybė negali rasti. Plg. auk., 1, 1-4. — (38) *Buvo matomas...* Gr. t.: paskui (kai Dievas davė savo tautai įstatymą ir apreiškimą) buvo ji matoma žemėje ir susidurdavo su žmonėmis.— Suteikta Izraėliui išmintis buvo matoma ir žinoma visai jo ainijai. Kadangi dieviškasis apreiškimas pasiekė aukščiausią savo laipsnį Dievo Sūnaus atsiuntime ir visa senoji sandora buvo prisirengimas prie šito kilniausio Dievo apsireiškimo, be to ta išmintis, apie kurią kalbama Pat. 8, 12; Išm. 7, 22; Pam. 24, 5... buvo iš tikrųjų Dievo Sūnus, todėl lotyn. tekste teisingai nurodomas tas aukščiausias ir tobuliausias apsireiškimas, kuriuo pagaliau pasirodė įasmenintas tas, kurs davė įstatymą Sinajaus kalne per angelus ir kurs per savo angelą vedė tautą per tyrus. Pats Dievas, išminties šaltinis, tam tikru būdu rodėsi išrinktajai tautai Sinajaus kalne, tyrumoje būdamas arti tautos per 40 metų, bažnyčioje, kame jo sostas buvo tarp kerubų (1 Kar. 4, 4; 2 Kar. 6, 2), bet visa tai buvo lyg preliudija prie aukščiausiojo Dievo apsireiškimo įsikūnijime (Kypr. Lakt. Hilar. Ambr. August. Orig. Kyr. — Jeruz. Epif. Auksab.).

(4, 1) *Čia.* Tikriau: ji, t. y. išmintis yra knyga, ji randasi Dievo

aeternum: omnes, qui tenent eam,
pervenient ad vitam: qui autem
dereliquerunt eam, in mortem.
2 Convertere Iacob, et apprehende
eam, ambula per viam ad splen-
dorem eius contra lumen eius.
3 Ne tradas alteri gloriam tuam,
et dignitatem tuam genti alienae.
4 Beati sumus Israel: quia quae
Deo placent, manifesta sunt nobis.
5 Animaequior esto populus
Dei, memorabilis Israel: 6 venun-
dati estis Gentibus non in per-
ditionem: sed propter quod in
ira ad iracundiam provocastis
Deum, traditi estis adversariis.
7 Exacerbastis enim eum, qui fecit
vos, Deum aeternum, immolantes
daemoniis, et non Deo. 8 Obliti
enim estis Deum, qui nutrivit
vos et contristastis nutricem ve-
stram Ierusalem.
9 Vidit enim iracundiam a Deo
venientem vobis, et dixit: Audite
confines Sion, adduxit enim mihi
Deus luctum magnum: 10 Vidi
enim captivitatem populi mei,
filiorum meorum, et filiarum, quam
superduxit illis aeternus. 11 Nu-
trivi enim illos cum iucunditate:
dimisi autem illos cum fletu et

pasilieka per amžius; visi, kurie
ją laiko, ateis į gyvenimą, kurie
gi ją paliko, — į mirtį. 2 Grężkis,
Jokūbe, ir pagauk ją, vaikščiok
keliu į jos blizgėjimą, spindintį
iš jos šviesos. 3 Neduok savo
garbės kitam ir savo vertybės
svetimai tautai. 4 Mes laimingi,
Izraėli, nes kas Dievui patinka,
mums apreikšta.
5 Būk rami, Dievo tauta, atsi-
mintinasai Izraėli. 6 Jūs parduoti
tautoms ne žūti, bet todėl, kad
rūstybėje vedėte į rūstybę Dievą,
jūs esate paduoti priešininkams.
7 Nes jūs įpykinote tą, kurs jus
padarė, amžinąjį Dievą, aukuo-
dami velniams, o ne Dievui. 8 Nes
jūs užmiršote Dievą, kurs jus
auklėjo, ir nuliūdinote savo auklę
Jeruzalę.
9 Nes ji matė ateinančią jums
nuo Dievo rūstybę ir sakė: Klau-
sykitės, Siono apylinkės, nes Die-
vas man atvedė didelį gedulį.
10 Nes aš mačiau mano tautos,
mano sūnų ir dukterų nelaisvę,
kurią atvedė ant jų Amžinasis.
11 Aš auklėjau juos su džiaugsmu,
išleidžiau gi juos su verksmu ir

įsakymų knygoje, įstatyme (Atk. 4, 6). — *Per amžius.* Dievo žodis pasilieka per amžius, ir kiek įstatyme yra išminties apsireiškimo, tiek jis pasilieka ir turi vertės per amžius. Plg. Mt. 5, 17. 18; Lk. 16, 17. — *Ją*: išmintį, apie kurią kalbama 3, 12 ir tol. Kas laiko Dievo įstatymą, tas ją turi ir draug su ja turi gyvenimą ir išganymą, tuos gi, kurie ją niekina, sutinka mirtis ir prapultis. Jei tauta nori išsigelbėti iš nelaimės, ji turi įsigyti tą išmintį. — (2) *Pagauk:* vėl ją įsigyk (plg. Pat. 6, 23; Ps. 118, 105). — (3) *Savo vertybės.* Gr. t.: kas tau naudinga. Jei tauta stums nuo savęs tą Dievo malonę, tai Dievas atims ją iš jos. Plg. Mt. 21, 43. — (4) *Mes...* Plg. Atk. 4, 8; 33, 29.

(5) *Atsimintinasai:* tu, kurs vadiniesi Izraėliu. Plg. Iš. 3, 15; Atk. 32, 15-18. Viešpats padavė jus pagonims, ne kad jus ir jūsų atsiminimą sunaikintų, bet kad bausmėmis jus pataisytų. — (7) *Velniams:* stabams ir tuo pačiu piktosioms dvasioms. — (8) *Savo auklę.* Panašiai miesto gyventojai neretai vadinami miesto dukterimi. Plg. Iz. 3, 26 ir k.

(9) *Apylinkės:* aplinkui esantieji miestai. Plg. Jer. 22, 20. — (10) *Mano sūnų...* Juo labiau Dievo palaiminimas pasireikšdavo Sen. Test. vaikų daugybe, juo didesnis motinos skausmas, kad jie iš jos atimami.

luctu. [12] Nemo gaudeat super me
viduam, et desolatam: a multis
derelicta sum propter peccata
filiorum meorum, quia declina-
verunt a lege Dei. [13] Iustitias au-
tem ipsius nescierunt, nec am-
bulaverunt per vias mandatorum
Dei, neque per semitas veritatis
eius cum iustitia ingressi sunt.
[14] Veniant confines Sion, et me-
morentur captivitatem filiorum, et
filiarum mearum, quam superdu-
xit illis aeternus. [15] Adduxit enim
super illos gentem de longinquo,
gentem improbam, et alterius lin-
guae: [16] qui non sunt reveriti
senem, neque puerorum miserti
sunt, et abduxerunt dilectos vi-
duae, et a filiis unicam desola-
verunt. [17] Ego autem quid pos-
sum adiuvare vos? [18] Qui enim
adduxit super vos mala, ipse
vos eripiet de manibus inimico-
rum vestrorum. [19] Ambulate filii,
ambulate: ego enim derelicta sum
sola. [20] Exui me stola pacis, in-
dui autem me sacco obsecratio-
nis, et clamabo ad Altissimum
in diebus meis. [21] Animaequiores
estote filii, clamate ad Dominum,
et eripiet vos de manu principum
inimicorum. [22] Ego enim speravi
in aeternum salutem vestram: et
venit mihi gaudium a sancto su-
per misericordia, quae veniet vo-
bis ab aeterno salutari nostro.

geduliu. [12] Tenesidžiaugia nėvie-
nas, kad aš našlė ir apleista; aš dau-
gelio palikta dėl mano sūnų nuo-
dėmių, nes jie nusigręžė nuo
Dievo įstatymo. [13] Jie netėmijo
jo įsakymų, nevaikščiojo Dievo
paliepimų keliais ir neėjo su tei-
sybe jo tiesos takais. [14] Teateina
Siono apylinkės ir tegul mini
mano sūnų ir dukterų nelaisvę,
kurią ant jų atvedė Amžinasis.
[15] Nes jis atvedė ant jų tautą iš
tolo, piktą ir svetimos kalbos
tautą, [16] kurie nepagerbė senio,
nepasigailėjo vaikų, išvedė našlės
mylimuosius ir iš apleistosios
atėmė vaikus. [17] Ir ką gi aš galiu
jums padėti? [18] Nes kurs atvedė
ant jūsų nelaimes, jis pats išgel-
bės jus iš jūsų neprietelių rankų.
[19] Eikite, mano vaikai, eikite, nes
aš palikta pati viena. [20] Aš nusi-
vilkau ramybės apdarą, apsivilkau
gi maldavimo ašutine ir šauk-
siuos į Aukščiausiąjį per visas
savo dienas. [21] Nusiraminkite, vai-
kai, šaukitės į Viešpatį, ir jis iš-
gelbės jus iš neprietelių kuni-
gaikščių rankos. [22] Nes aš tikiuos
iš Aukščiausiojo jūsų išgelbėjimo,
ir man ateina džiaugsmas iš
Šventojo dėl pasigailėjimo, kurį
jums suteiks Amžinasis, mūsų
Gelbėtojas. [23] Nes aš išleidžiau
jus su geduliu ir verksmu; Vieš-
pats gi atves jus man atgal su

— (12) *Našlė.* Plg. Raud. 1, 1. Kaip labai tokie žodžiai sugriaudendavo dievobaimingų tremtinių širdis, parodo Ps. 136. — (14) *Teateina...* kaip kad paprastai daro tie, kurie gedi. Sionas dalinasi savo skausmu su apylinkės gyventojais ir šaukia juos dejuoti drauge dėl savo vaikų nelaimės. — (15) *Tautą iš tolo.* Plg. Atk. 28, 49. 50; Jer. 5, 15. — *Piktą...:* kuri be drovos elgiasi pikčiausiai, prie kurios negalima prieiti su jokiu prašymu, nes ir kalbos ji nesupranta. — (18) *Jis pats išgelbės.* Vienas tėra, kurs gali ir nori padėti, tai Dievas. Bet kad tremtiniai pasidarytų tos pagalbos verti, reikia, kad jie nuolankiai pasiduotų bausmei. Pasidavimo pavyzdį duoda Sionas (19 ir 20 eil.). — (20) *Ramybės...* Ramybė yra džiaugsmo ir laimės vaizdas. — *Apsivilkau...* Plg. 2 Kar. 12, 16-20; Judit. 9, 1; Est. 14, 2; Jonos 3, 6 ir k. — (22) *Nuo Šventojo...* Plg. Jobo 6, 10; Iz. 40, 25; Abak. 3, 3. — *Suteiks.* Gr. t.: greitu laiku suteiks.

23 Emisi enim vos cum luctu et
ploratu: reducet autem vos mihi
Dominus cum gaudio et iucun-
ditate in sempiternum. 24 Sicut
enim viderunt vicinae Sion captivi-
tatem vestram a Deo, sic videbunt
et in celeritate salutem vestram
a Deo, quae superveniet vobis
cum honore magno, et splendore
aeterno. 25 Filii patienter sustinete
iram, quae supervenit vobis: per-
secutus est enim te inimicus tu-
us, sed cito videbis perditionem
ipsius: et super cervices ipsius
ascendes. 26 Delicati mei ambu-
laverunt vias asperas: ducti sunt
enim ut grex direptus ab inimi-
cis. 27 Animaequiores estote filii,
et proclamate ad Dominum: erit
enim memoria vestra ab eo, qui
duxit vos. 28 Sicut enim fuit sen-
sus vester ut erraretis a Deo:
decies tantum iterum converten-
tes requiretis eum. 29 Qui enim
induxit vobis mala, ipse rursum
adducet vobis sempiternam iu-
cunditatem cum salute vestra.

30 Animaequior esto Ierusalem,
exhortatur enim te, qui te nomi-
navit. 31 Nocentes peribunt, qui

džiaugsmu ir linksmybe visiems
amžiams. 24 Nes kaip Siono kai-
mynai matė Dievo siųstą jūsų
nelaisvę, taip jie matys ir tai grei-
tai Dievo duotą jūsų išgelbėjimą,
kurs jums bus suteiktas su di-
dele garbe ir amžinu spindėjimu.
25 Vaikai, kantriai kęskite jus su-
tikusią rūstybę, nes tave perse-
kiojo tavo neprietelis; bet greitai
tu matysi jo žuvimą ir lipsi jam
ant sprando. 26 Mano išlepinti
vaikeliai ėjo kietais keliais, nes
buvo vedami kaip neprietelių iš-
plėšta banda. 27 Nusiraminkite,
vaikai, ir šaukite Viešpačiui, nes
tas, kurs jus išvesdino, atsimins
jus. 28 Nes kaip jūsų dvasia nu-
klydino jus nuo Dievo, taip vėl
apsigręžę dešimtį kartų labiau jo
ieškosite; 29 nes kursai atvedė ant
jūsų nelaimių, jis vėl padarys
jums amžinos linksmybės su
jūsų išgelbėjimu.

30 Nusiramink, Jeruzale, nes
tave drąsina tas, kurs davė tau
vardą. 31 Pražus tie, kurie tau

Ištrėmimo laikas yra trumpas palygintas su atstatymu, kurs turi pasilikti visuomet. — (23) *Visiems amžiams.* Plg. Iz. 54, 1; 60, 1... 61, 10. Pranašas mato Dievo karalystę Mesijo pilnai įvykintą. — (24) *Siono kaimynai.* Plg. auk. 9 e. — (24) *Dievo siųstą.* Nėra gr. t. — *Su didele garbe:* kuri bus Dievo karalystės savybė. Kaip išrinktosios tautos sunaikinimas buvo kitoms pasityčiojimo proga, taip jos atstatymas bus visiems džiaugsmo ir palaiminimo priežastis. Todėl tas atstatymas reikia skelbti visiems, nes jis yra visų išganymo pradžia. — (25) *Matysi jo žuvimą.* Išrinktosios tautos neprietelių žuvimas pranašaujamas gana dažnai. Iz. 10, 1... 22, 1... 45, 1; Jer. 25, 12 ir k. — *Ant sprando.* Taip buvo daroma su nugalėtais priešais Plg. Joz. 10, 24. Žadamas pilnas neprietelių nugalėjimas, nes jie ne tik negalės sutrukdyti Dievo karalystės atstatymo, bet dar patys pasiduos jos viešpatavimui. — (26) *Išlepinti.* Plg. Jer. 6, 2. — (27) *Nusiraminkite...:* Dievas, kurs leido ant jūsų nelaimes, atsimins jus, kad vėl nuo jų išgelbėtų. — (28) *Nes kaip...* Išsigelbėjimo sąlyga yra pilnas grįžimas į Viešpatį.

(30) *Tave drąsina...* Nutilus Jeruzalei atsiliepia paguodos žodžiais pranašas: Tas, kurs tave pavadino savo miestu, Jahvės miestu, kurs norėjo, kad jo vardas pasiliktų tavyje gyventi, davė tau tikriausią laidą, kad jis vėl tave pakels. Savo garbės jis kitam neduos. Plg. Iz.

te vexaverunt: et qui gratulati
sunt in tua ruina, punientur.
32 Civitates, quibus servierunt filii
tui, punientur: et quae accepit
filios tuos. 33 Sicut enim gavisa
est in tua ruina, et laetata est
in casu tuo, sic contristabitur in
sua desolatione. 34 Et amputabi-
tur exultatio multitudinis eius, et
gaudimonium eius erit in luctum.
35 Ignis enim superveniet ei ab
aeterno in longiturnis diebus, et
habitabitur a daemoniis in mul-
titudine temporis. 36 Circumspice
Ierusalem ad Orientem, et vide
iucunditatem a Deo tibi venien-
tem. 37 Ecce enim veniunt filii
tui, quos dimisisti dispersos, ve-
niunt collecti ab Oriente usque ad
Occidentem, in verbo sancti gau-
dentes in honorem Dei.

Caput 5. 1 Exue te Ierusa-
lem stola luctus, et vexationis
tuae: et indue te decore, et honore
eius, quae a Deo tibi est sempi-
ternae gloriae. 2 Circumdabit te
Deus diploide iustitiae, et im-
ponet mitram capiti honoris ae-
terni. 3 Deus enim ostendet splen-
dorem suum in te omni, qui sub
caelo est. 4 Nominabitur enim tibi
nomen tuum a Deo in sempi-

kenkė ir tave kankino, ir bus nu-
bausti tie, kurie džiaugėsi tavo
sunaikinimu. 32 Bus nubausti mie-
stai, kuriems tavo vaikai vergavo,
ir tas, kurs paėmė tavo sūnus.
33 Nes kaip jis džiaugėsi tavo
griuvimu ir linksminosi tavo puo-
limu, taip liūdės savo sunaikini-
mu. 34 Jo daugybės gyventojų
džiaugsmas bus atimtas ir jo link-
smybė pavirs geduliu. 35 Nes ant
jo ateis ugnis nuo Amžinojo per
ilgas dienas ir jis bus gyvena-
mas velnių per ilgą laiką. 36 Pa-
žvelk į rytus, Jeruzale, ir matyk
ateinančią tau iš Dievo link-
smybę. 37 Nes štai ateina tavo
sūnūs, kuriuos tu išleidai, kad
būtų išsklaidyti; jie ateina surinkti
iš saulėtekių iki saulėleidžių Šven-
tojo žodžiu, džiaugdamies Dievo
garbe.

5 perskyrimas. 1 Nusivilk,
Jeruzale, savo gedulio ir vargo
apdarą ir apsivilk grože ir skai-
stumu tos amžinos garbės, kurią
tau teikia Dievas. 2 Dievas apsups
tave teisybės apsiaustu ir uždės
tau ant galvos amžinos pagarbos
vainiką. 3 Nes Dievas parodys
tavyje savo spindėjimą visiems,
kurie yra po dangumi. 4 Nes Dievo
tau bus duotas amžinai tavo var-

48, 11. — (31) *Pražus tie...* Plg. Iz. 2, 12...—(23) *Ir tas:* Babilonas. Plg. Iz. 13, 1... 21, 1-9 ir k. — (33) *Taip liūdės...* Plg. Jer. 50, 11. 13. 23. 35.. — (34) *Jo daugybės...* Anot gr. t. čia pradedama kalbėti Dievo vardu: aš atimsiu... — (35) *Gyvenamas velnių...* Vz. 13, 21. — (37) *Ateina...* Sulig savo pažadėjimais ir savo žodžiu šventasis Dievas sudarys sau šventą tautą.

(5, 1) *Grože ir skaistumu,* kurie bus duoti amžiniems laikams. Čia Jeruzalė jau imama kaipo amžinos ir garbingos Dievo karalystės centras. — (2) *Dievas...* Anot gr. t.: apsivilk teisybės apsiaustu, kurs yra iš Dievo, t. y. tikro šventumo, kurio Dievas nori, kad būtų žmonėse, ir kurį jiems teikia. Kaip gr. ž. διπλοΐς rodo, čia minimas platus kūną dusyk apsupantis apsiaustas. Prie to teisybės drabužio prisideda garbės nuometas, karūna, kurią duoda Amžinasis ir kuri dėlto išlaiko savo spindėjimą per amžius. Plg. Iz. 61, 3. 11. — (3) *Savo spindėjimą.* Gr. t.: tavo spindėjimą. — *Po dangumi:* žemėje. Plg. Iz. 60, 1. — (4) *Teisybės...*: tavyje viešpataus ramybė, kurią duoda teisingumas ir iš pamaldumo trykštąs garbingumas. Var-

ternum: Pax iustitiae, et honor
pietatis. 5 Exurge Ierusalem, et
sta in excelso: et circumspice ad
Orientem, et vide collectos filios
tuos ab Oriente sole usque ad
Occidentem, in verbo sancti gau-
dentes Dei memoria. 6 Exierunt
enim abs te pedibus ducti ab
inimicis: adducet autem illos Do-
minus ad te portatos in honore
sicut filios regni. 7 Constituit
enim Deus humiliare omnem mon-
tem excelsum, et rupes perennes,
et convalles replere in aequalita-
tem terrae: ut ambulet Israel dili-
genter in honorem Dei. 8 Obum-
braverunt autem et silvae, et omne
lignum suavitatis Israel ex man-
dato Dei. 9 Adducet enim Deus
Israel cum iucunditate in lumine
maiestatis suae, cum misericordia,
et iustitia, quae est ex ipso.

das: Teisybės ramybė ir dievo-
baimingumo šlovė. 5 Kelkis, Je-
ruzale, ir atsistok aukštumoje,
pažvelk į rytus ir matyk surink-
tus savo sūnus nuo saulėtekių
iki saulėleidžių Šventojo žodžiu,
besidžiaugiančius Dievo atsimi-
nimu. 6 Nes jie išėjo iš tavęs
pėsti, nepriete!ių vedami; Vieš-
pats gi atves juos pas tave ne-
šamus pagarboje kaip karalių vai-
kus. 7 Nes Dievas nutarė paže-
minti kiekvieną aukštą kalną ir am-
žinas uolas, ir užpilti slėnius su-
lyginant su žeme, kad Izraėlis
eitų stropiai Dievo garbei. 8 Ir
miškai ir visi kvepintys medžiai
duos Dievo įsakymu Izraėliui ūk-
smės. 9 Nes Dievas ves Izraėlį
atgal su linksmybe savo dideny-
bės šviesoje su gailestingumu ir
teisybe, kurią jis teikia.

II. Jeremijo laiškas.

Caput 6. 1 Exemplar episto-
lae, quam misit Ieremias ad ab-
ducendos captivos in Babylo-

6 perskyrimas. 1 Nuorašas
laiško, kokį Jeremijas siuntė be-
laisviams, kurie turėjo būti ba-

---

do pakeitimas šv. Rašte paprastai nurodo padėties pakitėjimą. Tautos sugrįžimas iš nelaisvės buvo šitos pranašystės įvykimo pradžia, jo pabaigą duoda Kristaus Bažnyčia. — (5) *Kelkis.* Iki tam laikui ji sėdėjo geduliui pasidavus. Pažadėjimo didumas ir ta aplinkybė, kad jis siekia visą žemės skritulį, rodo, kad čia kalbama apie Mesijo laikus, todėl apie atstatymą Dievo karalystės, kuri visa savo esme yra šventa. — *Ant aukštumos:* iš kur tu galėsi matyti tolimą apylinkę. — *Šventojo žodžiu:* sulig pažadėjimu Dievo Šventojo. Plg. auk. 4, 36. 37. — *Atsiminimų.* Jie džiaugiasi, kad Dievas tėviškai juos atsiminęs suteikė jiems didelę malonę, leido grįžti į jųjų tėvų šalį. — (6) *Kaip karalių vaikus.* Gr. t.: kaip karaliaus sostas. Mintis rasi toki: kaip karaliaus soste. — (7) *Amžinas uolas:* kurios ilgiausius amžius stovi nejudamos. — *Stropiai...* Gr. t.: saugiai. — (8) *Ir miškai...* Gražiomis metaforomis aprašomas šventas grįžimo iš nelaisvės džiaugsmas. Plg. Ezdr. 1, 7; Mik. 2, 12. 13; Iz. 52, 12. — (9) *Dievas ves...* Grįžimas iš Babilono nelaisvės yra vaizdas laisvės, kurią atneša Kristus. Dvasiniu būdu visas aprašytasis gerumas ateina sielai, kuri grįžta prie Dievo iš nuodėmės vergijos ar iš netikėjimo tamsybių, taip pat ir tai, kuri iš šios ašarų pakalnės įeina į dangų.

6. 1-72. Jeremijo laiške nelaisvėn vedami žydai įspėjami, kad nebijotų babiloniečių dievaičių ir pasiliktų ištikimi savo Dievui, nes stabai neturi jokios galios (1-15), jie yra neturį

niam a rege Babyloniorum, ut
annunciaret illis secundum quod
praeceptum est illi a Deo.
1 Propter peccata, quae pec-
castis ante Deum, abducemini in
Babyloniam captivi a Nabuchodo-
nosor rege Babyloniorum. 2 In-
gressi itaque in Babylonem, eri-
tis ibi annis plurimis, et tempo-
ribus longis usque ad generati-
ones septem: post hoc autem
educam vos inde cum pace. 3 Nunc
autem videbitis in Babylonia deos
aureos, et argenteos, et lapideos,
et ligneos in humeris portari,
ostentantes metum Gentibus.
4 Videte ergo ne et vos similes
efficiamini factis alienis, et me-
tuatis, et metus vos capiat in
ipsis. 5 Visa itaque turba de retro,
et ab ante, adorantes, dicite in
cordibus vestris: Te oportet ado-
rari Domine. 6 Angelus enim me-
us vobiscum est: ipse autem ex-
quiram animas vestras.

7 Nam lingua ipsorum polita
a fabro, ipsa etiam inaurata, et
inargentata falsa sunt, et non
possunt loqui. 8 Et sicut virgini
amanti ornamenta: ita accepto

bilониečių karaliaus išvesti į Ba-
bilонiją, kad jiems paskelbtų, kas
jam buvo Dievo įsakyta.
1 Dėl nuodėmių, kuriomis nu-
sidėjote Dievo akivaizdoje jūs
būsite babiloniečių karaliaus Na-
bukodonosoro išvesti kaipo be-
laisviai į Babiloniją. 2 Taigi atėję
į Babiloną jūs būsite tenai daug
metų ir ilgus laikus iki septynių
kartų; po to gi aš išvesiu jus iš ten
su ramybe 3 Dabar gi jūs ma-
tysite Babilonijoje auksinių, si-
dabrinių, akmeninių ir medinių
dievų, nešamų ant pečių ir da-
rančių pagonims baimės. 4 Žiū-
rėkite tat, kad ir jūs nepasidary-
tumėte tokiuo pat elgesiu panašūs
į svetimuosius, nebijotumėte ir ne-
siduotumėte jiems įbauginti. 5 Pa-
matę tat, kaip minia iš paskos ir
iš priešakio juos garbina, saky-
kite savo širdyse: Tave, Viešpa-
tie, reikia garbinti. 6 Nes mano
angelas yra su jumis, ir aš pats
keršysiu už jūsų sielas.
7 Nes jų liežuvis nulygintas dai-
lydės, taip pat jie patys paauk-
sinti ir pasidabruoti, bet yra ne-
tikri ir kalbėti negali. 8 Ir kaip
papuošalus mėgstančiai mergai-

---

judėjimo rąstai (16-26), yra nieki-
nami pačių savo garbintojų (27-44)
padirbami žmonių rankomis ir jų
palaikomi (45-58) ir nėra nieko la-
biau niekintino kaip tie dievaičių
stabai (59-72).

Jeremijas. Laiško autorius Je-
remijas. Jis jį siunčia žydams, kurie
buvo kaldėjiečių jau išvesti iš Jeru-
zalės, bet dar tebebuvo Palestinos
ribose. Laiško tikslas — apsaugoti
tremtinius nuo gresiančių jiems pa-
vojų. Plg. Jer. 29, 1. 2...

(6, 2) *Iki septynių kartų.* Jeremi-
jas yra aiškiai minėjęs (Jer. 25, 11)
septynias dešimtis nelaisvės metų;
todėl ką čia reiškia karta, neaišku,
gal tam tikrą laikotarpį. — (3) *Da-
rančių...* Pavyzdis karaliaus, didžiū-
nų ir visų pagonių, kurie net žydų
nugalėjimą savino savo dievaičiams,
gali suklaidinti tremtinius, kurie ir
be to būdami savo tėvynėje buvo
linkę prie svetimų dievų garbinimo;
todėl aiškaus įspėjimo jie reikalingi.
Plg. Iz. 44, 10. — (5) *Savo širdyse:*
jei neturėsite drąsos garbinti balsiai.
— (6) *Angelas.* Viešpaties angelas
(Mykolas. Dan. 10, 13. 21; 12, 1) yra
su tremtiniais, taip kaip buvo su žy-
dais einančiais iš Aigipto. — *Keršy-
siu...* Dievas nubaus tuos, kurie pa-
siduos stabmeldystei. Anot kitų aiš-
kintojų: Pats Dievas rūpinsis trem-
tinių sielomis ir baus jų suvadžioto-
jus. — (8) *Ir kaip...* Gr. t. 8 eil. su-
jungta su 9“, kaip papuošalus mėg-
stančiai mergaitei, jie ima aukso ir

auro fabricati sunt. 9 Coronas certe aureas habent super capita sua dii illorum: unde subtrahunt sacerdotes ab eis aurum, et argentum, et erogant illud in semetipsos. 10 Dant autem et ex ipso prostitutis, et meretrices ornant: et iterum cum receperint illud a meretricibus, ornant deos suos. 11 Hi autem non liberantur ab aerugine, et tinea. 12 Opertis autem illis veste purpurea, extergunt faciem ipsorum propter pulverem domus, qui est plurimus inter eos. 13 Sceptrum autem habet ut homo, sicut iudex regionis, qui in se peccantem non interficit. 14 Habet etiam in manu gladium, et securim, se autem de bello, et a latronibus non liberat. Unde vobis notum sit quia non sunt dii. 15 Non ergo timueritis eos. Sicut enim vas hominis confractum inutile efficitur, tales sunt et dii illorum: 16 Constitutis illis in domo, oculi eorum pleni sunt pulvere a pedibus introeuntium. 17 Et sicut alicui, qui regem offendit, circumseptae sunt ianuae: aut sicut ad sepulchrum adductum mortuum, ita tutantur sacerdotes ostia clausuris, et seris, ne a latronibus expolientur. 18 Lucernas accendunt illis, et quidem multas, ex quibus nullam videre possunt: sunt autem sicut trabes

tei, taip paėmus aukso jie padirbti. 9 Jų dievai, tiesa, turi ant savo galvų auksinių vainikų, bet kunigai pasiima iš jų auksą ir sidabrą ir sunaudoja sau. 10 Taip pat iš to duoda paleistuvėms ir puošia kekšes, ir vėl gavę tai atgal iš kekšių, puošia savo dievus. 11 Šitie gi neišsigelbi nuo rūdžių ir kandžių. 12 Apdengę juos purpuros rūbu, šluosto jiems veidą dėl namų dulkių, kurių pas juos labai daug. 13 Jei kurs turi skėptrą kaip žmogus, kaip šalies teisėjas, jis negali užmušti to, kurs jam nusideda. 14 Arba jei turi rankoje kalaviją ir kirvį, jis negali apsaugoti savęs nei nuo karo, nei nuo galvažudžių. Iš to tebūna jums žinoma, kad jie ne dievai. 15 Todėl jūs jų nebijokite. Nes kaip žmogaus sudaužytas indas darosi nenaudingas, tokie jų dievai. 16 Kai jie pastatyti namuose, jų akys pilnos dulkių nuo įeinančiųjų kojų. 17 Ir kaip užrakinamos durys aplink, tą, kurs įžeidė karalių, arba aplink numirėlį, atlydėtą į kapą, taip kunigai apsaugo jų duris spynomis ir užkaiščiais, kad nebūtų vagių apiplėšti. 18 Jiems uždega žiburių ir tai daug, kurių jie nė vieno negali matyti; yra gi jie kaip rąstas namuose. 19 Jų vidų, sako, griaužia iš žemės iššliaužę kirminai,

---

padaro vainikus, (kuriuos deda) ant savo dievų galvos. — (10) *Paleistuvėms...* Gr. t. toliau tokie žodžiai: kurios gyvena paleistuvių namuose, ir jie puošia drabužiais auksinius, sidabrinius ir medinius dievus, lyg kad tai būtų žmonės. — (12) *Purpuros rūbu:* kurs buvo labai brangus ir buvo dėvimas tik karalių ir didžiūnų. — (13) *Jei kurs turi...* Babiloniečių dievaitis Mardukas dažnai buvo įvaizdinamas su karališku skėptru rankoje. — (14) *Kirvį.* Su karišku kirviu buvo įvaizdinamas dievaitis Bėlis. Dievaičiai turėjo gyvybės ir mirties valdovų išvaizdą, iš tikrųjų gi buvo silpnesni ir menkesni už bet kurį žmogų. — (16) *Namuose:* šventykloje. — (17) *Durys aplink tą:* kalėjimo durys. Gr. t.: vienas tėra palyginimas: Kaip tam, kurs nusikalto karaliui, kaip pasmerktajam mirti užrakinamos durys... — (18) *Ir tai daug.* Gr. t.: ir

in domo 19 Corda vero eorum
dicunt elingere serpentes, qui de
terra sunt, dum comedunt eos,
et vestimentum ipsorum, et non
sentiunt. 20 Nigrae fiunt facies
eorum a fumo, qui in domo fit.
21 Supra corpus eorum, et supra
caput eorum volant noctuae, et
hirundines, et aves etiam simi-
liter et cattae. 22 Unde sciatis quia
non sunt dii. Ne ergo timueritis
eos. 23 Aurum etiam, quod ha-
bent, ad speciem est. Nisi ali-
quis exterserit aeruginem, non
fulgebunt: neque enim dum con-
flarentur, sentiebant. 24 Ex omni
pretio empta sunt, in quibus spi-
ritus non inest ipsis. 25 Sine pe-
dibus in humeris portantur, os-
tentantes ignobilitatem suam ho-
minibus. Confundantur etiam qui
colunt ea. 26 Propterea si ceci-
derint in terram, a semetipsis non
consurgunt: neque si quis eum
statuerit rectum, per semetipsum
stabit, sed sicut mortuis munera
eorum illis apponentur. 27 Ho-
stias illorum vendunt Sacerdotes
ipsorum, et abutuntur: similiter
et mulieres eorum decerpentes,
neque infirmo, neque mendicanti
aliquid impertiunt, 28 de sacrifi-

ir jie nejaučia, kai tie griaužia
juos ir jų drabužius. 20 Jų veidai
pajuodėja nuo namuose esančių
dūmų. 21 Ant jų kūno ir ant jų
galvos skraido pelėdos, kregždės
ir kiti paukščiai, taip pat bėgioja
katės. 22 Iš to jūs žinosite, kad
jie ne dievai. Todėl nebijokite jų.
23 Taip pat auksas, kurį turi, yra
papuošalui; jei niekas nenušluo-
stys rūdžių, jie neblizga; nes ir
kai buvo liejami, jie nejautė. 24 Di-
dele kaina juos nupirkta, nors
juose nėra gyvybės. 25 Neturė-
dami kojų jie nešami ant pečių,
taip rodydami savo negarbingumą
žmonėms; tebūna sugėdinti taip
pat tie, kurie juos garbina. 26 To-
dėl, jei jie nukrinta žemėn, patys
savaime neatsikelia, ir jei kas nu-
kritusį pastato stačią, jis savaime
nestovi; jei padedama jiems do-
vanų, tai taip kaip numirėliams.
27 Kas jiems aukojama, tai par-
duoda jų kunigai ir sau naudo-
jasi, taip pat ima sau ir jų moterys,
bet nieko neduoda nei ligoniui,
nei elgetai. 28 Nėščios ir mėne-
sine liga sergančios moterys pa-
liečia jų aukas. Taigi iš to žino-
dami, kad jie ne dievai, jūs jų
nebijokite. 29 Nes ir kodėl gi jie

---

tai daugiau (kaip sau). — (19) *Jų vidų...* Gr. t.: jų širdis, sako, griaužiama. Kai kirminai iš žemės griaužia juos ir jų drabužius, jie netėmija. Širdis tai medinės statulos vidus. — (20) *Namuose:* šventykloje, kame atsiranda daug dūmų iš daugelio žiburių. — (23) *Rūdžių.* Auksas nerūdija: rūdys čia minimos liaudies įpročiu. Plg. Jok. 5, 3. — *Nes ir...* Ir nestebėtina, kad patys jie negali palaikyti savo blizgėjimo, nes, kai buvo daromi, jie nejautė ir nežinojo, kad jie liejami iš naugės. — (25) *Tebūna sugėdinti...* Jų garbintojai turi jų gėdėtis dėl jųjų silpnumo. — (26) *Neatsikelia...* Plg. Iz. 40, 20; 41, 7; Jer. 10, 4. — (27) *Ima sau...* Gr. t.: jų žmonos sūdo sau jų kąsnius, t. y. tiek daug pasigrobia, kad pasūdžius mėsą jos ištenka ilgesniam laikui. — *Nieko neduoda...* Einant Mozės įstatymu tam tikruose aukų pokyliuose turėjo teisės gauti dalį svetimšaliai, našlaičiai ir našlės, tarnai ir tarnaitės, ypač beturčiai (vz. Iš. 23, 11; Kun. 19, 10; 23; 22; Atk. 14, 29; 15, 11; 16, 11. 14 ir k.). Todėl toks pagonių kunigų elgesys su aukomis turėjo rodytis žydams ypač peiktinas ir nežmoniškas. — (28) *Nėščios...* Tokios moterys sulig Mozės įstatymų buvo laikomos suteptomis ir joms nevalia buvo valgyti aukų mėsos.

ciis eorum foetae, et menstrua-
tae contingunt. Scientes itaque ex
his quia non sunt dii, ne timea-
tis eos. 29 Unde enim vocantur
dii? Quia mulieres apponunt diis
argenteis, et aureis, et ligneis:
30 et in domibus eorum sacer-
dotes sedent, habentes tunicas
scissas, et capita, et barbam ra-
sam, quorum capita nuda sunt.
31 Rugiunt autem clamantes con-
tra deos suos, sicut in coena
mortui. 32 Vestimenta eorum au-
ferunt sacerdotes, et vestiunt uxo-
res suas, et filios suos. 33 Ne-
que siquid mali patiuntur ab ali-
quo, neque siquid boni, poterunt
retribuere: neque regem consti-
tuere possunt, neque auferre.
34 Similiter neque dare divitias
possunt, neque malum retribuere.
Siquis illis votum voverit, et non
reddiderit; neque hoc requirunt.
35 Hominem a morte non liberant,
neque infirmum a potentiori eri-
piunt; 36 Hominen caecum ad visum
non restituunt, de necessitate ho-
minem non liberabunt. 37 Viduae
non miserebuntur, neque orphanis
benefacient. 38 Lapidibus de monte
similes sunt dii illorum, lignei, et la-
pidei, et aurei, et argentei. Qui au-
tem colunt ea, confundentur.
39 Quomodo ergo aestimandum
est, aut dicendum, illos esse deos?
40 Adhuc enim ipsis Chaldaeis
non honorantibus ea; qui cum
audierint mutum non posse lo-

vadinami dievais? Dėl to, kad
moterys sudeda dovanų sidabri-
niams, auksiniams ir mediniams
dievams, 30 ir jų namuose sėdi
kunigai su perplėštomis jupomis,
su nuskustomis galvomis ir bar-
zda, su atidengta galva. 31 Jie
kriokia šaukdami savo dievų aki-
vaizdoje kaip numirėlio pokilyje.
32 Jų drabužius nuima kunigai ir
apvelka savo pačias ir savo vai-
kus. 33 Ar jie pritiria iš ko nors
ką pikta, ar ką gera, jie negali
atsilyginti; jie negali pastatyti ka-
ralių ar jį atstatyti. 34 Taip pat
jie negali nei turtų duoti, nei
atsilyginti piktu. Jei kas padaro
jiems apžadą ir neatitesi, ir tai jie
nebaudžia. 35 Jie neišgelbi žmo-
gaus nuo mirties ir neišvaduoja
silpnojo nuo galingesnio. 36 Ak-
lam žmogui negrąžina regėjimo,
neišvaduoja žmogaus iš sielvarto.
37 Nepasigailі našlės ir nedaro
gera našlaičiams. 38 Jų dievai pa-
našūs į akmenis iš kalno; jie me-
diniai, akmeniniai, auksiniai ir
sidabriniai; kas juos garbina, tie
bus sugėdinti. 39 Kaip gi tat ga-
lima laikyti ar sakyti juos esant
dievus?

40 Be to ir patys kaldėjiečiai
jų negerbia; jie išgirdę apie ne-
bylį, kurs negali kalbėti, veda jį

Plg. Kun. 12, 4; 15, 19. — (29) *Dėlto kad moterys...* Stabai nėra dievai ir dėlto, kad jiems aukoja moterys, kurios pas žydus visai negalėjo dalyvauti kulto apeigose, ir dėlto, kad kunigai šventyklose daro tai, kas žydų kunigams buvo kietai draudžiama. — (30) *Su perplėštomis jupomis...* Mozės įstatymu žydų kunigams buvo uždrausta skusti galvą, kirpti barzdą, plėšyti gedulyje savo drabužius (Kun. 19, 27; 21, 5). — (33) *Pastatyti karalių...* Netaip tikrasis Dievas. Plg. I Kar. 2, 6-8; Jobo 12, 18; Jer. 27, 5; Atk. 32, 35. — (34) *Nei atsilyginti...* Gr. t.: nei mažiausią pinigėlį. — *Jie nebaudžia.* Netaip Dievas, Atk. 23, 21.

(40) *Veda jį...* Gr.. t.: jie atgabena Bėlį ir prašo jį, kad nebylys gautų kalbos dovaną, lyg kad anas (Bėlis) galėtų ką jausti. Apie Bėlį

qui, offerunt illud ad Bel, postu-
lantes ab eo loqui: [41] quasi pos-
sint sentire qui non habent mo-
tum, et ipsi cum intellexerint, re-
linquent ea: sensum enim non
habent ipsi dii illorum. [42] Mulie-
res autem circumdatae funibus
in viis sedent, succendentes ossa
olivarum. [43] Cum autem aliqua
ex ipsis attracta ab aliquo trans-
eunte dormierit cum eo, pro-
ximae suae exprobrat quod ea
non sit digna habita, sicut ipsa,
neque funis eius diruptus sit.
[44] Omnia autem quae illis fiunt, falsa
sunt. Quomodo aestimandum, aut
dicendum est illos esse deos?
[45] A fabris autem, et ab aurifici-
bus facta sunt. Nihil aliud erunt,
nisi id quod volunt esse sacer-
dotes. [46] Artifices etiam ipsi, qui
ea faciunt, non sunt multi tem-
poris. Numquid ergo possunt ea,
quae fabricata sunt ab ipsis, esse
dii? [47] Reliquerunt autem falsa, et
opprobrium postea futuris. [48] Nam
cum supervenerit illis praelium,
et mala; cogitant sacerdotes apud
se, ubi se abscondant cum illis.
[49] Quomodo ergo sentiri debeant
quoniam dii sunt, qui nec de
bello se liberant, neque de malis
se eripiunt? [50] Nam cum sint lig-
nea, inaurata, et inargentata, scie-
tur postea quia falsa sunt ab

pas Bėlį, reikalaudami, kad su-
teiktų jam kalbą, [41] lyg kad tie,
kurie neturi judėjimo, galėtų jau-
sti. Jie patys tai supratę paliks
juos, nes jų dievai neturi pajau-
timų. [42] Moterys gi aptiestos vir-
vėmis sėdi prie kelių, deginda-
mos alyvų kaulelius; [43] kai jų
viena paimta bet kurio praeinan-
čiojo su juo miega, ji daro prie-
kaištų savo kaimynei, kad ta ne-
buvo įvertinta kaip ji ir kad jos
virvė nepertraukta. [44] Visa, kas
jiems daroma, yra apgaulė; kaip
gi galima laikyti ar sakyti juos
esant dievus? [45] Padaryti jie amat-
ninkų ir auksakalių; jie negali
būti niekas kitas kaip tik tai, ko
nori kunigai. [46] Taip pat ir amat-
ninkai, kurie juos daro, ilgai ne-
gyvena. Taigi ar tie, kurie jų pa-
dirbti, gali būti dievai? [47] Jie palieka
apgaulę ir gėdą savo ainiams.
[48] Nes kai jiems ateina karas ir
nelaimė, kunigai patys sau vieni
galvoja, kur pasislėpti draug su
jais. [49] Kaip gi tat galima manyti,
kad jie dievai, jie, kurie neapsisaugo
nuo karo ir neišsigelbi nuo ne-
laimių? [50] Kadangi jie mediniai,
paauksinti ir pasidabrinti, tai pa-
skui visos tautos ir karaliai žinos,

Vz. Iz. 46, 1. — (41) *Jie patys tai...* Gr. t.: ir jie negali, nors jie tai mato (kad dievaičiai nieko nejaučia), nusistatyti juos pamesti, nes neturi išmanymo. — (42) *Moterys gi...* Babiloniečių deivė Bilit (Bėlio žmona) buvo garbinama paleistuvavimu. Herodotas su pasipiktinimu pasakoja apie nešvarų įprotį, kurio laikydamasi kiekviena moteriškė tos deivės garbei turėjo bent vieną kartą gyvenime paleistuvauti; tos, kurios norėdavo tai daryti, turėdavo su vainikais iš virvelių ant galvos sėdėti tam tikroje deivei pašvęstoje vietoje ir laukti, kol kas iš praeinančiųjų jas pareikalaus. Negražiosioms tekdavę laukti ir girdėti kitų pasityčiojimus ilgai. — *Alyvų kaulelius.* Gr. t.: sėlenas. — (45) *Kunigai.* Gr. t.: amatninkai. — (46) *Taip pat ir...* Plg. Iz. 44, 14-20; Jer. 10, 9. — (49) *Kaip gi...* Anot gr. t.: tai kaip gi dar neaišku ir nesuprantama, kad jie ne dievai, t. y. kaip gi dar galima, kad kas nors nesuprastų dievaičių niekingumo? — (50) *Visos tautos...* Jau Jeremijas (10, 11) pranašauja pago-

universis Gentibus, et regibus:
quae manifesta sunt quia non
sunt dii, sed opera manuum ho-
minum, et nullum Dei opus cum
illis. 51 Unde ergo notum est, quia
non sunt dii, sed opera manuum
hominum, et nullum Dei opus
in ipsis est? 52 Regem regioni
non suscitant, neque pluviam ho-
minibus dabunt. 53 Iudicium quo-
que non discernent, neque re-
giones liberabunt ab iniuria: quia
nihil possunt, sicut corniculae
inter medium caeli, et terrae.
54 Etenim cum inciderit ignis in
domum deorum ligneorum, ar-
genteorum, et aureorum, sacer-
dotes quidem ipsorum fugient,
et liberabuntur: ipsi vero sicut
trabes in medio comburentur.
55 Regi autem, et bello non resi-
stent. Quomodo ergo aestiman-
dum est, aut recipiendum quia
dii sunt? 56 Non a furibus, ne-
que a latronibus se liberabunt
dii lignei, et lapidei, et inaurati
et inargentati, quibus hi, qui for-
tiores sunt, 57 aurum, et argen-
tum, et vestimentum, quo operti
sunt, auferent illis, et abibunt,
nec sibi auxilium ferent. 58 Itaque
melius est esse regem ostentan-
tem virtutem suam: aut vas in
domo utile, in quo gloriabitur
qui possidet illud: vel ostium in
domo, quod custodit quae in
ipsa sunt, quam falsi dii. 59 Sol
quidem, et luna, ac sidera cum
sint splendida, et emissa ad uti-

kad jie netikri; bus aišku, kad
jie ne dievai, bet žmonių rankų
darbai, ir nėra juose jokio die-
viško veiksmo. 51 Taigi iš ko ži-
noma, kad jie ne dievai, bet žmo-
nių rankų darbai, ir juose nėra
jokio dieviško veiksmo? 52 Jie
nepastato karaliaus šaliai ir ne-
duoda žmonėms lietaus. 53 Taip
pat jie nevykina teisybės teis-
muose ir negelbi šalių nuo skriau-
dos, nes nieko negali, kaip var-
nos tarp dangaus ir žemės. 54 Nes
ugniai apėmus medinių, sidabri-
nių ir auksinių dievų namus, jų
kunigai, tiesa, bėga ir gelbisi, jie
gi sudega viduje kaip rąstai.
55 Karaliui ir karui jie negali pa-
sipriešinti. Tai kaip gi galima
laikyti ar priimti juos esant die-
vus? 56 Mediniai, akmeniniai, pa-
auksinti ir pasidabrinti dievai ne-
gali išsigelbėti nuo vagių ir plė-
šikų; šitie stipresni už juos,
57 atima iš jų auksą, sidabrą ir
drabužius, kuriais jie apdengti,
ir nueina sau, o šitie negali sau
padėti. 58 Todėl geriau būti kara-
liumi, rodančiu savo galybę, ar
naudingu namuose indu, kuriuo
gali girtis, kas jį turi, ar durimis
namuose, kurios saugo tai, kas
juose yra, kaip netikrais dievais.
59 Saulė, mėnulis ir žvaigždės, kai
jos šviečia ir yra skirtos, kad iš
jų būtų naudos, daro kas joms

---

nims, kad dievaičiai grius, tiesa nu-
galės, melas išnyks. — (51) *Taigi...*
Gr. t.: kam gi dar gali būti nežino-
ma, kad jie ne dievai? — *Dieviško
veiksmo.* Tai įrodoma toliau duoda-
mais pavyzdžiais. Šventajame gi
Rašte randama daug paminėtų atsi-
tikimų, kuriuose tikrasis Dievas ne-
kartą yra parodęs žmonėms savo
galią, ir karalius pastatydamas, ir
duodamas lietaus ir tt. — (56) *Ak-
meniniai.* Tokių čia nėra paminėta
gr. t. — (58) *Girtis.* Gr. t.: naudotis.
—*Ar durimis...* Gr. t. yra dar vienas
palyginimas: ar mediniu šulu kara-
liaus namuose. Bet šičia tekstas nė-

litates, obaudiunt. 60 Similiter et
fulgur cum apparuerit, perspicu-
um est: id ipsum autem et spiri-
tus in omni regione spirat. 61 Et
nubes, quibus cum imperatum
fuerit a Deo perambulare univer-
sum orbem, perficiunt quod im-
peratum est eis. 62 Ignis etiam
missus desuper ut consumat
montes, et silvas, facit quod prae-
ceptum est ei. Haec autem ne-
que speciebus, neque virtutibus
uni eorum similia sunt. 63 Unde
neque existimandum est, neque
dicendum, illos esse deos, quan-
do non possunt neque iudi-
cium iudicare, neque quidquam
facere hominibus. 64 Scientes ita-
que quia non sunt dii, ne ergo
timueritis eos. 65 Neque enim re-
gibus maledicent, neque bene-
dicent. 66 Signa etiam in caelo
Gentibus non ostendunt, neque
ut sol lucebunt, neque illumina-
bunt ut luna. 67 Bestiae meliores
sunt illis, quae possunt fugere
sub tectum, ac prodesse sibi.
68 Nullo itaque modo nobis est
manifestum quia sunt dii: propter
quod ne timeatis eos. 69 Nam
sicut in cucumerario formido ni-
hil custodit: ita sunt dii illorum
lignei, et argentei, et inaurati.
70 Eodem modo et in horto spina
alba, supra quam omnis avis se-
det. Similiter et mortuo proiecto
in tenebris similes sunt dii illo-
rum lignei, et inaurati, et inar-
gentati: 71 A purpura quoque et

paliepta; 60 panašiai ir žaibas, kai
jis pasirodo, yra gražus pasižiū-
rėti; taip pat gi ir vėjas pučia
kiekvienoje šalyje. 61 Ir debesys,
kai jiems Dievo įsakoma apeiti
visą žemės skritulį, įvykina, kas
jiems įsakyta. 62 Ugnis, kuri siun-
čiama iš aukštybės, kalnų ir mi-
škų sunaikinti, daro kas jai įsa-
kyta. Šitie gi nei gražumu, nei
jėgomis nėra nė vienam iš anų
lygūs. 63 Todėl nereikia manyti,
nė sakyti, kad jie dievai, nes ne-
įstengia nei teismą daryti, nei
bet ką žmonėms padaryti. 64 Taigi
žinodami, kad jie ne dievai, ne-
bijokite jų. 65 Nes ir karalių jie
negali nei keikti, nei laiminti.
66 Jie nerodo taip pat danguje
ženklų tautoms, nes nespindi
kaip saulė ir nešviečia kaip mė-
nulis. 67 Žvėrys vertesni už juos,
nes gali bėgti pastogėn ir pasi-
saugoti. 68 Taigi jokiu būdu mums
nepaaiškėja, kad jie būtų dievai;
todėl nebijokite jų. 69 Nes kaip
agurkyne baidyklė nieko nesergi,
taip ir jų akmeniniai, sidabriniai
ir paauksuotieji dievai. 70 Taip
pat ir sode baltasis erškėtis, ant
kurio nutupia kiekvienas pauk-
štis. Lygiai ir į numirėlį, pame-
stą tamsybėse, panašūs jų me-
diniai, paauksuotieji ir pasida-
brintieji dievai. 71 Ir iš purpuros
bei skarlato, kuriuos ėda ant jų
kandys, jūs galite pažinti, kad

---

ra visai tikras. — (60) *Gražus pasižiūrėti:* sukelia nustebimą ir rodo Dievo galią. — (62) *Ugnis...* Vėjai pučia visur Dievo klausydami ir ugnis greitai įvykina jo kerštą. — (66) *Nerodo...* Plg. Jer. 10, 2. — (69) *Baidyklė.* Dievaičiai yra draug nenaudingos ir juokingos baidymo priemonės. Daugiausia ką jie gali padaryti, tai įvaryti žmonėms kokiam laikui tam tikro išgąsčio; tačiau gąsdina ne jie patys, tik neišmintingi žmonių prietarai, kokių jie patys sau pasidaro. — (70) *Erškėtis...:* jie kaip erškėčių tvora, kuri nieko nejaučia ir negali nuvaryti nuo savęs nutupiančių ant jos ir ją apteršiančių paukščių. — (71) *Virsta pajuoka:*

murice, quae supra illos tineant,
scietis itaque quia non sunt dii.
Ipsi etiam postremo comeduntur,
et erunt opprobrium in regione.
72 Melior est homo iustus, qui
non habet simulacra: nam erit
longe ab opprobriis.

jie ne dievai. Pagaliau net jie
patys suėdami ir virsta pajuoka
šalyje.
72 Geresnis yra žmogus
teisus, kurs neturi stabų, nes jis
bus toli nuo sugėdinimo.

---

kai pamato, kad jie netenka bet kurios savo dalies, nosies ar ausies.

— (72) *Bus toli...*: dargi laimės patį Dievą, aukščiausią ir begalinę gėrybę.

EZEKIĖLIO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

1. Ezekiėlis (ebr. kalboje tas žodis reiškia: Dievas galingas arba Dievas stiprina), kaip jis pats pasisako, buvo (iš kitur nežinomo) Buzio sūnus ir priklausė kunigų giminei. Kada Jūdo karalius Joakinas turėjo pasiduoti Nebukadnecarui (597 m.), Ezekiėlis, suimtas kartu su kitais žymesniais žydais, buvo išvestas nelaisvėn į Kaldėją. Iki Jeruzalės sugriovimui buvo dar likę apie vienuoliką metų. Kaldėjoje Ezekiėliui, kaip ir daugeliui kitų žydų, teko apsigyventi Tel-Abibe prie Kobaro upės. Atvestieji belaisviai čia nebuvo varžomi, galėjo ūkininkauti jiems paskirtuose plotuose, statėsi namų ir nevienas jų net pralobo. Taip pat Ezekiėlis turėjo nuosavus namus. Jis buvo vedęs, bet jo žmona jau devintais nelaisvės metais ūmai pasimirė. Gali būti, kad Ezekiėlis išgyveno Tel-Abibe iki savo mirčiai; bet kada ir kaip jis mirė, tikrų žinių nėra.

Ėjo penkti nelaisvės metai, kai Ezekiėlis kilniu Dievo apsireiškimu buvo pašauktas pranašo pareigų eiti; jie ėjo jas ne mažiau kaip 22 metus, nes jo paskutinė metais pažymėta pranašystė yra iš 27 nelaisvės metų (29, 17). Nežiūrint to, kad Jūdo karalystė buvo labai susilpnėjusi, kone visi žydai gyveno viltimi, jog Babilono karalystė greitu laiku žus ir tas žuvimas padės jiems atgauti savo pirmykštę didybę ir garbę. Tą žydų viltį uoliai žadino ir palaikė netikri pranašai. Silpnabūdis karalius Sedekijas, kurs buvo net priesaika pasižadėjęs būti ištikimas Babėlės karaliui, savo patarėjų įkalbinėjamas lengvai pasidavė pagundai mėginti numesti nuo savęs kaldėjiečių jungą ir tuo tikslu darė sutarčių su kaimynais, edomiečiais, moabiečiais, amoniečiais ir penikijiečiais. Panašios tuščios vilties buvo pilna ir išvestųjų jau į nelaisvę žydų širdis. Todėl tikrojo pranašo uždavinys buvo griauti tą nepamatuotą viltį, rodyti, kad žydų karalystės sunaikinimas ir išvedi-

mas į nelaisvę yra nusipelnyta ir reikalinga bausmė už tautos nusikaltimus ir kad tiktai prisiimant ją su atatinkama atgaila galima vėl permaldauti Dievą, vėl susilaukti jo pasigailėjimo ir pagalbos. Taigi, kolei Jūdo karalystė dar nebuvo susilaukusi savo paskutinės dienos, Ezekiėlis jau iš jos ištremtas skelbė jos žuvimą, skelbė ne tik žodžiais, bet taip pat simboliniais ženklais, kad tremtiniai galėtų, sakytum, rankomis paliesti, kas buvo ištarta žodžiais. Šia savo pareigos dalimi Ezekiėlis buvo panašus į Jeremiją, kurs tuo pačiu laiku mokino savo tautiečius Jeruzalėje. Kai Jūdo karalystė buvo jau iš tikrųjų sugriauta ir taip buvo lyg kad patvirtinta, jog Ezekiėlis yra tikrai Dievo siųstas pranašas, jo žodis turėjo įsigyti ypatingos reikšmės ir rasti daugiau pasitikėjimo. Geresnės ateities, tiesa, buvo žadėta žydams jau senesniųjų pranašų, bet žuvus Jeruzalei, bažnyčiai, karališkajam sostui galėjo nevienam rodytis, jog anie pažadai nebeįvykinami. Taigi Ezekiėlio pareiga dabar buvo, skelbiant Dievo ištikimybę žadėjimams, pripildyti savo klausytojų širdis naujos vilties. Jis turėjo parodyti, kad Dovido namų atžala dar tebėra gyva ir ji išaugs, kad vietoje sugriautųjų bus naujas miestas, nauja bažnyčia, naujas Dievo garbinimas, naujas žadėtosios žemės padalinimas, kad Viešpats, kurs pasirodė ištikimas ir pastovus, kai reikėjo vykinti iš anksto paskelbtos bausmės, bus taip pat ištikimas teikėjas pažadėtųjų atgailą darančiai tautai gėrybių.

2. Ezekiėlio knyga susideda iš daugelio pranašysčių žodžiais, simboliniais veiksmais ir regėjimais. Jos visos rišasi šiaip ar taip su žydų tautos likimu, nes vienose skelbiamas būsimas Jūdo karalystės žuvimas, kitose gi laimingas naujos karalystės atstatymas.

Turinio atžvilgiu knygą galima padalinti šiaip: Įžanga (1, 1—3, 21), iš kurios patiriame, kaip labai kilniu Dievo didenybės apsireiškimu Ezekiėlis buvo pašauktas pranašo pareigų eiti. Pirmoji knygos dalis (3, 22—32, 32), kurioje skelbiami baisūs Dievo teismai. Tie teismai turi paliesti žydų tautą, jų karalių, netikrus pranašus, taip pat ir žydų sostinę Jeruzalę (3, 22—24, 27). Iš tų teismų paaiškėja, kad bausmės visiems bus skaudžiausios, nes visų nusikaltimai pasireiškė neištikimybe Viešpačiui, pasidavimu stabmeldystei ir doriniu sugedimu, buvo labai dideli. Pranašo skelbiami Dievo teismai palies taip pat pagonių tautas (25, 1—32, 32) artimesnius ir tolimesnius žydų kaimynus, kurių nusikaltimai nemažiau yra verti Dievo keršto. Antroji dalis (33, 1—48, 35), kurioje žadama daug paguodos atgimusiam ir atnaujintam Izraėliui. Čia randame pranašysčių apie žydų tautos prisikėlimą ir Dievo karalystės neprietelių sunaikinimą (33, 1—39, 29), toliau pranašysčių apie naują tautos gyvenimą ir apie naujos teokratijos įsteigimą (40, 1—48, 35).

3. Jei ne dauguma, tai bent nemaža žydų tremtinių turėjo mielu noru klausytis Ezekiėlio pranašysčių, ir jos padarė jiems labai žymios įtakos. Pradžioje jų širdys nutolusios nuo Viešpaties buvo pilnos tik neapykantos pavergėjams ir didelio skausmo dėl įvykusios nelaimės; pa-

mažu jie pradėjo susiprasti, kad patys buvo kalti, kad dabar reikia pasiduoti baudžiančiai Dievo rankai ir vėl prie jo grįžti. Jie išmoko tinkamai įvertinti savo kentėjimus ir priprato matyti juose tą kelią, kuriuo Dievas nori vesti juos į mesijinius laikus, ėmė maldauti jį, kad baigtųsi ištrėmimo laikas, kad bažnyčia būtų atstatyta, kad ateitų tie geresni laikai. Labai linkę į stabmeldystę, kolei tebebuvo savo krašte, patekę į pagonių jūrą žydų tremtiniai joje nepaskendo, bet išlaikė ir savo tikėjimą ir savo tautinę vienybę. Čia tai ir buvo, šalia kitų, didžiausias nuopelnas Ezekiėlio ir jo žodžių.

Ezekiėlio pranašysčių stylius gana paprastas; jis gana toli atsilieka nuo Izaijo styliaus; bet ir pas Ezekiėlį nestinga gilių minčių, gyvumo, išsireiškimų įvairumo ir vaizdingumo. Kai kurių išsireiškimų kone nuolatinis pasikartojimas, vaizduose ir prilyginimuose neretai pasitaikąs įsileidimas į nuobodžias smulkmenas Ezekiėliui tikriausiai yra tik reikalinga priemonė, kad labiau paveiktų atkaklias savo klausytojų širdis.

Ypatinga Ezekiėlio pranašysčių žymė ir jų savybė yra labai žymus regėjimų, simbolinių veiksmų, prilyginimų ir vaizdų skaičius. Ezekiėlio regėjimai ne trumpučiai, kaip kur ne kur pas kitus pranašus, bet platūs, pilni smulkmenų aprašymo. Dideliu regėjimu knyga pradedama, toliau tas pat regėjimas vėl aprašomas (9 ir 10 p.); kitame regėjime (37 p.) pranašui parodomas mirusios tautos prisikėlimas; knyga baigiama ilgiausiu regėjimu (40—48 p.), kuriame aprašoma nauja bažnyčia ir atnaujintos šalies palaimos. — Taip pat savo simboliniais veiksmais Ezekiėlis pervir šija visus pranašus, net ir Jeremiją, pas kurį jų yra bent kiek daugiau kaip pas kitus. Simbolinių veiksmų aprašyme Ezekiėlis retai tenkinasi bendrais bruožais, dažnai įsileidžia net į mažiausias smulkmenas. Tokie yra jo aprašymai gulėjimo ties nupiešto miesto paveikslu (4 p.), jo sutepto maisto ir galvos plaukų skutimo (5 p.), bėgimo nakčia iš savo namų Sedekijo bėgimui iš Jeruzalės įvaizdinti (12 p.) ir nemaža kitų. — Prilyginimų ir vaizdų daug ir pas kitus pranašus, bet pas Ezekiėlį jie pasitaiko dar dažniau; lygaus šito pranašo realizmui nėra nė pas vieną. Pranašai ir kiti įkvėpti šv. knygų autoriai, minėdami žydų tautos neištikimybę Viešpačiui, sandoros sulaužymą, vadina ją ir lygina su svetimoteryste, kurios bjaurumui aprašyti nesigaili smarkių ir skaudžių žodžių, bet tokio tautos svetimoterystės aprašymo, siekiančio pačias kraštutines leistinumo ir padorumo ribas, kokį randame pas Ezekiėlį 16 ir 23 p., veltui ieškotumėm pas ką kitą.

Dėl šitos visokių vaizdų ir prilyginimų daugybės Ezekiėlio knygą ne visur lengva suprasti ir aiškinti. Jau šv. Jieronimas yra ypač apie jos paskutinius perskyrimus pasakęs, kad tai esą „slaptinga Raštų gelmė ir paslapčių labirintas“. Ilguose ir smulkmeniškuose regėjimų ir vaizdų aprašymuose nelengva atskirti, kurie dalykai yra svarbesni ir tikrai turi išreikšti tam tikrą idėją ir kurie yra pridėti gal tik vaizdo pilnumui sudaryti ir jam pagražinti. Todėl gali pasitaikyti, kad ieškoma paslapčių ten, kur jų visai nėra, arba aplenkiami tariami

mažesni dalykai, kurie turi svarbos tikslesniam pačios idėjos aptarimui.

4. Ezekiėlis savo pranašystes rašė pats, kaip tik jas gaudavo; jis dažnai tiksliai nurodo ne tik metus, kuriais pranašystė buvo jam suteikta, bet ir dieną. Kad jos buvo parašytos tikrai Ezekiėlio, kurs knygoje neretai pasako savo vardą ir savo vardu kalba, šiandien labai mažai tekeliama abejonių. Visoje knygoje nuo pradžios iki galui yra tas pat stylius, tas pat rašymo būdas, tie patys pasikartojantys išsireiškimai, taip kad nėra pagrindo abejoti, jog visa knyga parašyta to pat žmogaus.

Tačiau dabartinis ebraiškas Ezekiėlio knygos tekstas amžių bėgyje yra daugiau nukentėjęs, kaip bet kurios kitos Sen. Test. knygos. Smulkesnių pakeitimų ir neesminių klaidų galėjo joje atsirasti daugiau dėl kai kur pasitaikančių neaiškumų pačios minties išreiškime. Aleksandriečių vertimas padeda kur ne kur atitaisyti dabartinio ebr. t. netikslumus, bet ne visur, nes ir pats ne visur yra tikslus ir vietomis yra perdaug laisvai atsitolinęs nuo originalo teksto.

PROPHETIA EZECHIELIS.

Caput I. 1 Et factum est in
trigesimo anno, in quarto, in
quinta mensis, cum essem in medio
captivorum iuxta fluvium Chobar, aperti sunt caeli, et vidi visiones Dei. 2 In quinta mensis,
ipse est annus quintus transmigrationis regis Ioachin, 3 factum
est verbum Domini ad Ezechie-

EZEKIĖLIO PRANAŠYSTĖ.

Įžanga: 1. Pranašo Ezekiėlio pašaukimas. 1) Viešpaties apsireiškimas Ezekiėliui.

1 perskyrimas. 1 Tai atsitiko
trisdešimtais metais penktą ketvirtojo mėnesio dieną, man esant
belaisvių tarpe prie Kobaro upės:
atsivėrė dangus ir aš mačiau dieviškų regėjimų. 2 Penktą mėne-
sio dieną, — tai buvo penkti karaliaus Joakino ištrėmimo metai,
— 3 Viešpaties žodis buvo su-

Ezekiėlio pranašysčių knyga prasideda įžanga, kurioje pasakojama apie Ezekiėlio pašaukimą (1, 1—3, 21).

1, 1—2, 1 a. Čia visų pirma aprašomas Viešpaties garbės apsireiškimas Ezekiėliui, nurodžius pirmą jo laiką ir vietą.

(1, 1) *Tai atsitiko.* Toliau aprašomo įvykio reikšmė pabrėžiama, nurodant įvykio apystovas. Pranašas ne be nustebimo patiria, kad Dievas svetimoje, suteptoje šalyje, ištremtos tautos tarpe taip pasirodo, kaip jis paprastai apsireiškia tik savo šventykloje; tai turėjo būti ypatingas Dievo malonės ženklas. Dievas savo pasirodymu nori duoti pranašui tikrą žinią apie jo pašaukimą ir jo pareigas. Toks tikrumas buvo reikalingas, kad jis Viešpaties paguostas ir sustiprintas galėtų be svyravimo ir ištvermingai veikti visose savo tarnybos sunkenybėse. — *Trisdešimtais.* Anot kai kurių aiškintojų trisdešimtais paties Ezekiėlio amžiaus metais. Bet gali būti, kad Ezekiėlis, gyvendamas Babėlės šalyje, prisitaikė prie vietos papročio ir pažymėjo laiką taip, kad jis buvo žymimas šalyje; todėl trisdešimti metai galėjo būti nuo Nebukadnecaro tėvo karaliaus Nabopalasaro (kaldėjiečių dinastijos įkūrėjo) viešpatavimo pradžios (apie 625 m.). — *Prie Kobaro:* Babilonijoje, į kurią Nebukadnecaras buvo išvedęs žydus (1, 20; 43, 3). Plg. 4 Kar. 24, 15. 16. — *Atsivėrė dangus:* šviesiame etere susidarė vaizdas, lyg kad būtų prasivėręs dangus. Dangaus atidarymą galima imti ir netikra žodžio prasme: kas buvo iki tam laikui danguje paslėpta, jo atidarymu pasidarė atidengta. Plg. Mt. 3, 16; Lk. 3, 21; Apr. 19, 11. — *Dieviškų regėjimų:* kuriuose buvo rodoma dieviškų dalykų; Dievas apsireiškė žmogaus prigimčiai suprantamu vaizdu. Minimi regėjimai, (daugsk.), nes turėjo daug dalių. — (2) *Mėnesio:* gal to paties ketvirto mėnesio, kurs paminėtas 1 eil. — (3) *Viešpaties ranka.* Ranka yra jėgos simbolis. Viešpaties ranka sustiprino Ezekiėlį ir padarė.

lem filium Buzi sacerdotem in
terra Chaldaeorum, secus flumen
Chobar: et facta est super eum
ibi manus Domini.
4 Et vidi, et ecce ventus tur-
binis veniebat ab Aquilone: et
nubes magna, et ignis involvens,
et splendor in circuitu eius: et
de medio eius quasi species elec-
tri, id est de medio ignis: 5 et
in medio eius similitudo quat-
tuor animalium: et hic aspectus
eorum, similitudo hominis in eis.
6 Quattuor facies uni, et quattuor
pennae uni. 7 Pedes eorum pe-
des recti, et planta pedis eorum
quasi planta pedis vituli, et scin-
tillae quasi aspectus aeris can-
dentis. 8 Et manus hominis sub
pennis eorum in quattuor par-
tibus: et facies, et pennas per
quattuor partes habebant. 9 Iunc-
taeque erant pennae eorum alte-
rius ad alterum. non reverteban-
tur cum incederent: sed unum-
quodque ante faciem suam gra-
diebatur. 10 Similitudo autem

teiktas kunigui Buzio sūnui Eze-
kiėliui kaldėjiečių šalyje prie Ko
baro upės; ten pat ant jo atėjo
Viešpaties ranka.
4 Aš regėjau: štai iš šiaurės
ėjo viesulas, didelis debesis ir
vyniojantisi ugnis; aplink jį buvo
žibėjimas; iš jos vidurio, tai yra
iš ugnies, švietė lyg žėrįs skaist-
varis. 5 Jos viduryje rodėsi esą
keturi gyvūnai; jų išvaizda buvo
toki: juose buvo žmogaus pavi
dalas. 6 Kiekvienas turėjo keturis
veidus ir kiekvienas keturis spar-
nus. 7 Jų kojos buvo tiesios, o
jų kojų padas buvo kaip veršio
kojos padas; jos žibėjo, kaip žiba
įkaitintas skaistvaris. 8 Po jų spar-
nais keturiuose šonuose buvo
žmogaus rankos; veidus ir spar-
nus jie turėjo iš keturių pusių.
9 Jų sparnai jungėsi, vieno spar-
nas su kito sparnu; eidami jie
nesigręžė, bet kiekvienas ėjo ties
savo veidu; 10 Jų veido toks buvo

---

kad jis galėtų matyti ir pažinti virš-gamtines tiesas, dieviškąsias paslaptis.

(4) *Aplink jį...* Viduryje buvo tiršta liepsnos masė; ji buvo apšvietusi visą debesį aplinkui.— *Skaistvaris.* Liepsnos viduryje rodėsi esąs aukso ir sidabro mišinys, taip kad tenai liepsna dar skaisčiau žibėjo. — (5) *Jos viduryje.* Juo labiau reginys artėjo, juo geriau pranašas matė jo sudėtinąsias dalis. — (6) *Keturis veidus:* ne keturias atskiras galvas, bet tarsi keturias kaukes ant vienos galvos. Reginys buvo ne šio pasaulio, tai pranašas neturi visai tinkamų išsireiškimų jo dalims pavadinti; todėl jis pasinaudodamas kasdieninio gyvenimo žodžiais, ima juos netikra jų prasme. Šalyje, kurioje žydų tremtiniai gyveno, panašiai įvaizdintų figūrų buvo, ir Ezekiėlio klausytojams, prisiminus matytus dalykus, nebuvo labai sunku jo žodžius suprasti. — *Keturis sparnus.* Pas Iz. 6, 2 serafai turi po šešis sparnus, jie ten stovi viršum sosto ir dviem sparnais dengia savo veidus. Pas Ezek. kerubai yra po sostu, tai sparnų veidui pridengti jiems nereikia. — (7) *Tiesios:* be sulenkimo per kelius. — (8) *Rankos.* Jų visame reginyje buvo tikriausiai tik keturios. — *Veidus ir...* Ebr. t.: ir jų veidai ir sparnai buvo anuose keturiuose. Tai lyg antraštė toliau duodamam veidų ir sparnų aprašymui. Jos visai nėra LXX vertime. — (9) *Jų sparnai...* LXX vertime visų pirma duodamas veidų aprašymas, paskui sparnų. Gali būti, kad ta aprašymo tvarka tikresnė, nes ebr. t. ir Vulg. šitoje eil. paminėjus sparnus tuojau priduriama pastaba iš 12 eil. — (10) *Viršuje.* Tas žodis bereikalingas Vulgatos priedas. Pridėtas jis, matomai, dėl to, kad origin. tekste aro veido vieta aiškiau nenurodyta: ir

vultus eorum: facies hominis, et facies leonis a dextris ipsorum quattuor: facies autem bovis, a sinistris ipsorum quattuor, et facies aquilae desuper ipsorum quattuor. 11 Facies eorum, et pennae eorum extentae desuper: duae pennae singulorum iungebantur, et duae tegebant corpora eorum: 12 et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat: ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec revertebantur cum ambularent. 13 Et similitudo animalium, aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, et quasi aspectus lampadarum. Haec erat visio discurrens in medio animalium, splendor ignis, et de igne fulgur egrediens. 14 Et animalia ibant, et revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis.

15 Cumque aspicerem animalia, apparuit rota una super terram iuxta animalia, habens quattuor facies. 16 Et aspectus rotarum, et opus earum, quasi visio maris: et una similitudo ipsarum quattuor: et aspectus earum et opera, quasi sit rota in medio rotae. 17 Per quattuor partes earum euntes ibant: et non revertebantur cum ambularent. 18 Statura quoque erat rotis, et altitu-

panašumas: priešakyje žmogaus veidas, liūto veidas visų keturių dešinėje, veršio veidas visų keturių kairėje ir aro veidas visų keturių viršuje. 11 Jų veidai buvo pakelti ir jų sparnai ištiesti aukštyn; dveji sparnai siekė kits kitą ir dveji dengė jų kūnus. 12 Kiekvienas jų ėjo ties savo veidu. Kur dvasia stūmė, ten jie ėjo ir eidami nesigręžė. 13 Gyvūnų panašumas buvo toks: žiūrint jie atrodė lyg žėrinčių anglių ugnis ir lyg degantys švyturiai. Gyvūnų tarpe matėsi šen ir ten bėgiojanti blizganti ugnis ir iš ugnies išeinąs žaibas. 14 Gyvūnai ėjo ir grįžo kaip žaibo švitravimas.

15 Man žiūrint į gyvūnus, pasirodė žemėje prie gyvūnų po vieną tekinį visuose keturiuose priešakiuose. 16 Tekinių išvaizda ir jų sudarymas buvo lyg jūros reginys; visų keturių buvo panaši išvaizda; jų išvaizda ir sudarymas buvo toks, lyg kad būtų buvęs tekinys tekinyje. 17 Pasijudinę jie ėjo į keturias savo puses ir eidami nesigręžė. 18 Tekinių didumas ir aukštumas buvo

---

aro veidas visuose keturiuose. — (11) *Jų veidai buvo pakelti.* Anot ebr. t.: tai jų veidai. — Gal šiais žodžiais reiktų baigti 10 e. LXX vertime jų visai nėra. Aukštyn buvo pakelti ne visi visų sparnai, bet tik kiekvieno dveji, nes kitais dvejais buvo pridengtas gyvūnų kūnas. — (12) *Dvasia:* Dievo įtaka, pasireiškianti gyvūnuose. — (13) *Jie atrodė lyg...* Ugnis, kuri iš tolo matoma atrodė lyg besivyniojanti ugnis (4 e.) ir viduryje švietė lyg žėrįs skaistvaris, arti pasireiškia kaipo blizgėjimas, kurs tarp gyvūnų leidžia spindulius ir iš kurio eina žaibai; tuo būdu gyvūnų judesys įgaudavo degančių švyturių išvaizdą — (14) *Ėjo ir grįžo:* ėjo šen ir ten.

(15) *Pasirodė žemėje:* žemiau kiekvieno gyvūno. — (16) *Lyg jūros reginys,* t. y. melsvos jūros spalvos. Ebr. t. palyginama ne su jūra, bet bet su Tarsies akmenėliu (turkisu). — (17) *Jie ėjo:* galėjo judėti kiekviena kryptimi, nesigręžiant. — (18) *Didumas.* Anot ebr. t.: skrytis (apvalumas). Srytys buvo tokios aukštos, kad net baisu buvo žiūrėti. Baisumo priežastis buvo gal ne tik pats skry-

do, et horribilis aspectus: et to-
tum corpus oculis plenum in
circuitu ipsarum quattuor. 19 Cum-
que ambularent animalia, ambu-
labant pariter et rotae iuxta ea:
et cum elevarentur animalia de
terra, elevabantur simul et rotae.
20 Quocumque ibat spiritus, illuc
eunte spiritu, et rotae pariter ele-
vabantur, sequentes eum. Spiri-
tus enim vitae erat in rotis. 21 Cum
euntibus ibant, et cum stantibus
stabant: et cum elevatis a terra,
pariter elevabantur et rotae, se-
quentes ea: quia spiritus vitae
erat in rotis.

22 Et similitudo super capita
animalium firmamenti, quasi as-
pectus crystalli horribilis, et ex-
tenti super capita eorum desu-
per. 23 Sub firmamento autem
pennae eorum rectae alterius ad
alterum: unumquodque duabus
alis velabat corpus suum, et al-
terum similiter velabatur. 24 Et
audiebam sonum alarum, quasi
sonum aquarum multarum, quasi
sonum sublimis Dei: cum am-
bularent quasi sonus erat multi-
tudinis ut sonus castrorum. cum-
que starent, demittebantur pen-
nae eorum. 25 Nam cum fieret
vox super firmamentum, quod
erat super caput eorum, stabant,
et submittebant alas suas. 26 Et
super firmamentum, quod erat

baisūs pasižiūrėti; visa jų skrytis
aplinkui buvo pilna akių ir tai
visų keturių. 19 Einant gyvūnams,
ėjo taip pat greta jų ir tekiniai,
ir pakilstant gyvūnams nuo že-
mės, pakildavo draug ir tekiniai.
20 Kur tik dvasia ėjo, tenai, ei-
nant dvasiai, pakildavo ją sekdami
taip pat ir tekiniai; nes gyvybės
dvasia buvo tekiniuose. 21 Gyvū-
nams einant, ėjo ir jie, ir susto-
jant sustodavo; aniems pakilstant
nuo žemės juos sekdami pakil-
davo taip pat ir tekiniai; nes te-
kiniuose buvo gyvybės dvasia.

22 Viršuje gyvūnų galvų buvo
lyg dangaus skliausmas, kurs
atrodė kaip baisus žiūrėti kri-
štolas ir buvo ištiestas viršuje
jų galvų. 23 Po skliausmu buvo
jų sparnai ištiesti, vieno sparnas į
kito sparną; kiekvienas dengė savo
kūną dviem sparnais; visi dengėsi
taip pat. 24 Aš girdėjau sparnų
ūžimą kaip daugelio vandenų
ūžimą, lyg aukščiausiojo Dievo
garsą. Kai jie ėjo, tai buvo dide-
lės daugybės ūžimas, kaip karo
stovyklos ūžimas: ir kai jie su-
stodavo, sparnai nusileisdavo.
25 Nes pasigirdus balsui viršuje
skliausmo, kurs buvo viršuje jų
galvos, jie sustodavo ir nuleis-
davo savo sparnus. 26 Viršuje
skliausmo, kurs buvo ištiestas

čių aukštumas, bet taip pat ir mato-
mos skrytyse akys. Kai kurie aiš-
kintojai mano, kad čia kalbama apie
tokias akis, kaip žmogaus; anot ki-
tų gi tai buvęs tik akių panašumas,
toks koks, sakysim, galima pastebėti
ištiestoje povo uodegoje; nėra juk
čia davinių, kad patys tekiniai būtų
turėję savyje kokios gyvybės. —
(20) *Nes gyvybės...* Anot ebr. t.: nes
gyvūno (gyvūnų)... Kiekvienas teki-
nys buvo vedamas (stumiamas) arti
jo buvusio gyvūno, taip kad atrodė,
jog tekinys ir gyvūnas judinamas
tos pačios dieviškosios dvasios. Tik-
slus aprašymas parodo, kad visas
reginys buvo matomas ilgesnį laiką.
— (21) *Gyvybės:* gyvūnų.
(22) *Baisus žiūrėti:* žadino di-
delį nustebimą ir pagarbą. — (24) *Auk-
ščiausiojo Dievo:* Ebr. t.: Visagalio.
— *Nusileisdavo.* Tikriau: liaudavosi
judėję, bet pasilikdavo ištiesti, kad
tuojau vėl galėtų skristi. — (26) *Sa-
pyro akmuo.* Melsvas sapyras su
aukso taškais yra Dievo Garbingumo

imminens capiti eorum, quasi
aspectus lapidis sapphiri simili-
tudo throni: et super similitudi-
nem throni, similitudo quasi as-
pectus hominis desuper. 27 Et
vidi quasi speciem electri, velut
aspectum ignis, intrinsecus eius
per circuitum: a lumbis eius et
desuper, et a lumbis eius usque
deorsum, vidi quasi speciem ig-
nis splendentis in circuitu: 28 Ve-
lut aspectum arcus cum fuerit
in nube in die pluviae. hic erat
aspectus splendoris per gyrum.

Caput II. 1 Haec visio simi-
litudinis gloriae Domini.

aukščiau jų galvų, buvo matyti
lyg sapyro akmuo, panašus į
sostą ir ant to sosto panašumo
matėsi lyg žmogaus pavidalas.
27 Aš mačiau kažin ką žibantį
kaip skaistvaris, kaip ugnies iš-
vaizdą viduje jo aplinkui; nuo jo
šlaunų ir aukštyn ir nuo jo šlau-
nų iki apačiai aš mačiau lyg kad
ugnį, blizgančią aplinkui, 28 lyg
vaivorykštės išvaizdą, kai ji pasi-
rodo debesyje lietaus dieną; toki
buvo blizgėjimo išvaizda aplinkui.

2 perskyrimas. 1 Tai buvo
Viešpaties garbės vaizdo pasi-
rodymas.

---

simbolis. Plg. Iš. 34, 10. Panašiai žmogaus pavidale pasirodo Dievas Dan. 7, 9. — (27) *Aš mačiau...* Anot šv. Jieronimo viršutinė dalis blizgėjo, kaip blizga blizgąs skaistvaris, apačia atrodė kaip ugnis. Plg. 8, 2. Blizgėjimas nurodo paslėptą dieviškąją prigimtį. Jei akis negali žiūrėti į saulės šviesą dangaus skliausme, juo mažiau gali žmogus pažvelgti į neprieinamą Dievo šviesybę! (Teod.). — (28) *Lietaus...* Plg. Apr. 4, 3.

(2, 1) *Viešpaties garbės vaizdo.* Pranašas matė ne pačią Viešpaties garbę, kurios negalima aprašyti žodžiais ir vaizdais, bet tik jos panašumą, vaizdą. — Viešpaties garbė vadinosi Dievo didenybės apsireiškimas viršuje sandoros skrynios tarp dviejų kerubų. Dabar panašų dalyką mato Ezekiėlis. Dievas, apsireikšdamas svetimoje šalyje, parodo, kad jis atmetė savo tautą ne visai, kad ir tremtinius tebepripažįsta savo tauta ir yra pasiryžęs tiekti jiems sandoros gėrybių. Taigi šitoje vietoje Dievo garbės pasireiškimas (nors jis ne toks kaip šventykloje) yra įrodymas, kad Dievas ištikimai laikosi savo sandoros. Simboliai, kuriais čia Dievas tarsi prisidengia, reikia aiškinti, žiūrint panašių dalykų Mozės įstatymo kulte ir įvykių išrinktosios tautos istorijoje. Tie simboliai pasirodo kitur vieni nuo kitų atskirti, čia jie sutraukti į vieną vietą ir dar sustiprinti. Viesulas (1, 4) yra dieviškojo Teisėjo ir bausmės atėjimo ženklas. Tokia prasme jis neretai minimas psalmėse ir pas pranašus. Jis eina iš šiaurės, taip pat kaip pas Jeremiją 1, 13. 14; 4, 6; 6, 1; 10, 22. Ugnis ir žibėjimas yra žymės dieviškosios Didenybės, kuri gyvena neprieinamoje šviesoje ir bedieviams yra kaip visa ryjanti ugnis (Atk. 4, 24). Ir Dievas yra nekartą apsireiškęs ugnyje; psalmėse gi, pas Izaiją ir Jeremiją ugnis dažnai minima kaipo teismo simbolis. Dangaus *skliausmą* (1, 22) matė Mozė, Aaronas ir žydų vyresnieji (Iš. 24, 10). Sostas yra kilnios galios ženklas (Iz. 6, 1). Kad sostą neša kerubai, galima pilnai suprasti iš to, ką istorinės knygos sako apie Viešpaties garbę. Vaivorykštė yra anot Prad. 9, 9... Dievo gailestingumo ir malonės ženklas. Kerubai yra, kaip rodo Prad. 3, 22. 24 ir k.; plg. Ez. 28, 14..., tikros esybės, angelai (Apr. 4, 6); pats žodis *kerub* asiriškai reiškia kilnus, palaimintas. Ebr. jie vadinami gyvomis esybėmis ir gal taip pažymimas jų ypatingas dalyvavimas gyvybėje, kuri yra pats Dievas. Jie stovi prie Dievo sosto, Dievas gi teikia gyvybę; jie, kaip parodo jų pastatymas prie rojaus vartų ir permaldavimo vietoje, turi tam tikrą ryšį su malonės gyvenimu,

2) Ezekiėlio pašaukimas ir prirengimas pranašo pareigų eiti.

Et vidi, et cecidi in faciem
meam, et audivi vocem loquentis.
Et dixit ad me: Fili hominis
sta super pedes tuos, et loquar
tecum. 2 Et ingressus est in me
spiritus postquam locutus est
mihi, et statuit me supra pedes
meos: et audivi loquentem ad
me, 3 et dicentem: Fili hominis,
mitto ego te ad filios Israel, ad
Gentes apostatrices, quae reces-
serunt a me: ipsi et patres eo-
rum praevaricati sunt pactum
meum usque ad diem hanc. 4 Et
filii dura facie, et indomabili cor-
de sunt, ad quos ego mitto te:

Tai pamatęs aš parpuoliau
ant savo veido ir išgirdau kal-
bančiojo balsą. Jis man tarė:
Žmogaus sūnau, stokis ant savo
kojų, ir aš kalbėsiu su tavim.
2 Tuomet įėjo į mane dvasia, po
to kai jis buvo man kalbėjęs, ir
pastatė mane stačią ant mano kojų.
Aš girdėjau tą, kurs man kalbėjo 3 ir
sakė: Žmogaus sūnau, aš siun-
čiu tave pas Izraėlio vaikus, pas
atpuolėles tautas, kurios atstojo
nuo manęs. Jie ir jų tėvai sulaužė
mano sandorą iki šiai dienai.
4 Sūnūs, pas kuriuos aš tave
siunčiu, yra kieto veido ir nepa-

---

su žmogaus nemarumu ir pašlovinimu. Ta gyvybės pilnybė, kuri yra gyvūnuose, išreiškiama jų išvaizda jungiančia savyje visa, ką turi savyje kilniausios regimos esybės. Gyvūnai yra lyg kokie karaliai: žmogus visų matomų tvarinių karalius, liūtas laukinių žvėrių, veršis naminių gyvulių, aras paukščių. Taip kerubai turi didžiausią išmonę, jėgą ir greitumą. Žydų šventykloje kerubai turėjo po du sparnu, čia po keturis; gal ir tuo norėta nurodyti jų didesnis gyvumas. Pasirodo keturi tekiniai, nes kerubai sudaro tarsi Dievo vežimą, kurs paprastai Sione pasiliekančią Dievo garbę lyg kad veža į svetimą šalį. Taip pat sandoros skrynia Ps. 67, 18 ir 1 Kron. 28, 18 vadinasi Dievo vežimu. Keturi tekiniai atgręžti į keturias pasaulio šalis, kad taip būtų nurodytas Dievo viešpatavimas ir galia, kuri visa lygiai apima. Tekinių gražumas atatinka Dievo didenybę. Akys reiškia jo dvasinį gražumą. Kad Dievas pasirodo žmogaus pavidale, tai yra lyg kad tolimas Įsikūnijimo skelbimas. Trumpai sakant: Dievas apsireiškia pranašui kaipo sandoros Dievas, pilnas didenybės, pasiryžęs saugoti ir palaikyti tą gyvenimo ir malonės sandorą. Šitame regėjime yra duodamas lyg kad visas knygos turinys. Pranašui jis yra pamokinimas, bet taip pat ir laidas jo išrinkimo ir pašaukimo eiti pranašo pareigas. — Kerubų vaizdai neretai pasavinami evangelistams, kurių Kristus lyg kad nešamas visam pasauliui.

2, 1b–3,21. Dievo dadenybės ir galybės apreiškimų prirengtas Ezekiėlis siunčiamas eiti pranašo pareigas žydų tarpe (2, 1b—7) ir simboliniu veiksmu pašventinamas bei sustiprinamas (2, 8—3, 11); dvasios perkeltas į savo naujų pareigų vietą (3, 12-15) gauna įsakymą duoti įspėjimų nusidėjėliams ir teisiesiems (3, 16-21).

Parpuoliau: iš baimės kaip Abraomas Prad. 17, 3 (plg. Iz. 6, 5; Dan. 7, 15; 10, 8), taip pat ir pagarbos. — *Žmogaus sūnau:* silpnas žmogau. Jo silpnumo priminimas turi padrąsinti Ezekiėlį remti savo aukštesniame pašaukime visą pasitikėjimą Dievu. — (2) *Dvasia:* Dievo siųsta. Ir čia pranašui parodoma, kad visa jo stiprybė yra iš Dievo. — (3) *Aš siunčiu.* Toks siuntimas pareina tiktai iš Dievo (Atk. 18, 15). — *Pas atpuolėles...* Ebr. t.: pas maištininkes tautas, kurios sukilo prieš mane. —(4) *Sūnūs.* Išrinkimu ir einant sandora jie yra sūnūs, bet kaip gi labai netikę! — (5) *Gal kar-*

et dices ad eos: Haec dicit Do-
minus Deus: [5] Si forte vel ipsi au-
diant, et si forte quiescant quoniam
domus exasperans est: et scient
quia propheta fuerit in medio
eorum. [6] Tu ergo fili hominis ne
timeas eos, neque sermones eo-
rum metuas: quoniam increduli,
et subversores sunt tecum, et
cum scorpionibus habitas, verba
eorum ne timeas, et vultus eo-
rum ne formides: quia domus
exasperans est. [7] Loqueris ergo
verba mea ad eos, si forte au-
diant, et quiescant: quoniam ir-
ritatores sunt.
[8] Tu autem fili hominis audi
quaecumque loquor ad te: et noli
esse exasperans sicut domus
exasperatrix est: aperi os tuum
et comede quaecumque ego do
tibi. [9] Et vidi, et ecce manus
missa ad me, in qua erat invo-
lutus liber: et expandit illum co-
ram me, qui erat scriptus intus,
et foris: et scriptae erant in eo
lamentationes, et carmen, et vae.

Caput III. [1] Et dixit ad me:
Fili hominis quodcumque inve-
neris comede: comede volumen
istud, et vadens loquere ad filios
Israel. [2] Et aperui os meum, et
cibavit me volumine illo: [3] et di-
xit ad me: Fili hominis venter
tuus comedet, et viscera tua com-

lenkiamos širdies. Tu jiems sa-
kysi: Štai ką sako Viešpats Die-
vas. [5] Gal kartais jie ir paklausys
ir gal kartais liausis, nes tai yra
atkaklūs namai; tačiau jie turi
žinoti, kad pranašas yra buvęs
jų tarpe. [6] Taigi tu, žmogaus sū-
nau, nebijok jų ir neišsigąsk jų
kalbų, nors šalia tavęs yra ne-
tikėlių ir maištininkų, ir tu gyveni
su kurkliais. Nebijok jų žodžių
ir neišsigąsk jų veido, nes tai
atkaklūs namai. [7] Taigi tu kal-
bėsi jiems mano žodžius; gal
kartais jie paklausys ir liausis,
nes jie yra erzintojai.
[8] Tu gi, žmogaus sūnau, klau-
syk, ką aš tau kalbu ir nebūk
atkaklus, kaip yra šitie atkaklūs
namai; išsižiok ir valgyk visa,
ką tik aš tau duodu. [9] Tuomet
aš pažvelgiau, ir štai į mane buvo
ištiesta ranka, kurioje buvo su-
vyniota knyga. Jis išvyniojo ją
mano akyse; buvo gi ji prira-
šyta vienoje ir kitoje pusėje; joje
buvo parašyta raudų, liūdnų gie-
smių ir dejavimų.

3 perskyrimas. [1] Jis man
tarė: Žmogaus sūnau, valgyk,
ką tik tu randi ties savim; suval-
gyk šitą knygą, eik ir kalbėk Iz-
raėlio vaikams. [2] Aš išsižiojau ir
jis valgydino mane ta knyga,
[3] ir man tarė: Žmogaus sūnau,
tavo pilvas tevalgo ir tavo vidu-

---

tais... Ebr. t. mintis: ar jie paklausys, ar nepaklausys. — *Liausis:* piktą darę. Nors jie ir nenorės klausyti, tu tačiau turi pas juos eiti, kad jie neturėtų jokio pasiteisinimo, kai aš būsiu visa padaręs, kas buvo darytina. — *Turi žinoti:* savo patyrimu. — (6) *Nebijok jų:* jei jie bus tau atkaklūs ir tau prieštaraus; daugiau jie nieko negali padaryti. — *Jų veido:* jei jie tau ir grąsytų, nes tai bus tušti grąsymai. — (7) *Gal kartais...* Vz. 5 e.

(9) *Prirašyta:* abiejose lakštų pusėse, todėl pranašyscčių buvo daug. — *Raudų...* Regėjime tai išreikšta viesulo, tamsaus debesies ir vyniojančiosios ugnies vaizdais, 1, 4; plg. Apr. 5, 1.

(3, 1) *Valgyk.* Plg. Apr. 10, 9. — *Ir kalbėk...* Ką pranašas priima į savo širdį, tai jis turi iš širdies ir atvirai kalbėti — (3) *Buvo saldi...* Pranašas turi Dievo žodžius ne tiktai išgirsti ir laikyti atmintyje; kadangi jis prisiima sunkią pasiunti-

plebuntur volumine isto, quod
ego do tibi. Et comedi illud; et
factum es in ore meo sicut mel
dulce.
4 Et dixit ad me: Fili homi-
nis vade ad domum Israel, et lo-
queris verba mea ad eos. 5 Non
enim ad populum profundi ser-
monis, et ignotae linguae tu mit-
teris ad domum Israel: 6 neque
ad populos multos profundi ser-
monis, et ignotae linguae, quo-
rum non possis audire sermo-
nes: et si ad illos mittereris, ipsi
audirent te. 7 Domus autem Israel
nolunt audire te: quia nolunt au
dire me, omnis quippe domus
Israel attrita fronte est, et duro
corde. 8 Ecce dedi faciem tuam
valentiorem faciebus eorum, et
frontem tuam duriorem frontibus
eorum. 9 Ut adamantem et ut
silicem dedi faciem tuam: ne ti-
meas eos, neque metuas a facie
eorum: quia domus exasperans
est. 10 Et dixit ad me: Fili homi-
nis omnes sermones meos, quos
ego loquor ad te, assume in
corde tuo, et auribus tuis audi:
11 et vade ingredere ad transmi-
grationem, ad filios populi tui
et loqueris ad eos, et dices eis:
Haec dicit Dominus Deus: si,
forte audiant, et quiescant.

12 Et assumpsit me spiritus,
et audivi post me vocem com-

riai tebūna pilni tos knygos, ku-
rią aš tau duodu. Aš ją valgiau,
ir mano burnoje ji buvo saldi
kaip medus.
4 Jis man tarė: Žmogaus sū-
nau, eik pas Izraėlio namus ir
kalbėk jiems mano žodžius. 5 Nes
tu juk siunčiamas ne pas nesu-
prantamos šnekos ir ne pas sve-
timos kalbos tautą, bet pas Izra-
ėlio namus; 6 ir ne pas daugelį
nesuprantamos šnekos ir neži-
nomos kalbos tautų, kurių žo-
džių tu negalėtumei suprasti; bet
jei ir pas tokiuos tu būtume
siunčiamas, jie klausytų tavęs.
7 Izraėlio gi namai nenori klau-
syti tavęs, nes jie nenori klau-
syti manęs; nes visi Izraėlio na-
mai turi apdilusią kaktą ir yra
kietos širdies. 8 Bet štai aš pa-
darysiu tavo veidą stipresnį už
jų veidus ir tavo kaktą kietesnę
už jų kaktas. 9 Aš padarysiu tavo
veidą kaip deimantą ir kaip tit-
nagą; nebijok jų ir neišsigąsk jų
veido, nes jie yra atkaklūs namai.
10 Jis man dar sakė: Žmogaus sū-
nau, imk sau į širdį ir išgirsk savo
ausimis visus mano žodžius, ku-
riuos aš tau kalbu; 11 eik ir nuvyk
pas tremtinius, pas mano tautos
sūnus, kalbėk su jais ir jiems
sakyk: Viešpats Dievas sako taip;
gal jie paklausys ir liausis.
12 Tuomet dvasia pakėlė mane,
ir aš girdėjau paskui save dide-

---

nybę, jam suteikiama dieviškos paguodos. Plg. Jer. 15, 16.

(5) *Pas Izraėlio...* Pranašas įspėjamas, kad jis nelaikytų iš anksto savo pastangų bevaisėmis. Izraėlitai juk gali Dievo siunčiamą įspėjimą suprasti, nes jie žino Dievą ir savo vertybę, savo pašaukimą ir savo viltis; tačiau dabar jie yra blogesni už kitas tautas. — (7) *Kietos širdies.* Jie atsisako klausyti Dievo, todėl jie nepaklausys taip pat jo pranašo. — (9) *Deimantą ir...* Ebr. t.: kietesnį už titnagą. Deimanto kietumas laikomas visų didžiausiu. Todėl pranašas gali drąsiai imtis savo pareigų. — (10) *Į širdį.* Jis turi visų pirma priimti Viešpaties žodžius į širdį ir juos apsvarstyti.

(12) *Dvasia:* Dievo ar angelo jėga, kuri galėjo pasireikšti kaipo žmogų pakeliąs vėjas. — *Garsą:*

motionis magnae: Benedicta glo-
ria Domini de loco suo, 13 et vo-
cem alarum animalium percutien-
tium alteram ad alteram, et vocem
rotarum sequentium animalia, et
vocem commotionis magnae.
14 Spiritus quoque levavit me, et
assumpsit me: et abii amarus in
indignatione spiritus mei: manus
enim Domini erat mecum, con-
fortans me. 15 Et veni ad trans-
migrationem, ad acervum nova-
rum frugum, ad eos, qui habi-
tabant iuxta flumen Chobar, et
sedi ubi illi sedebant: et mansi
ibi septem diebus moerens in
medio eorum.
16 Cum autem pertransissent
septem dies, factum est verbum
Domini ad me, dicens: 17 Fili
hominis speculatorem dedi te do-
mui Israel: et audies de ore meo
verbum, et annunciabis eis ex
me. 18 Si dicente me ad impium:
Morte morieris: non annunciave-
ris ei, neque locutus fueris ut
avertatur a via sua impia, et vivat:
ipse impius in iniquitate sua mo-
rietur, sanguinem autem eius de
manu tua requiram. 19 Si autem
tu annunciaveris impio, et ille
non fuerit conversus ab impie-
tate sua, et a via sua impia: ipse
quidem in iniquitate sua morie-

lio sujudimo garsą: Pagirta te-
esie Viešpaties garbė iš jos vie-
tos! 13 taip pat kits kitą palie-
čiančių gyvūnų sparnų šlamėji-
mą, bildėjimą tekinių, kurie ėjo
paskui gyvūnus, ir didelio suju-
dimo ūžimą. 14 Dvasia pakėlė taip
pat mane ir nešė mane; aš vykau
apkartęs, savo dvasios užsidegi-
me, tačiau su manim buvo Vieš-
paties ranka ir stiprino mane.
15 Aš atvykau pas tremtinius, pas
naujų vaisių krūvą, pas tuos,
kurie gyveno prie Kobaro upės;
aš atsisėdau, kame jie sėdėjo, ir
pasilikau tenai septynias dienas,
liūdėdamas jų tarpe.
16 Septynioms dienoms pra-
slinkus, man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: 17 Žmo-
gaus sūnau, aš padariau iš tavęs
budėtoją Izraėlio namams; kai tu
išgirsi iš mano burnos žodį, tu
paskelbsi jiems mano vardu.
18 Jei man sakant bedieviui: Mirte
mirsi, tu jam nepaskelbsi ir ne-
kalbėsi, kad jis gręžtųsi nuo
savo bedieviško kelio ir būtų
gyvas, tas bedievis mirs savo
neteisybėje; tačiau jo kraujo aš
paieškosiu iš tavo rankos. 19 O
jei tu paskelbsi bedieviui, ir jis
nesigręš nuo savo bedievystės ir
nuo savo bedieviško kelio, jis,

---

kaipo dieviškosios jėgos ženklą. — Kame apsireiškia Dievo garbė, ten giedomas ir skleidžiamas jos gyrius. Kerubai džiaugiasi pranašo išrinkimu ir tuo, kad iš jo bus Dievui naujos šlovės. —(14) *Apkartęs...*: labai susijaudinęs ir nuliūdęs dėl tautos atkaklumo. — (15) *Aš atvykau:* ne regėjime, bet savo kūnu. — *Pas naujų vaisių krūvą.* Ebr. t.: į Tel Abibą. Taip vadinosi ištremtųjų žydų gyvenamoji vieta. Šv. Jieron. vardą išvertė, norėdamas nurodyti, kad tarp tremtinių buvo šventa geresnės ateities sėkla. — *Liūdėdamas.* Ebr. t.: baisėdamos, t. y. giliausiai persiėmęs tuo, kas buvo Viešpaties pasakyta. Taip pranašas lyg kad pašvenčiamas savo pareigoms.

(17) *Žmogaus sūnau...* Plg. žem. 33, 7.— *Būdėtoją.* Todėl pranašas turi būdėti aukščiau kitų žmonių pastatytas, išgirsti Dievo žodžius ir juos skelbti. — (18) *Jei...* Plg. Prad. 9, 5; 42, 22. Šitie žodžiai aiškiausiai rodo, kaip šventa yra ganytojo pareiga būdėti ir darbuotis, taip pat kaip didelis yra Dievo gailestingumas nusidėjėliams, kurių mirtį jis nori lygiai atkeršyti, tarsi būtų iš-

tur, tu autem animam tuam liberasti.
[20] Sed et si conversus iustus a iustitia sua fuerit, et fecerit iniquitatem: ponam offendiculum coram eo, ipse morietur, quia non annunciasti ei: in peccato suo morietur, et non erunt in memoria iustitiae eius, quas fecit: sanguinem vero eius de manu tua requiram.
[21] Si autem tu annunciaveris iusto ut non peccet iustus, et ille non peccaverit: vivens vivet, quia annunciasti ei, et tu animam tuam liberasti.

tiesa, mirs savo neteisybėje; bet tu būsi išgelbėjęs savo sielą.
[20] Jei ir teisusis bus nusigręžęs nuo savo teisybės, aš padėsiu ties juo, kuo jis užsigautų, ir jis mirs, nes tu jam nepaskelbei; jis mirs savo nuodėmėje ir nebus atsiminta jo teisybės, kurią jis yra daręs; bet jo kraujo aš paieškosiu iš tavo rankos.
[21] O jei tu paskelbsi teisiajam, kad teisusis nenusidėtų, ir jis nenusidės, tai jis bus tikrai gyvas, nes tu jam paskelbei, ir tu būsi išgelbėjęs savo sielą.

I. Dievo teismų knyga. 1. Pranašystės prieš žydus.
a) Simboliais išreikštos bausmės Jeruzalei.

[22] Et facta est super me manus Domini, et dixit ad me: Surgens egredere in campum, et ibi loquar tecum.
[23] Et surgens egressus sum in campum: et ecce ibi gloria Domini stabat quasi gloria, quam vidi iuxta fluvium Chobar: et cecidi in faciem meam.
[24] Et ingressus est in me spiritus, et statuit me super pedes meos: et locutus est mihi, et dixit ad me: Ingredere, et includere in medio domus tuae.
[25] Et tu fili hominis,

[22] Viešpaties ranka atėjo ant manęs ir jis man tarė: Atsikelk ir išeik į lygumą; tenai aš kalbėsiu su tavim.
[23] Atsikėlęs aš išėjau į lygumą. Štai tenai stovėjo Viešpaties garbė, kaip ta garbė, kurią buvau matęs prie Kobaro upės, ir aš parpuoliau ant savo veido.
[24] Į mane įėjo dvasia ir pastatė mane ant mano kojų; ji man kalbėjo ir tarė: Įeik ir užsirakink savo namų viduje.
[25] Ir tu, žmogaus sūnau! štai tau

---

lietas nekaltas kraujas. — (20) *Aš padėsiu...*: jei jis pames gerą kelią ir pradės eiti blogu (Teodor.). Tuomet jis eis ne tuo keliu, kurį yra jam skyrusi Dievo apvaizda, ir statys save į didžiausius pavojus.

I. Pirmoje savo pranašysčių dalyje (3, 22—32, 32) Ezekiėlis skelbia Dievo teismus žydams ir pagonių tautoms. Žydų tremtinius jis turi pranašystėmis prirengti prie artimos visai tautai nelaimės, palenkti atkaklias jų širdis, kad pasiduotų teisingai Dievo bausmei, ir duoti nurodymų, kaip jie turi bausme pasinaudoti (3, 22—24, 27).

3, 22-5, 17. Simboliais išreikštu Jeruzalės apgulimu (3, 22-4, 3), gulėjimu ant vieno ir kito šono (4, 4-8), menku maistu (4, 9-17) ir savo plaukų padalinimu (5, 1-4) Ezekiėlis turi paskelbti įvairias žydų nelaimes Jeruzalės apgulimo metu ir tuojau po Jeruzalės paėmimo (5, 5-17).

(22) *Viešpaties ranka.* Vz. auk. 1, 3. — *Į lygumą.* Ebr. t.: į slėnį. Tel Abiba buvo matomai aukštesnė vieta. Vienatvėje pranašui vėl turi būti suteiktas dieviškas regėjimas. — (25) *Pančiai...*: Dievo siunčiama dorinė prievarta, kuri neleis Ezekiėliui išeiti iš namų, arba tikri pančiai,

ecce data sunt super te vincula,
et ligabunt te in eis: et non egre-
dieris de medio eorum. 26 Et lin-
guam tuam adhaerere faciam pa-
lato tuo, et eris mutus, nec quasi
vir obiurgans: quia domus ex-
asperans est. 27 Cum autem lo-
cutus fuero tibi, aperiam os tuum,
et dices ad eos: Haec dicit Do-
minus Deus: Qui audit, audiat: et
qui quiescit, quiescat: quia domus
exasperans est.

Caput IV. 1 Et tu fili homi-
nis sume tibi laterem, et pones
eum coram te: et describes in
eo civitatem Ierusalem. 2 Et or-
dinabis adversus eam obsidio-
nem, et aedificabis munitiones,
et comportabis aggerem, et dabis
contra eam castra, et pones arie-
tes in gyro. 3 Et tu sume tibi
sartaginem ferream, et pones eam
in murum ferreum inter te, et
inter civitatem: et obfirmabis fa-
ciem tuam ad eam, et erit in
obsidionem, et circumdabis eam:
signum est domui Israel.

4 Et tu dormies super latus
tuum sinistrum, et pones iniqui-
tates domus Israel super eo nu-
mero dierum, quibus dormies
super illud, et assumes iniqui-

paskirti pančiai, tave suriš jais,
ir tu neišeisi iš jų tarpo. 26 Aš
padarysiu, kad tavo liežuvis pri-
liptų tau prie gomurio; tu būsi
nebylys ir ne toks kaip žmogus,
kurs bara, nes tai yra atkaklūs
namai. 27 Bet kai aš būsiu tau
kalbėjęs, aš atversiu tavo burną,
ir tu jiems tarsi: Viešpats Dievas
sako taip: Kas klauso, tegul klau-
so, ir kas ilsisi, tesiilsi, nes tai
atkaklūs namai.

4 perskyrimas. 1 Tu, žmo-
gaus sūnau, imk sau plytą, pasi-
dėk ją ties savim ir nubraižyk ant
jos Jeruzalės miestą. 2 Tu suda-
rysi prieš ją apgulimą, pastatysi
sustiprinimų, supilsi pylimą, išri-
kiuosi prieš ją stovyklas ir su-
statysi aplinkui karo dalbas. 3 Pa-
siimk dar sau geležinę skarda ir
pastatyk ją kaip geležinę sieną
tarp savęs ir tarp to miesto; po
to atgręžk stačiai į jį savo veidą,
ir tebūna jis apgultas; tu apgulsi
jį. Tai yra ženklas Izraėlio na-
mams.

4 Paskui tu gulėsi ant savo
kairio šono ir dėsi ant jo Izra-
ėlio namų neteisybes; tiek dienų,
kiek tu ant jo gulėsi, tu neši
jo neteisybę. 5 Aš gi duodu tau

---

kuriais paties pranašo įsakymu ga-
lėjo surišti jį jo namiškiai. —*Iš jų
tarpo.* Ebr. t.: į jų (tremtinių) tarpą.
Septynias dienas (15 e.) pasilikęs
žydų tarpe ir juos sudominęs dabar
savo ūmu užsidarymu namuose turi
dar padidinti tą jų susidomėjimą. —
(26) *Nes tai...* Jie yra taip atkaklūs,
kad tik simboliniais veiksmais ga-
lima sužadinti jų susidomėjimą. Bet
šituo metu pranašas jų dar nebars.
— (27) *Kas ilsisi...*: kas neklauso...
Plg. 2, 5. 7.

(4, 1) *Jeruzalės miestą.* Jūdo ka-
ralius Sedekijas buvo paskirtas
valdovu Babilono karaliaus; todėl
Babilone buvusiems žydų tautos
tremtiniams galėjo rodytis netikė-
tinas dalykas, kad Babilonas turėtų
sugriauti Jeruzalės miestą. Kaip
asirijiečiai ir babiloniečiai paprastai
rašydavo ant plytelių, taip pranašas
ant panašios plytelės turi nubraižyti
apgultą Jeruzalę. — (3) *Tarp sa-
vęs...*: taip tu atstovausi Dievą. Ge-
ležinė siena reiškia kietą, nepermal-
daujamą Dievo rūstybę (Jieron.).

(4) *Kairio šono...* Tas šonas
reiškia šiaurę, nes Izraėlio karalystė
buvo į šiaurę nuo Jūdo. — *Dėsi ant
jo...* Tautos neteisybę, t. y. bausmę
už nusikaltimus Dievas uždeda ant
Ezekiėlio; jis turi ją nešti; jam at-
sigulus ant kairio šono, ta neteisybė

tatem eorum. 5 Ego autem dedi
tibi annos iniquitatis eorum, nu-
mero dierum trecentos et nona-
ginta dies: et portabis iniquita-
tem domus Israel. 6 Et cum com-
pleveris haec, dormies super latus
tuum dexterum secundo: et as-
sumes iniquitatem domus Iuda
quadraginta diebus, diem pro
anno, diem, inquam, pro anno
dedi tibi. 7 Et ad obsidionem Ie-
rusalem convertes faciem tuam,
et brachium tuum erit extentum:
et prophetabis adversus eam.
8 Ecce circumdedi te vinculis: et
non te convertes a latere tuo in
latus aliud, donec compleas dies
obsidionis tuae.
9 Et tu sume tibi frumentum,
et hordeum, et fabam, et lentem,
et milium, et viciam: et mittes ea
in vas unum, et facies tibi panes
numero dierum, quibus dormies
super latus tuum: trecentis et no-
naginta diebus comedes illud.

tiek dienų, kiek metų tęsiasi jų
neteisybė, tris šimtus devynias
dešimtis dienų, ir tu neši Izra-
ėlio namų neteisybę. 6 Kai tu būsi
tai pabaigęs, tu gulėsi dar kartą
ant savo dešinio šono ir neši
Jūdo namų neteisybę keturias
dešimtis dienų: dieną už metus;
dieną, sakau, aš paskyriau tau
metų vietoje. 7 Tu atgręši savo
veidą į Jeruzalės apgulimą, tavo
ranka bus ištiesta, ir tu prana-
šausi prieš ją. 8 Štai aš apsupiau
tave pančiais, kad tu neapsiver-
stumei nuo vieno šono ant kito
šono, iki būsi pabaigęs savo ap-
gulimo dienas.
9 Pasiimk sau kviečių, miežių,
pupų, laišių, sorų ir vikių; su-
pilk juos į vieną indą ir pasi-
daryk sau duonos, žiūrėdamas
skaičiaus dienų, kurias tu gulėsi
ant savo šono; tai tu valgysi
tris šimtus devynias dešimtis

---

kartu su pranašo kūnu turės slėgti kairį šoną. — (5) *Tris šimtus...* Pridėjus prie 390 dar 40 (iš 6 e.), gauname 430, t. y. tiek metų, kiek anot Iš. 12, 40 žydų tauta buvo Aigipte; dabar jie buvo tarsi nusipelnę antrą Aigipto vergiją (plg. 4 Moz. 14, 34; 5 Moz. 28, 68; Oz. 8, 13 ir 9, 3. 6). Šv. Jieronimas skaito 390 metų nuo Izraėlio karalystės sugriovimo (Pakėės laikais) iki keturias dešimtų Artakserkso Mnemono (Asvero) metų, keturias gi dešimtis nuo pirmų Jekonijo metų iki pirmų Kiro metų; bet tuomet pirmais Kiro metais reiktų laikyti 557 ar 556 m., tuo tarpu, kad Kiras Babilone viešpatauti pradėjo tik 539 m. (savo tėvo Kambizo sostą Ansane jis, tiesa, buvo paveldėjęs jau 558 m.). Gal vietoje 390 reiktų čia skaityti su LXX vertimu 190; tuomet ir pagrindo šitam skaičiui reiktų ieškoti kur kitur. Bendrai sakant, šitas metų skaičiavimas sudaro nemaža sunkenybių ir aiškintojų nuomonės dėl jų labai nevienodos. — (7) *Tavo ranka...* Ebr. t.: su plika ranka, t. y. atsiraičius rankovę. Tai ženklas pasiryžimo mušti. — (8) *Kad tu neapsiverstumei:* kad visą laiką gulėtumei ant vieno šono. — Nėra tačiau reikalo manyti, kad pranašas būtų turėjęs gulėti nepasikrutindamas be jokios pertraukos. Gulėjo jis, be abejo, taip kaip jam buvo įsakyta, tik dienos metu ir tai atsikeldamas, kai reikėjo atlikti koks darbas namuose, pasigaminti sau maisto ir tt. Todėl tas simbolinis gulėjimo veiksmas galėjo būti tikrai įvykintas.

(9) *Pasiimk sau...* Jeruzalė buvo ne tik apgulta, bet joje greitai buvo pasireiškusi reikalingiausių dalykų, vandens ir maisto stoka. Ir tą stoką pranašas turi parodyti simboliniu veiksmu. Jis turi misti papločiais, iškeptais iš įvairių javų mišinio, net ir tokių, kurie paprastai žmogaus maistui nevartojami, nes bado metu imama, kas gaunama. Per 40 dienų, kai Ezekiėlis, gulėdamas ant savo

10 Cibus autem tuus, quo vesce-
ris, erit in pondere viginti sta-
teres in die: a tempore usque ad
tempus comedes illud. 11 Et aquam
in mensura bibes, sextam par-
tem hin: a tempore usque ad
tempus bibes illud. 12 Et quasi
subcinericium hordeaceum co-
medes illud: et stercore, quod
egreditur de homine, operies il-
lud in oculis eorum. 13 Et dixit
Dominus: Sic comedent filii Israel
panem suum pollutum inter Gen-
tes, ad quas eiiciam eos. 14 Et
dixi: A a a, Domine Deus, ecce
anima mea non est polluta, et
morticinum, et laceratum a be-
stiis non comedi ab infantia mea
usque nunc, et non est ingressa
in os meum omnis caro immun-
da. 15 Et dixit ad me: Ecce dedi
tibi fimum boum pro stercori-
bus humanis: et facies panem
tuum in eo. 16 Et dixit ad me:
Fili hominis: Ecce ego conteram
baculum panis in Ierusalem: et
comedent panem in pondere, et
in solicitudine: et aquam in men-
sura, et in angustia bibent: 17 Ut
deficientibus pane et aqua, cor-

dienų. 10 Tavo valgis, kuriuo tu
misi, svers dvidešimt siklių die-
nai; tai tu valgysi laikas nuo
laiko. 11 Ir vandens tu gersi sai-
ku, šeštą hino dalį; tu gersi jį
laikas nuo laiko. 12 Tu tai valgysi
kaip pelenuose keptą miežienį
ragaišį, ir jų akyse pridengsi tai
iš žmogaus išeinančiu mėšlu.
13 Viešpats dar sakė: Taip valgys
Izraėlio vaikai savo duoną su-
teptą tarp tautų, pas kurias aš
išvarysiu juos. 14 Tuomet aš ta-
riau: Ai, ai, ai, Viešpatie, Dieve,
štai mano siela nesutepta; nuo
savo kūdikystės iki dabar aš ne-
valgiau nei maitos, nei žvėrių
sudraskyto, ir į mano burną ne-
įėjo joki sutepta mėsa. 15 Jis man
tarė: Štai aš tau duodu galvijų
mėšlo vietoje žmonių mėšlo; juo
tu darysi savo duoną. 16 Jis dar
man kalbėjo: Žmogaus sūnau,
štai aš sutrinsiu duonos ramstį
Jeruzalėje; jie valgys duoną pa-
svėrę ir su rūpesniu, ir gers van-
denį saiku ir suspaudime, 17 kad,
pritrūkus duonos ir vandens, su-

---

dešinio šono, turėjo vaizduoti Jūdo nuodėmes, jis mito tikriausiai jau paprasta duona, kad, kaip sako šv. Jieron., parodytų, jog bausmė tiems, kurie visai atpuola nuo Dievo, kaip kad buvo padarius Izraėlio karalystė, yra sunkesnė už bausmę tų, kurie Dievo ir jo įstatymų pažinimą išlaiko; toki gi buvo Jūdo karalystė. — *Tris šimtus...* Ir čia LXX skaitome 190. — (**10**) *Dvidešimt siklių:* apie 327 gramus (senovinis romėnų svaras). Tiek maisto gana, kad žmogus badu nenumirtų; bet ir Arabijoje paprastai žmogus suvalgo kasdien apie 800 gramų. — *Laikas nuo laiko:* nustatytomis valandomis. — (**11**) *Hino.* Hinas lygus 6, 49 litr. Todėl per dieną Ezekiėliui buvo leista išgerti truputį daugiau kaip vieną litrą, t. y. pusę to, kas paprastai suaugusiam žmogui reikalinga.— (**12**) *Pridengsi.* Ebr. t.: kepsi. Senovėje rytų kraštuose papločiai iš miežienių miltų buvo kepami ant įkaitinto akmens, arba tiesiog karštuose pelenuose. Neesant malkų, kaipo kūras buvo vartojamas sudžiūvęs galvijų ir kupranugarių mėšlas. Pranašui įsakoma vartoti kūrui sudžiovintą žmogaus mėšlą, kurio palietimas tačiau, einant įstatymu, duoną turėjo sutepti (vz. 5 Moz. 23, 12). Tremtiniai turi tai matyti, kad jie pagaliau pamestų savo nepamatuotą viltį. — (**13**) *Taip valgys...* Taip prirengta, ne geriausią kvapą turinti duona yra vaizdas žydų pasilikimo pagonių tarpe. Plg. Oz. 9, 4. — (**16**) *Duonos ramstį:* jėgas palai-

ruat unusquisque ad fratrem su-
um: et contabescant in iniquita-
tibus suis.

Caput V. 1 Et tu fili homi-
nis sume tibi gladium acutum,
radentem pilos: et assumes eum,
et duces per caput tuum, et per
barbam tuam: et assumes tibi
stateram ponderis, et divides eos.
2 Tertiam partem igni combures
in medio civitatis, iuxta comple-
tionem dierum obsidionis: et as-
sumes tertiam partem, et conci-
des gladio in circuitu eius: ter-
tiam vero aliam disperges in ven-
tum, et gladium nudabo post
eos. 3 Et sumes inde parvum
numerum: et ligabis eos in sum-
mitate pallii tui. 4 Et ex eis rur-
sum tolles, et proiicies eos in
medio ignis, et combures eos
igni: et ex eo egredietur ignis
in omnem domum Israel.

5 Haec dicit Dominus Deus:
Ista est Ierusalem, in medio Gen-
tium posui eam, et in circuitu
eius terras. 6 Et contempsit iudi-
cia mea, ut plus esset impia
quam Genteś: et praecepta mea
ultra quam terrae, quae in cir-
cuitu eius sunt. iudicia enim mea
proiecerunt, et in praeceptis meis
non ambulaverunt. 7 Idcirco haec
dicit Dominus Deus: Quia su-
perastis Gentes, quae in circuitu
vestro sunt, et in praeceptis meis

kniubtų kiekvienas ant savo bro-
lio ir nualptų savo neteisybėse.

5 perskyrimas. 1 Tu, žmo-
gaus sūnau, pasiimk sau aštrų
kalaviją, kaip plaukams skusti;
imk jį ir vesk sau per savo galvą
ir per savo barzdą; paskui pasi-
imk svarstyklę ir padalink plau-
kus. 2 Vieną trečdalį sudegink
ugnimi miesto viduryje, kai baig-
sis apgulimo dienos; kitą treč-
dalį paimk ir sukapok aplink jį
kalaviju; paskutinį gi trečdalį iš-
sklaidyk į vėją, ir aš ištrauksiu
iš makščių paskui juos kalaviją.
3 Po to pasiimk jų mažą skaičių
ir pririšk prie savo apsiausto
kampo; 4 Iš šitų vėl pasiimk ir
įmesk juos į ugnies vidurį ir
sudegink juos ugnimi; o iš to
išeis ugnis į visus Izraėlio namus.

5 Viešpats Dievas sako taip:
Tai yra Jeruzalė; aš pastačiau ją
tarp tautų ir aplink ją šalis. 6 Bet
ji paniekino mano teises, kad
būtų labiau bedieviška kaip pa-
gonys, ir mano įsakymus, labiau
kaip šalys, kurios yra aplink ją;
nes jie atmetė mano nutarimus
ir nevaikščiojo mano įsakymais.
7 Todėl štai ką sako Viešpats
Dievas: Kadangi jūs perviršijote
tautas, kurios yra aplink jus, ne-
vaikščiojote mano įsakymais, ne-

---

kančią duoną. Plg. žem. 5, 16; 14, 13.

(5, 1) *Galvą*... Galvos ir barzdos plaukai buvo laikomi vyro papuošalu; ilgi galvos plaukai buvo laisvės ir aukštos kilmės (pvd. Absalomas) ženklas, barzdos gi plaukai vyriškumo žymė. — *Svarstyklę*. Svarstyklė Dievo teisingumo simbolis. — (2) *Trečdalį*... Vienas tautos trečdalis turės žūti Jeruzalės apgulimo metu, kitas — kai miestas bus priešų paimtas, trečias gi bus išsklaidytas tarp svetimųjų (plg. Kun. 26, 33). — (3) *Mažą skaičių*... Iš išsklaidytųjų tarpo Dievas, vadovaudamos savo gerumu ir gailestingumu, nori kaikuriuos išlaikyti ir paimti savo globon. Tačiau ir šitų tarpe bus tokių, kuriuos palies baudžianti Dievo rūstybės ugnis. — (4) *Išeis ugnis*... Aiškintojų dauguma mato šitame teisme bausmę, kurią dėl kunigų ir parisiejų sukelto maišto Titas paskyrė visai tautai.

(5) *Tarp tautų*...: kad tautos išmoktų iš jos tikro dievobaimingumo

non ambulastis, et iudicia mea
non fecistis, et iuxta iudicia Gen-
tium, quae in circuitu vestro
sunt, non estis operati. 8 Ideo
haec dicit Dominus Deus: Ecce
ego ad te, et ipse ego faciam
in medio tui iudicia in oculis
Gentium, 9 et faciam in te quod
non feci, et quibus similia ultra
non faciam propter omnes abo-
minationes tuas. 10 Ideo patres
comedent filios in medio tui, et
filii comedent patres suos, et fa-
ciam in te iudicia, et ventilabo
universas reliquias tuas in om-
nem ventum. 11 Idcirco vivo ego,
dicit Dominus Deus: Nisi pro
eo quod sanctum meum violasti
in omnibus offensionibus tuis,
et in cunctis abominationibus
tuis: ego quoque confringam, et
non parcet oculus meus, et non
miserebor. 12 Tertia pars tui peste
morietur, et fame consumetur in
medio tui: et tertia pars tui in
gladio cadet in circuitu tuo: ter-
tiam vero partem tuam in om-
nem ventum dispergam, et gla-
dium evaginabo post eos. 13 Et
complebo furorem meum et re-
quiescere faciam indignationem
meam in eis, et consolabor: et
scient quia ego Dominus locutus
sum in zelo meo, cum imple-
vero indignationem meam in eis.
14 Et dabo te in desertum, et in
opprobrium Gentibus, quae in
circuitu tuo sunt, in conspectu
omnis praetereuntis. 15 Et eris
opprobrium, et blasphemia, exem-
plum, et stupor in Gentibus,

vykinote mano nutarimų ir net
nesielgėte sulig teisėmis pago-
nių, kurie yra aplink jus, 8 todėl
Viešpats Dievas sako taip: Štai
aš ateinu prie tavęs, aš pats da-
rysiu tavo tarpe teismus tautų
akyse 9 ir darysiu tavyje, ko neesu
daręs ir nieko panašaus daugiau
nebedarysiu, dėl visų tavo nuo-
bodų. 10 Todėl tavyje tėvai ės
savo vaikus ir vaikai ės savo
tėvus; aš darysiu tau teismų ir
išvėtysiu visas tavo liekanas į
visus vėjus. 11 Todėl, kaip aš
gyvas, sako Viešpats Dievas, iš
tikrųjų, kadangi tu sutepei visais
savo nusikaltimais ir visomis savo
nuobodomis mano šventyklą, tai
ir aš naikinsiu; mano akis nepa-
sigailės ir aš nebūsiu gailestin-
gas. 12 Vienas tavo trečdalis mirs
maru ir bus sunaikintas tavyje ba-
du; kitas tavo trečdalis kris aplink
tave nuo kalavijo; kitą gi tavo
trečdalį aš išsklaidysiu į visus vė-
jus ir ištrauksiu iš makščiu pa-
skui juos kalaviją. 13 Taip aš pil-
nai įvykinsiu savo narsą, paten-
kinsiu jais savo užsidegimą, ir
iš to bus man džiaugsmo; jie
žinos, kad, aš Viešpats esu kal-
bėjęs savo rūstybėje, kai būsiu
patenkinęs jais savo užsidegimą.
14 Aš paversiu tave tyruma ir pa-
darysiu iš tavęs pasityčiojimą
aplink tave esančioms tautoms
ir kiekvieno praeivio akyse. 15 Tu
būsi paniekos ir piktžodžiavimo
dalykas, įspėjimas ir pasibaisėji-
mas visoms aplink tave esan-
čioms tautoms, kai aš būsiu pa-

---

ir teisingo Dievo garbinimo (plg. 38, 12). — (9) *Darysiu tavyje...* Kadangi jie net įgimto įstatymo nesilaikė, kaip kad jo laikėsi ir pagonys (Jier.), ir taip jų piktumas peržengė visas ribas, tai taip pat ir bausmė turi būti lygi. Kaip ji pasireikš, pasakyta 10 eil. Plg. Kun. 26, 29 ir Atk. 28, 53. — (12) *Mirs maru...* Plg. Plg. Jer. 14, 12 ir k. — (13) *Iš to:* iš keršto. — (14) *Tave:* Jeruzalę. — (15) *Įspėjimas...* Tautos turi išmokti, kad Dievas nepalieka nusikaltimo nenubausto.

quae in circuitu tuo sunt, cum fecero in te iudicia in furore, et in indignatione, et in increpationibus irae.
[16] Ego Dominus locutus sum: Quando misero sagittas famis pessimas in eos: quae erunt mortiferae, et quas mittam ut disperdam vos: et famem congregabo super vos, et conteram in vobis baculum panis.
[17] Et immittam in vos famem, et bestias pessimas usque ad internecionem: et pestilentia, et sanguis transibunt per te, et gladium inducam super te ego Dominus locutus sum.

daręs tau teismą narse, užsidegime ir baudžiančioje rūstybėje.
[16] Aš, Viešpats, tai kalbėjau. Kai aš siųsiu prieš juos pikčiausias bado vilyčias, kurios bus mirtingos ir kurias aš siųsiu jums išsklaidyti, kai aš sukrausiu ant jūsų badą, tai aš sulaužysiu jumyse duonos ramstį.
[17] Aš siųsiu prieš jus badą ir pikčiausius žvėris, iki jūs būsite sunaikinti; maras ir kraujas pereis per tave, ir aš užvesiu ant tavęs kalaviją. Aš, Viešpats, tai kalbėjau.

b) Žodžiais paskelbtos pranašystės dėl žydų stabmeldystės.

Caput VI. [1] Et factus est sermo Domini ad me, dicens:
[2] Fili hominis pone faciem tuam ad montes Israel, et prophetabis ad eos,
[3] et dices: Montes Israel audite verbum Domini Dei: Haec dicit Dominus Deus montibus, et collibus, rupibus, et vallibus: Ecce ego inducam super vos gladium, et disperdam excelsa vestra,
[4] et demoliar aras vestras, et confringentur simulachra vestra: et deiiciam interfectos vestros ante idola vestra.
[5] Et dabo cadavera filiorum Israel ante faciem simulachrorum vestrorum: et dispergam ossa vestra circum aras vestras
[6] in omnibus habitationibus vestris. Urbes desertae erunt, et excelsa demolientur, et dissipabuntur: et interibunt

6 perskyrimas. [1] Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta:
[2] Žmogaus sūnau, atgręžk savo veidą prieš Izraėlio kalnus, pranašauk prieš juos
[3] ir sakyk: Izraėlio kalnai, klausykitės Viešpaties žodžio: Štai ką Viešpats Dievas sako kalnams, kauburiams, uoloms ir slėniams. Štai aš užvesiu ant jūsų kalaviją, sunaikinsiu jūsų aukštumas,
[4] nugriausiu jūsų altorius, ir jūsų stabai bus sutrupinti; aš pamesiu jūsų užmuštuosius ties jūsų dievaičiais.
[5] Aš pamesiu Izraėlio vaikų lavonus ties jūsų stabais ir išbarstysiu jūsų kaulus aplink jūsų aukurus
[6] visose jūsų gyvenamose vietose. Miestai bus tušti, aukštumos išardytos ir sunaikintos; jūsų aukurai bus su-

---

6, 1—7, 27. Dėl gyventojų stabmeldystės Jūdo šalis bus visa sunaikinta (6, 1-14); tas sunaikinimas yra neišvengiamas dėl nusikaltimų daugybės (7, 1-27).

(6, 2) *Izraėlio kalnus.* Pranašas buvo Kaldėjos krašte, kurs yra žemas; su juo palyginta Palestina yra tikrai kalnų kraštas. — (3) *Ir sakyk...* Plg. 36, 2. 3. — (4) *Bus sutrupinti.*

arae vestrae, et confringentur: et
cessabunt idola vestra, et con-
terentur delubra vestra, et dele-
buntur opera vestra. [7] Et cadet
interfectus in medio vestri: et
scietis quia ego sum Dominus.
[8] Et relinquam in vobis eos,
qui fugerint gladium in Gentibus,
cum dispersero vos in terris. [9] Et
recordabuntur mei liberati vestri
in Gentibus, ad quas captivi
ducti sunt: quia contrivi cor eo-
rum fornicans, et recedens a me;
et oculos eorum fornicantes post
idola sua: et displicebunt sibi-
met super malis quae fecerunt in
universis abominationibus suis.
[10] Et scient quia ego Dominus non
frustra locutus sum ut facerem
eis malum hoc.

[11] Haec dicit Dominus Deus
Percute manum tuam, et allide
pedem tuum, et dic: Heu, ad
omnes abominationes malorum
domus Israel: quia gladio, fame,
et peste ruituri sunt. [12] Qui lon-
ge est, peste morietur: qui au-
tem prope, gladio corruet: et
qui relictus fuerit, et obsessus,
fame morietur: et complebo in-
dignationem meam in eis. [13] Et
scietis quia ego Dominus, cum
fuerint interfecti vestri in medio
idolorum vestrorum in circuitu
ararum vestrarum, in omni colle
excelso, et in cunctis summita-
tibus montium, et subtus omne
lignum nemorosum, et subtus
universam quercum frondosam,
locum ubi accenderunt thura re-

naikinti ir sulaužyti; jūsų stabai
žus, jūsų šventyklos bus nu-
griautos ir jūsų padarai bus su-
naikinti. [7] Užmuštieji kris jūsų tar-
pe, ir jūs žinosite, kad aš Vieš-
pats.
[8] Aš paliksiu tautų tarpe tulus
iš jūsų, kurie ištruks nuo kala-
vijo, kai būsiu išsklaidęs jus ša-
lyse. [9] Tuomet jūsų ištrūkusieji
atsimins mane tarp tautų, į ku-
rias jie belaisviai yra nuvesti,
nes aš būsiu sutrynęs jų palei-
stuvingą ir nuo manęs atstoju-
sią širdį ir jų akis, paleistuvingai
sekusias savo stabus; jie patys
sau nebepatiks dėl piktenybių,
kurias jie yra padarę visais savo
pasibjaurėtinais darbais. [10] Jie pa-
žins, kad aš, Viešpats, ne veltui
esu kalbėjęs, padarysiąs jiems tą
nelaimę.
[11] Štai ką sako Viešpats Die-
vas: Suduok sau į ranką ir tryp-
telėk savo koja ir sakyk: Deja
visoms pasibjaurėtinoms Izraėlio
namų piktenybėms, nes jos turi
žūti kalaviju, badu ir maru. [12] Kas
toli, tas maru numirs; kas gi
arti, tas kris ištiktas kalavijo; kas
bus išlikęs ir apgultas, mirs ba-
du, nes aš pilnai įvykinsiu juose
savo užsidegimą. [13] Jūs žinosite,
kad aš Viešpats, kai jūsų užmu-
štieji bus tarp jūsų stabų ap-
link jūsų aukurus, kiekviename
aukštame kauburyje, visose kal-
nų viršūnėse, po kiekvienu ža-
liuojančiu medžiu, po kiekvienu
šakotu ąžuolu, ten, kur jie degino
visiems savo stabams kvepinčių
smilkalų. [14] Aš ištiesiu ant jų sa-

Taip visiems paaiškės jų silpnumas. (9) *Atsimins mane.* Toks bus Dievo siųstųjų bausmių vaisius. — (10) *Ne veltui...* Anot šv. Jieron.: ir kad aš ne veltui esu grąsęs.

(11) *Suduok...*: parodyk šitais nustebimo ženklais, kaip didelė yra nuodėmė (Jier.). — (14) *Aš ištiesiu...*: kaip kitados prieš tautos nepriete-lius (Iš. 3, 20 ir k.). Dievas ypatingu

dolentia universis idolis suis.
14 Et extendam manum meam
super eos: et faciam terram de-
solatam, et destitutam a deserto
Deblatha in omnibus habitatio-
nibus eorum: et scient quia ego
Dominus.

Caput VII. 1 Et factus est ser-
mo Domini ad me, dicens: 2 Et
tu fili hominis, haec dicit Domi-
nus Deus terrae Israel: Finis ve-
nit finis super quattuor plagas
terrae. 3 Nunc finis super te, et
immittam furorem meum in te:
et iudicabo te iuxta vias tuas:
et ponam contra te omnes abo-
minationes tuas. 4 Et non parcet
culus meus super te, et non
miserebor: sed vias tuas ponam
super te, et abominationes tuae
in medio tui erunt: et scietis
quia ego Dominus. 5 Haec dicit
Dominus Deus: Afflictio una,
afflictio ecce venit. 6 finis venit
venit finis, evigilavit adversum
te: ecce venit. 7 Venit contritio
super te, qui habitas in terra:
venit tempus, prope est dies oc-
cisionis, et non gloriae montium.
8 Nunc de propinquo effundam
iram meam super te, et com-
plebo furorem meum in te: et
iudicabo te iuxta vias tuas, et
imponam tibi omnia scelera tua:
9 Et non parcet oculus meus,
nec miserebor, sed vias tuas
imponam tibi, et abominationes
tuae in medio tui erunt: et scie-
tis quia ego sum Dominus per-

vo ranką ir padarysiu, kad šalis
būtų apleista ir tuščia, pradedant
Deblatos tyruma, visose jų gy-
venamose vietose; ir jie žinos,
kad aš Viešpats.

7 perskyrimas. 1 Man buvo
suteiktas Viešpaties žodis ir pa-
sakyta: 2 Tu, o žmogaus sūnau!
Štai ką Viešpats Dievas sako
Izraėlio šaliai: Ateina galas, ga-
las ateina keturiems šalies kraš-
tams. 3 Dabar ateina galas tau,
ir aš paleisiu prieš tave savo
narsą; aš teisiu tave, žiūrėdamas
tavo kelių, ir statysiu prieš tave
visus tavo pasibjaurėtinus darbus.
4 Mano akis nepasigailės tavęs
ir aš nebūsiu gailestingas; aš dė-
siu ant tavęs tavo kelius, ir tavo
nuobodos bus tavyje; ir jūs žino-
site, kad aš Viešpats. 5 Viešpats
Dievas sako taip: Vienas plaki-
mas, štai plakimas ateina. 6 Ateina
galas, galas ateina; jis pabudo
prieš tave, štai jis ateina. 7 Ateina
sunaikinimas tau, šalies gyven-
tojau; ateina metas, arti yra už-
mušimo diena, ne džiugavimo
kalnuose. 8 Dabar greitu laiku aš
išliesiu ant tavęs savo rūstybę ir
pilnai įvykinsiu tavyje savo narsą;
aš teisiu tave, žiūrėdamas tavo
kelių ir uždėsiu tau visas tavo
piktadarybes. 9 Mano akis nepa-
sigailės ir aš nebūsiu gailestin-
gas; bet aš dėsiu ant tavęs tavo
kelius, ir tavo nuobodos bus ta-

---

būdu rodys savo baudžiančią jėgą. — *Pradedant...* Ebr. t.: nuo tyrumos iki Riblai, t. y. nuo pietų iki šiaurei (Jier.).

(7, 2) *Izraėlio.* Tai bendresnis žydų gyvenamo krašto pavadinimas, nors čia turima omenyje tik Jūdo šalis. — (5) *Vienas plakimas.* Tas vienas plakimas yra taip didelis, jog kito nė nereikia, kad karalystė būtų sunaikinta (plg. 1 Kar. 26, 8) — (7) *Ateina...* Plg. Jer. 3, 23. — (8) *Dabar...* Jei skaityti nuo penktų Jekonijo išvedimo metų iki devintų Sedekijo viešpatavimo metų, kuriais Nebukadnecaras apgulė Jeruzalę, tai

cutiens. 10 Ecce dies, ecce venit:
egressa est contritio, floruit vir-
ga, germinavit superbia: 11 Iniqui-
tas surrexit in virga impietatis:
non ex eis, et non ex populo,
neque ex sonitu eorum: et non
erit requies in eis. 12 Venit tem-
pus, appropinquavit dies: qui
emit, non laetetur: et qui vendit,
non lugeat: quia ira super om-
nem populum eius. 13 Quia qui
vendit, ad id, quod vendidit, non
revertetur, et adhuc in viventi-
bus vita eorum. Visio enim ad
omnem multitudinem eius non
regredietur: et vir in iniquitate
vitae suae non confortabitur.

14 Canite tuba, praeparentur
omnes, et non est qui vadat ad
praelium: ira enim mea super
universum populum eius. 15 Gla-
dius foris: et pestis, et fames
intrinsecus: qui in agro est, gla-
dio morietur: et qui in civitate,
pestilentia, et fame devorabuntur.
16 Et salvabuntur qui fugerint ex
eis: et erunt in montibus quasi
columbae convallium omnes tre-
pidi, unusquisque in iniquitate
sua. 17 Omnes manus dissol-
ventur, et omnia genua fluent

vyje; jūs žinosite, kad aš Vieš-
pats, kurs plaku. 10 Štai diena,
štai ji ateina; iškilo sunaikinimas,
pražydo rykštė, puikybė išleido
diegus. 11 Neteisybė išaugo į be-
dievystės rykštę. Nieko iš jų ne-
lieka, nieko iš tautos, nieko iš jų
ūžesio, ir nebus juose atilsio.
12 Atėjo metas, diena prisiartino.
Kas perka, tenesidžiaugia, ir kas
parduoda, teneliūdi, nes rūstybė
ateina visai jo tautai. 13 Nes par-
davėjas nebegrįš prie to, ką jis
yra pardavęs, nors jų gyvybė dar
ir tebebūtų tarp gyvųjų; nes ir
pranašystė prieš visą jo daugybę
nebus atgal atsiimta, ir žmogus
neįsigys stiprybės savo gyveni-
mo neteisybe.
14 Trimituokite trimitu; tegul
visi prisirengia; bet nėra, kas eitų
į kovą, nes mano rūstybė visai
jo tautai. 15 Kalavijas lauke, ma-
ras ir badas viduje. Kas yra lau-
kuose mirs nuo kalavijo, ir ku-
rie yra mieste, bus maro ir bado
praryti. 16 Ir jei jų pabėgėliai iš-
sigelbėtų, tai jie bus kalnuose
lyg slėnių karveliai, visi drebė-
dami kiekvienas dėl savo netei-
sybės. 17 Visos rankos nusileis,
ir visi keliai patiš kaip vanduo.
18 Jie susijuos ašutinėmis, ir iš-

---

tuodu įvykiu skiria vieną nuo kito pilni treji metai. — (10) *Iškilo...* Bausmė ir kerštas jau prirengti ir greitai ateina. Nelaimė pradžioje lyg kad dygsta ir kaip augalas kyla aukštyn, paskui jau virsta žydinčia rykšte. Rykštė žydams turėjo būti kaldėjiečiai, kuriais Dievas naudojosi savo tautai plakti. Gal tie patys kaldėjiečiai vadinami ir diegus išleidusia puikybe. — (11) *Neteisybė...* Babėlės karalius buvo Dievo rykštė žydų bedievystei nubausti. — *Nieko iš jų...* Nė vienas jų nelieka be bausmės, nieko nelieka iš jų daugybės ir iš jų pasididžiavimų; jiems skiria-ma amžina nelaisvė. — *Ir nebus...* Ebr. t.: ir nebėra juose nieko kilnaus. — (12) *Kas perka...* Pirkėjas paprastai džiaugiasi, pardavėjas jaučiasi nuliūdęs. Kadangi tačiau nelaisvė čiapat, tai pirkti ir parduoti lygiai tuščias dalykas (Jier.). Pirkimas čia turimas omenyje tas, kurs minimas Kun. 25, 25. — (13) *Nebegrįš...*: 50 metų jubiliejui atėjus, kaip sakoma Kun. 25, 14... 27. 28. — *Nebus atgal atsiimta.* Priešingai, ji bus pilnai įvykinta.

(14) *Trimituokite...* Ironiškas paraginimas. — (15) *Kalavijas...* Vz. auk. 5, 12. — (17) *Kėliai...* Susilpnė-

aquis. [18] Et accingent se ciliciis, et operiet eos formido, et in omni facie confusio, et in universis capitibus eorum calvitium. [19] Argentum eorum foras proiicietur, et aurum eorum in sterquilinium erit. Argentum eorum, et aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini. Animam suam non saturabunt, et ventres eorum non implebuntur: quia scandalum iniquitatis eorum factum est. [20] Et ornamentum monilium suorum in superbiam posuerunt, et imagines abominationum suarum, et simulachrorum fecerunt ex eo: propter hoc dedi eis illud in immunditiam: [21] et dabo illud in manus alienorum ad diripiendum, et impiis terrae in praedam, et contaminabunt illud. [22] Et avertam faciem meam ab eis, et violabunt arcanum meum: et introibunt in illud emissarii, et contaminabunt illud.

[23] Fac conclusionem: quoniam terra plena est iudicio sanguinum, et civitas plena iniquitate. [24] Et adducam pessimos de Gentibus, et possidebunt domos eorum, et quiescere faciam superbiam potentium, et possidebunt sanctuaria eorum. [25] Angustia superveniente, requirent pacem, et non erit: [26] Conturbatio super conturbationem veniet, et auditus super auditum: et quaerent visio-

gąstis apsiaus juos; visuose veiduose bus sugėdinimo ir ant visų jų galvų plikės. [19] Jų sidabras bus laukan išmestas, ir jų auksas bus laikomas mėšlu; jų sidabras ir jų auksas neįstengs išgelbėti jų Viešpaties narso dieną. Jais jie negalės pasotinti savo sielos ir pripildyti savo pilvų; nes tai pasidarė jiems papiktinimas nusikaltimui. [20] Savo perlų papuošalu jie naudojosi puikybei; iš jo jie darė savo nuobodų ir stabų paveikslus; todėl aš paverčiau jį jiems nešvarumu [21] ir duosiu jį svetimųjų rankoms plėšti ir žemės bedieviams grobti, ir šitie suteps jį. [22] Aš nugręšiu nuo jų savo veidą, ir jie suteps mano slėpynę; plėšikai įeis į ją ir suteps ją.

[23] Daryk grandinę, nes žemė pilna kruvino nusikaltimo ir miestas pilnas neteisybės. [24] Aš atvesiu pikčiausius iš tautų, ir tie paveldės jų namus; aš sustabdysiu galiūnų puikybę, ir anie paveldės jų šventyklas. [25] Ateinant suspaudimui, jie ieškos ramybės, bet jos nebus. [26] Ateis išgąstis ant išgąsčio ir gandas ant gando. Jie reikalaus iš pranašų regėjimų, tačiau kunigas bus netekęs įsta-

---

jimas pasireiškia kėlių linkimu, tarsi jų patižimu. — (19) *Išmestas.* Anot ebr. t.: jų pačių išmestas. — *Papiktinimas...*: priežastis nusikalsti. Plg. Pat. 11 4; Ekli. 5, 10; Sof. 1, 18. — (20) *Paverčiau jį...* Ką išrinktoji tauta turi, tai yra iš tikrųjų Dievui pašvęsta, yra Dievo nuosavybė. Tų dalykų atidavimas dievaičiams turėjo sužadinti didžiausią Dievo rūstybę. — (21) *Ir žemės bedieviams:* stabų tarnautojams. — (22) *Nugręšiu.* Jie neverti, kad aš į juos pažvelgčiau.

(23) *Grandinę.* Ji bus ženklas, kad jie turi būti sugauti ir surišti, nes miestas yra pilnas didžiausių neteisybių. — (24) *Sustabdysiu...* Plg. 5 Moz.. 28, 50. — *Jų šventyklas:* kuriomis jie veltui pasitikėjo. —

nem de propheta, et lex peribit
a sacerdote, et consilium a sen-
ioribus. 27 Rex lugebit, et prin-
ceps induetur moerore, et ma-
nus populi terrae conturbabun-
tur. Secundum viam eorum fa-
ciam eis, et secundum iudicia
eorum iudicabo eos: et scient
quia ego Dominus.

tymo ir vyresnieji patarimo. 27 Ka-
ralius gedės, kunigaikštis apsivilks
liūdesiu ir šalies tautos rankos
drebės. Aš padarysiu jiems taip,
kaip jie elgėsi, ir teisiu juos taip,
kaip jie teisė; ir jie žinos, kad aš
Viešpats.

e) Viešpats regėjimais apreiškia pranašui Jeruzalės gyventojų nusikaltimus ir bausmes.

Caput VIII. 1 Et factum est in
anno sexto, in sexto mense, in
quinta mensis: ego sedebam in
domo mea, et senes Iuda sede-
bant coram me, et cecidit ibi
super me manus Domini Dei.
2 Et vidi, et ecce similitudo quasi
aspectus ignis: ab aspectu lum-
borum eius, et deorsum, ignis:
et a lumbis eius, et sursum, quasi
aspectus splendoris, ut visio elec-
tri. 3 Et emissa similitudo ma-
nus apprehendit me in cincinno
capitis mei: et elevavit me Spi-
ritus inter terram, et caelum: et
adduxit me in Ierusalem in visi-
one Dei, iuxta ostium interius,
quod respiciebat ad Aquilonem,

8 perskyrimas. 1 Tai atsi-
tiko šeštais metais šeštame mė-
nesyje penktą jo dieną. Aš sė-
dėjau savo namuose, ir Jūdo vy-
resnieji sėdėjo ties manim; tenai
atėjo ant manęs Viešpaties Dievo
ranka. 2 Aš žiūrėjau, ir štai tarsi
ugnies išvaizdos pavidalas; pra-
dedant jo strėnomis ir žemyn
buvo lyg kad ugnis, o nuo jo
strėnų aukštyn buvo lyg žėrinčio
skaistvario blizgėjimas. 3 Ištiestos
rankos pavidalas nutvėrė mane
už mano galvos plaukų, Dvasia
pakėlė mane tarp žemės ir dan-
gaus ir Dievo regėjime atnešė
mane į Jeruzalę, prie vidaus vartų,
kurie yra šiaurės šone, kame

---

(27) *Karalius...* Visi luomai nebeži-
nos kaip gelbėtis. Visi bus nubausti,
kaip kas užsipelnė.

8, 1—11, 25. Regėjime pranašas
mato stabmeldyste sutepamą Jeru-
zalę (8, 1-18) ir jos nubaudimą išžu-
dymu visų, kurie nepažymėti ženklu
thau (9, 1-11), ir ugnies papylimu
ant miesto (10, 1-7); toliau mato
Dievo garbės pasitraukimą nuo baž-
nyčios slenksčio (10, 8-22), prana-
šauja ypatingą bausmę didžiūnams
(11, 1-13) ir skelbia paguodos žo-
džius Izraėlio liekanoms (11, 14-25).

(8, 1) *Atsitiko šeštais...*: metams
ir šešiems mėnesiams praslinkus po
pašaukimo eiti pranašo pareigas. —
(2) *Pavidalas:* žmogaus pavidalas.
— (3) *Nutvėrė mane:* regėjime (Efr.
Jier. Teodor.). — *Prie vidaus vartų.*
Aplink bažnyčią buvo platus kunigų
šventorius; aplink jį bent kiek že-
miau buvo kitas, izraėlitų švento-
rius. Iš šito žemesniojo į aukštesnįjį
šventorių buvo treji vartai, šiaurės,
rytų ir pietų šonuose. Čia kalbama
apie tuos vartus, kurie buvo šiaurės
šone tarp abiejų šventorių. — *Pavy-
do stabas.* Aiškintojų dauguma su
šv. Jieronimu mano, kad tai turėjo
būti Baalo stabas, kurį karalius Ma-
nasas buvo pastatydinęs bažnyčioje
(4 Kar. 21, 7; 2 Kron. 33, 7). Jozijas,
tiesa, buvo jį sunaikinęs (2 Kron.

ubi erat statutum idolum zeli ad
provocandam aemulationen. [4] Et
ecce ibi gloria Dei Israel secun-
dum visionem, quam videram in
campo. [5] Et dixit ad me: Fili ho-
minis, leva oculos tuos ad viam
Aquilonis. Et levavi oculos meos
ad viam Aquilonis: et ecce ab
Aquilone portae altaris idolum
zeli in ipso introitu. [6] Et dixit
ad me: Fili hominis, putasne,
vides tu quid isti faciunt, abo-
minationes magnas, quas domus
Israel facit hic, ut procul rece-
dam a sanctuario meo? et adhuc
conversus videbis abominationes
maiores.

[7] Et introduxit me ad ostium
atrii: et vidi, et ecce foramen
unum in pariete. [8] Et dixit ad
me: Fili hominis fode parietem.
Et cum fodissem parietem, ap-
paruit ostium unum. [9] Et dixit
ad me: Ingredere, et vide abo-
minationes pessimas, quas isti
faciunt hic. [10] Et ingressus vidi,
et ecce omnis similitudo repti-
lium, et animalium, abominatio,
et universa idola domus Israel
depicta erant in pariete in cir-
cuitu per totum. [11] Et septua-
ginta viri de senioribus domus

buvo pastatytas pavydo stabas
pavydui sužadinti. [4] Štai tenai
buvo Izraėlio Dievo garbė, visai
kaip tas regėjimas, kurį aš buvau
matęs lygumoje. [5] Jis man tarė:
Žmogaus sūnau, pakelk savo
akis į šiaurės kelią. Tuomet aš
pakėliau savo akis į šiaurės ke-
lią; ir štai į šiaurę nuo altoriaus
durų prie pat angos buvo pa-
vydo stabas. [6] Jis man kalbėjo:
Žmogaus sūnau, tu juk matai,
ką šitie daro, tas dideles nuo-
bodas, kurias Izraėlio namai čia
daro, kad aš toli pasitraukčiau
nuo savo šventyklos, bet toliau
tu matysi dar didesnių nuobodų.

[7] Tuomet jis atvedė mane prie
prieangio durų; aš žiūrėjau, ir
štai sienoje buvo skylė. [8] Jis man
tarė: Žmogaus sūnau, laužk sie-
ną. Man pralaužus sieną, pasi-
rodė vienos durys. [9] Jis man tarė:
Įeik ir matyk pikčiausias nuobo-
das, kurias šitie čia daro. [10] Įėjęs
aš žiūrėjau, ir štai čia buvo vi-
sokių panašumų slankiojančių
gyvių ir gyvulių, nuobodų ir viso-
kių Izraėlio namų stabų, nupie-
štų visur aplinkui ant sienos.
[11] O septynios dešimtys vyrų iš
Izraėlio namų vyresniųjų su Je-

34, 4), bet jo įpėdiniai buvo vėl jį pastatę. Plg. Dan. 14, 35. — (4) *Buvo Izraėlio garbė.* Iš Dievo garbės pasirodymo bažnyčioje pranašas turi suprasti, kaip labai šita vieta yra šventa ir kaip labai ji dabar sutepta. — (5) *Nuo altoriaus durų:* tų pačių durų, kurios paminėtos 3 e.; pro jas buvo einama tiesiog prie deginamųjų aukų altoriaus; stabas stovėjo antrame šventoriuje, bet arti durų į pirmąjį, taip kad jį galėjo matyti visuomet kunigai ir šiaip jau žydai, kurie neįeidavo į kunigų šventorių. — (6) *Kad aš toli...* Iš įstatymo žydai turėjo žinoti, kad jų atpuolimo nuo Dievo pasėka bus jųjų apleidimas.

(7) *Prie prieangio durų.* Kalbama vėl apie tas pat duris; kadangi tačiau pranašas visa mato regėjime, tai čia yra daugiau vaizdų negu tikrenybės. Skylė minima tuo tikslu, kad Ezekiėlis žinotų, kurioje vietoje reikia laužti, kad pamatytų ir galėtų paskelbti slepiamus, ne visiems žinomus dalykus, nes daugelis žydų su savo stabmeldystės apeigomis slėpėsi nuo kitų. — (10) *Slankiojančių ir gyvulių.* Tai buvo ypač Aigipto dievaičių vaizdai; juos garbino tie žydai, kurie laukė pagalbos iš Aigipto. — (11) *Septynios...*: kaipo visos tautos atstovai. Iš kitur neži-

Israel, et Iezonias filius Saphan stabat in medio eorum, stantium ante picturas: et unusquisque habebat thuribulum in manu sua: et vapor nebulae de thure consurgebat. [12] Et dixit ad me: Certe vides fili hominis quae seniores domus Israel faciunt in tenebris, unusquisque in abscondito cubiculi sui: dicunt enim: Non videt Dominus nos, dereliquit Dominus terram. [13] Et dixit ad me: Adhuc conversus videbis abominationes maiores, quas isti faciunt.

[14] Et introduxit me per ostium portae domus Domini, quod respiciebat ad Aquilonem: et ecce ibi mulieres sedebant plangentes Adonidem. [15] Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis: adhuc conversus videbis abominationes maiores his. [16] Et introduxit me in atrium domus Domini interius: et ecce in ostio templi Domini inter vestibulum et altare, quasi vigintiquinque viri dorsa habentes contra templum Domini, et facies ad Orientem: et adorabant ad ortum Solis. [17] Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis: numquid leve est hoc domui Iuda ut facerent abominationes istas, quas fecerunt hic:

zonijo sūnumi Safanu viduryje stovėjo ties piešiniais. Kiekvienas turėjo savo rankoje smilkytuvą, ir smilkalų debesėlio kvapas kilo aukštyn. [12] Tuomet jis man tarė: Žmogaus sūnau, tu juk matai, ką Izraėlio namų vyresnieji daro tamsoje, kiekvienas savo kambario patamsyje; nes jie sako: Viešpats mūsų nemato; Viešpats paliko šalį. [13] Jis man tarė: Toliau tu matysi dar didesnių nuobodų, kurias šitie daro.

[14] Jis įvedė mane pro Viešpaties namų vartų angą, kuri yra šiaurės šone, ir štai tenai sėdėjo moterys, raudančios Adonio. [15] Jis man tarė: Žmogaus sūnau, tu juk matai; toliau tu matysi nuobodų dar didesnių už šitas. [16] Jis įvedė mane į Viešpaties namų vidaus šventorių, ir štai prie Viešpaties bažnyčios angos tarp prieangio ir altoriaus apie dvidešimt penkis vyrus buvo nugaromis atsigręžę į Viešpaties bažnyčią ir veidais į rytus; jie garbino saulėtekių linkon. [17] Jis man tarė: Tu juk matei, žmogaus sūnau? argi Jūdo namams dar maža daryti šitas nuobodas, kurias jie čia daro, kad jie pripildė taip

---

nomas Jezonijas gal buvo Aigipto šalininkų vadas. — (12) *Kambario patamsyje.* Anot ebr. t.: paveikslų kambaryje. Viešai pasiduoti stabmeldystei nebuvo galima dėl gana griežto karaliaus Jozijo draudimo. — *Viešpats paliko...*: Jahve nebegina šitos šalies, tai mes turime ieškoti pagalbos pas kitus dievus. Plg. 2 Kron. 28, 23.

(14) *Vartų:* pro kuriuos iš miesto buvo įeinama į pirmąjį, žemutinį šventorių. — *Adonio.* Ebr. ir syr. Tammus. Šv. Jieron. laikė jį lygiu penik. ir graikų dievaičiui Adoniui. — (16) *Vidaus:* kunigų; tas šventorius buvo prie pat bažnyčios (3 Kar. 6, 3). — *Prie Viešpaties bažnyčios:* prie rūmo, kuriame buvo šventoji ir švenčiausioji bažnyčios dalis. Tas rūmas turėjo nedidelį prieangį. Netoli nuo jo šventoriuje buvo deginamųjų aukų altorius. Nugaras atgręžę bažnyčios rūmui 24 kunigų šeimynų vyresnieji ir vyriausias kunigas reiškė savo pagarbą užtekančiai saulei; taip drauge buvo garbinamas ir Baalas. Pas Joėlį 2, 17 toje pat vietoje kunigai daro atgailą. — (17) *Laiko šaką...* Apie kokį pagonių įprotį

quia replentes terram iniquitate
conversi sunt ad irritandum me?
et ecce applicant ramum ad na-
res suas. 18 Ergo et ego faciam
in furore: non parcet oculus me-
us, nec miserebor: et cum cla-
maverint ad aures meas voce
magna, non exaudiam eos.

Caput IX. 1 Et clamavit in
auribus meis voce magna, di-
cens: Appropinquaverunt visita-
tiones urbis, et unusquisque vas
interfectionis habet in manu sua.
2 Et ecce sex viri veniebant de
via portae superioris, quae re-
spicit ad Aquilonem: et unius-
cuiusque vas interitus in manu
eius: vir quoque unus in medio
eorum vestitus erat lineis, et at-
ramentarium scriptoris ad renes
eius: et ingressi sunt, et stete-
runt iuxta altare aereum: 3 Et glo-
ria Domini Israel assumpta est
de cherub, quae erat super eum
ad limen domus: et vocavit vi-
rum, qui indutus erat lineis, et
atramentarium scriptoris habebat
in lumbis suis. 4 Et dixit Domi-
nus ad eum: Transi per mediam
civitatem in medio Ierusalem: et
signa thau super frontes viro-
rum gementium, et dolentium su-
per cunctis abominationibus, quae
fiunt in medio eius. 5 Et illis di-
xit, audiente me: Transite per

pat šalį neteisybės ir vėl mane
erzino? ir štai jie laiko šaką prie
savo nosų. 18 Ir aš tat elgsiuos
narsingai; mano akis nepasigai-
lės ir aš nebūsiu gailestingas;
nors jie dideliu balsu šauks į
mano ausis, aš neišklausysiu jų.

9 perskyrimas. 1 Po to jis
šaukė man girdint dideliu balsu
tardamas: Miesto lankymai artė-
ja, ir kiekvienas laiko savo ran-
koje žudymo įrankį. 2 Ir štai šeši
vyrai ėjo keliu nuo aukštesniųjų
vartų, kurie yra šiaurės šone, ir
kiekvienas turėjo savo rankoje
žudymo įrankį; jų viduryje vie-
nas vyras buvo apsivilkęs dro-
biniais, su rašomaisiais prietai-
sais pajuostyje; jie įėjo ir su-
stojo prie varinio altoriaus. 3 Iz-
raėlio Viešpaties garbė pakilo
nuo kerubo, ant kurio ji buvo,
prie namų slenksčio ir pašaukė
vyrą apsivilkusį drobiniais ir tu-
rėjusį pajuostyje rašomąjį prie-
taisą. 4 Viešpats jam tarė: Pereik
miestą išilgai, Jeruzalės viduriu
ir parašyk *Thau* kaktose tų vyrų,
kurie dūsauja ir dejuoja dėl visų
jame įvykstančių nuobodų. 5 Ki-
tiems, man girdint, jis tarė: Ei-

pranašas kalba šitoje vietoje, susekti negalima. — (18) *Elgsiuos...*: kad bent skaudžiausios nelaimės priverstų juos suprasti piktus jų darbus.

(9, 1) *Jis:* Viešpats. — *Dideliu balsu:* taip parodydamas didelę rūstybę. — *Miesto lankymai...* Daugelis dabar ebr. t. verčia šiaip: eikite šen jūs, miesto sargai, ir tegul kiekvienas turi savo rankoje savo žudymo įrankį. — (2) *Šeši vyrai:* angelai. Jie šeši, nes 6 eil. užmuštinieji pavadinti šešiais vardais. Jie ateina iš šiaurės, nes visos nelaimės eina iš šiaurės. Iš žemesniojo šventoriaus pro vartus šiaurės šone jie įeina į vidaus šventorių ir sustoja prie deginamųjų aukų altoriaus. — *Drobiniais.* Plg. Apr. 16, 5. — (3) *Pakilo:* lyg norėdama pasitraukti. — (4) *Thau.* Šita raidė senovėje pas penikijiečius, aramiečius ir kitas rytų tautas turėjo kryžiaus išvaizdą. Taigi Viešpaties išminties sumanymu žymę, kuri turėjo apsaugoti nuo nužudymo, buvo pasirinktas kryžiaus ženklas; jis tiko juo labiau, kad šitas Jeruzalės sugriovimas bu-

civitatem sequentes eum, et per-
cutite: non parcat oculus vester,
neque misereamini. [6] Senem, ado-
lescentulum, et virginem, parvu-
lum, et mulieres interficite usque
ad internecionem: omnem autem,
super quem videritis thau, ne
occidatis, et a sanctuario meo
incipite. Coeperunt ergo a viris
senioribus, qui erant ante faciem
domus. [7] Et dixit ad eos: Con-
taminate domum, et implete atria
interfectis: egredimini. Et egressi
sunt, et percutiebant eos, qui
erant in civitate. [8] Et caede com-
pleta, remansi ego: ruique super
faciem meam, et clamans aio:
Heu, heu, heu Domine Deus:
ergone disperdes omnes reliquias
Israel, effundens furorem tuum
super Ierusalem? [9] Et dixit ad
me: Iniquitas domus Israel, et
Iuda, magna est nimis valde,
et repleta est terra sanguini-
bus, et civitas repleta est aver-
sione: dixerunt enim: Dere-
liquit Dominus terram, et Do-
minus non videt. [10] Igitur et me-
us non parcet oculus, neque
miserebor: viam eorum super
caput eorum reddam. [11] Et ecce
vir, qui erat indutus lineis, qui
habebat atramentarium in dorso

kite per miestą paskui jį ir už-
mušinėkite; tegul jūsų akis ne-
pasigaili ir nebūkite gailestingi.
[6] Užmuškite ir nužudykite senį,
jaunikaitį ir mergaitę, kūdikį ir
moteris; visų gi tų, ant kurių
matysite *Thau*, neužmuškite, ir
pradėkite nuo mano šventyklos.
Taigi jie pradėjo nuo vyresniųjų,
kurie buvo ties namais. [7] Jis jiems
dar tarė: Sutepkite namus ir pa-
darykite šventorius pilnus už-
muštųjų! Išeikite! Jie išėjo ir už-
mušinėjo tuos, kurie buvo mieste.
[8] Žudymui pasibaigus, pasilikau
aš vienas. Aš parpuoliau ant savo
veido ir šaukdamas sakiau: Deja,
deja, deja, Viešpatie Dieve, ne-
jaugi tu sunaikinsi visas Izraėlio
liekanas, išliedamas savo narsą
ant Jeruzalės? [9] Jis man tarė:
Izraėlio ir Jūdo namų neteisybė
yra labai ir labai didelė, šalis
yra pilna kraujų ir miestas pilnas
atpuolimo, nes jie sako: Viešpats
paliko šalį ir Viešpats nemato.
[10] Taigi ir mano akis nepasigai-
lės, ir aš nebūsiu gailestingas;
jų elgesį aš grąžinsiu ant jų gal-
vų. [11] Ir štai tas vyras, kurs buvo
apsivilkęs drobiniais ir turėjo ra-
šomąjį prietaisą pajuostyje, pra-

---

vo figura kito jos sunaikinimo, kurį įvykino Titas ir iš kurio išsigelbėjo tik tie, kurie buvo pažymėti Kristaus kryžiaus ženklu. Plg. Iš. 12, 7; Apr. 7, 3. — (6) *Nuo mano šventyklos.* Plg. 8, 16. Teismas prasideda prie Dievo namų. Juo arčiau kas stovi Dievo, juo didesnės jis yra vertas bausmės, jei jis nuo jo nusigręžia ir pakrypsta į piktą. Šituo regėjimu griaunamas taip pat klaidingas nusikaltusių žydų pasitikėjimas šventykla. — *Vyresniųjų...* Kunigai, kurie pirmi nusikalto, turi pirmi būti nubausti. Todėl jie nė nebevadinami kunigais, tik vyresniaisiais, nes nustoję savo teokratinės vertės, jie neberanda sau prieglaudos net ir šventoje vietoje. — (7) *Sutepkite namus.* Savo bažnyčios Viešpats nebelaiko šventa, nes ji stabų daugybės sutepta. Lavono palietimas sutepdavo žmones, rakandus ir namus. — (8) *Aš vienas.* Kadangi šventoriuje buvo tik stabų garbintojai (8, 7-17), šitie gi visi buvo užmušti, tai pranašas yra vienas tarp užmuštųjų bedievių lavonų. Jis maldauja Dievą, kad pasigailėjimu sušvelnintų baudžiantį teismą. Taip pranašas užstoja Izraėlio namus lyg siena ir Viešpaties dieną kovoja gerą kovą (13, 5). — (9) *Jis man tarė:* Kadangi Viešpats mato pra-

suo, respondit verbum, dicens:
Feci sicut praecepisti mihi.
Caput X. 1 Et vidi, et ecce
in firmamento, quod erat super
caput cherubim, quasi lapis sap-
phirus, quasi species similitudinis
soli, apparuit super ea. 2 Et dixit
ad virum, qui indutus erat lineis,
et ait: Ingredere in medio rota-
rum, quae sunt subtus cherubim,
et imple manum tuam prunis
ignis, quae sunt inter cherubim,
et effunde super civitatem. In-
gressusque est in conspectu meo:
3 cherubim autem stabant a dex-
tris domus cum ingrederetur
vir, et nubes implevit atrium in-
terius. 4 Et elevata est gloria Do-
mini desuper cherub ad limen
domus: et repleta est domus
nube, et atrium repletum est
splendore gloriae Domini. 5 Et
sonitus alarum cherubim audie-
batur usque ad atrium exterius,
quasi vox Dei omnipotentis lo-
quentis. 6 Cumque praecepisset
viro, qui indutus erat lineis, di-
cens: Sume ignem de medio
rotarum, quae sunt inter cheru-
bim: ingressus ille stetit iuxta
rotam. 7 Et extendit cherub ma-
num de medio cherubim ad ig-
nem, qui erat inter cherubim: et

nešė sakydamas: Padariau, kaip
man įsakei.
10 perskyrimas. 1 Aš žiū-
rėjau, ir štai skliausme, kurs buvo
viršuje kerubų galvos, pasirodė
ties jais lyg kad sapyro akmuo,
lyg kad sosto pavidalas. 2 Tuo-
met jis tarė drobiniais apsivilku-
siam vyrui taip: Įeik tarp tekinių,
esančių po kerubais, ir imk pilną
saują žėrinčių anglių, esančių
tarp kerubų, ir paberk ant mie-
sto. Ir jis įėjo mano akyse. 3 Ke-
rubai gi stovėjo dešiniame namų
šone, kai vyras įėjo, ir debesis
pripildė vidaus šventorių. 4 Vieš-
paties garbė pakilo nuo kerubo
prie namų slenksčio; namai pa-
sidarė pilni debesies, ir švento-
rius pasidarė pilnas Viešpaties
garbės blizgėjimo. 5 Kerubų spar-
nų ūžimas girdėjosi net iki išo-
riniam šventoriui lyg kad visa-
galio Dievo balsas, kai jis kalba.
6 Taigi, kai jis buvo davęs įsa-
kymą drobiniais apsivilkusiam
vyrui, tardamas: Imk ugnies iš
tarpo tekinių, esančių tarp kerubų,
tasai įėjęs atsistojo prie tekinio.
7 Ir kerubas ištiesė savo ranką
tarp kerubų prie ugnies, buvu-
sios tarp kerubų, pasiėmė jos ir
davė į rankas to, kurs buvo ap-

---

našą verkiantį savo tautos ir nustebusį Dievo rūstybės didumu, tai jis jam pasako savo teisingo nutarimo priežastis.

(10, 1) *Aš žiūrėjau.* Viešpaties garbė, kuri nuo bažnyčios šventoriaus buvo paskelbusi baudžiamąjį sprendimą, po to buvo sugrįžusi į savo sostą. Čia ji priima pranešimą apie sprendimo įvykinimą. — (2) *Paberk ant miesto.* Jeruzalė turėjo savo sienose Viešpaties garbę bažnyčioje; kadangi tas Dievo apsireiškimas buvo gyventojų paniekintas, tai Dievo garbės sostas virsta teismo krase, ir tas blizgėjimas, kuriuo buvo Dievo didenybė apsupta, duoda ugnies miestui sunaikinti. Taip nurodoma svarbiausia miesto sunaikinimo priežastis. — (3) *Dešiniame:* į pietus nuo bažnyčios rūmo. — (4) *Pilni debesies.* Debesis, kurs pripildo Dievo garbės apsireiškimo vietą, padaro tą apsireiškimą dar didingesnį ir sužadina matančiame daugiau pagarbos. — (6) *Esančių tarp kerubų.* Kerubai ant sandoros skrynios prie permaldavimo vietos buvo tarsi teikiamos malonės tarpininkai, čia jie, kaip po pirmųjų gimdytojų išvarymo iš rojaus, prisideda prie nubaudimo. Taip visos žydams suteiktosios ma-

sumpsit, et dedit in manus eius.
qui indutus erat lineis: qui ac-
cipiens egressus est.
8 Et apparuit in cherubim si-
militudo manus hominis subtus
pennas eorum. 9 Et vidi, et ecce
quattuor rotae iuxta cherubim:
rota una iuxta cherub unum, et
rota alia iuxta cherub unum:
species autem rotarum erat quasi
visio lapidis chrysolithi. 10 Et
aspectus earum similitudo una
quattuor: quasi sit rota in me-
dio rotae. 11 Cumque ambula-
rent, in quattuor partes gradie-
bantur: et non revertebantur am-
bulantes, sed ad locum, ad quem
ire declinabat quae prima erat,
sequebantur et ceterae, nec con-
vertebantur. 12 Et omne corpus
earum, et colla, et manus, et pen-
nae, et circuli plena erant oculis,
in circuitu quattuor rotarum. 13 Et
rotas istas vocavit volubiles, au-
diente me. 14 Quattuor autem
facies habebat unum: facies una,
facies cherub: et facies secunda,
facies hominis: et in tertio facies
leonis: et in quarto facies aqui-
lae. 15 Et elevata sunt cherubim:
ipsum est animal, quod videram
iuxta fluvium Chobar. 16 Cumque
ambularent cherubim, ibant pariter
et rotae iuxta ea: et cum elevarent
cherubim alas suas ut exaltarentur
de terra, non residebant rotae,
sed et ipsae iuxta erant. 17 Stan-

sivilkęs drobiniais; šitas paėmęs
išėjo.

8 Kerubuose po jų sparnais
pasirodė rankos pavidalas. 9 Aš
žiūrėjau, ir štai prie kerubų buvo
keturi tekiniai: vienas tekinys prie
vieno kerubo, kitas tekinys prie
kito kerubo; tekinių gi išvaizda
buvo lyg krizolito akmens regi-
nys. 10 Visi keturi buvo visai
panašūs kits į kitą, lyg kad būtų
buvęs vienas tekinys kitame tekiny-
je. 11 Kai jie eidavo, jie judėdavo į
keturis šonus; eidami jie nesigręž-
davo, bet į tą vietą, į kurią pakryp-
davo eiti tas, kurs buvo pirmas, ėjo
paskui jį ir kiti, nesigręždami.
12 Visas jų kūnas, kaklas, rankos
ir sparnai, taip pat skrytys ap-
linkui keturiuose tekiniuose buvo
pilni akių. 13 Man girdint, jis pa-
vadino tuos tekinius sukuriu.
14 Kiekvienas gyvūnas turėjo ke-
turis veidus: pirmas veidas buvo
kerubo veidas; antras veidas žmo-
gaus veidas; trečias liūto veidas
ir ketvirtas aro veidas. 15 Ir ke-
rubai pasikėlė; tai buvo tie gy-
vūnai, kuriuos aš buvau matęs
prie Kobaro upės. 16 Kai kerubai
ėjo, ėjo taip pat prie jų ir teki-
niai; ir kai kerubai pakeldavo savo
sparnus, kad pasikeltų nuo že-
mės, tekiniai nepasilikdavo, bet
šalia jų ir jie būdavo. 17 Aniems
sustojus, sustodavo ir jie; ir su

---

lonės dėl jų piktumo virsta nelaimė-
mis.

(8) *Rankos pavidalas.* Kaip skliau-
smas, sostas, taip ir ranka reikia
suprasti kaipo šioks toks tų dalykų
panašumas (Jier.), nes pranašas mato
Dievo garbę ne veidu į veidą, bet
tik vaizduose ir prilyginimuose. —
(9) *Tekiniai...* Vz. auk. 1, 15... —
(12) *Visas jų:* kerubų. — (13) *Suku-
rių.* Ebr., galgal. Ebr. t. galima
suprasti taip, kad šituo žodžiu buvo
duotas tekiniams įsakymas pradėti
judėti, smarkiai suktis. — (14) *Keru-
bo veidas.* Plg. 1, 5. 10. Gyvūnų ap-
rašyme čia nėra paminėta veršio
veido; matomai šitoje eil. yra per-
rašinėtojų klaida; anot kai kurių gi
aiškintojų visa šita eil. yra išleistina,
kaipo netyčia iš salies patekęs į tekstą
prierašas. — (16) *Kai kerubai...* Ir
čia aprašymas pakartojamas, kad

tibus illis, stabant: et cum elevatis elevabantur. spiritus enim vitae erat in eis.

18 Et egressa est gloria Domini a limine templi: et stetit super cherubim. 19 Et elevantia cherubim alas suas, exaltata sunt a terra coram me: et illis egredientibus, rotae quoque subsecutae sunt: et stetit in introitu portae domus Domini orientalis: et gloria Dei Israel erat super ea. 20 Ipsum est animal quod vidi subter Deum Israel iuxta fluvium Chobar: et intellexi quia cherubim essent. 21 Quattuor vultus uni, et quattuor alae uni: et similitudo manus hominis sub alis eorum. 22 Et similitudo vultuum eorum, ipsi vultus quos videram iuxta fluvium Chobar, et intuitus eorum, et impetus singulorum ante faciem suam ingredi.

Caput XI. 1 Et elevavit me spiritus, et introduxit me ad portam domus Domini orientalem, quae respicit ad solis ortum: et ecce in introitu portae viginti quinque viri: et vidi in medio eorum Iezoniam filium Azur, et

pakilstančiais pasikeldavo; nes juose buvo gyvybės dvasia.

18 Tuomet Viešpaties garbė išėjo nuo bažnyčios slenksčio ir sustojo ant kerubų. 19 Kerubai gi pakeldami savo sparnus pasikėlė nuo žemės mano akivaizdoje; jiems išeinant, ėjo paskui taip pat tekiniai. Jie sustojo prie šiaurinių Viešpaties namų vartų angos, o Izraėlio Dievo garbė buvo ant jųjų. 20 Tai buvo ta esybė, kurią aš buvau matęs po Izraėlio Dievu prie Kobaro upės; ir aš supratau, kad tai buvo kerubai. 21 Kiekvienas turėjo po keturis veidus ir kiekvienas po keturis sparnus, o po jų sparnais buvo žmogaus rankos pavidalas. 22 Ir jų veidų išvaizda buvo toki pat kaip veidų, kuriuos buvau matęs prie Kobaro upės; taip pat ir jų pasižiūrėjimas ir kiekvieno jų judėjimas ties savim.

11 perskyrimas. 1 Tuomet dvasia pakėlė mane ir atvedė mane prie Viešpaties namų vartų rytų šone, kurie yra į saulėtekius; štai ten vartų angoje buvo dvidešimt penki vyrai; jų vidury aš mačiau tautos vyresniuosius

---

visiems būtų aišku, jog dabar pranašas mato tą patį dalyką, kurs jam buvo parodytas jo pašaukime į pranašus. Vz. 1, 19-21; 10, 20.

(18) *Viešpaties garbė...* Kai buvo daromas teismas, Dievo garbė buvo sustojus ant šventyklos slenksčio (4 e.). Iš ten ji vis labiau traukiasi nuo suteptos šventyklos prie išorinių vartų rytų šone ir dar sustoja prie jų angos, kad, jai dar nevisai apleidus šventyklą, būtų padarytas kitas teismas (11, 1...) — *Prie Kobaro.* Auk. 1, 1. 3 tą patį apreiškimą pranašas buvo matęs ištrėmimo vietoje, nes Dievas pasilieka ištikimas savo sandorai ir neatmeta vieną sykį išrinktos tautos; jis teikia ištremtiesiems savo malonės ir palankumo.

(11, 1) *Vartų rytų šone:* pro juos buvo įeinama į išorinį šventorių iš rytų pusės. — *Vartų angoje...* 9 ir 10 persk. pranašas matė visų Jeruzalės bedievių išžudymą ir miesto sudeginimą; bet tai buvo įvykinta tik regėjime; iš tikrųjų gi dar buvo likę 4 metai iki Jeruzalės sunaikinimui; todėl greta regėjimo, kuriame visi nužudomi, jis čia pat kitame regėjime gali matyti dar atskirą bendro sunaikinimo sceną. — *Dvidešimt...* Gr. t.: apie dvidešimt penkis. Tai ne tie patys, ką 8, 16. Jie matomai buvo sudarę politinę valsty-

Pheltiam filium Banaiae, princi-
pes populi. 2 Dixitque ad me:
Fili hominis, hi sunt viri, qui
cogitant iniquitatem, et tractant
consilium pessimum in urbe ista,
3 dicentes: Nonne dudum aedi-
ficatae sunt domus? haec est
lebes, nos autem carnes. 4 Id-
circo vaticinare de eis, vaticinare
fili hominis. 5 Et irruit in me
spiritus Domini, et dixit ad me:
Loquere: Haec dicit Dominus:
Sic locuti estis domus Israel,
et cogitationes cordis vestri ego
novi. 6 Plurimos occidistis in ur-
be hac, et implestis vias eius
interfectis. 7 Propterea haec dicit
Dominus Deus: Interfecti vestri,
quos posuistis in medio eius,
hi sunt carnes, et haec est lebes:
et educam vos de medio eius.
8 Gladium metuistis, et gladium
inducam super vos, ait Dominus
Deus. 9 Et eiiciam vos de medio
eius, daboque vos in manu hos-
tium, et faciam in vobis iudicia.
10 Gladio cadetis: in finibus Is-
rael iudicabo vos, et scietis quia
ego Dominus. 11 Haec non erit
vobis in lebetem, et vos non

Azuro sūnų Jezoniją ir Banajo
sūnų Peltiją. 2 Ir jis man tarė:
Žmogaus sūnau, šitie yra žmonės,
kurie turi nedorų minčių ir daro ši-
tame mieste pikčiausią sumanymą,
3 sakydami: Argi namai tik nesenai
pastatyti? Jis yra puodas, mes gi mė-
sa. 4 Todėl pranašauk apie juos,
pranašauk, žmogaus sūnau! 5 Tuo-
jau Viešpaties dvasia puolė mane
ir man tarė: Kalbėk; štai ką sako
Viešpats: Taip kalbėjote jūs, Iz-
raėlio namai, ir aš žinau jūsų
širdies mintis. 6 Jūs užmušėte
daugelį šitame mieste ir pripil-
dėte jo gatves užmuštųjų. 7 To-
dėl štai ką sako Viešpats Die-
vas: Jūsų užmuštieji, kuriuos jūs
ištiesėte jo viduryje, tai yra mėsa,
ir jis yra puodas; jus gi aš iš-
vesiu iš jojo. 8 Jūs bijojote kala-
vijo; kalaviją aš atvesiu ant jūsų,
sako Viešpats Dievas. 9 Aš išme-
siu jus iš jojo ir paduosiu jus į
neprietelio ranką; jums aš pada-
rysiu teismų. 10 Jūs sukniubsite
po kalaviju; Izraėlio ribose aš
teisiu jus, ir jūs žinosite, kad aš
Viešpats. 11 Jis nebus jums puo-
das, ir jūs nebūsite jame mėsa;

---

bės tarybą ir laikė savo susirinkimus prie rytų vartų (1 Kron. 27 16... Jer. 26, 10). Dviejų vardai pasakomi; gal šitie buvo geriau žinomi tremtiniams kaipo įtakingi Aigipto šalininkų vardai. — (3) *Argi namai...* Šių žodžių mintis tikriausiai yra toki: Jeruzalės namai seni ir tvirti. Kas Jekonijo laikais buvo kaldėjiečių apgriauta (4 Kar. 24, 11), dabar jau pataisyta, ir mes neturime jokio pagrindo bijoti Babilono. — *Jis yra*: Jeruzalės miestas. Kaip puodas saugo mėsą nuo sudegimo, taip naujai sustiprintas miestas turės juos apsaugoti nuo kaldėjiečių karo ugnies, kad jie galėtų pasilikti mieste, iki juos pašauks iš jo paprasta mirtis. — (6) *Jūs užmušėte...* Tai vienas jų nusikaltimų pavyzdis: savo piktus sumanymus vykindami jūs padarėte, kad, sukėlus maištą prieš Babėlę, miestą apgulus ir paimant, daug žmonių užmušta, ir jie guli nepalaidoti miesto gatvėse. — (7) *Tai yra mėsa...* Su karčia ironija patarlė grąžinama nusikaltėliams, bet visai kita prasme: Tik tie, kurie jau užmušti, pasiliks mieste ir čia savo kapuose turės atilsio, jūs gi iš savo tariamos tvirtovės ir saugios vietos būsite paimti ir išgabenti. — (8) *Kalavijo.* Jie bijojo kaldėjiečių kalavijo, nes anksčiau kaldėjiečiai visų pirma gaudydavo didžiūnus, sugautus gi žudydavo arba vesdavo nelaisvėn. — (9) *Aš padarysiu...* Jie kalti be reikalo žuvusiųjų kraujo; už tatai turės atsilyginti savo krauju. — (10) *Izraėlio ribose...* Nebukadnecaras teisė sugautus Izraėlio didžiūnus ir karalių Sedekiją prie Palestinos šiaurės ribų Reblatoje (4

eritis in medio eius in carnes: in
finibus Israel iudicabo vos. 12 Et
scietis quia ego Dominus: quia in
praeceptis meis non ambulastis,
ei iudicia mea non fecistis, sed
iuxta iudicia Gentium, quae in
circuitu vestro sunt, estis operati.
13 Et factum est, cum prophe-
tarem, Pheltias filius Banaiae mor-
tuus est: et cecidi in faciem me-
am clamans voce magna, et dixi:
Heu, heu, heu Domine Deus:
consummationem tu facis reli-
quiarum Israel? 14 Et factum est ver-
bum Domini ad me, dicens: 15 Fili
hominis, fratres tui fratres tui, viri
propinqui tui, et omnis domus
Israel, universi, quibus dixerunt
habitatores Ierusalem: Longe re-
cedite a Domino, nobis data est
terra in possessionem. 16 Prop-
terea haec dicit Dominus Deus,
quia longe feci eos in Gentibus,
et quia dispersi eos in terris:
ero eis in sanctificationem mo-
dicam in terris, ad quas vene-
runt. 17 Propterea loquere: Haec
dicit Dominus Deus: Congre-
gabo vos de populis, et adu-
nabo de terris, in quibus dispersi
estis, daboque vobis humum
Israel. 18 Et ingredientur illuc, et

Izraėlio ribose aš teisiu jus. 12 Ir
jūs žinosite, kad aš Viešpats, nes
jūs nesielgėte sulig mano įsaky-
mais ir nesilaikėte mano teisių,
bet elgėtės sulig teisėmis pago-
nių, kurie yra aplink jus.

13 Man pranašaujant atsitiko,
kad Banajo sūnus Peltijas nu-
mirė; tai aš parpuoliau ant savo
veido, šaukdamas dideliu balsu,
ir tariau: Deja, deja, deja, Vieš-
patie Dieve! Ar tu nori padaryti
galą Izraėlio liekanoms? 14 Tuo-
met man buvo suteiktas Viešpa-
ties žodis ir pasakyta: 15 Žmo-
gaus sūnau, tavo broliai, tavo
broliai, tavo giminaičiai ir visi
Izraėlio namai, tai yra visi tie,
kuriems Jeruzalės gyventojai sakė:
Toli pasitraukite nuo Viešpaties,
mums yra duota žemė valdyti.
16 Todėl štai ką sako Viespats
Dievas: Aš, tiesa, išsiunčiau juos
toli tarp pagonių ir išsklaidžiau
šalyse; bet aš būsiu jiems šven-
tykla trumpam laikui tose šalyse,
į kurias jie atėjo. 17 Todėl tu kal-
bėk: Viešpats Dievas sako taip:
Aš surinksiu jus iš tautų ir su-
jungsiu iš šalių, kuriose jūs
esate išsklaidyti, ir duosiu jums

Kar. 25, 18... Jer. 39, 6; 52, 9. 10. — (12) *Sulig teisėmis pagonių:* ypač pasidavėte pagonių stabmeldystei. Kas susideda su pagonimis, tie turi kentėti bausmę pagonių krašte.

(13) *Peltijas numirė...* Staigi vieno mirtis buvo ženklas, bet ir laidas, kad visi turės žūti. — *Padaryti galą...:* nebežiūrint daug sykių duotų ir pakartotų pažadų (Jer. 4, 27; 5, 18; 30, 11) — (14) *Viešpaties žodis.* Dievas ramina pranašą, paaiškindamas jam, kame ir kokios yra liekanos, kurias jis nori išlaikyti: tie, kurie yra mieste ir nenori pasiduoti kaldėjiečiams, bus atmesti (Jer. 24, 8); ištremtiesiems gi tas jų išvedimas bus naudingas. — (15) *Mums yra duota...:* savo žadėjimų šalį Viešpats davė mums, jus gi jis atmetė toli nuo savęs; taip sako Jeruzalės gyventojai. Įvyks tačiau priešingai: jiems reikės žūti, anais gi Dievas rūpinsis. Ne Jeruzalės piliečiams, bet savo broliams, kurie atvyko draug su tavim į Babėlę, eik tarpininko ir gelbėtojo pareigas (Joėl.). Minimi čia visi Izraėlio namai, nes Dievas neatstumia nė vieno nuo išgelbėjimo, kurį jis siūlo. — (16) *Jiems šventykla.* Dievas, kad ir neregimai, pasiliks su ištremtaisiais. — *Trumpam laikui.* Ištrėmimo laikas trumpas, palyginant su teokratijos ir Palestinos valdymo laikotarpiu — (18) *Pašalins iš ten...* Tauta sugrįš iš ištrėmi-

auferent omnes offensiones, cunc-
tasque abominationes eius de
illa. 19 Et dabo eis cor unum, et
spiritum novum tribuam in vi-
sceribus eorum: et auferam cor
lapideum de carne eorum, et da-
bo eis cor carneum: 20 Ut in prae-
ceptis meis ambulent, et iudicia
mea custodiant, faciantque ea: et
sint mihi in populum, et ego
sim eis in Deum. 21 Quorum cor
post offendicula et abominatio-
nes suas ambulat, horum viam
in capite suo ponam, dicit Do-
minus Deus.

22 Et elevaverunt cherubim
alas suas, et rotae cum eis: et
gloria Dei Israel erat super ea.
23 Et ascendit gloria Domini de
medio civitatis, stetitque super
montem, qui est ad Orientem ur-
bis. 24 Et spiritus levavit me,
adduxitque in Chaldaeam ad trans-
migrationem, in visione in spiritu
Dei: et sublata est a me visio,
quam videram. 25 Et locutus sum
ad transmigrationem omnia verba
Domini, quae ostenderat mihi.

Izraėlio žemę. 18 Jie įeis tenai ir
pašalins iš ten visus jos papik-
tinimus ir visas jos nuobodas.
19 Aš duosiu jiems vieną širdį ir
suteiksiu į jų vidų naują dvasią;
aš atimsiu iš jų kūno akmeninę
širdį ir duosiu jiems kūno širdį,
20 kad jie elgtųsi pagal mano įsa-
kymus, sergėtų mano teises ir jų
laikytųsi, kad jie būtų man tauta
ir aš būčiau jiems Dievas. 21 Kie
no gi širdis vaikščioja paskui pa-
piktinimus ir savo nuobodas, tų
elgesį aš sukrausiu ant jų gal-
vos, sako Viešpats Dievas.

22 Tuomet kerubai pakėlė savo
sparnus ir tekiniai buvo su jais,
o Izraėlio Dievo garbė buvo ant
jųjų. 23 Viešpaties garbė pakilo
iš vidurio miesto ir sustojo kal-
ne, kurs yra į rytus nuo miesto.
24 Dvasia gi pakėlė mane ir re-
gėjime Dievo dvasioje atvedė
mane į Kaldėją prie ištremtųjų;
regėjimas, kurį aš buvau matęs,
išnyko. 25 Aš gi kalbėjau tremti-
niams visus Viešpaties žodžius,
kuriuos jis buvo man parodęs.

---

mo vietos; jos uždavinys bus paša-
linti iš žadėtosios žemės su pasi-
bjaurėjimu savo senesnius nusikalti-
mus ir net jų pėdsakas. Plg. Atk.
30, 3; Iz. 40, 1; Jer. 3, 14; Oz. 2, 14;
3, 5; Am. 9, 9. — (19) *Aš duosiu
jiems...* Plg. Jer. 31, 33; žem. 36, 26.
Dievas bus atnaujinimo ir atstatymo
vykintojas; jis išlies į širdis savo
dvasią, kuri pakeis jas ir padarys jas
kitokias, tarsi naujas. — (20) *Mano
tauta...* Vz. Iš. 6, 7; Kun. 25, 18; 26,
12; Atk. 4, 5. 6; plg. Rom. 8, 3. 4.
— (21) *Papiktinimus ir...*: pasiduoda
stabmeldystei ir ją lydintiems pasi-
bjaurėtiniems darbams.

(23) *Kalne, kurs yra...* Pranašui
parodoma paskutinė teismo dalis;
Viešpaties garbė palieka bažnyčią ir
miestą, taip viena ir kitas skiriami
tam tikram laikui žūti. Viešpaties
garbė nusileidžia Alyvų kalne į ry-
tus nuo miesto (plg. Zak. 14, 4); iš
ten ji žiūri į miesto ir bažnyčios žu-
vimą, kad galų gale (43, 3. 4) įeitų
į naują bažnyčią. Nuo to pat kalno
vėliau skelbė Kristus miesto ir tau-
tos žuvimą (Lk. 24, 3; Mk. 13, 3) ir
nuo jo jis įžengė į dangų, kad da-
rytų jiems teismą (Lk. 24, 50; Apd.
1, 17). — (24) *Pakėlė mane...* Kaip
pranašas buvo paimtas, kad gautų
regėjimų, tuo pačiu būdu jis grąži-
namas į savo pirmykščią padėtį.
— (25) *Žodžius:* darbus.

12, 1—14, 23. Ezekiėlis gauna
įsakymą savo išsikėlimu iš namų
įvaizdinti karaliaus ir tautos nelai-
svę (12, 1-16), paskelbti greitai įvyk-
siantį Jeruzalės apgulimą ir paėmi-
mą (12, 17-28), pranašauti stabmel-
dystei pasidavusių netikrų pranašų
ir pranašių (13, 1-23), taip pat tautos
vyresniųjų nubaudimą (14, 1-11), pa

d) Pranašystės prieš karalių, tautą ir netikrus pranašus.

Caput XII. 1 Et factus est ser-
mo Domini ad me, dicens: 2 Fili
hominis in medio domus exa-
sperantis tu habitas: qui oculos
habent ad videndum, et non vi-
dent: et aures ad audiendum, et
non audiunt: quia domus exas-
perans est. 3 Tu ergo fili homi-
nis, fac tibi vasa transmigratio-
nis, et transmigrabis per diem
coram eis: transmigrabis autem
de loco tuo ad locum alterum
in conspectu eorum, si forte
aspiciant: quia domus exaspe-
rans est. 4 Et efferes foras vasa
tua quasi vasa transmigrantis
per diem in conspectu eorum:
tu autem egredieris vespere co-
ram eis, sicut egreditur migrans.
5 Ante oculos eorum perfode tibi
parietem: et egredieris per eum.
6 In conspectu eorum in hume-
ris portaberis, in caligine effere-
ris: faciem tuam velabis, et non
videbis terram. quia portentum
dedi te domui Israel. 7 Feci ergo
sicut praeceperat mihi Dominus:
vasa mea protuli quasi vasa trans-
migrantis per diem: et vespere
perfodi mihi parietem manu: et
in caligine egressus sum, in hu-
meris portatus in conspectu eo-

12 perskyrimas. 1 Man bu-
vo suteiktas Viešpaties žodis ir
pasakyta: Žmogaus sūnau, tu
gyveni atkakliųjų namų tarpe,
kurie turi akis matyti ir nemato,
ausis klausyti ir neklauso, nes
tai atkaklūs namai. 3 Taigi tu,
žmogaus sūnau, pasidaryk sau
kelionės reikmenes ir iškeliauk
dienos metu jų akivaizdoje, keliauk
gi iš savo vietos į kitą vietą jų aky-
se; gal jie tai patėmys; nes tai atkak-
lūs namai. 4 Išnešk laukan savo
reikmenes kaip reikmenes kelia-
vimui dienos metu jų akyse; tu
gi pats išeik vakare, jiems ma-
tant, taip kaip išeina keleivis.
5 Jų akyse pralaužk sau sieną ir
išeik pro ją. 6 Jų akyse tu turi
būti nešamas ant pečių, ir būsi
išneštas sutemus; tu apsigaubsi
savo veidą ir nematysi žemės;
nes iš tavęs aš padarysiu Izraė-
lio namams stebalą. 7 Taigi aš
padariau, kaip Viešpats man bu-
vo įsakęs: aš išnešiau savo reik-
menes kaip reikmenes iškeliavi-
mui dienos metu; vakare ranka
aš pralaužiau sau sieną ir sute-
mus išvykau nešamas ant pe-
čių jų akivaizdoje. 8 Rytmetį
man buvo suteiktas Viešpaties

---

galiau mažą skaičių tų, kurie išsigelbės (14, 12-23).

(12, 1) *Viešpaties žodis:* pranašystė apie karaliaus Sedekijo likimą. — (2) *Tu gyveni...* Jiems įtikinti reikia pavartoti visos priemonės. Ištremtieji turėjo vilties, kurią stengėsi palaikyti netikri pranašai, kad greitai vėl sugrįšią į tėvynę (Jer. 29, 20...). Dalykai, kuriuos žmogus mato, paprastai labiau jį paveikia negu žodžiai, kuriuos girdi. Atkaklūs žydai turi būti pamokinti simboliniais veiksmais. — (3) *Reikmenes:* kas kelionei reikalingiausia, lazdą, rišulį su maistu ir indais, truputį drabužių ir tt., visa, ką žmogus gali panešti ant pečių. Įsakomus čia veiksmus Ezekiėlis turėjo iš tikrųjų atlikti, taip kaip auk. 4, 12. — *Iškeliauk dienos...* Kai kurie aiškintojai mano, kad pranašui buvo įsakyta atlikti du iškeliavimu, vieną dienos metu, kurs turėjo reikšti tautos iškeliavimą, kitą gi vakare sutemus, kuriuo turėjo būti įvaizdintas karaliaus Sedekijo pabėgimas iš Jeruzalės. Plg. žem. 7. 10. 11 eil., kuriose taip pat rodosi turimas omenyje dvejopas iškeliavimas. — (6) *Turi*

rum. 8 Et factus est sermo Do-
mini mane ad me, dicens: 9 Fili
hominis, numquid non dixerunt
ad te domus Israel, domus ex-
asperans: Quid tu facis? 10 Dic
ad eos: Haec dicit Dominus De-
us: Super ducem onus istud, qui
est in Ierusalem, et super omnem
domum Israel, quae est in medio
eorum. 11 Dic: Ego portentum
vestrum: quomodo feci, sic fiet
illis: in transmigrationem, et in
captivitatem ibunt. 12 Et dux, qui est
in medio eorum, in humeris por-
tabitur, in caligine egredietur:
parietem perfodient ut educant
eum: facies eius operietur ut non
videat oculo terram. 13 Et exten-
dam rete meum super eum, et
capietur in sagena mea: et ad-
ducam eum in Babylonem in ter-
ram Chaldaeorum: et ipsam non
videbit, ibique morietur. 14 Et
omnes, qui circa eum sunt, prae-
sidium eius, et agmina eius dis-
pergam in omnem ventum: et
gladium evaginabo post eos.
15 Et scient quia ego Dominus,
quando dispersero illos in Gen-
tibus, et disseminavero eos in
terris. 16 Et relinquam ex eis viros
paucos a gladio, et fame, et pe-

žodis ir pasakyta: 9 Žmogaus sū-
nau, ar Izraėlio namai, tie atkak-
lieji namai, nesakė tau: Ką tu
darai? 10 Tu jiems sakyk: Vieš-
pats Dievas sako taip: Šita našta
kunigaikščiui, kurs yra Jeruzalėje,
ir visiems Izraėlio namams, kurie
yra jos viduje. 11 Sakyk: Aš jums
stebalas; kaip aš dariau, taip
jiems atsitiks; jie eis į ištrėmimą
ir į nelaisvę. 12 Kunigaikštis, kurs
yra jų tarpe, bus nešamas ant
pečių ir išeis sutemus; jam išve-
sti jie pralauš sieną; jo veidas
bus apgaubtas, kad nė viena akimi
nematytų šalies. 13 Tačiau aš iš-
tiesiu ant jo savo tinklą, ir jis
bus sugautas mano sląstais; aš
atvesiu jį į Babiloną į kaldėjiečių
šalį; bet jis jos nematys ir tenai
mirs. 14 Visus gi, kurie yra ap-
link jį, jo sargybą ir jo būrius
aš išsklaidysiu į visus vėjus ir
ištrauksiu iš makščių paskui juos
kalaviją. 15 Taip jie žinos, kad aš
Viešpats, kai būsiu juos išsklai-
dęs tarp tautų ir išbarstęs juos
šalyse. 16 Iš jų, kurie nežus nuo
kalavijo, bado ir maro, aš pa-
liksiu nedaugelį žmonių, kad jie
pasakotų tautų tarpe, pas kurias

---

būti nešamas... Anot ebr. t.: užsidėk ant pečių ir sutemus išnešk. Taip pat ir 7 eil. Katras tųdviejų skaitymų yra tikresnis, nepigu pasakyti. Ebr. t. skaitymas yra abejotinas dėlto, kad pats eidamas ir nešdamas savo rišulius pranašas vargu ar būtų galėjęs taip apsigaubti savo veidą, kad nematytų žemės, kaip tai jam čia pat įsakoma. — (9) *Nesakė tau...* Nepaprastas elgesys turėjo sudominti tuos, kurie matė. — (10) *Našta*: pranašavimas nelaimės sujungtos su grąsymais (Naumo 1, 1). — (11) *Stebalas:* stebuklingu būdu Dievo duotas ženklas tremtiniams, nes pranašo elgesiu ir pamokinimu jie turi būti sekmingai paraginti išsižadėti savo klaidingos vilties ir pasitikėjimo. — (12) *Bus nešamas.* Ebr. t. neš. Karalius Sedekijas, kai Jeruzalė jau buvo paimta, išbėgo nakčia pro vartus tarp dviejų sienų (vz. Jer. 39, 4; 52, 7; 4 Kar. 25, 4). — *Bus apgaubtas:* gal taip norėta apsisaugoti, kad bėgančio karaliaus nepažintų. — *Nematytų šalies.* Tai buvo draug ir ženklas, kad jis turėjo netekti akių šviesos. — (13) *Nematys:* apakintas atvyks į Babėlę, todėl jos nematys ir čia gyvens iki mirčiai. Plg. Jer. 52, 11; žem. 17, 20. — (15) *Taip jie žinos...*: kai šitos pranašystės bus įvykintos, jie supras, kad aš Viešpats, ir kad visa įvyko mano sutvarkymu (Jier.). — (16) *Kad*

stilentia: ut enarrent omnia sce-
lera eorum in Gentibus, ad quas
ingredientur: et scient quia ego
Dominus.
17 Et factus est sermo Domini
ad me, dicens: 18 Fili hominis,
panem tuum in conturbatione co-
mede: sed et aquam tuam in
festinatione, et moerore bibe. 19 Et
dices ad populum terrae: Haec
dicit Dominus Deus ad eos, qui
habitant in Ierusalem in terra
Israel: Panem suum in sollicitu-
dine comedent, et aquam suam
in desolatione bibent: ut deso-
letur terra a multitudine sua, prop-
ter iniquitatem omnium, qui ha-
bitant in ea. 20 Et civitates, quae
nunc habitantur, desolatae erunt,
terraque deserta: et scietis quia
ego Dominus.
21 Et factus est sermo Do-
mini ad me, dicens: 22 Fili homi-
nis, quod est proverbium istud
vobis in terra Israel? dicentium:
In longum differentur dies, et
peribit omnis visio. 23 Ideo dic
ad eos: Haec dicit Dominus De-
us: Quiescere faciam proverbium
istud, neque vulgo dicetur ultra
in Israel: et loquere ad eos quod
appropinquaverint dies, et sermo
omnis visionis. 24 Non enim erit

įeis, visus anų nusikaltimus; ir
jie žinos, kad aš Viešpats.

17 Man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: 18 Žmo-
gaus sūnau, valgyk savo duoną
drebėdamas, bet ir savo vandenį
gerk skubėdamas ir liūdėdamas,
19 ir šalies tautai kalbėk: Viešpats
Dievas tiems, kurie gyvena Je-
ruzalėje Izraėlio šalyje, sako taip:
Jie valgys savo duoną susirūpinę
ir gers savo vandenį nusiminę,
kad jų šalis, netekus savo dau-
gybės, turi būti apleista dėl ne-
teisybės visų, kurie joje gyvena.
20 Ir miestai, kurie dabar gyvena-
mi, bus apleisti, šalis bus tuščia,
ir jūs žinosite, kad aš Viešpats.

21 Man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: 22 Žmo-
gaus sūnau, kokią jūs čia turite
patarlę Izraėlio šalyje, kad sako-
ma: Dienos ilgai užtrunka ir
kiekvienas regėjimas virsta nie-
kais? 23 Todėl tu jiems sakyk:
Viešpats Dievas sako taip: Aš
padarysiu šitai patarlei galą, ir ji
nebebus daugiau vartojama Izra-
ėlyje; tu velyk sakyk jiems: Arti
yra dienos ir kiekvieno regėjimo

---

jie pasakotų... Nedaugelis paliktųjų išsklaidyti tarp tautų bus Dievo teisingumo liudytojai, t. y. kad Dievas atidavė savo tautą jos neprieteliams ne dėl silpnumo ar nuožmumo; jie bus jų pačių bedievystės ir piktumo kaltintojai ir paliudys, kad jie turi kentėti tokių bausmių dėl savo nuodėmių (Teod.).

(18) *Valgyk...* Kitu simboliniu veiksmu pranašas turi įvaizdinti nelaimę, kuri aplankys Jeruzalės gyventojus miesto apgulimo ir paėmimo metu; visas jo elgesys turi skelbti baisių dalykų. — (19) *Kad jų šalis...* Iš išvestųjų reikia atimti klaidingą viltis, būk žydų karalystė nežūsianti. Ir kad jie nemanytų, būk tai įvyksta be priežasties, pranašas turi jiems skelbti, jog dėl jų kaltybių visi Jūdo miestai turi būti apleisti ir visos dirvos sunaikintos, idant jie pažintų Dievo baudžiančią ranką, nes nenorėjo pažinti jo pasigailinčios rankos (Jier.).

(21) *Pasakyta.* Netikintys žydai tyčiojasi iš pranašysčių; vieni laikė jas visai nepamatuotomis, kiti gi jų įvykinimo laukė tik labai tolimoje ateityje. Pranašas atsakys į pasityčiojimus, nurodydamas pranašysčių galią ir tikrumą. — (22) *Dienos...:*

ultra omnis visio cassa, neque
divinatio ambigua in medio filio
rum Israel. 25 Quia ego Dominus
loquar: et quodcumque locutus
fuero verbum, fiet, et non pro-
longabitur amplius: sed in die-
bus vestris domus exasperans
loquar verbum, et faciam illud,
dicit Dominus Deus. 26 Et factus
est sermo Domini ad me, dicens:
27 Fili hominis, ecce domus Israel
dicentium: Visio, quam hic videt,
in dies multos: et in tempora
longa iste prophetat. 28 Propter-
ea dic ad eos: Haec dicit Do-
minus Deus: Non prolongabitur
ultra omnis sermo meus: verbum,
quod locutus fuero, complebitur,
dicit Dominus Deus.

Caput XIII. 1 Et factus est
sermo Domini ad me, dicens:
2 Fili hominis, vaticinare ad pro-
phetas Israel, qui prophetant: et
dices prophetantibus de corde
suo: Audite verbum Domini:
3 Haec dicit Dominus Deus: Vae
prophetis insipientibus, qui se-
quuntur spiritum suum, et nihil
vident. 4 Quasi vulpes in deser-
tis, prophetae tui Israel erant.
5 Non ascendistis ex adverso,

turinys. 24 Nes nei vienas regėji-
mas nebebus daugiau veltui, nei
pranašavimas nebus abejotinas
Izraėlio vaikų tarpe. 25 Nes aš,
Viešpats, kalbėsiu ir kokį tik žodį
būsiu kalbėjęs, jis įvyks ir dau-
giau nebebus atidedamas; nes
jūsų, atkaklieji namai, dienose aš
kalbėsiu žodį ir jį įvykinsiu, sako
Viešpats Dievas. 26 Man buvo
suteiktas Viešpaties žodis ir pa-
sakyta: 27 Žmogaus sūnau, štai
tie iš Izraėlio namų sako: Regė-
jimas, kurį šitas mato, yra toli-
moms dienoms, ir jis pranašauja
tolimai ateičiai. 28 Todėl tu jiems
sakyk: Viešpats Dievas sako taip:
Nėvienas mano žodis nebebus
daugiau toli atidedamas; žodis,
kurį būsiu pasakęs, įvyks, sako
Viešpats Dievas.

13 perskyrimas. 1 Man bu-
vo suteiktas Viešpaties žodis ir
pasakyta: 2 Žmogaus sūnau, pra-
našauk prieš Izraėlio pranašus,
kurie pranašauja, ir sakyk pra-
našaujantiems iš savo širdies:
Išgirskite Viešpaties žodį: 3 Vieš-
pats Dievas sako taip: Deja ne-
išmintingiems pranašams, kurie
eina paskui savo dvasią ir nieko
nemato. 4 Tavo, Izraėli, pranašai
buvo lyg lapės tyrumose. 5 Jūs ne-

---

laikas slenka, ir pranašystės virsta niekais. Panašiai kalba bedieviai pas Izaiją 5, 19; Jer. 17, 15; plg. 2 Petro 3, 4. — (25) *Kokį tik žodį...* Arti yra dienos, kuriose kiekvienas pranašų skelbimas bus įvykintas. Dievo valia du dalyku pasirodys visai tikru: visos melagingos pranašystės, kuriomis pranašai viltaviliauja žmonėms, turi pasiliauti; ką Dievas yra kalbėjęs, turi trumpu laiku įvykti, kad jie patys būtų įvykimo liudytojai. Ką visų laikų patyrimas sako, randame ir čia patvirtinta: kaip tik tie žmonės, kurie nenori tikėti Dievui ir jo pasiuntiniams, mielu noru klausosi apgaulių ir prietarų. — (28) *Įvyks:* prie tavo gyvos galvos ir prie gyvos galvos tų, kurie girdi tavo žodį.

(13, 3) *Paskui savo dvasią...* Plg. Jer. 23, 1; žem. 14, 9. Kad pranašas būtų tikras, reikia, kad Dievas jį siųstų ir dėtų savo žodžius į jo burną (Atk. 18, 18), toliau, kad jis kalbėtų tik tai, ką jam Dievas paveda. Iš savo širdies pranašauja tas, kurio Dievas nėra išrinkęs ir siuntęs, kurs tačiau kalba Dievo vardu tai, ką pats prasimano. Tokie yra paiki, nes juose nėra Dievo baimės (Ps. 13, 1). — (4) *Lapės tyrumose.* Ebr. t.: griuvėsiuose. Lapės mėgsta gy-

neque opposuistis murum pro
domo Israel, ut staretis in prae-
lio in die Domini. [6] Vident vana,
et divinant mendacium, dicentes:
Ait Dominus: cum Dominus non
miserit eos: et perseveraverunt
confirmare sermonem. [7] Numquid
non visionem cassam vidistis, et
divinationem mendacem locuti
estis? et dicitis, ait Dominus:
cum ego non sim locutus. [8] Prop-
terea haec dicit Dominus Deus:
Quia locuti estis vana, et vidi-
stis mendacium: ideo ecce ego
ad vos, dicit Dominus Deus:
[9] Et erit manus mea super pro-
phetas, qui vident vana, et divi-
nant mendacium: in consilio po-
puli mei non erunt, et in scrip-
tura domus Israel non scriben-
tur, nec in terram Israel ingre-
dientur: et scietis quia ego Do-
minus Deus: [10] Eo quod dece-
perint populum meum, dicentes:
Pax, et non est pax: et ipse ae-
dificabat parietem, illi autem linie-
bant eum luto absque paleis.

sukilote priešintis ir nesudarėte
sienos Izraėlio namams, kad tvir-
tai laikytumėtės kovoje Viešpa-
ties dieną. [6] Jie mato niekus ir
pranašauja melą, sakydami: Vieš-
pats kalba, tuo tarpu kad Vieš-
pats jų nesiuntė, jie gi nesiliauja
tvirtinę, ką buvo pasakę. [7] Argi
ne tuščią regėjimą jūs matėte ir
ar ne melagingą pranašystę kal-
bėjote, kai jūs sakėte: Viešpats
kalba, tuo tarpu kad aš nekal-
bėjau? [8] Todėl štai ką sako Vieš-
pats Dievas: Kadangi jūs kalbė-
jote niekus ir matėte melą, todėl
štai aš jums, sako Viešpats Die-
vas: [9] mano ranka ateis ant pra-
našų, kurie mato niekus ir pra-
našauja melą; jie nebus mano
tautos taryboje, nebus įrašyti į
Izraėlio namų sąrašus ir neįeis į
Izraėlio šalį; ir jūs žinosite, kad
aš Viešpats Dievas; [10] tai dėlto,
kad jie apgavo mano tautą, sa-
kydami: Ramybė, tuo tarpu kad
nėra ramybės, ir kai jie statė
sieną, jie ją tepė moliu be šiaudų

venti griuvėsiuose; bekasdamos sau naujus urvus, jos griauna ir griuvėsių likučius. — (5) *Jūs nesukilote...* Ebr. t.: Jūs nestojote į (sienų) plyšius ir nepastatėte sienos aplink Izraėlio namus... Kai puolantis priešas pramuša miesto sieną, drąsūs gynėjai lenda į padarytą skylę ir čia sutinka ir stengiasi sulaikyti puolančius, tuo tarpu kad kiti mėgina padarytą plyšį užtaisyti. Panašiai pranašai turi rūpintis atitaisyti žalą, kuri daroma ar tai atskiriems asmenims, ar visai karalystei; taigi jie turi gerinti įpročius, drausti bedievystę, palaikyti dievobaimingumą. Dorybėmis apsupamas ir ginamas miestas lyg kokia stipria siena. Taip kitados Aaronas stojo lyg siena prieš ugnį, Jeremijas norėjo sustabdyti Dievo rūstybę, Mozė mėgino gelbėti tautą (Iš. 32, 11; Sk. 16, 48; Jer. 7, 16). — (7) *Argi ne...* Ezekiėlis kviečia pačius netikrus pranašus prisipažinti ir pasisakyti, kad jie nebuvo Dievo siųsti ir kalbėjo savo prasimanytus dalykus. — (9) *Mano ranka:* baudžianti Dievo ranka. Tikruosius pranašus Dievo ranka palaikydavo jų pareigose ir jiems padėdavo (plg. 8, 1 ir k.). — *Jie nebus...* Ypatinga bausmė netikriems pranašams bus ta, kad tauta nebesiduos jiems savęs suvadžioti ir nebeįsileis jų į savo susirinkimą; jie net nebepriklausys Dievo tautai. Ženklas jiems bus tas, kad jie nebegrįš iš nelaisvės, nors greitą grįžimą jie patys taip uoliai skelbė (plg. Jer. 29, 32). — (10) *Ir kai ji:* tauta. — *Sieną.* Kitur nesutinkamas ebr. ž. *chajic* gal reiškia molio sieną. — *Jie ją tepė.* Netikri pranašai gyrė be atodairos visus tautos darbus. — *Moliu be šiaudų.* Ebr. t. čia ir žemiau vietoje molio su priemaiša minimas tinkas. Rytų kraštuose tinkas, kad jis geriau laikytųsi ir galėtų apsaugoti sieną nuo

11 Dic ad eos, qui liniunt absque
temperatura, quod casurus sit:
erit enim imber inundans, et da-
bo lapides praegrandes desuper
irruentes, et ventum procellae
dissipantem. 12 Siquidem ecce ce-
cidit paries: numquid non dice-
tur vobis: Ubi est litura, quam
linistis? 13 Propterea haec dicit
Dominus Deus: Et erumpere fa-
ciam spiritum tempestatum in
indignatione mea, et imber inun-
dans in furore meo erit: et lapi-
des grandes in ira in consumptio-
nem. 14 Et destruam parietem,
quem linistis absque tempera-
mento: et adaequabo eum terrae,
et revelabitur fundamentum eius:
et cadet, et consumetur in me-
dio eius: et scietis quia ego sum
Dominus. 15 Et complebo indig-
nationem meam in pariete, et in
his, qui liniunt eum absque tem-
peramento, dicamque vobis: Non
est paries, et non sunt qui lini-
unt eum. 16 Prophetae Israel, qui
prophetant ad Ierusalem, et vident
ei visionem pacis: et non est
pax, ait Dominus Deus.
17 Et tu fili hominis, pone
faciem tuam contra filias populi
tui, quae prophetant de corde

11 Tiems, kurie tepa moliu be
priemaišos, sakyk, kad ji sugrius;
nes bus smarkaus lietaus, aš
duosiu ant jos kristi labai dide-
liems krušos ledams ir siųsiu
draskantį audros vėją. 12 Štai,
kai siena bus sugriuvusi, argi
nebus jums sakoma: Kame yra
užtepimas, kurį jūs užtepėte?
13 Todėl Viešpats Dievas sako
taip: Aš padarysiu, kad mano
užsidegime kiltų audros vėjas, ir
mano narse bus smarkaus lietaus
ir rūstybėje didelių krušos ledų
sunaikinimui. 14 Aš sugriausiu
sieną, kurią jūs ištepėte be prie-
maišos, ir sulyginsiu ją su žeme,
taip kad jos pamatai bus atidengti;
ji sugrius ir tauta bus sunai-
kinta draug su ja; ir jūs žinosite,
kad aš Viešpats. 15 Aš parodysiu
savo užsidegimą pilną sienai ir
tiems, kurie ją tepa be priemai-
šos, ir sakysiu jums: Nebėra sie-
nos ir nebėra tų, kurie ją tepa,
16 Izraėlio pranašų, kurie pranašau-
ja Jeruzalei ir mato jai ramybės re-
gėjimą, tuo tarpu kad nėra ra-
mybės, sako Viešpats Dievas.
17 Ir tu, žmogaus sūnau, at-
gręžk savo veidą prieš tavo tau-
tos dukteris, kurios pranašauja

---

audrų, buvo daromas iš kalkių sumaišytų su moliu ir sukapotais šiaudais. Molį be šiaudų priemaišos galėjo nuplauti kiekvienas lietus. Molinė (iš nedegtų plytų) siena negalėjo neapsaugota ilgai stovėti. — (11) *Smarkaus lietaus...* Šitais prilyginimais nurodomi pikti žydų tautos priešai (Jier.) ir visokios nelaimės, dėl kurių karalystė turėjo sudrebėti net iki pamatų. — (12) *Štai, kai...* Ebr. t.: ir štai siena griūna, t. y. kai siena sugriuvo, argi nesakys: Kame pagalba, kurią jūs pažadėjote? Ką padėjo, kad jūs gyrėte visa tai, kas tautai patiko? — (13) *Kiltų audros...* Plg. Mt. 7, 26. 27). — (14) *Ir tauta bus...* Ebr. t.: ir jūs žūsite jo viduje — mieste palaidoti jo griuvėsiuose. — (16) *Izraėlio pranašų:* netikrų pranašų, kurių buvo kaip pačioje Jeruzalėje, taip ir ištremtųjų tarpe. Visi šitie priekaištai netikriems Ezekiėlio laikų pranašams tinka visiems klaidžiamokliams, kurie Dievo nesiųsti kalba, ką patys prasimano, tačiau tuos savo prasimanymus vadina Dievo žodžiu; taip pat ir jų darbai žus teisingu Dievo kerštu.

(17) *Atgręžk...*: rūsčiu ir grąsančiu veidu pažvelk. — *Pranašauja iš...* Kadangi kai kada būdavo tikrų Dievo siųstų pranašių, tai žydų moterų tarpe buvo atsiradę tokių, kurios sa-

suo: et vaticinare super eas, 18 et
dic: Haec dicit Dominus Deus:
Vae quae consuunt pulvillos sub
omni cubito manus: et faciunt
cervicalia sub capite universae
aetatis ad capiendas animas: et
cum caperent animas populi mei,
vivificabant animas eorum. 19 Et
violabant me ad populum me-
um propter pugillum hordei, et
fragmen panis, ut interficerent
animas, quae non moriuntur, et
vivificarent animas, quae non
vivunt, mentientes populo meo
credenti mendaciis. 20 Propter
hoc haec dicit Dominus Deus:
Ecce ego ad pulvillos vestros,
quibus vos capitis animas vo-
lantes: et dirumpam eos de bra-
chiis vestris: et dimittam animas,
quas vos capitis, animas ad vo-
landum. 21 Et dirumpam cervica-
lia vestra, et liberabo populum
meum de manu vestra, neque
erunt ultra in manibus vestris
ad praedandum: et scietis quia
ego Dominus. 22 Pro eo quod

iš savo širdies, pranašauk apie
jas 18 ir sakyk: Deja toms, kurios
susiuva patiesalus po kiekviena
alkūne ir daro priegalvius po vi-
sokio amžiaus žmonių galva sie-
loms sugauti, ir kai sugauna ma-
no tautos sielas, žada joms gy-
vybę. 19 Jos daro mane nešventą
mano tautoje dėl miežių saujos
ir duonos kąsnio, kad užmuštų
sielas, kurios neturi mirti, ir pa-
liktų gyvas sielas, kurios neturi
gyventi, meluodamos mano tau-
tai, kuri tiki melui. 20 Todėl Vieš-
pats Dievas sako taip: Štai aš
einu prieš jūsų patiesalus, ku-
riais jūs gaudote sielas kaip
paukščius; aš atplėšiu juos nuo
jūsų rankų ir paleisiu sielas, ku-
rias jūs sugaunate, sielas, kad
jos skraidžiotų. 21 Aš sudraskysiu
jūsų priegalvius ir paleisiu mano
tautą iš jūsų rankos, ir jie ne-
bebus daugiau jūsų rankose gro-
bis, ir jūs žinosite, kad aš Vieš-
pats. 22 Kadangi jūs apgaulingai
nuliūdinote teisiojo širdį, kurio

---

vo prasimanymais norėjo suvadžioti prietarams pasiduodančią tautą. — (18) *Priegalvius...* Pranašės darė didelių ir mažų galvoms sulig kiekvieno ūgiu, minkštus patiesalus ir priegalvius ta pat prasme, kuria pranašai tepė tinkų sieną: jos kalba taip, kad patiktų kiekvienam, į kurį savo žodžiais kreipiasi, sako malonių dalykų, kuriais kiekvienas jaučiasi nuramintas (Jier. Orig.). — *Kai sugauna...* Ebr. t.: gal jūs sugausite mano tautos sielas ir išlaikysite savo sielas gyvas? t. y. ar jūs manote, kad paliksiu tai be bausmės, jei jūs sugaunate mano tautos sielas lyg paukščius, pačios gi pasiliekate gyvos? — (19) *Nešventą...:* daro mano vardą tautoje paniekintiną, kadangi parduoda už menkiausius dalykus Dievo pranašystes, minėdamos Dievo vardą, pataikauja nusikaltėliams, drįsta žadėti laimės nusidėjėliams. Koks iš tikrųjų galėtų būti didesnis nusikaltimas, kaip daryti iš paties Dievo žmonių akyse savo nusikaltimų dalyvį ir padėjėją? — *Kad užmuštų...* Jos sako: kas pasiduos Babilono karaliui, turės mirti; kas pasipriešins, tas bus gyvas. Kadangi jos skelbia visai priešingai tam, ko Dievas nori, jos užmuša sielas, kurios Dievo nutarimu turi būti gyvos, ir atbulai žada gyvybę tiems, kuriuos dėl savo pasipriešinimo Dievui turi sutikti mirtis (plg. Jer. 29, 7...). — (20) *Paleisiu sielas...* Dievas budi saviesiems; jis atitolins prapultį, kurią norėta prirengti jo tautai. Dievas sunaikins netikrų pranašų apgaulę ir išvaduos suklaidintus iš jų tykojimų. Tai jis darė, siųsdamas tikrų pranašų, kurie iškeldavo aikštėn netikrųjų apgaules ir melą, taip pat pats nubausdamas netikrus pranašus (vz. Jer. 28, 16; 29, 21). — (21) *Grobis:* karalystės ir miesto sugriovimu bus sunaikintos taip pat

moerere fecistis cor iusti men-
daciter, quem ego non contri-
stavi: et confortastis manus im-
pii, ut non reverteretur a via sua
mala, et viveret: 23 propterea vana
non videbitis, et divinationes non
divinabitis amplius, et eruam po-
pulum meum de manu vestra:
et scietis quia ego Dominus.

Caput XIV. 1 Et venerunt
ad me viri seniorum Israel, et
sederunt coram me. 2 Et factus
est sermo Domini ad me, dicens:
3 Fili hominis, viri isti posue-
runt immunditias suas in cordi-
bus suis, et scandalum iniqui-
tatis suae statuerunt contra fa-
ciem suam: numquid interroga-
tus respondebo eis? 4 Propter
hoc loquere eis, et dices ad eos:
Haec dicit Dominus Deus: Ho-
mo homo de domo Israel, qui
posuerit immunditias suas in
corde suo, et scandalum iniqui-
tatis suae statuerit contra faciem
suam, et venerit ad prophetam
interrogans per eum me: ego
Dominus respondebo ei in mul-
titudine immunditiarum suarum:
5 ut capiatur domus Israel in cor-
de suo, quo recesserunt a me
in cunctis idolis suis. 6 Propter-
ea dic ad domum Israel: Haec

aš nenorėjau nuliūdinti, ir sustip-
rinote bedievio ranką, kad nesi-
gręžtų nuo savo pikto kelio ir
būtų gyvas, 23 todėl jūs nebe-
matysite niekų ir nebeužsiimsite
daugiau žiniavimais; nes aš iš-
gelbėsiu savo tautą iš jūsų ran-
kos, ir jūs žinosite, kad aš Vieš-
pats.

14 perskyrimas. 1 Pas mane
atėjo žmonių iš Izraėlio vyre-
sniųjų tarpo ir atsisėdo ties ma-
nim. 2 Tuomet man buvo suteik-
tas Viešpaties žodis ir pasakyta:
3 Žmogaus sūnau, šitie žmonės
įsidėjo į savo širdis savo susi-
tepimus ir savo neteisybės pa-
piktinimą pastatė ties savo veidu;
argi klausiamas aš turėčiau jiems
atsakyti? 4 Todėl kalbėk su jais
ir jiems sakyk: Viešpats Dievas
sako taip: Kiekvienas žmogus,
kurs įsideda savo susitepimus
į savo širdį ir stato savo netei-
sybės papiktinimą ties savo vei-
du, bet gi ateina pas pranašą,
klausdamas per jį mane, aš, Vieš-
pats, atsakysiu jam sulig jo su-
sitepimų daugybe, 5 kad Izraėlio
namai būtų sugauti savo širdyje,
kuria jie atstojo nuo manęs per
visus savo stabus. 6 Todėl sakyk
Izraėlio namams: Viešpats Dievas

---

jūsų melagingos pranašystės. — (22) *Kurio aš nenorėjau...* Dievas labai vertina ne tik šventųjų mirtį, bet taip pat ašaras, dūsavimus ir liūdesius; ne tik dėl gyvybės, bet ir dėl nuliūdimo, kurį bedieviai padaro teisiajam be priežasties, Dievas reikalauja iš anų apyskaitos. — (23) *Iš jūsų rankos:* nubausdamas jus mirtimi.

(14, 1) *Vyresniųjų:* buvusių tremtinių tarpe. Pranašas čia nori parodyti, kaip labai buvo visur prasiplatinus bedievystė. — (3) *Susitepimus:* dievaičius, kurie čia pat vadinami ir neteisybės papiktinimu. Iš čia paaiškėja, kad ir ištremtųjų žydų, net jų vyresniųjų tarpe palinkimas į stabmeldystę buvo didelis. Jei jie viešai ir negarbino dievaičių, tai šitie buvo labai artimi jų širdžiai; mintimis jie į juos kreipdavos, su pasimėgimu į juos žiūrėdavo. — *Atsakyti.* Atsakymo jie neverti, tačiau Dievas duos jiems atsakymą, bet ypatingu būdu. — (5) *Savo širdyje.* Siunčiamomis bausmėmis turės būti suvaldyta jų atkakli širdis; jie turi būti nubausti ne tik dėl visiems žinomų jų nuodėmių, bet net ir dėl piktų savo širdies palinkimų. — (6) *Izraėlio namams.* Įspėjimas duodamas ne tik vyresniesiems, kurie buvo atėję pas Ezekielį,

dicit Dominus Deus: Converti-
mini, et recedite ab idolis vestris,
et ab universis contaminationi-
bus vestris avertite facies vestras.
7 Quia homo homo de domo
Israel, et de proselytis quicum-
que advena fuerit in Israel, si
alienatus fuerit a me, et posuerit
idola sua in corde suo, et scan-
dalum iniquitatis suae statuerit
contra faciem suam, et venerit
ad prophetam ut interroget per
eum me: ego Dominus respon-
debo ei per me. 8 Et ponam fa-
ciem meam super hominem illum,
et faciam eum in exemplum, et
in proverbium, et disperdam eum
de medio populi mei: et scietis
quia ego Dominus. 9 Et propheta
cum erraverit, et locutus fuerit
verbum: ego Dominus decepi
prophetam illum: et extendam
manum meam super illum, et
delebo eum de medio populi
mei Israel. 10 Et portabunt ini-
quitatem suam: iuxta iniquitatem
interrogantis, sic iniquitas pro-
phetae erit: 11 ut non erret ultra

sako taip: Gręžkitės ir atstokite
nuo savo stabų ir nukreipkite
savo veidus nuo visų savo su-
sitepimų. 7 Nes kiekvienam žmo-
gui iš Izraėlio namų ir iš sve-
timšalių, kurie yra ateiviai Izra-
ėlyje, jei atstos nuo manęs ir
įsidės savo stabus į savo širdį
ir pasistatys savo neteisybės pa-
piktinimą ties savo veidu, bet
gi ateis pas pranašą paklausti
per jį manęs, aš, Viešpats, atsa
kysiu jam patsai. 8 Aš atgręšiu
prieš tą žmogų savo veidą ir
padarysiu iš jo pavyzdį ir patarlę
ir išdildysiu jį iš savo tautos tar
po, ir jūs žinosite, kad aš Vieš-
pats. 9 Ir jei pranašas duosis su-
vadžioti, kad kalbėtų kokį žodį, aš,
Viešpats būsiu suklaidinęs tą pra-
našą; aš ištiesiu ant jo savo ran-
ką ir išdildysiu jį iš mano Izra-
ėlio tautos tarpo. 10 Jie neš savo
neteisybę; koki bus klausiančiojo
kaltė, toki bus pranašo kaltė,
11 kad Izraėlio namai daugiau
nebeklaidžiotų nuo manęs ir ne-
besusiteptų visais savo nusižen-

---

bet visiems, kurie buvo panašaus nusistatymo; tokių gi buvo ir tremtinių ir pasilikusiųjų Jeruzalėje žydų tarpe. Duodama įspėjimas, kad visi pasitaisytų ir kad nereikėtų bausmių, Viešpats trokšta visų išsigelbėjimo. — *Nukreipkite...:* būkite stabmeldystei taip svetimi, kad net nenorėtumėte nė pažvelgti į stabus. — (7) *Svetimšalių, kurie...* Jei Dievas to reikalauja net iš svetimų, tai kaip gi labiau iš savųjų? Pranašas primena čia labai tiksliai Kun. 17, 8. 10. 13 nutarimus apie svetimtaučius, nors tokių Kaldėjoje žydų tarpe turėjo būti ne daugiausia. — (8) *Atsakysiu jam:* vietoje atsakymo jis patirs mano rūstybę ir bausmę ir tai taip, kad iš jo pasidarys visiems dieviško keršto pavyzdis ir įrodymas; jo likimas virs patarle; pagaliau jis turi būti išbrauktas iš Dievo tautos ir tuo pačiu iš gyvųjų sąrašų knygos. Jau įstatyme Kun. 20, 3. 5. 6; Atk. 28, 37 tokios pat bausmės buvo numatytos bedieviams. — *Jūs žinosite...* Kad šitie grąsymai skelbiami ne veltui, jie patirs savo nenaudai. — (9) *Ir jei pranašas...:* nors ir pranašai sakytų jums laimės žadančius žodžius, jie sakys jums netiesą; Dievas leis jiems tai daryti, ir tai bus teisinga bausmė už jūsų bedievybę. — Kokia prasme Dievas suklaidina tokį pranašą, paaiškėja iš 3 Kar. 22, 19-23. Dievas savo teisingu nutarimu leidžia, kad tikėjimo nustojusi nuodėminga tauta labiau klausytųsi netikrų kaip tikrų pranašų, net duoda netikriems pranašams progos skelbti melagingus dalykus ir netrukdo jų laisvos valios elgtis netinkamai. — *Išdildysiu...* Plg. auk. 13, 3. — (11) *Kad Izraėlio...* Bausmėmis siekiamas tikslas yra visos teo-

domus Israel a me, neque pol-
luatur in universis praevaricatio-
nibus suis: sed sint mihi in po-
pulum, et ego sim eis in Deum,
ait Dominus exercituum.
12 Et factus est sermo Do-
mini ad me, dicens: 13 Fili ho-
minis, terra cum peccaverit mihi,
ut praevaricetur praevaricans, ex-
tendam manum meam super eam,
et conteram virgam panis eius:
et immittam in eam famem, et
interficiam de ea hominem, et
iumentum. 14 Et si fuerint tres
viri isti in medio eius, Noe, Da-
niel, et Iob: ipsi iustitia sua libe-
rabunt animas suas, ait Dominus
exercituum. 15 Quod si et be-
stias pessimas induxero super
terram ut vastem eam; et fuerit
invia, eo quod non sit pertrans-
iens propter bestias: 16 Tres viri
isti si fuerint in ea, vivo ego,
dicit Dominus Deus, quia nec
filios, nec filias liberabunt: sed
ipsi soli liberabuntur, terra au-
tem desolabitur. 17 Vel si gla-
dium induxero super terram illam,
et dixero gladio: Transi per ter-
ram: et interfecero de ea homi-
nem, et iumentum: 18 et tres viri

gimais, bet kad būtų man tauta
ir aš būčiau jiems Dievas, sako
kareivijų Viešpats.

12 Man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: 13 Žmo-
gaus sūnau, jei šalis man nusi-
dės, nusikalsdama neištikimybe,
aš ištiesiu ant jos savo ranką ir
sutrupinsiu jos duonos lazdą,
siųsiu jai badą ir išnaikinsiu iš
jos žmogų ir galviją, 14 ir jei jos
tarpe būtų šitie trys vyrai, Noė,
Danielis ir Jobas, jie savo tei-
sumu išgelbėtų savo gyvybes,
sako kareivijų Viešpats. 15 Jei
aš paleisčiau į šalį ir pikčiausių
žvėrių jai sunaikinti, ir ji pasi-
darytų nepereinama, nes niekas
nebeeitų per ją dėl žvėrių, 16 šitie
trys vyrai, jei jie būtų joje, kaip
aš gyvas, sako Viešpats Dievas,
neišgelbėtų nei sūnų, nei duk-
terų, bet būtų išgelbėti patys
vieni, šalis gi virstų tyruma.
17 Arba jei aš atvesčiau prieš aną
šalį kalaviją ir sakyčiau kalavijui:
pereik per šalį, ir taip užmuščiau
joje žmogų ir galviją, 18 ir josios

---

kratijos ir visos viršgamtinės apvaizdos tikslas, būtent, kad Dievo tauta galų gale būtų tobula, kad sandora būtų pilnai vykinama ir kad būtų atvesta ta palaiminta padėtis, kuri susidaro, kai tauta visai atsiduoda Dievui ir kai Dievo gėrybės vėl darosi tautos nuosavybė.

(13) *Jos duonos...* Duona stiprina žmogaus širdį, dėl alkio gi silpnėja keliai (Ps. 10, 3, 15; 108, 24); iš to aišku, kodėl kalbama apie duonos ramstį, lazdą (plg. Kun. 26, 26). Draug su žmogumi tenka kentėti ir kitiems tvariniams, taip kaip iš kitos šalies mesijiniame atnaujinime kartu su žmogumi, kurs patampa Dievo prieteliu, matome neretai kitus tvarinius dalyvaujant garbėje. Plg. auk. 4, 16; 5, 16. — (*14*) *Noė...* Net šitie trys vyrai, kurių dorybės ir teisumas buvo taip dideli sugedusios žmonijos tarpe, negalėtų pašalinti nelaimės nuo savo tautiečių, net gi nuo savo sūnų ir dukterų. Noė buvo žymus savo teisumu, Jobas vengė kuolabiausiai nuodėmės, Danielis pasižymėjo savo ištikimybe įstatymui Babėlės karaliaus rūmuose. Nors Noė išgelbėjo iš tvano savo šeimyną (Prad. 7, 1), Jobas užtarė savo prietelius (Jobo 42, 8. 9), Danielis savo malda pasiekė to, kad jis kartu su savo draugais ir kitais Babėlės išminčiais nežuvo (Dan. 2, 18), bet dabar žydų tautos piktumas yra taip didelis ir Dievo nutarimas taip tvirtas, kad net anie trys vyrai negalėtų išgauti jiems iš-

isti fuerint in medio eius: vivo
ego, dicit Dominus Deus, non
liberabunt filios, neque filias: sed
ipsi soli liberabuntur. 19 Si autem
et pestilentiam immisero super
terram illam, et effudero indig-
nationem meam super eam in
sanguine, ut auferam ex ea ho-
minem, et iumentum: 20 Et Noe,
et Daniel, et Iob fuerint in me-
dio eius: vivo ego, dicit Domi-
nus Deus, quia filium, et filiam
non liberabunt: sed ipsi iustitia
sua liberabunt animas suas.
21 Quoniam haec dicit Dominus
Deus: Quod et si quattuor iudi-
cia mea pessima, gladium, et
famem, ac bestias malas, et pe-
stilentiam immisero in Ierusalem
ut interficiam de ea hominem,
et pecus: 22 tamen relinquetur in
ea salvatio educentium filios, et
filias: ecce ipsi ingredientur ad
vos, et videbitis viam eorum, et
adinventiones eorum, et conso-
labimini super malo, quod induxi
in Ierusalem in omnibus, quae
importavi super eam. 23 Et con-
solabuntur vos, cum videritis
viam eorum, et adinventiones eo-
rum: et cognoscetis quod non
frustra fecerim omnia, quae feci
in ea, ait Dominus Deus.

viduje būtų šitie trys vyrai, kaip
aš gyvas, sako Viešpats Dievas,
jie neišgelbėtų nei sūnų, nei duk-
terų, bet būtų išgelbėti patys
vieni. 19 O jei siųsčiau į aną šalį
marą ir išpilčiau ant jos savo
užsidegimą krauju, kad išdildy-
čiau iš jos žmogų ir galviją, 20 ir
būtų jos viduje Noė, Danielis ir
Jobas, kaip aš gyvas, sako Vieš-
pats Dievas, jie neišgelbėtų nei
sūnaus, nei dukters, bet savo
teisumu jie išgelbėtų tik savo
sielas. 21 Nes Viešpats Dievas
sako taip: Jei aš siųsiu į Jeru-
zalę keturis savo pikčiausius tei-
smus, kalaviją, badą, piktus žvė-
ris ir marą, kad išnaikinčiau iš
jos žmogų ir gyvulius, 22 tačiau
liks joje išgelbėtų, kurie išves
sūnus ir dukteris; štai šitie ateis
pas jus, ir jūs matysite jų elgesį
ir jų veiksmus, jūs turėsite pa-
guodos dėl nelaimės, kurią aš
atvedžiau į Jeruzalę, dėl viso, ką
ant jos atsiunčiau. 23 Jie bus jums
paguoda, kai matysite jų elgesį
ir jų veiksmus; jūs pripažinsite,
kad aš ne veltui padariau visa,
ką esu joje padaręs, sako Vieš-
pats Dievas.

gelbėjimo. Šita išimtis tik patvirtina paprastą Dievo tvarką, kad teisiųjų užtarimas yra žmonėms naudingas ir jųjų malda už kitus daug gali pas Dievą. — (19) *Užsidegimą krauju:* tokią rūstybę, kurios pasėka būtų žudynės ir kraujo išliejimas. — (21) *Jei aš siųsiu...* Ankščiau paskelbta taisyklė (norma) pritaikoma Jeruzalei ypatingu būdu: visokios bausmės palies Jeruzalę ir ji bus tikrai sunaikinta, joje nieko neliks; tačiau bus ir skirtumas; kai kurie jos gyventojai nebus nužudyti, bet bus išvesti į nelaisvę, kad visiems paliudytų, jog žydų karalystė tikrai sugriauta. — (22. 23) *Turėsite paguodos.* Ta paguoda bus ypatingos rūšies. Senesnieji žydų tremtiniai, pamatę naujai atvykusius belaisvius ir jų bedieviškumą, visą jų nedorą elgesį, kuriuo šitie užsipelnė baisią Dievo bausmę, patys supras, kad ta bausmė nebuvo perdaug kieta, kad ji buvo teisinga, ir todėl jų skausmas dėl karalystės žuvimo turės sumažėti; tai ir bus jų paguoda. Tie nauji belaisviai tik dėl to nebus žuvę draug su kitais žydais tėvynėje ir bus atvesti į Kaldėją, kad juos pamačius būtų galima pilnai suprasti Dievo teisingumą (Jier. Teod.)

c) Prilyginimais įvaizdinamos žydų nelaimės.

Caput XV. 1 Et factus est
sermo Domini ad me, dicens:
2 Fili hominis, quid fiet de ligno
vitis ex omnibus lignis nemo-
rum, quae sunt inter ligna sil-
varum? 3 Numquid tolletur de
ea lignum, ut fiat opus, aut fa-
bricabitur de ea paxillus, ut de-
pendeat in eo quodcumque vas?
4 Ecce igni datum est in escam:
utramque partem eius consump
sit ignis, et medietas eius re-
dacta est in favillam: numquid
utile erit ad opus? 5 Etiam cum
esset integrum, non erat aptum
ad opus: quanto magis cum illud
ignis devoraverit, et combusserit,
nihil ex eo fiet operis? 6 Propterea
haec dicit Dominus Deus: Quo-
modo lignum vitis inter ligna
silvarum, quod dedi igni ad de-
vorandum, sic tradam habitatores
Ierusalem. 7 Et ponam faciem
meam in eos: de igne egredien-
tur, et ignis consumet eos: et
scietis quia ego Dominus, cum
posuero faciem meam in eos,

15 perskyrimas. 1 Man bu-
vo suteiktas Viešpaties žodis ir
pasakyta: 2 Žmogaus sūnau, ką
padarys iš vynmedžio tarp visų
kitų girios medžių, kurie yra
miško medžių tarpe? 3 Gal bus
imama iš jo medžio bet kokiam
dalykui padirbti, ar gal padarys
iš jo vagį, kad ant jo būtų pa-
kabintas bet koks padargas?
4 Štai jis atiduodamas ugniai su-
ėsti. Kai ugnis suėdė abu jo
galu ir jo vidurys pavirto pele-
nais, gal tuomet jis dar kam tiks?
5 Net būdamas sveikas jis netiko
jokiam darbui; juo gi labiau nieko
nebus galima iš jo padaryti, kai
jį prarys ir sudegins ugnis! 6 To-
dėl Viešpats Dievas sako taip:
Kaip vynmedį tarp miško me-
džių, kurį daviau ugniai praryti,
taip aš atiduosiu Jeruzalės gy-
ventojus. 7 Aš atgręšiu savo vei-
dą prieš juos: jie išeis iš ugnies,
ir kita ugnis sunaikins juos; ir
jūs žinosite, kad aš Viešpats, kai
būsiu atgręžęs prieš juos savo

15, 1—19, 14. Kaip sudeginamas niekam netinkąs vynmedis, taip turi būti nubausti Jeruzalės gyventojai (15, 1-8). Nežiūrint didžiausių Viešpaties suteiktų išrinktajai tautai geradarysčių (16, 1-14), ji virto moteriške svetimotere (16, 15-34), todėl jos laukia sunkios bausmės (35-52); atgailą gi darančiai žadamas dovanojimas (53-63). Vynuogyno prilyginimu išaiškinama, kad tauta yra baustina dėl karaliaus Sedekijo sulaužytos priesaikos, kurią jis buvo padaręs Babėlės karaliui (17, 24). Kiekvienas bus Dievo baudžiamas dėl savo, ne dėl svetimų nusikaltimų (18, 1-32). Liūtienės ir jaunų liūtų, taip pat sunaikinto vynuogyno prilyginimais apraudomas Jūdo kunigaikščių likimas (19, 1-14).

(15, 2) *Ką padarys...* Kai kas ebr. t. verčia truputį kitaip: kuo vertesnis vynmedis už visus kitus miško medžius? Atsakymas: jis ne tik nėra vertesnis, bet daug menkesnis. Palyginimas daromas čia tikriausiai miške augančio vynmedžio su kitais miško medžiais. Išrinktoji tauta Sen. Test. neretai palyginama su vynmedžiu ir vynuogynu. — (3) *Medžio.* Jei kiti medžiai yra nevaisingi ir todėl iškertami, tai iš jų vis gi būna daugeriopos naudos. Gi vynmedis, jei jis neduoda vaisių, yra taip nenaudingas, kad iš jo negalima padirbti nė vagelio (Jier.) — (6) *Kaip vynmedį...* Nors tauta buvo Dievo išrinkta, ji tačiau yra labiau kaip visos kitos tautos atmestina, kaip tik liaujasi davus savo išrinkimą atatinkančius vaisius. — (7) *Jie išeis...* Ir tuos, kurie išvedami į nelaisvę, lydės Dievo rūstybė, jei jie toliau laikysis savo piktumo. Pirmas

8 et dedero terram inviam, et de-
solatam: eo quod praevaricatores
extiterint, dicit Dominus Deus.

Caput XVI. 1 Et factus est
sermo Domini ad me, dicens:
2 Fil hominis notas fac Ierusa-
lem abominationes suas: 3 et di-
ces: Haec dicit Dominus Deus
Ierusalem: Radix tua, et genera-
tio tua de terra Chanaan: pater
tuus Amorrhaeus, et mater tua
Cethaea. 4 Et quando nata es in
die ortus tui non est praecisus
umbilicus tuus, et aqua non es
lota in salutem, nec sale salita,
nec involuta pannis. 5 Non pe-
percit super te oculus ut faceret
tibi unum de his, misertus tui:
sed proiecta es super faciem ter-
rae in abiectione animae tuae, in
die qua nata es. 6 Transiens au-
tem per te, vidi te conculcari in
sanguine tuo, et dixi tibi cum

veidą 8 ir būsiu padaręs jų šalį
nepraeinamą ir apleistą, nes jie
buvo man neištikimi, sako Vieš-
pats Dievas.

16 perskyrimas. 1 Man bu-
vo suteiktas Viešpaties žodis ir
pasakyta: 2 Žmogaus sūnau, pa-
skelbk Jeruzalei jos bjaurius dar-
bus 3 ir tark: Jeruzalei Viešpats
Dievas sako taip: Tavo kilmė ir
tavo giminė iš Kanaano šalies:
tavo tėvas Amorietis ir tavo mo-
tina Ketietė. 4 Kai tu gimei, tavo
gimimo dieną nebuvo atpjauta
tavo bamba, tu nebuvai nuprau-
sta vandenimi sveikatai, nei api-
barstyta druska, nei suvyniota vy-
styklais. 5 Joki akis nepasigailėjo
tavęs, kad iš pasigailėjimo būtų pa-
dariusi tau bent vieną šių dalykų;
bet tu buvai pamesta ant žemės
paviršio; taip buvo nieku laikoma
tavo siela tą dieną, kurią tu gi-
mei. 6 Praeidamas gi pro tave
aš pamačiau tave, kaip tu min-
doma savo kraujuje, ir aš tariau

---

gaisras, kurs juos palietė, jų pirmoji bausmė, buvo miesto ir karalystės sugriovimas. — (8) *Neištikimi.* Dievas, vadindamas juos sulaužiusiais ištikimybę nusidėjėliais, tuo pačiu parodo, kad jie yra nenaudingas vynmedis.

(16, 3) *Tavo kilmė...* Jeruzalės tauta savo kilme nė kiek nebuvo geresnė už menkiausias tautas; ji vien Dievo gerumu ir be jokių savo nuopelnų įgavo aukščiausią vertybę. Tą savo geradarystę Dievas dabar pranašo lūpomis Jeruzalei primena: Kolei aš tavęs neišrinkau, tu buvai be jokios grožės ir vertės, lyg kad būtumei gimusi kananiečių ir amoriečių tarpe; todėl tavo vieta tarp tautų buvo labai žema. Lyg kad tokio žemumo nebūtų gana, dar paaiškinama, kad jos tėvas buvęs amorietis, kurs anot Prad. 15, 16 buvęs tarp kitų giminių nedoriausias, ir kad motina buvusi ketietė, t. y. iš tokios giminės, kurios moterys buvo labiausiai ištvirkusios (Prad. 27, 46). Ezekiėlis, kurs gerai žinojo, kad Izraėlitai buvo kilę iš Aramo (plg. 28, 25; 33, 24), nori čia pasakyti, kad izraėlitų protėvis Abraomas buvo išrinktas iš stabmeldžių tarpo (Joz. 24, 2). Tačiau čia minimą tautos gimimą galima taip pat suprasti apie tą laiką, kai ji buvo Aigipto vergijoje. Plg. Oz. 2, 15; Jer. 2, 2. — (4) *Atpjauta...* Toks neatpjovimas yra pavojingas gimusio kūdikio gyvybei. — *Druska.* Senovėje manyta, kad druska apibarstytas naujagimis geriau tarps ir kad jo oda pasidarys stipresnė. — (5) *Nepasigailėjo.* Niekas nepriėmė gimusio kūdikio geruoju; gimdytojai jį išmetė laukan. Gal čia taip daroma aliuzija į Aigipto Paraono įsakymą mesti į vandenį visus gimusius žydų berniukus (Iš. 1, 22). — (6) *Pamačiau tave.* Kadangi joki žmogaus akis nenorėjo į naujagimį žiūrėti, Dievas maloningai pažvelgė į jį, kaip jis gulėjo pamestas gimimo

esses in sanguine tuo: Vive: dixi,
inquam, tibi: In sanguine tuo
vive. [7] Multiplicatam quasi ger-
men agri dedi te: et multiplicata
es, et grandis effecta, et ingressa
es, et pervenisti ad mundum mu-
liebrem: ubera tua intumuerunt,
et pilus tuus germinavit: et eras
nuda, et confusione plena. [8] Et
transivi per te, et vidi te: et ec-
ce tempus tuum, tempus aman-
tium: et expandi amictum me-
um super te, et operui ignomi-
niam tuam. Et iuravi tibi, et in-
gressus sum pactum tecum: ait
Dominus Deus: et facta es mihi.
[9] Et lavi te aqua, et emundavi
sanguinem tuum ex te: et unxi
te oleo. [10] Et vestivi te discolo-
ribus, et calceavi te ianthino: et
cinxi te bysso, et indui te sub-
tilibus. [11] Et ornavi te ornamento,
et dedi armillas in manibus tuis,
et torquem circa collum tuum.
[12] Et dedi inaurem super os tu-
um, et circulos auribus tuis, et
coronam decoris in capite tuo.
[13] Et ornata es auro, et argento,
et vestita es bysso, et polymito,
et multicoloribus: similam, et mel,
et oleum comedisti, et decora

tau, kai buvai savo kraujuje: Būk
gyva; aš, sakau, tau tariau: Būk
gyva savo kraujuje. [7] Aš pada-
riau tave gausingą kaip lauko
augalus; tu tarpai ir pasidarei
didelė, subrendai ir pasiekei mo-
teriškosios grožės amžių; tavo
krūtys išaugo ir tavo plaukai
žėlė, bet tu buvai plika ir pilna
sugėdinimo. [8] Aš ėjau pro tave
ir pamačiau tave; ir štai tai buvo
tavo laikas, meilės metas; aš iš-
tiesiau ant tavęs savo apsiaustą
ir apdengiau tavo gėdingą pli-
kumą. Aš prisiekiau tau ir pada-
riau su tavim sandorą, sako Vieš-
pats Dievas, ir tu pasidarei mano.
[9] Aš nuprausiau tave vandenimi,
nuploviau nuo tavęs tavo kraują
ir patepiau tave aliejumi; [10] aš ap-
vilkau tave marginiais ir apaviau
tave mėlynomis kurpėmis, sujuo-
siau tave plona drobe ir apgau
biau tave šilko šydu. [11] Aš pa-
puošiau tave papuošalais, da-
viau apyrankes tavo rankoms ir
grandinėlę tavo kaklui. [12] Aš pa-
kabinau žiedą ant tavo burnos,
auskarus tavo ausyse ir daviau
puikų vainiką ant tavo galvos.
[13] Taip tu buvai papuošta auksu
ir sidabru, apvilkta plona drobe,
šilku ir daugspalviais audiniais; tu

---

kraujuose, nenupraustas, su neperriš-
ta bamba, paliktas žvėrims sudrasky-
ti, ir savo visagalybės valia nutarė,
kad kūdikis pasiliks gyvas, nežiūrint
visų pavojų jo gyvybei. — (7) *Gau-
singą.* Aigipte mažas žydų būrelis
padaugėjo ir virto didele tauta (plg.
Iš. 1, 7). — *Moteriškosios...*: žydin-
čios jaunystės metus. — *Plika ir...*
Taip neretai būna ir su jau užaugu-
siais bedujinų vaikais. Žydai Aigipte
dar neturėjo visų sandoros su Die-
vu malonių. — (8) *Apsiaustą...* Die-
vas padarė iš tos jaunos mergaitės
savo sužadėtinę, ištiesdamas ant jos
savo apsiausto skverną (plg. Rut.
3, 9) — *Sandorą.* Dievo sandora su
išrinktaja tauta dažnai vadinama
moterystės ryšiu, taip kaip Nauj.
Testam. dangiškoje Jeruzalėje šven-
čiamos vestuvės Avinėlio su Baž-
nyčia. Dievas patvirtino sandorą iš
savo šalies kilniais pažadais, tauta
prisiekė būti ištikima (Iš. 19, 8).
— (10) *Apvilkau.* Dievo suteiktos
tautai malonės įvaizdinamos kaipo
duodami jaunavedei gražiausi apda-
rai ir išlaikymas. — (12) *Puikų vai-
niką.* Kaipo karaliaus sužadėtinė ji
papuošiama karališkos garbės ženk-
lais, grandinėle ir vainiku. — (14)
Tavo vardas...: mano geradaryste ir

facta es vehementer nimis: et pro-
fecisti in regnum. 14 Et egres-
sum est nomen tuum in Gentes
propter speciem tuam: quia per-
fecta eras in decore meo, quem
posueram super te, dicit Domi-
nus Deus.

15 Et habens fiduciam in pulch-
ritudine tua fornicata es in no-
mine tuo: et exposuisti fornica-
tionem tuam omni transeunti ut
eius fieres. 16 Et sumens de ve-
stimentis tuis fecisti tibi excelsa
hinc inde consuta: et fornicata
es super eis, sicut non est fac-
tum, neque futurum est. 17 Et
tulisti vasa decoris tui de auro
meo, atque argento meo, quae
dedi tibi: et fecisti tibi imagines
masculinas, et fornicata es in eis.
18 Et sumpsisti vestimenta tua
multicoloria, et operuisti illas: et
oleum meum, et thymiama me-
um posuisti coram eis. 19 Et pa-
nem meum, quem dedi tibi, si-
milam, et oleum, et mel, quibus
enutrivi te, posuisti in conspectu
eorum in odorem suavitatis, et
factum est, ait Dominus Deus.
20 Et tulisti filios tuos, et filias
tuas, quas generasti mihi: et im-
molasti eis ad devorandum. Num-
quid parva est fornicatio tua?

valgei kviečių miltus, medaus
aliejaus, buvai pasidarius gražių
gražiausia ir pasiekei karalių gar-
bę. 14 Tavo vardas pasklido tarp
tautų dėl tavo gražumo, nes tu
buvai tobula mano grožėje, ku-
rią aš buvau tau suteikęs, sako
Viešpats Dievas.
15 Bet tu pasitikėdama savo
grožybe paleistuvavai savo šlo-
vei ir savo paleistuvavimą siūlei
kiekvienam praeiviui, kad būtu-
mei jojo. Tu ėmei iš savo dra-
bužių ir iš vienų su kitais su-
siūtų darei sau aukštumų, ku-
riose tu paleistuvavai, kaip nie-
kuomet nėra buvę ir nebus. 17 Tu
ėmei savo pasipuošimo dalykus
iš mano aukso ir mano sidabro,
kuriuos aš buvau tau davęs, ir
darei sau vyrų paveikslus ir pa-
leistuvavai su jais. 18 Tu ėmei savo
daugspalvius apdarus ir apden-
gei juos; mano aliejų ir mano
smilkalus tu dėjai ties jais.
19 Mano duoną, kurią aš tau da-
viau, kvietienius miltus, aliejų ir
medų, kuriais aš tave maitinau,
tu dėjai jų akivaizdoje saldžiam
kvapui; taip tai įvyko, sako Vieš-
pats Dievas. 20 Tu ėmei savo sū-
nus ir savo dukteris, kurias man
pagimdei, ir juos aukojai jiems
praryti. Argi tat mažas dalykas

---

begaliniu duosnumu tu įsigijai kara-
lienės vardą, taip kad apie tave kal-
bėjo visų tautų liežuviai ir tu buvai
tobula ne savo galia, bet mano ge-
rumu (Jier.).

(15) *Paleistuvavai...* Plg. Atk. 8, 11-15; 31, 20 ir k. — *Praeiviui:* tu pasidavei svetimų dievaičių garbinimui ir darei sandoras su svetimšaliais. — (16) *Aukštumų.* Taip vadinosi ne tik kalneliai ir kauburiai, kuriuose buvo garbinami pagonių dievaičiai, bet taip pat juose pastatytos šventyklos, kurios dažniausiai būdavo paprastos padangtės. Padangtės gi buvo galima padaryti iš susiūtų apsiaustų. — (17) *Vyrų.* Minimi tik vyrų paveikslai, nes prilyginime tauta įvaizdinama kaipo neištikima sužadėtinė; bet tai dar nereiškia, kad tarp garbinamų svetimų dievaičių nebūtų buvę deivių stabų. — (20) *Sūnus...* Sūnūs buvo jai Dievo duoti ir turėjo būti auginami Dievo garbei; ji gi atnašavo juos dievaičiams. Ir dar kuriuo tikslu? Kad būtų praryti. Taip daroma aliuzija į Moloko aukas. — *Argi tat...* Ebr. t.: argi tau dar maža

21 Immolasti filios meos, et de-
disti, illos consecrans, eis. 22 Et
post omnes abominationes tuas,
et fornicationes, non es recor-
data dierum adolescentiae tuae,
quando eras nuda, et confusione
plena, conculcata in sanguine
tuo. 23 Et accidit post omnem
malitiam tuam (vae, vae tibi, ait
Dominus Deus) 24 et aedificasti
tibi lupanar, et fecisti tibi pro-
stibulum in cunctis plateis. 25 Ad
omne caput viae aedificasti sig-
num prostitutionis tuae: et abo-
minabilem fecisti decorem tuum:
et divisisti pedes tuos omni tran-
seunti, et multiplicasti fornicatio-
nes tuas. 26 Et fornicata es cum
filiis Aegypti vicinis tuis mag-
narum carnium: et multiplicasti
fornicationem tuam ad irritandum
me. 27 Ecce ego extendam ma-
num meam super te, et auferam
iustificationem tuam: et dabo te
in animas odientium te filiarum
Palaestinarum, quae erubescunt
in via tua scelerata. 28 Et forni-
cata es in filiis Assyriorum, eo
quod necdum fueris expleta: et
postquam fornicata es, nec sic
es satiata. 29 Et multiplicasti for-

yra tavo paleistuvavimas? 21 Ma-
no vaikus tu skerdei ir jiems
davei, juos aukodama. 22 Ir po
visų tavo bjauriausių darbų ir
paleistuvavimų tu neatsiminei sa-
vo jaunystės dienų, kai tu buvai
plika ir pilna sugėdinimo, min-
doma savo kraujuje. 23 Po viso
tavo piktumo atsitiko (deja, deja
tau, sako Viešpats Dievas), 24 kad
tu pasistatei sau paleistuvavimo
namų ir pasidarei sau kekša-
vimo vietų visose gatvėse. 25 Kiek-
viename gatvės kampe tu pa-
statei savo paleistuvavimo žen-
klą ir padarei savo grožybę pa-
sibjaurėtiną. Tu išsižergei savo
kojomis kiekvienam praeiviui ir
dauginai savo kekšavimus. 26 Tu
paleistuvavai su savo kaimynais
didžiakūniais Aigipto sūnumis ir
dauginai savo kekšavimą, kad
erzintumei mane. 27 Štai aš ištie-
siau savo ranką ant tavęs, atė-
miau tavo pasiteisinimą ir pada-
viau tave valiai tų, kurie neken-
čia tavęs, palestiniečių dukterims,
kurios gėdėjos tavo nuodėmingo
kelio. 28 Tu paleistuvavai ir su
asirijiečių sūnumis, nes dar ne-
buvai patenkinta, ir kai buvai

---

buvo tavo paleistuvavimo, (21) kad tu ir mano vaikus skerdei..? (22) *Tu neatsiminei...* Tų dalykų užmiršimas galėjo būti tam tikru būdu nusikaltimų priežastis: kaip savo skurdo, Dievo gailestingumo ir jo geradarysčių atsiminimas saugo ir gina pamaldumą, taip užmiršimas paleidžia pavadžius išdidumui ir leidžia sielai keltis į puikybę. — (24. 25) *Paleistuvavimo namų...:* tu statei stabų aukurų daugybę kauburiuose, prie miesto vartų, net ir pačioje šventykloje. Plg. Jer. 2. 22; 11, 13. — (26) *Paleistuvavai...* Paleistuvavimas visur šitame prilyginime reikia suprasti apie svetimų dievaičių garbinimą (Jier. Teod.); tačiau tas garbinimas dažnai nebuvo laisvas nuo ištvirkimo ir kūniško paleistuvavimo. — (27) *Atėmiau...* Ebr. t.: sumažinau, kas tau buvo skirta, t. y. žmonai priklausantį iš vyro duodamą išlaikymą. Išlaikymo sumažinimas buvo vykinamas įvairių nelaimių siuntimu, sausmečiais ir bado metais. — *Palestiniečių dukterims:* pilistimų miestams, todėl pilistimams. Plg. Teis. 13, 2; 2 Kar. 4, 2. — *Gėdėjos...* Pilistimai laikėsi ištikimai ir tvirtai savo dievaičių ir todėl raudo iš gėdos, matydami kaip žydai apleisdavo savo Dievą, kad eitų paskui svetimus (plg. Jer. 2, 10-12). — (28) *Su asirijiečių...* Plg. 4 Kar. 16, 7; Jer. 2, 36. — (29) *Kanaano. Čia*

nicationem tuam in Terra Chanaan cum Chaldaeis: et nec sic
satiata es. [30] In quo mundabo
cor tuum, ait Dominus Deus; cum facias omnia haec opera mulieris meretricis, et procacis?
[31] Quia fabricasti lupanar tuum in capite omnis viae, et excelsum tuum fecisti in omni platea: nec facta es quasi meretrix fastidio augens pretium, [32] sed quasi
mulier adultera, quae super virum
suum inducit alienos. [33] Omnibus meretricibus dantur mercedes: tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis, et dona donabas eis ut intrarent ad te undique ad fornicandum tecum.
[34] Factumque est in te contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis, et post te non erit fornicatio: in eo enim quod dedisti mercedes, et mercedes non accepisti, factum est in te contrarium.

[35] Propterea meretrix audi verbum Domini. [36] Haec dicit Dominus Deus: Quia effusum est aes tuum, et revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super

paleistuvavus, nė taip tu dar ne-
buvai soti. [29] Tu dauginai savo
paleistuvavimą Kanaano šalyje su kaldėjiečiais ir nė taip nebuvai
soti. [30] Kuo gi aš galėčiau apvalyti tavo širdį, sako Viešpats Dievas, kadangi tu darei visus šituos moteriškės paleistuvės ir
begėdės darbus? [31] Nes tu statei
savo paleistuvavimo namus kiekvienos gatvės kampe ir darei savo aukštumą kiekvienoje prekyvietėje; tačiau tu nebuvai kaip kekšė, kuri, kai nusibosta, kelia
kainą, [32] bet kaip moteriškė svetimoterė, kuri be savo vyro įsi-
veda svetimų. [33] Visoms kekšėms
duodamas užmokesnis, tu gi davei užmokesnio visiems savo meilužiams ir davinėjai jiems dovanų, kad įeitų pas tave iš visur
paleistuvauti su tavim. [34] Tau
tavo paleistuvavimuose atsitiko priešingai moterų įpročiui, ir po tavęs nebus tokio paleistuvavimo; nes tuo, kad tu davei užmokesnį ir neėmei užmokesnio, pas tave įvyko priešingas elgesys.

[35] Todėl, kekše, išgirsk Viešpaties žodį: [36] Viešpats Dievas sako taip: Kadangi tavo pinigai išaikvoti ir tavo gėda atidengta tavo paleistuvavimuose su tavo

---

tas vardas ne nuosavas krašto vardas. Jis reiškia: prekybos kraštas (Jier. plg. 17, 4). Babėlė iš tikrųjų buvo svarbiausia prekybos vieta Azijoje. Iš čia buvo ypač išvežami adiniai ir margi drabužiai. Jau Ezekijas buvo nubaustas dėl jo prietelystės su babiloniečiais (Iz. 39, 1-8; 4 Kar. 20, 12). — **(30)** *Kuo gi...* Ebr. t.: kaip gi silpna, t. y. sugedus buvo tavo širdis. Plg. Iz. 5, 4. — **(31)** *Tu nebuvai...*: kitos paleistuvės niekina mažą pelną ir reikalauja didesnio, tu gi siūlai savo grožybę už menkiausią užmokesnį, net dovanai. Anos, reikalaudamos didesnio mokesnio, rodo, kaip labai jos save vertina, tu gi savo vyro gėdai pati puoli į kitų rankas; jos ieško savo naudos, tu vien savo piktų geidimų patenkinimo; tave verčia paleistuvauti ne vargas, tu piktai panaudoji Dievo tau suteiktų gėrybių pilnybę. — **(33)** *Davinėjai jiems...* Plg. karaliaus Akazo pavyzdį 2 Kron. 28, 23. — **(34)** *Ir po tavęs nebus...* Anot ebr. t.: ir nebėgo paskui tave dėl nuodėmės, t. y. tu uoliai ieškojai kitų, kiti gi niekino bendravimą su tavimi.

(36) *Pinigai.* Geriau: išgėdinimas. — **(37)** *Meilužius...:* dėl tavo nusikaltimų Dievas surinks prieš tave

amatores tuos, et super idola
abominationum tuarum in san-
guine filiorum tuorum, quos de-
disti eis: 37 Ecce ego congregabo
omnes amatores tuos, quibus
commista es, et omnes, quos di-
lexisti cum universis, quos ode-
ras: et congregabo eos super te
undique, et nudabo ignominiam
tuam coram eis, et videbunt omnem
turpitudinem tuam. 38 Et iudicabo te
iudiciis adulterarum, et effunden-
tium sanguinem: et dabo te in
sanguinem furoris et zeli. 39 Et
dabo te in manus eorum, et de-
struent lupanar tuum: et demo-
lientur prostibulum tuum: et de-
nudabunt te vestimentis tuis, et
auferent vasa decoris tui: et de-
relinquent te nudam, plenamque
ignominia: 40 et adducent super
te multitudinem, et lapidabunt te
lapidibus, et trucidabunt te gla-
diis suis. 41 Et comburent do-
mos tuas igni, et facient in te
iudicia in oculis mulierum pluri-
marum: et desines fornicari, et
mercedes ultra non dabis. 42 Et
requiescet indignatio mea in te:
et auferetur zelus meus a te, et
quiescam, nec irascar amplius.
43 Eo quod non fueris recordata

meilužiais ir tavo pasibjaurėti-
nais stabais ir dėl kraujo tavo
vaikų, kuriuos tu jiems davei,
37 štai aš surinksiu visus tavo
meilužius, su kuriais tu palei-
stuvavai, ir visus, kuriuos my-
lėjai, draug su visais, kurių tu
nekentei; aš surinksiu juos prieš
tave iš visur ir atidengsiu tavo
gėdą jų akyse, ir jie matys visą
tavo sugėdinimą. 38 Aš teisiu
tave svetimoterių ir kraują išlie-
jančiųjų teismais ir padarysiu iš
tavęs narso ir pavydo kraują.
39 Aš paduosiu tave į jų rankas;
jie išardys tavo paleistuvavimo
namus ir nugriaus tavo kekša-
vimo vietą, nuplėš nuo tavęs
tavo drabužius, atims tavo pa-
sipuošimo dalykus ir paliks tave
pliką ir pilną sugėdinimo. 40 Jie
atves ant tavęs susirinkimą, muš
tave akmenimis ir sukapos tave
savo kalavijais. 41 Jie sudegins
tavo namus ugnimi ir įvykins tau
teismą labai daugelio moterų
akyse; tuomet tu liausies palei-
stuvavus ir nebedavinėsi daugiau
užmokesnio. 42 Mano užsidegimas
prieš tave liausis, mano pavydas
bus atimtas nuo tavęs, aš pa-
liausiu ir daugiau nebesirūstinsiu.

---

tautas, kaip tas, su kuriomis tu darei sandorų ir palaikei prietelystę, taip ir tas, kurių tu nekentei; visų pirma tu būsi labai išniekinta ir visi turės iš tavęs tyčiotis. — (38) *Aš teisiu...* Bausmės išreiškiamos tokiais žodžiais, kad jie labai primena prakeikimus svetimoterėms Sk. 5, 21. Svetimoterės turėjo būti užmuštos akmenims (plg. 40 e. ir Atk. 22, 42); už nužudymą turėjo būti išlietas kraujas (Prad. 9, 6; Iš. 21, 12; Kun. 24, 17). — *Padarysiu iš...* t. y. tu būsi visa sužeista, kaip būna, kai įtūžęs ir moterystės pavydo sujaudintas vyras pradeda keršyti. Plg. 23, 10. — (39) *Jie išardys...* Priešai tai sugriaus, kas buvo pašvęsta stabams garbinti, sunaikins ir apiplėš miestą ir šalį, taip kad jie pavirs pasibjaurėjimo ir pasityčiojimo dalyku kaimynystėje esančioms tautoms. — (41) *Jie sudegins...* Plg. 4 Kar. 25, 9. — *Daugelio moterų...* Kadangi čia buvo nusidėjusi neištikima sužadėtinė, tai ji baudžiama labai daugelio moterų, t. y. tautų akyse. Ir iš tikrųjų Nebukadnecaro kariuomenė buvo sudaryta iš įvairiausių tautų ir tautelių (plg. Jer. 25, 9). — *Tuomet tu liausies...* Ebr. t.: padarysiu, kad tu liautumeis ir nebeduotumei... Taip bus gana padaryta Dievo teisingumui, bet drauge Viešpats yra pilnas pasigailėjimo. — (43) *Neatsiminei...* Ji neatsiminė, iš kokio skurdo Die-

dierum adolescentiae tuae, et pro-
vocasti me in omnibus his: qua-
propter et ego vias tuas in ca-
pite tuo dedi, ait Dominus Deus,
et non feci iuxta scelera tua in
omnibus abominationibus tuis.
44 Ecce omnis, qui dicit vulgo
proverbium, in te assumet illud,
dicens: Sicut mater, ita et filia
eius. 45 Filia matris tuae es tu,
quae proiecit virum suum, et
filios suos: et soror sororum tu-
arum es tu, quae proiecerunt
viros suos, et filios suos
mater vestra Cethaea, et
pater vester Amorrhaeus. 46 Et
soror tua maior, Samaria, ipsa et
filiae eius, quae habitant ad si-
nistram tuam: soror autem tua
minor te, quae habitat a dextris
tuis, Sodoma, et filiae eius. 47 Sed
nec in viis earum ambulasti, ne-
que secundum scelera earum
fecisti pauxillum minus: pene
sceleratiora fecisti illis in omni-
bus viis tuis. 48 Vivo ego, dicit
Dominus Deus, quia non fecit
Sodoma soror tua ipsa, et filiae
eius, sicut fecisti tu, et filiae tuae.
49 Ecce haec fuit iniquitas Sodo-
mae sororis tuae, superbia, sa-
turitas panis et abundantia, et
otium ipsius, et filiarum eius: et
manum egeno, et pauperi non
porrigebant. 50 Et elevatae sunt,

43 Nes tu neatsiminei savo jau-
nystės dienų ir erzinai mane vi-
sais šitais dalykais; todėl ir aš
suverčiau visą tavo elgesį ant
tavo galvos, sako Viešpats Die-
vas, nors aš ir nedarau sulig
visomis tavo kaltybėmis visose
tavo nuobodose. 44 Štai kiekvie-
nas, kurs sakys patarlę, pritaikys
ją tau,tardamas: Koki motina, toki ir
duktė. 45 Tu duktė savo motinos,
kuri pametė savo vyrą ir savo
vaikus; tu sesuo savo seserų,
kurios pametė savo vyrus ir savo
vaikus; jūsų motina ketietė ir
jūsų tėvas amorietis. 46 Tavo vy-
resnioji sesuo yra Samarija, ji ir
jos dukterys, kurios gyvena tavo
kairėje; tavo jaunesnioji sesuo,
gyvenanti tavo dešinėje, yra So-
doma su savo dukterimis. 47 Bet
nė truputėlį mažiau tu nevaik-
ščiojai jų keliais ir nesielgei su-
lig jų nusikaltimais; tu darei kone
piktesnių dalykų už jas visuose
savo keliuose. 48 Kaip aš gyvas,
sako Viešpats Dievas, nė pati
tavo sesuo Sodoma ir jos duk-
terys nedarė taip, kaip pa-
darei tu su savo dukterimis.
49 Štai šita buvo tavo sesers So-
domos kaltybė: puikybė, duonos
perteklius ir apstybė, jos ir jos
dukterų dykinėjimas; bet pavar-
gėliui ir beturčiui jos neišties-

---

vas ją išgelbėjo savo gerumu, kaip aukštai buvo ją iškėlęs ir kokį paklusnumą ji buvo Dievui pasižadėjusi. — *Nors aš ir nedariau...* Anot ebr. t.: aš nepakęsiu ištvirkimo, kad palikčiau tave nenubaustą dėl visų tavo bjaurių kaltybių. — (**44**) *Kurs sakys patarlę...* Kas mėgsta kalbėti patarlėmis, arba kas norės pritaikyti jai patarlę, sakys: kaip motina ketietė, (3. 45 eil.), taip duktė Jeruzalė. — (**45**) *Savo vyrą:* Dievą, kurį kitados pažino ir garbino visos tautos. Kiekviena stabmeldystė yra atpuolimas nuo Dievo ir nuo sandoros, kurią Dievas pirmame žmoguje buvo padaręs su visa žmonių gimine. — *Vaikus:* aukodama juos stabams. — *Kurios pametė...* Kaip anos moterys būdavo neištikimos savo vyrams, taip Jeruzalė atstūmė nuo savęs Dievą. — (**46**) *Vyresnioji.* Samarija su savo miestais priklausė didesnei karalystei. — *Kairėje:* šiaurėję. — (**49**) *Kaltybė:* ir jos širdies sukietėjimo priežastis. — (**50**) *Kaip tu matei.*

et fecerunt abominationes coram
me: et abstuli eas sicut vidisti.
[51] Et Samaria dimidium peccatorum tuorum non peccavit: sed
vicisti eas sceleribus tuis, et iustificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis, quas
operata es. [52] Ergo et tu porta
confusionem tuam, quae vicisti
sorores tuas peccatis tuis, sceleratius agens ab eis: iustificatae
sunt enim a te: ergo et tu confundere, et porta ignominiam
tuam, quae iustificasti sorores
tuas. [53] Et convertam restituens
eas conversione Sodomorum cum
filiabus suis, et conversione Samariae, et filiarum eius: et convertam reversionem tuam in medio earum, [54] ut portes ignominiam tuam, et confundaris in
omnibus, quae fecisti consolans
eas. [55] Et soror tua Sodoma, et
filiae eius revertentur ad antiquitatem suam: et Samaria, et
filiae eius revertentur ad anti-

davo rankos. [50] Jos kėlėsi puikybėn ir darė nuobodų mano
akyse, tai aš atėmiau jas, kaip
tu matei. [51] Ir Samarija nenusidėjo nė pusės tavo nuodėmių;
tu pralenkei jas savo kaltybėmis
ir pateisinai savo seseris visomis
savo nuobodomis, kurias tu darei.
[52] Todėl ir tu, kuri nugalėjai savo seseris savo nuodėmėmis, elgdamasi
pikčiau už jas, nešk savo sugėdinimą; nes jos buvo tavo pateisintos;
taigi būk sugėdinta ir nešk savo
gėdą ir tu, kuri pateisinai savo
seseris. [53] Tačiau aš sugrąžinsiu
jas ir atstatysiu; grąžindamas Sodomą su jos dukterimis ir grąžindamas Samariją su jos dukterimis aš sugrąžinsiu jų tarpe ir
tavo tremtinius, [54] kad tu neštumei savo sugėdinimą ir turėtumei gėdėtis dėl viso to, ką tu
esi padarius, jas paguosdama.
[55] Tavo sesuo Sodoma ir jos
dukterys grįš į savo senąją būklę,
Samarija ir jos dukterys grįš į

Ebr. t.: kaip aš mačiau. Plg. Prad. 18, 21; 19; 24. — (51) *Tu jas pralenkei.* Plg. Jer. 3, 11. Jūdo karalystė turėjo didesnį pranašų skaičių, joje buvo Dievo bažnyčia, teisėta kunigija, teokratinis karalius; taip jos nusikaltimai buvo daug didesni, kai pvd. statė bažnyčioje stabų paveikslus (4 Kar. 21, 4). — *Pateisinai.* Sodoma ir Samarija buvo tik tiek nuteisintos, kiek jų nusikaltimai buvo mažesni, palyginus su didesniais Jūdo karalystės nusikaltimais (Jier.). Taigi jei anom reikia laukti Dievo teismo, tai dar labiau jis turi paliesti Jeruzalę. — (52) *Nugalėjai.* Geriau: tu, kuri savo nuodėmėmis užstojai savo seseris. — Dievas turi pasigailėti ir anų miestų, kadangi jis atstatys Jeruzalę, kuri nusidėjo labiau kaip anos. Šitaip Jeruzalė užstoja anas pas Dievą. — — *Būk sugėdinta...*: nešk savo sugriovimo gėdą kaip anie miestai, kurie turėjo nešti savąją, ir tai juo labiau, kad tu buvai kaltesnė už anuos, nes jie buvo teisingesni už tave. — (53) *Aš sugrąžinsiu...* Koks turės būti tas sugrąžinimas, paaiškėja iš Jeruzalei pažadėtojo atstatymo, kurs aprašytas 11, 19. 20. — *Jų tarpe.* Plg. Jer. 3, 21-25. Izraėlis, kitados Dievo pirmgimis ir šventoji tauta, kurią jis iš visų kitų tarpo buvo išsirinkęs, atstatyme pasirodo kitų tautų būryje, kaip viena iš jųjų. Tai yra jai sugėdinimas: (54) *Turėtumei gėdėtis...* Atstatymas yra Dievo pasigailėjimo ir malonės darbas, todėl atstatoma Jeruzalė turi su skausmu ir susigėdinimu atsiminti savo kalčią. Pripažindama begalinį gerumą, kurį Dievas jai suteikia, ji paguodžia savo seseris, kitas tautas, kurios dabar taip pat pritirs jo gailestingumo. — (55) *Būklę:* Dievo garbinimo ir ištikimybės būklę. Jeruzalė, kuri kitas tautas niekino, čia minima po kitų tautų ir ne be priežasties, kaip paro-

quitatem suam: et tu, et filiae
tuae revertemini ad antiquitatem
vestram. 56 Non fuit autem So-
doma soror tua audita in ore
tuo, in die superbiae tuae, 57 an-
tequam revelaretur malitia tua:
sicut hoc tempore in oppro-
brium filiarum Syriae, et cunc-
tarum in circuitu tuo filiarum
Palaestinarum, quae ambiunt te
per gyrum. 58 Scelus tuum, et
ignominiam tuam tu portasti, ait
Dominus Deus.

59 Quia haec dicit Dominus
Deus: Et faciam tibi sicut de-
spexisti iuramentum, ut irritum
faceres pactum: 60 et recordabor
ego pacti mei tecum in diebus
adolescentiae tuae: et suscitabo
tibi pactum sempiternum. 61 Et
recordaberis viarum tuarum, et
confunderis: cum receperis soro-
res tuas te maiores cum mino-
ribus tuis: et dabo eas tibi in
filias, sed non ex pacto tuo.
62 Et suscitabo ego pactum meum
tecum: et scies quia ego Domi-
nus, 63 ut recorderis, et confun-
daris, et non sit tibi ultra ape-

savo senąją būklę, tu ir tavo
dukterys grįšite į savo senąją
būklę. 56 Tačiau apie tavo seserį
Sodomą nieko nebuvo girdėti iš
tavo burnos tavo puikybės dieną,
57 kolei nebuvo atidengtas tavo
piktumas, kaip dabartiniu metu,
kai tu esi panieka Syrijos duk-
terims ir visoms palestiniečių
dukterims, kurios apsupa tave
aplinkui iš visų pusių. 58 Tu turi
nešti savo nusikaltimą ir savo
sugėdinimą, sako Viešpats Die-
vas.

59 Nes Viešpats Dievas sako
taip: Aš padarysiu tau, kaip tu
padarei paniekindama priesaiką,
kad paniekintumei sandorą; 60 ta-
čiau aš atsiminsiu mano sandorą
su tavim tavo jaunystės dienose
ir padarysiu su tavim amžiną
sandorą. 61 Tu atsiminsi savo
kelius ir būsi sugėdinta, kai tu
būsi gavusi pas save savo vy-
resniąsias seseris draug su savo
jaunesniosiomis; aš tau duosiu
jas kaipo dukteris, bet ne dėl
tavo sandoros. 62 Aš padarysiu
su tavim savo sandorą, ir tu ži-
nosi, kad aš Viešpats, 63 kad tu

---

do Rom. 11, 25. 26. — (56) *Iš tavo burnos.* Į puikybę pasikėlus Jeruzalė kitados nenorėjo nė Sodomos vardo minėti. — (57) *Kaip dabartiniu metu...* Ebr. t.: kaip sugėdinimo metu iš Aramo dukterų šalies ir iš visų, kurie yra aplink jas, ir iš pilistimų dukterų, kurios tave niekindavo iš visų pusių.

(59) *Aš padarysiu...* Vėl pabrėžiama, kad Jeruzalė sandoros sulaužymu padarė save lygią kitiems miestams; todėl tai ji turi visai pasiduoti bausmei ir nuolankiai laukti Dievo malonės. Čia daroma aliuzija į Atk. 27, 6...: kadangi tu nepabijojai net prakeikimų ir be drovos sulaužei mano sandorą, tai dabar rink vaisius to, ką pati pasėjai. — (60) *Aš atsiminsiu...* Dievas laikosi to, ką yra Kun. 26, 42. 45 pažadėjęs. Dėl anos senosios sandoros jis nori padaryti naują, kuri nebegalės būti sulaužyta (11, 19. 20; Oz. 2, 19-24; Jer. 31, 33). — (61) *Tu atsiminsi...* Atgaila dėl nuodėmės ir sugėdinimas pasilieka ir taip yra įrodymas, kad Dievas suteikė savo naują geradarystę be nuopelnų. — *Seseris:* kitas tautas. — *Duosiu jas kaipo dukteris:* nes Sionas yra tautų motina (Ps. 86, 4-6), centras, į kurį visi skubinasi (Iz. 2, 3; Mik. 4, 2; plg. Iz. 51, 1... ir k.). — *Ne dėl tavo sandoros*: ne dėl Siono nuopelnų, ne sandoros galia, bet iš Dievo pasigailėjimo. Plg. Rom. 1, 16; 11, 17. — (63) *Kad tu atsimintumei...* Jeruzalei nelieka nie-

rire os prae confusione tua, cum placatus tibi fuero in omnibus, quae fecisti, ait Dominus Deus.

Caput XVII. [1] Et factum est
verbum Domini ad me, dicens:
[2] Fili hominis propone aenigma,
et narra parabolam ad domum
Israel, [3] et dices: Haec dicit Dominus Deus: Aquila grandis magnarum alarum, longo membrorum ductu, plena plumis, et varietate, venit ad Libanum, et tulit
medullam cedri. [4] Summitatem
frondium eius avulsit: et transportavit eam in Terram Chanaan, in urbe negotiatorum posuit illam. [5] Et tulit de semine
terrae, et posuit illud in terra pro semine, ut firmaret radicem super aquas multas: in superficie posuit illud. [6] Cumque germinasset, crevit in vineam latiorem humili statura, respicientibus ramis eius ad eam: et radi-

atsimintumei ir susigėdintumei ir nebegalėtumei daugiau praverti burnos dėl savo susigėdinimo kai aš būsiu dovanojęs tau visa, ką tu padarei, sako Viešpats Dievas.

17 perskyrimas. [1] Man bu-
vo suteiktas Viešpaties žodis ir
pasakyta: [2] Žmogaus sūnau, užmink mįslę ir papasakok prilyginimą Izraėlio namams, [3] ir kal-
bėk: Viešpats Dievas sako taip: Didelis aras dideliais sparnais, ilgomis pasparnėmis, pilnas įvairiaspalvių plunksnų atskrido į Libaną ir nusinešė kėdro viršūnę. [4] Jis nulaužė jo ūglių viršūnę ir perkėlė ją į Kanaano šalį, padėjo ją pirklių mieste. [5] Jis pa-
ėmė šalies sėklos ir padėjo ją į sėklos žemę, kad išleistų šaknis prie gausaus vandens; jis padėjo ją paviršiuje. [6] Išdygus ji išaugo
į platų žemo ūgio vynmedį, kurio šakos vėl į jį lenkėsi, o jo šakos buvo po juo; taip tat pasidarė vynmedis, kurs turėjo ša-

---

ko kita, kaip tik nuolankiai išpažinti, kad visa jai suteikiama be jos nuopelnų, vien iš Dievo malonės.

(*17, 2*) *Izraėlio namams.* Dievas buvo davęs įsakymą jau per pranašą Jeremiją, kad Jūdo karalystė turi pasiduoti Nebukadnecarui, tarp kita ko ketvirtais karaliaus Joakimo metais (Jer. 25, 11). Tik šita sąlyga miestas turėjo išlikti apsaugotas nuo sugriovimo (Jer. 38, 21, 8; 2. 17, 18). Jeremijo tačiau įspėjimai nuėjo niekais; karalius Sedekijas pasitikėjo Aigiptu. Bet sukilimas ir neištikimybė Babėlės karaliui buvo draug nepaklusnumas Dievui, kurs taip buvo vedamas į rūstybę. — (3) *Aras...* Taip čia aprašomas Nebukadnecaras (vz. 12 eil.): jis karalius, einąs ieškoti grobio, be galo galingas, skriste skrendąs į Jeruzalę — *Į Libaną.* Kodėl Jeruzalė vadinama čia Libanu, galima suprasti iš Jer. 22, 23. Karaliaus rūmai ir nemaža kitų joje buvo pastatyta iš Libano kėdrų medžio. — *Kėdro viršūnę.* Karališkasis kėdras yra Dovido namai, jo viršūnė ar iškili šaka yra Dovido ainis karalius Joakinas, kurį Nebukadnecaras išvedė į Babėlę (4 Kar. 24, 15; 2 Kron. 30, 10). Dėl aro vaizdo vz. Iz. 46, 11; Jer. 48, 49, 22; Raud. 4, 19 — (4) *Kanaano šalį:* prekybos šalį. Vz. auk. 16, 29. — (5) *Sėklos.* Išsiųsto į nelaisvę karaliaus Joakino vieton Nebukadnecaras paskyrė karaliumi Sedekiją. — *Į sėklos žemę:* į derlingą žemę. — *Paviršiuje,* t. y. negiliai, nes Babėlės karalius nenorėjo, kad Sedekijo karalystė būtų labai galinga. — (6) *Į platų...* Kad vynmedis plėtėsi, tai reiškia, kad Nebukadnecaro valia Sedekijo karalystė turėjo būti gerai tvarkoma viduje, tačiau turėjo pasilikti silpna *(žemo ūgio)* ir visai priklausoma nuo kaldėjiečių (Jier.). Aras pasodino vynmedį, kad jo šakos į jį lenktųsi ir jo šaknys

ces eius sub illa erant. Facta est
ergo vinea, et fructificavit in pal-
mites, et emisit propagines. 7 Et
facta est aquila altera grandis
magnis alis, multisque plumis:
et ecce vinea ista quasi mittens
radices suas ad eam, palmites
suos extendit ad illam, ut irri-
garet eam de areolis germinis
sui. 8 In terra bona super aquas
multas plantata est: ut faciat fron-
des, et portet fructum, ut sit in
vineam grandem. 9 Dic: Haec dicit
Dominus Deus: Ergone prospe-
rabitur? nonne radices eius evel-
let, et fructus eius distringet, et
siccabit omnes palmites germi-
nis eius, et arescet: et non in
brachio grandi, neque in populo
multo, ut evelleret eam radicitus?
10 Ecce plantata est: ergone pro-
sperabitur? nonne cum tetigerit
eam ventus urens siccabitur, et
in areis germinis sui arescet?
11 Et factum est verbum Do-
mini ad me, dicens: 12 Dic ad
domum exasperantem: Nescitis
quid ista significent? Dic: Ecce
venit rex Babylonis in Ierusalem:
et assumet regem, et principes
eius, et adducet eos ad semetip-
sum in Babylonem. 13 Et tollet
de semine regni, ferietque cum

kelių ir išleido atžalų. 7 Bet buvo
kitas didelis aras dideliais spar-
nais ir su daugeliu plunksnų.
Ir štai tas vynmedis, lyg tiesda-
mas į jį savo šaknis, išskėtė iš
savo pasodinimo eželių į jį savo
šakeles, kad tas jį laistytų. 8 Jis
buvo pasodintas geroje žemėje
prie daugelio vandenų, kad leistų
šakas ir vestų vaisiaus, kad būtų
didelis vynmedis. 9 Tu tark: Vieš-
pats Dievas sako taip: Argi jis
tarps? ar anas neišraus jo šaknų,
ar nenuskins visų jo vaisių, ar
nesudžiovins visų jo šakų, ku-
rios jam išaugo, taip kad jis vi-
sai sudžiūtų? Ir jam nereikės ga-
lingo peties, nė daugelio žmonių,
kad išrautų jį iš šaknų. 10 Štai jis
pasodintas, bet ar jis tarps? argi
jis nepadžius, kai palies jį svili-
nantis vėjas ir nesudžius eželėse,
kuriose išdygo?

11 Man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: 12 Sakyk
atkakliesiems namams: Ar jūs
nežinote, ką tai reiškia? Sakyk:
Štai atėjo Babilono karalius į Je-
ruzalę; jis paėmė karalių ir jo
kunigaikščius ir nusivedė juos
pas save į Babiloną. 13 Jis pa-
ėmė vieną iš karališkos ainijos,

---

po juo būtų, kad visa karalystė jo klausytų. Toki iš tikrųjų ir buvo Jūdo karalystė Sedekijo laikais. — (7) *Kitas didelis aras:* Aigiptas. — (8) *Jis buvo pasodintas...* Rimtos priežasties kelti maištą Sedekijas neturėjo. Jūdo karalystė, kad ir priklausydama nuo Babėlės, galėjo tarpti. Sukilimas buvo priešingas Dievo valiai, kuri Sedekijui buvo pranašo Jeremijo paskelbta. — (9) *Ar anas neišraus...* Pakėlus maištą Nebukadnecaras turėjo sunaikinti Sedekijo viešpatavimą, jo sūnus nubausti mirtimi be laiko, išžudyti jo kunigaikščius ir gimines. — (10) *Svilinantis:* rytų vėjas. — *Ar jis nesudžius:* karalius draug su savo tauta savo šalyje turėjo būti sugautas kaldėjiečių, kurie atėjo iš rytų krašto.

(12) *Atėjo Babilono...* Apie šituos įvykius pasakoja 4 Kar. 24, 11... Jer. 24, 1; 29, 2. Karaliaus Joakimo sūnus Joakinas (Jekonijas), karaliavęs tris mėnesius, draug su savo motina, savo žmonomis ir su daugeliu kunigaikščių aštuntais Nebukadnecaro viešpatavimo metais buvo išvestas į Babėlę. Babėlės karalius išvestojo vieton pastatė jo dėdę Jozijo sūnų Mataniją, kurį praminė Sedekiju. — (13) *Galiūnus...,* kad taip susilpnintų

eo foedus: et ab eo accipiet ius-
iurandum. sed et fortes terrae
tollet, 14 ut sit regnum humile, et
non elevetur, sed custodiat pac-
tum eius, et servet illud. 15 Qui
recedens ab eo misit nuncios ad
Aegyptum ut daret sibi equos,
et populum multum. Numquid
prosperabitur, vel consequetur sa-
lutem qui fecit haec? et qui dissol-
vit pactum, numquid effugiet?
16 Vivo ego, dicit Dominus Deus:
quoniam in loco regis, qui con-
stituit eum regem, cuius fecit
irritum iuramentum, et solvit pac-
tum, quod habebat cum eo, in
medio Babylonis morietur. 17 Et
non in exercitu grandi, neque
in populo multo faciet contra
eum Pharao praelium: in iactu
aggeris, et in extructione vallo-
rum ut interficiat animas multas.
18 Spreverat enim iuramentum ut
solveret foedus, et ecce dedit
manum suam: et cum omnia haec
fecerit, non effugiet. 19 Propterea
haec dicit Dominus Deus: Vivo
ego, quoniam iuramentum, quod
sprevit, et foedus, quod praeva-
ricatus est, ponam in caput eius.
20 Et expandam super eum rete
meum, et comprehendetur in sa-
gena mea: et adducam eum in
Babylonem, et iudicabo eum ibi
in praevaricatione, qua despexit
me. 21 Et omnes profugi eius cum
universo agmine suo, gladio ca-
dent: residui autem in omnem

padarė su juo sandorą ir paėmė
iš jo priesaiką; bet ir šalies ga-
liūnus jis atsiėmė, 14 kad kara-
lystė būtų pažeminta ir nesikeltų
aukštyn, sergėtų gi jo sandorą
ir ją laikytų. 15 Bet šitas, pakėlęs
prieš jį maištą, siuntė pasiuntinių
į Aigiptą, kad tasai duotų jam
arklių ir daug žmonių. Nejaugi
turės pasisekimo ir ras išsigel-
bėjimą tas, kurs tai padarė? ir
kurs sulaužė sandorą, argi iš-
truks? 16 Kaip aš gyvas, sako
Viešpats Dievas, jis mirs viduje
Babilono, šalyje to karaliaus, kurs
pastatė jį karaliumi ir kurio prie-
saiką sulaužė ir išardė padary-
tąją su juo sandorą. 17 Ne su di-
dele kariuomene, nė su žmonių
daugybe kariaus prieš aną Para-
onas, kai bus supiltas pylimas
ir bus padaryti apkasai dauge-
liui sielų nužudyti. 18 Nes jis pa-
niekino priesaiką ir suardė san-
dorą, ir štai jis buvo davęs savo
ranką; kadangi jis visa tai pa-
darė, jis neištruks. 19 Todėl Vieš-
pats Dievas sako taip: Kaip aš
gyvas, priesaiką, kurią jis panie-
kino, ir sandorą, kurią sulaužė,
aš dėsiu ant jo galvos. 20 Aš
ištiesiau ant jo savo tinklą, jis
bus sugautas mano sląstais; aš
nuvesiu jį į Babiloną ir teisiu jį
tenai dėl priesaikos sulaužymo,
kuriuo jis mane paniekino. 21 Visi
jo pabėgėliai su visu jo būriu
kris po kalaviju, likusieji gi bus

---

karalystę. — (*15*) *Pakėlęs prieš jį maištą:* nepaklausęs pranašo Jeremijo įspėjimų (Jer. 2, 18. 36. 37; plg. 4, Kar. 24, 20). —(17) *Prieš aną:* prieš Babėlės karalių. Ebr. t.: padės jam (Sedekijui) karo metu, (kai Jeruzalė bus apgulta). Kad taip įvyko, vz. Jer. 37, 5. — (18) *Jis buvo davęs ranką:* kad jis ištikimai laikys sandorą, ir savo pasižadėjimą buvo patvirtinęs priesaika, kuriai tačiau nebuvo ištikimas. — (19) *Priesaiką...* Ebr. t.: mano priesaiką... mano sandorą. Sedekijas Dievą šaukė liudytoju, kad bus ištikimas Babėlės karaliui, ir Dievas per pranašą Jeremiją buvo įsakęs laikytis, padarytosios sandoros. — (20) *Aš ištiesiu...* Plg. auk. 12, 13; žem. 32, 3.

ventum dispergentur: et scietis
quia ego Dominus locutus sum.
22 Haec dicit Dominus Deus:
Et sumam ego de medulla cedri
sublimis, et ponam: de vertice
ramorum eius tenerum distrin-
gam, et plantabo super montem
excelsum et eminentem. 23 In
monte sublimi Israel plantabo
illud, et erumpet in germen, et
faciet fructum, et erit in cedrum
magnam: et habitabunt sub ea
omnes volucres, et universum
volatile sub umbra frondium
eius nidificabit. 24 Et scient om-
nia ligna regionis, quia ego Do-
minus humiliavi lignum sublime,
et exaltavi lignum humile: et
siccavi lignum viride, et frondere
feci lignum aridum. Ego Domi-
nus locutus sum, et feci.

Caput XVIII. 1 Et factus est
sermo Domini ad me, dicens:
2 Quid est quod inter vos para-
bolam vertitis in proverbium is-
tud in terra Israel, dicentes: Pa-
tres comederunt uvam acerbam,
et dentes filiorum obstupescunt?
3 Vivo ego, dicit Dominus Deus,
si erit ultra vobis parabola haec

išsklaidyti į visus vėjus; ir jūs
žinosite, kad aš, Viešpats, esu
kalbėjęs.
22 Viešpats Dievas sako taip:
Aš imsiu iš aukšto kėdro vir-
šūnės ir įdiegsiu; aš nulaušiu iš
jo šakų viršūnės minkštąją ir
pasodinsiu ją aukštame ir iški-
lusiame kalne. 23 Aukštame Izra-
ėlio kalne aš pasodinsiu ją; jis
išleis šakų, ves vaisių ir virs di-
deliu kėdru; po juo gyvens viso-
kie paukščiai ir visi sparnuočiai
turės lizdų jo šakų ūksmėje.
24 Ir visi krašto medžiai žinos,
kad aš, Viešpats, pažeminau auk-
štą medį ir paaukštinau žemą
medį, sudžiovinau žaliuojantį medį
ir padariau, kad išsprogtų sau-
sas medis. Aš, Viešpats, kalbė-
jau ir padariau.

18 perskyrimas. 1 Man bu-
vo suteiktas Viešpaties žodis ir
pasakyta: 2 Kas tai yra, kad jūs
savo tarpe Izraėlio šalyje prily-
ginimą paverčiate šia patarle ir
sakote: Tėvai valgė rūgščių vyn-
uogių, o vaikams dantys atšipo?
3 Kaip aš gyvas, sako Viešpats
Dievas, šitas prilyginimas nebe-

---

(22) *Aš imsiu iš aukšto...* Plg. auk. 3. 4. e. Nors Babėlės valdovas išves Jūdo karalių ir sugriaus jo karalystę, Dievas tačiau ims iš aukščiausios jo šakos minkštą ūglį ir pasodins savo aukštąjame kalne. Dovido namai nežus; Dievas palaikys jų ainiją, nors jos būklė bus žema, iki bus duotas iš šitos ainijos tas, kurs įsteigs visa apimančią karalystę ir suvienys po savo skėptru visas tautas. Dovido namų pažeminimas yra karaliams bedieviams bausmė, palaikymas gi silpno ūglio, kurs virsta dideliu kėdru, yra pasigailėjimas, kurį Dievas parodo Dovido namams (2 Kar. 7, 14. 15). Plg. Lk. 1, 32. 33. Skėptras iš Jūdo neatimamas, iki paims jį tas, kurs turi ateiti ir laikyti jį per amžius. Ūglio vaizdas atatinka pranašavimus Amoso 9, 11; Iz. 4, 2; 11, 1; 53, 2. Čia taip pat yra aliuzija į Mesijo žemumą ir išaukštinimą. Išganytojas šitą prilyginimą aiškino apie savo karalystę. Vz. Mt. 13, 31, ir k. — (24) *Aukštą medį:* karališkų Jūdo namų puikybę.

(18, 2) *Tėvai valgė...* Pranašas duoda savo laiko žydams pamokinimą, kad Dievo siunčiamose nelaimėse nereikia matyti bausmės dėl senų jų tėvų nusikaltimų, bet kad jie turi prisipažinti patys esą nusidėjėliai ir verti bausmės. Iš. 20, 5; Atk. 4, 9 buvo Dievo paskelbta, kad jis dėl tėvų nuodėmių bausiąs ir vaikus, bet tik tuos, kurie jo nekenčia, to-

in proverbium in Israel. 4 Ecce
omnes animae, meae sunt: ut
anima patris, ita et anima filii
mea est: anima, quae peccaverit,
ipsa morietur.
5 Et vir si fuerit iustus, et
fecerit iudicium, et iustitiam, 6 in
montibus non comederit, et ocu-
los suos non levaverit ad idola
domus Israel: et uxorem pro-
ximi sui non violaverit, et ad
mulierem menstruatam non ac-
cesserit: 7 et hominem non con-
tristaverit: pignus debitori red-
diderit, per vim nihil rapuerit:
panem suum esurienti dederit,
et nudum operuerit vestimento:
8 ad usuram non commodaverit,
et amplius non acceperit: ab ini-
quitate averterit manum suam, et
iudicium verum fecerit inter vi-
rum et virum: 9 in praeceptis meis
ambulaverit, et iudicia mea cu-
stodierit ut faciat veritatem: hic
iustus est, vita vivet, ait Domi-
nus Deus.
10 Quod si genuerit filium
latronem effundentem sangui-
nem, et fecerit unum de istis:
11 et haec quidem omnia non
facientem, sed in montibus co-
medentem, et uxorem proximi
sui polluentem: 12 egenum, et

bus jums daugiau patarlė Izra-
ėlyje. 4 Štai visos sielos yra ma-
no; kaip tėvo siela, taip ir sū
naus siela yra mano; siela, kuri
nusidės, pati turės mirti.
5 Taigi, jei žmogus yra tei-
sus, jis laikosi teisės ir teisybės,
6 nevalgo kalnuose ir nekelia savo
akių į Izraėlio namų stabus, ne-
apgėdina savo artimo žmonos,
neeina prie mėnesine liga ser-
gančios moters, 7 nė vieno ne-
nuliūdina, grąžina skolininkui už-
statą, nieko prievarta neišplėšia,
duoda savo duonos alkstančiam
ir apdengia pliką drabužiu, 8 ne-
skolina dėl palūkanų ir neima
daugiau kaip buvo davęs, sulaiko
savo ranką nuo neteisybės, daro
teisingą teismą tarp vieno ir kito
žmogaus, 9 vaikščioja mano įsa-
kymais, sergi mano teises, kad elg-
tųsi sulig tiesa, toksai yra teisus;
jis tikrai bus gyvas, sako Viešpats
Dievas.

10 O jei jam gimsta sūnus
galvažudis, kurs išlieja kraują, da-
ro vieną tokių dalykų, 11 nors jis ir
ne visus juos daro, bet valgo kal-
nuose, apgėdina savo artimo pa-
čią, 12 nuliūdina vargdienį ir betur-
tį, plėšia grobį, negrąžina užstato,

---

dėl kurie ir patys yra nusidėjėliai; taip pat Kun. 26, 39. 40 Dievas žada bausti nusidėjėlius dėl tėvų ir jų pačių nuodėmių, iki jie išpažins savas ir savo pranokėjų piktadarybes. — (4) *Visos sielos yra mano.* Dievas yra Sutvėrėjas ir Viešpats, Viešpats ir Tėvas visų, todėl jis neatstumia nuo savęs nė vieno ir yra teisingas visiems, nė vienam nėra šališkas. Panašiai kalbėjo pačiam Dievui Abraomas Prad. 18, 25; plg. Jobo 34, 13; Rom. 3, 5. 6. — *Mirti.* Mirtis yra tarsi krūva visų bausmių, kurios įstatyme paskirtos nusikaltėliams, taip kaip įstatymo sergėtojams yra pažadėtas gyvenimas. Turima čia omenyje laikina mirtis ir laikinas gyvenimas, nes žydai dejuoja, kad juos lanko nelaimės ir mirtis dėl jų tėvų nuodėmių.

(5) *Nevalgo kalnuose:* nedalyvauja svetimų dievų garbinime prie aukštumose pastatytų aukurų. — (7) *Duoda savo duonos...* Plg. Iz. 58, 7; Mt. 25 35. — (9) *Bus gyvas.* Kadangi toksai sergi ištikimai visą įstatymą, tai jis turi naudotis visomis gėrybėmis, kurios yra pažadėtos įstatymą laikantiems. Gyvenimas apima visus pažadėjimus ir užmokesnius, taip kaip mirtis visas bausmes.

pauperem contristantem, rapien-
tem rapinas, pignus non red-
dentem, et ad idola levantem
oculos suos, abominationem fa-
cientem: [13] ad usuram dantem, et
amplius accipientem: numquid
vivet? non vivet, cum universa
haec detestanda fecerit, morte
morietur, sanguis eius in ipso
erit.
[14] Quod si genuerit filium,
qui videns omnia peccata patris
sui, quae fecit, timuerit, et non
fecerit simile eis: [15] super mon-
tes non comederit, et oculos
suos non levaverit ad idola do-
mus Israel, et uxorem proximi
sui non violaverit: [16] et virum
non contristaverit pignus non
retinuerit, et rapinam non rapu-
erit, panem suum esurienti de-
derit, et nudum operuerit vesti-
mento: [17] a pauperis iniuria aver-
terit manum suam, usuram et
superabundantiam non acceperit,
iudicia mea fecerit, in praeceptis
meis ambulaverit: hic non mori-
etur in iniquitate patris sui, sed
vita vivet. [18] Pater eius quia ca-
lumniatus est, et vim fecit fratri,
et malum operatus est in medio
populi sui, ecce mortuus est in
iniquitate sua.
[19] Et dicitis: Quare non portavit
filius iniquitatem patris? quia fi-
lius videlicet, iudicium, et iustitiam
operatus est, omnia praecepta
mea custodivit, et fecit illa, vivet
vita. [20] Anima, quae peccaverit,

kelia savo akis į stabus, daro pa-
sibjaurėtinų dalykų, [13] skolina
dėl palūkanų ir atsiima daugiau
kaip buvo davęs, argi jis bus
gyvas? Ne, jis negyvens; kadangi
jis daro visus tuos pasibjaurėti-
nus dalykus, jis mirte numirs;
jo kraujas bus ant jojo.

[14] Bet jei jam gims sūnus,
kurs matydamas visas savo tėvo
nuodėmes, kurias tas darė, bijos
ir nedarys nieko panašaus į jas,
[15] nevalgys kalnuose, nekels savo
akių į Izraėlio namų stabus, ne-
apgėdins savo artimo žmonos,
[16] nė vieno nenuliūdins, nesulai-
kys užstato, neplėš grobio, duos
savo duonos alkanam, pliką ap-
dengs drabužiu, [17] sulaikys savo
ranką nuo skriaudos beturčiui,
neims palūkanų, nė priedų, ser-
gės mano teises, vaikščios mano
įsakymais, šitas nemirs dėl savo
tėvo neteisybės, bet tikrai bus
gyvas. [18] Jo tėvas, kadangi skriaudė
ir darė prievartą broliui, darė
pikta savo tautos tarpe, štai jis
mirs dėl savo neteisybės.

[19] Jūs sakote: Kodėl sūnus
nenešа savo tėvo neteisybės?
Todėl, kad sūnus laikėsi teisės ir
darė teisybę, sergėjo visus mano
įsakymus ir juos vykino, jis bus
tikrai gyvas. [20] Siela, kuri nusi-

---

(13) *Dėl palūkanų...* Žydams buvo draudžiama imti palūkanas ar nuošimčius, ar bendrai atsiimti daugiau, kaip buvo paskolinta, bet tik iš žydų (Atk. 23, 20); tačiau Neemijo laikais šio draudimo jau nebežiūrėta (Neem. 5, 7). Imti palūkanas iš svetimų, t. y. nežydų nebuvo draudžiama. — *Jo kraujas...:* pats bus savo mirties priežastis ir tik save tegalės kaltinti.

(18) *Jis mirs:* tas pat, kurs pikta darė. — (20) *Sūnus neneš...* Sūnui nereikės kentėti bausmės dėl savo tėvo nuodėmių, nes jis neėjo tėvo pėdomis. Taip atpuola bet koks priekaištas, kuriam daryti galėjo duoti progos grąsymai, parašyti Iš. 20,

ipsa morietur: filius non portabit
iniquitatem patris, et pater non
portabit iniquitatem filii: iustitia
iusti super eum erit, impietas
impii erit super eum.
21 Si autem impius egerit poe-
nitentiam ab omnibus peccatis
suis, quae operatus est, et custo-
dierit omnia praecepta mea, et
fecerit iudicium, et iustitiam: vita
vivet, et non morietur. 22 Om-
nium iniquitatum eius, quas ope-
ratus est, non recordabor: in
iustitia sua, quam operatus est,
vivet. 23 Numquid voluntatis meae
est mors impii, dicit Dominus
Deus, et non ut convertatur a
viis suis, et vivat?
24 Si autem averterit se iu-
stus a iustitia sua, et fecerit ini-
quitatem secundum omnes abo-
minationes, quas operari solet
impius, numquid vivet? omnes
iustitiae eius, quas fecerat, non
recordabuntur: in praevaricatione,
qua praevaricatus est, et in pec-
cato suo, quod peccavit, in ipsis
morietur.
25 Et dixistis: Non est aequa
via Domini. Audite ergo domus
Israel: Numquid via mea non est
aequa, et non magis viae vestrae
pravae sunt? 26 Cum enim averterit

deda, ta turi mirti. Sūnus neneš
savo tėvo neteisybės, ir tėvas
neneš savo sūnaus neteisybės;
teisiojo teisybė bus ant jo, ir
bedievio bedievystė bus ant jojo.
21 Bet jei bedievis darys at-
gailą dėl visų savo nuodėmių,
kurias jis padarė, ir sergės visus
mano įsakymus, laikysis teisės
ir teisybės, jis tikrai bus gyvas
ir nemirs. 22 Aš nebeatsiminsiu
visų jo neteisybių, kurias jis pa-
darė; dėl savo teisybės, kurią
darė, jis bus gyvas. 23 Argi tai,
ko aš noriu, yra bedievio mirtis?
sako Viešpats Dievas; ar ne kad
jis gręžtųsi nuo savo kelių ir
būtų gyvas?
24 O jei teisusis nusigręš nuo
savo teisybės ir darys neteisybę,
lygią visiems pasibjaurėtiniems
darbams, kuriuos paprastai daro
bedievis, nejaugi jis bus gyvas?
Nebus atsiminta visos jo teisy-
bės, kurią buvo daręs; dėl neiš-
tikimybės, kuria nusikalto, ir dėl
savo nuodėmės, kuria nusidėjo,
dėl šitų jis mirs.
25 Jūs sakote: Viešpaties ke-
lias neteisus. Tačiau paklausykite,
Izraėlio namai: Argi mano kelias
nėra teisus ir ar ne jūsų keliai
yra iš tikrųjų nedori? 26 Nes kai

5; 34, 7; 2 Kron. 25, 4; plg. Atk. 24, 16; 4 Kar. 14, 6.

(22) *Aš nebeatsiminsiu...* Ne tik kad sūnums nereikės atsakyti dėl tėvų nuodėmių, bet dar ir tas, kurs pats anksčiau buvo bedievis nusidėjėlis, jei jis darys atgailą, nebus pasmerktas dėl savo senų nusikaltimų; jam bus suteiktas pilnas dovanojimas. Mirtis ir gyvenimas, kaip visuomet Penkiaknygyje, jei kalbama apie bausmę ir užmokesnį, reikia visų pirma suprasti apie šios žemės gyvenimo laiką. Tačiau tas pat įstatymas turi pritaikymo ir pomirtiniam gyvenimui. Jeruzalės sugriovime juk turi žūti ne vien nedorieji, iš kitos gi šalies, anot 14, 22. 23, daug nusikaltėlių, žūnant miestui, turėjo išlikti gyvi. Todėl čia nurodoma taisyklė apima taip pat ir tą atlyginimą, kurs nesibaigia šiuo gyvenimu. — (23) *Argi tai...* Plg. žem. 33, 8-19; 2 Petro 3, 9.

(24) *Nebus atsiminta...* Kaip teisiojo, kurs anksčiau buvo nusidėjėlis, nebeslėgia senosios nuodėmės, taip nusidėjėliui, kurs pirma buvo teisus, nebepadeda jo seniau vykintas teisingumas. Kiekvienas bus teisiamas, žiūrint tos būklės, kurioje jis bus rastas (Jier.). Tačiau

se iustus a iustitia sua, et fecerit
iniquitatem, morietur in eis: in
iniustitia, quam operatus est,
morietur. 27 Et cum averterit se
impius ab impietate sua, quam
operatus est, et fecerit iudicium,
et iustitiam: ipse animam suam
vivificabit. 28 Considerans enim,
et avertens se ab omnibus ini-
quitatibus suis, quas operatus
est, vita vivet, et non morietur.
29 Et dicunt filii Israel: Non est
aequa via Domini. Numquid viae
meae non sunt aequae, domus
Israel, et non magis viae vestrae
pravae? 30 Idcirco unumquemque
iuxta vias suas iudicabo domus
Israel, ait Dominus Deus.
Convertimini, et agite poeni-
tentiam ab omnibus iniquitatibus
vestris: et non erit vobis in rui-
nam iniquitas. 31 Proiicite a vobis
omnes praevaricationes vestras,
in quibus praevaricati estis, et
facite vobis cor novum, et spi-
ritum novum: et quare morie-
mini domus Israel? 32 Quia nolo
mortem morientis, dicit Dominus
Deus, revertimini, et vivite.

Caput XIX. 1 Et tu assume
planctum super principes Israel,
2 et dices: Quare mater tua leae-

teisusis nukryps nuo savo tei-
sybės ir darys neteisybę, jis mirs
dėl jos; jis mirs dėl neteisybės,
kurią darė. 27 Bet kai bedievis
nusigręš nuo savo bedievystės,
kurią darė, ir vykins teisę ir tei-
sybę, jis laimės savo sielai gy-
vybę. 28 Nes jei jis susipranta ir
nusigręžia nuo visų savo netei-
sybių, kurias darė, tai jis bus
tikrai gyvas ir nemirs. 29 Tačiau
Izraėlio sūnūs sako: Viešpaties
kelias nėra teisus. Argi mano ke-
liai nėra teisūs, Izraėlio namai?
ar ne jūsų keliai yra iš tikrųjų
nedori? 30 Todėl, Izraėlio namai,
aš teisiu kiekvieną, žiūrėdamas
jo kelių, sako Viešpats Dievas.
Gręžkitės ir darykite atgailą
dėl visų savo neteisybių, ir ne-
teisybė neatves jums prapulties.
31 Meskite šalin nuo savęs visas
savo neištikimybes, kuriomis nu-
sikaltote, ir darykite sau naują
širdį ir naują dvasią; nes kam gi
jūs norite mirti, Izraėlio namai?
32 Nes aš nenoriu mirštančiojo
mirties, sako Viešpats Dievas;
gręžkitės ir būkite gyvi!.

19 perskyrimas. 1 Tu gi
pradėk raudą apie Izraėlio kuni-
gaikščius 2 ir sakyk: Kodėl tavo

---

jei ir teisusis nupuola, 23 e. išreikš-
toji tiesa pasilieka, jog Dievas nori,
kad visi būtų išganyti; jei piktas
pasilieka savo piktume, tai tik tuo-
met jau Dievas nori jo mirties, kai-
po jo sukietėjimo piktame pasėkos.
— (29) *Viešpaties kelias...* Iš viso,
kas aukščiau pasakyta, turi būti
visiems aišku, jog toks žydų daro-
mas Viešpaties kelio įvertinimas
yra tikras piktžodžiavimas.

(30) *Gręžkitės ir...* Tai tikrai tė-
viškas įspėjimas. Todėl Dievo rūstybė
nekreipiama prieš žmones, bet prieš
nuodėmes, nes tuos, kuriuos jis yra
nutaręs nubausti kaipo nusidėjėlius,
maloningai kviečia bjaurėtis savo
nuodėmėmis, kad jie nežūtų. Plg.
Mt. 3, 2; Lk. 3, 3. — (31) *Meskite
šalin...* Dievas rodo jiems išsigel-
bėjimo kelią ir ragina juo eiti: ko-
dėl gi jūs norite būtinai žūti? Kodėl
jūs nepriimate išgelbėjimo, kurį aš
jums teikiu? Tik vienas dalykas
daro jus vertus mirties, tai jūsų ne-
noras gręžtis į mane. — (32) *Nes
aš nenoriu...* Plg. auk. 23 e.; žem.
33, 11; 2 Petr. 3, 9.

(19), 1) *Raudą.* Raudos žodžiais
pranašas turi išreikšti, kaip labai
jau buvo išniekinti Dovido giminės
karaliai, ir parodyti, kad nieko ne-
begalima pataisyti, nes visa kara-
lystė skirta žūti. — (2) *Kodėl tavo...*

na inter leones cubavit, in medio
leunculorum enutrivit catulos
suos?
[3] Et eduxit unum de leunculis
suis, et leo factus est: et didicit ca-
pere praedam, hominemque come-
dere. [4] Et audierunt de eo Gentes,
et non absque vulneribus suis
ceperunt eum: et adduxerunt eum
in catenis in Terram Aegypti.
[5] Quae cum vidisset quoniam
infirmata est, et periit expectatio
eius: tulit unum de leunculis
suis, leonem constituit eum. [6] Qui
incedebat inter leones, et factus
est leo: et didicit praedam ca-
pere, et homines devorare: [7] Di-
dicit viduas facere, et civitates
eorum in desertum adducere: et
desolata est terra, et plenitudo
eius a voce rugitus illius. [8] Et
convenerunt adversus eum Gen-
tes undique de provinciis, et
expanderunt super eum rete su-
um, in vulneribus earum captus
est. [9] Et miserunt eum in caveam,

motina, liūtienė, gulėjo tarp liū-
tų, išaugino savo jauniklius tarp
liūtukų?
[3] Ji išaugino vieną iš savo liū-
tukų, ir iš jo pasidarė liūtas; jis
išmoko griebti grobį ir ėsti žmo-
nes. [4] Apie jį išgirdo tautos, ne
be savo žaizdų sugavo jį ir nu-
vedė jį grandinėse į Aigipto žemę.
[5] Pamačius, kad ji pasidarė
bejėgė ir kad jos laukimas ap-
viltas, liūtienė ėmė vieną savo
liūtukų ir pastatė jį liūtu. [6] Tasai
vaikščiojo tarp liūtų ir pasidarė
liūtas; jis išmoko griebti grobį
ir ryti žmones, [7] išmoko daryti
našles ir paversti jų miestus ty-
ruma, taip kad šalis ir ko ji buvo
pilna ištuštėjo dėl jo kriokimo
balso. [8] Tuomet tautos susirinko
prieš jį iš visų kraštų ir ištiesė
prieš jį savo tinklą; jis buvo su-
gautas ne be jų žaizdų. [9] Jie
įmetė jį į ląstą, grandinėse nu-
vedė jį pas Babilono karalių ir

Ebr. t.: galima versti ir šiaip: Kas buvo tavo motina? Ji liūtienė ilsėjosi tarp liūtų. Tai reiškia: tauta savo karalystės garbingumu ir karingumu norėjo būti lygi kitoms tautoms (1 Kar. 8, 20). Taigi liūtai čia yra tautos ir karalystės, kurių įpročius, išdidumą, gobšumą stengėsi pamėgzdžioti Dievo išrinktoji tauta. Motina yra žydų tauta, vaikai yra žydai (plg. Oz. 2, 2; Iz. 50, 1). Taip pat Jeruzalė, sostinė ir karalystės vidurys, vadinasi motina, nes kiti miestai laikomi jos dukterimis. Kitur (Prad. 49, 9; Sk. 23, 24; 24, 9) Jūdui ir bendrai Izraėlio tautai pavadinimas liūtu yra garbingas; čia tuo pavadinimu išreiškiama išdidus ir tiesiog laukinis pagoniškų karalysčių būdas. Į tas karalystes įsižiūrėjus motina, Izraėlis, augino savo karališkąją ainiją ir padarė ją pilną išdidumo ir neribotos valdžios troškimo. Motina su pasididžiavimu žiūri į tą ainiją ir ją paragina elgtis, kaip elgėsi pagonių karaliai.

(3) *Pasidarė liūtas.* Tai buvo karalius Joakazas. Kad jis siautė kaip laukinis žvėris, daugiau žinių randame 4 Kar. 23, 30-32. —(4) *Ne be savo žaizdų...* Ebr. t.: savo duobėje jie sugavo jį, — kaip kad sugaunama tikras liūtas. — *Grandinėse.* Anot ebr. t.: (į nosis) įvertomis grindimis. — *Į Aigipto.* Joakazas buvo paraono Nechao paimtas nelaisvėn Rebloje ir nuvestas į Aigiptą (4 Kar. 23, 34), kame jis ir mirė (plg. Jer. 22, 10. 11).

(5) *Pamačius...* Motinai, Jūdo karalystei, pamokinti negana vienos nelaimės; ji laukia veltui, kad sugrįžtų iš nelaisvės išvestasis karalius; nebesulaukdama ir vis tiek norėdama būti lygi pagonių karalystėms ji išsiaugina kitą panašų karalių. — (8) *Ne be jų žaizdų.* Ebr. t. kaip 4 e.: savo duobėje. — (9) *Grandinėse.* Ebr. t.: įvertomis grin-

in catenis adduxerunt eum ad
regem Babylonis: miseruntque
eum in carcerem, ne audiretur
vox eius ultra super montes
Israel.
10 Mater tua quasi vinea in
sanguine tuo super aquam plan-
tata est: fructus eius, et frondes
eius creverunt ex aquis multis.
11 Et factae sunt ei virgae
solidae in sceptra dominantium,
et exaltata est statura eius inter
frondes: et vidit altitudinem su-
am in multitudine palmitum suo-
rum.
12 Et evulsa est in ira, in
terramque proiecta, et ventus
urens siccavit fructum eius: mar-
cuerunt, et arefactae sunt virgae
roboris eius: ignis comedit eam.
13 Et nunc transplantata est in
desertum, in terra invia, et sitienti.
14 Et egressus est ignis de virga
ramorum eius, qui fructum eius
comedit: et non fuit in ea virga
fortis, sceptrum dominantium.
Planctus est, et erit in planctum.

įmetė jį į kalėjimą, kad jo balso
nebebūtų daugiau girdima Izra-
ėlio kalnuose.

10 Tavo motina buvo kaip
vynmedis pasodintas tavo krauju
prie vandens; jo vaisiai ir jo ša-
kos augo iš daugelio vandenų.
11 Jų stiprūs ūgliai virto val-
dovų skėptrais ir jos liemuo iš-
kilo tarp šakų; jo aukštumas buvo
matomas tarp jo šakelių dau-
gybės.
12 Tuomet jis buvo išrautas
rūstybėje ir numestas žemėn;
karštas vėjas sudžiovino jo vai-
sių; suvyto ir sudžiūvo jo stip-
rūs ūgliai; ugnis suėdė jį.
13 Da-
bar jis persodintas į tyrumą, į
nepraeinamą šalį be vandens.
14 Ugnis išėjo iš vieno jo šakų
ūglio ir prarijo jo vaisius, ir ne-
beliko jame stipraus ūglio, val-
dovų skėptro. Tai yra rauda ir
bus rauda.

---

dimis (vz. 4 e.). — *Pas Babilono.* Čia negali būti kalbos nei apie karalių Sedekiją, nei apie Joakimą, kurs mirė savo šalyje; taigi lieka tik Joakinas (Jekonijas. Jier. Plg. 4 Kar. 25, 27; Jer. 52, 31). Jo tėvas buvo bedievis, toks pat buvo ir Joakinas (4 Kar. 24, 9). Pranašas pasirenka šituodu karaliu, nes jų pavyzdis geriausiai parodo karčius pažeminimus, kurių tauta pritýrė iš aigiptiečių ir kaldėjiečių.

(10) *Tavo krauju.* Pasakymas neaiškus. Kai kurie aiškintojai ebr. t. verčia: tavo ramybėje, t. y. kai buvo suteikta ramybės, vynmedis pražydo; jis buvo gerai laistomas, todėl išleido daug ūglių; jo šakelės buvo net taip stiprios, kad iš jų buvo galima padaryti karališkas skėptras (11 e.).

(12) *Karštas vėjas*: rytų vėjas. Plg. auk. 17, 10; Oz. 13, 15. Ko ugnis nesunaikino (plg. 15, 4), tai buvo išvesta. — (13) *Tyrumą.* Taip pat žem. 20, 35. Babėlė vadinama tyruma, atsižvelgiant į žydų tautos pasilikimą tyrumoje, kurioje ji prisirengė įeiti į žadėtąją žemę. Dievobaimingam žydui Babėlė atrodė esanti tyruma, nes jo širdis buvo pasiilgus bažnyčios ir tėvynės, ir jis nuolat jautė, kad jo ištrėmimas yra Dievo siųsta bausmė. — (14) *Iš vieno jo šakų ūglio.* Galutinis žuvimas išeina iš to, kurs laiko skėptrą, iš karaliaus Sedekijo, kurs duotos Nebukadnecarui priesaikos sulaužymu pasidarė kaltas miesto ir karalystės žuvimo. — *Nebeliko...*: nebėra karaliaus iš Dovido giminės, kurs laikytų skėptrą. Kaip, to nežiūrint, skėptras neatimamas iš Jūdo, pranašas jau paminėjo 17, 22 ir paaiškina 21, 26. 27. Plg. 23, 5.

20, 1-44. Izraėlio vyresniesiems atėjus pas Ezekiėlį klaustis Viešpaties, pranašas Dievo vardu pri-

e) Izraėlio nedėkingumas, Viešpaties ištikimybė.

Caput XX. [1] Et factum est
in anno septimo, in quinto, in
decima mensis: venerunt viri de
senioribus Israel ut interrogarent
Dominum, et sederunt coram me.
[2] Et factus est sermo Domini ad
me, dicens: [3] Fili hominis loquere senioribus Israel, et dices ad
eos: Haec dicit Dominus Deus:
Numquid ad interrogandum me
vos venistis? vivo ego quia non
respondebo vobis, ait Dominus
Deus.

[4] Si iudicas eos, si iudicas
fili hominis, abominationes patrum eorum ostende eis. [5] Et
dices ad eos: Haec dicit Dominus Deus: in die, qua elegi Israel, et levavi manum meam pro
stirpe domus Iacob, et apparui
eis in Terra Aegypti, et levavi
manum meam pro eis, dicens:
Ego Dominus Deus vester: [6] in
die illa levavi manum meam pro

20 perskyrimas. [1] Septintais metais penktame mėnesyje
dešimtą mėnesio dieną atsitiko,
kad vyrai iš Izraėlio vyresniųjų
tarpo atėjo pasiklausti Viešpaties
ir atsisėdo ties manim. [2] Tuomet
man buvo suteiktas Viešpaties
žodis ir pasakyta: [3] Žmogaus sūnau, kalbėk Izraėlio vyresniesiems ir jiems sakyk: Viešpats
Dievas sako taip: Ar jūs atėjote
manęs pasiklausti? Kaip aš gyvas aš jums neatsakysiu, sako
Viešpats Dievas.

[4] Ar tu juos teisi, ar tu teisi,
žmogaus sūnau? tai parodyk
jiems pasibjaurėtinus jų tėvų darbus [5] ir jiems sakyk: Viešpats
Dievas sako taip: Tą dieną, kurioje aš išrinkau Izraėlį ir pakėliau savo ranką dėl Jokūbo namų
giminės, pasirodžiau jiems Aigipto šalyje ir pakėliau savo ranką
dėl jųjų sakydamas: Aš Viešpats
jūsų Dievas, [6] tą dieną aš pakė-

---

mena jiems žydų nusikaltimus Aigipte (1-9), tėvų nepaklusnumą tyruose (10-17) ir jų vaikų nusikaltimus (18-26), taip pat tėvų ir sūnų stabmeldystę Žadėtojoje žemėje (27-31); toliau skelbia, kad bausmėmis žydai bus priversti pasitaisyti (32-38) ir pasitaisiusiems žada Dievo malonių grąžinimą (29-44).

(20, 1) *Septintais metais.* Laikas skaitomas nuo karaliaus Joakino nelaisvės pradžios (4 Kar. 24, 15). Šita pranašystė buvo paskelbta, dvejiems metams vienam mėnesiui ir penkioms dienoms praslinkus po to, kai Ezekiėlis buvo pašauktas pranašo pareigų eiti (1,2); iki Jeruzalės apgulimo pradžiai buvo likę dar dveji metai ir penki mėnesiai (24, 16). Pas Ezekiėlį ateina žydų didžiūnai klaustis Viešpaties apreiškimo; iš to galima suprasti, jog Ezekiėlis jau buvo įsigijęs tremtinių tarpe didelės pagarbos. Tačiau Dievo atsakymas pasilieka toks pat, kaip ir 14, 3. — (3) *Aš jums neatsakysiu.* Dievas duoda atsakymą dievobaimingiems, piktieji gi susilaukia tik smarkaus barimo dėl jų nuodėmių. Kad jo sudraudimas būtų dar kietesnis, Dievas priduria priesaikos žodį: Kaip aš gyvas (Jier.).

(4) *Ar tu juos teisi...* Anot ebr. t.: Dievas raginte ragina Ezekiėlį teisti, t. y. priminti klausiantiems jų tėvų nuodėmes: Teisk juos, kad jie gautų ne pranašo atsakymą, bet teisėjo ištarmę. Parodyk jiems, kad jie tą pat daro, ką ir jų tėvai, ir kad nuodėmė perėjo ant jų lyg koki tėvainystė (Jier.). — (5) *Pakėliau savo ranką...* Rankos pakėlimas yra priesaikos ženklas. Viešpats prisiekė Jokūbo giminei, kad jis bus jiems Jahve, jų Dievas, kurs ištikimai atitesi visus pažadus:

eis, ut educerem eos de Terra
Aegypti, in Terram, quam pro-
videram eis, fluentem lacte, et
melle: quae est egregia inter om-
nes terras. 7 Et dixi ad eos: Unus-
quisque offensiones oculorum su-
orum abiiciat, et in idolis Aegypti
nolite pollui: ego Dominus Deus
vester. 8 Et irritaverunt me, no-
lueruntque me audire: unusquis-
que abominationes oculorum suo-
rum non proiecit, nec idola Ae-
gypti reliquerunt: et dixi ut ef-
funderem indignationem meam
super eos, 'et implerem iram me-
am in eis, in medio Terrae Ae-
gypti. 9 Et feci propter nomen
meum, ut non violaretur coram
Gentibus, in quarum medio erant,
et inter quas apparui eis ut edu-
cerem eos de Terra Aegypti.

10 Eieci ergo eos de Terra
Aegypti, et eduxi eos in deser-
tum. 11 Et dedi eis praecepta
mea, et iudicia mea ostendi eis,
quae faciens homo, vivet in eis.
12 Insuper et sabbata mea dedi
eis, ut essent signum inter me
et eos: et scirent quia ego Do-
minus sanctificans eos. 13 Et irri-
taverunt me domus Israel in de-
serto, in praeceptis meis non
ambulaverunt, et iudicia mea pro-

liau savo ranką dėl jų, kad ves-
čiau juos iš Aigipto šalies į
žemę, kurią buvau jiems numa-
tęs, plūstančią pienu ir medumi,
kuri yra geriausia tarp visų šalių.
7 Tuomet aš jiems tariau: Tegul
kiekvienas meta šalin savo akių
papiktinimus, ir nesusitepkite Ai-
gipto stabais; aš Viešpats, jūsų
Dievas. 8 Bet jie erzino mane ir
nenorėjo manęs klausyti: nė vie-
nas nemetė šalin savo akių pa-
piktinimų ir nepaliko Aigipto
stabų. Tuomet aš maniau išlieti
ant jų savo užsidegimą ir pa-
pilti ant jų visą savo rūstybę
Aigipto šalies viduje. 9 Tačiau
dėl savo vardo, kad jis nebūtų
suteptas tautų akyse, tarp kurių
jie buvo ir kurių tarpe aš jiems
pasirodžiau aš išvesdinau juos
iš Aigipto šalies.

10 Taigi aš išvesdinau juos iš
Aigipto žemės ir atvedžiau juos
į tyrumą. 11 Aš daviau jiems savo
įsakymus ir paskelbiau jiems savo
teises, kuriomis žmogus, jei jas
vykins, bus gyvas. 12 Be to aš
daviau jiems savo subatas, kad
jos būtų ženklas tarp manęs ir
jųjų, ir kad jie žinotų, jog aš
esu Viešpats, kurs pašventinu
juos. 13 Bet Izraėlio namai erzino
mane tyrumoje, nevaikščiojo ma-

— *Pasirodžiau:* apsireiškiau (vz. Iš. 6, 2). — (7) *Savo akių papiktinimus:* dievaičių paveikslus. — (8) *Erzino mane:* buvo atkaklūs. — (9) *Pasirodžiau:* apsireiškiau.

(11) *Bus gyvas.* Gyvenimas yra santrauka visų pažadų ir viso, kas gera, taip kaip mirtis apima visus grąsymus ir bausmes. Kun. 18, 5; Rom. 10, 5. — (12) *Subatas.* Atilsio diena, kurią Dievas suteikia, yra ypatingas jo gerumo įrodymas; ji yra atvaizdas dangiškojo atilsio, į kurį jie yra šaukiami (plg. Žyd. 4, 4-9), jos gi laikymas yra įrodymas paklusnumo Dievui ir jo garbinimo žymė. — *Kurs pašventinu juos.* Subatos laikymu Dievas pašventina juos, pašvenčia juos sau ir pareiškia, kad jie yra jam pašvęsti, riša su jos laikymu daug gėrybių, kad jie galų gale, pabaigę savo dienos darbą, taip pat įeitų į amžinąją subatą, kaip Dievas į savąjį atilsį po pasaulio įkūrimo (Plg. Iš 20, 8-11; 31, 13; Atk. 5, 12). — (13) *Erzino mane:* buvo atkaklūs. Visokio atkaklumo pavyzdžius vz. Iš. 32, 1...Sk. 14, 1..: 16, 2; 21, 5; 25, 2; Iš. 16, 22 ir Sk. 15, 32. Kad Dievas norėjo juos su-

iecerunt, quae faciens homo vivet
in eis: et sabbata mea violave-
runt vehementer: dixi ergo ut
effunderem furorem meum super
eos in deserto, et consumerem
eos. 14 Et feci propter nomen
meum, ne violaretur coram Gen-
tibus, de quibus eieci eos in
conspectu earum. 15 Ego igitur
levavi manum meam super eos
in deserto, ne inducerem eos in
Terram, quam dedi eis fluentem
lacte, et melle, praecipuam ter-
rarum omnium: 16 Quia iudicia
mea proiecerunt, et in praeceptis
meis non ambulaverunt, et sab-
bata mea violaverunt: post idola
enim cor eorum gradiebatur.
17 Et pepercit oculus meus super
eos ut non interficerem eos: nec
consumpsi eos in deserto.

18 Dixi autem ad filios eorum
in solitudine: In praeceptis pat-
rum vestrorum nolite incedere,
nec iudicia eorum custodiatis,
nec in idolis eorum polluamini:
19 Ego Dominus Deus vester: in
praeceptis meis ambulate, iudicia
mea custodite, et facite ea: 20 Et
sabbata mea sanctificate ut sint
signum inter me et vos, et sci-
atis quia ego sum Dominus
Deus vester. 21 Et exacerbave-
runt me filii, in praeceptis meis
non ambulaverunt: et iudicia mea
non custodierunt ut facerent ea:
quae cum fecerit homo, vivet in
eis: et sabbata mea violaverunt:
et comminatus sum ut effun-
derem furorem meum super eos,
implerem iram meam in eis in de-
serto. 22 Averti autem manum
meam, et feci propter nomen
meum, ut non violaretur coram

no įsakymais ir atmetė mano
teises, kuriomis žmogus, jei jas
vykina, yra gyvas; jie labai sutepė
mano subatas; todėl aš maniau
išlieti ant jų savo narsą tyru-
moje ir juos sunaikinti. 14 Tačiau
aš elgiaus dėl savo vardo, kad
jis nebūtų suteptas tautų akyse,
iš kurių tarpo ir kurioms ma-
tant aš buvau juos išvedęs. 15 Tai-
gi aš pakėliau savo ranką ant jų
tyrumoje, kad neįvesčiau jų į
šalį, kurią jiems daviau plūstan-
čią pienu ir medumi, visų šalių
žymiausią, 16 nes jie atmetė mano
teises, nevaikščiojo mano įsaky-
mais ir sutepė mano subatas;
nes jų širdis ėjo paskui stabus.
17 Tačiau mano akis pasigailėjo
jų, kad aš jų neužmušiau, ir aš
nesunaikinau jų tyrumoje.

18 Jų gi vaikams aš sakiau
tyrumoje: Nevaikščiokite savo
tėvų įsakymais, nesilaikykite jų
teisių ir nesusitepkite jų stabais.
19 Aš Viešpats, jūsų Dievas; vaikš-
čiokite mano įsakymais, sergė-
kite mano teises ir vykinkite jas,
ir švęskite mano subatas, kad
jos būtų ženklas tarp manęs ir
tarp jūsų, ir kad jūs žinotumėte,
jog aš Viešpats, jūsų Dievas.
21 Bet ir sūnūs erzino mane, ne-
vaikščiojo mano įsakymais, ne-
sergėjo mano teisių, kad jas vy-
kintų, kurias, jei žmogus vykins,
bus jomis gyvas; jie sutepė ma-
no subatas. Tuomet aš grasiau
išliesiąs ant jų savo narsą ir pa-
rodysiąs jiems savo rūstybę pilną
tyruose. 22 Tačiau aš vėl atitrau-
kiau savo ranką ir dariau dėl
savo vardo, kad jis nebūtų su-
teptas akyse tautų, iš kurių tar-

---

naikinti, vz. Iš. 32, 10; 33, 3; Sk. 14, 12; Atk. 9, 14. Tačiau jis susilaikė ir nesunaikino Izraėlio, kad tautos tyčiodamos nesakytų, būk jis negalėjęs įvesti jų į Žadėtąją žemę (Sk: 14, 16). — (21) *Nesergėjo*... Plg. Sk.

Gentibus, de quibus eieci eos in
oculis earum. 23 Iterum levavi
manum meam in eos in solitu-
dine, ut dispergerem illos in na-
tiones, et ventilarem in terras:
24 eo quod iudicia mea non fe-
cissent, et praecepta mea repro-
bassent, et sabbata mea violas-
sent, et post idola patrum suo-
rum fuissent oculi eorum. 25 Er-
go et ego dedi eis praecepta
non bona, et iudicia, in quibus
non vivent: 26 Et pollui eos in
muneribus suis cum offerrent
omne, quod aperit vulvam, prop-
ter delicta sua: et scient quia
ego Dominus.

27 Quamobrem loquere ad do-
mum Israel, fili hominis: et dices
ad eos: Haec dicit Dominus
Deus: Adhuc et in hoc blasphe-
maverunt me patres vestri, cum
sprevissent me contemnentes:
28 et induxissem eos in Terram,
super quam levavi manum meam
ut darem eis: viderunt omnem
collem excelsum, et omne lig-
num nemorosum, et immolave-
runt ibi victimas suas: et dede-

po, joms matant, aš juos skubiai
išvedžiau. 23 Aš dar kartą pakė-
liau savo ranką prieš juos ty-
ruose, kad išsklaidyčiau juos
tarp tautų ir vėtyčiau į šalis,
24 nes jie nesergėjo mano teisių,
paniekino mano įsakymus, sutepė
mano subatas, ir jų akys buvo
nukreiptos į jų tėvų stabus.
25 Taigi ir aš daviau jiems įsa-
kymų, kurie nebuvo geri, ir
teisių, kuriomis jie negalėjo būti
gyvi. 26 Aš sutepiau juos jų do-
vanomis, kai jie pašventindavo
visus pirmgimius, dėl jų nusikalti-
mų, kad jie žinotų, jog aš Vieš-
pats.

27 Todėl, žmogaus sūnau, kal-
bėk Izraėlio namams ir jiems
tark: Viešpats Dievas sako taip:
Dar ir tuo piktžodžiavo man
jūsų tėvai, kad jie tyčiodamies
paniekino mane. 28 Kai aš įve-
džiau juos į šalį, dėl kurios aš
buvau pakėlęs savo ranką, kad
ją jiems duosiu, jie žvalgėsi į
kiekvieną aukštą kauburį ir į
kiekvieną žaliuojantį medį, ir au-
kojo tenai savo aukas, ir darė

14, 41; 15, 32; 16, 1. 21. 41. 48. — (23) *Aš dar kartą...* Dievas prisiektinai grąsė, kad jie turės būti išsklaidyti tarp tautų. Vz. Kun. 26, 33; Atk. 28, 33. 64 — Priesaika buvo patvirtinti grąsymai, sudarant sandorą; ji paminėta ir Atk. 29, 13... Grąsymai lietė visą tautą draug su visomis būsimomis kartomis, į kurias Mozė žiūrėjo kaip į vienetą; todėl jie turi reikšmės ir vėlesnių laikų žydams; grąsymai turėjo būti įvykinti, kai nuodėmių saikas bus pilnas. — (25) *Įsakymų, kurie nebuvo geri.* Apeiginiai įstatymai, kurių tarpe buvo ir subatos šventimas, nebuvo negeri įsakymai (vz. auk. 12. 29 e. plg. Rom. 7, 5). Negerų įsakymų buvo duota Izraėliui, kai žydai jau buvo įėję į Žadėtąją žemę; todėl teisingai kaldaiškoji parafrazis supranta juos apie pagonių įstatymus ir įpročius, kuriuos žydų priešai buvo jiems primetę arba kuriuos jie patys savo valia, pasiduodami stabmeldystei, buvo iš pagonių pasisavinę. Dievas nebuvo jų tiesioginis davėjas; bet jis nesulaikė piktos žydų valios ir taip leido tuos negerus įstatymus priimti (plg. auk. 14, 9; Apd. 7, 42; Rom. 1, 24). — (26) *Aš sutepiau...* Dievas, bausdamas už senesnes nuodėmes, leido žydams susitepti stabų garbinimu (Jer. 7, 31; 19, 5), ypač gi aukomis, kurias darė Molokui (žudydami kūdikius). — *Dėl jų nusikaltimų.* Ebr. t.: kad įkvėpčiau jiems pasibaisėjimo.

(28) *Jie žvalgėsi...* Plg. Atk. 12, 13. — *Savo aukas...* Tokias pat aukas, kuriomis žydai turėjo garbinti tikrąjį Dievą, jie darė stabams. Tai

runt ibi irritationem oblationis
suae, et posuerunt ibi odorem
suavitatis suae, et libaverunt liba-
tiones suas. 29 Et dixi ad eos:
Quid est excelsum, ad quod vos
ingredimini? et vocatum est no-
men eius Excelsum usque ad
hanc diem.
30 Propterea dic ad domum
Israel: Haec dicit Dominus Deus:
Certe in via patrum vestrorum
vos polluimini, et post offendi-
cula eorum vos fornicamini: 31 et
in oblatione donorum vestrorum,
cum traducitis filios vestros per
ignem, vos polluimini in omni-
bus idolis vestris usque hodie:
et ego respondebo vobis domus
Israel? Vivo ego, dicit Dominus
Deus, quia non respondebo
vobis.
32 Neque cogitatio mentis ves-
trae fiet, dicentium: Erimus sicut
Gentes, et sicut cognationes ter-
rae ut colamus ligna, et lapides.
33 Vivo ego, dicit Dominus Deus,
quoniam in manu forti, et in
brachio extento, et in furore ef-

tenai savo erzinančias atnašas, ir
atnašavo tenai savo meilų aukų
kvapą ir liejo savo liejamąsias
aukas. 29 Tuomet aš jiems tariau:
Koki yra ta aukštuma, į kurią
jūs einate? ir praminta jos var-
das iki šiai dienai Aukštuma.
30 Todėl tu Izraėlio namams
tark: Viešpats Dievas sako taip:
Iš tikrųjų jūs susitepate, eidami
jūsų tėvų keliu, ir jūs paleistu-
vaujate su tuo, kas buvo jų nu-
puolimo priežastis, 31 ir savo
dovanų atnašavimu, kai jūs per-
vedate savo vaikus per ugnį,
jūs susitepate visais savo sta-
bais iki šiai dienai; ir argi aš
turėčiau duoti atsakymą jums,
Izraėlio namai? Kaip aš gyvas,
sako Viešpats Dievas, aš jums
neduosiu atsakymo.
32 Taip pat neįvyks ir tai, ką
jūs manote, kai sakote: Mes bū-
sime kaip pagonys ir kaip kitos
žemės giminės, ir garbinsime me-
džius ir akmenis. 33 Kaip aš gy-
vas, sako Viešpats Dievas, aš
jums karaliausiu stipria ranka,

---

buvo didžiausias Dievo paniekinimas ir jo įsakytų aukų apeigų sutepimas.

(29) *Koki yra...*: ko jūs einate į tą aukštumą? Dievas buvo daug sykių įspėjęs nedaryti to nusikaltimo (Atk. 12, 2). Ebr. t. yra žaidimas panašiais žodžiais: aukštuma ebr. *bamah,* pirmoji jo dalis *ba'* reiškia: jis ėjo, bet taip pat coire, kita gi *mah,* kas, niekas; taip išreiškiamas visiškas aukštumų niekingumas. — *Iki šiai dienai:* aukštumų vardas ir paleistuvybei lygus jų lankymas pasiliko iki žydų išvedimui į nelaisvę.

(31) *Argi aš turėčiau...*: kaip gi jūs, kurie darote tokių nuobodų, drįstate prašyti Dievą atsakymo, kad jis pažadėtų atsiimti jums gręsiančias nelaimes ir bausmes, arba neleisti joms ateiti? Kaip gi jau ilgai per kartų kartas Dievas kantriai kentėjo jūsų nusikaltimus? Ko jis nedarė, kad paskatintų jus pasitaisyti? Kadangi jis dabar pagrąsė bausmėmis (21 e.), kaip jūs galite reikalauti, kad nebūtumėte baudžiami, nors esate nusistatę nepasitaisyti?

(32) *Neįvyks...* Jūs sakote: mes nenorime pasiduoti Viešpačiui, nenorime vadintis jo tauta; tačiau nemanykite, kad jūsų troškimas galėtų įvykti (Jier.)

(33) *Stipria ranka...* Stipria ranka ir ištiestu petimi kitados Dievas buvo stebuklingai išvadavęs tautą iš Aigipto vergijos. Ir dabar jis nepaleis jų iš po savo akių, bet kaip pabėgusius vergus sugrąžins juos tarnauti kaip anksčiau ir viešpataus jiems, ir kadangi jie buvo paniekinę jo gerumą, jie turi patirti jo kietumą (Jier.). Sionas turi rasti išgelbėjimą teismu; tas Dievo apvaizdos nusta-

fuso regnabo super vos. 34 Et
educam vos de populis: et con-
gregabo vos de terris, in quibus
dispersi estis, in manu valida, et
in brachio extento, et in furore
effuso regnabo super vos. 35 Et
adducam vos in desertum popu-
lorum, et iudicabor vobiscum
ibi facie ad faciem. 36 Sicut iudi-
cio contendi adversum patres
vestros in deserto Terrae Ae-
gypti, sic iudicabo vos, dicit Do-
minus Deus. 37 Et subiiciam vos
sceptro meo, et inducam vos in
vinculis foederis. 38 Et eligam de
vobis transgressores, et impios
et de terra incolatus eorum edu-
cam eos, et in terram Israel non
ingredientur: et scietis quia ego
Dominus.

39 Et vos domus Israel, Haec
dicit Dominus Deus: Singuli
post idola vestra ambulate, et
servite eis. Quod si et in hoc
non audieritis me, et nomen meum
sanctum pollueritis ultra in mu-

ištiestu petimi ir išlietu narsu.
34 Aš išvesiu jus iš tautų ir su-
rinksiu jus iš šalių, kuriose jūs
esate išsklaidyti; aš karaliausiu
jums stipria ranka, ištiestu pe-
timi ir išlietu narsu; 35 aš nuve-
siu jus į tautų tyrumą ir ten
bylinėsiuos su jumis veidu į
veidą. 36 Kaip aš dariau teismą
jūsų tėvams Aigipto šalies ty-
rumoje, taip teisiu jus, sako
Viešpats Dievas. 37 Aš pavergsiu
jus savo skėptrui ir įvesiu jus į
sandoros ryšius. 38 Ir išrinksiu
iš jūsų tarpo atkakliuosius ir be-
dievius, išvesiu juos iš jų gyve-
namosios šalies, ir jie neįeis į
Izraėlio šalį; taip jūs žinosite,
kad aš Viešpats.

39 Jūs gi, Izraėlio namai, Vieš-
pats Dievas sako taip: Vaikščio-
kite kiekvienas paskui savo sta-
bus ir tarnaukite jiems. O jei ir
čia jūs neklausysite manęs ir
toliau sutepsite mano šventą

---

tytas kelias, apie kurį kalba visi pranašai (plg. Iz. 1, 27), ir šičia aiškiai nurodomas. — (34) *Aš išvesiu... Jūs* norite gyventi tarp tautų ir jų būdu, tačiau aš išvesiu jus iš jųjų tarpo. — (35) *Į tautų tyrumą.* Tyrumos paminėjimu primenama ta tyruma, kurioje tauta buvo priregta prie Žadėtosios žemės gavimo. Ir dabar jie būdami tarp tautų yra ištrėmime, lyg kokioje tyrumoje. — (36) *Aš teisiu jus:* pataisysiu jus plakimais, kaip kitados Arabijos tyrumoje ir tai taip, kad jūs negalėsite nepripažinti Viešpaties rankos ir jo apvaizdos. — (37) *Aš pavergsiu...* Ebr. t.: aš praleisiu jus po (piemens) lazda, — kaip kad daro piemuo, kurs suskaito savo avis ir jomis rūpinasi. Plg. Kun. 27. 32. Bet Dievas, surinkdamas savo kaimenę, vėl sudarys su jais sandorą ir sutartį, kurią jie laikys ištikimai ir ištvermingai. Plg. Oz. 2, 18-20; Jer. 31, 32. — (38) *Ir išrinksiu...* Tačiau kaip kitados tyrumoje maištininkai turėjo mirti, taip ir dabar nevisi dalyvaus atnaujinime, bet tik tie, kurie duosis pataisyti ištrėmimo bandymais. — Maištininkai turi žūti įvairiose šalyse; taip jūs matydami nevienokį piktųjų ir gerųjų likimą pažinsite, kad aš esu Viešpats, kurs darau teismą (Jier.).

(39) *Vaikščiokite...* Ironiškas patarimas; juo labiau pabrėžiama, koks baisus bus galas tų, kurie nepasinaudos rimtais aukščiau duotais įspėjimais; Dievas paliks juos eiti paskui jų pamėgtus stabus, ir veikiai jie visi žus. — *O jei ir čia...* Tačiau jų nusikaltimai nesutrukdys likusiųjų žydų gręžtis į Dievą ir sudaryti naują tautą, kuri duos Viešpačiui tobulą garbę. Ebr. Syr. Kald. ir Jieron.: nors jūs dabar ir tarnaujate dievaičiams, tačiau paskui jūs iš tikrųjų turėsite klausyti manęs ir nebesutepsite daugiau mano švento vardo,

neribus vestris, et in idolis vestris:
[40]in monte sancto meo, in monte
excelso Israel, ait Dominus Deus,
ibi serviet mihi omnis domus
Israel; omnes, inquam, in terra,
in qua placebunt mihi, et ibi
quaeram primitias vestras, et
initium decimarum vestrarum in
omnibus sanctificationibus ves-
tris. [41] In odorem suavitatis sus-
cipiam vos, cum eduxero vos
de populis, et congregavero vos
de terris, in quas dispersi estis,
et sanctificabor in vobis in oculis
nationum. [42] Et scietis quia ego
Dominus, cum induxero vos ad
terram Israel, in Terram, pro qua
levavi manum meam, ut darem
eam patribus vestris. [43] Et recor-
dabimini ibi viarum vestrarum,
et omnium scelerum vestrorum,
quibus polluti estis in eis: et
displicebitis vobis in conspectu
vestro in omnibus malitiis ves-
tris, quas fecistis. [44] Et scietis
quia ego Dominus, cum bene-
fecero vobis propter nomen me-
um, et non secundum vias ves-
tras malas, neque secundum sce-
lera vestra pessima domus Israel,
ait Dominus Deus.

vardą savo dovanomis ir savo
stabais, [40] tai mano šventajame
kalne, aukštame Izraėlio kalne,
sako Viešpats Dievas, ten tar-
naus man visi Izraėlio namai;
visi, sakau, toje šalyje, kurioje
jie man įtiks, ir tenai aš pagei-
dausiu jūsų pirmonių ir jūsų
dešimtinių pradžios draug su
visu tuo, ką jūs man pašven-
čiate. [41] Aš priimsiu jus kaip
mielą kvapą, kai būsiu išvedęs
jus iš tautų ir būsiu surinkęs
jus iš šalių, kuriose jūs esate
išsklaidyti, ir kai aš būsiu jumyse
pašventintas tautų akyse. [42] Tuo-
met jūs žinosite, kad aš Viešpats,
kai būsiu įvedęs jus į Izraėlio
šalį, į šalį, dėl kurios aš pakė-
liau savo ranką, kad ją duočiau
jūsų tėvams. [43] Ten jūs atsimin-
site savo kelius ir visas savo
piktadarybes, kuriomis jūs susi-
tepėte, ir jūs nebepatiksite patys
sau savo akyse dėl visų savo
piktumų, kuriuos esate padarę.
[44] Jūs žinosite, kad aš Viešpats,
kai būsiu jums gera padaręs
dėl savo vardo ir ne piktų jūsų
kelių žiūrėdamas, nė blogiausių
jūsų, Izraėlio namai, piktadarybių
žiūrėdamas, sako Viešpats Die-
vas.

---

savo aukojimais ir savo dievaičiais. — (40) *Kalne.* Sione. — *Pirmonių.* Ebr. *therumah* — tai, kas iš paaukotų daiktų buvo pašvenčiama Dievui (Kun. 21, 22); taip pat dovanos bažnyčiai. — *Jūsų dešimtinių pradžios draug su visu tuo.* Ebr. t.: jūsų dovanų pirmones iš viso to. — (41) *Kaip mielą kvapą.* Dievas nori priimti grįžtančią tautą kaip maloniausią jam auką, taigi didžiausiu prietelingumu ir gerumu, taip kad visos aplinkui gyvenančios tautos, kai pamatys jojo tautą išgelbėtą, šlovins Dievą (Jier.) kaipo galingą, stebuklingą. — (42) *Pakėliau savo ranką:* prisiekiau. — (43) *Nebepatiksite...:* gėdėsitės patys savęs. — (44) *Ne piktų...* Kaip tikrai Dievas yra Jahve, pasirodo ypač iš to, kad jis priima į malonę nusidėjėlius, nes jo ištikimybė ir malonė spindi juo skaisčiau, juo nevertesni yra pagalbos tie, į kuriuos jis kreipiasi.

20, 45 — 21, 32. Pranašas turi skelbti Jūdo karalystės žuvimą miško gaisro prilyginimu (20, 45-49) ir išgaląsto ir nušveisto Viešpaties kalavijo siautimu (21, 1-17); tuo kalaviju turi būti Babilono karalius, kurs sunaikins Jeruzalę, jos karalių ir Amono vaikus (21, 18-32).

f) Gaisru ir Viešpaties kalaviju sunaikintas Izraėlis.

45 Et factus est sermo Do-
mini ad me, dicens: 46 Fili ho-
minis, pone faciem tuam contra
viam Austri, et stilla ad Aphri-
cum, et propheta ad saltum agri
meridiani. 47 Et dices saltui me
ridiano: Audi verbum Domini:
haec dicit Dominus Deus: Ecce
ego succendam in te ignem, et
comburam in te omne lignum
viride, et omne lignum aridum:
non extinguetur flamma succen-
sionis: et comburetur in ea om-
nis facies ab Austro usque ad
Aquilonem. 48 Et videbit universa
caro quia ego Dominus succendi
eam, nec extinguetur.
49 Et dixi: A a a, Domine
Deus: ipsi dicunt de me: Num-
quid non per parabolas loquitur
iste?

Caput XXI. 1 Et factus est
sermo Domini ad me, dicens:
2 Fili hominis pone faciem tuam
ad Ierusalem, et stilla ad sanc-
tuaria, et propheta contra hu-
mum Israel: 3 Et dices terrae
Israel: Haec dicit Dominus Deus:
Ecce ego ad te, et eiiciam gla-
dium meum de vagina sua, et
occidam in te iustum, et impium.
4 Pro eo autem quod occidi in
te iustum, et impium, idcirco
egredietur gladius meus de va-
gina sua ad omnem carnem ab

45 Man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: 46 Žmo-
gaus sūnau, pakreipk savo veidą
į pietų kelią, lašink savo žodžius
į vidudienį ir pranašauk prieš
pietų šalies girią. 47 Sakyk pietų
giriai: Išgirsk Viešpaties žodį:
Viešpats Dievas sako taip: Štai
aš sukursiu tavyje ugnį ir su-
deginsiu tavyje visus žaliuojan-
čius medžius ir visus sausus
medžius; gaisro liepsna nebus
užgesyta, ir joje bus sudegintas
visas paviršius nuo pietų iki
šiaurei. 48 Ir kiekvienas kūnas
matys, kad aš, Viešpats, pade-
giau ją, ir ji neužges.
49 Tuomet aš tariau: Ai, ai, ai,
Viešpatie Dieve! Jie sako apie
mane: Nejaugi šitas kalba ne
prilyginimais?

21 perskyrimas. 1 Tuomet
man buvo suteiktas Viešpaties
žodis ir pasakyta: 2 Žmogaus
sūnau, pakreipk savo veidą prieš
Jeruzalę, lašink žodžius prieš
šventyklą ir pranašauk prieš Iz-
raėlio žemę. 3 Izraėlio šaliai tu
tark: Viešpats Dievas sako taip:
Štai aš tau; aš ištrauksiu savo
kalaviją iš jo makšties ir užmu-
šiu tavyje teisųjį ir bedievį. 4 Bet
kadangi aš turiu užmušti tavyje
teisųjį ir bedievį, todėl mano
kalavijas išeis iš savo makšties

---

(46) *Pakreipk...*: kalbėk drąsiai ir nesiliaudamas; tu turi kreiptis į visą tautą ir skelbti liūdną žinią (Jier.). — *Į pietų kelią.* Kadangi pranašas yra Babilone, tai Jeruzalė ir Jūdo karalystė yra į pietus nuo jo. — *Girią:* Ta giria yra ne kas kita, kaip tik žydų tauta, kurios kiekvienas narys buvo gyvas medis. — (47) *Gaisro liepsna...* Plg. Iz. 9, 17; Jer. 21, 14.

(49) Ai, ai, ai. Ebr. *'ahah* (4, 14). — *Ne prilyginimais:* nepasako aiškiai visiems suprantamu būdu.

(21,1) *Pasakyta.* Kadangi žydai nekreipia daug dėmesio į prilyginimą dėl jo neaiškumo, tai dabar jo prasmė išdėstoma visai aiškiais žodžiais. — (3) *Teisųjį ir bedievį.* Karo vargų ir panašių nelaimių paliečiami lygiai teisieji kaip ir bedieviai; taigi ir iš šitos vietos pasirodo, kad ža-

Austro usque ad Aquilonem:
[5] Ut sciat omnis caro quia ego
Dominus eduxi gladium meum
de vagina sua irrevocabilem. [6] Et
tu fili hominis ingemisce in contritione lumborum, et in amaritudinibus ingemisce coram eis.
[7] Cumque dixerint ad te: Quare
tu gemis? dices: Pro auditu: quia venit, et tabescet omne cor, et dissolventur universae manus, et infirmabitur omnis spiritus, et per cuncta genua fluent aquae: ecce venit, et fiet, ait Dominus Deus.

[8] Et factus est sermo Domini
ad me, dicens: [9] Fili hominis
propheta, et dices: Haec dicit Dominus Deus: Loquere: Gladius, gladius exacutus est, et
limatus. [10] Ut caedat victimas,
exacutus est: ut splendeat, limatus est: qui moves sceptrum filii mei, succidisti omne lignum.
[11] Et dedi eum ad levigandum
ut teneatur manu: iste exacutus est gladius, et iste limatus est ut sit in manu interficientis.
[12] Clama, et ulula fili hominis,
quia hic factus est in populo meo, hic in cunctis ducibus Isra-

prieš kiekvieną kūną nuo pietų
iki šiaurei, [5] kad kiekvienas kūnas
žinotų, jog aš, Viešpats, ištraukiau savo kalaviją iš jo makšties
negrąžintinai. [6] Tu, žmogaus sūnau, dūsauk sutrintomis strėnomis ir dūsauk karčiame skausme jų akivaizdoje. [7] Kai jie tau
sakys: Ko tu dūsauji? tark: Dėl gando: nes jis ateina, ir visos širdys džius, visos rankos nusvirs, kiekviena dvasia susilpnės, ir per visus kelis tekės vandenys; štai ateina ir įvyks, sako Viešpats Dievas.

[8] Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [9] Žmo-
gaus sūnau, pranašauk ir sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Kalbėk: Kalavijas, kalavijas pagaląs-
tas ir nušveistas. [10] Jis pagaląs-
tas, kad pjautų aukas, nušveistas, kad blizgėtų. Tu, kurs judini mano sūnaus skėptrą, tu nuker-
ti visus medžius. [11] Aš daviau jį
nušveisti, kad būtų laikomas ranka; tas kalavijas yra išgaląstas, ir jis nušveistas, kad būtų už-
mušėjo rankoje. [12] Šauk ir klyk
žmogaus sūnau, nes jis prirengtas mano tautai, jis visiems Iz-

---

dėtasis 9, 4 ir 18, 9 gyvenimas netelpa tame trumpame laikotarpyje, kurį žmogus pasilieka šiame pasaulyje; dar ir po jo Dievas, laikydamos anksčiau nustatytos taisyklės, baus piktuosius ir duos užmokesnį geriesiems. — (5) *Negrąžintinai:* iki jis nebus atlikęs savo uždavinio.— — (6) *Dūsauk.* Ką pranašas buvo pasakęs žodžiais, dabar jis turi patvirtinti savo skausmo parodymu, kad tie, kurie jį girdėjo, juo labiau susidomėtų ir gautų ženklą, kaip baisi bus nelaimė. — *Sutrintomis strėnomis.* Dūsauk taip labai, kad rodytųsi, jog tais dūsavimais tarsi laužomos strėnos, kuriomis juk remiasi visas žmogaus stiprumas.

(10) *Pagaląstas...* Kalavijas prirengtas visais atžvilgiais. — *Judini mano sūnaus skėptrą.* Sakinio prasmė nevisai aiški. Sūnumi be abejo čia vadinama visa žydų tauta. Gal, atsiliepiant į kalaviją, norima pasakyti, kad Nebukadnecaras, kurs Dievui yra keršto įrankis (kalavijas), pargriauna Izraėlio (karalystę) skėptrą (Iš. 4, 22; Oz. 11, 1) ir sunaikina visą tautą. Ebr. eil. tekstas irgi neaiškus, bet jo prasmė yra panaši į Vulgatos. — (11) *Užmušėjo rankoje.* Kaip baisiai kalavijas siaus jo rankoje, parodo įsakymas šaukti ir klykti. — (12) *Kurie bėga.* Nėra ebr. t. — *Per šlaunis.* Tai turi būti didžiausio nuliūdimo ženklas. —

el, qui fugerant: gladio traditi sunt
cum populo meo, idcirco plaude
super foemur, 13 quia probatus
est: et hoc, cum sceptrum sub-
verterit, et non erit, dicit Do-
minus Deus. 14 Tu ergo fili ho-
minis propheta, et percute manu
ad manum, et duplicetur gladius,
ac triplicetur gladius interfecto-
rum: hic est gladius occisionis
magnae, qui obstupescere eos
facit, 15 et corde tabescere, et mul-
tiplicat ruinas. In omnibus portis
eorum dedi conturbationem gla-
dii acuti, et limati ad fulgendum,
amicti ad caedem. 16 Exacuere,
vade ad dexteram, sive ad si-
nistram, quocumque faciei tuae
est appetitus. 17 Quin et ego
plaudam manu ad manum, et
implebo indignationem meam ego
Dominus locutus sum.

18 Et factus est sermo Do-
mini ad me, dicens: 19 Et tu fili
hominis pone tibi duas vias, ut
veniat gladius regis Babylonis:
de terra una egredientur ambae:
et manu capiet coniecturam, in
capite viae civitatis coniiciet.
20 Viam pones ut veniat gladius
ad Rabbath filiorum Ammon,
et ad Iudam in Ierusalem mu-
nitissimam. 21 Stetit enim rex
Babylonis in bivio, in capite dua-

raėlio vadams, kurie bėga; jie ati-
duoti kalavijui draug su mano tau-
ta, todėl plok sau per strėną; 13 nes
jis išmėgintas, ir kai jis nutrems
skėptrą, to nebebus, sako Vieš-
pats Dievas. 14 Taigi tu, žmogaus
sūnau, pranašauk ir plok ranka
į ranką; užmušėjų kalavijas te-
būna padvigubintas, ir tebūna
kalavijas patrigubintas. Tai yra
didelių žudynių kalavijas, kurs
verčia juos baisėtis 15 ir jų šir-
dis džiūti, ir kurs daugina su-
naikinimą. Į visus jų vartus aš
siunčiau sumišimą dėl aštraus
kalavijo, nušveisto, kad blizgėtų,
ir švitruojančio, kad žudytų.
16 Būk aštrus, eik į dešinę ar į kai-
rę, kur tik patinka tavo ašmenims.
17 Tuomet ir aš plosiu ranka į ran-
ką ir parodysiu savo užsidegimą
pilną; aš, Viešpats, tai kalbėjau.

18 Man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: Tu,
žmogaus sūnau, pažymėk sau
du keliu, kuriais gali ateiti Babi-
lono karaliaus kalavijas; abudu
turi išeiti iš vienos šalies. Jis
savo ranka trauks burtą; jis
trauks ją kelio pradžioje į vieną
miestą. 20 Pažymėk kelią, kad
kalavijas eitų į Amono sūnų Ra-
batą ir į Jūdą prie stipriausios Je-
ruzalės. 21 Nes Babilono karalius

---

(13) *Išmėgintas.* Kalavijas yra jau parodęs savo aštrumą ir tinkamumą, užkariaudamas daugelį karalysčių; jis bus toksai ir dabar sugriaudamas Jūdo karalystę taip, kad jos nebebus. — (14) *Plok sau į ranką.* Vėl didelio skausmo ir nustebimo ženklas. — *Padvigubintas...* Anot ebr t.: tebūna triskart padvigubintas, t. y. jo užmušimo jėga tebūna šešis kartus didesnė, nes jis turi padaryti labai didelį kraujo išliejimą. — (16) *Ašmenims.* Kalavijas yra dviašmenis, todėl jis turi siausti į abu šonu. — (17) *Aš plosiu...* Tai bus įrodymas, kaip labai yra Viešpats užsirūstinęs nusikaltusiai tautai.

(19) *Pažymėk:* nubraižyk ant plytos (4, 1...). — *Jis savo ranka...* Vulg. jau čia kalbama apie būrimą, įsidedant burtas į ranką. Ebr. t.: nubraižyk keliarodį (ranką, kuri rodo kelią), nubraižyk jį kelio pradžioje į vieną miestą. — (20) *Kad kalavijas...* Vienas kelias turi eiti į amonitų sostinę, kitas į sustiprintą Jeruzalės miestą. — (21) *Sustos kryžkelėje...* Ten, kur keliai skiriasi, Babėlės karalius ima

rum viarum, divinationem quae-
rens, commiscens sagittas: inter-
rogavit idola, exta consuluit. 22 Ad
dexteram eius facta est divinatio
super Ierusalem ut ponat arietes,
ut aperiat os in caede, ut elevet
vocem in ululatu, ut ponat arie-
tes contra portas, ut comportet
aggerem, ut aedificet munitiones.
23 Eritque quasi consulens frustra
oraculum in oculis eorum, et sab-
batorum otium imitans: ipse au-
tem recordabitur iniquitatis ad
capiendum.

24 Idcirco haec dicit Dominus
Deus: Pro eo quod recordati
estis iniquitatis vestrae, et reve-
lastis praevaricationes vestras, et
apparuerunt peccata vestra in
omnibus cogitationibus vestris:
pro eo, inquam, quod recordati
estis, manu capiemini. 25 Tu au-
tem profane, impie dux Israel,
cuius venit dies in tempore ini-
quitatis praefinita: 26 Haec dicit

sustos kryžkelėje, dviejų kelių
pradžioje, ieškodamas žiniavimo
maišydamas vilyčias; jis klaus
stabus ir apžiūrės vidurius. 22 Į
jo dešinę pateko burta prieš Jeru-
zalę, kad statytų sienlaužius, kad
įsakytų žudynes, kad pakeltų
balsą kariškam šauksmui, kad
vestų sienlaužius prieš vartus,
kad piltų pylimą, kad statytų
sustiprinimų. 23 Jų akyse jis ro-
dysis veltui ieškojęs žiniavimo
ir pamėgzdžiojąs subatų atilsį,
bet jis atsimins neteisybę, kad
juos paimtų.
24 Todėl Viešpats Dievas sako
taip: Kadangi jūs priminėte savo
neteisybę ir atidengėte savo per-
žengimus, ir jūsų nuodėmės pa-
sirodė visose jūsų mintyse, ka-
dangi, sakau, jūs priminėte, jūs
būsite sugauti jo ranka. 25 Tu gi,
suteptas, bedievi, Izraėlio kuni
gaiškšti, kurio atėjo diena, iš
anksto paskirta neteisybės metu.
26 Viešpats Dievas sako taip:

---

dvejoti, katruo iš dviejų kelių jis turėtų eiti, ir jis „krato vilyčias, klausiasi *therafim,* apžiūri kepenas“ (ebr. t.). Ant vilyčių parašydavo vardus ar ženklus ir kratydavo jas saidoke, kad pamatytų, kurs vardas pirmas iššoks (Jier.). *Therafim* buvo naminiai dievaičiai (plg. Prad. 31, 19; Oz. 3, 4). Aukų gyvulių kepenų apžiūrėjimas turėjo duoti nurodymų apie laukiamą pasisekimą. — (22) *Į jo dešinę...* Vilyčia su Jeruzalės žyme pateko į dešinę karaliaus ranką; tai buvo jam laimėjimą žadąs ženklas ir todėl padrąsinimas pradėti prieš Jeruzalę kariškus žygius. — (23) *Jų akyse:* žydams. Jiems rodėsi, kad Nebukadnecaras tokiuo savo būrimu tik veltui gaišina laiką ir užsiima visai nenaudingais dalykais, kaip kad daro žmonės neturį ką veikti. Jeruzalei gi jie nelaukia jokio pavojaus. — *Subatų atilsį.* Ebr. t. šitų žodžių prasmė visai neaiški; juos galima versti taip: priesaikų priesaika yra jiems, t. y. žydai turi savo pusėje švenčiausią priesaiką, bet keno? Dievo, ar karaliaus Sedekijo padarytąją Babėlės karaliui ir paskui jo sulaužytą? — *Neteisybę:* priesaikos sulaužymą.

(24) *Jūs priminėte...* Kadangi jie nusideda be jokios drovos ir visiems atidengia savo piktadarystę, juos turi aplankyti Dievo teismas, ir jų nusikaltimais suteptas miestas turi būti sugriautas. — *Būsite sugauti:* pateksite į neprietelių rankas. — (25) *Suteptas:* nustojęs savo šventos vertybės, kurią turėjai kaipo teokratinis Jahvės vietoje viešpataująs Izraėlio karalius, ir Dievo atmestas. — *Iš anksto paskirta...* Ebr. t.: tavo piktumo pabaigos metu, t. y. tuo metu, kai tavo piktumas turi rasti savo galą tavo žuvimu, arba: kai tavo piktumas bus tavo žuvimo priežastis. — (26) *Nuometą... vainiką:* tai karališ-

Dominus Deus: Aufer cidarim,
tolle coronam: nonne haec est,
quae humilem sublevavit, et sub-
limem humiliavit? 27 Iniquitatem,
iniquitatem, iniquitatem ponam
eam: et hoc non factum est do-
nec veniret cuius est iudicium,
et tradam ei.
28 Et tu fili hominis propheta,
et dic: Haec dicit Dominus Deus
ad filios Ammon, et ad opprobrium
eorum, et dices: Mucro, mucro
evagina te ad occidendum, lima te
ut interficias, et fulgeas, 29 cum
tibi vederentur vana, et divina-
rentur mendacia: ut dareris su-
per colla vulneratorum impiorum,
quorum venit dies in tempore
iniquitatis praefinita. 30 Revertere
ad vaginam tuam in loco, in quo

Padėk į šalį nuometą, nusiimk
vainiką; argi ne jis yra, kurs pa-
aukština žemą ir nužemina auk-
štą? 27 Kalčią, kalčią, kalčią aš
padarysiu iš jo, tačiau tai ne-
įvyks, iki ateis tas, kuriam pri-
klauso teismas, ir aš jam jį ati-
duosiu.
28 Ir tu, žmogaus sūnau, pra-
našauk ir sakyk: Taip sako Vieš-
pats Dievas apie Amono sūnus
ir apie jų pasityčiojimą; tu sa-
kyk: Kalavijau, kalavijau, išeik iš
makšties žudyti, būk nušveistas,
kad užmuštumei ir blizgėtumei,
29 tuo tarpu kad tau buvo mato-
ma apgaulės ir pranašauta melo,
jog tu dedamas ant sužeistų
bedievių kaklų, kurių atėjo diena,
išanksto paskirta neteisybės metu.

---

kos vertybės ženklai. Jie turi būti iš Sedekijo atimti. — *Argi ne jis yra...* Ebr. t.: tas bus ne tas (arba: kas buvo, to nebebus); kas žema, paaukštinama, ir kas aukšta, pažeminama. — Karališkoji vertybė (ir karalystė) nepasiliks dabartiniame savo stovyje; tas stovis bus visai pakeistas; kas dabar yra, Dievas pavers nieku, kad to nebebūtų. Teokratinis karalius turėjo būti lygus kitų tautų karaliams, kaip parodo 19, 2. 3. 6 prilyginimas. Dievas pažemins tokį kėlimąsi puikybėn, kaip jis buvo nekartą grąsęs (Iz. 2, 12... Jer. 9, 24; Am. 9, 11; Mik. 5, 10). Mesijinė gi karalystė, kurios pradžia yra maža, turi būti paaukštinta, kaip jau nurodyta 17; *22* ir nekartą pranašauta kitur, Iz. 11, 1; Am. 9, 11; Mik. 5, 1. — (27) *Kalčią...* Tas vainikas turi atnešti karaliui visųdidžiausią nelaimę, nes jis turės pakelti žuvimo bausmę, kuri bus bausmė už nusikaltimus; kaip ta bausmė tikra, parodo žodžio „kalčią" pakartojimas. Ebr. t.: griuvėsius, griuvėsius, griuvėsius aš padarysiu iš jo; ir tai nebepasiliks, iki ateis tas, kuriam priklauso teisė, ir aš jam tai suteiksiu. — Karalystė tikrai pavirs griuvėsiais ir jos nebebus, iki ateis Mesijas (plg. Prad. 49, 10): Nė vienas iš Dovido giminės nebelaikys skėptro iki Kristui, kurs yra tikrai karalius, kuriame įvyko Dovidui suteiktoji pranašystė apie amžiną viešpatavimą. — Vėlesni karaliai po Sedekijo nebuvo teisėti (Jier.).

(28) *Apie jų pasityčiojimą.* Amonitai, kuriuos Babilono karalius galėjo pulti, bet tuo tarpu burtos klausydamas puolė Jeruzalę (vz. auk. 20—*22* eil.), piktu džiaugsmu sutiko žinią apie Jeruzalės sugriovimą (Sof. 2, 8; Ez. 25, 6); todėl čia pranašaujamas ir amonitams žuvimas. — *Išeik iš makšties...* Tikriau: ištrauktasis iš makšties, kad žudytumei, nušveistasis, kad užmuštumei... Vulgatos „evagina te... lima te" gal yra atsiradę netyčia vietoje: evaginate... limate. — Čia atsiliepiama į amonitų, ne kaldėjiečių kalaviją. — (29) *Tau buvo matoma...* Amonitai melagingais pranašavimais buvo raginami pulti Jūdo karalystės gyventojus (Jer. 40, 14...). — *Jog tu:* amonitų kalavijas. — *Ant sužeistų bedievių kaklų:* Jeruzalės gyventojų (25 eil.). Gali būti, kad amonitai rengėsi nuožmiai pribaigti jau nugalėtus žydus ir jų sužeistuosius. — (30) *Grįžk...* Ebr. t.:

creatus es, in terra nativitatis
tuae iudicabo te, [31] et effundam
super te indignationem meam: in
igne furoris mei sufflabo in te,
daboque te in manus hominum
insipientium, et fabricantium in-
teritum. [32] Igni eris cibus, san-
guis tuus erit in medio terrae,
oblivioni traderis: quia ego Do-
minus locutus sum.

[30] Grįžk į savo makštį. Toje vie-
toje, kur tu buvai padarytas,
tavo gimtoje šalyje aš teisiu tave
[31] ir išliesiu ant tavęs savo už-
sidegimą; aš papūsiu į tave mano
narso ugnimi ir duosiu tave į
neišmintingų žmonių rankas, ku-
rie rengia žuvimą. [32] Tu būsi
maistas ugniai, tavo kraujas bus
šalies viduje, būsi užmirštas, nes
aš, Viešpats, tai kalbėjau.

g) Jeruzalės sugėdinimas ir bausmė.

Caput XXII. [1] Et factum est
verbum Domini ad me, dicens:
[2] Et tu fili hominis nonne iudi-
cas, nonne iudicas civitatem san-
guinum? [3] et ostendes ei omnes
abominationes suas, et dices:
Haec dicit Dominus Deus: Civi-
tas effundens sanguinem in me-
dio sui ut veniat tempus eius:
et quae fecit idola contra seme-
tipsam ut pollueretur. [4] In san-
guine tuo, qui a te effusus est,
deliquisti: et in idolis tuis, quae
fecisti, polluta es: et appropin-
quare fecisti dies tuos, et addu-

22 perskyrimas. [1] Man bu-
vo suteiktas Viešpaties žodis ir
pasakyta: [2] Žmogaus sūnau, argi
tu neteisi, argi tu neteisi kraujų
miesto? [3] Parodyk jam visas jo
nuobodas ir sakyk: Tai miestas,
kurs išlieja savo viduje kraują,
kad ateitų jo metas, ir kurs daro
stabų prieš save, kad būtų su-
teptas. [4] Savo krauju, kurs buvo
tavo išlietas, tu nusidėjai, ir savo
stabais, kuriuos darei, tu susite-
pei; tu priartinai savo dienas ir
atvedei savo metų laiką; todėl aš
padarysiu iš tavęs pasityčiojimą

---

grąžink jį į jo makštį. Įsakymas duodamas amonitams; jie turi pasilikti savo krašte; juos pačius turi sutikti nelaimė, ir jie negali pasipriešinti. — (31) *Į neišmintingų.* Ebr. t.: į žvėriškų. Taip nurodomas Babėlės karaliaus kareivių nuožmumas. — (32) *Būsi užmirštas...* Neilgai trukus po Jeruzalės sugriovimo Nebukadnecaras puolė amonitų kraštą ir jį sunaikino, taip kad ilgainiui amonitų tauta visai liovėsi buvus. — Kai kurie aiškintojai (Jier. Teod.) 30—32 eil. mato pranašystę nebe prieš amonitus, bet prieš kaldėjiečius; tačiau tuomet labai sunku išaiškinti, kodėl tekste nėra jokio atatinkamo nurodymo.

22, 1—31. Jeruzalė yra kraujų ir stabų miestas, suteptas įvairiais nusikaltimais (1—16), todėl kaip gargažiai bus įmestas į ugnies krosnį (17-22), nes jos pranašai, kunigai, kunigaikščiai ir tauta visi yra sugedę (23—31).

(22, 2) *Argi tu neteisi...* Ebr. t yra paraginimas teisti, barti, daryti priekaištų. — *Kraujų miesto:* Jeruzalės. Nužudymai čia pavyzdis daugelio kitų nusikaltimų. Plg. Iz. 1, 15; 59, 3; Jer. 2, 30; 4 Kar. 22, 16. — (3) *Kurs išlieja...* Kraujo išliejimas yra didžiausia neteisybė, daroma žmogui, stabų garbinimas sunkiausias Dievo įžeidimas. — (4) *Tu priartinai...:* atvedei keršto laiką ir bausmių metus, metą, kuriame vykinami senai tau paskelbti grąsymai, kad tave turi sutikti panieka ir žuvimas (Atk. 29, 33... Jer. 18, 16 ir k.). Tolimos ir artimos tautos tyčiosis iš Jeruzalės, kurios vardas buvo pa-

xisti tempus annorum tuorum: propterea dedi te opprobrium Gentibus, et irrisionem universis terris. [5] Quae iuxta sunt, et quae procul a te, triumphabunt de te: sordida, nobilis, grandis interitu.
[6] Ecce principes Israel singuli in brachio suo fuerunt in te ad effundendum sanguinem. [7] Patrem, et matrem contumeliis affecerunt in te, advenam calumniati sunt in medio tui, pupillum et viduam contristaverunt apud te: [8] Sanctuaria mea sprevisti, et sabbata mea polluisti. [9] Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem, et super montes comederunt in te, scelus operati sunt in medio tui. [10] Verecundiora patris discooperuerunt in te, immunditiam menstruatae humiliaverunt in te. [11] Et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abominationem, et socer nurum suam polluit nefarie, frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te. [12] Munera acceperunt apud te ad effundendum sanguinem: usuram, et superabundantiam accepisti, et avare proximos tuos calumniabaris: meique oblita es, ait

pagonims ir pajuoką visoms šalims. [5] Kurios yra arti ir kurios toli nuo tavęs, džiūgaus dėl tavęs, tu, suteptas, išgarsėjęs, didelis savo žuvimu.

[6] Štai Izraėlio kunigaikščiai, kiekvienas remiasi tavyje savo petimi kraujui išlieti. [7] Jie išniekino tavyje tėvą ir motiną, skriaudė tavo viduje ateivį, nuliūdino pas tave našlaitį ir našlę. [8] Tu paniekinai mano šventyklas ir sutepei mano subatas. [9] Tavyje buvo šmeižikų kraujui išlieti, pas tave buvo valgoma kalnuose, tavo viduje buvo daromas nusikaltimas. [10] Jie atidengė tavyje tėvo gėdą, darė prievartos tavyje mėnesine liga suteptosioms. [11] Kiekvienas bjauriai elgėsi su artimo pačia, uošvis begėdiškai sutepė savo marčią, brolis darė prievartos savo seseriai, savo tėvo dukteriai tavyje. [12] Pas tave ėmė dovanų kraujui išlieti; tu ėmei nuošimčius ir palūkanas ir godžiai skriaudei savo artimus, mane gi užmiršai, sako Viešpats Dievas.
[13] Štai aš ploju savo rankomis dėl tavo godumo, kurį tu darei, ir dėl kraujo, kurs išlietas tavo

---

sidaręs garsus ir suteptas jos nedoru elgesiu. — (5) *Didelis savo žuvimu:* juo aukščiau tu stovėjai, juo piktesnis bus dabar tavo nupuolimas (Jier.). Ebr. t.: pilnas sumišimo, t. y. įpročių sugedimo.

(6) *Remiasi tavyje...* Izraėlio kunigaikščiai teisia ir išlieja tavyje nekaltą kraują ne teisybės žiūrėdami, bet tik to, kiek jiems leidžia jų jėgos (Jier.). — (7) *Tavyje. Tas* žodis šitame visame straipsnelyje ypač pabrėžiamas: tavyje, šventajame mieste, Dievo karalystės viduryje, mieste, kuriame yra Viešpaties bažnyčia. Minimi peržengimai tų įsakymų, kuriuos įstatymas laikė ypač svarbiais. — Priekaištai daromi ne vien kunigaikščiams (Jier.). — (9) *Buvo šmeižikų:* kurie melagingai liudijo teisme. — *Nusikaltimas:* ypač paleistuvavimas. — (10) *Atidengė...:* vesdami į žmonas savo pamotes. Plg. Kun. 18, 7. 8. — *Darė prievartos...* Tai buvo uždrausta Kun. 18, 19. — (11) *Kiekvienas... uošvis... brolis.* Ebr. t.: vienas... kitas... kitas. Plg. Jer. 5, 8. — (12) *Ėmė dovanų...* Teisėjai duodavosi paperkami ir už pinigus pasmerkdavo nekaltus mirti. — *Nuošimčius* ir... Vz. auk. 18, 13. — *Mane gi užmiršai.* Viso pikto šaknis buvo Dievo užmiršimas; tik jo atsiminimas sulaiko žmogų nuo pik–

Dominus Deus. 13 Ecce complosi
manus meas super avaritiam tu-
am, quam fecisti, et super san-
guinem, qui effusus est in medio
tui. 14 Numquid sustinebit cor
tuum, aut praevalebunt manus
tuae in diebus, quos ego faciam
tibi? ego Dominus locutus sum,
et faciam. 15 Et dispergam te in
nationes, et ventilabo te in terras, et
deficere faciam immunditiam tuam
a te. 16 Et possidebo te in conspectu
Gentium: et scies quia ego Do-
minus.

17 Et factum est verbum Do-
mini ad me, dicens: 18 Fili ho-
minis, versa est mihi domus Is-
rael in scoriam: omnes isti aes,
et stannum, et ferrum, et plum-
bum in medio fornacis: scoria
argenti facti sunt. 19 Propterea
haec dicit Dominus Deus:
Eo quod versi estis omnes in
scoriam, propterea ecce ego con-
gregabo vos in medio Ierusalem,
20 congregatione argenti, et aeris,
et stanni, et ferri, et plumbi in
medio fornacis: ut succendam in
ea ignem ad conflandum: sic
congregabo in furore meo, et in
ira mea, et requiescam: et con-
flabo vos. 21 Et congregabo vos,
et succendam vos in igne furo-
ris mei, et conflabimini in medio
eius. 22 Ut conflatur argentum
in medio fornacis, sic eritis in
medio eius: et scietis quia ego
Dominus, cum effuderim indig-
nationem meam super vos.

viduje. 14 Argi tavo širdis išlai-
kys, arba ar tavo rankos bus
gana stiprios tose dienose, ku-
riose aš veiksiu prieš tave? Aš,
Viešpats, kalbėjau ir veiksiu. 15 Aš
išsklaidysiu tave tarp tautų ir vė-
tysiu tave į šalis, ir padarysiu,
kad tavo susitepimas būtų atimtas
iš tavęs. 16 Aš paimsiu tave nuo-
savybėn tautų akivaizdoje, ir tu
žinosi, kad aš Viešpats.

17 Man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: 18 Žmo-
gaus sūnau, Izraėlio namai virto
man gargažiais; visi šitie yra
skaistvaris, cinas, geležis ir švi-
nas krosnies viduje; jie pavirto
sidabro gargažiais. 19 Todėl Vieš-
pats Dievas sako taip: Kadangi
jūs visi pavirtote gargažiais, to-
dėl štai aš surinksiu jus Jeruza-
lės viduje, 20 kaip sumetama si-
dabras, skaistvaris, cinas, geležis ir
švinas į krosnies vidų, kad su-
kurčiau joje ugnį ištirpinti; taip
aš surinksiu savo narse ir savo
rūstybėje, ten jus paliksiu ir su-
tirpinsiu jus. 21 Aš surinksiu jus
ir sudeginsiu jus savo narso
ugnyje, ir jūs būsite sutirpinti
joje. 22 Kaip ištirpinamas sidab-
ras krosnies viduje, taip jūs bū-
site jos viduje; ir jūs žinosite,
kad aš Viešpats, kai būsiu išpy-
lęs ant jūsų savo užsidegimą.

---

to (Jer.). — (13) *Ploju...* Tai rūsty-
bės ir skausmo ženklas. — (14) *Tose
dienose...:* kuriose aš įvykinsiu tau
paskelbtus grąsymus. Bet kaip gi
žmogus, menkas ir silpnas kūnu ir
siela, galėtų priešintis Dievui teisė-
jui? — (16) *Aš Viešpats:* kurs pasi-
lieka ištikimas savo sandorai.

(18) *Sidabro gargažiais.* Į sidab-
rą įsimaišė kitų mažesnės vertės
naugių. Izraėlio vaikai pametė savo
seniau buvusį pamaldumą ir pasida-
vė nusikaltimams, nuo kurių jie turi
būti vėl apvalyti (plg. Jer. 6, 28-30).
— (22) *Jūs būsite jos...* Šituo vaizdu
išreiškiami apgulimo vargai. Ką pa-

23 Et factum est verbum Do-
mini ad me, dicens: 24 Fili homi-
nis, dic ei: Tu es terra immun-
da, et non compluta in die furo-
ris. 25 Coniuratio prophetarum
in medio eius, sicut leo rugiens,
rapiensque praedam, animas de-
voraverunt, opes et pretium ac-
ceperunt, viduas eius multiplica-
verunt in medio illius. 26 Sacer-
dotes eius contempserunt legem
meam, et polluerunt sanctuaria
mea: inter sanctum et profanum
non habuerunt distantiam: et in-
ter pollutum et mundum non
intellexerunt: et a sabbatis meis
averterunt oculos suos, et coin-
quinabar in medio eorum. 27 Prin-
cipes eius in medio illius, quasi
lupi rapientes praedam ad effun-
dendum sanguinem, et ad per-
dendas animas, et avare ad sec-
tanda lucra. 28 Prophetae autem
eius liniebant eos absque tem-
peramento, videntes vana, et di-
vinantes eis mendacium, dicen-
tes: Haec dicit Dominus Deus,
cum Dominus non sit locutus.
29 Populi terrae calumniabantur

23 Man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: 24 Žmo-
gaus sūnau, sakyk jai: Tu su-
tepta šalis ir neaplyjama narso
dieną. 25 Jos viduje yra pranašų
suokalbis; kaip kriokiąs ir grie-
biąs grobį liūtas jie ryja sielas,
ima sau turtus ir lobį, daugina
jos viduje jos našlių skaičių.
26 Jos kunigai paniekina mano
įstatymą ir sutepa mano šventyk-
las; tarp švento ir sutepto ne
daro skirtumo, nemoka atskirti,
kas sutepta ir kas nesutepta, nu-
kreipia savo akis nuo mano su
batų, taip kad aš esu daromas
nešventas jųjų tarpe. 27 Jos ku-
nigaikščiai jos viduje yra lyg vil-
kai griebiantys grobį kraujui iš-
lieti ir sieloms pražudyti ir go-
džiai siekti pelno. 28 Jos gi pra-
našai tepa juos be priemaišos,
regėdami apgaulę, pranašaudami
jiems melą, sakydami: Viešpats
Dievas sako taip; tuo tarpu kad
Viešpats nebuvo kalbėjęs. 29 Ša-
lies žmonės skriauste skriaudžia
ir smarkiai plėšia, slėgia pavar-
gėlį ir beturtį ir daro prievartą

---

daro ugnis tirpinamoje krosnyje, tai čia darys badas ir maras, taip kad mano bausmėms ant jūsų atėjus, jūs pažinsite, kad aš Viešpats, Teisėjas ir atlyginimo davėjas (Jier.).

(24) *Tu sutepta...* Jeruzalės miestas yra kaip sutepta šalis, kuriai Dievas teisingai užsirūstinęs neduoda lietaus, ir kuri dėlto išdžiūvus ir tuščia nebeturi jokio gražumo (plg. Atk. 11, 17; Am. 4, 7). — (25) *Pranašų.* LXX, pakeitus vieną ebr. ž. raidę, teisingiau čia skaitė: kunigaikščių. Nuožmūs karaliai ir kunigaikščiai juk dažnai palyginami su liūtais (plg. 19, 2..; 32, 2; 38, 13; Jer. 2, 15; 4, 7 ir k.), niekuomet pranašai. Be to netikri pranašai nedaugina našlių skaičiaus, neužmušinėja žmonių; taip daro neretai neteisingi kunigaikščiai, teisėjai, valdininkai. — (26) *Paniekina.* Anot. ebr. t.: panaikina (plg. Sof. 3, 4; auk. 8 eil.). Paniekinimas reiškėsi visų pirma nesilaikymu apeiginės įstatymo dalies, kuria tačiau buvo nustatytas Dievo garbinimo būdas. Kunigai nesirūpino taip pat tinkamu subatos šventimu ir pakęsdavo, kai ji sulyginama su kitomis savaitės dienomis (Teod.). Neįvertinimas ir paniekinimas Viešpaties kasdieniniame ir viešajame žmonių gyvenime buvo skaudus įžeidimas Aukščiausiojo garbės. — (27) *Kunigaikščiai:* ir teisėjai (kurie papirkti skirdavo nekaltiems mirties bausmę). Plg. Sof. 3, 3. — (28) *Tepa juos be priemaišos:* tinkuoja juos silpnu tinku (plg. auk. 13, 16-10). Netikri pranašai viltaviliavo neteisingiems valdovams, pagražindami visa, ką anie darė. —

calumniam, et rapiebant violenter: egenum, et pauperem affligebant, et advenam opprimebant calumnia absque iudicio. [30] Et quaesivi de eis virum, qui interponeret sepem, et staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam: et non inveni. [31] Et effudi super eos indignationem meam, in igne irae meae consumpsi eos: viam eorum in caput eorum reddidi, ait Dominus Deus.

ateiviui neteisėtai. [30] Aš ieškojau jų tarpe žmogaus, kurs stotų į tarpą kaip tvora ir atsistotų prieš mane dėl šalies, kad jos nesunaikinčiau, ir aš neradau. [31] Todėl aš išliesiu ant jų savo užsidegimą, savo rūstybės ugnimi aš sunaikinsiu juos, aš sugrąžinsiu jų elgesį ant jų galvos, sako Viešpats Dievas.

h) Samarijos ir Jeruzalės stabmeldystė: Oolė ir Ooliba.

Caput XXIII. [1] Et factus est sermo Domini ad me, dicens: [2] Fili hominis, duae mulieres filiae matris unius fuerunt, [3] et fornicatae sunt in Aegypto, in adolescentia sua fornicatae sunt: ibi subacta sunt ubera earum, et fractae sunt mammae pubertatis earum. [4] Nomina autem earum Oolla maior, et Ooliba soror eius minor: et habui eas, et pepererunt filios, et filias. Porro earum nomina Samaria Oolla, et Ierusalem Ooliba.

[5] Fornicata est igitur super me Oolla, et insanivit in ama-

23 perskyrimas. [1] Man buvo suteiktas žodis ir pasakyta: [2] Žmogaus sūnau, buvo dvi moteriškės, vienos motinos dukterys. [3] Jos paleistuvavo Aigipte, paleistuvavo savo jaunystėje; ten buvo jų krūtys čiupinėjamos ir jų mergystės papai spaudomi. [4] Jos vadinosi, didesnioji Oolė ir jos sesuo mažesnioji Ooliba; aš vedžiau jas, ir jos pagimdė sūnų ir dukterų. Jų vardai tokie: Oolė buvo Samarija, Ooliba gi Jeruzalė.

[5] Taigi Oolė paleistuvavo prie manęs ir dūko iš meilės dėl savo

---

(29) *Skriaudžia:* ateivius. — (30) *Kurs stotų.* Teisieji paprastai užstoja kitus. Plg. Prad. 18, 32; Jer. 5, 1; 38, 17. Šita vieta aiškiai parodo, kaip daug gali padaryti teisiųjų malda.

23, 1-49. Samarijos ir Jeruzalės stabmeldystė aprašoma dviejų seserų paleistuvių prilyginimu, kurių vyresnioji Oolė, paleistuvavusi su asirijiečiais ir aigiptiečiais, atiduodama asirijiečiams (1-10), mažesnioji gi Ooliba, paleistuvavusi su asirijiečiais, kaldėjiečiais ir aigiptiečiais (11—21), pavedama nubausti nusibodusiems meilužiams (22-35); abidvi turi žūti dėl tų pačių nusikaltimų (36-49).

(23, 2) *Vienos motinos.* Abidvi žydų karalystės, Izraėlio ir Jūdo, buvo kilusios iš vienos šeimos. — (3) *Buvo jų krūtys...* Žydų stabmeldystė Aigipte palyginama su elgesiu ištvirkusių paleistuvių. — (4) *Didesnioji.* Izraėlio karalystė buvo žymiai didesnė plotu ir gyventojų skaičiumi, Jūdo gi mažesnė; čia karalysčių vietoje minimos jų sostinės, Samarija ir Jeruzalė. — *Oolė.* Ebr. kalboje tas žodis reiškia: Jo buveinė (padangtė); *Ooliba* gi: mano buveinė (padangtė) joje. — Dievo bažnyčia buvo Jeruzalėje.

(5) *Prie manęs:* būdama mano žmona. — *Asirijiečių...* Bendravimą su asirijiečiais peikė jau Oz. 5, 13;

tores suos, in Assyrios propin-
quantes, 6 vestitos hyacintho, prin-
cipes, et magistratus, iuvenes
cupidinis, universos equites, as-
censores equorum. 7 Et dedit
fornicationes suas super eos
electos, filios Assyriorum uni-
versos: et in omnibus, in quos
insanivit, in immunditiis eorum
polluta est. 8 Insuper et forni-
cationes suas, quas habuerat in
Aegypto, non reliquit: nam et
illi dormierunt cum ea in ado-
lescentia eius, et illi confrege-
runt ubera pubertatis eius, et
effuderunt fornicationem suam
super eam. 9 Propterea tradidi
eam in manus amatorum suo-
rum, in manus filiorum Assur,
super quorum insanivit libidine.
10 Ipsi discooperuerunt ignomi-
niam eius, filios, et filias eius
tulerunt, et ipsam occiderunt
gladio: et factae sunt famosae
mulieres, et iudicia perpetrave-
runt in ea.

11 Quod cum vidisset soror
eius Ooliba, plusquam illa insa-
nivit libidine: et fornicationem
suam super fornicationem soro-

meilužių, dėl ateinančių asirijiečių,
6 vilkėjusių mėlyna purpura, dėl
kunigaikščių ir vietininkų, man-
dagių jaunikaičių, visų raitelių,
ant žirgų jojusių. 7 Ji pasidavė
savo paleistuvavimuose tiems rink-
tiniams, visiems asirijiečių sū-
nums, ir visiems, dėl kurių ji
dūko iš meilės, ir susitepė jų
nešvarumais. 8 Be to ji dar ne-
pametė savo paleistuvavimų, ko-
kių buvo turėjusi Aigipte; nes ir
šitie miegojo ju ja jos jaunystėje;
jie spaudė jos mergystės krūtis
ir išliejo ant jos paleistuvavimą.
9 Todėl aš padaviau ją į jos mei-
lužių rankas, į Asuro sūnų ran-
kas, dėl kurių ji aistringai dūko.
10 Jie atidengė jos gėdą, paėmė
jos sūnus ir dukteris ir ją pačią
užmušė kalaviju; taip jos pasi-
darė garsios moterys, anie gi
įvykino jai teismą.

11 Tai pamačius jos sesuo
Ooliba labiau kaip ana dūko ga-
šlumu ir savo paleistuvavimą, per-
viršijantį jos sesers paleistuvavimą,

8, 9; 12, 1. Plg. 4 Kar. 15, 19. — (6) *Vilkėjusius mėlyna...* Turtingi asirijiečiai vilkėdavo labai gražiais drabužiais, kaip galima suprasti ir iki šiandien išlikusių asirijiečių paminklų. — *Kunigaikščių ir...* Ebr. *pachot* — provincijų ar apskričių viršininkai (plg. Ag. 1, 1), *seganim* — kunigaikščių vietininkai. — *Raitelių, ant žirgų...* Izraėlitai, kurie savo žirgų ir raitarijos neturėjo ir turėjo tenkintis jodinėjimu ant asilų ir kupranugarių, su pavydu žiūrėjo į asirijiečių raitelius. — (7) *Nešvarumais:* stabmeldyste. Ebr. t.: jų dievaičiais. — (8) *Nepametė savo...* Pripratęs prie aigiptiečių stabmeldystės Aigipte Izraėlis grįžo prie jos ir vėliau; žydai buvo pradėję garbinti nulietą veršį prie Sinajaus kalno; Jeroboamo gi įvestas veršių garbinimas buvo taip įsigalėjęs, kad buvo vadinamas ypatinga Izraėlio nuodėme. — (10) *Jos pasidarė garsios...* Ebr. t.: iš jos pasidarė moterims vardas (įspėjamas pavyzdis), t. y. jos likimas buvo minimas moterų tarpe kaip patarlė. Moterys čia yra miestai.

(11) *Tai pamačius...* Ebr. t.: tai matė jos sesuo ir pasidavė dar nedoresniam įsimylėjimui negu ana, ir paleistuvavo dar pikčiau, kaip buvo paleistuvavusi jos sesuo. — Panašių priekaištų žydams darė Jer. 3, 8-11; plg. Ez. 16, 47. 51. Taip karalius Akazas buvo padaręs sutartį su Teglatpalasaru (4 Kar. 16, 7), nors jį labai atkalbinėjo Izaijas (Iz. 7, 4...), kurs ir bausmę paskelbė dėl nepaklus-

ris suae 12 ad filios Assyriorum
praebuit impudenter, ducibus, et
magistratibus ad se venientibus
indutis veste varia, equitibus qui
vectabantur equis, et adolescenti-
bus forma cunctis egregia. 13 Et
vidi quod polluta esset via una
ambarum. 14 Et auxit fornicatio-
nes suas: cumque vidisset viros
depictos in pariete, imagines
Chaldaeorum expressas colori-
bus, 15 et accinctos balteis renes,
et tiaras tinctas in capitibus eo-
rum, formam ducum omnium,
similitudinem filiorum Babylonis,
terraeque Chaldaeorum, in qua
orti sunt, 16 insanivit super eos
concupiscentia oculorum suorum,
et misit nuncios ad eos in Chal-
daeam. 17 Cumque venissent ad
eam filii Babylonis ad cubile
mammarum, polluerunt eam stu-
pris suis, et polluta est ab eis,
et saturata est anima eius ab
illis. 18 Denudavit quoque for-
nicationes suas, et discooperuit
ignominiam suam: et recessit
anima mea ab ea, sicut reces-
serat anima mea a sorore eius.
19 Multiplicavit enim fornicatio-
nes suas, recordans dies adoles-
centiae suae, quibus fornicata

12 ji begėdiškai siūlė ateinantiems
pas ją asirijiečių sūnums, kuni-
gaikščiams ir vietininkams, vil-
kėjusiems margais drabužiais,
raiteliams jojusiems ant žirgų, ir
visiems dailios išvaizdos jauni-
kaičiams. 13 Ir aš mačiau, kad jų
abiejų buvo vienas ir tas pat
suteptas kelias. 14 Ji dar padi-
dino savo paleistuvavimus: pa-
mačius vyrus, nupieštus ant sie-
nos, kaldėjiečių paveikslus dažy-
tus spalvomis, 15 susijuosusius
juostomis strėnas, ir spalvotus
nuometus ant jų galvų, visus
turėjusius kunigaikščių išvaizdą,
panašumą Babilono sūnų ir kal-
dėjiečių šalies, kurioje jie buvo
gimę, 16 ji dūko dėl jų savo akių
gašlumu ir siuntė pas juos pa-
siuntinių į Kaldėją. 17 Atėję pas
ją Babilono sūnūs į meilės guolį
sutepė ją savo paleistuvavimais;
ji buvo jų sutepta, taip kad jos
sielai jie nusibodo. 18 O kadangi
ji viešai rodė savo paleistuvavi
mus ir atidengė savo gėdą, mano
siela nutolo nuo jos, kaip mano
siela buvo nutolusi nuo jos se
sers. 19 Nes ji daugino savo
paleistuvavimus, atsimindama sa-
vo jaunystės dienas, kuriose ji

---

numo. — (12) *Ji begėdiškai...* Ji deg-te degė dėl Asuro sūnų. — (14, 15) *Ji dar padidino...* Ebr. t.: ji pasidavė dar ir toliau paleistuvavimui; ji matė nupieštus ant sienos vyrus, kaldėjiečių paveikslus, nudažytus raudonais dažais, dailiai sujuostomis strėnomis, su išsipūtusiais nuometais ant galvų, atrodančius kaip kariškų vežimų kovotojai, panašius į Babėlės sūnus, kurių tėvynė yra Kaldėja. — (16) *Siuntė pas juos...* Vieną tokią pasiuntinybę, kurią mini šv. Raštas, buvo pasiuntęs pas kaldėjiečius karalius Sedekijas (Jer. 29, 3; 51, 59); tačiau pirmas susiartinimas įvyko tikriausiai tuo metu, kai karalius Ezekijas priėmė prieteliškai babiloniečių pasiuntinius. — (17) *Babilono sūnūs...* Jie darė su žydais sutarčių; šitie gi bendravimu su kaldėjiečiais ir dalyvavimu jų stabų garbinime buvo sutepti. — *Jie nusibodo...* Kai Jūdo karalystė pajuto, kaip sunkus gali būti jai jungas kaldėjiečiai, prietelystė nutrūko; jų pradėta nekęsti. 4 Kar 24. 1. 2. — (18) *Kadangi ji viešai...* Kadangi Jūdo gyventojai taip bjauriai pasidavė stabmeldystei, tai ir Dievas pradėjo jų bodėtis ir stumti juos nuo savęs, taip kaip jis buvo atstūmęs Izraėlį. Tačiau Dievo rūstybė jų nepataisė; jie velijo dėtis su Aigiptu ir susitepė tos šalies nuobodomis. — (19) *Ji daugino...* Kaip savo jaunystėje žydai buvo nusikaltę

est in Terra Aegypti. 20 Et in-
sanivit libidine super concubi-
tum eorum, quorum carnes sunt
ut carnes asinorum: et sicut flu-
xus equorum fluxus eorum. 21 Et
visitasti scelus adolescentiae tuae,
quando subacta sunt in Aegypto
ubera tua, et confractae sunt
mammae pubertatis tuae.

22 Propterea Ooliba, haec di-
cit Dominus Deus: Ecce ego
suscitabo omnes amatores tuos
contra te, de quibus satiata est
anima tua: et congregabo eos
adversum te in circuitu, 23 Filios
Babylonis, et universos Chal-
daeos, nobiles, tyrannosque et
principes, omnes filios Assyrio-
rum, iuvenes forma egregia, du-
ces, et magistratus universos,
principes principum, et nomina-
tos ascensores equorum: 24 et
venient super te instructi curru,
et rota, multitudo populorum:
lorica, et clypeo, et galea arma-
buntur contra te undique: et da-
bo coram eis iudicium, et iudi-
cabunt te iudiciis suis. 25 Et
ponam zelum meum in te, quem
exercent tecum in furore: nasum
tuum, et aures tuas praecident:
et quae remanserint, gladio con-
cident: ipsi filios tuos, et filias
tuas capient, et novissimum tu-
um devorabitur igni. 26 Et denu-
dabunt te vestimentis tuis, et

paleistuvavo Aigipto šalyje. 20 Ga-
šlume ji geiste geidė sugulimo
su tais, kurių kūnai kaip asilų kūnai
ir kurių sėklos plūdimas kaip er-
žilų sėklos plūdimas. 21 Tu vėl
ieškojai ištvirkimo savo jau-
nystės, kai tavo krūtys buvo čiu-
pinėjamos Aigipte ir buvo spau-
domi tavo mergystės papai.

22 Todėl, Ooliba, Viešpats Die-
vas sako taip: Štai aš sukelsiu
visus tavo meilužius prieš tave,
kurie nusibodo tavo sielai; aš
surinksiu juos prieš tave aplin-
kui, 23 Babilono sūnus ir visus
kaldėjiečius, kilmingus, valdovus
ir kunigaikščius, visus asirijiečių
sūnus, dailios išvaizdos jaunikai-
čius, vadus ir visus vietininkus,
kunigaikščių kunigaikščius ir gar-
sius žirgų jojikus. 24 Jie ateis
prieš tave turėdami vežimų ir
tekinių, tautų daugybę; šarvais,
skydu ir šalmu jie apsiginkluos
prieš tave iš visų pusių; aš pa-
vesiu jiems teismą, ir jie teis
tave savo teismais. 25 Aš atgręšiu
prieš tave savo kerštą, ir jie jį
vykins tau narsingai; jie nupjaus
tau nosį ir ausis, ir kas bus likę
sukapos kalaviju; jie sugaus tavo
sūnus ir dukteris, ir tavo liku-
čiai bus ugnies praryti. 26 Jie
nuvilks nuo tavęs tavo drabu-
žius ir paims tavo garbės pa-
puošalus. 27 Taip aš padarysiu

---

su Aigiptu, taip ir vėliau grįžo prie tokių pat nusikaltimų. — (20) *Gašlume...* Turima omenyje Aigipto didžiūnai, kurie ieškojo santykių su Izraėliu; bet ir dėl savo kūniško gašlumo jie palyginami su čia įvardijamais gyvuliais; asilas buvo laikomas ypač gašliu gyvuliu, taip pat ir eržilas.

(23) *Kilmingus, valdovus ir kunigaikščius.* Ebr. Pekod ir Šoa ir Koa. Tai elamiečių giminių vardai; jos gyvenusios netoli nuo Babėlės. Apie Pekod vz. Jer. 50, 21. — *Asirijiečių.* Asirijos karalystės nebebuvo, bet asirijiečių tauta buvo likusi Babilono karalystėje. — (24) *Aš pavesiu...* Dievo kerštas palies Jeruzalę taip, kad neprieteliai siaus prieš ją. — (25) *Jie nupjaus...* Nosies ir ausų nupjovimas buvo barbariškas karo įprotis, tačiau, kai kuriose tautose buvo tai taip pat svetimoterių bausmė. Ką anos tautos darys, patenkindamos savo nuožmų pamėgimą, tai Dievo sutvarkymu bus nusipelnyta bausmė

tollent vasa gloriae tuae. 27 Et
requiescere faciam scelus tuum
de te, et fornicationem tuam de
Terra Aegypti: nec levabis ocu-
los tuos ad eos, et Aegypti non
recordaberis amplius. 28 Quia
haec dicit Dominus Deus: Ecce
ego tradam te in manus eorum,
quos odisti, in manus, de quibus
satiata est anima tua. 29 Et agent
tecum in odio, et tollent omnes
labores tuos, et dimittent te nu
dam, et ignominia plenam, et re-
velabitur ignominia fornicationum
tuarum, scelus tuum, et fornica-
tiones tuae. 30 Fecerunt haec
tibi quia fornicata es post Gen-
tes, inter quas polluta es in ido-
lis earum. 31 In via sororis tuae
ambulasti, et dabo calicem eius
in manu tua. 32 Haec dicit Do-
minus Deus: Calicem sororis
tuae bibes profundum, et latum:
eris in derisum, et in subsan-
nationem, quae est capacissima.
33 Ebrietate, et dolore repleberis:
calice moeroris, et tristitiae, cali-
ce sororis tuae Samariae. 34 Et
bibes illum, et epotabis usque
ad faeces, et fragmenta eius de-
vorabis, et ubera tua lacerabis:
quia ego locutus sum, ait Do-
minus Deus. 35 Propterea haec
dicit Dominus Deus: Quia ob-
lita es mei, et proiecisti me post
corpus tuum, tu quoque porta
scelus tuum, et fornicationes tuas.

pas tave galą tavo ištvirkimui ir
tavo paleistuvavimui iš Aigipto
šalies; tu nebepakelsi į juos savo
akių ir nebeatsiminsi daugiau
Aigipto. 28 Nes Viešpats Dievas
sako taip: Štai aš paduosiu tave
į rankas tų, kurių tu nekenti, į
rankas tų, kurie tavo sielai nu-
sibodo. 29 Jie elgsis su tavim
su neapykanta, atims visa, ką tu
užsipelnei, ir paliks tave pliką ir pil-
ną sugėdinimo; bus atidengta tavo
paleistuvavimų gėda, tavo ištvir-
kimas ir tavo paleistuvavimai.
30 Jie padarys tai tau, nes tu
kekšavai su tautomis, tarp kurių
tu susitepei jų stabais. 31 Tu
vaikščiojai savo sesers keliais, ir
aš duosiu tau į ranką jos taurę.
32 Viešpats Dievas sako taip:
Tu gersi savo sesers taurę, gilią
ir plačią; tu būsi pajuokai ir pa-
sityčiojimui; jis yra labai talpus.
33 Tu būsi pilna girtumo ir
skausmo iš sielvarto ir liūdesio
taurės, iš tavo sesers Samarijos
taurės. 34 Tu gersi ją ir išgersi
iki mielių, rysi jos šukes ir su-
draskysi savo krūtis, nes aš tai
kalbėjau, sako Viešpats Dievas.
35 Todėl Viešpats Dievas sako
taip: Kadangi tu užmiršai mane
ir numetei mane į savo užpakalį,
tai taip pat tu nešk savo ištvir-
kimą ir savo paleistuvavimus.

---

paleistuvei. — (27) *Iš Aigipto...* Paminėta bausmė Dievas tai atsieks, kad žydų tauta liausis paleistuvavus su Aigiptu. Plg. 17, 15... — (29) *Jie elgsis...* Taip čia nurodomas miesto ir karalystės sugriovimas, apiplėšimas ir grobio išgabenimas. Šita bausmė turi parodyti visoms tautoms, kaip labai Jeruzalė buvo užrūstinusi Dievą ir kaip baisių nusikaltimų našta ją slėgia. — (32) *Taurę, gilią...* Taurė yra dalis, kurią kas gauna iš (tėviškės) padalinimo. Taurės gilumas ir platumas reiškia, kaip daug joje yra kartaus skausmo. — (33) *Pilna girtumo...* Smarkus skausmas, kurs atima iš žmogaus lygsvarą, palyginamas su girtybe. Taurėje duodama gerti girtumo ir sielvarto, drebėjimo ir šiurpulio (ebr. t.) — (34) *Rysi jo šukes:* gersi tokiuo smarkumu iki paskutiniam lašui, įsikandus taurės (moli-

36 Et ait Dominus ad me,
dicens: Fili hominis numquid
iudicas Oollam, et Oolibam, et
annuncias eis scelera earum?
37 Quia adulteratae sunt, et san-
guis in manibus earum, et cum
idolis suis fornicatae sunt: insu-
per et filios suos, quos genue-
runt mihi, obtulerunt eis ad de-
vorandum. 38 Sed et hoc fece-
runt mihi: Polluerunt sanctua-
rium meum in die illa, et sab-
bata mea profanaverunt. 39 Cum-
que immolarent filios suos ido-
lis suis, et ingrederentur sanc-
tuarium meum in die illa ut pol-
luerent illud: etiam haec fecerunt
in medio domus meae. 40 Mi-
serunt ad viros venientes de lon-
ge, ad quos nuncium miserant:
itaque ecce venerunt: quibus te
lavisti, et circumlinisti stibio ocu-
los tuos, et ornata es mundo
muliebri. 41 Sedisti in lecto pul-
cherrimo, et mensa ornata est ante
te: thymiama meum, et unguen-
tum meum posuisti super eam.
42 Et vox multitudinis exultantis
erat in ea: et in viris, qui de
multitudine hominum adduceban-
tur, et veniebant de deserto, po-

36 Viešpats Dievas kalbėjo
man ir sakė: Žmogaus sūnau,
ar tu neteisi Oolės ir Oolibos ir
nepaskelbsi joms jų nusikaltimų?
37 Nes jos svetimoteriavo, ir ant
jų rankų yra kraujo; jos sveti-
moteriavo su savo stabais; be to
ir savo sūnus, kuriuos man pa-
gimdė, jos atnašavo jiems pra-
ryti. 38 Bet dar ir tai jos man
padarė: Jos subjaurino tą dieną
mano šventyklą ir sutepė mano
subatas. 39 Nes kai jos aukojo
savo sūnus stabams, tą pačią
dieną ėjo į mano šventyklą, kad
ją suteptų, ir tai jos darė mano
namų viduje. 40 Jos siuntė ieš-
koti vyrų, kurie ateidavo iš tolo,
pas kuriuos buvo nusiuntusios
pasiuntinių. Ir štai kai jie atėjo,
dėl jų tu nusiprausei, pasitepei
dažais savo akis ir pasipuošei
moterų papuošalais. 41 Tu atsi-
sėdai gražiausiame guolyje, ir
ties tavim buvo parengtas stalas;
ant jo tu dėjai mano smilkalų ir
mano tepalų. 42 Džiūgaujančios
daugybės balsai girdėjosi tenai,
ir vyrams, kurie buvo atvesti iš
tos žmonių minios ir atėjo iš
tyrumos, buvo dedama apyran-

---

nio indo) briauną, lyg kad norėtų ir pati indą praryti. — *Sudraskysi...* Tai bus iš skausmo ir girtumo kilusio pasiutimo ženklas.

(37) *Savo sūnus, kuriuos...* Kadangi išrinktoji tauta buvo Dievo sužadėtinė, tai jos vaikai priklausė Viešpačiui; tačiau ji aukojo juos Molokui. — (38) *Mano šventyklą.* Viešpaties šventyklos subjaurinimas anot 39 eil. pasireiškė tuo, kad jos ėjo į ją tą pačią dieną, kurioje vaikai buvo paaukoti Innomo slėnyje Molokui. Be to, pačioje bažnyčioje jos garbino pagonių paveikslus. — (40) *Jos:* abi seserys. — *Siuntė pasiuntinių.* Be svetimų dievaičių garbinimo buvo dar daroma su svetimomis tautomis sutarčių, kuriomis buvo pilnai įvykintas atpuolimas nuo Dievo. Tie svetimieji buvo asirijiečiai, babiloniečiai, aigiptiečiai. — *Nusiprausei, pasitepei...* Tai paleistuvių priemonės, kuriomis jos vilioja prie savęs žmones. Kad lengviau patrauktų svetimuosius prie sutarčių, jos gyrėsi savo galia ir savo turtais ir duodavo brangių dovanų. — (41) *Mano smilkalų ir...:* kurie priderėjo aukoti man (plg. Iz. 39, 3...). — (42) *Iš tos žmonių minios:* iš mažesnių tautų atstovų tarpo. — *Iš tyrumos:* sabiečiai, edomiečiai, moabiečiai ir k. *Dedama apyrankių...* Taip buvo papuošiami rinktiniai svečiai. Anot ebr. t. taip buvo atvykstančių svetimšalių

suerunt armillas in manibus eo-
rum, et coronas speciosas in ca-
pitibus eorum. 43 Et dixi ei, quae
attrita est in adulteriis: Nunc
fornicabitur in fornicatione sua
etiam haec. 44 Et ingressi sunt
ad eam quasi ad mulierem me-
retricem: sic ingrediebantur ad
Oollam, et Oolibam mulieres ne-
farias. 45 Viri ergo iusti sunt: hi
iudicabunt eas iudicio adultera-
rum, et iudicio effundentium san-
guinem: quia adulterae sunt, et
sanguis in manibus earum. 46 Haec
enim dicit Dominus Deus: Ad-
duc ad eas multitudinem, et tra-
de eas in tumultum, et in rapi-
nam: 47 Et lapidentur lapidibus
populorum, et confodiantur gla-
diis eorum: filios, et filias earum
interficient, et domos earum igne
succendent. 48 Et auferam sce-
lus de terra, et discent omnes
mulieres ne faciant secundum
scelus earum. 49 Et dabunt sce-
lus vestrum super vos, et pec-
cata idolorum vestrorum porta-
bitis: et scietis quia ego Domi-
nus Deus.

kių ant jų rankų ir puikių vai-
nikų ant jų galvų. 43 Tuomet aš
tariau tai, kuri svetimoterystėmis
buvo pasidariusi palaikė: Ir da-
bar šita dar paleistuvaus savo
paleistuvavimais. 44 Ir jie įėjo
pas ją lyg pas moteriškę kekšę.
Taip jie įeidavo pas Oolę ir Oo-
libą, nedoriausias moteriškes.
45 Tačiau yra vyrų teisingų: šitie
teis jas svetimoterių teismu ir
kraują išliejančiųjų teismu, nes
jos svetimoterės, ir yra kraujo
ant jų rankų. 46 Nes Viešpats
Dievas sako taip: Atvesk prieš
jas daugybę ir paduok jas dra-
skyti ir apiplėšti. 47 Tegul jos
bus užmuštos tautų akmenimis
ir perdurtos jų kalavijais; teuž-
muša jų sūnus ir dukteris ir jų
namus tesudegina ugnimi. 48 Taip
aš atimsiu nusikaltimą iš šalies,
ir visos moterys turi išmokti ne-
daryti taip, kaip anos nusikalto.
49 Jūsų ištvirkimas bus padėtas
ant jūsų, ir jūs nešite savo sta-
bų nuodėmes, ir žinosite, kad aš
Viešpats Dievas.

---

papuošiamos abi seserys; Jeruzalė ir Samarija iš tikrųjų turėdavo kai kada iš sutarčių daug pelno, ir prietelystė su svetimomis tautomis daugelio buvo branginama kaip karalystės pažiba. — (43) *Dar paleistuvaus...* Dievas iš anksto numato, kad to lankymosi ir svetingumo pasėkos bus blogiausios, būtent, svetimoterystė, t. y. sandoros su Dievu laužymas. — (45) *Yra vyrų teisingų.* Teisingi jie tik tiek, kad Dievo įsakymu įvykina bausmes svetimoterei; nors kaldėjiečiai gali būti pastatyti aukščiau už žydus ir tuo atžvilgiu, kad jie neturėjo taip aiškaus Dievo pažinimo ir nebuvo gavę taip gausingos jo pagalbos. — (46) *Atvesk...* Ebr. t.: tebūna atvesta... — Kokią daugybę Dievas atves, parodo Jer. 25, 9. Einant Mozės įstatymu, visa tauta turi užmušti akmenimis stabų garbintoją, piktžodžiautoją, sužadėtinę paleistuvę. Todėl 47 eil. pasakyta: Tegul jos bus užmuštos tautų akmenimis. — (48) *Taip aš atimsiu...* Visa tai turi įvykti, kad piktenybė būtų pašalinta iš šalies, kad miestas ir apskritys išmoktų saugotis panašių nusikaltimų (Jier.).

24, 1-27. Jeruzalės sunaikinimas skelbiamas simboliu puodo pastatyto ant ugnies (1-14) ir simboliniu neapraudojimu ūmai mirusios paties pranašo žmonos (15-27).

(24, 1) *Devintais metais.* Devinti karaliaus Joakino ištrėmimo metai (1, 2) buvo taip pat devinti jo vieton stojusio Sedekijo karaliavimo metai. Ta pati diena yra paminėta 4 Kar. 25, 1; Jer. 39, 1; 52, 4. — (2) *Šitos dienos vardą...* Ebr. t.: tos dienos,

i) Du Jeruzalės žuvimo simboliu.

Caput XXIV. 1 Et factum est verbum Domini ad me in anno nono, in mense decimo, decima die mensis, dicens: 2 Fili hominis scribe tibi nomen diei huius, in qua confirmatus est rex Babylonis adversum Ierusalem hodie. 3 Et dices per proverbium ad domum irritatricem parabolam, et loqueris ad eos: Haec dicit Dominus Deus: Pone ollam: pone, inquam, et mitte in eam aquam. 4 Congere frusta eius in eam, omnem partem bonam, femur et armum, electa et ossibus plena. 5 Pinguissimum pecus assume, compone quoque strues ossium sub ea: efferbuit coctio eius, et discocta sunt ossa illius in medio eius. 6 Propterea haec dicit Dominus Deus: Vae civitati sanguinum, ollae, cuius rubigo in ea est, et rubigo eius non exivit de ea: per partes et per partes suas eiice eam, non cecidit super eam sors. 7 Sanguis enim eius in

24 perskyrimas. 1 Man buvo suteiktas Viešpaties žodis devintais metais, dešimtame mėnesyje, dešimtą mėnesio dieną, ir buvo pasakyta: 2 Žmogaus sūnau, parašyk sau šitos dienos vardą, nes šiandien Babilono karalius sustiprėjo prieš Jeruzalę. 3 Sakyk atkakliems namams prilyginimą kaip patarlę ir kalbėk jiems: Viešpats Dievas sako taip: Kaisk puodą, kaisk, sakau, ir įpilk į jį vandens. 4 Sukrauk į jį gabalus, visas gerąsias dalis, šlaunį ir petį, rinktinius ir pilnus kaulų. 5 Pasiimk riebiausią gyvulį, sukrauk taip pat po juo malkų krūvą kaulams; duok smarkiai virti, kad ir kaulai jo viduje suvirtų. 6 Todėl Viešpats Dievas sako taip: Deja kraujų miestui, puodui, kurs yra surūdijęs ir kurio rūdys iš jo neišėjo; išmesk iš jo gabalus, vieną po kito; burta ant jo tenekrinta. 7 Nes jo kraujas yra jo viduje; jis išliejo jį ant slidžiausios uolos; neiš

šitos, sakau, dienos vardą: Babėlės karalius kaip tik šią dieną puolė Jeruzalę. — Tą dieną vėlesniais laikais žydai buvo paskyrę sau pasninką (Zak. 8, 19). — Pranašas paskelbė tą dieną iš anksto, kad Jeruzalės žuvimas nebūtų pasavinamas tiktai Babėlės karaliaus jėgai, ir kad visi tikrai suprastų, jog Ezekiėlis buvo tikras Aukščiausiojo pranašas. — (4) *Visas gerąsias dalis...* Į puodą turi būti sudėti rūpestingai parinkti geriausi mėsos gabalai, ugnis turi būti sukurta labai smarkiai; nes teismas turi būti padarytas žymiausiems Jeruzalės gyventojams. Didelė ugnis reiškia išgąstį ir vargą. — (5) *Malkų krūva kaulams.* Vulg. žodžius s t r u e s o s s i u m paprastai suprantama apie kaulus, kurie reikia dėti į puodą. Bet pakeitus ebr. t. žodį *'acamim* bent kiek panašių *'ecim* (malkos), taip kaip iš tikrųjų yra žem. 10 eil.; gaunama aiškesnė prasmė — (6) *Kurio rūdys...* Rūdys, kurios neišeina, yra nusikaltimai, kuriais Jeruzalė sutepta. Net ir ugnis nepašalino rūdžių, nes miesto gyventojai ir apgulimo metu neišsižadėjo savo piktumo (plg. Jer. 37 ir 38 persk.), taip pat kaip ir anksčiau Dievo siųstosios bausmės nepataisydavo žydų. — *Vieną po kito.* Miestas nustoja savo gyventojų ne vienu sykiu: vieni miršta badu, kiti žūna kalaviju, vėl kiti eina nelaisvėn. — *Burta ant jo...* Ne burta turi išspręsti, kurs pirmas ir kurs paskutinis turi būti išimtas, arba kas turi būti paliktas ir kam reikės žūti; visiems skirtas toks pat likimas. — (7) *Jo viduje.* Nužudymas įvyko mieste, bet jis

medio eius est, super limpidissimam
petram effudit illum: non effudit
illum super terram ut possit ope-
riri pulvere. 8 Ut superinducerem
indignationem meam, et vindicta
ulciscerer: dedi sanguinem eius
super petram limpidissimam ne
operiretur. 9 Propterea haec dicit
Dominus Deus: Vae civitati san-
guinum, cuius ego grandem fa-
ciam pyram. 10 Congere ossa,
quae igne succendam: consu-
mentur carnes, et coquetur uni-
versa compositio, et ossa tabes-
cent. 11 Pone quoque eam su-
per prunas vacuam, ut incales-
cat, et liquefiat aes eius: et con-
fletur in medio eius inquinamen-
tum eius, et consumatur rubigo
eius: 12 multo labore sudatum
est, et non exivit de ea nimia
rubigo eius, neque per ignem.
13 Immunditia tua execrabilis: quia
mundare te volui, et non es
mundata a sordibus tuis: sed
nec mundaberis prius, donec
quiescere faciam indignationem
meam in te. 14 Ego Dominus
locutus sum: Veniet, et faciam:

liejo jo ant žemės, kad būtų bu-
vę galima pridengti jį dulkėmis.
8 Kad užvesčiau savo užsidegimą
ir keršyte atkeršyčiau, aš išliejau
jo kraują ant slidžiausios uolos,
kad nebūtų pridengtas. 9 Todėl
Viešpats Dievas sako taip: Deja
kraujų miestui, kuriam aš pada-
rysiu didelį malkų laužą. 10 Su-
krauk kaulus, kuriuos aš sude-
ginsiu ugnimi; teišnyksta mėsa,
tesuverda visas mišinys ir tepa-
sileidžia kaulai. 11 Pastatyk taip
pat jį ant žarijų tuščią, kad įkai-
stų ir tirptų jo skaistvaris, kad
būtų sutirpintas jo viduje jo su-
tepimas ir būtų sunaikintos jo
rūdys. 12 Dideliu vargu prakai-
tuota, bet jo rūdžių daugybė ne-
išėjo iš jo, net ir per ugnį.
13 Tavo susitepimas pasibjaurėti-
nas; nes aš norėjau apvalyti tave,
ir tu nebuvai apvalytas nuo savo
purvų, bet ir nebūsi apvalytas
anksčiau, kaip aš numalšinsiu sa-
vo užsidegimą tavimi. 14 Aš,
Viešpats, esu kalbėjęs: Tai ateis,
ir aš padarysiu; aš nepraeisiu,
nepasigailėsiu, nedovanosiu; žiū-

---

pasiliko neatkeršytas. — *Ant slidžiausios uolos.* Kieta plika uola negali sugerti kraujo, kurs pasilikdamas nepridengtas šaukiasi keršto. Kraujas buvo išlietas ne slapčia, bet visai atvirai, be jokios drovos; taip labai jau buvo įsigalėjęs mieste neteisingumas. — (8) *Aš išliejau...* Dievas elgiasi prieš Jeruzalę taip, kaip ji užsipelnė. Gyventojai neatsiteisė dėl išlieto kraujo, Dievas palieka jų kalčią, jos nedovanoja; jis palieka išlietąjį kraują jo vietoje, kad jis nuolat šauktųsi keršto. — (9) *Kuriam aš...* Ebr. t.: ir aš padarysiu jam... Plg. Naumo 3, 1; Abak. 2, 12. — (10) *Kaulus.* Ebr. t.: prikrauk malkų (ebr. 'ecim, plg. 5 e.), pakurk ugnį. Ugnis turi būti taip didelė, kad puode ne tik viskas suvirs, bet ir sudegs. — (11) *Pastatyk...* Kai miesto gyventojų dalis bus žuvus badu, maru ir kalaviju, kita gi išvesta į nelaisvę, taip pat pats miestas turi būti padegtas ir paverstas pelenais, kad ugnimi jo sutepimas būtų lyg kad išvirintas ir kraujingas miestas būtų nuvalytas nuo nusikaltimų purvų ir nuo išlietojo kraujo. Tautos nuodėmėmis sutepama ir šalis (Kun. 18, 25; Atk. 24, 4; Jer. 3, 2); todėl draug su nusidėjėliais dažnai sunaikinami namai, miestai, šalis, panašiai kaip dėl pirmųjų žmonių nuodėmės žemė buvo apkrauta Dievo prakeikimu (Prad. 3, 17; 6, 13; 19, 13).— (12) *Dideliu vargu...* Anot ebr. t.: daug vargo išaikvojo. — Nusikaltęs miestas padarė, kad Viešpaties pastangos pataisyti jį baudžiant nuėjo niekais; jo piktumas nenorėjo pasišalinti. — (14) *Nedovanosiu.*

non transeam, nec parcam, nec
placabor: iuxta vias tuas, et iuxta
adinventiones tuas iudicabo te,
dicit Dominus.
15 Et factum est verbum Do-
mini ad me, dicens: 16 Fili ho-
minis, ecce ego tollo a te desi-
derabile oculorum tuorum in pla
ga: et non planges, neque plo-
rabis, neque fluent lacrymae tuae.
17 Ingemisce tacens, mortuorum
luctum non facies: corona tua
circumligata sit tibi, et calcea-
menta tua erunt in pedibus tuis,
nec amictu ora velabis, nec cibos
lugentium comedes. 18 Locutus
sum ergo ad populum mane, et
mortua est uxor mea vespere:
fecique mane sicut praeceperat
mihi. 19 Et dixit ad me popu-
lus: Quare non indicas nobis
quid ista significent, quae tu fa-
cis? 20 Et dixi ad eos: Sermo
Domini factus est ad me, dicens:
21 Loquere domui Israel: Haec
dicit Dominus Deus: Ecce ego
polluam sanctuarium meum, su-
perbiam imperii vestri, et desi-
derabile oculorum vestrorum, et

rėdamas tavo kelių ir tavo pra-
simanymų aš teisiu tave, sako
Viešpats.

15 Man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: 16 Žmo-
gaus sūnau, štai aš sloga atimsiu
iš tavęs tavo akių pasigerėjimą;
tu neraudok, neverk, ir tavo aša-
ros teneteka. 17 Dūsauk tylomis,
nedaryk mirusiųjų gedulio; tavo
nuometas tebūna suvyniotas ap-
link tavo galvą, ir tavo autuvas
tebūna ant tavo kojų; negaubk
savo burnos skepeta ir nevalgyk
gedinčiųjų maisto. 18 Taigi ryt-
metį aš kalbėjau tautai, o vakare
mirė mano žmona; kitą rytmetį
aš dariau, kaip man buvo įsaky-
ta. 19 Tuomet tauta man tarė:
Kodėl mums nepasakai, ką tai
reiškia, ką tu darai? 20 Aš jiems
atsakiau: Man buvo suteiktas
Viešpaties žodis ir pasakyta:
21 Kalbėk Izraėlio namams: Vieš-
pats Dievas sako taip: Štai aš
sutepsiu savo šventyklą, jūsų
viešpatavimo puikybę ir jūsų akių
pasigerėjimą, jūsų sielos rūpesnį;

Miestas jokiu būdu nebegalės iš-vengti teismo. — *Aš teisiu tave.* Ebr. t.: teis tave. — Teis, kaip teisiama svetimoterės ir galvažudžiai. Kaip gydytojas atpjauna be pasigailėjimo narį, kad išgelbėtų visą kūną, nežiūrėdamas to, kad ligoniui daro skausmo, taip Dievas nori atpjauti supuvusius narius, gelbint visą kūną (Jier.).

(**16**) *Pasigerėjimą:* tavo žmoną. Ta mirtis bus juo skaudesnė, kad netikėta. — (**17**) *Tavo autuvas...* Vaikščiojimas plikomis kojomis buvo gedulio ženklas. Dovidas gedėdamas ėjo plikomis kojomis į Alyvų kalną, 2 Kar. 15, 30, ir Izaijas skelbdamas nelaimę turėjo nusiauti savo kurpes (Iz. 20, 2). — *Burnos.* Ebr. t.: barzdos. — *Gedinčiųjų maisto:* valgių, kurių paprastai atsiųsdavo gedinčiam jo prieteliai reikšdami užuojautos. Plg. Pat. 31, 6. — (**18**) *Aš kalbėjau:* tai, kas parašyta auk.. pradedant 3 eil. — (**19**) *Tauta man tarė.* Kadangi pranašas nerodė kitą dieną jokio gedulio ženklo, tauta manė, kad toks elgesys turi ypatingą reikšmę. — *Kodėl...* Ebr. t.: ar tu mums nepasakysi, ką tai mums reiškia, kad tu taip darai, t. y., kad darai priešingai visų priimtam įpročiui. — (**21**) *Sutepsiu savo šventyklą.* Dievas atiduos bažnyčią nepríeteliams sutepti ir sugriauti. Dėl bažnyčios gražumo ir turtingumo, kurį visi stebėdamies gyrė, Dievas vadina ją: „jūsų viešpatavimo puikybe ir jūsų akių pasigerėjimu ir jūsų sielos rūpesniu“. Iš čia paaiškėja, kodėl 16 eil. pranašo žmona parenkama kaipo simbolis ir pažymima

super quo pavet anima vestra:
filii vestri, et filiae vestrae, quas
reliquistis, gladio cadent. [22] Et
facietis sicut feci: Ora amictu
non velabitis, et cibos lugentium
non comedetis. [23] Coronas ha-
bebitis in capitibus vestris, et
calceamenta in pedibus: non plan-
getis neque flebitis, sed tabes-
cetis in iniquitatibus vestris, et
unusquisque gemet ad fratrem
suum. [24] Eritque Ezechiel vobis
in portentum: iuxta omnia, quae
fecit, facietis cum venerit istud: et
scietis quia ego Dominus Deus.
[25] Et tu fili hominis ecce in die,
qua tollam ab eis fortitudinem
eorum, et gaudium dignitatis, et
desiderium oculorum eorum, su-
per quo requiescunt animae eo
rum, filios, et filias eorum: [26] In
d e illa cum venerit fugiens ad
te, ut annunciet tibi: [27] In die,
inquam, illa aperietur os tuum
cum eo, qui fugit: et loqueris,
et non si ebis ultra: erisque eis
in portentum, et scietis quia ego
Dominus.

jūsų sūnūs ir jūsų dukterys, ku-
riuos palikote, žus kalaviju. [22] Tuo-
met jūs darysite, kaip aš dariau:
jūs neapgaubsite savo burnos
skepeta ir nevalgysite gedinčiųjų
valgių. [23] Jūs turėsite nuometus
ant savo galvų ir autuvą ant ko-
jų; neraudosite ir neverksite, bet
džiūsite savo neteisybėse ir visi
dūsausite vienas su kitu. [24] Taip
Ezekiėlis bus jums stebalas; vi-
sai taip, kaip jis darė, jūs dary-
site, kai tai bus atėję; ir jūs ži-
nosite, kad aš Viešpats. [25] Tu
gi, žmogaus sūnau, štai tą dieną,
kurią aš atimsiu iš jų jų stipry-
bę, džiaugsmą dėl jų vertybės ir
jų akių pasigerėjimą, kuriame jų
sielos randa pasitenkinimo, jų
sūnus ir dukteris, [26] tą dieną, kai
ateis pas tave pabėgėlis tau ap-
skelbti, [27] tą dieną, sakau, tavo
burna atsivers draug su tuo,
kurs bėga; tu kalbėsi ir daugiau
nebetylėsi ir būsi jiems steba-
las; ir jūs žinosite, kad aš Vieš-
pats.

2. Ezekiėlio pranašystės prieš pagonis. a) Pranašystės prieš artimus Jūdo kaimynus.

Caput XXV. [1] Et factus est
sermo Domini ad me, dicens:
[2] Fili hominis pone faciem tuam

25 perskyrimas. [1] Man bu-
vo suteiktas Viešpaties žodis ir
pasakyta: [2] Žmogaus sūnau, at-

---

meilės pilnu pavadinimu. — *Kuriuos palikote.* Daugelio ištremtųjų vaikai buvo pasilikę Jeruzalėje. — (22) *Burnos.* Ebr. t.: barzdos. — (23) *Visi dūsausite...* Nugalėtojai neleis jums gedėti ir bijodami kaldėjiečių jūs net nedrįsite, svetimiems matant, raudoti. — (24) *Jūs žinosite:* kai visą bus jau įvykę. — (26) *Pabėgėlis.* Iki tam laikui pranašas kalbėdavo tautai, kaip pasirodo iš 3, 26. 27, tik retkarčiais, gavęs ypatingą Dievo įsakymą; bet kai ateis anas pasiuntinys, jis kalbės laisvai. Apie pasiuntinio atvykimą vz. 33, 21.

25, 1-17. Ezekiėlio pranašystės prieš pagonis prasideda trumpomis pranašystėmis prieš artimus Izraėlio kaimynus Amoną ir Moabą (1-11), Edomą ir Pilistymus (12-17).

(25, 1) *Man buvo...* Pranašystėmis prieš kitas tautas (plg. Jer. 25, 15...) Dievas pasirodo esąs visų tautų Viešpats ir valdovas, kurs visus šaukia į išganymo karalystę. — (2) *Pranašauk apie juos.* Žydų kai-

contra filios Ammon, et prophe-
tabis de eis. 3 Et dices filiis
Ammon: Audite verbum Domini
Dei: Haec dicit Dominus Deus:
Pro eo quod dixisti: Euge, euge
super sanctuarium meum, quia
pollutum est: et super terram
Israel, quoniam desolata est: et
super domum Iuda, quoniam
ducti sunt in captivitatem: 4 Id-
circo ego tradam te filiis orien-
talibus in hereditatem, et col-
locabunt caulas suas in te, et
ponent in te tentoria sua: ipsi
comedent fruges tuas: et ipsi bi-
bent lac tuum. 5 Daboque Rab-
bath in habitaculum camelorum,
et filios Ammon in cubile peco-
rum: et scietis quia ego Domi-
nus. 6 Quia haec dicit Dominus
Deus: Pro eo quod plausisti
manu, et percussisti pede, et ga-
visa es ex toto affectu super ter-
ram Israel: 7 idcirco ecce ego
extendam manum meam super
te, et tradam te in direptionem
Gentium, et interficiam te de
populis, et perdam de terris, et
conteram: et scies quia ego Do-
minus.

8 Haec dicit Dominus Deus:
Pro eo quod dixerunt Moab, et

gręžk savo veidą prieš Amono
sūnus ir pranašauk apie juos.
3 Amono sūnums sakyk: Išgir-
skite Viešpaties Dievo žodį. Vieš-
pats Dievas sako taip: Kadangi
tu apie mano šventyklą sakei: šia
tau, šia tau, kad ji sutepta, apie
Izraėlio šalį, kad ji sunaikinta, ir
apie Jūdo namus, kad jie išvesti
į nelaisvę, 4 todėl aš atiduosiu
tave rytų šalies sūnums nuosa-
vybėn; jie pastatys tavyje savo
gardus ir išties tavyje savo pa-
dangtes; jie valgys tavo vaisius
ir gers tavo pieną. 5 Aš pada
rysiu iš Rabato kupranugarių
vietą ir iš Amono sūnų gyvulių
stovyklą; ir jūs žinosite, kad aš
Viešpats. 6 Nes Viešpats Die-
vas sako taip: Kadangi tu plojai
rankomis, trypei koja ir visa šir-
dimi džiaugeis dėl Izraėlio šalies,
7 todėl štai aš ištiesių savo ranką
ant tavęs ir paduosiu tave plėšti
tautoms; aš išnaikinsiu tave iš
tautų tarpo, išdildysiu iš šalių
tarpo ir sutrinsiu, ir tu žinosi,
kad aš Viešpats.

8 Viešpats Dievas sako taip:
Kadangi Moabas ir Seiras kal-

---

mynystėje gyvenusios tautos, ku-
rios Dievo galią matuodavo jo
tautos galia, tyčiojosi iš Vieš-
paties bejėgumo ir pralaimėjimo.
Dievas, gindamas savo garbę, per
pranašą parodo jiems, kad jis turi
valdžios ir tiems, kurie dabar tyčio-
jasi, ir juos nubaus. — (3) *Kadangi
tu apie mano šventyklą...:* nežiūrė-
damas to, kad buvo aukšč. prana-
šauta. Plg. 21, 28-32. — (4) *Rytų ša-
lies sūnums:* Arabijos ir Eufrato
apylinkių gyventojams. — (5) *Iš Ra-
bato...* „Didžiausias" amonitų mies-
tas turi virsti kupranugarių stovyk-
la. — (6) *Kadangi tu plojai...* Kadan-
gi tu džiaugeis, jog Dievo tauta iš-
sklaidyta tarp kitų tautų ir sunai-
kinta, tai ir tau turi atsitikti, ko tu
aniems linkėjai. — *Visa širdimi...*
Ebr. t.: džiaugies pilna paniekinimo
širdimi dėl Izraėlio šalies. — (7) *Vieš-
pats:* ne nenugalėtas, bet Visagalis.

(8) *Moabas ir Seiras. Po* prana-
šystės prieš Amoną eina pranašystė
prieš artimą jo kaimyną Moabą. Sei-
ras arba Edomas čia be reikalo pa-
minėtas; teisingai jo nėra LXX teks-
te. — *Jūdo namai yra kaip...* Maty-
dami žydų pralaimėjimą moabitai
darė išvadą, kad žydų Dievas nėra
galingesnis už visus dievus, kad žydų
tauta neviršija kitų ir nėra ypatin-
goje Dievo globoje, todėl džiaugėsi

Seir: Ecce sicut omnes Gentes,
domus Iuda: 9 idcirco ecce ego
aperiam humerum Moab de civitatibus, de civitatibus, inquam,
eius, et de finibus eius inclytas
terrae Bethiesimoth, et Beelmeon,
et Cariathaim, 10 filiis Orientis
cum filiis Ammon, et dabo eam
in hereditatem: ut non sit ultra
memoria filiorum Ammon in Gentibus. 11 Et in Moab faciam iudicia: et scient quia ego Dominus.

12 Haec dicit Dominus Deus:
Pro eo quod fecit Idumaea ultionem ut se vindicaret de filiis
Iuda, peccavitque delinquens, et
vindictam expetivit de eis; 13 idcirco haec dicit Dominus Deus:
Extendam manum meam super
Idumaeam, et auferam de ea hominem, et iumentum, et faciam
eam desertam ab Austro: et qui
sunt in Dedan, gladio cadent.
14 Et dabo ultionem meam super
Idumaeam per manum populi
mei Israel: et facient in Edom
iuxta iram meam, et furorem
meum: et scient vindictam meam,
dicit Dominus Deus.

bėjo: Štai Jūdo namai yra kaip
visos tautos; 9 todėl štai aš padarysiu atvirą priėjimą į Moabą
iš miestų, iš jojo miestų, sakau,
ir iš jo ribų, puikių šalies mietų, Betjesimoto, Beėlmeono ir
Karjataimo; 10 aš atiduosiu jį kartu
su Amono sūnumis nuosavybėn
rytų šalies sūnums, kad daugiau
nebebūtų Amono sūnų atsiminimo tautose. 11 Taip aš darysiu Moabui teismų, ir jie žinos,
kad aš Viešpats.

12 Viešpats Dievas sako taip:
Kadangi Iduméja darė keršt̨ą, kad
atsikeršytų Jūdo sūnums, ir sunkiai nusidėjo stengdamasi jiems
atkeršyti, 13 todėl Viešpats Dievas
sako taip: Aš ištiesiu savo ranką ant Idumėjos ir atimsiu iš jos
žmones ir galvijus; aš paversiu
ją tyruma nuo pat pietų, ir tie,
kurie yra Dedane, žus kalaviju.
14 Aš atsikeršysiu Idumėjai per
mano tautą Izraėlį; jie darys Edome, žiūrėdami mano rūstybės ir
mano narso; ir jie pažins mano
kerštą, sako Viešpats Dievas.

---

kad visos Izraėlio viltys nuėjo niekais. — (9) *Todėl štai aš...* Kad nesirodytų, lyg kad Viešpats nestovėtų aukščiau visų dievaičių, jis turėjo parodyti savo galią. Petimis vadinasi ypač statūs kalnų šlaitai, kurie pridengia šalį, čia vainikas aukštumose pastatytų miestų, kurie buvo šalies tvirtovės. — *Betjesimoto...* Betjesimotas buvo prie Jordano ties Jeriku. Beėlmeonas į pietryčius nuo Betjesimoto, visai arti Hesebono; Karjataimas (Kirjathajim) į vakarus nuo Medabos, dabar Kurėjat, priklausė kurį laiką Rubeno giminei. — (11) *Darysiu Moabui...* Teismas Moabui, einant Juozapo Flavijaus pasakojimu, įvykęs penkeriems metams praslinkus po Jeruzalės sugriovimo. Babėlės karalius puolęs žemąją Syriją ir nugalėjęs jos gyventojus.

(12) *Darė kerštą:* nuolat laikė neapykantoje Izraėlį. Edomitai, kitados ginklais nugalėti, buvo kurį laiką pavergti žydams (2 Kar. 8, 14; 4 Kar. 14, 7. 22; 2 Kron. 25, 11). Paskiau jie padėjo kaldėjiečiams sugriauti Jeruzalę (Jer. 27, 3; Ps. 137, 7). — (13) *Atimsiu iš jos...* Baudžiami už neapykantą išrinktąjai tautai edomitai turi nustoti to palaiminimo, kurį jų tėvas Ezavas buvo gavęs iš Jokūbo (Prad. 27, 39). — *Tyruma nuo...* Ebr. t.: tyruma nuo pat Temano ir iki Dedanui jie turi žūti kalaviju. — Edomiečių kraštas Temanas buvęs anot vienų (Jier.) pietuse, anot kitų šiaurėje. Dedanas buvo atskira tautelė, gyvenusi į pietus nuo edomiečių. — (14) *Per mano tautą...*

[15] Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod fecerunt Palaestini vindictam, et ulti se sunt toto animo, interficientes, et implentes inimicitias veteres: [16] propterea haec dicit Dominus Deus: Ecce ego extendam manum meam super Palaestinos, et interficiam interfectores, et perdam reliquias maritimae regionis: [17] faciamque in eis ultiones magnas arguens in furore: et scient quia ego Dominus, cum dedero vindictam meam super eos.

[15] Viešpats Dievas sako taip: Kadangi palestiniečiai darė kerštą ir keršijo visa širdimi, užmušinėdami ir pilnai pasiduodami senoms neprietelystėms, [16] todėl Viešpats Dievas sako taip: Štai aš ištiesiu savo ranką ant palestiniečių, aš užmušiu užmušėjus ir sunaikinsiu pajūrio liekanas; [17] aš padarysiu jiems didelį kerštą plakdamas narse, ir jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu jiems atkeršijęs.

b) Pranašystės prieš Tirą ir Sidoną.

Caput XXVI. [1] Et factum est in undecimo anno, prima mensis, factus est sermo Domini ad me, dicens: [2] Fili hominis, pro eo quod dixit Tyrus de Ierusalem: Euge confractae sunt portae populorum, conversa est ad me: implebor, deserta est.

26 perskyrimas. [1] Vienuoliktais metais pirmą mėnesio dieną man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [2] Žmogaus sūnau, kadangi Tiras sakė apie Jeruzalę: „Šia tau, tautų vartai sulaužyti, ji gręžiasi į mane, aš būsiu pilnas, ji apleista“, [3] to-

---

Šiuo atvėju kerštas idumėjiečiams bus įvykintas pasinaudojant pačiais žydais.

(15) *Ir keršijo visa...* Ebr. t.: ir su paniekinimu širdyje, kad sunaikintų, amžinoje neprietelystėje baisiai keršijo. — Istorinėse Sen. Testamento knygose randame labai daug žinių apie tą palestiniečių arba, kaip jie paprastai vadinasi, pilistimų neapykantą žydams. — (16) *Ištiesiu savo ranką...* Apie pilistimų nubaudimą plg. Abd. 17-19.. Bausmių dalis buvo įvykinta ypač makabėjų laikais (1 Mak. 5, 65; 10, 74... 11, 61). — *Užmušėjus.* Ebr. t.: kretiečius. Taip vadinosi pietuse gyvenusi pilistimų dalis.

26, 1 — 28, 26. Pranašystėje prieš Tirą skelbiamas visiškas to miesto sunaikinimas (26, 1-14) ir aprašomas išgąstis, kokį tas sunaikinimas visur sukels (26, 15-21). Raudoje dėl Tiro sunaikinimo tas miestas įvaizdinamas kaipo puikiausiai pastatytas laivas, kurio krovinys sudeda iš visų tautų turtų; žuvusiam jūroje, jo gedi ir rauda visi (27, 1-36). Toliau išdidžiam Tiro karaliui pranašaujamas giliausias pažeminimas ir skelbiama apie jo žuvimą rauda (28, 1-19). Panašus likimas skelbiamas ir Sidonui, tuo tarpu kad Izraėliui Viešpats parodys visą savo gailestingumą (28, 20-26).

(26, 1) *Vienuoliktais.* Tai buvo vienuolikti karaliaus Jekonijo nelaisvės metai. Tais pačiais metais buvo paimta ir sugriauta Jeruzalė. Mėnuo tekste nenurodytas. LXX minimas pirmas mėnuo. — (2) *Tiras.* Čia kalbama ne apie senąjį Tirą, kurs buvo sausumoje prie pat jūros kranto, bet apie naująjį Tirą, pastatytą ant dviejų (Dovido laikais karaliaus Hiramo sujungtų) salų, 1200 žingsnių atstu nuo kranto ir bent kiek į šiaurę nuo senojo. Tas salų Tiras buvo labai stipri tvirtovė, ir sausumos kariuomenė beveik visai negalėjo jo pulti. Jo ryšiai su senuoju sausumos Tiru tiek buvo ankšti, kad abudu ir drau-

3 Propterea haec dicit Dominus
Deus: Ecce ego super te Tyre,
et ascendere faciam ad te gentes
multas, sicut ascendit mare fluc-
tuans. 4 Et dissipabunt muros
Tyri, et destruent turres eius:
et radam pulverem eius de ea,
et dabo eam in limpidissimam
petram. 5 Siccatio sagenarum
erit in medio maris, quia ego
locutus sum, ait Dominus Deus:
et erit in direptionem Gentibus.
6 Filiae quoque eius, quae sunt
in agro, gladio interficientur: et
scient quia ego Dominus.
7 Quia haec dicit Dominus
Deus: Ecce ego adducam ad
Tyrum Nabuchodonosor regem
Babylonis ab Aquilone regem
regum, cum equis, et curribus,
et equitibus, et coetu, populoque
magno. 8 Filias tuas, quae sunt
in agro, gladio interficiet: et cir-
cumdabit te munitionibus, et
comportabit aggerem in gyro: et
elevabit contra te clypeum. 9 Et
vineas, et arietes temperabit in
muros tuos, et turres tuas destruet
in armatura sua. 10 Inundatione
equorum eius operiet te pulvis
eorum: a sonitu equitum, et ro-
tarum, et curruum movebuntur

dėl Viešpats Dievas sako taip:
Štai aš einu prieš tave, Tire, ir
atvesdinsiu prieš tave daug tau-
tų, taip kaip jūra sukelia savo
bangas. 4 Jos išardys Tiro sie-
nas ir sugriaus jo bokštus; aš
nugrandysiu nuo jo jo dulkes ir
padarysiu iš jo visai pliką uolą.
5 Jis bus tinklų džiovinimo vieta
jūroje, nes aš tai kalbėjau, sako
Viešpats Dievas; jis turi būti plė-
šiamas tautų. 6 Taip pat jo duk-
terys, esančios sausumoje, bus
užmuštos kalaviju; ir jie žinos,
kad aš Viešpats.
7 Nes Viešpats Dievas sako
taip: Štai aš atvesiu prieš Tirą
iš šiaurės Babilono karalių Na-
bukodonosorą, karalių karalių,
su žirgais, su vežimais, su raite-
liais, su minia ir su didele tauta.
8 Tavo dukteris, esančias sausu-
moje, užmuš kalaviju; aplink tave
jis pastatys sustiprinimų, supils
aplinkui pylimą ir pakels prieš
tave skydą. 9 Dengtuves ir sien
laužius jis atgręš prieš tavo sie
nas, tavo bokštus jis sugriaus
savo kariškais pabuklais. 10 Dėl
jų žirgų daugumo apdengs tave
jų dulkės; dėl raitelių, tekinių ir
vežimų bildesio sudrebės tavo

---

ge paimtu buvo vadinamu vienu vardu (plg. žem. 27, 3 ir k.). — *Tautų vartai.* Anot vienų: prekybos miestai: anot kitų: kliūtis Tiro prekybai. Jeruzalė buvo lyg uždaryti vartai, kurie trukdė laisvą tautų prekybą su Tiru; dabar tos kliūties nebėra, priėjimas visiems atviras. — *Ji grężiasi:* Jeruzalė dabar Tirui nebe kliūtis. — (3) *Daug tautų.* Tautos skubinsis eiti į Tirą, bet ne vien prekybos tikslais; jos ateis ir sugriauti Tiro. — (4) *Visai plika uola.* Kaip Babilonas ne tuojau, kaip tik buvo Kyro paimtas, virto ta tyruma, kurią aprašinėja Izaijas, taip pat ir Tiras ne tuojau virto plika uola, bet tik praslinkus 1900 metų, apie 1300 m. po Kristaus gimimo. Taigi čia pranašystė nekalba apie tai, kiek turės praeiti laiko, iki ji pilnai įvyks, tik parodo įvykimo pabaigą, kad taip būtų padaryta didesnio įspūdžio. Plg. Iz. 23. — (6) *Jo dukterys.* Draug su salų miestu turės nukentėti ir priklausę nuo jo sausumos miestai ir miesteliai.

(7) *Aš atvesiu...* Čia Ezekiėlis visųpirma skelbia būdą, kaip Jeremijo pranašystė (25, 22 it 27, 3) turi įvykti. — *Karalių karalių.* Plg. Dan. 2, 37; Iz. 10, 9. — (8) *Aplinkui.* Anot ebr. t.: prieš tave; nes salų Tiras per visą trylika apgulimo metų nebuvo

muri tui, cum ingressus fuerit
portas tuas quasi per introitum
urbis dissipatae. 11 Ungulis equo-
rum suorum conculcabit omnes
plateas tuas: populum tuum gla-
dio caedet, et statuae tuae no-
biles in terram corruent. 12 Vas-
tabunt opes tuas, diripient ne-
gotiationes tuas: et destruent
muros tuos, et domos tuas prae-
claras subvertent: et lapides tuos,
et ligna tua, et pulverem tuum
in medio aquarum ponent. 13 Et
quiescere faciam multitudinem
canticorum tuorum, et sonitus
cithararum tuarum non audietur
amplius. 14 Et dabo te in lim-
pidissimam petram, siccatio sa-
genarum eris, nec aedificaberis
ultra: quia ego locutus sum, ait
Dominus Deus.

15 Haec dicit Dominus Deus
Tyro: Numquid non a sonitu
ruinae tuae, et gemitu interfec-
torum tuorum cum occisi fue-
rint, in medio tui commovebun-
tur insulae? 16 Et descendent
de sedibus suis omnes principes
maris: et auferent exuvias suas,
et vestimenta sua varia abiicient,
et induentur stupore: in terra
sedebunt, et attoniti super re-
pentino casu tuo admirabuntur.
17 Et assumentes super te lamen-
tum, dicent tibi: Quomodo pe-
risti, quae habitas in mari, urbs

sienos, kai jis įeis pro tavo var-
tus kaip pro išardyto miesto an-
gą. 11 Savo žirgų kanopomis
jis sumindžios visas tavo gatves,
tavo žmones užmuš kalaviju, ir
tavo dailios stovylos grius ant
žemės. 12 Jis pasigrobs tavo
turtus, išplėš tavo prekes, išar-
dys tavo sienas ir sugriaus pui-
kius tavo namus; tavo gi akme-
nis, tavo medžius ir tavo žemes
jis sumes į vandenį. 13 Aš pa-
darysiu galą tavo dainų skambė-
jimui, ir tavo kanklių balso ne-
bebus daugiau girdėta. 14 Aš
padarysiu iš tavęs visai pliką
uolą, tu būsi tinklų džiovinimo
vieta ir nebebūsi daugiau atsta-
tytas; nes aš tai kalbėjau, sako
Viešpats Dievas.

15 Viešpats Dievas Tirui sako
taip: Ar dėl tavo griuvimo truk-
šmo ir tavo užmuštųjų vaitoji-
mo, kai jie bus užmušti tavo
viduje, nesudrebės salos? 16 Visi
jūros kunigaikščiai nužengs nuo
savo sostų, nusivilks savo ap-
siaustus, numes savo įvairiaspal-
vius drabužius ir apsisiaus išgąs-
čiu, jie sėdės žemėje ir dėl tavo
ūmaus žuvimo stebėsis ir bai-
sėsis. 17 Jie apraudos tave ir
sakys tau: Kaip gi žuvai tu, kurs
gyvenai jūroje, garsusis mieste;
tu, kurs buvai galingas jūroje su

---

apsuptas pylimu. Pylimu tik jo salos buvo sujungtos su sausuma. — (11) *Tavo dailios stovylos.* Tikriau anot ebr. t.: tavo stiprybės šulai. Turima gi omenyje du šulu, vieną iš aukso, kitą iš smaragdo, pastatytu Baalo garbei. Kai tie šulai grius, ir tiriečių dievaitis bus nugalėtas. — (12-14) *Jie pasigrobs...* Plg. Jer. 7, 34. Ir čia viena pranašystė apimama tai, kas turėjo įvykti dalimis ir įvairiais laikais. Anot 29, 18 Nebukadnecaras, kurs buvo apgulęs Tirą, „grobio iš jo nepaėmė; tai padarė Aleksandras Makedonietis. Tiras dar tebebuvo šv. Jieronimo laikais, tik buvo svetimų pavergtas. Žuvo galutinai žymiai vėliau. Plg. auk. 4 eil.

(15) *Salos:* Tiro kolonijos ir Tarpžemės jūros pakraščių gyventojai, kurie prekiavo su Tiru. — (16) *Jūros kunigaikščiai:* aukščiau (15 e.) minėtų kraštų valdovai bus pilni baimės dėl baisaus Tiro likimo ir patys

inclyta, quae fuisti fortis in mari
cum habitatoribus tuis, quos for-
midabant universi? 18 Nunc stu-
pebunt naves in die pavoris tui:
et turbabuntur insulae in mari,
eo quod nullus egrediatur ex te.
19 Quia haec dicit Dominus
Deus: Cum dedero te urbem de-
solatam sicut civitates, quae non
habitantur: et adduxero super
te abyssum, et operuerint te
aquae multae: 20 et detraxero
te cum his, qui descendunt in
lacum ad populum sempiternum
et collocavero te in terra novis-
sima sicut solitudines veteres
cum his, qui deducuntur in la-
cum, ut non habiteris: porro
cum dedero gloriam in terra vi-
ventium, 21 in nihilum redigam
te, et non eris, et requisita non
invenieris ultra in sempiternum,
dicit Dominus Deus.

Caput XXVII. 1 Et factum
est verbum Domini ad me, di-
cens: 2 Tu ergo fili hominis as-
sume super Tyrum lamentum:
3 et dices Tyro, quae habitat in
introitu maris, negotiationi po-
pulorum ad insulas multas: Haec
dicit Dominus Deus: O Tyre,

savo gyventojais, kurių visi bi-
jojo? 18 Dabar laivai baisėsis
tavo išgąsčio dieną ir salos jū-
roje drebės, nes niekas nebeiš-
eina iš tavęs.
19 Nes Viešpats Dievas sako
taip: Kai aš būsiu padaręs iš
tavęs ištuštėjusį miestą kaip
miestai, kurie negyvenami, kai
būsiu atvedęs ant tavęs gelmę,
ir daug vandenų bus tave ap-
dengę, 20 aš nugramsdinsiu tave
draug su tais, kurie žengia į duo-
bę, pas senų amžių tautą, ir ap-
gyvendinsiu tave žemės gilumoje
kaip senas tyrumas, draug su
tais, kurie nulydėti į duobę, kad
nebebūtumei gyvenamas; paga-
liau kai būsiu padaręs garbingą
dalyką gyvųjų šalyje, 21 aš pa-
versiu tave nieku ir tavęs nebe-
bus; ir ieškomas tu nebebūsi
daugiau atrastas per amžius, sa-
ko Viešpats Dievas.

27 perskyrimas. 1 Man
buvo suteiktas Viešpaties žodis
ir pasakyta: 2 Taigi tu, žmogaus
sūnau, pradėk prieš Tirą raudą
3 ir sakyk Tirui, kurs gyvena
prie pat jūros, kurs prekiauja su
tautomis daugelyje salų: Vieš-
pats Dievas sako taip: O Tire,

---

rodys savo gedulį įvairiais būdais. — *Ir dėl tavo ūmaus...* Ebr. t.: jie dreba kiekvieną akimirksnį ir baisisi dėl tavęs. — (18) *Laivai baisėsis...* Anot ebr. t.: jūros pakraščiai dreba tavo nupuolimo dieną, ir salos jūroje baisisi dėl tavo išėjimo (išnykimo).

(19) *Gelmę:* jūros bangas, kurios užlies miesto griuvėsius. Tiras bus palaidotas po tomis bangomis kaip numirėlis žemėse, todėl jis lyginamas su tais, kurie žengia į kapą (duobę). — (20) *Pas senų amžių tautą:* pas tuos, kurie yra mirę jau seniausiais laikais (2 Petr. 2, 5; Iz. 14, 9...). — *Kaip senas tyrumas.* Ebr. t.: senų laikų griuvėsius. — Taip čia vadinama daugybė senesniųjų kartų kapų ir jų garbingumo bei miestų griuvėsiai, kurie jau labai senai nuslinko į požemius ir ten sudaro baisią tyrumą. Visa, kas miršta ir dingsta, eina į mirusiųjų karalystę. — *Garbingą dalyką gyvųjų šalyje.* Tiras grius, bet savo tautoje Dievas darys savo stebėtinos galios dalykų, įvykins mesijinius pažadus. Tuo laiku, kai apaštalai skelbė Kristų, Tiras labai greitai artinosi prie savo galo. — (21) *Paversiu tave nieku.* Ebr. t.: padarysiu tau liūdną galą.

(27, 3) *Tirui, kurs...* Anot vienų aiškintojų čia turima visųpirma

tu dixisti: Perfecti decoris ego
sum, [4] et in corde maris sita.
Finitimi tui, qui te aedificaverunt,
impleverunt decorem tuum: [5] abie-
tibus de Sanir extruxerunt te
cum omnibus tabulatis maris:
cedrum de Libano tulerunt ut
facerent tibi malum. [6] Quercus
de Basan dolaverunt in remos
tuos: et transtra tua fecerunt
tibi ex ebore Indico, et praeto-
riola de insulis Italiae. [7] Byssus
varia de Aegypto texta est tibi
in velum ut poneretur in malo:
hyacinthus, et purpura de insu-
lis Elisa facta sunt operimentum
tuum. [8] Habitatores Sidonis, et
Aradii fuerunt remiges tui: sa-
pientes tui, Tyre, facti sunt gu-
bernatores tui. [9] Senes Giblii,
et prudentes eius habuerunt nau-
tas ad ministerium variae supel-
lectilis tuae: omnes naves maris,
et nautae earum fuerunt in po-
pulo negotiationis tuae. [10] Per-
sae, et Lydii, et Libyes erant in
exercitu tuo viri bellatores tui:

tu tarei: aš esu tobulai gražus
[4] ir guliu jūros širdyje. Tavo
kaimynai, kurie tave statė, padarė
tavo gražumą tobulą. [5] Iš Saniro
eglių jie pastatė tave ir visus
lentų padarinius jūrai; Libano
kėdrų jie ėmė, kad padarytų tau
stiebų. [6] Iš Basano ąžuolų jie
padirbo tau irklus, tavo suolus
jie padarė tau iš Indijos dram-
blių kaulo ir padangtes iš Itali-
jos salų medžiagos. [7] Plonos
margai išadytos drobės iš Ai-
gipto buvo tau audžiama bū-
rėms, kad būtų pakabintos ant
stiebo; mėlyna ir raudona pur-
pura iš Elisos salų buvo tavo
dangalai. [8] Sidono ir Arado gy-
ventojai buvo tavo irklininkai;
tavo, Tire, išmintingieji buvo
tavo vairininkai. [9] Gebalio seniai
ir jo išmintingieji turėjo jūrinin-
kų aptarnauti įvairiems tavo pa-
dargams; visi jūros laivai ir visi
jų jūrininkai buvo tarp tavo pre-
kybos žmonių. [10] Persai, lydi-
jiečiai ir lybijiečiai buvo tavo

---

omenyje sausumos Tiras; bet kiti supranta ir šitą pasakymą apie salų Tirą, kurs reikėjo aplenkti, norint pasiekti tikrą atvirą jūrą. — (4) *Ir guliu jūros širdyje. Tavo kaimynai, kurie tave statė...* Ebr. t.: jūros širdyje yra tavo ribos. Tavo statytojai... Šiais paskutiniais žodžiais prasideda Tiro palyginimas su puikiu laivu. — (5) *Saniro.* Saniru vadinosi Ermono kalnai arba bent jų dalis. Jis buvo garsus kiparisų miškais, taip kaip Libanas kėdrais ir Basanas ąžuolais. — *Jūrai.* To ž. nėra ebr. t. — (6) *Italijos salų.* Ebr. *Kittim.* Taip vadinosi Tarpžemės jūros pakraščiai ir salos, ypač Kipro sala. — (7) *Kad būtų pakabintos ant stiebo.* Anot ebr. t.: kad tai būtų tau vėliava. — Būrės su savo margais ženklais buvo senovėje ir laivo vėliava. — *Elisos.* Gal Peloponėso. Pats Tiras buvo garsus savo purpura. Purpura iš kitų kraštų čia minima ne, kad ji būtų buvusi geresnė už Tiro, bet kad labiau paaiškėtų, jog visi, kuo kas galėjo, prekiavo su Tiru. —*Dangalai:* nuo saulės, ar gal laivo kajutės buvo apdengtos ir išklotos purpura. — (8) *Sidono.* Dabar Saida, apie 35 klm. į šiaurę nuo Tiro. Senovėje galingiausias Penikijos miestas; jis buvo laikomas paties Tiro įkūrėju. Vėliau pirmoji tarp Penikijos miestų vieta buvo tekusi Tirui: kitų miestų piliečiai Tiro laive turėjo įvairias antraeiles pareigas, tiriečiai gi vadovavo ir laikė irklą. — *Arado.* Salos vardas; ji buvo 20 varsnų nuo kranto į šiaurę nuo Tripolio. — (9) *Gebalio.* Miestelis apie 35 klm. į šiaurę nuo Beiruto. Plg. 3 Kar. 5, 18. — *Turėjo jūrininkų...* Ebr. t.: buvo tavyje tavo prakiurimams lopyti. — (10) *Lydijiečiai ir lybijiečiai.* Ebr. Lud. ir Put. Taip vadinosi dvi nedi-

clypeum, et galeam suspende-
runt in te pro ornatu tuo. 11 Fi-
lii Aradii cum exercitu tuo erant
super muros tuos in circuitu:
sed et Pigmaei, qui erant in tur-
ribus tuis, pharetras suas su-
spenderunt in muris tuis per gy-
rum: ipsi compleverunt pulchri-
tudinem tuam. 12 Chartaginenses
negotiatores tui, a multitudine
cunctarum divitiarum, argento;
ferro, stanno, plumboque reple-
verunt nundinas tuas. 13 Grae-
cia, Thubal, et Mosoch, ipsi in-
stitores tui: mancipia, et vasa ae-
rea advexerunt populo tuo. 14 De
domo Thogorma, equos, et equi-
tes, et mulos adduxerunt ad fo-
rum tuum. 15 Filii Dedan nego-
tiatores tui: insulae multae ne-
gotiatio manus tuae: dentes ebur-
neos, et hebeninos commutave-
runt in pretio tuo. 16 Syrus ne-
gotiator tuus propter multitudi-
nem operum tuorum, gemmam,
et purpuram, et scutulata, et bys-
sum, et sericum, et chodchod
proposuerunt in mercatu tuo.
17 Iuda et terra Israel ipsi insti-
tores tui in frumento primo,
balsamum, et mel, et oleum, et
resinam, proposuerunt in nundi-
dis tuis. 18 Damascenus nego-

kariuomenėje tavo kovotojais;
skydą ir šalmą jie pakabino ant
tavęs tau papuošti. 11 Arado sū-
nūs buvo draug su tavo kariuo-
mene ant tavo sienų aplinkui;
taip pat ir pigmėjai, kurie buvo
tavo bokštuose, pakabino savo
saidokus ant tavo sienų aplin-
kui; jie padarė tavo gražumą
tobulą. 12 Kartaginiečiai buvo
tavo pirkliai dėl visokių turtų
daugybės; sidabro, geležies, ci-
nos ir švino jie pripildė tavo
rinkas. 13 Graikija, Tubalis ir
Mosokas prekiavo su tavimi; jie
gabeno tavo žmonėms vergų ir
skaistvarinių rykų. 14 Togormie-
čiai gabeno į tavo rinką arklius,
raitelius ir mulus. 15 Dedano sū-
nūs buvo tavo pirkliai, daugelis
salų buvo tavo prekybos tarpi-
ninkai; dramblių dantis ir ebeno
medį jie davė mainais už tavo
gėrybes. 16 Syrijiečiai buvo tavo
pardavėjai dėl tavo išdirbinių
daugybės; brangius akmenis,
purpurą, mezginius, ploną drobę,
šilką ir rubinus jie statė į tavo
rinkas. 17 Jūdas ir Izraėlio šalis
prekiavo su tavim geriausiais ja-
vais; jie siūlė tavo rinkose bal-
simą, medų, aliejų ir balsimo
sakus. 18 Damaskas prekiavo su

---

delės Afrikos tautelės. Plg. Iz. 66, 19. — *Skydą ir...* Plg. Giesm. 4, 4. — *Pigmėjai:* ne nykštukai. kurie kovoms netinka, bet drąsūs kovotojai. Ebr. ž. *Gammadim* gali būti ir tautelės vardas. — (**12**) *Kartaginiečiai.* Tikriau: Tartesas, garsi, turtinga penikijiečių kolonija Ispanijoje. — (**13**) *Graikija.* Ebr. *Javan,* Mažosios Azijos ir jos salų joniečiai, bet neretai ir visa Graikija. — *Tubalis ir Mosokas.* Graikai juos vadindavo Tibarėnais ir moschais. Jie gyveno į pietryčius nuo Juodosios jūros, Armenijos kaimynystėje. — (**14**) *Togormiečiai:* Armenija. — *Raitelius.* Ebr. t.: kovos žirgus. — (**15**) *Dedano.* Tuo vardu vadinosi dvi tautelės; jų viena gyveno rytų Arabijoje arti Persų įlankos; ji tikriausiai čia ir minima; kita gyveno vakarų Arabijoje. — (**16**) *Syrijiečiai.* Ebr. *Aram,* kraštas tarp Palestinos ir Euprato. Ebr. t. prekių pavadinimai ne visi atatinka Vulgatos pavadinimus. — (**17**) *Javais.* Plg. 3 Kar. 5, 11. Ebr. t.: kviečiais iš Minnith. Žydai statydavo Tirui kviečius jų pirktus amonitų krašte, nes čia buvo miestas Minnith, arba bent sėklą kviečiams čia pirkdavosi. — (**18**) *Stipraus vyno.* Ebr. t.: Chelbono vyno. Chelbono miestas

tiator tuus in multitudine ope-
rum tuorum, in multitudine di-
versarum opum, in vino pingui,
in lanis coloris optimi. 19 Dan,
et Graecia, et Mosel in nundinis
tuis proposuerunt ferrum fabre-
factum: stacte, et calamus in ne-
gotiatione tua. 20 Dedan instito-
res tui in tapetibus ad seden-
dum. 21 Arabia, et universi prin-
cipes Cedar, ipsi negotiatores
manus tuae: cum agnis, et arie-
tibus, et hoedis venerunt ad te
negotiatores tui. 22 Venditores
Saba, et Reema, ipsi negotiato-
res tui: cum universis primis aro-
matibus, et lapide pretioso, et
auro, quod proposuerunt in mer-
catu tuo. 23 Haran, et Chene, et
Eden negotiatores tui: Saba, As-
sur, et Chelmad venditores tui.
24 Ipsi negotiatores tui multifa-
riam involucris hyacinthi, et po-
lymitorum, gazarumque pretio-
sarum, quae obvolutae, et astric-
tae erant funibus: cedros quoque
habebant in negotiationibus tuis.
25 Naves maris, principes tui in
negotiatione tua: et repleta es,
et glorificata nimis in corde ma-
ris. 26 In aquis multis adduxe-

tavim dėl tavo išdirbinių dau-
gybės, dėl įvairaus lobio dau-
gumo, gabendamas tau stipraus
vyno ir geriausios spalvos vilnų.
19 Danas, Graikija ir Moselis siūlė
tavo rinkose kaltą geležį; mi-
ros sultys ir kvepinti nendrė
buvo tarp tavo maino prekių.
20 Dedanas prekiavo su tavim
sėdimais kilimais. 21 Arabija ir
visi Kedaro kunigaikščiai buvo
tau prekyboje tarpininkai; su ery-
čiais, avinais ir ožiais jie ateida-
vo prekiauti su tavim. 22 Sabos
ir Reemos pirkliai prekiavo su
tavim; visokių geriausių kvepalų,
brangių akmenų ir aukso jie siūlė
tavo rinkoje. 23 Haranas, Chenė
ir Edenas buvo tavo pirkliai;
Saba, Asuras ir Chelmadas tavo
padėjėjai. 24 Jie prekiavo su ta-
vim visokeriopu būdu mėlynos
purpuros apsiaustais, adiniais ir
brangia plona medžiaga, kuri
buvo suvyniota ir surišta virvė-
mis; jie turėjo taip pat kedro
medžių, kad prekiautų su tavim.
25 Jūros laivai buvo tavo vadai
tavo prekyboje; taip tu pasidarei
turtingas ir labai garbingas jū-
ros širdyje. 26 Tavo irklininkai

---

yra į šiaurryčius nuo Damasko prie Antilibano kalnų; jis buvo garsus savo vynu; Asyrijos ir vėliau persų karaliai mėgdavę jį gerti. — *Geriausios spalvos.* Aiškintojai mano, kad čia turi būti krašto pavadinimas, Sikarija, kurs vėliau vadinosi Nabatėa. — (19) *Danas...* Anot ebr. t.: Vedan ir Javan iš Usal tiekė prie tavo gėrybių kaltą geležį, kasija ir kalmus buvo tarp tavo prekių. — Javanas čia ne Graikija, bet kraštas pietų Arabijoje. — (21) *Kedaro.* Plg. Iz. 21, 17; 60, 7. — (22) *Sabos:* turtingas kraštas Laimingojoje Arabijoje, kurio gyventojai vertėsi karavanų prekyba. Plg. Jer. 6, 20 ir k. — Reema taip pat Regma, tauta gyvenusi tikriausiai prie Persų įlankos. — (23) *Haranas:* šiaurvakarėje Mezopotamijoje (Prad. 11, 31). Sabiečiai gabendavo savo prekes į Haraną. — *Chenė.* Ebr. t.: Kalne. Gal tas pat miestas, ką ir Chalane (Am. 6, 2) arba Ktesifonas. — *Edenas:* ant vidurinio Eufrato. Plg. 4 Kar. 19, 12. — *Chelmadas.* Spėjama, kad buvusi nedidelė karalystė greta Asyrijos.—(24) *Kurį buvo suvyniota.* Ebr. t.: pintomis ir kietai susuktomis virvėmis tavo rinkoje.—(25) *Jūros laivai.* Ebr: t.: Tarteso laivai, t. y. dideli prekybos laivai. Taip čia vėl grįžtama prie laivų, paminėtų 12 eil. — (26) *Pietų vėjas.* Ebr. t.: rytų vėjas. Audra iš rytų šalies turėjo būti kaldėjiečiai (26, 7).

runt te remiges tui: ventus au-
ster. contrivit te in corde maris.
[27] Divitiae tuae, et thesauri tui,
et multiplex instrumentum tuum,
nautae tui et gubernatores tui,
qui tenebant supellectilem tuam,
et populo tuo praeerant: viri
quoque bellatores tui, qui erant
in te cum universa multitudine
tua, quae est in medio tui: ca-
dent in corde maris in die rui-
nae tuae. [28] A sonitu clamoris
gubernatorum tuorum conturba-
buntur classes: [29] Et descen-
dent de navibus suis omnes,
qui tenebant remum: nautae, et
universi gubernatores maris in
terra stabunt: [30] et eiulabunt su-
per te voce magna, et clama-
bunt amare: et superiacient pul-
verem capitibus suis, et cinere
conspergentur. [31] Et radent su-
per te calvitium, et accingentur
ciliciis: et plorabunt te in ama-
ritudine animae ploratu amaris-
simo. [32] Et assument super te
carmen lugubre, et plangent te:
Quae est ut Tyrus, quae obmu-
tuit in medio maris? [33] Quae in
exitu negotiationum tuarum de
mari implesti populos multos: in
multitudine divitiarum tuarum, et
populorum tuorum ditasti reges
terrae. [34] Nunc contrita es a mari,
in profundis aquarum opes tuae,
et omnis multitudo tua, quae
erat in medio tui, ceciderunt.
[35] Universi habitatores insularum
obstupuerunt super te: et reges
earum omnes tempestate percul-

nuvežė tave ant gilių vandenų;
pietų vėjas sutrupino tave jūros
širdyje. [27] Tavo turtai, tavo bran-
genybės ir daugeriopi tavo įran-
kiai, tavo jūrininkai ir tavo vai-
rininkai, kurie saugojo tavo lobį
ir vadovavo tavo žmonėms, taip
pat tavo vyrai kovotojai, kurie
buvo tavyje su visa tavo dau-
gybe, buvusia tavo viduje, kris
į jūros širdį tavo žuvimo dieną.
[28] Dėl garsaus tavo vairininkų
šauksmo sudrebės laivynai. [29] Vi-
si irklininkai išlips iš tavo laivų;
jūrininkai ir visi jūros vairininkai
stovės sausumoje; [30] jie klyks
dėl tavęs dideliu balsu ir šauks
karčiai; jie mes dulkes sau ant
galvos ir apsibarstys pelenais.
[31] Jie nusiskus dėl tavęs plikai,
susijuos ašutinėmis ir apkartu-
sia siela verks tavęs karčiausiu
verksmu. [32] Jie pradės apie tave
gedulio giesmę ir raudos tavęs:
Kas yra kaip Tiras, kurs virto
nebyliu jūros viduryje? [33] Savo
prekybos gėrybėmis ant jūros tu
pralobdinai daugelį tautų; savo
turtų ir savo žmonių daugybe
tu padarei turtingus žemės ka-
ralius. [34] Dabar tu esi jūros su-
triuškintas, tavo lobis vandenų
gilybėse, ir nuskendo visa tavo
daugybė, kuri buvo tavyje. [35] Visi
salų gyventojai baisisi dėl tavęs,
ir visų jų audros ištiktų karalių
išblyško veidai. [36] Tautų pirkliai
švilpia dėl tavęs; tu paverstas

Tiras gyrėsi, kad jam priklausanti jūros širdis (4 e.); čia gi pabrėžiama, kad jis pats turi žūti jūros širdyje. — (28) *Laivynai:* kiti miestai, kuriuos Tiro žuvimas turi išgąsdinti. — (29) *Išlips...:* pabūgę išsisiūbavusių bangų gelbėsis sausumoje. — (30) *Mes dulkes...* Nuliūdimo, gedulio, didelio skausmo ženklai.—(32) *Apie tave.* Ebr. t.: savo širdgeloje. — (35) *Ir visų jų karalių..* Ebr. t.: jų karaliams eina smarkūs šiurpuliai per kūną, jų veidai dreba. — Tiro žuvimas aiškiai parodo, kaip netikra jų pačių daug

si mutaverunt vultus. [36] Nego-
tiatores populorum sibilaverunt
super te: ad nihilum deducta es,
et non eris usque in perpetuum.

Caput XXVIII. [1] Et factus
est sermo Domini ad me, dicens:
[2] Fili hominis, dic principi Tyri:
Haec dicit Dominus Deus: Eo
quod elevatum est cor tuum, et
dixisti: Deus ego sum, et in
cathedra Dei sedi in corde ma-
ris: cum sis homo, et non Deus,
et dedisti cor tuum quasi cor
Dei. [3] Ecce sapientior es tu Da-
niele: omne secretum non est
absconditum a te. [4] In sapien-
tia et prudentia tua fecisti tibi
fortitudinem: et acquisisti aurum,
et argentum in thesauris tuis.
[5] In multitudine sapientiae tuae,
et in negotiatione tua multipli-
casti tibi fortitudinem: et eleva-
tum est cor tuum in robore tuo.
[6] Propterea haec dicit Dominus
Deus: Eo quod elevatum est
cor tuum quasi cor Dei: [7] id-
circo ecce ego adducam super
te alienos robustissimos Gen-
tium: et nudabunt gladios suos
super pulchritudinem sapientiae,
tuae et polluent decorem tuum.
[8] Interficient, et detrahent te: et
morieris in interitu occisorum in

niekais, ir tavęs nebebus per
amžius.

28 perskyrimas. [1] Man
buvo suteiktas Viešpaties žodis
ir pasakyta: [2] Žmogaus sūnau,
kalbėk Tiro kunigaikščiui: Vieš-
pats Dievas sako taip: Kadangi
tavo širdis didžiavosi ir tu tarei:
Aš Dievas ir sėdžiu Dievo soste
jūros širdyje, nors tu esi žmo-
gus, o ne Dievas, ir kadangi tu
darei savo širdį lygią Dievo šir-
džiai, [3] štai tu buvai išmintinge-
snis už Danielį; joki paslaptis
nebuvo tau uždengta; [4] savo iš-
mintimi ir gudrumu tu įsigijai
stiprybės, susikrovei aukso ir
sidabro į savo iždines; [5] savo iš-
minties daugybe ir savo prekyba
tu padauginai savo stiprybę, ir
tavo širdis didžiavosi dėl tavo
jėgos; [6] todėl Viešpats Dievas
sako taip: Kadangi tavo širdis
didžiavosi lyg kad būtų Dievo
širdis, [7] todėl štai aš atvesiu ant
tavęs svetimų smarkiausių tautų
tarpe; jie ištrauks iš makščių
savo kalavijus prieš tavo išmin-
ties puikumą ir suteps tavo gro-
žį. [8] Jie užmuš ir nutrems tave;
tu mirsi užmuštųjų mirtimi jūros

---

mažesnė galybė. — (36) *Pirkliai švil-pia...* Taip jie išreiškia savo nustebimą, bet ir pikta pavydo džiaugsmą, kaip kad džiaugėsi Tiras dėl Jeruzaruzalės žuvimo. 26, 2 (plg. Jer. 9, 23. 19, 8; Raud. 2, 15).

(28, 2) *Kadangi tavo širdis...* Pasakoma tikroji priežastis, kodėl Dievas nutrems Tirą. Ji yra ta pati, kuri atvedė Ninivės ir Babilono žuvimą (Iz. 14, 13; 47, 7; Sof. 2, 15), būtent begalinė puikybė, savęs statymas Dievo vieton. — (3) *Danielį.* Danielis Dievo malonės padedamas nugalėjo visus magus ir žynius ir dabar yra išmintingiausias Babilone (Jier.); Dievas buvo jam apreiškęs sapnų paslaptis. Tiro karalius, laikydamas save išmintingesniu net už Danielį, taip savinosi dievišką išmintį. Pranašas čia kalba, ką jis pats žinojo, ne ką žinojo Tiro karalius. Plg. auk. 14, 14. — (4) *Savo išmintimi...* Kolei tiriečius lydėjo laimė, jie savino visus pasisekimus tik savo išminčiai ir prityrimui. — (7) *Aš atvesiu...* Vz. panašų pranašavimą Babilonui. Iz. 47, 7. — (8) *Jie užmuš ir...* Ebr. t.: jie numes tave į duobę, ir tu mirsi, kaip miršta perdurtieji,

corde maris. [9] Numquid dicens
loqueris: Deus ego sum, coram
interficientibus te: cum sis homo,
et non Deus, in manu occiden-
tium te? [10] Morte incircumciso-
rum morieris in manu alienorum:
quia ego locutus sum, ait Do-
minus Deus.

[11] Et factus est sermo Do-
mini ad me, dicens: Fili hominis
leva planctum super regem Tyri:
[12] et dices ei: Haec dicit Domi-
nus Deus: Tu signaculum simi-
litudinis, plenus sapientia, et per-
fectus decore, [13] in deliciis para-
disi Dei fuisti: omnis lapis pre-
tiosus operimentum tuum: sar-
dius, topasius, et iaspis, chryso-
lithus, et onyx, et berillus, sap-
phirus, et carbunculus, et sma-
ragdus: aurum opus decoris tui:
et foramina tua in die, qua con-
ditus es, praeparata sunt. [14] Tu
cherub extentus, et protegens,
et posui te in monte sancto Dei,
in medio lapidum ignitorum am-
bulasti. [15] Perfectus in viis tuis
a die conditionis tuae, donec
inventa est iniquitas in te. [16] In
multitudine negotiationis tuae re-
pleta sunt interiora tua iniquitate,
et peccasti: et eieci te de monte
Dei, et perdidi te, o cherub pro-

širdyje. [9] Argi ir tuomet savo
užmušėjų akyse tu sakyte sa-
kysi: Aš Dievas, nors tu esi
žmogus, o ne Dievas, savo žu-
dytojų rankose? [10] Tu mirsi ne-
apipjaustytųjų mirtimi iš sveti-
mųjų rankos, nes aš esu kalbė-
jęs, sako Viešpats Dievas.

[11] Man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: Žmo-
gaus sūnau, pradėk raudą prieš
Tiro karalių [12] ir kalbėk jam: Vieš-
pats Dievas sako taip: Tu pana-
šumo antspaudas, pilnas išmin-
ties ir tobulas grožiu. [13] Tu bu-
vai Dievo rojaus gėriuose, buvai
apdengtas visokiais brangiais
akmenimis: sardžiu, topazu, jas-
piu, kryzolitu, oniksu, beriliu,
sapyru, rubinu ir smaragdu; dai-
liai buvo padaryti iš aukso tavo
papuošalai, ir tavo akutės buvo
prirengtos tą dieną, kurioje tu
buvai sutvertas. [14] Tu buvai ke-
rubas ištiestais ir dengiančiais
sparnais; aš pastačiau tave šven-
tame Dievo kalne; tu vakščiojai
tarp ugningų akmenų. [15] Tu bu-
vai tobulas savo keliuose nuo
pat savo sutvėrimo dienos, iki
buvo atrasta tavyje neteisybė.
[16] Dėl tavo prekybos daugybės
tavo vidus pasidarė pilnas netei

---

jūros širdyje. — Tiro karalius turi mirti negarbingai paprasčiausių žmonių mirtimi, taip kaip miršta kiekvienas nugalėtas kareivis kovos lauke, be garbingų laidotuvių. — (10) *Neapipjaustytųjų...* Neapipjaustytą žydai laikė bedieviui lygiu, suteptam, pasibjaurėtinam, stabus garbinančiam žmogui. Tiro karalius turi mirti kaip koks nusikaltėlis.

(12) *Panašumo antspaudas:* paveikslas tobulai panašus į originalą, modelį, todėl: Tiro karalius yra laimingo kunigaikščio idealas. Anot ebr. t.: tobulumo antspaudas. Jo tobulumą ypač sudaro dvi žymės: jo išmintis ir jo gražumas. — Pranašas čia mini tuos gyrius, dorybes, privalumus, kuriuos Tiro karalius pats sau savinosi; tačiau išsireiškia taip, kaip tuos dalykus suprasdavo žydai. — (13) *Dievo rojaus gėriuose.* Ebr. t.: edene (rojuje), Dievo sode. Tiras dėl savo gražumo ir kaipo dievų buveinė (anot padavimo senovės laikais dievai buvę pasirinkę sau vietą gyventi Tire) galėjo būti lyginamas su rojumi ir vadinamas Elohimo sodu. Tiro gražumą paaiškinti turi tuojau minimi brangūs akmenys, kuriais buvo papuošti karaliaus drabužiai. — *Sardžiu...* Įvardijami devyni bran-

tegens, de medio lapidum igni-
torum. [17] Et elevatum est cor tu-
um in decore tuo: perdidisti sa-
pientiam tuam in decore tuo, in
terram proieci te: ante faciem
regum dedi te ut cernerent te.
[18] In multitudine iniquitatum tu-
arum, et iniquitate negotiationis
tuae polluisti sanctificationem
tuam: producam ergo ignem de
medio tui, qui comedat te, et
dabo te in cinerem super terram
in conspectu omnium videntium
te. [19] Omnes, qui viderint te in
Gentibus, obstupescent super te:
nihili factus es, et non eris in
perpetuum.

[20] Et factus est sermo Do-
mini ad me, dicens: [21] Fili ho-
minis pone faciem tuam contra

sybės, ir tu nusidėjai; todėl aš
numečiau tave nuo Dievo kalno
ir išnaikinau tave, o kerube glo-
bėjau, iš ugningų akmenų tarpo.
[17] Tavo širdis didžiavosi tavo
grožiu, ir dėl savo grožio tu
nustojai savo išminties; aš nu-
mečiau tave žemėn; aš padaviau
tave karaliams, kad jie pasotintų
tavimi savo akis. [18] Dėl savo
neteisybių daugybės, dėl savo
prekiavimo neteisybės tu sutepei
savo šventovę; taigi aš pažadin-
siu iš tavęs ugnį, kuri suės tave,
ir aš paversiu tave pelenais ant
žemės visų tave matančiųjų aki-
vazdoje. [19] Visi, kurie matys tave
tarp tautų, baisėsis tavęs; tu nie-
ku pavirtai, ir tavęs nebebus per
amžius.

[20] Man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: [21] Žmo-
gaus sūnau, atgręžk savo veidą

---

gūs akmenys, kurie buvo tarp dvylikos puošusių žydų vyriausiojo kunigo antpetį (Iš. 38, 17). Akmenų vardai ne visi tikri. — *Akutes:* į kurias įstatomi brangūs akmenys. — *Buvai sutvertas.* Papuošalai iš aukso, brangūs akmenys aptaisyti ir į tam tikras akutes sustatyti buvo duoti karaliui, kaip tik jis gavo sostą. — (14) *Kerubas...* Aliuzija į kerubus su ištiestais sparnais švenčiausioje žydų šventyklos dalyje. Anot ebr. t.: dengiantis patepimo kerubas. Todėl Tiro kunigaikštis vadinamas pateptu karaliumi, kurs kaip kerubas ant sandoros skrynios (Iš. 25, 20) pridengia Tirą lyg šventyklą. Šventas kalnas (aliuzija į Sioną) yra pats Tiras, kurs pastatytas ant dviejų salų, buvo laikomas senovės dievų buveine. — *Tarp ugningų akmenų.* Gal tarp aukščiau minėtų blizgančių kaip ugnis brangių akmenų; arba Tiras, būdamas dėl savo vietos jūroje neprieinamas, galėjo būti laikomas tarsi ugnies apsuptu (plg. Zak. 2, 5), kuri neleidžia prisiartinti prie jo nė vienam priešui. — Ezekiėlis matomai čia daro aliuziją į kerubus prie rojaus vartų (Prad. 3, 24) ir ant sandoros skrynios Saliamono bažnyčioje. — (16) Tavo vidus: visas tavo dvasinis gyvenimas. — *Aš numečiau...* Praeteritum historicum vietoje futurum, nes numetimas turėjo įvykti vėlesniais laikais. Eil. prasmė: tas, kurs pirma vadinosi pateptuoju (ebr. t.) ir buvo šventumo srityje, bus suprofanuotas ir perkeltas į susitepimo sritį; kurs rodėsi globojąs dievybės šventovę ir ugningos sienos buvo saugojamas nuo priešų, dabar, kai Dievas stoja keršintoju, yra skirtas žūti. — (17) *Nustojai...:* besikeldamas puikybėn tu pasidarei paikas. — Tiriečiai savo išdidumu patys sukėlė prieš save kaldėjiečių kerštą. — (18) *Savo šventovę:* dievų buveinę, kuria buvo laikomas Tiras. Ir pagonių išmanymu tas, kurs buvo dievų buveinėje, kurs buvo jos globėju, turėjo saugotis visokios neteisybės. Pats pasidavęs neteisybei karalius sutepė ir tą šventovę.

(21) *Prieš Sidoną.* Plg. auk. 27, 8. Sidonu kai kada vadinama visa Penikija, kurios vyriausiu miestu jis

Sidonem: et prophetabis de ea,
22 et dices: Haec dicit Dominus
Deus: Ecce ego ad te Sidon, et
glorificabor in medio tui: et scient
quia ego Dominus, cum fecero
in ea iudicia, et sanctificatus fu-
ero in ea. 23 Et immittam ei pes-
tilentiam, et sanguinem in pla-
teis eius: et corruent interfecti in
medio eius gladio per circuitum:
et scient quia ego Dominus.
24 Et non erit ultra domui Israel
offendiculum amaritudinis, et
spina dolorem inferens undique
per circuitum eorum, qui adver-
santur eis: et scient quia ego
Dominus Deus. 25 Haec dicit
Dominus Deus: Quando con-
gregavero domum Israel de po-
pulis, in quibus dispersi sunt,
sanctificabor in eis coram Gen-
tibus: et habitabunt in terra sua,
quam dedi servo meo Iacob.
26 Et habitabunt in ea securi: et
aedificabunt domos, et planta-
bunt vineas, et habitabunt con-
fidenter, cum fecero iudicia in
omnibus, qui adversantur eis per
circuitum: et scient quia ego
Dominus Deus eorum.

prieš Sidoną; pranašauk apie jį
22 ir sakyk: Viešpats Dievas sako
taip: Štai aš einu prieš tave, Si-
done, ir aš pasirodysių tavyje
garbingas; ir jie žinos, kad aš
Viešpats, kai būsiu padaręs jame
teismų ir būsiu pasirodęs jame
šventas. 23 Aš siųsiu jam marą
ir kraują į jo gatves; užmuštieji
kalaviju sukniubs jo viduje aplin-
kui, ir jie žinos, kad aš Viešpats.
24 Izraėlio namams nebebus dau-
giau kartumo priežasties ir skaus-
mą darančio diego tarp visų ap-
linkui, kurie jiems priešinasi, ir
jie žinos, kad aš Viešpats Dievas.
25 Viešpats Dievas sako taip: Kai aš
būsiu surinkęs Izraėlio namus,
kuriuose jie išsklaidyti, aš jais
pasirodysiu šventas tautų aki-
vaizdoje; jie gyvens savo šalyje,
kurią aš esu davęs savo tarnui
Jokūbui. 26 Jie gyvens joje sau-
giai, statysis namų, veis vynuo-
gynus ir gyvens be baimės, kai
aš būsiu padaręs teismų visiems,
kurie jiems priešinasi aplinkui;
ir jie žinos, kad aš Viešpats jų
Dievas.

---

kitados yra buvęs. Kai paveržusis iš jo tą garbę Tiras buvo Nebukadnecaro užkariautas, Sidonas bent trumpam laikui vėl buvo iškilęs. Nugalėjo jį 351 m. Artakserksas III Ochus. — (22) *Pasirodysiu tavyje garbingas:* savo teismu sulaužydamas tavo puikybę. Dievas plakdamas savo teismu pikta pasirodo esąs šventas, nepakenčiąs piktumo ir jį naikinąs (plg. Iz. 5, 16). — (23) *Aš siųsiu...* Plg. auk. 5, 17. — (24) *Izraėlio...* Ebr. t.: Ir daugiau nebebus Izraėlio namams deginančio erškėčio ir skausmą darančio dagio tarp visų, kurie yra aplinkui, kurie juos niekina, ir jie patirs, kad aš Viešpats Dievas. — (25) *Aš jais pasirodysiu šventas...* Dievas pasirodo šventas, nes jis apvalo savo tautą ištrėmime nuo jų nuodėmių ir veda į didesnį šventumą, pašventintą gi vėl grąžina į patriarkams pažadėtąją šalį.

29, 1—32, 32. Aigipto karaliaus puikybė bus pažeminta (29, 16); Babilono karalius kaipo Dievo siųstas keršintojas eis prieš Aigiptą (29, 17-21); Aigiptas bus nugalėtas, sunaikintas, pažemintas (30, 1-19); Paraono petys bus sulaužytas (30, 20-26); puikus kėdras, Asyrija, bus be pasigailėjimo nukirstas ir panašaus likimo susilauks Aigiptas (31, 1-18); pranašas raudos žodžiais turi skelbti Aigipto karaliaus (32, 1-16) ir Aigipto tautos žuvimą (32, 17-32).

c) Pranašystės prieš Aigiptą.

Caput XXIX. [1] In anno deci-
mo, decimo mense, undecima die
mensis, factum est verbum Domi-
ni ad me, dicens: [2] Fili hominis
pone faciem tuam contra Pha-
raonem regem Aegypti, et pro-
phetabis de eo, et de Aegypto
universa: [3] Loquere, et dices:
Haec dicit Dominus Deus: Ecce
ego ad te Pharao rex Aegypti,
draco magne, qui cubas in me-
dio fluminum tuorum, et dicis:

29 perskyrimas. [1] De-
šimtais metais, dešimtame mė-
nesyje, vienuoliktą mėnesio dieną
man buvo suteiktas Viešpaties
žodis ir pasakyta: [2] Žmogaus sū-
nau, atgręžk savo veidą prieš
Aigipto karalių Paraoną ir pra-
našauk apie jį ir apie visą Ai-
giptą. [3] Kalbėk ir sakyk: Vieš-
pats Dievas sako taip: Štai aš
einu prieš tave, Aigipto karaliau,
Paraone, didysai slibine, kurs

(29, 1) *Dešimtais metais...* Pranašysčių prieš Aigiptą čia duodama septynios. Pirmoji, ketvirtoji ir penktoji buvo pranašo paskelbtos, kai Jeruzalės sugriovimas jau buvo arti; šeštoji ir septintoji tuojau po sugriovimo; antroji ir gal trečioji Nebukadnecarui dar nepradėjus savo žygio prieš Aigiptą, t. y. prieš 568 ar 567 metus. Kodėl pranašas skelbė taip daug pranašysčių prieš Aigiptą, paaiškina laiko aplinkybės. — Jeruzalės žydai, o draug su jais ir išvestieji į Babiloną tikėjosi, kad aigiptiečiai nugalėsią Asiriją, arba bent Jūdo karalystė su Aigipto pagalba nusikratysianti Babėlės jungo (plg. 17, 7; Jer. 2, 36; 37, 6 ir k.). Ezekiėlis tat įspėja ištremtuosius, kad jie pasiduotų pilnai kaldėjiečių viešpatavimui, iki Dievas savo laiku atsiųs jiems išvaduotoją ir atstatys teokratiją (Mik. 7, 9). — Tolesnė Aigipto istorija trumpai suglaudus buvo tokia: Aigipto Paraonas Efrėė mėgino eiti į pagalbą Jeruzalei, kai ją apgulė kaldėjiečiai. Bet kai tuo metu kilo vaidai tarp Kirėnės gyventojų ir lybijiečių, šitie šaukėsi Aigipto karaliaus pagalbos; tačiau Efrėė draug su savo kariuomene buvo sumuštas ir neramybėms savo paties šalyje išvengti buvo priverstas pasidalinti karaliaus valdžia su savo giminaičiu Amasiu. Abudu karaliavo draug Aigipte maž daug nuo 570-564 m. Šituo pačiu laiku (apie 568 m.) Nebukadnecaras įsiveržė į Aigiptą ir laimingai kovodamas buvo pasiekęs Syėnę. Vėliau Amasis (564-526) kariavo prieš arabus, pavergė sau kuriam laikui Kipro salos miestus ir padarė sąjungą su Krezumi. Šitam pralaimėjus kovose jis nebedrįso nieko daryti prieš persus. Jam viešpataujant Aigipto ribose buvo tik Nilo slėnis nuo Tarpžemės jūros iki Asuano vandenkričiui, taip kad tuo laiku Aigipto plotas nebuvo didesnis už pirmojo Aigipto karaliaus Meneso valdytąjį plotą. Po Amasijo viešpatavo dar keletą mėnesių Psammetichas III, iki pagaliau Aigiptą pavergė sau Persijos valdovas Kambizas. — Čia minimi dešimti metai yra dešimti Joakino nelaisvės metai, taigi taip pat dešimti Sedekijo viešpatavimo metai. Dar liekant apie šešis mėnesius iki Jeruzalės sugriovimui Ezekiėlis gauna iš Dievo įsakymą paskelbti Aigipto žuvimą. — (3) *Slibine:* krokodile. — *Savo upių:* kanalų. Kadangi visas Aigipto derlingumas parėjo nuo Nilo vandens ir jo potvynių, tai karaliaus tinkamai įvaizdinamas kaipo krokodilas, kurs ilsisi upėje. — *Aš pats save padariau.* Ebr. t.: aš ją sau pasidariau, t. y. savo išmintimi, savo galybe aš nuvedžiau Nilo vandenis į visą šalį ir padariau ją derlingą, padariau kanalų ir užtvankų. Tie žodžiai juo tinkamiau galėjo būti pasavinti karaliui, kad jis aigiptiečių buvo laikomas sūnumi R a, dievų sūnumi, ir buvo vadinamas maloningu dievu. — (4) *Brizgilą.* Ebr. t.: kablį. — *Tavo upių žuvis...* Krokodilai neretai vaiz-

Meus est fluvius, et ego feci
memetipsum. 4 Et ponam fre-
num in maxillis tuis: et agglutina-
bo pisces fluminum tuorum squa-
mis tuis: et extraham te de medio
fluminum tuorum, et universi pis-
ces tui squamis tuis adhaerebunt.
5 Et proiiciam te in desertum, et
omnes pisces fluminis tui: super
faciem terrae cades, non colligeris,
neque congregaberis: bestiis terrae,
et volatilibus caeli dedi te ad de-
vorandum. 6 Et scient omnes ha-
bitatores Aegypti quia ego Do-
minus: pro eo quod fuisti bacu-
lus arundineus domui Israel. 7 Qu-
ando apprehenderunt te manu, et
confractus es, et lacerasti omnem
humerum eorum: et innitentibus
eis super te, comminutus es, et
dissolvisti omnes renes eorum.
8 Propterea haec dicit Do-
minus Deus: Ecce ego addu-
cam super te gladium: et inter-
ficiam de te hominem, et iumen-
tum. 9 Et erit Terra Aegypti in
desertum, et in solitudinem: et
scient quia ego Dominus: pro
eo quod dixeris: Fluvius meus
est, et ego feci eum. 10 Idcirco
ecce ego ad te, et ad flumina
tua: daboque Terram Aegypti
in solitudines, gladio dissipatam,
a turre Syenes, usque ad terminos

guli savo upių viduryje ir sakai:
Upė mano, ir aš pats save pa-
dariau. 4 Aš įdėsiu brizgilą į
tavo tarpsmakrį ir prikabinsiu
tavo upių žuvis prie tavo žvinų;
aš ištrauksiu tave iš tavo upių,
ir visos tavo žuvys bus priki-
busios prie tavo žvinų. 5 Aš
išmesiu į tyrumą tave ir visas
tavo upės žuvis; tu pulsi ant
žemės paviršio, nebūsi surinktas,
nė palaidotas: aš atidaviau tave
ryti žemės žvėrims ir dangaus
paukščiams. 6 Ir visi Aigipto gy-
ventojai žinos, kad aš Viešpats,
nes tu buvai Izraėlio namams
nendrinė lazda. 7 Kai jie paėmė
tave ranka, tu sulūžai ir sudra-
skei visą jų petį, ir jiems pasi-
rėmus tavimi, tu sutrupėjai ir
susilpninai visas jų strėnas.
8 Todėl Viešpats Dievas sako
taip: Štai aš atvesiu ant tavęs
kalaviją ir užmušiu tavyje žmogų
ir galviją. 9 Aigipto šalis virs
tyruma ir tuštuma, ir jie žinos,
kad aš Viešpats, nes tu sakei:
Upė mano, ir aš ją padariau.
10 Todėl štai aš einu prieš tave
ir tavo upes; aš paversiu Aigipto
šalį tyrais ir sunaikinsiu kalaviju
nuo pat Syėnės bokšto iki Ai-
gipto ribų. 11 Per ją nevaikščios
žmogaus koja, nė galvijo koja

---

duojami su mažais gyvuliais ir žuvimis ant nugaros: čia žuvys karaliaus valdiniai ir kovotojai, kurie draug su juo turi žūti. — (5) *Į tyrumą:* kame visi vandens gyvūnai turi tuojau pastipti. — *Nebūsi surinktas, nė...* Mirtis bus negarbinga, prisidės dar ir tai, kad nebus tinkamai palaidotas (Jer. 25, 33). — (6) *Visi Aigipto...* Kai karalius bus taip pažemintas, nėvienas nebegarbins jo kaipo Dievo, ir visi supras, kad Viešpats keršija dėl jojo tautai padarytų neteisybių. —*Nendrinė lazda.* Iz. 36, 6 — (7) *Jų petį.* Kai kuriuose tekstuose tinkamiau: jų ranką. — *Susilpninai...:* atėmei jėgas. — Aigiptas elgėsi neištikimai. Kaip dėl puikybės, taip jis bus baudžiamas ir dėl neištikimybės.

(8) *Kalaviją:* karą (14, 17). — (10) *Nuo pat Syėnės iki...* Ebr. t.: nuo Migdolio iki Syėnei ir iki Kušo ribų. — Migdolis buvo Aigipto šiaurėje, netoli Palestinos ribos, Syėnė (dabar Asuanas) pietuose prie Nilo kranto (ties Elefantina), arti ribos su Aitiopija. — Šita pranašystė apie Aigipto sunaikinimą įvyko, kai Nebukadnecaras puolė Aigiptą Yra tik-

Aethiopiae. 11 Non pertransibit
eam pes hominis, neque pes iu-
menti gradietur in ea: et non
habitabitur quadraginta annis.
12 Daboque Terram Aegypti de-
sertam in medio terrarum deser-
tarum, et civitates eius in medio
urbium subversarum, et erunt
desolatae quadraginta annis: et
dispergam Aegyptios in natio-
nes, et ventilabo eos in terras.
13 Quia haec dicit Dominus
Deus: Post finem quadraginta
annorum congregabo Aegyptum
de populis, in quibus dispersi
fuerant. 14 Et reducam captivi-
tatem Aegypti, et collocabo eos
in terra Phathures, in terra na-
tivitatis suae: et erunt ibi in reg-
num humile: 15 inter cetera reg-
na erit humillima, et non eleva-
bitur ultra super nationes, et
imminuam eos ne imperent Gen-
tibus. 16 Neque erunt ultra do-
mui Israel in confidentia, docen-
tes iniquitatem, ut fugiant, et
sequantur eos: et scient quia ego
Dominus Deus.
17 Et factum est in vigesi-
mo et septimo anno, in primo,

neeis per ją, ir ji nebus gyve-
nama keturias dešimtis metų.
12 Aš padarysiu Aigipto šalį ap-
leistą apleistųjų šalių tarpe ir jos
miestus tarp sugriautųjų miestų,
ir jie bus apleisti keturias de-
šimtis metų; aš išsklaidysiu ai-
giptiečius tarp tautų ir išvėtysiu
juos į visas šalis.

13 Nes Viešpats Dievas sako
taip: Keturioms dešimtims metų
pasibaigus aš surinksiu Aigiptą
iš tautų, kuriose jie buvo išsklai-
dyti, 14 atvesiu atgal Aigipto be-
laisvius ir apgyvendinsiu juos
Paturo krašte, jų gimtinėje šalyje,
ir jie bus tenai menka karalystė.
15 Tarp kitų karalysčių ji bus
menkiausia ir nebesikels daugiau
virš tautų; aš sumažinsiu juos,
kad jie nebeviešpatautų tautoms.
16 Jie nebebus daugiau Izraėlio
namams pasitikėjimas ir nebega-
lės mokinti neteisybės, kad šitie
bėgtų ir paskui juos sektų; ir jie
žinos, kad aš Viešpats, Dievas.
17 Dvidešimt septintais me-
tais pirmame mėnesyje pirmą

---

rų žinių, kad jis buvo pasiekęs Syėnę; tik tenai jį pasitiko Aigipto kariuomenė ir kovojo prieš jį. Nebukadnecaras grįžo iš ten su dideliu grobiu. — (11) *Keturias dešimtis metų.* Apie šį laikotarpį kitur istorinių žinių nerandama. — (12) *Apleistųjų šalių tarpe.* Anot šv. Jieronimo, apleistomis šalimis čia vadinama Palestina ir kiti kraštai, prieš kuriuos buvo pranašų paskelbtos pranašystės su grasymais.

(13) *Keturioms dešimtims...* Jei Nebukadnecaras 568 m. išvedė nelaisvėn daugelį vietos gyventojų, tai 40 metų praslinkus jau viešpatavo Kiras, kurs leido grįžti tėvynėn žydams ir aigiptiečiams; taip aigiptiečiai galėjo būti surinkti iš tautų, kuriose jie buvo išsklaidyti. — (14) *Paturo krašte:* Aukštajame Aigipte, kurio vyriausias miestas buvo Tėbai. Kadangi pirmoji Aigipto dinastija vadinosi Tinitų, tas gi vardas buvo padarytas iš Tiso (aigipt. Teni) miesto vardo aukštajame Aigipte, tai vėlesnieji istorikai pritaria Herodotui, kurs sako aigiptiečius iš ten kilusius. — *Menka karalystė.* Suspausti savo pirmykštėje tėvynėje aigiptiečiai sudarys tik mažą ir silpną karalystę (17, 6. 14). — (16) *Ir nebegalės mokinti...* Tariamoji žydų prieglauda, Aigiptas, nebebus daugiau jų skundėjas (ebr. t.) pas Dievą. Žydų kalčia buvo ta, kad jie Dievo įspėjimų neklausydami. šliejosi prie Aigipto.

(17) *Dvidešimt septintais...:* karaliaus Jekonijo nelaisvės metais; tiek pat metų buvo praslinkę nuo

in una mensis: factum est verbum
Domini ad me, dicens: [18] Fili
hominis Nabuchodonosor rex
Babylonis servire fecit exercitum
suum servitute magna adversus
Tyrum: omne caput decalvatum,
et omnis humerus depilatus est:
et merces non est reddita ei, ne-
que exercitui eius de Tyro pro
servitute, qua servivit mihi ad-
versus eam. [19] Propterea haec
dicit Dominus Deus: Ecce ego
dabo Nabuchodonosor regem
Babylonis in Terra Aegypti: et
accipiet multitudinem eius, et
depraedabitur manubias eius, et
diripiet spolia eius: et erit mer-
ces exercitui illius, [20] et operi,
quo servivit adversus eam: dedi
ei Terram Aegypti, pro eo quod
laboraverit mihi, ait Dominus
Deus. [21] In die illo pullulabit
cornu domui Israel et tibi dabo
apertum os in medio eorum: et
scient quia ego Dominus.

Caput XXX. [1] Et factum
est verbum Domini ad me, di-
cens: [2] Fili hominis propheta,
et dic: Haec dicit Dominus Deus:
Ululate, vae, vae diei: [3] quia

mėnesio dieną atsitiko, kad man
buvo suteiktas Viešpaties žodis
ir pasakyta. [18] Žmogaus sūnau,
Babilono karalius Nabukodono-
soras padarė, kad jo kariuomenė
atliko didelę tarnybą prieš Tirą:
visos galvos pasidarė plikos ir
visi sprandai nupliko, tačiau nei
jam, nei jo kariuomenei nebuvo
duota iš Tiro užmokesnio už
tarnybą, kurią man prieš jį atliko.
[19] Todėl Viešpats Dievas sako
taip: Štai aš duosiu Babilono
karaliui Nabukodonosorui Aigipto
šalį; jis gaus jo tautos daugybę,
apiplėš jį, paims jo grobį, ir tai
bus užmokesnis jo kariuomenei
[20] ir darbui, kuriuo jis patarnavo
prieš Tirą; aš duodu jam Aigipto
šalį, dėlto kad jis vargo dėl manęs,
sako Viešpats Dievas. [21] Aną die-
ną digs ragas Izraėlio namams,
ir aš padarysiu, kad tu galėtumei
laisvai praverti burną jų tarpe,
ir jie žinos, kad aš Viešpats.

30 perskyrimas. [1] Man
buvo suteiktas Viešpaties žodis
ir pasakyta: [2] Žmogaus sūnau,
pranašauk ir sakyk: Viešpats
Dievas sako taip: Klykite: deja,

Sedekijo viešpatavimo pradžios; tai buvo šešiolikti metai po Jeruzalės sugriovimo. Šita pranašystė yra vėliausia, kurios laikas nurodomas (plg. Jer. 25, 19). — (18) *Atliko didelę tarnybą...* Tarnyba buvo sunki ypač tuo, kad norėta užpilti jūrą tarp kranto ir salų Tiro; tam gi reikėjo atgabenti labai daug medžiagos, medžių, žemės, akmenų. Kariuomenei teko daug pavargti. Nuo sunkių naštų nešiojimo ant galvų ir pečių, galvos nupliko ir sprandai prasitrynė. Nebukadnecaras tačiau, pradėjęs daryti tokį pylimą (Jier. Kyr. — Aleks.), jo nebaigė ir Tiro miesto nepaėmė. Pylimą padarė ir miestą paėmė Aleksandras Didysis. — (20) *Darbui, kuriuo...* Nebukadnecaras ėjo kariauti prieš Aigiptą savo puikybės ir noro viešpatauti vedamas, bet Dievas buvo skyręs, kad jam turi tekti Aigipto turtai. Žydams ir pagonims šita pranašystė buvo parodyta, kad Dievas yra tikras visų šalių valdovas, ne vieno krašto ar tautos Dievas. — (21) *Aną dieną digs...* Ebr. t.: aną dieną aš padarysių, kad išdygtų ragas Izraėliui. Ragas yra galybės, taip pat ir viešpatavimo vaizdas. Galybės grąžinimo Izraėliui pradžia buvo malonės suteiktos Jekonijui nelaisvėje (4 Kar. 25, 37; Jer. 25, 31) ir grįžimas iš jos.

(30, 2) *Viešpats Dievas sako...* Kaip baisus bus teismas Aigiptui, pasirodo iš to, kad pats Viešpats liepia pranašui pradėti raudą. — (3) *Arti.*

iuxta est dies, et appropinquat dies Domini: dies nubis, tempus Gentium erit. 4 Et veniet gladius in Aegyptum: et erit pavor in Aethiopia, cum ceciderint vulnerati in Aegypto, et ablata fuerit multitudo illius, et destructa fundamenta eius. 5 Aethiopia, et Libya, et Lydi, et omne reliquum vulgus, et Chub, et filii terrae foederis, cum eis gladio cadent. 6 Haec dicit Dominus Deus: Et corruent fulcientes Aegyptum, et destruetur superbia imperii eius: a turre Syenes gladio cadent in ea, ait Dominus Deus exercituum. 7 Et dissipabuntur in medio terrarum desolatarum, et urbes eius in medio civitatum desertarum erunt. 8 Et scient quia ego Dominus: cum dedero ignem in Aegypto, et attriti fuerint omnes auxiliatores eius. 9 In die illa egredientur nuncii a facie mea in trieribus ad conterendam Aethiopiae confidentiam, et erit pavor in eis in die Aegypti, quia absque dubio veniet. 10 Haec dicit Dominus Deus: cessare faciam multitudinem Aegypti in manu Nabuchodonosor regis Babylonis. 11 Ipse et

deja tai dienai! 3 Nes diena yra arti, ir Viešpaties diena artėja debesies diena, ji bus pagonių metas. 4 Nes kalavijas ateis į Aigiptą ir bus išgąsčio Aitiopijoje, kai Aigipte kris sužeistieji, kai jo daugybė bus atimta ir jo pamatai bus sugriauti. 5 Aitiopija, Lybija, lydijiečiai ir visos kitos tautos, Chubas ir visi sandoros šalies sūnūs kris draug su jais po kalaviju. 6 Viešpats Dievas sako taip: Sukniubo Aigipto rėmėjai, ir bus sunaikinta jo viešpatavimo puikybė; nuo pat Syėnės bokšto jie žus jame kalaviju, sako Viešpats, kareivijų Dievas, 7 ir bus išsklaidyti sunaikintų šalių viduje, ir jo miestai bus tarp apleistųjų miestų. 8 Jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu sukūręs ugnį Aigipte, ir visi jo padėjėjai bus sutrinti. 9 Aną dieną pasiuntiniai nuo manęs išeis laivuose Aitiopijos pasitikėjimo sunaikinti, ir bus jų tarpe išgąsčio Aigipto dieną, nes ji tikrai ateis. 10 Viešpats Dievas sako taip: Aš padarysiu galą Aigipto miniai Babilono karaliaus Nabukodonosoro ranka; 11 jis ir jo tauta su juo, drąsiausieji tarp

---

Ką Dievo apšviestas pranašas mato, tai jam yra arti, nors iš tikrųjų turėtų įvykti tik ilgesniam laikui praslinkus. — *Viešpaties diena:* kurioje Viešpats pareikš savo teises, ir parodys savo didenybę ir šventumą. — *Debesies...* Debesys, audra, tamsybės yra baimės, sumišimo, nelaimės, skurdo simboliai. — *Pagonių metas:* dienoje, kurioje pagonys susilauks bausmės. Teismas Aigiptui yra tarsi visų pagonių teismo dalis ir pradžia. — (4) *Jo pamatai.* Aigiptas niekuomet nebeatgaus savo pirmykštės galybės. — (5) *Lybija.* Ebr. Puth (27, 10). — *Lydijiečiai.* Plg. Iz. 66, 19. — *Chubas.* LXX: Lub. Kuri tautelė čia įvardijama, nežinia. — (6) *Rėmėjai:* vadai, kunigaikščiai, kovotojai. — *Nuo pat Syėnės bokšto.* Ebr. t.: nuo Migdolio iki Syėnei Vz. 29, 10. — (8) *Ugnį:* karą ir visas jo baisenybes. — (9) *Pasiuntiniai nuo manęs...* Kadangi Viešpats daro teismą Aigiptui, tai nuo jo eina pasiuntiniai, tie patys aigiptiečiai, bėgdami laivais neša į Aitiopiją liūdną žinią apie savo šalies nelaimę, „kad išgąsdintų neturėjusią baimės Aitiopiją“ (ebr. t.). Plg. Iz. 18, 2. Anot kitų aiškintojų pasiuntiniais turėjo būti su laivynu puolusieji Aigiptą Kambizo laikais priešai, kurie dideliais laivais irėsi Nilu aukštyn Aitiopijos linkon.

populus eius cum eo fortissimi
Gentium adducentur ad disperdendam terram: et evaginabunt
gladios suos super Aegyptum: et
implebunt terram interfectis. [12] Et
faciam alveos fluminum aridos, et
tradam terram in manus pessimorum: et dissipabo terram, et plenitudinem eius manu alienorum,
ego Dominus locutus sum.

[13] Haec dicit Dominus Deus: Et disperdam simulachra,
et cessare faciam idola de Memphis: et dux de Terra Aegypti non erit amplius: et dabo
terrorem in Terra Aegypti. [14] Et
disperdam terram Phathures, et
dabo ignem in Taphnis, et faciam iudicia in Alexandria. [15] Et
effundam indignationem meam
super Pelusium robur Aegypti,
et interficiam multitudinem Alexandriae, [16] et dabo ignem in
Aegypto: quasi parturiens dolebit Pelusium, et Alexandria erit
dissipata, et in Memphis angustiae quotidianae. [17] Iuvenes Heliopoleos, et Bubasti gladio cadent, et ipsae captivae ducentur.

tautų, bus atvesti šalies sunaikinti; jie ištrauks iš makščių savo
kalavijus ant Aigipto ir padarys
šalį pilną užmuštųjų. [12] Aš padarysiu upių vagas sausas ir paduosiu šalį į pikčiausiųjų rankas,
sunaikinsiu šalį ir tai, ko ji pilna
svetimųjų ranka; aš, Viešpats, esu
tai kalbėjęs.

[13] Viešpats Dievas sako taip:
Aš sunaikinsiu dievaičių stovylas ir padarysiu galą Memfio stabams; Aigipto žemėje nebebus
daugiau vado, ir aš siųsiu išgąstį
į Aigipto šalį. [14] Aš sunaikinsiu
Paturo kraštą, siųsiu ugnies į
Tafnę ir darysiu teismą Aleksandrijoje. [15] Aš išliesiu savo užsidegimą ant Aigipto tvirtovės,
Peluzijos, užmušiu Aleksandrijos
daugybę [16] ir siųsiu ugnies į Aigiptą; Peluzija turės skausmų
lyg gimdyvė, Aleksandrija bus
sunaikinta, ir Memfyje bus kasdien suspaudimo. [17] Heliopolies ir
Bubasto jaunikaičiai žus kalaviju,
ir patys miestai bus išvesti nelaisvėn. [18] Ir Tafnėje diena pa-

— (12) *Padarysiu upių vagas...:* siųsiu sausmetį ir sulaikysiu vandenį, taip, kad kanalai išdžius, ir Nilas nebeišsilies iš savo krantų.

(13) *Memfio.* Ebr. t.: Nof. (aigipt. Menofi, Mennefer, Manuf), seniausias miestas žemajame Aigipte. Jame buvo šventykla dievaičio Ptah ir jo stovylos; čia taip pat buvo Apio garbinimo centras. Aigipto kunigaikštis buvo laikomas sūnumi Ptah ir Ra. — *Nebebus daugiau vado:* žemajame Aigipte nebebus savo kunigaikščio. Psammetichas III (526-525) Kambizo nugalėtas dėl suokalbio prieš jį buvo priverstas išgerti užnuodyto veršio kraujo; jam mirus Aigiptas buvo persų provincija iki 415 m. — (14) *Aš...* Ebr. t.: aš sunaikinsiu P a t r o s, padegsiu C o a n ir įvykinsiu teismus N o. Patros tai aukštasis Aigiptas. Coanas, graik. Tanis, senas miestas žemajame Aigipte, kuriame žydų išėjimo iš Aigipto metu gyveno (21-23 dinastijos) paraonai. N o ne vėlesnių laikų Aleksandrija, bet Tebai aukštajame Aigipte. Taip pat 15 ir 16 e. Įvardijimu miestų iš aukštojo ir žemojo Aigipto norima parodyti, kad visas Aigiptas bus sunaikintas. — (15) *Peluzijos.* Ebr. S i n. Peluzija Aigipto šiaurryčiuose prie pat ribos buvo labai svarbus sustiprintas miestas ir stovėjo ant kelio visiems Aigipto priešams. — (16) *Kasdien.* Ebr. t.: dienos metu. Priešai puls ne slapčia nakties metu, bet dieną. — (17) *Heliopolies.* Ebr. O n, saulės miestas, garsus saulės šventykla, labai senas miestas žemajame Aigipte apie 10 klm. į šiaurryčius nuo Kajiro. Į šiau-

18 Et in Taphnis nigrescet dies,
cum contrivero ibi sceptra Ae-
gypti, et defecerit in ea super-
bia potentiae eius: ipsam nubes
operiet, filiae autem eius in cap-
tivitatem ducentur. 19 Et iudicia
faciam in Aegypto: et scient quia
ego Dominus.
20 Et factum est in undeci-
mo anno, in primo mense, in
septima mensis, factum est ver-
bum Domini ad me, dicens:
21 Fili hominis brachium Phara-
onis regis Aegypti confregi: et
ecce non est obvolutum ut res-
titueretur ei sanitas, ut ligaretur
pannis, et fasciaretur linteolis, ut
recepto robore posset tenere gla-
dium. 22 Propterea haec dicit
Dominus Deus: Ecce ego ad
Pharaonem regem Aegypti, et
comminuam brachium eius forte,
sed confractum: et deiiciam gla-
dium de manu eius: 23 et disper-
gam Aegyptum in Gentibus, et
ventilabo eos in terris. 24 Et con-
fortabo brachia regis Babylonis,
daboque gladium meum in manu
eius: et confringam brachia Pha-
raonis, et gement gemitibus in-

sidarys tamsi, kai aš būsiu ten
sutrupinęs Aigipto skėptrus ir
jame liausis pasididžiavimas jojo
galybe; debesis apdengs ją, jos
gi dukterys bus išvestos į ne-
laisvę. 19 Aš darysiu teismų Ai-
gipte, ir jie žinos, kad aš Vieš-
pats.
20 Vienuoliktais metais pir-
mame mėnesyje septintą dieną
atsitiko, kad man buvo suteiktas
Viešpaties žodis ir pasakyta:
21 Žmogaus sūnau, aš sulaužiau
Aigipto karaliaus Paraono petį,
ir štai jis nebuvo apviniotas, kad
jam būtų sugrąžinta sveikata, kad
būtų surištas skepetomis ir ap-
rištas raiščiais, kad atgavęs jėgą
būtų galėjęs laikyti kalaviją. 22 To-
dėl Viešpats Dievas sako taip:
Štai aš einu prieš Aigipto kara-
lių Paraoną; aš sutrupinsiu sti-
prų, bet sulaužytą jo petį ir iš-
mušiu kalaviją iš jo rankos, 23 iš-
sklaidysiu Aigiptą tarp tautų ir
vėtysiu juos į šalis. 24 Bet aš su-
stiprinsiu Babilono karaliaus pe-
čius, duosiu savo kalaviją į jo
rankas ir sulaužysiu Paraono
pečius, ir vaitote vaitos kaip mir-

---

rę nuo Heliopolies buvo Bubastas, aig. Phi-Bast (Phi-beseth ir Ba-bast), miestas kūniškos meilės deivės Bast, kuri buvo vaizduojama su katės galva, ir turėjo čia visugražiausią Aigipte šventyklą. — *Patys miestai...* Kovotojai žus karo lauke, kiti miestų piliečiai bus išvesti nelaisvėn. — (18) *Tafnėje.* Ebr. Tachpanches (Jer. 43, 7), gr. Dafnė, sustiprintas pasienio miestas netoli nuo Peluzijos su paraonų rūmais. — *Aigipto skėptrus:* Aigipto paraonų galybę. Kadangi miestas buvo prie pat sienos, tai jį paėmus darėsi atviras kelias į Aigiptą. — *Dukterys:* mažesni miestai su jų gyventojais. Plg. Jer. 43, 9...

(20) *Vienuoliktais...* Trims mėnesiams praslinkus po paskelbimo pranašystės 29, 1. Tai buvo antri Jeruzalės apgulimo metai; buvo gi Jeruzalė paimta 4 mėnesiams praslinkus. — (21) *Aš sulaužiau...* Sulaužyta ranka parodo, jog Aigipto jėgos taip susilpnėjo, kad jis nieko nebegali padėti kitiems, išėjęs iš savo ribų; kitos gi aplinkybės nebeleidžia turėti vilties, kad kas nors pagerėtų ateityje. Tačiau ir kitas petys turi būti sulaužytas, taip kad Aigiptas jokių būdu nebegalės laikyti rankose savo kalavijo ir gintis; kaip svetur taip ir pas save jis pasidaro bejėgis. — (22) *Aš sutrupinsiu stiprų...* Ebr. t.: kalbama aiškiai apie abiejų rankų sulaužymą: aš sulaužysiu jo pečius, tą, kurs dar stiprus, ir tą, kurs perlaužtas, ir padarysiu, kad kalavijas

terfecti coram facie eius. [25] Et confortabo brachia regis Babylonis, et brachia Pharaonis concident: et scient quia ego Dominus, cum dedero gladium meum in manu regis Babylonis, et extenderit eum super Terram Aegypti. [26] Et dispergam Aegyptum in nationes, et ventilabo eos in terras, et scient quia ego Dominus.

Caput XXXI. [1] Et factum est in anno undecimo, tertio mense, una mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens: [2] Fili hominis dic Pharaoni regi Aegypti, et populo eius: Cui similis factus es in magnitudine tua? [3] Ecce Assur quasi cedrus in Libano, pulcher ramis, et frondibus nemorosus, excelsusque altitudine, et inter condensas frondes elevatum est cacumen eius. [4] Aquae nutrierunt illum, abyssus exaltavit illum: flumina eius manabant in circuitu radicum eius, et rivos suos emisit ad universa ligna regionis. [5] Propterea elevata est altitudo eius super omnia ligna regionis: et multiplicata sunt arbusta eius, et elevati sunt rami eius prae aquis multis. [6] Cumque extendisset umbram suam, in ramis eius fecerunt nidos omnia vola-

tinai sužeistasis jo akivaizdoje. [25] Aš sustiprinsiu Babilono karaliaus pečius, o Paraono pečiai susilpnės, ir jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu davęs savo kalaviją į Babilono karaliaus ranką, ir kai jis išties jį ant Aigipto žemės. [26] Aš išsklaidysiu Aigiptą tarp tautų ir vėtysiu juos į šalis, ir jie žinos, kad aš Viešpats.

31 perskyrimas. [1] Vienuoliktais metais trečiame mėnesyje pirmą mėnesio dieną atsitiko, kad man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [2] Žmogaus sūnau, sakyk Aigipto karaliui Paraonui ir jo tautai: Į ką tu pasidarei panašus savo didybėje? [3] Štai Asuras buvo lyg kėdras Libane, gražiomis šakomis ir tankiais lapais, aukštai išaugęs, ir tarp tankių didelių šakų buvo iškilusi jo viršūnė. [4] Vandenys maitino jį, gelmė padarė jį aukštą, jos upės tekėjo aplink jo šaknis, ir savo upelius ji siuntė prie visų krašto medžių. [5] Todėl jis išaugo aukštesnis už visus krašto medžius, jo šakų pasidarė daug, ir jo šakelės kėlėsi aukštyn dėl vandens apstybės. [6] Kai jis išplėtė savo ūksmę, ant jo šakelių krovė lizdus visi dangaus spar-

---

iškristų iš jo rankos. — (24) *Ir jie vaitote...* Ebr. t.: ir jis vaitos jo (Aigipto Paraonas Babilono karaliaus) akivaizdoje, kaip vaitoja užmušamieji. — Aigiptas taip smarkiai nukentės, kad bus kone lygus žuvusiam.

(31, 1) *Trečiame mėnesyje:* 2 mėnesiam praslinkus po pranašystės 30, 20. — (2) *Pasidarei panašus...* Aigiptas be galo didžiavosi savo galybe; tai čia jam primenama. Bet ir Asuras ar nebuvo taip pat sena ir galinga karalystė? Tačiau jis jau buvo visai žuvęs. — (3) *Asuras.* Nors tas žodis yra visuose tekstuose, tačiau kai kurie aiškintojai mano, kad čia turėjo būti kitas žodis, kurs reiškia g r a ž i ą j ą e g l ę, su kuria Aigiptas lyginamas. Bet Asyrija buvo dar nesenai sunaikinta; visi jos žuvimą atsiminė, todėl pranašystėje ji labai tiko palyginimui. — (4) *Gelmė:* didelė vandens daugybė — *Jos upės...* Ebr. t.: savo upeliais apsupdama aplinkui jo augalų plotą. — *Savo upelius ji...* Gausingos pagalbos buvo teikiama iš visų pusių Asirijai; daug tautų turėjo jai tarnauti ir padėti kovose. — (6) *Kai jis išplėtė...* Asirijos karalystė buvo labai išsiplėtus.

tilia caeli, et sub frondibus eius
genuerunt omnes bestiae saltu-
um, et sub umbraculo illius ha-
bitabat coetus Gentium plurima-
rum. 7 Eratque pulcherrimus in
magnitudine sua, et in dilatatione
arbustorum suorum: erat enim
radix illius iuxta aquas multas.
8 Cedri non fuerunt altiores illo
in paradiso Dei, abietes non ad
aequaverunt summitatem eius, et
platani non fuerunt aequae fron-
dibus illius: omne lignum para-
disi Dei non est assimilatum illi,
et pulchritudini eius. 9 Quoniam
speciosum feci eum, et multis,
condensisque frondibus: et aemu-
lata sunt eum omnia ligna volup-
tatis, quae erant in paradiso Dei.
10 Propterea haec dicit Domi-
nus Deus: Pro eo quod subli-
matus est in altitudine, et dedit
summitatem suam virentem atque
condensam, et elevatum est cor
eius in altitudine sua: 11 Tradidi
eum in manu fortissimi Gentium,
faciens faciet ei: iuxta impieta-
tem eius eieci eum. 12 Et suc-
cident eum alieni, et crudelissimi
nationum, et proiicient eum su-
per montes, et in cunctis con-
vallibus corruent rami eius, et
confringentur arbusta eius in
universis rupibus terrae: et re-
cedent de umbraculo eius omnes
populi terrae, et relinquent eum.
13 In ruina eius habitaverunt om-

nuočiai, po jo šakomis gimdė
visi miškų žvėrys, ir jo pavėsyje
gyveno daugelio tautų būriai.
7 Jis buvo gražiausias savo didu-
mu ir savo šakų išsiplėtimu, nes
jo šaknys buvo prie daugelio
vandenų. 8 Aukštesnių už jį kė-
drų nebuvo Dievo rojuje, eglės
nebuvo jam lygios aukštumu, ir
klevai nebuvo taip išsišakoję
kaip jis; nė vienas Dievo rojaus
medis nebuvo jam lygus gražu-
mu. 9 Nes aš buvau padaręs jį
dailų šakų daugybe ir tankumu,
taip kad jam pavydėjo visi pa
sigerėjimo medžiai, kurie buvo
Dievo rojuje.

10 Todėl Viešpats Dievas sako
taip: Kadangi jis užaugo toks
aukštas, ir jo žaliuojanti ir tanki
viršūnė pasidarė toki aukšta, o
širdis kėlėsi puikybėn dėl jo auk-
štumo, 11 todėl aš padaviau jį į
tautų stipriausiojo rankas, kurs
pasielgs su juo, kaip norės; aš
atstumsiu jį, žiūrėdamas jo be-
dieviškumo. 12 Svetimieji ir nuož-
miausieji tautų tarpe nukirs jį ir
pames jį ant kalnų; jo šakos
kris į visus slėnius, ir jo šakelės
sutrupės ant visų žemės uolų; iš
jo pavėsio pasitrauks visos že-
mės tautos ir paliks jį. 13 Ant
jo stuobrio nusileido visi dan-
gaus sparnuočiai, ir ant jo šakų

— (8) *Aukštesnių...* Ebr. t.: nebuvo jam lygūs kėdrai Dievo sode, kiparisai nebuvo lygūs jo šakoms. — Lygindamas su gražiausiais medžiais pranašas prisimena rojaus medžius. Bet gal taip norima tik pasakyti, kad vaizduojąs Asiriją kėdras buvo gražių gražiausias. — (9) *Pasigerėjimo.* Ebr. t.: Edeno — to krašto, kuriame buvo rojus.

(10) *Ir jo žaliuojanti...* Ebr. t.: savo viršūnes tiesė į debesis. — (12) *Nukirs...* Nukirstojo kėdro šakos ir šakelės kris ant kalnų ir į slėnius, nes kėdras čia turi įvaizdinti kitados galingą Asiriją. Tie, kurie gyvena jo ūksmėje, bėga šalin, nebesirūpindami medžio likimu. Asirijos karalystės pavergtosios tautos neliūdėjo dėl jos žuvimo; vien savo gerove susirūpinusios nebegelbėjo pašlijusios karalystės; anksčiau ji buvo jų labai gerbiama, dabar gi užmiršta, niekinama. — (13) *Ant jo*

nia volatilia caeli, et in ramis
eius fuerunt universae bestiae
regionis. 14 Quam ob rem non
elevabuntur in altitudine sua om-
nia ligna aquarum, nec ponent
sublimitatem suam inter nemo-
rosa atque frondosa, nec stabunt
in sublimitate sua omnia, quae
irrigantur aquis: quia omnes tra-
diti sunt in mortem ad terram
ultimam in medio filiorum ho-
minum ad eos, qui descendunt
in lacum.
15 Haec dicit Dominus Deus:
In die quando descendit ad in-
feros, induxi luctum, operui eum
abysso: et prohibui flumina eius,
et coercui aquas multas: con-
tristatus est super eum Libanus,
et omnia ligna agri concussa
sunt. 16 A sonitu ruinae eius
commovi Gentes, cum deduce-
rem eum ad infernum cum his,
qui descendebant in lacum: et
consolata sunt in terra infima
omnia ligna voluptatis egregia,
atque praeclara in Libano, uni-
versa quae irrigabantur aquis.
17 Nam et ipsi cum eo descen-
dent in infernum ad interfectos
gladio: et brachium uniuscuius-
que sedebit sub umbraculo eius
in medio nationum. 18 Cui as-
similatus es o inclyte atque sub-
limis inter ligna voluptatis? Ecce
deductus es cum lignis volupta-

buvo visi šalies žvėrys. 14 Todėl
visi medžiai prie vandens nebe-
sididžiuos savo aukštumu ir ne-
bekels savo viršūnės tarp ža-
liuojančių ir tankių šakų, ir kurie
vandenų vilgomi nebepasitikės
savo aukštumu; nes visi turi tekti
mirčiai žemės gilybėse tarp žmo-
nių vaikų draug su tais, kurie
žengia į duobę.

15 Viešpats Dievas sako taip:
Tą dieną, kurią jis nužengė į
mirusiųjų buveinę, aš sukėliau
gedulį, apvilkau juo gelmę, su-
laikiau jos upes ir sustabdžiau
daugelį vandenų; nuliūdo dėl jo
Libanas, ir visi lauko medžiai
sudrebėjo. 16 Jo griuvimo trenk-
smu aš sujudinau tautas, kai ve-
džiau jį į požemius draug su
tais, kurie žengia į duobę; že-
mės gilumoje turėjo paguodos
visi rinktiniai pasigerėjimo me-
džiai ir puikiausieji Libane, visi,
kurie vandenų vilgomi. 17 Nes
ir jie nužengs draug su juo į
mirusiųjų buveinę prie kalaviju
užmuštųjų, ir visi, kurie jį rėmė
savo petimi, sėdės jo ūksmėje
tautų tarpe. 18 Kam prilygai tu,
kilnusis ir aukštasis tarp pasi-
gerėjimo medžių? Štai tu nu-
stumtas draug su pasigerėjimo

---

stuobrio... Kai kurie aiškintojai mano, kad pranašas čia jau naudojasi lavono vaizdu, kurį ima draskyti plėšrieji gyvūnai. — (14) *Todėl visi medžiai...* Iš tokio gražiausio kėdro likimo turi mokintis visi šios žemės galiūnai ir nesikelti į puikybę, nes Dievas stoja prieš puikiuosius.

(15) *Apvilkau...* Geduliu lyg kokiuo apsiaustu apsivelka visa, kas buvo žuvusiam kėdrui labai artima, kas jį palaikė. — (16) *Turėjo paguodos visi...* Kiti karaliai, kurie buvo senai nustumti į mirusiųjų buveinę, pradėjo savo likimą laikyti geresniu, nes jie pamatė didžiausią sugėdinimą, koks buvo sutikęs Asuro karalių. — (17) *Nes ir jie nužengs...* Kiti puikūs medžiai, didelės karalystės, taip pat ir tos tautos, kurios, kolei Asirija tebebuvo galinga, ieškojo jos globos (6 e.), turi ir turės žūti nes Dievo teismas ateina visoms pagonių karalystėms. — (18) *Kilnusis ir*

tis ad terram ultimam: in medio
incircumcisorum dormies, cum
eis, qui interfecti sunt gladio,
ipse est Pharao, et omnis multi-
tudo eius, dicit Dominus Deus.

Caput XXXII. [1] Et factum
est, duodecimo anno, in mense
duodecimo, in una mensis, fac-
tum est verbum Domini ad me,
dicens: [2] Fili hominis assume
lamentum super Pharaonem re-
gem Aegypti, et dices ad eum:
Leoni Gentium assimilatus es,
et draconi, qui est in mari: et
ventilabas cornu in fluminibus
tuis, et conturbabas aquas pedi-
bus tuis, et conculcabas flumina
earum. [3] Propterea haec dicit
Dominus Deus: Expandam super
te rete meum in multitudine po-
pulorum multorum, et extraham
te in sagena mea. [4] Et proiiciam
te in terram, super faciem agri
abiiciam te: et habitare faciam
super te omnia volatilia caeli, et
saturabo de te bestias universae
terrae. [5] Et dabo carnes tuas
super montes, et implebo colles
tuos sanie tua. [6] Et irrigabo

medžiais į žemės gilybes; tu mie-
gosi neapipjaustytųjų tarpe, draug
su tais, kurie užmušti kalaviju;
tai yra Paraonas ir visa jo dau-
gybė, sako Viešpats Dievas.

32 perskyrimas. [1] Dvylik-
tais metais dvyliktame mėnesyje
pirmą mėnesio dieną atsitiko,
kad man buvo suteiktas Viešpa-
ties žodis ir pasakyta: [2] Žmo-
gaus sūnau, pradėk raudą apie
Aigipto karalių Paraoną ir sakyk
jam: Tu buvai panašus į tautų
liūtą ir į slibiną, kurs yra jūroje;
tu judinai ragą savo upėse, drum-
stei vandenis savo kojomis ir
kėlei jų bangas. [3] Todėl Vieš-
pats Dievas sako taip: Aš iš-
tiesiu ant tavęs savo tinklą su
daugelio tautų minia ir ištrauksiu
tave savo tinklu. [4] Aš mesiu
tave ant žemės, ant lauko pavir-
šiaus aš numesiu tave; aš pa-
darysiu, kad ant tavęs gyventų
visi dangaus paukščiai ir paso-
tinsiu tavimi visus žemės žvėris.
[5] Aš mesiu tavo mėsą ant kalnų
ir padarysiu tavo kauburius pil-
nus tavo maitos. [6] Aš aplaisty-

---

aukštasis. Ebr. t.: puikumu ir didumu. —*Pasigerėjimo:* Edeno. — *Neapipjaustytųjų tarpe.* Didžiausias sugėdinimas Aigiptui bus tas, kad jis turi būti nustumtas į žemiausias gilybes į neapipjaustytųjų tarpą; nes aigiptiečiams, kurie taip pat, kaip žydai turėjo apipjaustymą, pasilikimas su neapipjaustytais po mirties buvo lygus negavimui garbingų laidotuvių.

(12, 1) *Dvyliktais...* Kai kuriuose tekstuose: vienuoliktais, ir net: dešimtais. — (2)*Liūtą ir slibiną.* Liūtas yra viešpatavimo sausumoje, drąsos, stiprumo simbolis. Slibinas čia, (kaip ir 29, 3), yra krokodilas, visų vandens gyvūnų karalius ir Aigipto emblėma. Aigiptas šitoje vietoje atstovauja visoms Dievui priešingoms pasaulio galybėms, kurios karais, perversmais ir prievartomis naikina visus tautų gyvybės šaltinius. — *Tu judinai ragą.* Ebr. t.: tu iššokdavai savo upėse. — Kaip krokodilas dažnai smarkiai pašokdamas upėje puola savo priešą, taip darė Paraonas iššokdamas iš savo šalies kariškiems žygiams. — (3) *Su daugelio tautų minia.* Dievo tinklas, kuriuo jis sugaus krokodilą — Aigiptą, bus didelė tautų minia. — *Ištrauksiu.* Ebr. t.: jie ištrauks. — (4) *Aš mesiu...* Neapsakomai didelis lavonas, kurį drasko visi paukščiai ir žvėrys, kurio pilna ir kalnuose ir slėniuose, tai vaizdas galingiausio Aigipto, kurio turtus ir gėrybes pasidalina tarp savęs labai daugelis. To didžiausio lavono vaizdas atatinka didžiausio kėdro stuobrio (lavono) vaizdą 31, 12. 13. Tuo būdu baudžiantis Dievo teismas Ai-

terram foetore sanguinis tui su-
per montes, et valles implebun-
tur ex te. 7 Et operiam, cum
extinctus fueris, caelum, et ni-
grescere faciam stellas eius: so-
lem nube tegam, et luna non
dabit lumen suum. 8 Omnia lu-
minaria caeli moerere faciam su-
per te: et dabo tenebras super
terram tuam, dicit, Dominus De-
us, cum ceciderint vulnerati tui
in medio terrae, ait Dominus De-
us. 9 Et irritabo cor populorum
multorum cum induxero contri-
tionem tuam in Gentibus super
terras, quas nescis. 10 Et stupes-
cere faciam super te populos
multos: et reges eorum horrore
nimio formidabunt super te, cum
volare coeperit gladius meus su-
per facies eorum: et obstupes-
cent repente singuli pro anima
sua in die ruinae tuae. 11 Quia
haec dicit Dominus Deus: Gla-
dius regis Babylonis veniet tibi,
12 in gladiis fortium deiiciam
multitudinem tuam: inexpugna-
biles omnes Gentes hae: et vas-
tabunt superbiam Aegypti, et dis-
sipabitur multitudo eius. 13 Et
perdam omnia iumenta eius, quae
erant super aquas plurimas: et
non conturbabit eas pes homi-
nis ultra, neque ungula iumen-
torum turbabit eas. 14 Tunc pu-
rissimas reddam aquas eorum,
et flumina eorum quasi oleum

siu žemę kalnuose tavo dvokian-
čiu krauju, ir slėniai bus pilni
tavęs. 7 Aš apdengsiu, kai būsi
užgęsęs, dangų ir padarysiu tam-
sias jo žvaigždes; saulę aš ap-
dengsiu debesimi, ir mėnulis ne-
beduos savo šviesos. 8 Aš pa-
darysiu, kad visi dangaus žibu-
riai liūdėtų tavęs, ir siųsiu tam-
sybių ant tavo šalies, sako Vieš-
pats Dievas, kai tavo sužeistieji
parpuls šalies viduje, sako Vieš-
pats Dievas. 9 Aš nugąsdinsiu
daugelio tautų širdį, kai tavo
griuvėsius įvesiu tarp tautų ša-
lyse, kurių tu nežinai. 10 Aš pa-
darysiu, kad dėl tavęs baisėtųsi
daug tautų, ir jų karaliai bus
didelio pasibaisėjimo apimti dėl
tavęs, kai mano kalavijas pradės
skrajoti ant jų veidų; ir ūmai
sudrebės kiekvienas dėl savo
gyvybės tavo sunaikinimo dieną.
11 Nes Viešpats Dievas sako
taip: Babilono karaliaus kalavijas
ateis tau; 12 karžygių kalavijais aš
parmušiu tavo daugybę; visos
tos tautos nenugalimos; jos su-
naikins Aigipto puikybę ir jo tau-
tos minia bus išsklaidyta. 13 Aš
sunaikinsiu visus jo galvijus, ku-
rie buvo prie gausingų vandenų,
ir jų nebedrums daugiau žmo-
gaus koja nei gyvulių kanopa.
14 Tuomet aš padarysiu jo van-
denis tyriausius, ir jų upės ga-
lės tekėti kaip aliejus, sako Vieš-

giptui panašus į teismą Asirijai. — (6) *Aš aplaistysiu...* Aigiptas buvo laistomas Nilo vandenimi; baudžiamas jis bus aplaistytas, tik dar plačiau, savo žuvusių gyventojų krauju. — (7) *Apdengsiu... dangų.* Tai Dievo teismo ženklas. — *Saulę...* Paraonas buvo vadinamas saulės (R a) sūnumi ir saulės dievu (Horus). Pranašas minėdamas Dievo teismo ženklus gal daro aliuzijų į tą Paraono pavadinimą. — (8) *Siųsiu tamsybių.* Ir čia gal yra aliuzija į Aigipto tamsybes, Iš. 10, 21... — (10) *Kai mano kalavijas...* Visos tautos turi būti pavergtos Babilono karaliui (Jer. 25, 11; 26, 6. 7), todėl pavergimas vienos tautos įvaro baimės kitoms, nes jos žino, kad jų laukia toks pat likimas. — (12) *Visos tos tautos...* Anot ebr. t.: jie visų smarkiausieji tarp tautų. — (14) *Tyriausius:* nes niekas jų ne-

adducam; ait Dominus Deus:
15 Cum dedero Terram Aegypti
desolatam: deseretur autem terra
a plenitudine sua, quando per-
cussero omnes habitatores eius:
et scient quia ego Dominus.
16 Planctus est, et plangent eum:
filiae Gentium plangent eum:
super Aegyptum, et super mul
titudinem eius plangent eum, ait
Dominus Deus.
17 Et factum est in duodeci-
mo anno, in quintadecima men-
sis, factum est verbum Domini
ad me, dicens: 18 Fili hominis
cane lugubre super multitudinem
Aegypti: et detrahe eam ipsam,
et filias Gentium robustarum ad
terram ultimam cum his, qui des-
cendunt in lacum. 19 Quo pul-
chrior es? descende, et dormi
cum incircumcisis. 20 In medio
interfectorum gladio cadent: gla-
dius datus est, attraxerunt eam,
et omnes populos eius. 21 Lo-
quentur ei potentissimi robusto-
rum de medio inferni, qui cum
auxiliatoribus eius descenderunt,

pats Dievas, 15 kai aš būsiu pa-
daręs Aigipto šalį tuščią; šalis gi
neteks to, ko ji pilna, kai aš bū
siu ištikęs visus jos gyventojus,
ir jie žinos, kad aš Viešpats.
16 Tai rauda, ir kaipo rauda ji
bus giedama; tautų dukterys
giedos ją; apie Aigiptą ir jo mi-
nią giedos ją, sako Viešpats
Dievas.

17 Dvyliktais metais penkioliktą
mėnesio dieną atsitiko, kad man
buvo suteiktas Viešpaties žodis
ir pasakyta: 18 Žmogaus sūnau,
giedok graudingai apie Aigipto
minią ir nustumk ją pačią ir ga-
lingų tautų dukteris į žemės gi-
lumą draug su tais, kurie žengia
į duobę. 19 Kuo tu gražesnis?
nuženk ir miegok su neapipjau-
stytais. 20 Jie žus kalaviju už-
muštųjų tarpe; kalavijas yra duo-
tas; jau traukia jį ir visas jo tau-
tas. 21 Ten iš gelmių vidaus
kalbės jam karžygių galingiau-

---

bedrums. — (16) *Dukterys.* Raudodavo ir raudas giedodavo paprastai moterys. Čia dukterys reiškia tautas.

(17) *Penkioliktą mėnesio.* LXX: 15 pirmojo mėnesio; Jier. ir daug aiškintojų: 15 dvyliktojo mėnesio, t. y. to paties mėnesio, kurs paminėtas 32, 1; todėl čia dedama rauda apie Aigipto minią turėjo būti paskelbta 14 dienų praslinkus po raudos apie Paraoną 32, 2... — (18) *Nustumk:* šita laidotuvių giesmė. Ką Dievas per pranašą skelbia, tai jis ir padarys. — *Ir galingų tautų...* Dievo teismas Aigiptui virsta visuotinu teismu visiems Dievo karalystės priešams. — *Kurie žengia į duobę:* kurie Dievo žodžiu nutremiami į mirusiųjų buveinę.—(19) *Kuo tu gražesnis:* kuo tu geresnis už kitus, kad būtumei apsaugotas nuo žuvimo? (Jier.). Juo labiau tu save aukštini, tuo giliau tu nusmegsi. — (20) *Jie:* aigiptiečiai. — *Jį:* Aigiptą. Viešpats davė kalaviją, ir tie, kurie vykina Dievo teismus, traukia Aigiptą ir jo tauteles į bedugnę. — (21) *Kalbės jam...:* pasitiks su pasityčiojimu. Anot ebr. t.: iš mirusiųjų buveinės vidaus galingiausi karžygiai kalbės apie jį ir apie jo sąjungininkus: jie nuženge, kad ten gulėtų, neapipjaustyti, kalaviju perdurti. — Galingiausieji karžygiai (plg. 27 e.) yra garbingi senovės galiūnai, kurie išgarsėję gyvi būdami garbingai paliko šį pasaulį, buvo garbingai palaidoti su savo ginklais ir gavo sau atilsį mirusiųjų buveinėje (ebr. še'ol, Iz. 66, 24); neapipjaustyti, kalaviju perdurti yra tie, kurie nuodėmėmis susitepę kaipo Dievo neprieteliai užsipelnė prakeikimą, taip pat tie, kurie Dievo teismu

et dormierunt incircumcisi, inter-
fecti gladio. 22 Ibi Assur, et om-
nis multitudo eius: in circuitu
illius sepulchra eius: omnes in-
terfecti, et qui ceciderunt gladio.
23 Quorum data sunt sepulchra
in novissimis laci: et facta est
multitudo eius per gyrum se-
pulchcri eius: universi interfecti,
cadentesque gladio, qui dederant
quondam formidinem in terra
viventium. 24 Ibi Aelam, et om-
nis multitudo eius per gyrum se-
pulchri sui omnis hi inter-
fecti, ruentesque gladio: qui des-
cenderunt incircumcisi ad terram
ultimam: qui posuerunt terrorem
suum in terra viventium, et por-
taverunt ignominiam suam cum
his, qui descendunt in lacum.
25 In medio interfectorum posu-
erunt cubile eius in universis
populis eius: in circuitu eius se-
pulchrum ilius: omnes hi incir-
cumcisi, interfectique gladio. de-
derunt enim terrorem suum in
terra viventium, et portaverunt
ignominiam suam cum his, qui
descendunt in lacum: in medio
interfectorum positi sunt. 26 Ibi
Mosoch, et Thubal, et omnis
multitudo eius: in circuitu eius
sepulchra illius: omnes hi incir-
cumcisi, interfectique et cadentes
gladio: quia dėderunt formidinem

sieji, kurie su jo padėjėjais nu-
žengė ir miega neapipjaustyti,
užmušti kalaviju. 22 Ten Asuras
ir visa jo minia; aplink jį jo ka-
pai: visi užmušti, jie žuvo kala-
viju. 23 Jų kapai buvo jiems pa-
skirti pačioje duobės gilumoje,
visa jo daugybė paguldyta aplink
jo kapą; visi užmušti, žuvę kala-
viju, kurie kitados darė išgąsčio
gyvųjų šalyje. 24 Tenai Elamas
ir visa jo daugybė aplink jo kapą;
visi šitie užmušti ir žuvę kalaviju;
jie nužengė neapipjaustyti į že-
mės gilumą, jie, kurie platino
savo baimę gyvųjų šalyje ir da-
bar neša savo sugėdinimą draug
su tais, kurie žengia į duobę.
25 Užmuštųjų viduryje padėjo jo
guolį, visų jo tautų tarpe; aplink
jį jo kapas; visi šitie neapipjaus-
tyti ir užmušti kalaviju; nes jie
platino savo baimę gyvųjų šalyje
ir dabar neša savo sugėdinimą
draug su tais, kurie žengia į
duobę; jie padėti užmuštųjų vi-
duryje. 26 Tenai Mosochas ir Tu-
balis ir visa jo daugybė; aplink
jį jo kapai; visi šitie neapipjaus-
tyti ir žuvę kalaviju, nes platino
savo baimę gyvųjų šalyje. 27 Jie
nemiegos su karžygiais, kritusiais

---

nubausti žuvo nugalėti ir visai netu-
rėjo laidotuvių arba tik menkiausias;
žuvę jie turi eiti ne į garbingai miru-
sių buveinę, šeolį, bet į duobę (ebr.
bor), tarsi, pragarą. Tarp šitų pasku-
tiniųjų parengta vieta ir Aigiptui; to-
dėl garbingieji karžygiai pasitinka jį
pasityčiojimais. — (22) *Ten Asuras*...
Su Aigiptu bus pasielgta taip, kaip
buvo pasielgta su Asuru. Aplink Asu-
rą guli ir jo tautos, kurios Dievo teis-
mu žuvo negarbingai nugalėtos ka-
ruose. Jų kalčia yra ta, kad žemėje
savo nuožmumu platino baimę. —
(24) *Elamas*, ty. Elimaidos (Susianos)
tauta, semitų kilmės, labai karinga.
Ypač jos šauliai įvarydavo kitiems
daug baimės (Jer. 49, 35). — (25) *Už-
muštųjų*... Dėl pastebimų pasikartoji-
mų šita eil. sukelia abejonių, ar ne-
reikėtų jos visai išleisti, kaip kad pa-
daryta LXX vertime.—(26) *Mosochas
ir Tubalis*. Ebr. t. nėra jungės „ir“;
abi giminės laikomos viena, todėl ir
sakoma toliau: jo daugybė, aplink jį,
turint omenyje vieną tautos karalių.

suam in terra viventium. 27 Et
non dormient cum fortibus, ca-
dentibusque et incircumcisis, qui
descenderunt ad infernum cum
armis suis, et posuerunt gladios
suos sub capitibus suis, et fue-
runt iniquitates eorum in ossi-
bus eorum: quia terror fortium
facti sunt in terra viventium. 28 Et
tu ergo in medio incircumciso-
rum contereris, et dormies cum
interfectis gladio. 29 Ibi Idumaea,
et reges eius, et omnes duces
eius, qui dati sunt cum exercitu
suo cum interfectis gladio: et
qui cum incircumcisis dormie-
runt, et cum his, qui descendunt
in lacum. 30 Ibi principes Aqui-
lonis omnes, et universi venato-
res: qui deducti sunt cum inter-
fectis, paventes, et in sua forti-
tudine confusi: qui dormierunt
incircumcisi cum interfectis gla-
dio, et portaverunt confusionem
suam cum his, qui descendunt
in lacum. 31 Vidit eos Pharao,
et consolatus est super universa
multitudine sua, quae interfecta
est gladio, Pharao, et omnis exer-
citus eius, ait Dominus Deus:
32 quia dedi terrorem meum in

ir neapipjaustytais, kurie nužengė
į mirusiųjų buveinę su savo gin-
klais ir padėjo savo kalavijus po
savo galvomis; jų neteisybės buvo
jų kauluose, nes jie buvo karžy-
gių išgąstis gyvųjų šalyje. 28 Taigi
ir tu gulėsi sutrintas tarp ne-
apipjaustytųjų ir miegosi su už-
muštaisiais kalaviju. 29 Ten Idu-
mėja ir jos karaliai ir visi jos va-
dai, kurie draug su savo kariuo-
mene paguldyti su užmuštaisiais
kalaviju: jie miega su neapipjaus-
tytais ir su tais, kurie žengia į
duobę. 30 Tenai visi šiaurės kuni-
gaikščiai ir visi medinčiai, kurie
nustumti su užmuštaisiais, išsi-
gandę ir susigėdinę savo stip-
rybėje; jie miega neapipjaustyti
su užmuštaisiais kalaviju ir neša
savo sugėdinimą su tais, kurie
žengia į duobę. 31 Šituos matys
Paraonas ir turės paguodos dėl
visos daugybės, kuri užmušta
kalaviju; Paraonas ir visa jo ka-
riuomenė, sako Viešpats, Dievas.
32 Nes aš paleidžiau savo baimę
gyvųjų šalyje, ir jis miegos ne-
apipjaustytųjų tarpe su užmuš-

Mosochas ir Tubalis yra skytų atstovai. — (27) *Karžygiais:* kurie 21 e. pavadinti galingiausiais karžygiais. — *Neapipjaustytais:* kurie nors neapipjaustyti tačiau garbingai žuvo kovose nugalėdami priešus (Lap.). Anot ebr. t.: atskirti nuo neapipjaustytųjų. — *Jų neteisybės:* Mosocho ir Tubalio tautos nusikaltimai. Nuodėmės sutepa žmogų; negarbingai žuvę jie nebuvo apvalyti nuo sutepimo; sutepimas ir po mirties pasilieka prikibęs prie jų kaulų. — (28) *Ir tu:* Aigipto karaliau. — (29) *Draug su savo kariuomene.* Ebr. t.: pilnoje savo stiprybėje, t. y. nežiūrint jųjų galingumo. Kad ir žydų kaimynai pietose idumėjiečiai daug turėjo nukentėti nuo babiloniečių, parodo Jer. 23, 3... 49, 7...; plg. 2 Kar. 8, 14; 4 Kar. 14, 7; Joėl. 3, 19 ir k. — (30) *Visi šiaurės kunigaikščiai:* patys babiloniečiai, kuriais Dievas naudojasi savo teismams prieš kitas tautas įvykinti, ir penikijiečiai, kurie taip pat vėliau dar išdidžiai pasitikėdavo savo jėga. — *Medinčiai.* Tikriau: sidoniečiai (ebr. t.) — *Išsigandę ir...* Anot ebr. t.: nežiūrint to, kad jie savo karžygiškumu įvarydavo baimės. — (31) *Matys Paraonas.* Paraonas atsiradęs tarp mirusiųjų gali turėti paguodos dėl panašaus kitų likimo, taip kaip kiti turi paguodos dėl jo paties žuvimo (31, 16). — (32) *Savo baimę.* Nubaudimas nusikaltėlių tai padarys, kad žmonės išmoks Dievo baimės.

terra viventium, et dormivit in
medio incircumcisorum cum in-
terfectis gladio: Pharao et omnis
multitudo eius: ait Dominus Deus.

taisiais kalaviju, Paraonas ir visa
jo daugybė, sako Viešpats, Die-
vas.

II. Paguodos žodžiai Izraėliui ir pagonių tautoms. 1) Viešpaties tautos atstatymas, Dievo karalystės priešų sunaikinimas. a) Ezekiėlio pranašo pareigose patvirtinimas.

Caput XXXIII. 1 Et factum
est verbum Domini ad me di-
cens: 2 Fili hominis loquere ad
filios populi tui, et dices ad eos:
Terra cum induxero super eam
gladium, et tulerit populus ter-
rae virum unum de novissimis
suis, et constituerit eum super
se speculatorem: 3 et ille viderit
gladium venientem super terram,
et cecinerit buccina, et annuncia-
verit populo: 4 Audiens autem,
quisquis ille est, sonitum buc-
cinae, et non se observaverit,
veneritque gladius, et tulerit eum:
sanguis ipsius super caput eius
erit. 5 Sonum buccinae audivit,
et non se observavit, sanguis
eius in ipso erit: si autem se
custodierit, animam suam salva-
bit. 6 Quod si speculator viderit
gladium venientem, et non in-
sonuerit buccina: et populus se
non custodierit, veneritque gla-
dius, et tulerit de eis animam:
ille quidem in iniquitate sua cap-
tus est, sanguinem autem eius

33 perskyrimas. 1 Man bu-
vo suteiktas Viešpaties žodis ir
pasakyta: 2 Žmogaus sūnau, kal-
bėk savo tautos sūnums ir jiems sa-
kyk: Kai aš būsiu užvedęs ant ša-
lies kalaviją,ir šalies žmonės paims
vieną vyrą iš savo menkiausiųjų
tarpo ir pasistatys jį sau žvalgu,
3 o šitas pamatys ateinantį ant
šalies kalaviją, sutrimituos trimitu
ir paskelbs tautai, 4 jei tuomet
kas nors, kas ten jis būtų, išgirdęs
trimito garsą, nepasisaugotų, ka-
lavijas gi ateitų ir atimtų jį, tai
jo kraujas bus ant jojo galvos.
5 Jis girdėjo trimito garsą ir ne-
pasisaugojo, tai jo kraujas bus
ant jojo; o jei jis būtų pasisaugojęs,
jis būtų išgelbėjęs savo gyvybę.
6 O jei žvalgas matytų ateinantį
kalaviją ir netrimituotų trimitu, ir
tauta nesisaugotų, kalavijas gi
ateitų ir atimtų iš jų tarpo ku-
riam gyvybę, šitas, tiesa, būtų
sugautas dėl savo neteisybės,
bet jo kraujo aš pareikalausiu iš
žvalgo rankos. 7 Ir tu, žmogaus

II. Antroje Ezekiėlio pranašysčių dalyje (*33*, 1—48, *25*) skelbiamas teokratinės tautos grįžimas į tėvynę, jos atnaujinimas ir didesnis jos šventumas Mesijo laikais.

33, 1-33. Pirmas jų skyrius (33-39 persk.) prasideda pranašo pareigų priminimu ir Ezekiėlio patvirtinimu tose pareigose (1-20); čia pat pasmerkiamos tuščios viltys žydų pasilikusių Palestinoje po Jeruzalės sugriovimo ir neišmintingas elgesys tremtinių Kaldėjoje (21-33).

(*32*, 2) *Iš savo menkiausiųjų tarpo.* Ebr. t.: iš savo visumos, t. y. iš viso savo skaičiaus tarpo. — (4) *Kraujas bus...:* pats bus kaltas, kad žuvo. Tauta turi suprasti, kaip neišmintingai ji elgėsi, neklausydama savo pranašų. — (6) *Kraujo aš...* Pranašai būtų ėmę sau be galo didelę kalčią, jei

de manu speculatoris requiram.
[7] Et tu fili hominis, speculatorem
dedi te domui Israel: audiens
ergo ex ore meo sermonem, annunciabis eis ex me. [8] Si me
dicente ad impium: Impie, morte
morieris: non fueris locutus ut
se custodiat impius a via sua:
ipse impius in iniquitate sua
morietur, sanguinem autem eius
de manu tua requiram. [9] Si autem annunciante te ad impium
ut a viis suis convertatur, non
fuerit conversus a via sua: ipse
in iniquitate sua morietur: porro
tu animam tuam liberasti.

[10] Tu ergo fili hominis dic
ad domum Israel: Sic locuti estis,
dicentes: Iniquitates nostrae, et
peccata nostra super nos sunt,
et in ipsis nos tabescimus: quomodo ergo vivere poterimus?
[11] Dic ad eos: Vivo ego, dicit
Dominus Deus: nolo mortem
impii, sed ut convertatur impius
a via sua, et vivat. Convertimini, convertimini a viis vestris
pessimis: et quare moriemini domus Israel?

[12] Tu itaque fili hominis dic
ad filios populi tui: Iustitia iusti
non liberabit eum in quacumque
die peccaverit: et impietas impii
non nocebit ei, in quacumque
die conversus fuerit ab impietate
sua: et iustus non poterit vivere
in iustitia sua, in quacumque die
peccaverit. [13] Etiam si dixero iusto
quod vita vivat, et confisus in

sūnau, aš tave daviau žvalgu Izraėlio namams; išgirdęs tat iš mano
burnos žodžius, tu paskelbsi
jiems mano vardu. [8] Jei, man sakant bedieviui: Bedievi, tu mirte
numirsi, tu nekalbėsi, kad bedievis pasisaugotų savo kelio,
pats bedievis mirs dėl savo neteisybės, bet jo kraujo aš parei
kalausiu iš tavo rankos. [9] O jei
tau skelbiant bedieviui, kad jis
gręžtųsi nuo savo kelių, jis nesigręš nuo savo kelio, tai jis
mirs dėl savo neteisybės, tu tačiau
išgelbėjai savo sielą.

[10] Taigi tu, žmogaus sūnau,
sakyk Izraėlio namams: Taip jūs
kalbėjote sakydami: Mūsų neteisybės ir mūsų nuodėmės yra
ant mūsų, ir jose mes alpstame,
tai kaip gi mes galėsime būti
gyvi? [11] Tu jiems sakyk: Kaip
aš gyvas, sako Viešpats Dievas,
aš nenoriu bedievio mirties, bet
kad bedievis gręžtųsi nuo savo
kelio ir būtų gyvas. Gręžkitės,
gręžkitės nuo savo pikčiausių
kelių, ir kam turėtumėte mirti jūs,
Izraėlio namai.

[12] Taigi tu, žmogaus sūnau,
sakyk savo tautos sūnums: Teisiojo teisybė neišgelbės jo, kurią tik dieną jis nusidės, ir bedievio bedieviškumas nepakenks
jam, kurią tik dieną jis nusigręš
nuo savo bedievystės; bet ir teisusis negalės gyventi savo teisybėje, kurią tik dieną jis nusidės. [13] Jei aš ir būsiu pasakęs

---

jie dėl baimės ar kitos bet kurios priežasties nebūtų išdrįsę įspėti savo viengenčių. — (7) *Daviau žvalgu.* Plg. Jer. 6, 17; Ez. 3, 17-19.

(10) *Mūsų neteisybės...* Kolei galutinė nelaimė nebuvo atėjus, žydai buvo pilni tuščių vilčių ir netikėjo pranašo žodžiams; dabar jie dejuoja, kad jiems atsitikę tai, ką skelbė jau Mozė (Kun. 26, 39) ir ką pranašavo Ezekiėlis 4, 17 ir 24, 23. Pranašas turi juos padrąsinti ir parodyti, kad Dievo malone jį dar gali laimėti išsigelbėjimą ir turėti laimės. — (11) *Kaip aš...* Plg. auk. 18, 23.

(12-20) *Teisiojo...* Vz. auk. 18, 20-32.

iustitia sua fecerit iniquitatem:
omnes iustitiae eius oblivioni
tradentur, et in iniquitate sua,
quam operatus est, in ipsa mo-
rietur. 14 Si autem dixero impio:
Morte morieris: et egerit poeni-
tentiam a peccato suo, feceritque
iudicium et iustitiam, 15 et pig-
nus restituerit ille impius, rapi-
namque reddiderit, in mandatis
vitae ambulaverit, nec fecerit quid-
quam iniustum: vita vivet, et non
morietur. 16 Omnia peccata eius,
quae peccavit, non imputabuntur
ei: iudicium, et iustitiam fecit, vita
vivet.

17 Et dixerunt filii populi tui:
Non est aequi ponderis via Do-
mini, et ipsorum via iniusta est.
18 Cum enim recesserit iustus a
iustitia sua, feceritque iniquitates,
morietur in eis. 19 Et cum re-
cesserit impius ab impietate sua,
feceritque iudicium, et iustitiam,
vivet in eis. 20 Et dicitis: Non
est recta via Domini. Unumquem-
que iuxta vias suas iudicabo de
vobis, domus Israel.

21 Et factum est in duodeci-
mo anno, in decimo mense, in
quinta mensis transmigrationis
nostrae, venit ad me qui fugerat
de Ierusalem, dicens: Vastata est
civitas. 22 Manus autem Domini
facta fuerat ad me vespere, ante-
quam veniret qui fugerat: ape-
ruitque os meum donec veniret
ad me mane, et aperto ore meo
non silui amplius.

teisiajam, kad jis bus tikrai gyvas,
o jis pasitikėdamas savo teisybe
padarytų neteisybę, tai visos jo
teisybės bus užmirštos, ir dėl
savo neteiybės, kurią padarė, dėl
jos jis mirs. 14 Bet jei ir bedie-
viui aš sakau: tu mirte numirsi,
o jis daro atgailą dėl savo nuo
dėmės ir laikosi teisės bei teisybės,
15 ir tas bedievis grąžina užstatą,
atiduoda ką išplėšė, vaikščioja gy
venimo įsakymais ir nebedaro
nieko neteisaus, jis tikrai bus gy-
vas ir nemirs. 16 Visos jo nuo-
dėmės, kuriomis nusidėjo, nebus
jam paskaitytos; jis laikėsi teisės
ir teisybės, tai jis tikrai bus gyvas.
17 Mano tautos sūnūs sako:
Viešpaties kelias nėra teisus, tuo
tarpu kad jų pačių kelias yra
neteisus. 18 Nes kai teisusis nu-
sigręš nuo savo teisybės ir da-
rys neteisybes, dėl jų jis mirs.
19 Ir kai bedievis nusigręš nuo
savo bedievystės, ir laikysis tei-
sės ir teisybės, jis dėl jų bus
gyvas. 20 O jūs sakote: Viešpa-
ties kelias nėra teisus. Kiekvieną
jūsų, Izraėlio namai, aš teisiu
žiūrėdamas jo kelių.
21 Dvyliktais mūsų ištrėmimo
metais dešimtame mėnesyje penk-
tą mėnesio dieną atėjo pas mane
pabėgėlis iš Jeruzalės ir pasakė:
Miestas sunaikintas. 22 Viešpa-
ties gi ranka buvo atėjus ant
manęs vakare, kol dar pabėgėlis
nebuvo atvykęs. Jis buvo atvė-
ręs mano burną, kol dar anas
nebuvo atėjęs pas mane rytmetį,
ir kai mano burna buvo atverta,
aš daugiau nebetylėjau.

---

(21) *Dvyliktais...* Jeruzalė buvo paimta 11 Sedekijo karaliavimo metais, devintą ketvirtojo mėnesio dieną. Iki dešimtam 12 metų mėnesiui turėjo praslinkti 18 mėnesių; tiek gi laiko nereikėjo, kad vienas pabėgėlis būtų galėjęs atvykti iš Palestinos į Kaldėją. Todėl teisingiau bus pasakyta Syrišk. tekste: vienuoliktais metais. — (22) *Viešpaties gi...* Vz. auk. 1, 3; 24, 27.

23 Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 24 Fili hominus, qui habitant in ruinosis his super humum Israel, loquentes aiunt: Unus erat Abraham, et hereditate possedit terram: nos autem multi sumus, nobis data est terra in possessionem. 25 Idcirco dices ad eos: Haec dicit Dominus Deus: Qui in sanguine comeditis, et oculos vestros levatis ad immunditias vestras, et sanguinem funditis: numquid terram hereditate possidebitis? 26 Stetistis in gladiis vestris, fecistis abominationes, et unusquisque uxorem proximi sui polluit: et terram hereditate possidebitis?

27 Haec dices ad eos: Sic dicit Dominus Deus: Vivo ego, quia qui in ruinosis habitant, gladio cadent: et qui in agro est, bestiis tradetur ad devorandum: qui autem in praesidiis, et speluncis sunt, peste morientur. 28 Et dabo terram in solitudinem, et in desertum, et deficiet superba fortitudo eius: et desolabuntur montes Israel, eo quod nullus sit qui per eos transeat. 29 Et scient quia ego Dominus, cum dedero terram eorum desolatam, et desertam propter universas abominationes suas, quas operati sunt.

23 Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: 24 Žmogaus sūnau, tie, kurie gyvena šituose griuvėsiuose ant Izraėlio žemės, kalba ir kalba: Abraomas buvo vienas ir gavo šalį paveldėtinai; mūsų gi yra daug, tai ir mums duota šalis paveldėtinai. 25 Todėl tu jiems sakyk: Viešpats Dievas sako taip: Jūs, kurie valgote su kraujais, keliate savo akis prie savo susitepimų ir išliejate kraują, argi jūs turėsite šalį paveldėtinai? 26 Jūs pasitikėjote savo kalavijais, darėte pasibjaurėtinų dalykų, ir kiekvienas sutepė savo artimo pačią, ir jūs turėtumėte valdyti šalį paveldėtinai?

27 Štai ką tu jiems sakysi: Viešpats Dievas sako taip: Kaip aš gyvas, tie, kurie gyvena griuvėsių vietose, žus kalaviju ir, kurie yra lauke, bus atiduoti žvėrims ryti; kurie gi yra pilyse ir olose, mirs maru. 28 Šalį aš paversiu tuštuma ir tyruma, ir puikiai jos galybei bus padarytas galas; Izraėlio kalnai ištuštės, nes nebus nė vieno, kurs per juos eitų. 29 Ir jie žinos, kad aš Viešpats, kai būsiu padaręs jų šalį apleistą ir tuščią dėl visų jos nuobodų, kurias jie darė.

---

(24) *Abraomas...* Žydai giriasi esą Abraomo sūnūs, todėl turį pilną teisę paveldėti Žadėtąją žemę. Jie net nesidrovi lyginti save su Abraomu: jei jis vienas tiek įstengė, kad paėmė tą šalį, kaip gi daugiau įstengsime mes, kurių yra taip daug. Plg. Jer. 7, 4. — (25) *Jūs, kurie...* Veltui jūs turite tokią viltį; jūsų nusikaltimai rodo, kaip labai jūs nutolote nuo Abraomo elgesio. — *Susitepimų:* stabų. Jie pamina po kojomis įgimtą teisę, išliedami kraują ir garbindami stabus; jie niekina taip pat kitus Dievo per Mozę duotus įstatymus, pav. paminėtus Kun. 7, 26. 27; 19, 26. Tokiems Dievas negali duoti Žadėtosios žemės.

(27) *Kurie gyvena griuvėsių...:* kurie pasilieka gyventi Palestinoje po Jeruzalės sugriovimo. — (28) *Aš paversiu...* Kai buvo paimta Samarija ir dešimts Izraėlio giminių buvo išgabenta nelaisvėn, asirijiečiai į jų vietą atsiuntė naujų gyventojų. Kaldėjiečiai išvedę žydus naujų gyven-

30 Et tu fili hominis: filii populi tui, qui loquuntur de te iuxta muros, et in ostiis domorum, et dicunt unus ad alterum, vir ad proximum suum loquentes: Venite, et audiamus quis sit sermo egrediens a Domino. 31 Et veniunt ad te quasi si ingrediatur populus, et sedent coram te populus meus: et audiunt sermones tuos, et non faciunt eos: quia in canticum oris sui vertunt illos, et avaritiam suam sequitur cor eorum. 32 Et es eis quasi carmen musicum, quod suavi, dulcique sono canitur: et audiunt verba tua, et non faciunt ea. 33 Et cum venerit quod praedictum est (ecce enim venit) tunc scient quod prophetes fuerit inter eos.

30 O, žmogaus sūnau, Tavo tautos sūnūs, kurie kalba apie tave pasieniais ir namų angose, sako vienas kitam kalbėdamies tarp savęs: Ateikite ir išgirskime, koks yra žodis išeinąs iš Viešpaties. 31 Jie ateina pas tave, kaip kad tauta daro susirinkimą, ir sėdasi ties tavim kaip mano tauta; jie išgirsta tavo žodžius, tačiau jų nevykina, nes savo burna jie padaro iš jų sau dainą, o jų širdis eina paskui savo godumą. 32 Tu jiems kaip graži giesmė, kuri giedama meilia ir saldžia gaida; jie girdi tavo žodžius, tačiau jų nedaro. 33 Bet kai ateis, kas pranašauta (nes štai ateina), tuomet jie žinos, kad jų tarpe būta pranašo.

b) Nedori ganytojai ir gerasis Izraėlio Ganytojas.

Caput XXXIV. 1 Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 2 Fili hominis propheta de pastoribus Israel: propheta, et dices pastoribus: Haec dicit Do-

34 perskyrimas. 1 Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: 2 Žmogaus sūnau, pranašauk apie Izraėlio ganytojus; pranašauk ir sakyk ganyto-

---

tojų neatsiuntė; žydų likučiai iš Palestinos bėgo į Aigiptą, taip kad šalis pasidarė tikrai tuščia.

(30) *Tavo tautos sūnūs:* žydų tremtiniai gyvenusieji draug su Ezekiėliu. — *Pasieniais ir namų angose:* tokiose vietose, kur buvo daugiau ūksmės. Susidomėjimas pranašo žodžiais darosi visuotinas žydų tarpe. — (31) *Kaip kad tauta...:* renkasi būriais, lyg kad jie tikrai būtų Dievo klausanti tauta. — *Nes savo burną...* Ką pranašas skelbia apie būsimą tautos atgaivinimą, žydai klauso mielu noru, lyg kad tai būtų graži giesmė, bet ką išgirsta apie reikalingumą prisirengti prie atnaujinimo ir pasidaryti jo vertais, tai jie nemano daryti. Taigi jie ateina tik žingeidumo ir tuščio pasigėrėjimo vedami. — (33) *Bet kai ateis...* Pranašas neturi nustoti drąsos dėl menkų jo darbo pasėkų. Neįvertina tinkamai jo žodžių dabartiniai jo klausytojai; geriau juos įvertins kiti, kurie matys pranašystes jau įvykusias; šitie su pilnu įsitikinimu sakys, kad jų tarpe yra buvęs Dievo siųstas pranašas.

34, 1-31. Viešpats žada išgelbėti savo bandą nuo netikusių piktų ganytojų, kurie bandą žudo (1-10); jis pats saugos tą savo bandą (11-22) ir duos jai gerąjį Ganytoją, Mesiją (23-31).

(34, 1) *Man buvo suteiktas...* Toliau surašytos pranašystės (*34*, 1—*39*, *29*), nors jų laikas nenurodytas, buvo tikriausiai paskelbtos tarp dvyliktų (33, 21) ir dvidešimt penktų Jekonijo nelaisvės metų (40, 1). — (2) *Deja Izraėlio ganytojams.* Ganyti čia reiškia tą pat, ką ir valdyti (plg. 2 Kar. 5, 2). Ganytojais

minus Deus: Vae pastoribus Is-
rael, qui pascebant semetipsos:
nonne greges a pastoribus pas-
cuntur? 3 Lac comedebatis, et
lanis operiebamini, et quod cras-
sum erat occidebatis: gregem
autem meum non pascebatis.
4 Quod infirmum fuit non con-
solidastis, et quod aegrotum non
sanastis, quod confractum est
non alligastis, et quod abiectum
est non reduxistis, et quod per-
ierat non quaesistis: sed cum
austeritate imperabatis eis, et cum
potentia. 5 Et dispersae sunt oves
meae, eo quod non esset pastor:
et factae sunt in devorationem
omnium bestiarum agri, et dis-
persae sunt. 6 Erraverunt greges
mei in cunctis montibus, et in
universo colle excelso: et super
omnem faciem terrae dispersi
sunt greges mei, et non erat
qui requireret, non erat, inquam,
qui requireret. 7 Propterea pas-
tores audite verbum Domini:
8 Vivo ego, dicit Dominus Deus:
quia pro eo quod facti sunt gre-
ges mei in rapinam, et oves me-
ae in devorationem omnium bes-
tiarum agri, eo quod non esset
pastor (neque enim quaesierunt
pastores mei gregem meum:)

jams: Viešpats Dievas sako taip:
Deja Izraėlio ganytojams, kurie
ganė patys save; argi ne bandas
turėtų ganyti ganytojai? 3 Jūs
valgėte pieną, vilnomis apsivilk-
davote ir pjaudavote, kas buvo
riebu, mano gi bandos neganėte.
4 Kas buvo silpna, jūs nestipri-
note, ir kas sirgo, negydėte, kas
buvo nulaužta, jūs nesurišote;
kas išsklaidyta, jūs neatvedėte
atgal, ir kas buvo dingę, jūs ne-
ieškojote, bet valdėte jas aštru-
mu ir smarkumu. 5 Taip mano
avys išsisklaidė, nes nebuvo ga-
nytojo; jos virto visų lauko žvė-
rių ėdesiu ir išsisklaidė. 6 Mano
bandos klaidžiojo visuose kal-
nuose ir visuose aukštuose kau-
buriuose; mano bandos išsisklai-
dė visame šalies paviršiuje ir ne-
buvo, kas apie jas klaustųsi, nebu-
vo, sakau, kas klaustųsi. 7 Todėl,
ganytojai, išgirskite Viešpaties
žodį: 8 Kaip aš gyvas, sako Vieš-
pats Dievas, kadangi mano ban-
dos virto grobiu ir mano avys
visų lauko žvėrių ėdesiu, nes
nebuvo ganytojo (nes mano ga-
nytojai ir nesiklausė apie mano
bandą), bet ganytojai ganė patys
save ir neganė mano bandų,
9 todėl, ganytojai, išgirskite Vieš-

čia vadinami kunigaikščiai, vyresnieji, kunigai ir netikri pranašai, kurie visi bet kokiuo būdu vadovavo tautai ir prisidėjo prie jos sugedimo; jie žiūrėdami vien savo patogumo visai nežiūrėjo kas naudinga bandai, tuo tarpu kad kiekvienas tikras ganytojas, kaip pats jo vardas parodo, turi gyventi dėl bandos. Plg. Jer. 23, 1; auk. 13, 3. — (3) *Jūs valgėte...* Plg. Mik. 3, 3. Tauta buvo varginama sunkiais mokesčiais, neteisingais teismais ir prievarta. — (4) *Kas buvo silpna...* Ypač kunigai tų, kurie buvo išklydę iš tikrojo kelio, nevedė į jį atgal; tų, kurie buvo sužeisti sunkiomis nuodėmėmis, jie neperrišo (negydė dvasinėmis priemonėmis); tų, kurie gal dėl širdies silpnybės linko prie žemės, jie nepastiprino ir nepakėlė prie dangiškų dalykų. Tačiau tie kunigai ganė patys save, smarkiai gindami savo teises, imdami sau pieno ir vilnų, mažai gi tesirūpindami avimis. — (6) *Mano bandos...* Kadangi ganytojai buvo netikę, tai tautą lankė karai, daug žmonių buvo svetimšalių parduota į vergiją ar išžudyta, išvesta į nelaisvę ar išsklaidyta. — (8) *Nes mano ganytojai.* Žodžio „mano" nėra LXX ir kituose verti–

sed pascebant pastores semetip-
sos, et greges meos non pas-
cebant: [9] propterea pastores au-
dite verbum Domini: [10] Haec
dicit Dominus Deus: Ecce ego
ipse super pastores requiram
gregem meum de manu eorum,
et cessare faciam eos ut ultra
non pascant gregem, nec pas-
cant amplius pastores semetip-
sos: et liberabo gregem meum
de ore eorum: et non erit ultra
eis in escam.
[11] Quia haec dicit Dominus
Deus: Ecce ego ipse requiram
oves meas, et visitabo eas. [12] Si-
cut visitat pastor gregem suum
in die, quando fuerit in medio
ovium suarum dissipatarum: sic
visitabo oves meas, et liberabo
eas de omnibus locis, in quibus
dispersae fuerant in die nubis,
et caliginis. [13] Et educam eas de
populis, et congregabo eas de
terris, et inducam eas in terram
suam: et pascam eas in montibus
Israel, in rivis, et in cunctis se-
dibus terrae. [14] In pascuis uber-
rimis pascam eas, et in monti-
bus excelsis Israel erunt pascua
earum: ibi requiescent in herbis
virentibus, et in pascuis pingui-
bus pascentur super montes Is-
rael. [15] Ego pascam oves meas:
et ego eas accubare faciam, dicit
Dominus Deus. [16] Quod perie-
rat requiram, et quod abiectum

paties žodį. [10] Viešpats Dievas
sako taip: Štai aš pats einu prieš
ganytojus; aš paieškosiu savo
bandos iš jų rankos ir padarysiu
jiems galą, kad daugiau nebega-
nytų bandos, nė ganytojai nebe-
ganytų patys savęs; aš išgelbė-
siu savo bandą iš jų nasrų, ir ji
nebebus jiems daugiau ėdesys.
[11] Nes Viešpats Dievas sako
taip: Štai aš pats ieškosiu savo
avių ir lankysiu jas. [12] Kaip ga-
nytojas lanko savo bandą tą
dieną, kai jis būna savo išsklai-
dytųjų avių viduryje, taip aš lan-
kysiu savo avis ir išgelbėsiu jas
iš visų vietų, kuriose jos buvo
išsklaidytos debesies ir ūkanos
dieną. [13] Aš išvesiu jas iš tautų,
surinksiu jas iš šalių ir įvesiu
jas į jųjų šalį; aš ganysiu jas
Izraėlio kalnuose, upeliuose ir
visose gyvenamose šalies vietose.
[14] Derlingiausiose ganyklose aš
ganysiu jas, ir jų ganykla bus
aukštuose Izraėlio kalnuose; ten
jos ilsėsis žaliuojančioje žolėje ir
ganysis riebiose ganyklose Izra-
ėlio kalnuose. [15] Aš ganysiu sa-
vo avis ir aš jas suguldysiu,
sako Viešpats Dievas. [16] Kas
buvo dingę, aš suieškosiu; kas
buvo išsklaidyta, aš atvesiu atgal,

---

muose; juo tačiau gerai primenama netikusiems ganytojams tikra jų pareiga būti Dievo atstovais.

(11) *Lankysiu jas.* Ko nepadarė aukščiausiojo Ganytojo atstovai, padarys jis pats, nes jis negali būti neištikimas savo sandorai. — (12) *Debesies ir ūkanos dieną.* Tai nelaimės ir žuvimo vaizdai. Toki debesies ir ūkanos diena buvo karalystės sunaikinimas. — (13) *Upeliuose.* Ebr. t.: upių slėniuose. — Pirmas žingsnis į tautos atnaujinimą yra jos grįžimas į sandoros šalį. Grįžtantieji bus ir pasiliks tikrai Dievo banda, o Ganytojas apdovanos juos gausingai savo geradarystėmis. — *(16) Ganysiu jas teisingai.* Pranašas kalba čia, tiesa, visų pirma apie tautos išvadavimą iš Babilono nelaisvės, bet jo aprašymas, kaip dažnai pas Izaiją ir Jeremiją, yra aukštesne prasme

erat reducam, et quod confrac-
tum fuerat alligabo, et quod in-
firmum fuerat consolidabo, et
quod pingue et forte custodiam:
et pascam illas in iudicio.
17 Vos autem greges mei, haec
dicit Dominus Deus: Ecce ego
iudico inter pecus et pecus, arie-
tum, et hircorum. 18 Nonne sa-
tis vobis erat pascua bona de-
pasci? insuper et reliquias pas-
cuarum vestrarum conculcastis
pedibus vestris: et cum purissi-
mam aquam biberetis, reliquam
pedibus vestris turbabatis. 19 Et
oves meae his, quae conculcata
pedibus vestris fuerant, pasce-
bantur: et quae pedes vestri tur-
baverant, haec bibebant. 20 Prop-
terea haec dicit Dominus Deus
ad vos: Ecce ego ipse iudico
inter pecus pingue, et macilen-
tum: 21 pro eo quod lateribus,
et humeris impingebatis, et cor
nibus vestris ventilabatis omnia
infirma pecora, donec disperge-
rentur foras: 22 salvabo gregem
meum, et non erit ultra in rapi-
nam, et iudicabo inter pecus et
pecus.
23 ET SUSCITABO SUPER
EAS PASTOREM UNUM, qui

kas sulaužyta, aš surišiu, ir kas
buvo silpna, aš sustiprinsiu, ir
kas riebu bei stipru, aš saugo-
siu ir ganysiu jas teisingai.

17 Jūs gi, mano bandos! Vieš-
pats Dievas sako taip: štai aš
darau teismą tarp avies ir avies,
avinų ir ožių. 18 Ar negana buvo
jums ganytis gerose ganyklose?
bet jūs be to ir ganyklų likučius
sumindžiojote savo kojomis ir,
kai gėrėte tyriausią vandenį, li-
kusį sudrumstėte savo kojomis.
19 Taip mano avys turėjo misti
tuo, kas buvo jūsų kojomis su-
mindžiota, ir ką jūsų kojos buvo
sudrumsčiusios, jos turėjo gerti.
20 Todėl Viešpats Dievas taip
jums sako: Štai aš pats darau
teismą tarp riebiųjų ir liesiųjų
avių. 21 Kadangi jūs šonais ir
petimis užgaudavote ir savo ra-
gais šalin stūmėte visas silpnas
avis, iki jos buvo toli išsklaidy-
tos, 22 tai aš gelbėsiu savo ban-
dą, ir ji nebebus daugiau grobis;
aš darysiu teismą tarp avies ir
avies.

23 AŠ PAŽADINSIU JOMS
VIENĄ GANYTOJĄ, kurs turės

---

taip pat vaizdas visų tautų suvieni-
jimo v i e n o j e avidėje po vienu
ganytoju, kaip pats Ezekielis pasa-
ko 23 eil. Šita prasme Bažnyčia
skaito 11-16 eil. žodžius šv. mišiose
pirmame Gavėnios pirmadienyje.

(17) *Avinų ir ožių*. Avinai ir
ožiai yra tautos galiūnai, kurie sa-
vo galybę ir įtaką piktai panaudoja
tam, kad kitus slėgtų. — (18) *Ar
negana jums...* Priekaištas daromas
negeriems ganytojams, 17 eil. pava-
dintiems avinais ir ožiais, kurie juk
yra tos pačios bandos dalis. Že-
miau jie jau vadinami riebiomis avi-
mis skirtinomis nuo liesiųjų silpnų
avių, kurių anos neprileidžia prie
ganyklos. — (22) *Darysiu teismą.*
Išvadavimas bus sujungtas su teis-
mu. Ne visos avys be skirtumo bus
išvaduotos; Dievas paskirstys, kad
piktuosius nubaustų ir atmestų, ge-
riems duotų užmokesnį ir paimtų
juos į savo globą. Jau ir Izaijas va-
dina šitą laiką išgelbėjimo metais
ir keršto diena (61, 2; 63, 4), pana-
šiai Malak. 3, 2, 3. Plg. Mt. 3, 10, 12.

(23) *Aš pažadinsiu.* Kadangi grį-
žimas iš Babilono nelaisvės yra fi-
gura Mesijo įvykintojo išgelbėjimo,
tai pranašai paprastai tampriai riša
vieną įvykį su kitu. — *Vieną gany-
toją:* vieną, be kurio žadėtasis išgel-
bėjimas negali būti pasiektas ir ku-

pascat eas, servum meum David:
ipse pascet eas, et ipse erit eis
in pastorem. 24 Ego autem Do-
minus ero eis in Deum: et ser-
vus meus David princeps in me-
dio eorum: ego Dominus locu-
tus sum.
25 Et faciam cum eis pactum
pacis, et cessare faciam bestias
pessimas de terra: et qui habi-
tant in deserto, securi dormient
in saltibus. 26 Et ponam eos in
circuitu collis mei benedictionem:
et deducam imbrem in tempore
suo: pluviae benedictionis erunt.
27 Et dabit lignum agri fructum
suum, et terra dabit germen su-
um, et erunt in terra sua absque
timore: et scient quia ego Do-
minus, cum contrivero catenas
iugi eorum, et eruero eos de
manu imperantium sibi. 28 Et
non erunt ultra in rapinam in
Gentibus, neque bestiae terrae
devorabunt eos: sed habitabunt
confidenter absque ullo terrore.
29 Et suscitabo eis germen no-
minatum: et non erunt ultra im-
minuti fame in terra, neque por-
tabunt ultra opprobrium Gen-

jas ganyti, savo tarną Dovidą;
jis ganys jas ir bus joms gany-
tojas. 24 Aš gi, Viešpats, būsiu
joms Dievas, ir mano tarnas Do-
vidas bus jų tarpe kunigaikštis;
aš Viešpats tai kalbėjau.

25 Aš padarysiu su jomis tai-
kos sandorą ir išnaikinsiu pik-
čiausius žvėris iš šalies, ir ku-
rios gyvena tyrumoje, saugiai
miegos miške. 26 Aš padarysiu
iš jų palaiminimą aplink mano kau-
burį ir siųsiu savo metu lietaus;
tai bus palaiminimo lietus. 27 Lau-
ko medžiai duos savo vaisių,
žemė duos savo želmenų, ir jos
bus savo šalyje be baimės, ir
jos žinos, kad aš Viešpats, kai
būsiu sutrynęs jų jungo grandi-
nes ir būsiu išgelbėjęs jas iš
rankos tų, kurie buvo jas pa-
vergę. 28 Jos nebebus daugiau
grobis tautoms, nei žemės žvė-
rys neberys jų; jos gyvens sau-
giai be jokios baimės. 29 Aš pa-
žadinsiu joms garbingą želmenį;
jos nebebus daugiau sumažina-
mos badu šalyje ir nebeneš dau-
giau tautų sugėdinimo. 30 Ir jos

riuo vienu remiasi visos viltys. Jis vadinamas Ganytoju ir taip nurodoma jo viešpatavimo prigimtis; tas viešpatavimas pilnas meilumo ir romumo, didžiausio rūpestingumo savaisiais, noro suteikti jiems visa kas gera ir juos ginti. Trumpai sakant, jis turi suteikti savo tautai visa, kas 11-16 eil. nurodyta kaipo gero ganytojo pareiga. — *Dovidą.* Ganytojas vadinamas Dovidu, nes Dovidui buvo Dievo pažadėta, kad karalius Mesijas kils iš jo namų (2 Kar. 7, 14); be to Dovidas buvo Mesijo figūra. Jau pas Ozėą 3, 5 karalius Mesijas vadinamas tuo vardu, panašiai kalba Am. 9, 11; Iz. 9, 7; 40, 11; (plg. Lk. 1, 32); 11, 1; Mik. 5, 2; Jer. 23, 5; 30, 9. Visi aiškintojai pripažįsta, kad čia Ezekiėlis pranašauja apie Mesiją. — (24) *Mano tarnas.* Šitas pavadinimas dažnai duodamas Dovidui. Izaijas taip vadina Mesiją. Išganytojas (Jono 10, 4) tikrai turėjo omenyje šitą vietą, kai sakė: Aš esu gerasis Ganytojas.

(25) *Taikos sandorą:* sandorą, kuri duos pasauliui amžiną taiką ir ramybę (Mik. 2. 5; Ag. 2, 10; plg. Iz. 9, 6. 7; Ps. 71, 3. 7 ir k.). — (26) *Padarysiu...* Anot Vulg.: jos bus tikras palaiminimas, kurs eina iš karaliaus buveinės, Siono (Ps. 109, 2; Joėl. 2, 17); anot ebr. t.: tauta ir Siono apylinkė (miestas ir šalis) bus tikras palaiminimas. — (27) *Grandines.* Ebr. t.: kartis. — (28) *Neberys jų.* Iz. 57, 9; plg. Kun. 26, 22; Iz. 27, 2. — (29) *Garbingą želmenį.* Ebr. t.: augalų šalį garbei, t. y. dėl palaiminto

tium. [30] Et scient quia ego Do-
minus Deus eorum cum eis, et
ipsi populus meus domus Israel:
ait Dominus Deus. [31] Vos au-
tem greges mei, greges pascuae
meae homines estis: et ego Do-
minus Deus vester, dicit Domi-
nus Deus.

žinos, kad aš Viešpats jų Die-
vas su jomis, o jos mano tauta,
Izraėlio namai, sako Viešpats
Dievas. [31] Jūs gi esate mano ban-
dos, mano ganyklos bandos,
žmonės, o aš Viešpats, jūsų Die-
vas, sako Viešpats Dievas.

c) Idumėjos sunaikinimas, Izraėlio šalies atnaujinimas.

Caput XXXV. [1] Et factus
est sermo Domini ad me, dicens:
[2] Fili hominis pone faciem tuam
adversum montem Seir, et pro-
phetabis de eo, et dices illi:
[3] Haec dicit Dominus Deus:
Ecce ego ad te mons Seir, et
extendam manum meam super
te, et dabo te desolatum atque
desertum. [4] Urbes tuas demo-
liar, et tu. desertus eris: et scies
quia ego Dominus. [5] Eo quod
fueris inimicus sempiternus, et con-
cluseris filios Israel in manus
gladii in tempore afflictionis eo-
rum, in tempore iniquitatis extre-
mae. [6] Propterea vivo ego,
dicit Dominus Deus: quoniam
sanguini tradam te, et sanguis
te persequetur: et cum sangui-

35 perskyrimas. [1] Man bu-
vo suteiktas Viešpaties žodis ir
pasakyta: [2] Žmogaus sūnau, at-
gręžk savo veidą prieš Seiro kal-
ną, pranašauk apie jį ir sakyk jam:
[3] Viešpats Dievas sako taip: Štai
aš einu prieš tave, Seiro kalne;
aš ištiesiu savo ranką prieš tave
ir padarysiu tave apleistą ir tuš-
čią. [4] Tavo miestus aš sugriau-
siu, ir tu būsi apleistas, ir tu ži-
nosi, kad aš Viešpats. [5] Kadangi
tu buvai amžinas neprietelis ir
padavei Izraėlio sūnus į kalavijo
rankas jų suspaudimo metu, di-
džiausios neteisybės laiku; [6] to-
dėl, kaip aš gyvas, sako Viešpats
Dievas, aš paduosiu tave kraujui,
ir kraujas persekios tave. [7] Aš
paversiu Seiro kalną tuštuma ir

---

jo lietaus tauta ir šalis vėl pasidarys garsios derlingumu (Iz. 27, 2), kurį giria ir pagonys. — (31) *Žmonės.* To ž. nėra LXX. Juo gal nurodomas begalinis skirtumas tarp Dievo ir žmonių.

35, 1—36, 38. Idumėja, senas Dievo tautos priešas, bus sunaikinta (35, 1-15); Izraėlis gi bus atstatytas (36, 1-15); tas atstatymas įvyks ne dėl Izraėlio nuopelnų, bet to reikalaujant Dievo garbei (36, 16-38).

(35, 2) *Prieš Seiro kalną.* Seiro kalnu vadinama Idumėja, Edomo šalis. Pranašavimas prieš Edomą turi suteikti žydams paguodos ir draug būti įrodymas, kaip rimtas yra pažadėjimas, kad žydų tauta grįš į savo tėvynę, nes kliūtys bus pašalintos, priešai, kurie buvo užėmę Palestinos dalį, bus sunaikinti. — (3) *Aš ištiesiu:* darysiu tau teismą, pasmerksiu. — (4) *Tavo miestus...* Edomas ne tik nustos, ką buvo neteisingai pasisavinęs, bet dar ir jo paties šalis bus kietai nubausta. — (5) *Amžinas:* nuo pat Mozės laikų (Sk. 20, 21; Teis. 11, 17; plg. Am. 1, 11). Savo neapykantą žydams jie parodė ypač Jeruzalės sugriovimo metu, kai tauta buvo baudžiama dėl aukščiausią laipsnį pasiekusių jos nusikaltimų; edomiečiai bėgančius jau žydus, kurie kilme buvo jų giminės, užmušinėjo. — (6) *Paduosiu tave kraujui.* Ebr. t.: paversiu tave krauju, t. y. visas tavo

nem oderis, sanguis persequetur
te. [7] Et dabo montem Seir de-
solatum atque desertum: et au-
feram de eo euntem, et redeun-
tem. [8] Et implebo montes eius
occisorum suorum: in collibus
tuis, et in vallibus tuis, atque in
torrentibus interfecti gladio ca-
dent. [9] In solitudines sempiter-
nas tradam te, et civitates tuae
non habitabuntur: et scietis quia
ego Dominus Deus. [10] Eo quod
dixeris: Duae gentes, et duae
terrae meae erunt, et hereditate
possidebo eas: cum Dominus
esset ibi: [11] Propterea vivo ego,
dicit Dominus Deus, quia faciam
iuxta iram tuam, et secundum
zelum tuum, quem fecisti odio
habens eos: et notus efficiar per
eos cum te iudicavero. [12] Et scies
quia ego Dominus audivi uni-
versa opprobria tua, quae locu-
tus es de montibus Israel, dicens:
Deserti, nobis ad devorandum
dati sunt. [13] Et insurrexistis su-
per me ore vestro, et derogastis
adversum me verba vestra: ego
audivi. [14] Haec dicit Dominus
Deus: Laetante universa terra, in
solitudinem te redigam. [15] Sicuti
gavisus es super hereditatem do-
mus Israel,eo quod fuerit dissipata,
sic faciam tibi: dissipatus eris
mons Seir, et Idumaea omnis; et
scient quia ego Dominus.

tyruma, ir atimsiu nuo jo einantį
ir grįžtantį. [8] Aš pripildysiu jo
kalnus jojo užmuštųjų; tavo kau-
buriuose, tavo slėniuose ir upe-
liuose kris užmuštieji kalaviju.
[9] Aš padarysiu iš tavęs amžinas
tyrumas, ir tavo miestai bus ne-
gyvenami, ir jūs žinosite, kad aš
Viešpats Dievas. [10] Kadangi tu
sakei: abidvi tautos ir abidvi ša-
lys bus mano, ir aš gausiu jas
paveldėtinai, nors tenai buvo Vieš-
pats, [11] todėl, kaip aš gyvas, sako
Viešpats Dievas, aš padarysiu,
žiūrėdamas tavo rūstybės ir tavo
pavydo, kurį rodei laikydamas
juos neapykantoje, ir aš pasidary-
siu per juos žinomas, kai būsiu
padaręs tau teismą. [12] Ir tu žinosi,
kad aš, Viešpats, girdėjau visus
tavo piktžodžiavimus, kuriuos kal-
bėjai apie Izraėlio kalnus, saky-
damas: Jie apleisti, atiduoti mums
praryti. [13] Be to, jūs sukilote
prieš mane savo burna ir kalbė-
jote prieš mane savo paniekos
žodžius; aš girdėjau. [14] Viešpats
Dievas sako taip: Besidžiaugiant
visai žemei aš paversiu tave ty-
ruma. [15] Kaip tu džiaugeis dėl
Izraėlio namų tėvainystės, kad ji
buvo sunaikinta, taip aš pada-
rysiu tau; būsi sunaikintas tu,
Seiro kalne, ir visa Iduměja; ir
jie žinos, kad aš Viešpats.

---

kraujas bus išlietas. Kadangi ebr. žodis *dam*, kraujas, primena Edomo vardą, tai čia kartojant žodį kraujas daroma aliuzija į tą Edomo vardą. — (**10**) *Abidvi šalys...* Nors ten buvo Dievas, nors šalis buvo Dievui pašvęsta, ir Viešpats turėjo savo buveinę jos šventykloje, edomiečiai tačiau kėsinosi abidvi šalis, Jūdą ir Izraėlį, pasiimti sau. — (**11**) *Žiūrėdamas tavo rūstybės...* Neapykanta, kokią edomiečiai parodė žydų tautai, bus mastas, kurio Dievas laikysis edomiečius bausdamas. Taip padidės Dievo garbė ir edomiečių šalininkų tarpe, nes visiems bus aišku, kaip smarki yra Dievo galybė jojo priešams ir kaip didelis jo palankumas jojo prieteliams. — (**12**) *Piktžodžiavimus.* Matydami, jog žydų šalis sunaikinta, edomiečiai skelbė, kad žydų garbinamas Jahve (Viešpats) negalėjęs jos apginti. Tai buvo piktžodžiavimas. — (**13**) *Sukilote.* Anot ebr. t.: rodėtės dideliais prieš mane. — *Aš girdėjau:* kad atkeršyčiau.

Caput XXXVI. 1 Tu autem
fili hominis propheta super mon-
tes Israel, et dices: Montes Israel
audite verbum Domini: 2 Haec
dicit Dominus Deus: Eo quod
dixerit inimicus de vobis: Euge,
altitudines sempiternae in here-
ditatem datae sunt nobis: 3 prop-
terea vaticinare, et dic: Haec di-
cit Dominus Deus: Pro eo quod
desolati estis, et conculcati per
circuitum, et facti in hereditatem
reliquis Gentibus, et ascendistis
super labium linguae, et oppro-
brium populi: 4 propterea montes
Israel audite verbum Domini Dei:
Haec dicit Dominus Deus mon-
tibus, et collibus, torrentibus, val-
libusque et desertis, parietinis,
et urbibus derelictis, quae depo-
pulatae sunt, et subsannatae a
reliquis Gentibus per circuitum.
5 Propterea haec dicit Dominus
Deus: Quoniam in igne zeli mei
locutus sum de reliquis Gentibus,
et de Idumaea universa, quae
dederunt terram meam sibi in
hereditatem cum gaudio, et toto
corde, et ex animo: et eiecerunt
eam ut vastarent: 6 idcirco vati-
cinare super humum Israel, et
dices montibus, et collibus, iugis,
et vallibus: Haec dicit Dominus
Deus: Ecce ego in zelo meo, et
in furore meo locutus sum, eo
quod confusionem gentium sus-
tinueritis. 7 Idcirco haec dicit Do-
minus Deus: Ego levavi manum

36 perskyrimas. 1 Tu gi,
žmogaus sūnau, pranašauk apie
Izraėlio kalnus ir sakyk: Izra-
ėlio kalnai, išgirskite Viešpaties
žodį. 2 Viešpats Dievas sako taip:
Kadangi neprietelis sakė apie
jus: Šia tau, amžinosios kalvos
atiduotos mums paveldėti, 3 to-
dėl tu pranašauk ir sakyk: Vieš-
pats Dievas sako taip: Kadangi
jūs sunaikinti ir sumindžioti ap-
linkui ir virtote tėvainyste li-
kusioms tautoms, patekote ant
liežuvio ir virtote žmonių panie-
ka, 4 todėl, Izraėlio kalnai, iš-
girskite Viešpaties Dievo žodį:
Stai ką sako Viešpats Dievas
kalnams ir kalvoms, upeliams ir
slėniams, sugriautoms sienoms
ir apleistiems miestams, kurie su-
naikinti, ir iš kurių tyčiojasi liku-
sios tautos aplinkui; 5 todėl
Viešpats Dievas sako taip: Ka-
dangi aš savo ugningame uolu-
me kalbėjau apie likusias tautas
ir apie visą Idumėją, kurios pa-
sisavino sau mano šalį kaipo
tėvainystę su džiaugsmu, visa
širdimi ir siela, ir apiplėšė ją,
kad sunaikintų, 6 todėl pranašauk
apie Izraėlio žemę ir sakyk kal-
nams bei kalvoms, aukštumoms
ir slėniams: Viešpats Dievas sako
taip: Štai aš kalbėjau savo uolu-
me ir savo narse, nes jūs ken-
tėjote tautų panieką. 7 Todėl Vieš-
pats Dievas sako taip: Aš pakė-
liau savo ranką, kad tautos, ku-

(**36**, *1*) *Izraėlio kalnus:* Izraėlio šalį su visais gyventojais. — *Neprietelis:* Edomas ir jo šalininkai. — *Amžinosios kalvos.* Izraėlio kalnai taip galėjo vadintis dėl senos jų istorijos ir dėlto, kad Dievas buvo žadėjęs duoti juos izraėlitams amžiniems laikams (Prad. 49, 26; Atk. 33, 15); neprieteliai šituo pavadinimu nori pasityčioti iš Dievo pažadėjimo. — (**3**) *Likusioms tautoms:* kurios dar nebuvo kaldėjiečių sunaikintos. — (**4**) *Sugriautoms sienoms:* miestų ir namų sienų griuvėsiams. — (**5**) *Su džiaugsmu, visa...* Ebr. t.: su tikru širdies džiaugsmu, su paniekinimu širdyje. —Edomiečiai išvaikė ir pasilikusius savo vietoje gyventi izraėlitus. — (**6**) *Aukštumoms.* Tikriau ebr. t.: kloniams.—(**7**) *Pakėliau:* prisiekiau.

meam ut Gentes, quae in circuitu
vestro sunt, ipsae confusionem
suam portent.
8 Vos autem montes Israel
ramos vestros germinetis, et fructum vestrum afferatis populo meo
Israel: prope enim est ut veniat:
9 Quia ecce ego ad vos, et convertar ad vos, et arabimini, et
accipietis sementem. 10 Et multiplicabo in vobis homines, omnemque domum Israel: et habitabuntur civitates, et ruinosa instaurabuntur.
11 Et replebo vos
hominibus, et iumentis: et multiplicabuntur, et crescent: et habitare vos faciam sicut a principio, bonisque donabo maioribus, quam habuistis ab initio: et scietis quia ego Dominus.
12 Et adducam super vos homines populum meum Israel, et hereditate possidebunt te: et eris eis in hereditatem, et non addes ultra
ut absque eis sis.
13 Haec dicit
Dominus Deus: Pro eo quod dicunt de vobis: Devoratrix hominum es, et suffocans gentem
tuam:
14 Propterea homines non comedes amplius, et gentem tuam non necabis ultra, ait Dominus Deus:
15 Nec auditam faciam in te amplius confusionem

rios yra aplink jus, pačios neštų
savo sugėdinimą.
8 Jūs gi, Izraėlio kalnai, želdinkite savo šakas ir neškite savo vaisių mano tautai, Izraėliui, nes
arti yra metas ateiti.
9 Nes štai
aš ateisiu prie jūsų ir gręšiuos į jus; jūs būsite ariami ir gausite
sėklos.
10 Aš padauginsiu jumyse žmones ir visus Izraėlio namus; miestai bus gyvenami ir griuvėsiai vėl atstatomi.
11 Aš padarysiu jus pilnus žmonių ir galvijų; jie dauginsis ir augs; aš padarysiu, kad jūs būtumėte gyvenami kaip nuo pradžios, ir apdovanosiu didesnėmis gėrybėmis, kaip kad turėjote nuo pradžios; ir jūs žinosite, kad aš Viešpats.
12 Aš atvesiu ant jūsų žmonių, mano tautą Izraėlį, ir jie paveldės tave kaip tėvainystę; ir tu būsi jiems tėvainystė, ir daugiau nebeatsitiks, kad tu būtumei be
jų.
13 Viešpats Dievas sako taip: Kadangi apie jus sako: tu ryji žmones ir smaugi savo tautą,
14 todėl tu nebeėsi daugiau žmonių ir nebesmaugsi daugiau savo tautos, sako Viešpats Dievas.
15 Aš padarysiu, kad tu nebegirdėtumei daugiau pagonių pasi-

(8) *Arti.* Nors dar turėjo praeiti 50 metų, iki Kiras leido žydams grįžti iš nelaisvės, tačiau tie metai, ilgi, tiesa, vienam atskiram žmogui, visai tautai buvo tik trumpas laikas. Plg. Iz. 14, 1. — (9) *Gausite sėklos.* Dievo palaiminimas pasireikš didžiausiu derlingumu, gyventojų skaičiaus padaugėjimu, atstatymu to, kas buvo sugriauta, dieviškųjų dovanų apstybe (10 e.). — (11) *Didesnėmis...* Naujų dovanų apstumas ir gerumas bus didesnis kaip praeitais laikais; koks jis iš tikrųjų bus, turi paaiškėti iš to, kad Dievas daro naują sandorą, kuri nebus išardyta, kad jo tauta nebebus kitoms tautoms pajuoka. — (12) *Atvesiu ant jūsų:* apgyvendinsiu šalį žmonėmis; tie gyventojai nebebus sunaikinti. — (13) *Tu ryji...* Izraėlitai buvo dažnai baudžiami dėl jų nusikaltimų savo krašte; pagonys darė iš to išvadą ir sakė, kad pati Izraėlio šalis bodisi savo gyventojų, nes jie perdaug sutepti nuodėmėmis (plg. Kun. 18, 28). Pasiliovus tikroms nelaimių priežastims, piktumui ir nusikaltimams, visa pakitės (14. 15 eil.).

(16) *Man buvo...* Šitoje pranašystėje nurodomi dėsniai, kurių Viešpats laikosi išvaduodamas savo tau-

Gentium, et opprobrium populorum nequaquam portabis, et gentem tuam non amittes amplius, ait Dominus Deus.
[16] Et factum est verbum Domini ad me, dicens: [17] Fili hominis domus Israel habitaverunt in humo sua, et polluerunt eam in viis suis, et in studiis suis iuxta immunditiam menstruatae facta
est via eorum coram me. [18] Et
effudi indignationem meam super eos pro sanguine, quem fuderunt super terram, et in idolis
suis polluerunt eam. [19] Et dispersi eos in Gentes, et ventilati sunt in terras: iuxta vias eorum, et adinventiones eorum iudicavi eos.

[20] Et ingressi sunt ad Gentes, ad quas introierunt, et polluerunt nomen sanctum meum, cum diceretur de eis: Populus Domini iste est, et de terra eius egressi
sunt. [21] Et peperci nomini sancto meo, quod polluerat domus Israel in Gentibus, ad quas ingressi sunt.
[22] Idcirco dices domui Israel: Haec dicit Dominus Deus: Non propter vos ego faciam, domus Israel, sed propter nomen sanctum meum, quod polluistis in Gentibus, ad quas intrastis. [23] Et sanctificabo nomen meum magnum, quod pollutum est inter Gentes, quod polluistis in medio earum: ut sciant Gentes quia ego Dominus, ait Dominus exercituum,

tyčiojimo; tu anaiptol nebeneši tautų paniekos ir nebenustosi daugiau savo tautos, sako Viešpats Dievas.
[16] Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [17] Žmogaus sūnau, Izraėlio namai gyveno savo žemėje ir sutepė ją savo keliais ir savo pastangomis, taip kad jų elgesys mano akivaizdoje pasidarė kaip mėnesine liga sergančios moteriškės nešvaru-
mas. [18] Aš išliejau ant jų savo užsidegimą dėl kraujo, kurį jie išliejo ant žemės, ir dėl to, kad
jie sutepė ją savo stabais. [19] Aš
išsklaidžiau juos tarp tautų, ir jie išvėtyti į šalis; aš teisiau juos, žiūrėdamas jų kelių ir jų sumanymų.
[20] Jie atėjo pas tautas, į kurių tarpą turėjo eiti, ir sutepė mano šventą vardą, kai apie juos buvo sakoma: Tai Viešpaties tauta, ir
jie turėjo išeiti iš jo šalies. [21] Bet
man pagailo mano švento vardo, kurį Izraėlio namai sutepė tautose, pas kurias buvo atėję.

[22] Todėl sakyk Izraėlio namams: Viešpats Dievas sako taip: Ne dėl jūsų, Izraėlio namai, aš tai darysiu, bet dėl savo švento vardo, kurį jūs sutepėte tarp pa-
gonų, pas kuriuos atėjote. [23] Aš
pašventinsiu savo didį vardą, suteptą tarp pagonių, kurį jūs sutepėte jųjų tarpe, kad pagonys žinotų, jog aš Viešpats, sako kareivijų Viešpats, kai aš būsiu

---

tą, ir pats to išvadavimo būdas. — (17) *Sutepė...* Izraėlio šalis buvo pašventinta įvairiais Dievo apsireiškimais. — *Sergančios...* Plg. Kun. 15, 19 ir k. — (18) *Dėl kraujo...* Nurodomos dvi pikčiausios neteisybės žmonėms ir Dievui: neteisingas kraujo išliejimas ir stabų garbinimas. Plg. auk. 22, 3.

(20) *Sutepė mano...:* davė progos pagonims piktžodžiauti Dievo vardui. Plg. Iz. 52, 5; Rom. 2, 24. — (21) *Bet man...* Viešpaties garbė reikalavo, kad minėtam piktžodžiavimui būtų padarytas galas.

(23) *Būsiu pašventintas...:* išgelbėdamas pagonių akyse izraėlitus ir

cum sanctificatus fuero in vobis
coram eis. 24 Tollam quippe vos
de Gentibus, et congregabo vos
de universis terris, et adducam
vos in terram vestram. 25 Et ef-
fundam super vos aquam mun-
dam, et mundabimini ab omni-
bus inquinamentis vestris, et ab
universis idolis vestris mundabo
vos. 26 Et dabo vobis cor no-
vum, et spiritum novum ponam
in medio vestri: et auferam cor
lapideum de carne vestra, et da-
bo vobis cor carneum. 27 Et spi-
ritum meum ponam in medio
vestri: et faciam ut in praeceptis
meis ambuletis, et iudicia mea
custodiatis, et operemini. 28 Et
habitabitis in terra, quam dedi
patribus vestris: et eritis mihi in
populum, et ego ero vobis in
Deum. 29 Et salvabo vos ex uni-
versis inquinamentis vestris: et
vocabo frumentum, et multipli-
cabo illud, et non imponam vo-
bis famem. 30 Et multiplicabo
fructum ligni, et genimina agri,
ut non portetis ultra opprobrium
famis in Gentibus. 31 Et recor-
dabimini viarum vestrarum pes-
simarum, studiorumque non bo-
norum: et displicebunt vobis ini-
quitates vestrae, et scelera vestra.
32 Non propter vos ego faciam, ait
Dominus Deus, notum sit vobis:
confundimini, et erubescite super
viis vestris, domus Israel.

pašventintas jumyse jų akivaiz-
doje. 24 Nes aš atimsiu jus iš pa-
gonių, surinksiu jus iš visų ša-
lių ir parvesiu jus į jūsų šalį.
25 Aš išliesiu ant jūsų tyro van-
dens, ir jūs būsite apiplauti nuo
visų savo susitepimų, ir aš apvaly-
siu jus nuo visų jūsų stabų. 26 Aš
duosiu jums naują širdį ir įvesiu
į jūsų vidų naują dvasią; aš atim-
siu iš jūsų kūno akmeninę širdį
ir duosiu jums kūnišką širdį.
27 Aš duosiu į jūsų vidų mano
dvasią ir padarysiu, kad jūs vaikš-
čiotumėte mano įsakymais, ser-
gėtumėte mano teises ir jas vy-
kintumėte. 28 Jūs gyvensite šalyje,
kurią aš esu davęs jūsų tėvams;
jūs būsite man tauta, ir aš bū-
siu jums Dievas. 29 Aš išgelbė-
siu jus iš visų jūsų susitepimų,
pašauksiu javus ir juos padaugin-
siu ir nebeleisiu ant jūsų bado.
30 Aš padauginsiu medžio vai-
sius ir lauko augalus, kad jūs
nebekęstumėte daugiau paniekos
dėl bado tautų tarpe. 31 Tuomet
jūs atsiminsite savo pikčiausius
kelius ir negeras pastangas, ir
jums nebepatiks jūsų neteisybės
ir jūsų kaltės. 32 Ne dėl jūsų aš
tai darysiu, sako Viešpats Dievas;
tebūna tai jums žinoma; susigės-
kite ir parauskite dėl savo kelių
jūs, Izraėlio namai.

---

juos grąžindamas į Palestiną. — (25) *Aš išliesiu...* Turima omenyje įstatymo numatytos apeigos (plg. Kun. 19, 17-19; Ps. 50, 4-9); tačiau vandens išliejimo pasėkos bus ne tik įstatymo numatytas apsiplovimas, bet dar ir širdies apvalymas ir naujas gyvenimas. — (**26. 27**) *Aš duosiu...* Plg. auk. 11, 19. 20. — *Kad jūs vaikščiotumėte...* Dievo dvasia veda prie visokio šventumo ir duoda jėgų jį vykinti. Panašiai kalba šv. Povilas Rom. 8, 4. — (**29**) *Iš visų jūsų susitepimų...* Pirmoji ir visų didžiausia geradystė bus išvedimas iš nuodėmės vergijos. — (**30**) *Aš padauginsiu...* Laisvi nuo nuodėmių jie galės naudotis žemės gėrybėmis, kurių turės apsčiai. — (**31**) *Jums nebepatiks...* Anot ebr. t.: ir jūs bjaurėsitės patys savęs dėl savo nusikaltimų ir dėl savo nuobodų. — Tokio pat širdies nusistatymo ir atgailos jausmų reikalauja Iz. 64, 1;

33 Haec dicit Dominus Deus:
In die, qua mundavero vos ex omnibus iniquitatibus vestris, et inhabitari fecero urbes, et instauravero ruinosa,
34 et terra deserta fuerit exculta, quae quondam erat desolata in oculis omnis viatoris,
35 dicent: Terra illa inculta, facta est ut hortus voluptatis: et civitates desertae, et destitutae atque suffossae, munitae sederunt.
36 Et scient Gentes quaecumque derelictae fuerint in circuitu vestro, quia ego Dominus aedificavi dissipata, plantavique inculta, ego Dominus locutus sim, et fecerim.
37 Haec dicit Dominus Deus: Adhuc in hoc invenient me domus Israel, ut faciam eis: Multiplicabo eos sicut gregem hominum,
38 ut gregem sanctum, ut gregem Ierusalem in sollemnitatibus eius: Sic erunt civitates desertae, plenae gregibus hominum: et scient quia ego Dominus.

33 Viešpats Dievas sako taip
Tą dieną, kurią aš apvalysiu jus nuo visų jūsų neteisybių ir apgyvendinsiu miestus, atstatysiu griuvėsius,
34 ir apleista žemė, kuri kitados buvo tuščia kiekvieno keleivio akyse, vėl bus dirbama,
35 tuomet sakys: Ta neapdirbta šalis pasidarė kaip gėrių sodas, o miestai apleisti, ištuštėję ir sugriauti vėl stovi sustiprinti.
36 Tuomet tautos, kurios tik buvo paliktos jūsų apylinkėje, žinos, kad aš, Viešpats, atstačiau kas sugriauta ir apsodinau kas buvo neapdirbta, kad aš, Viešpats, kalbėjau ir padariau.
37 Viešpats Dievas sako taip: Dar ir tame atras mane Izraėlio namai, kad aš jiems štai ką padarysiu: aš padauginsiu juos kaip kokią žmonių kaimenę,
38 kaip šventąją kaimenę, kaip Jeruzalės kaimenę jos iškilmėse; taip apleisti miestai bus pilni žmonių kaimenių; ir jie žinos, kad aš Viešpats.

d) Simbolinė pranašystė apie Jeruzalės atsikėlimą.

Caput XXXVII. 1 Facta est super me manus Domini, et eduxit me in spiritu Domini: et dimisit in medio campi, qui erat ple-

37 perskyrimas. 1 Viešpaties ranka atėjo ant manęs; ji išvedė mane Viešpaties dvasioje ir pastatė mane vidury lauko,

---

Jer. 3, 23; Atk. 9, 7 ir k.; plg. auk. 20, 43.

(35) Gėriu. Ebr. t.: Edeno; todėl kaip rojaus sodas.

(37) *Dar ir tame...* Daug žydų buvo žuvę kare, maža jų liko Palestinoje, išvestųjų nelaisvėn skaičius buvo nedidžiausias (Nebukadnecaras buvo išvedęs 4600. Vz. Jer. 52, 28-30); todėl žydams galėjo kilti baimės, ar iš taip nedidelio skaičiaus beatsiras gana žmonių, kad Palestinos kraštas net pagonis nustebintų savo gyventojų daugybe; Dievas kaipo ypatingą malonę pažada greitą tautos padaugėjimą. — (38) *Jos iškilmėse...* Kaip Jeruzalė trijose metų šventėse pasidarydavo pilna aukoms skirtų avių būrių (plg. 2 Kron. 37 7-9), taip bus pilni Palestinos miestai gyventojų. Tikras teokratinės tautos padaugėjimas įvyks Mesijo laikais. Plg. Iz. 66, 8; Jer. 3, 16; ir k.

37, 1-28. Regėjime Ezekiėlis pamokinamas, kaip Dievo visagalybė atgaivins tautą (1-14) ir simboliniu veiksmu paaiškinama, kaip bus pasiekta visiška tautos vienybė (15-28).

(37, 1) *Ji išvedė...* Ebr. t.: Viešpats išvedė mane dvasioje. Ezekiėlis buvo išvestas ne su kūnu, bet tik dvasioje, nes tai buvo tik regėjimas;

nus ossibus: 2 Et circumduxit me per ea in gyro: erant autem multa valde super faciem campi, siccaque vehementer. 3 Et dixit ad me: Fili hominis putasne vivent ossa ista? Et dixi: Domine Deus, tu nosti. 4 Et dixit ad me: Vaticinare de ossibus istis: et dices eis: Ossa arida audite verbum Domini. 5 Haec dicit Dominus Deus ossibus his: Ecce ego intromittam in vos spiritum, et vivetis. 6 Et dabo super vos nervos, et succrescere faciam super vos carnes, et superextendam in vobis cutem: et dabo vobis spiritum, et vivetis, et scietis quia ego Dominus. 7 Et prophetavi sicut praeceperat mihi: factus est autem sonitus, prophetante me, et ecce commotio: et accesserunt ossa ad ossa, unumquodque ad iuncturam suam. 8 Et vidi, et ecce super ea nervi, et carnes ascenderunt: et extenta est in eis cutis desuper, et spiritum non habebant. 9 Et dixit ad me: Vaticinare ad spiritum, vaticinare fili hominis, et dices ad spiritum: Haec dicit Dominus Deus: A quattuor ventis veni spiritus, et insuffla super interfectos istos, et reviviscant. 10 Et prophetavi sicut praeceperat mihi: et ingressus est in ea spiritus, et vixerunt: steteruntque super pedes suos exercitus grandis nimis valde.

kurs buvo pilnas kaulų. 2 Jis vadžiojo mane aplinkui juos; buvo gi jų labai daug lauke, ir jie buvo labai sudžiūvę. 3 Tuomet jis man tarė: Žmogaus sūnau, ar tu manai, kad šitie kaulai atgys? Aš atsakiau: Viešpatie Dieve, tu tai žinai. 4 Jis man tarė: Pranašauk apie šituos kaulus ir sakyk jiems: Sudžiūvusieji kaulai, išgirskite Viešpaties žodį: 5 Štai ką sako Viešpats Dievas šitiems kaulams: Štai aš įleisiu į jus dvasią, ir jūs būsite gyvi. 6 Aš duosiu jums gyslas, užauginsiu ant jūsų mėsos ir apvilksiu jus oda; aš duosiu jums dvasią, ir jūs būsite gyvi, ir žinosite, kad aš Viešpats. 7 Tuomet aš pranašavau, kaip jis man buvo įsakęs. Man pranašaujant pakilo ūžesys, ir štai sujudimas: kaulai susiėjo su kaulais, kiekvienas prie savo sąnario. 8 Aš žiūrėjau, ir štai ant jų užaugo gyslos ir mėsa, ir išsitiesė ant jų oda, bet dvasios jie dar neturėjo. 9 Jis man tarė: Pranašauk dvasiai, pranašauk, žmogaus sūnau, ir sakyk dvasiai: Štai ką sako Viešpats Dievas: Ateik šen, dvasia, iš keturių vėjų ir dvelk ant šitų užmuštųjų, ir tegul jie atgyja. 10 Aš pranašavau, kaip jis man buvo įsakęs, ir dvasia įėjo į juos; jie atgijo ir atsistojo ant savo kojų labai, labai didelė kariuomenė.

---

kaulus matė taip pat dvasioje; tikrenybėje tiek daug kaulų nepalaidotų nė nebuvo. — (2) *Labai sudžiūvę:* juose nebebuvo likę nė mažiausios gyvybės pėdsakos. — (3) *Tu tai žinai.* Žmogui rodosi tai negalimas dalykas, tačiau kas įstengs išmatuoti Viešpaties galybę ir galės žinoti jo valią?. — (4) *Pranašauk...* Ne pats Dievas čia pažadins mirusius; pranašas šitame stebukle turi būti jo visagalybės įrankis. — (5) *Dvasią:* gyvybės dvasią, kitaip sakant: atgaivinsiu. 6 eil. nurodomi atskiri atgijimo momentai. — (7) *Ūžesys:* kilęs kaulams pradėjus glaustis vieniems prie kitų. — (9) *Pranašauk dvasiai...* Kaip pirmojo žmogaus sutvėrime atskirai aprašyti kūno padarymas ir gyvybę duodančios sielos įkvėpimas, kad būtų išreikšta, jog siela ne iš medžiagos padaryta, taip ir šitame atgaivinime apie kūną ir apie sielą kalbama atskirai. Kad

11 Et dixit ad me: Fili homi-
nis, ossa haec universa, domus
Israel est: ipsi dicunt: Aruerunt
ossa nostra, et periit spes nos-
tra, et abscissi sumus. 12 Prop-
terea vaticinare, et dices ad eos:
Haec dicit Dominus Deus: Ecce
ego aperiam tumulos vestros, et
educam vos de sepulchris vestris
populus meus: et inducam vos
in terram Israel. 13 Et scietis quia
ego Dominus, cum aperuero se-
pulchra vestra, et eduxero vos
de tumulis vestris popule meus:
14 Et dedero spiritum meum in
vobis, et vixeritis, et requiescere
vos faciam super humum ves-
tram: et scietis quia ego Domi-
nus locutus sum, et feci, ait Do-
minus Deus.

15 Et factus est sermo Domini
ad me, dicens: 16 Et tu fili homi-
nis sume tibi lignum unum: et
scribe super illud: Iudae, et filio-
rum Israel sociorum eius: et tolle
lignum alterum, et scribe super
illud: Ioseph ligno Ephraim, et
cunctae domui Israel, sociorum-
que eius. 17 Et adiunge illa, unum
ad alterum tibi in lignum unum:
et erunt in unionem in manu tua.

18 Cum autem dixerint ad te
filii populi tui loquentes: Nonne

11 Jis man tarė: Žmogaus sū-
nau, visi šitie kaulai yra Izraėlio
namai. Jie sako: Sudžiūvo mūsų
kaulai, mūsų viltis žuvo, ir mes
esame atmesti. 12 Todėl prana-
šauk ir sakyk jiems: Viešpats
Dievas sako taip: Štai aš atida-
rysiu jūsų kapus ir jus, mano
tauta, aš išvesiu iš jūsų karstų ir
įvesiu jus į Izraėlio žemę. 13 Jūs
žinosite, kad aš Viešpats, kai bū-
siu atidaręs jūsų karstus ir bū-
siu išvedęs jus, mano tauta,
iš jūsų kapų, 14 ir būsiu davęs
į jus savo dvasią, ir jūs būsite
gyvi, ir aš būsiu suteikęs jums
ramybės jūsų žemėje.

15 Man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: 16 Paimk
sau vieną medį ir parašyk ant
jo: Jūdo ir jo draugų Izraėlio sū-
nų; imk kitą medį ir rašyk ant
jo: Efraimo medžiui Juozapui ir
jo draugams visiems Izraėlio na-
mams; 17 suglausk juodu kitą su
kitu į vieną medį, kad būtų vie-
nas tavo rankoje.

18 Kai tavo tautos sūnūs tau
sakys kalbėdami: Ar tu mums

---

nematomos žmogaus sielos atėjimą pranašas būtų galėjęs pajusti, tas atėjimas išreiškiamas vėjo vaizdu (Jier. Teod.). — (11) *Visi šitie kaulai...* Karalystė buvo sunaikinta, tremtiniai nebeturėjo jėgų ir buvo nustoję vilties. Todėl sudžiūvusieji kaulai vadinami užmuštųjų kaulais. Bet kaip kaulai tik Dievo dvelkimu gali gauti naują gyvybę, taip žydai tik Dievo pagalba gali būti paleisti iš Babėlės vergijos ir sugrąžinti tėvynėn. — (12) *Jūsų kapus...* Tautos padėtis panaši į palaidotųjų padėtį; todėl išgelbėjimas iš vergijos čia aprašomas kaip atidarymas kapų ir išvedimas iš jų tų, kurie buvo juose palaidoti. — (14) *Savo dvasią:* naują šventumo dvasią.

(16) *Jo draugų:* tų žydų, kurie buvo prisidėję prie Jūdo: Benjamino giminė, Simeono, Lėvio giminės ir daug kitų pamaldesnių izraėlitų (2 Kron. 11, 13-17; 15, 9; 30, 11. 18; 31, 1). — *Juozapui.* Juozapas minimas atskirai, nes iš jo kilusios Efraimo ir Manaso giminės buvo galingiausios. Ebr. t. rasi norėta pasakyti: Juozapui, tai yra Efraimo giminei ir kitoms Izraėlio giminėms. — (17) *Į vieną medį:* padarydamas vieną lazdą.

indicas nobis quid in his tibi ve-
lis? 19 loqueris ad eos: Haec di-
cit Dominus Deus: Ecce ego as-
sumam lignum Ioseph, quod est
in manu Ephraim, et tribus Is-
rael, quae sunt ei adiunctae: et
dabo eas pariter cum ligno Iuda,
et faciam eas in lignum unum:
et erunt unum in manu eius.
20 Erunt autem ligna, super quae
scripseris in manu tua, in oculis
eorum. 21 Et dices ad eos: Haec
dicit Dominus Deus: Ecce ego
assumam filios Israel de medio
nationum, ad quas abierunt: et
congregabo eos undique, et ad-
ducam eos ad humum suam.
22 Et faciam eos in gentem unam
in terra in montibus Israel, et rex
unus erit omnibus imperans: et
non erunt ultra duae gentes, nec
dividentur amplius in duo regna.
23 Neque polluentur ultra in
idolis suis, et abominationibus
suis, et cunctis iniquitatibus suis:
et salvos eos faciam de univer-
sis sedibus, in quibus peccave-
runt, et emundabo eos: et erunt
mihi populus, et ego ero eis
Deus. 24 Et servus meus David
rex super eos, et pastor unus
erit omnium eorum: in iudiciis
meis ambulabunt, et mandata mea
custodient, et facient ea. 25 Et
habitabunt super terram, quam

nepasakysi, ką tai turi reikšti?
19 tu jiems kalbėk: Viešpats Die-
vas sako taip: Štai aš imsiu Juo-
zapo medį, kurs yra Efraimo ran-
koje, ir Izraėlio gimines, kurios
yra su juo sujungtos, ir suglau-
siu jas su Jūdo medžiu ir pada-
rysiu iš jų vieną medį, ir jie bus
vienas mano rankoje. 20 Tai ir
bus medžiai, ant kurių parašei,
tavo rankoje jų akivaizdoje. 21 Po
to tu jiems sakyk: Viešpats Die-
vas sako taip: Štai aš imsiu Iz-
raėlio vaikus iš tarpo tautų, į
kurias jie nuėjo, surinksiu juos
iš visur ir atvesiu juos į savo
žemę. 22 Aš padarysiu iš jų vieną
giminę šalyje Izraėlio kalnuose,
ir bus vienas karalius, kurs visus
valdys; nebebus daugiau dvi gi-
minės ir nebesuskils jos daugiau
į dvi karalysti.
23 Jie nebesusiteps daugiau
savo stabais, savo nuobodomis
ir savo neteisybėmis; aš išgelbė-
siu juos iš visų buveinių, kuriose
jie nusidėjo ir apvalysiu juos; jie
bus man tauta, o aš būsiu jiems
Dievas. 24 Mano tarnas Dovidas
bus jiems karalius, ir bus jiems
visiems vienas ganytojas; jie elg-
sis sulig mano teisėmis, sergės
mano įsakymus ir juos vykins.
25 Jie gyvens šalyje, kurią aš esu
davęs mano tarnui Jokūbui, ku-

(19) *Kurs yra Efraimo rankoje*, t. y. Juozapo giminės galią, kuri randasi Efraimo rankoje. Efraimas buvo žymiausi giminė; iš jos buvo pirmieji karaliai Jeroboamas, Nadabas; jos vardu buvo vadinamas visas Izraėlis (Iz. 7, 2. 5. 8; Oz. 4, 17 ir k.). — *Jo rankoje.* Ebr. t.: mano rankoje. — Visi turi susijungti Dovido namų vadovybėje, nes Dovidui buvo pažadėtas amžinas karaliavimas; atpuolimas nuo Dovido namų buvo draug atpuolimas nuo Dievo ir jo garbinimo. — (22) *Vienas karalius:* naujas Dovidas, Mesijas. Plg. Jono 10, 16.

(23) *Jie nebesusiteps...* todėl nebebus skilimo pavojų; tikras pamaldumas yra geriausia priemonė vienybei palaikyti. — *Iš visų buveinių...* Geriau LXX: iš visų atpuolimų, kuriais jie susitepė.—(24) *Dovidas.* Karalystė bus tobulai atstatyta tik Mesijo. Plg. auk. 34, 23; Iz. 40, 11; Jer. 23, 5; Dan. 9, 24; Jon. 1, 45. — (25) *Jie gyvens...* Kam šitas pažadėjimas duodamas? Tiems, kurie ištikimai laikosi Dievo įsakymų ir nuolankiai pasiduoda Me-

dedi servo meo Iacob, in qua habitaverunt patres vestri: et habitabunt super eam ipsi, et filii eorum, et filii filiorum eorum, usque in sempiternum: et David servus meus princeps eorum in perpetuum.
[26] Et percutiam illis foedus pacis, pactum sempiternum erit eis: et fundabo eos, et multiplicabo, et dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum.
[27] Et erit tabernaculum meum in eis: et ero eis Deus, et ipsi erunt mihi populus.
[28] Et scient Gentes quia ego Dominus sanctificator Israel, cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.

rioje gyveno jūsų tėvai; joje gyvens jie ir jų vaikai, ir jų vaikų vaikai par amžius, o mano tarnas Dovidas bus jų kunigaikštis amžinai.
[26] Aš padarysiu su jais taikos sandorą, tai bus jiems amžina sandora; aš juos sutvirtinsiu ir padauginsiu; aš pastatysiu savo šventyklą jų tarpe amžiams.
[27] Mano padangtė bus juose; aš būsiu jiems Dievas, o jie bus man tauta.
[28] Ir tautos žinos, kad aš Viešpats, kurs pašventinu Izraėlį, kai mano šventykla bus jų tarpe per amžius.

e) Izraėlio neprietelių sunaikinimas.

Caput XXXVIII. [1] Et factus est sermo Domini ad me, dicens:
[2] Fili hominis pone faciem tuam contra Gog, terram Magog, principem capitis Mosoch, et Thubal: et vaticinare de eo,
[3] et dices ad eum: Haec dicit Dominus Deus:

38 perskyrimas. [1] Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta:
[2] Žmogaus sūnau, atgręžk savo veidą prieš Gogą, prieš Magogo šalį, prieš vyriausią Mosocho ir Tubalio kunigaikštį, pranašauk apie jį
[3] ir sakyk jam: Viešpats

---

sijui karaliui. Jei taip būtų padarę žydai, jie būtų laimėję, kas buvo Dievo žadėta 33, 11... Palestinos šalis, kurioje Dievo karalystė turėjo tarsi pirmuosius savo pagrindus, yra visos Dievo karalystės figūra (Žyd. 4, 3...), nes senoji teokratija tilpo siaurose ribose, taip kaip čia pat Dovidas paminėtas kaipo figūra Kristaus. Plg. auk. 36, 28. — (26) *Aš padarysiu...* Plg. Ps. 109, 4; 116, 2; Jono 12, 34. — (27) *Mano padangtė:* buveinė. Pats Dievas ves tautą į visokį šventumą. — (28) *Ir tautos...* Ir pagonys pažins Dievą ir duos jam garbę. Kai Dievas įsteigs savo karalystę, pagonys pažins, kad jis Jahve-Viešpats, tikrai įvykino tai, ką jis savo švenčiausiu vardu yra pažadėjęs.

38, 1—39, 29. Aprašoma paskutinio išrinktosios tautos neprietelio Gogo galybė (38, 1-9) ir jo pikti sumanymai (38, 10-16), Gogo pasmerkimas (38, 17-23) ir visiškas jo sunaikinimas (39, 1-20), kurio pasėka bus ta, kad pagonys pažins tikrąjį Dievą (39, 21-29).

(38, 1) *Man buvo suteiktas...* Svarbiausia žydų karalystės atstatymo sąlyga buvo sunaikinimas pasaulinės kaldėjiečių galios; bet tuo pačiu dar ne visos pagonių tautos darėsi nekenksmingos Dievo karalystei. Jau senesnieji pranašai (plg. Joel. 2, 20; 3, 9 ir Ez. 38, 17) buvo numatę paskutiniems laikams sunkią kovą su „šiaurės galybe“ ir kaip parodė skytų puolimai (ypač 7 šimtm. pirm Kristaus) gana buvo šiaurėje tautų, iš kurių šalies reikėjo bijoti sunkių kovų ateičiai. 38 ir 39 persk. pranašystėse Ezekiėlis, aprašydamas paskutinio neprietelio Gogo sunaikinimą, duoda tikriausią laidą, kad visos anos tautos bus pilnai nugalė-

Ecce ego ad te Gog principem
capitis Mosoch et Thubal, [4] et
circumagam te, et ponam frenum
in maxillis tuis: et educam te, et
omnem exercitum tuum, equos
et equites vestitos loricis univer-
sos, multitudinem magnam, has-
tam et clypeum arripientium et
gladium. [5] Persae, Aethiopes, et
Libyes cum eis, omnes scutati
et galeati. [6] Gomer, et universa
agmina eius, domus Thogorma,
latera Aquilonis, et totum robur
eius, populique multi tecum. [7] Prae-
para, et instrue te, et omnem
multitudinem tuam, quae coacer-
vata est ad te: et esto eis in
praeceptum. [8] Post dies multos
visitaberis: in novissimo anno-
rum venies ad terram, quae re-
versa est a gladio, et congregata
est de populis multis ad montes
Israel, qui fuerunt deserti iugiter:
haec de populis educta est, et
habitabunt in ea confidenter uni-

Dievas sako taip: Štai aš einu
prieš tave, Goge, tu vyriausias
Mosocho ir Tubalio kunigaikšti.
[4] Aš vaikysiu tave aplinkui ir pa-
žabosiu tave; aš išvesiu tave ir
visą tavo kariuomenę, žirgus ir
raitelius, visus apsišarvojusius,
didelę daugybę, apsiginklavusius
jietimi, skydu ir kalaviju. [5] Per-
sai, aitiopiečiai ir libijiečiai su
jais, visi su skydais ir šalmais;
[6] Gomeras ir visi jo būriai, To-
gormos namai, šiaurės šlaitai,
visa jų jėga ir daug tautų yra su
tavim. [7] Pasiruošk ir prirenk sa-
ve ir visą savo daugybę, kuri
susirinko prie tavęs, ir būk jiems
įsakymų davėjas. [8] Po daugelio
dienų tu būsi aplankytas; dauge-
lio metų pabaigoje tu ateisi į šalį,
kuri vėl laisva nuo kalavijo ir
surinkta iš daugelio tautų ant Iz-
raėlio kalnų, kurie nuolat buvo
tušti; jie išvesti iš tautų ir visi
gyvens joje be baimės. [9] Pakil-

---

tos, kad nauja karalystė bus nenugalima ir amžinai pasiliks. Gogas yra Dievo ir tikros religijos neprietelių bei jų nugalėjimo figūra, ypač paskutiniais pasaulio laikais. Vz. Apr. 20, 7... — *Gogą.* Panašus vardas sutinkamas Asirijos dokumentuose: Gugu, Gagi, Gyges. Tai ne vieno asmens vardas, bet greičiau pareigos pavadinimas, kaip Paraonas, Ciesorius, kitaip sakant, vyriausias valdovas. Gogas šitoje vietoje Magogo šalies karalius. — *Prieš Magogo šalį.* Anot ebr. t.: Magogo šalyje. Magogas minimas jau Prad. 10, 2. Einant žydų padavimu tuo vardu buvę vadinami skytai (Juoz. Flav.). Anot LXX teksto Gogas čia trijų tautų Roš, Mosoch ir Tubal kunigaikštis. Anot Vulg. ir kitų jis yra vyriausias valdovas Mosocho ir Tubalio (plg. auk. 27, 13; 32, 26). Šitos tautos senais laikais gyvenusios toliau į pietus, iki buvo priverstos pasitraukti į tolimą šiaurę. — (4) *Aš išvesiu.* Ebr. t.: aš nuvyliosiu. Taip atsitiks, kai Dievas duos jam galimybės pasinaudoti proga ir pulti neapsiginklavusią tautą. Kad čia bus tik Dievo valios įvykinimas, aišku iš to, jog Gogas bus lyg arklys pažabotas ir eis kad ir nematomos rankos vedamas. — (5. 6) *Persai...* Plg. auk. 30, 5 ir 27, 10. Gausinga kariuomenė renkasi iš rytų, pietų, šiaurės, iš tolimiausių šalių; rengiamas smarkiausias Dievo karalystės puolimas. Gomeras minimas pirmas tarp Japeto sūnų, Togorma tarp Gomero sūnų, Kuš ir Put tarp Chamo sūnų. Todėl neprietelių kariuomenė susidės iš Japeto ir Chamo ainių. Gomeras yra kimeriečiai į šiaurę nuo Juodosios jūros. Togorma — vakarų Armenija, vz. auk. 27, 14. Šiaurės šlaitai — tolimiausi šiaurės kraštai. — (7) *Įsakymų davėjas:* kai ves į kovą, kurioje pats turės žūti. — (8) *Būsi aplankytas.* Vėl daroma aliuzija į galutiną Gogo likimą. Plg. Iz. 24, 22. — *Metų pabaigoje:* Mesijo karalystės laikais. Plg. Apr. 20,

versi. [9] Ascendens autem quasi
tempestas venies, et quasi nubes, ut operias terram tu, et omnia agmina tua, et populi multi tecum.
[10] Haec dicit Dominus Deus:
In die illa ascendent sermones super cor tuum, et cogitabis cogitationem pessimam: [11] et dices:
Ascendam ad terram absque muro: veniam ad quiescentes, habitantesque secure: hi omnes habitant sine muro, vectes, et portae non sunt eis: [12] Ut diripias
spolia, et invadas praedam, ut inferas manum tuam super eos, qui deserti fuerant, et postea restituti, et super populum, qui est congregatus ex Gentibus, qui possidere coepit, et esse habitator umbilici terrae. [13] Saba, et Dedan,
et negotiatores Tharsis, et omnes leones eius dicent tibi: Numquid ad sumenda spolia tu venis? ecce ad diripiendam praedam congregasti multitudinem tuam, ut tollas argentum, et aurum, et auferas supellectilem, atque substantiam, et diripias manubias infinitas. [14] Propterea vaticinare fili

damas gi tu ateisi kaip audra ir lyg debesis, kad apdengtumei žemę tu, ir visi tavo būriai, ir daug tautų su tavim.

[10] Viešpats Dievas sako taip:
Aną dieną kils tavo širdyje minčių, ir tu svarstysi pikčiausią sumanymą; [11] tu sakysi: Aš pakilsiu
prieš šalį, kuri neturi sienų, ateisiu pas taikiuosius, kurie gyvena be baimės; visi jie gyvena be sienų, ir jie neturi nei užkaiščių, nei durų; [12] kad plėštumei grobį
ir imtumei išplėšas, kad tiestumei savo ranką prieš tuos, kurie buvo apleisti ir paskui atstatyti ir prieš tautą, kuri surinkta iš tautų, kuri pradėjo turėti nuosavybę ir gyventi žemės kalvoje.
[13] Saba ir Dedanas, Tarsio pirkliai ir visi jo liūtai sakys tau: Argi tu ateini pasiimti išplėšų? štai grobiui plėšti tu surinkai savo daugybę, kad imtumei sidabrą ir auksą, išsineštumei rakandus bei lobį ir išplėštumei begalinį grobį. [14] Todėl žmogaus sūnau
pranašauk ir sakyk Gogui: Viešpats Dievas sako taip: Argi ne

---

7. — *Vėl laisva...* Išvesti iš liūdniausios padėties, surinkti ir sujungti iš tautų tarpo jie gyvena dabar ramiai ir saugiai. Taip aprašoma Mesijo karalystės padėtis.

(10) *Minčių:* negerų minčių. — (11) *Kuri neturi sienų.* Anot ebr. t.: kuri yra atvira, — todėl jai yra sunku gintis. — (12) *Kurie buvo apleisti...* Ebr. t.: prieš griuvėsius, kurie dabar vėl atstatyti (nelaisvės metams pasibaigus). — *Pradėjo turėti nuosavybę:* pasiekė tam tikrą pasiturėjimo laipsnį. — *Žemės kalvoje.* Palestinos šalis draug su Jeruzale čia vadinama žemės kalva („bamba“), ne dėlto, kad ji kalnuotas kraštas, bet kad randasi tautų viduryje (auk. 5, 5), kad patogiai galėtų nešti apreiškimą į visas kitas tautas (Mik. 5, 7). — (13) *Jo liūtai.* Liūtais kitur vadinami karaliai (19, 2; 32, 2); tačiau ir labai turtingi pirkliai vadinasi pas Izaiją (23, 8) kunigaikščiais; todėl ne stebėtina, kad taip pat tautų kunigaikščiai, kurie verčiasi prekyba, čia pavadinti liūtais. Apie Sabą vz. 27, 22; apie Dedaną 27, 15; Tarsį 27, 12. Klausimais, iš kurių anot ebr. t. susidaro visa šita eil., išreiškiamas sumanytam puolimui karštas pritarimas. Kas mano tik apie žemiškus dalykus ir nori tik pasipelnyti, tas visuomet stovi Dievo karalystės persekiotojų pusėje, laukdamas sau didesnio pelno ir pritardamas kovai prieš Bažnyčią. — (14) *Tu tai žinosi:* žinosi, kad Izraėlis nelaukia, nesitiki puolimo. Gal geriau LXX: tu pakilsi, t. y. pra-

hominis, et dices ad Gog: Haec
dicit Dominus Deus: Numquid
non in die illo, cum habitaverit
populus meus Israel confidenter,
scies? 15 Et venies de loco tuo
a lateribus Aquilonis tu et po-
puli multi tecum ascensores equo-
rum universi, coetus magnus,
et exercitus vehemens. 16 Et as-
cendes super populum meum Is-
rael quasi nubes, ut operias ter-
ram: tu novissimis diebus eris,
et adducam te super terram me-
am, ut sciant Gentes me, cum
sanctificatus fuero in te in ocu-
lis eorum, o Gog.

17 Haec dicit Dominus Deus:
Tu ergo ille es, de quo locutus
sum in diebus antiquis in manu
servorum meorum prophetarum
Israel, qui prophetaverunt in die-
bus illorum temporum, ut addu-
cerem te super eos. 18 Et erit
in die illa, in die adventus Gog
super terram Israel, ait Dominus
Deus, ascendet indignatio mea
in furore meo. 19 Et in zelo meo,
in igne irae meae locutus sum.
Quia in die illa erit commotio
magna super terram Israel: 20 et

tą dieną, kai mano tauta, Izraė-
lis, gyvens be baimės, tu tai ži-
nosi? 15 Taip, iš savo vietos nuo
šiaurės šlaitų ateisi tu ir daug
tautų draug su tavim, visi raiti
ant žirgų, didelis būrys ir smarki
kariuomenė. 16 Tu pakilsi prieš
mano tautą Izraėlį kaip debesis,
kad apdengtumei žemę. Tu pa-
sirodysi paskučiausiose dienose,
ir aš atvesiu tave ant savo ša-
lies, kad tautos pažintų mane, kai
aš būsiu pasirodęs tavimi šven-
tas jų akyse, o Goge.

17 Viešpats Dievas sako taip:
Taigi tu esi tas, apie kurį aš esu
kalbėjęs senose dienose per savo
tarnus Izraėlio pranašus, kurie
pranašavo anų laikų dienose, kad
aš atvesiu tave ant jų. 18 Ir tą
dieną, Gogo atėjimo dieną prieš
Izraėlio šalį, sako Viešpats Die-
vas, atsitiks, kad mano užsidegi-
mas ir mano narsas pakils. 19 Sa-
vo uolume, savo rūstybės ug-
nyje aš tai sakau: Nes tą dieną
bus didis sukrėtimas; 20 prieš ma-
no veidą sudrebės jūros žuvys,

---

dėsi puolimą. — (15) *Nuo šiaurės šlaitų.* Taip nurodoma, kad Magogo šalis turėjo būti tolimoje šiaurėje. — (16) *Aš atvesiu tave...* Gogas manys, kad jis pats eina; iš tikrųjų gi jis bus Dievo vedamas, kad būtų sunaikintas ir kad Viešpats pasirodytų šventas pagonių akyse.

(17) *Senose dienose per...* Čia turima omenyje tos pranašystės, kuriomis buvo paskelbtas Dievui priešingoms tautoms teismas ir žuvimas, pranašystės, kurios bus pilnai įvykintos paskutinio neprietelio nugalėjimu. Plg. Joėl. 3, 11; Iz. 24, 1... 25, 10; 26, 21; 34, 2; Oz. 2, 18; 12, 14; Mik. 4, 13; Akab. 3, 9; Sof. 1, 14 ir k. Šitos eil. žodžiai parodo, kad Gogu ir Magogu vadinamos ne tam tikros tautos, bet visi paskutiniųjų laikų priešai, nes pirm Ezekiėlio nė vienas pranašas nėra kalbėjęs įvardžiai apie Gogą ir Magogą. Dievo apvaizda skelbia iš anksto persekiojimus, skelbė juos ir Kristus savo mokytiniams, kad sustiprintų jų tikėjimą ir pasitikėjimą. — (19) *Aš tai sakau:* nutariu. Didelis žemės drebėjimas turi aplankyti šalį, kurią puls priešai. Žemės drebėjimas apskelbs Dievo atėjimą teismo daryti pasauliui. Plg. Teis. 5, 4; Joėl. 4, 16; Mik. 1, 3; Naumo 1, 5; Iz. 24, 1... — (20) *Visos tvoros:* visi sustiprinimai. Ebr. t.: visi uolų laiptai. Gyvasis ir negyvasis pasaulis drebės, ir visi tvariniai rodys savo baimę, kiekvienas savo būdu. Kas gamtoje yra ar žmogaus ranka padaryta stipriausia, grius, ir tai bus įrodymas Dievo rūstybės ir galy-

commovebuntur a facie mea pis-
ces maris, et volucres caeli, et
bestiae agri, et omne reptile, quod
movetur super humum, cuncti-
que homines, qui sunt super fa-
ciem terrae: et subvertentur mon-
tes, et cadent sepes, et omnis
murus corruet in terram. [21] Et
convocabo adversus eum in cunc-
tis montibus meis gladium, ait
Dominus Deus: gladius unius-
cuiusque in fratrem suum diri-
getur. [22] Et iudicabo eum pes-
te, et sanguine, et imbre ve-
hementi et lapidibus immensis:
ignem, et sulphur pluam super
eum, et super exercitum eius, et
super populos multos, qui sunt
cum eo. [23] Et magnificabor, et
sanctificabor: et notus ero in ocu-
lis multarum gentium, et scient
quia ego Dominus.

Caput XXXIX. [1] Tu autem
fili hominis vaticinare adversum
Gog, et dices: Haec dicit Domi-
nus Deus: Ecce ego super te
Gog principem capitis Mosoch
et Thubal: [2] et circumagam te, et
educam te, et ascendere te fa-
ciam de lateribus Aquilonis: et
adducam te super montes Israel.
[3] Et percutiam arcum tuum in
manu sinistra tua, et sagittas tuas
de manu dextera tua deiiciam.

dangaus paukščiai, lauko žvėrys
ir visi slankiotojai, kurie juda že-
mėje, ir visi žmonės, kurie yra
žemės paviršiuje; kalnai bus nu-
griauti, virs tvoros, ir visi mūrai
sugrius ant žemės. [21] Aš pa-
šauksiu visuose savo kalnuose
prieš jį kalaviją, sako Viešpats
Dievas; kiekvieno kalavijas bus
atgręžtas prieš jo brolį. [22] Aš
teisiu jį maru, krauju, smarkiu lie-
tumi ir labai didele kruša; ug-
nimi ir siera aš lysiu ant jo ir ant
jo kariuomenės ir ant daugelio
tautų, kurios yra su juo. [23] Aš pa-
sirodysiu didis ir šventas ir pa-
sidarysiu žinomas daugelio tautų
akyse, ir jie žinos, kad aš Vieš-
pats.

39 perskyrimas. [1] Tu gi,
žmogaus sūnau, pranašauk prieš
Gogą, ir sakyk: Viešpats Dievas
sako taip: Štai aš einu prieš tave,
Goge vyriausias Mosocho ir Tu-
balio kunigaikšti, [2] aš vaikysiu tave
aplinkui, išvesiu tave ir padary-
siu, kad tu pakiltumei nuo šiau-
rės šlaitų, ir aš atvesiu tave ant
Izraėlio kalnų. [3] Aš sudaužysiu ta-
vo kilpinį tavo kairėje rankoje ir
išmesiu tavo vilyčias iš tavo de-

---

bės. Plg. Išm. 5, 18; Mt. 24, 29; Lk. 21, 25. — *Kalaviją.* Anot. LXX: visokį baisumą. Kokie bus tie baisumai, t. y bausmės, pasakoma toliau. Kaip kitados madianitai, pilistimai, amonitai, moabitai ir edomitai (Teis. 7, 22; 1 Kar. 14, 20; 2 Kron. 20, 23), jie patys žudys vieni kitus, tuo tarpu kad kiti žus maru ir kalaviju (vz. auk. 5, 17; 14, 19; 28, 23), kaip kitados aigiptiečiai ir asirijiečiai, ir kaip Dievas buvo nubaudęs Dovido puikybę (plg. Iš. 12, 29; 4 Kar. 19, 35; 2 Kar. 24, 15); kiti vėl žus dėl smarkiausių liūčių ir krušos, kaip nepriteliai Mozės ir Jozuės laikais (Iš. 9, 24; Joz. 10, 11) ir kaip buvo pagrasyta netikriems pranašams (auk. 13, 11. 13). Plg. Išm. 5, 23; Ekkli. 46, 6; Apr. 16, 21. Ant kitų dar Dievas siųs ugnies ir sieros lietų, kaip kitados ant Sodomos, Gomoros ir tt., ant bedievio Okozijo tarnų ir kaip bendrai yra pagrasyta bedieviams, Plg. Prad. 19, 24; 4 Kar. 1, 10... Ps. 10, 7; Apr. 20, 9. Tokio pat galo susilauks tie, kurie bus prisidėję prie Gogo.

(**39, 1**) *Vyriausias...* Vz. auk. 38, 1. — (**2**) *Išvesiu...* Plg. 38, 4. 15. — (3) *Aš sudaužysiu...* Ebr. t.: aš išmu-

4 Super montes Israel cades tu,
et omnia agmina tua, et populi
tui, qui sunt tecum: feris, avibus,
omnique volatili, et bestiis terrae
dedi te ad devorandum. 5 Super
faciem agri cades: quia ego lo-
cutus sum, ait Dominus Deus.
6 Et immittam ignem in Magog,
et in his, qui habitant in insulis
confidenter: et scient quia ego
Dominus. 7 Et nomen sanctum
meum notum faciam in medio
populi mei Israel, et non pollu-
am nomen sanctum meum am-
plius: et scient Gentes quia ego
Dominus sanctus Israel. 8 Ecce
venit, et factum est, ait Dominus
Deus: haec est dies, de qua locutus
sum. 9 Et egredientur habitatores
de civitatibus Israel, et succendent
et comburent arma, clypeum, et
hastas, arcum, et sagittas, et bacu-
los manuum, et contos: et suc-
cendent ea igni septem annis.
10 Et non portabunt ligna de re-
gionibus, neque succident de
saltibus: quoniam arma succen-
dent igni, et depraedabuntur eos,
quibus praedae fuerant, et diri-
pient vastatores suos, ait Domi-
nus Deus.

šinės rankos. 4 Izraėlio kalnuose
krisi tu ir visi tavo būriai, ir tavo
tautos, kurios yra su tavim; plė-
šriems žvėrims, paukščiams ir
visiems sparnuočiams ir lauko
gyvuliams aš duodu tave ryti.
5 Tu krisi lauko paviršiuje, nes
aš esu kalbėjęs, sako Viešpats
Dievas. 6 Aš siųsiu ugnies į Ma-
gogą ir į tuos, kurie saugiai gy-
vena salose; ir jie žinos, kad aš
Viešpats. 7 Aš padarysiu savo
šventą vardą žinomą mano tau-
tos Izraėlio viduje, ir aš nebe-
duosiu daugiau sutepti savo šven-
tą vardą; ir tautos žinos, kad aš
Viešpats, Izraėlio Šventasis. 8 Štai
tai ateis ir įvyks, sako Viešpats
Dievas; tai yra ta diena, apie kurią
aš esu kalbėjęs. 9 Tuomet išeis gy-
ventojai iš Izraėlio miestų, pa-
degs ir sudegins ginklus, skydus
ir ietis, kilpinius ir vilyčias, ran-
kines lazdas ir vėzdus, ir degins
tai ugnimi septynerius metus.
10 Jie nesigabens malkų iš apy-
linkių ir nesikirs iš miškų, nes
kurens ugnį ginklais ir plėš
tuos, kurių buvo plėšiami, ir api-
plėš savo plėšikus, sako Vieš-
pats Dievas.

šiu iš tavo kairės rankos kilpinį... — Tai dar vienas nubaudimo būdas be paminėtųjų 38, 21. 22. — (4) *Plėšriems žvėrims...* Žuvimas bus negarbingas; žuvusieji nebus palaidoti, bet palikti draskyti ir ryti laukiniams žvėrims ir plėšriems paukščiams. — (5) *Lauko paviršiuje:* ne tik kalnuose, bet ir laukuose, todėl visur. — (6) *Siųsiu ugnies...* Ne tik Gogo kariuomenė žus, bet bus nubausti visi Dievo neprieteliai, net ir tie, kurie gyvena saugiai jūros pakraščiuose ir salose. — (7) *Nebeduosiu sutepti...* Dievo vardas sutepamas, kai neprieteliai ima didžiuotis, būk jie nugalėję Dievo tautą ir Dievas jos neapgynęs. — (8) *Ateis ir įvyks:* tikrai, *būtinai įvyks.* — *Esu kalbėjęs.* Vz. 38, 17. — (9) *Skydus ir ietis:* didžiuosius ir mažuosius skydus. — *Septynerius metus.* Įvairių ginklų bus taip daug, kad tauta bus aprūpinta kūru septynerius metus. Imant septynerius metus žodine prasme reiktų matyti čia iperbolinį išsireiškimą; tačiau neretai septyneri metai reiškia pas žydus neribotą laiką. Plg. Pat. 24, 16; Iz. 4, 1. Dėl šių metų paminėjimo nemaža aiškintojų mano, kad po priešų sunaikinimo dar praeis nelabai ilgas laikas, iki įvyks pasaulio pabaiga, kad nusidėjėliai galėtų pasitaisyti. Plg. Rom. 11, 25.

[11] Et erit in die illa: dabo Gog
locum nominatum sepulchrum in
Israel: vallem viatorum ad Orien-
tem maris, quae obstupescere
faciet praetereuntes: et sepelient
ibi Gog, et omnem multitudinem
eius, et vocabitur vallis multitu-
dinis Gog. [12] Et sepelient eos
domus Israel, ut mundent terram
septem mensibus. [13] Sepeliet au-
tem eum omnis populus terrae,
et erit eis nominata dies, in qua
glorificatus sum, ait Dominus
Deus. [14] Et viros iugiter con-
stituent lustrantes terram, qui se-
peliant, et requirant eos, qui re-
manserant super faciem terrae,
ut emundent eam: post menses
autem septem quaerere incipient.
[15] Et circuibunt peragrantes ter-
ram: cumque viderint os hominis,
statuent iuxta illud titulum, do-
nec sepeliant illud polinctores in
valle multitudinis Gog. [16] Nomen
autem civitatis Amona, et mun-
dabunt terram.

[17] Tu ergo fili hominis, haec
dicit Dominus Deus: Dic omni
volucri, et universis avibus, cunc-
tisque bestiis agri: Convenite,
properate, concurrite undique ad
victimam meam, quam ego im-
molo vobis, victimam grandem
super montes Israel: ut comeda-
tis carnem, et bibatis sanguinem.

[11] Aną dieną atsitiks, kad aš
duosiu Gogui garsią vietą kaipo
kapą Izraėlyje, į rytus nuo jūros
keleivių slėnį, kurs sukels pasi-
baisėjimo praeiviuose; tenai palai-
dos Gogą ir visą jo daugybę, ir
jis vadinsis Gogo daugybės slė-
nis. [12] Izraėlio namai, kad apva-
lytų šalį, laidos juos per septy-
nis mėnesius. [13] Visa šalies tauta
laidos jį, ir ta diena, kurioje aš
pasirodysiu garbingas, bus jiems
minėtina, sako Viešpats Dievas.
[14] Jie paskirs vyrų, kurie nuolat
vaikščios po šalį, kad laidotų ir
ieškotų tų, kurie yra pasilikę že-
mės paviršiuje, kad apvalytų ją; pra-
dės gi ieškoti po septynių mėnesių.
[15] Keliaudami per šalį jie eis ap-
linkui ir kai pamatys žmogaus
kaulą, pastatys prie jo ženklą,
iki duobiakasiai palaidos jį Gogo
daugybės slėnyje. [16] Miestas gi
vadinsis Amona, ir taip jie ap-
valys žemę.

[17] Taigi tu, žmogaus sūnau,
Viešpats Dievas sako taip: Sakyk
kiekvienam sparnuočiui, visiems
paukščiams ir visiems lauko žvė-
rims: Sueikite, skubinkitės, skubė-
kite iš visur prie mano aukos,
kurią aš jums pjaunu, prie dide-
lės aukos Izraėlio kalnuose, kad
ėstumėte mėsą ir gertumėte krau-

(11) *Aš duosiu Gogui...* Kaip didelis bus neprietelių pralaimėjimas ir sunaikinimas, pranašas čia parodo kitokiu vaizdu. Ne turtus, kurių troško (38, 12. 13), Gogas ras Izraėlyje, bet tai, kas veda jį į kapą. Kapas turi būti ne šventojoje žemėje, bet į rytus nuo Mirties jūros (47, 8). Ebr. t.: dieną aš duosiu Gogui kapo paminklo vietą. — (12) *Septynis mėnesius.* Priešų kariuomenė turėjo būti be galo didelė ir baisi; tačiau septynių mėnesių skaičius gal yra iperbolinis (plg. auk. 9 e.). Lavonų palaidojimu šalis bus apvalyta, nes visa, ką lavonai paliečia, yra sutepta. — (14) *Kurie yra pasilikę...* Šalyje turi nelikti nė mažiausio sutepimo. — (16) *Amona:* palaidotų žmonių daugybė (Jier.). Miestui duotas vardas turi amžinai priminti, kaip labai dėkingiems reikia būti Dievui dėl šito priešų nugalėjimo.

(17) *Mano aukos.* Užmuštieji yra pjaunamoji Viešpaties auka, nes jie žuvo, kad pasireikštų Dievo teisingumas ir šventumas. Todėl 18 e. įvardijami tokie gyvuliai, kurie buvo

18 Carnes fortium comedetis, et
sanguinem principum terrae bi-
betis: arietum, et agnorum, et
hircorum, taurorumque et altilium,
et pinguium omnium. 19 Et co-
medetis adipem in saturitatem,
et bibetis sanguinem in ebrieta-
tem, de victima, quam ego im-
molabo vobis: 20 et saturabimini
super mensam meam de equo,
et equite forti, et de universis vi-
ris bellatoribus, ait Dominus Deus.
21 Et ponam gloriam meam in
Gentibus: et videbunt omnes gen-
tes iudicium meum, quod fece-
rim, et manum meam, quam po-
suerim super eos. 22 Et scient
domus Israel quia ego Dominus
Deus eorum a die illa, et dein-
ceps. 23 Et scient Gentes quo-
niam in iniquitate sua capta sit
domus Israel, eo quod derelique-
rint me, et absconderim faciem
meam ab eis: et tradiderim eos
in manus hostium, et ceciderint
in gladio universi. 24 Iuxta im-
munditiam eorum, et scelus feci
eis, et abscondi faciem meam ab
illis.
25 Propterea haec dicit Domi-
nus Deus: Nunc reducam capti-
vitatem Iacob, et miserebor omnis
domus Israel: et assumam zelum
pro nomine sancto meo. 26 Et
portabunt confusionem suam, et
omnem praevaricationem, qua
praevaricati sunt in me, cum ha-
bitaverint in terra sua confidenter

ją. 18 Jūs ėsite karžygių mėsą ir
gersite žemės kunigaikščių kraują,
avinų ir eryčių, ožių, jaučių, pe-
niukšlių ir visų riebiųjų. 19 Jūs
ėsite taukus iki sočiai ir gersite
kraują iki pasigėrimui iš aukos,
kurią aš jums paskersiu. 20 Jūs
pasisotinsite ant mano stalo žirgu
ir drąsiu raiteliu ir visais vyrais
kovotojais, sako Viešpats Dievas.

21 Taip aš parodysiu savo
garbę tarp tautų, ir visos tautos
matys mano teismą, kurį būsiu
padaręs, ir mano ranką, kurią bū-
siu ant jų padėjęs. 22 Izraėlio gi
namai žinos, kad aš Viešpats jų
Dievas nuo anos dienos ir pas-
kui. 23 Ir tautos žinos, kad Iz-
raėlio namai buvo patekę nelai-
svėn dėl neteisybės, nes jie buvo
palikę mane, ir aš buvau paslė-
pęs savo veidą nuo jų, padavęs
juos į neprietelių rankas, taip kad
jie visi žuvo kalaviju. 24 Žiūrė-
damas jų susitepimo ir jų kaltės
aš padariau jiems ir paslėpiau
nuo jų savo veidą.
25 Todėl Viešpats Dievas sako
taip: Dabar aš grąžinsiu Jokūbo
belaisvius ir pasigailėsiu visų Iz
raėlio namų ir būsiu pavydus dėl
mano švento vardo. 26 Jie neš
savo sugėdinimą ir visą neišti-
kimybę, kuria man nusikalto, kai
jie vėl gyvens savo šalyje sau-
giai nieko nebijodami, 27 ir kai aš

---

pjaunami nuodėmės ir nusikaltimo aukose. — (18) *Peniukšlių ir visų riebiųjų.* Ebr. t.: visų penėtų gyvulių Basane (anapus Jordano, plg. Atk. 3, 3 ir k.). — (20) *Žirgu ir drąsiu...* Ebr. t.: žirgu ir jojamu gyvuliu, karžygiu ir visokiu kariu.

(21) *Ant jų:* ant Gogo ir visų pagonių tautų, nes jos jo klausė ir buvo jo sąjungininkai. — (23) *Aš buvau paslėpęs...:* buvau jiems nemaloningas ir neteikiau pagalbos.

(25) *Aš grąžinsiu...* Taip pat iš to, kad Dievas grąžins izraėlitus, bus visiems aišku, jog jis turėjo galios ir apsaugoti juos nuo nelaisvės. — (26) *Jie neš savo...* Dievo tauta pripažins, kad šita malonė suteikta jai be jos nuopelnų; jau ir grąžinus Dievui jiems malonę, jie nuolankiai

neminem formidantes: [27] et redu-
xero eos de populis, et congre-
gavero de terris inimicorum suo-
rum, et sanctificatus fuero in eis,
in oculis gentium plurimarum.
[28] Et scient quia ego Dominus
Deus eorum, eo quod transtu-
lerim eos in nationes; et congre-
gaverim eos super terram suam,
et non dereliquerim quemquam
ex eis ibi. [29] Et non abscondam
ultra faciem meam ab eis, eo
quod effuderim spiritum meum
super omnem domum Israel, ait
Dominus Deus.

būsiu sugrąžinęs juos iš tautų,
būsiu juos surinkęs iš jų neprie-
telių šalių, ir kai aš būsiu jais
pasirodęs šventas daugelio tautų
akyse. [28] Tuomet jie žinos, kad
aš Viešpats jų Dievas, nes nors
aš ir perkėliau juos tarp tautų,
bet aš vėl surinkau juos į jų šalį
ir nė vieno iš jų tenai nepalikau.
[29] Daugiau aš nebepaslėpsiu nuo
jų savo veido, nes aš išliejau sa-
vo dvasią ant visų Izraėlio namų,
sako Viešpats Dievas.

2) Pranašystės apie naują tautos gyvenimą.

a) Naujosios bažnyčios aprašymas.

Caput XL. [1] In vigesimo
quinto anno transmigrationis nos-
trae, in exordio anni, decima men-
sis, quartodecimo anno postquam
percussa est civitas: in ipsa hac
die facta est super me manus

40 perskyrimas. [1] Dvide-
šimt penktais mūsų ištrėmimo
metais, metų pradžioje, dešimtą
mėnesio dieną, keturioliktais me-
tais po miesto paėmimo, tą pa-
čią dieną atėjo ant manęs Vieš-

---

ir su gailesiu atsimins savo buvusius nusikaltimus. Plg. Ekli. 5, 5. — (28) *Nėvieno...* Dievas nepaliko nėvieno ta prasme, kad visi buvo kviesti ir turėjo galimybės grįžti. Plg. Am. 9, 9 (ebr. t.); auk. 36, 24. — (29) *Savo dvasią.* Gavimas dieviškosios dvasios su to gavimo pasėkomis (36, 27) patikrins visiems nuolatinį nieku nesudrumstą Dievo palankumą ir nesiliaujantį Dievo malonių teikimą.

40, 1—43, 27. Antras Ezekiėlio pranašysčių skyrius apie naujos teokratijos įsteigimą (40-48 persk.) prasideda naujosios bažnyčios aprašymu. Pranašui, regėjime atvestam į Jeruzalę (40, 1-4), parodoma be mūro aplink šventyklą išoriniai vartai į rytus (40, 5-16), išorinis šventorius ir kiti jo vartai (40, 17-27), vidaus šventoriaus vartai (40, 28-37) ir jo rakandai (40, 38-47), šventyklos prieangis ir kitos jos dalys (40, 48—41, 4), pristatyti trobesiai ir šventyklos papuošalai bei rakandai (41, 5-26), kunigų kambariai ir visos bažnyčios dydis (42, 1-20), Dievo garbės įėjimas į šventyklą (43, 1-12), deginamųjų aukų altorius (43, 13-17) ir kaip reikia bažnyčia pašventinti (43, 18-27).

(40, 1) *Dvidešimt penktais...* Šituo dvejopu laiko nurodymu norima priminti du įvykiu, regėjimą 1, 2 ir Jeruzalės sugriovimą 33, 21. 25 ištrėmimo metai atatinka 573 m. pirm Kristaus. — *Metų pradžioje.* Metų pradžia vėlesniais laikais buvo rudenį (1 tišri mėn. diena); bet čia pranašas tikriausiai mini tą pačią metų pradžią, kuri anot Iš. 12, 2 buvo pirmoji Nisano mėn. diena. 10 to mėn. dieną buvo pasirenkamas Velykų avinėlis, taigi buvo atliekamas artimiausias prisirengimas švęsti atsimininimą išsigelbėjimo iš Aigipto vergijos; tas išsigelbėjimas buvo figūra ir vaizdas išsigelbėjimo Mesijo laikais. Tą pačią dieną tauta kitados

Domini, et adduxit me illuc. 2 In visionibus Dei adduxit me in terram Israel, et dimisit me super montem excelsum nimis: super quem erat quasi aedificium civitatis vergentis ad Austrum. 3 Et introduxit me illuc: et ecce vir, cuius erat species quasi species aeris, et funiculus lineus in manu eius, et calamus mensurae in manu eius: stabat autem in porta. 4 Et locutus est ad me idem vir: Fili hominis vide oculis tuis, et auribus tuis audi, et pone cor tuum in omnia, quae ego ostendam tibi: quia ut ostendantur tibi adductus es huc: annuncia omnia, quae tu vides, domui Israel.

5 Et ecce murus forinsecus in circuitu domus undique, et in manu viri calamus mensurae sex cubitorum, et palmo: et mensus est latitudinem aedificii calamo uno, altitudinem quoque calamo uno.

paties ranka ir nuvedė mane tenai. 2 Dieviškuose regėjimuose atvedė mane į Izraėlio šalį, nuleido mane ant labai aukšto kalno, ant kurio pietų link buvo lyg kad miesto statinys, 3 ir įvedė mane tenai. Ir štai čia buvo vyras, kurio išvaizda buvo kaip skaistvario išvaizda; jo rankoje buvo lininė virvė ir matuojama nendrė kitoje rankoje; stovėjo jis vartuose. 4 Tas vyras man kalbėjo: Žmogaus sūnau, matyk savo akimis ir girdėk savo ausimis ir kreipk savo širdį į visa, ką aš tau rodysiu, nes tu čia atvestas, kad tai tau būtų parodyta; visa, ką tu matai, skelbk Izraėlio namams.

5 Štai iš lauko apsukai aplink namus buvo siena; vyro rankoje buvo matuojama šešių vienu plaštaku ilgesnių mastų nendrė, ir jis išmatavo statinio storį viena nendre, taip pat aukštį viena nendre.

---

pradėjo eiti nuo Jordano, kad paimtų Žadėtąją žemę (Joz. 4, 19). Ta metų pradžia turėjo būti tinkamiausias momentas pamatyti ir naująją bažnyčią. — *Nuvedė mane...* Viešpaties ranka nuvedė pranašą dvasioje į Jeruzalę, kūnu jis pasiliko Babilone. — (2) *Ant labai aukšto kalno:* ant Siono, kurs neretai vadinamas aukštesniu už visus kitus kalnus (Iz. 2, 2; Mik. 4, 1). Jau pats kalno aukštumas nurodo, kad tai, ką pranašas matė, priklausė ne Sen. Testamentui, bet tam laikui, kuriame, einant pranašų skelbimais, tas kalnas turi tokį aukštį, būtent Mesijo laikui. — *Miesto statinys.* Bažnyčia buvo lyg miestas, iš visų pusių jis buvo apsuptas sienomis ir vartais, jo šventoriai buvo panašūs į gatves, sandėliai į namus. — (3) *Kaip skaistvario.* Anot LXX: kaip žėrinčio skaistvario. Panašiai pasirodo Zakarijui (2, 1...) angelas kaip vadovas ir aiškintojas. Anot 44, 2. 5 šičia minimas vyras turėjo būti angelas, kurs ypatingu būdu vadinamas Viešpaties angelu ir kalba Dievo vardu. Plg. Iz. 63, 9. — *Virvė ir matuojama nendrė.* Virve turėjo būti matuojami didesni plotai, nendre — mažesni. — *Vartuose:* šiauriniuose išorinės sienos vartuose. — (4) *Kreipk savo širdį...:* nes visa, kas bus pasakyta, labai svarbu, turės suteikti tremtiniams paguodos ir vilties, bus naujas laidas geresnės ateities ir naujos sandoros amžinumo.

(5) *Matuojama šešių vienu...* Paprastas trumpesnis mastas buvo lygus šešių delnų (24 pirštų) pločiui (48, 3, anot kitų 52, 5, ar net 55, 5 cm.), ilgesnis mastas lygus 7 delnų (28 pirštų) pločiui. Visos nendrės buvo apie 3, 5 metro. — *Statinio,* t. y. išorinės sienos aplink šventorių. Jos storumas (apie 3, 5 m.) turi parodyti jos stiprumą, kad ji juo tikriau skirtų šventyklą nuo nešventos vietos ir ją saugotų.

I. Bendras Ezekiėlio matytos regėjime šventyklos vaizdas, 40, 2.

ABCDA. Išorinė penkiais mastais aukšta ir tiek pat plati siena, 40, 5.
K, K, K, K. Virtuvės tautos aukoms, 46, 21-24.
a. Išorinio šventoriaus vartų statinys (vartai su prieangiu) (rytų, šiaurės ir pietų šone), 40, 6...
b. Vidaus šventoriaus vartai su prieangiu (rytų, šiaurės ir pietų šone), 40, 31.
ab. 100 mastų plotis nuo žemesniųjų vartų priešakio iki išorinio vidaus šventoriaus slenksčio, 40, 19.
P, P. Kunigų (giesmininkų) kambariai 40, 44-46.
efghe. Vidaus šventoriaus keturkampis su deginamųjų aukų altoriumi viduryje, 40, 47.
Z. Atskiras trobesys bažnyčios užpakalyje, vakaruose, 41, 12...
G, G. Laisvas plotas aplink bažnyčią, 41, 10.
S, S. Iždinė, 42, 1...
R, R. Takas, 42, 4.
P, K. Kunigų virtuvės, 46, 19, 20.

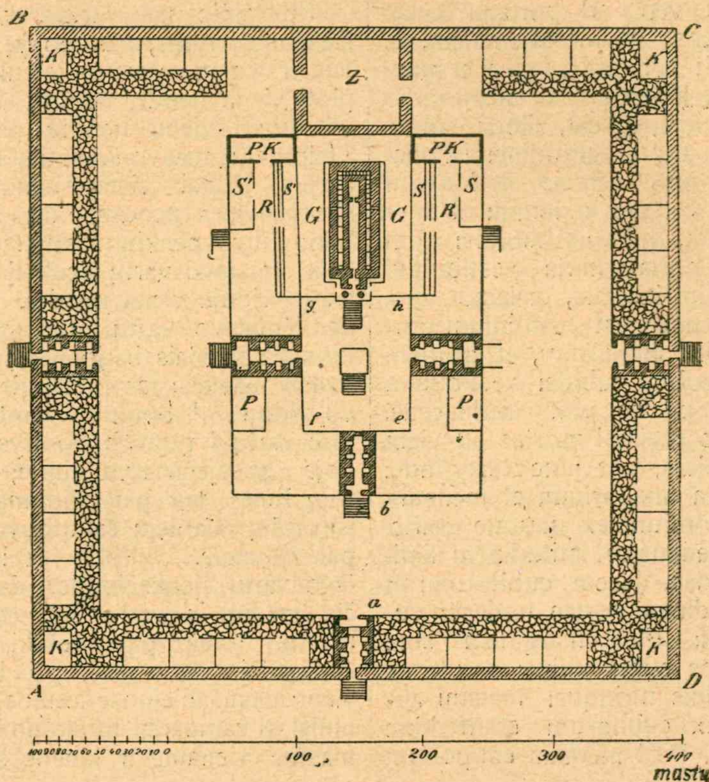
II. Išorinio šventoriaus vartų statinys (vartai su prieangiu), 40, 6.

A. Slenkstis, 40, 6.
m. Laiptai, 40, 6.
C, C, C. Šoniniai kambariai, 40, 7.
B. Slenkstis prieangio viduje, 40, 8.
H. Vartų prieangis, 40, 8.
D, D. Tarp kambarių penkių mastų šulai. 40, 7.
ik. Prieangio iškyšuliai, 40, 9.
p. Priešakis ties kambariais, 40, 12.
A, B. Takas šventoriaus vartų prieangio viduriu 50 mastų ilgas, 40, 15.

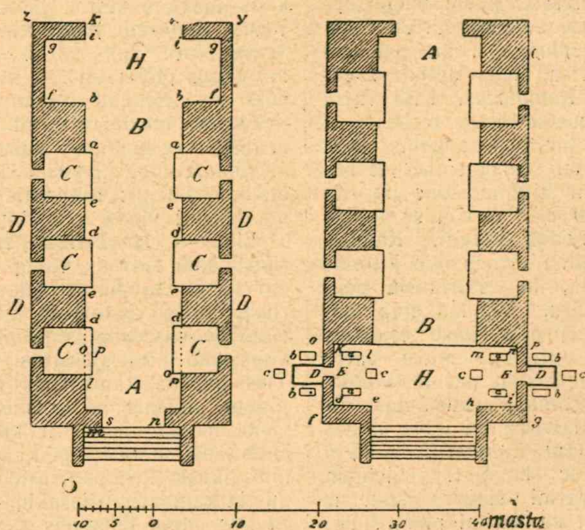
III. Vidaus šventoriaus vartų statinys (vartai su prieangiu), 40, 32. 33.

H. Vartų prieangis, 40, 34.
E, D. Vieta aukoms plauti, 40, 38.
a, a, a, a. Stalai vartų prieangyje, 40, 39.
b, b, b, b. Stalai prie sienos, 40, 40.
c, c, c, c. Akmeniniai stalai, 40, 42.

I.

B
C
K
K
Z
PK
PK
S'
S'
R
G
C
S
S
R
g
h
P
P
f
e
b
a
K
K
A
D
100 200 300 400
mastu

II. III.

H
B
C
C
C
D
D
A
D
D
A
B
H
10 5 0 10 20 30 40
mastu

6 Et venit ad portam, quae
respiciebat viam orientalem, et
ascendit per gradus eius: et men-
sus est limen portae calamo uno
latitudinem, id est, limen unum
calamo uno in latitudine: 7 et tha-
lamum uno calamo in longum
et uno calamo in latum: et inter
thalamos, quinque cubitos: 8 et
limen portae iuxta vestibulum
portae intrinsecus, calamo uno.
9 Et mensus est vestibulum por-
tae octo cubitorum, et frontem
eius duobus cubitis: vestibulum
autem portae erat intrinsecus.
10 Porro thalami portae ad viam
Orientalem, tres hinc et tres inde:
mensura una trium, et mensura
una frontium ex utraque parte.
11 Et mensus est latitudinem limi-
nis portae, decem cubitorum: et
longitudinem portae, tredecim cu-
bitorum: 12 Et marginem ante
thalamos cubiti unius: et cubitus
unus finis utrinque: thalami au-
tem, sex cubitorum erant hinc
et inde. 13 Et mensus est portam

6 Jis atėjo pas vartus, kuriais
išeinama į rytus, užkopo jų laip-
tais ir išmatavo vartų slenksčio
plotį viena nendre, tai yra, slenk-
stis buvo viena nendre platus;
7 taip pat išmatavo šoninius kam-
barius išilgai viena nendre ir
skersai viena nendre, o tarp kam-
barių buvo penkių mastų tarpas.
8 Jis išmatavo vartų slenkstį prie-
angio viduje viena nendre. 9 Jis
dar išmatavo vartų prieangį aš
tuoniais mastais ir jo iškyšulius
dviem mastais; tas prieangis bu-
vo viduje. 10 Šoninių kambarių
prie vartų į rytus buvo trys vie-
noje pusėje ir trys kitoje; visų
trijų buvo tas pat didumas, ir
iškyšulių iš abiejų šalių buvo tas
pat didumas. 11 Po to jis išma-
tavo vartų slenksčio plotį dešim-
čia mastų ir vartų ilgį trylika
mastų, 12 taip pat priešakį ties
kambariais vienu mastu; jis buvo
vieno masto abiejuose šonuose; šo-
niniai gi kambariai turėjo po šešis
mastus viename ir kitame šone.

---

(6) *Jų laiptais:* kurių buvo septyni. Vz. LXX t., žem. 22. 26 e. — *Viena nendre platus.* Tokio pat storumo buvo visa siena aplink šventorių. — (7) *Kambarius.* Prie vartų šventoriaus pusėje buvo trobesys, į kurį, slenkstį perėjęs, angelas įeina ir kurį matuoja. Vartų trobesyje buvo viename ir kitame šone po tris kambarius (10 e.), kuriuose turėjo gyventi bažnyčios sargai. Kambariai buvo atskirti vienas nuo kito ne paprasta siena, bet storiausiu penkių mastų mūru. Angelas eina trobesio viduriu pro šonuose esančius kambarius ir prieina antrą vartų slenkstį, kurį jis taip pat išmatuoja. — (9) *Jo iškyšulius:* sienų šulus (piliorius) ar piliastrus dviejuose angos šonuose. — (10) *Kambarių...* Rytų vartų trobesyje buvo trys vienodo dydžio kambariai šiaurės šone ir trys tokie pat kambariai pietų šone; kambarį nuo kambario skyrė penkiais mastais storas mūras. — (11) *Vartų slenksčio plotį.* Ebr. t.: vartų angos plotį. Toks pat buvo šventyklos angos plotis (41, 2), kitoks tačiau buvo jos prieangio platumas (40, 48). — *Trylika mastų.* Šita eil. dalis labai neaiški ir sunkiai suprantama; ji aiškinama labai įvairiai, tačiau nėra davinių, kuriais remiantis būtų galima laikyti vieną aiškinimą tikresniu už kitą. — (12) *Priešakį ties kambariais.* Nuo išorinių vartų į šventorių ėjo 13 mastų platus takas (koridorius), kurio vienoje ir kitoje pusėje buvo po tris labai storomis sienomis kitas nuo kito atskirtus kambarius. Ties pačiais kambariais takas buvo dviem mastais siauresnis, nes po vieną mastą vienoje ir kitoje pusėje buvo prijungta prie kambarių, gal tam tikrais krotais, kurie ir vadinami čia kambarių priešakių. — (13) *Angą ties anga.* Įeinamos kambarių durys turėjo būti iš šventoriaus pusės,

a tecto thalami, usque ad tectum
eius, latitudinem vigintiquinque
cubitorum: ostium contra ostium.
14 Et fecit frontes per sexaginta
cubitos: et ad frontem atrium
portae undique per circuitum.
15 Et ante faciem portae, quae
pertingebat usque ad faciem vestibuli portae interioris, quinquaginta cubitos.
16 Et fenestras obliquas in thalamis, et in frontibus eorum, quae erant intra portam undique per circuitum: similiter autem erant et in vestibulis fenestrae per gyrum intrinsecus, et ante frontes pictura palmarum.
17 Et eduxit me ad atrium exterius, et ecce gazophylacia, et pavimentum stratum lapide in atrio per circuitum: triginta gazophylacia in circuitu pavimenti.
18 Et pavimentum in fronte portarum secundum longitudinem porta-

13 Jis išmatavo vartų plotį nuo vieno šoninio kambario stogo iki kito stogui dvidešimt penkiais mastais, angą ties anga.
14 Jis padarė iškyšulius šešių dešimtų mastų ir prie iškyšulio prieangį apsukai aplink vartus.
15 Nuo vartų priešakio einant prie vidaus vartų prieangio priešakio buvo penkios dešimtys mastų.
16 Įžulsnūs langai buvo šoniniuose kambariuose ir jų iškyšuliuose, kurie buvo vartų viduje aplinkui visuose šonuose; taip pat ir prieangiuose buvo langai aplinkui į vidų, o ant iškyšulių buvo palmių vaizdai.
17 Toliau jis nuvedė mane į išorinį šventorių, ir štai čia buvo sandėlių; šventoriaus asla buvo išklota aplinkui akmenimis, aplink aslą gi buvo trys dešimtys sandėlių.
18 Asla ties vartais sulig vartų ilgiu buvo žemesnė.
19 Jis

---

ne iš tarp kambarių buvusio tako (koridoriaus). Matuojant tarpą nuo durų per kambarį (6 m.), taką (13 m.) ir kitoje pusėje buvusį kambarį (6 m.) iki šito durų buvo gautas viso išorinių vartų statinio plotis lygus 25 mastams; toks pat plotis buvo atrastas ir matuojant nuo vieno stogo krašto iki kitam. — (14) *Padarė:* įvertino, ne nendre matuodamas, bet iš akies. — *Iškyšulius:* kurie paminėti 10 eil. Jie rodėsi esą 60 mastų aukšti. Tačiau nėra tikrų davinių, kad čia tikrai kalbama apie iškyšulių aukšti. — *Prieangį.* Jis turėjo būti prie vartų statinio šventoriaus pusėje. — — (15) *Nuo vartų...* Ties išoriniais įeinamaisiais vartais buvo kiti, vidaus vartai, kurie buvo toje vietoje, kur iš vartų prieangio išeinama į kitą prieangį. Pirmojo slenksčio buvo 6 mastai, trijų kambarių plotis 18 mastų, abiejų storų sienų tarp trijų kambarių plotis 10 mastų, antro slenksčio vėl 6 mastai ir iškyšulio storis 2 mastai, viso 50 mastų. Visame aprašyme vartai imami platesne ir siauresne prasme; jais vadinama ir visas vartų statinys su jo įvairiomis dalimis, ir tik ta jo dalis, pro kurią įeinama ar išeinama, todėl išoriniai ir vidaus vartai. — (16) *Įžulsnūs:* į oro pusę angštesni, į vidų erdvesni. Kurioje vietoje iš tikrųjų tie langai buvo, neaišku. — *Palmių.* Palmės yra gyvumo ir nuolatinės jėgos vaizdas. Todėl teisieji palyginami su palmėmis (Ps. 91, 13 ir k. Pat. 11, 28 ir k.). Palmės yra taip pat nugalėjimo vaizdas (Jo. 12, 13; Apr. 7, 9). Taigi palmių drožiniai turi išreikšti tai, ką pranašas yra pasakęs savo žodžiais 11, 19 ir 36, 26.

(17) *Į išorinį šventorių.* Aplink bažnyčią buvo du šventoriu, vienas kitame. Išorinis šventorius mūru atskirtas nuo miesto buvo žemesnis už vidaus šventorių, į kurį reikėjo lipti laiptais. — *Sandėlių:* kambarių pastatytų tikriausiai prie ėjusios aplink šventorių sienos. Tokių pat sandėlių yra buvę Saliamono bažnyčioje (vz. 1 Kron. 28, 12; 4 Kar. 23, 11; Jer. 35, 4; 36, 10) ir paskui Zorobabėlio bažnyčioje (vz. Neem. 13, 4). — (18) *Ties vartais:* ties išorinio šventoriaus vartais. Asla ties vartais buvo žemesnė ta prasme, kad visas vi-

rum erat inferius. 19 Et mensus
est latitudinem a facie portae
inferioris usque ad frontem atrii
interioris extrinsecus, centum cu-
bitos ad Orientem, et ad Aqui-
lonem. 20 Portam quoque, quae
respiciebat viam Aquilonis atrii
exterioris, mensus est tam in lon-
gitudine, quam in latitudine 21 Et
thalamos eius tres hinc, et tres
inde: et frontem eius, et vesti-
bulum eius secundum mensuram
portae prioris, quinquaginta cu-
bitorum longitudinem eius, et la-
titudinem viginti quinque cubi-
torum. 22 Fenestrae autem eius,
et vestibulum, et sculpturae se-
cundum mensuram portae, quae
respiciebat ad Orientem: et sep-
tem graduum erat ascensus eius,
et vestibulum ante eam. 23 Et
porta atrii interioris contra por-
tam Aquilonis, et Orientalem: et
mensus est a porta usque ad
portam centum cubitos. 24 Et
eduxit me ad viam australem, et
ecce porta, quae respiciebat ad
Austrum: et mensus est frontem
eius, et vestibulum eius iuxta
mensuras superiores. 25 Et fe-
nestras eius, et vestibula in cir-
cuitu, sicut fenestras ceteras: quin-
quaginta cubitorum longitudine,
et latitudine vigintiquinque cu-
bitorum. 26 Et in gradibus sep-
tem ascendebatur ad eam: et ves-
tibulum ante fores eius: et cae-
latae palmae erant, una hinc, et

išmatavo plotį nuo žemesniųjų
vartų priešakio iki išorinio vidaus
šventoriaus iškyšulio: buvo gi
šimtas mastų taip į rytus kaip į
šiaurę. 20 Taip jis matavo ir tuos
išorinio šventoriaus vartus, kurie
buvo į šiaurę, būtent jų ilgį ir
plotį, 21 lygiai ir šoninius jų kam-
barius, kurių trys buvo viename
šone ir trys kitame, jų iškyšulius
ir prieangį; šitie buvo tokio pat
didumo kaip pirmųjų vartų; visi
vartai buvo penkiomis dešim-
timis mastų ilgi ir dvidešimt pen-
kiais mastais platūs. 22 Jų langai,
prieangis ir išpjaustymai buvo
tokie pat kaip vartų į rytus; sep-
tyniais laiptais buvo einama į
juos aukštyn, ir ties jais buvo
prieangis. 23 Ties šiaurės ir ties
rytų vartais buvo vidaus šven-
toriaus vartai, ir jis išmatavo tar-
pą nuo vienų vartų iki kitų vartų
vienu šimtu mastų. 24 Po to jis
nuvedė mane pietų link, o štai
ir tenai buvo vieni vartai į pie-
tus; ir jis matavo jų iškyšulius ir
prieangį, tokiuos pat kaip kitų.
25 Ir šitų langai ir prieangiai aplin-
kui buvo kaip kiti langai; ilgis
buvo penkių dešimtų mastų ir
plotis dvidešimt penkių mastų.
26 Septyniais laiptais buvo į juos
kopiama, ties jų anga buvo prie-
angis, ir ant jo iškyšulių buvo
išpjaustytos palmės, viena viena-
me šone, kita kitame. 27 Taip pat
vidaus šventorius turėjo vartus į

---

daus šventorius taigi ir jo asla buvo aukštesnėje vietoje; į tą vidaus šventorių iš išorinio buvo 8 laiptai (31 e.). — (19) *Nuo žemesniųjų vartų:* kurie buvo išoriniame, todėl žemesniame šventoriuje. — *Iki išorinio...* Taip buvo matuojamas viso žemesniojo šventoriaus plotas. — (20) *Vartus, kurie buvo į šiaurę.* Šiaurės vartai iš išorinio šventoriaus buvo visai tokie pat kaip ir rytų vartai; ir šičia įvardijamos svarbiausios jų dalys: šoniniai kambariai, iškyšuliai, prieangis ir tt. — (22) *Ties jais buvo prieangis:* šventoriaus pusėje; todėl ne toje vartų vietoje, prie kurios buvo prieinama laiptais, bet priešingoje, ten, kur iš vartų statinio buvo išeinama į patį šventorių. — (23) *Ties šiaurės...* Įėjus pro šiaurės vartus

altera inde in fronte eius. 27 Et
porta atrii interioris in via aus-
trali: et mensus est a porta us-
que ad portam in via australi,
centum cubitos.
28 Et introduxit me in atrium
interius ad portam australem: et
mensus est portam iuxta men-
suras superiores. 29 Thalamum
eius, et frontem eius, et vesti-
bulum eius eisdem mensuris: et
fenestras eius, et vestibulum eius
in circuitu quinquaginta cubitos
longitudinis, et latitudinis viginti-
quinque cubitos. 30 Et vestibu-
lum per gyrum longitudine vigin-
tiquinque cubitorum, et latitudine
quinque cubitorum. 31 Et ves-
tibulum eius ad atrium exterius,
et palmas eius in fronte: et octo
gradus erant, quibus ascende-
batur per eam. 32 Et introduxit
me in atrium interius per viam
orientalem: et mensus est portam
secundum mensuras superiores.
33 Thalamum eius, et frontem eius,
et vestibulum eius sicut supra:
et fenestras eius, et vestibula
eius in circuitu, longitudine quin-
quaginta cubitorum, et latitudine
vigintiquinque cubitorum. 34 Et
vestibulum eius, id est atrii ex-
terioris: et palmae caelatae in fron-
te eius hinc et inde: et in octo
gradibus ascensus eius. 35 Et in-
troduxit me ad portam, quae res-
piciebat ad Aquilonem: et men-
sus est secundum mensuras su-
periores. 36 Thalamum eius, et

pietus, ir jis išmatavo nuo tų
vartų tarpą pietų link iki kitų vartų
vienu šimtu mastų.

28 Jis įvedė mane į vidaus šven-
torių pietų vartais ir matavo tuos
vartus, kurių dydis buvo toks
pat kaip kitų; 29 matavo taip pat
lygius kitiems šoninius kamba-
rius, jų iškyšulius ir jų prieangį,
be to jų langus ir jų prieangį
aplinkui penkiomis dešimtimis
mastų ilgą ir dvidešimt penkiais
mastais platų. 30 Prieangis aplin-
kui buvo dvidešimt penkiais mas-
tais ilgas ir penkiais mastais
platus. 31 Prieangis buvo išori-
nio šventoriaus pusėje ir ant jo
iškyšulių buvo išpjaustyta palmių,
į jį buvo einama aukštyn aštuo-
niais laiptais. 32 Po to jis nusivedė
mane į vidaus šventorių rytų
šone ir matavo tokio pat didu-
mo kaip aukščiau vartus 33 su jų
šoniniais kambariais, jų iškyšu-
liais ir jų prieangiu, taip pat su
jų langais ir prieangiais aplinkui;
jie buvo penkiomis dešimtimis
mastų ilgi ir dvidešimt penkiais
mastais platūs. 34 Jis išmatavo jų
prieangį, kurs buvo išorinio šven-
toriaus pusėje; palmių išpjausty-
mai buvo ant iškyšulių viename
ir kitame šone, ir buvo į juos
einama aukštyn aštuoniais laip-
tais. 35 Po to jis nusivedė mane
pas vartus į šiaurę ir matuoda-
mas juos rado lygius kitiems

į išorinį šventorių ir paėjus tiesiai vieną šimtą mastų buvo prieinama prie kitų vartų, kurie jau priklausė aukštesniajam vidaus šventoriui. Visai taip pat buvo įėjus pro rytų ir pagaliau pro pietų vartus.

(30) *Prieangis aplinkui...* LXX t. šitos eil. visai nėra, taip pat daugelyje ebr. rankraščių. Taip kaip dabar ji skaitoma, ji, be abejo, yra klaida. — (31) *Prieangis buvo...* Prie išorinių vartų prieangis buvo šventoriaus pusėje, į vidaus gi šventoriaus vartus buvo einama per prieangį. — *Buvo einama aukštyn...* todėl vidaus šventorius buvo aštuoniais laiptais aukščiau negu išorinis. Plg. žem. 34 ir 37 eil.

frontem eius, et vestibulum eius,
et fenestras eius per circuitum,
longitudine quinquaginta cubitorum, et latitudine vigintiquinque
cubitorum. 37 Et vestibulum eius
respiciebat ad atrium exterius: et
caelatura palmarum in fronte eius
hinc et inde: et in octo gradibus
ascensus eius.

38 Et per singula gazophylacia ostium in frontibus portarum:
ibi lavabant holocaustum. 39 Et
in vestibulo portae, duae mensae
hinc, et duae mensae inde: ut
immoletur super eas holocaustum, et pro peccato, et pro delicto. 40 Et ad latus exterius, quod
ascendit ad ostium portae, quae
pergit ad Aquilonem, duae mensae: et ad latus alterum ante vestibulum portae, duae mensae. 41 Quattuor mensae hinc, et quattuor
mensae inde: per latera portae
octo mensae erant, super quas
immolabant. 42 Quattuor autem
mensae ad holocaustum, de lapidibus quadris exstructae: longitudine cubiti unius et dimidii:
et latitudine cubiti unius et dimidii: et altitudine cubiti unius:
super quas ponant vasa, in quibus immolatur holocaustum, et

36 su jų šoniniais kambariais, jų
iškyšuliais, jų prieangiu ir jų langais aplinkui; jie buvo penkiomis dešimtimis mastų ilgi ir dvidešimt penkiais mastais platūs.
37 Jų prieangis buvo išorinio šventoriaus pusėje; palmių išpjaustymai buvo ant iškyšulių viename
ir kitame šone, ir aštuoniais laipsniais buvo į jį einama aukštyn.
38 Į kiekvieną sandėlį buvo įėjimas vartų iškyšuliuose; tenai
plaudavo deginamąsias aukas.
39 Vartų prieangyje stovėjo du
stalu viename ir du stalu kitame
šone, kad ant jų būtų pjaunamos deginamosios aukos, nuodėmės ir nusikaltimo aukos. 40 Lauke prie šoninės sienos einančios
aukštyn angos link tų vartų, kurie atgręžti į šiaurę, buvo du
stalu ir prie kitos šoninės sienos ties vartų prieangiu buvo du
stalu. 41 Keturi stalai buvo viename šone ir keturi stalai kitame;
vartų šonuose buvo aštuoni stalai, ant kurių buvo pjaunamos
aukos. 42 Keturi gi stalai buvo
deginamajai aukai, pastatyti iš
kertuotų akmenų, pusantru mastu
ilgi, pusantru mastu platūs ir
vienu mastu aukšti pasidėti įrankiams, kuriais buvo skerdžia-

---

(38) *Į kiekvieną...* Ebr. t.: buvo vienas kambarys, kurio įėjimas buvo iš vartų prieangio. — Vidaus šventorius buvo skirtas aukoms atnašauti, todėl toliau kalbama visų pirma apie tuos dalykus, kurie buvo reikalingi aukoms prirengti. — **(39)** *Deginamosios aukos...* Plg. Kun. 1, 3-17; 4, 3... 5, 15; 7, 1. Kunigų įstatymu buvo įsakyta aukas daryti šiauriniame altoriaus šone (Kun. 1, 11). — **(40)** *Lauke:* ne pačiame vartų statinyje. Kalbama čia apie vidaus šventoriaus vartus rytų pusėje. Jų statinio vienas šonas buvo atgręžtas į šiaurę, kitas į pietus. Stovint prie šiaurinio šono (sienos) buvo matomi vidaus šventoriaus vartai į šiaurę, atsistojus kitame šone matėsi pietų vartai. Kaip buvo sutvarkyti dalykai rytų vartuose, taip tikriausiai jie buvo sutvarkyti ir kituose vartuose. — **(41)** *Keturi...* Du buvo prieangyje, du lauke. — **(42)** *Keturi gi stalai...* Kaip pats skaičius rodo, tai turėjo būti kiti stalai, ne aukščiau paminėtieji. Kadangi šitie buvo akmeniniai, tai kiti tikriausiai buvo mediniai. Viso tat buvo skirta aukoms prirengti dvylika stalų. Įrankiai gyvuliams skersti anot 43 e. buvo pasidedami tikriausiai ant stalų briaunų.

victima. 43 Et labia earum palmi
unius, reflexa intrinsecus per circuitum:
super mensas autem carnes oblationis.
44 Et extra portam interiorem gazophylacia cantorum
in atrio interiori, quod erat in latere portae respicientis
ad Aquilonem: et facies eorum contra viam Australem, una ex
latere portae Orientalis, quae respiciebat ad viam Aquilonis.
45 Et dixit ad me: Hoc est gazophylacium, quod respicit viam
Meridianam, sacerdotum erit, qui excubant in custodiis templi.
46 Porro gazophylacium, quod respicit ad viam Aquilonis, sacerdotum
erit, qui excubant ad ministerium, altaris. Isti sunt filii Sadoc, qui
accedunt de filiis Levi ad Dominum ut ministrent ei.

47 Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum, et latitudine centum cubitorum per quadrum: et altare ante faciem templi.

48 Et introduxit me in vestibulum templi: et mensus est vestibulum quinque cubitis hinc, et quinque cubitis inde: et latitudi-

mos deginamosios ir kitos aukos.
43 Jų briaunos buvo per plaštaką įlenktos į vidų aplinkui; tie stalai buvo skirti aukų mėsai.
44 Skyrium nuo vidaus vartų buvo giesmininkų kambariai vidaus šventoriuje, šone tų vartų, kurie
atgręžti į šiaurę; jų priešakiai buvo atgręžti į pietus; vienas gi buvo rytų vartų šone, atgręžtas
į šiaurę.
45 Jis man tarė: Šitas kambarys, kurs atgręžtas į pietus, bus tiems kunigams, kurie atlieka bažnyčios tarnybą.
46 Kambarys gi, kurs atgręžtas į šiaurę, bus tiems kunigams, kurie atlieka altoriaus tarnybą; tai yra
Sadoko sūnūs, kurie iš Lėvio sūnų tarpo artinasi prie Viešpaties, kad jam tarnautų.

47 Jis išmatavo šventorių išilgai šimtu mastų ir skersai šimtu mastų; jis buvo keturkampis; altorius gi stovėjo ties bažnyčios priešakiu.

48 Jis įvedė mane į bažnyčios prieangį ir išmatavo prieangį penkiais mastais viename šone ir penkiais mastais kitame šone,

---

— (43) *Įlenktos;* kad padėti ant stalų dalykai nenukristų žemėn. — (44) *Skyrium nuo...* Anot LXX: vidaus šventoriuje buvo du kambariu, vienas šiaurės vartų šone atgręžtas į pietus, kitas pietų vartų šone atgręžtas į šiaurę. Tuodu kambariu buvo vienas ties kitu; jie buvo paskirti kunigams (45 e.). — (45) *Atlieka bažnyčios tarnybą.* Šiaurės vartų pusėje buvęs kambarys buvo paskirtas tiems kunigams, kurie patarnaudavo pačiai bažnyčiai, kitas gi tiems, kurie tarnavo altoriui ir dalyvavo aukų atnašavime. — (46) *Sadoko.* Sadokas iš Eleazaro ainijos yra žinomas savo ištverminga ištikimybe Dovidui, dėl kurios jis buvo pastatytas vyriausiuoju kunigu Abiataro vieton (3 Kar. 2, 35). Ne visi Aarono ainiai prileidžiami prie kunigų pareigų, tik tie, kurie buvo iš Sadoko giminės. Tuo parodoma, kad Dievas savo pasirinkimu, ne kilmės teisių žiūrėdamas, ims sau kunigus.

(47) *Altorius gi...:* ant vidurio kelio iš šiaurės vartų į pietų vartus; todėl žmonės susirinkę melstis prie tų dvejų vartų galėjo gerai jį matyti.

(48) *Prieangį penkiais...:* prieangio iškyšulių storį penkiais mastais. — *Ir vartų plotį...* Čia tekste išleisti žodžiai, kurie teisingai skaitomi LXX: ir vartų plotį keturiolika mastų ir vartų sienas trimis mastais vienoje ir trimis mastais kitoje pusėje. — Todėl viso vidaus prieangio nuo šiaurinės sienos iki pietų sienai buvo 14 + 3 + 3, t. y. 20 mastų. Tai ir vadinama 49 e. prieangio ilgiu. —

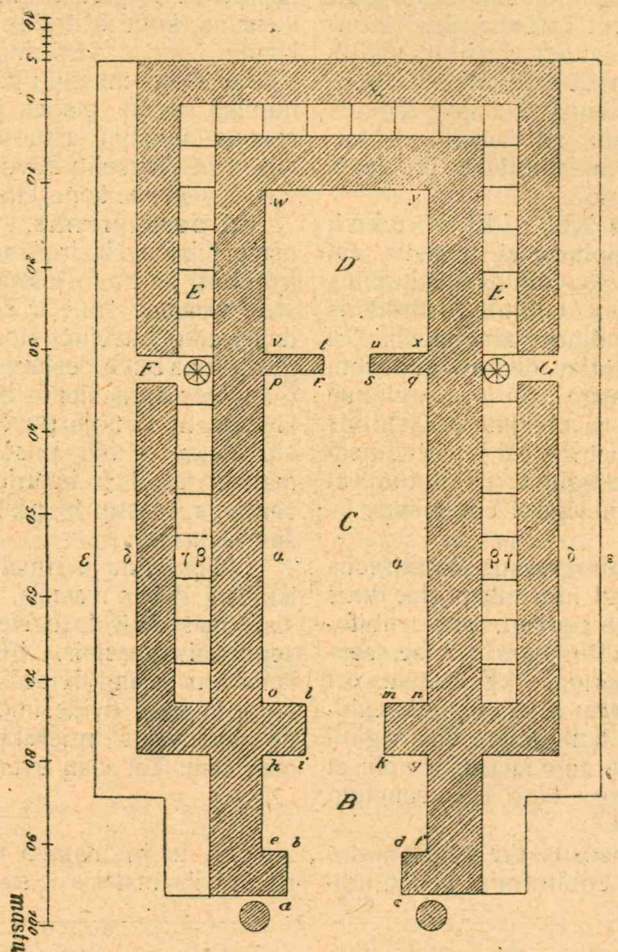
IV. Bažnyčia, 40, 48.

B. Bažnyčios prieangis, 40, 48.
ab, cd. Bažnyčios prieangio iškyšulių storis 5 mast., 40, 48.
be, df. Iškyšulių plotis 3 mast., 40, 48.
ac. Angos plotis 11 (10) mast., 40, 49.
il, km. Bažnyčios angos iškyšulių storis 6 mast., 41, 1.
ik. Bažnyčios angos plotis 10 mast. 41, 2.
hi, ol, kg, mn. Šoninės durų sienos plotis 5 mast. 41, 2.
C. Šventoji bažnyčios dalis, 41, 1.
D. Švenčiausioji bažnyčios dalis.
on, pq. Šventosios bažnyčios dalies plotis 20 mast., 41, 2.
op, nq. Šventosios bažnyčios dalies ilgis 40 mast., 41, 2.
rt, su. Švenčiausios bažnyčios dalies iškyšulių storis 2 mast., 40, 3.
pr, sq. Šoninės durų sienos plotis 7 mast., 40, 3.
rs, tu. Švenč. bažn. dalies durų anga 6 mast., 40, 3.
vw, xy. Švenč. bažn. dalies ilgis 20 mast., 40, 4.
vx, wy. Švenč. bažn. dalies plotis 20 mast., 40, 4.
αβ Bažnyčios sienos storis 6 mast., 41, 5.
βγ Šoninio statinio plotis 4 mast., 41, 5.
E. Šoniniai kambariai, 40, 6...
γδ Sienos aplink šoninius kambarius storis 5 mast., 41, 9.
F, G. Šoninio statinio durys, 41, 11.

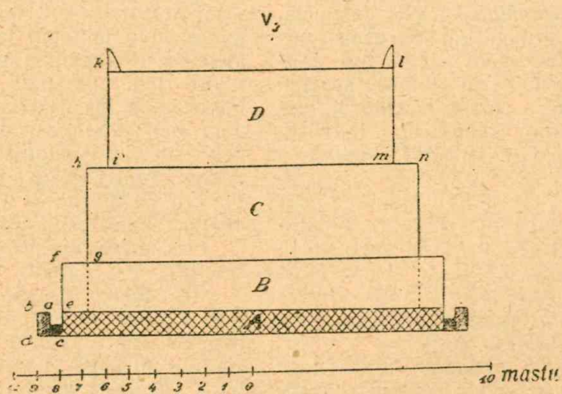
V. Deginamųjų aukų altorius, 43, 13-16.

bd, bc, ab. Griovelis aplink deginamųjų aukų altorių.
A. Altoriaus pamatai.
B. Altoriaus cokolis.
C. Altoriaus papėdė.
D. Altoriaus židinys.
ef. Cokolio aukštis 2 mast.
fg. Cokolio užkirtimai 1 mast.
gh. Altoriaus papėdės aukštis 4 mast.
hi, mn. Papėdės užkirtimai 1 mast.
i, k. Židinio aukštis 4 mast.
k, l. Židinio ragai.
im, kl. Židinio ilgis ir plotis 12 mast.

IV

V₃

nem portae trium cubitorum hinc,
et trium cubitorum inde. 49 Lon-
gitudinem autem vestibuli viginti
cubitorum, et latitudinem unde-
cim cubitorum, et octo gradibus
ascendebatur ad eam. Et colum-
nae erant in frontibus: una hinc,
et altera inde.

Caput XLI. 1 Et introduxit
me in templum, et mensus est
frontes, sex cubitos latitudinis
hinc, et sex cubitos latitudinis
inde, latitudinem tabernaculi. 2 Et
latitudo portae, decem cubitorum
erat: et latera portae, quinque
cubitis hinc, et quinque cubitis
inde: et mensus est longitudinem
eius quadraginta cubitorum, et
latitudinem viginti cubitorum.

3 Et introgressus intrinsecus
mensus est in fronte portae duos
cubitos: et portam, sex cubito-
rum: et latitudinem portae, sep-
tem cubitorum. 4 Et mensus est
longitudinem eius viginti cubi-
torum, et latitudinem eius viginti
cubitorum, ante faciem templi: et
dixit ad me: Hoc est sanctum
sanctorum.

5 Et mensus est parietem do-
mus sex cubitorum: et latitudi-

taip pat vartų plotį trimis mastais
viename šone ir trimis mastais
kitame šone. 49 Prieangis buvo
dvidešimčia mastų ilgas ir vie-
nuolika mastų platus, į jį buvo
einama aukštyn aštuoniais laip-
tais. Prie iškyšulių buvo du šulu,
vienas viename šone, kitas kitame.

41 perskyrimas. 1 Jis įvedė
mane į bažnyčią ir išmatavo iš-
kyšulius; jie buvo šešiais mastais
stori viename šone ir šešiais ki-
tame, sulig buveinės storiu. 2 An-
gos plotis buvo dešimties mastų,
o šoninės durų sienos buvo pen-
kių mastų vienoje pusėje ir pen-
kių mastų kitoje pusėje; jis iš-
matavo jos ilgį keturiomis de-
šimtimis mastų ir plotį dvide-
šimčia mastų.

3 Įėjęs į vidų jis išmatavo durų
iškyšulį dviem mastais, duris še-
šiais mastais ir durų sienos plotį
septyniais mastais. 4 Po to jis
išmatavo jo ilgį dvidešimčia ma-
stų ir jo plotį dvidešimčia mastų
ties bažnyčios priešakiu. Ir jis
man tarė: Tai visų švenčiausia.

5 Po to jis matavo namų sie-
ną šešiais mastais ir šoninio sta-

---

(49) *Vienuolika.* Tikriau LXX: de-šimts. — *Aštuoniais.* LXX: dešimčia. Ir šitas skaitmuo gal tikresnis, nes juo šventesnė buvo vieta, tuo daugiau laiptų buvo į ją einama: septyni laiptai buvo į išorinį šventorių, aštuoni į vidaus šventorių, todėl 10 laiptų turėjo būti į pačios šventyklos prieangį.

(41, 1) *Iškyšulius:* kurie buvo tarp šventyklos prieangio ir šventosios bažnyčios dalies; jie buvo vienu mastu storesni už tuos, kurie buvo prieangio priešakyje. — (2) *Dvidešimčia mastų:* kaip Saliamono bažnyčioje, 3 Kar. 6, 2. 3...

(3) *Dviem mastais.* Siena tarp šventosios bažnyčios dalies ir švenčiausios buvo, palyginus su kitomis, visai nestora, tik dviejų mastų. Bažnyčia buvo laikoma taip šventa, kad angelas nė regėjime neveda pranašo į jos vidų, tik pats įėjęs pasako, kokie buvo jos dydžiai. — *Durų sienos:* siena vienoje ir kitoje durų pusėje; ir čia gaunoma tas pat šventyklos plotis kaip auk. $7+6+7$, tai yra 20 mastų. — (4) *Dvidešimčia mastų:* kaip Saliamono bažnyčioje. — *Ties bažnyčios priešakiu,* t. y. ties šventaja jos dalimi.

(5) *Sieną šešiais...* Pačios šventyklos siena tik apačioje buvo šešiais mastais stora; aplink tą sienos apačią ėjo pirmoji eilė kambarių, kurie buvo keturiais mastais platūs. Aukš-

nem lateris quattuor cubitorum
undique per circuitum domus.
6 Latera autem, latus ad latus,
bis triginta tria: et erant eminentia,
quae ingrederentur per parietem
domus, in lateribus per
circuitum, ut continerent, et non
attingerent parietem templi. 7 Et
platea erat in rotundum, ascendens
sursum per cochleam, et
in coenaculum templi deferebat
per gyrum: idcirco latius erat
templum in superioribus: et sic
de inferioribus ascendebatur ad
superiora in medium. 8 Et vidi
in domo altitudinem per circuitum,
fundata latera ad mensuram
calami sex cubitorum spatio:
9 et latitudinem per parietem lateris
forinsecus quinque cubitorum:
et erat interior domus in
lateribus domus. 10 Et inter gazophylacia
latitudinem viginti cubitorum
in circuitu domus undique,
11 et ostium lateris ad
orationem: ostium unum ad viam
Aquilonis, et ostium unum ad

tinio plotį keturiais mastais apsukai
aplink namus. 6 Šoninių gi
kambarių, kambarys prie kambario,
buvo du kart trisdešimts trys;
aukštesnieji ėjo išilgai bažnyčios
mūro aplink visus šonus taip,
kad jais rėmėsi ir nebuvo įleisti
į bažnyčios sieną. 7 Tenai buvo
kelias apsukai kyląs aukštyn vingiu,
kurs sukdamos vedė į bažnyčios
aukštą; todėl bažnyčia
aukštumoje buvo platesnė, ir taip
iš apačios buvo einama į viršutinį
aukštą per vidurinį. 8 Aš
mačiau namuose paaukštinimą
aplinkui, o šoninių kambarių didumas
buvo vienos šešių mastų
nendrės. 9 Plotis sienos, kuri skyrė
šoninius kambarius nuo oro
pusės, buvo penkių mastų; vidaus
namai buvo šoninių namų
kambarių apsupti. 10 Atstumas
nuo kambarių buvo visur aplink
namus dvidešimties mastų. 11 Vienos
šoninio statinio durys buvo
atgręžtos į maldos vietą, vienos
į šiaurę ir vienos į pietus; mal-

čiau šventyklos siena buvo vienu mastu plonesnė, todėl buvusieji ties ta jos dalimi antrojo aukšto kambariai buvo jau penkiais mastais platūs. Dar aukščiau siena buvo vėl vienu mastu plonesnė ir trečiojo aukšto kambariai ties ta dalimi buvo šešiais mastais platūs. Siena ėjo siauryn ne pamažu, bet užkirtimais; ant pirmojo užkirtimo buvo paremti antrojo aukšto kambarių sijų galai, neįleidžiant jų į sieną, taip pat ant antrojo užkirtimo buvo padėti trečiojo aukšto kambarių sijų galai. Nedaryti sienoje skylių sijoms reikalavo bažnyčios šventumas. — (6) *Kambarių prie...* Anot ebr. t.: ant pirmojo buvo antras, ant antrojo trečias ir tai tris dešimtis kartų. Todėl kambarių trijuose aukštuose buvo viso 90. — (7) *Tenai buvo kelias...* Ebr. t. nėra aiškios kalbos apie laiptus aukštyn; šv. Jieronimas remdamos žydų mokslininkų nuomone įdėjo šiton eil. žodžius apie laiptus vingiu, imdamas juos iš 3 Kar. 6, 8. Senovės vertėjai išreiškė eil. prasmę kiekvienas savaip. Ebr. t. galima išversti maž daug taip: ir jo plotis didėjo, juo aukščiau juo labiau kambariams; nes vidaus ruimo didėjimas reiškėsi juo aukščiau juo labiau apsukai namų šone; todėl vidaus ruimo plotis buvo didesnis aukštumoje, ir pradedant nuo apatinio aukšto buvo jis didesnis aukštajam palyginus su viduriniu. — Reikia manyti, kad ir šitas mažai suprantamas ebr. t. yra gerokai iškraipytas. — (8) *Paaukštinimą.* Tai turėjo būti pamatai ir cokolis. — (10) *Atstumas nuo kambarių:* apie kuriuos kalbama 42, 1... Vadinasi tarp šventyklos cokolio ir vidaus šventoriuje buvusių trobesių buvo 20 mastų tarpas. — (11) *Vienos...* Saliamono bažnyčioje buvo tik vienos durys į pietus. Ebr. t. čia ir tol. (11-17 eil.) žymiai skiriasi

viam Australem: et latitudinem
loci ad orationem, quinque cu-
bitorum in circuitu. [12] Et aedi-
ficium, quod erat separatum, ver-
sumque ad viam respicientem ad
mare, latitudinis septuaginta cu-
bitorum: paries autem aedificii,
quinque cubitorum latitudinis
per circuitum: et longitudo eius
nonaginta cubitorum.
[13] Et mensus est domus lon-
gitudinem, centum cubitorum: et
quod separatum erat aedificium,
et parietes eius, longitudinis cen-
tum cubitorum. [14] Latitudo au-
tem ante faciem domus: et eius,
quod erat separatum contra Orien-
tem, centum cubitorum. [15] Et
mensus est longitudinem aedificii
contra faciem eius, quod erat
separatum ad dorsum: ethecas
ex utraque parte centum cubi-
torum: et templum interius, et
vestibula atrii. [16] Limina, et fe-
nestras obliquas, et ethecas in
circuitu per tres partes, contra
uniuscuiusque limen, stratumque
ligno per gyrum in circuitu: terra
autem usque ad fenestras, et
fenestrae clausae super ostia.
[17] Et usque ad domum interio-
rem, et forinsecus per omnem
parietem in circuitu intrinsecus,
et forinsecus, ad mensuram. [18] Et
fabrefacta cherubim et palmae:
et palma inter cherub et cherub,
duasque facies habebat cherub.
[19] Faciem hominis iuxta palmam
ex hac parte, et faciem leonis
iuxta palmam ex alia parte: ex-
pressam per omnem domum in
circuitu. [20] De terra usque ad
superiora portae, cherubim, et

dos vietos plotis buvo penkių
mastų aplinkui. [12] Trobesys, kurs
buvo atskirtas ir atgręžtas į va-
karus, buvo septyniomis dešim-
timis mastų platus, trobesio gi
siena aplinkui buvo penkiais ma-
stais plati, ir jo ilgis buvo devy-
nių dešimtų mastų.

[13] Jis išmatavo tų namų ilgį
šimtu mastų, ir atskiras trobesys
draug su savo sienomis buvo
šimtu mastų ilgas. [14] Priešakinės
namų sienos ir atskiro trobesio
rytų šone plotis buvo šimto mas-
tų. [15] Po to jis matavo ilgį to
statinio, kurs buvo atskirtas ties
bažnyčia jos užpakalyje draug su
kambariais abiejuose šonuose vie-
nu šimtu mastų; be to vidaus baž-
nyčią ir šventoriaus prieangius,
[16] slenksčius, įžulsnius langus
ir galerijas trijuose šonuose aplin-
kui; ties kiekvienu slenksčiu buvo
medinis apmušalas aplinkui vi-
suose šonuose, jis siekė nuo as-
los iki langų, o langai viršum
angos buvo uždaryti. [17] Visa iki
vidaus namų ir ant visos sienos
aplinkui viduje ir oro pusėje bu-
vo padalinta langeliais. [18] Buvo
taip pat dailiai padarytų kerubų
ir palmių, kiekviena palmė tarp
dviejų kerubų, ir kiekvienas ke-
rubas buvo su dviem galvom.
[19] Vienoje pusėje buvo žmogaus
veidas atgręžtas į vieną palmę,
ir kitoje pusėje liūto veidas at-
kreiptas į kitą palmę. [20] Nuo as-
los aukštyn iki durų viršui buvo
kerubai ir išpjaustytos palmės
bažnyčios sienose. [21] Durų slenk-

---

nuo Vulgatos; bet kaip viename taip ir kitame tekste yra daug neaiškumų, kuriuos pašalinti nėra jokios galimybės.

(21) *Durų slenkstis...* Ir čia neaišku, kas norėta pasakyti. — (22) *Altorius...* Jis, gali būti, turėjo stovėti toje vietoje, kurioje Saliamono

palmae caelatae erant in pariete
templi. 21 Limen quadrangulum,
et facies sanctuarii, aspectus con-
tra aspectum. 22 Altaris lignei
trium cubitorum altitudo: et lon-
gitudo eius duorum cubitorum:
et anguli eius, et longitudo eius,
et parietes eius lignei. Et locu-
tus est ad me: Haec est mensa
coram Domino. 23 Et duo ostia
erant in templo, et in sanctuario.
24 Et in duobus ostiis ex utra-
que parte bina erant ostiola, quae
in se invicem plicabantur: bina
enim ostia erant ex utraque parte
ostiorum. 25 Et caelata erant in
ipsis ostiis templi cherubim, et
sculpturae palmarum, sicut in pa-
rietibus quoque expressae erant:
quam ob rem et grossiora erant
ligna in vestibuli fronte forinse-
cus. 26 Super quae fenestrae obli-
quae, et similitudo palmarum
hinc atque inde in humerulis ves-
tibuli: secundum latera domus,
latitudinemque parietum.

Caput XLII. 1 Et eduxit me
in atrium exterius per viam du-
centem ad Aquilonem, et intro-
duxit me in gazophylacium, quod
erat contra separatum aedificium,
et contra aedem vergentem ad
Aquilonem. 2 In facie longitu-
dinis, centum cubitos ostii Aqui-
lonis: et latitudinis quinquaginta
cubitos, 3 contra viginti cubitos

stis buvo keturkampis, ir bažny-
čios priešakis turėjo tokią pat
išvaizdą. 22 Medinis altorius buvo
trimis mastais aukštas ir dviem
mastais ilgas; jo kampai, jo vir-
šus ir jo šonai buvo iš medžio.
Ir jis man tarė: Tai tas stalas,
kurs turi stovėti Viešpaties aki-
vaizdoje. 23 Dvejos durys buvo
į bažnyčią ir į šventovę. 24 Abejos
durys turėjo viename ir kitame
šone po du mažesnius sparnus,
kurie buvo suveriami, nes po du
sparnu buvo vienoje ir kitoje du-
rų pusėje. 25 Bažnyčios duryse
buvo išpjaustyta kerubų ir pal-
mių panašumų, taip kaip tai buvo
padaryta sienose, todėl ir sijos
prieangio priešakyje buvo store-
snės oro pusėje. 26 Viršum jų
buvo įžulsnūs langai, o aukštai
abiejuose prieangio šonuose, ant
šoninių namų sienų ir sulig visu
sienų pločiu buvo išpjaustyta
palmių vaizdai.

42 perskyrimas. 1 Po to
jis išvedė mane į išorinį švento-
rių keliu, kuriuo einama į šiaurę,
ir įvedė mane į iždinę, kuri buvo
ties atskiru trobesiu ir ties sta-
tiniu šiaurės šone. 2 Priešakyje
ji buvo šimtu mastų ilga su įė-
jimu į šiaurę ir buvo penkiomis
dešimtimis mastų plati 3 ties dvi-

---

bažnyčioje stovėjo padėtinių duonų
ar smilkalų altorius. — (23) *Dvejos...*
Kaip šventoji taip ir švenčiausioji
bažnyčios dalis turėjo po dvejas
duris, kurių kiekvienos buvo suve-
riamos. — (25) *Bažnyčios...* Ebr. t.
aiškinamas įvairiai. — (26) *Viršum
jų.* Tų žodžių nėra ebr. t.
(42, 1) *Išvedė mane:* iš šven-
tyklos prieangio (40, 48). Dabar
pranašui parodomi kunigų kamba-
riai. Abiejuose šventyklos šonuose,
šiaurėje ir pietuse, buvo du kitu
trobesiu pačiuose vidaus šventoriaus
pakraščiuose. Juose buvo įvairių
kambarių; jų vienuose kunigai val-
gydavo jiems paskirtas aukų dalis,
kituose apsivilkdavo šventais apda-
rais ir juos nusivilkę čia laikydavo.
Visų pirma aprašinėjamas trobesys
buvęs šiaurės šone. Visame apra-
šyme yra daug neaiškumų, kurių
pašalinti nebėra galimybės. — *Į iš-
orinį šventorių:* iš jo buvo įeinama
į kunigų kambarių trobesį (plg. žem.
9 e.). — (2) *Priešakyje...* LXX t.:

atrii interioris, et contra pavi-
mentum stratum lapide atrii ex-
terioris, ubi erat porticus iuncta
porticui triplici. 4 Et ante gazo-
phylacia deambulatio decem cubi-
torum latitudinis, ad interiora re-
spiciens viae cubiti unius. Et os-
tia eorum ad Aquilonem: 5 Ubi
erant gazophylacia in superiori-
bus humiliora: quia supporta-
bant porticus, quae ex illis emi-
nebant de inferioribus, et de me-
diis aedificii. 6 Tristega enim
erant, et non habebant colum-
nas, sicut erant columnae atrio-
rum: propterea eminebant de in-
ferioribus, et de mediis a terra
cubitis quinquaginta. 7 Et pe-
ribolus exterior secundum ga-
zophylacia, quae erant in via
atrii exterioris ante gazophylacia:
longitudo eius quinquaginta cu-
bitorum. 8 Quia longitudo erat
gazophylaciorum atrii exterioris,
quinquaginta cubitorum: et lon-
gitudo ante faciem templi, cen-
tum cubitorum. 9 Et erat subter
gazophylacia haec introitus ab
Oriente ingredientium in ea de
atrio exteriori. 10 In latitudine
periboli atrii, quod erat contra
viam Orientalem, in faciem ae-
dificii separati, et erant ante ae-
dificium gazophylacia. 11 Et via
ante faciem eorum iuxta simili-
tudinem gazophylaciorum, quae
erant in via Aquilonis: secundum
longitudinem eorum, sic et lati-
tudo eorum: et omnis introitus
eorum, et similitudines, et ostia

dešimčia vidaus šventoriaus mas-
tų ir ties akmenimis įšgrįsta asla
išoriniame šventoriuje, kame buvo
prieangio pastogė, sujungta su
triguba pastoge. 4 Ties kamba-
riais buvo dešimčia mastų platus
takas, kurs sukosi į vidų vieno
masto keleliu; jų durys buvo į
šiaurę. 5 Aukštuose tie kamba-
riai buvo siauresni kaip apačioje,
nes galerijoms buvo iš jų paimta
daugiau ruimo, kaip iš buvusiųjų
statinio apačioje ir ties viduriu.
6 Nes jie buvo trijų aukštų ir ne-
turėjo šulų, kaip kad buvo šven-
torių šulai; todėl jie kylo aukštyn
iš apatinių ir vidurinių per pen-
kias dešimtis mastų nuo žemės.
7 Išorinė siena išilgai kambarių,
kurie buvo atgręžti išorinio šven-
toriaus pusėn ties kambariais,
buvo penkiomis dešimtimis mastų
ilga; 8 nes kambarių, kurie, sto-
vėjo prie išorinio šventoriaus,
ilgis buvo penkių dešimtų mastų,
o ilgis bažnyčios pusėje buvo
šimto mastų. 9 Po šitais kamba-
riais buvo įėjimas iš rytų pusės
tiems, kurie į juos eidavo iš iš-
orinio šventoriaus, 10 šventoriaus
sienos plotyje rytų šone. Ties
atskiru trobesiu ir ties sienos
statiniu buvo kambariai 11 su taku
prie jų priešakinio šono visai pa-
našiai į kambarius, kurie buvo
šiaurės pusėje, kaip jų ilgiu taip
ir jų pločiu, jų įėjimais ir jų san-
tykiais; kaip buvo jų durys, 12 taip

---

tame trobesio šone, kurs atgręžtas į šiaurę. — (3) *Ties dvidešimčia...* Ebr. t.: ties dvidešimčia mastų, kurie priklausė vidaus šventoriui, ir ties grindiniu, kurs priklausė išoriniam šventoriui, buvo galerija ties galerija trimis aukštais. — (6) *Per penkias dešimtis mastų.* Tų ž. nėra nei ebr., nei gr. t. — (9) *Po šitais...* Įėjimas į iždinę iš išorinio šventoriaus buvo padarytas po kambariais, nes visas išorinis šventorius buvo žemesnis negu vidaus šventorius, kuriame stovėjo čia minima iždinė, kitaip sakant, laiptai iš išorinio šventoriaus aukštyn buvo ne prie pat

eorum. 12 secundum ostia ga-
zophylaciorum, quae erant in via
respiciente ad Notum: ostium in
capite viae: quae via erat ante
vestibulum separatum per viam
Orientalem ingredientibus. 13 Et
dixit ad me: Gazophylacia Aqui-
lonis, et gazophylacia Austri, quae
sunt ante aedificium separatum:
haec sunt gazophylacia sancta:
in quibus vescuntur sacerdotes,
qui appropinquant ad Dominum
in sancta sanctorum: ibi ponent
sancta sanctorum, et oblationem
pro peccato, et pro delicto: locus
enim sanctus est. 14 Cum autem
ingressi fuerint sacerdotes, non
egredientur de sanctis in atrium
exterius: et ibi reponent vesti-
menta sua, in quibus ministrant,
quia sancta sunt: vestienturque
vestimentis aliis, et sic proce-
dent ad populum.

15 Cumque complesset men-
suras domus interioris, eduxit
me per viam portae, quae res-
piciebat ad viam Orientalem: et
mensus est eam undique per cir-

buvo durys kambarių, kurie buvo
atgręžti pietų pusėn: įėjimas ke-
lio pradžioje, būtent to kelio, kurs
buvo ties atskiru prieangiu, kai
buvo įeinama iš rytų pusės. 13 Ir
jis man tarė: Šiaurės kambariai
ir pietų kambariai, kurie yra ties
atskiru trobesiu, yra šventi kam-
bariai, kuriuose turi valgyti tie
kunigai, kurie artinasi prie Vieš-
paties labai šventoje vietoje. Ten
jie pasidės labai šventą aukų dalį,
nuodėmės ir nusikaltimo aukas,
nes tai yra šventa vieta. 14 Ir kai
kunigai bus įėję, jie neturi vėl
išeiti iš šventyklos į išorinį šven-
torių, bet pirma pasidės čia savo
rūbus, kuriuose jie atliko tarny-
bą, nes jie yra šventi; ir turi ap-
sivilkti kitais drabužiais ir taip
išeiti laukan tarp žmonių.

15 Pabaigęs matuoti vidaus na-
mus jis išsivedė mane keliu prie
vartų, kurie atgręžti į rytus, ir
matavo juos visur aplinkui. 16 Jis
matavo rytų šone matuojama

---

sienos, bet vidaus šventoriaus gilumoje po iždinei. — (13) *Yra šventi...* Angelas vadina šituos kambarius šventais, t. y. skirtais šventiems reikalams. Anot Kun. 2, 2-10; 6, 25. 29... 7, 6 labai šventos buvo tos duoninės aukos dalys, kurios nebuvo sudeginamos ugnyje, taip pat nuodėmės aukos (jei toki auka nebuvo sudeginama visa už šventyklos ribų, ir nusikaltimo aukos mėsa; šitos dalys turėjo būti suvalgomos šventoje vietoje bažnyčios šventoriuje prie altoriaus. Iki jos nebuvo suvalgytos, reikėjo jos laikyti čia minimuose kambariuose. — (14) *Jie neturi išeiti...* Šitas paaiškinimas parodo, kodėl 9 ir 12 eil. yra pastaba, jog įėjimas į iždinės kambarius buvo iš išorinio šventoriaus. Kunigai paprastais savo drabužiais apsivilkę iš išorinio šventoriaus įeidavo tiesiog į išdinę, čia imdavo šventus drabužius ir jais apsivilkę atlikdavo savo pareigas vidaus šventoriuje, jas gi pabaigę grįždavo į iždinę, šventus drabužius pakeisdavo kasdieniniais ir išeidavo stačiai į išorinį šventorių, į kurį galėjo įeiti visi žydai.

(15) *Ir matavo.* Anot ebr., syr., Vulg., kald. t. aplink visus bažnyčios trobesius su jos šventoriais, vartais ir išorine siena (40, 5) buvo didelė keturkampė lyguma, kurios kiekvienas šonas buvo lygus 500 nendrių arba 3000 mastų, todėl viso jos ploto turėjo būti 250.000 kv. nendrių; tuo būdu visa šventovė, atskirta nuo nešventų vietų, buvo lyg kokioje šventoje vienatvėje, toli nuo gyvenimo triukšmo; tai turėjo būti pamokinimas, kaip visi dieviški dalykai daug aukščiau stovi už žmonių ir piliečių reikalus. Dėl to taip pat bažnyčia stovėjo ant aukšto kalno (40, 2). — *Juos:* namus. —

cuitum. [16] Mensus est autem con-
tra ventum Orientalem calamo
mensurae, quingentos calamos in
calamo mensurae per circuitum.
[17] Et mensus est contra ventum
Aquilonis quingentos calamos in
calamo mensurae per gyrum.
[18] Et ad ventum Australem men-
sus est quingentos calamos in
calamo mensurae per circuitum.
[19] Et ad ventum Occidentalem
mensus est quingentos calamos
in calamo mensurae. [20] Per quat-
tuor ventos mensus est murum
eius undique per circuitum, lon-
gitudinem quingentorum cubito-
rum, et latitudinem quingento-
rum cubitorum dividentem inter
sanctuarium et vulgi locum.

Caput XLIII. [1] Et duxit me
ad portam, quae respiciebat ad
viam Orientalem. [2] Et ecce glo-
ria Dei Israel ingrediebatur per
viam Orientalem: et vox erat ei
quasi vox aquarum multarum, et
terra splendebat a maiestate eius.
[3] Et vidi visionem secundum
speciem, quam videram, quando
venit ut disperderet civitatem:
et species secundum aspectum,
quem videram iuxta fluvium Cho-
bar: et cecidi super faciem meam.
[4] Et maiestas Domini ingressa
est templum per viam portae,

nendre: penkis šimtus nendrių
matuojama nendre aplinkui. [17] Jis
matavo šiaurės šoną: penkis šim-
tus nendrių matuojama nendre
aplinkui. [18] Matavo taip pat pie-
tų šoną: penkis šimtus nendrių
matuojama nendre aplinkui. [19] Ma-
tavo ir vakarų šoną: penkis
šimtus nendrių matuojama nen-
dre. [20] Visomis keturiomis kryp-
timis jis matavo tenai aplinkui
sienos ilgį ir plotį penkiais šim-
tais mastų ir plotį penkiais šim-
tais mastų; ji turėjo atskirti šven-
tą vietą nuo nešvento ploto.

43 perskyrimas. [1] Po to
jis nusivedė mane prie vartų į
rytus. [2] Ir štai Izraėlio Dievo
garbė artinosi iš rytų pusės, ir
jos ūžesys buvo kaip daugelio
vandenų ūžesys, o žemė spindė-
jo nuo jos didenybės. [3] Ir aš
mačiau regėjimą panašų į tą, ku-
rį buvau matęs, kai jis atėjo mies-
to sunaikinti; išvaizda buvo pa-
naši į aną reginį, kurį buvau
matęs prie Kobaro upės, ir aš
parpuoliau ant savo veido. [4] O
Viešpaties didenybė įėjo keliu tų
vartų, kurie buvo atgręžti į ry-

(**16**) *Matuojama nendre.* Vz. auk. 40, 5. — *Aplinkui.* Geriau LXX: ir jis apsigręžė (**17**) ir matavo... Taip pat 17 ir 18 eil. — (**20**) *Mastų... mastų.* Šitų dviejų ž. visai nėra ebr. t. Jų vietoje, žiūrint 16-19 eil., turėtų būti: nendrių (Jier.).

(**43, 2**) *Dievo garbė artinosi...* Kaip pranašas kitados matė regėjime (9-11 persk.) teokratijos centro ir ženklo, Jeruzalės bažnyčios, sunaikinimą, taip dabar jis mato jo atsikėlimą iš griuvėsių. Aprašęs naują bažnyčią jis turi paminėti Viešpaties garbę, kuria jis buvo matęs, kaip ji anksčiau buvo palikus bažnyčią (10, 19; 11, 23). Mozei pastačius sandoros padangtę, ją buvo pripildžiusi Viešpaties garbė; ji buvo taip pat pripildžiusi Saliamono bažnyčią jos pašventinime; ji tat pasirodo ir šitoje naujoje bažnyčioje ir pripildo ją savo jėgomis (Teod.). — *Ūžesys.* Dievo prisiartinimą skelbė ir lydėjo ūžesys ir blizgėjimas. Ūžesį darė kerubai plasnodami savo sparnais, skaisti šviesa skelbė begalinį Viešpaties garbingumą (plg. Abak. 3, 3). — (**3**) *Prie Kobaro...* Plg. auk. 1, 1... 3, 1; 9, 1... — (**5**) *Bu-*

quae respiciebat ad Orientem. 5 Et elevavit me spiritus, et introduxit me in atrium interius: et ecce repleta erat gloria Domini domus. 6 Et audivi loquentem ad me de domo, et vir qui stabat iuxta me, 7 dixit ad me: Fili hominis, locus solii mei, et locus vestigiorum pedum meorum, ubi habito in medio filiorum Israel in aeternum: et non polluent ultra domus Israel nomen sanctum meum, ipsi, et reges eorum in fornicationibus suis, et in ruinis regum suorum, et in excelsis. 8 Qui fabricati sunt limen suum iuxta limen meum, et postes suos iuxta postes meos: et murus erat inter me et eos: et polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus, quas fecerunt: propter quod consumpsi eos in ira mea. 9 Nunc ergo repellant procul fornicationem suam, et ruinas regum suorum a me: et habitabo in medio eorum semper. 10 Tu autem fili hominis ostende domui Israel templum, et confundantur ab iniquitatibus suis, et metiantur fabricam: 11 et erubescant ex omnibus, quae fecerunt: Figuram domus, et fabricae eius

tus. 5 Tuomet dvasia pakėlė mane ir įvedė mane į vidaus šventorių; ir štai namai buvo pilni Viešpaties garbės. 6 Aš girdėjau kalbantį man iš namų, ir vyras, kurs stovėjo šalia manęs, 7 man tarė: Žmogaus sūnau, tai mano sosto vieta ir mano kojų padų vieta, kame aš gyvenu per amžius Izraėlio sūnų tarpe; Izraėlio namai nebesuteps daugiau mano švento vardo, jis ir jų karaliai, savo kekšavimais, savo karalių sugedimu ir aukštumomis. 8 Nes jie statėsi savo slenksčius prie mano slenksčių ir savo staktas šalia mano staktų, taip kad tarp manęs ir jų buvo siena, ir jie sutepė mano šventą vardą nuobodomis, kurias darė; todėl aš sunaikinau juos savo rūstybėje. 9 Dabar jie turi labai toli pravaryti nuo manęs savo kekšavimą ir savo karalių sugedimą, ir aš gyvensiu visuomet jų tarpe. 10 Tu gi, žmogaus sūnau, parodyk Izraėlio namams bažnyčią, kad jie susigėstų savo neteisybių; jie turi išmatuoti statybą 11 ir paraustí dėl viso, ką yra padarę. Parodyk jiems namų išvaizdą ir jų statybos išėjimus, visą jų aprašymą ir visus jų įsakymus, visą

---

vo pilni... Plg. 40, 32-36; 3 Kar. 8, 10. 11; 2 Kron. 5, 13. 14; 7, 1. 2. —(7) *Per amžius.* Dievas steigia čia savo karalystę visiems amžiams. Plg. Jer. 3, 17. — *Nebesuteps...* Vieta turi būti šventa. Kaip kitados karaliai ir tauta greitai pasiduodavo stabmeldystei ir aukštumų garbinimui, taip atnaujinime jie su lygiu uolumu turi tarnauti Dievui. — *Savo karalių sugedimu.* Ebr. t.: savo karalių lavonais. — Gal čia kalbama apie neleistiną karalių laidojimą šventoje vietoje. Bet gali būti, kad ir ebr. t. čia nevisai tikras. LXX: (neteisingomis) savo vadų žudynėmis savo tarpe (plg. 4 Kar. 21, 16). — (8) *Jie statėsi...:* statėsi dievaičius su jų nameliais ir dievaičių aukurus pačioje bažnyčioje (plg. 4 Kar. 16, 10-16; 21, 4-7). Taip čia primenama, kas buvo anksčiau pranašui parodyta 8, 5-17. — (9) *Ir aš gyvensiu...* Žmonių bendradarbiavimas yra dažnai saikas, kurio žiūrėdamas Dievas teikia savo pažadėtąsias gėrybes (plg. Iz. 48, 18). — (10) *Jie turi išmatuoti...:* kad pamatytų, kaip labai pats Dievas tėmija mažiausius dalykus, ypač žmonių gyvenime. Parodoma tautai bažnyčia, kad ji dėl dieviškųjų geradarysčių didumo ir atstatymo vilties liautųsi nusidėjus (Teod.). — (11) *Ir paraustí...* Ebr. t.: ir kai jie

exitus, et introitus, et omnem
descriptionem eius, et universa
praecepta eius, cunctumque or-
dinem eius, et omnes leges eius
ostende eis, et scribes in oculis
eorum: ut custodiant omnes de-
scriptiones eius, et praecepta il-
lius, et faciant ea. 12 Ista est lex
domus in summitate montis: Om-
nis finis eius in circuitu, sanc-
tum sanctorum est: haec est er-
go lex domus.
13 Istae autem mensurae alta-
ris in cubito verissimo, qui ha-
bebat cubitum, et palmum: in
sinu eius erat cubitus et in lati-
tudine, et definitio eius usque
ad labium eius, et in circuitu,
palmus unus: haec quoque erat
fossa altaris. 14 Et de sinu ter-
rae usque ad crepidinem novis-
simam duo cubiti, et latitudo
cubiti unius: et a crepidine mi-
nore usque ad crepidinem maio-
rem quattuor cubiti, et latitudo
cubiti unius. 15 Ipse autem Ariel
quattuor cubitorum: et ab Ariel
usque ad sursum, cornua quat-
tuor. 16 Et Ariel duodecim cu-
bitorum in longitudine per duo-
decim cubitos latitudinis: qua-
drangulatum aequis lateribus. 17 Et
crepido quattuordecim cubitorum
longitudinis per quattuordecim

jų tvarką ir visus jų įstatymus
ir parašyk jų akivaizdoje, kad
sergėtų visus jų aprašymus ir
įsakymus ir vykintų juos. 12 Tas
yra įstatymas apie namus kalno
viršūnėje: visas jų plotas aplin-
kui yra labai šventas; tas tat yra
namų įstatymas.
13 Šitas yra altoriaus išmatavi-
mas tikriausiu mastu, kurs buvo
plaštaku ilgesnis už paprastą: Jo
griovelis buvo vienu mastu gilus ir
mastu platus, vainikai iki jo briau-
nai ir tai aplinkui buvo sprindžiu
platūs; tai ir buvo altoriaus grio-
vis. 14 Nuo žemės įdubimo iki
apatiniam užkirtimui buvo du
mastu aukščio; plotis buvo vieno
masto; nuo mažesnio užkirtimo iki
didesniajam užkirtimui buvo ketu-
ri mastai; pločio buvo vienas
mastas. 15 Pats gi židinys buvo
dar keturiais mastais aukščiau,
ir iš židinio ėjo aukštyn keturi
ragai. 16 Židinys buvo dvylika
mastų ilgas ir dvylika mastų pla-
tus; jis buvo lygus keturkampis.
17 Užkirtimas buvo keturiolika
mastų ilgas ir keturiolika mastų
platus, visuose keturiuose šo-

---

paraus... tu parodyk jiems... ir rašyk. — (12) *Visas jų plotas...* Seniau sandoros padangtėje ir Saliamono bažnyčioje tik užpakalinė jų dalis buvo laikoma švenčiausia, Mesijo gi laikais visas bažnyčios plotas (Iz. 4, 5). Taip išreiškiama, kad Ezekiėlio šventykla nebepriklauso Sen. Testamentui, bet Nauj. Test. bažnyčiai, kurioje nebeskiriama šventos nuo švenčiausios vietos, nes Dievas savo malone pasilieka visoje Bažnyčioje, Žyd. 9, 8.

(13) *Jo griovelis...* Altoriaus aprašinėjimas pradedamas nuo jo pamatų. Prie tų pamatų buvo lyg koks griovis, į kurį tekėdavo aukų kraujas, o iš jo kanalais buvo nuleidžiamas į upę. Aplink griovį buvo vainikas ar krotai, kad kartais neįpultų į jį kunigai. — (15) *Pats gi židinys.* Ebr. *Har' el,* Dievo kalnas ir *'ari' el.* Dievo židinys. Tai buvo vienatinė vieta, kame buvo valia aukoti Dievui aukas. Iš jo kampų buvo tarsi išdygę ragai. — (17) *Jo laiptai...* Altorius buvo atgręžtas į vakarus šventyklos link; todėl laiptai į altorių buvo rytų šone. Mozės altorius laiptų neturėjo (Iš. 20, 26).

cubitos latitudinis in quattuor an-
gulis eius: et corona in circu-
itu eius dimidii cubiti, et sinus eius
unius cubiti per circuitum: gradus
autem eius versi ad Orientem.
[18] Et dixit ad me: Fili homi-
nis, haec dicit Dominus Deus:
Hi sunt ritus altaris in quacum-
que die fuerit fabricatum: ut offera-
tur super illud holocaustum, et
effundatur sanguis. [19] Et dabis
Sacerdotibus, et Levitis, qui sunt
de semine Sadoc, qui accedunt
ad me, ait Dominus Deus, ut
offerant mihi vitulum de armento
pro peccato. [20] Et assumens de
sanguine eius, pones super quat-
tuor cornua eius, et super quat-
tuor angulos crepidinis, et super
coronam in circuitu: et munda-
bis illud, et expiabis. [21] Et tol-
les vitulum, qui oblatus fuerit
pro peccato: et combures eum
in separato loco domus extra
sanctuarium. [22] Et in die secun-
da offeres hircum caprarum im-
maculatum pro peccato: et expia-
bunt altare, sicut expiaverunt in
vitulo. [23] Cumque compleveris
expians illud, offeres vitulum de
armento immaculatum, et arie-
tem de grege immaculatum. [24] Et
offeres eos in conspectu Domini:
et mittent sacerdotes super eos
sal, et offerent eos holocaustum
Domino. [25] Septem diebus facies

nuose; vainikas aplink jį buvo
pusės masto ir griovelis buvo
vieno masto aplinkui; jo laiptai
buvo atgręžti į rytus.

[18] Jis man tarė: Žmogaus sū-
nau, Viešpats Dievas sako taip:
Šitos yra altoriaus apeigos tai
dienai, kaip tik jis bus pastaty-
tas, kad ant jo būtų aukojama de-
ginamoji auka ir būtų išliejamas
kraujas. [19] Lėvio giminės kuni-
gams, kurie yra iš Sadoko aini-
jos, kurie artinasi prie manęs,
sako Viešpats Dievas, tu duosi
jauną veršį iš bandos, kad au-
kotų man už nuodėmę. [20] Paė-
męs jo kraujo padėk ant ketu-
rių jo ragų ir ant keturių užkir-
timo kampų ir ant vainiko aplin-
kui; taip tu apvalysi jį ir pašven-
tinsi. [21] Po to paimsi veršį, kurs
yra paaukotas už nuodėmę, ir
sudeginsi jį atskiroje vietoje prie
namų ne šventyklos ribose. [22] Kitą
dieną aukok ožį be kliaudos už
nuodėmę ir juo pašventins alto-
rių, taip kaip pašventino veršiu.
[23] Pabaigęs jį šventinti aukok ver-
šį be kliaudos iš bandos ir avi-
ną be kliaudos iš bandos; [24] au-
kok juos Viešpaties akivaizdoje;
kunigai dės ant jų druskos ir
aukos juos kaip deginamąją auką
Viešpačiui. [25] Septynias dienas
aukok kasdien ožį už nuodėmę;

---

(18) *Altoriaus apeigos:* įsakymai, kaip reikia altorius pašventinti. Altorius yra reikalingas pašventinimo, nes nuodėminga žmogaus ranka apdirbta medžiaga laikoma sutepta. Apšlakstymas altoriaus šonų krauju ir jo ragų patepimas krauju yra kunigų funkcija, todėl ji čia ypač pabrėžiama. — (19) *Tu duosi...* Ezekielis gauna nurodymų tautai ir kunigams, todėl į jį atsiliepiama, taip kaip į Mozę Pentateuche. — *Jauną veršį:* kaip vyriausiojo kunigo nuodėmės aukoje. Plg. Kun. 4, 3; 16, 3 ir k., ypač Iš. 29, 36; Kun. 8, 2... — (21) *Ne šventyklos ribose:* panašiai kaip Kun. 4, 12; 16, 27. Tiksliau sudeginimo vietos pranašas nepasako. — (22) *Kitą dieną...* Kaip sandoros padangtė ir Saliamono bažnyčia buvo šventinama septynias dienas, taip ir šitas šventinimas turi tęstis 7 dienas. — *Be kliaudos.* Vz. Kun. 1, 3. 10 ir k. — (24) *Kunigai dės...* Be nuodėmės aukos dar turi būti atnašauta deginamoji auka. Druskos pri-

hircum pro peccato quotidie: et vitulum de armento, et arietem de pecoribus immaculatos offerent. [26] Septem diebus expiabunt altare, et mundabunt illud: et implebunt manum eius. [27] Expletis autem diebus, in die octava et ultra, facient sacerdotes super altare holocausta vestra, et quae pro pace offerunt: et placatus ero vobis, ait Dominus Deus.

taip pat turi aukoti iš bandos veršį ir aviną iš būrio be kliaudos. [26] Septynias dienas šventins altorių, valys jį ir pripildys jo ranką. [27] Toms dienoms pasibaigus aštuntą dieną ir paskui kunigai aukos ant altoriaus jūsų deginamąsias aukas ir ramybės atnašas; taip aš būsiu jums maloningas, sako Viešpats Dievas.

b) Naujas Dievo garbinimo būdas.

Caput XLIV. [1] Et convertit me ad viam portae sanctuarii exterioris, quae respiciebat ad Orientem: et erat clausa. [2] Et dixit Dominus ad me: Porta haec clausa erit: non aperietur, et vir non transibit per eam: quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa [3] principi. Princeps ipse sedebit in ea, ut comedat panem coram Domino: per viam portae vestibuli ingredietur, et per viam eius egredietur.

44 perskyrimas. [1] Jis vėl nuvedė mane prie išorinių šventyklos vartų, kurie atgręžti į rytus; jie buvo užrakinti. [2] Tuomet Viešpats man tarė: Šitie vartai pasiliks; jie nebus atidaryti, ir nėvienas neįeis pro juos; neś Viešpats, Izraėlio Dievas, įėjo pro juos; jie bus užrakinti ir [3] kunigaikščiui. Tačiau kunigaikštis sėdės juose, kad valgytų duonos Viešpaties akivaizdoje; jis įeis prieangio vartų keliu ir tuo pačiu keliu išeis.

---

dedama einant įsakymu Kun. 2, 13; plg. Mk. 9, 48. — (26) *Pripildys jo ranką.* Išsireiškimas paimtas iš kunigų pašventinimo apeigų, Iš. 29, 9. Kunigams, kai jie turėdavo pradėti eiti savo pareigas, buvo duodama į rankas aukų dalys, kad jas pakeltų aukštyn Viešpaties akivaizdoje (Kun. 8, 27. 28); taip jie darėsi tinkami savo pareigoms; todėl ir pasakymas apie altorių: pripildys jo rankas, reiškia tą pat, ką ir: padarys jį tinkamą aukoms deginti.

44, 1-46, 24. Čia duodama pranašui paaiškinimų apie užrakintus rytų vartus, apie nusikaltusius lėvitus (44, 1-14), apie Sadoko sūnus kunigus (44, 15-27), apie kunigų dalį nuosavybės paskirstyme ir apie lėvitų dalį (44, 28-45, 5), apie kunigaikščio dalį ir pelną (45, 6-16), apie aukas šventėse (45, 17-46, 7), apie kelią, kuriuo kunigaikštis turės eiti bažnyčion, apie jo duodamas aukas ir dovanas (46, 8-18), pagaliau apie virtuves aukų mėsai (46, 19-24).

(44, 2) *Jie bus užrakinti...* Pro šituos vartus buvo sugrįžusi į bažnyčią Viešpaties garbė (43, 2), todėl jie pasidarė taip šventi, kad nėvienam nebebus atidaromi, net kunigaikščiui. Tačiau teokratiniam kunigaikščiui iš Dovido ainijos, tam Dievo garbės atspindžiui, kuriam buvo duotas 2 Kar. 7, 14 pažadas, kurs žemiškuose dalykuose yra Dievo vietininkas, suteikiama teisė prieiti visai arti prie kunigų šventoriaus ir pasiliekant ant slenksčio tų vartų, kurie jam atidaromi, iš ten žiūrėti į aukojimą ir ten valgyti aukų dalį (46, 1. 2. 3. 12). Vartus pasiekti jis

4 Et adduxit me per viam
portae Aquilonis in conspectu
domus: et vidi, et ecce implevit
gloria Domini domum Domini:
et cecidi in faciem meam. 5 Et
dixit ad me Dominus: Fili homi-
nis pone cor tuum, et vide ocu-
lis tuis, et auribus tuis audi om-
nia, quae ego loquor ad te de
universis ceremoniis domus Do-
mini, et de cunctis legibus eius:
et pones cor tuum in viis templi
per omnes exitus sanctuarii. 6 Et
dices ad exasperantem me do-
mum Israel: Haec dicit Dominus
Deus: Sufficiant vobis omnia
scelera vestra domus Israel: 7 eo
quod inducitis filios alienos in-
circumcisos corde, et incircum-
cisos carne, ut sint in sanctu-
ario meo, et polluant domum
meam: et offertis panes meos,
adipem, et sanguinem: et dissol-
vitis pactum meum in omnibus
sceleribus vestris 8 Et non ser-
vastis praecepta sanctuarii mei:
et posuistis custodes observa-
tionum mearum in sanctuario
meo vobismetipsis. 9 Haec dicit
Dominus Deus: Omnis alieni-
gena incircumcisus corde, et in-

4 Po to jis nuvedė mane šiau-
rės vartų keliu ties namais; tenai
aš pažvelgiau, ir štai Viešpaties
garbė buvo pripildžiusi Viešpa-
ties namus; tuomet aš parpuo-
liau ant savo veido. 5 Viešpats
gi man tarė: Žmogaus sūnau,
imk sau į širdį, matyk savo aki-
mis ir išgirsk savo ausimis visa,
ką aš tau sakau apie visas Vieš
paties namų apeigas ir apie visus
jų įstatus, atkreipk savo dėmesį
į bažnyčios kelius, taip pat į vi-
sus šventyklos išėjimus 6 ir sa-
kyk erzinantiems mane Izraėlio
namams: Viešpats Dievas sako
taip: Gana bus jums, Izraėlio na-
mai, visų jūsų nusikaltimų; 7 nes
jūs įsivedėte svetimus vaikus ne-
apipjaustyta širdimi ir neapipjau-
stytu kūnu, kad jie būtų mano
šventykloje ir suteptų mano na-
mus; jūs aukojate mano duonas,
taukus ir kraują, ir ardote mano
sandorą visais savo nusikalti-
mais. 8 Jūs nesilaikėte mano šven-
tyklos įstatų ir patys pastatėte
sau sargų mano nuostatams ma-
no šventykloje. 9 Viešpats Die-
vas sako taip: Nėvienas svetim-
šalis neapipjaustyta širdimi ir

---

turės iš istorinio šventoriaus, į kurį įeis kartu su kitais pro išorinius šiaurės ir pietų vartus ir pro čia vėl išeis.

(4) *Ties namais:* ties pačia šventykla, todėl į vidaus šventorių, kame jis sustojo ir matė Viešpaties garbę, kaip ji pripildė bažnyčią. — (5) *Atkreipk savo...:* įsidėmėk, pro kur įeinama ir išeinama, kad galėtumei duoti nurodymų, kas ir pro kuriuos vartus turi įeiti ir išeiti, kad nebeatsitiktų daugiau nieko priešingo bažnyčios šventumui, kaip kad seniau būdavo. (6) *Ir sakyk...* Ebr. t.: sakyk atkaklumui, Izraėlio namams. — *Nusikaltimų.* Ebr. t.: nuobodų. — Buvo daroma nuobodų, kai buvo įsileidžiama į bažnyčią svetimų dievaičių tarnus. — (7) *Neapipjaustyta širdimi:* kurie be jokio varžymos pasiduoda piktiems savo geiduliams. — Pagonimis vergais buvo seniau (Joz. 9, 27; Ezdr. 2, 58) naudojamasi žemiausiems bažnyčios patarnavimams, vandeniui nešti, malkoms kirsti ir tt., bet vėliau jie buvo prileidžiami ir prie kitų darbų, kurie buvo skirti tik lėvitams ir kunigams. Tai jau buvo aiškus šventyklos sutepimas. — *Duonas...* Aukščiau minėtais pagonimis buvo naudojamasi atnašaujant duonines aukas, deginant taukus, šlakstant kraujų altorių ir jį išliejant. — (8) *Patys pastatėte...* Kunigai ir lėvitai laikė sau bažnyčios patarnavimus perdaug žemais (Mat. 1, 12), todėl jie pasivaduodavo pagonimis.

circumcisus carne, non ingredie-
tur sanctuarium meum, omnis
filius alienus qui est in medio
filiorum Israel.
[10] Sed et Levitae, qui longe
recesserunt a me in errore filio-
rum Israel, et erraverunt a me
post idola sua, et portaverunt
iniquitatem suam: [11] erunt in
sanctuario meo aeditui, et iani-
tores portarum domus, et minis-
tri domus: ipsi mactabunt holo-
causta, et victimas populi: et ipsi
stabunt in conspectu eorum, ut
ministrent eis. [12] Pro eo quod
ministraverunt illis in conspectu
idolorum suorum, et facti sunt
domui Israel in offendiculum ini-
quitatis: idcirco levavi manum
meam super eos, ait Dominus
Deus, et portabunt iniquitatem
suam: [13] et non appropinquabunt
ad me ut sacerdotio fungantur
mihi, neque accedent ad omne
sanctuarium meum iuxta sancta
sanctorum: sed portabunt con-
fusionem suam, et scelera sua
quae fecerunt. [14] Et dabo eos
ianitores domus in omni minis-
terio eius, et in universis, quae
fient in ea.
[15] Sacerdotes autem et Levi-
tae filii Sadoc, qui custodierunt
ceremonias sanctuarii mei cum
errarent filii Israel a me ipsi ac-
cedent ad me ut ministrent mi-
hi: et stabunt in conspectu meo

neapipjaustytu kūnu neįeis į ma-
no šventyklą, nėvienas svetimas
vaikas, kurs yra Izraėlio sūnų
tarpe.
[10] Tie lėvitai, kurie Izraėlio
sūnums suklydus toli pasitraukė
nuo manęs, nuklydo nuo manęs
paskui savo stabus ir todėl nešė
savo neteisybę, [11] bus mano
šventykloje namų vartų vartinin-
kais ir durininkais ir namų tar-
nais; jie skers deginamąsias au-
kas ir kitas tautos aukas, ir jie
stovės pasiryžę jai tarnauti. [12] Ka-
dangi jie tarnavo jiems savo sta-
bų akivaizdoje ir virto Izraėlio
namams papiktinimu į neteisy-
bes, todėl aš pakėliau savo ran-
ką prieš juos, sako Viešpats Die-
vas, ir jie neš savo neteisybę,
[13] nesiartins prie manęs atlikti
man kunigų pareigų ir neeis prie
visų mano šventovių arti to, kas
yra švenčiausia, bet neš savo
sugėdinimą ir savo nusikaltimus,
kuriuos yra padarę. [14] Aš pada-
rysiu iš jų namų durininkus vi-
siems jų patarnavimams ir visa-
me, kas juose bus daroma.

[15] Lėvio gi giminės Sadoko
sūnūs kunigai, kurie sergėjo ma-
no šventyklos apeigas, kai Izra-
ėlio vaikai klydo nuo manęs, tie
artinsis prie manęs man tarnauti;
jie stovės mano akivaizdoje, kad

---

(10) *Tie lėvitai...* Kalbama čia ne apie visus Lėvio ainius, bet apie kunigus iš Lėvio giminės, kurie buvo nusikaltę neištikimybe Viešpačiui. Jie degraduojami į paprastus lėvitus, todėl nebegalės eiti kunigų pareigų.—(12) *Papiktinimu.* Pritardami tautos užgaidoms ir savo piktu pavyzdžiu jie piktino visus ir davė progos tautai vis labiau nusikalsti. — *Pakėliau savo ranką:* prisiekiau. —(13) *Prie visų mano...* Šventovėmis ir tuo kas švenčiausia čia pavadinta ne tik švenčiausioji pačios bažnyčios dalis ir tik Dievui pašvęstos aukų dalys, bet visi dalykai, kurie buvo laikomi labai šventais. Atitolinti nuo visų tų dalykų buvusieji kunigai bus visų akyse labai sugėdinti.

(15) *Jie stovės mano...* Kaip Sadokas buvo ištikimas Dievo išrinktajam karaliui (1 Kron. 6, 8. 53 ir k.),

ut offerant mihi adipem, et sanguinem, ait Dominus Deus. [16] Ipsi ingredientur sanctuarium meum, et ipsi accedent ad mensam meam ut ministrent mihi, et custodiant ceremonias meas. [17] Cumque ingredientur portas atrii interioris, vestibus lineis induentur: nec ascendet super eos quidquam laneum, quando ministrant in portis atrii interioris et intrinsecus. [18] Vittae lineae erunt in capitibus eorum, et feminalia linea erunt in lumbis eorum, et non accingentur in sudore. [19] Cumque egredientur atrium exterius ad populum, exuent se vestimentis suis, in quibus ministraverant, et reponent ea in gazophylacio sanctuarii, et vestient se vestimentis aliis: et non sanctificabunt populum in vestibus suis. [20] Caput autem suum non radent, neque comam nutrient: sed tondentes attondent capita sua. [21] Et vinum non bíbet omnis sacerdos quando ingressurus est atrium interius. [22] Et viduam, et repudiatam non accipient uxores, sed virgines de semine domus Israel: sed et viduam, quae fuerit vidua a sacerdote, accipient.

aukotų man taukus ir kraują, sako Viešpats Dievas. [16] Jie įeis į mano šventyklą ir jie artinsis prie mano stalo man tarnauti ir mano apeigų sergėti. [17] Įeidami pro vidaus šventoriaus vartus, jie bus apsivilkę drobiniais drabužiais, ir nebus ant jų kūno nieko vilnonio, kai jie tarnaus vidaus šventoriaus vartuose ir viduje. [18] Drobinės juostos bus ant jų galvų ir drobinės kelnės aplink jų strėnas, ir jie nesusijuos taip, kad prakaituotų. [19] Išeidami į išorinį šventorių prie tautos, jie nusivilks savo drabužius, kuriuose tarnavo, ir padės juos šventyklos sandėlyje, apsivilks gi kitais drabužiais ir nepašventins tautos savo drabužiais. [20] Savo galvos jie neskus ir neželdins ilgų plaukų, bet kirpte apsikirps savo galvas. [21] Nėvienas kunigas, kai jis turės eiti į vidaus šventorių, negers vyno. [22] Taip pat jie neves našlės ir atstumtos, tiktai mergaites ir Izraėlio namų ainijos; tačiau našlę, kuri yra kunigo našlė, jie galės vesti. [23] Jie mokins mano tautą, koks yra

---

taip jo ainiai bus ištikimi aukščiausiam karaliui, Dievui. — (17) *Drobiniais...* Drobinį apdarą vilkėjo vyriausias kunigas permaldavimo dieną (Kun. 16, 4). — *Vilnonio.* Šiaip jau žydams buvo uždrausta dėvėti kartu vilnonius ir drobinius apdarus. Kunigams čia uždraudžiama dėvėti vilnonius drabužius šventykloje, kad išvengtų prakaitavimo ir nesusiteptų prakaitu. —(19) *Nepašventins tautos...* Pašvęsti apdarai suteiktų tautai tam tikro šventumo, taip kad žmonės turėtų vengti daugelio dalykų ir nebegalėtų laisvai užsiimti visais savo reikalais. Plg. Iš 29, 37; 30, 29; Kun. 5, 18. 27 ir 21, 1-8. Mozės įstatyme kunigų drabužiai neturėjo šitokios ypatybės. — (20) *Savo galvos...* Galvą nusiskusti buvo gedulio ženklas (Iz. 22, 21 ir k.) ir todėl kunigams buvo uždrausta (Kun. 21, 5); be to tai būtų buvęs pamėgzdžiojimas pagoniškų įpročių. Plaukus želdinti ilgus nepritiko kunigų rimtumui (Jier.). Kadangi ilgus plaukus želdindavo nazirai, todėl kunigams buvo uždraustas ilgas naziratas. LXX pasakyta, kad kunigams nevalia artintis su atidengta galva, nes nusidengti galvą buvo gedulio ženklas (Kun. 10, 6; 21, 10). — (21) *Vyno.* Vz. Kun. 10, 9 .— (22) *Jie neves...* Kas įstatyme buvo įsakyta vyriausiam kunigui (Kun. 21, 14), to čia reikalaujama iš visų kunigų; skirtumas daro-

23 Et populum meum docebunt
quid sit inter sanctum, et pollutum,
et inter mundum et immundum
ostendent eis. 24 Et cum fuerit
controversia, stabunt in iudiciis
meis, et iudicabunt: leges meas,
et praecepta mea in omnibus sol-
lemnitatibus meis custodient, et
Sabbata mea sanctificabunt. 25 Et
ad mortuum hominem non in-
gredientur, ne polluantur, nisi ad
patrem et matrem, et filium et
filiam, et fratrem et sororem, quae
alterum virum non habuerit: in
quibus contaminabuntur. 26 Et
postquam fuerit emundatus, sep-
tem dies numerabuntur ei. 27 Et
in die introitus sui in sanctua-
rium ad atrium interius ut mi-
nistret mihi in sanctuario, offeret
pro peccato suo, ait Dominus
Deus.

28 Non erit autem eis here-
ditas, ego hereditas eorum: et
possessionem non dabitis eis in
Israel, ego enim possessio eo-
rum. 29 Victimam et pro pec-
cato et pro delicto ipsi come-
dent: et omne votum in Israel
ipsorum erit. 30 Et primitiva om-
nium primogenitorum, et omnia
libamenta ex omnibus, quae of-
feruntur, sacerdotum erunt: et
primitiva ciborum vestrorum da-
bitis sacerdoti, ut reponat bene-
dictionem domui tuae. 31 Omne

skirtumas tarp švento ir nešven-
to, ir aiškins jiems, kuo skiriasi
tai kas sutepta nuo nesutepto.
24 Kilus ginčui, jie laikysis mano
nuostatų ir darys teismą; jie ser-
gės mano įstatymus ir mano įsa-
kymus visose mano iškilmėse ir
švęs mano subatas. 25 Jie neeis
prie numirėlio, kad nesusiteptų,
išskyrus tėvą ir motiną, sūnų ir
dukterį, brolį ir seserį, kuri dar
neturėjo vyro; šitais jiems leista
susitepti. 26 Ir kai kurs bus ap-
siplovęs, bus jam suskaityta sep-
tynios dienos. 27 O tą dieną,
kurią jie eis į šventyklą į vidaus
šventorių, kad man tarnautų šven-
tykloje, jis aukos už savo nuo-
dėmę, sako Viešpats Dievas.

28 Jie negaus tėvainystės, nes
aš jų tėvainystė; ir nuosavybės
jūs neduosite jiems Izraėlyje, nes
aš jų nuosavybė. 29 Jie valgys
nuodėmės ir nusikaltimo aukas,
ir kiekvienas apžadas Izraėlyje
bus jų. 30 Visų pirmgimių pir-
monės ir visos liejamosios aukos
iš viso, kas aukojama, bus ku-
nigų; taip pat savo valgių pir-
mones jūs duosite kunigui, kad
jis neštų palaiminimą tavo na-
mams. 31 Jokios maitos ir kas
iš paukščių ar iš gyvulių yra

---

mas tik tas, kad kunigas gali vesti kunigo našlę. — (23) *Jie mokins...:* kad Dievui ypatingu būdu pašvęsta tauta galėtų pasisaugoti bet kokio susitepimo. — (24) *Darys teismą.* Svarbesnius ginčus spręs kunigai. Atk. 17, 8... 2 Kron. 19, 8. — (25) *Jie neeis...* Plg. Sk. 19, 11-19.

(28) *Jie negaus...* Geriau ebr. t.: ir tai bus jiems tėvainystė: aš pats esu jų tėvainystė. Vz. Atk. 18, 1; plg. žem. 45, 4. — (29) *Jie valgys...* Ebr. t.: duonines (nekruvinas) aukas, ir nuodėmės aukas, ir nusikaltimo aukas jie valgys, ir visa kas apimta draudimu Izraėlyje teks jiems. — Kokios aukos tekdavo kunigams, vz. Kun. 2, 3; 6, 16; 7, 6... plg. Kun. 21, 28; 18, 14. — (30) *Visų pirmgimių pirmonės:* geriausios dalys pirmonių, valgomų vaisių ir miltų. Ebr. t.: geriausius visų pirmųjų vaisių iš viso ir visų pašvęstųjų dovanų iš viso, iš visų jų pašvęstų dovanų. — *Duosite kunigui...* Kunigo maldavimu Dievas suteiks savo palaiminimą. Iš. 22, 29. — (31) *Kunigai nevalgys.* Kodėl, paaiškinta Atk. 14, 21: nes tu

morticinum, et captum a bestia
de avibus et de pecoribus non
comedent Sacerdotes.
Caput XLV. 1 Cumque coe-
peritis terram dividere sortito,
separate primitias Domino, sanc-
tificatum de terra, longitudine
vigintiquinque millia, et latitu-
dine decem millia: sanctificatum
erit in omni termino eius per
circuitum. 2 Et erit ex omni parte
sanctificatum quingentos per
quingentos, quadrifariam per cir-
cuitum: et quinquaginta cubitis
in suburbana eius per gyrum.
3 Et a mensura ista mensurabis
longitudinem vigintiquinque mil-
lium, et latitudinem decem mil-
lium, et in ipso erit templum,
sanctumque sanctorum. 4 Sanc-
tificatum de terra erit sacerdoti-
bus ministris sanctuarii, qui ac-
cedunt ad ministerium Domini:
et erit eis locus in domos, et in
sanctuarium sanctitatis.
5 Vigintiquinque autem millia
longitudinis, et decem millia la-
titudinis erunt Levitis, qui minis-
trant domui: ipsi possidebunt
viginti gazophylacia.
6 Et possessionem civitatis
dabitis quinque millia latitudinis,
et longitudinis vigintiquinque mil-
lia secundum separationem sanc-

žvėrių sudraskyta, kunigai ne-
valgys.
45 perskyrimas. 1 Kai pra-
dėsite dalintis žemę burta, atskir-
kite kaipo pirmones Viešpačiui
pašvęstą žemės dovaną dvide-
šimt penkiais tūkstančiais ilgą ir
dešimčia tūkstančių plačią; ji
bus pašvęsta visame savo plote
aplinkui. 2 Iš visos šitos dalies
turi priklausyti šventyklai ketur-
kampis penkiais šimtais platus ir il-
gas, o aplink jį turi būti laisvas
plotas per penkias dešimtis mastų
apsukai. 3 Iš to kas atmatuota
matuosite plotą išilgai dvidešimt
penkis tūkstančius ir skersai de-
šimtį tūkstančių, ir jame bus baž-
nyčia ir tai kas švenčiausia. 4 Pa-
švęstoji šalies dovana priklausys
šventyklos tarnams kunigams, ku-
rie eina į Viešpaties tarnybą; čia
bus vieta jų namams ir šventa-
jai šventyklai.
5 Taip pat dvidešimt penkių
tūkstančių ilgis ir plotis bus pa-
skirtas lėvitams, kurie tarnauja
namams; jiems priklausys dvide-
šimt kambarių.
6 Miestui nuosavybėn duosite
penkių tūkstančių plotį ir dvide-
šimt penkių tūkstančių ilgį šalia
to, kas atskirta šventyklai; tai

---

esi šventa savo Dievo tauta. — Pa-
našių dalykų valgymų buvo susite-
pama, ir tas susitepimas pasilikdavo
iki vakarui.

(45, 1) *Dvidešimt penkiais tūk-
stančiais.* Anot daugelio aiškintojų:
25000 nendrių; bet gal taip susida-
rytų perdaug dideli plotai; todel
kiti sako: mastų. Plg. auk. 42, 15...
— *Dešimčia.* Tikriau LXX: dvide-
šimčia. Plg. 3 ir 5 eil. — (3) *Iš to
kas atmatuota:* iš ploto paminėto 1 e.;
todėl šita eil. yra 1-os eil. tęsinys,
o 2-oje eil. minimas plotas priklau-
so 3 eil. aprašomam plotui, kuriame
buvo ir bažnyčios vieta. Visas šitas
plotas laikomas šventu, todėl kuni-
gai gyvena Viešpačiui ypatingu bū-
du pašvęstoje žemėje arti bažnyčios.

(5) *Priklausys dvidešimt kamba-
rių.* Tikriau LXX: jie turės (ten)
miestų, kad juose gyventų. Taigi ir
lėvitai gyvens atskirai nuo tautos.

(6) *Miestui nuosavybėn.* Mies-
tui skiriamas plotas bus tiek pat
ilgas iš rytų į vakarus kaip ir lėvitų
plotas, bet perpus siauresnis, nes tik
5000. — *Šalia to, kas...:* išilgai, ly-
giagrečiai bažnyčiai paskirto ploto,
pietų šone (48, 8), ir priklausys ne
vienai giminei kaip anksčiau, bet vi-
soms. — (7) *Viename ir kitame šo-*

tuarii, omni domui Israel. [7] Prin-
cipi quoque hinc et inde in se-
parationem sanctuarii, et in pos-
sessionem civitatis, contra faciem
possessionis urbis: a latere Ma-
ris usque ad Mare, et a latere
Orientis usque ad Orientem: Lon-
gitudinis autem iuxta unamquam-
que partem a termino Occiden-
tali usque ad terminum Orienta-
lem. [8] De terra erit ei posses-
sio in Israel: et non depopula-
buntur ultra principes populum
meum: sed terram dabunt do-
mui Israel secundum tribus eo-
rum
[9] Haec dicit Dominus Deus:
Sufficiat vobis principes Israel:
iniquitatem et rapinas intermit-
tite, et iudicium et iustitiam fa-
cite, separate confinia vestra a po-
pulo meo, ait Dominus Deus.
[10] Statera iusta, et ephi iustum,
et batus iustus erit vobis. [11] Ephi,
et batus aequalia, et unius men-
surae erunt: ut capiat decimam
partem cori batus, et decimam
partem cori ephi: iuxta mensu-
ram cori erit aequa libratio eo-
rum. [12] Siclus autem viginti obo-
los habet. Porro viginti sicli, et
vigintiquinque sicli, et quinde-
cim sicli, mnam faciunt. [13] Et
hae sunt primitiae, quas tolletis:

priklausys visiems Izraėlio na-
mams. [7] Taip pat kunigaikščiui
paskirsite plotą viename ir kitame
šone to, kas atskirta šventyklai
ir miestui paveldėti, būtent ties
tuo kas atskirta šventyklai ir ties
tuo kas turi priklausyti miestui:
vakarų šone į vakarus ir rytų
šone į rytus; ploto gi ilgis kiek-
viename šone sieks nuo vakarų
sienos iki rytų sienai. [8] Tai iš
šalies priklausys jam kaip nuo-
savybė Izraėlyje, ir kunigaikščiai
nebeplėš daugiau mano tautos,
bet paliks šalį Izraėlio namams
jų giminėmis.
[9] Viešpats Dievas sako taip:
Gana bus jums, Izraėlio kuni-
gaikščiai; liaukitės darę neteisybę
ir plėšimus ir laikykitės teisės ir
teisybės, atskirkite savo plotą nuo
mano tautos, sako Viešpats Die-
vas. [10] Tebūna jūsų svarstyklės
teisingos, teisinga efa ir teisingas
batas. [11] Efa ir batas turi būti
lygūs ir to paties talpumo, kad
bate tilptų dešimta koro dalis ir
efoje dešimta koro dalis; žiūrint
koro talpumo bus nustatomi jų
saikai. [12] Siklis turės dvidešimt
skatikų. Dvidešimt siklių, ir dvi-
dešimt penki sikliai, ir penkio-
lika siklių sudarys vieną miną.
[13] Šitos yra pirmonės, kurias jūs

---

ne... Kunigaikščio nuosavybė bus į rytus ir į vakarus nuo jau atskirtų plotų; jie tęsiasi iki rytų ir iki vakarų šalies sienai, t. y. iki Jordanui ir iki Tarpžemei jūrai. — (8) *Nebeplėš.* Ebr. t.: nebeslėgs.

(9) *Atskirkite savo plotą...* Ebr. t.: nuimkite nuo mano tautos savo prispaudimus. — (10) *Tebūna jūsų...* Vz. Kun. 19, 36. Batų buvo seikėjami skystimai, efa gi, kuri buvo tokio pat talpumo, sausi dalykai, javai. Plg. Iz. 5. 10. Jų talpumas lygus 36, 44 anot kitų 38, 88 litrų. — *Koro,* arba chomero, kurs lygus 364, ar 388, 8 litrų.—(12) *Skatikų.* Ebr. *gėra,* lygi 0, 728 gr. Sikliais arba šekeliais buvo sveriami pinigai; vienas *šekelis buvo* vertas 6 litus. — *Dvidešimt siklių...* Šitie žodžiai nevisai aiškūs... Mina turėjo 50 šekelių. Gal tikriau pasakyta LXX: penki šekeliai (tebūna) penki, ir dešimts šekelių — dešimts, o 50 šekelių sudarys vieną miną; t. y. svarsčiai ir saikai turi būti tikri, penkių šekelių pinigas tebūna toks, kad jis svertų penkis šekelius ir tt. — (13) *Pirmonės.* Ebr. t.: pašvęstoji dovana. Savo pajamų dalį tauta turėjo atiduoti kunigaikščiui, kurs turėjo parūpinti

sextam partem ephi de coro fru-
menti, et sextam partem ephi de
coro hordei. 14 Mensura quoque
olei, batus olei, decima pars cori
est: et decem bati corum faciunt:
quia decem bati implent corum.
15 Et arietem unum de grege du-
centorum de his, quae nutriunt
Israel in sacrificium, et in holo-
caustum, et in pacifica, ad ex-
piandum pro eis, ait Dominus
Deus. 16 Omnis populus terrae
tenebitur primitiis his principi in
Israel.

17 Et super principem erunt
holocausta, et sacrificium, et li-
bamina in sollemnitatibus, et in
Calendis, et in Sabbatis, et in
universis sollemnitatibus domus
Israel: ipse faciet pro peccato sa-
crificium, et holocaustum, et pa-
cifica ad expiandum pro domo
Israel.

18 Haec dicit Dominus Deus:
In primo mense, una mensis su-
mes vitulum de armento imma-
culatum, et expiabis sanctuarium.
19 Et tollet sacerdos de sanguine
quod erit pro peccato: et ponet
in postibus domus, et in quat-
tuor angulis crepidinis altaris,
et in postibus portae atrii inte-
rioris. 20 Et sic facies in sep-
tima mensis pro unoquoque, qui
ignoravit, et errore deceptus est,
et expiabis pro domo.

21 In primo mense, quartade-
cima die mensis erit vobis Pas-

atnašausite: šeštą efos dalį nuo
kviečių koro ir šeštą efos dalį
nuo miežių koro. 14 Saikas alie-
jui bus aliejaus batas, lygus de-
šimtai koro daliai; dešimts batų
sudarys korą, nes dešimčia batų
pripiliamas pilnas koras. 15 Iš
bandos nuo kiekvienų dviejų
šimtų iš tarpo tų, kuriuos Izra-
ėlis augina duoninėms, degina-
mosioms aukoms, ramybės aukai
ir permaldavimui už save, imkite
vieną aviną, sako Viešpats Die-
vas. 16 Visa šalies tauta turės
duoti šitas pirmones kunigaikš-
čiui Izraėlyje.

17 Kunigaikštis turės rūpintis
deginamosiomis aukomis, duo-
ninėmis atnašomis ir liejamomis
aukomis iškilmėse, jaunačio die-
nose, subatose ir visose Izraėlio
namų iškilmėse; jis taip pat pa-
rūpins auką už nuodėmę ir de-
ginamąją auką ir ramybės auką
permaldavimui už Izraėlio namus.

18 Viešpats Dievas sako taip:
Pirmame mėnesyje pirmą mėne-
sio dieną imk iš bandos veršį be
kliaudos ir šventink šventyklą.
19 Kunigas turės imti nuodėmės
aukos kraujo ir pašlakstys namų
staktas, keturis altoriaus vainiko
kampus ir vidaus šventoriaus
vartų staktas. 20 Taip pat tu da-
rysi septintą mėnesio dieną už
kiekvieną, kurs nusidėjo nežino-
damas ar buvo klaidos suvadžio-
tas, ir taip pašventinsi namus.

21 Pirmame mėnesyje keturio-
liktą mėnesio dieną bus jums

---

aukas bažnyčiai; kviečių ir miežių reikėjo duoti 1/60 chomero. — (14) *Saikas aliejui...* Aliejaus reikėjo duoti 1/100 koro. — *Iš bandos...* Anot ebr. t. reikėjo duoti gerai užaugintų gyvulių. — *Duoninėms aukoms:* iš javų ir aliejaus (13 ir 14 eil.). — (16) *Pirmonės:* atnašas.

(17) *Už nuodėmę.* Ebr. t. dar čia paminėta duoninė auka.

(19) *Vartų:* tikriausiai visų trejų vartų. — (20) *Septintą mėnesio dieną.* Gal tikriau anot gr. t.: pirmą septintojo mėnesio dieną; todėl šita apeiga turėjo pavaduoti žydų permaldavimo dienos apeigas. — *Ne-*

chae sollemnitas: septem diebus
azyma comedentur. [22] Et faciet
princeps in die illa pro se, et
pro universo populo terrae vitu-
lum pro peccato. [23] Et in sep-
tem dierum sollemnitate faciet
holocaustum Domino septem
vitulos, et septem arietes imma-
culatos quotidie septem diebus:
et pro peccato hircum caprarum
quotidie. [24] Et sacrificium ephi
per vitulum, et ephi per arietem
faciet: et olei hin per singula
ephi.

[25] Septimo mense, quintade-
cima die mensis in sollemnitate
faciet sicut supra dicta sunt per
septem dies: tam pro peccato, quam
pro holocausto, et in sacrificio,
et in oleo.

Caput XLVI. [1] Haec dicit
Dominus Deus: Porta atrii inte-
rioris, quae respicit ad Orientem,
erit clausa sex diebus, in quibus
opus fit: die autem Sabbati ape-
rietur, sed et in die Calendarum
aperietur. [2] Et intrabit princeps
per viam vestibuli portae defo-
ris, et stabit in limine portae: et
facient sacerdotes holocaustum
eius, et pacifica eius: et adora-
bit super limen portae, et egre-
dietur: porta autem non claude-
tur usque ad vesperam. [3] Et ado-
rabit populus terrae ad ostium
portae illius in Sabbatis, et in Ca-
lendis coram Domino. [4] Holo-

Velykų iškilmė; septynias dienas
bus valgoma nerauginta duona.
[22] Kunigaikštis tą dieną už save
ir už visą šalies tautą atnašaus
veršį už nuodėmę. [23] Per sep-
tynias iškilmės dienas jis duos
deginamajai Viešpaties aukai po
septynis veršius ir septynis avi-
nus be kliaudos, kasdien per sep-
tynias dienas, ir už nuodėmę kas-
dien ožį. [24] Jis atnašaus duoninei
aukai vieną efą prie veršio ir vie
ną efą prie ožio, be to, prie kiek-
vienos efos vieną aliejaus hiną.

[25] Septintame mėnesyje pen-
kioliktą mėnesio dieną iškilmėje
jis darys, kaip aukščiau pasakyta,
per septynias dienas, duodamas
aukas už nuodėmę, deginamąsias
aukas, duonines aukas ir aliejaus.

46 perskyrimas. [1] Vieš-
pats Dievas sako taip: Vidaus
šventoriaus vartai, kurie atgręžti
į rytus, bus užrakinti per šešias
darbo dienas, subatos gi dieną
bus atidaryti, taip pat bus atida-
ryti ir jaunačio dieną. [2] Kuni-
gaikštis įeis pro išorinių vartų prie-
angį ir sustos ant vartų slenksčio,
o kunigai aukos jo deginamąją au-
ką ir jo ramybės auką; jis pagarbins
ant vartų slenksčio ir išeis; vartai
gi nebus uždaryti iki vakarui. [3] Taip
pat šalies tauta garbins prie tų
vartų angos subatomis ir jauna-
čio dienomis Viešpaties akivaiz-
doje. [4] Atnašaus gi kunigaikštis

žinodamas... Vz. Kun. 4, 2... Sk. 15, 22...

(22) *Veršį už nuodėmę.* Mozės įstatyme šitai dienai nebuvo įsakyta tokią auką daryti. — (24) *Vieną efą:* smulkių miltų (Sk. 15, 4; 28, 20). — *Hiną:* šeštą bato dalį.

(46, 2) *Ant vartų slenksčio.* Išorinio šventoriaus vartai į rytus turėjo pasilikti visuomet užrakinti. Ant jų slenksčio kunigaikščiui buvo paskirta vieta, kurioje jis turėjo valgyti aukų dalį (44, 2. 3). Šičia pasakoma, kurioje vietoje kunigaikštis turės atiduoti Dievui garbę ir būti, kai atliekamas jo atnašų aukojimas. Subatomis ir jaunačio dienomis turėjo būti atidaryti vidaus šventoriaus vartai, kunigaikštis turėjo iš išorinio šventoriaus ateiti iki vidaus šventoriaus slenksčio ir čia stovėti prie vartų staktos (ebr. t.). — (3) *Pietų vartų.* Įėjusiems pro šiaurės ir pietų vartus į išorinį šventorių valia

caustum autem hoc offeret princeps Domino: in die Sabbati sex agnos immaculatos, et arietem immaculatum.
[5] Et sacrificium ephi per arietem: in agnis autem sacrificium quod dederit manus eius: et olei hin per singula ephi.
[6] In die autem Calendarum vitulum de armento immaculatum: et sex agni, et arietes immaculati erunt.
[7] Et ephi per vitulum, ephi quoque per arietem faciet sacrificium: de agnis autem, sicut invenerit manus eius: et olei hin per singula ephi.

[8] Cumque ingressurus est princeps, per viam vestibuli portae ingrediatur, et per eandem viam exeat.
[9] Et cum intrabit populus terrae in conspectu Domini in sollemnitatibus: qui ingreditur per portam Aquilonis, ut adoret, egrediatur per viam portae Meridianae: porro qui ingreditur per viam portae Meridianae, egrediatur per viam portae Aquilonis: non revertetur per viam portae, per quam ingressus est, sed e regione illius egredietur.
[10] Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingredietur, et cum egredientibus egredietur.
[11] Et in nundinis, et in sollemnitatibus erit sacrificium ephi per vitulum, et ephi per arietem: agnis autem erit sacrificium sicut invenerit manus eius: et olei hin per singula ephi.

[12] Cum autem fecerit princeps spontaneum holocaustum, aut pacifica voluntaria Domino: aperietur ei porta, quae respicit ad

šitokią deginamąją auką Viešpačiui: subatos dieną šešis avinėlius be kliaudos, ir aviną be kliaudos,
[5] taip pat duoninei aukai vieną efą prie avino, prie avinėlių gi duoninei aukai kiek pats panorės; be to, duos aliejaus hiną prie kiekvienos efos.
[6] Jaunačio gi dieną jis duos iš bandos veršį be kliaudos ir šešis avinėlius bei avinus, kurie bus be kliaudos.
[7] Atnašaus taip pat duoninei aukai vieną efą prie avino, prie avinėlių kiek pats panorės, o aliejaus vieną hiną prie kiekvienos efos.

[8] Kai kunigaikštis norės įeiti, teįeina vartų prieangio keliu ir tuo pačiu keliu teišeina.
[9] Taip pat kai šalies tauta eis iškilmėse Viešpaties akivaizdon, tie, kurie įeina pro šiaurės vartus pagarbinti, teišeina pietų vartų keliu; o kas įeina pro pietų vartus, tas teišeina šiaurės vartų keliu; tenegrįžta pro tuos pat vartus, pro kuriuos įėjo, bet teišeina pro vartus priešingoje pusėje.
[10] Kunigaikštis įeis su įeinančiais jųjų tarpe ir išeis su išeinančiais.
[11] Šventėse ir iškilmėse bus atnašaujama duoninė vienos efos auka prie veršio ir taip pat vienos efos prie kiekvieno avino; prie avinėlių gi bus aukojama, kiek norima; aliejaus gi vienas hinas prie kiekvienos efos.

[12] Kai kunigaikštis atnašaus savo noru Viešpačiui deginamąją auką arba savo valia ramybės auką, jam bus atidaryti vartai

---

buvo prieiti prie vidaus šventoriaus vartų rytų šone, bet jiems buvo uždrausta įeiti į pačius vartus, kame buvo vieta kunigaikščiui. — (5) *Vieną efą:* smulkių miltų. — (6) *Bei avinus.* Ebr. t.: vieną aviną.

(12) *Vartai, kuriais...*: tie patys vartai, apie kuriuos kalbama 1 ir 2 eil. Kunigaikštis daro aukas ta prasme, kad duoda kunigams aukai skirtą gyvulį, kurį tam tikromis apeigomis aukoja kunigai.

Orientem, et faciet holocaustum
suum, et pacifica sua, sicut fieri
solet in die sabbati: et egredie-
tur, claudeturque porta postquam
exierit.
13 Et agnum eiusdem anni
immaculatum faciet holocaustum
quotidie Domino: semper mane
faciet illud. 14 Et faciet sacrifi-
cium super eo cata mane mane
sextam partem ephi, et de oleo
tertiam partem hin, ut misceatur
similae: sacrificium Domino legi-
timum, iuge atque perpetuum.
15 Faciet agnum, et sacrificium, et
oleum cata mane mane: holo-
caustum sempiternum.
16 Haec dicit Dominus Deus:
Si dederit princeps donum alicui
de filiis suis: hereditas eius, filio-
rum suorum erit, possidebunt eam
hereditarie. 17 Si autem dederit le-
gatum de hereditate sua uni ser-
vorum suorum, erit illius usque
ad annum remissionis, et rever-
tetur ad principem: hereditas au-
tem eius, filius eius erit. 18 Et
non accipiet princeps de here-
ditate populi per violentiam, et
de possessione eorum: sed de
possessione sua hereditatem da-
bit filiis suis: ut non dispergatur
populus meus unusquisque a
possessione sua.
19 Et introduxit me per in-
gressum, qui erat ex latere por-
tae, in gazophylacia sanctuarii ad
sacerdotes, quae respiciebant ad
Aquilonem: et erat ibi locus ver-

kuriais išeinama į rytus, ir taip
jis tedaro savo deginamąją auką
ir savo ramybės atnašą, kaip pa-
prastai daroma subatos dieną;
po to jis išeis ir jam bus užda-
ryti vartai.
13 Kasdien jis atnašaus me-
tinį avinėlį be kliaudos Viešpa-
čiui; visuomet rytą jis tai darys.
14 Be to jis atnašaus prie jo
kiekvieną rytmetį šeštą efos dalį
ir aliejaus hino trečdalį, kad būtų
sumaišytas su miltais. Tai bus
auka Viešpačiui teisėta, nuolatinė
ir amžina. 15 Taip jis atnašaus
avinėlį kaipo amžiną deginamąją
auką ir duoninę auką ir aliejų
kiekvieną rytmetį.
16 Viešpats Dievas sako taip:
Jei kunigaikštis duos kuriam sa-
vo sūnui dovaną, tai ta jo tėvai-
nystė bus jojo sūnų, jie turės
ją paveldėtinai. 17 O jei pado-
vanos ką iš savo tėvainystės vie-
nam savo tarnų, priklausys šitam
iki atlaidos metų ir paskui grįš
kunigaikščiui; jo gi tėvainystė
priklausys jo sūnums. 18 Kuni-
gaikštis neims prievarta iš tautos
tėvainystės ir jos nuosavybės;
bet iš savo nuosavybės duos
tėvainystę savo sūnums, kad nė
vienas iš mano tautos nebūtų
išvarytas iš savo nuosavybės.
19 Jis įvedė mane pro angą,
kuri buvo šalia vartų, į šventy-
klos kambarius, skirtus kunigams,
atgręžtus į šiaurę; tenai buvo
ruimas atgręžtas į vakarus. 20 Ten

---

(13) *Jis atnašaus.* Anot Vulgatos: kunigaikštis, bet ebr. t.: tu atnašausi, t. y. tauta. Kadangi kunigaikštis turėjo duoti aukas šventėse (43, 17), tai kasdieninė auka turėjo, be abejo, būti duodama tautos, kurios vardu kunigai ją aukojo. — *Metinį avinėlį.* Vz. Sk. 28, 3. — (14) *Be to...* Plg. Sk. 28, 5. — *Ir amžina...* Plg. Mal. 1, 11.

(17) *Iki atlaidos:* iki jubiliejinių metų, kurie būdavo kas 50 metų. Todėl kunigaikščio nuosavybė negalėjo dovanojimo keliu patekti į svetimas rankas.

(19) *Vartų:* šiaurės šone. — *Atgręžtus į vakarus:* tame trobesio ga-

gens ad Occidentem. [20] Et di-
xit ad me: Iste est locus ubi
coquent sacerdotes pro peccato,
et pro delicto: ubi coquent sa-
crificium, ut non efferant in at-
rium exterius, et sanctificetur po-
pulus. [21] Et eduxit me in atrium
exterius, et circumduxit me per
quattuor angulos atrii: et ecce
atriolum erat in angulo atrii, at-
riola singula per angulos atrii.
[22] In quattuor angulis atrii atriola
disposita, quadraginta cubitorum
per longum, et triginta per latum:
mensurae unius quattuor erant.
[23] Et paries per circuitum am-
biens quattuor atriola: et culinae
fabricatae erant subter porticus
per gyrum. [24] Et dixit ad me:
Haec est domus culinarum, in
qua coquent ministri domus Do-
mini victimas populi.

jis man tarė: Šita yra vieta, ku-
rioje kunigai virs nuodėmės ir
nusikaltimo aukas; čia jie keps
duoninę auką, kad nereikėtų iš-
nešti jos į išorinį šventorių ir kad
nebūtų pašventinta tauta. [21] Po
to jis išvedė mane į išorinį šven-
torių ir vedė mane aplinkui į ke
turis šventoriaus kampus, ir štai
čia šventoriaus kampe buvo šven-
torėlis, po vieną šventorėlį kiek-
viename šventoriaus kampe. [22] Ke-
turiuose šventoriaus kampuose
buvo atskirti šventorėliai ketu-
riomis dešimtimis mastų ilgi ir
trimis dešimtimis platūs; visi ke-
turi buvo vienodo didumo. [23] Ap-
link kiekvieną keturių šventorėlių
ėjo apsukai siena, o po priean-
giais aplinkui buvo padaryti vir-
tuvių židiniai. [24] Ir jis man tarė:
Tai virtuvių namai, kuriuose Vieš-
paties namų tarnai virs tautos
aukas.

c) Nauja šventoji žemė.

Caput XLVII. [1] Et conver-
tit me ad portam domus, et ec-
ce aquae egrediebantur subter
limen domus ad Orientem: facies
enim domus respiciebat ad Orien-

47 perskyrimas. [1] Po to
jis vėl nusivedė mane prie namų
vartų, ir štai iš po namų slenk-
sčio tekėjo vanduo į rytus, nes
namų priešakis buvo atgręžtas į

---

le, kurs buvo į vakarus. — (20) *Nuodėmės ir nusikaltimo aukas:* tas čia įvardintų aukų dalis, kurios buvo skiriamos kunigams, taip pat duoninės aukas. — *Kad nebūtų...* Vz. 44, 19. Ne kunigams skirtos aukų dalys buvo verdamos tam tikrose virtuvėse, kurios buvo keturiuose išorinio šventoriaus kampuose (24 e.). — (23) *Po prieangiais.* Tikriau anot ebr. t.: žemai prie mūro. — (24) *Namų tarnai:* todėl lėvitai, nes apie kunigus sakoma: jie tarnauja Viešpačiui (44, 15).

47, 1—48; 35. Pranašui parodomas iš bažnyčios tekąs vanduo, kurs visa gydo (47, 1-12), nurodomos Žadėtosios žemės sienos ir kaip ji reikia paskirstyti (47, 12-23), septynių šiaurinių giminių plotai (48, 1-7), kunigų, lėvitų, miesto ir kunigaikščio plotai (48, 8-22), penkių pietinių giminių plotai (48, 23-29) ir pagaliau šventojo miesto vartai (48, 30-35).

(47, 1) *Prie namų vartų.* Iš išorinio šventoriaus, kame angelas parodė Ezekiėliui virtuves, jis vėl atvedamas prie šventyklos vartų. — *Tekėjo vanduo.* Dievas pasilieka šventykloje (43, 1...), tauta garbina jį tinkamu būdu ir labai pamaldžiai (44, 1-46, 15); todėl iš Dievo šventyklos sklysta į visą šalį didžiausias derlingumas; jo vaizdas yra šaltinis,

tem: aquae autem descendebant
in latus templi dextrum ad Me-
ridiem altaris. 2 Et eduxit me
per viam portae Aquilonis, et
convertit me ad viam foras por-
tam exteriorem, viam quae res-
piciebat ad Orientem: et ecce
aquae redundantes a latere dex-
tro. 3 Cum egrederetur vir ad
Orientem, qui habebat funiculum
in manu sua, et mensus est mille
cubitos: et traduxit me per aquam
usque ad talos. 4 Rursumque
mensus est mille, et traduxit me
per aquam usque ad genua: 5 et
mensus est mille, et traduxit me
per aquam usque ad renes. Et
mensus est mille, torrentem, quem
non potui pertransire: quoniam
intumuerant aquae profundi tor-
rentis, qui non potest transva-
dari. 6 Et dixit ad me: Certe
vidisti fili hominis. Et eduxit
me, et convertit ad ripam torren-
tis. 7 Cumque me convertissem,
ecce in ripa torrentis ligna multa
nimis ex utraque parte. 8 Et ait
ad me: Aquae istae, quae egre-
diuntur ad tumulos sabuli Orien-
talis, et descendunt ad plana de-

rytus; tas vanduo tekėjo žemyn
pro dešinį bažnyčios šoną į pie-
tus nuo altoriaus. 2 Jis išvedė
mane pro šiaurės vartus ir nu-
sivedė mane į kelią anapus iš-
orinių vartų, į tą kelią, kuriuo
einama į rytus, ir štai dešinėje
pusėje plūdo gausingai vanduo.
3 Kai tas vyras, kurs turėjo savo
rankoje matuojamą virvę, išėjo
rytų link, jis atmatavo tūkstantį
mastų ir pervedė mane per van-
denį iki riešų. 4 Jis vėl atmatavo
tūkstantį mastų ir pervedė mane
per vandenį iki kelių. 5 Jis dar
atmatavo tūkstantį ir pervedė ma-
ne per vandenį iki strėnų. Jis
atmatavo vėl tūkstantį, ir čia bu-
vo jau upė, kurios aš nebegalė-
jau pereiti, nes gilaus upelio van-
denys taip buvo patvinę, kad jų
nebebuvo galima perbristi. 6 Tuo-
met jis man tarė: Tu juk matei.
žmogaus sūnau. Ir jis išvedė
mane ir atvedė atgal į upelio
krantą. 7 O kai jis apgręžė mane,
štai upelio krante buvo iš abiejų
pusių labai daug medžių. 8 Tuo-
met jis man tarė: Šitas vanduo,
kurs teka į rytus prie smilčių

---

kurs teka iš šventyklos, didėja ir duoda gyvybę. Tas vaizdas dar parodo, kad tikra laimė gali ateiti tik iš Viešpaties ir yra glaudžiausiai surišta su šventykla. Dievo šventykloje yra visi laimingo gyvenimo turtai, ir jie teikiami kiekvienam, kurs su tikru pamaldumu artinasi prie Dievo šventyklos ir jį uoliai garbina. — Sausam ir lyg apmirusiam rytų kraštui vanduo yra gyvybės vaizdas, simbolis, kurį dažnai vartoja pranašai. — *Į rytus.* Vanduo tekėjo dešiniame šventyklos šone į pietus nuo deginamųjų aukų altoriaus. — (2) *Pro šiaurės vartus:* nes rytų vartai buvo užrakinti (44, 2). — (3) *Vyras, kurs...* Plg. 40, 3. — *Iki riešų.* Vandens čia buvo jau padaugėję. Ebr. t.: vandens buvo iki riešų. — (4) *Iki kelių.* Ebr. t.: vandens buvo iki kelių. — (5) *Nes gilaus...* Ebr. t.: nes aukštai pakilę vandenys tekėjo, vandenys tik perplaukiami, upė, kurios nebuvo galima perbristi. — Jei jau 4000 mastų atstume buvo atsiradę taip daug vandens, tai kiek to vandens turėjo tekėti toliau iki Mirties jūrai. — (7) *Labai daug medžių:* todėl apylinkė turėjo būti graži ir derlinga. — (8) *Į rytus prie smilčių...* Ebr. t.: į rytų apskritį. Plg. Joz. 22, 10. — *Į tyrumos lygumas.* Ebr. t.: į Arabah. Taip gi vadinosi Jordano slėnis, ypač pietinė jo dalis. — *Į jūrą:* į Mirties jūrą. — *Ir vėl ištekės...* Anot ebr. t.: jis ateina į jūrą, vedamas į jūrą, ir vanduo pasidaro sveikas. — Prakeikimas ir mirtis, kuriuos atvedė nuodėmė, pa-

serti, intrabunt mare, et exibunt,
et sanabuntur aquae. 9 Et om-
nis anima vivens, quae serpit,
quocumque venerit torrens, vivet:
et erunt pisces multi satis post-
quam venerint illuc aquae istae,
et sanabuntur et vivent omnia,
ad quae venerit torrens. 10 Et
stabunt super illas piscatores, ab
Engaddi usque ad Engallim sic-
catio sagenarum erit: plurimae
species erunt piscium eius, sicut
pisces maris magni, multitudinis
nimiae: 11 in littoribus autem eius,
et in palustribus non sanabun-
tur, quia in salinas dabuntur.
12 Et super torrentem orietur in
ripis eius ex utraque parte om-
ne lignum pomiferum: non de-
fluet folium ex eo, et non defi-
ciet fructus eius: per singulos
menses afferet primitiva, quia
aquae eius de sanctuario egre-
dientur: et erunt fructus eius in
cibum, et folia eius ad medicinam.
13 Haec dicit Dominus Deus:
Hic est terminus, in quo pos-
sidebitis terram in duodecim tri-
bubus Israel: quia Ioseph du-
plicem funiculum habet. 14 Pos-
sidebitis autem eam singuli ae-
que ut frater suus: super quam

kauburių ir nusileidžia į tyrumos
lygumas, įtekės į jūrą ir vėl iš-
tekės, ir jūros vanduo pasidarys
sveikas. 9 Visa, kas gyva ir kas
juda, kur tik ateis upelis, gyvens,
ir bus itin daug žuvų, kaip tik
ten nueis šitas upelis, ir pasida-
rys sveika ir gyvens visa, ką tik
upelis pasieks. 10 Prie jo stovės
žvejai; nuo Engadies iki Enga-
limui bus džiovinami tinklai; bus
labai daug jo žuvų rūšių, kaip
didelės jūros žuvų, begalinė bus
jų daugybė. 11 Bet krantuose ir
balose jis nepasidarys sveikas,
nes tai paskirta druskinėms. 12 Upe-
lio krantuose abiejuose šonuose
augs visokie vaisiniai medžiai;
nuo jų nebirės lapai ir nepri-
stigs juose vaisių; kas mėnuo jie
ves naujų, nes jo vanduo teka
iš šventyklos; iš jų vaisių bus
maisto ir iš jų lapų vaistų.

13 Viešpats Dievas sako taip:
Šios yra ribos, kuriose jūs pa-
veldėsite šalį dvylikai Izraėlio
giminių; nes Juozapas turi gauti
dvigubą dalią. 14 Kiekvienas gaus
iš jos lygiai kaip jo brolis; dėl
jos aš esu pakėlęs savo ranką,

šalinami; jų padaryta žala atitaiso-
ma; randasi naujas gyvenimas, ku-
rį teikia vanduo išėjęs iš šventyklos.
— (9) *Visa, kas...* Mirties jūros van-
duo tiek kartus, kad žuvys pateku-
sios į jį iš Jordano tuojau stimpa.
Stebuklingo upelio vanduo padarys
ir iš tokio Mirties jūros vandens ge-
rą, tinkamą visiems gyvūnams. —
— (10) *Engadies...* Engalimas (En
eglajim, dabar Ajin Feškah) anot šv.
Jieron, buvo ten, kur Jordanas
įteka į Mirties jūrą, Engaddi (Ajin
Dšidi) Mirties jūros vakarų krante,
todėl ten, kur Jordano vanduo tiek
jau susimaišęs su jūros vandenimi,
kad nebegalima vieno nuo kito at-
skirti. — (11) *Bet krantuose...* Ebr.
t.: jo balos ir jo kalnai nepasidarys
sveiki. — Kur tas išganingas van-
duo neateis, ten viešpataus toliau
sugedimas ir mirtis. Druska yra ne-
derlingumo ir prakeikimo ženklas. —
(12) *Upelio krantuose...* Visas čia ap-
rašomas derlingumas, jėga, gyveni-
mas eina iš Dievo šventyklos. Iš
Dievo šventyklos, iš jo garbinimo,
iš aukos teka mums visos gėrybės;
ten yra vaistas prieš mirtį, ten kas
sugedę pagydoma; ten yra niekuo-
met neišsenkąs gyvybės šaltinis,
kurs teka į amžinąjį gyvenimą.
(13) *Dvigubą...* Vz. Prad. 48, 22.
— (15) *Nuo Didžiosios:* nuo Tarp-

levavi manum meam ut darem
patribus vestris: et cadet terra
haec vobis in possessionem. 15 Hic
est autem terminus terrae: ad
plagam Septentrionalem a mari
magno via Hethalon, venientibus
Sedaba, 16 Emath, Berotha, Sa-
barim, quae est inter termi-
num Damasci et confinium Emath,
domus Tichon, quae est iuxta
terminum Auran. 17 Et erit ter-
minus a Mari usque ad atrium
Enon terminus Damasci, et ab
Aquilone ad Aquilonem: termi-
nus Emath plaga Septentrionalis.
18 Porro plaga Orientalis de me-
dio Auran, et de medio Damasci,
et de medio Galaad, et de me-
dio terrae Israel, Iordanis dis-
terminans ad mare Orientale, me-
tiemini etiam plagam Orientalem.
19 Plaga autem australis meridiana
a Thamar usque ad aquas con-
tradictionis Cades: et torrens us-
que ad mare magnum: et haec
est plaga ad Meridiem australis.
20 Et plaga Maris, mare magnum
a confinio per directum, donec
venias Emath: haec est plaga
Maris.

21 Et dividetis terram istam
vobis per tribus Israel: 22 et mit-
tetis eam in hereditatem vobis,
et advenis, qui accesserint ad vos,
qui genuerint filios in medio
vestrum: et erunt vobis sicut in-
digenae inter filios Israel: vobis-
cum divident possessionem in

kad ją duočiau jūsų tėvams,
ir šita žemė teks jums nuosa-
vybėn. 15 Šitos gi yra žemės ri-
bos: šiaurėje nuo Didžiosios jū-
ros Hetalono keliu einant į Se-
dabą, 16 Ematą, Berotą, Sabarimą,
kurs yra tarp Damasko ploto ir
Emato apylinkės, iki Tichono
namų, kurie yra prie Aurano ri-
bų. 17 Taigi riba nuo jūros iki
Enono kiemui bus riba nuo Da-
masko ir nuo vieno šiaurės kam-
po iki kitam šiaurės kampui;
Emato riba sudarys šiaurės sie-
ną. 18 Toliau rytų riba turės eiti
tarp Aurano ir Damasko; tarp Ga-
laado ir Izraėlio šalies; Jordanas
perskirs juos iki rytų jūrai; taip
jūs matuosite rytų sieną. 19 Pie-
tuse gi riba eis į pietus nuo Ta-
maro iki Prieštaravimo vandenų
Kadese, toliau upeliu iki Didžia-
jai jūrai; ta tai yra pietų siena
pietuse. 20 Vakarų siena bus Di-
džioji jūra, nuo ribos tiesiai iki
Ematui; tai yra vakarų siena.

21 Šitą žemę jūs paskirstysite
sau Izraėlio giminėmis. 22 Pasi-
skirstysite ją burta paveldėtinai
sau ir ateiviams, kurie prisidės
prie jūsų, kuriems gims vaikų
jūsų tarpe; ir jie bus jums kaip
čiabuviai Izraėlio sūnų tarpe:
draug su jumis jie pasiskirstys

žemės jūros. Toliau aprašoma šiaurinė Žadėtosios žemės siena iki Auranui, įvardijant vietas, pro kurias ji turėjo eiti; tačiau tų vietų vardai iš kitur nėra žinomi. — *Iki Tichono namų.* Gal anot ebr. t.: iki viduriniam Chaceriui (Chaccer-Hattikon), kurs yra prie Aurano sienos. — (17) *Iki Enono kiemui.* Ebr. Chaccar—' Einon, vietos vardas. — (19) *Kadese.* Vz. Sk. 34, 5, — (20) *Nuo ribos...:* nuo Rinokoruros iki ties vieta, iš kur einama į Ematą.

(22) *Ateiviams.* Taip žemės padalinime nustatoma kitoki tvarka negu Atk. 23, 2-8: žemės turi gauti žydai draug su pagonimis, taigi tarp jų nebebus skirtumo (Rom. 10, 12). Kadangi šitos taisyklės nesi-

medio tribuum Israel. [23] In tribû
autem quacumque fuerit advena,
ibi dabitis possessionem illi, ait
Dominus Deus.

Caput XLVIII. [1] Et haec nomina tribuum a finibus Aquilonis iuxta viam Hethalon pergentibus Emath, atrium Enan terminus Damasci ad Aquilonem iuxta viam Emath. Et erit ei plaga Orientalis Mare, Dan una. [2] Et
super terminum Dan, a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Aser una: [3] et super terminum Aser, a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Nephthali
una. [4] Et super terminum Nephthali, a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Manasse una.
[5] Et super terminum Manasse, a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Ephraim una. [6] Et super
terminum Ephraim a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Ruben una. [7] Et super terminum
Ruben, a plaga Orientali usque ad plagam Maris, Iuda una.

[8] Et super terminum Iuda, a plaga Orientali usque ad plagam Maris, erunt primitiae, quas separabitis, vigintiquinque millibus latitudinis et longitudinis, sicuti singulae partes a plaga Orientali usque ad plagam Maris: et erit sanctuarium in medio eius.
[9] Primitiae, quas separabitis Domino: longitudo vigintiquinque millibus, et latitudo decem millibus.

nuosavybę Izraėlio giminių tarpe.
[23] Kurioje tik giminėje bus ateivis, tenai duosite jam nuosavybę, sako Viešpats Dievas.

48 perskyrimas. [1] Štai giminių vardai. Šiaurės šone išilgai Hetalono kelio einant į Ematą Enano kiemas bus riba nuo Damasko į šiaurę, išilgai Emato kelio. Tai priklausys jam nuo rytų šono iki jūrai; tai Dano dalis. [2] Prie Dano ribos nuo rytų
šono iki jūros krantui, tai Asero
dalis. [3] Prie Asero ribos nuo rytų šono iki jūros šonui Neftaliui viena dalis. [4] Prie Neftalio
ribos nuo rytų šono iki jūros kraštui Manasui viena dalis.
[5] Prie Manaso ribos nuo rytų šono iki jūros šonui Efraimui
viena dalis. [6] Prie Efraimo ribos nuo rytų šono iki jūros šonui
Rubenui viena dalis. [7] Prie Rubeno ribos nuo rytų šono iki jūros šonui Jūdui viena dalis.

[8] Prie Jūdo ribos nuo rytų šono iki jūros šonui bus pirmonės, kurias atskirsite, dvidešimt penkis tūkstančius pločio ir ilgio, kaip visos kitos dalys nuo rytų šono iki jūros šonui, ir čia viduryje bus šventykla. [9] Pirmonės, kurias atskirsite Viešpačiui, turės dvidešimt penkis tūkstančius ilgio ir dešimtį tūkstančių pločio.

---

laikyta Ezdro ir Neemijo laikais, tai ji turi galios kitokiems, būtent Mesijo laikams.

(48, 1) *Giminių.* Bažnyčia su Viešpačiui ir miestui paskirtais plotais turi vietą šalies viduryje. Kaip kitados Jūdo ir Benjamino giminės gauna dalią arti bažnyčios (Prad. 49, 10; 2 Kar. 7, 14...), kitos giminės toliau.

(8) *Dvidešimt penkis tūkstančius:* nendrių (Jier.), anot kitų: mastų, matuojant nuo šiaurės į pietus. Ilgis turi būti toks pat kaip kitų dalių nuo rytų sienos, nuo Jordano iki vakarų sienai, t. y. Tarpžemei jūrai.

10 Hae autem erunt primitiae sanctuarii sacerdotum: ad Aquilonem longitudinis vigintiquinque millia, et ad Mare latitudinis decem millia, sed et ad Orientem latitudinis decem millia, et ad Meridiem longitudinis vigintiquinque millia: et erit sanctuarium Domini in medio eius. 11 Sacerdotibus sanctuarium erit de filiis Sadoc, qui custodierunt ceremonias meas, et non erraverunt cum errarent filii Israel, sicut erraverunt et Levitae. 12 Et erunt eis primitiae de primitiis terrae sanctum sanctorum, iuxta terminum Levitarum.

13 Sed et Levitis similiter iuxta fines sacerdotum vigintiquinque millia longitudinis, et latitudinis decem millia. Omnis longitudo viginti et quinque millium, et latitudo decem millium. 14 Et non venundabunt ex eo, neque mutabunt, neque transferentur primitiae terrae, quia sanctificatae sunt Domino.

15 Quinque millia autem quae supersunt in latitudine per vigintiquinque millia, profana erunt urbis in habitaculum, et in suburbana: et erit civitas in medio eius. 16 Et hae mensurae eius: ad plagam Septentrionalem quingenta et quattuor millia: et ad plagam Meridianam, quingenta et quattuor millia: et ad plagam Orientalem, quingenta et quattuor millia: et ad plagam Occidentalem, quingenta et quattuor

10 Šitos gi pirmonės priklausys kunigų šventyklai: į šiaurę dvidešimt penki tūkstančiai ilgio, į vakarus dešimts tūkstančių pločio, taip pat į rytus dešimts tūkstančių pločio ir į pietus dvidešimt penki tūkstančiai ilgio; Viešpaties šventykla bus čia viduryje. 11 Pašvęstoji dalis priklausys kunigams iš Sadoko sūnų, kurie sergėjo mano apeigas ir neklydo, kaip klydo Izraėlio sūnūs, kaip klydo ir lėvitai. 12 Taigi jiems priklausys žemės pirmonių pirmonės labai šventa dalis prie lėvitų ribų.

13 Taip pat ir lėvitai gaus šalia kunigų ribų dvidešimt penkis tūkstančius ilgio ir dešimtį tūkstančių pločio. Visas ilgis bus dvidešimt penkių tūkstančių ir plotis dešimties tūkstančių. 14 Iš to jie nieko neparduos ir nepakeis, ir žemės pirmonės nebus atiduodamos kitiems, nes jos pašvęstos Viešpačiui.

15 Penki gi tūkstančiai, kurie lieka iš dvidešimt penkių tūkstančių pločio, bus nepašvęsti ir paskirti miesto trobesiams ir priemiesčiams; miestas bus jų viduryje. 16 Šitie bus jo dydžiai: šiaurės šone keturi tūkstančiai penki šimtai, pietų šone keturi tūkstančiai penki šimtai, rytų šone keturi tūkstančiai penki šimtai ir vakarų šone keturi tūkstančiai penki šimtai. 17 Miesto gi priemiesčiams bus šiaurės šone

---

(10) *Šitos gi pirmonės...* Ebr. t.: ir šventoji dovana priklausys sekantiems: kunigams į šiaurę ir tt. — (11) *Pašvęstoji dalis...* Ebr. t.: kunigams, kiekvienam, kurs yra pašventintas, Sadoko sūnums. — (12) *Labai šventa.* Kunigų dalis labai šventa, tuo tarpu, kad lėvitų tik šventa.

(13) *Taip pat ir lėvitai...* Plg. 45, 4. 5.

(15) *Kurie lieka iš...* Auk. 8 eil. pasakyta, kad atskirtinų pirmonių plotis turi būti 25000 (iš šiaurės į pietus); iš to pločio dvidešimt tūkstančių tenka kunigams ir lėvitams, todėl lieka dar 5000 miestui; visų

millia. [17] Erunt autem suburbana civitatis ad Aquilonem ducenta quinquaginta, et ad Meridiem ducenta quinquaginta, et ad Orientem ducenta quinquaginta, et ad Mare ducenta quinquaginta. [18] Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum primitias sanctuarii, decem millia in Orientem, et decem millia in Occidentem, erunt sicut primitiae sanctuarii: et erunt fruges eius in panes his, qui serviunt civitati. [19] Servientes autem civitati, operabuntur ex omnibus tribubus Israel. [20] Omnes primitiae, vigintiquinque millium, per vigintiquinque millia in quadrum, separabuntur in primitias sanctuarii, et in possessionem civitatis.

[21] Quod autem reliquum fuerit, principis erit ex omni parte primitiarum sanctuarii, et possessionis civitatis e regione vigintiquinque millium primitiarum usque ad terminum Orientalem: sed et ad Mare e regione vigintiquinque millium usque ad terminum maris, similiter in partibus principis erit: et erunt primitiae sanctuarii, et sanctuarium templi in medio eius. [22] De possessione autem Levitarum, et de possessione civitatis in medio partium principis: erit inter terminum Iuda, et inter terminum Beniamin, et ad principem pertinebit.

du šimtu penkiasdešimt, į pietus du šimtu penkiasdešimt, į rytus du šimtu penkiasdešimt ir į vakarus du šimtu penkiasdešimt. [18] Kas gi bus likę iš ilgio prie šventyklos pirmonių dešimts tūkstančių į rytus ir dešimts tūkstančių į vakarus, bus kaip šventyklos pirmonės, ir jų derlius bus maistas tiems, kurie dirbs miestui. [19] Tie gi, kurie dirbs miestui, bus imami iš visų Izraėlio giminių. [20] Taigi visos pirmonės dvidešimt penki tūkstančiai skersai ir išilgai bus atskirtos kaip šventyklos pirmonės ir miesto nuosavybė.

[21] Kas gi dar bus likę abiejuose šonuose šalia šventyklos pirmonių ir šalia miesto nuosavybės ties dvidešimt penkiais tūkstančiais pirmonių iki tyrų sienai ir į vakarus ties dvidešimt penkiais tūkstančiais iki vakarų sienai, turi priklausyti kunigaikščiui; pirmonės šventyklai ir bažnyčios šventykla turi būti anų viduryje. [22] Ir kas lieka nuo lėvitų nuosavybės ir miesto nuosavybės tarp dalių, turi priklausyti kunigaikščiui; tarp Jūdo ir Benjamino ribų plotas turi priklausyti kunigaikščiui.

---

tų sklypų ilgis yra vienodas, t. y. 25000; bet miestui skiriamas sklypas nebesivadina šventa pirmone. — (17) *Miesto...* Miestas turėjo būti lygus keturkampis; jo apstatytas ir neapstatytas plotas turėjo turėti skersai ir išilgai po 5000 nendrių (anot kitų: mastų). — (18) *Kas gi bus likę:* iš 25000, todėl po 10000 viename ir kitame miesto ploto šone. Ta dalis skiriama sodams ir vynuogynams, kuriais naudosis gyventojai; jie bus iš visų giminių. — *Dirbs miestui:* kaip ūkio darbininkai, arba patiems miesto gyventojams, kurie saugodami miesto garbę ir neliečiamybę, taip jam tarnaus. — (20) *Taigi visos...* Dar kartą nurodomas dydis viso ploto, kurs turi būti šventas, draug su miesto nuosavybe.

(21) *Abiejuose šonuose:* nuo šventyklos iki Jordanui ir nuo miesto ploto iki Tarpžemei jūrai. Kunigaikščio nuosavybė, kaip toliau pa-

23 Et reliquis tribubus: A pla-
ga Orientali usque ad plagam Oc-
cidentalem, Beniamin una. 24 Et
contra terminum Beniamin, a pla-
ga Orientali usque ad plagam
Occidentalem, Simeon una. 25 Et
super terminum Simeonis, a pla-
ga Orientali usque ad plagam
Occidentalem, Issachar una. 26 Et
super terminum Issachar, a plaga
Orientali usque ad plagam Oc-
cidentalem, Zabulon una. 27 Et
super terminum Zabulon, a plaga
Orientali usque ad plagam Ma-
ris, Gad una. 28 Et super ter-
minum Gad, ad plagam Austri
in Meridie: et erit finis de Tha-
mar usque ad aquas contradic-
tionis Cades, hereditas contra
mare magnum. 29 Haec est ter-
ra, quam mittetis in sortem tribu-
bus Israel: et hae partitiones ea-
rum, ait Dominus Deus.

30 Et hi egressus civitatis. A
plaga Septentrionali quingentos
et quattuor millia mensurabis.
31 Et portae civitatis ex nomini-
bus tribuum Israel, portae tres a
Septentrione, porta Ruben una,
porta Iuda una, porta Levi una.
32 Et ad plagam Orientalem, quin-
gentos et quattuor millia: et por-
tae tres, porta Ioseph una, porta
Beniamin una, porta Dan una.
33 Et ad plagam Meridianam, quin-
gentos et quattuor millia metie-
ris: et portae tres, porta Simeo-
nis una, porta Issachar una, por-
ta Zabulon una. 34 Et ad pla-
gam Occidentalem, quingentos

23 Kitoms giminėms: Nuo rytų
šono iki vakarų šonui Benjami-
nui viena dalis. 24 Prie Benja-
mino ribos nuo rytų šono iki va-
karų šonui Simeonui viena dalis.
25 Prie Simeono ribos nuo rytų
šono iki vakarų šonui Isakarui
viena dalis. 26 Prie Isakaro ri-
bos nuo rytų šono iki vakarų
šonui Zabulonui viena dalis. 27 Prie
Zabulono ribos nuo rytų šono
iki vakarų šonui Gadui viena
dalis. 28 Prie Gado ribos pietų
šone į pietus riba bus nuo Ta-
maros iki Prieštaravimo vandenų
Kadese, tėvainystė Didžiosios
jūros link. 29 Šita yra žemė, ku-
rią padalinsite burta Izraėlio gi-
minėms, ir šitos yra dalys, sako
Viešpats Dievas.

30 Miesto išėjimai bus šitie:
šiaurės šone atmatuok keturis
tūkstančius penkis šimtus. 31 Mie-
sto vartai vadinsis Izraėlio gimi-
nių vardais; treji vartai bus šiau-
rėje, vieni Rubeno vartai, vieni
Jūdo vartai, vieni Lėvio vartai.
32 Rytų šone tebūna keturi tūk-
stančiai penki šimtai ir bus treji
vartai: vieni Juozapo vartai, vieni
Benjamino vartai, vieni Dano
vartai. 33 Pietų šone atmatuok
keturis tūkstančius penkis šim-
tus, ir bus treji vartai: vieni Sime-
ono vartai, vieni Isakaro vartai ir
vieni Zabulono vartai. 34 Ir vakarų
šone keturis tūkstančius penkis

---

aiškinama, turėjo būti tarp Jūdo ir Benjamino giminių dalių.

(30) *Miesto išėjimai:* ribos. Miestas bus lygus keturkampis, kiekviename šone turės trejus vartus, kurie bus vadinami Izraėlio giminių vardais. — (31) *Lėvio vartai.* Lėvio giminė, nors neturi dalies tarp kitų giminių, turi tačiau savo vartus, todėl (32 e.) Efraimo ir Manaso giminės sujungiamos ir turi tik vienerius Juozapo vardu vadinamus vartus. — Vartų vardais nurodoma, kad miestas yra visos Dievo tautos nuosavybė ir kad kiekviena giminė turi jame savo dalią. —

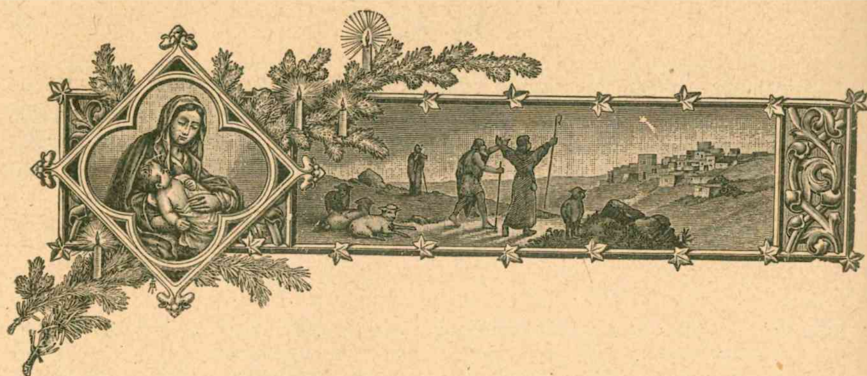
et quattuor millia, et portae eorum tres, porta Gad una, porta Aser una, porta Nephthali una.
35 Per circuitum, decem et octo millia: et nomen civitatis ex illa die, Dominus ibidem.

šimtus, ir bus treji jų vartai: vieni Gado vartai, vieni Asero vartai, vieni Neftalio vartai.
35 Aplinkui bus aštuoniolika tūkstančių, ir miesto vardas nuo tos dienos bus: Tenai yra Viešpats.

---

(35) *Miesto vardas nuo tos dienos:* kai prasidės nauja dalykų tvarka. Miestui duodamas vardas, kuriuo pažymima, kad yra jau įvykintas senas pažadas, jog Dievas gyvensiąs savo tautos tarpe. — *Tenai yra Viešpats.* Ten yra Jahvė, sandoros Dievas su visomis savo gėrybėmis ir tai amžinai. Todėl naujoji teokratija pasiliks amžinai šventa, Dievo sergima. — Viso Ezekiėlio regėjimo prasmė yra simbolinė. Kaip antroji visos knygos dalis kalba apie atstatymą, atnaujinimą, taip ji baigiama simboliniais atstatymo vaizdais. Išaiškinti visas jų smulkmenas nėra galimybės, kaip jau yra dejavęs šv. Jieronimas. Tačiau yra aišku, kad žydams nerodoma kai kurių dalykų, kurie priklauso Sen. Testamentui, kad jie matytų, jog čia kalbama ne apie senosios tvarkos atstatymą; statomi taip pat prieš akis kiti dalykai, kurie taip, kaip jie įvaizdinti, yra žymia dalimi neįvykinami šio gyvenimo sąlygose. Nors daug dalykų atatinka Sen. Test. tvarką, yra tačiau ir skirtingų ir visai naujų. Nors žadamas bažnyčios atstatymas, bet jis taip įvaizdinamas, kad iš karto į akis krinta naujos tvarkos skirtingumas. Kristaus Bažnyčioje virsta pilna tiesa tai, ką Ezekiėlis pranašavo apie būsimą bažnyčią žydams.

DANIĖLIO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

1. Daniėlis minimas jau Ezekiėlio knygoje kaip lygus šventumu Noei ir Jobui ir kaip vienas išmintingiausių vyrų (Ez. 14, 14. 20; 28, 3); bet daugiausia žinių apie jį duoda Daniėlio pranašysčių knyga. Jo vardas reiškia: Dievas mano teisėjas, t. y. gynėjas. Daniėlis buvo gimęs kilmingoje Jūdo giminės šeimoje. Kai Nebukadnecaras trečiais žydų karaliaus Joakimo metais (606 ar 605 m. pirm Kr.) buvo pradėjęs savo kariškus žygius prieš Aigipto Paraoną Nechao, jis po kovos prie Karkamio (Jer. 46, 2) paėmė Jeruzalę, liepė išgabenti į Babėlę dalį Dievo bažnyčios indų ir išvesdino taip pat kaipo įkaitus nemaža aukštesnės kilmės jaunikaičių. Tarp išvestųjų buvo ir Daniėlis. Nors jis buvo dar visai jaunas, tačiau jau buvo išmokęs taip labai branginti savo tikėjimą ir Dievo įstatymą, kad ne tik pats tą tikėjimą išlaikė per visą savo gyvenimą, gyvendamas pagonių tarpe ir susidurdamas dėl to tikėjimo su visokiomis sunkenybėmis, bet dar įstengė palaikyti ištikimybę Dievo įstatymui ir kituose, kurie buvo atsiradę tokiose pat kaip jis apystovose. Išmokintas prie karaliaus rūmų visokių kaldėjiečių mokslų, radęs malonės pas vyresniuosius, Dievo padedamas, Daniėlis paties Nebukadnecaro, kai jam išaiškino jo sapną, kurio nėvienas kitas negalėjo išaiškinti, buvo labai išaukštintas ir gavo vieną žymiausių ir garbingiausių vietų prie karaliaus rūmų, kurioje jis pasiliko iki to karaliaus mirties. Ar buvo Daniėlis paliktas tose garbingose pareigose ir vėlesnių karalių, Evidmerodacho (561—559), Neriglisoro (559—555), Labosardacho (555 m.) ir Nabonido (555—538), nėra žinoma; bet kai Daniėlis išaiškino Nabonido sūnui Baltasarui slaptingus žodžius apie

Babėlės karalystės žuvimą, jis vėl buvo išaukštintas; buvo labai gerbiamas Darijaus Medo, nors turėjo smarkiausių priešų, kurie visais būdais stengėsi jį pražudyti. Susilaukė Daniėlis labai gilios senatvės, nes jis dar buvo gyvas 534 m. t. y. trejiems metams praslinkus po to, kai Babėlė buvo Kiro paimta; todėl jis buvo susilaukęs ir Babėlės vergijos pabaigos, nors ja dėl savo senatvės nebepasinaudojo.

2. Daniėlio vardu vadinamoje pranašysčių knygoje pasakojama, kokių uždavinių teko atlikti tam šventam vyrui Babėlėje, ir yra aprašyti didingi regėjimai, kuriuos Dievas jam apreiškė apie teokratinės karalystės ateitį.

Pirmoji, istorinė knygos dalis (1, 1—6, 28) prasideda 1) pasakojimu, kaip Daniėlis ir trys jo draugai buvo nugabenti Babėlėn ir čia išauklėti karaliaus rūmuose (1, 1—21). 2) Toliau pasakojama, kaip Daniėlis išaiškino Nebukadnecarui jo sapną apie milžinišką stovylą (2, 1—49), 3) kaip trys Daniėlio draugai buvo įmesti į ugnies krosnį ir stebuklingai išgelbėti (3, 1—97), 4) kaip Daniėlis vėl išaiškino Nabukadnecaro sapną apie didžiausią medį (3, 98—4, 34), 5) kaip jis Baltasaro puotoje išaiškino slaptingus žodžius (5, 1—31) ir kaip pagaliau priešų apskųstas Daniėlis buvo įmestas liūtų duobėn ir iš jos išgelbėtas (5, 1—28). Antroji knygos dalis (7, 1—12, 13) susideda iš keturių didelių Daniėlio regėjimų. Pirmame regėjime Daniėliui parodomos keturių žvėrių pavidalu keturios pasaulio karalystės, jų tarpusaviai santykiai ir jų santykiai su Mesijo karalyste (7, 1—28). Antrame regėjime parodomas graikų viešpatavimo iškilimas ir paskutinio karaliaus bedieviškumas (8, 1—27). Trečiame regėjime, Daniėliui išpažinus tautos nuodėmes ir maldaujant išgelbėjimo, Gabriėlis skelbia, kad iki Mesijo atėjimui dar likę septynios dešimtys metų savaičių (9, 1—27). Ketvirtame regėjime Daniėliui duodama pamokinimų apie įvykius nuo Kiro laikų iki pasaulio pabaigai (10, 1—12, 13). — Knyga baigiama dviem priedais, kurių pirmame pasakojama, kaip Daniėlis išgelbėjo nuo mirties nekaltai apskųstą Susaną (13, 1—64), antrame gi, kaip Daniėliui pavyko sunaikinti Babiloniečių stabą Bėlį ir nugalabyti didelį slibiną, pagaliau kaip Daniėlis įmestas į liūtų duobę buvo iš jos išgelbėtas (13, 65—14, 42).

3. Kad Daniėlis buvo tikrai istorinis asmuo, abejoti negalima. Jį mini tuo pačiu laiku gyvenęs pranašas Ezekiėlis; mini jį kaip gerai savo klausytojams ir skaitytojams žinomą asmenį, jau pagarsėjusį savo dievobaimingumu ir nepaprasta išmintimi, todėl ir neduoda apie jį jokių paaiškinimų, kaip neaiškina, kas buvo visiems žinomi Jobas ir Noė. Kito panašaus visiems žinomo tuo vardu vadinamo asmens senesniais laikais veltui ieškotumėm; tai ir Ezekiėlio klausytojai išgirdę Daniėlio vardą turėjo tuojau prisiminti tą vyrą, apie kurio gyvenimą ir darbus kalba Daniėlio knyga. — Apie jo pranašautus dalykus kalba pats Išganytojas (Mt. 24, 15 ir k.). Juozapas Flavijus sako, kad Daniėlio pranašysčių knyga buvusi rodoma Aleksandrui D. Jeruzalėje. Tačiau racionalistinė kritika, neneigdama paties Daniėlio buvimo,

stengiasi įrodyti, kad Daniėlio vardu vadinama knyga turėjo būti parašyta nežinomo tik Daniėlio vardu prisidengusio autoriaus, gyvenusio Antioko Epifano laikais, kad padrąsintų savo viengenčius jų sunkiose kovose prieš Antioką (175—164 m.). Pirmas, kurs panašią nuomonę yra išreiškęs apie Daniėlio knygos atsiradimą, buvo neoplatonikas Porfyrijus (3 šimtm. po Kr.); jo argumentai kartojami dabartinių racionalistų. Svarbiausias argumentas jiems yra tas, kad knygoje pasakojami stebuklingi įvykiai ir yra aiškių pranašysčių apie būsimus laikus; stebuklus ir pranašystes racionalistai laiko negalimais dalykais. Be abejo, žmogus pats savo jėgomis negali padaryti stebuklo, negali teisingai pranašauti. Bet visi krikščionys žino, kad stebuklų būna ir būna tikrų pranašysčių, nes tiki, kad yra Dievas, kurs jų duoda. Tas pats Dievas per Daniėlį darė stebuklų ir skelbė ateitį, kad prirengtų savo tautai nelaisvės pabaigą, kurs stebuklais buvo ją išvedęs iš Aigipto vergijos.

Pažvelgę arčiau į knygą matome, kad pats Daniėlis sakosi buvęs jos autoriumi, kad rašęs Dievo įsakymu (vz. Dan. 7, 1. 2; 8, 1.2. 26; 10, 2; 12, 4). Tie jo paliudymai liečia pirmoje eilėje pranašystes ir čia jie buvo ypač reikalingi, nes pranašystė be nurodymo, keno ji skelbiama, negali turėti tinkamos reikšmės. Todėl savo vardus yra pasisakę visi tikri pranašai. Su pranašystėmis artimą ryšį turi ir kitos Daniėlio knygos dalys ir nors nėra aiškiai pasakyta, kad jas rašęs taip pat Daniėlis, bet visa senovės tradicija, taip pat kalba ir rašymo būdas rodo, kad kaip pranašysčių, taip istorinių knygos dalių buvo tas pat autorius.

Pirmosios Makabiejų knygos autorius, kurs dalimi pasakoja apie tuos pačius dalykus, apie kuriuos pranašavo Daniėlis ir kuriam buvo žinomas graik. Aleksandriečių Daniėlio knygos vertimas, turėjo, be abejo, žinoti ir apie senesnį už vertimą tos knygos originalinį tekstą. Daniėlio knygos priėmimas į labai senais laikais susidariusį žydų kanoną nedviprasmiai patvirtina, kad ji buvo laikoma tikru Daniėlio veikalu.

Pagaliau, jei Daniėlio knyga būtų buvusi parašyta po kaldėjiečių karalystės sugriovimo, ar net 2 šimtm. pirm Kr., jos autorius nebebūtų turėjęs tų visai tikslių žinių apie kaldėjiečių įpročius, istoriją, religiją, kurių tiek daug yra Daniėlio knygoje ir kurių tikrumą patvirtina senovės kaldėjiečių iškasenų tyrinėjimai mūsų laikais. Pats dviejų kalbų ebrajiškos ir aramajiškos vartojimas toje pačioje knygoje duoda suprasti, kad jos autorius turėjo būti žydas, gyvenęs Kaldėjoje, neužmiršęs savo gimtosios kalbos, bet mokėjęs ir kaldėjiečių kalbą; iš Daniėlio gi istorijos kaip tik ir žinome, kad jis draug su kitais jaunais žydais buvo išmokintas kaldėjiečių kalbos ir visokių jų mokslų. Antrame šimtm. pirm Kristaus net ir Palestinos žydai jau nebekalbėjo ebrajiškai ir nebevartojo tos kalbos raštuose; visų buvo priimta aramajiškoji kalba.

4. Daniėlis, turėdamas eiti sau pavestas viešas pareigas Babėlės valstybėje, negalėjo mokinti savo pamokslais ištrėmime bu-

vusių žydų, kaip kad darė Ezekiėlis; bet visas jo gyvenimas buvo jiems tikras pamokslas. Negalėjo tremtiniai nematyti, kaip Daniėlis ir jo draugai ištikimai laikėsi savo tikėjimo, nežiūrėdami jiems gręsiančių pavojų, žinojo kaip Dievas dėl tos ištikimybės stebuklais gelbėjo juos ir iš ugnies ir iš liūtų nasrų, žinojo, kokią stebuklingą išmintį Dievas buvo suteikęs Daniėliui, kurs ją rodė ir savo viengenčiams, gindamas neteisingai apskųstos Susanos nekaltumą ir taip išgelbėdamas ją nuo mirties. Didingi Dievo suteikti Daniėliui pranašiniai regėjimai rodyte rodė tremtiniams, kad Dievas neapleidžia savo tautos ir atsimena jai duotus pažadus. Bet pranašo Daniėlio ištikimybė tikrajam Dievui turėjo didžiausios reikšmės ir tiems pagonims, kurių tarpe jam teko gyventi. Matydami to Dievo vardu daromus stebuklus, jo teikiamą pagalbą, jie turėjo pamatyti, kad žydų Dievas, nors jo išrinktoji tauta buvo nugalėta ir laikinai neteko savo tėvynės, nebuvo draug su ja nugalėtas, kad jis yra nenugalimas, kad jis yra visagalis visų Viešpats. Tą tiesą suprato Babėlės valdovai ir viešai ją skelbė; nors jie ir netapo tikrojo Dievo išpažinėjais, bet tikrojo Dievo pažinimo kelias pagonių tarpe per Daniėlį buvo žymiai palengvintas.

5. Šių dienų žydai turi savo kanone ne visą Daniėlio knygą, bet tik tas jos dalis, kurios išliko rašytos ebrajų ir aramajų kalbomis; todėl tame kanone nėra Azarijo maldos ir trijų Daniėlio prietelių giesmės (3, 24—90), Susanos istorijos (13, 1—64) ir pasakojimo apie sunaikinimą Bėlio ir slibino (13, 65—14, 42). Nors šitų knygos dalių yra išlikęs tik graikiškas vertimas, tačiau ir jos turėjo būti pradžioje parašytos ebrajiškai ar aramajiškai, nes Aleksandriečiai (LXX) vertėjai ir Teodotijonas naudojosi orginaliniu jų tekstu. Iš Teodotijono vertimo išvertė jas į lotynų kalbą šv. Jieronimas draug su kitomis dalimis, kurias vertė iš ebrajų ir aramajų kalbos. Aleksandriečių vertimas žymiai skiriasi smulkmenomis nuo visų kitų tekstų ir jau nuo seniausių laikų Bažnyčioje nebevartojamas (Jier.).

6. Kadangi kai kurios Daniėlio pranašystės rodėsi pilnai įvykusios Makabiejų laikais, tai tuo metu turėjo, be abejo, pasireikšti daugiau susidomėjimo visa knyga. To susidomėjimo pasėka galėjo būti įvairios pastabos, kuriomis norėta paaiškinti knygos tekstas ar tai originalinis ar graik. jo vertimas, galėjo būti bent kiek kitaip sutvarkytas visos knygos turinys; čia tai ir reikėtų ieškoti priežasties, kodėl dabar tarp įvairių esamų Daniėlio knygos tekstų yra didesnių skirtumų, kaip tarp bet kurios kitos Sen. Test. knygos tekstų.

PROPHETIA DANIELIS. DANIĖLIO PRANAŠYSTĖ.

1) Daniėlio istorija. 1. Daniėlio ir trijų jo draugų išauklėjimas Babėlės karaliaus rūmuose.

Caput I. 1 Anno tertio regni
Ioakim regis Iuda, venit Nabu-
chodonosor rex Babylonis in Ie-
rusalem, et obsedit eam; 2 et tra-
didit Dominus in manu eius Io-
akim regem Iuda, et partem va-
sorum domus Dei: et asportavit
ea in terram Sennaar in domum
dei sui, et vasa intulit in domum
thesauri dei sui.

1 perskyrimas. 1 Trečiais Jū-
do karaliaus Joakimo karaliavimo
metais Babilono karalius Nabu-
kodonosoras ėjo prieš Jeruzalę ir
apgulė ją. 2 Viešpats padavė į jo
ranką Jūdo karalių Joakimą ir
Viešpaties namų indų dalį; jis iš-
gabeno juos į Senaaro žemę į
savo dievo namus ir įnešė indus
į savo dievo iždinės namus.

1, 1-21. Pirmoji, istorinė Daniėlio knygos dalis (1, 1-6, 28) prasideda pasakojimu, kaip Daniėlis ir trys jo draugai, atvesti į Babėlę draug su kitais žydų jaunikaičiais, čia buvo išauklėti karaliaus rūmuose, pasilikdami ištikimi savo religijai.

(1, 1) *Trečiais...* Jūdo karalystei patekus aigiptiečių įtakon, jos karaliumi buvo Aigipto Paraono Nechao paskirtas karaliaus Jozijo sūnus Eljakimas ir pramintas vardu Joakimas. Ketvirtais Joakimo metais Nebukadnecaras (babilon.: Nabu-kudurri-ucur) atvyko su kariuomene prie Karkamio ir čia sumušė aigiptiečių kariuomenę. Paskui jis prisiartino prie Jeruzalės ir privertė Joakimą pasiduoti. Jis jau buvo beeinąs toliau į patį Aigiptą, kai gavo žinią apie savo tėvo Nabopalasaro mirtį. Tuomet jis atidavė belaisvius žydus, penikijiečius, syrijiečius ir aigiptiečius savo padėjėjams nuvesti į Babėlę. Nors Jeremijas 46, 2 rašo, kad mūšys prie Karkamio įvykęs ketvirtais Joakimo metais, bet Daniėlis, kurs gyveno Babėlėje, tikriausiai žinojo, kad Nebukadnecaras išsirengė karan jau trečiaisiais metais, todėl jis juos čia ir mini ir sako, kad karui tais metais prasidėjus buvusi apgulta taip pat Jeruzalė. Apie šitą žygį vz. 4 Kar. 24, 1; 2 Kron. 36, 6; Jer. 35, 1-11. Nebukadnecaras vadinamas Babėlės karaliumi arba dėlto kad, kaip daugelis mano, jis dar prie gyvos savo tėvo galvos buvo paskelbtas karaliumi, arba rašytojas jau čia vadina jį taip, kaip jis visų buvo vėliau vadinamas. — Kai kurie tačiau aiškintojai gal visai teisingai mano, kad treti Joakimo metai čia atsiradę dėl perrašinėtojų klaidos vietoje: trečiame Jūdo karaliaus Joakino karaliavimo mėnesyje. Plg. 2 Kron. 36, 9. 10 — (2) *Padavė...* Karalius buvo priverstas pasiduoti Nebukadnecarui, bet tai dar nereiškia, kad ir jis buvo draug su kitais išves-

3 Et ait rex Asphenez praepo-
sito eunuchorum ut introduceret
de filiis Israel, et de semine re-
gio et tyrannorum, 4 pueros, in
quibus nulla esset macula, de-
coros forma, et eruditos omni sa-
pientia, cautos scientia, et doc-
tos disciplina, et qui possent sta-
re in palatio regis, ut doceret
eos litteras, et linguam Chaldae-
orum. 5 Et constituit eis rex an-
nonam per singulos dies de ci-
bis suis, et de vino unde bibe-
bat ipse, ut enutriti tribus annis,
postea starent in conspectu regis.
6 Fuerunt ergo inter eos de filiis
Iuda, Daniel, Ananias, Misael, et
Azarias. 7 Et imposuit eis prae-
positus eunuchorum, nomina:
Danieli, Baltassar: Ananiae, Sid-
rach: Misaeli, Misach: et Azariae,
Abdenago.

3 Po to karalius liepė kamar-
ponių viršininkui Aspenezui at-
vesti iš Izraėlio sūnų karališkos
ir galiūnų giminės 4 vaikinus, be
jokios kliaudos, gražius išvaizda,
išmokintus visokios išminties, gu-
vaus proto ir pilnus išmanymo,
kurie tiktų būti karaliaus rūmuo-
se, kad juos mokintų kaldėjiečių
raštų ir kalbos. 5 Karalius paskyrė
jiems kiekvienai dienai maisto iš
savo valgių ir vyno, kurio jis
pats gėrė, kad trejus metus auk-
lėti paskui tiktų būti karaliaus
akivaizdoje. 6 Taigi jų tarpe buvo
iš Jūdo sūnų: Danielis, Ananijas,
Misaėlis ir Azarijas. 7 Kamarpo-
nių viršininkas praminė juos ki-
tais vardais: Danielį Baltasaru,
Ananiją Sidraku, Misaėlį Misaku
ir Azariją Abdenagu.

---

tas nelaisvėn. Nutarimas išvesti galėjo būti padarytas, bet paskui pakeistas. Plg. 4 Kar. 24, 1; 2 Kron. 31, 6. — *Senaaro:* Babėlės. Vz. Prad. 10, 10. — *Savo dievo:* rasi Marduko.

(3) *Aspenezui.* LXX: Abiesdri. — — *Iš Izraėlio sūnų...* Vieni jaunikaičiai turėjo būti šiaip jau Izraėlio tautos vaikai, kiti karališkos giminės, gimę iš antraeilių karalių pačių, kiti vėl kunigaikščių vaikai. — Kad kilmingi svetimšaliai jaunikaičiai buvo auklėjami karaliaus rūmuose ir kad jiems buvo pavedamos įvairios pareigos, žinoma, taip pat iš Senakeribo dokumentų.— *Kaldėjiečių raštų ir...* Kad žydų jaunikaičiai būtų galėję stoti į Kaldėjos išminčių eiles, jie turėjo išmokti kaldėjiečių rašto ir kalbos. Plg. Iz. 39, 7. Reikia tačiau žinoti, kad kaldėjiečių (ebr. kašdim, babilon. kašdu, asyrišk. kaldu) kalba buvo ne ta pati, kuria Danielis parašė savo knygos dalį ir kuri teisingai vadinasi aramajiška, bet kyliaraščių ir senovinė akadiečių (sumeriečių) kalba, būtent tos tautos, kuri gyveno tame krašte pirm semitų. Kaldėjiečiai tikra to žodžio prasme skyrėsi nuo babiloniečių: kaldėjiečių tauta gyveno pietinėje Babilonijoje ir iš čia vadovaujant Nabopolasarui išplėtė savo viešpatavimą ant visos Babilonijos. Pietinė Babilonija, senos sumeriečių kultūros lopšys, tikriausiai aprūpindavo visą Babiloniją kunigais ir gal dėlto, kai kaldėjiečiai ir babiloniečiai visai susimaišė, kaldėjiečiais vėlesniais laikais buvo paprastai vadinami tik išminčiai, magai. — (5) *Trejus metus...* Anot Ksenofono, jaunikaičiai pradėdavo savo tarnybą prie Persų karalių, turėdami 17 metų amžiaus. — (7) *Praminė juos...* Valdovai, karaliai pakeisdavo nugalėtųjų vardus. Taip Nechao pakeitė Eljakimo vardą Joakimu, Nebukadnecaras, paskyręs karaliumi Mataniją, praminė jį Sedekiju (4 Kar. 23, 34; 24, 17). Svetimšalių jaunikaičių vardų pakeitimu norėta užtrinti jų kilmė ir visai sulyginti juos su vietiniais gyventojais. — *Baltasaru.* Babilon. gal: Belit-šar ucur, Belit (Bel), gink karalių. — *Abdenagu.* Gal: Abdenebo, Nebo tarnas. Kiti vardai visai neaiškūs, gal iškraipyti.

8 Proposuit autem Daniel in
corde suo ne pollueretur de mensa regis, neque de vino potus eius: et rogavit eunuchorum praepositum ne contaminaretur.
9 Dedit autem Deus Danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum.
10 Et ait princeps eunuchorum ad Danielem: Timeo ego dominum meum regem, qui constituit vobis cibum et potum: qui si viderit vultus vestros macilentiores prae ceteris adolescentibus coaevis vestris, condemnabitis caput meum regi.
11 Et dixit Daniel ad Malasar, quem constituerat princeps eunuchorum super Danielem, Ananiam, Misaelem, et Azariam:
12 Tenta nos obsecro servos tuos diebus decem, et dentur nobis legumina ad vescendum, et aqua ad bibendum:
13 et contemplare vultus nostros, et vultus puerorum, qui vescuntur cibo regio: et sicut videris, facies cum servis tuis.
14 Qui, audito sermone huiuscemodi, tentavit eos diebus decem.
15 Post dies autem decem apparuerunt vultus eorum meliores, et corpulentiores prae omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio.
16 Porro Malasar tollebat cibaria, et

8 Bet Danielis nusistatė savo širdyje nesusitepti karaliaus valgiais, nė jo geriamu vynu ir prašė kamarponių viršininką padaryti taip, kad galėtų nesusitepti.
9 Dievas davė Danieliui rasti malonės ir gailestingumo vyriausiojo kamarponio akivaizdoje.
10 Tačiau vyriausias kamarponis sakė Danieliui: Aš bijau savo valdovo karaliaus, kurs paskyrė jums maisto ir gėralo; jei jis matys jūsų veidus liesesnius, kaip kitų jūsų amžiaus jaunikaičių, jūs įduosite mano galvą karaliui.
11 Tuomet Danielis tarė Malasarui, kurį vyriausias kamarponis buvo paskyręs viršininku Danieliui, Ananijui, Misaeliui ir Azarijui:
12 Mėgink, meldžiamasis, mus, tavo tarnus, per dešimtį dienų; tebūna mums duodama daržovių valgyti ir vandens atsigerti;
13 paskui žiūrėk į mūsų veidus ir veidus vaikinų, kurie valgo karališkųjų valgių, ir kaip matysi, taip padarysi su savo tarnais.
14 Jis, išgirdęs šitokiuos žodžius, mėgino juos dešimtį dienų.
15 Po dešimties gi dienų jų veidai pasirodė geresni ir pilnesni už visų jaunikaičių, kurie valgė karališkąjį valgį.
16 Tai Malasaras atsiimdavo jiems skirtus

---

(8) *Kad galėtų nesusitepti:* prašė duoti leidimą vengti visokio žydų įstatyme numatyto susitepimo. Įstatymu buvo uždrausta valgyti kai kurie dalykai kaipo sutepti, galima buvo kai kada susitepti indais (plg. Gal. 2, 12), galima buvo turėti baimės, kad tarp kita ko duos valgyti stabams paaukotos mėsos. Bet jei žydas ir kiti tokiuos valgius valgė, kurių įstatymas nedraudė, jei jis tai darė, būdamas pagonių draugijoje, jis galėjo būti įtariamas, būk nevengiąs uždrausto maisto, ir tai būtų buvę kitiems papiktinimas. — (9) *Davė Danieliui:* kaip kitados Juozapui Aigipte (Teod.). — (10) *Jei jis matys...* Ebr. t.: kam gi jis turėtų rasti jūsų veidą liesesnį kaip kitų jūsų amžiaus vaikinų. — (11) *Malasarui.* Tai pareigos pavadinimas; gal užvaizdas. LXX: Abiesdri, kaip ir 3 e. Tas naujas asmuo čia nelabai tinka į kontekstą; todėl kai kurie aiškintojai mano, kad pirmame tekste jo nė nebuvę: tuomet Danielis tarė Aspenezui (ar Abiezdriui), kurs buvo paskirtas vyresniuoju Danieliui ir tt. — (12) *Dešimtį dienų.* Tiek laiko buvo visai gana, kad pasireikštų daržovių valgių veikimas. — *Vandens*

vinum potus eorum: dabatque eis legumina.
17 Pueris autem his dedit Deus scientiam, et disciplinam in omni libro, et sapientia: Danieli autem intelligentiam omnium visionum et somniorum.
18 Completis itaque diebus, post quos dixerat rex ut introducerentur: introduxit eos praepositus eunuchorum in conspectu Nabuchodonosor.
19 Cumque eis locutus fuisset rex, non sunt inventi tales de universis, ut Daniel, Ananias, Misael, et Azarias: et steterunt in conspectu Regis.
20 Et omne verbum sapientiae et intellectus, quod sciscitatus est ab eis Rex, invenit in eis decuplum super cunctos ariolos, et magos, qui erant in universo regno eius.

21 Fuit autem Daniel usque ad annum primum Cyri regis.

valgius ir vyną ir duodavo jiems daržovių.
17 Dievas davė šitiems jaunikaičiams visokio rašto ir išmintie žinojimo ir išmanymo, Daniėliui gi dovaną suprasti visus regėjimus ir sapnus.
18 Taigi tam laikui, po kurio karalius buvo įsakęs juos atvesti, praslinkus, kamarponių vyresnysis atvedė juos Nabukodonosoro akivaizdon.
19 Ir kai karalius su jais pasikalbėjo, nebuvo rasta visų kitų tarpe tokių kaip Daniėlis, Ananijas Misaėlis ir Azarijas; taip jie pasiliko karaliaus akivaizdoje.
20 Visokių išminties ir išmanymo dalykų, apie kuriuos karalius juos klausinėjo, jis rado juose dešimti kartų daugiau kaip pas visus žynius ir išminčius, buvusius jo karalystėje.

21 Taip Daniėlis gyveno iki pirmų karaliaus Kyro metų.

2. Pirmas Nabukodonosoro sapnas ir jo išaiškinimas.

Caput. II. 1 In anno secundo regni Nabuchodonosor vidit Nabuchodonosor somnium, et conterritus est spiritus eius, et som-

2 perskyrimas. 1 Antrais Nabukodonosoro karaliavimo metais karalius Nabukodonosoras matė sapną, dėl kurio jo dvasia

---

atsigerti. Įstatymas nedraudė gerti vyno; Daniėlis tačiau norėjo dar pridėti prie įstatymo reikalavimų šventą susilaikymą.

(17) *Išmanymo:* visokių raštų ir knygų, į kurias buvo surašyta kaldėjiečų išmintis. — *Dovaną suprasti...* Tas sugebėjimas babiloniečių buvo ypač branginamas. Regėjimų paminėjimas jau šitoje vietoje nurodo, kad istorinė Daniėlio knygos dalis ir pranašinė yra glaudžiai surištos ir sudaro vieną to paties autoriaus veikalą. Regėjimai yra dvasioms akims rodomi simboliai. Sapnų yra ir tokių, kuriuos siunčia Dievas. Plg. Prad. 40, 5; 41, 1... Sk. 12, 6; Joel. 2, 28. — (19) *Pasikalbėjo:* klausimais ištyrė, koks buvo jų išmokslinimas. — (20) *Išminties ir...:* ir išminties ir praktiško jos pritaikymo. Jaunikaičų ištikimybė Dievo įstatymui buvo gražus Dievo išpažininimas karaliaus rūmų tarnų akyse.

(21) *Taip Daniėlis...:* būdamas patarėju Nebukadnecaro, o gal ir jo įpėdinių, Daniėlis susilaukė Kiro laikų; čia nesakoma, kad Daniėlis būtų ir miręs jau pirmais Kiro metais. Plg. 6, 28.

2, 1-49. Nebukadnecarui pareikalavus iš žynių atspėti ir išaiškinti jo sapną ir jiems negalint to padaryti, išleidžiamas karaliaus nutarimas išžudyti visus žynius (1-13). Daniėlis melsdamos gauna iš Dievo apreiški-

nium eius fugit ab eo. 2 Praece-
pit autem rex, ut convocarentur
arioli, et magi, et malefici, et Chal-
daei: ut indicarent regi somnia
sua: qui cum venissent, steterunt
coram rege. 3 Et dixit ad eos
rex: Vidi somnium: et mente con-
fusus ignoro quid viderim. 4 Re-
sponderuntque Chaldaei regi Sy-
riace: Rex in sempiternum vive:
dic somnium servis tuis, et in-
terpretationem eius indicabimus.
5 Et respondens rex ait Chaldaeis:
Sermo recessit a me: nisi indica-
veritis mihi somnium, et coniec-
turam eius, peribitis vos, et do-
mus vestrae publicabuntur. 6 Si
autem somnium, et coniecturam
eius narraveritis, praemia, et dona
et honorem multum accipietis a me:
somnium igitur, et interpretatio-
nem eius indicate mihi. 7 Respon-

nusigando, ir jo sapnas pabėgo
nuo jo. 2 Tuomet karalius liepė
sušaukti žynius, išminčius, žavė-
tojus ir kaldėjiečius, kad pasakytų
karaliui jo sapną. Kai jie atėjo
ir stojo karaliaus akivaizdon, 3 ka-
ralius jiems tarė: Aš mačiau sap-
ną, bet mano dvasiai sumišus,
aš nebežinau, ką mačiau. 4 Kaldė-
jiečiai atsakė karaliui syriškai: Būk
gyvas, karaliau, per amžius. Pa-
sakyk savo tarnams sapną, ir mes
pasakysime, ką jis reiškia. 5 Tuo-
met karalius atsakydamas tarė
kaldėjiečiams: Mano nutarimas
padarytas: jei man nepasakysite
sapno ir ką jis reiškia, pražūsite
jūs, ir jūsų namai bus atimti. 6 O
jei pasakysite sapną ir ką jis rei-
škia, gausite iš manęs atlyginimo,
dovanų ir daug pagarbos; taigi
pasakykite man sapną ir jo išai-

---

mą, primena karaliui jo sapną (14-35) ir jį išaiškina apie būsimas karalystes iki Mesijo karalystei (36-45). Nabukodonosoras išaukština Danielį ir duoda jam dovanų (46-49).

(2, 1) *Antrais:* gal dvyliktais. Kadangi jaunikaičiams auklėti buvo paskirti treji metai (1, 5. 18), tai Danielis antrais Nabukodonosoro metais dar nebuvo baigęs savo mokslų. Antri metai galėjo atsirasti tekste netyčia išleidus vieną raidę. — Kai kurie tačiau aiškintojai nukelia visą įvykį į žymiai vėlesnį laiką, manydami, kad Nebukadnecaru čia pavadintas karalius Nabonidas (558-538), nes atrastuose Nabonido laikų raštuose neretai minimi žymūs sapnai ir išminčių sukvietimai. — *Matė sapną.* Kaip kitados paraonui buvo apreikšta ateitis ne dėl jo paties nuopelnų, taip pat ne Nebukadnecaro nuopelnas, kad jam buvo duotas sapne regėjimas; Dievas norėjo Danielio paskelbtu sapno išaiškinimų parodyti savo visagalybę ir suteikti paguodos tiems, kurie buvo jam pasilikę ištikimi nelaisvėje. — *Dėl kurio jo...* Ebr. t.: dėl ko jo dvasia nustojo ramybės, ir jo miegas atstojo nuo jo. — (2) *Karalius liepė...* Babiloniečiai laikė sapnus svarbiais dalykais, dievų apreiškimais; jiems aiškinti buvo tam tikrų žmonių, kurie valstybėje turėjo didelės reikšmės; todėl karalius liepia sušaukti žynius, išminčius ir tt.; kuo jie vieni nuo kitų skyrėsi, nėra žinoma; „kaldėjiečiai" gal jau buvo bendras visų jų pavadinimas. Pašauktųjų tarpe nebuvo Danielio, nors karaliaus nutarimas turėjo ir jį paliesti (vz. 13 e.). — (3) *Mano dvasiai...* Ebr. t.: ir mano dvasia pasidarė nerami suprasti sapną. — Iš šitų žodžių nebuvo visai aišku, ar karalius nori sužinoti iš kitų patį sapną ar tik jo išaiškinimą. Išminčiai pasiryžę duoti tik išaiškinimą. — (4) *Syriškai.* Ebr. t.: aramajiškai; bet šitas žodis tekstui nepriklauso; juo tik primenama skaitytojams, kad kas toliau parašyta (iki 7 persk. imtinai), tai autorius rašė nebe ebraiškai, bet aramiškai. Babiloniečių kalba tuo laiku skyrėsi nuo aramajiškosios.—*Būk gyvas...* Plg. Bar. 1,11. — (5) *Mano nutarimas...:* šiame dalyke aš aiškiai pasakiau savo žodį. — *Pražūsite...* Aram.: jūs būsite sukapoti, ir jūsų namai bus pa-

derunt secundo, atque dixerunt:
Rex somnium dicat servis suis,
et interpretationem illius indica-
bimus. 8 Respondit rex, et ait:
Certe novi quod tempus redimi-
tis, scientes quod recesserit a me
sermo. 9 Si ergo somnium non
indicaveritis mihi, una est de vo-
bis sententia, quod interpretatio-
nem quoque fallacem, et decep-
tione plenam composueritis, ut
loquamini mihi donec tempus
pertranseat. Somnium itaque di-
cite mihi, ut sciam quod inter-
pretationem quoque eius veram
loquamini. 10 Respondentes ergo
Chaldaei coram rege, dixerunt:
Non est homo super terram, qui
sermonem tuum, rex, possit im-
plere: sed neque regum quisquam
magnus et potens verbum huius-
cemodi sciscitatur ab omni ario-
lo, et mago, et Chaldaeo. 11 Ser-
mo enim, quem tu quaeris, rex,
gravis est: nec reperietur quis-
quam, qui indicet illum in con-
spectu regis: exceptis diis, quo-
rum non est cum hominibus con-
versatio.
12 Quo audito, rex in furore,
et in ira magna praecepit ut pe-
rirent omnes sapientes Babylonis:
13 Et egressa sententia, sapientes

škinimą. 7 Jie atsakė antrą kartą ir
tarė: Tepasako karalius savo tar-
nams sapną, o mes pasakysime
jo išaiškinimą. 8 Karalius atsakė
ir tarė: Aš gerai matau, kad jūs
norite laimėti laiko, nes žinote,
kad mano nutarimas padarytas.
9 Taigi, jei nepasakysite man sap-
no, aš būsiu apie jus tik to nu-
sistatymo, kad jūs sudėsite taip
pat netikrą ir apgaulės pilną aiški-
nimą, kad man kalbėtumėte, iki
praeis laikas. Taigi pasakykite
man sapną, kad aš žinočiau, jog
jūs pasakysite taip pat tikrą jo
aiškinimą. 10 Tuomet kaldėjiečiai
atsakydami karaliaus akivaizdoje
tarė: Nėra žemėje žmogaus, kurs
galėtų tavo, karaliau, žodžius
įvykinti; taip pat nė vienas didis
ir galingas karalius nesiklausė
apie tokį dalyką nė vieno žynio,
išminčiaus ir kaldėjiečio. 11 Nes
dalykas, kurio tu, karaliau, reika-
lauji, yra sunkus, ir neatsiras nė
vienas, kurs galėtų jį pasakyti ka-
raliaus akivaizdoje, išskyrus die-
vus, bet jie nesikalba su žmonė-
mis.
12 Tai išgirdęs karalius įtužęs
ir didžioje rūstybėje liepė nužu-
dyti visus Babilono išmintinguo-
sius. 13 Išleidus nutarimą, išmin-

---

versti mėšlo (griuvėsių) krūva. Plg. 4 Kar. 10, 27; Ezdro 6, 11. — (9) *Jūs sudėsite...* Jei jie savo gudrumu negali atspėti, koks buvo sapnas, tai ir jo aiškinimas gali būti vien apgaulė, dėl kurios išminčiai gali tarp savęs susitarti. — *Iki praeis laikas:* iki aš kitų reikalų sutrukdytas nebesirūpinsiu tuo, ko iš jūsų pareikalavau. — Ar karalius buvo tikrai užmiršęs sapno turinį? Iš Vulg. teksto gali taip rodytis. Origin. tekste tokio aiškumo nėra. Galėjo karalius atsiminti, kad jis sapne matė dalykų, kurie jį labai nustebino, bet jis buvo užmiršęs, kokie tie dalykai buvo, kaip iš tikrųjų gana dažnai pasitaiko; neretai praėjus ilgesniam laikui vėl prisimena visos sapno smulkmenos, tai ir karalius, kai išgirdo iš Danielio savo sapno turinį, pigiai galėjo suprasti, jog tai buvo tikrai jo sapnuotas sapnas. — (11) *Kurio tu, karaliau...* Aram. t.: kurio karalius reikalauja. — *Jie nesikalba...* Aram.: jų buveinė yra ne prie kūno, t. y. ne pas marius žmones. Jau čia nurodoma, kad Danielis išaiškins sapną tik su Dievo pagalba.

(13) *Turėjo būti užmušti.* Anot aram.: jau buvo rengiamasi užmušti. — Išminčiams rasi dar buvo paskirta

interficiebantur: quaerebanturque
Daniel, et socii eius, ut perirent.
14 Tunc Daniel requisivit de
lege, atque sententia ab Arioch
principe militiae regis, qui egres-
sus fuerat ad interficiendos sa-
pientes Babylonis. 15 Et interro-
gavit eum qui a rege potestatem
acceperat, quam ob causam tam
crudelis sententia a facie regis
esset egressa. Cum ergo rem in-
dicasset Arioch Danieli, 16 Daniel
ingressus rogavit regem ut tem-
pus daret sibi ad solutionem in-
dicandam regi.
17 Et ingressus est domum su-
am, Ananiaeque et Misaeli, et
Azariae sociis suis indicavit ne-
gotium: 18 ut quaererent miseri-
cordiam a facie Dei caeli super
sacramento isto, et non perirent
Daniel, et socii eius cum ceteris
sapientibus Babylonis. 19 Tunc
Danieli mysterium per visionem
nocte revelatum est: et benedi-
xit Daniel Deum caeli, 20 et lo-
cutus ait: Sit nomen Domini be-
nedictum a saeculo et usque in
saeculum: quia sapientia et for-
titudo eius sunt. 21 Et ipse mutat
tempora, et aetates: transfert reg-
na, atque constituit: dat sapien-
tiam sapientibus, et scientiam in-
telligentibus disciplinam: 22 Ipse
revelat profunda, et abscondita,

tingieji turėjo būti užmušti; buvo
ieškoma taip pat Danielio ir jo
draugų, kad ir jie būtų nužudyti.
14 Tuomet Danielis pasitei-
ravo apie įstatymą ir apie nuta-
rimą pas karaliaus kariuomenės
vadą Arioką, kurs buvo išėjęs
užmušti Babilono išmintingųjų.
15 Jį, kurs buvo gavęs iš kara-
liaus įsakymą, jis pasiklausė, ko-
dėl buvo karaliaus išleistas toks
nuožmus nutarimas. Taigi kai
Ariokas išdėstė dalyką Danie-
-liui, 16 Danielis įėjęs prašė kara-
lių duoti jam laiko, kad jis galėtų
pasakyti karaliui išaiškinimą.
17 Įėjęs į savo namus jis pa-
sakė tą dalyką savo draugams
Ananijui, Misaėliui ir Azarijui,
18 kad jie maldautų dangaus Die-
vą pasigailėjimo dėl šios paslap-
ties ir kad nežūtų Danielis ir jo
draugai su kitais Babilono išmin-
tingaisiais. 19 Tuomet naktį pa-
slaptis buvo apreikšta Danieliui
regėjime. Danielis pagarbino dan-
gaus Dievą 20 ir kalbėdamas tarė:
Tebūnie pašlovintas Viešpaties
vardas nuo amžių ir per amžius;
nes jo yra išmintis ir stiprybė.
21 Jis pakeičia laikus ir amžius,
jis griauna karalystes ir pastato, jis
duoda išmintingiesiems išminties
ir žinojimo išmanantiems. 22 Jis
apreiškia, kas gilu ir paslėpta, ir ži-
no, kas yra tamsybėse; ir šviesa yra

---

laiko, kuriame jie turėjo duoti kara-
liui galutinį atsakymą, nes ir Danie-
lis (16 e.) prašė duoti jam laiko, ir
karalius sutiko.

(14) *Pasiteiravo...* Aram.: tuomet Danielis kalbėjo protingai ir su išmanymu Ariokui, karaliaus sargybos viršininkui. — (16) *Kad jis galėtų...* Danielis tvirtai tiki, kad Dievas, kurs jį laikė ypatingoje savo globoje, padės jam ir šiame reikale. Danielis išgauna iš karaliaus visų pirma sutikimą palaukti atsakymo.

(18) *Kad jie maldautų...* Danielis visa daro, kad būtų vertas Dievo globos; išsidera laiko ne tam, kad pats mėgintų atspėti sapną, bet kad maldautų Viešpatį, kurs žino visas paslaptis. Jis meldžiasi drauge su kitais, kad neatrodytų, jog jis pasitiki tik savo nuopelnais, ir kad tie, kurių gyvybė randasi tokiame pat kaip jo pavojuje, dalyvautų ir maldoje (Jier.). — (19) *Buvo apreikšta...:* rasi ne sapne, bet dar tebesimeldžiant. — (21) *Karalystes.* Aram.:

et novit in tenebris constituta:
et lux cum eo est. 23 Tibi Deus
patrum nostrorum confiteor, te-
que laudo: quia sapientiam, et
fortitudinem dedisti mihi: et nunc
ostendisti mihi quae rogavimus
te, quia sermonem regis aperuisti
nobis.
24 Post haec Daniel ingressus
ad Arioch, quem constituerat rex
ut perderet sapientes Babylonis,
sic ei locutus est: Sapientes Ba-
bylonis ne perdas: introduc me
in conspectu regis, et solutionem
regi narrabo. 25 Tunc Arioch fes-
tinus introduxit Danielem ad re-
gem, et dixit ei: Inveni hominem
de filiis transmigrationis Iuda,
qui solutionem regi annunciet.
26 Respondit rex, et dixit Danie-
li, cuius nomen erat Baltassar:
Putasne vere potes mihi indicare
somnium, quod vidi, et interpre-
tationem eius? 27 Et respondens
Daniel coram rege, ait: Mysterium,
quod rex interrogat, sapientes,
magi, arioli, et aruspices neque-
unt indicare regi: 28 Sed est Deus
in caelo revelans mysteria, qui
indicavit tibi rex Nabuchodono-
sor, quae ventura sunt in no-
vissimis temporibus.

su juo. 23 Tau, mūsų tėvų Dieve,
dėkoju ir tave giriu, nes man tu
davei išminties ir stiprybės; ir
dabar tu man parodei, ko pra-
šėme tave, nes tu mums atiden-
gei karaliaus paslaptį.

24 Po to Danielis, nuėjęs pas
Arioką, kuriam karalius buvo pa-
vedęs nužudyti Babilono išmin-
tinguosius, taip jam kalbėjo: Ba-
bilono išmintingųjų nežudyk; vesk
mane karaliaus akivaizdon, ir aš
duosiu karaliui išaiškinimą. 25 Tuo-
met Ariokas skubiai atvedė Da-
nielį pas karalių ir jam tarė: Ra-
dau Jūdo tremtinių sūnų tarpe
žmogų, kurs nori duoti karaliui
išaiškinimą. 26 Karalius atsiliepė
ir tarė Danieliui, kurs buvo var-
du Baltasaras: Ar tu iš tikrųjų
manai, kad gali pasakyti man
sapną, kurį aš mačiau, ir jo iš-
aškinimą? 27 Atsakydamas Dani-
elis karaliaus akivaizdoje tarė:
Paslaptis, kurios karalius klau-
sia, išmintingieji, burtininkai, žy-
niai ir žavėtojai negali pasakyti
karaliui. 28 Bet yra danguje Die-
vas, kurs apreiškia paslaptis; jis pa-
rodė tau, karaliau Nabukodono-
sore, kas įvyks paskutiniais laikais

karalius. — (22) Plg. 1 Kor. 4, 5; Jono 1, 9; 8, 12; 1 Jono 1, 5.

(24) Po to. Aram.: dėlto, t. y. kadangi Danieliui buvo apreikštas karaliaus sapnas. — *Nežudyk*. Dėl Danielio ir kiti išminčiai bus išgelbėti nuo mirties. Taip Dievas paaukštins savo tarną ir parodys visiems savo visagalybę. Danielis kreipiasi į Arioką, nes nori visų pirma jį sulaikyti nuo įsakyto išminčių išžudymo; kad jį geriau įtikintų, prašo vesti save pas karalių. Ariokas, kurs rasi nė nežinojo, kad Danielis buvo gavęs iš karaliaus laiko sapnui išaiškinti, dabar naudojasi proga, kad pasigirtų, jog ir jis ieškojęs, kas sapną išaiškintų, apie Danielį gi atsiliepia su tam tikru paniekinimu. Karalius, kurs Danielį pažino, iš karto ne labai tiki, kad jis galėtų padaryti tai, ko neapsiėmė seni prityrę išminčiai. — (27) *Negali pasakyti...* Danielis jau pirmais savo žodžiais nori sužadinti karaliuje pagarbą tikrajam Dievui ir jam parodyti, kokie bejėgiai yra išminčiai ir jų dievai. — (28) *Danguje Dievas*. Išminčiai jam netarnauja, jiems jis neapreiškia savo žinojimo. — *Paskutiniais laikais:* ateityje, ypač gi Mesijo laikais.

Somnium tuum, et visiones
capitis tui in cubili tuo huiusce-
modi sunt: 29 Tu rex cogitare
coepisti in strato tuo, quid esset
futurum post haec: et qui reve-
lat mysteria, ostendit tibi quae
ventura sunt. 30 Mihi quoque non
in sapientia, quae est in me plus
quam in cunctis viventibus, sa-
cramentum hoc revelatum est: sed
ut interpretatio regi manifesta fie-
ret, et cogitationes mentis tuae
scires. 31 Tu rex videbas, et ecce
quasi statua una grandis: statua
illa magna, et statura sublimis
stabat contra te, et intuitus eius
erat terribilis. 32 Huius statuae
caput ex auro optimo erat, pec-
tus autem et brachia de argento,
porro venter, et femora ex aere.
33 tibiae autem ferreae, pedum
quaedam pars erat ferrea, quae-
dam autem fictilis. 34 Videbas ita,
donec abscissus est lapis de
monte sine manibus: et percus-
sit statuam in pedibus eius fer-
reis, et fictilibus, et comminuit
eos. 35 Tunc contrita sunt pariter
ferrum, testa, aes, argentum, et
aurum, et redacta quasi in favil-
lam aestivae areae, quae rapta
sunt vento: nullusque locus in-
ventus est eis: lapis autem, qui
percusserat statuam, factus est
mons magnus, et implevit uni-
versam terram.

Tavo sapnas ir tavo galvos
regėjimai tavo guolyje buvo to-
kie: 29 Tu, karaliau, pradėjai gal-
voti savo patale, kas bus po šių
laikų, ir tas, kurs apreiškia pa-
slaptis, parodė tau, kas turi įvykti.
30 Ir man ta paslaptis apreikšta
ne išmintimi, lyg kad jos būtų
manyje daugiau kaip visuose gy-
vuosiuose, bet kad pasidarytų
žinomas karaliui išaiškinimas ir
kad tu sužinotumei savo širdies
mintis. 31 Tu, karaliau, regėjai:
ir štai čia buvo lyg kad viena
didelė stovyla; ta stovyla, didelė
ir labai aukšta, stovėjo ties tavim
ir buvo baisi pasižiūrėti. 32 Tos
stovylos galva buvo iš geriausio
aukso, krūtinė ir pečiai iš sida-
bro, pilvas ir strėnos iš skaist-
vario, 33 blauzdos geležinės, ko-
jos dalimi geležinės, kita gi da-
limi molinės. 34 Tu taip ją matei,
iki atplyšo nuo kalno akmuo be
žmogaus rankų pagalbos, ištiko
stovylą į jos geležines ir moli-
nes kojas ir sutrupino jas. 35 Tuo-
met buvo sutrinta draug geležis,
molis, skaistvaris, sidabras ir
auksas ir pavirto tarsi vasaros
klojimo pelais; jie buvo pagauti
vėjo ir neliko jų nė pėdsakos; iš
akmens gi, kurs buvo ištikęs sto-
vylą, pasidarė didelis kalnas ir
pripildė visą žemę.

---

(29) *Kas bus po...* Karalius pirm užmingant tikriausiai galvojo apie ateitį (Efr. Jier. Auksab.), ar Babėlės karalystė tvirtai laikysis, ar ji tarps. — *Parodė tau...* Kaip Dievas, patenkindamas karaliaus norą žinoti, ką atneš ateitis, davė jam regėjimą sapne, taip sapno užmiršimas turi duoti progos Dievui apsireikšti ir pagerbti savo ištikimą tarną. — (30) *Ne išmintimi...* Taip Danielis pateisina kitus, kad jie negalėjo pasakyti sapno, ir sulaiko jų pavydą; jis pagerbia taip pat karalių, sakydamas, kad dėl jojo Dievas apreiškęs jam paslaptį. — (31) *Buvo baisi pasižiūrėti:* ji karalių nustebino ir išgąsdino. — (33) *Kojos dalimi...* t. y. iš molio sumaišyto su geležimi. — (34) *Nuo kalno.* To žožždio nėra čia aram. t., bet toliau 45 e. kalnas minimas; taigi jis čia teisingai vertėjo įdėtas aiškumo dėliai. — (35) *Pavirto pelais.* Taip išreiškiamas vi-

36 Hoc est somnium. Inter-
pretationem quoque eius dice-
mus coram te, rex. 37 Tu rex re-
gum es: et Deus caeli, regnum,
et fortitudinem, et imperium, et
gloriam dedit tibi: 38 et omnia,
in quibus habitant filii hominum,
et bestiae agri: volucres quoque
caeli dedit in manu tua, et sub
ditione tua universa constituit: tu
es ergo caput aureum. 39 Et post
te consurget regnum aliud mi-
nus te argenteum: et regnum ter-
tium aliud aereum, quod imperabit
universae terrae. 40 Et regnum quar-
tum erit velut ferrum: quomodo
ferrum comminuit, et domat om-
nia, sic comminuet, et conteret
omnia haec. 41 Porro quia vidisti
pedum, et digitorum partem tes-
tae figuli, et partem ferream: re-
gnum divisum erit, quod tamen
de plantario ferri orietur, secun-
dum quod vidisti ferrum mistum
testae ex luto. 42 Et digitos pe-
dum ex parte ferreos, et ex parte
fictiles: ex parte regnum erit so-

36 Toks buvo sapnas; mes
pasakysime tavo, karaliau, aki-
vaizdoje ir jo išaiškinimą. 37 Tu
esi karalių karalius, ir dangaus
Dievas davė tau karalystę ir sti-
prybę, viešpatavimą ir garbę, 38 taip
pat visa, kame tik gyvena žmo-
nių vaikai ir lauko žvėrys; dar gi
ir dangaus paukščius jis davė
tau į rankas ir pastatė visus po
tavo valdžia; tai gi tu esi auksinė
galva. 39 Po tavęs iškils kita ka-
ralystė, mažesnė už tave, sida-
brinė, paskui trečia skaistvarinė
karalystė, kuri viešpataus visai
žemei. 40 Ketvirtoji karalystė bus
lyg geležis; kaip geležis trupina
ir pavergia visa, taip šita sutru-
pins ir sutriuškins anas visas.
41 Bet kad tu matei kojų ir pirštų
dalį iš puodžiaus molio ir dalį
geležinę, tai ta karalystė bus pa-
sidalinus; jos pagrindas tačiau
bus iš geležies, sulig tuo, kad
matei geležį sumaišytą su puo-
džiaus moliu. 42 O kad pirštai
buvo dalimi geležiniai ir dalimi

---

siškas sunaikinimas. Klojimo pelų vaizdas Sen. Test. sutinkamas gana dažnai. Vz. Iz. 41, 15. 16; Mik. 4, 13; Ps. 102, 15 ir k.

(**36**) *Mes pasakysime.* Gal Danielis nori čia kalbėti taip pat savo draugų vardu, kurie meldėsi kartu su juo prašydami šviesos iš dangaus. — *Tavo, karaliau...* Aram. t.: karaliaus akivaizdoje. — (**37**) *Karalių karalius.* Taip save vadindavo Persijos ir Babilonijos karaliai. Plg. 1 Ezdr. 7, 12; Ez. 26, 7. — *Dangaus Dievas...* Nors Nebukadnecaras labai galingas karalius ir teisingai galėjo būti regėjime įvaizdintas auksine galva, tačiau ir jis viską yra gavęs iš Dievo, todėl visai nuo jo priklauso. — (**38**) *Dangaus paukščius davė...* Žmonių valdovas laikomas valdovu viso, kas žmogaus dėliai sutverta ir gali būti žmogui naudinga. — *Tu esi auksinė...* Plg. Jer. 51, 7, kame Babilonas lyginamas su auksine taure. Auksas yra vaizdas karalystės grožio, stiprumo, turtingumo. — (**39**) *Kita karalystė:* medų-persų, kuri buvo mažiau garbinga ir galinga, negu pirmoji, taip kaip sidabras mažesnės yra vertės negu auksas. — *Trečia skaistvarinė.* Trečioji bus skaistvarinė karalystė, kuri bus žymi savo karingumu ir ginklais ir išplės savo viešpatavimą visur. Tai graikų-makedoniečių ir iš jų kilusios karalystės. — (**40**) *Ketvirtoji...* Tai romėnų valstybė, kuri visas kitas sunaikino ir kurios laikais prasidėjo Mesijo karalystė; šitos bus pažeminta ir sunaikinta kiekviena jai priešinga pasaulinė galybė. — (**41**) *Bet kad tu matei...* Aram. t.: ir kad kojos ir pirštai, kuriuos tu matei, buvo dalimi iš puodžiaus molio ir dalimi iš geležies, (tai reiškia): tai nebus karalystė, kuri laikytųsi iš vieno; berods bus joje ir geležies stiprumo su-

lidum, et ex parte contritum.
43 Quod autem vidisti ferrum mistum testae ex luto, commiscebuntur quidem humano semine,
sed non adhaerebunt sibi, sicut
ferrum misceri non potest testae.
44 In diebus autem regnorum illorum suscitabit Deus caeli regnum, quod in aeternum non dissipabitur, et regnum eius alteri
populo non tradetur: comminuet
autem, et consumet universa regna haec: et ipsum stabit in aeternum.
45 Secundum quod vidisti,
quod de monte abscissus est lapis sine manibus, et comminuit
testam, et ferrum, et aes, et argentum, et aurum, Deus magnus
ostendit regi quae ventura sunt
postea. et verum est somnium,
et fidelis interpretatio eius.
46 Tunc rex Nabuchodonosor
cecidit in faciem suam, et Danielem adoravit, et hostias, et incensum praecepit ut sacrificarent ei.

moliniai, tai karalystė bus dalimi
stipri ir dalimi trupi.
43 Kad tu
matei geležį sumaišytą su moliu, tai jos tiesa susimaišys žmonių sėklos pagalba, bet nesusilies, kaip geležis negali susijungti
su moliu.
44 Anų gi karalysčių
dienose Dievas pažadins karalystę, kuri neiširs per amžius, ir
jos viešpatavimas nebus atiduotas kitai tautai. Ji sutrupins ir
sunaikins visas šitas karalystes,
pati gi stovės per amžius,
45 kaip
kad tu matei, jog nuo kalno atplyšo akmuo be žmogaus rankos
pagalbos ir sutrupino molį, geležį, skaistvarį, sidabrą ir auksą.
Taip didysis Dievas parodė karaliui, kas turi paskui įvykti. Sapnas yra tikras ir jo išaiškinimas
tikėtinas.
46 Tuomet karalius Nabukodonosoras parpuolė ant savo veido, pagarbino Danièlį ir liepė aukoti jam aukas ir smilkalus.
47 At-

---

lig tuo, kad tu juk matei, kaip geležis buvo sumaišyta su moliu. — Dvejopa medžiaga tai pasidalinimo ženklas; kad jų kiekviena labai nevienoda, tai nurodo, kad karalystės atsparumas įvairiose dalyse bus nevienodas. Mėginimas tas skirtingas medžiagas sumaišyti (43 e.) reiškia tuščias pastangas sujungti į vienybę įvairiausius karalystės elementus. — (43) *Žmonių sėklos pagalba:* susigiminiavimu, politinėmis moterystėmis. — (44) *Karalysčių.* Aram. t.: karalių. — *Visas šitas karalystes:* visų pirma keturias aukščiau paminėtas, kurios yra visos Dievui priešingos žmonių galybės atvaizdas. Jos bus nugalėtos ir sunaikintos, tiek kiek jos yra priešingos Dievo karalystės esmei. Kadangi anot visų pranašysčių Dievo karalystė yra dvasinė, kuri remiasi tikru šventumu, tai karalystėse sunaikinama tik tai, kas priešinasi Dievui. —Kad atplyšęs nuo kalno akmuo pavirsta didžiausiu kalnu, kurio visa žemė pasidaro pilna, tai yra vaizdas Dievo karalystės, kurios pradžia nežymi ir kuri pasidaro galingiausia. Dievo valia ir galia pažadinta ji yra savyje stipra ir nenugalima. — Dauguma tačiau aiškintojų atskilusiame akmenyje mato patį Jėzų Kristų, kurs juk yra savo karalystės, savo Bažnyčios galva, kurioje ir per kurią jis visuomet veikia. Be to Kristus neretai vadinamas kampiniu akmenimi ir pats save taip vadina. Taip aiškina Iren., Euzeb., Atanaz., Kyrilas Jeruzal., Epif., Tertul., Kipr., Aug., Jieron. — (45) *Dievas parodė...* Sapno aiškinimą baigdamas Danièlis pakartoja, kad tas aiškinimas ne jo nuopelnas, bet Dievo suteiktas, kad jis visai tikras, ir todėl karalius turi dėkoti ir duoti garbę Dievui.

(46) *Tuomet...* Danièliui primenant sapną ir jį aiškinant, karalius pats prisiminė jo turinį, todėl jis pripažįsta, kad per Danielį turėjo kalbėti galingiausia Dievybė ir pagerbia jį kaip aukštesnę už visus žmo-

47 Loquens ergo rex, ait Danieli:
Vere Deus vester Deus deorum
est, et Dominus regum, et reve-
lans mysteria: quoniam tu po-
tuisti aperire hoc sacramentum.
48 Tunc rex Danielem in sublime
extulit, et munera multa, et mag-
na dedit ei: et constituit eum prin-
cipem super omnes provincias
Babylonis: et praefectum magis-
tratuum super cunctos sapientes
Babylonis.
49 Daniel autem postulavit a
rege: et constituit super opera
provinciae Babylonis, Sidrach,
Misach, et Abdenago: Ipse au-
tem Daniel erat in foribus regis.

siliepdamas gi karalius tarė Da-
niėliui: Iš tikrųjų jūsų Dievas yra
dievų Dievas ir karalių Viešpats,
kurs apreiškia paslaptis, nes tu
įstengei atidengti šitą paslaptį.
48 Tuomet karalius labai išaukšti-
no Daniėlį, davė jam daug ir di-
delių dovanų ir paskyrė jį kuni-
gaikščiu visiems Babilono kraš-
tams ir vyriausiu viršininku vi-
siems Babilono išmintingiesiems.
49 Prašant Daniėliui karalius
atidavė Babilono krašto valdymą
Sidrakui, Misakui ir Abdenagui;
pats gi Daniėlis pasiliko prie ka-
raliaus rūmų.

3. Trys Daniėlio draugai ugnies krosnyje.

Caput III. 1 Nabuchodonosor
rex fecit statuam auream altitu-
dine cubitorum sexaginta, latitu-
dine cubitorum sex, et statuit
eam in campo Dura provinciae
Babylonis. 2 Itaque Nabuchodono-
sor rex misit ad congregandos sa-

3 perskyrimas. 1 Karalius
Nabukodonosoras padirbino auk-
sinę stovylą šešiomis dešimtimis
mastų aukštą, šešiais mastais pla-
čią ir pastatė ją Duros lygumoje
Babilono krašte. 2 Po to kara-
lius Nabukodonosoras siuntė su-

---

nes, Dievybei artimą esybę. Karaliaus nusilenkimas, smilkalų deginimas buvo tikro pagarbinimo ženklai. Daniėlis, kaip galima suprasti iš 47 e., to garbinimo nepriėmė sau ir vėl paaiškino karaliui, kas iš tikrųjų reikia garbinti. — (47) *Jūsų Dievas...* Šituo išpažinimu karalius matomai sutinka, kad tikras garbinimas turi būti duodamas Daniėlio Dievui, pati gi Daniėlį jis tuojau pagerbia dovanomis. — (48) *Visiems Babilono...* Aram. t.: visai Babilono provincijai.

3, 1-97. Karaliaus pastatytą stovylą, kurią garbina visi sušaukti karalystės didžiūnai, atsisako pagarbinti Daniėlio draugai (1-12), taip drasiai pasipriešindami karaliaus reikalavimui ir todėl įmetami į ugnimi žėrinčią krosnį (13-23). Krosnies liepsnoje Azarijas karštos maldos žodžiais išpažįsta Viešpatį (24-45); angelo gi ginami nuo liepsnos karščio (46-50) visi trys įmestieji šlovina Dievą (51-90). Nustebęs karalius liepia jiems išeiti iš krosnies ir pats išpažįsta Izraėlio Dievo galybę (91-97).

(3, 1) *Padirbino auksinę stovylą:* stovylą padarytą iš medžio ar kitokios medžiagos, bet viršuje aptrauktą plona auksine skarda. Kuriais metais stovyla buvo pastatyta, nežinia; tačiau reikia manyti, kad po Jeruzalės sugriovimo (plg. 3, 38). Gal stovylos pastatymu karalius norėjo išreikšti dėkingumą savo globėjams dievams ir palikti garbingą savo viešpatavimo paminklą. Stovyla tikriausiai buvo pastatyta ant labai aukštos papėdės, kuri buvo šešiais mastais plati ir draug su stovyla buvo 60 mastų aukšta. — *Duros.* Tai buvo plati lyguma į pietus nuo Babėlės miesto. — (2) *Vietininkų, aukštų...* Ką tiksliai reiškia ši-

trapas, magistratus, et iudices, et
tyrannos, et praefectos, omnesque
principes regionum, ut conveni-
rent ad dedicationem statuae, quam
erexerat Nabuchodonosor rex.
3 Tunc congregati sunt satrapae,
magistratus, et iudices, duces, et
tyranni, et optimates, qui erant
in potestatibus constituti, et uni-
versi principes regionum ut con-
venirent ad dedicationem statuae,
quam erexerat Nabuchodonosor
rex. stabant autem in conspectu
statuae, quam posuerat Nabucho-
donosor rex: 4 et praeco clamabat
valenter: Vobis dicitur populis,
tribubus, et linguis: 5 In hora, qua
audieritis sonitum tubae, et fis-
tulae, et citharae, sambucae, et
psalterii, et symphoniae, et uni-
versi generis musicorum, caden-
tes adorate statuam auream, quam
constituit Nabuchodonosor rex.
6 Si quis autem non prostratus
adoraverit, eadem hora mittetur
in fornacem ignis ardentis. 7 Post
haec igitur statim ut audierunt
omnes populi sonitum tubae, fis-
tulae, et citharae, sambucae, et
psalterii, symphoniae, et omnis
generis musicorum: cadentes om-
nes populi, tribus, et linguae ado-
raverunt statuam auream, quam
constituerat Nabuchodonosor rex.

rinkti vietininkų, aukštų valdinin-
kų, teisėjų, vadų, iždo užvaizdų,
viršininkų ir visų šalių kunigaikš-
čių, kad jie susieitų pašventini-
mui stovylos, kurią karalius Na-
bukodonosoras buvo pastatydi-
nęs. 3 Tuomet susirinko vietinin-
kai, aukšti valdininkai, teisėjai,
vadai, iždo užvaizdai, valdžios tu-
rėjusieji didžiūnai ir visų šalių
kunigaikščiai dalyvauti pašventi-
nime karaliaus Nabukodonosoro
pastatytosios stovylos. Jie sustojo
ties stovyla, kurią karalius Na-
bukodonosoras buvo pastatydi-
nęs, 4 o šauklys garsiai šaukė:
Jums, tautoms, giminėms ir kal-
boms sakoma: 5 Tą valandą, ku-
rią išgirsite trimito, vamzdžio, kan-
klių, smuiko, arpos, dūdos ir vi-
sokios rūšies muzikos garsą, par-
puolę pagarbinkite auksinę sto-
vylą, kurią pastatydino karalius
Nabukodonosoras. 6 Jei kas nepar-
puls ir nepagarbins, tą pačią va-
landą bus įmestas į ugnimi žė-
rinčią krosnį. 7 Taigi po to tuo-
jau, kaip tik visi žmonės išgirdo
trimito, vamzdžio, kanklių, smui-
ko, arpos, dūdos ir visokios rū-
šies muzikos garsą, visos tautos,
giminės ir kalbos parpuolė ir pa-
garbino auksinę karaliaus Nabu-
kodonosoro pastatydintą stovylą.

---

tie pavadinimai ir čia įvardijamos pareigos, dar pilnai neištirta; matomai karalius norėjo sukviesti į statulos pašventinimą visus žymiausius savo karalystės atstovus ir statulos pagarbinimu tampriau surišti juos su savo asmenimi. — (4) *Tautoms, giminėms ir...* Su didžiūnais buvo atvykusios ir šiaip jau žmonių minios. — (5) *Trimito:* rago. — *Kanklių.* Asyr. kanklės buvo trikampis su ištemptomis ant jo stygomis, iš kurių buvo gaunamas garsas užgaunant jas pirštais ar lazdele. — *Smuiko.* Aram. *šabka'* keturių stygų instrumentas aukštiems tonams gauti. — *Arpos.* Aram. *pesantherim*, mažoji arpa ar į arpą panašus 20 stygų instrumentas. — *Dūdos.* Aram. *sumponyah*, odinis maišas su dviem dūdom. — (6) *Jei kas neparpuls...* Karalius reikalauja, kad taip pat nugalėtieji kunigaikščiai ir tautos pagarbintų jo dievą, kurį jis laiko tų tautų ir jų dievų nugalėtoju. Kas nepaklausytų, tiems grasoma neretai vartojama pas babiloniečius ugnies bausme.

(8) *Tuojau tuo pačiu...* Kaldėjiečiai tikriausiai su pavydu žiūrėjo į žydų išaukštinimą ir pavedimą jiems,

8 Statimque in ipso tempore
accedentes viri Chaldaei accusa-
verunt Iudaeos: 9 dixeruntque Na-
buchodonosor regi: Rex in aeter-
num vive: 10 tu rex posuisti de-
cretum, ut omnis homo, qui au-
dierit sonitum tubae, fistulae, et
citharae, sambucae, et psalterii,
et symphoniae, et universi gene-
ris musicorum, prosternat se, et
adoret statuam auream: 11 si quis
autem non procidens adoraverit,
mittatur in fornacem ignis arden-
tis. 12 Sunt ergo viri Iudaei, quos
constituisti super opera regionis
Babylonis, Sidrach, Misach, et
Abdenago: viri isti contempse-
runt, rex, decretum tuum: deos
tuos non colunt, et statuam au-
ream, quam erexisti, non adorant.
13 Tunc Nabuchodonosor in
furore, et in ira praecepit ut ad-
ducerentur Sidrach, Misach, et
Abdenago: qui confestim adducti
sunt in conspectu regis. 14 Pronun-
ciansque Nabuchodonoror rex,
ait eis: Verene Sidrach, Misach,
et Abdenago deos meos non co-
litis, et statuam auream, quam
constitui, non adoratis? 15 Nunc
ergo si estis parati, quacumque
hora audieritis sonitum tubae,
fistulae, citharae, sambucae, et
psalterii, et symphoniae, omnis-
que generis musicorum, proster-
nite vos, et adorate statuam, quam

8 Tuojau tuo pačiu metu kal-
dėjiečiai priėję įskundė žydus 9 ir
sakė karaliui Nabukodonosorui:
Karaliau, būk gyvas per amžius.
10 Tu, karaliau, išleidai nutarimą,
kad kiekvienas žmogus, kurs iš-
girs trimito, vamzdžio, kanklių,
smuiko, arpos, dūdos ir visokios
rūšies muzikos garsą, parpultų ir
pagarbintų auksinę stovylą; 11 jei-
gu gi kas neparpuls ir nepagar-
bins, kad būtų įmestas į ugnimi
žėrinčią krosnį. 12 Taigi yra žydų,
kuriuos tu paskyrei Babilono ša-
lies darbų užvaizdais, Sidrakas,
Misakas ir Abdenagas; šitie vy-
rai paniekino tavo, karaliau, nu-
tarimą; jie negerbia tavo dievų ir
negarbina tavo pastatytos auk-
sinės stovylos. 13 Tuomet Nabu-
kodonosoras užsidegęs ir perpy-
kęs liepė atvesti Sidraką, Misaką
ir Abdenagą, kurie ir buvo tuo-
jau atvesti karaliaus akivaizdon.
14 Atsiliepdamas karalius Nabu-
kodonosoras jiems tarė: Ar tiesa,
Sidrakai, Misakai ir Abdenagai,
kad jūs negerbiate mano dievų
ir negarbinate mano pastatyto-
sios auksinės statulos? 15 Taigi
dabar, jei esate pasiryžę, tą va-
landą, kurią išgirsite trimito, vamz-
džio, kanklių, smuiko, arpos, dū-
dos ir visokios rūšies muzikos
garsą, parpulkite ir pagarbinkite
statulą, kurią aš padariau; o jei

žymių pareigų valstybėje; jie laukė tik progos, kad galėtų apskųsti juos karaliui ir dabar tokia pasitaikiusia proga naudojasi. — *Įskundė...* Aram... t.: ėdė žydų kąsnius. Ėsti svetimus kąsnius rytiečių kalbose reiškia: melu, šmeižtu nukreipti nuo ko nors kunigaikščio ar didžiūno malonę. Išsireiškimas turėjo pagrinde kunigaikščių įprotį siųsti dovanų, ypač savo stalo valgių tiems, kuriuos jie brangino. Kas prie kunigaikščio stalo apkalbinėjimais ar šmeižtais sulaikydavo jį nuo valgių siuntimo kitiems, tas pats buvo vadinamas ėdančiu svetimus kąsnius. — (12) *Yra žydų...* Danielio nebuvo pakviestųjų tarpe, nes jis nebuvo prisiėmęs pareigų Babėlės šalyje; pasilikdamas prie karaliaus rūmų jis nesukėlė prieš save tokio pavydo kaip jo draugai, kurie vieni dabar skelbiami maištininkais prieš karalių ir jo dievus. — *Dievų.* Tikriau: dievo, t. y. pastatytos stovylos. — (14) *Dievų.* Geriau: dievo. — (15) *Koks yra Dievas...* Gąsdinda-

feci: quod si non adoraveritis,
eadem hora mittemini in forna-
cem ignis ardentis: et quis est
Deus, qui eripiet vos de manu
mea? 16 Respondentes Sidrach,
Misach, et Abdenago, dixerunt
regi Nabuchodonosor: Non opor-
tet nos de hac re respondere
tibi. 17 Ecce enim Deus noster,
quem colimus, potest eripere nos
de camino ignis ardentis, et de
manibus tuis, o rex, liberare.
18 Quod si noluerit, notum sit
tibi, rex, quia deos tuos non co-
limus, et statuam auream, quam
erexisti, non adoramus.
19 Tunc Nabuchodonosor re-
pletus est furore: et aspectus fa-
ciei illius immutatus est super
Sidrach, Misach, et Abdenago,
et praecepit ut succenderetur for-
nax septuplum quam succendi
consueverat. 20 Et viris fortissi-
mis de exercitu suo iussit ut
ligatis pedibus Sidrach, Misach,
et Abdenago mitterent eos in
fornacem ignis ardentis. 21 Et con-
festim viri illi vincti cum braccis
suis, et tiaris, et calceamentis, et
vestibus missi sunt in medium
fornacis ignis ardentis. 22 nam
iussio regis urgebat: fornax au-
tem succensa erat nimis. Porro
viros illos, qui miserant Sidrach,

nepagarbinsite, tą pačią valandą
būsite įmesti į ugnimi žėrinčią
krosnį; ir koks yra Dievas, kurs
jus išgelbėtų iš mano rankos?
16 Atsakydami Sidrakas, Misakas
ir Abdenagas tarė karaliui Nabu-
kodonosorui: Mums netenka at-
sakinėti tau dėl to dalyko. 17 Nes
štai mūsų Dievas, kurį garbina-
me, gali išgelbėti mus iš ugnimi
žėrinčios krosnies ir iš tavo ran-
kų, o karaliau. 18 O jei jis ir ne-
norėtų, žinok, karaliau, kad tavo
dievų mes negerbiame ir tavo
pastatytosios auksinės statulos
negarbiname.
19 Tuomet Nabukodonosoras
be galo įtužo, ir jo veido išvaiz-
da persimainė prieš Sidraką, Mi-
saką ir Abdenagą. Jis liepė pa-
kūrenti krosnį septynis kartus
daugiau, kaip paprastai buvo kūre-
nama, 20 o stipriausiems savo ka-
riuomenės vyrams liepė surišus
kojas įmesti Sidraką, Misaką ir Ab-
denagą į ugnimi žėrinčią krosnį.
21 Tuojau tie vyrai surišti su sa-
vo kelinėmis, su nuometais, au-
tuvais ir kitais drabužiais buvo
įmesti į ugnimi žėrinčios kros-
nies vidurį; 22 nes karaliaus įsa-
kymas buvo skubus, krosnis gi
buvo labai prikūrenta, taip kad
tuos vyrus, kurie įmetė Sidraką,

---

mas įskųstuosius karalius piktžodžiauja Dievui ir laiko jį silpnesniu už save. — (16) *Mums netenka...* Jaunikaičiai pasitiki Dievu, kurio valiai jie pasiduoda; jie nesididžiuoja, bet ir nenusimena.

(19) *Be galo įtužo...* Karalius duodamas jiems progos atitaisyti, kaip jis manė, jų klaidą ir bent dabar pagarbinti stovylą, tarėsi suteikiąs jiems malonę; jų atsisakymas sukelia didžiausią karaliaus pyktį. — *Septynis kartus:* dedant daug daugiau malkų. — (20) *Įmesti.* Krosnis buvo viršuje atvira. Aukos buvo užneštos ant viršaus ir numestos į krosnies vidų. Apačioje buvo durys, pro kurias aplink stovėjusieji galėjo matyti sudeginimą. Prie tų durų buvo priėjęs karalius (93 eil.). — (21) *Kelinėmis.* Aram. ž. *sarbal* gal reiškia kurpes, anot kitų apatinius drabužius. Taigi kaip šito apdaro taip ir kitų pavadinimai nevisai tikri. Minimi drabužiai, nes jie labai greit užsidega.

**To, kas toliau...* Tai šv. Jierónymo pastaba. Dabartiniame originaliniame tekste po 23 e. eina žodžiai, kuriuos skaitome graikiškuose vertimuose ir Vulgatoje tik 91 eil. Ta-

Misach, et Abdenago, interfecit
flamma ignis. 23 Viri autem hi tres,
id est, Sidrach, Misach, et Ab-
denago, ceciderunt in medio ca-
mino ignis ardentis, colligati.

*Quae sequuntur in Hebraeis
voluminibus non reperi.*

24 Et ambulabant in medio
flammae laudantes Deum, et be-
nedicentes Domino.

25 Stans autem Azarias oravit
sic, aperiensque os suum in medio
ignis, ait: 26 Benedictus es Domine
Deus patrum nostrorum, et lauda-
bile, et gloriosum nomen tuum in
saecula: 27 quia iustus es in om-
nibus, quae fecisti nobis, et uni-
versa opera tua vera, et viae tuae
rectae, et omnia iudicia tua vera.
28 Iudicia enim vera fecisti iuxta
omnia, quae induxisti super nos,
et super civitatem sanctam pa-
trum nostrorum Ierusalem: quia
in veritate, et in iudicio induxisti
omnia haec propter peccata nos-
tra. 29 Peccavimus enim, et inique
egimus recedentes a te: et deli-
quimus in omnibus: 30 et prae-

Misaką ir Abdenagą, ugnies liepsna
užmušė. 23 Bet šitie trys vyrai, tai
yra Sidrakas, Misakas ir Abdena-
gas nukrito surišti į ugnimi žė-
rinčios krosnies vidurį.

*To, kas toliau, neradau ebraiš-
kuose rankraščiuose.*

24 Jie vaikščiojo viduryje lieps-
nos, girdami Dievą ir šlovinda-
mi Viešpatį.

25 Atsistojęs gi Azarijas taip
meldėsi ir atverdamas savo bur-
ną viduryje ugnies tarė: 26 Būk
pašlovintas, Viešpatie, mūsų tėvų
Dieve, girtinas ir garbingas tavo
vardas per amžius; 27 nes tu tei-
sus visame, ką mums padarei, ir
visi tavo darbai tikri, tavo keliai
teisūs ir visi tavo teismai tikri.
28 Nes tavo teismai, kuriuos pa-
darei, buvo teisingi visame, ką
atvedei ant mūsų ir ant šventojo
mūsų tėvų miesto Jeruzalės, nes
teisingu teismu tu atvedei visa
tai dėl mūsų nuodėmių. 29 Nes
mes nusidėjome ir elgėmės ne-
teisingai, atstodami nuo tavęs, ir
nusikaltome visame; 30 mes ne-

čiau visi teksto tyrinėtojai pripažįsta, kad dabart. orig. tekstas čia sugadintas ir jame jaučiama spraga. Kadangi pas Teodotijoną ir LXX vertime trijų jaunikaičių giesmė yra, tai ji turėjo būti kitados ir origin. tekste, iš kurio Teodotijonas ją išsivertė. Šv. Jieronymas padarė giesmės vertimą remdamos Teodotijonu.

(24) *Girdami Dievą...* Pirmas dalykas, kurį jaunikaičiai pasijutę išgelbėtais daro, tai malda Viešpačiui ir dėkingumo išreiškimas. Toliau jie prisimena savo tautą, kurią kaldėjiečiai buvo apkaltinę karaliaus akyse. Jaunikaičių maldoje daug žodžių paimta iš Penkiaknygio ir Psalmių. Kaip toliau iš 52 e. paaiškėja, jaunikaičiams giesmės žodžiai jau buvo žinomi ir tik buvo jų pritaikinti ypatingu būdu jų padėčiai. — (26) *Mūsų tėvų.* Šituo žodžiu prisimenama didžios geradarystės, kurias Dievas yra teikęs tautai per daugelį amžių. Dievo ištikimybė ir meilė apsaugos ją nuo žuvimo. — *Vardas:* visa, ką Dievas yra apie save apreiškęs, ir visas jo kilnumas. — (27) *Teisus visame...* Ypatingas pamaldumo įrodymas yra girti Dievą ir skelbti jo garbę net ir tuo metu, kai visiems gręsia bendra nelaimė. Dėl karaliaus užsirūstinimo galima buvo laukti tautai naujų vargų; todėl Azarijas meldžiasi, kad Dievas juos atitolintų, ir nuolankiai išpažįsta, kaip tauta buvo nusikaltus Dievui ir užsipelnius visa, ką Dievas jai siuntė. Plg. Atk. 32, 4; Ps. 118, 137. 151; 144, 17; Oz. 14, 10. — (29) Plg. Bar. 2, 5. 8. — (30) Plg. Atk. 4, 40.

cepta tua non audivimus, nec
observavimus, nec fecimus sicut
praeceperas nobis ut bene nobis
esset. [31] omnia ergo, quae indu-
xisti super nos, et universa, quae
fecisti nobis, in vero iudicio fe-
cisti: [32] et tradidisti nos in ma-
nibus inimicorum nostrorum ini-
quorum, et pessimorum, praeva-
ricatorumque et regi iniusto, et
pessimo ultra omnem terram. [33] Et
nunc non possumus aperire os:
confusio, et opprobrium facti su-
mus servis tuis, et his, qui co-
lunt te. [34] Ne, quaesumus, tradas
nos in perpetuum propter nomen
tuum, et ne dissipes testamentum
tuum. [35] neque auferas miseri-
cordiam tuam a nobis propter
Abraham dilectum tuum, et Isa-
ac servum tuum, et Israel sanc-
tum tuum: [36] quibus locutus es pol-
licens quod multiplicares semen
eorum sicut stellas caeli, et si-
cut arenam, quae est in littore
maris: [37] quia Domine imminuti
sumus plus quam omnes gentes,
sumusque humiles in universa
terra hodie propter peccata nos-
tra. [38] Et non est in tempore hoc
princeps, et dux, et propheta,
neque holocaustum, neque sa-
crificium, neque oblatio, neque

klausėme tavo įsakymų ir jų ne-
laikėme, nedarėme, kaip buvai
mums įsakęs, kad būtų mums
gera. [31] Todėl visa, ką atvedei ant
mūsų, ir visa, ką mums padarei,
padarei teisingu teismu [32] ir pa-
davei mus į rankas nedorų ir
pikčiausių mūsų neprietelių, nu-
sikaltėlių, neteisingiausiam ir blo-
giausiam visoje žemėje karaliui.
[33] Ir dabar mes negalime atverti
burnos; mes pavirtome sugėdini-
mo ir paniekos dalyku tavo tar-
nams ir tiems, kurie tave garbi-
na. [34] Tačiau mes tave maldauja-
me, dėl savo vardo neišsižadėk
mūsų amžinai ir nepanaikink sa-
vo sandoros. [35] Neatitrauk nuo
mūsų savo gailestingumo dėl
savo mylimojo Abraomo, savo
tarno Izaoko ir savo šventojo Iz-
raėlio, [36] kuriems tu esi kalbėjęs,
žadėdamas padauginti jų ainiją
kaip dangaus žvaigždes ir kaip
smiltis jūros krante. [37] Nes, Vieš-
patie, mes sumažėjome labiau kaip
visos tautos ir esame šiandien
nužeminti visoje žemėje dėl mū-
sų nuodėmių. [38] Šituo metu mes
neturime kunigaikščio, vado, ar
pranašo, nei deginamosios, nei
pjau amosios, nei duoninės, nei
smilkalų aukos, nei vietos pirmo-

— (32) *Blogiausiam... karaliui.* Nebukadnecaras buvo sugriovęs Jeruzalę, užmušęs žydų kunigaikščius, apakinęs karalių Sedekiją, daugelį išvedęs nelaisvėn ir dabar tam savo dievui, kuriuo vardu jis padarė jiems visa pikta ir kurį jis dabar garbina kaipo nugalėtoją, jis reikalauja iš žydų pagarbos, grąsydamas mirtimi. — (33) *Mes negalime...* Baimė ir gėda neleidžia žydams belaisviams atsiliepti; baimė pavergėjų, gėda Dievo akivaizdoje, kuriam jie jaučiasi nusikaltę. — *Mes pavirtome...* LXX ir Italėje: panieka ir gėda teko tavo tarnams. — Azarijas kalba ne apie save ir savo draugus, bet apie tautą nelaisvėje. Plg. taip pat Jer. 23, 40; 24, 9, 18; 42, 18; 44, 8. — (34) *Sandoros.* Ta sandora duoda žydams pasitikėjimo. Dievo vardas, jo garbė reikalauja, kad tauta nežūtų, nes ji juk yra Jahvės tauta. — (35) *Abraomo...:* su kuriais sandora buvo padaryta. — (38) *Mes neturime...* Jeruzalės ir jos bažnyčios sugriovimas buvo didžiausia visam tautos gyvenimui nelaimė. Plg. Raud. 2, 9. Nuolatinės aukos pasiliovimą panašiai aprašo Jer. 41, 5 ir Bar. 1, 10. Nebesant aukų nebėra kaip permaldauti Dievą ir nugręžti jo rūstybę

incensum, neque locus primitia-
rum coram te, 39 ut possimus in-
venire misericordiam tuam: sed
in animo contrito, et spiritu hu-
militatis suscipiamur. 40 Sicut in
holocausto arietum, et taurorum,
et sicut in milibus agnorum
pinguium: sic fiat sacrificium nos-
trum in conspectu tuo hodie, ut
placeat tibi: quoniam non est con-
fusio confidentibus in te. 41 Et
nunc sequimur te in toto corde,
et timemus te, et quaerimus faciem
tuam. 42 Ne confundas nos: sed
fac nobiscum iuxta mansuetudi-
nem tuam, et secundum multi-
tudinem misesicordiae tuae. 43 Et
erue nos in mirabilibus tuis, et da
gloriam nomini tuo Demine: 44 et
confundantur omnes, qui osten-
dunt servis tuis mala, confun-
dantur in omni potentia tua, et ro-
bur eorum conteratur: 45 et sciant
quia tu es Dominus Deus solus,
et gloriosus super orbem terra-
rum.

46 Et non cessabant qui mise-
rant eos ministri regis succendere
fornacem, naphtha, et stup. a, et
pice, et malleolis, 47 et effundeba-
tur flamma super fornacem cubitis
quadraginta novem: 48 et erupit, et

nėms aukoti tavo akivaizdoje,
39 kad galėtumėm rasti pas tave
pasigailėjimo. Kad gi mes būtu-
mėm priimti su sugraudenta šir-
dimi ir su nuolankia dvasia!
40 Kaip aukojant avinus ir jaučius,
taip pat tūkstančius riebių avi-
nėlių, taip tebūna šiandien mūsų
auka tavo akivaizdoje, kad tau
įtiktų; nes nėra sugėdinimo tiems,
kurie pasitiki tavimi. 41 Dabar mes
einame paskui tave visa širdimi,
bijome tavęs ir ieškome tavo vei-
do. 42 Nesugėdink mūsų, bet pa
sielk su mumis, žiūrėdamas sa-
vo romumo ir savo gailestingu-
mo daugybės. 43 Išgelbėk mus
savo stebuklais ir suteik garbės
savo vardui, o Viešpatie! 44 Tebū-
na sugėdinti visi, kurie rodo ta-
vo tarnams pikta, tebūna jie vi-
sos tavo galybės sugėdinti ir te-
būna sutrinta jų stiprybė. 45 Te-
gul jie žino, kad tu esi Viešpats,
vienas Dievas ir garbingas vi-
same žemės skritulyje.

46 Karaliaus tarnai, kurie bu-
vo juos įmetę, nesiliovė kūrenę
krosnį žibalu, pakulomis, derva
ir žagarų kūleliais, 47 taip kad liep-
sna kilo viršum krosnies ketu-
riasdešimt devyniais mastais 48 ir

---

nuo tautos. — (39) *Kad gi mes...* Kadangi tavo įstatymas neleidžia daryti visur paprastas aukas, tai mes norime atnašauti tau sugraudentą dvasią ir nuolankią širdį. Kad gi tai būtų tau labiau priimtina kaip visos aukos, nes tu juk tuos, kurie tavimi pasitiki, paprastai gelbi nuo visokios paniekos (Teodor.). — (41) *Dabar...:* nelaimės pamokinti ir įspėti mes norime vykinti tavo valią ir taip įsigyti tavo malonę. — (43) *Savo vardui:* tautos, kuri tavo vardu vadinama, pavergėjams parodydamas savo dieviškąją galią ir pasirodydamas esąs pasaulio Viešpats ir vienatinis valdovas.

(47) *Liepsna kilo...* Karalius buvo įsakęs prikurenti krosnį septynis kartus daugiau kaip paprastai (19 e.) ir čia pat skubiai reikėjo vykinti kitas įsakymas mesti tuojau jaunikaičius į krosnį (21. 22 e.). Todėl ir jau įmetę jaunikaičius į krosnį, tarnai vis dar ją kureno, iki liepsna pasiekė 49 mastų aukštį. Taip ugnies karštis buvo padidintas septynis kartus. Išsireiškimai: 7 kartus ir 49 mastai čia, be abejo, patarliniai labai dideliam karščiui ir labai aukštai iškylančiai liepsnai aprašyti. — Šita pasakojimo dalis artimai rišasi su 19-23 e. ir aprašo, ką darė tarnai, kai Azarijas meldėsi krosnyje. —

incendit quos reperit iuxta forna-
cem de Chaldeis. 49 Angelus autem
Domini descendit cum Azaria, et
sociis eius in fornacem: et excussit
flammam ignis de fornace, 50 et fe-
cit medium fornacis quasi ven-
tum roris flantem, et non tetigit eos
omnino ignis, neque contristavit,
nec quidquam molestiae intulit.

51 Tunc hi tres quasi ex uno
ore laudabant, et glorificabant, et
benedicebant Deum in fornace,
dicentes:

52 Benedictus es Domine Deus
patrum nostrorum: et laudabi-
lis, et gloriosus, et superexal-
tatus in saecula. et benedictum
nomen gloriae tuae sanctum:
et laudabile, et superexaltatum
in omnibus saeculis.
53 Benedictus es in templo san-
cto gloriae tuae: et superlau-
dabilis, et supergloriosus in
saecula.
54 Benedictus es in throno reg-
ni tui: et superlaudabilis, et su-
perexaltatus in saecula.
55 Benedictus es, qui intueris abys-
sos, et sedes super cherubim:
et laudabilis, et superexaltatus
in saecula.
56 Benedictus es in firmamento
caeli: et laudabilis et gloriosus
in saecula.

išsiveržus sudegino kaldėjiečius,
kuriuos pasiekė prie krosnies.
49 Viešpaties gi angelas nužen-
gė į krosnį draug su Azariju ir
jo draugais ir išstūmė ugnies
liepsną iš krosnies. 50 Jis padarė
viduje krosnies taip, lyg kad bū-
tų pūtęs rasos vėjas, ir ugnis jų
visai nelietė, nepažeidė ir nepada-
rė jiems jokio nemalonumo.

51 Tuomet šitie trys lyg viena
burna krosnyje gyrė, garbino
ir šlovino Dievą, sakydami:

52 Pašlovintas esi, Viešpatie, mū-
sų tėvų Dieve, girtinas, gar-
bingas ir labai aukštinamas per
amžius; pašlovintas tavo šven-
tos garbės vardas, girtinas ir la-
bai aukštinamas per visus am
žius.
53 Pašlovintas esi šventoje savo
garbės bažnyčioje, labai girtinas
ir labai garbingas per amžius.
54 Pašlovintas esi savo karaly-
stės soste, labai girtinas ir la-
bai aukštinamas per amžius.
55 Pašlovintas esi, kurs žiūri į
gelmes ir sėdi ant kerubų, gir-
tinas ir labai aukštinamas per
amžius.
56 Pašlovintas esi dangaus skliau-
sme, girtinas ir garbingas per
amžius.

---

(48) *Sudegino...* Jau 22 e. yra pasakyta, kad liepsna užmušusi krosnį kurenusius tarnus; bet tenai trumpinant pasakojimą sutraukta vienon vieton tai, kas įvyko ne vienu laiku. Tarnai buvo prikurenę krosnį kaip paprastai ir gavo įsakymą prikurenti ją septynis kartus daugiau. Pradėję tą naują kurenimą gauna įsakymą tuojau įmesti jaunikaičius; tą įsakymą jie įvykina ir kurena toliau krosnį, mesdami į ją naujos degamos medžiagos, iki liepsna taip smarkiai pakyla, kad juos pačius sudegina. Taigi tarnai buvo ne du kartu sudeginti, bet vieną. Teodotijono vertime 22 e. visai nėra kalbos apie tarnų užmušimą. — (49) *Nužengė.* Tikriau: buvo nužengęs.

(51) *Tuomet:* matydami savo tarpe angelą, taip kaip paskui pamatė jį ir karalius.

(52) *Pašlovintas...* Plg. 52-56 e. šlovinamas Dievas, kurs apreiškia savo garbingumą ir didenybę savo tautoje ir viso pasaulio valdyme. — (53) *Bažnyčioje.* Bažnyčia čia minima taip, lyg kad ji tebebūtų, dėlto

57 Benedicite omnia opera Domini Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
58 Benedicite angeli Domini Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
59 Benedicite caeli Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
60 Benedicite aquae omnes, quae super caelos sunt, Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
61 Benedicite omnes virtutes Domini Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
62 Benedicite sol, et luna Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
63 Benedicite stellae caeli Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
64 Benedicite omnis imber, et ros Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
65 Benedicite omnes spiritus Dei Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
66 Benedicite ignis, et aestus Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
67 Benedicite frigus, et aestus Domino: laudate et superexaltate eum in seacula.
68 Benedicite rores, et pruina Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.

57 Visi Viešpaties padarai, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
58 Viešpaties angelai, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
59 Dangūs, šlovinkite Viešpatį girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
60 Visi vandenys viršum dangaus, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
61 Visos Viešpaties galybės, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
62 Saule ir mėnuli, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
63 Dangaus žvaigždės, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
64 Visi lietūs ir rasa, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
65 Visi Dievo vėjai, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
66 Ugnie ir kaitra, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
67 Šalti ir karšti, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
68 Rasa ir šerkšna, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.

---

kad pati giesmė turėjo būti senų laikų ir jaunikaičiam buvo žinoma iš jaunų dienų (plg. *2* Kron. *29*, 30; Ezdro 3, 11).—(57) *Visi Viešpaties padarai...* Visų pirma kviečiami šlovinti Viešpatį visi tvariniai drauge, paskui atskiri: dangus ir kas yra po dangumi, žemė ir ko ji pilna, pagaliau žmonės. Visi šitie tvariniai šlovina Dievą ne balsu, bet veiksmu, nes Sutvėrėjas pažįstamas ir jo garbingumas apsireiškia kiekviename Dievo veikale ir kūrinyje (Jier.). Plg. Iz. 1, *2*; 12; Mik. 1, 2; 6, 2; Ps. 148-150. — **(60)** *Vandenys viršum dangaus:* viršum žvaigždžių dangaus. Senovės žydai manė, kad ten esą vandens, taip pat kai kurie šv. tėvai. — **(61)** *Viešpaties galybės: Jahveh ceba'oth,* Viešpaties kariuomenės. Dangaus kariuomenė apima visa, kas aukščiausiame danguje ir žvaigždžių danguje yra pasiryžę tarnauti Dievui. — **(67)** Teodotijono, syrišk. ir Italės

69 Benedicite gelu, et frigus Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
70 Benedicite glacies, et nives Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
71 Benedicite noctes, et dies Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
72 Benedicite lux, et tenebrae Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
73 Benedicite fulgura, et nubes Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
74 Benedicat terra Dominum: laudet, et superexaltet eum in saecula.
75 Benedicite montes, et colles Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
76 Benedicite universa germinantia in terra Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
77 Benedicite fontes Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
78 Benedicite maria, et flumina Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
79 Benedicite cete, et omnia, quae moventur in aquis, Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
80 Benedicite omnes volucres caeli Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
81 Benedicite omnes bestiae, et pecora Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
82 Benedicite filii hominum Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.

69 Speige ir šalti, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
70 Lede ir sniege, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
71 Naktys ir dienos, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
72 Šviesa ir tamsybe, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
73 Žaibai ir debesys, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
74 Tešlovina Viešpatį žemė, tegul giria jį ir labai aukština per amžius.
75 Kalnai ir kauburiai, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
76 Visi žemės augalai, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
77 Šaltiniai, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
78 Jūros ir upės, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
79 Bangžuvys ir visa, kas juda vandenyse, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
80 Visi dangaus paukščiai, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
81 Visi žvėrys ir gyvuliai, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
82 Žmonių vaikai, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.

---

vertime 67 ir 68 eil. visai nėra. Tenai iš eilios eina šios Vulg. eil.: 66. 71. 72. 69. 70. 73. Tuo būdu ten nėra tų pačių dalykų pakartojimo. — (71) *Naktys ir dienos.* Naktis paminėta pirm dienos, nes pas žydus para prasidėdavo naktimi. — (82) *Žmonių vaikai.* Pagaliau kviečiami šlovinti Vieš-

83 Benedicat Israel Dominum: laudet et superxaltet eum in saecula.
84 Benedicite sacerdotes Domini Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
85 Benedicite servi Domini Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
86 Benedicite spiritus, et animae iustorum Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
87 Benedicite sancti, et humiles corde Domino: laudate et superexaltate eum in saecula.
88 Benedicite Anania, Azaria, Misael Domino: laudate et superexaltate eum in saecula. Quia eruit nos de inferno, et salvos fecit de manu mortis, et liberavit nos de medio ardentis flammae, et de medio ignis eruit nos.
89 Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in saeculum misericordia eius.
90 Benedicite omnes religiosi Domino Deo deorum: laudate et confitemini ei, quia in omnia saecula misericordia eius.

Hucusque in Hebraeo non habetur: et quae posuimus, de Theodotionis editione translata sunt.

91 Tunc Nabuchodonosor rex obstupuit, et surrexit propere, et ait optimatibus suis: Nonne tres

83 Tešlovina Viešpatį Izraėlis, tegul giria ir aukština jį per amžius.
84 Viešpaties kunigai, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
85 Viešpaties tarnai, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
86 Teisiųjų dvasios ir sielos, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
87 Šventieji ir nuolankios širdies, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius.
88 Ananijau, Azarijau, Misaėli, šlovinkite Viešpatį, girkite ir labai aukštinkite jį per amžius, nes jis atėmė mus iš mirusiųjų buveinės ir išgelbėjo iš mirties valdžios; jis išvadavo mus iš degančios liepsnos vidurio ir ištraukė iš ugnies vidaus.
89 Dėkokite Viešpačiui, nes jis geras, nes jo gailestingumas amžinas.
90 Visi dievobaimingieji, šlovinkite Viešpatį, dievų Dievą; girkite jį ir dėkokite jam, nes jo gailestingumas per amžių amžius.

*) *Čia baigiasi žodžiai, kurių nėra ebrajiškame tekste; jie paimti ir išversti iš Teodotijono leidinio.*

91 Tuomet karalius Nabukodonosoras nustebo; jis skubiai atsikėlė ir tarė savo didžiū-

patį žmonės bendrai, toliau išrinktoji tauta ir jos skyriai. — (85) *Tarnai:* lėvitai ir kiti bažnyčios tarnai. — (86) *Dvasios ir sielos:* Πνεύματα καὶ ψυχαί, aukštesnės žmogaus sielos pajėgos: protas ir valia, ir žemesnės jos pajėgos: jausmai, geismai. Vz. 1 Tes. 5, 23; Mk. 12, 30; Žyd. 4, 12. — (87) *Šventieji ir...:* kurių šlovinimas ypatingu būdu Dievui patinka, kurie garbina Dievą visai pasiduodami jo valiai (Iz. 66, 2) ir gali tikrai laukti iš Dievo paguodos. (Iz. 61, 2. 3; Mt. 5, 5). — (88) *Iš mirusiųjų...* Ten jie jau būtų dabar buvę, jei Dievas nebūtų jiems padėjęs. — (89) Plg. Ps. 105, 1; 106, 1; 117, 1; 135, 1... 1 Kron. 16, 34. 41; 2 Kron. 7, 3. 6; 20, 21. — (90) *Jo gailestingumas.* Juos išgelbėjo Dievo gailestingumas, ne jų pačių nuopelnai.

(91) *Skubiai atsikėlė...* Anot LXX ir Teodotijono tekstas karalius buvo

*) *Čia baigiasi...* Šv. Jieronimo pastaba.

viros misimus in medium ignis
compeditos? Qui respondentes
regi, dixerunt: Vere rex. 92 Re-
spondit, et ait: Ecce ego video
quattuor viros solutos, et ambu-
lantes in medio ignis, et nihil
corruptionis in eis est, et species
quarti similis filio Dei.
93 Tunc accessit Nabuchodo-
nosor ad ostium fornacis ignis
ardentis, et ait: Sidrach, Misach,
et Abdenago servi Dei excelsi,
egredimini, et venite. Statimque
egressi sunt Sidrach, Misach, et
Abdenago de medio ignis. 94 Et
congregati satrapae, et magistra-
tus, et iudices, et potentes regis
contemplabantur viros illos, quo-
niam nihil potestatis habuisset
ignis in corporibus eorum, et ca-
pillus capitis eorum non esset
adustus, et sarabala eorum non
fuissent immutata, et odor ignis
non transisset per eos.
95 Et erumpens Nabuchodo-
nosor, ait: Benedictus Deus eo-
rum, Sidrach videlicet, Misach,
et Abdenago, qui misit angelum
suum, et eruit servos suos, qui
crediderunt in eum: et verbum
regis immutaverunt, et tradiderunt
corpora sua ne servirent, et ne
adorarent omnem deum, excepto
Deo suo. 96 A me ergo positum
est hoc decretum, ut omnis po-
pulus, tribus, et lingua, quaecum-

nams: Argi ne tris vyrus įmetė-
me surištus į ugnies vidurį? Jie
atsakydami karaliui tarė: Taip, tik-
rai, o karaliau! 92 Jis atsiliepė ir
tarė: Štai aš matau keturis vyrus
palaidus; jie vaikščioja ugnies vi-
dury e ir nėra nėkiek pažeisti, o
ketvirtojo išvaizda panaši į Dievo
sūnų.
93 Tuomet Nabukodonosoras
priėjo prie ugnimi žėrinčios kro-
snies angos ir tarė: Sidrache, Mi-
sache ir Abdenage, aukščiausiojo
Dievo tarnai, išeikite ir ateikite
čia. Ir tuojau Sidrachas, Misachas
ir Abdenagas išėjo iš ugnies vi-
durio. 94 Susirinkę vietininkai, auk-
šti valdininkai, teisėjai ir karaliaus
galiūnai žiūrėjo į tuos vyrus, kad
ugnis neturėjo jokios galios jų kū-
nams, kad jų galvos plaukai ne-
buvo apsvilę, kad ir kelnės ne-
buvo paliestos ir kad nėjo iš jų
joks ugnies kvapas.
95 Tuomet Nabukodonosoras
nebesusilaikydamas tarė: Pašlo-
vintas tebūnie jų Dievas, būtent:
Sidracho, Misacho ir Abdenago,
kurs siuntė savo angelą ir išgel-
bėjo savo tarnus, kurie juo pasi-
tikėjo. Jie peržengė karaliaus įsa-
kymą ir atidavė savo kūnus, kad
netarnautų nė vienam dievui ir jų
negarbintų, išskyrus savo Dievą.
96 Mano tat leidžiamas šis nutari-
mas, kad kiekviena tauta, giminė

---

išgirdęs jaunikaičius krosnyje giedant. Skubus atsikėlimas buvo didelio nustebimo ženklas. — *Savo didžiūnams:* visų pirma savo artimesniesiems savo tarnams, kurie draug su kitais karaliaus sukviestais valdininkais (94 e.) žiūrėjo į įvykusį stebuklą. — *Argi ne tris...* Kadangi karalius mato krosnyje keturis žmones, tai jis dėl visa ko klausia, ar tikrai tik trys buvo įmesti į krosnį. — (92) *Į Dievo sūnų:* nes tai buvo tikras Dievo angelas (plg. Iz. 63, 9).

(93) *Aukščiausiojo Dievo...* Pasilikdamas pagonis karalius šituo pasakymu toli gražu nepripažįsta žydų Dievo vienatiniu tikru Dievu, bet įvykusio stebuklo įtakoje jis skelbia tą Dievą esant aukštesnį ir galingesnį už visus kitus.

(95) *Jie peržengė...* Karalius giria jaunikaičius, kad jie pasiliko ištikimi savo tėvų Dievui net statydami į pavojų savo gyvybę.

3, 98—4, 34. Nabukodonosoras kitą savo sapną apie didelį medį, ku-

que locuta fuerit blasphemiam contra Deum Sidrach, Misach, et Abdenago, dispereat, et domus eius vastetur: neque enim est alius Deus, qui possit ita salvare.
97 Tunc rex promovit Sidrach, Misach, et Abdenago in provincia Babylonis.

ir kalba, kas tik piktžodžiuos Sidracho Misacho ir Abdenago Dievui, pražūtų ir kad tokio namai būtų sunaikinti; nes nėra kito Dievo, kurs galėtų taip išgelbėti.
97 Po to karalius vėl pakėlė Sidrachą, Misachą ir Abdenagą vyresniaisiais Babilono krašte.

4. Kitas Nabukodonosoro sapnas apie didelį medį ir to sapno išaiškinimas.

98 NABUCHODONOSOR rex, omnibus populis, gentibus, et linguis, qui habitant in universa terra, pax vobis multiplicetur. —
99 Signa, et mirabilia fecit apud me Deus excelsus. Placuit ergo mihi praedicare
100 signa eius, quia magna sunt: et mirabilia eius, quia fortia: et regnum eius regnum sempiternum, et potestas eius in generationem et generationem.

Caput 4.
1 Ego Nabuchodonosor quietus eram in domo mea, et florens in palatio meo:
2 somnium vidi, quod perterruit me: et cogitationes meae in strato meo, et visiones capitis mei conturbaverunt me.

3 Et per me propositum est decretum ut introducerentur in conspectu meo cuncti sapientes Babylonis, et ut solutionem som-

98 Karalius NABUKODONOSORAS visoms tautoms, giminėms ir kalboms, kurios gyvena visoje žemėje. Tebūna jums daug ramybės.
99 Aukščiausias Dievas padarė manyje ženklų ir stebuklų. Taigi man patiko paskelbti
100 jo ženklus, nes jie dideli, ir jo stebuklus, nes galingi. Jo karalystė yra amžina karalystė, ir jo viešpatavimas pasilieka per kartų kartas.

4 perskyrimas.
1 Aš, Nabukodonosoras, ramiai gyvenau savo namuose ir laimingai savo rūmuose.
2 Aš regėjau sapną, kurs išgąsdino mane, ir mano mintys mano guolyje ir mano galvos regėjimai įvarė man baimės.

3 Mano buvo išleistas įsakymas atvesti mano akivaizdon visus Babilono išmintinguosius, kad jie man pasakytų, ką tas sap-

---

rio negali išaiškinti Babilono išminčiai, pasakoja Danieliui (3, 98—4, 15) ir iš jo gauna to sapno išaiškinimą apie paties karaliaus beprotystę (4, 16-25); karalius iš tikrųjų nustoja proto, todėl su juo elgiamasi kaip su gyvuliu, iki jis vėl atgauna protą ir duoda garbę Aukščiausiajam (4, 26-34).

(98) *Karalius...* Tai karaliaus dekreto antraštė. Visas karaliaus raštas gal buvo parašytas bent padedant Danieliui, todėl apie tikrąjį Dievą atsiliepiama taip, kaip apie jį kalbėdavo tikintieji žydai. — (100) *Plg.* žem. 4, 3; 7, 14.

(4, 2) *Regėjimai.* Karalius mini regėjimus, nes sapne jis matė daug dalykų, kurie nevisi vienaip veikė jo jausmus.

(3) *Visus... išmintinguosius.* Nebukadnecaras garbino, kaip galima

nii indicarent mihi. 4 Tunc ingre-
diebantur arioli, magi, Chaldaei,
et aruspices, et somnium narravi
in conspectu eorum: et solutio-
nem eius non indicaverunt mihi:
5 donec collega ingressus est in
conspectu meo Daniel, cui no-
men Baltassar secundum nomen
Dei mei, qui habet spiritum de-
orum sanctorum in semetipso:
et somnium coram ipso locutus
sum. 6 Baltassar princeps ariolo-
rum, quoniam ego scio quod
spiritum sanctorum deorum ha-
beas in te, et omne sacramentum
non est impossibile tibi: visiones
somniorum meorum, quas vidi,
et solutionem earum narra.

7 Visio capitis mei in cubili
meo: Videbam, et ecce arbor in
medio terrae, et altitudo eius ni-
mia. 8 Magna arbor, et fortis: et
proceritas eius contingens cae-
lum: aspectus illius erat usque
ad terminos universae terrae.
9 Folia eius pulcherrima, et fruc-
tus eius nimius: et esca univer-
sorum in ea. subter eam habita-
bant animalia, et bestiae, et in
ramis eius conversabantur volu-
cres caeli: et ex ea vescebatur
omnis caro. 10 Videbam in visio-
ne capitis mei super stratum me-

nas reiškia. 4 Tuomet atėjo žy-
niai, išminčiai, kaldėjiečiai ir žen-
klų aiškintojai, ir aš papasako-
jau jų akyse sapną; bet jie neda-
vė man jo išaiškinimo, 5 iki paga-
liau atėjo mano akivaizdon jų
vienas, Danielis, kurs nuo ma-
no dievo vardo vadinasi Baltasa-
ru ir kurs turi savyje šventųjų
dievų dvasią; jam aš pasakiau
sapną: 6 Baltasare, vyriausias žy-
niau, kadangi aš žinau, jog tu turi
savyje šventųjų dievų dvasią, ir jo-
ki paslaptis nėra tau neatidengia-
ma, išgirsk mano sapnų maty-
tus regėjimus ir pasakyk jų iš-
aiškinimą.

7 Mano galvos regėjimas
mano guolyje buvo toks: Aš žiū-
rėjau, ir štai viduryje žemės sto-
vėjo medis, kurio aukštis bu-
vo begalinis. 8 Medis buvo di-
delis ir stiprus, jo viršūnė sie-
kė dangų, ir jis buvo matomas
iki visos žemės pakraščių. 9 Jo
lapai buvo gražiausi, ir jo vai-
siai labai gausingi; jame buvo
maisto visiems; po juo gyve-
no gyvuliai ir žvėrys, jo šakose
laikėsi dangaus paukščiai, ir iš
jo mito visi gyvūnai. 10 Aš savo
guolyje mačiau mano galvos re-

suprasti iš jo raštų, ypač Marduką, Nabu, Ilu ir kitus savo dievaičius, todėl sapnui aiškinti jis kreipiasi į tų dievaičių tarnus ir kunigus ir iš jų laukia sau šviesos. Dėl 2 perskyr. papasakoto įvykio jis anaiptol nebuvo išsižadėjęs savo dievaičių ir savo pagoniškų prietarų — (5) *Danielis.* Kadangi Danielis nepriklausė prie dievaičių tarnų, tai jis nėjo draug su jais aiškinti karaliaus sapno; jis atvyksta tik tuomet, kai paaiškėja, jog visi kiti negali duoti karaliui tinkamo išaiškinimo. — *Baltasaru.* Danielis buvo žydiškas vardas; karalius, rašydamas visoms tautoms, priduria ir babilonišką Danielio vardą. — *Šventųjų dievų...* Karalius atsimena pirmojo sapno išaiškinimą, tačiau Danielio galią įvertina savaip ir stato jį į eilę tų, kurie yra geruose santykiuose su gerais dievais; pagaliau jo paties išminčiai (auk. 2, 11) buvo paaiškinę, kad sapnus gali atspėti tik dievai ir tie, kam jie praneša.

(7) *Medis, kurio...* Asyrijos paminkluose neretai sutinkamas medis, dviejų simbolinių gyvūnų sergimas. Gražiausias kėdras pas Ezekielį (31, 3...) yra Asuro garbingumo vaizdas. — (9) *Po jo:* ūksmėje (aram. t.) — (10) *Budėtojas.* Aram. t.: vienas iš tų, kurie budi ir yra šventi. — Karalius tikriausiai sapne

um, et ecce vigil, et sanctus de
caelo descendit. [11] Clamavit for-
titer, et sic ait: Succidite arborem,
et praecidite ramos eius: excuti-
te folia eius, et dispergite fructus
eius: fugiant bestiae, quae subter
eam sunt, et volucres de ramis
eius. [12] Verumtamen germen ra-
dicum eius in terra sinite, et al-
ligetur vinculo ferreo et aereo in
herbis, quae foris sunt, et rore
caeli tingatur, et cum feris pars
eius in herba terrae. [13] Cor eius
ab humano commutetur, et cor
ferae detur ei: et septem tempo-
ra mutentur super eum. [14] In sen-
tentia vigilum decretum est, et
sermo sanctorum, et petitio: do-
nec cognoscant viventes quo-
niam dominatur Excelsus in re-
gno hominum; et cuicumque vo-
luerit, dabit illud, et humillimum
hominem constituet super eum.
[15] Hoc somnium vidi ego Nabu-
chodonosor rex: tu ergo Baltas-
sar interpretationem narra festi-
nus: quia omnes sapientes regni
mei non queunt solutionem
edicere mihi: tu autem potes,
quia spiritus deorum sanctorum
in te est.

gėjime, ir štai vienas budėtojas
ir šventasis nužengė iš dangaus.
[11] Jis garsiai šaukė ir taip kalbė-
jo: Nukirskite medį ir nukapo-
kite jo šakas, nubraukite jo lapus
ir išbarstykite jo vaisius; tebėga
šalin žvėrys, kurie yra po juo, ir
paukščiai nuo jo šakų. [12] Tačiau
palikite žemėse jo kamėną su
šaknimis; tebūna jis surištas ge-
ležinėmis ir varinėmis grandinė
mis lauko žolėje, tebūna dan-
gaus rasos vilgomas ir su žvė-
rimis jo dalia žemės žolėje.
[13] Tebūna atimta iš jo žmo-
gaus širdis ir tebūna jam duota
žvėries širdis, ir ant jo turi pra-
eiti septyni laikai. [14] Taip nutarta
budėtojų sprendimu, ir tai yra
šventųjų žodis ir reikalavimas, iki
gyvieji pažins, jog Aukščiausias
viešpatauja žmonių karalystei, kam
nori, ją duoda ir pakelia į ją že-
miausią žmogų. [15] Tą sapną ma-
čiau aš, karalius Nabukodonoso-
ras, tu gi, Baltasare, skubiai pa-
skelbk išaiškinimą, nes visi mano
karalystės išmintingieji negali pa-
sakyti man, ką jis reiškia; tu gi
gali, nes šventų dievų dvasia yra
tavyje.

---

patyrė, kas buvo tas iš dangaus nužengiąs angelas. Kokios buvo šio angelio pareigos, paaiškėja iš 10, 12-21. — (12) *Surištas geležinėmis...* 12-14 eil. nuo vaizdo pereinama stačiai ant dalyko, kurį paliekamas medžio kamėnas turi įvaizdinti; tuo pačiu jau sapne buvo nurodyta, kad medis turi reikšti žmogų. Išėjęs iš proto karalius rasi iš tikrųjų buvo surištas grandinėmis (Jier.), nors paskui nebuvo jose laikomas visą ligos metą. — (13) *Tebūna atimta...* Žmogiški jausmai ir norai turi būti pakeisti jame žvėriškais. — *Septyni laikai.* Ką čia reiškia „laikai", tiksliau nenurodoma. Skaitmuo septyni buvo šventas žydams, taip pat ir babiloniečiams; juo apibūdinami Dievo veiksmai. Nemaža aiškintojų supranta septynis laikus apie septynerius metus, tačiau neduoda įtikinančių įrodymų; todėl reikia čia pritarti tiems, kurie sako, kad karaliaus beprotystės laikas pažymėtas simboliniu skaitmenimi, kaipo ypatingu Dievo nutarimu siųstoji pilna bausmė. — (14) *Nutarta...* Angelai patys laikomi autoriais sprendimo apie medį, nes jie dalyvauja Aukščiausiojo Teisėjo sprendime (plg. 21 e.; 7, 9. 10; 3 Kar. 22, 19 ir k.). — *Iki gyvieji pažins...* Pats karalius savo patyrimu turi sužinoti, jog Dievas priešinasi puikiesiems, nuolankiesiems gi suteikia malonės (21. 22 e. Plg. 1 Kar. 2, 8; 16, 11...). — (15) *Sku-*

16 Tunc Daniel, cuius nomen
Baltassar, coepit intra semetipsum
tacitus cogitare quasi una hora:
et cogitationes eius conturbabant
eum. Respondens autem rex ait:
Baltassar, somnium et interpreta-
tio eius non conturbent te. Res-
pondit Baltassar, et dixit: Domine
mi, somnium his, qui te oderunt,
et interpretatio eius hostibus tuis
sit. 17 Arborem, quam vidisti su-
blimem, atque robustam, cuius
altitudo pertingit ad caelum, et
aspectus illius in omnem terram:
18 et rami eius pulcherrimi, et
fructus eius nimius, et esca om-
nium in ea, subter eam habitan-
tes bestiae agri, et in ramis eius
commorantes aves caeli: 19 Tu es
rex, qui magnificatus es, et in-
valuisti: et magnitudo tua crevit,
et pervenit usque ad caelum, et
potestas tua in terminos univer-
sae terrae. 20 Quod autem vidit
rex vigilem, et sanctum descen-
dere de caelo, et dicere: Succi-
dite arborem, et dissipate illam,
attamen germen radicum eius in
terra dimittite, et vinciatur ferro
et aere in herbis foris et rore caeli
conspergatur, et cum feris sit pabu-
lum eius, donec septem tempo-
ra mutentur super eum: 21 Haec
est interpretatio sententiae Altisi-
mi, quae pervenit super domi-
num meum regem: 22 Eiicient te
ab hominibus, et cum bestiis fe-
risque erit habitatio tua, et foe-

16 Tuomet Danielis, kurs yra
vardu Baltasaras, pradėjo pats sau
vienas galvoti tylomis, apie valan-
dą laiko, ir jo mintys kėlė jame
neramumo. Atsiliepdamas gi kara-
lius tarė: Baltasare, sapnas ir jo
išaiškinimas tenekelia tavyje nera-
mumo. Baltasaras atsakė ir tarė:
Mano valdove, sapnas tebūna
tiems, kurie tavęs nekenčia, ir jo
išaiškinimas tavo neprieteliams.
17 Medis, kurį matei aukštą ir stip-
rų, kurio viršūnė siekia dangų ir
kurs buvo matomas visoje žemėje,
18 kurio šakos gražiausios ir
vaisiai labai gausingi, kuriame
yra maisto visiems, po kuriuo
gyvena lauko žvėrys ir kurio
šakose pasilieka dangaus pauk-
ščiai, 19 esi tu, karaliau, kurs
pasidarei didis ir galingas, nes
tavo didybė augo ir pasiekė
dangų, o tavo valdžia visos
žemės pakraščius. 20 Kad gi ka-
ralius matė budėtoją ir šven-
tąjį nužengiantį iš dangaus ir
sakantį: Nukirskite medį ir su-
naikinkite jį, tačiau jo kamėną
su šaknimis palikite žemėse, ir
tebūna jis surištas geležimi ir va-
riu lauko žolėje, ir vilgomas dan-
gaus rasos, ir tebūna jo maistas
draug su žvėrimis, iki praeis ant
jo septyni laikai, 21 tai toks yra
išaiškinimas Aukščiausiojo spren-
dimo, kurs yra išėjęs mano val-
dovui karaliui: 22 Tave išmes iš
žmonių tarpo, ir tavo buveinė bus

---

biai. To žodžio nėra nei aram. tekste, nei pas Teodotioną.

(16) *Po to Danielis...* Aram. t.: po to Danielis vadinamas Baltasaru buvo trumpą laiką pastyręs iš pasibaisėjimo, ir jo mintys gąsdino jį. — Tą jo sumišimą suprato be žodžių net karalius. — (17) *Medis, kuri...* Danielis pakartoja sapną, norėdamas parodyti karaliui, kad jis gerai suprato tą sapną ir kad jis duodą išaiškinimą visai atsakantį tam sapnui. — (18) *Lauko žvėrys ir...* Lauko žvėrys ir paukščiai reiškia įvairias tauteles, kurios gyveno Babėlės karaliaus globoje. — (21) *Tai toks yra...* Aram. t.: tai reiškia, o karaliau, ir toks yra Aukščiausiojo nutarimas. — (22) *Tu ėsi šieną...* Anot aram. t.: šieną kaip galvijams

num ut bos comedes, et rore
caeli infunderis: septem quoque
tempora mutabuntur super te,
donec scias quod dominetur Ex-
celsus super regnum hominum,
et cuicumque voluerit, det illud.
23 Quod autem praecepit ut re-
linqueretur germen radicum eius,
id est arboris: regnum tuum tibi
manebit postquam cognoveris po-
testatem esse caelestem. 24 Quam
ob rem rex consilium meum pla-
ceat tibi, et peccata tua eleemo-
synis redime, et iniquitates tuas
misericordiis pauperum: forsitan
ignoscet delictis tuis.

25 Omnia haec venerunt su-
per Nabuchodonosor regem.
26 Post finem mensium duode-
cim, in aula Babylonis deambu-
labat. 27 Responditque rex, et
ait: Nonne haec est Babylon
magna, quam ego aedificavi in
domum regni, in robore fortitu-
dinis meae, et in gloria decoris
mei? 28 Cumque sermo adhuc es-
set in ore regis, vox de caelo
ruit: Tibi dicitur Nabuchodonosor
rex. Regnum tuum transibit a te,
29 et ab hominibus eiicient te, et
cum bestiis et feris erit habitatio

su gyvuliais ir žvėrimis; tu ėsi
šieną kaip jautis ir būsi laisto-
mas dangaus rasos; taip pra-
eis ant tavęs septyni laikai, iki
pažinsi, jog Aukščiausias vieš-
patauja žmonių karalystei ir kam
nori duoda ją. 23 Kad gi jis yra
įsakęs palikti jo kamėną su šak-
nimis, tai yra medžio, tai tavo
karalystė paliks tau, po to, kai
būsi pažinęs, jog yra dangiš
kas viešpatavimas. 24 Todėl, o
karaliau, tepatinka tau mano
patartis: atsilygink už savo nuo
dėmes išmaldomis ir už savo
neteisybes gailestingumu betur-
čiams; gal jis dovanos tavo
kaltybes.
25 Visa tai atsitiko karaliui
Nabukodonosorui. 26 Kai dvyli-
kai mėnesių praslinkus jis vaikš-
čiojo Babilono rūmuose, 27 ka-
ralius atsiliepė ir tarė: Ar gi
ne tas yra didysis Babilonas, ku-
rį aš savo stiprybės jėga ir mano
grožio garbingumu pastačiau kad
būtų karalystės namai? 28 Ir dar
žodžiams tebesant karaliaus bur-
noje, atsiliepė iš dangaus balsas:
Tau, karaliau Nabukodonosore,
sakoma: Tavo karalystė bus atim-
ta iš tavęs, 29 tave išmes iš žmo-
nių tarpo, ir tavo buveinė bus su

---

duos tau ėsti ir dangaus rasai leis tave vilgyti. — (23) *Tai tavo karalystė...* Aram.: tavo viešpatavimas vel tau sugrįš nuo to meto, kai tu žinosi, jog dangus yra galingas. — (24) *Išmaldomis.* Anot kitų vertėjų: teisingumu. Jis turi laikytis visų pirma tos dorybės, kuri karaliuje yra reikalingiausia. Su ja jis turi jungti kitą — gailestingumą nelaimingiesiems. Šitų dorybių vykinimu karalius turi tarsi išsipirkti iš savo nuodėmių vergijos. Tokius drąsius žodžius, kad karalius yra nuodėmėse, jis galėjo išgirsti tik iš Dievo pranašo Danielio. Sapno regėjime paskelbtą bausmę karalius dar gali atitolinti nuo savęs, jei jis įvykins sąlygas. Plg. Pam. 3, 33. — *Gal jis dovanos...* Aram.: gal tavo laiminga ramybė ilgiau pasitęs, t. y., jei tu nori, kad ji ilgai tęstųsi. — Dievas rūstinasi ne žmonėms, bet nusikaltimams.

(26) *Dvylikai mėnesių...* Dievas kantriai laukė pasitaisymo ir buvo pasiryžęs dovanoti, bet karalius per ištisus metus nieku laikė duotąjį sau įspėjimą. — (27) *Kurį aš... pastačiau.* Karaliaus puikybė pasiliko begalinė; jis pasitikėjo tik savimi, savo jėga. — (28) *Atsiliepė...* Ar tas

tua: foenum quasi bos comedes,
et septem tempora mutabuntur
super te, donec scias quod do-
minetur Excelsus in regno homi-
num, et cuicumque voluerit, det
illud. 30 Eadem hora sermo com-
pletus est super Nabochodono-
sor, et ex hominibus abiectus est,
et foenum ut bos comedit, et ro-
re caeli corpus eius infectum est:
donec capilli eius in similitudi-
nem aquilarum crescerent, et un-
gues eius quasi avium.
31 Igitur post finem dierum
ego Nabuchodonosor oculos me-
os ad caelum levavi, et sensus
meus redditus est mihi: et Al-
tissimo benedixi, et viventem
in sempiternum laudavi, et glo-
rificavi: quia potestas eius potes-
tas sempiterna, et regnum eius in
generationem et generationem.
32 Et omnes habitatores terrae
apud eum in nihilum reputati sunt:
iuxta voluntatem enim suam fa-
cit tam in virtutibus caeli quam
in habitatoribus terrae: et non est
qui resistat manui eius, et dicat
ei: Quare fecisti? 33 In ipso tempo-
re sensus meus reversus est ad
me, et ad honorem regni mei,
decoremque perveni: et figura mea
reversa est ad me: et optimates
mei, et magistratus mei requisie-
runt me, et in regno meo resti-
tutus sum: et magnificentia am-
plior addita est mihi.
34 Nunc igitur ego Nabucho-
donosor laudo, et magnifico. et

gyvuliais ir žvėrimis; tu ėsi šie-
ną kaip jautis ir ant tavęs praeis
septyni laikai, iki patirsi, kad Auk-
ščiausias viešpatauja žmonių ka-
ralystei ir kam nori ją duoda. 30 Tą
pačią valandą žodžiai Nabukodo-
nosorui įvyko: jis buvo išmestas
iš žmonių tarpo, ėdė šieną kaip
jautis ir jo kūnas buvo vilgomas
dangaus rasos, iki jo plaukai pa-
žėlė kaip arų plunksnos ir jo na-
gai kaip paukščių nagai.

31 Taigi toms dienoms pasi
baigus, aš, Nabukodonosoras, pa-
kėliau savo akis į dangų, ir man
buvo sugrąžintas protas; aš šlo-
vinau Aukščiausiąjį, gyriau ir gar-
binau gyvąjį per amžius, nes jo
galia yra amžina galia ir jo vieš-
patavimas tęsiasi per kartų kartas.
32 Visi žemės gyventojai prieš jį
yra laikytini nieku, nes kaip jam
patinka, taip jis elgiasi kaip su
dangaus galybėmis taip su že-
mės gyventojais, ir nėra kas prie-
šintųsi jo rankai ir jam sakytų:
Kodėl taip padarei? 33 Tuo pačiu
metu man sugrįžo mano protas,
ir aš atgavau savo karalystės gar-
bę ir didenybę; man sugrįžo ir
mano išvaizda, o mano didžiūnai
ir mano valdininkai ieškojo manęs,
ir aš buvau sugrąžintas į savo kara-
lystę; man teko dar didesnis gar-
bingumas.

34 Taigi dabar aš, Nabukodo-
nosoras, giriu, aukštinu ir šlovi-

---

balsas buvo tikrai ausimis girdimas dalykas, ar tik vidujinis įspėjimas, žinių pranašystėje nerandame. — (30) *Jis buvo išmestas...* Euzebijus yra palikęs mūsų laikams ištrauką iš Abideno veikalo, kurioje yra nurodymų, kad Nebukadnecaras buvo tikrai susirgęs liga medicinoje vadinama: insania zoanthropica arba lycanthropia. Ta liga susirgęs įsivaizdina sau, kad jis esąs gyvulys, stengiasi elgtis kaip gyvuliai, pamėgdžioja jų balsą ir tt.

(31) *Toms dienoms:* kurios buvo Dievo skirtos. Ligos metu karalius turėdamas šviesesnių protarpių suprato ligos priežastį ir gręžė savo širdį prie Dievo. — *Protas:* kurio iš tikrųjų buvo netekęs (Jier.). — (33) *Mano išvaizda.* Aram.: ir mano skaistumas.

glorifico, regem caeli: quia omnia opera eius vera, et viae eius iudicia, et gradientes in superbia potest humiliare.

nu dangaus karalių, nes visi jo darbai tikri ir jo keliai teisingi, ir jis gali pažeminti tuos, kurie vaikščioja puikybėje.

5. Baltasaro puota ir slaptingų žodžių išaiškinimas.

5. [1] Baltassar rex fecit grande convivium optimatibus suis mille: et unusquisque secundum suam bibebat aetatem. [2] Praecepit ergo iam temulentus ut afferrentur vasa aurea et argentea, quae asportaverat Nabuchodonosor pater eius de templo, quod fuit in Ierusalem, ut biberent in eis rex, et optimates eius, uxoresque eius, et concubinae. [3] Tunc allata sunt vasa aurea, et argentea, quae asportaverat de templo, quod fuerat in Ierusalem: et biberunt in eis rex, et optimates eius, uxores et concubinae illius. [4] Bibebant vinum, et lauda-

5. **perskyrimas.** [1] Karalius Baltasaras iškėlė tūkstančiui savo didžiūnų didelį pokylį, ir kiekvienas gėrė sulig savo amžiumi. [2] Taigi jis jau budamas girtas liepė atnešti auksinius ir sidabrinius indus, kuriuos jo tėvas Nabukodonosoras buvo atgabenęs iš bažnyčios, buvusios Jeruzalėje, kad iš jų gertų karalius, jo didžiūnai, jo žmonos ir gulovės. [3] Tuomet buvo atnešti auksiniai ir sidabriniai indai, kuriuos anas buvo atgabenęs iš bažnyčios, buvusios Jeruzalėje, ir iš jų gėrė karalius, jo didžiūnai, jo žmonos ir gulovės. [4] Jie gėrė vyną ir gyrė sa-

---

5, 1-31. Karaliui Baltasarui išniekinus pokylyje Jeruzalės šventyklos indus pasirodo ant sienos rašanti ranka, tačiau rašto negali perskaityti ir išaiškinti Babėlės išmintingieji (1-9); patariant karalienei pašaukiamas Danielis (10-16); jis papeikęs karaliaus puikybę išaiškina slaptingą raštą apie kaldėjiečių karalystės žuvimą (17-24) ir pagerbiamas Baltasaro, kurs tą pat naktį žūna (25-30).

(5, 1) *Baltasaras.* Nebukadnecaro įpėdinis buvo jo sūnus Evilmerodakas (Avil-Marduk, dievaičio Marduko žmogus, tarnas). Jis dėl savo žiaurumo buvo nužudytas Nebukadnecaro švogerio sūnaus Neriglisoro (Nergul-sar-usur, dievaitis Nergalis tesaugo karalių). Neriglisoras karaliavo ketverius metus (560-556). Kadangi jis vadina Babėlės karalių savo tėvu, jis rasi valdė karalystę jo ligos metu. Jaunas Neriglisoro sūnus Laborosoarchas praslinkus devyniems mėnesiams po tėvo mirties buvo nužudytas Nabonido, kurs paėmė jo sostą ir karaliavo 17 metų (555-538). Nabonidas turėjo sūnų Belsacarą (Baltasarą), Bel-sar-usur, Belis tesaugo karalių. Karo prieš medus metu Baltasaras buvo karaliaus pavaduotojas. Kai Nabonidas kare prieš Kirą buvo sumuštas prie Rutu, vietininkas Ugbaru (Gobrias) ėjo su kariuomene prieš Babėlę, kame Baltasaras karalių pavaduodamas vadovavo kariuomenei. Iš to, kad Baltasaras buvo tik savo tėvo karaliaus pavaduotojas, paaiškėja, kodėl jis žada Danieliui ne antrą, bet trečiąją karalystėje vietą (16 e.). — *Kiekvienas gėrė...* Tikriau: jis gėrė vyno tūkstančių akivaizdoje. Babiloniečių įpročiu karalius valgė ir gėrė prie atskiro stalo pastatyto aukštesnėje vietoje; todėl jį galėjo matyti visi dalyvavusieji pokylyje; jų skaičius buvo labai didelis. Nors miestas jau buvo apsuptas Kiro kariuomenės, Baltasaras jo nebijojo, nes laike Babėlę nepaimama ir drąsiai puotavo. — (2) *Girtas:* ragaudamas vyno, sakytumėm, jau vyno įtakoje būdamas.

bant deos suos aureos, et argenteos, aereos, ferreos, ligneosque et lapideos.
[5] In eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aulae regiae: et rex aspiciebat articulos manus
scribentes. [6] Tunc facies regis commutata est, et cogitationes eius conturbabant eum: et compages renum eius solvebantur, et genua ejus ad se invicem collidebantur.
[7] Exclamavit itaque rex fortiter ut introducerent magos, Chaldaeos, et aruspices. Et proloquens rex ait sapientibus Babylonis: Quicumque legerit scripturam hanc, et interpretationem eius manifestam mihi fecerit, purpura vestietur, et torquem auream habebit in collo, et tertius in
regno meo erit. [8] Tunc ingressi omnes sapientes regis non potuerunt nec scripturam legere, nec interpretationem indicare re-
gi. [9] Unde rex Baltassar satis conturbatus est, et vultus illius immutatus est, sed et optimates eius turbabantur.

vo dievus auksinius, sidabrinius, skaistvarinius, geležinius, medinius ir akmeninius.
[5] Tą pačią valandą pasirodė lyg kad rašančios žmogaus rankos pirštai ties žvakide karališkosios svetainės sienos paviršiuje, ir karalius matė rašančios rankos
pirštus. [6] Tuomet karaliaus veidas persimainė, jo mintys išgąsdino jį, jo strėnų sujungimai patižo, ir jo keliai drebėjo užgaudami vienas kitą.
[7] Taigi karalius garsiai sušuko, kad atvestų išminčius, kaldėjiečius ir ženklų aiškintojus. Atsiliepdamas karalius tarė Babilono išmintingiesiems: Kas perskaitys šitą raštą ir patieks man jo išaiškinimą, bus apvilktas purpura, gaus aukso grandinę ant kaklo ir bus trečias mano karaly-
stėje. [8] Tuomet atėję visi karaliaus išmintingieji negalėjo nei rašto perskaityti, nei duoti kara-
liui išaiškinimo. [9] Todėl karalius Baltasaras labai nusigando, ir jo veidas persimainė, taip pat ir jo didžiūnai buvo pilni baimės.

— *Liepė atnešti...* Indai atnešami, kad taip būtų paniekintas tariamai nugalėtas Izraėlio Dievas karaliaus dievų akyse (vz. 4 ir 23 e.). Kolei tie indai dar tebebuvo dievaičių šventyklos iždinėje, jie nebuvo dar taip paniekinti, kaip kad dabar. — *Tėvas,* plačiaja to žodžio prasme gal vietoje senelis, nes spėjama, kad Baltasaro motina buvo Nebukadnecaro duktė. — *Jo žmonos ir...* Babėlėje moterys turėjo daugiau kaip kitur laisvės.

(5) *Rašančios...* Aram. t.: pasirodė... ties žvakide pirštai ir jie rašė ant karališkosios svetainės sienos kalkių (tinko). — Tinkuota siena buvo žvakidės šviesos apšviesta, ir karalius galėjo aiškiai matyti rašančius pirštus. Kad Babilonijoje sienos buvo tinkuojamos, patvirtina dabartiniais laikais daromos iškasenos. — (6) *Karaliaus veidas...* Karalius supranta, kad tai viršgamtinis įvykis; jo išgąstis yra labai didelis, nes jis jaučiasi pats esąs kaltas dėl žydų šventų indų paniekinimo.

(7) *Bus trečias.* Aram. t.: viešpataus kaipo trečias (greta Nabonido ir Baltasaro). Vilkėti purpura buvo aukščiausia garbė. (Est. 8, 15; 1 Mak. 10, 20). Auksinė grandinė buvo duodama kunigaikščio kaip aukščiausios pareigos ženklas. — (8) *Negalėjo...* Kodėl išmintingieji negalėjo perskaityti rašto, tekste nepaaiškinta. Gal jie negalėjo iš raidžių sudėti žodžių ir todėl negalėjo rašto aiškinti.

10 Regina autem pro re, quae
acciderat regi, et optimatibus eius,
domum convivii ingressa est: et
proloquens ait: Rex in aeternum
vive: non te conturbent cogita-
tiones tuae, neque facies tua im-
mutetur. 11 Est vir in regno tuo,
qui spiritum deorum sanctorum
habet in se: et in diebus patris
tui scientia et sapientia inventae
sunt in eo: nam et rex Nabucho-
donosor pater tuus principem
magorum, incantatorum, Chaldae-
orum, et aruspicum constituit
eum, pater, inquam, tuus, o rex:
12 quia spiritus amplior, et pru-
dentia, intelligentiaque et inter-
pretatio somniorum, et ostensio
secretorum, ac solutio ligatorum
inventae sunt in eo, hoc est in
Daniele: cui rex posuit nomen
Baltassar: nunc itaque Daniel vo-
cetur, et interpretationem narrabit.
13 Igitur introductus est Da-
niel coram rege. Ad quem prae-
fatus rex ait: Tu es Daniel de
filiis captivitatis Judae, quem ad-
duxit pater meus rex de Iudaea?
14 Audivi de te quoniam spiri-
tum deorum habeas: et scientia,
intelligentiaque ac sapientia am-
pliores inventae sunt in te. 15 Et
nunc introgressi sunt in conspe-
ctu meo sapientes magi, ut scrip-
turam hanc legerent, et interpre-
tationem eius indicarent mihi: et

10 Bet karalienė, įėjus į poky-
lio namus dėl to dalyko, kurs
buvo atsitikęs karaliui ir jo di-
džiūnams, ir atsiliepdama tarė:
Karaliau, būk gyvas per amžius;
tenegąsdina tavęs tavo mintys ir
tavo veidas tenesimaino. 11 Yra
tavo karalystėje žmogus, kurs turi
savyje šventų dievų dvasią; jau ta-
vo tėvo dienose buvo rasta jame
žinojimo ir išminties; todėl tat
tavo tėvas karalius Nabukodono-
soras yra pastatęs jį išminčių, ža-
vėtojų, kaldėjiečių ir ženklų aiš-
kintojų vyresniuoju, sakau, tavo
tėvas, o karaliau! 12 nes daug
dvasios, gudrumo ir išmanymo,
sapnų aiškinimo, paslapčių ati-
dengimo ir painiavų išrišimo ras-
ta jame, tai yra Danielyje, kuriam
karalius yra davęs Baltasaro var-
dą; taigi dabar tebūna pašauktas
Danielis, ir jis pasakys išaiškinimą.
13 Tuomet Danielis buvo at-
vestas karaliaus akivaizdon. Atsi-
liepdamas į jį karalius tarė: Ar
tu esi Danielis iš Jūdo belaisvių
sūnų, kurį mano tėvas karalius
yra atvedęs iš Jūdėjos? 14 Aš esu
girdėjęs apie tave, kad tu turįs
dievų dvasią ir kad tavyje rasta
itin daug žinojimo, išmanymo ir
išminties. 15 Ką tik buvo atėję
mano akivaizdon išmintingi žy-
niai perskaityti šito rašto ir pa-
sakyti man, ką jis reiškia, bet jie

---

(10) *Karalienė:* Baltasaro motina. Ji dėl savo amžiaus ir dėl savo vertybės nedalyvavo pokylyje. Aram. t.: karalienė motina dėl karaliaus ir jo didžiūnų šnekų atėjo į pokylio namus. — (11) *Jau tavo tėvo...* Aram. t.: jau tavo tėvui viešpataujant rasta jame šviesos, aukštas protas ir tikrai dieviška išmintis. — Karalienės paaiškinimai rodo, kad Baltasaras nieko ar be mažko nieko nežinojo apie Danielį, nors tasai, anot 8, 27, turėjo sau pavestas pareigas karalystės valdyme. Kodėl žinojo apie jį karalienė ir kokia prasme Nebukadnecaras buvo Baltasaro tėvas, pigu suprasti, jei karalienė motina buvo Nebukadnecaro duktė ištekėjusi už Nabonido.

(13) *Ar tu esi Danielis...* Karalius atsiliepia į Danielį ne perdaug mandagiai; kitaip darė Nebukadnecaras. (4, 6). Ir Danielis atsakydamas Baltasarui nerodo jam daug pagarbos. Nebukadnecaro jis gailėjosi ir nesiskubino skelbti Dievo grąsymus,

nequiverunt sensum huius ser-
monis edicere. 16 Porro ego au-
divi de te, quod possis obscura
interpretari, et ligata dissolvere: si
ergo vales scripturam legere, et in-
terpretationem eius indicare mihi,
purpura vestieris, et torquem au-
ream circa collum tuum habebis,
et tertius in regno meo princeps
eris.
17 Ad quae respondens Da-
niel, ait coram rege: Munera tua
sint tibi, et dona domus tuae al-
teri da: scripturam autem legam
tibi, rex, et interpretationem eius
ostendam tibi. 18 O rex, Deus al-
tissimus regnum, et magnificen-
tiam, gloriam, et honorem dedit
Nabuchodonosor patri tuo. 19 Et
propter magnificentiam, quam de-
derat ei, universi populi, tribus,
et linguae tremebant, et metue-
bant eum: quos volebat, interfi-
ciebat: et quos volebat, percutie-
bat: et quos volebat, exaltabat: et
quos volebat, humiliabat. 20 Quan-
do autem elevatum est cor eius,
et spiritus illius obfirmatus est
ad superbiam, depositus est de
solio regni sui, et gloria eius ab-
lata est: 21 et a filiis hominum
eiectus est, sed et cor eius cum
bestiis positum est, et cum ona-
gris erat habitatio eius: foenum
quoque ut bos comedebat, et ro-
re caeli corpus eius infectum est,
donec cognosceret quod potesta-
tem haberet Altissimus in regno
hominum: et quemcumque vo-

negalėjo išaiškinti šitų žodžių
prasmės. 16 Tuomet aš išgirdau
apie tave, kad tu gali išaiškinti
tamsius dalykus ir išrišti supai-
niotus; jei tat tu gali perskaityti
raštą ir pasakyti man jo išaiški-
nimą, tu būsi apvilktas purpura,
gausi aukso grandinę sau ant
kaklo ir būsi trečias mano kara-
lystėje kunigaikštis.
17 Atsakydamas į tai Danielis
tarė karaliaus akivaizdoje: Tavo
dovanos tepasilieka tau ir savo
namų davinius duok kitam; raš-
tą gi aš perskaitysiu tau, kara-
liau, ir pasakysiu tau jo išaiški-
nimą. 18 O karaliau! Aukščiausias
Dievas davė tavo tėvui Nabuko-
donosorui karalystę ir didenybę,
garbę ir šlovę, 19 ir dėl tos di-
denybės, kurią jis buvo jam da-
vęs, visos tautos, giminės ir kal-
bos drebėjo ir bijojo jo; ką jis
norėdavo užmušdavo ir ką norė-
davo mušdavo, ką norėdavo
išaukštindavo ir ką norėdavo pa-
žemindavo. 20 O kai jo širdis pa-
kilo ir jo dvasia sukietėjo puiky-
bėje, jis buvo nustumtas nuo sa-
vo karalystės sosto ir jo garbė
buvo atimta; 21 jis buvo išmestas
iš žmonių vaikų tarpo, ir jo šir-
dis buvo pasidarius panaši į žvė-
rių; jo buveinė buvo tarp lauki-
nių asilų; jis ėdė šieną kaip jau-
tis ir jo kūnas buvo vilgomas
dangaus rasos, iki jis pažino, kad
Aukščiausias turi valdžios žmonių
karalystei ir pastato ant jos ką

nors Nebukadnecarui viešpatavimas turėjo būti sugrąžintas (4, 16). Paniekinęs šventus indus ir patį žydų Dievą Baltasaras nevertas jokio pasigailėjimo. Jis turi išgirsti skaudžią tiesą be jokio švelninimo. Danielis išaiškins slaptingą raštą be jokio atlyginimo, tai jo aiškinimas negali būti įtariamas.

(17) *Savo namų davinius.* Tikriau: savo davinius. Danielis nesutinka parduoti pranašystės dovaną už atlyginimą. — (19) *Mušdavo.* Geriau anot syr. teksto: palikdavo gyvą. — (21) *Tarp laukinių asilų.* Laukiniai asilai čia paminėti kaipo pavyzdis tų laukinių gyvulių, kurie laikosi toliausiai nuo žmogaus. Plg.

luerit, suscitabit super illud. [22] Tu
quoque filius eius Baltassar, non
humiliasti cor tuum, cum scires
haec omnia: [23] sed adversum Do-
minatorem caeli elevatus es: et
vasa domus eius allata sunt co-
ram te: et tu, et optimates tui, et
uxores tuae, et concubinae tuae
vinum bibistis in eis: deos quo-
que argenteos, et aureos, et aereos,
ferreos, ligneosque et lapideos,
qui non vident, neque audiunt,
neque sentiunt, laudasti: porro
Deum, qui habet flatum tuum in
manu sua, et omnes vias tuas, non
glorificasti. [24] Idcirco ab eo mis-
sus est articulus manus, quae
scripsit hoc, quod exaratum est.
[25] Haec est autem scriptura,
quae digesta est: MANE, THE-
CEL, PHARES. [26] Et haec est
interpretatio sermonis. MANE:
numeravit Deus regnum tuum,
et complevit illud. [27] THECEL:
appensus es in statera, et inven-
tus es minus habens. [28] PHARES:
divisum est regnum tuum, et da-
tum est Medis, et Persis.
[29] Tunc iubente rege indutus
est Daniel purpura, et circum-

nori. [22] Taip pat tu, jo sūnus Bal-
tasaras, nepažeminai savo širdies,
nors visa tai žinojai, [23] bet pa-
kilai prieš dangaus Viešpatį ir
jo namų indai atnešti tavo aki-
vaizdon; tu, tavo didžiūnai, tavo
žmonos ir tavo gulovės gėrėte
iš jų vyną; tu šlovinai savo die-
vus sidabrinius, auksinius, vari-
nius, geležinius, medinius ir ak-
meninius, kurie nemato, negirdi
ir nejaučia, Dievo gi, kurs laiko
savo rankoje tavo kvapą ir visus
tavo kelius, tu nepagarbinai. [24] To-
dėl jo yra siųsti pirštai rankos,
kuri tai parašė, kas pažymėta.
[25] Parašytasis gi raštas yra
toks: MANE, TEKEL, PARES.
[26] Ir štai ką tie žodžiai reiškia:
MANE: Dievas suskaitė tavo ka-
raliavimą ir padarė jam galą.
[27] TEKEL: tu pasvertas svarsty-
klėje ir rastas perdaug lengvas.
[28] PARES: tavo karalystė padalin-
ta ir atiduota Medams ir Persams.
[29] Tuomet paliepus karaliui
Danielis buvo apvilktas purpura,

Jobo 39, 5—8. — (24) *Kuri tai parašė...* Geriau: ir ten parašyti šitie raštženkliai.

(25) *Mane..* Kald. *mene' mene teqel ufarsin.* Vienas kitas naujausių tyrinėtojų šituos žodžius aiškina taip: pirmasis *mene'* tereiškiąs; suskaityta; antrasis: viena mina; *teqel* — vienas šekelis (siklius) ir *ufarsin* — ir dvi pusminės; todėl prasmė esanti: suskaityta viena mina, vienas šekelis ir dvi pusminės; mina esąs karalius Nebukadnecaras, šekelis (viena šiašiasdešimtoji minos dalis) labai nedidelės vertės karalius Baltasaras, dvi gi pusminės tai dvilypė medų ir persų tauta, kurių sujungtų galia lygi Nebukadnecaro galiai. Nors toks aiškinimas ir galėtų būti pagrįstas vėlesnių laikų žydų talmudo pavyzdžiais, kurie rodo, kad asmenys tikrai buvo įvertinami piniginiais vienetais (monetomis), tačiau šitoje vietoje jis negali būti pritaikintas, nes juk čia kalbama ne apie kelių asmenų, bet tik apie vieno Baltasaro vertę. Pagaliau pats tekstas duoda toliau slaptingų žodžių išaiškinimą. — (26) *Dievas suskaitė...:* Dievas suskaitė ir atvedė prie galo tavo viešpatavimo dienas. Teisingu teismu ir tikra svarstykle Dievas išmėgino tave ir pasvėrė tavo darbus, tačiau rado juos perdaug lengvus, nes trūksta jiems teisingumo ir dorumo. Todėl viešpatavimas bus iš tavęs atimtas ir bus Dievo atiduotas Medui ir Persui.

(29) *Danielis buvo apvilktas...* Baltasaras gal tikėjosi, kad tai, kas buvo pranašaujama, įvyks tik labai negreitai, arba kad jis pagerbdamas

data est torques aurea collo eius:
et praedicatum est de eo quod
haberet potestatem tertius in re-
gno suo.
[30] Eadem nocte interfectus est
Baltassar rex Chaldaeus. [31] Et
Darius Medus successit in reg-
num annos natus sexagintaduos.

auksinė grandinė buvo pakabin-
ta aplink jo kaklą, ir buvo apie
jį skelbiama, kad jis turįs valdžios
kaipo trečias jo karalystėje.
[30] Tą pačią naktį kaldėjiečių
karalius Baltasaras buvo užmuš-
tas, [31] ir Darijus Medas, turėda-
mas šešiasdešimt dvejus metus
amžiaus, stojo karaliauti jo vietoje.

6. Danielis liūtų duobėje.

Caput VI. [1] Placuit Dario, et
constituit super regnum satrapas
centum viginti ut essent in toto
regno suo. [2] Et super eos princi-
pes tres, ex quibus Daniel unus
erat: ut satrapae illis redderent
rationem, et rex non sustineret
molestiam. [3] Igitur Daniel supe-

6 perskyrimas. [1] Darijui
patiko paskirti karalystei šimtą
dvidešimt vietininkų, kad jie bū-
tų visoje jo karalystėje, [2] o ant
šitų tris kunigaikščius, kurių vie-
nas buvo Danielis, kad vietinin-
kai duotų jiems apyskaitas, ir ka-
ralius neturėtų vargo. [3] Taigi Da-

Dievo pranašą nusipelnys savo kalčios dovanojimą (Jieron.). Todėl Danielis pagerbiamas tuojau. Danielis tai pagarbai pasiduoda, kad galėtų būti savo tautai naudingesnis pas naujus valdovus (Jieron.).

(30) *Tą pačią naktį...* Medai įsiveržė į miestą vasaros pabaigoje. — (31) *Darijus Medas.* LXX tekste pasakyta, kad valdovu tapęs Artakserksas Medas; greta gi jo minimas ir Darijus. Jau šita aplinkybė leidžia manyti, kad origin. tekste Darijaus vardas abejotinas. Aiškintojai spėja, kad labiau žinomas Darijaus vardas atsiradęs tekste vietoje kito mažiau žinomo. Babelę paėmė Kiro vadas Gobrijas (Ugbaru), ir Kiras ne tuojau pradėjo ją valdyti. Pirmuoju tikru paimtosios Babėlės valdovu, anot kyliaraščių liudijimo, buvęs, kad ir nelabai ilgai, (539-538 m.), Kiro sūnus Kambizas (Kambuzija). Kai jis buvo pašalintas, tuomet jau pats Kiras paėmė visą valdžią į savo rankas. Taigi tekste vietoje Darijus Medas reikia skaityti Kambizas.

6, 1-28. Garbės ir valdžios pavydėdami išaukštintam Danieliui Babėlės didžiūnai ieško progos jį pražudyti. Kadangi jis, nežiūrėdamas neteisingo karaliaus draudimo, nesiliauja garbinęs savo Dievą, jis įmetamas į liūtų duobę (1-17). Tačiau Dievas ir čia apsaugo jį nuo žuvimo, ir pats karalius įsako visiems savo pavaldiniams garbinti Danielio Dievą (18-28).

(6, 1) *Patiko paskirti...* Jau Nebukadnecaro laikais karalystė buvo padalinta į atskiras provincijas. Dabar tas padalinimas patobulinamas (plg. 2, 48. 49; 3, 2). Didelės provincijos buvo suskirstytos į mažesnes apskritis. Provincijų ir apskričių viršininkai turėjo sau duotus patarėjus, teisėjus, taip pat po vieną karaliaus paskirtą sekretorių. Visi šitie valdininkai čia vadinami vietininkas, nes visi veikė karaliaus vardu, ir jų skaičius siekė 120, nors pačių provincijų ir apskričių buvo tik apie 20-29. — (2) *Kurių vienas...* Naujas karalius, be abejo, gavęs žinių apie Danielio pranašystę buvusiam Babėlės valdovui, apie jo išmintį ir pritirymą, todėl iš karto pradėjo jį labai vertinti. Vietininkai turėjo duoti paskirtiems kunigaikščiams apyskaitas apie renkamus mokesčius ir muitus, kad karalius neturėtų jokių nuostolių (origin. t.). —

rabat omnes principes, et satra-
pas: quia spiritus Dei amplior
erat in illo. 4 Porro rex cogita-
bat constituere eum super om-
ne regnum: unde principes, et
satrapae quaerebant occasionem
ut invenirent Danieli ex latere
regis: nullamque causam, et su-
spicionem reperire potuerunt, eo
quod fidelis esset, et omnis cul-
pa, et suspicio non inveniretur
in eo. 5 Dixerunt ergo viri illi:
Non inveniemus Danieli huic ali-
quam occasionem, nisi forte in
lege Dei sui.
6 Tunc principes, et satrapae
surripuerunt regi, et sic locuti
sunt ei: Dari rex in aeternum vi-
ve: 7 consilium inierunt omnes
principes regni tui, magistratus
et satrapae, senatores, et iudices
ut decretum imperatorium exeat,
et edictum: Ut omnis qui petie-
rit aliquam petitionem a quocum-
que deo, et homine usque ad tri-
ginta dies, nisi a te rex, mittatur
in lacum leonum. 8 Nunc itaque
rex confirma sententiam, et scri-
be decretum: ut non immutetur
quod statutum est a Medis et
Persis, nec praevaricari cuiquam
liceat. 9 Porro rex Darius propo-
suit edictum, et statuit.

niėlis perviršijo visus kunigaikš-
čius ir vietininkus, nes jame bu-
vo gausesnė Dievo dvasia. 4 Ka-
ralius manė paskirti jį visai kara-
lystei; todėl kunigaikščiai ir vie-
tininkai ieškojo progos prikišti
Daniėliui ką nors iš karaliaus
šalies, tačiau negalėjo rasti jokios
priežasties ir priekaišto, nes jis
buvo ištikimas, ir nebuvo galima
rasti jame jokios kaltybės ar prie-
kaišto. 5 Todėl anie vyrai sakė:
Nerasime šitame Daniėlyje jokios
progos, jei nebent jo Dievo įsta-
tyme.
6 Tuomet kunigaikščiai api-
puolė karalių ir taip jam kalbėjo:
Karaliau, Darijau, būk gyvas per
amžius! 7 Visi tavo karalystės ku-
nigaikščiai, aukšti valdininkai, vie-
tininkai, patarėjai ir teisėjai suta-
rė, kad būtų išleistas karališkas
nutarimas ir įsakymas: kad kiek-
vienas, kurs kreiptųsi su kuriuo
nors prašymu į bet kurį dievą ar
žmogų trijų dešimtų dienų laiko-
tarpyje, o ne į tave, karaliau, bū-
tų įmestas į liūtų duobę. 8 Taigi
dabar, karaliau, patvirtink suma-
nymą ir rašyk nutarimą, kad jis,
kaip Medų ir Persų nustatyta, ne-
būtų keičiamas ir kad nė vienam
nebūtų valia jį peržengti. 9 Taigi
karalius Darijus davė įsakymą ir
išleido nutarimą.

---

(3) *Dievo*. To ž. nėra nei aram. t., nei Teodotijono vertime. — (4) *Iš karaliaus šalies*. Origin. t.: iš karalystės pusės, t. y. dėl karalystės reikalų tvarkymo. — (5) *Jei nebent jo...* Tiksliau origin. t.: jei nebent rastumėm ją prieš jį jo Dievo įstatyme, t. y. religijoje.

(7) *Kad būtų išleistas...* Tiksliau origin. t.: kad karalius išleistų įsakymą ir paskelbtų draudimą. — Melagingai suminėdami didelį karaliaus įstatymo laukiančių valdininkų skaičių, sumanymo autoriai tikisi lengviau patrauksią karalių į savo pusę. Jų paklausydamas karalius turėsiąs priemonę išmėginti savo rūmų tarnautojų atsidavimą ir paklusnumą, kas jam kaipo naujam Babėlės valdovui turėjo būti svarbu. Karaliaus dekretu turėjo būti pareikalauta iš visų, kad bent laikinai tiktai karalius būtų laikomas Dievu ir kaipo toksai garbinamas. — *Liūtų duobę*. Liūtai buvo kai kada siunčiami karaliui vietoje mokesčių, laikomi duobėse ir maitinami pasmerktais mirti nusikaltėliais. — (8) *Kad jis, kaip...*

10 Quod cum Daniel compe-
risset, id est, constitutam legem,
ingressus est domum suam: et
fenestris apertis in coenaculo suo
contra Ierusalem tribus tempori-
bus in die flectebat genua sua,
et adorabat, confitebaturque co-
ram Deo suo sicut et ante face-
re consueverat.
11 Viri ergo illi curiosius in-
quirentes invenerunt Danielem
orantem, et obsecrantem Deum
suum. 12 Et accedentes locuti
sunt regi super edicto: Rex num-
quid non constituisti, ut omnis
homo, qui rogaret quemquam de
diis, et hominibus usque ad dies
triginta, nisi te, rex, mitteretur in
lacum leonum? Ad quos respon-
dens rex, ait: verus est sermo
iuxta decretum Medorum, atque
Persarum, quod praevaricari non
licet. 13 Tunc respondentes dixe-
runt coram rege: Daniel de filiis
captivitatis Iuda, non curavit de
lege tua, et de edicto, quod con-
stituisti: sed tribus temporibus
per diem orat obsecratione sua.

10 Tai sužinojęs Danièlis, tai
yra, kad išleistas įstatymas, įėjo
į savo namus ir atsidaręs langus
savo aukšto kambaryje Jeruzalės
kryptimi atsiklaupdavo tris kar-
tus per dieną, garbindavo ir šlo-
vindavo savo Dievą, kaip kad ir
anksčiau paprastai darydavo.
11 Tuomet anie vyrai rūpes-
tingai tyrinėdami rado, kad Da-
niėlis meldžiasi ir maldauja savo
Dievą. 12 Jie priėję karalių kalbė-
jo jam apie nutarimą: Karaliau,
ar tu neįsakei, kad kiekvienas
žmogus, kurs prašytų bet kurį
dievą ar žmogų trijų dešimtų die-
nų laikotarpyje, o ne tave, kara-
liau, būtų įmestas į liūtų duobę?
Atsakydamas jiems karalius tarė:
Tas dalykas yra tikras einant Me-
dų ir Persų nutarimu, kurio per-
žengti nevalia. 13 Tuomet jie vėl
atsiliepdami sakė karaliui: Dani-
ėlis iš Jūdo belaisvių sūnų ne-
žiūrėjo tavo įstatymo ir nutarimo,
kurį išleidai, bet tris kartus per
dieną meldžiasi savo maldomis.

Tikriau anot kald. t.: kad tai būtų neatšaukiama, einant medų ir persų įstatymu, kurs yra nekeičiamas. — Kad įsakymas juo tikriau įsigytų galios, jie priverčia išleisti jį raštu; šiame atvėjyje nė pats karalius nebegalėjo jo atšaukti ar pakeisti. Plg. Est. 1, 18; 8, 8.

(10) *Ir atsidaręs langus...* Kald. t.: kurių aukšte jis turėjo atdarus langus Jeruzalės kryptimi, atsiklaupdavo tris kartus kasdien, melsdavosi savo Dievui ir dėkodavo jam, visai taip pat, kaip kad buvo įpratęs daryti iki tam laikui. — Daniėlis meldėsi namų aukšte pasišalindamas nuo kasdieninio triukšmo (Apd. 10, 9). Melsdamos gręžėsi į Jeruzalę, kame buvo bažnyčia, kame Dievas maloningai išklausydavo maldas (3 Kar. 9, 3. Plg. Ps. 5, 8; 27, 2). Atsiklaupęs meldėsi Saliamonas bažnyčios pašventinime, taip pat meldėsi pakeičia savo įprastų maldų. Jei jis dabar būtų apleidęs savo maldas, tai būtų atrodę, kad ir jis pasiduoda bedieviškam karaliaus įsakymui ir yra pasiryžęs laikyti tą karalių Dievu.

(11) *Rūpestingai tyrinėjo.* Kald. t.: įpuolė į vidų. — (12) *Ar tu neįsakei...* Sąmokslininkai nori visų pirma gauti iš karaliaus jo išleisto nutarimo patvirtinimą ir nesiskubina įvardinti Daniėlį, kad kartais karalius nemėgintų ginti jo. — (13) *Daniėlis iš...* Įvardiję nusikaltusį karaliaus įsakymui Daniėlio priešai stengiasi parodyti to nusikaltimo didumą: nusikaltėlis ne tik yra svetimšalis, bet dar ir belaisvis, todėl turėtų rodyti karaliaus įsakymui net daugiau paklusnumo kaip kiti. Jis net visai nežiūri karaliaus įsakymo, todėl ne tik jo negerbia, bet dar jį niekina.

14 Quod verbum cum audisset rex, satis contristatus est: et pro Daniele posuit cor ut liberaret eum, et usque ad occasum solis laborabat ut erueret illum. 15 Viri aut m illi inteligentes regem dixerunt ei: Scito rex, quia lex Medorum, atque Persarum est ut omne decretum, quod constituerit rex, non liceat immutari. 16 Tunc rex praecepit: et ad duxerunt Danielem, et miserunt eum in lacum leonum. Dixitque rex Danieli: Deus tuus, quem colis semper, ipse liberabit te. 17 Allatusque est lapis unus, et positus est super os laci: quem obsignavit rex annulo suo, et annulo optimatum suorum, nequid fieret contra Danielem. 18 Et abiit rex in domum suam, et dormivit incoenatus, cibique non sunt allati coram eo, insuper et somnus reccessit ab eo.

19 Tunc rex primo diluculo consurgens, festinus ad lacum leonum perrexit: 20 appropinquansque lacui, Danielem voce lacrymabili inclamavit, et affatus est eum: Daniel serve Dei viventis, Deus tuus, cui tu servis semper, putasne valuit te liberare a leonibus? 21 Et Daniel regi respondens ait: Rex in aeternum vive: 22 Deus meus misit angelum

14 Išgirdęs tą dalyką karalius labai nuliūdo ir rūpinosi, kad išvaduotų Daniėlį ir iki saulės sėdimui stengėsi išgelbėti jį. 15 Tačiau anie vyrai, suprasdami karalių, jam sakė. Žinok, karaliau, jog yra Medų ir Persų įstatymas, kad jokio karaliaus išleisto nutarimo nevalia pakeisti. 16 Tuomet karalius davė įsakymą: Daniėlis buvo atvestas ir įmestas į liūtų duobę, o karalius tarė Daniėliui: Tavo Dievas, kurį visuomet garbini, jis išgelbės tave. 17 Tuojau buvo atneštas vienas akmuo ir padėtas ant duobės angos; jį paženklino karalius savo žiedu ir savo didžiūnų žiedu, kad nieko nebūtų padaryta prieš Daniėlį. 18 Po to karalius nuėjo į savo namus ir atsigulė nevalgęs; valgių nebuvo atnešta jo akivaizdon, be to ir miegas atstojo nuo jo.

19 Rytmetį tik pradėjus aušti karalius atsikėlęs skubiai nuėjo prie liūtų duobės. 20 Prisiartinęs prie duobės jis šaukė Daniėlį verksmingu balsu ir kalbėjo jam: Daniėli, gyvojo Dievo tarne, ar tavo Dievas, kuriam tu visuomet tarnauji, tikrai galėjo išgelbėti tave nuo liūtų? 21 Tuomet Daniėlis atsakydamas karaliui tarė: Karaliau, būk gyvas per

---

Pagaliau jis nusikaltimą nuolat kartoja, nes meldžiasi savo Dievui net tris kartus kas dien. Karalius tačiau dabar jau supranta, kad jo įsakymas išgautas vyliumi ir kad sąmokslininkai tai padarė pavydėdami Daniėliui karaliaus malonės.

(14) *Stengėsi išgelbėti:* ne savo karališka valdžia pasinaudodamas, nes jos nebegalėjo šiame atvėjyje pritaikinti, bet kitokiuo būdu; tačiau Daniėlio priešai sutrukdė visas karaliaus pastangas. — (15) *Suprasdami.* Origin. t.: apipuolė. — (16) *Tavo Dievas...* Ko pats karalius nebegali padaryti, jis palieka Dievo galiai (Jieron.). — (17) *Karalius savo žiedu...:* kad kartais didžiūnai neištrauktų Daniėlio ir jo nenužudytų, jei jis būtų liūtų nepaliestas; pažymima taip pat didžiūnų žiedų, kad ir karalius negalėtų išleisti iš duobės Daniėlio. — (18) *Valgių.* Aram. ž. anot kai kurių reiškiąs guloves.

(20) *Gyvojo Dievo.* Karalius buvo tikriausiai girdėjęs, kad taip vadina savo Dievą Daniėlis. — (22) *Rasta manyje...* Dievas dideliu

suum, et conclusit ora leonum,
et non nocuerunt mihi: quia co-
ram eo iustitia inventa est in me:
sed et coram te, rex, delictum
non feci.

23 Tunc vehementer rex ga-
visus est super eo, et Danielem
praecepit educi de lacu: eductus-
que est Daniel de lacu, et nulla
laesio inventa est in eo, quia cre-
didit Deo suo. 24 Iubente autem
rege, adducti sunt viri illi, qui
accusaverant Danielem: et in la-
cum leonum missi sunt, ipsi, et
filii, et uxores eorum: et non per-
venerunt usque ad pavimentum
laci, donec arriperent eos leones,
et omnia ossa eorum comminu-
erunt.
25 Tunc Darius rex scripsit
universis populis, tribubus, et lin-
guis habitantibus in universa ter-
ra: PAX vobis multiplicetur. 26 A
me constitutum est decretum, ut
in universo imperio, et regno
meo tremiscant, et paveant Deum
Danielis. ipse est enim Deus vi-
vens, et aeternus in saecula: et re-
gnum eius non dissipabitur, et po-
testas eius usque in aeternum.
27 Ipse liberator, atque salvator, fa-
ciens signa, et mirabilia in caelo,

amžius! 22 Mano Dievas siuntė
savo Angelą ir sučiaupė liūtų
nasrus, taip, kad jie nepakenkė
man, nes jo akivaizdoje rasta ma-
nyje teisybė; bet ir prieš tavė,
karaliau, aš neesu padaręs nusi-
kaltimo.
23 Tuomet karalius tuo labai
apsidžiaugė ir liepė ištraukti Da-
niėlį iš duobės. Kai Daniėlis buvo
ištrauktas iš duobės, jame neat-
rasta jokio sužeidimo, nes jis ti-
kėjo į savo Dievą. 24 Liepiant gi
karaliui buvo atvesti tie vyrai,
kurie buvo apskundę Daniėlį, ir
buvo įmesti į liūtų duobę, jie, jų
vaikai, ir jų pačios; jie dar ne-
buvo pasiekę duobės dugno, kaip
liūtai pagavo juos ir sutriuškino
visus jų kaulus.

25 Po to karalius Darijus pa-
rašė visoms tautoms, giminėms
ir kalboms, gyvenusioms visoje
žemėje: Tebūna jums daug ramy-
bės! 26 Mano išleidžiamas nuta-
rimas, kad visoje valstybėje ir
mano karalystėje drebėtų ir bijo-
tų Daniėlio Dievo, nes jis yra
Dievas gyvas ir amžinas per am-
žius; jo karalystė nebus sugriau-
ta, ir jo valdžia pasilieka per am-
žius. 27 Jis yra išvaduotojas ir
gelbėtojas, kurs daro ženklų ir

---

stebuklu parodė, kad Daniėlis buvo nekaltas, ir taip pat, kad to Dievo reikia labiau bijoti, negu žmonių.

(23) *Jame neatrasta*... Plg. auk. 3, 94; Žyd. 11, 33. — (24) *Liepiant gi*... Karalius, supratęs, kaip vylingai buvo pasielgę su juo Daniėlio priešai, matė stebuklingame pranašo išgelbėjime Dievo teismą ir įvykino bausmę, kokią buvo nusipelnę pikti skundikai. — *Apskundę:* neteisingai kaltinę. — *Jų vaikai*... Bausti kaltus draug su jų šeimomis buvo persų įprotis. Taip pat Korė, Datanas ir Abironas buvo nubausti kartu su šeimomis, lygiai ir Achanas. Tačiau įstatymas reikalavo, kad nekalti nemirtų kartu su kaltaisiais. Įmestųjų dabar į liūtų duobę skaičius nebuvo labai didelis. LXX tekstas kalba apie du Daniėlio priešu.

(25) *Visoje žemėje:* hiperbolinis išsireiškimas. Čia turėta omenyje tik savo šalies gyventojai (26 e.). Plg. auk. 3, 98. — (26) *Bijotų Daniėlio Dievo.* Pagonys galėjo garbinti Daniėlio Dievą ypatingu būdu, bet tuo pačiu jie neatsisakė ir nuo savo dievaičių garbinimo. — (27) *Duobės.* Orig. t.: galios.

et in terra: qui liberavit Danie-
lem de lacu leonum.
[28] Porro Daniel persevera-
vit usque ad regnum Darii, reg-
numque Cyri Persae.

stebuklų danguje ir žemėje; jis
išgelbėjo Danielį iš liūtų duobės.
[28] Taip Danielis pasiliko iki
Darijaus viešpatavimui ir iki Ki-
ro Perso viešpatavimui.

II. Danielio regėjimai. 1. Regėjimas apie keturias karalystes ir apie Mesijo karalystę.

Caput VII. [1] Anno primo
Baltassar regis Babylonis, Daniel
somnium vidit: visio autem capitis
eius in cubili suo: et somnium scri-
bens, brevi sermone comprehen-
dit: summatimque perstringens,
ait:
[2] Videbam in visione mea noc-
te, et ecce quattuor venti caeli
pugnabant in mari magno. [3] Et
quattuor bestiae grandes ascen-
debant de mari diversae inter se.
[4] Prima quasi leaena, et alas ha-
bebat aquilae: aspiciebam donec
evulsae sunt alae eius, et su-
blata est de terra, et super pe-
des quasi homo stetit, et cor ho-

7 perskyrimas. [1] Pirmais
Babilono karaliaus Baltasaro me-
tais Danielis matė sapną, savo
galvos regėjimą savo guolyje ir
aprašydamas sapną suglaudė jį į
trumpus žodžius ir taip trumpai
jį išreiškė:
[2] Aš žiūrėjau nakčia savo re-
gėjime, ir štai keturi dangaus
vėjai kovojo didelėje jūroje. [3] Ir
keturi dideli žvėrys, kiekvienas
kitoks, iškilo iš jūros. [4] Pirmas
buvo lyg liūtė ir turėjo aro spar-
nus. Aš žiūrėjau, iki jam buvo
išpešti sparnai; po to jis buvo
pakeltas nuo žemės, atsistojo ant
kojų kaip žmogus, ir jam buvo

---

(28) *Pasiliko.* Orig. t.: tarpo. Plg. auk. 1, 21; žem. 13, 65.

7, 1—28. Antroji Danielio knygos dalis (7, 1—12, 13) susideda iš aprašymo jo regėjimų, kurių pirmas yra apie keturias karalystes ir apie Mesijo karalystę. Pranašas sakosi nakčia regėjime matęs keturis žvėris (1-8), Dievo teismą ir karalystę (9-14) ir duoda išaikinimą, kokį pats buvo gavęs apie keturis matytus žvėris (15-28).

(7, 1) *Pirmais...* Gal tai buvo dvylikti Nabonido karaliavimo metai, t. y. 542 pirm. Kr. — *Regėjimą.* Origin. t.: regėjimus. — *Suglaudė jį...* Orig. t.: pasakė svarbiausius dalykus (dalykų turinį); Danielis pradėjo kalbėti ir tarė.

(2) *Kovojo didelėje...* Jūra čia yra žemė (Efr. Auksab. Jieron.) arba tautos. Karalystės iškyla tautose ne be dieviškosios Apvaizdos veiksmo. Keturi vėjai puola iš keturių šalių, iš visur prieš jūrą, visame žemės skritulyje karalystės sukrečiamos ne be Dievo veikimo (Jieron. Teod.). — (3) *Keturi...* Norint pažymėti žemišką, žiaurų pasaulio karalysčių pobūdį pasirenkama žvėrių simboliai, Dievo gi karalystė įvaizdinama debesyse pasirodančio žmogaus Sūnaus pavidalu. — (4) *Liūtė...* Tikriau: liūtas. Sparnuoti liūtai ir liūtės dažnai sutinkami senovės Asirijus paminkluose. Liūtas ir aras yra gyvulių karaliai, jie yra Babėlės stiprybės vaizdai. Tačiau greitu laiku liūtui išpešami sparnai, jo greitas ir kilnus skridimas sutrukdomas, Babėlės karo žygiai sustabdomi. Žvėris krinta ant žemės, bet pakeliamas ir pastatomas ant dviejų kojų, kaip žmogus ir gauna silpno žmogaus širdį; karalystė susilpnėja ir pažeminama (Jieron. Auksab.); todėl dabar ji pigiai gali būti lokio nugalėta. — (5) *Kitas*

minis datum est ei. 5 Et ecce bestia alia similis urso in parte stetit: et tres ordines erant in ore eius, et in dentibus eius, et sic dicebant ei: Surge, comede carnes plurimas. 6 Post haec aspiciebam, et ecce alia quasi pardus, et alas habebat quasi avis, quatuor super se, et quatuor capita erant in bestia, et potestas data est ei. 7 Post haec aspiciebam, in visione noctis, et ecce bestia quarta terribilis, atque mirabilis, et fortis nimis, dentes ferreos habebat magnos, comedens atque comminuens, et reliqua pedibus suis conculcans: dissimilis autem erat ceteris bestiis, quas videram ante eam, et habebat cornua decem. 8 Considerabam cornua, et

duota žmogaus širdis. 5 Ir štai kitas žvėris, panašus į lokį, stovėjo vienu šonu; trys šonkauliai buvo jo nasruose tarp jo dantų ir jam buvo sakoma taip: Kelkis, ėsk daug mėsos. 6 Po to aš žiūrėjau, ir štai kitas žvėris lyg lūšis; jis kaip paukštis turėjo ant savęs keturis sparnus; ant žvėries buvo keturios galvos, ir buvo jam duota valdžia. 7 Po to aš žiūrėjau, nakties regėjime ir štai ketvirtas žvėris, baisus, stebėtinas ir labai stiprus; jis turėjo didelius geležinius dantis, ėdė ir triuškino ir kas liko mindžiojo savo kojomis; jis buvo ne panašus į kitus žvėris, kuriuos buvau matęs anksčiau, ir turėjo dešimtį ragų. 8 Kai aš žiūrėjau į ragus

---

žvėris: medų ir persų karalystė. Kaip auk. 2, 39 antroji karalystė žymima mažesnės vertės nauge, taip ir lokys palygintas su liūtu turi daug mažiau didenybės. — *Stovėjo vienu šonu.* Orig t. prasmė neaiški. Gal norėta pasakyti, kad vienas lokio šonas buvo aukštesnis už kitą. Karalystė buvo dvilypė, viena dalis buvo didesnė už kitą, persai buvo galingesnį už medus. — *Trys šonkauliai.* Lokys labai ėdrus, tik trys šonkauliai pasilikę tarp jo dantų nurodo grobį, kurį jis yra prarijęs: rytus, šiaurę, pietus (Teod.), aiškiau sakant, Babėlės, Lidijos ir Aigipto karalystes, kurios tapo persų grobiu. Plg. 8, 4. Jei 8, 20 avinas yra medų ir persų karalius, tai šičia jų karalius ir jų karalystė laikomi vienu dalyku. — (6) *Lūšis.* Lūšis pagauna savo grobį šokdamas ant jo. Keturi sparnai parodo jo vikrumą, kurs daro jį panašų į ožį 8, 8, kurs turi taip pat keturis ragus, keturių iš trečiosios karalystės turinčių kilti karalysčių simbolius. Taigi, taip pažymima karalystė, kuri greitai išsiplėčia, bet trumpu laiku suskyla į kitas keturias. Ožys reiškia Aleksandro D. graikų karalystę. 8, 21; po jo mirties pasidarė keturios karalystės, Syrijos su Seleuku Nikatoriu. Aigipto su Ptolemiejumi Lagiu, Makedonijos su Kasandru, Trakijos su Lizimachu (300 pirm Kr.). 8, 22 orig. t. pasakyta: keturios karalystės kils iš jo tautos. Kadangi tat tarp abiejų regėjimų yra toks didelis panašumas, tai ir čia lūšis reiškia ne ką kitą, kaip tik Aleksandro D. karalystę. — *Duota:* Dievo duota. — (7) *Ketvirtas žvėris:* pasaulinė Romos valstybė. Dešimts ragų reikia taip pat suprasti kaip ir keturi ragai, t. y. apie dešimtį karalysčių arba dešimtį karalių, kaip žem. 24 e. Dešimts karalysčių iškyla po ketvirtosios, nes ir keturios galvos (6 e), kaip parodo 8, 8. 22, reiškia karalystes po ketvirtosios karalystės. Bet dar anoms dešimčiai karalysčių tebesant iškyla jųjų tarpe nauja galybė. — (8) *Mažas ragas...* Ką jis reiškia, paaiškina angelas 24 ir 25 e. Nors šitas vienuoliktas ragas pradžioje mažas ir nežymus, bet paskui jis pasidarys stipresnis ir didesnis už kitus (20 e.). — *Jo akivaizdoje...* Prasmė: trys iš pirmųjų (dešimties) ragų buvo jo išrauti. Todėl tas, kuri vaizduoja mažasis ragas ar jo įsteigta karalystė padidės ir pavergs sau tris karalius ar tris iš ketvirtosios kilusias karalystes — *Akys.* Jos yra simbolis išmintingumo, gudrumo ir klastingumo, kuriais skiriasi nuo kitų tas, kurį ragas įvaizdinà, ir ku-

ecce cornu aliud parvulum ortum
est de medio eorum: et tria de
cornibus primis evulsa sunt a fa-
cie eius: et ecce oculi, quasi ocu-
li hominis erant in cornu isto, et
os loquens ingentia.
9 Aspiciebam donec throni
positi sunt, et antiquus dierum
sedit: vestimentum eius candidum
quasi nix, et capilli capitis eius
quasi lana munda: thronus eius
flammae ignis: rotae eius ignis
accensus. 10 Fluvius igneus, ra-
pidusque egrediebatur a facie eius.
millia millium ministrabant ei, et
decies millies centena millia assi-
stebant ei: iudicium sedit, et libri
aperti sunt. 11 Aspiciebam prop-
ter vocem sermonum grandium,
quos cornu illud loquebatur: et
vidi quoniam interfecta esset be-
stia, et perisset corpus eius, et

štai tarp jų išdygo kitas mažas
ragas, ir jo akivaizdoje trys iš
pirmųjų ragų buvo išrauti; ir štai
šitame rage buvo lyg žmogaus
akys ir burna kalbanti be galo
didžius dalykus.
9 Aš žiūrėjau, iki buvo pa-
statyti sostai ir Ilgaamžis atsisėdo.
Jo drabužiai buvo balti kaip snie-
gas ir jo galvos plaukai kaip ty-
ra vilna; jo sostas buvo ugnies
liepsnos, sosto tekiniai liepsno-
janti ugnis. 10 Srauni ugnies upė
ėjo nuo jo; tūkstančių tūkstan-
čiai tarnavo jam ir dešimtis tūk-
stančių kartų šimtai tūkstančių
stovėjo prie jo; teismas atsisėdo
ir knygos buvo atskleistos. 11 Aš
žiūrėjau dėl skambėjimo išdidžių
žodžių, kuriuos kalbėjo anas ra-
gas, ir mačiau, kad žvėris buvo
užmuštas, kad jo kūnas buvo

---

riais jis daugelį suvadžios (Teod.). — Be galo didžius dalykus: piktžodžiavimo, tuščio pasigyrimo ir pan. žodžius. Plg. Ps. 2, 4; Apr. 13, 5. Šv. tėvai tarp kitų šv. Ireniejus, Teodoretas, šv. Jieronimas, Laktancijus ir daugelis vėlesnių laikų aiškintojų šitame mažame rage mato Antikristo figūrą. Plg. 2 Tes. 2, 3-10.

(9) *Sostai.* Dalykas yra taip svarbus, kad statomas ne vienas sostas, bet daug. Kai teisėjas turi aplink save daug patarėjų, jis pats pasirodo esąs didesnis, garbingesnis, šventesnis (plg. Mt. 19, 28; Apr. 4, 4). — *Ilgaamžis.* Dievas, kurs yra gyvas nuo amžių, vadinamas Ilgaamžiu, amžinu Teisėju; senio išvaizda turi nurodyti, kad jo sprendimai rimti, pribrendę. — (10) *Ugnies upė.* Dievo garbingumas, didenybė ir šventumas išreiškiami šviesos vaizdu (plg. Ps. 103, 2), jo kaip vyriausiojo Teisėjo galia nurodoma ugnies daugybe (Atk. 4, 24; Ps. 88, 47; 96, 3). Liepsnos praryja nusidėjėlį kurs patenka į dieviškojo Teisėjo rankas (Jieron.). Dievo sostas pastatytas ant tekinių, kaip pas Ezekiėlį ant kerubų, nes Dievas viešpatauja visam žemės skrituliui ir yra visur. Taip pat srauni ugnies upė, kuri iš jo eina, yra vaizdas jo didenybės, kurį savo šviesa peršviečia ir valo, nusidėjėlius gi praryja. Pagaliau jo garbingumą nurodo ir nesuskaitoma angelų daugybė, kurie stovi prie jo sosto, pasiryžę jam tarnauti jo pamojimu... Juo tinkamiau stovi jie čia prie Dievo Teisėjo sosto, nes juk reikia ginti Dievo karalystė nuo neprietelių galybės, jąją nutremti ir pasmerkti (plg. žem. 10, 13. 20; 11, 1; 12, 1; Žyd. 1, 14). Angelai turi būti liudytojai, kaip Dievas nugali ir kaip neprietelis, prieš kurį jie kovojo, nugalimas. — *Dešimts tūkstančių...:* nesuskaitoma daugybė. — *Teismas:* teisėjai, Dievas ir vyriausieji angelai. — *Knygos...* Dalykų ir veiksmų yra taip daug ir jie apima taip ilgą laikotarpį, kad norint juos gerai atsiminti jie turėjo būti įtraukti į knygas ir taip išlikti iki teismui. Taip čia dar nurodoma, kad daug laiko dar turės praslinkti, iki Antikristas ateis. — (11) *Aš žiūrėjau...* Girdėdamas baisius piktžodžiavimus Danielis žiūri

traditum esset ad comburendum
igni: 12 aliarum quoque bestiarum
ablata esset potestas, et tempora vitae constituta essent eis usque ad tempus, et tempus.
13 Aspiciebam ergo in visione
noctis, et ecce cum nubibus caeli quasi filius hominis veniebat, et usque ad antiquum dierum pervenit: et in conspectu eius
obtulerunt eum. 14 Et dedit ei
potestatem, et honorem, et regnum: et omnes populi, tribus, et linguae ipsi servient: potestas eius, potestas aeterna, quae non auferetur: et regnum eius, quod non corrumpetur.
15 Horruit spiritus meus, ego Daniel territus sum in his, et visiones capitis mei conturbaverunt
me. 16 Accessi ad unum de assistentibus, et veritatem quaerebam ab eo de omnibus his. Qui dixit mihi interpretationem ser-

sunaikintas ir atiduotas sudeginti
ugnyje. 12 Taip pat iš kitų žvėrių buvo atimta valdžia ir buvo jiems paskirtas gyvenimo ilgis iki laikui ir valandai.
13 Taigi aš žiūrėjau nakties regėjime, ir štai su dangaus debesimis ėjo artyn tarsi žmogaus Sūnus ir atėjo iki Ilgaamžiui; jis bu-
vo atvestas jo akivaizdon. 14 Ta-
sai davė jam valdžią, garbę ir karalystę, ir visos tautos, giminės ir kalbos turės jam tarnauti; jo valdžia yra amžina valdžia, kuri nebus atimta, ir jo karalystė nebus sugriauta.
15 Mano dvasia labai nusigando, aš, Danielis, baisėjaus dėl tų dalykų, ir mano galvos regė-
jimai įbaugino mane. 16 Aš pri-
ėjau prie vieno ten stovėjusių ir klausiau jį tiesos apie visus tuos dalykus. Jis man pasakė, ką tie

---

į teisėjus ir klausia savęs, argi Dievas nekeršys tam, kurs piktžodžiauja, ir štai mato, kad anas baisusis žvėris jau užmuštas, jo lavonas įmestas į ugnį ir visa Dievui priešinga galia sunaikinta. — (12) *Iš kitų žvėrių...* Kiekvienam iš jų buvo paskirtas tam tikras griežtai apribotas laikas, kurį jie turėjo gyventi ir kuriame galėjo kovoti prieš Dievą. Kadangi šitoje vietoje norima parodyti bendrai, kaip Dievas pasielgia, tai čia skelbiamas dar ir kitų trijų žvėrių žuvimas, kurie tačiau buvo ketvirtojo žvėries sunaikinti.

(13, 14) *Tarsi žmogaus Sūnus.* Parodžius, kaip Tėvas pamina Mesijo neprietelius po jo kojų (Ps. 109, 2; Žyd. 10, 12. 13), parodomas ir Mesijo garbingumas. Jis čia įvaizdinamas kaipo žmogaus Sūnus (kald. *bar'enaš),* rodomas žmogaus prigimtyje, kurią jis paskiau turėjo priimti. Pasakyme *tarsi* galima matyti nurodymą, kad tas žmogus yra kilnesnė už paprastus žmones esybė. — Iš šitos vietos yra paimtas dažnai pasikartojąs evangelijose Išganytojo pavadinimas žmogaus Sūnumi, kuriuo išreiškiama, kad jis yra Mesijas. Jis ateina dangaus debesyse, t. y. taip kaip Dievas saugojo išeinančius iš Aigipto izraėlitus, kaip jis nužengė ant Sinajaus kalno, kaip jis reiškė savo čiabuvimą sandoros padangtėje, paskui bažnyčioje, kaip jis psalmėse aprašomas, kaipo žemės Viešpats ir Teisėjas. Iš šitos vietos Išganytojas ėmė atsakymą, kurį jis davė Kajifui Mt. 24, 30; Mk. 13, 26 Aprašomas gi čia ne jo atėjimas teismo daryti, bet kaip jis angelų lydimas atvedamas prie Tėvo, kurs po visų jo neprietelių nugalėjimo atiduoda jam viešpatavimą. Kristus tiesa viešpatauja ir dar jo neprietеliams tebesant nenugalėtiems, bet daugelis dar nori, kad jis jiems neviešpatautų. Garbingą Išganytojo viešpatavimą matė taip pat Jonas Apr. 19, 13...

(15) *Mano dvasia...* Orig. t.: mano, Danielio, dvasia sumišo savo makštyje. — Kūnas čia laikomas lyg

monum, et docuit me: 17 Hae quat-
tuor bestiae magnae: quattuor
sunt regna, quae consurgent de
terra. 18 Suscipiant autem regnum
sancti Dei altissimi: et obtinebunt
regnum usque in saeculum, et
saeculum saeculorum. 19 Post hoc
volui diligenter discere de bestia
quarta, quae erat dissimilis val-
de ab omnibus, et terribilis ni-
mis: dentes et ungues eius fer-
rei: comedebat, et comminuebat,
et reliqua pedibus suis concul-
cabat: 20 et de cornibus decem,
quae habebat in capite: et de alio,
quod ortum fuerat, ante quod
ceciderant tria cornua: et de cor-
nu illo, quod habebat ocu-
los, et os loquens grandia, et
maius erat ceteris. 21 Aspiciebam,
et ecce cornu illud faciebat bel-
lum adversus sanctos, et prae-
valebat eis, 22 donec venit anti-
quus dierum, et iudicium dedit
sanctis Excelsi, et tempus adve-
nit, et regnum obtinuerunt sancti.
23 Et sic ait: Bestia quarta, reg-
num quartum erit in terra, quod
maius erit omnibus regnis, et de-
vorabit universam terram, et con-
culcabit, et comminuet eam. 24 Por-
ro cornua decem ipsius regni,
decem reges erunt: et alius con-
surget post eos, et ipse poten-
tior erit prioribus, et tres reges

dalykai reiškia, ir pamokino ma-
ne: 17 Šitie keturi dideli žvėrys
yra keturios karalystės, kurios
iškils žemėje. 18 Bet Aukščiausio-
jo Dievo šventieji gaus viešpata-
vimą ir laikys karalystę per am-
žius ir per amžių amžius. 19 Po
to aš norėjau gauti tikslų pamo-
kinimą apie ketvirtą žvėrį, kurs
buvo labai nepanašus į visus kitus
ir buvo labai baisus, kurio dan-
tys ir nagai buvo geležiniai, kurs
ėdė ir triuškino ir kas liko min-
dė savo kojomis, 20 ir apie de-
šimtį ragų, kuriuos jis turėjo ant
galvos, ir apie dar kitą ragą, kurs
išdygo, ties kuriuo nukrito trys
ragai, ir apie tą ragą, kurs turėjo
akis ir snukį kalbėjusį išdidžius
dalykus, kurs buvo didesnis už
kitus ragus. 21 Aš žiūrėjau ir štai
tas ragas kariavo prieš šventuo-
sius ir pradėjo juos nugalėti, 22 iki
atėjo Ilgaamžis ir padarė teisybę
Aukščiausiojo šventiesiems; ir atė-
jo metas, kai šventieji gavo vieš-
patavimą. 23 Jis gi taip kalbėjo:
Ketvirtasis žvėris bus ketvirtoji
karalystė žemėje, kuri bus dide-
snė už visas karalystes ir prarys
visą žemę, sumindžios ir sutriu-
škins ją. 24 Dešimts šios kara-
lystės ragų tai dešimts karalių;
po jų iškils kitas ir tas bus ga-
lingesnis už pirmuosius ir pa-

kokia makštimi, kurioje yra siela, kaip kalavijas makštyje. — (18) *Dievo šventieji.* Regėjime žmogaus Sūnus gavo viešpatavimą, paaiškinime minimi ir Aukščiausiojo šventieji, šventoji Dievo tauta, nes Mesijas karalius nesuprantamas be tų, kurių jis yra gelbėtojas ir karalius. Jam Dievas duoda viešpatavimą ir iš jo gauna šventieji karalystę, t. y. garbę ir amžinąją laimę. Taip pat Kristaus tarnai dalyvaus jo viešpatavime ir garbėje, nes tam juk Kristus užžengė pas Tėvą, ir atpirkimo garbingumas pasireiškia tuo, kad jis yra pirmgimis daugelio brolių tarpe (Rom. 8, 29; 2 Tes. 1, 10). — (23) *Ketvirtoji karalystė:* Romos valstybė, 24 eil. tuojau pranašaujama apie tolimiausius laikus, apie Antikristo laikotarpį. — (24) *Dešimts karalių.* Dešimties karalių laikas bus jau Antikristo laikai, nes jis pasirodo kaip ragas tarp dešimties kitų. Be to, jis atimsiąs viešpatavimą iš trijų anų karalių. — *Po jų:* taigi ne tuojau. Ketvirtasis žvėris

humiliabit. [25] Et sermones contra Excelsum loquetur, et sanctos Altissimi conteret: et putabit quod possit mutare tempora, et leges, et tradentur in manu eius usque ad tempus, et tempora, et dimidium temporis. [26] Et iudicium sedebit ut auferatur potentia, et conteratur, et dispareat usque in finem. [27] Regnum autem, et potestas, et magnitudo regni, quae est subter omne caelum, detur populo sanctorum Altissimi: cuius regnum, regnum sempiternum est, et omnes reges servient ei, et obedient.

[28] Hucusque finis verbi. Ego Daniel multum cogitationibus meis conturbabar, et facies mea mutata est in me: verbum autem in corde meo conservavi.

žemins tris karalius. [25] Jis kalbės žodžius prieš Aukščiausiąjį ir naikins Aukščiausiojo Šventuosius, tarsis galįs pakeisti laikus ir įstatymus; jie bus paduoti į jo ranką laikui, laikams ir pusei laiko. [26] Bet teismas atsisės, kad būtų atimta valdžia ir jis būtų sutrintas ir sunaikintas iki galui. [27] Tuomet viešpatavimas ir valdžia ir karalystės didybė, kuri yra po visu dangumi, bus atiduota Aukščiausiojo šventųjų tautai; jos karalystė yra amžina karalystė, ir visi karaliai tarnaus jam ir bus paklusnūs.

[28] Čia buvo tos kalbos pabaiga. Aš, Danielis, buvau dėl mano minčių labai nusigandęs ir mano veidas pasikeitė, bet tą kalbą aš palaikiau savo širdyje.

2. Regėjimas apie aviną ir ožį.

Caput VIII. [1] Anno tertio regni Baltassar regis, visio apparuit mihi. Ego Daniel post id, quod

8 perskyrimas. [1] Trečiais karaliaus Baltasaro viešpatavimo metais man pasirodė regėjimas.

---

ir ketvirtoji karalystė yra visų Dievo neprietelių atstovai; tarp jų pagaliau pasirodo Antikristas. — *Galingesnis...* Orig. t.: kitoks. kaip... — (25) *Jis...* Palyginus su *2* Tes. 2, 3-10 darosi aišku, kad Danielis čia turi prieš akis vieną asmenį ir todėl 24 e. reikia suprasti ne apie karalystes, nors kitur karaliai minimi vietoje karalysčių ir atvirkščiai. Taigi kai iškils Antikristas, bus dešimts karalių. Tris iš jų Antikristas sunaikins. Po to, jis kalbės piktžodžiavimus prieš Dievą, persekios tikinčiuosius, stengsis panaikinti Dievo tarnystei pašvęstas dienas, visokį pamaldumą ir Dievo nustatytą tvarką. — *Laikui:* vieneriems metams (Efr. Hip. Jieron. Teod.). Kiti tačiau supranta šitą žodį apie neribotą laiką, apie Dievo paskirtą laiką, kurs bus padalintas į tris nelygius laikotarpius. Plg. Apr. 11, 2. 3; 13, 5. — (27) *Bus atiduota...* Visos karalystės ir viešpatavimai bus tuomet pavergti Dievo karalystei, bus vienas ganytojas ir viena banda.

(28) *Tos kalbos:* regėjimo ir jos paaiškinimo.

8, 1-27. Trečiais Baltasaro metais Danielis regėjime mato nepaprastą galingą aviną, kurį tačiau nugali vienragis ožys. Jo ragui nulūžus, išdygsta keturi kiti ragai; iš jų vieno atsiranda pradžioje nedidelis ragas, kurs paskui labai padidėja ir siaučia prieš visa kas kilniausia (1-14). Danieliui pasirodo Gabriėlis ir išaiškina, ką regėjimas reiškia (15-27).

(8,1) *Trečiais...* Nuo šitos vietos originalinis tekstas vėl ebraiškas. — *Regėjimas.* Šitas regėjimas išaiškina kai kuriuos dalykus, kurie tik turmpai buvo paliesti pirmajame. Apie pirmąją karalystę nieko nebekalbama, nes ji jau baigėsi, kai Na-

videram in principio, 2 vidi in vi-
sione mea, cum essem in Susis
castro, quod est in Aelam regio-
ne: vidi autem in visione esse
me super portam Ulai.

3 Et levavi oculos meos, et
vidi: et ecce aries unus stabat
ante paludem, habens cornua ex-
celsa, et unum excelsius altero
atque succrescens. Postea 4 vidi
arietem cornibus ventilantem con-
tra Occidentem, et contra Aqui-
lonem, et contra Meridiem, et
omnes bestiae non poterant re-
sistere ei, neque liberari de ma-
nu eius: fecitque secundum vo-
luntatem suam, et magnificatus
est. 5 Et ego intelligebam: ecce
autem hircus caprarum veniebat
ab Occidente super faciem totius
terrae, et non tangebat terram:
porro hircus habebat cornu insig-
ne inter oculos suos. 6 Et ve-
nit usque ad arietem illum cor-
nutum, quem videram stantem
ante portas, et cucurrit ad eum
in impetu fortitudinis suae. 7 Cum-
que appropinquasset prope arie-
tem, efferatus est in eum, et per-

Po to ką buvau matęs anksčiau
aš, Danielis, 2 mačiau savo regė-
jime, kai aš buvau Susos pilyje,
kuri yra Elamo krašte; mačiau gi
regėjime, kad aš esu ties Ulajo
vartais.
3 Aš pakėliau savo akis ir ma-
čiau: štai vienas avinas stovėjo ties
pelke; jis turėjo du aukštu ragu,
kurių vienas aukštesnis už kitą
ir dar tebeaugo. Po to 4 aš ma-
čiau tą aviną badantį ragais į
vakarus, į šiaurę ir į pietus, ir
visi žvėrys negalėjo jam pasiprie-
šinti, nė išsigelbėti iš jo valdžios;
jis darė, kaip jis norėjo ir pasi-
darė labai galingas. 5 Aš tėmijau;
ir štai ožys ėjo iš vakarų visos
žemės paviršiu nesiekdamas že-
mės; tas ožys turėjo didelį ragą
savo tarpuakyje. 6 Jis priėjo iki
anam raguotam avinui, kurį bu-
vau matęs stovintį ties vartais, ir
bėgo ant jo visu savo stiprybės
smarkumu. 7 Prisiartinęs prie avi-
no, jis puolė jį su inirtimu, išti-
ko tą aviną ir sulaužė du jo ragu,

---

bonido sūnus Baltasaras ėmė viešpatauti draug su savo tėvu. Bet kas ten (7, 5. 6) buvo pasakyta apie antrą ir trečią karalystę, čia papildoma naujais bruožais. — *Anksčiau.* Taip pats Danielis suriša abudu regėjimu. — (2) *Susos pilyje:* ne kūnu, bet tik regėjime. Susa Kiro laikais buvo elamiečių provincijos Anšano sostinė, vėliau persų karalių žiemos rezidencija. Be Susos pilies Est. 3, 15; 8, 14... dar minimas Susos miestas. — *Vartais.* Tikriau ebr. t.: upe. Ulajo upė, Eulaeus, asyr. Ula dabar vadinasi Karun.

(3) *Ties pelke.* Ebr. t.: ties upe. Du ragu nurodo medų ir persų galią. Persų galia dar padidėjo Kiro užkariavimais. Kiras ir jo įpėdiniai nugalėjo ir pavergė sau vakaruose Babiloniją, Mažąją Aziją, Syriją; šiaurėje Ponto ir Skytijos tauteles, Pietuose Aigiptą. Medai ir persai ėjo prieš Babiloną iš rytų šono. Todėl avinas badosi trimis kryptimis. Auk. 7, 5 tas pat dalykas nurodomas trimis šonkauliais lokio nasruose. Ragas yra galios simbolis, todėl tautų pavergimas tinkamai įvaizdinamas badymu ragais. — (5) *Ožys.* Ožys yra graikų karalystė; didelis jo ragas tai karalius Aleksandras Didysis. Ožys nepaprastai stiprus, nes toksai visuomet eina bandos priešakyje, ją veda. Ragas tarpuakyje reiškia Aleksandro gudrumą ir budrumą. Jis ateina iš vakarų, nes avinas stovi Susoje ties upe, t. y. anot regėjimo medų ir persų karalystė (abudu ragu) žlunga pačioje kara-

cussit arietem: et comminuit duo
cornua eius, et non poterat aries
resistere ei: cumque eum misis-
set in terram, conculcavit, et ne-
mo quibat liberare arietem de
manu eius. [8] Hircus autem cap-
rarum magnus factus est nimis:
cumque crevisset, fractum est
cornu magnum, et orta sunt quat-
tuor cornua subter illud per
quattuor ventos caeli.
[9] De uno autem ex eis egres-
sum est cornu unum modicum:
et factum est grande contra Me-
ridiem, et contra Orientem, et
contra fortitudinem. [10] Et magni-
ficatum est usque ad fortitudi-
nem caeli: et deiecit de fortitu-
dine, et de stellis, et conculca-
vit eas. [11] Et usque ad princi-
pem fortitudinis magnificatum
est: et ab eo tulit iuge sacrifici-
um et deiecit locūm sanctifica-
tionis eius. [12] Robur autem da-
tum es ei contra iuge sacrifici-
um propter peccata: et propter

o avinas neįstengė jam pasiprie-
šinti; parbloškęs jį ant žemės su-
mindžiojo, ir niekas negalėjo iš-
gelbėti avino iš jo valdžios. [8] Ožys
gi pasidarė labai didelis; tačiau
kai išaugo, jo didelis ragas su-
lužo ir po juo išdygo keturi ra-
gai keturiomis dangaus vėjų kryp-
timis.

[9] Iš jų vieno išaugo vienas
mažas ragas ir pasidarė didelis
pietų kryptimi, rytų kryptimi ir
tvirtovės kryptimi. [10] Jis iškilo
iki dangaus galybei, numetė kai
ką iš galybės ir iš žvaigždžių ir
sumindžiojo juos. [11] Net iki ga-
lybės kunigaikščiui jis pakilo, atė-
mė iš jo nuolatinę auką ir išar-
dė jo šventovės vietą. [12] Buvo
gi jam duota jėgos prieš nuola-
tinę auką dėl nuodėmių; tiesa bus

---

liškoje pilyje. — (6) *Ties vartais.* Ebr. t.: ties upe. — (8) *Kai išaugo.* Anot ebr. t.: kai buvo įsigijęs didžiausią galią. Toks buvo mirdamas Aleksandras Did. — *Keturi ragai.* Po kovos prie Ipso 311 m. keturi Aleksandro D. kariuomenės vadai pasidalino jo karalystę: Kasandras gavo Makedoniją ir Graikiją, Lizimachas Trakiją ir Bityniją, Seleukas Syriją. Babiloną, Persiją, Ptolemiejus Aigiptą, Palestiną, Uolingąją Arabiją. Pranašystėje liečiami vien svarbiausi dalykai; 9 e. plačiau nušviečiami tie dalykai, kurie liečia Dievo karalystę ir išrinktąją tautą.

(9) *Vienas mažas ragas...* Iš menkos pradžios išsivysto vėliau labai didelė kunigaikščio galia. Tai turėjo būti anot 23 e. Antiokas IV Epifanas (plg. 1 Mak. 1, 10). Jis buvo 11 metų Romoje įkaitu; paskui padaręs su Pergamo karaliumi Eumenu sutartį pasigrobė sau neteisėtai valdžią, nes teisėtu sosto įpėdiniu buvo Seleuko sūnus Demetrijus (plg. 11, 21). Jis kariavo prieš pietus, t. y. Aigiptą 171—168 pirm. Kr., prieš rytus, t. y. Persiją (plg. 1 Mak. 3, 31. 37; 6, 1—4). Kaip jis siautė prieš Palestiną, pasakojama Makabiejų knygose. — *Tvirtovės.* Ebr. t.: grožio, t. y. Palestinos, nes žydui ji visų gražiausia šalis. Antioko įniltimas prieš Dievo garbinimą ir prieš žydų įstatymą aprašomas taip, kad jis gali būti palaikytas vaizdu ir figūra to dūkimo, kurs pranašaujamas 7, 8. 25 pasireikšiąs po ketvirtosios karalystės. — (10) *Galybei.* Ebr. t.: kareivijai. Antijokas persekiojo Dievo šventųjų tautą, Izraėlį (2 Mak. 9, 10), kurs čia vadinamas dangaus kareivija ir žvaigždėmis. — (11). *Iki galybės.* Ebr. t.: kareivijos. Kareivijos kunigaikštis čia yra pats Dievas. Antijoko sukilimas prieš jį pasireiškė kas dien rytą ir vakarą jam daromos aukos panaikinimu ir šventyklos sutepimu (1 Mak. 1, 39... 3, 45). — (12) *Dėl*

netur veritas in terra, et faciet,
et prosperabitur.
13 Et audivi unum de sanctis
loquentem: et dixit unus sanctus
alteri nescio cui loquenti: Usque-
quo visio, et iuge sacrificium,
et peccatum desolationis, quae
facta est: et sanctuarium, et for-
titudo conculcabitur? 14 Et dixit
ei: Usque ad vesperam et mane,
dies duo millia trecenti: et mun-
dabitur sanctuarium.

15 Factum est autem cum vi-
derem ego Daniel visionem, et
quaererem intelligentiam: ecce
stetit in conspectu meo quasi
species viri. 16 Et audivi vocem
viri inter Ulai: et clamavit, et ait:
Gabriel fac intelligere istum vi-
sionem. 17 Et venit, et stetit iux-

parblokšta ant žemės, ir ką jis
darys jam seksis.
13 Tuomet aš išgirdau vieną
šventųjų kalbantį; ir vienas šven-
tasis tarė nežinau kuriam kitam,
kurs sakė: Iki kolei bus vykina-
mas regėjimas, apie nuolatinę au-
ką ir apie daromojo sunaikinimo
nuodėmę, iki kolei bus mindoma
šventykla ir galybė? 14 Jis jam
atsakė: Iki vakarui ir rytui, du
tūkstančiu tris šimtus dienų; po
to šventykla bus apvalyta.
15 Kai aš, Danielis, mačiau re-
gėjimą ir troškau suprasti jį, at-
sitiko, kad štai atsistojo ties ma-
nim tarsi vyro pavidalas. 16 Ir aš
išgirdau Ulajo viduryje vyro bal
są, kurs šaukė ir sakė: Gabriėli,
išaiškink šitam regėjimą. 17 Jis
atėjo ir atsistojo greta, kame aš

---

nuodėmių: kad būtų nubaustas piktumas daugelio, kurie buvo pradėję laikytis pagonių įpročių (2 Mak. 4, 13...). Dėl nuodėmių atsitiko taip, kad tiesa buvo parblokšta ant žemės ir kai buvo garbinami stabai, Dievo garbinimas buvo pasiliovęs (Jier).

(13) *Vieną šventųjų:* angelų, kuri klausia kitas angelas, kaip ilgai tęsis anos nelaimės. — *Iki kolei bus...* Ebr. t. prasmė: kaip ilgai tęsis regėjime paskelbtos nuobodos, būtent nuolatinės aukos sustabdymas ir bjauriausias nusikaltimas, kurs daromas nuo to laiko, kai šventykla ir kareivija atiduota mindžioti? — (14) *Iki vakarui ir...* Ebr. t.: iki 2300 vakarų rytų. — Vakaru-rytu čia pavadinta 24 valandų diena, t. y. visa para; toks pavadinimas primena pasaulio sutvėrimo istoriją (Prad. 1, 5. 8...), kame taip pat vakaras ir rytas sudaro vieną dieną. Nėra jokio nurodymo, kad skaitmuo 2300 čia būtų simbolinis, todėl reikia jis suprasti istoriškai. 2300 dienų, t. y. apie pusseptintų metų tęsėsi baisenybių laikas žydams Palestinoje, nuo to meto kai vyriausiuoju kunigu tapo Menelajus, kurio žydai labai nekentė, nes jis buvo sau pasiglemžęs auksinių bažnyčios indų (2 Mak. 4, 32) ir buvo liepęs nužudyti buvusį vyriausiąjį kunigą Oniją III, iki visiškam senosios tvarkos sugrąžinimui. Antiokas pradėjo siausti prieš bažnyčią ir tautą 170 m., kaip pasakojama 1 Mak. 1, 22—29 ir 2 Mak. 5, 11—16. Dar blogesnių dalykų įvyko dvejiems metams praslinkus, 1 Mak. 1, 30—67, nes gruodžio mėnesyje stabas buvo pastatytas ant Viešpaties altoriaus, po to kai karalius klečiausiomis bausmėmis buvo jau uždraudęs Dievo garbinimą, švenčių šventimą, apipjaustymą ir Mozės įstatymo laikymą (2 Mak. 6, 1—11 ir 1 Mak. 2, 7...). Nors po sėkmingų Makabiejų kovų buvo vėl pradėtas šventykloje garbinti Dievas, bet persekiojimas dar tęsėsi iki 163 metų, kuriais Lizanijas pripažino žydams pilną religijos laisvę.

(16) *Ulajo viduryje:* iš vietos tarp Ulajo upės krantų. Žydų aiškinimų tai buvęs Arkangelo Mikolo balsas. Kaip 9, 21 Gabriėlis paskelbia Mesijo laiką, pasako Zakarijui, jog metas yra arti ir atneša švenč. Panai laimingą žinią apie įsikūnijimą, taip šičia jis duoda Danieliui pamokinimų apie Dievo karalystę ir jo tautą, apie dalykus liečiančius mesijinio išganymo prirengimą. — (17)

ta ubi ego stabam: cumque ve-
nisset, pavens corrui in faciem
meam, et ait ad me: Intellige fili
hominis, quoniam in tempore fi-
nis complebitur visio. 18 Cumque
loqueretur ad me, collapsus sum
pronus in terram: et tetigit me,
et statuit me in gradu meo, 19 di-
xitque mihi:
Ego ostendam tibi quae fu-
tura sunt in novissimo maledic-
tionis: quoniam habet tempus fi-
nem suum. 20 Aries, quem vidi-
sti habere cornua, rex Medorum
est atque Persarum. 21 Porro hir-
cus caprarum, rex Graecorum est.
et cornu grande, quod erat in-
ter oculos eius, ipse est rex pri-
mus. 22 Quod autem fracto illo
surrexerunt quattuor pro eo: qua-
tuor reges de gente eius consur-
gent, sed non in fortitudine eius.
23 Et post regnum eorum, cum
creverint iniquitates, consurget
rex impudens facie, et intelligens
propositiones, 24 et roborabitur
fortitudo eius, sed non in viri-
bus suis: et supra quam credi
potest, universa vastabit, et pro-
sperabitur, et faciet. Et interfi-
ciet robustos, et populum san-
ctorum 25 secundum volunta-
tem suam, et dirigetur dolus
in manu eius: et cor suum

stovėjau; o kai jis atėjo, aš nu-
sigandęs sukniubau ant savo vei-
do; bet jis man tarė: Žmogaus
sūnau, suprask, nes regėjimas
bus įvykintas pabaigos metu.
18 Kai jis man tai kalbėjo, aš par-
puoliau kniubsčias ant žemės,
bet jis palietė mane, pastatė ma-
ne stačią 19 ir man tarė:
Aš parodysiu tau, kas turi
įvykti prakeikimo pabaigoje, nes
metas turi savo galą. 20 Avinas,
kurį tu matei su dviem ragais,
yra medų ir persų karalius. —
21 Ožys yra graikų karalius, o
didelis ragas, kurs buvo jo tar-
puakyje, yra pirmasis karalius.
22 Kad gi jam nulūžus iškilo jo
vietoje keturi, tai reiškia, kad iš
jo tautos kils keturi karaliai, bet
be jo galybės. 23 Po jų viešpata-
vimo, kai padaugės neteisybės,
iškils karalius begėdišku veidu
ir labai klastingas. 24 Jo galybė
padidės, bet ne jo pajėgomis;
jis naikins visa daugiau, kaip ga-
lima tikėti, turės pasisekimo ir
darys. Jis užmušinės galinguosius
ir šventųjų tautą, 25 kaip jis no-
rės; jis naudosis sekmingai sa-
vo klastingumu, ir jo širdis auk-
štinsis; laimės svaigulyje jis už-
muš daugelį; jis pakils prieš ku-
nigaikščių kunigaikštį ir bus su-

Nusigandęs... Antgamtiniai apsireiškimai nugąsdina žmogų. — *Nes regėjimas bus...* Ebr. t.: nes tai regėjimas apie pabaigos metą, t. y. ką matei regėjime, bus įvykinta pabaigos metu. Pabaiga čia ne paskučiausieji laikai iš viso, bet galas to laikotarpio, kurs regėjime buvo rodomas pranašo akims, todėl Antioko Epifano laikai.

(19) *Prakeikimo pabaigoje.* Ebr. t.: rūstybės pabaigoje, t. y. kai baigsis Dievo rūstybė, kurios pasėka bus išrinktosios tautos nelaimės. — *Nes metas...* Ebr. t.: nes jis (regėjimas) yra pabaigos metui (vz. auk. 17 eil.). — (20) *Karalius.* Ebr. t.: karaliai. — Tačiau minint čia karalių ar karalius turima omenyje karalystė. — (21) *Ožys...* Anot ebr. t.: gaurotas ožys reiškia Javano karalių, t. y. graikų karalystę. — (22) *Iš jo tautos.* Ebr. t.: iš tautos, t. y. iš jo valdinių tarpo. — (23) *Padaugės neteisybės:* pagonių tarpe, nes apie juos kalbama visame kontekste. — (23) *Ne jo pajėgomis:* tik Dievui tai leidžiant. — *Galinguosius:* karalius. Plg. 1 Mak. 1, 53... — (25) *Laimės svaigulyje.* Ebr. t.: netikėtai. — *Be-*

magnificabit, et in copia rerum
omnium occidet plurimos: et contra principem principum consurget, et sine manu conteretur.
[26] Et visio vespere et mane, quae dicta est, vera est: tu ergo visionem signa, quia post multos dies erit.
[27] Et ego Daniel langui, et aegrotavi per dies: cumque surrexissem, faciebam opera regis, et stupebam ad visionem, et non erat qui interpretaretur.

naikintas be žmogaus rankos.
[26] Taip pat minėtasis regėjimas apie vakarus ir rytus yra tikras; taigi tu padėk ant regėjimo antspaudą, nes jis bus įvykintas po daugelio dienų.
[27] Aš, Daniėlis, buvau labai pailsęs ir sirgau kelias dienas, o kai atsikėliau, dirbau karaliaus darbus; aš baisėjaus tuo regėjimu, tačiau nebuvo, kas jį išaiškintų.

3. Pranašystė apie septynias dešimtis metų-savaičių.

Caput IX.
[1] In anno primo Darii filii Assueri de semine Medorum, qui imperavit super regnum Chaldaeorum:
[2] Anno uno regni eius, ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Ieremiam prophetam, ut complerentur desolationis Ierusalem septuaginta anni.
[3] Et posui faciem meam ad Dominum Deum me-

9 perskyrimas.
[1] Pirmais metais Asvero sūnaus Darijaus iš medų giminės, kurs viešpatavo kaldėjiečių karalystei,
[2] pirmais jo viešpatavimo metais, aš, Daniėlis, supratau iš knygų metų skaičių, apie kurį Viešpats buvo kalbėjęs pranašui Jeremijui, kad Jeruzalės sunaikinimas baigsis su septyniomis dešimtimis metų.
[3] Aš atgręžiau savo veidą į Vieš-

žmogaus rankos: paties Dievo ištiktas. Plg. 2 Mak. 9, 7; 6, 8. — (26) *Apie vakarus ir rytus:* apie 2300 dienų, kaip 14 eil. — *Padėk...:* sergėk rūpestingai, kad kiti vėliau galėtų turėti iš to naudos.

9, 1-27. Daniėliui karštai meldžiantis ir prašant Dievą pasigailėjimo žydų tautai (1-19) pasirodo jam Gabriėlis (20-23) ir paskelbia jam septynias dešimtis metų-savaičių (24-27).

(9, 1) *Asvero sūnaus Darijaus.* Darijumi čia vadinamas tas pat asmuo, ką ir 5, 31, todėl tikriausiai Kambuzija (Kambizas), (539-8 m.). — *Kurs viešpatavo.* Ebr. t.: buvo padarytas karaliumi. — (2) *Iš knygų.* Daniėlis tat buvo skaitęs Jeremijo pranašystę, kuri, kaip paaiškėja iš ebr. t. jau buvusi sujungta su kitomis knygomis. Visą šalį atstovaujančios Jeruzalės sunaikinimo paminėjimas yra, be abejo, paremtas Jer. 25, 9. Kadangi Daniėlis čia mini pirmus svetimo karaliaus viešpatavimo metus Kaldėjoje ir jau dabar laukia savo tautos išvadavimo, tai jis turi prieš akis ir Jer. 29, 10. — Kitair randami septyniasdešimtieji metai pas Zak. 1, 12. — Septynios dešimtys metų prasideda su tais metais, kuriais pranašystė apie Babiloną buvo paskelbta (605 m.). Praslinkus gi septynioms dešimtims metų po ketvirtų karaliaus Joakimo metų Babilono karalystė turėjo žūti; su tuo žuvimu artimiausiai buvo surištas žydų tautos išvadavimas. — Iš abiejų nurodytų Jeremijo pranašystės vietų Daniėlis suprato, kad Kirui užkariavus Babiloną, žydų išvadavimas jau visai arti. — (3) *Kad prašyčiau...*

um rogare et deprecari in ieiu-
niis, sacco, et cinere.

4 Et oravi Dominum Deum
meum, et confessus sum, et di-
xi: Obsecro Domine Deus mag-
ne et terribilis, custodiens pac-
tum, et misericordiam diligenti-
bus te, et custodientibus mandata
tua. 5 Peccavimus, iniquitatem fe-
cimus, impie egimus, et recessi-
mus: et declinavimus a mandatis
tuis, ac iudiciis. 6 Non obedivi-
mus servis tuis prophetis, qui
locuti sunt in nomine tuo regi-
bus nostris, principibus nostris,
patribus nostris, omnique popu-
lo terrae. 7 Tibi Domine iustitia:
nobis autem confusio faciei, si-
cut est hodie viro Iuda, et
habitatoribus Ierusalem, et omni
Israel, his qui prope sunt, et his
qui procul in universis terris, ad
quas eiecisti eos propter iniqui-
tates eorum, in quibus peccave-
runt in te. 8 Domine nobis con-
fusio faciei, regibus nostris, prin-
cipibus nostris, et patribus nos-
tris, qui peccaverunt. 9 Tibi au-
tem Domino Deo nostro miseri-
cordia et propitiatio, quia reces-
simus a te: 10 et non audivimus
vocem Domini Dei nostri ut
ambularemus in lege eius, quam
posuit nobis per servos suos
prophetas. 11 Et omnis Israel prae-
varicati sunt legem tuam, et de-
clinaverunt ne audirent vocem

patį, savo Dievą, kad prašyčiau
ir maldaučiau pasninkais, ašutine
ir pelenais.
4 Aš meldžiau Viešpatį, mano
Dievą, išpažinau ir tariau: Aš
maldauju, Viešpatie, didysis ir
baisusis Dieve, kurs laikai san-
dorą ir gailestingumą tiems, ku-
rie myli tave ir sergi tavo įsa-
kymus; 5 mes nusidėjome, darė-
me neteisybę, elgėmės bedieviš-
kai ir atstojome ir nukrypome
nuo tavo įsakymų ir teisių. 6 Mes
neklausėme tavo šventų pranašų,
kurie kalbėjo tavo vardu mūsų
karaliams, mūsų kunigaikščiams,
mūsų tėvams ir visai šalies tau-
tai. 7 Tu, o Viešpatie, esi teisus,
mums gi tenka veido sugėdini-
mas, kaip kad yra šiandien Jūdo
žmonėms ir Jeruzalės gyvento-
jams ir visam Izraėliui, tiems,
kurie arti yra, ir tiems, kurie yra
toli visose šalyse, į kurias tu iš-
metei juos dėl jų neteisybių, ku-
riomis jie tau nusidėjo. 8 Vieš-
patie, veido sugėdinimas tenka
mums, mūsų karaliams, mūsų ku-
nigaikščiams ir mūsų tėvams, ku-
rie nusidėjo. 9 Pas tave gi, Viešpa-
tie, mūsų Dieve, yra pasigailėji-
mas ir dovanojimas, nes mes at-
stojome nuo tavęs 10 ir neklau-
sėme Viešpaties, mūsų Dievo
balso, kad vaikščiotumėm jo įsta-
tymu, kurį mums yra davęs
per savo tarnus pranašus. 11 Vi-
sas Izraėlis peržengė tavo įsta-

Ebr. t.: kad pasninku ašutinėje ir pelenuose rasčiau (tinkamą) maldą ir maldavimą. Plg. 2 Ezdr. 9, 1.

(4) *Aš meldžiau...* Savo malda Danielis primena Baruką 2, 15... Joje yra įpintų žodžių iš psalmių, Penkiaknygio ir Jeremijo. — *Aš maldauju...* Plg. Atk. 7, 9. 21;: Kar 8, 3; 2 Ezdr. 1, 5. Žydų tremtiniai pamatė Dievą esant didį ir baisų, todėl jie turi prisipažinti, kad jie yra nusidėję, tačiau Dievo gailestingumas sužadina juose viltį, jog Dievas gali jiems dovanoti. — (5) *Atstojome.* Anot ebr. t.: kėlėme maištą. — (8) *Mūsų karaliams...* Tremtiniai išpažįsta tautos kaltę, kurioje jie dalyvauja. — (9) *Atstojome.* Ebr. t.: pakėlėme maištą prieš tave. — (11) *Prakeikimas ir...* Vz. Atk. 28, 15; 32, 40-42. Plg. Kun. 26,

tuam, et stillavit super nos maledictio, et detestatio, quae scripta est in libro Moysi servi Dei,
quia peccavimus ei. [12] Et statuit
sermones suos, quos locutus est super nos, et super principes nostros, qui iudicaverunt nos, ut superinduceret in nos magnum malum, quale numquam fuit sub omni caelo, secundum quod factum est in Ierusalem. [13] Sicut
scriptum est in lege Moysi, omne malum hoc venit super nos: et non rogavimus faciem tuam Domine Deus noster, ut reverteremur ab iniquitatibus nostris,
et cogitaremus veritatem tuam. [14] Et
vigilavit Dominus super malitiam et adduxit eam super nos iustus Dominus Deus noster in omnibus operibus suis, quae fecit: non enim audivimus vocem eius.

[15] Et nunc Domine Deus noster, qui eduxisti populum tuum de Terra Aegypti in manu forti, et fecisti tibi nomen secundum diem hanc: peccavimus, iniquitatem fecimus.
[16] Domine in omnem iustitiam tuam: avertatur obsecro ira tua, et furor tuus a civitate tua Ierusalem, et monte sancto tuo. Propter peccata enim nostra, et iniquitates patrum nostrorum, Ierusalem, et populus tuus in opprobrium sunt omnibus
per circuitum nostrum. [17] Nunc ergo exaudi Deus noster orationem servi tui, et preces eius: et ostende faciem tuam super sanctuarium tuum, quod desertum est prop-

tymą ir nusigręžė, kad neklausytų tavo balso; ir todėl lašėjo ant mūsų prakeikimas ir pasibjaurėjimas, kurs yra parašytas Dievo tarno Mozės knygoje, nes mes
Jam nusidėjome. [12] Jis įvykino
savo žodžius, kuriuos yra kalbėjęs prieš mus ir prieš mūsų kunigaikščius, kurie teisė mus, kad atvesiąs ant mūsų didelę nelaimę, kokios niekuomet nėra buvę po visu dangumi, kaip kad yra įvykę
kę Jeruzalėje. [13] Kaip parašyta
Mozės įstatyme, visa ta nelaimė atėjo ant mūsų; o mes nemaldavome tavo veido, Viešpatie, mūsų Dieve, kad gręžtumėmės nuo savo neteisybių ir imtumėm
į širdį tavo tiesą. [14] Taigi Vieš-
pats budėjo ant nelaimės ir atvedė ją ant mūsų, teisusis Viešpats, mūsų Dievas visuose savo darbuose, kurių yra padaręs, nes mes neklausėme jo balso.

[15] Ir dabar, Viešpatie, mūsų
Dieve, kurs galinga ranka išvedei savo tautą iš Aigipto žemės ir padarei sau vardą, kaip rodo šita diena; mes nusidėjome, darėme neteisybę,
[16] o Viešpatie,
prieš visą tavo teisybę; aš maldauju, tenusigręžia tavo rūstybė ir tavo narsas nuo tavo miesto Jeruzalės ir nuo tavo šventojo kalno. Nes dėl mūsų nuodėmių ir mūsų tėvų neteisybių Jeruzalė ir tavo tauta yra panieka visiems
aplink mus esantiems. [17] Taigi
dabar, mūsų Dieve, išklausyk savo tarno maldą ir jo prašymą ir

---

16; Atk. 27, 14; Sk. 32, 10; Atk. 1, 34. — (12) *Nelaimę, kokios...* Plg. Bar. 2, 1. 2; Raud. 2, 17; Ez. 5, 9. — (14) *Nes mes...* Plg. Mik. 7, 9; Jer. 3, 25.

(15) *Ir dabar...* Plg. Bar. 2, 11; Iš. 14, 22. — (16) *O Viešpatie...* Ebr. t.: o Viešpatie, duok gi sulig savo gailestingumu, kurį tu visuomet rodei, kad tavo rūstybė ir tavo narsas nusigręžtų... — To reikalauja paties Dievo garbė. — (17) *Parodyk savo veidą.* Anot ebr. t.: padaryk, kad tavo veidas šviestų...,

ter temetipsum. 18 Inclina Deus
meus aurem tuam, et audi: ape-
ri oculos tuos, et vide desolatio-
nem nostram, et civitatem, super
quam, invocatum est nomen tuum:
neque enim in iustificationibus
nostris prosternimus preces ante
faciem tuam, sed in miserationi-
bus tuis multis: 19 Exaudi Domine,
placare Domine: attende et fac:
ne moreris propter temetipsum
Deus meus: quia nomen tuum
invocatum est super civitatem,
et super populum tuum.

20 Cumque adhuc loquerer,
et orarem, et confiterer peccata
mea, et peccata populi mei Isra-
el, et prosternerem preces meas
in conspectu Dei mei, pro monte
sancto Dei mei: 21 Adhuc me lo-
quente in oratione, ecce vir Ga-
briel, quem videram in visione
a principio, cito volans tetigit me
in tempore sacrificii vespertini.
22 Et docuit me, et locutus est
mihi, dixitque: Daniel nunc eg-
ressus sum ut docerem te,
et intelligeres. 23 Ab exordio pre-
cum tuarum egressus est sermo:
ego autem veni ut indicarem tibi,
quia vir desideriorum es: tu er-
go animadverte sermonem, et in-
tellige visionem.

pats dėl savęs parodyk savo vei-
dą ant savo šventyklos, kuri ap-
leista. 18 Palenk, mano Dieve, sa-
vo ausį ir išgirsk, atmerk savo
akis ir matyk mūsų sunaikinimą
ir miestą, ant kurio šaukiamas
tavo vardas; nes ne savo teisy-
be pasitikėdami mes sudedame
maldas ties tavo veidu, bet dėl
daugelio tavo pasigailėjimų. 19 Iš-
klausyk, Viešpatie, pasigailėk, Vieš-
patie! têmyk ir daryk! Pats dėl
savęs negaišk, mūsų Dieve, nes
tavo vardas šaukiamas ant mies-
to ir ant tavo tautos.

20 Kai aš dar tebekalbėjau ir
meldžiaus, išpažinau savo nuo-
dėmes ir klojau savo maldas ma-
no Dievo akivaizdoje dėl šven-
tojo mano Dievo kalno, 21 dar
man tebekalbant maldoje, štai
Gabriėlis, tas vyras, kurį anksčiau
buvau matęs regėjime, greitai
skrisdamas palietė mane vakari-
nės aukos metu. 22 Jis pamoki-
no mane, kalbėjo man ir tarė:
Daniėli, dabar aš išėjau pamo-
kinti tavęs, kad suprastumei. 23 Tau
pradėjus melstis, išėjo žodis, aš
gi atėjau tau pasakyti, nes tu
esi mieliausias žmogus; taigi tu
imk į širdį žodžius ir suprask
regėjimą.

---

t. y. pažvelk maloningu veidu ir tt. Plg. Iz. 48, 11. — (19) *Išklausyk...* Pranašas prašo visų pirma, kad Dievas palenktų savo ausį ir klausytų prašymo ir nepaniekintų maldavimo, paskui kai jis jau klauso, kad būtų maloningas ir maloningai priimtų, pagaliau, kad padarytų tai, ko prašė. Daniėlis dar priduria: Negaišk, nelaikyk mūsų nevertais. Labai graži pabaiga: Dėl savęs, mano Dieve. Nors aš ir nevertas gauti tą malonę, tačiau tavo vardas šaukiamas (Teod.).

(21) *Tas vyras:* tas, kurs man buvo pasirodęs vyro pavidale. — *Palietė mane.* Anot LXX. syr. ir ebr. t.: prisiartino prie manęs. — *Vakarinės...* Kaip labai žydai brangino senovinį Dievo garbinimo būdą, aiškiai pasirodo iš šitų žodžių: nors bažnyčia Jeruzalėje jau senai buvo sugriauta (586 m.), pranašas dar kalba apie vakarinę auką ir jos metu meldžiasi. — (23) *Išėjo: iš Dievo.* — *Žodis:* įsakymas ateiti pas Daniėlį, anot vienų; anot kitų gi: apreiškimas parašytas 24-27 eil. — *Mieliausias žmogus:* žmogus, kuriam Dievas labai palankus, Dievo mylimasis. Todėl jį tuojau išklausė.

[24] Septuaginta hebdomades abbreviatae sunt super populum tuum, et super urbem sanctam

[24] Septynios dešimtys savaičių paskirta tavo tautai ir tavo šventajam miestui, kad būtų pa-

(24) *Septynios...* Šita Danielio vieta paprastai suprantama kaipo pranašystė apie Kristaus mirtį ir apie Tito įvykintą Jeruzalės sugriovimą. Taip ją suprato jau daugelis šv. tėvų ir senovės aiškintojų, išskyrus Julijų Hilarijų, kurs čia mato pranašystę apie Antioką IV Epifaną, Antikristo figūrą, taip pat Apolinarą ir Hezichijų, kurie aiškina ją apie paskučiausius laikus. Ireniejus, Hipolitas, Afrikanas, Viktorinas, Hilarijus ir Ambroziejus paskutinę savaitę aiškina apie Antikristo laikus. Justinas, Kiprianas ir Grigalius Nisietis, kurie gana plačiai kalba apie kitas mesijines pranašystes, šitą visai nutyli. Jieronimas nuo savo nuomonės pasakymo susilaiko ir šiaip tą susilaikymą pateisina: „Aš žinau, kad apie šį klausimą buvo mokyčiausių žmonių pareikšta įvairių nuomonių, ir kad kiekvienas yra pasisakęs, kaip jis suprato. Kadangi tat pavojinga spręsti apie Bažnyčios mokytojų nuomones ir statyti vieną už kitą aukščiau, tai aš pasakysiu, ką kiekvienas manė, palikdamas skaitytojo nuožiūrai, keno aiškinimo jis turėtų laikytis". Dėl didžios Danielio pranašystės svarbios čia duodame platesnį jos paaiškinimą. — 24 eil. išreikšta bendra pranašystės mintis, kad septynių dešimtų savaičių laikotarpyje tauta gaus iš Dievo visokių gėrybių pilnybę. — Skaitmuo 70 (savaičių) čia negali būti laikomas neribotu skaitmenimi tam tikram laikotarpiui pažymėti, nes jis tuojau padalinamas į tris skaitmenis 7+62+1; be to paskutinis skaitmuo 1 vėl dalinamas. Savaitės čia metų ne dienų savaitės; taip jos buvo suprantamos senovėje, taip jos teisingai aiškinamos dabar. Danielis (2 e.) sakosi pats, kad turėdamas omenyje Jeremijo pranašautus 70 metų ir juos svarstydamas meldėsi ir dėl tų metų maldavo tautai išvadavimo. Angelas jam skelbia, kad 70 savaičių laikas paskirtas, nustatytas, kad ateitų pilniausias, tobuliausias, mesijinis išvadavimas. Kas toliau sakoma, jokiu būdu negalėjo įvykti paprastų 70 savaičių metu: negi gali juk pvd. būti pastatytas miestas per 49 dienas Žydams metų savaitė turėjo būti pigiai suprantama, nes kiekvieni septinti metai buvo jų įstatymo laikomi subatiniais metais (plg. Kun. 25, 8 ebr. t.) Jei tat Danieliui galvojančiam apie 70 metų angelas kalba apie savaites, tai pranašas galėjo jo žodžius suprasti tik apie metų savaites. Taip aiškino 70 savaičių kone visi senovės šv. tėvai ir rašytojai, net ir, anot šv. Jieronimo liudijimo, patys žydai, kurie vėliau, kad palengvintų sau polemiką prieš krikščionis, yra sugalvoję kitokių aiškinimų. — *Paskirta.* Ebr. *nechthak,* atpjauta, atplėšta, lyg, kad dalis iš pilnumos, todėl nustatyta, paskirta. — *Tavo tautai...:* nes Danielis labai karštai meldėsi už vieną ir kitą. Taip Dievas parodo ypatingą palankumą Danieliui, nes dėl jo jis teikia malones tautai. Miestas vadinasi šventas, nors jis sugriautas, nes ten Dievas buvo pasirinkęs sau bažnyčią ir buveinę; miestą jis atstatys kaipo teokratijos vidurį; su juo surištos kilniausios pranašystės, ir jis yra mesijinės karalystės, vaizdas. — *Kad būtų...* Kam 70 savaičių laikas skirtas? Visų pirma nurodomi trys dalykai, kurie turi sąryšį su nuodėme ir pilnai atatinka Danielio maldą. Ebr. *lekale' happeša',* iki sauvaliavimas (atpuolimas) bus iki galui pilnas, todėl pasibaigs, bus panaikintas, ulehathem (ketib: *chatem)* hattath ir iki nuodėmės saikas bus pilnas, *ulekhapper a'von,* ir iki bus permaldauta, (atsilyginta, atsiteista) dėl piktadarystės. — Ne tik nebebus daugiau atpuolimo nuo sandoros su Dievu, bet taip pat Dievo didenybės įžeidimas ir šventų Viešpaties įsakymų peržengimas liausis; visa kaltė bus išdildyta pilnu jo teisingumui padarytu atsilyginimu. Kai atsilyginimas bus padarytas, Dievas suteiks atleidimą ir dovanos tautai savo malonę. Trys paminėtos gėrybės pranašystėse dažnai nurodomos kaipo Mesijo atėjimo žymės. Vz. Iz. 4, 4; 53, 4-12; 60, 18; Jer. 3, 17; 30, 21; 31, 34; Ez. 11, 19; 36, 26; Oz. 2, 17; 14, 5; Mik. 7, 18; Sof. 3, 13 ir k. Dėl nuodėmės atsilyginta Kristaus mirtimi.

tuam ut consummetur praevaricatio, et finem accipiat peccatum,

naikintas nusižengimas ir galą gautų nuodėmė, kad būtų sunai-

---

Nuodėmei taip pat atėjo galas, kai Kristus išvadavo mus iš nuodėmės vergijos, nupelnė mums šventąją Dvasią ir malones, kurios duoda mums galimybės išvengti sunkių nuodėmių, ir kai Viešpats mums suteikė sakramentuose ir kitose išganymo priemonėse tikriausių išganingų vaistų prieš nuodėmę. — *Ir būtų atvesta...* Antroje eil. dalyje nurodomos gėrybės, kurios mums turi tekti po nuodėmių išdildymo: bus toki padėtis, kokios Dievas trokšta ir sulig kuria žmonės turi tvarkyti savo gyvenimą. Viešpataus tas šventumas, kurs pranašuose nuolat aprašomas kaipo mesijinės karalystės žymė; šita nauja tvarka pasiliks amžinai; mesijinė karalystė nepasiliaus dėl nuodėmių (plg. Oz 2, 19). Kame tik pranašai kalba apie mesijinę karalystę, kone visur jie mini ir tą šventumą. Plg. Ps. 71; Iz. 11, 9; 12. 1-6; 54, 10; 60, 13; 65, 17... Jer. 9, 14; Sof. 3, 13-20 ir k. — *Kad būtų įvykintas regėjimas ir pranašystė.* Ebr. *Velachthem chazon venabi'* ir iki regėjimas ir pranašas bus užantspauduotas. Šitie žodžiai aiškinami dvejopai. Anot vienų: įvykimu bus įrodytas ir užantspauduotas iš pranašų išėjusios pranašystės dieviškumas (Klem.-Aleks. Tertul. Hip. Efr.). Anot kitų: pranašystė gaus galą (Afrik. Aug. Auksab. Bazil.). Kai kurie dar (Euz. Teod. ir k.) abudu aiškinimu sujungia. Iš tikrųjų įvykimas patvirtina Sen. Test. pranašysčių dieviškumą, ir iš kitos šalies kadangi jos skelbia iš anksto naują Dievo karalystę, tai Jai atėjus jos gauna galą. Tačiau pirmasis aiškinimas, rodosi geresnis: nes mesijinėje karalystėje nesiliaus buvę regėjimų ir pranašysčių; visokių malonės dovanų ten bus teikiama net daugiau, kaip pranašauja Joėlis 2, 28. Antspauduoti juk iš tikrųjų reiškia dar: suteikti raštui didžiausią tikėtinumą (plg. 3 Kar. 21, 8; Est. 8, 8); įvykimas yra žmonėms dieviškas antspaudas prie pranašysčių, kurios yra Dievo pasiuntinybės ir laiškai. — *Ir būtų pateptas...* Ebr. *velimšoach qodeš qodašim,* ir iki bus pateptas švenčiausias dalykas. — Melsdamos Danielis paskutinėje vietoje (16. 17. 20 eil.) prašė Dievą nugręžti savo rūstybę nuo Dievo miesto ir nuo savo šventojo kalno. Dėl visų kitų prašymų jau žadama suteikti daugiau kaip buvo prašyta; reikia tat laukti, kad Dievas ypatingu būdu taip pat išklausys prašymą atstatyti šventyklą. Todėl čia Danieliui ir žadama, kad vėl bus visai šventa Dievo buveinė, jo Dvasios pilna ir pašventinta, kurioje bus tobula tikruma to, ko senoji šventykla buvo tik vaizdas ir šešėlis. Bet keno gi ta švenčiausia, ta Dievo buveinė bus patepta? Senosios sandoros šventykla buvo Dievo įsakymu patepta ir pašventinta Dievo tarno Mozės (Ez. 30, 25... 40, 9; Kun. 8, 10); naujojoje sandoroje patepa pats Dievas, jo Dvasia. Kur mes turime ieškoti tos naujos labai šventos Dievo buveinės? Jei mes apsvarstysime Ps. 44, 8; Iz. 61, 1 ir visa, ką senesnieji pranašai yra paskelbę apie naują Dievo šventyklą, ir pažvelgsime, kaip tai buvo įvykinta Naujojoje Sandoroje, tai suprasime, kad tikras švenčiausias dalykas, kurį pats Dievas patepa, yra Kristaus Bažnyčia, mistinis kūnas su jojo galva, kuri yra Kristus, kad jis yra pats Kristus, kurs sudaro sau bažnyčią, kaipo savo mistinį kūną. Bažnyčia yra Dievo buveinė žmonių tarpe (2 Kor. 6. 16), ji yra šventykla, kurią Mesijas (Jahveh) turi pastatyti (Zak. 6, 13), ji yra namai, kuriuos turi statyti Viešpaties vardui tikrasis Saliamonas, kaip būdamas Kristaus figūra statė senasis Saliamonas (2 Kar. 7, 13). Toje Dievo bažnyčioje, mistiniame Kristaus kūne, bus teikiamos anos gėrybės, kurios aukščiau angelo paminėtos: bus sunaikinta neteisybė ir tt. — Taigi švenčiausias dalykas (šventųjų Šventasis) yra Kristus, kaip kad kone visi šv. tėvai ir katalikų aiškintojai šitą vietą supranta. Kristus, kurs yra dievystės pateptas ir pašventintas kaipo švenčiausias vyriausias kunigas, karalius, įstatymų leidėjas, mokytojas ir gelbėtojas. Tačiau kaip jau pasakyta ne vien apie Kristų ir ne išimtinai apie jį čia kalbama. *Qodeš qodašim,* švenčiausias dalykas, paprastai nesakoma tiesiog apie asmenį, bet apie Dievui ypatingu bū-

et deleatur iniquitas, et adduca-
tur iustitia sempiterna, et imple-
atur visio, et prophetia, et unga-
tur Sanctus sanctorum.
[25] Scito
ergo, et animadverte: Ab exitu
sermonis, ut iterum aedificetur
Ierusalem, usque ad Christum

kinta neteisybė ir būtų atvesta
amžina teisybė, kad būtų įvykin-
tas regėjimas ir pranašystė ir bū-
tų pateptas šventųjų Šventasis.
[25] Žinok tat ir įsidėmėk: nuo
duoto įsakymo vėl statyti Jeru-
zalę iki Kristui vadui bus septy-

---

du pašvęstus dalykus; jis, kaip pasirodo iš Ez. 43, 12; 45, 3 ir k., turi būti aiškinamas apie šventą bažnyčią, kuri Mesijo laikais bus pašvęsta, kad Dievas joje gyventų, apie Bažnyčią, kuri, kaip vėliau skelbė Zak. 6, 13, bus paties Mesijo įsteigta, pastatyta. — (25) *Įsidėmėk.* Įspėjimas nurodo tolesnių apreiškimo žodžių svarbą. 24 eil. apreikštosios 70 savaičių bus padalintos į tris labai nelygius laikotarpius, su kuriais bus surišti labai svarbūs įvykiai. — *Nuo duoto įsakymo...* Koks čia įsakymas ar žodis turėta omenyje? Tai be galo svarbus dalykas visai pranašystei suprasti. Yra aiškintojų, kurie to duoto žodžio ieško ankstyvesniais negu Danielio laikais ir sustoję ties Jeremijo pranašystėmis, kurias Danielis buvo skaitęs (Vz. auk. 2 e.), randa jį Jeremijo žodžiuose 25, 11 (plg. Jer. 29, 10). Kadangi tie Jeremijo žodžiai buvo paskelbti 605 m. pirm. Kr., tai tie aiškintojai mato Kristų vadą (pateptąjį vadą) Kiro asmenyje, nes jis pradėjo viešpatauti praslinkus nuo 605 m. maž. daug 7 metų savaitėms = 49 m. (iš tikrųjų 558 m.); toliau vėl nuo tų pačių 605 m. atskaitę 62 metų savaites = 434 m. gauna 171 metus, kuriais buvo nužudytas, nuo pareigų atstatytas vyriausias žydų kunigas Onijas III, ir laiko jį užmuštuoju Kristumi (26 e.); pagaliau paskutinę metų savaitę supranta apie 171-164 m. pirm. Kr.; antroje jos pusėje (168-164) Antiokas IV buvo panaikinęs žydų aukas ir sutepęs deginamųjų aukų altorių; dėlto Antiokui pranašystėje esąs skelbiamas žuvimas Dievo teismu (27 e.). — Tačiau Danielio pranašystėje nėra aiškesnio nurodymo, kad duotas įsakymas ar žodis galima rasti pas senesnius pranašus, todėl nėra tikro pagrindo pradėti skaičiuoti 70 metų savaitės nuo 605 m. Jų pradžios reikia ieškoti vėlesniais laikais. Duodamas įsakymas arba išeina žodis, sakoma apie tokius Dievo pažadus, kaip Iz. 45, 23 ir 48, 3; Ez. 33, 30. Taigi laikas, nuo kurio reikia pradėti skaičiuoti metų savaites, yra tas momentas, kuriame aiškiai duodamas įsakymas statyti miestą. Ar tas žodis turi čia išeiti iš paties Dievo, ar Dievas pareikš savo valią per karalių, kuriam žydai yra pavergti, ar dar kaip kitaip, čia nepasakyta. Duodamas tik įspėjimas žiūrėti laiko, kada tai įvyksta. Taigi kaip Danielis ir jo bendralaikiai turėjo to momento laukti, taip ir mes iš istorijos turime konstatuoti, kada įsakymas buvo duotas. Toks įsakymas negalėjo būti Kiro dekretas, nes jame kalbama tik apie bažnyčią, ne apie miestą. Ieškomu įsakymu galėjo būti Artakserkso dekretai išleisti septintais ir dvidešimtais jo viešpatavimo metais (vz. Ezdro 7; Neem. 2, 7-9). Dvidešimtais metais leidimas atstatyti Jeruzalę buvo tikrai duotas, bet taip pat ir septintais; tai galima suprasti ir iš paties antrojo dekreto ir iš Ezdro bei Neemijo pasielgimo (plg. Ezdro 9. Neem. 1, 3... 2, 3). Statymas buvo pradėtas, siena išvesta, vartai įstatyti, tačiau po to darbas buvo sutrukdytas (priespaudos metas). Kadangi Kserksas buvo užmuštas 465 m., tai septinti Artakserkso metai galėjo būti 457 m. pirm Kr. (jei Ezdras savo apskaičiavime laikėsi persų priimtos tvarkos); jie turėjo būti 299 m. nuo Romos įkūrimo. Jei prie šių 299 m. pridėsime 69 metų savaites, t. y. 483 m., gausime 782 m. po Romos įkūrimo, arba 29 mūsų eros metus. Kadangi nėra visai tikrai žinoma, kuriais metais Kristus yra gimęs, tai čia metų apskaičiavimuose yra galima maža klaida. Jei 483 m. pridėsime prie 457 m. pirm. Kr., tai gausime 26 m. po Kr. Ir iš tikrųjų anot vienų tyrinėtojų Kristus priėmė krikštą 29 m., anot kitų gi 26 mūsų dabartinės eros metais. — Nemaža senesniųjų aiškintojų ir kai kurie naujesnieji pra-

ducem, hebdomades septem, et
hebdomades sexaginta duae erunt:
et rursum aedificabitur platea, et
muri in angustia temporum. 26 Et
post hebdomades sexaginta du-

nios savaitės ir šešiosdešimtys dvi
savaitės; ir vėl bus statomos gat-
vės ir sienos priespaudos metu.
26 Po šešiasdešimtis dviejų sa-
vaičių bus užmuštas Kristus ir

---

deda skaičiavimą nuo 20 Artakserkso metais išleisto ir Neem. 2, 5-8 paminėto dekreto; bet ir Artakserkso viešpatavimo pradžiai jie nurodo kitus ankstyvesnius metus (Afrik. Auksab. Izid. — Peluz. Albertas Did.). Visi gi aiškina šitą vietą apie Kristų. — *Iki Kristui vadui.* Ebr. *'ad-mašiach nagid.* Ebr. ž. *mašiach,* iš kurio yra padarytas ž. Mesijas, reiškia tą pat ką ir pateptasis. Nuo Dovido laikų taip buvo vadinamas būsimas Izraėlio gelbėtojas, nes jis labiau kaip kas nors kitas buvo gavęs šventą patepimą, kurs darė jį ypatingu būdu šventą. Tuo vardu jis buvo žydų vadinamas mūsų Išganytojo laikais (Jono 1, 20. 25; 3, 28 ir k.) ir tas pavadinimas tik jam tetinka pilnai šitoje vietoje. *Nagid,* kunigaikštis. Ir šitas pavadinimas labai tinka Mesijui, kurs turėjo būti tikras teokratinės tautos vadas.—*Septynios...* Septynios dešimtys savaičių taip paskirstomos į tris laikotarpius, kad kiekvienam pasavinamas tam tikras įvykis: 27 e. vienos savaitės, metu bus sutvirtinta sandora, po 62 savaičių bus užmuštas Pateptasis (26 e.), todėl pirmųjų 7 savaičių laikotarpiui tenka tik gatvių ir sienų atstatymas; kitaip sakant, po 7 metų savaičių eina 62 savaitės, kurioms praslinkus bus užmuštas Pateptasis. Toks padalinimas atatinka taip pat 24 e. žadamas 70 savaičių. — Dabartinis ebr. t. reiktų versti šiaip: iki Pateptajam, kunigaikščiui, septynios savaitės ir per 62 savaites bus atstatyta gatvė ir sienos. Jo žiūrint, galima abejoti, ar 62 savaitės priklauso pirmajai sakinio daliai, ar antrajai; bet syr. vertimas palaiko Vulgatos padalinimą; su Vulgata sutinka ir Teodotijono vertimas; gali tat būti, kad ir ebr. t. pradžioje turėjo kitokį negu dabar padalinimą. — *Statomos...* Per 49 metus turi būti vėl pastatyta Jeruzalė, taigi iki 408 m. pirm. Kr. Visai tikrų įrodymų, kad taip iš tikrųjų yra įvykę, nėra; tačiau iš to, kas žinoma, galima daryti atatinkamų išvadų. Ezdras sugrįžo į Judėją 457 m.; trylikai metų praslinkus atvyko Neemijas, kurs dvylika metų Jūdėjoje buvo vadu (Neem. 5, 14; 13, 6), po to sugrįžo pas Artakserksą, vėliau gi vėl atvyko į Judėją. — (26) *Po šešiasdešimtis...* Toliau tiksliau išdėstoma, kas turi įvykti 62 savaitėms praslinkus: vėl minint tas 62 savaites tuo pačiu nurodoma, kad tik pirmosios 7 savaitės turi sąryšį su Jeruzalės atstatymu. — *Bus užmuštas Kristus.* Ebr. Mašiach, taigi tas pat Pateptasis kunigaikštis, kurs minimas ir 25 eil. Apie jį pranašaujama tas pat, ką ir pas Izaiją (53) p.) apie Viešpaties tarną. Mirtis numatoma smurtinga, toki kaip dėl labai sunkaus nusikaltimo, nes ebr. t. sakoma: bus išnaikintas (plg. Prad. 17, 4 ir k.). Tas pranašavimas įvyko Kristuje, kurs 483 metams praslinkus po duoto įsakymo (septintais Artakserkso metais), taigi apie 26 mūsų eros metus mirė prikaltas ant kryžiaus. — Senoviniame lot. vertime (Italėje) buvo skaitoma: exterminabitur unctio arba interibit chrisma; panašiai ir Teodotijono vertime. Todėl kai kurie šv. tėvai aiškino šitą vietą ne apie Kristų, bet apie Senosios Sandoros kunigystės pasiliovimą, taip pat apie Jeruzalės bažnyčios ir žydų karalystės sugriovimą. Kiti tačiau senovės vertimai, Simacho, Akvilo čia visai sutinka su Vulgata. — *Nebebus jo tautos.* Ebr. t.: ir ne (bebus) jam, et non (erit) ei. Vulgatoje skaitomas žodis: populus, paremtas ne dabartiniu masorėtų tekstu, bet senesniu, kuriame atatinkamas išsireiškimas turėjo būti, kaip galima suprasti, kad ir iš Teodotijono vertimo: ir nebus jam teismo sprendimo, arba: be teismo sprendimo; anot kitų: ir nebus jam įrodyta kaltės. Kiti žodžių mintį išreiškia taip: ir ne jam bus dėlto žuvimas, ir miestą bei šventyklą sunaikins tauta su ateisiančiu kunigaikščiu. Vulgatos žodžių: qui eum negaturus est, kuri jo išsigins, nėra nė šv. Jieronimo vertime; jie vėlesnių laikų priedas. — Taigi čia yra nurodytos dvi Kristaus mirties pasėkos: žus iš tikrųjų ne jis, bet miestas ir žydų šventykla. —

as occidetur Christus: et non erit eius populus, qui eum negaturus est. Et civitatem, et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo: et finis eius vastitas, et post finem belli statuta desolatio.
27 Confirmabit autem pactum multis hebdomada una: et in dimidio hebdomadis deficiet hostia et sacrificium: et erit in templo abominatio desolationis: et usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio.

nebebus jo tautos, kuri jo išsigins. Miestą ir šventyklą sugriaus tauta su ateisiančiu vadu; jų galas bus sunaikinimas ir karui pasibaigus bus paskirtasis sunaikinimas.
27 Bet daugeliui patvirtins sandorą viena savaitė, o savaitės viduryje liausis auka ir atnaša, ir bus šventykloje sunaikinimo nuoboda, ir sunaikinimas tęsis iki pilnam įvykimui ir galui.

Pranašystėse dažnai sujungiami dalykai vieni nuo kitų laiko, tiesa, atskirti, bet turi tarp savęs vidujinį sąryšį. Todėl ir iš šitos pranašystės negalima daryti išvados, kad miesto ir šventyklos sugriovimas turėjo įvykti tuo pačiu metu, kaip ir Kristaus mirtis; gana buvo, kaip pastebi šv. Beda, kad vienas įvykis būtų priežastis kito. — Ateisianti tauta (kariuomenė), kaip parodo įvykiai, buvo romėnai (Tertul. Anast. ir kiti). — *Jų galas:* miesto ir šventyklos. — *Sunaikinimas.* Anot ebr. t.: potvinyje. Sunaikinimas bus taip didelis, koks būna potviniui ūmai užėjus ir praėjus (plg. Dan. 11, 22. 26). — *Karui pasibaigus...* Ebr. t.: ir iki galui karas ir nutartas sunaikinimas. Taigi Dievo nutarta, kad miestas ir bažnyčia bus sugriauti ir pasiliks sugriauti. — (27) *Viena savaitė.* Dabar pradedama kalbėti apie septyniasdešimtą savaitę. Jai visų pirma pasavinama tai, ką padarys Mesijas. Jos gėrybės teisingai vadinamos sandora ir jų suteikimas sandoros patvirtinimu, nes jos yra Dievo pažadėtos. Abraomui Dievas buvo pažadėjęs palaiminti jame visas tautas; remiantis šia sutartimi buvo padaryta sandora Sinajaus kalne; ji buvo pažadėtųjų gėrybių pradžia. Taip pat Oz. 2, 18... Jer. 31, 31... vadina Dievo karalystės atnaujinimą ir mesijines gėrybes sandora, naująja sandora. Taigi sandoros patvirtinimas yra Mesijo karalystės įsteigimas (Efr. Euzeb. Bazil.). Sandora patvirtinama, nes ji niekuomet nesiliauja, — reikia čia dar pasakyti, kad kai kurie šv. tėvai (Iren. Hipol. Afrikan. Viktor. Hilar. Ambroz.) paskutinę savaitę supranta apie Antikristą, taip ją atskirdami nuo kitų. — *Auka ir atnaša:* kruvinos ir nekruvinos sen sandoros aukos. Septyniasdešimtoji savaitė prasideda Kristaus krikštu, viešasis Išganytojo gyvenimas apima maž daug pusketvirtų metų (ketverias Velykas); Kristaus mirtis, kuri panaikina sen. sandorą, iš tikrųjų patenka į savaitės vidurį. — *Ir bus šventykloje...* Kaip 26 e. su Mesijo mirtimi sugretinama miesto ir bažnyčios sugriovimas, kurs yra tos mirties pasėka, taip čia su senųjų aukų pašalinimu sujungiama bažnyčios sugriovimas ir jos amžinas sunaikinimas. Nebesant tos vienatinės vietos, kurioje aukos buvo teisėtai daromos, savaime aišku, kad ir aukų nebebus. Ebr. ž.: *kenaf* reiškia sparną, kuriuo čia, žiūrint kitų vertimų, pavadinta ar pati šventykla, ar deginamųjų aukų altorius. — *Sunaikinimo nuoboda.* Ebr. ž. *šiqqucim mėšomem* prasmė nevisai aiški. Bendrai sakant, jie suprantami apie labai pasibiaurėtinus dalykus. Šv. tėvai (Efr. Teod.) juos aiškina apie šiurpulingas žydų zelotų padarytas Jeruzalės apgulimo metų piktadarybes bažnyčioje ir apie pastatymą šventykloje romėnų stabų ir vėliavų. — Pats Išganytojas yra paminėjęs šituos Danielio pranašystės žodžius. Vz. Mt. 24, 15; Mk. 13, 14. — *Ir sunaikinimas...* Jau anksčiau paskelbtas sunaikinimas bus pilnas ir toks pasiliks visuomet.

10, 1 — 12, 13. Ketvirtame regėjime Gabrielis pasirodęs Danieliui visų pirma jį padrąsina ir duoda paaiškinimų (10, 1-11, 2) apie graikų karalystės pradžią (11, 3-4), apie ka-

4. Viešpaties tautos vargai iki jos atnaujinimui.

Caput X. [1] Anno tertio Cyri regis Persarum, verbum revelatum est Danieli cognomento Baltassar, et verbum verum, et fortitudo magna: intellexitque sermonem: intelligentia enim est opus in visione. [2] In diebus illis ego Daniel lugebam trium hebdomadarum diebus, [3] panem desiderabilem non comedi, et caro et vinum non introierunt in os meum, sed neque unguento unctus sum: donec complerentur trium hebdomadarum dies. [4] Die autem vigesima et quarta mensis primi eram iuxta fluvium magnum, qui est Tigris.

[5] Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce vir unus vestitus lineis, et renes eius accincti auro

10 perskyrimas. [1] Trečiais persų karaliaus Kiro metais Danieliui, kurs vadinosi Baltasaru, buvo apreikštas žodis; ir tas žodis yra tikras ir labai reikšmingas. Jis suprato tą žodį, nes regėjime reikia išmanymo. [2] Anose dienose aš, Danielis, liūdėjau tris savaites. [3] Aš nevalgiau gardaus valgio; mėsa ir vynas neįėjo į mano burną, net ir tepalu aš nepasitepiau, iki pasibaigė trijų savaičių dienos. [4] Dvidešimt ketvirtą gi pirmojo mėnesio dieną aš buvau prie didelės upės, kuri vadinasi Tigris.

[5] Pakėlęs savo akis aš žiūrėjau, ir štai čia buvo vienas vyras apsivilkęs drobiniais, o jo

---

rus tarp Aigipto ir Syrijos (11, 5-20), apie karalių — persekiotoją (11, 21-45), apie Dievo tautos laimėjimą. (12, 1-4), o pabaigoje Danielis gauna paaiškinimą apie pranašystės įvykimo laiką (12, 5-13).

(**10, 1**) *Trečiais...* Pirmais Kiro metais buvo leista žydams grįžti į jų tėvynę (Ezdr. 1, 1). Antrame antrųjų metų mėnesyje po jų grįžimo buvo padėti labai iškilmingai bažnyčios pamatai (Ezdr. 3, 8), tačiau žydų priešai greitai sutrukdė darbą. Danielis matomai buvo gavęs apie tai žinią, ir ta žinia turėjo būti jo gedėjimo priežastis. Bet kodėl pats Danielis pasiliko Babelėje ir negrįžo su kitais žydais į Jeruzalę, ir nepaklausė pranašo Izaijo raginimų? (Iz. 48, 20; 52, 11; 65, 11). Gali būti, kad jis buvo sulaikytas karaliaus, kaip vėliau Neemijas Artakserkso. Dievo apvaizda taip dalykus tvarkė, kad jis ir kiti pamaldūs žydai pasiliktų, idant jau anuo laiku kai kurie išrinktieji iš Jokūbo lyg Viešpaties rasa būtų pagonių tarpe (Mik. 5, 7). — *Danieliui, kurs...* Abiejų vardų paminėjimu aiškiau nurodoma, kad Danielis yra tas pat asmuo, apie kurį buvo kalbama anksčiau. — *Tikras ir...* Tuo jis labai skyrėsi nuo netikrų pranašų žodžių, kokių buvo net ištrėmime (plg. Jer. 29, 8... Ez. 13, 1-23). Be to, žodis buvo labai skaudus, nes juo buvo skelbiama daug vargų ir nelaimių. — *Nes regėjime...* Anot ebr. t.: ir jam buvo duota tai suprasti regėjime. — (2) *Liūdėjau.* Danielis liūdi, nes grįžusieji į Palestiną žydai turi kentėti taip daug persekiojimų. Anot 4 eil. tai buvo pirmas metų mėnuo, kuriame žydai švęsdavo Velykas. — (3) *Aš nevalgiau...* Susilaikymas nuo skanesnių valgių ir nesinaudojimas tepamuoju aliejumi ir kvepalais buvo gedulio ženklai. — (4) *Tigris.* Ebr. Chiddeqel, asyr. Diklat.

(5) *Vienas vyras...* Angelas aprašomas taip, kad nors jis savo išvaizda rodėsi esąs žmogus, tačiau jo veidas, jo spalva ir balsas turėjo savyje šį tą viršžmogiško. Jis apsivilkęs kaip kunigas, nes jis tarpininkauja tarp Dievo ir žmonių. Balta spalva yra be to garbingumo ir šventumo žymė (plg. Ez. 9, 2; Mk. 16, 5; Apd. 1, 10), blizganti auksinė juosta yra karališkas papuošalas. — (**6**) *Chri-*

obrizo: [6] et corpus eius quasi
chrysolithus, et facies eius velut
species fulguris, et oculi eius ut
lampas ardens: et brachia eius,
et quae deorsum sunt usque ad
pedes, quasi species aeris can-
dentis: et vox sermonum eius ut
vox multitudinis. [7] Vidi autem
ego Daniel solus visionem: porro
viri, qui erant mecum, non vide-
runt: sed terror nimius irruit su-
per eos, et fugerunt in abscon-
ditum. [8] Ego autem relictus so-
lus vidi visionem grandem hanc:
et non remansit in me fortitudo,
sed et species mea immutata est
in me, et emarcui, nec habui quid-
puam virium. [9] Et audivi vocem
sermonum eius: et audiens iace-
bam consternatus super faciem
meam, et vultus meus haerebat
terrae.

[10] Et ecce manus tetigit me,
et erexit me super genua mea,
et super articulos manuum me-
arum. [11] Et dixit ad me: Daniel
vir desideriorum, intellige verba,
quae ego loquor ad te, et sta in
gradu tuo: nunc enim sum mis-
sus ad te. Cumque dixisset mi-
hi sermonem istum, steti trem ens.
[12] Et ait ad me: Noli metuere
Daniel: quia ex die primo, quo
posuisti cor tuum ad intelligen-
dum ut te affligeres in conspec-
tu Dei tui, exaudita sunt verba
tua: et ego veni propter sermo-

strėnos buvo sujuostos tikriau-
siu auksu. [6] Jo kūnas buvo kaip
krizolitas, jo veidas spindėjo kaip
žaibas, jo akys žibėjo kaip švy-
turiai, jo pečiai ir jo kūnas iki
kojų buvo panašūs į žėrintį skaist-
varį, o jo žodžių garsas buvo
kaip daugybės balsai. [7] Aš, Da-
niėlis, vienas mačiau tą regėjimą,
vyrai gi, kurie buvo su manim,
nematė, bet juos apėmė labai
didelė baimė, ir jie pabėgo pa-
sislėpti. [8] Aš pasilikęs vienas
mačiau šitą didį regėjimą; bet
aš netekau stiprybės, net ir ma-
no išvaizda persimainė; aš alpau
ir nė kiek nebeturėjau jėgų. [9] Aš
išgirdau jo žodžių garsą, o iš-
girdęs sukniubau nusigandęs ant
savo veido, ir mano veidas pri-
siglaudė prie žemės.

[10] Bet štai ranka palietė ma-
ne ir pastatė mane ant mano ke-
lių ir mano rankų. [11] Po to jis
man tarė: Daniėli, tu mieliausias
žmogau! suprask žodžius, ku-
riuos aš tau kalbu ir stokis sta-
čias, nes dabar aš esu siųstas
pas tave. Ir kai jis man pasakė
šituos žodžius, aš atsistojau dre-
bėdamas. [12] Bet jis man tarė:
Nebijok Daniėli, nes nuo pirmo-
sios dienos, kurioje tu pradėjai
trokšti suprasti ir varginai save
savo Dievo akivaizdoje, tavo žo-
džiai yra išklausyti, ir aš atėjau

---

zolitas. Ebr. t.: kaip taršiš, t. y. buvo panašus į gabenamą iš Taršiš Ispanijoje brangų topazo akmenėlį. — Angelo aprašymas primena Viešpaties garbingumo aprašymą pas Ez. 1 persk. ir turi panašumo su Apr. 1, 13-15. Jis tačiau ne Dievas, bet tik angelas (vz. 11. 13 eil.), gal Gabriėlis. — (7) *Aš...* Plg. Apd. 9, 7; 22, 9. — (8) *Mano išvaizda...* Anot ebr. t.: mano žydinti spalva pasikeitė į išblyškimą. Vz. auk. 8, 17. — (9) *Nusigandęs...* Ebr. t.: apalpęs.

(10) *Ranka.* Keno buvo ranka Daniėlis apalpęs negalėjo suprasti. — *Ant mano rankų:* rankų delnų. Daniėlis keliasi pamažu. — (11) *Mieliausias..* Panašiai kaip ir 9, 23; todėl gal ir čia buvo tas pat Gabriėlis. — (12) *Suprasti:* koki yra Dievo valia, kam jo apvaizda yra siuntusi naujų nelaimių žydų šaliai ir ar ne dėl grįžusiųjų nuodėmių. — *Varginai save.* Savęs varginimo sujungto su malda vertybė

nes tuos. 13 Princeps autem reg-
ni Persarum restitit mihi viginti
et uno diebus: et ecce Michael
unus de principibus primis venit
in adiutorium meum, et ego re-
mansi ibi iuxta regem Persarum.
14 Veni autem ut docerem te quae
ventura sunt populo tuo in no-
vissimis diebus, quoniam adhuc
visio in dies. 15 Cumque loque-
retur mihi huiuscemodi verbis,
deieci vultum meum ad terram,

dėl tavo žodžių. 13 Persų karaly-
stės kunigaikštis priešinosi man
dvidešimt vieną dieną, bet štai vie-
nas pirmųjų kunigaikščių Mikolas
atėjo man pagalbon, ir aš pasi-
likau tenai prie persų karaliaus.
14 Atėjau gi aš pamokinti tavęs,
kas turi atsitikti tavo tautai pa
skutinėmis dienomis, nes regėji-
mas liečia dar ir tas dienas.
15 Kai jis man kalbėjo tokiais žo-
džiais, aš nuleidžiau savo akis į

(plg. Tob. 12, 8). Nors Danielis buvo tuojau išklausytas, tačiau angelas ne tuojau atsiunčiamas, kad Danielis dar daugiau maldautų ir pasirodytų dar daugiau vertas išklausyti (Jieron.). — (13) *Kunigaikštis...* geras angelas, angelas sargas, kaip galima suprasti iš 21 e. ir 12, 1. Taigi ir karalystės turi savo angelą sargą. Taip globojo Izraelio tautą Aigipte ir tyrumoje Dievo angelas, kurs pasirodė Jozuei (5, 14), angelas, vienas Dievo kariuomenės kunigaikščių. Asirijiečių stovykloje angelas padaro, kad žūna 185, 000 žmonių (4 Kar. 19, 35). Ir atskiri žmonės globojami angelų, pvd. Lotas Sodomoje. Jokūbas mato angelus užžengiančius į dangų ir nužengiančius žemėn kaipo pasiuntinius tarp Dievo ir žmonių. Balaamas pamokinamas angelo. Izaijas angelui tarpininkaujant pasidaro laisvas nuo nuodėmių ir tt. Taip pat Danielis rodo mums Dievą apstotą tūkstančių angelų, kurie jam tarnauja, taigi kurie jo sumanymus žmonėse vykina. Kiekvienas karalystės angelas globėjas stengiasi padaryti tai, kas jo globojamai tautai gali būti geriausia ir šiuo būdu galima išaiškinti tam tikras angelo pasipriešinimas. Žmonės ir karalystės turi tam tikrų nuopelnų ir nusikaltimų, kurių žiūrint tai vieni tai kiti išaukštinami. Tačiau kas tokiais atvejais Dievo nutarta, angelai gali tik tiek žinoti, kiek Dievas jiems apreiškia, todėl jie turi klaustis Dievo išminties. Taigi kur nuopelnai susiduria, stoja vieni prieš kitus, angelai atsiklausia dieviškosios valios ir taip jie priešinasi viens kitam; ne kad jų valios būtų priešingos viena kitai, nes jie tik to nori, kad Dievo valia būtų įvykinta, bet kad dalykai, apie kuriuos jie klausiasi Dievo, yra vieni kitiems priešingi (Tom.; panašiai Grig.-Did.). Kadangi kiekvienas angelas nori sau pavestajai tautai to, kas yra kuogeriausia, tai Gabriėlis tikriausiai prašė Dievą, kad žydai galėtų grįžti į savo tėvynę, persų gi angelas norėjo, kad jie pasiliktų, idant persai per juos pažintų tikrąjį Dievą. — *Mikolas.* Draug su čia apsireiškiančiu angelu žydus užstoja vienas vyriausių angelų, Mikolas. Kadangi jis vadinamas viena vyriausių dangaus dvasių, tai tarp angelų yra ierarkinė tvarka. — *Aš pasilikau...* Geriau anot LXX ir Teodotijono vertimo: aš palikau jį tenai su persų karaliaus karvedžiais. — Ebr. masoretų tekstas, kurio vertimą yra davęs šv. Jieronimas, 12 ir 13 eil. sudaro aiškintojams nemaža sunkenybių. Danielio malda anot angelo liudijimo išklausoma jau pirmą jo maldos ir pasninko dieną; tai angelas žino ir Dievo valią jam žinoma. Kaip gi tat kitas angelas dar gali priešintis? Ką gi toliau pasiekia pirmasis angelas savo nugalėjimu, nes juk Viešpaties darbas (bažnyčios statymas) Kiro laikais buvo sutrukdytas (Ezdr. 4, 5) ir pasiliko nutrauktas iki antrųjų karaliaus Darijaus metų? (Ezdr. 4, 24). Ką gi tat reiškia kova? Atsakymą duoti į šiuos klausimus nelengva. — (14) *Paskutinėmis dienomis:* iki Mesijo laikų jų neišskiriant. Plg. auk. 2, 28. — *Regėjimas liečia...:* kaip 7 ir 8 persk. — (15) *Nuleidžiau...* taip išreikšdamas kalbančiam didžiausią pagarbą. — (16) *Į žmogaus.* Ebr. t.: į žmonių. —

et tacui. 16 Et ecce quasi simi-
litudo filii hominis tetigit labia
mea: et aperiens os meum locu-
tus sum, et dixi ad eum, qui sta-
bat contra me: Domine mi, in vi-
sione tua dissolutae sunt compa-
ges meae, et nihil in me remansit
virium. 17 Et quomodo poterit
servus Domini mei loqui cum
Domino meo? nihil enim in me re-
mansit virium, sed et halitus me-
us intercluditur. 18 Rursum ergo
tetigit me quasi visio hominis et
confortavit me, 19 et dixit: Noli
timere vir desideriorum: pax tibi:
confortare, et esto robustus. Cum-
que loqueretur mecum, convalui,
et dixi: Loquere Domine mi, quia
confortasti me. 20 Et ait: Numquid
scis quare venerim ad te? et nunc
revertar ut praelier adversum prin-
cipem Persarum. cum ego egre-
derer, apparuit princeps Graeco-
rum veniens. 21 Verumtamen an-
nunciabo tibi quod expressum
est in scriptura veritatis: et nemo
est adiutor meus in omnibus his,
nisi Michael princeps vester.

Caput. XI. 1 Ego autem ab
anno primo Darii Medi stabam
ut confortaretur, roboraretur.
2 Et nunc veritatem annunciabo
tibi.

žemę ir tylėjau. 16 Tuomet štai
kažin kas panašus į žmogaus
sūnų palietė mano lūpas. Atvėręs
savo burną aš kalbėjau ir tariau
tam, kurs stovėjo ties manim:
Mano Viešpatie, tau pasirodžius,
mano sąnariai ištižo ir manyje
nebeliko nė kiek jėgų. 17 Ir kaip
gi mano Viešpaties tarnas galė-
tų kalbėti su mano Viešpačiu?
nes manyje nebeliko nėkiek jėgų,
net ir alsuoti aš negaliu. 18 Pa-
našusis į žmogų vėl palietė mane
ir sustiprino mane, 19 ir jis tarė:
Nebijok, mieliausias žmogau; ra-
mybė tau; sustiprėk ir būk tvir-
tas. Ir jam su manim bekalbant
aš sustiprėjau ir tariau: Kalbėk,
mano Viešpatie, nes tu sustipri-
nai mane. 20 Jis tarė: Argi tu ne-
žinai, kodėl aš esu atėjęs pas ta-
ve? Dabar aš grįšiu kovoti prieš
persų kunigaikštį; kai aš išėjau,
pasirodė ateinąs graikų kunigaik-
štis. 21 Tačiau aš tau paskelbsiu,
kas išreikšta tiesos raštuose, nors
nėra man nė vieno padėjėjo šiuo-
se dalykuose, kaip tik jūsų kuni-
gaikštis Mikolas.

11 perskyrimas. 1 Aš nuo
pirmųjų Darijaus Medo metų sto-
vėjau ten, kad jį stiprinčiau ir
palaikyčiau. 2 Ir dabar aš pa-
skelbsiu tau tiesą.

Mano lūpas. Kad galėtų su angelu kalbėtis ir priimti iš jo apreiškimus, Danieliui reikia ypatingos pagalbos, jos jam suteikia angelas, kaip parodo 18 ir 19 eil. Plg. Iz. 6, 7. — (20) *Aš grįšiu...:* paskelbęs pranašystę aš grįšiu ir ginsiu toliau žydų reikalus prieš persų angelą globėją. Tačiau jei su juo bus dalykas baigtas, tai prieš mane stoja kitas, Javano t. y. Graikijos angelas globėjas. — Po persų karalystės atėjo graikų viešpatavimas; bet ir čia angelas pasižada užstoti Dievo tautos reikalius. — (21) *Tiesos raštuose:* Dievo nutarimus, kurie pasilieka užantspauduoti pas Dievą. Plg. 7, 10; Atk. 32, 3, 4; Ps. 138, 16 — *Mikolas.* Arkangelas Mikolas yra ypatingu būdu Dievo tautos globėjas ir padėjėjas, taigi jis teisingai laikomas ypatingu globėju ir gynėju Bažnyčios, kuri yra mesijinių gėrybių paveldėtoja ir yra paėmus Sen. Sandoros vietą.

(11,1). *Kad jį:* Darijų ar angelą? Kadangi kai kas ebr. t. verčia šiaip: kad jį nugalėčiau ir laimėčiau, tai matomai angelas pasižada daryti įtakos, kad Darijus būtų palankus žydų tautai.

Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, et quartus ditabitur opibus nimiis super omnes: et cum invaluerit divitiis suis, concitabit omnes adversum regnum Graeciae.

[3] Surget vero rex fortis, et dominabitur potestate multa: et faciet quod placuerit ei. [4] Et cum steterit, conteretur regnum eius, et dividetur in quattuor ventos caeli: sed non in posteros eius, neque secundum potentiam illius, qua dominatus est. lacerabitur enim regnum eius etiam in externos, exceptis his.

[5] Et confortabitur rex Austri: et de principibus eius praevalebit super eum, et dominabitur ditione: multa enim dominatio eius.

[6] Et post finem annorum foederabuntur: filiaque regis Austri veniet ad regem Aquilonis facere amicitiam, et non obtinebit fortitudinem brachii, nec stabit semen eius: et tradetur ipsa, et qui adduxerunt eam, adolescentes eius, et qui confortabant eam in temporibus.

Štai dar bus trys karaliai Persijoje, o ketvirtas įsigys daug didesnių turtų kaip visi, ir kai įsigalės savo turtais, jis pakurstys visus prieš Graikijos karalių.

[3] Bet iškils galingas karalius ir viešpataus su didele galybe, ir jis darys, kas jam patinka. [4] Tačiau kai jis bus iškylęs, jo karalystė bus sugriauta ir padalinta keturių dangaus vėjų kryptimis, bet ne jo ainiams ir nebeturės tos galybės, kuria jis pats viešpatavo; nes jo karalystė bus sudraskyta ir teks svetimiems, o ne saviesiems.

[5] Pietų karalius sustiprės, bet vienas jo kunigaikščių bus dar stipresnis už jį ir viešpataus galingas, nes jo viešpatavimas bus platus.

[6] Tačiau kiek metų praslinkus jie padarys sandorą: pietų karaliaus duktė ateis daryti prietelystės pas šiaurės karalių, bet ji neišlaikys peties jėgos, ir jos ainija neišliks; ji bus išduota draug su tais, kurie ją atvedė, jos jaunikaičiais, ir su tais, kurie ją kokį laiką rėmė.

---

(2) *Bus trys* karaliai... Po Kiro, kurio trečiais viešpatavimo metais šita pranašystė suteikta, bus trys karaliai, taigi Kambizas, Pseudo-Smerdis, Histaspo sūnus Darijus; ketvirtasis bus Kserksas, kurio turtingumą mini Herodotas ir Ciceronas. — *Jis pakurstys...* Anot Justino jis buvo sutraukęs iš savo karalystės 70. 000 vyrų ir 300. 000 pagelbinės kariuomenės Laivų jis turėjęs apie milijoną.

(3) *Galingas karalius...* Nuo Kserkso tuojau einama prie Aleksandro Didžiojo, kas jau buvo nurodyta 10, 20 Graikijos angelo atvykimo paminėjimu. Taip pradedama kalbėti apie trečiąją karalystę (7, 6). — *Jis darys, kas...* Toks pasakymas, tiesa, tinka kiekvienam didžiam nugalėtojui, bet ypatingu būdu Aleksandrui. — (4) *Padalinta...* Plg. auk. 8, 8 paaišk.

(5) *Pietų...* Iš keturių karalysčių angelas pasirenka dvi, kurios turi ypatingos reikšmės Dievo tautai, būtent Aigiptą ir Syriją, Ptolemiejų karalystę ir Seleukaičių, kurie varžėsi tarp savęs dėl Palestinos. Pietų, t. y. Aigipto karalius yra Ptolemiejus Lagi, kurs pats buvo paėmęs Jeruzalę klasta (Juoz.-Flav.). — *Jo kunigaikščių:* ne Aleksandro vadu (vz. 4 e.), taigi ne Ptolemiejus Filadelfas (kaip manė šv. Jieron.), bet Seleukas Nikatoris, kurs kitados buvo Babilonijos vietininkas, paskui nuo Antigono pabėgo į Aigiptą ir buvo vadu Ptolemiejaus Lagio kariuomenėje. Paskui jis vėl užkariavo Babiloniją ir po kovos prie Ipso prisi-

7 Et stabit de germine radi-
cum eius plantatio: et veniet cum
exercitu, et ingredietur provinci-
am regis Aquilonis: et abutetur
eis, et obtinebit. 8 Insuper et
deos eorum, et sculptilia, vasa
quoque pretiosa argenti, et auri
captiva ducet in Aegyptum:
ipse praevalebit adversus regem
Aquilonis. 9 Et intrabit in reg-
num rex Austri, et revertetur ad
terram suam.

7 Bet iš jos šaknų atžalos iš-
kils viena šaka, ateis su kariuo-
mene, įeis į šiaurės karaliaus kraš-
tą, elgsis tenai piktai ir nugalės.
8 Be to, išves nelaisvėn į Aigiptą
jų dievus ir drožinius, taip pat
brangius sidabrinius ir auksinius
indus, ir taip nugalės šiaurės ka-
ralių. 9 Pietų karalius įeis į jo ka-
ralystę ir sugrįš į savo šalį.

ėmė sau karaliaus titulą. Jo karalystė tęsėsi nuo Frygijos iki Indui ir buvo galingesnė kaip Ptolemiejaus. — Kad lengviau būtų suprasti, kas kalbama toliau, čia duodama Aigipto ir Syrijos karalių eilios:

Aigipto karaliai:

Ptolemiejus Lagi	323-285	pirm	Kr.
„ Filadėlfas	285-247	„	„
„ Evergetas I	247-221	„	„
„ Filopatoris	221-205	„	„
„ Epifanas	205-181	„	„
„ Filometoris	181-I-146	„	„
„ Evergetas II	171-167	„	„

Syrijos karaliai:

Seleukas Nikatoris	310-281	pirm	Kr.
Antiokas Soteris	281-261	„	„
Antiokas Theos	261-246	„	„
Seleukas Kalinikas	246-226	„	„
Seleukas Keraunos	226-222	„	„
Antiokas Didysis	223-187	„	„
Seleukas Filopatoris	187-175	„	„
Antiokas Epifanas	174-164	„	„

(6) *Jie padarys sandorą...:* tie patys karaliai, apie kuriuos buvo kalbama 5 e. Pietų karaliaus duktė ateis pas Syrijos karalių tarpininkauti ir taikos palaikyti. Tačiau veltui, ji neturės reikalingos pastovios galios ir tai, kas buvo sutartimi nustatyta, nebus iki galui vykinama, be to, ji negalės palaikyti peties jėgos (pietų karaliaus galios) ir pati bus atiduota į nprietelių rankas, o draug su ja žus tie, kuriuos ji buvo nusivedus pas šiaurės karalių, taip pat ir tas, kurs jai padėdavo. — Antiokas Theos daug kartų kariavo prieš Ptolemiejų Filadelfą, prieš kurį jis vesdavosi su savim į kovos lauką visą Babilono ir rytų galybę. Kad pagaliau ilgiau užsitęsę karai liautųsi Ptolemiejus Filadėlfas susitarė su Antioku, kad šitasai ves ano dukterį Berenikę ir paskelbs ją karaliene, atimdamas tą garbę iš savo pirmosios žmonos Laodikės, iš kurios jau turėjo du sūnu Seleuką Kaliniką ir Antioką, kurie turėjo taip pat nustoti teisių į jo sostą. Antiokas Theos iš tikrųjų buvo paskelbęs Berenikę karaliene, Laodikei palikdamas tik antraeilės žmonos teises, bet po kokio laiko vėl grąžino jai karalienės garbę. Laodikė bijodama, kad Antiokas Theos nepakeistų antrą sykį savo nusistatymo, pasirūpino, kad jis būtu nunuodytas, Berenikę su jos sūnumi (*jos giminė neišliks)* pavedė nužudyti kunigaikščiams Idakijonui ir Gennejui ir pastatė karaliumi savo vyresnįjį sūnų Seleuką Kaliniką. Taigi Berenikės padėjėju buvo jos vyras Antiokas Theos, kurs dėl jos pats žuvo. Taip nuėjo niekais Pt. Filadėlfo viltis, kad Berenikės sūnus paveldės Seleukaičių karalystę ir taip Ptolemiejai galės kada nors valdyti Aigiptą ir Syriją.

(7-9) *Bet iš jos šaknų...:* iš pietų karaliaus dukters šaknų, taigi iš karališkos Aigipto giminės turėjo iškilti viena šaka. Dukters šaknys buvo jos tėvai, šaka yra jos brolis Ptolemiejus Evergetas I. — Berenikės brolis Evergetas, keršindamas dėl savo sesers žuvimo, užpuolė Syrijos karalių Seleuką Kaliniką, užkovojo ko ne visą Syrijos karalystę ir tik Aigipte kilęs maištas sulaikė jį nuo jos visos paėmimo. Jis parsigabeno iš Syrijos tarp kita ko 4000 talentų sidabro

10 Filii autem eius provoca-
buntur, et congregabunt multitu-
dinem exercituum plurimorum:
et veniet properans, et inundans:
et revertetur, et concitabitur, et
congredietur cum robore eius.
11 Et provocatus rex Austri egre-
dietur, et pugnabit adversus
regem Aquilonis, et praeparabit
multitudinem nimiam, et dabitur
multitudo in manu eius. 12 Et ca-
piet multitudinem, et exaltabitur
cor eius, et deiiciet multa millia,
sed non praevalebit. 13 Conver-
tetur enim rex Aquilonis, et prae-
parabit multitudinem multo ma-
iorem quam prius: et in fine tem-
porum, annorumque veniet prope-

10 Šiaurės karaliaus sūnūs bus
įpykę ir surinks daug galingos
kariuomenės; vienas ateis skubiai
kaip patvinstanti upė; jis sugrįš,
bus įerzintas ir susirems su ano
jėga. 11 Iššauktas pietų karalius
išeis ir kovos prieš šiaurės kara-
lių; tasai bus prirengęs labai daug
kariuomenės, bet ta daugybė bus
atiduota į jo rankas. 12 Jis paims
daugybę nelaisvėn ir jo širdis auk-
štinsis; jis sumuš daug tūkstans
čių, bet ne jo bus viršus. 13 Nes
šiaurės karalius sugrįš ir prireng-
daug didesnę kaip pirma kariuo-
menę; laikams ir metams praslin-
kus ateis skubiai su didele ka-
riuomene ir daugybe karo pabu-

(apie 70 milijonų litų) ir 2500 dievų stovylų. — *Taip nugalės...* Geriau anot ebr. t.: po to jis dvejetą metų nebepuls šiaurės karaliaus, bet šitas įpuls į pietų karaliaus karalystę, tačiau sugrįš į savo šalį. — Kai Pt. Evergetas buvo užimtas Aigipte maišto numalšinimu, S. Kalinikui pavyko atsiimti atgal Mažosios Azijos miestus. Bet kai jis dvejetui metų praslinkus pamėgino eiti su kariuomene į pietų Aigiptą, buvo visai sumuštas ir turėjo grįžti į savo šalį.

(10) *Sūnūs...* Kaliniko sūnūs buvo Seleukas Keraunas ir Antiokas Didysis. Jų tėvui patekus į partų nelaisvę ir ten mirus, Syrijos sostas teko S. Keraunui. Jis su savo, broliu, tikėdamies nugalėti ir keršindami dėl savo tėvo nepasisekimų, buvo nutarę pulti Ptolemiejų Filopatorį, kurs tėvui mirus buvo paveldėjęs Aigipto sostą, ir tuo tikslu surinko didelę kariuomenę. Bet pirma jie norėjo sustiprinti savo galią Maž. Azijoje, puldami Pergamo karalių Atalą. Šiame žygyje Keraunas gavo galą, nes buvo savo kariuomenės vadų nužudytas; tačiau jo brolis Antiokas dabar tęsė karą vienas. — *Vienas ateis skubiai...* Antiokas greitai užkovojo Aigiptui priklausiusius plotus Maž. Azijoje, paėmė Seleukiją (prie Oronto upės), Tirą, Ptolemaidą, Filopatoriui net nestojant į kovą; taigi jis užplūdo lyg patvinstanti upė. Tuomet Filopatoris pradėjo tartis su Antioku, karo veiksmai buvo sustabdyti keturiems mėnesiams, kuriais Filopatoris pasinaudojo, kad prisirengtų naujam karui. — *Jis sugrįš...* Pasitraukęs į Seleukiją Antiokas ir supratęs Aigipto karaliaus sumanymus vėl grįžo kovoti prieš Aigiptą, sumušė aigiptiečius prie Sidono (218 m.), užkariavo Penikiją ir Palestiną, prisiartino prie Filopatorio „tvirtovės“ (ebr. t.) Rafijos ir sustojo Gazoje. — (11) *Iššauktas...* Anot ebr. t.: tuomet pietų karalius įpyks, eis į kovos lauką ir kariaus prieš šiaurės karalių. Nors šitasai pastatys labai didelę kariuomenę, bet ta kariuomenė pateks į ano (Aigipto karaliaus) rankas. — Filopatoris pagaliau pasiryžo pats eiti prieš Antioką. Jis turėjo 70.000 pėstininkų, 5.000 raitelių ir 73 dramblius prieš Antioko 62.000 pėstininkų, 6.000 raitelių ir 103 dramblius. Prie Rafijos į pietvakarius nuo Gazos įvyko kova (217 m.). — (12) *Jis paims...* Filopatoris kovą laimėjo: iš Antioko kariuomenės krito 10.300 vyrų, 4.000 buvo paimta nelaisvėn; pats Antiokas skubiai pasitraukė į Antiokiją ir grąžino Aigipto karaliui Celesyriją, Penikiją ir Palestiną. — *Ne jo bus viršus.* Filopatoris savo laimėjimo neišnaudojo ir pasitenkino Antioko pasitraukimu. — (13) *Nes šiaurės...* Ai-

rans cum exercitu magno, et opi-
bus nimiis. 14 Et in temporibus illis
multi consurgent adversus re-
gem Austri: filii quoque praeva-
ricatorum populi tui extollentur
ut impleant visionem, et corru-
ent. 15 Et veniet rex Aquilonis,
et comportabit aggerem, et ca-
piet urbes munitissimas: et bra-
chia Austri non sustinebunt, et
consurgent electi eius ad resi-
stendum, et non erit fortitudo.
16 Et faciet veniens super eum
iuxta placitum suum, et non erit
qui stet contra faciem eius: et
stabit in terra inclyta, et consu-
metur in manu eius. 17 Et ponet
faciem suam ut veniat ad tenen-
dum universum regnum eius, et
recta faciet cum eo: et filiam fe-

klų. 14 Tais laikais daugelis su-
kils prieš pietų karalių; taip pat
sukils tavo tautos atpuolėlių sū-
nūs, kad įvykintų regėjimą, bet
jie sukniubs. 15 Šiaurės karalius
ateis, supils pylimą ir paims la-
bai sustiprintus miestus; pietų
pečiai neišlaikys, ir nors jo rink-
tiniai kelsis priešintis, bet netu-
rės jėgų. 16 Anas atėjęs padarys
su juo kaip jam patiks, ir nebus,
kas galėtų jam pasipriešinti; jis
stovės puikioje šalyje ir ji bus
sunaikinta jo ranka. 17 Jo suma-
nymas bus eiti ir paimti visą ano
karalystę: jis padarys su anuo
sutartį, duos jam vienos savo
žmonos dukterį, kad sugriautų

---

giptas dabar turėjo 13 metų ramybės, Antiokas gi tuo tarpu plėtė savo valdžią į šiaurę ir į rytus iki Indijai, ir susidarė sau labai didelę kariuomenę. Šiuo metu mirė Pt. Filopatoris (205 m.). Gavęs apie tai žinią Antiokas padarė sutartį su Makedonijos karaliumi Pilypu III ir vėl pradėjo karą prieš Aigiptą ir jo penkerių metų karalių Ptolemiejų Epifaną. — (14) *Daugelis sukils...* Maištą kėlė visų pirma Aigipto provincijos, kurios pasijuto labai prislėgtos smarkaus jauno Pt. Epifano globėjo Agatoklo. Taip pat ir pačiame Aigipte įvyko sukilimų. — *Tavo tautos...* Prie kitų sukilėlių turėjo prisidėti ir žydų tautos dalis. Tie labiau prie smurto linkę žydai turėjo patvirtinti 8 persk. pranašysčių tikrumą ir parodyti jį visiems. Jų elgesys buvo pamatas vėlesniems Syrijos karaliaus persekiojimams, nes jie nutiesė kelią Antiokui Epifanui ir prirengė patys sau žuvimą (Iz. 19, 16). — (15) *Labai sustiprintus miestus.* Ebr. t.: sustiprintą miestą. Grįždamas į naują karą prieš Aigiptą Antiokas visų pirma sumušė Aigipto kariuomenės vadą Skopą prie Jordano šaltinių ir besivydamas apgulė jį draug su 10.000 jo kareivių Sidone. Veltui mėgino trys kiti geriausieji Aigipto vadai eiti pagalbon Skopui. Jie buvo sumušti. Apsuptas iš visų pusių Skopas buvo priverstas atiduoti ginklus ir išsiderėjo tik laisvą pasitraukimą su savo žmonėmis. Todėl pranašo minimi rinktiniai turėjo būti ėjusieji pagalbon Aigipto vadai. — (16) *Puikioje šalyje.* Ebr. t.: grožio šalyje, t. y. Palestinoje. — *Ji bus sunaikinta...* Ebr. t.: sunaikinimas jo rankoje. Jei Antiokas nugalėdavo, žydai būdavo tarp pavergtųjų, su nugalėtu Antioku tekdavo kentėti taip pat žydams (Flav. Juoz.). Antiokas prirengė kelią karaliui persekiotojui ir visiems tiems šiaurės karaliaus padarytiems nelabumams, apie kuriuos kalba Makabiejų knygos. Taip čia pranašas nuo nelabumų pradžios pereina prie pilno jų įvykimo. — (17) *Jo sumanymus...* Kai Skopas buvo nugalėtas ir Antiokas jau buvo paėmęs Celesyrijos, Samarijos ir Jūdėjos miestus, jis padarė su Pt. Epifanu sutartį tą sąlyga, kad šis ves jo dukterį Kleopatrą, kurios kraitis turėjo būti pelnas iš aukščiau įvardintų kraštų. Per dukterį Antiokas tikėjosi paimsiąs sau visą Aigiptą. Sužiedavimas įvyko 198 m. pirm. Kr., vestuvės gi 193 m. — *Sugriautų karalystę:* Ptolemiejaus karalystę. Tačiau Antioko sumanymas

minarum dabit ei, ut evertat illud: et non stabit, nec illius erit. [18] Et convertet faciem suam ad insulas, et capiet multas: et cessare faciet principem opprobrii sui, et opprobrium eius convertetur in eum. [19] Et convertet faciem suam ad imperium terrae suae, et impinget, et corruet, et non invenietur.

[20] Et stabit in loco eius vilissimus, et indignus decore regio: et in paucis diebus conteretur, non in furore, nec in praelio.

[21] Et stabit in loco eius despectus, et non tribuetur ei honor regius: et veniet clam, et obtine-

karalystę, bet taip neįvyks ir jam nepasiseks. [18] Jis atgręš savo veidą į salas ir paims daugelį; jis atims viešpatavimą iš vieno kunigaikščio, kurį jis išniekins, bet tas išniekinimas sugrįš ant jo paties. [19] Po to jis pasuks savo veidą į savo paties šalį, suklups, sukniubs ir jo nebebus atrasta.

[20] Jo vieton stos niekingiausias žmogus ir nevertas karališkos garbės, bet nedaug dienų praslinkus jis bus sunaikintas, ne rūsčiai užpultas ir ne kovoje.

[21] Jo vieton stos paniekinimo vertas žmogus, kuriam nebus teikiama karališkos garbės; jis at-

---

pasibaigė niekais. Ptol. Epifanas buvo atsargus ir Kleopatra stojo visai savo vyro pusėn. Aigiptas neturėjo tekti Antiokui. — (18) *Į salas.* 197 m. Antiokas užkariavo Rodo, Samo, Kolofonos, Fokėos ir kitas salas (Jieron.). 196 m. jis paėmė Trakijos Chersonesą; tuo pasijuto įžeista Roma, kurio globoje buvo užkariautasis kraštas. Į Romos reikalavimą pasitraukti jis atsakė jos pasiuntiniams pasityčiojimu: „kaip aš nesirūpinu Italija, taip jūs nesirūpinkite Azija". Tuomet Roma paskelbė Antiokui karą ir jos vadas L. Cornelius Scipio taip sumušė 190 m. Antioką, kad ne tik išvarė iš jo pasityčiojimus, bet ir visai padarė galą jo gyriams. 50.000 Antioko kariuomenės žuvo, pats vos gyvas paspruko, taiką gi gavo tik sunkiausiomis sąlygomis. — (19) *Pasuks savo veidą...* Priverstas mokėti Romai labai didelę kontribuciją ir ieškoti jai pinigų Antiokas pasitraukė į savo valstybės rytines provincijas, bet kai norėjo Elimaidoje apiplėšti Belio (Zeuso) šventyklos iždinę, buvo vietos gyventojų užmuštas draug su savo palydovais.

(20) *Jo vieton stos...* Ebr. t.: jo vieton stos vienas (Seleukas Filopatoris), kurs siųs mokesčių rinkėją į karalystės grožį (į Judėją su Jeruzale ir bažnyčia). Sel. Filopatoris per devynerius pirmuosius metus turėjo sumokėti romėnams kas met po 1000 talentų, kuriuos jis buvo priverstas išspausti iš savo valdomų tautų. Taip pat jo karalystės grožis Judėja ir Jeruzalė nepasiliko nepaliestos. Karaliaus iždininkas Heliodoris bandė apiplėšti bažnyčią (2 Mak. 3, 7...). — *Nedaug dienų.* LXX: paskutinėse dienose. Teodotijonas: anose dienose. — Turima čia omenyje bažnyčios apiplėšimo bandymas. Greitu laiku po jo įvykusi karaliaus mirtis laikoma bausme už tą piktą pasikėsinimą. Sel. Filopatoris žūna ne tautai sukėlus prieš jį maištą, kaip kad žuvo jo tėvas, ir ne kovoje. Jį pašalino iš gyvųjų tarpo Heliodoris, tikriausiai nuodais.

(21) *Jo vieton...* Čia išdėstoma plačiau, kas auk. 8, 9-13. 23-25 buvo pasakyta apie mažąjį ragą. Visų pirma aprašoma, kaip gavo viešpatavimą tas, kurs Mak. 1, 11 pavadintas nuodėminga šaknimi. Antioko sūnus Antiokas, kurs nuo 189 m. draug su kitais 19 vienaamžių buvo laikomas Romoje laidu. — *Kuriam nebus teikiama..* Antiokas tik gudrumu ir veidmainyste paėmė sostą. Sostas turėjo tekti Seleuko Filopatorio sūnui Demetrijui, kurį tėvas, pašaukęs Antioką pas save, buvo pasiuntęs jo vieton pabūti Romoje laidu. Antiokas grįždamas Atėnuose gavo žinią apie savo brolio

bit regnum in fraudulentia. 22 Et
brachia pugnantis expugnabuntur a facie eius, et conterentur:
insuper et dux foederis. 23 Et
post amicitias, cum eo faciet dolum: et ascendet, et superabit in
modico populo. 24 Et abundantes, et uberes urbes ingredietur:
et faciet quae non fecerunt patres eius, et patres patrum eius:
rapinas, et praedam, et divitias eorum dissipabit, et contra firmissimas cogitationes inibit: et
hoc usque ad tempus. 25 Et
concitabitur fortitudo eius, et cor eius adversum regem Austri in exercitu magno: et rex
Austri provocabitur ad bellum multis auxiliis, et fortibus nimis:
et non stabunt, quia inibunt adversus eum consilia. 26 Et comedentes panem cum eo, conterent
illum, exercitusque eius opprime-

vyks slapčia ir paims karalystę
apgaule. 22 Kovojančiojo pečiai
bus jo nugalėti ir sutriuškinti, be
to ir sandoros vadas. 23 Po prietelystės jis pasielgs su juo apgaulingai; jis ateis ir nugalės su
nedaugeliu žmonių. 24 Į visako
pertekusius ir turtingus miestus jis įeis ir darys, ko nedarė jo tėvai, nė jo tėvų tėvai; jų išplėšas, grobį ir turtus jis išaikvos ir tykos tvirtovių, ir tai iki tam
tikram laikui. 25 Po to jo galia
ir jo širdis bus pakurstyta eiti prieš pietų karalių su didele kariuomene. Pietų karalius bus iššauktas eiti į karą su gausinga ir labai stipria pagalbine kariuomene, bet jie neišlaikys; nes prieš
jį bus daroma sąmokslų. 26 Tie,
kurie valgo su juo duoną, sunaikins jį, ir jo kariuomenė bus nuga-

---

nužudymą. Jis pagreitino savo kelionę, netikėtai greitai puolė Heliodorį, kurs buvo paglemžęs sostą, ir paėmė viešpatavimą sau, ne tikrajam sosto įpėdiniui Demetrijui. — (22) *Kovojančiojo...* Ebr. t.: atplūstanti kariuomenė bus jo nuplauta ir sunaikinta, taip pat ir sandoros viršininkas. — Kovą prieš Heliodorį Antiokas laimėjo. Heliodoris buvo nužudytas. Žuvo taip pat *sandoros vadas,* gal Heliodorį palaikęs jaunesnysis Seleuko sūnus; anot kitų, vyriausias žydų kunigas Onijas III, iš kurio tuo metu jo brolio Jazono pakurstytas Antiokas atėmė vyriausiojo kunigo pareigas ir kurį neilgai trukus nužudė Menelajus (2 Mak. 4, 33). — (23) *Po prietelystės...* Gudrumu paėmęs sau sostą stengėsi išlaikyti jį apgaulėmis. Į jauno Filometorio vainikavimo iškilmes jis buvo pasiuntęs savo atstovą Apolonijų, o paskui šito patariamas ėjo kariauti prieš Filometorį. Filometorio motinai Kleopatrai mirus 171 m. jos sūnaus globėjai Euleus ir Lenneus reikalavo iš Antioko atiduoti Celesyriją, kuri buvo pažadėta Kleopatrai kaipo kraitis; į tuos reikalavimus Antiokas atsakė Palestinos paėmimu. — (24) *Į visako pertekusius.* Ebr. t.: netikėtai. Tas žodis ebr. t. priklauso dar 23 e. *Ir turtingiausius miestus.* Ebr. t.: į derlingiausias vieno krašto vietas, t. y. į Jūdėją. — *Darys, ko nedarė...* Antiokas, atėjęs į Jūdėją, įžengė su dideliu iškilmingumu į Jeruzalę (2 Mak. 4, 22). Prie tos progos jis rasi davė žydams nemaža dovanų, kad padarytų juos sau palankesnius jo sumanytame kare prieš Aigiptą (plg. 2. Mak. 4, 21). — *Iki tam tikram laikui:* iki tinkamai prisirengs karui arba laukdamas patogesnių karui sąlygų. Iš Jeruzalės Antiokas grįžo į Antiokiją (2 Mak. 4, 22. 23; 7, 10). — (25) *Po to... Sugrįžęs* Antiokas renka kariuomenę ir rengiasi pulti Aigiptą (2 Mak. 5, 1); bet ir Aigipte buvo rengiamasi pasipriešinti. — *Bus daroma sąmokslų.* Ptolemiejus Filometoris turėjo didelę kariuomenę, bet ją susilpnino savų žmonių (Ptolemiejaus Makrono) sąmokslas. — (26) *Jo kariuomenė bus...* Aigiptiečiai buvo smarkiai sumušti tarp Kasijos kalno ir Peluzijos. Pats Filometoris pateko nelaisvėn. Antio-

tur: et cadent interfecti plurimi.
27 Duorum quoque regum cor
erit ut malefaciant, et ad mensam unam mendacium loquentur,
et non proficient: quia adhuc finis in aliud tempus.
28 Et revertetur in terram suam cum opibus multis: et cor eius adversum testamentum sanctum, et faciet, et revertetur in terram suam.
29 Statuto tempore revertetur, et veniet ad Austrum: et non erit priori simile novissimum.
30 Et venient super eum Trieres, et Romani: et percutietur, et revertetur, et indignabitur contra testamentum sanctuarii, et faciet: reverteturque et cogitabit adversum eos, qui dereliquerunt

lėta: žus labai daug užmuštų.
27 Abiejų karalių sumanymas bus daryti pikta ir prie vieno stalo jie kalbės melą, bet neturės pasisekimo, nes galas dar atidėtas kitam laikui.
28 Taip anas grįš į savo šalį su daugybe lobio; jo sumanymai bus prieš šventąją sandorą, ir jis juos įvykins, o po to grįš į savo šalį.
29 Paskirtu metu jis vėl grįš ir ateis į pietus, bet šis žygis nebus panašus į pirmąjį žygį.
30 Prieš jį ateis laivai ir romėnai; jis bus sumuštas ir gaus grįžti; jis bus įniršęs prieš šventąją sandorą ir parodys savo įniršimą; po to jis vėl sugrįš ir turės sumanymų dėl tų, kurie

---

kas liepė tuojau sustabdyti kovą, pats visur davinėjo įsakymus nebelieti daugiau kraujo, nes jis esąs jauno Aigipto karaliaus dėdė ir globėjas, ne priešas. Taip jis įsigijo aigiptiečių palankumą. Be to, jis pasiūlė Filometoriui net pagalbą prieš jo jaunesnįjį brolį Ptolemiejų VII Fiskoną, kurs draug su savo seserimi Kleopatra, sukėlę prieš vyresnįjį brolį maištą, buvo įsigalėję Aleksandrijoje. Taip Antiokas su nedidelėmis jėgomis galėjo kurį laiką pasiekti toliausias Aigipto vietas ir plėšikauti. — (27) *Abiejų karalių.* Ptolemiejus Filometoris netikėjo savo dėdės žodžiams, nes gerai suprato tikrus jo norus pasisavinti visą Aigiptą, todėl jie melavo vienas kitam. Filometoris negalėjo veikiai nusikratyti Antioko, tasai gi negalėjo įvykinti savo sumanymų dėl Aigipto likimo. — (28) *Grįš į savo šalį.* Apgultos Aleksandrijos Antiokas paimti neįstengė ir grįžo į Syriją. Jį buvo pasiekęs gandas apie sukilimą Jeruzalėje (2 Mak. 5, 11-17), tai jis grįždamas per Palestiną apiplėšė Jeruzalės bažnyčią (1 Mak. 1, 20...). — (29) *Bet šis žygis...* 169 m. Antiokas vėl ėjo su kariuomene į Aigiptą neva Filometorio teisių ginti, nes šio brolis Fiskonas dabar valdė visą Aigiptą. Antiokas turėjo dabar didelį laivyną ir laimėjo jūros kovą prie Peluzijos, trumpu laiku paėmė Memfį, čia paliko Filometorį ir apgulė Aleksandriją, kurioje buvo užsidaręs Fiskonas, bet paimti jos nepavyko. Kodėl nepavyko, paaiškinama 30 e. — (30) *Prieš jį ateis...* Anot ebr. t.: jį užpuls kitiečių laivai. Kitthim vadinosi visų pirma kipriečiai, bet taip pat visos Tarpžemės jūros krantai ir salų gyventojai. Gal čia turėta omenyje Romos senato suteikta pagalba, kurios aleksandrijiečiai buvo prašę, nors Romos pasiuntiniai tikriausiai atvyko tik vėliau (vz. 43. 44. eil.). Žinia, kad Antiokas buvo priverstas pasitraukti nuo Aleksandrijos, pasiekė žydus, kaipo klaidingas gandas apie Antioko mirtį. Tuojau Jeruzalėje Jazonas padarė sumišimą (2 Mak. 5, 5). Antiokas pamanė, kad žydai pasinaudodami jo nepasisekimu, nori stoti Ptolemiejų pusėn (2 Mak. 5, 11). Jis palikęs savo valdžioje Aigipto tvirtovę Peluziją atvyko iš Aigipto į Jūdėją, paėmė ginklais Jeruzalę (2 Mak. 5, 11), čia padarė dideles skerdynes (1 Mak. 1, 18-25; 2 Mak. 5, 12-14), įėjo į bažnyčią (2 Mak. 5, 15), sutepė ir apiplėšė ją (1 Mak. 1, 23; 2 Mak. 5, 16) ir išvyko su 1800 talentų grobių į Antiokiją (2 Mak. 21). — *Bus sumuštas.* Anot ebr. t.: nustos drąsos. — *Turės sumanymų...:* palaikys tuos žydus, kurie

testamentum sanctuarii. 31 Et
brachia ex eo stabunt, et pol-
luent sanctuarium fortitudinis, et
auferent iuge sacrificium: et
dabunt abominationem in de-
solationem. 32 Et impii in testa-
mentum simulabunt fraudulenter:
populus autem sciens Deum su-
um, obtinebit, et faciet. 33 Et doc-
ti in populo docebunt plurimos:
et ruent in gladio, et in flamma,
et in captivitate, et in rapina die-
rum. 34 Cumque corruerint, sub-
levabuntur auxilio parvulo: et ap-
plicabuntur eis plurimi fraudu-
lenter. 35 Et de eruditis ruent, ut
conflentur, et eligantur, et deal-
bentur usque ad tempus praefi-
nitum: quia adhuc alliud tempus
erit. 36 Et faciet iuxta voluntatem
suam rex, et elevabitur, et mag-
nificabitur adversus omnem de-
um: et adversus Deum deorum
loquetur magnifica, et dirigetur,
donec compleatur iracundia: per-
petrata quippe est definitio. 37 Et

pametė šventąją sandorą. 31 Iš
jo iškils pečiai ir suteps stipry-
bės šventyklą; jie panaikins nuo
latinę auką ir pastatys sunaikini-
mo nuobodą. 32 Sandorai nusi-
kaltę bedieviai veidmainiaus ir
elgsis apgaulingai, tauta gi pa-
žįstanti savo Dievą bus ištver-
minga ir elgsis drąsiai. 33 Mokytie-
ji tautoje pamokins labai daugelį;
jie žus kalaviju, liepsnoje, nelais-
vėje ir tų dienų plėšimuose. 34 Par-
puolę jie bus pakelti mažos pa-
galbos, ir daugelis prisidės prie
jų apgaulingai. 35 Ir iš mokytojų
kai kurie sukniubs, kad jie pe-
reitų per ugnį, būtų išrinkti ir
išbaltinti iki paskirtam metui, nes
dar bus kitas metas. 36 Karalius
darys, kaip jis norės, kelsis pui-
kybėn ir didžiuosis prieš kiek-
vieną dievą; ir prieš dievų Die-
vą jis kalbės išdidžių dalykų ir
turės pasisekimo, iki rūstybė bus
pilna; nes kas nutarta, bus įvy-
kinta. 37 Jis nežiūrės savo tėvų

---

buvo pradėję nutolti nuo savo tikybos. Plg. 2 Mak. 4, 47-50. — (31) *Iš jo iškils pečiai...:* ateis Antioko siunčiama kariuomenė. — Šita eil. liečia 168 m. persekiojimą, apie kurį plačiau kalbama 1 Mak. 1, 57—63; 2 Mak. 6, 2-11. Kai kurie aiškintojai ją laiko vėlesnių laikų priedu. (32) *Sandorai nusikaltę...* Anot ebr. t.: iš tų, kurie nusikalsta sandorai, t. y. iš pametusių Dievo įstatymą žydų jis stengsis viltaviliavimais padaryti pagonis.—Antiokas stengėsi platinti pagonystę tarp bedievių žydų viliojančiais pažadais. Jo pastangos turėjo nemaža pasisekimo (1 Mak. 1, 55; 2, 18); bet žydų dauguma nepasidavė jokiems gundymams ir pasiliko ištikima Dievui. — (33) *Mokytieji:* ištikimi Dievui, pamaldesnieji. Uolesniųjų tarpe atsirado gana vyrų, kurie žodžiu ir pavyzdžiu mokino tautos daugumą jų religijinių pareigų, nors ne vienam iš jų teko dėlto skaudžiai nukentėti ir mirti (plg. 1 Mak. 1, 32. 34. 39... 2 Mak. 5, 13... 6. 9... 7 ,1.., — (34, 35) *Mažos pagalbos:* Makabiejų 178 m. ir vėliau. Ta pagalba maža ir išvadavimas nedidelis palyginus su tuo išvadavimu ir garbe, kurią suteiks pats Dievas. (Vz. 12 persk.) nutremdamas visus priešus. Kadangi prislėgtai tautai šita kad ir maža pagalba suteikiama šiek tiek vilties, tai daugelis dedasi prie persekiojamųjų tikėdamies tolimesnių laimėjimų, bet greitai jie eina vėl priešų pusėn arba patys stato kilpas pamaldiesiems (vz. 1 Mak. 6, 21... 7, 6; 9, 23; 2 Mak. 14, 3... Kodėl Dievas leidžia tokiuos persekiojimus, paaiškinama 35 eil. — *Kitas metas:* kuriame Dievas suteiks pilną laimėjimą ir kurį jis pats vienas žino. — 34 ir 35 eil. kai kurie aiškintojai laiko vėlesnių laikų priedu. — (36) *Prieš kiekvieną dievą:* prieš tikrąjį Dievą ir prieš netikrus dievus. —*Iki rūstybė:* Dievo rūstybė prieš jo tautą. Plg. 2 Mak. 6, 12-17; 7, 32. — *Bus įvykinta.* Ta nelaimė yra Dievo skirta ir tikrai ateis; joki žmogaus galia jos nesulaikys. — (37) *Jis ne-*

Deum patrum suorum non re-
putabit: et erit in concupiscentiis
faminarum, nec quemquam deo-
rum curabit: quia adversum uni-
versa consurget. [38] Deum autem
Maozim in loco suo venerabitur:
et Deum, quem ignoraverunt pa-
tres eius, colet auro, et argento,
et lapide pretioso, rebusque pre-
tiosis. [39] Et faciet ut muniat Ma-
ozim cum Deo alieno, quem cog-
novit, et multiplicabit gloriam,
et dabit eis potestatem in multis,
et terram dividet gratuito.
[40] Et in tempore praefinito
praeliabitur adversus eum rex
Austri, et quasi tempestas veniet
contra illum rex Aquilonis in cur-
ribus, et in equitibus, et in clas-
se magna, et ingredietur terras.
et conteret, et pertransiet. [41] Et
introibit in terram gloriosam, et
multae corruent: hae autem so-
lae salvabuntur de manu eius,
Edom, et Moab, et principium
filiorum Ammon. [42] Et mittet ma-

Dievo, geiduliaus moterų ir ne-
sirūpins nė vienu dievu, nes jis
sukils prieš visa. [38] Užuot to gi
jis garbins Maozimo dievą ir die-
vui, kurio nežinojo jo tėvai, tar-
naus auksu, sidabru, brangiais
akmenimis ir brangiais dalykais.
[39] Jis stengsis sustiprinti Maozi-
mą svetimu dievu, kurį pažino,
ir daugins jo garbę, suteiks jo
šalininkams daug valdžios ir pa-
dalins žemę be atlyginimo.

[40] Paskirtu metu prieš jį ko-
vos pietų karalius, ir kaip audra
ateis prieš aną šiaurės karalius
su kariškais vežimais, su raite-
liais ir su dideliu laivynu; jis įpuls
į žemes, sunaikins ir pereis per
jas. [41] Jis įeis į garbingąją šalį ir
daug šalių bus nugalėta; tik ši-
tos vienos išsigelbės iš jo ran-
kos: Edomas ir Moabas ir Amo-
no sūnų pirmieji. [42] Jis išties sa-
vo ranką į šalis, ir Aigipto žemė

žiūrės... Ebr. t. paprastai kitaip verčiamas: jis nežiūrės nei savo tėvų dievų, nei tos (dievybės), kuri yra moterų pamėgimas (Syrijoje labai gerbiamo Tammuzo-Adonio, kurio mirtį apraudodavo moterys), nei bet kurios kitos dievybės. — (38) *Maozimo dievą*, t. y. tvirtovių dievą. Gal čia turėta omenyje Jupiter Capitolinus, kuriam Antiokas pradėjo statyti Antiokijoje labai brangius rūmus (Livius 41, 20). Nuo jo Antiokas rasi neskyrė Jupiterio Olimpijaus, kuriam jis pastatydino Atėnuose puikią šventyklą (2 Mak. 6, 2). Anot to paties Livijaus (42, 6) Antiokas nusiuntęs kaipo auką Romon auksinių indų 500 svarų vertės. — (39) *Jis stengsis...* Šitos eil. prasmė gana neaiški. Ebr. t. galima išversti taip: „ir jis daro tvirtovių įgulas iš svetimo dievo žmonijų t. y. iš jo šalininkų, arba: jis stato įgulų žmonėms tvirtovių su svetimu dievu, t. y. su Jupiterio paveikslu ir kultu. — „Į Dovido miestą“ Antiokas buvo atsiuntęs pagonių kolonistų įgulą (1 Mak. 1, 33-40). Tiems kolonistams buvo suteikta įvairių lengvatų. — *Be atlyginimo* Ebr. t.: už atlyginimą.

(40) *Paskirtu metu...* Ebr. t.: pabaigos metu. Kai kurie aiškintojai čia mato trumpą pakartojimą to, kas aukščiau pasakyta, tik su šiokiais tokiais papildymais. Bet galimas ir kitoks aiškinimas. Pasitraukus iš Aigipto Antiokui, karalius Filometoris susitaikė su savo broliu Fiskonu ir buvo priimtas į Aleksandriją; po to viešpatavo Aigiptui abu broliu draug su jų seserimi Kleopatra. Gavęs apie tai žinią Antiokas labai įpyko, pradėjo rengtis naujam karui prieš Aigiptą, tuojau pasiuntė laivyną į Kiprą ir pats ėjo su didele kariuomene sausumos keliu. — (41) *Jis įeis...* Iš Celesyrijos Antioko kelias ėjo per *garbingąją šalį* Palestiną, kurios gyventojai turėjo, be abejo, labai daug nukentėti; nepaliesti liko seni žydų priešai Edomas, Moabas ir Amonas,

num suam in terras: et Terra
Aegypti non effugiet. 43 Et do-
minabitur thesaurorum auri, et
argenti, et in omnibus pretiosis
Aegypti: per Libyam quoque, et
Aethiopiam transibit. 44 Et fama
turbabit eum ab Oriente et ab
Aquilone: et veniet in multitudi-
ne magna ut conterat et interfi-
ciat plurimos. 45 Et figet taber-
naculum suum Apadno inter ma-
ria, super montem inclytum et
sanctum: et veniet usque ad sum-
mitatem eius, et nemo auxiliabi-
tur ei.

Caput XII. 1 In tempore au-
tem illo consurget Michael prin-
ceps magnus, qui stat pro filiis
populi tui: et veniet tempus qua-
le non fuit ab eo ex quo gen-
tes esse coeperunt usque ad tem-
pus illud. Et in tempore illo
salvabitur populus tuus, omnis

neištruks. 43 Jam teks aukso ir
sidabro turtai ir visos Aigipto
brangenybės; jis pereis taip pat
per Lybiją ir Aitiopiją. 44 Bet gan-
das iš rytų ir iš šiaurės nugąs-
dins jį; jis ateis su nedidele dau-
gybe sunaikinti ir užmušti dau-
gelio. 45 Jis pastatys savo padang-
tę ir savo rūmą tarp jūrų, gar-
bingajame ir šventajame kalne,
eis iki jo viršūnei ir niekas ne-
padės jam.

12 perskyrimas. 1 Anuo gi
metu kelsis didis kunigaikštis Mi-
kolas, kurs užstoja tavo tautos
sūnus, nes ateis laikas, kokio ne-
buvo nuo to meto, kai tautos
pradėjo būti, iki anam laikui. Anuo
metu tavo tauta bus išgelbėta,

---

nes Antioko kariuomenė žygiavo šiapus Jordano. — (42. 43) *Jis išties...* Antiokas vėl paims Aigiptą iki Memfiui, prisiplėš daug turtų ir sustiprins savo kariuomenę lybijiečiais ir aitiopiečiais. — *Jis pereis taip pat per Lybiją.* Anot ebr. t.: lybiječiai ir aitiopiečiai bus tarp jį lydinčiųjų, arba eis jo žingsniais. — (44) *Bet gandas...* Antiokas jau laikė save viso Aigipto valdovu, bet jam vėl pasipriešino Aleksandrija, paskutinė dviejų brolių prieglauda. Ir Aleksandrija nebūtų galėjusi ilgiau priešintis, jei nebūtų susilaukusi pagalbos. Jau antrojo Antioko užpuolimo metu aleksandrijiečiai prašė Romą gelbėti juos. Romos senatas buvo išsiuntęs savo pasiuntinius su Popilijumi Lenu (C. Popilius Laenas), tačiau pasiuntiniai galėjo atvykti į Aigiptą tik po kovos prie Pidnos (22 birž. 168 m.). Atvykęs pagaliau į Aigiptą Lenas susitiko su Antioku netoli Aleksandrijos ir senato vardu pareikalavo iš Antioko pasitraukti iš Aigipto. Kai Antiokas atsakė norįs tuo reikalu pasitarti su saviškiais, Lenas lazda užbrėžęs aplink Antioką skritį ir pareikalavęs duoti galutiną atsakymą pirma, negu išeis iš skrities. Antiokas nusileido ir pasitraukė iš Aigipto sulig Romos senato reikalavimu. Vargu jis būtų tai taip greitai padaręs, jei tuo pačiu metu nebūtų gavęs žinių apie Persijaus sukeltą maištą. Grįžtančio Antioko įtūžimą vėl turėjo pajusti Palestina, per kurią ėjo (plg. 2 Mak. 7). — (45) *Savo rūmą:* savo karališkų rūmų padangtę. — *Tarp jūrų:* tarp Mirties ir Tarpžemės jūros. Eidamas pro Jeruzalę Antiokas sustojo ties ja ir įsakė bjauriausiai išniekinti ir sutepti šventyklą. — *Eis iki...* Daugelis aiškintojų supranta šituos žodžius apie Antioko galą (žuvimą), kurs jam buvo neišvengiamas. Kiti tačiau aiškina apie liūdną šventojo kalno ir bažnyčios likimą, kurs Dievo nutarimu buvo dabar neišvengiamas.

(12, 1) *Anuo gi metu:* didžiausio Dievo išrinktosios tautos pažeminimo metu pakils jos ypatingas globėjas arkangelas Mikolas ir jam padedant žus ne visa tauta: tie, kurie yra įrašyti į gyvenimo knygą, bus išgelbėti. — *Ateis laikas.* Ebr. t.: ateis priespaudos laikas.

qui inventus fuerit scriptus in
libro.
2 Et multi de his, qui dormiunt in terrae pulvere, evigilabunt:
alii in vitam aeternam, et alii in
opprobrium ut videant semper.
3 Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti:
et qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellae in perpetuas
aeternitates.
4 Tu autem Daniel claude sermones, et signa librum usque ad
tempus statutum: plurimi pertransibunt, et multiplex erit scientia.
5 Et vidi ego Daniel, et ecce
quasi duo alii stabant: unus hinc
super ripam fluminis, et alius inde ex altera ripa fluminis.
6 Et
dixi viro, qui erat indutus lineis,
qui stabat super aquas fluminis:
Usquequo finis horum mirabilium?
7 Et audivi virum, qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis, cum elevasset dexteram et sinistram suam
in caelum, et iurasset per viventem in aeternum, quia in tempus,

kiekvienas, kurs bus rastas įrašytas į knygą.
2 Daugelis tų, kurie miega
žemės dulkėse, pabus, vieni amžinam gyvenimui, kiti sugėdinimui, kad matytų jį visuomet.
3 Mokytieji žibės kaip tvirtumos
spindėjimas, ir kurie mokina daugelį teisybės kaip žvaigždės per
amžių amžius.
4 Tu gi, Daniėli, užrakink žodžius ir padėk antspaudą ant
knygos iki paskirtam laikui; daugelis ją tyrinės, ir žinojimas padaugės.
5 Aš, Daniėlis, žiūrėjau, ir
štai stovėjo kitu du vyru, vienas
šiapus upės krante ir kitas anapus kitame upės krante.
6 Tuomet aš tariau vyrui, apsivilkusiam
drobiniais, kurs stovėjo ant upės
vandenų: kada gi bus šitų stebėtinų dalykų galas?
7 Ir aš girdėjau vyrą, vilkintį drobiniais,
kurs stovėjo ant upės vandenų,
kaip jis pakėlęs savo dešinę ir
kairę į dangų prisiekė gyvuoju
per amžius, jog tai tęsis vieną

---

(2) *Daugelis tų...* Šitoje eil. kalbama apie mirusiųjų atsikėlimą. Panašus mokslas paliestas ir prirengtas jau Jobo 19, 25-27; Iz. 26, 19; Ez. 37 ir tam tikra dalimi Atk. 32, 39; 1 Kar. 2, 6. — Dabartinį ebr. t. kai kurie aiškintojai supranta šiaip: *Daugelis tų, kurie miega*, t. y., kurie nieko neveikia, *žemės dulkėse*, t. y. skaudžiai varginamoje Jūdėjos šalyje, *pabus*, t. y. pasidarys veiklūs; vieni stos už Dievo įstatymą (vz. 1 Mak. 2, 42-48; 2 Mak. 8, 1-5) ir dėlto bus verti amžino gyvenimo, amžino gyriaus (vz. 1 Mak. 2, 51) ir laimės amžinąjį užmokesnį; kiti gi stos Dievo nepriętelių pusėn (vz. 1 Mak. 2, 16. 44. 48) ir dėlto jiems teks amžinas paniekinimas. — (3) *Mokytieji:* pamaldieji. Amžiną užmokesnį gaus dievobaimingieji ir ypač tie, kurie žadina dievobaimingumą kituose. Plg. Išm. 3, 7.

(4) *Užrakink žodžius:* saugok rūpestingai žodžius (plg. 8, 26), t. y. duotąsias pranašystes. — *Iki paskirtam laikui.* Ebr. t.: iki pabaigos metui, t. y. iki tam laikui, kuriame visa tai bus įvykinta, kad tuomet įsitikintų, jog visa tai buvo iš anksto paskelbta, ir taip įvyko, kaip buvo paskelbta. Plg. Iz. 34, 16.

(5) *Kitu du vyru.* Regėjimas baigiamas pasirodymu dar dviejų angelų, stovėjusių upės (anot 10, 4 Tigrio) krantuose. Kas tie angelai buvo, nepasakoma. Jie turi būti liudytojais žodžių, kuriuos pasakys tas angelas, kurs kalbėjosi su Daniėliu. — (6) *Vyrui:* angelui, kurs jau paminėtas aukščiau 10, 5. — (7) *Pakėlęs savo dešinę ir...* Rankos aukštyn pakėlimas buvo

et tempora, et dimidium tempo-
ris. Et cum completa fuerit di-
spersio manus populi sancti, com-
plebuntur universa haec. [8] Et
ego audivi, et non intellexi. Et
dixi: Domine mi, quid erit post
haec? [9] Et ait: Vade Daniel, quia
clausi sunt, signatique sermones
usque ad praefinitum tempus. [10] Eli-
gentur, et dealbabuntur, et quasi
ignis probabuntur multi: et impie
agent impii, neque intelligent om-
nes impii, porro docti intelligent.
[11] Et a tempore cum ablatum fu-
erit iuge sacrificium, et posita
fuerit abominatio in desolationem,
dies mille ducenti nonaginta. [12] Be-
atus, qui expectat, et pervenit us-
que ad dies mille trecentos tri-
ginta quinque. [13] Tu autem va-
de ad praefinitum: et requiesces,
et stabis in sorte tua in finem
dierum.

Hucusque Danielem in Hebraeo Volumine legimus. Quae sequuntur usque ad finem libri, de Theodotionis editione translata sunt.

laiką, du laiku ir pusę laiko. Kai
šventosios tautos galios išsklai-
dymas bus pilnai įvykęs, visa tai
bus įvykinta. [8] Aš tai girdėjau,
bet nesupratau. Aš tariau: Mano
Viešpatie, kas bus paskui? [9] Jis
atsakė: Eik, Danièli, nes tie žo-
džiai yra užrakinti ir užantspau-
duoti iki paskirtam laikui. [10] Daug
bus išrinkta ir išbaltinta ir kaip
ugnyje išmėginta, o bedieviai elg-
sis bedieviškai, ir visi bedieviai
to nesupras, tačiau mokytieji su-
pras. [11] Nuo to meto, kai bus
atimta nuolatinė auka ir bus pa-
statyta sunaikinimo nuoboda, yra
tūkstantis du šimtu devyniosde-
šimtys dienų. [12] Palaimintas, kas
laukia ir sulaukia tūkstančio tri-
jų šimtų trijų dešimtų penkių die-
nų pabaigą. [13] Tu gi eik iki pa-
skutiniam galui; tu ilsėsies ir atsi-
stosi savo likime dienų pabaigoje.

Iki čia skaitėme Danièlį ebraiškame originale. Kas toliau iki knygos galui, išversta iš Teodotijono leidinio.

ženklas, kad angelas šaukia Dievą savo žodžių tikrumo liudytoju, kitaip sakant, prisiekia Dievu. Bet kam angelas pakėlė abi rankas? Gal didesniam iškilmingumui, bet gal draug abiejų rankų pakėlimu jis maldauja Dievą. — *Vieną laiką...* Kadangi Danièlis sakosi šių žodžių nesupratęs, tai aiškintojai mano, kad čia minimas „laikas“ negali būti lygus vieneriems metams. Tačiau kiti labiau žiūrėdami ebr. t. angelo žodžius: *vieną laiką, du laiku ir pusę laiko* supranta apie trejus su puse metus, kurie praslinko nuo bažnyčios sutepimo 25 kislev mėnesio dieną 168 m. iki Antioko mirčiai 164 m. — *Kai šventosios...* Nevisai aiškus ebr. t. kai kurių verčiamas šiaip: kai šventosios tautos rankos, t. y. jėgos laužymui ateis galas. — Žydų jėgą laužė Antiokas; tam laužymui ateis galas, kai pats Antiokas nustos galios. — (8) *Kas bus paskui?* Ebr. t.: koks bus viso to galas? t. y. kurs anų stebėtinų dalykų bus paskučiausias? — (9) *Eik, Danièli...* Angelas atsako Danièliui, kad jis turi pasitenkinti duotu paaiškinimu. — *Iki paskirtam metui.* Ebr. t.: iki pabaigos metui. — (10) *Mokytieji:* pamaldieji. Iš paskelbtų vargų ir priespaudos vieni išeis apvalyti, kiti dar labiau sukietėję savo piktume. — (11) *Tūkstantis...* Tas 1290 dienų nuo kasdieninės aukos panaikinimo ir sunaikinimo nuobodos pastatymo (1 Mak. 1, 37, 25 kislev 178) sudaro trejus ir pusę metų, tikriausiai tokį pat laikotarpį, koks minimas auk. 7 e., todėl ir jų pabaiga turi supulti su Antioko galu (164 m.). — (12) *Tūkstančio...* Palaimintu vadinamas tas, kurs išgyvens ne tik 1290 d., bet dar 45 dienas viršaus. Gal tiek dienų tęsėsi Antioko liga, dėl kurios jis mirė. — (13) *Tu gi eik...* Anot šv. Efremo aiškinimo čia angelas pasako pra-

A. Susanos išgelbėjimas.

Caput XIII. [1] Et erat vir habitans in Babylone, et nomen eius Ioakim: [2] Et accepit uxorem nomine Susannam, filiam Helciae pulchram nimis, et timentem Deum: [3] parentes enim illius, cum essent iusti, erudierunt filiam suam secundum legem Moysi. [4] Erat autem Ioakim dives valde, et erat ei pomarium vicinum domui suae: et ad ipsum confluebant Iudaei, eo quod esset honorabilior omnium. [5] Et constituti sunt de populo duo senes iudices in illo anno: de quibus locutus est Dominus: Quia egressa est iniquitas de Babylone a senioribus iudicibus, qui videbantur regere populum. [6] Isti frequentabant domum Ioakim, et veniebant ad eos omnes, qui habebant iudicia. [7] Cum autem populus revertisset per meridiem, ingrediebatur Susanna, et deambulabat in pomario viri sui. [8] Et videbant eam senes quotidie ingredientem, et deambulantem: et exarserunt in

13 perskyrimas. [1] Babilone gyveno vienas vyras vardu Joakimas. [2] Žmoną jis buvo vedęs vardu Susaną, Helkijo dukterį, labai gražią ir Dievo bijančią, [3] nes jos gimdytojai, būdami teisūs, buvo išauklėję savo dukterį pagal Mozės įstatymą. [4] Joakimas buvo labai turtingas ir turėjo sodą šalia savo namų; pas jį susieidavo žydai, nes jis buvo visų garbingiausias. [5] Anais metais buvo pastatyta du seniai iš tautos teisėjais, kaip anie, apie kuriuos Viešpats yra pasakęs: Neteisybė Babilone išėjo iš vyresniųjų, iš teisėjų, kurie rodėsi valdą tautą. [6] Šitie lankėsi Joakimo namuose, o pas juos ateidavo visi, kurie turėdavo bylų. [7] Kai žmonės apie vidudienį išeidavo, Susana įeidavo ir vaikščiodavo savo vyro sode. [8] Seniai matė ją kasdien įeinančią ir vaikščiojančią, ir užsidegė geisti jos;

---

našui Danièliui, kad jis mirsiąs anksčiau, negu paskelbtoji pranašystė palies Izraėlį; bet kai pamaldieji kelsis iš numirusių, ir jis atsikels jam skirtam likimui pabaigos metu, kad dalyvautų pabaigos meto išganyme.

Iki čia... Šv. Jeronimo pastaba apie tekstą, kuriuo jis naudojosi.

13, 1-64. Dora Joakimo žmona Susana pasipriešina ją gundantiems seniams (1-27); jų apkaltinta svetimoteryste pasmerkiama mirti (28-43), bet išgelbėima nuo mirties Danièlio, kurs įrodo jos nekaltumą (44-64).

(**13, 1**) *Joakimas.* Kada Joakimas buvo atvestas į Babiloną, neaišku. Gal tuo pačiu metu kaip ir Danièlis, gal draug su karaliumi Jekoniju (4 Kar. 24, 14). Joakimas paklusnus duotam pranašo Jeremijo (29, 5) patarimui buvo įsigijęs Babilone namus su sodu. — (2) *Susaną.* Ebr. ž. *šušan* reiškia leliją. Tokio vardo Susana buvo tikrai verta dėl savo dorumo. — *Dievo bijančią:* kuri ištikimai laikėsi Dievo įstatymo. — (5) *Teisėjais.* Jie gal buvo karaliaus paskirti kaip Jūdėjoje Godolijas. Babėlės karaliui buvo svarbu, kad jo pavergtos tautos mokėtų visus mokesčius, primesti gi žydams babiloniečių papročius jis nesirūpino. — *Neteisybė...* Čia gal turime išlaikytus kurio nors nežinomo pranašo žodžius, taip kaip šv. Povilas yra palikęs žmonijos atminčiai evangelijon neįrašytus kelis Viešpaties žodžius, Apd. 20, 35. — (8) *Kasdien.* Seniai pasilikdavo pas Joakimą pasitarti ar draugiškai pasikalbėti ir taip matydavo Susaną kasdien. — (9) *Kad nebematytų dan-*

concupiscentiam eius: 9 et ever-
terunt sensum suum, et decli-
naverunt oculos suos ut non vide-
rent caelum, neque recordaren-
tur iudiciorum iustorum. 10 Erant
ergo ambo vulnerati amore
eius, nec indicaverunt sibi vicis-
sim dolorem suum: 11 erubesce-
bant enim indicare sibi concupis-
centiam suam, volentes concum-
bere cum ea: 12 et observabant
quotidie sollicitius videre eam.
Dixitque alter ad alterum: 13 Ea-
mus domum, quia hora prandii
est. Et egressi recesserunt a se.
14 Cumque revertissent, venerunt
in unum: et sciscitantes ab in-
vicem causam, confessi sunt con-
cupiscentiam suam: et tunc in
communi statuerunt tempus, quan-
do eam possent invenire solam.
15 Factum est autem, cum obser-
varent diem aptum, ingressa est
aliquando sicut heri et nudius-
tertius, cum duabus solis puellis,
voluitque lavari in pomario: aes-
tus quippe erat: 16 et non erat
ibi quisquam, praeter duos senes
absconditos, et contemplantes
eam. 17 Dixit ergo puellis: Affer-
te mihi oleum, et smigmata, et
ostia pomarii claudite, ut laver.
18 Et fecerunt sicut praeceperat:
clauseruntque ostia pomarii, et
egressae sunt per posticum ut
afferrent quae iusserat nesciebant-
que senes intus esse absconditos.
19 Cum autem egressae essent
puellae, surrexerunt duo senes,
et accurrerunt ad eam, et di-
xerunt: 20 Ecce ostia pomarii clau-

9 jie iškraipė savo jausmus ir nu-
gręžė savo akis, kad nebematytų
dangaus ir nebeatsimintų teisin-
gų teismų. 10 Taigi abudu buvo
pažeisti jos meilės, bet vienas
kitam nesakė savo skausmo, 11 nes
gėdėsi pasisakyti vienas kitam
savo geidulį, kad norėjo turėti su
ja kūniškų santykių. 12 Taip jie
kasdien labai rūpestingai tykojo
pamatyti ją. Kartą vienas kitam
tarė: 13 Eikime namon, nes jau
metas pusryčiauti, ir išėję jie at-
siskyrė vienas nuo kito, 14 bet
tuojau sugrįžo ir vėl susitiko.
Klausdamies vienas kitą priežas-
ties prisipažino prie savo geidu-
lio ir tuomet bendrai nustatė lai-
ką, kada jie galėtų rasti ją vieną.
15 Jiems laukiant tinkamos dienos
atsitiko, kad Susana savo įpročiu
įėjo tik su dviem mergaitėm ir
norėjo išsimaudyti sode, nes bu-
vo karšta. 16 Daugiau ten nebu-
vo nieko be dviejų senių, kurie
buvo pasislėpę ir žiūrėjo į ją.
17 Ji tarė mergaitėms: Atneškite
man aliejaus ir kvepalų ir užra-
kinkite sodo vartus, kad aš ga-
lėčiau išsimaudyti. 18 Tos padarė,
kaip ji buvo liepusi: užrakino
sodo vartus ir išėjo pro užpaka-
lines duris atnešti, ką ji buvo
liepusi; jos nežinojo, kad seniai
buvo pasislėpę viduje. 19 Mergai-
tėms išėjus abudu seniai atsikė-
lė, pribėgo prie jos ir tarė: 20 Štai
sodo vartai užrakinti, niekas mū-
sų nemato, o mes labai geidžia-

---

gaus... Jei jie būtų pakėlę savo akis į dangų, t. y. jei būtų maldavę Dievo pagalbos ir atsiminę jo įsakymus bei bausmes, jie būtų nugalėję pagundą; bet jie patys pasidavė pagundai. — (11) *Nes gėdėsi...* LXX vertime 11-22 eil. pasakojimas išreikštas žymiai trumpiau. — (22) *Tai bus man mirtis:* jei aš sutiksiu, tai atneš man mano sielos mirtį (Jieron.). — (23) *Bet geriau man...* Susana labiau brangina savo nekaltumą, kaip gerą vardą ir gyvybę todėl ji pradeda šaukti. Susanos šauksmu senių buvimas sode

sa sunt, et nemo nos videt, et
nos in concupiscentia tui sumus:
quam ob rem assentire no-
bis, et commiscere nobiscum.
21 quod si nolueris, dicemus
contra te testimonium, quod fuerit
tecum iuvenis, et ob hanc cau-
sam emiseris puellas a te. 22 In-
gemuit Susanna, et ait: Angus-
tiae sunt mihi undique: si
enim hoc egero, mors mihi est:
si autem non egero, non effugi-
am manus vestras. 23 Sed melius
est mihi absque opere incidere
in manus vestras, quam peccare
in conspectu Domini. 24 Et ex-
clamavit voce magna Susanna:
exclamaverunt autem et senes
adversus eam. 25 Et cucurrit unus
ad ostia pomarii, et aperuit. 26 Cum
ergo audissent clamorem famuli
domus in pomario, irruerunt per
posticum ut viderent quidnam
esset. 27 Postquam autem senes
locûti sunt, erubuerunt servi ve-
hementer: quia numquam dictus
fuerat sermo huiûscemodi de Su-
sanna.

Et facta est dies crastina.
28 Cumque venisset populus ad
Ioakim virum eius, venerunt et
duo presbyteri pleni iniqua co-
gitatione adversus Susannam ut
interficerent eam. 29 Et dixerunt
coram populo: Mittite ad Susan-
nam filiam Helciae uxorem Jo-
akim. Et statim miserunt. 30 Et
venit cum parentibus, et filiis, et
universis cognatis suis. 31 Porro
Susanna erat delicata nimis, et pul-
chra specie. 32 At iniqui illi ius-

me tavęs; todėl pasiduok mums
ir turėk su mumis kūniškų san-
tykių. 21 O jei tu nesutiksi, mes
paliudysime prieš tave, kad su
tavim buvo jaunikaitis, ir todėl
tu išsiuntei nuo savęs mergaites.
22 Tuomet Susana sudejavo ir ta-
rė: Esu suspausta iš visų pusių,
nes jei aš tai padarysiu, tai bus
man mirtis, ir jei nepadarysiu, aš
neištrūksiu iš jūsų rankų. 23 Bet
geriau man be tokio darbo įpul-
ti į jūsų rankas, kaip nusidėti
Viešpaties akivaizdoje. 24 Ir tuo-
jau Susana sušuko dideliu balsu,
bet taip pat seniai pradėjo šauk-
ti prieš ją. 25 Vienas gi pribėgo
prie sodo vartų ir atidarė. 26 Na-
mų tarnai, išgirdę šauksmą sode,
įpuolė pro užpakalines duris, kad
pamatytų, kas čia darosi. 27 Se-
niams gi pradėjus kalbėti, tarnai
smarkiai paraudo, nes panašių
žodžių niekuomet nebuvo ištarta
apie Susaną.

Taip atėjo kita diena. 28 Kai
žmonės atėjo pas jos vyrą Joaki-
mą, atėjo ir abudu vyresnieji pil-
ni nedorų minčių prieš Susaną,
kad ją nužudytų. 29 Jie tarė žmo-
nių akyse: Siųskite pašaukti Jo-
akimo žmonos Helkijo dukters
Susanos. Jie tuojau pasiuntė.
30 Tuomet ji atėjo su savo tėvais,
vaikais ir su visais giminėmis.
31 Buvo gi Susana labai gležna
ir gražios išvaizdos. 32 Bet anie
nedorėliai liepė ją nugaubti (nes

turėjo visiems išeiti aikštėn. Jie ne tik nenori pasirodyti kalti, bet dar ryžtasi būti Susanos kaltintojais; todėl ir jie šaukia. — (27) *Tarnai smarkiai paraudo.* Nors praeitas Susanos gyvenimas liudijo, kad ji nekalta, bet kaip gi tarnai galėjo drįsti netikėti tautos teisėjams? (Aug.).

(30) *Su savo tėvais...* Visi liūdi draug su Susana, nes žino jos nekaltą gyvenimą. Kitaip elgiasi seniai teisėjai. — (32) *Liepė ją nugabti.*

serunt ut discooperiretur (erat
enim cooperta) ut vel sic satia-
rentur decore eius. 33 Flebant igi-
tur sui, et omnes qui noverant
eam. 34 Consurgentes autem duo
presbyteri in medio populi, po-
suerunt manus suas super ca-
put eius. 35 Quae flens suspexit
ad caelum: erat enim cor eius fidu-
ciam habens in Domino. 36 Et di-
xerunt presbyteri: Cum deambu-
laremus in pomario soli, ingres-
sa est haec cum duabus puellis:
et clausit ostia pomarii, et dimi-
sit a se puellas. 37 Venitque ad
eam adolescens, qui erat abs-
conditus, et concubuit cum ea.
38 Porro nos cum essemus in an-
gulo pomarii, videntes iniquita-
tem, cucurrimus ad eos, et vidi-
mus eos pariter commisceri. 39 Et
illum quidem non quivimus com-
prehendere, quia fortior nobis
erat, et apertis ostiis exilivit:
40 hanc autem cum apprehendis-
semus, interrogavimus, quisnam
esset adolescens, et noluit indi-
care nobis: huius rei testes su-
mus. 41 Credidit eis multitudo
quasi senibus et iudicibus populi,
et condemnaverunt eam ad mor-
tem. 42 Exclamavit autem voce
magna Susanna, et dixit: Deus
aeterne, qui absconditorum es
cognitor, qui nosti omnia ante-
quam fiant, 43 tu scis quoniam
falsum testimonium tulerunt con-
tra me: et ecce morior, cum ni-
hil horum fecerim, quae isti ma-

ji buvo apsigaubusi), kad nors
taip pasisotintų jos grožiu. 33 Sa-
viškiai gi ir visi, kurie ją pažino,
verkė. 34 Dabar du vyresnieji at-
sikėlę žmonių viduryje padėjo
savo rankas ant jos galvos, 35 tuo
tarpu kad ji verkdama pažvelgė
į dangų, nes jos širdis pasitikė-
jo Viešpačiu. 36 Vyresnieji kalbė-
jo: Mums vieniems vaikščiojant
sode, įėjo šita su dviem tarnai-
tėm, užrakino sodo vartus ir pa-
leido nuo savęs tarnaites. 37 Tuo-
met atėjo prie jos jaunikaitis, kurs
buvo pasislėpęs, ir paleistuvavo
su ja. 38 Mes būdami sodo kam-
pe ir pamatę begėdystę, bėgo-
me prie jų ir matėme, kaip juo-
du paleistuvavo. 39 Ano, tiesa,
mes neįstengėme nutverti, nes
jis buvo stipresnis už mudu ir
atsidaręs vartus paspruko; 40 nu-
tvėrę, gi šitą mes klausėme, kas
buvo jaunikaitis, bet ji nenorėjo
mums pasakyti. To dalyko mes
esame liudytojai. 41 Susirinkimas
įtikėjo jiems kaip vyresniesiems
ir tautos teisėjams ir pasmerkė
ją mirti. 42 Susana gi sušuko di-
deliu balsu ir tarė: Amžinasis Die-
ve! tu, kurs žinai paslėptuosius
dalykus, kurs žinai visa pirma,
negu įvyksta, 43 tu žinai, kad jie
liudijo prieš mane melagingai.
Štai aš mirštu, nors aš nieko to-

Gaubtė nuimama, taip kaip reikalavo Mozės įstatymas (Sk. 5. 18), nes svetimoteryste kaltinama moteris turėjo būti vedama atidengta galva. Seniams tačiau ir čia rūpėjo ne įstatymas. — (34) *Padėjo savo rankas...* Liudytojai, kurie žinojo apie nusikaltimą, turėjo taip padaryti, Kun. 24, 14. — (35) *Pasitikėjo Viešpačiu.* LXX čia deda į Susanos lūpas maldą, kurią randame žemiau 42. 43 eil. — (41) *Susirinkusieji įtikėjo...* Pagarba seniams teisėjams yra taip didelė, kad minia laiko tolesnį tardymą nereikalingu, gal atsimindama, kas parašyta Deuter. 19, 15. — (42) *Amžinasis Dieve...* Šitas iškilmingas šaukimasis Dievo tą valandą, kai Susa-

litiose composuerunt adversum
me.
44 Exaudivit autem Dominus
vocem eius. 45 Cumque duceretur
ad mortem, suscitavit Dominus
spiritum sanctum pueri iunioris,
cuius nomen Daniel. 46 Et excla-
mavit voce magna: Mundus ego
sum a sanguine huius. 47 Et con-
versus omnis populus ad eum,
dixit: Quis est iste sermo, quem
tu locutus es? 48 Qui cum staret
in medio eorum, ait: Sic fatui fi-
lii Israel, non iudicantes, neque
quod verum est cognoscentes,
condemnastis filiam Israel? 49 Re-
vertimini ad iudicium, quia fal-
sum testimonium locuti sunt adver-
sus eam. 50 Reversus est ergo
populus cum festinatione, et di-
xerunt ei senes: Veni, et sede in
medio nostrum, et indica nobis:
quia tibi Deus dedit honorem
senectutis. 51 Et dixit ad eos Da-
niel: Separate illos ab invicem
procul, et diiudicabo eos. 52 Cum
ergo divisi essent alter ab altero,
vocavit unum de eis, et dixit ad
eum: Inveterate dierum malorum,
nunc venerunt peccata tua, quae
operabaris prius: 53 iudicans iu-

kio nepadariau, ką šitie piktai pra-
simanė prieš mane.
44 Viešpats išklausė jos balsą,
45 ir kai ji buvo vedama mirti,
Viešpats pažadino šventąją Dva-
sią vieno jauno vaikino, kurs bu-
vo vardu Danielis. 46 Tas sušu-
ko dideliu balsu: Aš nesuteptas
šitos krauju. 47 Atsigręžus į jį
visa minia tarė: Ką reiškia tie žo-
džiai, kuriuos tu pasakei? 48 Jis
atsistojęs jų viduryje tarė: Ar jūs
esate taip paiki, Izraėlio sūnūs,
kad jūs neištyrę ir nepažinę, kas
tiesa, pasmerkėte Izraėlio dukterį?
49 Grįžkite į teismo vietą, nes tie
paliudijo prieš ją melagingai.
50 Tuomet minia skubiai sugrįžo,
o vyresnieji jam tarė: Eikš, sės-
kis mūsų tarpe ir pasakyk mums,
nes Dievas tau davė senatvės
pagarbą. 51 Danielis jiems tarė:
Atskirkite juos toli vieną nuo ki-
to, o aš iškvosiu juos. 52 Kai
jie buvo atskirti vienas nuo kito,
jis pašaukė jųdviejų vieną ir jam
tarė: Pasenęs piktadari, dabar išė-
jo aikštėn tavo nuodėmės, kurias
tu anksčiau darei, 53 teisdamas
neteisingai, pasmerkdamas nekal-
tus ir paleisdamas kaltus, nors

---

na jau vedama mirti, kad jis parodytų jos nekaltumą, išmintinguose teisėjuose būtų galėjęs sukelti didelio nerimo ir būtų turėjęs duoti progos dar sykį svarstyti bylą. Teisėjai čia pasirodo kurti, bet Dievas išklauso. Dievišku įkvėpimu jaunas Danielis sužino Susanos nekaltumą ir abiejų senių teisėjų baisų nusikaltimą.

(45) *Vieno jauno vaikino.* Ebr. ž. *na'ar* ir LXX taip pat Teodotijono παιδάριον gali reikšti jaunikaitį dvidešimties metų ir daugiau. Tačiau viename syriškame vertime (Tomo iš Heraklėjos) Susanos istorijos pradžioje yra pasakyta, kad Danielis tuomet turėjęs 12 metų. — (50) *Eikš, sėskis...* Tautos vyresnieji, kurie buvo Susanos byloje teisėjais iš Danielio įspėjimo suprato, kad jie buvo padarę ne visą, kas buvo įsakyta Mozės įstatymu, būtent, jie nebuvo rūpestingai ištyrę liudytojų (dviejų senių teisėjų, kurie byloje dalyvavo, kaipo liudytojai). Plg. Deut. 19, 18. Kadangi norint gerai teisti reikia turėti išminties ir prityrimo, kas paprastai randama tik pagyvenusiuose žmonėse, tai pats Dievas suteikė Danieliui tą rimtumą, koks paprastai yra nebejaunų žmonių žymė. Todėl tautos vyresnieji dabar laiko Danielį sau lygiu ir kviečia jį sėstis su jais. — (51) *Atskirkite...;* kad jie negalėtų tarp savęs susitarti. — (53) *Viešpats sakė.* Vz. Iš 23, 7. — (54) *Mastikso medžių.* Gr. σχῖνος

dicia iniusta, innocentes opprimens, et dimittens noxios, dicente Domino: Innocentem et iustum
non interficies. 54 Nunc ergo si
vidisti eam, dic sub qua arbore videris eos colloquentes sibi. Qui
ait: Sub schino. 55 Dixit autem Daniel: Recte mentitus es in caput tuum: Ecce enim Angelus Dei accepta sententia ab eo, scindet te medium.
56 Et, amoto eo, iussit venire alium, et dixit ei: Semen Chanaan, et non Iuda, species decepit te, et concupiscentia subvertit cor
tuum: 57 sic faciebatis filiabus Israel, et illae timentes loquebantur vobis: sed filia Iuda non sustinuit iniquitatem vestram. 58 Nunc
ergo dic mihi, sub qua arbore comprehenderis eos loquentes sibi. Qui ait: Sub prino. 59 Di-
xit autem ei Daniel: Recte mentitus es et tu in caput tuum: manet enim Angelus Domini, gladium habens, ut secet te medium, et interficiat vos. 60 Exclamavit
itaque omnis coetus voce magna, et benedixerunt Deum, qui salvat sperantes in se. 61 Et con-
surrexerunt adversus duos presbyteros (convicerat enim eos Daniel ex ore suo falsum dixisse tstimonium) feceruntque eis si-

Viešpats sakė: Nekalto ir teisaus neužmuši. 54 Taigi dabar, jei tu
tikrai matei ją, pasakyk, po kokiuo medžiu matei juos tarp savęs besikalbant. Tas atsakė: Po mastikso medžiu. 55 Danielis gi
tarė: Tinkamai pamelavai prieš savo galvą: štai Dievo angelas, gavęs iš jo nutarimą, perskels tave pusiau. 56 Pašalinus šitą, jis
liepė ateiti kitam ir jam tarė: Kanaano ainy, ne Jūdo; graži išvaizda apsvaigino tave ir geidulys iškreipė tavo širdį. 57 Taip jūs da-
rydavote Izraėlio dukterims, ir jos bijodamos pritardavo jums, bet Jūdo duktė nepakentė jūsų nedorumo. 58 Taigi dabar pasa-
kyk man, po kokiuo medžiu sugavai juos besikalbant tarp savęs? Tas atsakė: Po kietąžuoliui
59 Tuomet Danielis jam tarė: Ir tu tinkamai pamelavaip rieš savo galvą; nes Viešpaties angelas laukia laikydamas kalaviją, kad perkirstų tave pusiau ir užmuštų judu. 60 Tuomet visas su-
sirinkimas sušuko dideliu balsu ir šlovino Dievą, kurs gelbi pasitikinčius juo. 61 Jie pakilo prieš
du vyresniuosius (nes Danielis buvo įrodęs jų pačių burna, kad jie buvo paliudiję melagingai), ir

Lotyn. to medžio pavadinimas: pistacia lentiscus. Senovėje buvo labai branginami jo sakai, kurie ebr. vadinasi: *cori*; gal panašiai vadinosi ir pats medis. — (55) *Prieš savo galvą:* kad būtumei teisingai pasmerktas. — *Dievo angelas.* Danielis mini angelą, nes angelai yra Dievo teismų vykintojai; senis teisėjas turi suprasti, kad jis neišvengs Dievo bausmės. — *Perskels.* Gr. σχισει Gr. t. yra gražus žaidimas panašiais žodžiais: σχῖνος ir σχισει. Panaši paronomazija galėjo būti ir erb. t., jei mastikso medis vadinosi taip pat kaip ir jo sakai *cori*, nes perskelti ar perverti ebr. yra *raca'*. — (56) *Kanaano ainy:* kadangi tu laikais Kanaano įpročių, tai tavo tėvas greičiausiai buvo Kanaanas, ne Jūdas. — (57) *Pritardavo jums:* pasiduodavo jums. — (59) *Kad perkirstų tave pusiau.* Ir čia gr. t. yra žaidimas panašiais žodžiais: πρῖνος (medis augąs Babilonijoje panašus į ąžuolą ir į vinkšną) ir πρίσαι perpjauti pjuklu. Galėjo būti panašus žaidimas žodžiais ir ebr. t. Nors nežinoma, kaip tiksliai čia ebr. žodžiai, ypač medžių pavadinimai, yra išversti graikų kalbon, bet ebr.

cut male egerant adversus pro-
ximum, 62 ut facerent secundum
legem Moysi: et interfecerunt eos,
et salvatus est sanguis innoxius
in die illa. 63 Helcias autem et
uxor eius laudaverunt Deum pro
filia sua Susanna cum Ioakim ma-
rito eius, et cognatis omnibus,
quia non esset inventa in ea res
turpis. 64 Daniel autem factus est
magnus in conspectu populi a
die illa, et deinceps.

padarė jiems, kaip jie buvo darę
pikta prieš artimą, 62 kad pasielg-
tų sulig Mozės įstatymu, ir už-
mušė juos. Taip tą dieną buvo
išgelbėtas nekaltas kraujas. 63 Hel-
kijas gi ir jo žmona šlovino Die-
vą dėl savo dukters Susanos,
kartu su jos vyru Joakimu ir su
visais giminėmis, nes neatrasta
joje bjauraus nusikaltimo. 64 O
Danielis pasidarė didis tautos
akyse nuo tos dienos ir paskui.

B. Bėlio ir slibino sunaikinimas.

65 Et rex Astyages appositus
est ad patres suos, et suscepit
Cyrus Perses regnum eius.
Caput, XIV. 1 Erat autem Da-
niel conviva regis, et honoratus
super omnes amicos eius.
2 Erat quoque idolum apud
Babylonios nomine Bel: et impen-
debantur in eo per dies singu-
los similae artabae duodecim, et
oves quadraginta, vinique am-
phorae sex. 3 Rex quoque cole-
bat eum, et ibat per singulos

65 Karalius Astiagas buvo pa-
laidotas su savo tėvais ir jo ka-
ralystę paėmė Kiras, Persas.
14 perskyrimas. 1 Danielis
valgydavo prie karaliaus stalo ir
buvo gerbiamas labiau už visus
jo prietelius. 2 Tuo metu buvo
pas babiloniečius stabas vadina-
mas Bėliu; jam buvo sunaudoja-
ma kasdien dvylika saikų kvie-
tienių miltų, keturios dešimtys
avių ir šeši ąsočiai vyno. 3 Taip
pat karalius gerbė jį ir eidavo

---

kalboje panašiai skambančių žodžių netaip jau sunku surasti. Pvd. jei žodžiui prinus (ilex) atatiktų ebr. thirzah, tai bent kiek į jį panašus yra *śur*, pjauti pjuklu. — (62) *Mozės įstatymu.* Veiz. Deut. 19, 18; plg. Deut. 22, 21-24.

13, 65-14, 42. Karaliaus labai gerbiamas Danielis nesutinka garbinti dievaitį Bėlį, įrodo, kad Bėlio kunigai jį apgaudinėja, ir gauna iš karaliaus leidimą sunaikinti Bėlį (13, 65--14, 21). Jis taip pat karaliui leidžiant užmuša didelį babiloniečių garbinamą slibiną (14, 22-26). Babiloniečiams reikalaujant Danielis įmetamas į liūtų duobę, čia išlieka gyvas, gauna maisto iš pranašo Abakuko ir pagaliau karaliaus išvedamas iš liūtų duobės ir pagerbiamas. (14, 27-42).

(65) *Karalius Astiagas...* Šita teisingai jungiama su tolesniu pasaeil. Teodotijono vertime ir kituose kojimu, iš kurio pasirodo, kad Danielis jau nebebuvo jaunikaitis, kaip 13, 45. Jos visai nėra LXX vertime, bet ten yra toki antraštė: Iš pranašystės Jėzaus sūnaus Habakuko iš Lėvio giminės. — Kiras nugalėjo Astiagą ir paėmė jį nelaisvėn 550 m. pirm. Kr., Danielis gi buvo atvestas į Babėlę 605 m. Kiras nugalėtam Astiagui buvo palikęs šiek tiek valdžios, taip kad jam mirus Kiras galėjo būti liaudies laikomas ano įpėdiniu. Nuo Astiago mirties iki tam laikiui, kai Kiras paėmė Babilono karalystę, praslinko daug metų. Babilone jis pradėjo viešpatauti 538 m. Danielį jis laikė aukštoje pagarboje.

(14, 2) *Bėlio.* Babil. B i l u buvo labiausiai garbinamas vietos gyventojų dievaitis. Garbino jį ir Kiras,

dies adorare eum: porro Daniel
adorabat Deum suum. Dixitque
ei rex: Quare non adoras Bel?
4 Qui respondens, ait ei: Quia
non colo idola manufacta, sed
viventem Deum, qui creavit cae-
lum, et terram, et habet potesta-
tem omnis carnis. 5 Et dixit rex
ad eum: Non videtur tibi esse
Bel vivens Deus? An non vides
quanta comedat, et bibat quoti-
die? 6 Et ait Daniel arridens: Ne
erres rex. iste enim intrinsecus
luteus est, et forinsecus aereus,
neque comedit aliquando. 7 Et
iratus rex vocavit sacerdotes eius,
et ait eis: Nisi dixeritis mihi, quis
est qui comedat impensas has,
moriemini. 8 Si autem ostende-
ritis, quoniam Bel comedat haec,
morietur Daniel, quia blasphema-
vit in Bel. Et dixit Daniel regi:
Fiat iuxta verbum tuum. 9 Erant
autem sacerdotes Bel septuagin-
ta, exceptis uxoribus, et parvulis,
et filiis. Et venit rex cum Dani-
ele in templum Bel. 10 Et dixe-
runt sacerdotes Bel: Ecce nos
egredimur foras: et tu rex pone
escas, et vinum misce, et claude
ostium, et signa annulo tuo: 11 et
cum ingressus fueris mane, nisi
inveneris omnia comesta a Bel,
morte moriemur, vel Daniel qui
mentitus est adversum nos. 12 Con-
temnebant autem, quia fecerant
sub mensa absconditum introitum,
et per illum ingrediebantur sem-
per, et devorabant ea.

kasdien jo pagarbinti. Bet Dani-
ėlis garbino savo Dievą. Kartą
karalius paklausė jį: Kodėl tu ne
garbini Bėlio? 4 Jis atsakydamas
jam tarė: Nes aš negarbinu ran-
komis padarytų stabų, bet gy-
vąjį Dievą, kurs sutvėrė dangų
ir žemę ir turi galios kiekvienam
kūnui. 5 Tuomet karalius jam ta-
rė: Ar tau neatrodo, kad Bėlis
yra gyvas Dievas? Ar nematai,
kiek jis kasdien suvalgo ir išge-
ria? 6 Daniėlis atsakė šypsoda-
mas: Neklysk, karaliau, nes jis vi-
duje yra molinis, o iš oro skaist-
varinis; jis niekuomet nie ko nė-
ra valgęs. 7 Supykęs karalius pa-
šaukė jo kunigus ir jiems tarė:
Jei nepasakysite man, kas suval-
go šitą maistą, jūs turėsite mirti.
8 O jei įrodysite, kad tai suval-
go Bėlis, mirs Daniėlis, nes jis
piktžodžiavo Bėliui. Daniėlis ta-
rė karaliui: Tebūna, kaip tu pa-
sakei. 9 Bėlio gi kunigų buvo sep-
tynios dešimtys, be pačių, ma-
žų vaikų ir užaugusių sūnų. Kai
karalius su Daniėliu atėjo į Bė-
lio šventyklą, 10 Bėlio kunigai ta-
rė: Štai mes išeiname laukan; tu,
karaliau, padėk valgius, atskiesk
vyno, užrakink duris ir užant-
spauduok savo žiedu. 11 O kai tu
įeisi rytmetį, jei neatrasi, kad vi-
sakas Bėlio suvalgyta, mirte mir-
sime mes, arba Daniėlis, kurs
mus apmelavo. 12 Jie kalbėjo tai
su paniekinimu, nes buvo pasi-
darę po stalu slaptą įėjimą, pro
kurį visuomet įeidavo ir visa su-
rydavo.

---

kurs kaip ir jo sūnus Kambizas anot kyliaraščių liudijimo visai neniekinęs kitų tautų dievaičių. — *Saikų:* persiškų saikų, kurių vienas buvo lygus maž daug 56 litrams. — *Ąsočiai:* kiekvienas apie 39 litrus. — (6) *Molinis...* Tokios medžiagos paprastai buvo daromi dievaičių stabai. Reikalaujamas dievaičiui maistas gal buvo duodamas karaliaus įsakymu (plg. 7. 10 eil.) — (9) *Mažų vaikų ir...* Teodot. vertime tik: vaikų. — (12) *Jie kalbėjo...:* laikė niekais jiems gresiantį pavojų, tikėjosi pigiai nugalėsią Daniėlį.

13 Factum est igitur postquam
egressi sunt illi, rex posuit cibos
ante Bel: praecepit Daniel pueris
suis, et attulerunt cinerem, et cribravit per totum templum coram
rege: et egressi clauserunt ostium:
et signantes annulo regis abierunt.
14 Sacerdotes autem ingressi sunt
nocte iuxta consuetudinem suam,
et uxores et filii eorum: et comederunt omnia, et biberunt. 15 Surrexit autem rex primo diluculo,
et Daniel cum eo. 16 Et ait rex:
Salvane sunt signacula, Daniel?
Qui respondit: Salva, rex. 17 Statimque cum aperuisset ostium,
intuitus rex mensam, exclamavit
voce magna: Magnus es Bel, et
non est apud te dolus quisquam.
18 Et risit Daniel: et tenuit regem
ne ingredetur intro: et dixit. Ecce
pavimentum, animadverte cuius
vestigia sint haec. 19 Et dixit rex:
Video vestigia virorum, et mulierum, et infantium. Et iratus est rex.
20 Tunc apprehendit sacerdotes,
et uxores, et filios eorum: et ostenderunt ei abscondita ostiola,
per quae ingrediebantur, et consumebant quae erant super mensam. 21 Occidit ergo illos rex, et
tradidit Bel in potestatem Danielis: qui subvertit eum, et templum eius.

22 Et erat draco magnus in
loco illo, et colebant eum Babylonii. 23 Et dixit rex Danieli: Ecce nunc non potes dicere quia
iste non sit Deus vivens: adora
ergo eum. 24 Dixitque Daniel:

13 Jiems išėjus karalius liepė
padėti Bėliui valgių, o Danielis
įsakė savo tarnams atnešti pelenų, kuriuos jis pasijojo po visą
šventyklą karaliaus akyse; po to
jie išėjo, užrakino duris ir užantspaudavę karaliaus žiedu nuėjo
sau. 14 Nakčia savo įpročiu kunigai įėjo su savo pačiomis ir
vaikais, visa suvalgė ir išgėrė.
15 Tik pradėjus aušti atsikėlė karalius ir draug su juo Danielis,
16 ir karalius tarė: Ar sveiki, Danieli, antspaudai? Jis atsakė: Sveiki, karaliau. 17 Tuojau kaip tik
jis atidarė duris, karalius pažvelgė į stalą ir sušuko dideliu balsu: Didis esi Bėli, ir nėra pas
tave jokios apgaulės. 18 Bet Danielis pradėjo juoktis, sulaikė karalių, kad neeitų į vidų, ir tarė:
Štai žiūrėk į aslą ir tėmyk, keno
yra šitos pėdsakos. 19 Karalius
atsakė: Matau pėdsakas vyrų, ir
moterų, ir vaikų. Tuomet karalius
supyko. 20 Jis liepė suimti kunigus, jų pačias ir vaikus, ir jie
parodė paslėptas dureles, pro kurias įeidavo ir suvalgydavo, kas
buvo ant stalo. 21 Todėl karalius
liepė juos nužudyti ir atidavė
Bėlį Danielio valdžion, kurs sunaikino jį ir jo šventyklą.

22 Anoje vietoje buvo didis
slibinas, kurį babiloniečiai garbino. 23 Tai karalius tarė Danieliui: Štai dabar negali sakyti, kad
šitas nėra gyvas Dievas; todėl
pagarbink jį. 24 Danielis atsakė:

---

(21) *Nužudyti.* Tikėdamies galėsią ir toliau apgaudinėti, kunigai patys buvo sutikę būti nužudyti, jei apgaulė išeis aikštėn. Taip jie patys sugavo save savo pinklėmis... — *Jo šventyklą:* ne visus garsius Bėlio rūmus, bet tik tą jų dalį, kurioje buvo Bėlio statula ir kurioje buvo jam padedama maisto.

(23) *Pagarbink jį.* Žalčiai buvo laikomi šventyklose kaipo gyvybės ir žinojimo simboliai, per juos dievaičiai turėjo duoti savo atsakymus. Anot Diodoro Bėlio šventykloje ties jo

Dominum Deum meum adoro:
quia ipse est Deus vivens: iste
autem non est Deus vivens. 25 Tu
autem rex da mihi potestatem, et
interficiam draconem absque gla-
dio, et fuste. Et ait rex: Do tibi.
26 Tulit ergo Daniel picem, et adi-
pem, et pilos, et coxit pariter:
fecitque massas, et dedit in os
draconis, et diruptus est draco.
Et dixit: Ecce quem colebatis.

27 Quod cum audissent Babylo-
nii, indignati sunt vehementer:
et congregati adversum regem,
dixerunt: Iudaeus factus est rex:
Bel destruxit, draconem interfe-
cit, et sacerdotes occidit. 28 Et
dixerunt cum venissent ad re-
gem: Trade nobis Danielem,
alioquin interficiemus te, et do-
mum tuam. 29 Vidit ergo rex
quod irruerent in eum vehemen-
ter: et necessitate compulsus
tradidit eis Danielem. 30 Qui
miserunt eum in lacum leonum,
et erat ibi diebus sex. 31 Porro
in lacu erant leones septem, et
dabantur eis duo corpora quoti-
die, et duae oves: et tunc non
data sunt eis, ut devorarent Da-
nielem.

Aš garbinu Viešpatį, savo Die-
vą, nes jis yra gyvasis Dievas,
šitas gi nėra gyvas Dievas. 25 Tu
gi, karaliau, duok man galios, ir
aš užmušiu slibiną be kalavijo ir
be lazdos. Karalius tarė: Aš tau
duodu. 26 Tuomet Danielis pa-
ėmė dervos, taukų ir šerių, išvi-
rė drauge, padarė kamuolių ir
sumetė slibinui į nasrus, ir sli-
binas persprogo. Danielis gi ta-
rė: Štai ką jūs garbinote.

27 Tai išgirdę babiloniečiai
buvo labai smarkiai susierzinę,
ir susirinkę prieš karalių tarė:
Karalius tapo žydu: jis sunaikino
Bėlį, užmušė slibiną ir nužudė
kunigus. 28 Atėję pas karalių jie sa-
kė: Išduok mums Danielį, kitaip
mes užmušime tave ir tavo namus.
29 Karalius, matydamas, kad jie
smarkiai jį puolė, reikalo verčia-
mas atidavė jiems Danielį. 30 Jie
gi įmetė jį į liūtų duobę, kurioje
jis pasiliko šešias dienas. 31 To-
je duobėje buvo septyni liūtai,
kuriems kasdien buvo duodama
du lavonu ir dvi avys; bet tuo
metu neduota jiems nieko, kad
prarytų Danielį.

---

sostu buvęs dviejų labai didelių žalčių atvaizdas. Žaltys pas aigiptiečius ir penikijiečius buvo šventas gyvulys. — (25) *Be kalavijo...* Anot Euzeb. pagonys tikėję, kad žalčiai patys visai nemiršta, jei kas jų neužmuša. Jei tat Danielis būtų užmušęs slibiną kalaviju ar lazda, tai jis nebūtų babiloniečiams įrodęs, kad jų slibinas ne Dievas. — (26) *Paėmė dervos...* Herodotas pasakoja, kad Atėnų akropolyje vienas žaltys buvęs maitinamas tešla su medum. Danielis duoda šitam kitokio maisto, sudaryto, iš nevirškinamų dalykų, kurį prarijęs žaltys pastimpa.

(27) *Smarkiai susierzinę...* Babiloniečiai buvo linkę kelti maištus. Čia juos įerzino ypač ta aplinkybė, kad svetimšalis išdrįso paliesti jų religijinius jausmus. — (29) *Atidavė jiems Danielį.* Karalius nesigriebia prievartos, kad dar labiau neįerzintų minios; jis tarėsi negerai padaręs leisdamas svetimšaliui užmušti šventą babiloniečių žaltį ir dabar laiko išmintingesniu dalyku paaukoti jiems Danielį. — (31) *Tuomet neduota jiems nieko.* Kadangi anksčiau Danielis išbuvo liūtų duobėje tik vieną naktį ir liko sveikas, tai babiloniečiai galėjo manyti, kad gal tuomet liūtai nebuvo visai alkani, ar rasi Danieliui pavyko juos užžavėti. Todėl dabar jis turi pasilikti duobėje ilgiau ir liūtai išanksto įerzinami.

32 Erat autem Habacuc pro-
pheta in Iudaea, et ipse coxerat
pulmentum, et intriverat panes in
alveolo: et ibat in campum ut fer-
ret messoribus. 33 Dixitque An-
gelus Domini ad Habacuc: Fer
prandium, quod habes, in Baby-
lonem Danieli, qui est in lacu
leonum. 34 Et dixit Habacuc: Do-
mine, Babylonem non vidi, et
lacum nescio. 35 Et apprehendit
eum Angelus Domini in vertice
ejus, et portavit eum capillo ca-
pitis sui, posuitque eum in Ba-
bylone supra lacum in impetu spi-
ritus sui. 63 Et clamavit Habacuc,
dicens: Daniel serve Dei, tolle pran-
dium, quod misit tibi Deus. 37 Et
ait Daniel: Recordatus es mei De-
us, et non dereliquisti diligentes te.
38 Surgensque Daniel comedit.
Porro Angelus Domini restituit
Habacuc confestim in loco suo.
39 Venit ergo rex die septimo
ut lugeret Danielem: et venit ad
lacum, et introspexit, et ecce Da-
niel sedens in medio leonum.
40 Et exclamavit voce magna rex,
dicens: Magnus es Domine De-
us Danielis. Et extraxit eum de
lacu l onum. 41 Porro illos, qui
perditionis eius causa fuerant, in-
tromisit in lacum, et devorati sunt
in momento coram eo. 42 Tunc rex
ait: Paveant omnes habitantes in
universa terra Deum Danielis: quia

32 Jūdėjoje tuo metu gyveno
pranašas Abakukas. Jis buvo iš-
siviręs tyrės, prisitrupinęs duo-
nos lovelyje ir ėjo į lauką nu-
nešti pjovėjams. 33 Tuomet Vieš-
paties angelas tarė Abakukui: Nu-
nešk valgį, kurį turi, į Babiloną
Daniėliui; jis yra liūtų duobėje.
34 Abakukas atsakė: Viešpatie,
Babilono neesu matęs ir duobės
nežinau. 35 Tuomet Viešpaties
angelas nutvėrė jį už viršugal-
vio, nešė jį už jo galvos plaukų
ir pastatė jį savo dvasios greitu-
mu Babilone ant duobės. 36 Aba-
kukas gi šaukė sakydamas: Die-
vo tarne, Daniėli, imk valgį, kurį
atsiuntė tau Dievas. 37 O Dani-
ėlis tarė: Tu atsiminei mane, Die-
ve, ir nepalikai tų, kurie myli ta-
ve. 38 Po to Daniėlis atsikėlė ir
valgė. Viešpaties gi angelas tuo-
jau sugrąžino Abakuką į jo vietą.
39 Septintą dieną karalius atė-
jo apraudoti Daniėlio, priėjo prie
duobės ir pažvelgė į vidų; ir štai
Daniėlis sėdėjo liūtų tarpe. 40 Tuo-
met karalius sušuko dideliu bal-
su sakydamas: Didis esi, Vieš-
patie, Daniėlio Dieve, ir jis liepė
ištraukti jį iš liūtų duobės. 41 Tuos
gi, kurie norėjo pražudyti Daniė-
lį, jis liepė įmesti į duobę, ir jie
buvo tuojau suryti jo akyse. 42 Tuo-
met karalius tarė: Tegul visi vi-
sos žemės gyventojai bijo Dani-

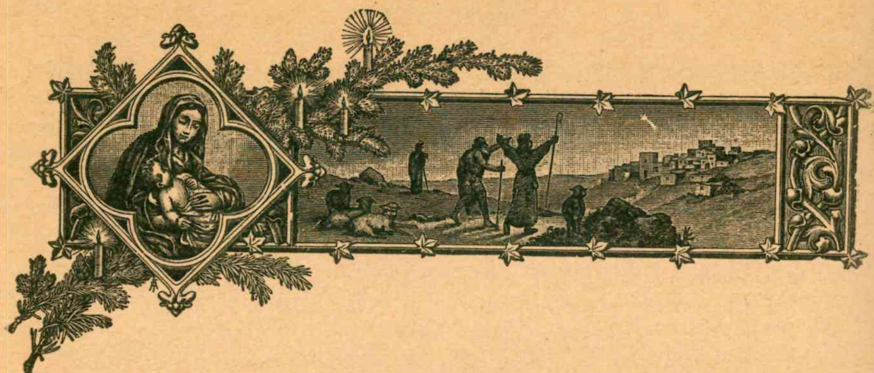
(32) *Pranašas Abakukas.* Žiūrint kronologijos reikia manyti, kad šičia minimas pranašas Abakukas buvo ne tas pat, kurio knygą mes turime. — (35) *Nešė jį...* Šv. Rašte randame ir daugiau paminėtų stebuklingų perkėlimų iš vienos vietos į kitą. Plg. 3 Kar. 18, 12; 4 Kar. 2, 11. 16; Mt. 4, 5. 8; Apd. 8, 39. 40. Kadangi Abakukas nešė valgyti pjovėjams, tai to maisto turėjo būti gana daug ir jo galėjo užtekti Daniėliui kelioms dienoms.

(39) *Liūtų tarpe.* Šitų žodžių nėra pas Teodotijoną; nėra pas jį ir visos 42 eil. Visai panašūs žodžiai yra auk. 6, 26. 27. — (41) *Liepė įmesti į duobę...* Jie kėlė maištą prieš karalių. Daniėlis pasirodė nekaltas, tai turi žūti tie, kurie nusikalto karaliui ir stengėsi nužudyti karalių. — (42) *Tegul visos žemės gyventojai...* Taip Dievo visagalybė ir didenybė buvo dar kartą parodyta pagonims nepaprastu stebuklu.

ipse est Salvator, faciens signa, et mirabilia in terra: qui liberavit Danielem de lacu leonum.

ėlio Dievo, nes jis yra Gelbėtojas, ženklų ir stebuklų darytojas žemėje, jis, kurs išgelbėjo Danielį iš liūtų duobės.

OZĖJO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

1. Po Didžiųjų Pranašų, kurių kiekvieno turime atskirą knygą, eina Biblijoje viena Mažesniųjų Pranašų knyga. Vadinasi jie mažesniaisiais, nes jų rašyti ir mums likę veikalai yra žymiai trumpesni palyginus su anų veikalais, kurie dėlto ir vadinasi didesniaisiais.

Mažesniųjų pranašų raštai turėjo būti sujungti į vieną knygą jau labai senais laikais. Jau Ekleziastiko knygos autorius paminėjęs su pagyrimu didesniuosius pranašus, Izaiją, Jeremiją, Ezekiėlį, kiekvieną atskirai, tuojau giria dvyliką mažesniųjų pranašų ir tai visus draug. Kadangi jie yra gyvenę toli gražu ne vienu laiku ir yra veikę ne toje pat šalyje, tai paminėjimas visų vienu kartu vargu ar gali būti išaiškintas kitaip kaip tik ta aplinkybe, kad Ekleziastiko autoriaus laikais mažesniųjų pranašų veikalėliai buvo jau sujungti į vieną knygą.

Eilia tačiau, kurioje pirmieji šeši mažesnieji pranašai eina vienas po kito, nevisai ta pati žydų kanone (taip pat Vulgatoje) ir LXX vertime. LXX vertime ši yra pirmųjų šešių eilia: 1/Ozėjas, 2/Amosas, 3/Mikėjas, 4/Joėlis, 5/Abdijas, 6/Jona. Kodėl tas pakeitimas buvo padarytas, nevisai aišku; gal norėta labiau žiūrėti laiko, kuriame kiekvienas gyveno.

2. Mažesniųjų pranašų tarpe ir žydų biblijoje ir LXX vertime pirmon vieton dedamas Ozėjas, ne kad jis būtų buvęs visų seniausias, bet dėlto, kad jo pranašysčių knyga didesnė nekaip kitų. Bent truputį seniau už jį yra gyvenę tikriausiai Abdijas, Joėlis, Jona ir Amosas.

Ozėjas, ebr. **hošea'**, reiškia: gelbėtojas. Jis savo knygoje vadina save Beerio sūnumi, bet kas buvo tas Beeris, jokių žinių nėra, taip pat kaip nėra tikrų žinių apie kitas Ozėjo gyvenimo aplinkybes. Nevisai tikras dalykas, iš kur Ozėjas buvo kilęs, iš Jūdo ar Izraėlio karalystės. Izraėlio karalių jis vadina savo karaliumi (7, 5),

apie šiaurinės karalystės miestus kalba gana dažnai, Jeruzalės gi net nemini, Jūdo karalystė jam lyg svetima. Savo knygos antraštėje jis, tiesa, įvardija net keturis Jūdo karalius ir tik vieną Izraėlio, bet daro tikriausiai taip dėlto, kad jis, kaip ir kiti pranašai, žino, jog Dievo pažadai buvo suteikti Jūdo giminei ir Dovido namams ir jog tik Jūdo karaliai tėra teisėti, todėl jų viešpatavimo laikas geriausiai tinka savo veikimo metui nurodyti. Tas gi pranašo veikimas liečia vien Izraėlio karalystę.

Įvardintieji Jūdo karaliai Ozijas, Joatanas, Akazas ir Ezekijas viešpatavo virš šimto metų (799-696); paminėtas gi Izraėlio karalius Jeroboamas II karaliavo nuo 802-762 m.; todėl paprastai manoma, kad Ozėjas pradėjo eiti pranašo pareigas Jeroboamo viešpatavimo pabaigoje ir susilaukė Ezekijo karaliavimo pradžios; bet ir taip jo veikimas turėjo tęstis virš 40 metų.

3. Tai buvo tikrai neramūs laikai Izraėlio karalystei. Karalius Jeroboamas buvo, tiesa, nemaža garbės įgijęs savo karalystei praplėsdamas jos ribas, bet viduje dalykų padėtis ėjo kas kart blogyn. Pranašas matė, kaip varžėsi dėl sosto Izraėlyje ilga asmenų eilia ir koki buvo atsiradusi valstybėje suirutė, matė plintančią stabmeldystę ir visokias neteisybes. Todėl jo knyga pilna priekaištų savo tautai, paraginimų ir grasymų, nors nestinga joje ir geriausių pažadų; visur gi Ozėjas kelia aikštėn Viešpaties meilę jojo tautai, meilę įžeistą nusikaltimais ir keršijančią, meilę dovanojančią ir gelbinčią.

Turinio atžvilgiu Ozėjo knygą galima padalyti šiaip: Pirmoji dalis (1, 1—3,5) simboliniai Ozėjo veiksmai: 1) Moterystė su paleistuve (1,1— 2, 1), 2) teismas neištikimai moteriai Izraėliui, bausmės ir išgelbėjimo pažadas (2, 2—24), 3) išsigelbėjimo kelias (3, 1—5). Antroji dalis (4, 1—14, 10): Pranašiniai Ozėjo pamokslai: 1) Izraėlio kaltės ir bausmių paskelbimas (4, 1 — 59, 9); 2) Izraėlis ir Jūdas nenori gręžtis nuoširdžiai į Dievą (5, 10—7, 16); 3) Stabų garbintojus ištiks paniekinimas ir pažeminimas (8,1—10, 8); 4) Izraėlio nelaisvė ir grįžimas iš jos (10, 9—11, 11); 5) paraginimas daryti atgailą (11, 12—14, 10).

4. Ozėjo knygoje, tiesa, nerandame tiesioginių pranašysčių apie Mesijo gyvenimo įvykius, bet jis aiškiai pasako, kad Mesijas turėjo gimti iš Dovido giminės (3, 4...); Ozėjas gražiai piešia mesijinių laikų laimę; jo žodžiai (11, 1) pritaikomi kūdikiui Jėzui grįžtančiam iš Aigipto (Mt. 2, 15). Jau pranašas Jeremijas daro nekartą aliūzijų į Ozėjo žodžius, o Nauj. Testamente to pranašo žodžiai minimi net devynis sykius.

Ozėjo knygos autentiškumas negincijamas. Tokią gyvą santrauką per ilgus metus sakytų pamokslų galėjo padaryti tik žmogus gyvenęs knygoje paliečiamų įvykių laikais.

———

PROPHETIA OSEE. OZĖJO PRANAŠYSTĖ.

I. Simboliniai Ozėjo veiksmai. 1. Moterystė su paleistuve.

Caput I. [1] Verbum Domini, quod factum est ad Osee filium Beeri, in diebus Oziae, Ioathan, Achaz, Ezechiae regum Iuda, et in diebus Ieroboam filii Ioas regis Israel.
[2] Principium loquendi Domino in Osee: et dixit Dominus ad Osee: Vade, sume tibi uxorem fornicationum, et fac tibi fi-

1 perskyrimas. [1] Viešpaties žodis, suteiktas Beerio sūnui Ozėjui Jūdo karalių Ozijo, Joatano, Akazo, Ezekijo dienose ir Izraėlio karaliaus Joaso sūnaus Jeroboamo dienose.
[2] Pradžia to, ką Viešpats kalbėjo Ozėjui: Viešpats tarė Ozėjui: Eik, imk sau moterį paleistuvę, ir tegul tau gimsta paleistu-

---

1, 1—2, 1. Ozėjo pranašyscių knyga prasideda simboliniais Ozėjo veiksmais. Pranašas Viešpaties įsakymu veda moterį paleistuvę, iš kurios jam gimsta sūnus Jezraėlis, duktė Be-pasigailėjimo ir vėl sūnus Ne-mano-tauta; čia pat duodamas pažadas, kad jų vardai bus pakeisti.

(1) *Viešpaties žodis.* Pirmoji eil. sudaro visos knygos antraštę. Išsireiškimai: Viešpaties žodis, regėjimas, Viešpats tarė, aiškiai liudija, kaip labai pranašai buvo įsitikinę, jog tai, ką jie skelbė, jie buvo gavę iš Viešpaties ir jog jie elgėsi būdami tik jo įtakoje (plg. Jer. 1, 1; Joėl. 1, 1; Mik. 1, 1 ir k.). Ozėjas veikė labai ilgai, gavo Dievo apreiškimų ir pasakė pamokslų, be abejo, gana daug, bet į knygą surašė tik svarbesnį jų turinį. — *Jūdo karalių...* Jūdo karaliai iš Dovido giminės minimi pirmoje vietoje, nes jie vieni teisėti sulig pažadų 2 Kar. 7, 14. Izraėlio karalius įvardijamas tuo tikslu, kad būtų nurodyta, jog pranašystė nukreipta ir prieš jį ir, kad jo stabmeldystė nepateisinama. Jeroboamą jis vadina karaliumi ne tik dėl to, kad jis iš tikrųjų viešpatavo 41 metus, bet ir dėlto, kad Jėhui buvo Dievo pažadėtas karaliavimas iki ketvirtajai kartai (4 Kar. 10, 30). Jėroboamas mirė Ozijo viešpatavimo pradžioje. Po jo 11 metų tikro karaliaus nebuvo. 38 Jozijo metais Izraėlio sostą buvo gavęs šešiems mėnesiams Zakarijas; tolesnieji karaliai buvo maištų vadai, todėl pranašas ir nemini jų nė vieno.

(2) *Pradžia...* Toliau dedamas Viešpaties įsakymas buvo pirmas Dievo apreiškimas Ozėjui (Teod. Jieron), Ozėjo sieloje (Kiril. — Al.). — *Imk sau...* Vesk. — *Paleistuvę:* kuri žinoma, kaipo paleistuvė. Aiškintojų nuomonės, ar tai kas toliau pasakojama yra tik alegorija, ar tikrenybė, labai nevienodos. Dauguma senesniųjų ir vėlesniųjų (Iren. Efr. August, Kiril. Teod.) mato čia tikrenybę. Pačiuose žodžiuose negalima rasti tikresnių nurodymų, kad tai būtų alegorija. Kad pranašas turi vesti moterį, kuri buvo anksčiau paleistuvė, tai jam gal ir skaudu, bet nėra tikras blogumas (Jier.); Die-

lios fornicationum: quia fornicans
fornicabitur terra a Domino. [3] Et
abiit, et accepit Gomer filiam De-
belaim: et concepit, et peperit ei
filium. [4] Et dixit Dominus ad
eum: Voca nomen eius Iezrahel:
quoniam adhuc modicum, et vi-
sitabo sanguinem Iezrahel super
domum Iehu, et quiescere faciam
regnum domus Israel. [5] Et in il-
la die conteram arcum Israel in
valle Iezrahel.

[6] Et concepit adhuc, et pe-
perit filiam. Et dixit ei: Voca no-
men eius Absque misericordia:
quia non addam ultra misereri
domui Israel, sed oblivione obli-
viscar eorum. [7] Et domui Iuda mi-
serebor, et salvabo eos in Do-
mino Deo suo: et non salvabo
eos in arcu, et gladio, et in bel-
lo, et in equis, et in equitibus.
[8] Et ablactavit eam, quae erat
Absque misericordia. Et conce-

vės vaikų, nes šalis atstojus nuo
Viešpaties paleistuvaute paleistu-
vauja. [3] Jis nuėjo ir ėmė Debe-
laimo dukterį Gomerę; ji pradėjo
ir pagimdė jam sūnų. [4] Tuomet
Viešpats jam tarė: Pramink jį var-
du Jezraėlis, nes dar truputis lai-
ko, ir aš keršysiu Jehaus namams
dėl Jezraėlės išlieto kraujo ir pa-
darysiu galą Izraėlio namų kara-
lystei. [5] Aną dieną aš sutrupin-
siu Izraėlio kilpinį Jezraėlio slė-
nyje.

[6] Ji vėl pradėjo ir pagimdė
dukterį. Tuomet Jis jam tarė: Pra-
mink ją vardu Be pasigailėjimo,
nes aš jau daugiau nebesigailėsiu
Izraėlio namų, bet miršte užmir-
šiu juos. [7] Aš pasigailėsiu Jūdo
namų ir išgelbėsiu juos per Vieš-
patį, jų Dievą; bet negelbėsiu
jų kilpiniu, nei kalaviju, nei karu,
nei žirgais, nei raiteliais.
[8] Ji nujunkė tą, kuri buvo
vardu Be-pasigailėjimo, vėl pra-

---

vas nekartą reikalavo iš pranašų sunkių dalykų kitiems pamokinti. Pranašas šita moteryste turi savo tautos atbukusius jausmus pakreipti sekmingai prie Dievo sumanymų; argi būtų buvę tam reikalui gana pranašo žodžių, jog jis tai matęs regėjime? Ne, nustebimas, kurį sukelia nepaprastas elgesys, turi pažadinti tautą iš miego. Jau Mozės knygose tautos išrinkimas ir Dievo sandora su jaja įvaizdinami tuo pačiu moterystės vaizdu. Kaip didį pasigailėjimą Dievas buvo jai parodęs, išrinkdamas ją iš visų tautų, turi dabar pranašo moterystė pastatyti jai prieš akis ir parodyti jai jos nedėkingumo didumą. — *Paleistuvystės vaikų:* ne kad jie patys paleistuvautų, bet, kad jų vardas turi būti ženklas ir įspėjimas tikriems paleistuvių vaikams, atstojusiai nuo Dievo tautai. Ta mintis ir išreiškiama eil. pabaigoje. — (3) *Debelaimo dukterį...* Dukters ir jos tėvo vardų paminėjimas patvirtina nuomonę, kad čia ne alegorija, bet tikrenybė (Teod.). — *Pagimdė jam:* todėl tas sūnus bus teisėtas Ozėjo vaikas. — (4) *Jezraėlis:* Dievas sėja. Tas vardas turi priminti miestą, kuriame Jehus kruvinomis žudynėmis praskynė sau kelią į sostą (4 Kar. 9, 7). — *Dėl Jezraėlės išlieto kraujo:* dėl nužudymo Naboto. Panašiais nusikaltimais susitepė karaliai iš Jehaus giminės: pats Jehus (4 Kar. 10, 29. 31), jo sūnus Joakazas (13, 2), Joasas (13, 11), Jeroboamas (14, 24) Zakarijas (15, 9). — *Padarysiu galą...* Pranašas graso dviem dalykais: sunaikinimu Jehaus namų (vz. 4 Kar. 15, 10) ir Izraėlio karalystės žuvimu. — (5) *Kilpinį:* karišką jėgą. — *Jezraėlio slėnyje.* Jis vadinasi dar Ezdrelono slėniu. Čia sutriuškino Izraėlio jėgas asyrijiečiai.

(6) *Ji vėl pradėjo.* Pirmas įspėjimas tautai pasiliko be gerų pasėkų; jie, kaip paaiškinta kaldaiškame tekste, darė dar daugiau piktų darbų; todėl duodamas kitas įspėjimas. — *Be-pasigailėjimo.* Ebr. *lo'ruchamah,* nemylima, ta, kuri neranda pasigai-

pit, et peperit filium. [9] Et dixit:
Voca nomen eius: Non populus
meus: quia vos non populus
meus, et ego non ero vester.
[10] Et erit numerus filiorum
Israel quasi arena maris, quae si-
ne mensura est, et non numera-
bitur. Et erit in loco ubi dicetur
eis: Non populus meus vos: di-
cetur eis: Filii Dei viventis. [11] Et
congregabuntur filii Iuda, et filii
Israel pariter: et ponent sibimet
caput unum, et ascendent de ter-
ra: quia magnus dies Iezrahel.
Caput. II. [1] Dicite fratribus
vestris: Populus meus: et sorori
vestrae, Misericordiam consecuta.

dėjo ir pagimdė sūnų. [9] Tuomet
jis tarė: Pramink jų vardu Ne-
mano-tauta, nes jūs ne mano
tauta, ir aš nebūsiu jūsų.
[10] Izraėlio vaikų skaičius bus
kaip jūros smiltys, kurioms nėra
saiko ir jos nesuskaitomos. Toje
vietoje, kur jiems yra sakoma:
Jūs Ne-mano-tauta, bus sako-
ma: Gyvojo Dievo sūnūs. [11] Su-
sirinks Jūdo sūnūs ir Izraėlio sū-
nūs draug; jie pasistatys sau vie-
ną galvą ir pakils iš šalies, nes
Jezraėlio diena bus didi.
2 perskyrimas. [1] Sakykite
savo broliams: Mano tauta! ir sa-
vo seseriai: Tu, kurios pasigailėta!

2. Israėlis neištikima moteris, bausmės neištikimajai ir pažadas išgelbėti.

[2] Iudicate matrem vestram, iudi-
cate: quoniam ipsa non uxor
mea, et ego non vir eius. aufe-

[2] Darykite teismą savo moti-
nai, darykite teismą, nes ji ne ma-
no žmona ir aš ne jos vyras. Te-

---

lėjimo. Todėl auk. 4 ir 5 eil. pagrasyta bausmė bus vykinama be pasigailėjimo. — *Miršte...* Kai kurie ebr. t. verčia šiaip: imte atimsiu juos. — *Aš pasigailėsiu Jūdo...* Kaipo pavyzdis, kokiuo būdu galima laimėti pasigailėjimą, ir, kaipo įrodymas, jog visa įvyksta Dievo valia, statomas prieš akis Jūdas. — *Per Viešpatį...:* stebuklu, ypatinga Dievo pagalba, ne kariškais pabuklais.

(9) *Ne-mano-tauta.* Dievas nebebus savo tautai tėvas ir globėjas ir paliks ją jos nepriete liams sumindžioti.

(10) *Izraėlio vaikų skaičius...* Kad kas nors nepradėtų abejoti, jog taip gali nueiti niekais Abraomui duoti pažadai, pasakoma, kad tų pažadų atitesėjimo nesutrukdys žmonių piktumas. Abraomas bus, kaip pažadėta, daugelio tautų tėvas (Prad. 17, 5) ir jau iš. Iš. 32, 10 paaiškėja, kad Dievas atmetęs šitą tautą gali pažadinti kitas, kurios bus tikri izraėlitai, tikri patriarkų įpėdiniai (plg. Rom. 9, 24. 25). — *Gyvojo Dievo sūnūs:* tie, kurie buvo toli nuo Dievo, virs gyvojo Dievo sūnumis ir bus, kaipo tokie žinomi. — (11) *Pakils iš šalies...* Grįžimas iš nelaisvės bus aliūzija ir prisirengimas prie kilnesnių mesijinių pažadų įvykimo; todėl vienas ir kitas dažnai pas pranašus sujungiami. Didi bus ta grįžimo diena, nes ji yra prisirengimas prie laimingesnio likimo. Pažadas buvo pilnai įvykintas tik evangelijos laikais (Rom. 9, 29).

(2, 1) *Sakykite savo broliams...* Šita eil. savo turiniu priklauso pirmam perskyrimui. Minimos abidvi lytys, kad būtų aišku, jog išganymas skirtas visiems. — *Mano tauta:* vieton nelaimingo pavadinimo *Ne-mano-tauta* (9 e.); ta, *kurios pasigailėta,* vieton *Be-pasigailėjimo* (6 e.).

2, 2—24. Izraėlio tauta užmiršusi savo Dievą bus vargo ir skurdo prislėgta (2—13); grįžus gi į Dievą gaus didžių malonių ir laimės (14—24).

(2) *Darykite teismą...* Ištikimi Dievui sūnūs turi kelti balsą prieš savo motiną, Izraėlio tautą, kuri yra taip labai nusikaltusi, kad net jų

rat fornicationes suas a facie sua, et adulteria sua de medio uberum suorum. 3 Ne forte expoliem eam nudam, et statuam eam: secundum diem nativitatis suae et ponam eam quasi solitudinem, et statuam eam velut terram inviam, et interficiam eam siti. 4 Et filiorum illius non miserebor: quoniam filii fornicationum sunt. 5 quia fornicata est mater eorum, confusa est quae concepit eos: quia dixit: Vadam post amatores meos, qui dant panes mihi, et aquas meas, lanam meam, et linum meum, oleum meum, et potum meum.

6 Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis, et sepiam eam maceria, et semitas suas non inveniet. 7 Et sequetur amatores suos, et non apprehendet eos: et quaeret eos, et non inveniet, et dicet: Vadam, et revertar ad virum meum priorem: quia bene

pašalina savo paleistuvavimus nuo savo veido ir savo svetimoteriavimus iš tarpo savo krūčių, 3 kad kartais aš neišvilkčiau jos plikai ir nepastatyčiau jos, kaip ji buvo savo gimimo dieną, kad nepaverščiau jos tarsi tyruma, kad nepadaryčiau jos panašios į nepereinamą šalį ir kad nenumarinčiau jos troškuliu. 4 Aš nepasigailėsiu ir jos vaikų, nes jie paleistuvavimų vaikai, 5 nes jų motina yra paleistuvavusi; ta, kuri juos pradėjo, suteršta, nes ji sakė: Aš eisiu paskui savo meilužius, kurie man duoda mano duoną ir vandenį, mano vilnas ir mano linus, mano aliejų ir mano gėralus.

6 Todėl štai aš užtversiu tavo kelią erškėčiais ir užkirsiu jį siena, ir ji neberas savo takų. 7 Ji bėgs paskui savo meilužius ir jų nepavys, ieškos jų ir neras, ir tars: Eisiu ir grįšiu pas savo pirmąjį vyrą, nes man tuomet buvo geriau nekaip dabar. 8 Ji nežino-

---

teisiama turės būt pasmerkta. Dievas nebėra senos sinagogos sužadėtinis; jis yra įžeistos ištikimybės keršintojas. — *Tepašalina...* Dievas rodo kelią, kaip ji gali pakilti iš sugedimo bedugnės. Paleistuvavimai tai stabų garbinimas (Efr. Kiril. Teod. Grig.) ir su juo sujungti nusikaltimai. Jos veide matosi jos nuodėmių begėdiškumas (plg. 2 Petr. 2, 14). Iš jos širdies turi būti pašalintos nedoros mintys (Teod.), anot kitų amuletai, kuriuos paleistuvės nešiodavo ant kaklo, ir meilės ženkleliai. — (3) *Savo gimimo dieną:* Aigipte (plg. Ez. 16 pers.) — *Nepereinamą.* Ebr. t.: sausą. Izraėlitų gyvenama šalis turėjo būti paversta didele sausa tyruma, į kurią bijos eiti žmogus, o patekęs į ją turės žūti dėl vandens stokos. — (4) *Paleistuvavimų vaikai:* sekdami motinos pavyzdžiu yra pasidavę stabmeldystei. — (5) *Yra paleistuvavusi:* yra garbinusi stabus. —*Meilužius:* stabus ir jų garbintojus, t. y. svetimas tautas, su kuriomis žydai darė sutartis. — *Mano duoną ir...:* visa, kas reikalinga gyvenimui, maistui ir apsidengimui. Stabmeldystei pasidavusi tauta manė, kad ji visus tuos dalykus gauna stabų malone. — *Aliejų:* valgomąjį ir tepamąjį.

(6) *Aš užtversiu...* Dievo siunčiamoje bausmėje bus daug pasigailėjimo, o jos tikslas bus padaryti stabmeldystei galą (Teod. Teof.). — (7) *Eisiu ir...* Vargo verčiama ji turės grįžti pas savo vyrą. — Dievas neatmetė savo tautos (Iz. 50, 1), jis pasiliko visuomet jos sužadėtinis ir per pranašus kvietė ją grįžti. Ar nepanašiai būna su kiekviena siela, kuriai Dievas netiekia, ko ji trokšta, ir grąžina prie savęs siunčiamomis nelaimėmis? (Jieron). — (8) *Ji nežinojo...* Vėl statoma prieš neištikimosios akis jos nusikaltimai ir žadama bausmėmis vesti į pasitaisymą. Visų

mihi erat tunc magis quam nunc.
8 Et hanc nescivit, quia ego dedi ei frumentum, et vinum, et ole-
um, et argentum multiplicavi ei,
et aurum, quae fecerunt Baal.
9 Idcirco convertar, et sumam
frumentum meum in tempore suo,
et vinum meum in tempore suo,
et liberabo lanam meam et linum
meum, quae operiebant ignominiam eius.
10 Et nunc revelabo stultitiam eius in oculis amatorum
eius: et vir non eruet eam de manu
mea:
11 et cessare faciam omne
gaudium eius, sollemnitatem eius,
neomeniam eius, sabbatum eius,
et omnia festa tempora eius.
12 Et corrumpam vineam eius, et ficum
eius: de quibus dixit: Mercedes
hae, meae sunt, quas dederunt
mihi amatores mei: et ponam eam
in saltum, et comedet eam bestia agri.
13 Et visitabo super eam
dies Baalim, quibus accendebat
incensum, et ornabatur inaure
sua, et monili suo, et ibat post
amatores suos, et mei obliviscebatur, dicit Dominus.

14 Propter hoc, ecce ego lactabo eam, et ducam eam in soli-

jo, kad aš jai tiekiau javų, vyno
ir aliejaus, daviau jai daug sidabro ir aukso, o jie tai suvartojo
Baalui.
9 Todėl aš vėl atsiimsiu
savo javus jų metu ir savo vyną
jo laiku, atimsiu savo vilnas ir
savo linus, kurie dengė jos gėdą.
10 Ir dabar aš atidengsiu jos paikumą jos meilužių akyse, ir joks
žmogus neišgelbės jos iš mano
rankos.
11 Aš padarysiu galą visam jos džiaugsmui, jos iškilmėms, jaunačiams, jos subatoms
ir visoms jos šventėms.
12 Aš sunaikinsiu jos vynuogynus ir jos
fygų medžius, apie kuriuos ji sakė: Tai mano užmokesnis, kurį
man davė mano meilužiai; ir paversiu juos giria, kad ją ėstų lauko žvėrys.
13 Aš keršysiu jai dėl
Baalų dienų, kuriose ji degindavo smilkalus ir puošdavosi savo
auskarais ir savo kaklaryšiais, eidavo paskui savo meilužius ir
užmiršdavo mane, sako Viešpats.

14 Todėl štai aš vyliosiu ją ir vesiu ją į tyrumą ir kalbėsiu jos šir-

---

pirma išreiškiama nustebimas jos paikumu: ji nenorėjo žinoti. — *Baalui:* stovyloms, aukurams ir tt. Plg. Ez. 16, 17; 2 Kron. 24, 7. — (9) *Vėl atsiminsiu:* kaip praeitais laikais. Plg. Teis. 6, 1—10; 10. 9. — *Jų metu:* piūties metu. Netikėta audra, skėrių užpuolimas galėjo visai sunaikinti derlių, kaip tik tuo metu, kada jo buvo laukiama kuogerausio ir piūtis buvo jau čiapat. — *Atimsiu.* Lot. liberabo, gražinsiu laisvę. Dievo gėrybės bedievių laikomos tarsi nelaisvėje. — (10) *Paikumą:* nusikaltimą, gėdą. — *Meilužių:* stabų ir pagoniškų tautų, kurių prietelystės ji ieškojo. Jos negalės plakamai padėti. — (11) *Visomis jos šventėmis.* Be įstatymo įsakytų trijų didžiųjų švenčių, Velykų, Sekminių, Padangčių, stabmeldystei pasiduodami žydai švęsdavo dar kitas dievaičių garbei. — (12) *Jos vynuogynus ir...* Greta alyvų medžių tai buvo naudingiausi Palestinos vaismedžiai. Tuos medžius ir jų vaisius neištikimoji Dievui tauta laikė gautu iš dievaičių užmokesniu už stabmeldystę. Kai jie bus Dievo sunaikinti, pilniausiai paaiškės, kaip paikas buvo dalykas pasavinti krašto derlingumą stabų globai.

(14) *Todėl:* kadangi ji yra tokioje bedugnėje. Po nuodėmių ir skurdo aprašymo vėl žadamas pasigailėjimas, kaip 6 eil. — *Vyliosiu ir vesiu...* Dievas imsis visų priemonių, kad sugrąžintų prie savęs savo nedėkingą tautą ir parodytų jai visą savo meilę. Jis padarys su ja taip, kaip kitados, kai išvedė ją iš Aigipto, kad pri-

tudinem: et loquar ad cor eius.
15 Et dabo ei vinitores eius ex
eodem loco, et Vallem Achor ad
aperiendam spem: et canet ibi
iuxta dies iuventutis suae, et iu-
xta dies ascensionis suae de Ter-
ra Aegypti. 16 Et erit in die il-
la, ait Dominus: vocabit me: Vir
meus: et non vocabit me ultra,
Baali. 17 Et auferam nomina Ba-
alim de ore eius, et non recor-
dabitur ultra nominis eorum. 18 Et
percutiam cum eis foedus in die
illa, cum bestia agri, et cum vo-
lucre caeli, et cum reptili terrae:
et arcum, et gladium, et bellum
conteram de terra: et dormire eos
faciam fiducialiter. 19 Et sponsa-
bo te mihi in sempiternum: et
sponsabo te mihi in iustitia, et
iudicio, et in misericordia, et in
miserationibus. 20 Et sponsabo
te mihi in fide: et scies quia ego
Dominus. 21 Et erit in die illa:
Exaudiam, dicit Dominus, exau-
diam caelos, et illi exaudient ter-

džiai. 15 Aš duosiu jai jos vyni-
ninkus iš tos pačios vietos ir
Achoro slėnį, kad pradėtų turėti
vilties, ir ji giedos tenai kaip sa-
vo jaunystės dienose ir kaip die-
nose savo išėjimo iš Aigipto že-
mės. 16 Tą dieną, sako Viešpats,
ji vadins mane: Mano vyras, ir
nebevadins manęs daugiau: Ma-
no Baalas. 17 Aš pašalinsiu iš jos
burnos Baalų vardus, ir ji nebe-
atsimins daugiau jų vardo. 18 Tą
dieną aš padarysiu jiems sando-
rą su lauko žvėrimis, su dangaus
paukščiais ir su žemės slankioto-
jais, išnaikinsiu iš šalies kilpinį,
kalaviją ir karą ir padarysiu, kad
jie miegotų saugiai. 19 Aš susiža-
dėsiu su tavim amžinai, susiža-
dėsiu su tavim teisybe ir teismu,
gailestingumu ir pasigailėjimu.
20 Susižadėsiu su tavim ištikimy-
be, ir tu žinosi, kad aš Viešpats.
21 Tą dieną atsitiks, kad aš išklau-
sysiu, sako Viešpats, išklausysiu
dangų, o jis išklausys žemę. 22 Že-

---

rengtų prie paėmimo Žadėtosios žemės. Plg. Ez. 20, 35. Tautų tyruma yra ištrėmimas. Ištrėmime, kai pajus savo nusikaltimų didumą, Dievas kalbės jai taip, kad ji pasiduos jo valiai. — (15) *Aš duosiu...* Anot ebr. t.: aš duosiu jai iš ten jos vynuogynus. — Iš ten, iš tos vienumos Dievas grąžins jai jos vynuogynus, kuriuos anksčiau grasė atimti iš jos (9. 12 e.). — *Jos vynininkus.* Tiems, kurie paliks aną tyrumą, Dievas duos vynininkų, tokių, kurie apdirbs išnaujo apleistąją žemę. Taigi čia Dievas žada grįžimą iš ištrėmimo. — *Achoro slėnį:* kurs buvo labai derlingas. Achoro slėnio paminėjimu daroma aliūzija į Joz. 7, 2. 24. 26. Kitados žydai, kai Achano nusikaltimas buvo nubaustas, išėjo iš šitos vietos, kuri turėjo būti suduoto jums smūgio liūdytojas, naujų Dievo palankumu sustiprinti, kad paimtų sau Žadėtąją šalį; taip ir dabar sielvarto slėnis turi būti durys į viltį. — *Giedos*, Anot. ebr. t.: atsakys, — kaip kitados, kai Dievas šaukė savo tautą iš Aigipto.— giedodama savo džiaugsmo giesmę. Vz. Iš 15, 2. — (16) *Ji vadins mane...* Ji vėl bus ištikima tikrajam Dievui ir ji mylės. Viešpaties ji nebevadins Baalu, nes šituo vardu pagonys vadina savo dievaičius; to vardo atsižadėdama ji parodys, kad nejungia tikrojo Dievo garbinimo su garbinimu svetimų dievų. — Laikas po ištrėmimo bus iš tikrųjų pradžia ir prisirengimas mesijiniam atsinaujinimui. — (18) *Aš padarysiu jiems...* Gražus vaizdas ypatingai Dievo globai išreikšti. Tai bus mesijinių laikų gėrybės. Plg. Iz. 11, 6—9. — (19) *Aš susižadėsiu...* Didžiausia tautai malonė bus amžina sandora, susivienijimas su Dievu: jos gi sąlygos bus tos, kad sužadėtinė bus visuomet šventa ir laikysis Dievo teisių, naudosis jo malone ir meile (ebr. t.), bus jam visuomet ištikima (20 e.). — (21. 22) *Išklausysiu dangų...* Visa gamta bus tokioje taikoje su

ram. [22] Et terra exaudiet triticum,
et vinum, et oleum: et haec ex-
audient Iezrahel. [23] Et seminabo
eam mihi in terra, et miserebor
eius, quae fuit Absque misericor-
dia. [24] Et dicam non populo meo:
Populus meus es tu: et ipse di-
cet: Deus meus es tu.

mė išklausys javus, vyną ir alie-
jų, o šitie išklausys Jezraėlį. [23] Aš
sėsiu ją šalyje ir pasigailėsiu tos,
kuri vadinasi Be - pasigailėjimo,
[24] ir sakysiu Ne - mano - tautai:
Tu mano tauta, o ji sakys: Tu
mano Dievas.

3. Išsigelbėjimo kelias.

Caput III. [1] Et dixit Do-
minus ad me: Adhuc vade, et
dilige mulierem dilectam amico
et adulteram: sicut diligit Domi-
nus filios Israel, et ipsi respiciunt
ad deos alienos, et diligunt vina-
cia uvarum. [2] Et fodi eam mihi
quindecim argenteis, et coro hor-
dei, et dimidio coro hordei. [3] Et
dixi ad eam: Dies multos expec-

3 perskyrimas. [1] Viešpats
man tarė: Eik dar sykį ir mylėk
moterį, kuri prietelio yra mylima
ir svetimoterė, taip kaip Viešpats
myli Izraėlio vaikus, o jie gręžia-
si į svetimus dievus ir mėgsta
džiovintas vynuoges. [2] Aš įsigi-
jau ją už penkiolikę sidabrinių ir
pusantro saiko miežių. [3] Ir aš jai
tariau: Lauksi manęs daug dienų,

šventąja tauta, kad pati gamta maldaus Dievą, kad jis jai padėtų patenkinti visus tautos troškimus. Izraėlio tautai javų, vyno, aliejaus derliaus, derliui reikia žemės syvų, žemei reikia lietaus ir šilumos iš dangaus, dangui reikia Dievo valios pareiškimo, ir Dievas prižada išklausyti. — *Jezraėlį* Vz. auk. 1, 4. Čia vėl primenami Ozėjo vaikų vardai ir vėl pareiškiama, kad jų prasmė bus pakeista. Tie vardai, kurie turėjo reikšti nelaimę, reikš Dievo palaiminimus, kurių jis nesiliaus teikęs tautai. — (23) *Aš sėsiu ją:* savo sužadėtinę, t .y. ją globosiu, kad ji tarptų, dauginsiu.

3, 1—5. Antra pranašo moterystė turi įvaizdinti neištikimybę Izraėlio tautos, kuri tačiau grįš į Viešpatį.

(1) *Mylėk moterį...* Anot vienų aiškintojų pranašas gauna įsakymą vesti kitą žmoną, anot kitų gi čia kalbama apie tą pačią Gomerę (1, 3). Kuri nuomonė geresnė, nepigu išspręsti. Neaišku, taip pat, kas čia vadinamas prieteliu, moteriškės vyras ar jos meilužis, su kuriuo svetimoteriavo. Jei ji buvo ta pati Gomerė, tai ji buvo pametusi tebemylėjusį ją savo vyrą Ozėją ir svetimoteriavo su kitais, taip, kaip Izraėlio tauta ne kartą palikdavo Viešpatį dėl svetimų dievaičių, nors Viešpats nesiliovė ją mylėjęs. — *Džiovintas vynuoges.* Jos buvo aukojamos dievaičiams ir valgomos aukų pokyliuose; gal jos turėdavo kurį nors panašumą į dievaičių stabus. — (2) *Aš įsigijau...* Kalbama čia apie pirkimą ir tai tokia kaina, kuri buvo mokama už menkiausią vergę. Jei tai buvo ta pati Gomerė, tai ji turėjo būti jau pamesta savo meilužio, buvo patekusi į didelį skurdą ir dabar iš Ozėjo duotų pinigų ir miežių turėjo gyventi, iki jis vėl paims ją pas save. — *Penkiolika sidabrinių.* Vidutiniška vergo kaina buvo 30 sidabrinių šekėlių (vieno šekelio vertė apie 6 litus). Miežiai buvo laikomi menkos vertės javais. Jų duotą gal apie 500 litrų. — (3) *Aš jai tariau.* Jei tai buvo nauja pranašo žmona, tai ji tuojau po vestuvių vėl pradėjo arba bent bandė svetimoteriauti. Pranašas tuojau pasako, kaip jis ją nubaudė ir sulaikė nuo naujų nuodėmių. — *Lauksi ma-*

tabis me: non fornicaberis, et non eris viro: sed et ego expectabo te. [4] Quia dies multos sedebunt filii Israel sine rege, et sine principe, Et sine sacrificio, et sine altari, et sine ephod, et sine theraphim. [5] Et post haec revertentur filii Israel, et quaerent Dominum Deum suum, et David regem suum: et pavebunt ad Dominum, et ad bonum eius in novissimo dierum.

nepaleistuvausi ir neprisileisi vyro, bet ir aš lauksiu tavęs. [4] Nes daug dienų Izraėlio vaikai pasiliks be karaliaus, be kunigaikščio, be aukos, be altoriaus, be efodo ir be terafimo. [5] Po to gi Izraėlio vaikai gręšis ir ieškos Viešpaties, savo Dievo, ir savo karaliaus Dovido ir su baime artinsis paskutinėse dienose į Viešpatį ir į jo gėrybes.

II. Pranašiniai Ozėjo pamokslai. 1. Izraėlio kaltės ir bausmės paskelbimas.

Caput IV. [1] Audite verbum Domini filii Israel, quia iudicium Domino cum habitatoribus terrae: non est enim veritas, et non est misericordia, et non est scientia Dei in terra. [2] Maledictum, et mendacium, et homicidium, et furtum, et adulterium inundaverunt, et sanguis sanguinem tetigit [3] Propter hoc lugebit terra et infir-

4 perskyrimas. [1] Išgirskite, Izraėlio vaikai, Viešpaties žodį, nes Viešpats bylinėjasi su šalies gyventojais, nes nėra šalyje tiesos, nėra gailestingumo ir nėra pažinimo Dievo. [2] Piktžodžiavimai, melas, žmogžudystės, vagystės ir svetimoterystės įsigalėjo, ir kraujas eina paskui kraują. [3] Todėl gedės šalis ir negaluos

---

nęs. Ebr. t.: tu sėdėsi man. — Savo vienatvėje ji neturės paguodos nei iš meilužių, nei iš savo vyro. — *Bet ir aš lauksiu...* Anot ebr. t.: bet ir aš tau, t. y. ir aš lauksiu tavęs. — (4)*Pasiliks be karaliaus...* Ištremti iš savo krašto į Asyrijos nelaisvę dešimts Izraėlio giminių ilgai turės laukti kalčių dovanojimo. Nebebus pas juos nei teisėto Dievo kulto, nei stabmeldiškojo. — *Be altoriaus.* Ebr. t.: be dievaičių šulo, t. y. be akmeninio paminklo pastatyto dievaičiams pagerbti. — *Be efodo.* Efodas (antpetis) buvo svarbiausias vyriausiojo žydų kunigo papuošalas (Iš. 28, 6). Kitoks buvo paprastų kunigų efodas. Efodą turėdavo ir pagonių kunigai. (Teis. 17, 5 ir k.). — *Be terafimo.* Terafimu vadinosi mažos, žmogaus pavidalo stovylėlės, kurios buvo laikomos naminiais dievaičiais (1 Kar. 19, 13; Ez. 21, 26 ir k.). — (5) *Savo karaliaus Dovido:* to amžinojo karaliaus, kurs buvo pažadėtas Dovidui (2 Kar. 7, 14), apie kurį buvo kalbėjęs jau Jokūbas (Prad. 49, 10), kurs yra Izraėlio valdovas (2 Kar. 23, 3; Iz. 9, 7), kuriam Viešpats suteikia viešpatavimą (Ez. 21, 27). To karaliaus izraėlitai *ieškos,* t. y. laikysis. — *Su baime:* nes buvo nusikaltę, jausdami savo neteisybę. — *Paskutinėse dienose:* Mesijo laikais. — *Į jo gėrybes:* į visokios laimės šaltinį.

4, 1—5, 9. Tautos nuodėmės daugėja dėl kunigų apsileidimo, todėl bus nubausti ir tauta ir kunigai (4, 1—10); Izraėlis garbina stabus ir duoda papiktinimo Jūdui (4, 11—19), suvedžioja gi juos kunigai ir kunigaikščiai, todėl visi bus sudrausti (5, 1—9).

(4, 1) *Nėra pažinimo Dievo:* to pažinimo, kurs pasireiškia Dievo valios vykinimu. — (2) *Kraujas eina...* Užmušimų taip daug, kad vienų užmuštųjų kraujas teka ant kitų nužudytųjų kraujo. — (3) *Gedės ša-*

mabitur omnis, qui habitat in
ea, in bestia agri, et in volucre
caeli: sed et pisces maris congre-
gabuntur.
4 Verumtamen unusquisque
non iudicet: et non arguatur vir:
populus enim tuus sicut hi,
qui contradicunt sacerdoti. 5 Et
corrues hodie, et corruet etiam
propheta tecum: nocte tacere feci
matrem tuam. 6 Conticuit popu-
lus meus, eo quod non habuerit
scientiam: quia tu scientiam re-
pulisti, repellam te, ne sacerdo-
tio fungaris mihi: et oblita es le-
gis Dei tui, obliviscar filiorum
tuorum et ego. 7 Secundum mul-
titudinem eorum sic peccaverunt
mihi: gloriam eorum in ignomi-
niam commutabo. 8 Peccata po-
puli mei comedent, et ad iniqui-
tatem eorum sublevabunt animas
eorum. 9 Et erit sicut populus,
sic sacerdos: et visitabo super

visi jos gyventojai draug su lau-
ko žvėrimis ir dangaus paukš-
čiais, taip pat ir jūros žuvys bus
išgaišintos.
4 Tačiau tegul niekas nekelia
bylos ir nė vienas tenebara, nes
tavo tauta yra kaip tie, kurie prieš-
tarauja kunigui. 5 Šiandien tu
suklupsi ir suklups draug su ta-
vim taip pat pranašas, naktį aš
nutildysiu tavo motiną. 6 Mano
tauta nutilo, nes neturėjo mokslo;
kadangi tu atstūmei mokslą, aš
atstumsiu tave, kad nebeitumei
man kunigo pareigų; kadangi tu
užmiršai savo Dievo įstatymą,
užmiršiu ir aš tavo vaikus. 7 Juo
daugiau jų buvo, juo labiau jie man
nusidėjo; jų garbingumą aš pa-
versiu gėda. 8 Jie minta mano tau-
tos nuodėmėmis ir trokšta jų ne-
teisybių. 9 Todėl lygiai atsitiks
tautai kaip ir kunigui; aš keršy-
siu jai dėl jos kelių ir atsilygin-

---

lis. Sutvėrimai turi kentėti su nusidedančiu žmogumi. Šalis gedi, kai ji nebeįgyvenama.

(4) *Tegul niekas...* Tai vilties nustojusiojo atsiliepimas: veltui kas nors keltų jiems bylą ar juos bartų: ir labai sudrausti jie nesigėdys daryti piktą. Anot ebr. t.: tačiau tegul niekas nesiginčija ir tenesibylinėja, t. y. padarytas jiems sprendimas yra visai teisingas, todėl nebesiteisinkite ir neprieštaraukite. — *Kurie prieštarauja...* Prieštaravimas kunigui, kurs teisia Dievo vardu, yra maištas ir širdies sukietėjimo žymė. Plg. Sk. 16, 1... — (5) *Šiandien...* Anot ebr. t.: tu suklupsi dieną, taip pat draug su tavim suklups pranašas naktį, ir aš sunaikinsiu tavo motiną. — Tauta greitu laiku bus išvesta į nelaisvę; netikri jos pranašai turės žūti. — *Naktį:* nelaimės naktį (Am. 8, 9). Nelaimė įvykstanti naktį labiau gąsdina. — *Motiną:* tautos sostinę, kuri čia atstovauja visą Izraėlio šalį. (6) *Nutilo:* žuvo amžinai. — *Mokslo:* tokio žinojimo, kurs ne tik protą apšviečia, bet ir valią palenkia veikti. — *Tu atstūmei...* Tu ne tik jo neturi, bet net stumi jį su paniekinimu nuo savęs. — *Atstumsiu tave...* Iš visos tautos bus atimta jos teokratinė vertybė, kuri jai leidžia artintis į Dievą ir dėl kurios ji naudojasi jo globa (Iz. 43, 2; Jer. 30, 21). Tai bus įvykinta, kai tauta bus išvesta į nelaisvę ir bus sustabdytos aukos. — *Užmiršiu...* Dievas užmiršta, kai ką nors palieka kentėti nelaimėje. — (7) *Juo daugiau...:* juo tauta buvo galingesnė. Jeroboamui II viešpataujant Izraėlio karalystė buvo labai sustiprėjusi. Juo daugiau Dievas jiems davė žemiškų gėrybių, juo paikiau jie išnaudojo jo gerumą. — (8) *Jie minta... nuodėmėmis:* nuodėmės aukomis, kurių mėsa tekdavo kunigams (Kun. 6, 16... Kiril. Teof.), arba: jie pataikauja nuodėmėms. — *Trokšta jų...:* ieškodami čia sau pelno. Netaip elgiasi tikrieji kunigai (Mal. 2, 7). — (9) *Lygiai atsitiks...* Jie buvo dalyviai ir padėjėjai nuodė-

eum viam eius, et cogitationes
eius reddam ei. 10 Et comedent,
et non saturabuntur: fornicati sunt,
et non cessaverunt: quoniam Dominum
dereliquerunt in non custodiendo.

11 Fornicatio, et vinum, et ebrietas
auferunt cor. 12 Populus
meus in ligno suo interrogavit,
et baculus eius annunciavit ei:
spiritus enim fornicationum decepit
eos, et fornicati sunt a Deo
suo. 13 Super capita montium sacrificabant,
et super colles accendebant
thymiama: subtus quercum,
et populum, et terebinthum,
quia bona erat umbra eius: ideo
fornicabuntur filiae vestrae, et
sponsae vestrae adulterae erunt.
14 Non visitabo super filias vestras
cum fuerint fornicatae, et
super sponsas vestras cum adulteraverint:
quoniam ipsi cum
meretricibus conversabantur, et
cum effeminatis sacrificabant,
et populus non intelligens vapulabit.

15 Si fornicaris tu Israel, non
delinquat saltem Iuda: et nolite

siu jai už jos mintis. 10 Jie valgo
ir nebūna sotūs; jie paleistuvavo
ir nesiliovė; nes jie apleido
Viešpatį ir jo nežiūrėjo.

11 Paleistuvystė, vynas ir girtuokliavimas
atima protą. 12 Mano
tauta klausinėjo savo medį, ir
jos lazda turėjo duoti jai žinią,
nes paleistuvystės dvasia suklaidino
juos ir paleistuvaudami jie
nusigręžė nuo savo Dievo. 13 Jie
aukojo kalnų viršūnėse ir degino
smilkalus ant kauburių, po ąžuolais,
topoliais ir terebintais, nes
jų ūksmė maloni; todėl jūsų dukterys
paleistuvauja ir jūsų sužadėtinės
svetimoteriauja. 14 Aš nekeršysiu
jūsų dukterims, kad jos
paleistuvavo, ir jūsų sužadėtinėms,
kad jos svetimoteriavo;
nes jie patys gyvena su kekšėmis
ir aukoja su kekšininkais
tauta be išmanymo bus nuplakta

15 Jei tu, Izraėli, paleistuvauji
tenenusikalsta bent Jūdas; neiki-

---

mėse, todėl turi dalyvauti ir bausmėse. — (10) *Jie paleistuvavo...* Anot ebr. t.: jie pasiduoda paleistuvavimui, tai jie nesiplės. Visoki laimė šalinasi nuo jų, pasilieka ant jų Dievo prakeikimas. Tai yra viena iš bausmių. Nevaisingumas buvo paskelbtas kaipo bausmė už nuodėmes jau Atk. 7, 14 ir Ozėjas ja graso 9, 14. — *Jo nežiūrėjo:* nesilaikydami jo įsakymų.

(11) *Girtuokliavimas.* Ebr. t.: saldus vynas. — Paleistuvavimas ir girtuokliavimas padaro iš žmogaus gyvulį (Jier.) — (12) *Savo medį:* savo iš medžio padarytus stabus. Anot kitų: savo medines buriamąsias lazdeles. — *Paleistuvystės:* stabų garbinimo ir nedorovingumo. — (13) *Kalnų viršūnėse..* Izraėlitai įeidami į Palestiną turėjo pašalinti stabus ir jų garbinimą (Atk. 12, 2); tačiau net ir karaliai nepašalino aukštumų su jų aukurais. — *Maloni.* Tiek gerumo ten ir tebuvo. Tai pilna ironijos pastaba. — *Todėl...* Savo tėvų ir vyrų pavyzdžių pakurstytos pasiduodavo dukterys ir sužadėtinės paleistuvavimui, kurs buvo atliekamas dievaičių garbei. — (14) *Aš nekeršysiu...* Taip atsiliepiant neneigiama dukterų ir sužadėtinių kaltės, bet tik labiau keliama aukštėn tėvų ir vyrų nusikaltimai. — *Bus nuplakta.* Anot ebr. t.: sukniubs.

(15) *Neeikite...* Bent Jūdas, kurs turi tikrąją Dievo garbinimo vietą, Jeruzalę, teneeina ieškoti svetimų dievų. Visų pirma čia įvardijamos dvi vietos, labai garbingos senovėje, bet virtusios stabmeldystės centrais, kurių todėl Jūdas turi saugotis: Galgala į rytus nuo Jeriko (Joz. 5, 9, 13 ir k.), ir Betėlis (Dievo namai), kurs čia vadinamas Betavenu, t. y.

ingredi in Galgala, et ne ascen-
deritis in Bethaven, neque iura-
veritis: Vivit Dominus. 16 Quo-
niam sicut vacca lasciviens de-
clinavit Israel: nunc pascet eos Do-
minus, quasi agnum in latitudine.
17 Particeps idolorum Ephraim,
dimitte eum. 18 Separatum est
convivium eorum, fornicatione
fornicati sunt: dilexerunt afferre
ignominiam protectores eius. 19 Li-
gavit eum spiritus in alis suis, et
confundentur a sacrifíciis suis.
Caput V. 1 Audite hoc sa-
cerdotes, et attendite domus
Israel, et domus regis auscul-
tate: quia vobis iudicium est,
quoniam laqueus facti estis spe-
culationi, et rete expansum
super Thabor. 2 Et victimas de-
clinastis in profundum: et ego
eruditor omnium eorum. 3 Ego
scio Ephraim, et Israel non est
absconditus a me: quia nunc
fornicatus est Ephraim, contamina-
tus est Israel. 4 Non dabunt co-

te į Galgalą, nekeliaukite į Beta-
veną ir neprisiekite: Kaip Vieš-
pats gyvas! 16 Nes Izraėlis kelia
maištą kaip ziliojanti karvė; da-
bar Viešpats ganys juos kaip
avinėlį plačiame plote. 17 Efraimas
susirišo su stabais; palik jį. 18 Jų
puota jiems vieniems; jie paleis-
tuvaute paleistuvauja; jo globėjai
mėgsta dauginti gėdą. 19 Vėjas
surišo jį savo sparnuose, ir jie
bus sugėdinti dėl savo aukų.

5 perskyrimas. 1 Išgirskite
tai, kunigai, tėmykite, Izraėlio na-
mai, ir pasiklausykite, karaliaus
namai; nes tas teismas jums, nes
jūs buvote sląstai sargybai ir iš-
tiestas tinklas Tabore. 2 Aukas
jūs nustūmėte į gilumą, bet aš
jų visų baudėjas. 3 Aš pažįstu
Efraimą, ir Izraėlis man nepa-
slėptas, nes dabar Efraimas palei-
stuvavo, Izraėlis suteptas. 4 Jie
nepakreipia savo minčių į tai, kad
grįžtų į savo Dievą, nes palei-

---

tuštybės namais (plg. Prad. 28, 10; 35, 14; Teis. 20, 18 ir 3 Kar. 12, 28). — *Kaip Viešpats...* Šventi priesaikos žodžiai buvo izraėlitų sutepti Viešpačiu vadinant auksinius veršius (plg. Iš. 32, 5). — (16) *Ziliojanti.* Anot ebr. t.: maištinga. — *Plačiame plote:* ištrėmimo tyrumoje. — (17) *Efraimas.* Iš Efraimo giminės buvo pirmieji Izraėlio karalystės (Samarijos) karaliai. — *Palik jį:* atsiskirk nuo jo. Toks įsakymas duodamas Jūdui. — (18) *Jų puota...:* neturi būti jokio bendravimo su jais ir dalyvavimo jų iškilmėse. Ebr. t. prasmė nevisai aiški. — *Globėjai.* Ebr. t.: skydai, todėl tautos kunigaikščiai, kurie turėjo būti jos globėjais. — (19) *Vėjas surišo...* Dievo rūstybės vėjas nuneš juos į nelaimę; jų neišgelbės tarnavimas dievaičiams aukomis. Tai labai didelis įspėjimas ir Jūdui, jei jis rištų savo likimą su Izraėlio likimu, prisidėdamas prie Izraėlio stabmeldystės.

(5, 1) *Kunigai...:* ne Aarono giminės kunigai, bet tie, kuriuos žmonės vadino kunigais, kurių tarpe galėjo būti vienas kitas tikras kunigas. Įspėjimai duodami ne tik suklaidintoms minioms, bet ir klaidintojams. — *Karaliaus namai:* kunigaikščiai ir didžiūnai. — *Sląstai sargybai...* Jie buvo priežastis ir proga, kad tauta įsipainiojo į nuodėmes ir pagaliau neteko laisvės. — Bet rasi geriau palikti vieną ebr. ž. neverstą: jūs buvote sląstai Micpoje (vietos vardas Galaade. Teis. 10, 17) ir ištiestas tinklas Tabore (Ezdrelono lygumoje). Tuo dviejų kalnų, vieno anapus, kito šiapus Jordano, paminėjimu gal norėta pasakyti, kad visa šalis buvo pilna sląstų. — *(2) Į gilumą:* nes aukos buvo daromos stabams. Todėl čia barami kunigaikščiai ir kunigai, kad jie pažemino ir subjaurino pačias aukas. — *(4) Jie nepakreipia...:* jų nusikaltimai apakino juos ir sukietino jų širdis. Plg. Rom. 1, 18. — *(5) Pa-*

gitationes suas ut revertantur ad
Deum suum: quia spiritus for-
nicationum in medio eorum, et
Dominum nuo cognoverunt.
5 Et
respondebit arrogantia Israel in fa-
cie eius: et Israel, et Ephraim ruent
in iniquitate sua, ruet etiam Iudas
cum eis.
6 In gregibus suis, et
in armentis suis vadent ad quae-
rendum Dominum, et non inveni-
ent: ablatus est ab eis.
7 In Domi-
num praevaricati sunt, quia filios
alienos genuerunt: nunc devora-
bit eos mensis cum partibus suis.
8 Clangite buccina in Gabaa,
tuba in Rama: ululate in Betha-
ven, post tergum tuum Beniamin.
9 Ephraim in desolatione erit in
die correptionis: in tribubus Is-
rael ostendi fidem.

stuvavimo dvasia jų tarpe, ir jie
nepažįsta Viešpaties.
5 Izraėlio pa-
sididžiavimas atsiliepia iš jo vei-
do. Izraėlis ir Efraimas sukniubs
savo nedorume, sukniubs draug
su jais taip pat Jūdas.
6 Su savo
bandomis ir su savo galvijais jie
eis ieškoti Viešpaties ir neras; jis
pa-itraukė nuo jų.
7 Jie pasidarė
neištikimi Viešpačiui, nes gimdė
svetimus vaikus; dabar vienas mė-
nuo prarys juos draug su jų da-
limis.

8 Pūskite ragą Gabaoje, trimi-
tuokite Ramoje; klykite Betavene;
tai tavo užpakalyje, Benjamine!
9 Efraimas virs tyruma sudraudi-
mo dieną; aš parodysiu savo iš-
tikimumą Izraėlio giminėse.

2. Izraėlis ir Jūdas nenori gręžtis nuoširdžiai į Dievą.

10 Facti sunt principes Iuda
quasi assumentes terminum: su-
per eos effundam quasi aquam
iram meam.
11 Calumniam patiens

10 Jūdo kunigaikščiai pasidarė
lygūs tiems, kurie perkelia ribas;
ant jų aš išliesiu savo rūstybę
kaip vandenį.
11 Efraimas prislėg-

---

sididžiavimas...: nesuvaldoma Izraėlio puikybė, akiplėšiškumas liudija prieš jį. — *Taip pat Jūdas...* Nežiūrint įspėjimų, Jūdas neatsiliks nuo Izraėlio, nes stabmeldystei buvo pravertos durys į Jūdą jau nuo Saliamono laikų (3 Kar. 11, 7). — *(6) Su savo bandomis...* Nors ir visas bandas jie paaukotų Dievui, pasigailėjimo laikui pasibaigus tai nieko nebepadės; bausmė bus įvykinta. — (7) *Gimdė svetimus vaikus.* Jų vaikai pagimdyti ir pašvęsti ne Dievui, bet dievaičiams. — *Vienas mėnuo prarys juos.* Gana bus trumpo laiko, vieno mėnesio, kad žūtų visa tauta, kad būtų sunaikinta visa šalis, tos jos dalys, kurios buvo paskirtos kiekvienai giminei Žadėtosios žemės padalinime, kad tauta būtų išvesta į nelaisvę.

(8) Gabaoje... Gabaos ir Ramos miesteliai artimi kaimynai Benjamino giminės plote; vienas ir kitas pastatytas ant kalnelių, todėl iš jų vietos galima matyti toli. Betavenas Efraimo kalnuose netoli nuo Silo, prie kelio į Sikemą. Karo triukšmas eina iš pietų į šiaurę: tarsi pats Viešpats išeina iš bažnyčios, pradeda kovą prieš savo tautą ir priverčia ją bėgti. Toks pat sunaikinimas, koks ateina Betavenui, pasiekia taip pat Benjaminą; kaip Izraėlis, taip ir Jūdas sukniubs. — (9) *Virs tyruma:* bus išvestas į nelaisvę. — *Parodysiu savo ištikimumą:* vykindamas, kas buvo paskelbta Atk. 28, 64; 29, 28 ir per pranašus.

5, 10 — 7, 16. Veltui žydų tauta ieškos pagalbos pas asirijiečius (5, 10—15); jie, tiesa, grėšis į Viešpatį (6, 1—3), bet greitu laiku vėl sulaužys sandorą (6, 4—7, 7), bėgs į Aigiptą ir į Asiriją, bus tačiau Viešpaties sugauti (7, 8—16).

(10) Perkelia ribas: meilę ir garbinimą, kurs priklauso Dievui, reiškia

est Ephraim, fractus iudicio: quo-
niam coepit abire post sordes.
12 Et ego quasi tinea Ephraim:
et quasi putredo domui Iuda. 13 Et
vidit Ephraim languorem suum,
et Iuda vinculum suum: et abiit
Ephraim ad Assur, et misit ad
regem ultorem: et ipse non po-
terit sanare vos, nec solvere po-
terit a vobis vinculum. 14 Quo-
niam ego quasi leaena Ephraim,
et quasi catulus leonis domui Iu-
da: ego ego capiam, et vadam:
tollam, et non est qui eruat. 15 Va-
dens revertar ad locum meum:
donec deficiatis, et quaeratis fa-
ciem meam.

Caput VI. 1 In tribulatione
sua mane consurgent ad me: Ve-
nite, et revertamur ad Dominum:
2 quia ipse cepit, et sanabit nos:
percutiet, et curabit nos. 3 Vivifi-
cabit nos post duos dies: in die
tertia suscitabit nos, et vivemus
in conspectu eius. Sciemus, se-
quemurque ut cognoscamus Do-
minum: quasi diluculum praepa-

tas, teismo sulaužytas, nes pra-
dėjo eiti paskui purvus. 12 Aš gi
esu Efraimui lyg kandis ir tarsi
pūvėsis Jūdo namams. 13 Efraimas
pamatė savo negalę ir Jūdas sa-
vo pančius; Efraimas nuėjo pas
Asurą ir siuntė pas karalių ker-
šintoją; tačiau jis negalės pagy-
dyti jūsų ir neįstengs atrišti jūsų
pančių. 14 Nes aš lyg liūtienė Ef-
raimui ir lyg jauniklis liūtas Jūdo
namams. Aš, aš sugausiu ir ei-
siu sau; aš atimsiu ir nėra, kas
išgelbėtų. 15 Aš grįžte sugrįšiu į
savąją vietą, iki jūs pavargsite ir
ieškosite mano veido.

6 perskyrimas. 1 Savo siel-
varte jie atsikels rytmetį, kad eitų
pas mane: Ateikite ir grįžkime pas
Viešpatį; 2 nes jis sugavo, jis ir
pagydys mus; jis užgavo, jis ir
gydys mus. 3 Jis agaivins mus po
dviejų dienų, pažadins mus tre-
čią dieną, ir mes būsime gyvi jo
akivaizdoje. Turėkime išmanymo
ir stenkimės pažinti Viešpatį; jo

---

kitiems (Kiril.). Plg. Deut. 19, 4; 27, 17; Pat. 23, 10 ir k. — (11) *Nes pradėjo.* Ebr. t.: nes pamėgo. — *Purvus:* dievaičius ir tarnavimą jiems. — (12) *Lyg kandis...* Karalystė pamažu ir nuolat slenka prie savo žuvimo, jos jėgos silpnėja, iki nedidelis sutrenkimas pavers ją griūvėsiais. Kandžiai ir pūvėsiams reikia daug laiko, bet jie pagaliau sunaikina patį vidų. — (13) *Pančius.* Ebr. t.: žaizdą. Vietoje pasitikėti Dievu jie neišmintingai ieškojo pagalbos pas Asurą ir didelėmis dovanomis pirko sau tik vergiją. Taip darė karaliai Menahemas 4 Kar. 15, 19 ir Akazas 4 Kar. 16, 7. 8; 2 Kron. 28, 20. Efraimo negalė buvo jo vidaus rietenos ir nesiliaują perversmai. vz. 4 Kar. 15, 10. 14. 15. 18, 25. Jūdo žaizda pradėjo aitrėti viešpataujant Joatamui (4 Kar. 15, 37) ir dar labiau Akazui (4 Kar. 16, 7) — *Keršytoją.* Toks buvo tikrasis Asuro būdas. Kituose vertimuose tas žodis paliktas neišverstas Jareb, lyg kad tai būtų vardas (plg. žem. 10, 6). — (14) *Lyg liūtienė...:* mano rūstybei ir mano galiai niekas negali priešintis. Tauta yra liūtas, jei laikosi Dievo; jei nuo jo atstoja, randa jame sau priešą, galingą liūtą. — *Sugausiu.* Ebr. t.: perplėšiu. — Jis perplėš ir eis sau ramiai šalin kaip liūtas, kurs nebijo keršto. — *Aš atimsiu...* Kitados nešė juos ant savo pečių (Atk. 1, 31; 32, 11; Iš. 19, 4; Sk. 11, 12), dabar jis nes Jūdą šalin. — (15) *Sugrįšiu.* Dievas, kurs lyg kovotojas buvo išėjęs kovoti ir naikinti (plg. Iz. 42, 13), grįžta atgal į dangų. (Jier.).—*Pavargsite.* Ebr. t.: iškentėsite bausmę. — Atgaila ir malda padės jiems grįžti į Dievą.

(6, 2) *Sugavo...* Ebr. t.: perplėšė. Bausmių pamokinti jie dabar supranta, ko anksčiau nenorėjo pripažinti (5, 13), kad Viešpats yra vienatinis išsigelbėjimo šaltinis. — (3) *Po dviejų dienų...* Plg. Iš. 19, 10. 11; Lk. 13,

ratus est egressus eius, et veniet
quasi imber nobis temporaneus
et serotinus terrae.
4 Quid faciam tibi Ephraim?
quid faciem tibi Iuda? misericor-
dia vestra quasi nubes matutina
et quasi ros mane pertransiens
5 Propter hoc dolavi in prophetis,
occidi eos in verbis oris mei: et
iudicia tua quasi lux egredientur.
6 Quia misericordiam volui, et
non sacrificium, et scientiam Dei
plusquam holocausta. 7 Ipsi autem
sicut Adam transgressi sunt pac-
tum, ibi praevaricati sunt in me.
8 Galaad civitas operantium ido-
lum, supplantata sanguine. 9 Et
quasi fauces virorum latronum,
particeps sacerdotum, in via in-
terficientium pergentes de Sichem:
quia scelus operati sunt. 10 In do-
mo Israel vidi horrendum: ibi for-
nicationes Ephraim: contaminatus
est Israel. 11 Sed et Iuda pone

išėjimas prirengtas lyg aušra, ir
jis ateis mums kaip ankstyvasai
lietus ir kaip vėlyvasai lietus žemei.
4 Ką gi aš darysiu tau, Efra-
ime? ką darysiu tau, Jūdai? Jūsų
pamaldumas kaip rytmetinis de-
besis ir kaip rasa anksti rytą
nykstanti. 5 Todėl aš užgaunu per
pranašus, užmušu juos savo bur-
nos žodžiais, ir tavo teismai iš-
eis lyg šviesa. 6 Nes aš noriu pa-
sigailėjimo, ne aukos; Dievo pa-
žinimo labiau kaip deginamųjų
aukų. 7 Jie gi sulaužė sandorą
kaip Adomas; ten jie pasidarė
man neištikimi. 8 Galaadas stabų
dirbėjų miestas, suteptas krauju,
9 ir lyg galvažudžių nasrai, prisi-
dedąs prie kunigų, kurie užmuša
kelyje tuos, kurie ateina iš Sikė-
mo; taip, jie daro nusikaltimą.
10 Izraėlio namuose aš mačiau
nuobodą, ten Efraimo paleistuvės;
Izraėlis yra susitepęs. 11 Bet ir tu,

---

32 Jie supranta, kad tarp maldos ir nusikaltimų dovanojimo turės praeiti šiek tiek laiko, bet tikisi, kad ilgai nereikės laukti. — *Lyg aušra.* Aušra yra laidas, kad po jos ateis didesnė šviesa. — *Ankstyvasai...* Ankstyvasai lietus Palestinoje būna spalių mėn. ir lapkrityje; jis būtinai reikalingas sėjai; vėlyvasai lietus būna kovo ir balandžio mėn. ir labai praverčia javų brendimui. Lietaus vaizdas, atatikdamas Palestinos krašto savumus, yra gausingų dvasinių palaiminimų vaizdas.

(4) Ką gi aš darysiu... Dievas visaip mėgino ir mėgina grąžinti Efraimą ir Jūdą į tikrąjį kelią. Kas gi belieka daryti? — *Kaip... debesis...:* kurs ką tik pasirodęs tuojau saulės spindulių išskirstomas. — *(5) Užgaunu per pranašus...* Dievas kalbėjo per savo pranašus ir suteikė jų įspėjimams didelės reikšmės, nepaklusniems per juos grasė kietomis bausmėmis ir mirtimi. — *Tavo teismai:* teismai, kuriuose bus pasmerktas Izraėlis. Dievo teisingumas Izraėliui bus taip aiškus, kaip šviesa. — *(6) Pasigailėjimo.* Ebr. t.: meilės. Viršujinio garbinimo, kuriame nėra vidaus dvasios, Dievas bodisi. Viršujinis garbinimas yra vidujinio garbinimo išraiška; jei šito nėra, tai viršujinis garbinimas yra melas. Plg. Mt. 9,13; 12,7. — (7) *Kaip Adomas.* Kaip Adomas rojuje peržengė Dievo sandorą ir įsakymą, taip jie daro Žadėtojoje žemėje (Jier.). — *(8) Galaadas:* miestas Ramoth-Galaad anapus Jordano, arba visas Galaado kraštas.— *Stabų dirbėjų.* Anot ebr. t.: žmonių, kurie daro nusikaltimus. — *Suteptas krauju.* Ebr. t.: suteptas kruvinų pėdsakų (kurias čia paliko galvažudžiai). Gal daroma aliūzija į karaliaus Pakėjo užmušimą, kurio užmušėją Pakėę lydėjo 50 galaadiečių. Plg. 3 Kar. 2, 5: 4 Kar. 15, 25. — *(9) Lyg galvažudžių nasrai.* Galaadas trokšta kraujo ir žudynių; tuo jis panašus į auk. minėtus kunigus (5, 1). Anot šv. Jier. Efr. ir Kir., jie prie kelio iš Sikemo (Nabulus, Neapolis) į Jeruzalę pastatydavę plėšikų, kurie turėjo tykoti keliaujančių, kad šitie velyk eitų į Daną ar į Betėlį (Betaveną), o ne į

messem tibi, cum convertero cap-
tivitatem populi mei.
Caput VII. 1 Cum sanare vel-
lem Israel, revelata est iniquitas
Ephraim, et malitia Samariae, quia
operati sunt mendacium: et fur
ingressus est spolians, latruncu-
lus foris. 2 Et ne forte dicant in
cordibus suis omnem malitiam eo-
rum me recordatum: nunc circum-
dederunt eos adinventiones suae,
coram facie mea factae sunt. 3 In
malitia sua laetificaverunt regem:
et in mendaciis suis principes.
4 Omnes adulterantes, quasi cli-
banus succensus a coquente: qui-
evit paululum civitas a commis-
tione fermenti, donec fermen-
taretur totum. 5 Dies regis nos-

Jūdai, būk prisirengęs pjučiai, kai aš
grąžinsiu savo tautos belaisvius.
7 perskyrimas. 1 Kai aš no-
rėjau gydyti Izraėlį, pasireiškė Ef-
raimo neteisybė ir Samarijos pik-
tumas, nes jie daro melą. Vagis
įeina ir plėšia, galvažudis yra lau-
ke. 2 Kad kartais jie nesakytų, jog
aš atsimenu visą jų piktumą, da-
bar apstoja juos jų pikti suma-
nymai; jie padaryti mano akivaiz-
doje. 3 Savo piktumu jie linksmi-
na karalių ir savo melu kunigaik-
ščius. 4 Jie visi svetimoteriai, lyg
krosnis kepėjo įkaitinta; miestas
turėjo truputį atilsio, kaip tik pri-
maišyta raugo, iki visa surūgo.
5 Mūsų karaliaus diena! kunigaik-
ščiai pradeda siusti nuo vyno;

Jeruzalę į Viešpaties bažnyčią. Kad pamaldūs izraėlitai iš tikrųjų keliaudavo į Jeruzalę, parodo Tobijo pavyzdys (Tob. 1, 6) ir Ezekijo paraginimas (2 Kron. 30, 1. 5. 11). — *(11) Pjūčiai.* Pjūtis yra teismo vaizdas. Jūdas bus išvestas į nelaisvę, į Babėlę. — *Kai aš grąžinsiu...* Čia kalbama apie tautos išvadavimą iš nelaisvės, todėl kai kurie aiškintojai visos eil. prasmę išreiškia taip: kai Jūdui praeis bausmių pjūtis, t. y., kai baigsis nelaisvės metas, tremtiniai bus sugrąžinti. — Bet gal geriau šituos žodžius sujungti su sek. eil., kurios pirmiems žodžiams jie sudaro paralelizmą.

(7,1) *Norėjau gydyti...* Dievas siuntė pranašų, kurie turėjo įspėti, ir lankė nelaimėmis bedievystei pasidavusius karalius ir tautą; tačiau visa buvo veltui (plg. Jer. 5, 3). — *Darė melą:* garbino stabus; stabmeldystė gi yra melas, prieštaraująs pirmajai tiesai. — *Vagis...* Greta nusidėjimų Dievui eina atviri ir slapti nusikaltimai žmonėms. — *(2) Kad kartais...* Dievas nurodo visą jų piktumą, kurį jie darė kasdien, kad kartais jie nemanytų klaidingai, būk jie baudžiami tik dėl praeitųjų jų tėvų nusikaltimų. Geriau, anot ebr. t.: Niekuomet jie nesako savo širdims, jog aš atsimenu visus jų nusikaltimus... Nors Dievas tiek daug kartų yra jiems davęs įspėjimų per pranašus ir bausmėmis, be to, daręs pastangų patraukti juos prie savęs geradarybėmis, jie nebijo, kad Dievas gali nubausti juos dar kiečiau; Dievo nežiūrėdami, jie krauna nuodėmę ant nuodėmės, iki pagaliau apsisupa jomis lyg kokiuo drabužiu. — (3) *Linksmina karalių...* Tie, kurie turėtų sulaikyti ir pašalinti pikta, giria jį visomis pajėgomis. — *(4) Svetimoteriai:* stabų garbintojai. — *Lyg krosnis...:* kaip liepsnos pilna krosnis, taip dega jų širdis piktais geiduliais, stabmeldyste ir neteisybėmis. — Kas toliau pasakyta, nevienaip aiškinama. Vulg. teksto prasmė gal ši: kaip įdedama raugo į tešlą ir paskui laukiama, iki visa tešla perrūgs, taip rodosi, kad jie (tauta, miestas) kai kada garbina Dievą, bet tuo tarpu jų širdis jau buvo paliesta stabmeldystės ir visokio piktumo raugo ir jie patys buvo visai sugedę. — Ebr. t.: jis (kepėjas) liaujasi kurstęs. — Kai raugas yra patekęs į tešlą, tam, kurs jį įdėjo, nebereikia daryti pačiam jokių pastangų. — Kaip tik stabmeldystės raugas pateko į tautos širdį, ji mielu noru ėjo paskui karalių ir vadų sumanymus, ir šitiems nebebuvo reikalo toliau kurstyti tautą į piktą. — *(5) Mūsų karaliaus...* Minia reiškia džiaugsmo,

tri: coeperunt principes furere a
vino: extendit manum suam cum
illusoribus. 6 Quia applicuerunt
quasi clibanum cor suum, cum
insidiaretur eis: tota nocte dor-
mivit coquens eos, mane ipse
succensus quasi ignis flammae.
7 Omnes calefacti sunt quasi cli
banus, et devoraverunt iudices
suos: omnes reges eorum ceci-
derunt: non est qui clamet in eis
ad me.
8 Ephraim in populis ipse com-
miscebatur: Ephraim factus est
subcinericius panis, qui non re-
versatur. 9 Comederunt alieni ro-
bur eius, et ipse nescivit: sed et
cani effusi sunt in eo, et ipse ig-
noravit. 10 Et humiliabitur super-
bia Israel in facie eius: nec re·
versi sunt ad Dominum Deum
suum, et non quaesierunt eum in
omnibus his. 11 Et factus est Eph-
raim quasi columba seducta non
habens cor: Aegyptum invocabant,

jis ištiesia savo ranką su pasity-
čiotojais. 6 Jie padarė jam iš savo
širdies tarsi krosnį, kai jis tyko-
jo jųjų; jų kepėjas miegojo visą
naktį; rytmetį ji įkaitusi kaip ug-
nies liepsna. 7 Visi įkaitę kaip
krosnis ir ryja savo teisėjus; visi
jų karaliai žūna; nėra kas jų tar-
pe šauktųsi manęs.

8 Efraimas pats susimaišė su
tautomis; Efraimas pasidarė kaip
pelenuose kepamas paplotis, kurs
neapverčiamas. 9 Svetimieji prarijo
jo jėgą, o jis nepajuto; jau ir jo
plaukai pražilo, o jis tai nežino.
10 Izraėlio puikybė buvo paže
minta jo akyse; tačiau jie negrįžo
į Viešpatį savo Dievą ir jo ne-
ieškojo viso to nežiūrėdai. 11 Efra-
imas pasidarė kaip pavyliotas, ne-
turįs išmanymo karvelis: jie šau-
kėsi Aigipto, jie kreipėsi pas asi-

---

susilaukus karaliaus gimimo ar vainikavimo dienos, nors tai nebuvo Dievo išrinktojo Dovido namų karalius, nors tas jų karalius tyčiojosi draug su saviškiais iš viso, kas dieviška. — — *(6) Jie padarė...* Jie atidavė karaliui savo širdis ir mintis lyg kokią krosnį, kurią karalius gali kūrenti, kaip jis panorės, visokiais geiduliais; bet jie nesupranta, kad taip jiems patiems rengiamas sunaikinimas ir žuvimas, nes karaliaus nedorumas atves tautai bausmę ir prapultį. — *(7) Ryja savo teisėjus...* Sąmokslams kilus, žūdavo didžiūnai ir patys karaliai, kurių sostą pasiimdavo kiti. Padėtis buvo blogesnė, negu Teisėjų laikais, nes tuomet izraėlitai bent prispaudime šaukdavosi Dievo.

(8) Efraimas... Izraėlio karalystė pasidarė panaši į kitų tautų karalystes, nes ji atpuolė nuo Dievo ir garbino dievaičius; ji jungėsi su pagonimis ir moterystėmis. — *Kaip pelenuose...* Jei pelenuose kepamas paplotis rūpestingai nevartomas, tai jo apačia greitai virsta anglimi ir pelenais, tuo tarpu kad viršus pasilieka neiškepęs ir netinka valgyti; pagaliau, jis visai sudega pelenuose. Taip ir Efraimas tų pačių sunaikinamas, kurių įpročius priima. — *(9) Svetimieji...* Karalystės jėga žūna dėl svetimųjų, nes tie, kurie palaiko Izraėlyje stabų garbinimą, sugriovė pačius karalystės pagrindus; jie net parsikvietė į savo šalį neprietelių būrius. Nors viskas baigia griūti, jie to nemato ir nenori suprasti. — *(10) Jo akyse:* todėl jie negalėjo nematyti. Nejausti skurdo yra tai jausmų atbukimas; bet jausti ir niekinti išsigelbėjimo priemones arba net pasirinkti žalingas priemones yra tai beprotystė. — *(11) Jie šaukėsi...* Izraėlio karaliai šaukėsi tai aigiptiečių pagalbos prieš asirijiečius, tai asirijiečių prieš aigiptiečius. Vieni ir kiti plėšdavo juos. kai laikė juos savo priešais, slėgdavo gi, kai paimdavo savo globon. — Jau Jeroboamas buvo pabėgęs į Aigiptą (3 Kar. 11, 40). Menaemas šaukėsi asirijiečių pagalbos (4 Kar. 15, 19), jo priešai gal laukė pagalbos iš Ai-

ad Assyrios abierunt. [12] Et cum
profecti fuerint, expandam super
eos rete meum: quasi volucrem
caeli detraham eos, caedam eos
secundum auditionem coetus eorum.
[13] Vae eis, quoniam recesserunt a me: vastabuntur, quia praevaricati sunt in me: et ego redemi eos: et ipsi locuti sunt contra me mendacia. [14] Et non cla-
maverunt ad me in corde suo,
sed ululabant in cubilibus suis:
super triticum et vinum ruminabant, recesserunt a me. [15] Et ego
erudivi eos, et confortavi brachia
eorum: et in me cogitaverunt malitiam. [16] Reversi sunt ut essent
absque iugo: facti sunt quasi arcus dolosus: cadent in gladio principes eorum, a furore linguae suae. Ista subsannatio eorum in Terra Aegypti.

rijiečius. [12] Bet jiems ten einant
aš ištiesiu ant jų savo tinklą, nutrauksiu juos žemyn kaipo dangaus paukštį, plaksiu juos taip, kaip jie yra girdėję savo susirinkime.
[13] Deja jiems, kad jie atsitraukė nuo manęs; jie bus sunaikinti, nes buvo man neištikimi; aš norėjau išvaduoti juos, o jie kalbėjo prieš mane melą. [14] Jie ne-
sišaukė manęs savo širdyje, bet klykė savo guoliuose; jie varžėsi dėl javų ir vyno, ir atstojo nuo
manęs. [15] Aš mokiau juos ir stiprinau jų petį, bet jie manė prieš
mane tai, kas yra pikta. [16] Jie vėl
nori būti be jungo, jie pasidarė kaip klastingas kilpinis. Jų kunigaikščiai žus kalaviju dėl jų liežuvio dūkimo. Taip bus pasityčiota iš jų Aigipto žemėje.

3. Stabų garbintojai bus paniekinti ir turės liūdėti.

Caput VIII. [1] In gutture tuo
sit tuba quasi aquila super do-

8 perskyrimas. [1] Tavo ger-
klėje tebūna trimitas! Lyg aras

---

gipto. Ozėė siuntė pasiuntinius pas Aigipto karalių (4 Kar. 17, 4). Plg. Jer. 17, 5. — *(12) Aš ištiesiu...* Veltui jie ieško žmonių pagalbos, Dievas sunaikins ją. — Čia matomai tęsiamas tas pat paklydusio karvelio vaizdas. — *Savo susirinkime:* kai religijiniame susirinkime buvo skaitomi per Mozę paskelbtieji Viešpaties grąsymai. Plg. Kun. 26, 14 ir k.

(13) *Atsitraukė.* Anot ebr. t.: nuskrido. — *Kalbėjo... melą:* iš Dievo gautas geradarystes savindami dievaičiams, niekindami Dievą ir garbindami stabus ir t.t. — *(14) Klykė savo...:* turėdavo didelės baimės dėl javų derliaus, dėl vyno, kurie gerai derėdavo Palestinoje, bet taip pat kai kada visai žūdavo dėl sausmečio ir kitokių slogų; Dievo gi pagalbos ir šiais atvejais nuoširdžiai nesišaukdavo. — (15) *Aš mokinau:* per Mozę ir pranašus. — *Stiprinau...* Pvd., kai reikėjo užkariauti Žadėtoji žemė. — *(16) Jie vėl nori...:* jie nebenori nešti Dievo įstatymo jungo ir laikytis jo sandoros. Anot ebr. t.: jie nesigręžia aukštyn, t. y. į Viešpatį. — *Klastingas kilpinis:* netikęs, nes paleidžiamos iš jo vylyčios eina ne ten, kur šaulys nori. — *Dėl jų liežuvio dūkimo:* dėl piktžodžiavimų. Plg. auk. 13 e. — *Aigipto žemėje:* kame jie ieškojo pagalbos.

8, 1 — 10, 8. Sulaužę sandorą, izraėlitai dėl savo stabmeldystės turės vergauti priešams (8, 1 — 14) ir patekę į svetimas šalis bus pilni liūdesio, nes netikėjo pranašams ir nesilaikė Viešpaties (9, 1 — 17); jie bus sugėdinti dėl savo stabų daugybės (10, 1—8).

(8, 1) Tavo gerklėje... Tai Dievo įsakymas pranašui, kurs turi būti sa-

mum Domini: pro eo quod trans-
gressi sunt foedus meum, et le-
gem meam praevaricati sunt. 2 Me
invocabunt: Deus meus cognovi-
mus te Israel. 3 Proiecit Israel bo-
num, inimicus persequetur eum.
4 Ipsi regnaverunt, et non ex me:
principes exstiterunt, et non cog-
novi: argentum suum, et aurum
suum fecerunt sibi idola, ut in-
terirent: 5 proiectus est vitulus tu-
us Samaria, iratus est furor me-
us in eos. Usquequo non pote-
runt emundari? 6 Quia ex Israel
et ipse est: artifex fecit illum, et
non est Deus: quoniam in arane-
arum telas erit vitulus Samariae.
7 Quia ventum seminabunt, et tur-
binem metent: culmus stans non
est in eo, germen non faciet fa-
rinam: quod et si fecerit, alieni
comedent eam.
8 Devoratus est Israel: nunc
factus est in nationibus quasi vas
immundum. 9 Quia ipsi ascende-

jis puola Viešpaties namus, nes
jie peržengė mano sandorą ir nu-
sikalto mano įstatymui. 2 Jie šauk-
sis manęs: Mano Dieve! Mes, Iz-
raėlis, pažįstame tave. 3 Izraėlis
atmetė gerumą, nepritelis perse-
kios jį. 4 Jie rinkosi karalius, bet
be manęs; buvo kunigaikščių, ta-
čiau aš jų nepažinau. Iš savo si-
dabro ir savo aukso jie pasidarė
sau stabų, kad pražūtų. 5 Atme-
stas tavo veršis, Samarija! Mano
narsas užsidegė prieš juos; iki
kolei gi jie negalės apsivalyti?
6 Nes ir tai yra iš Izraėlio: daili-
ninkas padarė jį, bet tai ne Die-
vas; nes Samarijos veršis pavirs
voratinkliais. 7 Nes jie sėja vėją
ir pjaus audrą; nėra jame stačio
šiaudo, varpa neduos miltų, bet
jei ir duotų, svetimieji suės juos.
8 Izraėlis prarytas; jis jau yra
tautų tarpe kaip suteptas indas.
9 Nes jie nuėjo pas Asurą, kaip

---

vo tautai budėtojas. Trimitavimas yra karo ir pavojaus ženklas. — *Lyg aras...* Greitas ir plėšrus aras yra plėšiančių ir visa naikinančių priešų vaizdas; tie priešai yra asirijiečiai ir jų karalius. — *Viešpaties namus.* Paprastai Viešpaties namais vadinama Jeruzalės bažnyčia; bet kadangi šitoje vietoje kalbama apie Izraėlio karalystę, tai Viešpaties namais pavadinta čia pati Izraėlio tauta. — (2) *Jie šauksis...* Kai nelaimė nebeišvengiama, jie atsimena tą Dievą, kurį iki šiam laikui niekino, ir drįsta šauktis jo pagalbos, lyg kad ji jiems priklausytų. — (3) *Izraėlis atmetė...* Tai Dievo atsakymas; pagalbos jie nebeverti ir bus nubausti. — (4) *Jie rinkosi...* Nurodomi kai kurie Izraėlio tautos nusikaltimai. Nors Dievas ir buvo leidęs tam tikram laikui suskilti žydams į dvi karalysti ir kai kurie Izraėlio karaliai buvo valdovais ne be Dievo valios (Jeroboamas, Jehus ir jo ainiai), tačiau jų dauguma tik sąmokslais pasiekė karaliaus garbę ir sostą; be to, vienatiniais pilnai teisėtais karaliais buvo tik Dievo išrinktojo Dovido namų ainiai, ir izraėlitai turėjo pareigą jų laikytis (2 Kron. 13, 5). Išsirinkę savąjį karalių, jie apleido ir Dievą (plg. 3 Kar. 12, 26). Todėl čia ir minimas tuojau kitas Izraėlio nusikaltimas, būtent, jų stabmeldystė. — (5) *Samarija:* Izraėlio karalystės sostinė. — (6) *Ir tai:* veršio pavidalu garbinamas dievaitis. — *Voratinkliais.* Ebr. t.: labai smulkiomis dalelėmis, atomais, t. y., beveik nieku. Nugalėtojai turėjo nuimti auksinę skardą, o patį medinį stabą sudaužyti ir sudeginti. — (7) *Jie sėja...* Patarlė: koki sėkla, toks derlius. Jų vargai dėl dievaičio atves jiems audrą, kuri juos pačius sunaikins. — *Nėra jame:* Izraėlyje. Tai kitas palyginimas. Izraėlis netikusi sėkla, iš kurios nebus susilaukta gero šiaudo, pilnos varpos. — *Suės.* Ebr. t.: prarys.

(8) *Prarytas.* Pranašas jau mato Izraėlio padėtį nelaisvėje. — *Kaip suteptas indas:* kaip indas, kurs nebepatinka (ebr. t.), į kurį gali būti pi-

runt ad Assur, onager solitarius
sibi: Ephraim munera dederunt
amatoribus. [10] Sed et cum mer-
cede conduxerint nationes, nunc
congregabo eos: et quiescent pau-
lisper ab onere regis, et princi-
pum. [11] Quia multiplicavit Eph-
raim altaria ad peccandum: fac-
tae sunt ei arae in delictum.
[12] Scribam ei multiplices leges
meas, quae velut alienae compu-
tatae sunt. [13] Hostias offerent, im-
molabunt carnes, et comedent, et
Dominus non suscipiet eas: nunc
recordabitur iniquitatis eorium, et
visitabit peccata eorum: ipsi in
Aegyptum convertentur. [14] Et ob-
litus est Israel factoris sui, et ae-
dificavit delubra: et Iudas multi-
plicavit urbes munitas: et mittam
ignem in civitates eius, et devo-
rabit aedes illius.

Caput. IX. [1] Noli laetari Is-
rael, noli exultare sicut populi,
quia fornicatus es a Deo tuo:
dilexisti mercedem super omnes
areas tritici. [2] Area et torcular
non pascet eos, et vinum men-

laukinis asilas sau vienas, Efrai-
mas davė dovanų meilužiams.
[10] Bet kai jie už užmokesnį bus
pasisamdę tautas, aš surinksiu
juos, ir jie pasilsės truputį nuo
karaliaus ir kunigaikščių naštos.
[11] Nes Efraimas pasidarė daug
altorių, kad nusidėtų; altoriai vir-
to jam nuodėmėmis. [12] Aš rašiau
jiems daugybę savo įstatymų; jie
juos laikė lyg svetimais. [13] Nors
jie atnašaus aukas, aukos mėsą
ir valgys, bet Viešpats nepriims
jų; dabar jis atsimins jų neteisy-
bę ir lankys jų nuodėmes, o jie
vėl kreipsis į Aigiptą. [14] Izraėlis
užmiršo savo Sutvėrėją ir pasi-
statė šventnamių stabams; ir Jū-
das padaugino sustiprintus mie-
stus; o aš siųsiu ugnies į jo mie-
stus, kuri prarys jų rūmus.

9 perskyrimas. [1] Nesilink-
smink, Izraėli, nesidžiauk kaip
tautos; nes paleistuvaudamas tu
atstojai nuo savo Dievo, mėgai
paleistuvystės užmokesnį visuo-
se kviečių klojimuose. [2] Klojimas

---

liami nešvarumai, arba kurs net visai sudaužomas. — (9) *Jie nuėjo:* prašyti Asuro pagalbos (plg. auk. 5, 13; 7, 11). — *Laukinis asilas.* Tas gyvulys neprijaukinamas, nesuvaldomas, toli laikosi nuo kitų; toks pat Izraėlis. — *Davė dovanų:* dovanomis praskynė kelią pas save stabmeldystei, kuri yra neištikimybė Dievui, todėl lyginama su svetimoteryste. — (10) *Aš surinksiu juos.* Svetima pagalba jiems nepadės. Dievas surinks juos, kad teistų ir nubaustų. — *Jie pasilsės...* Ironiškas pasakymas: dabar jie bėga ir skubinasi patikrinti sau sandorą su svetimais; tačiau jie susilauks atilsio, kai bus prislėgti karalių karaliaus, Asuro (ebr. t.). — (11) *Daug altorių.* Dievas buvo paskyręs vieną vietą aukoms daryti (Atk. 12, 5). Kitų, veršiams skirtų, altorių pasidarymas buvo nuodėmė; juo daugiau jų buvo, juo daugiau buvo nuodėmių. — (12) *Daugybė:* todėl ne tik 10 Dievo įsakymų, kaip mano kai kurie racionalistai kritikai, bet (anot ketib: dešimtį tūkstančių) visą Pentateuchą. — (13) *Nors...* Jų pjaunamų aukai gyvulių Dievas nelaikys tikromis aukomis, bet paprasta mėsa, kuria pasotinamas tik pilvas. — *Jie vėl kreipsis...*: tai yra, vėl susilauks nelaisvės tokios, kaip buvo Aigipto nelaisvė. — (14) *Ir Jūdas...* Izraėlis kaltinamas dėl stabmeldystės, Jūdas gi dėl silpno pasitikėjimo Dievu ir pastangų gintis pagonių būdu, paniekinant Dievą.

(9, 1) *Kaip tautos:* kaip kad pagonys džiūgauja susilaukę pjūties. (Kir. Teod.). — *Mėgai paleistuvystės...:* garbinai stabus, pasavindamas dievaičiams savo laukų derlių. — (2) *Nemaitins...:* nes Dievas gali neduoti derliaus, arba: nes išvesti į nelaisvę visa turės palikti. — (3) *Negyvens...:*

tietur eis. 3 Non habitabunt in
terra Domini: reversus est Eph-
raim in Aegyptum, et in Assyriis
pollutum comedit. 4 Non libabunt
Domino vinum, et non placebunt
ei: sacrificia eorum quasi panis
lugentium, omnes, qui comedent
eum, contaminabuntur: quia pa-
nis eorum animae ipsorum, non
intrabit in domum Domini. 5 Quid
facietis in die sollemni, in die fe-
stivitatis Domini? 6 Ecce enim
profecti sunt a vastitate: Aegyp-
tus congregrabit eos, Memphis
sepeliet eos: desiderabile argen-
tum eorum urtica hereditabit, lap-
pa in tabernaculis eorum. 7 Ve-
nerunt dies visitationis, venerunt
dies retributionis: scitote Israel
stultum prophetam, insanum vi-
rum spiritualem, propter multi-
tudinem iniquitatis tuae, et mul-
titudinem amentiae. 8 Speculator
Ephraim cum Deo meo: prophe-
ta laqueus ruinae factus est su-
per omnes vias eius, insania in
domo Dei eius. 9 Profunde pec-
caverunt, sicut in diebus Gabaa:
recordabitur iniquitatis eorum, et
visitabit peccata eorum.
10 Quasi uvas in deserto in-
veni Israel: quasi prima poma fi-

ir spaustuvas nemaitins jų ir vy-
nas apvils juos. 3 Jie negyvens
Viešpaties žemėje; Efraimas gaus
grįžti į Aigiptą ir valgys Asirijo-
je suteptus dalykus. 4 Jie neda-
rys Viešpačiui liejamų vyno au-
kų ir neįtiks jam; jų aukos bus
kaip gedinčiųjų duona; visi, kurie
ją valgys, susiteps, nes jų duona
pasotins tik jų alkį ir neįeis į
Viešpaties namus. 5 Ką jūs dary-
site iškilmės dieną, Viešpaties
šventės dieną? 6 Nes štai jie eina
šalin dėl sunaikinimo; Aigiptas
surinks juos, Memfis palaidos
juos; jų pageidaujamas sidabras
teks dilgynėms, ir jų padangtėse
augs dagiai. 7 Atėjo lankymo die-
nos, atėjo atsilyginimo dienos.
Žinok, Izraėli! Pranašas yra paikas,
dvasios žmogus yra beprotis dėl
tavo neteisybių daugybės ir dėl
tavo paikumo daugybės. 8 Efrai-
mo žvalgas yra su mano Dievu;
pranašas virto žuvimo žabangais
visuose jo keliuose; beprotystė
yra jo Dievo namuose. 9 Jie sun-
kiai nusidėjo kaip Gabaos dieno-
se; jis atsimins jų neteisybę ir
lankys jų nuodėmes.
10 Aš radau Izraėlį lyg vynuo-
ges tyrumoje; aš pamačiau jų tė-

---

jie apleido Viešpatį, todėl turi būti išvaryti iš Viešpaties šalies. — *Grįžti į Aigiptą*: eiti į nelaisvę tokią, kaip buvo Aigipto. — (4) *Jie nedarys...*: visai neteks aukų, kuriomis įgalėtų permaldauti Dievą ir išprašyti sau įvairių jo malonių. Svetimoje šalyje garbinti Dievą visai nebuvo galima, nes aukoms buvo skirta tik viena Dievo nurodyta vieta. — *Kaip gedinčiųjų duona:* toki, kuri valgoma numirėlio namuose, kame dėl ten esančio lavono visi laikomi suteptais (plg. Sk. 19, 14). — (6) *Eina šalin:* į nelaisvę. — *Aigiptas:* nelaisvė. — *Memfis:* Aigipto miestas. — *Sidabras:* visa, kas už sidabrą, pinigus, galima nusipirkti, namai, papuošalai ir t.t. — (7) *Pranašas...* Gal čia turėta omenyje tikri pranašai, kuriuos dėl jų įspėjimų tauta laikė paikais ir bepročiais. — (8) *Efraimo žvalgas..* Eil. prasmė labai neaiški. Jos mintis gal toki: Efraimas turėjo tikrų pranašų, kurie kalbėjo Dievo vardu, tačiau jis davėsi suvedžioti save netikriems pranašams, kurie savo beprotystę ypač rodė savo dievo, t. y., auksinio veršio namuose, nes palaikė stabmeldystę. — (9) *Kaip Gabaos..* Aliūzija į bjaurų nusikaltimą, aprašytą Teis. 19 perskyr

(10) *Lyg vynuoges...* Dievas su didele meile ir džiaugsmu buvo pri-

culneae in cacumine eius vidi
patres eorum: ipsi autem intrave-
runt ad Beelphegor, et abalienati
sunt in confusionem, et facti sunt
abominabiles sicut ea, quae dile-
xerunt. 11 Ephraim quasi avis avo-
lavit, gloria eorum a partu, et ab
utero, et a conceptu. 12 Quod et
si enutrierint filios suos, absque
liberis eos faciam in hominibus:
sed et vae eis cum recessero ab
eis. 13 Ephraim, ut vidi, Tyrus
erat fundata in pulchritudine: et
Ephraim educet ad interfectorem
filios suos. 14 Da eis Domine.
Quid dabis eis? Da eis vulvam
sine liberis, et ubera arentia.
15 Omnes nequitiae eorum in Gal-
gal, quia ibi exosos habui eos:
propter malitiam adinventionum
eorum de domo mea eiiciam eos:
non addam ut diligam eos, om-
nes principes eorum recedentes.
16 Percussus est Ephraim, radix
eorum exsiccata est: fructum ne-
quaquam facient. Quod et si ge-
nuerint, interficiam amantissima
uteri eorum. 17 Abiiciet eos De-
us meus, quia non audierunt eum:
et erunt vagi in nationibus.

Caput X. 1 Vitis frondosa
Israel, fructus adaequatus est ei:

vus lyg ankstyvuosius fygos vai-
sius jos viršūnėje; bet jie nuėjo
į Beelpegorą, nusigręžė į gėdą ir
pasidarė pasibjaurėtini, kaip ir
tie dalykai, kuriuos pamėgo. 11 Ef-
raimo garbė nuskrido kaip pauk-
štis; nebebus daugiau nei gimdy-
mų, nei nėštumo, nei pradėjimo.
12 Nors jie ir išaugintų savo vai-
kus, aš padarysiu juos bevaikius
žmonių tarpe; ir deja jiems, kai
aš būsiu nuo jų pasitraukęs. 13 Ef-
raimas, kaip aš mačiau, buvo įkur-
tas grožyje kaip Tiras; ir Efrai-
mas ves savo vaikus žudytojui.
14 Duok jiems, Viešpatie. Ką jiems
duosi? Duok jiems nevaisingą
įsčią ir sudžiūvusias krūtis. 15 Vi-
sų jų nedorumai pasireiškė Gal-
galoje, nes ten jie pasidarė man
nepakenčiami; dėl jų elgesio piktu-
mo aš išvarysiu juos iš savo na-
mų; aš daugiau nebemylėsiu jų;
visi jų kunigaikščiai maištininkai.
16 Efraimas ištiktas, jų šaknis su-
džiūvusi; jie anaiptol nebeduos
vaisiaus. O jei jie ir gimdys, aš
užmušiu jų įsčios mylimiausius.
17 Mano Dievas atmes juos, nes
jie neklausė jo; ir jie bus klajū-
nai tautose.

10 perskyrimas. 1 Izraėlis
buvo šakotas vynmedis; jo vai-

---

glaudęs prie savo širdies tautą (tyrumoje). — *Jos viršūnėje.* Ebr. t.: jos pradžios metu. — *Į Beelpegorą.* Taip vadinosi kananiečių dievaitis. Vz. Sk. 25, 3. — *Nusigręžė...* Anot ebr. t.: pasišventė gėdos dievaičiui ir virto pasibjaurėjimu kaip jų meilužis. — (11) *Kaip paukštis:* labai greitai. — *Nebebus daugiau...* Kai nebebus gimstančių, galinga kitados giminė veikiai susilpnės. — (12) *Nors jie...* Taip paaiškinama 11 eil.: gimimų skaičius sumažės; tie gi, kurie bus gimę, neužaugs, greitai mirs, taip kad galų gale visa giminė turės žūti. — (13) *Efraimas...* Tiras buvo garsus savo galia ir turtais. Toks buvo Dievo globojamas Izraėlis. Ebr. t.: Efraimas, kaip aš buvau jį skyręs, kad jis būtų Tiras, pasodintas derlinguose laukuose... — *Ves savo...* todėl pats bus savo žuvimo priežastis. — (14) *Duok...* Teisingai užsirūstinęs pranašas pats prašo Dievą bausmės nusikaltėliams. — (15) *Galgaloje.* Tenai prasidėjo tautos stabmeldystė, kaip tik ji įėjo į Žadėtąją žemę. — *Iš savo namų:* ji nebebus Dievo tauta.

(10, 1) *Izraėlis...* Izraėlis buvo Dievo vynuogynas, rūpestingai saugojamas ir prižiūrimas, todėl duodąs gražių vaisių. — *Jam lygūs.* Tauta

secundum multitudinem fructus
sui multiplicavit altaria, iuxta
ubertatem terrae suae exuberavit
simulachris. 2 Divisum est cor eo-
rum, nunc interibunt: ipse con-
fringet simulachra eorum, depo-
pulabitur aras eorum. 3 Quia nunc
dicent: Non est rex nobis: non
enim timemus Dominum: et rex
quid faciet nobis? 4 Loquimini
verba visionis inutilis, et ferietis
foedus: et germinabit quasi ama-
ritudo iudicium super sulcos agri.
5 Vaccas Bethaven coluerunt ha-
bitatores Samariae: quia luxit su-
per eum populus eius, et aedi-
tui eius super eum exultaverunt
in gloria eius, quia migravit
ab eo. 6 Siquidem et ipse in As-
sur delatus est, munus regi Ul-
tori: confusio Ephraim capiet, et
confundetur Israel in voluntate
sua. 7 Transire fecit Samaria re-
gem suum quasi spumam super
faciem aquae. 8 Et disperdentur
excelsa idoli, peccatum Israel: lap-
pa, et tribulus ascendet super aras
eorum: et dicent montibus: Ope-

siai buvo jam lygūs; bet kaip
daug buvo jo vaisių, taip daug
jis pasistatė altorių; kaip derlin-
ga buvo jo šalis, taip daug at-
sirado joje stabų. 2 Jų širdis pa-
sidalino, dabar jie žus; Dievas
sutrupins stabus, sunaikins jų
altorius. 3 Tuomet jie sakys: Nė-
ra mums karaliaus, nes mes ne-
bijome Viešpaties, ir ką gi mums
padarys karalius? 4 Kalbėkite tuš-
taus regėjimo žodžius ir dary-
site sandorą; kaip karčiokšlis iš-
dygs teismas dirvos vagose. 5 Sa-
marijos gyventojai garbino Be-
taveno karves; bet dėlto liūdės
jos tauta ir jos vartininkai, kurie
džiaugėsi jos garbe, nes ta gar-
bė pasitraukė nuo jos. 6 Nes ir
ji bus nugabenta į Asurą kaipo
dovana karaliui keršytojui, gėda
sugaus Efraimą, ir Izraėlis bus
sugėdintas savo sumanymuose.
7 Samarija prapuldė savo karalių
kaip putas vandens paviršiuje.
8 Bus sunaikintos stabo aukštu-
mos, Izraėlio nuodėmė; dagiai ir
usnys augs ant jų altorių, ir jis

---

daug turėjo žmonių ir visokių gėrybių. — *Bet kaip daug...* Bet visos gėrybės buvo pasavinamos dievaičiams, todėl juo daugiau buvo tų gėrybių, juo daugiau tauta statydavo sau Baalo ar veršio stabų. — (2) *Pasidalino:* atsiskyrė nuo Dievo ir kreipėsi prie dievaičių (Kir. Teod.), arba svyravo tarp Dievo ir dievaičių (3 Kar. 18, 21). Anot kitų dar: jų širdis apgaulinga. — *Sutrupins jų stabus:* taip parodydamas jų silpnumą. — (3) *Nėra mums karaliaus:* kurs būtų draug ir ganytojas ir gynėjas, kurs viešpatautų Dievo vardu. — *Padarys karalius.* Jų dievaičiai ir karaliai tai tik šešėliai; tikros pagalbos jie duoti negali. — (4) *Kalbėkite...* Tačiau iki nelaimė išmokins juos išminties, jie kreipsis į visas puses, kad apsisaugotų nuo žuvimo. Vulgatos tekste daroma priekaištų tiesiog netikriems pranašams. Anot ebr. t.: jie kalba didelius žodžius, kasdien prisiekia ir t.t., t. y., daro tuščių pastangų, laužo duotą žodį, nevengia netikrų priesaikų, rūpinasi patikrinti sau sandorų. — *Kaip karčiokšlis...* Piktžolės geroje žemėje auga smarkiau; tokiuo smarkumu ateis Dievo teismas, bausmė. — (5) *Samarija...* Anot ebr. t.: dėl Betaveno (auksinių) veršių susirūpinę Samarijos gyventojai; taip, nuliūdę dėl jų jos tauta ir (dievaičių) kunigai, jie dreba dėl jų garbės, kad ji nuo jų iškeliavo. — *Betaveno:* neteisybės miesto, vietoje: Betėlio, Dievo miesto. — Gyventojai ir dievaičių kunigai liūdi, kad stabai paniekinti, net gabenami į nelaisvę. — (6) *Keršytojui.* Vz. auk. 5, 13. — *Sumanymuose:* dėl savo noru pasirinktos stabmeldystės. — (8) *Stabo:* Aveno. Gal ir čia Avenas (stabas) minimas vietoje Betėlio. — *Apdenkite...* Tai visai nusiminusių žodžiai.

rite nos; et collibus: Cadite super nos.

sakys kalnams: Apdenkite mus, ir kauburiams: Griūkite ant mūsų.

4. Izraėlio nelaisvė ir grįžimas iš jos.

[9] Ex diebus Gabaa, pecca-
vit Israel, ibi steterunt: non
comprehendet eos in Gabaa prae-
lium super filios iniquitatis. [10] Iux-
ta desiderium meum corripiam
eos: congregabuntur super eos
populi, cum corripientur propter
duas iniquitates suas. [11] Ephraim
vitula docta diligere trituram, et
ego transivi super pulchritudinem
colli eius: ascendam super Eph-
raim, arabit Iudas, confringet
sibi sulcos Iacob. [12] Seminate vo-
bis in iustitia, et metite in ore
misericordiae, innovate vobis no-
vale: tempus autem requirendi
Dominum, cum venerit qui doce-
bit vos iustitiam. [13] Arastis im-
pietatem, iniquitatem messuistis,
comedistis frugem mendacii: quia
confisus es in viis tuis, in mul-
titudine fortium tuorum. [14] Con-

[9] Nuo pat Gabaos dienų Iz-
raėlis nusidėjo; taip jie ir pasi-
liko; argi neištiks jų kova kaip
ta, kuri buvo Gabaoje prieš ne-
teisybės vaikus? [10] Aš plaksiu
juos kaip norėsiu; tautos susi-
rinks prieš juos, kai jie bus pla-
kami dėl dviejų savo neteisybių.
[11] Efraimas karvaitė įpratusi mėg-
ti kūlimą; bet aš pereisiu per jos
gražų kaklą; aš sėsiu ant Efra-
imo, Jūdas ars, Jokūbas akės
sau. [12] Sėkite sau teisybėje ir
pjaukite sulig gailestingumu, plėš-
kite sau dirvoną; nes metas ieš-
koti Viešpaties, kurs atėjęs iš-
mokins jus teisybės. [13] Jūs arėte
bedievystę, sėjote neteisybę, val-
gėte melo vaisių; nes tu pasiti-
kėjai savo keliais, savo karžygių
daugybe. [14] Pakils sumišimas ta-
vo tautoje, ir visos tavo tvirto-

Plg. Iz. 2, 19; Lk. 23, 30; Apr. 6, 16.

10, 9—11, 11. Neteisybės vaikai bus nubausti (10, 9—15), bus atiduoti aigiptiečiams ir asirijiečiams (11, 1—7), bet gailestingo Viešpaties vėl bus išvaduoti (11, 8—11).

(9) *Gabaos.* Vz. auk. 9, 9. — *Taip:* tokiame širdies sukietėjime. — (10) *Tautos susirinks.* Plg. Iz. 1, 24. — *Dėl dviejų...* Anot kai kurių: dėl dviejų auksinių veršių. Tačiau palg. Jer. 2, 13. — (11) *Karvaitė...:* Dievo įstatymu ir pamokinimais išauginta, kad tarnautų. Jai labiau patinka kulti, nes tuomet ji gali ėsti, negu arti. Efraimas palyginamas su jauna karve, nes jis garbina veršį. — *Aš pereisiu...:* padėsiu jam ant sprando jungą ir pažabosiu (Jier.). — *Aš sėsiu...:* pavergsiu Efraimą, kaip kad daro vežikas, kurs sėdi vežime ir akstinu badydamas ragina gyvulį. — *Jūdas ars...* Tačiau darbas ir vargas bus naudingi, kaip naudingas yra dirvos arimas ir akėjimas. Jokūbas reiškia dvyliką giminių. Minimas Jūdas, nes ir jis dalyvavo nuodėmėse, todėl bus taip pat plakamas. — (12) *Teisybėje:* darykite gerus darbus, tuomet pjausite tiek, kiek būsite parodę gailestingumo ir gerumo. Sunkus darbas turi juos išpurenti, kad jie gerai priimtų sėklą. — *Plėškit sau...:* pakeiskite visą savo vidujinį nusistatymą. — *Metas ieškoti...:* nes jis dar gali būti atrastas. Plg. Iz. 55, 6. — *Kurs atėjęs.* Ebr. t.: iki jis ateis. Jau dabar reikia atverti savo širdys Dievui: tuomet ateis pas juos Viešpats, Mesijas (plg. auk. 2, 18...: 5). — (13) *Keliais:* stabmeldyste. — *Karžygių.* Efraimo giminė buvo didžiausia ir žymi savo karingumu (plg. Prad. 49, 22—26; Sk. 1, 33; Joz. 17, 14). — (14) *Kaip Salmana...* Ebr. t.: kaip Salmana darė prievartą. Bet-Ar-

surget tumultus in populo tuo:
et omnes munitiones tuae vastabuntur, sicut vastatus est Salmana a domo eius qui iudicavit
Baal in die praelii, matre super
filios allisa. 15 Sic fecit vobis Be-
thel, a facie malitiae nequitiarum
vestrarum.

Caput XI. 1 Sicut mane trans-
iit, pertransiit rex Israel. Quia
puer Israel, et dilexi eum: et ex
Aegypto vocavi filium meum.
2 Vocaverunt eos, sic abierunt a
facie eorum: Baalim immolabant,
et simulachris sacrificabant. 3 Et
ego quasi nutricius Ephraim, portabam eos in brachiis meis: et
nescierunt quod curarem eos.
4 In funiculis Adam traham eos,
in vinculis charitatis: et ero eis
quasi exaltans iugum super maxillas eorum: et declinavi ad eum
ut vesceretur. 5 Non revertetur in
Terram Aegypti, et Assur ipse
rex eius: quoniam noluerunt converti. 6 Coepit gladius in civitatibus eius, et consumet electos
eius, et comedet capita eorum.
7 Et populus meus pendebit ad
reditum meum: iugum autem imponetur eis simul, quod non auferetur.

vės bus sunaikintos, kaip Salmana buvo sunaikinta namų tojo,
kurs teisė Baalą kovos dieną,
kai motina buvo sutriuškinta ant
vaikų. 15 Tai padarys jums, Be-
tėli, dėl jūsų neteisybių piktumo.

11 perskyrimas. 1 Kaip pra-
eina rytas, taip praeis Izraėlio
karalius. Kai Izraėlis buvo jaunas,
aš mylėjau jį; iš Aigipto aš pašaukiau savo sūnų. 2 Jei juos šau-
kė, tai jie ėjo tolyn nuo jų; jie
aukojo Baalams ir atnašavo stabams. 3 Aš buvau lyg maitintojas Efraimui, nešiojau juos savo
rankose; tačiau jie nesuprato, kad
aš juos gydžiau. 4 Aš traukiau
juos įžmoniškomis virvėmis, meilės ryšiais; aš buvau jiems kaip
tas, kurs pakelia jungą aukštyn
nuo jų žandų; aš pasilenkiau
prie jo valgydindamas jį. 5 Jis ne-
grįš į Aigipto šalį; Asuras bus
jo karalius, nes jie nenorėjo grįžtis. 6 Kalavijas pradės jo miestuose, sunaikins jo rinktinius ir
suės jų viršininkus. 7 Mano tau-
ta lauks mano grįžimo; tačiau
jiems visiems bus uždėtas jungas, kurs nebus nuimtas.

---

beliui kovos dieną. Čia matomai kalbama apie įvykį, tiesa, šv. Rašte nepaminėtą, bet gerai žinomą pranašo bendralaikiams. Kyliaraščiuose yra minimas Moabo karalius Salamanu; gal jis buvo sunaikinęs Arbelę labai žiauriu būdu. Buvo žinomos senovėje dvi Arbelės, viena Galiliejoje, kita anapus Jordano. Vulgatoje, kuri čia laikėsi gr. t., daroma aliūzija į Teis. 6, 25; 8, 10.

(**11, 1**) *Kaip praeina...* Šitas sakinys priklauso 10 persk. — *Rytas:* aušra. Plg. auk. 10, 7.

Buvo jaunas. Aigipte Izraėlis užaugo ir virto didele tauta; tuomet Dievas išvedė jį iš Aigipto. — *Iš Aigipto...* Matas (2, 15) pritaiko šituos žodžius kūdikiui Jėzui, kai jis Juozapo ir Marijos buvo atvestas atgal iš Aigipto į Palestiną, ir sako, kad tuomet jie buvę pilnai įvykinti. — (**2**) *Jei juos šaukė:* per daugelį pranašų. — (**3**) *Kad aš juos gydžiau:* kad aš buvau jų gydytojas. — (**4**) *Žmoniškomis:* tokiais ryšiais, kuriais paprastai sugaunami ir patraukiami žmonės; gerumo ir meilės apsireiškimais. — *Kurs pakelia...* Apynasriu jungas siekė gyvulių žandus. Prasmė: aš palengvindavau jums vargą ir darbą. — (**5**) *Jie negrįš...:* aš neskirsiu jiems tokios vergijos, kokią jie kitados iškentėjo ir ją žino; jiems ateis dar nežinoma bausmė, kuri todėl bus baisesnė. — *Bus jo karalius:*

8 Quomodo dabo te Ephraim,
protegam te Israel? quomodo da-
bo te sicut Adama, ponam te, ut
Seboim? Conversum est in me
cor meum, pariter conturbata est
poenitudo mea. 9 Non faciam fu-
rorem irae meae: non convertar
ut disperdam Ephraim: quoniam
Deus ego, et non homo: in me-
dio tui sanctus, et non ingrediar
civitatem. 10 Post Dominum am-
bulabunt, quasi leo rugiet: quia
ipse rugiet, et formidabunt filii
maris. 11 Et avolabunt quasi avis
ex Aegypto, et quasi columba de
Terra Assyriorum: et collocabo
eos in domibus suis, dicit Do-
minus.

8 Kaip gi aš pamesiu tave,
Efraime? kaip ginsiu tave, Izra-
ėli? kaip gi pamesiu tave, lyg
Adamą, padarysiu tau lyg Se-
boimui? Mano širdis apsivertė
manyje; taip pat mano gailestin-
gumas sužadintas. 9 Aš nerody-
siu savo rūstybės narso, nesi-
imsiu vėl naikinti Efraimą, nes
aš Dievas, ne žmogus, šventasis
tavyje ir aš nesiveršiu į miestą.
10 Jie vaikščios paskui Viešpatį;
jis krioks kaip liūtas; taip, jis
krioks, ir jūros sūnūs drebės iš
baimės. 11 Jie išskris lyg paukš-
tis iš Aigipto ir lyg karvelis iš
Asirijiečių šalies; ir aš apgyven-
dinsiu juos jų namuose, sako
Viešpats.

5. Paraginimas daryti atgailą.

12 Circumdedit me in nega-
tione Ephraim, et in dolo domus
Israel: Iudas autem testis descen-
dit cum Deo, et cum sanctis
fidelis.

12 Efraimas apsupė mane iš-
sigynimu ir Izraėlio namai ap-
gaule; bet Jūdas ėjo su Dievu
kaipo liudytojas ir su šventai-
siais kaipo ištikimasis.

---

vietoje Viešpaties. — (7) *Mano tauta...* Anot ebr. t.: mano tauta yra linkusi atstoti nuo manęs.

(8) *Kaip gi...* Viešpats, kurs taip mylėjo Izraėlį, atsimindamas tą savo meilę, jaučiasi negalįs visai jo išsižadėti ir leisti jam žūti amžinai. — *Kaip ginsiu...* Ebr. t.: kaip išduosiu tave? Vulg. žodžiuose yra atsakymas į pirmąjį paklausimą: anaiptol aš nepamesiu tavęs; aš tave ginsiu, o Izraėli! — *Adamą... Seboimui.* Tai vardai dviejų miestų, kurie žuvo draug su Sodoma ir Gomora (Atk. 29, 23). Jie yra pavyzdis tokio žuvimo, po kurio nebelieka jokios atstatymo vilties. — *Mano širdis...* Viešpats turi tėvo širdį ir nenori nusidėjėlio mirties. — (9) *Šventasis...* Kas yra šventas, tas nori teisingumo ir šventumo; šventasis nenori žuvimo, todėl jis nesiverš į miestą jo sunaikinti. — (10) *Jie vaikščios...* Paaiškinama, kaip įvyks atnaujinimas: visų pirma tauta laikysis ištikimai Viešpaties; ji bus iš klaidų ir nusikaltimų atšaukta jo galingu kaip liūto balsu, kuriam niekas nedrįsta priešintis. — *Jūros sūnūs drebės...* Anot ebr. t.: drebėdami atbėgs sūnūs iš jūros, t. y., iš tolimos jūros šalies, iš vakarų skubinsis ateiti su didžiausia pagarba Dievui, kurį buvo užrūstinę. Jų grįžimas gražiais palyginimais išreiškiamas taip pat 11 eil.: *lyg paukštis... lyg karvelis.*

11, 12 — 14, 10. Tie, kurie buvo klastingi ir nedėkingi (11, 12 — 12, 14), stabų garbintojai ir pasidavę puikybei neišmintingi vaikai (13, 1 — 14, 1), gręšis į Dievą, kurs bus jų gelbėtojas (14, 2 — 10).

(12) *Efraimas...* LXX tekste, kurs gal čia tikresnis: melu apsupė mane Efraimas ir bedievyste Izraėlio ir Jūdo namai; dabar Viešpats pažįsta juos, ir tai bus vadinama šventa

Caput XII. 1 Ephraim pas-
cit ventum, et sequitur aestum:
tota die mendacium, et vastita-
tem multiplicat: et foedus cum
Assyriis iniit, et oleum in Aegyp-
tum ferebat. 2 Iudicium ergo Do-
mini cum Iuda, et visitatio super
Iacob: iuxta vias eius, et iuxta
adinventiones eius reddet ei. 3 In
utero supplantavit fratrem suum:
et in fortitudine sua directus est
cum angelo. 4 Et invaluit ad an-
gelum, et confortatus est: flevit,
et rogavit eum: in Bethel invenit
eum, et ibi locutus est nobiscum.
5 Et Dominus Deus exercituum,
Dominus memoriale eius. 6 Et tu
ad Deum tuum converteris: mi-
sericordiam et iudicium custodi,
et spera in Deo tuo semper.
7 Chanaan, in manu eius sta-
tera dolosa, calumniam dilexit.

12 perskyrimas. 1 Efraimas
gano vėją ir vejasi karštį; jis
daugina visą dieną melą ir su-
naikinimą; jis padarė sandorą su
Asirijiečiais ir gabeno aliejų į
Aigiptą. 2 Todėl Viešpats bylinė-
jasi su Jūdu ir lanko Jokūbą; jis
atsilygins jam žiūrėdamas jo ke-
lių ir jo prasimanymų. 3 Jokūbas
pamynė savo brolį motinos įsčio-
je ir savo stiprybėje jis grū-
mėsi su Angelu. 4 Jis nugalėjo
Angelą ir paėmė viršų; jis verkė
ir maldavo jį; Betėlyje jis rado jį ir
ten jis kalbėjosi su mumis. 5 Vieš-
pats, kareivijų Dievas, Viešpats
yra atsimintinasai jo vardas. 6 Tai-
gi ir tu gręžkis į savo Dievą, ser-
gėk jo gailestingumą ir teisybę,
ir tikėkis visuomet savo Dievu.
7 Kanaanas turi savo rankoje
netikrą svarstyklę, jis mėgsta

Dievo tauta. Ebr. t.: taip pat, kaip ir Vulgata nevisai aiškus: čia Jūdo karalystė, nors toli gražu netobula, statoma žymiai aukščiau už Izraėlio karalystę ir pagiriama jos didesnė ištikimybė Dievui.

(12, 1) *Gano vėją:* užsiima tuščiais dalykais. — *Karštį:* karštą vėją, kurs labai kenksmingas žmonėms, gyvuliams ir augalams. — *Visą dieną:* visą laiką, kolei Izraėlio karalystė tebestovėjo. — *Melą:* stabmeldystę. — *Sunaikinimą:* kas karalystei buvo žalinga ir vedė ją prie sunaikinimo. — *Aliejų:* Palestina buvo aliejumi turtingesnė už Aigiptą; bet čia aliejus tikriausiai reiškia visokias dovanas, kuriomis rūpintasi patikrinti sau Aigipto pagalba. — (2) *Su Jūdu*: nes ir Jūdas neretai nusikalsdavo Dievui. Jokūbas čia reiškia Izraėlio karalystę. — *Lanko:* bausmėmis, plaka. — (3) *Pamynė..* Ebr. t.: laikė savo brolio kulnį. — Taip jis varžėsi dėl pirmgimystės, kurią Dievas norėjo jam suteikti (Prad. 25, 23). Šitose eil. nurodoma garbinga Izraėlio karalystės pradžia. Minimas visų pirma žymus įvykis tautos tėvo Jokūbo gimimo metu; toliau kiti svarbūs įvykiai: *Savo stiprybėje...* Anot ebr. t.: užaugęs stiprus vyras jis grūmėsi su Dievu. — Ta kova reiškė, kad Dievo karalystei laimėti reikia pasiryžimo ir pastangų. — (4) *Jis verkė...* Pasakoma, kaip labai stengėsi Jokūbas gauti iš nugalėtojo palaiminimą, kurį tasai davė jam lyg nenoromis. — *Betėlyje.* Vz. Prad. 35, 7. — *Ten jis kalbėjosi...:* patvirtino Jokūbą kaipo patriarką ir davė jam mesijinių pažadų, kuriuos jau buvo suteikęs Abraomui ir Izaokui, pažadėjo jo ainiams teokratinę karališką garbę ir tėvainystę šventojoje žemėje. Jokūbas tat savo pamaldumu buvo nusipelnęs tą garbę, kuriai jis buvo Dievo išrinktas. Pažadai buvo duoti ne vien Jokūbui, bet taip pat jo ainijai; todėl ir ji turėjo būti Dievui ištikima ir dėkinga. — (5) *Viešpats...* Pats Dievo vardas *Jahveh* (tas, kurs yra) turėjo būti duotųjų pažadų laidas. Jis turėjo būti tautai visuomet atsimintinas. — (6) *Į savo Dievą:* į tokį Dievą. — *Gailestingumą ir...* žmogaus dorybės Dievui ir artimui. — *Tikėkis...* Ebr. t.: lauk nuolat savo Dievo. — Kadangi ne nuo žmogaus pareina paskirti Dievui laiką, tai reikia laukti visuomet.

(7) *Kanaanas.* Izraėlis dabar nebėra šventa iš Jokūbo kilusi tauta; jis

8 Et dixit Ephraim: Veruntamen dives effectus sum, inveni idolum mihi: omnes labores mei non invenient mihi iniquitatem, quam peccavi. 9 Et ego Dominus Deus tuus ex Terra Aegypti, adhuc sedere te faciam in tabernaculis, sicut in diebus festivitatis.

10 Et locutus sum super prophetas, et ego visionem multiplicavi, et in manu prophetarum assimilatus sum. 11 Si Galaad idolum, ergo frustra erant in Galgal bobus immolantes: nam et altaria eorum quasi acervi super sulcos agri. 12 Fugit Iacob in regionem Syriae, et servivit Israel in uxorem, et in uxorem servavit. 13 In propheta autem eduxit Dominus Israel de Aegypto: et in propheta servatus est. 14 Ad iracundiam me provocavit Ephraim in amaritudinibus suis, et sanguis eius super eum veniet, et opprobrium eius restituet ei Dominus suus.

Caput XIII. 1 Loquente Ephraim, horror invasit Israel, et de-

skriausti. 8 Efraimas kalbėjo: Aš juk pralobau, radau sau stabą; visuose mano darbuose neras man neteisybės, kuria būčiau nusidėjęs. 9 Bet aš esu Viešpats, tavo Dievas, iš pat Aigipto žemės; aš dar laikysiu tave padangtėse, kaip iškilmės dienomis.

10 Aš kalbėjau pranašams, ir aš padauginau regėjimus ir per pranašus kalbėjau prilyginimais. 11 Jei Galaade buvo stabas, tai veltui jie aukojo veršiams Galgaloje, nes ir jų aukurai lyg akmenų krūvos dirvos vagose. 12 Jokūbas nubėgo į Sirijos šalį, Izraėlis tarnavo dėl pačios ir dėl pačios ganė. 13 Per pranašą Viešpats išvedė Izraėlį iš Aigipto ir pranašo jis buvo saugojamas. 14 Efraimas užrūstino mane savo nusikaltimais; todėl jo kraujas ateis ant jo ir jo Viešpats atlygins jam jo gėdą.

13 perskyrimas. 1 Kalbant Efraimui pasibaisėjimas apimda-

---

dėl savo elgesio vertas Kanaano vardo, nes neteisingas *(turi savo...)* ir skriaudikas *(mėgsta skriausti)*. — (8) *Aš juk pralobau...* Izraėlis dabar niekais verčia papeikimus; jis net sakosi nemažiau įsigijęs lobio būdamas neištikimas Dievui, kaip kad buvo Dievo žadėta ištikimiesiems; jis rado sau globėją, *stabą*, ir jaučiasi esąs visai teisus. — (9) *Bet aš esu...* Tačiau Viešpats nenori visai atmesti ir nusikaltusios tautos. Jis tebėra tas pat jos Dievas, kurs ją išvadavo iš Aigipto. Tas pirmas išvadavimas bus ir kito išvadavimo laidas. — *Padangtėse...:* po nelaisvės. Išgelbėta iš naujos nelaisvės tauta vėl švęs kitą išvadavimo šventę.

(10) *Kalbėjau pranašams:* todėl jų žodis buvo mano žodis. — *Prilyginimais:* iš kurių galėjai pažinti, kas aš esu ir ko iš tavęs reikalauju. — (11) *Jei Galaade...* Šitos eil. tikra prasmė nesusekama. Gal norėta išreikšti toki mintis: jei Galaadas buvo visai pasidavęs stabmeldystei be jokios sau naudos, tai ir Galgala lygiai paskendus stabmeldystėje žino, kas jos laukia. — *Jų altoriai...* Ir stabų aukurai bus visai sunaikinti. — (12) *Jokūbas nubėgo...* Vėl primenama Jokūbo istorija. Kad Kanaano moterys nenuvestų jo prie savo stabų aukurų, jis bėgo, vargu ir kantrumu įsigijo sau žmoną; dabar gi Izraėlio tauta skubinasi iš Galaado į Galgalą, iš Galgalos į Galaadą stabų ieškoti (vz. Prad. 27, 41 ir tol.). — (13) *Per pranašą:* Mozę (plg. Iš. 14, 21, 22). Jokūbas bėgo, vargo, bet iš jo kilusi tauta buvo garbingai vedama ir globojama. Tuomet ji klausė Dievo balso, o dabar? — (14) *Jo kraujas...* Jis pats bus savo žuvimo priežastis. — *Jo gėdą:* Dievui padarytą panieką.

(13,1) *Kalbant Efraimui..* Anot ebr. t.: kaip tik Efraimas pradėdavo kalbėti, kiti drebėdavo; jis buvo aukštai iš-

liquit in Baal, et mortuus est. 2 Et nunc addiderunt ad peccandum: feceruntque sibi conflatile de argento suo quasi similitudinem idolorum, factura artificum totum est: his ipsi dicunt: Immolate homines vitulos adorantes. 3 Idcirco erunt quasi nubes matutina, et sicut ros matutinus praeteriens, sicut pulvis turbine raptus ex area, et sicut fumus de fumario. 4 Ego autem Dominus Deus tuus ex Terra Aegypti: et Deum absque me nescies, et salvator non est praeter me. 5 Ego cognovi te in deserto, in terra solitudinis. 6 Iuxta pascua sua adimpleti sunt, et saturati sunt: et levaverunt cor suum, et obliti sunt mei. 7 Et ego ero eis quasi leaena, sicut pardus in via Assyriorum. 8 Occurram eis quasi ursa raptis catulis, et dirumpam interiora iecoris eorum: et consumam eos ibi quasi leo, bestia agri scindet| eos.

9 Perditio tua Israel: tantummodo in me auxilium tuum. 10 Ubi est rex tuus? maxime nunc salvet te in omnibus urbibus tuis: et iudices tui, de quibus dixisti: Da mihi regem, et principes.

vo Izraėlį; tačiau jis nusikalto Baalu ir mirė. 2 Ir dabar jie vis dar tebenusideda; jie pasidarė sau iš savo sidabro liedinį, panašų į stabus; jis visas amatninkų padirbtas; ir apie tokiuos jie sako: Aukokite žmones, kurie garbinate veršius. 3 Todėl jie bus kaip rytmetinis debesis ir kaip rytmetinė rasa, kuri nyksta kaip audros pagauta iš klojimo dulkė ir kaip dūmas iš kamino. 4 Aš gi esu Viešpats, tavo Dievas dar iš Aigipto žemės, ir tu nepažįsti kito Dievo be manęs, ir nėra kito gelbėtojo be manęs. 5 Aš pažinau tave tyrumoje, tuštumos šalyje. 6 Savo ganyklose jie atsiganė ir buvo sotūs; jų širdis pakilo, ir jie užmiršo mane. 7 Taigi aš būsiu jiems lyg liūtienė, lyg lūšis asirijiečių kelyje. 8 Aš pasitiksiu juos kaip lokienė, kurios jaunikliai sugauti, ir suplėšysiu jų kepenų vidurius; aš sunaikinsiu juos tenai lyg liūtas; laukinis žvėris sudraskys juos.

9 Tu pats sau esi prapultis, Izraėli; tik manyje yra tavo pagalba. 10 Kame tavo karalius? Ypač dabar tegelbi jis tave visuose tavo miestuose. Ir kame yra tavo teisėjai, apie kuriuos tu sakei:

---

kilęs Izraėlyje. — Turėta čia omenyje Teisėjų laikai, kada Efraimo giminė pasirodydavo galingiausia (plg. Teis. 8,1). Bet veikiai ji susitepė stabmeldyste, kuri buvo ir jos žuvimo priežastis (plg. 1 Kar. 4,1...). — (2) *Tebenusideda:* stabmeldyste. — Padirbtas: todėl yra niekai. — *Aukokite žmones...* Užmušti žmogų ir garbinti veršį, tai didžiausias proto iškrypimas. Žmonės buvo aukojami Molokui. (Plg. 4 Kar. 17,17; Ez. 23,37). — (3) *Jie bus kaip...* Keturiais palyginimais su dalykais, kurie pasirodo ir tuojau išnyksta, nurodomas bausmės didumas ir jos tikrumas. — (4) *Dar iš Aigipto..* Kitados padaryti tautai stebuklai yra laidas, kad, Dievas nenori jos visiškai sunaikinti. Plg. Iz. 43,10. — (5) *Tuštumos.* Ebr. t.: sausumos. — (6) *Savo ganyklose...* Tauta yra Dievo banda, kuriai buvo duota derlinga šalis. Gavus daug gėrybių ji pasidarė puiki, lyg kad jai visai nebebūtų reikalinga Dievo pagalba.—(7,8) *Aš būsiu...* Pasikėlusią į puikybę tautą Dievas nubaus. Bausmė aprašoma vaizdais. — *Kepenų vidurius.* Ebr. t.: jų širdies uždarymą, t. y. krūtinę.

(9) *Tu pats...* Tauta dėl ją sutikusios bausmės negali kaltinti Dievo; kalta tik ji viena. — (10) *Kame tavo karalius.* Tikrasis tautos kralius buvo pats Dievas; bet ji du kartu pasi-

11 Dabo tibi regem in furore meo,
et auferam in indignatione mea.
12 Colligata est iniquitas Ephraim,
absconditum peccatum eius.
13 Dolores parturientis venient
ei: ipse filius non sapiens: nunc
enim non stabit in contritione
filiorum. 14 De manu mortis libe-
rabo eos, de morte redimam eos:
ero mors tua o mors, morsus
tuus ero inferne: consolatio ab-
scondita est ab oculis meis.
15 Quia ipse inter fratres dividet:
adducet urentem ventum Domi-
nus de deserto ascendentem: et
siccabit venas eius, et desolabit
fontem eius, et ipse diripiet the-
saurum omnis vasis desiderabilis.

Caput XIV. 1 Pereat Sama-
ria, quoniam ad amaritudinem
concitavit Deum suum: in gladio

Duok man karalių ir kunigaikš-
čius. 11 Aš duosiu tau karalių sa-
vo narse ir vėl atimsiu savo už-
sidegime. 12 Efraimo neteisybė įriš-
ta, jo nuodėmė paslėpta. 13 Gim-
dyvės skausmai ateis jam; jis ne-
išmintingas vaikas; nes dabar jis
neišliks savo vaikų sunaikinime.
14 Aš išgelbėsiu juos iš mirties
galios, išvaduosiu juos iš mirties.
O mirty, aš būsiu tavo mirtis, o
pragare, aš būsiu tau įgėlimas!
Paguoda paslėpta mano akims.
15 Kadangi jis dalina brolius,
Viešpats atves karštą vėją, kil-
stantį iš tyrumos, kurs išdžiovins
jo gyslas ir išsekins jo šaltinį;
jis išplėš visokių brangenybių
turtus.

14. perskyrimas. 1 Samarija
pražus, nes užrūstino savo Die-
vą; jie žus kalaviju, jų kūdikiai

---

rinko sau Dievo vieton kitokį karalių, pirmą kartą Samuėliui esant teisėju 4 Kar. 8,4 ir antrą kartą atsiskyrus nuo Dovido namų. — (11) *Aš duosiu...* Plg. 1 Kar. 8,12—20. — (12) *Įrišta... paslėpta:* pas Viešpatį laukdama keršto dienos. — (13) *Gimdyvės skausmai:* ūmūs, didžiausi skausmai, bausmės. — *Nes dabar...:* neišliks, nes visi vaikai bus sunaikinti. Kitoki mintis išreikšta ebr. t.: nes tai metas, kuriuo jis neturėtų pasilikti, kur gimsta vaikai (motinos įsčioje). — Jei vaikas negali užgimti, jis būtinai miršta. Ir Izraėlis turi atgimti kuogreičiausiai per atgailą, kitaip jis mirs. — (14) *Aš išgelbėsiu...* Vieni aiškintojai supranta šituos žodžius apie žadamą tautai išgelbėjimą. Jis bus įvykintas pilnai, kai atsitiks tai, ką šv. Povilas aprašo 1 Kor. 15,55, būtent kada mirusiųjų kūnų atsikėlimu bus iš mirties atimtas visas jos grobis. Ebr. t.: tikriau verčiamas šiaip: aš išgelbėsiu juos iš šeolio (mirusiųjų buveinės) rankos; aš išvaduosiu juos iš mirties. O mirty, kame yra tavo maras? o šeoli, kame yra tavo sunaikinimas? atgaila (mano sumanymas keršyti) bus paslėpta mano akims. Plg. Žyd. 2,14. — Kiti aiškintojai draug su kai kuriais žydais sako, kad geri pažadai šitoje eil. būtų nesuderinami su kontekstu, ir todėl mato čia baisių grasymų. Ebr. t.: sakinius jie ima kaipo nustebimo klausimus: ar aš išgelbėsiu juos iš šeolio rankos? ar aš išvaduosiu juos iš mirties? (t. y. aš neišgelbėsiu jų ir t. t.). O mirty, kame yra tavo maras? o šeoli, kame yra tavo sunaikinimas? (t. y. siųsk jiems, o mirty, savo marą ir t.t.). Atgaila bus paslėpta mano akims (t. y. aš niekuomet nesigailėsiu juos nubaudęs). Toks aiškinimas yra, tiesa, gana sklandus; bet jis nėra geresnis už pirmąjį, kurį pilnai palaiko ir šv. Povilo žodžiai 1 Kor. 15,55; be to, pas Ozėją randame ir kitur visai netikėtai supintų grasymų su geriausiais pažadais. — (15) *Kadangi jis:* Efraimas. Kadangi Efraimas pats atsiskyrė ir padalino karalystę, tai Dievas išsklaidys Izraėlį. Todėl laukiant laimingesnių laikų tautai teks daug kentėt. Ir vėjas bus Dievo bausmės vykintojas. Plg. Ez. 19,12 Ebr. t.: nes nors jis ir derlingas, tačiau ateis rytų vėjas, Viešpaties vėjas, kyląs iš tyrumos...

(14,1) *Samarija...* Ebr. t.: Samarija turės atkentėti, nes ji kėlė maištą prieš savo Dievą. Vulg. tekste yra

pereant, parvuli eorum elidantur,
et foetae eius discindantur.
2 Convertere Israel ad Dominum Deum tuum: quoniam corruisti in iniquitate tua.
3 Tollite
vobiscum verba, et convertimini ad Dominum: et dicite ei: Omnem aufer iniquitatem, accipe bonum: et reddemus vitulos labiorum nostrorum.
4 Assur non salvabit
nos, super equum non ascendemus, nec dicemus ultra: Dii nostri opera manuum nostrarum: quia eius, qui in te est, misereberis pupilli.
5 Sanabo contritiones eorum,
diligam eos spontanee: quia aversus est furor meus ab eis.
6 Ero
quasi ros, Israel germinabit sicut lilium, et erumpet radix eius ut Libani.
7 Ibunt rami eius, et
erit quasi oliva gloria eius: et odor eius ut Libani.
8 Convertentur sedentes in umbra eius: vivent tritico, et germinabunt quasi vinea: memoriale eius sicut vinum Libani.
9 Ephraim quid mihi
ultra idola? ego exaudiam, et di-

bus sutriuškinti ir jų nėščios moterys perskrostos.
2 Gręžkis, Izraėli, į Viešpatį, savo Dievą, nes tu sukniubai savo neteisybėje.
3 Pasiimkite su savim žodžius ir gręžkitės į Viešpatį ir sakykite jam: Atimk visą neteisybę, priimk kas gera, ir mes atnašausime savo lūpų veršius.
4 Asuras neišgelbės mūsų, mes nebesėsime ant arklių ir nebesakysime daugiau: Mūsų rankų darbas yra mūsų dievai, nes tu pasigailėsi to našlaičio, kurs yra pas tave.
5 Aš išgydysiu jų žaizdas, mylėsiu juos savaime, nes mano narsas nusigręžė nuo jų.
6 Aš būsiu lyg rasa, Izraėlis žydės lyg lelija, ir jo šaknys išsiplės kaip Libano.
7 Jo šakos išsiskės, jo
garbė bus panaši į alyvmedžio ir jo kvapas bus kaip Libano.
8 Jie
vėl sugrįš gyventi jo ūksmėje, gyvens kviečiais ir žydės kaip vynuogynas; jo šlovė bus toki kaip Libano vyno.
9 Efraime, kam
gi man dar stabai? aš išklausy-

---

linkėjimas bausmių nusikaltusiai tautai, kurią čia atstovauja jos sostinė. Tokiuo linkėjimu išreiškiamas grasymas, kad nusikaltėlis susiprastų ir pasitaisytų, arba kad jo nubaudimu būtų pataisyti kiti, arba bent kad taip pasireikštų Dievo teisybė ir galybė (Tom.).

(2) *Savo neteisybėje:* savo stabų garbinimu. — (3) *Pasiimkite...:* išpažindami savo nuodėmes artinkitės į Viešpatį (Jieron.). — *Savo lūpų veršius:* gyrių ir dėkojimą. Panašaus išsireiškimo kitur nerandame. LXX ir syrišk. t.: skaitome: savo lūpų vaisių. Toks skaitymas geresnis, nes jo laikėsi ir šv. Povilas Žyd. 13,15. Kald. tačiau tekste sakoma: tebūna mūsų lūpų žodžiai tau taip malonūs, kaip jaučiai pasimėgimui ant altoriaus. — (4) *Mes nebesėsime...:* nebeieškosime jokios žmonių pagalbos. — *Nes tu pasigailėsi...* Ebr. t.: nes pas tave randa pasigailėjimo našlaičiai. — Našlaičiai yra Izraėlio tauta, nes Dievo, savo tėvo, apleista, nes iš jos atimtas laimingas sūnų likimas.

(5) *Aš išgydysiu...* Ebr. t.: aš atitaisysiu jų neištikimybę. — (6) *Lyg rasa, Izraėlis.* Ebr. t.: ir kituose: lyg rasa Izraėliui. — *Lyg lelija.* Plg. Mt. 6,28. — *Kaip Libano.* Didžiausio įsigalėjimo žymė. — (7) *Išsiskės.* Dievo karalystė apims visas tautas. — *Į alyvmedžio.* Naudingiausias savo vaisiais Palestinos medis. — *Kaip Libano:* kurs kitados buvo apaugęs kedrais ir kitokiais gerą kvapą turinčiais medžiais. — (8) *Kaip Libano vyno.* Libano pašaknės aplinkui buvo apsodintos vynuogynais, iš kurių buvo gaunama jau ir senovėje garsaus labai gero vyno. — (9) *Kam gi man...* Dievas nebepakęs greta savęs stabų, kuriuos tauta garbino. Jam rūpi, kad jų visai nebebūtų. — *Aš auginsiu...:*

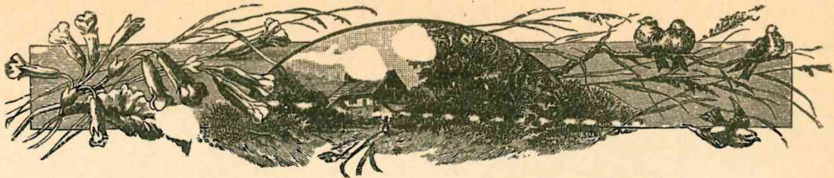
rigam eum ego ut abietem virentem: ex me fructus tuus inventus est.
10 Quis sapiens, et intelliget ista? inteligens, et sciet haec? quia rectae viae Domini, et iusti ambulabunt in eis: praevaricatores vero corruent in eis.

siu ir aš auginsiu jį lyg žaliuojančią eglę; iš manęs rasis tavo vaisius.
10 Kas yra išmintingas, kad tai suprastų? kas turi išmanymo, kad tai žinotų? Nes Viešpaties keliai tiesūs ir teisingieji vaikščioja jais, neištikimieji gi suklumpa juose.

Anot. ebr. t.: aš žiūrėsiu į jį kaip į žaliuojantį kiparisą.

(10) *Kas yra išmintingas*... Baigdamas knygą pranašas kreipiasi į savo skaitytojus ir dar sykį ragina juos pasinaudoti visais duotais pamokinimais, visuomet laikytis Dievo valios, kuri įvykinta daug laimės duoda teisiesiems, neįvykinama gi sudaro begalinių sunkenybių nusidėjėliams ir veda juos į mirtį.

JOĖLIO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

1. Ebr. Joėlio vardas reiškia Viešpats (Jahveh) yra Dievas. Joėlio tėvas Patuėlis visai nežinomas asmuo. Gyveno ir pranašavo Joėlis tikriausiai Jūdo karalystėje, nes jis neretai mini tik Sioną, Jūdo ir Jeruzalės gyventojus, bažnyčią ir aukas. Jis gal yra visų seniausias pranašas, senesnis už Izaiją ir Amosą. Izaijas (13, 6) jau galėjo pasinaudoti Joėlio (1, 15) žodžiais, Amosas gi savo pranašystę pradeda (Am. 1, 2) sakiniu paimtu iš Joėlio teksto (3, 16). Tarp žydų tautos priešų, kuriuos Dievas nubaus, jis mini aigiptiečius, Idumėją, Tirą, Sidoną ir pilistimus, bet nieko nesako apie sirijiečius, asirijiečius ir kaldėjiečius, kurie vėliau pasidarė taip pavojingi žydams, kad dėl jų vėlesnieji pranašai (Ozėjas, Amosas) turėjo daug dejuoti ir kuosmarkiausiai kelti savo balsą. Nekalba Joėlis nė apie stabmeldystę žydų tarpe; atrodo, kad jo laikais tauta buvo visai ištikima Dievui. Toki žydų tautos padėtis buvo tik pirmais karaliaus Joaso viešpatavimo (877-837) metais. Tikriausiai šiuo laiku Joėlis ir bus parašęs savo pranašysčių knygelę, kurios labai graži kalba gyvai liudija apie jos senumą.

2. Joėlio pranašysčių knygos turinys toks. Pirmoje jos dalyje (1, 1-2, 17) yra raginimas daryti atgailą dėl dviejų Jūdo šalį ištikusių skaudžių nelaimių, būtent skėrių užplūdimo, kurs yra ypač plačiai aprašomas, ir dėl sausmečio; o kunigai kviečiami įsakyti pasninką ir maldas visoje šalyje. Antroje knygos dalyje (2, 18—3, 21) žadamas Dievo pasigailėjimas, nes nelaimės baigsis ir Dievas duos lietaus bei gerą derlių, be to, išlies gausingai ant visų šventąją Dvasią; iš kitos gi šalies baisi Viešpaties keršto diena pasireikš visiems Dievo tautos priešams, kurie bus sunaikinti, tuo tarpu kad Jūdas atgims.

Joėlio knygoje tarp kita ko randame geriausių pažadų žydų tautai, jei ji pasiliks ištikima Viešpačiui. Ji virs visą pasaulį apimančios teokratinės karalystės centru. Bažnyčiai yra pažadėtas šv. Dvasios išliejimas (2, 28-29). Gražiai joje aprašytas visuotinis teismas pasaulio pabaigoje.

PROPHETIA IOEL. JOĖLIO PRANAŠYSTĖ.

I. I. Skėrių sunaikintas kraštas.

Caput I. [1] Verbum Domini, quod factum est ad Ioel filium Phatuel.
[2] Audite hoc senes, et auribus percipite omnes habitatores terrae: si factum est istud in diebus vestris, aut in diebus patrum
vestrorum? [3] Super hoc filiis vestris narrate, et filii vestri filiis suis, et filii eorum generationi
alterae. [4] Residuum erucae comedit locusta, et residuum locustae comedit bruchus, et residuum bruchi comedit rubigo.
[5] Expergiscimini ebrii, et flete, et ululate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine: quoniam periit ab ore
vestro. [6] Gens enim ascendit super terram meam, fortis et innumerabilis: dentes eius ut dentes leonis: et molares eius

1 perskyrimas. [1] Viešpaties žodis suteiktas Patuėlio sūnui Joėliui.
[2] Pasiklausykite jūs, seniai, ir išgirskite ausimis, visi žemės gyventojai, ar yra toks dalykas įvykęs jūsų dienose arba jūsų tėvų
dienose? [3] Pasakokite apie tai savo vaikams ir jūsų vaikai savo vaikams ir jų vaikai tolesnei kar-
tai. [4] Ką paliko kirminai, tai suėdė skėriai, ir kas liko nuo skėrių, suėdė vabalai, ir kas liko nuo vabalų, suėdė amaras.
[5] Pabuskite jūs, girtieji, ir verkite, klykite visi, kurie gardžiai geriate vyną, nes jis atimtas nuo
jūsų burnos. [6] Nes mano šalį apipuolė tauta galinga ir nesuskaitoma; jos dantys kaip liūto dantys, ir jos krūminiai lyg jauniklio liūto.

1,1—20. Pranašas, aprašęs skėrių padarytą šalies sunaikinimą (2—12), ragina visus raudoti ir pasninkauti (13—20).

(1,1) *Viešpaties žodis.* Visa, ką pranašas Joėlis pasakys savo knygoje, yra Viešpaties žodis, todėl Dievo suteiktas apreiškimas.

(2) *Ar yra įvykęs...* Skėrių padarytas Jūdo šalies sunaikinimas taip didelis, kad panašaus neatsimena seniausi žmonės; reikia, kad jo atsiminimas pasiliktų ir būsimoms kartoms. Plg. Iš. 10,2; 13,8. — (4) *Ką paliko kirminai...* Ebr. t. kalbama tikriausiai tik apie skėrių padarytą sunaikinimą. Atskiri jų pavadinimai greičiausiai nurodo ketveriopą būdą, kaip augalai buvo sunaikinti: nukertant (lapus), griaužiant, čiulpiant ir t.t.

(5) *Klykite...* Ebr. t.: klykite, jūs visi girtuokliai, kad jums saldus vynas atimtas nuo burnos. — Vadindamas tuos, į kuriuos pranašas kreipiasi, girtuokliais, jis jau nurodo ir nelaimės priežastį — daugelio girtuokliavimą, kurs dabar susilaukė bausmės. — (6) *Tauta.* Kaip čia skėriai, taip kitur vabzdžių aibės, pvd., skruzdėlės vadinamos tauta.

ut catuli leonis. 7 Posuit vineam
meam in desertum, et ficum me-
am decorticavit: nudans spolia-
vit eam, et proiecit: albi facti sunt
rami eius.
8 Plange quasi virgo accincta
sacco super virum pubertatis su-
ae. 9 Periit sacrificium, et libatio
de domo Domini: luxerunt sa-
cerdotes ministri Domini. 10 De-
populata est regio, luxit humus:
quoniam devastatum est triticum,
confusum est vinum, elanguit ole-
um. 11 Confusi sunt agricolae, ulu-
laverunt vinitores super frumen-
to, et hordeo, quia periit messis
agri. 12 Vinea confusa est, et fi-
cus elanguit: malogranatum, et
palma, et malum, et omnia ligna
agri aruerunt: quia confusum est
gaudium a filiis hominum.
13 Accingite vos, et plangite
sacerdotes, ululate ministri alta-
ris: ingredimini, cubate in sacco
ministri Dei mei: quoniam inte-
riit de domo Dei vestri sacrifi-
cium, et libatio. 14 Sanctificate ieiu-
nium, vocate coetum, congregate

7 Ji pavertė mano vynuogyną ty-
ruma, nuplėšė žievę nuo mano
fygmedžių, nulupo, apiplėšė juos
ir parmetė; jų šakos pasidarė bal-
tos.
8 Raudok kaip mergaitė, kuri
apsivilko maišu dėl savo jaunys-
tės vyro. 9 Duoninės ir liejamo-
sios aukos dingo iš Viešpaties
namų; gedi Viešpaties tarnai ku-
nigai. 10 Laukai sunaikinti, gedi
dirvos, nes sunaikinti kviečiai, iš-
džiūvo vynas, išseko aliejus. 11 Ar-
tojai nusiminę, klykia vynininkai
dėl javų ir miežių, nes lauko pjū-
tis žuvo. 12 Vynuogynas išdžiu-
vęs ir fygų medis suvytęs, gra-
natinių obuolių medis, palmė, obe-
lė ir visi laukų medžiai padžiū-
vę, nes žmonių vaikų džiaugs-
mas dingo.
13 Susijuoskite ir raudokite, jūs
kunigai; klykite altoriaus tarnai,
įeikite, gulėkite apsivilkę maišais,
mano Dievo tarnai, nes iš jūsų
Dievo namų dingo duoninės ir
liejamosios aukos. 14 Skelbkite
šventą pasninką, šaukite susirin-

Plg. Pat. 30,25.26. — *Jauniklio liūto.* Ebr. t.: liūtienės. Plg. Apr. 9,8. — (7) *Vynuogyną.* Vynmedžiai ir fygmedžiai buvo didžiausias Palestinos turtas. Ebr. t. ta pati mintis išreikšta bent kiek kitais žodžiais: ji sunaikino mano vynmedžius ir visai sulamdė mano fygmedžius; nuplėšė jų žievę ir juos paguldė, jų šakos pasidarė baltos.

(8) *Dėl savo jaunystės vyro.* Turima čia omenyje mergaitė pažadėta vyrui, kuriam staigiai mirus ji negražiu gedulio drabužiu apsivilkus rauda prarastos laimės. Susižadėjimas pas žydus buvo lygus sutuoktuvėms; pažadėta mergaitė buvo laikoma ir vadinama žmona, jaunikis jos vyru (Atk. 22,23). — (9) *Duoninės...* Sen. Test. žemės derlingumas ir perteklius paprastai būdavo tautos pamaldumo pasėka ir ženklas, jog Dievas jai maloningas; todėl tikriausias įrodymas, jog jis yra užsirūstinęs, buvo ta aplinkybė, kad Dievas leido taip baisiai sunaikinti šalies turtus, jog nebėra iš ko daryti jam aukų. Nekruvinoms aukoms buvo vartojami javai (smulkūs miltai, neraugintą duona), aliejus ir vynas. Viešosios aukos tikriausiai dar tebebuvo daromos. — *Kunigai.* Jie nebegalėjo gauti jiems priklausančių dešimtinių ir dovanų. — (10) *Gedi dirvos.* Pati žemė atrodo nuliūdus, nes sunaikinti tie dalykai, kurie buvo šalies turtas. Dėl jų žuvimo liūdi visi gyventojai.

(13) *Susijuoskite...* Jei aukos liaujasi, tai yra didžiausia bausmė, ir, Dievo siųsta nelaimė, draug ir ženklas, kad Dievas gali tautą visai atmesti nuo savęs. Bendrame liūdesyje kunigai turi duoti atgailos pavyzdį, kad Dievas būtų permaldautas. — *Įeikite...* Anot ebr. t.: ateikite (į šventyklą),

senes omnes habitatores terrae
in domum Dei vestri: et clamate
ad Dominum: [15] A a a, diei. quia
prope est dies Domini, et quasi
vastitas a potente veniet. [16] Numquid
non coram oculis vestris
alimenta perierunt de domo Dei
nostri, laetitia, et exultatio? [17] Computruerunt
iumenta in stercore
suo, demolita sunt horrea, dissipatae
sunt apothecae: quoniam
confusum est triticum. [18] Quid
ingemuit animal, mugierunt greges
armenti? Quia non est pascua
eis: sed et greges pecorum
disperierunt.

[19] Ad te Domine clamabo:
quia ignis comedit speciosa deserti,
et flamma succendit omnia
ligna regionis. [20] Sed et bestiae
agri, quasi area sitiens imbrem,
suspexerunt ad te: quoniam exsiccati
sunt fontes aquarum, et ignis
devoravit speciosa deserti.

kimą, surinkite senius, visus šalies
gyventojus į savo Dievo namus
ir šaukitės Viešpaties: [15] Ai,
ai, ai tai dienai! nes Viešpaties
diena arti, ir ji ateina kaip sunaikinimas
nuo Galingojo. [16] Argi
ne jūsų akyse dingo maistas iš
mūsų Dievo namų, linksmybė ir
džiaugsmas? [17] Galvijai supuvo
savo mėšle, kluonai sugriauti, sandėliai
išardyti, nes kviečiai sugedę.
[18] Kodėl vaitoja gyvuliai, baubia
bandos jaučiai? Nes nėra jiems
ganyklų; bet taip pat žūna ir avių
būriai.

[19] Į tave, Viešpatie, aš šaukiuos,
nes ugnis suėdė pievų grožį
ir liepsna nudegino visus šalies
medžius. [20] Net ir laukų žvėrys,
lyg lietaus ištroškusi sausa
žemė, žiūri aukštyn į tave, nės išdžiūvo
vandenų šaltiniai ir ugnis
prarijo pievų grožį.

2. Paraginimas daryti atgailą.

Caput II. [1] Canite tuba in Sion,
ululate in monte sancto meo,
conturbentur omnes habitatores

2 perskyrimas. [1] Trimituokite
trimitu Sione, klykite mano
šventajame kalne, tesudreba visi

---

nakvokite gedulio apdaruose, jūs, mano Dievo tarnai. — (14) *Skelbkite šventą...* Pasninkas vadinamas šventu, nes juo reikia daryti atgailą už nuodėmes ir stengtis laimėti Viešpaties pasigailėjimą. — *Susirinkimą:* kad visų vardu būtų siunčiamos maldos Dievui. Tokie šventi susirinkimai žydams buvo žinomi nuo seniausių laikų. Vz. Teis. 20,26; 1 Kar. 7,5.6 — *Senius:* jie stovėdami visuomenės priešakyje turi duoti jiems gerą pavyzdį. — (15) *Ai, ai, ai...* Dabartinė nelaimė yra ženklas dar didesnės būsimos, kuri taip baisi, kad pranašas ją numatydamas gali tiktai skaudžiai dūsauti. Jei tie įspėjimai, kuriuos Dievas siunčia mažesnėmis nelaimėmis, nueina niekais, tai artinasi baisi Viešpaties rūstybės diena. Plg. Iz. 34,8. — (16) *Argi ne jūsų...* Jei dabartinė nelaimė yra padariusi taip baisių dalykų, tai kokių baisumų atneš su savim Viešpaties teismo diena? Derliui žuvus nebegali būti džiaugsmo, kurs lydėdavo iškilmių susirinkimus, aukų pokylius ir dėkojimo dienas. — (17) *Galvijai supuvo:* nes žmonės nusiminę nebeįstengia jais rūpintis.

(19) *Ugnis:* sausmetis (plg. 20 eil.). Apie antrąją slogą pranašas kalba labai trumpai; ji, rasi, buvo žymiai mažesnė už pirmąją.

2,1—17. Teismo diena arti, nes jau pasirodo Dievo bausmės vykintojai (1—9); baisusis teisėjas Viešpats ateis, todėl reikia daryti tikrą atgailą (10—17).

(1) *Trimituokite...* Šiais žodžiais

terrae: Quia venit dies Domini, quia prope est [2] dies tenebrarum, et caliginis, dies nubis, et turbinis: quasi mane expansum super montes populus multus et fortis: similis ei non fuit: a principio, et post eum non erit usque in annos generationis et generationis. [3] Ante faciem eius ignis vorans, et post eum exurens flamma: quasi hortus voluptatis terra coram eo, et post eum solitudo deserti, neque est qui effugiat eum. [4] Quasi aspectus equorum, aspectus eorum: et quasi equites sic current. [5] Sicut sonitus quadrigarum super capita montium exilient, sicut sonitus flammae ignis devorantis stipulam, velut populus fortis praeparatus ad praelium. [6] A facie eius cruciabuntur populi: omnes vultus redigentur in ollam. [7] Sicut fortes current: quasi viri bellatores ascendent murum: viri in viis suis gradientur, et non declinabunt a semitis suis. [8] Unus-

šalies gyventojai, nes Viešpaties diena ateina, nes ji arti, [2] tamsybių ir sutemos diena, debesų ir viesulo diena. Kaip aušra išsiplėčia kalnuose, taip ateina gausinga ir galinga tauta; į ją panašios nebuvo nuo pradžios ir po jos nebus per kartų kartas. [3] Jos priešakyje — ryjanti ugnis ir jos užpakalyje — deganti liepsna; šalis ties ja lyg gėrių sodas, o paskui ją tyrumos tuštuma, ir nėra kas ją išvengtų. [4] Jų išvaizda kaip žirgų išvaizda; jie bėga kaip raiteliai. [5] Jie šokinėja, kaip kad kariški vežimai bilda kalnų viršūnėmis, kaip ūžia liepsna rydama šiaudus, kaip drąsi tauta prisirengusi kovai. [6] Prieš juos dreba iš išgąsčio tautos, visi veidai darosi panašūs į puodus. [7] Jie bėga kaip drąsuoliai, kaip vyrai kovotojai jie kopia į sieną; vienas prie kito jie eina savo keliu ir nenukrypsta nuo savo takų. [8] Vienas

---

kreipiamasi į kunigus, kurių pareiga buvo Morijos kalne trimituoti trimitais (plg. Kun. 10,1...). — *Ji arti.* Nors teismas arti (1,15), tačiau tikra atgaila jis gali būti atitolintas arba net visai pašalintas. Plg. Jier. 26,19 ir žem. 2,14.17.—(2) *Tamsybių...* Tamsybėmis Dievas baudė atkakliuosius Aigipte (Iš. 10,2); tamsybė apsupusi Sinajaus kalną buvo Dievo didenybės garbingumo ženklas. Kaip paprastai šviesa reiškia džiaugsmą ir laimę, taip naktis ir tamsa nelaimę ir bausmę. — *Galinga tauta:* skėriai. Plg. auk. 1,6. Tačiau kai kurie aiškintojai mano, kad pranašas dabar naikinančių kraštą skėrių aibėse mato taip pat vaizdą kitų galingų priešų, kurie bus kito dar baisesnio Dievo teismo vykintojai. Pranašo aprašymas atatinka Mozės grąsymus, Deut. 28,49... — *Nebuvo nuo pradžios...* Patarlinis išsireiškimas, kuriuo pažymimas nepaprastas skėrių padaryto sunaikinimo didumas. Rašydamas šituos žodžius, Joëlis gal turėjo omenyje, kas pasakyta Iš. 10, 14. — (3) *Jos priešakyje...* Dviem palyginimais aprašomos skėrių užplūdimo pasėkos. Tas Dievo leistas užplūdimas lygus baisiam visa sunaikinančiam gaisrui. Plg. Ps. 17,9; 96, 3. — *Gėrių sodas:* Rojus. — (4) *Kaip žirgų.* Skėrių galva gerokai panaši į labai sumažintą arklio galvą. Plg. Apr. 9,7. — *Jie bėga...:* greitai, suglaustomis eilėmis. — (5) *Jie šokinėja...* Bėgančių skėrių sukeliamas ūžesys ir čiužėjimas lyginami su toli kalnuose girdimu vežimų bildesiu (plg. Apr. 9,9) ir degančių šiaudų spraksėjimu ir su einančios į kovą minios triukšmu. — (6) *Panašūs į puodus:* pajuodėja iš išgąsčio. Ebr. t. prasmė: išblykšta. — (7) *Į sieną.* Skėriai bėga kiekvienas ties savim, lipa į sutiktą savo kelyje medį, kopia į sieną ir nepailsta. — (8) *Pro*

quisque fratrem suum non coarc-
tabit, singuli in calle suo ambu-
labunt: sed et per fenestras ca-
dent, et non demolientur. 9 Ur-
bem ingredientur, in muro cur-
rent: domos conscendent, per fe-
nestras intrabunt quasi fur. 10 A
facie eius contremuit terra, moti
sunt caeli: sol et luna obtenebra-
ti sunt et stellae retraxerunt splen-
dorem suum. 11 Et Dominus de-
dit vocem suam ante faciem ex-
ercitus sui: quia multa sunt ni-
mis castra eius, quia fortia et fa-
cientia verbum eius: magnus enim
dies Domini, et teribilis valde: et
quis sustinebit eum?
12 Nunc ergo dicit Dominus:
Convertimini ad me in toto cor-
de vestro in ieiunio, et in fletu,
et in planctu. 13 Et scindite cor-
da vestra, et non vestimenta
vestra, et convertimini ad Do-
minum Deum vestrum: quia be-
nignus et misericors estp, atiens
et multae misericordiae, et prae-

kito nestumdo, kiekvienas eina
savo vietą; bet ir pro langus jie
puola ir neiškrinka. 9 Jie eina į
miestą, bėga sienomis, lipa į na-
mus, lenda pro langus kaip va-
gis. 10 Prieš juos dreba žemė, vir-
pa dangus; saulė ir mėnulis ap-
temsta ir žvaigždės nustoja savo
blizgėjimo. 11 Viešpats paleidžia
savo griausmą savo kariuomenės
priešakyje, nes labai didelė jo ka-
riška stovykla, nes ji galinga ir
vykinanti jo žodį; nes Viešpaties
diena didelė ir labai baisi, ir kas
ją iškęs?

12 Taigi dabar Viešpats sako:
Gręžkitės į mane visa savo šir-
dimi, pasninku, verksmu ir rau-
dojimu. 13 Perplėškite savo širdis,
ne savo drabužius, ir gręžkitės į
Viešpatį, jūsų Dievą, nes jis ma-
loningas ir gailestingas, kantrus
ir pilnas pasigailėjimo, ir gali gai-
lėtis leidęs šią nelaimę. 14 Kas ži-

---

langus. Ebr. žodis greičiau reiškia: Pro jietis ar pro kalavijus. Prasmė gi yra: nesiduoda sulaikyti nė ginklais. — *Neiškrinka:* skėrių eilės neišira. — (**10**) *Dreba žemė...* Tolesniam aprašymui vaizdai imami iš visuotinio teismo apystovų (plg. Iz. 13,10; žem. 3,15; Ez. 32,7; Mt. 24, 29), jie pritaikomi tai didelei nelaimei, daliniam Dievo teismui aprašyti, nes atskiri Dievo teismai yra laipsniai ir prirengimas prie visuotinio; pritaikomi ir dėl tam tikro panašumo: dreba žemė, nes dreba iš išgąsčio jos gyventojai; kai begalinės skėrių aibės skrenda storais sluoksniais, jie sudaro didelį tamsiausį debesį, pro kurį neprasiveržia saulės šviesa. — (**11**) *Savo griausmą.* Įspėjantis griausmingas Viešpaties balsas buvo pati pranašo aprašyta nelaimė. — *Jo kariška...* Anot ebr. t.: jo kariškas būrys, nes galingas jo įsakymo vykintojas, nes Viešpaties ir t.t Plg. Jer. 30,7; Am. 5,18; Sof. 1,15.

(**12**) *Taigi dabar.* Anot ebr. t.: dar ir dabar. — Nors jūs patyrėte pirmuosius Dievo rūstybės ženklus, nors Dievo diena jau artinasi ir kerštas jau paskelbtas, tačiau Dievas nori jį sulaikyti. Kuo aš grasiau, tai turi jus išgąsdinti (Jieron.), turi jus pastūmėti į atgailą (Auksab.). — *Pasninku...* Atgailos ženklais, pasninku ir tt. jie įrodys, kad jie visa širdimi bjaurisi savo nusikaltimų. — (**13**) *Ne savo drabužius.* Nesitenkinkite viršujiniais ženklais, atplėškite savo širdis nuo nuodėmės, perplėškite jas skausmu ir tikru gailesiu; su visu tuo turi būti sujungtas pilnas širdies palenkimas į Dievą. — *Nes jis...* Gręžtis į Dievą jiems tikrai padės šie prisiminimai: jis jūsų Dievas, kurs rūpinasi savo tauta ir kurs yra didžiausia jos gėrybė; džiaugsmingą viltį ir pasitikėjimą turi sužadinti ta aplinkybė, kad jis pilnas malonės, pasigailėjimo, kantrumo ir malonumo, todėl gali bausmę nukelti ir suteikti gausesnių malonių. Plg. Iš. 34,6. — *Gali gai-*

stabilis super malitia. 14 Quis scit
si convertatur, et ignoscat, et re-
linquat post se benedictionem, sa-
crificium, et libamen Domino Deo
vestro? 15 Canite tuba in Sion,
sanctificate ieiunium, vocate coe-
tum, 16 congregate populum, san-
ctificate ecclesiam, coadunate se-
nes, congregate parvulos, et su-
gentes ubera: egrediatur sponsus
de cubili suo, et sponsa de tha-
lamo suo. 17 Inter vestibulum et
altare plorabunt sacerdotes minis-
tri Domini: et dicent: Parce Domi-
ne, parce populo tuo: et ne des he-
reditatem tuam in opprobrium ut
dominentur eis nationes: quare di-
cunt in populis: Ubi est Deus eorum.

no, gal jis vėl dovanos ir paliks
po savęs palaiminimą, duoninę ir
liejamąją auką Viešpačiui, jūsų
Dievui? 15 Trimituokite trimitu Si-
one, skelbkite šventą pasninką,
šaukite sueigą, 16 surinkite tautą,
pašventinkite susirinkimą, surin-
kite mažutėlius ir tuos, kurie te-
bežinda krūtis; teišeina jaunikis
iš savo guolio ir jaunoji iš savo
patalo. 17 Tarp prieangio ir alto-
riaus teverkia kunigai, Viešpaties
tarnai, ir tesako: Pasigailėk, Vieš-
patie, pasigailėk savo tautos ir
neduok savo tėvainystės panie-
kinti, kad jai viešpatautų tautos.
Kam turėtų sakyti tautose: Kur
yra jų Dievas?

II. 1. Derlingiausi laukai.

18 Zelatus est Dominus terram
suam, et pepercit populo suo: 19 et
respondit Dominus, et dixit po-
pulo suo: Ecce mittam vobis fru-
mentum, et vinum, et oleum, et
replebimini eis: et non dabo vos

18 Viešpats parodė uolumo
dėl savo šalies ir pasigailėjo sa-
vo tautos. 19 Viešpats atsiliepė ir
tarė savo tautai: Štai aš siųsiu
jums javų, vyno ir aliejaus, ir jūs
būsite jų pilni; aš nebeduosiu

---

lėtis... Drąsus antropomorfizmas. (Plg. Ps. 85,5; Jono 4,2 ir k. — (14) *Kas žino...* Pranašas ragina daryti atgailą ir pasitikėti. Kadangi jis tačiau neįstengia pilnai išmanyti Dievo turtų, išminties ir žinojimo gilybės, jis velyja linkėti, ne perdaug greitai tvirtinti (Jieron.), juo labiau kad kitaip jo klausytojai gali neparodyti atgailoje reikalingo uolumo. — *Paliks po savęs:* kai nubaudęs tautą vėl maloningai gręšis į ją. — *Palaiminimą:* gausingą derlių. Plg. auk. 1,9.—(15) *Trimituokite...* Vz. auk. 1,14. — (16) *Pašventinkite.* Visi turi būti laisvi nuo susitepimo. Plg. 2 Kron. 30,17.18. — *Mažutėlius...* Visi be jokių pasiteisinimų turi ateiti į bažnyčią, kad visų raudojimai, ypač mažų vaikų tikriau palenktų į juos Dievo širdį. Bendros atgailos metu nė vienam nevalia sau pataikauti. — (17) *Tarp prieangio...* Tarpininkai tarp Dievo ir žmonių turi melstis visų vardu ir išreikšti, ką visi jaučia, stovėdami tarp šventyklos prieangio ir deginamųjų aukų altoriaus, atsigręžę į šventyklą. Jų ašaros parems jų prašymą. — *Savo tautos:* kurią pats sau išsirinkai ir taip daugeliu stebuklų paliudijai, kad ji tikrai tavo. Jei pagonys ją pasiimtų, būtų negarbė jos Dievui, tam Dievui, kuriuo tauta gyrėsi prieš kitas kaipo savo tikru padėjėju.

2,18—27. Pasigailėjęs savo tautos Dievas padarys galą ištikusiai ją nelaimei, skėriai bus sunaikinti, gausus šaliai suteiktas lietus grąžins žemei derlingumą ir tauta galės džiaugtis visokių gėrybių apstybe.

(18) *Viešpats...* Dievas neduoda savo tautai pražūti; bausmę įvykinęs jis pasigaili tautos ir sunaikina bausmės įrankius. — (19) *Atsiliepė...* Tauta kreipėsi į Viešpatį maldaudama pasigailėjimo. Dievas išklauso jos

ultra opprobrium in Gentibus.
[20] Et eum, qui ab Aquilone est,
procul faciam a vobis: et expel-
lam eum in terram inviam, et de-
sertam: faciem eius contra mare
Orientale, et extremum eius ad
mare novissimum: et ascendet
foetor eius, et ascendet putredo
eius, quia superbe egit. [21] Noli ti-
mere terra, exulta et laetare: quo-
niam magnificavit Dominus ut fa-
ceret. [22] Nolite timere animalia re-
gionis: quia germinaverunt spe-
ciosa deserti, quia lignum attulit
fructum suum, ficus, et vinea
dederunt virtutem suam. [23] Et filii
Sion exultate, et laetamini in Do-
mino Deo vestro: quia dedit vo-
bis doctorem iustitiae, et descen-
dere faciet ad vos imbrem matu-
tinum et serotinum sicut in prin-
cipio. [24] Et implebuntur areae fru-
mento, et redundabunt torcula-
ria vino, et oleo. [25] Et reddam vo-
bis annos, quos comedit locusta,
bruchus, et rubigo, et eruca: for-
titudo mea magna, quam misi in

jūsų paniekinti tautose. [20] Tą, kurs
yra iš šiaurės, aš atitolinsiu nuo
jūsų ir išvarysiu jį į nepereina-
mą ir tuščią šalį, jo priešakį į
Rytų jūrą ir jo užpakalį į tolimą-
ją jūrą; ten kils aukštyn jo dvo-
kimas, ir kils jo puvimas, nes jis
elgėsi išdidžiai. [21] Nebijok, žeme,
džiūgauk ir linksminkis, nes Vieš-
pats padarys didžių dalykų. [22] Ne-
bijokite, šalies gyventojai, nes žels
gražios pievos, nes medžiai neš
savo vaisių, fygmedis ir vynmedis
duos savo derlių. [23] Ir jūs, Siono
sūnūs, džiūgaukite ir linksminki-
tės Viešpatyje, jūsų Dievuje, nes
jis duoda jums teisybės mokytoją
ir padarys, kad lytų jums anksty-
vasai ir vėlyvasai lietus, kaip ki-
tados. [24] Klojimai bus pilni javų
ir spaustuvai bus sklidini vyno
ir aliejaus. [25] Aš atpildysiu jums
tuos metus, kuriuos suėdė skė-
riai, žiogai, amaras ir vabalai, ma-
no didelė kariuomenė, kurią bu-
vau siuntęs prieš jus. [26] Jūs val-
gyte valgysite ir būsite sotūs;

---

prašymą ir duoda palankų atsakymą. — *Nebeduosiu:* kolei pasiliks geras tautos nusistatymas. Plg. Kun. 26. Atk. 28. — (20) *Tą, kurs...* Skelbiamas kraštą užplūdusių skėrių sunaikinimas. Jie įsivaizduojami kaip priešas atvykęs iš šiaurės, iš kur žydų tauta buvo dažniausiai puolama. Nors paprastai skėrius atnešdavo pietų vėjai, bet šiuo atveju jie buvo užplūdę Palestiną iš šiaurės. — *Į nepereinamą...* Ebr. t.: į sausą ir apleistą. Skėriai bus dalimi išmesti į Arabijos tyrumą ir Mirties jūrą. — *Jo priešakį.* Visa skėrių daugybė pasidalins, tie, kurie buvo priešakyje, bus išvaryti į Rytų tyrumą ir į Mirties jūrą; buvusieji užpakalyje bus nunešti į vakarų jūrą. — *Į tolimąją.* Ebr. t.: į užpakalinę. Taip čia vadinama Viduržemio jūra, nes žmogui žiūrint į saulėtekius ji atsiranda užpakalyje. — *Jo dvokimas...* Įkritę į jūrą skėriai ir čia prigėrę bus jūros išmesti į krantą ir čia supus. Bet jų dvokimas nepakenks tautai, nes bus toli nuo jos. — *Išdidžiai:* kaip kad elgiasi priešas nugalėtojas.—(21) *Nebijok, žeme...* Pranašas žada džiaugsmo visiems, kurie bus nukentėję, gamtai, gyvuliams ir žmonėms. — *Padarys didžių dalykų.* Ebr. t.: tas pat išsireiškimas, kokiuo baigiama 20 eil. — (23) *Teisybės mokytoją.* Tauta turi džiaugtis, kad Dievas yra jai davęs įstatymą ir leidžia nuolat jį aiškinti per pranašus, taip kad ji gali eiti tikru keliu į teisybę (plg. Sk. 23,23). Dievas buvo davęs tautai ir pamaldžių karalių (Plg. 4 Kar. 18... 2 Kron. 19.., Iz. 30,20). — Ebr. t,. dauguma aiškintojų verčia šiaip: lietų teisybei, ir jo prasmę išreiškia tokiuo būdu: duoda lietaus reikiamu, tinkamu metu, arba: duoda lietaus, kaipo teisumo, dovanojimo ženklą. — (23) *Tuos metus.* Tautą ištikusi nelaimė matomai tęsėsi ne vienerius metus, bet ilgesnį laiką.

vos. [26] Comedetis vescentes, et sa-
turabimini: et laudabitis nomen
Domini Dei vestri, qui fecit mi-
rabilia vobiscum: et non confun-
detur populus meus in sempiter-
num. [27] Et scietis quia in medio
Israel ego sum: et ego Dominus
Deus vester, et non est amplius:
et non confundetur populus me-
us in aeternum.

jūs girsite vardą Viešpaties, savo
Dievo, kurs padarė jums stebu-
klingų dalykų, ir mano tauta ne-
bebus daugiau sugėdinta per
amžius. [27] Ir jūs žinosite, kad
aš esu tarp Izraėlio, kad aš esu
Viešpats, jūsų Dievas, ir kad be
manęs nėra kito, ir mano tauta
nebebus daugiau sugėdinta per
amžius.

2. Dvasios išliejimas ir išgelbėjimas Viešpaties dieną.

[28] Et erit post haec: effundam
spiritum meum super omnem car-
nem: et prophetabunt filii vestri, et
filiae vestrae: senes vestri somnia
somniabunt, et iuvenes vestri vi-
siones videbunt. [29] Sed et super
servos meos, et ancillas in diebus
illis effundam spiritum meum.
[30] Et dabo prodigia in caelo, et in
terra, sanguinem, et ignem, et va-
porem fumi. [31] Sol convertetur in
tenebras, et luna in sanguinem:

[28] Po to štai kas atsitiks: Aš
išliesiu savo dvasią ant kiekvie-
no kūno; jūsų sūnūs ir jūsų duk-
terys pranašaus; jūsų seniai tu-
rės sapnų, ir jūsų jaunikaičiai
matys regėjimų. [29] Bet ir ant sa-
vo tarnų ir tarnaičių aš išliesiu
anose dienose savo dvasią. [30] Aš
parodysiu danguje ir žemėje ste-
bėtinų dalykų, kraujo, ugnies ir
dūmų garų. [31] Saulė pavirs tam-
sybėmis ir mėnulis krauju, pirma

2,28—3,21. Pranašaujamą gausus šv. Dvasios suteikimas (2,28.29), nurodomi visuotinio teismo ženklai (2,30—32), tas teismas aprašomas (3,1—17) ir skelbiama amžina šventos tautos laimė (3,18—21).

(28) *Po to:* Mesijo laikais. Čia turime vieną gražiausių Sen. Testamento pažadų ateičiai. Apie jį kalba Iz. 44,3; Ez. 36,25—28. Pilniausiai jį yra mums išaiškinęs šv. Petras savo pamoksle Apd. 2,14—21, sakydamas, kad tas pažadas buvęs ištesėtas pirmųjų Sekminių dieną šv. Dvasios nužengimu. — *Išliesiu:* gausiai suteiksiu (ebr. t.). — *Savo dvasią.* Sen. Test. šv. Dvasios asmens buvimas nebuvo taip ryškiai apreikštas kaip Nauj. Test.; tačiau šitoje vietoje tas buvimas jau gana aiškiai nurodomas. Plg. Sk. 11,25; 1 Kar. 10,10; Ps. 50,3; Iz. 44,3; Ez. 39,29. — *Ant kiekvieno kūno:* ant visos žmonijos, ne tik ant vienos žydų tautos. — *Jūsų:* ne vien žydų, bet visos naujos, šventos tautos. — *Pranašaus... turės sapnų... matys...* Taip nurodomos kai kurios ypatingos šv. Dvasios dovanos, pranašystės dovana tikrąja to žodžio prasme ir kiti būdai, kaip Dievas skelbdavo savo apreiškimus. — (29) *Ant savo tarnų...:* ant visų, nedarydamas amžiaus, lyties ar tautos skirtumo. — *Anose dienose:* Mesijo laikais. Plg. Apd. 2,16... — (30) *Aš parodysiu...* Su Dvasios išliejimu pranašas sujungia aprašymą visuotinio teismo, kuriame bus klausiama, kaip pasinaudota Dievo suteiktomis dovanomis. Čia minimi besiartinančio teismo ženklai, nurodomi taip pat N. Test. Mt. 24,29; Mk. 13.24.25; Lk. 21,25.26; Apr. 6,12 ir tol.— *Kraujo:* gal baisių karų, kuriuose bus išlieta daug kraujo. — *Ugnies ir dūmų garų* (ebr. t.: dūmų šulų). Taip rasi skelbiami baisūs ugnikalnių išsiveržimai. — (31) *Krauju:* įgys kraujo spalvą. — (32) *Kiekvienas, kurs šauksis...*

antequam veniat dies Domini
magnus, et horribilis. [32] Et erit:
omnis qui invocaverit nomen Do-
mini, salvus erit: quia in monte
Sion, et in Ierusalem erit salvatio,
sicut dixit Dominus, et in resi-
duis, quos Dominus vocaverit.

Caput III. [1] Quia ecce in die-
bus illis, et in tempore illo cum
convertero captivitatem Iuda, et
Ierusalem: [2] Congregabo omnes
Gentes, et deducam eas in val-
lem Iosaphat: et disceptabo cum
eis ibi super populo meo, et he-
reditate mea Israel, quos disper-
serunt in nationibus, et terram
meam diviserunt. [3] Et super po-
pulum meum miserunt sortem:
et posuerunt puerum in prosti-
bulo, et puellam vendiderunt pro

nekaip ateis didelė ir baisinga
Viešpaties diena. [32] Tuomet atsi-
tiks, kad kiekvienas, kurs šauk-
sis Viešpaties vardo, bus išgel-
bėtas; nes Siono kalne ir Jeruza-
lėje bus išgelbėjimas, kaip Vieš-
pats yra pasakęs, ir likusiuose,
kuriuos Viešpats pašauks.

3 perskyrimas. [1] Nes štai
anose dienose ir anuo metu, kai
aš grąžinsiu Jūdo ir Jeruzalės
belaisvius, [2] aš surinksiu visas
tautas ir nuvesiu jas į Jozapato
slėnį; ten aš bylinėsiuos su jo-
mis dėl mano tautos ir mano tė-
vainystės, Izraėlio, kuriuos jos
išsklaidė tautose ir pasidalino
mano šalį. [3] Jie metė burtą dėl
mano tautos, atidavė berniukus
išgėdinti, mergaites gi pardavė
už vyną, kad girtautų. [4] Bet kas

Visiems be skirtumo, ar kas bus žydas ar nežydas, vienas tėra kelias išsigelbėti nuo visuotinio teismo baisumų: visiems reikia šauktis Viešpaties vardo, reikia Viešpatį (Jahveh) pripažinti tikru Dievu, jį garbinti ir pasiduoti jo įstatymams. Plg. Rom. 10,13. — *Siono kalne*... Sionas ir Jeruzalė, regimi Sen. Test. Dievo karalystės centrai, yra draug simboliai kilnesnės Dievo karalystės, kuri bus įkurta šv. Dvasios išliejimu ant kiekvieno kūno. Kas nori būti išganytas, tas turi būti širdimi ir dvasia ano miesto ir anos karalystės pilietis ir gyventojas (Ps. 86,4—6). — *Yra pasakęs*. Panašius žodžius randame pas Abd. 17 ir Iz. 37,32. — *Likuosiuose*. Tie likusieji neretai pranašų, ypač Izaijo, minimi. Nors Dievas smarkiai baudžia savo ankstyvesniais, daliniais teismais, tačiau bus tokių, kurie jų išvengs. Jie bus išganymo dalyviai, jei tik bus Dievo pašaukti.

(3,1) *Anose dienose ir*... atėjus anksčiau paminėto teismo metui. — *Kai aš grąžinsiu*...: kai bus sugrąžinti į savo šalį išsklaidyti įvairiuose kraštuose Jūdo ir Jeruzalės gyventojai, kai teokratinė karalystė bus atstatyta, todėl labai tolimoje ateityje. — (2) *Juozapato*. Ebr. ž. *Jehošafat* reiškia: Jahveh teisia, arba Jahveh yra teisėjas. Daugelis aiškintojų mano, kad čia teismo vietos pavadinimas simbolinis: slėnis, kuriame Viešpats teisia, todėl ta vieta mums pasilieka visai nežinoma. Ta nuomonė gal visų tikriausia. Kiti sako, kad Jozapato slėniu čia pavadintas Palaiminimo (*Berakah*) slėnis, kuriame Viešpats yra suteikęs karaliaus Jozapato laikais didelės pagalbos savo tautai (2 Kron. 20,26). Dažniausiai gi Jozapato slėnis identifikuojamas su Kedrono slėniu (tarp Jeruzalės ir Alyvų kalno). — *Pasidalino*... Pikčiausias pasidalinimas buvo įvykdytas asirijiečių 4 Kar. 15,29. Visuose karuose paimti nelaisvėn žydai buvo parduodami. Pranašo nurodomos čia ir toliau žydams padarytos neteisybės yra istorinės; tačiau jos minimos ne vien dėl jų pačių: jos yra draug vaizdai ir figūros tų neteisybių, kokių persekiotojai padarys įvairiais laikais Bažnyčiai. — (3) *Atidavė berniukus*... Anot ebr. t.: davė berniuką už paleistuvę. Panaši mintis išreikšta syr. ir kald. tekst.: atidavė kaipo paleistuvės užmokesnį; todėl prasmė bus: pardavė už menkiausį užmokesnį koks duoda-

vino ut biberent. 4 Verum quid
mihi et vobis Tyrus, et Sidon,
et omnis terminus Palaesthino-
rum? numquid ultionem vos red-
detis mihi? et si ulciscimini vos
contra me, cito velociter reddam
vicissitudinem vobis super caput
vestrum. 5 Argentum enim meum,
et aurum tulistis: et desiderabilia
mea, et pulcherrima intulistis in de-
lubra vestra. 6 Et filios Iuda, et fili-
os Jerusalem vendidistis filiis
Graecorum, ut longe faceretis eos
de finibus suis. 7 Ecce ego suscita-
bo eos de loco, in quo vendi-
distis eos: et convertam retribu-
tionem vestram in caput vestrum:
8 Et vendam filios vestros, et fi-
lias vestras in manibus filiorum
Iuda, et venumdabunt eos Sabae-
is genti longinquae, quia Do-
minus locutus est. 9 Clamate hoc
in Gentibus, sanctificate bellum,
suscitate robustos: accedant, as-
cendant omnes viri bellatores.
10 Concidite aratra vestra in gla-
dios, et ligones vestros in lan-
ceas. Infirmus dicat: Quia fortis

man darbo su jumis, Tire ir Si-
done ir visi Palestiniečių kraštai?
Gal jūs man keršysite? O jei jūs
man ir keršytumėte, aš greitai ir
skubiai sugrąžinsiu atlyginimą
ant jūsų galvų. 5 Nes jūs paėmė-
te mano sidabrą ir auksą, mano
brangiausius ir gražiausius daly-
kus jūs įsinešėte į savo švento-
ves. 6 Jūdo sūnus ir Jeruzalės sū-
nus jūs pardavėte graikų vaikams,
kad nutolintumėte juos nuo jų ri-
bų. 7 Štai aš pažadinsiu juos iš
tos vietos, į kurią jūs pardavėte
juos, ir sugrąžinsiu jūsų atlygi-
nimą ant jūsų galvos. 8 Aš par-
duosiu jūsų sūnus ir jūsų duk-
teris per Jūdo vaikus, ir jie par-
duos juos tolimai tautai, sabie-
čiams, nes Viešpats tai yra kal-
bėjęs. 9 Šaukite apie tai tautose,
skelbkite šventą karą, žadinkite
stipruolius; tegul artinasi ir teei-
na aukštyn visi vyrai kovotojai.
10 Kalkite sau kalavijų iš nuora-
gų ir iečių iš savo pjautuvų;
silpnasis tesako: Aš drąsuolis.
11 Skubinkitės ir ateikite visos

---

mas už paleistuvę, arba: kokiuo apmokama paleistuvė. — (4) *Kas man darbo su jumis.* Anot ebr. t. ir kas jūs man? t. y. kam jūs drįstate daryti man nemalonumo vargindami mano tautą? — *Tire ir Sidone.* Tuodu miestu reiškia visą Penikiją. — *Palestiniečių...*: pilistimų apskritys. — *Gal jūs man...:* ar aš jus kuo įžeidžiau, dėl ko norėtumėte man keršyti? Tačiau patys pasisaugokite. — (5) *Mano sidabrą...* Plg. 2 Kron. 21,17 ir 4 Kar. 14,13. — (6) *Pardavėte graikų...* Panašių priekaištų daro Amosas pilistimams (1,6) ir tiriečiams (1,9). Plg. Ps. 82. Bet Dievas budi dėl savųjų, jis pavers nieku priešų puolimus. Nors parduotieji bus toli, Dievas atsimins juos ir jais rūpinsis. — (8) *Sabiečiams:* dabartinio Jemeno šiaurėje prie Raudonosios jūros. Pilistimai buvo jau karalių Azarijo (2 Kron. 26,6) ir Ezekijo (4 Kar. 18,8) nugalėti ir daugelį jų sutiko paprastas paimtųjų nelaisvėn likimas. Ar buvo taip pat penikijiečiai žydų nubausti, to pasakyti negalima; tačiau ir jie buvo nugalėti asirijiečių ir kaldėjiečių.

(9) *Šaukite apie tai...* Dievas įvykins savo baisų sprendimą; jis duoda įsakymą savo šaukliams, savo pranašams skubiai sukviesti visus, kurie kovodami po jo vėliava turės nubausti priešus. — *Šventą karą.* Vz. auk. 1,14; 2,15. Plg. Iz. 13,2. Tame kare turi dalyvauti visi, stipruoliai ir silpnieji (10 e.). Jei jie neturi ginklų, tepasidaro jų kad ir iš paprasčiausių ūkio įrankių. Mesijo laikai neretai aprašomi kaipo visiškos taikos metas (Vz. Iz. 2,4 ; Mik. 4,3); bet šičia turima omenyje visuotinis teismas, paskutinė kova prieš Dievo neprietelius ir visiškas jų nugalėjimas. — (11) *Skubinkitės...* Sukvietęs savo karius Viešpats surenka taip

ego sum. [11] Erumpite, et venite
omnes gentes de circuitu, et con-
gregamini: ibi occumbere faciet
Dominus robustos tuos. [12] Con-
surgant, et ascendant Gentes in
vallem Iosaphat: quia ibi sedebo
ut iudicem omnes gentes in cir-
cuitu. [13] Mittite falces, quoniam
maturavit messis: venite, et des-
cendite, quia plenum est torcu-
lar, exuberant torcularia: quia
multiplicata est malitia eorum.
[14] Populi populi in valle conci-
sionis: quia iuxta est dies Do-
mini in valle concisionis. [15] Sol
et luna obtenebrati sunt, et stel-
lae retraxerunt splendorem suum.
[16] Et Dominus de Sion rugiet,
et de Ierusalem dabit vocem su-
am: et movebuntur caeli, et terra:
et Dominus spes populi sui, et
fortitudo filiorum Israel. [17] Et scie-
tis quia ego Dominus Deus ve-
ster habitans in Sion monte sanc-
to meo. et erit Ierusalem sancta,
et alieni non transibunt per eam
amplius.

[18] Et erit in die illa: stilla-
bunt montes dulcedinem, et col-

tautos aplinkui, ir susirinkite: ten
Viešpats paguldys tavo stipruo-
lius. [12] Tesusirenka ir tepakilsta
tautos į Jozapato slėnį, nes ten
aš sėdėsiu, kad teisčiau visas
tautas aplinkui. [13] Paleiskite pjau-
tuvus, nes javai prinoko; ateikite
ir nuženkite, nes spaustuvas pil-
nas, kubilai sklidini; nes jų pik-
tumas pasidarė labai didelis.
[14] Tautos ant tautų sprendimo
slėnyje, nes Viešpaties diena arti
sprendimo slėnyje. [15] Saulė ir mė-
nulis aptemo, ir žvaigždės atsiė-
mė savo blizgėjimą. [16] Viešpats
iš Siono sukrioks ir iš Jeruzalės
paleis savo balsą; dangus ir že-
mė sudrebės; bet Viešpats yra
savo tautos viltis ir Izraėlio sū-
nų stiprybė. [17] Tuomet jūs žino-
site, kad aš Viešpats, jūsų Die-
vas, kurs gyvenu savo šventaja-
me kalne Sione, ir Jeruzalė bus
šventa, ir svetimieji nebeis dau-
giau per ją.

[18] Tą dieną iš kalnų varvės
saldumas ir kauburiai paplus pie-

---

pat savo priešus, šaukdamas juos ironiškai į kovos lauką, kur jie turės žūti. — *Ten Viešpats...* Ebr. t. kitoki mintis; ten pranašas kreipiasi į Viešpatį ir sako: ten nuvesk, o Jahveh, savo karžygius. — Vėl atsiliepdamas Viešpats liepia tautoms susirinkti į jo teismą (12 e.) ir įsako tarnams įvykinti jiems pavestą keršto darbą. — (**13**) *Pjautuvus...* Palikęs iš karo paimtus vaizdus pranašas toliau naudojasi žemdirbystės vaizdais. Pagonys palyginami su pribrendusiais laukuose javais, kurie pjaunami pjautuvais (plg. Iz. 17,5; Oz. 6,11) ir su supiltomis į kubilus vynuogėmis, iš kurių reikia išspausti vynas jas mindant. Plg. Iz. 53,1—6; Apr. 14,15—20. *Nuženkite.* Ebr. t.: mindžiokite. — *Spaustuvas:* į kurį vynuogės supilamos. — *Kubilai:* į kuriuos iš spaustuvo teka išspausta vynuogių sunka. —

(**14**) *Tautos...* Ebr. t.: minios, minios. — *Sprendimo.* Jozapato, „Viešpats teisia" slėnis dabar jau vadinamas sprendimo slėniu, nes čia byla turi būti galutinai išspręsta ir priešai sunaikinti. — (**15**) *Saulė...* Vz. auk. 2,10. — (**16**) *Viešpats iš Siono...:* iš savo karališkosios sostinės vietos. Vz. auk. 2,32.— *Sukrioks:* kaip liūtas puoląs savo grobį. Plg. Oz. 5,14; Am. 1,2. — *Savo tautos viltis.* Taip baisus neprieteliams Dievas bus prieglauda ir stiprybė jo ištikimai tautai. — (**17**) *Jeruzalė bus šventa...* Jeruzalė čia nebe žemiškoji žydų tautos sostinė, nes skelbiama, kad nugalėjus visus pagonis ji būsianti visai šventa ir kad joks svetimšalis, t. y. nėvienas suteptas žmogus ir nusidėjėlis neįeis į ją; tokių gi miestų nėra čia žemėje. Plg. Iz. 35,8; 40,21; Apr. 21,27 ir k.

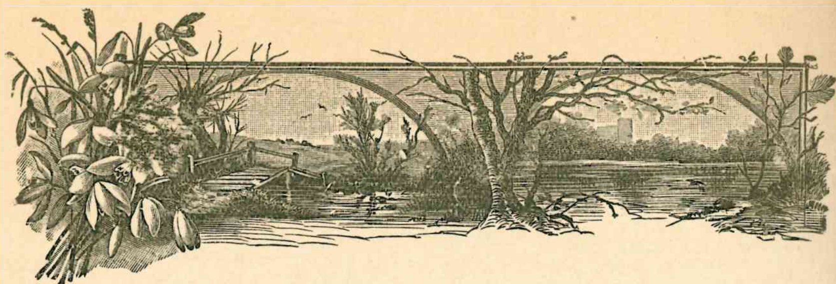
(**18**) *Saldumas.* Ebr. t.: saldus

les fluent lacte: et per omnes
rivos Iuda ibunt aquae: et fons
de domo Domini egredietur, et
irrigabit torrentem spinarum.
19 Aegyptus in desolationem erit,
et Idumaea in desertum perditionis: pro eo quod inique egerint
in filios Iuda, et effudeirnt sanguinem innocentem in terra sua
20 Et Iudaea in aeternum habitabitur, et Ierusalem in generationem
et generationem.
21 Et mundabo
sanguinem eorum, quem non mundaveram: et Dominus commorabitur in Sion.

nu; visais Jūdo upeliais tekės
vandenys, iš Viešpaties namų išeis šaltinis ir laistys erškėčių slėnį.
19 Aigiptas pavirs tuštuma ir Idumėja prapulties tyruma, nes jie neteisingai elgėsi prieš Jūdo namus ir išliejo nekaltą kraują savo šalyje.
20 Judėja bus gyvenama per amžius ir Jeruzalė per kartų kartas.
21 Aš atkeršysiu jų kraują, kurio nebuvau atkeršijęs,
ir Viešpats gyvens Sione.

vynas, t. y. vynuogių sunka. — Vynuogynai kalnuose, kurie paprastai nelabai derlingi, duos tokią daugybę vynuogių sunkos, žemesnėse vietose besiganą gyvuliai tiek daug pieno, kad rodysis, jog kalnuose ir slėniuose yra nebe upelių šaltiniai, bet saldaus vyno ir pieno upės. Plg. Am. 9,13. Visa šalis bus vilgoma niekuomet neišsenkančių upių ir visi laukai bus begalo derlingi. Toks nepaprastas visos šalies derlingumas yra dvasinių malonių vaizdas, kurių apsčiai suteiks Mesijas savo naujai išrinktųjų tautai. — *Išeis šaltinis:* malonių šaltinis. Plg. Ez. 47,1... Zak. 14,8; Apr. 22,1. — *Erškėčių...* Ebr. t.: akacijų slėnį, — tyrumą, kurioje dėl sausumo beveik niekas negalėjo augti. — *Aigiptas pavirs...* Dar kartą minimos dvi pagoniškos tautos, kurios buvo nuolat priešingos Viešpačiui ir jo tautai. Plg. auk. 4 eil. Jis yra visų Izraėlio neprietelių vaizdas. Bus didžiausias kontrastas tarp jų ir teokratinės tautos likimo. Aigiptas garsus didžiausiu savo žemės derlingumu turi pavirsti tuštuma. Nubaudimo priežastis ta pati kaip ir auk. 2—6 eil. — (20) *Bus gyvenama...* Taip buvo pranašo Natano paskelbta Dovidui (vz. 2 Kar. 7,14), nes pati naujoji sandora yra amžina. — (21) *Aš atkeršysiu...* Ebr. t.: aš laikysiu jų kraują labai šventu, kurio aš dar nebuvau laikęs labai šventu, arba: paskelbsiu... nekaltu, kurio nebuvau paskelbęs nekaltu. — Mintis visur ta pati: Viešpats nebeleis daugiau niekinti savo tautos ir nepaliks nenubaudęs niekintojų. — *Gyvens:* nuolat pasiliks kaip savo pavaldinių mylimas karalius, kurs be galo rūpinasi jų laime.

AMOSO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

1. Amosas, kurio ebr. vardas reiškia: nešėjas ar našta, pats savo knygoje duoda šiek tiek žinių apie save. Jis buvo kilęs iš Tekuos, į pietus nuo Betliejaus, arti pietinės Jūdėjos sienos. Pirma negu jis buvo Dievo pašauktas eiti pranašo pareigas, jis ganė bandą, todėl buvo paprastas piemuo Tinkamo pranašo pareigoms mokslo Amosas nebuvo įsigijęs, galėjo kas vadinti jį bemoksliu, bet jis turėjo gerai žinoti Mozės įstatymą ir kitas šv. Rašto knygas. Savo pranašysčių knygoje jis pasirodo buvęs gana iškalbingas; graži ir jo rašomoji kalba.

Laiką, kuriame Amosas ėjo savo pareigas, nėra sunku bent priartinamai nustatyti. Jis pats sakosi pranašavęs Jūdo karaliaus Ozijo (799 747) ir Izraėlio karaliaus Jeroboamo II (802—762) laikais 1,1; tuodu gi karaliu viešpatavo sykiu nuo 799 — 762 m.; šiuo tat laikotarpiu Amosas turėjo eiti pranašo pareigas, nors jis tikriausiai jas ėjo nelabai ilgai. Amoso knyga turėjo būti parašyta bent kiek anksčiau Ozėjo ir truputį vėliau negu Joėlio, nes Joėlis yra padaręs nevisai mažai įtakos Amosui; Amoso gi knyga rodosi jau buvo žinoma Ozėjui.

2. Nors Amosas buvo kilęs iš Jūdėjos, bet pranašauti jam teko Izraėlio šalyje. Ten jis turėjo Viešpaties vardu skelbti nelaimes, kurių turėjo susilaukti Izraėlis dėl savo stabmeldystės ir dorinio sugedimo. Randami pas Amosą grasymai ir kitiems žydų kaimynams turejo tik sustiprinti pranašystes prieš Izraėlį.

Amoso knyga turinio atžvilgiu galima padalinti šiaip. Pirmoje įžanginėje dalyje (1,1 — 2,16) autorius kalba apie Damasko, pilistimų, Tiro, Idumėjos, Amono, Moabo, Jūdo ir Izraėlio padarytus nusikaltimus ir būsimą jų nubaudimą. Antroje iš trijų pranašainių pamokslų susidedančioje (3,1 —6,15) dalyje skelbiama Izraėlio karalystei jos greitu laiku įvyksiąs sugriovimas ir ištrėmimo nelaimės jos gyventojams. Trečioji dalis (7,1 9,15) susideda iš penkių simbolinių regėjimų apie Izraėlio žuvimą, kurių paskutinis baigiamas galutinos laimės pažadais.

PROPHETIA AMOS — AMOSO PRANAŠYSTĖ.

I. Dievo teismas visoms Palestinos tautoms ir išrinktajai tautai.

Caput I. 1 Verba Amos, qui
fuit in pastoribus de Thecue:
quae vidit super Israel in diebus
Oziae regis Iuda, et in diebus Ie-
roboam filii Ioas regis Israel an-
te duos annos terraemotus.

2 Et dixit: Dominus de Sion
rugiet, et de Ierusalem dabit vo-
cem suam: et luxerunt speciosa
pastorum, et exiccatus est vertex
Carmeli.
3 Haec dicit Dominus: Super
tribus sceleribus Damasci, et su-
per quattuor non convertam eum:
eo quod trituraverint in plaustris

1 perskyrimas. 1 Vieno Te-
kuos piemenų, Amoso, žodžiai
apie tai, ką jis buvo matęs apie
Izraėlį Jūdo karaliaus Ozijo die-
nose ir Izraėlio karaliaus Joaso
sūnaus Jeroboamo dienose dveji
metai pirm žemės drebėjimo.
2 Jis tarė: Viešpats sukrioks
iš Siono ir paleis savo balsą iš
Jeruzalės; tuomet liūdės gražiau-
sios piemenų ganyklos ir su-
džius Karmėlio viršūnė.
3 Viešpats Dievas sako taip:
Dėl trijų, net dėl keturių Dama-
sko piktadarybių aš nepakeisiu
savo nutarimo, nes jie kūlė Ga-

1,1—2,16. Autorius, pasakęs savo vardą ir savo pranašavimo laiką, (1,1) skelbia Viešpaties teismą Damaskui (1,2—5), pilistimams (1, 6—8), Tirui (1,1—10), Edomui (1, 11—12), Amonui (1,13—15), Moabui (2,1—3), Jūdui (2,4.5) ir Izraėliui (2, 5—16).

(1,1) *Buvo matęs:* regėjime. — *Apie Izraėlį.* Amoso pranašystės kreipiamos prieš Izraėlį. Jūdas ir kitos tautos minimos tik dėl Izraėlio. — *Jūdo karaliaus.* Jūdo karalius įvardijamas pirmoje vietoje, kaipo teokratinis karalius. — *Pirm žemės drebėjimo.* Kada yra įvykęs tas žemės drebėjimas, tikslesnių žinių nėra. Jis turėjo būti labai didelis, nes buvo atsimenamas labai ilgai, net dar ir po Babilono nelaisvės (plg. Zak. 14,5); todėl jis turėjo būti rimtas įspėjimas tautai apie būsimas nelaimes.

(2) *Viešpats sukrioks...* Pranašo Joėlio (3,16) žodžiais Amosas sako, kad jau greitu laiku Viešpats, kurs turi savo sostą Sione, atsiliepს dideliu balsu ir puls, kaip liūtas, savo priešus, stabų garbintojus, kad juos nubaustų dėl jų nusikaltimų. Plg. Jer. 25,30. — *Karmėlio.* Karmėlio kalnai (plg. 3 Kar. 18) buvo garsūs savo geriausiomis, net ir vasarą žaliuojančiomis ganyklomis, miškais ir šaltiniais. Karmėlio tat sudžiuvimas bus baisaus teismo ženklas.

(3) *Viešpats...* Pirma negu bus skelbiamos bausmės izraėlitams, pranašas paskelbs nubaudimą trijų jiems visai svetimų ir trijų giminingų tautų. Jei izraėlitai supras, kad anos tautos buvo nubaustos teisingai, tai tuo pačiu turės pasmerkti patys save, nes ir jie buvo panašiai nusikaltę. Iš tų izraėlitams neprietelingų tautų nubaudimo jie turi dar labiau įsitikinti,

ferreis Galaad. 4 Et mittam ignem
in domum Azael, et devorabit
domos Benadad. 5 Et conteram
vectem Damasci: et disperdam
habitatorem de campo idoli, et
tenentem sceptrum de domo vo-
luptatis: et transferetur populus
Syriae Cyrenen, dicit Dominus.

6 Haec dicit Dominus: Super
tribus sceleribus Gazae, et super
quattuor non convertam eum: eo
quod transtulerint captivitatem
perfectam, ut concluderent eam
in Idumaea. 7 Et mittam ignem
in murum Gazae, et devorabit
aedes eius. 8 Et disperdam habi-
tatorem de Azoto, et tenentem
sceptrum de Ascalone: et conver-
tam manum meam super Acca-
ron, et peribunt reliqui Philis-
thinorum, dicit Dominus Deus.
9 Haec dicit Dominus: Super
tribus sceleribus Tyri, et super
quattuor non convertam eum: eo
quod concluserint captivitatem
perfectam in Idumaea, et non sint

laadą geležiniais vežimais. 4 Aš
siųsiu ugnies į Azaėlio namus,
ir ji prarys Benadado namus.
5 Aš sutrupinsiu Damasko už-
kaisčius ir išnaikinsiu gyventojus
iš stabo lauko ir laikantį skeptrą
iš gėrio namų, ir Syrijos tauta
bus perkelta į Kirenę, sako Vieš-
pats.
6 Viešpats Dievas sako taip,
Dėl trijų, net dėl keturių Gazos
piktadarybių aš nepakeisiu savo
nutarimo, nes jie išvedė visus
belaisvius, kad uždarytų juos Idu-
mėjoje. 7 Aš siųsiu ugnies į Ga-
zos sienas, ir ji prarys jų rūmus.
8 Aš išnaikinsiu gyventojus iš
Azoto ir laikantį skėptrą iš As-
kalono, atgręšiu savo ranką prieš
Akaroną ir pilistimų likusieji žus,
sako Viešpats Dievas.

9 Viešpats Dievas sako taip:
Dėl trijų, net dėl keturių Tiro
piktadarybių aš nepakeisiu savo
nutarimo, nes jie uždarė visus
belaisvius Idumėjoje ir neatsimi-

---

kaip labai Dievas juos myli, nes jis baudžia jų priešus, kurie buvo jiems padarę neteisybių. — *Dėl trijų net...:* dėl daugelio nusikaltimų, dėl nusikaltimų be skaičiaus. — Aš *nepakeisiu...* Arba: aš neatšauksiu. — *Geležiniais vežimais.* Vr. 4 Kar. 10,32.33. — (4) *Azaėlio... Benadado.* Azaėlis buvo Syrijos karaliaus Benadado kariuomenės vadas. Nužudęs savo valdovą jis buvo pasisavinęs jo sostą. Azaėlio sūnus vėl buvo Benadadas. Tuo vardu vadinosi dar ir daugiau Syrijos karalių. Plg. 3 Kar. 15,18. 20; 20,1...; 4 Kar. 6,24; 8,7 13,3... — (5) *Užkaisčius:* kuriais buvo užsklendžiami miesto vartai. Sutrupinus užkaisčius priešai galėjo pigiai įsiveržti pro vartus į miestą. — *Stabo lauko.* Ebr. Bigeath'Aven (niekų slėnis). Gal tai buvo vietos vardas. Kai kurie aiškintojai spėja, kad ta pati vieta vėliau buvo graikų praminta Celesyrija. — *Gėrio namus.* Ebr. *Beith-'Eden.* Gal taip pat vietos vardas; taip vadintis galėjo Syrijos karaliaus vasarnamis. — *Kirenę.* Ebr. *Qir.* Spėjama, kad čia turėta omenyje Kuros upės slėnis Kaukaze. — Pranašystė buvo įvykinta, kai Teglatpalasaras užkariavo Damaską ir prijungė Syriją prie savo valstybės. Vz. 4 Kar. 16,9.

(6) *Gazos.* Gaza svarbiausias pilistimų miestas. Vienas pilistimams pasisekęs pietų Palestinos užpuolimas karaliaus Joramo laikais minimas 2 Kron. 21,16.17. — *Kad uždarytų...* t. y. visus sugautus belaisvius pardavė į Idumėją. Plg. Joėl. 3,6—8. — (8) *Iš Azoto... Askalono...* Tai kiti pilistimų miestai. Kiekvienam skelbiama kitoki bausmė. Pranašystė buvo įvykinta įvairiais laikais. Plg. 4 Kar. 18,8; 2 Kron. 26,6.7. Visai sunaikinti buvo pilistimai Makabiejų laikais.

(9) *Tiro.* Svarbiausias Penikijos miestas. — *Uždarė...* Tiriečių nusi-

recordati foederis fratrum. [10] Et mittam ignem in murum Tyri, et devorabit aedes eius.

[11] Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Edom, et super quattuor non convertam eum: eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum, et violaverit misericordiam eius, et tenuerit ultra furorem suum, et indignationem suam servaverit usque in finem. [12] Mittam ignem in Theman: et devorabit aedes Bosrae.

[13] Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus filiorum Ammon, et super quattuor non convertam eum: eo quod dissecuerit praegnantes Galaad ad dilatandum terminum suum. [14] Et succendam ignem in muro Rabba: et devorabit aedes eius in ululatu in die belli, et in turbine in die commotionis. [15] Et ibit Melcom in captivitatem, ipse, et principes eius simul, dicit Dominus.

Caput II. [1] Haec dicit Dominus: Super tribus sceleribus

nė broliškos sandoros. [10] Aš siųsiu ugnies į Tiro sienas, ir ji surys jo rūmus.

[11] Viešpats Dievas sako taip: Dėl trijų, net dėl keturių Edomo nusikaltimų aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jis vijosi su kalaviju savo brolį ir neparodė jam gailestingumo, pasiliko savo narse ir palaikė savo užsidegimą iki galui. [12] Aš siųsiu ugnies į Temaną, ir ji prarys Bosros rūmus.

[13] Viešpats Dievas sako taip: Dėl trijų, net dėl keturių Amono vaikų piktadarybių aš nepakeisiu savo nutarimo, nes jie perskrodė Galaado nėščias moteris, kad praplėstų savo ribas. [14] Aš sukursiu ugnį Rabos sienose, ir ji prarys jo rūmus tarp klyksmų karo dieną ir viesule audros dieną. [15] Melkomas eis į nelaisvę, jis ir draug jo kunigaikščiai, sako Viešpats.

2 perskyrimas. [1] Viešpats Dievas sako taip: Dėl trijų, net

---

kaltimas panašus į anksčiau paminėtą penikijiečių piktadarybę. Ir Joėlis peikia tiriečius, kad jie pardavę žydų belaisvius graikams (Joėl. 3,4). Su graikais tiriečiai susisiekdavo savo laivais, su Idumėja sauskeliais. — *Broliškos sandoros:* kurią buvo padaręs Tiro karalius Hiramas su Saliamonu. (Plg. 3 Kar. 5,1.12; 9,11).

(11) *Edomo.* Edomiečiai (Idumėjos gyventojai) buvo pikčiausi žydų priešai. — *Vijosi su kalaviju...* Daroma aliuzija į Jokūbo ir Ezavo istoriją. Ezavas persekiojo savo brolį Jokūbą. Ezavo ainiai edomiečiai nuolat puldavo ir be pasigailėjimo žudydavo Jokūbo ainius žydus. — (12) *Temaną.* Gal tai buvo viena Idumėjos apskričių. — *Bosros.* Idumėjos miestas į pietus nuo Mirties jūros.

(13) *Amono.* Iš Loto kilusi tautelė: ji gyveno į rytus nuo garsaus savo ganyklomis Galaado. — *Jie perskrodė.* Plg. Oz. 13,16; Plg. 4 Kar. 8,12. — *Kad praplėstų...* Puolimas buvo neteisingas, nes norėta pasisavinti svetimas kraštas. — *Rabos.* Didžiausias Amonitų miestas. Pilnas jo vardas Rabbath-Amon. Vz. Atk. 3,11; Joz. 13,25 ir k. — *Tarp klyksmų.* Keršintojai puls amonitus klykdami ir didžiausiu smarkumu.

(15) *Melkomas:* amonitų dievaitis, gal vadinamas taip pat Moloku. Pagonys savo dievaičius laikė tautos viešpačiais. Nugalėjus tautą buvo laikomas nugalėtu ir jos dievaitis, ir buvo vedamas į nelaisvę. Amonitai buvo galutinai sunaikinti Nebukadnecaro.

(2,1) *Moabo.* Tai kita iš Loto kilusi tautelė. — *Sudegino...* Apie šį moabitų nusikaltimą kitur žinių nerandame. Nors jis buvo padarytas prieš Idumėjos karalių, bet turėjo

Moab et super quattuor non con-
vertam eum: eo quod incenderit
ossa regis Idumaeae usque ad
cinerem. 2 Et mittam ignem in
Moab, et devorabit aedes Ca-
rioth: et morietur in sonitu Mo-
ab, in clangore tubae: 3 et dis-
perdam iudicem de medio eius,
et omnes principes eius inter-
ficiam cum eo, dicit Dominus.
4 Haec dicit Dominus: Super
tribus sceleribus Iuda, et super
quattuor non convertam eum:
eo quod abiecerit legem Domi-
ni, et mandata eius non custo-
dierit: deceperunt enim eos ido-
la sua, post quae abierant patres
eorum. 5 Et mittam ignem in Iu-
da, et devorabit aedes Ierusalem.
6 Haec dicit Dominus: Super
tribus sceleribus Israel, et super
quattuor non convertam eum:
pro eo quod vendiderit pro ar-
gento iustum, et pauperem pro
calceamentis. 7 Qui conterunt su-
per pulverem terrae capita pau-
perum, et viam humilium decli-
nant: et filius ac pater eius ie-
runt ad puellam ut violarent nomen

dėl keturių Moabo piktadarybių
aš nepakeisiu savo nutarimo, nes
jis sudegino Idumėjos karaliaus
kaulus į pelenus. 2 Aš siųsiu ug-
nies į Moabą, ir ji prarys Karjo-
to rūmus, Moabas, mirs trank-
sme ir trimituojant trimitams. 3 Aš
išnaikinsiu iš jo tarpo teisėją ir
užmušiu draug su juo visus jo
kunigaikščius, sako Viešpats.
4 Viešpats Dievas sako taip:
Dėl trijų, net dėl keturių Jūdo
piktadarybių aš nepakeisiu savo
nutarimo, nes jis atmetė Viešpa-
ties įstatymą ir jo įsakymus, nes
juos apgavo jų stabai, paskui
kuriuos buvo nuėję jų tėvai.
5 Aš siųsiu ugnies į Jūdą, ir ji
prarys Jėruzalės rūmus.
6 Viešpats Dievas sako taip:
Dėl trijų, net dėl keturių Izraėlio
piktadarybių aš nepakeisiu savo
nutarimo, nes jis pardavė teisųjį
už pinigus ir beturtį už kurpes.
7 Jie įmina į žemės dulkes be-
turčių galvas ir vengia varguolių
kelio. Sūnus ir jo tėvas eina pas
tą pat mergą, kad suteptų mano
šventą vardą. 8 Ant užstatytų dra-

---

kokiuo nors būdu paliesti ir Izraėlį, nes visose šitose pranašystėse smerkiamos piktadarystės prieš Izraėlio tautą. Gal minimas čia Idumėjos karalius buvo Izraėlio karaliaus sąjungininkas. Plg. 4 Kar. 3,7.... — (2) *Karjoto.* Tai vienas žymesniųjų moabitų miestų, dabar Kerejato sodžius. — *Tranksme ir...* Ebr. t.: karo tranksme, klyksme ir..., — (3) *Teisėją.* Ebr. *šofet.* Gal moabitai tuo metu buvo, kaip kitados izraėlitai, valdomi teisėjų, ne karalių.

(4) *Jūdo.* Jūdo giminė minima atskirai, nes jos kaltė buvo didesnė, ji juk gyveno arčiau Viešpaties bažnyčios, tačiau nusikaltimų darė ne mažiau ir savo elgesiu piktino visą Izraėlį. — *Nes juos apgavo...* Anot ebr. t.: jie velyk davėsi suvedžioti save savo melui (dievaičiams). Dievaičiai vadinami melu, nes jie melagingai žada savo pagalbą, kurios duoti negali.

(5) *Pardavė teisųjį...* Čia kalbama tikriausiai apie žmogų, kurs ne dėl savo kaltės negalėjo grąžinti skolos ir dėl to buvo parduodamas vergijon. Mozės įstatymas leido parduoti neišsimokantį skolininką (plg. Kun. 25,39 ir k.); bet parduoti žmogų, kurs nebuvo nusikaltęs, buvo perdaug nežmoniška. — *Už kurpes.* Gana buvo menkiausios skolos, poros kurpių (ebr. t.), ir žmogus jau buvo parduodamas. — (7) *Jie įmina...* Ebr. t.: jie trokšta žemės dulkių ant beturčių galvos, t. y. nori matyti dulkes ant..., todėl nori jų pažeminimo. — *Sūnus ir...* Toks nusikaltimas buvo pasmerktas atskiru įstatymu. Vz. Kun. 18,7; 20,11. Savo elgesiu tie nusikaltėliai duoda pagonims progos piktžodžiauti Izraėlio Die-

sanctum meum. [8] Et super vesti-
mentis pignoratis accubuerunt
iuxta omne altare: et vinum dam-
natorum bibebant in domo Dei sui.
[9] Ego autem exterminavi Amor-
rhaeum a facie eorum: cuius alti-
tudo, cedrorum altitudo eius, et
fortis ipse quasi quercus: et con-
trivi fructum eius desuper, et radi-
ces eius subter. [10] Ego sum, qui as-
cendere vos feci de Terra Aegypti,
et duxi vos in deserto quadraginta
annis ut possideretis Terram
Amorrhaei. [11] Et suscitavi de fi-
liis vestris in prophetas, et de
iuvenibus vestris nazaraeos: num-
quid non ita est filii Israel dicit
Dominus? [12] Et propinabitis na-
zaraeis vinum: et prophetis man-
dabitis, dicentes: Ne prophetetis.

[13] Ecce ego stridebo subter vos,
sicut stridet plaustrum onustum
foeno. [14] Et peribit fuga a velo-
ce, et fortis non obtinebit virtu-
tem suam, et robustus non sal-
vabit animam suam: [15] et tenens

bužių jie išsitiesia prie kiekvieno
aukuro, nubaustųjų vyną jie ge-
ria savo Dievo namuose.

[9] Juk aš išnaikinau jų akyse
amoriečius, kurių ūgis buvo kaip
kėdrų ūgis, ir kurie buvo stip-
rūs kaip ąžuolai; aš sunaikinau
jų vaisius viršuje ir jų šaknis
apačioje. [10] Aš esu, kurs išve-
džiau jus iš Aigipto žemės ir ve-
džiau jus per tyrus keturiasde-
šimtis metų, kad paveldėtumėte
amoriečių šalį. [11] Aš pažadinau
iš jūsų sūnų pranašų ir iš jūsų
jaunikaičių nazariečių. Ar ne taip
yra, jūs, Izraėlio sūnūs? sako
Viešpats. [12] Bet jūs davėte naza-
riečiams gerti vyno ir pranašams
davėte įsakymų tardami: Nepra-
našaukite!

[13] Štai aš braškėsiu po jumis,
kaip braška šieno prikrautas ve-
žimas. [14] Greitasis neteks savo
greitumo, stiprusis negalės išlai-
kyti savo stiprumo ir karžygis
neišgelbės savo gyvybės, [15] šau-

---

vui, kurio išrinktoje tautoje darėsi tokių dalykų. — (8) *Ant užstatytų drabužių.* Užstatytas apsiaustas nakčiai reikėjo grąžinti tam, kas jį buvo užstatęs (Vz. Iš. 22,25; Atk. 24,12): turtuoliai gi juo naudojosi, kaip savu. Jie pasitiesia jį sau, kai dalyvauja aukų pokylyje Dane ir Betėlyje. — *Nubaustųjų vyną:* vyną pirktą už neteisingai išgautas pabaudas. — *Savo Dievo:* Dano ir Betėlio šventyklose, kame jie garbino Dievą veršio pavidalu.

(9) *Juk aš...* Primenamos keturios Dievo geradarystės Izraėliui ir tuo labiau pabrėžiamas jo nedėkingumas. — *Amoriečius:* stipriausią kananiečių giminę, kurią Mozė nugalėjo ir kurios žemę jis atidavė Gado, Rubeno ir Manaso giminėms. Plg. Sk. 21,13; 32,4,33 ir k. Amoriečiai atrodė žydams labai baisūs, todėl jie čia aprašomi, kaip didžiausi milžinai. — (10) *Išvedžiau jus...* Kita Dievo suteikta geradarystė. Plg. Iš. 14,21 ir k. — (11) *Nazariečių.* Nazariečiai buvo nelyginant Sen. Test. vienuoliai; jiems tarp kita ko buvo uždrausta gerti vyną. Plg. Teis. 13,4; Sk. 6,3. Dievas buvo davęs Izraėlio tautai ne tik šalį gyventi, bet taip pat žmonių, kurie galėjo jai parodyti Dievo įstatymo kelią ir savo gyvenimo pavyzdžiu bei šventumu pamokinti tą įstatymą laikyti. Tai buvo taip pat labai didelė Dievo geradarystė visai tautai. — (12) *Jūs davėte...* Tauta stumte stūmė nuo savęs tą Dievo malonę, nenorėjo žiūrėti nazariečių duodamo gyvenimo pavyzdžio, nenorėjo klausyti pranašų pamokinimų.

(13) *Aš braškėsiu...* Dievas jaučiasi apkrautas nepakeliama našta ir dejuoja dėl nusidėjėlių daugybės ir jų nedorumo. Bet jis dabar nusikratys tos naštos, atitrauks nuo Izraėlio savo gelbinčią ranką, todėl visos apleistųjų pastangos bus tuščios.

arcum non stabit, et velox pedibus suis non salvabitur, et ascensor equi non salvabit animam suam: [16] et robustus corde inter fortes nudus fugiet in illa die, dicit Dominus.

lys neištvers, greitasis savo kojomis neišsigelbės ir raitelis neišgelbės savo gyvybės, [16] ir drąsiausis tarp karžygių bėgs plikas tą dieną, sako Viešpats.

II. Pamokslų knyga: 1 Izraėlio nubaudimo tikrumas.

Caput III. [1] Audite verbum, quod locutus est Dominus super vos, filii Israel: super omnem cognationem, quam eduxi de Terra Aegypti, dicens: [2] Tantummodo vos cognovi ex omnibus cognationibus terrae: idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras.

[3] Numquid ambulabunt duo pariter, nisi convenerit eis? [4] Numquid rugiet leo in saltu, nisi habuerit praedam? numquid dabit catulus leonis vocem de cubili suo, nisi aliquid apprehenderit? [5] numquid cadet avis in laqueum terrae absque aucupe? numquid auferetur laqueus de terra antequam quid ceperit? [6] Si clanget tuba in civitate, et popu-

3 perskyrimas. 1 Išgirskite žodį, kurį Viešpats yra kalbėjęs apie jus, Izraėlio sūnūs! apie tą visą giminę, kurią aš išvedžiau iš Aigipto žemės, tardamas: [2] Tiktai jus iš visų žemės giminių aš tepažįstu, todėl jumyse aš lankysiu visas jūsų neteisybes.

[3] Argi vaikščioja du žmogu kartu, jei jie nesusitarę? [4] Ar kriokia liūtas girioje, jei jis nėra radęs grobio, argi jauniklis liūtas paleidžia savo balsą iš savo guolio, jei jis nėra nieko sugavęs? [5] Argi paukštis patenka į sląstus žemėje, jei nėra paukščių gaudytojo? Argi atimami žabangai nuo žemės anksčiau, negu jie ką sugauna? [6] Ar trimituojama mieste

---

— *Šieno.* Ebr. t.: pėdų. — (**16**) *Tą dieną:* Viešpaties bausmės metu. — *Sako Viešpats.* Ebr. t. *ne'um Jahveh.* Viešpaties pasakymas, žodis. Tai gana dažnai Amoso vartojamas iškilmingas patvirtinimas to, kas anksčiau pasakyta.

3,1—15. Savo pamoksluose Amosas grąso bausmėmis Izraėliui. Izraėlis, nors paties Dievo išrinktas, bus tikrai nubaustas dėl jo neteisybių (1—10), taip kad tik nedaugelis išsigelbės, bet visi jo aukurai ir rūmai bus sugriauti (11—15).

(**3,2**) *Tepažįstu:* nes tik jus esu sau išsirinkęs, jumis rūpinaus, jus mylėjau. — *Lankysiu:* bausiu.

(**3**) *Argi vaikščioja...* Taip vaikščiojo kitados Dievas su savo tauta, iki ji buvo jam ištikima. Bet kur nebėra sutarimo, nebegali būti ir bendravimo, todėl Dievas ją apleis. Ne tik apleis, bet dar padarys jai kietą teismą. — (**4**) *Ar kriokia....* Palyginimas paimtas iš žvėrių įpročių. Liūtas, puldamas savo grobį, kriokia; tą pat daro jauniklis liūtas, kai jam atnešama grobio dalis. Liūtas čia Dievas, grobis — Izraėlio tauta. Dievas pradeda grasyti, nes tautos nuodėmių saikas jau pilnas ir jos žuvimas arti. — (**5**) *Argi paukštis...* Palyginimas paimtas iš paukščių medžioklės. Paukštis čia Izraėlis; žmogaus pastatyti paukščiams sląstai, žabangai, tai Dievo skirtos tautai bausmės, kurios ją tikrai pasieks. Priešai, kurie ją puls, bus Dievo siunčiami. — (**6**) *Ar trimituojama...* Palyginimas paimtas iš karo apystovų. Tautai jau nekartą teko kentėti nelaimes. Iš kur jos iš-

lus non expavescet? si erit ma-
lum in civitate, quod Dominus
non fecerit? 7 Quia non facit Do-
minus Deus verbum, nisi revela-
verit secretum suum ad servos
suos prophetas. 8 Leo rugiet, quis
non timebit? Dominus Deus lo-
cutus est, quis non prophetabit?

9 Auditum facite in aedibus
Azoti, et in aedibus Terrae Aegyp-
ti: et dicite: Congregamini super
montes Samariae, et videte in-
sanias multas in medio eius, et
calumniam patientes in penetra-
libus eius. 10 Et nescierunt facere
rectum, dicit Dominus, thesauri-
zantes iniquitatem, et rapinas in
aedibus suis.

11 Propterea haec dicit Do-
minus Deus: Tribulabitur, et cir-
cuietur terra: et detrahetur ex te
fortitudo tua, et diripientur aedes
tuae. 12 Haec dicit Dominus:
Quomodo si eruat pastor de ore
leonis duo crura, aut extremum
auriculae: sic eruentur filii Israel,
qui habitant in Samaria in plaga
lectuli, et in Damasci grabato.

trimitu ir žmonės neišsigąsta? ar
būna mieste nelaimė, kurios Vieš-
pats nebūtų siuntęs? 7 Viešpats
Dievas juk nieko nedaro, neap
reiškęs savo paslapties savo tar-
nams pranašams. 8 Jei kriokia liū-
tas, kas nebijo? Jei Viešpats Die-
vas yra kalbėjęs, kas neprana-
šaus?

9 Duokite išgirsti Azoto rū-
muose ir Aigipto šalies rūmuo-
se, ir sakykite: Susirinkite Sama-
rijos kalnuose ir matykite daug
beprotysčių jos viduje ir skriau-
dą kenčiančius jos gilumoje. 10 Jie
nemoka daryti kas teisinga, sa-
ko Viešpats, jie, kurie krauna
neteisybę ir išplėšas į savo rū-
mus.

11 Todėl Viešpats Dievas sa-
ko taip: Šalis bus varginama ir
apsupta: iš tavęs bus atimta ta-
vo stiprybė ir tavo rūmai bus
išplėšti. 12 Viešpats Dievas sako
taip: kaip kad piemuo išplėšia iš
liūto nasrų porą blauzdakaulių
ar ausies galelį, taip bus išgel-
bėti Izraėlio sūnūs, kurie sėdi
Samarijoje guolio kampe ir Da-
masko pataluose.

čio? Kiekviena ateinanti nelaimė yra Dievo leista. — (8) *Kas nepranašaus?* Pranašai kalba ne savo sumanymu ir ne savo valia, bet Dievo liepiami.

(9) *Duokite.* Tai įsakymas duodamas pranašams. — *Azoto...* Pilistimų miestas Azotas čia minimas vietoje pilistimų šalies. Pilistimai ir aigiptiečiai, kurie labai nekentė Izraėlio ir buvo jo nekenčiami, dabar sukviečiami, kad pamatytų Izraėlio nusikaltimus. — *Samarijos kalnuose.* Nuo Garizimo, Ebalio ir kitų kalnelių aplink Samariją buvo galima matyti visa, kas darėsi toje Izraėlio sostinėje. — *Daug beprotysčių.* Ebr. t.: didelių sumišimų, kokių paprastai būna ten, kur įsigali neteisybės. — (10) *Jie nemoka...* Neteisybės pasidarė tarsi antra Samarijos prigimtis.

(11) *Šalis bus...* Ebr. t.: priešas, ir aplink šalį, t. y. visa šalis bus ūmai užpulta. Vz. 4 Kar. 17,2... — (12) *Kaip kad piemuo...* Šituo paimtu iš senovės Palestinos gyvenimo palyginimu pranašas pasako, kad tik nedaug iš Izraėlio bus išgelbėta. Liūtas pasigrobia iš bandos avį ar ilgaausę ožką ir tuojau pradeda ją draskyti ir ryti. Iki atbėga piemuo, iš pagrobto gyvulio vos belieka vienas kitas kaulas ar ausies gabalėlis. Taip atsitiks priešų užpultam Izraėliui. — *Guolio kampe ir...* Nelaimę tauta atjaus juo skaudžiau, kad ji dabar per daug išlepinta. Ji panaši į išlepusią moterį, sėdinčią patogaus guolio kampe ant brangių minkštų

[13] Audite, et contestamini in domo Iacob, dicit Dominus Deus exercituum: [14] quia in die cum visitare coepero praevaricationes Israel, super eum visitabo, et super altaria Bethel: et amputabuntur cornua altaris, et cadent in terram. [15] Et percutiam domum hiemalem cum domo aestiva: et peribunt domus eburneae, et dissipabuntur aedes multae, dicit Dominus.

[13] Išgirskite ir paliudykite Jokūbo namuose, sako Viešpats, kareivijų Dievas; [14] nes tą dieną, kai pradėsiu naikinti Izraėlio piktadarystes, aš lankysiu ir jį draug su Betėlio aukurais; aukuro ragai bus numušti ir nukris žemėn. [15] Aš ištiksiu žiemos namus ir vasarnamį; dramblio kaulo namai žus ir bus sunaikinta daug rūmų, sako Viešpats.

2. Izraėlio užsispyrimas.

Caput IV. [1] Audite verbum hoc vaccae pingues, quae estis in monte Samariae: quae calumniam facitis egenis, et confringitis pauperes. quae dicitis dominis vestris: Afferte, et bibemus. [2] Iuravit Dominus Deus in sancto suo: quia ecce dies venient super vos, et levabunt vos in contis, et reliquias vestras in ollis ferventibus. [3] Et per apertu-

4 perskyrimas. [1] Išgirskite šitą žodį jūs, riebios karvės, kurios esate Samarijos kalne, kurios skriaudžiate pavargėlius ir mindote beturčius, kurios sakote savo valdovams: Atneškite, mes gersime. [2] Viešpats Dievas yra prisiekęs savo šventumu: Štai ateis jums dienos ir nuneš jūs iešmais ir jūsų liekanas verdančiuose puoduose. [3] Jūs išeisite

patiesalų (padarytų damaskiečių būdu, ant damasku vadinamų audinių). (13) *Išgirskite ir...* Pakviestieji (vz. 9. e.) turi išgirsti Dievo grasymus ir liudyti apie juos prieš Izraėlio gimines. — (14) *Lankyti:* bausti. — *Su Betėlio aukurais.* Betėlyje į šiaurę nuo Jeruzalės, buvo Izraėlio stabmeldystės ir jo dorovinio sugedimo centras. Jeroboamas buvo pastatęs Betėlyje aukso veršiui vieną aukurą; apie jį tikriausiai kalbama toliau; kiti aukurai turėjo būti pastatyti vėliau. — *Ragai:* iškyšuliai keturiuose senovinių aukurų kampuose; jie buvo laikomi labai šventa aukuro dalimi. Juos nulaužti ir numesti žemėn reiškė labai paniekinti visą aukurą. — (15) *Ištiksiu žiemos...* Izraėlio turtuoliai gyveno labai ištaigingai; jie turėjo atskirus rūmus žiemai ir vasarai; rūmai buvo puošiami, išklojami dramblio kaulu. Vz. 3 Kar. 22,39. Visa tai bus sunaikinta. Draug su karaliumi žus ir jo valdiniai.

4,1—13. Nedoras moteris ir stabmeldystei pasidavusius Izraėlio sūnus, kurie net plakami nepasitaiso, teis visagalis Viešpats.

(4,1) *Riebios karvės.* Ebr. t.: Basano karvės. Basano krašte buvo geriausių ganyklų. Jis buvo visuomet garsus savo galvijais. Karvėmis čia vadinamos Samarijos moterys dėl jų patvirkimo, nedorumo. — *Valdovams:* savo vyrams. Moterys ne tik pritaria piktiems vyrų darbams, bet ir kursto daryti dar daugiau pikta. — (2) *Savo šventumu.* Šventumas reikalauja, kad Dievas baustų nuodėmes, ir kaip nekinta šventumas, taip nepakitės ir pasmerkimas. — *Nuneš jus.* Toliau tęsiamas palyginimas su karvėmis, kurios papjaunamos, jų mėsa nešama ir iškepama ar išverdama. — *Jūsų liekanas.* Ebr. t.: jūsų ainiją su meškerėmis. — (3) *Jūs išeisite...* Samarijos moterys bus priverstos bėgti nuo priešų, bus sugautos lauke ir kaipo belaisvės nugaben-

ras exibitis altera contra alteram,
et proiiciemini in Armon, dicit
Dominus.
4 Venite ad Bethel, et impie
agite; ad Galgalam, et multiplicate praevaricationem: et afferte mane victimas vestras, tribus diebus decimas vestras.
5 Et
sacrificate de fermentato laudem:
et vocate voluntarias oblationes,
et annunciate: sic enim voluistis
filii Israel, dicit Dominus Deus.

6 Unde et ego dedi vobis stuporem dentium in cunctis urbibus vestris, et indigentiam panum in omnibus locis vestris: et
non estis reversi ad me, dicit
Dominus.
7 Ego quoque prohibui a vobis imbrem, cum adhuc
tres menses superessent usque
ad messem: et plui super unam
civitatem, et super alteram civitatem non plui: pars una compluta est; et pars, super quam non
plui, aruit.
8 Et venerunt duae et
tres civitates ad unam civitatem
ut biberent aquam, et non sunt
satiatae: et non redistis ad me,
dicit Dominus.
9 Percussi vos in
vento urente, et in aurugine, multitudinem hortorum vestrorum,
et vinearum vestrarum: oliveta
vestra, et ficeta vestra comedit
eruca: et non redistis ad me, di-

pro spragas kiekviena ties savim
ir būsite išmestos į Armoną, sako Viešpats.
4 Ateikite į Betėlį ir elkitės
bedieviškai, į Galgalą ir dauginkite nusikaltimus; atneškite rytmetį savo aukas, kas trečią dieną savo dešimtines.
5 Aukokite
raugintos duonos dėkojimo auką, kvieskite duoti gera valia daromų aukų ir jas skelbkite; nes
taip jums, Izraėlio sūnūs, patinka, sako Viešpats Dievas.
6 Todėl ir aš atšipinau jums
dantis visuose jūsų miestuose ir
siunčiau duonos stoką visose jūsų vietose, tačiau jūs negrįžote
į mane, sako Viešpats.
7 Aš taip
pat sulaikiau jums lietų, kai dar
buvo likę trys mėnesiai iki pjūčiai; aš daviau lietaus ant vieno
miesto ir nedaviau ant kito miesto; viena dalis buvo aplyta, ir
dalis, ant kurios nelijo, sudžiūvo.
8 Du, trys miestai ėjo į vieną miestą vandens atsigerti, ir
negalėjo gauti jo sočiai; jūs tačiau negrįžote į mane sako Viešpats.
9 Aš ištikau jus karštu vėju ir amaru; daugybę jūsų sodų
ir jūsų vynuogynų; jūsų alyvmedžių ir jūsų fygmedžių suėdė
kirminai; jūs tačiau negrįžote į
mane, sako Viešpats.
10 Aš siunčiau jums mirtį, kaip Aigipte, iš-

---

tos į Armoną. Armonu, daugelio manymu, čia pavadinta Armenija, kuri buvusi asirijiečių valdoma.

(4) *Į Betėlį...* Vz. Oz. 4,15. — *Atneškite rytmetį...* Pranašas ironiškai ragina nusikaltusius žydus daryti savo stabams dar daugiau aukų ir tai net ne tokių, kaip buvo numatyta įstatyme, nes taip jiems patinka. Taip toks neprotingas uolumas pranašo išjuokiamas.

(6) *Aš atšipinau.* Ebr. t.: palikau jūsų dantis baltus, t. y. palikau jus be duonos, taip kad ir dantų neturėjote kuo sutepti. Taigi nusikaltusieji bus baudžiami visų pirma badu. — (7) *Sulaikiau.* Iš visiško arba tik vietomis sulaikymo lietaus nusikaltėliai turėjo suprasti, kad tai Dievas siunčia jiems tokią nelaimę. — (9) *Aš ištikau.* Kaip kad buvo grasinta Atk. 28,22; 39,40.42. Plg. Ag. 2,18. — (10) *Mirtį...* Ebr. t.: Aigipto marą. — *Puvėsiais...* Bjaurus dvokimas turėjo dar padidinti marą. Gal čia dvokimo paminėjimu pranašas norėjo žydams priminti, kaip bjaurios, dvokiančios buvo jų nuo-

cit Dominus. [10] Misi in vos mortem in via Aegypti, percussi in gladio iuvenes vestros usque ad captivitatem equorum vestrorum: et ascendere feci putredinem castrorum in nares vestras: et non redistis ad me, dicit Dominus. [11] Subverti vos, sicut subvertit Deus Sodomam, et Gomorrham, et facti estis quasi torris raptus ab incendio: et non redistis ad me dicit Dominus. [12] Quapropter haec faciam tibi Israel: postquam autem haec fecero tibi praeparare in occursum Dei tui Israel. [13] Quia ecce formans montes, et creans ventum, et annuncians homini eloquium suum, faciens matutinam nebulam, et gradiens super excelsa terrae: Dominus Deus exercituum nomen eius.

tikau kalaviju jūsų jaunikaičius, ir daviau sugauti jūsų arklius; aš daviau jūsų stovyklos puvėsiams pakilti į jūsų nosis; jūs tačiau nesugrįžote į mane, sako Viešpats. [11] Aš naikinau jus, kaip Dievas sunaikino Sodomą ir Gomorą, ir jūs pasidarėte kaip nuodėgulis ištrauktas iš gaisro; jūs tačiau negrįžote į mane, sako Viešpats. [12] Todėl aš padarysiu tai tau, Izraėli; o kai aš būsiu tai tau padaręs, prisirenk, Izraėli, pasitikti savo Dievą. [13] Nes štai jis yra tas, kurs padarė kalnus, sutvėrė vėją, kurs paskelbia žmogui savo nutarimą, padaro rytmetinį debesėlį ir eina žemės aukštybėmis; jis vardu Viešpats, kareivijų Dievas.

3. Izraėlio karalystė bus visai sunaikinta.

Caput V. [1] Audite verbum istud, quod ego levo super vos planctum. Domus Israel cecidit, et non adiiciet ut resurgat. [2] Virgo Israel proiecta est in terram suam, non est qui suscitet eam. [3] Quia haec dicit Dominus Deus: Urbs, de qua egrediebantur mille, relinquentur in ea centum: et de qua egrediebantur centum, relinquentur in ea decem in domo Israel.

5 perskyrimas. [1] Išgirskite šitą žodį, tą raudą, kurią aš skelbiu prieš jus. Izraėlio namai parpuolė ir jie daugiau nebeatsikels. [2] Mergaitė Izraėlis parblokšta ant savo žemės, nėra kas ją pakeltų. [3] Nes štai ką sako Viešpats Dievas: Mieste, iš kurio išeidavo tūkstantis, pasiliks tik šimtas, iš kurio išeidavo šimtas, tame bus palikta dešimts Izraėlio namuose.

---

dėmės. Panašių nelaimių žydai buvo susilaukę karuose su Syrais. Plg. 4 Kar. 6,25; 8,12; 13,3. — (11) *Sodomą ir*... Vz. Prad. 19,24. — (13) *Rytmetinį debesėlį*. Anot ebr. t.: aušrą, tamsybę. — Izraėliui, kurs nepaklausė duotų sau įspėjimų, teks susidurti su Dievo visagalybe.

5,1 — 6,19. Izraėlis bus atmestas, nes neieško Viešpaties ir teisybės, todėl visur bus verksmo (5,1—17). Viešpaties diena atneš nelaimių ir nelaisvę (5,18—27); Jūdo ir Izraėlio kunigaikščiai bus tremtinių priešakyje (6,1—7): daugelis žus kare ir maru (6,8—11). Taip baus nusikaltusius Viešpats (6,12—15).

(5,1) *Raudą*. Ebr. *ginah*, skurdžią giesmę, kuria apraudami mirusieji. — *Nebeatsikels:* nebeturės savo karaliaus. — (2) *Mergaitė*... Mergaitėmis, dukterimis šv. Rašte vadinami miestai ir šalys. Izraėlis čia pavadintas mergaite dėl žydinčios karalystės būklės: greitai ji nebeteks visų savo papuošalų. — (3) *Išeidavo*. Mies-

4 Quia haec dicit Dominus
domui Israel: Quaerite me, et
vivetis. 5 Et nolite quaerere
Bethel, et in Galgalam nolite
intrare, et in Bersabee non
transibitis: quia Galgala captiva
ducetur, et Bethel erit inutilis.
6 Quaerite Dominum, et vivite:
ne forte comburatur ut ignis do-
mus Ioseph, et devorabit, et non
erit qui extinguat Bethel. 7 Qui
convertitis in absinthium iudici-
um, et iustitiam in terra relinqui-
tis. 8 Facientem Arcturum, et Ori-
onem, et convertentem in mane
tenebras, et diem in noctem mu-
tantem: qui vocat aquas maris,
et effundit eas super faciem ter-
rae: Dominus nomen est eius.
9 Qui subridet vastitatem super
robustum, et depopulationem su-
per potentem affert. 10 Odio ha-
buerunt corripientem in porta: et
loquentem perfecte abominati
sunt. 11 Idcirco, pro eo quod di-
ripiebatis pauperem, et praedam
electam tollebatis ab eo: domos
quadro lapide aedificabitis, et non
habitabitis in eis: vineas planta-
bitis amantissimas, et non bibe-
tis vinum earum. 12 Quia cogno-

4 Nes Viešpats Izraėlio na-
mams sako taip: Ieškokite manęs
ir jūs būsite gyvi. 5 Neieškokite
Betėlio ir neįeikite į Galgalą ir
nekeliaukite į Barsabeę, nes Gal-
gala bus išvesta nelaisvėn ir Be-
tėlis bus nenaudingas. 6 Ieškoki-
te Viešpaties ir būkite gyvi, kad
kartais Juozapo namai nedegtų
kaip ugnis; ji rys ir nebus kam
gesyti Betėlyje. 7 Jūs, kurie pa-
verčiate teisėtumą metėlėmis ir
paliekate teisybę žemėje. 8 Jis yra
padaręs Grįžalo vežimą ir Orijo-
ną, jis paverčia tamsybę aušra,
jis pakeičia dieną naktimi, jis pa-
šaukia jūros vandenis ir juos iš-
lieja ant žemės paviršiaus: Jis
vardu Viešpats. 9 Jis šypsodamas
atveda prapultį stipriajam ir su-
naikinimą galingąjam. 10 Jie laiko
neapykantoje tą, kurs sudraudžia
vartuose, ir bodisi to, kurs kal-
ba tobulai. 11 Todėl, kad jūs api-
plėšėte beturtį ir ėmėte iš jo rink-
tinį grobį; jūs, tiesa, statysitės
namus iš tašytų akmenų, bet juo-
se negyvensite, veisite maloniau-
sius vynuogynus, bet negersite
jų vyno. 12 Nes aš žinau jūsų
nusikaltimų daugybę ir sunkias

te, kurs galėdavo pasiųsti į kara tūkstantį kovotojų, bus likę vos dešimta gyventojų dalis.

(4) *Ieškokite manęs:* malda, nuoširdžiu garbinimu ir ypač tobulu klusnumu mano įsakymams. — (5) *Betėlio... į Galgalą...* Tie miestai buvo virtę stabmeldystės centrais, todėl reikėjo jų vengti. Bersabėė, Jūdo giminės ploto pietose, žymi garbingais senovės atsiminimais, pranašo laikais matomai buvo virtusi taip pat stabmeldystės centru, kurį lankydavo net toli šiaurėje gyvenusieji izraėlitai. — *Galgala...* Ebr. t. žaidžiama panašiai skambančiais žodžiais: *Gilgal galah igleh.* — *Nenaudingas.* Ebr. *'Aven*, niekas. — *Juozapo namai.* Taip čia vadinama Izraėlio dešimties giminių karalystė. — (7) *Paverčiate teisėtumą...* iš teisėtumo padarote karčiausį dalyką. — *Paliekate...* Anot ebr. t.: dedate (metate) teisybę žemėn. — (8) *Grįžalo...:* gražiausius žvaigždynus, kuriuose atsispindi Dievo didenybė. Nusikalstantieji tokiai didenybei ir visagalybei, jos niekintojai neišvengs bausmės. — (10) *Vartuose...:* toje miesto vietoje, kur pas žydus buvo atliekami teismai. Vartuose duodavo tautai įspėjimų pranašai. Plg. Jer. 17,19. Nutolusieji nuo Dievo žydai nepakęsdavo jokių įspėjimų.— (11) *Jūs apiplėšėte...:* gyvenote ir norėjote pralobti skriausdami silpnesniuosius, bet tikros naudos iš to jums nebus. Plg. Sof. 1,13. — (12) *Do-*

vi multa scelera vestra, et fortia
peccata vestra: hostes iusti acci-
pientes munus, et pauperes de-
primentes in porta: 13 Ideo pru-
dens in tempore illo tacebit, quia
tempus malum est. 14 Quaerite
bonum, et non malum, ut vivatis:
et erit Dominus Deus exercituum
vobiscum, sicut dixistis. 15 Odi-
te malum, et diligite bonum, et
constituite in porta iudicium: si
forte misereatur Dominus Deus
exercituum reliquiis Ioseph.

16 Propterea haec dicit Domi-
nus Deus exercituum dominator,
in omnibus plateis planctus: et in
cunctis, quae foris sunt, dicetur
vae vae: et vocabunt agricolam
ad luctum, et ad planctum eos,
qui sciunt plangere. 17 Et in om-
nibus vineis erit planctus: quia
pertransibo in medio tui, dicit
Dominus.

18 Vae desiderantibus diem
Domini: ad quid eam vobis?
dies Domini ista, tenebrae, et
non lux. 19 Quomodo si fugiat
vir a facie leonis, et occurrat ei
ursus: et ingrediatur domum, et
innitatur manu sua super parie-
tem, et mordeat eum coluber.
20 Numquid non tenebrae dies
Domini, et non lux: et caligo, et

jūsų nuodėmes; jūs būdami tei-
siojo neprieteliai imate dovanas
ir slėgiate beturčius vartuose.
13 Todėl gudrusis tuo metu ty-
lės, nes metas yra negeras. 14 Ieš-
kokite gero ne pikto kad būtu-
mėte gyvi, tai Viešpats, kareivijų
Dievas, bus su jumis, kaip jūs
sakote. 15 Laikykite neapykantoje
pikta ir mylėkite kas gera ir da-
rykite vartuose teisingą teismą;
gal Viešpats, kareivijų Dievas,
pasigailės Juozapo liekanų.

16 Todėl Viešpats, kareivijų
Dievas, valdovas sako taip: Vi-
sose gatvėse rauda ir visuose
keliuose lauke bus sakoma: deja,
deja. Žemdirbį šauks gedėti ir
raudoti tuos, kurs moka raudų.
17 Ir visuose vynuogynuose bus
raudų, nes aš pereisiu tavo vi-
duriu, sako Viešpats.

18 Deja trokštantiems Viešpa-
ties dienos: kam ji jums? Ta Vieš-
paties diena — tamsybės, ne švie-
sa. 19 Lygiai kaip kad kas bėgtų
nuo liūto ir sutiktų jį lokys, ar-
ba įeitų į namus ir pasiremtų į
sieną, o įgeltų jį žaltys. 20 Argi
nebus Viešpaties diena tamsybės,
o ne šviesa; ar nebus joje tam-
su, ne skaistu? 21 Aš nekenčiu ir

---

vanas: kyšius, kuriuos paėmę pasmerkiate nekaltus. — (13) *Todėl gudrusis...* Laikai pasidarė tokie negeri, kad net išmintingieji velija tylėti: jie bijo, kad kartais savo įspėjimais nepakenktų dar labiau skriaudžiamiesiems. — (14.15) *Ieškokite...* Nors ir gudrieji tyli, bet Dievo pranašas tylėti negali. Jis ragina pamesti piktus darbus, ieškoti Dievo, nes tik tuomet galės teisėtai girtis, jog jie Viešpaties tauta.

(16) *Todėl:* kadangi jūs neklausote šitų paraginimų ir nesiliaujate darę pikta. — *Žemdirbį...* Bus tiek nelaimių, kad joms apraudoti bus kviečiami visi šalies gyventojai, net ir laukų darbininkai. — (17) *Aš pereisiu...* Plg. Iš. 12,12.

(18) *Deja trokštantiems...* Kaip gali tie, kurie yra pasinėrę nusikaltimuose, trokšti Viešpaties dienos su jos pažadais ir palaiminimais; jiems ji gali atnešti tik bausmę ir rūstybę. Pirma turi ateiti bausmė, paskui bus atitesėti geri pažadai. Plg. Jer. 30,7; Joėl. 2,11; Sof. 1,15. — (19) *Lygiai kaip...* Pavojai gręsia iš visur. Kas vieno išvengia, patenka į kitą; žuvimas neišvengiamas. Kas apsisaugo nuo bendros nelaimės, tas būna slaptų tykojimų namie auka. — *Žaltys.* Nuodingų žalčių Palestinoje buvo nemaža. Jie įsibraudavo ir į gy-

non splendor in ea? [21] Odi, et
proieci festivitates vestras: et non
capiam odorem coetuum vestro-
rum. [22] Quod si obtuleritis mihi
holocautomata, et munera vestra,
non suscipiam: et vota pinguium
vestrorum non respiciam. [23] Au-
fer a me tumultum carminum
tuorum: et cantica lyrae tuae non
audiam. [24] Et revelabitur quasi
aqua iudicium, et iustitia quasi
torrens fortis. [25] Numquid hos-
tias et sacrificium obtulistis mihi
in deserto quadraginta annis, do-
mus Israel? [26] Et portastis taber-
naculum Moloch vestro, et ima-
ginem idolorum vestrorum, si-
dus Dei vestri, quae fecistis vo-
bis. [27] Et migrare vos faciam
trans Damascum, dicit Dominus,
Deus exercituum nomen eius.

Caput VI. [1] Vae qui opu-
lenti estis in Sion, et confiditis
in monte Samariae: optimates ca-
pita populorum, ingredientes
pompatice domum Israel. [2] Trans-
ite in Chalane, et videte, et ite

atmetu jūsų šventes ir nepriimu
jūsų susirinkimų kvapo. [22] Jei
jūs atnašausite man deginamą-
sias aukas, aš nepriimsiu ir ne-
pažvelgsiu į dėkojimo aukas iš
jūsų penėtų gyvulių. [23] Šalin nuo
manęs su tavo giesmių triukšmu
ir tavo arpos žaidimo aš neno-
riu klausyti. [24] Teisėtumas turės
apsireikšti, kaip vanduo ir teisy-
bė kaip galinga upė. [25] Ar jūs,
Izraėlio namai, aukojote man gy-
vulių ir duonos aukas tyrumoje
per keturias dešimtis metų? [26] Jūs
nešėte savo Molocho padangtę
ir savo stabų paveikslą, savo die-
vo žvaigždę, kuriuos jūs buvote
sau pasidarę. [27] Todėl aš ištrem-
siu jus į anapus Damasko, sako
Viešpats; jis vardu kareivijų Die-
vas.

6 perskyrimas. [1] Deja jums,
kurie esate turtingi Sione ir pa-
sitikite Samarijos kalnu, jums, di-
džiūnai, tautų galvos, kurie įei-
nate išdidžiai į Izraėlio namus.
[2] Nueikite į Chalanę ir pasižiū-

---

venamus namus. — (21) *Aš nekenčiu...* Negana garbinti Dievą viršujiniu būdu, aukomis, švenčiant jo paskirtas šventes. Plg. Iz. 1,11; Jer. 6,20; Mal. 1,10. — *Susirinkimų:* religijinių sueigų, kurios buvo daromos šventėse. — (22) *Deginamąsias...*: kruvinas ir nekruvinas aukas. — (23) *Triukšmu.* Paniekos pilnas atsiliepimas apie šventas giesmes. Levitų giesmės nebepatinka Dievui, nes neskamba jam gerai gyrius iš nusidėjėlio burnos; be to, tos pačios giesmės buvo giedotos dievaičių garbei (Jier.). — (25) *Ar jūs...* Čia daroma tautai naujų priekaištų. Ji verta bausmės, nes ką tik išvesta iš Aigipto ir keliaudama per tyrus, nesilaikė visų Dievo įsakymų ir gabeno su savim dievaičius. Tie seni nusikaltimai buvo, be abejo, ne visos tautos. Plg. Kun. 17,7; Atk. 32,17. — (26) *Jūs nešėte...* Ebr. t. galima versti taip: jūs nešėte savo karaliaus padangtę ir Kaivaną, savo dievaičių paveikslus, savo dievaičių žvaigždę. Vieton Jahvės jie buvo pasirinkę kitą karalių, kurio skrynią jie su savim nešė. Vulgatos tačiau skaitymas Moloch (LXX: Μολόχ (vietoje ebr. *malkekhem,* savo karaliaus, rodosi tikresnis. — (27) *Aš ištremsiu...* Karalystė bus sugriauta, jos gyventojai eis į nelaisvę. Plg. Apd. 7,43.

(6,1) *Turtingi Sione...* Plg. Ez. 34,1—5. Draug su Izraėliu baramas ir Jūdas, nes vienų ir kitų nusikaltimai panašūs; panašus bus ir likimas. Ebr. t.: deja nerūpestingiesiems (ramiesiems) Sione ir neturintiems baimės Samarijos kalne, kurie sudaro kilniausius tautos didžiūnus, pas kuriuos plaukia Izraėlio namai. — Pas didžiūnus tauta ieškojo teisėtumo ir patarimų. Karaliaus Jeroboamo II laikais Izraėlio karalystė buvo iš tikrųjų labai pakilusi. — (2) *Chalanę:...* Ebr. Kalneh, miestas prie

inde in Emath magnam: et des-
cendite in Geth Palaesthinorum,
et ad optima quaeque regna ho-
rum: si latior terminus eorum
termino vestro est. 3 Qui separa-
ti estis in diem malum: et ap-
propinquatis solio iniquitatis.
4 Qui dormitis in lectis eburneis,
et lascivitis in stratis vestris: qui
comeditis agnum de grege, et
vitulos de medio armenti. 5 Qui
canitis ad vocem psalterii: sicut
David putaverunt se habere va-
sa cantici. 6 Bibentes vinum in
phialis, et optimo unguento de-
libuti: et nihil patiebantur super
contritione Ioseph. 7 Quapropter
ter nunc migrabunt in capite
transmigrantium: et auferetur fac-
tio lascivientium.

8 Iuravit Dominus Deus in
anima sua, dicit Dominus De-
us exercituum: Detestor ego
superbiam Iacob, et domos eius
odi, et tradam civitatem cum
habitatoribus suis. 9 Quod si
reliqui fuerint decem viri in
domo una, et ipsi morientur.
10 Et tollet eum propinquus
suus, et comburet eum, ut effe-

rėkite; eikite iš ten į didįjį Ema-
tą, nusileiskite į palestiniečių Ge-
tą ir į visas jų geriausias kara-
lystes; ar jų plotas didesnis už
jūsų plotą? 3 Jūs, kurie esate at-
skirti negerai dienai ir artinatės
į neteisybės sostą. 4 Jūs, kurie
miegate drambliakaulio guoliuo-
se ir išdykaujate savo pataluose,
jūs, kurie valgote avinėlius iš
būrio ir veršius iš bandos, 5 jūs,
kurie giedate pritariant arpai. Jie
tarėsi lygūs esą muzikos įrankiais
Dovidui. 6 Jie geria vyną taurė-
mis ir tepasi geriausiais tepalais,
bet nė kiek nesirūpina Juozapo
sunaikinimu. 7 Todėl dabar jie
bus išgabenti tremtinių priešaky-
je, ir bus šalin atimta lėbaujan-
čiųjų gauja.

8 Viešpats Dievas prisiekė sa-
vimi, Viešpats, kareivijų Dievas,
sako: Aš bodžiuos Jokūbo pui-
kybės, nekenčiu jo namų ir iš-
duosiu miestą su jo gyventojais.
9 Jei bus likę vienuose namuose
dešimts žmonių, tai ir tie turės
mirti. 10 Kiekvieną paims jo gi-
minaitis ir sudegins jį, kad iš-
neštų kaulus iš namų, ir sakys

Tigrio upės (Prad. 10,10; Iz. 10,9). — *Emata:* žymų miestą prie Oronto upės, kurs vėliau vadinosi Epifanija. — *Getą:* vieną iš žymiausių pilistinų miestų. — Jei paminėtieji miestai gražūs ir turtingi, tai juk žydams Dievas buvo suteikęs dar didesnių geradarysčių. — *Į visas jų...* Anot ebr. t.: ar jų ribos platesnės už jūsų ribas, ar jie geresni už šitas karalystes? — (3) *Jūs, kurie esate...* Ebr. t.: jūs atitolinote negerąją dieną, t. y. jūs raminote save tuo, kad Viešpaties teismo diena toli esanti. — *Artinatės...* Ebr. t.: jūs priartinate smurto sostą, t. y., jūs labai mėgstate daryti smurtą. — (4) *Jūs, kurie miegate...* Nurodomos kitos priežastys, dėl kurių pranašas skelbia tautai nelaimes. — (5) *Giedate.* Ebr. t.: kai kurie verčia: burkuojate. Tai būtų jų giedojimo pašiepimas. Dar didesnis pašiepimas išreiškiamas žodžiais: *Jie tarėsi lygūs...* Plg. 2 Kron. 19,25—27. —(6) *Taurėmis.* Ebr. ž. reiškia dideles taures. — (6) *Juozapo.* Vz. auk. 5,6. — (7) *Gauja.* Ebr. t.: krikštavimas.

(8) *Dievas prisiekė savimi,* todėl jo nutarimas nepakeičiamas. Plg. Jer. 51,14. — (9) *Bus likę:* karui jau siaučiant. — (10) *Kiekvieną paims...* Anot ebr. t.: ir kai jį (t. y. taip mirusį) jo dėdė ir degintojas pakels, kad išneštų kaulus iš namų. — Karo ir maro metu žydų lavonai buvo deginami ir tik kaulai laidojami. Taip pat bausmei buvo lavonai deginami. Vz. 1 Kar. 31,12.13; Kun. 20,14; 21,9. — *Tam, kurs yra...:* vienam iš de-

rat ossa de domo: et dicet ei, qui in penetralibus domus est: Numquid adhuc est penes te? [11] Et respondebit: Finis est. Et dicet ei: Tace, et non recorderis nominis Domini.

[12] Quia ecce Dominus mandabit, et percutiet domum maiorem ruinis, et domum minorem scissionibus. [13] Numquid currere queunt in petris equi, aut arari potest in bubalis, quoniam convertistis in amaritudinem iudicium, et fructum iustitiae in absinthium? [14] Qui laetamini in nihilo: qui dicitis: Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? [15] Ecce enim suscitabo super vos domus Israel, dicit Dominus Deus exercituum, gentem: et conteret vos ab introitu Emath, usque ad torrentem deserti.

tam, kurs yra namų gilumoje: Ar dar kas yra prie tavęs? [11] Jei tasai atsakys: jau galas, anas jam tars: Tylėk ir neminėk Viešpaties vardo.

[12] Nes štai Viešpats duos įsakymą ir pavers didesnius namus griuvėsiais ir mažesnius namus suskaldys. [13] Argi gali bėgti arkliai ant uolų, arba ar galima ten arti jaučiais? nes jūs pavertėte teisėtumą kartumu ir teisybės vaisių metėlėmis? [14] Nes jūs džiaugiatės nieku, jūs, kurie sakote: Argi ne savo stiprumu mes įsigijome sau ragus? [15] Nes štai aš pažadinsiu prieš jus, Izraėlio namai, sako, Viešpats kareivijų Dievas, tautą, ir ji sunaikins jus pradedant nuo tos vietos, kur einama į Ematą, iki tyrumos upeliui.

III. Simboliniai regėjimai apie Izraėlio žuvimą.

Caput VII. [1] Haec ostendit mihi Dominus Deus: et ecce fictor locustae in principio germinantium serotini imbris, et ecce serotinus post tonsionem regis.

7 perskyrimas. [1] Viešpats Dievas man parodė tokį dalyką: Štai jis darė skėrius pradžioje, kai po vėlyvojo lietaus pradėjo želti žolė, ir štai vėlyvasai lietus

---

šimties, arba gal tikriau: į tą namą pasiųstajam žmogui. — *Ar dar kas yra prie tavęs:* gyvas. — (11) *Tylėk ir neminėk...* Tai nusiminusio ar naujų pavojų bijančio žmogaus žodžiai. (12) *Pavers didesnius...:* bus nubausti visi, turtingi ir neturtingi. — (13) *Ar gali bėgti.* Pranašas tautos elgesį laiko taip neprotingu, kaip neprotinga būtų priverst bėgti arklius per plyšių pilnas uolas, ar tas uolas arti. — *Kartumu.* Ebr. t.: nuodais. — (14) *Ragus:* galią. — (15) *Nuo tos vietos...* Jeroboamo II laikais šiaurinė Izraėlio siena buvo arti Emato, pietinė gal prie Rinokoruros upelio. Ebr. tačiau tekste nurodomas kitur neminimas Arabos upelis.

7,1 — 9,15. Penkiais simboliniais regėjimais Viešpats patvirtina ankstyvesnes pranašystes apie Izraėlio žuvimą. Tie regėjimai tokie: pirmas skėrių, antras ugnies (7,1—5), trečias mūrininko mentės (kelnės); su juo jungiamas bausmės paskelbimas Betėlio kunigui Amazijui (7,7—17); ketvirtas regėjimas obuolių kablio su priekaištais turtuoliams dėl beturčių varginimo ir su grąsymu būsimomis bausmėmis (8,1—14) ir penktas Viešpaties stovinčio ant altoriaus ir skelbiančio nusidėjėliams žuvimą (9,1—10). Pranašystės baigiamos Dovido padangtės atnaujinimo pažadėjimu (9, 11—15).

(7,1) *Jis darė skėrius.* Regėjime pra-

2 Et factum est: cum consummas-
set comedere herbam terrae, di-
xi: Domine Deus propitius esto,
obsecro: quis suscitabit Iacob,
quia parvulus est? 3 Misertus est
Dominus super hoc: Non erit,
dixit Dominus.
4 Haec ostendit mihi Domi-
nus Deus: et ecce vocabat iudi-
cium ad ignem Dominus Deus:
et devoravit abyssum multam, et
comedit simul partem. 5 Et dixi:
Domine Deus quiesce, obsecro:
quis suscitabit Iacob, quia par-
vulus est? 6 Misertus est Domi-
nus super hoc: Sed et istud non
erit, dixit Dominus Deus.
7 Haec ostendit mihi Domi-
nus: et ecce Dominus stans su-
per murum litum, et in manu
eius trulla caementarii. 8 Et dixit
Dominus ad me: Quid tu vides
Amos? Et dixi: Trullam caemen-
tarii. Et dixit Dominus: Ecce ego
ponam trullam in medio populi
mei Israel: non adiiciam ultra su-
perinducere eum. 9 Et demolien-
tur excelsa idoli, et sanctificatio-

lijo po karaliaus šienapjūtės. 2 Kai
jie pabaigė ėsti šalies žolę, atsi-
tiko, kad aš tariau: Viešpatie Die-
ve, maldauju, pasigailėk. Kas gi
bepažadins Jokūbą? jis juk toks
mažutėlis. 3 Ir Viešpats pasigai-
lėjo. To nebus, tarė Viešpats.
4 Viešpats Dievas pasakė man
tokį dalyką: Štai Viešpats Dievas
šaukė ugnį teismo daryti. Ir ji
prarijo didelę gelmę ir draug su-
ėdė šalį. 5 Tuomet aš tariau: Vieš-
patie, Dieve, liaukis, maldauju.
Kas gi bepažadins Jokūbą? jis
juk toks mažutėlis. 6 Todėl Vieš-
pats pasigailėjo. Ir to nebus, ta-
rė Viešpats Dievas.
7 Viešpats parodė man tokį
dalyką: štai Viešpats stovėjo ant
tinkuotos sienos, ir jo rankoje
buvo mūrininko mentė. 8 Viešpats
man tarė: Ką tu matai, Amose? Aš
atsakiau: Mūrininko mentę. O Vieš-
pats tarė: Štai aš padėsiu kelnę
mano tautos Izraėlio viduryje;
aš daugiau jos nebetinkuosiu.
9 Stabų aukštumos bus išardytos
ir Izraėlio šventovės bus apleis-

---

našas matė patį Dievą darantį begalinę daugybę skėrių, kurie turėjo būti pasiųsti į Izraėlio šalį; matė taip pat kaip daug pikta jie gali padaryti; gailėdamas tautos karštai maldavo Viešpatį tos nelaimės tautai nesiųsti. — *Pradžioje, kai...* Anot. ebr. t.: kai pradeda želti atolas, ir štai atolas po karaliaus šienapjūtės. — Apie karaliaus teisę nušienauti visas pievas savo reikalams ir palikti pievų savininkams tik antrąją žolę, atolą, tikslesnių žinių šv. Rašte nėra; aliūziją tačiau galima matyti 3 Kar. 18,5. Atolas po vėlyvojo lietaus galėjo būti labai gausingas: sunaikinus gi jį skėriams, pievų savininkai turėjo pasilikti visai be pašaro savo gyvuliams. — (2) *Jokūbą.* Tauta vadinama Dievo mylimojo patriarko Jokūbo vardu, kad to vardo paminėjimu Viešpats greičiau leistų save permaldauti. — (3) *Pasigailėjo.* Ebr. t.: gailėjosi. — Antropomorfizmas. Plg. Joėl. 2,14.

(4) *Prarijo didelę gelmę...*: išdžiovino didelę jūrą ir sunaikino Žadėtąją žemę.

(7) *Ant tinkuotos...* Ebr. t.: ant cinuotos sienos ir jo rankoje buvo cinas. — Stipriai pastatyta ir dar iš viršaus cinuota siena tai vaizdas Dievo globojamos ir puošiamos karalystės. Dievas laiko ciną rankoje, nes tik jis suteikia stiprybę ir gražumą. — (8) *Aš padėsiu mentę...* Ebr. t.: aš padėsiu ciną mano tautos Izraėlio viduryje, (plg. 4 Kar. 21,13), aš jai daugiau nebedovanosiu (nebepraeisiu). — Pranašas du kartu permaldavo Viešpatį ir sulaikė jo ištiestą bausti ranką; trečią kartą nebesulaikys, ir teisinga bausmė pasieks tautą. — (9) *Stabų aukštumos.* Ebr. t.: Izaoko aukštumos, t. y. ant kauburių pastatytos Izaoko namų

nes Israel desolabuntur: et con-
surgam super domum Ieroboam
in gladio.
10 Et misit Amasias sacerdos
Bethel ad Ieroboam regem Isra-
el, dicens: Rebellavit contra te
Amos in medio domus Israel:
non poterit terra sustinere uni-
versos sermones eius. 11 Haec
enim dicit Amos: In gladio mo-
rietur Ieroboam, et Israel capti-
vus migrabit de terra sua. 12 Et
dixit Amasias ad Amos: Qui vi-
des, gradere, fuge in terram Iuda:
et comede ibi panem, et pro-
phetabis ibi. 13 Et in Bethel non
adiicies ultra ut prophetes: quia
sanctificatio regis est, et domus
regni est. 14 Responditque Amos,
et dixit ad Amasiam: Non sum
propheta, et non sum filius pro-
phetae: sed armentarius ego sum
vellicans sycomoros. 15 Et tulit
me Dominus cum sequerer gre-
gem: et dixit Dominus ad me:
Vade propheta ad populum me-
um Israel. 16 Et nunc audi ver-
bum Domini: Tu dicis: Non pro-
phetabis super Israel, et non stil-
labis super domum idoli. 17 Prop-
ter hoc haec dicit Dominus:
Uxor tua in civitate fornicabi-
tur: et filii tui, et filiae tuae in

tos; aš pakilsiu prieš Jeroboamo
namus su kalaviju.
10 Tuomet Betėlio kunigas
Amazijas pasiuntė pasakyti Izra-
ėlio karaliui Jeroboamui: Amosas
kelia prieš tave maištą Izraėlio na-
muose; šalis negalės pakęsti visų
jo kalbų. 11 Nes Amosas štai ką
sako: Jeroboamas mirs kalaviju, ir
Izraėlis eis iš savo šalies į nelai-
svę. 12 Amosui gi Amazijas sakė:
Regėtojau, eik sau, bėk į Jūdo
šalį; valgyk tenai duoną ir ten
pranašauk. 13 Bet Betėlyje dau-
giau nebepranašauk, nes tai ka-
raliaus šventovė ir karalystės na-
mai. 14 Tuomet Amosas atsakė
ir tarė Amazijui: Aš ne pranašas
ir ne pranašo sūnus; aš piemuo,
kurs brandinu moro uogas. 15 Bet
Viešpats paėmė mane, kai ėjau
paskui kaimenę, ir Viešpats man
tarė: Eik, pranašauk mano tautai,
Izraėliui. 16 Tai dabar tu išgirsk
Viešpaties žodį: Tu sakai: Nepra-
našauk apie Izraėlį ir nelašink
žodžių apie stabo namus. 17 To-
dėl štai ką sako Viešpats: Tavo
pati mieste paleistuvaus; tavo sū-
nūs ir tavo dukterys žus kalavi-
ju; tavo dirva bus išmatuota ma-
stu; tu pats mirsi suteptoje šaly-

šventyklos, arba, anot LXX: juoko aukurai (nes ebr. vardas Izaokas reiškia: juoktis), t. y. pasityčiojimo verti aukurai. — *Izraėlio šventovės:* Dane, Betėlyje, Galgaloje. — *Aš pakilsiu...* Vz. 4 Kar. 15,10.

(**10**) *Betėlio kunigas...* Minimas čia Betėlio kunigas Amazijas yra pavyzdys, kaip labai buvo priešinamasi Izraėlio tautoje Dievo siunčiamiems per jo pranašą įspėjimams. Jų nenorėta nė klausyti. — (**11**) *Mirs...* Plg. auk. 2,13—16; 4,2.3; 6,7. — (**13**) *Karaliaus šventovė.* Iš tikrųjų Betėlyje buvo duodama garbė karaliaus valia pastatytam auksiniam veršiui. — (**14**) *Aš ne pranašas...*: ne savo pasirinkimu ir ne savo prisirengimu aš patekau į pranašus. Plg. 1. Kar. 19,18. — *Brandinu moro uogas.* Moro uogos savaime gerai nepribręsta ir būna neskanios. Norint jas greičiau pribrandinti ir padaryti skanesnes, reikia jas aštriu įrankiu perdurti. Taip brandino tas uogas Amosas. — (**15**) *Viešpats man tarė...* Amosas negali paklausyti Amazijo patarimo, nes Dievo reikia labiau klausyti, kaip žmonių. — (**16**) *Nelašink...* Plg. Ez. 21,2; Mik. 2,6,11. — *Stabo namus.* Ebr. t.: Izaoko namus. Plg. auk. 9 e. paaišk. — (**17**) *Tavo pati...* Amazijo laukia skaudžiausia bausmė. Nukentės jo garbė, kaipo

gladio cadent, et humus tua funiculo metietur: et tu in terra polluta morieris, et Israel captivus migrabit de terra sua.

Caput VIII. 1 Haec ostendit mihi Dominus Deus: et ecce uncinus pomorum. 2 Et dixit: Quid tu vides Amos? Et dixi: Uncinum pomorum. Et dixit Dominus ad me: Venit finis super populum meum Israel: non adiiciam ultra ut pertranseam eum. 3 Et stridebunt cardines templi in die illa, dicit Dominus Deus: multi morientur: in omni loco proiicietur silentium.

4 Audite hoc qui conteritis pauperem, et deficere facitis egenos terrae, 5 dicentes: Quando transibit mensis, et venundabimus merces: et sabbatum, et aperiemus frumentum: ut imminuamus mensuram, et augeamus siclum et supponamus stateras dolosas, 6 ut possideamus in argento egenos et pauperes pro calceamentis, et quisquilias frumenti vendamus? 7 Iuravit Dominus in superbiam Iacob: Si oblitus fuero usque ad finem omnia opera eorum. 8 Numquid super isto non commovebitur terra, et lugebit omnis habitator eius: et ascen-

je ir Izraėlis eis iš savo šalies į nelaisvę.

8 perskyrimas. 1 Viešpats Dievas pasakė man tokį dalyką: Štai čia buvo obuolių kablis. 2 Ir jis tarė: Ką tu matai, Amose? Aš atsakiau: Obuolių kablį. Tuomet Viešpats man tarė: Ateina mano tautai Izraėliui galas; ilgiau aš jos nebesigailėsiu. 3 Tą dieną bažnyčios durų vašai girgždės, sako Viešpats Dievas; daugelis mirs; visose vietose įsigalės tyla.

4 Išgirskite tai jūs, kurie mindote beturtį ir žudote šalies pavargėlius, 5 sakydami: kada gi praeis jaunačio diena, kad mes parduotumėm prekes, — ir subata, kad mes atidarytumėm javų sandėlius? kad galėtumėm sumažinti saiką ir padidinti svorį ir pakišti klastingas svarstykles? 6 kad mes įsigytumėm pavargėlius už pinigus ir beturčius už avalinę ir parduotumėm javų pasturlakas? 7 Viešpats prisiekė prieš Jokūbo puikybę: Iš tikrųjų aš niekuomet neužmiršiu visų jų darbų. 8 Ar gi dėl to nesudrebės žemė, neliūdės visi jos gyventojai? Ar ji

---

vyro, jo meilė, kaipo šeimynos tėvo, neteks turtų, kuriuos pasidalins nugalėtojai, pats neteks laisvės ir mirs pagonių krašte. Bausmė gal buvo įvykinta Teglatpalasaro laikais. Plg. 4 Kar. 15,29.

(8,1) *Obuolių kablis:* kablis, kuriuo palenkiamos obelių šakos, kad būtų galima pasiekti obuolius. Ebr. t. gal: pintinė vaisiams. Plg. Jer. 5,27 (ebr. t.). — (3) *Durų vašai girgždės:* kai priešai lauš tas duris ir pro jas veršis į vidų. Ebr. t. verčiamas šiaip: giesmės rūmuose bus staugimas (riksmas). — *Daugelis mirs...* Gyventojai žus arba bus išgabenti į nelaisvę: visoje šalyje bus tylu. Ebr. t.: daug lavonų; kiekvienoje vietoje juos meta; tylu!

(4) *Mindote.* Ebr. t.: trokštate beturčio (kad jį slėgtumėte). — (5) *Kada gi praeis.* Jų godumas taip didelis, kad jie nebepakenčia švenčių. Net vienos savaitės dienos atilsis jų godumui perdaug ilgas. Su godumu eina kartu neteisingumas. — (6) *Kad mes...* Beturčiai, neturėdami kuo nusipirkti net menkiausios duonos ir kitų reikalingiausių dalykų, turės patys parsiduoti ir virsti vergais. — (7) *Prisiekė.* Vz. auk. 4,2; 6,8. — (8) *Argi dėl to:* dėl baisios tautai

det quasi fluvius universus, et
eiicietur, et defluet quasi rivus
Aegypti? 9 Et erit in die illa, dicit
Dominus Deus:occidet sol in meri-
die, et tenebrescere faciam terram
in die luminis: 10 et convertam fes-
tivitates vestras in luctum, et om-
nia cantica vestra in planctum: et
inducam super omne dorsum ves-
trum saccum, et super omne ca-
put calvitium: et ponam eam qua-
si luctum unigeniti, et novissi-
ma eius quasi diem amarum.
11 Ecce dies veniunt, dicit Domi-
nus: et mittam famem in terram:
non famem panis, neque sitim
aquae, sed audiendi verbum Do-
mini. 12 Et commovebuntur a
Mari usque ad mare, et ab Aqui-
lone usque ad Orientem: cir-
cuibunt quaerentes verbum Do-
mini, et non invenient. 13 In die
illa deficient virgines pulchrae, et
adolescentes in siti. 14 Qui iurant
in delicto Samariae, et dicunt:
Vivit Deus tuus Dan: et vivit via
Bersabee, et cadent, et non re-
surgent ultra.

Caput IX. 1 Vidi Dominum
stantem super altare, et dixit:

nepakils visa, kaip upė nebus
išmesta, ir ar nenutekės kaip Ai-
gipto upelis? 9 Tą dieną, sako
Viešpats Dievas, atsitiks, kad sau-
lė nusileis vidudienį ir šviesią
dieną aš siųsiu tamsybę ant že-
mės. 10 Aš paversiu jūsų iškilmes
į gedulą ir visas jūsų dainas į
raudas; užvilksiu ant visų jūsų
nugarų maišus ir nuplikinsiu vi-
sas galvas, ir padarysiu, kad ša-
lis gedėtų kaip dėl vienturčio, ir
kad galas būtų kaip karti diena.
11 Štai ateina dienos, sako Vieš-
pats; aš siųsiu į šalį badą, ne
duonos badą, ne vandens troš-
kulį, bet Viešpaties žodžio gir-
dėti. 12 Jie judės nuo jūros iki
jūrai ir nuo šiaurės iki rytų; eis
aplinkui ieškodami Viešpaties žo-
džio ir neras. 13 Tą dieną nutrokš
gražios mergaitės ir jaunikaičiai,
14 jie, kurie prisiekia Samarijos
nusikaltimu ir sako: Lai gyvuoja
tavo Dievas Dane, ir lai gyvuo-
ja Bersabėjos kelias; jie kris ir
daugiau nebeatsikels.

9 perskyrimas. 1 Aš ma-
čiau Viešpatį stovintį ant altoriaus

---

skirtos bausmės. — *Ar ji nepakils...* Kaip Aigiptas Nilo užliejamas, taip Aigipto šalis bus priešų daugybės uždengta; ir kai priešų minios eis pirmyn, gyventojai bus būriais varomi priešakyje ir bus išsklaidyti tarp tautų; jie nuplauks lyg vanduo ir nebepasirodys. — (**9**) *Saulė nusileis...* Priešų užplūdimas bus ūmas ir visa palaidos lyg kokiose tamsybėse. Skaisčiame vidudienyje rodysis atėjusi nelaimių naktis. Skaisti vidudienio šviesa tai pilnos laimės vaizdas. Plg. Jer. 15,9. — (**10**) *Nuplikinsiu visas...* Kas gedėdavo paprastai nusikirpdavo galvos plaukus. — (**11**) *Viešpaties žodžio...* Kadangi dabar Izraėlio tauta niekina pranašo žodį, varo lauk patį pranašą, tai ir didžiausios nelaimės metu nebesusilauks tos paguodos, kuri yra Dievo žodis. Šitie Amoso žodžiai tinka ne tik tam laikui, kuriame Izraėlis buvo nelaisvėje, bet visiems laikams; nes izraėlitai Dievo atstumti gyvens nuolatinėje neramybėje ir vieton tiesos laikysis paklaidų. (Jieron. Kiril.). 12 eil. iš tikrųjų kalbama apie visą žemę, kurioje jie klaidžioja pametę įstatymą ir pranašaus. (Jieron.). — (**14**) *Kurie prisiekia...*: garbina kaip Dievą karaliaus pastatytus ir pašventintus veršius. Vz. 3 Kar. 12,28. — ***Bersabėjos kelias.*** Prisiekia kelione į Bersabėją, laikydami ją labai šventu dalyku.

(**9,1**) *Ant altoriaus.* Ebr. t.: ant deginamųjų aukų altoriaus. Jis buvo Jeruzalėje. (Jieron. Teod.). Anot

Percute cardinem, et commoveantur superliminaria: avaritia enim in capite omnium, et novissimum eorum in gladio interficiam: non erit fuga eis. Fugient, et non salvabitur ex eis qui fugerit.
2 Si
descenderint usque ad infernum, inde manus mea educet eos: et si ascenderint usque caelum, inde detraham eos.
3 Et
si absconditi fuerint in vertice Carmeli, inde scrutans auferam eos: et si celaverint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo serpenti, et mordebit eos.
4 Et
si abierint in captivitatem coram inimicis suis, ibi mandabo gladio, et occidet eos: et ponam oculos meos super eos in malum, et non in bonum.
5 Et Dominus
Deus exercituum, qui tangit terram, et tabescet: et lugebunt omnes habitantes in ea: et ascendet sicut rivus omnis, et defluet sicut fluvius Aegypti.
6 Qui aedi-
ficat in caelo ascensionem suam, et fasciculum suum super terram fundavit: qui vocat aquas maris, et effundit eas super faciem terrae, Dominus nomen eius.
7 Num-
quid non ut filii Aethiopum vos estis mihi, filii Israel, ait Dominus? numquid non Israel ascen-

ir jis tarė: Sudaužyk durų vašus ir tesudreba slenksčiai, nes gobšumas visų galvoje; jų liekanas aš užmušiu kalaviju; jie negalės pabėgti. Jie bėgs, bet nė vienas iš tų, kurie bėgs, neišsigelbės.
2 Nors jie nužengtų ir į požemius,
mano ranka išves juos tš ten; ir jei jie pakiltų net į dangų, aš iš ten nutrauksiu juos.
3 Ir jei
jie pasislėps Karmėlio viršūnėje, aš suieškojęs iš ten nuimsiu juos, ir jei pasislėps nuo mano akių jūros gilumoje, ten liepsiu žalčiui įgelti juos.
4 Jei
nueis savo nprietelių akyse į nelaisvę, ten paliepsiu kalavijui užmušti juos; aš sustabdysiu ant jų savo akis piktui, ne gerui.
5 Viešpats, kareivijų Dievas, pa-
liečia žemę ir ji tirpsta; visi jos gyventojai turi gedėti, ir kiekvienas pakyla kaip upelis ir nuteka kaip Aigipto upė.
6 Jis stato dan-
guje savo sostą ir paremia savo skliausmą ant žemės; jis pašaukia jūros vandenis ir išlieja juos ant žemės paviršiaus; jis vardu Viešpats.
7 Argi jūs, Izraėlio sū-
nūs, man ne tokie, kaip aitiopų vaikai, sako Viešpats? argi ne Izraėlį aš išvedžiau iš Aigipto žemės, palestiniečius iš Kapadokijos

---

kitų, ant stabmeldiško aukuro Betėlyje. — *Sudaužyk...* Ebr. t.: mušk į šulų galvenas, kad sudrebėtų slenksčiai ir sutrupink juos ant jų visų galvos. — Kalbama apie skersines sijas, paremtas ant šulų (lyg ant staktų); tos sijos, sutrupėjus šulams, turi kristi ant susirinkusios minios galvų. Plg. Teis. 16,29.30. — (2) *Nors jie...* Plg. Ps. 138,8. — (3) *Karmėlio viršūnėje:* kame buvo daug medžių ir urvų. — *Žalčiui:* jūros slibinui. Sugretinami galimi ir negalimi dalykai; visa turi aiškiausiai įrodyti, kad nusikaltėlius visur pasieks baudžianti Dievo ranka. — (4) *Jei...* Plg. Ez. 5,2.12; Jer. 44,11. — (5) *Kiekvienas pakyla...* Plg. auk. 8,8.— (6) *Jis stato...* Anot ebr. t.: jis stato danguje savo laiptus. — Dangus išsivaizdinamas taip, lyg kad jis susidėtų iš kelių viena viršuje kitos esančių sričių; iš srities į aukštesniąją sritį einama laiptais; visas dangaus skliausmas atrodo paremtas ant žemės. Taigi apie dangų čia kalbama žmonėms įprastu būdu kaip atrodo akims, ne kaip iš tikrųjų yra. — (7) *Man ne tokie...* Dėl savo nusikaltimų izraėlitai pasidarė Dievui svetimi, kaip kitos nuo Dievo nutolusios tautos. Jie nebeturi teisės net didžiuotis kitados Dievo jiems suteiktomis ypatingomis malonėmis. —

dere feci de Terra Aegypti: et
Palaesthinos de Cappadocia, et
Syros de Cyrene? 8 Ecce oculi
Domini Dei super regnum pec-
cans, et conteram illud a facie
terrae: verumtamen conterens non
conteram domum Iacob, dicit Do-
minus. 9 Ecce enim mandabo ego,
et concutiam in omnibus genti-
bus domum Israel, sicut concu-
titur triticum in cribro: et non
cadet lapillus super terram. 10 In
gladio morientur omnes peccato-
res populi mei: qui dicunt: Non
appropinquabit, et non veniet su-
per nos malum.

11 In die illa suscitabo taber-
naculum David, quod cecidit: et
reaedificabo aperturas murorum
eius, et ea, quae corruerant, in-
staurabo: et reaedificabo illud si-
cut in diebus antiquis. 12 Ut pos-
sideant reliquias Idumaeae, et
omnes nationes, eo quod invo-
catum sit nomen meum super
eos: dicit Dominus faciens haec.
13 Ecce dies veniunt, dicit Domi-
nus: et comprehendet arator mes-
sorem, et calcator uvae mitten-
tem semen: et stillabunt montes
dulcedinem, et omnes colles
culti erunt. 14 Et convertam cap-
tivitatem populi mei Israel: et
aedificabunt civitates desertas, et
inhabitabunt: et plantabunt vineas,
et bibent vinum earum: et facient
hortos, et comedent fructus eo-
rum. 15 Et plantabo eos super
humum suam: et non evellam

ir syrus iš Kirenės? 8 Štai Vieš-
paties Dievo akys ant nuodėmin-
gos karalystės ir aš sunaikinsiu
ją nuo žemės paviršiaus. Tačiau
Jokūbo namus aš nesunaikinsiu
visiškai, sako Viešpats. 9 Nes štai
aš paliepsiu ir sijodinsiu Izraėlio
namus tarp visų tautų, kaip sijo-
jami kviečiai rėtyje, ir nė grūde-
lis nekris žemėn. 10 Kalaviju mirs
visi mano tautos nusidėjėliai, ku-
rie sako: neprisiartins ir neateis
ant mūsų nelaimė.

11 Tą dieną aš vėl pakelsiu
sugriuvusią Dovido padangtę ir
užtaisysiu jos sienų plyšius, at-
naujinsiu tai, kas sugriuvę, ir ati-
taisysiu ją kaip buvo senovės
dienose, 12 kad jie paveldėtų Idu-
mėjos liekanas ir visas tautas, nes
mano vardas šaukiamas ant jų,
sako Viešpats, kurs tai vykina.
13 Štai ateina dienos, sako Vieš-
pats, kuriose arėjas eis pridur-
mai paskui piovėją, vynuogių
spaudėjas, paskui sėjėją; iš kalnų
lašnos saldumas, ir visi kaubu-
riai bus apdirbti. 14 Aš sugrąžin-
siu mano tautos Izraėlio belais-
vius; jie statys apleistus miestus
ir juose gyvens; jie veis vynuo-
gynus ir gers jų vyną; jie so-
dins sodus ir valgys jų vaisius.
15 Aš pasodinsiu juos jų žemėje
ir daugiau nebeišrausiu jų iš jų

Iš Kapadokijos... Ebr. t.: iš Kaftoro ir aramiečius iš Kiro. — Kaftoru gal pavadinta Krėtos sala. Plg. Prad. 10,14; Atk. 2,23; Jer. 47,4. — *Iš Kirenės.* Vz. auk. 1,5. — (8) *Nesunaikinsiu visiškai.* Dievo pažadai tautai pasiliks nepaliesti, bet nusikaltėliai jais nesinaudos; jie bus nubausti. — (9) *Nė grūdelis...* Pelai, šiaudai bus išnešioti, bet tikrai geri grūdai išliks net nelaisvėje.

(11) *Tą dieną aš...* Tolimoje ateityje Dovido namai bus atstatyti; jie naudosis Dievo sau duotais pažadais; pagonių tautos bus sujungtos su Viešpaties tauta. Tuos stebuklus padarys Mesijas. — (13) *Arėjas eis...* Dirvos bus be galo derlingos, pjū-

eos ultra de terra sua, quam dedi eis, dicit Dominus Deus tuus.

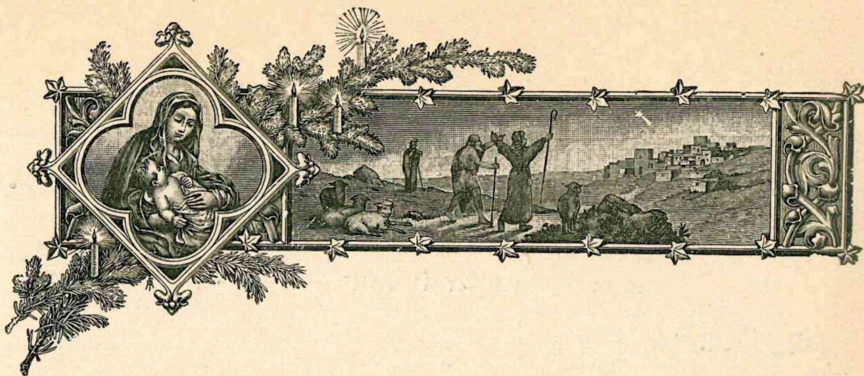
žemės, kurią jiems esu davęs, sako Viešpats, tavo Dievas.

---

tys gausingos; žmonės vos suskubs atlikti daugybę ūkio darbų. Plg. Kun. 26,3.5. — *Iš kalnų...* Vz. 3,8. —

(15) *Nebeišrausiu...* Naujoji teokratija bus amžina.

ABDIJO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

Ebr. pranašo Abdijo vardas *Obadjah* reiškia: Viešpaties tarnas. Tuo gražiu vardu vadinosi nemaža žymių asmenų Izraėlyje, bet nėra jokių įrodymų, kad kuris nors iš jų būtų buvęs pranašas. Pats apie save pranašas Abdijas neduoda jokių žinių; nerandame jų ir kitur. Žiūrint vietos, kuri skiriama Abdijo pranašystei tarp dvylikos mažesniųjų pranašų, reiktų manyti, kad Abdijas gyveno maždaug tuo pačiu laiku, kuriuo gyveno pirmieji trys mažesnieji pranašai. Lyginant jo pranašystę su kitų pranašystėmis ir žiūrint jos turinio galima prieiti išvadą, kad Abdijo pranašystė senesnė už Jeremijo, nes Jeremijas savo knygoje (Jer. 49, 7-22) naudojasi Abdijo žodžiais (Abd. 1-9); gal ji senesnė taip pat už Joėlio pranašystę, nes ir Joėlis kartoja keletą iš Abdijo pranašystės paimtų žodžių (Joėl. 2, 32; plg. Abd. 17). Visa Abdijo pranašystė nukreipta prieš Idumėjiečius, kuriems prikišama, kam jie neužjautė žydų nelaimės, kai Jeruzalė buvo svetimšalių paimta. Iš žydų istorijos žinoma, kad Jeruzalė buvo įvairiais laikais priešų užpulta ir paimta net penkis kartus; bet iš jų visų Abdijas galėjo turėti prieš akis tik tą paėmimą, kurs įvyko karaliaus Joramo laikais ir dėl kurio džiaugėsi žydų jungo nusikratę idumėjiečiai (vz. 2 Kron. 21, 8... Plg. 4 Kar. 8, 20...), todėl gal Abdijas ėjo pranašo pareigas karaliaus Joramo laikais (896-884).

Trumpas Abdijo knygos turinys toks: Pranašas Dievo vardu idumėjiečiams, kurie pasirodė nepalankūs Dievo išrinktajai tautai, skelbia visišką žuvimą, Jokūbo gi namams žada būsimą atstatymą ir išgelbėjimą (1-21).

PROPHETIA ABDIAE.

ABDIJO PRANAŠYSTĖ.

Idumėjiečių ir izraėlitų likimas.

Caput I. 1 Visio Abdiae. Haec dicit Dominus Deus ad Edom: Auditum audivimus a Domino, et legatum ad gentes misit: Surgite, et consurgamus adversus eum in praelium. 2 Ecce parvulum dedi te in Gentibus: contemptibilis tu es valde. 3 Superbia cordis tui extulit te, habitantem in scissuris petrarum, exaltantem solium tuum: qui dicis in corde tuo: Quis detrahet me in terram? 4 Si exaltatus fueris ut aquila, et si inter sidera posueris nidum tuum: inde detraham te, dicit Dominus. 5 Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuisses? nonne furati essent sufficientia sibi? si vindemiatores introissent ad te, numquid saltem racemum reliquissent tibi? 6 Quomodo scrutati sunt

Perskyrimas 1. 1 Abdijo regėjimas. Viešpats Dievas Edomui sako taip: Mes girdėjome iš Viešpaties žinią, jis siuntė pasiuntinį pas tautas: Kelkitės ir sukilkime prieš jį į kovą. 2 Štai aš padariau tave mažą tautose, tu labai niekintinas. 3 Tavo širdies puikybė iškėlė tave, kad tu gyveni uolų plyšiuose ir aukštai statai savo sostą, tu, kurs sakai savo širdyje: kas nustums mane žemėn? 4 Nors tu būtumei aukštai pakilęs, kaip aras ir sukrovęs savo lizdą tarp žvaigždžių, iš ten aš nustumsiu tave, sako Viešpats. 5 Jei įeitų pas tave vagys, ar galvažudžiai nakčia, kaip labai tu nutiltumei! ar jie nepasivogtų kiek jiems gana? Jei vynuogių skynėjai įeitų pas tave, ar gi jie nepaliktų tau bent vienos kekės? 6 Kaip jie ištyrė

1—21. Idumėjiečiai turės žūti (1—9) dėl padarytų neteisybių Izraėliui (10—16), kurs bus išgelbėtas (17—21).

(1) *Regėjimas:* Dievo suteikta ir Abdijo dvasios akimis matyta pranašystė. — *Edomui:* apie Edomą. Idumėjiečių tauta buvo kilusi iš Jokūbo brolio Ezavo (Edomo), bet Jokūbo ainių žydų nekentė ir kiek galėdama jiems kenkė, taip kaip ir Ezavas nekentė savo brolio Jokūbo (vz. žem. 10 e. ir k.). — *Mes girdėjome.* Gal čia Abdijas nori kalbėti ne tik savo, bet ir savo tautos vardu. — *Jis siuntė...* Anot ebr. t.: Pasiuntinys buvo pasiųstas į tautas. Regėjime pranašas matė, kad Dievas skatina tautas į kovą tarsi siųsdamas pas jas savo pasiuntinį. Tautos tuojau atsiliepia ir sako: *kelkitės ir sukilkime...* — (2) *Padariau tave mažą...*: tuo karu, kurį skelbia dabar Edomui tautos. — (3) *Iškėlė.* Ebr. t.: suklaidino, padarė tave paiką. — Idumėją saugojo nuo priešų puolimo statūs kalnai ir stiprios pilys; šalyje buvo daug urvų, todėl idumėjiečiai buvo įsitikinę, kad jiems negresia joks pavojus. — (5) *Nutiltumei.* Ebr. t.: būtumei sunaikintas. — *Kiek jiems gana...* Vagys pasiimtų, kas jiems labiau patiktų, kiek galėtų panešti, tau visgi šis tas liktų; nors vynuogių skynėjai ir rūpestingai rinktų vynuoges, bet liktų dar viena kita kekė jų nepastebėta kur nors tarp lapų. — (6) *Jie ištyrė...* Priešai nepalieka Edomui

Esau, investigaverunt abscondita
eius? [7] Usque ad terminum emiserunt
te: omnes viri foederis tui
illuserunt tibi: invaluerunt adversum
te viri pacis tuae: qui comedunt
tecum, ponent insidias
subter te: non est prudentia in eo.
[8] Numquid non in die illa, dicit
Dominus, perdam sapientes de
Idumaea, et prudentiam de monte
Esau? [9] Et timebunt fortes tui
a Meridie, ut intereat vir de monte
Esau.

[10] Propter interfectionem, et
propter iniquitatem in fratrem
tuum Iacob, operiet te confusio,
et peribis in aeternum. [11] In die
cum stares adversus eum, quando
capiebant alieni exercitum
eius, et extranei ingrediebantur
portas eius, et super Ierusalem
mittebant sortem: tu quoque eras
quasi unus ex eis. [12] Et non despicies
in die fratris tui, in die
peregrinationis eius: et non laetaberis
super filios Iuda in die
perditionis eorum: et non magnificabis
os tuum in die angustiae.
[13] Neque ingredieris portam populi
mei in die ruinae eorum: neque
despicies et tu in malis eius in
die vastitatis illius: et non emit-

Ezavą, išieškojo jo slėpynes? [7] Jie
nuvarė tave iki ribai; visi tavo sąjungininkai
tyčiojosi iš tavęs; tie,
kurie buvo tavo prieteliai, pakilo
prieš tave; kurie valgo su tavim,
stato tau sląstus; nėra jame išmanymo.
[8] Argi tą dieną, sako Viešpats,
aš nesunaikinsiu išmintingųjų
iš Idumėjos ir išmanymo iš
Ezavo kalnų? [9] Tavo drąsuoliai
iš pietų krašto bijos, kad nebūtų
sunaikinti visi iš Ezavo kalnų.

[10] Dėl žudynių ir dėl neteisybės
padarytos tavo broliui Jokūbui
sugėdinimas apdengs tave ir
tu žūsi amžinai. [11] Tą dieną, kai
tu stovėjai prieš jį, kai svetimieji
gaudė jo kariuomenę ir svetimšaliai
ėjo į jo vartus ir metė burtą
apie Jeruzalę, taip pat tu buvai
kaip vienas iš jų. [12] Bet nesityčiok
savo brolio dieną, jo ištrėmimo
dieną, nesilinksmink dėl
Jūdo sūnų jų žuvimo dieną ir nekalbėk
išdidžiai sielvarto dieną.
[13] Neik nė į mano tautos vartus
jų žuvimo dieną, nesityčiok ir tu
dėl jo nelaimių jo sunaikinimo
dieną ir neeik prieš jo kariuomenę
jo priespaudos dieną, [14] nestovėk
kryžkeliuose, kad už-

nieko nepaliesto, visa jie naikina, suranda visas slėpynes. — Pranašas regėjime mato Edomo nelaimę jau įvykusią. — (7) *Jie nuvarė...* Pasakymas neaiškus; jo prasmė gal toki: tave ir tavo šalies bėgančius jie varo atgal nuo savo ribų, kame anie ieško prieglaudos ir taip išvaro tave iš tavo šalies. Visi tie, kuriais Edomas pasitikėjo, nelaimėje nusigręžia nuo jo. — *Nėra jame išmanymo...* Draugų apleistas Edomas pats neišmano, kaip galėtų gelbėtis, nes Dievas bausdamas jį atėmė iš jo išmanymą ir išmintinguosius, kuriais Edomas kitados buvo garsus. Plg. Job. 2,11; Bar. 3,22; Jer. 49,7. — (9) *Iš pietų krašto...* Ebr. t.: Temane. Temanu vadinosi pietinė Idumėjos dalis.

(10) *Dėl žudynių.* Ebr. t.: šitas žodis priklauso dar 9 eil. 10 gi eil. ten prasideda žodžiais: dėl smurto (neteisybės) padaryto... — *Tavo broliui...* Plg. Prad. 27,41... — (11) *Svetimieji.* Tikriausiai pilistimai ir arabai, kurie buvo užpuolę Izraėlio tautą karaliaus Joramo laikais (2 Kron. 21,8). — *Gaudė jo kariuomenę.* Anot ebr. t.: gabeno sau jo lobį. — *Metė burtą:* Dalinosi, ką buvo prisiplėšę Jeruzalėje. — (12) *Savo brolio dieną:* savo brolio nelaimės dieną. — *Nekalbėk išdidžiai.* Anot ebr. t.: nesižiok taip plačiai. — (13) *Ir neeik...* Anot ebr. t.: netiesk savo rankos

teris adversus exercitum eius in
die vastitatis illius. 14 Neque sta-
bis in exitibus ut interficias eos
qui fugerint: et non concludes re-
liquos eius in die tribulationis.
15 Quoniam iuxta est dies Domi-
ni super omnes gentes: sicut fe-
cisti, fiet tibi: retributionem tuam
convertet in caput tuum. 16 Quo-
modo enim bibistis super mon-
tem sanctum meum, bibent om-
nes Gentes iugiter: et bibent, et ab-
sorbebunt, et erunt quasi non sint.
17 Et in monte Sion erit sal-
vatio, et erit sanctus: et posside-
bit domus Iacob eos qui se pos-
sederant. 18 Et erit domus Iacob
ignis, et domus Ioseph flamma,
et domus Esau stipula: et suc-
cendentur in eis, et devorabunt
eos: et non erunt reliquiae do-
mus Esau, quia Dominus locutus
est. 19 Et hereditabunt hi, qui ad
Austrum sunt, montem Esau, et
qui in campestribus Philisthiim:
et possidebunt regionem Ephra-
im, et regionem Samariae: et
Beniamin possidebit Galaad. 20 Et
transmigratio exercitus huius fi-
liorum Israel, omnia loca Chana-
naeorum usque ad Sareptam: et
transmigratio Ierusalem, quae in

muštumei tuos, kurie bėga, ir ne-
apsupk jo liekanų sielvarto dieną.
15 Nes Viešpaties diena yra arti
visoms tautoms: kaip tu darei,
taip tau bus daroma, nes atsily-
ginimą tau jis sugrąžins ant tavo
galvos. 16 Nes kaip jūs gėrėte
mano šventajame kalne, taip vi-
sos tautos gers nuolat, jos gers,
siurbs ir bus kaip nebuvusios.

17 Siono kalne bus išgelbėji-
mas; jis bus šventas; Jokūbo na-
mai ims valdyti tuos, kurie buvo
juos pavergę. 18 Jokūbo namai bus
ugnis, ir Juozapo namai liepsna,
o Ezavo namai pelai; jie bus anų
padegti ir praryti: iš Ezavo namų
nieko neliks, nes Viešpats yra
tai kalbėjęs. 19 Tie, kurie yra pie-
tuse, paveldės Ezavo kalnus ir
kurie yra lygumose, pilistimus; jie
paims valdyti Efraimo kraštą ir
Samarijos kraštą, Benjaminas gaus
valdyti Galaadą. 20 Tos Izraėlio
sūnų daugybės tremtiniai gaus
visas kananiečių vietas iki Sarep-
tai, o Jėruzalės tremtiniai, kurie
yra Bosfore, paveldės pietų mie-
stus. 21 Gelbėtojai žengs į Siono

---

prie jo gėrybių jo nelaimės dieną. —
(14) *Nestovėk...* Neužmušinėk no-
rinčių pasislėpti tyrumoje ir jų ne-
gaudyk. — (15) *Yra arti.* Viešpats
nubaus visus Izraėlio priešus. Jo
teismo diena arti. — (16) *Kaip jūs
gėrėte..* Kaip jūs, sutepdami mano
šventąjį kalną, kėlėte pokylius ir lė-
bavote, taip jūs turėsite ištuštinti
iki dugnui Viešpaties rūstybės tau-
rę. Plg. Ps. 74,9; Iz. 19,14; Jer. 25,
16,26 ir k.
(17) *Siono kalne...* Plg. Joėl. 2,
32; 3,7. — *Išgelbėjimas.* Ebr. t.:
išvadavimas. — *Šventas.* Ebr. t.:
šventovė. Iš šventos vietos Siono
kalne Dievas teiks žadėtąsias gėry-
bes. — (18) *Jokūbo namai... Juoza-
po namai...*: visa teokratinė tauta. —
Jūdo karalystė ir Izraėlio karalystė,
puls savo priešus ir Edomas bus su-
naikintas. — (19) *Kurie yra pietuse:*
pietinė Jūdėjos dalis. Jai teks Idu-
mėja. Plg. 1 Mak. 5. — *Lygumose:*
taip vadinamoje Šefeloje. Pajūrio
gyventojai gaus jų kaimynystėje gy-
venusių pilistimų žemes. Taip pat
ir kiti Jūdo karalystės gyventojai
daug laimės ir išplės savo ribas. —
(20) *Tremtiniai:* jie sugrįš į savo
šalį ir čia gaus naujų, didesnių plo-
tų. — *Iki Sareptai.* Ebr. Carfath,
tarp Tiro ir Sidono prie Tarpžemės
jūros. Plg. 3 Kar. 17,9... — *Bosfo-
re.* Ebr. *Sefarad*, gal Sardis Lydijo-
je; anot kitų, Sparado šalis tarp Ka-

Bosphoro est, possidebit civitates Austri. 21 Et ascendent salvatores in montem Sion iudicare montem Esau: et erit Domino regnum.

kalną teisti Ezavo kalnų, ir karaliavimas bus Viešpaties.

padokijos ir Jonijos. — *Pietų miestus.* Ebr. t.: Negebo miestus. Vz. Joz. 15,21. — (21) *Gelbėtojai:* žydų karžygiai, kuriems Dievas turi pavesti išvaduoti savo tautą, tokie, kaip Zorobabelis, Ezdras, Neemijas, Makabiejai. Gelbėtojai teis, t. y., atkeršys Edomui, kurs čia yra visų, tautos ir Dievo, neprieteliai. Po visiško priešų nugalėjimo bus jau visuotinis ir amžinas Viešpaties karaliavimas. Plg. Joėl. 3,21 ir k.

JONOS PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

1. Jonos vardas, ebr. *Jonah*, reiškia: karvelis. Jis buvo sūnus iš kitur nežinomo Amatio (ebr. Amitthai). Jona minimas 4 Kar. 14, 25; iš čia sužinome, kad jis buvo kilęs iš *Geth-hachefer*, nedidelio miestelio Zabulono giminės plote į šiaurę nuo Nazarėto, kad jis gyveno ir ėjo pranašo pareigas Jeroboamo II laikais (824-772); tam karaliui Jona paskelbė Viešpaties vardu, kad jis atgausiąs kai kurias kitados priešų paimtas savo karalystės dalis. Jona tat buvo pranašu tuo pačiu metu, kaip Amosas ir Ozėjas. Savo knygoje Jona pats gana plačiai pasakoja, kaip jam buvo Viešpaties pavesta raginti Ninivės gyventojus daryti atgailą, kaip jis mėgino priešintis Viešpaties įsakymui kaip priverstas pavestą sau pareigą atliko, kokios buvo Jonos pamokslų Ninivėje pasėkos.

Turinio atžvilgiu Jonos knygą galima padalinti šiaip: Pirmoje knygos dalyje (1,1 - 2,11) kalbama apie tai, kaip Jona, gavęs Viešpaties įsakymą eiti į Ninivę, mėgina laivu bėgti į kitą šalį ir įmetamas į jūrą (1, 1-16), ir kaip jis buvo prarytas bangžuvies (2, 1-11). Antroje knygos dalyje (3, 1-4, 1) kalbama apie antrą Jonos siuntimą į Ninivę, kurios gyventojai daro atgailą ir kurių Dievas pasigaili (3, 1-10), ir apie Jonos Dievui pareikštą nepasitenkinimą (4, 1-11).

2. Jonos Pranašystė skiriasi nuo visų kitų pranašų knygų tuo, kad joje nerandame jokios pranašystės, tik pasakojimą. Tačiau arčiau įsižiūrėjus, negalima nematyti, kad ir joje skelbiama tokių pat tiesų, kokias skelbė kiti Dievo siųstieji pranašai. Kaip dauguma kitų pranašų, pranašaudami prieš pagonis, mokino ir aiškino, jog Izraėlio Dievas yra visų tautų Dievas ir jog jo apvaizda lygiai teisingai visus pasiekia, taip ir Jona turėjo parodyti visiems kilniu vaizdu tą Dievo rūpesnį pagonimis ir tą jo apvaizdą. Jis siunčiamas į Ninivę skelbti tam miestui žuvimo, jei šis nedarys atgailos. Tas pranašo siuntimas pas pagonis buvo jiems įspėjimas, kad Dievas yra visų Viešpats ir Gelbėtojas, o Niniviečių pasirįžimas susiderinti su Viešpačiu buvo kaltinimas atkakliems atgailos daryti ne-

norintiems žydams (plg. Iz. 65, 1, 2; Mt. 12, 40). Be šio kilnaus savo pašaukimo pranašas Jona žymus dar ir tuo, kad jam teko būti figūra iš numirusiųjų atsikeliančio Išganytojo (plg. Jonos 2, 1 ir Mt. 12, 40).

3. Jonos knygoje kalbama apie ne vieną tikrai nepaprastą stebuklą. Bet ar galima dėl to abejoti apie pasakojamų įvykių tikrumą? Racionalistai ir visi, kurie kiekvieną stebuklą laiko negalimu dalyku, žinoma, negali kitaip žiūrėti į Jonos pasakojimą, kaip tik į legendą, kurioje gal yra ir šiek tiek realaus pagrindo. Bet dieviškasis mūsų Išganytojas laikė Jonos pasilikimą bangžuvies viduriuose tikrai įvykusiu faktu, jis nurodė jį kaipo figūrą savo atsikėlimo iš numirusių. Mes jam galime ir turime tikėti. Neturėjo abejonių apie Jonos pranašytės tikrumą senovės žydų tauta. Stebuklinga Jonos istorija visuomet gyva stovėjo krikščionių akyse, ypač pirmais krikščionijos laikais, kaip tai galima suprasti kad ir iš daugelio katakombose išlikusių paminklų. Pats pasakojimas su visomis jo smulkmenomis gyvai liudija, kad autorius norėjo parašyti ne prasimanytus, girdėtus, bet pergyventus dalykus.

Nors autorius, kalbėdamas apie Joną vartoja trečiąjį asmenį, bet tai nėra pakankamas įrodymas, kad autorius nebuvo pats Jona. Juk ir kai kurių kitų Sen. Test. knygų autoriai (Danielis, Mozė) kalba apie save kaip apie trečią asmenį. Nėra knygoje bent kiek tikresnių davinių, kad ji būtų buvusi parašyta vėlesniais negu Jonos laikais. Keletas Jonos pranašystėje nurodomų aramaizmų turėjo būti tikriausiai šiaurinės Palestinos tarmės ypatobė. Sutinkamas knygoje vienas kitas panašumas su vėlesnių psalmių žodžiais gali būti aiškinamas įtaka, kokios darė Jonos pranašystė vėlesniems rašytojams. Taigi pranašystė buvo tikriausiai parašyta paties Jonos.

PROPHETIA IONAE. JONOS PRANAŠYSTĖ.

I. 1. Jona laive.

Caput I. [1] Et factum est ver-
bum Domini ad Ionam filium
Amathi, dicens: [2] Surge, et vade
in Niniven civitatem grandem, et
praedica in ea: quia ascendit ma-
litia eius coram me. [3] Et surrexit
Ionas, ut fugeret in Tharsis a fa-
cie Domini, et descendit in Iop-
pen, et invenit navem euntem in
Tharsis: et dedit naulum eius, et
descendit in eam ut iret cum eis
in Tharsis a facie Domini.
[4] Dominus autem misit ven-
tum magnum in mare: et facta
est tempestas magna in mari, et
navis periclitabatur conteri. [5] Et
timuerunt nautae, et clamaverunt

1 perskyrimas. [1] Viešpaties
žodis buvo suteiktas Amatio sū-
nui Jonai ir buvo pasakyta: [2] Kel-
kis ir eik į didį Ninivės miestą
ir sakyk jame pamokslus, nes jos
piktumas pasiekė mane. [3] Bet Jo-
na atsikėlė, kad bėgtų nuo Vieš-
paties veido į Tarsį, nusileido į Jo-
pę, rado laivą plaukiantį į Tarsį,
užmokėjo kelionės pinigus ir įžen-
gė į jį, kad plauktų draug su ki-
tais nuo Viešpaties veido į Tarsį.
[4] Bet Viešpats siuntė didelį vė-
ją ant jūros; kilo didelė audra jū-
roje ir buvo pavojus, kad laivas
nesudužtų. [5] Jūrininkai nusigan-
do ir kiekvienas šaukėsi savo die-

1,1—16. Jona Dievo siunčiamas į Ninivę atgailos skelbti nenori ten eiti, sėda į laivą; kilus audrai ir, laivui esant žuvimo pavojuje, Jona įmetamas į jūrą.

(1,2) *Ninivę.* Labai sena Asirijos karalių sostinė Ninivė buvo prie Tigrio upės, jos rytų karnte ties dabartiniu Mosulu. Didžiausi jos griuvėsiai atrasti mūsų laikais dar tebetyrinėjami ir dabar. Plg. Prad. 10, 11.12; žem. 3,3. — *Sakyk pamokslus.* Anot ebr. t.: šauk prieš ją. Kaip kiti pranašai gaudavo įsakymų pranašauti prieš svetimas tautas, kad žydai suprastų, jog jis yra visų tautų karalius ir Viešpats, taip dabar Dievas siunčia pranašą pas pagonis, kad parodytų, jog jis yra visų Dievas, kurs ir jais rūpinasi, ir kad nurodytų, kad ir pagonys turi kada nors pažinti tikrąjį Dievą. — *Pasiekė mane.* Nuodėmės šaukia į dangų, pasiekia Dievą, kai jos daromos viešai be drovos, griaunant įgimtąją ir dorovinę tvarką. — (3) *Į Tarsį*: į Tartesą Ispanijoje. Dievas buvo įsakęs Jonai keliauti į rytus, jis bėga į vakarus nuo Viešpaties veido, nuo Jeruzalės, kame buvo Viešpaties bažnyčia, kurioje jis ypatingu būdu pareikšdavo savo čia buvimą; jis bijo, kad Viešpats nepakartotų jam savo įsakymo. Kodėl Jona taip labai nenorėjo eiti į Ninivę? Toliau (4,1—3) jis pats padeda rasti atsakymą į šį klausimą. Jis bijojo, kad gailestingasis Dievas po įspėjimų gali pasigailėti Ninivės ir jai dovanoti. Jona, kaip ir daugelis žydų, nenorėjo suprasti, kad Viešpats yra taip pat pagonių, ne tik žydų Dievas, kurs rūpinasi visais ir visiems teikia savo malonių. Be to, Asirijos karaliai jau nuo senų laikų buvo nekartą pažeminę Izraėlio karalystę ir gal ne vieną sykį privertę mokėti sau duoklę. Todėl Ninivė Jonai buvo ir jo tautos priešų sostinė.

(4) *Didelė audra.* Plg. Apd. 27, 14... — (5) *Rykus:* krovinių dalį, ba-

viri ad deum suum: et miserunt
vasa, quae erant in navi, in mare,
ut alleviaretur ab eis: et Ionas
descendit ad interiora navis, et
dormiebat sopore gravi. 6 Et ac-
cessit ad eum gubernator, et di-
xit ei: Quid tu sopore deprimeris?
surge, invoca Deum tuum, si for-
te recogitet Deus de nobis, et
non pereamus. 7 Et dixit vir ad
collegam suum: Venite, et mitta-
mus sortes, et sciamus quare
hoc malum sit nobis. Et mise-
runt sortes: et cecidit sors super
Ionam. 8 Et dixerunt ad eum: In-
dica nobis cuius causa malum
istud sit nobis: quod est opus
tuum? quae terra tua? et quo va-
dis? vel ex quo populo es tu?
9 Et dixit ad eos: Hebraeus ego
sum, et Dominum Deum caeli
ego timeo, qui fecit mare et ari-
dam. 10 Et timuerunt viri timore
magno, et dixerunt ad eum: Quid
hoc fecisti? (Cognoverunt enim
viri quod a facie Domini fugeret,
quia indicaverat eis.) 11 Et dixe-
runt ad eum: Quid faciemus tibi,
et cessabit mare a nobis? quia
mare ibat, et intumescebat. 12 Et
dixit ad eos: Tollite me, et mitti-
te in mare, et cessabit mare a
vobis: scio enim ego quoniam
propter me tempestas haec gran-
dis venit super vos.

vo; jie išmetė buvusius laive ry-
kus į jūrą, kad jis palengvėtų.
Tuo tarpu Jona buvo nusileidęs
į laivo vidų ant dugno ir kietai
miegojo. 6 Tuomet priėjo prie jo
vairininkas ir jam tarė: Ko tu taip
pasiduodi miegui? kelkis, šaukis
savo Dievą, gal Dievas atsimins
mus ir mes nežūsime. 7 Be to,
jie kalbėjosi tarp savęs: Eikite
čia, meskime burtas, tai mes ži-
nosime, kodėl ta nelaimė mus iš-
tiko. Jie metė burtas ir burta puo-
lė ant Jonos. 8 Tuomet jie jam
tarė: Pasakyk mums kieno kalčia
ta nelaimė mus ištinka? Koks ta-
vo verslas? kuri tavo šalis ir kur
tu keliauji? iš kurios tu tautos?
9 Jis jiems atsakė: Aš ebrajis ir
garbinu Viešpatį, dangaus Dievą,
kurs yra padaręs jūrą ir sausumą.
10 Tai tie žmonės labai išsigan-
do ir jam tarė: Kodėl tu tai pa-
darei? (Nes jie buvo sužinoję, jog
jis bėga nuo Viešpaties veido, —
jis pats buvo jiems pasisakęs).
11 Tuomet jie jam kalbėjo: ką mes
turime tau padaryti, kad jūra
mums nurimtų? nes jūra banga-
vo ir vis kilo. 12 Jis jiems atsakė:
Imkite mane ir meskite į jūrą,
tuomet jūra jums nurims, nes aš
žinau, kad ta didelė audra puolė
jus dėl manęs.

---

lastą. — (6) *Vairininkas:* laivo viršininkas. Kilus audrai laivo žmonės matomai buvo pastebėję, kad vienas keleivis kažin kur dingęs, ir jo ieškojo. — *Šaukis savo Dievą.* Pavojus visiems bendras, todėl visi turi dalyvauti maldoje. — (7) *Meskime burtas.* Audrai nesiliaujant jūrininkams ateina mintis, kad kuri nors įžeista dievybė jiems keršija, ir jie stengiasi įspėti, kas tą dievybę yra įžeidęs. Kad burta nurodo Joną, tai padarė Dievo valia. — (10) *Išsigando:* jie patys dabar bijojo, kad kuo nors neužrūstintų to taip galingo Dievo, kurs yra dangaus ir jūros valdovas. — (11) *Ką mes turime...* Jūrininkai dabar žino, kad Jona kaltas, bet nežino, kaip jie galėtų numalšinti Dievo rūstybę, kuri pasireiškė baisios audros sukėlimu. Pats Jona turi nurodyti jiems būdą. — (12) *Imkite mane...* Kadangi dėl kilusios audros gręsia pavojus visų gyvybei, Jona mano, kad Dievas nori nubausti jį mirtimi, ir pats prisiima nuolankiai tą bausmę, kad kiti nežūtų be reikalo draug su juo.

[13] Et remigabant viri ut reverterentur ad aridam, et non valebant: quia mare ibat, et intumescebat super eos. [14] Et clamaverunt ad Dominum, et dixerunt: Quaesumus Domine, ne pereamus in anima viri istius, et ne des super nos sanguinem innocentem: quia tu Domine, sicut voluisti, fecisti. [15] Et tulerunt Ionam, et miserunt in mare: et stetit mare a fervore suo. [16] Et timuerunt viri timore magno Dominum, et immolaverunt hostias Domino, et voverunt vota.

[13] Tie žmonės ėmė irtis, kad sugrįžtų prie sausumos, bet neįstengė, nes jūra bangavo ir kilo prieš juos. [14] Tuomet jie šaukėsi į Viešpatį ir kalbėjo: Maldaujame, Viešpatie, kad nežūtumėm dėl šito žmogaus gyvybės, ir teneateina ant mūsų nekaltas kraujas, nes tu, Viešpatie, padarei, kaip norėjai. [15] Po to jie ėmė Joną ir įmetė į jūrą; ir jūra liovėsi siautus. [16] Tie gi žmonės labai bijojo Viešpaties, aukojo Viešpačiui aukas ir darė įžadų.

2. Jona bangžuvies pilve.

Caput II. [1] Et praeparavit Dominus piscem grandem ut deglutiret Ionam: et erat Ionas in ventre piscis tribus diebus, et tribus noctibus. [2] Et oravit Ionas ad Dominum Deum suum de ventre piscis. [3] Et dixit: Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, et exaudivit me: de ventre inferi clamavi, et exaudisti vocem meam. [4] Et proiecisti me in profundum in corde maris, et flumen circumdedit me: omnes gurgites tui, et fluctus tui super me transierunt. [5] Et ego dixi: Abiectus sum a conspectu oculo-

2 perskyrimas. [1] Bet Viešpats pritaikė didelę žuvį, kad prarytų Joną. Ir Jona buvo žuvies pilve tris dienas ir tris naktis. [2] Tuomet Jona meldėsi Viešpačiui, savo Dievui, iš žuvies pilvo [3] ir sakė: Savo sielvarte aš šaukiau Viešpačiui, ir jis išklausė mane: iš po žemių gilumos šaukiau, ir tu išklausei mano balsą. [4] Tu įmetei mane į gilumą, į jūros širdį, ir srovė apsupo mane; visos tavo versmės ir tavo bangos perėjo per mane. [5] Aš tariau: Aš atmestas nuo tavo akių, tačiau aš vėl regėsiu tavo šventąją baž-

---

(13) *Ėmė irtis.* Anot ebr. t.: skrodė bangas. — Jūrininkai nedrįsta vykinti tokią bausmę; jie turi baimės, kad paskui Dievas nekeršytų jiems patiems dėl vieno jo garbintojo paskandinimo; jie gal mano, kad Joną paskandinus, nebus įvykinta Dievo jam apreikšta valia ir todėl mėgina grąžinti jį ten, iš kur jis bėgo. — (14) *Maldaujame...* Mes nenorime atimti gyvybę tavo pranašui, bet kad tu esi užsirūstinęs, jis pats prisipažino ir jūra mums tą pat sako; tavo tat valia vykinama mūsų rankomis (Jieron.).

2,1—11. Jona žuvies prarytas šaukiasi į Viešpatį ir po trijų dienų žuvies išspjaunamas į krantą.

(2,1) *Pritaikė.* Didelė žuvis buvo ne naujai Dievo sutverta; ji jau buvo jūroje, dabar gi Dievo sutvarkymu atsirado prie laivo, kai Jona buvo išmetamas. Kokios rūšies buvo ta žuvis, tekstas mums nepasako. Spėjama tačiau, kad galėjo būti ne bangžuvis, bet ryklys, canis carcharia; jų yra nemaža Tarpžemėje jūroje, jos ryja visa, ką nutveria. Yra buvę atsitikimų, kad tokiame sugautame ryklyje rasta visas žmo-

rum tuorum: verumtamen rursus videbo templum sanctum tuum.
6 Circumdederunt me aquae usque ad animam: abyssus vallavit me, pelagus operuit caput meum.
7 Ad extrema montium descendi: terrae vectes concluserunt me in aeternum: et sublevabis de corruptione vitam meam, Domine Deus meus.
8 Cum angustiaretur in me anima mea, Domini recordatus sum: ut veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum.
9 Qui custodiunt vanitates frustra, misericordiam suam derelinquunt.
10 Ego autem in voce laudis immolabo tibi: quaecumque vovi, reddam pro salute Domino.
11 Et dixit Dominus pisci: et evomuit Ionam in aridam.

nyčią.
6 Vandenys apsupo mane iki sielai; gelmė apsėmė mane, jūra apdengė mano galvą.
7 Aš nugrimzdau iki kalnų pašaknų; žemės užkaiščiai užrakino mane amžinai; tačiau tu, Viešpatie, mano Dieve, iškelsi mano gyvybę iš sugedimo.
8 Kai mano siela buvo suspausta manyje, aš atsiminiau Viešpatį, kad mano malda ateitų prie tavęs į tavo šventąją bažnyčią.
9 Tie, kurie sergi niekingas tuštybes, palieka tą, kurs yra jų pasigailėjimas.
10 Aš gi gyriaus balsu aukosiu tau; ką tik esu pasižadėjęs, atiduosiu Viešpačiui už išgelbėjimą.
11 Tuomet Viešpats įsakė žuviai, ir ji išspjovė Joną į krantą.

II. 1. Jona Ninivėje.

Caput III.
1 Et factum est verbum Domini ad Ionam secun-

3 perskyrimas.
1 Viešpaties žodis buvo antrą sykį suteiktas

gaus lavonas, net visas arklys. — *Buvo žuvies pilve.* Gyvo žmogaus pasilikimas žuvies pilve per tris dienas negali būti išaiškintas be stebuklo. Dievas galėjo daugybe kitokių būdų priversti Joną klausyti savęs, tačiau jis pasirinko tą, ne kitą, nes tas turėjo būti nurodymas dar didesnio stebuklo. Tas, kurs duoda kūdikiui gyvybę motinos kūne ir ją išlaiko (Kiil.), gali ją apsaugoti ir išlaikyti, nors paprasti gamtos įstatymai būtų tam priešingi. Išsireiškimai: *tris dienas ir tris naktis* nereikia suprasti apie 72 valandų laikotarpį. Žydų įpročiu, nepasibaigusi ar tik prasidėjusi diena laikomos atskiromis dienomis. Jona galėjo būti įmestas į jūrą, sakysim, penktadienio pavakarėje, pasilikti ten visą šeštadienį ir būti išmestas į krantą sekmadieniui prasidėjus; tai ir buvo jau trys dienos ir trys naktys. Plg. Est. 4,16; 5,1. — (**3**) *Ir sakė.* Jonos maldoje išreikšti jo širdies jausmai: baimė dėl pavojaus ir vietos, kurioje dabar pasilieka, taip pat troškimas išsigelbėti sujungtas su išsigelbėjimo viltimi. Maldoje yra panašumų į psalmių žodžius. Plg. Ps. 119,1; 1 Kar. 15,4. — *Išklausė mane.* Kad Jona tebėra dar gyvas žuvies pilve, tai yra laidas, kad Dievas išklausė jo maldą. — (**4**) *Visos tavo...* Plg. Ps. 41,8. — (**6**) *Jūra apdengė.* Anot ebr. t.: švendrės apsivyniojo aplink mano galvą. — (**7**) *Iki kalnų pašaknų:* iki vietai, kurioje jūros gelmėse yra aukštų kalnų šaknys. Plg. Ps. 23,2. — *Iškelsi mano gyvybę...* Plg. Ps. 16,10. — (**8**) *Į tavo šventąją...* Plg. Dan. 6,10; Ps. 62,2.3. — (**9**) *Sergi niekingas tuštybes:* laikosi stabų. — *Palieka tą, kurs...*: Dievą, kurs yra visokio gerumo ir pasigailėjimo šaltinis. Plg. Ps. 143,2. — (**10**) *Aukosiu tau...* Panašių įžadų darė Ezekijas. 4 Kar. 20,5; Iz. 38,20. Eb. t. malda baigiama žodžiais: pagalba ateina iš Viešpaties. — (**11**) *Ji išspjovė...* Tai buvo antras Viešpaties Jonai padarytas stebuklas. Išspjautas buvo Jona, be abejo, į Palestinos krantą.

do, dicens: 2 Surge, et vade in
Niniven civitatem magnam: et
praedica in ea praedicationem,
quam ego loquor ad te. 3 Et sur-
rexit Ionas, et abiit in Niniven
iuxta verbum Domini: et Ninive
erat civitas magna itinere trium
dierum. 4 Et coepit Ionas introire
in civitatem itinere diei unius:
et clamavit, et dixit: Adhuc qua-
draginta dies, et Ninive subver-
tetur.
5 Et crediderunt viri Ninivitae
in Deum: et praedicaverunt ie-
iunium, et vestiti sunt saccis a
maiore usque ad minorem. 6 Et
pervenit verbum ad regem Nini-
ve: et surrexit de solio suo, et
abiecit vestimentum suum a se,
et indutus est sacco, et sedit in
cinere. 7 Et clamavit, et dixit in
Ninive ex ore regis et principum
eius, dicens: Homines, et iumen-
ta, et boves, et pecora non gus-
tent quidquam: nec pascantur, et
aquam non bibant. 8 Et operian-

Jonai ir pasakyta: 2 Kelkis ir eik
į didelį Ninivės miestą ir skelbk
jame žinią, kurią aš tau teikiu.
3 Jona atsikėlė ir išėjo į Ninivę,
kaip Viešpats buvo sakęs. Nini-
vė gi buvo didelis miestas per
tris dienas apeinamas. 4 Jona pra-
dėjo eiti į miesto vidų atlikda-
mas vienos dienos kelionę: jis
šaukė ir sakė: dar keturios dešim-
tys dienų, ir Ninivė bus su-
griauta.
5 Tuomet Ninivės žmonės įti-
kėjo Dievui, paskelbė pasninką
ir apsivilko ašutinėmis nuo dide-
lio iki mažam. 6 Žinia pasiekė Ni-
nivės karalių; jis atsikėlė iš savo
sosto, numetė nuo savęs savo dra-
bužius, apsivilko ašutine ir atsisė-
do į pelenus. 7 Jis liepė šaukti ir
paskelbti karaliaus ir kunigaikščių
vardu tokį įsakymą: Žmonės ir
gyvuliai, jaučiai ir avys tegul nie-
ko neragauja; tenebūna ganomi ir
tenegeria vandens. 8 Žmonės ir gy-
vuliai tebūna apsupti ašutinėmis

3,1—10. Jona Dievo įsakymu paskelbia Ninivėje jos žuvimą; niniviečiai daro atgailą; Dievas jų pasigaili.
(3,3) *Buvo didelis miestas.* Anot ebr. t.: buvo miestas didelis Viešpačiui. Dievas miesto išgelbėjimą laikė svarbiausiu dalyku, nes jame buvo be galo didelė jo sutvertų žmonių daugybė (Teod.). — *Per tris dienas apeinamas.* Diodoras Sikulas rašo, kad aplink visą Ninivę buvę 480 varsnų kelio. Bet čia tikriausiai nurodoma ne kiek laiko reikėjo sugaišti, kad žmogus galėtų apeiti aplink visą Ninivę, bet kiek dienų reikėjo Jonai, kad jis suskubtų nueiti į visas miesto dalis ir visur paskelbtų Dievo grąsymus. Vienu bendru Ninivės vardu vadinosi iš tikrųjų keturi miestai: Ninivė, Rechaboth-Ir, Chalė ir Rezen. Asirijos karaliai gyveno tai pačioje Ninivėje, tai Chalėje. Gal ir Jonos laikais karaliaus būstinė buvo Chalėje, t. y. pietinėje didžiulio miesto dalyje. Jona atvykdamas iš pietų turėjo ją visų pirma pasiekti, ir žinia apie jo pranašystę turėjo pasiekti karalių jau pirmą pranašo atvykimo dieną. — (4) *Dar keturios...* Be abejo, tai turėjo būti tik trumpai išreikštas ilgesnių Jonos pamokslų turinys. — (5) *Įtikėjo Dievui.* Niniviečiai, kaip ir kiti pagonys, turėjo savo dievų: bet jie laikė galingais ir kitų tautų dievus; gal jie buvo girdėję apie ypatingą galią, kurią nekartą yra parodęs Viešpats padėdamas savo tautai. Jų sąžinė jiems sakė, kad jie buvo užsipelnę žuvimą; pranašui skelbiant, Dievas suteikė niniviečių protui šviesos, ragino juos tikėti ir daryti atgailą. Viršujiniai atgailos pasireiškimai čia įvardijami tokie pat, kokie buvo pas žydus, bet taip pat ir kituose rytų kraštuose. — (7) *Gyvuliai, jaučiai.* Kaip iškilmėse puošiami ir gyvuliai (arkliai, mulai), gedulingose gi eisenose ir jie gauna gedulo žymių, taip turi dabar jie da-

tur saccis homines, et iumenta,
et clament ad Dominum in for-
titudine, et convertatur vir a via
sua mala, et ab iniquitate, quae
est in manibus eorum. [9] Quis
scit si convertatur, et ignoscat
Deus: et revertatur a furore irae
suae, et non peribimus? [10] Et vi-
dit Deus opera eorum, quia con-
versi sunt de via sua mala: et mi-
sertus est Deus super malitiam,
quam locutus fuerat ut faceret
eis, et non fecit.

ir tegul galingai šaukiasi Viešpa-
ties; tegul kiekvienas gręžiasi nuo
savo pikto kelio ir nuo neteisy-
bės, kuri yra jų rankose. [9] Rasi
Dievas apsigręš ir dovanos, rasi
gręšis nuo savo rūstybės užsi-
degimo ir mes nežūsime? [10] Tuo-
met Dievas matė jų darbus, kad
jie nusigręžė nuo savo pikto ke-
lio, ir Dievas pasigailėjo ir nepa-
darė to pikto, kurį sakėsi jiems
darysiąs.

2. Jonos nepasitenkinimas.

Caput IV. [1] Et afflictus est
Ionas afflictione magna, et iratus
est: [2] et oravit ad Dominum, et
dixit: Obsecro Domine, numquid
non hoc est verbum meum, cum
adhuc essem in terra mea? prop-
ter hoc praeoccupavi ut fugerem
in Tharsis: scio enim quia tu
Deus clemens, et misericors es,
patiens, et multae miserationis, et
ignoscens super malitia. [3] Et nunc
Domine tolle quaeso animam
meam a me: quia melior est mi-
hi mors quam vita. [4] Et dixit Do-
minus: Putasne bene irasceris tu?

[5] Et egressus est Ionas de
civitate, et sedit contra Orientem

4 perskyrimas. [1] Jona bu-
vo labai susikrimtęs ir įpykęs.
[2] Jis meldėsi Viešpačiui ir sakė:
Meldžiamasis Viešpatie, argi ne
tas yra mano žodis, kai aš dar
tebebuvau savo šalyje? todėl tai aš
norėjau išvengti ir bėgau į Tar-
sį, nes aš žinau, kad tu Dievas
maloningas ir gailestingas, kan-
trus ir didelio pasigailėjimo, ir
dovanojąs piktumą. [3] Taigi, Vieš-
patie, atimk iš manęs mano gy-
vybę, nes man geriau mirti, kaip
gyvam būti. [4] Tuomet Viešpats
jam tarė: Ar manai, kad tu tei-
singai pyksti?

[5] Jona gi išėjo iš miesto ir
atsisėdo į rytus nuo miesto. Jis

įyvauti Ninivės atgailoje. Plg. 2 Kar. 12,3; Iz. 30,23,24; Rom. 8,19—12. — (8) *Galingai šaukiasi.* Šis pasakymas tiesioginai liečia tik žmones. — *Nuo neteisybės.* Ebr. t.: smurto. — Tai buvo vienas didžiausių Ninivės nusikaltimų. — (9) Plg. Joėl. 2,14.

4,1—11. Jona išreiškia savo nepasitenkinimą Viešpačiui dėl jo gailestingumo Ninivei ir gauna iš Viešpaties pamokinimą.

(4,1) *Buvo labai susikrimtęs...*: kad Dievas gailisi jo tautos priešų, kurie jau buvo pažeminę Izraėlį. — (2) *Dievas maloningas...* Plg. Ps. 85,5; Joėl. 2,13. — (3) *Atimk iš manęs...* Mozė ir Elijas maldavo Viešpatį sielvarto valandą, kad atimtų iš jų gyvybę, bet jie turėjo svarbesnių priežasčių, nekaip Jona. Plg. Sk. 11,15; 3 Kar. 19,4. — (4) *Ar manai...* Dievas nori, kad pats Jona susiprastų negerai darąs, kad jis pasiklaustų savo proto ir sąžinės.

(5) *Iki išvys...* Viešpačiui Jona nieko neatsakė. Jo įspėjimą jis tikriausiai savaip supranta, kad reikia

civitatis: et fecit sibimet umbra-
culum ibi, et sedebat subter illud
in umbra, donec videret quid ac-
cideret civitati. 6 Et praeparavit
Dominus Deus hederam, et as-
cendit super caput Ionae, ut es-
set umbra super caput eius, et
protegeret eum: laboraverat enim:
et laetatus est Ionas super he-
dera, laetitia magna. 7 Et paravit
Deus vermem ascensu diluculi in
crastinum: et percussit hederam,
et exaruit. 8 Et cum ortus fuisset
sol, praecepit Dominus vento ca-
lido, et urenti: et percussit sol
super caput Ionae, et aestuabat:
et petivit animae suae ut more-
retur, et dixit: Melius est mihi
mori, quam vivere.

9 Et dixit Dominus ad Ionam:
Putasne bene irasceris tu super
hedera? Et dixit: Bene irascor ego
usque ad mortem. 10 Et dixit
Dominus: Tu doles super hede-
ram, in qua non laborasti, neque
fecisti ut cresceret, quae sub una
nocte nata est, et sub una noc-
te periit. 11 Et ego non parcam
Ninive civitati magnae, in qua
sunt plusquam centum viginti
milia hominum, qui nesciunt quid
sit inter dexteram et sinistram
suam, et iumenta multa?

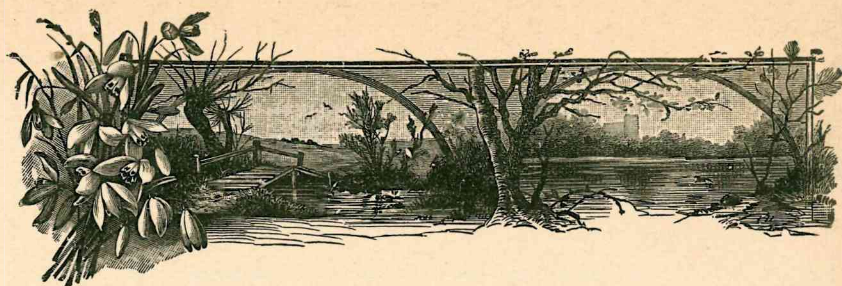
ten pasidarė sau palapinę ir sė-
dėjo po ja ūksmėje, iki išvys, kas
atsitiks miestui. 6 Ten Viešpats
Dievas išaugino moliūgą, ir tas
pakilo viršum Jonos galvos, kad
būtų ant jo galvos ūksmė ir deng-
tų jį, nes jis kentėjo. Tai Jona
džiaugėsi labai dideliu džiaugs-
mu dėl moliūgo. 7 Kitą dieną
aušrai pasirodžius, Dievas siuntė
kirminą, kurs pakando moliūgą,
ir tas sudžiūvo. 8 O kai patekėjo
saulė, Viešpats davė įsakymą kar-
štam ir svilinančiam vėjui, ir sau-
lė kaitino Jonos galvą, taip kad
jis alpo. Tuomet jis linkėjo sau
mirti ir sakė: Geriau man mirti,
kaip gyvam būti.

9 Bet Viešpats tarė Jonai: Ar
manai, kad tu teisingai pyksti dėl
moliūgo? Jis tarė: Aš teisingai
pykstu net iki mirčiai. 10 Bet Vieš-
pats tarė: Tau skaudu dėl mo-
liūgo, dėl kurio tu nevargai ir nie-
ko nedarei, kad jis augtų, kurs
per vieną naktį atsirado ir per
vieną naktį žuvo, 11 o aš neturė-
čiau pasigailėti didelio Ninivės
miesto, kuriame yra daugiau kaip
šimtas dvidešimts tūkstančių žmo-
nių, kurie nemoka atskirti dešinės
nuo kairės, be to, daug galvijų.

---

palaukti, iki bausmė bus siųsta. — (6) *Moliūgą:* riciną (ebr. t.), kurs iš tikrųjų rytų šalyse labai greitai auga ir išaugęs siekia keturių metrų. Tačiau per vieną naktį be ypatingo Dievo sutvarkymo toks išaugti negali. — *Kad būtų ant jo... kentėjo.* Ebr. t.: kad jis turėtų ant savo galvos ūksmę, ir būtų išgelbėtas iš savo nelaimės. — (8) *Karštam...* Ebr. t.: rytų vėjui.

(10) *Tu nevargai...* Ar teisinga, kad tu liūdi dėl ricino, kurio juk tu neauginai, ir kad aš turėčiau be pasigailėjimo leisti žūti tokiai daugybei žmonių, kuriuos aš sutvėriau? (Teod. Kir.). — (11) *Kuriame yra...* Tame mieste, be to, yra daugelis tokių, kurie dar nesinaudoja savo protu, todėl negalėjo nė nusidėti. Vienas žmogus juk daugiau vertas, negu tūkstančiai ricinų, ir tu galėtumei džiaugtis, jei žūtų tokia žmonių daugybė. — Jei Ninivėje buvo 120.000 mažų vaikų, tai viso gyventojų turėjo būti bent ne mažiau, kaip 600.000: kiti tačiau spėja, kad jų buvę Ninivėje arti 2 milijonų. Išgirdęs šiuos žodžius, Jona, be abejo, turėjo susigėdinti ir atiduoti tinkamą garbę gailestingajam Viešpačiui.

MIKĖJO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

1 Ebr. pranašo Mikėjo vardas **Mikah** (arba *Mikajah*, Jer. 26, 18) reiškia: Kas kaip Viešpats? Mikėjas buvo kilęs iš Morešeto miestelio, kurs tebėra ir dabar netoli nuo Eleuteropolio ir vadinasi Khirbet Mar Hanna; todėl jis buvo iš Jūdo karalystės ir ėjo pranašo pareigas daugiausia Jeruzalėje. Savo pranašysčių laiką nurodo pats: Jūdo karalių Joatano, Akazo ir Ezekijo dienose, taigi tarp 747 — 696 m. Tuo pačiu metu buvo pranašais Izaijas ir Ozėjas, bet juodu buvo pradėję eiti savo pareigas anksčiau negu Mikėjas. Jeremijas (26,18) mini Mikėjo darbus karaliaus Ezekijo laikais ir nurodo, kokių jie buvo davę vaisių. Daugiau žinių apie Mikėjo gyvenimą nėra.

2. Lyginant Mikėjo ir Izaijo pranašystes, paaiškėja, kad juodu buvo kits kito bendradarbiai. Taip pat kaip Izaijas, Mikėjas peikia žydų didžiūnų ir netikrų pranašų elgesį ir smerkia nusikaltimus, skelbia abiejų žydų karalysčių žuvimą ir jų gyventojų nelaisvę; panašiai žada jis teokratijos atnaujinimą ir mesijinės karalystės laimę. Savo knygą Mikėjas bus tikriausiai parašęs savo gyvenimo pabaigoje Ezekijo laikais, sutraukdamas ir tinkamai sutvarkydamas per ilgus metus skelbtuosius Dievo vardu žydų tautai pamokslus.

3. Mikėjo pranašystę turinio atžvilgiu galima padalinti šiaip: Pirmoji dalis (1,1 — 2, 12) tai pranašo grąsymai tautai: skelbiamas Dievo teismas Samarijai ir Jeruzalei (1,1—16); smerkiamos tautos ir jos vadų nuodėmės (2,1 — 2, 12). Antroji dalis (4,1 — 5, 14): pranašo paguodos žodžiai išrinktajai tautai, kuri bus atnaujinta (4, 1—5, 1) ir susilauks žadėtojo Valdovo (5,2—14). Trečioje dalyje (6,1—7, 20) dialoge tarp Viešpaties ir tautos rodomas kelias į išgelbėjimą. Tame dialoge Viešpats daro tautai priekaištų (6,1 — 16), tauta gi žada atgailą ir tikisi išgelbėjimo (7, 1 — 20).

PROPHETIA MICHAEAE. MIKĖJO PRANAŠYSTĖ.

I. Pranašo grąsymai tautai. 1. Dievo teismas Samarijai ir Jeruzalei.

Caput 1. 1 Verbum Domini,
quod factum est ad Michaeam
Morasthiten, in diebus Ioathan,
Achaz, et Ezechiae regum Iuda:
quod vidit super Samariam, et
Ierusalem.
2 Audite populi omnes, et
attendat terra, et plenitudo eius:
et sit Dominus Deus vobis in
testem, Dominus de templo sanc-
to suo. 3 Quia ecce Dominus
egredietur de loco suo: et des-
cendet, et calcabit super excelsa
terrae. 4 Et consumentur montes
subtus eum: et valles scindentur
sicut cera a facie ignis, et sicut
aquae, quae decurrunt in praeceps.
5 In scelere Iacob omne istud, et
in peccatis domus Israel. quod
scelus Iacob? nonne Samaria? et

1 perskyrimas. 1 Viešpaties
suteiktas žodis Mikėjui Morastie-
čiui Jūdo karalių Joatano, Akazo
ir Ezekijo dienose, kurs jam bu-
vo apreikštas apie Samariją ir Je-
ruzalę.
2 Išgirskite visos tautos ir te-
gul tėmyja žemė ir tai ko ji pil-
na; Viešpats Dievas tebūna liu-
dytojas prieš jus, Viešpats iš sa-
vo šventos bažnyčios. 3 Nes štai
Viešpats išeis iš savo vietos; jis
nužengs ir mindžios žemės auk-
štybes. 4 Tuomet kalnai sunyks
po juo ir slėniai skils, kaip vaš-
kas prieš ugnį, ir kaip vandenys,
kurie krinta nuo aukštumos. 5 Vi-
sa tai dėl Jokūbo nusikaltimo ir
dėl Izraėlio namų nuodėmių.
Koks yra Jokūbo nusikaltimas?

1,1—16. Nužengs baisusis teisėjas ir nubaus Jeruzalę ir Samariją (1—7); todėl pranašas aprauda tautos nelaimę ir ją pačią kviečia raudoti (8—16).

(1,1) *Jam buvo apreikštas.* Apie tuos dalykus, kuriuos pranašas skelbė, jis buvo Dievo pamokintas pranašiniame regėjime, t. y. vidujiniu jo proto apšvietimu. — *Apie Samariją ir...* Įvardijamu du svarbiausiu miestu, kurie atstovauja visą karalystę ir tautą, su kuriais surištas abiejų karalysčių likimas. Apie Samariją ir Izraėlio karalystę pranašas kalbės tuojau ir gana trumpai; kone visą gi savo pranašystės knygą skirs Jeruzalei ir Jūdo karalystei.

(2) *Išgirskite...* Tais pačiais žodžiais yra atsiliepęs kitas pranašas Mikėjas, gyvenęs žymiai anksčiau. Plg. 3 Kar. *22,28.* Dievo teismo tėmyti šaukiamos visos tautos ir visa žemė. Dangus ir žemė buvo Dievo geradarysčių įrankiai ir liudytojai. Plg. 5 Moz. *32,1*; Iz. *1,2.* — *Liudytojas.* Dievas yra liudytojas, bet draug ir teisėjas. — *Iš savo šventos bažnyčios:* iš dangaus (vz. 3, e.). — (3) *Nes...* Plg. Iz. 26,21. Viešpats įvaizdinamas nusileidžiąs žemyn iš dangaus ir visų pirma pasiekiąs aukščiausias žemės vietas, kalnus, kurie po jo kojomis tirpsta. Plg. Iš. 19,16. — (4) *Slėniai skils:* visa, net iki žemės gilybių bus atidengta ateinančiam teisėjui. — (5) *Samarija...* Abiejų karalysčių sostinės buvo lyg koks šaltinis, iš kurio dievaičių garbinimo nuodai plūdo į visą Izraėlį ir

quae excelsa Iudae? nonne Ierusalem? 6 et ponam Samariam quasi acervum lapidum in agro cum plantatur vinea: et detraham in vallem lapides eius, et fundamenta eius revelabo.
7 Et omnia sculptilia eius concidentur, et omnes mercedes eius comburentur igne, et omnia idola eius ponam in perditionem: quia de mercedibus meretricis congregata sunt, et usque ad mercedem meretricis revertentur.
8 Super hoc plangam, et ululabo: vadam spoliatus, et nudus: faciam planctum velut draconum, et luctum quasi struthionum.
9 Quia desperata est plaga eius, quia venit usque ad Iudam, tetigit portam populi mei usque ad Ierusalem.

10 In Geth nolite annunciare, lacrymis ne ploretis, in domo Pulveris pulvere vos conspergite.

ar ne Samarija? Ir kokios Jūdo aukštumos? ar ne Jeruzalė?
6 Aš paversiu Samariją lyg akmenų krūva lauke, kai sodinamas vynuogynas, ir nustumsiu į slėnį jos akmenis, ir atidengsiu jos pamatus.
7 Visi jos drožiniai bus sudaužyti, ir visas jos pelnas bus sudegintas ugnyje, ir aš sunaikinsiu visus jos stabus; nes jie surinkti iš paleistuvių pelno ir vėl jie turi virsti paleistuvių pelnu.
8 Todėl aš raudosiu ir klyksiu, vaikščiosiu apiplėštas ir plikas; aš raudosiu kaip slibinai ir gedėsiu kaip strausai.
9 Nes jos žaizda neišgydoma, nes ji siekia Jūdą, palietė mano tautos vartus iki Jeruzalei.

10 Neskelbkite Gete, neverkite su ašaromis, Dulkių namuose apsibarstykite save dulkėmis.
11 Ei-

Jūdą. Dėl Samarijos vz. 3 Kar. 12, 28 ir 16.25.32,33. Jeruzalėje kunigai ir kunigaikščiai savo pavyzdžiu vedė tautą ir nuodėmes. — (6) *Aš paversiu...* Iš Samarijos liks tik akmenų krūvos, kokios sukraunamos vynininkų, kai jie, norėdami pasisodinti naują vynuogyną, giliai išpurena žemę, pasitaikančius gi akmenis sukrauna į krūvas. Samarija buvo ant gražaus kalnelio. Išardžius jos namų pamatus, pamatų akmenys bus nustumti į pakalnę. — (7) *Drožiniai:* stabmeldiški paveikslai. — *Pelnas.* Samarija įvaizdinama kaip paleistuvė, kuri savo piliečiams duoda progos paleistuvauti, t. y. garbinti stabus, ir gauna iš jų pelno įvairių dovanų pavidalu. Stabų statulos buvo dažnai aptraukiamos auksine skarda, padaryta iš gautų dovanų. — *Turi virsti paleistuvių pelnu.* Samarijos gautas pelnas, surinktos dovanos turi tekti kaipo paleistuvavimo pelnas kitai paleistuvei, Ninivei, miestui, kuriame stabų garbinimas buvo didžiausias; Asirijos stabų šventyklose jie turėjo būti sukrauti. — (8) *Vaikščiosiu...* Pranašas apraudos Samarijos nelaimę. Jis turi prieš akis ir jos nelaisvę, nes vaikščios apiplėštas ir plikas, kaip priešo pagauti belaisviai. — *Slibinai:* šakalai. — (9) *Nes jos...* Anot ebr. t.: nes nepagydomi smūgiai, kurie ją ištinka; jie eina iki Jūdui, siekia mano tautos vartus, siekia Jeruzalę, t. y. iš sunaikintos Samarijos nelaimė plečiasi į Judėją, pasiekia tautos susirinkimų vietą, vartus ir patį Jeruzalės miestą. — Samarijos žlugimas įvyko žymiai anksčiau, negu Jeruzalės (722—586 pirm. Kr.), bet pranašas mato ryšį tarp vieno ir kito: toki pat nuodėmė, toki pat bausmė; Izraėliui ją įvykins asirijiečiai, Jūdui ir Jeruzalei kaldėjiečiai (Jieron.).

(10) *Neskelbkite Gete...* Plg. 2 Kar. 1,20. Sulaikykite dejavimus, kad priešas nesidžiaugtų. Ebr. t. šitame straipsnelyje yra žaidimas žodžiais, panašiais į vietų vardus. Nors, ko ne visi vietų vardai čia išverčiami, bet išlaikyti ebr. t. paronomazijas nėra galima. Ebr. t. prasideda šiaip: *begath'al aggidu; be akko'al tibku.* — Dulkių namuose. Ebr. t.: vietos vardas *Bethle'afrah.* — (11) *Gražiosios.*

11 Et transite vobis habitatio
Pulchra, confusa ignominia: non
est egressa quae habitat in exitu:
planctum Domus vicina accipiet
ex vobis, quae stetit sibimet.
12 Quia infirmata est in bonum,
quae habitat in amaritudinibus:
quia descendit malum a Domi-
no in portam Ierusalem. 13 Tu-
multus quadrigae stuporis habi-
tanti Lachis: principium peccati
est filiae Sion, quia in te inven-
ta sunt scelera Israel. 14 Propte-
rea dabit emissarios super here-
ditatem Geth: domus Mendacii
in deceptionem regibus Israel.
15 Adhuc heredem adducam tibi
quae habitas in Maresa: usque ad
Odollam veniet gloria Israel. 16 De-
calvare, et tondere super filios de-
liciarum tuarum: dilata calvitium
tuum sicut aquila: quoniam cap-
tivi ducti sunt ex te.

kite sau, Gražiosios gyventojai,
gėdos apdengti; neišeina ta, kuri
gyvena prie išėjimo; raudą pavel-
dės iš jūsų kaimynystės namai,
kurie stovėjo patys sau. 12 Nes
susirgo dėl gėrybių ta, kuri gy-
vena kartybėse, nes nelaimė
nužengė nuo Viešpaties į Jeruza-
lės vartus. 13 Vežimų ūžimas gąs-
dina Lachio gyventoją; ji buvo
nuodėmės pradžia Siono dukte-
riai, nes tavyje atrasta Izraėlio
nusikaltimų. 14 Todėl Jis siųs pa-
siuntinius į Geto tėvainystę; Me-
lo namai bus apgaulė Izraėlio ka-
raliams. 15 Dar aš atvesiu tėvai-
nį tau, kuri gyveni Maresoje; Iz-
raėlio garbė ateis iki Odolamui.
16 Nusikirpk ir nusiskusk plaukus
dėl savo mylimųjų vaikų; padi-
dink savo plikę kaip aro, nes jie
išvesti iš tavęs nelaisvėn.

2. Tautos ir jos vadų nuodėmės.

Caput II. 1 Vae qui cogitatis
inutile, et operamini malum in
cubilibus vestris: in luce matu-

2 perskyrimas. 1 Deja jums,
kurie galvojate tuščius dalykus ir
darote pikta savo guoliuose. Ank-

Vietos vardas; *šafir.* — *Prie išėjimo. Ca'anan.* Gyvena prie pat išėjimo, bet išvengs žuvimo. — *Kaimynystės namai. Beth ha'ecel,* netoli nuo Jeruzalės. Kitados tas miestas buvo stiprus savo jėgomis, dabar jam gręsia pavojus iš arti. — (**12**) *Susirgo...* Tiksliau: raitosi skausmuose dėl gėrybių ta, kuri gyvena Marote. — Gėrybes atims priešai. — (**13**) *Lachio.* Miestas Jūdo giminės plote, prie pat pietų ribos. Anot ebr. t.: kinkyk į vežimą greituosius ir bėk. — *Siono dukteriai:* Jeruzalei. — (**14**) *Todėl jis...*: Dievas siųs priešų į tą Jūdo tėvainystės dalį, kuri yra Geto kaimynystėje. Anot ebr. t.: todėl tu (Siono duktė) duosi atleidimą dėl Morešet-Gat, t. y. neteksi tos vietos, būsi priversta atiduoti ją priešams. — *Melo namai.* Ebr.: *Akzib.* Karaliai, kurie tuo miestu pasitikėjo, bus apvilti. — (**15**) *Atvesiu tėvainį:* atiduosiu tave valdyti priešams. — *Maresoje.* Jūdo giminės miesto vardas. Jis reiškia: valdymas. — *Izraėlio garbė...* Izraėlio didžiūnai bus priversti bėgti į Odolamą ir ten slėptis, kaip kitados Dovidas (1 Kar. 22,1; 2 Kar. 23,13). Odolamo miestas buvo taip pat Jūdo giminės plote. — (**16**) *Nusikirpk...* Plaukų nusikirpimu, barzdos skutimu buvo išreiškiamas gedulas. — *Kaip aro.* Gal čia turėta omenyje didesniųjų visai plika galva vanagų rūšis (vultur barbatus, vultur percnopterus). — *Nelaisvėn:* į Babiloniją.

2,1—3,12. Didžiūnai bus baudžiami dėl neteisybių (2,1—5); nusikaltusios tautos pasitikėjimas tuščias

tina faciunt illud, quoniam con-
tra Deum est manus eorum. 2 Et
concupierunt agros, et violenter
tulerunt, et rapuerunt domos: et
calumniabantur virum, et domum
eius, virum, et hereditatem eius.
3 Idcirco haec dicit Dominus:
Ecce ego cogito super familiam
istam malum: unde non auferetis
colla vestra, et non ambulabitis
superbi, quoniam tempus pessi-
mum est. 4 In die illa sumetur su-
per vos parabola, et cantabitur can-
ticum cum suavitate, dicentium:
Depopulatione vastati sumus: pars
populi mei commutata est: quomo-
do recedet a me, cum revertatur,
qui regiones nostras dividat?
5 Propter hoc non erit tibi mittens
funiculum sortis in coetu Domini.
6 Ne loquamini loquentes: Non
stillabit super istos, non compre-
hendet confusio. 7 Dicit domus
Iacob: Numquid abbreviatus est
spiritus Domini, aut tales sunt co-
gitationes eius? Nonne verba mea
bona sunt cum eo, qui recte gradi-

sti švintant jie tai vykina, nes jų
ranka prieš Dievą. 2 Jie geidžia
dirvų ir ima jas sau prievarta, jie
atima namus; skriaudžia žmogų
ir jo namus, savininką ir jo tėvai-
nystę. 3 Todėl Viešpats sako taip:
štai aš manau apie nelaimę šitai
giminei; iš jos jūs neištrauksite
savo kaklų, jūs nevaikščiosite pui-
kūs, nes metas yra pikčiausias.
4 Aną dieną sudės apie jus pri-
lyginimą ir bus graudžiai gieda-
ma daina; bus sakoma: mes esa-
me visai sunaikinti; mano tautos
dalis teko kitiems; kaip gi ji iš-
slysta iš mano rankų, kadangi
grįžta tas, kurs padalins mūsų
šalį. 5 Todėl nebus kas tiestų tau
matuojamą virvę, kad gautumei
dalį Viešpaties susirinkime.
6 Nekalbėkite ir nesakykite:
Nebus prieš juos pranašystės;
neištiks jų sugėdinimas. 7 Jokū-
bo namai sako: Argi sutrumpėjo
Viešpaties dvasia, arba ar tokios
jo mintys? Ar mano žodžiai ne-
geri tam, kurs eina tiesiai? 8 Prie-

(2,6—11), nors galų gale ji bus atnaujinta (2,12—13). Sienos bus pažemintos dėl kunigaikščių kalčių (3, 1—4), dėl pranašų suvedžiojimo (3, 5—8); teokratija bus sugriauta (3, 9—12).

(2,1) *Galvojate tuščius dalykus.* Anot ebr. t.: galvojate apie neteisybę. Žydų didžiūnai ir naktį svarsto, kaip jie galėtų dar pralobti neteisybės keliais. Savo nedorus sumanymus jie skubinasi įvykinti nelaukdami, kaip tik pasirodo dienos šviesa. — *Nes jų ranka...* Anot ebr. t.: nes jų ranka galinga. — **(3)** *Manau apie nelaimę:* taip kaip jie galvoja apie neteisybes. — **(4)** *Prilyginimą...* Prilyginime ir raudoje trys išreiškiami dalykai: galia sunaikinta, dalis pažadėtoji tautai, kaipo Dievo prietelystės ženklas, atimta; ji atiduota tautos priešams. Taip ir pats išrinkimas būti Dievo tauta tarsi panaikinamas, nes nebėra jo laido — žadėtosios žemės. Ebr. t.: bus sakoma: štai įvyko, mes visai sunaikinti; mano tautos dalį jis pakeičia; kaip gi ji tolsta nuo manęs. Atskalūnams jis dalina mūsų dirvas. — **(5)** *Nebus kas tiestų.* Plg. 3 e. Žadėtosios žemės šalys buvo paskirstytos žydų giminėms burta, atskiroms gi šeimynoms buvo padalintos matuojama virve.

(6) *Nekalbėkite ir...* Taip atsiliepia bedieviai į tikruosius pranašus: nutilkite, neskelbkite tautai liūdnų dalykų. Plg. Jer. 28,1—2; Ez. 13,10. 16. Anot ebr. t.: nepranašaukite; jie pranašauja. — **(7)** *Argi sutrumpėjo...:* pavirto rūsčia, kerštinga. Tauta klauso netikrų pranašų, ir tenkinasi tuščiais raminimais. Jai sako: Dievas geras, nebus mums nelaisvės. Argi jo gailestingumas, kurs visiems toks didelis, tik mums sutrumpėtų ir pavirstų rūstumu? Arba ar jo mintys tokios kaip žmonių,

tur? 8 Et e contrario populus meus
in ad versarium consurrexit: desu-
per tunica pallium sustulistis: et
eos qui transibant simpliciter, con-
vertistis in bellum. 9 Mulieres po-
puli mei eiecistis de domo deli-
ciarum suarum: a parvulis earum
tulistis laudem meam in perpetu-
um. 10 Surgite, et ite, quia non
habetis hic requiem: propter im-
munditiam eius corrumpetur pu-
tredine pessima. 11 Utinam non es-
sem vir habens spiritum, et men-
dacium potius loquerer: stillabo
tibi in vinum, et in ebrietatem:
et erit super quem stillatur po-
pulus iste.
12 Congregatione congregabo
Iacob totum te: in unum condu-
cam reliquias Israel, pariter po-
nam illum quasi gregem in ovili,
quasi pecus in medio caularum,
tumultuabuntur a multitudine ho-
minum. 13 Ascendet enim pandens
iter ante eos: divident, et transi-
bunt portam, et ingredientur per
eam: et transibit rex eorum co-
ram eis, et Dominus in capite
eorum.

šingai, mano tauta pakilo kaip
priešas; nuo jupos jūs nuplėšėte
apsiaustą, ir tuos, kurie ėjo be kla-
stos, jūs įtraukėte į karą. 9 Ma-
no tautos moteris jūs išmetėte iš
jų laimės namų; iš jų vaikučių
jūs atėmėte mano gyrių amžinai.
10 Kelkitės ir eikite sau, nes nė-
ra jums čia atilsio; dėl jos sute-
pimo ji bus sugadinta pikčiausiu
puvimu. 11 Kad gi aš nebūčiau
žmogus, turįs dvasią ir velyk aš
kalbėčiau melą, aš pranašaučiau
tau apie vyną ir girtavimą; tokiuo
džiaugiasi šita tauta.

12 Aš rinkte surinksiu tave vi-
są, Jokūbe; suvesiu į krūvą Izra-
ėlio liekanas: aš padėsiu jį draug
kaip kaimenę avidėje, kaip bandą
tvarto viduje; dėl žmonių daugy-
bės bus linksmas klegesys. 13 Nes
išeis tas, kurs ves kelią jų prie-
šakyje; jie įsilauš ir praeis vartus
ir įeis pro juos; ir ties jais eis jų
karalius, ir Viešpats jų priešakyje.

---

kad jis laikytų rūstybę širdyje ir ūmai ieškotų keršto? (Jieron.). — *Ar mano žodžiai...* Tai Dievo atsakymas: Aš maloningas ir mano žodžiai maloningi, teikia žmonėms tinkamų pažadų, bet mano maloningumas eina drauge su teisingumu ir šventumu. Plg. Ps. 17,26.27. — (8) *Pakilo kaip priešas.* Išrinktoji tauta ir nešventa ir neteisinga, ji kelia maištą prieš patį Dievą, laužydama jo įstatymus. — *Nuo jupos..* Anot ebr. t.: nuo jupos jūs plėšėte apsiaustą tokių, kurie ėjo sau su pasitikėjimu (ramiai) toli nuo karo (neturėdami jokių karingų sumanymų). — (9) *Išmetėte iš jų laimės namų:* neteisingai pašalinote moteris (našles) iš namų, kur jos ilgai gyveno ir jautėsi laimingos. — *Mano gyrių.* Ebr. t.: mano garbę, t. y. malones, kurias Dievas buvo skyręs vaikams, kaipo teokratinės tautos nariams. — (10) *Dėl jos sutepimo...* Sutepimas šventosios šalies nusikaltimų daugybe sukelia Dievo rūstybę. — (11) *Turįs dvasią...*: reiktų būti ne šv. Dvasios įkvėptu, bet melagiu, sakančiu malonių dalykų, tuomet būtų galima įtikti tautai. Plg. Jer. 28,6; 3 Kar. 22,15.

(12) *Aš rinkte...* Mikėjas nėra tik nelaimių pranašas. Nubausta tauta susilauks geresnių laikų, tikros laimės. Ja rūpinsis ypatingu būdu pats Dievas. — *Kaip kaimenę avidėje.* Anot ebr. t.: kaip Bosros avis. — Bosra Idumėjoje buvo žinoma ten auginamų avių būriais. — (13) *Kurs ves kelią.* Ebr. t.: laužėjas, t. y. tas, kurs pašalina kliūtis nuo kelio, atidaro kalėjimus. Jam vadovaujant grąžinamieji (belaisviai) įsilauš į vartus, įeis pro juos. — Žydų gri-

Caput III. 1 Et dixi: Audite
principes Iacob, et duces domus
Israel: Numquid non vestrum est
scire iudicium, 2 qui odio habetis
bonum, et diligitis malum: qui
violenter tollitis pelles eorum de-
super eis, et carnem eorum de-
super ossibus eorum? 3 Qui co-
mederunt carnem populi mei, et
pellem eorum desuper excoria-
verunt: et ossa eorum confrege-
runt, et conciderunt sicut in le-
bete, et quasi carnem in medio
ollae. 4 Tunc clamabunt ad Do-
minum, et non exaudiet eos: et
abscondet faciem suam ab eis in
tempore illo, sicut nequiter ege-
runt in adinventionibus suis.
5 Haec dicit Dominus super
prophetas, qui seducunt populum
meum: qui mordent dentibus suis,
et praedicant pacem: et si quis
non dederit in ore eorum quip-
piam, sanctificant super eum prae-
lium. 6 Propterea nox vobis pro
visione erit, et tenebrae vobis pro
divinatione: et occumbet sol su-
per prophetas, et obtenebrabitur
super eos dies. 7 Et confunden-
tur qui vident visiones, et con-
fundentur divini: et operient om-
nes vultus suos, quia non est

3 perskyrimas. 1 Aš vėl
tariau: Klausykitės Jokūbo kuni-
gaikščiai ir Izraėlio namų vaikai:
Argi ne jūsų dalykas žinoti kas
teisinga? 2 jūsų, kurie nekenčiate
gero ir mėgstate pikta; kurie va-
ru nulupate nuo jų jų odas ir jų
mėsą nuo jų kaulų? 3 Jie ėda ma-
no tautos mėsą ir nulupa nuo jų
kailį; jie laužo jų kaulus ir suka-
poja kaip katile ir kaip mėsą puo-
de. 4 Tuomet jie šauksis Viešpa-
ties, bet jis neišklausys jų ir pa-
slėps anuo metu savo veidą nuo
jų, taip kaip jie užsipelnė nelabu
savo elgesiu.

5 Štai ką sako Viešpats prieš
pranašus, kurie suvadžioja mano
tautą, kurie kanda savo dantimis
ir skelbia taiką; ir prieš tą, kurs
neduoda jiems nieko į burną, jie
skelbia šventą karą. 6 Todėl užuot
regėjimo bus jums naktis ir užuot
apreiškimo tamsybės; saulė nusi-
leis ant pranašų ir diena aptems
ant jų. 7 Kurie mato regėjimus,
bus sugėdinti, ir žyniai bus su-
gėdinti; visi apsidengs sau vei-
dus, nes nėra jokio Dievo atsa-
kymo. 8 Tačiau aš esu pilnas Vieš-

žimas iš nelaisvės, vadovaujant Zorobabėliui, buvo tik silpna pradžia šito pažado atitesėjimo. Pilnai jis buvo įvykintas dieviškojo Išganytojo Jėzaus Kristaus. Plg. Žyd. 12,2; Rom. 11,25.

(3,1) *Tariau:* laimės nesusilauks iki nebus nubausti nusikaltimai, kurių labai daug. — *Žinoti, kas teisinga:* ir kaip teisingumą vykinti. — (2) *Kurie varu nulupate...:* kurie esate nuožmūs, beširdžiai tautos budeliai, ne jos piemenys. — (4) *Jie šauksis...:* bet neberas pasigailėjimo.

(5) *Kanda savo dantimis...* Jie sako saldžius žodžius, žada ramybę, iš tikrųjų gi jie įkanda, t. y. teikia nuodus ir mirtį, nes veda tautą į pražūtį. — *Prieš tą, kurs...* Kas neužkemša jiems burnos gausiomis dovanomis, tam jie skelbia Dievo vardu karą, grąso dangaus bausmėmis. — (6) *Todėl...* Kadangi jūs apgaudinėjate šaukdamies Dievo vardo, jūs būsite nubausti. — *Naktis...* Naktis ir tamsybė yra nelaimės simboliai. — *Saulė nusileis...:* jūs nesidžiaugsite saulės šviesa. — (7) *Veidus.* Ebr. t.: ūsus (ir burną). Užsidengti ūsus ir burną yra gedulo ir susigėdinimo ženklas. — *Nes nėra...* Kai žmonės pamato, jog netikrų pranašų pažadai neįvyksta, juos pradeda niekinti; tie, kurie tyčiojasi iš tikrų pranašų, savo nelaimėje pasiges pranašystės paguodos. Plg.

responsum Dei. [8] Verumtamen
ego repletus sum fortitudine spiritus Domini, iudicio, et virtute: ut annunciem Iacob scelus suum, et Israel peccatum suum.
[9] Audite hoc principes domus Jacob, et iudices domus Israel: qui abominamini iudicium, et omnia recta pervertitis.
[10] Qui aedificatis Sion in sanguinibus, et Ierusalem in iniquitate.
[11] Principes eius in muneribus iudicabant, et sacerdotes eius in mercede docebant, et prophetae eius in pecunia divinabant: et super Dominum requiescebant, dicentes: Numquid non Dominus in medio nostrum? non venient super nos mala.
[12] Propter hoc, causa vestri, Sion quasi ager arabitur, et Ierusalem quasi acervus lapidum erit, et mons templi in excelsa silvarum.

paties dvasios jėgos, teisingumo ir stiprybės, kad skelbčiau Jokūbui jo nusikaltimą ir Izraėliui jo nuodėmę.
[9] Išgirskite tai, Jokūbo namų kunigaikščiai ir Izraėlio namų teisėjai! jūs, kurie boditės teisingumo ir iškreipiate visa, kas teisu,
[10] jūs, kurie statote Sioną kraujais ir Jeruzalę neteisybe.
[11] Jos kunigaikščiai teisia už dovanas ir jos kunigai mokina už užmokesnį, jų pranašai pranašauja už pinigus, tačiau pasitiki Viešpačiu, sakydami: Argi Viešpats ne mūsų tarpe? Nelaimės neateis ant mūsų.
[12] Todėl jūsų kalčia Sionas bus ariamas kaip laukas, Jeruzalė bus lyg akmenų krūva, ir bažnyčios kalnas virs mišku apaugusia aukštuma.

II. Paguodos žodžiai tautai. 1. Tauta bus atnaujinta.

Caput IV. [1] Et erit: In novissimo dierum erit mons domus Domini praeparatus in vertice montium, et sublimis super colles: et fluent ad eum populi.
[2] Et properabunt gentes multae, et di-

4 perskyrimas. [1] Bet štai paskutinėse dienose Viešpaties namų kalnas stipriai stovės kalnų viršūnėje ir bus iškilęs aukščiau kauburių, ir į jį plauks tautos.
[2] Daug tautų skubinsis ir

Raud. 2,9; Ps. 73,9. — (8) *Aš esu pilnas...* Ebr. t.: aš esu pilnas jėgos, Viešpaties dvasios... Čia duodamas gražus tikrojo pranašo vaizdas.

(9) *Išgirskite tai:* jog aš pilnas Dievo dvasios, kad skelbčiau Jokūbui jo nusikaltimą. — (10) *Statote Sioną kraujais...*: statote sau puikius rūmus skriausdami beturčius neteisingais mokesčiais, teismais, apgaudinėjimais, smurtu. Krauju šv. Rašte neretai vadinama kiekviena žymesnė neteisybė artimui, ar tai jį nužudant, ar šiaip jau jį skaudžiai varginant, slėgiant. Plg. Jer. 22,13. — (11) Plg. Ez. 22,27; Sof. 3,3. — *Pasitiki Viešpačiu...* drįsta tikėtis, kad jie nebus Viešpaties baudžiami, nes jų tarpe yra Viešpaties bažnyčia. Plg. Jer. 7,4. — (12) *Todėl...* Nusikaltėliai bus tikrai nubausti; dėl jų nukentės Sionas su karaliaus pilimi ir rūmais, ir karaliaus valdžia pasiliaus, miestas bus sunaikintas, bažnyčia gi taip sugriauta, kad jos vieta Morijos kalnelyje apžels mišku.

4,1—5,1. Sione daug tautų ras laimę: ten Viešpats karaliaus savo tautai, kai bus ją išvadavęs iš priešų rankos.

(4,1 — 3) *Paskutinėse dienose...*: Mesijo laikais. Trys pirmosios eil. visai tokios pat kaip pas Iz. 2,2—4.

cent: Venite, ascendamus ad
montem Domini, et ad domum
Dei Iacob: et docebit nos de viis
suis, et ibimus in semitis eius:
quia de Sion egredietur lex, et
verbum Domini de Ierusalem.
[3] Et iudicabit inter populos mul-
tos, et corripiet gentes fortes us-
que in longinquum: et concident
gladios suos in vomeres, et has-
tas suas in ligones: non sumet
gens adversus gentem gladium:
et non discent ultra belligerare.
[4] Et sedebit vir subtus vitem su-
am, et subtus ficum suam, et non
erit qui deterreat: quia os Domi-
ni exercituum locutum est. [5] Quia
omnes populi ambulabunt unus-
quisque in nomine Dei sui: nos
autem ambulabimus in nomine
Domini Dei nostri in aeternum
et ultra. [6] In die illa, dicit Domi-
nus, congregabo claudicantem:
et eam, quam eieceram, colligam:
et quam afflixeram: [7] et ponam
claudicantem in reliquias: et eam,
quae laboraverat, in gentem ro-
bustam: et regnabit Dominus su-
per eos in monte Sion, ex hoc
nunc et usque in aeternum. [8] Et
tu turris gregis nebulosa filiae

sakys: Ateikite, ženkime į Vieš-
paties kalną ir į Jokūbo Dievo
namus; jis mokins mus savo ke-
lių ir mes eisime jo takais; nes
iš Siono išeis įstatymas ir Vieš-
paties žodis iš Jeruzalės. [3] Jis
darys teismą tarp daugelio tautų
ir nubaus galingas tautas, net ir
tolimiausias; jie pavers savo ka-
lavijus į nuoragus ir savo ietis į
pjautuvus; viena tauta nekels prieš
kitą kalavijo ir nebesimokins dau-
giau kariauti. [4] Tuomet kiekvienas
sėdės po savo vynmedžiu ir po
savo fygmedžiu ir nebus kas
gąsdintų, nes kareivijų Viešpa-
ties burna yra tai kalbėjusi. [5] Nes
visos tautos vaikščios kiekviena
savo dievo vardu, mes gi vaikš-
čiosime Viešpaties, mūsų Dievo,
vardu, per amžius ir visuomet.
[6] Aną dieną, sako Viešpats, aš
surinksiu tą, kuri šlubavo ir
suvesiu kruvon tą, kurią buvau
atstūmęs ir kurią buvau nuplakęs:
[7] iš tos, kuri šlubavo, padary-
siu liekanas, ir iš tos, kuri buvo
suvargusi, stiprią tautą; Viešpats
karaliaus jiems Siono kalne nuo
dabar ir per amžius. [8] Tu gi tam-
sus Siono dukters bandos bok-

Izaijas tikriausiai yra jas iš Mikėjo pranašystės pasiėmęs. Čia jos labiau rišasi su kontekstu. — (4) *Kiekvienas sėdės...* Taip šv. Rašte aprašoma didžiausi šio gyvenimo laimė. Plg. 3 Kar. 4,25; Zak. 3,10; 1 Mak. 14,12. Kad ji bus suteikta, laidas yra Dievo visagalybė ir ištikimybė. — (5) *Visos tautos...* Kai kitos tautos, remdamos dievaičių pagalba, tvarko savo gyvenimą stabmeldystės normomis ir todėl turės būtinai išnykti su savo stabais, mes, turėdami Dievo pagalbos ir tvarkydami savo gyvenimą, Dievui jį globojant, pasiliksime stiprūs ir nepajudinami amžinai.—(6) *Aš surinksiu tą...* Plg. auk. 2,12. Tauta čia įvaizdinama kaipo serganti ir išsklaidyta kaimenė, tokioje padėtyje, kokioje ji randasi dėl nuodėmės. — (7) *Liekanos.* Tos liekanos, tie išrinktieji bus Dievo nutarimu vedami į mesijinį išgelbėjimą. — *Stiprią.* Nors išrinktųjų skaičius nedidelis, tačiau jie turi sudaryti stiprią tautą, kuri išlaikys savo garbę ir didžiausiuose pavojuose. — (8) *Tamsus...* Ebr. t.: kaimenės bokšte, Siono dukters kalva. Siono kalnelyje (kalvoje) buvo Dovido miestas (pilis). Taigi tas kalnelis yra Dovido viešpatavimo vaizdas. Pilis vadinama kaimenės bokštu, nes teokratinis karalius yra Izraėlio tautos piemuo, o Izraėlis yra Viešpaties kaimenė; pagaliau pats Dovidas iš bandos piemenų pakilo į karaliaus sostą. — *Karalystė.* Vieš-

Sion usque ad te veniet: et ve-
niet potestas prima, regnum filiae
Ierusalem.
9 Nunc quare moerore contra-
heris? numquid rex non est tibi,
aut consiliarius tuus periit, quia
comprehendit te dolor sicut
parturientem? 10 Dole, et satage
filia Sion quasi parturiens: quia
nunc egredieris de civitate, et ha-
bitabis in regione, et venies us-
que ad Babylonem, ibi libera-
beris: ibi redimet te Dominus de
manu inimicorum tuorum. 11 Et
nunc congregatae sunt super te
gentes multae, quae dicunt: La-
pidetur: et aspiciat in Sion ocu-
lus noster. 12 Ipsi autem non co-
gnoverunt cogitationes Domini, et
non intellexerunt consilium eius:
quia congregavit eos quasi foe-
num areae. 13 Surge, et tritura fi-
lia Sion: quia cornu tuum ponam
ferreum, et ungulas tuas ponam
aereas: et comminues populos
multos, et interficies Domino ra-
pinas eorum, et fortitudinem eo-
rum Domino universae terrae.

Caput V. 1 Nunc vastaberis
filia latronis: obsidionem posue-
runt super nos, in virga percu-
tient maxillam iudicis Israel.

šte! tau ateis, ateis pirmykštė ga-
lia, Jeruzalės dukters karalystė.

9 Kodėl tu dabar kremties liū-
desyje? argi tu neturi karaliaus,
ar gal žuvo tavo patarėjas, kad
suėmė tave skausmas, kaip gim-
dyvę? 10 Kentėk skausmą ir da-
ryk pastangų, Siono dukte, lyg
gimdyvė; nes dabar tu išeisi iš
miesto ir gyvensi lauke ir ateisi
iki Babilonui; ten tu būsi išgel-
bėta, ten išvaduos tave Viešpats
iš tavo nepriętelių rankos. 11 Da-
bar, tiesa, prieš tave susirinko
daug tautų, kurios sako: Tebūna
užmušta akmenimis, ir mūsų akis
težiūri godžiai į Sioną! 12 Bet jie
nežino Viešpaties minčių ir ne-
supranta jo sumanymo, kad jis
surenka juos kaip šieną klojime.
13 Kelkis ir kulk, Siono dukte!
nes aš padarysiu tavo ragą ge-
ležinį ir tavo nagas padarysiu va-
rines; tu sumindžiosi daug tautų
ir pašvęsi Viešpačiui jų grobį ir
jų galią visos žemės Viešpačiui.

5 perskyrimas. 1 Dabar tu
būsi sunaikinta, galvažudžio duk-
te! Jie apguls mus, lazda už-
gaus Izraėlio teisėjo žandą.

---

patavimas, kaip buvo pažadėta Dovidui (2 Kar. 7,5; 23,3), grįš Siono kalnui.

(9) *Kodėl tu...* Ebr. t.: ko tu dabar šaukte šauki? — Pranašas mato Sioną šaukiantį karčiausiuose skausmuose, nes karalystė sugriauta ir karaliaus garbė sunaikinta. — *Patarėjas:* tas pats karalius, kurs buvo tikra tautos viltis. — (10) *Kentėk skausmą...:* nes jis teisingas, nes iš jo susilauksi geriausių vaisių. — *Iš miesto:* iš Jeruzalės. — *Lauke.* Ištremtieji svetimoje šalyje neturės savo namų. Bet nelaisvė nebus amžina. — (11) *Tebūna užmušta...:* kaipo svetimoterė, svetimų dievų garbintoja, nes įstatyme buvo numatyta svetimoterėms mirtis užmušant akmenimis. Ebr. t.: tebūna sutepta, t. y. tenustoja savo aukštos vertybės. — (12) *Jie:* tautos priešai, kurie dabar yra Dievo skirtosios tautai bausmės vykintojai, įrankiai. — *Kaip šieną.* Ebr. t.: kaip pėdus. — (13) *Kelkis:* tu, kuri sėdi dabar gedule. — *Ragai:* jėga. — *Pašvęsi:* paimtą iš jų grobį, jų turtą.

(5,1) *Tu būsi...* Ebr. t.: rink savo būrius, tu būrių dukte, t. y. rink kariuomenę ir ginkis. Vulgatos: *galvažudžio dukte* prasmė gal toki: tu, kuri padarei iš mano namų galvažudžių lindynę. — *Lazda užgaus...* Nugalėtojai pikčiausiai išniekins net patį tautos karalių.

2. Tauta susilauks žadėtojo Valdovo.

2 ET TU BETHLEHEM
Ephrata parvulus es in milibus
Iuda: ex te mihi egredietur qui sit
dominator in Israel, et egressus
eius ab initio, a diebus aeterni-
tatis. 3 Propter hoc dabit eos us-
que ad tempus, in quo partu-
riens pariet: et reliquiae fratrum
eius convertentur ad filios Israel.
4 Et stabit, et pascet in fortitu-
dine Domini, in sublimitate no-
minis Domini Dei sui: et conver-
tentur, quia nunc magnificabitur
usque ad terminos terrae. 5 Et
erit iste pax: cum venerit Assy-
rius in terram nostram, et quan-
do calcaverit in domibus nostris:

2 BET TU, BETLIEJAU Efra-
ta, esi, tiesa, mažas Jūdo tūkstan-
čiuose, tačiau iš tavęs išeis man
tas, kurs bus valdovas Izraėlyje,
kurio kilmė yra nuo pradžios ir
nuo amžinybės dienų. 3 Todėl
jis atiduos juos iki laikui, kuria-
me gimdyvė pagimdys, ir jo bro-
lių liekanos gręšis prie Izraėlio
sūnų. 4 Tuomet jis stovės ir ga-
nys Viešpaties jėga, Viešpaties
savo Dievo vardo kilnumu, ir jie
gręšis, nes tuomet jis bus aukšti-
namas iki žemės pakraščių. 5 Ir
jis bus ramybė. Kai asirijietis
ateis į mūsų šalį ir kai mindžios
mūsų namus, mes pažadinsime

5,2—14. Iš Betliejaus kils ramybės kunigaikštis, kurio tauta nugalės visus savo priešus, bet kariški ginklai ir visi prietarai bus joje panaikinti.

(2) *Bet tu, Betliejau...* Sionui ateis išgelbėjimas, ateis iš ten, iš kur kitados buvo atėjęs tautos gelbėti Dovidas. Žiūrėdamas į tą išgelbėjimą, kurs ateina iš Betliejaus, ir į jo vykintoją, pranašas pilnas nustebimo, kad, žuvus sostinei, pagalbos bus susilaukta iš vieno miestelio, atsiliepia Dievo vardu į tą miestelį. Jis vadina jį iškilmingai ne tik jo vėlesniu vardu, bet ir seniausiu, Efrata. Plg. Rut. 4,11. Ebr. t.: Tačiau tu, Betliejau, Efrata, nors mažas (perdaug mažas) esi, kad būtumei tarp Jūdo tūkstančių, t. y. tarp didesnių miestų, kuriuose buvo nemažiau tūkstančio šeimynų. — Betliejus iš tikrųjų buvo visuomet nedidelis miestelis. Tik paskutiniais laikais jo gyventojų skaičius yra labiau padidėjęs ir siekia jau 10.500. — *Iš tavęs:* iš tos vietelės, kuri savo mažumu gyvai primena visai nežymią kitados būklę Dovido šeimynos, gavusios vėliau garbingiausią sostą. — *Išeis.* Žodis išeiti šv. Rašte be savo paprastos prasmės, gauna dar kitokią: jis sakomas apie gimimą, pvd. pažaduose Prad. 17,6; 35; ir k. Tokią prasmę ir čia jis turi: Dovidas buvo gimęs Betliejuje, taigi ir antrasis Dovidas (Oz. 3,5) turi išeiti iš tos pačios vietos, t. y. jis turi tenai gimti. Tuojau bus nurodyta jo dangiškoji kilmė, todėl čia įvardijamas Betliejus, kaipo jo žemiško gimimo vieta. Kaldaiškame šitos vietos vertime skaitome: iš tavęs išeis mano akivaizdoje Mesijas, kad viešpatautų Izraėliui. Rašto žinovai Erodo klausiami, kame turi gimti Kristus, jam atsako: Betliejuje, ir nurodo šitą Mikėjo vietą. Vz. Mt. 2,6. — *Man:* Dievo garbei jo sumanymams vykinti. — *Kurs bus valdovas...* Plg. 2 Kar. 5,2. Betliejus jau buvo davęs vieną valdovą tautai, karalių Dovidą, dabar jis turi duoti kitą, didesnį, tą, kuriam pažadėtas Dovido sostas, Mesiją. — *Kurio kilmė...* Tas, kurs turi gimti Betliejuje, turi dar savo išėjimą, kilmę iš amžinybės. Turėdami Nauj. Testamente aiškesnį apreiškimą apie švenč. Trejybės paslaptį, žinome, kad Sūnus pirm visų amžių išeina iš Tėvo, lygiai amžinas, kaip ir Tėvas. Bet ir Mikėjo laikais buvo jau galima tuos žodžius suprasti, nes buvo žinoma, kad Mesijas bus Dievo Sūnus (Ps. 2,7) ir tikrasis Dievas (Iz. 9,6; Ps. 44,7; 109,3). — (3) *Todėl:* kadangi Mesijas turi gimti tokiame nežymiame miestelyje, kadangi Dovido namai nebeturės galios ir nebebus žymūs garbingumu, bus

et suscitabimus super eum sep-
tem pastores, et octo primates
homines. 6 Et pascent terram As-
sur in gladio, et terram Nemrod
in lanceis eius: et liberabit ab
Assur cum venerit in terram
nostram, et cum calcaverit in fi-
nibus nostris. 7 Et erunt reliquiae
Iacob in medio populorum mul-
torum quasi ros a Domino, et
quasi stillae super herbam, quae
non expectat virum, et non prae-
stolatur filios hominum. 8 Et
erunt reliquiae Iacob in Gentibus
in medio populorum multorum,
quasi leo in iumentis silvarum,
et quasi catulus leonis in gregi-
bus pecorum: qui cum transierit,
et conculcaverit, et ceperit, non
est qui eruat. 9 Exaltabitur ma-
nus tua super hostes tuos, et
omnes inimici tui interibunt.
10 Et erit in die illa, dicit Do-
minus: Auferam equos tuos de

prieš jį septynis piemenis ir aš-
tuonis kunigaikščius. 6 Tie nuga-
nys Asuro šalį kalaviju ir Nem
rodo šalį jo ietimis; ir jis išva-
duos iš Asuro, kai tas ateis į mū-
sų šalį ir mindžios mūsų ri-
bas. 7 Tuomet Jokūbo liekanos
bus daugelio tautų tarpe lyg ra-
sa iš Viešpaties ir kaip rasa ant
žolės, kuri nelaukia žmogaus ir
neišsiilgsta žmonių vaikų. 8 Tuo-
met Jokūbo liekanos bus tautose
daugelio tautų tarpe, kaip liūtas
tarp miškų žvėrių ir kaip jauniklis
liūtas avių būriuose, kurs, kai
pereina, sumindo ir sugauna, nėra,
kas išgelbėtų. 9 Tavo ranka bus
išaukštinta ant tavo nprietelių,
ir visi tavo neprieteliai žus.

10 Aną dieną atsitiks, sako
Viešpats, kad aš atimsiu tavo

---

neturte, todėl Dievas duos juos slėg-
ti ir varginti jų priešams, iki val-
dovas užgims. — *Gimdyvė:* ana Iz.
7,14 paminėtoji mergaitė (Efr. Kir.
Teof.). — *Liekanos:* Mesijo brolių
likučiai; tie, kurie nebus žuvę baus-
mės laikais, kurie gręšis prie Vieš-
paties. Evangelija turėjo būti skel-
biama visų pirma žydams, ir pirmos
krikščionių bendruomenės buvo su-
darytos iš žydų; kadangi tačiau
žydų tauta atmetė Išganytoją, tai
apaštalai kreipėsi į pagonis (Abd.
13,36.) Plg. Jer. 3,18; Ez. 37,19. —
(14) *Jis:* gimdyvės sūnus. — *Stovės:*
budės kaip piemuo bandos viduryje,
kad, kur tik reikia, padėtų. — *Savo
Dievo.* Mesijas, kaipo žmogus, visa
daro savo Dievo galia ir jo garbei.
— *Gręšis.* Anot ebr. t.: gyvens sau-
giai. — *Bus aukštinamas.* Izraėlio
gelbėtojas turi viešpatauti visam pa-
sauliui. — (5) *Bus ramybė.* Mesijas
bus ne tik ramybės skelbėjas, pla-
tintojas, ramybės kunigaikštis, bet
pati ramybė. Plg. Ef. 2,14. — *Kai
asirijietis.* Mesijo karalystėje bus
ta ramybė, kuri laimėjama kovomis
ir budrumu, nugalint priešus. Asu-
ras Mikėjo laikais buvo labai ga-
lingas priešas. Jis čia (taip pat 6 e.
jo sinonimas Nemrodas) įvardijamas,
kaipo visų Dievo karalystės priešų
atstovas. — *Septynis... aštuonis...*
Septyni tobulumo skaitmuo, aštuoni
dar didesnis skaitmuo. Reikalo va-
landą Dievas galės pažadinti prieš
priešus daugybę tautos gynėjų ir va-
dų. — (6) *Nuganys:* ne tik apgins
savuosius, bet dar atims iš priešų jų
ginklus ir atgręš prieš juos pačius.
— *Nemrodo.* Vz. Prad. 10,8—12. —
Jo ietimis. Anot ebr. t.: jo vartuo-
se. — (7) *Rasa iš Viešpaties.* Izra-
ėlio pirmieji, kuriuos Mesijas sugrą-
žins prie jų Dievo, girdys sielas die-
višku mokslu, lyg rasa, gaivins jas
dangaus malonėmis. Vaizdas paim-
tas iš Palestinos sąlygų, kame rasa
ir lietus buvo didžiausios gera-
darystės šaliai. — *Kuri nelaukia...* Die-
vas duoda, kada ir kiek jis nori. —
(8) *Bus išaukštinta... žus.* Geriau,
anot ebr. t.: tebūna išaukštinta...: te-
žūna.

(10). *Aną dieną atsitiks...* Į iš

medio tui, et disperdam quadri-
gas tuas. 11 Et perdam civitates
terrae tuae, et destruam omnes
munitiones tuas, et auferam male-
ficia de manu tua, et divinationes
non erunt in te. 12 Et perire fa-
ciam sculptilia tua, et statuas tu-
as de medio tui: et non adora-
bis ultra opera manuum tuarum.
13 Et evellam lucos tuos de me-
dio tui: et conteram civitates tuas.
14 Et faciam in furore et in indig-
natione ultionem in omnibus
gentibus, quae non audierunt.

arklius iš tavo tarpo ir sudaužy-
siu tavo kariškus vežimus. 11 Aš
sunaikinsiu tavo šalies miestus
ir sugriausiu visas tavo tvirtoves
ir atimsiu iš tavo rankos žavėji-
mus, ir žiniavimų nebebus tavy-
je. 12 Aš išnaikinsiu iš tavo tar-
po tavo drožinius ir tavo statu-
las, ir tu nebegarbinsi daugiau
savo rankų darbų. 13 Aš išrausiu
iš tavo tarpo tavo girias ir su-
griausiu tavo miestus. 14 Narse
ir užsidegime aš keršysiu visoms
tautoms, kurios manęs neklausė.

III. Išsigelbėjimo kelias.
1. Viešpaties priekaištai nedėkingiems vaikams.

Caput VI. 1 Audite quae Do-
minus loquitur: Surge, contende
iudicio adversum montes, et au-
diant colles vocem tuam. 2 Au-
diant montes iudicium Domini,
et fortia fundamenta terrae: quia
iudicium Domini cum populo
suo, et cum Israel diiudicabitur.
3 Popule meus quid feci tibi, aut
quid molestus fui tibi? responde
mihi. 4 Quia eduxi te de Terra
Aegypti, et de domo servientium

6 perskyrimas. 1 Klausyki-
tės, ką Viešpats kalba: Kelkis,
bylinėkis prieš kalnus, ir teišgirs-
ta tavo balsą kauburiai. 2 Teiš-
girsta Viešpaties teismą kalnai ir
stiprūs žemės pamatai, nes Vieš-
pats eina į teismą su savo tau-
ta ir bylinėsis su Izraėliu. 3 Ma-
no tauta! ką aš tau padariau, ar-
ba kuo aš tau įkyrėjau? atsakyk
man! 4 ar kad aš išvedžiau tave
iš vergijos namų, ir siunčiau ties

---

reikštą pageidavimą atsako Dievas, parodydamas, kad Mesijo karalystę reikia rengti visokių karo ginklų pašalinimu (10,11 e.), taip pat stabmeldystės ženklų ir prietarų panaikinimu (12 — 14 e.). Todėl veltui lauks žydai, kad Mesijo karalystė būtų sukurta ginklų žvangėjimu ir karų laimėjimais. — (11) *Miestus.* Dideli miestai pirmieji virsdavo stabmeldystės židiniais. Jie turės išnykti. — (13) *Girias:* šventas stabų garbei skirtas girias. — (14) *Narse...* Savo tautą Viešpats maloningai apvalys nuo viso, kas gali būti jai žalinga, priešus gi baus be pasigailėjimo.

6,1—16. Viešpats lyg dejuodamas kaltina savo tautą, klausiančiai nurodo, kas reikia daryti, neteisingiems grąso bausmėmis.

(6,1) *Kelkis...* Tai Viešpaties įsakymas pranašui. Jis turi Dievo vardu bylinėtis su tauta, ją kaltinti. Kalnai ir kauburiai turės būti toje byloje liudytojai. — (3) *Ką aš tau padariau:* kad tu mane atstūmei. Ir priekaištus darydamas tautai, Dievas parodo jai daug meilės. — *Kuo aš tau įkyrėjau:* kuriuo vargu aš tave prislėgiau? (Jieron...). — (4) *Ar kad...*: ar aš išvarginau tave tuo, kad teikiau tau geradarysčių ir dariau tau stebuklų? — *Mozę:* kurs tau rodė, kas Dievui patinka, *Aaroną,* kurs buvo tarpininkas tarp tavęs ir Dievo. *Mariją,* kuri giedojo džiaugsmingą išsivadavimo giesmę ir

liberavi te: et misi ante faciem
tuam Moysen, et Aaron, et Ma-
riam?
5 Popule meus memento
quaeso quid cogitaverit Balach rex Moab, et quid responderit ei Balaam filius Beor, de Setim usque ad Galgalam, ut cognosceres iustitias Domini.

6 Quid dignum offeram Domino? curvabo genu Deo excelso? numquid offeram ei holocautomata, et vitulos anniculos?
7 Numquid placari potest Dominus in milibus arietum, aut in multis milibus hircorum pinguium? numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo fructum ventris mei pro peccato animae meae?
8 Indicabo tibi o homo quid sit bonum, et quid Dominus requirat a te: Utique facere iudicium, et diligere misericordiam, et solicitum ambulare cum Deo tuo.

9 Vox Domini ad civitatem clamat, et salus erit timentibus nomen tuum: Audite tribus, et

tavim Mozę, Aaroną ir Mariją?
5 Mano tauta, atsimink, meldžiamoji, ką buvo sumanęs Moabo karalius Balakas ir ką jam atsakė Beoro sūnus Balaamas, nuo Setimo iki Galgalai, kad pažintumei Viešpaties teisybes.

6 Ką verta atnašausiu Viešpačiui? ar priklaupsiu aukčiausiajam Dievui? Ar aukosiu jam deginamąsias aukas ir metinius avinėlius?
7 Argi gali būti permaldautas Viešpats avinų tūkstančiais ar daugeliu tūkstančių riebių ožių? ar aš duosiu savo pirmgimį už mano nusikaltimą, mano kūno vaisių už mano sielos nuodėmę?
8 Aš pasakysiu tau, o žmogau, kas yra gera ir ko Viešpats reikalauja iš tavęs, būtent: vykinti teisybę, mėgti gailestingumą ir rūpestingai vaikščioti su savo Dievu.

9 Viešpaties balsas šaukia miestui ir bus išgelbėjimas tiems, kurie bijo tavo vardo. Išgirskite

---

mokino moteris. — (5) *Karalius Balakas.* Jis mėgino keletą kartų tautą sugadinti, sugundyti į nuodėmes, tačiau Balaamas nedrįso Izraėlio prakeikti; jis jį laimino (Sk. 31,16). — *Nuo Setimo iki...* Setime, Moabo šalyje, tauta buvo sunkiai užrūstinusi Dievą stabmeldyste, tačiau Dievas davė jai pagalbą; Galgaloje tauta, perėjus per Jordaną, pirmą kartą sustojo Palestinoje, ir naujoji jos karta apipjaustymu buvo pašvęsta Viešpačiui (Plg. Joz. 4,19; 5,9). Taip buvo Dievo atitesėtas pažadas patriarkams, jog jų ainiams bus atiduota Palestina.

(6) *Ką vertą atnašausiu...* Ebr. t.: kuo aš pasitiksiu Viešpatį, t. y. kuo jį pagarbinsiu. Čia pranašas kalba atgailą darančios tautos vardu. — *Ar aukosiu...* Ar galėsiu atsilyginti Dievui aukomis, kad ir jo paties įsakytomis. Bet kaip gi gali gyvulių kraujas, taukų kvapas ir deginamosios aukos būti vertos aukščiausiojo Dievo? Metiniai gyvuliai buvo laikomi visų geriausiais aukoms. — (7) *Ar daugeliu tūkstančių...* Ebr. t.: dešimtimis tūkstančių (milijonais) aliejaus upelių, t. y. begaline daugybe. — Senosios Sandoros aukų neužtenka. Dievas reikalauja tikro pamaldumo ir paklusnumo: tie dalykai yra vertesni už anas aukas. Nes žmogaus krauju stengiasi žmonės atsilyginti Dievui už savo nusikaltimus, brangiausiu jų turimu dalyku, pirmgimių gyvybe: *ar aš duosiu...* — (8) *Aš pasakysiu...* Ebr. t.: jis yra tau pasakęs: — *Rūpestingai...* Ebr. t.: nuolankiai.

(9) *Miestui:* Jeruzalei. — *Ir bus išgelbėjimas...* Anot ebr. t. Išganinga bijoti tavo vardo. Klausykite rykštės ir kas ją pastatė. — (10) *Ugnis...* Po taip daugelio pranašo įspėjimu dar nepašalinta ta ugnis, kuri prarys pagaliau namus ir mies-

quis approbabit illud? 10 Adhuc
ignis in domo impii thesauri ini-
quitatis, et mensura minor irae
plena. 11 Numquid iustificabo sta-
teram impiam, et saccelli ponde-
ra dolosa? 12 In quibus divites
eius repleti sunt iniquitate, et ha-
bitantes in ea loquebantur men-
dacium, et lingua eorum fraudu-
lenta in ore eorum. 13 Et ego er-
go coepi percutere te perditione
super peccatis tuis. 14 Tu come-
des, et non saturaberis: et humi-
liatio tua in medio tui: et appre-
hendes, et non salvabis: et quos
salvaveris, in gladium dabo. 15 Tu
seminabis, et non metes: tu cal-
cabis olivam, et non ungeris oleo:
et mustum, et non bibes vinum.
16 Et custodisti praecepta Amri,
et omne opus domus Achab: et
ambulasti in voluntatibus eorum,
ut darem te in perditionem, et
habitantes in ea in sibilum et op-
probrium populi mei portabitis.

giminės; bet kas tai pagirs? 10 Dar
tebėra bedievio namuose ugnis,
neteisybės turtai ir permažas sai-
kas, pilnas rūstybės. 11 Argi aš lai-
kysiu teisingais bedievišką svar-
styklę ir klastingus maišelio
svarsčius? 12 Jais jo turtingieji pa-
sidarė pilni neteisybės, jo gyven-
tojai kalba melą, ir jų liežuvis
yra apgaulė jų burnoje. 13 Tai
ir aš pradedu plakti tave sunai-
kinimu dėl tavo nuodėmių. 14 Tu
valgysi ir nebūsi sotus ir tavo
pažeminimas bus tavyje; tu grieb-
si ir nesugausi, ir ką tu būsi iš-
gelbėjęs, aš atiduosiu kalavijui.
15 Tu sėsi ir nepjausi, tu spausi
alyvų uogas ir nepasitepsi alie-
jumi, — vyno sunką ir negausi
vyno. 16 Tu sergėjai Amrio įsa-
kymus ir visus Akabo namų dar-
bus, tu vaikščiojai sulig jų no-
rais, kad atiduočiau tave į pra-
žuvimą, ir jo gyventojus pasity-
čioti, ir jūs nešite mano tautos
panieką.

2. Atgailojančios tautos malda ir Viešpaties dovanojimas.

Caput VII. 1 Vae mihi, quia
factus sum sicut qui colligit in

7 perskyrimas. 1 Deja man,
nes aš pasidariau, kaip tas, kurs

---

tą, nepašalintą jų nelaimės priežastis. Ta ugnis yra jų neteisingumas, jo godumas, neteisingai įsigyti turtai. — *Permažas saikas.* Ebr. t.: liesi efa, t. y. mažesnė, negu reikia. Tikroje efoje tilpo arti 39 litrų. Vartodami netikrą mažesnę efą ir imdami pilną kainą, turtuoliai skriausdavo beturčius. — (11) *Laikysiu teisingais:* ir paliksiu nenubaustus. — (12) *Jo:* miesto (vz. 9 e.). — (14) *Tu valgysi...* Bausmės čia įvardijamos tokios, kokiomis buvo grąsoma Kun. 26,25; Atk. 28,30; Oz. 4,10. Pirmoje vietoje minimas badas. Plg. Jer. 52,6. — *Pažeminimas.* Ebr. t. rasi: alkis. — (15) *Tu sėsi...* Plg. Atk. 28,38; Ag. 1,6. — (16) *Amrio.* Tauta nutolo nuo Viešpaties ir eidama bedievių Izraėlio karalių pėdomis visai pasidavė nusikaltimams. Izraėlio karalius Amris nedorumu buvo perviršijęs visus pirm jo buvusius karalius (3 Kar. 16,25), jo sūnus Akabas darė labai daug pikta Viešpaties akivaizdoje (3 Kar. 16,36); Akabo ir Jezabėlės duktė Atalija, ištekėjus už Jūdo karaliaus Joramo, nedorumu apkrėtė visą Jūdo karalystę (4 Kar. 8,18). — *Kad atiduočiau tave...*: nes tu turėjai žinoti, kad aš nusikaltimams turiu skirti bausmę. — *Mano tautos...:* Kadangi jūs esate mano tauta, pagonys niekins jus su ypatingu pasigėrėjimu, taip kaip aš jums esu grąsęs.

autumno racemos vindemiae: non
est botrus ad comedendum, praecoquas ficus desideravit anima
mea. 2 Periit sanctus de terra, et
rectus in hominibus non est: omnes in sanguine insidiantur, vir
fratrem suum ad mortem venatur.
3 Malum manuum suarum dicunt
bonum: princeps postulat, et iudex in reddendo est: et magnus
locutus est desiderium animae
suae, et conturbaverunt eam. 4 Qui
optimus in eis est, quasi paliurus: et qui rectus, quasi spina
de sepe. Dies speculationis tuae,
visitatio tua venit: nunc erit vastitas eorum. 5 Nolite credere amico: et nolite confidere in duce:
ab ea, quae dormit in sinu tuo,
custodi claustra oris tui. 6 Quia
filius contumeliam facit patri, et
filia consurgit adversus matrem suam, nurus adversus socrum
suam: et inimici hominis domestici eius.

7 Ego autem ad Dominum aspiciam, expectabo Deum salvatorem meum: audiet me Deus meus. 8 Ne laeteris inimica mea super me, quia cecidi: consurgam,
cum sedero in tenebris, Dominus

rudenį renka vynuogavimo liekanas; nebėra nė vienos kekės valgyti; mano siela pageidauja ankstyvųjų fygų. 2 Dingo šventasis
iš žemės ir nebėra teisaus žmonėse; visi tykoja kraujo, žmogus
medžioja savo grobį, kad jį nužudytų. 3 Savo rankų pikta jie vadina geru; kunigaikštis reikalauja,
o teisėjas teisia už atlyginimą;
didžiūnas kalba, ko jo siela trokšta; taip jie daro sumišimą šalyje. 4 Geriausias jų tarpe kaip erškėtis, ir kurs teisus, kaip tvoros
dyglis; tau numatyta diena, tavo
lankymas ateina; dabar jie bus
sunaikinti. 5 Netikėkite prieteliui
ir nepasitikėkite vadu; nuo tos,
kuri miega tavo glėbyje, saugok
savo burnos angą. 6 Nes sūnus
išniekino tėvą ir duktė sukyla
prieš savo motiną, marti prieš
savo uošvę ir žmogaus nepriteliai yra jo namiškiai.

7 Bet aš žiūrėsiu į Viešpatį;
lauksiu Dievo, mano gelbėtojo,
mano Dievas išklausys mane.
8 Nesidžiauk, mano neprietele, dėl
manęs, kad aš parpuoliau; aš atsikelsiu; nors aš sėdėsiu tamsybė-

---

7,1—20. Sionas išpažįsta savo sūnų neteisybes, žada kantriai kentėti Viešpaties rūstybės pasireiškimus ir maldauja sau išgelbėjimo.

(7,1) *Deja man...* Taip pranašas dejuoja, kad visi jo įspėjimai nueina niekais; tauta yra Viešpaties vynuogynas (Ps. 79,9; Iz. 5,1), bet, deja, jis nedavė vaisių. — *Ankstyvųjų fygų:* ankstyvosios fygos laikomos geriausiomis. — (3) *Vadina geru:* nesigėdi savo nusikaltimų. Plg. Iz. 5,20. Anot ebr. t.: arti jų rankos tam, kad darytų pikta. — *Reikalauja:* dovanų, mokesčių, be pasigailėjimo, nežiūrėdamas teisybės. Teisėjai duodasi papirkti. — (4) *Geriausias...* Jei tokie geriausieji, tai ką gi besakyti apie kitus. — *Tau numatyta...* Ebr. t.: tavo žvalgų (t. y. pranašų) diena. — *Dabar jie bus sunaikinti.* Ebr. t.: tuomet ateis jums sumišimas. — (5) *Netikėkite...* Visi prietelystės ir šeimynos ryšiai bus iširę, kils karas visų prieš visus. Ebr. t.: nebetikėkite prieteliui ir nenepasitikėkite labiausiai patikimu. Plg. Kristaus žodžius evangelijoje Mt. 10, 21,36; 24,10; Lk. 12,53.

(7) *Bet aš...* Pranašas nenustoja vilties, jis pasitiki Viešpačiu. — *Dievo, mano...* Ebr. t.: mano išganymo Dievo. — (8) *Neprietelė.* Dėl žydų tautos nelaimių džiūgauja jos priešai, kurie čia vaizduojami, kaipo viena pagonių tauta; ji ir vadinama neprietele. — *Kad aš parpuoliau...* Ebr. t.: nes jei aš parpuoliau,

lux mea est. 9 Iram Domini por-
tabo, quoniam peccavi ei, donec
causam meam iudicet, et faciat
iudicium meum: educet me in
lucem, videbo iustitiam eius. 10 Et
aspiciet inimica mea, et operietur
confusione, quae dicit ad me:
Ubi est Dominus Deus tuus?
Oculi mei videbunt in eam: nunc
erit in conculcationem ut lutum
platearum. 11 Dies, ut aedificen-
tur maceriae tuae: in die illa lon-
ge fiet lex. 12 In die illa et us-
que ad te veniet de Assur, et
usque ad civitates munitas: et a
civitatibus munitis usque ad flu-
men, et ad mare de mari, et ad
montem de monte. 13 Et terra
erit in desolationem propter ha-
bitatores suos, et propter fruc-
tum cogitationum eorum.

14 Pasce populum tuum in vir-
ga tua, gregem hereditatis tuae
habitantes solos in saltu, in me-
dio Carmeli: pascentur Basan et
Galaad iuxta dies antiquos. 15 Se-
cundum dies egressionis tuae de
Terra Aegypti ostendam ei mira-

se, tačiau Viešpats yra mano švie-
sa. 9 Aš nešiu Viešpaties rūstybę,
nes nusidėjau jam, iki jis išspręs
mano bylą ir padarys man teismą.
Jis išves mane į šviesą, aš ma-
tysiu jo teisybę. 10 Tai pamatys
mano neprietelė ir bus sugėdini-
mo apdengta, ji, kuri man sako:
Kame yra Viešpats, tavo Dievas?
Mano akys žiūrės į ją; greitai ji
bus sumindžiota, kaip gatvių pur-
vai. 11 Ateina diena, kad būtų vėl
statomos tavo sienos; aną dieną
įstatymas bus atitolintas. 12 Aną
dieną ateis ir iki tavęs iš Asuro
ir iki sustiprintų miestų, ir nuo
sustiprintų miestų iki upei, ir nuo
jūros iki jūrai, ir nuo kalno iki
kalnui. 13 Šalis virs tyruma dėl
savo gyventojų ir dėl jų minčių
vaisių.

14 Ganyk savo tautą savo laz-
da, savo tėvainystės bandą, ku-
rie vieni gyvena girioje Karmelio
viduryje; jie ganysis Basane ir
Galaade kaip senose dienose.
15 Kaip tavo išėjimo iš Aigiptai
žemės dienose aš parodysiu jo

---

aš atsikelsiu. — *Tamsybėse.* Tamsybės yra liūdesio, gedulo vaizdas. — (9) *Aš nešiu...* darydama atgailą nuolankiai pasiduosiu man skirtoms bausmėms. — *Išspręs mano bylą:* prieš pagonis, nuo kurių žydų tautai tenka tiek daug kentėti, nors ji nebuvo padariusi jiems jokios neteisybės. — *Į šviesą:* į laimę. — (10) *Pamatys...* Plg. Ps. 35,26; 42,4.11; 79,10; 115,2; Iz. 10,5... Joel. 2,17; 4,11. — (11) *Įstatymas*: ne visas Mozės įstatymas, kurs ebr. vadinasi *thorah*, bet *choq*, praeceptum, įsakymas, nutarimas. Turima gi čia galvoje tikriausiai tie įstatymų reikalavimai, kuriais išrinktoji tauta buvo suspausta tam tikrose ribose ir negalėjo plėstis. Mesijo lakais ribos bus praplėstos; pagonys galės taip pat būti Dievo tauta. — (12) *Ateis...* Anot. ebr. t.: ateis prieš tave nuo Asuro iki Aigipto miestų, ir nuo Aigipto iki upei (ir nuo krašto, kurs siekia upę) ir iki jūrai nuo jūros (nuo tų šalių, kurios tęsiasi nuo vienos jūros iki kitai) ir iki kalnui nuo kalno, — taigi iš visur. Visos tautos skubinsis į Jeruzalę, kad taptų Viešpaties valdiniais. Pirma įvardijamos šalys, kuriose žydų tremtiniai buvo išsklaidyti, Asuras ir Aigiptas, paskui šalis tarp Aigipto ir Eufrato, toliau visos kitos šalys. Kalbama ne apie žydų tremtinių grįžimą, bet apie visą tautų priėmimą į naują Dievo karalystę. Plg. Iz. 19,23—25. — (13) *Šalis:* tautos priešų šalis.

(14) *Ganyk.* Taip pranašas maldauja Viešpatį tautos vardu. Ta tauta yra Viešpaties banda, skirtina nuo nešventų tautų. Iki ji Dievui ištikima, ji gauna iš Dievo geriausių ganyklų. — (15) *Kaip...* Dievas maldą priima ir žada tautai savo

bilia. 16 Videbunt gentes, et con-
fundentur super omni fortitudine
sua: ponent manum super os,
aures eorum surdae erunt. 17 Lin-
gent pulverem sicut serpentes,
velut reptilia terrae perturbabun-
tur in aedibus suis: Dominum
Deum nostrum formidabunt, et
timebunt te. 18 Quis Deus simi-
lis tui, qui aufers iniquitatem, et
transis peccatum reliquiarum he-
reditatis tuae? non immittet ultra
furorem suum, quoniam volens
misericordiam est. 19 Revertetur,
et miserebitur nostri: deponet
iniquitates nostras, et proiiciet in
profundum maris omnia peccata
nostra. 20 Dabis veritatem Iacob,
misericordiam Abraham: quae iu-
rasti patribus nostris a diebus
antiquis.

stebuklų. 16 Tautos matys ir bus
sugėdintos su visa savo stipry-
be; jie padės ranką ant burnos,
jų ausys bus kurčios. 17 Jos lai-
žys dulkes, kaip žalčiai, kaip že-
mės šliužai bus išsigandusios
savo trobose; jie drebės prieš
Viešpatį, mūsų Dievą, ir bijos
tavęs. 18 Kas yra Dievas pana-
šus į tave, kurs atimi neteisybę
ir pereini per savo tėvainystės
liekanų nuodėmę? Jis nebesiųs
daugiau savo narso, nes jis mėg-
sta gailestingumą. 19 Jis vėl pa-
sigailės mūsų, mes žemėn mūsų
neteisybes ir įmes į jūros gilumą
visas mūsų nuodėmes. 20 Tu duo-
si tiesą Jokūbui, gailestingumą
Abraomui, kaip esi prisiekęs mū-
sų tėvams nuo senų dienų.

---

malonių. — (16) *Padės ranką...*: taip išreikšdamos savo nustebimą. — (17) *Laižys dulkes...*: visai nusižeminus, parpuls ant žemės. — (18) *Kurs atimi neteisybę...* Begalinis Viešpaties gerumas tautai pasireikš visišku jos nusikaltimų dvanojimu. — *Jis nebesiųs...* Anot ebr. t.: jis nelaiko amžinai savo rūstybės. Plg. Jer. 10,6; Apd. 10,43. — (19) *Mes žemėn.* Anot ebr. t.: sumindžios. Dar kitais žodžiais pranašas pasako, kad tautos nusikaltimus Dievas visai atims šalin, dovanos. — (20) *Duosi tiesą...* Dievas atleis nuodėmes ir atnaujins tautą, nes Dievas yra ištikimas savo pažadams, kuriuos jis bus suteikęs patriarkams ir kitiems žydų tautos tėvams. Plg. Lk. 1,54,55.70—74.

NAUMO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

1. Ebr. pranašo Naumo vardas reiškia tą pat, ką ir: ramintojas. Jo gimtinė buvo tikriausiai nedideliame Galiliejos miestelyje, kurs vadinosi **Elqoš**; todėl Naumas ir vadinamas Elkesiečiu. Daugiau žinių apie Naumo asmenį niekur nerandame.

Iš Naumo pranašystės aišku, kad asirijiečių Ninivė, kuriai skelbiamas žuvimas, pranašo laiku dar tebuvo labai galinga; buvo ji visai sunaikinta ir sugriauta 605 m. pirm Kr. Pranašo laiku visi gyvai atsiminė, kad asirijiečiai buvo nesenai paėmę ir sunaikinę galingus Aukštojo Aigipto Tebus (No-Amon). Iš kyliaraščių žinoma, kad Tebus buvo paėmęs Asarhaddono sūnus Asurbanipalas nugalėjęs Urdamani, kurs buvo gavęs Aigipto sostą, mirus 664 m. Tarakai; Tebai tat buvo patekę į Asurbanipalo rankas po 664 m. Iš čia aišku, kad Naumo pranašystė turėjo būti paskelbta tarp 664 ir 605 m. pirm. Kr. Be to, anot seno žydų padavimo Naumas gyvenęs karaliaus Manaso laikais (696 —641). Lyginant Naumo pranašystę su Izaijo ir Jeremijo pranašystėmis galima pastebėti, kad keliose vietose Naumas kartoja Izaijo žodžius, Jeremijas gi neretai išsireiškia panašiais žodžiais kaip ir Naumas; matomai Naumas yra vėlyvesnis už Izaiją ir anksčiau gyvenęs negu Jeremijas; Jeremijas gi yra gimęs ką tik minėtojo karaliaus Manaso laikais.

2. Naumo knygoje tėra tik viena pranašystė prieš Ninivę; jos turinys išreikštas knygos antraštėje: Našta Ninivei. Ir iš tikrųjų Naumas skelbia greitu laiku įvyksiantį galingos Ninivės žuvimą ir visos asirijiečių valstybės sunaikinimą; taip yra nutaręs Viešpats ir jo nutarimas nebepakeičiamas. Viešpats yra nutaręs atkeršyti išdidiems ir nuožmiems asirijiečiams, kurie buvo skaudžiai pažeminę jo išrinktąją tautą ir norėjo ją visai sunaikinti. Dievo tat karalystė turi išlikti, nežiūrint galingiausių jos priešų pastangų; tie gi priešai turi žūti.

Pranašo išreikštos mintys išdėstomos šia eile: 1. Ninivė žus, Izraėlis išliks (1,1—15); 2. Ninivė bus apgulta ir sunaikinta (2,1—33) 3. Ninivė žuvimą yra nusipelniusi ir jo jokiu būdu nebeišvengs. (3,1—19).

Naumo pranašystė visų labai giriama dėl jos nepaprastai gražaus stiliaus.

PROPHETIA NAHUM

NAUMO PRANAŠYSTĖ.

1. Ninivė žus, Izraėlis išliks.

Caput I. [1] Onus Ninive: Li-
ber visionis Nahum Elcesaei.
[2] Deus aemulator, et ulciscens
Dominus: ulciscens Dominus, et
habens furorem: ulciscens Domi-
nus in hostes suos, et irascens
ipse inimicis suis. [3] Dominus pa-
tiens, et magnus fortitudine, et
mundans non faciet innocentem.
Dominus in tempestate, et turbi-
ne viae eius, et nebulae pulvis
pedum eius. [4] Increpans mare, et
exiccans illud: et omnia flumina
ad desertum deducens. Infirmatus
est Basan, et Carmelus: et flos
Libani elanguit. [5] Montes com-
moti sunt ab eo, et colles de-
solati sunt: et contremuit terra a
facie eius, et orbis, et omnes ha-
bitantes in eo. [6] Ante faciem in-
dignationis eius quis stabit? et
quis resistet in ira furoris eius?

1 perskyrimas. [1] Našta Ni-
nivei: Naumo Elkesiečio regėjimo
knyga. [2] Viešpats yra Dievas pa-
vydus ir keršijąs; Viešpats yra
keršintojas ir pilnas narso; Vieš-
pats yra keršintojas savo neprie-
teliams ir jis rūstinasi savo prie-
šams. [3] Viešpats yra kantrus ir
didis galia, bet jis nepalieka kal-
to nenubausto. Viešpaties keliai
audroje ir viesule, ir debesys jo
kojų dulkės. [4] Jis sudraudžia jūrą
ir išdžiovina ją; visas upes jis pa-
verčia tyruma. Basanas ir Karmė-
lis padžiūsta ir Libano žiedai vy-
sta. [5] Kalnai jo judinami ir kau-
buriai sunaikinami, prieš jo veidą
žemė dreba, pasaulis ir visi jo
gyventojai. [6] Kas išsilaikys prieš
jo užsidegimą? kas pasipriešins
jo narsingai rūstybei? jo narsas
išsilieja kaip ugnis ir uolos jo skal-

1,1—15. Dievas rūstinasi ir keršija priešams, maloningas gi prieteliams; jis sunaikins Ninivę, o Jūdą išgelbės.

(1,1) *Našta:* skaudžios Dievo skirtos bausmės. Vz. Iz. 13,1. — *Ninivei.* Vz. Jonos 1,2; 2,3. — *Regėjimo.* Regėjime Dievas buvo parodęs pranašui Ninivės nusikaltimus, bausmę ir žuvimą.

(2) *Dievas pavydus...* Dievas su pavydu sergi savo garbę ir nepakenčia, kad jo vardo gyrius būtų atiduodamas dievaičiams. Jis su pavydu sergi ir gina savo tautą. To uolumo dalis pasireiškia kerštu, nes jis baudžia tautos priešus. Viešpats baisus bedieviams žydams, bet ištikimiems, pamaldiems jis yra vilties uola. Plg. Iš. 20,5; 34,14; Atk. 4,24; 5,4; Jer. 24,19 ir k. — (3) *Kantrus.* Nors jo rūstybė ne tuojau pasireiškia, tačiau ji pasilieka. Jis gali parodyti daug kantrumo, nes jo galios niekas negali išvengti. — *Nepalieka kalto...* Asirijiečiai ilgai rodė savo nuožmumą ir darė pikta; jų atgaila po Jonos pamokslų neilgai tesitęsė. Jie nepasiliks Dievo nenubausti. — *Audroje.* Plg. Iš. 19,16—18. Dievas nužengia teismo daryti apsisupęs debesimis, ir tie debesys atrodo lyg kojomis sukeltos dulkės jam žengiant. — (4) *Jis sudraudžia...* Dievas visur parodo savo visagalybę. Basanas, Karmėlis, Libanas pavyzdžiai turtingiausių ir gražiausių kraštų. — (5) *Sunaiknami.* Ebr. t.: tirp-

indignatio eius effusa est ut ig-
nis: et petrae dissolutae sunt ab
eo. 7 Bonus Dominus, et confor-
tans in die tribulationis: et sciens
sperantes in se. 8 Et in diluvio
praetereunte, consummationem
faciet loci eius: et inimicos eius
persequentur tenebrae.
9 Quid cogitatis contra Do-
minum? consummationem ipse
faciet: non consurget duplex tri-
bulatio. 10 Quia sicut spinae se in-
vicem complectuntur, sic convi-
vium eorum pariter potantium:
consumentur quasi stipula aridi-
tate plena. 11 Ex te exibit cogitans
contra Dominum malitiam: men-
te pertractans praevaricationem.
12 Haec dicit Dominus: Si per-
fecti fuerint: et ita plures, sic quo-
que attondentur, et pertransibit:
afflixi te, et non affligam te ultra.
13 Et nunc conteram virgam eius
de dorso tuo, et vincula tua dis-
rumpam. 14 Et praecipiet super te
Dominus, non seminabitur ex
nomine tuo amplius: de domo
Dei tui interficiam sculptile, et
conflatile, ponam sepulchrum
tuum, quia inhonoratus es. 15 Ec-

domos. 7 Viešpats geras ir jis su-
stiprina sielvarto dienoje; jis žino,
kas juo pasitiki. 8 Tačiau praei-
nančiu tvanu jis padarys jos vietai
galą, ir tamsybės vysis jo ne-
prietelius.

9 Ką čia jūs galvojate prieš
Viešpatį? Jis padarys galą, siel-
vartas nepasikartos. 10 Nes kaip
erškėčiai, kurie vieni su kitais su-
sipina, taip pokylis tų, kurie draug
girtauja: jie bus sunaikinti, kaip
labai sausi pelai. 11 Iš tavęs išė-
jo tas, kurs mano pikta prieš
Viešpatį, kurs svarsto mintyje nu-
sikaltimą.
12 Viešpats sako taip: Kad jie
ir labai stiprūs būtų ir būtų jų la-
bai daug, tačiau ir taip jie bus
nukirpti ir išnyks; aš nuplakiau
tave ir daugiau tavęs nebeplak-
siu. 13 Nes dabar aš sulaužysiu
rykštę nuo tavo nugaros ir su-
traukysiu tavo pančius. 14 Vieš-
pats duos prieš tave įsakymų,
nebegims daugiau tavo vardo ai-
nių; aš išnaikinsiu iš tavo Dievo
namų drožtus ir lietus stabus,

---

sta. — (7) *Geras:* maloningas savo prieteliams, kai jis plaka jų priešus. — *Sustiprina.* Ebr. t.: yra globa. — *Jis žino:* myli ir rūpinasi jais. — (8) *Jos vietai:* Ninivės vietai. Per ją pereis nelaimės lyg koks tvanas, kurs visa sugriauna, nuneša. — *Tamsybės*: nelaimės.

(9) *Ką čia jūs...* Labai klystų tas, kurs drįstų turėti sumanymų prieš Viešpatį, nes juk negalima kovoti prieš patį Dievą. Ebr. t. išreikšta bendresnė mintis: ką jūs manote apie Viešpatį? Tai būtų įspėjimas lygiai žydams kaip ir asirijiečiams. Apie Viešpaties nutarimus ir visagalybę reikia manyti teisingai. — *Sielvartas nepasikartos:* asirijiečiai antrą sykį nebegalės prislėgti kitų tautų. — (10) *Nes kaip...* Erškėčiai skiriami ugniai, kuri juos susipynusius greitai sudegina; taip bus ir su asirijiečių galia. Jų išdykavimą ir puikybę pranašas palygina su girtaujančių puota. — (11) *Iš tavęs išėjo...*: iš Ninivės išėjo pasipriešinimas Viešpačiui. Karalius Senakeribas niekino Viešpatį, laikydamas jį lygiu dievaičiams (vz. Iz. 36,37) ir todėl norėjo nugalėti ir apiplėšti jo tautą ir miestą. — (12) *Bus nukirpti:* kaip plaukai žirklėmis, nors jų ir labai daug būna. — *Nebeplaksiu.* Plakti dar kartą žydų tautą Viešpats asirijiečiams nebeleis, nes jie bus sunaikinti. — (13) *Rykštę.* Ebr. t.: jungą nuo tavo sprando. — (14) *Nebegims daugiau...*: asirijiečių karalystė išnyks iš karalysčių ir tautų eilės. — *Tavo Dievo:* Asuro. — *Tavo kapą*: kuria

ce super montes pedes evange-
lizantis, et annunciantis pacem:
celebra Iuda festivitates tuas, et
redde vota tua: quia non adiiciet
ultra ut pertranseat in te Belial:
universus interiit.

prirengsiu tavo kapą, nes tu ne-
tekai garbės. 15 Štai kalnuose ko-
jos to, kurs neša gerą žinią, skel-
bia ramybę: Švęsk, Jūde, savo
iškilmes, atitesėk savo įžadus,
nes Belialis nebepereis daugiau
per tave; jis visas žuvo.

2. Ninivė bus apgulta ir sunaikinta.

Caput II. 1 Ascendit qui dis-
pergat coram te, qui custodiat
obsidionem: contemplare viam,
conforta lumbos, robora virtutem
valde. 2 Quia reddidit Dominus
superbiam Iacob, sicut superbiam
Israel: quia vastatores dissipave-
runt eos, et propagines eorum
corruperunt. 3 Clypeus fortium
eius ignitus, viri exercitus in
coccineis: igneae habenae currus
in die praeparationis eius, et agi-
tatores consopiti sunt. 4 In iti-
neribus contrubati sunt: quadri-

2 perskyrimas. 1 Kilsta ta-
vo akivaizdoje tas, kurs tave su-
griaus, kurs laikys tave apgultą;
žiūrėk į kelią, sustiprink savo
strėnas, labai įtempk savo jėgas.
2 Nes Viešpats grąžina garbingu-
mą Jokūbui, taip pat garbingumą
Izraėliui, nes naikintojai išsklaidė
juos ir sunaikino jų atžalas. 3 Jo
drąsuolių skydai ugningi, kariuo-
menės vyrai purpuroje; kaip ug-
nis blizga vežimo vadžios jo pri-
rengimo dieną, vežėjai apsnūdę.
4 Keliuose jie sumišta, vežimai

---

me tu turėsi ilsėtis amžinai užmirštas. — *Nes tu...* Ebr. t.: tu buvai rastas per daug lengvas. — (15) *Kalnuose kojos...* Iš šiaurės kalnais ateina pasiuntiniai skelbti Ninivės nubaudimo ir žuvimo. Senovėje žinių nešėjai buvo statomi kalnuose. Plg. Iz. 52,7; Rom. 10,15. — *Belialis:* piktadaris, niekšas. Taip čia vadinama Asirija ir jos sostinė Ninivė. Ebr. t.: šita eil. prasideda 2 perskyr.

2,1—13. Galinga kariuomenė apguls Ninivę ir paims ją: ji bus apiplėšta ir sunaikinta.

(2,1) *Kilsta...* Anot ebr. t.: kilsta draskytojas prieš tavo veidą, t. y. tavo akyse visai atvirai, nesisislapstydamas, taip, kad tu su pasibaisėjimu būsi smarkaus priešų įsiveržimo liudytojas. — *Kurs laikys...* Ebr. t. galima versti taip: sergėk pilį. Taip čia jau ir toliau Ninivė ironiškai raginama priešintis, nors tas pasipriešinimas bus visai tuščias. — *Strėnas.* Senovės žydų nuomone, strėnos buvo laikomos jėgos centru. — (2) *Garbingumą:* kurio visa žydų tauta, priešams atiduota pavergti, buvo netekusi. Tą garbingumą sudarė pirmoje eilėje galingi Viešpaties įvairiais laikais tautai suteikti pažadai. — *Atžalos.* Tauta laikoma Viešpaties vynuogynu, todėl galima kalbėti ir apie jos atžalas.

(3) *Jo:* to, kurs turi sugriauti Ninivę (vz. 1 eil.), arba Viešpaties, nes priešų kariuomenė jo yra siunčiama prieš Ninivę; ji yra Viešpaties įrankis Ninivei nubausti. Plg. Iz. 13,2. — *Ugningi.* Ebr. t.: rausvi. — *Purpuroje.* Medų, kurie pirmi puolė Ninivę, bet taip pat ir babiloniečių kariuomenė buvo apvilkta raudonais, kraują primenančios spalvos drabužiais.—*Kaip ugnis...* Kariškų vežimų vadelės buvo padengtos blizgančiais papuošalais. Taip pat ir asirijiečių kariuomenė senovėje buvo labai puošiama visokiais blizgučiais. — *Jo prirengimo dieną:* kai vežimas prirengiamas kovai. — *Vežėjai apsnūdę.* Tai jau būtų pastaba apie Ninivės kariškų vežimų ka-

gae collisae sunt in plateis: as-
pectus eorum quasi lampades,
quasi fulgura discurrentia.
5 Recordabitur fortium suo-
rum, ruent in itineribus suis: velo-
citer ascendent muros eius, et prae-
parabitur umbraculum. 6 Portae
fluviorum apertae sunt, et tem-
plum ad solum dirutum. 7 Et miles
captivus abductus est: et ancillae
eius minabantur gementes ut co-
lumbae, murmurantes in cordibus
suis. 8 Et Ninive quasi piscina
aquarum aquae eius: ipsi vero
fugerunt: state, state, et non est
qui revertatur.
9 Diripite argentum, diripite
aurum: et non est finis divitia-
rum ex omnibus vasis desiderabi-
libus. 10 Dissipata est, et scissa,
et dilacerata: et cor tabescens, et
dissolutio geniculorum, et defectio
in cunctis renibus: et facies omni-
um eorum sicut nigredo ollae.
11 Ubi est habitaculum leonum, et

stumdosi gatvėse; jų išvaizda kaip
žiburių, kaip žaibuojančių žaibų.

5 Jis atsimins savo drąsuolius,
jie grūsis savo keliais; greitai jie
pakils į jos sienas, ir bus prireng-
ta uždanga. 6 Upių vartai atida-
romi, ir šventykla sugriaunama iki
pamatų. 7 Paimtas nelaisvėn ka-
reivis išvedamas; jos tarnaitės
varomos vaitojančios kaip karve-
liai, dejuojančios savo širdyse.
8 Ninivės vandenys buvo, kaip
tvenkinio vandenys, bet jie pa-
bėgo. Sustokite, sustokite! ta-
čiau niekas jų negrąžina.
9 Plėškite sidabrą, plėškite
auksą; ir nėra galo visokių bran-
gių indų turtams. 10 Ji sunaikin-
ta, suplėšyta, sudraskyta; širdis
alpsta, keliai dreba, visos strėnos
nustoja jėgos, ir jų visų veidas,
kaip puodo juodumas. 11 Kame
yra liūtų buveinė ir jauniklių liū-
tų ganykla, kur įeidavo liūtas,

---

reivius; bet ebr. t. reiktų versti kitaip, gal: ir kiparisai (kiparisiniai iečių kotai) linguoja; arba ebr. t. truputį pataisius: ir raiteliai triukšmingai juda, t. y. tie, kurie sėdi kariškuose vežimuose, daro visokių judėsių. — (4) *Keliuose...* Prisiartinę prie Ninivės priešų vežimai dar toliau skubinasi, aplenkia vieni kitus, užtvenkia visą kelią.

(5) *Jis atsimins...* Pranašas dabar pradeda kalbėti apie Ninivę. Asuras, Asirijos karalius, atsimena savo drąsuolius, kurie kitados buvo laimėję tiek daug karų, ir šaukia juos miesto ginti; tačiau tie ima svyruoti iš baimės. — *Jos sienas:* Ninivės sienas. — *Uždanga:* kuri pridengia kareivius nuo priešų apšaudymo ir palengvina jų gynimos darbą. — (6) *Upių vartai...* Ninivė buvo apsupta sienomis. Tekančiam per Ninivę Tigriui ir jo kanalams turėjo būti padaryta sienose tam tikrų vartų. Anot Diodoro Sicil. pasakojimų, labai patvinęs ir iš krantų išėjęs Tigris sugriovęs nemažą Ninivės sienų dalį. — *Ir šventykla:* karaliaus rūmai, kurie neretai nukentėdavo dėl potvynių. — (7) *Paimtas nelaisvėn...* Ebr. t. čia sugadintas. Jį kai kas verčia šiaip: nutarta; apiplėšiama, išgabenama. Tokio likimo buvo susilaukusi Ninivė. — *Jos tarnaitės:* Ninivės gyventojai. — *Dejuojančios...* Ebr. t.: mušdamos sau į krūtines. — (8) *Ninivės vandenys:* begalinė gyventojų daugybė. Ninivė jų buvo taip pilna, kaip tvenkinys vandens (plg. Apr. 17,1.15). Nelaimės dieną tie gyventojai skubinasi pabėgti kaip nesulaikomas nutekantis vanduo.

(9) *Plėškite...* Nugalėtojai vieni kitus ragina plėšti Ninivės turtus. — *Nėra galo...* Anot ebr. t.: nėra galo turtams; apstybė visokios rūšies brangių dalykų. — (10) *Ji sunaikinta...* Ebr. t.: tuštybė, ištuštinimas, išdykinimas. Taip aprašomas visiškas Ninivės sunaikinimas. — *Alpsta:* Tikriau: tirpsta (kaip vaškas). — (11) *Liūtų...* Asirija savo galia tarp tautų buvo lygi liūtui. Liūtų statu-

pascua catulorum leonum, ad quam ivit leo ut ingrederetur illuc, catulus leonis, et non est qui exterreat?
12 Leo cepit sufficienter catulis suis, et necavit leaenis suis: et implevit praeda speluncas suas, et cubile suum rapina.
13 Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum, et succendam usque ad fumum quadrigas tuas, et leunculos tuos comedet gladius: et exterminabo de terra praedam tuam, et non audietur ultra vox nunciorum tuorum.

jauniklis liūtas, ir kur jų niekas nebaidydavo?
12 Liūtas gana plėšė savo jaunikliams ir smaugė savo liūtienėms; jis pripildydavo savo urvus grobio ir savo guolį išplėšų.
13 Štai aš tau, sako kareivijų Viešpats, aš paversiu dūmais tavo kariškus vežimus, ir kalavijas suės tavo jauniklius liūtus; aš išnaikinsiu iš žemės tavo grobį, ir daugiau nebus girdima tavo pasiuntinių balso.

3. Ninivė žuvimą yra nusipelnius ir jis nebeišvengiamas.

Caput III.
1 Vae civitas sanguinum, universa mendacii dilaceratione plena: non recedet a te rapina.
2 Vox flagelli, et vox impetus rotae, et equi frementis, et quadrigae ferventis, et equitis ascendentis:
3 et micantis gladii, et fulgurantis hastae, et multitudinis interfectae, et gravis ruinae: nec est finis cadaverum, et corruent in corporibus suis.
4 Propter multitudinem fornicationum meretricis speciosae, et gratae, et habentis maleficia, quae vendidit gentes

3 perskyrimas.
1 Deja kraujų miestui, kurs visas pilnas apgaulės ir smurto; plėšimas tavyje nesiliauja.
2 Klausykis! rimbų pliaukšėjimas, tekinių bildėjimas, žirgų žvengimas, kariškų vežimų tarškėjimas, raiteliai artinasi,
3 kalavijai švitruoja, ietis žaibuoja; užmušta daugybė, baisus smūgis; nėra galo lavonams, jie suknium ba ant savo kūnų.
4 Vis tai dėl daugybės paleistuvysčių, gražios ir dailios, mokančios žavėti kekšės, kuri pardavė savo paleistuvavi-

---

ios buvo statomos lyg kokie sargai prie rūmų durų. — (12) *Liūtas:* Asirijos karalius. — (13) *Štai aš tau:* baisus Viešpaties pagrąsymas. — *Pasiuntinių:* kurie nešdavo karaliaus įsakymus.

3,1—19. Ninivė dėl savo nusikaltimų bus tikrai nubausta didžiausiomis bausmėmis, taip, kaip buvo nubausti Tebai; jos žuvimas neišvengiamas.

(3,1) *Kraujų miestui.* Kaip baisiai nuožmūs buvo asirijiečiai savo karuose, paaiškėja iš jų paminklų, kuriuose visuomet nurodoma, kad daug tūkstančių žmonių buvo užmušta, kiti buvo prikalti ant kryžių, nesuskaitoma daugybė išvesta nelaisvėn, miestai sulyginti su žeme, vaisiniai medžiai iškirsti ir t.t. Apgaulė, melagingi pažadai, priesaikos nesilaikymas buvo paprasti jų ginklai. — Kuo Ninivė buvo nusikaltusi, tuo ji turi būti nubausta: karo žiaurumais ji nusikalto, karo baisenybės bus jai atlyginimas. — (2) *Rimbų:* kurių kirčiais ir pliauškėjimu raginami bėgti greičiau arkliai. — Keturiais pirmais išsireiškimais aprašomi kariški vežimai. — (3) *Užmušta daugybė..*. Tai priešų puolimo pasėka. Ebr. t.: Užmuštų be skaičiaus, daugybė negyvų, lavonų krūvos; ant jų lavonų suklumpama. — (4) *Paleistuvysčių.* Kita Ninivės didelė nuodėmė buvo jos palaikoma ir platina-

in fornicationibus suis, et fami-
lias in maleficiis suis: [5] Ecce ego
ad te, dicit Dominus exercituum, et
revelabo pudenda tua in facie tua,
et ostendam Gentibus nuditatem
tuam, et regnis ignominiam tuam.
[6] Et proiiciam super te abomina-
tiones, et contumeliis te afficiam,
et ponam te in exemplum. [7] Et erit:
omnis, qui viderit te, resiliet a
te, et dicet: Vastata est Ninive:
quis commovebit super te caput?
unde quaeram consolatorem tibi?
[8] Numquid melior es Alexan-
dria populorum, quae habitat in-
fluminibus? aquae in circuitu eius:
cuius divitiae, mare: aquae muri
eius. [9] Aethiopia fortitudo eius, et
Aegyptus, et non est finis: Afri-
ca, et Libyes fuerunt in auxi-
lio tuo. [10] Sed et ipsa in trans-
migrationem ducta est in capti-
vitatem: parvuli eius elisi sunt in
capite omnium viarum, et super
inclytos eius miserunt sortem, et
omnes optimates eius confixi
sunt in compedibus. [11] Et tu er-
go inebriaberis, et eris despecta:
et tu quaeres auxilium ab inimico.

mais tautas ir savo žavėjimais šei-
mynas. [5] Štai aš tau, sako kareivijų
Viešpats; aš pakelsiu tavo siūles
ant tavo veido, parodysiu tau-
toms tavo plikumą ir karalystėms
tavo gėdą. [6] Aš mesiu ant tavęs
pasibjaurėtinus dalykus, apgėdin-
siu tave ir padarysiu iš tavęs pa-
vyzdį. [7] Ir atsitiks, kad kiekvienas,
kurs pamatys tave, atšoks nuo
tavęs ir sakys: Ninivė sunaikinta!
Kas palinguos dėl tavęs galva?
iš kur aš ieškosiu tau ramintojo?
[8] Ar tu geresnė už tautų Alek-
sandriją, kuri gyvena upėse? Van-
denys aplink ją; jos turtai jūra;
jos sienos vanduo. [9] Aitiopija ir
Aigiptas jos stiprybė, ir nebuvo
jai galo; Afrika ir Lybija buvo
tau pagalba. [10] Bet ir ji ištremta,
išvesta nelaisvėn; jos vaikai su-
truškinti visų kelių kampuose,
apie jos kilniuosius buvo meta-
ma burta, ir visi jos didžiūnai
surakinti pančiais. [11] Taigi ir tu
būsi nugirdyta ir būsi paniekinta;
tu turėsi ieškoti pagalbos prieš
priešą.

---

ma stabmeldystė (plg. Mik. 1,7); su stabų garbinimu buvo jungiama neretai begėdiškas paleistuvavimas. Savo pavyzdžiu ji traukė į tą nusikaltimą kitas, ypač savo pavergtąsias tautas. — (5) *Aš tau...:* Naujas Viešpaties grąsymas. Vz. auk. 2,13. — *Plikumą:* kai būsi netekus viso, kuo puošeis, didžiavais. — (6) *Pasibjaurėtinus dalykus.* Ebr. t.: mėšlą, išmatas. — *Pavyzdį:* duosiu tyčiotis iš tavęs. — (7) *Pamatys tave, atšoks...:* netyčiomis pamatęs skubinsis eiti šalin, kaip nuo pūvančio lavono. — *Palinguos:* rodys liūdėsio, užjaus.

(8) *Tautų Aleksandriją...* Anot ebr. t.: Nó-Amon, t. y. Amono buveinė, kuri sėdi ant Nilo upių. — Taip vadinosi žymiausias Aukštojo Aigipto abiejuose Nilo krantuose pastatytas miestas, labiau žinomas Tebų vardu. Jis buvo iš visų pusių apsuptas Nilo kanalais. Aleksandrijos pranašo Naumo laikais visai dar nebuvo. — *Turtai.* Ebr. t.: jos sustiprinimai. — *Jūra:* Gausingi Nilo vandenys. — (9) *Aitiopija...* Tebai buvo galingi ne tik savo vieta, bet taip pat savo kariuomenės, savo gynėjų daugybe. Juos rėmė Aitiopija, Aigiptas, *Afrika ir Lybija.* Ebr. t.: Put ir Lubim. — Putu gal vadinosi Arabija, į rytus nuo Aigipto; Lubim yra Lybijos kraštas, į vakarus nuo Aigipto. — (10) *Ištremta.* Taigi čia nekalbama apie Tėbų sugriovimą. — *Kampuose:* kur keliai susiduria, aikštėse. — *Apie jos kilniuosius:* kaip apie paprastus vergus. — (11) *Nugirdyta:* baisia nelaime iš Viešpaties rūstybės taurės. — *Pagalbos.* Ebr. t.: prieglaudos. — (12) *Kekėmis.* Ebr. t.: ankstyvo-

12 Omnes munitiones tuae si-
cut ficus cum grossis suis: si
concussae fuerint, cadent in os
comedentis. 13 Ecce populus tuus
mulieres in medio tui: inimicis
tuis adapertione pandentur por-
tae terrae tuae, devorabit ignis
vectes tuos. 14 Aquam propter
obsidionem hauri tibi, exstrue mu-
nitiones tuas: intra in lutum, et
calca, subigens tene laterem. 15 Ibi
comedet te ignis: peribis gladio,
devorabit te ut bruchus: congre-
gare ut bruchus: multiplicare ut
locusta. 16 Plures fecisti negotia-
tiones tuas quam stellae sint cae-
li: bruchus expansus est, et avo-
lavit. 17 Custodes tui quasi locu-
stae: et parvuli tui quasi locus-
tae locustarum, quae considunt in
sepibus in die frigoris: sol ortus
est, et avolaverunt, et non est co-
gnitus locus earum ubi fuerint.
18 Dormitaverunt pastores tui, rex
Assur: sepelientur principes tui: la-
titavit populus tuus in montibus,
et non est qui congreget. 19 Non

12 Visos tavo pilys, kaip fyg-
medžiai su savo kekėmis; jei jos
bus pakratytos, kris į valgančio
burną. 13 Štai tavo tauta yra mo-
terys tavyje; tavo priešams pla-
čiai atidaryti tavo šalies vartai,
ugnis prarys tavo užkaiščius.
14 Dėl apgulimo semkis sau van-
dens, statyk savo sustiprinimus;
eik į molį, minkyk jį kojomis ir
dirbkis sau plytų. 15 Tenai suės
tave ugnis; tu žūsi kalaviju, jis
prarys tave kaip žiogai, nors tu
būsi krūvomis, kaip žiogai, gau-
singa, kaip skėriai. 16 Tavo pre-
kiavimų buvo daugiau, kaip yra
dangaus žvaigždžių; tačiau žio-
gas ištiesia savo sparnus ir nu-
skrenda. 17 Tavo sargai, kaip skė-
riai, ir tavo mažutėliai, kaip skė-
rių skėriai, kurie sėda ant tvorų
šalčio dieną; saulė užteka, ir jie
nuskrenda, ir nebežinoma vieta,
kur jie yra buvę. 18 Snaudžia ta-
vo piemenys, Asuro karaliau! ta-
vo kunigaikščiai palaidoti; tavo
tauta slapstosi kalnuose ir nėra

---

mis uogomis. Viešpaties sutvarkymu taip bus nesunku sugriauti Ninivę, kaip pigu nukrėsti pribrendusią fygos uogą.

(13) *Moterys:* Vyrai neteks savo drąsos, bus bailūs, kaip moterys. — *Vartai:* priėjimas. — *Užkaiščius:* kuriais buvo sustiprinami ir užsklendžiami miesto vartai. — (14) *Semkis... statyk...* Ironiški pamokymai. — *Dirbkis sau plytų:* kuriomis galėtumei sustiprinti savo sienas. Anot ebr. t.: sustiprink plytų krosnį. — (15) *Tenai:* kur tau rodėsi esanti saugiausia vieta. Ugnį plytų krosnyje kūrenant, ateina žinia, kad miestas padegtas ir griaunamas. — *Kaip žiogai:* taip greitai ir nieko nepaliekant. Juo daugiau buvo Ninivėje visokių turtų, juo didesniu įniršimu puolė ją priešai. — (16) *Prekiavimų.* Ebr. t.: pirklių. — Kaip skėriai plėšia priešai Ninivės gėrybes ir skubinasi jas išsinešti. — (17) *Tavo sargai...* Sargais ir mažutėliais Vulgatoje pavadinti Ninivės valdininkai ir raštininkai, kurių skaičius buvo taip labai didelis, kad juos buvo galima palyginti su skėriais ir net su skėrių skėriais, t. y. su didelėmis skėrių aibėmis. Jei valdininkų ir raštininkų buvo taip daug, kaip skėrių, tai kariuomenės ir gyventojų turėjo būti be palyginimo daugiau. Tačiau jie visi neįstengia miesto apginti. Jie sustirsta, kaip skėriai nuo šalčio; ir kaip skėriai, saulės spindulius pajutę, pakyla ir nuskrenda, taip visi Ninivės gynėjai ją apleidžia ir dingsta nepalikdami pėdsakų. — (18) *Tavo piemenys:* aukšti valdininkai, kurie stovėjo arčiau karaliaus ir padėdavo jam valdyti šalį. Jų vieni nebuvo pasirengę ginti Ninivės nuo priešų, kiti žuvo kovoje. Gyventojai, pasilikę be vadų, išbėgiojo. — (19) *Neuždengtas.* Tavo žuvimas visiems matomas. Anot ebr.

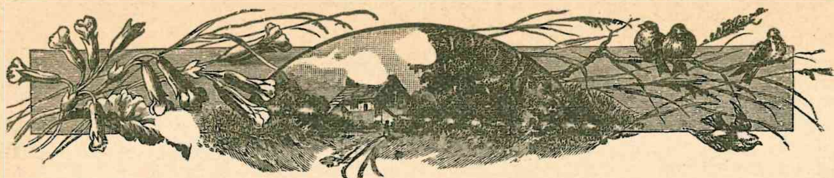
est obscura contritio tua, pessima est plaga tua: omnes qui audierunt auditionem tuam, compresserunt manum super te: quia super quem non transiit malitia tua semper?

kam jos surinkti.
19 Tavo sužeidimas neuždengtas, tavo žaizda nepagydoma; visi, kurie išgirsta kalbant apie tave, ploja rankomis prieš tave, nes ko kada nors nepasiekė tavo piktumas?

---

t. y. nėra vaisto tavo sužeidimui. — *Ploja rankomis:* taip išreikšdami savo džiaugsmą. — *Ko kada nors...:* visos tautos ir visuomet gavo daug kentėti dėl Asirijos piktumo. — Šitie žodžiai sudaro be galo gražią knygos pabaigą. — Ninivė po ilgo apgulimo buvo sugriauta gal 606 m. pirm Kr.; sugriovė ją medai ir babiloniečiai; į miestą įsiveržti padėjo jiems didelis potvynis, griauti ir naikinti padėjo ugnis.

ABAKUKO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

1. Abakukas turėjo būti gana retas vardas pas senovės žydus, nes be šios pranašystės autoriaus šv. Rašte randame taip pavadintą tik vienui vieną asmenį, kurs irgi buvęs pranašas (Dan. 14, 32...). Tas vardas ebr. kalboje reiškia: apkabinamas, arba: kurs apkabina. Tiesioginių žinių apie pranašą Abakuką neturime. Iš paskutinės jo giesmės eilutės (3, 19) galima daryti išvada, kad Abakukas gal buvo bažnyčios giesmininkas, todėl jis galėjo būti lėvitas, ar net kunigas. Pranašas Abakukas gyveno ir rašė, be abejo, pirm Babilono nelaisvės; iš jo žodžių aišku, kad babiloniečiai dar nė karto nebuvo užpuolę Palestinos, kad jų puolimą, nors ir neilgai trukus įvyksiantį, jam teko skelbti iš anksto, kaipo beveik netikėtiną dalyką, kurs niekam į galvą nebuvo atėjęs. Tiksliau nustatyti laiką, kuriame Abakukas gyveno, nesant atatinkamų davinių, negalima. Toki žydų tautos padėtis, kokią piešia Abakukas, galėjo būti paskutiniais karaliaus Manaso viešpatavimo (698—643) metais. Kitas pranašas Abakukas, kuriam buvo liepta nunešti Danièliui valgyti (Dan. 14, 32), turėjo gyvient žymiai vėliau, todėl jis negalėjo būti šios pranašystės autorius.

2. Kaip Naumas asirijiečiams, taip Abakukas kaldėjiečiams arba babiloniečiams, kurie po asirijiečių buvo tapę rytų valdovais, panašauja bausmes ir žuvimą. Jis pradeda savo pranašystę paskelbimu bausmių, kurių Viešpats pasinaudodamas kaldėjiečiais kaipo įrankiu, siųs nusikaltusiems žydams; toliau dejuoja dėl kaldėjiečių nuožmumo ir skelbia Dievo vardu tiems nuožmiems kaldėjiečiams didžiausių nelaimių (1, 1—2, 20). Antroji Abakuko pranašystės dalis yra labai graži lirinė psalmė, kurioje pranašas paskelbęs Viešpaties nužengimą iš savo dangiškos buveinės, nusidėjėlių bausti ir teisiųjų gelbėti, aprašo jausmus, kokių gerųjų sielose sužadina Viešpaties nutarimų įvykinimas (3,1—19).

Abakukas vadinamas tikėjimo pranašu. Matydamas tautos kančias, jis laukia, kad tikėjimas nugalės ir todėl Dievo karalystė nežus. Abakuko žodžius Nauj. Testamente kelis kartus mini šv. Povilas.

PROPHETIA HABACUC. ABAKUKO PRANAŠYSTĖ.

1. Dievo teismas nusidėjėliams.

Caput I. [1] Onus, quod vidit Habacuc propheta.
[2] Usquequo Domine clamabo, et non exaudies? vociferabor ad te vim patiens, et non salvabis? [3] Quare ostendisti mihi iniquitatem, et laborem, videre praedam, et iniustitiam contra me? et factum est iudicium, et contradictio potentior. [4] Propter hoc lacerata est lex, et non pervenit usque ad finem iudicium: quia impius praevalet adversus iustum, propterea egreditur iudicium perversum.
[5] Aspicite in gentibus, et videte: admiramini, et obstupescite: quia opus factum est in diebus vestris, quod nemo credet cum

1 perskyrimas. [1] Našta, kurią matė pranašas Abakukas.
[2] Iki kolei, Viešpatie, aš šauksiu ir tu neišklausysi?—kelsiu į tave savo balsą, kentėdamas smurtą ir tu negelbėsi? [3] Kam tu man rodai neteisėtumą ir vargą, duodi matyti savo akimis plėšimą ir neteisybę? vaidas kilsta ir prieštaravimas įsigali. [4] Todėl įstatymas laužomas ir teisybė nebeišeina aikštėn; nes bedievis nugali teisųjį, todėl teismas išeina iškreiptas.

[5] Pasižvalgykite tarp tautų ir matykite, stebėkitės ir baisėkites, nes jūsų dienose įvyksta dalykas, kuriam niekas netikės, kai bus

---

1,1—2,20. Pranašas dejuoja dėl bedievių neteisybės, pranašauja jiems kaldėjiečių užpuolimą, išreiškia savo skausmą dėl kaldėjiečių žiaurumo ir laukia Viešpaties atsakymo (1,1—2,1); toliau Viešpaties vardu stiprina žydų tikėjimą ir skelbia nelaimes plėšikams, prispaudėjams, pasityčiotojams ir stabų garbintojams (2,2—20).

(1,1) *Našta:* Dievo apreikštas regėjimas pilnas grąsymų ir bausmių. — (2) *Iki kolei...* Pranašas nebegali ilgiau tylomis pakęsti tautos piktadarybių, kurios gal buvo palietusios ir jį patį; jis šaukiasi į Viešpatį. — *Kelsiu...* Anot ebr. t.: klyksiu tau: smurtas! ir tu negelbėsi. Smurtas buvo įsigalėjęs visame viešame ir privačiame gyvenime: beturčiai buvo skriaudžiami turtuolių, piktumui nebuvo galo. Pranašas kelia savo balsą į dangų, kad pats Dievas gintų savo garbę. — (3) *Kam tu man...* Anot ebr. t.: kam tu man duodi matyti neteisybes ir žiūri į priespaudą? Griovimas ir smurtas mano akyse, kilo vaidas ir vis iš naujo prasideda prieštaravimas. Kadangi Dievas nesustabdo piktadarių ir jų nebaudžia, jie darosi dar piktesni ir mano, kad visai nebus nubausti. — (4) *Laužomas.* Įstatymo nebesilaikoma, todėl ir teisybė paminama po kojų. — *Negali.* Ebr. t.: apsupa, laiko savo tinkle.

(5) *Pasižvalgykite...* Tai Dievo žodžiai bedieviams: daug tautų yra aplinkui; jos visos gali būti Dievo rūstybės įrankiai: tačiau nepaprasta bausmė sutiks piktadarius. Šitą eil. kartoja šv. Povilas Apd. 13, 40 laikydamos LXX vertimo, kurs savo esmine prasme nesiskiria nuo

narrabitur. 6 Quia ecce ego sus-
citabo Chaldaeos, gentem ama-
ram, et velocem, ambulantem su-
per latitudinem terrae, ut possi-
deat tabernacula non sua. 7 Hor-
ribilis, et terribilis est: ex semet-
ipsa iudicium, et onus eius egre-
dietur. 8 Leviores pardis equi
eius, et velociores lupis vesper-
tinis; et diffundentur equites eius:
equites namque eius de longe
venient, volabunt quasi aquila
festinans ad comedendum. 9 Om-
nes ad praedam venient, facies
eorum ventus urens: et congre-
gabit quasi arenam, captivitatem.
10 Et ipse de regibus triumpha-
bit, et tyranni ridiculi eius erunt:
ipse super omnem munitionem ri-
debit, et comportabit aggerem,
et capiet eam. 11 Tunc mutabitur
spiritus, et pertransibit; et corru-
et: haec est fortitudo eius dei sui.
12 Numquid non tu a prin-
cipio Domine Deus meus, sancte
meus, et non moriemur? Domi-
ne in iudicium posuisti eum: et
fortem ut corriperes, fundasti
eum. 13 Mundi sunt oculi tui, ne

pasakojamas. 6 Nes štai aš paža-
dinsiu kaldėjiečius, rūsčią ir smar-
kią tautą, kuri eina per tolimą
žemę, kad pasisavintų ne savo
padangtes. 7 Ji nuožmi ir baisi;
jos teisė ir reikšmė eina iš jos
pačios. 8 Jos žirgai lengvesni už
lūšius ir greitesni už vilkus va-
kare; jos raiteliai plačiai išsisklai-
dę; nes jos raiteliai ateina iš toli,
skrenda kaip aras, kurs skubina-
si prie ėdesio. 9 Visi jie eina prie
grobio, jų veidai svilinantis vėjas,
ir ji surinks belaisvius, kaip smėlį.
10 Jis didžiuosis nugalėjęs kara-
lius, ir kunigaikščiai bus jam pa-
juoka; jis juoksis iš visų tvirto-
vių, supils pylimą ir paims jas.
11 Tuomet pakitės jo dvasia, jis
pereis ir sukniubs; ta yra jo sti-
prybė, kurią jis turi iš savo dievo.

12 Argi tu, Viešpatie, nebuvai
nuo pat pradžios mano Dievas,
mano šventasis? ir mes nemirsi-
me. Viešpatie, tu pastatei jį teis-
ti ir padarei jį galingą, kad su-
draustumei. 13 Tavo akys perdaug

---

ebr. t. — *Įvyksta.* Ebr. t.: aš įvykinu dalyką. Tas dalykas stovi jau tarsi prieš jūsų duris. Kad kaldėjiečių įvykintas smūgis buvo visai netikėtas, paliudija Pranašas Jeremijas, Raud. 4, 12. — (6) *Kaldėjiečius.* Kaldėjiečiais pranašas vadina Babilono ir Babilonijos kovtojus.—(7) *Baisi:* net pasižiūrėti. — *Jos teisė...:* ji daro, reikalauja ir liepia daryti, ką tik ji pati nori, nežiūri jokių svetimų teisių. — (8) *Vakare:* todėl labai išalkę. — (9) *Svilinantis vėjas:* kurs viską džiovina, naikina. — *Kaip smėlį:* kuris renkamas nesipriešina. — (10) *Jis didžiuosis...* Ebr. t.: jis (kaldėjiečių vadas) tyčiosis iš karalių, kilnieji bus jam pajuoka. — (11) *Jo dvasia...:* Jis pakeis savo sumanymus, dar labiau įsidrąsins, eis greitai kita kryptimi ir susilauks žuvimo ten, kur jos mažiausiai laukė.

Anot ebr. t.: Jis tęs toliau (kaip) vėjas ir nusikals; jo paties jėga yra jo dievas (plg. Iz. 47,7.8).

(12) *Argi tu nebuvai...* Pranašas nuolankiai primena, kokie buvo nuo seniausių laikų Dievo santykiai su tauta; jis, būdamas tautai Jahvė, sandoros Dievas, negali ir toliau jos apleisti; būdamas šventasis, jis negalės pataikauti bedieviams kaldėjiečiams. Todėl pranašas, tyliai maldaudamas, išreiškia savo pasitikėjimą: *mes nemirsime,* t. y. tauta nežus amžinai. — *Pastatei jį teisti:* davei jam laikinai teisti mus, bet ne visiškai sunaikinti. — *Ir padarei...* Anot ebr. t.: ir tu, o uola, pastatei jį bausti. Uola čia vadinamas pats Viešpats (plg. Atk. 32,4.15.18; Ps. 31,3; Iz. 17,10 ir k.); ant tos uolos stovi Izraėlis. — (13) *Bedievis ryja.* Norėdamas sužadinti Viešpaties pasigai-

videas malum, et respicere ad iniquitatem non poteris: quare respicis super iniqua agentes, et taces devorante impio iustiorem se?
[14] Et facies homines quasi pisces maris, et quasi reptile non habens principem.
[15] Totum in hamo sublevavit, traxit illud in sagena sua, et congregavit in rete suum. Super hoc laetabitur et exultabit.
[16] Propterea immolabit sagenae suae, et sacrificabit reti suo: quia in ipsis incrassata est pars eius, et cibus eius electus.
[17] Propter hoc ergo expandit sagenam suam, et semper interficere Gentes non parcet.

Caput II. [1] Super custodiam meam stabo, et figam gradum super munitionem: et contemplabor, ut videam quid dicatur mihi, et quid respondeam ad arguentem me.

[2] Et respondit mihi Dominus, et dixit: Scribe visum, et explana eum super tabulas: ut percurrat qui legerit eum.
[3] Quia ad-

tyrios, kad matytumei pikta, ir tu negali žiūrėti į neteisybę; kodėl tu žiūri į piktadarius ir tyli, kai bedievis ryja teisesnį už save?
[14] Tu padarei žmones kaip jūros žuvis ir kaip šliužus, kurie neturi valdovo.
[15] Visa jis pakelia meškere, traukia prie savęs savo tinklu ir surenka į savo rėtį. Tuo jis linksminasi ir džiaugiasi.
[16] Todėl jis atnašauja savo tinklui ir aukoja savo rėčiui, nes jais pariebėjo jo dalis ir jo maistas buvo skanus.
[17] Dėl to tai jis ištiesia savo tinklą ir niekuomet nesiliauja smaugęs tautas.

2 perskyrimas. [1] Aš stovėsiu savo sargyboje ir laikysiu pastatęs koją ant tvirtovės; aš žiūrėsiu, kad matyčiau, kas bus man sakoma ir ką aš galiu atsakyti tam, kurs mane bara.

[2] Tuomet Viešpats atsakė man ir tarė: Rašyk regėjimą ir išdėstyk jį ant plokščių, kad būtų galima jį greitai skaityti.
[3] Nes re-

---

lėjimą, pranašas klausia, kaip jis gali pakęsti piktus kaldėjiečius, kad pažemintų žydus; jie, tiesa, nebuvo nekalti (vz. auk. 3.4 eil.), bet visgi buvo geresni už kaldėjiečius; žydų tarpe juk visuomet buvo ir teisingųjų; reiktų bent į juos atsižvelgti. — (14) *Kaip jūros žuvis...* Jei Dievas leistų visai sunaikinti žydus ir paliktų nenubaustus kaldėjiečius, tai žydų tauta būtų panaši į jūros žuvis ir šliužus, neturinčius *valdovo,* t. y. globojo, kuriuos gali gaudyti ir naikinti kiekvienas, kas tik nori; (15) kaldėjiečiai sugautų savo tinklais visus žydus, juos sunaikintų ir patys džiaugtųsi, (16) ne Dievui garbę jie duotų, bet garbintų savo jėgą. — *Aukoja.* Ebr. t.: degina smilkalus. — (17) *Dėl to tai...* Lengvas pasisekimas padrąsins kaldėjiečius pavergti ir smaugti taip pat kitas tautas; argi gali Dievas į visa tai ramiai žiūrėti?

(2,1) *Aš stovėsiu...* Pranašas yra įsitikinęs, kad jis gaus iš Dievo atsakymą; jis ragina pats save laukti ramiai ir susikaupus to atsakymo; jis laikysis taip, kaip žvalgas, kurs pastatytas aukštesnėje pilies vietoje budriai žiūri, kas dedasi aplinkui. — *Tam, kurs mane bara.* Ebr. t.: po mano skundos. Pranašas klausia pats savęs, kaip jis galės pasiteisinti, jei Dievas darys jam priekaištų dėl jo dejavimų. — (2) *Kad būtų galima..* Pranašas greitai gauna Viešpaties atsakymą. Jis turi jį taip aiškiai parašyti, kad skaitytojams nebūtų jokių kliūčių jį visą perskaityti. Ką pranašas turi parašyti, pasakoma 4 eil.; 3 gi eil. nurodoma priežastis, kodėl negana tas dalykas tik paprastu būdu paskelbti, kodėl reikia parašyti. — (3) *Nes regėjimas...* Anot ebr. t.: nes regėjimas stovi iki paskirtam laikui ir laukia galo, t. y. kas regėjimu vaizduoja-

huc visus procul, et apparebit in
finem, et non mentietur: si mo-
ram fecerit expecta illum: quia
veniens veniet, et non tardabit.
4 Ecce qui incredulus est, non
erit recta anima eius in semetip-
so: iustus autem in fide sua vivet.
5 Et quomodo vinum potan-
tem decipit: sic erit vir superbus,
et non decorabitur: qui dilatavit
quasi infernus animam suam: et
ipse quasi mors, et non adim-
pletur: et congregabit ad se om-
nes gentes, et coacervabit ad se
omnes populos. 6 Numquid non
omnes isti super eum parabolam
sument, et loquelam aenigmatum
eius: et dicetur: Vae ei, qui mul-
tiplicat non sua? usquequo et
aggravat contra se densum lu-
tum? 7 Numquid non repente
consurgent qui mordeant te: et su-
scitabuntur lacerantes te, et eris
in rapinam eis? 8 Quia tu spo-
liasti gentes multas, spoliabunt
te omnes, qui reliqui fuerint de
populis propter sanguinem ho-
minis et iniquitatem terrae civi-

gėjimas dar toli, bet gale jis pa-
sirodys ir neapvils. Jei jis sugai-
šta, lauk jo, nes jis tikrai ateis
ir nepavėluos. 4 Štai, kas yra ne-
tikintis, to siela netiesi jame; tei-
susis gi bus gyvas savo tikėjimu.

5 Kaip vynas apsvaigina ge-
riantį, taip bus puikiam žmogui;
jis neturės garbės. Jis išplečia,
kaip požemiai savo sielą ir yra
nepasotinamas, kaip mirtis; jis su-
renka prie savęs visas gimines
ir sutraukia prie savęs visas tautas.
6 Argi visi šitie nepradės dainuo-
ti apie jį pašaipos dainą, ar ne-
kalbės prieš jį patarlių ir ar ne-
sakys: Deja tam, kurs krauna kas
ne jo? Ar ilgam? Jis apkrauna sa-
ve tirštais purvais. 7 Ar nepakils
ūmai tie, kurie kąs tave, ar ne-
pabus, kurie draskys tavę, ar ir
tu nebūsi jiems grobis? 8 Kadan-
gi tu apiplėšei daug tautų, plėš
tave visos, kurios bus likusios
iš tautų dėl išlieto žmogaus krau-
jo ir dėl neteisybės padarytos
šaliai, miestui ir visiems jų gy-

ma, savo laiku bus įvykinta, ir pats regėjimas tarsi veržiasi prie to, kad būtų įvykintas; bus gi įvykintas Dievo paskirtu laiku. — *Jei jis sugaišta:* jei tu to įvykinimo nematai taip greitai, kaip norėtumei. — (4) *Kas yra netikintis...* Anot ebr. t.: štai pasipūtus, netiesi yra jame jo siela: teisusis gi dėl savo ištikimybės tikėjimui bus gyvas. — Taip čia išreiškiamas bendras Dievo įstatymas, kurs toliau pritaikomas kaldėjiečiams ir žydams. Laimingo gyvenimo, gyvenimo pilno gėrybių ir Dievo palaimos, gali tikėtis tik teisusis, jei jis pasilieka ištikimas savo tikėjimui, pamaldžia širdimi laikosi Dievo ir jo pažadų ir kiekvienoje nelaimėje ieško sau paguodos toje ištikimybėje tikėjimui. Taip jis ir tūkstančio pavojų lieka nepaliestas, tuo tarpu kad prapultis ir sunaikinimas ateina ant visų, kurie nutolsta nuo šios gyvenimo taisyklės (plg. Žyd. 10, 30): ant pasipūtusių ir tų, kurie Dievo akivaizdoje nėra teisūs.

(5) *Kaip...* Pirmoji bendro 4 eil. išreikšto dėsnio dalis pritaikoma kaldėjiečiams. Išdidumas prigauna, veda į nelaimę, duoda kitiems progos tyčiotis. Kaldėjiečiai gi buvo žymūs savo išdidumu; be to, jie buvo žinomi, kaipo nemaži girtuokliai. Ebr. t.: vynas yra prigavikas, ir gyrpelnių karžygis niekuomet negyvens ramybėje. — *Nepasotinamas...* Požemiai (šeolis, mirusiųjų buveinė) niekuomet nesako gana (Pat. 30,16), ir mirtis niekuomet nesiliauja siautus — (6) *Tirštais purvais.* Ebr. t. anot kai kurių: užstatytomis gėrybėmis (kurias reikia grąžinti). — (8) *Kurios bus likusios.* Iš tų tautų, kurios kaldėjiečių buvo pavergtos ir kurios dar tebėra, atsiras keršintoju. Jų buvo pavergti ir persai, kaip

tatis, et omnium habitantium in ea. [9] Vae qui congregat avaritiam malam domui suae, ut sit in excelso nidus eius, et liberari se putat de manu mali. [10] Cogitasti confusionem domui tuae, concidisti populos multos, et peccavit anima tua. [11] Quia lapis de pariete clamabit: et lignum, quod inter iuncturas aedificiorum est, respondebit. [12] Vae qui aedificat civitatem in sanguinibus, et praeparat urbem in iniquitate. [13] Nummquid non haec sunt a Domino exercituum? Laborabunt enim populi in multo igne: et gentes in vacuum, et deficient. [14] Quia replebitur terra, ut cognoscant gloriam Domini, quasi aquae operientes mare. [15] Vae qui potum dat amico suo mittens fel suum, et inebrians ut aspiciat nuditatem eius. [16] Repletus es ignominia pro gloria: bibe tu quoque, et consopire: circumdabit te calix dexte-

ventojams. [9] Deja tam, kurs renka neteisingą pelną savo namams, kad jo lizdas būtų aukštybėje, ir kurs tariasi apsisaugosiąs nuo nelaimės galios. [10] Tu sugalvojai savo namams gėdą, sumušei daug tautų ir tavo siela nusidėjo. [11] Nes akmuo iš sienos šauks ir medis, kurs yra pastatų sunėrimuose, atsakys. [12] Deja tam, kurs stato miestą kraujais ir įkuria pilį neteisybe. [13] Ar ne kareivijų Viešpaties bus padaryti šie dalykai? Nes tautos vargsta dideliai ugniai, ir giminės niekui ir pailsta. [14] Nes žemė bus pilna Viešpaties garbės pažinimo, kaip bangų, kurios dengia jūrą. [15] Deja tam, kurs duoda savo prieteliui gėralo, įpildamas į jį savo tulžies, ir nugirdydamas jį, kad pamatytų jo plikumą. [16] Tu būsi pilnas sugėdinimo užuot garbės, gerk gi ir tu ir apsvaik. Viešpaties dešinės taurė apsups tave ir sugė-

---

paaiškėja iš Jer. 25,9,25. — *Šaliai, miestui...:* ypač gi Jūdo šaliai, Jeruzalei ir Izraėliui — (9) *Tam, kurs...* Turimas galvoje karalius. Lizdas labai aukštoje vietoje būna labai saugus, tačiau čia jis gal yra puikybės vaizdas. — (10) *Tu sugalvojai...* Juo aukščiau buvo kaldėjiečiai pakilę ir juo labiau pasitikėjo savo saugumu, juo daugiau bus karaliui gėdos iš jo nupuolimo, kurs bus juo gilesnis. — *Sumušei...* Plg. Jer. 50,23, kame kaldėjiečiai vadinami visos žemės kūju. — *Tavo siela...* Anot kai kurių: tu nusidėjai savo sielai. — (11) *Akmuo iš sienos...* Sienų akmenys ir rąstai kels savo balsą prieš prispaudėjus. Plg. Išganytojo žodžius Lk. 19,40. — (12) *Tam, kurs...* Deja Kaldėjos karaliui, kaipo visos tautos atstovui, kurs plėšdamas, žudydamas ir visus slėgdamas, renka turtus ir varu verčia pavergtuosius padėti jam jo statybose. Pastatytieji rūmai bus sunaikinti. — (13) *Argi ne...* Anot ebr. t.: štai ar ne nuo kareivijų Viešpaties ateina toks dalykas, kad tautos dirba ugniai ir t.t. — Tautos stato, kad parengtų ugniai medžiagos gaisro metu. — (14) *Garbės pažinimo.* Dievo numatytu kaldėjiečių žuvimu bus prirengtas tikrojo Dievo pažinimo išplatinimas, kurį kaldėjiečiai trukdė. Kai Babilonas bus nugalėtas, visiems paaiškės jo dievaičių niekingumas. Ypatinga Viešpaties garbė yra ta, kad žmonės jį pažintų, garbintų ir jam tarnautų. — *Kaip bangų...* Taip bus apdengta žemė Viešpaties garbingumo. — (15) *Prieteliui:* artimui. Kad gėralas greičiau apsvaigintų, į jį dedama tulžies ar nuodų. Toks gėralas pavergtoms tautoms buvo kaldėjiečių žiaurumas; varginamos, niekinamos jos turėdavo sugyvulėti. Dėl tokio bjauraus pasielgimo su pavergtaisiais laukia kaldėjiečius panaši bausmė. — (16) *Tu būsi...* Tu tareis padidinsiąs savo garbę, tačiau tu prirengei sau gėdą. — *Apsvaik.* Anot ebr. t.: pasirodyk plikas. — *Taurė:* rūstybės taurė, bausmė. Anot ebr. t.: dabar taurė Viešpaties deši-

rae Domini, et vomitus ignominiae super gloriam tuam.
[17] Quia iniquitas Libani operiet te, et vastitas animalium deterrebit eos de sanguinibus hominum, et iniquitate terrae, et civitatis, et omnium habitantium in ea.
[18] Quid prodest sculptile, quia sculpsit illud fictor suus, conflatile, et imaginem falsam? quia speravit in figmento fictor eius ut faceret simulachra muta.
[19] Vae qui dicit ligno: Expergiscere: Surge, lapidi tacenti: numquid ipse docere poterit? Ecce iste coopertus est auro, et argento: et omnis spiritus non est in visceribus eius.
[20] Dominus autem in templo sancto suo: sileat a facie eius omnis terra.

dinimo vėmalas bus ant tavo garbės.
[17] Nes Libano neteisybė apdengs tave ir naikinimas gyvulių nubaidys juos dėl žmonių kraujo ir dėl neteisybės šaliai, miestui ir visiems jų gyventojams.
[18] Ką padės drožtas paveikslas, kad jį išdrožė jo dirbėjas, lietas paveikslas ir netikras atvaizdas? kad dirbėjas pasitiki savo išdirbiniu ir dirba nebylius stabus?
[19] Deja tam, kurs sako medžiui: Pabusk! nebyliui akmeniui: Kelkis! Argi jis gali pamokinti? Štai jis aptrauktas auksu ir sidabru, tačiau jo viduje nėra jokio kvapo.
[20] Bet Viešpats yra savo šventoje bažnyčioje, jo akivaizdoje tegul tyli visa žemė.

2. Abakuko giesmė.

Caput III. [1] *Oratio Habacuc Prophetae pro ignorantiis.*

3 perskyrimas. [1] *Pranašo Abakuko malda dėl nežinojimo nuodėmių.*

---

nėje ateina ant tavęs ir gili gėda ant tavo garbės. Plg. Jer. 25,26. — (17) *Nes Libano...* Anot ebr. t.: nes smurto darbai Libane prislėgs tave ir skerdynės tarp gyvulių įvarys tau baimės. — Kaldėjiečiai iškirto Libano kalnuose daugybę medžių savo statybai (Iz. 14,7.8) ir gal sunaikino daugybę gyvulių, kurie ten ganėsi. Libano paminėjimu primenama Palestina (Jier.). — (18) *Ką padės...* Paskutinė ir svarbiausia priežastis, kodėl kaldėjiečiai ir jų karalystė turi žūti, yra jų stabmeldystė. Savo didybę jie laikė savo dievaičių nuopelnu ir platino jų garbinimą; todėl tikrojo Dievo garbė reikalauja, kad dievaičiai žūtų. — Eil. pradedama ironišku klausimu; kadangi dirbėjas turi tiek vargo su paveikslo padirbimu, tai jis turi laukti iš jo naudos; koki ji yra? — *Netikras atvaizdas.* Ebr. t.: melo mokytojas. — Dievas yra tiesa, dievaitis melas. — *Pasitiki...* Kaip gali tas, kurs dirba nebylį, negyvą stabą, pasavinti jam didesnę galią, negu sau pačiam? — (19) *Jis aptrauktas...* visas jo dieviškumas yra tas, kad jis auksu ar sidabru aptrauktas medis. Plg. Iz. 44,9—20; Bar. 6,7... — (20) *Viešpats...* Kilniu būdu pranašas skelbia tikrojo Dievo didenybę. — *Tegul tyli...* Tylėjimas yra pasidavimo ir tarnavimo ženklas.

3,1—19. Savo giesmėje Abakukas, pilnas baimės ir vilties, aprašo teisėjo atėjimą, nori žinoti atėjimo priežastį ir skelbia, kad Viešpats ateisiąs savo tautos gelbėti. Dievo teismo jis laukia su baime ir viltimi.

(3,1) *Pranašo...* Antraštė kaip kai kuriose psalmėse; toje antraštėje pasakoma, kas yra giesmės autorius, koks jos turinys ir nurodoma ypatinga jos rūšis. — *Malda.* Ebr. *thefillah*, malda plačia to žo-

[2] Domine audivi auditionem tuam, et timui.
Domine opus tuum in medio annorum vivifica illud:
In medio annorum notum facies:
cum iratus fueris, misericordiae recordaberis.
[3] Deus ab Austro veniet,
et sanctus de monte Pharan:
operuit caelos gloria eius:
et laudis eius plena est terra.
[4] Splendor eius ut lux erit:
cornua in manibus eius:
Ibi abscondita est fortitudo eius:
[5] ante faciem eius ibit mors.
Et egredietur diabolus ante pedes eius.
[6] Stetit, et mensus est terram.
Aspexit, et dissolvit Gentes:

[2] Viešpatie, aš išgirdau tavo žodį ir nusigandau.
Viešpatie, padaryk savo darbą gyvą metų viduryje,
metų viduryje padaryk jį žinomą;
kai tu rūstinies, atsimink savo gailestingumą.
[3] Dievas ateis iš pietų,
ir Šventasis nuo Parano kalno.
Jo garbė apdengia dangų,
ir jo gyriaus yra pilna žemė.
[4] Jo blizgėjimas, kaip šviesa,
spinduliai yra jo rankose;
ten paslėpta jo stiprybė.
[5] Ties jo veidu eina maras,
ir sunaikinimas eina ties jo kojomis.
[6] Jis sustoja ir matuoja žemę;
jis pažvelgia ir išsklaido tautas;

---

džio prasme. (Plg. Ps. 16,1; 85,1 ir k.) — *Dėl nežinojimo nuodėmių.* Pranašas maldauja, kad Dievas įvykintų, ką yra žadėjęs ir kad dėl žydu nuodėmių neatidėtų įvykinimo. Ebr. *'al-šigionoth* gal nurodomas giesmės ritmas. Plg. Ps. 7,1.

(2) *Tavo žodį:* ką tu davei man išgirsti apie bausmę žydams, kurią įvykinsi per kaldėjiečius, kad paskui nubaustumei ir juos pačius (Jieron. Teod.). — *Padaryk...:* įvykink savo nutarimą. — *Metų viduryje.* Pranašui labiausiai rūpi jo tautos išgelbėjimas. Jis norėtų matyti laukimo laiką (vz. auk. 2,3) sutrumpintą, kad bausmė ilgai nesitęstų. — *Gailestingumą:* nebausk rūstybėje, sušvelnink bausmę gailestingumu, suteikdamas malonės ir bedieviams, kad jie į tave gręžtųsi. — LXX vertime šitos eil. tekstas toks: Viešpatie, aš išgirdau žinias ir esu nusigandęs; Viešpatie, aš apmąsčiau tavo veikalus ir esu labai nustebintas; tarp dviejų gyvūnų tu būsi pažintas; kai metas ateis, tu būsi parodytas; kai mano siela bus sumišus rūstybėje, tu atsiminsi gailestingumą. Toks teksto vertimas yra priimtas Bažnyčios liturginėse pamaldose (fer. VI in Parasceve, tractus post I prophetiam). Minimi tekste gyvūnai yra sandoros skrynios kerubai (Metod. Kir.). Kad jie reikštų du gyvuliu prie Kūdikėlio Jėzaus prakarto, šv. tėvai apie tai nieko nėra pasakę. — (3) *Dievas ateis...* Gražiausias Dievo pasirodymo aprašymas primena Dievo apsireiškimą Sinajaus kalne. Plg. Atk. 32,2 ir k. — *Iš pietų:* iš Sinajaus kalno šalies, kame buvo sudaryta teokratinė sandora. Ebr. t.: iš Temano. — Temanu vadinasi pietinė Idumėjos dalis. — *Šventasis:* kurs dėl savo begalinio šventumo nenutraukia savo padarytosios sandoros, kurs savo priešus sunaikins ir savo galingumą vėl parodys savo šventoje tautoje. — *Parano kalno.* Taip vadinasi šalis tarp Idumėjos ir pietų Palestinos; ta šalis buvo didelių Dievo veikalų liudytoja. Plg. Sk. 10,11; 13,1; 14,10. — Ebr. t.: šitos eil. gale dedamas žodis *Selah,* randamas tik psalmėse. Vz. Ps. 3,3 ir k. — (4) *Spinduliai...* Anot ebr. t.: blizgėjimas kap saulės šviesa eina iš jo rankos. — Gal čia yra aliūzija į tai, kaip Dievas yra parodęs savo garbingumą Mozei. Vz. Iš. 33, 23. — *Ten:* tame blizgėjime, toje šviesoje, jis pats yra pasislėpęs. — (5) *Sunaikinimas...* Anot ebr. t.: jo pėdomis seka svilinantis karštis, t. y. jo palydovai yra maras ir ugnis. Plg. Atk. 4,24; 9,3. — (6) *Jis sustoja ir...* Kaip tik jis pasirodo ir

et contriti sunt montes saeculi.
Incurvati sunt colles mundi,
ab itineribus aeternitatis eius.
7 Pro iniquitate vidi tentoria Aethiopiae,
turbabuntur pelles terrae Madian.

8 Numquid in fluminibus iratus es Domine?
aut in fluminibus furor tuus?
vel in mari indignatio tua?
Qui ascendes super equos tuos:
et quadrigae tuae salvatio.

9 Suscitans suscitabis arcum tuum:
iuramenta tribubus quae locutus es:
Fluvios scindes terrae:
10 viderunt te, et doluerunt montes:
gurges aquarum transiit.
Dedit abyssus vocem suam:
altitudo manus suas levavit.
11 Sol, et luna steterunt in habitaculo suo,
in luce sagittarum tuarum, ibunt in splendore fulgurantis hastae tuae.
12 In fremitu conculcabis terram:
in furore obstupefacies Gentes.

amžini kalnai sutrupinami,
pasilenkia pasaulio kauburiai
po jo amžinybės žingsniais.
7 Aš matau Aitijopios padangtes nelaimėje,
Madiano šalies padangtės siūbuoja.
8 Argi tu, Viešpatie, užsirūstinai upėms?
arba ar tavo narsas prieš upes?
arba ar prieš jūrą tavo užsidegimas?
Tu sėdi ant savo žirgų,
ir tavo vežimai išgelbėjimas.
9 Tu stipriai įtempi savo kilpinį,
kaip esi prisiekęs giminėms;
upėms tu skeli žemę.

10 Tave išvysta ir dreba kalnai,
vandenų tvanas nuteka;
gelmė atsiliepia savo balsu,
giluma pakelia savo rankas
11 Saulė ir mėnulis sustoja savo būstinėje,
pasitraukia, kai tavo vilyčios šviečia, tavo žaibuojančios ietys blizga.
12 Rūstybėje tu mindai žemę,
narse tu labai išgąsdini tautas.

---

pažvelgia į teisiamąjį pasaulį, visas kas pajunta jo visagalybę. — *Amžini:* amžiais stovėję. — *Po jo amžinybės...:* Kaip ir kur jis visais amžiais ėjo ir veikė. — (7) *Aš matau...* Baimė apima Aitijopiją ir madianitus; net jų padangtės jaučia Dievo prisiartinimą. Kas 6 eil. buvo pasakyta apie tautas bendrai, čia paaiškinama pavyzdžiu: aitiopai eidavo dažnai kartu su aigiptiečiais, madianitai buvo Dievo tautos priešai. — (8) *Argi tu...* Teisėją pajunta visų pirma upės ir jūra. Taip čia daroma aliuzija į Viešpaties stebuklus Raudonojoje jūroje, Jordano ir Nilo vandenyse. Panašių vaizdų yra Ps. 105,9; 113,3. — *Tu sėdi...:* kai tu atsisėdi į savo kariškus vežimus ir pasiimi savo kilpinį, tu, nugalėdamas savo priešus, išgelbėsi savo tautą. Kariški Dievo vežimai yra debesys (Ps. 103,3), iš kurių atėjo ant aigiptiečių griausmas ir žaibai. — (9) *Esi prisiekęs giminėms:* kad išvaduosi savo tautą (Prad. 22,16; Ps. 76,17). Po šitų žodžių ebr. t. vėl yra *Selah.* — *Skeli žemę:* kad iš jos ištrykštų upės, kad jos sukiltų prieš bedievius (Prad. 7,11; Ps. 76,17). — (10) *Gelmė:* jūrų vanduo. — *Savo rankas:* didžiausias bangas. — (11) *Sustoja savo būstinėje...* Apie saulę ir mėnulį čia kalbama taip, lyg kad jie turėtų tam tikras patalpas, į kurias pasislepia, kai pradeda žaibuoti. Vilyčiomis ir ietimis vadinami žaibai, nuo kurių slepiasi dangaus žiburiai, net saulė ir mėnulis. — (12) *Rūstybėje...* Anot ebr. t.: užsidegime tu eini per žemę, rūstybėje tu sutriuškini tautas. — Tiesioginis Viešpaties pasirodymo tikslas yra nubausti pagonis, bet jis pasireiškia taip pat žy-

13 Egressus es in salutem populi tui:
in salutem cum Christo tuo:
Percussisti caput de domo impii:
denudasti fundamentum eius usque ad collum.

14 Maledixisti sceptris eius, capiti bellatorum eius,
venientibus ut turbo ad dispergendum me.
Exultatio eorum sicut eius, qui devorat pauperem in abscondito.
15 Viam fecisti in mari equis tuis,
in luto aquarum multarum.

16 Audivi, et conturbatus est venter meus:
a voce contremuerunt labia mea.
Ingrediatur putredo in ossibus meis,
et subter me scateat.
Ut requiescam in die tribulationis:
ut ascendam ad populum accinctum nostrum.
17 Ficus enim non florebit:
et non erit germen in vineis.

13 Tu išeini savo tautos gelbėti,
gelbėti draug su savo Pateptuoju.
Tu numuši šelmenį nuo bedievio namų,
atidengi juos nuo pamatų iki kaklui.
14 Tu prakeiki jo skėptrą, galvą jo kovotojų,
kurie kaip viesulas ateina išsklaidyti manęs.
Jų džiaugsmas, kaip to, kurs slapčia ryja beturtį.

15 Tu padarei savo žirgams kelią jūroje,
daugelio vandenų dumbluose.
16 Aš išgirdau ir mano viduriai sudrebėjo;
mano lūpos sudrebėjo dėl to balso.
Tegul puvėsis įeina į mano kaulus.
ir tegul kibžda manyje;
kad ilsėčiaus sielvarto dieną
ir žengčiau aukštyn pas mūsų prisirengusią tautą.
17 Nes fygmedis nežydės
ir nebus augmenų vynuogynuose

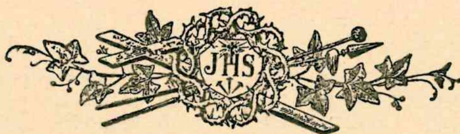
dų tautos išvadavimu. — (13) *Draug su savo pateptuoju.* Ebr. t.: galima versti taip: kad gelbėtumei savo pateptąjį: — teokratinį karalių, arba visą išrinktąją tautą.. — *Numuši šelmenį...* Kaldėjiečiai yra tarsi dideli rūmai, kurių šelmuo yra karalius, sienos ir pamatai — tauta. Jie bus visai sugriauti nuo šelmens iki pamatų: turės žūti karalius ir jo tauta. — Ebr. t. šios eil. gale vėl yra *Selah.* — (14) *Jo skėptrą, galvą:* tą, kurs ką tik buvo pavadintas šelmeniu. Ebr. t. reiktų versti kitaip: perdūrei jo rykštėmis (ietimis) galvą jo kunigaikščių. Sakinio prasmė gali būti toki: Dievas atima iš bedievio kunigaikščio jo paties ginklus ir jais jį perduria; kaldėjiečiai žus jų pačių ginklais. — *Manęs.* Pranašas čia kalba visos savo tautos vardu. — *Jų džiaugsmas..:* piktas džiaugsmas dėl laukiamų laimėjimų. — (15) *Tu padarei...* Aliūzija į perėjimą per Raudonąją jūrą ir per Jordaną. Ten reikėjo nugalėti dvi kliūtis: vandens daugybę, ir kai vanduo pasitraukė, dugno dumblus. Abidvi kliūti pašalino Dievas. — (16) *Aš išgirdau...* Regėjimas pripildė pranašą didžiausios baimės. — *Dėl to balso:* dėl paskelbtosios žydų tautai bausmės (vz. auk. 2 eil.; 1,5.:.). — *Tegul puvėsis...* Anot ebr. t.: puvėsis įeina į mano kaulus ir aš drebu po savim (kur stoviu, nes aš turiu tyliai laukti sielvarto dienos, iki ateis prieš tautą tas, kurs ją užpuls. — Pranašą gąsdina ypač tą aplinkybė, kad jis, nors ir labai norėtų užstoti Izraėlį, turi nieko nedarydamas laukti ateinančios nelaimės. Vulgatos tekste, anot kai kurių, pranašas prašo Dievą mirties, kad nereikėtų matyti tautos nelaisvės. — (17) *Nes fygmedis...* Pranašas liūdi, kad Palestinos kraštas

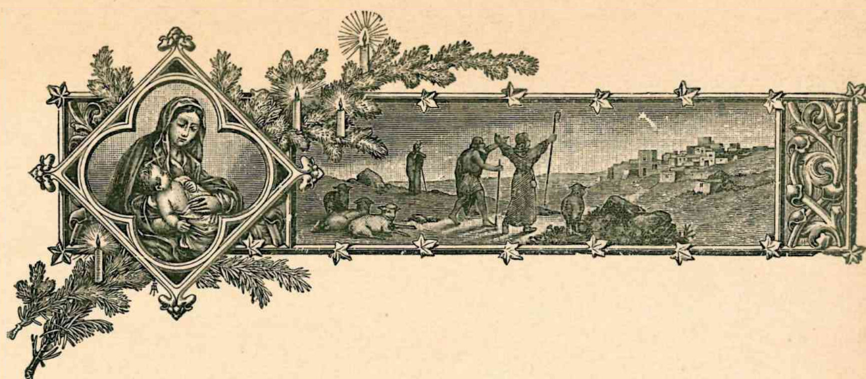
Mentietur opus olivae:
et arva non afferent cibum.
Abscindetur de ovili pecus:
et non erit armentum in praesepibus.
18 Ego autem in Domnio gaudebo:
et exultabo in Deo Iesu meo.
19 Deus Dominus fortitudo mea:
et ponet pedes meos quasi cervorum.
Et super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

darbas prie alyvmedžių apvils.
ir laukai neduos maisto;
avys iš avidžių bus paimtos,
ir nebus galvijų prie prakartų.
18 Tačiau aš linksminsiuos Viešpatyje.
ir džiūgausiu Dievuje, mano Išganytojuje.
19 Dievas, Viešpats mano stiprybė,
jis padaro mano kojas kaip briedžių;
jis nugalėtojas, veda mane į mano aukštumas giedoti jam psalmių.

---

bus kaldėjiečių ilgam laikui visai sunaikintas: didžiausias jos turtas fygmedžiai, alyvmedžiai iškirsti, vynuogynai ir laukai sunaikinti, gyvuliai atimti. — (18) *Tačiau...* Kad ir pilnas baimės bei liūdesio pranašas nenustoja vilties. Jo viltis Viešpatyje. — *Džiugausiu...* Ebr. t.: džiugausiu mano išganymo (išgelbėjimo) Dievuje. — (19) *Dievas...* Eil. pradžia labai primena didelio Dovido džiaugsmo giesmę. Ps. 17,33.34. — *Kojas kap briedžių:* kad galėčiau su šventu vikrumu greitai bėgti prie Dievo, kurs yra mano prieglauda. — *Jis nugalėtojas...:* Dievas, Abakuko ir jo tautos gelbėtojas, įkvėps jam džaugsmingų dėkojimo giesmių. — Bet ebr. t. čia sakoma visai kas kita: *lamenacceach bineginothai,* nugalėtojui (choro vedėjui) ant mano stygų prietaisų. Plg. Ps. 4,1 ir k. Pranašas šiais žodžiais norėjo pažymėti, kad jis skiria šitą giesmę liturgijai, ir kad ji reikia giedoti draug skambinant muziko prietaiso stygomis.

SOFONIJO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

Sofonijas, kurio ebr. vardas **Cefanjah** reiškia tą pat, ką ir Viešpaties slepiamas, globojamas, savo prosenelį vadina Ezekiju. Tokiuo vardu buvo pamaldus Jūdo karalius gyvenęs pranašo Izaijo laikais; bet tai nėra įrodymas, kad Sofonijas būtų buvęs ano karaliaus ainis; Ezekijo taip pat, kaip ir Sofonijo vardas nebuvo retenybė žydų tautoje. Sofonijas pats pasako laiką, kuriame jis ėjo pranašo pareigas, būtent Jūdo karaliaus Jozijo laikais, todėl tarp 639—608 m. Daugiau žinių apie Sofonijo gyvenimą neturime.

Trumpos Sofonijo pranašysčių knygelės turinys gana bendro pobūdžio. Pranašas, tiesa, neretai kreipiasi į Jeruzalę ir į Jūdą, kalba apie savo tautos likimą, bet jis taip pat dažnai turi prieš akis visas žemės tautas. Jis grąso, įspėja ir žada. Grąso Dievo vardu visiems be išimties baisiu teismu (1,1—18); ragina taisytis pagonių tautas, kurios slėgė žydus, bet taip pat ir pačius žydus: visiems nusikaltusiems stato prieš akis užrūstinto Viešpaties kerštą (2,1—3,7) su džiaugsmu žada visiems būsimą išgelbėjimą: pagonys pasiduos Viešpačiui ir jį garbins. Jūdas gręšis ir bus ištikimas savo Dievui, visiems žmonėms prasidės ramybės ir tobulos laimės laikai. (3,8—20).

Sofonijo pranašystėje galima pastebėti ne vieną išsireiškimą primenantį kitų pranašų, ypač gi Deutoronomijos knygos žodžius.

PROPHETIA SOPHONIAE. SOFONIJO PRANAŠYSTĖ.

I. Viešpaties grąsymai. 1. Didi Viešpaties diena artinasi.

Caput I. 1 Verbum Domi-
ni, quod factum est ad Sopho-
niam filium Chusi, filii Godoliae,
filii Amariae, filii Ezeciae, in die-
bus Iosiae filii Amon regis Iudae.

2 Congregans congregabo
omnia a facie terrae, dicit Do-
minus: 3 congregans hominem,
et pecus, congregans volatilia
caeli, et pisces maris: et ruinae
impiorum erunt: et disperdam
homines a facie terrae, dicit Do-
minus.

4 Et extendam manum meam
super Iudam, et super omnes
habitantes Ierusalem: et disperdam
de loco hoc reliquias Baal, et
nomina aedituorum cum sacer-
dotibus: 5 et eos, qui adorant
super tecta militiam caeli, et ado-

1 perskyrimas. 1 Viešpaties
žodis, kurs buvo suteiktas Eze-
kijo sūnaus Amarijo sūnaus, Go-
dolijo sūnaus Kusio sūnui Sofo-
nijui Jūdo karaliaus Amono sū-
naus Jozijo dienose.

2 Aš imte atimsiu visa nuo
žemės paviršiaus, sako Viešpats:
3 atimsiu žmogų ir gyvulį, atimsiu
dangaus sparnuočius ir jūros žu-
vis; bedieviai bus nutremti, ir aš iš-
naikinsiu žmones nuo žemės pa-
viršiaus, sako Viešpats.

4 Aš ištiesiu savo ranką ant
Jūdo ir ant visų Jeruzalės gyven-
tojų, išnaikinsiu iš šitos vietos
Baalo liekanas, durininkų vardus
draug su kunigais, 5 taip pat tuos,
kurie garbina ant stogų dangaus
kariuomenę ir drauge garbina

1,1—18. Viešpats lankys ir baus visas tautas, bet taip pat Jūdą ir Jeruzalę; tai bus didelės nelaimės ir skurdo diena.

(1,1) *Buvo suteiktas:* apšviečiant pranašo protą. — *Jūdo karalius..* Jozijas viešpatavo nuo 639—608 m. — (2) *Bedieviai...* Anot ebr. t.: aš atimsiu papiktinimą draug su piktadariais. — Papiktinimas yra stabų paveikslai. — (4) *Jeruzalei...* Jeruzalės gyventojai minimi atskirai, nes jie turėjo ypatingu būdu saugotis stabmeldystės: jie juk turėjo savo mieste bažnyčią, kunigų ir įstatymo žinovų. — *Baalo liekanas:* ne tik jo garbinimą, bet ir visus jo pėdsakus. — Karalius Jozijas buvo įvykinęs savo tautoje religijinę reformą. Baalo ir kitų netikrų dievų garbinimas buvo žymia dalimi išnykęs iš Jeruzalės; tačiau buvo dar likę nemaža jų pėdsakų. Vz. 4 Kar. 20,18. — *Durininkų:* dievaičių kunigų, apie kuriuos kalbama 4 Kar. 23,5. Prie jų buvo prisidėję atstumtieji Aarono giminės kunigai. Turi išnykti net jų vardai; taip tat labai yra nepakenčiamas Viešpačiui stabų garbinimas. — (5) *Ant stogų...* Ant plokščių Palestinos stogų buvo vieta atilsiui, pašnekesiams ir maldai. Įsigalint stabmeldystei, čia buvo įtaisomi aukurai. Jau ir labai senais laikais tarnavimas žvaigždėms žydams buvo žinomas. Plg. Atk. 4,19; 17,3.4; 4 Kar. 17,16. Labiau jis buvo prasiplatinęs karaliaus Manaso laikais.

rant, et iurant in Domino, et iu-
rant in Melchom. 6 Et qui aver-
tuntur de post tergum Domini,
et qui non quaesierunt Dominum,
nec investigaverunt eum. 7 Silete
a facie Domini Dei: quia iuxta
est dies Domini, quia praepara-
vit Dominus hostiam, sanctifica-
vit vocatos suos. 8 Et erit: in
die hostiae Domini visitabo su-
per principes, et super filios re-
gis, et super omnes, qui induti
sunt veste peregrina: 9 et visita-
bo super omnem, qui arroganter
ingreditur super limen in die illa:
qui complent domum Domini
Dei sui iniquitate, et dolo. 10 Et
erit in die illa, dicit Dominus,
vox clamoris a porta piscium, et
ululatus a Secunda, et contritio
magna a collibus. 11 Ululate ha-
bitatores Pilae: conticuit omnis
populus Chanaan, disperierunt
omnes involuti argento. 12 Et erit
in tempore illo: scrutabor Ierusa-
lem in lucernis: et visitabo su-

Viešpatį, juo prisiekia, bet kartu
prisiekia ir Melkomu, 6 ir tuos,
kurie nusigręždami atpuola nuo
Viešpaties, kurie neieško Vieš-
paties ir nesiteirauja apie jį. 7 Ty-
lėkite Viešpaties Dievo akivaiz-
doje, nes Viešpaties diena čia
pat, nes Viešpats prirengė auką,
pašventino savo pakviestuosius.
8 Ir štai Viešpaties aukos dieną
aš lankysiu kunigaikščius, kara-
liaus sūnus ir visus, kurie apsi-
vilkę svetimšalių drabužiais. 9 Aš
lankysiu tą dieną kiekvieną, kurs
akiplėšiškai įeina per slenkstį,
kurie pripildo Viešpaties, savo
Dievo, namus neteisybės ir ap-
gaulės. 10 Aną dieną, sako Vieš-
pats, bus girdimas nuo žuvų var-
tų šauksmo balsas, iš priemies-
čio klyksmas ir nuo kauburių di-
delis sunaikinimas. 11 Klykite,
Grustuvo gyventojai. Nutilo visa
Kanaano tauta, išnyko visi apsi-
krovusieji sidabru. 12 Anuo me-
tu aš tyrinėsiu Jeruzalę su žibu-

Vz. 4 Kar. 21,3. — *Melkomu...* Jis vadinosi taip pat Molochu; Melkomas buvo amonitų dievaitis. — (6) *Neieško Viešpaties.* Tai anų laikų indiferentai. — (7) *Tylėkite...* Stabų garbinimo triukšmas turės nutilti, nes jau visai arti Viešpaties teismo diena, žydų karalystės žuvimo ir jų nelaisvės diena. — *Auką.* Auka bus visi nusikaltėliai, kurie turės žūti. Pakviestieji kaldėjiečiai, kurie yra Dievo paskirti ir pašaukti atlikti tam tikros tarnybos, t. y. nusikaltėlių sunaikinti. — (8) *Karaliaus sūnus.* Ir iš tikrųjų Dievo bausmė sutiko jau nedorus Jozijo sūnus: jo anukas Joakinas buvo išvestas į nelaisvę; paskutinis karalius Sedekijas turėjo matyti savo akimis, kaip buvo nužudyti jo sūnūs, pats buvo apakintas ir išgabentas į Babiloną. — *Svetimšalių...:* kurie, pametę savo šalies įpročius, gėrėjosi svetimų šalių gyvenimu, dėjosi tai su aigiptiečiais, tai su babiloniečiais, net savo drabužiais rodė savo nutolimą nuo tikrojo Dievo garbinimo. — (9) *Kurs akiplėšiškai...:* kurie, net neslėpdami savo išdidumo, puikiai pasipuošę eina į šventyklą ir iš to, ką jie buvo įsigiję smurtu ir apgaule, daro aukas. — (10) *Nuo žuvų vartų.* Pro tuos vartus šiaurinėje Jeruzalės dalyje buvo išeinama į rytus. Gal pro tuos vartus kaldėjiečiai įsiveržė į miestą. — *Iš priemiesčio:* naujesnės Jeruzalės miesto dalies, kuri buvo pastatyta Akros kalnelyje. Taip visas miestas turėjo būti pilnas dejavimų ir skausmų. — (11) *Grustuvo.* Ebr. ž.: *Maktheš* čia vietos vardas. Buvo tai slėnis tarp Akros kalnelio vakarų šone, Bedzetos ir Morijos rytų šone, siekiąs Siloės tvenkinį. — *Kanaano tauta:* turtingi miesto gyventojai, žymūs pirkliai, kurie, būdami žydai, gyveno kanaaniečių įpročiais. — (12) *Su žiburiais...:* taip kad nė vienas nusikaltėlis neištruks ir negalės pasislėpti. — *Ant savo mielių.*

per viros defixos in faecibus suis:
qui dicunt in cordibus suis: Non
faciet bene Dominus, et non fa-
ciet male. 13 Et erit fortitudo eo-
rum in direptionem, et domus
eorum in desertum: et aedifica-
bunt domos, et non habitabunt:
et plantabunt vineas, et non bi-
bent vinum earum.

14 Iuxta est dies Domini mag-
nus, iuxta est et velox nimis:
vox diei Domini amara, tribulabi-
tur ibi fortis. 15 Dies irae dies
illa, dies tribulationis et angustiae,
dies calamitatis et miseriae, dies
tenebrarum et caliginis, dies ne-
bulae et turbinis, 16 dies tubae
et clangoris super civitates mu-
nitas, et super angulos excelsos.
17 Et tribulabo homines, et am-
bulabunt ut caeci, quia Domino
peccaverunt: et effundetur san-
guis eorum sicut humus, et cor-
pora eorum sicut stercora. 18 Sed
et argentum eorum, et aurum
eorum non poterit liberare eos
in die irae Domini: in igne zeli
eius devorabitur omnis terra, quia
consummationem cum festinatio-
ne faciet cunctis habitantibus
terram.

riais ir lankysiu vyrus, tupinčius
ant savo mielių, kurie sako sa-
vo širdyse: Viešpats nepadarys
gera ir nepadarys pikta 13 Jų lo-
bis bus išplėštas ir jų namai virs
tyruma; jie statys namus ir ne-
gyvens juose; jie veis vynuogy-
nus ir negers jų vyno.

14 Didi Viešpaties diena yra
čia pat, ji arti ir labai greitai atei-
na; Viešpaties dienos balsas kar-
tus, ten drąsuoliai turi sielvartų.
15 Ana diena yra rūstybės diena,
sielvarto ir suspaudimo diena,
didelės nelaimės ir skurdo die-
na, tamsybių ir sutemos diena,
debesų ir viesulo diena, 16 trimi-
to ir ryksmo diena sustiprintiems
miestams ir aukštoms pilims. 17 Aš
varginsiu žmones, ir jie vaikš-
čios kaip akli, nes jie nusidėjo
Viešpačiui; jų kraujas bus lieja-
mas kaip dulkės, ir jų kūnai bus
kaip mėšlas. 18 Net jų sidabras
ir jų auksas negalės išvaduoti jų
Viešpaties rūstybės dieną; jos
keršto ugnies bus praryta visa
žemė, nes greitai jis padarys galą
visiems žemės gyventojams.

2. Visi nusidėjėliai bus teisiami.

Caput II. 1 Convenite, con-
gregamini gens non amabilis:

2 perskyrimas. 1 Susieikite,
susirinkite, neverta meilės gimi-

Vynas, paliekamas statinėje senti,
negerėja; mielės sugula ant dugno,
o ant jų vynas tarsi guli; tokiose
sąlygose jis negerėja, bet net įgija
kartumo. Tokie buvo Jeruzalės nieku
nesirūpiną savimeiliai sibaritai, kurie
net Dievo apvaizdą neigė.—(13) *Jų...*
Plg. Kun. 26,31; Atk. 28,30.39. — (14)
Kartus, ten... Ebr. t.: karčiai šau-
kia ten karžygis. — (15) *Didelės ne-
laimės ir skurdo.* Ebr. t.: sunaikini-
mo ir griovimo. — (16) *Aukštomis
pilimis:* sienų kampuose padarytiems
bokšteliams. — (17) *Vaikščios kaip
akli:* iš baimės ir išgąsčio nežinos,
kur jie turi bėgti, ir nebus išmin-
tingo žmogaus, kurs duotų jiems pa-
tarimų. Tokią bausmę skelbė jau
Mozė, Atk. 20,29. — *Kaip dulkės:*
kaip nieko nevertas dalykas, kurį
visi kojomis mindo. — *Bus kaip
mėšlas:* nebus garbingai palaidoti,
bus pamesti pūti po atviru dangu-
mi. — (18) *Jų sidabras...* Taigi ir
turtuolių pasitikėjimas jų gėrybėmis
apvils juos. — *Greitai:* netikėtai.

2 Priusquam pariat iussio quasi
pulverem transeuntem diem, ante-
quam veniat super vos ira furo-
ris Domini, antequam veniat su-
per vos dies indignationis Do-
mini. 3 Quaerite Dominum om-
nes mansueti terrae, qui iudicium
eius estis operati: quaerite iustum,
quaerite mansuetum: si quomodo
abscondamini in die furoris Do-
mini.
4 Quia Gaza destructa erit, et
Ascalon in desertum, Azotum in
meridie eiicient, et Accaron era-
dicabitur. 5 Vae qui habitatis fu-
niculum maris, gens perditorum:
verbum Domini super vos Cha-
naan terra Philisthinorum, et dis-
perdam te, ita ut non sit inha-
bitator. 6 Et erit funiculus maris
requies pastorum, et caulae pe-
corum: 7 et erit funiculus eius,
qui remanserit de domo Iuda: ibi
pascentur, in domibus Ascalonis
ad vesperam requiescent: quia
visitabit eos Dominus Deus
eorum, et avertet captivitatem
eorum.

ne, 2 pirma negu paliepimas pa-
gimdys, kaip praeinančias dulkes,
dieną, pirma negu ateis ant jū-
sų narsinga Viešpaties rūstybė,
pirma negu ateis ant jūsų Vieš-
paties užsidegimo diena. 3 Ieško-
kite Viešpaties visi šalies romieji,
kurie vykinote jo įsakymus; ieš-
kokite teismo, ieškokite romumo,
kad kaip nors būtumėte paslėpti
Viešpaties narso dieną.
4 Nes Gaza bus sugriauta ir
Askalonas virs tyruma, Azotą iš-
varys vidudienį, ir Akaronas bus
išardytas iš pamatų. 5 Deja jums,
prapulties gimine, kurie gyvenate
pajūrio ruože. Viešpaties žodis
prieš jus, Kanaane, pilistimų ša-
lis. Aš sunaikinsiu tave taip, kad
tu būsi be gyventojų. 6 Tas pa-
jūrio ruožas bus vieta, kur pie-
menys ilsėsis, ir bus avių gardas.
7 Ruožas priklausys Jūdo namų
liekanoms; tenai jie ganysis, As-
kalono namuose vakare ilsėsis;
nes Viešpats jų Dievas aplankys
juos ir panaikins jų nelaisvę.

2,1—3,7. Ragindamas daryti atgailą, pranašas skelbia Dievo teismą pilistimams, moabitams ir amonitams, aitiopams ir asirijiečiams, taip pat ir negrįžtančiai prie Dievo žydų tautai.

(2,1) *Susieikite...:* atgailos daryti. — *Neverta meilės:* Dievo meilės neverta, nusikaltusi. — (2) *Paliepimas:* Dievo nutarimas nubausti nusidėjėlius. — *Pagimdys...:* atves ant jūsų bausmės dieną taip greitai, kaip greitai neša ir sklaido vėjas pelus — (3) *Visi šalies romieji.* Tie, kurie yra romūs savo artimui, pamaldūs Dievui, turi dar uoliau ieškoti Viešpaties, užgrūdinti savo romumą ir pamaldumą vargo dienai. — *Kad kaip nors...* Dievas taip labai užrūstintas, kad ir pamaldiesiems pranašas negali pažadėti pilno saugumo. Jei teks kentėti ir jiems, jie kentės ne dėl savo kalčių, bet kaipo tautos nariai draug su visa karalyste. Jų pastangos maldomis atitolinti gręsiančią Dievo bausmę turi padidinti Dievo teismo pavyzdžiai svetimoms tautoms.

(4) *Nes Gaza...* Tuos pačius miestus mini Amosas 1,6—8. — *Vidudienį:* Priešai puls vidudienį, nebijodami pasipriešinimo. Vidudienis reiškia taip pat laimės, gerovės pilnybę. — (5) *Prapulties giminė.* Ebr. t.: keretimų, t. y. krėtiečių giminė. Pilistimai, apie kuriuos čia kalbama, daugelio nuomone, buvo atvykę į Palestiną iš Krėtos salos. Dėl savo nedoro gyvenimo jie tuojau vadinami Kanaanu, t. y. kananiečiais. — (7) *Priklausys...* Jūdo tauta, bausme ir nelaisve atnaujinta, ims iš savo priešų grobį.

8 Audivi opprobrium Moab,
et blasphemias filiorum Ammon:
quae exprobraverunt populo meo,
et magnificati sunt super termi-
nos eorum. 9 Propterea vivo ego,
dicit Dominus exercituum Deus
Israel, quia Moab ut Sodoma erit,
et filii Ammon quasi Gomorrha,
siccitas spinarum, et acervi salis,
et desertum usque in aeternum:
reliquiae populi mei diripient eos,
et residui gentis meae posside-
bunt illos.
10 Hoc eis eveniet pro super-
bia sua: quia blasphemaverunt,
et magnificati sunt super popu-
lum Domini exercituum. 11 Hor-
ribilis Dominus super eos, et at-
tenuabit omnes deos terrae: et
adorabunt eum viri de loco suo,
omnes insulae Gentium.
12 Sed et vos Aethiopes in-
terfecti gladio meo eritis.
13 Et extendet manum suam
super Aquilonem, et perdet As-
sur: et ponet speciosam in soli-
tudinem; et in invium, et quasi
desertum. 14 Et accubabunt in
medio eius greges, omnes bestiae
Gentium: et onocrotalus, et eri-
cius in liminibus eius morabun-
tur: vox cantantis in fenestra,
corvus in superliminari, quoniam
attenuabo robur eius. 15 Haec est

8 Aš girdėjau Moabo šmeiž-
tą ir Amono sūnų piktžodžiavi-
mus, ką jie prikaišiojo mano tau-
tai ir elgėsi išdidžiai prieš jų ri-
bas. 9 Todėl, kaip aš gyvas, sa-
ko kareivijų Viešpats, Izraėlio
Dievas, Moabas bus kaip Sodo-
ma ir Amono sūnūs kaip Go-
mora, sausi erškėčiai, druskos
krūvos ir tyruma per amžius;
mano tautos liekanos išplėš juos
ir mano giminės likusieji pasisa-
vins juos.
10 Tai jiems atsitiks dėl jų
puikybės, nes jie piktžodžiavo ir
didžiavosi prieš kareivijų Viešpa-
ties tautą. 11 Viešpats bus jiems
baisus, ir jis panaikins visus že-
mės dievus; jį garbins žmonės iš
savo vietos, visos pagonių salos.

12 Bet ir jūs, aitiopai, būsite
užmušti mano kalaviju.
13 Jis išties savo ranką prieš
šiaurę ir pražudys Asurą ir pa-
vers gražuolę tuštuma, nepraei-
nama šalimi ir tarsi tyruma. 14 Jos
viduryje ilsėsis bandos, visi tau-
tų gyvuliai; apuokas ir ožys pa-
siliks jo namuose; paukščiai gie-
dos languose, varnai tupės ant
staktų, nes aš sunaikinsiu jo jė-
gą. 15 Štai tas garbingas miestas,
kurs gyveno be baimės, kurs sa-

---

(8) *Moabo šmeižtą...* vz. Sk. 22; Teis. 3,12; 10,7; 1 Kar. 11,1; 2 Kar. 10 ir k. Koneveikimas Dievo tautos buvo paties Dievo įžeidimas. — (9) *Krūvos.* Ebr. t.: duobės.

(11) *Iš savo vietos...* Tai bus įvykinta Mesijo laikais. Aukos, kurios Sen. Sandoroje buvo leista atnašauti tik Jeruzalės bažnyčioje, Nauj. Sandoroje bus atnašaujamos visur. Taigi Sen. Sandora skirta vienai tautai ir vienai bažnyčiai, nustos savo galios; visos tautos dalyvaus Nauj. Sandoroje ir vietoje vienos šventyklos bus jų tiek, kiek bus maldos vietų (Kir. Teod. Jier.). Panašiai yra kalbėjęs Izaijas 19,18.19.

(12) *Aitiopai...* Viešpats yra pasaulio Dievas; todėl pranašas mini visas žymiausias tautas, visų pirma gi tą, kuri, žydų manymu, gyveno lyg kokioje didžiausioje slėpynėje.

(13) *Gražuolę:* Asyrijos sostinę Ninivę. Vz. Ez. 30,4—9. Apie Ninivės sugriovimą vz. Naumo 2 ir 3 persk. — (14) *Apuokas ir...* Plg. Iz. 13,20—22; 34,11. — *Varnai tupės...* Ebr. t.: sunaikinimas ant slenksčio. — (15) *Garbingas...* Anot ebr. t.: išdykęs. — *Aš esu...* Žodžiai paimti

civitas gloriosa habitans in con-
fidentia: quae dicebat in corde
suo: Ego sum, et extra me non
est alia amplius: quomodo facta
est in desertum cubile bestiae?
omnis, qui transit per eam, sibi-
labit, et movebit manum suam.

Caput III. 1 Vae provocatrix, et
redempta civitas, columba. 2 Non
audivit vocem, et non suscepit
disciplinam: in Domino non est
confisa, ad Deum suum non ap-
propinquavit. 3 Principes eius in
medio eius quasi leones rugien-
tes: iudices eius lupi vespere,
non relinquebant in mane. 4 Pro-
phetae eius vesani, viri infideles:
sacerdotes eius polluerunt sanc-
tum, iniuste egerunt contra legem.
5 Dominus iustus in medio eius
non faciet iniquitatem: mane ma-
ne iudicium suum dabit in lu-
cem, et non abscondetur: nesci-
vit autem iniquus confusionem.
6 Disperdidi Gentes, et dissipati
sunt anguli earum: desertas feci
vias eorum, dum non est qui
transeat: desolatae sunt civitates
eorum, non remanente viro, ne-
que ullo habitatore. 7 Dixi: Atta-
men timebis me, suscipies disci-
plinam: et non peribit habitacu-

kė savo širdyje: Aš esu, ir be
manęs nėra daugiau nieko kito.
Kaip gi jis virto tyruma, tas žvė-
rių guolis? Visi, kurie per jį eis,
švilps ir mojuos savo rankomis.

3 perskyrimas. 1 Deja er-
zintojui, išvaduotam miestui, kar-
veliui. 2 Jis neklausė balso, ne-
prisiėmė drausmės; nepasitikėjo
Viešpačiu, nesiartino į savo Die-
vą. 3 Jo kunigaikščiai jo viduje,
kaip kriokiantys liūtai; jo teisėjai
vilkai vakare, kurie nieko nepa-
lieka rytui. 4 Jo pranašai bepro-
čiai, neištikimi žmonės; jo kuni-
gai sutepė, kas šventa, elgėsi ne-
teisingai prieš įstatymą. 5 Vieš-
pats teisus jo viduje ir nedarys
neteisybės; kiekvieną rytą jis ke-
lia aikštėn savo teisę ir nesisle-
pia, bet nedorasis nežino gėdos.
6 Aš išnaikinau tautas, ir jų pilys
suiro; aš padariau jų kelius tuš-
čius, taip kad niekas jais neina;
apleisti jų miestai, nelikus žmo-
gaus ir nė vieno gyventojo. 7 Aš
tariau: Juk tu bijosi manęs, pri-
siimsi drausmę; taip jo gyvenamoji
vieta nežus dėl viso, kuo aš esu

---

iš Izaijo 47,8. — *Visi, kurie...* Pa-
naši mintis išreikšta pas Naumą 3,
19. Plg. Jobo 17,23; Jer. 19,18; Mik.
6,16.

(3,1) *Erzintojai...* Jeruzalės mies-
tui, kurs, nors buvo Viepaties išva-
duotas ir nekartą patyręs jo gailes-
tingumą, nuolat vedė jį į rūstybę ir
buvo neprotingas, kaip karvelis. (Oz.
7,11). Anot ebr. t.: atkakliam ir su-
teptam smurto miestui. — (2) *Balso:*
Dievo ir jo siųstųjų pranašų balso.
— *Neprisiėmė...* nesilaikė Dievo įsa-
kymų. — *Nepasitikėjo...*, bet šaukėsi
aigiptiečių, asirijiečių pagalbos. —
(3) *Kaip... liūtai:* gyvena, skriaudžia
silpnesniuosius. — *Vilkai vakare.* Vz.
Abak. 1,8. — (4) *Bepročiai.* Anot
ebr. t.: begėdžiai. — Jie drąsiai me-
luodami sakėsi esą Viešpaties pa-
siuntiniai. — *Neištikimi*: nes apgau-
dinėjo žmones melagingais pažadais.
— *Sutepė...*: patys nesilaikė Dievo
įstatymo ir savo pavyzdžiu mokino
kitus jo negerbti. — (5) *Jo viduje.*
Viešpats buvo čia pat savo bažny-
čioje; jis nepaliks jų nusikaltimų ne-
nubaudęs. — (6) *Aš išnaikinau...*: dėl
panašių nusikaltimų. Žinodamas, kaip
buvo pasielgta su kitomis nusikaltu-
siomis tautomis, žydų tauta buvo ga-
vus labai rimtą įspėjimą. — (7) *Aš
tariau...* Dievas kalba čia žmonių
būdu: Gal Jeruzalė ims manęs bi-
joti ir vėl pradės laikytis mano įsta-
tymo, kad jos nesutiktų panašus li-

lum eius propter omnia, in quibus visitavi eam: verumtamen diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes suas.

ją aplankęs; bet auštant atsikėlę jie sugadino visas savo mintis.

II. Viešpaties išgelbėjimas.

8 Quapropter expecta me, dicit Dominus, in die resurrectionis meae in futurum, quia iudicium meum ut congregem Gentes, et colligam regna: et effundam super eos indignationem meam, omnem iram furoris mei: in igne enim zeli mei devorabitur omnis terra.
9 Quia tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes in nomine Domini, et serviant ei humero uno.
10 Ultra flumina Aethiopiae, inde supplices mei, filii dispersorum meorum deferent munus mihi.
11 In die illa non confunderis super cunctis adinventionibus tuis, quibus praevaricata es in me: quia tunc auferam de medio tui magniloquos superbiae tuae, et non adiicies exaltari amplius in monte sancto meo.
12 Et derelinquam

8 Todėl lauk manęs, sako Viešpats, tą dieną, kaip aš atsikelsiu ateičiai, nes mano nutarimas yra surinkti tautas ir sujungti karalystes, ir išlieti ant jų savo užsidegimą, visą mano narsingą rūstybę: nes mano uolumo ugnyje bus praryta visa žemė.
9 Nes tuomet aš vėl duosiu tautoms rinktines lūpas, kad visi šauktųsi Viešpaties vardo ir tarnautų jam petis į petį.
10 Iš anapus Aitiopios upių mano garbintojai, mano išsklaidytųjų sūnūs, neš man dovanų.
11 Aną dieną tu nebebūsi sugėdinama dėl visų savo pastangų, kuriomis esi man nusikaltusi; nes tuomet aš atimsiu iš tavo tarpo tavo puikybės didžiakalbius, ir tu daugiau nebesididžiuosi mano šventuoju kalnu.
12 Aš paliksiu tavy-

---

kimas, kaip kitas nusikaltusias tautas. — *Taip jo gyvenamoji vieta...* Ebr. t. mintį galima išreikšti taip: jei tu manęs klausytumei, visos nelaimės, kuriomis aš tau grąsiau, neatsitiktų. — *Bet auštant:* labai greitai, su dideliu uolumu. — Jeruzalė nenorėjo pasinaudoti Viešpaties įspėjimais ir elgėsi priešingai jo sumanymams. Ji bus nubausta taip, kaip paskelbta auk. 1,4...

3,8—20. Naujo išgelbėto Izraėlio šventumas, džiaugsmas ir garbė.

(8) *Todėl lauk...* Kadangi Jeruzalė ir Izraėlio tauta panaudoja Dievo kantrybę tik tam, kad darytų pikta, tai ji bus nubausta ir tik bausmės pataisyta susilauks išgelbėjimo. — *Ateičiai.* Anot ebr. t.: grobio imti.

(9) *Rinktines lūpas*: kurios nebesuteptos dievaičių garbės skelbimu. Ebr. t.: nes nesuteptas lūpas. — Nesuteptos lūpos yra nesuteptų širdžių žymė. — *Petis į petį.* Visos tautos, visi pagonys neš sutartinai Viešpaties jungą. Vaizdas paimtas iš žmonių, kartu nešančių tą pačią naštą. — (10) *Mano išsklaidytųjų sūnūs:* tautos, kurios išsiskirstė visame pasaulyje po kalbų sumaišymo. Vz. Prad. 11,8. — *Neš man dovanų.* Plg. Ps. 67,30—32 ir k. — (11) *Pastangų.* Ebr. t.: darbų. Atnaujintam teokratiniam Izraėliui nebereikia rausti iš gėdos, nes visi jo senieji nusikaltimai bus jam dovanoti. — *Tavo puikybės didžiakalbius.* Anot ebr. t. tuos, kurie džiaugėsi akiplėšiškai.

in medio tui populum paupe-
rem, et egenum: et sperabunt
in nomine Domini. [13] Reliquiae
Israel non facient iniquitatem,
nec loquentur mendacium, et
non invenietur in ore eorum
lingua dolosa: quoniam ipsi pas-
centur, et accubabunt, et non erit
qui exterreat.

[14] Lauda filia Sion: iubila Is-
rael: laetare, et exulta in omni
corde filia Ierusalem. [15] Abstulit
Dominus iudicium tuum, avertit
inimicos tuos: rex Israel Domi-
nus in medio tui, non timebis
malum ultra. [16] In die illa dice-
tur Ierusalem: Noli timere: Sion,
non dissolvantur manus tuae.
[17] Dominus Deus tuus in medio
tui fortis, ipse salvabit: gaudebit
super te in laetitia, silebit in di-
lectione sua, exultabit super te
in laude.

[18] Nugas, qui a lege recesse-
rant, congregabo, quia ex te erant:
ut non ultra habeas super eis
opprobrium. [19] Ecce ego inter-
ficiam omnes, qui afflixerunt te
in tempore illo: et salvabo clau-
dicantem: et eam, quae eiecta fu-
erat congregabo: et ponam eos
in laudem, et in nomen, in om-

je neturtingą ir stokojančią tau-
tą, ir jie turės vilties Viešpaties
vardu. [13] Izraėlio liekanos nebe-
darys neteisybės ir nebekalbės
melo, ir jų burnoje nebus atras-
ta klastingo liežuvio, nes jie ga-
nysis, gulės, ir nebus kam jų
gąsdinti.

[14] Girk, Siono dukte! džiū-
gauk, Izraėli, linksminkis ir džiau-
kis visa širdimi, Jeruzalės dukte!
[15] Viešpats panaikino tavo pa-
smerkimą, atitolino tavo nepric-
telius; Izraelio karalius, Viešpats,
yra tavo viduje, tu nebebijosi
daugiau pikta. [16] Aną dieną bus
sakoma Jeruzalei: Nebijok, Sio-
ne! tenenusileidžia tavo rankos!
[17] Viešpats, tavo Dievas, yra ta-
vo viduje, galingasis, jis išgelbės;
jis džiaugsis ir linksminsis tavi-
mi, tylės savo meilėje, džiūgaus
dėl tavęs girdamas.

[18] Lengvapėdžius, kurie at-
stoja nuo įstatymo, aš surinksiu,
nes jie buvo iš tavęs, kad tu ne-
beturėtumei daugiau dėl jų susi-
gėdinimo. [19] Štai aš užmušiu vi-
sus, kurie skriaudė tave anuo
metu, ir išgelbėsiu raišąją, aš su-
rinksiu tą, kuri buvo išvaryta, ir
padarysiu iš jų gyriaus ir pagar-

— (12) *Neturtingą ir stokojančią.* Ebr. t.: nuolankią ir silpną, t. y. Dievo vadovavimui pilnai pasiduodančius žmones, kurių visa viltis paremta Viešpačiu. Plg. 1 Kor. 1,26. — (13) *Nebedarys...:* bus laisvas nuo tų ydų, kuromis žydų tauta anksčiau nusikalsdavo Viešpačiui. Atgimus ji bus panaši į laimingų avių būrį, kurioms nereikia nieko bijoti. Ta laiminga būklė pilnai pasireikš Mesijo karalystėje.

(14) *Siono dukte:* Jeruzale. — (15) *Tavo pasmerkimą:* tas nelames, kurios tave sutiko Sen. Sandoroje. (16) *Tenenusileidžia...:* kaip kad atsitinka žmogui, nusiminusiam, nebeturinčiam vilties. — (17) *Jis džiaugsis ir...* Antropomorfizmais išreiškiamas Dievo džiaugsmas dėl naujos jo tautos būklės.

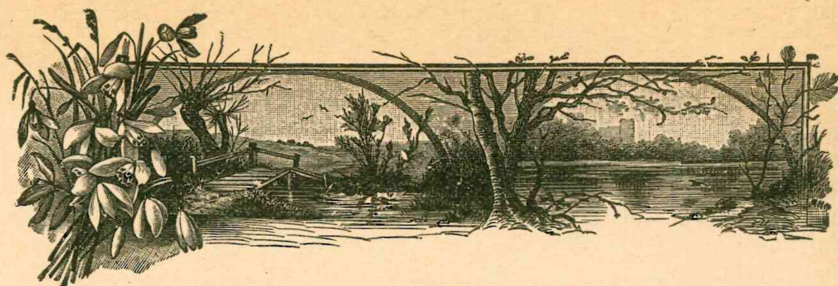
(18) *Lengvapėdžius...* Neišmintingai suklydusius Viešpats išgelbės iš jų klaidų ir juos sujungs su visa tauta. Bet ebr. t. mintis kitoki: tuos, kurie yra nuliūdę, toli nuo iškilmingų sueigų, aš surinksiu. Nė vienas Dievo tautos narys nevaitos svetimoje šalyje, kur jis negalėjo dalyvauti religijinėse iškilmėse, nes visi tautos galingiausi priešai išnyks. — (19) *Aš užmušiu...* Anot ebr. t.: aš veiksiu prieš visus tuos, kurie tave vargino. — *Raišąją...* Jeruzalės palyginimas su raiša avimi ir išvaryta iš namų žmona paimtas iš Mik. 4,6.

ni terra confusionis eorum. [20] In
tempore illo, quo adducam vos:
et in tempore, quo congregabo
vos: dabo enim vos in nomen,
et in laudem omnibus populis
terrae, cum convertero captivitatem vestram coram oculis vestris,
dicit Dominus.

bos dalyką visose šalyse, kuriose jie kentėjo panieką, [20] tuo metu, kai aš atvesiu jus, ir tuo metu, kai aš rinksiu jus; nes aš padarysiu iš jūsų pagarbos ir gyriaus dalyką visoms žemės tautoms, kai grąžinsiu jūsų belaisvius jūsų akyse, sako Viešpats.

— *Padarysiu...* Žodžiai paimti iš Atk. 26,19. — (20) *Kai grąžinsiu jūsų...* Daugeliui pranašų Babilono nelaisvės pabaiga yra būsimos Jeruzalės garbės pradžia ir laikas. — *Jūsų akyse:* visai aiškiai, taip kad visų akys galės matyti.

AGĖJO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

Iš pranašų, kurie gyveno po Babilono nelaisvės, pirmon vieton dedamas Agėjas. Ebr. jo vardas *Chaggai* reiškia: iškilmingas. Agėjas kaipo pranašas minimas 1 Ezdr. 5, 1; 6, 14; taip pat kai kurių psalmių antraštėse. Jis buvo gimęs tikriausiai jau Babilono nelaisvės metu, pranašo pareigas ėjo Jeruzalėje, žydams sugrįžus iš nelaisvės; savo pranašystes paskelbė antrais persų karaliaus Darijaus metais. Visas žinomas mums jo veikimas pasireiškė ypač sekmingais paraginimais žydams, turėjusiems vėl pasistatyti bažnyčią vieton sugriautosios.

Grįžusiųjų iš nelaisvės žydų skaičius nebuvo didelis. Sunkenybių gi pradedant iš naujo tvarkyti savo gyvenimą Jeruzalėje reikėjo nugalėti daug. Pradėtas bažnyčios statymo darbas buvo priešų sutrukdytas pačioje pradžioje; ne vienas nuleido rankas, manydamas, kad gal Dievo skirtųjų tautai bausmių laikas dar nėra pasibaigęs. Padėti bažnyčios pamatai toli gražu nebežadėjo, kad nauja bažnyčia galėtų prilygti senajai; sugrįžusiųjų uolumas religijai ėmė aušti. Reikėjo tad silpstantieji vėl drąsinti, guosti, raginti. Šiam reikalui Viešpats vėl siuntė žydams savo pranašų; jų pirmieji buvo Agėjas ir Zakarijas. Agėjo pranašystės ypatingu būdu rišasi su bažnyčios statymu. Jam teko įrodinėti statymo reikalą, primenant, ką bažnyčia reiškė išrinktosios tautos gyvenime, kad ji buvo Viešpaties sandoros su Izraėliu ženklas, kad ji buvo Viešpaties pasilikimo tautoje regimas simbolis. Jis turėjo išaiškinti, kad nebeturint bažnyčios, sandora su Dievu yra tarsi iširusi, kad nebėra tų aiškių santykių, kokie buvo tarp Viešpaties ir jo tautos, ir kad naujos bažnyčios pastatymas yra švenčiausia visų jo bendralaikių pareiga.

Nurodęs tat tiksliai savo pirmos pranašystės laiką, Agėjas skaudžiai bara žydus dėl jų apsileidimo bažnyčios statyme ir

sako, kad tas apsileidimas esąs tikra priežastis šalį ištikusio nederliaus (1, 1—2, 1). Kitose paguodos pranašystėse Agėjas žada, kad naujoji bažnyčia, kad ir ne taip puiki, kaip pirmoji, savo garbingumu ją žymiai prašoksianti (2, 2—10), didelio žemės derlingumo pažadėjimu drąsina bažnyčią statančią tautą (2, 11—20) ir paskelbia ypatingas malones Zorobabėliui (2, 21—24).

Antroji ir ketvirtoji Agėjo pranašystės mesijinės, nes vienoje pranašaujamas nebelabai tolimas Mesijo atėjimas, kitoje jo viešpatavimo garbingumas.

Agėjo pranašystės buvo žinomos kitiems Sen. Testamento knygų autoriams; vz. I Ezdr. 5,1; 6,14; Ekkli. 49, 13; plg. Ag. 2, 24. Nauj. Testamente šv. Povilas jo žodžiais paremia savo paraginimus žydams (vz. Žyd. 12, 26... plg. Ag. 2, 7).

PROPHETIA AGGAEI.

AGĖJO PRANAŠYSTĖ.

1. Paraginimas statyti bažnyčią.

Caput I. 1 In anno secundo
Darii regis, in mense sexto, in
die una mensis, factum est ver-
bum Domini in manu Aggaei
prophetae ad Zorobabel filium
Salathiel, ducem Iuda, et ad Iesum,
filium Iosedec, sacerdotem mag-
num, dicens: 2 Haec ait Dominus
exercituum, dicens: Populus iste
dicit: Nondum venit tempus do-
mus Domini aedificandae. 3 Et
factum est verbum Domini in
manu Aggaei prophetae, dicens:
4 Numquid tempus vobis est ut
habitetis in domibus laqueatis,
et domus ista deserta?

1 perskyrimas. 1 Antrais ka-
raliaus Darijaus metais šeštame
mėnesyje pirmą mėnesio dieną
buvo suteiktas Viešpaties žodis
per pranašą Agėją Jūdo vadui
Salatiėlio sūnui Zorobabėliui ir
vyriausiam kunigui Jozedeko sū-
nui Jėzui, ir pasakyta: 2 Kareivi-
jų Viešpats štai ką sako: Šita
tauta kalba: Dar neatėjo metas
statyti Viešpaties bažnyčią. 3 Bet
buvo suteiktas Viešpaties žodis
per pranašą Agėją ir pasakyta:
4 Argi metas jums gyventi lento-
mis apmuštuose namuose, tuo
tarpu, kad šitie namai apleisti?

1,1—2,1. Pranašas peikia tautos apsileidimą bažnyčios statyme, ir paaiškina, kad dėl to ji yra Dievo baudžiama; tauta ir vadai paklauso pranašo įspėjimų ir pradeda darbą.

(1,1) *Karaliaus Darijaus.* Karališkoji garbė iš Dovido namų buvo atimta (vz. Ez. 21,26,27); žydai savo karaliaus nebeturėjo; todėl ir laiką jie dabar skaičiuoja persų karaliaus Darijaus viešpatavimo metais. Histaspo sūnus Darijus viešpatavo Persijai ir Kaldėjai nuo 521—486 m. Jo turėjo klausyti ir tėvynėn grįžę žydai. Nuo nelaisvės pabaigos buvo praslinkę maždaug šešiolika metų. — *Šeštame (žydų metų) mėnesyje.* Jis vadinasi Elul ir atatinka maždaug rugsėjo mėnesį; žydai ką tik buvo suvalę laukų derlių, kurio buvo laukiama geresnio, susilaukta gi labai menko. — *Vadui.* Ebr. t.: *pechah.* Taip pas persus buvo vadinami valstybės apskričių viršininkai. Matomai ir Zorobabėlis buvo Persų karaliaus paskirtas grįžusių Palestinon žydų viršininku. Jo vardas ebr. t. *Zerubabel* reiškia (asiriškai): Babelėje gimusis. Tikrasis jo tėvas buvo Padajas (vz. 1 Kron. 3, 19); bet Padajas greičiausia buvo vedęs Salatiėlio našlę ir pirmasis iš tos moterystės gimęs sūnus, einant ievirato įstatymu (vz. Atk. 25,5.6), buvo laikomas mirusio bevaikio Salatiėlio sūnumi ir įpėdiniu. Tuo būdu Zorobabėlis buvo karaliaus Dovido įpėdinis. — *Vyriausiam...* Jėzus (Jozuė, ebr. *Jehošua)* buvo sūnus Jozedeko. kurs Nebukadnecaro laikais buvo išvestas į Babilioniją (plg. 1 Kron. 6,15), ir anūkas Serajo, kurs kartu su kitais žymesniais žydais buvo Nebukadnecaro nužudytas Reblatoje (vz. 4 Kar. 25,18—21).

(2) *Tauta kalba...* Reikalą statyti bažnyčią tauta jaučia, bet nerodo didelio pasiryžimo. Ji ieško pasiteisinimų, kurių tačiau Viešpats nepriima. Kliūčių iš tikrųjų buvo. Pirmieji sutrukdė pradėtą bažnyčios statymo darbą Samarijos gyventojai (vz. 1 Ezdr. 4,1...); dabar kliūtimi norėta laikyti nederlių. — (4) *Argi*

5 Et nunc haec dicit Domi-
nus exercituum: Ponite corda
vestra super vias vestras. 6 Semi-
nastis multum, et intulistis pa-
rum: comedistis, et non estis sa-
tiati: bibistis, et non estis inebriati:
operuistis vos, et non estis ca-
lefacti: et qui mercedes congre-
gavit, misit eas in sacculum per-
tusum. 7 Haec dicit Dominus
exercituum: Ponite corda vestra
super vias vestras: 8 ascendite
in montem, portate ligna, et ae-
dificate domum: et acceptabilis
mihi erit, et glorificabor, dicit
Dominus. 9 Respexistis ad am-
plius, et ecce factum est minus:
et intulistis in domum, et exuf-
flavi illud: quam ob causam, dicit
Dominus exercituum? quia do-
mus mea deserta est, et vos
festinatis unusquisque in do-
mum suam. 10 Propter hoc super
vos prohibiti sunt caeli ne da-
rent rorem, et terra prohibita est
ne daret germen suum: 11 et vo-
cavi siccitatem super terram, et
super montes, et super triticum,
et super vinum, et super oleum,
et quaecumque profert humus,
et super homines, et super iu-
menta, et super omnem laborem
manuum.

12 Et audivit Zorobabel filius
Salathiel, et Iesus filius Iosedec
sacerdos magnus, et omnes reli-

5 Taigi dabar kareivijų Vieš-
pats sako taip: Kreipkite savo
dėmesį į savo kelius. 6 Jūs sėjo-
te daug ir suvalėte maža; valgė-
te ir neesate sotūs; jūs gėrėte ir
neatsigėrėte; dengėtės ir nesuši-
lote, ir kas rinko užmokesnį, dė-
jo jį į kiaurą maišelį. 7 Kareivijų
Viešpats sako taip: Kreipkite sa-
vo dėmesį į savo kelius. 8 Eiki-
te į kalną, gabenkite medžius ir
statykite namus; jie bus man ma-
lonūs, ir aš pasirodysiu garbin-
gas, sako Viešpats. 9 Jūs laukėte
daugiau, ir štai buvo mažiau; jūs
gabenote į namus, o aš tai nu-
pūčiau; kodėl taip, sako kareivijų
Viešpats? nes mano namai apleis-
ti, ir jūs kiekvienas skubinotės
į savo namus. 10 Todėl buvo su-
laikytas ant jūsų dangus, kad ne-
duotų rasos, ir buvo sulaikyta
žemė, kad neduotų savo želme-
nų, 11 aš pašaukiau sausmetį ant
žemės ir ant kalnų, ant kviečių,
ant vyno, ant aliejaus ir ant viso,
kas iš žemės auga, ant žmonių, ant
galvijų ir ant visų rankų darbų.

12 Tuomet Salatiėlio sūnus
Zorobabėlis ir vyriausias kunigas
Jozedeko sūnus Jėzus ir visa li-

metai... Žydų pasiteisinimas atmetamas tuo, kad jie galėjo pasistatyti savo reikalams net brangesnių namų, kokiais buvo anuo metu laikomi lentomis apmuštieji.

(5) *Į savo kelius:* kaip jūs elgiatės. — (6) *Jūs sėjote daug...:* Jūsų darbams ir pastangoms trūksta Dievo palaiminimo. Aplankęs jus nederlius jūsų nepateisina, į jį reikia žiūrėti kaip į bausmę. — (8) *Medžius:* medžiagą bažnyčiai statyti. — *Pasirodysiu garbingas:* suteikdamas jums malonių ir taip parodydamas, kad aš galiu padėti tiems, kurie man tarnauja ir manęs klauso. — (9) *Nes mano namai...* Savo namus jūs pasirūpinsite pastatyti ir papuošti, Dievo namams jūs nieko nepadarėte.—(10) *Todėl buvo..* Ebr. t.: todėl dėl jūsų dangus sulaikė rasą ir žemė savo derlių.

(12) *Visa likusioji tauta:* nelabai didelis grįžusiųjų iš nelaisvės žydų

quiae populi vocem Domini Dei
sui, et verba Aggaei prophetae,
sicut misit eum Dominus Deus
eorum ad eos: et timuit populus
a facie Domini. [13] Et dixit Ag-
gaeus nuncius Domini de nun-
ciis Domini, populo dicens: Ego
vobiscum sum, dicit Dominus.
[14] Et suscitavit Dominus spiri-
tum Zorobabel filii Salathiel, du-
cis Iuda, et spiritum Iesu filii Io-
sedec sacerdotis magni, et spiri-
tum reliquorum de omni populo:
et ingressi sunt, et faciebant opus
in domo Domini exercituum Dei
sui.

Caput II. [1] In die vigesima
et quarta mensis, in sexto men-
se, in anno secundo Darii regis.

kusioji tauta paklausė Viešpaties,
savo Dievo, balso ir pranašo Agė-
jo žodžių, taip, kaip Viešpats, jų
Dievas, buvo jį siuntęs pas juos,
ir tauta turėjo baimės Viešpaties
akivaizdoje. [13] Viešpaties skel-
bėjas Agėjas, Viešpaties siunčia-
mas, tarė tautai taip: Aš esu su
jumis, sako Viešpats. [14] Viešpats
sužadino Jūdo vado Salatiėlio
sūnaus Zorobabėlio dvasią, vy-
riausiojo kunigo Jozedeko sūnaus
Jėzaus dvasią ir likusiųjų iš vi-
sos tautos dvasią, ir jie atėjo ir
dirbo darbą kareivijų Viešpaties
savo Dievo namuose.

2 perskyrimas. [1] Tai buvo
antrais karaliaus Darijaus metais,
šeštame mėnesyje dvidešimt ket-
virtą mėnesio dieną.

2. Paguodos žodžiai bažnyčios statytojams.

[2] In septimo mense, vigesima
et prima mensis, factum est ver-
bum Domini in manu Aggaei
prophetae, dicens: [3] Loquere ad
Zorobabel filium Salathiel, ducem
Iuda, et ad Iesum filium Iosedec
sacerdotem magnum, et ad reli-
quos populi, dicens: [4] Quis in
vobis est derelictus, qui vidit

[2] Septintame mėnesyje dvide-
šimt pirmą mėnesio dieną buvo
suteiktas Viešpaties žodis per
pranašą Agėją ir pasakyta: [3] Kal-
bėk Jūdo vadui Salatiėlio sūnui
Zorobabėliui ir vyriausiam kuni-
gui Jozedeko sūnui Jėzui ir likusiai
tautai ir tark: [4] Kas jumyse yra
likęs, kurs yra matęs šituos na-

---

būrys. — (14) *Sužadino... dvasią:* pripildė jį didelio uolumo.

(2,1) *Tai buvo...* Darbas prie Bažnyčios buvo pradėtas dvidešimt trims dienoms praslinkus po paraginimo, prirengus reikalingos medžiagos.

2,2 — 24. Antroje pranašystėje Agėjas drąsina bažnyčios statytojus Dievo globos pažadėjimu ir skelbia naujos bažnyčios garbingumą (2—10); trečioje pranašystėje jis žada jiems po nederliaus metų ypatingą Viešpaties palaiminimą (11—20) ir ketvirtoje ypatingą Dievo malonę Zorobabėliui (21—24).

(2) *Septintame mėnesyje...:* tais pačiais metais, ko ne dviem mėnesiam praslinkus po pirmos pranašystės (plg. auk. 1,1); žydai tuo laiku turėjo baigti švęsti Padangčių šventes. — (4) *Kas jumyse...* Nuo bažnyčios sugriovimo (588 m.) buvo praslinkę 68 m.; grįžusiųjų iš nelaisvės tarpe galėjo būti ne vienas, kurs gerai atsiminė senosios bažnyčios gražumą ir didingumą; jaunesnieji žinojo tuos dalykus iš vyresniųjų pasakojimo; visi galėjo žinoti, kas buvo Viešpaties pažadėta apie bažnyčią per pranašą Izaiją; todėl visi dabar jautė, kad jų statoma nauja

domum istam in gloria sua pri-
ma? et quid vos videtis hanc
nunc? numquid non ita est, qua-
si non sit in oculis vestris? 5 Et
nunc confortare Zorobabel, dicit
Dominus: et confortare Iesu fili
Iosedec sacerdos magne, et con-
fortare omnis populus terrae, di-
cit Dominus exercituum: et fa-
cite (quoniam ego vobiscum sum,
dicit Dominus exercituum) 6 ver-
bum quod pepigi vobiscum cum
egrederemini de Terra Aegypti:
et spiritus meus erit in medio
vestrum, nolite timere.
7 Quia haec dicit Dominus
exercituum: Adhuc unum modi-
cum est, et ego commovebo cae-
lum, et terram, et mare, et ari-
dam. 8 Et movebo omnes Gen-
tes: ET VENIET DESIDERA-
TUS cunctis Gentibus: et imple-

mus jų pirmoje garbėje? ir ko-
kie jie dabar jums rodosi? Argi
ne taip yra, lyg kad jų visai ne-
būtų jūsų akyse? 5 Tačiau dabar
būk drąsus, Zorobabėli, sako
Viešpats; ir būk drąsus, vyriau-
sias kunige, Jozedeko sūnau Jė-
zau, ir būk drąsi visa šalies tau-
ta, sako kareivijų Viešpats, ir vy-
kinkite, (nes aš esu su jumis, sa-
ko kareivijų Viešpats), 6 tą žodį,
kurį aš esu sutaręs su jumis,
kai jūs ėjote iš Aigipto šalies, ir
mano dvasia bus jumyse; nebijo-
kite.
7 Nes štai ką sako kareivijų
Viešpats: Dar truputėlis laiko, ir
aš pajudinsiu dangų ir žemę, jū-
rą ir sausumą. 8 Aš sukrėsiu vi-
sas tautas, IR ATEIS PAGEI-
DAUJAMASIS visoms tautoms,
ir aš pripildysiu šituos namus

---

bažnyčia toli gražu neprilygs senajai, ir buvo pilni nusiminimo; jį didino blogas praeitų metų derlius. Nusiminimui pašalinti, pasitikėjimui padidinti Viešpats suteikia savo tautai paguodos ir kelia jos drąsą. — (5) *Vykinkite:* Dirbkite pradėtą darbą. — (6) *Tą žodį...* Geriau anot ebr. t.: einant sandora, kurią aš esu padaręs su jumis. Plg. 19,5.6. — (6) *Bus jumyse.* Anot ebr. t.: nuolat pasiliks. — Dievo dvasia teiks jiems gyvybę ir jėgą.

(7) *Nes štai ką sako...* Čia prasideda svabiausia Agėjo panašysčių vieta; joje skelbiamas ypatingas pažadas: garbė, kokios Viešpats suteiks naujajai bažnyčiai. Bendra tos pranašystės mintis visai aiški, žymių neaiškumų yra smulkmenose. — *Dar truputėlis laiko.* Ebr. t.: dar vienas truputis. Tai reiškia, kad tarp to meto, kuriame Agėjas pranašavo, ir garbingos ateities, apie kurią jis kalbės, bus vienas ir vieningas laikotarpis; jo pradžia pasireikšianti bendru sukrėtimu gamtoje ir pagonių tautose, pradės rodytis neilgai trukus. — Pranašų dauguma, kalbėdami apie Mesijo laikus, skelbia, jog pirm jų įvyks didelių sukrėtimų pagonių pasaulyje, kad pasaulis būtų priverstas pasiduoti tikrojo Dievo įstatymui; tas gi sukrėtimas išreiškiamas simboliškais vaizdais tam tikro perversmo medžiaginiame pasaulyje (plg. Iz. 2,2; 11, 10... Dan. 2,36—45 ir k.). Agėjo laiku jau artinosi persų galybės pašlijimas; graikų-makedoniečių valstybė ir ant jos griuvėsių susidariusios vėlesnės valstybės buvo nuolat žudomos karų iki pat Mesijo atėjimui. Be to, Agėjas matomai čia norėjo padaryti aliūziją į įvykius Sinajaus kalne, kai buvo daroma teokratinė sandora (plg. Iš. 19,16; Teis. 5,4.5); panašiomis spalvomis jis piešia naujosios sandoros įsikūrimą. — Šios eil. žodžius yra pritaikęs šv. Povilas savo paraginimuose žydams (Žyd. 12, 26—29). — (8) *Ir ateis...* Vulgatos teksto prasmė labai aiški. Tautų *Pageidaujamasis* yra ne kas kitas, kaip tik Mesijas. Taip supranta Vulgatą visi jos aiškintojai: anot jų, Pageidaujamasis yra tas pat, kurį Jokūbas vadino tautų laukiamuoju ir amžinųjų kalvų troškimu (Prad. 49, 10.26; plg. Iz. 42,4). — Ebr. t.: Ta-

bo domum istam gloria, dicit
Dominus exercituum. 9 Meum
est argentum, et meum est au-
rum, dicit Dominus exercituum.
10 Magna erit gloria domus istius
novissimae plus quam primae,
dicit Dominus exercituum: et in
loco isto dabo pacem, dicit Do-
minus exercituum.

11 In vigesima et quarta noni
mensis, in anno secundo Darii
regis, factum est verbum Domi-
ni ad Aggaeum prophetam, di-
cens: 12 Haec dicit Dominus
exercituum: Interroga sacerdotes
legem, dicens: 13 Si tulerit homo
carnem sanctificatam in ora ves-
timenti sui, et tetigerit de sum-
mitate eius panem, aut pulmen-
tum, aut vinum, aut oleum, aut

garbės, sako kareivijų Viešpats.
9 Mano yra sidabras ir mano
yra auksas, sako kareivijų Vieš-
pats. 10 Didesnė bus šitų pas-
kutinių namų garbė kaip pirmų-
jų, sako kareivijų Viešpats, ir ši-
toje vietoje aš duosiu ramybę,
sako kareivijų Viešpats.

11 Antrais karaliaus Darijaus
metais dvidešimt ketvirtą devinto
mėnesio dieną buvo suteiktas
Viešpaties žodis pranašui Agėjui
ir pasakyta: 12 Kareivijų Viešpats
sako taip: paklausk kunigus įsta-
tymo, sakydamas: 13 Jei žmogus
pašvęstą mėsą neš savo drabu-
žio skverne ir palies jo kraštas
duoną, ar viralą, ar aliejų, ar bet
kurį valgį, argi tie dalykai bus

čiau žymiai skiriasi nuo Vulgatos. Tenai visų pirma yra v e n i e n t, (jie) ateis, vietoje gi Pageidaujamasis yra: d e s i d e r i u m, pageidavimas, troškimas, o visas sakinys toks: et venient desiderium omnium gentium. Šio gana žymaus skirtumo nežiūrėdami, labai daug aiškintojų mato ebr. t. išreikštą tą pačią mintį kaip ir Vulgatoje, tik ne taip tiksliai. Jų nuomone desiderium yra tas pat asmuo, ką ir desideratus, t. y. Mesijas, venient esąs pluralis maiestatis; anot kitų, sakinio prasmė esanti toki: venient ad desiderium. — Bet naujesnieji egzegetai ebr. t. verčia ir aiškina kitaip: ir ateis visų tautų brangenybės (pretiosa), t. y. visos tautos bus ypatingu būdu pažadintos ir plauks į Mesijo karalystę, taip kad ir save ir ką jos turi brangiausia atnašaus Dievui ir jo garbinimui. Toks aiškinimas būtų labai artimas LXX vertime išreikštai minčiai; jis nieku nesiskiria nuo minties, išreikštos Iz. 60,5.7.11. — *Aš pripildysiu...* Kai senoji bažnyčia (3 Kar. 8,10) buvo pripildyta Viešpaties garbingumo, taip ypatingu būdu toks garbingumas bus suteiktas naujajai bažnyčiai. — (9) *Mano yra...* Jei aš norėčiau matyti bažnyčią brangiai išpuoštą, nebūtų sunku tai padaryti, nes mano yra auksas. — (10) *Didesnė bus...* Ebr. t.: didesnė bus paskesnioji šitų namų garbė, kaip pirmoji. — Naujoji bažnyčia yra tarsi Saliamono bažnyčios tęsinys ir Mesijo laiku ji bus papuošta didesniu garbingumu, kaip buvo papuošta seniau. — *Aš duosiu ramybę.* Nauj. bažnyčios garbingumas bus didesnis, nes joje bus suteikta ramybė. Ramybės gi vardas apima visas gėrybes, kurias suteiks Mesijas; todėl ir pats Mesijas ankstyvesnėse pranašystėse vadinamas ramybės nešėju (Prad. 49,10), ramybės kunigaikščiu (Iz. 9,6). — Čia tenka paminėti, kad Erodo pastatytoji bažnyčia nebuvo nauja, tik bent kiek perdirbta ir labai pagražinta Zorobabėlio bažnyčia.

(11) *Devinto mėnesio.* Jis atatinka mūsų lapkričio pabaigą ir gruodžio pradžią: vadinasi *kislev.* Tuo metu Palestinoje laukiama lietaus, nuo kurio gausumo pareina pasėtų javų augimas; kadangi jis iš tikrųjų buvo gausus, tai buvo ženklas, jog Dievas laimina izraėlitus, ir paraginimas būti dar vertesniais to Dievo palaiminimo. — (13) *Pašvęstą mėsą:* mėsą, kuri buvo paaukota Dievui ir kuria buvo leista valgyti tik nieku nesusitepusiems arba tik kunigams. — *Ne:* drabužis, palietęs pašvęstą

omnem cibum: numquid sancti-
ficabitur? Respondentes autem
sacerdotes, dixerunt: Non. 14 Et
dixit Aggaeus: Si tetigerit pollu-
tus in anima ex omnibus his,
numquid contaminabitur? Et res-
ponderunt sacerdotes, et dixe-
runt: Contaminabitur. 15 Et res-
pondit Aggaeus, et dixit: Sic po-
pulus iste, et sic gens ista ante
faciem meam, dicit Dominus, et
sic omne opus manuum eorum:
et omnia quae obtulerunt ibi,
contaminata erunt. 16 Et nunc
ponite corda vestra a die hac et
supra, antequam poneretur lapis
super lapidem in templo Domini.
17 Cum accederetis ad acervum
viginti modiorum, et fierent de-
cem: et intraretis ad torcular, ut
exprimeretis quinquaginta lage-
nas, et fiebant viginti. 18 Percus-
si vos vento urente, et aurugi-
ne, et grandine omnia opera ma-
nuum vestrarum: et non fuit in
vobis, qui reverteretur ad me, di-
cit Dominus. 19 Ponite corda ves-
tra ex die ista, et in futurum, a
die vigesima et quarta noni men-

pašvęsti? Kunigai atsakydami ta-
rė: Ne. 14 Toliau Agėjas sakė: Jei
suteptas lavonu paliestų visus
tuos dalykus, ar bus jie sutepti?
Kunigai atsakė ir tarė: Bus su-
tepti. 15 Tuomet Agėjas atsiliepė
ir tarė: Toki yra šita tauta ir to-
ki yra šita giminė mano akivaiz-
doje, sako Viešpats, ir tokie yra
visų jų rankų darbai: visa, ką jie
čia atnašauja, yra sutepta. 16 Tai-
gi pasvarstykite savo širdyse, kas
yra atsitikę iki šiai dienai ir anks-
čiau, pirma negu buvo padėtas
akmuo ant akmens Viešpaties
bažnyčioje. 17 Kai jūs prieidavo-
te prie javų krūvos, iš kurios
reikėjo gauti dvidešimt saikų,
būdavo tik dešimts, ir kai įeida-
vote į spaustuvą penkių dešimtų
ąsuočių išspausti, būdavo tik dvi-
dešimt. 18 Aš ištikdavau jus svi-
linančiu vėju, amaru ir kruša vi-
sus jūsų rankų darbus, ir nebu-
vo jumyse nė vieno, kurs gręž-
tųsi į mane, sako Viešpats. 19 Bet
įsidėmėkite, kas bus nuo šios
dienos ir ateityje, nuo dvidešimts
ketvirtos devinto mėnesio dienos,

---

dalyką, buvo pats laikomas pašvęstu (Kun. 6,20); bet taip pašvęstu drabužiu paliestas bet kuris dalykas nebuvo laikomas pašvęstu (plg. Ez. 42, 14; 46,20). — (14) *Suteptas lavonu.* Toks susitepimas buvo laikomas labai dideliu, nes jam pašalinti reikėjo dviejų apsiplovimų ir kitų apeigų atlikimo per septynias dienas. Plg. Sk. 19,14—20. — (15) *Toki yra...* Žydų tauta laikoma lygia lavono palietimu suteptam žmogui, nes ji nesirūpino bažnyčios atstatymu; sugriauta bažnyčia jai yra lyg kad lavonas, su kuriuo ji nuolat pasilieka. — *Ką jie čia atnašauja...* Net aukos, kurias jie darė Viešpačiui ant senoje vietoje pastatyto altoriaus (1 Ezdr. 3,3), buvo laikomos suteptomis, nes ir svarbiausiomis apeigomis negalėjo atpirkti savo apsileidimo. — (16) *Iki šiai dienai:* visą tą laiką, kuriame jūs nemanėte apie bažnyčios atstatymą, kolei nebuvote pradėję jos statyti. — (17) *Prie javų:* prie tokios pėdų krūvos, iš kurios buvo galima tikėtis iškulti dvidešimt.... — (18) *Aš ištikdavau...* Žodžiai paimti iš Amoso 4,9. — (19) *Nuo dienos, kurioje..* Ebr. t.: iki dienai, kurioje Bažnyčios pamatai buvo padėti, tuojau, kaip tik žydai buvo sugrįžę iš nelaisvės, todėl pirm penkiolikos metų (vz. 1 Ezdr. 3,10): bet tolesnis statymo darbas buvo nutrauktas. — (20) *Argi pasėliai...* Nors gruodžio mėnesyje dar nesimatė jokių augalų, bet pranašas galėjo Viešpaties vardu paskelbti iš anksto geriausią derlių. Anot ebr. t.: ar jau yra sėklos sandėlyje. — Nors jos dar nėra, bet Dievas palaimins, ir ji bus.

sis: a die, qua fundamenta iacta
sunt templi Domini, ponite su-
per cor vestrum. 20 Numquid iam
semen in germine est: et adhuc
vinea, et ficus, et malogranatum,
et lignum olivae non floruit? ex
die ista benedicam.
21 Et factum est verbum Do-
mini secundo ad Aggaeum in
vigesima et quarta mensis, dicens:
22 Loquere ad Zorobabel ducem
Iuda, dicens: Ego movebo caelum
pariter et terram. 23 Et subver-
tam solium regnorum, et conte-
ram fortitudinem regni Gentium:
et subvertam quadrigam, et as-
censorem eius: et descendent
equi, et ascensores eorum: vir in
gladio fratris sui. 24 In die illa,
dicit Dominus exercituum, assu-
mam te Zorobabel fili Salathiel
serve meus, dicit Dominus: et
ponam te quasi signaculum, quia
te elegi, dicit Dominus exerci-
tuum.

nuo dienos, kurioje Viešpaties
bažnyčios pamatai padėti, įsidė-
mėkite. 20 Argi pasėliai jau želia?
Vynmedis, fygmedis, granatme-
dis ir alyvmedis juk dar ne-
žydi. Bet nuo šios dienos aš lai-
minsiu.
21 Viešpaties žodis buvo an-
trą kartą suteiktas Agėjui dvide-
šimt ketvirtą mėnesio dieną ir
pasakyta: 22 Kalbėk Jūdo vadui
Zorobabėliui ir sakyk: Aš paju-
dinsiu draug dangų ir žemę. 23 Aš
sugriausiu karalysčių sostus ir su-
naikinsiu pagonių karalystės sti-
prybę, aš apversiu kariškąjį vežimą
ir sėdintįjį jame, sugrius žirgai ir
jų raiteliai, žmogus žus savo bro-
lio kalaviju. 24 Aną dieną, sako
kareivijų Viešpats, aš paimsiu ta-
ve, mano tarne, Salatiėlio sūnau,
Zorobabėli, sako Viešpats, ir pa-
darysiu iš tavęs tarsi antspaudos
žiedą, nes aš tave išrinkau, sako
kareivijų Viešpats.

(22,23) *Aš pajudinsiu...* Vz. auk. 7 ir 8 eil. — (24) *Antspaudos žiedą.* Žiedas, kuriuo daromos antspaudos, buvo laikomas brangiausiu dalyku. Su juo savininkas niekuomet nesiskirdavo. Todėl Viešpats čia žada, kad tą dieną, kurioje jis sugriaus pagonių karalystes, jis laikys Zorobabėlį brangiausiu dalyku, su kuriuo nesiskiriama (plg. Giesm. 8,6; Jer. 22,24; Ekli. 49,11). Aiškintojų nuomone, Zorobabėlis čia įvardijamas ne vien dėl savęs, bet ypač kaipo teokratinės tautos vadas ir tiesioginis Dovido įpėdinis, todėl ir kaipo Mesijo protėvis. Viešpats, žadėdamas sergėti rūpestingai šį kunigaikštį, žadėjo tuo pačiu saugoti savo tautą ir karališką Dovido giminę; taigi pranašystė buvo įvykinta pilnai Jėzuje Kristuje. Pagaliau pats Zorobabėlis nematė pagonių karalysčių sugriovimo, kurs turėjo įvykti pirm Viešpaties pažado atitesėjimo. — *Nes aš tave išrinkau:* kaip kitados buvo išrinktas Dovidas (plg. 2 Kar. 7,17... ir k.).

ZAKARIJO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

1. Tais pačiais Darijaus metais, tik dviem mėnesiais vėliau, kaip Agėjas, pradėjo eiti pranašo pareigas Ado sūnaus Barakijo sūnus Zakarijas (ebr. **Zekarjah**, Viešpaties atsimenamas). Vienas jo vėlesnių pamokslų (7, 1) yra pažymėtas ketvirtais Darijaus metais. Gali būti, kad Zakarijas dar ir po šių ketvirtų metų ėjo jam pavestas pareigas, bet kaip ilgai, nežinia.

Tarp kunigų, kurie grįžo iš Kaldėjos draug su Zorobabėliu pirmais Kiro metais, yra minimas Adas (ebr. Iddo; vz. 2 Ezdro 12, 1); minimas ten pat draug su pranašu Agėju ir pranašas Ado sūnus Zakarijas (Ezdro 5, 1; 6, 14). Labai gali būti, kad tas pat Zakarijas buvo ir mūsų pranašysčių knygų autorius; kad jo tėvas Ezdro knygose vadinamas Adu, ne Barakiju, tai ne daug ką tereiškia, nes žydų geneologijose mažiau žinomi asmenys neretai išleidžiami; Zakarijas būdamas Ado anūkas, apleidus jo tėvo Barakijo vardą, galėjo būti vadinamas Ado sūnumi.

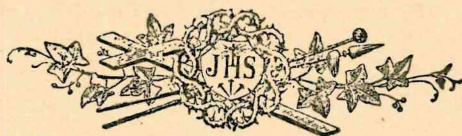
Mūsų Išganytojas mini taip pat pranašą Barakijo sūnų Zakariją, kurį žydai nužudę tarp bažnyčios ir altoriaus; bet žydai, ką tik sugrįžę iš nelaisvės, gerbė savo pranašus ir jų klausė, kaip galima suprasti iš Ag. 1, 12... Zak. 6, 7; nėra tat pagrindo spėti, kad jie būtų užmušę pranašą Zakariją. Išganytojo minimas Zakarijas turėjo būti kitas, tikriausiai vyriausiojo kunigo Jojado sūnus Zakarijas, nužudytas karaliaus Joaso įsakymu (2 Kron. 24, 20...).

Kadangi Zakarijas pranašavo tuo pačiu metu, kaip ir Agėjas, ir kalbėjo tiems patiems klausytojams, tai jų abiejų pamokslai negalėjo nepaliesti bendro visai tautai reikalo, bažnyčios statymo; tačiau Zakarijas nekalba taip stačiai ir taip išimtinai apie bažnyčią; jis matomai nuolat ją atsimena, bet ji yra jam tik mesijinės karalystės simbolis; todėl jis rūpestingiau mokina savo klausytojus, ką jie turi daryti, kad būtų verti tautai duotų mesijinių pažadų; jis juos drąsina, guodžia, ragina, rodydamas garbingą ateitį ir gausius palaiminimus, kurie bus surišti su Viešpaties šventovės atnaujinimu.

Zakarijo pranašysčių knyga susideda iš įžangos (1, 1—6), ku-

rioje yra paraginimas gręžtis į Viešpatį, ir trijų dalių, kurių pirmoje aštuoniais simboliniais regėjimais (1, 7—6, 8) ir vienu simboliniu veiksmu (6, 9—15) žadama Izraėliui garbinga ateitis, antroje nurodomos tautos išgelbėjimo sąlygos (7, 1—8, 23) ir trečioje aprašomas išgelbėjimo įvykinimas (9, 1—14, 21).

3. Katalikų Bažnyčia ir žydų tradicija laikė ir laiko visą Zakarijo pranašysčių knygą vieno ir to paties autoriaus veikalu ir šv. Rašto dalimi. Nekelia rimtesnių abejonių dėl pirmųjų aštuonių perskyrimų autentiškumo ir racionalistinė kritika; paskutinių perskyrimų (9—14) autentiškumą dėl bent kiek kitokio jų stiliaus ir dėl jų turinio, jie neigia. Tačiau tie patėmijami skirtumai nėra tiek žymūs, kad jų nebūtų galima pateisinti ir išaiškinti kitaip, kaip tik ieškant paskutiniems Zakarijo pranašystės perskyrimams kito autoriaus.

PROPHETIA ZACHARIAE. ZAKARIJO PRANAŠYSTĖ.

Įžanga: Raginimas daryti atgailą.

Caput I. 1 In mense octavo
in anno secundo Darii regis, fac-
tum est verbum Domini ad Za-
chariam, filium Barachiae filii Ad-
do, prophetam, dicens: 2 Iratus
est Dominus super patres vestros
iracundia. 3 Et dices ad eos: Haec
dicit Dominus exercituum: Con-
vertimini ad me, ait Dominus
exercituum: et convertar ad vos,
dicit Dominus exercituum. 4 Ne
sitis sicut patres vestri, ad quos
clamabant prophetae priores, di-
centes: Haec dicit Dominus exer-
cituum: Convertimini de viis ves-
tris malis, et de cogitationibus ves-
tris pessimis: et non audierunt,
neque attenderunt ad me, dicit
Dominus.
5 Patres vestri ubi sunt? et
prophetae numquid in sempiter-
num vivent? 6 Verumtamen ver-
ba mea, et legitima mea, quae
mandavi servis meis prophetis,

1 perskyrimas. 1 Aštunta-
me mėnesyje antrais karaliaus
Darijaus metais Viešpaties žodis
buvo suteiktas pranašui Ado sū-
naus Barakijo sūnui Zakarijui ir
pasakyta: 2 Viešpats yra labai už-
sirūstinęs jūsų tėvams. 3 Tačiau
tu jiems sakyk: Kareivijų Vieš-
pats sako taip: Gręžkitės į mane,
sako kareivijų Viešpats, ir aš grę-
šiuosi į jus, sako kareivijų Vieš-
pats. 4 Nebūkite, kaip jūsų tė-
vai, kuriems šaukė pirmieji pra-
našai, sakydami: Kareivijų Vieš-
pats sako taip: Gręžkitės nuo sa-
vo piktų kelių ir nuo savo pik-
čiausių minčių; bet jie neklausė
ir nežiūrėjo manęs, sako Viešpats.
5 Kame yra jūsų tėvai? ir ar
amžinai bus gyvi pranašai? 6 Bet
mano žodžiai ir mano nuostatai,
kuriuos aš buvau pavedęs savo
tarnams, pranašams, ar nepasie-

1,1—6. Zakarijo pranašysčių knyga pradedama trumpu paraginimu gręžtis į Viešpatį ir daryti atgailą.

(1,1) *Aštuntame*... Skaitant nuo žydų metų pradžios, t. y. nuo nisano mėnesio. Aštuntas žydų mėnuo anksčiau vadinosi *bul*, vėliau po Babilono nelaisvės *marchešvan*. Mėnesio diena nenurodoma; daugelis mano, kad turėjo būti jaunatis, t. y. pirma mėnesio diena. — (2) *Užsirūstinęs*... Tos didelės rūstybės įrodymai buvo Jeruzalės ir jos bažnyčios sugriovimas, Babilono nelaisvė. — (3) *Grężkitės*...: visa savo širdimi, pamesdami visą savo tingumą, nusikratydami pagonių įpročių, su kuriais teko susidurti nelaisvėje.

(5) *Kame*... Jūsų tėvai, kurie neklausė pranašų žodžių, dabar ilsisi svetimoje šalyje, Babilone. — *Ar amžinai*... Dievo žodis įvyksta, ir nėra reikalo, kad tie, kurie skelbė ateitį, patys matytų paskelbtojo Dievo žodžio įvykinimą. Nors pranašai ir mirė, bet Dievo žodis pasilieka savo galioje. — (6) *Ar jie nesigręžė*... Tie, kurie neklausė įspėjimų, paragavę bausmės nelaisvėje, grężėsi į Viešpatį. — *Kaip kareivijų*... Taip kalbėjo trys jaunikaičiai ugnies krosnyje (Dan. 3,27), visų vardu Danielis (9,

numquid non comprehenderunt patres vestros, et conversi sunt, et dixerunt: Sicut cogitavit Dominus exercituum facere nobis secundum vias nostras, et secundum adinventiones nostras fecit nobis.

kė jūsų tėvų, ir ar jie nesigręžė ir nesakė: Kaip kareivijų Viešpats manė padaryti mums, žiūrėdamas mūsų kelių ir mūsų pastangų, taip jis mums padarė.

I. 1. Garbingos ateities pažadėjimas. 1. Pagonių galios sunaikinimas.

7 In die vigesima et quarta undecimi mensis Sabath, in anno secundo Darii, factum est verbum Domini ad Zachariam filium Barachiae, filii Addo, prophetam, dicens:
8 Vidi per noctem, et ecce vir ascendens super equum rufum, et ipse stabat inter myrteta, quae erant in profundo: et post eum equi rufi, varii, et albi. 9 Et
dixi: Quid sunt isti, Domine mi? et dixit ad me Angelus, qui loquebatur in me: Ego ostendam tibi quid sint haec. 10 Et respon-
dit vir, qui stabat inter myrteta, et dixit: Isti sunt, quos misit Dominus ut perambulent terram.
11 Et responderunt Angelo Domini, qui stabat inter myrteta,

7 Dvidešimt ketvirtą vienuolikto mėnesio, Sabato, dieną antrais Darijaus metais Viešpaties žodis buvo suteiktas pranašui Ado sūnaus Barakijo sūnui Zakarijui ir pasakyta:
8 Aš regėjau nakčia, ir štai vienas vyras sėdįs ant sarto arklio stovėjo tarp mirtų giliame slėnyje, o jo užpakalyje buvo sarti, margi ir balti arkliai. 9 Aš ta-
riau: mano Viešpatie, kas yra šitie? Angelas, kurs kalbėjo manyje, man atsakė: Aš tau parodysiu, kas yra šitie. 10 Vyras, kurs sto-
vėjo tarp mirtų, atsiliepė ir tarė: Jie yra tie, kuriuos Viešpats siuntė pereiti per žemę.
11 Jie kalbėjo Viešpaties angelui, kurs stovėjo tarp mirtų, ir

5...), tokio prisipažinimo reikalavo Barukas (1,15—2,10).

1,7—21. Pirmoji pranašystės dalis, kurioje žadama tautai garbinga ateitis, susideda iš simbolinių regėjimų ir vieno simbolinio veiksmo. Jau pirmais regėjimais skelbiamas Jeruzalės ir šalies atnaujinimas ir pagonių galios sunaikinimas.

(7) *Sabato.* Ebr. *Šebat*, mūsų vasario pabaiga ir kovo pradžia.

(8) *Nakčia:* ekstazyje, ne sapne. — *Vienas vyras...:* raitas žmogus. Tai buvo angelas žmogaus pavidalu. Vž. tol. 11 eil. — *Arkliai:* su raiteliais, kurie buvo taip pat dangaus dvasios. — (9) *Kurs kalbėjo manyje:* kurs buvo su pranašu. To angelo atsakymus ir paaiškinimus Zakarijas girdėjo savo sielos gilumoje. — (10) *Vyras, kurs...* Angelo pažadėtą paaiškinimą duoda raitelių vadas, kuriame žydų tradicija mato šv. Mikolą, ypatingą Dievo tautos globėją. Jis pasako, koks yra jo palydovų vaidmuo. Jie buvo Viešpaties siųsti, lyg kokie žvalgai, apžiūrėti visos žemės.

(11) *Jie kalbėjo...* Raiteliai palydovai patys praneša savo vyresniajam, ką jie rado žemėje. — *Viešpaties angelui.* Aiškintojų dauguma mano, kad čia Viešpaties angelu vadinamas tas pat pirmasis raitelis ant sarto arklio, t. y. angelas Mikolas. — *Visa žemė gyvenama...:* dar nesi-

et dixerunt: Perambulavimus ter-
ram, et ecce omnis terra habita-
tur, et quiescit. 12 Et respondit
angelus Domini, et dixit: Domi-
ne exercituum usquequo tu non
misereberis Ierusalem, et urbium
Iuda, quibus iratus es? iste iam
septuagesimus annus est. 13 Et
respondit Dominus angelo, qui
loquebatur in me verba bona,
verba consolatoria.

14 Et dixit ad me angelus,
qui loquebatur in me: Clama, di-
cens: Haec dicit Dominus exer-
cituum: Zelatus sum Ierusalem,
et Sion zelo magno. 15 Et ira
magna ego irascor super gentes
opulentas: quia ego iratus sum
parum, ipsi vero adiuverunt in
malum. 16 Propterea haec dicit
Dominus: Revertar ad Ierusalem
in misericordiis: et domus mea

tarė: Mes perėjome per žemę, ir
štai visa žemė gyvenama ir ilsi-
si. 12 Viešpaties angelas atsiliepė
ir tarė: Kareivijų Viešpatie, iki
kolei tu nepasigailėsi Jeruzalės ir
Jūdo miestų, kuriems tu užsirū-
stinai? Štai jau septyniasdešimti
metai. 13 Viešpats atsakė angelui,
kurs kalbėjo manyje, gerais žo-
džiais, paguodos žodžiais.

14 Angelas, kurs kalbėjo ma-
nyje, man tarė: Šauk, sakydamas:
Štai ką sako kareivijų Viešpats:
Aš turiu labai didelio pavydo dėl
Jeruzalės ir Siono. 15 Aš esu už-
sidegęs didžiausia rūstybe pasi-
turinčioms tautoms, nes kai aš
maža rūstinaus, jos pradėjo pik-
ta daryti. 16 Todėl štai ką sako
Viešpats: Aš kreipsiuos į Jeru-
zalę pasigailėjimais, ir mano na-

---

mato jokių žymių to tautų ir žemės sukrėtimo, kurs turi įvykti (Ag. 2, 7). Todėl tuojau tautos angelas globėjas prašo Dievą pagreitinti savo gailestingumu įvykius ir pasirodyti savųjų padėjėju ir gelbėtoju. — *Užsirūstinai.* Jeruzalė ir visa šalis griuvėsiuose buvo aiškūs Viešpaties rūstybės įrodymai. — *Septyniasdešimti.* Antri Darijaus metai (vz. auk. 1,1) buvo 520 pirm Kr. Jau buvo praėję 16 metų, kaip Jeremijo paskelbtoji (Jer. 25,1—13) septynių dešimtų metų Babilono nelaisvė (606 — 536) buvo pasibaigusi. Ji buvo prasidėjusi pirmais Nebukadnecaro viešpatavimo metais, kai Jeruzalė buvo paimta ir daugybė žydų buvo išvesta nelaisvėn, baigėsi gi Kirui leidus žydams grįžti tėvynėn. Paskutinį kartą Jeruzalė buvo paimta ir jos bažnyčia sugriauta 588 m.; todėl ir nuo šitų metų galima buvo skaičiuoti kitas septynių dešimtų metų laikotarpis. Kurį laiką čia turėjo galvoje Zakarijas, ne visai aišku. — Angelas pats maldauja Viešpatį, kad tie septyniasdešimtys metų būtų laikomi baigtais, ir kad Viešpats pagaliau pilnai pasigailėtų savo tautos. —

(13) *Angelui, kurs...:* ne tam, kurs maldavo Viešpatį, bet tam, kurs buvo su pranašu. — *Gerais žodžiais.* Koks buvo tas maloningas Viešpaties atsakymas, paaiškėja iš 14 eil. ir tol.

(14) *Didelio pavydo...* Santykis tarp Viešpaties ir jo tautos labai dažnai išreiškiamas moterystės palyginimu. Viešpaties pavydas dėl tautos, Jeruzalės, Siono yra jo didelės meilės įrodymas. Tas pavydas pasireiškia bausmėmis, kai tauta Viešpačiui neištikima; pavydas dėl tautos negali taip pat pakęsti, kad tauta būtų žeminama, naikinama. — (15) *Pasiturinčioms.* Ebr. t. turima omenyje tautos išdidžios, pasitikinčios savo jėga, laikančios save nenugalimomis. — *Kai aš maža...* Viešpats, tiesa, pats leido pagonims pulti savo nusikaltusią tautą ir naudojosi jais, kaipo bausmės įrankiu; bet pagonys, puldami, padarė daugiau, negu jiems buvo leista. Dievo rūstybė tautai palyginamai nebuvo taip didelė, bausme jis norėjo ją pataisyti, pagonys gi stengėsi tautos nelaimę padidinti ir ją visai sunaikinti. — (16) *Mastas bus ištiestas...:* Je-

aedificabitur in ea, ait Dominus
exercituum: et perpendiculum ex-
tendetur super Ierusalem. 17 Ad-
huc, clama dicens: Haec dicit Do-
minus exercituum: Adhuc afflu-
ent civitates meae bonis: et con-
solabitur adhuc Dominus Sion,
et eliget adhuc Ierusalem.
18 Et levavi oculos meos, et
vidi: et ecce quattuor cornua.
19 Et dixi ad angelum, qui lo-
quebatur in me: Quid sunt haec?
et dixit ad me: Haec sunt cor-
nua, quae ventilaverunt Iudam,
et Israel, et Ierusalem.
20 Et ostendit mihi Dominus
quattuor fabros. 21 Et dixi: Quid
isti veniunt facere? Qui ait, dicens:
Haec sunt cornua, quae ventila-
verunt Iudam per singulos viros,
et nemo eorum levavit caput
suum: et venerunt isti deterrere
ea, ut deiiciant cornua gentium,
quae levaverunt cornu super ter-
ram Iuda ut dispergerent eam.

mai bus joje statomi, sako karei-
vijų Viešpats, ir mastas bus iš-
tiestas ant Jeruzalės. 17 Šauk dar,
sakydamas: Kareivijų Viešpats
sako taip: Mano miestai dar bus
pertekę gėrybėmis, Viešpats dar
paguos Sioną, ir jis dar išsirinks
Jeruzalę.
18 Aš pakėliau savo akis ir
regėjau: štai čia buvo keturi ra-
gai. 19 Tuomet aš tariau angelui,
kurs kalbėjo manyje: Kas yra ši-
tie? Jis man atsakė: Šitie yra ra-
gai, kurie vėtė Jūdą, Izraėlį ir Je-
ruzalę.
20 Po to Viešpats man paro-
dė keturis kalvius. 21 Aš paklau-
siau, ko šitie ateina daryti? Jis
atsakė tardamas: Tai yra ragai,
kurie vėtė visus Jūdo žmones,
taip kad nė vienas jų nepakėlė
savo galvos; šitie gi atėjo išgąs-
dinti jų ir numušti ragų tų pa-
gonių, kurie pakėlė ragą prieš
Jūdo šalį, kad ją išsklaidytų.

---

ruzalės miestas bus statomas. Pirmas Dievo meilės laidas: pradėta statyti bažnyčia (1 Ezdr. 5,1,2; Ag. 1,12...) bus pabaigta. Antras laidas: Jeruzalė bus pastatyta didesnė. Bažnyčia ir miestas yra senos Dievo karalystės vidurys; jų atstatymas — teokratinio atnaujinimo ženklas ir pirengimas. — (17) *Mano miestai:* kiti Palestinos miestai. — *Dar išsirinks...* Viešpats buvo išsirinkęs Jeruzalę praeityje (plg. 2 Kron. 6,6; 12,13 ir k.); atmetė ją dėl nusikaltimų, bet dabar ją vėl išsirinks. Pirmame čia baigiamame regėjime Viešpats skelbia, kad jo rūstybė pasireikš pagonių tautoms ir kad jis atstatys bažnyčią bei Jeruzalę. Tie pažadai patvirtinami dviem tolesniais regėjimais.

(19) *Ragai.* Ragai reiškia galią, didelę jėgą; pas Danièlį jie yra pačių karalių simboliai. — *Vėtė.* Ebr. t.: išsklaidė.

(20) *Kalvius.* Ebr. ž. *charašim* gali reikšti taip pat medžio apdirbėją. — (21) *Vėtė.* Ebr. t.: išsklaidė. — *Numušti ragų...* Ne vienas aiškintojas yra mėginęs atspėti, kurios tautos čia vaizduojamos keturiais ragais ir kurios keturiais kalviais. Bet Zakarijas greičiausiai neturėjo čia galvoje atskirų pagonių tautų; jis norėjo pasakyti, kad visos Dievui priešingos tautos, nuo kurių kentėjo išrinktoji tauta, įvairiais laikais ir buvo išsklaidyta į keturis vėjus (plg. žem. 2,6), susilauks bausmės; visoms joms Viešpats ras gana įrankių nubausti. — Pirmieji pranašystės regėjimai surišti viena bendra mintimi: Nors tautos priešai dabar naudojasi pilna ramybe, nors jų galia didelė, tačiau jie visi bus tikrai parblokšti.

2. Garbingas Jeruzalės atstatymas.

Caput II. 1 Et levavi oculos
meos, et vidi: et ecce vir, et in
manu eius funiculus mensorum.
2 Et dixi: Quo tu vadis? Et dixit
ad me: Ut metiar Ierusalem, et
videam quanta sit latitudo eius,
et quanta longitudo eius. 3 Et ec-
ce angelus, qui loquebatur in me,
egrediebatur, et angelus alius eg-
rediebatur in occursum eius. 4 Et
dixit ad eum: Curre, loquere ad
puerum istum, dicens: Absque
muro habitabitur Ierusalem prae
multitudine hominum, et iumen-
torum in medio eius. 5 Et ego
ero ei, ait Dominus, murus ignis
in circuitu: et in gloria ero in
medio eius.

6 O, o fugite de terra Aqui-
lonis, dicit Dominus: quoniam in
quattuor ventos caeli dispersi
vos, dicit Dominus. 7 O Sion,
fuge quae habitas apud filiam
Babylonis: 8 quia haec dicit Do-
minus exercituum: Post gloriam
misit me ad gentes, quae spolia-

2 perskyrimas. 1 Aš pakė-
liau savo akis ir regėjau: štai čia
buvo vienas vyras, o jo rankoje
buvo matuojamoji juosta. 2 Aš
paklausiau: Kur tu eini? Jis man
atsakė: Matuoti Jeruzalės ir pa-
žiūrėti, koks jos plotis ir koks
jos ilgis. 3 Štai angelas, kurs kal-
bėjo manyje, išėjo priekin, o ki-
tas angelas atėjo jo pasitikti 4 ir
jam tarė: Bėk, kalbėk tam jauni-
kaičiui, sakydamas: Jeruzalė bus
gyvenama be sienų dėl joje esan-
čių žmonių ir galvijų daugybės.
5 Aš jai būsiu, sako Viešpats,
ugnies siena aplinkui ir pasiro-
dysiu galingas jos viduje.

6 Oi, oi, bėkite iš šiaurės ša-
lies, sako Viešpats, nes aš išsklai-
džiau jus į keturis dangaus vė-
jus, sako Viešpats. 7 Bėk, o Sio-
ne, tu, kurs gyveni pas Babilo-
no dukterį, 8 nes štai ką sako
kareivijų Viešpats: Dėl garbės jis
siuntė mane pas tautas, kurios

2,1—13. Trečiame regėjime žadama, kad Jeruzalė turėsianti labai daug gyventojų ir būsianti Viešpaties saugoma, kad į ją grįšią belaisviai ir kad joje gyvensiąs pats Viešpats.

(2,1) *Vienas vyras:* angelas žmogaus pavidalu. — (2) *Matuoti...* Tai turėjo būti ženklas, kad Jeruzalė bus tuojau statoma. — (3) *Angelas, kurs...* Vz. auk. 1,9. — *Kitas angelas.* Yra aiškintojų, kurie mano, kad šitas angelas buvęs Gabriėlis. — (4) *Jam tarė:* tam angelui, kurs buvo ką tik atsiskyręs nuo pranašo. — *Jaunikaičiui.* Pranašas čia vadinamas jaunikaičiu tikriausiai ne dėl savo jauno amžiaus, bet dėl to, kad jis buvo angelo globojamas. — *Be sienų.* Atnaujintos Jeruzalės gyventojai nebesutilps senose jos ribose; ji bus taip didelė, kad jos nebebus galima apvesti sienomis. — (5) *Ugnies siena.* Nors Jeruzalė bus be sienų, tačiau ji bus geriausiai apsaugota nuo priešų puolimų. Saugos ją pats Viešpats. Kaip niekas negali pereiti per ugnį, taip niekas negalės įsiveržti į Viešpaties saugojamą Jeruzalę. Priešams ji bus baisi, kaip kitados liepsnos šulas, kurs vedė Izraėlitus iš Aigipto (Iš. 14,24). — *Pasirodysiu garbingas.* Anot ebr. t.: Viešpats bus savo globojamo miesto garbė.

(6) *Iš šiaurės šalies:* iš Kaldėjos, iš Babilono, kame buvo likę nemaža žydų. Turi bėgti iš ten, kad džiaugtųsi Jeruzalės garbė ir kad išvengtų nelaimių, skirtų Babilonui. — *Į keturis...:* į visas šalis, ypač gi į Kaldėją. Anot ebr. t.: kaip keturi vėjai. — (7) *Sione.* Sionu čia pavadinti visi žydai, pasilikę Babėlėje. — *Dukterį.* Dukterimis labai dažnai šv. Rašte vadinami miestai. — (8) *Dėl garbės:* Kad Viešpačiui padaugėtų

verunt vos: qui enim tetigerit
vos, tangit pupillam oculi mei:
9 quia ecce ego levo manum
meam super eos, et erunt praedae his, qui serviebant sibi: et cognoscetis quia Dominus exercituum misit me.
10 Lauda, et laetare filia Sion: quia ecce ego venio, et habitabo
in medio tui, ait Dominus. 11 Et
applicabuntur Gentes multae ad Dominum in die illa, et erunt mihi in populum, et habitabo in medio tui: et scies quia Dominus exercituum misit me ad te.
12 Et possidebit Dominus Judam
partem suam in terra sanctificata: et eliget adhuc Jerusalem. 13 Si-
leat omnis caro a facie Domini: quia consurrexit de habitaculo sancto suo.

apiplėšė jus, nes kas jus paliečia,
tas paliečia mano akies lėlelę.
9 Nes štai aš keliu savo ranką
prieš juos, ir jie bus grobis tiems, kurie jiems vergavo; tuomet jūs pažinsite, kad kareivijų Viešpats yra siuntęs mane.
10 Džiūgauk ir linksminkis, Siono dukte, nes štai aš ateinu ir gyvensiu tavo viduje, sako
Viešpats. 11 Aną dieną daug tau-
tų prisidės prie Viešpaties, ir iš jų bus man tauta, o aš gyvensiu tavo viduje; tu žinosi, kad kareivijų Viešpats yra siuntęs mane
pas tave. 12 Viešpats ims valdyti
Jūdą, kaipo savo dalį pašvęstoje šalyje, ir jis vėl išsirinks Jeruza-
lę. 13 Tenutilsta kiekvienas kūnas
Viešpaties akivaizdoje, nes jis pakilo iš savo šventos buveinės.

3. Kunigystės šventumo atnaujinimas.

Caput III. 1 Et ostendit mihi Dominus Iesum sacerdotem magnum stantem coram angelo

3 perskyrimas. 1 Viešpats man parodė vyriausiąjį kunigą Jėzų stovintį ties Viešpaties an-

---

garbės. Skelbdamas Viešpaties vardu bausmę pagonims, kurie žudė teokratinę tautą, paskui tų pagonių grįžimąsi į Viešpatį, Dievo pasiuntinys parodys garbę to, kurs buvo jį siuntęs ir kurio vardu jis veiks. — *Mano akies:* Dievo akies lėlelę, t. y. Dievui brangiausią dalyką. Plg. Atk. 32,10; Ps. 16,8 ir k. — (9) *Keliu savo ranką.* Ebr. t.: mojuoju savo ranka, t. y. grąsau. Grąso tautoms pats Dievas. — *Grobis tiems, kurie...:* pavergtosios tautos sukils prieš savo pavergėjus ir juos sunaikins. — *Yra siuntęs mane:* pavedė man, savo siųstam pranašui, paskelbti šiuos dalykus iš anksto.

(10) *Aš ateinu ir...* Pranašaujamas Mesijo atėjimas, kaip dar labiau paaiškėja iš 11 eil. Plg. Jon. 1,14,15. — (11) *Daug tautų...* Pagonys prisidės prie teokratinės tautos, kad drauge garbintų Viešpatį. Plg. žem. 8,20—22; Iz. 2,1...; 1 Mik. 4,1...; Iš. 19, 5 ir k. — (12) *Ims valdyti Jūdą...* Iš Mesijo laikų vėl grįžtama į artimesnę ateitį. Jeruzalė bus atstatyta, bažnyčia bus vėl pastatyta. — (13) *Tenutilsta...* Tylia pagarba turi sutikti visa žmonija Viešpatį, ateinantį vykinti savo didžių sumanymų.

3,1—10. Vyriausias kunigas vieton suteptų drabužių apvelkamas gražiausiais ir gauna garbingų pažadų ateičiai.

(3,1) *Vyriausiąjį kunigą...* Jis ėjo vyriausio kunigo pareigas Agėjo ir Zakarijo laikais. Vz. 1 Ezdr. 2,2; 3,2; Ag. 1,1 ir k. Ekleziastiko knygoje 49,13,14 jis labai giriamas drauge su Zorobabėliu, kaip didelių dorybių žmogus ir uolus teokratijos naujintojas po Babilono nelaisvės. Ebr. jo vardas *Jehošua* vertimuose pavirsta į Jozuę ir Jėzų. — *Viešpaties angelu.* Vz. auk. 1,11. — *Jo dešinėje:* vy-

Domini: et satan stabat a dextris
eius ut adversaretur ei. 2 Et di-
xit Dominus ad satan: Increpet
Dominus in te satan: et increpet
Dominus in te, qui elegit Ieru-
salem: numquid non iste torris
est erutus de igne? 3 Et Iesus
erat indutus vestibus sordidis: et
stabat ante faciem angeli. 4 Qui
respondit, et ait ad eos, qui sta-
bant coram se, dicens: Auferte
vestimenta sordida ab eo. Et di-
xit ad eum: Ecce abstuli a te ini-
quitatem tuam, et indui te muta-
toriis. 5 Et dixit: Ponite cidarim
mundam super caput eius. Et
posuerunt cidarim mundam su-
per caput eius, et induerunt eum
vestibus: et angelus Domini sta-
bat. 6 Et contestabatur angelus
Domini Iesum, dicens: 7 Haec di-
cit Dominus exercituum: Si in
viis meis ambulaveris, et custodi-
am meam custodieris: tu quoque
iudicabis domum meam, et cus-

gelu, o jo dešinėje stovėjo šeto-
nas, kad jam prieštarautų. 2 Bet
Viešpats tarė šetonui: Viešpats
tesudraudžia tave, šetone. Tesu-
draudžia tave Viešpats, kurs iš-
sirinko Jeruzalę. Argi jis ne iš
ugnies ištrauktas nuodėgulys?
3 Gi Jėzus buvo apsivilkęs pur-
vinais drabužiais ir stovėjo ties
angelu. 4 Tuomet šitas atsiliepė
ir tarė stovėjusiems ties juo, sa-
kydamas: Nuvilkite nuo jo pur-
vinus drabužius. Po to jis jam
tarė: Štai aš nuimu nuo tavęs ta-
vo nusikaltimą ir apvelku tave
šventadieniais rūbais. 5 Toliau jis
sakė: Uždėkite jam ant galvos ty-
rą nuometą. Taigi jie uždėjo jam
ant galvos nesuteptą nuometą ir
apvilko jį rūbais; Viešpaties gi an-
gelas stovėjo čia pat. 6 Viešpaties
angelas pareiškė Jėzui sakydamas:
7 Kareivijų Viešpats sako taip:
Jei vaikščiosi mano keliais ir ser-
gėsi mano įsakymus, tai tu teisi

---

riausiojo kunigo dešinėje. Stovi dešinėje, kad trukdytų visų pirma tą ranką, kuri yra darbų vykintoja. Plg. Ps. 108,6. — *Šetonas:* ypatingas Dievo ir žmonių priešininkas, piktųjų dvasių kunigaikštis. Plg. 1 Kron. 21,1. — *Kad jam prieštarautų.* Jozuės vaidmuo čia simbolinis: jis atstovauja kunigiją ir tautą. Ne dėl asmeninių nuodėmių turėjo jį kaltinti šetonas, bet dėl visos kunigijos, net dėl visos tautos nusikaltimų, kurie dabar tarsi sukrauti ant vieno Jozuės. — (2) *Bet Viešpats..:* Viešpaties angelas karštai užstoja Jozuę prieš šetoną ir išreiškia linkėjimą, kad Dievo rūstybė ištiktų šetoną. — *Kurs išsirinko...* Tai pirma priežastis, kodėl Viešpats negali klausyti šetono kaltinimų. (Plg. 1,17): Dievas pats pasirinko Jeruzalę ir mokės pats ją saugoti ir ginti. Kita priežastis: *Argi jis ne... nuodėgulys.* Kunigas panašus į iš ugnies ištrauktą nuodėgulį; jame dar tebematomos bausmės ir nelaisvės žymės, neturtas, išniekinimas ir skurdas; taip jis kentėjo dėl tėvų nuodėmių. Gailestingas Dievas negali palikti kunigijos tokioj būklėje; turi būti velyk nubaustas šetonas, kurs buvo kunigijos pažeminimo priežastis ir dar dabar ją persekioja. — (3) *Purvinais drabužiais.* Sandoros su Dievo laužymas ir kiti nusikaltimai senos kunigijos ir tautos buvo liūdnas palikimas atnaujinamai po nelaisvės kunigijai. Ji verta pasigailėjimo, ir Viepaties angelas teikia jai pagarbos. — (4) *Tavo nusikaltimą.* Nusikaltimas nuimamas nuo Jozuės, kaipo visos kunigijos atstovo. — *Šventadieniais.* Jie yra vaizdas malonės, pamaldumo ir dorybių, kurios turi puošti tikrąją kunigiją, kad ji tinkamai atliktų savo pareigas. Vyriausiojo kunigo drabužiai turėjo būti balti. — (5) *Nuometą.* Vz. Iš. 28,4, 36—38. Taip iškilmingai grąžinama kunigijai jos garbingumas. — (6) *Pareiškė:* iškilmingai pažadėjo. — (7) *Jei vaikščiosi..*. Iš kunigijos rei-

todies atria mea, et dabo tibi
ambulantes de his, qui nunc hic
assistunt.

8 Audi Iesu sacerdos magne,
tu et amici tui, qui habitant coram te, quia viri portendentes sunt, ecce enim ego ADDUCAM SERVUM MEUM ORIENTEM.
9 Quia ecce lapis, quem dedi coram Iesu: super lapidem unum septem oculi sunt: ecce ego caelabo sculpturam eius, ait Dominus exercituum: et auferam iniquitatem terrae illius in die una.
10 In die illa, dicit Dominus exercituum, vocabit vir amicum suum subter vitem, et subter ficum.

mano namus ir sergėsi mano
šventorius, o aš tau duosiu palydovų iš šitų, kurie dabar čia pat
stovi.
8 Klausyk, vyriausias kunige,
Jėzau, tu ir tavo prieteliai, kurie sėdi tavo akivaizdoje, nes šitie vyrai yra vaizdai; nes štai aš ATVESIU SAVO TARNĄ ATŽALĄ.
9 Nes štai čia akmuo, kurį aš padėjau ties Jėzumi. Ant to vieno akmens yra septynios akys; štai aš iškalsiu jo paveikslą, sako kareivijų Viešpats, ir viena diena atimsiu anos šalies neteisybę.
10 Tą dieną, sako kareivijų Viešpats, prietelis kvies savo prietelį po vynmedžiu ir po fygmedžiu.

---

kalaujama, kad ji bendrai, kaip visa tauta, klausytų Viešpaties įstatymo; be to, ji turi rūpintis savo kunigiškomis pareigomis šventovėje (sergėsi mano įsakymus). — *Mano namus:* gal čia namai reiškia ne tik bažnyčią, bet ir visą tautą, kuri yra Dievo šeimyna, namai. — *Palydovų iš šitų...* Kad vyriausias kunigas galėtų tinkamai atlikti savo pareigas, jam žadama angelų pagalba. Tai primena Jokūbo regėjimą. Prad. 28,12.

(8) *Tavo prieteliai:* žymesnieji kunigų giminės nariai, Jozuės bendradarbiai. — *Vaizdai:* kurie turi sukelti žmonėse gilesnes mintis, pakelti juos prie aukštesnių dalykų. — *Aš atvesiu...* Kas yra tas žadamasis tarnas, atžala, galima aiškiai suprasti iš senesnių pranašysčių, 2 Kar. 23,2—5 (ebr. t.); Iz. 4,2 ir Jer. 23,5. Jis yra Mesijas, Dievo tarnas. Jis yra svarbiausia Dovido namų atžala, kuri turi visokių gėrybių ir visiems teikia naują, amžiną gyvenimą. Nukentėjusi dėl tautos nelaisvės teokratija grąžinama, kad pagaliau per Mesiją pasiektų savo tobulumą. —Taigi Jozuė ir jo prieteliai, atstovaują Sen. Test., yra Kristaus vaizdai, figūros. Iš to reikia daryti išvada, kad ir pats Mesijas turėjo eiti kunigo pareigas. Plg. žem. 6,12.13.

— (9) *Akmuo, kurį...* Akmuo, kurs reikia kalti ir tobulinti, yra teokratija, kuri turi pasiekti savo tobulumą. Akmuo guli ties Jozue, dar neturėdamas savo tikros išvaizdos, nes dar netobula yra teokratija, kuriai Jozuė turi tarnauti. Kadangi jis negali duoti akmeniui tinkamą paveikslą, bus atvestas Dievo tarnas, Mesijas. — *Ant to vieno...*, t. y. į tą vieną akmenį, į teokratiją, kokį ji yra Jozuės metu, yra atkreiptos septynios Viešpaties akys, ant jos budi. Septyni yra tobulumo skaitmuo, taigi reiškia tikriausiai nuolat budintį ant jos dieviškos apvaizdos rūpestingumą, tuos septynis angelus, kurie stovi Dievo akivaizdoje (Apr. 5,6) ir tarnauja jo apvaizdai Tačiau žymiausią darbo dalį Viešpats pasilieka pats sau. — *Viena diena...* Senoji kunigystė negalėjo pilnai permaldauti Dievo, taigi jis atims kaltę per savo tarną, atžalą (per kruviną Mesijo auką); vardan to būsimojo pilno kaltės atėmimo ir jo galia nuimamas regėjime (4 e.) nusikaltimas nuo Jozuės ir jis daromas tinkamas eiti savo pareigas ir būti Mesijo vaizdu. — *Po vynmedžiu, ir...* Tai ramaus ir laimingo gyvenimo vaizdas (plg. 3 Kar. 4,25; Mik. 4,4); pilniausiai jis bus pasiektas Mesijo karalystėje.

4. Bažnyčios atsistatymas.

Caput IV. 1 Et reversus est
angelus, qui loquebatur in me,
et suscitavit me, quasi virum, qui
suscitatur de somno suo. 2 Et
dixit ad me: Quid tu vides? Et
dixi: Vidi, et ecce candelabrum
aureum totum, et lampas eius
super caput ipsius, et septem lu-
cernae eius super illud: et sep-
tem infusoria lucernis, quae erant
super caput eius. 3 Et duae oli-
vae super illud: una a dextris
lampadis, et una a sinistris eius.

4 Et respondi, et aio ad an-
gelum, qui loquebatur in me, di-
cens: Quid sunt haec, domine
mi? 5 Et respondit angelus, qui
loquebatur in me, et dixit ad me:
Numquid nescis quid sunt haec?
Et dixi: Non, domine mi. 6 Et
rospondit, et ait ad me, dicens:
Hoc est verbum Domini ad Zo-
robabel, dicens: Non in exercitu,
nec in robore, sed in spiritu meo,
dicit Dominus exercituum. 7 Quis
tu mons magne coram Zoroba-
bel? in planum: et educet lapidem
primarium, et exaequabit gratiam

4 perskyrimas. 1 Angelas,
kurs kalbėjo manyje, sugrįžo ir
pažadino mane, kaip žmogų, kurs
pažadinamas iš savo miego. 2 Jis
man tarė: Ką tu įmatai? Aš atsa-
kiau: štai aš čia matau žvakidę
visą auksinę; ant jos viršaus yra
jos aliejaus indas, ant jos pa-
čios yra septynios jos lempos ir
septyni vamzdeliai lempoms, ku-
rios yra viršuj jos. 3 Aukščiau
jos stovi du alyvmedžiai, vienas
aliejaus indo dešinėje ir vienas
jo kairėje.

4 Aš atsiliepiau ir tariau an-
gelui, kurs kalbėjo manyje, saky-
damas: Kas yra šitie, mano Vieš-
patie? 5 Angelas, kurs kalbėjo ma-
nyje, atsakė ir man tarė: Argi tu
nežinai, kas yra šitie? Aš atsakiau:
Ne, mano Viešpatie. 6 Jis vėl at-
siliepė ir kalbėjo man, tardamas:
Tai yra Viešpaties pasakytas žo-
dis Zarobabėliui: Ne kariuomene,
ne jėga, bet mano dvasia, sako
kareivijų Viešpats. 7 Kas tu„ di-
dysis kalne, prieš Zorobabėlį?
Būk lyguma. Jis padės svarbiau-
sią akmenį, ir jis sulygins grožį

4,1—14. Auksinės žvakidės ir dviejų alyvmedžių regėjimu pranašas pamokinamas, kad Zorobabėlis Dievo dvasia nugalėsiąs visas kliūtis ir pabaigsiąs statyti bažnyčią.

(4,1) *Angelas, kurs...* Vz. auk. 2,3. — *Pažadino mane...* Pranašas dar tebebuvo paskendęs mintimis ankstyvesniame regėjime; angelas jį prirengia naujam. — (2) *Matau žvakidę...:* panašią į tą auksinę žvakidę, kuri buvo šventykloje; nuo šventyklos žvakidės ji skyrėsi kai kuriomis smulkmenomis. — (3) *Du alyvmedžiai..*. Tie alyvmedžiai dviem šakom turėjo duoti aliejaus į indą, kaip kad sakoma 12 eil.

(6) *Viešpaties pasakytas žodis Zorobabėliui.* Auksinės žvakidės ir dviejų alyvmedžių regėjimas yra pamokinimas Zorobabėliui (vz. Ag. 1,1). Kaip žvakidės lempos, gaudamos aliejaus iš dviejų atlyvmedžių be jokios žmogaus rankos pagalbos, gali nuolat žibėti, taip Zorobabėlis turi pasitikėti ne kariška jėga, bet tiktai Dievu. Taip nurodoma, kad naujoji teokratija yra dvasinė. — (7) *Didysis kalne...* Net didžiausios kliūtys bus pašalintos. Visi priešai, kas jie bebūtų, piktoji dvasia (Jieron. Kir.), nepalankūs žmonės (Teod. Gr.), bažnyčios statymą trukdą pagonys (Teod.), turės būti sunaikinti. — *Svarbiausią...:* ne kertinį, kurs jau buvo gana senai padėtas, bet tą, kuriuo statyba bus tarsi apvainikuota. — Taigi Zorobabėlis turės ypa-

gratiae eius. [8] Et factum est verbum Domini ad me dicens: [9] Manus Zorobabel fundaverunt domum istam, et manus eius perficient eam: et scietis quia Dominus exercituum misit me ad vos. [10] Quis enim despexit dies parvos? et laetabuntur, et videbunt lapidem stanneum in manu Zorobabel. Septem isti oculi sunt Domini, qui discurrunt in universam terram.

[11] Et respondi, et dixi ad eum: Quid sunt duae olivae istae ad dextram candelabri, et ad sinistram eius? [12] Et respondi secundo, et dixi ad eum: Quid sunt duae spicae olivarum, quae sunt iuxta duo rostra aurea, in quibus sunt suffusoria ex auro? [13] Et ait ad me, dicens: Numquid nescis quid sunt haec? Et dixi: Non, domine mi. [14] Et dixit: Isti sunt duo filii olei, qui assistunt Dominatori universae terrae.

su jo grožiu. [8] Man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta: [9] Zorobabėlio rankos padėjo pamatus šitiems namams, ir jo rankos pabaigs juos, ir jūs žinosite, kad kareivijų Viešpats yra siuntęs mane pas jus. [10] Nes kas paniekins mažos pradžios dienas? Jie turės džiaugtis, kai matys Zorobabėlio rankoje švininį lygintuvą. Tai yra septynios Viešpaties akys, kurios žvalgosi po visą žemę.

[11] Aš atsiliepiau ir jam tariau: Kas yra šituodu alyvmedžiu žvakidės dešinėje ir jos kairėje? [12] Aš atsiliepiau antrą kartą ir jam tariau: Kas yra šitos dvi alyvų šakelės greta dviejų auksinių snapų, kuriuose yra auksiniai vamzdeliai? [13] Jis man atsakė ir tarė: Argi tu nežinai, kas yra šitie? Aš atsakiau: Ne, mano Viešpatie. [14] Tuomet jis tarė: Šitie yra du pateptieji, kurie stovi prie visos žemės valdovo.

5. Tautos nuodėmės atėmimas.

Caput V. [1] Et conversus sum, et levavi oculos meos: et

5 perskyrimas. [1] Aš vėl pakėliau savo akis ir žiūrėjau:

---

tingos Dievo pagalbos ir bažnyčią statydamas. — *Jis sulygins grožį...* Vulg. prasmė neaiški. Ebr. t.: šūkaujant: malonė, malonė jam!, t. y. tebūna jis laimingai padėtas, Dievas tepalaimina jį. — (9) *Ir jūs žinosite...:* iš bažnyčios pastatymo jūs galėsite tikrai suprasti, kad ir visi kiti pažadai, liečią teokratiją, bus atitesėti. — (10) *Nes kas paniekins...* Sunkiose sąlygose buvo pradėta statyti antroji bažnyčia, ypač palyginus jos statymą ir baigimą su Saliamono atliktuoju darbu; bet tenedrįsta nė vienas niekinti naujosios bažnyčios; jos statymu džiaugsis tauta, Dievo pagalba bus su statytoju. — *Matys Zorobābėlio...:* Vz. auk. 3,9 ir paaišk.

(11) *Du alyvmedžiu...* Vz. auk. 3 eil. — *Kas yra šitos...* Anot ebr. t.: ką reiškia dvi alyvų uogų kekės prie dviejų auksinių vamzdžių, iš kurių teka auksas? Tekantis auksas čia yra ne kas kita, kaip tik blizgantis aukso spalvos skystimas, aliejus. Kodėl pranašas savo klausimą pakartoja, ne visai aišku; gal jam rūpėjo išreikšti savo mintį tiksliau ir tuo būdu gauti tikslesnį atsakymą. — (14) *Du pateptieji:* iš Dovido giminės kilęs tautos vadas Zorobabėlis ir vyriausias kunigas Jozuė. Juodu Dievo pašaukimu ir šv. Dvasios patepimu buvo skirti teokratinės karalystės pareigoms. — *Stovi:* pasiryžę tarnauti Viešpačiui.

5,1—11. Bedieviai turės žūti ir bedievybė bus pašalinta iš teokratinės šalies.

vidi, et ecce volumen volans. [2] Et
dixit ad me: Quid tu vides? Et
dixi: Ego video volumen volans:
longitudo eius viginti cubitorum,
et latitudo eius decem cubitorum.
[3] Et dixit ad me: Haec est maledictio, quae egreditur super faciem omnis terrae: quia omnis fur, sicut ibi scriptum est, iudicabitur: et omnis iurans, ex hoc
similiter iudicabitur. [4] Educam
illud, dicit Dominus exercituum: et veniet ad domum furis, et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter: et commorabitur in medio domus eius, et consumet eam, et ligna eius, et lapides eius.
[5] Et egressus est angelus, qui loquebatur in me: et dixit ad me: Leva oculos tuos, et vide quid
est hoc, quod egreditur. [6] Et di-
xi: Quidnam est? Et ait: Haec est amphora egrediens. Et dixit: Haec est oculus eorum in uni-
versa terra. [7] Et ecce talentum
plumbi portabatur, et ecce mulier una sedans in medio amphorae.
[8] Et dixit: Haec est impietas. Et

Štai čia buvo skraidanti knyga.
[2] Tuomet jis man tarė: Ką tu matai? Aš atsakiau: Matau skraidančią knygą; jos ilgis dvidešimt mastų ir jos plotis dešimts mas-
tų. [3] Jis man tarė: Tai yra prakeikimas, kurs išsiplečia ant visos šalies paviršiaus; nes kiekvienas vagis, kaip tenai parašyta, bus
teisiamas. [4] Aš išvesiu jį, sako
kareivijų Viešpats, ir jis ateis į vagies namus ir į namus to, kurs prisiekia mano vardu melagingai; jis pasiliks jo namų viduje ir sunaikins juos, jų medžius ir jų akmenis.

[5] Po to angelas, kurs kalbėjo manyje, išėjo ir man tarė: Pakelk savo akis ir žiūrėk, kas tai
yra, kas išeina. [6] Aš tariau: Kas
gi tai yra? Jis atsakė: Tai yra ąsuotis, kurs išeina. Jis sakė: Tai yra jų išvaizda visoje šalyje.
[7] Štai buvo nešama švininė skritis, ir štai ąsuočio viduje sėdėjo
viena moteriškė. [8] Jis tarė: Tai
yra bedievybė, ir jis įmetė ją į

(5,1) *Skraidanti knyga:* rašomosios medžiagos, pergamino gabalas, paprastai suvyniojamas į rietimą, buvo ištiestas ir laikėsi ore. — (2) *Mastų.* Mastas lygus 0,525 metro; todėl skraidąs lakštas buvo labai didelis. Tokie pat ilgiai ir pločiai buvo sandoros padangtės ir Saliamono bažnyčios dalių ir dalykų. Plg. Iš. 26-36; 3 Kar. 6,3.23—28; 2 Kron. 4,1. — (3) *Prakeikimas, kurs...* Dievo prakeikimas tarsi kabėte kaba ant visų nusidėjėlių galvų ir tai visoje šalyje; jis, sakytumei, nuolat laukia ženklo, kad nusidėjėli pultų. — *Kiekvienas vagis...* Įvardijamos ypač dvi nuodėmės, kurios apima visus nusikaltimus žmonėms ir Dievui, tiek kiek tais nusikaltimais pažeidžiama artimo ir Dievo meilė (Teod.). Gal grįžusiems iš nelaisvės žydams šitos dvi nuodėmės buvo labiau pavojingos. — (4) *Jis pasiliks...* Prakeikimas nepraeina greitai, bet pasilieka, iki nusidėjėlis visai sunaikinamas. Taip Dievas 'apreiškia savo šventumą.

(5) *Kas išeina:* kas pasirodo. — (6) *Asuotis.* Ebr. *efah* vadinosi tam tikras saikas, kuriuo buvo seikėjami. pvd., javai; jis buvo lygus 31, 54 litrų (anot kitų, 39, 37 ir 58, 88). Regėjime buvo parodytas Zakarijui, be abejo, daug didesnis saikas, nes jame galėjo sėdėti moteriškė. — *Jų išvaizda.* Šv. Rašte kai kada minimas nuodėmių saikas (Prad. 15,16); kai jis būna jau pilnas, Dievas siunčia bausmę. Aukščiau minėtų nusidėjėlių nusikaltimai buvo panašūs į didelį saiką su sėdinčia jame moteriške. — (7) *Buvo nešama:* buvo pakelta. Kalbama apie apskritą sunkų švininį saiko dangtį. Jei jo svoris buvo tikrai lygus žydų talentui, tai jis svėrė 42, 53 klg. — *Moteriš-*

proiecit eam in medio amphorae, et misit massam plumbeam in os eius. [9] Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce duae mulieres egredientes, et spiritus in alis earum, et habebant alas quasi alas milvi: et levaverunt amphoram inter terram, et caelum. [10] Et dixi ad angelum, qui loquebatur in me: Quo istae deferunt amphoram? [11] Et dixit ad me: Ut aedificetur ei domus in terra Sennaar, et stabiliatur, et ponatur ibi super basem suam.

ąsuočio vidų, o švino gabalą įmetė į jo angą. [9] Aš pakėliau savo akis ir žiūrėjau. Štai pasirodė dvi moteriškės, o vėjas kėlė jų sparnus, kurie buvo kaip vanago sparnai. Jos pakėlė ąsuotį tarp žemės ir dangaus. [10] Tuomet aš tariau angelui, kurs kalbėjo manyje: Kur šitos neša ąsuotį? [11] Jis man atsakė: Kad jam būtų pastatyti namai Senaaro šalyje; kai jie ten bus pastatyti, jis bus padėtas ant savo papėdės.

6. Teismas tautoms, Dievo tautos laimė.

Caput VI. [1] Et conversus sum, et levavi oculos meos, et vidi: et ecce quattuor quadrigae egredientes de medio duorum montium: et montes, montes aerei. [2] In quadriga prima equi rufi, et in quadriga secunda equi nigri, [3] et in quadriga tertia equi albi, et in quadriga quarta equi varii, et fortes. [4] Et respondi, et dixi ad angelum, qui loquebatur in me: Quid sunt haec, domine mi? [5] Et respondit angelus, et ait ad me: Isti sunt quattuor venti caeli, qui egrediuntur ut stent co-

6 perskyrimas. [1] Aš vėl pakėliau savo akis ir žiūrėjau: štai pasirodė keturi vežimai iš tarp dviejų kalnų, tie gi kalnai buvo skaistvario kalnai. [2] Pirmojo vežimo arkliai buvo sarti antrojo vežimo arkliai buvo juodi, [3] trečiojo vežimo arkliai buvo balti ir ketvirtojo vežimo arkliai buvo margi ir stiprūs. [4] Tuomet aš atsiliepiau ir tariau angelui, kurs kalbėjo manyje: Kas yra šitie, mano Viešpatie? [5] Angelas atsakė ir man tarė: Šitie yra keturi dangaus vėjai, kurie išeina

---

kė: įasmeninta nuodėme, bedievystė. — (9) *Dvi moteriškės.* Jiedvi vaizduoja visas priemones žmonių tarpe, kuriomis Dievas naudojasi, kad pašalintų pikta iš savo tautos. — *Kaip vanago.* Ebr. t.: kaip gandro. — (11) *Senaaro.* Taip vadinosi šalis, kurio žmonės pirmą kartą viešai organizavo sąmokslą prieš Dievą (Prad. 10,2)...). Ten buvo statomas Babėlės bokštas, ten buvo tinkamiausia pastovi vieta išvarytai iš teokratinės tautos bedievybei. — Pasireiškiąs vyriausiame kunige Jozuėje ir tautos vade Zorobabėlyje šventumas turi pasiekti ir visą tautą, nes tik tikras šventumas, ne kūniška kilmė suteikia teisę dalyvauti atnaujintos teokratijos geradarystėse. Tas tautos šventumas ir žadamas šiuo regėjimu.

6,1—15. Keturių pakinkytų vežimų regėjimu pranašas pamokinamas, kad visos pagonių tautos bus nugalėtos (1—8). Simboliniu vainiko padėjimu ant vyriausio kunigo galvos skelbiama, kad Mesijas bus karalius ir kunigas (9—15).

(6,1) *Keturi vežimai..* Plg. su raitelių regėjimu auk. 1,8—11. — *Iš tarpo dviejų kalnų:* todėl iš gilaus slėnio. Jei vežimai išeina iš Jeruza-

ram Dominatore omnis terrae.
6 In qua erant equi nigri, egre-
diebantur in terram Aquilonis: et
albi egressi sunt post eos et va-
rii egressi sunt ad terram Austri
7 Qui autem erant robustissimi,
exierunt, et quaerebant ire, et dis-
currere per omnem terram. Et di-
xit: Ite, perambulate terram, et
perambulaverunt terram. 8 Et vo-
cavit me, et locutus est ad me, di-
cens: Ecce qui egrediuntur in
terram Aquilonis, requiescere fe-
cerunt spiritum meum in terra
Aquilonis.

9 Et factum est verbum Do-
mini ad me, dicens: 10 Sume a
transmigratione ab Holdai, et a
Tobia, et ab Idaia; et venies tu
in die illa, et intrabis domum Io-
siae, filii Sophoniae, qui vene-
runt de Babylone. 11 Et sumes
aurum, et argentum: et facies
coronas, et pones in capite Iesu
filii Iosedec sacerdotis magni, 12 et
loqueris ad eum, dicens: Haec ait
Dominus exercituum, dicens: EC-
CE VIR ORIENS NOMEN EIUS:
et subter eum orietur, et aedifica-

stovėti visos žemės valdovo aki-
vaizdoje. 6 Kurio arkliai buvo juo-
di, ėjo į šiaurės šalį, ir baltieji
išėjo paskui juos, o margieji išė-
jo į pietų šalį. 7 Tie, kurie buvo
stipriausieji, išėjo ir stengėsi
apeiti visą žemę. Jis tarė: Eikite,
pereikite per žemę, ir jie perėjo
per žemę. 8 Tuomet jis pašaukė
mane ir kalbėjo man sakydamas:
Štai tie, kurie išeina į šiaurės šalį,
nuramino mano dvasią šiaurės
šalyje.

9 Man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: 10 Imk
iš tremtinių, iš Holdajo, iš To-
bijo ir iš Idajo. Tu pats tą die-
ną ateisi ir įeisi į Sofonijo sū-
naus Jozijo namus, į kuriuos anie
atėjo iš Babilono; 11 paimk auk-
są ir sidabrą, padaryk vainikų,
padėk juos ant vyriausiojo kuni-
go Jozedeko sūnaus Jėzaus gal-
vos 12 ir kalbėk jam, sakydamas:
Štai ką sako kareivijų Viešpats:
ŠTAI VYRAS, JIS VARDU AT-
ŽALA; po juo žels, ir jis statys

---

lės, tai du kalnu galėjo būti Sionas ir Alyvų kalnas. Kalnai iš skaistvario — neišardomi, nenugalimi. Jeruzalė yra nenugalimos, amžinos teokratijos centras. — *Jis tarė:* visos žemės valdovas tarė. — (8) *Nuramino mano...* Nugalėjus visai Dievo tautos priešus, rūstybė, kurią jie buvo sukėlę, aprimsta. Minima ypatingu būdu šiaurė, nes ten buvo Babėlė ir Asirija, iš kurių Dievo tautai teko daugiausiai kentėti. — Arklių spalvų įvairumas turi nurodyti, kad Dievas veikia ir nugali įvairiais būdais (plg. Apr. 6,4—8).

(10) *Iš tremtinių...* Nors nelaisvės metams pasibaigus visi žydai galėjo grįžti į Palestiną, tačiau daug jų pasiliko Babilonijoje. Pasilikusieji ištrėmime lankydavo Jeruzalę, siųsdavo dovanų ir vėl grįždavo atgal. Tokie svečiai su dovanomis turėjo būti Holdajis ir kiti. Jie buvo sustoję Jozijo namuose, kame turėjo juos rasti Zakarijas. Jozijas gal buvo ainis to Sofonijo, kurs minimas Jer. 21,1; 37,3. — (11) *Vainikų....* Kalbama apie vieną karūną, sudarytą iš kelių supintų ar susegtų vainikų. — *Ant vyriausiojo...* Vainikų uždėjimas ant vyriausiojo kunigo galvos turėjo parodyti, kaip didelę garbę Dievas nori suteikti tiems, kurie pasirodo tikrai atsidavusiais teokratijai. — (12) *Sakydamas...* Vyriausias kunigas yra Mesijo figūra; todėl karūna, kuria puošiama vyriausiojo kunigo galva, iš tikrųjų priklauso Mesijui, su kuriuo artimiausioje vienybėje pasilieka ir teokratinė tauta. — *Štai vyras...* Vz. auk. 3,3. Kaldajiškas tekstas šiuos žodžius pa-

bit templum Domino. [13] Et ipse exstruet templum Domino: et ipse portabit gloriam, et sedebit, et dominabitur super solio suo: et erit sacerdos super solio suo, et consilium pacis erit inter illos duos. [14] Et coronae erunt Helem, et Tobiae, et Idaiae, et Hem, filio Sophoniae, memoriale in templo Domini. [15] Et qui procul sunt, venient, et aedificabunt in templo Domini: et scietis quia Dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc, si auditu audieritis vocem Domini Dei vestri.

Viešpačiui bažnyčią. [13] Jis pastatys bažnyčią Viešpačiui, jis nešios garbę, sėdės ir viešpataus savo soste; jis bus kunigas savo soste, ir bus tarp jųdviejų taikos sandora. [14] Vainikai bus Helemui, Tobijui, Idajui ir Sofonijo sūnui Hemui atsiminimas Viešpaties bažnyčioje. [15] Tuomet tie, kurie yra toli, ateis ir statys Viešpaties bažnyčioje, ir jūs žinosite, kad kareivijų Viešpats yra siuntęs mane pas jus. Įvyks gi tai, jei jūs atsidėję klausysite Viešpaties, jūsų Dievo, balso.

II. Tinkamas prisirengimas laimėti pažadus.

Caput VII. [1] Et factum est in anno quarto Darii regis, fac-

7 perskyrimas. [1] Tai atsitiko ketvirtais karaliaus Darijaus

---

aiškina taip: štai žmogus, kurs vardu Mesijas; jis turi būti apreikštas ir pagarbintas. — *Po juo žels.* Ebr. t.: jis žels iš apačios, t. y. iš mažos pradžios labai išaugs. Nors kilęs iš Dovido giminės pasirodys be jokios iškilmės ir augs pamažu, kaipo toksai, statys Viešpaties bažnyčią, tą naują šventovę, kurią matė pranašas Ezekiėlis atnaujintoje teokratijoje, kuri, kaipo švenčiausias dalykas, ne žmonių padarytas statinys, turi būti Mesijo patepta (Dan. 9,24). Tos šventovės, kurią turi pastatyti Mesijas, vaizdas bus Zorobabėlio statomoji bažnyčia; šita buvo senosios teokratijos vidurys, naujoji bus dvasinis statinys. — (13) *Jis nešios garbę...* Kai dvasinė bažnyčia bus pastatyta, Mesijas bus tikras ir teisėtas vainiko nešiotojas, pilnas garbės ir didenybės; jis kaip karalius ir kunigas sėdės savo soste, nes jam priklauso amžinasis Dovido sostas (2 Kar. 7,16; Ps. 88,38). — *Bus tarp jųdviejų...* Mesijo viešpatavimas kunigiškas, pilnas taikos. Karališkoji ir kunigiškoji valdžia Sen. Testamente buvo suteiktos atskiriems asmenims, viena Dovido giminei, kita Aarono šeimai; Mesijas abi valdžias labai išaukština ir sujungia, taip kaip jos buvo sujungtos Melkizedeke, kurs buvo Mesijo vaizdas. — Taikos sandora tarp dviejų valdžių aiškintojų dar suprantama apie tam tikrą vienybę tarp Mesijo ir vyriausiojo kunigo, kurs tuo būdu raginamas taip eiti savo pareigas, kad tikrai būtų Mesijo atvaizdas, kad tarp jo ir Mesijo būtų tobula nusistatymų sandora. — (14) *Helemui:* auk. 10 eil. minėtam Holdajui, kurio gal antras vardas buvo Helemas. — *Hemui.* Ebr. t. yra žodis *hen,* kurs reiškia malonė. Taip čia vadinamas Sofonijo sūnus, Jozijas (10 e.). Taigi padarytas iš dovanų vainikas, padėtas naujai pastatyoje bažnyčioje, turės priminti tris atvykusius iš Babilono pasiuntinius ir priėmusį juos į savo namus Joziją. — (15) *Kurie yra toli...* Kaip brangios dovanos, iš kurių buvo padarytas vainikas, buvo atneštos iš Babilono, taip tolimiausių šalių tautos turi prisidėti prie tikrojo Dievo bažnyčios statymo. Taip čia pranašaujamas pagonių grįžimas į Dievą. — *Jūs žinosite...* kaip auk. 4,9.

7,1—8,23. Dievas reikalauja paklusnumo, ne pasninko (7,1—7); ne-

tum est verbum Domini ad Zachariam, in quarta mensis noni,
qui est Casleu. 2 Et miserunt ad
domum Dei Sarasar, et Rogommelech, et viri, qui erant cum eo
ad deprecandam faciem Domini:
3 ut dicerent sacerdotibus domus
Domini exercituum, et prophetis loquentes: numquid flendum est mihi in quinto mense, vel sanctificare me debeo, sicut iam feci multis annis?

4 Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens:
5 Loquere ad omnem populum terrae, et ad sacerdotes, dicens: Cum ieiunaretis, et plangeretis in quinto et septimo per hos septuaginta annos: numquid ieiunium ieiunastis mihi? 6 et cum
comedistis, et bibistis, numquid non vobis comedistis, et vobismetipsis bibistis? 7 Numquid non
sunt verba, quae locutus est Dominus in manus prophetarum priorum, cum adhuc Ierusalem habitaretur, et esset opulenta, ipsa et urbes in circuitu eius, et ad

metais; Viešpaties žodis buvo suteiktas Zakarijui ketvirtą dieną devinto mėnesio, kurs vadinasi Kaslevu. 2 Sarasaras, Rogom-
melėkas ir buvusieji su juo žmonės pasiuntė į Dievo namus melstis Viešpaties akivaizdoje 3 ir
sakyti kareivijų Viešpaties namų kunigams ir pranašams, klausiant: Ar man reikia penktame mėnesyje verkti, arba ar aš turiu pašventinti save, kaip jau dariau daugelį metų?

4 Tuomet man buvo suteiktas Viešpaties žodis ir pasakyta:
5 Kalbėk visai šalies tautai ir kunigams sakydamas: Kai jūs per šiuos septynias dešimtis metų pasninkavote ir raudojote penktame ir septintame mėnesyje, argi jūs tikrai man pasninkavote?
6 Ir kai jūs valgėte bei gėrėte, argi ne sau valgėte ir ne patys sau gėrėte? 7 Argi tai ne tie
žodžiai, kuriuos Viešpats yra kalbėjęs per pirmuosius pranašus, kai Jeruzalė dar tebebuvo gyvenama ir buvo turtinga, ji pati ir miestai aplink ją, kai dar tebe-

---

paklusnumas atneša nelaimių (7,8—14). Dievas žada Sionui malonę ir laimę (8,1—8), todėl žydų tautai reikia nenustoti drąsos ir pasitikėti Dievo palaiminimu (8,9—17); Jeruzalė turės virsti visų tautų centru (8,18—23).

(7,1) *Kaslevu.* Jis atatinka mūsų antrą lapkričio pusę ir gruodžio pradžią. Plg. 2 Ezdr. 1,1.7. — (2) *Į Dievo namus...* Tikriau anot ebr. t.: Betėlis pasiuntė Sarasarą, Rogommelėką ir t.t., arba Betėlio gyventojai, būtent, Sarasaras, Rogom-melėkas ir t.t. Betėlis nedidelis miestelis arti 20 kilom. į šiaurę nuo Jeruzalės. Jo gyventojų dalis buvo grįžus iš nelaisvės draug su Zorobabėliu (2 Ezdro 7,32); paminėti čia grįžusiųjų vardai asiriški, matomai jie buvo gauti nelaisvėje. — (3) *Ar man reikia...* Klausiama Betėlio miestelio vardu. Klausimas liečia kai kurių pasninkų laikymą. Izraėlitai liūdniems savo krašto įvykiams paminėti buvo sau paskyrę įstatyme neįsakytų pasninko dienų, pvd., dešimtą penkto mėnesio dieną, kurioje buvo sudeginta Jeruzalė ir jos bažnyčia (Jer. 52,12.13), trečią septinto mėnesio dieną dėl Godolijo nužudymo (4 Kar. 25,25; Jer. 42,21), devintą ketvirto mėnesio dieną, kurioje buvo paimta Jeruzalė Sedekijos laikais (Jer. 39,2; 56,6), pagaliau dešimtą dešimto mėnesio dieną, kurioje Nebukadnecaras buvo pradėjęs Jeruzalės apgulimą (Jer. 52,1). Ketvirtais Darijaus metais kai jau žymi bažnyčios dalis buvo atstatyta, rodėsi atėjęs laikas pakeisti gedulą džiaugsmu. Tačiau žydai jų pačių

Austrum, et in campestribus ha-
bitaretur?
8 Et factum est verbum Do-
mini ad Zachariam, dicens: 9 Haec
ait Dominus exercituum, dicens:
Iudicium verum iudicate, et mi-
sericordiam, et miserationes fa-
cite, unusquisque cum fratre
suo. 10 Et viduam, et pupillum,
et advenam, et pauperem nolite
calumniari: et malum vir fratri
suo non cogitet in corde suo.
11 Et noluerunt attendere, et
averterunt scapulam recedentem,
et aures suas aggravaverunt ne
audirent. 12 Et cor suum posu-
erunt ut adamantem ne audi-
rent legem, et verba quae misit
Dominus exercituum in spiritu
suo per manum prophetarum
priorum: et facta est indignatio
magna a Domino exercituum.
13 Et factum est sicut locutus
est, et non audierunt: sic cla-
mabunt, et non exaudiam, di-
cit Dominus exercituum. 14 Et
dispersi eos per omnia regna,
quae nesciunt: et terra desolata est
ab eis, eo quod non esset trans-
iens et revertens: et posuerunt
terram desiderabilem in desertum.

Caput VIII. 1 Et factum est
verbum Domini exercituum, di-

buvo gyvenama pietuse ir lygu-
mose?
8 Viešpaties žodis buvo su-
teiktas Zakarijui ir pasakyta: 9 Ka-
reivijų Viešpats sako taip: Teis-
kite teisingai, rodykite gailestin-
gumą ir pasigailėjimą, kiekvienas
savo broliui. 10 Neskriauskite na-
šlės, našlaičio, ateivio ir beturčio,
ir tenemano nė vienas savo šir-
dyje pikta prieš savo brolį. 11 Bet
jie nenorėjo to žiūrėti ir atkakliai
atgręžė man nugarą ir apkurtino
savo ausis, kad neišgirstų; 12 jie
padarė savo širdis kietas kaip
deimantas, kad negirdėtų įstaty-
mo ir tų žodžių, kuriuos kareivi-
jų Viešpats savo dvasia siuntė
per pirmuosius pranašus. Iš to
buvo didis kareivijų Viešpaties
užsidegimas. 13 Įvyko, kaip jis bu-
vo kalbėjęs, bet jie neklausė; tai-
gi kai jie šauks, aš neišklausysiu,
sako kareivijų Viešpats. 14 Aš iš-
sklaidžiau juos visose karalystėse,
kurių jie nežinojo; šalis buvo jų
apleista, taip kad nebuvo, kas per
ją eitų ir grįžtų, ir jie pavertė
brangiausią šalį tyruma.

8 perskyrimas. 1 Vėl bu-
vo suteiktas Viešpaties žodis ir

---

paskirto pasninko patys nedrįsta pamesti ir nori patirti, kokia čia būtų Dievo valia. — *Pašventinti.* Anot. ebr. t.: paskirti, t. y. susilaikyti (nuo valgio, gėrimo). — *Daugelį metų:* nelaisvės metu.

(5) *Visai šalies tautai ir...* Atsakymas duodamas ne vien Betėlio miesteliui, bet visai tautai, nes tai svarbus pamokinimas visiems. — *Argi jūs tikrai man...* Dievas tų pasninkų nebuvo įsakęs; buvo pasninkaujama ne pakelta į Dievą širdimi. Tokie pasninkai neturi vertės Dievo akyse; jų galima nesilaikyti, nes jais neįsigyjama nuopelnų pas Dievą: — (6) *Kai jūs valgėte...* Kaip žmonės valgo ir geria patys sau, taip buvo padarę ir žydai su savo pasninkais. — (7) *Argi tai ne tie...* ar jūs nežinote, ko Dievas nuolat, bet veltui reikalavo? — *Pietuse ir lygumose:* Negebe ir Šefeloje, Palestinos pietų pakraščiuose ir pajūryje.

(9,10) *Teiskite...* Vz. Iš. 22,22; Iz. 1,23; Jer. 5,28. — (12) *Savo dvasia...* Pranašai kalbėjo šv. Dvasios įkvėpti. — (13) *Kai jie šauks...* Taip buvo pranašauta pirmųjų pranašų (plg. Iz. 65,12; 66,4; Pat. 1,24—30). — Zakarijas čia tik primena, kas buvo pasakyta apie ateitį, nors dabar tai jau priklauso praeičiai.

(8,2) *Didelio pavydo...* Vz. auk.

cens: 2 Haec dicit Dominus exer-
cituum: Zelatus sum Sion zelo
magno, et indignatione magna
zelatus sum eam. 3 Haec dicit
Dominus exercituum: Reversus
sum ad Sion, et habitabo in me-
dio Ierusalem: et vocabitur Ieru-
salem Civitas veritatis, et Mons
Domini exercituum mons sancti-
ficatus. 4 Haec dicit Dominus
exercituum: Adhuc habitabunt
senes, et anus in plateis Ierusa-
lem: et viri baculus in manu eius
prae multitudine dierum. 5 Et pla-
teae civitatis complebuntur infan-
tibus, et puellis ludentibus in
plateis eius. 6 Haec dicit Domi-
nus exercituum: Si videbitur dif-
ficile in oculis reliquiarum populi
huius in diebus illis, numquid in
oculis meis difficile erit dicit Do-
minus exercituum? 7 Haec dicit
Dominus exercituum: Ecce ego
salvabo populum meum de terra
Orientis, et de terra Occasus solis.
8 Et adducam eos, et habitabunt
in medio Ierusalem: et erunt mi-
hi in populum, et ego ero eis in
Deum in veritate, et in iustitia.
9 Haec dicit Dominus exercituum:
Confortentur manus vestrae, qui
auditis in his diebus sermones
istos per os prophetarum in die,
qua fundata est domus Domini

pasakyta: 2 Kareivijų Viešpats sa-
ko taip: Aš turėjau labai didelio
pavydo dėl Siono ir aš pavydė-
jau dėl jo su dideliu užsidegimu.
3 Kareivijų Viešpats sako taip:
Aš grįžtu į Sioną ir gyvensiu
Jeruzalės viduje; Jeruzalė vadinsis
Ištikimybės miestas ir kareivijų
Viešpaties kalnas, pašvęstas kal-
nas. 4 Kareivijų Viešpats sako taip:
Seniai ir senelės dar gyvens Je-
ruzalės gatvėse, kiekvieno ranko-
je bus jo lazda dėl didelės se-
natvės. 5 Miesto gatvės bus pil-
nos vaikų ir mergaičių, žaidžian-
čių jo gatvėse. 6 Kareivijų Vieš-
pats sako taip: Jei tai šios tau-
tos liekanų akyse rodysis sunku
anose dienose, argi bus sunku
mano akyse, sako kareivijų Vieš-
pats? 7 Kareivijų Viešpats sako
taip: Štai aš išgelbėsiu savo tau-
tą iš rytų šalies ir iš saulėleidžio
šalies. 8 Aš atvesiu juos, ir jie
gyvens Jeruzalės viduje; jie bus
man tauta, o aš būsiu jiems Die-
vas tiesoje ir teisybėje. 9 Karei-
vijų Viešpats sako taip: Tesustip-
rėja jūsų rankos, kurie girdite
šiose dienose šituos žodžius iš
pranašų burnos, tą dieną, kurio-
je padėti kareivijų Viešpaties na-
mų pamatai, kad būtų statoma
bažnyčia. 10 Nes pirm šitų die-

1,14 paaišk. — (3) *Aš grįžtu...* Kai Dievas buvo leidęs priešams paimti Jeruzalę, jis buvo tarsi palikęs Sioną ir savo šventąją buveinę (plg. Ez. 10,18; 11,23 ir 43,2). — *Gyvensiu...* Kartojamas pažadas padarytas auk. 2,5 regėjime. Pilnai jis bus atitesėtas tikroje ir tobuloje teokratijoje. — *Ištikimybės miestas:* kuriame ištikimybė Dievui niekuomet nesiliauja (Iz. 1,21). — *Viešpaties kalnas:* Morijos kalnelis, kuriame buvo pastatyta bažnyčia. — (4) *Seniai ir...* Jeruzalė bus pilna laimingų senelių ir linksmai augančio jaunimo. Ankstyva žmogaus mirtis Sen. Testam. buvo laikoma bausme už nuodėmes. Ilgas amžius, gausinga ainija ypatingo Dievo palaiminimo žymės. Dievo tautos daugėjimas yra nuolatinės mesijinių laikų žymės. Plg. Iz. 65,20. — (7.8) *Iš rytų šalies...* Viešpats grąžins žydus iš visų šalių, į kurias jie buvo ištremti (Iz. 45,5.6; Joėl. 3,6), ir apgyvendins juos padidintoje jų sostinėje (auk. 2,4.5). — (9) *Iš pranašų:* Agėjo ir Zakarijo. — *Tą dieną, kurioje...* Anot. ebr. t: čia kalbama ne apie pirmą kartą padėtus pamatus naujai bažnyčiai, bet

exercituum, ut templum aedificaretur. [10] Siquidem ante dies illos merces hominum non erat, nec merces iumentorum erat, neque introeunti, neque exeunti erat pax prae tribulatione: et dimisi omnes homines, unumquemque contra proximum suum. [11] Nunc autem non iuxta dies priores ego faciam reliquiis populi huius, dicit Dominus exercituum, [12] sed semen pacis erit: vinea dabit fructum suum, et terra dabit germen suum, et caeli dabunt rorem suum: et possidere faciam reliquias populi huius universa haec. [13] Et erit: sicut eratis maledictio in Gentibus, domus Iuda, et domus Israel: sic salvabo vos, et eritis benedictio: nolite timere, confortentur manus vestrae. [14] Quia haec dicit Dominus exercituum: Sicut cogitavi ut affligerem vos, cum ad iracundiam provocassent patres vestri me, dicit Dominus, [15] et non sum misertus: sic conversus cogitavi in diebus istis ut benefaciam domui Iuda, et Ierusalem: nolite timere. [16] Haec sunt ergo verba, quae facietis: Loquimini veritatem, unusquisque cum proximo suo: veritatem, et iudicium pacis iudicate in portis vestris. [17] Et unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris: et iuramentum mendax ne diligatis: om-

nų nebuvo užmokesnio žmonėms, nei pelno iš gyvulių; nebuvo ramybės nei įeinančiam, nei išeinančiam dėl sielvarto, ir aš leidau, kad visi žmonės būtų vienas prieš kitą; [11] bet dabar aš darysiu šios tautos liekanoms ne taip, kaip praeitose dienose, sako kareivijų Viešpats; [12] bus taikos sėkla: vynuogynas duos savo vaisių, žemė duos savo derlių ir dangus duos savo rasą; aš padarysiu, kad šios tautos liekanos imtų visa tai valdyti. [13] Ir atsitiks, kad kaip jūs, Jūdo namai ir Izraėlio namai, buvote prakeikimas tautose, taip aš išgelbėsiu jus, ir jūs būsite palaiminimas; nebijokite, tesustipręja jūsų rankos. [14] Nes kareivijų Viešpats sako taip: Kaip aš buvau nusistatęs plakti jus, kai jūsų tėvai vedė mane į rūstybę, sako Viešpats, [15] ir nepasigailėjau, taip vėl nusistačiau šiose dienose daryti gera Jūdo namams ir Jeruzalei; nebijokite! [16] Taigi štai kas reikia jums daryti: Kalbėkite tiesą kiekvienas savo artimui; žiūrėdami tiesos ir taikos teismo, teiskite vartuose. [17] Nemanykite nė vienas savo širdyse pikta prieš savo artimą ir nemėgkite melagingos priesaikos; nes visa tai

---

apie bažnyčios statymo darbą po keliolikos metų pertraukos. — (10) *Nebuvo užmokesnio...* Plg. Ag. 2,17,18. — *Dėl sielvarto.* Ebr. t.: dėl prispaudėjo (vz. 1 Ezdro 4,1—5,24). — (12) *Bus taikos sėkla:* sėkla ar sėja bus toki pat taikos metu, todėl nežus, nebus sunaikinta. — *Dangus duos...* Plg. Ag. 2,19,20... 1 Mak. 14,8: — (13) *Buvote prakeikimas...* plg. Jer. 24,9; 25,18; Prad. 48,20 ir k. — (15) *Nebijokite.* Kaip niekas negalėjo sutrukdyti mano grąsymų įvykinimo, taip niekas nesutrukdys mano gausaus palaiminimo. — (16) *Taikos teismo.* Rūpinkitės, kad jūsų teismas būtų toks, kurs daro taiką, suderina besivaidijančius, daro ginčams galą. — *Savo vartuose:* miestų vartuose, kame pas žydus teismas paprastai buvo daromas. — (17) *Nemanykite...* Sąlygos, kuriomis Viešpats atitesės savo pažadus, pakartojamos. Plg. auk. 7,9.10.

nia enim haec sunt, quae odi,
dicit Dominus
18 Et factum est verbum Do-
mini exercituum ad me, dicens:
19 Haec dicit Dominus exercitu-
um: Ieiunium quarti, et ieiunium
quinti, et ieiunium septimi, et
ieiunium decimi erit domui Iuda
in gaudium, et laetitiam, et in
sollemnitates praeclaras: veritatem
tantum, et pacem diligite. 20 Haec
dicit Dominus exercituum: Us-
quequo veniant populi, et habi-
tent in civitatibus multis, 21 et
vadant habitatores, unus ad alte-
rum, dicentes: Eamus, et depre-
cemur faciem Domini, et quae-
ramus Dominum exercituum: va-
dam etiam ego. 22 Et venient po-
puli multi, et gentes robustae ad
quaerendum Dominum exercitu-
um: In diebus illis, in quibus
apprehendent decem homines ex
omnibus linguis Gentium, et ap-
prehendent fimbriam viri Iudaei,
dicentes: Ibimus vobiscum: audi-
vimus enim quoniam Deus vo-
biscum est.

yra dalykai, kurių aš nekenčiu,
sako Viešpats.
18 Man buvo suteiktas Vieš-
paties žodis ir pasakyta: 19 Ka-
reivijų Viešpats sako taip: Ket-
virto mėnesio pasninkas, penkto
pasninkas, septinto pasninkas ir
dešimto pasninkas turi virsti Jū-
do namams džiaugsmu ir link-
smybe ir puikiomis iškilmėmis.
Tiktai mylėkite tiesą ir taiką.
20 Kareivijų Viešpats sako taip:
Dar ateis į čia tautų ir gyvens
daugelyje vietų, 21 ir jų gyven-
tojai eis vienas pas kitą ir sakys:
Eikime ir maldaukime Viešpaties
veidą ir ieškokime kareivijų Vieš-
paties, eisiu draug ir aš. 22 Daug
tautų ir galingos giminės ateis
į Jeruzalę ieškoti kareivijų Vieš-
paties ir maldauti Viešpaties vei-
do. 23 Kareivijų Viešpats sako
taip: Anose dienose dešimts žmo-
nių iš visų giminių kalbų išties
ranką ir nutvers žmogaus šydo
skverną, sakydami: Mes eisime
draug su jumis, nes mes esame
girdėję, kad Dievas yra su jumis.

III. Tautos gelbėjimo įvykinimas. 1. Teismas pagonims.

Caput IX. 1 Onus verbi Do-
mini in terra Hadrach, et Damas-
ci requiei eius: quia Domini est

9 perskyrimas. 1 Viešpaties
žodžio našta Hadracho žaliai ir
Damaskui, ant kurio jis pasilieka,

(**19**) *Viešpats sako taip...* Grįžtama prie Betėlio gyventojų iškelto klausimo apie pasninkus (auk. 7,3). Teokratijos atstatymas bus taip garbingas dalykas, kad net seno liūdesio ir gedulo atsiminimas turi sukelti džiaugsmo, nes tas liūdesys buvo kelias į didelę laimę. Be pasninkų, paminėtų auk. 7,3.5, čia minimi dar du kitu pasninku. Vz. auk. 7,3 paaišk. — (**20**) *Dar ateis...* Anot ebr. t.: dar atsitiks, kad visos tautos ir daugelio miestų gyventojai ateis. Jų gyventojai eis vieni pas kitus ir sakys: Kelkitės, eikime ir t.t. — Taigi pagonys lenktyniuodami skubinsis į Jeruzalę garbinti Viešpaties. — (**23**) *Dešimts žmonių...* Ateinančių iš pagonių bus daug daugiau, kaip žydų. Jie laikysis tikrai pamaldžių žydų, kad apsisaugotų nuo bet kurios klaidos kelyje į Viešpatį.

9,1—11,17. Viešpats nubaus artimus Izraėlio kaimynus (9,1—7), gelbėtojas atvyks raitas ant asilaičio į Sioną, kame grįžusieji bus laimingi (9,8—17). Gelbėjimo reikia prašyti Dievą, kurio kaimenei bus su-

oculus hominis, et omnium tri-
buum Israel. 2 Emath quoque in
terminis eius, et Tyrus, et Sidon:
assumpserunt quippe sibi sapien-
tiam valde. 3 Et aedificavit Tyrus
munitionem suam, et coacervavit
argentum quasi humum, et au-
rum ut lutum platearum. 4 Ecce
Dominus possidebit eam,et percu-
tiet in mari fortitudinem eius, et
haec igni devorabitur. 5 Videbit
Ascalon, et timebit: et Gaza, et
dolebit nimis: et Accaron, quo-
niam confusa est spes eius: et
peribit rex de Gaza, et Ascalon
non habitabitur. 6 Et sedebit se-
parator in Azoto, et disperdam
superbiam Philisthinorum. 7 Et au-
feram sanguinem eius de ore
eius, et abominationes eius de me-
dio dentium eius, et relinquetur
etiam ipse Deo nostro, et erit
quasi dux in Iuda, et Accaron quasi
Iebusaeus.

nes Viešpats kreipia savo akį į
žmones ir į visas Izraėlio gimi-
nes. 2 Ir Ematas yra jo pasieny-
je, taip pat Tiras ir Sidonas, nes
jie labai didžiuojasi savo išmin-
timi. 3 Tiras pasistatė sau tvir-
tovę ir prisikrovė sidabro kaip
žemių ir aukso kaip gatvių pur-
vų. 4 Štai Viešpats paims jį ir
įblokš į jūrą jo tvirtovę; jis bus
ugnies prarytas. 5 Askalonas tai
matys ir nusigąs; taip pat Gaza,
ji turės didelio skausmo; taip pat
Akaronas, nes jo viltis nuėjo nie-
kais; Gazos karalius žus ir As-
kalonas nebus gyvenamas. 6 Azo-
te apsigyvens svetimšalis, ir aš
sunaikinsiu pilistimų puikybę.
7 Aš atimsiu jo kraują iš jo bur-
nos ir jo nuobodas iš tarpo jo
dantų; tuomet ir jis bus paliktas
mūsų Dievui; jis bus kaip vadas
Jūde ir Akaronas kaip jėbuzietis.

---

teiktas geras ganytojas; jis išsklaidytą kaimenę surinks (10,1—12). Šalis bus sunaikinta, nes kaimenė gerojo ganytojo neklauso ir išjuokdama jį atmeta, todėl ji bus atiduota netikusiam ganytojui (11,1—17).

(9,1) *Naštą:* Nelaimę skelbianti pranašystė. — *Hadracho.* Taip vadinosi apskritis su to paties vardo miestu. Damasko ir Emato kaimynystėje. — *Damaskui.* Prieš Syrijos sostinę Damaską buvo paskelbta ne viena pranašystė (Iz. 17,1; Jer. 49, 43; Am. 1,3); Damaskui gresianti bausmė pasilieka, iki pagaliau ji bus įvykinta. — *Jis pasilieka:* Viešpaties žodis pasilieka. — *Į žmones:* Į pagonių tautas. — (2) *Ematas:* prie Oronto upės. Laimingais laikais žydų tautos valdomas plotas tęsėsi nuo įėjimo į Ematą iki Aigipto upei (plg. 3 Kar. 8,65; 4 Kar. 14,25). Skelbiama čia Syrijai bausmė buvo įvykinta Aleksandro D. laikais. — *Tiras ir...* Ir ant šitų Penikijos miestų pasilieka Viešpaties žodžio našta. Tiras labai gyrėsi savo išmintimi. Apie jo tvirtoves ir didelius turtus vz. Ez. 26,27 ir 28 persk. — (5) *Askalonas... Gaza...* Palestimų miestai... Pranašai pranašavo apie jų likimą Jer. 25, 20; Am. 1,6—8; Sof. 2,4. — (6) *Svetimšalis.* Ebr. ž. *mamzer* vadinasi neteisėtoje moterystėje gimusieji vaikai; čia taip pavadintas tautų mišinys, kuriuo Aleksandras D. stengėsi apgyvendinti savo pavergtus kraštus. — (7) *Jo kraują...* Jų kruvinos aukos ir aukų pokyliai liausis. Gal kai kada aukų kraujas buvo vartojamas kaip pašvęstas aukų gėralas. — *Nuobodas:* stabams atnašautą aukų mėsą. — *Tuomet ir jis...* Kai pilistimai bus nubausti, jų likusieji priklausys Izraėlio Dievui ir tarnaus jam ištikimai. Jiems teks garbingų pareigų, nes teokratnėje tautoje nebus skirtumo tarp žydo ir ne žydo. — *Jėbuzietis.* Jėbuziečiai ilgai priešinosi žydams, iki pagaliau Dovidas neišvarė jų iš Siono pilies; vėliau jie su žydais suartėjo ir virto išrinktosios tautos dalimi. Panašus garbingas likimas laukia ir akaroniečius

8 Et circumdabo domum me-
am ex his, qui militant mihi eun-
tes et revertentes, et non transi-
bit super eos ultra exactor: quia
nunc vidi in oculis meis. 9 Exulta
satis filia Sion, iubila filia Ierusa-
lem: ECCE REX TUUS veniet
tibi iustus, et salvator: ipse pau-
per, et ascendens super asinam,
et super pullum filium asinae.
10 Et disperdam quadrigam ex
Ephraim, et equum de Ierusalem,
et dissipabitur arcus belli: et lo-
quetur pacem Gentibus, et po-
testas eius a mari usque ad ma-
re, et a fluminibus usque ad fi-
nes terrae.
11 Tu quoque in sanguine te-
stamenti tui emisisti vinctos tuos
de lacu, in quo non est aqua.

8 Aš apstatysiu savo namus
tais, kurie kareiviauja man eida-
mi ir grįždami; joks prispaudėjas
daugiau nebeis per juos, nes da-
bar aš matau savo akimis. 9 La-
bai džiaugkis, Siono dukte, link-
smai šūkauk, Jeruzalės dukte.
ŠTAI TAVO KARALIUS ateina
tau teisus ir gelbėtojas; jis ne-
turtingas ir joja ant asilės, ir jau-
no asilaičio. 10 Aš išnaikinsiu ka-
riškas vežimus iš Efraimo ir žir-
gus iš Jeruzalės, kariškas kilpi-
nis bus sulaužytas. Jis skelbs tai-
ką tautoms, ir jo valdžia bus nuo
jūros iki jūrai ir nuo upių iki
šiaurės pakraščių.
11 Ir tu dėl savo sandoros krau-
jo išvesi savo kalinius iš duobės,
kurioje nėra vandens. 12 Grįžkite

---

(8) *Savo namus:* savo šeimyną, savo tautą, Bažnyčią. Ebr. t.: aš pastatysiu kariška stovyklą savo namams dėl kariuomenės, dėl praeinančio ir grįžtančio, t. y. Dievas gins teokratinę tautą nuo visų priešų puolimų. — (9) *Tavo karalius:* tai senai žadėtasis, kuriam Dievas suteiks viešpatavimą (Ez. 21,27), kurs amžinai sustiprins Dovido sostą. — *Tau:* tavo naudai, kad suteiktų tau gėrybių (Plg. Iz. 6,9). — *Teisus:* Jis atneša teisingumą ir atveda tą teisingumo ir šventumo būklę, kurios Dievas nori, kad būtų žmonėse ir kurią jau tiek daug kartų yra pažadėjęs per savo pranašus. — *Gelbėtojas:* suteikia išgelbėjimą, ramybę, saugumą. Anot ebr. t.: išgelbėtasis, t. y. Dievo globa apdovanotas ir ją kitiems teikiąs (plg. Žyd. 5,7). — *Neturtingas.* Kad nebūtų jokios abejonės, jog tas karalius steigs dvasinę karalystę, ne psaulinę, pranašas vadina jį neturtingu, todėl nuolankiu, romiu. — *Joja ant asilės.* Jis žengia į savo karališkąjį miestą, į savo protėvių sostinę, ne ant puikaus kariško žirgo, ne kaip nugalėtojai, bet kaip pritinka teokratiškam karaliui, kurs yra savo tautos ganytojas, ant asilo. — Dabartinis Vulgatos skaitymas: super asinam, ant asilės, klaidingas; senuose Vulgatos rankraščiuose buvo: super asinum, ant asilo; toki yra prasmė ir ebr. t. žodžio *homor.* — *Ant jauno asilaičio.* Čia minimas ne kitas gyvulys, bet tas pats lyg kad būtų pasakyta: ant asilo, kurs yra asilės vaikas. — Kaip visa šitos eil. pranašystė buvo įvykinta, vz. Mt. 21,1; Mk. 11,1; Lk. 19,29; Jo. 12,14. — (10) *Aš išnaikinsiu...* Kad būtų parengtas kelias Mesijui Dievas sunaikins visus karo pabūklus; Mesijas skelbs tautose taiką ir steigs visoje žemėje taikos karalystę. Plg. Mik. 5,9—13; Iz. 9,4..: — *Bus nuo jūros...:* apims visą pasaulį. Plg. Ps. 71,8: — *Nuo upių:* Ebr. t.: nuo upės, tai yra, nuo Eufrato. Plg. Iz. 7,20; Mik. 7,12.

(11) *Ir tu:* Sione. — Dėl kitados krauju patvirtintos sandoros (Iš. 24, 4—8) bus suteikta laisvė visiems tremtiniams; juos visus atgaus Sionas. — *Išvesi.* Ebr. t.: dėl tavo sandoros kraujo aš išleidžiau tavo kalinius. — Taigi pats Dievas grąžina laisvę žydams, ištremtiems į Kaldėją. — *Iš duobės, kurioje...* Kalėjimai ne retai buvo įtaisomi duobėse, kuriose buvo laikomas vanduo. Plg. Iz. 37,16. Čia duobė be vandens vadinama Babilonas. — (12) *Į tvirtovę:* į Sioną, kurį Dievas savo ap-

12 Convertimini ad munitionem
vincti spei, hodie quoque annuncians duplicia reddam tibi. 13 Quo-
niam extendi mihi Iudam quasi arcum, implevi Ephraim: et suscitabo filios tuos Sion super filios tuos Graecia: et ponam te quasi gladium fortium. 14 Et Dominus
Deus super eos videbitur, et exibit ut fulgur, iaculum eius: et Dominus Deus in tuba canet et vadet in turbine Austri. 15 Dominus
exercituum proteget eos: et devorabunt, et subiicient lapidibus fundae: et bibentes inebriabuntur quasi a vino, et replebuntur ut phialae, et quasi cornua altaris. 16 Et
salvabit eos Dominus Deus eorum in die illa, ut gregem populi sui: quia lapides sancti elevabuntur super terram eius. 17 Quid enim
bonum eius est, et quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum, et vinum germinans virgines?

į tvirtovę pilni vilties kaliniai; dar šiandien aš skelbiu: aš atsilyginsiu tau dvigubai. 13 Nes aš įtem-
piau sau Jūdą kaip kilpinį, pripildžiau Efraimą; aš sukelsiu, o Sione, sūnus, prieš tavo, o Graikija, sūnus ir padarysiu iš tavęs tarsi karžygių kalaviją. 14 Ant jų pasi-
rodys Viešpats Dievas, ir jo vilyčia išeis kaip žaibas; Viešpats Dievas trimituos trimitu ir žygiuos pietų viesule. 15 Kareivijų Viešpats
globos juos; jie ris ir pavergs vilpstynės akmenimis; jie gers ir bus girti kaip nuo vyno, bus pilni kaip aukų taurės ir kaip altoriaus ragai. 16 Viešpats jų Dievas,
išgelbės juos tą dieną kaip savo tautos kaimenę, nes šventi akmenys iškils jo šalyje. 17 Nes kas yra
jo gerumas ir kas jo gražumas, jei ne išrinktųjų kviečiai ir vynas, kurs želdina mergaites?

---

vaizda saugo, kurs, kaipo teokratijos vidurys, matė daug Dievo stebūklų. — *Dvigubai.* Juo daugiau jie iškentėjo, juo gausiau Dievas atsilygins. — (**13**) *Aš įtempiau...* Jūdas ir Izraėlis turi sudaryti vieną tautą, vieną Dievo karalystę. Jūdas yra kilpinis, Efraimas — vilyčios, kurios leidžiamos iš kilpinių. — *Graikija.* Ebr. t.: *Javan.* Vz. Dan. 8,20. — Ir stipriausi graikų karalystė (vz. Dan. 2,39; 7,6) turi žūti, kad Dievo karalystė iškiltų; kovoje su ana Dievo tauta turi būti karžygių kalavijas. — (**14**) *Ant jų pasirodys...* Pats Dievas pasirodys ir teiks pagalbą. — *Pietų viesule:* kaip smarkiausias pietų viesulas, plg. Jobo 39,9; Iz. 21,1. — Kadangi čia kalbama apie kovą ne prieš visus Dievo priešus bendrai, bet apie kovą prieš graikus, tai galima padaryti išvadą, kad pranašystė buvo įvykinta Makabėjų laikais (Efr. Teod.). — (**15**) *Pavergs...* Ebr. t.: Jie mindo kojomis vilpstynės akmenis, t. y. priešų paleisti vilpstynėmis akmenys jiems nekenkia. — *Jie gers...* Ryti, gerti sakoma apie didelę drąsą kovose ir apie didelį nugalėjimo džiaugsmą (Teod.). Kad kovos Makabiejų laikais buvo labai kruvinos, pasirodo, tarp kita ko, iš 1 Mak. 7,27—47; 11,48; 2 Mak. 8,30; 10, 17.23.31; 11,11; 12,23 ir k.. — *Kaip aukų taurės.* Jų kova Dievui pašvęsta ir šventa; ji jo priimama kaipo auka Sen. Test. aukose kraujas buvo susemiamas aukų taurėmis ir išliejamas ant altoriaus kampų. — *Ragai:* kampai (ebr. t.). — (**16**) *Išgelbės juos:* garbingai nugalėję priešus žydai gyvens laimingi savo šalyje. — *Nes šventi...* Kadangi jie prisiėmė kovos vargus, bažnyčia spindės nauju garbingumu. — Keli aiškintojai randa, kad šventais akmenimis čia pavadinti patys žydai: (jie) vainiko akmenys, spindintys jo šalyje. — (**17**) *Nes kas yra...* Anot ebr. t.: kaip gi didelė jo Izraėlio laimė, kaip puikus jo gražumas. Kviečiai augina jaunikaičius ir vynas mergaites. — Taip aprašoma laiminga tautos būklė po laimėto karo. Žadamas geriausias javų derlius ir vynuogių gausybė vynuogynuose.

Caput X. 1 Petite a Domi-
no pluviam in tempore serotino,
et Dominus faciet nives, et plu-
viam imbris dabit eis, singulis
herbam in agro. 2 Quia simula-
chra locuta sunt inutile, et di-
vini viderunt mendacium, et som-
niatores locuti sunt frustra: va-
ne consolabantur: idcirco abduc-
ti sunt quasi grex: affligentur,
quia non est eis pastor.
3 Super pastores iratus est fu-
ror meus, et super hircos visi-
tabo: quia visitavit Dominus exer-
cituum gregem suum, domum Iu-
da, et posuit eos quasi equum glo-
riae suae in bello. 4 Ex ipso angu-
lus, ex ipso paxillus, ex ipso ar-
cus praelii, ex ipso egredietur om-
nis exactor simul. 5 Et erunt qua-
si fortes conculcantes lutum via-
rum in praelio: et bellabunt, quia
Dominus cum eis: et confundentur
ascensores equorum. 6 Et con
fortabo domum Iuda, et do-
mum Ioseph salvabo: et conver-

10 perskyrimas. 1 Prašykite
Viešpatį lietaus vėlyvuoju metu,
ir Viešpats padarys sniego: jis
duos jiems gausaus lietaus kiek-
vienam žolės lauke. 2 Nes stabai
kalba tuščius dalykus, žyniai mato
melą ir sapnuotojai kalba veltui;
jie guodžia veltui; todėl jie išve-
dami kaip kaimenė, bus varginami,
nes nėra jiems ganytojo.

3 Mano noras užsidegė prieš
ganytojus ir aš lankysiu ožius;
nes kareivijų Viešpats lankys sa-
vo kaimenę, Jūdo namus, ir pa-
darys iš jų tarsi savo garbės žir-
gą kare. 4 Iš jo bus kampas, iš
jo baslys, iš jo kovos kilpinis, iš
jo taip pat visoks reikalautojas.
5 Jie bus kaip drąsuoliai, kurie
mindo kelių purvus kovoje: Jie
kariaus, nes Viešpats yra su jais,
ir tie, kurie jos raiti ant arklių, bus
sugėdinti. 6 Aš sustiprinsiu Jūdo
namus ir išgelbėsiu Juozapo na-
mus; aš grąžinsiu juos, nes aš jų

(**10,1**) *Lietaus vėlyvuoju metu.* Palestinoje lietaus būna po sėjos ir prieš pjūtį; vienas ankstyvasai, kitas vėlyvasai. Nuo to lietaus gausumo pareina derlius. Tiems, kurie laiko įsakymus, Dievas buvo pažadėjęs duoti to lietaus (Atk. 11,13—15). Todėl pranašas ragina savo bendralaikius jau dabar prašyti Dievo reikalingo jiems lietaus — *Sniego.* Anot ebr. t.: žaibų. — Kilstant audrai ir pradėjus žaibuoti, netrunka ateiti lietus. — *Žolės:* Augalų, javų. — (**2**) *Stabai.* Ebr. ž. *therafim* reiškia naminius dievaičius; jų pagalba buvo buriama ateitis (plg. Prad. 31,19; 1 Kar. 19, 13; Ez. 21,21). — Visos praeities nelaimės kilo iš stabų garbinimo ir prietarų. Tai buvo tikroji priežastis, kodėl žydai buvo kitados išvesti iš savo tėvynės ir kodėl jiems tenka kentėti dabartinius vargus. Visa tai atsitiko tautai, nes jos vadai ir mokytojai neatliko savo pareigų.

(**3**) *Ganytojus... ožius.* Kas čia turėta omenyje, ne visi vienaip aiškina, bet labai gali būti, kad ganytojais ir ožiais vadinami čia tie, kurie turėjo pareigą rūpintis tautos gerove. Vz. Ez. 34,21, kame kalbama apie ožius, nubaidančius silpnas avis. Viešpats juos lanko bausdamas. — *Viešpats lankys.* — Čia lankymas visai kitoks: jis pasireikš malonių suteikimu. — *Garbės žirgą:* kurio joks pavojus nesulaiko. — (**4**) *Iš jo:* iš Jūdo. Anot kitų: Viešpačiui padedant. — *Kampas:* — kampinis akmuo. kurs duoda stiprumą visam trobesiui. — *Baslys:* Reikalingas padangtei ištiesti ir sustiprinti. — *Kovos kilpinis...:* kariškas drąsumas ir prityrimas, kuriais priešai nugalimi ir priverčiami mokėti pabaudas. — (**5**) *Mindo kelią...:* Mindo priešą, kaip kelių purvus (Kald.). — *Kurie jos raiti...:* Priešai, kurie puldami naudojasi arklių greitumu. — (**6**) *Juozapo namus.* Juozapo namais vadinama dešimties Izraėlio giminių karalystė,

tam eos, quia miserebor eorum:
et erunt sicut fuerunt quando non
proieceram eos: ego enim Dominus Deus eorum, et exaudiam
eos. 7 Et erunt quasi fortes Ephraim, et laetabitur cor eorum quasi a vino: et filii eorum videbunt,
et laetabuntur, et exultabit cor eorum in Domino.
8 Sibilabo eis, et congregabo
illos, quia redemi eos: et multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati.
9 Et seminabo eos in populis, et de longe recordabuntur
mei: et vivent cum filiis suis, et
revertentur.
10 Et reducam eos de
Terra Aegypti, et de Assyriis congregabo eos, et ad Terram Galaad
et Libani adducam eos, et non
invenietur eis locus:
11 et transibit in maris freto, et percutiet in
mari fluctus, et confundentur omnia profunda fluminis, et humiliabitur superbia Assur, et sceptrum Aegypti recedet.
12 Confortabo eos in Domino, et in nomine eius ambulabunt, dicit Dominus.

Caput XI. 1 Aperi Libane
portas tuas, et comedat ignis cedros tuas.
2 Ulula abies, quia cecidit cedrus, quoniam magnifici

pasigailėsiu, ir jie bus, kaip yra
buvę, kolei aš nebuvau jų atmetęs; nes aš Viešpats jų Dievas, ir
aš išklausysiu juos.
7 Tuomet
Efraimas bus kaip karžygiai, ir jų
širdis bus linksma, kaip nuo vyno; jų sūnūs tai matys ir linksminsis, ir jų širdis džiūgaus Viešpatyje.
8 Aš sušvilpsiu jiems ir surinksiu juos, nes aš atvadavau
juos; aš padauginsiu juos taip,
kaip jie buvo anksčiau padauginti.
9 Aš pasėsiu juos tautose, ir
iš tolo jie atsimins mane; jie gyvens su savo sūnumis ir grįš.
10 Aš parvesiu juos iš Aigipto
šalies ir surinksiu juos iš asiriječių, atvesiu juos į Galaado ir į
Libano šalį, taip kad jiems visiems
nebebus vietos.
11 Tuomet jis eis
per jūras, jūros sąsmauka ir užgaus bangas jūroje; visos upės
gilumos bus sugėdintos, Asuro
puikybė bus pažeminta, ir Aigipto skėptras eis šalin.
12 Aš sustiprinsiu juos Viešpatyje, ir jie
vaikščios jo vardu, sako Viešpats.

11 perskyrimas. 1 Atidaryk,
Libane, savo vartus, ir ugnis tesuėda tavo kėdrus.
2 Kauk, egle,
nes kėdras pargriuvo, nes pui-

---

nes iš Juozapo sūnaus Efraimo kilusi giminė buvo tarp jų žymiausia. — (7) *Tuomet...* Pranašystė dalimi turėjo būti įvykinta Makabiejų laikais, bet pilnai Mesijo karalystėje.

(8) *Sušvilpsiu...* Bus klausoma mažiausio Dievo duoto ženklo. — (9) *Tautose:* kad tenai jų padaugėtų. — Taip jie svetimose tautose platins tikrą Dievo pažinimą ir rengs kelią evangelijos skelbimui, Mesijo karalystei. — (10) *Iš Aigipto:* kame Zakarijo laikais gyveno gana daug žydų. — *Galaado ir...* Galaadas anapus Jordano; Libano šalis šiaurėje. Senų Palestinos sienų nebeužteks, kad visi žydai galėtų jose apsigyventi. — (11) *Jie eis...* Aliūzijos į stebuklingą Dievo suteiktą pagalbą senais laikais; vz. Iš. 14,21; 15,8; Joz 3,13,16. — *Asuro puikybė:.* Dievas privers karalystes šiaurėje ir pietuse suteikti laisvę jo tautai. — (12) *Jo vardu:* ištikimai Dievą garbindami ir jo valią vykindami.

(11,1) *Atidaryk...* Išdėstęs maloningus Dievo sumanymus, pranašas dabar pasako, kas gręsia tiems, kurie niekina jo gerumą. Dievo sumanymai apie Libano šalį paliesti auk. 10,10; jei tauta juos atmes, tai Libanas turi atidaryti savo vartus ir, pašalinus visas kliūtis, priimti priešų ugnį, kuri sunaikins jo gražumą. — (2) *Egle.* Ebr. t.: kiparise. Turės žūti puikūs aukšti kėdrai ir taip

vastati sunt: ululate quercus Ba-
san, quoniam succisus est saltus
munitus. 3 Vox ululatus pastorum,
quia vastata est magnificentia eo-
rum: vox rugitus leonum, quo-
niam vastata est superbia Iorda-
nis.
4 Haec dicit Dominus Deus
meus: Pasce pecora occisionis,
5 quae qui possederant, occide-
bant, et non dolebant, et vende-
bant ea, dicentes: Benedictus Do-
minus, divites facti sumus: et pa-
stores eorum non parcebant eis.
6 Et ego non parcam ultra super
habitantes terram, dicit Dominus:
ecce ego tradam homines, unum-
quemque in manu proximi sui,
et in manu regis sui: et conci-
dent terram, et non eruam de
manu eorum. 7 Et pascam pecus
occisionis propter hoc, o paupe-
res gregis: et assumpsi mihi du-
as virgas, unam vocavi Decorem,
et alteram vocavi Funiculum: et
pavi gregem. 8 Et succidi tres

kiausieji sunaikinti; kaukite, Ba-
sano, ąžuolai, nes neprieinama
giria iškirsta. 3 Girdisi piemenų
kaukimo balsas, nes sunaikintas
jų pasididžiavimas; girdisi liūtų
kriokimo balsas, nes sunaikinta
Jordano puikybė.
4 Viešpats, mano Dievas, sa-
ko taip: Ganyk pjautinąsias avis,
5 kurias jų savininkai pjauna be
pasigailėjimo ir pardavinėja jas,
sakydami: Pagirtas tebūna Vieš-
pats, mes pralobome! ir jų pie-
menys jų nesigailį! 6 Todėl ir aš
daugiau nebesigailėsiu šalies gy-
ventojų, sako Viešpats; štai aš
atiduosiu žmones, kiekvieną į jo
artimo rankas ir į jo karaliaus
rankas; jie naikins šalį, ir aš ne-
gelbėsiu iš jų rankos. 7 Todėl, o
jūs kaimenės beturčiai, aš gany-
siu pjautinąsias avis! Aš pasiė-
miau sau dvi lazdas: vieną pra-
miniau Grožiu, kitą pavadinau
Ryšiu ir taip ganiau bandą. 8 Aš
pašalinau tris piemenis viename

---

pat daug žemesni už juos kiparisai. — *Neprieinama giria:* Libanas. Jei nepasigailėta Libano, tai turės žūti ir ąžuolais apaugusi Basano šalis anapus Jordano. — (3) *Piemenų....* Gaisras ir naikinamas plečiasi toliau, pasiekia pačią Palestiną, žūna piemenų ganyklos ir Pajordanės miškai, taip kad jau visur girdisi žmonių ir gyvulių dejavimai. Liūtų buvo Palestinos Pajordanėje. Taip, kaip čia aprašyta, sunaikino Palestiną romėnai.

(4) *Sako.* Toliau nurodomos baisaus teismo priežastys. — *Ganyk...* Pranašas gauna įsakymą rūpintis avimis, tačiau jos nenori jo rūpesniu pasinaudoti ir todėl turės žūti (Efr. Jieron.) dabar ir dar labiau ateityje (Kir. Teod. Grig.). — (5) *Savininkai:* Tie, kurie buvo paskirti piemenimis, pjauna kaimenę, nebijodami bausmės ir vien savo naudos žiūrėdami. — *Be pasigailėjimo.* Anot ebr. t.: ir nelaiko savęs kaltais. — (6) *Todėl ir aš...* Dievas grąso jiems bausmėmis: kaip jie nesigailėjo avių, taip jis nesigailės jų. — (7) *Todėl...* Paaiškinama, ką Dievas daro, kad savo kaimenę, jei ji tik nori ir jo klauso, išgelbėtų nuo varginimų ir suteiktų jai laimės. — *Aš ganysiu...* Čia pranašas kalba Dievo vardu. Simbolinis veiksmas rišasi su praeitimi, su Dievo pakartotais ir nuolatiniais bandymais išvaduoti savo kaimenę. Anot ebr. t.: tuomet aš ganiau pjautinąsias avis ir ėmiau sau dvi lazdas. — *Dvi lazdas...* Dvi lazdos nurodo didelį piemens rūpestingumą ir įvairius būdus, kaip jis, aplinkybių žiūrėdamas, gano kaimenę. Pirmoji lazda reiškia didesnį palankumą, kurį jis parodo kaimenei, kitą priemonę, kuria jis bandą renka, laiko krūvoje, saugo nuo žuvimo. Pasiėmęs dvi lazdas, pranašas, Dievą atstovaudamas, pradeda eiti piemens pareigas. — (8) *Aš pašalinau...* Norint susekti, kas galėjo būti tie trys

pastores in mense uno, et con-
tracta est anima mea in eis: siqui-
dem et anima eorum variavit in
me. 9 Et dixi: Non pascam vos:
quod moritur, moriatur: et quod
succiditur, succidatur: et reliqui
devorent unusquisque carnem
proximi sui. 10 Et tuli virgam
meam, quae vocabatur Decus, et
abscidi eam ut irritum facerem
foedus meum, quod percussi cum
omnibus populis. 11 Et in irritum
deductum est in die illa: et cog-
noverunt sic pauperes gregis, qui
custodiunt mihi, quia verbum
Domini est.

12 Et dixi ad eos: Si bonum
est in oculis vestris, afferte mer-
cedem meam: et si non, quiesci-
te. Et appenderunt mercedem me-

mėnesyje, ir mano siela nusigrę-
žė nuo jų, nes ir jų siela pasi-
darė man kitoki. 9 Aš tariau: Aš
jūsų nebeganysiu; kas turi mirti,
temiršta, ir kas turi būti išnaikin-
ta, tebūna išnaikinta, o likusieji
tegul ryja kiekvienas savo artimo
kūną. 10 Aš ėmiau savo lazdą,
kuri vadinasi Grožis, ir perlau-
žiau ją, kad panaikinčiau savo
sandorą, kurią buvau sudaręs su
visomis tautomis. 11 Ir ji tą die-
ną buvo panaikinta, ir taip pa-
žino kaimenės beturčiai, kurie,
manęs žiūrėjo, kad tai Viešpaties
žodis.

12 Aš jiems tariau: Jei jums
patinka, atneškite mano užmokes-
nį, o jei ne, neduokite! Jie atsvė-
rė mano užmokesnį trisdešimtis

---

kaimenės žudytojai, kurių pašalinimas čia minimas, daroma įvairiausių spėliojimų; jų ieškoma ankstyvesniais negu Zakarijo laikais; bet tikriausiai pranašas neturėjo čia galvoje kurių nors žinomų asmenų, ar valstybių; *tris piemenis* gal pasakyta vietoje: keletą piemenų, o *viename mėnesyje* vietoje: trumpu laiku. — *Nusigręžė nuo jų:* nuo globojamų avių, nes jos ėmė bodėtis uolaus piemens ir pasidarė jam nebepakenčiamos. — (9) *Kas turi mirti...* Kaimenė nenori gelbėjimo, ji nori žūti; Dievas bausdamas leis, kad ji būtų naikinama apkrečiamų ligų, karo, bado. — (10) *Savo sandorą...* Sandora su visomis tautomis buvo tai Dievo valia, kuriai pasiduodamos visos tautos, negalėjo daryti didelės žalos išrinktajai tautai. Po pirmos lazdos sulaužymo ėjo ištrėmimas, karalystės ir teokratijos sugriovimas. — (11) *Pažino kaimenės beturčiai...* Kaimenės dalis, beturtės ir prislėgtos avys, bausmės pamokintos, grįžta į Dievą (plg. Dan. 1,9; Bar. 1,15).

(12) *Aš jiems tariau...* Kadangi pirmas plakimas paveikė ne visas avis, bet tik tauresnes, gerasis piemuo daro kitą bandymą, kad visos gręžtųsi į jį. Jis reikalauja užmokesnio už savo pareigas ir paveda jiems patiems apsvarstyti, kiek jie jas įvertins. Jei jie brangina savo piemenį, pripažįsta jiems tiek daug šimtmečių teiktąsias geradarystes, tai jie turi dabar tai parodyti. — *Jei jums patinka...* Šituose žodžiuose galima matyti šiek tiek ironijos. — *Jie atsvėrė.* Pinigų vertė senovėje buvo patikrinama juos pasveriant. — *Mano užmokesnį...* Jau šituose žodžiuose yra išreikštas apgailestavimas, kad duodamas užmokesnis netinkamas. Savo piemeniui jie duoda menką tarno užmoksnį, elgiasi su juo, kaip su menkiausiu vergu, nes trys dešimtys sidabrinių (apie 170 litų) buvo mokama savininkui, kurio vergą ar vergę subadydavo svetimas jautis. (Iš. 21,3); taigi ta kaina buvo galima nusipirkti vergą. Kaip labai jie jį niekina ir nieku laiko, aiškiai parodo jie patys. — Visa tai daro ir patiria pranašas regėjime, kuriame jam parodomas ateities vaizdas. Jis vaizduoja gerąjį Ganytoją, kurs pradžioje per angelus ir pranašus, paskui pats atėjo pas tą kaimenę, ją ganė ir jai vadovavo, kurį tačiau jie jo pasiuntiniuose, pagaliau jo paties asmenyje paniekino ir su kuriuo nedoriausiai pasielgė. Išdavikui, kurs jį išdavė, jie užmokėjo tris dešim-

am triginta argenteos. 13 Et di-
xit Dominus ad me: Proiice illud
ad statuarium, decorum pretium,
quo appretiatus sum ab eis. Et
tuli triginta argenteos: et proie-
ci illos in domum Domini ad
statuarium. 14 Et praecidi vir-
gam meam secundam, quae ap-
pellabatur Funiculus, ut dissol-
verem germanitatem inter Iudam,
et Israel.
15 Et dixit Dominus ad me:
Adhuc sume tibi vasa pastoris
stulti. 16 Quia ecce ego suscita-
bo pastorem in terra, qui derelic-
ta non visitabit, dispersum non
quaeret, et contritum non sana-
bit, et id quod stat non enu-
triet, et carnes pinguium come-

sidabrinių. 13 O Viešpats man ta-
rė: Mesk tai puodžiui, tą dailią
kainą, kuria aš esu jų įvertintas.
Aš paėmiau tris dešimtis sidab-
rinių ir įmečiau juos į Viešpaties
namus puodžiui. 14 Paskui aš
perlaužiau savo antrą lazdą, pa-
vadintą Ryšiu, kad išardyčiau bro-
lystę tarp Jūdo ir Izraėlio.

15 Po to Viešpats man tarė:
Imk dar sau paiko piemens reik-
menis. 16 Nes štai aš pažadinsiu
piemenį šalyje, kurs paliktųjų ne-
lankys, kas išsklaidyta, neieškos,
kas sužeista, negydys, to kas sto-
vi, nemaitins, riebiųjų mėsą val-
gys ir jų nagas laužys. 17 O pie-

---

tis sidabrinių. Taip pažemino save Kristus, taip jis buvo prisiėmęs sau vergo pavidalą. — (13) *Viešpats...* Pranašas turi jam padarytą išniekinimą apskųsti Dievo teisėjo akivaizdoje, panašiai kaip pats Mesijas palaiko savo bylą pas Dievą (Iz. 49,4). — *Tą dailią kainą.* Ironiškas atsiliepimas apie trisdešimtis sidabrinių. Puodžiaus darbas buvo mažai vertinamas, nes jo išdirbiniai buvo pigūs. Tik jam tetinka toks užmokesnis, kurio vertu jie palaikė patį Dievą. — Šv. Mato evangelijoje (Mt. 27,9) randame pakartotus šitos eil. Zakarijo žodžius, bet ten sakoma, kad tai buvę pranašauta Jeremijo. Matas daro taip dėl to, kad jis norėjo kalbėti ne tiek apie pačią kainą, kiek apie nupirktą už ją puodžiaus dirvą, kurią mini iš tikrųjų ne Zakarijas, bet Jeremijas 32 perskyrime. Evangelistas tat tenkinasi vieno pranašo paminėjimu, nors žymi jo kartojamos pranašystės dalis apie trisdešimts sidabrinių priklauso kitam. — (14) *Aš perlaužiau...* Tokio menko užmokesnio nustatymu jie ne tik parodė, kaip labai jie niekina piemenį, bet dar jo išmokėjimu aiškiai pasisakė, kad jie mielu noru apsieis be piemens patarnavimo. Todėl piemuo nutaria palikti kaimenę ir leisti jai žūti. — Ryšys, kuriuo tauta ir pati savyje ir su Dievu surišta, sudarė valstybę, religijinę ir pilietinę bendruomenę, dabar sutrauktas. Kaip pirmoji lazda gynė tautą nuo jos priešų, taip antroji palaikė jos vienybę; nuo abiejų lazdų parėjo jos laimė. — *Brolystę tarp Jūdo ir...* Jūdas ir Izraėlis turi būti išsklaidyti visame pasaulyje. Taip įvyko, kai Titas paėmė Jeruzalę, sugriovė bažnyčią, šalį ėmė valdyti Romos valstybės vardu, likusius dar žydus išsklaidė į visus kraštus (Efr. Jieron.). Tai buvo bausmė dėl to, kad viena tautos dalis atmetė Mesiją, tuo tarpu kad kita jo laikėsi.

(15) *Imk dar...* Tie, kurie paniekino gerąjį ganytoją, turi būti atiduoti kankintojui. Kaip anksčiau pranašas vaizdavo gerojo ganytojo asmenį, taip dabar Dievo įsakymu jis turi vaizduoti piktą piemenį. — *Paiko:* pikto bedievio. — (16) *Paliktųjų:* tų, kurios turi žūti. — *Nelankys... neieškos...:* apleis visas gero piemens pareigas, darys avims didžiausios žalos, kiek tik galės. — *Nagas laužys:* Kad ir iš jų paimtų, kas galima suvalgyti. — Piktais ganytojais žydų tautai turėjo būti tie vadai (zelotai), kurie paskutinio karo prieš romėnus metu išliejo Jeruzalėje kraujo upelius. — (17) *O piemenie ir stabe!* Ebr. t.: deja niekingajam pie-

det, et ungulas eorum dissolvet. [17] O pastor, et idolum, derelinquens gregem: gladius super brachium eius, et super oculum dextrum eius: brachium eius ariditate siccabitur, et oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur.

menie ir stabe, kurs palieki bandą! Kalavijas tekrinta ant jo peties ir ant jo dešinės akies. Jo petys turi sudžiūti iki sausumui, ir jo dešinė akis aptemti ir apakti.

2. Viešpaties žodžio našta Izraėliui.

Caput XII. [1] Onus verbi Domini super Israel. Dicit Dominus extendens caelum, et fundans terram, et fingens spiritum hominis in eo: [2] Ecce ego ponam Ierusalem superliminare crapulae omnibus populis in circuitu: sed et Iuda erit in obsidione contra Ierusalem. [3] Et erit: In die illa ponam Ierusalem lapidem oneris cunctis populis: omnes, qui levabunt eam, concisione lacerabuntur: et colligentur adversus eam omnia regna terrae. [4] In die

12 perskyrimas. [1] Viešpaties žodžio našta Izraėliui. Kalba Viešpats, kurs ištiesia dangų, deda pamatus žemei ir daro žmoguje jo kvapą: [2] Štai aš padarysiu iš Jeruzalės svaigulio vartus visoms tautoms aplinkui; taip pat Jūdas bus tarp tų, kurie apgula Jeruzalę. [3] Atsitiks, kad tą dieną aš padarysiu iš Jeruzalės sunkų akmenį visoms tautoms; visi, kurie ją kels, susižeis ir susidraskys, ir visos žemės karalystės susirinks prieš ją. [4] Tą dieną, sako

meniui: — *Ant jo peties...* Dievo kerštas, bausmė turi paliesti brangiausius kūno narius, nes jais nesinaudojo, kad padėtų kaimenei.

(12,1—14,21) Jeruzalė (teokratija) bus visų tautų puolama, bet Dievas suteikia jai didelės pagalbos (12,1—8) ir gausingos malonės (12,9—14); nuodėmės bus atimtos, draug su piemenimi bus užgauta ir kaimenė (13, 1—9). Dievas išvaduos savuosius iš visų nelaimių, bus jiems labai maloningas ir baisus jų priešams (14, 1—15). Nauja Dievo karalystė bus labai šventa (14,16—21).

(12,1) *Našta Izraėliui.* Ką yra pasakęs Ozėjas 1,10, kad Viešpats pasidarys sau naują Izraėlį, tai paliudija čia ir Zakarijas. Tačiau, kaip Mesijas buvo nieku verčiamas, taip bus puolama ir jo karalystė. Izraėliu čia vadinama Mesijo karalystė. Kad ją sudarys ne vieni izraėlitai, dažnai liudija pranašai, kurie dar sako, kad ta karalystė apims ir pagonis. — *Kalba Viešpats:* kurs gali padaryti didžiausių dalykų. Skelbiamoje čia naštoje yra ir nugalėjimas. — (2) *Jeruzalės:* Teokratijos centro. — *Vartus.* Geriau anot ebr. t.: didelę taurę (pilną svaiginančio gėralo). — Kaip girtuoklis, lyg kokios nenugalimos jėgos stumiamas, trokšta alkoholio, taip tautos, kažin kokio vidujinio geidulio varomos, puola Dievo karalystę. Tačiau gėralas, kurį jos iš tos taurės siurbia, pražudys jas. — *Jūdas bus...* Anot ebr. t.: taip pat ir ant Jūdo ateis, kaip bus apgulimas prieš Jeruzalę. — Ne tik sostinė, bet ir visa šalis kentės dėl priešų siautimo. — (3) *Susižeis...* Lenktyniuodamos jos puls Dievo karalystę, vienas priešas eis paskui kitą, visi įtemps savo jėgas, kad pakeltų tą akmenį, tai yra, sugriautų miestą, tačiau pasisekimo neturės: jie patys save susidraskys ir susižeis. Bet vis rasis naujų priešų, kurie, nežiūrėdami kitų likimo, laikys save stipresniais ir be atodairos puls. — *Karalystės.* Ebr. t.: tautos. — (4)

illa, dicit Dominus, percutiam om-
nem equum in stuporem, et as-
censorem eius in amentiam: et
super domum Iuda aperiam ocu-
los meos, et omnem equum po-
pulorum percutiam caecitate.
5 Et dicent duces Iuda in
corde suo: Confortentur mihi ha-
bitatores Ierusalem in Domino
exercituum Deo eorum. 6 In die
illa ponam duces Iuda sicut ca-
minum ignis in lignis, et sicut
faciem ignis in foeno: et devo-
rabunt ad dexteram, et ad sinis-
tram omnes populos in circuitu:
et habitabitur Ierusalem rursus
in loco suo in Ierusalem. 7 Et
salvabit Dominus tabernacula Iu-
da, sicut in principio: ut non
magnifice glorietur domus Da-
vid, et gloria habitantium Ierusa-
lem contra Iudam. 8 In die illa
proteget Dominus habitatores Ie-
rusalem, et erit qui offenderit ex
eis in die illa, quasi David: et
domus David quasi Dei, sicut
angelus Domini in conspectu
eorum.
9 Et erit in die illa: quaeram
conterere omnes Gentes, quae

Viešpats, aš ištiksiu visus žirgus
bukštumu ir jų raitelius beproty-
ste; Jūdo gi namams aš atmerk-
siu savo akis, o visus tautų žir-
gus ištiksiu aklumu.
5 Tuomet Jūdo vadai sakys
savo širdyje: mano stiprybė te-
būna Jeruzalės gyventojai per ka-
reivijų Viešpatį, jų Dievą. 6 Tą
dieną aš padarystu iš Jūdo lyg
krosnies ugnį malkose ir tarsi
degantį švyturį šiene, jie rys de-
šinėje ir kairėje visas tautas ap-
linkui, ir Jeruzalė vėl bus gyve-
nama savo vietoje Jeruzalėj. 7 Vieš-
pats išgelbės Jūdo padangtes kaip
pradžioje, kad Dovido namai ne-
sigirtų išdidžiai, ir kad Jeruzalės
gyventojai nesididžiuotų prieš
Jūdą. 8 Tą dieną Viešpats globos
Jeruzalės geventojus, ir jų silp-
niausias bus tą dieną kaip Do-
vidas, ir Dovido namai kaip Dievo
namai, kaip Viešpaties angelas
jų akivaizdoje.
9 Aną dieną atsitiks, kad aš
imsiu naikinti visas tautas, kurios

Visų žirgus... Nepadės priešams jų raitarija, nes puldama turės žūti. Pats Viešpats savo visagalybe kovos prieš priešus, meilingai gi globos savuosius (plg. 3 Kar. 8,29; Ps. 31,8). — Apie kurį laiką čia Zakarijas pranašauja, neaišku. Vieni aiškintojai supranta pranašystę apie Makabiejų laikus, kiti apie Kristaus Bažnyčios persekiojimus (Jier. Kir.).

(5) *Mano stiprybė...* Kunigaikščiai parodys, kad visa viltis Viešpatyje. — (6) *Padarysiu iš Jūdo vadų...* Vadai gyvai dalyvaus apsigynimo kovoje prieš puolančius priešus. — *Šiene.* ebr. t.: pėduose. — *Savo vietoje, Jeruzalėje.* Jeruzalės nesugriaus, jos kertinio akmens neišjudins iš vietos. Ji pasiliks teokratijos centras. — (7) *Padangtes...:* kurios pačios neturi kuo gintis. Išgelbės, kaip, pvd., Samsono laikais, kaip Senakeribui užpuolus žydus. — *Kad Dovido namai...* Vadai negalės girtis, būk jie išgelbėję tautą, taip pat sostinė, būk ji suteikusi šalies gyventojams pagalbą ir prieglaudą. — (8) *Silpniausias bus...* Dievas suteiks savo tautai ypatingų malonių: suteiks silpnam stiprybės, kad būtų karžygys, lygus Dovidui, kurs nugalėjo liūtą ir Goljatą. — *Dovido namai:* Dovido ainių drąsumas bus tikrai dieviškas, arba bent panašus į žymiausių angelų drąsumą. — Šitie palyginimai parodo, kaip labai perviršija tiesa šešėlį, N. Testamentas Senąjį. Palyginimai su Dovidu, Dievu, angelais parodo dar, kad persekiojimams nugalėti reikia drąsios ištvermės ir Dievo pagalbos.

(9) *Aš imsiu naikinti...* Viešpats

veniunt contra Ierusalem. 10 Et effundam super domum David, et super habitatores Ierusalem spiritum gratiae, et precum: et aspicient ad me, quem confixerunt: et plangent eum planctu quasi super unigenitum, et dolebunt super eum, ut doleri solet in morte primogeniti. 11 In die illa magnus erit planctus in Ierusalem, sicut planctus Adadremmon in campo Mageddon. 12 Et planget terra: familiae et familiae seorsum: familiae domus David seorsum, et mulieres eorum seorsum: 13 familiae domus Nathan seorsum, et mulieres eorum seorsum: familiae domus Levi seorsum, et mulieres eorum seorsum: familiae Semei seorsum, et mulieres eorum seorsum. 14 Omnes familiae reliquae, familiae et familiae seorsum, et mulieres eorum seorsum.

ateina prieš Jeruzalę. 10 Aš išliesiu ant Dovido namų ir ant Jeruzalės gyventojų malonės ir maldų dvasią; jie pažvelgs į mane, kurį jie pervėrė, raudote raudos jo kaip vienturčio ir dejuos jo, kaip paprastai dejuojama mirus pirmgimiui. 11 Tą dieną bus didelis raudojimas Jeruzalėje, kaip Adadremmono raudojimas Magedono lygumoje. 12 Šalis raudos, kiekviena šeimyna atskirai ir jų moterys atskirai, Dovido namų šeimynos atskirai ir jų moterys atskirai; 13 Natano namų šeimynos atskirai ir jų moterys atskirai; Lėvio namų šeimynos atskirai ir jų moterys atskirai; Semėjo šeimynos atskirai ir jų moterys atskirai; 14 visos kitos šeimynos, kiekviena šeimyna atskirai ir jų moterys atskirai.

---

rūpinsis visuomet naikinti Bažnyčios priešus, kad jie neįstengtų juos nugalėti. — (10) *Ištiesių:* gausiai suteiksiu. — *Malonės ir maldų dvasia:* Ta dvasia, kuri dėl suteiktos jiems malonės daro juos malonius ir meilės vertus Dievui ir angelams. Ta malonė suteikia jiems teisę gauti ypatingos Dievo pagalbos, kuri juos stiprina kiekvienoje kovoje. — Maldos dvasia yra ta, kuri mus pavaduodama maldauja neišpasakojamais prašymais, kuri padaro, kad ir mes patys maldaujame. Yra tai tie ginklai, kuriais Bažnyčios vadovai, būdami Mesijo galios dalyviai, taip pat ir tikintieji, Jeruzalės gyventojai, yra galingi ir nugali. — *Jie:* Dievo karalystės piliečiai. — *Pažvelgs:* su meile, viltimi, pasitikėjimu, pagarba. — *Į mane:* į Mesiją (Plg. Iz. 53,3—12; Zak. 11,12.13 ir žem. 13,7). — *Kurį jie pervėrė.* ebr. *daqaru.* Kaimenė išniekina ganytoją (11,12,13), ir jis iškenčia mirtį dėl žmonių nusikaltimų, žmonių pasmerktas mirti (Iz. 53, 8,9.12). — Žydai buvo pervėrę Viešpatį istorijos bėgyje savo maištais ir savo nedėkingumu. Jie pervėrė jį tikra to žodžio prasme jo Sūnaus asmenyje, ant kryžiaus, ir tai buvo didžiausias jų maištas. Todėl šv. Jonas (19,37) pritaiko šitą vietą aiškiais žodžiais mūsų Išganytojui Jėzui Kristui, kai buvo ietimi perdurtas jo šonas. — Aiškintojai, kurie norėtų rasti čia aliūziją į bet kurio žymesnio žydų tautos asmens nukankinimą, turi daug vargo, kai reikia įvardinti tokį asmenį, kurio būtų raudojusi visa tauta. — *Raudos jo...* Kokiuo širdingumu tie, kurie turi malonės ir maldos dvasią, žiūrės į Išganytojo žaizdas, išreiškiama dviem palyginimais. Pirmgimio apraudojimas minimas dažnai šv. Rašte kaipo labai didelis (plg. Jier. 6,26; Am. 8,10). — (11) *Didelis raudojimas...* Gedulas bus visų bendras ir nuolatinis, kaip kitados po karaliaus Jozijo mirties (3 Kar. 15,18; 2 Kron. 35,22). Tas visur bendras, nuolatinis gedulas, kurio yra pilna visa Dievo karalystė, visų širdis, aprašomas čia labai gyvai. — (13) *Natano.* Natanas buvo Dovido sūnus, iš kurio ainijos buvo kilęs Zorobabėlis. — *Semėjo.* Se-

Caput XIII. 1 In die illa erit
fons patens domui David, et ha-
bitantibus Ierusalem in ablutio-
nem peccatoris, et menstruatae.
2 Et erit in die illa, dicit Domi-
nus exercituum: Disperdam no-
mina idolorum de terra, et non
memorabuntur ultra: et pseudo-
prophetas, et spiritum immundum
auferam de terra. 3 Et erit, cum
prophetaverit quispiam ultra, di-
cent ei pater eius, et mater eius,
qui genuerunt eum: Non vives:
quia mendacium locutus es in
nomine Domini. et configent eum
pater eius, et mater eius, genito-
res eius, cum prophetaverit. 4 Et
erit: In die illa confundentur pro-
phetae, unusquisque ex visione
sua cum prophetaverit: nec ope-
rientur pallio saccino, ut mentian-
tur: 5 sed dicet: Non sum pro-
pheta, homo agricola ego sum:
quoniam Adam exemplum meum
ab adolescentia mea. 6 Et dice-
tur ei: Quid sunt plagae istae in

13 perskyrimas. 1 Aną die-
ną bus atviras šaltinis Dovido
namams ir Jeruzalės gyventojams,
nusidėjėliui ir mėnesine liga ser-
gančiai apsiplauti. 2 Aną dieną
atsitiks, sako kareivijų Viešpats,
kad aš išnaikinsiu iš šalies sta-
bų vardus, ir jie nebebus daugiau
minimi; aš pašalinsiu iš šalies
netikrus pranašus ir suteptą dva-
sią. 3 Bus taip pat, kad, kai kas
nors dar mėgins pranašauti, jo
tėvas ir jo motina, kurie jį pa-
gimdė, sakys jam: tu neliksi gy-
vas, nes kalbėjai melą Viešpaties
vardu, ir jo tėvas bei jo motina,
jo gimdytojai, pervers jį, jei jis
pranašaus. 4 Aną tai dieną bus
sugėdinti pranašai, kiekvienas dėl
savo regėjimo, kai jie pranašaus;
jie nebesidengs ašutiniu apsiau-
stu, kad meluotų, 5 bet sakys: aš
ne pranašas, aš žmogus žemdir-
bys, nes Adomas man pavyzdys
nuo pat mano jaunystės. 6 Ir kai
jam bus sakoma: Ką reiškia ši-

---

mėjo šeimyna yra kilusi iš Lėvio sū-naus Gersono. Taip čia paminėta ka-rališkoji ir kunigiškoji šeimynos, prie kurių pridedamos kitos.

(13,1) *Nusidėjėliui ir...* Ebr. t.: nuodėmei ir susitepimui. Susitepi-mu vadinama pirmoje eilėje mėnesi-nė moters liga (Plg. 8,7; 19,9). — Kaip auk. 12,10 pažadėta, kad sielai bus suteikta malonė, taip čia, tiesa, Sen. Testamento terminais žadama, kad Bažnyčioje bus visuomet teikia-ma apsiplovimas ir priemonės net ir pikčiausiom nuodėmės dėmėms pa-šalinti. Todėl čia galima matyti pa-žadėtą krikštą, atgailos sakramentą ir visas kitas priemones, kurias Kri-staus Bažnyčia turi nuodėmėms dil-dyti. — (2) *Stabų vardus... netikrus pranašus.* Stabmeldystė ir netikri pranašai prisidėjo daugiausia prie se-nosios teokratijos žuvimo. Daugiau jų nebebus, todėl atnaujinta tauta galės visuomet džiaugtis Dievo pa-lankumu. — *Suteptą dvasią:* Gal 3 Kar. 22,19—22 paminėtą melo dva-sią. Plg. Apd. 16,18. — (3) *Jo tė-vas...* Taip kaip įstatymas reikalavo (Atk. 13,7; 18,20), patys tėvai nu-baus savo sūnų netikrą pranašą. Juo labiau visi kiti stengsis ginti Dievo garbę. — (4) *Ašutiniu apsiaustu:* Kie-tu apdaru, kokį vilkėdavo pranašai. — (5) *Aš ne pranašas...* Netikri pra-našai patys prisipažins, kas jie esą, ir nebenorės suvedžioti žmonių. — *Nes Adomas man...* Anot ebr. t.: nes žmogus mane nupirko nuo pat ma-no jaunystės. — Kad geriau įrodytų, kad jis ne pranašas, kaltinamasis sa-kysis esąs vergas nuo pat savo jau-nų dienų, todėl priverstas nuolat dirbti sunkų darbą, jis negalėjęs mė-ginti pranašauti. — (6) *Kurie mane mylėjo.* Anot ebr. t.: mano myli-mųjų, t. y. stabų, kuriuos aš bepro-tiškai mylėdamas garbinau. — Stabų garbintojai, norėdami parodyti dau-giau meilės stabui, neretai patys sa-ve susižeisdavo. — Tačiau daugelis

medio manuum tuarum? Et dicet: His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me.

[7] Framea suscitare super pastorem meum, et super virum cohaerentem mihi, dicit Dominus exercituum: percute pastorem, et dispergentur oves: et convertam
manum meam ad parvulos. [8] Et
erunt in omni terra, dicit Dominus: partes duae in ea dispergentur, et deficient: et tertia pars
relinquetur in ea. [9] Et ducam tertiam partem per ignem, et uram eos sicut uritur argentum: et probabo eos sicut probatur aurum.

tie randai tavo rankų viduryje? jis atsakys: Taip aš buvau plakamas namuose tų, kurie mane mylėjo.

[7] Kalavijau, pabusk prieš mano piemenį ir prieš žmogų, kurs laikėsi manęs, sako kareivijų Viešpats; užgauk piemenį, ir avys bus išsklaidytos, ir aš pakreipsiu
savo ranką prie mažutėlių. [8] Visoje šalyje, sako Viešpats, bus taip: dvi dalys bus išsklaidytos ir žus, o trečia dalis bus joje
palikta. [9] Aš vesiu trečią dalį per ugnį ir valysiu juos, kaip valomas sidabras, ir mėginsiu juos kaip mėginamas auksas. Jis šauk-

---

aiškintojų mano, kad mylimiausiais čia vadinami gimdytojai, kurių netikri pranašai buvo mušami ir sužeidžiami. Bet anot 3 eil. tėvai turėjo visai užmušti sūnų netikrą pranašą, todėl apie žaizdų randus nebegalėtų būti nė kalbos. — Kai kurie aiškintojai (Efr.) supranta šituos žodžius apie Kristaus rankų perdūrimą; tačiau nors jie iš tikrųjų Bažnyčios liturgijoje tokia prasme vartojami, bet tai nėra tikra žodžių prasmė; ji yra tik taip vadinama pritaikomoji prasmė. Be to, Kristus buvo perdurtas ne tų, kurie jį mylėjo, bet mūsų, kai mes dar tebebuvome jo nerieteliai (Rom. 5,10).

(7) *Kalavijau, pabusk.* Kalavijas pabunda, kai jis ištraukiamas iš makšties, pradeda kapoti, ką nors užgauna. Čia minimas kalavijas yra emblema visų įrankių, kuriais Viešpats turėjo pasinaudoti, kad įvykintų savo apvaizdos sumanymus apie savo ganytoją ir savo mistines avis. — *Mano piemenį.* Kaip paaiškėja iš lygiagrečios pranašystės, auk. 11,4... 12,13, ir iš Jėzaus Kristaus žodžių (Mt. 26,31; Mk. 14,27 ir Jono 16,32), kuriais jis šitą eil. aiškina apie save, minimas čia Viešpaties (Jahvės) piemuo yra ne kas kitas, kaip tik Mesijas, kurio kruviną mirtį Zakarijas skelbia antrą kartą. Plg. auk. 12,10. — *Prieš žmogų, kurs...* Anot ebr. t.: prieš mano draugijos žmogų. — Taip čia vadinamas ne naujas asmuo, bet tas pats Viešpaties piemuo, kurs glaudžiausiais ryšiais yra surištas su Dievu. Jahve iškilmingai skiria jį mirti. — *Užgauk piemenį ir...* Tarp užgavimo ir išsisklaidymo čia yra artimas ryšys: Avys greitai išsisklaido ir žūna nelaimingos, kaip tik miršta jų piemuo. Jėzus Kristus tomis avimis ypatingu būdu pavadino savo apaštalus, kurie iš tikrųjų tuojau pabėgo ir išsisklaidė, kaip tik buvo suimtas jų dieviškasis Mokytojas (Plg. Mt. 26,31.56). Bet čia apaštalai atstovavo visą kaimenę, t. y. visą žydų tautą, kuri netrukus pati buvo išsklaidyta dėl savo nusikaltimų (Vz. žem. 8 ir 9 eil.). — Viešpats, kurs buvo atėmęs savo globojančią ranką, kad būtų galima išsklaidyti avis, vėl ją pakreips prie mažutėlių, nuolankių, nelaimingų, t y. tų, kurios laikysis piemens, ir jis jas išgelbės. Vz. auk. 11,11. — (8) *Visoje šalyje...*, Kalbama apie tą kaimenę, kuri minima 11 persk., todėl apie žydus, apie jų šalį (Kir. Efr. Teod.). Taigi didžiausia Izraėlio dalis bus nubausta, turės žūti. Vespasiano ir Tito kariuomenė pradėjo tą žudymo darbą, ciesorius Adrianas ir kiti žydų persekiotojai jį tęsė. — *Trečia dalis...* Pranašai dažnai mini, kad žus ne visa tauta, kad jos dalis išliks gyva, lyg sėkla naujai Viešpaties tautai. Plg. Iz. 6, 13; 10,21; Jer. 18,88 ir k. — (9) *Per ugnį...* Ir trečioji, išgelbėtoji kaime-

Ipse vocabit nomen meum, et
ego exaudiam eum. Dicam: Po-
pulus meus es; et ipse dicet: Do-
minus Deus meus.
Caput XIV. 1 Ecce venient
dies Domini, et dividentur spo-
lia tua in medio tui. 2 Et con-
gregabo omnes Gentes ad Ieru-
salem in praelium, et capietur
civitas, et vastabuntur domus, et
mulieres violabuntur: et egredie-
tur media pars civitatis in capti-
vitatem, et reliquum populi non
auferetur ex urbe.
3 Et egredietur Dominus, et
praeliabitur contra Gentes illas,
sicut praeliatus est in die certa-
minis. 4 Et stabunt pedes eius in
die illa super Montem olivarum,
qui est contra Ierusalem ad Orien-
tem: et scindetur Mons olivarum
ex media parte sui ad Orien-
tem, et ad Occidentem praerupto
grandi valde, et separabitur me-
dium montis ad Aquilonem, et
medium eius ad Meridiem. 5 Et

sis mano vardo ir aš išklausy-
siu jį. Aš sakysiu: Tu mano tau-
ta, o jis sakys: Viešpats yra ma-
no Dievas.
14 perskyrimas. 1 Štai ateis
Viešpaties dienos, ir tavo grobis
bus padalintas tavo viduje. 2 Aš
surinksiu visas tautas kovai prieš
Jeruzalę, miestas bus paimtas, na-
mai bus sunaikinti, moterys iš-
gėdintos; pusė miesto eis į ne-
laisvę, o kita tautos dalis nebus
atimta iš miesto.
3 Viešpats išeis ir kariaus prieš
anas tautas, kaip kariavo kovos
dieną. 4 Jo kojos stovės aną die-
ną Alyvų kalne, kurs yra ties Je-
ruzale į rytus nuo jos; Alyvų kal-
nas perskils pusiau ties viduriu
iš rytų į vakarus, pasidarant
dideliam slėniui; viena kalno pu-
sė atskils į šiaurę, o kita jo pu-
sė į pietus. 5 Tuomet jūs bėgsi-
te į tų kalnų slėnį, nes kalnų slėnis
susijungs su artimiausiuoju; jūs

---

nės dalis turi, kaip ir jos piemuo, eiti į dangaus karalystę per daugelį nelaimių ir mėginimų. Mėginimų ugnis apreiškia jos dorybes ir jos meilę Dievui.

(14,1) *Viešpaties.* Erb. t.: Viešpačiui, Jahvei. — Viešpats bus vykintojas to, kas toliau skelbiama, arba: taip bus apreikštas ypatingu būdu Viešpaties garbingumas ir galia. — *Dienos.* Ebr. t.: diena: Skelbiamas Jeruzalės paėmimas, paskui išvadavimas. Bet kada tai turėjo įvykti? Vieni aiškintojai mano, kad čia kalbama apie Jeruzalės paėmimą, romėnų įvykintą. Bet Jeruzalę paėmė romėnai, ne visos tautos, kurios minimos 2 eil. Be to, romėnams puolant Jeruzalę, Dievas nekovojo prieš juos, gindamas Jeruzalę (3 eil.); priešingai. — Aiškinant šitą vietą apie Makabiejų laikus, arba nukeliant pranašystės įvykinimą į pasaulio pabaigą, taip pat sutinkama ne viena sunkenybė. — Gal teisingiausia bus nuomonė tų, kurie simboliniame Jeruzalės paėmime ir apiplėšime mato Kristaus Bažnyčios nelaimes amžių bėgyje. — 1 eil. duoda bendrą nelaimių vaizdą, 2 eil. jos aprašomos tiksliau. — *Tavo viduje:* Taigi miestas bus priešų paimtas ir visai nugalėtas. — (2) *Aš surinksiu.* Pats Viešpats leidžia pulti ir žudyti Jeruzalę.

(3) *Viešpats kovos...* Nors Viešpats buvo leidęs priešams pulti, bet jis pats stos į kovą prieš juos. — *Kovos diena.* Gal čia daroma aliūzija į stebuklingą Viešpaties pagalbą žydų tautai, prieš Aigipto Paraoną. Plg. Iš. 14,14.25; 15,3.6 ir k. — (4) *Alyvų kalne.* Jei reikės, Dievas padarys didžiausių stebuklų. Alyvų kalnas taip perskils ties viduriu, kad pasidarys didelis slėnis iš rytų į vakarus, ir perskilusio kalno dalys pasitrauks į šiaurę ir į pietus. — (5) *Tų kalnų.* Ebr. t.: mano kalnų. — Vulg. žodis *eorum* yra tik-

fugietis ad vallem montium eo-
rum, quoniam coniungetur vallis
montium usque ad proximum: et
fugietis sicut fugistis a facie ter-
raemotus in diebus Oziae regis
Iuda: et veniet Dominus Deus
meus, omnesque sancti cum eo.
6 Et erit in die illa: Non erit lux,
sed frigus et gelu. 7 Et erit dies
una, quae nota est Domino, non
dies neque nox: et in tempore
vesperi erit lux.
8 Et erit in die illa: Exibunt
aquae vivae de Ierusalem: medi-
um earum ad mare Orientale, et
medium earum ad mare novissi-
mum: in aestate et in hieme erunt.
9 Et erit Dominus Rex super
omnem terram: in die illa erit
Dominus unus, et erit nomen
eius unum. 10 Et revertetur om-

bėgsite, kaip bėgote nuo žemės
drebėjimo Jūdo karaliaus Ozijo
dienose, ir ateis Viešpats, mano
Dievas ir visi šventieji draug su
juo. 6 Aną dieną atsitiks, kad ne-
bus šviesos, bet šaltis ir speigas.
7 Bus viena diena, žinoma Vieš-
pačiui, kuri bus nei diena, nei
naktis; vakaro metu bus šviesa.

8 Aną dieną bus taip: Gyvas
vanduo išeis iš Jeruzalės, jo pu-
sė į rytų jūrą ir kita pusė į to-
limąją jūrą; jis tekės vasarą ir
žiemą. 9 Tuomet Viešpats bus
karalius visai šaliai; aną dieną bus
vienas Viešpats ir jo vardas bus
vienas. 10 Tuomet visa šalis bus
pakeista iki tyrumai, nuo kaubu-

riausiai perrašinėtojų klaida vietoje meorum. — *Susijungs su artimiausiuoju.* Anot ebr. t.: sieks. Acelį. — Acelis vietos vardas, gal tos pačios, kuri paminėta Mik. 1,11 (ebr. t.: *Beth-haecel*). — *Kaip bėgote:* Jeruzalės gyventojai bus apimti didžiausios baimės, tokios, kokią kitados buvo sukėlęs žemės drebėjimas, nes Viešpats leis priešams kokį laiką siausti mieste; tačiau greitu laiku jis parodys savo didenybę, kaip saviškiams, taip ir priešams; saviškiams jis, perskeldamas Alyvų kalną, padarys kelią, kuriuo jie galės pasitraukti iš priešų paimto miesto. Į tautą atsiliepiama taip, lyg kad jie būtų gyvenę minimo čia žemės drebėjimo metu ir patys būtų bėgę nuo to drebėjimo; daroma taip tik dėl to, kad jie sudaro moralinį vienetą su savo, kad ir senai gyvenusiais protėviais. Panašiai atsiliepia Ez. 16,4... 23,4... Oz. 2,5... Am. 2,10. Kitokių žinių apie žemės drebėjimą Ozijo laikais (709—747), be to, kas čia ir Am. 1,1 paminėta, neturime. Jis turėjo būti labai baisus, kad dar tebebuvo atsimenamas Zakarijo laikais. —*Ateis Viešpats:* kaip kitados sudarant sandorą Sinajaus kalne (Atk. 32,2), taip dabar tos sandoros ginti. — *Su juo.* Ebr. t.: su tavim: — Taip pranašas atsiliepia į Viešpatį. — (6) *Nebus šviesos.* Šviesa yra džiaugsmo žymė; jai vykstant, prasideda baimė. Šaltis ir speigas trukdo pasireikšti gyvybei. — (7) *Nei diena, nei naktis.* Bandymo laikas bus lyg kad vidurys tarp dienos ir nakties. Nėra tai diena, nes gręsia nelaimė; nėra naktis, nes šviečia viltis, ir Dievo pažadai teikia paguodos. — *Vakaro metu:* Kai persekiojimas taip šiaučia, jog rodosi, kad viskas paskęs tamsybėse, ūmai Viešpaties suteikiamas išgelbėjimas ir nugalėjimas.

(8) *Aną dieną.* Po persekiojimų eina laimės dienos. — *Į rytų jūrą:* į Mirties jūrą. — *Į tolimąją:* į Tarpžemę jūrą. Taigi vanduo tekės visur. Vanduo yra derlingumo, gyvenimo ir malonumo vaizdas ir sąlyga, todėl metaforine prasme, malonės, palaiminimo, dieviškojo mokslo vaizdas (Plg. Iz. 12,3; Jono 4,10.13... Apr. 7,17 ir k.). — *Vasarą ir...* niekuomet neišsekdamas. — (9) *Vienas Viešpats.* Visos tautos laikysis Viešpaties ir visi jį vieną garbins. — (10) *Bus pakeista...* Anot ebr. t.: bus paversta lyguma. — Judėja yra kalnuotas kraštas, todėl nederlingas. — *Nuo kauburio...* Anot ebr. t.: nuo

nis terra usque ad desertum, de
colle Remmon ad Austrum Ierusalem:
et exaltabitur, et habitabit
in loco suo a porta Beniamin usque
ad locum portae prioris, et
usque ad portam angulorum: et
a turre Hananeel usque ad torcularia
regis. 11 Et habitabunt in ea,
et anathema non erit amplius: sed
sedebit Ierusalem secura.
12 Et haec erit plaga, qua percutiet
Dominus omnes Gentes,
quae pugnaverunt adversus Ierusalem:
Tabescet caro uniuscuiusque
stantis super pedes suos, et
oculi eius contabescent in foraminibus
suis, et lingua eorum
contabescet in ore suo. 13 In die
illa erit tumultus Domini magnus
in eis: et apprehendet vir manum
proximi sui, et conseretur manus
eius super manum proximi sui.
14 Sed et Iudas pugnabit adversus
Ierusalem: et congregabuntur
divitiae omnium Gentium in
circuitu, aurum, et argentum, et
vestes multae satis. 15 Et sic erit
ruina equi, et muli, et cameli, et

rio iki Remonui Jeruzalės pietuse;
ji bus išaukštinta ir gyvens
savo vietoje nuo Benjamino vartų
iki senųjų vartų vietai ir iki
kampų vartų, ir nuo Hananeėlio
bokšto iki karaliaus spaustuvų.
11 Bus joje gyvenama ir nebebus
daugiau prakeikimo; Jeruzalė gyvens
saugiai.
12 Sloga gi, kuria Viešpats
ištiks visas tautas, kovojusias
prieš Jeruzalę, bus toki: kiekvieno
dar tebestovinčio ant savo
kojų kūnas sutręš, jo akys sutręš
jų duobėse, ir jų liežuvis sutręš
jų burnoje. 13 Aną dieną bus juose
didelis Viešpaties padarytas
sumišimas; žmogus nutvers savo
artimo ranką ir jo ranka pakils
prieš jo artimo ranką. 14 Bet
ir Jūdas kovos prieš Jeruzalę;
bus surinkti visų tautų aplinkui
turtai, auksas, sidabras ir labai
daug drabužių. 15 Toki pat sloga,
kaip šita sloga, bus arkliams,
mulams, kupranugariams, asilams

Gabos (ebr. Geba) iki Remonui Jeruzalės pietuse pavers lyguma, ir miestas stovės aukštai išsikišęs ir t.t. — Sužeminus kalnus visoje Judėjoje, Jeruzalė, pasilikdama ant savo kalnelių, rodysis esanti labai aukštai. Jūdo karalystei sienos nurodomos nuo Gabos šiaurėje iki Remonui pietų šone (Plg. Iz. 2,2; Mik. 14,1). — *Iki senųjų vartų:* gal tų pačių, kuriuos mini Neem. 3,6 ir 12,39. — *Iki kampų vartų.* Gal šituos pačius vartus mini 4 Kar. 14,13 ir Jer. 31,38. Jeruzalės sienų aprašymas eina nuo šiaurės (Benjamino vartai) į vakarus iki kampo vartų, toliau į rytus iki pirmųjų ar senųjų vartų. Hananeėlio bokštas buvo tarp šiaurės ir rytų, netoli nuo avių vartų, karaliaus spaustuvai gal prie karaliaus sodų (Neem. 3,15) pietų šone, miesto pakraštyje. Tačiau reikia čia pasakyti, kad Jeruzalės sienų nurodyme lieka daug abejonių; nebe viskas galima šiandien atspėti, kaip ten kas senovėje buvo. — (11) *Nebebus daugiau prakeikimo.* Amžinai ištikimai Viešpačiui ir šventai Jeruzalei nebereikės bijoti sunaikinimo.

(12) *Visas tautas...* Paaiškinimas to, kas trumpai pasakyta 3 eil. — *Kiekvieno... kūnas...* Šventasis miestas buvo puolamas kūno jėga, pavydu (akimis), liežuviu, piktžodžiaujant Dievui ir jo viešpatavimui; todėl baudžiami priešai turi virsti gyvais lavonais; bepuldami jie patys turi žūt. Jie sunaikins vieni kitus (13 e.). — (14) *Jūdas kovos prieš Jeruzalę:* kai ji bus priešų rankose. Bet ebr. t. yra: ir Jūdas kovos Jeruzalėje, t. y. kovos prieš jos priešus. — *Bus surinkti...* Priešai, kurie norėjo pasipelnyti Jeruzalėje, patys neteks visų savo turtų. — (15) *Bus arkliams...* Lyg koks Viešpaties

asini, et omnium iumentorum,
quae fuerint in castris illis, sicut
ruina haec.
[16] Et omnes, qui reliqui fu-
erint de universis Gentibus, quae
venerunt contra Ierusalem, ascen-
dent ab anno in annum, ut ado-
rent Regem, Dominum exercitu-
um, et celebrent festivitatem ta-
bernaculorum. [17] Et erit: Qui non
ascenderit de familiis terrae ad
Ierusalem, ut adoret Regem, Do-
minum exercituum, non erit su-
per eos imber. [18] Quod et si fa-
milia Aegypti non ascenderit, et
non venerit: nec super eos erit,
sed erit ruina, qua percutiet Do-
minus omnes Gentes, quae non
ascenderint ad celebrandam fes-
tivitatem tabernaculorum. [19] Hoc
erit peccatum Aegypti, et hoc
peccatum omnium Gentium, quae
non ascenderint ad celebrandam
festivitatem tabernaculorum.
[20] In die illa erit quod super
frenum equi est, sanctum Domi-
no: et erunt lebetes in domo Do-

ir visems galvijams, kurie bus
anose stovyklose.
[16] O visi, kurie bus likę iš
visų tautų, atėjusių prieš Jeruza-
lę, eis kas metai garbinti Kara-
liaus, kareivijų Viešpaties ir švęs-
ti Padangčių iškilmės. [17] Bus taip:
kas iš šalies giminių neis į Je-
ruzalę pagarbinti Karaliaus, ka-
reivijų Viešpaties, ant tų nebus
lietaus. [18] O jei ir Aigipto gimi-
nė nepakils ir neateis, nebus nė
ant jų lietaus, bet bus jiems slo-
ga, kuria Viešpats ištiks visas
tautas, kurios nebus atėjusios
švęsti Padangčių iškilmės. [19] Tai
bus nuodėmė Aigipto ir ta bus
nuodėmė visų tautų, kurios neeis
švęsti Padangčių iškilmės.
[20] Tą dieną žirgų kamanų pa-
puošalas bus šventas Viešpačiui,
ir verdamieji puodai Viešpaties

---

siųstas maras sunaikins priešų gyvulius, kuriais jie naudojosi kovoje prieš Jeruzalę.

(**16**) *Iš visų tautų...* Persekiojimais ir paskui juos einančiais Dievo teismais platinamas Dievo pažinimas ir garbinimas, pašaukiami net patys persekiotojai, nors ir nedaug jų tarpe yra išrinktųjų. Tai čia išreiškiama Sen. Testamento vaizdu. Padangčių šventė pas žydus buvo dėkojimas Dievui už vadovavimą kelionėje ir už pjūtį; šaukiami į naują Padangčių šventę pagonys turi patekti taip pat iš tyrumos ir vergijos į pažadų šalį; tai turėjo jiems būti dėkingumo Dievui priežastis. — (**17**) *Kas... neeis...* tas pasirodys esąs nedėkingas ir toli pasiliekąs nuo Dievo. — *Ant tų nebus lietaus.* Tam tikrais laikotarpiais lyjąs lietus rytų šalyse yra sąlyga, nuo kurios pareina šalies derlingumas. Todėl lietus yra Dievo palaiminimo vaizdas, jo nebuvimas visokių gėrybių stokos vaizdas. Tautos vadinamos šalies giminėmis (šeimynomis), nes jos pašauktos įgimtoje ir viršgamtinėje tvarkoje sudaryti vieną šeimyną. — (**18**) *Aigipto giminė...* Kad parodytų, jog nauja Dievo karalystė turi apimti visas tautas, Dievas šaukia į ją ypatingu būdu, net grąsymais tą tautą, kuri žydų tautos buvo labiausiai nekenčiama. Sen. Testamente svetimiems nebuvo leidžiama eiti į bažnyčią ir švęsti šventes, kai kuriems buvo visai, arba bent ilgesniam laikui uždrausta dėtis prie išrinktosios tautos (Atk. 23,1...); naujajame visi šaukiami; jei kas šaukimo neklauso, nebendradarbiauja su Dievo malone, tas susilaukia kirčių ir žuvimo, ne Dievo malonės lietaus. — (**19**) *Nuodėmė:* dalykas, dėl kurio susilauks bausmės.

(**20**) *Žirgų kamanų...* Anot ebr. t.: ant žirgų varpelių bus šventumas Viešpačiui. Sen. Test. vyriausias ku-

mini quasi phialae coram altari.
21 Et erit omnis lebes in Ierusalem, et in Iuda sanctificatus Domino exercituum: et venient omnes immolantes, et sument ex eis, et coquent in eis: et non erit mercator ultra in domo Domini exercituum in die illo.

namuose bus kaip taurės ties altoriumi.
21 Ir visi puodai Jeruzalėje ir Jūde bus pašvęsti kareivijų Viešpačiui; visi, kurie norės aukoti, ateis ir ims juos, virs juose, ir aną dieną nebebus daugiau prekiautojo Viešpaties namuose.

---

nigas turėjo nuometą (vainiką) su parašu: šventumas Viešpačiui. Nauj. Test. taip bus visa pašvęsta Viešpačiui, kad net žirgų kamanas puošią varpeliai turės tokį pat parašą; tai bus ženklas, kad ir jų patarnavimas karo ir taikos metu patinka Viešpačiui. — *Verdamieji puodai...*: kuriuose buvo verdamas valgis aukų pokyliams. Ir jiems bus pripažintas aukščiausias šventumo laipsnis, toks koks Sen. Test. buvo pripažintas taurėms, kuriomis buvo išliejamas aukų kraujas ant altoriaus. — (21) *Visi puodai...* Dar vienas naujo šventumo pavyzdys. Visa bus tyra, nieko nesutepta; visa tiks Dievo garbei tarnauti. Todėl Sen. Test. įsakymai apie suteptus ir nesuteptus dalykus neteks savo galios; naujojoje teokratijoje viešpataus dvasinis šventumas. — *Prekiautojo.* Ebr. t.: kananiečio, t. y. nė vieno svetimo, kurs gyventų bedieviškai ir piktai elgtųsi. — Kadangi kananiečiai labai mėgdavo prekybą, tai neretai pats jų vardas reiškė pirklį.

MALAKIJO PRANAŠYSTĖ.

ĮVADA.

1. Paskutinė Mažesniųjų pranašų knyga vadinasi Malakijo pranašyste. Apie asmenį, kurs čia vadinamas Malakiju, nei pačioje pranašystėje, nei kur kitur daugiau žinių nerandame. Kadangi ebr. ž. **Mal'akhi**, iš kurio yra padarytas žodis Malakijas, reiškia: mano s k e l b ė j a s (mano angelas), todėl jau labai senais laikais yra susidariusi nuomonė, kad tai nėra tikras asmens vardas, bet tik jam pavestos pareigos pavadinimas. Tikras tat paskutinio pranašo vardas buvo arba visai nežinomas, kas be maž ko visai netikėtina, arba Malakiju pasivadinęs pranašas buvo žinomas savo bendralaikiams kitu vardu. Tuo žinomu asmenimi ir Malakijo pranašystės autoriumi daugelio nuo pat seniausių laikų laikomas Ezdras (vz. 1 Ezdro kn. įvadą). Ekleziastiko knygos autorius, kurs giria (Ekli. 49 persk.) visus žymius žydų tautos veikėjus, tarp jų Zorobabėlį, Jozedeko sūnų Jėzų ir po Ezdro atvykusį Palestinon iš Babilonijos Neemiją, visai nemini Ezdro; toks apleidimas būtų visai nesuprantamas, jei jis ten pat nebūtų jo pagyręs, keldamas aikštėn visų dvylikos Mažesniųjų pranašų nuopelnus; todėl ir iš Ekli. knygos autoriaus pasielgimo daroma išvada, kad Ezdras buvęs vienas Mažesniųjų pranašų.

Kuriuo metu Malakijas ėjo pranašo pareigas, galima suprasti iš jo paties žodžių. Jo laikais žydų tauta neturėjo pilno savarankiškumo; jie buvo valdomi svetimo vietininko (plg. 1, 8), todėl tebepriklausė nuo persų; bažnyčia jau buvo baigta statyti ir Dievo kultas buvo visai sutvarkytas (plg. 1, 10; 3, 1. 10), ko dar nebuvo padaryta pranašų Agėjo ir Zakarijo laikais. Palyginus, ką Malakijas sako apie jo laiko žydų tautos trūkumus ir ydas, su Neemijo tų pačių dalykų aprašymu, pilnai paaiškėja, kad Malakijas ir Neemijas turėjo gyventi ir veikti tuo pačiu metu, t. y. apie 425 m. pirm Kr. (Vz. Neemijo kn. įvadą).

2. Jau Agėjo ir Ezdro laikais grįžusieji iš nelaisvės žydai buvo reikalingi įspėjimų ir paragi-

nimų. Laikui slenkant, jų būklė nėjo geryn. Persų valdomiems žydams ir tėvynėje gyvenimas turėjo būti nelengvas, juo labiau, kad jie negalėjo visai užmiršti, tiesa, senai dingusio savo tautos garbingumo, o vilčių turėjo labai toli siekiančių. Malakijas mums rodo žydų tautą dejuojančią, nepatenkinta savo Dievu, nes jai rodėsi, kad Dievo pranašų paskelbti pažadai laimės nebuvo greitai vykinami; ji net abejojo apie Viešpaties gerumą ir teisingumą; todėl buvo pradėjusi vis labiau apsileisti Dievo įsakymų vykinime ir dengdavosi tuščiais pasiteisinimais. Malakijui tat teko su šiais negerumais gana smarkiai kovoti, teko smerkti dejavimus ir apsileidimus, teko priminti jau suteiktas Dievo garadarystes ir lauktinąsias.

Malakijo pranašystės knyga yra vienas ilgesnis pamokslas, kuriame vyrauja papeikimai, priekaištai. Dievo meilės, kuri yra pasireiškusi įvairiais būdais, neįvertina nei žydų kunigai, nei tauta. Kunigai netinkamomis aukomis išniekina Viešpaties altorių, tauta, laužydama Viešpaties įsakymus, susitepa įvairiomis nuodėmėmis; todėl Viešpats, neilgai trukus, pasirodys kaipo teisėjas ir nubaus kaltuosius; taip jis prirengs savo tautą priimti Mesiją.

Pranašystė prasideda labai trumpa įžanga (1,1 — 5), po kurios pirmame skyriuje (1,6—2,9) barami kunigai dėl apsileidimų Dievo garbinime, o antrame (2, 10—4,3) sudraudžiama tauta dėl įvairių nuodėmių. Trumpoje pabaigoje (4, 4—6) žadamas Elijo grįžimas.

Malakijo pranašystės žodžiai gana dažnai minimi Nauj. Testamente. Pats Išganytojas to pranašo žodžius išaiškino apie Joną Krikštytoją (Mal. 3, 1; plg. Mt. 11, 10). Jais pradedama šv. Morkaus evangelija (Mk. 1, 2).

PROPHETIA MALACHIAE.

MALAKIJO PRANAŠYSTĖ.

Įžanga. I. Papeikimai kunigams.

Caput I. [1] Onus verbi Do-
mini ad Israel in manu Malachiae.
[2] Dilexi vos, dicit Dominus,
et dixistis: In quo dilexisti nos?
Nonne frater erat Esau Iacob,
dicit Dominus, et dilexi Iacob,
[3] Esau autem odio habui? et po-
sui montes eius in solitudinem,
et hereditatem eius in dracones
deserti. [4] Quod si dixerit Idumaea:
Destructi sumus, sed rever-
tentes aedificabimus quae de-
structa sunt: Haec dicit Dominus
exercituum: Isti aedificabunt, et
ego destruam: et vocabuntur ter-
mini impietatis, et populus, cui
iratus est Dominus usque in ae-

1 perskyrimas. [1] Viešpaties
žodžio našta Izraėliui per Mala-
kiją. [2] Aš mylėjau jus, sako Vieš-
pats, o jūs sakote: Kuo tu mus
mylėjai? Argi Ezavas nebuvo Jo-
kūbo brolis? sako Viešpats; ta-
čiau aš mylėjau Jokūbą, [3] o Eza-
vo nekenčiau; aš padariau iš jo
kalnų tyrumą ir iš jo tėvainystės ty-
rumą slibinams. [4] O jei Iduméja
sako: Mes sunaikinti, bet mes vėl
atstatysime, kas sugriauta, tai ka-
reivijų Viešpats sako taip: Jie sta-
tys, o aš griausiu; jie bus vadi-
nami bedievystės šalimi ir tauta,
kuriai Viešpats rūstinasi per am-
žius. [5] Jūsų akys matys, ir jūs sa-

(1,1—2,9). Pranašystė prasideda žydų ir idumėjiečių likimo palyginimu (1,1—5). Toliau peikiami kunigai, nes atnašauja netinkamas aukas Viešpačiui, kurs prirengs sau nesuteptą auką (1,6—11); jie paniekina Dievo altorių, todėl grąsymais ir senosios sandoros priminimu raginami daryti atgailą (2,1—9).

(1,1) *Našta.* Vz. Naumo 1,1. Pranašystėje grąsymų gana daug, nors yra joje ir gerų pažadų. — *Izraėliui.* Nors grižusiųjų iš nelaisvės žymi dauguma buvo Jūdo ir Benjamino giminių ainiai, bet jie vadinami visos teokratinės tautos vardu, Izraėliu, nes jie juk yra Dievo mylimojo patriarko Jokūbo-Izraėlio ainiai.

(2) *Aš mylėjau...* Tauta nekantrauja, nes nemato tos didelės laimės, kurią Viešpats buvo jai žadėjęs. Todėl pranašas pareiškia, kad, kaip kitados Viešpats ją išrinko ir ją globojo, taip ir dabar ją tebemyli. Negana to, kad tautos dejavimai tušti; ji yra nedėkinga ir neatsimena Viešpaties geradarysčių. — *Kuo tu mus...*: mes tos meilės nematome. — *Mylėjau Jokūbą.* Nors Ezavas ir Jokūbas buvo tikri broliai, bet Dievas be palyginimo daugiau meilės parodė Jokūbo ainiams, negu Ezavo, idumėjiečiams. Dievas mylėjo Izraėlį, grąžindamas žydus iš nelaisvės ir pažadėdamas jiems garbingiausią ateitį. Idumėjiečius jis paliko pavergtus ir išsklaidytus, taip kaip buvo pranašų paskelbta (Am. 1, 11.12; Jer. 49,7...). Dievas dovanoja izraėlitams jų kaltes, idumėjiečius palieka nelaimėje, kurią jie buvo nusipelnę savo nusikaltimais. Dievas pasigaili, ko pasigailėti nori. — Šitais žodžiais naudojasi šv. Povilas savo laiške (Rom. 9,10—13). — (3) *Ezavo nekenčiau:* nusikaltusių idumėjiečių nepasigailėjau, leidau sunaikinti jų kraštą, negrąžinau jų iš nelaisvės ir t.t. — *Slibinams:* šakalams. — (4) *Mes sunaikinti.* Sunaikino Idumėjos šalį Nebukadnecaras. Vz. Jer. 27,3... — *Aš griausiu...* Jei idumė-

ternum. [5] Et oculi vestri videbunt:
et vos dicetis: Magnificetur Dominus super terminum Israel.
[6] Filius honorat patrem, et
servus dominum suum: si ergo
Pater ego sum, ubi est honor meus: et si Dominus ego sum, ubi
est timor meus, dicit Dominus
exercituum? ad vos, o sacerdotes qui despicitis nomen meum,
et dixistis: In quo despeximus
nomen tuum? [7] Offertis super
altare meum panem pollutum, et
dicitis: In quo polluimus te? In
eo quod dicitis: Mensa Domini
despecta est. [8] Si offeratis caecum
ad immolandum, nonne malum
est? et si offeratis claudum, et
languidum, nonne malum est? offer illud duci tuo, si placuerit ei,
aut si susceperit faciem tuam,
dicit Dominus exercituum. [9] Et
nunc deprecamini vultum Dei ut
misereatur vestri (de manu enim
vestra factum est hoc) si quomodo suscipiat facies vestras,
dicit Dominus exercituum.
[10] Quis est in vobis, qui claudat ostia, et incendat altare me-

kysite: Tebūna garbinamas Viešpats Izraėlio plote!

[6] Sūnus gerbia tėvą ir tarnas
savo valdovą; taigi jei aš Tėvas,
kame yra mano pagarba? ir jei
aš Valdovas, kame yra mano baimė? sako kareivijų Viešpats jums,
kunigai, mano vardo niekintojai,
kurie sakote: Kuo mes paniekinome tavo vardą? [7] Jūs aukojate
ant mano altoriaus suteptą duoną ir sakote: Kuo mes sutepėme
tave? Tuo, kad sakote: Viešpaties
stalas paniekintas. [8] Jei jūs darote auką iš aklo gyvulio, argi tai
ne piktumas? ir jei aukojate raišą ar sergantį, argi tai ne piktumas? Nunešk jį savo kunigaikščiui, matysi, ar jam patiks, ar jis
priims tave meilingai, sako kareivijų Viešpats. [9] Taigi dabar
maldaukite Dievo veidą, kad pasigailėtų jūsų (nes jūsų tai padaryta), gal jis priims jus meilingai? sako kareivijų Viešpats.

[10] Kas iš jūsų uždaro duris
ir kuria ugnį ant mano altoriaus

---

jiečiai ir atsigaus šiek tiek, juos sutiks naujos nelaimės. — (5) *Tebūna garbinamas...* Anot ebr. t.: Viešpats didis. — Šita mintis turi būti žydams visuomet didžiausi paguoda, net ir jų varguose.

(6) *Sūnus gerbia...* Nežiūrėdama didelių Viešpaties geradaryscių, tauta neparodo jam dėkingumo. Pirmoje vietoje pranašas peikia kunigus, kurie net nenori prisipažinti esą kalti. — (7) *Suteptą duoną:* valgomą dalyką, kurs dėl bet kurio trūkumo yra nevertas, kad būtų aukojamas Viešpačiui. Kiekviena auka yra lyg koks Dievo pokylis, į kurį jis įsileidžia žmones. Ką altoriaus ugnis sudegina, į tai žiūrima, kaip į Dievo priimtą dalyką. Dievas sutepamas, jei jam atrašaujama sutepta auka, ir tuo būdu jis paniekinamas. — *Tuo, kad sakote:* savo širdyse taip manote ir savo pasielgimu tai parodote. — *Viešpaties stalas...* Viešpaties altorius paniekinamas tuo, kad ant jo kunigai drįsta dėti netinkamas, suteptas aukas. — (8) *Aklo...* Gyvuliai su kliaudomis aukoti buvo įstatymo uždrausta. Vz. Kun. 25,19—25; Atk. 15,21. — *Kunigaikščiui.* Ebr. t.: *pachah:* vietininkas, kurs persų vardu valdė Jūdėją. — *Ar jam patiks...* Jei jūs nematote, kaip netinkamas yra jūsų elgesys, pamėginkite pasielgti panašiai su žmonėmis. Ir ką šitie atmeta, kaip jūs drįstate aukoti Dievui? — (9) *Gal jis priims jus meilingai?* Ne, Dievas nepriims, nes tai padaryta jūsų, kurie esate nusidėjėliai.

(10) *Kas iš jūsų...:* nors jūs gaunate užmokesnį, tačiau Dievo tarnyboje atliekate visa netikusiai, visi iki paskutiniam darbininkui, kurs kuria ugnį. Anot kitų ebr. t. prasmė esanti

um gratuito? non est mihi volun-
tas in vobis, dicit Dominus exer-
cituum: et munus non susci-
piam de manu vestra. 11 Ab ortu
enim solis usque ad occasum,
magnum est nomen meum in
Gentibus, et in omni loco sacri-
ficatur, et offertur nomini meo
oblatio munda: quia magnum est
nomen meum in Gentibus, dicit
Dominus exercituum.
12 Et vos polluistis illud in
eo, quod dicitis: Mensa Domini
contaminata est: et quod super-
ponitur, contemptibile est cum
igne, qui illud devorat. 13 Et di-
xistis: Ecce de labore, et exsuffla-
stis illud, dicit Dominus exer-
cituum, et intulistis de rapinis
claudum, et languidum, et intu-
listis munus: numquid suscipiam
illud de manu vestra, dicit Do-

dovanai? Aš nemėgstu jūsų, sa-
ko kareivijų Viešpats, ir nepri-
imsiu dovanos iš jūsų rankos.
11 Nes nuo saulėtekių iki saulė-
leidžių mano vardas yra didis
tautose, ir kiekvienoje vietoje au-
kojama ir atnašaujama mano var-
dui nesutepta auka, nes mano
vardas yra didis tautose, sako ka-
reivijų Viešpats.

12 Bet jūs sutepėte jį tuo, kad
sakote: Viešpaties stalas suteptas
ir kas ant jo dedama, niekintina
draug su ugnimi, kuri tai prary-
ja. 13 Jūs sakote: Štai kiek vargo!
ir jūs sutepate jį, sako kareivijų
Viešpats; jūs atnešate išplėštą,
raišą ir sergantį, ir atnašaujate
dovaną; argi aš priimsiu ją iš jū-
sų rankos? sako Viešpats. 14 Pra-
keiktas klastingasis, kurs turi sa-

toki: jūs visa darote veltui; geriau būtų uždaryti vidaus šventoriaus duris ir nekurti ugnies ant deginamųjų aukų altoriaus. Plg. Iz. 1,11—15. — *Dovanos.* Ebr. ž. *minchah* reiškia paprastai nekruvinas, duonines aukas; čia, kaip neretai ir kitur, jis turi platesnę prasmę ir reiškia visokias aukas. Plg. Prad. 4,4; 1 Kar. 2, 17 ir k. — Taigi Dievas žada atmesti visas žydų aukas. — (11) *Nes...* Viešpats nebepriims netobulų aukų, kurios jam žydų aukojamos Jeruzalėje, nes jam bus aukojama tobula auka visame pasaulyje. — *Tautose.* Taip nurodomi Mesijo laikai, nes Dievo didenybės pripažinimas ir garbinimas visame pasaulyje yra visų pranašų skelbiama Mesijo laikotarpio žymė. — *Kiekvienoje vietoje:* ne tik Jeruzalėje, kaip kad buvo Sen. Testamente. — *Aukojama.* Ebr. ž. *muqtar* reiškia: deginami smilkalai. Bet ir šiuo pasakymu čia nurodoma tikra auka, nes kiekvienoje Sen. Test. aukoje buvo deginami ir smilkalai. — *Nesutepta auka.* Ebr. t. vėl: *minchah* (vz. 10 e.), nekruvina auka. Taigi šitoje 11 eil. žadamas naujas Dievo garbinimo būdas. Jis žadamas ateičiai, nes pirm Kristaus atėjimo pagonys galėjo pažinti tikrąjį Dievą tik tarpininkaujant žydams, kurių kunigai galėjo juos pamokinti tik apie savo senas Jeruzalės aukas. Žadamas tikros aukos atsiradimas, aukojamos kiekvienoje vietoje, ne mistinės aukos, kokia galėtų būti pavadinta visų malda. Ta nauja auka bus *minchah*, nekruvina auka, bet ne ta pati, kuri buvo pas žydus ir kurią Viešpats atmetė. — Nuo seniausių laikų Bažnyčios tėvai ir rašytojai, pvd., Iren. Just. Euzeb. Auksab., Jieron. Kipr., suprato šitą Malakijo vietą apie švenč. katalikų Bažnyčios mišių auką. Vz. Tridento sinodo 22 pos. 1 persk.

(12) *Kas ant jo dedama...* Anot ebr. t.: jo vaisius (jo maistas) niekintinas. Žydų kunigai savo elgesiu paniekina altorių, dėdami ant jo netikusias aukas. Jie net niekina visą savo pašaukimą. — (13) *Kiek vargo.* Tarnavimas prie altoriaus kunigams nusibodo, perdaug juos vargina. — *Sutepate jį:* elgesiu parodote, kad jo nekenčiate. — *Išplėštą.* Jie aukoja net pavogtą gyvulį. — *Dovaną.* Ebr. *minchah.* Vz. auk. 10 ir 11 eil. —

minus? 14 Maledictus dolosus, qui
habet in grege suo masculum,
et votum faciens immolat debile
Domino: quia Rex magnus ego,
dicit Dominus exercituum, et no-
men meum horribile in Gentibus.

Caput II. 1 Et nunc ad vos
mandatum hoc, o sacerdotes. 2 Si
nolueritis audire, et si nolueritis
ponere super cor ut detis glo-
riam nomini meo, ait Dominus
exercituum: mittam in vos eges-
tatem, et maledicam benedictio-
nibus vestris, et maledicam illis:
quoniam non posuistis super cor.
3 Ecce ego proiiciam vobis bra-
chium, et dispergam super vul-
tum vestrum stercus sollemnita-
tum vestrarum, et assumet vos
secum.

4 Et scietis quia misi ad vos
mandatum istud, ut esset pac-
tum meum cum Levi, dicit Do-
minus exercituum. 5 Pactum me-
um fuit cum eo vitae et pacis: et
dedi ei timorem, et timuit me, et

vo bandoje patinėlį ir darydamas
įžadą aukoja Viešpačiui sergantį
gyvulį; nes aš didis Karalius, sa-
ko kareivijų Viešpats, ir mano
vardas baisus tautose.

2 perskyrimas. 1 Dabar
toks yra įsakymas jums, o kuni-
gai! 2 Jei jūs nenorite klausyti ir
jei nenorite imti sau į širdį, kad
duotumėte garbę mano vardui,
sako kareivijų Viešpats, aš sių-
siu jums neturtą ir prakeiksiu jū-
sų laiminimus; aš prakeiksiu juos,
nes jūs neėmėte sau į širdį. 3 Štai
aš numesiu jums petį ir drėbsiu
jums į veidą jūsų iškilmių mėšlą,
ir jis nuneš jus su savim.

4 Tuomet jūs žinosite, kad aš
siunčiau jums šitą įsakymą, kad
būtų mano sandora su Lėviu, sa-
ko kareivijų Viešpats. 5 Mano
sandora buvo su juo gyvenimo
ir taikos sandora, aš daviau jam

---

(14) *Klastingasis, kurs...* Anot ebr. t. čia pasmerkiami du nusikaltimai: jei kas, einant įstatymu, turi aukoti gyvulį patinėlį, meluodamas sakosi tokio neturįs ir todėl aukoja menkesnį; ir jei kas padaro įžadą (kuriam atitesėti gana patelės), aukoja nesveiką, sergančią patelę. Dėl tokios piktos suktybės aukotojas vertas Dievo prakeikimo. — *Baisus:* didelės pagarbos vertas.

(2,2) *Neturtą.* Nusikaltusius neklaužadas lankys didžiausios nelaimės. — *Prakeiksiu jūsų...* Kunigai turėjo pareigą laiminti, tačiau Dievas pavers jų laiminimus prakeikimu; veltui užstos jie pas jį tautą. Jie negerbia Dievo, ir Dievas atims iš jų jiems suteiktą pagarbą. — *Aš prakeiksiu juos.* Anot ebr. t.: taip, aš juos ir prakeikiau. — Prakeikimas yra jau įvykęs dalykas. — (3) *Petį.* Kai kuriose aukose kunigams buvo atiduodamas aukojamo gyvulio petys (vz. Kun. 7,31; Atk. 18,3). Bausmei jie jo neteks. Ebr. t. mintis gal toki: sunaikinsiu jums derlių. — *Jūsų ne mano iškilmių:* iškilmėse aukojamų gyvulių. Nedori aukotojai bus bjauriai sutepti aukojamų gyvulių mėšlu. — *Jis nuneš juos...* Anot ebr. t.: ir nuneš jus su juo. — Aukų gyvulių viduriai ir mėšlas buvo išnešami ir sudeginami už miesto (vz. Iš. 29,14; plg. Lk. 14,35).

(4) *Jums šitą įsakymą:* per pranašą paskelbtą įsakymą, auk. 2 e. — *Kad būtų...* Geriau anot ebr. t.: nes mano sandora yra su Lėviu, t. y. jūs turite uoliai atlikti savo pareigas, kaip jūsų protėvis Lėvis yra pasižadėjęs visos tautos vardu. Lėvio atsiminimas duoda pranašui progos nupiešti tikro kunigo vaizdą. — (5) *Gyvenimo:* gyvenimo gėrybių. — *Taikos:* nesudrumsčiamos laimės. — Senovės kunigų pavyzdys turi sukelti juose žadėtųjų gėrybių troškimą. Gėrybės buvo pažadėtos tam tikromis sąlygomis. Jų reikia laikytis. Plg. Sk. 25,

a facie nominis mei pavebat. [6] Lex
veritatis fuit in ore eius, et ini-
quitas non est inventa in labiis
eius: in pace, et in aequitate am-
bulavit mecum, et multos avertit
ab iniquitate. [7] Labia enim sa-
cerdotis custodient scientiam, et
legem requirent ex ore eius: quia
angelus Domini exercituum est.
[8] Vos autem recessistis de via,
et scandalizastis plurimos in le-
ge: irritum fecistis pactum Levi,
dicit Dominus exercituum.

[9] Propter quod et ego dedi
vos contemptibiles, et humiles
omnibus populis, sicut non ser-
vastis vias meas, et accepistis
faciem in lege.

baimės, ir jis bijojo manęs ir dre-
bėjo prieš mano vardą. [6] Tiesos
įstatymas buvo jo burnoje, ir ne-
teisybės nerasta jo lūpose, tai-
koje ir teisybėje jis vaikščiojo su
manim ir atitraukė daugelį nuo
neteisybės. [7] Nes kunigo lūpos
turi sergėti žinojimą, ir iš jo burnos
bus ieškoma įstatymo, nes jis yra
kareivijų Viešpaties Skelbėjas.
[8] Bet jūs nukrypote nuo kelio ir
papiktinote daugelį įstatymo at-
žvilgiu; jūs panaikinote Lėvio sa-
ndorą, sako kareivijų Viešpats.

[9] Todėl ir aš padariau jus pa-
niekintinus ir pažemintus visoms
tautoms, taip kaip jūs nesergėjo-
te mano kelių ir žiūrėjote asme-
nų įstatymo atžvilgiu.

II. Tautos nuodėmės ir Viešpaties teismas. Pranašystės pabaiga.

[10] Numquid non pater unus
omnium nostrum? numquid non
Deus unus creavit nos? quare

[10] Ar ne visų mūsų yra vie-
nas tėvas? argi ne vienas Die-
vas mus sutvėrė? Tai kodėl gi

12; Atk. 33,8—11. Dievo baimė pasireiškia jo garbinimu ir tarnavimu jam. — (6) *Tiesos įstatymas.* Anot ebr. t.: tiesos mokinimas (mokslas). Senovės kunigai buvo nepeiktini mokslo ir gyvenimo atžvilgiu, vedė daugelį nuo bedievystės ir nusikaltimų kelio atgal į pamaldumą ir dorumą. — (7) *Nes kunigo...* Plg. Kun. 10,11; Atk. 17,10.1. Kunigų pareiga buvo žinoti įstatymą ir skelbti jį tautai. — *Skelbėjas:* tarpininkas (angelas) tarp Dievo ir žmonių. — (8) *Nuo kelio:* nuo Dievo įsakymų kelio, kurio ne tik patys turėjote laikytis, bet ir kitus mokinti. — *Papiktinote...* Anot ebr. t.: padarėte, kad daugelis suklupo įstatyme.

(9) *Padariau jus...* Nusikaltusiems Viešpats nebeduoda ir nebeduos to, ką buvo pažadėjęs ištikimiems. — *Ir žiūrėjote asmenų:* aiškindami įstatymą, jūs buvote šališki.

2,10—4,6. Peikiamos moterystės su svetimšalėmis ir moterysčių ardymas (2,1—16). Skelbiama atėjimas Mesijo kaipo teisėjo (2,17—3,6) ir nelaimės apsileidžiantiems (3,7—12), nurodomas skirtumas tarp gerųjų ir piktųjų likimo (3,13—4,3). Pranašystė baigiama pažadėjimu pranašo Elijo grįžimo (4,4—6).

(10) *Vienas tėvas.* Žiūrint paralelizmo tarp pirmojo ir antrojo sakinio, reiktų manyti, kad vienu tėvu pranašas čia vadina patį Dievą; yra tačiau nemaža aiškintojų, kurie mano, kad čia vienu tėvu pavadintas Abraomas (Jier. Kir.). — *Kodėl gi kiekvienas...* Anot ebr. t.: kodėl gi mes elgiamės vienas su kitu neištikimai. — Iš to, kad Dievas yra visų bendras tėvas, pranašas daro išvadą: Būdami vieno tėvo vaikai, mes turime savo tarpe elgtis kaip broliai, vieni kitų neniekinti, būti vieni kitiems ištikimi; būdami Dievo vaikai, turime visi gerbti kitados mūsų tėvų padarytą

ergo despicit unusquisque nos-
trum fratrem suum, violans pac-
tum patrum nostrorum?
11 Transgressus est Iuda, et
abominatio facta est in Israel, et
in Ierusalem: quia contaminavit
Iudas sanctificationem Domini,
quam dilexit, et habuit filiam dei
alieni. 12 Disperdet Dominus vi-
rum qui fecerit hoc, magistrum,
et discipulum de tabernaculis Ia-
cob, et offerentem munus Domi-
no exercituum.
13 Et hoc rursum fecistis, ope-
riebatis lacrymis altare Domini,
fletu, et mugitu, ita ut non re-
spiciam ultra ad sacrificium, nec
accipiam placabile quid de manu
vestra. 14 Et dixistis: Quam ob
causam? quia Dominus testifica-
tus est inter te, et uxorem pu-
bertatis tuae, quam tu despexisti:
et haec particeps tua, et uxor foe-
deris tui. 15 Nonne unus fecit,

kiekvienas mūsų niekina savo bro-
lį, laužydamas mūsų tėvų san-
dorą?
11 Jūdas buvo neištikimas, ir
pasibjaurėtinas dalykas įvyko Iz-
raėlyje ir Jeruzalėje, nes Jūdas
sutepė Viešpaties šventovę, ku-
rią jis myli, ir laikė svetimo die-
vo dukterį. 12 Bet Viešpats išnai-
kins iš Jokūbo padangčių žmo-
gų, kurs tai daro, mokytoją, ir
mokytinį, ir tą, kurs aukoja do-
vaną kareivijų Viešpačiui.
13 Vėl ir tai jūs darėte: jūs ap-
dengėte Viešpaties altorių verks-
mu ir klyksmu, taip, kad aš
daugiau nebepažvelgsiu į auką
ir nieko nepriimsiu permaldavi-
mui iš jūsų rankos. 14 Jūs dar sa-
kote: Kodėl tai? Nes Viešpats
buvo liudytojas tarp tavęs ir ta-
vo jaunystės žmonos, kurią tu
paniekinai, nors ji yra tavo drau-
gė ir tavo sandoros žmona. 15 Ar

---

sandorą su Viešpačiu ir todėl nežeminti savęs sąjungomis su pagonimis. Taip čia daroma aliuzija į įžeidimą, kurį kai kurie žydai darydavo savo broliams, pavarydami savo žmonas, anų gi seseris ar dukteris (vz. žem. 13,15 eil.), ir į žydų moterystes su svetimšalėmis. Moterystės su amoriečiais, kananiečiais, hetiečiais, pereziečiais ir jebuziečiais buvo dėl stabmeldystės pavojaus įstatymo uždraustos (Iš. 34,16; Atk. 7,3.4; Nem. 13,25). Po Babilono nelaisvės jau Ezdras smarkiai barė žydus dėl moteryščių su svetimšalėmis (Ezdr. 9 ir 10 persk.); taip pat Neemijas reikalavo, kad su svetimšalėmis žmonomis būtų persiskirta (Neem. 10,30); bet matomai kova su ta blogybe nebuvo lengva.

(11) *Jūdas buvo neištikimas:* išrinktoji Dievo tauta pati save sutepė. Toliau jau aiškiai pasakomas žydų nusikaltimas. — *Viešpaties šventovę:* šventą Viešpaties tautą. — *Svetimo dievo dukterį:* tokią, kuri kūdikio atsidavimu laikosi svetimo dievo, t. y. stabmeldę. — (12) *Mokytoją ir mokytinį:* kiekvieną nusikaltusį, vis tiek, ar jis bus aukštos kilmės, ar žemos, mokytas ar nemokytas, senas ar jaunas. Ebr. t.: žadinantį ir atsakantį. — Tai patarlinis išsireiškimas, kurio tiksli prasmė neaiški. — *Tą, kurs aukoja...* ar tai bus kunigas, kurs aukoja auką ant altoriaus, ar šiaip jau pilietis, kurs auką atneša.

(13) *Altorių ašaromis...* Moterystė su svetimšalėmis buvo priežastis, kad buvo pavaromos pirmosios žmonos. Daug jų ėjo į bažnyčią skųstis Dievui dėl joms padarytos neteisybės. Jų dejavimų ir ašarų buvo tiek daug, kad jos, pranašo pasakymu, siekė net altorių. — (14) *Jūs dar sakote:* kaip anksčiau kunigai, 1,6.7. — *Nes Viešpats...* Viešpats, kurs įsteigė moterystę taip, kad ji turi būti nepažeidžiama ir neardoma (Prad. 2, 24), yra taip pat liudytojas ir keršintojas sudaromo pašvęsto moterystės ryšio (plg. Prad. 31,49; Tob. 7, 15). — *Kurią tu paniekinai.* Ebr. t.: kuriai tu dabar sulaužei ištikimybę. — *Tavo sandoros žmona:* šventu ryšiu sujungta su tavim žmona, ryšiu,

et residuum spiritus eius est? Et
quid unus quaerit, nisi semen Dei?
Custodite ergo spiritum vestrum,
et uxorem adolescentiae tuae no-
li despicere. 16 Cum odio habu-
eris, dimitte, dicit Dominus Deus
Israel: operiet autem iniquitas ves-
timentum eius, dicit Dominus
exercituum: custodite spiritum
vestrum, et nolite despicere.
17 Laborare fecistis Domi-
num in sermonibus vestris: et
dixistis: In quo eum fecimus la-
borare? In eo quod dicitis: Om-
nis qui facit malum, bonus est
in conspectu Domini, et tales ei
placent: aut certe ubi est Deus
iudicii?

Caput III. 1 Ecce ego mitto
angelum meum, et praeparabit
viam ante faciem meam. Et sta-
tim veniet ad templum suum Do-

ne vienas ją sutvėrė, ir ar ji nė-
ra jo dvasios liekana? ir ko vie-
nas ieško, jei ne Dievo ainijos?
Saugokite tat savo dvasią, ir sa-
vo jaunystės žmonos neniekink.
16 Kai tu nekenti, paleisk, sako
Viešpats, Izraėlio Dievas. Bet ne-
teisybė apdengs jo drabužį, sa-
ko kareivijų Viešpats. Saugokite
savo dvasią ir neniekinkite.
17 Jūs įžeidžiate Viešpatį sa-
vo kalbomis ir sakote: Kuo mes
jį įžeidėme? Tuo, kad sakote:
kiekvienas, kurs daro pikta, yra
geras Viešpaties akivaizdoje, ir
tokie jam patinka, o jei ne, tai
kame yra teismo Dievas?

3 perskyrimas. 1 Štai aš
siunčiu savo skelbėją, ir jis pri-
rengs kelią ties mano veidu. Ir
tuojau ateis į savo bažnyčią Val-

---

kurio tu negali sutraukyti, nenusikalsdamas Dievui. — (15) *Ar ne vienas...* Vyras ir žmona abudu Dievo sutverti, abudu pripildyti tos pačios Dievo dvasios, nes, nors jis padarė Ievą iš Adomo, abiem tačiau davė tokią pat sielą, suteikdamas Ievai tarsi tai, kas buvo likę jo kvėpimo. Ebr. t. verčiamas taip: taip nesielgia nė vienas, kurs dar nėra nustojęs Dievo dvasios. — Moterystėje reikia ieškoti ne geidulių patenkinimo, bet vaikų, kurie būtų Dievo tarnai, nes Dievas nori, kad būtų gimdoma tauta, kuri bus jo dvasios pilna. Bet ar gali tokių vaikų rastis iš moterų, kurios tarnauja stabams? — *Sergėkite tat...* Anot ebr. t.: taigi apsaugokite svo dvasią, ir ištikimybė tavo jaunystės žmonai tegul niekuomet nebūna laužoma. — Pasisaugokite, kad Dievo dvasia nepasitrauktų nuo jūsų visai, jei jūs leistumėte kūniškiems geiduliams save visai nugalėti. — (16) *Kai tu nekenti...* Einant vulgatos tekstu, čia būtų naujas žydų priekaištas: Ar pats Dievas nėra mums leidęs paleisti savo žmonas, kai jos mums nebepatinka? Plg. Atk. 24,1... Bet ebr. t. reiktų versti kitaip: nes aš nekenčiu išsiskyrimo, sako Viešpats, Izraėlio Dievas, ir kas tai daro, apdengia neteisybe savo drabužį (viešai pasirodo didelės neteisybės apsunkintas). Taip išreikšta eil. mintis geriau rišasi su kontekstu, nes čia pranašas labai palaiko moterystės pastovumą. Ta mintis neprieštarauja Atk. 24,1...; nes Sen. Test. kad ir buvo leista kai kada suardyti moterystę, bet reikėjo turėti svarbių priežasčių; pranašo peikiami žydai tokių priežasčių netutėjo. Be to, moterystės suardymas, net esant tam tikroms priežastims, buvo Viešpaties leistas žydams tik dėl jų širdies kietumo. — *Neniekinkite.* Ebr. t.: nebūkite neištikimi.

(17) *Jūs įžeidžiate...* Pranašo bendralaikiai kenčia, dejuoja, kad gražūs pranašų pažadai apie Jeruzalės atstatymą dar neįvykinti ir kad jie slėgiami priešų, kuriems, anot jų, turėtų būti tuojau padarytas Dievo teismas. Pranašas jiems atsako: teisėjas ateis, bet žiūrėkite patys savęs, ar jūs esate tinkamai prisirengę prie jo atėjimo, kad ir jūsų nenubaustų. Nes Mesijas ateis kaipo teisėjas.

(3,1) *Aš siunčiu...* Pranašas visų

minator, quem vos quaeritis, et angelus testamenti, quem vos vultis. Ecce venit, dicit Dominus exercituum: 2 et quis poterit cogitare diem adventus eius, et quis stabit ad videndum eum? Ipse enim quasi ignis conflans, et quasi herba fullonum:

3 et sedebit conflans, et emundans argentum, et purgabit filios Levi, et colabit eos quasi aurum, et quasi argentum, et erunt Domino offerentes sacrificia in iustitia. 4 Et placebit Domino sacrificium Iuda, et Ierusalem sicut dies saeculi, et sicut anni antiqui.

5 Et accedam ad vos in iudicio, et ero testis velox maleficis, et adulteris, et periuris, et qui calumniantur mercedem mercena-

dovas, kurio jūs ieškote ir sandoros angelas, kurio jūs norite. Štai jis ateina, sako kareivijų Viešpats. 2 Bet kas galės manyti apie jo atėjimo dieną, ir kas išlaikys jo pamatymą? Nes jis bus kaip tirpdanti ugnis ir kaip skalbėjų žolė.

3 Jis atsisės tirpdyti ir valyti sidabro, išvalys Lėvio sūnus, šveis juos kaip auksą ir kaip sidabrą, ir jie aukos Viešpačiui aukas teisybėje. 4 Tuomet patiks Viešpačiui Jūdo ir Jeruzalės auka, kaip dienose pirm amžių ir kaip senovės metais.

5 Tuomet aš prieisiu prie jūsų su teismu ir būsiu greitas liudytojas žavėtojams, ir svetimoteriams, ir priesaiką laužantiems,

---

pirma primena Izaijo pranašystę (Iz. 40,3). Dievas atsiųs pirmatakį. Tai turėjo būti Jonas Krikštytojas, kaip paliudija Evangelija. — *Ir tuojau.* Ebr. t.: ir ūmai. — *Savo bažnyčią.* Ebr. t.: savo rūmus. — Jeruzalės bažnyčia buvo laikoma Dievo karaliaus rūmais. — *Valdovas.* Ebr.: *ha'-Adon.* Šitas pavadinimas *'Adon* su artikulu, sutinkamas kitur Sen. Test. tik septynis kartus, visur jungiamas su Dievo vardu; ir šičia jis reiškia Dievą, nes sakoma, kad Valdovas ateis į savo bažnyčią; toliau jis vadinamas Viešpačiu. — *Sandoros angelas.* Jis ateis kaipo sandoros angelas, kaipo pasiuntinys, kaipo pažadėtosios sandoros tarpininkas. Mesijo asmenyje iš tikrųjų buvo atitesėti visi patriarkams duotieji pažadai ir pilnai įvykinta padarytoji su jais sandora; jis atnešė visokį palaiminimą ir visą palaiminimo pilnybę. Valdovas čia ir sandoros angelas yra tas pats asmuo, kaip parodo paralelizmas ir žydų pastatytas klausimas, auk. 2,17. Bažnyčioje kitados apsireikšdavo Viešpaties garbingumas šešėlyje ir vaizde, todėl labai tinkamai apsireikš Mesijas savo tautai bažnyčioje, taip kaip Kristus yra tai padaręs, Jono 2,4. — (2) *Kas galės manyti...* Deja tiems, kuriuos teisėjas ras paskendusius nuodėmėse, nuo kurių jie nepasistengė atsipalaidoti. Tie, kurie nekantriai šaukia, kad jis pasirodytų (auk. 2,17), turi gerai pasvarstyti, ar jie yra prisirengę jį pasitikti (plg. Am. 5,18). — *Žolė.* Ebr. *borith.* — Muilui pavaduoti senovėje buvo vartojamos kai kurios žolės. Plg. Jobo 9,30; Jer. 2,22. — Teisėjas pavartos smarkiausių priemonių nusikaltimams nuvalyti.

(3) *Lėvio sūnus...* Teismas prasidės nuo Dievo namų, nuo tų, kurie turi būti kitiems pavyzdis. Vaizdais Dievas dar parodo, kokių privalumų turi turėti jo šventyklos tarnai. — *Šveis.* Vulg. *colabit,* koš. — *Jie aukos...* Kunigai vėl bus verti savo šventų pareigų. Aukščiau 1,10.11 buvo paskelbta, kas Sen. Test. aukos bus panaikintos. Dievas to paskelbimo čia neatšaukia; vaizdais, kuriuos galėjo suprasti ir žydai, jis aprašo vienatinės Nauj. Sandoros aukos tobulumą. Ji čia ir vadinama ebr. t.: *minchah.* — (4) *Jūdo ir Jeruzalės auka.* Ir čia auka ebr. t. vadinama *minchah.* Jeruzalėje ir Jūde bus mesijinės karalystės pradžia. Palestinos (Jūdo ir Jeruzalės) vieton stos visas pasaulis. Plg. Iz. 1,26.

(5) *Prieisiu prie jūsų...* Nuo lėvitų Dievo teismas pereina ant visos

rii, viduas, et pupillos, et opprimunt peregrinum, nec timuerunt me, dicit Dominus exercituum.
6 Ego enim Dominus, et non mutor: et vos filii Iacob non estis consumpti.

7 A diebus enim patrum vestrorum recessistis a legitimis meis, et non custodistis. Revertimini ad me, et revertar ad vos, dicit Dominus exercituum. Et dixistis:
In quo revertemur? 8 Si affiget homo Deum, quia vos configitis me? Et dixistis: In quo configimus te? In decimis, et in
primitiis. 9 Et in penuria vos maledicti estis, et me vos configitis gens tota.

10 Inferte omnem decimam in horreum, et sit cibus in domo mea, et probate me super hoc, dicit Dominus: si non aperuero vobis cataractas caeli, et effudero vobis benedictionem usque ad
abundantiam, 11 et increpabo pro vobis devorantem, et non corrum-

ir tiems, kurie skriausdami sulaiko samdininko užmokesnį, slėgia našles, našlaičius ir svetimšalius, ir nebijo manęs, sako ka-
reivijų Viešpats. 6 Nes aš Viešpats ir aš nesikeičiu, todėl jūs, Jūdo sūnūs, neesate sunaikinti iki galui.
7 Nes nuo pat jūsų tėvų dienų jūs atstojote nuo mano įstatų ir jų nesergėjote. Grįžkite į mane, ir aš grįšiu į jus, sako kareivijų Viešpats. Tačiau jūs sa-
kote: Kuo mes turime grįžti? 8 Ar valia žmogui užgauti Dievą, kad jūs užgaunate mane? Jūs sakote: Kuo mes tave užgavome? De-
šimtinėmis ir pirmonėmis. 9 Todėl ištinka jus neturto prakeikimas, nes jūs įžeidžiate mane, jūs, visa giminė.
10 Įneškite visas dešimtines į sandėlius, ir tebūna maisto mano namuose; po to mėginkite mane, sako Viešpats, jei aš neatidarysiu dangaus užtvankų ir neišliesiu jums palaiminimo net iki
apstumui. 11 Aš sudrausiu dėl jūsų tą, kurs ryja, ir jis nebega-

tautos. Ir čia yra atsakymas į 2,17 klausimą. Tas atsakymas yra smarkus pagrąsymas Malakijo bendralaikiams. Dievas bus greitas liudytojas; jis tuojau įrodys kiekvienam jo nusikaltimą, taip kad nebus priemonių jį paslėpti arba išvengti įrodytą nusikaltimą lydinčios bausmės. Apie žavėtojus vz. 7,11; 22,17; Atk. 18, 10; Dan. 2,2. Gale įvardijama visų nusikaltimų šaltinis ir priežastis: jie nebijo Viešpaties — (6) *Nes aš Viešpats...* Viešpaties nekintamumas yra laidas, kad jo žodžiai bus įvykinti. — *Neesate sunaikinti...:* jūs sugrįžote į savo tėvynę, tuo tarpu visos kitos tautos liko visai sunaikintos.

(7) *Nes nuo pat jūsų...* Pabarimą pranašas pradeda nurodymu jau nuo seniausių laikų tautoje išsišaknijusio piktumo: ne vieną kartą, bet dažnai jūs esate nusikaltę. — *Kuo mes turime grįžti.* Pranašo klausytojai taip surambėję, kad jie net nebesupranta Viešpaties įspėjimų; jie sau įkalbinėja, kad jie nieku neapsileidę Dievo tarnyboje. (Plg. auk. 1,3): — (8) *Užgauti.* Ebr. t. visur šitoje eil. vietoje užgauti, randame ž. *qaba'*, nusukti, prigauti. — *Dešimtinėmis ir pirmonėmis.* Jie neduoda dešimtinių ir keliamųjų aukų (Ebr. t.). Plg. Kun. 8,14.32—34; 10,14 ir k. Panašiai dejuoja Neem. 13,10.

(10) *Tebūna maisto...*: bažnyčioje tarnaujantiems kunigams išlaikyti. — *Dangaus užtvankų.* Vz. Prad. 7,11; 8,2. Žemės derlingumas rytų kraštuose visai pareina nuo lietaus gausumo. — *Palaiminimo:* derliaus. — (11) *Aš sudrausiu:* Apsaugosiu jūsų javus nuo visų kenkėjų. — *Tą, kurs*

pet fructum terrae vestrae: nec
erit sterilis vinea in agro, dicit
Dominus exercituum. [12] Et bea-
tos vos dicent omnes Gentes:
eritis enim vos terra desiderabilis,
dicit Dominus exercituum.

[13] Invaluerunt super me ver-
ba vestra, dicit Dominus. [14] Et
dixistis: Quid locuti sumus con-
tra te? Dixistis: Vanus est, qui
servit Deo: et quod emolumen-
tum quia custodivimus praecepta
eius, et quia ambulavimus tristes
coram Domino exercituum? [15] er-
go nunc beatos dicimus arrogan-
tes: siquidem aedificati sunt fa-
cientes impietatem, et tentaverunt
Deum, et salvi facti sunt. [16] Tunc
locuti sunt timentes Dominum,
unusquisquae cum proximo suo:
Et attendit Dominus, et audivit:
et scriptus est liber monumenti
coram eo timentibus Dominum,
et cogitantibus nomen eius. [17] Et
erunt mihi, ait Dominus exerci-
tuum, in die qua ego facio, in
peculium: et parcam eis, sicut

dins jūsų šalies vaisiaus, ir vy-
nuogynas lauke nebebus bergž-
džias, sako kareivijų Viešpats.
[12] Tuomet visos tautos vadins
jus palaimintais, nes jūs būsite
maloniausia šalis, sako kareivijų
Viešpats.

[13] Jūsų žodžiai prieš mane
daugėja, sako Viešpats; [14] jūs sa-
kote: ką mes kalbėjome prieš ta-
ve? Jūs juk sakote: veltui tarnau-
jama Dievui, ir ką mes pelnėme,
kad sergėjome jo įsakymus ir
kad vaikščiojome liūdni kareivijų
Viešpaties akivaizdoje? [15] Taigi
mes dabar vadiname palaimintais
akiplėšas, nes tie, kurie elgiasi
bedieviškai, tarpsta, ir kurie gun-
do Dievą, tie išgelbimi. [16] Tuo-
met tie, kurie bijo Viešpaties,
kalbėjo kiekvienas savo artimui:
Viešpats tėmijo ir klausė, ir jo
akivaizdoje buvo parašyta atsimi-
nimo knyga tiems, kurie bijo
Viešpaties ir atsimena jo vardą.
[17] Tie, sako kareivijų Viešpats,
tą dieną, kurioje aš veikiu, turės
man būti mano nuosavybė; aš

---

ryja: skėrių. — (12) *Maloniausia šalis:* Taip, kaip Dievas buvo žadėjęs per Mozę, Atk. 33,29, ir pranašavęs per Izaiją, 62,4.

(13) *Jūsų žodžiai:* Šita pranašystės dalis gal buvo Malakijo paskelbta, ilgesniam laikotarpiui praslinkus. Tauta atrodė lyg kiek pasitaisiusi; tačiau tikros Dievo baimės dar nebuvo visų širdyse. — (14) *Liūdni...:* kaip kad daro tie, kurie pasninkauja. Žydai tarėsi tuo būdu gana parodę pagarbos Viešpačiui. Jie buvo sau pasiskyrę pasninkų, jau mokėjo dešimtines ir duodavo aukų. Bet kaip toli buvo jų širdis nuo tikro pamaldumo, parodo jų murmėjimas. — (15) *Tarpsta:* Turi dideles šemynas, gyvena pasiturinčiai. — *Gundo:* Nuodėmėmis veda į rūstybę. — *Išgelbimi:* Jų nepasiekia Dievo teismas; jie lieka nepaliesti. — Gal panašiai manė žydai apie persus, kurių vis dar turėjo klausyti; dėl to jie abejojo net apie Dievo šventumą ir teisingumą. — (16) *Tuomet:* kai bedieviai piktžodžiavo ir šūkojo. Prieš bedievius statomi tie, kurie Dievo bijo. — *Kalbėjo kiekvienas...* Gal kaip Jerem. 12,1. Matyti bedievius laimingus buvo Sen. Test. pamaldiesiems juo sunkesnis mėginimas, kad kitados Sen. Test. buvo pažadėtas jau čia žemėje užmokesnis dorybėj, nusikaltimui gi buvo grąsoma dar prie gyvos žmogaus galvos bausmėmis. — *Parašyta atsiminimo...* Visi, kurie pripažįsta Dievo ištikimybę, nekintamumą, didenybę ir t.t., įrašyti į Dievo apveizdos ir visažinojimo knygą. Dievui nėra nieko paslėpto, nieko užmiršto. — (17) *Dieną, kurioje aš veikiu.* Ebr. t.: dieną, kurią aš padarysiu. — Tai bus Dievo teismo diena. — *Kaip žmogus...* Dievo teismo dienoje bus jų pasigailėta dėl dviejų dalykų: kad

parcit vir filio suo servienti sibi.
18 Et convertimini, et videbitis
quid sit inter iustum, et impium:
et inter servientem Deo, et non
servientem ei.

Caput IV. 1 Ecce enim dies
veniet succensa quasi caminus:
et erunt omnes superbi, et omnes facientes impietatem stipula:
et inflammabit eos dies veniens,
dicit Dominus exercituum, quae
non derelinquet eis radicem, et
germen. 2 Et orietur vobis timentibus nomen meum Sol iustitiae,
et sanitas in pennis eius: et
egrediemini, et salietis sicut vituli
de armento. 3 Et calcabitis impios, cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum in die, qua
ego facio, dicit Dominus exercituum.

4 Mementote legis Moysi servi mei, quam mandavi ei in Ho-

pasigailėsiu jų, kaip žmogus pasigaili savo sūnaus, kurs jam
tarnauja. 18 Tuomet jūs vėl matysite, koks yra skirtumas tarp
teisiojo ir bedievio ir tarp tarnaujančio Dievui ir to, kurs jam netarnauja.

4 perskyrimas. 1 Nes štai
ateis diena, įkaitinta kaip krosnis,
ir visi puikieji, ir visi, kurie elgiasi bedieviškai, bus pelai; ateinanti diena padegs juos, sako
kareivijų Viešpats, ir ji nepaliks
jiems nei šaknies, nei atžalos.
2 Bet jums, kurie bijote mano
vardo, užtekės teisybės Saulė;
sveikata yra po jos sparnais; jūs
išeisite ir šokinėsite, kaip bandos veršiukai. 3 Jūs mindžiosite
bedievius, kai jie bus pelenai po
jūsų kojų padu tą dieną, kurioje
aš veiksiu, sako kareivijų Viešpats.

4 Atsiminkite mano tarno Mozės įstatymą, kurį aš jam daviau

---

jie yra Dievo sūnūs, ir kad jie jam tarnavo paklusniai ir ištikimai.) — (18) *Jūs vėl matysite...* Ne visuomet duoda Dievas čia žemėje pažinti iš regimų gyvenimo įvykių, kaip skirtingas yra galutinas gerųjų ir piktųjų likimas, tačiau kai kada jis parodo skirtumą atvirai, kaip liudija izraėlitų istorija. Plg. Iš. 11,7. Koks gi bus skirtumas paskui, pranašas parodo dar labiau 4,1—3.

(4,1) *Ateina diena...:* aukščiau (3, 17) paminėtoji teismo diena, kurioje bus nubausti visi bedieviai iš žydų tautos ir iš visų tautų. Jie bus sudeginti kaip pelai ir kaip medis. Plg. Mt. 3,12; Lk. 3,17. — Tai bus įvykinta pilnai ir tobulai paskutiniame teisme (Kir.). Tačiau pranašo žodžius plačia prasme, žiūrint to, kas pasakyta auk. 3,2—4, galima suprasti apie kiekvieną Dievo teismą, kurį Dievas pasaulio istorijos amžiuose vykina pamaldžiųjų paguodai. Toki diena buvo Jeruzalės sugriovimas, todėl ji Evangelijoje sugretinama ir jungiama su paskutiniuoju teismu (Mt. 24,3 ir k.). — (2) *Bet jums...* Teismo diena baisi tik piktiesiems; pamaldiesiems gi ji bus ypatingo Dievo gerumo diena. — *Teisybės Saulė.* Saulė su savo spinduliais, kurie pripildo žemę šviesos ir šilimos, ir žadina gyvybę, yra vaizdas palaiminto gyvenimo, kurį jiems teikia teisingumas. Kadangi Kristus yra išganymo šaltinis ir kaipo teisėjas atneš saviesiems visa, kas gera, pašalindamas visokį skausmą ir teikdamas amžiną laimę, jis teisingai vadinamas teisybės Saule (Jier. Kir.). — *Sveikata yra po jos sparnais:* visa gaiviną saulės spinduliai — *Kaip bandos veršiukai:* Anot ebr. t.: kaip išleisti iš tvarto veršiukai. — (3) *Jūs mindžiosite...:* Tuomet pasireikš skirtumas tarp teisiųjų ir bedievių. — *Bus pelenai:* paniekos vertas dalykas.

(4) *Atsiminkite...* Pranašo įspėjimas savo bendralaikiams. — *Įstatymą, kurį...* Vz. Iš. 20; Atk. 4,5,6; Mt. 5,17. Įstatymas turi būti žydams vadovas į Kristų (plg. Gal. 3,19). Orebo kalno paminėjimas turi priminti

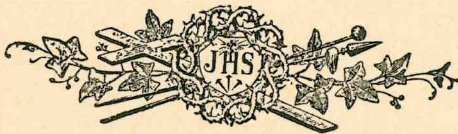
reb ad omnem Israel praecepta, et iudicia.
5 Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, et horribilis.
6 Et convertet cor patrum ad filios, et cor filiorum ad patres eorum: ne forte veniam, et percutiam terram anathemate.

Orebe visam Izraėliui, draug su įsakymais ir teisėmis.
5 Štai aš siųsiu jums pranašą Eliją, pirma negu ateis didi ir labai baisi Viešpaties diena.
6 Jis atgręš tėvų širdis į sūnus ir sūnų širdis į jų tėvus, kad aš atėjęs neužgaučiau šalies prakeikimu.

---

jiems neapsakomą Dievo didenybę ir bauginantį įstatymo paskelbimą. Priminimas turi svarbos visam Izraėliui. Kas nori priklausyti išrinktajai tautai, turi laikytis viso įstatymo (plg. Neem. 9,38—10,39).

(5) *Pranašą Eliją.* Plg. Mt. 17,11; Mk. 9,11; Lk. 1,17. Tas, kurs antrame Viešpaties atėjime ateis su savo kūnu, atėjo Jono Krikštytojo asmenyje su Elijo galia ir dvasia (Jieron.). Plg. Ekli. 48,1. Išganytojas pats yra paaiškinęs, kad Elijo Tesbiečio atėjimo reikia laukti prieš pasaulio pabaigą. Taigi čia Malakijas ir skelbia tą Elijo atėjimą (Tertul. Hilar. ir daugybė kitų šv. tėvų). — *Viešpaties diena:* paskutinio teismo diena. — (6) *Jis atgręš...* Jis pagydys, atitaisys didelį atpuolimą, kurs vėlesnes žydų kartas atskyrė nuo ankstyvesniųjų tėvų tikėjimo ir pamaldumo, ir anų širdis grąžins atgal prie jų tėvų tikėjimo ir gyvenimo. Plg. Jono 7 persk. (Jier.). Šitame grąžinime Elijas darys tą pat, ką jis buvo kitados daręs, 3 Kar. 18,37. Kiti aiškina taip: jis grąžins tėvų širdis draug su jų sūnumis ir sūnų širdis draug su jų tėvais, t. v. visa tauta ir visas šeimynas (Auksab.). — *Kad aš atėjęs neužgaučiau...* Ką šv. Povilas (Rom. 11,25) aiškina plačiau, tai pranašas nurodo keliais žodžiais ir baigia savo pranašyste apreiškimu dideliu Izraėlio teisių Dievo karalystėje. Iš žydų išėjęs išganymo skelbimas turi pasiekti paskutinį savo pilną įvykinimą ir savo paskutinį garbingumą jų pačių grąžinimu prie Dievo.

MAKABIEJŲ KNYGOS.

ĮVADA.

1. Paskutinė vieta Sen. Testamento knygų tarpe skiriama dviem Makabiejų knygoms. Nors jų dviejų ir autorius, ir tikslas ne tas pats, tačiau jiedvi sujungiamos visai tinkamai, nes dalykas, apie kurį jose kalbama kone visai tas pats, ir jos viena kitą savo turiniu gerai papildo. Makabiejumi buvo pramintas trečiasis kunigo Matatijo sūnus Jūdas. Ką tas vardas reiškia, ne visi vienaip aiškina. Dauguma laikosi tos nuomonės, kad jis padarytas iš aramaiško žodžio m aq q a b a h ir reiškia plaktuką, ir todėl jis buvęs duotas Jūdui dėl jo drąsumo ir narsumo kovose prieš savo tautos slėgėjus. Paskui tas pats vardas buvo pasavintas kitiems savo tautą gynusiems Jūdo broliams ir visiems Matatijo šeimynos ainiams, nors ta šeimyna, anot Juozapo Flavijaus liudijimo, turėjusi Asmoniejų pavardę. Ne gana to, Makabiejais pradėta vadinti visus, kurie kovojo prieš Syrijos karalius dėl savo religijos, įpročių ir laisvės, kurie nuožmiai kankinami krauju ir mirtimi liudijo apie savo tikėjimą.

Makabiejų knygose randame žinių apie garbingas ištikimų žydų kovas prieš bedievystę ir tai iš tų keturių šimtmečių, praslinkusių nuo Ezdro ir Neemijo laikų iki Kristaus gimimui, kurie be Makabiejų knygų būtų visai nežinomi. Sugrįžę iš Babilono nelaisvės žydai, visai išgiję iš savo linkimo į stabmeldystę ir žymioje savo daugumoje ištikimi Dievui, šiaip taip susitvarkę Palestinoje vadovaujant Ezdrui ir Neemijui, tiesa, turėjo ir toliau klausyti persų, bet galėjo gyventi savo senais įpročiais ir įstatymais, valdomi vietoje savo vyriausios tarybos ir vyriausiųjų kunigų. Kai Aleksandras Didysis sugriovė persų karalystę ir jo paties įsteigta valstybė buvo padalinta į kelias, Palestina, atsiradus viduryje tarp Ptolemiejęę valdomo Aigipto ir Seleukų Syrijos, priklausydama vieniems ar kitiems, turėjo labai daug kentėti; žydams teko dabar susidurti su elenizmu, ir tas susidūrimas daugeliui, ypač didesniuose miestuose, kaip Jeruzalė, buvo tikrai žalingas. Jie pradėjo savintis graikų

civilizaciją, tačiau dažnai nesekė tuo, kas joje buvo geriausia. Pradėję nieku versti savo senus įpročius, jie ėmė sau, kas graikų civilizacijoje buvo negera, kas labiau pataikavo piktiems žmonių geiduliams. Ta įtaka palietė kaip Palestinoje gyvenančius žydus, taip ir išsisklaidžiusius kituose kraštuose ir suskaldė juos į sroves ir partijas. Vieni pasiliko griežtai ištikimi senam Mozės įstatymui ir pasižymėjo gilia tėvynės meile, kiti žymiai linko prie svetimų naujumų ir ne tik nesišalino nuo svetimtaučių, bet dar buvo jiems žymi paspirtis. Pirmieji gavo vardą asidų, teisiųjų, maldingųjų, kitus pradėta vadinti neteisiaisiais, bedieviais. Supagonėjimo banga buvo taip galinga, kad susidarė tikras pavojus tikrajai religijai, ir prasidėjo nuožmi kova, kurioje asidų vadai Makabiejai stojo ginti religijos ir tėvynės.

2. Pirmoje Makabiejų knygoje pasakojama apie žydų kovą prieš kelis Syrijos karalius, kurioje jie, vadovaujant Matatijui ir trims jo sūnums, gynė savo tikėjimo laisvę ir savo politinę nepriklausomybę. Turinio atžvilgiu ją galima padalinti į keturis skyrius. Pirmame (1, 1—2, 70) autorius, trumpai paminėjęs Aleksandro Didžiojo nugalėjimus ir jo valstybės pasidalinimą, ima plačiai kalbėti apie šventvagiškus Antioko Epifano mėginimus paversti žydus pagonimis, apie jo nusikaltimus bažnyčiai, Jeruzalei ir žydų tautai, kurių paseka buvo ištikimųjų žydų sukilimas prieš Antioką ir jo karališkąją šeimyną. Antrame skyriuje (3, 1—9, 22) tiksliai pasakojama apie Jūdo Makabiejaus veiklą, apie jo kovas, nugalėjimus ir tėvynės tvarkymą. Trečias skyrius pavestas jo brolio Jonatano veiksmams (9, 23 — 12, 54), o ketvirtame (13—16, 24) kalbama apie trečiojo Matatijo sūnaus Simono darbus. Tas skyrius baigiamas paminėjimu, kad Simono sūnus Jonas Irkanas buvo savo tėvo įpėdinis žydų tautos valdyme.

Antroji Makabiejų knyga nėra pirmosios tęsinys. Ji prasideda dviem laiškais (1, 1 —2, 19), kuriais Palestinos žydai kviečia Aigipto žydus dalyvauti bažnyčios pašventinimo šventėje. Po laiškų duodama plati santrauka turinio penkių Jazono Kireniečio knygų apie Makabiejus. Pirmame jos skyriuje (2, 20—10, 9) randame žinių net iš senesnio laiko kaip tas, kuriuo prasideda pirmoji Makabiejų knyga, būtent, apie vieną įvykį paskutiniais Seleuko IV metais, — apie to karaliaus nepavykusį mėginimą apiplėšti Jeruzalės bažnyčią. Toliau jau pasakojama, kaip ir pirmoje Mak. knygoje, apie Antioko Epifano persekiojimus ir Jūdo Makabiejaus kovas prieš jį, iki to karaliaus mirčiai. Antrasis skyrius (10, 10 — 15, 37) susideda iš žinių apie Jūdo kovas prieš Antioką V Eupatorį ir Demetrijų Soterą, pirmais to karaliaus viešpatavimo metais, kurios baigėsi žydų laimėtu nugalėjimu ir šventės tam nugalėjimui paminėti paskyrimu. Baigdamas knygą (15, 38 — 40) autorius atsiprašo skaitytojus dėl jos formos. Žinių apie kitų Makabiejų, Jūdo brolių, veiksmus šioje knygoje visai nėra.

3. Kas yra parašęs Makabiejų knygas, jokių žinių nėra. Netenka tačiau abejoti, kad tai bu-

vo žydai, labai mylėjusieji savo tautą ir tėvynę. Bent pirmosios knygos autorius turėjo būti Palestinos gyventojas, ne Aigipto. Palestina jam taip gerai žinoma, kad jis galėjo aprašyti daugybės net ir mažiausių miestelių vietą. Rašė jis savo veikalą žydų kalba. Žydiška jo antraštė buvo žinoma Origenui ir dar šv. Jieroninas sakosi matęs ebraišką knygos tekstą.

Iš to, kad knygos autorius su nemažu pasigerėjimu kalba apie romėnų palankumą savo sąjungininkams, reiktų padaryti išvada, jog jis rašė anksčiau nekaip Pompiejus buvo paėmęs Jeruzalę (68 m. pirm Kr.). Iš kitos pusės knyga negalėjo būti parašyta anksčiau kaip 135 m., nes tik tais metais savo žuvusio tėvo Simono Makabiejaus vieton stojo Jonas Irkanas, kurio darbai, kad ir labai trumpai, knygoje jau paminėti. Daugelis mano, kad knyga parašyta dar prie gyvos to kunigaikščio galvos, todėl anksčiau nekaip 106 m. pirm Kr. Graikiškas I Mak. knygos vertimas atsirado tikriausiai neilgai trukus po knygos parašymo, nes žydai elenistai yra ją priėmę į savo kanoną dar pirmame šimtmetyje pirm Kr.

Antroji Makabiejų knyga parašyta graikų kalba, ir tai ne tik ta jos dalis, kuri yra Jazono veikalo sutrumpinimas, bet taip pat abudu ją pradedančiu laišku. Pirmame laiške pasakytas ir jo parašymo laikas, būtent 124 m. pirm Kr., todėl ir visa knyga parašyta tikriausiai ne anksčiau kaip 124 m. Antras laiškas rašytas po bažnyčios apvalymo, įvykusio 163 m., bet dar prie gyvos Jūdo Makabiejaus galvos, todėl pirm 160 m. Gal tuo pačiu laiku buvo baigtos rašyti ir Jazono knygos, nes jose buvo įdėta žinių apie Antioko mirtį (163 m. pirm Kr.) ir taip pat paskutiniai joje minimi įvykiai ankstyvesni ne kaip Jūdo mirtis.

4. Pirmoji Makabiejų knyga apima 42 metų laikotarpį. Jos autorius, gyvenęs tikriausiai Jono Irkano laikais ir paminėjęs, kad to kunigaikščio darbai aprašyti jo viešpatavimo metraščiuose (16, 24), pakiša mintį, kad ir jo aprašytųjų žydų veikėjų darbus jis irgi radęs papasakotus kokiuose nors viešuose dokumentuose, kurių ištraukas ir pats duoda savo knygoje (plg. 8, 23 — 10, 18 ir k.). Be to, jis pats galėjo būti liudytojas Irkano tėvo Simono darbų. Todėl nėra rimtos priežasties abejoti, kad jo papasakoti dalykai atatinka tikrenybę. Keliama gi tik šiokių tokių abejonių dėl kai kurių jo pareikštų nuomonių apie svetimas tautas, apie Aleksandro Didžiojo karalystės padalinimą savo vadams, apie romėnus, apie tariamą žydų giminystę su spartiečiais. Dėl pirmojo dalyko reikėtų pasakyti, kad autoriaus išsireiškimas apie Aleksandro karalystės padalinimą reiktų suprasti ne apie paskyrimą vadų karaliais, bet apie paskyrimą jiems tam tikros veikimo srities karalystėje, kas iš tikrųjų ir anot kitų istorikų nuomonės yra įvykę. Ką knygoje skaitome apie kitu du dalyku, nėra tai paties autoriaus nuomonės pareiškimas, bet tik pakartojimas vyravusių žydų tarpe, ne visai tikrų žinių apie svetimas šalis.

Antrosios knygos autorius sakosi tik sutrumpinęs Jazono veikalą, be to, dar prideda kieno kito rašytus du laiškus. Kaip jis

yra atlikęs sutrumpinimo darbą, apie tai nelengva kas nors tikra pasakyti, nes Jazono veikalo, su kuriuo reiktų antroji Mak. kn. lyginti, senai nebėra. Kadangi joje randame plačių pasakojimų su paminėjimu visokių smulkmenų, tai kai kas mano, jog trumpinimas pasireiškęs ypač apleidimu kai kurių Jazono knygos dalių, kurios autoriaus tikslui netiko, paminėtus gi veikale dalykus gal jis yra savaip nušvietęs. Manyti tačiau, kad sutrumpinimu būtų buvę iškraipyti patys faktai, nėra pagrindo. Netenka taip pat abejoti, kad ir visas Jazono veikalas istorijos atžvilgiu buvo vertas pilno pasitikėjimo, nes jei būtų buvę kitaip, tai kam jį autorius būtų apsiėmęs dar trumpinti. Negalėjo jis taip pat duoti suklastotų netikrų laiškų, nes tokie nebūtų turėję ano laiko skaitytojams jokios vertybės.

Antrajai Mak. kn. šiandien daroma nemaža priekaištų, ir nevisi sutinka laikyti ją istoriniu veikalu. Priekaištai liečia visų pirma stebuklingą Dievo suteiktą žydams pagalbą jų kovose su priešais. Į šiuos priekaištus tenka atsakyti paklausimu: Kodėl gi Dievas negalėjo padėti žydams jų kovose prieš Seleukaičius dėl tikėjimo, kaip yra padėjęs tai tautai kitais sunkiais jos gyvenimo laikais? O jei galėjo, tai ne gana tik ginčyti, bet reikia įrodyti, kad tokios stebuklingos pagalbos nebuvo suteikta. — Toliau daroma priekaištų knygai dėl tariamų tarp jos ir pirmosios knygos prieštaravimų pasakojimuose. Čia reikia pastebėti, kad visur norima laikyti lygiagrečiais pasakojimais tokiuos, kurie tokie nėra ir todėl skirtumas pasakojime pareina dažnai nuo to, kad pasakojami ne tie patys, bet tik bent kiek panašūs įvykiai. Rasi pagaliau galėjo patekti jau į Jazono knygą vienas kitas dalykas, kurs buvo žinomas ar girdėtas iš gandų, todėl taip jis turėtų būti vertinamas ir istorijoje. Atskirus priekaištus tiksliau galima įvertinti tik tyrinėjant patį tekstą.

5. Nors abi Makabiejų knygos yra istoriški veikalai, tačiau jų autoriai rašydami siekė ne tą patį tikslą. Tai pasirodo iš gana skirtingo jų pasakojimo būdo. Pirmojoje knygoje, tiesa, randame vienur kitur poėtiškų išsireiškimų, paralelizmais išreikštų asmenų veikimo apibūdinimų, bet, bendrai imant, jos autorius, prisilaikydamas kronologijos eilios, rašo visai paprastu būdu apie jam žinomus įvykius, kad vėlesnieji skaitytojai galėtų sužinoti, ką yra darę Jūdas Makabiejus, Jonatas, Simonas žydų religijai ginti ir tautos laisvei atgauti. Siuo atžvilgiu jis yra už visus Sen. Test. rašytojus artimesnis kitiems anų laikų pagonių istorijos rašytojams. Kadangi jis buvo karštas savo religijos ir tėvynės mylėtojas, tai visame jo pasakojime dvelkia didelio religingumo dvasia, galinti atatinkamai paveikti skaitytojus, bet pats autorius savo jausmų aiškiau neišreiškia. Gal šiuo autoriaus nusistatymu reiktų aiškinti ir tas dalykas, kad jis, kai jam tenka atsiliepti apie Dievą (4, 30; 2, 50--53; 2, 21), lyg kad vengia rašyti Dievo ar Viešpaties vardą, pasitenkina gi dangaus paminėjimu ir tolygiais posakiais.

Visai kitaip daro antrosios knygos autorius. Dievo ir Viešpaties vardas pas jį sutinkamas labai dažnai. Religijinė istorijos

pusė skaitytojui primenama nuolat: jis turi žinoti, kad bedievystė ir piktžodžiavimai Dievo skaudžiai baudžiami, kad malda išklausoma, kad pats Dievas kovoja dėl savo šventųjų ir juos išgelbi, kad kentėjimais ištikimieji pašventinami, kad dėl kentėjimų jie susilauks gausaus atlyginimo bent kitame gyvenime. Bet visų svarbiausia 2 Mak. kn. autoriui yra Jeruzalės bažnyčia ir kulto dalykai. Bažnyčia yra jo pasakojimo vidurys. Knyga pradedama dviem laiškais, kuriais jų skaitytojai kviečiami dalyvauti bažnyčios pašventinime; pirmoji knygos dalis pradedama pasakojimu apie stebuklingą bažnyčios išlaikymą, antroji apie gręsusį bažnyčiai pavojų, abi baigiamos pranešimu apie švenčių bažnyčiai pagerbti paskyrimą. Bažnyčia autoriui taip labai rūpi, kad jis ko ne kiekviename skirsnelyje su pagarba ją mini. — Atsiminus, kad tuo metu, kai 2 Mak. knyga buvo rašoma, Aigipto žydai buvo pasistatę sau atskirą bažnyčią, pigu suprasti, kad autorius rašydamas graikiškai ir savo knygą visų pirma skirdamas žydams elenistams Aigipte, norėjo jiems priminti ypatingą Jeruzalės bažnyčios šventumą, paakinti, jog ta bažnyčia yra religijinės ir politinės visų žydų vienybės centras, kad ji reikia gerbti, lankyti, visupirma gi niekuomet jos neužmiršti.

6. Makabiejų knygų nėra žydų biblijoje, todėl jos vadinamos deuterokanoninėmis. Katalikų Bažnyčia žiūrėjo į jas visuomet kaip į šv. Rašto dalį ir laiko jas šv. Dvasios įkvėptais veikalais. Jau šv. Povilo laiške Žydams (11,35) yra aiškių aliuzijų į 2 Mak. 6,19. 22. Bažnyčios Tėvai ir rašytojai, pradedant nuo antrojo šimtmečio, naudojosi jomis lygiai dažnai, kaip ir kitomis Sen. Test. knygomis. Sename lot. Italės vertime jos yra bent nuo 2 šimtmečio pradžios. Tik 16 šimtmetyje protestantai pradėjo nebedėti jų į savo biblijos leidinius, nes taip darė žydai. Bet bent žydai aleksandrijiečiai turėjo jas turėti savo kanone LXX vertime, nes iš ten paėmė juos katalikų Bažnyčia. Jei ne abidvi, tai bent pirmoji turėjo būti labai vertinama ir Palestinoje, nes labai žymią jos dalį žydų istorikas Fl. Juozapas atpasakojo savo raštuose.

LIBER PRIMUS MACHABAEORUM.

PIRMOJI MAKABIEJŲ KNYGA.

1. Žydų sukilimas prieš Seleukaičius. a) Žydų gyvenimo sąlygų pakitėjimas, ypač Antioko Epifano laikais.

Caput I. [1] Et factum est, postquam percussit Alexsander Philippi Macedo, qui primus regnavit in Graecia, egressus de terra Cethim, Darium regem Persarum, et Medorum: [2] constituit praelia multa, et obtinuit omnium munitiones, et interfecit reges terrae, [3] et pertransiit usque ad fines terrae: et accepit spolia mul-

1. perskyrimas. [1] Atsitiko, kad Pilypo sūnus Aleksandras Makedonietis, kurs pirma karaliavo Graikijoje, išėjęs iš Ketimų žemės ir sumušęs persų ir mėdų karalių Darijų, [2] daug kovojo, paėmė visų tvirtoves ir užmušė žemės karalius. [3] Jis nuėjo iki žemės pakraščių ir paėmė daugybės tautų grobį. Žemė nutilo

---

1,1—67. Pirmame pirmosios Makabiejų knygos skyriuje (1,1 — 2,70) nurodoma, kokios buvo priežastys žydų sukilimo prieš Seleukaičius. Čia visų pirma keliais žodžiais pasakoma, kaip visos rytų šalys pateko graikų valdžion (1,1—10), toliau, kaip, pradėjus karaliauti Antiokui Skaisčiajam, žydų tarpe atsiranda atpuolėlių nuo savo tautos įpročių (11—16), kaip tas karalius apiplėšia Jeruzalės bažnyčią ir užmuša daugelį žydų (17 — 29), kaip antrą kartą užpuola miestą ir pastato čia tvirtovę (30—42), kaip jis ima reikalauti, kad visi jo pavaldiniai garbintų dievaičius, stato stabus bažnyčioje ir persekioja įstatymui ištikimus žydus (43—67).

(**1,1**) *Aleksandras.* Pilypo sūnus Aleksandras, vadinamas Didysis, būdamas dvidešimties metų, žuvus tėvui, pradėjo valdyti Makedonijos karalystę 336 m. pirm Kristaus. Karaliaus vardas nei jo tėvui, nei jam nebuvo pripažintas, bet iš tikrųjų Aleksandras turėjo karaliaus valdžią. Kadangi jis buvo pagarsėjęs savo nugalėjimais, pats save laikė Azijos karaliumi, gyveno karalių įpročiais ir net savo monetose vadino save karaliumi, tai jam labiau nekaip jo tėvui tinka pirmo Graikijos karaliaus vardas. — *Kurs pirma...* Gr. t. čia bent kiek supainiotas ir žodžių tvarka kitoki. Prasmė tačiau ta pati. Vulgatos žodis *primus* neranda sau patvirtinimo nei gr., nei syriškajame vertime. — *Ketimų.* Ketimų žeme pradžioje buvo vadinama tik Kipro sala, vėliau gi visos Tarpžemės jūros salos ir jos pakraščiai. Aleksandras su kariuomene persikėlė iš Europos į Aziją 334 m. pirm Kr. — *Persų ir mėdų.* Nuo Kiro laikų tiedvi tauti sudarė vieną karalystę. Plg. Est. 1.13.18; Dan. 5,28 ir k. Paskutinis persų karalius buvo Darijus III Kodomanas (336—330 pirm Kr.). Aleksandras, persikėlęs per Elespontą, sumušė prie nedidelio Graniko upelio Mitridato vedamą persų kariuomenę, paskui du sykiu nugalėjo patį Darijų. Šitoje vietoje tikriausiai kalbama apie antrąjį nugalėjimą, įvykusį netoli Arbelės Mesopotamijoje (331 m.), kurs atidavė Aleksandrui visas rytų šalis. — (**2**) *Karalius:* karaliaus vietininkus, vadus. — (**3**) *Iki žemės pa-*

titudinis Gentium: et siluit terra
in conspectu eius. 4 Et congre-
gavit virtutem, et exercitum for-
tem nimis: et exaltatum est, et
elevatum cor eius: 5 et obtinuit
regiones Gentium, et tyrannos:
et facti sunt illi in tributum.
6 Et post haec decidit in lec-
tum, et cognovit quia moreretur.
7 Et vocavit pueros suos nobi-
les, qui secum erant nutriti a iu-
ventute: et divisit illis regnum
suum, cum adhuc viveret. 8 Et
regnavit Alexander annis duode-
cim, et mortuus est. 9 Et obti-
nuerunt pueri eius regnum, unus-
quisque in loco suo: 10 et impo-
suerunt omnes sibi diademata
post mortem eius, et filii eorum
post eos annis multis, et multi-
plicata sunt mala in terra.
11 Et exiit ex eis radix pec-
catrix, Antiochus illustris, filius

jo akivaizdoje. 4 Jis surinko daug
jėgų ir labai stipria kariuomenę,
ir jo širdis aukštinosi ir pasida-
rė puiki. 5 Jis pavergė sau tautų
šalis ir valdovus, ir jie turėjo
mokėti jam mokesnius. 6 Po to
jis atgulė į patalą ir suprato, kad
mirsiąs. 7 Jis sušaukė savo žy-
miausius tarnus, kurie buvo iš-
auklėti draug su juo nuo pat jau-
nystės, ir padalino savo karalys-
tę dar prie savo gyvos galvos.
8 Aleksandras karaliavo dvyliką
metų ir mirė. 9 Jo tarnai gavo jo
karalystę, kiekvienas savo vietoje.
10 Jam mirus, jie visi dėjo ant
savęs karališkus vainikus, taip
pat jų vaikai po jųjų per dauge-
lį metų, ir pasidarė daug blogu-
mų žemėje.

11 Iš jų išėjo nuodėminga šak-
nis karaliaus Antioko sūnus An-

---

kraščių: iki Indijai, kuri senovėje buvo laikoma žemės pakraščiu. — *Grobį.* Anot senovės istorikų pasakojimo, Aleksandras gausiai apdovanojęs savo kareivius ir dar jam pačiam likę apie 180.000 talentų (virš dviejų miliardų litų). — *Nutilo.* Ebraizmas, kurio prasmė yra ta, kad niekas nebedrįso priešintis Aleksandrui. — (4) *Daug jėgų...* Karą pradėdamas Aleksandras turėjo apie 30.000 pėstininkų ir 5000 raitelių. Tą kariuomenę jis prie progos daugino; bet iš tikrųjų didelės kariuomenės jis neturėjo. Ji buvo ne tiek didelė skaičiumi, kiek stipri savo pasiryžimu kovoti ir drausme. — *Ir jo širdis...* Gr. t. šitais žodžiais prasideda 4. e., o po jų jau paminėtas kariuomenės gausumas. — (6) *Po to:* viešpatavęs dvyliką metų ir 8 mėn., turėdamas 32 metus amžiaus. — (7) *Padalino...* Vieni senovės istorikai mini, kad Aleksandras mirdamas palikęs rašytą testamentą, kiti, kad klausiamas, kam palieka savo plačią valstybę, atsakęs τῷ κρατίστῳ v e r č i a u s i a j a m, kiti vėl. kad tik atidavęs savo žiedą Perdikai, taip jį skirdamas savo pavaduotoju. Mūsų autorius kalba apie karalystės padalinimą. Tačiau jis nesako, kad Aleksandras, pavesdamas karalystės dalis savo kariuomenės vadams, būtų paskyręs juos nepriklausomais karaliais. Karaliais jie pasiskelbė, anot 10 e., patys. Minimas šitoje vietoje padalinimas reikia suprasti tik apie kariuomenės vadų paskyrimą atskirų provincijų karaliaus vietininkais ir valdovais. Taip šita žinia gali būti pigiai suderinta su tuo, ką rašo kiti istorikai, ir ji juo labiau tikėtina, kad yra senesnė už visus kitus pasakojimus apie Aleksandro mirtį. — (10) *Jam mirus.* Makabiejų kn. autorius čia nesako, kad paskirti provincijų valdovai būtų pasiskelbę karaliais tuojau, kaip tik Aleksandras buvo miręs. Kolei buvo gyvas jaunas Alekandro sūnus, vadai savęs karaliais nevadino. Tas pasiskelbimas turėjo įvykti tik apie 306 m. Kasandras ėmė vadintis Makedonijos karaliumi, Antigonas Azijos, Ptolemiejus Aigipto, Seleukas Babilonijos ir Syrijos ir Lizimachas Trakijos (plg. Dan. 8,8.22). — *Žemėje:* ypač Judėjoje.

Antiochi regis, qui fuerat Romae obses: et regnavit in anno centesimo trigesimo septimo regni Graecorum. 12 In diebus illis exierunt ex Israel filii iniqui et suaserunt multis, dicentes: Eamus, et disponamus testamentum cum Gentibus, quae circa nos sunt: quia ex quo recessimus ab eis, invenerunt nos multa mala. 13 Et bonus visus est sermo in oculis eorum. 14 Et destinaverunt aliqui de populo, et abierunt ad regem: et dedit illis potestatem ut facerent iustitiam Gentium. 15 Et aedificaverunt gymnasium in Ierosolymis secundum leges Nationum:

tiokas Skaistusis, kurs buvo Romoje įkaitas; jis pradėjo karaliauti šimtas trysdešimtys septintais graikų viešpatavimo metais. 12 Tuo metu radosi iš Izraėlio nedorų žmonių, kurie įkalbinėjo daugeliui, sakydami: Eikime ir padarykime sandorą su tautomis, kurios yra aplink mus, nes nuo to meto, kaip mes nuo jų atsitraukėme, mus sutiko daug nelaimių. 13 Tie žodžiai pasirodė geri jų akyse. 14 Kai kurie iš tautos pasiryžo ir nuėjo pas karalių; tasai davė jiems galios gyventi pagonių įstatymais. 15 Jie pasistatė Jeruzalėje mankštos mokyklą, kaip

---

(11) *Iš jų:* iš vieno aukščiau paminėtųjų, būtent, Seleuko Nikatorio. — *Antiokas Skaistusis:* Antioko III Didžiojo sūnus Antiokas IV Epifanas. Antiokas III viešpatavo 223—187 m. pirm Kr. Jis turėjo du sūnu: Seleuką IV Filopatorį (187—175) ir Antioką Skaistųjį. Šitas antrasis buvo nusiųstas Romon kaipo įkaitas. 179 m. Seleukas IV sugrąžino savo brolį Antioką Skaistųjį iš Romos, o jo vieton pasiuntė savo jauną sūnų Demetrijų, kurs paskiau po Antioko IV viešpatavo kaipo Demetrijus I Soteris. Seleukas IV buvo nužudytas Eliodoro, kurs pats stengėsi paveržti sau karaliaus sostą. Tačiau Antiokui Skaisčiajam pavyko išvaryti Eliodorą ir išgauti sau iš romėnų karaliaus teisių pripažinimą. — *Šimtas...* Seleukaičių era prasideda nuo to laiko, kai Seleukas Nikatoris buvo nugalėjęs Antigoną, todėl nuo 1 spalių 312 m. pirm Kr. Taigi 137 graikų viešpatavimo metai atatinka 174—175 m. pirm Kr. Antiokas gi Skaistusis viešpatavo 174—163 m. pirm Kr. — (12) *Tuo metu.* Gal jau Antioko Sk. karaliavimo pradžioje (plg. 21 e.). — *Nedorų žmonių.* Gr. υἱοὶ παράνομοι įstatymo laužytojai. Tokiuos žydai dar vadindavo Belialio vaikais, bene Beli'al (plg. 3 Kar. 21,10.13). Jų vadai buvo Onijo brolis Jėzus, kurs po atpuolimo vadinosi Jazonas (plg. 2 Mak. 4,7), Menelajus ir k. — *Įkalbinėjo daugeliui.* Plg. žem. 43—42 e., 2 Mak. 4,13... — *Padarykime sandorą...* Toks susiartinimas su svetimtaučiais buvo priešingas žydų įstatymui (plg. Iš. 13,32 ir 34,15; Atk. 7,2...) ir daug jau kartų buvo jų nelaimių priežastis (Iz. 28,15; 30,1; 31, 1; Jer. 2,18; Ez. 17,25.28; plg. Teis. 5,21...; 11,8.9). Tikrosios gi priežastys kai kurių žydų noro artintis su pagonimis dabar buvo tos, kad jiems buvo nusibodęs jų įstatymas ir jo įsakymai; jie buvo pamėgę laisvą pagonių gyvenimą ir tikėjosi išvengsią paniekinimo, kokiuo kitos tautos atsimokėdavo žydams už jų skirtingumą. — *Mus sutiko...* Panašiai kalbėjo žydai ir Jeremijo laikais, 44,18. — (13) *Jų akyse:* daugeliui (12 e.) patiko. — (14) *Kai kurie iš tautos...* Žymiausis jų tarpe buvo Jazonas. Vz. 2 Mak. 4,7; plg. Ios. Ant. 12,5; Bell. iud. 1,1. — *Pas karalių:* Antioką. — *Davė jiems galios.* Pradėję ką nors daryti be karaliaus įgaliojimo jie būtų buvę ištikimųjų žydų persekiojami, gal net nužudyti. Dabar niekas nebedrįso jiems priešintis. Už gautas iš karaliaus teises Jazonas užmokėjęs net šimtą talentų (milijoną su viršum litų). Plg. 2 Mak. 4,7. — *Gyventi pagonių...:* taikintis prie pagonių įstatymų ir įpročių. — (15) *Mankštos mokyklą:* vietą, paskirtą visokiam sportui. Paprastai tai būdavo

16 et fecerunt sibi praeputia, et re-
cesserunt a testamento sancto,
et iuncti sunt Nationibus, et ve-
nundati sunt ut facerent malum.

17 Et paratum est regnum in
conspectu Antiochi, et coepit reg-
nare in terra Aegypti ut regnaret
super duo regna. 18 Et intravit
in Aegyptum in multitudine gra-
vi, in curribus, et elephantis, et
equitibus, et copiosa navium mul-
titudine: 19 et constituit bellum
adversus Ptolemaeum regem Ae-
gypti, et veritus est Ptole-
maeus a facie eius, et fugit, et
ceciderunt vulnerati multi. 20 Et
comprehendit civitates munitas in
Terra Aegypti: et accepit spolia
Terrae Aegypti. 21 Et convertit
Antiochus, postquam percussit
Aegyptum in centesimo et quadra-
gesimo tertio anno: et ascendit ad
Israel, 22 et ascendit Ierosolymam

buvo pagonių paprotys, 16 išsi-
žadėjo savo apipjaustymo, atsto-
jo nuo šventosios sandoros, su-
sidėjo su pagonimis ir parsida-
vė daryti pikta.
17 Antiokas, sustiprėjęs savo
karalystėje, pradėjo norėti kara-
liauti Aigipto žemėje, kad būtų
dviejų karalysčių karalius. 18 Jis
įėjo į Aigiptą su galinga kariuo-
mene, su kariškais vežimais, su
drambliais, su raiteliais ir su di-
dele laivų daugybe, 19 ir pradėjo
karą prieš Aigipto karalių Ptole-
miejų. Ptolemiejus nusigando jo
veido ir pabėgo; ir daug sužeis-
tų žuvo. 20 Jis paėmė Aigipto že-
mėje sustiprintus miestus ir ga-
vo Aigipto žemės grobį. 21 Su-
mušęs Aigiptą Antiokas pargrįžo
šimtas keturiasdešimtis trečiais
metais, po to išėjo prieš Izraėlį
22 ir atėjo į Jeruzalę su galinga

---

siena apvestas ruimas su prieangiais (portikais), gražiu trobesiu, kuriame buvo išpuoštų kambarių, pirčių ir t.t. Plg. 2 Mak. 4,12. — (16) *Išsižadėjo apipjaustymo:* pasiduodami tam tikrai skaudžiai operacijai, kad nieku nesiskirtų nuo pagonių. Kadangi apipjaustymas buvo sandoros su Dievu žymė (Prad. 17,9...), tai jo išsižadėjimas buvo aiškiausias ženklas atstojimo nuo šventosios sandoros. — *Susidėjo...* Gr. ἐζευγίσθησαν susirišo vienu jungu su pagonimis. — *Parsidavė:* padarė iš savęs nuodėmės vergus. Plg. 3 Kar. 21,20; vz. 2 Mak. 4,11—20. (17) *Sustiprėjęs:* kai Antiokui pavyko išvaryti savo brolio Seleuko IV nužudytoją Eliodorą ir gauti sau iš Romos pripažinimą. — *Dviejų karalysčių:* Syrijos ir Aigipto. — (18) *Jis įėjo...* Antiokas Sk. buvo užpuolęs Aigiptą tris (anot kai kurių, keturis) kartus. Pirmąjį puolimą buvo paskelbęs iš anksto pranašas Danielis 11,22... Antras įvyko mirus Kleopatrai, Antioko Sk. seseriai ir Ptolomiejaus V Sk. žmonai, valdžiusiai Aigiptą vietoje savo nepilnamečio sūnaus Ptolomiejaus VI Filometorio. Ir antrasis puolimas buvo Danielio paskelbtas (Dan. 11,25...). Apie šitą antrąjį puolimą, įvykusį 170 m. pirm Kr. čia ir kalbama. Antiokui Sk. buvo tuomet pavykę paimti visą Aigiptą, išskyrus Aleksandriją. Plg. 2 Mak. 4,21—24; 5,11—21. — *Su drambliais...* Magnezijos sutartimi Antioko Sk. tėvas Antiokas Didysis buvo pasižadėjęs romėnams nebelaikyti dramblių ir didesnio laivyno; bet tos taikos sutarties punktų nelabai buvo tesilaikoma. Todėl ir Antiokas Sk. vėl buvo įsitaisęs dramblių ir laivų karams. — (19) *Ptolemiejų.* Tai buvo Ptolomiejaus VI Filometerio brolis, vadinamas Fiskonu ir Evergetu. Antiokas buvo pasiskelbęs noris grąžinti į sostą Filometorį, nors iš tikrųjų jis geidė Aigipto sau. — (21) *Pargrįžo šimtas...:* rudenį 170 m. pirm Kristaus. — *Prieš Izraėlį:* prieš žydų tautą. Pretekstas tam žygiui buvo nesiliaują ginčai tarp Jazono ir Menelajaus dėl vyriausiojo kunigo vietos; tuos ginčus Antiokas sakėsi laikąs maištu prieš karališką

in multitudine gravi. 23 Et intravit
in sanctificationem cum superbia,
et accepit altare aureum, et candelabrum
luminis, et universa vasa eius, et mensam propositionis,
et libatoria, et phialas, et mortariola aurea, et velum, et coronas,
et ornamentum aureum, quod in
facie templi erat: et comminuit
omnia. 24 Et accepit argentum,
et aurum, et vasa concupiscibilia:
et accepit thesauros occultos,
quos invenit: et sublatis omnibus abiit in terram suam.

25 Et fecit caedem hominum,
et locutus est in superbia magna.

26 Et factus est planctus magnus
in Israel, et in omni loco eorum:
27 et ingemuerunt principes, et
seniores:
virgines, et iuvenes infirmati sunt:
et speciositas mulierum immutata est.
28 Omnis maritus sumpsit lamentum:
et quae sedebant in thoro maritali, lugebant:
29 et commota est terra super
habitantes in ea,
et universa domus Iacob induit
confusionem.
30 Et post duos annos die-

kariuomene. 23 Jis įėjo į šventyklą
su puikybe, paėmė auksinį
altorių, šviesos žvakidę su visais
jos rykais, padėtinių duonų stalą,
liejamųjų aukų indus, taures, auksinius
grūstuvėlius, uždangą, vainikus,
auksinį pagražinimą, buvusį
bažnyčios priešakyje, ir visa
sulaužė. 24 Taip pat jis pasiėmė
sidabrą, auksą, brangius indus,
paslėptus turtus, kuriuos rado,
ir visa atėmęs parėjo į savo šalį.

25 Be to, jis padarė žmonių
žudynes
ir kalbėjo su didele puikybe.
26 Izraėlyje ir visose jų vietose kilo
didelis raudojimas.

27 Kunigaikščiai ir senesnieji vaitojo,
mergaitės ir jaunikaičiai sumenkėjo
ir moterų gražumas dingo.
28 Visi vyrai ėmė raudoti,
ir jaunavedės sėdėjo verkdamos
vestuvių bute.

29 Šalis sudrebėjo dėl savo gyventojų,
ir visi Jokūbo namai buvo apvilkti
sugėdinimu.
30 Dvejiems metams praslin-

---

valdžią (plg. 2 Mak. 5,15...); iš tikrųjų gi romėnų pažemintas ir priverstas pasitraukti iš Aigipto jis norėjo išlieti savo pagiežą ant žydų ir išplėštais iš jų turtais papildyti savo ištuštėjusį iždą. — (23) *Į šventyklą:* į bažnyčios vidų, į kurį valia buvo įeiti tik kunigams. — *Auksinį altorių:* auksu aptrauktą smilkalų altorių. — *Šviesos žvakidę:* auksinę žvakidę su septyniomis šakomis. — *Vainikus.* Tai turėjo būti maldingų žydų dovanos bažnyčiai. — *Visa sulaužė.* Gr. ἐλέπισε t. y. nuplėšė auksą nuo visų tų dalykų, kurie buvo aptraukti auksine skarda; dalykus, padarytus iš aukso, pasiėmė visus. — (24) *Paslėptus turtus.* Plg. Mat. 3,10... — *Visa atėmęs...* Anot 2 Mak. 5,21. Antiokas tuomet išplėšęs turto apie 1800 talentų, kas sudaro arti 20 milijonų litų. — (25) *Be to, jis...:* pirma negu paliko Jeruzalę. Vz. 2 Mak. 5,14... — *Kalbėjo:* piktžodžiavo. Plg. Dan. 11,28—36. — (28) *Visi vyrai. Gr.* πᾶς νυμφίος jaunavedis. — (29) *Apvilkti sugėdinimu:* lyg kad pats Dievas būtų juos apleidęs.

(30) *Dvejiems...* 168 m. pirm Kr. — *Viršininką.* Jis vadinosi Apoloni-

rum misit rex principem tributo-
rum in civitates Iuda, et venit Ie-
rusalem cum turba magna. [31] Et
locutus est ad eos verba pacifi-
ca in dolo: et crediderunt ei. [32] Et
irruit super civitatem repente, et
percussit eam plaga magna, et
perdidit populum multum ex Is-
rael. [33] Et accepit spolia civitatis:
et succendit eam igni, et destru-
xit domos eius, et muros eius
in circuitu: [34] et captivas duxe-
runt mulieres: et natos, et peco-
ra possederunt. [35] Et aedificave-
runt civitatem David muro ma-
gno, et firmo, et turribus firmis,
et facta est illis in arcem: [36] et
posuerunt illic gentem peccatri-
cem viros iniquos, et convalue-
runt in ea. et posuerunt arma,
et escas, et congregaverunt spo-
lia Ierusalem: [37] et reposuerunt
illic: et facti sunt in laqueum ma-
gnum.

[38] Et factum est hoc ad insi-
dias sanctificationi,
et in diabolum malum in Israel:
[39] et effuderunt sanguinem inno-
centem per circuitum sancti-
ficationis,
et contaminaverunt sanctificatio-
nem.
[40] Et fugerunt habitatores Ierusa-
lem propter eos,

kus, karalius pasiuntė į Jūdo mie-
stus mokesčių viršininką, kurs
atėjo į Jeruzalę su dideliu būriu.
[31] Jis klastingai kalbėjo jiems tai-
kius žodžius, ir jie jam tikėjo.
[32] Paskui jis ūmai puolė miestą,
padarė jam didžiausį smūgį ir
nužudė daug žmonių iš Izraėlio.
[33] Jis apiplėšė miestą, padegė jį,
sugriovė jo namus ir jo sienas
aplinkui. [34] Moteris ir vaikus
jis išsivedė nelaisvėn ir pa-
siėmė sau gyvulius. [35] Paskui
jie apvedė Dovido miestą dideliu
ir stipriu mūru ir stipriais bokš-
tais; taip jis pasidarė jų tvirtovė.
[36] Jie patalpino joje nuodėmingą
giminę, nedorų žmonių, ir jie įsi-
stiprino joje, atsigabeno ginklų ir
maisto, surinko sau Jeruzalės iš-
plėšas [37] ir susikrovė tenai; iš jų
pasidarė dideli sląstai.

[38] Iš to pasidarė tykojimų vie-
ta šventyklai
ir piktas priešininkas Izraėliui.
[39] Jie liejo nekaltą kraują aplink
šventyklą
ir sutepė ją.

[40] Dėl jų Jeruzalės gyventojai ėmė
bėgti;

---

jus. Vz. 2 Mak. 5,24. — *Dideliu būriu:* susidedančių iš 22000 žmonių. Ir šitą žygį prieš žydus darė Antiokas po to, kai jam buvo romėnų griežtai uždrausta kovoti prieš Aigiptą. Jis matomai norėjo labiau įsistiprinti bent Jūdėjoje, visai ją sau pavergdamas. — (**35**) *Dovido miestą.* Dovido miestas, anot 2 Kar. 5,7 ir 1 Kron. 11,5 buvo pastatytas Siono kalnelyje, Jeruzalės pietvakariuose. Makabiejų gi knygose tuo vardu vadinama syrų pastatyta ar sustiprinta tvirtovė, kuri, būdama Siono kalnelyje į pietvakarius nuo bažnyčios, stovėjo aukščiau jos. Toliau 4,37.60; 5,54; 7,62; 7,33; 10,11 bažnyčios kalnelis, Morija, vadinamas taip pat Sionu, skirtinu tačiau nuo tvirtovės. — (**36**) *Nuodėmingą giminę:* kareivius iš svetimų šalių. — *Nedorų žmonių:* įstatymo laužytojų. Tai buvo žydai, pametusieji savo įstatymą. — (**37**) *Dideli sląstai:* darė žydams daug nesmagumų. Dėl tos tvirtovės miestui nuolat grėsė pavojus, buvo pavojinga arba net visai nebegalima eiti į bažnyčią. — *Izraėliui.* Gr. t. dar pridėta: visuomet. — (**39**) *Jie liejo...* Iš tvirtovės galėjo pasiekti vilyčiomis einančius į bažnyčią; liedami kraują prie šventyklos tuo pačiu ją jau sutep-

et facta est habitatio exterorum,
et facta est extera semini suo,
et nati eius reliquerunt eam.
41 Sanctificatio eius desolata est
sicut solitudo,
dies festi eius conversi sunt in
luctum,
sabbata eius in opprobrium,
honores eius in nihilum.
42 Secundum gloriam eius multi-
plicata est ignominia eius:
et sublimitas eius conversa est
in luctum.
43 Et scripsit rex Antiochus
omni regno suo ut esset omnis po-
pulus, unus: et relinqueret unus-
quisque legem suam. 44 Et con-
senserunt omnes Gentes secun-
dum verbum regis Antiochi: 45 et
multi ex Israel consenserunt ser-
vituti eius, et sacrificaverunt ido-
lis, et coinquinaverunt sabbatum.
46 Et misit rex libros per ma-
nus nunciorum in Ierusalem, et
in omnes civitates Iuda: ut se-
querentur leges Gentium terrae,
47 et prohiberent holocausta, et
sacrificia, et placationes fieri in
templo Dei, 48 et prohiberent ce-
lebrari sabbatum, et dies sollem-
nes: 49 et iussit coinquinari sanc-
ta, et sanctum populum Israel.
50 Et iussit aedificari aras, et tem-
pla, et idola, et immolari carnes
suillas, et pecora communia, 51 et
relinquere filios suos incircumci-

ji virto svetimųjų buveine,
pasidarė svetima savo giminei,
ir jos vaikai paliko ją.
41 Jos šventykla buvo apleista
kaip tyrai;
jos šventės virto gedulu,
jos subatos pajuoką,
jos garbingumas niekais.

42 Kaip didelis buvo jos garbingu-
mas, taip padaugėjo jos negarbė,
ir jos kilnumas virto gedulu.

43 Tuomet karalius Antiokas
parašė visai savo karalystei, kad
visi būtų viena tauta, ir kad kiek-
vienas pamestų savąjį įstatymą.
44 Visos tautos sutiko su tuo
karaliaus Antioko įsakymu; 45 taip
pat daug iš Izraėlio pasidavė jo
vergijai, aukojo stabams ir sute-
pė subatą. 46 Karalius atsiuntė
per pasiuntinius į Jeruzalę į vi-
sus Jūdo miestus ir raštų, kad
jie laikytųsi svetimšalių įstatymų,
47 uždraustų daryti Dievo baž-
nyčioje deginamąsias, kruvinas ir
permaldavimo aukas 48 ir kad už-
draustų švęsti subatas, ir iškil-
mių dienas. 49 Jis liepė sutepti
šventyklą ir šventą Izraėlio tau-
tą, 50 įsakė statyti aukurus, šven-
tyklas ir stabus, aukoti kiaulieną
ir suteptus gyvulius, 51 palikti sa-
vo vaikus neapipjaustytus, sutep-
ti jų sielas visokiais nešvarumais

---

lavo. Plg. 2 Mak. 6,4... — (41) Plg. Tob. 2,6; Am. 8,10. — *Niekais.* Gr. t.: paniekinimu.

(43) *Kad visi būtų viena tauta.* Jau Aleksandras Didysis karalystės stiprumą matė įpročių, kalbos, kultūros suvienodinime; jis tik nesigriebė prievartos. Antiokas nori tą pat pasiekti net prievartos keliu. — *Įstatymą:* savo religiją. Plg. 2 Mak. 6,1—9. Religija tik pas žydus buvo glaudžiausiai surišta su tautybe; žydai negalėjo būti kartu ir izraėlitais ir stabmeldžiais. — (45) *Jo vergijai:* tokiam dievų garbinimui, kokio laikėsi karalius. — (46) *Svetimšalių:* kurie gyveno viename su žydais krašte. — (49) *Ir šventą...:* priversti žydus nesilaikymu įsakymų apie suteptus dalykus susitepti Dievo akivaizdoje ir per tą susitepimą paliauti buvus šventa Dievo tauta. todėl ir žydais. — (50) *Suteptus...* Mozės įstatymas kai kuriuos gyvulius laikė suteptais; tokios buvo kiaulės, kurių mėsą žydams buvo uždrausta valgyti, taip

sos, et coinquinari animas eorum
in omnibus immundis, et abomi-
nationibus, ita ut obliviscerentur
legem, et immutarent omnes ius-
tificationes Dei. [52] Et quicumque
non fecissent secundum verbum
regis Antiochi, morerentur.

[53] Secundum omnia verba
haec scripsit omni regno suo: et
praeposuit principes populo, qui
haec fieri cogerent. [54] Et iusse-
runt civitatibus Iuda sacrificare.
[55] Et congregati sunt multi de
populo ad eos, qui dereliquerant
legem Domini: et fecerunt mala
super terram: [56] et effugaverunt
populum Israel in abditis, et in
absconditis fugitivorum locis.

[57] Die quintadecima mensis
Casleu, quinto et quadragesimo
et centesimo anno aedificavit rex
Antiochus abominandum idolum
desolationis super altare Dei, et
per universas civitates Iuda in
circuitu aedificaverunt aras: [58] et
ante ianuas domorum, et in pla-
teis incendebant thura, et sacri-
ficabant: [59] et libros legis Dei
combusserunt igni, scindentes
eos: [60] et apud quemcumque in

ir nuobodomis, taip kad jie už-
mirštų įstatymą ir pakeistų visus
Dievo įsakymus, [52] o jei kas ne-
darytų, kaip karaliaus Antioko
buvo įsakyta, kad turėtų mirtį.

[53] Taip kaip čia išdėstyta, jis
parašė visai savo karalystei ir pa-
skyrė žmonėms viršininkų, kurie
verstų visa taip įvykinti. [54] Tie
liepė Jūdo miestams daryti au-
kas. [55] Daugelis iš tautos, kurie
buvo pametę Viešpaties įstatymą,
prisidėjo prie jų ir darė pikta ša-
lyje. [56] Jie išsklaidė Izraėlio tau-
tą į nuošalias ir paslėptas pabė-
gėlių vietas.

[57] Penkioliktą kaslevo mėne-
sio dieną šimtas keturias dešim-
tis penktais metais karalius An-
tiokas pastatydino pasibjaurėtiną
sunaikinimo stabą ant Dievo al-
toriaus, ir buvo pastatyta auku-
rų visuose Jūdo miestuose aplin-
kui. [58] Taip pat ties namų duri-
mis ir gatvėse degino smilkalus
ir darė aukas; [59] degino Dievo
įstatymo knygas, jas sudraskius,
[60] ir pas ką tik rasdavo Viešpa-

---

pat ir aukoti Dievui. — (51) *Vaikus.*. Plg. 2 Mak. 6,8.9. Buvo reikalaujama išsižadėti sandoros su Dievu žymės, tuo pačiu atskirti juos nuo Dievo tautos. — *Sutepti jų sielas:* vyresniuosius priversti taip susitepti, kad jie jaustų, jog tas susitepimas yra nusikaltimas Dievo įstatymui.

(53) *Viršininkų.* Anot gr. t.: prievaizdų. Jie turėjo prižiūrėti, kad karaliaus įsakymai būtų visur tiksliai vykinami. — (54) *Jūdo miestams.* Ir tai buvo priešinga žydų įstatymui, kurs pripažino tik vieną aukų vietą prie Jeruzalės bažnyčios. Vz. Atk. 12,13. — (55) *Prie jų:* prie karaliaus prievaizdų. — (56) *Išsklaidė.* Ištikimieji Dievo įstatymui žydai buvo priversti bėgti iš savo gyvenamų vietų ir slapstytis. — (57) *Penkioliktą...:* vieną iš paskutinių lapkričio ar pirmų gruodžio mėn. dienų 168 m. pirm Kr. Tą dieną buvo pradėtas darbas; pabaigta jį per 10 dienų. Vz 62 eil. — *Pasibjaurėtiną...* Kai kurie aiškintojai spėja, kad buvusi pastatyta Jupiterio statula. Bet žiūrint konteksto, reiktų manyti, kad viršuje deginamųjų aukų altoriaus buvo dabar pastatytas aukuras, ant kurio turėjo būti deginamos aukos stabams. Tą tai stabų aukurą autorius ir vadina dalyku labiausiai pasibjaurėtinu, kuriuo išreiškiamas sunaikinimas. — *Buvo pastatyta...* Plg. 2 Mak. 6, 2... — *Visuose.* To žodžio nėra gr. t. — (58) *Ties namų...* Pagonių įpročiu statė prie durų slenksčių statulas Apolliui, Hermiui, Dianai, kurie buvo laikomi namų ir miestų globė-

veniebantur libri testamenti Do-
mini, et quicumque observabat
legem Domini, secundum edic-
tum regis trucidabant eum. [61] In
virtute sua faciebant haec popu-
lo Israel, qui inveniebatur in om-
ni mense et mense in civitatibus.
[62] Et quinta et vigesima die men-
sis sacrificabant super aram, quae
erat contra altare. [63] Et mulieres,
quae circumcidebant illos, truci-
dabantur secundum iussum regis
Antiochi, [64] et suspendebant pu-
eros a cervicibus per universas
domos eorum: et eos, qui circum-
ciderant illos, trucidabant. [65] Et
multi de populo Israel definierunt
apud se, ut non manducarent im-
munda: et elegerunt magis mori,
quam cibis coinquinari immundis:
[66] et noluerunt infringere legem
Dei sanctam, et trucidati sunt: [67] et
facta est ira magna super popu-
lum valde.

ties sandoros knygų ir kas lai-
kėsi Viešpaties įstatymo, tą, ei-
nant karaliaus paliepimu, užmuš-
davo. [61] Turėdami galios jie tai
darė Izraėlio tautai, kuri rasdavo-
si miestuose, kiekvieną mėnesį,
[62] o dvidešimt penktą mėnesio
dieną jie aukojo ant aukuro, pa-
statyto ant altoriaus. [63] Moteriš-
kės, kurios duodavo apipjaustyti
savo vaikus, buvo užmušamos,
taip kaip karaliaus Antioko bu-
vo liepta; [64] vaikus pakardavo
joms ant kaklo visuose jų na-
muose ir užmušdavo tuos, kurie
buvo juos apipjaustę. [65] Bet dau-
gelis iš Izraėlio tautos nutarė pa-
tys sau nevalgyti suteptų dalykų
ir velijo geriau mirti, kaip susi-
tepti nešvariais valgiais. [66] Jie ne-
norėjo sulaužyti švento Dievo
įstatymo ir buvo užmušti. [67] La-
bai didelė rūstybė buvo kilusi
ant tautos.

b) Matatijo ir jo sūnų pasipriešinimas religijos ir tautos persekiotojams.

Caput II. [1] In diebus illis
surrexit Mathathias filius Ioannis,
filii Simeonis, sacerdos ex filiis
Ioarib ab Ierusalem, et consedit

2 perskyrimas. [1] Tose die-
nose pakilo kunigas iš Joaribo
vaikų iš Jeruzalės, Simono sūnaus
Jono sūnus Matatijas; jis gyve-

---

jais. — (**59**) *Degino...* Sudraskymas ir deginimas buvo paniekinimo ženklai. Naikindami įstatymo knygas, norėjo padaryti, kad pats įstatymas būtų užmirštas. Iš čia patiriame, kad tuo laiku, atsiradus daugeliui raštų žinovų, šventųjų knygų nuorašų skaičius buvo žymiai padaugėjęs. — (**61**) *Kuri rasdavosi.* Anot gr. t.: kurie buvo randami kuo nors nusikaltę. — *Kiekvieną mėnesį:* vieną kartą kas mėnuo, kad kitus nugąsdintų. — (**62**) *Ant aukuro...* Darydami aukas ant aukuro, pastatyto viršuje Dievo altoriaus, tuo pačiu rodė, kad tos aukos daromos nebe žydų Viešpačiui. Anot gr. t. tos aukos buvo daromos kas mėnuo, dvidešimt penktą kiekvieno mėnesio dieną, t. y. tą pačią, kurioje pirmą sykį Dievo altorius buvo suteptas. — (**65**) *Velijo geriau...* Plg. 2 Mak. 6 ir 7 persk. — (**67**) *Labai didelė...* Aprašytas persekiojimas buvo laikomas Dievo siųsta tautai bausme.

2,1—70. Antioko įsakymams viešai pasipriešina Matatijas (1—22) ir užmuša stabams aukojantį žydą, taip pat karaliaus pasiuntinį (23—26). Jis su saviškiais pabėga į kalnus, po ko-

in monte Modin: 2 et habebat
filios quinque, Ioannem, qui cog-
nominabatur Gaddis: 3 et Simo-
nem, qui cognominabatur Thasi:
4 et Iudam, qui vocabatur Ma-
chabaeus: 5 et Eleazarum, qui cog-
nominabatur Abaron: et Ionathan,
qui cognominabatur Apphus.
6 Hi viderunt mala, quae fie-
bant in populo Iuda, et in Ie-
rusalem.
7 Et dixit Mathathias:
Vae mihi, ut quid natus sum
videre contritionem populi mei,

et contritionem civitatis sanctae,
et sedere illic,
cum datur in manibus inimico-
rum?
8 Sancta in manu extraneorum
facta sunt:
templum eius sicut homo igno-
bilis.
9 Vasa gloriae eius captiva ab-
ducta sunt:
trucidati sunt senes eius in plateis,
et iuvenes eius ceciderunt in gla-
dio inimicorum.

no Modino kalne 2 ir turėjo pen-
kis sūnus: Joną, vadinamą Gadžiu,
3 Simoną, vadinamą Tasiu, 4 Jū-
dą, vadinamą Makabiejumi, 5 Ele-
azarą, vadinamą Abaronu, ir Jo-
nataną, vadinamą Apfu.

6 Jie matė piktenybes, kokios
darėsi Jūdo tautoje ir Jeruzalėje.

7 Ir Matatijas tarė:
Deja man! Kam aš gimiau,
kad matyčiau savo tautos sunai-
kinimą,
šventojo miesto sunaikinimą ir
sėdėčiau čia,
kai jis atiduodamas į nepriete-
lių rankas?
8 Šventovė pateko į svetimųjų
rankas;
jo bažnyčia yra lyg negarbingas
žmogus.
9 Jos garbės indai išgabenti ne-
laisvėn;
jos seneliai užmušti gatvėse,
ir jos jaunikaičiai žuvo nepriete-
lio kalaviju.

---

kio laiko nutaria kovoti ir subatomis, pradeda rinkti kariuomenę ir grąžina visur senąjį Dievo garbinimo būdą (27—48). Pasenęs Matatijas duoda įspėjimų savo sūnums (49—64), paskiria Simoną jų vyresniuoju, Jūdą gi kariuomenės vadu (65—76).

(2,1) *Tose dienose.* Plg. Dan. 11, 34. — *Pakilo:* pradėjo veikti. — *Joaribo.* Pirmas iš 24 Dovido paskirtų kunigų skyrių buvo Joaribo (1 Kron. 24,7). — *Iš Jeruzalės.* Tas kunigų skyrius buvo kilęs iš Jeruzalės. — *Simono...* Fl. Juozapas Matatijo proseneli vadina Asmoniejumi, todėl ir jo ainiai vadinami taip pat Asmoniejais. Kai kada Matatijas vadinamas vyriausiuoju kunigu, tačiau toks pavadinimas neturi pagrindo. Tiesa, vyriausiojo kunigo pareigos buvo pavestos Matatijo sūnui Jonatui, bet tik po to, kai buvo miręs Onijas III (2 Mak. 4,34), jo brolis Jazonas buvo atpuolęs (2 Mak. 4,17), o Onijas IV pabėgęs. — *Modino:* netoli Diospolies (Liddos) prie kelio, kuriuo einama iš Jeruzalės į Joppę (vz. žem. 11,34). — (2) *Vadinamą Gadžiu.* Ką tie Matatijo sūnų pavadinimai reiškia, nevisai aišku. Gadis, rasi, reiškia: laimingasis. — (3) *Tasiu.* Tas žodis, rasi, reiškia: smarkusis. — (4) *Makabiejumi:* plaktuku. — (5) *Abaronu:* perveriančiu (žem. 6,46). — *Apfu:* bukliu, anot kitų, paskutiniu (vėliausiai gimusiu).

(6) *Jie.* Anot gr. t.: jis. — (7) *Deja man.* Taip Matatijas išreiškia savo širdies skausmą dėl žydus sutikusių persekiojimų. Toliau Matatijo dejavimas išreikštas eilėmis. — *Sėdėčiau čia:* nieko nedaryčiau. — (8) *Jo bažnyčia.* Spėjama, kad šičia vietoje bažnyčios (gr. ναός) turėtų

10 Quae gens non hereditavit regnum eius,
et non obtinuit spolia eius?
11 Omnis compositio eius ablata est.
Quae erat libera, facta est ancilla.
12 Et ecce sancta nostra, et pulchritudo nostra,
et claritas nostra desolata est,
et coinquinaverunt ea Gentes.
13 Quo ergo nobis adhuc vivere?

14 Et scidit vestimenta sua
Mathathias, et filii eius: et operuerunt se ciliciis, et planxerunt
valde.
15 Et venerunt illuc qui missi
erant a rege Antiocho, ut cogerent eos, qui confugerant in civitatem Modin, immolare, et accendere thura, et a lege Dei discedere.
16 Et multi de populo Israel consentientes accesserunt ad eos: sed Mathathias, et filii eius constanter steterunt.
17 Et respondentes qui missi erant ab Antiocho, dixerunt Mathathiae: Princeps et clarissimus, et magnus es in hac civitate, et ornatus filiis, et fratribus.
18 Ergo accede prior, et fac iussum regis, sicut fecerunt omnes Gentes, et viri Iuda, et qui remanserunt in Ierusalem: et eris tu, et filii tui inter amicos regis, et amplificatus auro, et argento, et muneribus multis.
19 Et respondit Mathathias, et dixit magna voce: Et si omnes Gentes regi Antiocho obediunt, ut discedat unusquisque a servitute legis patrum suorum,

10 Kuri tauta nepaveldėjo jos karalystės
ir neėmė jos grobio?
11 Visas jos papuošimas atimtas;
ta, kuri buvo laisva, pasidarė vergė.
12 Štai mūsų šventovė, mūsų grožis
ir mūsų garbingumas sunaikinti;
pagonys juos sutepė.
13 Tai kam gi mums dar begyventi?

14 Matatijas su savo sūnumis
perplėšė savo drabužius, apsivilko ašutinėmis ir labai gedėjo.

15 Į čia atėjo karaliaus Antioko siųstieji, kad priverstų pabėgusius į Modino miestą aukoti, deginti smilkalus ir išsižadėti Dievo įstatymo.
16 Daugelis iš Izraėlio tautos sutiko ir prisidėjo prie jų, bet Matatijas su savo sūnumis pasiliko patvarūs.
17 Tuomet atsiliepdami atsiųstieji sakė Matatijui: Tu pirmasis, žymiausias ir didžiausias šitame mieste, galingas savo sūnumis ir broliais;
18 taigi eik čia pirmas ir daryk, kas karaliaus įsakyta, kaip yra padariusios visos tautos, Jūdo žmonės ir likusieji Jeruzalėje; tai tu su savo sūnumis būsi tarp karaliaus prietelių ir būsi apdovanotas auksu, sidabru ir daugeliu dovanų.
19 Bet Matatijas atsakydamas tarė dideliu balsu: Nors visos tautos klauso karaliaus Antioko, taip kad kiekvienas pasitraukia nuo tarnavimo savo tėvų įstatymui ir sutinka su jo paliepi-

būti tauta (gr. λάος). — (14) *Laisva:* turėjo nepaliestas bent religiją ir tautinę savistovybę.

(15) *Į čia atėjo*... Gr. t. trumpiau: Ir atėjo į Modino miestą nuo karaliaus verčiantieji į atpuolimą (apostaziją), kad jie (gyventojai) aukotų. — (16) *Bet Matatijas*... Gr. t.: Matatijas ir jo sūnūs susirinko, t. y. pradžioje tik žiūrėjo, kas darėsi, paskui gi turėjo pradėti visi drauge veikti. — (17) *Broliais:* giminėmis. — (18) *Eik*

et consentiat mandatis eius: [20] ego
et filii mei, et fratres mei obediemus
mus legi patrum nostrorum.
[21] propitius sit nobis Deus: non
est nobis utile relinquere legem,
et iustitias Dei: [22] non audiemus
verba regis Antiochi, nec sacrificabimus
ficabimus transgredientes legis
nostrae mandata, ut eamus altera
ra via.

[23] Et ut cessavit loqui verba
haec, accessit quidam Iudaeus in
omnium oculis sacrificare idolis
super aram in civitate Modin, secundum
cundum iussum regis: [24] et vidit
dit Mathathias, et doluit, et contremuerunt
tremuerunt renes eius, et accensus
sus est furor eius secundum iudicium
dicium legis, et insiliens trucidavit
vit eum super aram: [25] sed et
virum, quem rex Antiochus miserat,
serat, qui cogebat immolare, occidit
cidit in ipso tempore, et aram
destruxit, [26] et zelatus est legem,
sicut fecit Phinees Zamri filio
Salomi.

[27] Et exclamavit Mathathias
voce magna in civitate, dicens:
Omnis, qui zelum habet legis
statuens testamentum, exeat post
me. [28] Et fugit ipse, et filii eius
in montes, et reliquerunt quaecumque
cumque habebant in civitate.
[29] Tunc descenderunt multi quaerentes
rentes iudicium, et iustitiam, in
desertum: [30] et sederunt ibi ipsi,
et filii eorum, et mulieres eorum,
et pecora eorum: quoniam inundaverunt
daverunt super eos mala.

mais, [20] aš tačiau, mano sūnūs ir
mano broliai, mes klausysime mūsų
sų tėvų įstatymo. [21] Tegul Dievas
vas būna mums gailestingas!
Mums nenaudinga pamesti įstatymą
tymą ir Dievo įsakymus. [22] Mes
neklausysime karaliaus Antioko
žodžių ir neaukosime, peržengdami
dami mūsų įstatymo įsakymus,
kad eitumėm kitu keliu.

[23] Kaip tik jis pabaigė kalbėti
šituos žodžius, priėjo visų akyse
se vienas žydas aukoti stabams
ant aukuro Modino mieste, kaip
buvo karaliaus liepta. [24] Tai pamatęs
matęs Matatijas buvo skausmo
suimtas; jo viduriai sudrebėjo; jo
narsas užsidegė sulig įstatymo
nurodymu, ir prišokęs jis užmušė
šė jį ant aukuro. [25] Tuo pačiu
metu jis užmušė ir karaliaus Antioko
tioko atsiųstą žmogų, kurs vertė
aukoti, ir sugriovė aukurą. [26] Jis
uoliai elgėsi dėl įstatymo, kaip
kad buvo daręs Pinėas Salomio
sūnui Zamriui.

[27] Po to Matatijas šaukė dideliu
deliu balsu mieste, sakydamas:
Visi, kurie turi uolumo įstatymui
ir palaiko sandorą, tegul išeina
paskui mane. [28] Taip jis ir jo sūnūs
nūs pabėgo į kalnus ir paliko visa,
sa, ką jie turėjo mieste. [29] Tuo
pačiu metu išėjo į tyrus daugelis
lis tų, kurie ieškojo teisėtumo ir
teisybės, [30] ir pasiliko tenai su
savo vaikais, su žmonomis ir savo
vo gyvuliais, nes juos buvo apgulusios
gulusios nelaimės.

čia: prie aukuro. — (20) *Įstatymo.* Gr. t.: sandoros (su Dievu). — (22) *Antioko žodžių ir...* Anot gr. t.: Antioko žodžių, kad mes atstotumėm nuo mūsų tarnavimo Dievui į dešinę ar į kairę.

(24) *Jo narsas...* Anot gr. t.: jis leido veikti savo rūstybei, kaip buvo teisinga. — *Sulig įstatymo nurodymu.* Įstatyme buvo įsakyta nužudyti tuos, kurie aukoja stabams. Atk. 13,6—9. — (27) *Pinėas.* Vz. Sk. 25,13.

(29) *Į tyrus:* į Jūdo tyrumą, esančią į vakarus nuo Mirties jūros. Ten kalnuose buvo labai daug urvų (plg. 1 Kar. 13,6 ir 24,4). — *Ieškojo teisumo ir...* savo gyvenime stengėsi laikytis įstatyme įsakyto teisumo.

31 Et renunciatum est viris re-
gis, et exercitui, qui erat in Ieru-
salem civitate David quoniam dis-
cessissent viri quidam, qui dis-
sipaverunt mandatum regis in lo-
ca occulta in deserto, et abiissent
post illos multi. 32 Et statim per-
rexerunt ad eos, et constituerunt
adversus eos praelium in die sab-
batorum, 33 et dixerunt ad eos:
Resistitis et nunc adhuc? exite,
et facite secundum verbum regis
Antiochi, et vivetis. 34 Et dixerunt:
Non exibimus, neque faciemus
verbum regis, ut polluamus diem
sabbatorum. 35 Et concitaverunt
adversus eos praelium. 36 Et non
responderunt eis, nec lapidem mi-
serunt in eos, nec oppilaverunt lo-
ca occulta, 37 dicentes: Moriamur
omnes in simplicitate nostra: et
testes erunt super nos caelum,
et terra, quod iniuste perditis nos.
38 Et intulerunt illis bellum sab-
batis: et mortui sunt ipsi, et uxo-
res eorum, et filii eorum, et pe-
cora eorum usque ad mille animas
hominum. 39 Et cognovit Matha-
thias, et amici eius, et luctum ha-
buerunt super eos valde. 40 Et di-
xit vir proximo suo: Si omnes
fecerimus sicut fratres nostri fece-
runt, et non pugnaverimus ad-
versus gentes pro animabus nos-
tris, et iustificationibus nostris:
nunc citius disperdent nos a ter-
ra. 41 Et cogitaverunt in die illa,
dicentes: Omnis homo, quicum-
que venerit ad nos in bello die

31 Tuo tarpu karaliaus žmo-
nėms ir kariuomenei, buvusiai Je-
ruzalėje Dovido mieste, buvo pra-
nešta, kad kai kurie žmonės, ku-
rie buvo paniekinę karaliaus įsa-
kymą, išėjo į slaptas vietas tyru-
moje ir kad daug kitų nuėjo pa-
skui juos. 32 Šitie tuojau išėjo
prieš juos ir rengėsi pulti juos
subatos dieną. 33 Jie sakė jiems:
Ar dar ir dabar jūs priešinsitės?
Išeikite ir darykite, kaip karaliaus
Antioko įsakyta, ir jūs išliksite
gyvi. 34 Tie atsakė: Neišeisime ir
nevykinsime karaliaus žodžio, mes
nesutepsime subatos dienos.
35 Taigi anie pradėjo prieš juos
kovą. 36 Jie neatsakė aniems, ne-
metė į juos nė akmens ir neuž-
darė slaptų vietų, 37 sakydami:
Mirkime visi savo nekaltume; dan-
gus ir žemė bus mums liudyto-
jai, kad jūs žudote mus neteisin-
gai. 38 Taigi anie kovojo prieš
juos subatomis, ir jie žuvo draug
su savo žmonomis, savo vaikais
ir savo gyvuliais, viso apie tūk-
stantį asmenų. 39 Sužinoję apie tai
Matatijas ir jo prieteliai labai jų
gedėjo. 40 Jie kalbėjo vienas ki-
tam: Jei visi darysime taip, kaip
padarė mūsų broliai, ir nekovo-
sime prieš pagonis dėl savo gy-
vybės ir savo įstatymo, anie grei-
tai išnaikins mus iš šalies. 41 To-
dėl tą dieną jie nusistatė ir sakė:
Prieš kiekvieną, kurs ateis kovo-
ti prieš mus subatos dieną, ko-
vosime ir mes ir nemirsime visi,

(31) *Dovido mieste:* tvirtovėje, kurią syrai buvo pastatę Siono kalne. — (34) *Subatos dienos.* Išeiti ir vykinti karaliaus žodį jiems buvo lygu subatos sutepimui, nes subatos dieną jiems buvo daromas pasiūlymas. Tačiau taip jie norėjo pasakyti, kad jie laikysis nepajudinamai Dievo įstatymo (is viena, ar panašus pasiūlymas bus jiems padarytas subatoje ar šiokią dieną). — (36) *Neuždarė...* Neužkimšo akmenimis urvų angų. — (38) *Subatomis.* Gal čia kalbama apie tą pačią subatos dieną, nes sabbata (plur.) labai dažnai vartojamas vietoje sabbatum (sing.). Vz. 2 Mak. 6,11. Mozės įstatymas niekur aiškiai nedraudė gintis subatoje nuo už-

sabbatorum, pugnemus adversus
eum: et non moriemur omnes,
sicut mortui sunt fratres nostri
in occultis.
42 Tunc congregata est ad eos
synagoga Assidaeorum fortis viribus ex Israel, omnis voluntarius
in lege: 43 et omnes, qui fugiebant a malis, additi sunt ad eos,
et facti sunt illis ad firmamentum.
44 Et collegerunt exercitum, et
percusserunt peccatores in ira
sua, et viros iniquos in indignatione sua: et ceteri fugerunt ad
nationes, ut evaderent. 45 Et circuivit Mathathias, et amici eius,
et destruxerunt aras: 46 et circumciderunt pueros incircumcisos quotquot invenerunt in finibus Israel: et in fortitudine. 47 Et
persecuti sunt filios superbiae, et
prosperatum est opus in manibus eorum: 48 et obtinuerunt legem de manibus gentium, et de
manibus regum: et non dederunt
cornu peccatori.
49 Et appropinquaverunt dies
Mathathiae moriendi, et dixit filiis suis: Nunc confortata est superbia, et castigatio, et tempus
eversionis, et ira indignationis:
50 Nunc ergo, o filii, aemulatores
estote legis, et date animas ves-

kaip mirė mūsų broliai slaptose
vietose.

42 Tuomet susirinko prie jų
drąsus Izraėlio būrys, Asidai, visi
uolūs įstatymo laikytojai. 43 Taip
pat prisidėjo prie jų visi, kurie
bėgo nuo nelaimių, ir buvo jiems
paspirtis. 44 Taip jie sudarė kariuomenę ir sumušė nusidėjėlius
savo rūstybėje ir nedorus žmones savo užsidegime; išlikusieji
gi pabėgo pas pagonis, kad išsigelbėtų. 45 Matatijas su savo prieteliais ėjo visur, sugriovė aukurus, 46 apipjaustė neapipjaustytus
vaikus, kiek tik rado Izraėlio ribose, ir elgėsi drąsiai. 47 Jie vijosi puikybės vaikus, ir jų žygiai
turėjo pasisekimo. 48 Įstatymą jie
išvadavo iš pagonių galios ir iš
karalių rankos ir neleido įsigalėti
nusidėjėliams.

49 Atėjus metui mirti, Matatijas sakė savo sūnums: Dabar sustiprėjo puikybė ir plakimas, yra
metas sunaikinimo, rūstybės ir
užsidegimo. 50 Taigi dabar, mano sūnūs, būkite uolūs įstatymo
gynėjai ir duokite savo gyvybes

---

puolimų ginklais; todėl Matatijas galėjo duoti saviesiems įsakymų (41 eil.) kovoti taip pat subatos dieną.

(**42**) *Asidai.* Ebr. *chasidim,* pamaldieji. Šitie tik susidėjo su Makabiejais, neišsižadėdami tam tikro savarankiškumo; todėl, kaip matysime žemiau (7,13), jie galėjo turėti skirtingų nusistatymų. Prie Makabiejų dar buvo prisidėję (43 eil.) tie, kurie norėjo išvengti svetimšalių varginimų. — (**44**) *Išlikusieji:* atpuolėliai, kurie nepateko į Matatijo kariuomenės rankas. — (**46**) *Elgėsi drąsiai.* Anot kai kurių aiškintojų: reikale net griebdavos prievartos, t. y. priversdavo duoti apipjaustyti vaikus ir tuos tėvus, kurie to nelabai norėjo. — (**47**) *Puikybės vaikus*: syrus. — (**48**) *Iš karalių...*: platino pagarbą įstatymui prieš valią karaliaus vietininkų, kurie norėjo jį pašalinti ir paversti nieku. — *Nusidėjėliams:* atpuolusiems žydams.

(**49**) *Atėjus metui mirti:* maždaug po vienerių kovos metų. — *Dabar...* Matatijui mirštant, tautos priešai buvo pilni puikybės, piktieji varginno teisiuosius, syrai dėjo pastangų, kad visai sunaikintų teokratiją; be to, dar tebebuvo matoma ir Dievo rūstybė tautai, nes Jeruzalė buvo priešų rankose. — (**50**) *Įstatymo.* Įstatymas buvo sandoros pagrindas

tras pro testamento patrum ves-
trorum, 51 et mementote operum
patrum, quae fecerunt in genera-
tionibus suis: et accipietis glo-
riam magnam, et nomen aeter-
num. 52 Abraham nonne in ten-
tatione inventus est fidelis, et re-
putatum est ei ad iustitiam? 53 Io-
seph in tempore angustiae suae
custodivit mandatum, et factus
est dominus Aegypti. 54 Phinees
pater noster, zelando zelum Dei,
accepit testamentum sacerdotii
aeterni. 55 Iesus dum implevit
verbum, factus est dux in Israel.
56 Caleb, dum testificatur in ec-
clesia, accepit hereditatem. 57 Da-
vid in sua misericordia consecu-
tus est sedem regni in saecula.
58 Elias, dum zelat zelum legis,
receptus est in caelum. 59 Ananias
et Azarias et Misael credentes,
liberati sunt de flamma. 60 Da-
niel in sua simplicitate liberatus
est de ore leonum. 61 Et ita co-
gitate per generationem, et gene-
rationem: quia omnes qui sperant
in eum, non infirmantur. 62 Et a
verbis viri peccatoris ne timueri-
tis: quia gloria eius stercus, et
vermis est: 63 hodie extollitur, et
cras non invenietur: quia conver-
sus est in terram suam, et cogi-
tatio eius periit. 64 Vos ergo filii
confortamini, et viriliter agite in
lege: quia in ipsa gloriosi eritis.
65 Et ecce Simon frater vester,
scio quod vir consilii est: ipsum

už savo tėvų sandorą; 51 atsimin-
kite tėvų darbus, kuriuos jie yra
padarę savo kartose, ir jūs laimė-
site didelę garbę ir amžiną var-
dą. 52 Abraomas ar ne mėgini-
me buvo rastas ištikimas, ir tai
buvo jam įskaityta į teisybę?
53 Juozapas savo suspaudimo me-
tu sergėjo įsakymą ir pasidarė
Aigipto valdovas. 54 Mūsų tėvas
Pinėas, degdamas uolumu dėl Die-
vo, gavo amžinos kunigystės san-
dorą. 55 Jozuė, įvykinęs žodį, pa-
sidarė vadas Izraėlyje. 56 Kalėbas,
liudydamas susirinkime, gavo
tėvainystę. 57 Dovidas savo gai-
lestingumu laimėjo amžinai kara-
lystės sostą. 58 Elijas, degdamas
įstatymo uolumu, buvo paimtas
į dangų. 59 Ananijas, Azarijas ir
Misaėlis tikėjimu buvo išgelbėti
iš liepsnos. 60 Danielis dėl savo
nekaltumo buvo išgelbėtas iš liū-
tų nasrų. 61 Taip apsvarstykite
kartą po kartos, kad visi, kurie
juo tikisi, nesusilpnėja. 62 Nebi-
jokite žmogaus nusidėjėlio žo-
džių, nes jo garbė mėšlas ir kir-
minai: 63 šiandien jis aukštinamas,
o rytoj jo neberandama, nes jis
pavirto savo dulkėmis ir jo suma-
nymai dingo. 64 Taigi jūs, mano
sūnūs, būkite drąsūs ir elgkitės
kaip vyrai dėl įstatymo, nes juo
jūs būsite garbingi. 65 Štai jūsų
brolis Simonas; aš žinau, kad jis
patarimų žmogus; klausykite jo
visuomet, ir jis bus jums tėvas.

---

ir sąlyga. — (**51**) *Didelę garbę ir...* Įsigytas nemarus vardas bus jiems didelė garbė (plg. 2 Mak. 7 persk.). — (**52**) *Ar ne mėginime:* kai Abraomas buvo gavęs įsakymą paaukoti savo sūnų. Plg. Prad. 15,6; 22,2. — (**53**) *Juozapas...* Vz. Prad. 39,41.40. — *Pinėas...* Vz. Sk. 25;13. — (**55**) *Jozuė...* Vz. Iš. 17,9; Sk. 14,6; 27,18; Joz. 1,2—10. — (**56**) *Kalėbas...* Vz. Sk. 14,6; Joz. 14,1. — (**57**) *Gailestingumu.* Tikriau: pamaldumu. Aliūzija į 2 Kar. 7. — (**58**) *Elijas...* Vz. 4 Kar. 2,11; 3 Kar. 18. — (**59**) *Ananijas...* Vz. Dan. 3,50. — (**60**) *Danielis.* Vz. Dan. 6,22. — (**62**) *Mėšlas ir...:* pavirsta mėšlu ir kirminais, kaip kad būna žmogui mirus. — (**63**) *Aukštinamas...* Plg. Ps. 36,35; 81, 11; 145,4; Iz. 66,24. — (**64**) *Būsite*

audite semper, et ipse erit vobis
pater. 66 Et Iudas Machabaeus
fortis viribus a iuventute sua, sit
vobis princeps militiae, et ipse
aget bellum populi. 67 Et addu-
cetis ad vos omnes factores legis:
et vindicate vindictam populi ves-
tri. 68 Retribuite retributionem
Gentibus, et intendite in praecep-
tum legis. 69 Et benedixit eos, et
appositus est ad patres suos. 70 Et
defunctus est anno centesimo et
quadragesimo sexto: et sepultus
est a filiis suis in sepulchris pa-
trum suorum in Modin, et plan-
xerunt eium omnis Israel planctu
magno.

66 Jūdas Makabiejus, stiprus ir
drąsus nuo pat savo jaunystės,
tebūnie jums kariuomenės vadas
ir tegul veda tautą į kovą. 67 Su-
rinkite prie savęs visus, kurie lai-
kosi įstatymo, ir atkeršykite prie-
šams už savo tautą. 68 Atsilygin-
kite pagonims, ką jie užsipelnė,
ir žiūrėkite įstatymo įsakymų.
69 Po to jis palaimino juos ir
nuėjo pas savo tėvus. 70 Mirė jis
šimtas keturias dešimtis šeštais
metais ir buvo savo sūnų palaido-
tas savo tėvų kapuose Modine. Jo
raudojo visas Izraėlis didžiu ge-
dulu.

2. Jūdo Makabiejaus darbai. a) Jūdas nugali Antioko vadus ir išvaduoja šventąjį miestą.

Caput III. 1 Et surrexit Iu-
das, qui vocabatur Machabaeus
filius eius pro eo: 2 et adiuvabant
eum omnes fratres eius: et uni-
versi, qui se coniunxerant patri
eius, et praeliabantur praelium
Israel cum laetitia.
3 Et dilatavit gloriam populo
suo,
et induit se loricam sicut gigas,
et succinxit se arma bellica sua
in praeliis,
et protegebat castra gladio suo.

3 perskyrimas. 1 Tuomet
jo vietoje pakilo jo sūnus Jūdas,
vadinamas Makabiejumi. 2 Jam
padėjo visi jo broliai ir visi, ku-
rie buvo susidėję su jo tėvu; jie
su džiaugsmu kovojo Izraėlio
kovą.
3 Jis padaugino garbę savo
tautai,
vilkėdavo šarvais kaip milžinas,
susijuosdavo kariškais ginklais
kovose
ir savo kalaviju gynė stovyklas.

---

garbingi: gausite ištikimybės Dievo pažadėtą užmokesnį. Plg. auk. 51 eil. — (**66**) *Tautą į kovą.* Anot gr. t.: tautų kovas, t. y. tekovoja prieš pagonis. — (**69**) *Pas savo tėvus.* Plg. Prad. 25,8; 35,29 ir k. — (**70**) *Mirė jis šimtas...:* 166 metais pirm Kr., trejiems metams praslinkus po bažnyčios sutepimo (1,21). — *Modine.* Plg. žem. 13,27.

3,1—4,61. Antrame pirmos Makabiejų knygos skyriuje (3,1—9,22) kalbama apie Jūdo Makabiejaus darbus, visų pirma apie jo laimingas kovas prieš Antioko vadus, prieš Apolonijų (3,1—12), prieš Seroną (3, 13—24), prieš Ptolemiejų, Nikanora ir Gorgiją (3,25—4,25), pagaliau prieš Lyziją (4,26—35). Tas kovas laimėjus, Jūdui pasiseka sugrįžti į Jeruzalę, apvalyti suteptą bažnyčią ir sustiprinti miestą (4,36—61).

(**3,1**) *Jo vietoje...* Plg. 2 Mak. 8.1.22.

(**3**) *Jis padaugino...* 3—9 eil. yra ritmuotas pagyrimas visų Jūdo nuveiktų darbų. — *Kaip milžinas:* kaip karžygis, ne kaip papras-

4 Similis factus est leoni in operibus suis,
et sicut catulus leonis rugiens in venatione.
5 Et persequutus est iniquos perscrutans eos:
et qui conturbabant populum suum, eos succendit flammis:
6 et repulsi sunt inimici eius prae timore eius,
et omnes operarii iniquitatis conturbati sunt:
et directa est salus in manu eius.
7 Et exacerbabat reges multos,
et laetificabat Iacob in operibus suis,
et in saeculum memoria eius in benedictione.
8 Et perambulavit civitates Iuda,
et perdidit impios ex eis,
et avertit iram ab Israel.
9 Et nominatus est usque ad novissimum terrae,
et congregavit pereuntes.
10 Et congregavit Apollonius
Gentes, et a Samaria virtutem
multam et magnam ad bellandum
contra Israel. 11 Et cognovit Iu-
das, et exiit obviam illi: et per-
cussit, et occidit illum: et cecide-
runt vulnerati multi, et reliqui fu-
gerunt. 12 et accepit spolia eorum:
et gladium Apollonii abstulit Iu-
das, et erat pugnans in eo omni-
bus diebus.
13 Et audivit Seron princeps
exercitus Syriae, quod congrega-

4 Savo veiksmais jis pasidarė panašus į liūtą
ir į jauniklį liūtą, kurs kriokia medžiodamas.
5 Jis ieškodavo bedievių ir persekiojo juos,
degino liepsnomis tuos, kurie drumstė jo tautos ramybę.
6 Jo bijodami jo neprieteliai bėgo šalin;
visi piktadariai buvo išgąsdinti,
ir gelbėjimas buvo vykinamas jo ranka.
7 Jis erzino daugelį karalių
ir savo darbais džiugino Jokūbą;
jo atsiminimas pasilieka palaimintas per amžius.
8 Jis ėjo per Jūdo miestus, išnaikino juose bedievius
ir nukreipė rūstybę nuo Izraėlio.
9 Todėl jo vardas buvo minimas iki žemės pakraščių,
ir jis surinko žūnančius.
10 Tuomet Apolonijus surin-
ko pagonis ir iš Samarijos dide-
lę ir galingą kariuomenę kovai
prieš Izraėlį. 11 Sužinojęs apie tai
Jūdas išėjo jam priešais, sumušė
ir užmušė jį; krito daug sužeis-
tų, kiti pabėgo. 12 Jūdas paėmė
jų grobį, pasiėmė taip pat Apo-
lonijaus kalaviją ir naudojosi juo
kovose per visas savo dienas.

13 Syrijos kariuomenės virši-
ninkas Seronas, išgirdęs, kad Jū-

---

tas kareivis. — (4) *Panašus į liūtą.* Liūtas yra budraus karžygio vaizdas. Plg. Prad. 49,9; Sk. 23,24; Oz. 5,14. — (5) *Bedievių:* ypač tų žydų, kurie buvo išsižadėję savo religijos. — *Degino...* Plg. žem. 10,84. — (7) *Daugelį karalių:* karaliaus pavaduotojų, jų skirtų vietininkų. — (8) *Rūstybę:* nelaimes, kurios buvo rūstybės pasireiškimas. — (9) *Iki žemės pakraščių:* Azijoje ir net Romoje.

(10) *Apolonijus.* Jis buvo syrų kariuomenės viršininkas Samarijoje, tikriausiai tas pat, kurs metai anksčiau, Antioko pasiųstas į Jeruzalę, buvo pasielgęs su žydais labai nežmoniškai. Vz. auk. 1,30... — (11) *Sumušė ir...,* Jūdo vedami žydai laimėjo kovą, kurioje tarp kitų žuvo ir pats Apolonijus. Jo kalavijas teko nugalėtojui.

(13) *Seronas.* Anot Fl. Juozapo Seronas buvęs Celesyrijos kariuomenės viršininkas. Jis, kaip ir Apolo-

vit Iudas congregationem fidelium, et ecclesiam secum, [14] et ait: Faciam mihi nomen, et glorificabor in regno, et debellabo Iudam, et eos, qui cum ipso sunt, qui spernebant verbum regis. [15] Et praeparavit se: et ascenderunt cum eo castra impiorum fortes auxiliarii ut facerent vindictam in filios Israel. [16] Et appropinquaverunt usque ad Bethoron: et exivit Iudas obviam illi cum paucis. [17] Ut autem viderunt exercitum venientem sibi obviam, dixerunt Iudae: Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, et tam fortem, et nos fatigati sumus ieiunio hodie? [18] Et ait Iudas: Facile est concludi multos in manus paucorum: et non est differentia in conspectu Dei caeli liberare in multis, et in paucis: [19] quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, sed de caelo fortitudo est. [20] Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci, et superbia ut disperdant nos, et uxores nostras, et filios nostros, et ut spolient nos: [21] nos vero pugnabimus pro animabus nostris, et legibus nostris: [22] et ipse Dominus conteret eos ante faciem nostram: vos autem ne timueritis eos. [23] Ut cessavit autem loqui, insiluit in eos subito: et contritus est Seron, et exercitus eius in conspectu ipsius: [24] et persecutus est eum in descensu Bethoron usque in campum, et ceciderunt ex eis octingenti viri,

das surinkęs prie savęs ištikimųjų burį ir sueigą. [14] tarė: Įgysiu sau vardą, išgarsėsiu karalystėje ir nugalėsiu Jūdą ir visus su juo esančius, kurie niekina karaliaus žodį. [15] Jis prisirengė, ir su juo ėjo bedievių kariuomenė, galingi padėjėjai, atkeršyti Izraėlio vaikams. [16] Jie atėjo iki Bethoronui, o Jūdas išėjo jiems priešais su nedaugeliu žmonių. [17] Bet pamatę einančią jiems priešais kariuomenę, jie tarė Jūdui: Kaip mes negausingi galėsime kovoti prieš taip didelę ir galingą daugybę, mes, kurie šiandien esame nuvarginti pasninko? [18] Jūdas tarė: Nesunku atiduoti daugelį į nedaugelio rankas, ir nėra skirtumo dangaus Dievo akivaizdoje išgelbėti dideliu ar mažu skaičiumi; [19] nes nugalėjimas kare nepareina nuo kariuomenės daugybės, bet stiprybė ateina iš dangaus. [20] Jie eina prieš mus su atkaklia daugybe ir su puikybe sunaikinti mūsų, mūsų žmonų ir mūsų vaikų ir mūsų apiplėšti, [21] mes gi kovosime už savo gyvybę ir savo įstatymus; [22] pats Viešpats sutrins juos mūsų akyse, todėl jūs nebijokite jų. [23] Liovęsis kalbėti, jis ūmai puolė juos; ir Seronas su savo kariuomene buvo sutrintas jo akivaizdoje. [24] Jūdas vijosi jį Bethorono šlaitu iki lygumai; aš-

---

nijus, veikė prieš sukilusius žydus be ypatingo Antioko įsakymo. Plg. 26 eil. — (**16**) *Iki Bethoronui.* Gr. t.: iki Bethorono šlaitui. — Bethoronas buvo kalnuose, apie 15 kilom. į šiaurvakarius nuo Jeruzalės (plg. Joz. 10, 10... 1 Kar. 13,18; 3 Kar. 9,17). — *Nuvarginti pasninko.* Gal tai buvo pasninko diena; bet galėjo būti, kad Jūdas, labai skubindamos, nebuvo pasiėmęs savo kariuomenei maisto. — (**19**) *Nes nugalėjimas...* Plg. 1 Kar. 17,45—47. — (**23**) *Buvo sutrintas.* Puolimas Seronui buvo netikėtas; Jūdas gi pasitikėjo Viešpaties pagalba (vz. 22 eil.). — (**24**) *Iki lygumai.* Il-

reliqui autem fugerunt in terram
Philisthiim.
25 Et cecidit timor Iudae, ac
fratrum eius, et formido super
omnes gentes in circuitu eorum.
26 et pervenit ad regem nomen
eius, et de praeliis Iudae narra-
bant omnes gentes.
27 Ut audivit autem rex An-
tiochus sermones istos, iratus est
animo: et misit, et congregavit
exercitum universi regni sui, cas-
tra fortia valde: 28 et aperuit ae-
rarium suum, et dedit stipendia
exercitui in annum: et mandavit
illlis ut essent parati ad omnia.
29 Et vidit quod defecit pecu-
nia de thesauris suis, et tributa
regionis modica propter dissen-
sionem, et plagam, quam fecit in
terra, ut tolleret legitima, quae
erant a primis diebus: 30 et timuit
ne non haberet ut semel et bis,
in sumptus et donaria, quae de-
derat ante larga manu: et abun-
daverat super reges, qui ante eum
fuerant. 31 Et consternatus erat
animo valde, et cogitavit ire in
Persidem, et accipere tributa re-
gionum, et congregare argentum
multum.
32 Et reliquit Lysiam homi-
nem nobilem de genere regali,

tuoni šimtai jų vyrų krito, kiti gi
pabėgo į pilistimų šalį.
25 Baimė ir išgąstis Jūdo ir
jo brolių apėmė visas tautas ap-
linkui; 26 jo vardas pasiekė kara-
lių, ir visos tautos pasakojo apie
Jūdo kovas.
27 Išgirdęs tuos dalykus, ka-
ralius Antiokas labai supyko. Jis
siuntė ir liepė rinkti kareivius vi-
soje savo karalystėje, labai stip-
rią kariuomenę, 28 atidarė savo
iždinę, davė kariuomenei algą me-
tams ir liepė jiems būti prie vi-
sa ko prisirengusiems.
29 Bet jis pamatė, kad jo iž-
dinėse trūksta pinigų ir kad ša-
lių mokesčiai menki dėl sumiši-
mo ir dėl žalos, kurią jis buvo
padaręs krašte, atimdamas buvu-
sius nuo seniausių dienų įstaty-
mus. 30 Jis ėmė bijoti neturėsiąs,
kaip jau buvo kartą ir kitą, išlai-
doms ir dovanoms, kurias anks-
čiau duodavo duosnia ranka, taip
kad duosnumu buvo perviršijęs
pirm jo buvusius karalius. 31 To-
dėl jis buvo labai susirūpinęs ir
nutarė eiti į Persiją paimti anų
šalių mokesčius ir surinkti daug
pinigų.
32 Jis paliko Lyziją, žmogų
kilusį iš karališkosios giminės,

---

gas Bethorono šlaitas buvo visuomet pavojingas bėgantiems, nes jis vietomis labai uolingas. Vz. Joz. 10, 10.11. Todėl Serono kariuomenė negalėjo priešintis, iki pasiekė lygumą arti Tarpžemės jūros į pietus nuo Jopės.

(28) *Algą metams*. Taip Antiokas norėjo patikrinti sau kariuomenės ištikimybę; bet tos algos užmokėjimu jis visai ištuštino savo jau ir be to apitušti iždą. — *Prie visa ko...:* jei kartais sukiltų kitos pavergtos tautos.

(29) *Mokesčiai menki...* Antioko įsakymai jo valdomoms tautoms buvo padarę daug sumišimo; daug gyventoju buvo pabėgę iš savo vietų, kiti slapstėsi, taip kad visus mokesčius surinkti iš jų buvo labai sunku. Be to, Antiokas bu[illegible] žinomas kaipo žmogus, kurs pinigų [illegible]et didžiausioms išlaidoms nesigailėdavo. — (31) *Į Persiją:* platesne to žodžio prasme, kitaip sakant, į kraštus anapus Eufrato, kurie turėjo mokėti duoklę Syrijai (plg. 1 Mak. 6,56).

(32) *Iš karališkosios giminės*. Plg. 2 Mak. 11,1, kame Antioko sūnus Antiokas Eupatoris vadina Lyziją savo

super negotia regia, a flumine
Euphrate usque ad flumen Ae-
gypti: 33 et ut nutriret Antiochum
filium suum, donec rediret. 34 Et
tradidit ei medium exercitum, et
elephantos: et mandavit ei de om-
nibus, quae volebat, et de inha-
bitantibus Iudaeam, et Ierusalem:
35 et ut mitteret ad eos exercitum
ad conterendam, et extirpandam
virtutem Israel, et reliquias Ieru-
salem, et auferendam memoriam
eorum de loco: 36 et ut consti-
tueret habitatores filios alienige-
nas in omnibus finibus eorum,
et sorte distribueret terram eorum.
37 Et rex assumpsit partem
exercitus residui, et exivit ab An-
tiochia civitate regni sui anno
centesimo et quadragesimo sep-
timo: et transfretavit Euphratem
flumen, et perambulabat superio-
res regiones.
38 Et elegit Lysias Ptolemaeum
filium Dorymini, et Nicanorem,
et Gorgiam, viros potentes ex
amicis regis: 39 et misit cum eis
quadraginta millia virorum, et sep-
tem milia equitum ut venirent in
terram Iuda, et disperderent eam
secundum verbum regis. 40 Et
processerunt cum universa virtu-
te sua, et venerunt, et applicue-
unt Emmaum in terr a campes-
ri. 41 Et audierunt mercatores

rūpintis karalystės reikalais nuo
Euprato upės iki Aigipto upei
33 ir auklėti savo sūnaus Antio-
ko, iki pats sugrįš. 34 Jam jis pa-
vedė pusę kariuomenės ir dram-
blius, davė jam įsakymų apie vi-
sa, ko norėjo, ir apie Jūdėjos bei
Jeruzalės gyventojus, 35 kad sių-
stų prieš juos kariuomenę sutrinti
ir sunaikinti Izraėlio galios ir Je-
ruzalės liekanų, išdildyti jų atsi-
minimo iš tos vietos, 36 kad ap-
gyvendintų visose jų ribose sve-
timšalius ir burta padalintų jų
žemes.

37 Karalius gi pasiėmė likusią
kariuomenės dalį, išėjo iš savo
karalystės sostinės Antiokijos
šimtas keturias dešimtis septin-
tais metais, persikėlė per Eupra-
to upę ir ėjo per aukštesniąsias
šalis.
38 Lyzijas išrinko iš karaliaus
prietelių galingus vyrus, Dorimi-
no sūnų Ptolemiejų, Nikanorą ir
Gorgiją, 39 ir išsiuntė su jais ke-
turias dešimtis tūkstančių žmo-
nių ir septynis tūkstančius rai-
telių eiti į Jūdo šalį ir jos su-
naikinti, kaip buvo karaliaus
įsakyta. 40 Tie išėjo su visa sa-
vo kariuomene, atvyko ir susto-
jo prie Emauso lygumoje. 41 Anų
šalių pirkliai, išgirdę apie juos,

giminaičiu. — (33) *Savo sūnaus:* kurs dar tebebuvo vaikas. Plg. 1 Mak. 1, 11; 7,1—4.

(37) *Šimtas...:* 165—164 m. pirm Kr. — *Per aukštesniąsias šalis:* kalnuotus kraštus anapus Euprato. Tas Antioko žygis plačiau aprašytas žem. 6,1...

(38) *Ptolemiejų.* Jis buvo Celesyrijos ir Penikijos vietininkas, karaliaus Antioko labai mėgiamas (2 Mak. 4,45... 8,8). Nikanoras buvo piktas žydų priešininkas; Antiokas jį labai brangino (1 Mak. 7,26...). Gorgijas buvo prityręs kariuomenės vadas (2 Mak. 8,9). Ptolemiejui gal buvo dar pavesta tartis su kitomis tautomis (plg. 2 Mak. 10,12...). — (39) *Keturias dešimtis...* Tai buvo be galo didelė kariuomenė, lyginant ją su Jūdo kovotojų skaičiumi (1 Mak. 3,39...). Kitoks kariuomenės skaičius, nurodytas 2 Mak. 8,9, gal yra perrašinėtojų klada. — (40) *Prie Emauso.* Dabar jis vadinasi Amuas. Vieta kovai čia buvo nemažiau svarbi, kaip Bethorone. — (41) *Tarnų.* Anot syr. vertimo ir Fl. Juozapo: kojų pančių.

regionum nomen eorum: et acceperunt argentum, et aurum multum valde, et pueros: et venerunt in castra ut acciperent filios Israel in servos, et additi sunt ad eos exercitus Syriae, et terrae alienigenarum.
42 Et vidit Iudas, et fratres
eius, quia multiplicata sunt mala,
et exercitus applicabant ad fines
eorum: et cognoverunt verba regis, quae mandavit populo facere in interitum, et consummationem: 43 et dixerunt unusquisque
ad proximum suum: Erigamus
deiectionem populi nostri, et pugnemus pro populo nostro, et
sanctis nostris. 44 Et congregatus
est conventus ut essent parati in praelium: et ut orarent, et peterent misericordiam, et miserationes.

45 Et Ierusalem non habitabatur, sed erat sicut desertum:
non erat qui ingrederetur et egrederetur de natis eius:
et sanctum conculcabatur:
et filii alienigenarum erant in arce,
ibi erat habitatio Gentium:
et ablata est voluptas a Iacob,
et defecit ibi tibia, et cithara.

46 Et congregati sunt, et venerunt in Maspha contra Ierusalem: quia locus orationis erat in
Maspha ante in Israel. 47 Et ieiunaverunt illa die, et induerunt se ciliciis, et cinerem imposuerunt capiti suo: et disciderunt vestimenta sua:
48 et expanderunt lib-

pasiėmė labai daug sidabro ir aukso, taip pat tarnų ir atėjo į stovyklas pirkti į vergiją Izraėlio sūnų; prie jų prisidėjo Syrijos ir svetimų šalių kariuomenė.

42 Jūdas ir jo broliai pamatė,
kad nelaimės didėja ir kad kariuomenė artinasi į jų ribas; jie sužinojo taip pat karaliaus įsakymą, kuriuo buvo liepiama pražudyti ir sunaikinti tautą;
43 todėl
jie kalbėjo vieni kitiems: Pakelkime savo pažemintą tautą ir kovokime už savo tautą ir savo
šventoves.
44 Būrys susirinko,
kad būtų pasirengęs į kovą, kad melstųsi ir prašytų pasigailėjimo ir malonės.

45 Jeruzalė gi nebuvo gyvenama, bet buvo lyg tyruma;
iš jos vaikų nebuvo nė vieno, kurs įeitų ir išeitų;
šventykla buvo mindoma;
svetimšaliai buvo pilyje;
ten buvo pagonių buveinė;
džiaugsmas buvo atimtas iš Jokūbo,
ir nebesigirdėjo tenai vamzdžio ir kanklių.
46 Taigi jie susirinko ir atėjo
į Maspą ties Jeruzale, nes Maspoje kitados yra buvusi maldos
vieta Izraėliui.
47 Tą dieną jie pasninkavo, apsivilko ašutinėmis, apsibėrė sau galvas pelenais, perplėšė savo drabužius
48 ir ištiesė
įstatymo knygas, kuriose pago-

Syrų pasitikėjimas laimėti kovą buvo labai didelis. Anot 2 Mak. 8,11 Nikanoras buvo pasiryžęs pardavinėti paimtus nelaisvėn žydus labai pigia kaina, 90 už vieną talentą. — *Prie jų prisidėjo...* Prie kariuomenės, atėjusios iš Antiokijos, dar prisidėjo syrų ir pilistimų būriai.

(46) *Į Maspą:* dabar Nebi Samuil, apie 7 kilom. į šiaurvakarius nuo Jeruzalės. Plg. Teis. 20,1... 1 Kar. 7,5. Iš čia jau galima gana gerai matyti Jeruzalę. — (48) *Kuriose pagonys...* Prasmė nevisai aiški. Gali būti, kad dabar žydai buvo ištiesę šv. Rašto ekzempliorių, kurs syrų kokiuo nors

ros legis, de quibus scrutaban-
tur Gentes similitudinem simula-
chrorum suorum: 49 et attulerunt
ornamenta sacerdotalia, et primi-
tias, et decimas: et suscitaverunt
Nazaraeos, qui impleverant dies:
50 et clamaverunt voce magna in
caelum, dicentes: Quid faciemus
istis, et quo eos ducemus? 51 et
sancta tua conculcata sunt, et
contaminata sunt, et sacerdotes
tui facti sunt in luctum, et in hu-
militatem. 52 et ecce Nationes con-
venerunt adversum nos ut nos
disperdant: tu scis quae cogitant
in nos. 53 Quomodo poterimus
subsistere ante faciem eorum, ni-
si tu Deus adiuves nos? 54 Et
tubis exclamaverunt voce magna.
55 Et post haec constituit Iu-
das duces populi, tribunos, et
centuriones, et pentacontarchos,
et decuriones. 56 Et dixit his, qui
aedificabant domos, et sponsa-
bant uxores, et plantabant vineas,
et formidolosis, ut redirent unus-
quisque in domum suam secun-
dum legem. 57 Et moverunt cas-
tra, et collocaverunt ad Austrum
Emmaum. 58 Et ait Iudas: Ac-
cingimini, et estote filii potentes,

nys stengėsi rasti savo stabų pa-
našumą. 49 Jie atsinešė taip pat
kunigų papuošalus, pirmones ir
dešimtines, pasikvietė nazariejus,
kurie buvo pabaigę savo dienas,
50 ir šaukėsi dideliu balsu į dan-
gų, sakydami: Ką mes darysime
su šitais ir kur juos vesime? 51 Ta-
vo šventovė sumindžiota ir su-
tepta, tavo kunigai gedule ir pa-
žeminime. 52 Štai pagonys susi-
rinko prieš mus mūsų sunaikinti;
tu žinai, ką jie prieš mus mano.
53 Kaip mes galėsime jiems pa-
sipriešinti, jei tu, o Dieve, nepa-
dėsi mums? 54 Ir jie ėmė trimi-
tuoti labai skardžiai trimitais.

55 Po to Jūdas paskyrė tautai
vadus, tūkstantininkus, šimtinin-
kus, penkiasdešimtininkus ir de-
šimtininkus. 56 Tiems, kurie bu-
vo ką tik pasistatę namus, vedę
žmoną, pasisodinę vynuogyną, ir
bailiesiems liepė, eidamas įstaty-
mu, kiekvienam grįžti į savo na-
mus. 57 Paskui jis pakilo iš sa-
vo stovyklos ir sustojo prie
Emauso pietų šone. 58 Judas ta-
rė: Prisirengkite ir būkite drąsūs

---

būdu buvęs išniekintas; anot Vulgatos, jie ieškoję jame (gal kerubų paveiksluose) savo stabų panašumo; anot kai kurių graik. rankraščių: pagonys jų ieškoję, kad į jas įteptų savo dievaičių paveikslus (tai būtų buvęs dar didesnis šventų knygų išniekinimas, kaip jų sudeginimas). Plg. 4 Kar. 19, 14, Iz. 37,14. — (**49**) *Kunigų papuošalus.* Kunigiški drabužiai galėjo būti nešiojami tik Jeruzalės bažnyčioje, taip pat pirmonės ir dešimtinės tik ten galėjo būti aukojamos. Atsinešimas išvardintų dalykų į Maspą, taisi jų parodymas Viešpačiui, turėjo palenkti jį, kad jis grąžintų žydus į šv. miestą, kad ten jie vėl laisvai galėtų atlikti savo religijos pareigas. — *Nazariejus.* Plg. Sk. 6, 13. Kadangi bažnyčia buvo neprieinama, nazariejai negalėjo aukoti tenai savo aukos. Plg. Atk. 6,2. Taigi ir jų pasirodymas Maspoje turi sužadinti Viešpaties gailestingumą, kad suteiktų jiems galimybę atitesėti savo įžadus. — (**54**) *Jie ėmė trimituoti...:* šaukdami savuosius į kovą. Plg. Sk. 10,9.

(**55**) *Vadus...* Plg. Sk. 31,14.48; 1 Kar. 8,14; 4 Kar. 9,1. Pirmos kariuomenės dalies, susidedančios iš 1500 vyrų, priešakin stojo pats Jūdas, kitas svarbesnes dalis vedė jo broliai Simonas, Jonas ir Jonatas (1 Mak. 9,36—38). — (**56**) *Kurie buvo ką tik...* Toks buvo įstatymo patarimas. Vz. Atk. 20,5—8. — (**57**) *Pakilo iš savo stovyklos.* Jūdo kariuo-

et estote parati in mane, ut pu-
gnetis adversus Nationes has,
quae convenerunt adversus nos
disperdere nos, et sancta nostra:
59 quoniam melius est nos mori
in bello, quam videre mala gen-
tis nostrae, et sanctorum. 60 Si-
cut autem fuerit voluntas in cae-
lo, sic fiat.

Caput IV. 1 Et assumpsit
Gorgias quinque millia virorum,
et mille equites electos: et mo-
verunt castra nocte 2 ut ap-
plicarent ad castra Iudaeorum, et
percuterent eos subito: et filii,
qui erant ex arce, erant illis duces.
3 Et audivit Iudas, et surrexit ip-
se, et potentes percutere virtutem
exercituum regis, qui erant in
Emmaum. 4 Adhuc enim disper-
sus erat exercitus a castris. 5 Et
venit Gorgias in castra Iudae no-
ctu, et neminem invenit, et quae-
rebat eos in montibus: quoniam
dixit: Fugiunt hi a nobis.

6 Et cum dies factus esset,
apparuit Iudas in campo cum tri-
bus millibus virorum tantum: qui
tegumenta, et gladios non habe-
bant: 7 et viderunt castra Gentium
valida, et loricatos, et equitatus
in circuitu eorum, et hi docti ad

vyrai; būkite prisirengę rytrytą
kovoti prieš šituos pagonis, ku-
rie susirinko prieš mus sunaikinti
mūsų ir mūsų šventovių, 59 nes
geriau mums mirti kovoje, kaip
matyti mūsų tautos ir šventovės
nelaimes. 60 Koki bus valia dan-
guje, taip tebūnie.

4 perskyrimas. 1 Gorgijas
pasiėmė penkis tūkstančius vyrų
ir tūkstantį rinktinių raitelių ir
paliko stovyklą nakčia, 2 kad už-
pultų žydų stovyklą ir staiga su-
muštų juos; žmonės iš pilies bu-
vo jiems vadovai. 3 Tai išgirdęs
Jūdas, atsikėlė su drąsiausiais,
kad užpultų karaliaus kariuome-
nės didumą, kuri buvo Emause,
4 nes ta kariuomenė dar tebebu-
vo išsiskirsčius ne stovykloje.
5 Gorgijas, atėjęs nakčia į Jūdo
stovyklą ir nieko neradęs, ieško-
jo jų kalnuose, sakydamas: Šitie
bėga nuo mūsų.

6 Dienai išaušus, Jūdas pasi-
rodė lygumoje tiktai su trimis
tūkstančiais vyrų, neturėjusių nei
skydų, nei kalavijų. 7 Kai jie pa-
matė stiprią pagonių kariuomenę,
turėjusią šarvus, ir aplink ją rai-
telius, žmones išmokintus kovoti,

---

menėje buvo tuomet 6000 žmonių, kaip paaiškėja iš tikslesnio pasakojimo 2 Mak. 8,16—22.

(4,1) *Gorgijas pasiėmė...* Didžioji kariuomenės dalis, pasiliko stovykloje, kame vadu buvo Nikanoras. Kas pasakojama čia 4,1—35, reikia palyginti su 2 Mak. 8,24... Gorgijas buvo prityręs karvedys (2 Mak. 8,9); jis tikėjosi Jūdą išgąsdinsiąs. Tačiau Jūdas gauna žinių apie priešo sumanymą ir pats nori pulti netikėtai stovyklą. Kadangi Gorgijas ir Jūdas eidami nesusitinka, jie turėjo eiti ne tuo pačiu keliu. Paliktas su kariuomene Gorgijas buvo žydams pavojingas (18 e.), tačiau jis pasitraukė, kai pamatė, jog syrų stovykla buvo paimta ir Nikanoras sumuštas (21,22 eil.). — (2) *Žmonės iš pilies:* gal žydai atpuolėliai. — (3) *Su drąsiausiais.* Aliuzija į 3,58. — (4) *Ta kariuomenė...* Gorgijo kariuomenės dauguma dar nebuvo pilnai sutvarkyta stovykloje, todėl Jūdui buvo lengviau ją pulti. — (5) *Bėga nuo mūsų.* Kadangi Jūdas buvo sustojęs į pietus nuo syrų stovyklos, tai ta kryptimi Gorgijas jo ir ieško, ir tuo būdu jis vis toliau traukiasi nuo savo didžiosios stovyklos.

(6) *Nei kalavijų.* Gr. t. skaitome dar šiuos žodžius: k a i p j i e n o r ė j o, t. y. jie nebuvo tinkamai ap-

praelium. [8] Et ait Iudas viris, qui
secum erant: Ne timueritis multi-
tudinem eorum, et impetum eo-
rum ne formidetis. [9] Mementote
qualiter salvi facti sunt patres
nostri in mari rubro, cum se-
queretur eos Pharao cum exer-
citu multo. [10] Et nunc clamemus
in caelum: et miserebitur nostri
Dominus, et memor erit testamen-
ti patrum nostrorum, et conteret
exercitum istum ante faciem nos-
tram hodie: [11] et scient omnes
gentes quia est qui redimat, et
liberet Israel. [12] Et elevaverunt
alienigenae oculos suos, et vide-
runt eos venientes ex adverso.
[13] Et exierunt de castris in prae-
lium, et tuba cecinerunt hi, qui
erant cum Iuda: [14] Et congressi
sunt: et contritae sunt Gentes, et
fugerunt in campum. [15] Novissi-
mi autem omnes ceciderunt in
gladio, et persecuti sunt eos us-
que Gezeron, et usque in campos
Idumaeae, et Azoti, et Iamniae:
et ceciderunt ex illis usque ad tria
milia virorum.

[16] Et reversus est Iudas, et
exercitus eius, sequens eum.
[17] Dixitque ad populum: Non con-
cupiscatis spolia: quia bellum con-
tra nos est, [18] et Gorgias et exer-
citus eius prope nos in monte:
sed state nunc contra inimicos
nostros, et expugnate eos, et su-
metis postea spolia securi. [19] Et
adhuc loquente Iuda haec, ecce

[8] Jūdas tarė buvusiems su juo
vyrams: Nebijokite jų daugybės
ir nenusigąskite jų puolimo. [9] At-
siminkite, kaip buvo išgelbėti mū-
sų tėvai Raudonojoje jūroje, kai
juos vijosi Paraonas su gausinga
kariuomene. [10] Šaukimės dabar į
dangų, o Viešpats pasigailės mū-
sų; jis atsimins mūsų tėvų san-
dorą ir sutrins šitą kariuomenę
šiandien mūsų akivaizdoje. [11] Tuo-
met visi pagonys žinos, kad yra
Izraėlio gelbėtojas ir vaduotojas.
[12] Svetimšaliai, pakėlę savo akis
ir pamatę juos ateinančius prie-
šais, [13] išėjo iš stovyklos į kovą,
bet ir tie, kurie buvo su Jūdu,
sutrimitavo trimitu. [14] Taip jie su-
sitiko. Pagonys buvo visai su-
mušti ir bėgo į lygumą. [15] Pas-
kutiniai krito visi po kalaviju. Žy-
dai vijosi juos iki Gezeronui ir
iki Idumėjos, Azoto ir Jamnijos
lygumų. Krito anų iki trijų tūks-
tančių vyrų.

[16] Kai Judas sugrįžo su ka-
riuomene, kuri ėjo paskui jį, [17] jis
tarė tautai: Negeiskite grobio, nes
kova dar prieš mus. [18] Gorgijas
ir jo kariuomenė yra arti mūsų
kalne; bet stokite dabar drąsiai
prieš mūsų neprietelius ir nuga-
lėkite juos, o paskui imsite gro-
bį be baimės. [19] Dar Jūdui tai
tebekalbant, štai pasirodė viena

---

ginkluoti. Jūdo 3000 buvo viena dalis jo visos į keturias dalis paskirstytos kariuomenės (2 Mak. 8,21). — (8) *Jų daugybės.* Syrų kariuomenės Nikanoro žinioje galėjo būti daugiau kaip 40.000. — (9) *Raudonojoje jūroje...* Vz. Iš. 14,9. — (12) *Svetimšaliai:* syrai. Vz. 2 Mak. 8,22.23. — (15) *Iki Gezeronui.* Dabar: Tel Džezer, apie 7 kilom. į šiaurės vakarus nuo Emauso. — *Idumėjos:* į pietus nuo Jūdėjos. — *Azoto ir Jamnijos:* į vakarus nuo Judėjos. Į visas įvardintas vietas ėjo dideli kariuomenės keliai. Vytis taip toli galėjo tik kai kurie būriai, juo labiau, kad Jūdui reikėjo laukti pasirodant Gorgijo.

(19) *Pasirodė viena dalis...* Gorgijas, būdamas tos nuomonės, kad Jūdas turėjo pasitraukti į rytų šone

apparuit pars quaedam prospiciens de monte. [20] Et vidit Gorgias quod in fugam conversi sunt sui, et succenderunt castra: fumus enim, qui videbatur, declarabat quod factum est. [21] Quibus illi conspectis timuerunt valde, aspicientes simul et Iudam, et exercitum in campo paratum ad praelium. [22] Et fugerunt omnes in campum alienigenarum:

[23] et Iudas reversus est ad spolia castrorum, et acceperunt aurum multum, et argentum, et hyacinthum, et purpuram marinam, et opes magnas. [24] Et conversi, hymnum canebant, et benedicebant Deum in caelum, quoniam bonus est, quoniam in saeculum misericordia eius. [25] Et facta est salus magna in Israel in die illa.

[26] Quicumque autem alienigenarum evaserunt, venerunt, et nunciaverunt Lysiae universa, quae acciderant. [27] Quibus ille auditis consternatus animo deficiebat: quod non qualia voluit, talia contigerunt in Israel, et qualia mandavit rex.

[28] Et sequenti anno congregavit Lysias virorum electorum sexaginta millia, et equitum quinque millia, ut debellaret eos. [29] Et venerunt in Iudaeam, et castra posuerunt in Bethoron, et oc-

dalis, einanti nuo kalno. [20] Gorgijas pamatė, kad jo žmonės buvo priversti bėgti, ir kad stovykla buvo padegta, nes dūmai, kurie matėsi, rodė, kas buvo įvykę. [21] Tai išvydę, jie labai nusigando, nes jie pamatė taip pat ir Jūdą su kariuomene lygumoje, prisirengusį kovai, [22] ir visi jie pabėgo į svetimšalių laukus.

[23] Tuomet Jūdas nuėjo prie stovyklų grobio, ir jie paėmė daug aukso, sidabro, iakinto, jūrinės purpuros ir daug lobio. [24] Grįždami jie giedojo dėkojimo giesmę ir garbino Dievą danguje, kad jis geras, kad jo gailestingumas amžinas. [25] Tą dieną buvo įvykintas didelis išgelbėjimas Izraėlyje.

[26] Visi gi svetimšaliai, kurie buvo ištrūkę, atėjo ir pranešė Lyzijui, kas buvo įvykę. [27] Tai išgirdęs, jis labai nusigando ir nusiminė, nes Izraėlyje įvyko ne taip, kaip jis norėjo ir kaip buvo įsakęs karalius.

[28] Kitais metais kovai prieš žydus Lyzijas surinko šešias dešimtis tūkstančių rinktinių vyrų ir penkis tūkstančius raitelių. [29] Jie atėjo į Jūdėją ir sustojo Betho-

---

esančius kalnus, ėjo ta kryptimi, tačiau, kai jis tenai ieškojo žydų, jie nelauktu puolimu nugalėjo Nikanorą ir išsklaidė jo būrius. — (**22**) *Į svetimšalių laukus:* į pilistimų šalį.

(**23**) *Iakinto:* tamsiai mėlynos purpuros. — *Jūrinės purpuros.* Ta buvo laikoma gražiausia. — *Lobio:* čia buvo ir labai reikalingų žydams ginklų (2 Mak. 8,27). — (**24**) *Kad jis geras...* Vz. Ps. 135.

(**26**) *Pranešė Lyzijui.* Anot 2 Mak. 8,36, pas Lyziją atbėgęs net be palydovų ir Nikanoras; jis dabar buvęs įsitikinęs, kad žydai nenugalimi. — (**27**) *Buvo įsakęs...* Vz. auk. 3,34..

(**28**) *Kitais metais:* 165 m. pirm Kr. Kad žydai buvo nenugalimi, kaip manė Nikanoras, Lyzijas nenorėjo tikėti. — (**29**) *Į Jūdėją.* Tikriau gr. t.: į Idumėją. — Lyzijas atveda savo kariuomenę ne Tarpžemio pajūriu, kaip darė anksčiau Seronas, paskui Ptolemiejus, Nikanoras ir Gorgijas, bet keliais anapus Jordano ir Mirties jūros į Idumėją. — *Betho-*

currit illis Iudas cum decem milli-
bus viris.
30 Et viderunt exercitum for-
tem, et oravit, et dixit: Benedic-
tus es salvator Israel, qui contri-
visti impetum potentis in manu
servi tui David, et tradidisti cas-
tra alienigenarum in manu Iona-
thae filii Saul, et armigeri eius.
31 Conclude exercitum istum in
manu populi tui Israel, et confun-
dantur in exercitu suo, et equi-
tibus. 32 Da illis formidinem, et
tabefac audaciam virtutis eorum,
et commoveantur contritione sua.
33 Deiice illos gladio diligentium
te: et collaudent te omnes, qui
noverunt nomen tuum in hymnis.
34 Et commiserunt praelium:
et ceciderunt de exercitu Lysiae
quinque milia virorum. 35 Videns
autem Lysias fugam suorum, et
Iudaeorum audaciam, et quod pa-
rati sunt aut vivere, aut mori for-
titer, abiit Antiochiam, et elegit
milites, ut multiplicati rursus ve-
nirent in Iudaeam.
36 Dixit autem Iudas, et fra-
tres eius: Ecce contriti sunt ini-
mici nostri: ascendamus nunc
mundare sancta, et renovare. 37 Et
congregatus est omnis exercitus,
et ascenderunt in montem Sion.
38 Et viderunt sanctificationem
desertam, et altare profanatum,
et portas exustas, et in atriis vir-
gulta nata sicut in saltu, vel in

rone. Jūdas sutiko juos su de-
šimčia tūkstančių vyrų.
30 Kai jie pamatė galingą ka-
riuomenę, Jūdas meldėsi ir sakė:
Palaimintas esi, Izraėlio gelbėto-
jau, tu, kurs sutrynei galingojo
jėgą savo tarno Dovido ranka ir
atidavei svetimšalių stovyklas į
Sauliaus sūnaus Jonato ir jo gin-
klanešio rankas. 31 Atiduok taip
pat šitą kariuomenę į tavo Izra-
ėlio tautos rankas; tebūna jie su-
gėdinti su savo kariuomene ir
raiteliais. 32 Įvaryk jiems baimės
ir nusmelk jų jėgos drąsą, kad
jie sudrebėtų dėl savo sunaikini-
mo. 33 Nutremk juos kalaviju tų,
kurie myli tave, ir tegul visi, ku-
rie žino tavo vardą, garbina tave
giesmėmis.
34 Po to jie pradėjo kovą, ir
iš Lyzijo kariuomenės krito pen-
ki tūkstančiai vyrų. 35 Lyzijas, ma-
tydamas savųjų bėgimą ir žydų
drąsą, ir kad jie pasiryžę ar gy-
vi būti, ar drąsiai mirti, sugrįžo
į Antiokiją ir rinko kareivius, kad
didesniu skaičiumi vėl ateitų į
Jūdėją.
36 Tuomet Jūdas ir jo broliai
kalbėjo: Štai mūsų neprieteliai
sutrinti; eikime dabar apvalyti
šventyklos ir jos atnaujinti. 37 Tai-
gi visa kariuomenė susirinko, ir
jie atėjo į Siono kalną. 38 Pama-
tę šventyklą apleistą, altorių su-
teptą, vartus sudegintus, augan-

---

rone. Vz. auk. 3,16.24. Gr. t. Betsuroje. — Taip vadinosi stipri vieta kalnuose prie kelio, kuriuo einama iš Jeruzalės į Ebroną. Vz. Joz. 15,58; 2 Kron. 11,1. Lyzijas, apeidamas Jūdėją aplinkui, gal norėjo apsupti Jūdo kariuomenę ir ją visą sunaikinti.

(**30**) *Galingojo...:* Goljato. Vz. 1 Kar. 17,50; 14,13. — (**35**) *Rinko kareivius.* Gr. t. kalbama apie rinkimą samdytos kariuomenės gal iš karingesnių tautelių, kokiomis ypač buvo laikomi Galatijos, Pizidijos ir Kilikijos gyventojai.

(**36**) *Jūdas ir jo broliai...* Plg. 2 Mak. 10,1—5; 8,30—36. — *Atnaujinti.* Anot gr. t.: pašventinti. — (**37**) *Į Siono kalną.* Makab. knygose Siono kalnu vadinamas šventyklos kalnas, taigi rytinė Siono kalno dalis. — (**38**) *Sugriautus kambarius*: sandėlius, kambarius ir kunigų butus švento-

montibus, et pastophoria diruta.
39 Et sciderunt vestimenta sua, et
planxerunt planctu magno, et im-
posuerunt cinerem super caput
suum. 40 et ceciderunt in faciem
super terram, et exclamaverunt
tubis signorum, et clamaverunt
in caelum.
41 Tunc ordinavit Iudas viros
ut pugnarent adversus eos, qui
erant in arce, donec emundarent
sancta. 42 Et elegit sacerdotes sine
macula, voluntatem habentes in le-
ge Dei: 43 et mundaverunt sancta
et tulerunt lapides contaminatio-
nis in locum immundum. 44 Et
cogitavit de altari holocaustorum,
quod profanatum erat, quid de
eo faceret. 45 Et incidit illis con-
silium bonum ut destruerent
illud: ne forte illis esset in op-
probrium, quia contaminaverunt
illud Gentes, et demoliti sunt il-
lud. 46 Et reposuerunt lapides in
monte domus in loco apto, quo-
adusque veniret propheta, et res-
ponderet de eis. 47 Et acceperunt
lapides integros secundum legem,
et aedificaverunt altare novum
secundum illud, quod fuit prius:

čius šventoriuje krūmus, kaip miš-
ke ir kalnuose, ir sugriautus kam-
barius, 39 jie perplėšė savo dra-
bužius, raudojo griaudžias rau-
das, bėrė sau ant galvos pele-
nus, 40 parpuolė veidu ant žemės,
trimitavo ženklų trimitais ir šau-
kėsi į dangų.
41 Tuomet Jūdas paskyrė vyrų
kovoti prieš tuos, kurie buvo pi-
lyje, iki jie apvalys šventas vie-
tas. 42 Be to, jis išrinko nesutep-
tų kunigų, uolių Dievo įstatymo
laikytojų. 43 Tie apvalė šventas
vietas ir nunešė suteptus akme-
nis į nešvarią vietą. 44 Jūdas gal-
vojo apie deginamųjų aukų alto-
rių, kurs buvo suteptas, kas su
juo reiktų daryti. 45 Jiems atėjo
geras sumanymas išardyti jį, kad
kartais jis nebūtų jiems pajuoka,
nes pagonys buvo jį sutepę. Tai-
gi jie išardė jį 46 ir sudėjo ak-
menis tinkamoje vietoje bažny-
čios kalne, iki ateis pranašas ir
duos apie juos nurodymų. 47 Pas-
kui jie ėmė netašytų akmenų, kaip
nurodo įstatymas, ir pastatė nau-
ją altorių, panašų į tą, koks bu-
vo pirma. 48 Jie pataisė šventyk-

riuose. Ką dar buvo palikę pagonys, tai sugriovė jiems palankūs žydai. Apie vieno tokių žydų nusikaltėlių Kalisteno nubaudimą kalbama 2 Mak. 8,33; taip pat graikų šalininkas vyriausias kunigas Menelajus buvo pabėgęs. 2 Mak. 11,29. — **(39)** *Jie perplėšė...* Plg. auk. 3,47. — **(40)** *Ženklų trimitais.* Vz. Sk. 10,2.

(41) *Kurie buvo pilyje.* Vz. auk. 1,35. Jūdas norėjo, kad jo paskirtas kariuomenės būrys neleistų įgulai išeiti iš pilies ir pulti dirbančius prie bažnyčios žydus. Plg. Neem. 4,16. Paimti pilies jis nė nebandė; ji turėjo pasilikti priešų rankose dar 23 metus. Vz. žem. 13,49—51. — **(43)** *Nunešė suteptus...* Sugriovę stabų aukurą, jo akmenis jie nunešė į nešvarią vietą, gal į Innomo sūnų slėnį, kame kitados buvo pastatytas aukuras Molokui (4 Kar. 16,3; 21,6). Buvo taip pat išardyti kiti aukurai, pastatyti Jeruzalės gatvėse ir aikštėse (2 Mak. 10,2). — **(46)** *Sudėjo akmenis...* Stabų aukuras buvo pastatytas viršuje deginamųjų aukų altoriaus, taip ir jis buvo suteptas. Kadangi tačiau jis buvo pastatytas Viešpačiui, jo akmenys paliekami saugioje vietoje. Gal ir Malakijui mirus žydų tautoje dar buvo laukiama naujo Sen. Test. pranašo pasirodymo (plg. Lk. 7,16; Jono 4,19). Urimo ir tumimo antroje Zorobabėlio statytoje bažnyčioje nebebuvo; nebebuvo taip pat ir sandoros skrynios. — **(47)** *Įstatymas.* Vz. Iš. 20, 25. — **(48)** *Pataisė šventyklą:* kas buvo sugadinta šventoje ir švenčiau-

[48] et aedificaverunt sancta, et quae
intra domum erant intrinsecus:
et aedem, et atria sanctificaverunt.
[49] Et fecerunt vasa sancta nova,
et intulerunt candelabrum, et al-
tare incensorum, et mensam in
templum. [50] Et incensum posue-
runt super altare, et accenderunt
lucernas, quae super candelabrum
erant, et lucebant in templo. [51] Et
posuerunt super mensam panes,
et appenderunt vela, et consum-
maverunt omnia opera, quae fe-
cerant.

[52] Et ante matutinum surre-
xerunt quinta et vigesima die
mensis noni (hic est mensis Ca-
sleu) centesimi quadragesimi oc-
tavi anni: [53] et obtulerunt sacri-
ficium secundum legem super al-
tare holocaustorum novum, quod
fecerunt. [54] Secundum tempus et
secundum diem, in qua contami-
naverunt illud gentes, in ipsa re-
novatum est in canticis, et citha-
ris, et cinyris, et in cymbalis. [55] Et
cecidit omnis populus in faciem,
et adoraverunt, et benedixerunt
in caelum eum, qui prosperavit eis.

[56] Et fecerunt dedicationem
altaris diebus octo, et obtulerunt
holocausta cum laetitia, et sacri-
ficium salutaris, et laudis. [57] Et
ornaverunt faciem templi coronis
aureis, et scutulis: et dedicaverunt

lą ir kas buvo bažnyčios viduje,
ir pašventino bažnyčią bei šven-
torius. [49] Jie padarė naujų šven-
tų indų ir atnešė į bažnyčią žva-
kidę, smilkalų altorių ir stalą.
[50] Ant altoriaus jie padėjo smil-
kalų ir uždegė žiburius ant žva-
kidės, kad jie šviestų bažnyčioje.
[51] Ant stalo jie padėjo duonų,
pakabino uždangas ir taip pabai-
gė visus darbus, kuriuos buvo
pradėję.

[52] Dvidešimt penktą devinto-
jo mėnesio (būtent kaslevo mė-
nesio) dieną šimtas keturias de-
šimtis aštuntais metais jis atsi-
kėlė dar neišaušus [53] ir, kaip įsta-
tymas reikalauja, aukojo aukas
ant naujo deginamųjų aukų alto-
riaus, kurį buvo pastatę. [54] Tuo
pačiu metu ir tą pačią dieną, ku-
rioje pagonys buvo jį sutepę, jis
buvo atnaujintas su giesmėmis,
su kanklėmis, su arpomis ir kim-
bolais. [55] Visa tauta parpuolė ant
veido; jie garbino ir šlovino dan-
guje tą, kurs buvo jiems davęs
pasisekimo.

[56] Altoriaus pašventinimą jie
šventė per aštuonias dienas ir
aukojo deginamąsias aukas su
džiaugsmu, taip pat dėkojimo ir
gyriaus auką. [57] Jie papuošė baž-
nyčios priešakį aukso vainikais

---

sioje bažnyčios dalyje. Į šventąją dalį buvo grąžinti visi jos šventi dalykai, švenčiausioji pasiliko tuščia. Plg. 2 Mak. 2,4—8. — *Pašventino...* Praslinkus lygiai trejiems metams po to, kaip ant seno deginamųjų aukų altoriaus buvo syrų sudeginta pirmutinė auka stabams, vėl buvo paaukota auka tikrajam Dievui. 2 Mak. 10,3 minimi dveji metai gal ta prasme, kad pirmais metais Jūdas dar nestovėjo tautos priešakyje. 25 *kislev* mėnesio diena buvo gruodžio pusėje 165 m. pirm Kr. Apie naują ugnį vz. 2 Mak. 10,3. — **(49)** *Žvakidę:* septyniomis šakomis. — **(51)** *Uždangas:* ties šventąja ir švenčiausiąja bažnyčios dalimi.

(53) *Kaip įstatymas...* Vz. Iš. 29, 28; Sk. 28,3. — **(54)** *Su giesmėmis...* Plg. 1 Kron. 16,42. — **(55)** *Danguje:* veidą ir rankas pakeldami į dangų.

(57) *Skydeliais.* Tai buvo pašventinimo dovanos. Gal tie skydeliai buvo iš priešų atimto grobio dalis. — **(59)** *Nutarė švęsti...* Plg. 2 Mak. 10,6.

portas, et pastophoria, et imposuerunt eis ianuas. [58] Et facta est laetitia in populo magna valde, et aversum est opprobrium Gentium. [59] Et statuit Iudas, et fratres eius, et universa ecclesia Israel ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annum per dies octo a quinta et vigesima die mensis Casleu, cum laetitia et gaudio.

[60] Et aedificaverunt in tempore illo montem Sion, et per circuitum muros altos, et turres firmas, nequando venirent Gentes, et conculcarent eum sicut antea fecerunt. [61] Et collocavit illic exercitum, ut servarent eum, et munivit eum ad custodiendam Bethsuram, ut haberet populus munitionem contra faciem Idumaeae.

ir skydeliais, pašventino vartus ir kambarius ir įstatė jiems duris. [58] Tautoje buvo labai didelio džiaugsmo, ir pagonių panieka buvo atitolinta. [59] Jūdas, jo broliai ir visas Izraėlio susirinkimas nutarė švęsti altoriaus pašventinimo dienas savo laiku kas metai per aštuonias dienas nuo dvidešimt penktos kaslevo mėnesio dienos su linksmybe ir džiaugsmu.

[60] Tuo pačiu metu jie sustiprino Siono kalną aplinkui aukštomis sienomis ir stipriais bokštais, kad vėl neateitų pagonys ir nesumindžiotų jo, kaip kad buvo padarę anksčiau. [61] Jie pastatė tenai įgulą sergėti jo ir sustiprino jį ginti Betsurai, kad tauta turėtų tvirtovę ties Iduméja.

b) Jūdo Makabiejaus kovos prieš kaimynystės tautas.

Caput V. [1] Et factum est, ut audierunt Gentes in circuitu quia aedificatum est altare, et sanctuarium sicut prius, iratae sunt

5 perskyrimas. [1] Kaip tik pagonys aplinkui išgirdo, kad atstatyta altorius ir šventykla, kaip buvo anksčiau, jie labai supyko,

---

(**60**) *Siono kalną:* bažnyčios kalną. Taip žydai dabar galėjo atlikti savo religijines apeigas, nekliudomi syrų, kurie tebebuvo pilyje. Vietoje pabėgusio vyriausiojo kunigo Menelajaus ir Jazono vyriausiojo kunigo pareigas pradėjo eiti arba Onijo III (2 Mak. 4,33...) sūnus Onijas IV, arba vyriausiojo kunigo pavaduotojas „antrasis kunigas". Vyriausiojo kunigo garbė dabar turėjo tekti Asmoniejų šeimynai. — (**61**) *Betsurai... ties Idumėja.* Syrai buvo įsiveržę į Jūdėją iš Idumėjos. Jau kitados Roboamas buvo sustiprinęs Betsurą. Vz. auk. 29 eil.; Kron. 11,7.

5,1—68. Pasireiškus kaimynystėje esančiųjų tautų nepalankumui žygdams, Jūdas kovoja prieš idumėjiečius ir amonitus (1—8); tuo pačiu metu jis išsiunčia Simoną į Galilieją ir, palikęs Jeruzalėje Juozapą ir Azariją, pats išeina kariauti į Galaado šalį (9—19). Simonas nugali galiliejiečių priešus (20—23), Jūdas gi ir Jonatas galaadiečius (24—54). Tuo tarpu Gorgijas nugali Juozapą ir Azariją (55—62). Sugrįžęs iš Galaado šalies Jūdas puola pietų idumėjiečius ir paima Chebroną ir Azotą (63—68).

(**5,1**) *Kaip tik pagonys...* Bažnyčios pašventinimas ir kulto atnaujinimas negalėjo patikti pagonims; žydai atpuolėliai kurstė jų neapykantą Jūdui ir jo šalininkams (2 Mak. 10, 15); Gorgijas, Timotiejus ir kiti artimų kraštų vadai ir vietininkai stengėsi atrasti Jūdui kuodaugiausia priešininkų (2 Mak. 10,14; 12,2). To-

valde: 2 et cogitabant tollere ge-
nus Iacob, qui erant inter eos,
et coeperunt occidere de popu-
lo, et persequi.
3 Et debellabat Iudas filios
Esau in Idumaea, et eos, qui erant
in Acrabathane: quia circumse-
debant Israelitas, et percussit eos
plaga magna.
4 Et recordatus est malitiam
filiorum Bean, qui erant populo
in laqueum, et in scandalum, in-
sidiantes ei in via. 5 Et conclusi
sunt ab eo in turribus, et appli-
cuit ad eos, et anathematizavit
eos, et incendit turres eorum ig-
ni cum omnibus, qui in eis erant.
6 Et transivit ad filios Am-
mon, et invenit manum fortem,
et populum copiosum, et Timo-
theum ducem ipsorum: 7 et com-
misit cum eis praelia multa, et
contriti sunt in conspectu eo-
rum, et percussit eos: 8 et cepit
Gazer civitatem, et filias eius, et
reversus est in Iudaeam.
9 Et congregatae sunt gentes,
quae sunt in Galaad adversus
Israelitas, qui erant in finibus eo-
rum ut tollerent eos: et fugerunt
in Datheman munitionem, 10 et

2 nusistatė išnaikinti tuos iš Jo-
kūbo giminės, kurie buvo jų tar-
pe, pradėjo užmušinėti žmones ir
juos persekioti.
3 Jūdas kovojo prieš Ezavo
sūnus Idumėjoje ir tuos, kurie
buvo Akrabatanėje, nes jie laikė
apsupę izraėlitus, ir sudavė jiems
labai didelį smūgį.
4 Jis atsiminė taip pat piktu-
mą Beano vaikų, kurie tautai bu-
vo sląstai ir papiktinimas, tyko-
dami jos kelyje. 5 Jie apsupo juos
bokštuose, apgulė juos, pasmer-
kė juos visai sunaikinti ir sude-
gino jų bokštus su visais, kurie
juose buvo.
6 Paskui jis ėjo toliau prieš
Amono sūnus, rado stiprią ka-
riuomenę, gausingą tautą ir jų
vadą Timotiejų. 7 Su jais jis su-
sirėmė daug kartų kovose; jie bu-
vo nugalėti, ir jis sunaikiuo juos.
8 Po to jis paėmė Gazerio mie-
stą ir jo dukteris ir sugrįžo į Jū-
dėją.
9 Pagonys Galaade susirinko
prieš gyvenusius jų plote izraė-
litus, kad juos sunaikintų; bet ši-
tie nubėgo į Datemano tvirtovę
10 ir siuntė laiškų pas Jūdą ir jo

---

dėl Jūdas nusistatė pulti tuos priešus, kad užbėgtų už akių gręsiantiems pavojams.

(3) *Idumėjoje.* Visų pirma Jūdas puolė senus žydų priešus, idumėjiečius (Sk. 20,15...; Ez. 35,15 ir k.). Akrabatanė buvo kalnuotas kraštas prie Kurklių (Skorpiono) aukštumos, ten, kur baigiasi Mirties jūra pietų šone. — *Laikė apsupę:* nuolat juos užpuldinėdavo. — *Didelį smūgį.* Gr. t. dar pridėta: pažemino juos ir paėmė jų grobį.

(4) *Beano vaikų:* kurie gyveno gal tarp idumėjiečių ir amonitų į rytus nuo Mirties jūros. — (5) *Visai sunaikinti.* Ebr. *he-cherim.*

(6) *Prieš Amono sūnus:* anapus Jordano. Amonitai buvo tarp kita ko pasisavinę plotus anapus Jordano, kai dešimts Izraėlio giminių buvo išvesta į Asyrijos nelaisvę (Jer. 49,3). Paskutiniais laikais, būdami šalininkais žydų nekenčiamo vyriausiojo kunigo Jazono, jie buvo užpuolę Jeruzalę ir išžudę nemaža jos gyventojų (2 Mak. 5,5...). — *Timotiejų.* Jis čia buvo karaliaus vietininkas. — (8) *Gazerio.* Gr. t.: Jazerio. Vz. Joz. 13,24.25. — *Jo dukteris:* miestelius ir sodžius, kurie priklausė Jazeriui.

(9) *Pagonys Galaade susirinko...* Galaadu čia vadinamas labai platus kraštas anapus Jordano, toli siekiąs į rytus ir į šiaurę. Išsisklaidžiusių čia tarp pagonių žydų buvo nelabai daug. — *Datemano.* Kame buvo ta

miserunt litteras ad Iudam, et fra-
tres eius, dicentes: Congregatae
sunt adversum nos gentes per
circuitum, ut nos auferant: 11 et
parant venire, et occupare muni-
tionem, in quam confugimus: et
Timotheus est dux exercitus eo-
rum. 12 Nunc ergo veni, et eripe
nos de manibus eorum, quia ce-
cidit multitudo de nobis. 13 Et
omnes fratres nostri, qui erant
in locis Tubin, interfecti sunt: et
captivas duxerunt uxores eorum,
et natos, et spolia, et peremerunt
illic fere mille viros. 14 Et adhuc
epistolae legebantur, et ecce alii
nuncii venerunt de Galilaea con-
scissis tunicis, nunciantes secun-
dum verba haec: 15 dicentes con-
venisse adversum se a Ptolemai-
da, et Tyro, et Sidone: et reple-
ta est omnis Galilaea alienigenis,
ut nos consumant. 16 Ut audivit
autem Iudas, et populus, sermo-
nes istos, convenit ecclesia mag-
na cogitare quid facerent fratri-
bus suis, qui in tribulatione erant,
et expugnabantur ab eis.

17 Dixitque Iudas Simoni fra-
tri suo: Elige tibi viros, et vade,
et libera fratres tuos in Galilaea:
ego autem, et frater meus Iona-
thas ibimus in Galaaditim. 18 Et
reliquit Iosephum filium Zacha-
riae, et Azariam duces populi cum
residuo exercitu in Iudaea ad cu-
stodiam: 19 et praecepit illis, di-
cens: Praeestote populo huic: et
nolite bellum committere adver-

brolius, sakydami: Prieš mus su-
sirinko iš visų pusių pagonys,
kad mus išnaikintų. 11 Jie rengia-
si ateiti ir paimti tvirtovę, į kurią
subėgome; jų kariuomenės va-
das yra Timotiejus. 12 Taigi ateik
dabar ir gelbėk mus iš jų ran-
kos, nes daugybė mūsų krito.
13 Visi mūsų broliai, gyvenusieji
Tubino plote, užmušti; jie paė-
mė nelaisvėn jų pačias, vaikus ir
grobį ir nužudė tenai arti tūks-
tančio vyrų. 14 Dar tebeskaitant
laišką, štai kiti pasiuntiniai atėjo
iš Galiliejos perplėštomis jupo-
mis ir atnešė panašių žinių, 15 sa-
kydami, kad prieš juos susirinkę
žmonės iš Ptolemaidos, iš Tiro
ir Sidono; visa Galilieja esanti
pilna svetimšalių, kad mus sunai-
kintų. 16 Kaip tik Jūdas ir tauta
išgirdo šituos žodžius, susirinko
didelė sueiga apsvarstyti, ką jie
turėtų daryti savo broliams, bu-
vusiems sielvarte ir anų žmonių
užpultiems.

17 Tuomet Jūdas tarė savo
broliui Simonui: Pasirink sau vy-
rų, eik ir gelbėk savo brolius Ga-
lilėjoje, aš gi ir mano brolis Jo-
natas eisime į Galaado šalį. 18 Jis
paliko tautos vadus Zakarijo sū-
nų Juozapą ir Azariją su likusia
kariuomene Jūdėjoje jos saugoti
19 ir davė jiems tokį įsakymą: Bū-
kite šitos tautos viršininkais ir
nepradėkite kovos prieš pagonis,

---

sustiprinta vieta, tikrai. nežinoma. Anot 28 eil., ji turėjo būti nelabai toli nuo Bosoro. — (11) *Timotiejus.* Ar jis buvo tas pat asmuo, kurs paminėtas auk. 6 eil., nevisai aišku. Plg. 2 Mak. 10,24...; 12,18... — (13) *Tubino.* Gal ta pati vieta, kuri kitur vadinama Tobu, Arabijos tyrumoje prie Galaado sienos. Plg. Teis. 11,3—5; 2 Kar. 10,6; 2 Mak. 12,17. — (15) *Ptolemaidos.* Senovės Akko prie Tarpžemės jūros aukščiau Karmelio kalnų. Vz. Teis. 1,31. — *Tiro ir Sidono.* Seni Penikijos miestai. — *Visa Galilieja esanti...* Anot gr. t.: iš visos pagonių Galiliejos.

(18) *Juozapą ir Azariją.* Iš kitur nežinomi asmenys.

sum gentes, donec revertamur.
[20] Et partiti sunt Simoni viri tria
millia, ut iret in Galilaeam: Iudae
autem octo millia in Galaaditim.
[21] Et abiit Simon in Galilae-
am, et commisit praelia multa
cum gentibus: et contritae sunt
gentes a facie eius, et persecu-
tus est eos usque ad portam
[22] Ptolemaidis: et ceciderunt de
gentibus fere tria millia virorum,
et accepit spolia eorum, [23] et as-
sumpsit eos, qui erant in Gali-
laea, et in Arbatis cum uxoribus,
et natis, et omnibus, quae erant
illis, et aduxit in Iudaeam cum
laetitia magna.
[24] Et Iudas Machabaeus; et
Ionathas frater eius transierunt
Iordanem, et abierunt viam trium
dierum per desertum. [25] Et occur-
rerunt eis Nabuthaei, et susce-
perunt eos pacifice, et narrave-
runt eis omnia, quae acciderant
fratribus eorum in Galaaditide,
[26] et quia multi ex eis comprehen-
si sunt in Barasa, et Bosor, et in
Alimis, et in Caspor, et Mageth,
et Carnaim: hae omnes civitates
munitae, et magnae. [27] Sed et in
ceteris civitatibus Galaaditidis te-
nentur comprehensi, et in cras-
tinum constituerunt admovere
exercitum civitatibus his, et com-
prehendere, et tollere eos in una
die. [28] Et convertit Iudas, et exer-
citus eius, viam in desertum Bo-

iki mes sugrįšime. [20] Simonui
buvo paskirta trys tūkstančiai vy-
rų, kad eitų į Galiliėją, Jūdui
gi aštuoni tūkstančiai į Galaadą.
[21] Simonas išėjo į Galiliėją ir
kovojo daug kartų prieš pago-
nis; pagonys jo akivaizdoje bu-
vo sutrinti, ir jis vijosi juos iki
Ptolemaidos vartų; [22] apie tris
tūkstančius pagonių krito, ir jis
paėmė jų grobį. [23] Paskui jis pa-
siėmė su savim tuos, kurie bu-
vo Galiliejoje ir Arbate, su jų pa-
čiomis, vaikais ir su visu, kas
jiems priklausė, ir atsivedė juos
su dideliu džiaugsmu į Jūdėją.

[24] Jūdas gi Makabiejus ir jo
brolis Jonatas perėjo per Jorda-
ną ir ėjo tris dienas tyrais. [25] Juos
sutiko nabutiečiai ir priėmė juos
taikiai. Jie papasakojo jiems visa,
kas buvo atsitikę jų broliams Ga-
laado šalyje, [26] ir kad daug jų
yra uždarytų Barasoje, Bosore,
Alimėje, Kaspore, Magete ir Kar-
naime, kurie visi buvo sustiprinti
ir dideli miestai; [27] kad ir kituo-
se Galaado šalies miestuose yra
laikoma jų uždarytų, kad rytoj
nutarta eiti su kariuomene prie
tų miestų, paimti juos ir viena
diena juos sunaikinti. [28] Tuomet
Jūdas su kariuomene ūmai pa-

---

(21) *Iki Ptolemaidos vartų.* Ap-
gulti šitos žymios tvirtovės su savo
maža kariuomene Simonas negalėjo.
-- (23) *Arbate.* Jo vieta nežinoma.
— *Į Jūdėją.* Tik čia jie buvo ap-
saugoti nuo pagonių keršto; Maka-
biejams gi jie galėjo būti paspirtis,
padaugindami jų kariuomenės skaičių.
(25) *Nabutiečiai.* Vz. Prad. 25,13.
Ta bastūnų tautelė dažniau gyveno
senovinės Idumėjos sostinės Petros
apylinkėse; bet dabar ji sutinkama Ga-
laade. — (26) *Barasoje, Bosore...*
Galaado šalies miestai. Jų vardai
rašomi labai nevienodai, todėl nelen-
gva susekti, kuriuos senovės mies-
tus jie atatinka. — (28) *Į Bosoro...* Gal
dabartinis miestelis Busr prie Le-
džos aukštumos. Kadangi Jūdas iš
šitos vietos pasiekia per vieną naktį
Datemą, todėl ir Datemos tvirtovė,
iš kurios žydai šaukėsi pagalbos
(auk. 9.10 eil.), turėjo būti nelabai
toli nuo Bosoro. — (29) *Iki tvirto-*

sor repente, et occupavit civita-
tem: et occidit omnem masculum
in ore gladii, et accepit omnia
spolia eorum, et succendit eam
igni. 29 Et surrexerunt inde nocte,
et ibant usque ad munitionem.
30 Et factum est diluculo, cum
elevassent oculos suos, ecce po-
pulus multus, cuius non erat nu-
merus, portantes scalas, et ma-
chinas ut comprehenderent mu-
nitionem, et expugnarent eos.
31 Et vidit Iudas, quia coepit bel-
lum, et clamor belli ascendit ad
caelum sicut tuba, et clamor
magnus de civitate: 32 et dixit
exercitui suo: Pugnate hodie pro
fratribus vestris. 33 Et venit tri-
bus ordinibus post eos, et excla-
maverunt tubis, et clamaverunt
in oratione. 34 Et cognoverunt
castra Timothei quia Machabaeus
est, et refugerunt a facie eius: et
percusserunt eos plaga magna,
et ceciderunt ex eis in die illa
fere octo millia virorum. 35 Et
divertit Iudas in Maspha, et ex-
pugnavit, et cepit eam: et occi-
dit omnem masculum eius, et
sumpsit spolia eius, et succen-
dit eam igni. 36 Inde perrexit, et
cepit Casbon, et Mageth, et Bo-
sor, et reliquas civitates Galaa-
ditidis. 37 Post haec autem verba
congregavit Timotheus exercitum
alium, et castra posuit contra Ra-
phon trans torrentem. 38 Et mi-
sit Iudas speculari exercitum: et
renunciaverunt ei, dicentes: Quia
convenerunt ad eum omnes gen-
tes, quae in circuitu nostro sunt,
exercitus multus nimis: 39 et Ara-

suko į Bosoro tyrumą ir paėmė
miestą. Jis užmušė visus vyriš-
kius kalavijo ašmenimis, paėmė
visą jų grobį ir sudegino miestą.
29 Iš ten jie pakilo nakčia ir nu-
ėjo iki tvirtovei. 30 Auštant, pa-
kėlę savo akis, štai jie pamatė
daugybę žmonių, kuriems nebu-
vo skaičiaus; jie nešė kopėčias ir
karo pabuklus tvirtovei paimti
ir nugalėti žydams. 31 Jūdas, pa-
matęs, kad kova prasidėjo ir kad
karo šauksmas kyla į dangų kaip
trimito garsas ir girdisi didelis
šauksmas iš miesto, 32 tarė sa-
vo kariuomenei: Kovokite šian-
dien už savo brolius. 33 Jis puo-
lė juos trimis būriais iš užpaka-
lio; be to, žydai ėmė trimituoti tri-
mitais ir garsiai šaukė melsda-
mies. 34 Timotiejaus kariuomenė
pažino, kad tai buvo Makabiejus,
ir ėmė bėgti nuo jų veido; žydai
sudavė jiems labai didelį smūgį,
ir tą dieną krito iš jų apie aštuo-
nis tūkstančius vyrų. 35 Po to
Jūdas pasuko į Maspą, puolė ir
paėmė ją, užmušė visus jos vy-
riškius, paėmė jos grobį ir sude-
gino ją. 36 Iš ten jis ėjo toliau ir
paėmė Kasboną, Magetą, Boso-
rą ir kitus Galaado šalies mies-
tus. 37 Po tų įvykių Timotiejus
surinko kitą kariuomenę ir su-
stojo ties Raponu anapus upelio.
38 Jūdas išsiuntė apžiūrėti tos ka-
riuomenės, ir jam buvo pranešta
ir pasakyta: Prie jo susirinko vi-
sos tautos, kurios yra aplink mus,
labai gausinga kariuomenė; 39 jie

---

vei: iki Datemai. — (**35**) *Į Maspą:* į Galaado Maspą. Vz. Prad. 31,49; Teis. 11,29. — (**36**) *Kasboną.* Gr. t.: Chasphor. Tikriausiai tas pat miestas, ką ir auk. 26 eil. — (**37**) *Ties Raponu:* netoli nuo Astaroto. Jūdo sumuštas, Timotiejus surinko čia savo kariuomenės likučius ir sustiprino ją talkininkais. — *Upelio:* Hieromakso. — (**39**) *Jiems priešais.* Nors Jūdas ėjo paskui sumuštą Timotieju, bet, norėdamas patikrinti laimė-

bas conduxerunt in auxilium sibi,
et castra posuerunt trans torren-
tem, parati ad te venire in prae-
lium. Et abiit Iudas obviam illis.
40 Et ait Timotheus principibus
exercitus sui: Cum appropinqua-
verit Iudas, et exercitus eius ad
torrentem aquae: si transierit ad
nos prior, non poterimus susti-
nere eum: quia potens poterit ad-
versum nos. 41 si vero timuerit
transire, et posuerit castra extra
flumen, transfretemus ad eos, et
poterimus adversus illum. 42 Ut
autem appropinquavit Iudas ad
torrentem aquae, statuit scribas
populi secus torrentem, et man-
davit eis, dicens: Neminem ho-
minum reliqueritis: sed veniant
omnes in praelium. 43 Et trans-
fretavit ad illos prior, et omnis
populus post eum, et contritae
sunt omnes gentes a facie eorum,
et proiecerunt arma sua, et fu-
gerunt ad fanum, quod erat in
Carnaim. 44 Et occupavit ipsam
civitatem, et fanum succendit ig-
ni cum omnibus, qui erant in ip-
so: et oppressa est Carnaim, et
non potuit sustinere contra fa-
ciem Iudae. 45 Et congregavit Iu-
das universos Israelitas, qui erant
in Galaaditide, a minimo usque
ad maximum, et uxores eorum,
et natos, et exercitum magnum
valde ut venirent in terram Iuda.
46 Et venerunt usque Ephron:
et haec civitas magna in ingres-
su posita, munita valde, et non
erat declinare ab ea dextera vel

yra pasisamdę sau pagalbon taip
pat arabus ir sustojo anapus upe-
lio, prisirengę ateiti kovoti prieš
tave. Tuomet Jūdas nuėjo jiems
priešais. 40 Timotiejus gi tarė sa-
vo kariuomenės vadams: Kai Jū-
das ir jo kariuomenė prisiartins
prie upelio vandens, jei jis pereis
prie mūsų pirmas, mes negalėsi-
me jam pasipriešinti, nes jis bus
stipresnis už mus. 41 Bet jei jis bi-
jos pereiti ir sustos anapus upe-
lio, pereikime mes prie jų, ir mes
būsime galingesni už jį. 42 Tai-
gi kaip tik Jūdas prisiartino prie
upelio vandens, jis pastatė tautos
raštininkus prie upelio ir davė
jiems tokį įsakymą: Nepalikite nė
vieno žmogaus, bet tegul visi ei-
na į kovą. 43 Po to jis perėjo per
vandenį pirmas ir visa tauta pa-
skui jį. Visi pagonys buvo su-
mušti jų akivaizdoje, pametė sa-
vo ginklus ir pabėgo į šventyk-
lą, buvusią Karnaime. 44 Bet jis
paėmė tą miestą ir sudegino šven-
tyklą, su visais joje buvusiais.
Taip Karnaimas buvo nugalėtas
ir negalėjo laikytis prieš Jūdą.
45 Tuomet Jūdas surinko visus
izraėlitus, buvusius Galaade, nuo
mažiausio iki didžiausiam, jų pa-
čias ir vaikus ir labai didelę ka-
riuomenę, kad jie eitų į Jūdo šalį.

46 Jie atėjo iki Efronui. Tai
buvo didelis miestas prie įėjimo
į šalį, labai sustiprintas, ir nebu-
vo galima jo apeiti nei iš deši-

jimą, jis padarė linkę ir apėjo Timotiejaus kariuomenę, ir tuo būdu vėl atsirado prieš ją kitame upelio krante. — (42) *Tautos raštininkus:* valdininkus, kuriems buvo pavesta rinkti kariuomenę ir daryti jų sąrašus. Vz. Atk. 20,5...; 2 Kron. 26,11. — (43) *Karnaime:* Astaroth-Karnaim. Prad. 14,5; Atk. 9,4; plg. 2 Mak. 12, 26. — (45) *Buvusius Galaade:* gyvenusius pagonių tarpe. — *Ir vaikus.* Gr. t. dar pridėta: ir jų lobį.

(46) *Efronui.* Iš kitur nežinomas miestas. Jo vieta turėjo būti vienoje iš tarpukalnių, per kurią ėjo kelias iš Karnaimo į Betsaną (52 eil.).

sinistra, sed per mediam iter erat.
47 Et incluserunt se qui erant in
civitate, et obstruxerunt portas
lapidibus: et misit ad eos Iudas
verbis pacificis, 48 dicens: Trans-
eamus per terram vestram, ut
eamus in terram nostram: et ne-
mo vobis nocebit: tantum pedi-
bus transibimus. Et nolebant eis
aperire. 49 Et praecepit Iudas prae-
dicare in castris, ut applicarent
unusquisque in quo erat loco.
50 et applicuerunt se viri virtutis:
et oppugnavit civitatem illam to-
ta die, et tota nocte, et tradita est
civitas in manu eius: 51 et pere-
merunt omnem masculum in ore
gladii, et eradicavit eam, et acce-
pit spolia eius, et transivit per
totam civitatem super interfectos.

52 Et transgressi sunt Iorda-
nem in campo magno, contra fa-
ciem Bethsan. 53 Et erat Iudas
congregans extremos, et exhor-
tabatur populum per totam viam,
donec vinirent in terram Iuda:
54 et ascenderunt in montem Sion
cum laetitia, et gaudio, et obtu-
lerunt holocausta, quod nemo ex
eis cecidisset donec reverteren-
tur in pace.

55 Et in diebus, quibus erat
Iudas, et Ionathas in terra Gala-
ad, et Simon frater eius in Ga-
lilaea contra faciem Ptolemaidis,

nės, nei iš kairės, nes kelias ėjo
jo viduriu. 47 Buvusieji mieste
užsidarė ir apkrovė vartus akme-
nimis. Jūdas pasiuntė jiems tai-
kos žodžius, sakydamas: Leiski-
te pereiti per savo šalį, kad mes
galėtumėm eiti į mūsų šalį, ir nie-
kas nepadarys jums žalos; mes
tiktai pereisime pėsti. Bet jie ne-
norėjo jiems atidaryti. 49 Tuomet
Jūdas liepė skelbti stovykloje, kad
kiekvienas pultų miestą ties ta
vieta, kur jis buvo. 50 Tuojau ka-
riuomenės vyrai pradėjo artintis.
Jis kovojo prieš tą miestą visą
dieną ir visą naktį, ir miestas bu-
vo atiduotas į jo rankas. 51 Jie
išžudė visus vyriškius kalavijo
ašmenimis. Jis sugriovė jį, paė-
mė jo grobį ir perėjo visą mies-
tą per užmuštuosius.

52 Po to jie perėjo per Jorda-
ną didelėje lygumoje ties Betsa-
nu. 53 Jūdas rankiojo atsiliekančius
ir visą kelią drąsino tautą, iki jie
atėjo į Jūdo šalį. 54 Taip jie atė-
jo į Siono kalną su linksmybe ir
džiaugsmu ir aukojo deginamą-
sias aukas, nes niekas jų nežuvo,
iki sugrįžo ramybėje.

55 Tuo metu, kai Jūdas ir Jo-
natas buvo Galaado šalyje, o jo
brolis Simonas Galiliejoje ties
Ptolemaida, 56 Zakarijo sūnus Juo-

— (47) *Užsidarė.* Anot kai kurių žinių (plg. 2 Mak. 12,27), Lyzijas čia turėjęs namus. Jo šalininkai, be abejo, pasirūpino nustatyti Efrono gyventojus prieš žydus. Kadangi tačiau tas miestas nebuvo anksčiau parodęs nepalankumo žydams, tai Jūdas, laikydamos Atk. 20,10... nurodymo, siūlo Efrono gyventojams taiką, su atsisakiusiais gi nuo jos pasielgia visu anų laikų nuožmumu.

(52) *Ties Betsanu.* Didžiausias iš Dekapolies miestų šiapus Jordano, žinomas dar kitu vardu: Skitopolis. Ties juo Jordane yra ne viena brasta. Jordano slėnis čia labai platus, tikra labai derlinga lyguma. — (53) *Rankiojo atsiliekančius...* Kovose Jūdas stodavo visų priešakin, dabar saugo kariuomenes užpakalyje silpnesniuosius, kad ne vienas jų nežūtų. — (54) *Į Siono kalną:* į bažnyčią padėkoti Viešpačiui už laimėjimus ir ypatingą globą. — *Niekas jų nežuvo:* iš tų žydų, kuriuos išvadavo iš priešų rankų ir atsivedė į Jūdėją.

[56] audivit Iosephus Zachariae filius, et Azarias princeps virtutis, res bene gestas, et praelia quae facta sunt, [57] et dixit: Faciamus et ipsi nobis nomen, et eamus pugnare adversus gentes, quae in circuitu nostro sunt. [58] Et praecepit his, qui erant in exercitu suo, et abierunt Iamniam. [59] Et exivit Gorgias de civitate, et viri eius obviam illis in pugnam. [60] Et fugati sunt Iosephus, et Azarias usque in fines Iudaeae: et ceciderunt illo die de populo Israel ad duo millia viri, et facta est fuga magna in populo: [61] quia non audierunt Iudam, et fratres eius, existimantes fortiter se facturos. [62] Ipsi autem non erant de semine virorum illorum, per quos salus facta est in Israel. [63] Et viri Iuda magnificati sunt valde in conspectu omnis Israel, et gentium omnium ubi audiebatur nomen eorum. [64] Et convenerunt ad eos fausta acclamantes.

[65] Et exivit Iudas, et fratres eius, et expugnabant filios Esau in terra, quae ad Austrum est, et percussit Chebron et filias eius: et muros eius, et turres succendit

zapas ir kariuomenės vadas Azarijas išgirdo apie jų pasisekimus ir įvykusias kovas, [57] ir jis tarė: Įsigykime ir mes sau vardą ir eikime kovoti prieš esančius aplink mus pagonis. [58] Taigi jis davė įsakymų tiems, kurie buvo jo kariuomenėje, ir jie išėjo prieš Jamniją. [59] Bet jiems priešais išėjo iš miesto į kovą Gorgijas su savo žmonėmis. [60] Juozapas ir Azarijas buvo priversti bėgti iki Jūdėjos sienų. Tą dieną apie du tūkstančiu vyrų iš Izraėlio krito, ir buvo suduotas didelis smūgis tautai, [61] nes jie nepaklausė Jūdo ir jo brolių ir manė galėsią drąsiai pasielgti. [62] Bet jie nebuvo iš ainijos tų vyrų, per kuriuos buvo įvykintas išgelbėjimas Izraėlyje. [63] Tuo tarpu gi Jūdo vyrai buvo labai giriami viso Izraėlio akivaizdoje ir visų pagonių, kur tik išgirsdavo apie jų vardą; [64] prie jų rinkdavosi su džiaugsmo šūkojimais.

[65] Po to Jūdas su savo broliais išėjo ir kovojo prieš Ezavo sūnus šalyje, esančioje į pietus; jis paėmė Chebroną ir jo dukteris ir nudegino aplinkui jo sienas

---

(**56**) *Juozapas ir... Azarijas.* Vz. auk. 18 eil. — (**57**) *Jis tarė:* Juozapas Zakarijui. Jie matomai pavydėjo pasisekimų Jūdui ir nutarė jo nebeklausyti. Rūpėjo jiems labiausiai grobis. — (**58**) *Jis davė.* Gr. t.: jie davė. — *Prieš Jamniją.* Plg. auk. 4,15. Strabonas sako, kad ginkluotų vyrų skaičius Jamnijoje ir jos apylinkėje siekęs 40.000. — (**59**) *Gorgijas.* Du žydų vadu gal nė nemanė, kad Jamnijoje yra Gorgijas, kurio kariška drąsa buvo žinoma visoje Syrijoje (1 Mak. 3,38). — (**62**) *Jie nebuvo iš...* Juos vedė puikybė ir godumas. Dievas teikė izraėlitams kovose prieš pagonis savo globos, kad jie galėtų ginti savo religiją, bet ne tam, kad jie įsigytų jų tarpe didelės galios. — (**63**) *Jūdo vyrai...* Gr. t.: vyras (drąsuolis) Jūdas ir jo broliai. — (**64**) *Prie jų rinkdavosi:* visos Jūdėjos žydai.

(**65**) *Ezavo sūnus:* idumėjiečius, kurie buvo užėmę pietinę Jūdėjos dalį. — *Chebroną.* Labai senas, paprastai Hebronu vadinamas, miestas. Palestiną dalinant, jis buvo paskirtas Jūdo giminei (Joz. 15,54; plg. Prad. 13,8). Po Babilono nelaisvės žydai buvo sugrįžę Chebronan (Neem. 11,25), bet vėliau jie buvo iš čia idumėjiečių išvaryti. Jūdas, sugrįžęs iš Galaado (163 m. pirm Kr.) ir davęs kiek laiko pasilsėti savo kariuomenei, ryžosi kariauti prieš idumėjiečius ir pilistimus. — *Jo dukteris:* Chebrono apylinkėje buvusius mies-

igni in circuitu. [66] Et movit castra
ut iret in terram alienigenarum,
et perambulabat Samariam. [67] In
die illa ceciderunt sacerdotes in
bello, dum volunt fortiter facere,
dum sine consilio exeunt in prae-
lium. [68] Et declinavit Iudas in
Azotum in terram alienigenarum,
et diruit aras eorum, et sculpti-
lia deorum ipsorum succendit ig-
ni: et cepit spolia civitatum, et
reversus est in terram Iuda.

ir bokštus. [66] Po to jis pakilo iš
savo stovyklos, kad eitų į sve-
timšalių kraštą, ir ėjo per Sama-
riją. [67] Tą dieną krito kovoje ku-
nigų, kai jie panorėjo parodyti
savo drąsą ir ėjo be atodairos į
kovą. [68] Jūdas pasuko į Azotą
svetimšalių krašte; jis išardė jų
aukurus, sudegino jų dievaičių
drožtus paveikslus, paėmė mies-
tų grobį ir sugrįžo į Jūdo šalį.

c) Antioko Epifano mirtis. Antioko Eupatorio karas prieš Jeruzalę.

Caput VI. [1] Et rex Antio-
chus perambulabat superiores re-
giones, et audivit esse civitatem
Elymaidem in Perside nobilissi-
mam, et copiosam in argento, et
auro, [2] templumque in ea locu-
ples valde: et illic velamina au-
rea, et loricae, et scuta, quae re-
liquit Alexander Philippi rex Ma-
cedo, qui regnavit primus in Grae-
cia. [3] Et venit, et quaerebat ca-
pere civitatem, et depraedari eam:
et non potuit, quoniam innotuit

6 perskyrimas. [1] Karalius
Antiokas ėjo per aukštesniąsias
šalis. Išgirdęs, kad Persijoje yra
Elimaidos miestas, labai garsus
ir turtingas sidabru ir auksu, [2] kad
jame yra labai turtinga šventykla,
kad joje yra auksinių uždangų,
šarvų ir skydų, paliktų Makedo-
nijos karaliaus Filypo sūnaus
Aleksandro, kurs pirmas karalia-
vo Graikijoje, [3] jis nuėjo tenai,
stengėsi paimti miestą ir jį api-
plėšti; bet jis negalėjo, nes jo su-

telius ir sodžius. — (**66**) *Į svetimšalių:* į pilistimų. — *Per Samariją.* Samarijos vardas čia yra aiški klaida. Jūdas, eidamas iš Chebrono į Azotą (68 e.), negalėjo patekti į toli šiaurėje esančią Samariją. Senovinis lotyniškas vertimas, Fl. Juozapas, 2 Mak. 12,35 ir k. tą vietą vadina Marisa (senovėje Maresa, dabar Maraš), kuri iš tikrųjų yra prie kelio iš Ebrono į Azotą. — (**67**) *Tą dieną:* praeinant pro Marisą, kame teko susiremti su Gorgijo kariuomene (vz. 2 Mak. 12,34). — (**68**) *Į Azotą.* Tai pilistimų miestas. Plg. auk. 4,15.

6,1—63. Antioko žygis prieš Elimaidą jam nepasiseka; gavęs žinią apie Jūdo nugalėjimus, jis suserga ir miršta, išpažinęs savo padarytas neteisybes žydams (1—16). Mirusio Antioko vieton Lyzijas paskelbia karaliumi jo sūnų Antioką Eupatorį, kurio pagalbos šaukiasi bedieviai žydai (17—30). Syrai nugali Jūdą prie Betzakaros (31—47) ir apgula bažnyčios kalną (48—54). Karalius padaro su žydais taiką, bet jos nesilaiko (55—63).

(**6,1**) *Antiokas:* Antiokas Epifanas. Vz. auk. 3,37. Plg. 2 Mak. 9, 2... — *Persijoje yra Elimaidos miestas.* Toks teksto skaitymas klaidingas; geresniuose gr. rankraščiuose miestas visai neįvardijamas; ten pasakyta: yra Elimaidoje, Persijoje, garsus miestas. 2 Mak. 9,2 nėra paminėta nei Persijos, nei Elimaidos, tik pasakomas miesto vardas: Persepolis. Elimaida gi vadinosi šalis, ne miestas, senovės Elamas. — (**2**)

sermo his. qui erant in civitate:
4 et insurrexerunt in praelium, et
fugit inde, et abiit cum tristitia
magna, et reversus est in Baby-
loniam.
5 Et venit qui nunciaret ei in
Perside, quia fugata sunt castra,
quae erant in terra Iuda: 6 et quia
abiit Lysias cum virtute forti in
primis, et fugatus est a facie Iu-
daeorum, et invaluerunt armis, et
viribus, et spoliis multis, quae
ceperunt de castris, quae exci-
derunt: 7 et quia diruerunt abo-
minationem, quam aedificaverat
super altare, quod erat in Ieru-
salem, et sanctificationem, sicut
prius, circumdederunt muris ex-
celsis, sed et Bethsuram civita-
tem suam.
8 Et factum est ut audivit rex
sermones istos, expavit, et com-
motus est valde: et decidit in lec-
tum, et incidit in languorem prae
tristitia, quia non factum est ei
sicut cogitabat. 9 Et erat illic per
dies multos: quia renovata est in
eo tristitia magna, et arbitratus
est se mori.
10 Et vocavit omnes amicos
suos, et dixit illis: Recessit som-
nus ab oculis meis, et concidi,
et corrui corde prae solicitudine:
11 et dixi in corde meo: In quan-
tam tribulationem deveni, et in
quos fluctus tristitiae, in qua
nunc sum: qui iucundus eram,
et dilectus in potestate mea!
12 Nunc vero reminiscor malo-

manymas buvo pasidaręs žino-
mas miesto gyventojams. 4 Jie
pakilo kovai, ir jis turėjo iš ten
bėgti; jis pasitraukė labai nuliū-
dęs ir grįžo į Babiloniją.
5 Tuomet buvo atnešta jam
žinia į Persiją, kad jo kariuomenė
buvusi Jūdo šalyje, buvo privers-
ta bėgti, 6 kad Lyzijas ėjo dide-
lės kariuomenės priešakyje ir bu-
vo žydų priverstas bėgti, kad jie
sustiprėjo ginklais, kariuomene ir
daugeliu grobio, kurį atėmė iš
sumuštos kariuomenės, 7 kad jie
sugriovė nuobodą, kurią jis buvo
pastatęs ant altoriaus Jeruzalėje,
ir apvedė aukštomis sienomis,
kaip pirma, šventyklą ir jo mie-
stą Betsurą.

8 Atsitiko, kad karalius, išgir-
dęs šitas žinias, nusigando ir la-
bai susijaudino; jis atsigulė į pa-
talą ir iš liūdesio susirgo, nes
netaip jam įvyko, kaip jis manė.
9 Jis pasiliko tenai daug dienų,
nes didelis liūdėsys pasireikšda-
vo jame iš naujo, ir jis tarėsi mir-
siąs.
10 Jis pasišaukė visus savo
prietelius ir jiems tarė: Miegas at-
stojo nuo mano akių, jaučiuos
prislėgtas, ir mano širdis džiūsta
iš sielvarto. 11 Todėl aš tariau
savo širdyje: Į kaip didį sielvar-
tą aš patekau ir kokiose nuliūdi-
mo bangose esu dabar aš, kurs
buvau meilingas ir mylimas sa-
vo karalystėje! 12 Bet dabar aš

Turtinga šventykla: Dianos šventykla (Fl. Juozapas, Jieron. Plg. 2 Mak. 1,13). — *Uždangų.* Gr. t. kalbama apie apsaugos priemones kovoje; iš jų tuojau įvardijami šarvai ir skydai. — *Kurs pirmas...* Vz. auk. 1,1 (paaiškinimą). — (4) *Į Babiloniją.* Gr. t.: į Babiloną; bet gr. t. nėra pasakyta, kad Antiokas būtų sugrįžęs į Babiloną; jis tik norėjęs ten vykti.

(5) *Atnešta jam žinia:* Lyzijo pasiųsta žinia (vz. auk. 3,32). — (7) *Nuobodą.* Taip knygos autorius vadina Antioko įsakymu pastatytą aukurą ant deginamųjų aukų altoriaus. — *Jo miestą Betsurą.* Betsura buvo nebe Jūdėjos ribose (plg. auk. 4,

rum, quae feci in Ierusalem, un-
de et abstuli omnia spolia aurea,
et argentea, quae erant in ea, et
misi auferre habitantes Iudaeam
sine causa. 13 Cognovi ergo quia
propterea invenerunt me mala is-
ta: et ecce pereo tristitia magna
in terra aliena.

14 Et vocavit Philippum, unum
de amicis suis, et praeposuit eum
super universum regnum suum:
15 et dedit ei diadema, et stolam
suam, et anulum, ut adduceret
Antiochum filium suum, et nu-
triret eum, et regnaret.
16 Et mortuus est illic Antio-
chus rex anno centesimo qua-
dragesimo nono.
17 Et cognovit Lysias, quo-
niam mortuus est rex, et consti-
tuit regnare Antiochum filium
eius, quem nutrivit adolescentem:
et vocavit nomen eius Eupator.
18 Et hi, qui erant in arce,
concluserant Israel in circuitu
sanctorum: et quaerebant eis ma-
la semper, et firmamentum Gen-
tium. 19 Et cogitavit Iudas dis-
perdere eos: et convocavit uni-

atsimenu piktenybes, kurias esu
padaręs Jeruzalėje, iš kur aš atė-
miau, kaip grobį, visą buvusį jo-
je auksą ir sidabrą ir kad esu
siuntęs sunaikinti be priežasties
Jūdėjos gyventojus. 13 Taigi da-
bar aš suprantu, kad todėl apny-
ko mane šitos nelaimės, ir štai
aš žūnu dideliu liūdesiu svetimo-
je šalyje.
14 Po to jis pasišaukė vieną
savo prietelių, Pilypą, paskyrė jį
visos savo karalystės viršininku
15 ir padavė jam savo vainiką,
apsiaustą ir žiedą, kad atsivestų
jo sūnų Antioką, auklėtų jį ir pa-
imtų viešpatavimą.
16 Karalius Antiokas mirė te-
nai šimtas keturias dešimtis de-
vintais metais.
17 Lyzijas, gavęs žinią, kad ka-
ralius miręs, įstatė karaliumi jo
sūnų Antioką, kurį jis visai jau-
ną auklėjo, ir praminė jį vardu
Eupatoris.
18 Buvusieji pilyje uždarė Iz-
raėlį iš visų pusių aplink šven-
tyklą ir stengėsi nuolat daryti
jiems pikta ir stiprinti pagonis.
19 Jūdas nusistatė sunaikinti juos
ir sušaukė visą tautą jų apgulti.

---

61); jis priklausė Antiokui; jos paėmimas ir sustiprinimas buvo didelis karaliaus įžeidimas.

(13) *Svetimoje šalyje.* Antiokas tuomet buvo Persijos mieste Tabėje, tarp Ekbatanos ir Persepolies. Nors ta šalis priklausė Syrijai, bet ji buvo nuo jos labai toli; Antiokas buvo į čia atvykęs apiplėšti šventyklos, todėl jis negalėjo tikėtis vietos gyventojų užuojautos, ir visa ta šalis jam dabar rodėsi esanti svetima.

(14) *Pilypą.* Anot. 2 Mak. 9,29, jis buvęs Antioko pienbrolis. Karalius buvo jį paskyręs savo vietininku Judiejoje. Plg. 2 Mak. 5,22 ir 9,29. — (15) *Ir žiedą:* karališkąjį antspaudos žiedą. Taip Antiokas atėmė anksčiau duotus įgaliojimus Lyzijui (auk. 3,32.33), kurs gal buvo netekęs jo pasitikėjimo dėl pralaimėtų kovų prieš žydus. — *Kad atsivestų...* Gr. t. galima versti taip: kad jis juos (karališkos garbės ženklus) nuneštų Antiokui.

(16) *Mirė tenai šimtas...:* Tabėje 163 m. pirm Kr. Apie Antioko mirtį pasakojama dar 2 Mak. 1,1—17 ir 2 Mak. 9,1—29. Vz. tų vietų paaiškinimus.

(17) *Jo sūnų...* Antiokas Eupatoris buvo tuomet devynerių (anot kitų, dvylikos) metų vaikas.

(18) *Buvusieji pilyje...* Įgula, buvusi stiprioje pilyje visai netoli nuo žydų šventyklos (vz. auk. 35—37; 4. 41), galėjo varginti Jeruzalės gyventojus, ypač kai jie eidavo į šven-

versum populum, ut obsiderent
eos. [20] Et convenerunt simul, et
obsederunt eos anno centesimo
quinquagesimo, et fecerunt bali-
stas, et machinas. [21] Et exierunt
quidam ex eis, qui obsidebantur:
et adiunxerunt se illis aliqui im-
pii ex Israel, [22] et abierunt ad
regem, et dixerunt: Quousque
non facis iudicium, et vindicas
fratres nostros? [23] Nos decrevi-
mus servire patri tuo, et ambu-
lare in praeceptis eius, et obse-
qui edictis eius: [24] et filii populi
nostri propter hoc alienabant se
a nobis, et quicumque invenie-
bantur ex nobis, interficiebantur,
et hereditates nostrae diripieban-
tur. [25] Et non ad nos tantum ex-
tenderunt manum, sed et in om-
nes fines nostros. [26] Et ecce ap-
plicuerunt hodie ad arcem Ierusa-
lem occupare eam, et munitio-
nem Bethsuram munierunt: [27] et
nisi praeveneris eos velocius, ma-
iora, quam haec, facient, et non
poteris obtinere eos.

[28] Et iratus est rex, ut haec
audivit: et convocavit omnes ami-
cos suos, et principes exercitus
sui, et eos, qui super equites
erant. [29] Sed et de regnis aliis,
et de insulis maritimis venerunt
ad eum exercitus conductitii. [30] Et
erat numerus exercitus eius, cen-
tum millia peditum, et viginti mil-
lia equitum, et elephanti triginta-
duo, docti ad praelium.

[20] Jie susirinko visi draug, ap-
gulė juos šimtas penkias dešim-
tais metais ir pasidirbo sau mė-
tamųjų ir apgulamųjų karo prie-
taisų. [21] Tuomet kai kurie apgul-
tieji ištrūko, o prie jų prisidėjo
kai kurie bedieviai iš Izraėlio.
[22] Šitie nuėjo pas karalių ir sakė:
Iki kolei tu nedarysi teisybės ir
nekeršysi už mūsų brolius? [23] Mes
ryžomės tarnauti tavo tėvui, elg-
tis sulig jo įsakymais ir klausyti
jo paliepimų; [24] todėl mūsų tau-
tos sūnūs šalinosi nuo mūsų, ir
kas tik iš mūsų jiems patekdavo,
buvo užmušamas, ir mūsų tėvai-
nystės buvo išplėšiamos. [25] Jie
tiesdavo ranką ne tik prie mūsų,
bet ir prie visų mūsų plotų, [26] ir
štai šiandien jie apgulė Jeruzalės
pilį, kad ją paimtų, ir sustiprino
Betsuros tvirtovę. [27] Jei tu neeisi
greitai prieš juos, jie padarys pik-
tesnių kaip šitie dalykų, ir tu ne-
begalėsi jų nugalėti.

[28] Tai išgirdęs karalius įpyko;
jis sušaukė visus savo prietelius,
savo kariuomenės vadus ir raite-
lių viršininkus; [29] pas jį atėjo taip
pat samdytos kariuomenės iš ki-
tų karalysčių ir iš jūros salų. [30] Jo
kariuomenės skaičius buvo šim-
tas tūkstančių pėstininkų, dvide-
šimt tūkstančių raitelių ir trys de-
šimtys du drambliai išmokinti ko-
voti.

---

tyklą; todėl Jūdas nutaria mėginti jų visai nusikratyti ir apgula pilį. — (20) *Simtas...:* 162 m. pirm. Kr. (plg. 2 Mak. 13,1...) — *Pasidirbo sau...* Anot gr. t.: pasidarė sau pylimų, bokštų metamiems prietaisams pastatyti. — (21) *Apgultieji ištrūko...* Nors pilis buvo apsupta, tačiau kai kuriems syrams pasisekė iš jos ištrūkti — (22) *Mūsų brolius:* pasilikusius pilyje syrus ir žydų atpuolėlius.— (25) *Prie visų mūsų plotų.* Taip daroma aliuzija į laimingas Jūdo kovas prieš kaimynus. Plg. auk. 5,3... — (26) *Betsuros.* Vz. auk. 7 eil.

(28) *Jis sušaukė...* Jauno karaliaus vardu visa darė Lyzijas. Prieteliais čia vadinami žymesnieji karaliaus patarėjai. — (29) *Iš kitų karalysčių:* Iš Mažosios Azijos. — *Iš jūros salų:* iš Kipro, Rodo, Kretos ir kitų Tarpžemės jūros salų. — (30)

31 Et venerunt per Idumaeam,
et applicuerunt ad Bethsuram, et
pugnaverunt dies multos, et fe-
cerunt machinas et exierunt, et
succenderunt eas igni, et pugna-
verunt viriliter. 32 Et recessit Iu-
das ab arce, et movit castra ad
Bethzacharam contra castra regis.
33 Et surrexit rex ante lucem, et
concitavit exercitus in impetum
contra viam Bethzacharam: et
comparaverunt se exercitus in
praelium, et tubis cecinerunt: 34 et
elephantis ostenderunt sanguinem
uvae et mori, ad acuendos eos
in praelium: 35 et diviserunt bes-
tias per legiones: et astiterunt
singulis elephantis mille viri in
loricis concatenatis, et galeae ae-
reae in capitibus eorum: et quin-
genti equites ordinati unicuique
bestiae electi erant. 36 Hi ante
tempus ubicumque erat bestia, ibi
erant: et quocumque ibat, ibant,
et non discedebant ab ea. 37 Sed
et turres ligneae super eos fir-
mae protegentes super singulas
bestias: et super eas machinae:

31 Jie atėjo per Idumėją, ap-
gulė Betsurą, kovojo daug dienų
ir pasidirbo apgulamųjų karo pa-
buklų; bet apgultieji išėjo, sude-
gino juos ir kovojo drąsiai. 32 Jū-
das tuo tarpu pasitraukė nuo pi-
lies ir padarė sau stovyklą prie
Betzakaros ties karaliaus stovykla.
33 Atsikėlęs dar neišaušus kara-
lius paragino kariuomenę pulti
Betzakaros keliu; jo kariuomenės
dalys prisirengė į kovą ir sutri-
mitavo trimitais. 34 Drambliams
jie parodė vynuogių ir morų sun-
kos, kad paerzintų juos į kovą.
35 Jie paskirstė gyvulius tarp le-
gionų, taip kad prie kiekvieno
dramblio stovėjo tūkstantis vyrų
grandininiais šarvais ir variniais
šalmais ant savo galvų; taip pat
penki šimtai rinktinių raitelių bu-
vo priskirta prie kiekvieno gyvulio.
36 Šitie jau anksčiau būdavo vi-
suomet tenai, kur būdavo gyvu-
lys; kur tik jis ėjo, ėjo ir jie ir
nuo jo neatstodavo. 37 Be to, ant
kiekvieno gyvulio buvo apsaugai
stiprūs mediniai bokštai su karo

Jo kariuomenės... 2 Mak. 13,2 tos kariuomenės skaičiai nurodomi truputį kitokie, gal dėlto, kad ji ėjo persiskyrus į dvi dali.

(31) *Per Idumėją...:* Jūdas laikė apgulęs syrų įgulą Jeruzalės pilyje (auk. 20 eil.). Išgirdęs, kad ateina labai didelė Antioko Eupatorio kariuomenė, Jūdas ragina žydus maldauti Viešpatį pagalbos, pats gi pasitraukia iš Jeruzalės su savo kariuomene į Modiną, iš čia užpuola Eupatorio kariuomenės dalį ir padaro jai nemaža nuostolių. Todėl syrai nedrįsta tuojau pulti Jeruzalę, bet eina toliau pajūriu, iki pasiekia Idumėją; per Idumėją gi ateina prie Betsuros ir ją apgula. Plg. 2 Mak. 13,9—18. iki syrų kariuomenė pasiekė Betsurą, Jūdas suskubo dar aprūpinti jos įgulą maistu, todėl ji galėjo gana ilgai laikytis prieš syrus ir net daryti puolantiems didelių nuostolių. — (32) *Prie Betzakaros:* maždaug pusiaukelėje tarp Jeruzalės ir Betsuros. Iš Betzakaros iki Betsurai galėjo būti apie 13 kilometrų. Jūdas atvyko į čia iš Modino, į kurį buvo pasitraukęs iš Jeruzalės. Apie Jūdo kariuomenės vietą syrai sužinojo iš vieno išdaviko, vardu Rodoko (vz. 2 Mak. 13,21) ir, palikdami mažą savo jėgų dalį prie apgultos Betsuros, su visa kita kariuomene tuojau pradėjo rengtis į kovą prieš Jūdą. — (34) *Vynuogių ir morų sunkos.* Drambliai labai mėgstą raugintus gėralus, bet, gavę jų atsigerti, užmirštą savo jėgą; šiuo atveju gal jiems prieš pat kovą tik parodyta raudonos vynuogių ir morų sunkos ir taip juos tik įerzinta. — (36) *Anksčiau...* Drambliai buvo iš anksto pripratinti prie kariuomenės dalių, taip kad ir jie nesibaidydavo ir jų nebijodavo nei kareiviai, nei arkliai. — (37)

et super singulas viri virtutis tri-
ginta duo, qui pugnabant desu-
per: et Indus magister bestiae.
38 Et residuum equitatum hinc et
inde statuit in duas partes, tubis
exercitum commovere, et perur-
gere constipatos in legionibus
eius. 39 Et ut refulsit sol in cly-
peos aureos, et aereos, resplendu-
erunt montes ab eis, et resplen-
duerunt sicut lampades ignis. 40
Et distincta est pars exercitus re-
gis per montes excelsos, et alia per
loca humilia: et ibant caute et or-
dinate. 41 Et commovebantur om-
nes inhabitantes terram a voce
multitudinis, et incessu turbae, et
collisione armorum: erat enim
exercitus magnus valde, et fortis.
42 Et appropiavit Iudas, et exer-
citus eius in praelium: et cecide-
runt de exercitu regis sexcenti
viri. 43 Et vidit Eleazar filius Sau-
ra unam de bestiis loricatam lo-
ricis regis: et erat eminens super
ceteras bestias, et visum est ei
quod in ea esset rex: 44 et de-
dit se ut liberaret populum su-
um, et acquireret sibi nomen ae-
ternum. 45 Et cucurrit ad eam au-
dacter in medio legionis interfi-
ciens a dextris, et a sinistris, et
cadebant ab eo huc atque illuc.
46 Et ivit sub pedes elephantis,
et supposuit se ei, et occidit eum:
et cecidit in terram super ipsum,
et mortuus est illic. 47 Et viden-

pabuklais; ant kiekvieno bokšto
buvo trys dešimtys du drąsūs vy-
rai, kurie kovojo nuo viršaus, ir
vienas indas, gyvulio varovas.
38 Likusią raitariją, padalintą į du
būriu, jis pastatė viename ir ki-
tame šone, kad trimitų garsu ska-
tintų kariuomenę ir ragintų į jos
kariškas eiles sustatytas minias.
39 Saulei apšvietus auksinius ir
varinius skydus, sužibo nuo jų
kalnai, ir jie blizgėjo, kaip liep-
snoją žiburiai. 40 Viena kara-
liaus kariuomenės dalis ėjo pa-
siskirsčius aukštais kalnais, kita
lyguma; jie žygiavo atsargiai ir
tvarkingai. 41 Visi šalies gyven-
tojai buvo išgąsdinti tos daugy-
bės riksmo, minios ėjimo ir gin-
klų žvangėjimo; nes tai buvo la-
bai didelė ir stipri kariuomenė.
42 Jūdas su savo kariuomene pri-
siartino kovoti, ir šeši šimtai žmo-
nių iš karaliaus kariuomenės kri-
to. 43 Kai Sauros sūnus Eleaza-
ras pamatė vieną gyvulį, apdeng-
tą karališkais šarvais, kurs buvo
didesnis už visus kitus gyvulius,
jam pasirodė, kad ant jo buvo
karalius. 44 Jis paaukojo save, kad
išgelbėtų savo tautą ir įsigytų sau
amžiną vardą. 45 Drąsiai jis bėgo
prie jo būrio viduriu, užmušinė-
damas buvusius dešinėje ir kai-
rėje, taip kad jie krito nuo jo vie-
non ir kiton pusėn; 46 jis įbėgo
tarp dramblio kojų ir, sustojęs po

Trys dešimtys du. Gali būti, kad tas skaičius klaidingas, nes dramblio bokštelyje buvo vietos tik dviem ar trims kareiviams. *32* kareiviai galėjo būti prie kiekvieno dramblio, kad vieni kitus pavaduotų bokštelyje. — (**38**) *Viename ir kitame...:* kariuomenės sparnuose. — (**39**) *Auksinius:* paauksuotus. Tokiuos skydus turėdavo vadai ir pasižymėję kareiviai. — *Sužibo nuo jų...* Poėtiškas išsireiškimas. — (**40**) *Atsargiai.* Gr. t.: drąsiu žingsniu. — (**42**) *Prisiartino kovoti:* drąsiai ir ūmai puolė kriuomenės dalį. — (**43**) *Sauros sūnus Eleazaras.* Tikriau gr. t.: Eleazaras Auaranas. — Taigi jis buvo Matatijo sūnus, vadinamas Abaronu (1 Mak. 2,5), jaunesnis Jūdo brolis. — *Kad ant jo buvo karalius.* Eleazaras tikėjosi, kad jam pasiseks užmušti patį karalių ir tuo būdu padaryti sumišimą visoje kariuomenėje; bet ant papuošto dramblio buvo

tes virtutem regis, et impetum
exercitus eius, diverterunt se ab
eis.

[48] Castra autem regis ascenderunt contra eos in Ierusalem,
et applicuerunt castra regis ad
Iudaeam, et montem Sion. [49] Et
fecit pacem cum his, qui erant
in Bethsura: et exierunt de civitate, quia non erant eis ibi alimenta conclusis, quia sabbata
erant terrae. [50] Et comprehendit
rex Bethsuram: et constituit illic
custodiam servare eam.
[51] Et convertit castra ad locum sanctificationis dies multos:
et statuit illic balistas, et machinas, et ignis iacula, et tormenta
ad lapides iactandos, et spicula,
et scorpios ad mittendas sagittas,
et fundibula. [52] Fecerunt autem
et ipsi machinas adversus machinas eorum, et pugnaverunt dies
multos. [53] Escae autem non erant
in civitate, eo quod septimus annus esset: et qui remanserant in
Iudaea de Gentibus, consumpserant reliquias eorum, quae repositae fuerant. [54] Et remanserunt
in sanctis viri pauci, quoniam obtinuerat eos fames: et dispersi
sunt unusquisque in locum suum.
[55] Et audivit Lysias quod Philippus, quem constituerat rex

juo, užmušė jį; tas sugriuvo ant
žemės viršuje jojo, ir Eleazaras
tenai mirė. [47] Tačiau žydai,
matydami karaliaus jėgas ir jo kariuomenės smarkumą, pasitraukė
nuo jų.
[48] Karaliaus gi kariuomenė ėjo
prieš juos Jeruzalės link, ir ta kariuomenė buvo statoma stovyklose prieš Jūdėją ir prieš Siono
kalną. [49] Su tais, kurie buvo Betsuroje, jis padarė taiką, ir jie išėjo iš miesto, nes tenai uždaryti
jie nebeturėjo maisto, kadangi šaliai buvo subata. [50] Taip karalius
paėmė Betsurą ir pastatė tenai
sargybą jos saugoti.
[51] Paskui jis laikė daug dienų apgulęs šventąją vietą: jis pastatė tenai mėtomų prietaisų ir
mašinų, įtaisymų ugniai mesti,
akmenims ir ietims, šautuvų vylyčioms ir vilpstynių. [52] Taip pat
ir žydai pasidarė karo pabuklų
prieš anų prietaisus ir kovojo
daug dienų. [53] Bet mieste nebuvo maisto, nes buvo sekmi metai, ir tie pagonys, kurie buvo likę Jūdėjoje, suvalgė liekanas to,
kas buvo atidėta. [54] Taip šventovėje buvo likę nedaug žmonių,
nes jiems buvo atėjęs badas, ir
jie išsiskirstė, kiekvienas į savo
vietą.

[55] Tuo tarpu Lyzijas išgirdo,
kad Pilypas, kurį karalius Antio-

---

tik paprasti kareiviai. — (47) *Tačiau žydai...* Jūdas randa, kad bus išmintingiau pasitraukti tvarkoje, negu duotis sunaikinti save ir savuosius be palyginimo stipresniems syrams. Jis pasitraukia į Jeruzalę ir į šventyklos tvirtovę. Syrai eina paskui ir apgula tvirtovę.

(48) *Prieš Jūdėją.* Nors syrų kariuomenės dalis buvo palikta prie Betsuros, tačiau žymi jos dauguma prisiartino prie Jeruzalės ir rengėsi kovoti ne tik prieš tą vieną vietą, bet ir prieš visą Jūdėjos šalį. — (49) *Buvo subata:* subatiniai (atilsio) metai, kuriais buvo uždrausta ką nors sėti ar pjauti. Plg. Iš. 23,10.11; Kun. 25,1—7; 21,22; Atk. 15,1...

(53) *Kurie buvo likę...:* atskiri syrų kariuomenės būriai.

(55) *Pilypas, kurį...* Vz. auk. 14, 15 eil. Išgelbėjimas žydams ateina netikėtai. Antioko Epifano jo sūnaus ir valstybės globėju paskirtas Pily-

Antiochus, cum adhuc viveret, ut
nutriret Antiochum filium suum,
et regnaret, [56] reversus esset a
Perside, et Media, et exercitus qui
abierat cum ipso, et quia quaerebat suscipere regni negotia:
[57] festinavit ire, et dicere ad regem, et duces exercitus: Deficimus quotidie, et esca nobis modica est, et locus, quem obsidemus, est munitus, et incumbit nobis ordinare de regno. [58] Nunc itaque
demus dextras hominibus istis, et
faciamus cum illis pacem, et cum
omni gente eorum: [59] et constituamus illis ut ambulent in legitimis suis sicut prius, propter legitima enim ipsorum, quae despeximus, irati sunt, et fecerunt omnia haec.
[60] Et placuit sermo in conspectu regis, et principum: et misit ad eos pacem facere: et receperunt illam. [61] Et iuravit illis rex, et principes: et exierunt de munitione.

[62] Et intravit rex montem Sion, et vidit munitionem loci: et rupit citius iuramentum, quod iuravit: et mandavit destruere murum in gyro.

[63] Et discessit festinanter, et reversus est Antiochiam, et invenit Philippum dominantem civitati: et pugnavit adversus eum, et occupavit civitatem.

kas, dar gyvas tebebūdamas, buvo paskyręs auklėti savo sūnų
Antioką ir viešpatauti, [56] sugrįžęs
iš Persijos ir Medijos su kariuomene, kuri buvo su juo išėjusi, ir kad jis stengiasi paimti karalystės reikalus. [57] Todėl jis pasi-
skubino eiti ir sakyti karaliui ir kariuomenės vadams: Mes einame kasdien silpnyn, maisto mums maža, vieta, kurią laikome apgulę, sustiprinta, be to, mes turime rūpintis karalyste. [58] Taigi paduo-
kime dabar šitiems žmonėms dešines, padarykime taiką su jais ir
su visa jų tauta [59] ir leiskime jiems
gyventi sulig jų įstatymais, kaip seniau; nes dėl savo įstatymų, kuriuos mes paniekinome, jie įpyko ir visa tai padarė. [60] Tas pa-
siūlymas patiko karaliui ir vadams; jis siuntė pas juos taikos daryti, ir jie ją priėmė. [61] Kara-
lius ir vadai jiems prisiekė, ir jie išėjo iš tvirtovės.

[62] Karalius, atėjęs į Siono kalną ir pamatęs vietos sustiprinimus, tuojau sulaužė padarytą priesaiką ir liepė sugriauti sieną aplinkui.

[63] Po to jis skubiai pasitraukė ir sugrįžo į Antiokiją; čia jis rado Pilypą valdantį miestą, kovojo prieš jį ir atėmė miestą.

---

pas grįžta iš Persijos su kariuomene, kurią į ten buvo pasiėmęs Antiokas, ir pradeda ieškoti savo teisių pripažinimo. Lyzijui tenka dabar skubintis į Syriją, ir jis padaro su Jūdu taiką, pripažindamas žydams religinę laisvę. — (59) *Kaip seniau:* kolei Antiokas nebuvo pradėjęs kovos prieš žydų religiją. — (61) *Jie išėjo iš tvirtovės.* Išėjimas iš tvirtovės buvo padarytos taikos ženklas.

(62) *Sulaužė padarytą priesaiką..* Syrai grąžino žydams tik religinę laisvę, bet nenorėjo sutikti, kad jie turėtų visišką nepriklausomybę. Syrų įgula pasiliko ne tik Betsuroje, bet ir pačioje Jeruzalėje, jos pilyje. Bažnyčios tvirtovės sienas jie pasirūpino nugriauti. Pačią gi bažnyčia jie net pagerbė aukomis ir Jūdui suteikė tam tikrą titulą. Plg. 2 Mak. 13,24.

(63) *Sugrįžo į Antiokiją...* Grįždamas Lyzijas Ptolemaidoje turėjo viešai pasiteisinti dėl padarytos taikos su žydais. Vz. 2 Mak. 13,25.

d) Žydų kovos prieš Demetrijų Soterą.

Caput VII. 1 Anno centesi-
mo quinquagesimo primo exiit
Demetrius Seleuci filius ab urbe
Roma, et ascendit cum paucis
viris in civitatem maritimam, et
regnavit illic. 2 Et factum est, ut
ingressus est domum regni pa-
trum suorum, comprehendit exer-
citus Antiochum, et Lysiam, ut
adducerent eos ad eum. 3 Et res
ei innotuit: et ait: Nolite mihi os-
tendere faciem eorum. 4 Et occi-
dit eos exercitus. Et sedit De-
metrius super sedem regni sui:
5 et venerunt ad eum viri ini-
qui et impii ex Israel: et Alcimus
dux eorum, qui volebat fieri sa-
cerdos. 6 Et accusaverunt po-
pulum apud regem, dicentes: Per-
didit Iudas, et fratres eius omnes
amicos tuos, et nos dispersit de
terra nostra. 7 Nunc ergo mitte
virum, cui credis, ut eat, et vi-
deat exterminium omne, quod fe-

7 perskyrimas. 1 Šimtas
penkias dešimtis pirmais metais
Seleuko sūnus Demetrijus išvy-
ko iš Romos miesto, atkeliavo
su nedaugeliu žmonių į pajūrio
miestą ir ėmė tenai karaliauti.
2 Atsitiko, kad, jam įėjus į savo
tėvų karalystės namus, kariuome-
nė sugavo Antioką ir Lyziją, kad
juos atvestų pas jį. 3 Gavęs apie
tai žinią, jis tarė: Nerodykite man
jų veido. 4 Kariuomenė užmušė
juodu, ir Demetrijus atsisėdo sa-
vo karalystės sostan.
5 Tuomet atėjo pas jį nedorų
ir bedievių žmonių iš Izraėlio su
savo vadu Alkimu, kurs norėjo
būti kunigas. 6 Jie skundė tautą
karaliui, sakydami: Jūdas ir jo
broliai nužudė visus tavo priete-
lius ir išvarė mus iš mūsų ša-
lies. 7 Taigi dabar siųsk žmogų,
kuriam tiki, kad jis eitų ir pama-
tytų visą sunaikinimą, kokį anas

7,1—50. Syrijos sostą paima Demetrijus (1—4). Alkimo pakurstytas jis siunčia prieš žydus Bakidą, kurs tačiau Jūdo nugalėti neįstengia (5—25). Atsiųstas kitas vadas, Nikanoras, du kartu Jūdo nugalimas ir pats žūna kovoje (26—47). Nugalėjimui paminėti žydai paskiria metinę šventę (48—50).

(7,1) *Šimtas...:* 161 m. pirm Kr. — *Seleuko sūnus Demetrijus.* Seleukas IV Filopatoris buvo vyresnis Antioko Epifano brolis. Seleukui mirštant, jo sūnus Demetrijus buvo laikomas įkaitu Romoje; todėl jo dėdei Antiokui Epifanui pavyko paimti Syrijos sostą. Kai Antiokas mirė, Demetrijus, vis dar tebebūdamas Romoje, veltui stengėsi atgauti laisvę. Kadangi Romos senatas atsisakė suteikt jam leidimą, jis, Polybijaus padedamas, pabėgo slapčia ir atvyko į Syriją. Jis buvo tuomet 23 metų. — *Į pajūrio miestą.* Anot 2 Mak. 14,1, į Tripolį. Pradžioje kariuomenės jis turėjo labai maža. Kadangi tačiau Lyzijas buvo Syrijoje nekenčiamas, tai aplink Demetrijų pradėjo greitu laiku rinktis visi nepatenkintieji; jie išdavė jam Lyziją su jaunu Antioku, kuriuos Demetrijus liepė nužudyti. Po kokio laiko jam pavyko išgauti sau ir iš Romos senato karaliaus teisių pripažinimą. — (3) *Nerodykite man...* Kas nebuvo vertas matyti karaliaus veidą ir todėl turėjo mirti, tam buvo uždengiamas veidas. Plg. Est. 7,8.

(5) *Alkimu, kurs...* Žydiškas jo vardas turėjo būti Eliakimas. Jis priklausė iš Aarono kilusių kunigų šeimynai. Antioko Epifano laikais jis buvo prisitaikęs prie pagonių įpročių (2 Mak. 14,3) ir norėjo dabar išgauti sau vyriausiojo kunigo teisių pripažinimą. Žuvus vyriausiam kunigui Menelajui (2 Mak. 13,3...), jam tos teisės buvo pripažintos Antioko Eupatorio ir jo globėjo Lyzijo, bet ištikimi įstatymui žydai iki

cit nobis, et regionibus regis: et
puniat omnes amicos eius, et adiutores eorum.
8 Et elegit rex ex amicis suis
Bacchidem, qui dominabatur trans
flumen magnum in regno, et fidelem regi: et misit eum,
9 ut videret exterminium, quod fecit Iudas: sed et Alcimum impium constituit in sacerdotium, et mandavit ei facere ultionem in filios Israel.
10 Et surrexerunt, et venerunt cum exercitu magno in terram Iuda: et miserunt nuncios, et
locuti sunt ad Iudam, et ad fratres eius verbis pacificis in dolo.
11 Et non intenderunt sermonibus eorum: viderunt enim quia
venerunt cum exercitu magno.
12 Et convenerunt ad Alcimum,
et Bacchidem congregatio scribarum requirere quae iusta sunt:
13 et primi, Assidaei qui erant in
filiis Israel, et exquirebant ab eis
pacem.
14 Dixerunt enim: Homo
sacerdos de semine Aaron venit,
non decipiet nos:
15 et locutus
est cum eis verba pacifica: et iuravit illis, dicens: Non inferemus
vobis malum, neque amicis vestris.
16 Et crediderunt ei: Et comprehendit ex eis sexaginta viros,
et occidit eos in una die secundum verbum, quod scriptum est:
17 Carnes sanctorum tuorum, et
sanguinem ipsorum effuderunt
in circuitu Ierusalem, et non erat

padarė mums ir karaliaus kraštams, ir kad nubaustų visus jo
prietelius ir jo padėjėjus.
8 Karalius išrinko iš savo prietelių tarpo Bakidą, kurs buvo valdovas anapus upės, buvo karalystės didžiūnas ir ištikimas karaliui. Tą jis pasiuntė
9 pamatyti
Jūdo padaryto sunaikinimo; be
to, jis paskyrė kunigu bedievį Alkimą ir pavedė jam atkeršyti Izraėlio vaikams.
10 Jie pakilo, atėjo su didele kariuomene į Jūdo
šalį ir siuntė pasiuntinius pas Jūdą ir jo brolius kalbėtis taikiais
žodžiais, tačiau klastingai.
11 Bet
tie nežiūrėjo jų žodžių, nes matė, kad jie atėjo su didele kariuomene.
12 Tuomet pas Alkimą ir Bakidą susiėjo rašto žinovų būrys
ieškoti, kas teisinga.
13 Pirmi iš
Izraėlio vaikų, kurie ieškojo jų
taikos, buvo asidai,
14 nes jie manė: Atėjo Aarono giminės kunigas, jis mūsų neprigaus.
15 Jis
kalbėjo jiems taikos žodžius ir
jiems prisiekė, sakydamas: Mes
nedarysime pikta nei jums, nei
jūsų prieteliams.
16 Jie įtikėjo jam;
bet jis sugavo jų šešias dešimtis
vyrų ir užmušė juos viena diena, anot žodžių, kurie yra parašyti:
17 Tavo šventųjų kūnus ir jų kraują jie išliejo aplink Jeruzalę, ir ne-

---

šiam laikui vyriausiojo kunigo teisių Alkimui nepripažino. — (6) *Jie:* žydai syrų šalininkai.

(8) *Bakidą, kurs...* Jis buvo karaliaus vietininkas provincijose anapus Eufrato. — (10) *Taikiais žodžiais, tačiau klastingai.* Taikos ir laisvės pažadais, kurių nemanė laikytis, jie stengėsi rasti sau šalininkų tarp Jūdo prietelių, asidų ir Rašto žinovų.

(13) *Ieškojo jų taikos:* troško ramaus ir taikaus gyvenimo. — (14) *Aarono giminės kunigas.* Jis nebuvo iš tos vyriausiųjų kunigų šeimynos, kurios ainiai turėjo teisės paveldėti vyriausiojo kunigo pareigas, bet tardamies su juo, kai kurie pripažino jį vyriausiuoju kunigu; jie tikėjosi galėsią ramiai ir laisvai laikytis įstatymo. — (16) *Sugavo jų šešias...*: gal tuos, kurie anksčiau buvo pasi-

qui sepeliret.
18 Et incubuit timor, et tremor in omnem populum: quia dixerunt: Non est veritas, et iudicium in eis: transgressi sunt enim constitutum, et iusiurandum quod iuraverunt.
19 Et movit Bacchides castra ab Ierusalem, et applicuit in Bethzecha: et misit, et comprehendit multos ex eis, qui a se effugerant, et quosdam de populo mactavit, et in puteum magnum proiecit.
20 Et commisit regionem Alcimo, et reliquit cum eo auxilium in adiutorium ipsi. Et abiit Bacchides ad regem:
21 et satis agebat Alcimus pro principatu sacerdotii sui.
22 et convenerunt ad eum omnes, qui perturbabant populum suum, et obtinuerunt terram Iuda, et fecerunt plagam magnam in Israel.
23 Et vidit Iudas omnia mala quae fecit Alcimus, et qui cum eo erant, filiis Israel, multo plus quam Gentes,
24 et exiit in omnes fines Iudaeea in circuitu, et fecit vindictam in viros desertores, et cessaverunt ultra exire in regionem.
25 Vidit autem Alcimus quod praevaluit Iudas, et qui cum eo erant: et cognovit quia non potest sustinere eos, et regressus est ad regem, et accusavit eos multis criminibus.

buvo, kas juos palaidotų.
18 Baimė ir išgąstis apėmė visą tautą, ir jie sakė: Nėra pas juos tiesos ir teisybės, nes jie sulaužė sutartį ir padarytąją priesaiką.

19 Po to Bakidas pasitraukė nuo Jeruzalės ir padarė stovyklą Betzekoje. Jis siuntė ir sugavo daug tų, kurie buvo nuo jo pabėgę, nužudė kai kuriuos iš tautos ir įmetė į didelį šulinį.
20 Šalį jis pavedė Alkimui ir paliko su juo kariuomenės jam padėti. Pats gi Bakidas sugrįžo pas karalių.

21 Alkimas daug darė savo vyriausiai kunigystei palaikyti.
22 Prie jo susirinko visi, kurie drumstė savo tautos ramybę, paėmė savo valdžion Jūdo šalį ir darė daug pikto Izraėlyje.
23 Jūdas, matydamas visa pikta, kurį darė Alkimas ir su juo buvusieji Izraėlio vaikams, daug daugiau, kaip pagonys,
24 ėjo aplink per visą Jūdėjos plotą ir keršijo atpuolėliams, taip kad jie liovėsi ėję į šalį.
25 Alkimas gi, pamatęs, kad Jūdas ir su juo buvusieji, stipresni už jį, ir supratęs, kad negali jiems pasipriešinti, sugrįžo pas karalių ir apskundė juos dėl daugelio kaltybių.

---

iodę didesniais jo priešininkais. — (17) *Tavo šventųjų...:* asidų. Plg. Ps. 78,7.2.3.

(19) *Betzekoje:* gal ant kalnelio į šiaurę nuo Jeruzalės, kame vėliau atsirado Jeruzalės priemiestis Bedzeta. — *Nuo jo pabėgę:* kurie buvo virtę syrų šalininkais, bet supratę Alkimo ir Bakido klastingumą, grįžo prie savo tikėjimo. — *Kai kuriuos iš tautos:* pasirodžiusius įtariamais vietos gyventojus. — (21) *Daug darė...* Ir geruoju, ir smurtu stengėsi išgauti sau vyriausiojo kunigo teisių pripažinimą. — (22) *Drumstė...:* stengėsi atitraukti kuodaugiausia žmonių nuo įstatymo laikymo. — (24) *Ėjo aplink...* Jūdo kariuomenė kovose buvo susilpnėjusi; asidai nuo jos atsiskyrė; tauta buvo labai įbauginta. Taigi nors jis dabar negalėjo stoti į atvirą kovą prieš syrus, tačiau jis nesiliovė persekiojęs Alkimo pasiuntinius ir privertė juos pasilikti miestų ribose. — (25) *Sugrįžo pas karalių:* Demetrijų. Eidamas pas karalių, Alkimas nunešė jam gana didelių dovanų. Plg. 2 Mak. 14,4—10.

[26] Et misit rex Nicanorem,
unum ex principibus suis nobi-
lioribus: qui erat inimicitias exer-
cens contra Israel: et mandavit ei
evertere populum. [27] Et venit Ni-
canor in Ierusalem cum exercitu
magno, et misit ad Iudam et ad
fratres eius verbis pacificis cum
dolo, [28] dicens: Non sit pugna
inter me et vos: veniam cum vi-
ris paucis, ut videam facies ves-
tras cum pace. [29] Et venit ad Iu-
dam, et salutaverunt se invicem
pacifice: et hostes parati erant ra-
pere Iudam.

[30] Et innotuit sermo Iudae
quoniam cum dolo venerat ad
eum: et conterritus est ab eo, et
amplius noluit videre faciem eius.
[31] Et cognovit Nicanor quoniam
denudatum est consilium eius:
et exivit obviam Iudae in pug-
nam iuxta Capharsalama. [32] Et
ceciderunt de Nicanoris exercitu
fere quinque millia viri, et fuge-
runt in civitatem David.

[33] Et post haec verba ascen-
dit Nicanor in montem Sion: et

[26] Tuomet karalius siuntė vie-
ną savo kilniausių vadų, Nikano-
rą, kurs buvo labai neprietelin-
gas Izraėliui, ir pavedė jam su-
naikinti tautą. [27] Nikanoras atėjo
į Jeruzalę su didele kariuomene
ir siuntė pas Jūdą ir jo brolius
su taikiais žodžiais, tačiau klas-
tingai, [28] sakydamas: Tenebūnie
kovos tarp manęs ir tarp jūsų.
Aš ateisiu su nedaugeliu vyrų tai-
kiai pamatyti jūsų veidų. [29] Jis
atėjo pas Jūdą, ir jie pasisveikino
taikiai; bet priešai buvo prisiren-
gę nutverti Jūdą.

[30] Žinia, kad jis buvo atėjęs
pas jį su vyliumi, pasiekė Jūdą,
todėl bijodamas jo jis nebenorė-
jo daugiau su juo matytis. [31] Ni-
kanoras suprato, kad jo sumany-
mas atidengtas, ir išėjo kovoti
prieš Jūdą prie Kaparsalamos.
[32] Iš Nikanoro kariuomenės kri-
to apie penkis tūkstančius vyrų,
kiti pabėgo į Dovido miestą.

[33] Po tų įvykių Nikanoras atė-
jo į Siono kalną. Kai kurie tau-

---

(26) *Nikanorą.* Jis jau buvo vieną kartą žydų sumuštas (1 Mak. 3, 38; 4,6; 2 Mak. 8,9...). Anot 2 Mak. 14,12, Nikanoras buvęs dramblių viršininkas. Fl. Juozapo pasakojimu, jis buvęs vienas artimiausių Demetrijaus prietelių. Gali būti, kad Nikanoras, mirus Antiokui Epifanui, pavydėdamas Lyzijui jo įtakos Syrijoje, buvo nuvykęs Romon ir čia prisidėjęs prie Demetrijaus šalininkų. — **(29)** *Jis atėjo pas Jūdą..* Nikanoras ėjo į Jūdėją su įsakymu nuraminti tą kraštą, pašalinant Jūdą, ir jo šalininkus. Tačiau jo kariuomenė turėjo būti nedidelė; todėl po pirmo jam pavykusio susirėmimo su Judo broliu Simonu (2 Mak. 14, 16...) Nikanoras stengėsi geruoju susitarti su Jūdu. Syrų pasiuntiniai įkalbėjo Jūdui pačiam pasimatyti su Nikanoru, kurio patariamas jis net vedė žmoną. Nors Nikanoras dar sumažino savo kariuomenę, Jūdas tačiau nevisai juo pasitikėjo ir laikėsi atsargiai. Tokia dalykų padėtimi nepatenkintas Alkimas vėl vyksta pas Demetrijų ir gauna iš jo įsakymą Nikanorui sugauti Jūdą ir atgabenti į Antiokiją (2 Mak. 14,26). Jūdas su savo šalininkų būriu pabėga į kalnus (2 Mak. 14,28). Nikanoras, kurs pradžioje neturi didelio noro griebtis smarkesnių priemonių prieš Jūdą, po didesnio susirėmimo su juo prie Kaparsalamos vėl pradeda baisiai nekęsti žydų.

(31) *Prie Kaparsalamos.* Spėjama, kad jos vieta buvo į pietus nuo Jeruzalės. — **(32)** *Penkis tūkstančius.* Syr. vertime ir kai kuriuose gr. rankraščiuose: penkis šimtus. Gal šis skaičius bus tikresnis. — *Į Dovido miestą:* į Jeruzalės pilį.

(33) *Į Siono kalną:* į bažnyčios kalną. Antiokas Eupatoris buvo lie-

exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace, et demonstrare ei holocautomata, quae offerebantur pro rege. [34] Et irridens sprevit eos, et polluit: et locutus est superbe, [35] et iuravit cum ira, dicens: Nisi traditus fuerit Iudas, et exercitus eius in manus meas, continuo cum regressus fuero in pace, succendam domum istam. Et exiit cum ira magna. [36] Et intraverunt sacerdotes, et steterunt ante faciem altaris et templi: et flentes dixerunt: [37] Tu Domine elegisti domum istam ad invocandum nomen tuum in ea, ut esset domus orationis et obsecrationis populo tuo, [38] fac vindictam in homine isto, et exercitu eius, et cadant in gladio: memento blasphemias eorum, et ne dederis eis ut permaneant.

[39] Et exiit Nicanor ab Ierusalem, et castra applicuit ad Bethoron: et occurrit illi exercitus Syriae. [40] Et Iudas applicuit in Adarsa cum tribus millibus viris: et oravit Iudas, et dixit: [41] Qui missi erant a rege Sennacherib, Domine, quia blasphemaverunt te, exiit angelus, et percussit ex eis centum octogintaquinque millia: [42] sic contere exercitum istum in conspectu nostro hodie: et sciant ceteri quia male locutus est super sancta tua: et iudica illum

tos kunigai išėjo pasveikinti jo taikiai ir parodyti jam deginamųjų aukų, kurios buvo aukojamos už karalių. [34] Bet jis tyčiodamos paniekino juos ir sutepė; jis kalbėjo išdidžiai [35] ir prisiekė su pykčiu, sakydamas: Jei Jūdas su jo kariuomene nebus išduotas į mano rankas, tuojau, kaip tik sveikas sugrįšiu, aš sudeginsiu šituos namus. Ir jis išėjo su didele rūstybe. [36] Tuomet kunigai įėjo, atsistojo ties altoriumi ir bažnyčia ir verkdami sakė: [37] Tu, Viešpatie, išsirinkai šituos namus, kad juose būtų šaukiamasi tavo vardo, kad tai būtų tavo tautai maldos ir prašymo namai. [38] Atkeršyk šitam žmogui ir jo kariuomenei, ir tegul jie krinta po kalaviju. Atsimink jų piktžodžiavimus ir neleisk jiems išlikti sveikiems.

[39] Nikanoras išėjo iš Jeruzalės ir pasidarė stovyklą prie Bethorono; tenai pasitiko jį Syrijos kariuomenė. [40] Jūdas sustojo Adarsoje su trimis tūkstančiais vyrų. Jūdas meldėsi ir kalbėjo: [41] Kai karaliaus Senakeribo atsiųstieji piktžodžiavo tau, Viešpatie, išėjo angelas ir užmušė jų šimtą aštuonias dešimtis penkis tūkstančius. [42] Taip sutrink šiandien mūsų akivaizdoje šitą kariuomenę; tegul kiti žino, kad jis piktai kalbėjo apie tavo šventą vietą,

---

pęs nugriauti jo sienas (6,32), todėl žydai dabar nebegalėjo jo ginti. Plg. 1 Ezdro 6,10; Jer. 29,7. — (35) *Nebus.* Gr. t.: nebus tuojau. — *Sugrįšiu...* Įrodyti, kad tai nebuvo tuščias grąsymas, jis liepė suimti vieną žymiausiųjų Jeruzalės gyventojų, kurs buvo labai ištikimas įstatymui, gal manydamas nuožmiai jį nužudyti (2 Mak. 6,18...; 7,1...). Visų gerbiamas senis nepanorėjo pasiduoti jo pasityčiojimui ir dėl to pats nusižudė (2 Mak. 14,37—46). — *Išėjo...* Syrai visų pirma nuėjo į Samarijos provinciją, kame jie tikėjosi sugausią Jūdą subatos dieną. Po to jie pasuko į Bethoroną, kame juos pasitiko iš šiaurės ateinanti kariuomenė. — (37) *Maldos ir...* Plg. 3 Kar. 8,29...

(39) *Prie Bethorono...* Vz. auk. 3, 16 ir 2 Mak. 15,1—36. — (40) *Adarsoje...* Anot Fl. Juozapo ir Euzebijaus, ji buvusi 30 varsnų atstu nuo Bethorono, Gofnos kaimynystėje. — (41) *Kai karaliaus...* Vz. 4 Kar. 19,35; Tob. 1,21; Ekli. 48—24. — (43) *Pra-*

secundum malitiam illius. 43 Et
commiserunt exercitus praelium
tertiadecima die mensis Adar: et
contrita sunt castra Nicanoris, et
cecidit ipse primus in praelio.
44 Ut autem vidit exercitus eius
quia cecidisset Nicanor, proiece-
runt arma sua, et fugerunt: 45 et
persecuti sunt eos viam unius
diei ab Adazer usquequo venia-
tur in Gazara, et tubis cecinerunt
post eos cum significationibus:
46 et exierunt de omnibus castel-
lis Iudaeae in circuitu, et venti-
labant eos cornibus, et converte-
bantur iterum ad eos, et cecide-
runt omnes gladio, et non est
relictus ex eis nec unus.
47 Et acceperunt spolia eorum
in praedam: et caput Nicanoris
amputaverunt, et dexteram eius,
quam extenderat superbe, et attu-
lerunt, et suspenderunt contra Ie-
rusalem. 48 Et laetatus est popu-
lus valde, et egerunt diem illam
in laetitia magna. 49 Et constituit
agi omnibus annis diem istam
tertiadecima die mensis Adar.
50 Et siluit terra Iuda dies
paucos.

ir teisk jį, žiūrėdamas jo piktumo.
43 Kariuomenės pradėjo kovą try-
liktoje Adaro mėnesio dienoje;
Nikanoro kariuomenė buvo su-
trinta, ir jis pats krito pirmas ko-
voje. 44 Kaip tik jo kariuomenė
pamatė, kad Nikanoras krito, jie
metė savo ginklus ir ėmė bėgti.
45 Žydai vijosi juos vienos die-
nos kelią nuo Adazerio iki įeinant
į Gazarą ir trimitavo paskui juos
trimitais, duodami ženklų. 46 Žmo-
nės iš Jūdėjos sodžių aplinkui
ėjo ir smarkiai puolė juos iš šo-
nų; tie vėl gręžėsi į juos ir visi
krito po kalaviju, taip kad neliko
nė vieno.
47 Jie pasiėmė sau jų grobį,
nukirto Nikanorui galvą ir jo de
šinę, kurią buvo išdidžiai ištiesęs,
atsinešė ir pakabino ties Jeruzale.
48 Tauta labai džiaugėsi ir pra-
leido tą dieną didelėje linksmy-
bėje. 49 Buvo įsakyta švęsti tą
dieną kas metai tryliktoje adaro
mėnesio dienoje.
50 Po to Jūdo šalis turėjo ra-
mybės nedaug dienų.

e) Žydų sandora su Romėnais.

Caput VIII. 1 Et audivit Iu-
das nomen Romanorum, quia
sunt potentes viribus, et acquie-
scunt ad omnia, quae postulan-
tur ab eis: et quicumque accese-

8 perskyrimas. 1 Jūdui te-
ko išgirsti Romėnų vardą, kad
jie esą galingi jėgomis, pritarią
visam, ko iš jų prašoma, kad
jie, suėję į prietelystę su tais, ku-

---

dėjo kovą. Pirmi pradėjo kovą žydai. 2 Mak. 15,25. — *Adaro.* Jis atatinka vasario pabaigą ir kovo pradžią. — (45) *Nuo Adazerio.* Ta pati vieta, kuri auk. pavadinta Adarsa. — (46) *Vėl gręžėsi...* Syrai, matydami, kad jie apsupami, vėl gręžėsi prieš vejančius juos žydus.

(47) *Nukirto...* Plg. 2 Mak. 15,32.

8,1—32. Kadangi Jūdas buvo girdėjęs apie romėnų karžygiškumą (1—16), jis per savo pasiuntinius padaro su jais sandorą.

(8,1) *Jūdui teko...* Jūdas, kad ir nugalėdavo syrų kariuomenę, gerai suprato, jog jis neturi gana jėgų, kad apsaugotų savo šalies nepriklausomybę. Nemaža buvo tokių žydų, ku-

runt ad eos, statuerunt cum eis
amicitias, et quia sunt potentes
viribus. 2 Et audierunt praelia eo-
rum, et virtutes bonas, quas fe-
cerunt in Galatia, quia obtinue-
runt eos, et duxerunt sub tribu-
tum: 3 et quanta fecerunt in re-
gione Hispaniae, et quod in po-
testatem redegerunt metalla ar-
genti et auri, quae illic sunt, et
possederunt omnem locum con-
silio suo, et patientia: 4 locaque
quae longe erant valde ab eis,
et reges, qui supervenerant eis
ab extremis terrae, contriverunt,
et percusserunt eos plaga mag-
na: ceteri autem dant eis tribu-
tum omnibus annis: 5 et Philip-
pum et Persen Ceteorum regem,
et ceteros, qui adversum eos ar-
ma tulerant, contriverunt in bel-
lo, et obtinuerunt eos: 6 et An-
tiochum magnum regem Asiae,
qui eis pugnam intulerat habens
centum viginti elephantos, et equi-
tatum, et currus, et exercitum
magnum valde, contritum ab eis.
7 et quia ceperunt eum vivum,
et statuerunt ei ut daret ipse, et
qui regnarent post ipsum, tribu-
tum magnum, et daret obsides,
et constitutum, 8 et regionem In-

rie į juos kreipėsi, ir kad jie ga-
lingi jėgomis. 2 Jie girdėjo taip
pat apie jų kovas ir didelius veik-
smus, atliktus Galatijoje, kaip jie
ją nugalėję ir privertę mokėti duo-
klę, 3 kaip daug jie padarę Ispa-
nijos šalyje, kad jie paėmę savo
žinion ten esančias sidabro ir auk-
so kasyklas ir ėmę valdyti visas
vietas savo gudrumu ir ištverme;
4 kad jie nugalėję labai toli nuo
jų buvusias šalis ir ėjusius prieš
juos nuo žemės pakraščių kara-
lius ir sudavę jiems didelių smū-
gių, kiti gi moką jiems kas me-
tai duoklę; 5 kad ketiečių karalius
Pilypą ir Persiejų, taip pat kitus,
kurie buvo pakėlę prieš juos gink-
lus, jie sumušę kovoje ir juos
nugalėję, 6 kad Azijos karalius
Antiokas Didysis, kurs ėjęs prieš
juos į kovą su šimtu dvidešim-
čia dramblių, su raitarija, kariš-
kais vežimais ir labai didele ka-
riuomene, buvęs jų sutrintas, 7 jie
gi paėmę jį gyvą ir paskyrę, kad
jis pats ir kurie po jo karaliaus,
mokėtų dideles pabaudas, kad
duotų įkaitus ir kas buvo nusta-
tyta, 8 būtent Indų, Mėdų ir Ly-
dų šalis, taigi geriausius jų kra-
štus; jie juos iš jų paėmę ir ati-

---

rie atvirai buvo priešingi Jūdo sie-
kimams; kiti, kaip pvd. asidai, pa-
dėdavo jam tik dalimi; todėl Jūdas
mėgina ieškoti pagalbos svetur. Taip
elgdamos jis apsilenkia su įstatymo
reikalavimais (vz. Iš. 23,32; Iz. 30,
1—3 ir k.). — Autorius čia pasakoja,
ką Jūdas buvo girdėjęs apie romėnus.
Už tų girdėtų dalykų tikrumą jis ne-
atsako. Jei pasiekusiems žydus gan-
dams apie romėnų karus nelabai daug
ką galima prikišti, tai romėnų ištiki-
mybės, nepavydėjimo ir kitų dory-
bių išgyrimas toli gražu nebuvo nu-
pelnytas. — (2) *Galatijoje.* Gal no-
rėta pasakyti: Galijoje (Gallia cis-
alpina), dėl kurios iš tikrųjų trečia-
me šimtmetyje pirm Kr. buvo labai
smarkiai kaujamasi. — (4) *Labai toli
nuo jų...* Gal kartageniečius ir kitus.
— (5) *Ketiečių...:* makedoniečių. De-
metrijaus II sūnus Pilypas III buvo
197 m. pirm Kr. Flaminijaus nuga-
lėtas prie Kinokefalo. Persėjus bu-
vo Pilypo III sūnus (naturalis) ir įpė-
dinis; jis buvo 167 m. pirm Kr. Povilo
Emilijaus sumuštas prie Pidnos. —
(6) *Azijos karalius...* Po Magnezijos
taikos 189 m. pirm. Kr. Antiokas tu-
rėjo atiduoti romėnams visas pro-
vincijas į vakarus nuo Tauro; tačiau
Syrijos karaliai pasiliko sau Azijos
karalių vardą, gal tuo sumetimu, kad,
progai pasitaikius, vėl pareikštų sa-
vo senąsias teises. — (7) *Paėmė jį
gyvą...* Jis turėjo visai pasiduoti ro-

dorum, et Medos, et Lydos, de
optimis regionibus eorum: et ac-
ceptas eas ab eis, dederunt Eu-
meni regi: 9 et quia qui erant apud
Helladam, voluerunt ire, et tolle-
re eos: et innotuit sermo his, 10 et
miserunt ad eos ducem unum, et
pugnaverunt contra illos, et ceci-
derunt ex eis multi, et captivas
duxerunt uxores eorum, et filios,
et diripuerunt eos, et terram eo-
rum possederunt, et destruxerunt
muros eorum, et in servitutem
illos redegerunt usque in hunc
diem: 11 et residua regna, et in-
sulas, quae aliquando restiterant
illis, exterminaverunt, et in potes-
tatem redegerunt. 12 Cum ami-
cis autem suis, et qui in ipsis re-
quiem habebant, conservaverunt
amicitiam, et obtinuerunt regna,
quae erant proxima, et quae erant
longe: quia quicumque audiebant
nomen eorum, timebant eos:
13 quibus vero vellent auxilio es-
se ut regnarent, regnabant: quos
autem vellent, regno deturbabant:
et exaltati sunt valde. 14 Et in
omnibus istis nemo portabat dia-
dema, nec induebatur purpura, ut
magnificaretur in ea. 15 Et quia
curiam fecerunt sibi, et quotidie
consulebant trecentos viginti con-
silium agentes semper de multi-
tudine, ut quae digna sunt, gerant:

davę karaliui Eumenui; 9 kad Ela-
dos gyventojai norėję eiti ir su-
naikinti juos, bet tas sumanymas
pasidaręs jiems žinomas; 10 jie
siuntę prieš juos vieną vadą, ko-
voję prieš anuos, daug iš anų
kritę, jie paėmę nelaisvėn anų pa-
čias ir vaikus, apiplėšę anuos,
ėmę valdyti jų šalį, išardę jų sie-
nas ir privertę juos vergauti iki
šiai dienai; 11 kad jie sunaikinę
kitas karalystes ir salas, kurios
kuomet nors jiems priešinosi, ir
paėmę savo valdžion; 12 su savo
gi prieteliais ir tais, kurie jais įsi-
tiki, jie palaiką prietelystę; kad jie
užkariavę ir arti ir toli buvusias
karalystes, nes kas tik išgirsda-
vęs jų vardą, jų bijojęs; 13 kam
jie norėję padėti, kad karaliautų,
tie karaliavę; kuriuos gi norėję,
tuos išmetę iš karaliavimo, ir jie
įsigiję labai didelę galią; 14 prie
viso to niekas jų nenešiojąs vai-
niko, nė vilkįs purpura, kad tuo
didžiuotųsi prieš kitus; 15 jog jie
sudarę sau tarybą, klausą kasdien
patarimų trijų šimtų dvidešimties,
kurie nuolat svarstą tautos reika-
lus, kad ji darytų, kas verta, 16 jog
jie pavedą kasmet valdymą vie-
nam žmogui, kad jis viešpatautų

mėnų malonei. — (8) *Indų, medų...* Čia provincijų vardai klaidingi. Indija niekuomet nepriklausė Antiokui Didžiajam, ir Medijos jam nereikėjo atiduoti, atidavė gi tik provincijas šiapus Tauro. Frygiją, Myziją, Lydiją ir k. gavo Eumenas. — (**9.10**) *Elados...* Ir šitos žydus pasiekusios žinios apie Graikiją buvo klaidingos. — (**11**) *Salas...* Sardiniją, Siciliją ir kitas. — (**12**) *Palaiką taiką:* kolei nepasitaikydavo patogi proga padaryti iš tų šalių Romos provincijas. To dalyko žydai, be abejo, nebuvo girdėję. — (**14**) *Vainiko...* Vainikas (karūna) ir purpura buvo karališkos garbės ženklai. Kadangi Romos valstybėje jų neturėjo, visa gi valdė senatas, Jūdui rodėsi, kad romėnai nėra dideli savinaudžiai ir todėl jis ieškojo su jais sandoros. — (**15**) *Trijų šimtų dvidešimties.* Iš tikrųjų senatorių buvo tik trys šimtai. Senatas rinkdavosi ne kas dien, bet tiktai kalendose, nonose, iduose ir šventadieniais. Esant reikalo, senatą buvo galima sušaukti ir kitomis dienomis. Tie netikslumai parodo, kaip ne-

16 et committunt uni homini ma-
gistratum suum per singulos an-
nos dominari universae terrae su-
ae, et omnes obediunt uni, et non
est invidia, neque zelus inter eos.
17 Et elegit Iudas Eupolemum,
filium Ioannis, filii Iacob, et Ia-
sonem, filium Eleazari, et misit
eos Romam constituere cum illis
amicitiam, et societatem: 18 et ut
auferrent ab eis iugum Graeco-
rum, quia viderunt quod in ser-
vitutem premerent regnum Israel.
19 Et abierunt Romam viam mul-
tam valde, et introierunt curiam,
et dixerunt: 20 Iudas Machabaeus,
et fratres eius, et populus Iudae-
orum miserunt nos ad vos sta-
tuere vobiscum societatem, et pa-
cem, et conscribere nos socios,
et amicos vestros. 21 Et placuit
sermo in conspectu eorum.
22 Et hoc rescriptum est, quod
rescripserunt in tabulis aereis, et
miserunt in Ierusalem, ut esset
apud eos ibi memoriale pacis, et
societatis. 23 BENE SIT ROMA-
NIS, et genti Iudaeorum in mari,
et in terra in aeternum: gladius-

visai jų šaliai, jog visi klausą vie-
no ir nesą jų tarpe nei įtarimo,
nei pavydo.

17 Jūdas išrinko Jokūbo sū-
naus Jono sūnų Eupolemą ir Elea-
zaro sūnų Jazoną ir išsiuntė juos
Romon padaryti su anais priete-
lystės ir draugystės, 18 ir kad anie
išvaduotų juos iš Graikų jungo,
nes matė, kad šitie stumia Izra-
ėlio karalystę į vergovę. 19 Jie iš-
vyko Romon ir atlikę labai ilgą
kelionę įėjo į tarybą ir tarė: 20 Jū-
das Makabiejus, jo broliai ir žy-
dų tauta siuntė mus pas jus pa-
daryti su jumis draugystės ir tai-
kos, ir kad jūs paskelbtumėte mus
savo sąjungininkais ir prieteliais.
21 Tie žodžiai jiems patiko.

22 Štai nuorašas to, ką jie pa-
rašė ant varinių lentų ir atsiuntė
į Jeruzalę, kad būtų taikos ir są-
jungos paminklas. 23 Romėnams
ir žydų tautai linkima geros klo-
ties jūroje ir sausumoje per am-
žius; kalavijas ir neprietelis tebū-

---

daug žinių žydai teturėjo apie Romos valstybės sutvarkymą. Knygos autorius, duodamas svetimas nuomones, jų neatitaiso. — (16) *Vienam žmogui.* Iš tikrųjų buvo du konsulu, bet kiekvienas veikė savo srityje atskirai, todėl toli esantiems galėjo rodytis, kad yra tik vienas. — *Nėra jų tarpe...* Nuošaly esantiems galėjo taip rodytis, nors valstybės viduje buvo nekartą ir nesutikimų ir net didelių vaidų.

(17) *Jono sūnų Eupolemą.* Jonas minimas dėl jo nuopelnų tautai 2 Mak. 4,11. Eupolemo vardu buvo vienas istorikas, rašęs ir apie žydus; bet ar čia kalbama apie tą asmenį, sunku pasakyti. — *Jazoną.* Jazonas gal buvo kunigas. — (19) *Išvyko Romon:* gal pradžioje 160 m. pirm Kr. (152 m. Seleukaičių eros). Romėnai pirm keleto metų (168 m. pirm Kr.) buvo sulaikę Antioką Epifaną nuo užkaraviamo Aigipto ir stengėsi neprileisti Demetrijaus apimti Syrijos sostą, kad, esant karaliumi jaunam Antiokui Eupatoriui, išgautų Syrijos karo pajėgų sumažinimą. Dabar žydų nusiskundimai jiems rodėsi gera proga ir priemonė padidinti savo įtaką ir galią rytuose, sudarant naujų sunkenybių Syrijos karaliui Demetrijui.

(22) *Ant varinių lentų...* Anot Fl. Juozapo sutarties originalas romėnų įpročiu įrėžtas ant skaistvarinių lentų turėjęs pasilikti Romoje ir tik jo nuorašas buvęs atneštas Jeruzalėn. — (23) *Romėnams ir...* Sutartis turėjo būti parašyta lotynų kalba. Ji, be abejo, buvo išversta žydų kalbon, iš žydų gi kalbos draug su visa 1 Mak. knyga buvo išversta graikų kalbon. Jau tie vertimai turėjo ne-

que et hostis procul sit ab eis. 24 Quod si instíterit bellum Romanis prius, aut omnibus sociis eorum in omni dominatione eorum: 25 auxilium feret gens Iudaeorum, prout tempus dictaverit, corde pleno: 26 et praeliantibus non dabunt, neque subministrabunt triticum, arma, pecuniam, naves, sicut placuit Romanis: et custodient mandata eorum, nihil ab eis accipientes. 27 Similiter autem et si genti Iudaeorum prius acciderit bellum, adiuvabunt Romani ex animo, prout eis tempus permiserit: 28 et adiuvantibus non dabitur triticum, arma, pecunia, naves, sicut placuit Romanis: et custodient mandata eorum absque dolo: 29 secundum haec verba constituerunt Romani populo Iudaeorum. 30 Quod si post haec verba hi aut illi addere, aut demere ad haec aliquid voluerint, facient ex proposito suo: et quaecumque addiderint, vel dempserint, rata erunt. 31 Sed et de malis, quae Demetrius rex fecit in eos, scripsimus ei, dicentes: Quare gravasti iugum tuum super amicos nostros, et socios Iudaeos? 32 Si ergo iterum adierint nos, adversum te faciemus illis iudicium, et pugnabimus tecum mari terraque.

na toli nuo jų! 24 Jei iškiltų anksčiau karas Romėnams ar visiems jų sąjungininkams visoje jų valstybėje, 25 žydų tauta teiks pagalbos pilna širdimi, kaip laikas reikalaus; 26 jie neduos ir nepristatinės kovojantiems javų, ginklų, pinigų, laivų, taip kaip patinka Romėnams; ir jie sergės jų įsakymus, nieko iš jų negaudami. 27 Taip pat jei ir žydams atsitiks anksčiau karas; Romėnai padės iš širdies, kaip jiems aplinkybės leis; 28 padedantiems nebus duodama javų, ginklų, pinigų, laivų, nes taip patinka Romėnams; ir jie sergės jų įsakymus be klastos. 29 Toki sutartis buvo padaryta Romėnų su žydų tauta. 30 O jei vėliau vieni ar kiti norės ką nors prie to pridėti ar atimti, darys susitarę tarp savęs, ir ką nors jie pridės ar atims, turės galios. 31 Bet ir apie pikta, kokį karalius Demetrijus padarė žydams, mes jam parašėme tokiais žodžiais: Kam tu uždėjai savo sunkų jungą mūsų prieteliams ir sąjungininkams žydams? 32 Taigi, jei jie vėl kreipsis į mus, mes darysime jiems teisybę prieš tave ir kovosime prieš tave jūroje ir sausumoje.

---

maža pakeisti jos išvaizdą; be to, verčiant ji galėjo būti sutrumpinta; todėl čia tikriausiai yra tik jos turinys, ne visi žodžiai. — (24) *Romėnams.* Gr. t.: Romai. — (25) *Pilna širdimi:* laikys Romos reikalus visai lygias saviesiems. — (26) *Jie neduos...* Galima suprasti dvejopai: kilus karui, žydai nepadės Romos priešams laivais, ginklais ir t.t., arba: kilus karui ir žydams padedant savo kariuomene romėnams, romėnai neduos tai kariuomenei ginklų, javų ir t.t., t. y. žydai turės patys apginkluoti ir išlaikyti savo kariuomenę. — (27) *Kaip jiems aplinkybės leis.* Ir romėnai žada žydams pagalbą, jei jiems teks kariauti, bet tos pagelbos davimas pareis nuo aplinkybių. Roma gal nenori savęs perdaug suvaržyti. — (28) *Padedantiems...* Ir šitą eil. galima suprasti dvejopai. Vz. auk. 26 eil. — (30) *Darys susitarę,* t. y. galimiems pakeitimams turės pritarti vieni ir kiti. — (31.32) *Bet ir apie pikta...* Šitas priedas nebuvo įrašytas į pačią sutartį. Jis rasi tik žodžiu buvo paskelbtas Jū-

f) Jūdo Makabiejaus mirtis.

Caput IX. 1 Interea ut audi-
vit Demetrius quia cecidit Nica-
nor, et exercitus eius in praelio,
apposuit Bacchidem, et Alcimum
rursum mittere in Iudaeam, et dex-
trum cornu cum illis. 2 Et abie-
runt viam, quae ducit in Galga-
la, et castra posuerunt in Masa-
loth, quae est in Arbellis: et oc-
cupaverunt eam, et peremerunt
animas hominum multas. 3 In
mense primo anni centesimi et
quinquagesimi secundi applicue-
runt exercitum ad Ierusalem: 4 et
surrexerunt, et abierunt in Bere-
am viginti millia virorum, et duo
millia equitum.

5 Et Iudas posuerat castra in
Laisa, et tria millia viri electi cum
eo: 6 et viderunt multitudinem
exercitus quia multi sunt, et ti-
muerunt valde: et multi subtra-
xerunt se de castris, et non re-
manserunt ex eis nisi octingenti
viri. 7 Et vidit Iudas quod deflu-
xit exercitus suus, et bellum pe-

9 perskyrimas. 1 Tuo tar-
pu Demetrijus, išgirdęs, kad Ni-
kanoras ir jo kariuomenė žuvę
kovoje, nutarė vėl siųsti Bakidą
ir Alkimą į Jūdėją ir su jais de-
šinįjį sparną. 2 Jie išėjo keliu, ve-
dančiu į Galgalą, ir padarė sto-
vyklą Arbelos Masalote, paėmė
jį ir nužudė didelį žmonių skai-
čių. 3 Pirmame mėnesyje šimtas
penkiasdešimtis antrų metų jie
atėjo su kariuomene prie Jeruza-
lės; 4 tačiau dvidešimt tūkstančių
žmonių su dviem tūkstančiais
raitelių pakilo ir nuėjo į Berėją.

5 Jūdas buvo pasidaręs sto-
vyklą Laisoje; su juo buvo trys
tūkstančiai rinktinių vyrų. 6 Jie
pamatė didelę kariuomenės dau-
gybę ir labai nusigando; dauge-
lis pasitraukė iš stovyklos, ir liko
jų tik aštuoni šimtai vyrų. 7 Jūdas,
pamatęs, kad jo kariuomenė su-
tirpo ir kad kova neišvengiama,

---

do pasiuntiniams, Jūdui nei pačios sutarties, nei jos priedo tikriausiai neteko sužinoti, nes jo pasiuntiniai negalėjo greitai sugrįžti iš savo labai ilgos kelionės, kuri gal tęsėsi arti pusės metų. Nepasinaudojo sutartimi ir žydų tauta, nes neilgai trukus po Nikanoro žuvimo Demetrijus pradėjo prieš juos naują karą, kuriame buvo užmuštas ir Jūdas Makabiejus (vz. žem. 9,18).

9,1—22. Karalius Demetrijus vėl atsiunčia į Jūdėją su kariuomene Bakidą ir Alkimą, prieš kuriuos kovoja Jūdas. Toje kovoje jis nugalimas ir užmušamas; visa tauta jo rauda.

(9,1) *Kad Nikanoras...* Vz. auk. 7,43. — *Bakidą...* Vz. 7,8... — *Dešinįjį sparną:* tikriausiai tą kariuomenę, kuri stovėjo įvairiose vietose į pietus nuo Antiokijos iki Aigipto sienai. Abejonės nėra, kad Demetrijus nebuvo gavęs 8,31 paminėto Romos įspėjimo; priešintis taip atvirai Romai jis nebūtų drįsęs. — (2) *Į Galgalą.* Galgalų Palestinoje yra ne viena. Gal čia minima ta, kuri yra į šiaurę nuo Antipatriės ir į šiaurės vakarus nuo Jeruzalės (vz. Joz. 12,23). — *Arbelos Masalote.* Dabar nežinomų vietų vardai. — (3) *Pirmame mėnesyje šimtas...* 160 m. pirm Kr., ne daugiau, kaip dviem mėnesiam praslinkus po Nikanoro žuvimo. — (4) *Į Berėją.* Ta vieta turėjo būti netoli nuo Jeruzalės.

(5) *Laisoje.* Jūdas buvo pasitraukęs iš Jeruzalės, bet kurioje vietoje buvo Laisa, tikrai nežinoma. — *Trys tūkstančiai...* Dėl labai greito syrų kariuomenės atvykimo Jūdas negalėjo surinkti didesnės kariuomenės. Be to, jo kovos buvo įgavusios politinį antspalvį, todėl daug asidų nebenorėjo jam padėti (plg. 1 Mak. 7,

rurgebat eum, et confractus est
corde: quia non habebat tempus
congregandi eos, et dissolutus
est. [8] Et dixit his, qui residui
erant: Surgamus, et eamus ad ad-
versarios nostros, si poterimus
pugnare adversus eos. [9] Et aver-
tebant eum, dicentes: Non pote-
rimus, sed liberemus animas no-
stras modo, et revertamur ad fra-
tres nostros, et tunc pugnabimus
adversus eos: nos autem pauci
sumus. [10] Et ait Iudas: Absit is-
tam rem facere ut fugiamus ab
eis: et si appropiavit tempus nos-
trum, moriamur in virtute prop-
ter fratres nostros, et non infe-
ramus crimen gloriae nostrae.

[11] Et movit exercitus de ca-
stris, et steterunt illis obviam: et
divisi sunt equites in duas par-
tes, et fundibularii, et sagittarii
praeibant exercitum, et primi cer-
taminis omnes potentes. [12] Bac-
chides autem erat in dextro cor-
nu, et proximavit legio ex dua-
bus partibus, et clamabant tubis:
[13] exclamaverunt autem et hi, qui
erant ex parte Iudae, etiam ipsi,
et commota est terra a voce exer-
cituum: et commissum est prae-
lium a mane usque ad vesperam.
[14] Et vidit Iudas, quod firmior est
pars exercitus Bacchidis in dex-
tris, et convenerunt cum ipso om-
nes constantes corde: [15] et con-
trita est dextera pars ab eis, et
persecutus est eos usque ad mon-
tem Azoti. [16] Et qui in sinistro
cornu erant, viderunt quod con-

labai susikrimto, nes neturėjo lai-
ko jų rinkti, ir nustojo drąsos.
[8] Jis tarė tiems, kurie buvo likę:
Kelkimės ir eikime prieš mūsų
priešus, jei mes galėsime kovoti
prieš juos. [9] Tie atkalbinėjo jį,
sakydami: Mes negalėsime; todėl
gelbėkime savo gyvybes ir grįž-
kime prie savo brolių, o po to
kovosime prieš juos, nes mūsų
maža tėra. [10] Jūdas tarė: Anaip-
tol mes taip nedarysime, kad bėg-
tumėm nuo jų! Jei mūsų metas
atėjo, mirkime drąsiai už savo
brolius ir nepažeiskime savo gar-
bės.

[11] Priešų kariuomenė išėjo iš
stovyklos ir sustojo prieš juos;
raiteliai persiskyrė į dvi dali; vilp-
stininkai ir kilpininkai ėjo kariuo-
menės priešakyje ir pirmose ko-
vos eilėse buvo visų drąsiausie-
ji. [12] Bakidas buvo dešiniajame
sparne; kovotojų eilia artinosi iš
abiejų šonų, ir jie trimitavo tri-
mitais. [13] Sušuko taip pat ir tie,
kurie buvo Jūdo pusėje, taip kad
žemė drebėjo nuo kariuomenių
šauksmo; prasidėjo kova ir tęsė-
si nuo ryto iki vakarui. [14] Jūdas
pamatė, kad Bakido kariuomenės
dalis dešiniajame šone buvo sti-
presnė, ir visi drąsiausieji susi-
rinko aplink jį; [15] ta dešinioji da-
lis buvo jų sutrinta, ir jis vijosi
juos iki Azoto kalnui. [16] Bet bu-
vusieji kairiajame sparne, pamatę,
kad dešinysis sparnas sutrintas,

12—14). Ir iš tų 3000, kurie buvo su Jūdu, dauguma nepritarė jo kovai dėl politinės nepriklausomybės ir todėl pametė jį. — (8) *Jei mes galėsime...* Pats Jūdas nebeparodo pasitikėjimo Viešpačiu. Jis stos į kovą ne dėl to, kad Viešpats yra taip dažnai jam padėjęs, bet žmogaus, įpuolusio į nusiminimą, drąsa. Jis nori nugalėti arba mirti; kaip bus, Dievas tenulemia.

(11) *Raiteliai persiskyrė...:* kariuomenės sparnų dengti. — (12) *Kovotojų eilia:* falanga. — (15) *Iki Azoto kalnui.* Gal taip pavadinta kuri nors aukštesnė vieta Jūdo kalnuose,

tritum est dextrum cornu, et se-
cuti sunt post Iudam, et eos, qui
cum ipso erant, a tergo: 17 et in-
gravatum est praelium, et cecide-
runt vulnerati multi ex his, et ex
illis. 18 Et Iudas cecidit, et ceteri
fugerunt.

puolė Jūdą ir su juo buvusius iš
paskos. 17 Kova pasidarė smar-
kesnė, ir daugelis krito sužeistų
vienų ir kitų tarpe. 18 Krito taip
pat Jūdas, kiti gi pabėgo.

19 Et Ionathas, et Simon tule-
runt Iudam fratrem suum, et se-
pelierunt eum in sepulchro pa-
trum suorum in civitate Modin:
20 Et fleverunt eum omnis popu-
lus Israel planctu magno, et lu-
gebant dies multos: 21 et dixerunt:
Quomodo cecidit potens, qui sal-
vum faciebat populum Israel!

19 Jonatas ir Simonas nunešė
savo brolį Jūdą ir palaidojo jį jo
tėvo kape Modino mieste. 20 Vi-
sa Izraėlio tauta raudojo jo di-
deliu dejavimu ir gedėjo daug
dienų; 21 jie sakė: Kaip gi krito
karžygys, kurs gelbėjo Izraėlio
tautą!

22 Et cetera verba bellorum Iu-
dae, et virtutum, quas fecit, et
magnitudinis eius, non sunt de-
scripta: multa enim erant valde.

22 Kiti Jūdo kovų, jo atliktų
didžių veiksmų ir jo didenybės
dalykai neaprašyti, nes jų buvo
labai daug.

3. Jonato veiksmai. a) Jonato kova prieš Bakidą.

23 Et factum est: post obitum
Iudae emerserunt iniqui in om-
nibus finibus Israel, et exorti
sunt omnes, qui operabantur ini-
quitatem. 24 In diebus illis facta
est fames magna valde, et tradi-
dit se Bacchidi omnis regio eo-

23 Mirus Jūdui atsitiko, kad
visuose Izraėlio plotuose pasiro-
dė nedorų žmonių, ir pakilo vi-
si, kurie darė neteisybę. 24 Tose
dienose buvo labai didelis badas,
ir visa jų šalis pasidavė su jais
Bakidui. 25 Bakidas pasirinko

---

iš kurios buvo galima matyti visa pilistimų lyguma. — (18) *Krito taip pat Jūdas.* Ne mažiau, kaip dvidešimt kartų teko Jūdui stoti į mažesnes ir didesnes kovas ir iki šiam laikui ko ne visose tose kovose jis buvo laimėtojas.

(19) *Modino mieste.* Vz. auk. 2,1. — (21) *Gelbėjo Izraėlio tautą.* Jūdas kovojo dėl savo tautos religijos (1 Mak. 3,18...; 4,24 ir k.), dėl tautos šventyklos Jeruzalėje (1 Mak. 4,41...); jo religingumas pasireiškė ir tuo, kad jis ypatingu būdu rūpinosi kovoje žuvusiais kariais (2 Mak. 12, 39...). Taigi iš tikrųjų jis buvo vertas visos savo tautos pagarbos, nors jo politiniai siekimai ne visų buvo lygiai palaikomi. Plg. 2 Kar. 1,19.

(22) *Kiti Jūdo kovų...* Plg. 3 Kar. 11,41; 14,29.

9,23—73. Po Jūdo žydų tautos vadu išrinktas jo brolis Jonatas pradžioje yra priverstas slėptis, kad nepatektų į priešų rankas, ir atkeršyja savo nužudyto brolio Jono mirtį, paskui stoja į kovą prieš Bakidą, kurs, žuvus Alkimui, pasitraukia iš Jūdėjos (23—57). Prieš sugrįžusį Bakidą Jonatas vėl kovoja, iki jam pavyksta su tuo Syrijos karaliaus vadu padaryti taiką (58—73).

(23) *Nedorų žmonių:* išsižadėjusių savo religijos žydų. Jie vėliau buvo Jonato išnaikinti (9,73). — (24) *Visa jų šalis:* tie žydai, kurie iki šiam laikui buvo ištikimi įstatymui. — *Su jais:* su bedieviais. —

rum cum ipsis. 25 Et elegit Bac-
chides viros impios, et constituit
eos dominos regionis: 26 et ex-
quirebant, et perscrutabantur ami-
cos Iudae, et adducebant eos ad
Bacchidem, et vindicabat in illos,
et illudebat. 27 Et facta est tribu-
latio magna in Israel, qualis non
fuit ex die, qua non est visus
propheta in Israel.

28 Et congregati sunt omnes
amici Iudae, et dixerunt Ionathae:
29 Ex quo frater tuus Iudas de-
functus est, vir similis ei non est,
qui exeat contra inimicos nos-
tros, Bacchidem, et eos, qui ini-
mici sunt gentis nostrae. 30 Nunc
itaque te hodie elegimus esse pro
eo nobis in principem, et ducem
ad bellandum bellum nostrum.
31 Et suscepit Ionathas tempore
illo principatum, et surrexit loco
Iudae fratris sui.

32 Et cognovit Bacchides, et
quaerebat eum occidere. 33 Et
cognovit Ionathas, et Simon fra-
ter eius, et omnes, qui cum eo
erant: et fugerunt in desertum
Thecuae, et consederunt ad
aquam lacus Asphar. 34 Et cognovit
Bacchides, et die sabbatorum ve-
nit ipse, et omnis exercitus eius
trans Iordanem.

35 Et Ionathas misit fratrem
suum ducem populi, et rogavit

žmones bedievius ir pastatė juos
šalies valdovais. 26 Tie ieškojo ir
teiravosi apie Jūdo prietelius ir
vedė juos pas Bakidą, kurs ker-
šijo jiems ir iš jų tyčiojosi. 27 Taip
pasidarė didis sielvartas Izraėlyje,
kokio nebuvo nuo to meto, nuo
kurio nebematyta pranašo Izraė-
lyje.

28 Tuomet susirinko visi Jū-
do prieteliai ir tarė Jonatui: 29 Nuo
to meto, kaip tavo brolis Jūdas
mirė, nebėra lygaus jam žmogaus,
kurs eitų prieš mūsų neprietelius,
prieš Bakidą ir tuos, kurie yra
mūsų tautos priešai. 30 Todėl tai
mes šiandien išrinkome tave, kad
būtumei mums jo vietoje kuni-
gaikštis ir vadas kovoti mūsų ko-
voms. 31 Tuomet Jonatas paėmė
vadovavimą ir stojo savo brolio
Jūdo vieton.

32 Tai patyręs Bakidas ieško-
jo jo užmušti. 33 Bet Jonatas, jo
brolis Simonas ir visi su juo bu-
vusieji, sužinoję apie tai, pabėgo
į Tekuos tyrus ir sustojo prie
Asparo duobės vandens. 34 Ba-
kidas gavo apie tai žinią ir su-
batos dieną pats su visa savo
kariuomene atėjo į anapus Jor-
dano.

35 Jonatas buvo siuntęs savo
brolį tautos vadą ir prašęs savo

---

(25) *Valdovais:* užvaizdais. — (27) *Didis sielvartas.* Tie, kurie iki šiolei buvo uolūs įstatymo laikytojai, buvo pasidavę pagonims, ir net pati Jūdėjos šalis rodėsi susidraugavus su priešais, nes ji nebedavė žydams derliaus. — *Nuo to meto...:* nuo pranašo Malakijo laikų (450 m. pirm Kr.).

(33) *Pabėgo į Tekuos...* Iš sumuštos Jūdo kariuomenės buvo likę labai maža žmonių, todėl Jonatas negalėjo stoti į atvirą kovą. Tekuos tyruma yra į pietus nuo Betliejaus iki Mirties jūrai. Kuri vieta vadinama Asparu, nėra žinių. — (34) *Bakidas gavo...* Šita eil. čia nereikalinga. Ji pakartota po įterpto pasakojimo (35—42 eil.), iš kurio paaiškėja, kodėl Bakidas ėjo į anapus Jordano. Vz. 43 eil.

(35) *Savo brolį:* Joną (38 e.). — *Nabutiečius.* Vz. auk. 5,25. Atsimindamas nabutiečių palankumą žydams, Jonatas prašė juos priimti pas save ir palaikyti žydų lobį, taip pat moteris ir vaikus; nabutiečių, kurie gyveno toli už tyrumos, syrų ka-

Nabuthaeos amicos suos, ut commodarent illis apparatum suum, qui erat copiosus.
36 Et exierunt filii Iambri ex Madaba, et comprehenderunt Ioannem, et omnia, quae habebat, et abierunt habentes ea.
37 Post haec verba, renunciatum est Ionathae, et Simoni fratri eius, quia filii Iambri faciunt nuptias magnas, et ducunt sponsam ex Madaba filiam unius de magnis principibus Chanaan cum ambitione magna.
38 Et recordati sunt sanguinis Ioannis fratris sui: et ascenderunt, et absconderunt se sub tegumento montis.
39 Et elevaverunt oculos suos, et viderunt: et ecce tumultus, et apparatus multus: et sponsus processit, et amici eius, et fratres eius obviam illis cum tympanis, et musicis, et armis multis.
40 Et surrexerunt ad eos ex insidiis, et occiderunt eos, et ceciderunt vulnerati multi, et residui fugerunt in montes: et acceperunt omnia spolia eorum:
41 et conversae sunt nuptiae in luctum, et vox musicorum ipsorum in lamentum.
42 Et vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui: et reversi sunt ad ripam Iordanis.

43 Et audivit Bacchides, et venit die sabbatorum usque ad oram Iordanis in virtute magna.
44 Et dixit ad suos Ionathas: Surgamus, et pugnemus contra inimi-

prietelius Nabutiečius priimti pas save palaikyti jo lobį, kurs buvo labai didelis.
36 Bet Jambrio sūnūs iš Madabos išėjo, sugavo Joną ir visa, ką jis turėjo, ir pasiėmę su savim nuėjo sau.
37 Po to įvykio buvo pranešta Jonatui ir jo broliui Simonui, kad Jambrio sūnūs kelia dideles vestuves ir veda su didele iškilme jaunąją iš Madabos, vieną didelių Kanaano kunigaikščių dukterį.
38 Jie atsiminė savo brolio Jono kraują, pakilo ir pasislėpė kalno slėpynėse.
39 Jie pakėlė savo akis ir pasižiūrėjo; štai triukšmas ir didelė iškilmė; jaunikis, jo prieteliai ir jo giminės ėjo aniems priešais su bubinėliais, muzikos prietaisais ir daugeliu ginklų.
40 Tuomet jie puolė juos iš tykojimo vietos ir užmušė juos, taip kad daug sužeistų krito, o kiti pabėgo į kalnus; jie gi paėmė visą jų grobį.
41 Taip vestuvės virto gedula ir jų muzikos garsai rauda.
42 Jie keršyte atkeršijo savo brolio kraują ir sugrįžo prie Jordano kranto.

43 Tai išgirdęs Bakidas atėjo subatos dieną su didele kariuomene prie Jordano kranto.
44 Tuomet Jonatas tarė saviesiems: Kelkimės ir kovokime prieš savo ne-

---

riuomenė pasiekti negalėjo, todėl vieta lobiui pas juos buvo saugi. Nabutiečiams sutikus, Jonatas pavedė savo broliui Jonui nugabenti pas nabutiečius lobį ir žmones; bet pakelėje Jambrio sūnūs užpuolė ir visa atėmė; Joną gi nužudė. Gavęs apie tai žinią, Jonatas su savo būriu nuėjo į anapus Jordano atkeršyti Jambrio sūnums. — (36) *Iš Madabos.* Senovės miestas prie Rubeno giminės sienos. Jambrio sūnūs gal buvo arabų ar amoriečių tautelė. — (37) *Iš Madabos.* Gr. t.: iš Nadaboto. — Jaunoji iš savo tėviškės turėjo būti atvesta į jaunikio tėvo namus Madaboje. — *Kanaano:* pagonių, gal amoriečių. — (39) *Daugeliu ginklų.* Ginkluotas būrys turėjo padidinti vestuvių iškilmingumą.

(43) *Tai išgirdęs:* kad Jonatas su savo būriu yra anapus Jordano. — (44) *Neprietelius.* Gr. t.: ir už mūsų gyvybę. — *Ne taip...* Šiandien mes

cos nostros: non est enim hodie
sicut heri, et nudiustertius: 45 ec-
ce enim bellum ex adverso, aqua
vero Iordanis hinc et inde, et ri-
pae, et paludes, et saltus: et non
est locus divertendi. 46 Nunc er-
go clamate in caelum, ut libere-
mini de manu inimicorum vestro-
rum. Et commissum est bellum.
47 Et extendit Ionathas manum
suam percutere Bacchidem, et di-
vertit ab eo retro: 48 et dissiliit
Ionathas, et qui cum eo erant in
Iordanem, et transnataverunt ad
eos Iordanem. 49 Et ceciderunt de
parte Bacchidis die illa mille viri.

Et reversi sunt in Ierusalem,
50 et aedificaverunt civitates mu-
nitas in Iudaea, munitionem, quae
erat in Iericho, et in Ammaum,
et in Bethoron, et in Bethel, et
Thamnata, et Phara, et Thopo
muris excelsis, et portis, et seris.
51 Et posuit custodiam in eis, ut
inimicitias exercerent in Israel:
52 et munivit civitatem Bethsuram,
et Gazaram, et arcem, et posuit in
eis auxilia, et apparatum escarum:
53 et accepit filios principum re-
gionis obsides, et posuit eos in
arce in Ierusalem in custodiam.

54 Et anno centesimo quinqua-
gesimo tertio, mense secundo,

prietelius, nes šiandien yra netaip,
kaip vakar ir užvakar; 45 nes štai
kova prieš mus, iš vienos gi ir
kitos pusės Jordano vanduo, be
to pelkėtas krantas ir miškas, taip
kad nėra kur pasitraukti. 46 Tai-
gi dabar šaukitės į dangų, kad
būtumėte išvaduoti iš savo ne-
prietelių rankos. Ir prasidėjo ko-
va. 47 Jonatas ištiesė savo ranką
ištikti Bakido, bet tasai pasitrau
kė atgal. 48 Jonatas ir buvusieji
su juo šoko į Jordaną ir perplau-
kė Jordaną anų akyse. 49 Iš Ba-
kido pusės krito tą dieną tūks-
tantis vyrų.

Kiti sugrįžo į Jeruzalę 50 ir
pasistatė Jūdėjoje sustiprintų mie-
stų, tvirtovių su aukštomis sie-
nomis, vartais ir užkaiščiais Je-
rike, Emause, Bethorone, Betėly-
je, Tamnatoje, Paroje ir Tope.
51 Jis paliko juose įgulą, kad pa-
laikytų neprietelystę prieš Izraėlį.
52 Taip pat jis sustiprino Betsu-
ros miestą, Gazarą ir pilį, pasta-
tė juose kariuomenės ir aprūpi-
no maistu. 53 Šalies kunigaikščių
sūnus jis paėmė įkaitais ir laikė
juos belaisviais Jeruzalės pilyje.

54 Šimtas penkiasdešimtis tre-
čiais metais antrame mėnesy-

---

esame daug didesniame pavojuje, kaip anksčiau. — (**45**) *Nėra kur pasitraukti.* Bakidas buvo apsupęs Jonato būrį ir prispaudęs prie pelkėto Jordano kranto. Jonatas manė, kad tokiose aplinkybėse jis gali kovoti ir nežiūrėti subatos atilsio. — (**46**) *Dabar šaukitės...* Plg. auk. 3,58. — (**47**) *Ištiesė...* Pats Bakidas buvo pirmose kovotojų eilėse ir artinosi prie Jonato, tačiau turėjo pasitraukti nuo jo jau ištiesto kalavijo. Jonatas jo nesiveja, bet šoka su savo būriu į Jordaną. Syrai plaukiančių per Jordaną žydų nebemėgino vytis.

(**49**) *Kiti...:* syrai. — (**50**) *Amause:* Emause. Plg. auk. 4,15. — *Betėlyje:* į šiaurę nuo Jeruzalės, prie kelio į Samariją (Prad. 12,8). — (**52**) *Betsuros...* Plg. auk. 4,29.61. — *Gazarą.* Vz. auk. 4,15. — *Pilį.* Vz. auk. 1,33.

(**54**) *Šimtas...* Balandžio mėn. 159 m. pirm Kr., taigi metams praslinkus po Jūdo mirties. — *Vidaus šventoriaus...:* tą sieną, kuri skyrė kunigų šventorių nuo izraėlitų šventoriaus (3 Kar. 6,36; 2 Kron. 4,9). Tuo sienos sugriovimu Alkimas matomai norėjo panaikinti skirtumą tarp kunigų giminės ir šiaip jau izraėlitų ir tuo būdu labiau elenizuoti judaizmą. — *Pranašų darbą.* Bažnyčia buvo pastatyta pranašų Agėjo ir

praecepit Alcimus destrui muros
domus sanctae interioris, et de-
strui opera prophetarum: et coe-
pit destruere. 55 In tempore illo
percussus est Alcimus: et impe-
dita sunt opera illius, et occlu-
sum est os eius, et dissolutus
est paralysi, nec ultra potuit lo-
qui verbum, et mandare de do-
mo sua. 56 Et mortuus est Alci-
mus in tempore illo cum tormen-
to magno.
57 Et vidit Bacchides quoniam
mortuus est Alcimus: et reversus
est ad regem, et siluit terra an-
nis duobus.
58 Et cogitaverunt omnes ini-
qui dicentes: Ecce Ionathas, et
qui cum eo sunt, in silentio ha-
bitant confidenter: nunc ergo ad-
ducamus Bacchidem, et compre-
hendet eos omnes una nocte.
59 Et abierunt, et consilium ei de-
derunt. 60 Et surrexit ut veniret
cum exercitu multo: et misit
occulte epistolas sociis suis, qui
erant in Iudaea, ut comprehende-
rent Ionathan, et eos, qui cum
eo erant: sed non potuerunt, quia
innotuit eis consilium eorum.
61 Et apprehendit de viris re-
gionis, qui principes erant mali-
tiae, quinquaginta viros, et occi-
dit eos: 62 et secessit Ionathas, et
Simon, et qui cum eo erant in
Bethbessen, quae est in deserto:

je Alkimas liepė sugriauti vidaus
šventoriaus sieną ir išardyti pra-
našų darbą, ir jis pradėjo griau-
ti. 55 Tuo metu Alkimas buvo
ištiktas ir jo sumanymai su-
trukdyti; jo burna buvo sučiau-
pta, jis buvo stabo ištiktas,
nebegalėjo daugiau ištarti nė
žodžio, nei duoti įsakymų apie
savo namus. 56 Taip Alkimas mi-
rė tuo metu dideliuose skaus-
muose.
57 Bakidas, pamatęs, kad Alki-
mas mirė, sugrįžo pas karalių,
ir šalis turėjo dvejus metus atil-
sio.
58 Bet visi nedorieji tarėsi ir
sakė: Štai Jonatas ir kurie su juo
yra gyvena ramiai be baimės; tai-
gi atveskime dabar Bakidą, ir jis
sugaus juos visus per vieną naktį.
59 Jie nuėjo ir taip jam patarė.
60 Jis pakilo, kad ateitų su dide-
le kariuomene; be to, jis nusiun-
tė slapčia laiškų savo sėbrams
Jūdėjoje, kad jie sugautų Jonatą
ir tuos, kurie su juo buvo; bet
jie negalėjo, nes jų sumanymas
pasidarė aniems žinomas.

61 Jis nutvėrė iš šalies žmo-
nių, kurie buvo sąmokslo vadai,
penkias dešimtis vyrų ir užmu-
šė juos. 62 Jonatas, Simonas ir
su juo buvusieji pasitraukė į Bet-

Zakarijo laikais ir jų rūpesniu. Ar čia turėta galvoje bet kuri ypatinga tų pranašų atlikto darbo dalis, nevisai aišku. — (55) *Buvo ištiktas...* Kadangi Alkimas buvo stabo ištiktas tuo metu, kai jis kėsinosi griauti bažnyčios šventoriaus sieną, tai į tą jo ligą knygos autorius žiūri kaip į Dievo siųstą bausmę.

(57) *Sugrįžo...* Bakidui, be abejo, turėjo patikti Alkimo pastangos pagoninti Jūdėją, tačiau grįžti pas karalių jį paskatino tikriausiai ne vien Alkimo mirtis. Gal čia pasireiškė Romos senato laiškų įtaka. Vz. auk. 8,31.32. — *Dvejus metus:* iki 157 m. pirm Kr.

(58) *Nedorieji:* syrų šalininkai žydai.

(61) *Jis nutvėrė:* Jonatas. Anot kitų aiškintojų, syrai, kurie buvo nepatenkinti, kad žygis prieš Jonatą pasirodė ne toks pigus dalykas, kaip įkalbinėjo Jonato priešai. — (62) *Betbesę.* Jos vieta nežinoma.

(63) *Kurie buvo iš Jūdėjos.* Ba-

et extruxit diruta eius, et firma-
verunt eam.
63 Et cognovit Bacchides, et
congregavit universam multitudi-
nem suam: et his, qui de Iudaea
erant, denunciavit. 64 Et venit, et
castra posuit desuper Bethbessen:
et oppugnavit eam dies multos,
et fecit machinas. 65 Et reliquit
Ionathas Simonem fratrem suum
in civitate, et exiit in regionem,
et venit cum numero, 66 et per-
cussit Odaren, et fratres eius, et
filios Phaseron in tabernaculis
ipsorum, et coepit caedere, et
crescere in virtutibus. 67 Simon
vero, et qui cum ipso erant, exie-
runt de civitate, et succenderunt
machinas, 68 et pugnaverunt con-
tra Bacchidem, et contritus est
ab eis: et afflixerunt eum valde,
quoniam consilium eius, et con-
gressus eius erat inanis.
69 Et iratus contra viros ini-
quos, qui ei consilium dederant
ut veniret in regionem ipsorum,
multos ex eis occidit: ipse autem
cogitavit cum reliquis abire in
regionem suam.
70 Et cognovit Ionathas: et mi-
sit ad eum legatos componere
pacem cum ipso, et reddere ei
captivitatem. 71 Et libenter acce-
pit, et fecit secundum verba eius,
et iuravit se nihil facturum ei
mali omnibus diebus vitae eius.
72 Et reddidit ei captivitatem, quam
prius erat praedatus de terrra Iu-
da: et conversus abiit in terram

besę, esančią tyruose, pataisė, kas
buvo sugriauta, ir sustiprino ją.
63 Tai patyręs Bakidas surin-
ko visą savo daugybę, davė ži-
nią tiems, kurie buvo iš Jūdėjos,
64 atėjo, pastatė stovyklą aukščiau
Betbesės, laikė ją apgulęs dau-
gelį dienų ir pasidarė karo pa-
buklų. 65 Bet Jonatas, palikęs sa-
vo brolį Simoną mieste, išėjo į
šalį ir ėjo su nedideliu būriu.
66 Jis sumušė Odarą ir jo bro-
lius, Pasarono sūnus jų padang-
tėse ir pradėjo galabyti ir augti
jėgomis. 67 Simonas ir su juo bu-
vusieji išėjo iš miesto ir padegė
karo pabuklus, 68 kovojo prieš
Bakidą, ir jis buvo jų sutrintas;
jie labai jį prislėgė, nes jo su-
manymas ir puolimas buvo ne-
pasisekęs.

69 Tuomet jis, supykęs ant tų
nedorų žmonių, kurie buvo jam
patarę ateiti į jų šalį, daugelį jų
užmušė, pats gi nutarė su liku-
siais grįžti į savo šalį.

70 Tai patyręs Jonatas siuntė
pas jį pasiuntinių daryti su juo
taikos ir grąžinti jam belaisvių.
71 Jis mielu noru priėmė, į padarė,
kaip tasai sakė ir prisiekė neda-
rysiąs jam nieko pikta per visas
jo gyvenimo dienas. 72 Po to jis su-
grąžino jam belaisvius, kuriuos
buvo anksčiau paėmęs iš Jūdo

---

kidas padidino savo kariuomenę žy-
dais, Jonato priešais. — (65) *Su ne-
dideliu būriu:* kuriam pavyko palikti
apgultą tvirtovę draug su Jonatu. —
(66) *Odarą...* Kas buvo čia įvardija-
mi asmenys, daugiau žinių nėra. —
Pradėjo galabyti. Priešus, kuriais
rėmėsi syrų kariuomenė, Jonatas nai-
kino, savo gi būrį didino, kad su pa-
didintomis jėgomis eitų į pagalbą už-
darytam tvirtovėje Simonui.
(71) *Jis mielu noru...* Bakidui da-
bar buvo patogiau padaryti bet ko-
kią taiką, negu pasitraukti be nieko,
pralaimėjus kovą. — (72) *Belais-
vius...* Belaisviai buvo grąžinti, ta-
čiau paimti įkaitais žydai turėjo pa-
silikti Jeruzalės pilyje (vz. auk. 53

suam, et non apposuit amplius
venire in fines eius:
73 Et cessavit gladius ex Is-
rael: et habitavit Ionathas in
Machmas, et coepit Ionathas ibi iu-
dicare populum, et exterminavit
impios ex Israel.

šalies, vėl sugrįžo į savo šalį ir
daugiau nebeėjo į Jūdo ribas.
73 Taip kalavijas pasišalino iš
Izraėlio. Jonatas gyveno Makme,
kame jis pradėjo teisti tautą; ir
Jonatas išnaikino bedievius iš Iz-
raėlio.

b). Jonatas palaiko karalių Aleksandrą.

Caput X. 1 Et anno centesi-
mo sexagesimo ascendit Alexan-
der Antiochi filius, qui cognomi-
natus est Nobilis: et occupavit
Ptolemaidam: et receperunt eum,
et regnavit illic. 2 Et audivit De-
metrius rex, et congregavit exer-
citum copiosum valde, et exivit
obviam illi in praelium.
3 Et misit Demetrius episto-
lam ad Ionathan verbis pacificis,
ut magnificaret eum. 4 Dixit enim:
Anticipemus facere pacem cum
eo, priusquam faciat cum Alexan-
dro adversum nos: 5 recordabitur
enim omnium malorum, quae fe-

10 perskyrimas. 1 Šimtas še-
šiasdešimtais metais pakilo Anti-
oko sūnus Aleksandras, pramintas
Skaisčiuoju, ir paėmė Ptolemai-
dą; jis buvo priimtas ir pradėjo
tenai karaliauti. 2 Tai išgirdęs ka-
ralius Demetrijus surinko labai
gausingą kariuomenę ir išėjo jam
priešais į kovą.
3 Demetrijus siuntė Jonatui
laišką su taikiais žodžiais jo pa-
gerbti. 4 Nes jis sakė: Pasiskubin-
kime daryti su juo taiką anksčiau,
nekaip jis padarys su Aleksan-
dru prieš mus. 5 Nes jis atsimins
visas piktenybes, kurias mes pa-

eil. ir žem. 10,6), kurioje, taip pat, kaip ir kitose tvirtovėse, pasiliko syrų įgulos.

(73) *Kalavijas pasišalino:* karas liovėsi. — *Makme:* į šiaurę nuo Jeruzalės ant Benjamino giminės sienos (1 Kar. 13,12). — *Teisti tautą:* kaip kitados senovėje Izraėlio Teisėjai. — *Išnaikino:* bent privertė juos slėptis ir išsižadėti savo pasikėsinimų prieš žydų religiją.

10,1—89. Kilus vaidams dėl Syrijos sosto tarp Aleksandro ir Demetrijaus, Jonatas stoja Aleksandro pusėn (1—17). Tasai nugali Demetrijų ir draug su savo uošviu Ptolemiejumi Filometoriu pripažįsta Jonatą žydų vyriausiuoju kunigu (18—66). Kai Demetrijus Nikatoris mėgina nuversti nuo sosto Aleksandrą, Jonatas nugali ano kariuomenės vadą Apolonijų ir dėlto susilaukia iš Aleksandro labai didelės pagarbos (67—89).

(**10,1**) *Šimtas...* 152 m. pirm Kr. — *Aleksandras.* Aleksandras Balas nebuvo karaliaus Antioko sūnus. Anot istoriko Justino, jis buvęs žemos kilmės. Būdamas tačiau panašus į Antioką Eupatorį, jis sakėsi esąs jo brolis ir Antioko Epifano sūnus, todėl turįs teisės gauti Syrijos sostą. Romos senatas, kurs pasiliko nepalankus jo paties jau pripažintam Syrijos karaliumi Demetrijui, pasinaudojo Aleksandru, kad sudarytų sunkenybių Demetrijui; jis sutiko žiūrėti į Aleksandrą, kaip į Antioko sūnų, ir rėmė jo teises. Nestebėtina tat, kad ir žydai laikė Aleksandrą tikru Antioko Epifano sūnumi. Toks pat visų įsitikinimas buvo Syrijoje ir Mažojoje Azijoje. Aleksandras savo monetose vadina save Epifanu —

cimus in eum, et in fratrem eius, et in gentem eius. 6 Et dedit ei potestatem congregandi exercitum, et fabrificare arma, et esse ipsum socium eius: et obsides, qui erant in arce, iussit tradi ei.

7 Et venit Ionathas in Ierusalem, et legit epistolas in auditu omnis populi, et eorum, qui in arce erant. 8 Et timuerunt timore magno, quoniam audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitum. 9 Et traditi sunt Ionathae obsides, et reddidit eos parentibus suis: 10 et habitavit Ionathas in Ierusalem, et coepit aedificare, et innovare civitatem. 11 Et dixit facientibus opera ut exstruerent muros et montem Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem: et ita fecerunt. 12 Et fugerunt alienigenae, qui erant in munitionibus, quas Bacchides aedificaverat: 13 et reliquit unusquisque locum suum, et abiit in terram suam: 14 tantum in Bethsura remanserunt aliqui ex his, qui reliquerant legem, et praecepta Dei, erat enim haec eis ad refugium.

15 Et audivit Alexander rex promissa, quae promisit Demetrius Ionathae: et narraverunt ei praelia, et virtutes, quas ipse fecit, et fratres eius, et labores, quos laboraverunt. 16 et ait: Numquid inveniemus aliquem virum

darėme jam, jo broliui ir jo tautai. 6 Taigi jis davė jam galią rinkti kariuomenę, dirbti ginklus ir būti jo sąjungininku, taip pat liepė atiduoti jam įkaitus, buvusius pilyje.

7 Jonatas atėjo į Jeruzalę ir perskaitė laišką, girdint visai tautai ir tiems, kurie buvo pilyje. 8 Tie labai nusigando, kai išgirdo, kad karalius davė jam galią rinkti kariuomenę. 9 Jonatui buvo atiduoti įkaitai, o jis atidavė juos tėvams. 10 Taip Jonatas gyveno Jeruzalėje ir ėmė statyti bei naujinti miestą. 11 Jis liepė darbininkams pastatyti mūro sienas ir apsupti Sioną aplinkui keturkampiais akmenimis sustiprinimui. Jie taip ir padarė. 12 Tuomet svetimšaliai, kurie buvo Bakido pastatytose tvirtovėse, pabėgo 13 ir kiekvienas, palikęs savo vietą, sugrįžo į savo šalį. 14 Tiktai Betsuroje liko kai kurie iš tų, kurie buvo pametę įstatymą ir Dievo įsakymus, nes tai buvo jiems prieglauda.

15 Karalius Aleksandras išgirdo apie pažadus, kuriuos buvo padaręs Demetrijus Jonatui; jam papasakota taip pat apie kovas ir drąsius veiksmus, kuriuos buvo atlikęs jis ir jo broliai, ir apie vargus, kuriuos jie išvargo. 16 Tuo-

---

Skaisčiuoju. — Karaliauti jis pradėjo Syrijos mieste Ptolemaidoje, kurią jam pavyko paimti su nedidele kariuomene.

(6) *Sąjungininkų*. Taip Demetrijus pripažino Jonatą Jūdėjos kunigaikščiu, tačiau priklausomu nuo Syrijos. — *Įkaitus...* Plg. auk. 9,53.

(8) *Tie labai...* Syrai ir žydai atpuolėliai dabar pradėjo bijoti Jonato keršto. — (10) *Gyveno Jeruzalėje:* palikęs Makmą. Vz. 9,73. — *Mūro sienas:* Jeruzalėje. — *Apsupti Sioną...* Bažnyčios kalno sustiprinimai buvo sugriauti Syrijos karaliaus įsakymu. Plg. 6,62. — (12) *Tvirtovėse...* Plg. 9,50—52.

(15) *Išgirdo apie pažadus...* Demetrijaus elgesys paskatino Aleksandrą ieškoti Jonato palankumo. — (18) *Brolį Jonatą*. Šituo pavadinimu Aleksandras pripažįsta Jonatą nepriklausomu Jūdėjos valdovu. Anot 20 e., jis atsiuntė Jonatui ir viršuji-

talem? et nunc faciemus eum
amicum, et socium nostrum. 17
Et scripsit epistolam, et misit
ei secundum haec verba, dicens:
18 REX Alexander fratri Ionathae
salutem. 19 Audivimus de te quod
vir potens sis viribus, et ap-
tus es ut sis amicus noster: 20 et
nunc constituimus te hodie sum-
mum sacerdotem gentis tuae,
et ut amicus voceris regis, (et
misit ei purpuram, et coronam
auream) et quae nostra sunt
sentias nobiscum, et conserves
amicitias ad nos.

21 Et induit se Ionathas stola
sancta septimo mense, anno cen-
tesimo sexagesimo in die solem-
ni scenopegiae: et congregavit
exercitum, et fecit arma copiosa.

22 Et audivit Demetrius verba
ista, et contristatus est nimis, et
ait: 23 Quid hoc fecimus, quod
praeoccupavit nos Alexander ap-
prehendere amicitiam Iudaeorum
ad munimen sui? 24 Scribam et
ego illis verba deprecatoria, et

met jis tarė: Argi mes rasime ki-
tą tokį vyrą? Padarykime dabar
sau iš jo mūsų prietelį ir sąjun-
gininką. 17 Jis parašė ir nusiuntė
jam laišką, kurio turinys buvo
toks: 18 Karalius Aleksandras
sveikina brolį Jonatą. 19 Mes gir-
dėjome apie tave, kad esi žmo-
gus galingas jėgomis ir tinkamas
būti mūsų prieteliu; 20 todėl mes
įstatome šiandien tave vyriau-
siuoju tavo tautos kunigu, ir tu
turi vadintis karaliaus prieteliu
(tuo pačiu metu jis atsiuntė jam
purpurą ir auksinį vainiką), būk
mums ištikimas mūsų reikaluose
ir palaikyk mums savo prietelystę.
21 Jonatas apsivilko šventu ap-
daru septintame mėnesyje šimtas
šešiasdešimtais metais iškilmin-
goje Padangčių šventėje; jis rin-
ko sau kariuomenę ir pasidarė
daug ginklų.
22 Išgirdęs apie šituos daly-
kus, Demetrijus labai nuliūdo ir
tarė: 23 Ką čia mes padarėme, kad
Aleksandras suskubo pirm mū-
sų įsigyti žydų prietelystę? 24 Pa-
rašysiu ir aš jiems prašymo žo-
džius, žadėdamas garbingų vietų

---

nius karališkos garbės ženklus, tuo norėdamas palenkti jį dar labiau savo pusėn. — (20) *Vyriausiuoju kunigu.* Vyriausiojo kunigo garbė pas žydus buvo paveldima iš tėvų, ji nebuvo suteikiama parinkimu. Nuo Sadoko laikų ta garbė priklausė Eleazaro šeimynai ir pasiliko joje iki mirties Onijo III, kurio sūnus, paskutinis Eleazaro ainis, pabėgo į Aigiptą. Nuo šio meto vyriausiojo kunigo pareigos buvo parduodamos. Jazonas dėjo pastangų, kad jis būtų Antioko Epifano įstatytas vyriausiuoju kunigu (2 Mak. 4,7...). Alkimas buvo paskirtas Antioko Eupatorio. Plg. 9,56. Mirus Alkimui, vyriausiojo kunigo vieta buvo neužimta 7 metus ir 5 mėnesius. Jonatas, tiesą sakant, neturėjo teisės tai vietai, bet, būdamas iš kunigų giminės ir nebesant teisėto įpėdinio, jis manė galįs dėl savo kilmės priimti vyriausiojo kunigo garbę ir pareigas.

(21) *Apsivilko šventu apdaru...:* vyriausiojo kunigo rūbais. Tai įvyko 152 m. pirm Kr. septintame (tišrio) mėnesyje Padangčių šventėje.

(23) *Aleksandras suskubo...* Jonatas nebuvo apsiėmęs palaikyti ypatingu būdu Demetrijų. Aleksandras buvo romėnų globoje, su kuriais žydai buvo padarę sutartį (8,23...), ir buvo jų pripažintas Antioko Epifano sūnumi ir Syrijos sosto įpėdiniu; Jonatas tat negalėjo jo atstumti, neužtraukdamas sau romėnų rūstybės. — (24) *Prašymo žodžius.* Gr. t.: padrąsinimo žodžius. — (25) *Sveikina žydų tautą.* Demetrijus rašo visai

dignitates, et dona: ut sint mecum in adiutorium. [25] Et scripsit eis in haec verba: Rex Demetrius genti Iudaeorum salutem: [26] Quoniam servastis ad nos pactum, et mansistis in amicitia nostra, et non accessitis ad inimicos nostros, audivimus, et gavisi sumus.
[27] Et nunc perseverate adhuc conservare ad nos fidem, et retribuemus vobis bona pro his, quae fecistis nobiscum: [28] et remittemus vobis praestationes multas, et dabimus vobis donationes.
[29] Et nunc absolvo vos, et omnes Iudaeos a tributis, et pretia salis indulgeo, et coronas remitto, et tertias seminis: [30] et dimidiam partem fructus ligni, quod est portionis meae, relinquo vobis ex hodierno die, et deinceps, ne accipiatur a terra Iuda, et a tribus civitatibus, quae additae sunt illi ex Samaria, et Galilaea ex hodierna die et in totum tempus:
[31] et Ierusalem sit sancta, et libera cum finibus suis: et decimae, et tributa ipsius sint. [32] Remitto etiam potestatem arcis, quae est in Ierusalem: et do eam summo

ir dovanų, kad eitų man į pagalbą. [25] Taigi jis parašė jiems tokiais žodžiais: Karalius Demetrijus sveikina žydų tautą. [26] Kadangi jūs laikėte sandorą su mumis, pasilikote mūsų prietelystėje ir neprisidėjote prie mūsų neprietelių, mes tai girdėjome ir džiaugėmės. [27] Taigi pasilikite ir toliau mums ištikimi, o mes atsilyginsime geru už tai, ką jūs mums padarėte. [28] Mes suteiksime jums daug lengvatų ir duosime jums dovanų. [29] Dabar aš atleidžiu jus ir visus žydus nuo mokesčių, atleidžiu nuo druskos muito, išsižadu vainikų ir javų trečdalio; [30] pusę medžių vaisių, kurie sudarė mano pajamų dalį, aš palieku jums, pradedant nuo šios dienos ir ateičiai, kad jų nebebūtų imama iš Jūdo šalies ir iš trijų miestų, kurie jai pridėti iš Samarijos ir Galiliejos, nuo šios dienos ir visais laikais.
[31] Jeruzalė tebūna šventa ir laisva su savo plotu; dešimtinės ir mokesčiai tebūna jai. [32] Aš išsižadu taip pat teisės valdyti pilį, esančią Jeruzalėje, ir atiduodu ją

---

kitaip, negu Aleksandras (18 e.). Aleksandras siekė valdžios, todėl jis ieškojo žydų tautos vado prietelystės, Demetrijus nenori pripažinti Jonato teisėtu valdovu šalies, kuri jau nuo seno laiko buvo Syrijos karalių valdoma; jis gali kreiptis tik į tautą ir stengtis patraukti ją pažadais į savo pusę. — (28) *Daug lengvatų...* Toliau surašomi Demetrijaus pažadai buvo perdaug dideli, kad žydai būtų galėję jais pasitikėti. Jie yra tuo įdomūs, kad iš jų sužinome, kokiuos mokesčius ir pelną galėjo Syrijos karaliai išspausti iš savo valdomų pavergtų tautų. — (29) *Druskos.* Kad galėtų naudotis druskos kasyklomis prie Mirties jūros, žydai turėjo mokėti labai didelius muitus. — *Vainikų.* Tą mokesnį graikai vadino φόρος στεφανίτης, romėnai gi aurum coronarium. Buvo jis atsiradęs iš įpročio siųsti karaliams laimėtų kovų ir kitokių žymių laimingų įvykių proga aukso vainiką. Ilgainiui įprotis pavirto taisykle, tik vietoje vainikų reikėjo kasmet mokėti tam tikras mokesnis pinigais. Demetrijus rašo sutinkąs jo išsižadėti. — *Javų:* derliaus. Šitas mokesnis ir 30 eil. nuo vaisinių medžių buvo imamas taip pat pinigais, ne javais ar vaisiais. Derlius buvo įvertinamas iš anksto ir sulig juo nustatomas mokesnis. — (30) *Trijų miestų, kurie...* Tai buvo Lyda, Ramata (11,31) ir Alferema, kurie iš Samarijos ploto buvo prijungti prie Jūdėjos. Kadangi Galilieją skiria nuo Jūdėjos Samarija, tai neaišku, kas čia vadinama Galilieja. — (32) *Pilį.* Vz. 1,35. — *Vyriausiam kunigui.* Jonato Demetri-

sacerdoti, ut constituat in ea viros quoscumque ipsi elegerit, qui custodiant eam. [33] Et omnem animam Iudaeorum, quae captiva est a terra Iuda in omni regno meo, relinquo liberam gratis, ut omnes a tributis solvantur, etiam pecorum suorum. [34] Et omnes dies sollemnes, et sabbata, et neomeniae, et dies decreti, et tres dies ante diem sollemnem, et tres dies post diem sollemnem sint omnes immunitatis et remissionis omnibus Iudaeis, qui sunt in regno meo: [35] et nemo habebit potestatem agere aliquid, et movere negotia adversus aliquem illorum in omni causa. [36] Et ascribantur ex Iudaeis, in exercitu regis ad triginta millia virorum: et dabuntur illis copiae ut oportet omnibus exercitibus regis, et ex eis ordinabatur qui sint in munitionibus regis magni: [37] et ex his constituentur super negotia regni, quae aguntur ex fide, et principes sint ex eis, et ambulent in legibus suis, sicut praecepit rex in terra Iuda. [38] Et tres civitates, quae additae sunt Iudaeae ex regione Samariae, cum Iudaea reputentur: ut sint sub uno, et non obediant alii potestati, nisi sum-

vyriausiajam kunigui, kad pastatytų jai sergėti žmonių, kuriuos jis pats pasirinks. [33] Aš dovanai grąžinu laisvę visiems žydams belaisviams iš Jūdo šalies visoje savo karalystėje, kad visi būtų atleisti nuo mokesčių, net už jų galvijus. [34] Visos iškilmių dienos, subatos, jaunačiai, įsakytos dienos, trys dienos pirm iškilmės ir trys dienos po iškilmės šventės, tebūna laisvės ir atlaidos dienos visiems žydams mano karalystėje; [35] niekas neturi galios ką nors daryti ir kelti prieš ką nors iš jų bylą bet kuriuo reikalu. [36] Be to, bus priimta iš žydų į karaliaus kariuomenę iki trijų dešimtų tūkstančių vyrų, ir jiems bus duodamas išlaikymas, kaip pridera visai karaliaus kariuomenei. Iš jų bus renkami, kurie turės būti didžio karaliaus tvirtovėse; [37] kai kurie bus skiriami karalystės pareigoms, atliekamoms pasitikėjimu; bus iš jų ir vadų; jie galės gyventi savo įstatymais, kaip karalius yra įsakęs Jūdo šalyje. [38] Trys miestai, kurie pridėti Jūdėjai iš Samarijos krašto, bus laikomi priklausančiais Jūdėjai, kad jie būtų po vienu valdovu ir neklausytų kitokios valdžios, kaip

---

jus matomai tyčia neįvardija, nes jis kreipiasi į tautą, ne į Jonatą. — (34) *Iškilmių dienos:* Velykos, Sekminės, Padangčių šventės. — *Įsakytos dienos:* visos Viešpaties tarnybai išrinktos dienos, taip pat pasninkų dienos. — *Laisvės ir atlaidos.* Tomis dienomis žydai galės laisvai eiti į Jeruzalę ir iš jos grįžti. — *Niekas neturės...* Tomis pačiomis švenčių dienomis niekas neturės galios traukti žydus į teismą, reikalauti iš jų atsilyginimų ir daryti jiems sunkenybių bet kuriais reikalais. — (36) *Į karaliaus kariuomenę.* Tarnavimas kariuomenėje pas graikus buvo garbingas dalykas; į ją buvo imami laisvi piliečiai, ne vergai. 30.000 skaičių reikia suprasti apie visą Palestiną, ne vien apie Jūdėją. Taip Demetrijus norėjo apsisaugoti nuo naujų žydų sukilimų. Žydų buvo Aleksandro D., Seleuko Nikatorio, Ptolemiejaus Sotero ir Ptolemiejaus Filadėlfo kariuomenėse; jų religinės pareigos toje tarnyboje būti jiems nekliudė. — *Didžio karaliaus...* Anot gr. t.: didelėse karaliaus tvirtovėse. — (37) *Pasitikėjimu:* tais atvejais, kuriuose buvo reikalaujama labai didelės ištikimybės karaliui. — (38) *Trys miestai...* Vz. 30 eil. ir 11,34. — (39) *Ptolemaidą...* Ten buvo pasiskelbęs karaliumi Aleksandras. Žadėda-

mi sacerdotis: 39 Ptolemaida, et
confines eius, quas dedi donum
sanctis, qui sunt in Ierusalem ad
necessarios sumptus sanctorum.
40 Et ego do singulis annis quin-
decim millia siclorum argenti de
rationibus regis, quae me contin-
gunt: 41 et omne, quod reliquum
fuerit, quod non reddiderant qui
super negotia erant annis prio-
ribus, ex hoc dabunt in opera
domus. 42 Et super haec quinque
millia siclorum argenti, quae ac-
cipiebant de sanctorum ratione
per singulos annos: et haec ad sa-
cerdotes pertineant, qui ministe-
rio funguntur. 43 Et quicumque
confugerint in templum, quod
est Ierosolymis, et in omnibus
finibus eius, obnoxii regi in
omni negotio dimittantur, et uni-
versa, quae sunt eis in regno
meo, libera habeant. 44 Et ad ae-
dificanda vel restauranda opera
sanctorum, sumptus dabuntur de
ratione regis: 45 et ad extruendos
muros Ierusalem, et communien-
dos in circuitu, sumptus dabun-
tur de ratione regis, et ad con-
struendos muros in Iudaea.
46 Ut audivit autem Ionathas,
et populus sermones istos, non

tik vyriausiojo kunigo. 39 Ptole-
maidą ir jos apylinkes aš dova-
noju šventyklai Jeruzalėje reikalin-
goms šventyklos išlaidoms. 40 Aš
duodu kas metai penkioliką tūk-
stančių sidabro siklių iš karaliaus
pajamų, kurios man priklauso,
41 ir visa, kas yra likę, ko nėra
atidavę praeitais metais reikalų ve-
dėjai, tai jie turės atiduoti bažny-
čios darbams. 42 Be to, penkis tūk-
stančius sidabro siklių, kurie bu-
vo imami kas metai iš šventyk-
los pajamų, tie priklausys kuni-
gams, kurie eina tarnystės parei-
gas. 43 Visiems, kurie, būdami
kalti karaliui bet kuriuo reikalu,
atbėgs į bažnyčią Jeruzalėje ir į
visą jos plotą, bus atleista, ir jie
laisvai naudosis visu tuo, ką jie
turi mano karalystėje. 44 Šventy-
klos statymo ar taisymo darbams
lėšų bus duodama iš karaliaus
pajamų, 45 Jeruzalės mūrams sta-
tyti ir sustiprinti aplinkui lėšų
bus duodama iš karaliaus paja-
mų, taip pat statyti sienoms Jū-
dėjoje.

46 Jonatas ir tauta, išgirdę ši-
tuos žodžius, netikėjo jiems ir

---

mas tą miestą atiduoti bažnyčiai, Demetrijus nori, kad patys žydai išvarytų iš jo Aleksandrą. — (40) *Penkioliką...:* apie 85.000 litų, laikant vieną šekelį vertą 5,70 lt. — *Kurios man priklauso.* Anot gr. t.: tinkamose vietose, t. y. iš vietų, kuriose minėtoji suma galėjo būti patogiau paimta. — Ir seniau buvo davę dovanų žydų bažnyčiai karaliai Darijus Histaspas ir Artakserksas I (1 Ezdro 6,9; 7,21; 8,25), taip pat Ptolemiejus Filadėlfas ir Antiokas D. (Fl. Juozapas), Seleukas Filopatoris (2 Mak. 3,3) ir Antiokas Epifanas (2 Mak. 9,16). — (41) *Praeitais metais:* nuo Antioko Epif. dienų. — (42) *Penkis...:* apie 28.000 litų. — (43) *Būdami kalti...* Prieglaudos teisė (ius asyli) žadama bažnyčiai labai plati, daug platesnė, negu numatytoji Mozės įstatyme. Vz. Iš. 21,14; 3 Kar. 1,50. — (45) *Sienoms Jūdėjoje:* kituose Jūdėjos miestuose.

(46) *Netikėjo jiems...* Kai kurie dabar žadami žydams dalykai priklausė jiems jau nuo seniau, bet buvo neteisėtai iš jų atimti. Kitų pažadų atitesėjimas parėjo nuo Demetrijaus malonės ir net galėjo išeiti žydų nenaudon, kaip, sakysim, priėmimas 30.000 žydų Syrijos kariuomenėn, kuri galėjo būti laikoma toli nuo Palestinos, tuo tarpu kad Jū-

crediderunt eis, nec receperunt
eos: quia recordati sunt malitiae
magnae, quam fecerat in Israel,
et tribulaverat eos valde. 47 Et
complacuit eis in Alexandrum,
quia ipse fuerat eis princeps ser-
monum pacis, et ipsi auxilium
ferebant omnibus diebus.

48 Et congregavit rex Alexan-
der exercitum magnum, et admo-
vit castra contra Demetrium. 49 Et
commiserunt praelium duo reges,
et fugit exercitus Demetrii, et in-
secutus est eum Alexander, et
incubuit super eos. 50 Et invaluit
praelium nimis, donec occidit sol:
et cecidit Demetrius in die illa.

51 Et misit Alexander ad Pto-
lemaeum regem Aegypti legatos
secundum haec verba, dicens:
52 QUONIAM regressus sum in
regnum meum, et sedi in sede
patrum meorum, et obtinui prin-
cipatum, et contrivi Demetrium,
et possedi regionem nostram,
53 et commisi pugnam cum eo,
et contritus est ipse, et castra
eius a nobis, et sedimus in se-
de regni eius: 54 et nunc statua-
mus adinvicem amicitiam: et da
mihi filiam tuam uxorem, et ego
ero gener tuus, et dabo tibi do-
na, et ipsi digna te. 55 Et respon-
dit rex Ptolemaeus, dicens: FE-
LIX dies, in qua reversus es ad
terram patrum tuorum, et sedisti
in sede regni eorum. 56 Et nunc
faciam tibi quod scripsisti: sed

nepriėmė, nes jie atsiminė dide-
les piktenybes, kurias jis buvo
padaręs Izraėlyje, ir kaip labai
juos vargino. 47 Jie velijo laiky-
tis Aleksando, kurs pirmas krei-
pėsi į juos taikos žodžiais, ir pa-
dėjo jam per visas dienas.

48 Karalius Aleksandras surin-
ko didelę kariuomenę ir ėjo ko-
voti prieš Demetrijų. 49 Abiem
karaliam pradėjus kovą, Demetri-
jaus kariuomenė ėmė bėgti; Alek-
sandras jį vijosi ir puolė jį. 50 Ko-
va buvo labai smarki, iki saulė
nusileido, ir Demetrijus buvo tą
dieną užmuštas.

51 Aleksandras siuntė pas Ai-
gipto karalių Ptolemiejų pasiun-
tinius sakyti jam tokių žodžių:
52 Kadangi aš sugrįžau į savo ka-
ralystę, atsisėdau savo tėvų sos-
te, atsiėmiau viešpatavimą, su-
mušiau Demetrijų, ėmiau val-
dyti mūsų šalį, 53 po to, kai aš
kovojau prieš jį, ir kai jis su sa-
vo kariuomene buvo mūsų nu-
galėtas, ir mes atsisėdome jo ka-
ralystės soste, 54 tai padarykim
dabar tarp mūsų prietelystę; tu
duok man savo dukterį į žmonas,
kad aš būčiau tavo žentas; tau ir
jai aš duosiu dovanų, vertų ta-
vęs. 55 Karalius Ptolemiejus atsa-
kė, sakydamas: Laiminga diena,
kurioje sugrįžai į savo tėvų šalį
ir atsisėdai jų karalystės soste!
56 Dabar aš tau padarysiu, ką ra-

---

dėjos tvirtovėse, Jeruzalę išskyrus, karalius galėjo ir toliau laikyti pagonių įgulas. Todėl Jonatas nesidavė sugundomas tais pažadais. — (47) *Kurs pirmas...* Aleksandras jau buvo pripažinęs Jonatą vyriausiuoju kunigu ir buvo jam atsiuntęs didelės pagarbos įrodymų.

(48) *Surinko didelę...* Jam į pagalbą buvo atsiuntę kariuomenės Pergamo, Aigipto ir Kapadokijos karaliai. — (50) *Demetrjus... buvo užmuštas:* 151 m. pirm Kr. Syriją jis valdė 11 metų.

(51) *Ptolemiejų:* Ptolemiejų VI Filometorį (180—145 pirm. Kr.). — (56) *Į Ptolemaidą.* Aleksandras iš Ptolemaidos buvo jau persikėlęs į Antiokiją. Ptolemiejus padėjo Aleksandrui jo kovoje prieš Demetrijų;

occurre mihi Ptolemaidam, ut vi-
deamus invicem nos, et spon-
deam tibi sicut dixisti.

[57] Et exivit Ptolemaeus de
Aegypto, ipse et Cleopatra filia
eius, et venit Ptolemaidam anno
centesimo sexagesimo secundo.
[58] Et occurrit ei Alexander rex,
et dedit ei Cleopatram filiam su-
am: et fecit nuptias eius Ptole-
maidae, sicut reges, in magna
gloria.
[59] Et scripsit rex Alexander
Ionathae, ut veniret obviam sibi.
[60] Et abiit cum gloria Ptolemai-
dam, et occurrit ibi duobus re-
gibus, et dedit illis argentum
multum, et aurum, et dona: et
invenit gratiam in conspectu
eorum. [61] Et convenerunt adver-
sus eum viri pestilentes ex Isra-
el, viri iniqui interpellantes adver-
sus eum: et non intendit ad eos
rex. [62] Et iussit spoliari Ionathan
vestibus suis, et indui eum pur-
pura: et ita fecerunt. Et colloca-
vit eum rex sedere secum. [63] Di-
xitque principibus suis: Exite cum
eo in medium civitatis, et prae-
dicate, ut nemo adversus eum in-

šei; bet ateik pasitikti manęs į
Ptolemaidą, kad mudu pasimaty-
tumėm ir kad leisčiau už tavęs
savo dukterį, kaip tu sakei.
[57] Taigi Ptolemiejus su savo
dukterimi Kleopatra išėjo iš Ai-
gipto ir atvyko į Ptolemaidą šim-
tas šešias dešimtis antrais me-
tais. [58] Karalius Aleksandras pasi-
tiko jį, ir tasai davė jam savo
dukterį Kleopatrą ir kėlė jos ves-
tuves Ptolemaidoje, kaip papras-
tai karaliai daro, su didele iškilme.
[59] Karalius Aleksandras para-
šė Jonatui, kad ateitų jo pasitikti.
[60] Jis nuvyko iškilmingai į Pto-
lemaidą, pasitiko tenai du karaliu,
davė jiems daug sidabro, aukso
ir dovanų ir rado malonės jų aky-
se. [61] Tuomet susirinko prieš jį
nedorų žmonių iš Izraėlio; tie
žmonės bedieviai skundė jį, bet
karalius jų nežiūrėjo. [62] Jis liepė
išvilkti Jonatą iš jo drabužių ir
apvilkti jį purpura; taip ir buvo
padaryta. Karalius pasisodino jį
greta savęs [63] ir tarė savo kuni-
gaikščiams: Išeikite su juo į vi-
durį miesto ir paskelbkite, kad
niekas nekeltų prieš jį jokių skun-
dų ir kad niekas nebūtų jam įki-

---

gali būti, kad jis buvo jam jau anksčiau pažadėjęs savo dukterį; dabar prieš vestuves Aleksandras jau kaip karalius turėjo prašyti iškilmingai jos rankos. Gal tų sutuoktuvių proga Aigipto karalius tikėjosi atgauti Celesyriją, kuri Antioko D. laikais vėl buvo sujungta su Syrija.

(57) *Šimtas...* 150 m. pirm Kr. — (58) *Kleopatrą.* Kleopatra, ištekėjus už Aleksandro, vėliau buvo savo tėvo atiduota Demetrijui Nikatoriui. Šiam patekus į partų nelaisvę ir vedus jų karaliaus dukterį Rodogunę, Kleopatra stengėsi ištekėti už Antioko brolio Antioko Sidiečio. Demetrijui sugrįžus į savo šalį, ji apsimetė, būk vėl norinti gyventi su juo geruoju, iš tikrųjų gi ji tik ieškojo progos jo visai nusikratyti. Kleopatra pasirūpino, kad jos vyriausias sūnus Seleukas, kurs buvo pasiskelbęs karaliumi, būtų nužudytas. Panašiai ji norėjo pašalinti ir savo antrąjį sūnų Antioką VIII, tačiau tas privertė ją pačią išgerti jam prirengtus nuodus 126 m. pirm Kr.

(60) *Davė jiems daug...* Rytų šalių įpročiu Jonatas galėjo prisiartinti prie karalių tik su dovanomis. — **(61)** *Nedorų žmonių...* Tai turėjo būti tie patys žydai atpuolėliai, kurie nekartą yra skundę ištikimus įstatymui žydus Syrijos karaliams. — **(62)** *Purpura.* Nors Jonatas buvo gavęs leidimą dėvėti purpura jau anksčiau (20 e.), bet apvelkamas ja tik dabar. — **(63)** *Išeikite su juo...* Plg.

terpellet de ullo negotio, nec quis-
quam ei molestus sit de ulla ra-
tione. 64 Et factum est, ut vide-
runt qui interpellabant gloriam
eius, quae praedicabatur, et oper-
tum eum purpura, fugerunt om-
nes: 65 et magnificavit eum rex,
et scripsit eum inter primos ami-
cos, et posuit eum ducem, et par-
ticipem principatus. 66 Et rever-
sus est Ionathas in Ierusalem cum
pace, et laetitia.
67 In anno centesimo sexage-
simoquinto venit Demetrius filius
Demetrii a Creta in terram pa-
trum suorum. 68 Et audivit Ale-
xander rex, et contristatus est
valde, et reversus est Antiochiam.
69 Et constituit Demetrius rex
Apollonium ducem, qui praeerat
Coelesyriae: et congregavit exer-
citum magnum, et accessit ad
Iamniam: et misit ad Ionathan
summum sacerdotem, 70 dicens:
Tu solus resistis nobis: ego au-

rus dėl bet kurios priežasties.
64 Tuomet atsitiko, kad tie, kurie
skundė, kaip tik pamatė jo gar-
bę, kuri buvo skelbiama, ir jį ap-
vilktą purpura, visi pabėgo. 65 Ka-
ralius gi jį labai išaukštino, įrašė
jį tarp pirmųjų savo prietelių ir
paskyrė jį vadu ir valdymo dali-
ninku. 66 Po to Jonatas sugrįžo
ramybėje ir su džiaugsmu į Jeru-
zalę.

67 Šimtas šešiasdešimts penk-
tais metais Demetrijaus sūnus
Demetrijus atvyko iš Kretos į sa-
vo tėvų šalį. 68 Tai išgirdęs kara-
lius Aleksandras labai nuliūdo ir
sugrįžo į Antiokiją.
69 Karalius Demetrijus pasky-
rė vadu Aplonijų, Celesyrijos vir-
šininką. Tasai surinko didelę ka-
riuomenę, atvyko į Jamniją ir siun-
tė pas vyriausiąjį kunigą Jona-
tą 70 pasakyti: Tu vienas mums
priešiniesi, aš gi virtau pajuoka

Prad. 41,42; Est. 6,11. — **(65)** *Įrašė...* Anksčiau Jonatas buvo pavadintas karaliaus prieteliu, dabar jis įrašomas tarp pirmųjų prietelių; bent šių vardai buvo įtraukiami į tam tikras knygas. — *Vadu.* Anot gr. t.: generolu. — *Valdymo dalyviu.* Anot gr. t.: provincijos dalies viršininku, — todėl Jūdėjos viršininku, kuri buvo Celesyrijos provincijos dalis.

(67) *Šimtas...* 147 m. pirm Kr., trejiems metams praslinkus po Aleksandro sutuoktuvių su Kleopatra. — *Demetrijaus sūnus...* Kai 151 m. prasidėjo karas tarp Aleksandro ir Demetrijaus Sotero, šis išsiuntė abudu savo sūnu Demetrijų II (kurs vėliau vadinosi Nikatoriu) ir Antioką su dideliais turtais pas vieną savo prietelį Lasteną į Knidą Karijoje, kad taip apsaugotų juos nuo karo nelaimių. Aleksandras Balas, nugalėjęs Demetrijų, neilgai džiaugėsi syrų palankumu. Dėl valstybės reikalų nežiūrėjimo ir labai palaido gyvenimo jis greitai pasidarė jiems nepakenčiamas. Tuo pasinaudojo Demetrijaus sūnus. Jis su Lasteno pagalba pasisamdė Kretoje kariuomenės, atvyko su ja į Kilikiją ir pradėjo karą prieš Aleksandrą. — **(68)** *Nuliūdo ir sugrįžo...* Būdamas be energijos Aleksandras, atsiradus pavojui, mokėjo tik nuliūsti. Iš Ptolemaidos jis pasitraukė į Antiokiją.

(69) *Apolonijų.* To Apolonijaus tėvas yra buvęs Celesyrijos vietininku (2 Mak. 3,5). Čia minimas Apolonijus buvo artimas Demetrijaus Sotero prietelis, kurį jis kitados lydėjo net Romon į nelaisvę. Mirus Demetrijui I, Apolonijus susidėjo su Aleksandru, kurs paliko jį Celesyrijos vietininku. Kai Demetrijus Nikatoris ryžosi atimti sostą iš Aleksandro, Apolonijus apleido jį ir stojo savo prietelio Demetrijaus Sotero sūnaus pusėn. — Celesyrija vadinasi derlingas slėnis tarp Libano ir Antilibano kalnų, dabar el Bequa. Palestina neretai buvo laikoma Celesyrijos provincijos dalimi. — *Jamnija.* Senas pilistimų miestas. Vz. 4,15. — **(70)** *Tu vienas.* Anot gr. t.: tu vie-

tem factus sum in derisum, et in
opprobrium, propterea quia tu
potestatem adversum nos exer-
ces in montibus. 71 Nunc ergo si
confidis in virtutibus tuis, des-
cende ad nos in campum, et com-
paremus illis invicem: quia me-
cum est virtus bellorum. 72 Inter-
roga, et disce quis sum ego, et
ceteri, qui auxilio sunt mihi, qui
et dicunt quia non potest stare
pes vester ante faciem nostram,
quia bis in fugam conversi sunt
patres tui in terra sua: 73 et nunc
quomodo poteris sustinere equi-
tatum et exercitum tantum in cam-
po, ubi non est lapis, neque sa-
xum, neque locus fugiendi?
74 Ut audivit autem Ionathas
sermones Apollonii, motus est
animo: et elegit decem millia vi-
rorum, et exiit ab Ierusalem, et
occurrit ei Simon frater eius in
adiutorium: 75 et applicuerunt ca-
stra in Ioppen, et exclusit eum
a civitate: quia custodia Apollo-
nii Ioppe erat, et oppugnavit eam.
76 Et exterriti qui erant in civita-
te, aperuerunt ei, et obtinuit Io-
nathas Ioppen.
77 Et audivit Apollonius, et
admovit tria milliae equitum, et
exercitum multum. 78 Et abiit Azo-
tum tamquam iter faciens, et sta-
tim exiit in campum, eo quod
haberet multitudinem equitum, et
confideret in eis. Et insecutus
est eum Jonathas in Azotum, et

ir panieka dėl tavęs, nes tu turi
valdžią prieš mus kalnuose. 71 Tai-
gi dabar, jei tu pasitiki savo jė-
gomis, ateik pas mus į lygumą,
ten mes pažiūrėsim, katras iš mu-
dviejų stipresnis, nes su manim
yra kariuomenės gąlybė. 72 Pasi-
klausk ir sužinok, kas aš esu ir
kiti, kurie man padeda, kurie ir
sako, kad jūsų koja negali išsto-
vėti prieš mūsų veidą, nes tavo
tėvai buvo du kartu priversti bėg-
ti savo šalyje. 73 Ir kaip gi dabar
tu galėsi pasipriešinti raitarijai ir
taip didelei kariuomenei lygumo-
je, kame nėra nei akmens, nei uo-
los, nei vietos bėgti?

74 Kaip tik Jonatas išgirdo Apo-
lonijaus žodžius, jis labai įpyko.
Išsirinkęs dešimtį tūkstančių vy-
rų, jis išėjo iš Jeruzalės, o jo bro-
lis Simonas pasitiko jį, kad jam
padėtų. 75 Jie sustojo prie Jopės,
tačiau miestas buvo jam uždary-
tas, nes Jopėje buvo Apolonijaus
įgula; todėl jis apgulė ją. 76 Bet
buvusieji mieste nusigando ir ati-
darė jam vartus; taip Jonatas pa-
ėmė Jopę.
77 Tai išgirdęs Apolonijus pri-
rengė kovai tris tūkstančius rai-
telių ir didelę kariuomenę. 78 Jis
ėjo ant Azoto, lyg norėdamas pra-
eiti, ir tuojau išėjo į lygumą, nes
jis turėjo daugybę raitelių ir pa-
sitikėjo jais. Jonatas vijosi jį iki
Azotui, ir jie pradėjo kovą. 79 Apo-

---

nui vienas. Apolonijaus žodžiai Jonatui pilni didelės ironijos. — (71) *Kariuomenės galybė.* Anot gr. t.: miestų galybė. — Jei Jonatas galėjo gerai gintis savo kalnuose, tai Apolonijus galėjo remtis pajūrio tvirtovėmis. — (72) *Du kartu...* Kuriuos čia žydų nepasisekimus kovose turėjo galvoje Apolonijus, nevisai aišku; vienas galėjo būti ta kova, kurioje žuvo Jūdas, kitas gal prie Betzakaros (6,42).

(76) *Paėmė Jopę.* Dabar Jaffa. Apolonijaus stovykla, anot 69 eil., buvo Jamnijoje, į pietus nuo Jopės. Jonatas, paimdamas Jopę, norėjo, kad jo užpakalyje neliktų priešų.

(78) *Ant Azoto.* Senas pilistimų miestas į pietus nuo Jamnijos (4,15). Apolonijus apsimeta nežinąs, kad Jo-

commiserunt praelium. 79 Et reli-
quit Apollonius in castris mille
equites post eos occulte. 80 Et
cognovit Ionathas quoniam in-
sidise sunt post se, et cir cuie-
runt castra eius, et iecerunt
iacula in populum a mane usque
ad vesperam. 81 Populus autem
stabat, sicut praeceperat Ionathas:
et laboraverunt equi eorum. 82 Et
eiecit Simon exercitum suum, et
commisit contra legionem, equi-
tes enim fatigati erant: et contriti
sunt ab eo, et fugerunt. 83 Et qui
dispersi sunt per campum, fuge-
runt in Azotum, et intraverunt in
Bethdagon idolum suum, ut ibi
se liberarent. 84 Et succendit Io-
nathas Azotum, et civitates, quae
erant in circuitu eius, et accepit
spolia eorum, et templum Dagon:
et omnes, qui fugerunt in illud,
succendit igni. 85 Et fuerunt qui
ceciderunt gladio cum his, qui
succensi sunt, fere octo millia vi-
rorum. 86 Et movit inde Ionathas
castra, et applicuit ea Ascalonem:
et exierunt de civitate obviam illi
in magna gloria. 87 Et reversus
est Ionathas in Ierusalem cum
suis, habentibus spolia multa.

88 Et factum est: ut audivit
Alexander rex sermones istos,
addidit adhuc glorificare Ionathan.
89 Et misit ei fibulam auream, si-

lonijus slapčia buvo palikęs sto-
vykloje tūkstantį raitelių jų už-
pakalyje. 80 Tačiau Jonatas suži-
nojo, kad jo užpakalyje yra pa-
slėptas būrys. Kai anie apstojo
jo stovyklą ir mėtė vilyčias į ka-
riuomenę nuo ryto iki vakarui,
81 kariuomenė stovėjo tvirtai, kaip
Jonatas buvo įsakęs, ir taip anų
arkliai pailso. 82 Tuomet Jonatas
paleido savo kariuomenę ir puo-
lė pėstininkus, nes raiteliai buvo
pavargę; taip jie buvo jo sumu-
šti ir pabėgo. 83 Tie, kurie išsi-
sklaidė lygumoje, nubėgo į Azotą
ir įėjo į savo stabo Dagono šven-
tyklą, kad ten gelbėtųsi. 84 Bet
Jonatas padegė Azotą ir buvusius
aplink jį miestus ir paėmė jų gro-
bį; jis sudegino taip pat Dago-
no šventyklą su visais, kurie bu-
vo į ją nubėgę. 85 Žuvusiųjų ka-
laviju draug su tais, kurie buvo
sudeginti, buvo apie aštuonis tūk-
stančius vyrų. 86 Jonatas, išėjęs
iš ten, pastatė savo stovyklą prie
Askalono, ir miesto gyventojai
išėjo jo pasitikti su didele iškil-
me. 87 Po to Jonatas su savaisiais,
kurie turėjo daug grobio, sugrį-
žo į Jeruzalę.

88 Atsitiko, kad karalius Alek-
sandras, kaip išgirdo šituos da-
lykus, teikė Jonatui dar daugiau
pagarbos. 89 Jis atsiuntė jam auk-

---

natas jau paėmė Jopę, ir eina su savo kariuomene į pietus Azoto kryptimi. Jis tikėjosi, kad Jonatas eis paskui jį ir atsiras lygumoje. — (**80**) *Kai anie...* Kai syrų raitarija pradėjo iš visų šonų pulti Jonato kariuomenę. — (**81**) *Stovėjo tvirtai...* Anot Juozapo Fl., Jonatas, sustatęs savo kariuomenę į keturkampį, visi gi kareiviai suglaustose eilėse buvę užsidengę iškeltais skydais, kurie gerai saugojo juos nuo priešų leidžiamų vilyčių. — (**83**) *Tie, kurie...* Anot gr. t.: raiteliai išsisklaidė lygumoje ir (kareiviai) bėgo į Azotą. — *Dagono.* Plg. Teis. 16,23. — (**86**) *Askalono.* Kitas žymus pilistimų miestas prie Tarpžemės jūros. Vz. Joz. 13, 3 ir k.

(**89**) *Auksinę sagtį.* Tokia sagtimi buvo susegami apsiausto kampai ant peties, arba ant krūtinės. Auksinę sagtį galėjo turėti tiktai labai aukštos kilmės žmonės. Karalių giminėmis čia vadinami ne tikri karaliaus giminės nariai, bet tie, kuriems toks pavadinimas (titulas) buvo karalių suteikiamas. — *Akaroną.* Dar vienas

cut consuetudo est dari cognatis regum. Et dedit ei Accaron, et omnes fines eius in possessionem.

sinę sagtį, kaip yra paprotys duoti karalių giminėms, ir atidavė jam nuosavybėn Akaroną su visu jo plotu.

c) Jonato santykiai su Syrijos karaliais Demetriju II ir Antioku VI.

Caput XI. [1] Et rex Aegypti
congregavit exercitum, sicut arena, quae est circa oram maris, et
naves multas: et quaerebat obtinere regnum Alexandri dolo, et
addere illud regno suo. [2] Et exiit
in Syriam verbis pacificis, et aperiebant ei civitates, et occurrebant ei: quia mandaverat Alexander rex exire ei obviam, eo quod
socer suus esset. [3] Cum autem
introiret civitatem Ptolemaeus, ponebat custodias militum in singulis civitatibus.

[4] Et ut appropiavit Azoto, ostenderunt ei templum Dagon succensum igni, et Azotum, et cetera eius demolita, et corpora proiecta, et eorum, qui caesi erant in bello, tumulos quos fecerant
secus viam. [5] Et narraverunt regi

11 perskyrimas. [1] Aigipto
karalius susirinko kariuomenę, gausingą kaip smiltys jūros krante, ir daug laivų; jis stengėsi paimti apgaule Aleksandro karalystę ir prijungti ją prie savo kara-
lystės. [2] Jis išėjo į Syriją su taikiais žodžiais; jam buvo atidaromi miestai ir jį pasitikdavo, nes karalius Aleksandras buvo įsakęs eiti jo pasitikti, mat, jis bu-
vo jo uošvis. [3] Bet kaip tik Ptolemiejus įeidavo į miestą, jis pastatydavo kiekviename mieste kareivių įgulą.

[4] Kai jis prisiartino prie Azoto, jam parodė sudegintą Dagono šventyklą, Azotą ir visa, kas jam priklausė, griuvėsiuose, pamestus lavonus ir užmuštųjų kare antkapes, kurias jie bu-
vo padarę išilgai kelio. [5] Papa-
sakojo taip pat karaliui, kad tai

---

didelis pilistimų miestas, į rytus nuo Jamnijos, arčiau Jeruzalės.

11,1—74. Aigipto karalius Filometoris stengiasi atimti Syriją iš Aleksandro, kad jo vieton pastatytų Demetrijų II (1—16). Demetrijus, kuriam pavyksta paimti Syrijos sostą po Aleksandro ir Filometorio mirties, pradžioje palaiko gerus santykius su Jonatu (17 — 37). Iškilus naujiems vaidams dėl Syrijos sosto, Jonatas stoja Demetrijaus pusėn, kurs tačiau nesilaiko duotų Jonatui pažadų (38—53). Jonatas pereina Antioko VI pusėn, kurs patvirtina jį vyriausiuoju kunigu, ir draug su savo broliu Simonu kovoja prieš Demetrijų (54--73).

(**11,1**) *Aigipto karalius:* Ptolemiejus VI Filometoris Aleksandro Balo uošvis. — *Kaip smiltys...* Panašus išsireiškimas Joz. 11,4; Teis. 17,12; 1 Kar. 13,5. — *Apgaule.* Filometoris ėjo į Syriją, lyg norėdamas padėti Aleksandrui prieš Demetrijų, iš tikrųjų gi jis norėjo pasiimti sau bent Celesyriją, Penikiją ir Jūdėją, kurios kitados buvo priverstos klausyti Aigipto. — (**3**) *Kareivių įgulą.* Savo įgulos palikimą jis pateisindavo tuo, kad būk tie miestai palaikę Demetrijų ir jo vadą Apolonijų, kurie norėjo atimti valdžią iš Aleksandro.

(**4**) *Užmuštųjų.* Gr. t.: sudegintųjų. — (**5**) *Karalius tylėjo.* Jis ne-

quia haec fecit Ionathas, ut invidiam facerent ei: et tacuit rex.

6 Et occurrit Ionathas regi in
Ioppen cum gloria, et invicem se
salutaverunt, et dormierunt illic.
7 Et abiit Ionathas cum rege usque ad fluvium, qui vocatur Eleutherus: et reversus est in Ierusalem.

8 Rex autem Ptolemaeus obtinuit dominium civitatum usque
Seleuciam maritimam, et cogitabat in Alexandrum consilia mala.
9 Et misit legatos ad Demetrium,
dicens: VENI, componamus inter
nos pactum, et dabo tibi filiam
meam, quam habet Alexander, et
regnabis in regno patris tui: 10 poe-
nitet enim me quod dederim illi
filiam meam: quaesivit enim me
occidere. 11 Et vituperavit eum,
propterea quod concupierat regnum eius. 12 Et abstulit filiam su-
am, et dedit eam Demetrio, et
alienavit se ab Alexandro, et manifestatae sunt inimicitiae eius.

13 Et intravit Ptolemaeus Antiochiam, et imposuit duo diademata capiti suo, Aegypti, et Asiae.

14 Alexander autem rex erat in Cilicia illis temporibus: quia rebellabant qui erant in locis illis.

buvo padaręs Jonatas, taip norėdami padaryti jį vertą neapykantos, tačiau karalius tylėjo.

6 Jonatas išėjo į Jopę pasitikti
karaliaus iškilmingai; jie vienas
kitą pasisveikino ir tenai nakvo-
jo. 7 Jonatas ėjo su karaliumi iki
upei, kuri vadinasi Eleuteras, ir po to sugrįžo į Jeruzalę.

8 Taip karalius Ptolemiejus paėmė savo valdžion miestus iki
pajūrio Saleukijai ir turėjo piktų
sumanymų prieš Aleksandrą. 9 Jis
siuntė pasiuntinių pas Demetrijų
ir liepė jam sakyti: Ateik! padarykime tarp mūsų sandorą; aš tau duosiu savo dukterį, kurią turi Aleksandras, ir tu karaliausi sa-
vo tėvo karalystėje; 10 nes aš gai-
liuos jam davęs savo dukterį, jis
tykojo manęs užmušti. 11 Taip jis
kaltino jį, nes buvo įsigeidęs jo
karalystės. 12 Jis atėmė savo dukterį, atidavė ją Demetrijui, nutraukė santykius su Aleksandru, ir jo neprietelystė išėjo aikštėn.

13 Po to Ptolemiejus įėjo į Antiokiją ir užsidėjo sau ant galvos du vainiku, Aigipto ir Azijos.

14 Karalius Aleksandras buvo tuo metu Kilikijoje, nes tų vietų gyventojai buvo sukėlę maištą.

---

norėjo pyktis su Jonatu ir peikti to, ką Jonatas buvo padaręs dėl Aleksandro.

(7) *Eleuteras.* Ta upė, prasidėjus Libano kalnuose, teka per Syriją ir Penikiją ir įteka į Tarpžemę jūrą, į šiaurę nuo Tripolies.

(8) *Pajūrio Seleukijai:* į šiaurę nuo vietos, kur įteka į jūrą Oronto upė, netoli nuo Antiokijos, kurios Seleukija buvo uostas. — (9) *Pas Demetrijų:* paminėtą 10,67. — *Tu karaliausi...* Filometoris tikriausiai norėjo, kad Syrija su nauju karaliumi pasidarytų priklausoma nuo Aigipto (plg. 13 e.). — (10) *Tykojo manęs užmušti.* Anot Diodoro Sic., tas kaltinimas buvęs neteisingas; taip, rodosi, manė ir šitos knygos autorius. Juozapas Fl. rašo, kad kėsinęsis nužudyti Filometorį Aleksandrui palankus Amonijus, kurio jis nenorėjęs nubausti, todėl pats buvęs įtartas. — (12) *Atėmė savo dukterį:* kurią gal buvo pasikvietęs pas save.

(13) *Įėjo į Antiokiją...* Filometoriui prisiartinus prie Antiokijos, jos gyventojai sukilo, užmušė Amonijų ir atidavė miestą Aigipto karaliui. — *Ir Azijos.* Vz. 8,6.

(14) *Sukėlė maištą:* atvykus Demetrijui. Plg. 10,67. — (15) *Apie tai:*

15 Et audivit Alexander, et venit
ad eum in bellum: et produxit
Ptolemaeus rex exercitum, et oc-
currit ei in manu valida, et fuga-
vit eum. 16 Et fugit Alexander in
Arabiam, ut ibi protegeretur: rex
autem Ptolemaeus exaltatus est.
17 Et abstulit Zabdiel Arabs ca-
put Alexandri; et misit Ptole-
maeo. 18 Et rex Ptolemaeus mortu-
us est in die tertia: ei qui erant
in munitionibus, perierunt ab his,
qui erant intra castra.
19 Et regnavit Demetrius anno
centesimo sexagesimo septimo.

20 In diebus illis congregavit
Ionathas eos, qui erant in Iudaea,
ut expugnarent arcem, quae est
in Ierusalem: et fecerunt contra
eam machinas multas. 21 Et abie-
runt quidam qui oderant gentem
suam viri iniqui ad regem De-
metrium, et renunciaverunt ei
quod Ionathas obsideret arcem.
22 Et ut audivit, iratus est: et sta-
tim venit ad Ptolemaidam, et scrip-
sit Ionathae ne obsideret arcem,
sed occurreret sibi ad colloquium
festinato.
23 Ut audivit autem Ionathas,
iussit obsidere: et elegit de se-
nioribus Israel, et de sacerdoti-
bus, et dedit se periculo. 24 Et
accepit aurum, et argentum, et

15 Išgirdęs apie tai Aleksandras
atėjo kovoti prieš jį; bet karalius
Ptolemiejus pajudino savo kariuo-
menę, pasitiko jį su stipriu bū-
riu ir privertė jį bėgti. 16 Aleksan-
dras pabėgo į Arabiją ieškoti sau
globos; karalius gi Ptolemiejus
buvo nugalėtojas. 17 Arabas Zab-
diėlis nukirsdino Aleksandrui gal-
vą ir atsiuntė ją Ptolemiejui.
18 Trečią dieną mirė taip pat ka-
ralius Ptolemiejus, buvusieji gi
tvirtovėse žuvo nuo jų gyventojų.
19 Taip šimtas šešias dešimtis
septintais metais ėmė karaliauti
Demetrijus.
20 Tuo pačiu laiku Jonatas su-
rinko buvusius Jūdėjoje, kad jie
paimtų Jeruzalės pilį, ir jie pada-
rė prieš ją daug kariškų pabuk-
lų. 21 Bet kai kurie nedori žmo-
nės, kurie nekentė savo tautos,
nuėjo pas karalių Demetrijų ir
jam pranešė, kad Jonatas apgulęs
pilį. 22 Tai išgirdęs, jis supyko,
tuojau atvyko į Ptolemaidą ir pa-
rašė Jonatui, kad jis nelaikytų
apgulęs pilies, bet kad skubiai
ateitų pasikalbėti su juo.

23 Kaip tik Jonatas tai išgirdo,
jis liepė tęsti apgulimą, išsirinko
keletą Izraėlio vyresniųjų ir ku-
nigų ir ėjo į pavojų. 24 Jis pasi-
ėmė aukso, sidabro, drabužių ir

---

apie gresiantį pavojų iš Filometorio. — (16) *Pabėgo į Arabiją.* Anot Diodoro pasakojimo, nugalėtas Aleksandras bėgo su penkiais šimtais savo šalininkų į Arabijos miestą Abą pas kunigaikštį Dioklą, pas kurį jis buvo pasiuntęs savo mažą sūnų Antioką. Bet jo palydovų tarpe atsiradę tokių, kurie, susižinoję su Demetrijum, pasirūpino, kad Aleksandras būtų užmuštas; arabas Zabdiėlis gal buvo kurstytojas, ar vienas iš užmušėjų. — (18) *Mirė... Ptolemiejus.* Kovoje jo arklys pasibaidęs dramblio ir numetęs karalių. Numestam buvusi labai sužeista galva, taip kad jis keturias dienas buvęs be sąmonės. Atgavusiam sąmonę ir besidžiaugiančiam dėl atsiųstos Aleksandro galvos karaliui buvo daroma operacija, kurios metu jis miręs.

(19) *Taip šimtas...* 145 m. pirm Kr.

(20) *Jeruzalės pilį.* Plg. 10,32; vz. 4,41; 6,20.

(23) *Ėjo į pavojų.* Nepaklausydamas karaliaus įsakymo, galėjo jį dar labiau įpykinti. Kad ir buvo pavo-

vestem, et alia xenia multa, et
abiit ad regem Ptolemaidam, et
invenit gratiam in conspectu eius.
25 Et interpellabant adversus eum
quidam iniqui ex gente sua. 26 Et
fecit ei rex sicut fecerant ei, qui
ante eum fuerant: et exaltavit
eum in conspectu omnium ami-
corum suorum, 27 et statuit ei
principatum sacerdotii, et quae-
cumque alia habuit prius pretio-
sa, et fecit eum principem amico-
rum.
28 Et postulavit Ionathas a re-
ge ut immunem faceret Iudaeam,
et tres toparchias, et Samariam,
et confines eius: et promisit ei
talenta trecenta. 29 Et consensit
rex: et scripsit Ionathae episto-
las de his omnibus, hunc mo-
dum continentes: 30 REX Deme-
trius fratri Ionathae salutem, et
genti Iudaeorum. 31 Exemplum
epistolae, quam scripsimus Las-
theni parenti nostro de vobis, mi-
simus ad vos ut sciretis: 32 Rex
Demetrius Lastheni parenti salu-
tem. 33 Genti Iudaeorum amicis
nostris, et conservantibus quae
iusta sunt apud nos, decrevimus
benefacere propter benignitatem
ipsorum, quam erga nos habent.
34 Statuimus ergo illis omnes fi-
nes Iudaeae, et tres civitates, Ly-
dan, et Ramathan, quae additae

daug kitų dovanų, nuėjo pas ka-
ralių į Ptolemaidą ir rado malo-
nės jo akivaizdoje. 25 Kai kurie
nedori savo tautos žmonės kėlė
prieš jį skundų, 26 bet karalius
padarė jam taip, kaip buvo darę
pirm jo buvusieji, ir išaukštino jį
visų savo prietelių akivaizdoje.
27 Jis patvirtino jam vyriausiąją
kunigystę, taip pat visą pagarbą,
kurią jis turėjo anksčiau, ir pada-
rė iš jo vieną savo pirmųjų prie-
telių.
28 Tuomet Jonatas prašė kara-
lių atleisti nuo mokesčių Jūdėją,
tris apskritis, Samariją ir jos apy-
linkes, ir pažadėjo jam tris šim-
tus talentų. 29 Karalius sutiko ir
parašė Jonatui apie visus šituos
dalykus laiškų tokio turinio: 30 Ka-
ralius Demetrijus siunčia sveiki-
nimą broliui Jonatui ir žydų tau-
tai! 31 Mes siunčiame jums nuo-
rašą to laiško, kurį mes parašė-
me apie jus mūsų giminaičiui La-
stenui, kad jūs žinotumėte. 32 Ka-
ralius Demetrijus savo giminai-
čiui Lastenui siunčia sveikinimą!
33 Žydų tautai, kurie yra mūsų
prieteliai ir laikosi to, kas mums
teisingai priklauso, mes nutarėme
daryti gera dėl jų palankumo, ko-
kį jie mums rodo. 34 Todėl mes
pavedame jiems visą Jūdėjos plo-
tą, tris miestus, Lydą ir Ramatą,

---

jinga dabar eiti pas karalių, tačiau Jonatas pasitikėjo Dievo pagalba ir savo sumanumu. — (26) *Pirm jo buvusieji:* Aleksandras Balas ir Ptolemiejus Filometoris. Plg. 10,61—65.

(28) *Samariją ir jos apylinkes:* gal tris Samarijos apskritis, kurios buvo pridėtos Jūdėjai. Plg. 34 e. ir 10,30. — *Tris šimtus talentų.* Gal tai turėjo būti ne metinis, bet vienakartis mokesnis. — (30) *Karalius.* Plg. 10,17. — (31) *Lastenui.* Lastenas anksčiau globojo Demetrijų, padėjo jam pasisamdyti kariuomenę (vz. 10, 67 ir paaišk.) ir paimti Syrijos sostą. Atsilygindamas Demetrijus buvo jam suteikęs vyriausio savo prietelio garbę ir paskyręs jį Celesyrijos ir Penikijos vietininku. — (34) *Tris miestus, Lydą...* Vulgatoje išleistas trečio miesto vardas: Aferema; jis gal išverstas žodžiu: sequestrari, kurio nėra gr. t. Aferema (gal Efremo miestelis, Jono 11,54), buvusi, anot Fl. Juozapo, netoli nuo Betėlio. Lyda į pietų rytus nuo Jopės, netoli nuo Tarpžemės jūros (1 Kron. 8,12; Neem. 11,35). Ramata, senovėje Ramata

sunt Iudaeae ex Samaria, et omnes confines earum sequestrari omnibus sacrificantibus in Ierosolymis pro his, quae ab eis prius accipiebat rex per singulos annos, et pro fructibus terrae, et
pomorum. 35 Et alia, quae ad nos pertinebant decimarum, et tributorum ex hoc tempore remittimus eis: et areas salinarum, et coronas, quae nobis deferebantur,
36 omnia ipsis concedimus: et nihil horum irritum erit ex hoc, et in omne tempus.
37 Nunc ergo curate facere horum exemplum, et detur Ionathae, et ponatur in monte sancto, in loco celebri.

38 Et videns Demetrius rex quod siluit terra in conspectu suo, et nihil ei resistit, dimisit totum exercitum suum, unumquemque in locum suum, excepto peregrino exercitu, quem contraxit ab insulis Gentium: et inimici erant ei omnes exercitus patrum eius.

39 Tryphon autem erat quidam partium Alexandri prius: et vidit quoniam omnis exercitus mur-

kurie pridėti Jūdėjai iš Samarijos, ir visas jų apylinkes naudotis visiems tiems, kurie aukoja Jeruzalėje, užuot to, ką seniau karalius imdavo iš jų kas metai, ir užuot žemės ir medžių vaisių.
35 Taip pat nuo šio meto mes atleidžiame juos nuo kitų dalykų, kurie mums priklausė, nuo dešimtinių ir nuo mokesčių, draug su druskos kasyklų muitu ir vainikais, kurie buvo mums atnešami.
36 Visa tai mes atiduodame jiems, ir nieko iš to nebus panaikinta nuo šios dienos ir visais laikais.
37 Taigi dabar pasirūpinkite padaryti šitų dalykų nuorašą, kurs turi būti atiduotas Jonatui ir padėtas šventajame kalne visiems matomoje vietoje.

38 Karalius Demetrijus, matydamas, kad visa šalis buvo nutilus jo akivaizdoje ir kad niekas jam nesipriešina, paleido visą savo kariuomenę, kiekvieną į savo vietą, išskyrus svetimšalių kariuomenę, kurią jis buvo surinkęs iš pagonių salų. Tuomet visi jo tėvų kariuomenės būriai pasidarė jam neprieteliai.

39 Trifonas, kurs anksčiau buvo vienas iš Aleksandro šalininkų, pamatęs, kad visa kariuome-

---

imsofim (1 Kar. 1,1), vėliau Arimatėja (Mat. 27,15; Jono 19,33), dabar er-Ram, Efraimo kalnuose, netoli nuo Jeruzalės. — *Jeruzalėje:* todėl tik žydams, ne samaritonams, nes šitie aukodavo Garizimo kalne. — (**35**) *Druskos kasyklų.* Tikriau: druskos duobių. Plg. auk. 10,28.—(**36**) *Visa tai.* Šitie pažadai Jonatui ne taip platūs, kaip Demetrijaus I padarytieji pirm šešerių metų (10,28—45). Gal kai kurios lengvatos dar buvo suteiktos žydams, patvirtinant Jonatą vyriausiuoju kunigu. Be to, dabartiniu Syrijos karaliumi Jonatas gal labiau pasitikėjo ir todėl labiau vertino kad ir mažesnius jo pažadus.

(**38**) *Paleido...* Mirus Aleksandrui ir Ptolemiejui.

(**39**) *Trifonas.* Tikras jo vardas buvo Diodotas, Trifonu jis buvo pramintas vėliau. Kariuomenės vadu jis buvo paskirtas Aleksandro Balo. Pamatęs, kad Syrijos gyventojai, ypač gi paleistieji kareiviai, labai nepatenkinti nuožmiu ir patvirkusiu savo karaliumi, sumanė pats siekti valdžios ir savo tikslui pasiekti norėjo pasinaudoti mažu Aleksandro sūnumi, kurs buvo auginamas pas vieną Arabijos kunigaikštį. To kunigaikščio vardas tekstuose rašomas labai nevienodai. Diodotas vadina jį Jambliku, vulgata Emalkuėliu. — (**40**)

murabat contra Demetrium, et
ivit ad Emalchuel Arabem, qui
nutriebat Antiochum filium Ale-
xandri: 40 et assidebat ei, ut tra-
deret eum ipsi, ut regnaret loco
patris sui: et enunciavit ei quan-
ta fecit Demetrius, et inimicitias
exercituum eius adversus illum.
Et mansit ibi diebus multis.
41 Et misit Ionathas ad De-
metrium regem, ut eiiceret eos,
qui in arce erant in Ierusalem, et
qui in praesidiis erant: quia im-
pugnabant Israel. 42 Et misit De-
metrius ad Ionathan, dicens: Non
haec tantum faciam tibi, et genti
tuae, sed gloria illustrabo te, et
gentem tuam cum fuerit oppor-
tunum. 43 Nunc ergo recte fece-
ris, si miseris in auxilium mihi
viros: quia discessit omnis exer-
citus meus.
44 Et misit ei Ionathas tria mil-
lia virorum fortium Antiochiam:
et venerunt ad regem, et delec-
tatus est rex in adventu eorum.
45 Et convenerunt qui erant de
civitate, centum viginti millia vi-
rorum, et volebant interficere re-
gem. 46 Et fugit rex in aulam: et
occupaverunt qui erant de civita-
te, itinera civitatis, et coeperunt
pugnare. 47 Et vocavit rex Iudae-
os in auxilium, et convenerunt
omnes simul ad eum, et disper-
si sunt omnes per civitatem: 48 et
occiderunt in illa die centum mil-

nė murma prieš Demetrijų, nu-
vyko pas arabą Emalkuėlį, kurs
auklėjo Aleksandro sūnų Antioką,
40 ir įkalbinėjo jam atiduoti jį sau,
kad jis galėtų karaliauti savo tė-
vo vietoje. Jis jam papasakojo
visa, ką buvo padaręs Demetrijus,
ir kad jo kariuomenė jojo neap-
kentė. Jis pasiliko tenai ilgą laiką.
41 Anuo metu Jonatas siuntė
pas karalių Demetrijų, kad liep-
tų išeiti tiems, kurie buvo Jeru-
zalės pilyje ir tvirtovėse, nes jie
užpuldinėjo Izraėlį. 42 Demetrijus
gi siuntė pasakyti Jonatui: Ne tik
tai aš padarysiu tau ir tavo tau-
tai, bet paaukštinsiu garbe tave
ir tavo tautą, kaip tik bus pato-
gu. 43 Taigi tu dabar gerai pada-
rysi, jei atsiųsi man pagalbon
žmonių, nes visa mano kariuo-
menė paliko mane.
44 Jonatas nusiuntė jam į An-
tiokiją tris tūkstančius drąsių vy-
rų. Jie atėjo pas karalių, ir kara-
lius džiaugėsi jų atėjimu. 45 Iš bu-
vusių mieste žmonių susirinko
šimtas dvidešimt tūkstančių ir
norėjo užmušti karalių. 46 Kara-
lius pabėgo į rūmus; miesto gy-
ventojai paėmė miesto gatves ir
pradėjo kovoti. 47 Karalius pasi
šaukė pagalbon žydus; jie visi
draug susirinko prie jo, paskui
visi išsiskirstė mieste, 48 užmušė
tą dieną šimtą tūkstančių žmo-
nių, padegė miestą, paėmė tą die-

Įkalbinėjo jam. Emalkuėlis matomai nelabai norėjo tikėti, kad Trifonas iš tikrųjų nori gauti sostą dvejų ar ketverių metų vaikui, o ne sau.

(41) *Jeruzalės pilyje.* Jonatas buvo liepęs tęsti tos pilies apgulimą (23 e.), bet paimti jos jam nepavyko. — (43) *Pagalbon.* Pagalba buvo reikalinga prieš maištą keliančius miestus.

(45) *Susirinko šimtas...* Antiokijoje buvę apie 400.000 gyventojų, todėl ir prisidėjusių prie maišto galėjo būti labai daug. — (48) *Užmušė...* Diodoro pasakojimu, Demetrijus liepęs žudyti moteris ir vaikus, todėl užmuštųjų skaičius buvo labai didelis, liaudies nuomone, jis siekęs šimto tūkstančių. Daug žuvo gaisre, nes Demetrijus davęs įsakymą deginti miestą (Fl. Juoz.).

lia hominum, et succenderunt civitatem, et ceperunt spolia multa in die illa, et liberaverunt regem. [49] Et viderunt qui erant de civitate, quod obtinuissent Iudaei civitatem sicut volebant: et infirmati sunt mente sua, et clamaverunt ad regem cum precibus, dicentes: [50] Da nobis dextras, et cessent Iudaei oppugnare nos, et civitatem. [51] Et proiecerunt arma sua, et fecerunt pacem, et glorificati sunt Iudaei in conspectu regis, et in conspectu omnium, qui erant in regno eius, et nominati sunt in regno: et regressi sunt in Ierusalem habentes spolia multa.

ną daug grobio ir išvadavo karalių. [49] Miesto gyventojai, pamatę, kad žydai paėmė miestą, kaip norėjo, neteko drąsos ir šaukėsi į karalių maldaudami ir sakydami: [50] Paduok mums dešinę ir tesiliauja žydai kovoję prieš mus ir prieš miestą. [51] Jie metė savo ginklus ir padarė taiką. Žydai įsigijo garbės karaliaus akivaizdoje ir visų jo karalystėje buvusiųjų akyse; jie pasidarė garsūs karalystėje ir sugrįžo į Jeruzalę, turėdami daug grobio.

[52] Et sedit Demetrius rex in sede regni sui: et siluit terra in conspectu eius. [53] Et mentitus est omnia quaecumque dixit, et abalienavit se a Ionatha, et non retribuit ei secundum beneficia, quae sibi tribuerat, et vexabat eum valde.

[52] Karalius Demetrijus sėdėjo savo karalystės soste, ir visa šalis buvo nutilus jo akivaizdoje. [53] Bet jis išsigynė viso, ką buvo sakęs, nutolo nuo Jonato, neatsilygino jam, nežiūrėdamas geradaryščių, kokių tasai buvo jam padaręs, ir labai jį vargino.

[54] Post haec autem reversus est Tryphon, et Antiochus cum eo puer adolescens, et regnavit, et imposuit sibi diadema. [55] Et congregati sunt ad eum omnes exercitus, quos disperserat Demetrius, et pugnaverunt contra eum: et fugit, et terga vertit. [56] Et accepit Tryphon bestias, et obtinuit Antiochiam:

[54] Po to sugrįžo Trifonas ir su juo Antiokas, dar mažas vaikas, kurs ėmė karaliauti ir užsidėjo sau vainiką. [55] Prie jo susirinko visa kariuomenė, kurią buvo paleidęs Demetrijus, ir kovojo prieš jį; jis buvo nugalėtas ir turėjo bėgti. [56] Trifonas atėmė dramblius ir paėmė Antiokiją.

[57] et scripsit Antiochus adolescens Ionathae, dicens: Constituo tibi sacerdotium, et constituo te super quattuor civitates, ut sis de amicis regis. [58] Et misit illi vasa aurea in ministerium, et de-

[57] Po to jaunas Antiokas parašė Jonatui šiais žodžiais: Aš patvirtinu tau kunigystę ir skiriu tave keturių miestų viršininku, kad tu būtumei vienas iš karaliaus prietelių. [58] Be to, jis atsiun-

---

(**54**) *Antiokas:* Antiokas VI Theos. Vz. 40 eil. — (**55**) *Turėjo bėgti.* Anot Livijaus, pabėgo į Seleukiją, anot Fl. Juozapo, į Kilikiją. — (**56**) *Dramblius*: kuriais naudojosi kovoje Demetrijus.

(**57**) *Keturių:* trijų apskričių, kurios buvo pridėtos Jūdėjai iš Samarijos, ir dar vienos, gal Akarono. — (**58**) *Dėvėti purpura...* Vz. 10,20.89. — (**59**) *Nuo Tiro ribų.* Gr. t.: nuo

dit ei potestatem bibendi in au-
ro, et esse in purpura, et habe-
re fibulam auream: [59] et Simonem
fratrem eius constituit ducem a
terminis Tyri usque ad fines Ae-
gypti.
[60] Et exiit Ionathas, et peram-
bulabat trans flumen civitates: et
congregatus est ad eum omnis
exercitus Syriae in auxilium, et
venit Ascalonem, et occurrerunt
ei honorifice de civitate. [61] Et abiit
inde Gazam: et concluserunt se
qui erant Gazae: et obsedit eam,
et succendit quae erant in circu-
itu civitatis, et praedatus est ea.
[62] Et rogaverunt Gazenses Iona-
than, et dedit illis dexteram: et
accepit filios eorum obsides, et
misit illos in Ierusalem: et peram-
bulavit regionem usque Damas-
cum.
[63] Et audivit Ionathas quod
praevaricati sunt principes De-
metrii in Cades, quae est in Ga-
lilaea, cum exercitu multo, volen-
tes eum removere a negotio reg-
ni: [64] et occurrit illis: fratrem au-
tem suum Simonem reliquit intra
provinciam.
[65] Et applicuit Simon ad Beth-
suram, et expugnabat eam die-
bus multis, et conclusit eos. [66] Et
postulaverunt ab eo dextras ac-
cipere, et dedit illis: et eiecit eos

tė jam auksinių indų tarnystei,
davė jam leidimą gerti iš aukso,
dėvėti purpura ir nešioti auksinę
sagtį; [59] jo gi brolį Simoną pa-
skyrė vadu nuo Tiro ribų iki Ai-
gipto sienai.
[60] Tuomet Jonatas išėjęs ėjo
per miestus anapus upės, o prie
jo susirinko visa Syrijos kariuo-
menė į pagalbą. Kai jis atėjo į
Askaloną, gyventojai išėjo iš mie-
sto jo pasitikti su pagarba. [61] Iš
čia jis nuėjo į Gazą, bet gazie-
čiai užsidarė; todėl jis apgulė ją,
kas gi buvo aplink miestą, jis
degino ir plėšė. [62] Tuomet gazie-
čiai prašė Jonatą taikos; jis davė
jiems dešinę, paėmė jų sūnus įkai-
tais ir nusiuntė juos į Jeruzalę.
Po to jis ėjo išilgai per kraštą
iki Damaskui.

[63] Ten Jonatas išgirdo, kad
Demetrijaus vadai su gausinga
kariuomene veikia prieš jį Kade-
se, kurs yra Galiliejoje, norėda-
mi pašalinti jį nuo karalystės rei-
kalų, [64] ir jis ėjo prieš juos, pa-
likęs savo brolį Simoną šalyje.

[65] Simonas apgulė Betsurą,
kovojo prieš ją daug dienų ir lai-
kė jos gyventojus uždarytus.
[66] Kadangi jie prašė jį taikos, tai
jis jiems suteikė; jis pašalino juos

---

tiriečių laiptų, t. y. nuo aukšto kalno, kurs yra šimtu varsnų atstu nuo Ptolemaidos (Fl. Juoz.). — *Iki Aigipto sienai:* iki Rinokoruros el-Ariš upeliui.

(**60**) *Upės:* Jordano. — *Syrijos kariuomenė:* kuri buvo Demetrijaus paleista ir buvo tuo paleidimu nepatenkinta. — *Askaloną:* jau šiapus Jordano. Vz. 10,75.86. — (**61**) *Gazą.* Tai vienas iš penkių didžiųjų pilistimų miestų, pietų šone prie kelio, kuriuo buvo einama iš Syrijos į Aigiptą. — (**62**) *Jų sūnus įkaitais.* Gr. t.: didžiūnų sūnus. — *Ėjo išilgai...:* iš pietvakarių į šiaurės rytus. Damaskas buvo senovės Syrijos sostinė; žydams ji niekuomet nepriklausė.

(**63**) *Demetrijaus vadai:* pasilikę ištikimais Demetrijui vadai. Jie matomai buvo nepatenkinti, kam Jonatas nori kištis į Syrijos karalystės reikalus, ir norėjo priversti jį grįžti į Jūdėją. Kadesas buvo į šiaurės vakarus nuo Meromo ežero. Plg. Joz. 12,22. — (**64**) *Šalyje:* Jūdėjoje.

(**65**) *Betsuroje.* Vz. 4,29; 6,50; 9,52.

(**67**) *Prie Genezaro vandens:* prie

inde, et cepit civitatem, et posuit
in ea presidium.
67 Et Ionathas, et castra eius
applicuerunt ad aquam Genesar,
et ante lucem vigilaverunt in cam-
po Asor. 68 Et ecce castra alieni-
genarum occurrebant in campo,
et tendebant ei insidias in mon-
tibus: ipse autem occurrit ex ad-
verso. 69 Insidiae vero exsurrexe-
runt de locis suis, et commise-
runt praelium. 70 Et fugerunt qui
erant ex parte Ionathae omnes,
et nemo relictus est ex eis, nisi
Mathathias filius Absolomi, et Iu-
das filius Calphi, princeps mili-
tiae exercitus. 71 Et scidit Iona-
thas vestimenta sua, et posuit ter-
ram in capite suo, et oravit. 72 Et
reversus est Ionathas ad eos in
praelium, et convertit eos in fu-
gam, et pugnaverunt. 73 Et vide-
runt qui fugiebant partis illius, et
reversi sunt ad eum, et inseque-
bantur cum eo omnes usque Ca-
des ad castra sua, et pervene-
runt usque illuc. 74 Et ceciderunt
de alienigenis in die illa tria mil-
lia virorum: et reversus est Io-
nathas in Ierusalem.

iš ten, paėmė miestą ir pastatė
jame įgulą.
67 Jonatas ir jo kariuomenė
sustojo prie Genezaro vandens,
o rytmetį dar neišaušus pasiekė
Asoro lygumą. 68 Štai svetimša-
lių kariuomenė ėjo priešais lygu-
moje, o kalnuose jie buvo pa-
slėpę būrį jo tykoti; jis gi ėjo prieš
juos. 69 Tuomet paslėptieji pakilo
iš savo vietų ir pradėjo kovą. 70 Vi-
si, kurie buvo Jonato pusėje, pa-
bėgo ir neliko jų nė vieno, tik Ab-
solomio sūnus Matatijas ir kariuo-
menės būrio vadas Kalpio sūnus
Jūdas. 71 Jonatas perplėšė savo
drabužius, pabarstė sau ant gal-
vos žemių ir meldėsi. 72 Po to
Jonatas sugrįžo į kovą prieš juos
ir privertė juos bėgti. 73 Tai pa-
matę jo žmonės, kurie buvo pa-
bėgę, sugrįžo prie jo, vijosi draug
su juo visus iki Kadesui į jų
stovyklą, nes jie nuėjo iki tenai.
74 Tą dieną krito iš svetimšalių
trys tūkstančiai vyrų, ir Jonatas
sugrįžo į Jeruzalę.

d) Sandoros atnaujinimas su Romėnais ir Spartiečiais ir Jonato mirtis.

Caput. XII 1 Et vidit Iona-
thas quia tempus eum iuvat, ele-

12 perskyrimas. 1 Jonatas,
matydamas, kad laikas jam pato-

Genezareto ežero. — *Asoro.* Tai bu-
vo Jozuės laikais žymiausias šiauri-
nės Palestinos miestas. Vz. Joz. 11,1
ir k. Jo vieta dabar nebežinoma. —
(68) *Svetimšalių...:* kariuomenė, ku-
rią Demetrijus buvo sau pasilikęs
(38 eil.). — *Jis gi ėjo prieš juos.* Gr.
t.: jie gi ėjo prieš jį (Jonatą). —
(69) *Pradėjo kovą:* puldami iš užpa-
kalio. — (70) *Neliko jų nė vieno...*
Jonato kareiviai, kurie nelaukė puo-
limo iš pasalų, nusigando ir pradėjo
bėgti. Su Jonatu liko tik du kariuo-
menės vadu gal su visai mažu ka-
reivių būriu. — (72) *Sugrįžo į kovą...*
Kai Jonatas, maldos sustiprintas,
drąsiai puolė priešus, tai pamatė jo
pabėgusieji kareiviai; jie grįžo ir pa-
dėjo Jonatui sumušti priešus, o pa-
skui sumuštuosius vijosi. — (73) *Į jų
stovyklą:* kurioje nugalėtieji galėjo
gintis. — *Jie nuėjo...* Anot gr. t.: jie
(žydai) sustojo tenai. Jonatas nesi-
jautė galįs paimti syrų kariuomenės
stovyklą.

git viros, et misit eos Romam
statuere, et renovare cum eis ami-
citiam: 2 et ad Spartiatas, et ad
alia loca misit epistolas secun-
dum eamdem formam:
3 et abierunt Romam, et in-
traverunt curiam, et dixerunt: Io-
nathas summus sacerdos, et gens
Iudaeorum miserunt nos, ut re-
novaremus amicitiam, et socie-
tatem secundum pristinum. 4 Et
dederunt illis epistolas ad ipsos
per loca, ut deducerent eos in
terram Iuda cum pace.
5 Et hoc est exemplum epis-
tolarum, quas scripsit Ionathas
Spartiatis: 6 IONATHAS summus
sacerdos, et seniores gentis, et
sacerdotes, et reliquus populus
Iudaeorum Spartiatis fratribus sa-
lutem. 7 Iampridem missae erant
epistolae ad Oniam summum sa-
cerdotem ab Ario, qui regnabat
apud vos, quoniam estis fratres
nostri, sicut rescriptum continet,
quod subiectum est. 8 Et susce-
pit Onias virum, qui missus fu-
erat, cum honore: et accepit epi-
stolas, in quibus significabatur
de societate, et amicitia. 9 Nos,
cum nullo horum indigeremus,
habentes solatio sanctos libros,

gus, išrinko vyrų ir siuntė juos
Romon, sustiprinti ir atnaujinti su
Romėnais prietelystės. 2 Jis siun-
tė taip pat pas Spartiečius ir į kitas
vietas laiškų tokio pat turinio.
3 Tie nuėjo Romon, atėjo į
tarybą ir tarė: Vyriausias kunigas
ir žydų tauta siuntė mus atnau-
jinti prietelystės ir draugystės,
kaip buvo seniau. 4 Romėnai įda-
vė jiems laiškų saviesiems įvai-
riose vietose, kad palydėtų juos
į Jūdo šalį ramybėje.

5 Štai nuorašas laiško, kokį
Jonatas parašė Spartiečiams: 6 Vy-
riausias kunigas Jonatas, tautos
vyresnieji, kunigai ir likusioji žy-
dų tauta siunčia broliams Spar-
tiečiams sveikinimą. 7 Jau senai
buvo atsiųstas vyriausiam kuni-
gui Onijui laiškas Arijaus, kurs
karaliavo pas jus, kad jūs mūsų
broliai, kaip parodo čia pat pri-
dedamas nuorašas. 8 Onijas pri-
ėmė su pagarba žmogų, kurs bu-
vo atsiųstas, ir gavo laišką, ku-
riame buvo kalbama apie sando-
rą ir prietelystę. 9 Nors mes nie-
ko iš to neprivalome, nes paguo-
dai turime šventas knygas, esan-
čias mūsų rankose, 10 tačiau ve-

12,1—54. Jonatas atnaujina sandorą su romėnais ir spartiečiais (1—23), vėl kariauja su Demetrijaus II vadais ir sustiprina Jūdėjos miestus (24—38), pagaliau, pasitikėjęs apgaulingais Trifono pažadais, patenka į jo rankas (39—54).

(12,1) *Vyrų.* Jų vardai žemiau 16 eil. Tokių pasiuntinių Romon anksčiau siuntė Jūdas Makabiejus (8,1...). — (2) *Pas spartiečius.* Sena ir garsi senovėje nedidelė tauta, kuri Jonato laikais nedaug beturėjo galios. Spartiečius turėjo aplankyti tie patys žydų pasiuntiniai, kurie ėjo Romon. Vz. 16 e.

(3) *Į tarybą:* į Romos senatą. — *Kaip buvo seniau.* Plg. 8,22. — (4) *Saviesiems.* Senatas davė laiškų Romos valdininkams ir Romos klausiusiems šalių kunigaikščiams.

(6) *Broliams:* tos pačios kilmės žmonėms. — (7) *Onijui laiškas Arijaus.* Žinomi trys žydų vyriausieji kunigai vardu Onijas. Jų vienas Addaus sūnus Onijas I (323 — 300 m. pirm. Kr.) buvo vyriausiuoju kunigu Arijaus I laikais (309—265). Todėl Arijaus laiškas galėjo būti jam atsiųstas tarp 309 ir 300 metų. — *Nuorašas.* Vz. 19 e. — *Nieko iš to:* nei jūsų prietelystės, nei sandoros. Onijo I laikais žydai, būdami Aigipto karaliaus globoje, jautėsi gana gerai ir neieškojo sandorų su svetimomis tautomis. — *Šventas knygas.* Jau

qui sunt in manibus nostris,
10 maluimus mittere ad vos renovare
fraternitatem, et amicitiam, ne
forte alieni efficiamur a vobis:
multa enim tempora transierunt,
ex quo misistis ad nos. 11 Nos
ergo in omni tempore sine intermissione
in diebus sollemnibus,
et ceteris, quibus oportet,
memores sumus vestri in sacrificiis,
quae offerimus, et in observationibus,
sicut fas est, et decet
meminisse fratrum. 12 Laetamur
itaque de gloria vestra. 13 Nos
autem circumdederunt multae tribulationes,
et multa praelia, et
impugnaverunt nos reges, qui
sunt in circuitu nostro. 14 Noluimus
ergo vobis molesti esse, neque
ceteris sociis, et amicis nostris
in his praeliis: 15 habuimus enim
de caelo auxilium, et liberati sumus
nos, et humiliati sunt inimici
nostri. 16 Elegimus itaque Numenium
Antiochi filium, et Antipatrem
Iasonis filium, et misimus ad
Romanos renovare cum eis amicitiam,
et societatem pristinam.
17 Mandavimus itaque eis ut veniant
etiam ad vos, et salutent
vos: et reddant vobis epistolas
nostras de innovatione fraternitatis
nostrae. 18 Et nunc benefacietis
respondentes nobis ad haec.
19 Et hoc est rescriptum epistolarum,
quod miserat Oniae:
20 Arius, rex Spartiatarum Oniae
sacerdoti magno salutem. 21 In-

lyjame siųsti pas jus atnaujinti
brolystės ir prietelystės, kad kartais
nepasidarytumėm jums svetimi;
nes daug laiko yra praėję,
kaip jūs siuntėte pas mus. 11 Taigi
mes visuomet be paliaubos
iškilmių dienomis ir kitomis, kuriose
reikia, atsimename jus aukose,
kurias aukojame, ir apeigose,
kaip pridera ir pritinka atsiminti
brolius. 12 Todėl mes džiaugiamės
jūsų garbe. 13 Mus gi iš
visur ištiko daug sielvartų ir daug
kovų, ir esantieji aplink mus karaliai
kovojo prieš mus. 14 Tačiau
tose kovose mes nenorėjome apsunkinti
jūsų, nė kitų mūsų draugų
ir prietelių, 15 nes mes turėjome
pagalbos iš dangaus; mes
buvome išgelbėti, o mūsų nepriteliai
buvo pažeminti. 16 Dabar
mes išrinkome Antioko sūnų Numenijų
ir Jazono sūnų Antipaterį
ir siuntėme pas Romėnus atnaujinti
seniau buvusios su jais prietelystės
ir draugystės. 17 Jiems
mes pavedėme ateiti taip pat pas
jus jūsų pasveikinti ir atiduoti
jums mūsų laiškų apie mūsų brolystės
atnaujinimą. 18 Dabar jūs
gerai padarysite, duodami mums
savo atsakymą.

19 Nuorašas laiško, kurį Arijus
buvo atsiuntęs Onijui, buvo
toks: 20 Spartiečių karalius Arijus
vyriausiam kunigui Onijui siun-

---

anuo laiku žydai turėjo šventų knygų rinkinį (kanoną); koks buvo tas rinkinys, paaiškėja iš 2 Mak. 2,13.14. Tos knygos buvo jiems labai šventos, tikros paguodos šaltinis. — (11) *Ir kitomis:* subatomis, jaunačio dienomis. — *Apeigose.* Gr. t.: maldose. Vulgatos žodis: observationibus tikriausiai yra perrašinėtojų klaida, vietoje: obsecrationibus. — (12) *Jūsų garbe:* laiminga būklė. Visai kitoki dabar buvo žydų būklė, jie turėjo daug sielvartų. — (13) *Aplink mus...* Plg. 5 persk. — (14) *Nenorėjome apsunkinti...* neprašėme jūsų pagalbos. — (16) *Numenijų...* Graikiški pasiuntinių vardai parodo, kad jie turėjo mokėti graikų kalbą. Jazonas gal buvo tas, kurį Jūdas siuntė Romon (8,17).

ventum est in scriptura de Spar-
tiatis, et Iudaeis, quoniam sunt
fratres, et quod sunt de genere
Abraham. 22 Et nunc ex quo
haec cognovimus, benefacitis scri-
bentes nobis de pace vestra: 23 Sed
et nos rescripsimus vobis: Pe-
cora nostra et possessiones no-
strae, vestrae sunt: et vestrae,
nostrae: mandavimus itaque haec
nunciari vobis.
24 Et audivit Ionathas quo-
niam regressi sunt principes De-
metrii cum exercitu multo supra
quam prius, pugnare adversus
eum. 25 et exiit ab Ierusalem, et
occurrit eis in Amathite regione:
non enim dederat eis spatium ut
ingrederentur regionem eius. 26 Et
misit speculatores in castra eo-
rum: et reversi renunciaverunt
quod constituunt supervenire illis
nocte. 27 Cum occidisset autem
sol, praecepit Ionathas suis vigi-
lare, et esse in armis paratos ad
pugnam tota nocte, et posuit cus-
todes per circuitum castrorum.
28 Et audierunt adversarii quod
paratus est Ionathas cum suis in
bello: et timuerunt, et formida-
verunt in corde suo: et accende-
runt focos in castris suis. 29 Io-
nathas autem, et qui cum eo erant,
non cognoverunt usque mane:
videbant autem luminaria arden-
tia, 30 et secutus est eos Ionathas,
et non comprehendit eos: trans-
ierant enim flumen Eleutherum.

čia sveikinimą. 21 Atrasta viena-
me rašte apie Spartiečius ir Žy-
dus, kad jie esą broliai ir kad esą
iš Abraomo giminės. 22 Dabar,
kai mes tai sužinojome, jūs gerai
padarysite, parašydami mums apie
savo laimę. 23 Bet ir mes vėl jums
rašome. Mūsų gyvuliai ir mūsų lo-
bis yra jūsų, ir jūsieji yra mūsų.
Taigi mes pavedėme duoti jums
apie tai žinią.
24 Tuo tarpu Jonatas išgirdo,
kad Demetrijaus vadai sugrįžo
su daug gausingesne, kaip pirma,
kariuomene kovoti prieš jį. 25 Jis
išėjo iš Jeruzalės ir sutiko juos
Amaties šalyje, nes nedavė jiems
laiko įeiti į savo šalį. 26 Pasiųsti
į stovyklą žvalgai, sugrįžo ir pra-
nešė, kad jie nusistatę pulti jį
nakčia. 27 Saulei nusileidus, Jona-
tas įsakė saviesiems budėti ir ne-
padedant ginklų būti prisirengu-
siems į kovą per visą naktį; be
to, jis pastatė sargų aplink sto-
vyklą. 28 Priešai išgirdo, kad Jo-
natas su savaisiais yra prisiren-
gęs kovoti; jie nusigando ir pa-
būgo savo širdyje ir uždegė ug-
niakurus savo stovykloje. 29 Jo-
natas gi ir su juo buvusieji to
nepatėmijo iki rytui, nes jie matė
degančius ugniakurus. 30 Jonatas
vijosi juos, bet nepavijo, nes jie
buvo perėję Eleutero upę.

---

(21) *Viename rašte.* Koks buvo tas raštas, visai nežinoma. Kad spartiečiai būtų buvę Abraomo ainiai, nėra jokių įrodymų. Tačiau tas raštas buvo matomai įtikinęs bent Arijaus laikų spartiečius, kad jie žydų broliai. Toki pat nuomonė buvo susidariusi po Arijaus laiško ir žydų liaudyje (2 Mak. 5,9). — (23) *Mūsų gyvuliai ir...* Gal tai patarlinis išsireiškimas, kuriuo žadama visokeriopa pagalba.

(24) *Demetrijaus vadai...:* tie patys, prieš kuriuos Jonatui jau teko kovoti Kadese. Vz. 11,63... — (25) *Amaties:* Emato, kurs buvo prie šiaurinės Palestinos sienos. — (28) *Uždegė ugniakurus:* kuriuos tuojau slapčia paliko. — (30) *Eleutero upę.* Vz. 11,7. Ta upė buvo siena tarp Penikijos ir Syrijos; į tikrąją gi Syriją Jonatas su savo kariuomene nenorėjo eiti.

31 Et divertit Ionathas ad Arabes, qui vocantur Zabadaei, et percussit eos, et accepit spolia eorum. 32 Et iunxit, et venit Damascum, et perambulabat omnem regionem illam.
33 Simon autem exiit, et venit usque ad Ascalonem, et ad proxima praesidia: et declinavit in Ioppen, et occupavit eam (34 audivit enim quod vellent praesidium tradere partibus Demetrii) et posuit ibi custodes ut custodirent eam.
35 Et reversus est Ionathas, et convocavit seniores populi, et cogitavit cum eis aedificare praesidia in Iudaea, 36 et aedificare muros in Ierusalem, et exaltare altitudinem magnam inter medium arcis et civitatis, ut separaret eam a civitate, ut esset ipsa singulariter, et neque emant, neque vendant. 37 Et convenerunt, ut aedificarent civitatem: et cecidit murus, qui erat super torrentem ab ortu solis, et reparavit eum, qui vocatur Caphetetha: 38 et Simon aedificavit Adiada in Sephela, et munivit eam, et imposuit portas, et seras.
39 Et cum cogitasset Tryphon regnare Asiae, et assumere diadema, et extendere manum in

31 Iš ten Jonatas pasuko prieš arabus, kurie vadinosi zabadiečiais, sumušė juos ir paėmė jų grobį. 32 Paskui jis pakilo, atvyko į Damaską ir ėjo per visą aną kraštą.
33 Simonas gi išėjo ir atėjo iki Askalonui ir iki artimų tvirtovių, pasuko į Jopę ir paėmė ją, 34 nes jis buvo girdėjęs, kad jie norį atiduoti tvirtovę Demetrijaus šalininkams; tenai jis pastatė sargybą jos saugoti.
35 Sugrįžęs Jonatas sušaukė tautos vyresniuosius ir nusistatė su jais pastatyti tvirtovių Jūdėjoje, 36 taisyti sienas Jeruzalėje, išvesti aukštą mūrą tarp pilies ir miesto, kad ją atskirtų nuo miesto, kad ji būtų pati viena ir kad ten nebebūtų galima nei pirkti, nei parduoti. 37 Taigi jie susirinko statyti miesto. Tuo tarpu mūras, kurs buvo prie upelio saulėtekių šone, nugriuvo, ir Jonatas pastatė jį; jis vadinosi Kapeteta. 38 Simonas pastatė Adiadą Sefeloje ir ją sustiprino; jis įstatė vartus ir užkaiščius.
39 Tuo metu Trifonas buvo nutaręs karaliauti Azijoje, pasiimti sau vainiką ir ištiesti ranką

---

(31) *Zabadiečius.* Spėjama, kad ta tautelė gyvenusi netoli nuo Damasko, ten, kur yra vieta, dabar vadinama Zebdini. — (32) *Ėjo per visą...:* sklaidydamas Demetrijaus šalininkus.

(33) *Simonas gi...* Simonas buvo Antioko paskirtas vadu šituose miestuose, kurie buvo pasisakę už Demetrijų. Plg. 11,59. — *Jopę.* Tą miestą jau anksčiau buvo paėmęs Jonatas. Vz. 10,75.

(36) *Aukštą mūrą...* Antioko Eupatorio įsakymu Jeruzalės sienos dalis buvo nugriauta. Jonatas nori atstatyti, kas buvo sugriauta, ir labai aukšta siena atskirti miestą nuo syrų įgulos pilyje, kad pasunkintų įgulai maisto gavimą. — (37) *Prie upelio:* prie Kedrono slėnio. — *Kapeteta.* Gr. Chafenatha. Gal taip vadinosi bokštas, ar atskira sienos dalis. — (38) *Adiadą Sefeloje.* Vz. 1 Ezdro 2,33; Neem. 7,37. Tai buvo svarbi vieta ginti nuo syrų puolimų pajūrio lygumai tarp Jopės ir Gazos.

(39) *Karaliauti Azijoje.* Syrijos karaliai turėjo ir Azijos karalių vardą. Plg. 11,13. — *Ištiesti ranką...* Trifonas iš tikrųjų truputį vėliau nužudė Antioką VI. Vz. 13,31. — (40) *Į Betsaną.* Plg. 5,32.

Antiochum regem: 40 timens ne
forte non permitteret eum Iona-
thas, sed pugnaret adversus eum,
quaerebat comprehendere eum,
et occidere. Et exurgens abiit in
Bethsan.
41 Et exivit Ionathas obviam
illi cum quadraginta millibus vi-
rorum electorum in praelium, et
venit Bethsan. 42 Et vidit Tryphon
quia venit Ionathas cum exer-
citu multo ut extenderet in eum
manus, timuit. 43 Et excepit eum
cum honore, et commendavit eum
omnibus amicis suis, et dedit ei
munera: et praecepit exercitibus
suis ut obedirent ei, sicut sibi.
44 Et dixit Ionathae: Ut quid ve-
xasti universum populum, cum
bellum nobis non sit? 45 Et nunc
remitte eos in domos suas: elige
autem tibi viros paucos, qui te-
cum sint, et veni mecum Ptole-
maidam, et tradam eam tibi, et
reliqua praesidia, et exercitum, et
universos praepositos negotii, et
conversus abibo: propterea enim
veni.
46 Et credidit ei, et fecit sicut
dixit: et dimisit exercitum, et abie-
runt in terram Iuda. 47 Retinuit
autem secum tria millia virorum:
ex quibus remisit in Galilaeam
duo millia, mille autem venerunt
cum eo. 48 Ut autem intravit Pto-
lemaidam Ionathas clauserunt por-
tas civitatis Ptolemenses: et com-
prehenderunt eum: et omnes, qui
cum eo intraverant, gladio inter-
fecerunt.
49 Et misit Tryphon exercitum,
et equites in Galilaeam, et in cam-

prieš karalių Antioką. 40 Bijoda-
mas, kad Jonatas jo nesukliudy-
tų ir nekovotų prieš jį, jis ieško-
jo progos sugauti jį ir užmušti.
Pakilęs jis nuėjo į Betsaną.
41 Jonatas išėjo prieš jį su ke-
turiomis dešimtimis tūkstančių
rinktinių vyrų į kovą ir atėjo į
Betsaną. 42 Trifonas, pamatęs, kad
Jonatas atėjo su gausinga kariuo-
mene ištiesti prieš jį rankos, pa-
būgo; 43 jis priėmė jį su pagar-
ba, pristatė jį visiems savo prie-
teliams, davė jam dovanų, įsakė
savo kariuomenei klausyti jo kaip
savęs 44 ir tarė Jonatui: Kam gi
tu varginai visus šituos žmones,
kad tarp mudviejų nėra karo?
45 Taigi siųsk dabar juos į jų na-
mus, pasirink sau nedaug vyrų,
kad jie būtų su tavim, ir eik su
manim į Ptolemaidą; aš tau ati-
duosiu ją ir kitas tvirtoves, ka-
riuomenę ir visus reikalų virši-
ninkus ir apsigręžęs eisiu sau,
nes todėl aš atėjau.
46 Jis įtikėjo jam, padarė, kaip
anas buvo pasakęs, ir paleido ka-
riuomenę, kad ji grįžtų į Jūdo
šalį. 47 Su savim jis paliko tris
tūkstančius vyrų; iš jų du tūks-
tančiu nusiuntė į Galilieją, tūks-
tantis gi ėjo su juo. 48 Bet kaip
tik Jonatas įėjo į Ptolemaidą, gy-
ventojai uždarė miesto vartus ir
sugavo jį, visus gi, kurie buvo
įėję draug su juo, jie užmušė ka-
laviju.
49 Trifonas pasiuntė kariuo-
menę ir raitariją į Galilieją ir į

---

(42) *Ištiesti...* Anot. gr. t.: (Trifonas) ištiesti prieš jį (Jonatą) ranką bijojo. — (45) *Atiduosiu ją ir kitas...* Jau Demetrijus I buvo pažadėjęs Jonatui Ptolemaidą (plg. 10,39). Kitos čia minimos tvirtovės buvo prie Tarpžemės jūros iki Jopei.

(49) *Didelę lygumą:* Ezdrelono slėnį. — *Palydovų:* tų 2000, kuriuos Jonatas buvo palikęs Galiliejoje. —

pum magnum ut perderent om-
nes socios Ionathae. 50 At illi cum
cognovissent quia comprehensus
est Ionathas, et periit, et omnes,
qui cum eo erant, hortati sunt
semetipsos, et exierunt parati in
praelium. 51 Et videntes hi, qui
insecuti fuerant, quia pro anima
res est illis, reversi sunt: 52 illi
autem venerunt omnes cum pa-
ce in terram Iuda. Et planxerunt
Ionathan, et eos, qui cum ipso
fuerant, valde: et luxit Israel lu-
ctu magno.

53 Et quaesierunt omnes gen-
tes, quae erant in circuitu eorum,
conterere eos. dixerunt enim:
54 Non habent principem, et adiu-
vantem: nunc ergo expugnemus
illos, et tollamus de hominibus
memoriam eorum.

didelę lygumą išžudyti visų Jo-
nato palydovų. 50 Bet jie, gavę
žinią, kad Jonatas sugautas ir kad
jis ir visi su juo buvusieji žuvo,
padrąsino vieni kitus ir išėjo pri-
sirengę į kovą. 51 Tie, kurie juos
vijosi, pamatę, kad jie nori kovoti
dėl savo gyvybės, sugrįžo. 52 Taip
jie visi parėjo ramiai į Jūdo šalį.
Jie labai raudojo Jonato ir tų, ku-
rie su juo buvo, ir Izraėlis gedė-
jo dideliu gedulu.

53 Visos tautos, buvusios ap-
link juos, tykojo sunaikinti jų,
nes jie sakė: 54 Jie neturi kuni-
gaikščio ir padėjėjo, taigi dabar
kovokime prieš juos ir išdildyki-
me iš žmonių tarpo jų atsimini-
mą.

3. Simono darbai. a) Simonas pradeda vadovauti tautai.

Caput XIII. 1 Et audivit Si-
mon quod congregavit Tryphon
exercitum copiosum ut veniret
in terram Iuda, et attereret eam.
2 Videns quia in tremore po-
pulus est, et in timore, ascendit
Ierusalem, et congregavit popu-
lum: 3 et adhortans dixit: Vos sci-
tis quanta ego, et fratres mei, et
domus patris mei fecimus pro
legibus, et pro sanctis praelia, et

13 perskyrimas. 1 Tuo tar-
pu Simonas išgirdo, jog Trifo-
nas surinko gausingą kariuome-
nę, kad eitų į Jūdo šalį ir ją nai-
kintų.
2 Matydamas, kad tauta buvo
apimta išgąsčio ir baimės, jis pa-
kilo į Jeruzalę ir surinko tautą.
3 Drąsindamas ją jis sakė: Jūs ži-
note, kokias dideles kovas kovo-
jame aš, mano broliai ir mano

(**50**) *Kad jis žuvo.* Ta žinia buvo netikra, nes Jonatas dar nebuvo užmuštas. Plg. 13,12.15.

(**54**) *Padėjėjo:* talkininko. Abudu, Trifonas ir Demetrijus, kurie dabar varžėsi dėl Syrijos sosto, buvo žydams nepalankūs.

13,1—14,49. Simonas, stojęs savo brolio vieton, veltui mėgina jį išvaduoti. Jonatas užmušamas draug su savo sūnumis (13,1—24). Simonas pastato žuvusiam Jonatui paminklą (25—30). Jis stoja Demetrijaus II pusėn (31—40), paima Gazą bei Jeruzalės pilį ir paskiria savo sūnų Joną kariuomenės vadu (41—54). Demetrijui II patekus į partų nelaisvę, žydai gyvena ramybėje (14,1 — 15). Simonas atnaujina sandorą su spartiečiais ir romėnais (16—24a), žydų gi tauta viešu dokumentu paskelbia Simono ir kitų Makabiejų nuopelnus tautai (24b—49).

(**13,2**) *Apimta išgąsčio...* Jonato sugavimas buvo didelis smūgis visai tautai; jo netekus, tauta galėjo susi-

angustias quales vidimus: [4] ho-
rum gratia perierunt fratres mei
omnes propter Israel, et relictus
sum ego solus. [5] Et nunc non mi-
hi contingat parcere animae meae
in omni tempore tribulationis: non
enim melior sum fratribus meis.
[6] Vindicabo itaque gentem me-
am, et sancta natos quoque no-
stros, et uxores: quia congrega-
tae sunt universae gentes conte-
rere nos inimicitiae gratia. [7] Et
accensus est spiritus populi si-
mul ut audivit sermones istos:
[8] et responderunt voce magna di-
centes: Tu es dux noster loco Iu-
dae, et Ionathae fratris tui: [9] pu-
gna praelium nostrum: et omnia,
quaecumque dixeris nobis, facie-
mus.

[10] Et congregans omnes vi-
ros bellatores, acceleravit consum-
mare universos muros Ierusalem,
et munivit eam in gyro. [11] Et mi-
sit Ionathan fillium Absalomi et
cum eo exercitum novum in Iop-
pen, et eiectis his, qui erant in
ea, remansit illic ipse.

[12] Et movit Tryphon a Ptole-
maida cum exercitu multo, ut ve-
niret in terram Iuda, et Ionathas
cum eo in custodia. [13] Simon au-
tem applicuit in Addus contra fa-
ciem campi. [14] Et ut cognovit
Tryphon quia surrexit Simon lo-
co fratris sui Ionathae: et quia
commissurus esset cum eo prae-
lium, misit ad eum legatos, [15] di-

tėvo namai dėl įstatymų ir dėl
šventyklos ir kokių matėme su-
spaudimų. [4] Dėl to žuvo visi ma-
no broliai už Izraėlį, ir likau aš
vienas. [5] Ir dabar saugok, Dieve,
kad aš gailėčiaus savo gyvybės
visą šitą sielvarto laiką! nes aš
ne geresnis už savo brolius. [6] Tai-
gi aš keršysiu už savo tautą ir
šventyklą, taip pat už mūsų vai-
kus ir pačias, nes visos tautos
susirinko sutrinti mūsų, vaduo-
damies neprietelyste. [7] Tautos
dvasia užsidegė, kaip tik ji išgir-
do šituos žodžius, [8] ir jie atsa-
kė garsiu balsu, tardami: Tu mū-
sų vadas Jūdo ir savo brolio Jo-
nato vietoje; [9] kovok mūsų kovą,
o mes darysime visa, ką tik tu
mums sakysi.

[10] Tuomet rinkdamas visus
vyrus kovotojus, jis pasiskubino
baigti visas Jeruzalės sienas ir
sustiprino ją aplinkui. [11] Po to
jis siuntė Absalomio sūnų Jona-
tą ir su juo naujos kariuomenės
į Jopę, kurs, išvaręs jos gyven-
tojus, pats tenai pasiliko.

[12] Tuo tarpu Trifonas išėjo
su didele kariuomene iš Ptole-
maidos, kad eitų į Jūdo šalį. Bu-
vo su juo ir Jonatas kaip kali-
nys. [13] Simonas sustojo Adduse
ties lyguma. [14] Kaip tik Trifonas
patyrė, kad savo brolio Jonato
vietoje pakilo Simonas ir rengia-
si kovoti prieš jį, jis siuntė pas
jį pasiuntinių, [15] kad sakytų: Dėl

---

laukti didelių nelaimių, todėl ji bijojo Trifono. — (4) *Likau aš vienas...* Simonas, kaip ir kiti žydai, manė, kad sugautas Jonatas buvo jau nužudytas. — (8) *Tu mūsų vadas...* Tuo pačiu Simonas buvo tautos susirinkimo pripažintas ir vyriausiuoju kunigu (plg. 13,36 ir 14,35).

(10) *Baigti visas...* Plg. 12,36. — (11) *Abasalomio sūnų.* Vienas Abasalomio sūnus yra paminėtas 11,70. Jonatas gal buvo antras to paties Absalomio sūnus. — *Išvaręs...* Gyvenusiais Jopėje pagonimis nebuvo galima pasitikėti, todėl jie visai išvaromi iš miesto ir jų vietoje apgyvendinami žydai.

(12) *Kalinys:* todėl dar tebebuvo gyvas (plg. 12,50). — (13) *Adduse.* Gr. t.: Adida, ta pati vieta, kaip ir 12,38. — (15) *Dėl pinigų...* Jonatas buvo apsiėmęs mokėti kai kuriuos

cens: Pro argento, quod debebat
frater tuus Ionathas in ratione re-
gis, propter negotia, quae habuit,
detinuimus eum. 16 Et nunc mit-
te argenti talenta centum, et duos
filios eius obsides, ut non dimis-
sus fugiat a nobis, et remitte-
mus eum. 17 Et cognovit Simon
quia cum dolo loqueretur secum,
iussit tamen dari argentum, et pu-
eros: ne inimicitiam magnam su-
meret ad populum Israel, dicen-
tem: 18 Quia non misit ei argen-
tum, et pueros, propterea periit.
19 Et misit pueros, et centum ta-
lenta: et mentitus est, et non di-
misit Ionathan.

20 Et post haec venit Tryphon
intra regionem, ut contereret eam:
et gyraverunt per viam, quae du-
cit Ador: et Simon, et castra eius
ambulabant in omnem locum quo-
cumque ibant. 21 Qui autem in
arce erant, miserunt ad Trypho-
nem legatos, ut festinaret venire
per desertum, et mitteret illis ali-
monias. 22 Et paravit Tryphon
omnem equitatum, ut veniret illa
nocte: erat autem nix multa val-
de, et non venit in Galaaditim.
23 Et cum appropinquasset Bas-
caman, occidit Ionathan, et filios
eius illic. 24 Et convertit Tryphon,
et abiit in terram suam.

pinigų, kuriuos tavo brolis Jona-
tas buvo skolingas karaliaus iž-
dui, dėl reikalų, kuriuos jis turė-
jo, mes sulaikėme jį. 16 Atsiųsk
dabar šimtą talentų sidabro ir du
jo sūnu įkaitais, kad paleistas ne-
pabėgtų nuo mūsų, ir mes grą-
žinsime jį. 17 Simonas suprato,
kad jis jam kalba apgaulingai,
tačiau liepė duoti sidabro ir vai-
kus, kad nenusipelnytų sau di-
delės neapykantos iš Izraėlio tau-
tos pusės, kuri būtų sakiusi: 18 Ka-
dangi nesiuntė jam pinigų ir vai-
kų, todėl jis žuvo. 19 Taigi jis iš-
siuntė vaikus ir šimtą talentų; bet
Trifonas nesilaikė žodžio ir ne-
paleido Jonato.
20 Po to Trifonas atėjo į šalį
jos naikinti. Jie ėjo aplinkiniu ke-
liu, kuriuo einama į Adorą; taip
pat Simonas su savo kariuomene
ėjo į visas vietas, kur tik anie ėjo.
21 Buvusieji pilyje siuntė pas Tri-
foną pasiuntinių, kad pasiskubin-
tų ateiti per tyrumą ir atsiųstų
jiems maisto. 22 Trifonas priren-
gė visą raitariją, kad ateitų tą pa-
čią naktį; bet buvo labai daug
sniego, ir jie neatėjo į Galaado
šalį. 23 Prisiartinęs prie Baskama-
no, jis užmušė tenai Jonatą ir jo
sūnus. 24 Po to Trifonas apsigrę-
žė ir nuėjo į savo šalį.

---

mokesčius Demetrijui; kai šitas bu-
vo pašalintas, jis nebegalėjo tai pa-
daryti. Bet Trifonas čia naudojasi
melu, kad pateisintų savo pasielgi-
mą. Tikra Jonato suėmimo priežastis
nurodyta 12,40. — (17) *Kuri būtų sa-
kiusi...* Jei Simonas būtų atsisakęs
patenkinti Trifono reikalavimą, žydų
tauta būtų galėjusi kaltinti Simoną,
būk jis noris pasinaudoti savo brolio
nelaime, kad galėtų paimti jo vietą.
(20) *Į Adorą.* Miestelis prie Jū-
dėjos pietų sienos. Vz. 2 Kron. 11,9.
— *Į visas vietas...* Simonas mato-
mai norėjo neleisti Trifonui įsiveržti
į Jūdėjos sienas. Trifonas, kaip se-
niau kiti syrų vadai (4,49 ir 6,31),
bando pasiekti Jūdėją iš Idumėjos. —
(21) *Buvusieji pilyje:* jie čia buvo
apsupti (12,36). — *Per tyrumą:* per
Tekuos tyrumą, tarp Jeruzalės ir
Mirties jūros (2 Kron. 20,20). — (22)
Ir jis neatėjo... Gr. t.: jis neatėjo
(į Jeruzalę), bet pakilo ir atvyko į
Galaado šalį. — Taip Trifonas išsi-
žadėjo savo sumanymo pulti Jeru-
zalę. — (23) *Prie Baskamano:* Gala-
ado šalyje. — *Jonatą ir...* Gr. t.:

25 Et misit Simon, et accepit
ossa Ionathae fratris sui, et se-
pelivit ea in Modin civitate pa-
trum eius. 26 Et planxerunt eum
omnis Israel planctu magno, et
luxerunt eum dies multos.
27 Et aedificavit Simon super
sepulchrum patris sui et fratrum
suorum aedificium altum visu, la-
pide polito retro et ante: 28 Et
statuit septem pyramidas, unam
contra unam patri et matri, et
quattuor fratribus 29 et his circum-
posuit columnas magnas: et su-
per columnas arma, ad memoriam
aeternam: et iuxta arma naves
sculptas, quae viderentur ab om-
nibus navigantibus mare. 30 Hoc
est sepulchrum, quod fecit in Mo-
din, usque in hunc diem.
31 Tryphon autem cum iter
faceret cum Antiocho rege ado-
lescente, dolo occidit eum. 32 Et
regnavit loco eius, et imposuit
sibi diadema Asiae, et fecit pla-
gam magnam in terra.
33 Et aedificavit Simon praesi-
dia Iudaeae, muniens ea turribus
excelsis, et muris magnis, et por-
tis, et seris: et posuit alimenta
in munitionibus.
34 Et elegit Simon viros, et
misit ad Demetrium regem ut fa-

25 Tuomet Simonas nusiuntęs
paėmė savo brolio Jonato kaulus
ir palaidojo juos jo tėvų mieste
Modine. 26 Visas Izraėlis raudojo
jo dideliu raudojimu ir gedėjo jo
daugelį dienų.
27 Simonas pastatė ant savo
tėvo ir savo brolių kapo iš tolo
matomą aukštą pastatą iš plyno
akmens užpakalyje ir priešakyje.
28 Be to, jis pastatė septynias pi-
ramides vieną ties kita savo tė-
vui, motinai ir keturiems broliams.
29 Aplink jas jis pastatė didelių
šulų, o ant šulų padėjo ginklų
amžinai atminčiai, greta ginklų bu-
vo įraižytų laivų, kad jie būtų ma-
tomi visiems, kurie plaukia jūra.
30 Tas kapo paminklas, kurį jis
pastatė Modine, yra iki šiai dienai.
31 Trifonas, būdamas kelionėje
su jaunu karaliumi Antioku, kla-
stingai užmušė jį. 32 Jis ėmė ka-
raliauti jo vietoje ir užsidėjo sau
Azijos vainiką, ir jis padarė daug
pikta šalyje.
33 Tuo tarpu Simonas atstatė
Jūdėjos tvirtoves, sustiprindamas
jas aukštais bokštais, didelėmis
sienomis, vartais ir užkaiščiais,
ir atgabeno į tvirtoves maisto.
34 Simonas išrinko taip pat
žmonių ir siuntė juos pas kara-

Jonatą, ir jis buvo ten palaidotas.
(25) *Modine.* *Vz.* **1,70.**
(28) *Septynias...* Septintąją buvo paskyręs pats sau. — *(29) Laivų, kad...* Laivų atvaizdai turėjo priminti užkariavimą Jopės, iš kurios žydams buvo atviras kelias į jūrą (plg. 12,33). Modino miestelis gana toli nuo jūros; didelis jame pastatytas paminklas galėjo būti šiek tiek matomas plaukiantiems jūra, bet ne jo smulkmenos. — (30) *Iki šiai dienai:* iki tam metui, kuriuo buvo parašyta 1 Mak. knyga.
(31) *Užmušė jį...* Sąryšyje su Jonato nužudymu čia pat minimas ir jauno karaliaus Antioko nužudymas, nors iš tikrųjų jis įvyko žymiai vėliau, būtent, kai Demetrijus buvo pradėjęs savo žygį prieš medus (14,1...). Anot Tito Livijaus, Trifonas įsakęs gydytojui padaryti dešimties metų Antiokui žaizdos operaciją taip, kad vaikas turėjo mirti. — (32) *Azijos vainiką.* Plg. 8,6. — *Daug pikta:* savo ištvirkimu ir nuolatinėmis kovomis, ypač prieš buvusio karaliaus šalininkus.
(34) *Pas karalių Demetrijų:* kurs, Trifonui įsigalėjus Antiokijoje, buvo pasitraukęs į valstybės pasienį, gal į rytų provincijas. — *Plėšikavimai.* Trifonas buvo visų pirma neteisėtai pasisavinęs Syrijos sostą; todėl Simo-

cecet remissionem regioni: quia
actus omnes Tryphonis per direp-
tionem fuerant gesti. 35 Et De-
metrius rex ad verba ista respon-
dit ei, et scripsit epistolam talem:
36 REX Demetrius Simoni sum-
mo sacerdoti, et amico regum, et
senioribus, et Genti Iudaeorum
salutem. 37 Coronam auream, et
bahem, quam misistis, suscepi-
mus: et parati sumus facere vo-
biscum pacem magnam, et scri-
bere praepositis regis remittere
vobis quae indulsimus. 38 Quae-
cumque enim constituimus, vo-
bis constant. Munitiones, quas
aedificastis, vobis sint. 39 Remitti-
mus quoque ignorantias, et pec-
cata usque in hodiernum diem,
et coronam, quam debebatis: et
siquid aliud erat tributarium in
Ierusalem, iam non sit tributarium.
40 Et si qui ex vobis apti sunt
conscribi inter nostros, conscri-
bantur, et sit inter nos pax.

41 Anno centesimo septuage-
simo ablatum est iugum Gentium
ab Israel. 42 Et coepit populus
Israel scribere in tabulis, et ges-
tis publicis, anno primo sub Si-
mone summo sacerdote, magno
duce, et principe Iudaeorum.
43 In diebus illis applicuit Si-
mon ad Gazam, et circumdedit
eam castris, et fecit machinas, et

lių Demetrijų, kad jis suteiktų
lengvatų šaliai, nes visi Trifono
veiksmai buvo plėšikavimai. 35 Ka-
ralius Demetrijus atsakė jam į tuos
žodžius ir parašė tokį laišką: 36 Ka-
ralius Demetrijus vyriausiam ku-
nigui ir karalių prieteliui Simo-
nui, vyresniesiems ir žydų tautai
siunčia sveikinimą. 37 Auksinį vai-
niką ir palmę, kurią jūs siuntėte,
mes gavome; mes esame pasiry-
žę padaryti su jumis pilną taiką
ir parašyti karaliaus viršininkams,
kad padarytų jums lengvatas, ku-
rias mes suteikėme. 38 Nes visa,
ką mes nutarėme, pasilieka jums
galioje; tvirtovės, kurias pastatėte,
tebūnie jums. 39 Mes atleidžiame
taip pat nusižengimus ir nusikal-
timus iki šiai dienai, ir vainiką,
kurį jūs turėjote duoti; ir jei dar
kas kita buvo apdėta mokesčiais
Jeruzalėje, tegul jau nebūna lai-
koma apdėta. 40 Jei kai kurie jū-
sų tinka būti priimtais į mūsų
kariuomenę, tebūnie priimti, ir te-
būna tarp mūsų taika.
41 Šimtas septynias dešimtais
metais pagonių jungas buvo nu-
imtas nuo Izraėlio. 42 Izraėlio tau-
ta pradėjo rašyti lentose ir vie-
šuose raštuose: Pirmais vyriau-
siojo kunigo, didžiojo vado ir žy-
dų kunigaikščio Simono metais.
43 Anuo metu Simonas nuė-
jo prie Gazos ir apsupo ją ka-
riuomene; jis pasidarė karo pa-

---

nas nori susidėti su Demetrijumi, prieš kurį anksčiau kovojo (plg. 11, 63...). Jis prašo jį patvirtinti anksčiau suteiktas Jūdėjai lengvatas (11, 28...). — **(35)** *Demetrijus atsakė...* Demetrijus pasiskubino patenkinti Simono prašymą, nes dabar sąjungininkas buvo jam labai reikalingas. — **(36)** *Prieteliui.* Plg. 10,16.19.75; 11,27 ir k. — **(37)** *Palmę:* dailiai iš aukso padarytą palmės šaką. Plg. 2 Mak. 14,4. — *Pilną:* pastovią.

(41) *Šimtas...* 142 m. pirm. Kr. — *Jungas buvo nuimtas.* Nors Jūdėja ir toliau pasiliko Syrijos valstybės dalis, bet ji dabar turėjo daugiau savarankiškumo ir nebebuvo syrų slėgiama.

(43) *Prie Gazos.* Tikriau: prie Gazaros. Plg. 14,7.34. — *Karo pabūklų:* ypatingą nesenai Demetrijaus Poliorketo sugalvotą bokštą ant tekinių, kurio pagalba buvo pramušamos apgulto miesto sienos. Gr.

applicuit ad civitatem, et percus-
sit turrem unam, et comprehen-
dit eam. 44 Et eruperant qui erant
intra machinam in civitatem: et
factus est motus magnus in ci-
vitate. 45 Et ascenderunt qui erant
in civitate cum uxoribus, et filiis
supra murum scissis tunicis suis,
et clamaverunt voce magna, po-
stulantes a Simone dextras sibi
dari, 46 et dixerunt: Non nobis
reddas secuundum malitias nos-
tras, sed secundum misericordias
tuas. 47 Et flexus Simon non de-
bellavit eos: eiecit tamen eos de
civitate, et mundavit aedes, in qui-
bus fuerant simulacra, et tunc
intravit in eam cum hymnis be-
nedicens Dominum: 48 et eiecta ab
ea omni immunditia, collocavit in
ea viros, qui legem facerent: et
munivit eam, et fecit sibi habi-
tationem.

49 Qui autem erant in arce Ie-
rusalem, prohibebantur egredi et
ingredi regionem, et emere, ac
vendere: et esurierunt valde, et
multi ex eis fame perierunt, 50 et
clamaverunt ad Simonem ut dex-
tras acciperent: et dedit illis: et
eiecit eos inde, et mundavit ar-
cem a contaminationibus: 51 et
intraverunt in eam tertia et vige-
sima die secundi mensis, anno
centesimo septuagesimo primo
cum laude, et ramis palmarum,
et cinyris, et cymbalis, et nablis,
et hymnis, et canticis, quia con-

buklų, prisiartino prie miesto,
puolė vieną bokštą ir paėmė jį.
44 Tie, kurie buvo karo pabukle,
įsiveržė į miestą, ir mieste pasi-
darė didelis sujudimas. 45 Tuo-
met miesto gyventojai su pačio-
mis ir vaikais užkopo ant sienos,
perplėšę savo jupas, ir šaukė gar-
siu balsu, prašydami Simoną duo-
ti jiems dešinę; 46 jie sakė: Neat-
silygink mums, žiūrėdamas mū-
sų piktumo, bet savo gailestin-
gumo. 47 Palenktas Simonas ne-
bekovojo prieš juos, tačiau jis iš-
varė juos iš miesto ir išvalė na-
mus, kuriuose buvo stabų; po to
jis įėjo į jį su giesmėmis, garbin-
damas Viešpatį. 48 Pašalinęs iš jo
visokį nešvarumą, jis apgyvendi-
no jame žmonių, kurie laikėsi
įstatymo; jis sustiprino jį ir pada-
rė jame sau būstinę.

49 Buvusiems Jeruzalės pilyje
nebuvo leidžiama išeiti ir įeiti į
šalį, pirkti ir parduoti, todėl jie
kentė didelį badą, ir daug jų žu-
vo badu. 50 Tuomet jie šaukėsi į
Simoną, kad duotų jiems dešinę,
ir jis sutiko; jis išmetė juos iš
ten ir apvalė pilį nuo sutepimų.
51 Jie įėjo į ją dvidešimt trečią
antrojo mėnesio dieną šimtas
septynias dešimtis pirmais metais
su dėkojimo giesmėmis, palmių
šakomis, arpomis ir kimbolais,
kanklėmis, imnais ir giesmėmis,
nes buvo išnaikintas didelis ne-

---

jis vadinosi ἑλέπολις, miesto ėmėjas. Anot Diodoro Sic., jo šonų ilgis buvęs 45 mastai, aukštis 90 mastų, tekiniai gi buvę 8 mastais aukšti. Simonas buvo, be abejo, pasidirbęs sau daug mažesnį sienų ėmėją. — (44) *Kurie buvo karo pabūkle...* Didelis miesto ėmėjas buvo net devyniais aukštais, kuriuose buvo vietos šaunamiems įtaisymams ir nemažam kareivių būriui; iš čia jiems buvo nesunku patekti ant apgulto miesto sienos ir įsiveržti į patį miestą. — (47) *Jis išvarė...* Simonas padarė iš Gazaros žydų miestą; paskui jis atidavė jį savo sūnui Jonui (54 e.).

(49) *Nebuvo leidžiama...* Įgula buvo apsupta iš visų šonų. Plg. 12,36. — (51) *Dvidešimt...:* gegužės mėnesyje 141 m. pirm Kr. — *Palmių ša-*

tritus est inimicus magnus ex Is-
rael. 52 Et constituit ut omnibus
annis agerentur dies hi cum lae-
titia.
53 Et munivit montem templi,
qui erat secus arcem, et habita-
vit ibi ipse, et qui cum eo erant.
54 Et vidit Simon Ioannem fili-
um suum, quod fortis praelii vir
esset: et posuit eum ducem vir-
tutum universarum: et habitavit in
Gazaris.

Caput XIV. 1 Anno centesi-
mo septuagesimo secundo con-
gregavit rex Demetrius exercitum
suum, et abiit in Mediam ad con-
trahenda sibi auxilia, ut expug-
naret Tryphonem. 2 Et audivit Ar-
saces rex Persidis, et Mediae,
quia intravit Demetrius confines
suos, et misit unum de princi-
pibus suis ut comprehenderet
eum vivum, et adduceret eum ad
se. 3 Et abiit, et percussit castra
Demetrii: et comprehendit eum,
et duxit eum ad Arsacem, et po-
suit eum in custodiam.
4 Et siluit omnis terra Iuda
omnibus diebus Simonis,
et quaesivit bona genti suae:
et placuit illis potestas eius,
et gloria eius omnibus diebus.

prietelis iš Izraėlio. 52 Jie įsakė
švęsti tas dienas kas metai su
džiaugsmu.
53 Bažnyčios kalną greta pilies
jis sustiprino ir gyveno tenai pats
su savaisiais.
54 Simonas, matydamas, kad
jo sūnus Jonas buvo drąsus ko-
vų vyras, paskyrė jį visos kariuo-
menės vadu, ir jis gyveno Gaza-
roje.

14 perskyrimas. 1 Šimtas
septynias dešimtis antrais metais
karalius Demetrijus surinko sa-
vo kariuomenę ir nuėjo į medų
šalį ieškoti sau pagalbos, kad ko-
votų prieš Trifoną. 2 Persijos ir
Medijos karalius Arsakas, išgir-
dęs, kad Demetrijus įėjo į jo ri-
bas, pasiuntė vieną savo kunigaik-
štį sugauti jo gyvo ir atvesti jo
pas save. 3 Tasai atėjęs sumušė
Demetrijaus kariuomenę, sugavo
jį ir atvedė jį pas Arsaką, kurs
įmetė jį į kalėjimą.
4 Per visas Simono dienas vi-
sa Jūdo šalis turėjo ramybės;
jis ieškojo savo tautos gerovės,
ir jo valdžia bei jo garbė
patiko jiems visą laiką.

---

komis. Tai buvo džiaugsmo ženklas. Plg. 2 Mak. 10,7; Jono 12,13. — *Didelis neprietelis:* labai įkyrėjusi žydams syrų įgula pačioje Jeruzalėje. — (52) *Kas metai.* Kad ta šventė būtų buvusi švenčiama labai ilgai, įrodymų nėra.

(53) *Bažnyčios kalną...* Taip dabar Jeruzalėje atsirado dvi tvirtovės, Simono pastatytoji, kurioje jis pats gyveno, ir iš syrų atimtoji.

(54) *Jonas:* kurs buvo pramintas Irkanu.

(14,1) *Šimtas...:* 140 m. pirm. Kr. — *Į medų šalį ieškoti sau pagalbos.* Partai buvo pamažu paėmę visas Syrijos provincijas anapus Eufrato net iki Indui. Pirmas Demetrijaus tikslas buvo atsiimti tas užgrobtas provincijas, kurių gyventojų dalis buvo nepatenkinta naujais valdovais, antras gi tikslas buvo iš atsiimtų provincijų surinkti didelę kariuomenę, kurios pagalba tikėjosi nugalėti Trifoną. — (2) *Arsakas.* Tai bendras visų partų karalių vardas. Tas karalius, apie kurį čia kalbama, buvo Arsakas VI, labiau žinomas Mitridato I (164—139 m. pirm Kr.) vardu. Jis vadinamas Persijos ir Medijos karaliumi, nes jis tas šalis buvo paėmęs. — (3) *Tasai atėjęs...* Demetrijui karas prieš Arsaką pradžioje sekėsi. Anot istoriko Justino (36,1), jis patekęs nelaisvėn apgaule, kai jau buvo tariamasi su priešu apie taikos padary-

5 Et cum omni gloria sua accepit Ioppen in portum,
et fecit introitum in insulis maris.

6 Et dilatavit fines gentis suae,
et obtinuit regionem.
7 Et congregavit captivitatem multam,
et dominatus est Gazarae, et Bethsurae, et arci:
et abstulit immunditias ex ea,
et non erat qui resisteret ei.
8 Et unusquisque colebat terram suam cum pace:
et terra Iuda dabat fructus suos,
et ligna camporum fructum suum.
9 Seniores in plateis sedebant omnes, et de bonis terrae tractabant,
et iuvenes induebant se gloriam,
et stolas belli.
10 Et civitatibus tribuebat alimonias,
et constituebat eas ut essent vasa munitionis
quoadusque nominatum est nomen gloriae eius
usque ad extremum terrae.
11 Fecit pacem super terram,
et laetatus est Israel laetitia magna.
12 Et sedit unusquisque sub vite sua, et sub ficulnea sua:
et non erat qui eos terreret.
13 Defecit impugnans eos super terram:
reges contriti sunt in diebus illis.

5 Visą savo garbę jis dar padidino, paimdamas Jopę, kad iš jos būtų uostas,
taip jis padarė išėjimą į jūros salas.
6 Jis praplatino savo tautos ribas ir įsigalėjo šalyje.
7 Jis surinko daug belaisvių,
paėmė Gazarą, Betsurą ir pilį,
pašalino iš jos nešvarumus,
ir nębuvo kas jam priešintųsi.

8 Kiekvienas dirbo savo žemę ramybėje;
Jūdo šalis davė savo derliaus,
ir laukų medžiai savo vaisių.
9 Vyresnieji sėdėdavo visi aikštėse ir tarėsi apie šalies gerovę;
jaunikaičiai apsivilkdavo garbės ir karo apdarais.

10 Miestams jis tiekė maisto
ir darė iš jų sustiprintų vietų,
taip kad jo vardas buvo minimas su pagarba
iki žemės pakraščių.

11 Jis padarė taiką šalyje,
ir Izraėlis turėjo didelio džiaugsmo.
12 Kiekvienas sėdėjo po savo vynmedžiu ir po savo fygmedžiu,
ir nebuvo, kas juos gąsdintų.
13 Tų, kurie kovodavo prieš juos, nebebuvo ant žemės;
karaliai anose dienose buvo sutrinti.

---

mą. Sugautą Demetrijų, kurio kariuomenė, vado netekusi, buvo išsklaidyta, Arsakas pasityčiojimui liepė vedžioti iš vieno miesto į kitą, visiems rodant, bet greitai pakeitęs savo nusistatymą, elgėsi su juo labai žmoniškai, davė jam savo dukterį (ar giminaitę) Rodogunę į žmonas ir apgyvendino Irkanijoje. Dvylikai metų praslinkus, Demetrijus atgavo laisvę ir sostą.

(6) *Išėjimą į jūros...* Vz. 13,29. — **(7)** *Gazarą.* Vz. 13,43. — *Betsurą.* Vz. 11,65. — **(10)** *Sustiprintų vietų:* aprūpindamas ginklais ir kitomis gynimosi priemonėmis. — **(12)** *Kiekvienas sėdėjo...* Ramybės ir laimės vaizdas taikos metu. Plg. 3 Kar. 4,25; Mik. 4,4; Zak. 3,10.

[14] Et confirmavit omnes humiles populi sui,
et legem exquisivit,
et abstulit omnem iniquum et malum:
[15] sancta glorificavit,
et multiplicavit vasa sanctorum.
[16] Et auditum est Romae quia
defunctus esset Ionathas: et usque in Spartiatas: et contristati
sunt valde. [17] Ut audierunt autem quod Simon frater eius factus esset summus sacerdos loco eius, et ipse obtineret omnem regionem, et civitates in ea; [18] scrip-
serunt ad eum in tabulis aereis, ut renovarent amicitias, et societatem quam fecerant cum Iuda,
et cum Ionatha fratribus eius. [19] Et
lectae sunt in conspectu ecclesiae in Ierusalem.

Et hoc exemplum epistolarum,
quas Spartiatae miserunt: [20] SPAR-
TIANORUM principes, et civitates, Simoni Sacerdoti magno, et senioribus, et sacerdotibus, et reliquo populo Iudaeorum, fratribus, salutem. [21] Legati, qui missi
sunt ad populum nostrum, nunciaverunt nobis de vestra gloria, et honore, ac laetitia: et gavisi sumus in introitu eorum. [22] Et
scripsimus quae ab eis erant dicta in conciliis populi, sic: Numenius Antiochi, et Antipater Iasonis filius, legati Iudaeorum, ve-

[14] Jis sustiprino visus savo šalies silpnuosius,
budriai saugojo įstatymą
ir sunaikino visus neteisiuosius ir piktuosius.
[15] Jis papuošė šventovę
ir padaugino šventyklos rakandus.
[16] Kai Romoje buvo gauta žinia, kad Jonatas miręs, ir ji pasiekė Spartiečius, jie labai liūdė-
jo. [17] Išgirdę gi, kad jo vietoje pastojo vyriausiuoju kunigu jo brolis Simonas ir kad jis valdo visą šalį ir jos miestus, [18] jie pa-
rašė jam ant varinių lentų, kad taip atnaujintų prietelystę ir draugystę, kurią buvo padarę su jo
broliais Jūdu ir Jonatu. [19] Jos bu-
vo skaitytos susirinkimo akivaizdoje Jeruzalėje.

Štai spartiečių atsiųstojo laiš-
ko nuorašas. [20] Spartiečių kunigaikščiai ir miestai vyriausiam kunigui Simonui, vyresniesiems, kunigams ir kitiems savo broliams žydų tautos žmonėms siunčia
sveikinimą. [21] Pasiuntiniai, kurie buvo atsiųsti pas mūsų tautą, mums pranešė apie jūsų garbę, šlovę ir džiaugsmą. Mes džiau-
gėmės jų atėjimu, [22] ir štai, kas
jų buvo pasakyta tautos susirinkime, mes užrašėme taip: Žydų pasiuntiniai Antioko sūnus Numenijus ir Jazono sūnus Antipa-

(**16**) *Kai Romoje...* Autorius, kalbėdamas apie Simono garbę, mini jau čia sutarčių atnaujinimą su svetimomis šalimis. Kaip tos sutartys buvo atnaujintos, paaiškėja iš tolimesnio pasakojimo. Romėnai ir spartiečiai sužinojo apie Jonato mirtį ir apie tai, kad Simonas stojo jo vieton, iš Simono pasiuntinių, apie kuriuos kalba 24 e. Per tuos pasiuntinius jie davė palankų atsakymą. Spartiečių atsakymas duodamas tuojau 20—23 eil., romėnų toliau 15,16—24.

(**20**) *Spartiečių kunigaikščiai...* Paskutinis Spartos karalius Likurgo sūnus Pelopsas buvo miręs 211 m. pirm Kr., paskutinis valdovas buvo Nabis, užmuštas 192 m. pirm Kr. Po jų spartiečiai buvo valdomi eforų (ἔφοροι), kurie čia gr. t. vadinami archontais (ἄρχοντες). — *Miestai.* Geriau gr. t.: miestas. — (**22**) *Kas jų buvo pasakyta tautos...* Anot gr. t.: kas jų buvo pasakyta, mes parašėme tautos nutarimuose (viešuose metraščiuose) taip. — *Numenijus...* Pasiuntiniai tie

nerunt ad nos, renovantes nobis-
cum amicitiam pristinam. 23 Et
placuit populo excipere viros glo-
riose, et ponere exemplum ser-
monum eorum in segregatis po-
puli libris, ut sit ad memoriam
populo Spartiatarum. Exemplum
autem horum scripsimus Simoni
magno sacerdoti.
24 Post haec autem misit Si-
mon Numenium Romam, haben-
tem clypeum aureum magnum,
pondo mnarum mille, ad statuen-
dam cum eis societatem.

Cum autem audisset populus
Romanus 25 sermones istos, dixe-
runt: Quam gratiarum actionem
reddemus Simoni, et filiis eius?
26 Restituit enim ipse fratres suos,
et expugnavit inimicos Israel ab
eis, et statuerunt ei libertatem, et
descripserunt in tabulis aereis, et
posuerunt in titulis in monte Sion.
27 Et hoc est exemplum scrip-
turae; OCTAVA decima die men-
sis Elul, anno centesimo septua-
gesimo secundo, anno tertio sub
Simone sacerdote magno in Asa-
ramel, 28 in conventu magno sa-

teris atėjo pas mus atnaujinti su
mumis senos prietelystės. 23 Tau-
tai patiko priimti žmones garbin-
gai ir padėti jų žodžių nuorašą
ypatingose tautos knygose, kad
būtų Spartiečių tautai atsimini-
mas. Šio gi dalyko nuorašą mes
siunčiame vyriausiam kunigui Si-
monui.
24 Po to Simonas nusiuntė
Numenijų Romon su dideliu auk-
siniu skydu, sveriančiu tūkstantį
minų, padaryti su jais sąjungos.

Romos tauta, išgirdus 25 ši-
tuos dalykus, tarė: Kaip mes pa-
dėkosime Simonui ir jo sūnums?
26 Nes jis išvadavo savo brolius
ir išnaikino iš Izraėlio jo neprie-
telius. Jie patvirtino pilną jo lai-
svę ir tai parašė ant varinių len-
tų, kurias jie padėjo ant šulų Sio-
no kalne.
27 Štai to rašto nuorašas: Aš-
tuonioliktą elulio mėnesio dieną
šimtas septynias dešimtis antrais
metais, trečiaisiais vyriausiojo ku-
nigo Simono metais Asaramėlyje
28 dideliame kunigų, tautos kuni-

---

patys, kuriuos buvo išsiuntęs Jonatas 12,16.

(24) *Po to...* Kai kurie aiškintojai spėja, kad čia autorius kalba apie pasiuntimą Numenijaus Romon antrą kartą, bet tai netikėtina. Žodžiai *po to* čia yra tik perėjimo formulė, laiko jie nenurodo. — *Skydu, sveriančiu...* Tai buvo dovana romėnams. Kad skydas būtų svėręs 1000 minų, sunku tikėti, nes viena syrų mina svėrė jau 642 gr.; tat žodį „sveriančiu" reiktų išleisti, taip kaip jo nėra syr. vertime ir nėra romėnų atsakyme. 15,18. Laikant miną piniginiu vienetu, skydas buvo vertas arti 300.000 litų (anot kitų, pusę tiek).

Romos. To žodžio nėra gr. t., ir jis čia nereikalingas, nes kalbama ne apie Romos, bet apie žydų tautos sustatytą ir viešai paskelbtą dokumentą apie Simono nuopelnus savo tautai. Tokių gyriaus ir pagarbos dokumentų galima rasti ir pas kitas senovės tautas. — (25) *Šituos dalykus:* kas pasakyta 16—23 eil. — (26) *Nes jis...* Trumpa Simono ir jo šeimynos nuopelnų žydų tautai santrauka. Anot gr. t.: nes jis kovojo, jis ir jo broliai ir jo tėvo namai; jie sunaikino Izraėlio neprietelius ir patikrino jo laisvę. Ir jie parašė tų dalykų atsiminimą ant skaistvarinių lentų ir padėjo jas ant šulų Siono kalne. Vulgatos žodžiai: *statuerunt ei libertatem,* reikia suprasti ne apie tautos pripažintą ir patvirtintą ypatingą laisvę (pvd., nuo mokesčių, muitų ir t.t.) Simonui, bet apie laisvę Simono ir jo brolių patikrintą Izraėlio tautai; tauta gi tą patikrinimą įrašė į gyriaus dokumentą.

(27) *Aštuonioliktą...* Maždaug pirmose rugsėjo mėnesio dienose (plg.

cerdotum, et populi, et principum
gentis, et seniorum regionis, no-
ta facta sunt haec: Quoniam fre-
quenter facta sunt praelia in re-
gione nostra. 29 Simon autem Ma-
thathiae filius ex filiis Iarib, et
fratres eius dederunt se periculo,
et restiterunt adversariis gentis
suae, ut starent sancta ipsorum,
et lex: et gloria magna glorifica-
verunt gentem suam. 30 Et con-
gregavit Ionathas gentem suam,
et factus est illis sacerdos mag-
nus, et appositus est ad popu-
lum suum. 31 Et voluerunt inimi-
ci eorum calcare, et atterere re-
gionem ipsorum, et extendere
manus in sancta eorum. 32 Tunc
restitit Simon, et pugnavit pro
gente sua, et erogavit pecunias
multas, et armavit viros virtutis
gentis suae, et dedit illis stipen-
dia: 33 et munivit civitates Iudae-
ae, et Bethsuram, quae erat in fi-
nibus Iudaeae, ubi erant arma ho-
stium antea: et posuit illic prae-
sidium viros Iudaeos. 34 Et Ioppen
munivit, quae erat ad mare: et Ga-
zaram, quae est in finibus Azoti, in
qua hostes antea habitabant, et col-
locavit illic Iudaeos: et quaecum-
que apta erant ad correptionem eo-
rum, posuit in eis. 35 Et vidit popu-
lus actum Simonis, et gloriam, qu-
am cogitabat facere genti suae, et
posuerunt eum ducem suum, et
principem sacerdotum, eo quod
ipse fecerat haec omnia, et iustiti-

gaikščių ir šalies vyresniųjų su-
sirinkime štai kas buvo pareikšta:
Kadangi mūsų šalyje dažnai bū-
davo kovų, 29 tai Matatijo iš Ja-
ribo vaikų sūnus Simonas ir jo
broliai statė save į pavojų, pasi-
priešino savo tautos priešams,
kad galėtų išlikti jų šventykla ir
įstatymas, ir jie laimėjo savo
tautai didelės garbės. 30 Jonatas
surinko savo tautą, patapo jiems
vyriausiuoju kunigu ir buvo pa-
laidotas su savo tauta. 31 Kai jų
neprieteliai norėjo sumindžioti ir
sutrinti jų šalį ir ištiesti rankas
prieš jų šventyklą, 32 tuomet Si-
monas pasipriešino ir kovojo už
savo tautą; jis išleido daug pini-
gų, apginklavo drąsius savo tau-
tos vyrus ir mokėjo jiems algą.
33 Jis sustiprino Jūdėjos miestus ir
Betsurą Jūdėjos pakraštėje, kame
anksčiau buvo neprietelių ginklai,
ir pastatė tenai žydų kareivių įgu-
lą. 34 Jis sustiprino Jopę prie jū-
ros ir Gazarą Azoto pakraštėje,
kame anksčiau gyveno neprietė-
liai, ir apgyvendino tenai žydus,
ir jis aprūpino tuos miestus vi-
su, ko tik reikėjo jiems ginti.
35 Tauta matė Simono veiklą ir
garbę, kurią jis buvo sumanęs
įgyti savo tautai; jie įstatė jį sa-
vo vadu ir vyriausiuoju kunigu,
nes jis visa tai buvo padaręs, iš-
laikė savo tautai teisybę ir išti-
kimybę ir visaip stengėsi išaukš-
tinti savo tautą. 36 Jo dienose vi-

Neem. 6,15) 140 m. pirm Kr. Elulis — šeštas žydų metų mėnuo. — *Asaramėlyje.* Gr. t.: Saramėlyje. — Spėjama, kad taip vadinosi žydų tautos susirinkimų vieta Jeruzalėje. Kiti aiškintojai mano, kad 1 Mak. kn. vertėjas į graikų kalbą to žodžio nesupratęs; ebr. t. galėjo būti *ba-chacar'am'El*, t. y. Dievo tautos kieme, todėl: didžiajame bažnyčios šventoriuje; arba *šar'am'El*, t. y. Dievo tautos kunigaikštis; tai jau būtų Simono titulo dalis. — (**29**) *Iš Jaribo:* arba Joaribo. Vz. 1 Kron. 24,7; plg. 1 Mak. 2,1. — (**30**) *Surinko savo...:* stojo tautos priešakyje, ėmė jai vadovauti. — (**32**) *Apginklavo...* Plg. 13,10... — (**33**) *Betsurą.* Tai buvo ypač svarbi vieta Jeruzalei ginti (4,29; 11,65). — (**34**) *Jopę prie jūros.* Plg. 12,33 ir

am, et fidem, quam conservavit
genti suae, et exquisivit omni modo
exaltare populum suum. [36] Et in
diebus eius prosperatum est in
manibus eius, ut tollerentur gen-
tes de regione ipsorum, et qui
in civitate David erant in Ierusa-
lem in arce, de qua procedebant,
et contaminabant omnia, quae in
circuitu sanctorum sunt, et infe-
rebant plagam magnam castitati:
[37] et collocavit in ea viros Iudae-
os ad tutamentum regionis, et
civitatis, et exaltavit muros Ieru-
salem. [38] Et rex Demetrius statuit
illi summum sacerdotium. [39] Se-
cundum haec fecit eum amicum
suum, et glorificavit eum gloria
magna. [40] Audivit enim quod ap-
pellati sunt Iudaei a Romanis ami-
ci, et socii, et fratres, et quia su-
sceperunt legatos Simonis glo-
riose: [41] et quia Iudaei, et sacer-
dotes eorum consenserunt eum
esse ducem suum, et summum
sacerdotem in aeternum, donec
surgat propheta fidelis: [42] et ut
sit super eos dux, et ut cura es-
set illi pro sanctis, et ut consti-
tueret praepositos super opera
eorum, et super regionem, et su-
per arma, et super praesidia: [43] et
cura sit illi de sanctis: et ut au-

sa gerai sekėsi, jam vadovaujant,
taip kad buvo pašalinti iš jų
šalies pagonys, taip pat tie, kurie
buvo Dovido mieste Jeruzalėje,
pilyje, iš kur jie išeidavo, sutep-
davo visa, kas buvo aplink šven-
tyklą, ir darydavo didelį nuosto-
lį jos tyrumui. [37] Jis pastatė jo-
je žydų vyrus šaliai ir miestui
saugoti ir padarė aukštesnes Je-
ruzalės sienas. [38] Karalius Deme-
trijus patvirtino jam vyriausiąją
kunigystę; [39] to žiūrėdamas jis pa-
darė sau iš jo prietelį ir paauk-
štino jį didele garbe. [40] Nes jis
buvo girdėjęs, kad žydai buvo
romėnų vadinami prieteliais, są-
jungininkais ir broliais, ir kad jie
buvo priėmę Simono pasiuntinius
garbingai, [41] ir jog žydai ir jų ku-
nigai buvo nusistatę, kad jis bū-
tų jų vadas ir vyriausias kunigas
visiems laikams, iki kils ištikimas
pranašas, [42] ir kad jis būtų jiems
vadas, kad rūpintųsi šventovėmis,
kad skirtų viršininkus visiems jų
reikalams, šaliai, ginklams ir įgu-
loms, [43] kad jis rūpintųsi švento-
vėmis, kad būtų visų klausomas,
kad jo vardu būtų rašomi visi
nutarimai šalyje, ir kad jis vilkė-
tų purpura ir auksu; [44] kad nie-

13,29. — *Gazarą.* Plg. 13,43. — *Azoto pakraštėje.* Azoto plotas buvo labai didelis, taip kad jis galėjo siekti gana toli nuo Azoto buvusią Gazarą. — (40) *Romėnų...* Plg. 16—24 eil. — (41) *Kad jis būtų...:* ir jo ainiai. Paskutinis teisėtu keliu pasiekęs vyriausiąją kunigystę buvo Onijas III (2 Mak. 3,1). Jį atstatė Antiokas Epifanas 174 m. pirm Kr. ir pardavė jo vietą jo broliui Jazonui. Onijo sūnus Onijas IV, kai jo tėvas buvo nužudytas Dafnėje, pabėgo į Aigiptą, pastatė Leontopolyje bažnyčią (tai buvo priešinga įstatymui, Atk. 12,5), ėjo tenai vyriausiojo kunigo pareigas ir tuo pačiu jis draug su savo šeimyna neteko savo teisių Jeruzalėje. Ta aplinkybė dabar paskatino žydus pareikšti savo nusistatymą dėl vyriausios kunigystės, ir jie pasisakė už pripažinimą paveldėtinos vyriausios kunigystės Simono šeimynai, iki kils pranašas, kurs galės paaiškinti, gerai ar negerai jie buvo padarę. — *Ištikimas pranašas.* Tauta senai nebeturėjo pranašų, bet jai buvo žinoma, kad dar kils pranašas (plg. Mal. 4,5), kurs kalbės Dievo vardu. Iki jo atėjimui vyriausios kunigystės pripažinimas Simono šeimynai turėjo būti laikomas provizoriniu. — (42) *Viršininkus visiems jų darbams:* kas iš kunigų ir lėvitų ir kuriuos darbus

diatur ab omnibus, et scribantur
in nomine eius omnes conscrip-
tiones in regione: et ut operiatur
purpura, et auro: 44 et ne liceat ulli
ex populo, et ex sacerdotibus irri-
tum facere aliquid horum, et con-
tradicere his, quae ab eo dicuntur,
aut convocare conventum in re-
gione sine ipso: et vestiri purpura,
et uti fibula aurea. 45 qui autem
fecerit extra haec, aut irritum
fecerit aliquid horum, reus erit. 46
Et complacuit omni populo sta-
tuere Simonem, et facere secun-
dum verba ista. 47 Et suscepit Si-
mon, et placuit ei ut summo sacer-
dotio fungeretur, et esset dux, et
princeps gentis Iudaeorum, et
sacerdotum, et praeesset omnibus.
48 Et scripturam istam dixe-
runt ponere in tabulis aereis, et
ponere eas in peribolo sanctorum,
in loco celebri: 49 exemplum au-
tem eorum ponere in aerario, ut
habeat Simon, et filii eius.

kam iš tautos ir iš kunigų nebū-
tų valia nieku versti bet ką iš ši-
tų dalykų ir prieštarauti tam, kas
jo sakoma, ar sušaukti susirinki-
mą šalyje be jo, apsivilkti purpu-
ra ir nešioti auksinę sagtį; 45 kas
gi darytų ką priešingai, ar ką nie-
ku verstų, tas bus nusikaltėlis!
46 Visai tautai patiko taip įstatyti
Simoną ir daryti taip, kaip pasa-
kyta. 47 Simonas priėmė ir suti-
ko būti vyriausiuoju kunigu, žy-
dų tautos ir kunigų vadu ir ku-
nigaikščiu ir visų viršininku.

48 Be to, jie įsakė įrėžti šitą
nutarimą varinėse lentose ir pa-
dėti šventyklos šulų prieangyje vi-
siems matomoje vietoje, 49 o jo
nuorašą padėti į iždinę, kad jis
būtų Simonui ir jo sūnums.

b) Simono santykiai su Antioku VII Sidiečiu.

Caput XV. 1 Et misit rex An-
tiochus filius Demetrii epistolas
ab insulis maris Simoni sacerdo-

15 perskyrimas. 1 Demetri-
jaus sūnus karalius Antiokas at-
siuntė iš jūros salų vyriausiam

---

jei patarnavimus turėjo atlikti baž-
nyčioje. — (47) *Vadu ir kunigaikščiu.*
Gr. στρατηγὸς καί ἐθνάρχης, kariuomenės
vadas (generolas) ir tautos viršinin-
kas (kunigaikštis).

(48) *Prieangyje:* gali būti, kad
izraėlitų šventoriuje.

15,1—16,10. Buvusio nelaisvėje De-
metrijaus brolis Antiokas VII Sidie-
tis paima valdžią Syrijoje ir rašo
prietelišką raštą Simonui (15,1—14).
Simono pasiuntiniai atneša jam iš Ro-
mos palankų laišką (15,15—24). An-
tiokas, Simono padedamas, nugalėjęs
savo priešą Trifoną, nusigręžia nuo
Simono ir siunčia savo vadą Ken-
debiejų prieš žydus (15,25—41); ta-
čiau Simono sūnūs Jonas ir Jūdas
Kendebiejų nugali (16,1—10).

(15,1) *Demetrijaus:* Demetrijaus
Sotero, iš kurio sostą atėmė Aleksan-
dras (10,50). Šitas Antiokas, vadi-
namas Sidiečiu, nes buvęs išauklė-
tas Sidėje, buvo tikras brolis Deme-
trijaus II, kurs buvo patekęs į partų
nelaisvę (14,3). Šiam karaliui esant
nelaisvėje, jo teisių prieš Trifoną bu-
vo stoję ginti jo vadai, Antiokas gi
VII klaidžiojo iš vienos vietos į kitą,
nes nė vienas Syrijos miestas, bijo-
damas Trifono, neišdrįso jo priimti.
Gavęs žinią apie savo brolio nelaisvę
ir jo žmonos Kleopatros kviečiamas,
Antiokas ryžosi siekti Syrijos sosto,
norėdamas gi patikrinti sau iš anksto
Simono pagalbą, parašė jam raštą su
pažadais, kaip spėjama, iš Rodo sa-
los. — (2) *Karalius.* Antiokas jau

ti, et principi gentis Iudaeorum, et universae genti: 2 et erant continentes hunc modum: REX Antiochus Simoni sacerdoti magno, et genti Iudaeorum salutem. 3 Quoniam quidem pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum, volo autem vindicare regnum, et restituere illud sicut erat antea: et electam feci multitudinem exercitus, et feci naves bellicas. 4 Volo autem procedere per regionem ut ulciscar in regno meo. 5 Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes, quas remiserunt tibi ante me omnes reges, et quaecumque alia dona remiserunt tibi: 6 et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua: 7 Ierusalem autem sanctam esse, et liberam: et omnia arma, quae fabricata sunt, et praesidia, quae construxisti, quae tenes, maneant tibi. 8 Et omne debitum regis: et quae futura sunt regi, ex hoc, et in totum tempus remittuntur tibi. 9 Cum autem obtinuerimus regnum nostrum, glorificabimus te, et gentem tuam, et templum gloria magna ita ut manifestetur gloria vestra in universa terra.

10 Anno centesimo septuagesimo quarto exiit Antiochus in terram patrum suorum, et convenerunt ad eum omnes exercitus, ita ut pauci relicti essent cum

žydų tautos kunigui ir kunigaikščiui Simonui ir visai tautai laišką, 2 kurio turinys buvo toks: Karalius Antiokas vyriausiam kunigui Simonui ir žydų tautai siunčia sveikinimą. 3 Kadangi nedorėliai pasisavino mūsų tėvų karalystę, aš gi noriu atsiimti karalystę ir padaryti ją vėl tokią, kaip buvo pirma, tai aš susirinkau gausingą kariuomenę ir pasistatydinau kariškų laivų. 4 Aš noriu ateiti į šalį, atkeršyti tiems, kurie sunaikino mūsų šalį ir kurie sugriovė daug miestų mano karalystėje. 5 Taigi dabar aš patvirtinu tau visas mokesčių lengvatas, kurias yra suteikę tau pirm manęs visi karaliai, ir visas kitas dovanas, kurias jie tau padarė. 6 Aš leidžiu tau mušti savus pinigus tavo šalyje. 7 Jeruzalė turi būti šventa ir laisva. Visi padirbtieji ginklai ir tavo pastatytos tvirtovės, kurias tu laikai, tepasilieka tau. 8 Visos duoklės, kurios priklauso karaliui ir priklausys karaliui nuo šio meto ir visais laikais, tau atleidžiamos. 9 Kai gi mes atsiimsime savo karalystę, mes išaukštinsime labai didele garbe tave, tavo tautą ir bažnyčią, taip kad jūsų garbė pasireikš visoje žemėje.

10 Šimtas septynias dešimtis ketvirtais metais Antiokas išėjo į savo tėvų šalį, ir prie jo susirinko visi kariuomenės būriai, taip kad su Trifonu liko tik nedaug

---

laikė save karaliumi, nors jis dar nebuvo nėkieno pripažintas. — *Vyriausiam...* Gr. t.: vyriausiam kunigui ir kunigaikščiui Simonui ir žydų tautai. — (3) *Nedorėliai.* Plg. 10,61. Taip čia Antiokas vadina visų pirma Trifoną ir Mitridatą (13,19.20; 14,2). — (6) *Mušti savo pinigus.* Tai buvo visai nauja teisė, suteikiama Simonui. Savų pinigų kalimas buvo laikomas visiškos nepriklausomybės žyme. — (7) *Jeruzalė...* Plg. 10,31 14,33. — (8) *Visos duoklės...* Plg. 13,39.

(10) *Šimtas...:* 138 m. pirm Kr. — *Išėjo:* iš Seleukijos, kur jis buvo susidėjęs su Kleopatra. — *Visi kariuomenės...* Trifonas buvo pasidaręs visiems nebepakenčiamas. Tai žinojo

Tryphone. 11 Et insecutus est eum
Antiochus rex, et venit Doram
fugiens per maritimam: 12 sciebat
enim quod congregata sunt ma-
la in eum, et reliquit eum exer-
citus. 13 Et applicuit Antiochus
super Doram cum centum viginti
millibus virorum belligeratorum,
et octo millibus equitum: 14 et
circuivit civitatem, et naves a ma-
ri accesserunt: et vexabant civi-
tatem a terra, et mari, et nemi-
nem sinebant ingredi, vel egredi.
15 Venit autem Numenius, et
qui cum eo fuerant, ab urbe Ro-
ma, habentes epistolas regibus,
et regionibus scriptas, in quibus
continebantur haec: 16 LUCIUS
consul Romanorum, Ptolemaeo
regi salutem. 17 Legati Iudaeorum
venerunt ad nos amici nostri, re-
novantes pristinam amicitiam, et
societatem, missi a Simone prin-
cipe Sacerdotum, et populo Iudae-
orum. 18 Attulerunt autem et cly-
peum aureum mnarum mille.
19 Placuit itaque nobis scribere
regibus, et regionibus ut non in-
ferant illis mala, neque impug-
nent eos, et civitates eorum, et
regiones eorum: et ut non ferant
auxilium pugnantibus adversus
eos. 20 Visum autem est nobis ac-
cipere ab eis clypeum. 21 Siqui er-
go pestilentes refugerunt de regio-

žmonių. 11 Karalius Antiokas jį
vijosi, o jis bėgdamas pajūriu at-
vyko į Dorą, 12 nes jis matė, kad
jį buvo apnikusios nelaimės ir
kad kariuomenė buvo jį palikusi.
13 Antiokas sustojo ties Dora su
šimtu dvidešimčia tūkstančių ko-
votojų pėstininkų ir aštuoniais
tūkstančiais raitelių. 14 Jis apsupo
miestą, ir laivai prisiartino iš jū-
ros pusės. Jie spaudė miestą iš
sausumos ir iš jūros, ir niekam
neleido nei įeiti nei išeiti.
15 Tuo tarpu atvyko iš Ro-
mos miesto Numenijus ir su juo
buvusieji su laiškais karaliams ir
šalims, kuriuose štai kas buvo pa-
rašyta: 16 Romėnų konsulas LU-
CIJUS siunčia sveikinimą karaliui
Ptolemiejui. 17 Pas mus buvo atė-
ję senos prietelystės ir draugys-
tės atnaujinti žydų pasiuntiniai,
mūsų prieteliai, atsiųsti vyriausio-
jo kunigo Simono ir žydų tau-
tos. 18 Jie taip pat atnešė ir auk-
sinį tūkstančio minų skydą. 19 Tai-
gi mums patiko parašyti kara-
liams ir šalims, kad nedarytų
jiems pikta ir nekariautų prieš
juos, nei prieš jų miestus, nei
prieš jų kraštus, ir kad nepadėtų
tiems, kurie prieš juos kovoja.
20 Mes mielu noru priėmėme iš
jų skydą. 21 Taigi jei kurie nedo-
rėliai atbėgo iš jų šalies pas jus,

Antiokas ir tuo naudojosi. — (**11**) *Bėgdamas:* iš Penikijos (Juozapas Fl.). — *Į Dorą.* Senovės kananiečių miestas prie Tarpžemės jūros, netoli nuo Karmėlio kalno. To miesto plotas 3 Kar. 4,11 vadinasi Nefat-Dor.

(**15**) *Numenijus.* Plg. 14,24. — (**16**) *Lucijus.* Gal pirmą kartą konsulu išrinktas 139 m. pirm Kr. Lucius Calnius Piso. Draug su juo antruoju konsulu buvo Marcus Popilius Laenas. — *Ptolemiejui:* Aigipto karaliui Ptolemiejui VII Fiskonui (Evergetui II), kurs, mirus jo broliui Filometoriui, viešpatavo dar 29 metus (146—117 pirm Kr.). Duodamas čia tik vieno tokio laiško nuorašas, nes visi kiti buvo į jį panašūs (plg. 22 e.). — (**18**) *Tūkstančio minų...* Čia nesakoma, kad skydas būtų svėręs tūkstantį minų; tiek minų jis buvo vertas (plg. 14,24). — (**19**) *Mums patiko...* Tuo pačiu romėnai prisiėmė pareigą reikale ginti žydų tautą. — (**21**) *Atbėgo iš jų šalies...* Panašią teisę gavo vėliau Erodas iš ciesoriaus Augusto prieš visus pabėgusius į Romos valstybę žydus.

ne ipsorum ad vos, tradite eos
Simoni principi sacerdotum, ut
vindicet in eos secundum legem
suam.
22 Haec aedem scripta sunt
Demetrio regi, et Attalo, et Aria-
rathi, et Arsaci, 23 et in omnes
regiones: et Lampsaco, et Spartia-
tis, et in Delum, et in Myndum,
et in Sicyonem, et in Cariam, et
in Samum, et in Pamphyliam, et
in Lyciam, et in Alicarnassum, et
in Coo, et in Siden, et in Ara-
don, et in Rhodum, et in Phase-
lidem, et in Gortynam, et Gni-
dum, et Cyprum, et Cyrenen.
24 Exemplum autem eorum scrip-
serunt Simoni principi sacerdo-
tum, et populo Iudaeorum.
25 Antiochus autem rex appli-
cuit castra in Doram secundo,
admovens ei semper manus, et
machinas faciens: et conclusit
Tryphonem, ne procederet.
26 Et misit ad eum Simon duo
millia virorum electorum in au-
xilium, et argentum, et aurum, et
vasa copiosa: 27 et noluit ea ac-
cipere, sed rupit omnia, quae pac-
tus est cum eo antea, et aliena-
vit se ab eo.

atiduokite juos vyriausiam kuni-
gui Simonui, kad juos nubaustų,
eidamas savo įstatymu.
22 Tokių pat dalykų buvo pa-
rašyta karaliui Demetrijui, Atalui,
Ariaratui, Arsakui 23 ir į visus kra-
štus: į Lampsaką, Spartiečiams, į
Delą, į Mindą, į Sikioną, į Kari-
ją, į Samą, į Pampiliją, į Likiją, į
Alikarnasą, į Koą, į Sidę, į Ara-
dą, į Rodą, į Paselį, į Gortiną, į
Gnidą, į Kiprą ir į Kirenę. 24 Jų
gi nuorašą jie atsiuntė vyriausiam
kunigui Simonui ir žydų tautai.
25 Karalius Antiokas apgulė
Dorą jau antrą dieną, nuolat ją
puldamas ir statydamas karo pa-
buklus; jis uždarė Trifoną, kad
tasai neišeitų.
26 Simonas atsiuntė jam pa-
galbon du tūkstančiu rinktinių vy-
rų, sidabro, aukso ir daug ginklų.
27 Bet tasai nenorėjo priimti. Jis
pavertė nieku visa, ką anksčiau
buvo su juo sutaręs, ir nusigrę-
žė nuo jo.

---

(22) *Demetrijui:* Syrijos karaliui Demetrijui II, kurs gal dar tuo metu nebuvo patekęs į partų nelaisvę. — *Atalui:* Pergamo karaliui Atalui II; Atalas III pradėjo viešpatauti ne anksčiau, kaip 138 m. — *Ariaratui:* Kapadokijos karaliui Ariaratui V (162—131 pirm Kr.). — *Arsakui:* partų karaliui Arsakui (vz. auk. 14,2). — (23) *Į Lampsaką.* Lampsakas Mizijos miestas; bet gr. t. čia yra kitas vardas: Sampsamas, kurio vieta nežinoma. — *Spartiečiams.* Vz. 12,7. — *Į Delą.* Mažiausia Kikladų sala. — *Į Mindą:* pajūrio miestas Karijos provincijoje. — *Į Sikioną.* Vienas svarbesniųjų Peloponeso miestų, į vakarus nuo Korinto. — *Kariją.* Mažosios Azijos provincija pietvakarių pajūryje. Vyriausias jos miestas Alikarnasas. — *Samą...* Samas, Koas, Rodas. Kipras salų vardai. Pampilija ir Likija Maž. Azijos provincijų vardai. Sidė, Paselis, Gnidas miestai Maž. Azijoje, Gortina Krėtos saloje, Aradas Penikijoje prie Eleutero upės, Kirenė Libijos miestas Afrikoje.

(25) *Antrą dieną.* Kaip tik miestas buvo apsuptas iš visur, Antiokas jau antrą dieną pradėjo artinti savo kariuomenę prie miesto (plg. 13.14 e.).

(26) *Simonas atsiuntė...* Fl. Juozapo pasakojimu, Simono siunčiamą pagalbą Antiokas pradžioje priimdavęs su nemažu džiaugsmu, bet apsupęs jau bėgantį savo priešą Trifoną, jis pasijunta galįs pasitikėti savo jėgomis, atstumia naują Simono atsiųs-

28 Et misit ad eum Atheno-
bium unum de amicis suis, ut
tractaret cum ipso, dicens: Vos
tenetis Ioppen, et Gazaram, et ar-
cem, quae est in Ierusalem, civi-
tates regni mei: 29 fines earum de-
solastis, et fecistis plagam mag-
nam in terra, et dominati estis per
loca multa in regno meo. 30 Nunc
ergo tradite civitates, quas occu-
pastis, et tributa locorum, in qui-
bus dominati estis extra fines Iu-
daeae. 31 Sin autem, date pro illis
quingenta talenta argenti, et ex-
terminii, quod exterminastis, et
tributorum civitatum alia talenta
quingenta: sin autem, veniemus,
et expugnabimus vos. 32 Et venit
Athenobius amicus regis in Ieru-
salem, et vidit gloriam Simonis,
et claritatem in auro, et argento,
et apparatum copiosum: et ob-
stupuit: et retulit ei verba Regis.

33 Et respondit ei Simon, et di-
xit ei: Neque alienam terram sump-
simus, neque aliena detinemus:
sed hereditatem patrum nostro-
rum, quae iniuste ab inimicis nos-
tris aliquo tempore possessa est.
34 Nos vero tempus habentes, vin-
dicamus hereditatem patrum no-
strorum. 35 Nam de Ioppe, et Ga-
zara quae expostulas, ipsi facie-
bant in populo plagam magnam,
et in regione nostra: horum da-

28 Po to jis atsiuntė pas jį vie-
ną savo prietelį, Atenobijų, su juo
derėtis ir pasakyti: Jūs laikote pa-
ėmę mano karalystės miestus Jo-
pę, Gazarą ir pilį Jeruzalėje. 29 Jų
plotus jūs sunaikinote, padarėte
daug žalos šalyje ir pasiėmėte
daug mano karalystės vietų. 30 Tai-
gi dabar atiduokite miestus, ku-
ruos esate paėmę, ir mokesčius
iš tų vietų, kurias jūs valdėte
ne Jūdėjos sienose. 31 O jei ne,
tai duokite už juos penkis šim-
tus talentų sidabro ir kitus pen-
kis šimtus talentų sidabro už jū-
sų padarytus sunaikinimus ir už
miestų mokesčius; kitaip mes atei-
sime ir kovosime prieš jus. 32 Tai-
gi karaliaus prietelis Atenobijus
atvyko į Jeruzalę; jis pamatė Si-
mono garbingumą, aukso ir si-
dabro blizgėjimą ir didelį puoš-
numą, ir buvo nustebintas; jis pra-
nešė jam karaliaus žodžius.

33 Jam atsakydamas Simonas
tarė: Svetimos žemės mes neužė-
mėm ir nelaikome paėmę to, kas
svetima, tiktai mūsų tėvų paliki-
mą, kurs mūsų neprietelių kurį
laiką buvo neteisingai valdomas.
34 Esant gi patogiam metui, mes
stengiamės atsiimti mūsų tėvų pa-
likimą. 35 Ką dėl Jopės ir Gaza-
ros, kurių tu reikalauji, tai jos pa-
čios darė daug žalos tautoje ir
mūsų šalyje; tačiau už jas mes

---

tą pagalbą ir, panašiai kaip darė kiti Syrijos karaliai, atsiima visus savo pažadus.

(28) *Jūs laikote...* Karalius per savo pasiuntinį daro žydams didelių priekaištų, sutinka dar palikti pačią Jūdėją valdyti Simonui, bet reikalauja grąžinti paskutiniais laikais žydų atgautus miestus ir Antioko Epifano pastatytą pilį Jeruzalėje, siūlo juos brangiai išpirkti ir grąso karu. — (31) *Talentų.* Žydų talentas buvo vertas apie 17.000 litų. — (32) *Aukso ir...* Anot gr. t.: taurių spintą (repositorium calicum) su auksiniais ir sidabriniais indais ir gausingą tarnų daugybę. Plg. 11,58.

(33) *Svetimos...* Simonas atsako ramiai ir gana išdidžiai. — (35) *Tautoje*: žydams. Tuos miestus Simonas valdo karo teisėmis. Atlyginimo už juos galėjo reikalauti Antiokas, kai rašė Simonui pažadų laišką, bet ir dabar jis sutinka pamokėti, kiek randa teisinga.

mus talenta centum. Et non respondit ei Athenobius verbum.
[36] Reversus autem cum ira ad regem, renunciavit ei verba ista, et gloriam Simonis, et universa, quae vidit, et iratus est rex ira magna.

[37] Tryphon autem fugit navi in Orthosiada.
[38] Et constituit rex Cendebaeum ducem maritimum, et exercitum peditum et equitum dedit illi.
[39] Et mandavit illi movere castra contra faciem Iudaeae: et mandavit ei aedificare Gedorem, et obstruere portas civitatis, et debellare populum. Rex autem persequebatur Tryphonem.
[40] Et pervenit Cendebaeus Iamniam, et coepit irritare plebem, et conculcare Iudaeam, et captivare populum, et interficere, et aedificare Gedorem.
[41] Et collocavit illic equites, et exercitum: ut egressi perambularent viam Iudaeae, sicut constituit ei rex.

Caput XVI.
[1] Et ascendit Ioannes de Gazaris, et nunciavit Simoni patri suo quae fecit Cendebaeus in populo ipsorum.
[2] Et vocavit Simon duos filios seniores, Iudam, et Ioanem, et ait illis: Ego, et fratres mei, et domus patris mei expugnavimus hostes Israel ab adolescentia usque in hunc diem: et prosperatum est in manibus nostris liberare Israel aliquoties.
[3] Nunc autem senui, sed estote loco meo,

duosime šimtą talentų. Atenobijus neatsakė jam nė žodžio.
[36] Jis piktas sugrįžo pas karalių, pranešė jam šituos žodžius ir apie Simono garbingumą ir visa, ką buvo matęs; tuomet karalius labai įpyko.

[37] Tuo tarpu Trifonas pabėgo laivu į Ortoziją.
[38] Po to karalius paskyrė pajūrio vadu Kendebiejų ir davė jam pėstininkų ir raitelių.
[39] Jis liepė jam eiti su kariuomene prieš Jūdėją, įsakė jam sustiprinti Gedorą, uždaryti miesto vartus ir kovoti prieš tautą. Karalius gi vijosi Trifoną.

[40] Kenedebiejus atvyko į Jamniją ir pradėjo erzinti tautą, naikinti Jūdėją, gaudyti žmones ir užmušinėti, ir stiprinti Gedorą.
[41] Jis pastatė tenai raitelių ir kariuomenės, kad išeidami vaikščiotų Jūdėjos keliais, taip kaip buvo jam įsakęs karalius.

16 perskyrimas.
[1] Jonas atvyko iš Gazaros ir pranešė savo tėvui Simonui, ką Kendebiejus darė prieš jų tautą.
[2] Tuomet Simonas pasišaukė du vyresniuoju sūnu Jūdą ir Joną ir jiems tarė: Aš, mano broliai ir mano tėvo namai kovojome prieš Izraėlio priešus nuo pat jaunystės iki šiai dienai, ir keletą sykių pasisekė mūsų rankomis išvaduoti Izraėlį.
[3] Dabar gi aš pasenau, todėl jūs būkite mano vietoje ir

(**37**) *Laivu į Ortoziją.* Trifonui, nors jis buvo iš visų pusių apsuptas Doroje, pavyko ištrūkti ir pasiekti Ortoziją, Penikijos uostą, į šiaurę nuo Tripolies, netoli nuo tos vietos, kur įteka į jūrą Eleuteras. Karalius vijosi Trifoną toliau ir užmušė jį Apamėjoje, kame Trifonas buvo užaugęs (Juozapas Fl.). Kendebiejus buvo paliktas Syrijos pajūrio vietininku. — (**39**) *Gedorą.* Gr. t.: Kedroną. (plg. 16,9). Jis turėjo būti netoli nuo Jamnijos, gal dabartinės Katros vietoje.

(**40**) *Jamniją.* Plg. 10,69.

(**16,1**) *Iš Gazaros:* kame Jonas gyveno (13,54). Gazara buvo nelabai toli nuo Jamnijos ir Kedrono. — (**2**) *Du vyresniuoju.* Jis turėjo dar trečią sūnų Matatiją (14 e.). — (**3**)

et fratres mei, et egressi pugnate pro gente nostra: auxilium vero de caelo vobiscum sit.
[4] Et elegit de regione viginti millia virorum belligeratorum, et equites; et profecti sunt ad Cendebaeum: et dormierunt in Modin.
[5] Et surrexerunt mane, et abierunt in campum: et ecce exercitus copiosus in obviam illis peditum, et equitum, et fluvius torrens erat inter medium ipsorum.
[6] Et admovit castra contra faciem eorum ipse, et populus eius, et vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem, et transfretavit primus: et viderunt eum viri, et transierunt post eum.
[7] Et divisit populum, et equites in medio peditum: erat autem equitatus adversariorum copiosus nimis.
[8] Et exclamaverunt sacris tubis, et in fugam conversus est Cendebaeus, et castra eius: et ceciderunt ex eis multi vulnerati: residui autem in munitionem fugerunt.
[9] Tunc vulneratus est Iudas frater Ioannis: Ioannes autem insecutus est eos, donec venit Cedronem, quam aedificavit:
[10] et fugerunt usque ad turres, quae erant in agris Azoti, et succendit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo millia virorum, et reversus est in Iudaeam in pace.

mano broliai, ir išėję kovokite už mūsų tautą; dangaus gi pagalba tebūnie su jumis!
[4] Tuomet jis susirinko iš šalies dvidešimt tūkstančių vyrų kovotojų ir raitelių. Šitie išėjo prieš Kendebiejų ir nakvojo Modine.
[5] Atsikėlę rytmetį jie ėjo į lygumą. Štai jiems priešais ėjo gausinga kariuomenė pėstininkų ir raitelių; tačiau tarp jų buvo upelis.
[6] Tuomet jis su visa savo kariuomene sustojo ties anais ir, matydamas savo žmones bijant bristi per upelį, pats perbrido pirmas. Pamatę jį, vyrai perbrido paskui.
[7] Jis padalino savo kariuomenę ir pastatė raitelius tarp pėstininkų; priešų gi raitarija buvo labai gausinga.
[8] Jis sutrimitavo šventais trimitais, ir Kendebiejus su savo kariuomene buvo priverstas bėgti; daug jų krito sužeistų, kiti gi pabėgo į tvirtovę.
[9] Tuomet buvo sužeistas Jono brolis Jūdas; bet Jonas vijosi juos, iki atvyko į Kedroną, kurį anas buvo sustiprinęs.
[10] Po to jie bėgo į bokštus, buvusius Azoto laukuose; tačiau jis juos padegė. Krito iš anų du tūkstančiu vyrų, ir jis ramiai sugrįžo į Jūdėją.

Todėl jūs būkite... Anot gr. t.: jūs (Dievo) malone esate amžiaus stiprumoje, todėl stokite mano ir mano brolio vieton ir išėję... — (**4**) *Modine:* Makabiejų tėviškėje (plg. 2,1; 13,25).

(**5**) *Upelis.* Gal uadi Rubin. — (**6**) *Tuomet jis:* Jonas, kurs buvo Simono paskirtas visos kariuomenės vadu (13,53). — (**8**) *Sutrimitavo šventais...* Vz. Sk. 10,9. — *Į tvirtovę:* į Kedroną (Gedorą). — (**9**) *Anas:* Kendebiejus. — (**10**) *Į bokštus...* Sargybos ir piemenų bokšteliai, iš kurių buvo žvalgomasi, ar kartais nesimato ateinančių priešų ir užpuolikų. — *Juos padegė.* Anot gr. t.: Jonas padegęs Azoto miestą, kurį jau anksčiau buvo vieną kartą sudeginęs Jonatas. Plg. 10,84.

16,11—24. Simonas draug su savo sūnumis Jūdu ir Matatiju nužudomas savo žento Ptolemiejaus (11—17). Savo tėvo Simono vietą paima Jonas Irkanas (18—24).

c) Simono mirtis. Jonas Irkanas.

11 Et Ptolemaeus filius Abobi
constitutus erat dux in campo Ie-
richo, et habebat argentum, et au-
rum multum. 12 Erat enim gener
summi sacerdotis. 13 Et exalta-
tum est cor eius, et volebat ob-
tinere regionem, et cogitabat do-
lum adversus Simonem, et filios
eius, ut tolleret eos.
14 Simon autem, perambulans
civitates, quae erant in regione
Iudaeae, et solicitudinem gerens
earum, descendit in Iericho ipse,
et Mathathias filius eius, et Iu-
das, anno centesimo septuagesi-
mo septimo, mense undecimo:
hic est mensis Sabath. 15 Et sus-
cepit eos filius Abobi in muni-
tiunculam, quae vocatur Doch,
cum dolo, quam aedificavit: et fe-
cit eis convivium magnum, et ab-
scondit illic viros. 16 Et cum ine-
briatus esset Simon, et filii eius,
surrexit Ptolemaeus cum suis, et
sumpserunt arma sua, et intrave-
runt in convivium, et occiderunt
eum, et duos filios eius, et quos-
dam pueros eius. 17 Et fecit decep-
tionem magnam in Israel, et red-
didit mala pro bonis.
18 Et scripsit haec Ptolemaeus,
et misit regi ut mitteret ei exer-

11 Abobo sūnus Ptolemiejus
buvo pastatytas vadu Jeriko ly-
gumoje; jis turėjo daug aukso ir
sidabro, 12 nes buvo vyriausiojo
kunigo žentas. 13 Jo širdis kėlėsi
į puikybę; jis panorėjo paimti sau
šalį ir galvojo, kaip klasta galė-
tų pašalinti Simoną ir jo sūnus.
14 Simonas gi, lankydamas mie-
stus, buvusius Judėjos šalyje, ir
jais rūpindamos, atvyko pats su
savo sūnumis Matatiju ir Jūdu į
Jeriką šimtas septynias dešimtis
septintais metais vienuoliktame
mėnesyje, tai yra sabato mėnesy-
je. 15 Abobo sūnus priėmė juos
klastingai tvirtovėlėje, vadinamo-
je Doku, kurią jis buvo pastatęs,
ir iškėlė jiems didelį pokylį; ta-
čiau jis turėjo paslėpęs tenai žmo-
nių. 16 Simonui ir jo sūnums įgė-
rus, Ptolemiejus su savaisiais pa-
kilo, pasiėmė savo ginklus, įėjo
į pokylio vietą ir užmušė jį, du
jo sūnu ir keletą jo tarnų. 17 Taip
jis padarė didelę niekšystę Izraė-
lyje ir atsilygino piktu už gera.
18 Ptolemiejus parašė apie tai
karaliui ir nusiuntė pas jį, kad

---

(11) *Abobo sūnus Ptolemiejus...* Apie šitą asmenį daugiau žinių kitur nerandame. Graikiškas jo vardas leidžia manyti, kad jis pats ar jo giminė buvo labiau linkę prie graikų įpročių. Jis buvo turtingas, nes galėjo vesti paties vyriausiojo kunigo dukterį, ir gal dar labiau pralobo iš pelno, kurį turėjo duoti jam pavestos pareigos. Simonas, pasitikėdamas juo kaip savo žentu, buvo jį paskyręs svarbios vietos Jeriko lygumoje viršininku; Ptolemiejus gal turėjo sergėti Jordano brastas. Simono išaukštintas jis atsimokėjo jam bjauriausio niekšo nedėkingumu. Jis įsigeidė būti visos Jūdėjos kunigaikščiu ir todėl sumanė nužudyti visą Simono šeimyną.

(14) *Lankydamas...* Savo senatvės nežiūrėdamas, Simonas pats lankė visas savo karalystės vietas ir jomis rūpinosi. — *Šimtas...:* Vasario mėnesyje 135 m. pirm Kr. — (15) *Doku:* gal toje vietoje, kame dabar yra Ain-Duk. — (16) *Įgėrus...:* kai valgydami ir gerdami buvo pasidarę linksmesni ir mažiau atsargūs. — *Užmušė jį:* gal ir pats dalyvaudamas žudynėse.

(18) *Karaliui:* Antiokui Sidiečiui. *Kad taip jis atiduosiąs...* Ptolemiejus, prašydamas kariuomenės, pasižada

citum in auxilium, et traderet ei
regionem, et civitates eorum, et
tributa. 19 Et misit alios in Ga-
zaram tollere Ioannem: et tribu-
nis misit epistolas, ut venirent ad
se, et daret eis argentum, et au-
rum, et dona. 20 Et alios misit
occupare Ierusalem, et montem
templi.

21 Et praecurrens quidam, nun-
ciavit Ioanni in Gazara, quia pe-
riit pater eius, et fratres eius, et
quia misit te quoque interfici.
22 Ut audivit autem, vehementer
expavit: et comprehendit viros,
qui venerant perdere eum, et oc-
cidit eos: cognovit enim quia
quaerebant eum perdere.

23 Et cetera sermonum Ioan-
nis, et bellorum eius, et bonarum
virtutum, quibus fortiter gessit,
et aedificii murorum, quos extru-
xit, et rerum gestarum eius: 24 ec-
ce haec scripta sunt in libro die-
rum sacerdotii eius, ex quo fac-
tus princeps sacerdotum post pa-
trem suum.

atsiųstų jam į pagalbą kariuome-
nės, kad taip jis atiduosiąs jam ša-
lį, jos miestus ir mokesčius. 19 Ki-
tus jis nusiuntė į Gazarą nužu-
dyti Jono ir nusiuntė laiškų tūk-
stantininkams, kad jie ateitų pas
jį, kad jis duosiąs jiems sidabro,
aukso ir dovanų. 20 Kitus vėl jis
nusiuntė paimti Jeruzalės ir baž-
nyčios kalno.

21 Bet vienas žmogus anksčiau
atvykęs pranešė Jonui Gazaroje,
kad jo tėvas ir jo broliai žuvo, ir
kad anas yra išsiuntęs taip pat
tavęs užmušti. 22 Kaip tik jis tai
išgirdo, labai nusigando, nutvėrė
tuos vyrus, kurie buvo atėję jo
nužudyti, ir užmušė juos, nes jis
žinojo, kad jie tykojo jo nužudyti.

23 Kiti Jono darbai, jo karai, jo
drąsūs žygiai, kuriuos jis budriai
atliko, pastatymas sienų, kurias
jis išvedė, ir visas jo veikimas,
24 štai tai yra aprašyta jo kuni-
gystės dienų knygoje, nuo to
meto, kai jis po savo tėvo
stojo vyriausiuoju kunigu.

---

atiduoti Antiokui visą šalį su jos miestais, neabejodamas, kad karalius paliks čia jį patį savo vietininku, ar valdovu. Mokesčiai gr. t. neminimi. — (19) *Į Gazarą:* kame Jonas gyveno (13,54). — (20) *Bažnyčios kalno:* iš kurio buvo padaryta tikra tvirtovė.

(23.24) *Kiti Jono darbai...* 1 Mak. knyga baigiama pasakojimu apie Simono mirtį ir laimingą Jono Irkano išsigelbėjimą. Jono istorijos autorius neduoda, nes jis pats tikriausiai gyveno to kunigaikščio laikais, tačiau jis nurodo jos šaltinius, būtent, metraščius, kurie, deja, iki mūsų dienų neišliko. Anot Juozapo Fl., Irkanas viešpatavęs 31 metus ir atlikęs gana daug garbingų darbų. Visų pirma jam tekę jau pirmais metais kariauti prieš Antioką Sidietį, kurs buvo apgulęs Jeruzalę, tačiau po gana ilgos kovos sutikęs padaryti su Jonu taiką. Vėliau Jonui pavykę net dar praplėsti Jūdėjos ribas. Su Jono Irkano mirtimi prasidėjo Makabiejų šeimynos žlugimas. Jo ainiai nebuvo paveldėję Makabiejų gabumų, pasižymėjo godumu, kovojo tarp savęs dėl valdžios ir 63 m. pirm Kr. pasikvietė teisėju ir tarpininku savo byloje Pompėjų. Tasai atėjo su Romos legionais, paėmė jėga Jeruzalę, ir keliolikai metų praslinkus žydams buvo primesta Erodo dinastija, iki pagaliau Titas 70 m. po Kr. sugriovė Jeruzalę ir amžinai panaikino Jūdėjos nepriklausomybę.

LIBER SECUNDUS MACHABAEORUM.

ANTROJI MAKABIEJŲ KNYGA.

I. Įžanga. Palestinos žydų laiškai Aigipto žydams.

Caput 1. [1] Fratribus, qui sunt per Aegyptum, Iudaeis, salutem dicunt fratres, qui sunt in Ierosolymis, Iudaei, et qui in regione Iudaeae, et pacem bonam. [2] Benefaciat vobis Deus, et meminerit testamenti sui, quod locutus est ad Abraham, et Isaac, et Iacob servorum suorum fidelium: [3] et det vobis cor omnibus ut colatis eum, et faciatis eius voluntatem corde magno, et animo volenti. [4] Adaperiat cor vestrum in lege sua, et in praeceptis suis, et faciat pacem. [5] Exaudiat orationes vestras, et reconcilietur vobis, nec vos deserat in tempore ma-

1 perskyrimas. [1] Jeruzalėje ir Jūdėjos šalyje gyvenantieji broliai žydai broliams žydams, esantiems Aigipte, siunčia sveikinimą ir linki geros ramybės. [2] Tesuteikia jums Dievas gėrybių ir teatsimena savo sandorą, kurią jis yra padaręs su savo ištikimais tarnais Abraomu, Izaoku ir Jokūbu; [3] teduodie jums visiems širdies, kad jį garbintumėte ir vykintumėte jo valią visa širdimi ir geru noru. [4] Tegul jis atveria jūsų širdį savo įstatymui ir savo įsakymams ir tepadaro taiką; [5] teišklauso jūsų maldas, tesusiderina su jumis ir teneapleidžia jū-

---

1,1—2,19. Pirmajame laiške Palestinos žydai po pasveikinimo ir linkėjimų paduoda turinį seniau rašyto laško Aigipto žydams ir kviečia juos švęsti bažnyčios pašventinimo šventę (1,1—10a). Antrajame laiške, kurs prasideda taip pat pasveikinimu, kalbama apie Syrijos karaliaus Antioko žuvimą (1,11b—17), apie tai, kaip Neemijas atrado šventą ugnį (18—36), kaip Jeremijas buvo paslėpęs, kai Jeruzalė buvo paimta, sandoros padangtę, skrynią ir smilkalų altorių (2,1—12), kaip buvo Neemijo ir Jūdo įsteigtas šventas knygynas (2,13—19).

(**1,1**) *Broliams.* Būdami tos pačios tautos nariais, Palestinos žydai vadina Aigipto žydus broliais (plg. 1 Mak. 12,6). — *Esantiems Aigipte.* Ptolemiejus Lagis buvo išvedęs į Aigiptą apie 320 m. pirm Kr. daugiau kaip 100.000 žydų, kurie čia apsigyveno. Naudodamies Aigipto karalių teikiamomis lengvatomis, jie pasistatė Leontopolyje, netoli Eliopolies, bažnyčią, vyriausiuoju kunigu esant Onijui IV, kurs buvo į čia atbėgęs, kai jo tėvas Onijas III buvo nužudytas Dafnėje. Ta Leontopolies bažnyčia stovėjo nuo 150 m. pirm Kr. iki 71 m. po Kr. ir stengėsi visais atžvilgiais susilyginti su Jeruzalės bažnyčia. Tenai žydai laikė savo pamaldas, aukodavo aukas, peržengdami įstatymo reikalavimą, kad būtų tik viena Dievo garbinimo vieta Jeruzalėje (vz. Kun. 17,3; Atk. 12,5). — *Geros ramybės.* Tai žydiškas pasveikinimo išsireiškimas. — (**4**) *Savo įstatymui.* Palestinos žydai nelaikė Leontopolies teisėta ir tinkama aukų vieta. Įstatyme buvo pasakyta, kad jos reikia aukoti tik Jeruzalėje. — (**5**) *Tesusiderina:* dovanodamas kaltes ir teikda-

lo. [6] Et nunc hic sumus orantes
pro vobis. [7] Regnante Demetrio,
anno centesimo sexagesimo nono,
nos Iudaei scripsimus vobis
in tribulatione, et impetu, qui supervenit
nobis in istis annis, ex
quo recessit Iason a sancta terra,
et a regno. [8] Portam succenderunt,
et effuderunt sanguinem
innocentem: et oravimus ad Dominum,
et exauditi sumus, et obtulimus
sacrificium, et similaginem,
et accendimus lucernas, et
proposuimus panes. [9] Et nunc
frequentate dies scenopegiae mensis
Casleu. [10] Anno centesimo
octogesimo octavo.

Populus, qui est Ierosolymis, et in Iudaea, Senatusque et Iudas, Aristobolo magistro Ptolemaei regis, qui est de genere christorum sacerdotum, et his, qui in Aegypto sunt, Iudaeis salutem, et sani-

sų nelaimių metu! [6] Taigi dabar
mes čia meldžiamės už jus. [7] Karaliaujant
Demetrijui, šimtas šešias
dešimtis devintais metais buvome
rašę jums mes, žydai, sielvarte
ir suspaudime, koks mums
atsitiko anais metais, po to, kai
Jazonas pasitraukė iš šventosios
šalies ir iš karalystės. [8] Jie sudegino
duris ir išliejo nekaltą kraują,
mes gi meldėmės Viešpačiui
ir buvome išklausyti; mes atnašavome
auką ir geriausių miltų, uždegėme
žiburius ir padėjome duonas.
[9] Taigi dabar jūs švęskite
Padangčių švenčių dienas kaslevo
mėnesyje. [10] Šimtas aštuonias
dešimtis aštuntais metais.

Jeruzalėje ir Jūdėjoje gyvenanti tauta, taryba ir Jūdas karaliaus Ptolemiejaus mokytojui Aristobului iš pateptųjų kunigų giminės, taip pat Aigipte esantiems žydams siunčia sveikinimą ir lin-

---

mas malonių. Kaltė buvo atsiskyrimas, ji bus pašalinta, vėl susivienijus prie vienos Jeruzalės bažnyčios. Švęsdami Jeruzalės bažnyčios pašventinimo dieną, Aigipto žydai parodys, kad jie laiko tą bažnyčią tikra ir taip grįš prie Dievo garbinimo vienybės. — (6) *Mes čia meldžiamės:* kad linkėjimai įvyktų. — (7) *Karaliaujant Demetrijui:* Demetrijui II Nikatoriui, kurs gavo Syrijos sostą 146 m. pirm Kr., mirus Aleksandrui Balui ir Ptolemiejui Filometoriui (1 Mak. 11,15...). — *Šimtas...:* 144 ar 143 m. pirm Kr. — Ir 2 Mak. knygoje nurodomi metai yra Seleukaičių eros, kuris prasideda 1 spalių 312 m. pirm Kr. Bet 1 Mak. knygos autorius metų pradžią nukelia, žydų įpročiu, į pavasarį, į nisano mėnesį; Jazonas gi ar jo trumpintojas 2 Mak. kn. autorius metus skaičiuoja nuo tišrio mėnesio, rudenį. Iš čia vietomis atsiranda metų nurodyme mažas skirtumas. Pvd. 1 Mak. 7, 149 m., o tas pat įvykis 2 Mak. 14,4 149 m. ir k. — *Buvome rašę.* Taip čia primenamas kitas seniau prieš devyniolika metų rašytas laiškas. — *Jazonas...* Jazonas buvo nusipirkęs iš Antioko vyriausiojo kunigo vardą ir stengėsi supagoninti Jūdėją (plg. žem. 4,7...). Tą bedievišką pasielgimą laiško autoriai vadina atpuolimu nuo Jūdėjos ir teokratijos. — (8) *Duris:* bažnyčios duris. Minimi kai kurie sielvartai, kokių teko patirti žydams, viešpataujant Antiokui Sk. Plg. 1 Mak. 1,37.60 4,38...; 2 Mak. 8,33. — (9) *Jūs švęskite Padangčių...* Aigipto žydai kviečiami švęsti Jeruzalės bažnyčios pašventinimo šventę. Toliau (10,6) bus paaiškinta, kad šita Jūdo įsakyta bažnyčios pašventinimo ar apvalymo šventė turėjo būti švenčiama taip, kaip Padangčių šventė. Todėl taip ji čia ir vadinama, tik pridedant paaiškinimo žodžius *kaslevo mėnesyje* (gruodžio mėn.), tuo tarpu kad tikroji Padangčių šventė buvo švenčiama tišrio (rugsėjo-spalių) mėnesyje. — (10) *Šimtas...:* 124 m. pirm Kr. Laiškas baigiamas nurodymu metų, kuriais jis buvo parašytas. Toliau prasideda antras laiškas, kurio rašymo laikas nenurodytas.

tatem. 11 De magnis periculis a
Deo liberati, magnifice gratias agi-
mus ipsi, utpote qui adversus ta-
lem regem dimicavimus. 12 Ipse
enim ebullire fecit de Perside eos,
qui pugnaverunt contra nos, et
sanctam civitatem. 13 Nam cum
in Perside esset dux ipse, et cum
ipso immensus exercitus, cecidit
in templo Naneae, consilio de-
ceptus sacerdotum Naneae. 14 Ete-
nim cum ea habitaturus venit ad
locum Antiochus, et amici eius,
et ut acciperet pecunias multas
dotis nomine. 15 Cumque propo-
suissent eas sacerdotes Naneae,
et ipse cum paucis ingressus es-
set intra ambitum fani, clauserunt
templum, 16 cum intrasset Antio-
chus: apertoque oculto aditu tem-
pli, mittentes lapides percusse-
runt ducem, et eos qui cum eo
erant, et diviserunt membratim,
et capitibus amputatis foras pro-

ki sveikatos. 11 Dievo išgelbėti iš
didelių pavojų mes labai didžiai
jam dėkojame, kad įstengėme ko-
voti prieš tokį karalių. 12 Nes jis
tai išmetė iš Persijos tuos, kurie
kovojo prieš mus ir prieš šven-
tąjį miestą. 13 Nes kai anas bu-
vo vadas Persijoje su didžiausia
kariuomene, jis žuvo Nanėjos
šventykloje, apgautas Nanėjos ku-
nigų sumanumu. 14 Būtent, Anti-
okas su savo prieteliais atėjo į
tą vietą gyventi su ja ir gauti
daug pinigų kraičio vardu. 15 Kai
Nanėjos kunigai buvo parodę pi-
nigus, ir jis su nedaugeliu įėjo
į šventyklos vidų, jie uždarė šven-
tyklą, 16 kaip tik Antiokas buvo
įėjęs. Paskui, atidarę paslėptą
šventyklos angą, mesdami akme-
nis, jie užmušė vadą ir su juo
buvusiuosius, sukapojo į kąsne-
lius ir, nukirtę galvas, išmetė lau-
kan. 17 Už visa tebūnie pagarbin-

Taryba. Čia žydų taryba, senatas, gr. γερουσία, Vulg. t. minima pirmą kartą; 1 Mak. 12,6 ji yra įvardinta, bet tik gr. t.; iš 2 Mak. 4,44 ir 11,27 sužinome, kad ji buvusi jau Antioko III Didžiojo metu. Pradžioje ji buvo sudaryta iš seniausių žydų, kurie padėdavę vyriausiajam kunigui valdyti tautą pasauliniuose dalykuose. Iš tos tarybos vėliau pasidarė žydų sinedrionas. — *Jūdas.* Čia įvardijamas Jūdas turėjo būti ne kas kitas, kaip tik Matatijo sūnus Jūdas Makabiejus. Antrasis laiškas matomai parašytas tuojau po Antioko Epifano mirties, po kurios Jūdas gyveno dar ketverius metus. Aristobulas, kuriam laiškas siunčiamas ir kurs čia vadinamas karaliaus Ptolemiejaus mokytoju, t. y. patarėju, buvo gimimu žydas. Jis gyveno prie Aigipto karaliaus Ptolemiejaus V (204—180) rūmų ir buvo to karaliaus patikimas asmuo ir įtakingas patarėjas. Jis yra dedikavęs Ptolemiejui VI Filometoriui (180—146) savo alegorinį Pentateucho aiškinimą, kuriame jis stengiasi suderinti šv. knygas su Aristotelio filosofija. Aristobulo paminėjimas laiške parodo, kad jis rašytas ne vėliau, kaip 146 m., kuriais Ptolemiejus VI mirė. — *Iš pateptų kunigų:* iš vyriausiųjų kunigų giminės, todėl iš Aarono ainių. Aristobulas turėjo būti žymiausias žydų atstovas Aigipte, gal dėlto laiškas jam ir siunčiamas. — (**11**) *Prieš tokį karalių.* Gr. t.: prieš karalių. Tas karalius, prieš kurį žydams buvo labai pavojinga kovoti, turėjo būti Antiokas Epifanas. Plg. 1 Mak. 6,2... — (**12**) *Nes jis tai...* Geriau gr. t.: Nes jis (Dievas) išmetė tuos, kurie rengė kovą šventajame mieste. — (**13**) *Buvo vadas Persijoje su didžiausia...* Gr. t.: su nenugalima kariuomene. Plg. 1 Mak. 3,37. — *Nanėjos.* Nanea ar Nana buvo pas babiloniečius vaisingumo deivė. — (**14**) *Gyventi su ja,* t. y. ją vesti. Ištekėdama už karaliaus deivė turėjo atiduoti jam savo didelį kraitį. — (**15**) *Buvo parodę pinigus:* kuriuos Antiokas norėjo gauti kaipo kraitį. — *Uždarė šventyklą:* kad Antiokas negalėtų ištrūkti. — (**16**) *Paslėptą šventyklos angą.* Anot

iecerunt. 17 Per omnia benedictus
Deus, qui tradidit impios. 18 Facturi
igitur quinta et vigesima die
mensis Casleu purificationem
templi, necessarium duximus significare
vobis: ut et vos quoque
agatis diem scenopegiae, et diem
ignis, qui datus est quando Nehemias
aedificato templo et altari
obtulit sacrificia. 19 Nam cum
in Persidem ducerentur patres
nostri, sacerdotes, qui tunc cultores
Dei erant, acceptum ignem
de altari occulte absconderunt in
valle, ubi erat puteus altus, et
siccus, et in eo contutati sunt
eum, ita ut omnibus ignotus esset
locus. 20 Cum autem praeterissent
anni multi, et placuit Deo
ut mitteretur Nehemias a rege
Persidis: nepotes sacerdotum illorum
qui absconderant, misit ad
requirendum ignem: et sicut narraverunt
nobis, non invenerunt
ignem, sed aquam crassam. 21 Et

tas Dievas, kurs išdavė bedievius!
18 Taigi norėdami dvidešimt penktą
kaslevo mėnesio dieną švęsti
bažnyčios apvalymą, laikėme
reikalinga duoti jums žinią, kad
taip pat ir jūs švęstumėte Padangčių
šventės dieną ir dieną ugnies,
kuri buvo duota, kai Neemijas,
atstačius bažnyčią ir altorių, atnašavo
aukas. 19 Nes kai mūsų
tėvai buvo vedami į Persiją, kunigai,
kurie tuomet buvo Dievo
garbintojai, paėmę tą ugnį iš altoriaus,
slapčia paslėpė slėnyje,
kame buvo gilus ir sausas šulinys,
ir laikė ją tenai, taip kad ta
vieta buvo visiems nežinoma. 20 O
kai, daugeliui metų praslinkus,
Dievui patiko, kad būtų Persijos
karaliaus atsiųstas Neemijas, jis
siuntė ieškoti ugnies vaikų vaikus
tų kunigų, kurie buvo ją paslėpę;
ir kaip jie mums pasakojo
jie nerado ugnies, bet tiršto vandens.
21 Kunigas Neemijas liepė

---

gr. t., tai turėjo būti paslėptos užvožiamos durys lubose. — *Ir su juo buvusius.* Anot syr. vertimo, buvęs užmuštas tik vienas Antiokas, nes tik jis buvo įėjęs į patį šventyklos vidų, jo gi palydovai turėję pasilikti šventyklos prieangyje. Kas atsitiko Antioko kariuomenei, čia nieko nepasakoma, nes ir apie Antioko žuvimą kalbama tik prie progos, laiško gi tikslas buvo nurodyti bažnyčios pašventinimo svarbą. — Dėl čia paminėto Antioko žuvimo aprašymo keliama nemaža ginčų. Vieni linkę manyti, kad Antiokas, apie kurį čia kalbama, turėjęs būti ne Epifanas, bet kitas. Įvardijamas tarp kitų Antiokas Didysis, kurs iš tikrųjų žuvęs panašiu būdu, bet jis nebuvo žydų tautos priešas. Tiesa, apie Antioko Epifano mirtį kitaip pasakojama 1 Mak. 6,3... ir 2 Mak. 9,1..., būtent, kad jam pasisekę ištrūkti iš jam grėsusio pavojaus. Gali tat būti, kad laiškas Aigipto žydams buvo parašytas tuo metu, kai Jūdėją buvo ką tik pasiekę pirmi gandai, apie tariamą Antioko mirtį Nanėjos šventykloje. Gandai rodėsi panašūs į tiesą, nes tolygiai buvo atsitikę Antiokui D. Tie gandai ir buvo įrašyti į laišką. Vėliau, kai gauta tikresnių žinių, jog Antiokas Epifanas išsigelbėjo, pabėgdamas nuo maištą sukėlusios minios, ir mirė tik vėliau kelyje į Babiloną, tas tikras žinias surašė Jazonas savo veikale, pakartojo ir 2 Mak. kn. autorius (9,1...), palikdamas laišką tokį, koks jis buvo parašytas Aigipto žydams. — (18) *Bažnyčios apvalymą.* Plg. auk. 9 e. — *Dieną ugnies...* Abi šventės buvo švenčiamos draug. Grąžinimas įstatymo įsakytų aukų buvo sykiu ir šventos ugnies grąžinimas (Kun. 9,24; 2 Kron. 7,1). — (19) *Į Persiją:* į Babiloną. Persija vadinasi vėlesniu įpročiu tos šalys, kurios buvo anapus Eufrato (plg. 1 Mak. 3,31). — *Kunigai...:* gal pranašo Jeremijo raginami (vz. žem. 2,5). — (20) *Persijos karaliaus:* Artakserkso Longimano (Ilgarankio). Plg. 2 Ezdro 2,1... — (21) *Kunigas Neemijas.* Gr. t.: Neemijas įsakė kunigams. Neemijas bu-

iussit eos haurire, et afferre sibi:
et sacrificia, quae imposita erant,
iussit sacerdos Nehemias asper-
gi ipsa aqua, et ligna, et quae
erant superposita. 22 Utque hoc
factum est, et tempus affuit, quo
sol refulsit, qui prius erat in
nubilo, accensus est ignis mag-
nus, ita ut omnes mirarentur.
23 Orationem autem faciebant om-
nes sacerdotes, dum consumma-
retur sacrificium, Ionatha incho-
ante, ceteris autem respondenti-
bus. 24 Et Nehemiae erat oratio
hunc habens modum: DOMINE
Deus omnium creator, terribilis,
et fortis, iustus, et misericors, qui
solus es bonus rex, 25 solus prae-
stans, solus iustus, et omnipo-
tens, et aeternus, qui liberas Is-
rael de omni malo, qui fecisti
patres electos, et sanctificasti eos:
26 accipe sacrificium pro univer-
so populo tuo Israel, et custodi
partem tuam, et sanctifica. 27 Con-
grega dispersionem nostram, li-
bera eos, qui serviunt Gentibus,
et contemptos et abominatos re-
spice: ut sciant Gentes quia tu
es Deus noster. 28 Afflige oppri-
mentes nos, et contumeliam fa-
cientes in superbia. 29 Constitue
populum tuum in loco sancto tuo,
sicut dixit Moyses. 30 Sacerdotes
autem psallebant hymnos, usque-
quo consumptum esset sacrifi-
cium. 31 Cum autem consumptum
esset sacrificium, ex residua aqua
Nehemias iussit lapides maiores

jiems semti ir atnešti sau; jis įsa
kė šlakstyti tuo vandeniu atneš-
tas aukas, malkas ir kas buvo ant
jų padėta. 22 Kuomet tai buvo pa-
daryta ir atėjo metas, kad vėl pra-
dėjo šviesti saulė, kuri pirma bu-
vo pasislėpus už debesies, užsi-
degė didelė ugnis, taip kad visi
stebėjosi. 23 Tuo tarpu, kolei au-
ka degė, visi kunigai meldėsi, Jo-
natui pradedant, o kitiems atsa-
kinėjant. 24 Neemijo gi malda bu-
vo toki: Viešpatie, Dieve, visų
Sutvėrėjau! baisusis ir galinga-
sis, teisusis ir gailestingasis, tu,
kurs vienas esi geras karalius,
25 vienas duosnus, vienas teisin-
gas, visagalis ir amžinas, kurs
išvaduoji Izraėlį iš viso pikto, kurs
išrinkai mūsų tėvus ir juos pa-
šventinai, 26 priimk auką už visą
savo Izraėlio tautą, sergėk savo
dalią ir pašventink. 27 Surink mū-
sų išsklaidytuosius, išvaduok tuos,
kurie vergauja pagonims, ir pa-
žvelk į paniekintuosius ir neken-
čiamus, kad tautos žinotų, jog tu
mūsų Dievas. 28 Nubausk tuos,
kurie slėgia mus išdidžiai ir skriau-
džia. 29 Pastatyk savo tautą savo
šventoje vietoje, kaip yra pasa-
kęs Mozė. 30 Kunigai gi giedojo
giesmes, iki auka sudegė. 31 Au-
kai sudegus, Neemijas liepė liku-
siu vandeniu apipilti didesniuo-
sius akmenis. 32 Tai padarius, iš
jų užsidegė liepsna, bet ji buvo

---

vo kilęs iš Jūdo ainijos, o gal net iš Dovido giminės, todėl nebuvo kunigas. — (23) *Tuo tarpu...* Anot gr. t.: iki auka degė, meldėsi ir kunigai ir visi kiti, pradedant Jonatui, o kitiems pritariant Neemijo pavyzdžiu. — *Jonatui.* Anot Juozapo Fl. Jochananui. Kiti mano, kad čia įvardijamas Jonatas yra tas pats asmuo, kurs minimas 2 Ezdro 12,11.12. — (24) *Viešpatie.* Gr. t.: Viešpatie, Viešpatie, Dieve... Čia turime vienatinį pavyzdį maldos, kuri buvo kalbama aukojimo metu. Anot gr. t., ta malda Jonato, ne Neemijo. — (29) *Pasakęs Mozė.* Plg. Iš. 15,17; Atk. 30,3—9. — *Iki auka sudegė.* Tų žodžių nėra gr. t. — (31) *Didesniuosius akmenis:* gal

perfundi. [32] Quod ut factum est,
ex eis flamma accensa est: sed
ex lumine, quod refulsit ab alta-
ri, consumpta est. [33] Ut vero ma-
nifestata est res, renunciatum est
regi Persarum quod in loco, in
quo ignem absconderant hi, qui
translati fuerant, sacerdotes, aqua
apparuit, de qua Nehemias, et qui
cum eo erant, purificaverunt sa-
crificia. [34] Considerans autem rex,
et rem diligenter examinans, fe-
cit ei templum, ut probaret quod
factum erat. [35] Et cum probasset,
sacerdotibus donavit multa bona,
et alia atque alia munera, et acci-
piens manu sua, tribuebat eis.
[36] Appellavit autem Nehemias
hunc locum Nephthar, quod in-
terpretatur Purificatio. Vocatur
autem apud plures Nephi.

Caput II. [1] Invenitur autem
in descriptionibus Ieremiae pro-
phetae, quod iussit eos ignem ac-
cipere qui transmigrabant: ut si-
gnificatum est, et ut mandavit
transmigratis. [2] Et dedit illis le-
gem ne obliviscerentur praecepta
Domini, et ut non exerrarent men-
tibus videntes simulachra aurea,
et argentea, et ornamenta eorum.
[3] Et alia huiusmodi dicens, hor-

praryta šviesos, žibėjusios iš al-
toriaus. [33] Kai tas įvykis pasida-
rė žinomas, buvo pranešta per-
sų karaliui, kad toje vietoje, ku-
rioje ištremtieji kunigai buvo pa-
slėpę ugnį, pasirodęs vanduo, ku-
riuo Neemijas ir su juo buvusie-
ji apiplovę aukas. [34] Karalius da-
lyką apsvarstęs ir rūpestingai iš-
tyręs, pastatydino tenai šventyklą
patvirtinti tam, kas buvo įvykę.
[35] Ištyręs gi, jis davė kunigams
daug gėrybių ir visokių dovanų,
kurias jis ėmė savo ranka ir jiems
dalino. [36] Neemijas praminė tą vie-
tą Neftaru, tai reiškia, apiplovi-
mas; daugelio gi ji vadinama Nefi.

2 perskyrimas. [1] Randama
pranašo Jeremijo raštuose, kad jis
liepęs paimti ugnį tiems, kurie
buvo ištremiami, kaip jau buvo
pažymėta ir kaip jis įsakė tremti-
niams. [2] Jis davė jiems įstatymą,
kad jie neužmirštų Dievo įsaky-
mų ir nesuklystų mintimis, kai
matys auksinius ir sidabrinius
stabus ir jų papuošalus. [3] Ir kitų
panašių dalykų jiems sakydamas

---

tuos, kurie buvo altoriaus pakraštėse. — (32) *Buvo praryta šviesos...* Tai turėjo būti įrodymas, kad Dievo įžiebta altoriaus ugnis turėjo būti laikoma pašventinta. — (33) *Persų karaliui:* Artakserksui I Longimanui. — (34) *Pastatydino tenai šventyklą.* Anot gr. t.: karalius, aptverdamas tą vietą, padarė ją šventą. — Taip buvo uždraustas priėjimas prie jos. Žydai čia galėjo matyti tam tikrą pripažinimą iš karaliaus pusės jų kulto. — (35) *Ištyręs gi...* Anot gr. t.: ir jiems (kunigams) karalius ėmė daug dovanų ir davė (tiems, kuriems jis buvo palankus). — (36) *Tą vietą.* Anot gr. t.: tai, t. y. rastą skystimą. — *Neftaru.* Anot kai kurių, tas žodis reiktų skaityti kitaip, būtent *nechfar* (iš ebr. ž. *nafar,* valyti), kurį galima išversti žodžiu: purificatio, apiplovimas. Kiti dar spėja, kad atvykusieji su Neemiju persai (Neem. 2,9) tirštą skystimą pavadino medų kalbos žodžiu nafta, kuriuo paprastai vadinamas žibalas. Jis šiuo atveju užsidegęs nuo saulės spindulių, bet įvykį mačiusieji žydai tai palaikę ypatingu Dievo malonės pasireiškimu.

(2,1) *Jeremijo raštuose:* kurie buvo laikomi viešame archive. Gr. t.: pranašas Jeremijas yra atrastas dokumentuose, kad jis liepęs..., t. y. viešuose raštuose randama žinia, kad Jeremijas yra liepęs...; todėl tų raštų autorius buvo kas kitas, ne Jo-

tabatur ne legem amoverent a
corde suo. 4 Erat autem in ipsa
scriptura, quomodo tabernacu-
lum, et arcam iussit propheta di-
vino responso ad se facto comi-
tari secum, usquequo exiit in mon-
tem, in quo Moyses ascendit, et
vidit Dei hereditatem. 5 Et veniens
ibi Ieremias invenit locum spelun-
cae: et tabernaculum, et arcam, et
altare incensi intulit illuc, et os-
tium obstruxit. 6 Et accesserunt
quidam simul, qui sequebantur,
ut notarent sibi locum: et non
potuerunt invenire. 7 Ut autem
cognovit Ieremias, culpans illos,
dixit: Quod ignotus erit locus,
donec congreget Deus congre-
gationem populi, et propitius
fiat: 8 et tunc Dominus ostendet
haec, et apparebit maiestas Domi-
ni, et nubes erit, sicut et Moysi
manifestabatur, et sicut cum Sa-
lomon petiit ut locus sanctifica-
retur magno Deo, manifestabat

jis ragino juos neatstumti įstaty-
mo nuo savo širdies. 4 Tame pat
rašte buvo pažymėta, kaip pra-
našas duotu sau Dievo apreiški-
mu liepė nešti su savim padang-
tę ir skrynią ir smilkalų altorių
ir užtaisė angą. 6 Kai kurie ėju-
sieji paskui priėjo draug pasižy-
mėti sau vietos, bet negalėjo jos
rasti. 7 Tai sužinojęs Jeremijas,
bardamas juos, tarė: Vieta bus
nežinoma, iki Viešpats surinks iš-
sklaidytąją tautą ir bus jai gaile-
stingas. 8 Tuomet Viešpats tai pa-
rodys, ir apsireikš Viešpaties di-
denybė, ir bus debesys, kaip jis
pasirodydavo taip pat Mozei ir
kaip jis apsireiškė, kai Saliamo-
nas meldė, kad vieta būtų pašvę-
sta didžiajam Dievui. 9 Nes jis
buvo apdovanotas didžiausia iš-
mintimi ir, būdamas pilnas išmin-
ties, atnašavo bažnyčios pašven-
tinimo ir pabaigimo auką. 10 Kaip
Mozė meldėsi Viešpačiui, ir nu-

remijas. Plg. žem. 4 eil. — *Paimti:* ir paslėpti. — (4) *Mozė:* kad pamatytų nors iš tolo žadėtąją žemę (5 Mz. 34, 1. 5). Šventa padangtė, kuri buvo padaryta Mozės įsakymu, pastačius Saliamono bažnyčią, buvo laikoma tam tikroje vietoje naujoje bažnyčioje kaip brangi palaika ir pasiliko čia, iki Nebukadnecaras apgulė Jeruzalę. Kai miestas buvo paimtas, Jeremijas Dievo įsakymu ir gal su žinia kariuomenės vado Nabuzardano, kuriam pranašas buvo pažįstamas (Jer. 52, 7.13), paėmė senąją padangtę draug su sandoros skrynia ir smilkalų altoriumi (5 e.) iš bažnyčios, kol Nebukadnecaras dar nebuvo davęs įsakymo sudeginti miestą ir bažnyčią (Jer. 52,7—13), ir visa tai išgelbėjo čia aprašomu būdu. Autorius primena tą išgelbėjimą, kad dar labiau iškeltų aikštėn šventumą Jeruzalės bažnyčios, kurios pašventinimo diena turėjo būti švenčiama, nes į tą bažnyčią turėjo grįžti išgelbėti šventi dalykai, taip kaip jau buvo gauta šventa ugnis (7 e.). — (5) *Olos vietą.* Anot gr. t.: butą olos pavidalu. — *Įnešė:* kitiems padedant (6 e.). Laiko šiems šventiems dalykams gelbėti Jeremijas turėjo gana, nes nuo tos dienos, kurioje pranašas buvo paleistas iš kalėjimo, iki Jeruzalės sunaikinimui praslinko visas mėnuo (plg. Jer. 39,2.11—14; 40,1 ir 4 Kar. 25.2.8.9). — (7) *Vieta nebus žinoma...* Plg. Jer. 3,16... — *Iki Viešpats surinks...* Tautos susirinkimas paprastai suprantams apie Babilono nelaisvės pabaigą, bet neretai jis turi bendresnę ir platesnę prasmę. Babilono nelaisvei pasibaigus, į Zorobabėlio bažnyčią nebuvo grąžinti Jeremijo paslėptieji dalykai. Yra aiškintojų, kurie mano, kad paslėptosios šventenybės vėl bus atrastos, kai Izraėlio tautos visuma grįš prie Kristaus. Bet gali būti, kad čia laiško autoriai buvo pasidavę įtakai kokio nors apokrifinio anų laikų veikalo, kuriame nevisai tiksliai buvo kalbama apie teokratijos atnaujinimo laikus ir net pranašų žodžiai buvo klaidingai aiškinami. — (8) *Apsireikš Viešpaties...*

haec. 9 Magnifice etenim sapien-
tiam tractabat: et ut sapientiam
habens, obtulit sacrificium dedi-
cationis, et consummationis tem-
pli. 10 Sicut et Moyses orabat ad
Dominum, et descendit ignis de
caelo, et consumpsit holocaustum,
sic et Salomon oravit, et descen-
dit ignis de caelo, et consumpsit
holocaustum. 11 Et dixit Moyses,
eo quod non sit comestum quod
erat pro peccato, consumptum est.
12 Similiter et Salomon octo die-
bus celebravit dedicationem. 13 In-
ferebantur autem in descriptioni-
bus, et commentariis Nehemiae
haec eadem: et ut construens bib-
liothecam congregavit de regio-
nibus libros, et Prophetarum, et
David, et epistolas Regum, et de
donariis. 14 Similiter autem et Iu-
das ea, quae deciderant per bel-
lum, quod nobis acciderat, con-
gregavit omnia, et sunt apud nos.
15 Si ergo desideratis haec, mit-
tite qui perferant vobis. 16 Actu-
ri itaque purificationem scripsi-

žengė ugnis iš dangaus ir sude-
gino auką, taip pat meldėsi ir Sa-
liamonas, ir nužengė ugnis iš
dangaus ir sudegino auką. 11 Mo-
zė sakė: Kadangi nuodėmės au-
ka nebuvo suvalgyta, ji sudegin-
ta. 12 Taip pat ir Saliamonas šven-
tė bažnyčios pašventinimą aštuo-
nias dienas. 13 Tie patys dalykai
yra papasakoti Neemijo raštuose
ir atsiminimuose, ir kaip jis, su-
darydamas knygyną, rinko iš įvai-
rių šalių knygas ir pranašų, ir
Dovido, ir karalių laiškus, ir tas,
kurios buvo apie dovanas. 14 Taip
pat ir Jūdas surinko visa tai, kas
buvo dingę kare, kurs buvo mus
ištikęs, ir tai yra pas mus. 15 To-
dėl, jei jūs jų norite, atsiųskite,
kas jums parneštų. 16 Taigi reng-
damies švęsti bažnyčios apva-
lymą, mes jums parašėme; todėl
jūs gerai padarysite, jei tas die-
nas švęsite. 17 Dievas gi, kurs yra
išgelbėjęs savo tautą ir sugrąži-

Plg. 3 Kar. 8,11; 2 Kron. 7,1. — (9) *Nes jis:* Saliamonas. Vulgatos tekstas čia vienu kitu žodžiu skiriasi nuo gr. t. — (10) *Kaip Mozė meldėsi:* 3 Moz. 9,24. — (11) *Mozė sakė: Kadangi...* Ir čia laiško autoriai nori pabrėžti Aigipto žydams didelį Jeruzalės bažnyčios šventumą, kad ji turi šventą ugnį, kuria reikale galima sudeginti nuodėmės aukos liekanos, kurios nevisos buvo suvalgytos. Bet minimi čia Mozės žodžiai, panašūs į 3 Moz. 10,16.17, pritaikinti netinkamai. Gal ir šitoje vietoje pasireiškia apokrifinių raštų įtaka. Galima tačiau sutikti su nuomone tų aiškintojų, kurie spėja, kad čia knygos tekste yra žymesnių trūkumų. — (12) *Aštuonias dienas.* Plg. 3 Kar. 8,65; 2 Kron. 7,8... — (13) *Atsiminimuose.* Iš jų gal buvo sudaryta Neemijo knyga. — *Iš įvairių šalių knygas.* Tikriau gr. t.: knygas apie karalius. Vulgatos tekste yra perrašinėtojų klaida „de regionibus“ vietoje d e r e g i b u s. — *Dovido:* psalmes. — *Laiškus ir tas...* Anot gr. t.: laiškus apie dovanas, t. y. karalių dokumentus apie dovanas Jeruzalės bažnyčiai. Iš šitos vietos patiriame, kad Neemijas surinko į vieną vietą įvairias žydų tautos knygas; buvo surinktos istorinės knygos, pranašų knygos, Psalmės, taip pat dovanų ar užrašų dokumentai. Nustatyti tačiau tiksliau iš kurių knygų susidėjo tas Neemijo rinkinys, neturint daugiau žinių, negalima. — (14) *Jūdas.* Tikriausiai Makabiejus. — (15) *Jei jūs norite...* Palestinos žydai čia nesako, kad jie turi daugiau knygų, kaip Aigipto žydai; jie tik pasisako, kad, nežiūrint Antioko Epifano nukreipto prieš šventas žydų knygas persekiojimo, jie tebeturi visas ir yra pasiryžę net jų nuorašą duoti Aigipto žydams. — (16) *Rengdamies švęsti...* Vz. auk. 1,5. — (17) *Išgelbėjęs:* Palestinos žy-

mus vobis: bene ergo facietis, si
egeritis hos dies. [17] Deus autem,
qui liberavit populum suum, et
reddidit hereditatem omnibus, et
regnum, et sacerdotium, et sanc-
tificationem, [18] sicut promisit in
lege, speramus quod cito nostri
miserebitur, et congregabit de
sub caelo in locum sanctum. [19] Eri-
puit enim nos de magnis pericu-
lis, et locum purgavit.

nęs visiems tėvainystę, karalystę,
kunigystę ir šventyklą, [18] kaip yra
žadėjęs įstatyme, tikimės, veikiai
pasigailės mūsų ir surinks mus
iš visų šalių po dangumi į šven-
tąją vietą. [19] Nes jis išgelbėjo mus
iš didelių pavojų ir apvalė vietą.

Autoriaus (Jazono knygų trumpintojo) prakalba.

[20] De Iuda vero Machabaeo,
et fratribus eius, et de templi mag-
ni purificatione, et de arae dedi-
catione: [21] sed et de praeliis, quae
pertinent ad Antiochum Nobilem,
et filium eius Eupatorem: [22] et
de illuminationibus, quae de cae-
lo factae sunt ad eos, qui pro
Iudaeis fortiter fecerunt, ita ut
universam regionem, cum pauci
essent, vindicarent, et barbaram
multitudinem fugarent, [23] et fa-
mosissimum in toto orbe tem-
plum recuperarent, et civitatem li-
berarent, et leges, quae abolitae
erant, restituerentur, Domino cum
omni tranquillitate propitio facto
illis. [24] Itemque ab Iasone Cyre-
naeo quinque libris comprehensa
tentavimus nos uno volumine bre-
viare. [25] Considerantes enim mul-

[20] Apie Jūdą Makabiejų ir jo
brolius, apie didžiosios bažny-
čios apvalymą ir altoriaus pa-
šventinimą, [21] taip pat ir apie ko-
vas prieš Antioką Skaistųjį ir jo
sūnų Eupatorį, [22] apie apsireiški-
mus, suteiktus iš dangaus tiems,
kurie drąsiai kovojo už žydus,
taip kad jie, nors buvo negausin-
gi, atsiėmė visą šalį, privertė pa-
bėgti svetimšalių daugybę, [23] at-
gavo geriausią visame pasaulyje
bažnyčią, išvadavo miestą, sugrą-
žino įstatymus, kurie buvo pa-
naikinti, nes Viešpats buvo jiems
maloningas visu palankumu,
[24] kaip tie dalykai yra parašyti Ja-
zono Kireniečio penkiose knygo-
se, mes mėginome sutrumpinti į
vieną knygą. [25] Nes turėdami prieš
akis knygų daugybę ir dėl medžia-

---

dus iš syrų karalių vergijos. — **(18)** *Įstatyme:* 5 Moz. 30,3—5. — **(19)** *Vietą:* Jeruzalės bažnyčią.

2,20—33. Prakalboje knygos autorius sakosi noris duoti skaitytojams sutrumpintą pasakojimą apie tuos dalykus, kuriuos jis radęs parašytus penkiose Jazono knygose, ir paaiškina, kaip jis mano savo darbą atlikti.

(20) *Apie Jūdą...* Plg. 1 Mak. 2, 2—5. — *Bažnyčios apvalymą...* Plg: 1 Mak. 4,47... — **(21)** *Skaistųjį:* Epifaną. — *Eupatorį:* Antioką Eupatorį. — **(22)** *Apie apsireiškimus...:* apie Dievo suteiktą globą, bendrai imant, ir apie stebuklingus ženklus ir pagalbos suteikimą iš aukštybių. — **(24)** *Jazono.* Tuo vardu vadinosi nevienas žydas Makabiejų laikais; juo gal buvo pakeičiamas tikrai žydiškas vardas: Jozuė. — *Kireniečio,* t. y. kilusio iš Kirenės. Kirenė yra Kirenaikos (Pentapolies) miestas šiaurinėje Afrikoje. Ji priklausė Aigipto Ptolemiejams. Kirenaikoje gyveno gana daug žydų. Plg. 1 Mak. 15,23;

titudinem librorum, et difficultatem volentibus aggredi narrationes historiarum propter multitudinem rerum, [26] curavimus volentibus quidem legere, ut esset animi oblectatio: studiosis vero, ut facilius possint memoriae commendare: omnibus autem legentibus utilitas conferatur. [27] Et nobis quidem ipsis, qui hoc opus breviandi causa suscepimus, non facilem laborem, immo vero negotium plenum vigiliarum, et sudoris assumpsimus. [28] Sicut hi, qui praeparant convivium, et quaerunt aliorum voluntati parere propter multorum gratiam, libenter laborem sustinemus. [29] Veritatem quidem de singulis auctoribus concedentes, ipsi autem secundum datam formam brevitati studentes. [30] Sicut enim novae domus architecto de universa structura curandum est: ei vero, qui pingere curat, quae apta sunt ad ornatum, exquirenda sunt: ita aestimandum est et in nobis. [31] Etenim intellectum colligere, et ordinare sermonem, et curiosius partes singulas quasque disquirere, historiae congruit auctori: [32] brevitatem vero dictionis sectari, et executiones rerum vitare, brevianti concedendum est. [33] Hinc ergo narrationem incipiemus: de praefatione tantum dixisse sufficiat. stultum etenim est ante historiam effluere, in ipsa autem historia succingi.

gos gausumo sunkenybę tiems, kurie nori įsigilinti į istorijos pasakojimus, [26] mes pasirūpinome, kad norintiems tiktai skaityti tai būtų dvasios malonumas, kad mokslo mėgėjai lengviau galėtų įsidėti į atmintį, ir kad visi skaitytojai turėtų naudos. [27] Ant savęs mes, kurie pasiėmė tą trumpinimo darbą, užkrovėme nelengvą vargą, bet uždavinį, kuriam reikia daug būdėjimo ir prakaito. [28] Kaip tie, kurie rengia pokylį ir stengiasi patenkinti kitų norus, kad įsigytų daugelio malonės, taip ir mes mielu noru imamės darbo. [29] Tikslesnes žinias apie atskirus dalykus mes paliekame autoriams, patys gi stengiamės trumpinti, žiūrėdami trumpinimo taisyklių. [30] Nes kaip naujų namų statytojui reikia rūpintis visu pastatu, tam gi, kuriam pavesta juos nutepti, reikia ieškoti, kas tinka jiems pagražinti, taip reikia spręsti ir apie mus. [31] Nes sustatyti ištirtus dalykus, sutvarkyti kalbą ir rūpestingai įsigilintį į atskiras kiekvieno įvykio aplinkybes tai istorijos autoriaus dalykas, [32] trumpintojui gi reikia palikti pareiga rūpintis išsireiškimų trumpumu ir vengti ilgų pasakojimų. [33] Taigi mes čia pradėsime pasakojimą. Prakalbai tebūna gana to, kas pasakyta; nes būtų paika daug kalbėti, dar nepradėjus istorijos, ją gi pačią trumpinti.

Apd. 2,10. — (25) *Knygų.* Gr. t.: skaičių (kuriais buvo nurodomi metai, kiek buvo kovojančių, žuvusių kovose ir t.t.). — (28) *Ir stengiasi patenkinti...* Gr. t. mintis: ir kurie ieško kitų naudos ir turi prieš akis daugelio patenkinimą. — (29) *Tikslesnes žinias...* Anot gr. t.: kalbėti tiksliai apie kiekvieną atskirą dalyką paliekame autoriui.

3,1—4,6. Pirmame sutrumpinto Jazono veikalo skyriuje (3,1—10,9) autorius visų pirma pasakoja apie žydų persekiojimus paskutiniais Seleuko IV metais ir viešpataujant Antiokui Epifanui. Persekiojimams duoda progos Simono įskundimas, būk Jeruzalės bažnyčioje esą labai daug turtų, kurių paimti karaliaus atsiunčiamas Eliodoras (3,1—14a); tačiau

Penkių Jazono knygų turinio santrauka. 1. Žydų istorija, karaliaujant Seleukui IV ir Antiokui Epifanui. a) Žydų persekiojimai Seleuko laikais.

Caput III. 1 Igitur cum sanc-
ta civitas habitaretur in omni pa-
ce, leges etiam abhuc optime cus-
todirentur, propter Oniae pon-
tificis pietatem, et animos odio
habentes mala, 2 fiebat ut et ipsi
reges, et principes locum sum-
mo honore dignum ducerent, et
templum maximis muneribus il-
lustrarent: 3 ita ut Seleucus Asiae
rex de redditibus suis praestaret
omnes sumptus ad ministerium
sacrificiorum pertinentes.

4 Simon autem de tribu Ben-
iamin praepositus templi consti-
tutus, contendebat, obsistente si-
bi principe sacerdotum, iniquum
aliquid in civitate moliri. 5 Sed
cum vincere Oniam non posset,
venit ad Apollonium Tharsaeae
filium, qui eo tempore erat dux
Coelesyriae, et Phoenicis: 6 et nun-

3 perskyrimas. 1 Kai šven-
tajame mieste buvo gyvenama
pilnoje ramybėje, kai dar ir įsta-
tymai dėl vyriausiojo kunigo Oni-
jo pamaldumo ir dėl jo neapy-
kantos visam, kas pikta, buvo la-
bai gerai laikomi, 2 atsitikdavo,
kad net karaliai ir kunigaikščiai
laikė vietą aukščiausios pagarbos
verta ir puošė bažnyčią didžiau-
siomis dovanomis, 3 taip kad ir
Azijos karalius Seleukas duoda-
vo iš savo pajamų visas lėšas,
reikalingas aukoms daryti.

4 Bet Simonas iš Benjamino
giminės, paskirtas bažnyčios vir-
šininku, pradėjo vaidą, nors jam
priešinosi vyriausias kunigas, kad
nedarytų nieko neteisingo mieste.
5 Neįstengdamas nugalėti Onijo,
jis nuvyko pas Tarsėjaus sūnų
Apolonijų, kurs tuo metu buvo
Celesyrijos ir Penikijos vadas, 6 ir

žydams karštai meldžiantis, Eliodoras pasirodžiusių angelų skaudžiai nuplakamas (3,14b — 30); išlieka jis gyvas, tik vyriausiam kunigui Onijui užtariant, ir pats skelbia Dievo visagalybę (3,31—40). To paties Simono kaltinamas Onijas vyksta pas karalių (4,1—6).

(3,1) *Kai šventajame...:* Seleuko Filopatorio laikais. Nors prakalboje autorius žadėjo pasakoti tik apie Jūdo Makabiejaus ir jo brolių darbus ir apie jų kovas prieš Antioką Epifaną ir Antioką Eupatorį, bet apie tuos dalykus jis pradės kalbėt tik 5 persk. 3 ir 4 persk. jo skiriami įvykiams iš paskutinių Seleuko IV metų. — *Onijo.* Onijas III pastojo vyriausiuoju kunigu 196 m. pirm Kr. Jis dėl savo pamaldumo buvo gerbiamas net Syrijos karaliaus rūmuose. — (2) *Net karaliai ir...:* pvd., Ptolemiejus II Filadelfas, Ptolemiejus III Evergetas (Juozapas Fl.). — (3) *Azijos karalius.* Syrijos karalių titulas. 1 Mak. 8,6. — *Seleukas:* Seleukas IV Filopatoris (187—176 pirm Kr.), Antioko Didžiojo įpėdinis, vyresnysis Antioko Epifano brolis ir jo pirmatakis Syrijos soste. — *Visas lėšas.* Be aukų, kurios buvo daromos karaliaus lėšomis, buvo ir kitų, kurioms lėšos buvo imamos iš bažnyčios iždo. Be to, karaliai, ir pažadėję lėšų, ne visuomet savo pažadus pilnai atitesėdavo.

(4) *Bažnyčios viršininku.* Simonas nebuvo iš kunigų giminės; jis gal buvo paskirtas bažnyčios prekyvietės užvaizdu, todėl tik labai plačia prasme galėjo vadintis bažnyčios viršininku. — *Pradėjo vaidą...* Anot gr. t.: susikivirčijo su vyriausiuoju kunigu dėl įstatymo peržengimų (anot kitų: dėl miesto prekyvietės priežiūros dalykų). — (5) *Apolonijų.* Gal jo sūnus Apolonijus buvo vėliau Demetrijaus paskirtas to paties krašto va-

ciavit ei, pecuniis, innumerabili-
bus plenum esse aerarium Iero-
solymis, et communes copias im-
mensas esse, quae non pertinent
ad rationem sacrificiorum: esse
autem possibile sub potestate re-
gis cadere universa.
7 Cumque retulisset ad regem
Apollonius de pecuniis, quae de-
latae erant, ille accitum Heliodo-
rum, qui erat super negotia eius,
misit cum mandatis, ut praedic-
tam pecuniam tranportaret. 8 Sta-
timque Heliodorus iter est aggres-
sus, specie quidem quasi per
Coelesyriam, et Phoenicen civi-
tates esset peragraturus, re vera
autem regis propositum perfectu-
rus. 9 Sed, cum venisset Ieroso-
lymam, et benigne a summo sa-
cerdote in civitate esset exceptus,
narravit de dato indicio pecunia-
rum: et, cuius rei gratia adesset,
aperuit: interrogabat autem, si ve-
re haec ita essent. 10 Tunc sum-
mus sacerdos ostendit deposita
esse haec, et victualia viduarum,
et pupillorum: 11 quaedam vero
esse Hircani Tobiae viri valde
eminentis, in his, quae detulerat
impius Simon: universa autem ar-
genti talenta esse quadringenta,
et auri ducenta: 12 decipi vero eos,
qui credidissent loco, et templo,
quod per universum mundum
honoratur, pro sui veneratione, et
sanctitate omnino impossibile es-
se. 13 At ille pro his, quae habe-

jam pranešė, kad Jeruzalės iždas
pilnas neapskaitomos pinigų dau-
gybės, kad bendrieji turtai neap-
sakomai dideli, kad jie nepriklau-
so aukų lėšoms ir esą galima pa-
daryti, kad visa tai patektų į ka-
raliaus rankas.
7 Kai Apolonijus pranešė ka-
raliui tai, kas jam buvo pasakyta
apie pinigus, jis, pasikvietęs sa-
vo reikalų viršininką Eliodorą, pa-
siuntė jį su įsakymu atgabenti
minėtuosius pinigus. 8 Eliodoras
tuojau iškeliavo, dengdamos no-
rù aplankyti Celesyrijos ir Peni-
kijos miestus, iš tikrųjų gi, kad įvy-
kintų karaliaus sumanymą. 9 Atė-
jęs į Jeruzalę ir meiliai vyriausio-
jo kunigo priimtas mieste, jis pa-
pasakojo, kas buvo pranešta apie
pinigus ir pasakė, ko jis čia at-
vykęs; klausė gi, ar taip yra iš tik-
rųjų. 10 Tuomet vyriausias kuni-
gas paaiškino, kad tai paguldyti
pinigai ir paskirti našlėms ir naš-
laičiams išlaikyti, 11 dalis pinigų,
apie kuriuos buvo pranešęs be-
dievis Simonas, esanti labai žy-
maus žmogaus Tobijo sūnaus Ir-
kano, viso gi esą keturi šimtai ta-
lentų sidabro ir du šimtu aukso,
12 kad jokiu būdu negalima ap-
vilti tų, kurie patikėjo vieta ir baž-
nyčia, kuri dėl savo garbingumo
ir šventumo gerbiama visame pa-
saulyje. 13 Bet jis, sulig duotu sau
karaliaus paliepimu, sakė, kad pi-

---

du. 1 Mak. 10,69. — (6) *Kad bendrie-ji...:* kad tiek pinigų nereikia aukoms ir ne joms jie skirti.

(8) *Eliodorą.* Karalius Seleukas buvo nužudytas kažinkokio Eliodoro, kurs norėjo paimti sau jo vietą. Bet ar čia kalbama apie tą patį Eliodorą, nepigu pasakyti. — (11) *Apie kuriuos.* Anot gr. t.: ne kaip. — *Irkano.* Iš kitur nežinomas asmuo. — *Keturi šimtai...* Sidabro talentas buvo vertas apie 17.000 litų, aukso apie 263.000, todėl visas turtas buvo vertas arti 60.000.000 litų. Jei čia kalbama apie syriškus talentus, tai jie buvo perpus mažesni, todėl ir viso turto vertybę reikėtų perpus sumažinti. — (12) *Negalima apvilti.* Net ir pagonių akimis žiūrint, didelis buvo nusikaltimas atimti iš bažnyčios pini-

bat in mandatis a rege, dicebat
omni genere regi ea esse defe-
renda. 14 Constituta autem die in-
trabat de his Heliodorus ordina-
turus.

Non modica vero per univer-
sam civitatem erat trepidatio. 15 Sa-
cerdotes autem ante altare cum
stolis sacerdotalibus iactaverunt
se, et invocabant de caelo eum,
qui de depositis legem posuit, ut
his, qui deposuerant ea, salva cu-
stodiret. 16 Iam vero qui videbat
summi sacerdotis vultum, mente
vulnerabatur: facies enim, et color
immutatus declarabat internum
animi dolorem: 17 circumfusa enim
erat moestitia quaedam viro, et
horror corporis, per quem mani-
festus aspicientibus dolor cordis
eius efficiebatur. 18 Alii etiam gre-
gatim de domibus confluebant,
publica supplicatione obsecran-
tes, pro eo quod in contemptum
locus esset venturus. 19 Accinctae-
que mulieres ciliciis pectus, per
plateas confluebant. sed et virgi-
nes, quae conclusae erant, pro-
currebant ad Oniam, aliae autem
ad muros, quaedam vero per fe-
nestras aspiciebant: 20 universae
autem protendentes manus in cae-
lum, deprecabantur: 21 erat enim
misera commistae multitudinis, et
magni sacerdotis in agone con-
stituti expectatio. 22 Et hi quidem
invocabant omnipotentem Deum,
ut credita sibi his, qui credide-
rant, cum omni integritate con-
servarentur.

nigai reikia būtinai nugabenti pas
karalių. 14 Taigi paskirtą dieną
Eliodoras ėjo į vidų duoti savo
nurodymų.

Tuo tarpu visame mieste bu-
vo nemažas sujudimas. 15 Kuni-
gai kunigiškuose apdaruose par-
puolė ties altoriumi ir šaukė iš
dangaus tą, kurs buvo davęs įsta-
tymą apie paguldytus dalykus,
kad išsaugotų juos nepaliestus
tiems, kurie buvo juos paguldę.
16 Kas matė vyriausiojo kunigo
veidą, buvo sužeistas iki širdžiai,
nes jo išvaizda ir veido spalva
liudijo apie vidujinį sielos skau-
smą. 17 Nes liūdesys buvo jį ap-
supęs ir šiurpas ėjo jam per kū-
ną, iš ko žiūrintiems darėsi ma-
tomas jo širdies skausmas. 18 Kiti
vėl būriais bėgo iš namų ir da-
lyvavo viešose maldose, nes vie-
ta turėjo būti išniekinta. 19 Mote-
riškės, susijuosusios krūtinę ašu-
tinėmis, skubinosi gatvėmis, net
ir mergaitės, kurios paprastai lai-
komos uždarytos, vienos bėgo
pas Oniją, kitos prie sienų, kitos
žiūrėjo pro langus; 20 visos gi,
tiesdamos rankas į dangų, mel-
dėsi; 21 nes mišrios minios ir mir-
tino išgąsčio apimto vyriausiojo
kunigo laukimas buvo vertas pa-
sigailėjimo. 22 Taip jie šaukėsi į
visagalį Dievą, kad tai, kas jam
buvo patikėta, būtų išlaikyta visai
nepaliesta tiems, kurie buvo pa-
tikėję.

---

gus, paskirtus našlėms ir našlaičiams išlaikyti.

(**15**) *Ir šaukė iš...* Malda buvo vienatinė apsigynimo priemonė, kokią turėjo kunigai. — *Įstatymą apie paguldytus...* Iš. 22,7; Kun. 6,2. — (**19**) *Moteriškės...* Viešas pasirodymas moterų, kurios paprastai labiau laikėsi savo namų gyvenimo, jų gedulo apdarai buvo ženklai didelio visų susijaudinimo dėl gresiančio šventyklai pavojaus. — *Vienos bėgo pas Oniją...* Gr. t.: vienos bėgo prie savo namų durų, kitos ant sienų (kuriomis buvo apsupti namų sodai), kitos vėl žiūrėjo pro langus.

23 Heliodorus autem, quod decreverat, perficiebat eodem loco ipse cum satellitibus circa aerarium praesens. 24 Sed spiritus omnipotentis Dei magnam fecit suae ostensionis evidentiam, ita ut omnes, qui ausi fuerant parere ei, ruentes Dei virtute, in dissolutionem, et formidinem converterentur. 25 Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens sessorem, optimis operimentis adornatus: isque cum impetu Heliodoro priores calces elisit, qui autem ei sedebat, videbatur arma habere aurea. 26 Alii etiam apparuerunt duo iuvenes virtute decori, optimi gloria, speciosique amictu: qui circumsteterunt eum, et ex utraque parte flagellabant, sine intermissione multis plagis verberantes. 27 Subito autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circumfusum rapuerunt, atque in sella gestatoria positum eiecerunt. 28 Et is, qui cum multis cursoribus, et satellitibus praedictum ingressus est aerarium, portabatur nullo sibi auxilium ferente, manifesta Dei cognita virtute: 29 et ille quidem per divinam virtutem iacebat mutus, atque omni spe et salute privatus. 30 Hi autem Dominum benedicebant, quia magnificabat locum suum: et templum, quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum, apparente omnipotente Domino, gaudio et laetitia impletum est.

31 Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam, ut invocaret Altissi-

23 O Eliodoras, ką buvo nutaręs, vykino toje pačioje vietoje, pats su palydovais būdamas čia pat prie iždinės. 24 Bet visagalio Dievo dvasia apsireiškė labai matomai, taip kad visi, kurie buvo išdrįsę klausyti Eliodoro, Dievo galybės ištikti, sukniubo, nustoję jėgų ir baimės apimti. 25 Nes jiems pasirodė žirgas su sėdinčiu ant jo baisiu raiteliu, papuoštas geriausiais dangalais, ir jis smarkiai užgavo Eliodorą priešakinių kojų kanopomis; tasai gi, kurs ant jo sėdėjo, rodėsi turįs auksinius ginklus. 26 Be to, dar pasirodė du jaunikaičiu, nepaprasto stiprumo, puikiai pasipuošę ir gražiais apdarais, kuriuodu apstojo jį ir iš abiejų šonų plakė, suduodami jam be paliovos daugybę kirčių. 27 Eliodoras ūmai sukniubo ant žemės ir buvo apsuptas tirštos tamsybės; jį skubiai paėmė ir, padėję į nešamąją kėdę, išnešė laukan. 28 Taip tas, kurs buvo įėjęs į minėtąją iždinę su daugeliu pasiuntinių ir palydovų, buvo išneštas, nė vienam neteikiant jam pagalbos, nes buvo pasireiškusi aiški Dievo galia. 29 Dievo galia jis gulėjo be žado, visai nustojęs vilties išsigelbėti. 30 O žydai šlovino Viešpatį, kurs išaukštino savo vietą; bažnyčia, kuri ką tik buvo pilna baimės ir sumišimo, apsireiškus visagaliam Viešpačiui, pasidarė pilna džiaugsmo ir linksmybės.

31 Tuomet kai kurie Eliodoro prieteliai skubiai prašė Oniją šauktis į Aukščiausiąjį, kad dovano-

---

(24) *Klausyti...* Gr. t.: įeiti (su Eliodoru). — *Dievo galybės...* Plg. Teis. 6,22; Dan. 8,17. — (25) *Pasirodė...* Kaip ginkluotas kovotojas dėl Izraėlio buvo pasirodęs taip pat pranašui Elisiejui. 4 Kar. 6,17. — (26) *Buvo apsuptas...:* nualpo ir nustojo sąmonės. — (28) *Nė vienam neteikiant...* Anot gr. t.: negalėdamas pats sau padėti.

mum, ut vitam donaret ei, qui in
supremo spiritu erat constitutus.
[32] Considerans autem summus
sacerdos ne forte rex suspicare-
tur malitiam aliquam ex Iudaeis
circa Heliodorum consummatam,
obtulit pro salute viri hostiam sa-
lutarem. [33] Cumque summus sa-
cerdos exoraret, iidem iuvenes eis-
dem vestibus amicti, astantes He-
liodoro, dixerunt: Oniae sacerdo-
ti gratias age: nam propter eum
Dominus tibi vitam donavit: [34] tu
autem a Deo flagellatus, nuncia
omnibus magnalia Dei, et potes-
tatem. Et his dictis, non compa-
ruerunt.

[35] Heliodorus autem, hostia
Deo oblata, et votis magnis pro-
missis ei, qui vivere illi conces-
sit, et Oniae gratias agens, re-
cepto exercitu, repedabat ad re-
gem. [36] Testabatur autem omni-
bus ea quae sub oculis suis vi-
derat opera magni Dei. [37] Cum
autem rex interrogasset Heliodo-
rum, quis esset aptus adhuc se-
mel Ierosolymam mitti, ait: [38] Si
quem habes hostem, aut regni
tui insidiatorem, mitte illuc, et fla-
gellatum eum recipies, si tamen
evaserit: eo quod in loco sit vere
Dei quaedam virtus. [39] Nam ipse,
qui habet in caelis habitationem,
visitator, et adiutor est loci illius,
et venientes ad malefaciendum
percutit, ac perdit. [40] Igitur de He-
liodoro, et aerarii custodia ita res
se habet.

Caput IV. [1] Simon autem prae-
dictus pecuniarum, et patriae de-

tų gyvybę tam, kurs jau merdė-
jo. [32] Vyriausias kunigas, turėda-
mas galvoje, kad kartais karalius
neįtartų, jog žydai padarę Elio-
dorui ką nors pikta, atnašavo už
to žmogaus pagijimą išganingą
auką. [33] Vyriausiam kunigui besi-
meldžiant, tie patys jaunikaičiai,
tais pačiais apdarais apsivilkę, at-
sistojo prie Eliodoro ir tarė: Dė-
kok kunigui Onijui, nes dėl jo
Viešpats dovanojo tau gyvybę.
[34] Tu gi Dievo nuplaktas skelbk
visiems didžius Dievo darbus ir
galią. Tai pasakę, juodu išnyko.

[35] Eliodoras, atnašavęs Dievui
auką ir padaręs didelių įžadų tam,
kurs leido jam išlikti gyvam, dė-
kodamas Onijui, pasiėmė savo
kariuomenę ir grįžo atgal pas ka-
ralių. [36] Jis liudijo visiems apie
tuos didžiojo Dievo darbus, ku-
riuos buvo matęs savo akimis.
[37] O kai karalius paklausė Elio-
dorą, kas tiktų būti dar kartą siun-
čiamas į Jeruzalę, jis atsakė: [38] Jei
turi kokį nepriętelį arba tokį, kurs
tykoja tavo karalystės, siųsk tą ir
gausi jį atgal nuplaktą, jei tačiau
jis ištruks, nes toje vietoje tikrai
yra kažinkoki Dievo jėga. [39] Nes
tas, kurs gyvena danguje, lanko
tą vietą ir jai padeda, ateinančius
gi pikta daryti jis užgauna ir su-
naikina. [40] Toks tai buvo atsitiki-
mas su Eliodoru ir iždo apsau-
gojimu.

4 perskyrimas. [1] Bet minė-
tasis Simonas, kurs buvo pinigų

---

(32) *Išganingą.* To ž. nėra gr. t. Žydai panašiais atvejais aukodavo nuodėmės auką. — (33) *Besimeldžiant.* Gr. t.: darant permaldavimą, t. y. aukojo auką.

(35) *Atnašavęs.* Anot gr. t.: liepęs atnešti. Plg. Sk. 15,13. — (37) *Kas tiktų...* Karalius gal manė, jog pats Eliodoras buvo kaltas, kad jam žygis nepasisekė. — (39) *Lanko tą vietą ir...* Anot gr. t.: turi akis ant tos vietos ir ją gina. Plg. 2 Mak. 8,36.

(4,1) *Simonas.* Vz. auk. 3,4. — *Tai daryti:* veržtis į šventyklą. —

lator, male loquebatur de Onia, tamquam ipse Heliodorum instigasset ad haec, et ipse fuisset incentor malorum: [2] provisoremque civitatis, ac defensorem gentis suae, et aemulatorem legis Dei audebat insidiatorem regni dicere. [3] Sed, cum inimicitiae in tantum procederent, ut etiam per quosdam Simonis necessarios homicidia fierent: [4] considerans Onias periculum contentionis, et Apollonium insanire, utpote ducem Coelesyriae, et Phoenicis, ad augendam malitiam Simonis, ad regem se contulit, [5] non ut civium accusator, sed communem utilitatem apud semetipsum universae multitudinis considerans. [6] Videbat enim sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Simonem posse cessare a stultitia sua.

ir tėvynės išdavikas, kalbėjo piktai apie Oniją, lyg kad jis būtų pakurstęs tai daryti Eliodorą ir jis pats buvęs nelaimių priežastis; [2] jis drįso vadinti karalystės išdavėju miesto geradarį, savo tautos gynėją ir uolų Dievo įstatymo sergėtoją. [3] Kadangi tačiau ta neprietelystė ėjo taip toli, kad net įvykdavo nužudymų per kai kuriuos Simono sėbrus, [4] Onijas, apsvarstęs, kaip tas vaidas yra pavojingas, ir tai, kad Apolonijus, kaipo Celesyrijos ir Penikijos vadas, savo dūkimu didina Simono pyktį, nuvyko pas karalių, [5] ne kaipo piliečių skundėjas, bet pats turėdamas galvoje visos daugybės naudą. [6] Nes jis matė, kad be karaliaus tarpininkavimo nebuvo galima sugrąžinti taiką ir kad Simonas nesiliaus daręs paikybių.

b) Žydų persekiojimai Antioko Epifano laikais.

[7] Sed post Seleuci vitae excessum, cum suscepisset regnum

[7] Bet mirus Seleukui ir pradėjus viešpatauti Antokui, kurs

Nelaimių: Eliodoro nuplakimo. — (3) *Per kai kuriuos...* Gr. t.: per vieną. — (4) *Apolonijus.* Vz. 3,5. — (6) *Nes jis matė...* Ar Onijui pavyko laimėti ką nors pas karalių, nežinia. Neilgai trukus karalius Seleukas buvo nužudytas. Onijas turėjo sugrįžti Jeruzalėn; vyriausiuoju kunigu jam nebeilgai teko būti. Keletui metų praslinkus ir Onijas buvo nužudytas (vz. žem. 34 eil.).

4,1—7,42. Pradėjus viešpatauti Antiokui Epifanui, vyriausiojo kunigo brolis Jazonas nusiperka sau iš karaliaus vyriausiąją kunigystę ir pradeda vesti į Jeruzalės žydų gyvenimą pagonių įpročius (4,7—22); trejiems metams praslinkus, vyriausiąją kunigystę paveržia iš Jazono Menelajus, kurs nenori mokėti pažadėtų karaliui pinigų, turi vykti pas Antioką ir, proga pasinaudojęs, įkalba karaliaus vietininkui Andronikui nužudyti buvusį vyriausiąjį kunigą Oniją. Antiokas nubaudžia Androniką mirtimi, bet, kilus bylai dėl nusikaltimų Menelajaus pavaduotojo Lizimacho, kurs visa darė Menelajaus kurstomas, karalius išteisina Menelajų (4,23—50). Atstatytasai vyriausias kunigas Jazonas, proga pasinaudojęs, paima Jeruzalę, nužudo daug jos gyventojų, bet priverstas bėgti miršta svetimoje šalyje (5, 1—10). Antiokas, įtaręs žydus neištikimybe, paima Jeruzalę, apiplėšia bažnyčią ir vargina žydus per savo pastatytus viršininkus (5,11—27); neilgai trukus, pradeda varu versti žydus priimti pagonių įstatymus (6,1—17), nukankina dėl ištikimybės žydų įstatymui Eleazarą (6,18—31) ir septynis brolius draug su jų motina (7, 1—42).

Antiochus, qui Nobilis appellaba-
tur, ambiebat Iason frater Oniae
summum sacerdotium: [8] adito re-
ge, promittens ei argenti talenta
trecenta sexaginta, et ex redditi-
bus aliis talenta octoginta, [9] su-
per haec promittebat et alia cen-
tum quinquaginta, si potestati eius
concederetur gymnasium, et ephe-
biam sibi constituere, et eos,
qui in Ierosolymis erant, Antio-
chenos scribere.
[10] Quod cum rex annuisset,
et obtinuisset principatum, statim
ad gentilem ritum contribules
suos transferre coepit: [11] et amo-
tis his, quae humanitatis causa
Iudaeis a regibus fuerant consti-
tuta, per Ioannem patrem Eupo-
lemi, qui apud Romanos de ami-
citia, et societate functus est le-
gatione legitima, civium iura de-
stituens, prava instituta sanciebat.
[12] Etenim ausus est sub ipsa ar-
ce gymnasium constituere, et op-
timos quosque epheborum in lu-
panaribus ponere. [13] Erat autem
hoc non initium, sed incremen-
tum quoddam, et profectus gen-
tilis, et alienigenae conversatio-
nis, propter impii, et non sacer-

vadinosi Skaistusis, Onijo brolis
Jazonas stengėsi gauti vyriausiąją
kunigystę. [8] Jis nuvyko pas ka-
ralių ir pažadėjo jam tris šimtus,
šešias dešimtis talentų sidabro,
o iš kitų pajamų aštuoniasdešimt
talentų; [9] be to, jis žadėjo jam
dar kitus šimtą penkiasdešimtis,
jei jam bus leista įsisteigti mankš-
tos mokyklą ir jaunimo lavinimo
aikštę ir įrašinėti Jeruzalės gy-
ventojus Antiokijos piliečiais.
[10] Karaliui sutikus, kaip tik Ja-
zonas gavo pirmąją vietą, jis tuo-
jau pradėjo vesti į savo viengen-
čių tarpą pagonių įpročius. [11] Pa-
šalinęs tai, kas karalių malonin-
gumu buvo pripažinta žydams,
tarpininkaujant Jonui, tėvui to Eu-
polemo, kurs dalyvavo pasiunti-
nystėje pas romėnus dėl priete-
lystės ir sandoros, ir panaikinęs
teisėtas piliečių teises, platino prie-
šingus įstatymui įpročius. [12] Nes
jis išdrįso įsteigti po pat pilimi
mankštos mokyklą ir vesti visų
geriausius jaunikaičius į nepado-
rias vietas. [13] Buvo gi tai ne pra-
džia, bet svetimo pagonių elge-
sio didėjimas ir pažanga dėl bjau-
riausio ir negirdėto bedievio, ne-

(7) *Antiokui.* Plg. 1 Mak. 1,11—17. — *Jazonas.* Žydiškas vardas turėjo būti Jozuė (Jėzus) sugraikino tą savo vardą tikriausiai jis pats. — (8) *Tris šimtus...* Tai turėjo būti vienakartis mokesnis; pinigų gauti Jazonas tikėjosi iš bažnyčios iždo. — (9) *Mankštos mokyklą:* suaugusiems. 1 Mak. 1,15. — *Antiokijos piliečiais.* Įrašytieji Antiokijos piliečiais, taip pat kaip ir įgijusieji Romos piliečių vardą, gaudavo ypatingų, gana žymių teisių ir lengvatų. Iš tų teisių pardavinėjimo Jazonas gal tikėjosi surinkti aukščiau paminėtus 150 talentų.

(10) *Pirmąją vietą:* vyriausiojo kunigo vardą. — (11) *Karalių...* Antiokas D. ir po jo Seleukas buvo suteikę žydams ypatingų lengvatų; anot Fl. Juozapo, teisę gyventi savo įstatymu, atleidimą kunigams ir bažnyčios tarnams nuo muitų, pažadą mokėti iš karaliaus iždo bažnyčiai tam tikras sumas. — *Pasiuntinystėje...* Vz. 1 Mak. 8,17. — (12) *Po pat pilimi.* Vz. 1 Mak. 1,35. — *Vesti visų...* Anot gr. t.: statydamas geriausius jaunikaičius po „petasu", juos vedė, t. y. auklėjo pagoniškai. Petasu vadinosi skrybėlė su plačiomis briaunomis, kurios dengė veidą nuo saulės spindulių. Tame pagoniškame jaunimo auklėjime fizinio lavinimos aikštėje Vulgatos teksto autorius matė didžiausią pavojų jo dorovei. — (13) *Ne -- kunigo:* nes tebebuvo gyvas tikras vyriausias kunigas Onijas. — (14) *Ir skritines mė-*

dotis Iasonis nefarium, et inau-
ditum scelus: 14 ita ut sacerdotes
iam non circa altaris officia de-
diti essent, sed contempto tem-
plo, et sacrificiis neglectis festi-
narent participes fieri palaestrae,
et praebitionis eius iniustae, et
in exercitiis disci: 15 et patrios
quidem honores nihil habentes,
Graecas glorias optimas arbitra-
bantur: 16 quarum gratia periculo-
sa eos contentio habebat, et eo-
rum instituta aemulabantur, ac
per omnia his consimiles esse cu-
piebant, quos hostes, et peremp-
tores habuerant. 17 In leges enim
divinas impie agere impune non
cedit: sed hoc tempus sequens
declarabit.
18 Cum autem quinquennalis
agon Tyri celebraretur, et rex prae-
sens esset, 19 misit Iason faci-
norosus ab Ierosolymis viros pec-
catores, portantes argenti didra-
chmas trecentas in sacrificium
Herculis, quas postulaverunt hi,
qui asportaverant ne in sacrificiis
erogarentur, quia non oporteret,
sed in alios sumptus eas depu-
tari. 20 Sed hae oblatae sunt qui-
dem ab eo, qui miserat, in sacri-

kunigo Jazono nusikaltimo, 14 taip
kad kunigai užsiimdavo jau ne-
be altoriaus pareigomis, bet pa-
niekinę altorių ir pametę aukas,
skubindavosi dalyvauti įstatymui
priešingame rungtynių mokyklos
vaidinime ir skritinės mėtyme.
15 Nieku laikydami, kas buvo gar-
binga tėvynėje, jie laikė geriau-
siais graikų požymius. 16 Dėl ši-
tų buvo jų tarpe pavojingų var-
žytinių; jie uoliai sekė anų įpro-
čiais ir troško būti visais atžvil-
giais panašūs į tuos, kuriuos anks-
čiau laikė nprieteliais ir žudyto-
jais. 17 Nes elgtis bedieviškai prieš
Dievo įstatymus nepasilieka be
bausmės; bet tai parodys toles-
nio laiko įvykiai.
18 Kai Tire buvo švenčiami
penkmečio žaidimai ir čia pat bu-
vo karalius, 19 bedievis Jazonas
siuntė iš Jeruzalės žmonių nusi-
dėjėlių nunešti trijų šimtų didra-
chmų sidabro aukai Herkuliui; ta-
čiau patys nešėjai prašė nevarto-
ti jų aukoms, nes nepriderėjo, bet
paskirti jas kitokioms išlaidoms.
20 Taip jos buvo, tiesa, siuntėjo
atnašautos Herkulio aukai, bet dėl

---

tyme. Anot gr. t.: po skritinės paskelbimo. Tam tikri vaidinimai ar žaidimai mankštos namuose prasidėdavo paskelbimu ir pakvietimu dalyvauti nedidelės akmeninės ar geležinės skritinės mėtyme. Laimėdavo, kas numesdavo ją kuotoliausiai. — (**15**) *Kas buvo garbinga:* vyresniųjų, įstatymo žinovų vardai, vyriausiojo kunigo vieta ir, bendrai sakant, visi žydų tautos įpročiai. — (**16**) *Dėl šitų...* anot gr. t.: todėl juos sutiko iš visur sunki nelaimė, ir nuo tų, kurių įpročiais sekė ir į kuriuos norėjo būti panašūs, jiems teko kentėti, kaip nuo priešų ir kankintojų.

(**18**) *Penkmečio žaidimai.* Gal tai buvo olimpiškų žaidimų pamėgzdžiojimas. Jie buvo švenčiami kas ketvirti metai, bet įskaičius abejus gretimus žaidimo metus, vadinosi penkmečio žaidimais. — (**19**) *Iš Jeruzalės žmonių...* Anot gr. t.: iš Jeruzalės antiokiečių (t. y. turėjusių Antiokijos piliečių teises. Vz. 9 eil.) žiūrėtojų, t. y. miesto pasiuntinių į iškilmes. — *Trijų šimtų didrachmų.* Gr. t.: drachmų. Bet gal čia tikresnis Vulgatos skaitymas, nes trys šimtai drachmų sudaro labai nedidelę pinigų sumą (arti 500 litų); 300 didrachmų buvo vertos jau arti 2000 litų. Syrišk. tekste kalbama apie 3300 drachmų. — *Herkuliui.* Herkuliu čia vadinamas tiriečių saulės dievaitis Melkartas. — (**20**) *Statyti:* gal papuošti iškilmių proga.

ficium Herculis: propter praesen-
tes autem datae sunt in fabricam
navium triremium.
21 Misso autem in Aegyptum
Apollonio Mnesthei filio propter
primates Ptolemaei Philometoris
regis, cum cognovisset Antiochus
alienum se a negotiis regni effec-
tum, propriis utilitatibus consu-
lens, profectus inde venit Ioppen,
et inde Ierosolymam. 22 Et mag-
nifice ab Iasone, et civitate sus-
ceptus, cum facularum lumini-
bus, et laudibus ingressus est:
et inde in Phoenicen exercitum
convertit.
23 Et post triennii tempus mi-
sit Iason Menelaum supradicti Si-
monis fratrem portantem pecu-
nias regi, et de negotiis necessa-
riis responsa perlaturum. 24 At ille
commendatus regi, cum magnifi-
casset faciem potestatis eius, in
semetipsum retorsit summum sa-
cerdotium, superponens Iasoni
talenta argenti trecenta. 25 Accep-
tisque a rege mandatis, venit,
nihil quidem habens dignum sa-
cerdotio: animos vero crudelis ty-
ranni, et ferae beluae iram gerens.

nešėjų buvo atiduotos triirkliams
laivams statyti.

21 Nusiuntus Mnestėjaus sūnų
Apolonijų į Aigiptą dėl karaliaus
Ptolemiejaus Filometorio didžiū-
nų, kai Antiokas patyrė, kad jis
padarytas svetimas karalystės rei-
kalams, rūpindamos savo nauda,
jis atvyko į Jopę ir iš čia į Je-
ruzalę. 22 Puikiai Jazono ir mies-
to priimtas jis įėjo švyturių ir gy-
riaus šūkių lydimas, o iš čia nu-
sivedė kariuomenę į Penikiją.

23 Trejiems metams praslinkus,
Jazonas siuntė aukščiau minėto-
jo Simono brolį Menelajų nunešti
pinigų karaliui ir gauti atsakymą
apie svarbius reikalus. 24 Bet jis
įsigijo karaliaus palankumo labai
pagerbdamas jį savo reikšmės pa-
sirodymu, paveržė sau vyriausią-
ją kunigystę, pasiūlydamas trimis
šimtais talentų sidabro daugiau
už Jazoną. 25 Gavęs iš karaliaus
įsakymų, jis sugrįžo, neturėda-
mas savyje nieko, kas būtų kuni-
gystės verta, bet turėdamas nuož-

---

(21) *Apolonijų.* Šitas Apolonijus gal skirtinas nuo Tarsėjaus sūnaus Apolonijaus (plg. 3,5.7; 4,4). — *Dėl didžiūnų.* Anot gr. t.: dėl pirmo posėdžio. Kadangi tuo laiku Ptolemiejui Filometoriui buvo sukakę 14 metų (173 pirm Kr.), jis gal buvo tą dieną paskelbtas pilnamečiu karaliumi. Iki šiam laikui jis buvo globojamas savo motinos Kleopatros, o po jos mirties Eulėjaus ir Lenėjaus. — *Svetimas...* Antioko Did. duktė ir Antioko Epifano sesuo Kleopatra buvo motina dviejų Aigipto karalių Ptolemiejaus Fiskono ir Ptolemiejaus Filometorio. Jos tėvas, jai ištekant už Ptolemiejaus Epifano, buvo paskyręs jai kaipo kraitį Celesyriją, Penikiją ir Palestiną. Kai Fiskonas bandė pasiimti sau sostą, pašalindamas Filometorį, Antiokas Epifanas pasiuntė į Aigiptą Apolonijų. Sužinojęs per jį, kad aigiptiečiai nori atsiimti Kleopatrai pažadėtą dalį jėga, Antiokas atvyko į Jopę, gal norėdamas ją sustiprinti, iš čia gi atėjo į Jeruzalę, kad žydai pasiliktų jam ištikimi. — (22) *Į Penikiją:* kad saugotų ją nuo Aigipto karaliaus puolimo.

(23) *Trejiems...:* nuo to meto, kai jis buvo paskirtas vyriausiuoju kunigu. — *Simono.* Plg. 3,4. — *Nunešti pinigų.* Plg. 8 ir 9 eil. — (24) *Įsigijęs...* Gr. t.: atvestas pas karalių. Menelajus gyrė karalių, pats statydamos labai žymiu ir įtakingu asmenimi. — (25) *Kas būtų kunigystės verta.* Menelajus, einant įstatymu, neturėjo jokios teisės būti vyriausiuoju kunigu, nes buvo iš Benjamino giminės, ne

26 Et Iason quidem, qui proprium
fratrem captivaverat, ipse decep-
tus profugus in Ammanitem ex-
pulsus est regionem.

27 Menelaus autem principa-
tum quidem obtinuit: de pecuniis
vero regi promissis, nihil agebat,
cum exactionem faceret Sostratus,
qui arci erat praepositus. 28 nam
ad hunc exactio vectigalium per-
tinebat: quam ob causam utrique
ad regem sunt evocati. 29 Et Me-
nelaus amotus est a sacerdotio,
succedente Lysimacho fratre suo:
Sostratus autem praelatus est Cy-
priis.

30 Et cum haec agerentur, con-
tigit, Tharsenses, et Mallotas se-
ditionem movere, eo quod Antio-
chidi regis concubinae dono es-
sent dati. 31 Festinanter itaque rex
venit sedare illos, relicto suffec-
to uno ex comitibus suis Andro-
nico.

32 Ratus autem Menelaus ac-
cepisse se tempus opportunum,
aurea quaedam vasa e templo fu-
ratus donavit Andronico, et alia
vendiderat Tyri, et per vicinas ci-
vitates. 33 Quod cum certissime
cognovisset Onias, arguebat eum,
ipse in loco tuto se continens
Antiochiae secus Daphnem.

maus budelio dvasią ir laukinio
žvėries piktumą. 26 Taip Jazonas
kurs buvo apvylęs savo tikrą bro-
lį, pats buvo apgautas ir išvary-
tas pabėgo į amonitų šalį.

27 Menelajus vyriausią valdžią,
tiesa, gavo, bet žadėtųjų pinigų
karaliui nedavė, nors pilies vir-
šininkas Sostratas reikalavo išmo-
kėjimo, 28 nes jam priklausė mo-
kesčių išieškojimas; todėl abudu
buvo pašaukti pas karalių. 29 Me-
nelajus buvo atstatytas nuo ku-
nigavimo, stojant jo vieton jo
broliui Lizimachui, Sostratas gi
buvo paskirtas kipriečių viršinin-
ku.

30 Tiems dalykams vykstant
atsitiko, kad Tarso ir Malo gy-
ventojai sukėlė maištą, nes buvo
padovanoti karaliaus gulovei An-
tiokei. 31 Taigi karalius išėjo sku-
biai jų malšinti, palikdamas vie-
tininku vieną savo palydovų An-
droniką.

32 Menelajus, tardamos susi-
laukęs dabar sau patogaus lai-
ko, padovanojo Andronikui kai
kuriuos iš bažnyčios pavogtus
auksinius indus, kitus gi parda-
vė Tire ir artimuose miestuose.
33 Tikrai sužinojęs apie tai Oni-
jas, barė jį, pats pasilikdamas sau
gioje vietoje Antiokijoje prie Daf-
nės.

---

iš Aarono ainijos. Bet Antiokas žiū-rėjo pinigų, ne teisės. — (**26**) *Buvo apvylęs...* Plg. 7 eil. ir tol.

(**29**) *Buvo atstatytas...* Iš 39,43 eil. ir 5,5 galima matyti, kad Menelajus, vykdamas į Antiokiją, pasiliko vyriausiuoju kunigu. Todėl čia tikresnis gr. t.: Menelajus paliko pavaduotoju savo brolį Lizimachą, Sostratas gi Kipro vietininką Kratą. Kipras tik trumpą laiką priklausė Syrijai (plg. 1 Mak. 15,23). Kratas gal buvo buvusis ar būsimas Kipro vietininkas.

(**30**) *Tarso ir Malo:* Kilikijos miestai. — (**31**) *Androniką.* Iš kitur nežinomas asmuo. Jam karalius, išvykdamas į Kilikiją, gal buvo pavedęs taip pat ištirti Menelajaus ir Sostrato bylą.

(**32**) *Iš bažnyčios pavogtus...* Gal tarpininkaujant savo pavaduotojui Lizimachui. — (**33**) *Prie Dafnės.* Dafnė buvo laikoma Antiokijos priemiesčiu. Tarp jos ir sostinės buvo Oronto upė. Ji buvo garsi savo šventykla ir šventa giria, turėjo prieglaudos miesto teises; todėl ir atstatytas nuo pareigų vyriausias kunigas Onijas galėjo čia saugiai gyventi.

(**34**) *Užmušti Oniją.* Taip Mene-

34 Uunde Menelaus accendens
ad Andronicum, rogabat ut Oniam
interficeret. Qui cum venisset ad
Oniam, et datis dextris cum iu-
reiurando (quamvis esset ei su-
spectus) suasisset de asylo pro-
cedere, statim eum peremit, non
veritus iustitiam. 35 Ob quam cau-
sam non solum Iudaei, sed aliae
quoque nationes indignabantur,
et moleste ferebant de nece tanti
viri iniusta.

36 Sed regressum regem de
Ciliciae locis adierunt Iudaei apud
Antiochiam, simul et Graeci: con-
querentes de iniqua nece Oniae.
37 Contristatus itaque animo An-
tiochus propter Oniam, et flexus
ad misericordiam, lacrymas fudit,
recordatus defuncti sobrietatem,
et modestiam: 38 accensisque ani-
mis Andronicum purpura exu-
tum, per totam civitatem iubet
circumduci: et in eodem loco, in
quo in Oniam impietatem com-
miserat, sacrilegum vita privari,
Domino illi condignam retribuen-
te poenam.

39 Multis autem sacrilegiis in
templo a Lysimacho commissis
Menelai consilio, et divulgata fa-
ma, congregata est multitudo
adversum Lysimachum multo iam
auro exportato. 40 Turbis autem
insurgentibus, et animis ira rep-
letis, Lysimachus armatis fere tri-
bus millibus iniquis manibus uti
coepit, duce quodam tyranno,
aetate pariter, et dementia provec-
to. 41 Sed, ut intellexerunt cona-
tum Lysimachi, alii lapides, alii

34 Todėl Menelajus, priėjęs
Androniką, prašė užmušti Oniją
Tasai, atėjęs pas Oniją ir pada-
vęs jam ranką su priesaika, (nors
buvo anam įtariamas) įkalbėjo išei-
ti iš prieglaudos vietos ir tuojau jį
nužudė, nebijodamas teisybės.
35 Tuo buvo suerzinti ne tik žy-
dai, bet ir kitos tautos ir buvo
labai nepatenkinti neteisingu taip
žymaus žmogaus nužudymu.

36 Sugrįžusį iš Kilikijos kraš-
tų karalių priėjo žydai prie An-
tiokijos, taip pat ir graikai, skųs-
damies dėl neteisingo Onijo nu-
žudymo. 37 Taigi Antiokas, nuliū-
dęs dvasioje dėl Onijo ir pasi-
duodamas pasigailėjimui, liejo aša-
ras, atsimindamas mirusiojo susi-
laikymą ir kuklumą. 38 Paskui už-
sidegęs rūstybe jis liepė, išvilkus
Androniką iš purpuros, vesti jį
per visą miestą ir toje pat vieto-
je, kurioje jis buvo padaręs be-
dievystę prieš Oniją, nužudyti tą
šventvagį. Taip Viešpats atsily-
gino jam nupelnyta bausme.

39 Lizimachui Menelajaus pa-
tariamam padarius daug šventva-
gysčių bažnyčioje ir gandui apie
tai pasklydus, prieš Lizimachą
susirinko didelė minia, kai jau
daug aukso buvo išgabenta. 40 Mi-
nioms sukilus, kai žmonės jau
buvo pilni rūstybės, Lizimachas,
apginklavęs apie tris tūkstančius,
griebėsi smurto, vadovaujant ka
žinkokiam Tiranui, lygiai pažen-
gusiam amžiumi kaip nedorumu.
41 Bet kaip tik minia suprato Li-

---

lajus norėjo atkeršyti Onijui, kam tasai sakė tiesą. — *Išeiti...* Ir pagonys retai laužydavo prieglaudos teises (ius asyli); jie paprastai smerkdavo ir apgaulingą iš prieglaudos vietos išvyliojimą.

(37) *Susilaikymą ir...* Plg. 3,1. — (38) *Iš purpuros.* Teisė dėvėti purpura buvo karaliaus suteikiama jo didžiūnams. Gr. t. dar pridėta: ir sudraskyti jo drabužius.

(39) *Menelajaus patariamam.* Anot gr. t.: Menelajaus pritarimu. — (40) *Tiranui:* Gr. t.: Auranui. — (43) *Prieš*

fustes validos arripuere: quidam
vero cinerem in Lysimachum iecere.
42 Et multi quidem vulnerati, quidam autem et prostrati, omnes vero in fugam conversi sunt: ipsum etiam sacrilegum secus aerarium interfecerunt.
43 De his ergo coepit iudicium adversus Menelaum agitari.

44 Et cum venisset rex Tyrum, ad ipsum negotium detulerunt missi tres viri a senioribus.
45 Et cum superaretur Menelaus, promisit Ptolemaeo multas pecunias dare ad suadendum regi.
46 Itaque Ptolemaeus in quodam atrio positum quasi refrigerandi gratia regem adiit, et deduxit a sententia:
47 et Menelaum quidem universae malitiae reum criminibus absolvit: miseros autem, qui, etiam si apud Scythas causam dixissent, innocentes iudicarentur, hos morte damnavit.
48 Cito ergo iniustam poenam dederunt, qui pro civitate et populo, et sacris vasis causam prosecuti sunt.
49 Quam ob rem Tyrii quoque indignati, erga sepulturam eorum liberalissimi exstiterunt.

50 Menelaus autem, propter eorum, qui in potentia erant, avaritiam, permanebat in potestate, crescens in malitia ad insidias civium.

Caput V. 1 Eodem tempore Antiochus secundam profectionem paravit in Aegyptum.
2 Contigit autem per universam Ierosolymorum civitatem videri diebus quadraginta per aera equites

zimacho sumanymą, vieni stvėrėsi akmenų, kiti didelių vėzdų, kai kurie gi bėrė į Lizimachą pelenus.
42 Daug buvo sužeistų, kai kurie ir užmušti, visi gi buvo priversti bėgti; net ir patį šventvagį jie užmušė prie iždinės.
43 Taigi dėl šių dalykų buvo pradėtas tardymas prieš Menelajų.

44 Karaliui atvykus į Tirą, trys vyresniųjų siųsti vyrai išdėstė jam tą dalyką.
45 Menelajus, matydamas, kad jis pralaimės, pažadėjo Ptolemiejui duoti daug pinigų, kad tasai palenktų karalių.
46 Taigi Ptolemiejus pasiėmė su savim karalių į vieną prieangį tarsi prasivėdinti ir pakeitė jo nusistatymą.
47 Taip tasai išteisino Menelajų, kurs buvo padaręs visus nusikaltimus, nelaiminguosius gi, kurie būtų buvę pripažinti nekaltais, nors būtų bylinėjęsis ir pas skitus, jis pasmerkė mirti.
48 Taip tie, kurie gynė miesto, tautos ir šventų indų reikalą, tuojau buvo neteisingai nubausti.
49 Todėl net tiriečiai, įpykę, pasirodė labai duosnūs jų laidotuvėse.

50 Menelajus dėl godumo tų, kurie buvo galingi, pasiliko valdžioje ir augo piktumu, kad darytų sląstų piliečiams.

5 perskyrimas. 1 Tuo pačiu laiku Antiokas rengė antrą karišką žygį į Aigiptą.
2 Tuomet atsitiko, kad visame Jeruzalės mieste buvo matomi ore per keturias dešimtis dienų skrajoją kuopo-

---

Menelajų: nes Lizimachas apiplėšė bažnyčią jo pritarimu.

(45) *Ptolemiejui duoti.* Gr. t.: Dorimeno sūnui Ptolemiejui. Plg. 1 Mak. 3,38 ir k. — (46) *Prieangį.* Gr.: peristilį. Čia jis galėjo kalbėtis su karaliumi be liudytojų. — (47) *Pas skitus.* Graikai ir romėnai laikė skitus barbarų tauta.

(5,1) *Antrą karišką žygį:* 170 m. pirm Kr. Plg. 1 Mak. 1,17... — (2) *Per keturias dešimtis...* Skaičius 40 turi ypatingos reikšmės Dievo apvaizdos pasireiškimuose. Jis gali

discurrentes, auratas stolas ha-
bentes, et hastis, quasi cohortes,
armatos, 3 et cursus equorum per
ordines digestos, et congressio-
nes fieri cominus, et scutorum
motus, et galeatorum multitudi-
nem gladiis districtis, et telorum
iactus, et aureorum armorum
splendorem, omnisque generis lo-
ricarum. 4 Quapropter omnes ro-
gabant in bonum monstra con-
verti.
5 Sed cum falsus rumor exis-
set, tamquam vita excessisset An-
tiochus, assumptis Iason non mi-
nus mille viris, repente aggressus
est civitatem: et civibus ad mu-
rum convolantibus ad ultimum
apprehensa civitate, Menelaus fu-
git in arcem: 6 Iason vero non
parcebat in caede civibus suis,
nec cogitabat prosperitatem ad-
versum cognatos malum esse ma-
ximum, arbitrans hostium et non
civium se trophaea capturum.

7 Et principatum quidem non
obtinuit, finem vero insidiarum
suarum confusionem accepit, et
profugus iterum abiit in Amma-
niten. 8 Ad ultimum, in exitium
sui conclusus ab Areta Arabum
tyranno fugiens de civitate in civi-
tatem, omnibus odiosus, ut refuga
legum et execrabilis, ut patriae et
civium hostis, in Aegyptum ex-
trusus est: 9 et qui multos de pa-

mis raiteliai auksuotais apdarais
ir apsiginklavę ietimis; 3 be to, rai-
telių būriai, kurie bėgo vieni prieš
kitus, susirėmimai, vieniems kitus
siekiant, skydų judėjimas, daugy-
bės šalmuotų su švitruojančiais
kalavijais, šaudymas vilyčiomis,
auksinių ginklų blizgėjimas ir vi-
sokios rūšies šarvų. 4 Todėl visi
meldė, kad tie prajovai išeitų į
gera.

5 Kadangi tačiau pasklydo ne-
tikras gandas, būk Antiokas mi-
ręs, Jazonas, pasiėmęs nemažiau
kaip tūkstantį vyrų, ūmai puolė
miestą. Nors piliečiai atbėgo iš
visur prie sienų, tačiau miestas
buvo galų gale paimtas, o Me-
nelajus pabėgo į pilį. 6 Tuo tar-
pu Jazonas nesigailėjo žudynėse
savo bendrapiliečių ir neatsiminė,
kad pasisekimas prieš viengenčius
yra didžiausia nelaimė; jis tarėsi
pasiimsiąs iš neprietelių, o ne iš
bendrapiliečių karišką grobį.
7 Tačiau jis nepasiekė vyriau-
sios valdžios, ir visas jo sląstų
vaisius buvo sugėdinamas: kaip
pabėgėlis jis vėl pasitraukė į amo-
nitų šalį. 8 Dabar jam atėjo galas,
nes sulaikytas arabų valdovo
Areto, jis vėl bėgo iš miesto
į miestą; visų nekenčiamas, kai-
po įstatymų laužytojas, ir prakeik-
tas žmogus, kaip tėvynės ir ben-
drapiliečių neprietelis, jis buvo

---

lemti laimę ir nelaimę. — *Skrajoją kuopomis...* Apie panašius apsireiškimus iš dangaus kalba Juozapas Fl.; jie įvykę, kai jau buvo arti Jeruzalės sugriovimas. Ir vėliau yra buvę tolygių apsireiškimų (vz. Knabenbauer. 2 Mak. 5,1). — (4) *Kad tie prajovai...* Visi meldė, kad karas, kurį tie ženklai skelbė, baigtųsi jiems laimingai.

(5) *Jazonas:* iš kurio Antiokas buvo atėmęs vyriausiąją kunigystę, parduodamas ją Menelajui.

(7) *Pasitraukė...* Gali būti, kad Jazoną privertė pabėgti Menelajus, kurs, būdamas pilyje, galėjo prieš jį kovoti, arba žinia, kad Antiokas grįžta iš Aigipto. — (8) *Dabar jam atėjo galas...* Anot gr. t.: dabar jam atėjo jo pikto elgesio galas. Jis buvo sugautas pas arabų kunigaikštį Aretą... — *Į Aigiptą:* kurio karaliui

tria sua expulerat, peregre periit,
Lacedaemonas profectus, quasi
pro cognatione ibi refugium ha-
biturus: 10 et qui insepultos mul-
tos abiecerat, ipse et illamentatus,
et insepultus abiicitur, sepultura
neque peregrina usus, neque pa-
trio sepulchro participans.

11 His itaque gestis, suspica-
tus est rex societatem desertu-
ros Iudaeos: et ob hoc profectus
ex Aegypto efferatis animis, civi-
tatem quidem armis cepit. 12 Ius-
sit autem militibus interficere,
nec parcere occursantibus, et per
domos accendentes trucidare.
13 Fiebant ergo caedes iuvenum,
ac seniorum, et mulierum, et na-
torum exterminia, virginumque et
parvulorum neces. 14 Erant autem
toto triduo octoginta millia inter-
fecti, quadraginta millia vincti, non
minus autem venundati.

15 Sed nec ista sufficiunt: au-
sus est etiam intrare templum uni-
versa terra sanctius, Menelao duc-
tore, qui legum, et patriae fuit
proditor: 16 et scelestis manibus
sumens sancta vasa, quae ab aliis
regibus, et civitatibus erant posi-
ta ad ornatum loci, et gloriam,
contrectabat indigne, et contami-
nabat. 17 Ita alienatus mente An-
tiochus, non considerabat quod
propter peccata habitantium civi-

išvarytas Aigiptą. 9 Jis, kurs bu-
vo daugelį išvaręs iš tėvynės, žu-
vo svetimoje šalyje, nuvykęs į
Lakedemoną, lyg kad tikėdamos
gauti tenai dėl giminystės prie-
glaudą. 10 Jis, kurs pametė daugelį
nepalaidotų, pats buvo pamestas,
neapraudotas ir nepalaidotas, ne
pasinaudodamas nei svetimšalių
laidotuvėmis, nei gaudamas vietą
tėvų kapuose.

11 Šiems dalykams taip įvykus,
karalius įtarė žydus, kad jie atsi-
mesią nuo sandoros su juo; to-
dėl jis labai įtužęs išvyko iš Ai-
gipto ir paėmė miestą ginklų jė-
ga. 12 Jis liepė kareiviams užmu-
šinėti be pasigailėjimo sutinka-
mus ir galabyti bėgančius į na-
mus. 13 Taigi buvo užmušami
jaunikaičiai ir seniai, naikinami
moterys ir vaikai, žudomi mer-
gaitės ir kūdikiai. 14 Per tas tris
dienas buvo užmušta aštuonios
dešimtys tūkstančių, keturios de-
šimtys tūkstančių paimta nelais-
vėn ir nemažiau parduota.

15 Bet ir to negana! Jis dar iš-
drįso įeiti į šventyklą, švenčiau-
sią visos žemės vietą, vedant Me-
nelajui, kurs buvo įstatymų ir tė-
vynės išdavikas. 16 Imdamas pik-
tadariškomis rankomis šventus
indus, kurie kitų karalių ir mies-
tų buvo padėti vietai papuošti ir
jos garbei, jis čiupinėjo juos ne-
vertai ir sutepė. 17 Taip proto ne-
tekęs Antiokas nežiūrėjo, kad Die-
vas buvo užsirūstinęs trumpam

Antiokas buvo nesenai paskelbęs ka-
rą. — (9) *Dėl giminystės.* Vz. 1 Mak.
12,21.

(11) *Karalius:* Antiokas. — *Labai įtužęs.* Anot gr. t.: žvėriškai įtužęs. — *Paėmė miestą...:* 168 m. pirm Kr. Plg. 1 Mak. 1,16—28. — (12) *Sutinkamus:* gatvėse. — (14) *Buvo užmušta aštuonios...* Anot gr. t.: žuvo 80.000: 40.000 užmuštų ir 40.000 parduotų į vergiją. Juozapas Fl. sako, kad parduotų į vergiją buvo 10.000.

(15) *Išdrįso įeiti...* Plg. 1 Mak. 1,23... — (16) *Kitų karalių.* Plg. auk. 3,2. — *Jis čiupinėjo...* Anot gr. t.: duodamas juos (tarnams nešti), juos sutepdamas savo nešvariomis rankomis. — (17) *Proto netekęs.* Gr. t.:

tatem, modicum Deus fuerat iratus: propter quod et accidit circa locum despectio: 18 alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos, sicut Heliodorus, qui missus est a Seleuco rege ad expoliandum aerarium, etiam hic statim adveniens flagellatus, et repulsus utique fuisset ab audacia. 19 Verum non propter locum, gentem: sed propter gentem, locum Deus elegit. 20 Ideoque et ipse locus particeps facctus est populi malorum, postea autem fiet socius bonorum, et qui derelictus in ira Dei omnipotentis est, iterum in magni Domini reconciliatione cum summa gloria exaltabitur.

21 Igitur Antiochus mille et octingentis ablatis de templo talentis, velociter Antiochiam regressus est, existimans se prae superbia terram ad navigandum, pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem. 22 Reliquit autem et praepositos ad affligendam gentem: Ierosolymis quidem Philippum genere Phrygem, moribus crudeliorem eo ipso, a quo constitutus est: 23 in Garizim autem Andronicum, et Menelaum, qui gravius quam ceteri imminebant civibus.

laikui dėl miesto gyventojų nuodėmių, ir kad dėl to atsitiko tai vietai paniekinimas. 18 Kitaip gi, jei jie nebūtų įsipainioję į daugybę nuodėmių, ir jis, kaip Eliodoras, kurs buvo karaliaus Seleuko atsiųstas apiplėšti iždinės, būtų buvęs tuojau įeidamas nuplaktas, ir tikrai būtų buvusi sutrukdyta jo drąsa. 19 Tačiau Dievas išrinko tautas ne dėl vietos, bet dėl tautos jis išrinko vietą. 20 Todėl ir pati vieta dalyvavo tautos nelaimėje, taip kaip dar dalyvaus jos gerovėje; ji, kuri dabar apleista dėl visagalio Dievo rūstybės, vėl bus išaukštinta ir susilauks didelės garbės, kai didysis Viešpats bus permaldautas.

21 Taigi Antiokas, paėmęs iš bažnyčios tūkstantį aštuonis šimtus talentų, skubiai sugrįžo į Antiokiją, tardamos savo puikybėje galįs plaukti sausuma ir padaryti iš jūros sausą kelią; taip labai aukštinosi jo širdis. 22 Jis paliko taip pat užvaizdų tautai varginti: Jeruzalėje Pilypą, kilme frigietį, jausmais nuožmesnį už tą, kurio jis buvo pastatytas; 23 Garizime gi Androniką ir Menelajų, kurie smarkiau kaip kiti buvo nusistatę prieš piliečius.

---

pilnas puikybės. — *Kad Dievas buvo užsirūstinęs...* Autoriaus mintys, kodėl nebuvo Dievo nubaustas Antiokas, tuo tarpu kad dėl panašaus pasikėsinimo teko skaudžiai nukentėti Eliodorui. Dievas norėjo nubausti tautą, kuri dabar buvo labai nusikaltusi, ypač gi buvo nusikaltęs vyriausias kunigas. Plg. 3,17. — (19) *Ne dėl vietos:* lyg kad Dievui būtų prireikę vietos (bažnyčios) žemėje, kad joje gyventų. — *Dėl tautos...* Plg. Išganytojo žodžius apie subatą. Mk. 2,27.

(21) *Tūkstantį...:* daugiau kaip 30 milijonų litų, jei čia kalbama apie žydiškus talentus, pusę tiek, jei apie syriškus. Kokiuos dalykus Antiokas paėmė, pasakyta 1 Mak. 1,21—23. — (22) *Pilypą.* Plg. 1 Mak. 6,14. — *Kurio:* Antioko. — (23) *Garizime:* prie Sikemo. Čia buvo samaritonų šventykla. — *Androniką:* ne tą patį, kurs paminėtas 4,37... — *Ir Menelajų...* Anot gr. t.: o be šitų (Pilypo ir Androniko) ir Menelajų, kurs pikčiau už visus kitus akiplėšiškai kėlėsi į puikybę prieš piliečius, (24) būdamas nusistatęs prieš žydus.

(24) *Apolonijų:* tą patį, kurs pa-

24 Cumque appositus esset
contra Iudaeos, misit odiosum
principem Apollonium cum exer-
citu viginti et duobus millibus,
praecipiens ei omnes perfectae
aetatis interficere, mulieres, ac iu-
venes vendere. 25 Qui cum venis-
set Ierosolymam, pacem simu-
lans, quievit usque ad diem sanc-
tum sabbati: et tunc feriatis Iu-
daeis arma capere suis praecepit.
26 Omnesque qui ad spectaculum
processerant, trucidavit: et civi-
tatem cum armatis discurrens,
ingenten multitudinem peremit.
27 Iudas autem Machabaeus,
qui decimus fuerat, secesserat in
desertum locum, ibique inter fe-
ras vitam in montibus cum suis
agebat: et foeni cibo vescentes,
demorabantur, ne participes es-
sent coinquinationis.

Caput VI. 1 Sed non post
multum temporis misit rex senem
quendam Antiochenum, qui com-
pelleret Iudaeos ut se transferrent
a patriis, et Dei legibus: 2 conta-
minare etiam quod in Ierosolymis
erat templum, et cognominare Io-
vis Olympii: et in Garizim, prout
erant hi, qui locum inhabitabant,
Iovis hospitalis. 3 Pessima autem
et universis gravis erat malorum
incursio: 4 nam templum luxuria,
et comessationibus Gentium erat
plenum, et scortantium cum me-
retricibus: sacratisque aedibus
mulieres se ultro ingerebant, in-

24 Būdamas nusistatęs prieš žy-
dus, jis atsiuntė nekenčiamą vadą
Apolonijų su dvidešimt dviem
tūkstančiais kariuomenės ir davė
jam įsakymą užmušti visus suau-
gusius, moteris gi ir jaunikaičius
parduoti. 25 Atėjęs į Jeruzalę ir
apsimesdamas norįs taikos, jis lai-
kėsi ramiai iki šventai subatos
dienai, o kai žydai pradėjo švę-
sti, jis liepė saviesiems pasiimti
ginklus 26 ir visus, kurie buvo
išėję į iškilmę, nužudė; be to, jis
ėjo su ginkluotais per miestą ir
nugalabijo labai didelę daugybę.
27 Bet Jūdas Makabiejus, pats
dešimtas, pasitraukė į dykumos
vietą ir tenai draug su savaisiais
gyveno kalnuose tarp žvėrių; jie
pasiliko ten, misdami augalais,
kad nedalyvautų susitepime.

6 perskyrimas. 1 Nedaug
laiko praslinkus, karalius atsiuntė
vieną seną antiokietį, kurs turė-
jo priversti žydus atsisakyti nuo
tėvų ir Dievo įstatymų, 2 be to,
sutepti bažnyčią Jeruzalėje ir pra-
minti ją Jupiterio Olimpiečio var-
du, o Garizime Jupiterio Svetin-
gojo vardu, žiūrint tų, kurie toje
vietoje gyveno. 3 Taip blogumų
antplūdis buvo pikčiausias ir vi-
siems sunkus, 4 nes bažnyčia bu-
vo pilna pagonių ištvirkimo ir lė-
bavimų, taip pat tų, kurie paleis-
tuvavo su kekšėmis; moterys įei-
davo į šventus rūmus, nieko ne-

---

minėtas 1 Mak. 1,29. — (25) *Iki šventai subatos dienai.* Apolonijus žinojo, kad žydai subatos dieną nesipriešins. Plg. 1 Mak. 2,34. — (26) *Į iškilmę:* pasižiūrėti vaidinimų.

(27) *Pats dešimtas.* Jūdo tėvas neįvardijamas. Visas kovas prieš syrų karalius autorius riša su Jūdo Makabiejaus vardu. Su Jūdu buvo, be abejo, ir jo broliai, taip pat dar keletas kitų vienminčių. Plg. 1 Mak. 2,27.

(6,1) *Nedaug...* Šitame perskyrime kalbama apie atskirus įvykius iš to laikotarpio, kurs apibūdintas bendresniais posakiais 1 Mak. 1,41—64. — (2) *Sutepti bažnyčią.* Plg. 1 Mak. 1,41; 2,54. — *Garizime.* Plg. 4 Kar. 17,24...; 1 Ezdro 4,2. — (4) *Į šventus rūmus.* Anot gr. t.: į šventorius.

tro ferentes ea, quae non licebat.
5 Altare etiam plenum erat illicitis, quae legibus prohibebantur.

6 Neque autem sabbata custodiebantur, neque dies sollemnes patrii servabantur, nec simpliciter Iudaeum se esse quisquam confitebatur.
7 Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia: et, cum Liberi sacra celebrarentur, cogebantur, hedera coronati Libero circuire.

8 Decretum autem exiit in proximas Gentilium civitates, suggerentibus Ptolemaeis, ut pari modo et ipsi adversus Iudaeos agerent, ut sacrificarent:
9 eos autem, qui nollent transire ad instituta Gentium, interficerent: erat ergo videre miseriam.
10 Duae enim mulieres delatae sunt natos suos circumcidisse: quas, infantibus ad ubera suspensis, cum publice per civitatem circumduxissent, per muros praecipitaverunt.
11 Alii vero, ad proximas coeuntes speluncas, et latenter sabbati diem celebrantes, cum indicati essent Philippo, flammis succensi sunt, eo quod verebantur propter religionem et observantiam, manu sibimet auxilium ferre.

12 Obsecro autem eos, qui

siklausdamos, ir įsinešdavo su savim į vidų neleistus dalykus.
5 Taip pat altorius buvo pilnas neleistų dalykų, kuriuos įstatymas draudė.

6 Subatos nebuvo laikomos, nė iškilmingos tėvynės dienos švenčiamos, net nėvienas stačiai neprisipažindavo esąs žydas.
7 Buvo gi jie vedami su karčia prievarta karaliaus gimimo dieną į aukas, o kai buvo švenčiama Bakcho šventė, buvo verčiami dalyvauti vaikštynėse apsivainikavę vijokliais Bakcho garbei.

8 Ptolemiejams patariant, buvo išleistas nutarimas artimiausiems pagonių miestams, kad ir jie elgtųsi tolygiu būdu prieš žydus, taip kad šitie turėtų aukoti,
9 tuos gi, kurie nenorėtų pasiduoti pagonių įpročiams, kad užmuštų. Todėl galima buvo matyti tik dejavimą.
10 Nes buvo įskųstos dvi moterys, kad apipjausčiusios savo vaikus; šitoms jie pakabino vaikus ant krūtinės, vedė viešai per miestą ir numetė žemyn nuo sienos.
11 Kiti, kurie buvo susiėję į arti esančius urvus ir slapčiai šventė subatos dieną, kai apie juos pranešta Pilypui, buvo sudeginti liepsnose, nes dėl šventos pareigos laikyti subatą jie drovėjosi gintis savo rankomis.

12 Aš prašau primygtinai tuos,

---

(5) *Neleistų dalykų:* kiaulių ir šunų aukų ir panašių dalykų (plg. 1 Mak. 1,50).

(6) *Subatos...* Vz. 1 Mak. 1,47—51. — *Nebeprisipažindavo:* nebesilaikė žydų religijos nuostatų ir praktikų. — (7) *Gimimo dieną.* Gr. t. dar pridėta: kas mėnuo. Švęsti karaliaus gimimo dieną kas mėnuo buvo nuo Aleksandro D. laikų įsakyta Syrijos karalystėje. Panašus paprotys buvo ir kitose šalyse. — *Bakcho šventė:* bakchanalijos, dionizijos (Dionizo šventė) buvo atliekamos kasmetų rudenį vynuogavimo metu.

(8) *Ptolemiejams:* Dorimeno sūnui Ptolemiejui, apie kurį kalbama 4,45 (gr. t.) ir 1 Mak. 3,38. Kai kuriuose gr. rankraščiuose: Ptolemiejui. — (9) *Pagonių.* Gr. t.: graikų. — Plg. 1 Mak. 1,52. — (10) *Įskųstos.* Gr. t.: atvestos. — Plg. 1 Mak. 1,63. — (11) *Pilypui.* Vz. 5,22. — *Nes dėl...* Plg. 1 Mak. 2,38...

(12) *Nesibodėti.* Prasmė: nenusiminti. — *Ne tam, kad...* Plg. 7,33;

hunc Librum lecturi sunt, ne abhorrescant propter adversos casus, sed reputent, ea, quae acciderunt, non ad interitum, sed ad correptionem esse generis nostri.
[13] Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere, sed statim ultionis adhibere, magni beneficii est indicium.
[14] Non enim, sicut in aliis nationibus, Dominus patienter expectat, ut eas, cum Iudicii dies advenerit, in plenitudine peccatorum
puniat: [15] ita et in nobis statuit, ut, peccatis nostris in finem devolutis, ita demum in nos vindi-
cet. [16] Propter quod numquam quidem a nobis misericordiam suam amovet: corripiens vero in adversis populum suum non de-
relinquit. [17] Sed haec nobis ad commonitionem legentium dicta sint paucis. Iam autem veniendum est ad narrationem.

[18] Igitur Eleazarus unus de primoribus scribarum, vir aetate provectus, et vultu decorus, aperto ore hians compellebatur carnem
porcinam manducare. [19] At ille gloriosissimam mortem magis quam odibilem vitam complectens, voluntarie praeibat ad sup-
plicium. [20] Intuens autem, quemadmodum oporteret accedere, patienter sustinens, destinavit non admittere illicita propter vitae amorem.

[21] Hi autem, qui astabant, iniqua miseratione commoti, prop-

kurie skaitys šitą knygą, nesibodėti dėl nelaimingų įvykių, bet atsiminti, jog tai, kas atsitiko, buvo ne tam, kad mūsų tauta žūtų,
bet kad būtų sudrausta. [13] Nes neleisti nusidėjėliams elgtis ilgą laiką sulig savo noru, bet tuojau pavartoti prieš juos kerštą, yra
didelio palankumo ženklas. [14] Nes jei kitų tautų atžvilgiu Viešpats kantriai laukia, kad jas nubaustų nuodėmių pilnybėje, kai ateis tei-
smo diena, [15] tai kitaip jis yra mums nusistatęs: mums keršyti jis nelaukia, kai mūsų nuodėmės
pasieks aukščiausią laipsnį. [16] Todėl jis niekuomet neatima iš mūsų savo gailestingumo; sudrausdamas gi savo tautą nelaime, jis
jos neapleidžia. [17] Bet tai tebūna mūsų trumpai pasakyta skaitytojams priminti. Dabar gi reikia grįžti prie pasakojimo.

[18] Taigi vienas iš žymiausių Rašto žinovų, Eleazaras, senyvo amžiaus ir garbingos išvaizdos, buvo verčiamas valgyti kiaulieną
mėsą, jį išžiodžius. [19] Tačiau jis, pasirinkdamas velyk garbingą mirtį, kaip nepakenčiamą gyvenimą,
ėjo savo noru į kančią. [20] Apsvarstydamas, kaip jam reikės kentėti ir kantriai kentėdamas, jis nusistatė nedaryti neleistinų dalykų dėl meilės gyvenimui.

[21] Čia pat buvusieji, pasiduodami nuodėmingam pasigailėji-

Išm. 11,9; 12,22. — (**16**) *Todėl jis...* Plg. Iz. 54,7...
(**18**) *Valgyti kiaulieną.* Tai buvo žydų įstatymo uždrausta, Kun. 11,7. — (**19.20**) *Tačiau jis...* Anot gr. t.: pasirinkdamas velyk garbingą mirtį, kaip gėdos suteptą gyvenimą, jis išspjovė ją ir po to ėjo savo noru į (tekinio) kančią, taip kaip pritinka prieiti tiems, kurie nori ištvermingai susilaikyti nuo kiekvieno maisto, kurio ragavimas yra neleistas, nors tai įvyktų iš įgimto pamėgimo gyventi.
(**21**) *Čia pat buvusieji...* Anot gr. t.: tie, kurie buvo paskirti prižiūrėti įstatymui priešingą aukų pokylį. — Tas kankinimas gal buvo įvykintas Antiokijoje.

ter antiquam viri amicitiam, tol-
lentes eum secreto rogabant af-
ferri carnes, quibus vesci ei lice-
bat, ut simularetur manducasse,
sicut rex imperaverat de sacrificii
carnibus: [22] ut, hoc facto, a mor-
te liberaretur: et propter veterem
viri amicitiam, hanc in eo facie-
bant humanitatem.

[23] At ille cogitare coepit ae-
tatis ac senectutis suae eminen-
tiam dignam, et ingenitae nobi-
litatis canitiem, atque a puero op-
timae conversationis actus: et se-
cundum sanctae et a Deo con-
ditae legis constituta, respondit
cito, dicens, praemitti se velle in
infernum. [24] Non enim aetati nos-
trae dignum est, inquit, fingere:
ut multi adolescentium, arbitran-
tes Eleazarum nonaginta anno-
rum transisse ad vitam alienige-
narum: [25] et ipsi propter meam
simulationem, et propter modi-
cum corruptibilis vitae tempus
decipiantur, et per hoc maculam,
atque execrationem meae senec-
tuti conquiram. [26] Nam, etsi in
praesenti tempore suppliciis ho-
minum eripiar, sed manum Om-
nipotentis nec vivus, nec defun-
ctus effugiam. [27] Quam ob rem
fortiter vita excedendo, senectute
quidem dignus apparebo: [28] ado-
lescentibus autem exemplum for-
te relinquam, si prompto animo,
ac fortiter pro gravissimis ac sanc-
tissimis legibus honesta morte
perfungar.

His dictis, confestim ad sup-
plicium trahebatur. [29] Hi autem
qui eum ducebant, et paulo ante
fuerant mitiores, in iram conver-

mui dėl senos su žmogumi prie-
telystės, paėmė jį šalin, slapčia
paprašė atnešti mėsos, kurios jam
buvo valia valgyti, kad jis apsi-
mestų valgąs, kaip karalius buvo
įsakęs, aukų mėsos, [22] kad tuo
būtų išgelbėtas nuo mirties. Dėl
senos prietelystės su tuo žmogu-
mi, jie elgėsi su juo taip žmo-
niškai.

[23] Bet jis pagalvojo apie auk-
štą savo amžiaus ir senatvės ver-
tybę, apie įgimtą žilos galvos kil-
numą ir apie nesutepto savo gy-
venimo veiksmus nuo pat kūdi-
kystės ir, žiūrėdamas švento ir
Dievo duoto įstatymo nuostatų,
greitai atsakė norįs būti pasiųstas
į mirusiųjų vietą. [24] Jis tarė: Ne-
suderinama su mūsų amžiumi
veidmainiauti, nes daug jaunuo-
lių galėtų pamanyti, jog devynių
dešimtų metų Eleazaras perėjęs
į svetimšalių gyvenimą; [25] jie dėl
mano veidmainiavimo ir dėl trum-
po praeinančio gyvenimo laiko
būtų suvedžioti, ir taip aš pelny-
čiaus savo senatvei gėdą ir pa-
niekinimą. [26] Nes, jei dabarties
metu aš ir būčiau išgelbėtas iš
žmonių kančių, aš juk neišveng-
čiau nei gyvas, nei miręs Visa-
galio rankos. [27] Todėl drąsiai pa-
likdamas šį gyvenimą, aš pasiro-
dysiu vertas savo senatvės, [28] jau-
nikaičiams gi aš paliksiu drąsos
pavyzdį, jei su pasiryžimu ir drą-
siai mirsiu garbinga mirtimi dėl
labai gerbiamų ir švenčiausių
įstatymų.

Po tų žodžių jis tuojau buvo
nuvestas į kančią. [29] Tie gi, ku-
rie jį vedė ir truputį anksčiau bu-
vo švelnesni, pasidavė pykčiui

---

(23) *Pasiųstas į...:* būti užmuštas. — (24) *Su mūsų amžiumi:* su amžiumi žmonių, kurie yra taip ilgai gyvenę, kaip aš.

(28) *Buvo nuvestas...* Anot gr. t.: ėjo. — (31) *Pavyzdį.* Šv. Grigalius

si sunt propter sermones ab eo
dictos, quos illi per arrogantiam
prolatos arbitrabantur. 30 Sed, cum
plagis perimeretur, ingemuit, et
dixit: Domine, qui habes sanctam scientiam, manifeste tu scis,
quia, cum a morte possem liberari, duros corporis sustineo dolores: secundum animam vero
propter timorem tuum libenter
haec patior. 31 Et iste quidem hoc
modo vita decessit, non solum
iuvenibus, sed et universae genti
memoriam mortis suae ad exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens.

Caput VII. 1 Contigit autem
et septem fratres una cum matre sua apprehensos compelli a
rege edere contra fas carnes porcinas, flagris, et taureis cruciatos.
2 Unus autem ex illis, qui erat
primus, sic ait: Quid quaeris, et
quid vis discere a nobis? parati
sumus mori, magis, quam patrias
Dei leges praevaricari. 3 Iratus
itaque rex iussit sartagines, et
ollas aeneas succendi: quibus
statim succensis, 4 iussit, ei, qui
prior fuerat locutus, amputari linguam: et, cute capitis abstracta,
summas quoque manus et pedes
ei praescindi, ceteris eius fratribus, et matre inspicientibus. 5 Et
cum iam per omnia inutilis factus esset, iussit ignem admoveri,
et adhuc spirantem torreri in sartagine: in qua cum diu cruciaretur, ceteri una cum matre invi-

dėl jo pasakytų žodžių, nes jie
manė, kad jis juos pasakęs iš puikybės. 30 Bet baigiamas užmušti,
jis atsiduso ir tarė: Viešpatie! tu,
kurs turi šventą žinojimą, tu juk
tikrai žinai, kad aš, nors galėčiau
išsigelbėti nuo mirties, kenčiu
didelius kūno skausmus, bet savo širdyje dėl tavo baimės aš tai
kenčiu mielu noru. 31 Taip šitas
persiskyrė su šiuo gyvenimu, palikdamas ne tik jaunikaičiams, bet
ir visai tautai savo mirties atsiminimą, dorybės ir drąsos pavyzdį.

7 perskyrimas. 1 Atsitiko
taip pat, kad buvo sugauti septyni broliai draug su jų motina
ir rimbais bei jaučio odos diržais
buvo karaliaus verčiami valgyti
prieš įstatymą kiaulieną mėsą.
2 Jų vienas, kurs buvo pirmas, taip
tarė: Ko ieškai ir ko nori iš mūsų sužinoti? Mes esame pasiryžę velyk mirti, kaip peržengti mūsų tėvų ir Dievo įstatymus. 3 Tuomet įpykęs karalius liepė įkaitinti skardas ir varinius katilus, o
kai jos buvo tuojau įkaitintos,
4 liepė nupjauti tam, kurs pirmas
kalbėjo, liežuvį ir numovus galvos odą, nukirsti jam taip pat
rankų ir kojų galus, tai matant
jo broliams ir motinai. 5 Kai jis
jau buvo visas sužalotas, anas
liepė pristumti jį prie ugnies ir
dar kvėpuojantį kepinti ant skardos; tačiau kai jis ten buvo ilgai

---

Nazianz. vadina jį pirmuoju Sen. Test. kentėtoju, nes jis pirmas viešai buvo nužudytas dėl neapykantos tikėjimui.

(7,1) *Septyni broliai.* Jie paprastai vadinami septyniais broliais Makabiejais, nes jie kaipo tikėjimo karžygiai mirė kentėtojų mirtimi tuo metu, kai Jūdas Makabiejus ir jo broliai kovojo dėl religijos laisvės ir dėlto, kad jų nukankinimas pasakojamas Makabiejų knygose. Nukankinimas buvo įvykintas tikriausiai Antiokijoje, kame šv. Jieronymas yra matęs jų kapą, ir kame šv. Augustino laikais buvo pavadinta jų vardu viena bažnyčia. — (2) *Kurs buvo pirmas.* Anot gr. t.: kurs pirmas atsiliepė. —

cem se hortabantur mori fortiter,
[6] dicentes: Dominus Deus aspi-
ciet veritatem, et consolabitur in
nobis, quemadmodum in protes-
tatione cantici declaravit Moyses:
Et in servis suis consolabitur.
[7] Mortuo itaque illo primo,
hoc modo, sequentem deduce-
bant ad illudendum: et, cute ca-
pitis eius cum capillis abstracta,
interrogabant, si manducaret prius,
quam toto corpore per membra
singula puniretur. [8] At ille, res-
pondens patria voce, dixit: Non
faciam. Propter quod et iste, se-
quenti loco, primi tormenta sus-
cepit: [9] et in ultimo spiritu con-
stitutus, sic ait: Tu quidem sce-
lestissime in praesenti vita nos
perdis: sed Rex mundi defunctos
nos pro suis legibus in aeternae
vitae resurrectione suscitabit.
[10] Post hunc tertius illuditur,
et linguam postulatus cito pro-
tulit, et manus constanter exten-
dit: [11] et cum fiducia ait: E cae-
lo ista possideo, sed propter Dei
leges nunc haec ipsa despicio,
quoniam ab ipso me ea receptu-
rum spero: [12] ita ut rex, et qui
cum ipso erant, mirarentur ado-
lescentis animum, quod tamquam
nihilum duceret cruciatus.

[13] Et hoc ita defuncto, quar-
tum vexabant similiter torquen-
tes. [14] Et, cum iam esset ad mor-
tem, sic ait: Potius est ab homi-
nibus morti datos spem expecta-
re a Deo, iterum ab ipso resus-
citandos: tibi enim resurrectio ad
vitam non erit.

kankinamas, kiti draug su motina
ragino vieni kitus mirti drąsiai,
[6] sakydami: Viešpats Dievas ma-
tys tiesą ir pasigailės mūsų, kaip
yra pareiškęs savo liudijimo gies-
mėje Mozė: Jis paguos savo tarnus
[7] Taigi mirus tuo būdu pir-
majam, jie vedė kitą pasityčioti
Numovę jo galvos odą su plau-
kais, jie klausė, ar jis valgys, ar
velys būti kankinamas visame kū-
ne, kiekviename sąnaryje. [8] Bet jis,
atsakydamas tėvų kalba, tarė: Ne-
darysiu. Todėl ir šitas antroje vie-
toje iškentėjo pirmojo kančias.
[9] Paskutinį kvapą atiduodamas
jis taip sakė: Tu, didžiausias pik-
tadary, tiesa, žudai mus šiame
gyvenime, bet pasaulio karalius
amžinojo gyvenimo prisikėlime
pažadins mus mirusius dėl jo
įstatymų.
[10] Po šito buvo tyčiojamasi iš
trečio; pareikalavus jis greitai
iškišo liežuvį ir ištiesė ištvermin-
gai rankas, [11] sakydamas su pa-
sitikėjimu: Iš dangaus esu gavęs
tuos dalykus, bet dėl Dievo įsta-
tymų dabar laikau juos nieku,
nes turiu vilties vėl iš jo juos
gausiąs; [12] taip kad karalius ir su
juo buvusieji stebėjosi jaunikai-
čio drąsumu, nes jis kančias lai-
kė tarsi nieku.
[13] Ir šitam taip mirus, jie pa-
našiu būdu žudė ir kankino ket-
virtąjį. [14] Jau arti mirties būdamas
jis taip kalbėjo: Geriau yra būti
žmonių atiduotiems mirčiai ir tu-
rėti vilties, kad Dievas vėl pri-
kels iš numirusių: nes tau ne-
bus atsikėlimo į gyvenimą.

---

(5) *Kai jis ten ilgai...* Gr. t.: kai garai iš skardos toli plėtėsi. — (6) *Jis paguos...* Vz. 5 Moz. 32,36 (LXX vertime).

(7) *Ar jis valgys:* kiaulieną mėsą. — (8) *Tėvų kalba:* aramaiškai. — (9) *Prisikėlime pažadins...* Plg. Jobo 19,25; Iz. 26,19; Ez. 37,1...

(14) *Dievas vėl prikels...* Plg. Dan. 12,1.2.13.

15 Et cum admovissent quin-
tum, vexabant eum. At ille, res-
piciens in eum, 16 dixit: Potesta-
tem inter homines habens, cum
sis corruptibilis, facis quod vis:
noli autem putare genus nostrum
a Deo esse derelictum. 17 tu au-
tem patienter sustine, et videbis
magnam potestatem ipsius, qua-
liter te, et semen tuum torquebit.

18 Post hunc ducebant sex-
tum, et is, mori incipiens, sic ait:
Noli frustra errare: nos enim pro-
pter nosmetipsos haec patimur,
peccantes in Deum nostrum, et
digna admiratione facta sunt in
nobis: 19 tu autem ne existimes
tibi impune futurum, quod con-
tra Deum pugnare tentaveris.

20 Supra modum autem ma-
ter mirabilis, et bonorum memo-
ria digna, quae pereuntes septem
filios sub unius diei tempore con-
spiciens, bono animo ferebat prop-
ter spem, quam in Deum habebat:
21 singulos illorum hortabatur vo-
ce patria fortiter, repleta sapien-
tia: et, femineae cogitationi mas-
culinum animum inserens, 22 di-
xit ad eos: Nescio qualiter in ute-
ro meo apparuistis: neque enim
ego spiritum et animam donavi
vobis et vitam, et singulorum
membra non ego ipsa compegi,
23 sed enim mundi Creator, qui
formavit hominis nativitatem, qui-
que omnium invenit originem,
et spiritum vobis iterum cum mi-
sericordia reddet et vitam, sicut
nunc vosmetipsos despicitis prop-
ter leges eius. 24 Antiochus au-
tem, contemni se arbitratus, si-

15 Po to jie atvedė penktą ir
kankino jį. Tasai gi, žiūrėdamas
į jį, tarė: 16 Turėdamas valdžios
žmonėse, nors esi marus, tu da-
rai, kaip nori; nemanyk tačiau,
būk mūsų giminė esanti Dievo
apleista. 17 Palauk tik truputį ir
tu matysi didelę jo galią, kaip jis
baus tave ir tavo ainiją.

18 Po šito vedė šeštą, ir jis,
jau mirdamas, sakė taip: Neklysk
be reikalo, nes mes tai kenčiame
dėl mūsų pačių, nes esame nu-
sidėję mūsų Dievui, ir todėl įvyk-
sta mumyse stebėtinų dalykų.
19 Bet tu nemanyk, kad tau ne-
bus bausmės, nes tu išdrįsai ko-
voti prieš Dievą.

20 Be galo stebėtina ir gerųjų
atsiminimo verta buvo motina,
kuri, matydama žūnančius septy-
nis sūnus vienos dienos metu, tai
pakėlė drąsiai dėl vilties, kurią
turėjo Dievuje. 21 Kiekvieną jų ji
tvirtai ragino tėvų kalba, pilna iš-
minties ir, jungdama moters jau-
trumą su vyro drąsa, 22 ji jiems
kalbėjo: Aš nežinau, kaip jūs at-
siradote mano įsčioje, nes ne aš
daviau jums dvasią, sielą ir gy-
vybę, ir ne aš sujungiau jūsų
kiekvieno sąnarius, 23 bet pasau-
lio Sutvėrėjas, kurs sutvarkė žmo-
gaus gimimą ir kurs nustatė vi-
sų dalykų pradžią, jis vėl su gai-
lestingumu sugrąžins jums dva-
sią ir gyvybę, taip kaip jūs lai-
kote save nieku dėl jo įstatymų.
24 Antiokas gi, suprasdamas, kad
jis niekinamas, visai neklausyda-
mas darančio priekaištus balso,

---

(15) *Esi marus:* anksčiau ar vėliau sustabdys tave Dievo visagalybė.

(18) *Nes mes:* žydų tauta. — *Stebėtinų:* pasibaisėtinų.

(21) *Jungdama...* Anot gr. t.: stiprindama moteriškės jautrumą vyriška drąsa. — (22) *Sąnarius.* Anot gr. t.: medžiagą, iš kurios sudaromas žmogaus kūnas. — (24) *Suteiksiąs jam...* Gr. t.: pavesiąs jam (aukštas)

mul et exprobrantis voce despec-
ta, cum adhuc adolescentior su-
peresset, non solum verbis hor-
tabatur, sed et cum iuramento
affirmabat se divitem et beatum
facturum, et translatum a patriis
legibus amicum habiturum, et res
necessarias ei praebiturum. 25 Sed
ad haec cum adolescens nequa-
quam, inclinaretur, vocavit rex ma-
trem, et suadebat ei ut adolescenti
fieret in salutem. 26 Cum autem
multis eam verbis esset hortatus,
promisit suasuram se filio suo.
27 Itaque inclinata ad illum, irri-
dens crudelem tyrannum, ait pa-
tria voce: Fili mi, miserere mei,
quae te in utero novem mensi-
bus portavi, et lac triennio dedi
et alui et in aetatem istam per-
duxi. 28 Peto, nate, ut aspicias
ad coelum et terram et ad omnia
quae in eis sunt: et intelligas,
quia ex nihilo fecit illa Deus, et
hominum genus: 29 ita fiet, ut
non timeas carnificem istum, sed
dignus fratribus tuis effectus par-
ticeps, suscipe mortem, ut in
illa miseratione cum fratribus tuis
te recipiam.

30 Cum haec illa adhuc dice-
ret, ait adolescens: Quem susti-
netis? non obedio praecepto re-
gis, sed praecepto legis, quae da-
ta est nobis per Moysen. 31 Tu
vero, qui inventor omnis malitiae
factus es in Hebraeos, non effu-
gies manum Dei. 32 Nos enim
pro peccatis nostris haec pati-
mur. 33 Et si nobis propter incre-
pationem, et correptionem Domi-

kadangi dar buvo likęs jauniau-
sias, ragino jį ne tik žodžiais, bet
ir su priesaika tvirtino, padary-
siąs jį turtingą ir laimingą, laiky-
siąs jį prieteliu ir suteiksiąs jam
visa, ko reikia, jei jis išsižadės
savo tėvų įstatymų. 25 Bet kai jau-
nikaitis visai nesidavė palenkia-
mas, karalius pašaukė motiną ir
įkalbinėjo jai imtis jaunikaičio gel-
bėjimo. 26 O kai jis buvo ją jau
paraginęs daugeliu žodžių, ji pa-
žadėjo perkalbėti savo sūnų.
27 Taigi pasilenkus prie jo, išjuok-
dama nuožmų budelį, ji tarė tė-
vų kalba: Mano sūnau, pasigai-
lėk manęs, kuri nešiojau tave de-
vynis mėnesius įsčioje ir trejus
metus žindžiau tave ir maitinau
ir užauginau į šitą amžių. 28 Pra-
šau tave, mano vaike! pažvelk į
dangų ir į žemę ir į visa, kas juose
yra, ir suprask, kad Dievas juos
ir žmonių giminę yra padaręs iš
nieko; 29 tuo būdu atsitiks, kad
tu nebijosi šio budelio; bet būda-
mas vertas savo brolių dalininkas,
priimk mirtį, kad tame pačiame pa-
sigailėjime aš atsiimčiau tave
draug su tavo broliais.

30 Jai tai dar tebesakant, jau-
nikaitis tarė: Ko jūs laukiate? Aš
neklausau karaliaus įsakymo, bet
įsakymo to įstatymo, kurs yra
mums duotas per Mozę. 31 Tu gi,
kurs esi išradėjas visokios pik-
tenybės ebrajams, neišvengsi Die-
vo rankos. 32 Nes mes tai ken-
čiame dėl mūsų nuodėmių, 33 ir
jei Viešpats, mūsų Dievas, norė-
damas sudrausti ir nubausti,

---

valstybės pareigvietes. — (25) *Nesi-
davė palenkiamas.* Gr. t.: nekreipė
dėmesio. — *Imtis jaunikaičio...* Gr. t.:
būti jaunikaičio patarėja jam išsigel-
bėti. — (26) *Pažadėjo perkalbėti:* ap-
simetė sutinkanti perkalbėti. — (27)
Pasilenkus: gal norėdama kalbėti ty-
lomis ir labiau įtikinančiai. — *Trejus
metus...* Rytų šalyse vaikai žindomi
iki trečių, net iki ketvirtų metų. Plg.
Prad. 21,8; Iš. 2,9... — (28) *Suprask,
kad...* Dievo Sutvėrėjo visagalybė pa-
žįstama jo kūrinių apsvarstymu. —
(32) *Kenčiame dėl mūsų...* Plg. auk.

nus Deus noster modicum iratus est: sed iterum reconciliabitur servis suis.
34 Tu autem, o sceleste, et omnium hominum flagitiosissime, noli frustra extolli vanis spebus in servos eius inflammatus,
35 nondum enim omnipotentis Dei, et omnia inspicientis, iudicium effugisti.
36 Nam fratres mei, modico nunc dolore sustentato, sub testamento aeternae vitae effecti sunt: tu vero iudicio Dei iustas superbiae tuae poenas exolves.
37 Ego autem, sicut et fratres mei, animam, et corpus meum trado pro patriis legibus: invocans Deum maturius genti nostrae propitium fieri, teque cum tormentis et verberibus confiteri quod ipse est Deus solus.
38 In me vero et in fratribus meis desinet omnipotentis ira, quae super omne genus nostrum iuste superducta est.
39 Tunc rex accensus ira in hunc super omnes crudelius desaeviit, indigne ferens se derisum.
40 Et hic itaque mundus obiit, per omnia in Domino confidens.

41 Novissime autem post filios et mater consumpta est.
42 Igitur de sacrificiis, et de nimiis crudelitatibus satis dictum est.

mums rūstinasi trumpą laiką, tai jis vėl susiderins su savo tarnais.
34 Tu gi, o piktadary ir didžiausia šlykštynė visų žmonių tarpe, nesiaukštink viltimis, siausdamas prieš jo tarnus,
35 nes tu dar neišvengei visa galinčio ir visa matančio Dievo teismo.
36 Nes mano broliai, iškentėję dabar trumpą skausmą, tapo dalyviais pažadėto amžinojo gyvenimo; tu gi Dievo teisme kentėsi teisingą bausmę dėl savo puikybės.
37 Aš, kaip ir mano broliai, atiduodu savo gyvybę ir kūną dėl tėvų įstatymų, maldaudamas Dievą, kad jis greičiau pasigailėtų mūsų tautos ir kad tu kančiose ir plakimuose išpažintumei, jog jis vienas yra Dievas;
38 manyje ir mano broliuose pasibaigs Visagalio rūstybė, kuri yra teisingai atvesta ant visos mūsų tautos.
39 Tuomet karalius, užsidegęs rūstybe, nuožmiau siuto prieš šitą, kaip prieš visus kitus, negalėdamas pakęsti, kad buvo išjuoktas.
40 Taigi ir šitas mirė nesuteptas, pilnai pasitikėdamas Viešpačiu.

41 Gale gi po savo sūnų buvo nužudyta ir motina.
42 Taigi apie aukas ir apie begalinius nuožmumus pasakyta gana.

c). Žydų laimėjimai, Antiokui Epifanui viešpataujant.

Caput VIII. 1 Judas vero Machabaeus, et qui cum illo erant,

8 perskyrimas. 1 Jūdas Makabiejus ir su juo buvusieji eida-

---

17 eil. — (37) *Kančiose ir...* Plg. 9, 5—28.

(41) *Nužudyta ir motina.* Septynių brolių ir jų motinos nukankinimas, anot senovės liudijimo, įvykęs Antiokijoje, čia pat esant karaliui Antiokui. — Autorius, įrašydamas čia į savo pasakojimą ilgesnes kai kurių asmenų prakalbas, turėjo, be abejo, naudotis senovėje visų pripažinta rašytojams didesne laisve, nes reikalingai tiesai išreikšti yra gana, jei prakalba atatinka kalbančių būdą, yra pritaikinta laiko sąlygoms ir yra tarsi gimusi iš įvykių tiesos (Knabenbauer. 2 Mak. 7,41).

8,1—10,9. Jūdas, pradėjęs kovą su nedaugeliu ištikimųjų, nugali Antio-

introibant latenter in castella: et
convocantes cognatos, et amicos,
et eos, qui permanserunt in Iudais-
mo, assumentes, eduxerunt ad se
sex millia virorum. 2 Et invoca-
bant Dominum, ut respiceret in
populum, qui ab omnibus calcaba-
tur: et misereretur templo quod
contaminabatur ab impiis: 3 mise-
reretur etiam exterminio civitatis,
quae esset illico complananda, et
vocem sanguinis ad se claman-
tis audiret: 4 memoraretur quo-
que iniquissimas mortes parvu-
lorum innocentum, et blasphemias
nomini suo illatas, et indignare-
tur super his. 5 At Machabaeus,
congregata multitudine, intolera-
bilis gentibus efficiebatur: ira
enim Domini in misericordiam
conversa est. 6 Et superveniens
castellis, et civitatibus improvi-
sus, succendebat eas: et oppor-
tuna loca occupans, non paucas
hostium strages dabat: 7 maxime
autem noctibus ad huiuscemodi
excursus ferebatur, et fama virtu-
tis eius ubique diffundebatur.
8 Videns autem Philippus pau-
latim virum ad profectum venire,
ac frequentius res ei cedere pros-
pere, ad Ptolemaeum ducem Coe-
lesyriae, et Phoenicis scripsit ut

vo slapčia į miestelius, sušaukda-
vo gimines ir prietelius, pasiim-
davo tuos, kurie pasiliko ištikimi
žydų įstatymui, ir taip jie išvedė
pas save šešis tūkstančius vyrų.
2 Jie šaukėsi į Viešpatį, kad pa-
žvelgtų į tautą, kuri buvo visų
mindoma, kad pasigailėtų šventyk-
los, kuri buvo bedievių sutepa-
ma, 3 kad pasigailėtų taip pat su-
naikinto miesto, kurs turėjo būti
tuojau sulygintas su žeme, ir kad
išgirstų šaukiantį į save kraujo
balsą, 4 be to, kad atsimintų ne-
teisingiausias nekaltų kūdikių mir-
tis ir savo vardui tartus pikta-
žodžiavimus ir kad keršytų dėl
tų dalykų. 5 Makabiejus gi, su-
rinkęs daugybę, darėsi pagonims
baisus, nes Viešpaties rūstybė
buvo virtusi gailestingumu. 6 Ne-
tikėtai puldamas miestelius ir
miestus, jis juos sudegindavo, o
paimdamas patogias vietas, su-
duodavo neprieteliams nemaža
smūgių. 7 Ypač gi naktimis jis
atlikdavo tokius žygius, ir gan-
das apie jo drąsą sklydo visur.
8 Tuomet Pilypas, matydamas,
kad tas žmogus eina pamažu stip-
ryn ir kad jo žygiai jam vis da-
žniau pavyksta, parašė Celesyri-
jos ir Penikijos vietininkui Pto-

---

ko vadus Nikanorą ir kitus (8,1—36). Karalius Antiokas, grįždamas iš Persijos, Dievo ištiktas, išpažįsta savo nusikaltimus žydams, rašo jiems raštą ir miršta kelionėje (9,1—29). Jūdas apvalo miestą ir bažnyčią (10, 1—9).

(8,1) *Jūdas...* Čia yra tęsinys pasakojimo, pradėto 5,27. Kalbama plačiau apie tuos pat įvykius, kurie trumpai paminėti 1 Mak. 3,2. Lyginant 2 Mak. kn. pasakojimą su 1 Mak. kn., lygiagrečiomis vietomis reiktų laikyti šias: 2 Mak. 8,1 — 35 ir 1 Mak. 3,1—4,27; 2 Mak. 11,1—12 (13 —18) ir 1 Mak. 4,23—35; 2 Mak. 10, 1—8 ir 1 Mak. 4,36—61; 2 Mak. 10, 10—38; 12 persk. ir 1 Mak. 5 persk.; 2 Mak. 9,1—29 ir 1 Mak. 6,1—16; 2 Mak. 13 persk. ir 1 Mak. 6,17—69; 2 Mak. 14,14... ir 1 Mak. 7 persk. — (2) *Buvo bedievių...* Plg. 1 Mak. 1, 23 — 65. — (3) *Kraujo:* kentėtojų kraujo. Plg. Prad. 4,10. — (4) *Nekaltų kūdikių...* Plg. 6,10 ir 1 Mak. 164. — (7) *Tokiuos žygius:* pasiekdamas vietas ir už Palestinos ribų. Plg. 1 Mak. 3,9—25.

(8) *Pilypas.* Vz. 5,22. — *Ptolemiejui.* Plg. 4,45 ir 1 Mak. 3,38. Tas Ptolemiejus buvo labai patikimas karaliaus prietelis; iš jo tat buvo laukiama, kad jis labiau negu kas kitas rūpinasi karaliaus reikalais ir todėl

auxilium ferret regis negotiis. [9] At
ille velociter misit Nicanorem Patrocli de primoribus amicum, datis ei de permistis gentibus, armatis non minus viginti millibus, ut universum Iudaeorum genus deleret, adiuncto ei et Gorgia viro militari, et in bellicis rebus experientissimo.
[10] Constituit autem Nicanor, ut regi tributum, quod Romanis erat dandum, duo millia talentorum de captivitate Iudaeorum suppleret:
[11] statimque ad maritimas civitates misit, convocans ad coemptionem Iudaicorum mancipiorum, promittens se nonaginta mancipia talento distracturum, non respiciens ad vindictam, quae eum ab Omnipotente esset consecutura.

[12] Iudas autem ubi comperit, indicavit his, qui secum erant, Iudaeis Nicanoris adventum.
[13] Ex quibus quidam formidantes, et non credentes, Dei iustitiae, in fugam vertebantur:
[14] alli vero si quid eis supererat vendebant, simulque Dominum deprecabantur ut eriperet eos ab impio Nicanore, qui eos prius quam cominus veniret, vendiderat:
[15] et si non propter eos propter testamentum tamen quod erat ad patres eorum, et propter invocationem sancti et magnifici nominis eius super ip-

lemiejui, kad eitų į pagalbą karaliaus reikalams.
[9] Šitas atsiuntė skubiai Patroklo sūnų Nikanorą, vieną iš pirmųjų savo prietelių, ir davė jam iš įvairių tautų nemažiau kaip dvidešimt tūkstančių ginkluotų vyrų, kad sunaikintų visą žydų tautą; jis paskyrė jam taip pat kariuomenės vadą Gorgiją, žmogų labai prityrusį karo dalykuose.
[10] Nikanoras gi nusistatė surinkti iš parduotų žydų belaisvių karaliui duoklę, kuri reikėjo duoti romėnams, du tūkstančiu talentų.
[11] Todėl jis tuojau pasiuntė į pajūrio miestus, kviesdamas pirkti žydų vergų, žadėdamas atiduoti devynias dešimtis vergų už vieną talentą, neatsižvelgdamas į kerštą, kurs turėjo jį pasiekti iš Visagalio.

[12] Kaip tik Jūdas sužinojo apie Nikanoro atvykimą, jis pranešė tiems žydams, kurie su juo buvo.
[13] Jų kai kurie, nusigandę ir nepasitikėdami Dievo teisybe, pabėgo;
[14] Bet kiti pardavinėjo, jei dar turėjo ką atliekama, draug maldavo Viešpatį išgelbėti juos iš bedievio Nikanoro, kurs buvo pardavęs anksčiau, negu buvo pats atėjęs,
[15] jei ne dėl jų pačių, tai bent dėl sandoros, padarytos su jų tėvais, ir dėl šaukiamo ant jų švento ir garbingo jų vardo.
[16] Makabiejus, sušaukęs septynis tūks-

---

pasistengs sunaikinti Jūdo Makabiejaus būrius. — (**9**) *Nikanorą*. Vz. 1 Mak. 3,38. — *Ne mažiau kaip dvidešimt...* Anot 1 Mak. 3,39 Nikanoras turėjęs 40.000 pėstininkų ir 7000 raitelių. Gali tat būti, kad čia skaičiai pakeisti perrašinėtojų neapsižiūrėjimu. — (**10**) *Nikanoras...* Jis buvęs žydams labai nepalankus. 1 Mak. 7, 26... — *Duoklę, kuri...:* 2000 talentų kas metai. Plg. 1 Mak. 3,41; 8,6.7. — *Devynias dešimtis...*: todėl labai pigia kaina: už vieną vergą norėjo gauti tik apie 180 litų, o jei turėta galvoje syriški talentai, tai tik pusę tiek.

(**14**) *Jei dar turėjo...* Jūdo šalininkai jau buvo netekę žymios savo lobio dalies, bet ir tai, kas dar buvo likę, jie pardavinėjo, kad patys turėtų daugiau lėšų kovoms ir kad priešai puldami rastų kuo mažiausia grobio. — (**15**) *Dėl šaukiamo...* Jei Viešpats, kuriuo žydai pasitiki, jiems nepadės, tai priešai tyčiosis ne tik iš žydų, bet ir iš jų Viešpaties, kurį lai-

sos. [16] Convocatis autem Machabaeus septem millibus, qui cum ipso erant, rogabat ne hostibus reconciliarentur, neque metuerent inique venientium adversum se hostium multitudinem, sed fortiter contenderent, [17] ante oculos habentes contumeliam, quae loco sancto ab his iniuste esset illata, itemque et ludibrio habitae civitatis iniuriam, adhuc etiam veterum instituta convulsa. [18] Nam illi quidem armis confidunt, ait, simul et audacia: nos autem in omnipotente Domino, qui potest et venientes adversum nos, et universum mundum uno nutu delere, confidimus. [19] Admonuit autem eos et de auxiliis Dei, quae facta sunt erga parentes: et quod sub Sennacherib centum octoginta quinque millia perierunt: [20] et de praelio, quod eis adversus Galatas fuit in Babylonia, ut omnes, ubi ad rem ventum est, Macedonibus sociis haesitantibus, ipsi sex millia soli peremerunt centum viginti millia propter auxilium illis datum de caelo, et beneficia pro his plurima consecuti sunt. [21] His verbis constantes effecti sunt, et pro legibus, et patria mori parati.

[22] Constituit itaque fratres suos duces utrique ordini, Simo-

tančius tų, kurie jo laikėsi, ragino juos nesitaikinti su nepriete·liais ir nebijoti neteisingai prieš juos ateinančių nepritelių daugybės, bet kovoti drąsiai, [17] turint prieš akis jų neteisingai padarytą šventai vietai įžeidimą, taip pat ir išniekinto miesto skriaudą, be to, dar ir panaikintus senųjų nuostatus. [18] Nes jie, sakė jis, tiesa, pasitiki ginklais ir akiplėšiškumu, mes gi pasitikime visagalinčiu Viešpačiu, kurs vienu mostelėjimu gali sunaikinti ir ateinančius prieš mus ir visą pasaulį. [19] Jis priminė jiems ir Dievo pagalbą, suteiktą protėviams, ir kaip Senakeribo laikais žuvo šimtas aštuonios dešimtys penki tūkstančiai, [20] ir tą kovą, kurią jiems teko kovoti prieš galatus Babilonijoje, kaip, kovai prasidėjus ir sąjungininkams makedoniečiams svyruojant, jie patys vieni, šeši tūkstančiai, sumušė šimtą dvidešimt tūkstančių dėl duotos jiems iš dangaus pagalbos ir tuo laimėjo labai daug patogumų. [21] Šiais žodžiais jie buvo padrąsinti ir pasiryžo mirti dėl įstatymo ir tėvynės.

[22] Taigi jis paskyrė atskirų būrių vadais savo brolius Simoną,

kys negalinčiu suteikti pagalbos saviesiems. — (16) *Septynis...* Gal tikriau gr. t.: 6000. Plg. 22 eil.; 1 Mak. 3,57.60;4,6. — *Nesitaikinti su neprieteliais.* Anot gr. t.: nenusigąsti priešų baisumo. — (18) *Mes pasitikime...* Plg. Ps. 19,8. — *Senakeribo laikais...* Vz. 4 Kar. 19,35. — (20) *Prieš galatus...* Galatai buvo žinomi savo karingumu; jie dažnai eidavo į samdytą svetimų šalių kariuomenę. Bet apie kokią čia kovą prieš galatus kalbama, nevisai aišku. Babilonijos paminėjimas leidžia spėlioti, kad tai galėjo būti Antioko D. karas prieš maištą sukėlusį Medijos vietininką Moloną (Polyb. 5,53,8).—*Makedoniečiams:* kurių, anot gr. t., buvę 4000. Makedoniečiais čia vadinami Syrijos graikai, kurių dauguma buvo makedoniečių ainiai. — *Šeši tūkstančiai.* Gr. t.: 8.000. — *Sumušė šimtą...* Tiek galatų svetimoje kariuomenėje jokiu būdu negalėjo būti. Gal toks didelis skaičius buvo paremtas tik Jūdą pasiekusiais gandais, arba gal jis atsirado dėl perrašinėtojų padarytos klaidos. — 21 eil. gale gr. t. dar pridėti žodžiai: padalino kariuomenę į keturias dalis.

nem, et Iosephum, et Ionathan, sub-
iectis unicuique millenis et quin-
gentenis. 23 Ad hoc etiam ab Es-
dra lecto illis sancto libro, et da-
to signo adiutorii Dei, in prima
acie ipse dux commisit cum Ni-
canore. 24 Et facto sibi adiutore
Omnipotente, interfecerunt super
novem millia hominum: maiorem
autem partem exercitus Nicano-
ris vulneribus debilem factam fu-
gere compulerunt. 25 Pecuniis ve-
ro eorum, qui ad emptionem ip-
sorum venerant, sublatis, ipsos
usquequaque persecuti sunt, 26 sed
reversi sunt hora conclusi: nam
erat ante sabbatum: quam ob cau-
sam non perseveraverunt inse-
quentes. 27 Arma autem ipsorum,
et spolia congregantes, sabbatum
agebant: benedicentes Dominum
qui liberavit eos in isto die, mi-
sericordiae initium stillans in eos,
28 Post sabbatum vero debilibus.
et orphanis, et viduis diviserunt
spolia: et residua ipsi cum suis
habuere. 29 His itaque gestis, et
communiter ab omnibus facta ob-
secratione, misericordem Domi-
num postulabant, ut in finem ser-
vis suis reconciliaretur.

30 Et ex his, qui cum Timo-
theo, et Bachide erant contra se
contendentes, super viginti mil-
lia interfeceruut, et munitiones
excelsas obtinuerunt: et plures

Juozapą ir Jonatą, pavesdamas
kiekvienam po vieną tūkstantį
penkis šimtus. 23 Po to, kai jiems
buvo Ezdro paskaityta iš šventos
knygos ir buvo duotas Dievo pa-
galbos ženklas, jis pats, vesda-
mas pirmąjį būrį, pradėjo kovą
prieš Nikanorą. 24 Ir Visagaliui
jiems padedant, jie užmušė dau-
giau, kaip devynis tūkstančius
žmonių; didesnę gi Nikanoro ka-
riuomenės dalį, žaizdų susilpnin-
tą, jie privertė bėgti. 25 Atėmę gi
pinigus iš tų, kurie buvo atėję jų
pirkti, jie vijosi juos į visas pu-
ses; 26 bet jie sugrįžo dėl laiko
stokos, nes turėjo prasidėti su-
bata; todėl jie nebesivijo ilgiau.
27 Surinkę anų ginklus ir grobį,
jie šventė subatą, šlovindami Vieš-
patį, kurs išgelbėjo juos tą die-
ną, išliedamas ant jų pirmus pa-
sigailėjimo lašus. 28 Po subatos
jie padalino grobio dalį silpnie-
siems, našlaičiams ir našlėms, li-
kusį gi pasiėmė sau ir saviškiams.
29 Tai padarius ir visiems ben-
drai pasimeldus, jie prašė gailes-
tingąjį Viešpatį susitaikinti iki ga-
lui su savo tarnais.

30 Iš tų, kurie kovojo prieš
juos draug su Timotiejumi ir Ba-
kidu, jie užmušė daugiau kaip
dvidešimt tūkstančių, paėmė auk-
štai buvusias tvirtoves ir pasida-

---

(22) *Juozapą.* Brolio tuo vardu Jūdas neturėjo, todėl gal čia reiktų skaityti: Joną. Plg. 1 Mak. 3,55; 2, 2—5. — (23) *Ezdro.* Gr. t.: Eleazaro. Ir jis buvo Jūdo brolis; dabar prie kariuomenės jis turėjo atlikti kunigo pareigas. Plg. Atk. 20,2—4. — *Dievo pagalbos ženklas:* ženklas saviesiems pažinti, tarsi slaptažodis: „Dievo pagalba" (plg. 13,15). — (24) *Daugiau kaip devynis...* 1 Mak. 4,15 tris tūkstančius. — *Privertė bėgti.* Kova įvyko prie Emauso. 1 Mak. 3,40; 4, 6—17. — (27) *Kurs išgelbėjo...* Anot gr. t.: kurs jiems padėdavo iki tai dienai ir vėl buvo pradėjęs rodyti jiems gailestingumo. — (28) *Padalino...* Plg. 1 Kar. 30,24—26.

(30) *Su Timotiejumi ir Bakidu.* Timotiejus ir Bakidas buvo pasiųsti prieš Jūdėją tuo pačiu metu, kaip ir jų vyriausias karo vadas Nikanoras. Jų žinioje buvo daug stipresnė kariuomenė, kaip ta, kuriai vadovavo Nikanoras. Timotiejus buvo Jūdo sumuštas (1 Mak. 5,6), kurs buvo pa-

praedas diviserunt, aequam portionem debilibus, pupillis, et viduis, sed et senioribus facientes.
31 Et cum arma eorum diligenter
collegissent, omnia composuerunt
in locis opportunis, residua vero
spolia Ierosolymam detulerunt:
32 et Philarchen, qui cum Timotheo erat, interfecerunt, virum scelestum, qui in multis Iudaeos afflixerat.
33 Et cum epinicia agerent
Ierosolymis, eum, qui sacras ianuas incenderat, id est, Callisthenem, cum in quoddam domicilium refugisset, incenderunt, digna ei mercede pro impietatibus suis reddita.

34 Facinorosissimus autem Nicanor, qui mille negotiantes ad Iudaeorum venditionem adduxerat,
35 humiliatus auxilio Domini ab
his, quos nullos existimaverat, deposita veste gloriae, per mediterranea fugiens, solus venit Antiochiam, summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus.
36 Et qui promiserat Romanis se
tributum restituere de captivitate Ierosolymorum, praedicabat nunc protectorem Deum habere Iudaeos, et ob ipsum invulnerabiles esse, eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

Caput IX. 1 Eodem tempore Antiochus inhoneste revertebatur de Perside,
2 Intraverat enim
in eam, quae dicitur Persepolis, et tentavit expoliare templum, et

lino daug grobio, skirdami lygią dalį silpniesiems, našlaičiams ir našlėms, taip pat ir vyresniesiems.
31 Surinkę rūpestingai jų
ginklus, jie visa pasidėjo tinkamose vietose, likusį gi grobį nunešė į Jeruzalę.
32 Jie užmušė taip
pat Pilarką, kurs buvo su Timotiejumi, žmogų piktadarį, kurs daugeriopai buvo nuskriaudęs žydus.
33 Švęsdami nugalėjimą Jeruzalėje, jie sudegino tą, kurs buvo padegęs šventus vartus, būtent, Kalisteną, kai jis buvo prisiglaudęs vienuose namuose, taip jam atiduodami teisingą užmokesnį už jo bedievystę.

34 Didžiausias gi piktadarys Nikanoras, kurs buvo atsivedęs tūkstantį pirklių, kad jiems parduotų žydus,
35 Dievo pagalba
pažemintas tų, kuriuos laikė nieku, nusivilkęs garbės drabužius, bėgdamas šalies viduriu, pats vienas atvyko į Antiokiją, susilaukęs didžiausios nelaimės dėl savo kariuomenės žuvimo.
36 Jis, kurs
buvo pažadėjęs užmokėti romėnams duoklę iš Jeruzalės belaisvių, dabar skelbė, kad žydai turį globėją Dievą ir dėl to esą nesužeidžiami, nes jie laikos jo duotų įstatymų.

9 perskyrimas. 1 Tuo pačiu
metu Antiokas grįžo negarbingai iš Persijos.
2 Nes jis buvo įėjęs
Persepolimi vadinamą miestą ir mėgino apiplėšti šventyklą ir pri-

---

skirtas vietininku, buvo Demetrijaus Sotero keletą kartų siunčiamas prieš žydus (1 Mak. 7,8). — *Dvidešimt tūkstančių:* viso keliose kovose. — (32) *Pilarką.* Iš kitur nežinomas asmuo; gal jis buvo vienas iš Timotiejaus padėjėjų. — (33) *Nugalėjimą...* Tas nugalėjimas įvyko vėliau po kovos prieš Lyziją. — *Būtent Kalisteną...* Anot gr. t.: ir Kalisteną. — Taigi jis turėjo būti vienas iš padegėjų, gal supagonėjęs žydas. Jis sudeginamas, nes norėjo sudeginti šventyklos duris.

(34) *Buvo atsivedęs...* Vz. auk. 11 eil. — (35) *Nusivilkęs garbės drabužius:* kad niekas jo bėgančio nepažintų.

(9,1) *Iš Persijos...* Plg. 1 Mak. 6, 1—16. — (2) *Persepolimi:* vyriausias

civitatem opprimere: sed multitu-
dine, ad arma concurrente, in fu-
gam versi sunt: et ita contigit ut
Antiochus post fugam turpiter
rediret.
3 Et cum venisset circa Ecba-
tanam, recognovit quae erga Ni-
canorem, et Timotheum gesta
sunt. 4 Elatus autem in ira, arbi-
trabatur se iniuriam illorum, qui
se fugaverant, posse in Iudaeos
retorquere: ideoque iussit agitari
currum suum, sine intermissione
agens iter, caelesti eum iudicio
perurgente, eo quod ita superbe
locutus est se venturum Ieroso-
lymam, et congeriem sepulchri
Iudaeorum eam facturum.
5 Sed qui universa conspicit
Dominus Deus Israel, percussit
eum insanabili, et invisibili plaga.
Ut enim finivit hunc ipsum ser-
monem, apprehendit eum dolor
dirus viscerum, et amara interno-
rum tormenta: 6 et quidem satis
iuste, quippe qui multis, et no-
vis cruciatibus aliorum torserat
viscera, licet ille nullo modo a
sua malitia cessaret. 7 Super hoc
autem superbia repletus, ignem
spirans animo in Iudaeos, et prae-
cipiens accelerari negotium, con-
tigit illum impetu euntem de cur-
ru cadere, et gravi corporis col-
lisione membra vexari. 8 Isque
qui sibi videbatur etiam fluctibus
maris imperare, supra humanum
modum superbia repletus, et mon-
tium altitudines in statera appen-
dere, nunc humiliatus ad terram
in gestatorio portabatur, manife-

slėgti miestą; bet žmonių daugy-
bei puolus prie ginklų, jie buvo
priversti bėgti, ir taip atsitiko, kad
Antiokas pabėgęs grįžo su gėda
3 Atvykęs arti Ekbatanos, jis
sužinojo, kas buvo atsitikę Nika-
norui ir Timotiejui. 4 Pykčio pa-
gautas jis tarėsi galėsiąs nugręžti
prieš žydus jam padarytą įžeidi-
mą tų, kurie buvo privertę jį bėg-
ti; todėl jis liepė pagreitinti sa-
vo važiavimą ir važiuoti nesu-
stojant, tuo tarpu kad jam jau grę-
sė dangaus teismas, nes jis pikt-
žodžiaudamas sakėsi ateisiąs į Je-
ruzalę ir padarysiąs iš jos žydų
kapus.
5 Bet tas, kurs visa mato, Vieš-
pats, Izraėlio Dievas, ištiko jį ne-
pagydoma ir nematoma sloga.
Nes kaip tik jis pabaigė šituos
žodžius, jį suėmė baisus vidu-
rių skausmas ir karčios kančios
viduje, 6 ir tai visai teisingai, nes
jis daugeliu naujų kankinimų dras-
kė kitų vidurius ir pats jokiu bū-
du nebuvo išsižadėjęs savo pik-
tumo. 7 Priešingai, pilnas puiky-
bės, mintyse ugnimi kvėpuoda-
mas prieš žydus, jis liepė pagrei-
tinti važiavimą; bet atsitiko, kad
jis, važiuodamas visu greitumu,
iškrito iš vežimo ir dėl smarkaus
kūno sutrenkimo jo sąnariai bu-
vo sužeisti. 8 Taip tas, kurs būda-
mas pilnas nežmoniškos puiky-
bės, tarėsi galįs davinėti įsakymų
jūros bangoms ir pasverti svar-
styklėje kalnų aukštybes, dabar
pažemintas iki žemei buvo neša-

Persies provincijos miestas lygumo-
je į šiaurę nuo Arakso. 1 Mak. 6,1
tas miestas klaidingai pavadintas Eli-
maida. Elimaidos vardu buvo vadi-
namas kraštas tarp Medijos ir Mezo-
potamijos.

(3) *Arti Ekbatanos:* netoli nuo
Persepolies. —. (4) *Ateisiąs...* Anot
gr. t.: aš padarysiu iš Jeruzalės ka-
pines žydams, kaip tik ten nueisiu.
(8) *Nežmoniškos:* pragariškos. —
Įsakymų jūros bangomis...: statyda-

stam Dei virtutem in semetipso
contestans: [9] ita ut de corpore
impii vermes scaturirent, ac vi-
ventis in doloribus carnes eius
effluerent, odore etiam illius et
foetore exercitus gravaretur: [10] et
qui paulo ante sidera caeli con-
tingere se arbitrabatur, eum ne-
mo poterat propter intolerantiam
foetoris portare.

[11] Hinc igitur coepit ex gravi
superbia deductus ad agnitionem
sui venire, divina admonitus pla-
ga, per momenta singula dolori-
bus sui augmenta capientibus.
[12] et cum nec ipse iam foetorem
suum ferre posset, ita ait: Iustum
est subditum esse Deo, et mor-
talem non paria Deo sentire.
[13] Orabat autem hic scelestus Do-
minum, a quo non esset miseri-
cordiam consecuturus. [14] Et ci-
vitatem, ad quam festinans ve-
niebat ut eam ad solum dedu-
ceret, ac sepulchrum congesto-
rum faceret, nunc optat liberam
reddere: [15] et Iudaeos, quos nec
sepultura quidem se dignos ha-
biturum, sed avibus ac feris diri-
piendos traditurum, et cum par-
vulis exterminaturum dixerat, ae-
quales nunc Atheniensibus factu-
rum pollicetur: [16] templum etiam
sanctum, quod prius expoliave-
rat, optimis donis ornaturum, et
sancta vasa multiplicaturum, et
pertinentes ad sacrificia sumptus
de redditibus suis praestaturum:
[17] super haec, et Iudaeum se fu-

mas neštuvuose, parodydamas sa-
vyje pasireiškusią Dievo galybę;
[9] nes iš bedievio kūno ritosi kir-
minai, ir dar gyvam tebesant
skausmuose krito kūno mėsa ga-
balais, o jo kvapo ir dvokimo
buvo varginama kariuomenė. [10] Ir
to, kurs nesenai tarėsi galįs pa-
siekti dangaus žvaigždes, dėl ne-
pakenčiamo dvokimo niekas ne-
galėjo nešti.
[11] Taigi dabar, nusileisdamas
iš didelės savo puikybės, jis pra-
dėjo eiti prie savęs pažinimo,
dieviško smūgio įspėtas, kas va-
landa einant didyn jo skausmams.
[12] Nebegalėdamas jau nė pats pa-
kęsti savo dvokimo, jis taip sa-
kė: Teisinga pasiduoti Dievui ir
esant mariam, nelaikyti savęs ly-
giu Dievui. [13] Ir šitas piktadarys
meldėsi Viešpačiui, iš kurio jam
nebuvo lemta susilaukti pasigai-
lėjimo. [14] Tą miestą, į kurį jis
skubinosi vykti, kad jį sulygintų
su žeme ir paverstų jį kapinė-
mis, dabar jis troško padaryti lais-
vą. [15] Tuos žydus, kuriuos ank-
sčiau sakėsi nelaikysiąs vertais
nė laidotuvių, atiduosiąs gi su-
draskyti paukščiams ir žvėrims
ir išnaikinsiąs draug su kūdikiais,
dabar jis žadėjo padaryti lygius
atėniečiams, [16] o šventąją bažny-
čią, kurią anksčiau buvo apiplė-
šęs, papuošti geriausiomis dova-
nomis, padauginti šventus indus
ir tiekti reikalingas aukoms lėšas
iš savo pajamų; [17] be to, žadėjo

mos lygiu Dievui. Plg. Jobo 38,11; Ps. 64,8 ir k.

(11) *Einant didyn...* Spėjama, kad Antioko liga buvo helminthiasis. — (12) *Teisinga.* Plg. auk. 7,37; 1 Mak. 6,11—13. — (15) *Atėniečiams...* Anot 4,9, žydai galėjo įsigyti antiokiečių teises, dabar žadama padaryti juos lygius atėniečiams, t. y. suteikti tokią nepriklausomybę, kokią turėjo atėniečiai. — (16) *Buvo apiplėšęs...* Plg. 5,16 ir 1 Mak. 1,23. — *Tiekti reikalingas...:* kaip kad buvo darę karaliai Seleukas ir Antiokas D. Plg. 3,3. — (17) *Būti žydu:* ta prasme, kad buvo pasiryžęs pripažinti žydų

turum, et omnem locum terrae perambulaturum, et praedicaturum Dei potestatem.

[18] Sed non cessantibus doloribus (supervenerat enim in eum iustum Dei iudicium) desperans scripsit ad Iudaeos in modum deprecationis epistolam haec continentem: [19] OPTIMIS civibus Iudaeis plurimam salutem, et bene valere, et esse felices, rex et princeps Antiochus. [20] Si bene valetis, et filli vestri, et ex sententia vobis cuncta sunt, maximas agimus gratias. [21] Et ego in infirmitate constitutus, vestri autem memor benigne reversus de Persidis locis, et infirmitate gravi apprehensus, necessarium duxi pro communi utilitate curam habere: [22] non desperans memetipsum, sed spem multam habens effugiendi infirmitatem. [23] Respiciens autem quod et pater meus, quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum, ostendit qui post se susciperet principatum: [24] ut si quid contrarium accideret, aut difficile nunciaretur, scientes hi, qui in regionibus erant, cui esset rerum summa derelicta, non turbarentur. [25] Ad haec, considerans de proximo potentes quosque, et vicinos temporibus insidiantes, et eventum expectantes, designavi filium meum Antiochum regem, quem saepe re-

pats būti žydu, pereiti visos žemės vietas ir skelbti Dievo galią.

[18] Bet skausmams nesiliaujant, (nes jam buvo atėjęs teisingas Dievo teismas), vilties netekęs parašė žydams atsiprašymo būdu tokio turinio laišką: [19] Geriausiems piliečiams žydams karalius ir kunigaikštis Antiokas siunčia daug sveikinimų ir linki geros sveikatos bei laimės. [20] Jei jūs ir jūsų vaikai esate sveiki ir visa jums sekasi, kaip norite, mes labai dėkojame. [21] Aš gi esu ligonis, bet atsimenu jus maloningai. Grįždamas iš Persijos vietų ir sunkios ligos prislėgtas, aš laikiau reikalinga pasirūpinti bendrais reikalais. [22] Nenusimindamas dėl savęs, dar gi turėdamas daug vilties pagyti iš ligos, [23] tačiau atsižvelgdamas į tai, jog ir mano tėvas tuo metu, kai jis vadovavo kariuomenei aukštesnėse vietose, nurodė, kas po jo turės paimti viešpatavimą, [24] kad, jei atsitiktų kas priešinga ar būtų paskelbta koki negera žinia, šalių gyventojai žinotų, kam paliekama vyriausioji valdžia, ir neturėtų neramumo; [25] be to, apsvarstydamas, kad visi aplinkiniai galiūnai ir kaimynai tykoja patogaus laiko ir laukia įvykių, aš skiriu karaliumi savo sūnų Antioką, kurį, vykdamas į aukštesniąsias kara-

---

Dievą visagaliu Dievu ir jį skelbti.

(20) *Mes labai dėkojame.* — (21) *Aš gi...* Gr. t.: aš reiškiu didžiausią dėkingumą Dievui, turėdamas vilties danguje; aš gi guliu ligonis ir atsimenu su meile jūsų pagarbą ir palankumą. — (23) *Aukštesnėse vietose.* Taip buvo vadinamas kraštas anapus Eufrato, ypač gi Armenija. — (24) *Jei atsitiktų kas priešinga:* jei mirtų. — (25) *Galiūnai.* Antiokas Epifanas gal čia turėjo galvoje visų pirma Seleuko sūnų Demetrijų, kuriam pats buvo pastojęs kelią į sostą ir kurs dabar galėjo siekti to sosto, pašalindamas Epifano sūnų Antioką Eupatorį. Taigi gal karalius čia norėjo palenkti žydus savo sūnaus pusėn. — *Savo sūnų Antioką:* kurs tuomet buvo 12 metų (anot kitų, 9 m.). Jis buvo paliktas Lyzijo globoje, bet karalius mirdamas buvo paskyręs jam kitą globėją, Pilypą, kurs turėjo būti ir karalystės valdy-

currens in superiora regna mul-
tis vestrum commendabam: et
scripsi ad eum quae subiecta
sunt. 26 Oro itaque vos, et peto
memores beneficiorum publice et
privatim, ut unusquisque conser-
vet fidem ad me et ad filium me-
um. 27 Confido enim, eum mo-
deste et humane acturum, et se-
quentem propositum meum, et
communem vobis fore.

28 Igitur homicida, et blasphe-
mus pessime percussus, et ut ipse
alios tractaverat, peregre in mon-
tibus miserabili obitu vita func-
tus est. 29 Transferebat autem cor-
pus Philippus collactaneus eius:
qui, metuens filium Antiochi, ad
Ptolemaeum Philometorem in Ae-
gyptum abiit.

Caput X. 1 Machabaeus au-
tem, et qui cum eo erant, Domi-
no se protegente, templum qui-
dem, et civitatem recepit: 2 aras
autem, quas alienigenae per pla-
teas extruxerant, itemque delu-
bra demolitus est.

3 Et purgato templo, aliud al-
tare fecerunt: et de ignitis la-

lystes, esu nekartą pavedęs dau-
geliui iš jūsų; jam aš parašiau,
kas čia išdėstyta. 26 Taigi aš mel-
džiu ir prašau jus atsiminti ben-
dras ir kiekvienam atskirai suteik-
tas geradarystes, kad kiekvienas
laikytų ištikimybę man ir mano
sūnui. 27 Nes aš pasitikiu, kad jis
elgsis maloningai ir žmoniškai,
laikysis mano patarimų ir bus jums
palankus.

28 Taip tas žmogžudys ir pikt-
žodžiautojas, baisios slogos iš-
tiktas, svetimoje šalyje kalnuose,
taip, kaip jis elgėsi su kitais, pa-
baigė savo gyvenimą apgailėtina
mirtimi. 29 Jo kūną gabeno toliau
jo prienbrolis Pilypas, kurs pas-
kui, bijodamas Antioko sūnaus,
išvyko į Aigiptą pas Ptolemiejų
Filometorį.

10 perskyrimas. 1 Tuo tar-
pu Makabiejus ir su juo buvu-
sieji, Viešpačiui globojant, atsi-
ėmė bažnyčią ir miestą, 2 auku-
rus gi, kuriuos svetimšaliai buvo
pastatę gatvėse, taip pat stabų
šventyklas jis sugriovė.

3 Apvalę šventyklą, jie pasta-
tė kitą altorių ir, išskėlę ugnies

---

toju (1 Mak. 6,14...). — *Kas čia iš-
dėstyta.* Iš šių žodžių reiktų su-
prasti, kad ir karaliaus Antioko laiš-
kas jo sūnui buvo Jazono veikale.
Plg. 2,24.

(28) *Svetimoje šalyje:* Tabėje. 1
Mak. 6,13. — (29) *Pienbrolis:* gal
draug su karaliumi užaugęs. Plg. 1
Mak. 6,14. — *Kurs vėliau...* Anot 1
Mak. 5,56, Pilypas, mirus Antiokui,
grįžo su kariuomene iš Medijos ir
Persijos, norėdamas paimti sau val-
džią, ir apgulė Antiokiją, bet buvo nu-
galėtas Lyzijo, kurs, kaip tik gavo ži-
nią apie karaliaus mirtį, tuojau pa-
skelbė jo sūnų Antioką Eupatorį ka-
raliumi; Pilypui teko bėgti, ir jis iš-
vyko į Aigiptą. Plg. 1 Mak. 6,17;
6,63.

(10,1) *Atsiėmė bažnyčią ir miestą.*
Anot 8,31.33 Jeruzalė buvo atsiimta
jau po Nikanoro ir Timotiejaus nu-
galėjimo. Apie tą patį laiką, anot
9,1, buvo susirgęs Antiokas, grįžda-
mas iš Persijos; jo ligą pasunkinusi
žinia apie bažnyčios apvalymą (1
Mak. 6,7). Tas bažnyčios apvalymas
įvykęs, anot 1 Mak. 4,52, 148 m. Se-
leukaičių eros, anot 1 Mak. 6,16, An-
tiokas miręs 149 m. tos pačios eros.
Taigi čia 2 Mak. kn. autorius pasa-
kojime matomai nesilaikė griežtai
kronologinės eilės, nes bažnyčios ir
miesto atsiėmimą mini po Antioko
mirties. — (2) *Stabų šventyklas.* Gr.
t.: stabų girias (šventomis paskelb-
tas aptvertas vietas).

(3) *Kitą altorių.* Vz. 1 Mak. 4,47.
— *Išskėlę ugnies:* vieton šventos
ugnies (2 Mak. 1,18), kurios jie ne-
galėjo išlaikyti. — *Dvejiems metams.*
Anot 1 Mak. 1,57; 4,52, altorius pa-

p'dibus igne concepto .sacrificia
obtulerunt post biennium, et in-
censum, et lucernas, et panes
propositionis posuerunt. [4] Qui-
bus gestis, rogabant Dominum
prostrati in terram, ne amplius
talibus malis inciderent: sed et
si quando peccassent, ut ab ip-
so mitius corriperentur, et non
barbaris, ac blasphemis homini-
bus traderentur. [5] Qua die autem
templum ab alienigenis pollutum
fuerat, contigit eadem die purifi-
cationem fieri, vigesima quinta
mensis, qui fuit Casleu.

[6] Et cum laetitia diebus octo
egerunt in modum tabernaculo-
rum, recordantes quod ante mo-
dicum temporis diem sollemnem
tabernaculorum in montibus, et
in speluncis more bestiarum ege-
rant. [7] Propter quod Thyrsos, et
ramos virides, et palmas praefe-
rebant ei, qui prosperavit mun-
dari locum suum. [8] Et decreve-
runt communi praecepto, et de-
creto, universae genti Iudaeorum
omnibus annis agere dies istos.

[9] Et Antiochi quidem, qui ap-
pellatus est Nobilis, vitae exces-
sus ita se habuit.

iš ugninių akmenų, vėl aukojo
aukas, dvejiems metams praslin-
kus, ir padėjo smilkalų, žiburius
ir padėtines duonas. [4] Tai pada-
rę, jie maldavo Viešpatį, kniu-
psti ant žemės, kad nebepatektų
į tokias nelaimes; bet, jei ir kuo-
met nors nusidėtų, kad būtų jo
švelniau sudraudžiami, o nebūtų
atiduodami barbarams ir piktžo-
džiautojams. [5] Atsitiko gi, kad tą
pačią dieną, kurioje bažnyčia bu-
vo svetimšalių sutepta, įvyko ir
jos apvalymas, būtent dvidešimt
penktą kaslevo mėnesio dieną.

[6] Jie ją šventė su džiaugsmu
per aštuonias dienas, kaip Pa-
dangčių šventes, atsimindami, kad
dar visai nesenai iškilmingą Pa-
dangčių šventę jie buvo šventę
kalnuose ir urvuose, kaip lauki-
niai žvėrys. Todėl jie nešė vijok-
liais apipintas lazdeles, žaliuo-
jančias šakeles ir palmes garbei
to, kurs padėjo laimingai apva-
lyti jam pašvęstą vietą. [8] Jie nu-
tarė bendru įsakymu ir paliepimu
visai žydų tautai švęsti tas die-
nas kas metai.

[9] Toks tai buvo gyvenimo ga-
las Antioko, kurs vadinosi Skais-
tusis.

---

siliko suteptas lygiai trejus metus; bet pirmais metais Jūdas dar nevadovavo žydų tautai; Jūdui esant tautos priešakyje, jis iš tikrųjų pasiliko suteptas dvejus metus. — (5) *Dvidešimt...* Plg. 1 Mak. 52.54.

(6) *Per aštuonias dienas...* Plg. 1 Mak. 1,9; 4,59.

10,10—13,26. Mirus Antiokui Epifanui ir pradėjus karaliauti jo sūnui Eupatoriui, Jūdas nugali jo vadus Gorgiją, antrą sykį Timotiejų ir Lyziją, ir tai su aiškia Dievo pagalba (10,10 — 11,12), Lyzijo patariamas, jaunas karalius suteikia dabar žydams teisę gyventi savo įstatymais; tam dalykui pritaria ir romėnai (11,13—38). Kaimynystėje esančioms tautoms neduodant žydams ramybės, Jūdas kovoja prieš jas ir nubaudžia jopiečius ir jamnijiečius, nugali kaspiečius, tubianiečių šalyje Timotiejų, Karniono ir Efrono miestus, Idumėjos viršininką Gorgiją ir pasirūpina, kad būtų aukota aukų už žuvusius kovose žydus (12,1—46). Antiokui Eupatoriui ir Lyzijui su kariuomene vėl atvykus į Jūdėją ir žuvus buvusiam vyriausiam kunigui Menelajui, prasideda naujos kovos; bet aplinkybių verčiamas Eupatoris susitaiko su Jūdu ir grįžta į Antiokiją (13,1—26).

2. a). Žydų laimėjimai Antioko Eupatorio laikais.

10 Nunc autem de Eupatore
Antiochi impii filio, quae gesta
sunt narrabimus, breviantes mala,
quae in bellis gesta sunt. 11 Hic
enim suscepto regno, constituit
super negotia regni Lysiam quendam,
Phoenicis, et Syriae militiae
principem. 12 Nam Ptolemaeusqui
dicebatur Macer, iusti tenax
erga Iudaeos esse constituit,
et praecipue propter iniquitatem,
quae facta erat in eos, et pacifice
agere cum eis. 13 Sed ob hoc
accusatus ab amicis apud Eupatorem,
cum frequenter proditor
audiret, eo quod Cyprum creditam
sibi a Philometore deseruisset,
et ad Antiochum Nobilem
translatus etiam ab eo recessisset,
veneno vitam finivit.

14 Gorgias autem, cum esset
dux locorum, assumptis advenis
frequenter Iudaeos debellabat.
15 Iudaei vero, qui tenebant opportunas
munitiones, fugatos ab
Ierosolymis suscipiebant, et bellare
tentabant. 16 Hi vero, qui
erant cum Machabaeo, per orationes
Dominum rogantes ut es-

10 Dabar gi papasakosime, kas
buvo padaryta bedievio Antioko
sūnaus Eupatorio, trumpai suminėdami
nelaimes, įvykusias karuose.
11 Nes tasai, pradėjęs viešpatauti,
paskyrė karalystės reikalams
kažinkokį Liziją, Penikijos
ir Syrijos kariuomenės viršininką.
12 Nes Ptolemiejus, vadinamas
Makronu, buvo nusistatęs būti
visai teisingas žydams, ypač dėl
padarytosios jiems neteisybės, ir
elgtis su jais taikiai. 13 Bet dėl
to karaliaus prietelių skundžiamas
Eupatoriui, be to dažnai girdėdamas,
jog jį vadina išdaviku,
nes jis buvo palikęs Filometorio
sau pavestą Kiprą ir, perėjęs
Antioko Skaisčiojo pusėn, vėl
nuo jo atstojo, jis pabaigė savo
gyvenimą nuodais.
14 Gorgijas gi, būdamas to
krašto vietininku, pasiėmęs atėjūnų,
dažnai kovojo prieš žydus.
15 Taigi žydai, kurių rankose buvo
patogios tvirtovės, priimdavo
išvarytuosius iš Jeruzalės ir mėgindavo
kariauti. 16 Tie, kurie buvo
su Makabiejumi, prašydami
maldomis Viešpatį, kad būtų jiems

---

(10) *Dabar gi papasakosime...* Plg. 1 Mak. 6,17—7,4. — (11) *Kažinkokį.* Lyzijas buvo labai žinomas ir žymus asmuo; vadina gi jį autorius kažinkokiu Lyziju, norėdamas išreikšti jam savo panieką. — (12) *Nes.* Nors Lyzijas buvo Antioko Eupatorio globėjas ir karalystės valdytojas, jis buvo drauge paskirtas ir Syrijos bei Penikijos vietininku, nes Ptolemiejus, kuriam buvo pavesta valdyti Celesyrija ir Penikija (8,8), buvo nusižudęs. — *Makronu:* Ilgagalviu. Jis minimas taip pat 4,45 ir 6,8; ten gr. t. jis vadinamas Dorimino sūnumi. Kadangi jis buvo palankus žydams, jis buvo įtariamas ir skundžiamas karaliui. Anksčiau jis yra buvęs vietininku Kipro, kurs priklausė Aigipto karaliui Ptolemiejui Filometoriui ir kurį Makronas sauvališkai atidavė Syrijos karaliui Antiokui Epifanui. — (13) *Dažnai:* progai pasitaikius. — *Vėl nuo jo atstojo...* Makrono palankumas žydams buvo aiškinamas jo tariama neištikimybe Syrijos karaliui. Bet gr. t., kurs čia nevisai aiškus, rodosi, norėta pasakyti kas kita: ir kadangi jam nepavyko tauriu elgesiu įrodyti, kad jo pareigų atlikimas yra taurus, jis nusinuodijo ir padarė galą savo gyvenimui.

(14) *Gorgijas gi...* Plg. 1 Mak. 5, 59... — (15) *Tvirtovės:* Betsura (1 Mak. 4,61). Idumėjiečiai laikė savo rankose Chebroną, į kurį bėgo neiš-

set sibi adiutor, impetum fecerunt
in munitiones Idumaeorum: 17 mul-
taque vi insistentes, loca obti-
nuerunt, occurrentes intereme-
runt, et omnes simul non minus vi-
ginti millibus trucidaverunt. 18 Qui-
dam autem, cum confugissent in
duas turres valde munitas, omnem
apparatum ad repugnandum ha-
bentes, 19 Machabaeus ad eorum
expugnationem, relicto Simone, et
Iosepho, itemque Zachaeo: eisque
qui cum ipsis erant satis multis,
ipse ad eas, quae amplius perurge-
bant, pugnas conversus est. 20 Hi
vero, qui cum Simone erant, cupi-
ditate ducti, a quibusdam, qui in
turribus erant, suasi sunt pecunia:
et septuaginta millibus didrach-
mis acceptis, dimiserunt quos-
dam effugere. 21 Cum autem Ma-
chabaeo nunciatum esset quod
factum est, principibus populi
congregatis, accusavit, quod pe-
cunia fratres vendidissent, adver-
sariis eorum dimissis. 22 Hos igi-
tur proditores factos interfecit, et
confestim duas turres occupavit.
23 Armis autem ac manibus om-
nia prospere agendo in duabus
munitionibus plus quam viginti
millia peremit.

24 At Timotheus, qui prius a
Iudaeis fuerat superatus, convo-
cato exercitu peregrinae multitu-
dinis, et congregato equitatu Asia-
no, advenit quasi armis Iudaeam
capturus. 25 Machabaeus autem,
et qui cum ipso erant, appropin-
quante illo, deprecabantur Domi-

padėjėjas, puolė idumėjiečių tvir-
toves. 17 Didelėmis pastangomis
jie paėmė tas vietas, sutinkamus
užmušė ir viso draug nugalabi-
jo nemažiau kaip dvidešimt tūks-
tančių. 18 Kadangi tačiau kai ku-
rie subėgo į du labai sustiprintu
bokštu, kame jie turėjo visa, kas
reikalinga gintis, 19 tai Makabiejus
palikęs jiems apgulti Simoną, Juo-
zapą ir Zakiejų ir gana daug su
jais buvusių žmonių, pats ėjo
kovoti ten, kur buvo skubiau.
20 Bet likusieji su Simonu, pasi-
davę godumui, kai kuriems bokš-
tuose buvusiems davėsi paperka-
mi pinigais ir paėmę septynias
dešimtis tūkstančių didrachmų, lei-
do kai kam pabėgti. 21 Kai Maka-
biejui buvo duota žinia apie tai,
kas buvo įvykę, jis, susirinkęs
tautos vadus, apkaltino, kad anie,
paleisdami jų priešus, pardavę
brolius už pinigus. 22 Taigi tuos,
kurie buvo virtę išdavikais, jis
liepė užmušti ir paėmė abudu
bokštu. 23 Turėdamas pasiseki-
mo ginklais visose savo pastan-
gose, jis nugalabijo dviejose tvir-
tovėse daugiau kaip dvidešimt
tūkstančių.

24 Bet Timotiejus, kurs buvo
anksčiau žydų nugalėtas, surin-
kęs kariuomenę iš daugybės sve-
timšalių ir sutraukęs Azijos rai-
tariją, atvyko, manydamas paim-
ti Judėją ginklais. 25 Makabie-
jus gi ir su juo buvusieji, anam
artinantis, maldavo Viešpatį, gal-

---

tikimi žydai (1 Mak. 5,65). Gr. t.: draug su šitais daug vargo darydavo žydams idumėjiečiai, kurie laikė savo rankose patogiose vietose esančias tvirtoves, priimdavo išvarytus iš Jeruzalės žydus ir stengdavosi palaikyti karą. Plg. 1 Mak. 5,3—65. — (**18**) *Kai kurie*... Gr. t.: 9.000. — Tiek žmonių paprastuose bokštuose sutilpti negalėjo; todėl čia bokštais pavadinta nemažos pilys. Plg. 1 Mak. 5,5. — (**19**) *Juozapą*. Gal savo brolį Joną. Plg. 8,22. Zakiejus gal buvo Jūdo giminaitis. — (**20**) *Likusieji:* būrių viršininkai. — *Septynias dešimtis*... Gr. t. minimos drachmos, kurių kiekviena verta apie pusantro lito.

(**24**) *Anksčiau*... Plg. 8,30... ir 12,

num, caput terra aspergentes, lum-
bosque ciliciis praecincti, 26 ad
altaris crepidinem provoluti, ut
sibi propitius, inimicis autem eo-
rum esset inimicus, et adversariis
adversaretur, sicut lex dicit. 27 Et
ita post orationem, sumptis ar-
mis, longius de civitate proceden-
tes, et proximi hostibus effecti
resederunt. 28 Primo autem solis
ortu utrique commiserunt: isti
quidem victoriae, et prosperitatis
sponsorem cum virtute Dominum
habentes: illi autem ducem belli
animum habebant. 29 Sed, cum
vehemens pugna esset, apparue-
runt adversariis de caelo viri quin-
que in equis, frenis aureis deco-
ri, ducatum Iudaeis praestantes:
30 ex quibus duo Machabaeum
medium habentes, armis suis cir-
cumseptum incolumem conser-
vabant: in adversarios autem te-
la, et fulmina iaciebant, ex quo
et caecitate confusi, et repleti per-
turbatione cadebant. 31 Interfecti
sunt autem viginti millia quin-
genti, et equites sexcenti. 32 Ti-
motheus vero confugit in Gaza-
ram praesidium munitum, cui
praeerat Chaereas. 33 Machabaeus
autem, et qui cum eo erant, lae-
tantes obsederunt praesidium die-
bus quattuor. 34 At hi, qui intus
erant, loci firmitate confisi supra
modum maledicebant, et sermo-
nes nefandos iactabant. 35 Sed
cum dies quinta illucesceret, vi-
ginti iuvenes ex his, qui cum Ma-
chabaeo erant, accensi animis
propter blasphemiam, viriliter ac-
cesserunt ad murum, et feroci

vą apsibarstę dulkėmis ir šlau-
nis susijuosę ašutinėmis, 26 su-
kniubę prie pat altoriaus pama-
tų, kad jis būtų jiems malonin-
gas, jų gi neprieteliams būtų ne-
prietelingas ir priešintųsi jų prie-
šams, taip kaip žada įstatymas.
27 Taip po maldos, pasiėmę gin-
klus ir išėję gana toli iš miesto,
sustojo, kai buvo visai arti ne-
prietelių. 28 Kaip tik saulė pradė-
jo tekėti, abi kariuomenės pra-
dėjo kovą, vieni, be savo narsu-
mo, turėdami nugalėjimo ir pa-
sisekimo laiduotoją, Viešpatį, ki-
ti gi kovos vadą turėjo drąsą.
29 Bet kai kova pasidarė labai
smarki, priešams pasirodė iš dan-
gaus penki vyrai ant žirgų, pa-
puoštų auksinėmis kamanomis,
ir pradėjo vadovauti žydams. 30 Du
iš jų, paėmę Makabiejų į vidurį,
dengė jį savo ginklais ir darė jį
neliečiamą; į priešus gi jie mėtė
vilyčias ir žaibus; todėl anie kri-
to aklumo ištikti ir pilni sumiši-
mo. 31 Buvo gi užmušta dvide-
šimt tūkstančių penki šimtai pės-
tininkų ir šeši šimtai raitelių. 32 Pats
Timotiejus pabėgo į sustiprintą
tvirtovę Gazarą, kurios viršinin-
kas buvo Chereas. 33 Makabiejus ir
su juo buvusieji džiaugdamies
laikė apgulę tvirtovę keturias die-
nas, 34 tuo tarpu viduje buvusie-
ji, pasitikėdami vietos stiprumu,
piktžodžiavo be saiko ir kalbėjo
bjauriausias kalbas. 35 Auštant gi
penktai dienai, dvidešimt jauni-
kaičių iš tų, kurie buvo su Ma-
kabiejumi, įerzinti piktžodžiavi-
mais, drąsiai prisiartino prie sie-

10... — *Azijos:* aukštesniosios Azijos, t. y. Medijos, kuri buvo garsi stipriais arkliais. — (**26**) *Kaip žada įstatymas.* Iš. 23,22 (LXX vertime). — (**28**) *Pradėjo kovą...* Plg. 1 Mak. 5,30—34. — (**29**) *Pasirodė iš dangaus...* Plg. 3,25... 5,2. — (**32**) *Į Gazarą.* Vėliau toje pilyje gyveno Jonas Makabiejus. 1 Mak. 13,54. — *Chereas:* Timotiejaus brolis (37 eil.). — (**35**) *Pra-*

animo incedentes ascendebant:
36 sed et alii similiter ascendentes,
turres, portasque succendere aggressi sunt, atque ipsos maledicos vivos concremare.
37 Per continuum autem biduum praesidio vastato, Timotheum occultantem se in quodam repertum loco peremerunt: et fratrem illius Chaeream, et Apollophanem occiderunt.
38 Quibus gestis, in hymnis et confessionibus benedicebant Dominum, qui magna fecit in Israel, et victoriam dedit illis.

Caput XI.
1 Sed parvo post tempore, Lysias procurator regis, et propinquus, ac negotiorum praepositus, graviter ferens de his, quae acciderant,
2 congregatis octoginta millibus, et equitatu universo, veniebat adversus Iudaeos, existimans se civitatem quidem captam Gentibus habitaculum facturum,
3 templum vero in pecuniae quaestum, sicut cetera delubra Gentium, habiturum, et per singulos annos venale sacerdotium:
4 nusquam recogitans Dei potestatem, sed mente effrenatus in multitudine peditum, et in millibus equitum, et in octoginta elephantis confidebat.
5 Ingressus autem Iudaeam, et appropians Bethsurae, quae

nos ir labai įpykę pradėjo kopti ant jos.
36 Bet taip pat ir kiti, kopdami aukštyn, padeginėjo bokštus ir vartus ir pačius piktžodžiautojus degino gyvus.
37 Sunaikinę per dvi ištisas dienas tvirtovę, jie nužudė atrastą Timotiejų, kurs buvo pasislėpęs vienoje vietoje, užmušė taip pat jo brolį Chereą ir Apolofaną.
38 Po šių įvykių jie garbino gyriaus ir dėkojimo giesmėmis Viešpatį, kurs buvo padaręs didžių dalykų Izraėlyje ir suteikė jiems nugalėjimą.

11 perskyrimas.
1 Bet trumpam laikui praslinkus, karaliaus globėjas, jo giminaitis ir reikalų viršininkas, Lyzijas, labai nepatenkintas tuo, kas buvo atsitikę,
2 surinkęs aštuonias dešimtis tūkstančių ir visą raitariją, ėjo prieš žydus, tikėdamos padaryti iš paimto miesto gyvenamą vietą pagonims,
3 iš bažnyčios gi turėti pelno šaltinį, kaip iš kitų pagonių šventyklų, ir kas met parduodamą kunigystę.
4 Jis visai negalvojo apie Dievo galią, bet pasidavęs nesuvaldomai puikybei, pasitikėjo pėstininkų daugybe, raitelių tūkstančiais ir aštuoniomis dešimtimis dramblių.
5 Įėjęs gi į Jūdėją ir prisiartinęs prie Betsuros, kuri buvo tarpukalnėje, pen-

---

dėjo kopti ant jos. Anot gr. t.: žudė kiekvieną, kurį sutikdavo. — (36) *Bet taip pat...* Tiksliau gr. t.: kiti taip pat kopdami panašiu būdu kitoje pilies dalyje prie tų, kurie buvo viduje, padegė bokštus ir, sukūrę ugnį, sudegino piktžodžiautojus gyvus; (37) kiti sulaužė vartus ir, įleidę likusią kariuomenę, paėmė miestą. — *Vienoje vietoje.* Anot gr. t.: vienoje duobėje (šulinyje). Vulgatoje gal yra perrašinėtojų klaida: „loco“ vietoje l a c u. — *Apolofoną:* iš kitur nežinomas asmuo.

(11,1) *Trumpam laikui...* Antiokas Epifanas buvo paskyręs Lyziją laikiniu karalystės valdytoju ir savo sūnaus Antioko Eupatorio auklėtoju (1 Mak. 3,32). Pirmas Lyzijo žygis prieš žydus nebuvo jam laimingas (1 Mak. 4,28t..); čia (1—15) pasakojama apie jo antrą mėginimą pavergti Jūdėją. — (4) *Aštuoniomis...* Skaičiai nurodomi gana dideli; ar jie dabartiniame tekste yra tokie pat, kokie buvo knygos autoriaus įrašyti, nepigu pasakyti. — (5) *Penkiais varsnais atstu.* Čia aiški dabartinio

erat in angusto loco, ab Ieroso-
lyma intervallo quinque stadio-
rum, illud praesidium expugna-
bat. 6 Ut autem Machabaeus, et
qui cum eo erant, cognoverunt
expugnari praesidia, cum fletu
et lacrimis rogabant Dominum,
et omnis turba simul, ut bonum
angelum mitteret ad salutem Is-
rael. 7 Et ipse primus Macha-
baeus, sumptis armis, ceteros
adhortatus est simul secum peri-
culum subire, et ferre auxilium
fratribus suis. 8 Cumque pariter
prompto animo procederent, Iero
solymis apparuit praecedens eos
eques in veste candida, armis
aureis hastam vibrans. 9 Tunc
omnes simul benedixerunt mise-
ricordem Dominum, et conva-
luerunt animis: non solum homi-
nes, sed et bestias ferocissimas,
et muros ferreos parati penetra-
re. 10 Ibant igitur prompti, de
caelo habentes adiutorem et mi-
serantem super eos Dominum.
11 Leonum autem more impetu
irruentes in hostes, prostraverunt
ex eis undecim millia peditum,
et equitum mille sexcentos: 12
universos autem in fugam verte-
runt, plures autem ex eis vulne-
rati nudi evaserunt. Sed et ipse
Lysias turpiter fugiens evasit.

13 Et quia non insensatus erat,
secum ipse reputans, factam er-
ga se diminutionem, et intelligens
invictos esse Hebraeos, omnipo-
tentis Dei auxilio innitentes, mi-
sit ad eos: 14 promisitque se con-
sensurum omnibus, quae iusta
sunt, et regem compulsurum ami-
cum fieri. 15 Annuit autem Ma-

kiais varsnais atstu nuo Jeruza-
lės, jis apgulė tą tvirtovę. 6 Kaip tik
Makabiejus ir su juo buvusieji
gavo žinią, kad tvirtovės apgul-
tos, jie su verksmu ir ašaromis,
taip pat visa minia drauge, pra-
šė Viešpatį, siųsti gerą angelą
gelbėti Izraėlio. 7 Makabiejus pats
pirmas, pasiėmęs ginklus, ragi-
no kitus stoti draug su juo į pa-
vojų ir eiti į pagalbą savo bro-
liams. 8 Taigi kai jie dideliu pa-
siryžimu ėjo draug, prie Jeruza-
lės pasirodė einąs jų priešakyje
raitelis, baltais drabužiais, auksi-
niais ginklais ir švitruojąs ieti-
mi. 9 Tuomet visi drauge šlovino
gailestingąjį Viešpatį ir sustiprė-
jo dvasia; jie buvo pasiryžę pul-
ti ne tik žmones, bet ir plėšriau-
sius žvėris ir geležines sienas.
10 Taigi jie ėjo drąsiai, turėdami
padėjėją iš dangaus ir jų pasi-
gailintį Viešpatį. 11 Nesulaikomi
kaip liūtai jie puolė priešus ir
paguldė jų vienuoliką tūkstančių
pėstininkų ir tūkstantį šešis šim-
tus raitelių; 12 visus gi kitus pri-
vertė bėgti; jų dauguma ištrūko
sužeisti ir be ginklų; bet ir pats
Lyzijas turėjo gelbėtis, negarbin-
gai pabėgdamas.

13 Kadangi jis turėjo gana pro-
to, apsvarstęs pats vienas pada-
rytus sau nuostolius ir supras-
damas, kad žydai nenugalimi, nes
remiasi visagalio Dievo pagalba
jis siuntė pas juos pasiuntinių,
14 pasižadėjo pritarti visam, kas
teisinga, ir paveikti karalių, kad
jis būtų jų prietelis. 15 Makabie-

---

teksto klaida, nes iš Jeruzalės iki Betsurai yra apie 150 varsnų (arti 30 kilom.). — (6) *Tvirtovės:* visų pirma Betsura. — *Gerą:* globėją. — (7) *Broliams:* apgultiesiems Betsuroje. — (8) *Pasirodė einąs...* Panašūs apsireiškimai 3,23 ir 10,29.

chabaeus precibus Lysiae, in om-
nibus utilitati consulens: et quae-
cumque Machabaeus scripsit Ly-
siae de Iudaeis, ea rex concessit.
16 Nam erant scriptae Iudaeis
epistolae a Lysia quidem hunc
modum continentes: LYSIAS po-
pulo Iudaeorum salutem. 17 Io-
annes, et Abesalom, qui missi fu-
erant a vobis, tradentes scripta,
postulabant ut ea, quae per illos si-
gnificabantur, implerem. 18 Quae-
cumque igitur regi potuerunt
perferri, exposui: et quae res per-
mittebat, concessit. 19 Si igitur in
negotiis fidem conservaveritis, et
deinceps bonorum vobis causa
esse tentabo. 20 De ceteris autem
per singula verbo mandavi et is-
tis, et his, qui a me missi sunt,
colloqui vobiscum. 21 Bene vale-
te. Anno centesimo quadragesi-
mo octavo mensis Dioscori, die
vigesima et quarta.
22 Regis autem epistola ista
continebat: REX Antiochus Ly-
siae fratri salutem. 23 Patre nos-
tro inter deos translato, nos vo-
lentes eos, qui sunt in regno
nostro sine tumultu agere, et re-
bus suis abhibere diligentiam,
24 audivimus Iudaeos non consen-
sisse patri meo ut transferrentur
ad ritum Graecorum, sed tenere
velle suum institutum, ac prop-
terea postulare a nobis concedi
sibi legitima sua. 25 Volentes igi-
tur hanc quoque gentem quie-
tam esse, statuentes iudicavi-

jus sutiko su Lyzijo pasiūlymais,
rūpindamos bendra nauda, ir ką
Makabiejus parašė Lyzijui apie
žydus, tai karalius suteikė.
16 Nes Lyzijo buvo parašytas
žydams laiškas tokio turinio: Ly-
zijas žydų tautai siunčia sveiki-
nimą. 17 Jonas ir Abesalomas, ku-
rie buvo jūsų siųsti, atidavė laiš-
ką ir prašė mane įvykinti daly-
kus, kurie buvo jame išreikšti.
18 Taigi visa, kas buvo galima
pranešti karaliui, aš išdėsčiau, ir
ką aplinkybės leido, jis suteikė.
19 Jei tat jūs laikysitės ištikimy-
bės reikaluose, aš ir toliau steng-
siuos būti jums gero priežastis.
20 Apie kitus dalykus aš daviau
žodžiu atskirų nurodymų jūsų ir
mano pasiuntiniams, kad kalbė-
tųsi su jumis. 21 Būkite sveiki!
Šimtas keturias dešimtis aštun-
tais metais dvidešimt ketvirtą dio-
skoro mėnesio dieną.
22 Karaliaus gi laiško turinys
buvo toks: Karalius Antiokas bro-
liui Lyzijui siunčia sveikinimą.
23 Mūsų tėvui esant perkeltam tarp
dievų, mes, norėdami, kad tie, ku-
rie yra mūsų karalystėje, gyven-
tų ramybėje ir užsiimtų rūpestin-
gai savo reikalais, 24 išgirdome,
jog žydai nesutiko su mūsų tė-
vu, kurs norėjo, kad jie pasiduo-
tų graikų įpročiams, bet jog jie
nori laikytis savo įpročių ir to-
dėl prašo mus leisti jiems laiky-
tis savo įstatymų; 25 taigi norė-
dami, kad taip pat šita tauta bū-

---

(21) *Šimtas...* 148 Seleukaičių eros metai buvo nuo 165 m. spalių mėnesio iki spalių mėn. 164 m. pirm Kr. Kadangi tačiau 1 Mak. kn. autorius Seleukaičių eros metus skaičiuoja ne nuo rudens, bet, žydų įpročiu, nuo pavasario, tai pas jį ko ne pusė 148 m. žymima jau 149 m. Iš čia atsiranda kai kur kronologijoje vienų metų skirtumas tarp 1 ir 2 Mak. kn. (plg. 1 Mak. 6,16). — *Dioskoro.* Gr. *dioskorinthiou:* Jupiterio Korintiečio. — Kuris čia mėnuo vadinamas šituo vardu, nevisai aišku. Syr. vertime nurodomas mėnuo tišri.

(22) *Broliui:* giminaičiui. — (23) *Esant perkeltam tarp dievų.* Pagoniškas išsireiškimas apie karaliaus

mus, templum restitui illis, ut
agerent secundum suorum maio-
rum consuetudinem. 26 Bene igi-
tur feceris, si miseris ad eos,
et dexteram dederis: ut cognita
nostra voluntate, bono animo sint,
et utilitatibus propriis deserviant.

27 Ad Iudaeos vero regis epis-
tola talis erat: REX Antiochus se-
natui Iudaeorum, et ceteris Iudae-
is salutem. 28 Si valetis, sic es-
tis ut volumus: sed et ipsi bene
valemus. 29 Adiit nos Menelaus,
dicens velle vos descendere ad
vestros, qui sunt apud nos. 30 His
igitur, qui commeant usque ad
diem trigesimum mensis Xanthi-
ci, damus dextras securitatis, 31 ut
Iudaei utantur cibis, et legibus
suis, sicut et prius: et nemo eo-
rum ullo modo molestiam patia-
tur de his, quae per ignorantiam
gesta sunt. 32 Misimus autem et
Menelaum, qui vos alloquatur.
33 Valete. Anno centesimo qua-
dragesimo octavo, Xanthici men-
sis quintadecima die.

34 Miserunt autem etiam Ro-
mani epistolam, ita se habentem:
QUINTUS Memmius, et Titus
Manilius legati Romanorum, po-
pulo Iudaeorum salutem. 35 De

tų rami, mes nusistatėme ir nu-
tarėme, kad jiems būtų grąžinta
bažnyčia, kad jie gyventų savo
protėvių įpročiais. 26 Taigi tu ge-
rai padarysi, jei siųsi pas juos ir
padarysi taiką, kad jie, patyrę mū-
sų valią, būtų ramūs ir rūpin-
tųsi, kas jiems patiems naudinga.

27 Karaliaus laiškas žydams
buvo toks: Karalius Antiokas žydų
tarybai ir kitiems žydams siun-
čia sveikinimą. 28 Jei jūs esate
sveiki, jūs esate tokie, kaip mes
norime, taip pat ir mes esame svei-
ki. 29 Į mus kreipėsi Menelajus,
sakydamas, kad jūs norite ateiti
pas savuosius, kurie yra pas mus.
30 Taigi tiems, kurie eis iki tris-
dešimtai ksantiko mėnesio die-
nai, mes laiduojame saugumą,
31 kad žydai galėtų naudotis sa-
vo maistu ir įstatymais, kaip se-
niau, ir kad nė vienas jų nebūtų
varginamas jokiu būdu dėl to,
kas buvo padaryta nežiniomis.
32 Mes siunčiame taip pat ir Me-
nelajų, kurs tarsis su jumis. 33 Bū-
kite sveiki! Šimtas keturiasdešim-
tis aštuntais metais, penkioliktą
ksantiko mėnesio dieną.

34 Romėnai taip pat atsiuntė
laišką tokio turinio: Kvintas Me-
mijus ir Titas Manilijus, Romė-
nų pasiuntiniai, Žydų tautai lin-
ki sveikatos. 35 Ką karaliaus gi-

---

mirti. Antiokas Epifanas, ir gyvas būdamas, laikė save lygiu dievams. Plg. 9,10.

(29) *Menelajus.* Ar šitas Menelajus buvo žydų nepripažintasis vyriausiuoju kunigu (4.23.27.50), sunku pasakyti. — *Ateiti pas savuosius...* Anot gr. t.: grįžti (iš Jeruzalės) ir užsiimti savo reikalais. — Koki čia lengvata karaliaus suteikiama, nevisai aišku. Gal duodama 15 dienų laiko, kad visi galėtų padėti ginklus ir vėl pradėti ramų gyvenimą. — (30) *Ksantiko.* Tai šeštas makedoniečių metų mėnuo, atatinka maždaug žydų nisaną (kovo pabaigą ir kone visą balandį). — (31) *Kaip seniau.* Taip buvo panaikinti Antioko Epifano išleistieji nutarimai prieš žydų religiją.

(34) *Kvintas Memijus...* Romos pasiuntinių vardai nevienodai rašomi graik. ir syr. tekstuose. Jie kitur neminimi. Bet yra žinoma, kad tuo laiku Roma siųsdavo labai daug pasiuntinių į visus kraštus, ir todėl ne visų jų vardai pasiliko žinomi. Per tuos pasiuntinius Roma stengėsi daryti įtakos savo sąjungininkams. —

his, quae Lysias cognatus regis
concessit vobis, et nos concessi-
mus. [36] De quibus autem ad re-
gem iudicavit referendum, confe-
stim aliquem mittite, diligentius
inter vos conferentes, ut decer-
namus, sicut congruit vobis: nos
enim Antiochiam accedimus.
[37] Ideoque festinate rescribere, ut
nos quoque sciamus cuius estis
voluntatis. [38] Bene valete. Anno
centesimo quadragesimo octavo,
quintadecima die mensis Xanthici.

Caput XII. [1] His factis pac-
tionibus, Lysias pergebat ad re-
gem, Iudaei autem agriculturae
operam dabant. [2] Sed hi, qui re-
sederant, Timotheus, et Apollo-
nius Gennaei filius, sed et Hie-
ronymus, et Demophon super hos,
et Nicanor Cypriarches, non si-
nebant eos in silentio agere, et
quiete.

[3] Ioppitae vero tale quoddam
flagitium perpetrarunt: rogave-
runt Iudaeos, cum quibus habi-
tabant, ascendere scaphas, quas
paraverunt, cum uxoribus, et fi-
liis, quasi nullis inimicitiis inter
eos subiacentibus. [4] Secundum
commune itaque decretum civita-
tis, et ipsis acquiescentibus, pa-
cisque causa nihil suspectum ha-
bentibus: cum in altum processi-
sent, submerserunt non minus
ducentos. [5] Quam crudelitatem

minaitis Lyzijas jums suteikė, pri-
pažįstame ir mes. [36] Apie tuos
gi dalykus, apie kuriuos jis lai-
kė reikalinga pranešti karaliui, pa-
sitarkite rūpestingai tarp savęs ir
tuojau ką nors atsiųskite, kad mes
nutartumėm, kaip jums naudin-
ga, nes mes vykstame į Antio-
kiją. [37] Todėl pasiskubinkite pa-
rašyti atsakymą, kad ir mes žino-
tumėm, kokie yra jūsų norai. [38] Bū-
kite sveiki! Šimtas keturias de-
šimtis aštuntais metais penkio-
liktą ksantiko mėnesio dieną.

12 perskyrimas. [1] Padarius
tas sutartis, Lyzijas grįžo pas ka-
ralių; žydai gi užsiėmė žemdir-
byste. [2] Bet pasilikusieji, Timotie-
jus ir Genejaus sūnus Apoloni-
jus, taip pat Ieronimas, o be šių
Demofonas ir Kipro vietininkas
Nikanoras neleido jiems gyventi
ramybėje ir taikoje.

[3] Tuo tarpu jopiečiai padarė
tokią niekšystę. Jie pasikvietė su
jais gyvenusius žydus sėsti į jų
prirengtas valtis draug su pačio-
mis ir vaikais, lyg kad tarp jų
nebūtų jokios neprietelystės. [4] Tai-
gi einant bendru miesto nutari-
mu, šitie pritarė, dėl taikos ne-
turėdami jokio įtarimo; bet kai
jie nuplaukė į atvirą jūrą, anie
paskandino jų nemažiau kaip du
šimtu. [5] Kaip tik Jūdas gavo ži-
nią apie tą žiaurumą, padarytą

---

(36) *Į Antiokiją.* Romos pasiuntiniai savo laišką matomai parašė tuojau, kaip tik atvyko į Penikiją.

(12,2) *Timotiejus.* Jis buvo karaliaus vietininkas provincijose anapus Jordano (plg. 1 Mak. 5,6.11). Kito Timotiejaus žuvimas paminėtas auk. 10,37. — *Apolonijus:* Celesyrijos vietininkas. Kiti asmenys tuo pačiu vardu paminėti auk. 3,5,7: Tarsėjaus sūnus Apolonijus, ir 4,21: Mnestėjaus sūnus Apolonijus. — *Ieronimas... Demafonas:* iš kitur nežinomi asmenys. — *Nikanoras:* kurs Antioko Epifano laikais yra buvęs kurį laiką Kipro vietininku. Jis skirtinas nuo Patroklo sūnaus Nikanoro, kurio žinioje Demetrijaus laikais buvo drambliai (8,9;14,12). — *Neleido...*: nenorėjo pripažinti žydams jiems Antioko Eupatorio suteiktų lengvatų.

(4) *Taigi einant bendru...* Gal kviečiami žydai pradžioje turėjo abejonių ir svyravo; bet juos nuraminta

Iudas in suae gentis homines fa-
ctam ut cognovit, praecepit viris,
qui erant cum ipso: et invocato
iusto iudice Deo, [6] venit adver-
sus interfectores fratrum, et por-
tum quidem noctu succendit, sca-
phas exussit, eos autem, qui ab
igne refugerant, gladio peremit.
[7] Et cum haec ita egisset, disces-
sit quasi iterum reversurus, et
universos Ioppitas eradicaturus.
[8] Sed cum cognovisset et eos,
qui erant Iamniae, velle pari mo-
do facere habitantibus secum Iu-
daeis, [9] Iamnitis quoque nocte
supervenit, et portum cum navi-
bus succendit: ita ut lumen ignis
appareret Ierosolymis a stadiis
ducentis quadraginta.
[10] Inde cum iam abiissent no-
vem stadiis, et iter facerent ad
Timotheum, commiserunt cum eo
Arabes quinque millia viri, et equi-
tes quingenti. [11] Cumque pugna
valida fieret, et auxilio Dei pros-
pere cessisset, residui Arabes vic-
ti, petebant a Iuda dextram sibi
dari, promittentes se pascua da-
turos, et in ceteris profuturos.
[12] Iudas autem, arbitratus vere in
multis eos utiles, promisit pacem:
dextrisque acceptis, discessere ad
tabernacula sua. [13] Aggressus est
autem et civitatem quandam fir-
mam pontibus murisque circum-
septam, quae a turbis habitaba-
tur gentium promiscuarum, cui
nomen Casphin. [14] Hi vero, qui
intus erant, confidentes in stabi-

jo tautos žmonėms, jis davė įsa-
kymą su juo buvusiems žmonėms
ir, šaukdamos teisingo teisėjo Die-
vo, [6] atėjo prieš brolių užmušė-
jus; jis padegė nakčia uostą ir
sudegino valtis, tuos gi, kurie iš-
trūko iš ugnies, nugalabijo kala-
viju. [7] Tai padaręs, jis pasitraukė,
turėdamas sumanymą vėl grįžti
ir išnaikinti visus jopiečius.
[8] Bet, sužinojęs, kad ir Jam-
nijos gyventojai nori tą pat pa-
daryti gyvenusiems pas juos žy-
dams, [9] jis puolė taip pat nakčia
jamniečius ir sudegino uostą su
laivais, taip kad ugnies šviesa ma-
tėsi Jeruzalėje už dviejų šimtų
keturių dešimtų varsnų.
[10] Kai jie jau buvo paėję iš
ten devynis varsnus ir žygiavo
prieš Timotiejų, jį užpuolė ara-
bai, penki tūkstančiai pėsčių ir
penki šimtai raitelių. [11] Kova bu-
vo smarki ir Dievui padedant pa-
sibaigė laimingai; likusieji iš nu-
galėtų arabų prašė Jūdą ištiesti
jiems dešinę, žadėdami duoti ga-
nyklų ir būti naudingi kitais da-
lykais. [12] Jūdas, tikėdamas, kad
jie iš tikrųjų gali būti naudingi
daugeliu dalykų, pažadėjo jiems
taiką, o jie, padavę jam ranką,
sugrįžo į savo padangtes. [13] Jis
puolė taip pat vieną stiprų mies-
tą, Kaspiną, apsuptą tiltais ir sie-
nomis, kurs buvo gyvenamas įvai-
rių tautų žmonių. [14] Buvusieji vi-
duje, pasitikėdami sienų stipru-

---

viešu miesto nutarimu, kuriuo buvo laiduojamas jų saugumas. — (**6**) *Uostą:* uosto įrengimus. — *Tuos gi, kurie...* Anot gr. t.: nugalabijo kalaviju tuos, kurie ten (į uostą) buvo atbėgę. — (**7**) *Tai padaręs...* Gr. t.: kadangi vieta (miestas) buvo uždaryta, jis pasitraukė, turėdamas...

(**8**) *Jamnijos:* į pietus nuo Jopės, 1 Mak. 4,15. — (**9**) *Dviejų šimtų...*: apie 50 kilom.

(**10**) *Arabai...* Jie turėjo būti Timotiejaus šalininkai. Plg. 1 Mak. 5,39. — (**11**) *Ganyklų.* Gr. t.: gyvulių. — (**13**) *Kaspiną.* Tikriausiai tas pat miestas, kurs 1 Mak. 5,26.36 vadinamas Kasporu ir Kasbonu. — (**14**) *Elgėsi nerūpestingai.* Anot gr.

litate murorum, et apparatu alimoniarum, remissius agebant, maledictis lacessentes Iudam, et blasphemantes, ac loquentes quae fas non est. [15] Machabaeus autem, invocato magno mundi Principe, qui sine arietibus, et machinis temporibus Iesu praecipitavit Iericho, irruit ferociter muris: [16] et capta civitate per Domini voluntatem innumerabiles caedes fecit, ita ut adiacens stagnum stadiorum duorum latitudinis, sanguine interfectorum fluere videretur.

[17] Inde discesserunt stadia septingenta quinquaginta, et venerunt in Characa ad eos, qui dicuntur Tubianei, Iudaeos: [18] et Timotheum quidem in illis locis non comprehenderunt, nulloque negotio perfecto regressus est, relicto in quodam loco firmissimo praesidio. [19] Dositheus autem, et Sosipater, qui erant duces cum Machabaeo, peremerunt a Timotheo relictos in praesidio, decem millia viros. [20] At Machabaeus, ordinatis circum se sex millibus, et constitutis per cohortes, adversus Timotheum processit, habentem secum centum viginti millia peditum, equitumque duo millia quingentos. [21] Cognito autem Iudae adventu, Timotheus praemisit mulieres, et filios, et reliquum apparatum, in praesidium, quod Carnion dicitur: erat enim inexpugnabile, et accessu difficile propter locorum angustias.

mu ir maisto apstumu, elgėsi nerūpestingai, erzino Jūdą keiksmais, piktžodžiavo ir kalbėjo bjaurias kalbas. [15] Makabiejus gi šaukėsi didžiojo pasaulio Kunigaikščio, kurs be sienlaužių ir karo pabūklų Jozuės laikais sugriovė Jeriką, ir puolė kuosmarkiausiai sienas. [16] Paėmęs Viešpaties valia miestą, jis padarė neapsakomas žudynes, taip kad čia pat buvęs tvenkinys, dviem varsnais platus, rodėsi paplūdęs užmuštųjų krauju.

[17] Iš ten jie paėjo septynis šimtus penkias dešimtis varsnų ir atėjo į Charaką pas tuos žydus, kurie vadinasi tubianiečiais. [18] Timotiejaus tose vietose jie neberado, nes jis, nieko nenuveikęs, buvo sugrįžęs, palikdamas vienoje vietoje labai stiprią įgulą. [19] Dositiejus ir Sosipateris, kurie buvo vadai draug su Makabiejumi užmušė Timotiejaus paliktuosius tvirtovėje dešimtį tūkstančių vyrų. [20] Makabiejus gi, sutvarkęs aplink save šešis tūkstančius ir suskirstęs kuopomis, išėjo prieš Timotiejų, turėjusį su savim šimtą dvidešimt tūkstančių pėstininkų ir du tūkstančiu penkis šimtus raitelių. [21] Gavęs žinią apie Jūdo atėjimą, Timotiejus išsiuntė moteris, vaikus ir kitokią mantą į tvirtovę, kuri vadinasi Karnionu, nes ji buvo nepaimama ir vargiai prieinama dėl tarpukalnių. [22] Pasirodžius pirmai Jūdo kuo-

---

t.: jie elgėsi gana įžūliai prieš Jūdo kariuomenę.

(17) *Į Charaką:* Galaade anapus Jordano. — *Kurie vadinosi...:* kurie gyveno Tubino ar Tobo krašte. Plg. 1 Mak. 5,13. — (18) *Nieko nenuveikęs:* neįvykinęs savo sumanymų prieš žydus. — *Buvo sugrįžęs:* į moabitų šalį. Plg. 1 Mak. 5,6... — (19) *Buvo vadai draug.:* buvo Makabiejaus pastatyti kariuomenės dalių vadais ir dabar veikė atskirai nuo jo. — (20) *Šimtą...* Timotiejaus kariuomenės skaičius labai didelis, bet toje kariuomenėje buvo labai didelė dauguma nomadų tautelių, kurios ėjo visur su savo šeimynomis ir visa manta. Plg. 1 Mak. 5,37.: — (21)

22 Cumque cohors Iudae prima
apparuisset, timor hostibus incus-
sus est, ex praesentia Dei, qui
universa conspicit, et in fugam
versi sunt alius ab alio, ita ut
magis a suis deiicerentur, et gla-
diorum suorum ictibus debilita-
rentur. 23 Iudas autem vehemen-
ter instabat puniens profanos, et
prostravit ex eis triginta millia
virorum. 24 Ipse vero Timotheus
incidit in partes Dosithei, et So-
sipatris: et multis precibus pos-
tulabat ut vivus dimitteretur, eo
quod multorum ex Iudaeis pa-
rentes haberet, ac fratres, quos
morte eius decipi eveniret. 25 Et
cum fidem dedisset restituturum
se eos secundum constitutum,
illaesum eum dimiserunt prop-
ter fratrum salutem.

26 Iudas autem egressus est
ad Carnion, interfectis vigintiquin-
que millibus. 27 Post horum fu-
gam, et necem, movit exercitum
ad Ephron civitatem munitam, in
qua multitudo diversarum genti-
um habitabat: et robusti iuvenes
pro muris consistentes fortiter
repugnabant: in hac autem mac-
hinae multae, et telorum erat appa-
ratus. 28 Sed, cum Omnipotentem
invocassent, qui potestate sua vi-
res hostium confringit, ceperunt
civitatem: et ex eis, qui intus erant,
vigintiquinque millia prostrave-
runt. 29 Inde ad civitatem Scytha-
rum abierunt, quae ab Ierosolymis
sexcentis stadiis aberat. 30 Con-
testantibus autem his, qui apud
Scythopolitas erant, Iudaeis, quod

pai, priešus apėmė baimė dėl vi-
sa matančiojo Dievo čiabuvimo,
ir jie ėmė bėgti vienas nuo kito,
taip kad jie buvo perbloškiami
daugiau savųjų ir buvo užmuša-
mi savo kalavijų kirčiais. 23 Jū-
das gi vijosi juos labai smarkiai,
plakdamas piktadarius, ir pagul-
dė iš jų trisdešimtis tūkstančių
vyrų. 24 Pats Timotiejus pateko į
Dositiejaus ir Susipaterio ran-
kas; jis labai maldavo, kad būtų
paleistas gyvas, nes jis turėjo dau-
gelio žydų tėvus ir brolius, ku-
rie, jam mirus, visai netektų vil-
ties išsigelbėti. 25 Kai jis davė žo-
dį grąžinti juos sulig sutartimi,
jie paleido jį nepaliestą, norėda-
mi išgelbėti brolius.

26 Po to Jūdas ėjo prieš Kar-
nioną ir užmušė dvidešimt pen-
kis tūkstančius. 27 Po anų pabė-
gimo ir žuvimo jis vedė kariuo-
menę prieš sustiprintą Efrono
miestą, kuriame gyveno didelė
daugybė iš įvairių tautų. Stiprūs
jaunikaičiai, stovėdami prie sie-
nų, drąsiai gynėsi, viduje gi bu-
vo daug karo pabūklų ir didelis
vilyčių išteklius. 28 Bet jie šau-
kėsi Aukščiausiojo, kurs savo ga-
lia laužo priešų jėgas, ir paėmė
miestą, o iš tų, kurie buvo vidu-
je, jie paguldė dvidešimt penkis
tūkstančius. 29 Iš čia jie nuėjo į
Skitų miestą, kurs yra šešiais šim-
tais varsnų atstu nuo Jeruzalės.
30 Bei tiems žydams, kurie buvo
pas skitopoliečius, paliūdijus, kad

Karnionu: Karnaimu. 1 Mak. 5,26.44. — (23) *Tris dešimtis.:.* Gr. t.: apie 30.000. 1 Mak. 5,34 kalbama apie 8.000 žuvusių. — (24) *Labai maldavo.* Gr. t.: maldavo labai apsimesdamas.

(26) *Prieš Karnioną.* Vz. auk. 21 eil. Gr. t. dar pridėta: ir prieš Atergaties šventyklą. — (27) *Gyveno didelė daugybė.*: Gr. t.: gyveno Lyzijas ir didelė.: — Tame mieste turėjo savo namus ir karalystės valdytojas Lyzijas. — (29) *Skitų miestą:* Skitopoli, kurs kitur paprastai

benigne ab eis haberentur, etiam
temporibus infelicitatis quod mo-
deste secum egerint: [31] gratias
agentes eis, et exhortati etiam de
cetero erga genus suum benig-
nos esse, venerunt Ierosolymam
die sollemni septimanarum in-
stante.

[32] Et post Pentecosten abie-
runt contra Gorgiam praepositum
Idumaeae. [33] Exivit autem cum
peditibus tribus millibus, et equi-
tibus quadringentis. [34] Quibus
congressis, contigit paucos rue-
re Iudaeorum. [35] Dositheus vero
quidam de Bacenoris eques, vir
fortis, Gorgiam tenebat: et cum
vellet illum capere vivum, eques
quidam de Thracibus irruit in
eum, humerumque eius amputa-
vit: atque ita Gorgias effugit in
Maresa. [36] At illis, qui cum Es-
drin erant, diutius pugnantibus
et fatigatis, invocavit Iudas Do-
minum adiutorem, et ducem bel-
li fieri: [37] incipiens voce patria,
et cum hymnis clamorem extol-
lens, fugam Gorgiae militibus
incussit.

[38] Iudas autem collecto exer-
citu venit in civitatem Odollam:
et, cum septima dies superveni-
ret, secundum consuetudinem pu-
rificati, in eodem loco sabbatum
egerunt. [39] Et sequenti die venit
cum suis Judas, ut corpora pro-
stratorum tolleret, et cum paren-
tibus poneret in sepulchris pa-

šitie buvo jiems palankūs ir kad
net nelaimės laikais elgėsi su jais
kukliai, [31] jie padėkojo jiems ir
paraginę būti taip pat toliau pa-
lankiems jų tautai, atvyko į Jeru-
zalę prieš pat Savaičių šventę.

[32] Po Sekminių jie ėjo prieš
Idumėjos viršininką Gorgiją. [33] Ta-
sai gi išėjo su trimis tūkstančiais
pėstininkų ir keturiais šimtais rai-
telių. [34] Jiems susirėmus, atsitiko,
kad krito nedaug žydų. [35] Dosi-
tiejus gi, vienas iš Bakenoro rai-
telių, vyras drąsus, nutvėrė Gor-
giją ir kai jis norėjo suimti jį gy-
vą, jį puolė vienas trakiečių rai-
telis ir nukirto jam dešinį petį;
taip Gorgijas pabėgo į Maresą.
[36] Tuo tarpu ilgiau kovojant tiems,
kurie buvo su Ezdrinu, ir jiems
pavargus, Jūdas šaukėsi Viešpa-
ties, kad jis būtų padėjėjas ir ko-
vos vadas; [37] jis pradėjo savo tė-
vų kalba giedoti karišką šauks-
mą ir giesmę ir privertė Gorgijo
kareivius bėgti.

[38] Po to Jūdas, surinkęs ka-
riuomenę, atėjo į Odolamo mies-
tą. Atėjus sekmai dienai, jie ap-
siplovė sulig įpročiu ir šventė ten
pat subatą. [39] Kitą dieną Jūdas
su savaisiais atėjo paimti kritu-
siųjų lavonų ir jų palaidoti su jų
giminėmis jų tėvų kapuose. [40] Tuo-
met jie rado po užmuštųjų jupo-

---

vadinamas Betsanu. 1 Mak. 5,52. — (31) *Savaičių šventę:* Sekmines, kurios buvo švenčiamos septynioms savaitėms praslinkus po Velykų. Iš. 23,15...

(35) *Bakenoro.* Tai buvo Makabiejaus kariuomenės dalies viršininkas. Tai daliai priklausė ir raitelis Dositiejus, be abejo, skirtinas nuo Dositiejaus, paminėto auk. 19 ir 24 eil. — *Trakiečių raitelis.* Trakijos raiteliai senovėje buvo garsūs kariai. — *Maresą.* Plg. Joz. 15,44. — (36) *Ezdrinu.* Tai taip pat Jūdo kariuomenės dalies viršininkas.

(38) *Odolamo.* Odolos miestas Sefeloje. Plg. Joz. 15,35. — *Su savaisiais.* Gr. t. dar pridėta: kaip laikas reikalavo, t. y. su laidotuvėmis nebebuvo galima ilgiau laukti, nes la-

ternis. 40 Invenerunt autem sub tunicis interfectorum de donariis idolorum, quae apud Iamniam fuerunt, a quibus lex prohibet Iudaeos: omnibus ergo manifestum factum est, ob hanc causam eos corruisse. 41 Omnes itaque benedixerunt iustum iudicium Domini, qui occulta fecerat manifesta. 42 Atque ita ad preces conversi, rognaverunt ut id, quod factum erat, delictum oblivioni traderetur. At vero fortissimus Iudas hortabatur populum conservare se sine peccato, sub oculis videntes quae facta sunt pro peccatis eorum, qui prostrati sunt. 43 Et facta collatione, duodecim millia drachmas argenti misit Ierosolymam offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, bene et religiose de resurrectione cogitans. (44 Nisi enim eos, qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluum videretur, et vanum orare pro mortuis), 45 et quia considerabat quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam.

mis Jamnijoje esantiems stabams pašvęstų dovanų, kurias įstatymas žydams draudžia, ir tuomet tai visiems paaiškėjo priežastis, kodėl jie buvo kritę. 41 Taigi visi šlovino teisingą Viešpaties teismą, kurs atidengė paslėptus dalykus. 42 Po to jie vėl grįžo melstis ir prašė, kad padarytasis nusikaltimas būtų užmirštas; karžygys gi Jūdas ragino tautą laikytis be nuodėmės, pamačius savo akimis, kas buvo įvykę dėl žuvusiųjų nuodėmių. 43 Padarius rinkliavą, jis nusiuntė dvyliką tūkstančių drachmų sidabro į Jeruzalę, kad būtų paaukota nuodėmės auka už mirusius, turėdamas gerų ir pamaldžių minčių apie atsikėlimą. 44 (Nes jei jis nebūtų turėjęs vilties, kad kritusieji kelsis, tai rodytųsi bereikalinga ir tuščia melstis už mirusius). 45 Be to, jis turėjo galvoje, kad tiems, kurie užmigo pamaldžiai, yra atidėta geriausia malonė. 46 Taigi šventa ir išganinga yra min-

---

vonai buvo pradėję gęsti. — (40) *Po jupomis:* ant pliko kūno. Tai turėjo būti kokie nors pagonių dievaičių ženkleliai; kritusieji žydų kareiviai, sekdami pagonių prietarais, laikė juos amuletais, galinčiais apsaugoti juos nuo Jamnijos dievaičių keršto. Be abejo, toks jų elgesys buvo priešingas įstatymui. Plg. Atk. 7,25.26. — (42) *Būtų užmirštas.* Anot gr. t.: būtų visai išdildytas, t. y. kad dėl tos nuodėmės Dievas nebaustų likusiųjų gyvų. Plg. Iš. 34,7; Joz. 7,1.:. — (43) *Dvyliką tūkstančių.* Kituose tekstuose: 2.000 arba 3.000. Viena drachma pusantro lito. — *Už mirusius.* To ž. nėra gr. t. Kad auka turėjo būti aukojama už mirusius ir kad tą Jūdo mintį ir nusistatymą yra parašęs knygos autorius, aiškiai pasirodo iš 44 eil. — (44) *Kad kritusieji kelsis...* Iš šitos vietos paaiškėja, kad, žydų įsitikinimu, mirusieji galėjo rastis tokioje padėtyje, kurioje geri darbai galėjo būti jiems naudingi. Jūdo kariai, tiesa, buvo persiskyrę su šiuo gyvenimu sutepti nuodėme, tačiau tai nebuvo jiems tikriausiai sunki, mirtina nuodėmė, be to, jie atpirko savo nusikaltimą, atiduodami savo gyvybę, ir žuvo gindami šventus dalykus ir teises. Taigi jie negalėjo būti verti amžino pasmerkimo, ir Jūdas turi vilties, kad maldos ir aukos bus jiems naudingos, ir kad gyvieji gali išprašyti iš Dievo tiems, kurie yra mirę Viešpatyje (pamaldžiai užmigę), atleidimą tam tikrų nuodėmių, kurios buvo juos pastačiusios ne į amžiną kentėjimų būklę. — Čia yra vienas rimtas skaistyklos buvimo ir maldų už mirusius naudingumo įrodymas. — (46) *Taigi šventa...* Anot gr. t.: šventa ir pamaldi min-

[46] Sancta ergo, et salubris est
cogitatio pro defunctis exorare,
ut a peccatis solvantur.

Caput XIII. [1] Anno centesi-
mo quadragesimonono, cognovit
Iudas Antiochum Eupatorem ve-
nire cum multitudine adversus Iu-
daeam, [2] et cum eo Lysiam pro-
curatorem, et praepositum nego-
tiorum, secum habentem peditum
centum decem millia, et equitum
quinque millia, et elephantos vi-
ginti duos, currus cum falcibus
trecentos.

[3] Commiscuit autem se illis et
Menelaus: et cum multa fallacia
deprecabatur Antiochum, non pro
patriae salute, sed sperans se
constitui in principatum. [4] Sed
Rex regum suscitavit animos An-
tiochi in peccatorem: et sugge-
rente Lysia hunc esse causam
omnium malorum, iussit (ut eis
est consuetudo) apprehensum in
eodem loco necari. [5] Erat autem
in eodem loco turris quinquagin-
ta cubitorum, aggestum undique
habens cineris: haec prospectum
habebat in praeceps. [6] Inde in ci-
nerem deiici iussit sacrilegum,
omnibus eum propellentibus ad
interitum. [7] Et tali lege praevari-

tis melstis už mirusius, kad jie
būtų išvaduoti iš nuodėmių.

13 perskyrimas. [1] Šimtas ke-
turias dešimtis devintais metais
Jūdas gavo žinią, kad Antiokas
Eupatoris ateina su daugybe prieš
Jūdėją, [2] o su juo globėjas ir rei-
kalų viršininkas Lyzijas, turėda-
mas su savim šimtą dešimtį tūk-
stančių pėstininkų, penkis tūk-
stančius raitelių, tris dešimtis du
drambliu ir tris šimtus kariškų
vežimų su dalgiais.

[3] Prie jų prisiplakė ir Mene-
lajus ir labai veidmainiaudamas
maldavo Antioką ne tėvynės la-
bui, bet turėdamas vilties gauti
aukščiausią valdžią. [4] Tačiau ka-
ralių Karalius pažadino Antioko
narsą prieš nusidėjėlį ir, Lyzijui
pakišus mintį, kad šitas yra visų
nelaimių priežastis, jis liepė nu-
tvėrus nužudyti jį, kaip yra pas
juos paprotys, toje pačioje vietoje.
[5] Buvo gi toje vietoje penkiomis de-
šimtimis mastų aukštas bokštas,
aplink kurį buvo supilti kruvo-
mis pelenai; iš jo viršaus matėsi
bedugnė. [6] Iš ten jis liepė numes-
ti žemyn į pelenus šventvagį, vi-
siems stumiant jį į prapultį. [7] Taip

---

tis! Todėl jis parūpino permaldavimo auką už užmuštuosius, kad jie būtų išvaduoti iš savo nuodėmės.

(13,1) *Šimtas...* Aiškintojų dauguma mano, kad čia aprašomas žygis yra tas pat, kurs papasakotas 1 Mak. 6,28—63, ir buvo atliktas, metams praslinkus po Antioko Epifano mirties. Autorius visur pasavina jaunam karaliui Antiokui Eupatoriui veiksmus, kuriuos darė jo vardu karalystės valdytojas ir jo globėjas Lyzijas. — (2) *Šimtą dešimtį..* 1 Mak. 6,30 skaičiai nurodomi kiti. Bet einančios prieš žydus syrų kariuomenės skaičius negalėjo būti visai pastovus; ji buvo renkama ir didinama kelyje.

(3) *Menelajus:* vyriausias kunigas, kurs buvo įsigijęs tas pareigas neteisybe ir greitai turėjo jų nustoti. Plg. 4,24—29. — (4) *Karalių Karalius:* Dievas. — *Jis liepė.* Gr. t.: karalius liepė vesti jį į Berėją ir tenai nužudyti jį vietos papročiu. — Berėja buvo miestas tarp Ierapolies ir Antiokijos, gal toje vietoje, kur dabar yra Aleppo. Minimas tekste paprotys aprašomas 5 ir 6 eil. — *Bokštas.:* Anot gr. t.: bokštas, pilnas karštų pelenų; jis turėjo įtaisymą, kurs sukdavosi ir kurs iš visų šonų buvo pakibęs ant pelenų. (6) Jei kas buvo nusikaltęs šventvagyste, ar buvo padaręs bet kuriuos kitus nusikaltimus, visi stūmė jį tenai, kad nužudytų. —

catorem legis contigit mori, nec
terrae dari Menelaum. 8 Et qui-
dem satis iuste: nam quia multa
erga aram Dei delicta commisit,
cuius ignis, et cinis erat sanctus:
ipse in cineris morte damnatus
est.
9 Sed rex mente effrenatus ve-
niebat, nequiorem se patre suo
Iudaeis ostensurus. 10 Quibus Iu-
das cognitis, praecepit populo ut
die ac nocte Dominum invoca-
rent, quo, sicut semper, et nunc
adiuvaret eos: 11 quippe qui lege,
et patria, sanctoque templo priva-
ri vererentur: ac populum, qui nu-
per paululum respirasset, ne si-
neret blasphemis rursus nationi-
bus subdi. 12 Omnibus itaque si-
mul id facientibus, et petentibus
a Domino misericordiam cum fle-
tu, et ieiuniis, per triduum con-
tinuum prostratis, hortatus est eos
Iudas ut se praepararent. 13 Ipse
vero cum senioribus cogitavit
prius quam rex admoveret exer-
citum ad Iudaeam, et obtineret
civitatem, exire, et Domini iudi-
cio committere exitum rei. 14 Dans
itaque potestatem omnium Deo
mundi creatori, et exhortatus suos
ut fortiter dimicarent, et usque ad
mortem pro legibus, templo, civita-
te, patria, et civibus starent, circa
Modin exercitum constituit. 15 Et
dato signo suis Dei victoriae, iuve-

tai teko mirti tam įstatymo lau-
žytojui, ir Menelajus net nebuvo
palaidotas. 8 Ir tai visai teisingai,
nes, padaręs daug nusikaltimų
prieš Dievo altorių, kurio ugnis
ir pelenai šventi, pats buvo pa-
smerktas mirti pelenuose.
9 Tuo tarpu karalius ėjo su ne-
sulaikomu įnirtimu, norėdamas pa-
sirodyti žydams piktesnis už sa-
vo tėvą. 10 Tai patyręs Jūdas įsa-
kė tautai šauktis dieną ir naktį
Viešpaties, kad ir dabar, kaip vi-
suomet, jiems padėtų, 11 nes jie
turėjo baimės neteksią įstatymo,
tėvynės ir šventos bažnyčios, ir
kad neleistų piktžodžiaujantiems
pagonims vėl pavergti tautą, ku-
ri ką tik buvo truputį atsikvėpus.
12 Taigi visiems draug tai darant
ir maldaujant Viešpatį gailestin-
gumo su verksmu ir pasninkais,
gulint kniupstiems per tris išti-
sas dienas ant žemės, Jūdas pa-
ragino juos būti prisirengusius.
13 Jis gi pats nutarė drauge su vy-
resniaisiais išeiti, pirma negu ka-
ralius įves kariuomenę į Jūdėją ir
paims miestą, ir pavesti Viešpa-
ties teismui, kuo tas dalykas tu-
rėtų baigtis. 14 Taigi palikdamas
visus dalykus Dievo, pasaulio Su-
tvėrėjo, galiai ir paraginęs savuo-
sius drąsiai kovoti ir stovėti iki
mirčiai už įstatymus, bažnyčią
miestą, tėvynę ir piliečius, jis su-

(8) *Nusikaltimų prieš Dievą...* Plg. 4,39. — *Pats buvo pasmerktas...* Iš Juozapo Fl. žodžių galima spėti, kad Menelajus, Lyzijui jau padarius taiką su žydais (žem. 23 eil.), vėl kurstė karalių prieš žydus ir tuo savo elgesiu taip įpykino karalių, kad tasai pasmerkė Menelajų mirti. Todėl aukščiau aprašytas Menelajaus nužudymas jungiamas, nesilaikant kronologinės įvykių eilios, su pirmu Menelajaus pasirodymu pas karalių, kad skaitytojai tuojau sužinotų, koks buvo to didelio nusikaltėlio galas.

(14) *Visus dalykus.* Anot gr. t.: sprendimą. — *Prie Modino.* Syrų kariuomenė galėjo eiti dviem būriais: vienas, su kuriuo buvo karalius, galėjo eiti pajūriu; kitas gi, gal Lyzijo vedamas, per Idumėją, į pietus nuo Mirties jūros. Modinas, kuriame buvo sustojęs Jūdas, buvo tinkama vieta, iš kurios buvo galima sekti, ką darys priešai, ateiną iš šiaurės; Betzakaroje gi, kame žydai, anot 1 Mak. 6,32, buvo pasidarę stovyklą, buvo

nibus fortissimis electis, nocte
aggressus aulam regiam, in cas-
tris interfecit viros quattuor mil-
lia, et maximum elephantorum
cum his, qui superpositi fuerant:
16 summoque metu, ac perturba-
tione hostium castra replentes,
rebus prospere gestis, abierunt.
17 Hoc autem factum est die illu-
cescente, adiuvante eum Domini
protectione.

18 Sed rex, accepto gustu au-
daciae Iudaeorum, arte difficulta-
tem locorum tentabat: 19 et Beth-
surae, quae erat Iudaeorum prae-
sidium munitum, castra admo-
vebat: sed fugabantur, impinge-
bat, minorabatur. 20 Ilis autem,
qui intus erant, Iudas necessaria
mittebat. 21 Enunciavit autem
mysteria hostibus Rhodocus qui-
dam de Iudaico exercitu, qui re-
quisitus comprehensus est, et
conclusus. 22 Iterum rex sermo-
nem habuit ad eos, qui erant in
Bethsuris: dextram dedit: accepit:
abiit: 23 commisit cum Iuda, su-
peratus est.

Ut autem cognovit rebellasse
Philippum Antiochiae, qui relic-
tus erat super negotia, mente con-
sternatus Iudaeos deprecans, sub-
ditusque eis, iurat de omnibus,
quibus iustum visum est: et re-
conciliatus obtulit sacrificium, ho-
noravit templum, et munera po-

statė savo kariuomenę prie Modi-
no. 15 Davęs saviesiems šūkį: Die-
vo nugalėjimas! su rinktiniais drą-
siausiais jaunikaičiais jis nakčia
puolė karaliaus stotį ir užmušė
stovykloje keturis tūkstančius vy-
rų, taip pat didžiausią dramblį draug
su tais, kurie ant jo buvo. 16 Pri-
pildę didžiausios baimės ir sumi-
šimo priešų stovyklą ir laimingai
atlikę tą žygį, jie pasitraukė. 17 Įvy-
ko gi tai, dienai auštant, Viešpa-
ties globai jam padedant.

18 Po to karalius, gavęs para-
gauti žydų drąsos, mėgino gu-
drumu nugalėti vietų sunkenybes.
19 Jis pastatė stovyklą prie stip-
rios žydų tvirtovės Betsuros, bet
buvo atstumtas, turėjo nuostolių,
buvo silpninamas. 20 Tiems gi, ku-
rie buvo viduje, Jūdas siuntė, ko
jiems reikėjo. 21 Tačiau vienas
žmogus iš žydų kariuomenės, Ro-
dokas, išdavė priešams paslaptis;
jis buvo susektas, suimtas ir už-
darytas. 22 Karalius vėl derėjosi
su tais, kurie buvo Betsuroje, pa-
siūlė taiką, susitarė ir nuėjo sau.
23 Jis susirėmė su Jūdu ir buvo
nugalėtas.

Gavęs gi žinią, kad Antioki-
joje sukėlė maištą reikalų vedė-
ju paliktas Pilypas, jis labai nu-
sigando; jis kreipėsi geruoju į žy-
dus, jiems nusileisdamas, prisie-
kė padaryti visa, kas rodėsi tei-
singa, ir susitaikęs atnašavo auką,
pagerbė bažnyčią ir davė dova-

---

patogu sulaikyti priešus, ateinančius iš pietų.

(19) *Betsuros*.:. Plg. 1 Mak. 6,31. Autorius pasakoja čia labai trumpai, nenurodydamas aiškiai įvykių eilios, kai ką visai apleisdamas; todėl, norint tą pasakojimą suderinti su tuo, ką randame pasakyta 1 Mak. kn., lieka šiek tiek neaiškumų. — (21) *Paslaptis:* kariškas paslaptis. — (23) *Susirėmė*.:. Palikęs Betsurą, karalius ėjo prieš bažnyčios kalną (1 Mak. 6, 51). — *Buvo nugalėtas*. Plg. 1 Mak. 6,57.:. kame aiškiau išdėstyta, kodėl karalius nebegalėjo tęsti karo.

Reikalų vedėju paliktas Pilypas. Karalystės valdytoju, Lyzijo vieton, Pilypas buvo paskirtas Antioko Epifano. Atvykęs su kariuomene iš Persijos, jis prisiartino prie Antiokijos

suit: [24] Machabaeum amplexatus
est, et fecit eum a Ptolemaide
usque ad Gerrenos ducem et
principem.
[25] Ut autem venit Ptolemai-
dam, graviter ferebant Ptolemen-
ses amicitiae conventionem, in-
dignantes ne forte foedus irrum-
perent. [26] Tunc ascendit Lysias
tribunal, et exposuit rationem, et
populum sedavit, regressusque
est Antiochiam: et hoc modo re-
gis profectio, et reditus processit.

nų. [24] Makabiejų jis apkabino ir
paskyrė jį vadu ir kunigaikščiu
nuo Ptolemaidos iki Gerenų.
[25] Kai jis atėjo į Ptolemaidą,
gyventojai buvo nepatenkinti prie-
telinga sutartimi ir karščiuodamies
sakė, kad jie turėtų suardyti tą
sandorą. [26] Tuomet Lyžijas įlipo
į tribuną, išdėstė priežastis, nu-
ramino žmones ir sugrįžo į An-
tiokiją. Taip tai buvo atliktas
karaliaus išvykimas ir grįžimas.

b) Žydų nugalėjimai, Demetrijui I Soterui viešpataujant.

Caput XIV. [1] Sed post trien-
nii tempus cognovit Iudas, et qui
cum eo erant, Demetrium Seleu-
ci cum multitudine valida, et na-
vibus, per portum Tripolis ascen-
disse ad loca opportuna, [2] et te-
nuisse regiones adversus Antio-
chum, et ducem eius Lysiam.
[3] Alcimus autem quidam, qui
summus sacerdos fuerat, sed vo-
luntarie coinquinatus est tempo-

14 perskyrimas. [1] Bet tre-
jiems metams praslinkus, Jūdas
ir su juo buvusieji gavo žinią,
kad Seleuko sūnus Demetrijus su
stipria kariuomene ir laivais at-
vyko per Tripolies uostą į pato-
gias vietas [2] ir įsigalėjo šalyje
prieš Antioką ir jo vadą Lyziją.
[3] Kažinkoks gi Alkimas, kurs
buvo buvęs vyriausiuoju kunigu,
bet buvo savo noru susitepęs ben-

---

ir mėgino jėga paimti valdžią ir pašalinti Lyziją, bet tai jam nepasisekė. Plg. 1 Mak. 6,14.15.55; 2 Mak. 9,29. — (24) *Makabiejų gi.*:. Gr. t. kai kurių taip verčiamas: Makabiejų jis priėmė draugiškai ir paliko vadu nuo Ptolemaidos iki gerėnų plotui (seno pilistimų miesto Geraros, į pietus nuo Gazos) Hegemonidą.

(25) *Buvo nepatenkinti.* Jūdas buvo juos nubaudęs, 1 Mak. 5,15.22.

14,1—15,40. Naujas Syrijos karalius Demetrijus Soteras, Alkimo pakurstytas, siunčia Nikanorą Jūdo Makabiejaus suimti (14,1—17). Atvykęs į Jūdėją, Nikanoras pradžioje elgiasi su Jūdu draugiškai, bet gavęs griežtą karaliaus įsakymą atsiųsti apkaltą Jūdą į Antiokiją, mėgina suimti jį klasta (14,18—30); įpykintas nepasisekimu jis grūmoja žydų šventyklai ir mėgina suimti vieną žydų vyresniųjų, Raziją, kurs pats nusižudo (14,31—46). Po to Nikanoras mėgina pulti Jūdą subatos dieną; tasai gi rengiasi prie kovos, šaukdamos Dievo pagalbos (15,1—24); kovoje Nikanoras žūna, žydai gi švenčia su džiaugsmu savo nugalėjimą (15,25—37). Knyga baigama trumpintojo pastabomis apie savo atliktą darbą (15, 38—40).

(14,1) *Bet trejiems...*: po įvykių, kurie paminėti 13,1.. Metai pradėti čia laikomi pilnais metais. Todėl šitame perskyr. kalbama apie tai, kas įvyko 151 m. Seleukaičių eros. Vz. 4 eil. gr. t. ir 1 Mak. 7,1: — Bakido žygis (1 Mak. 7,5—25) 2 Mak. knygoje visai neminimas, tuo tarpu kad apie Nikanoro žygį (1 Mak. 7,26...) pasakojama žymiai plačiau. — *Seleuko sūnus...* Plg. 1 Mak. 7,1.

(3) *Alkimas.*:. Apie jį vz. 1 Mak. 7,9.25. — *Buvęs vyriausiuoju kunigu.* Jį buvo paskyręs Eupatoris po Me-

ribus commistionis, considerans
nullo modo sibi esse salutem,
neque accessum ad altare, 4 ve-
nit ad regem Demetrium cente-
simo quinquagesimo anno, offe-
rens ei coronam auream, et pal-
mam, super haec et thallos, qui
templi esse videbantur. Et ipsa
quidem die siluit. 5 Tempus au-
tem opportunum dementiae suae
nactus, convocatus a Demetrio
ad consilium, et interrogatus qui-
bus rebus et consiliis Iudaei nite-
rentur, 6 respondit: Ipsi, qui dicun-
tur Assidaei Iudaeorum, quibus
praeest Iudas Machabaeus, bella
nutriunt, et seditiones movent,
nec patiuntur regnum esse qui-
etum: 7 nam et ego defraudatus
parentum gloria (dico autem sum-
mo sacerdotio) huc veni: 8 pri-
mo quidem utilitatibus regis fi-
dem servans, secundo autem
etiam civibus consulens: nam il-
lorum pravitate universum genus
nostrum non minime vexatur.
9 Sed oro his singulis o rex co-
gnitis, et regioni, et generi se-
cundum humanitatem tuam per-
vulgatam omnibus prospice.
10 nam, quamdiu superest Iudas,
impossibile est, pacem esse ne-
gotiis. 11 Talibus autem ab hoc
dictis, et ceteri amici, hostiliter

dravimo su pagonimis laikais,
matydamas, kad jam jokiu bū-
du nėra išsigelbėjimo, nė pri-
ėjimo prie altoriaus, 4 atėjo pas
karalių Demetrijų šimtas penkias
dešimtais metais, atnešė jam auk-
sinį vainiką ir palmę, be to aly-
vų šakeles, kurios rodėsi esan-
čios iš bažnyčios, ir tą dieną jis
nieko nesakė. 5 Pasigavęs gi pa-
togios progos savo beprotystei,
Demetrijaus pašauktas į pasitari-
mą ir paklaustas, kaip yra nusi-
teikę žydai ir kokių turi sumany-
mų, 6 jis atsakė: Tie žydai, kurie
vadinasi asidais, kuriems vado-
vauja Jūdas Makabiejus, palaiko
karą, kelia maištus ir nepakenčia
kad karalystėje būtų ramu. 7 Nes
ir aš, neteisingai netekęs mano
tėvų garbės (būtent vyriausios
kunigystės), atėjau čia, 8 visų pir-
ma, kad išlaikyčiau ištikimybę tam,
kas karaliui naudinga, toliau kad
pasirūpinčiau mano bendrapilie-
čiais, nes dėl anų piktumo visa
mūsų tauta nemažai kenčia. 9 Tai-
gi aš prašau tave, o karaliau, pa-
tyręs apie visus šituos dalykus,
pasirūpink ir šalimi ir tauta, žiū-
rėdamas savo visiems žinomo
gerumo. 10 Nes kolei tebėra Jū-
das, negalima, kad būtų ramybė
reikaluose. 11 Kai šitas pasakė to-
kiuos dalykus, ir kiti jo prieteliai

nelajaus nužudymo (Juozapas Fl.). — *Laikais:* kai Jazonas paveržė iš savo brolio Onijo vyriausiąją kunigystę. — (4) *Šimtas penkias dešimtais.* Gr. t.: 151. Alkimas buvo priėjęs karalių du kartu (1 Mak. 7,5.25); čia kalbama apie antrą pasimatymą su karaliumi. Anot 26 eil., Alkimas buvo vėliau dar sykį atvykęs į Antiokiją. — *Auksinį vainiką...* Vainikas buvo karališkos garbės žymė (1 Mak. 10,29); palmės šaka nugalėjimo ženklas (1 Mak. 13,37); alyvų šakelė ženklas globos taikos metu. — (6) *Asidais.* Plg. 1 Mak. 2,42. — (7) *Mano tėvų garbės.* Anot Juozapo Fl., Alkimas buvęs iš Aarono giminės, bet ne iš tos jos šeimynos, kuriai iki šiam laikui priklausė vyriausioji kunigystė. Plg. 1 Mak. 7,14. Nors jis buvo Syrijos karaliaus paskirtas vyriausiuoju kunigu, bet žydai, ypač gi Jūdas Makabiejus, nenorėjo jo pripažinti. — (9) *Ir tauta.* Gr. t.: ir mūsų prislėgta tauta. — (11) *Jo prieteliai:* karaliaus prieteliai. Ir Alkimas buvo dabar laikomas karaliaus prieteliu. — *Pakurstė.* Anot gr. t.: dar labiau pakurstė.

se habentes adversus Iudam, in-
flammaverunt Demetrium.
12 Qui statim Nicanorem prae-
positum elephantorum ducem
misit in Iudaeam: 13 datis man-
datis ut ipsum quidem Iudam ca-
peret: eos vero, qui cum illo erant,
dispergeret, et constitueret Alci-
mum maximi templi summum
sacerdotem. 14 Tunc gentes, quae
de Iudaea fugerant Iudam, gre-
gatim se Nicanori miscebant, mi-
serias, et clades Iudaeorum pro-
speritates rerum suarum existi-
mantes. 15 Audito itaque Iudaei
Nicanoris adventu et conventu na-
tionum, conspersi terra rogabant
eum, qui populum suum constitu-
it, ut in aeternum custodiret, qui-
que suam portionem signis evi-
dentibus protegit. 16 Imperante
autem duce, statim inde move-
runt, conveneruntque ad castel-
lum Dessau. 17 Simon vero fra-
ter Iudae commiserat cum Nica-
nore, sed conterritus est repenti-
no adventu adversariorum.
18 Nicanor tamen, audiens vir-
tutem comitum Iudae, et animi
magnitudinem, quam pro patriae
certaminibus habebant, sanguine
iudicium facere metuebat. 19 Quam
ob rem praemisit Posidonium, et
Theodotium, et Matthiam, ut da-
rent dextras atque acciperent.
20 Et cum diu de his consilium
ageretur, et ipse dux ad multi-
tudinem retulisset, omnium una

nedraugingai nusistatę prieš Jū-
dą, pakurstė Demetrijų.
12 Jis tuojau nusiuntė vadu į
Jūdėją Nikanorą, dramblių virši-
ninką, 13 davęs įsakymų sugauti
patį Jūdą, su juo gi buvusius iš-
sklaidyti ir pastatyti Alkimą vy-
riausiuoju didžiausios bažnyčios
kunigu. 14 Tuomet pagonys, ku-
rie buvo pabėgę iš Jūdėjos nuo
Jūdo, dėjosi būriais prie Nikano-
ro, laikydami žydų nelaimes ir
smūgius savo laime. 15 Taigi žy-
dai, išgirdę apie Nikanoro atvy-
kimą ir pagonių susibūrimą, ap-
sibėrę dulkėmis, maldavo tą, kurs
išrinko savo tautą ir kurs aiškiai
matomais ženklais globoja savo
dalią, saugoti ją per amžius. 16 Sa-
vo vado įsakymu jie tuojau pasi-
traukė iš ten ir susirinko prie De-
savo pilies. 17 Jūdo brolis Simo-
nas buvo susirėmęs su Nikano-
ru, bet buvo išgąsdintas ūmo prie-
šų atvykimo.

18 Tuo tarpu Nikanoras, iš-
girdęs apie Jūdo draugų drąsą
ir apie didvyriškumą, kokiuo jie
kovojo dėl tėvynės, bijojo spręs-
ti dalyką krauju. 19 Todėl jis pir-
ma išsiuntė Posidonijų, Teodo-
tijų ir Motiejų pasiūlyti taikos ir
jos padaryti. 20 Po to, kai ilgai
buvo tariamasi apie šį dalyką ir
pats vadas buvo tai pranešęs ka-
riuomenei, visų buvo viena nuo-

---

(12) *Nikanorą...* Gr. t.: kurs anksčiau yra buvęs dramblių viršininku. Tas pareigas jis ėjo Antioko Epifano laikais, kuriam mirus, jis nuvyko į Romą pas Demetrijų. Plg. 1 Mak. 3,38 ir 7,26. — (13) *Sugauti.* Gr. t.: pašalinti. — (15) *Matomais ženklais.* Vz. 3,25;10,29 ir 11,8. — (16) *Desavo pilies.* Jos vieta nežinoma. — (17) *Buvo išgąsdintas...* Anot gr. t.: ėmė svyruoti dėl ūmo išgąsčio.

(18) *Pasiūlyti taikos...* 1 Mak. 7,26 pasakyta, kad Nikanoras buvęs labai didelis žydų priešas. Iš čia paaiškėja, kad atvykdamas jis nebuvo prieš juos nusistatęs ir pradėjo jų nekęsti tik vėliau. Vz. 29 eil. ir tol. — (20) *Pats vadas.*:. Jūdas pasakė saviesiems syrų vado pasiūlymus, kurie buvo jų priimti. — (21) *Jie:* Jū-

fuit sententia amicitiis annuere.
21 Itaque diem constituerunt, qua
secreto inter se agerent: et sin-
gulis sellae prolatae sunt, et po-
sitae. 22 Praecepit autem Iudas ar-
matos esse locis opportunis, ne
forte ab hostibus repente mali
aliquid oriretur: et congruum col-
loquium fecerunt. 23 Morabatur
autem Nicanor Ierosolymis, nihil-
que inique agebat, gregesque tur-
barum, quae congregatae fuerant,
dimisit. 24 Habebat autem Iudam
semper charum ex animo, et erat
viro inclinatus. 25 Rogavitque eum
ducere uxorem, filiosque procre-
are. Nuptias fecit: quiete egit,
communiterque vivebant.

26 Alcimus autem, videns cha-
ritatem illorum adinvicem, et con-
ventiones, venit ad Demetrium,
et dicebat, Nicanorem rebus alie-
nis assentire, Iudamque regni in-
sidiatorem successorem sibi de-
stinasse. 27 Itaque rex exaspera-
tus, et pessimis huius criminatio-
nibus irritatus, scripsit Nicanori,
dicens, graviter quidem se ferre
de amicitiae conventione, iubere
tamen Machabaeum citius vinc-
tum mittere Antiochiam.
28 Quibus cognitis, Nicanor
consternabatur, et graviter fere-
bat, si ea, quae convenerant irri-
ta faceret, nihil laesus a viro.
29 Sed, quia regi resistere non po-
terat, opportunitatem observabat,
qua praeceptum perficeret.

monė, pritarti sutarčiai. 21 Taigi
jie paskyrė dieną, kad pasitartų
tarp savęs slapčia, ir kiekvienam
buvo atnešta ir padėta kėdžių
22 Tačiau Jūdas įsakė ginkluo-
tiems vyrams būti tinkamose vie
tose, kad kartais nekiltų kas nors
pikta iš priešų pusės, ir taip jie
padarė atatinkamą pasikalbėjmą.
23 Nikanoras pasiliko Jeruzalėje,
nieko pikto nedarydamas, ir pa-
paleido būriais susirinkusias mi-
nias. 24 Jis visuomet mėgo nuo-
širdžiai Jūdą ir buvo jam labai
palankus. 25 Jis įkalbėjo jam ves-
ti žmoną ir turėti vaikų. Taigi
tasai iškėlė vestuves, gyveno ra-
miai ir juodu palaikė draugiškus
santykius.
26 Bet Alkimas, patyręs apie
juodviejų prietelystę ir sutartį, nu-
vyko pas Demetrijų ir sakė, kad
Nikanoras palaikąs svetimus rei-
kalus ir kad jis išrinkęs jojo pa-
pėdininku Jūdą, karalystės prie-
šininką. 27 Taigi karalius, įpykin-
tas ir įerzintas bjauriais to žmo-
gaus šmeižtais, parašė Nikanorui,
pareikšdamas, kad jam labai ne-
patinka prieteliška sutartis ir kad
jis įsako atsiųsti neatidėliojant ap-
kaltą Makabiejų į Antiokiją.
28 Gavęs tą žinią, Nikanoras
nusigando ir jam buvo labai sun-
ku laužyti padarytą sutartį, nes
jis Jūdo visai nebuvo įžeistas.
29 Bet negalėdamas priešintis ka-
raliui, jis laukė tinkamos progos
įsakymui įvykinti.

---

das ir Nikanoras. — (22) *Pasikalbė-
jimą.* Tas pasikalbėjimas matomai
pasibaigė taikos padarymu. — (23)
Nikanoras pasiliko... 1 Mak. 7,28.29
čia pasakojami (iki 29 eil.) santykiai
tarp Jūdo ir Nikanoro vos paminėti.
— (24) *Jis visuomet.*: Anot gr. t.:
jis nuolat susitikdavo su Jūdu (turė-
jo Jūdą ties savo veidu), buvo jam
nuoširdžiai palankus. — (25) *Vesti
žmoną.* Tai turėjo būti įrodymas, kad
nebemanoma apie kovas ir kad vieš-
patauja tikra taika.

(26) *Jojo papėdininku:* papėdinin-
ku Alkimo, kurs laikė save vyriau-
siuoju žydų kunigų. Ar tas kaltini-
mas buvo pagrįstas tiesa, čia nepa-
sakoma.

30 At Machabaeus, videns se-
cum austerius agere Nicanorem,
et consuetum occursum fero-
cius exhibentem, intelligens non
ex bono esse austeritatem istam
paucis suorum congregatis, oc-
cultavit se a Nicanore.
31 Quod cum ille cognovit
fortiter se a viro praeventum,
venit ad maximum et sanctissi-
mum templum: et sacerdotibus
solitas hostias offerentibus, ius-
sit sibi tradi virum: 32 quibus cum
iuramento dicentibus nescire se
ubi esset qui quaerebatur, exten-
dens manum ad templum, 33 iu-
ravit, dicens: Nisi Iudam mihi
vinctum tradideritis, istud Dei fa-
num in planitiem deducam, et
altare effodiam, et templum hoc
Libero patri consecrabo. 34 Et
his dictis abiit. Sacerdotes autem
protendentes manus in caelum,
invocabant eum, qui semper pro-
pugnator esset gentis ipsorum,
haec dicentes: 35 Tu Domine uni-
versorum, qui nullius indiges,
voluisti templum habitationis tuae
fieri in nobis. 36 Et nunc sancte
sanctorum omnium Domine, con-
serva in aeternum impollutam
domum istam, quae nuper mun-
data est.
37 Razias autem quidam de se-
nioribus ab Ierosolymis delatus
est Nicanori, vir amator civitatis,
et bene audiens: qui pro affectu
pater Iudaeorum appellabatur.
38 Hic multis temporibus conti-
nentiae propositum tenuit in Iu-

30 Tačiau Makabiejus, pama-
tęs, kad Nikanoras elgiasi su juo
šiurkščiau ir įprastuose susitiki-
muose rodėsi įžulesnis, suprato,
kad tas šiurkštumas ne iš gero
ir surinkęs nedaugelį savųjų, pa-
sislėpė nuo Nikanoro.
31 Tasai gi, sužinojęs, kad Jū-
das buvo drąsiai užbėgęs jam už
akių, atėjo į didžiausią ir švenčiau-
sią bažnyčią ir, kunigams aukojant
įprastas aukas, liepė išduoti sau
tą žmogų. 32 Šitiems sakant su
priesaika, jog jie nežino, kame yra
ieškomasis, jis, ištiesęs ranką į baž-
nyčią, 33 prisiekė, tardamas: Jei
jūs neišduosite man surišto Jūdo,
aš sulyginsiu su žeme šitą Die-
vo bažnyčią, išardysiu iš pamatų
altorių ir pašvęsiu tą bažnyčią
tėvui Bakchui. 34 Tai pasakęs, jis
nuėjo sau. Kunigai, tiesdami ran-
kas į dangų, šaukėsi to, kurs vi-
suomet buvo jų tautos gynėjas,
sakydami taip: 35 Visų dalykų Vieš-
patie, kurs nieko neprivalai, tu
norėjai, kad bažnyčia tau gyventi
būtų pastatyta mūsų tarpe; 36 o
dabar, šventųjų Šventasis, visų
dalykų Viešpatie, išlaikyk per am-
žius nesuteptus šituos namus,
kurie ką tik apvalyti.

37 Tuo metu Nikanorui buvo
įskųstas vienas Jeruzalės vyres-
niųjų, Razijas, žmogus mylįs sa-
vo miestą, turįs gerą vardą, kurs
dėl savo geros širdies buvo va-
dinamas žydų tėvu. 38 Per ilgą
susilaikymo laiką jis griežtai lai-

(**30**) *Nedaugelį.* Gr. t.: nemaža. (**31**) *Tą žmogų:* Jūdą. — (**33**) *Pašvęsiu...* Gr. t.: pastatysiu puikią bažnyčią Bakchui. — (**35**) *Nieko neprivalai.* Plg. 3 Kar. 8,27. — (**36**) *Kurie ką tik.*:. Plg. 10,3.
(**37**) *Razijas.* Gr. t.: Razis. — *Turįs gerą vardą...*: kaipo uolus, ištikimas įstatymui žydas. — (**38**) *Susilaikymo:* nuo bendravimo su pagonimis, nuo susitepimo jų įpročiais. — *Atiduoti kūną ir...* Gal Razijas buvo pasiryžęs paaukoti save už kitus. Anot kitų (Aug. Tomas), Razijo pasielgimas buvęs peiktina savižudybė. Ji galėtų būti pateisinta tik gera Ra-

daismo, corpusque et animam
tradere contentus pro perseve-
rantia. 39 Volens autem Nicanor
manifestare odium, quod habe-
bat in Iudaeos, misit milites quin-
gentos, ut eum comprehenderent.
40 putabat enim, si illum decepis-
set, se cladem Iudaeis maximam
illaturum. 41 Turbis autem irruere
in domum eius, et ianuam dis-
rumpere, atque ignem admovere
cupientibus, cum iam compre-
henderetur, gladio se petiit; 42 eli-
gens nobiliter mori potius, quam
subditus fieri peccatoribus, et
contra natales suos indignis iniu-
riis agi. 43 Sed, cum per festina-
tionem non certo ictu plagam
dedisset, et turbae intra ostia ir-
rumperent, recurrens audacter ad
murum, praecipitavit semetipsum
viriliter in turbas: 44 quibus velo-
citer locum dantibus casui eius,
venit per mediam cervicem: 45 et
cum adhuc spiraret, accensus ani-
mo, surrexit: et cum sanguis eius
magno fluxu deflueret, et gra-
vissimis vulneribus esset saucius,
cursu turbam pertransiit: 46 et
stans supra quandam petram prae-
ruptam, et iam exsanguis effec-
tus, complexus intestina sua, ut-
risque manibus proiecit super
turbas, invocans dominatorem vi-
tae ac spiritus, ut haec illi ite-
rum redderet: atque ita vita de-
functus est.

Caput VX. 1 Nicanor autem,
ut comperit Iudam esse in locis
Samariae, cogitavit cum omni im-
petu die sabbati committere bel-

kėsi žydiškumo ir dėl ištvermės
buvo pasiryžęs atiduoti kūną ir
gyvybę. 39 Nikanoras, norėdamas
parodyti savo neapykantą žydams,
pasiuntė penkis šimtus kareivių
jo suimti, 40 nes jis tikėjo, kad,
jei pavyktų prigauti tą žmogų,
tuo jis suduosiąs žydams di-
džiausią smūgį. 41 Bet kai minia
norėjo įsiveržti į jo namus, iš-
laužti duris ir padegti, kai jis jau
turėjo būti tuojau nutvertas, jis
perdūrė save kalaviju, 42 pasirink-
damas velyk garbingai mirti, kaip
pasiduoti nusidėjėliams ir pakelti
išniekinimus, nevertus jo kilmės.
43 Bet kadangi per greitumą pa-
darė sau žaizdą netikru smūgiu
ir minia jau veržėsi pro durų an-
gą, jis atkakliai pribėgo prie sie-
nos ir drąsiai krito žemyn ant
minios. 44 Jai geitai pasitraukus
iš vietos nuo krintančio, jis nu-
krito sprandu žemyn. 45 O kadan-
gi jis dar tebebuvo gyvas, deg-
damas drąsa, jis atsikėlė, ir kai
jo kraujas tekėte tekėjo ir pats
buvo sužalotas sunkiausiomis
žaizdomis, jis perbėgo minią 46 ir
atsistojęs ant vienos staigios uo-
los ir jau netekęs kraujo, su-
ėmęs savo vidurius, metė juos
abiem rankom į minią, šaukda-
mos gyvybės ir dvasios Valdo-
vo, kad tai jam vėl grąžintų, ir
tuo būdu jis mirė.

15 perskyrimas. 1 Nikano-
ras gi, gavęs žinią, kad Judas yra
Samarijos vietose, nutarė pulti jį
visu smarkumu subatos dieną.

---

zijo intencija. Knygos autorius giria ne pačią Razijo savižudybę, bet jo drąsą ir jo sielos kilnumą. — (40) *Jei pavyktų prigauti...* Anot gr. t.: jei jis galėtų jį suimti. — (44) *Sprandu...* Anot gr. t.: į tuščią aikštę. — (45) *Minią:* persekiotojų būrį. — (46) *Kad tai jam...* Plg. 7,23.

(15,1) *Samarijos vietose...* Anot 1 Mak. 7,39, tarp Gofnos ir Bethorono, kame įvyko kova prieš Nikanorą. — *Subatos dieną.* Anot gr. t.: be jokio pavojaus. Nikanoras tikėjosi, kad žydai nesigins. Plg. 1 Mak.

lum. 2 Iudaeis vero, qui illum per
necessitatem sequebantur, dicen-
tibus: Ne ita ferociter, et barba-
re feceris, sed honorem tribue
diei sanctificationis, et honora
eum, qui universa conspicit: 3 ille
infelix interrogavit, si est potens
in caelo, qui imperavit agi diem
sabbatorum. 4 Et respondentibus
illis, Est Dominus vivus ipse in
caelo potens, qui iussit agi sep-
timam diem. 5 At ille ait: Et ego
potens sum super terram, qui
impero sumi arma, et negotia re-
gis impleri. Tamen non obtinuit
ut consilium perficeret.

6 Et Nicanor quidem cum sum-
ma superbia erectus cogitaverat
commune trophaeum statuere de
Iuda. 7 Machabaeus autem sem-
per confidebat cum omni spe
auxilium sibi a Deo affuturum.
8 et hortabatur suos ne formida-
rent ad adventum nationum, sed
in mente haberent adiutoria sibi
facta de caelo, et nunc sperarent
ab Omnipotente sibi affuturam
victoriam. 9 Et allocutus eos de
lege, et prophetis, admonens etiam
certamina, quae fecerant prius,
promptiores constituit eos: 10 et
ita animis eorum erectis simul
ostendebat Gentium fallaciam, et
iuramentorum praevaricationem.
11 Singulos autem illorum arma-
vit, non clypei, et hastae muni-
tione, sed sermonibus optimis, et
exhortationibus, exposito digno
fide somnio, per quod universos
laetificavit.

2 Žydai, kurie priversti ėjo pas-
kui jį, sakė: Nesielk taip įžuliai
ir nežmoniškai, parodyk pagarbos
pašventintai dienai ir pagerbk tą,
kurs visa mato! 3 Tas nelaimin-
gasis paklausė: Ar yra Galinga-
sis danguje, kurs liepė laikyti su-
batos dieną. 4 O kai jie atsakė:
Yra pats gyvasis Viešpats, ga-
lingasis danguje, kurs liepė lai-
kyti sekmą dieną, 5 jis tarė: Ir aš
esu galingas žemėje, kurs įsakau
imti ginklus ir atlikti karaliaus rei-
kalą! Tačiau jam nepasisekė įvy-
tinti savo sumanymą.

6 Nikanoras, pasikėlęs į di-
džiausią puikybę, manė pastatyti
viešą paminklą dėl nugalėto Jū-
do. 7 Makabiejus gi visa viltimi
pasitikėjo visuomet, kad bus jam
pagalbos iš Dievo. 8 Jis ragino
savuosius nenusigąsti dėl pago-
nių atėjimo, atsiminti suteiktą jiems
pagalbą iš dangaus ir dabar ti-
kėtis, kad visagalis suteiks jiems
nugalėjimą. 9 Pamokęs juos iš
įstatymo ir pranašų, priminęs taip
pat kovas, kurias anksčiau buvo
kovoję, jis juos padrąsino. 10 Taip
pakėlęs jų drąsą, jis draug paro-
dė pagonių neištikimybę ir prie-
saikų laužymą. 11 Taip jis apgin-
klavo jų kiekvieną ne skydo ir
ieties apsauga, bet geriausiais žo-
džiais ir paraginimais, papasako-
damas tikėjimo vertą sapną, ku-
riuo visus pradžiugino.

2,36—41. — (2) *Kurie priversti ėjo...:* buvo prievarta paimti į syrų kariuomenę. — *Parodyk pagarbos...* Anot gr. t.: parodyk pagarbos tai dienai, kurią tas, kurs visa mato, pagerbė šventumu. — (3) *Kurs liepė...* Nikanoras nenori tikėti, kad subata buvusi Dievo (jo nuomone, kurio nors dievaičio) įsakyta.

(6) *Pasikėlęs...* Anot gr. t.: kaklą (galvą) iškėlęs. — *Paminklą:* nugalėjimo vietoje. — (8) *Pagalbą iš dangaus.* Plg. 14,15. — (10) *Pagonių neištikimybę ir...* Plg. 1 Mak. 6,22; 2 Mak. 4,34;5,25;12,3 ir k. Buvo visų bendras įsitikinimas, kad priesaikos laužytojas negali turėti pasisekimo jokiuose savo sumanymuose. — (11)

[12] Erat autem huiuscemodi vi-
sus: Oniam, qui fuerat summus
sacerdos, virum bonum et beni-
gnum, verecundum visu, mode-
stum moribus, et eloquio deco-
rum, et qui a puero in virtutibus
exercitatus sit, manus protenden-
tem, orare pro omni populo Iu-
daeorum: [13] Post hoc apparuisse
et alium virum aetate, et gloria
mirabilem, et magni decoris ha-
bitudine circa illum: [14] Respon-
dentem vero Oniam dixisse: Hic
est fratrum amator, et populi Is-
rael: hic est, qui multum orat pro
populo, et universa sancta civita-
te, Ieremias propheta Dei. [15] Ex-
tendisse autem Ieremiam dex-
tram, et dedisse Iudae gladium
aureum, dicentem: [16] Accipe san-
ctum gladium munus a Deo, in
quo deiicies adversarios populi
mei Israel.

[17] Exhortati itaque Iudae ser-
monibus bonis valde, de quibus
extolli posset impetus, et animi
iuvenum confortari, statuerunt
dimicare et confligere fortiter: ut
virtus de negotiis iudicaret, eo
quod civitas sancta, et templum
periclitarentur. [18] Erat enim pro
uxoribus, et filiis, itemque pro
fratribus, et cognatis minor solli-
citudo: maximus vero et primus
pro sanctitate timor erat templi.
[19] sed et eos, qui in civitate erant
non minima sollicitudo habebat
pro his, qui congressuri erant.

[20] Et, cum iam omnes spera-
rent iudicium futurum, hostesque
adessent; atque exercitus esset

[12] Regėjimas gi buvo toks:
Onijas, kurs yra buvęs vyriausiuo-
ju kunigu, geras ir malonus žmo-
gus, garbingos išvaizdos, kuklus
įpročiais, gražios iškalbos ir kurs
nuo pat jaunystės buvo išsilavi-
nęs dorybėse, ištiestomis ranko-
mis meldėsi už visą žydų tautą.
[13] Po to pasirodė ir kitas vyras,
stebėtinas amžiumi ir išvaizda,
apsuptas didingu garbingumu.
[14] Atsiliepdamas gi Onijas tarė:
Šitas yra brolių ir Izraėlio tautos
mylėtojas, jis yra, kurs daug mel-
džiasi už tautą ir už visą šven-
tąjį miestą, Dievo pranašas Jere-
mijas. [15] Jeremijas gi ištiesė de-
šinę ir padavė Jūdui auksinį kar-
dą, tardamas: [16] Priimk šventą
kalaviją, dovaną iš Dievo, kuriuo
nutremsi mano tautos Izraėlio prie-
šus.

[17] Taigi paraginti labai gero-
mis Jūdo kalbomis, kuriomis ga-
lėjo būti pakelta jaunikaičių drą-
sa ir sustiprinta jų dvasia, jie nu-
tarė smarkiai pulti ir drąsiai ko-
voti, kad spręstų dalykus drąsa,
nes buvo pavojuje šventas mies-
tas ir bažnyčia. [18] Nes mažesnis
buvo susirūpinimas pačiomis ir
vaikais, taip pat broliais ir gimi-
nėmis, didžiausia ir pirma bu-
vo baimė dėl bažnyčios šventu-
mo. [19] Bet ir tie, kurie buvo mies-
te, nemaža buvo susirūpinę tais,
kurie turėjo stoti į kovą.
[20] Kai jau visi laukė artimo spren-
dimo, priešai buvo čiapat, kariuo-
menė buvo sutvarkyta, drambliai

Sapną. Tas sapnas buvo regėjimas. (12) *Onijas, kurs...* Plg. 3,1 ir 4,34. — (14) *Jis yra, kurs...* Kadangi Onijas nurodo kitą tautos užtarėją, tai tasai yra galingesnis už Oniją ir jo malda yra tikras nugalėjimo laidas.

(17) *Smarkiai pulti...* Anot gr. t.: nedaryti stovyklos, bet drąsiai pulti... — (18) *Dėl bažnyčios:* kuriai grūmojo Nikanoras (14,33). — (19) *Kurie turėjo stoti į kovą:* nes Nikanoras žadėjo išžudyti visus žydus.

ordinatus, bestiae, equitesque op-
portuno in loco compositi, 21 con-
siderans Machabaeus adventum
multitudinis, et apparatum varium
armorum, et ferocitatem bestia-
rum, extendens manus in caelum,
prodigia facientem Dominum in-
vocavit, qui non secundum ar-
morum potentiam, sed prout ip-
si placet, dat dignis victoriam.
22 Dixit autem invocans hoc mo-
do: Tu Domine, qui misisti an-
gelum tuum sub Ezechia rege
Iuda, et interfecisti de castris Sen-
nacherib centum octogintaquin-
que millia: 23 et nunc dominator
caelorum mitte angelum tuum
bonum ante nos in timore, et
tremore magnitudinis brachii tui,
24 ut metuant qui cum blasphe-
mia veniunt adversus sanctum
populum tuum. Et hic quidem ita
peroravit.
25 Nicanor autem, et qui cum
ipso erant, cum tubis et canticis
admovebant. 26 Iudas vero, et qui
cum eo erant, invocato Deo, per
orationes congressi sunt: 27 ma-
nu quidem pugnantes, sed Do-
minum cordibus orantes, prostra-
verunt non minus trigintaquinque
millia, praesentia Dei magnifice
delectati. 28 Cumque cessassent,
et cum gaudio redirent, cogno-
verunt Nicanorem ruisse cum ar-
mis suis. 29 Facto itaque clamo-
re, et perturbatione excitata, pa-
tria voce omnipotentem Domi-
num benedicebant.
30 Praecepit autem Iudas, qui
per omnia corpore et animo mo-
ri pro civibus paratus erat, caput

ir raiteliai pastatyti tinkamoje vie-
toje, 21 Makabiejus, žiūrėdamas į
ateinančią daugybę, į visokerio-
pus ginklus ir į dramblių piktu-
mą, pakėlęs rankas į dangų, šau-
kėsi stebūklus darančiojo Vieš-
paties, kurs duoda vertiems nu-
galėjimą, žiūrėdamas ne ginklų
galios, bet kaip jam patinka. 22 Šauk-
damos gi jis taip meldėsi: Tu,
Viešpatie, kurs Jūdo karaliaus Eze-
kijo laikais siuntei savo angelą
ir užmušei iš Senakeribo stovyk-
los šimtą aštuonias dešimtis pen-
kis tūkstančius, 23 siųsk ir dabar,
dangaus valdove, savo gerąjį an-
gelą mūsų priešakyje su baime
ir drebėjimu prieš tavo paties ga-
lią, 24 kad būtų apimti baimės tie,
kurie ateina su piktžodžiavimu
prieš tavo šventą tautą. Taip tai
jis meldėsi.

25 Nikanoras ir su juo buvu-
sieji ėjo artyn su trimitais ir dai-
nomis, 26 Jūdas gi ir kurie su juo
buvo, stojo į kovą, šaukdamies
Dievo ir melsdamies. 27 Taip ko-
vodami rankomis, bet širdyse
melsdamies Viešpačiui, jie pagul-
dė nemažiau kaip tris dešimtis
penkis tūkstančius, pilni džiaugs-
mo Dievo čiabuvimu. 28 O kai
jie pabaigė ir grįžo su džiaug-
smu, jie patyrė, kad Nikanoras bu-
vo kritęs su savo šarvais. 29 Tai-
gi, pakėlę šauksmą ir labai su-
sijaudinę jie šlovino tėvų kalba
visagalį Viešpatį.
30 Jūdas, kurs kūnu ir siela
buvo visuomet pasiryžęs mirti
už piliečius, liepė nukirsti Nika-

(22) *Iš Senakeribo...* Plg. 8,19.
(27) *Čiabuvimu.* Gr. t.: regima pagalba. — (28) *Su savo šarvais:* iš kurių žydai galėjo pažinti kariuomenės vadą.

(30) *Kurs kūnu ir...* Anot gr. t.: kurs visais atžvilgiais, kūnu ir siela, buvo pirmoje vietoje savo bendrapiliečių gynėjas ir nuo pat savo jaunystės ištikimai išlaikė palankumą

Nicanoris, et manum cum humero abscissam, Ierosolymam perferri.
31 Quo cum pervenisset,
convocatis contribulibus, et sacerdotibus ad altare, accersiit et
eos, qui in arce erant.
32 Et ostenso capite Nicanoris, et manu
nefaria, quam extendens contra
domum sanctam omnipotentis
Dei, magnifice gloriatus est.
33 Linguam etiam impii Nicanoris precisam iussit particulatim avibus
dari: manum autem dementis contra templum suspendi.
34 Omnes igitur caeli benedixerunt Dominum, dicentes: Benedictus, qui
locum suum incontaminatum servavit.
35 Suspendit autem Nicanoris caput in summa arce, ut
evidens esset, et manifestum signum auxilii Dei.
36 Itaque omnes communi consilio decreverunt
nullo modo diem istum absque
celebritate praeterire:
37 habere autem celebritatem tertiadecima die
mensis Adar, quod dicitur voce
Syriaca, pridie Mardochaei diei.

38 Igitur his erga Nicanorem
gestis, et ex illis temporibus ab
Hebraeis civitate possessa, ego
quoque in his faciam finem sermonis.
39 Et si quidem bene, et
ut historiae competit, hoc et ipse velim: sin autem minus digne,
concedendum est mihi.
40 Sicut enim vinum semper bibere, aut
semper aquam, contriarum est:

noro galvą ir ranką su petimi ir
nunešti į Jeruzalę.
31 Atėjęs tenai
ir sušaukęs bendrataučius draug
su kunigais prie altoriaus, jis pakvietė tuos, kurie buvo pilyje;
32 parodęs Nikanoro galvą, taip
pat prakeiktą ranką, kurią ištiesęs
prieš šventus visagalio Dievo
namus, anas išdidžiai gyrėsi,
33 jis liepė dar ir išpjautą bedievio Nikanoro liežuvį atiduoti kąsneliais
paukščiams, bepročio gi ranką
pakabinti ties bažnyčia.
34 Taigi visi šlovino dangaus Viešpatį, sakydami: Pašlovintas tebūnie tas,
kurs išlaikė savo vietą nesuteptą.
35 Jis taip pat liepė pakabinti Nikanoro galvą viršuje pilies, kad
būtų aiškus ir matomas Dievo
pagalbos ženklas.
36 O visi bendru sutikimu nutarė jokiu būdu
nepraleisti tos dienos be iškilmės,
37 švęsti gi tą iškilmę trylikta dieną to mėnesio, kurs syrų kalba vadinasi adaras, prieš
pat Mardokiejaus dieną.

38 Taigi taip dalykams įvykus
su Nikanoru ir nuo to meto miestui pasiliekant žydų valdžioje, taip
pat aš baigiu tais dalykais savo
pasakojimą.
39 Jei jis geras ir toks
kaip reikalauja istorija, to noriu
ir aš; o jei nevisai geras, tai tik
tiek aš tegalėjau pasiekti.
40 Nes kaip yra bodu gerti visuomet vyną, ar visuomet vandenį, naudo-

---

savo bendragenčiams. — (31) *Tuos, kurie buvo pilyje:* syrų įgulą ir prie jų prisidėjusius supagonėjusius žydus. — (33) *Ties bažnyčia:* ne bažnyčios šventoriue, bet taip, kad ji buvo matome iš šventoriaus. — (35) *Viršuje pilies:* labai aukštai prie pat pilies sienos. Plg. Jud. 16,1. — (36) *Iškilmės.* Plg. 1 Mak. 7,49. — (37) *Syrų kalba,* t. y. ta kalba, kuria anuo metu kalbėjo žydai. — *Mardokiejaus.*:. Vz. Est. 9,23,31.

(39) *O jei nevisai geras...* Anot gr. t.: o jei jis atliktas bet kaip ir gana menkai, tai tik tiek aš tegalėjau pasiekti (daugiau pasiekti aš negalėjau). — Autorius įvertina savo atliktą darbą gana kukliai. — (40) *Naudotis gi vienu...* Gr. t.: maišyti gi vieną su kitu. — Rytų šalyse įprasta po vyno tuojau gerti vandens, arba geriamas vynas, atskiestas vandenimi. — *Visuomet vienodas...* Nei pats įvykių suminėjimas be nurody-

alternis autem uti, delectabile: ita legentibus si semper exactus sit sermo, non erit gratus. Hic ergo erit consummatus.

tis gi vienu ir kitu yra malonu, taip ir skaitytojams, jei pasakojimas visuomet vienodas, jis nepatinka. Taigi čia jis baigiamas.

---

mo Dievo pagalbos, nei nuolatinis pasakojimas apie tą pagalbą, nenurodant įvykių, negalėtų patenkinti skaitytoją. — *Baigiamas.* Autorius tolesnės žydų istorijos nebepasakota, nes, žuvus Nikanorui, Jeruzalė jau galėjo pasilikti žydų rankose ir jiems nebegręsė kiti Antioko Epifano sukelti pavojai, nors tautai dar teko susilaukti didelių sunkenybių ir pačiam Jūdui Makabiejui buvo lemta greitu laiku žūti naujame kare.

To kelio, kuriuo Jūdas buvo pradėjęs eiti savo paskutiniais metais, laikėsi ir stojusieji jo vieton jo broliai. Jie kovojo dėl valstybinės žydų tautos nepriklausomybės, kuri, Simonui esant vyriausiuoju kunigu, buvo ir syrų pripažinta (142 m. pirm Kr.). Reikalas tartis ir susitarti su syrų valdovais suartino žydus su graikų dvasia. Simono sūnus Jonas Irkanas (135—105 m. pirm Kr.) stojo aiškiai graikiškai nusiteikusių sadukiejų pusėn. Taip šitie gavo viršų ir nestebėtina, kad dar Išganytojo laikais žymiausios giminės, būtent, kunigų šeimynos (Apd. 5,17), ėjo Jazono, Menelajaus ir Alkimo takais. Kitais keliais nuėjo asidai, „pamaldieji" žydai, kurie buvo atsisakę kovoti draug su Jūdu; jie su dvigubu uolumu ėmėsi laikytis įstatymo, niekindami visus kitus žydus, kurie neįstengė eiti paskui juos aukščiausio tobulumo keliais. Jie virto parisiejų (išrinktųjų, išskirtųjų) sekta. Tarp vienų ir kitų pasiliko tauriausia tautos dalis, trokštanti Dievo ir jo karalystės ir dėl jos pasiryžusi pakelti visokias aukas.

Laikas tarp Jono Irkano, kurs paskutinis valdė tautą, žiūrėdamas įstatymo (1 Mak. 16,2.3), ir Išganytojo atėjimo, buvo žydų tautai pilnas didelių smūgių. Su vyresniuoju Jono sūnumi ir papėdininku Jūdu Aristobulu (104—103) prasideda Makabiejų smukimas, taip pat ir žydų tautos pakrikimas religijos ir dorovės atžvilgiu. Mirus Jūdui Aristobului, sostą gauna jo brolis Aleksandras Janėjus, pasivadinęs Aristobulu I. Jis buvo, tiesa, drąsus kovose prieš kaimynus, bet taip pat didelis piktadarys savo tautai. Sostą jis paliko savo našlei (78—69). Šiai mirus, tuojau du jos sūnūs Irkanas II ir Aristobulas II pradėjo varžytis dėl valdžios. Ginčui spręsti broliai pasikvietė romėnus, kurie jau buvo įsigalėję artimoje Syrijoje. Kadangi Pompėjus norėjo užstoti Irkaną, Aristobulas pradėjo prieš jį karą. 63 metais Pompėjus paėmė Jeruzalę ir įsiveržė į bažnyčią. Irkanas pasidarė priklausomas nuo romėnų ir turėjo mokėti jiems duoklę. Pagaliau atėjo įvykinimas pranašystės, kurią patriarkas Jokūbas pirm 1900 metų buvo paskelbęs savo sūnui Jūdui: Karališkoji lazda (skėptras) bus iš Jūdo atimta. Veltui mėgino Aristobulas II ir jo sūnus Aleksandras grąžinti Jūdėjai tautinę nepriklausomybę; romėnai pastatė Irkanui II patarėją (prokuratorių), vieną idumėjiečių didžiūną, Antipaterį, kurs iš tikrųjų buvo šalies valdytoju (46 m. pirm Kr.). Nors jis buvo nunuodytas ir jaunesniajam Aristobulo II sūnui Antigonui pavyko paimti sostas, bet Antipaterio sūnus Erodas mokėjo Romoje taip pakreipti reikalus, kad jis 38 m. pirm Kr. buvo paskirtas žydų karaliumi. Jis, romėnų padedamas, užkariavo Jūdėją, paėmė 35 m. Jeruzalę, nukirsdino Antigonui galvą ir išnaikino visą Makabiejų padermę. Dabar, kai skėptras buvo iš tikrųjų atimtas iš Jūdo, jau buvo atėjęs laikas, kad pasirodytų žadėtasis ir laukiamasis Išganytojas, vienatinis gimusis Dievo Sūnus, Jėzus Kristus, kuriam garbė tebūnie per amžius.

IV TOMO TURINYS.

JEREMIJO PRANAŠYSTĖ.

RAUDOS.

BARUKO PRANAŠYSTĖ.

EZEKIĖLIO PRANAŠYSTĖ.

DANIĖLIO PRANAŠYSTĖ.

OZĖJO PRANAŠYSTĖ.

JOĖLIO PRANAŠYSTĖ.

AMOSO PRANAŠYSTĖ.

ABDIJO PRANAŠYSTĖ.

JONOS PRANAŠYSTĖ.

MIKĖJO PRANAŠYSTĖ.

NAUMO PRANAŠYSTĖ.

ABAKUKO PRANAŠYSTĖ.

SOFONIJO PRANŠYSTĖ.

AGĖJO PRANŠYSTĖ.

ZAKARIJO PRANŠYSTĖ.

MALAKIJO PRANŠYSTĖ.

MAKABIEJŲ KNYGOS.